[redacted]

[redacted]

VLYSSIS ALDROVANDI

PHILOSOPHI AC MEDICI
BONONIENSIS.
Historiam Naturalem in Gymnasio Bononiensi
Profitentis,

ORNITHOLOGIAE

HOC EST
DE AVIBVS HISTORIAE
LIBRI XII.

AD CLEMENTEM VIII.
PONT. OPT. MAX.

CVM
INDICE SEPTENDECIM LINGVARVM
COPIOSISSIMO.

BONONIAE
Apud Franciscum de Franciscis Senensem.
CIↃ. IↃ. XCIX
SVPERIORVM PERMISSV.

CVM PRIVILEGIIS.

BEATISSIMO.
AC SANCTISSIMO
DOMINO NOSTRO
CLEMENTI OCTAVO,
PONT. OPT. MAX.

CVR in tanta Serenissimorum, Illustrissimorumq; Principum, qui non solùm in hac nostra Italia, verùm etiam in toto orbe versantur, copia, tibi potissimùm, CLEMENS VIII Pontifex Opt. Max. Pontificum, quotquot hactenus regnarunt, quotquot olim regnabunt, clementissime, praeclarissimè, celeberrimeq;, hosce meos fructus, hosce, inquam, priores meos de Auibus Commentarios, qualescunque illi sunt, (Sunt autem multis vigilijs, ac magnis sumptibus conscripti, iconibusque, in quibus ad viuum depingendis, ac sculpendis, non dico huic soli operi inserendis solùm, sed alijs pariter, vbi hoc prodierit, in lucem edendis, omnes penè facultates meas impendi) cur, inquam, tibi dicare, nuncupareq, censuerim, viri multi, ijque grauissimi, praesertimq; Illustrissimi aliquot Cardinales, atque inter hos felicissimae memoriae Palaeotus, & ante aliquot menses Illustrissimus, ac Reuerendissimus Parauicinus acerrimo iudicio pollens, cùm Musaeum meum visitaret, authores fuere, multaeque praeterea, ac grauissimae rationes impulere: Supremus in primis ille dignitatis vertex, Pontificatus, inquam, ad quem splendidissimis illis toto terrarum orbe virtutibus tuis, gestis, factisque praeclarissimis aeternùm memorandis, communi purpuratorum consensu, DEO ita statuente, euectus es: ad haec flagrantissimum bonarum omnium disciplinarum, maximè verò sacrarum litterarum, quarum quoque multa in hisce meis lucubrationibus loca enodantur, ac dilucidantur, studium; amor etiam, & gratia incredibilis, qua omnes viros doctos, eorumque cultores complecteris, & Cardinalis etiamnum complectebaris, necnon singularis illa tua erga me beneuolentia, ac animi promptitudo, cuius amplissimus mihi testis est Illustrissimus, ac Reuerendiss. Cardinalis Bandinus, cùm te mei iuuandi causa alloqueretur. Accedit etiam, quòd Ciuibus Bononiensibus hoc peculiare quasi videatur, vt nominis Pontificij studiosissimi semper fuerint. Sed vt ad te me conuertam, est in primis Familiae Tuae antiquitas, à minimè obscuris historicis, qui de nobilioribus Italiae familijs libros ediderunt, celebrata, cùm quendam praedicent Hildebrandum, virum strenuum, Ducem inuictissimum, ac rei militaris peritissimum, qui Longobardorum olim Dux Italiam inuasit, multa in ea loca occupauit, atque indu-

¶ 2 bitanter

bitanter nominis sui stirpem reliquit; vt verisimile sit, eo tempore, quo sermo Romanus cum Barbaro illo confundebarur, ex Hildebrando ALDOBRANDINVM nomen dimanasse. Quapropter cùm & nostræ familiæ cognomen (si minima maximis æquare fas est) cum eadem voce similitudinem haud paruam gerere cernerem, (Quippe Aldobrandi, non vt hodie, corrupta videlicet voce, Aldrouandi, primis temporibus nominabamur) iuro nihil mihi gratius, nihil iucundius vnquam accidisse, quàm audire Cardinales ALDOBRANDINOS nominari, & eiusdem familiæ Summum Pontificem haberi, eumque Pontificem, quem ego, ob admirabilem Naturam, exquisitamq; doctrinam cum acerrimo iudicio coniunctam, & summam vitæ, ac morum honestatem, quam cum Polonia reuerteretur, & Bononia transiret suspexi, tanto dignitatis fastigio dignissimum iudicabam, occasionem mihi demum dari exoptans, qua hoc meum desiderium, obseruantiamque demonstrare possem: quod nunc demum facio, hasce meas vigilias ante Sanctiss. pedes tuos genibus flexis humiliter admodum offerens. Adest postremò ipsius operis conditio, quæ pariter & ipsa ad hoc me consilium, deliberationem, sententiamque non solùm inuitauit, sed & incitauit. In quo quantum laboris, quos sumptus consumpserim, Tua velim Sanctitas iudicet. Etenim non nomina duntaxat auium, de quibus agitur, Græca, ac Latina, verùm Hebraica etiam, Arabica, Italica, ac denique omnium gẽtium indicaui: ad hæc aues descripsi, descriptas, quas nancisci licuit, delineatas legentibus ob oculos pono, naturam earum & mores patefacio, quo victu vtantur, qua arte capiantur, quomodo condiri debeant, quale comedentibus nutrimentum præbeant (quæ pars in secundo opere magis pertractabitur) quibusuè medeantur morbis, edoceo; emblemata, symbola, icones, numismata, adagia, mythica cùm ex sacris, tùm ex profanis, ac hieroglyphica, declaro: Ex quo quicquid de Auibus dici queat, hinc peti potest, adeo vt Illustriss. Parauicinus, quem heroem ob exactissimum, quo præstat, iudicium, libenter nomino, cùm hoc opus ei monstrarem, diceret, nullum me alijs dicendi locum reliquisse. Quotquot autem ab alijs de animalibus lucubrationes hactenus editę sunt, eæ propemodum omnes vel Summis Pontificibus prædecessoribus tuis, vel Imperatoribus, vel Regibus, consimilibusque Serenissimis Principibus nuncupatæ sunt. Et quamuis in communi adagio sit, *Vino vendibili non opus esse suspensa hedera*: contrà tamen sese res habere videtur in hoc negotio. Siquidem lucubrationes, licet per se laudabiles, ac posteritate dignæ, nisi magnorum virorum cura, authoritateque diuulgentur, plerunque vel intereunt subitò, vel saltem parui fiunt. Hi enim idem litteris præstant, quod aqua lupinis; nam sicuti hoc leguminis genus ea maceratum, omnem amarorem deponit; eodem pariter modo litteras illi suo fauore cuique gratiores & efficaciores efficiunt: Quod videntes viri sapientissimi, tam prisci, quàm recentiores, principum authoritate doctrinam suam protexerunt. Hinc est, quod naturalis Plinij historia semper floruit, floret etiamnum, ac perpetuùm florebit, quia nimirum Vespasiano Cæsari dedicata est, & commissa. Aurea Oppiani carmina, quæ ætas delebit? nulla profectò, nulla; nam immortalia ea reddidit Antonini Cæsaris patrocinium. Neque fortè Aristotelis nunquam satis laudatos, laudandosque de animalibus commentarios haberemus, nisi Magnus ille Alexander, cùm in conscribendis, tùm in edendis suam interposuisset Regiam Maiestatem. Sexcentis præterea destitueremur aureis libris, quos nunc exosculamur, non tam authoribus, quàm quorum commissi sunt fidei, gratiam habentes. Sed vt coætaneos meos appellem, Hippolytus Saluianus, mihi olim familiariter notus, suas de piscibus præstantissimas historias lucubrationes Paulo IV. Pontif. Max. Andreas Matthiolus, & ipse non notus mihi tantùm, sed cui plurima communicaui, commentaria in Dioscoridis de materia medica libros Maximiliano II. Imperatori, Petrus Bellonius

Cenomanus

Cenomanus de auibus historiam Gallice conscriptam Henrico II. Gallorum Regi nuncupauit. Cùm itaque, tu Beatissime Pater, potentissimos hosce heroas dignitate præcellas, ingenio verò sis quàm simillimus, eandem planè, quam illi viam pleno, imò pleniori insistens gradu, ac maximo cum doctorum virorum solatio ad consimilem gloriam totis viribus contendas, ego hanc Ornithologiæ primam partem pudore simul, ac tædio tarditatis meæ victus, sub Sanctissimi tui nominis præsidio nunc tandem in publicum mitto, secundam, ac tertiam propediem editurus. Ecquem enim patronum in toto terrarum orbe te potentiorem nancisci queam, qui eam & posteritati commendare, & aduersus innatum quibusdam hominibus maleuolentiæ virus vindicare valeat? quo nimirum nihil altius, nihil clarius, nihil venerabilius, imò cui nihil ipse par habet terrarum orbis. Tu enim, qui in D. Petri Principis Apostolorum locum suffectus es, quin ipsiusmet Saluatoris Nostri IESV CHRISTI partes agis, iuremeritò Rex Regum, Princeps Principum existis. Tibi vni, quotquot Christiani sunt, quotquot id nominis sibi vendicant, quotquot totum hunc orbem habitant, tibi, inquam, vni obediunt, vel saltem obedire diuino iure tenentur. Te is Pastorem nobis dedit, qui in te veterum illorum Sanctissimorum Pontificum imaginem rediuiuam agnoscit, quam & nos magis agnosceremus, si corruptissima huiusce sæculi conditio pateretur. Quamplurima, eaque prorsus admiranda de tuis innumeris virtutibus hic mihi scribenda forent, si mihi ita, vt mente cōcepi, ac prout equidem vellem, & res ipsa desiderat, liceret explicare. Etenim admirabilis quædam ac in omni re commendabilis animi tui modestia, magnitudinem gestorum tuorum altissima dissimilatione abstrudens, & occultans, maiorique studio laudari refugiens, quàm plerique gestiunt, tuis me de rebus timidè, ac parcè dicere cogit. Sed vt saltem aliquo pacto satisfaciam officio, simul & animi tui modestiæ obsecundem, dicam breuissimè, nam prorsus tacere nefas reor. Tu (dicam hoc verè, & dicam magno doctorum, bonorumq; omnium assensu, gaudio, solatioq;). Tu, inquam, quod paucissimis mortalibus cōtigit, cum splendore nobilitatis, virtutis omne genus, cum virtutis præstantia, prudentiam rerum ecclesiasticarum; cum prudentiæ gloria ardorem animi coniungens, studia Christianæ pietatis, & doctrinæ tueri, prouehere, ornareque cupientium, non dicam adæquasti, at omnibus, vt aiunt, stadijs, & parasangis longè superasti. Quid verò nobilius, quid bono Pastore dignius, quàm oues suas protegere? Quid magnificentius, quid hominibus Christianam fidem profitentibus, quid Deo ipsi gratius accidisse potuit, quàm Regem à Christianæ pietatis sinceritate aberrantem ad veram Romanæ Ecclesiæ doctrinam ac fidem, & è profundissimis tenebris ad lucem perduxisse? Tu CLEMENS VIII. non tantùm tuas oues, populum Christianum aduersus communes hostes tueris, pecunijs, ac militibus iuuando, verum etiam IOANN. FRANCISCVM ALDOBRANDINVM consanguineum tuum, Virum tanto & maiori etiam oneri parem, dum eò proficisci ipse non posses, quoties opus fuit, misisti, vt Imperatore, cæterisq; Christianum nomen defendentibus vnà coniunctis prudentia, consilio, authoritateque res Christianorum in melius procederent, quemadmodum certè fauente Deo processerunt. Tu Illustrissimi ac Reuerendissimi Cardin. PETRI ALDOBRANDINI nepotis tui carissimi, in quem Deus immortalis omnia bona effudisse videtur, opera, industria, ductu, auspicijs totam Ferrariensium diœcesim tam illustri victoria, eaque incruenta potitus, Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ imperio adiecisti. Tu eo ipse profectus populum incredibilis CLEMENTIAE tuæ vinculo mirum in modum obstrinxisti, quod positis per vrbem simulacris, ad summam illam tuam CLEMENTIAM alludentibus satis superque indicauit. Tu tandem terrarum orbe, ingenti totius Catholicæ Reip. oblectatione in pace composito, ita duo præ-

cipua Christiani nominis imperia optato pacis fœdere deuinxisti, vt Philippus Secundus Hispaniarum Rex tanto obstrictus beneficio, cum de filio suo, quem vnicum Regnorum suorum, regiæ magnanimitatis, atque inuictissimi animi sui hæredem reliquit, fœlicioribus coniugij vinculis obstringendo deliberaret, Apostolicæ tuę celsitudinis CLEMENTIAM obnixè rogarit, vt quæ Filius suus nuptiarum sponsalia cum Serenis. Austriacæ gentis Margarita contracturus esset, ea Ferrariæ Apostol. tuæ benedictionis præsentia sacrarentur. Ita enim fieret, vt inuictissimus Philippus Tertius Hispaniarum, atque Indiarum Rex à felicibus tuæ benedictionis auspicijs tanti sui Imperij primordia inchoaret, & Serenissima coniux, quam è Germaniæ partibus ingenti apparatu, ac pompa mirabili iam oras Italiæ penetrantem, atque ad Beatissimorum Pedum tuorum oscula properantem incredibili omnium lætitia, veluti alteram Reginam Sabam ab vltimis terræ finibus ad audiendam Salamonis sapientiam aduenientem, & suspicimus, & admiramur; non tam futuræ prolis arrham, quàm sanctæ fœcunditatis, qua auita Austriacæ gentis pietas propagetur, certum capiat auspicium. Prætereo modo nobilissimam illam tuam ad Sigismundum Suetiæ ac Sarmatiæ Regem legationem de tam grauibus, & ad vniuersam Christianam Remp. pertinentibus negotijs. Etenim hæc quamuis qui vir esses, & ad quàm ardua, magnaque natus, demonstret: attamen si cæteris actionibus tuis decantatissimis assimiletur, exigua existit. Quid modò de liberalitate dicam, qua non pauperes solùm ac inopes subleuas, sed viros pariter benemeritos manu ipsa Mecænatis prosequeris? Hæc & cæteros ineffabiles virtutes tuas, quibus vndequaque ceu Sol splendes, cætera inquam, longè maiora facta prędicabunt haud dubio alij, quorum celebrandis tuis laudibus ingenium atque eloquentia suffecerit. Mihi, qui philosophiam naturalem perpetuos iam quadraginta sex annos in hoc florentissimo Archigymnasio Bononiensi profiteor; non oratorem, aut historicum ago; modulamen illud orationis, atque phrasis, quam nuncupant alij, Ciceroniana non est, quibus tua Sanctitate Maiestateque digna canere valeam. nam fortia facta, vt Cato Censorius grauissimus ille vir dicere solet, eleganti egent oratione, videlicet ne sua fraudentur gloria. Ita prisci illi sapientes nullius rei memoriam diutius perseuerare posse animaduertebant, nisi quæ facunda vberiq; oratione litterarum monimentis fuisset commendata. Quapropter ne ego dum encomia tua quodammodo illustrare contendo, orationis meæ rubigine tenebras offundam, dicendi finem libenter facio, atque has meas interim vigilias, & me ipsum tibi dico, tibi inquam CLEMENS VIII. tanquam vnico, & splendidissimo orbis Soli, qui quemadmodum radios suos omnibus, quæ eorum capacia sunt, citra inuidiam ac summo cum eorundem emolumento communicat, ita pariter Tuæ benignitatis, pietatisque fuerit, non ægrè ferre, si quod vniuersum tuum est, scintillas aliquas ad me, & alios eam implorantes transmittat. Ego interim Deum precor Opt. Max. vt totius Christianæ Reip. nauem, teque huius naucle-rum, gubernatorem sapientissimum vnà cum vectoribus tuæ ab illo fidei commissis atq; concreditis, inter tot ac tantas sæculi huiusce ceu pelagi fluctuosissimi procellas atque tempestates secunda semper gratiæ ac fauoris sui aura prosequatur, & quàm diutissime saluos incolumesque conseruet. Vale Pontifex Opt. Max. atque hosce meos labores accipere, ea qua cætera solitus es, beneuolentia, & me humillimè ad Sanctissimos Pedes tuos prolapsum amplecti ne dedignere.

Beatitudinis vestræ Humillimus Seruus.

Vlysses Aldrouandus.

PRAEFATIO
AD LECTOREM.

CVM perpetua, planeq; immutabili naturæ lege ita comparatum sit, Candide Lector, vt nihil nasceretur immortale, suoq; cuncta, quæ in hoc hæmisphærio ortum aliquando habuissent, exitio essent obnoxia: fieri profectò non posuit, vt quantumuis insignia doctissimorum hominum monumenta, non eidem, cui cætera omnia interitus necessitati subiacerent. Nam etiamsi summus ille rerum opifex Deus, eiusq; ministra natura nihil ijs diuturnius, nihilq; viuacius gigni, nihil minus deniq; temporis iniuriam reformidare voluerint: suum tamen & ipsis modum statuerunt, eademq; lege nasci voluerunt, vt & æui vitio obsolescerent, & cæcis bellorum, incendiorum, aliarumq; iniuriarum casibus in præceps raperentur. Quæ omnia tanquàm nimis vera consideranti mihi, tantarumq; cladium causas paulò altiùs reputanti: tandem in mentem venit aurea illa Salustij, quam de auaritia omnis malitiæ, ac prauitatis materie protulit, sententia, quod illa sit, quæ fidem, probitatem, cæterasq; bonas artes euertat. Tam diù enim prima illa artium omnium, virtutumq; alumna, atque excultrix Priscorum Græcorum, Aegyptiorum, Romanorumq; ætas floruit, ac in suo vigore stetit, quàm diù Reges, Principes, cæteriq; homines suo contenti statu viuentes, non quærerent aliena, non dominij sui limites egrederentur, non regni amplificandi caussa alios bello lacesserent, non rebus per fas, nefasq; cumulandis inhiarent: sed pacem domi colentes bonarum disciplinarum, aliarumq; virtutum inuentores, cultoresq; summo afficerent honore, & amplissima ijs præmia proponerent. Postquàm verò immanis illa pestis, auaritia inquam, hominum animos inuasit, tum opes malorum irritamenta virtutibus præferre, artes omnes honestas, earumq; peritos negligere, & nihili pendere, sed fines agrorum suorum dilatare, pomœria extendere, solis diuitijs accumulandis incumbere homines cœpere. Sed verò illi mihi veram, ac solidam demereri gloriam visi sunt; qui suo labore, sumptuq; Patriam, Remq; publicam ornant, amplificantq;: Cum primis autem ij, qui in id incumbunt, vt veterum scripta labore suo in lucem proferantur, suisq; sumptibus ad nunquam intermorituram posteritatis memoriam propagentur, quorum quidem certè numerus est rarissimus. Quapropter disertissimus noster Plinius plurimorum naturæ partuum, qui Priscis illis erant notissimi, suo quoque memoriam quidem superstitem esse queritur; & maximopere miratur, cùm ob maiestatem, dilatatumque Imperium Pop. Romani non ea solùm, quæ illi cognoscebant, sed quæ illos latuere quoque nota esse deberent: Felices illos asserens, atque beatos, quòd exiguo admodum labore naturæ arcana perscrutari potuerint; se verò, suosq; coætaneos infelices, ac miseros, propter auctum laborem; quòd non deperdita tantùm ob mutatos hominum mores, sed ea etiam, quæ noua tunc erant, posteris tradere cogerentur. Quorum cognitio quanto honore, quouè pretio apud antiquissimos reges, prudentesq; homines fuerit, passim loquuntur quorūcunq; classicorum Scriptorum monumenta, in quibus recensendis, ne tempus teramus, pauca tantummodo hic subdo à Magni illius Alexandri Macedonum Regis liberalitate exorsus, quem constat Aristotelis nomini non solùm patriam condidisse, ac tantæ rerum claritati benignum (vt Plinius inquit) animi testimoniū miscuisse, sed etiam naturæ sacra, & causas perquirenti opem maximam tulisse: ne tàm diligenti studio, & honestissimæ disciplinæ sua deessent emolumenta. Quantum verò illud est, quòd cùm libros illos quinquaginta de animalibus composuit, qui à Græcis πεντάκοντα βιβλία sunt appellati, octingenta quidem talenta, teste Athenæo, in hos impensa sunt? neque id mirum nobis videbitur, si modo Plinio fidem habeamus referenti, aliquot hominum millia in totius Asiæ, Græciæq; tractu parere illi esse iussa, eorum uidelicet, quos venatus, aucupia, piscatusq; alebant: quibusq; viuaria, armenta, piscinæ, auiaria in cura erant, ne quid vsquam gentium à tanto viro posset ignorari. Romanos quoque deinceps Imperatores legimus scientiam hanc non solùm maximo affecisse honore, verùm etiam (vt refert Galenus) libros, in quibus vel plantæ, vel animalia, vel alia quæpiam res naturalis depicta erant, vel de ijs agerent, & viros etiam, qui eos enuclearent, magnis conquisiuisse sumptibus. Antoninus Imperator Seueri filius erga Oppianum ob confectum de animalibus poema insignem in primis liberalitatem exercuit, vt nedum patris ei exilium remiserit, verùm etiam pro singulis versibus totidem aureos annumerari iusserit, quibus muneribus exhilaratus Poëta, aureis characteribus poema suum conscripsit: quod cùm eam ob causam, tùm ob elegantiam, ac præstantiam aureum immeritò nuncupatum fuit. Quid de Neruæ, & Hadriani cùm Aeliano, quid de Vespasiani cùm Plinio, quid de Traiani cùm Plutarcho, quid de multorum aliorum Imp. Regumq, cum alijs huiusce cognitionis peritis familiaritate dicemus? familiaritate autem? immò summorum in eos honorum collatione, & munificentia omni æuo deprædicanda. Hinc nimirum factum est, vt multi doctissimi viri partim naturæ admiratione, partim præmijs propositis impulsi, alij de stirpibus, alij de animalibus, alij de alio naturæ partu historiam diligentissimè conscripserint; inter quos, vt alios præteream, Plinius maxima laude dignus est, qui ex melioribus authoribus optima quæq; decerpens, integram naturalem historiam triginta septem libris contexuit, cum quo quem conferre possumus, authorem nullum habemus, si longiori vita à Deo data, quædam recognoscere, ac ijs iudicium adhibere potuisset. Quæ cùm ita se se habeant, in promptu ratio ait, cur veteres hanc scientiam tanti fecerint: in qua si Plinius multa, quæ suo

tempore

Omnia interitui obnoxia.

Doctorum monumenta interire temporis longitudine.

In Catilinario.

Auaritiam esse radicem omnium malorum.

Lib. 14. in proemio.

Priscorū felicitas in cognoscēdis rebus naturalibus.

Rerum naturaliū cognitionis honor apud priscos

Alex. Magni liberalitas ergà Arist.

Arist. Lib. de Animal. quot.

L. 8. c. 16.

Imp. Rom. maximi fecisse rerum natur. perscrutatores.

Antonini Imp. liberalitas ergà Oppianum.

Oppiani carmen cur aureū dictum.

Cur multi de rebus naturalib. scripserint.

Plinij laus.

tempore perierant, nobis scripsit, quid nos de nostrorum proauorum sæculo post Plinij ætatem dicemus? qui rerum domesticarum studio potiùs, quàm scientijs hisce, atq; alijs bonis disciplinis intenti, & in summa versantes barbarie, in causa fuere, vt in tantos errores demersi fuerimus, omnesq; artium, & scientiarum fructus amiserimus.

Dei Benig.

Deo igitur Opt. Max. auctori, conseruatori, à quo omnis rerum cognitio ad mortales proficiscitur, quiq; hoc thesauro carere nos diutius noluit, immortales gratias debemus, quòd nostri tandem misertus, varios in varijs orbis partibus excitarit viros, qui perdita illa restituerent, quæq; in profundo obscuritatis, ac ignorantiæ cœno demersa erant, & iam multis sæculis latuerant, ad lucem reducerent: ex quibus alios, prout variæ maiestatis eius, vt ait D. Paulus, sunt talenta, & gratiæ, videmus, qui barbariem eam funditùs, radicitusq; sustulerunt, alios, qui in sacra Theologia, alios qui in Iurisprudentia, alios qui in Medicina immensos pertulere labores, qui Anatomen, cuius scientia omninò erat abolita, renouarunt, alios qui noui orbis notitiam præbuerunt, alios qui philosophiam, quiq; abstrusos hosce naturæ partus, quorum cognitio non medicis, non viris doctis (proh dolor) sed pharmacopæis, vetulisq; maximo cum ægrorum detrimento erat commissa, illustrarũt:

Epistol. 12. Corinth.

Dona Deus diuersimodè largitur.

Autores histor. naturalium.

Inter quos tanquàm præcipua lumina præterire non possum Ruellium, Petrum Bellonium, Iacobum Siluium, Io: Fernelium Ambianum, Vvilhelmum Rondoletum, Iacobum Dalechampium inter Gallos: Inter Germanos Valerium Cordum, Hieronymum Tragum, Ioachimum Camerarium filium, Bauhinos Iohannem, & Gasparum fratres, Rembertum Dodonæum, Matthiam Lobelium, Carolum Clusium, Melchiorem Guilandinũ: Inter Italos Iulium Cæsarem Scaligerum, Petrum Andream Matthiolum, Bartholomæum Marantam, Antonium Brasauolum, Andream Cæsalpinum, Andream Baccium, Iohannem Baptistam Portam, Hieronymum Mercurialem in almo Gymnasio Pisano primarium Medicinæ Professorem, Iohannem Costæum Laudensem, Fabium Columnam, Massarium Venetum, Lucam Ghinum olim præceptorem meum, qui primus cùm Bononiæ, tùm Pisis historiam stirpium publicè professus est, Aloysium Anguillaram eius discipulum, Iacobum Ant. Cortusum, utrosq; Patauini horti olim Præfectos. Inter Hispanos Amatum Lusitanum, Andream Lacunam, Garziam ab Horto, Franciscum Valesium. Quorum clarissimorum virorum alij in id, ut eorum quæ in terra, alij quæ in aere, alij quæ in aqua gignuntur, causas, actiones, uires, formas illustrarent, omne suum studium, omnem operam, industriam, curamq; contulere.

Authoris genius.

Qua equidem tàm præclara exercitatione ego à teneris ferè unguiculis nihil præstantius esse duxi, nec ullam ferè rem aliam esse existimaui, quæ melius, & illustrius Deum nobis ob oculos ponat, & summam eius potentiam, eximiam bonitatem, sapientiam inexplicabilem ostendat. Quapropter statim, ut studia humaniora degustaui, cùm septem continuos annos iuri ciuili, ac canonico totum me dedissem, tantorq; in eo progressus fecissem, ut me quilibet ad insignia supremi eius gradus accipienda hortaretur; tamen gustatis philosophiæ primordijs, logica scilicet, tanto philosophici studij amore exarsi, ut inuitis, meq; acriter increpantibus amicis iurisprudentiæ ualedixerim, eiq; philosophiam prætulerim. Quam cùm ex rebus his particularibus constare animaduertissem, ad eas intelligendas naturæ instinctu summopere sum inflammatus, ad has uelut ad summi boni finem, scopumuè omne dictum, omne factum, omnem operam, & ceu nauigans quispiam ad certum aliquod sidus, cursum direxi, Stoicorum præcepto monitus, qui cuilibet homini finem aliquem certum proponendum esse iudicabant. Vbi uerò à summo illo bonorum auctore hocce mihi talentum tributum cognoui, abstrusa scilicet, ac recondita naturæ arcana (quod ueri philosophi munus est) perscrutandi, & uitam ad ea percipienda, ac intelligenda, satis mihi longam suppeditatam, non potui non ob accepta hæc à diuina maiestate beneficia, ne ingratus sim (neq; enim qui plantat, ut ait D. Paulus, neque qui rigat, est aliquid, sed qui incrementum dat Deus) tantillum grati animi signum edere. Quod ex parte me facturum arbitror, si ea, quæ toto hoc uitæ meæ cursu, summis laboribus, ac maximis sumptibus acquisiui, posteris relinquerem. Verùm enimuerò cùm otij acerrimus semper fuerim hostis, & ad intelligenda hæc recondita diù noctuq; vix habita sanitatis ratione, nec horridæ hyemis intausa frigora, nec torridæ æstatis intolerabiles æstus perhorrescens, nec vllos vel perarduos labores effugiens, omne tempus impenderim, multa non de rebus naturalibus solùm, sed alia etiam philosophica, ac medica opera, philosophis in primis, ac medicis, alijsq; viris literatis, vt opinor non inutilia, atque necessaria conscripsi.

Authoris opera, & ordo imprimendorum.

Inter quæ illa primo loco mihi edenda visa sunt, quæ de animalibus tractant, quòd nobilitate cæteris præferri debeant. Cùm verò animalium quatuor genera totidem huius mundi elementis respondentia diuinus ille Plato faciat, vnum nempè terrestre, seu in terra uictitans, πεζὸν καὶ χερσαῖον ipsi dictum, alterum ἔνυδρον, seu aquatile, tertium πτηνὸν ἢ ἀεροπόρον seu volucre, quartum ac postremum τὸ πύρινον, siue igneum; quare à volucrium genera haud inconsultò exordiri mihi videbor, quòd id tanquam ordine primum (igneum enim haud in rerum natura esse existimo) mihi sese offerat.

Animalium quatuor genera.

Volucrum nomine quæ animalia cõtineantur.

Sed cùm etiam sub hoc genere insecta quædam volatilia, quorum alia ἀνέλυτρα seu detectas alas, vt apis, alia κολεόπτερα, hoc est, in vagina absconditas habentia nuncupantur, vt Scarabeus, itaq; ordo dignitatis expostulare videtur, vt modò de Auibus, vtpotè non cartilagine, vt insecta illa, sed pennis volitantibus agam: perarduum sanè propositum, sed quantò quæq; res difficilior, tantò dignior, in qua generosus animus vires suas experiatur, vt si ad optatum finem adspiret, nihil plebeium, nihil vulgatum, at magnificum quidpiam, ac honorabile videatur assecutus; sin ad eum peruenire nequeat, laudetur tamen egregius, & Hercule dignus conatus.

Causa cur prius de Auibus, quam de quadrupedibus sermo habeatur.

Sed arguat fortè me hic quispiam, cur non potius de quadrupedibus, quàm de auibus tractarim: Quadrupeda enim sunt, quæ quòd vsui hominum quàm maximè inseruiant, operas commendent, alimoniam quotidie suppeditent primum in animalium genere locum sibi vendicant. Ille tamen facilè, ut arbitror, ueniam mihi dabit, si causas, quæ me ad Ornithologiæ editionem impulerunt, intellexerit, vt suo loco intelliget: Secundum itaq; quadrupedibus locum dabo, atq; eò maximè, quòd aues vt plurimùm in aere, illa nobiscum in terra vitæ vsura fruantur.

Piscium historia difficultas.

Tertiò animo concepi Ichthyologiam, seu aquatilium historiam, vbi inexhaustam, & fœcundam vndarum sobolem, ac cærula, vt Poetæ loquuntur, Neptuni regna inanantes piscium greges, pelagios, saxatiles, littorales, & qui in stagnis marinis, fluuijs, & lacubus degunt, declarabo.

Exanguium historia.

Quartus & postremus inter animalia locus exanguibus cùm volatilibus, tùm reptilibus debetur, vbi multa quædam animalcula veteribus, & neotericis haud cognita in lucem prodam. Deinde ad locupletissimum

illum

illum plantarum, fossiliumq; campum me conferam. Cum itaq; de auibus generalem quoq; historiam, opus, ni fallor, egregium, ac omnino philosophicum, aliàs si Deo placuerit, typis mandandum, conscripserim, nam-que ordinem aliquis me inuertere dicat, si modo particularem hanc Ornithologiam generali illi præferam, cui responsum uelim, uarijs me, ut dixi, atque ijs grauissimis causis, ad quas enumerandas nunc me conuerto, eò inductum; nam cùm particularis huiusce historiæ dignitatem, uetustatem, utilitatem, quam alijs præbet scientijs (ut proprio capite uidere est) atq; immensos, qui penè loculos meos exhausere, sumptus mecum perpendo, qui possim obsecro, & studiosorum omnium, & meis etiam rebus consulens, hoc opus particulare, quod nobis ad vniuersale melius intelligendum aditum præbet, non iure optimo alijs edendis operibus præuertere?

Author scripsit Ornithologiam generalem. *Author cur incipiat ab Ornith particulari.*

At nemo quidem sumptuum, quos in eo impendi, magnitudinem, nisi qui similem aliquando prouinciam susceperit, æstimare possit. Nam cum compertum mihi esset Plinium, Auicennam, Auerroem, Albertum Magnum, atq; alios nonnullos probatos scriptores multa sæpè ex aliorum relatu memoriæ tradidisse, eaq; tanquàm uera, & ex tripode, quod aiunt, profecta, ad posteros transfudisse, uerbi causa, quòd vipera à fœtibus interficiatur, quòd fœmina mari caput mordendo amputet, quòd Castor sibi testes auferat, similesq; nugas alias, quæ à multis tanquam ueræ habitæ sunt. Eis igitur, qui rerum harum sensibilium, quæ in maximo hoc hemisphærio procreantur, historiam typis ad posteros tradere cupiunt, omnino necessarium esse existimaui, vt proprijs eæ oculis uideantur, proprijsq; manibus tractentur, earum deniq; anatomen ipsi exerceant.

Sumptuum enumeratio quos Author in hoc opere impendit. *Veterũ quorundã nugæ.*

Quemadmodum enim illi, qui de repub. eamq; gubernandi ratione libros condere student, nisi ex proprijs exercitationibus vrbis gubernandæ periti fuerint, grauiter sæpè hallucinantur, legentemq; in maximos errorum labyrinthos deducunt, ut de Pittaco legum conditore olim accepimus, qui multa ex aliorum relatu transcribens malè apud homines audiuit, sic qui proprio periculo de eadem re scribunt, uera narrant, & laude maxima apud omnes extolluntur, ut de Solone, & Lycurgo constat: quare cùm nihil magis ad officium Philosophi spectare uiderem, quàm cæteris omissis ueritati assiduè incumbere, quoniam hæc tàm altè posita est, tanquàm in tenebris obruta, atque recondita, ut nihil sit æquè difficilè, quàm eam indagando peruestigare, peruestigatamq; cognoscere: nec temere dictum fuit à Democrito, in profundo puteo eam latere: Videmus etiam placitis his ueterum Philosophorum Christianorum placita consentire, asserentium, nihil in tota vita aut esse amplius, aut melius, quàm diuinæ ueritatis patrocinium subire, & in eius maiestate conquiescere. Vnde ego in singula ferè auium nostrarum historia, ut tàm interna quàm externa nota redderem, & earum oculatus testis essem, ingentem pecuniæ uim cùm in uarijs peregrinationibus in diuersas orbis regiones auium potissimùm, ac aliarum etiam rerum naturalium causa susceptis, tùm in eisdem describendis, proprijs coloribus depingendis, ac in tabulis ex pyro confectis, delineandis, exculpendisq;, atque tandem excudendis, consumpsi: ideoq; pictori in ea arte vnico triginta, & amplius annos annuum aureorum ducentorum stipendium persolui, delineatores celeberrimos, Laurentium Bennioum Florentinum, & Cornelium Suiorum Francofortensem meo ære conduxi, necnon Iacobi Ligotij Serenissimi Hetruriæ Ducis pictoris eximij opera in hac eadem prouincia Florentiæ quandoq; vsus sum, vt quo maximo fieri posset artificio, aues eæ designarentur; tandem Sculptorem habui, & adhuc habeo insignem Christophorum Coriolanum Norimbergensem, atq; eius Nepotem, qui eas adeò venustè, adeò eleganter exculpserunt, ut non in ligno, sed in ære factæ uideantur.

Comparatio *Pittacus cur malè apud doctos audiat.* *Solonis, & Lycurgi laus* *Democriti dictum de veritate.* *Authoris diligentia.* *Designatores auium.* *Artifices qui operam suã collocarunt in perficienda hac Historia.*

His tam magnis expensis aliæ accedunt causæ, inter quas hæc imprimis non est inuoluenda silentio, quòd pictor meus, vt maiorem sibi faceret quæstum, clam multis nobilibus, ac studiosis icones multas vendiderit, quas verebar, ne aliquando typis mandarent, quemadmodum aliàs mihi contigit. Nonnulli enim plurimas plantas, quas vel à me in celeberrima hac Bononiensi Academia, ubi quadraginta sex annos publicè profiteor, aut didicerunt, aut dono acceperunt, tanquàm suas edidere, & me qui eas aliquando in lucem dare decreueram, præuenerunt; ut ex mea segete messem facerent. Præterea authorem inter Italos (de ijs loquor, qui ex professo scripsere) qui de auibus egerit, neminem esse sciebam; inter Gallos solum Petrum Bellonium, sed suo idiomate, & inter Germanos Ornithologum tantùm, sed confusè omnia sine ulla methodo, utpotè ordine alphabetico, & paucarum tantummodò, earumq; volgatarum icones tradentem. Ad hæc deniq; spem emolumenti, quod ad alia edenda auxilio mihi futurũ est, & preces adiungo multorũ literatorũ hominũ, Illustrissimiq; Senatus nostri, (cui ob multa in me collata beneficia, atque ob opem in hoc opere, cùm sua sponte, tùm Sixti V. Pont. Opt. Max. iussu, mihi præstitam obedire & debeo, & uolo) authoritatem, ac adhortationem, qui uisis hisce lucubrationibus magnoperè mihi authores fuerunt, ut quas Reipub. literariæ gratas, utiles, fructuosas cognoscerent, in lucem ederem. In quarum declaratione utilia simul cum iucundis miscebo, Horatianæ normæ haud immemor, ait enim.

Pictoris fraus. *Senatus Bononiensis liberalitas.* *Sixti Quinti Pôt. Max. beneficẽtia.*

Omne tulit punctum, qui miscuit vtile dulcì.

In arte Poetica.

Nam quæ cum iucunditate coniunctam simul habent vtilitatem, ea legentis animum exhilarant, memoriæ commodiùs mandantur, tenaciusq; inhærent. multa enim imprimis ad priuatam publicamq; vitam, atque mores benè informandos regendosq, perquàm utilia documenta Ethica, Oeconomica, Politica, atq; etiam militaria ex antiquis literarum monumentis deprompta in hoc volumine continentur, multa valetudini tuendæ, atque conseruandæ salutaria ac medica præcepta in eodem reperies; habebunt adhæc linguarum variarum studiosi synonimorum varietatem omnibus penè idiomatis expressam. Multas alias vtilitates hic licebit videre, quas nunc non commemoro, abundè de ijs suo loco acturus. Quæ omnia lucida admodum, ac perspicua (nisi me animus fallit) methodo traduntur, & quæ ad Physicam speculationem spectant, vt puta Aequiuoca, Synonima, Genus, Differentiæ, Locus, Cognominata, Denominata primò adducuntur; dein ea quæ iucunditatem legentibus parere solent, vt Moralia, Vsus, Mystica, Hieroglyphica, Historica, Symbola, Numismata, Icones, Emblemata, Fabulæ, & Apologi.

Ratio tractãdi operis. *Utilitas huius operis.* *Ordo obseruandus in tractando opere.*

Vt verò magis adhuc studiosorum rebus consulerem, omnes quas nancisci potui, auium, multarumq; cum externarum, tùm internarum partium Icones, tanto sculptas artificio, vt viuæ potiùs quàm mortuæ appareant, quæ non visu tantum spectatorem oblectant, sed ad auium, quarum sunt, cognitionem (sunt enim picturę muti

Picturæ vtilitas.

quidem

quidam magistri, qui quasi digito demonstrant, quæ in Historijs tractantur) perducunt, addidi, & suo quæq; loco dispersi, non tamen, vt earum spectator tantummodo sit lector, sed vt vtrisq; collatis lectione scilicet, & tabellarum inspectione veras cùm internas, tùm externas auium notitias in animum deferat, & memoriæ affigat, curiositate, atq; inutili visus voluptate contempta: Absurdum enim est, ac nulla ratione comprobandum rerum naturalium imagines ideò speculari libentius, vt ingenium eorum, qui eas fecerunt, pictoris scilicet, & sculptoris admiremur, & solertiam; rerum autem naturæ miro ingenio, ac studio procreatarum contemplationem non potius persequamur, atque amplectemur, vt causas earum indagare valeamus. His præterea Iconibus multarum plantarum, atque animalium figuras ad viuum exsculptas addidi, quibus aues illæ vel vesci solent, vel oblectari, vel sanitatem conseruare, vel recuperare. Quantum verò eiusmodi Icones ad rem ipsam declarandam conducant, vel ex hoc manifestum est, quòd plurima ab antiquis concisè, breuiterq; descripta, ac tanquàm nimis vulgata neglecta, nobis hodierna die vel adhuc incognita sint, vel maximas obscuritates pariant, quæ si Iconibus expressa essent, omnem nobis laborem ademissent. Cuius rei difficultatem olim Euax rex fortè secum reputans, plantas non tantùm exactè descripsit, sed depingi etiam curauit, quas ita depictas, & descriptas Neroni Cæsari misit honoris gratia.

Iconib⁹ cur historia creantur.
Cur multa nobis incognita.
Euax rex plantas cur depinxerit.

Habebis præterea Lector humanissime Historiam Auium non simplicem, sed veluti commentarios copiosos, & plurimas castigationes non tantùm veterum, verùm etiam neotericorum, qui de animalibus scripsere, quos videre nobis hactenus licuit, præsertim in lucubrationibus Aristotelis, Plinij, Aeliani, Oppiani, Athenæi, authorum de re rustica, Alberti Magni, & quoruncumq; aliorum, ideoq; vt nostra hæc Ornithologia, non Philosophis solùm & Medicis, sed cuiuslibet etiam alterius facultatis studiosis prodesset, & vt legentium animi in multiplici, ac varia lectione aliquid saltem inuenirent, quod ingenium suum instruere, aut excitare posset, libuit præter nostras obseruationes quoq; quasi syluam Classicorum Scriptorum Græcorum, Latinorum, ac Arabum admittere; inter quos præter Philosophos, ac Medicos, Theologi etiam sunt, & Iurisconsulti, multique Poetæ cùm antiqui, tùm recentiores, quorum omnium flosculis, rosisque hinc inde diuerso tempore, cùm se mihi obtulit occasio, collectis, spinis, & inutilibus reiectis, opus hoc recto ordine, & methodo vtus exornaui; & *Floriferis vt apes in saltibus omnia libant, omnia nos itidem decerpimus aurea*, & quemadmodum illæ flores ad mel accumulandi m petentes, sua faciunt, quæ modò erant aliena, & sua industria in propriam conuertunt vtilitatem, ita nos studio, labore, &, quod caput est, longa experientia ea, quæ ab alijs desumpta sunt, ruminauimus, digessimus, & tanquam in succum, & sanguinem huius fœtus nostri conuertimus. Cuius rei Lectorem admoneri oportuit, ne temerè coniectos, & consarcinatos esse authorum locos existimet. Cupiam hic sinceris me accusandi ansam capienti, quòd non semper eorum, à quibus aliquando quicquàm mutuor, meminerim, cum Diuo Hieronymo respondeo, qui cùm plurima ex Origenis scriptis in suos libros transtulisset, atq; ideò ab æmulis carperetur, sese defendit, dicendo, se ea ad leuandum Lectori tædium tacuisse, quæ in præfatione sua fuerat semel innuisse: nam & ego eandem ob causam eos tacui quandoq;, atque eò maximè, quòd quæ ex illis excerpsi, ex primis classicorum fontibus deprompta sint, quodq; qui illis, idem & mihi spiritus instillare potuit. Ne tamen arroganter nimium mihi tribuere videar, cùm *ingenui sit pudoris*, vt ait Plinius, *fateri per quem profeceris*, omnium authorum, quotquot in hac Ornithologia vsus sum, nomina suo præmittam loco. Eorum uerò uirorum, qui mihi aues mittendo, uel secando opitulati sunt, nomina hic recenseo, quemadmodū & in alijs Historijs omnes celebro, qui microcosmum meum nouo aliquo naturæ partu ditarunt, cùm ne ingratus (quo ut ait Mimus, terra nil peius creat) ijs uidear, tùm etiam, ut eorum animos ad alia mittenda, ac impertienda excitem, ac calcar injiciam.

Ornithol. nō esse historiā simplicem.
Authores, quibus author vsus est in hoc opere.
Comparatio Author. ad apes.
Author cur semper certū non meminerit, à quibus quid mutuatur.
In Præf. ad Vitpes.

Non me clam est, posse esse multa, quæ in hoc opere iustam repræhensionem sceneri, & attenti Lectoris non effugiant, quorum si me admoneant docti homines, sicq; euincant, beneficij loco habebo per eos profecisse. Etenim homo sum; humani nihil à me alienum puto; Errare, labi, decipi humanum est; & in tanta, tamque immensa naturæ uarietate, multa scio restare incomperta nobis: quæ discere non erubescam, si quid de ijs melius, vel oratione, vel scriptis aliorum liquere possit. Et uerò ego is sum, qui nihil tàm carum, & preciosum apud me habeo, quod non cupiam uel vltro in commune conferre, modo intelligam, id bonis, & studiosis profuturum, cum vix aliud uiro bono tam indignum esse censeam, quàm uelle occultare, quod prodesse, & iuuare possit plurimos. At uidemus hac nostra ætate nimis uberem horum mortalium prouentum, qui sub modio abscondunt, quod iuxta Euangelicam sententiam, supra montem ponere, & in lucem proferre debuerant, atq; adeò in confesso est, multos optimos authores hodie passim desiderari, & à tineis rodi, quòd qui eos possident, & in occulto compressos tenent, bonis, & studiosis inuideant. Quod quàm sit illaudatum, & flagitiosum, atque adeò sordidi animi, nemo est, qui non videat, quandoquidem non solùm nobis ipsis nati sumus, imò ad hoc maximè nati, ut alij alijs prosint, & vt communes utilitates in medium conferamus, dando, & accipiendo humanam societatem foueamus. Non ambigo fore nonnullos, (neq; enim dicente Aeliano omnibus omnia placent) qui cupidine magis accusandi, quam animo rectè iudicandi, hæc sint adituri; quoniam plerisq; innatum hoc est, vt malint uideri in alieno opere ingeniosi, quàm in docendo, atq; intelligendo alijs prodesse: nam reprahendere, atque damnare imperiti etiam uolunt; iudicare, ac probè expendere prudentes tantùm, atque egregiè docti possunt, ad quorum ego iudicium semper mihi elaborandum duxi. Hoc unum tantùm ab æquis laboris mei iudicibus peto, vt quod minus uidebitur illis probandum, æstimata rei totius difficultate, leniùs, & placidiùs reijciant absq; contentionis, & conuiciorum acerbitate. Scio enim multa quoq; post nostras obseruationes superfutura, quæ vel à me prætermissa, vel non satis animaduersa (nam interdum hebescunt etiam perspicacissimi oculi, & quandoq; bonus dormitat Homerus) acriora iudicia postulent, à quibus nec odio commotis, nec inuidia, facilè, ni fallor, impetrabo, vt ueniam dent, aut sedatè arguant. Spero tamen, (absit inuidia dicto) omnibus quarumcunq; artium studiosis, atque professoribus hosce meos labores aliquid allaturos utilitatis, imò magno admodum illis ad quoslibet authores cum sacros, tùm profanos faciliùs intelligendos, futuros adiumento.

Author veniam precatur si errauerit.
Multa hactenus incognita.
Authoris liberalitas in docendo.
Multorū inuidia, & illiberalitas in cōmunicando.
Authoris humilitas.
Vtilitas operis.

Quod

PRÆFATIO.

Quod si quis à viro magno, ac graui alienum esse putet de auibus, & rebus ad eas pertinentibus scribere, mihi grauiter hallucinari, & tota quod aiunt, uia errare uidetur. Et illiberalis sordidusq́, eorum animus est, qui hisce spretis ad eas solùm scientias incumbunt, quæ ad rem domesticam solummodò augendam faciunt, & vbiq; vtilitatem, & lucrum spectant; illi profectò Aesopico gallinaceo similes censendi sunt, qui repertæ gemmæ hordei granum prætulit, quòd vsum gemmæ ignoraret. Cùm itaq; nullum sit animal, teste Aristotele, adeò exiguum, adeoq́, abiectum, in quo non aliquid rarum, reconditum, imò (vt ita dicam) diuinitatis aliquid spectetur, itaq; & auium, quæ animalia sunt perfecta, & admiratione plena, notitia non cum fastu reijcienda, at pro viribus cuique amplectenda est. Quo in genere cum elaborarint non pauci, neque obscuri viri, egregiam operam huic scientiæ nauasse sunt iudicandi: quorum laborem quantum illustrarim, quilibet æstimet, at ij faciliùs, qui in hac disciplina versati sunt.

Gallo Aesopico qui similes.

Lib. 1. de part. c. 1.

In minimis admiranda Dei conspiciuntur.

Hæc autem omnia, Lector studiose, ab animo bono, ac Reipub. literariæ quouis modo gratificandi cupidissimo profecta (quæ vt & alia tibi utilissima iamdiù edere volui, sed propter ingentes sumptus non potui) si bona, beneuolaque mente acceperis, ad reliquas lucubrationes, quarum Franciscus Senensis Typographus, sponte sua, si vita suppetat, edendarum prouinciam suscepit, alacriori animo, & voluntate me accingam.

Vale, & faue.

✣

In V. C.

In V. C. VLYSSEM ALDOBRANDVM suorum editionem operum ab Ornithologia inchoantem.

Ascanij Persij.

Ἀλδοβράνδε, φύσις τῷ πανδώτειρα δίδωσιν
Ἴδμον' ἔμεν πάντων, ὅσ' ἡ ἔτευχε, μόνῳ,
Ὄρνεα μὲν ἀφίης πρὶν πάντεσσ' εἰσοράασθαι,
Σεῦ κλέος ὡς πτήσου θᾶττον ἔχῃ σκιδάσαι;

Iulius Signius vertit.

Aldobrande, datur cui singula noscere soli,
Quæ natura parens prouida in orbe creat,
Num prius emittis volucres, vt præpete penna
Ocyus effundant scripta, decusq; tuum?

Eiusdem Iulij Signij. I. V. D.

Aldobrande forent totidem si candidi olores
Aonij, quot aues explicat istud opus;
Quæ miranda tuum Musæum continet instar
Parui orbis, cantu non satis exprimerent.

OMEN FELIX
Ex eo, quod Clarißimus D. D. Vlyſſes Aldrouandus Libris ſuis edendis initium fecit
DE AVIBVS.

Acceptum à Iuſto Raphelengio Antuerpienſi Med. XXIIII. Martij M. D. XCVII.

QVod libris, vir magne, tuis primordia ſumis
Ex Auibus, fauſto non caret augurio.
Ominor, & numquam quiſquam etſi doctus aruſpex
Auſpicium ex vlla certius hauſit aue.
Nam velut aliuum genus alta per æthera cæli
Alarum celeri remigio vehitur,
Sic te præpetibus rapiet quoque gloria pennis
Aſtra per, & cælo contiguum faciet.
Nec ſolùm hoc; ſed ceu Phrygius Iouis alite vectus
Aecitus ſtellis celſa per aſtra puer,
Non ſecus ipſe uouum cælo accenſeberis aſtrum
Aldrouande, tuo & nomine ſidus erit.
O te felicem? iunget te gloria Olympo,
Famaq; per terras irrequieta vehet.
Fixum erit in cælis nomen, terriſq; volabit,
Quamdudum pennis vlla feretur auis.

Elogium

Elogium in Aquilas, & naturam earum, & more, inſtitutoque hominum Imperatrices, earumque vnum γραφιώτερον, hiſtoriographum, virum Illuſt. & Clariſs. Vlyſſem Aldrou.

QV id mea ſumpſiſti tibi dicere Muſa? Iouiſne
Summi Aquilas? magis an ſigniferumne Aquilæ
Aldrouandum Aquilæ cuncta gerulum vnicum Vlyſſem
Et notorem auium, cætera mille genus.
Atqui ea nunc illi propria iſta negocia ſoli,
Et rem linque tuam tot modo auſpicia.
Iamq; ipſam mihi ſaltem Aquilam ſpectato, ſuas vt
Vni iſti laudes conferat illa viro.
Nempe auium ante alios adamauit Iupiter orbem,
Et regnum aëreum proprium habere dedit.
Vni cumprimis Aquilæ, quam ſceptra tyranni,
Et ſummam fecit tollere verticem humo:
Reginamq; auium incendit propriore fauilla
Admiſſam Veſtæ caluis in penetral.
Vtque illam vltrici poſſe incandeſcere flamma,
Sic iras voluit, telaq; ferre ſua.
Et ſolam vultum & Phœbææ lampadis ignes
Inſpicere & fecit cætera deſpicere:
Flammauitq; orbes oculorum; & fulminis alis
Afflatum, atrauit plumeolum omne ſagum.
Ac totum incoxit generoſo pectus honeſto,
Omniaq; irarum nobilium arma dedit:
Inſuper & vitæ igniculum ſolidauit alieno:
Certare & ſeclis addidit æthereis.
Quas iam omnes dotes, ſuaq; regalia ſigna
Huicce ſuo confert illa Tyranna viro.
Remigioq; ſuo famæ ſecum euehit: ipſis
Diuinum ingenium reddere prompta dijs.
Nuncq; alium nobis per terrarum omnia, Vlyſſem
Giratum ſpatia, & totius orbis opes.
Nunc alium Promethea habet, quem certius ipſum
Admoueat regnis denique & æthereis.
Quique fidem faciat priſci rumoribus æui
Noſter Prometheus verior Italicus.
Hic vir, hic eſt etenim: cor cui roſere tenellum
Vngue inde à primo Vulturium omne genus:

Et vitæ genialem omnem pauere medullam,
Inque suas leges tota habuere virum.
Ergo etiam his studijs illo immoriente Saperda
Magno Naturæ totius indiculo.
Sanguinibus tumuloq; viri nec alid, nisi vera
Nascentur totidem congeneres Aquilæ.
At famam implebunt veterem, & Promethea Vlyssem
Perpetuarum addent gloriæ Olympiadum.

Viri Naturæ consultissimi honori gratiæq; faciebat Ioann: Fersius Silesius Doct. cùm iterum ipsum Italiamq; inuiseret: Anno quem numerales literæ indicant huius solenni voti etiam numerosi.

VIVat ODIsseVS
BononIensIs ALDroVanDVS
AVsonIæ IVbar sVæ.

Io: Cornelius VVteruuerius Batauus Delphensis Med. Doct. congratulatur Illust. & Excell. Dom. Vlyssi Aldrovando præceptori suo, quod ab Avibus inceperit, hortaturq; vt cætera, quæ in eius Musæo conspiciuntur, Opera admiranda propediem in lucem edat.

GAVDEO, sed quæ animo concepi gaudia, lingua
Et manus, & morbus significare vetant.
Lætitiæ causa est, quia cum tot scripta reseruas
Ingenio diuino accumulata tuo,
Ab volucrum genere orsus, quod gratulor, & si
Christicolæ fas est, accipio augurium
Id, quod maius eò est, quoniam Iouis ales honoris
Obtinuit primum non sine laude locum,
Aduentu quæ cuncta suo extinxisse putata est
Auguria, & quamuis prospera sæpe forent.
Laus quoq; Vulturibus magna est, quod Reme probasti
Morte tua, fratri regia sceptra parans.
Vnguibus Accipiter curuis, tua Phœbe volucris,
Rariùs infelix edidit augurium.
His igitur tribuens primas celeberrime Vlysses
Tute tibi felix augurium inde capis.
Macte age sic quotquot retines cognomine vestro
Inscriptos, etiam propediem ede libros.
Nonne vides prudens, vt publica commoda tardas,
Quæ potes ingenio demeruisse tuo?
Disce tui viuus mercedem ferre laboris,
Nam venit extructo gloria sera rogo.

Sic etiam

Sic etiam vestrum venientia sæcula nomen
Noscent, & quis sis fama loquetur anus,
Et manè auroræ qua Lucifer excitat ignes,
Et iuga quà Titan vespere soluit equis.
Quam canis, ad cælum Iouis ales nube serena
Te feret, atque nouum sidus ibi esse dabit,
Sidus, quod radijs omnes fulgentibus oras
Clarabit, cælo sidera donec erunt.

IN VLYSSIS ALDROVANDI Ornithologiam.

P. AEMILII LVCHINI C.

NATVRAE atque artis perquirere facta labore
Nil opus est, hoc qui quæris anhelus iter.
Vnius est sed enim studio, vix credere dignum,
Factum hominis, si hominem dicere tanta sinunt,
Vt quicquid vigilans animi prudentia cernit,
Hic doceat turbæ pennipotentis honos.
Hinc quantum vel terra tenet, mare claudit, & æther
Ponderat, omni cremo quicquid & igne calet,
Multicolor monstras soboles, hic dicta, volucrum,
Aligerum & faciunt symbola multa patens.
Hoc variæ Attilium species testantur, & Hæmi
Concaua quæ in gelidis vallibus antra petunt:
Quiq; Arabum terris totiens longæua resurgit
Rara auis, & nullum quæ capit una cibum.
Magna quidem dictu: ni quondam sæcula prima
Maiora ex auibus vaticinata forent.
Læta etenim uolucres monuere negocia Priscis
Fortia, Vulturibusq; est data sæpe fides.
In bellis falsè, e Aquilæ signata ferocis
Corpore vexilla; hic scuta notata virûm.
Et Grus, alta petens Cæli, monstrante magistro
Vsu, homini atque artes prodidit una bonas.
Quod Corui, pluuiam referentes voce canora
Ex sole, atque imbris sole repente fugam?
Et uiridis nostri quidam sermonis imago,
Psittacus, humaniq; æmula Pica soni?
Resque aliæ, quarum species veneranda vetustas
Credidit ex auium fingere posse notis?
Quæ, licet innumera, hic numero Aldrouandus Vlysses
Comprendit; calamoq; abdita multa docet.
Nec mirum: Postquam rutilo quod Phœbus in ortu,
Vesperis occidui & quod parit ora, simul
Collectum sua sola domus tenet. Inspice Lector,
Naturæ liber hic totius instar erit.

In Ornithologiam celeberrimi viri Vlyſsis Aldrouandi Philoſophi, ac Medici Bononienſis.

Annibal Paganus Regienſis, eius Alumnus.

INCLITA non pandam rudibus tua facta camœnis
Aldrouande meis, digna Marone cani,
Qui fructus etenim velocibus hiſce petuntur
Ex pennis, breuibus claudere Muſa iubet:
Sumereq; à primis noſtra hæc exordia ſignis,
Quæ celeres formant celſa per aſtra Grues.
Fabellas numeris vanas intexere vatem,
Appologos vero Mercurium ex auibus.
Alma quibus ſeruare parens dedit arcta per æuum
Vincula connubij, munus & Oeconomi;
Miſceri & rebus ſeſe, queis publica gaudent,
Queis Architectus, Muſicus, Aſtronomus.
Hic Emblematibus patefacta arcana recondis,
Atque ſimul pandis, ſymbola cuique parans.
Hinc Hieroglyphicis penetras myſteria olimpi,
Inque agros artem fundis Apollineam.
Exacta demum ſapiens indagine quicquid
Perpendit, docta perficit atque manu,
Hiſce nouis calamis illuſtras, omnibus vt ſis
Et rerum interpres vnicus omnigenum,
Teq; trahant ad ſe, quos gloria, fama, decusq;
Virtutis terris aurea ad aſtra vehit.

In Excellentiſs. Vlyſsis Aldrouandi Ornithologiam.

Innocentij Honeſtij Picenſis tetraſticon.

ABDITA qui ſophiæ geſtis perquirere mente
Dogmata, naturas alituum omnigenas,
Et ritè expreſſas oculis luſtrare figuras;
Perlege diuinum, Lector, Vlyſſis opus.

VLYSSIS

VLYSSES ALDROVANDVS BONONIENSIS ANNO ÆTATIS LXXIIII.
NON TVA, ARISTOTELES, HÆC EST, SED VLYSSIS IMAGO;
DISSIMILES VVLTVS, PAR TAMEN INGENIVM
SENSIBVS HÆC IMIS, RES EST NON PARVA, REPONAS

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

PROLEGOMENA IN ORNITHOLOGIAM.

DE VTILITATE Operis.

INTER plurima diuinæ bonitatis munera, quorum magnitudinem vel numero metiri, vel pretio æstimare neutiquam possumus; certè hoc non in postremis collocandum videtur, quod toti hominum generi flagrantissimos quosdam veritatis cognoscendæ igniculos naturá inseuerit; quibus à fluxis ac caducis rebus procul ad præstantissimarum artium cognitionem auiditas quædam immensa ac insatiabilis excitaretur. Quæ sanè cura multorum clarissimorum virorum ingenia assiduâ solicitudine ita exercuit, vt plurimi postpositis huiuscæ vitæ illecebris, prauisq; cupiditatum lenocinijs extinctis, omnium diuitiarum onere, ac amicorum solatio se liberauerint; quò deinde melius ciuilis, & non simulatæ philosophiæ delicijs, verisque animi voluptatibus oblectentur. Horum ego probatissimo exemplo, laudatissimoq; instituto mirum in modum extimulatus, cùm ipsius sapientiæ exactam cognitionem longè, latèque in omnes humanæ societatis partes, ineffabili suo decore disseminatam esse perpendissem: atq; hocce meum de natura Auium opus cæteris nó inferius esse cognouissem, nó parum studiosorum, omniumq; doctissimorum virorum reipub. me profuturum credidi, si in lucem id tandem darem, eoq; maximè; quòd Auium cognitio profundo ferè hactenus ignorantiæ cœno submersa, ac penitus oppressa iacuerit.

Antequàm verò tractationem hác lectorum oculis subijciam, haud alienum ab officio meo facturus mihi videor, de vtilitate, quam omnibus ferè scientijs, atque artibus præbet, quædam præfari, ac nonnulla etiam ab ipsomet Aristotele; etsi multifaria cognitione exculto, ac disertissimo philosopho prætermissa, adducere. Ille enim quamuis abstrusas rerum causas, ac recondita principia sedulá indagatione inuestigauerit, aditumque nobis ad quamplurima maximis difficultatibus implicita percipienda patefecerit; tamen & ego nonnulla obseruaui propriá experientiá, cùm in anatome, tùm generatione, alijsq;, vt posteà Deo fauente ostendemus, quæ illius operá minimè adhuc nota sunt.

Inter artes igitur, quæ hinc non parum hauriunt emolumenti, primo loco occurrit Grammatica, cui literarum sequentium inuentione Aues opitulatæ videntur: quamuis Phœnicibus Grammatica.

eam multi adſcribant. Exploratum enim eſt, Troiani belli tempore, Palamedem ex Gruum volatu ſibi literas finxiſſe, eaſque prioribus Phœnicum addidiſſe: illæ enim volantes aut γ, aut υ, aut λ efformant, quod rectè his verbis innuit [a] Martialis;

[a] *In Xenijs.*

Turbabis verſus, & litera tota volabit,
Vnam perdideris ſi Palamedis auem.

Ad quod rectè etiam alludit [b] Lucanus, dum ait:

[b] *Lib. 5. de bello Pharſalico.*

Effingunt varias, caſu monſtrante, figuras,
Mox vbi percuſſit tenſas Notus altior alas,
Confuſos temerè immixtæ glomerantur in orbes,
Et turbata perit diſperſis litera pennis.

Hinc & [c] D. Hieronymus, *Grues*, inquit, *vnam ſequuntur ordine literato.*

[c] *Epiſtol. 4. ad Ruſt. monachum.*

Rhetorica.

Quid hîc deſumptas ex Auibus ſimilitudines, quibus Oratorum ſcripta plena ſunt: Quid parabolas: quid apologos commemorem; quibus orationes ſuas tanquàm ſale condiunt, & quaſi gemmis quibuſdam exornant?

Poëſis.

Sed nonne & Poëtarum optimi, atque antiquiſſimi ab Auibus etiam plurima, & perquàm accommodata exempla depromunt? nullus enim habitus humanæ voluntatis eſt, quem nō ab Auium actionibus, affectibusq; exprimi videamus. Quinimo ad ſedandos animi noſtri effrenes motus, plurima virtutum, ac officiorum ſpecimina, quæ neſcio qua peculiari, latêteq; vi ac energia, & veluti tacita quadam exprobratione, calcar nobis ad virtutes capeſſendas addunt, ab auibus, ſi ab vllis alijs rebus, depromuntur.

Ethica. Gruũ prudentia.

Ethica philoſophia hinc ſua habet emolumenta, de quibus adducta hæc exempla fidem faciant: Ac Gruum in primis inſignis illa in ſemetipſis conſeruandis prudentia, quem non reddat prudentiorem? has, ferunt, imbecillitatis ſuæ conſcias, atq; ideò non mediocriter pertimeſcentes ne in pernitiem aliquid redundet, metamq; deſtinatam præuaricent, lapillos portare, vt ex eorum caſu, ſupra terram ne; an ſupra mare volitent, percipiant, vlteriusq; progrediendum, an conſidendum, cognoſcant. Sed quid de Anſeris verecundia dicam, quem conſtat modo, & modeſtia vitæ ſuæ curſum metiri? Quid de Luſcinia? quæ pullis ſuis, ſimul atq; in hanc lucem factus eſt aditus, canendi viam aperit, ac eos magnâ diligentiâ inſtruit. Quem, quæſo, non incitet admirabilis illa Reguli, etſi omnium minimæ auiculæ magnanimitas? ille enim, quamuis corporis exiguitate contemptibilis videatur; tamen ex tenui corpuſculo formoſum animum quandoq; exire, quaſi non ignarus (poteſt enim virtus ſub qualibet cute latere, ac poſſeſſorem ſuum adornare) non Aquilæ auium omnium fortiſſimæ magnitudinem, ferociamq; perhorreſcit. ſed de imperio cum ea decertare audet.

Luſciniæ inſtitutio. Reguli magnanimitas.

Oeconomica. Pica œconomiæ magiſtra. Cuculi ſedulitas.

Qui fortunæ bonis, facultatibusq; cumulandis inhiant, Picæ in primis ſedulam in victui neceſſarijs cogendis operam, ac curam ſecum expendant. Illa enim, ne brumali tempore pereat mediâ, glandium, quibus tunc victitet, aceruos, non aliter ac formicæ fruges, terrâ recondit. Quid de Cuculo dicam? quem aſſerunt tantâ glandium affluentiâ, cauitatem, in qua hyeme latet, replere. vt multa elapſo frigore, atq; aduenienre vere, adhuc ſuperſint ad propulſandam famem. Quis igitur eſt, qui, niſi rationis impos, harum ac aliarum, quas breuitatis cauſa taceo, exemplo, ad res neceſſarias proſpiciendas non incendatur?

Reſpubl. Grues magiſtri politici.

Quantum verò huius operis lectio ijs, qui rempub. adminiſtrandam ſuſcipiunt, conducat, compertum habebunt omnes, ſi Gruum, inter alias aues in hoc genere, ſedulos labores agnoſcant. Hæ enim cùm gregatim volant, exacta indagine perpendunt, ac communibus quaſi ſuffragijs conſentiunt, quì non ſolùm aduerſis rebus perfugium, atque ſolatium inuenire: verùm etiam ſecundas maioribus ornamentis illuſtrare poſſint; ac inde quod diuerſæ ſententię, denuò mutuo neceſſitudinis vinculo alligentur, (deducto inde verbo) Congruere dicuntur.

Agricultura.

Nonne Agricola, qui operis prętantia, & nobilitate, cæteris omnibus mechanicas artes exercentibus. prefertur, Auium acceſſu, & receſſu imminentes imbres, aliasq; tempeſtatum iniurias aduentare colligit? nonnę etiam ex Gruum in ſublime migrantium volatu, aduentantis hyemis acceſſum exploratum habet; ac ideò terræ exercendæ magis animo incumbat? id ſanè & [d] Heſiodus teſtatur his verbis:

[d] *Lib. 2. de die & operas.*

Φράζεσθαι δ' εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσης
Ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυίης
Ἥτ' ἀροτοῖό τε σῆμα φέρει, καὶ χείματος ὥρην
Δεικνύει ὀμβρηροῦ. id eſt

Conſidera verò, cùm vocem Gruis audieris
Altè ex nubibus quotannis clangentis,

Quæ &

Qua & arationis signum affert, & hyemis tempus
Indicat pluuiæ.

Nonne auium excrementis lætæ fiunt segetes? nonne cicurãdo syluestres; pascendo custodiendoq; cicures; alendo fœcundas; cùm ex ouis fructu dulcissimo atq; vberrimo; tùm ex fœtura gregem supplente maximum sibi comparat prouentum? Sed quorsum hæc refero? cur non potius exprimam Aues sationis, ac insitionis modum aperuisse? Tradit id sanè [e] Plinius, *Semine quoque*, inquiens, *inserere natura docuit, raptim fame Auium deuorato, solidoq; ac alui tepore madido, cum fœcundo fimi medicamine abiecto in mollibus arborum lectis, & ventis sæpè translato in aliquas corticum rimas: vnde vidimus Platanum in Lauro, Laurum in Ceraso, & baccas simul discolores. Tradunt & Monedulam condentem semina in thesauros cauernarum eiusdem rei præbere caussas: hinc nata inoculatio futoria simili fistula aperiendi in arbore oculum cortice exciso, semenq; includendi eadem fistula sublatum ex alia.* Hactenus ille. Sic Cornices sæpè ferunt iuglandes, quas nos ita satas comedimus. Non minori quoque emolumento Seleucides aues Casij montis incolis à Ioue impetratas, vt Locustas agrorum suorum fruges deuastantes occiderent, [f] idem asserit.

e Lib. 17. cap. 14. — *Inoculationis origo.* — *Cornices iuglandes ferunt.* — *Seleucides frugiuoras Locustas necant.* — *f Lib. 10. cap. 27.*

Qui verò formas rerum ductis lineis repræsentant, pictores dicti, maximum arti suæ decorem, opesq; conciliant ex imaginibus Auium, in quibus cùm diuersa figura effingendis, tùm varijs ac diuersis colorum generibus distinguendis, qui iucundissimam oculis omnium venustatem pariunt, tantum luxuriata fuit natura, quantum in nullo alio animalium genere. Hinc ea promanauit consuetudo, quod magnates, viriq; nobiles ac diuites, cùm inter cætera animalia Aues non infimum nobilitatis locũ obtinere cognoscerent; partim huius, partim illius Auis effigie insignia sua cõdecorarint; quemadmodum Semiramidem Columbæ, Romanos Aquilæ (quam & nostri adhuc Imperatores sibi seruant) alios Corui, alios Gryphi, alios Vulturis, alios Anseris, alios denique aliarum nobilium Auium iconibus in insignibus suis delectatos esse accepimus.

Ars pictoria. — *Aues ad insignia illustrium hominum translatæ.*

Plumatilis ars, quam Indi Floridæ regionis incolæ summa industria exercent, quantum ab alitum genere vtilitatis reportet, vel ex hoc constare arbitror; quod non exemplaria solùm: sed & instrumenta, ac materiam ex eo petere cogatur. De cuius artis præstantia, cùm suo loco acturus sim, superuacaneum nunc existimo longiori eam sermone prosequi; vnam tamen, eamq; eximiam huius generis tabulam silentio inuoluere non possum; quam Illustrissimus Cardinalis Paleotus incomparabili doctrina & probitate vir mihi dono dedit; quamq; ego in Musæo meo appensam adhuc asseruo. In hac D. Hieronymi Christum Saluatorem nostrum cruci affixum genu flexo adorantis imago, ex versicoloribus Auium Indicarum pennis ad viuum ita expressa est; vt non plumis contexta, sed penicillo ducta videatur. Hac ex Hispanijs secum allata, Illustrissimus Cardinalis de Burgos Illustrissimo Cardinali Paleoto gratificari voluit; qui eam postea nostro Musæo consecrauit. Antonius Gigas, morum probitate, & eruditione præstans vir, inter plurima, quæ habet rarissima, capitium quoq; asseruat scitè admodum atq; affabrè contextum ex Auium pennis; cuius imaginem ego reliquis meis iconibus appingi curaui.

Ars plumatilis. — *Opus plumarium egregium.*

Scripturis quoq; ab auibus compluribus, potissimum autem ab Oloribus, atq; Anseribus, necessaria suppeditari instrumenta, quis est qui ignoret? Illud tamen haud ita vulgatum adijcio, pennarum seu calamorum Coruini Generis Auium, in iconibus in tabulis ex pyro sectis, multò quàm cum aliarum calamis fieri solet, subtilius delineandis; vt postmodum sculpturo ferruiant, maximum vsum esse; quod mihi è pictore meo Cornelio Suint Francofurtensi, iuuene huius artis peritissimo, exploratum est.

Scriptores. — *Pennarum ex Coruino genere vsus.*

Illud etiam minimè tacendum censeo, ex Auium plumis, potissimùm verò Anserum, Onocrotalorum, Cygnorum, Anatum & Gallinarum humano generi quietem conciliari; lassitudinemq; vel ex longo ac difficili itinere, vel ex alio quouis diutino labore leniri ac penitus sublevari. Hisce enim lectos & culcitras, aliaq; id genus quieti destinata instrumenta; quæ πτερωτὰ καὶ πτίλωτα προσκεφάλαια Græcis dicuntur, impleri videmus: neq; nobis tãtum id vsitatum est, sed antiquissimis quoq; Romanis; vt ex hisce [g] Ciceronis verbis colligere est; *Eripiamus huic ægritudinem, quomodo cum collocemus in culcitra plumea, psaltriam adducamus.*

Ars quieti destinata. — *g Li. 3. Tusc. Quæst.*

Quarundam etiam Auium pennis matronæ nobiles in Italia, ac potissimùm ex Struthionum plumis flabella sibi parant; quibus æstiuis temporibus calidiorem aërem temperent. Nonne & Musas olim eisdem ab antiquis decoratas verisimile est; cùm non aliàs reperias pretiosiores? Ego sanè, qui earum statuas ita exornatas Romæ in ædibus Petri de Radicibus; vt in libro meo de statuis iam ante multos annos edito, videre est; obseruaui: ita esse non dubito; idque ideo factum fuisse existimo, quòd illæ cantus sui dulcedine, ac lenocinijs, nec non poëtarum carminibus, quibus materiam subministrare credebantur, eos, de quorum laudibus & encomijs scribunt, quasi volare faciant.

 Sed quid?

Architectura. Hirundinis solertia in nidificio.

Sed quid? nonnè casas quoque, magnasq; domos fabricare; omnemq; Architecturam ab Auibus edocti videmur? Quis enim, bone Deus, est; etsi in hac arte peritissimus; qui se ab Hirundinis auiculæ tam exiguæ solertia, ac labore in nidi sui constructione, superari non fateatur? Illa enim sibi nidum, quo quieti consulat; quo sobolem suam nutriat; totum luto construit; stramine roborat; eorumq; inopiâ, multâ se madefacit aquâ, pennisq; puluerem spargens lutum sibi parat, & pro stramine mollibus vtitur plumis, floccisq; atque hac tam insigni sagacitate defectum supplet. Quarè rectè [h] Aristophanes ὄρνιθας τέκτονας, id est, Aues fabros vocabat: & Epigrãmatarius πηλοχύτους θαλάμους, Hirundinis nidos; & πηλοδομεῖν, ex cœno fabricare dicebat.

[h] In Auibus.

Ars militaris. Grues militiam excercendã edocuerunt. Buteonis audacia.

Quin etiam quantum ad militarem disciplinam spectat; nonne Grues in orbem conglobatæ, omnesq; sibi aduersantibus Aquilis rostra obuertentes: ita vt impunè lacessiri nequeant, aciei instruendæ modum quendam aperuisse videntur? Buteo ad primum, ac etiam secundum, quo petitur, telum; immotus atque vix tertio cedens; fugaci militi timiditatem apertè exprobrat. Nonne etiam Grues caput sibi, regemq; constituendo ducis in bello summam demonstrant necessitatem? Imò verò tota ferè militaris ars ab eis accepta videri debet; si modo vera sint, quę de eis legimus: aliæ enim in excubijs noctè locatæ sunt: aliæ cœteris dormientibus circumeũt, & explorant; ne qua ex parte insidiæ tententur; vbi vigiliarum tempus fuerit impletum, perfunctæ munere in somnum se præmisso clamore componunt, vt excitent dormientes, quibus vicem muneris traditura sint: at illæ volentes suscipiunt sortem, vicemq; exequuntur; & quam acceperunt gratiam, pari cura & officio compensant. Hinc etiam antiquissimum illum apud Romanos vsum profluxisse reor; quod coronis plumeis, vt [i] Polybius refert, è Struthionum, vt puto, pennis contextis, capita sua adornare consueuerint; quemadmodum & nostri adhuc milites cum hostibus manus conserturi pileos, cassidesq; eisdem cohonestant. Tibiarum bellicarum inuentionem ex Gruum tibijs, ad sonũ edendum aptissimis, promanasse constat. Aethiopes etiam in clypeorum locum pelles Gruum subrogasse [k] Herodotus scripsit; ita vt ex horum obseruatione clypeos hisce diebus notos esse videamus. Accepimus quoq; Aues tabellariorum vice nonnunquam esse functas; vt de Marthe Aegypti rege narrat [l] Alexãder ab Alexandro; qui Corniceem habuit, cui litteras perferendas traderet. Columbam hoc quoq; officio functam narrat * Egnatius. Galli enim ac Veneti Ptolomaidem in ora Syriæ obsidentes tabellariam Columbam litteras circumferentem, à Sultano suis ciuibus diutina obsidione defatigatis, adepti sunt; quibus significabatur, Regem breui cùm maxima classe hostium vires facile extirpaturum: quo explorato pro interceptis fictitias litteras affigunt, quibus Regis nomine monebantur obsessi, vt se dederent; hostibus parerent; rebusq; suis consulerent; se alijs negotijs districtum, minimè illis opitulari posse: pertulit ita suis Columba fictitias litteras, quibus perlectis sine mora earum mandatis obsequentes, repentè vrbem dediderũt. Talequippiam I. Lipsius [m] refert factitatum esse apud Batauos, Columbis literarum administris, & ad eos delatis, sese è maximis vitæ periculis ereptos. Atq; eodem in loco alia similia exempla de Columbis recenset.

[i] Lib. 6. de mil. Rom.

Tubæ antiquitus fiebant ex tibijs Gruũ.

[k] Lib. 7.

Aues tabellariorũ munere functæ.

[l] Lib. 1. cap. 17.

* Lib. 7. c. 4

[m] Lib. 2. Sat. cur. cap. 6.

Ars naugatoria.

Quin etiam maximum aues naucleris auxilium præbent, teste [n] Plinio, cursum nauium dirigentes. Miluus gubernandæ nauis modum edocuisse videtur, flexu caudæ iter suum per aëra dirigens; natura præmonstrante in aëre, quid in aqua fieri oporteat. At in Taprobana insula, quod nulla sit syderum obseruatio; neque Septentrio cernatur; alites nauibus imponunt; quarum volatum sequuntur nautæ, cum datur occasio, & simul terram petunt.

[n] Lib. 6. c. 22.

Ars culinaria.

Coquinam, popinamq; omnem frigere, ac ieiunam esse sine auium supellectile, norũt, quotquot in Apicij schola edocti sunt. Neque enim ad necessitatem solum & sanitatem alendi corporis: verùm & ad suauitatem oblectandi gustus (cùm in nullo cibi genere maiorem palato adlubescentium saporum varietatem sit reperire, quàm in hoc ipso, quod ab Auibus petitur) tanquam quodam cupediarum penu vberrimo, homini abundè ex auium genere prospectum voluit benigna parens rerum natura; ita vt nec opipara, nec dapsilis cõuiuatoris habeatur mensa; sed à lautioribus potius fastidiatur conuiuis; quæ non varijs ex volucrum materia ferculis instructa sit. Hinc omnibus hominibus; tùm maximè epulonibus, ac ventribus; quorum nulla præter aqualiculi, & cuticulæ curandæ cura mentem sollicitat: scilicet, vt edant natos se credentibus, tantis votis expetuntur in epulas Gallinacea familia, Columbæ, Palumbi, Pauones, Anates, Anseres, Perdices, Coturnices, Turtures, Turdi, Attagenes, Phasiani, Ficedulæ, Cenchrides siue Miliariæ, quas Hortulanos Bononiæ dicunt; Sturni, Merulæ, & huiuscemodi aliæ plurimæ.

Aucupes quoq; Accipitrum, Falconum, Bubonum, similiumq; Auium ministerio; non minori voluptate, quàm fructu; Auibus tàm vagis, quàm gregalibus capiendis inhiant.

Ludi.

Hoc quoq; inter cœteras hasce vtilitates silentio inuoluere non possum; quod Auium quoque vsus in ludis apud antiquos fuit; vt ex Suidæ hisce verbis est colligere: Ὀρτυγόκοπος Ludus

quidam

quidam est, in quo Coturnices in orbem collocant, quorũ capita feriunt, & qui in gyro Coturnicem prostrauerit, ordine reliquas capit: qui verò aberrat: tradit alteri Coturnices verberandas; idq́ per vices faciunt.

Coturnicũ ludus.

Physico abstrusa ac recondita naturæ arcana perscrutari cupienti, diuina quædam speculatio, in Auium omnium, ac operationum earum examine, præter vtilitatem, summam quoque parit gratiam, ac voluptatem. Hinc enim Symbola, Emblemata, Prouerbia, Hieroglyphyca, similiaq́; alia suam originem agnoscunt.

Physica.

Medicis quoque ex huius nostræ Ornithologiæ opere non mediocris vtilitas accessura est: cùm quia in victu tam sanis, quàm ægris præscribendo, hinc salubrium & insalubrium Auium discrimina scitu necessaria hauriant: tùm quòd ab Auibus integris & earum partibus medicamina sæpius depromant. Efficax enim Ciconiæ vsus est in Apoplexia & Paralysi: Alaudæ in morbo Colico: Picæ loquacis in Cordis Palpitatione: Icteri seu Galbulæ in Ictero: Passeris Troglodites in Calculo, & Vrinæ difficultate. Pelles Cygnorum, Onocrotalorum, Vulturum & Aquilarum ventriculo appositæ, concoctionem promouent. Pinguedines multarũ Auium, Fel, atque ipsa etiam excrementa in medicinæ vsum cædunt. Quid? nonne medici ipsi multarum quoq; plantarum inuentionem Auibus acceptam referre debent? quæ à natura eruditæ, eas nobis ceu digito commonstrarunt, earundem in seipsis prodito effectu. Pauca, ne sim longior, exempla fidem facient: Morbum enim ingruentem Hieracio herba Accipiter propulsat; Chelidoniam visui saluberrimam Hirundines monstrauêre; vexatis pullorum oculis illâ medentes: Origano sibi medetur Ciconia; Aetite Lapide Aquila; Circus Cichorio; quòd fascinationi resistat; Miluus Rhamno; Vpupa Adianto; Turdi Myrti ramo; Pauo radice Lini; Ardea Cancro: Palumbes, Gracculi, Merulæ, Perdices lauri ramo annuum fastidium purgant: Columbæ, Turtures & Gallinacei herba, quæ vocatur Helxine: Anates, Anseres, cœteræq́; aquaticæ herba siderite: Grues & similes Iunco palustri: Coruus occiso Chameleonte, qui etiam victori nocet, Lauro infestum virus extinguit. Ad hæc valetudinis conseruandæ studium ijs maximam inesse videmus; cùm regiones ac sedes pro tempestatum varietate, nunc caloris, nunc frigoris, aliarumq́; aëris iniuriarum, mutare soleant; vt in Ciconijs, Gruibus, Coturnicibus, cœterisq́; huiusmodi licet obseruare. Prætereà non magis quàm natura fert se cibo replent; motus & quietis modum seruant: sorte denique sua contentæ viuunt: adeò, vt nulla ferè medicinæ pars sit, quæ non ab auibus aliquod emolumentum reportet; quod huc vsque ostensum passim est ab authoribus. Therapeuticam autem Ibis auis rostro Nili aqua pleno saturam aluũ proluens, qua reddi ciborum onera maximè salubre est, Clysteris inuentione auxit.

Medicina.

Homines quæ medicaméta didicerunt à varijs Auibus.

Auiũ temperantia in cibo.

Qui tempora anni distinguere non norit, ab Auibus quibusdam id facile edocebitur. Nam Hirundinis, Coturnicis, Ciconiæq́; aduentus, redeuntem annum demonstrat: Coturnix eijciens tristitiam hyemis, lætitiam veris introducit, recedens frigus instare denunciat: ita Hirundinis aduentus æquinoctium vernale; recessus autumnale significat: Luscinia cum solstitio æstiuo colorem & vocem mutat. Vnde [o] Baptista Mantuanus de Auium ingenio loquẽs sic canit:

Astronomia.

[o] Li. 5. Alphonsi.

Astra etiam, pluuiasq́ docent, & certa dierum
Tempora, & annorum; Sic ver cognoscit Hirundo;
Alciones hyemem, ventos & fulmina cudunt,
Et tempestiuos campis sitientibus imbres.

Musicis opus hoc quoque non erit inutile, cùm pateat à quibusdam Auibus viam quandam patefactam, qua ad vocis harmoniam amplectendam dirigamur; vt rectè meminit [p] Plinius: *Luscinijs*, inquit, *diebus ac noctibus quindecim garrulus sine intermissu cantus, densante se frondium germine, non in nouissimum digna miratu aue. primum tanta vox tam paruo in corpusculo, tam pertinax spiritus. dein in vna perfecta musicæ scientia modulatus editur sonus; & nunc continuo spiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nunc distinguitur exciso, copulatur intorto, promittitur reuocato, infuscatur ex inopinato; interdum & secum ipse murmurat, plenus, grauis, acutus, creber, extensus vbi visum est, vibrans, summus, medius, imus.* Quanta in Acanthidis; quanta in Oloris voce præstantia? Quis obsecro Auium garritum musicum concentum in se habere non dicat? nonne earum cantus in prouerbium abijt? Poëtas enim Theocritus Μουσῶν ὄρνιθας vocare consueuit, quod Lusciniarum in morem assiduè canant sua poëmata. *Clitarchus*, referente [q] Aeliano, *author est in India volucrem amatorio affectu flagrantem nomine Horionem (si rectè memini) nasci magnitudine parem Ardeæ, rubris similiter cruribus, oculis cæruleis; sic à Musca instructum, vt naturæ munere tam suauiter canat, vt ipsas referat Sirenes, & dulcedine ad suauissimos hominum cantus, qualis est in primis Hymenæi nuptialis, accedat.*

Musica.

[p] Lib. 10. cap. 29.

[q] Lib. 17. cap. 22.

Quantum ad Theologiam spectat, & illa certè maximam hinc perceptura est vtilitatem; quandoquidem cùm in nouo, tùm in veteri testamento plurimarum Auium fit mentio; multæq́; ab ijs similitudines capiuntur; earumq́; aliæ mundæ; aliæ immundæ censentur; quorum

Theologia.

omnium rationem, ac causas percipere non possunt, qui Auium naturam perspectam non habent. Quin etiam constat Aues quasdam insignia nobis probitatis, pietatisq; exempla præbere. Quis enim ita Cupidinis, Venerisq; retibus irretitus est, quem non insigne illud in Porphyrione adulterij odium reuocet ad pudicitiam? Quæ obsecro fæmina tam impudica est, quæ visa Turturis castitate vitam eam nefariam ac belluinam non prorsus detestetur? Auis ea non nisi vni iungitur marito, coniugium nunquam deserit; imò ne morte quidem à se dirempti mariti, quoad viuit, quem solitario gemitu testatur, torum violat. Quis erga parentes adeò durus & immanis est; qui Ciconiæ, aut Meropis, Pellicani ve pietate erga parentes conspecta, impietatem cum pietate commutare non cogitet? Quem non moueat Hirundinis, Accipitrisq; in sui generis Auibus sepeliendis amor? Quis adeò in filios inhumanus, illiberalisq; est, quem Ossifragæ benignitas in pullos Aquilæ non faciat paulò humaniorem? Erubescant sanè illi, qui parentibus suis pietatis beneficium negant, & ad Cornicis exemplar sese conferant, quæ pullos suos in iuuentute omni sedulitate pascit, eiusdem officij in senectute ab ijs talionem receptura.

[e] *Tract. 2. lib. 8. de Animal. c. 6.*

Narrat [e] Albertus Magnus, aucupes quosdam in superiori Germaniæ parte casu in canum, cæcumq; arbori insidentem Falconem incidisse, admiratosq; qui sibi victum pararet, atque ideò dum in sylua se abscondunt, duos conspexisse Falcones alios, qui suam illi prædam, insigni profectò pietatis exemplo, participabantur. Non minor etiam affectus quarundam Auium est erga homines; à quibus discant auari illi & μισάνθρωποι, illiberalesq;, qui omnem humanitatem erga proximos exuerunt; & noscant beneficia etiam in alienos collocare. Tale est, quamuis fabulosum mihi videatur, quod narrat [f] Diodorus Siculus de Semiramide à matre sua in loca saxosa & deserta, in quibus Aues erant plurimæ, exposita. *Tradunt*, inquit, *rem mirandam, Aues infantem alis confouentes nutrisse coagulato lacte ex proximis pastorum mapalibus rapto. Acto anno cum firmiori egeret alimento, Aues caseum eodem ex loco raptum ori infantis admouisse. Qua re à pastoribus ex corrosione casei animaduersa, infantem speciosam forma compertam ferunt; nutritamq; apud se dono postea datam præsidi pastorum, regio nomine Simma. Hic liberis carens, vt filiam magna cura nutritam Semiramidem ab Auibus (eo enim nomine lingua Syra vocantur) appellauit: quas postmodum Syri omnes vt deas honorant.* Romani quoque, [t] Plutarcho teste, Picum Martium diuino solent afficere honore, quòd Romulus & Remus à Lupa, & ab ea Aue enutriti fingerentur. Adhæc sempiternum illud materni erga liberos affectus vinculum, si ab vllis animantibus, ab Auium genere in primis suam agnoscit originem. Cuius rei mirum equidem exemplar hominibus præbet Hirundo, vt interim alias prætercam: illa enim in prole enutrienda, insigni atque incomparabili æquitate tam mas, quàm fæmina, vt sæpius in Tusculano meo obseruaui, laborat: impartit singulis pullis cibum, obseruat consuetudinem quandam; ne qui acceperit, bis accipiat, excrementa pullorum communi ope vterque eijcit, ne eorum putor proli noceat; quam, vbi adoleuerit, circumagi forasq; ea egerere docet. De eadem Aue idem ferè canit [u] Baptista Mantuanus.

[f] *Lib. 3. c. 2*

[t] *In Quæst. Rom.*

[u] *Li. 6. Alphonsi.*

——Dum parua domus, dum infirma propago,
Dum nati implumes, tepido fert pabula nido
Semper, & extensis docet ire per aëra pennis.
Hæc est cura tenax, studiumq; immobile matri.

Non minori quoque industria, atque amore rapaces Aues filios suos instruunt ad venationem, donec ad perfectum robur peruenerint; quod tempus per mensem vnum durat; postquam verò è nido euolare cœperint; Aues viuas capiunt, & coram pullis dimittunt, eisq; occidendas tradunt: atque ita tandem ad venatum eos assuefaciunt.

Ex quibus omnibus facilè constare arbitror, quantum vtilitatis ex hac nostra Ornithologia quiuis reportare possit. Nulla enim scientia est, atque ars, quæ non ab Auibus, etsi rationis omnis expertibus, vel sua hauserit rudimenta, vel saltem aliqua acceperit emolumenta.

DE OR-

DE ORDINE.

CVM ordinem, qui τάξις Græcis dicitur, rerum animam appellare Platonem videam; & tantum ei tribuere Menandrum, vt dispositione fabularum constituta, per hunc illi poétices parti colophonem imposuisse crediderit; non ab re fore decreui, cùm rectam tractandarum rerum dispositionem maximo præconio, summisq; laudibus doctissimorum virorum cōsensu efferri cognoscam: quippe quæ tanquam arctissimum vinculum cœtera omnia complectitur, & omnium tam dictorum, quàm factorum norma est, & regula; si pauca de ordine huius historiæ nostræ præfatus fuero. In spem enim ducor, his prælibatis, cœtera clariora & dilucidiora fore. Nam cùm rerum naturalium riui innumerabiles sint, ideòq; earum historiam perpolire arduum esse introspexissem; rationi consentaneum esse duxi, in methodum eas redigere: ac deinde ne confusa cognitio obscuritatem pariat, ad sua propria loca omnia reuocare. Cum itaque particularem omnium auium, tam ab antiquis, & recentioribus descriptarum, quàm nostris diuturnis obseruationibus conquisitarum historiam contexendam susceperim; in huius enarratione seriem dignitatis seruare duxi: primumq; rapacibus, tanquam nobilitate reliquis longè præferendis, inter omnes Aues dare locum statui. Primò igitur omne id genus Auium, quod aduncis est vnguibus, carnibusq; vt plurimum (quandoq; enim etiam glande & pomo) victitat, ex nostro hoc auiario propositurus sum. Carniuora autem isthæc, cùm quædam diurna, quædam nocturna habeantur; ego primùm de diurnis, quod prædam interdiù rapientia, sensu, & viribus alijs præpolleant, tractabo, Nocturnorum verò, quæ obscura nocte carnium pastum quærunt, veluti Vlularum, Bubonum, Asionis, Aluconis, Caprimulgi explicationem ad proprium librum transferam. His & alias multas Aues subiungam, & non sine ratione; vt patebit posteà.

Ordo materiæ tractatur in hoc libro.

A` diurnis igitur rapacibus auspicaturus, in primis de Aquila Auium reginâ, in genere, singulas statim Aquilarum species subnectens: deinde hoc eodem semper dignitatis ordine seruato, de reliquis rapacium diurnorum speciebus sum acturus. Non tamen me latet alios alium ordinem fuisse secutos: [a] Plinius enim à Struthiocameli historia orditur; Phœnicemq; mox subijcit. Verum cùm horum ille quidem ancipitis inter quadrupedes, & bipedes sit naturæ: hic verò fabulosis hominum figmentis potius, quam à natura sic compositus existat; ego potius ab his, quæ reuera & simpliciter volatilia sunt, quàm à Phœnice commentitijs authorum mendacijs obuoluto, aut ab ancipitis naturæ Struthiocamelo inchoandum putaui. Arbitror tamen Plinium maxima Struthiocameli corporis mole ac robore motũ, primum ei inter Aues locum tribuisse. At qui alphabeticum in Scientijs ordinem secuti sunt, vt Galenus in simplicium facultatibus describendis: & Paulus Aegineta, atq; Auicenna; vt & in hac Auium historia quidam recentiores semper mihi summoperè displicuerunt: quod rerum speties commiscentes, quæ similis naturæ sunt; ideoq; coniungenda, distrahant, quæ verò plurimũ à se mutuo discrepant, ideoq; distinguenda; contrà connectant, naturæ ordinem turbent, scientiarumq; methodum omnem inuertant, ac confundant. Neque Petri Bellonij ordo quicquam me mouet, vel authoritas, qui historiam de Auibus particularem linguâ Gallicâ conscriptam (quam nos multis ab hinc annis latinam fecimus) aggressus, Vulturi principem locum assignat: inductus fortè fuit hic vir egregius ijsdem, quibus [b] Pierius Valerianus rationibus, qui in volucrum genere nullam hac magis admirandam esse censuit; idque peculiari eius vitæ ratione ab omnium Auium vulgo semota, tum etiam ob singulares ingenij eius dotes, quibus cœteris præcellit, principumq; dicterijs & picturis sæpe inseruit. Sed me eximia illa aquilinæ naturæ dignitas, quæ in progressu manifestè apparebit, cui veterrima apud antiquos existimatio, nec non philosophiæ, ac poetices principum Aristotelis & Homeri authoritas accedit, vt inter rapaces Aquilæ primas tribuam, impellit. Philosophus enim in ordine rapacium diurnarum primo loco Aquilam nominat; vltimo verò vulturem; Neque ipse [c] Plinius, cùm de Phœnice abundè dixisset, ab hoc ordine deflexit: sed proximè Aquilæ tractationem subiunxit; Etenim disertis verbis in ipso capitis limine Aquilæ debitum honorem præfatus, *Ex his*, inquit, *quæ nouimus Aquilæ maximus honor, maxima vis*. Quamuis enim eiusdem generis diuersarum specierum nulla ordine essentiæ aliam præcedat, nec vna aliâ sit prior; sunt enim simul naturâ omnes species sub vno genere contentæ; dignitate tamen ac nobilitate, si species inter se, non ad genus conferantur, cœteris præminet Aquila, quòd multiplici cùm animi, tùm corporis dote præcœteris Auibus sit insignita. Secundum itaque locum cùm ob iam dictas rationes, tùm quòd excepta vna Aquila rapacium

Plinij ordo refutatus.

[a] Lib. 10. cap. 1.

Bellonij ordo.

[b] In hieroglyphycis.

[c] Lib. 10. cap. 3.

omnium

omnium diurnarum ſit maximus, Vulturi aſcribendum exiſtimo. Tertium iure optimo ſibi vendicant Accipitres, quòd nō Aegyptijs ſolùm, ſed alijs etiam gentibus ſacri ſint habiti; ideoq; ἱέρακες Græcis dicti; His Falcones non quòd viribus ſint inferiores, ſed quòd Accipitrum quoque ſpecies ſint (Falconis enim nomen recentioribus tantum vſitatum eſt) ſubiungam: Hos Miluus ſequitur cùm animi, tùm corporis dotibus multo inferior; at à Plinio inter Accipitrum quoque genera relatus. Agmen hoc claudit Cuculus, & Ariſtotelis item temporibus Accipiter creditus; alioquin ex rapacium genere reijciendus; quòd à minimis etiam auiculis impunè laceſſatur. Inter nocturnas verò rapaces Bubo, poëtarum in primis ſcriptis ſummoperè decantatus, cœteraſq; omnes magnitudine vincens, primus occurrit; ſecundus Aſio ſiue Otus illi ſimillimus ferè, at paulò etiam minor; quibus Scopem quamuis Alucone, Vlulaq; minorem, ſubneximus; quòd excepta magnitudine tota faciẹ ferè eos referat; quare quartum Aluconi, qui corporis mole vix Aſioni cedit; quintum Vlulæ locum aſſignauimus; ſextum Noctuæ, quæ, ſi animi eius dotes conſideremus, vel primum, vel ſaltem ſecundum ſibi vendicabat; hanc ſeptimò ſubſequitur Strix, noctuæ, vt patebit, haud abſimilis; octauò atq; vltimò Caprimulgus cū hac confuſa auis. Quarum omnium rapacium traditâ hiſtoriâ de Veſpertilione, etſi non à nocturnis ſolùm, ſed à cœteris etiam omnibus, præter vnicam Vulpeculam, diuerſa auę habebitur ſermo, quòd nocturno tempore ſua, ut nocturnę, obeat munera: Veſpertilioni Struthium cùm quòd & ille auis ſit ambiguæ naturæ, tùm quòd aptior illi locus alius aſſignari non poterat, addidimus. Cùm verò dę Gryphe, Harpyis alijſq; cùm rapacibus, tùm etiam alijs fabuloſis Auibus paſſim claſſicorum ſcriptorum monumenta referta ſint, non ab re facturum me credidi, vt & de illis quid memoriæ proderem; ſed cùm mecum reputarem, qua operis parte eas reponerem, tandem concluſi rapacium hiſtoriæ; quòd & illæ vt plurimum ex raptu viuere crederentur, ſubiungere; Inter quas Gryps, quòd viribus alias præcellat, principem locum ſortitur; ſubſequentibus Harpyis: tertiò Stymphalides aues tāta corporis mole, vt ſolis radios obumbrare fingerentur, deſcribuntur; Quibus tandem Sirenum, etſi minimè carne veſcentium, fabuloſarum tamen, hiſtoria adnectitur. Hiſce itaque rapacibus cùm diurnis, & nocturnis, tùm fabuloſis ſatis ſuperq; declaratis; antequàm ad Coruini generis Aues, quibus caro quoque aliquando pro paſtu eſt, primùm de Pſittacis mihi agendū duxi; hac ſola ratione, quod Accipitribus toto corporis habitu ſint apprimè ſimiles: nam & roſtrum habent curuum, & pedes aduncos. Inter Coruini generis aues Coruus & robore & corpore maior, primas obtinet; hunc Cornices, has Gracculi, hos Picæ, inter quas Picam Breſilicam quoq; repono, ſequuntur; atque ita data à poſtrema hac aue occaſione, de peregrinis quibuſdā ſermo habetur, videlicet de Rhinocerote, de Manucodiatis, Rhyntace, de fabuloſo Phœnice; item de Cinnamomo, & Ruc aue omnium maxima. Adduntur tandem & aliæ in hoc opere pertractandæ, quòd roſtra habeant robuſta · in quibus Picis martijs, vt reliquas præteream, ſuo loco abundè dicturus, meritò primæ attribuuntur. Atque ita in tres partes Auium omnium, quotquot vel mea induſtria, vel aliorum opera hactenus obſeruare mihi licuit, hiſtoria diuidetur: In quarum prima de iam recenſitis, agetur; Secunda pręter Graniuoras aues, Gallinacea ſcilicet genera, Columbas, Pauones, Phaſianos, ſimileſq; alias, eas quoque continebit, quę Vermibus victitant, item quę Pamphagæ ſunt. Tertia ac poſtrema parte Aues omnes quotquot vel in aquis, vt Anſeres, Mergi, Anates, vel circa eas, vt Ardeæ, victitant, recenſebuntur; ſi Auctor ille vitæ noſtrę dabit vitam & vires,

DE PRÆSAGIIS NATVRALIBVS.

SED priusquam historiam ipsam aggrediamur, nos operam non lusuros fore credimus, si primùm de præsagijs Auium; postmodum verò de augurijs sermonem habeamus: re profectò non ingrata, sed ad operis intellectum maximè necessaria. Sæpenumerò enim in hanc narrationem incidemus, vt quid ipsæ præsagiant, quæ diuinationum genera ab ipsis apud antiquos deprompta sint, dicamus; quorum ratio nisi prius constiterit, vel negocium facesset exquisitis ac delicatis ingenijs, vel in re obscura & incognita non exiguas tenebras legentibus offundet. Accedit quod hi quidem effectus sint maximè generales Auium, & ex quibus agricolis in primis, tum uerò nautis & mercatoribus, qui, ut rem faciant, sub Dio uersari coguntur; quin medicis ipsis non exiguum emolumentum accedat. Ex his equidem auguria reuera præstigiæ sunt, quibus à uiro Catholico fides haberi non debet: at præsagiorum rationem causamq; afferri certissimam posse, non obscurè profitemur. Quæ enim præsagiunt aues, licet nullo penitus rationis discursu cognoscant, sagacissimo tamen naturæ instinctu, aëris sæpius permutationem, quæ eas uellicat, noxamq; infert, percipiunt. Huius perceptionis causam, quamuis etiam alij ad cœlum, eiusq; statum tantummodo referant; id tamen ad particularem earum naturam potius reduci debere arbitror. Nam quemadmodum etiam multi nostrorum ex alteratis suis corporibus, lunæ, solisq; coniunctionem, adfuturasq; tempestates conijciunt; sic & illæ, cùm ex ambientis aëris uapore afficiuntur, temporis mutationes denunciant: non tamen præsagiendi omnes eadem signa habent. In alijs enim obseruatur uox, in alijs uolatus, sunt quæ locum mutent, quæ nouos gestus exerceant, aliæ pennas suas expurgant, aliæ sese in aquis abluunt: rursus cœli statum nonnullæ, aliæ morbos, pestem, & iram quandoque diuinam, aliæ agrorum sterilitatem portendunt. Sed manifestiora omnia euadent, si ad singula accedamus. Pluuiam in primis annunciabunt Aues, quæ lacus, fluuiosq; incolunt; si, ut obseruauit [a] Virgilius,

Lacustriũ auium præsagia.

[a] Georg. 1.

Certatim largos humeris infundere rores,
Et caput obiectare fretis, & currere in vndis,
Ac studio incassum cernes gestire lauandi.

Nam cum in aqua uictitent, illius aduentu iam iam adfuturo exultant atque gestiunt. Vel hæc etiam in aquatilibus hisce Auibus causa assignari possit, calida scilicet quędam intemperies à uaporosa illa exhalatione in earum corporibus inducta: tunc enim calidiori aura æstuantes impendentis pluuiæ refrigerium summoperè exoptant. Quæ in arboribus uitam degere consueuêrunt, si ad eas ocyus quam solent, recurrant, procellarum, uentorumq; iam iam imminentium haud incerti testes ab agricolis habẽtur: Tales enim Aues cùm siccitatis potius quàm humiditatis sint amantes, cœlestem breui adfuturam aquam subterfugiunt. Quæ uerò rarius, uel nunquam aquas frequentare solent; si ad earum margines & riuos plumas obseruet uellicare agricola, sub tecta messem suam, ne à pluuijs, quas ab auibus sumpto argumento adfuturas extemplò agnoscit, corrũpatur, defert: Tum enim aëris humidioris exhalatio grauedinem Auibus adfert: quapropter ut ab ea noxa se liberent, pennas suas uellicando id onus excutere adnituntur. Rursus si eædem, atque etiam marinæ relictis sedibus in siccum exeant, maximę tempestatis nunciæ habentur. Quæ terrestria loca habitant, si cum silentio ad humidiora proficiscantur, serenitatem portendunt: quemadmodum etiam procelloso tempore si aliæ alias inuolent, atque ultrò citròq; inter se contendant. Præterea si terrestres uel saltem quæ in aquis habitare non solent, abluere sese obseruaueris; de procellis uenturis metuendum Aristoteles docet, ac Aelianus. Auium, quæ insularum incolæ esse consueuêre, ingens conuentus, ac præter morem in ęstate congregatio, aquam portendit. Siq; in magno numero in regione, quam habitare non solent, appareant, damnaq; inferant; iram Dei in eam gentem adtestari uidentur. Vnde [b] Ieremias propheta uerba Domini de punitione pronunciãs, ait: *Et visitabo super eos quatuor species, dicit Dominus, gladium ad occisionem, canes ad lacerandum, & volatilia cœli, & bestias terræ ad deuorandum & deuastandum.* Porrò si alites relictis insulis, campis, atque syluis ad ciuitates, oppidaq; atque alia loca habitata sese transferant, agrorum sterilitatem significant; uti & morbos, aërisq; contagium si uel mortui in terram decidant, uel si nidos proprios relinquant. Aquila si in Orientem contẽderit, uentorum nuncia creditur. Si accipiter, inquit [c] Theophrastus, in arbore considens, & intus inuolans pediculos quęrat, haud procul abesse pluuias demonstrabit. Noctua si ante solis occasum & citius; quàm solet garrula nimis, cauis suis exeat, pluuias portendit: tunc etenim tempus preuertit, ne a pluuia, cuius breui adfuturę nuncia est, & inimi-

Arborum incolæ.

Marinæ.

Terrestres.

Insularum incolæ.

[b] Cap. 15. in princip.

Aquila.

[c] De signis pluuiar.

Noctua.

ca, pabulum

ca, pabulum ſibi parare impediatur. Si verò dum pluit nimia quoque loquacitate moleſta eſt,
Coruus. tranquilliorem ſerenioremq; cœli ſtatum prædicit. Si Corui, ac Gracculi magna copia aggregatim volantes, Accipitrina voce vtantur, procellas iam iam imminere pollicentur. Auſtrina verò atque humida aëris intemperies mutationem vocis adſerre potuit. Nam cùm aërem, & per eum, arteriam & pulmones, cœteraq; formandæ vocis inſtrumenta, humiditas nimia impleat; diuerſam ab conſuetudine ſua vocem proculdubio efformant: quòd verò turmatim coeant ac congregentur; quædam Sympathia ac mutuus amor id poteſt efficere. Corui quoque ſi arborum ramis inſidentes, alas præter morem multoties concutiant, pluuiam ex veterum obſeruatione indicare creduntur; tunc enim motu illo (qui ab Academicis cenſetur calefacere) corporis ſui noxam, quæ ab humida illa cœli aura inducta eſt, naturâ duce ſtudent eluere. De ſignis
[d] 1. Georg. futuræ pluuiæ, quæ de Coruo obſeruantur, eadem ferè canit [d] Virgilius;

——— E paſtu decedens agmine magno
Coruorum increpuit denſis exercitus alis.

Sicca enim & retorrida eorum complexio cauſam præbet, vt aduenientе iam humore præſenti aduerſus illam remedio, hæ Aues exultent, quaſi & geſtiant. Rurſus raucam edentes vocem, atque, vt Plinij verbis vtar, cum ſingultu quodam diù multumq; latrantes, aquas vel pro il-
Cornix. lis ventos ſignificant. Cornix vbi nimia garrulitate faſtidium parit, ſeq; vndis ſubmergere ſub-
[e] 1. Georg. inde nititur, certa pluuiæ prænuncia eſt. De hoc ſic apud [e] Virgilium;

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce,
Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatur arena.

Præterea ſi frequēti numero prope aquas cornicatur, eaſdem portendit. Ratio eſt, quòd aduentitia corporis eius moleſtia, quam vaporoſus ille aër induxit, ad expellendum eam inuitat; vnde ad aquas ſeſe recipit, vt earum frigiditate calorem illum ſuperfluum obtundat. Si denique ſub veſpertinum crepuſculum nimis querulam ſe audiri ſinat, tum ſerius imminere pluuiam
Gracculus. pollicetur; quin eam deteſtari creditur. Gracculi ſub domorum tecta ſolitariè degentes, & alas præter morem motitantes, vellicanteſq; & explumantes, pluuias in propinquo eſſe annunciant; quemadmodum etiam ſi ſerius quàm ſolent, à paſtu domum redeant. Huius rei ratio eſt; quòd præcognitis naturæ ductu cœli iniurijs, vt proſequentibus etiam diebus de pabulo ſibi præuideant, ſolliciti ſunt. Si verò ſummo manè loquaciores, vocalioreſq; ſint, quàm ſolent;
Picus Martius. tempeſtatum haud dubia teſtimonia ſecum ferunt. Picus Martius, qui & pluuiæ Auis nuncupatur, ſi altiori voce, & plus ſolito ſtrideat, tunc certus eris de adfuturis aquis. Gallus Gallina-
Gallus. ceus, quē ad excitandos ad opera mortales, rumpendūq; illis ſomnū natura genuit, nouit ſidera & ternas diſtinguit horas cantu, cum ſole it cubitum, ſolis ortū percipit, diem nūciat venientem cantu & alarum applauſu. Hic ſi primis noctis horis, ſtatimq; vbi occubuit ſol, inſolita ac rauca voce cucuriat, alaſq; quatiat, imbrium, procellarumq; teſtis habetur. Nam exhalatio illa humida, atque Auſtrina aëris conſtitutio, voci deſtinata membra, vt ſenſim replet; ita multa pituita infarcit, raucitatemq; parit; à cuius pondere atque moleſtia cùm liberare ſeſe ſtudeat, ad vocis ac motus opem confugit: vel quòd larynx ab humidiori aëre dilatatus grauiorem vocem effor-
Pulli. mat, eamq; raucam & clangoſam. Pulli Gallinacei, & cœteræ ferè alites omnes, ſi roſtro pedunculos ſuos plumatim vellicent, ſeq; præter ſolitum ſaburrent (quod de Echinis quoq; teſtatus
[f] Lib. 18. cap. 35. eſt [f] Plinius) pluuiam adfore denotant. Pruriunt enim ob efferuefactos intus humores, & ab ambiente expirari prohibitos, quam noxam vellicatu eo, vel tollere penitus, vel mitigare ſaltem
Gallinæ. adnituntur. Gallinæ ac Galli, ſi, vbi mox oborta eſt pluuia, domum ſub loca ab aquis tuta magno curſu ex agris contendant; & ſi manè ad paſtū tardius quam ſolent, & quaſi coacti exeant, procellarum, magnarumq; tempeſtatum futurarum, aut præſentium, quæ nondum ceſſaturæ
Gallinaceus. ſint, teſtimonia adferunt. Gallinaceos quoque teſtatur Aelianus, cœteraſq; domeſticas Aues, ſi alarum, vociſq; nimio ſtrepitu ac cucuritu obmurmurent, tempeſtatem minari. Columbi ſi do-
Columbus micilia ſua ſerius quàm ſolent repetant, nullo etiam abigente, vel ſi à paſtu ſolitum redeundi tempus præueniant, pluuias metuunt; atque ideò tantum ſibi cibum quærunt, vt pro craſtina
Pauo. die etiam ſufficiat. Pauones per nocturna ſilentia vocem clangoſam ſæpius reiterantes, haud longè abeſſe vndas denotant: cauſam ſuperiora declarant; Vocis tamen illa ingeminatio co-
Paſſer. pioſiorem intus calorem, auctumq; vocalem ſpiritum teſtatur. Paſſerculi crepuſculo matutino
Grus. pipientes, tempeſtatum ſigna in aëre impreſſa ſignificant. Grues ſi è mari ad mediterranea loca contendant, vehementes pluuias, ſi Philoſopho habenda eſt fides, minantur: contrà ſi inter volandum non clamitent, ſerenitatem promittunt. Si volantes à recto flecterent curſu, & retrocederēt, infandam nautis tempeſtatem, & mare procelloſum, mox turbines & fluctus pronun-
[g] Lib. 1. Georg. ciant; idq; [g] Virgilij teſtimonio comprobatur;

——— Nunquam imprudentibus imber

Obfuit, aut illum ſurgentem vallibus imis
Aëreæ fugêre Grues. & alio loco,
——Quales ſub nubibus atris
Strymoniæ dant ſigna Grues, atque æthera tranant
Cum ſonitu, fugiuntq́; Notos clamore ſecundo.

Horum enim Notorum calorem fugiunt, cùm reuertuntur in Thraciam. Eædem ſi voce
vtentes inconcinna & male explicata, & non ſeruato ordine in volatu ſuo per aëra ferantur, ſiq́;
tandem valles deſerant, & humilem volatum, & obliquè inſtituant, atq; eundem, vnde venêre,
locum repetant pluuiarum & hybernæ conſtitutionis nunciæ habentur. Demiſsè autem voli-
tant, vt nubem, quæ in altiori aëris parte tunc exiſtit, fugiant: primum locum repetunt, ne plu-
uia ac tempeſtas iter earum impediat. Hirundo aquas & paludes frequenter petens, & ventre Hirundo.
illas, & alis contingens adfuturas iam pluuias prænunciat. Eadem ſi nullo fixa loco, modò hâc,
modò illac volitans parietibus ſubinde hæreat; vel demiſſum adeò exerceat volatum, vt terram
tangere videatur, & puluerem excitare, pluuiarum item ſignum adfert. Dixerit quiſpiam;
quod ipſa futuram tempeſtatem præcognoſcens, dum ſerenum adhuc cœlum eſt, de muſcis,
formicis, atque id genus animalculis humi & in muris victitantibus, ſibi pulliſq́; ſuis proſpicere
cupiat: vel quòd ſurſum elatos vapores perhorreſcens, (eſt enim Auis mollicula) humi degat;
vel quòd per eam auram, æſtuante aëre excalefacta, in terra, lociſq́; vmbroſis, refrigerium quæ-
rat. Regulus Auis omnium quotquot hactenus obſeruaui, auicularum minima, ſi motum, can- Regulus.
tumq́; exerceat inſolitum, eadem per omnia promittit. Retorridam enim, atque exuſtam ſen-
tiens temperiem, humidiori lætatur aura, aduentantemq́; pluuiam exoſculatur. Rubecula auis Rubecula.
tecta, locaq́; ab hominibus habitata, motu inſolito petens, tempeſtati mox venturæ ſe ſubduce-
re innuit. Picrochola auis aquam ſuæ naturæ congruam ac peroportunam voce ſua annunciat, Picrocho-
& venientem maximo applauſu ſalutat. Anſeres magno cum clangore ad aquas accelerantes, la.
ſeſeq́; placidè ijs immergentes; adhæc inſolito garritu tumultuantes pluuias (modo recentem Anſeres.
aquam frequentare liberè anteà potuerint) præſagire annotarunt antiqui, & quotidiana docet
experientia: ad bilem, quam præ omnibus animalibus magis æruginoſam egerunt, noua hu-
miditate temperandam, aquas proximè adfuturas, magna voce, atq; applauſu inter ſe congra-
tulantur. Anates ſi tempore ſereno gregatim ſocientur, & nullo ſeruato ordine volitent; adhęc Anates.
ſi frequentius, quàm ſolent, & turbulentius vociferentur (niſi aliquos ex ſuis ſe amiſiſſe ea voce
teſtentur) ſub tecta reducenda ſunt, quæcunq; ab inſtantibus procellis corrumpi poſſint; qua-
rum aduentus illi naturali inſtinctu periti, nullum cùm in motu, tùm in voce ac volatu ordinem
ſeruant; quibus tanquam peroportuno remedio moleſtiam, quam à vaporoſo aëre acquiſiue-
runt, expellere conantur. Eædem Aues & Mergi, ſi alis nimium laſciuiant, ventum portendunt, Mergi.
&, vt inquit [h] poëta: [h] 1. *Georg.*

Cum medio celeres reuolant ex æquore Mergi,
Clamoremq́; ferunt ad littora: cumque marinæ
In ſicco ludunt Fulicæ. Fulicæ.

Haud enim ignorant Aues illæ nubem eam obſcuram, quę à vaporibus ex aquis ſurſum ela-
tis dependet, aquam denuo minari; cuius impetum vetitæ aliò migrant: vel quòd tunc pabu-
lum ijs ſuum (piſcibus enim victitant) ob talem auram in medijs aquis deficiat. Ardea aquas Ardea.
ſtagnantes ſibi familiares vociferabunda deſerens, longeq́; inde ad medios agros plorabunda
ſubſiſtens, aut ſupra altam nubem ſe efferens, pluuias & tempeſtates præſagire traditur. De
quo [i] Virgilius ita: [i] *Georg.* 1.

——Notaſq́; paludes
Deſerit, atque altam ſupra volat Ardea nubem.

Propter enim vaporoſi aëris iniuriam ad loca à pluuijs, ventiſq́; tutiora profugit, corporis ſui imbecillitatis conſcia; vel adde, quòd tum ob cutis raritatem noxâ contractâ virium robore quodammodo deſtituatur. Hinc illæ querelæ, & ad refocillandum calorem altus volatus. Eadem etiam impetuoſam tempeſtatem, Ariſtotele teſte, ſi mane in aurora clamitet, annunciat.

DE AVGVRIIS.

HIS ità enarratis, tractatus de augurijs & auſpicijs annectatur, res non abſimilis ſuperioribus; quæq; ex illo diuinandi genere ortum ſuum habuit. Cùm enim Aues naturali quodam inſtinctu, ſiue quòd animalia ſint, quæ ſenſu ſaltem viuant, & ſenſibus addicta ſenſilium impreſſiones facile percipiāt; ſiue quòd imbecilliora ſint, & ad patiendum faciliora externas affectiones præſagire viderer ſuperſtitioſa antiquitas: itaque eò deuenit ſententiæ, vt aliquid diuinius in eis ineſſe exiſtimaret, & non ſolum externas cœli, aëriſq; mutationes; ſed futuros etiam euentus, quorum vel Deus ſolus, vel nos ipſi authores ſumus, conjectare eas, & diuinare crederet. Quæ ſententia maximè erronea eſt, & ſuperſtitioſa, ſacriſq; literis planè contraria. Quid enim de actionibus noſtris, atque earundem euentis, quarum principium in noſtra poteſtate ſitum eſt; & in nobis ſit velle & nolle; quarum progreſſus tot caſibus, vel impediri, vel adiuuari, etiam nobis inconſultis, poſſunt: quoniam exitus ſoli Deo notus eſt; quid, inquam, Aues ex his rebus dubijs prænoſcant? Habent equidem pluuiæ, tempeſtates, ſerenitateſq; cauſas ſuas naturales ſtatas & certas; at de bellis, de nuptijs, de itinere, de auſpicandis quibuſcunque negocijs, & ſummatim de ijs, quæ in noſtra voluntate ſita ſunt, & ab conſilio, vel noſtro, vel aliorum dependent, nulla certa coniectura eſt, vel opinio. Quid? quod Deus qui cæteras coniecturales artes, medicinam, agriculturam non modo admittit: ſed etiam laudibus extollit, hanc Hetruſcorum diſciplinam maximè exoſam habet: atque ideò eius vſum Hebræis planè interdicit: [a] *Vos nolite*, inquit, *audire Prophetas veſtros, & ſomniatores & augures*. Et [b] iterum: *Gentes iſtæ quarum poſſidebis terram augures & diuinos audiunt: tu autem à Domino Deo aliter inſtitutus es.*

[a] *Ierem.* 27
[b] Deut. 18

Nolim ergò hiſce anſam dari Chriſtianis mentibus, ad hanc vanam & ſuperſtitioſam diſciplinam amplectendam (hanc enim amentiam puris mentibus extirpari optimum exiſtimo) ſed, vt qui noſtra hęc lecturi ſunt, vel in antiquis monumentis peruoluendis quotidiè verſantur; quæq; his nugis paſſim plena ſunt, ea facilius & commodius percipiant; & vana quæ ſunt, vt vana cognoſcant, atque vt vana contemnant. Non enim ſcire, ſed facere mala, malum eſt.

Verùm cùm veteres, ut Nonius Marcellus annotat, auguria pro rerum omnium coniecturis acceperint: vnde [c] Cicero, *O mea ſemper fruſtrà veriſſima auguria rerum futurarum*: latius quoque pro quauis dixit diuinatione. Ego auguriorum uocem hic accipio, ut à ſolis Auibus dependeat; ut ſcilicet ſint diuinationes ſiue coniecturæ, quæ uel ex earum inſpectione, uel uoce obſeruabantur. Non poſſum autem laudare argutam quidem, atque ingenioſam [d] Iohannis Goropij etymologiam, quam ex Germanorum ſuperiorum lingua depromit: illi enim pro Oog, quod ſine diſcrimine uel acutè uidere, uel oculus ſuis dicitur, Aug ſcribunt; Vult ergò augur eſſe uocem compoſitam ex aug & ur; & hac excellentiam perfectionis: illâ acumen uidendi notari. Nam reuera augurium ab Auium garritu; ut ait Feſtus: uti auſpicium ab Auibus ſpeciendis, ut uult Varro; nomen traxit: & augur paſſim pro auſpice apud Authores ſumitur.

[c] *2. Philipp.*
[d] *In hieroglyph.*

Et quamuis [e] Alexander ab Alexandro quinque recenſeat ex Feſto auguriorum genera; quorum alia proſpera, alia piacularia ſint; primum videlicet ex cœlo; ſecundum ex Auibus; tertium ex tripudijs, quartum ex animalibus; quintum ac poſtremum ex diris: ego qui de Auium augurijs hìc ſolummodo ago, ad bina hæc genera ea reduco; ad oblatiua ſcilicet, & imperatiua. Imperatiua petebantur a Dijs; nec in imperantis erat manu, ea uel accipere, uel nón accipere: uel agnoſcere, vel non agnoſcere: Quæ uerò ultrò non petentibus facta & oblata erant, in poteſtate hominum erant. Vtraque modò fauſta, modò infauſta portendebant; infauſta, Piacularia quoque dicebantur. Cliuia erant, quæ fieri aliquid prohibebant; & caduca, cùm in templo, ſeu augurij loco, per augures metato, excidebant; ueluti uirga è manu. Triplici uerò ratione Aues auguria faciebant; uolatu nempe, uoce, & paſtu: primæ Præpetes dicebantur: quarum item duplex erat genus; aliæ enim altum, quæ Præpetes ſimpliciter; aliæ humilem, quę Inferæ nuncupabantur, uolatum exercebant. Quæ uerò uoce, uel cantu, uel garritu augurium edebant, Oſcines dicebantur; quaſi ore canentes; quare & oſmen pro omen quoque ueteres dicebant. Erat & tertium genus, quod ex Auium paſtu colligi dixi; id tripudium Soliſtimum appellabant: [f] Cicero Terripauiū primùm dictū fuiſſe ſcribit; & poſtea voce paulatim immutata Tripudiū. Soliſtimum uerò à ſolo nomen meruit: coactum id augurium idem Cicero loco citato uocat; quòd augeretur è pullis in cauea antè fame enectis, & quod ex offa cadere aliquid oporteret, ut tripudium ſoliſtimū fieret: contrà liberum, quod ex præpetibus capiebatur, quali uſum fuiſſe refert Deiotarū; qui liberè uolātes Aues aperto cœlo, non clauſas cauea, ſpectabat.

[e] *Lib. 5. c. 13. genial. dier.*
Auguriorū genera.
Imperatiua auguria quæ.
Oblatiua.
Piacularia.
Cliuia.
Caduca.
Augurandi modi.
Præpetes.
Inferæ.
Oſcines.
[f] *De Diui.*
Tripudiū Soliſtimū.
Terripauiū
Coactū augurium.
Liberum.

Græci

Græci ac Persæ, vt ex [g] Xenophonte liquidò constat, auspicia dextra feliciora crediderunt; Romani verò sinistra magis approbare visi sunt: vnde [h] Plautus; *Tacete*, inquit, *habete animum bonum liquidò exeo foras auspicio, Aue sinistra*. Et [i] Dionysius Halicarnassæus, vt causam adferat, cur sinistra auguria pro felicibus habita sint; in hæc verba scribit; penes quem fides esto: *Habent autem*, inquit, *Romani talia pro addictorijs, siue ex disciplina Hetrusca, siue ita edocti à maioribus, hac ratione (vt equidem arbitror) vt sedes sit optima in captandis auspicijs, quæ Orientem spectet; vnde sol & luna surgunt, stellæque tam fixæ, quàm erraticæ, & vnde mundi motus sumit exordium; cuius circulari vertigine, quæ in eo sunt, modo super terram existunt, modo sub terra latitant. Porrò qui Orientem spectant, Septentriones à sinistris habent: à dextris Meridiem. Honoratius autem est prius, quàm posterius: Sublimis enim ab Aquilonari tractu polus attollitur; circa quem mundus voluitur; & è quinque cæli circulis, qui vocatur Arcticus, hac parte semper est conspicuus: At ab Australi tractu, is qui vocatur Antarcticus, semper in ea parte delitet. Verisimile est autem inter signa, quæ de cælo seruantur, ea præcellere, quæ fiunt in parte optima. & quoniam ad Orientem vergentia potiorem partem obtinent, quàm Occidentalia; tum in his ipsis celsiora sunt Australibus Aquilonaria, meritò habentur optima.* Hæc ille: Et Donatus in hæc [k] Virgilij verba:

[g] Lib. de pædia Cyr.
Auguria dextra, an sinistris feliciora, & contra.
[h] In Epidico.
[i] Lib. 2. non longè à principio.
[k] Lib. 2. Aeneid.

——Subitoque fragore
Intonuit læuum:

læuum pro prospero accipiendum esse vult; hancque addit rationem, quòd precantis latus læuum, dextrum sit eius, qui postulata largitur; Pariter & Seruius sinistra auguria, à sinendo; quòd nos agere aliquid sinant, dicta scribit; quod & [l] Festus ex [m] Varrone probat. Ego tamen & auguria dextra fausta fuisse Romanis quoque reperio, Corui in primis atque Aquilæ; [n] Plautus; *Impetritum*, inquit, *inauguratum est, quouis ammittunt Aues, Picus, Cornix est ab læua, Coruus, Parra à dextera consuadent*. Et [o] Cicero. *Quid habet augur, cur à dextra Coruus, à sinistra Cornix faciat ratum?* Item & [p] Horatius;

[l] Lib. 17.
[m] Lib. 5. Epist. Quæst.
[n] In Asinaria.
[o] 1. De Diuinat.
[p] Lib. 3. carm. Od. 27.

——Ego cui timebo
Prouidus auspex
Antequam stantes repetat paludes
Imbrium diuina Auis imminentum
Oscinem Coruum prece suscitabo
Solis ab ortu.

Aquila si è dextra parte veniret felix omen faciebat, & magnarum rerum auspicia. Sic [q] Homerus, cùm primò Aquilam altè volantem populũ retinere pro infelici augurio dixisset; mox, vt sentiat nihil interesse inter dextrum & sinistrum in hæc verba Hectorem introducit loquentem, auguriaque vt vana contemnentem.

[q] Iliad. M.

——Τῶν ὄτι μετατρέπομ', οὐδ' ἀλεγίζω,
Εἴτ' ἐπὶ δέξι' ἴωσι πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιον,
Εἴτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοίγε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα.

——Quas minimè moror, neque curo
Siue ad dextram vadant, versus auroram, solemque
Siue ad sinistram ista aduersus occasum obscurum.

Bonum quoque & felix habebatur augurium si pulli per quos auspicabantur, comedissent, præsertim si eis comedentibus aliquid ab ore decidisset; pulticula enim illis potissimùm dabatur in auspicijs, quia ex ea necesse erat aliquid decidere; quod tripudium faceret. Sin verò omninò non edissent; periculum imminere credebant, & infausta portendi.

Erant & Aues, quarum auguria plerumque bonum: item & aliæ quarum infelicem euentum sortiebantur. Inauspicatarum variæ erant nomenclaturæ. Alteræ enim dicebantur, quæ superuenirent, & felici auspicio vitium facerent; Arculæ, quæ arcerẽt: Cliuiæ, quæ difficulter admitterent; Enebræ & Inebræ, quæ obstaculum darent, ab inhibendo: Remores; Fecilytræ; Voisgræ; quæ sese vellendo malum auspicium nunciarent. Bubo funebris, & maximè abhorrens publicis præcipuè auspicijs, deserta incolit; si itaque in vrbibus aut omninò in luce visus esset; pro diro habebatur ostento; & Vrbs lustrata quandoque dicitur, quod Capitolij cellam intrasset. *Cornices inauspicatæ garrulitatis haberi* scribit [r] Plinius, *à quibusdam tamen laudari. Corui*, eodem teste, *in auspicijs soli videntur intellectum habere significationum suarum: pessima eorum significatio, cùm gluttiunt vocem velut strangulati*. Parra item est inauspicata, de qua [s] Horatius Galateæ suæ nauigationem dissuadens, inquit:

Alteræ. Arculæ. Cliuiæ. Enebræ. Inebræ. Remores. Fecilytræ. Voisgræ. Bubo. Cornix.
[r] Lib. 10. cap. 12.
Corui. Parra.
[s] Lib. 3. Od. 27.

Impios Parra recinentis omen
Ducas, &c.

Inter auspicatas Aues Aquila primas obtinet; vnde apud [t] Homerum Priamus ab Hecuba admo-

Auspicatæ Aues.
[t] Iliad. Ω.

ba admonitus; Iouem orat, vt Aquilam mittat, cuius volatu in bonam ſpem erectus, auſpicioq; ſecundo confiſus, ad Naues Græcorum ſe conferat.

Πέμψον δ' οἰωνὸν ταχὺν ἄγγελον, ὅς τέ σοι αὐτῷ
Φίλτατος οἰωνῶν, καὶ ἕο κράτος ἐστὶ μέγιστον,
Δεξιόν, ὄφρά μιν αὐτὸς ἐν ὀφθαλμοῖσι νοήσας
Τῷ πίσυνος ἐπὶ νῆας ἴω Δαναῶν ταχυπώλων, id eſt.

Mitte autem Alitem velocem nuncium; qui tibi ipſi
Dilectiſſimus inter alites; cuius fortitudo eſt maxima.
Dextrum, vt eum ipſe oculis percipiens;
Hoc fretus in naues eam Danaorum equitum:

[a] Lib. 2. natural. quæſt. cap. 32. [x] Lib. 10. cap. 8. Circus. [y] Lib. 2. c. 5. [z] In prologo Caſinæ.

Atque hinc eſt, quod [a] Seneca inquirat, *cur Aquilæ hic honor ſit datus, vt magnarum rerum faceret auſpicia?* de quibus nos ſuo loco. [x] Plinius *ex Accipitribus Circon refert claudum altero pede, proſperrimi fuiſſe augurij, nuptialibus negatijs:* Nuptias enim ſtolida gentilitas, teſtibus Macrobio & [y] Alexandro ab Alexandro; *duobus auſpicibus, & totidem ſignatoribus ſpondebat, ſtipulabaturq́;* inquit, *is noctu, ac quandoque prima dies luce; magna cautione; id ne fieret motu cæli & terræ; cælo turbata; inquieto procellaſoq; die; publicis feſtis; lemurijs, quibus occiſi Remi vmbra placabatur; feralibus; ſiue parentalibus; ancylibus nondum conditis; poſtridie nonas; idus; calendas; quoniam ij dies atri erant.* Quas ſuperſtitiones ridet [z] Plautus his verbis:

Argentum ſi quis dederit, vt ego ſuſpicor;
Vltra ibit nuptum; non manebit auſpices.

Triorchis. Vultur.

Sed ad auguria, vnde digreſſa eſt oratio, reuertamur. *Triorchis, quem Buteonem Romani appellant, familia etiam ex eo cognominata, cum proſpera auguria in ducis naui ſediſſet; Phæmonoe principatum in augurijs dedit,* vt Plinius loco citato narrat. Vulturis quoq; plurimus erat vſus; quia Remulo in condenda vrbe duodecim apparuiſſent; vel quia, vt Herodotus vult; *Vultur nulli nocet animali, qui non niſi cadauera comedit; nec Aues mortuas attingit;* Erat tamen infauſtum plerumq; eius augurium; potiſſimùm ſi fana Deorum inuolaſſet. Sed de Auibus alijs, quarum felix, & infelix augurium erat; conſule [a] Alexandrum ab Alexandro.

[a] Lib. 5. capit. 13. Auguraculum. [b] In Marcello. [c] Lib. 9. Aeneid. [d] 3. Aeneid.

Augures auguria captaturi in ſupremam curiæ partem, quam auguraculum antiqui appellabant; ſe recipiebant; veſtemq; induti ſacerdotalem; lituum, qui virga erat, manu tenentes eleuata, oculis intenſiſſimis Aues obſeruabant; ſiniſtrorſum ne, an dextrorſum; canentes ne, an tacitę, aduolarent; bonum inde aut malum rei, quam meditabantur; elicientes euentum. Captantes porrò auguria ſedebant, vt ex [b] Plutarchi his verbis quis intelligat, Ὅταν ἄρχων ἐπ' ὄρνισι, καθεζόμενος ἔξω πόλεως οἶκον, ἢ σκηνὴν μεμισθωμένην, ὑπ' αἰτίας τινὸς ἀναγκασθῇ, μήπω γεγονότων σημείων βεβαίων ἐπανελθεῖν εἰς πόλιν ἀφεῖναι ἐχρῆν, τὸ προμεμισθωμένον οἴκημα, καὶ λαβεῖν ἕτερον ἐξ οὗ ποιήσεται τὴν θέαν αὖθις ἐξ ὑπαρχῆς. hoc eſt *Magiſtratum; cùm extra vrbem conducta ad hoc domo aut tabernaculo augurij capiendi gratia conſediſſet; atque priuſquam id eſſet peractum; neceſſaria aliqua de cauſa, in vrbem redire coactus fuiſſet,* oportebat priori loco relicto alium conducere indeq; augurium petere. Hinc Seruius in illud [c] Virgilij, *Sacrata valle ſedebat, ſecundum augures,* inquit, *ſedere eſt augurium captare;* Interdum verò cubantes auſpicabantur; vt idem quoque teſtatur. Precabantur autem certa ſibi, ac clara & proſpera, è cœlo ſigna dari; quæ Deos eorum precibus annuere teſtarentur; harum precationum formulas expreſſit [d] Virgilius his verbis:

Quem ſequimur? quoue ire iubes? vbi ponere ſedes?
Da Pater augurium, atque animis illabere noſtris.

Augurari quibus & quádo prohibitum.

Si verò augures vlcus haberent; augurandi cauſa prohibebantur; quia integros & ſanos corpore & mente eos eſſe oportebat. Erant & tempora, quibus augurari erat vetitum: Metellus enim Pontifex Maximus poſt ſextilem mēſem auguria captari noluit; quòd adultis & perfectis Auibus auſpicando; antequam æſtas aduenerit, ſit prudentiæ: autumno autem Aues partim inutiles ſunt; partim morbidæ; partim pulli imperfecti; & aliquę propter anni tempus aliò deuolant: Sic ex vlceratis Auibus auguria captari non licere (ſiquidem morboſæ Aues augurium nullum faciebant.) ſæpe relatum eſt.

Augurū honor apud Romanos.

Cæterùm quanto olim in honore atque authoritate haberentur augures apud omnes gentes; ac potiſſimùm apud Romanos: paſſim quæuis ſcriptorum monumenta teſtantur. Hos etenim ex maioribus, præſtantioribusq; Vrbis eligebant, vnde Cicero ſe ab Hortenſio viro clariſſimo in collegium augurum fuiſſe cooptatum gloriatur; Et Q. Mutium Sceuolam augurem videmus, inter primarios omnium ætatum viros connumerari; cuius ſanguine; quòd aram in templo Veſtæ, quo nihil in Vrbe habebatur præſtantius; illum amplexantem Syllæ carnifices interfeciſſent; ignem illum qui Virginum cura perpetuus erat; penè extinctum fuiſſe credebant.

bant. Sed & Paulus Aemylius solitus est dicere; quod nec Senatus cogi, nec conueniendi locum poterat habere nisi quando & vbi augures præscripsissent. Omnia enim gerebantur auspicatò; præsertim in bellis; vnde [e] Cicero; *Rem bellicam nostri maiores administrari nisi auspicatò, noluerunt*; Et Liuius prælio Alliensi, vt nouum & triste prodigium habet, quod *nec auspicatò, nec litatò instruunt aciem*; Et sæpè apud eum, aliosq; historicos fit mentio, *Consules auspicio operam dedisse*. Sed *quid maius, si de iure quærimus; quàm posse* (vt cum [f] Cicerone dicam) *à summis imperijs, & summis potestatibus comitia tollere; consilia & instituta demittere; vel habita rescindere? quid grauius quàm rem inceptam dirimi, si vnus augur* ALIO DIE *dixerit? quid magnificentius, quàm posse discernere, vt magistratu se abdicent Consules? Quid religiosius, quàm cum populo, cum plebe agendi ius dare, aut non dare?* Non parum quoque augurum authoritatem extollere illud videtur; quod cum cæteris sacerdotibus simul, ac ad iudicium ducti, ac damnati sunt, alium soleant substituere: Augurem verò donec vita suppetebat, licet maximorum criminum conuictum; sacerdotio non mulctarent. Hos etiam Deorum internuncios, interpretesq; vocitabant; vt ex verbis Aeneæ apud [g] Virgilium ad Helenum augurem constat, ait enim:

[e] *Lib. 2. de Diuinat.*
[f] *Lib. 2. de legib.*
[g] *Aeneid. 3*

Troiugena interpres Diuûm; qui numina Phœbi,
Qui tripodas, Clarij lauros; qui sydera sentis;
Et volucrum linguas; & præpetis omina pennæ.

Quapropter non plebeios solùm illis morem gessisse legimus; sed ipsos etiam Consules; Dictatores, nec non & Reges; penes quos omne erat imperium. Scipionem ferunt, quòd augures iudicassent; vitio creatum esse; sponte sua se magistratu abdicasse. P. Claudius, ac L. Iunius Coss. supplicio digni iudicati sunt, quòd contra auspicia nauigassent. Et quamuis Proprætores, & Proconsules legamus rem quandoque gessisse inauspicatò, id augurum dignitati non repugnat, quòd soli magistratus auspicia haberent. Denique tanti fecerunt auguria, vt apud [h] Liuium extet, *Auspicijs vrbem conditam esse; auspicijs bello ac pace, domi militiaq; omnia geri; quis est qui ignoret? Quid enim est, si pulli non pascantur, si ex cauis tardius exierint? si occinerit Auis? parua sunt hæc; sed parua ista non contemnenda, maiores nostri maximam rem hanc fecerunt.*

[h] *Lib. 5.*

Sed vt detestandam hanc idolatriam, quæ à viro Christiano omnino debet esse aliena, ac tanquam summa pernicies euitari; plenius persequamur, paucis itaque adductis argumentis ex eorundem superstitiosorum Ethnicorum scriptis, quàm breuiter fieri potest, eandem refutemus: Cùm etenim simia ille Dei Dæmon, vt Deus haberetur; auguriorum sit inuentor: (quamuis Car ea, à quo Caria appellata sunt, reperisse dicatur [i] à Plinio) nihil inde boni haberi potuit. Quis enim ita mente captus, qui Deum Opt. Max. secreta sua, quæ non homines solùm, sed ipsos etiam latent Angelos, Auibus manifestasse credat? quando ipsamet Auis periculum sibi ob oculos propositum non noscat? Quanam obsecro ratione, quod futurum erat, prædixisse potuit? Equidem è nido auolans aliunde paratura alimoniam nutricandis pullis, plerunque regreditur re infecta, nec vspiam inuento cibo. Refert [k] Eusebius, cùm Alexander Macedo ad mare rubrum proficisceretur; Iudęum quendam adfuisse, nomine Mosomanum; qui augure omnes consistere iubente, Auemq; ei causam illius rei inquirenti ostendente, ac dicente conducere ità consistere, donec Auis an hâc vel illac eundem indicasset; Auem sagitta interfecit; auguriq; ac alijs id ægreferentibus respondit; quis est iste furor? quomodo Auis ista, quæ nihil de sagitta præuiderat, de itinere nobis prædicere potuit? Quare ociosos & feriatos fore Deos dicebat doctissimus M. Varro; si sua Consilia Corniculæ crederent, aut Coruo. Cicero etiam ipse augur auguria ridebat, hominesq; arguebat, qui Auium vocibus, aut volatu, aut pastu consilia sua moderarentur; & Nonio dicenti, *spem optimam habere licere, quòd septem Aquilæ in castris Pompei essent captæ, rectè dicebat moneres, si contra Picas nobis pugnandum foret*. Sed Clodium, Flaminium, aliosq;, superstitiosus quispiam dixerit exercitum perdidisse; quòd pullorum Solistimum Tripudium expectare recusassent. Quid Regulus? nonne auguria seruauit, & captus est? Mancinus religionem tenuit, & sub iugum tamen missus est. Pullos edaces habuit Paulus ad Cannas; tamen cum maiore reipub. parte prostratus est. C. Cæsar ne ante brumam in Africam nauigia transmitteret, augurijs & auspicijs renitentibus spreuit: eò facilius & nauigauit & vicit. Troianorum fortissimus Hector auguria prorsus contemnens, sic infit apud [l] Homerum:

[i] *Lib. 7. caput. 56.*
[k] *Lib. 9. de Præparat. Euang.*
[l] *Iliad. M.*

Ἡμῆς δὲ μεγάλοιο Διὸς πιθώμεθα βυλῆ,
Εἷς οἰωνὸς ἄριςος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης
Nos autem magni Iouis pareamus consilio
Vnum auspicium optimum, pugnare pro patria.

Quo postremo versu Epaminundam Thebanum vsum etiam fuisse, testatur [m] Diodorus ante Leuctricam victoriam. Qui quoque cum duo contraria auguria, quo tempore moturus erat

[m] *Lib. 15.*

castra, apparuissent, quorum altero victoria, altero clades portendebatur; anxios inde milites conspicatus, ac sciens huiusmodi res esse uanissimas, animos addidit militibus; dicens moneri altero exercitum; si fortiter hostem aggressus esset, uictoriam promitti: altero autem internecionem, nisi ordinem in acie tenuissent, uel ducibus non obtemperassent. Ita Q. Fabius Maximus augur apud [a] Ciceronem dicere est ausus: *optimis augurijs ea geri, quæ pro reip. salute fierent; & quæ contra remp. ferrentur, contra auspicia ferri*. & Consul ille, qui pullos pasci nolle annunciantibus, iussit, ut biberent, proijci in fluentem, is minimi auguria fecisse uideri potest. Rectè Virgilius:

[a] *Lib. de Senect.*

Nescia mens hominum fati, sortisq; futuræ.

Vt itaque finem confutandæ uanæ huic gentilium auguriorum fiduciæ colophonem imponam, [b] Prudentij sequentes uersus epilogi quasi loco subiungam, qui scilicet superstitionem illam egregiè refutant.

[b] *Lib. 2. cōtra Symmachum.*

Si Brennum, Antiochum, Persen, Pyrrhum, Mithridatem
Flora, Matuta, Ceres & Laurentina subegit,
His tamen auspicibus successus dextra dederunt
Omina lætificos, & felix adfuit ales,
Quid sibi vult virtus, quid gloria, si Coruinum
Coruus Apollineus penna vel gutture iuuit?
Sed tamen hic Coruus, cur defuit exitiali
Forte die, infaustas tegerent cùm funera Cannas,
Oppeteretq; super congesta cadauera consul?
Cur Cremera in campis Cornice vel oscine Parra
Nemo Deum monuit perituros Marte sinistro
Ter centum Fabios vix stirpe superstite in vno?
Nullane tristificis Tritonia Noctua carris
Adnolitans, præsto esse Deam pranunciæ Crasso
Prodidit? aut Paphiam niuea vexêre Columba,
Cuius inauratum premeret gens Persica lembum.

Non mirum itaque, cùm plena mendaciorum ac fallaciæ; ut omnes sunt Dæmonum inuentiones, sint ipsa auguria; si à Deo, eiusq; ministris in ueteri testamento, ac tandem à Sanctissimo Concilio Tridentino reiecta, & hominibus Christianis interdicta fuerint. Sed hæc quantum ad generalem quandam cognitionem attinet, satis dicta sunt: nobis enim properantibus ad altiora, plura de his scribere, & tempus & ratio prohibet.

VLYSSIS

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS ORNITHOLOGIAE LIBER PRIMVS,

Qui eſt DE AQVILIS IN GENERE,

DE AQVILÆ DIGNITATE.

NON ſatis efficax eorum, etſi grauium virorum, mihi videtur opinio, qui vel Gallinaceo Gallo, vel Pauoni principem in alitum genere locum tribuunt. Nam quamuis dimicans Gallus cantu ſuo exultans ſuperbiat, & Leonibus ipſis omnium animalium ferociſſimis aſpectu ſuo pauorem incutiat, regnumq; in quacunq; ſit domo, exerceat, atque ternas diſcernendo horas, quaſi gnarus aſtrorum dicatur; ille tamen ſponte ſua Aquilæ, cuius non præſentiam ſolùm, ſed vocem etiam eminus expaueſcit, meritò cedet. Pauo autem licet ob verſicolores pennas, prȩſertim ſi in rotam eas expandat, Auium ſit formoſiſſimus, maieſtatemq; ac grauitatem incedendo præ ſe ferat, atque rationis aliquo pacto (laudatus namque orbem erectis caudæ pennis gloriabundus effingit, idque aduerſo maximè ſole, vt fulgentius radient) particeps videatur, cum Aquila tamen de dignitatis, nobilitatisq; loco certare non poteſt: præſertim ſi volatus ſublimitatem, celeritatem, ac durationem, viſusq; acumen, animi generoſitatem, magnificentiam, liberalitatem, corporis robur, vim, audaciamq;, denique & viuacitatem contemplemur. Aquila enim reliquis omnibus volat altius, adeò vt cœlum petere, illudq; adniti contingere videatur: vnde apud Ethnicos Iouis nuncia vocatur, & à Theologis D. Iohanni Euangeliſtæ, quo nullus myſtica, cœleſtiaq; Dei dogmata accuratiori indagine perſcrutatus eſt, meritò aſſignatur, ita vt teſte D. Auguſtino, ſi altius de Deo locutus eſſet, cum diceret, *In Principio erat Verbum*, nemo hominum intelligere potuiſſet. Ob eandem excellentiam Romani bellica & triumphalia ſigna eius imagine decorarunt, vnde meritò Romanus ales fuit nuncupata. Nulla enim ferè orbis terrarum pars fuit, ad quam modò patuerit acceſſus, quam feliciſſimo huius Auis ductu Romani ſuo non ſubiecerint imperio. *Quorum cuiq; legioni praerat*, vt [a] Ioſephus teſtatur, *rex ipſa Auium omnium, & eadem valentiſſima; vnde etiam imperij ſignum ipſis eſt, & velut omen victoriæ in quoſcunque eunt.* Haud me fugit tamen Perſas longè ante illos auream Aquilam alas expandentem ſibi pro ſigno militari feciſſe. Omniũ præterea Auium (reiecto, exploſoq; fabuloſo Phœnice, quem ſexcentos & ſexaginta annos viuere vulgus nugatur) viuaciſſimam, ſolertiſſimam, ac velociſſimam Aquilam eſſe perſpectum eſt. Inſuper quænam cum hac viribus contendere audeat, quæ Dracones ad pugnam laceſſit, ac cum ijs decertat; Tauros adoritur, ac interimit; Hinnulos vincit; Vulpes lacerat; Anguibus veſcitur? Quæ hac ipsâ alia Auis in prole educanda benignior? quæ in deligenda iuſtior? quæ viſu præſtantior? quæ in auſpicijs felicior? quæ præſagiendo habita veracior? qua ſanè ratione Græci nominis, etymiq; dignitatem meretur Α᾿έτος, quaſi veritatis ſignum dicta. Huic enim vni aliti Ethnicorum omnium & Haruſpicum maximè conſenſu id honoris datum, vt magnarum rerum ſecundi ſemper euentus eius auſpicijs portenderentur, ac Buteonem, Sanqualim, Immuſſulumq; longè diuinando anteire crederetur. Reliquarum ergo volucrum oſtenta quæcunque interuentu ſuo abolebat. Neque verò per aërios tractus vlli omninò cedit, præterquàm fulmini.

[a] *Lib. 3. de bel. Iud. c. 5.*

Aquilam itaque reliquis omnibus Auibus prælucere non solùm ex desumptis rationibus, quas iam adduximus, sed & grauissima poëtarum, philosophorum, aliorumq; illustrium scriptorum authoritate euinci potest, & in primis fatidicæ Sibyllæ canentis:

Ex Asia veniet Aquila Rex magnus ad instar
Ardens, qui terram peditumq; equitumq; caterua
Obducet, qui cuncta malis labefacta replebit.

b Iliad.8. & ω.
c Lib. 6. de bello Troiano.

Item [b] Homeri, qui τελειότατον πετεινῶν, hoc est volatilium perfectissimam tanquàm βασιλικώτατον eam appellauit. [c] Daretis quoq; Phrygij ita scribentis, regioq; eã nomine compellantis.

Rex Auium, ac viso cunctatur funere, fulmen
Deponens.

d Ode. 6. Isthmior.
e Ode.5. Pythior.

Pindarus quoque hanc Auem pluribus in locis summo honore dignatur; præsertim verò his verbis, [d] ταῦτ' ἄρα οἱ φαμένῳ πέμψεν θεὸς ἀρχὸν οἰωνῶν μέγαν αἰετόν, idest, *hæc illi locuto misit Deus ducem Auium magnam Aquilam*. Item vbi excellentiam eius in exemplum trahens de Arcesilao tradit in hæc verba: [e] κρέσσονα μὲν ἁλικίας νόον φέρβεται, γλῶσσάν τε, θάρσος τε τανύπτερος ἐν ὄρνιξιν αἰετὸς ἔπλετο, idest, *præstantiorem ætate mentem alit, & linguam, & animi magnitudine est veluti Aquila inter Aues expandens alas*. Alibi etiam reginam volucrum à Deo declaratam prodit. Ad cuius confirmationem inter cœtera, quæ adduci possint, minimè digna omissu, aut neglectu, visa est tam multis & tantopere decantata illa, licet fabula, de Iouis alite; idq; propter authorum, qui eam literis tradiderunt, eruditionem ac dignitatem, narrationis varietatem; exempla quoque morum hinc emanantia; denique ob tractationem omnibus numeris absoluendam; ne quid scilicet huic nostræ desit historiæ, quod latere sub fabularum cute dubitemus: atque vt, si quid existimauit antiquitas posse ex fabulosis commentis rei naturalis cognitioni, virtuti, famæ, & honori accedere; illud etiam & nos animo & re ipsa assequamur. Primùm itaque cur Ioui dicata sit, eiusq; sceptro insideat, vt [f] Luciano, & [g] Oppiano placet; item quod Auis Dei dicatur, vt Danti; triplici ostendi potest ratione, naturali nimirum, historica, & fabulosa. Nam quemadmodum ipsa visu, vt diximus, est perspicacissimo, oculorumq; acie subtilissima atque purissima: ita principibus ad rectam rerum administrationem summa prudentia & perspicacitate esse opus certum est. Ioui autem aduersus Titanas proficiscenti, sacraq; facienti, vt [h] Lactantius asserit, in auspicium aduolauit; sicuti etiam cum Saturnum bello superauit, vt Seruio placet, ideoq; victor pro bono omine acceptam tutelæ suæ addixit. Sunt & multa huiusmodi alia; quæ de ea referuntur; quæ hic recensere longum esset. Eam etiam Ioui cum Gigantibus prælio dimicanti fulminum tela subministrasse narrant. Aglaosthenes enim author est Iouem Aquilæ assumpta figura Naxum insulam, in qua primùm infans Cretæ subreptus, educatus fuit, vt regnum consequeretur, petijsse: Addit & Aquilam Ioui sacrificanti auspicatam; & cum Titanibus manus cõserenti tela subministrasse, eoq; auspicio vsum, eam inter astra collocasse. Qua de causa [i] Virgilius, [k] Ouidius, & [l] Claudianus *armigerum Iouis alitem* vocant, & *flammigerum* [m] Statius

f In Deor. concil.
g In Ixeut.
h Lib. de falsa Relig.
i Aeneid.9.
k Metamorph.13.
l Epig. de Phœn.
m Thebaid. 8.

——Nec segnius ardens
Accurrit, niueo quem flammiger ales olori
Imminet. Et quidam Ornithologus recentior
Inter quadrupedes debetur quanta Leoni
Gloria, tanta mihi credetur inter Aues.
Ales sacra Iouis magnarum gloria rerum,
Inter Aues omnes regia sceptra gero.

Iunonis Aues quæ.

Vnde in multis vetustis numismatibus Aquilam supra Iouis fulmen, & in aliquibus ferentem ipsius simulacrum videre est, in alijs gestantem Iouis ac Iunonis effigiem: Sicuti autem Aquila Iouis, ita Pauo & Struthiocamelus Iunonis Aues dictæ sunt. Referunt etiam Iouem ob memoriam anteacti obsequij, quòd scilicet Ganymedem, quem ardenter deperibat, vt pocillatoris munere apud se fungeretur, in cœlum rapuerit, hanc Auem suam fecisse; Fabula est notissima, verùm in ea enarrãda authoribus non omnino inter se conuenit. Ganymedes patria Phryx fuit, Trois Regis filius (catamitus Festo & Martiali ab officio cognominatus, & ante illos [n] Plauto, *Dic mihi nunquid vidisti tabulam pictam in pariete, vbi Aquila catamitum rapuit?*) puer vultu adeò venusto, adeò liberali; vt nihil supra; quem aliqui pastorem; aliqui venatorem faciunt. Hunc, dum in syluis venaretur, vt Virgilius; seu dum greges pasceret; vt Lucianus ait, Iouis iussu ab Aquila in cœlum sublatum ferunt. Lucianus Iouem ipsum in Aquilam conuersum, puerum pocula ministraturum sublimem abripuisse scribit: Vt vt sit, fabulosum vtrumq; est: In hoc tamen omnes consentiunt; nempe in huius facti præmium Aquilæ effigiem cœlo donatam & collocatam esse; quæ super Aquario, quem Ganymedem, quasi aquam ex vrna affundentem

n In Menæch.

vocari

vocari plures testantur, volitare videtur. Hanc fabulam [o] Theocritus, [p] Ouidius, [q] Virgilius descripserunt. Virgilius diuinè his verbis: [o] *In Syracusis.* [p] 10. *Metamorph.* [q] *Aeneid.* 5

Intextusq́; puer frondosa regius Ida
Veloces iaculo Ceruos, cursuq́; fatigat
Acer, anhelanti similis; quem prapes ab Ida
Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger vncis.
Longaui palmas nequicquam ad sidera tendunt
Custodes, sauiq́; Canum latratus ad auras, &c.

Sic autem Ouidius:

Nec mora percussum mendacibus aëra pennis
Arripit Iliadem; qui nunc quoque pocula miscet;
Inuitaq́; Ioui nectar Iunone ministrat.

Meminit item Ausonius:

Stat Iouis ad cyathum, genuit quem Dardanius Tros.

Huc facit & [r] Martialis dialogus: [r] *Lib. 5. Epigramm.*

Dic mihi quem portes volucrum regina? Tonantem.
Nulla manu quare fulmina gestat? amat.
Quo calet igne Deus? pueri. Cur mitis aperto
Respicis ore Iouem? de Ganymede loquor.

Aquilam marmoream iam dictæ fabulæ manifestum testimonium; Ganymedem scilicet raptum ferentem, ego olim Romæ in ædibus Reuerendissimi Episcopi de Rusticis, in platea de Valle vulgò dicta obseruaui: item apud Illustrissimum Camillum Capranicum, nudi Iouis simulacrum, cui item marmorea Aquila prope pedes astabat. Asteriam quoque Cei filiam à Ioue, vt ait Fulgentius, adamatam, post vitiatam Latonam, ab eoque in Aquilam mutato oppressam fuisse tradunt, & ex eo concubitu Ioui Herculem peperisse. His si placet & hanc adde fabulam, quæ Aquilam Ioui adhuc puero nectar ministrasse, atq; ideo inter astra relatam, narrat; Meminit huius Mæro apud [s] Athenæum his verbis: [s] *Lib. 11. Deipnosoph. cap. 13*

Educabatur in Creta Magnus Iuppiter, nec vlli
Cognitum id erat beatorum; is autem membris omnibus crescebat.
Ipsum autem alebant in antro diuino * *Trerones,* * τρήρωνες pauidæ Columbæ: trepidæ Pleiades.
Ex Oceani fluentis Ambrosiam adferentes.
Nectar verò ex saxo ingens Aquila semper hauriens
Aduolans portabat consultò, prudentiq́; Ioui.
Eam victo patre Saturno Iuppiter altisonus
Immortalitate donatam, in cælo habitare voluit.
Eademq́; magnificentia Treronas Pleiadas honorauit,
Quæ nunc æstatis sunt ac hyemis nuncia.

Nec desunt qui fabulentur, cum Dij Aues omnes inter se partirētur, Aquilam in portionem suam sortitum esse Iouem, quòd altius cunctis euolet, & inter omnes principatum obtineat: Vnde & prouerbio locus datus Ζεὺς ἀετὸν εἵλετο, idest *Iuppiter Aquilam delegit*; vbi quis asciscit sibi præclaros, suisq; rebus accommodatos viros. Hinc peculiari priuilegio à fulmine eam immunem esse; cuius tela Ioui porrigat; non tantum ex antiquorum monumentis ostenditur; verùm etiam naturali ratione. Dicitur enim supra secundam aëris regionem nubium ac fulgurum sedem euecta, cùm fulgura, quæ infra se sunt, tantum feriant, ab omni horum ictu sese tutam præstare, quemadmodum [t] Apuleius his verbis testatur: *Aquila cum se nubibus tenus altissimè sublimat, euecta alis totum istud spatium, quo pluitur & ningitur, vltra quod cacumen nec fulguri, nec fulmini locus est in ipso, vt sic dixerim, solo atheris & fastigio hyemis; cùm se extulerit, nutu clementi leuorsum & dextrorsum tanta corporis mole labitur, velificatas alas quò libuit, aduertens, modico cauda gubernaculo &c.* In hanc opinionem comprobandam facit quod Pindarus eam *nubiuagam* vocat, & [u] Homerus de ea loquens, *vt Aquila*, inquit, ὑψιπετήεις, idest *alta petens, quæ descendit in campum* διὰ νεφέων ἐρεβεννῶν, idest *per nubes obscuras*. Et [x] Aristophanes γενοίμαν ἀετὸς ὑψιπέτας, idest, *Aquila fiam in nubibus* de altissimo volatu dixit. Ad hunc sensum Romæ, teste literatissimo [y] Iusto Lipsio; in vinea apud Cardinalem Carpensem in arcula marmorea antiquissimum extat monumentum; in quo insculptum est Iouis nubiferi caput, cum pectore, & sub eo Aquila expansis alis subuolans subsequitur. Honores item Aquilæ in sacris & templis delati, vsusq; in triumphis ac ludis varijs, quos consultò hic prætereo, proprio capite de ijs acturus; regiã, principemq; Auem esse, cœterisq; anteponendam declarant. Hanc denique nostram sententiam duplici Aristotelis authoritate communire placet, [z] primâ ex primo historiæ: [a] alterâ ex nouo eiusdem: [t] *In Floridis.* [u] *Iliad.* χ. [x] *In Auibus.* [y] *In Antiq.* [z] *Cap. 5.* [a] *Cap. 32.*

quarum

quarum prioris hæc sunt verba: *Volucrum aliqua penna volant, vt Aquila & Accipiter; Aliqua membrana sicca, vt Apes & Scarabæi, aliqua insecta volatilia, quæ exanguia sunt: aliæ cute, vt Vulpecula Auis & Vespertilio. Volant pennis & cute sanguine prædita.* Ex his verbis palam est inter volucres pennis volantes rapacibus, & inter has Aquilæ primatum ab illo dari. Eadem omnino ratione adserere possumus inter insecta membranâ volitantia primum nobilitatis gradum Apibus ab eo adscribi. Neque id ab re, cùm ab his tot, tantaq; & tam stupendo artificio prouenitunt emolumenta; quod Maro disertè ac copiosè suo carmine ostendit. Altera item authoritate Aristotelis ductus omnibus alitibus anteponendam Aquilam, clarè colligo, quæ sic habet: *Volant sublimes, vt quàm longissimo dissita interuallo despiciant, qua de re solam Auium omnium Aquilam diuinam perhibeat.*

Apum primatus inter insecta.

Dubitare autem quispiam possit, cùm Aquilarum multæ sint species, quænam harum Ioui in ministerium ascita fuerit, translataq; in cœlum: cui responsum esto, eam sibi Iouem delegisse, quæ aurea dicitur nomine Chrysaëtos. Sanè non omnes Aquilæ fuluæ sunt, seu aureæ: Alias nigricantes esse constat; alias albicante cauda; alias aterrimas; alias denique alterius coloris; vt suo loco apparebit. Verùm quæ colore sunt subrutilo, vt cœteris nobilitate præstant, ita teste Aristotele raræ sunt conspectu. Ex his ea cœlo donata dicitur, quæ Ganymedem Ioui amanti tradidit. Itaque Clearchus Tyrannus cùm ex successu continuæ felicitatis se Iouis filium diceret, præferri sibi Aquilam auream tanquam generis argumentum voluit; & [b] Pindarus aureas tantummodo Aquilas Ioui sacras indicat; vbi ait, ἔνθα ποτὲ χρυσέων Διὸς αἰητῶν πάρεδρος, idest, *vbi olim ea, quæ aureis Iouis Aquilis assidet Sacerdos:* Idem testatur [c] Ouidius, inquiens:

Grata Ioui fulua rostra videbis Auis.

Et [d] Cicero de glandifera quercu loquens, *fuluam Aquilam Iouis nunciam olim refert ex ea euolasse.* Item & Claudianus —*Fuluusq; Tonantis Armiger*, pro Aquila nobiliori dixit.

[b] Ode.4. Pythior.
[c] Lib.5. Fastor.
[d] Lib. 2. de legib.

ÆQVIVOCA NOMINIS AQVILÆ.

QVONIAM verò maximam ad rem ipsam intelligendam negocium legentibus facessere solet eiusdem vocabuli varia significatio, quam æquiuocationē vocant Philosophi; idcirco rectæ rationi consentaneum existimo; ne in ambiguo versemur; vt prius huius dictionis (Aquila) æquiuocationem in diuersas rerum significationes diffusam distinguamus. Omnis autem æquiuocatio inde nascitur, quòd res, quàm voces multò plures numero sint. Quò fit, vt sæpenumero grauium errorum tricis implicari, turpissimeq; hallucinari nos contingat, dum animum non satis aduertentes vnam rem pro altera, etsi toto cœlo ac genere dissideat, accipimus; & quæ longè diuersissima sunt, eadem facimus: Nempe morbum, plantam, lapidem, animal, idq; nominis similitudine decepti.

Errores quorūdam grauissimorum hominū ob amphibologiam.

Quòd ipsum summis, doctissimisq; Theologis vsu venisse videmus: nempe uerbi gratia Diuo Ambrosio, qui pro uoce Græca Τρυγὼν in Hexamero piscem marinum planum, Pastinacam Latinis dictum designante, quæ per radium ceu telo virus eiaculatur, Turturem, Auis innocuæ nomen vertit, (vtrumque enim significat) amphibologiâ scilicet deceptus. In eundem errorem D. Basilij interpretem, item qui Galeni librum de compositione medicamentorum in Latinā linguam transtulit, lapsum, imò & Plinium aliquoties similiter hallucinatum uidemus. Nam exempli gratia, [a] nominis Ixia (quod Chamæleonis nigri venenum etiam alioqui significat,) similitudine falsus, Ixon (quod viscum sonat, & non uenenum, sed illomet teste præsens contra id remedium) interpretatus est, non sine graui errore.

[a] Lib.22. capit.15.

Quò itaque omnia dilucidiora appareant, huius dictionis (Aquila) diuersam notionem ad diuersas res manifestandas desumptam, paucis perstringamus, eo seruato ordine, quem rerum dignitas postulat. Aquilæ nomine uir uenit intelligendus genere Ponticus, religione Iudæus, de quo D. Lucas, *Egressus*, inquit, [b] *Paulus Athenis Corinthum petyt, & inueniens quendam Iudæum Aquilam nomine, & Priscillam, accessit ad eos, & quoniam illis erat ὁμότεχνος*, idest *eiusdem artis*, uidelicet *Scænofactoria*, *vel Sutoria* (vt interpretatur Origenes) *itaque unà cum illis huic opificio operam dedit, postquam ipsi in Achaiam ab vrbe Roma venissent.* Huius D. Paulus multis in locis tanquam dulcissimi amici meminit. Erat enim ipsis, ut artificium commune, ita & animus concors, mensq; eadem. Nam & unà simul, cùm se Deo uouerunt, capillitium sibi succidi iussêre, pro more, qui ab omni ætate, apud omnes gentes, omniq; in religione inualuerat.

Aquila Pōticus.
[b] Act.18.

Alius fuit Aquila, Ponticus itidem, ac religione Hebręus, qui sub Adriano Imperatore vixit,

Aquila Pōticus.

cui adeò

cui adeò charus fuit, vt eum restituendæ Hierosolymæ operum constitueret præfectum. Hic cùm quotidiè Christianorum numerũ augeri, Deumq́; ostenta & prodigia per eos edere cerneret, occulto stimulo quodam percitus, se Christianis adiunxit, baptizariq́; iussit. Erat autem Astrologiæ peritissimus, & genethliacis iudicijs assiduè intentus. Quo factum est, postquam Christianorum religione fuisset imbutus, & priora studia nollet deserere, vt Christiani Sacerdotes, qui eum post multas admonitiones ab astrologicæ disciplinæ studio desistere nolle cernerent, hominem illum à cœtu sacro ablegarent, & Ecclesia eijcerent, hac scilicet pœna irrogata emendatum eum iri existimantes. Ille verò contra iracundia maiori accensus ad Iudæorum sacerdotes se contulit, ac per execrationem Christianismo eiurato, circumcisionem denuò recepit, & Proselytus effectus est. Atque hac ipsa de causa linguam hebraicam breui edoctus, nouam quandam ex Hebræo in Græcum sermonem interpretationem literarum sacrarum instituit, & quædam etiam in Caldaicum vertit, testimonia de Christo prorsus obscurare ac tegere summo studio conatus. Deum autem cum Mane hæretico mendacem dixit. Nam vocem hanc Græcam, *κατ᾽αὐτὸν*, contra ipsum Deum sic interpretabatur, propterea quòd Adamum Eua non multo post ad mandati diuini violationem impulerit, ideoq́; facta sit insidiatrix, quę adiutrix appelletur. Hæc illius erat opinio, sed ex D. Cyrilli & Damasceni interpretatione adiutrix Adami dicta est ad humani generis propagationem: Multa alia de Deo & pręsertim de Christo Iesu mentitus est, eaq́; de causa à Iudæis cæteris omnibus interpretibus antepositus, vt notat [c] Diuus Augustinus. Hic Aquila creditur esse ille, qui & Onxelos D. Hieronimo vocatur.

Epiph. lib. de pond. & mensur.

[c] Lib. 15. de Ciuit. Dei. cap. 23.

Fuit insuper alius vir Aquilæ nomine Alexandriæ Aegypti præfectus teste [d] Nicephoro, qui vixit sub Heliogabalo, tempore eo, quo Origenes Alexandriæ florebat.

Aquila pręfectus Alexandriæ.

[d] Lib. 5. Histor. Eccl.

Fuit & Aquila Rhetor celebris, qui scripsit de luminibus illis orationis, quæ Schemata vocantur, teste [e] Petro Victorio.

Aquila Rhetor.

[e] In Demet. Phalar.

Pontij Aquilę nobilis tribuni meminit [f] Tranquillus, quem *vnum è collegio triumphanti, & subsellia tribunitia prætereuehenti non assurrexisse sibi adeò indignatus est Cæsar, vt proclamauerit; Repete ergo à me Aquila remp. tribunus: & nec destitit per continuos dies quicquam cuiquam, nisi sub exceptione polliceri, Si tamen per Pontium Aquilam licuerit.*

Aquila Pòtius tribunus.

[f] In C. Cæsare. c. 78.

Est & Aquila nomen piscis ex genere planorum, quem & Græci Α᾽ετὸς appellant, cartilagineus, Pastinacæ similis, adeò vt aliqui eum secundam Pastinacæ speciem existiment. Aristoteli notus & Romanis sub nomine Aquilonis celebratus: Genuēsibus pesce Ratto. Aquila ideò vocatur, quia veluti expansis alis Aquilam imitatur: Pesce Ratto à cauda tenui, oblonga & murinæ simili.

Aquila piscis.

Aquilo.

Pesce ratto

Aquila etiam lignum significat, his qui historiam rerum Indicarum conscripserunt, nempe corticem ligni Aloes, Alue di Campaa appellatum, quod quidam odoratum admodum in Iaponensi regione nasci asserunt, quamuis Chinam id producere tradant eius historiographi. Huius vsum esse in suffumigijs, seu thymiamate ad Idolorum sacrificia apud Barbaros propter gratum odorem, rerum Iaponicarum Liber V. testatur: Equidem crediderim esse verum Agallochum [g] Dioscoridis, & Agalugin Arabum, ex quo barbari extrahentes succum ad nos exuccum, aridumq́; corticem transmittunt insigni impostura.

Aquila lignum.

Alue di Campaa.

Agallochũ

[g] Li. 1. c. 21.

Agalugin.

Aquila pręterea herba est Hesychio quę in Libya prouenit, item & Varino. [h] Galenus refert Pamphilum quendam in opere suo de herbis inscripto, grammatico & magico potius, quàm medico Α᾽ετὸν, idest, Aquilam herbam inter alias recensere, cuius nulla vspiam apud Græcos mentio vnquàm facta legatur, præterquàm in libro quodam Hermæ Aegyptio attributo, cui titulus est, de triginta sex sacris horoscoporũ herbis, quas clarũ est, nihil aliud, quam nugas veras ac deliramenta anilia esse ipsius Pamphili similià Ophionicis Conchlacis. Nec enim prorsum quispiam extitit Conchlax: ad risum enim fictum nomen est, sicuti pleraque alia in libro eius conscripta. Nec triginta sex herbæ illę vltra nomen ipsum quicquam sunt, nec vlla ipsis res subiacet. Verùm Pamphilo, sicuti & plerisq́; alijs ocium fortassis supererat inutiles fabulas libris intexere: Hactenus Galenus. Hæc fortè fuerit Promethei herba dicta Apollonio, quam è sanguine eius natam fingit: qui à iecinere, quo Aquila depascebatur, profluebat. Vnde & radix sanguinolenta apparet, flore croceo cubitali vel cubitum à terra distante, caule gemino. Scholiastes poëtam hunc comminisci ait, cùm à nullo rhyzotomo talem stirpem describi comperiamus. Centaurij quidem maioris radicem succo manare sanguineo apud veteres legimus, verùm huic reliqua descriptio minimè conuenit.

Aquila herba.

[h] Lib. 6. Simpl.

Hermę Aegyptij liber.

Promethei herba.

In Argonaut.

Centauriũ maius.

Astrum item esse Latinis Aquilæ nomine donatum Arabibus Alkair, omnes astrologiæ periti testantur. Est autem decima nona stellarum Septentrionalium imago, seu partitio. Stellis quatuor constat, quarum vna in capite eius constituta est, vt inquit [i] Hyginus, In vnaquaq́; ala

Aquila Astrum.

Alkair.

[i] Lib. 3. Astro.

vnam,

vnam, vnam item in pectore ſed obſcuram, in capite vnam, eamq́; fulgentem admodum habet: Cœli multam partem occupat, dextra quidem ala extra circulum Aequinoctialem non multum prodit, ſiniſtra autem nõ lõgè à capite Ophiuchi figurata videtur. Roſtrum à reliquo corpore eius diuidit circulus ille, qui à Cãcro ad Capricornum peruenit: In duodecima Aquarij parte ſiniſtra oritur vna cum Capricorno, occidit autem exorto Leone xiij. Cal. Auguſti, cuius [k] Plinius meminit; *coitus omnibus*, inquit, *pecoribus ad Arcturi occaſum*, ideſt, *à tertio idus Maias ad Aquilæ occaſum*. Aſtrologorum experientia tempeſtates elet, Genethliacis verò (ſi his fides adhibenda ſit) fauſta ac felix eſt. In [l] Arati commentario legitur de Aquilæ die quod ſit in Italia ad xiij. Cal. Ianuarias, & quòd ſi puro & miti appareat aére, lætas promittat futuras ſegetes, Nam tum genitalis lacteusq́; ſuccus traſmittitur à lacteo circulo in terras. Si verò Luna illâ die roſcido frigore aſperſerit ſegetes, ægrè illas habituras ſignificatur, ſi verò fuerit interlunium, omnes hybernos fructus læſos iri. Porrò de hoc aſtro [m] Manilius ita canit:

[k] *Lib. 8. capit. 47.*
[l] *Capit. penult.*
[m] *Lib. 1. c. 4. & lib. 5. c. vnico.*

Nunc Aquilæ ſidus referam, qua parte ſiniſtra
Rorantis iuuenis, quem terris ſuſtulit, ipſa
Fertur, & extentis prædam circumuolat alis,
Fulmina miſſa refert, & cœlo militat ales,
Biſſextamq́; notat partem fluuialis Aquari,
Illius in terris Orientis tempore natus
Ad ſpolia, & partas ſurget vel cæde rapinas.

Sal ammoniacum. Mercurius. Sulphur. Arſenicũ. Aurum.

Aquilæ nomine Chymicis multa veniunt, Paracelſus ſalem ammoniacũ ob leuitatem ſuam in ſublimationes, item & Mercurium præcipitatum, Aquilam vocat, Hortulanus idem quoq; nomen ſulphuri, arſenico, nec non & auro tribuit.

Aquila lapis. Gryphus lapis.

Lapis item eiſdem eſt Aquilæ nomine, verbi gratia cùm aquam Aquilæ, aquam lapidis eſſe dicant, qui huiuſmodi commenta vocibus tam obſcuris & inauditis inuoluunt, ne ſcilicet intelligantur pulchra ſua iſtæc myſteria, & certè hæc non intelligi multò ſatius eſt. Appellatur idem etiam lapis illis Gryphus non temere forſan, quòd non aliter ac hoc animal ſua rapacitate nocet, ita ille lapis cæteraq; omnia, quibus ad ſuam Chryſopœam vtuntur Chymici, pecunias ex loculis noſtris eripiant, noſq́; ſæpius Codro, quod aiunt, pauperiores reddant. De hoc lapide [n] Auicennas ſeu potius Chymiſta quiſpiam.

[n] *Lib. de lapid. nomin.*

Aquila fluuius. Nilus.

Hoc idem Aquilæ nomen eſt cuidam fluuio Aegypti (præter Nilum, qui & ipſe à multis Aquila cognominatus fuit,) ob curſus velocitatem, ſeu rapiditatem, alueiq; profunditatem à Priſco rege quodam Aegyptio inditum: Hic enim cùm olim intima Aegyptij longè ac latè inundans totam regionem depopulatus eſſet. Itaque ab Hercule gnauo (vt fama eſt) continuò obturata eſt eius eruptio, & in ſuum alueum concluſa. Quare Græci fabulati ſunt Herculem Aquilam occidiſſe; quæ Promethei iecur aſſiduè rediuiui deuoraret.

Fluuius Scythiæ.

Eodem nomine & Scythiæ quidam fluuius vocatur apud Herodotum, & Agretam, à quo quòd optimam atque intimam Scythiæ, cui imperabat Prometheus, partem deuaſtaret, locum datum volunt fabulæ, quod Promethei hepate veſceretur, idque Iouis iuſſu, quoniam imbres frequentes, eius impetum & amplitudinem augerent.

Fluuius in Eridanum influens.

[o] *Lib. 1. capit. 7.*

Fluuium eiuſdem nominis eſſe, & in Eridanum defluere [o] hiſtoria habet tripartita, de quo memorandam hanc refert hiſtotiam: *Maxentio Herculij filio perempto, Conſtantinoq́; iam ſolo rerum potito, Eccleſiæ Chriſti efflореſcere ac vigere in religione cœpère, datumq́; ijs iam licenter, & alacriter agere potiſſimum, qui circa Tyberim fluuium & Eridanum (quem Padum accolæ appellant) item circa Aquilam commorabantur. In hūc locum ſermo fertur aduectam nauigio Argo ad Tyrrhenum pelagus fuiſſe perductam. Argonautæ enim ventum validum declinantes, non eodem nauigio in regreſſione vſi ſunt, ſed tranſeuntes mare, quod ſuper Scythas eſt, per hæc flumina venerunt ad terminos Italorum, & hîc hyemantes condiderunt ciuitatem, quæ vocatur Amona. Aeſtate verò ſuperueniente, cooperantibus eis prouincialibus ferè quadringenta ſtadia arte mechanica trahentes Argo per terram ad fluuium Aquilam deduxerunt, qui permiſcetur Eridano fauces habenti in Italicum mare.*

Iſter fluuius.

* *In Teſauro Georg.*
[p] *Lib. 3. capit. 18.*

Sozomenus, Zozimus & Caliſtus Iſtrum fluuium ἄκυλιν Acylin vocãt, quorum interpretes, teſte * Abrahamo Ortelio Aquilã & Aquilum fecêre. Iſter autem hic apud antiquiſſimos authores Iſtriæ fluuius eſt, alius ab Iſtro Germaniæ, vt Pomponius affirmat, qui addidit, eum ex aduerſo Padi oſtio in mare effluere, idq; ratione horum duorum fluminum, quei dulce exiſtere. Fluuius fabuloſus eſt etiam [p] Plinio teſte. Nec deſunt tamen, qui hunc eundem cum Plinij Nauporto putant, & hodie Quieto dici, ſed & hoc falſum.

Cataloniæ oppidum.

Aquila oppidum eſt in regno Cataloniæ, propter quod cæſus fuit exercitus Ioſephi Eneſiris regis Morochi.

Abrutiorũ urbs.

Aquila ciuitas eſt Veſtinorum ſeu Abrutiorum, vbi olim Amiternum, quod & Turconium

Vola-

Volaterrano dicitur, fuit, natalibus C. Crispi Salustij Oratoris ac historici præclari insignis. Restauratæ tempore Caroli primi Siciliæ regis, nomen Aquilæ impositum est ea occasione, quòd qui vrbem statuebant, eam inter vicinas caput elaturam haud aliter, quàm Aquila inter Aues sperarent, vel quod magis est verisimile, quòd Amiterno primo illius conditori nomen esset Aquilo; Meminit eius Baptista Mantuanus hoc versu:

Sfortia belligerans Aquilæ sub mœnibus altis.

Aquila seu ἄκυλα apud Ptolomeum Tusciæ mediterranea vrbs est. Leander Acqua pendente vocat. Aquenses forte Plinij, quos Taurinos cognominat, Ortelio authore. — *Tusciæ urbs.*

Aquilæ etiam tres insulæ sunt in mari mediterraneo paulo supra fretus Bethicæ. — *Insulæ Aquilæ.*

Video etiam pagum quendam prope Treuiros, Igle, idest, Aquilam indigete voce ab ea gente vocari, quo antequam Romani operis molem etiamnum licet conspicere. — *Igle.*

Aquila maior & minor Mauritaniæ Tingitanæ duo loca sunt apud Antoninum. — *Mauritaniæ loca.*

Item prædium in Phrygia apud Nicetam. — *Prædium Phrygiæ.*

Ad Aquilas Atticæ locus est apud Pausaniam. — *Ad Aquilas.*

Locus item est ab Rauenna vicesimo miliari, vbi basilica D. Christophoro extructa visitur, id nominis habens.

Est etiam mons Aquilæ nomen in comitatu Veldkirchij Germaniæ vrbis.

Est quoque machina bellica siue tormentum missile antiquis vsitatum. — *Machina bellica.*

In carcerum Olympici certaminis embolo, idest rostro, Delphis æreus in canone erectus visitur, & in medio ara, quæ Aquilam ex ære alis longè extensis sustinet. Est autem machina huiusmodi, vt ea commota Delphinus in terram cadat.

Aquila monetæ genus est Ferrariensibus inde nuncupatum, quòd in ea Aquilæ alas expandentis effigies insculpta sit. — *Moneta.*

Aquila insuper, quòd Imperatorum militare insigne esset, vt suo loco declarabitur, passim pro eo, & pro quauis legione accipitur. — *Signũ militare. Legio.*

SYNONYMA, EORVMQVE ETYMVM.

AQVILA Græcis ἀετὸς teste Hesychio etiam dicitur τὸ κυμάτιον τὸ ἐν γείσοις, cymation in suggrundijs, forsitan quia id formam Aquilæ, vt postea suo loco dicemus, volantis habeat. Primùm si quid omnis est in vocabulis Græcis, vt certò est, aptè profectò Græcis ἀετὸς dicitur παρὰ τὸ ἀΐσσειν: quod est propemodum rapior impetu, & concitus feror, Hoc volandi probat pernicitate, vt & Cælius notauit: vel παρὰ τὸ εἰς αὐτὸν ἰέναι, quòd semper augurium Aquilæ soleat esse veridicum. Ἀετὸς communi lingua vocatur, Attici tamen aptius αἰετὸς sine ι proferunt: legitur vtraque vox apud Aristotelem. Quamuis Orion αἰετὸν dici à verbo αἰτῶ, idest, imperium facio, non imperum, quòd in cæteras Aues imperium habere videatur, existimet. Alij ab α particula intendente, & dictionis significatum augente, & nomine ἔτος deriuari voluit, quoniam Ioui, qui allegoricè aërem denotat, sacra est, eadem origine; qua & aër à verbo ἄω, idest spiro, deducitur. Cypriorum dialecto Ἄιγοψ teste Hesychio, ἴβιος Varino; Macedonum, Πάγαος, Pergæorum Ἄπτιος, dicitur. Rursus ijsdem Macedonibus Ἀργυλόπτοος, item Ἀγύπτος & Ἄβγαρος Persis; Καταρράκτης Sophocli; Ἀκυλαῖς Hesychio voce forsan à Latina corrupta. Quibusdam Ἄιας; Homero Οἰωνὸς, vt & nonnullis alijs. Deinum & Τρίαιοι vocatam esse comperio: item & Ὄρνις voce generica κατ᾽ ἐξοχὴν, vt apud Plutarchum & Athenæum. — *Aquila Cymation dicta, & cur. Etymologia.* — *Ἔτος*

Eodem modo Latini Auem Aquilam vocant. Aquila autem ijs dicitur, ab acutè videndo, vt Pompeius vult; Est enim tam exacti contuitus, ut super mari immobili penna in eam altitudinem elata adeò, ut nec humanis pateat oculis, pisciculos tamen de sublimi natare uideat, unde Aquila quasi Acula nomen nacta uideri possit, quia triplici acumine uisus, iræ & uenandi instrumentorum, rostri scilicet, unguium, & oculorum, prædita est. Alij uerò ab Aquilo colore uocem hanc manare uolunt: Est enim Aquilus color fuscus & subniger ab aqua denominatus, qualis est Aquilæ. Nuncupatur & Latinis paraphrasticè regia & regalis Ales, Iouis ales, flammigera Auis, regina Auium, alijsq; modis. Arabibus Alneser, & Zumac, Hebraicè נשר neser: Alchal gagita & Aakeb. Pandectario Escos: Gallis Aigle, Anglis an Egle, & Arne, vel Arent. Illyricis Ozel vel Orzis. Germanis, Heluetijsq; Ein Adler, quasi Adelar, ac si nobilem Aquilam dicas, quod Chrysaëto maximè congruit. Hispanis Aguila conocida. Germanis inferioribus Arn & Arent, ut & antiquis Fracis, vnde ipsorum Rex Arnhulphus ab Aquilæ auxilio nomen adeptus fuit Carlomani filius. Alijs etiam inferioribus Germanis Ein Aar, nempe Tungris. Hæc de Synonymis: Restat autem vt iam rem ipsam aggrediamur. — *Aquila unde dicta.* — *Iouis ales. Regina Auium.*

FORMA

FORMA ET DESCRIPTIO
Aquilarum in genere.

ARDVVM atque difficile est, confusum in suas partes ordine referre, sed difficilius omnibus satisfacere: vtrunque pro viribus & ingenio praestare conabimur. Nunc prima facie se ostendit subiecti tractatio, illius quidem vniuersalis, (cùm Aquila non vnicā tantum complectatur speciē) sub quo & Aquilas omnis generis exactè inquirimus. Earum tractationem vtpote naturæ ordine posteriorem, generali sermoni subnectere proponimus; vt non solùm vniuersale à particularibus rectioris doctrinę gratia seiungamus; sed etiam, vt illud hisce iubente Philosopho, & natura ipsa dictante præferamus. Auium quædam natura placidæ sunt ac mites, quædam verò feræ, cultu tamen, arteq; cicurantur ac mansuescunt. Aquila nec habilis est ad vllam disciplinam, nec facile humano studio domatur; tantum naturæ impetu præceps fertur. In describenda eius forma in genere, neque colorem, neque magnitudinem determinatam adferre possumus, vterq; enim pro varietate specierum in singulis diuersus est; Illud tantum, quod commune erit omnibus hic prosequemur.

Delineatio Aquilæ.

Est Aquila omnis γαμψ, idest adunco rostro, & recuruo vngue; Corpore cæteris Auibus collata, magno quidem, non tamen maximo, cùm à multis magnitudine vincatur, Carne dura, & osse firmo; Plumis rigidis: tota pene corporis compositione densa, probè compacta, ac robusta; figura, vt plurimùm erecta, ita vt vel ex ipso habitu possis intelligere carniuoram esse Auem, quietis ac pacis inimicam, solitariam, syluestrem, ad prædam ac pugnam natam.

Rostrum.

Capitis anterior pars porrecta paulatim arctatur, & terminatur in rostrum, quod durum solidumq; est, sed temporis tractu fit inutile, qua de re vbi de iuuentæ renouatione habebitur sermo, plura sumus dicturi. Crescere idem vsque ad senectam mirum videri non debet, cùm ex genere sit excrementorum, vnà cum vnguibus & pennis, quæ superstite animali continuo augentur incremento. Proprium verò maximè est Aquilę rostrum habere admodum aduncum, adeò vt in prouerbium abierit; Nasus Aquilinus, pro insigniter adunco, quem generosi animi speciem præbere adulatoriè potius, quàm verè asseri vulgò, Plutarchus sentit.

Nasus Aquilinus.

Oculi Aquilæ quales.

Animosi qui dicēdi.

Oculi vt plurimùm rubore viuido perfusi sunt, non glauci, sed quales Leonum, charopi dicti, concaui, ac profundi; non admodùm rotundi, nec nimium oblongi, magnitudine mediocres, ad reliquum verò corpus comparati, parui videntur: acutùm cernunt, limpidissimi enim sunt & acres: Vnde Philosophus, quibus oculi non glauci, sed charopi sint, animosos haberi dicit, cōiectura quadam à similitudine ad Leonem & Aquilam ducta, qui omnium animalium animosissimi reputantur. Hanc verò, quam omnes & scriptis & verbis celebrant, admiranturq; visus aciem, diligentiores rerum naturalium scrutatores, Haliæto tribuunt præcipuam, & quàm reliquis maiorem. Laudatissimis autem Aquilis oculi profundi & caui, in quibus vis vidēdi melius colligitur.

Dentes.

Dentibus caret omnis Aquila, etiam Morphnos: cui quidam dentes falsò tribuunt, demunt linguam. Crediderim ego serratum intus rostrum, minus propriè dentatum os existimari & vocari.

Collum.

Alæ.

Collum habet longum, alas rectas & extensas, sed in summitate recuruas, neruosas paucaeq; carnis, tantæ magnitudinis vt eas [a] Homerus thalami ianuis compararit, vbi ait, Τόσ' ἄρα τῷ ἑκάτερθεν ἔσαν πτερά, hoc est tantæ eius ab vtraque parte erant alæ, videlicet quantæ ianuæ thalami, seu alæ istius Aquilæ magnitudine sua fores thalami æquabant.

[a] Iliad. ω.

Crura.

Pedes.

Cauda.

Cerebrum eiusq; uis.

Crura præ corporis proportione, haud ita longa. Pedes minimè æquales; Dextrum nempe sinistro maiorem; colore varios, à natura obtinuit. Cauda prædita est breui. Cerebrum ei obtigit calidissimum, adeò vt in puluerem redactum, etiamsi Cicutæ succo permisceatur, & cuipiam propinatum, calido uapore imbutis cerebri ventriculis imaginationem mirè concitet, imò vt & in maniam inducere, à quibusdam credatur:

Fel.

[b] Lib. 4. de comp. med. secundum loca.

Fel cuiuscunq; Aquilæ impendiò acre & mordax est, ad cor rodendi uim usque: quamobrem colore uisitur ærugineo [b] Galeno teste, qui tamen, cùm de præstantissima Aquilæ specie loquatur, de Chrysaëto intelligendus uenit.

Sanguis.

Ossa.

Sanguinem habere crassum, fibrosumq; uerisimillimum est, cùm animal sit magnanimum, ac robustum; Qualia omnia sanguinem consistentiâ spissum, ut timida tenuem ac dilutum possidere Philosophi sentiunt. Ossa crassissima durissimaq; & solida pene ei natura dedit, quibus & medullæ inest minimum.

Pennæ.

Pennas habet, firmitate ac duritie insigni, quæ (ut experientia multorum & authoritate didici) pennas aliarum Auium, præsertim uerò Anserum & Columbarum permixtæ absumunt, idque forsan ob latentem quandam, qua præditæ sint, uim; Auis

enim

enim ipſa, dum viuit, reliquis omnibus volucribus infeſta eſt; itaque deriuari vim illam animalem in res quoque eius examines per ſympathiæ contagionem non improbandum eſt: vt rei euentus docuit, etiam in interemptis, ſuper quos patrator ſceleris vel caſu, vel ad teſtandam conſcientiam adductus fuerit. Alij peſtiferam quandam maleolentiæ vim aliti ineſſe deprehendêre, nam & animam ipſi peſſimè olere certum eſt, propter quam contacta ab ea corpora facilè computreſcant: Indicio eſſe reliquias eius heſternas, quæ neque ab ea ipſa, neq; ab alio quopiam animalium repetantur. Permeare verò eam contagionem in pennas, ita vt alienas iuxta ſe poſitas propemodum adurant, eſt probabile; itaque ſi telorum aliquod ex pennis ipſius alarum in pharetram immiſſum fuerit, hanc conſumere cæteras pennas, plurimi tradunt. Aluus ei mollior eſt, quàm cæteris Auibus; cibus enim eius multò, quam non rapacium, eſt humidior; Qua etiam de cauſa non bibit.

Halitus Aquilæ peſtifer.
Pennarum Aquilæ cõtagiũ in alias pẽnas.
Aluus.
Cibus Aquilæ qualis.

Vngues, vt omnium rapaciſſima, pro mucronibus gerit aduncos, recuruos, firmos, Leonum ungnibus non diſſimiles, qui & ipſi adunci ſunt. Cùm enim multa animalium genera, docente [g] Ariſtotele vngues, ſed diuerſos obtineant, (habent autem illa vngues quibus digiti ſunt, his verò digiti ſunt, quibus ſunt & pedes, excepto Elephanto; huic enim digiti indiuiſi, ac leuiter formati, neque vngues omnino ſunt) erunt aut rectis vnguibus inſtructa, vt homo, aut aduncis, vt inter quadrupedes, Leo, inter volucres, Aquila & Accipiter. Quod ad corporis totius magnitudinem attinet, nihil vt dixi, determinatum adferre poſſumus, videmus tamen quaſdam uiſendæ adeò & magnæ proceritatis, vt incommodum ſit eas in pugno geſtare. [h] Athenæus ſcriptum reliquit 20. Aquilas cubitalis magnitudinis in pompa Ptolomæi Philadelphi delatas fuiſſe. Apud Ornithologum hiſtoria talis eſt, Inter Miſenam & Breſam Germaniç oppida, dum ruſtici pecora amiſſa quærerent, in nido ingenti ſuper tres patulas quercus, quaquauerſum tanto ſpatio expanſo, vt quadrigç ſub eo conuerti potuiſſent, pulli Aquilini tres ſpectandç magnitudinis inuẽti fuerunt, Horũ maximis alæ per tranſuerſum extenſæ ſeptem vlnarũ menſuram ęquarunt, vngues viri grandis & corpulenti digitis nihilo minores, crura Leoninis maiora erant. Verumenimuerò pro ſpecierum diuerſitate corporis earum quantitatem variari iam paulò ante monuimus, itaque cùm ad particularem de ſingulis tractationem ventum erit, accuratè & ſigillatim exponemus. Temperiem ſeu craſim Aquilæ calidam, & ſiccam arguunt motus, ira, ſalacitas, ferocia & animoſitas, habitus corporis denſus, anhelitus grauè olens, ſtercus denique tantæ acrimoniæ, vt nulli in Medicina vſui eſſe poſſit, [i] Galeno authore. Sanguine tamen abundant magis hæ, quæ frigidioribus naſcuntur regionibus, quæ nempe ad Aquilonem vergunt.

Vngues Aquilæ quales.
[g] 3. *Natur. Hiſtor. c. 9.*
Magnitudo Aquilæ quæ.
[h] *Lib. 5. Dypnos.*
Aquilarum maximarũ hiſtoria.
Tẽperies.
Stercus quale.
[i] *Lib. 10. de ſimpl. med. facult.*

Robore magno, viribusq; corporis inter omnes Aues Aquilam validiſſimam eſſe, ex natura partium, conſtitutione inſtrumentorum, diſpoſitione totius molis, ac temperatura, ipſa tãdem experiẽtia cognoſcimus, authoritate probamus, iudicio fatemur. Non autem credat quis, cùm tanta corporis adſit moles, multum carnis poſſidere, vnde & grauior, & ignauior ad motum, vel hoc indicio exiſtimari poſſit; Nam pondere carnis deſtituta Aquila neruorum robore abundè armatur, & quæ pauca caro eſt, pondus addit; neruus robur ac fortitudinem.

Fortitudo.

DE AQVILÆ SENSIBVS, & primò de viſu.

PRAECELLENS animal inter uolatilia, & omni admiratione dignum, ſapiens natura fecit Aquilam; ſed hoc parum eſſet βασιλικὸν ſi tantũ inſtructam adunco roſtro, aduncisq; unguibus, & ſolo neruorum robore munitam finxiſſet; niſi additi fuiſſent oculi pluſquam lyncei, & ad clariſſimos ſolis radios inconniuẽtes & intrepidi. Qua de cauſa ob aciem luminum felix à [a] Seneca vocatur, & ipſam Aquilam inde nomen ſortitam eſſe plerique uolunt. Et ſanè exacta neruorum opticorum compagine, puritate & copia ſpirituum uiſibiliũ, cryſtallini humoris ſoliditate & ſplendore Aquilarum oculos conſtructos eſſe, uero eſt admodum ſimile. Et quidquid Auerroes ſuis moliatur aſſertionibus, clarum eſt uiſum Aquilæ eſſe perfectiſſimũ, cùm remotiſſima quęque exactè perſpiciat. Hęc eminus uidendi uis, non ab imbecillitate ſeu defectu, ut ille contendit, ſed ab inſtrumenti proficiſcitur ſplendore & ſpirituum claritate & copia. Fit etiam quòd ab obiecti exceſſu minimè lędatur; non autem quòd differentias uiſibilium exactiſſimè diſcernat; hoc enim iudicio uerius, quàm ſenſorio tribuitur. Vnde cùm à uiris doctis Aquila omnium animalium ſenſu uidendi pręſtantiſſima ſcribatur; non utiq; ho-

Oculi pluſquam lyncei Aquilis.
[a] 2. *De beneficijs.*
Auerrois opinio refutatur de perſpicacia Aquilarum.
Quomodo Aquila hominib. exactius uideat.

mini anteponitur diſcernendi ui, ſed ſenſorij ſoliditate, ac ſplendore. Homo quidem pro ſui magnitudine minimè procul uidet, uerùm uiſibilium differentias accuratiſſimè dignoſcit: ſyncerum enim purumq; habet oculum, in quo exigua queq; apparet motio, ueluti in ueſte mundiſſima minima etiam macula clarè conſpicitur; Quemadmodum etiam tactu cęteris animalibus prępollet, quòd pro ſui corporis proportione cutem tactus organum, tenuiſſimam minimeq; corpulentam ſortitus ſit. Quare in aſpectabilium diagnoſi homo non ſolùm reliquas animanteis, ſed & ipſam Aquilam ſuperat, ob animę ſcilicet pręſtantiam; hæc uerò ob organi robur, & ſpirituum copiam, & nitorem, uiſu ualet; præſertim ad eminus proſpectandum. Ad quod etiam facit oculorum ſitus profundior, quem in Aquilis notant, qui harum bonitatem ac præſtantiam, oculorum alta cauitate metiuntur. Quandoquidem conſtipatius lumen habent, & radios obiectorum magis congregatos recipiunt. Quæ omnia efficiunt, ut non ſolùm citra noxam intẽta acie ſolem aſpiciat Aquila, uerumetiam ut uiſus eius ſolis lumine quodammodo perficiatur. Idem habemus ex [b] D. Auguſtino, cùm dicit: *Sol iſte, quo verè nihil inter viſibilia pulchrius inuenitur, noſtros ſauciat & obtenebrat oculos, Aquilinos verò vegetat inſpectus*. His ipſis de cauſis Galenus, Plinius, & alij complures aciem noſtram, ſi cum Aquilina conferatur, debilem affirmarunt. Et [c] Baptiſta Mantuanus ſummam oculorum aciem exprimens, ait:

Homo uiſibiliũ differentias accuratiſſimè dignoſcit.

Tactu homo pręcæteris animalibus prępollet.

[b] Lib. 2. de morib. Manich. c. 250.

[c] Lib. 2. Alphonſi.

——Vt intrantum noxas & nomina finxit
Diuino clarum ingenio, viſuq; potentem
Perſpicuo, cui non Aquilæ, quæ pignora ſoli
Obyciunt, non ſe valeant componere Lynces.

Eſt enim tanti contuitus Aquila, ut cùm ſuper maria immobili penna feratur, nec humanis pateat obtutibus, de tanta ſublimitate piſciculos etiam minutos natare uideat. In eandem ſententiam Aurelius Auguſtinus. *Oculus* (inquit) *Aquilæ multò quàm noſter eſt breuior, eo tamen ipſa ſublimè ita volans, vt à nobis tanta luce difficile cernatur, latentem ſub frutice Lepuſculum, ſub fluctibus natantem piſciculum uidere comperta eſt*. Quam rem grauiſſimo ſacræ paginę teſtimonio ſi confirmauerimus, facilius quiuis inducetur, ut credat. [d] D. Iobi enim iſtęc ſunt uerba. *Aquila de rupibus contemplatur eſcam, & de longè oculi eius proſpiciunt*. [e] Homerus autem, cuius minimè uulgaris eſt authoritas, pulcherrimè idem uerſibus expreſſit qui latinè redditi ſic ſonant, uerbo ad uerbum reddito: *Vndiq; circumſpiciens vt Aquila, quam quidem dicunt acutiſſimè cernere inter cæli volucres, quam etiam in alto exiſtentem non celer pedibus latuit Lepus ſub frutice vmbroſo recubans.* Apud [f] Plutarchum carmen ita latinitate donatum reperitur:

Maxima Aquilarum perſpicacia.

[d] Cap. 9. & 37.

[e] Lib. 17. Iliad. verſ. 675.

[f] Lib. de Homero.

Illa etiam ſublime volans, cæloq; propinquans,
Velocem pedibus Leporem videt eminus, atque
Arripit, &c. Eodem accedit [g] Horatius, dicens.
Cùm tua peruideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitys tam cernis acutum
Quàm aut Aquila, aut ſerpens Epidaurius?

[g] Lib. 1. ſermon. ſat. 3.

Verùm inſigne illud Aquilæ viſus acumen, vel ex eo maximè æſtimare debemus, quòd ipſa à natura ſeipſam, ſuaſq; dotes agnoſcere edocta, in exploranda prole à viſu indubitatum argumentum ſumit. Cùm enim ipſa contra ſolis radios obtutum nòn flectere feratur, & ſola contra rotantis iubaris ſplendorem immotam tenere aciem, itaque pullos ſuos ſuſpenſos vngue ſolis radijs obijcit, & quos viderit immobilem contra firmare pupillam, vt dignos ſuo genere conſeruat; quos verò flectere obtutum videt, quaſi degeneres abijcit, & hac quidem ratione, vt Silius Italicus ait:

Phœbæa dubios explorat lampade fœtus.

Vnde rectè viri perſpicaces & docti Aquilis: indocti ac cæci Noctuę prouerbialiter comparantur. Martialis: *Aquilaſq; ſimiles facere Noctuis quæris?* Nec audiendus eſt ille magnus alioqui ſubtilitatũ indagator, aſſerens Aquilam aduerſus Lunæ fulgorẽ, cùm plena eſt, nictare: Nã omnibus clarum eſt, Aquilam inter Aues diurnas cenſeri, ac re vera eſſe: Quæ verò diurnæ ſunt, noctu quieſcant, neceſſe eſt: & quidem maximè rapaces, quæ victum labore ac corporis motu ſibi quęrunt ſub ſole, vt è contrario nocturnæ, nunquam vel rariſſimè interdiu videntur; Non eſt ergo exiſtimandũ, vt mea fert opinio, in tale diſcrimen à natura vocari Aquilam, vt viſum probet contra lunæ fulgorem, cùm illum in Phœbæos radios lucidiſſimos & acutiſſimos figat intrepidè. Imò ſenio hebetatum oculorum lumen ſolari lumine emendat, vti latius exponetur cùm ad locum de affectibus Aquilæ ventum erit. De Aquila itaq; hęc [h] Hetruſcorum poëtarum principis verba ſunt accipienda:

Aquila an aduerſus lunæ fulgorem nictet.

[h] Petr. ſonet. 18.

Son animali al mondo di ſi altera
Viſta, che contra il Sol pur ſi defende.

DE ODORATV, GVSTV reliquiſque Aquilæ ſenſibus externis.

AQVILA iuxta, ac Vultures odore percipere dicuntur à Philoſophis cadauera remotiſſima, atque etiam transmarina, ad quorum eſcam aggregantur: quod & [a] D. Hieronymus attingit ad illum locum: *Vbicunq; fuerit corpus, illuc congregabuntur & Aquilæ*. Adijciunt alij eam cadauera diſſita fere miliaribus quingentis odore perſequi. Quamuis id non de omni in vniuerſum Aquila intelligi velim. Cadauera enim reliquæ non conſectantur, ſed Gypaëtos, ideſt, Vulturina Aquila inde dicta, cui & Hypaëto, ideſt, Subaquilæ, tanquam degeneri eadem de cauſa nomen inditum eſt: Neque enim alioqui [b] Ariſtoteli aſſentiremus, qui ſolum Gypaëtum ex Aquilis, cadaueribus ueſci ſcribit. Quoad guſtum, non tantum carniuora, ſed & multiuora dicitur eſſe. Quadrupedes, Aues, Piſces, Serpentes, Inſecta, & Glandes, & ſi perrarò, comedit; placētas quin etiam, & mellita pulmenta vorare perhibetur. ſed plura, vbi de uictu Aquilarum agemus. Reliquos ſenſus, auditum nempe & tactum, eidē minimè denegamus, cùm hi animali omni perfecto, ſola Talpa excepta, omnes adſint. Aquilam uerò animal perfectum eſſe, utpote quæ notis quatuor moueatur, ſitq; ſanguinea, nulli dubium eſt, qui [c] Ariſtotelem legerit.

[a] In Comm. Matth. capit. 24.

Gypaëtos dicitur Hypaëtos, & cur.

[b] Lib. 9. Hiſtor. cap. 32.

Gypaëtos ſolus ueſcitur cadaueribus.

Aquila carniuora, & multiuora eſt.

[c] De inceſſu animal. & de natura corundē.

SEXVS.

QVOD ad ſexum attinet, huius differentijs nomina peculiaria non ſunt poſita, ſed Aquilæ nomine, cùm mas, tùm fæmina ſine diſcrimine Grammaticis intelligenda uenit. Quod etiam Iureconſultorum Coryphæus [a] Baldus confirmat, cui ſubſcribit Bartholomæus Cæpola [b]. Re uera Aquilæ inter ſe diſcrimen habēt ſexus, cuius natura certiſſimum in omnibus animalibus perfectis ſtatuit indicium; penem ſcilicet in mare & teſtes, uterum uerò in fæminis; quod non ſolum in plurimis obſeruauimus Auibus, quas diſſecuimus, uerùm & in ſerpētibus: imò binum in uipera mare penem, & in fæmina duplex vuluæ orificium, facta à celeberrimo noſtri temporis anatomico D. Gaſparo Taliacotio earum anatome conſpeximus. Accipitris quoque id genus, quod eam ob rem Triorchis appellatum fuit, tribus à natura donatum ſcimus teſticulis, quamuis quibuſdam aliter uiſum ſit. De quibus ſingulis ſuo loco latius. Externis quoque notis quibuſdam ſexum Aquilarum deprehendere inde docemur, quòd fæminæ omnes in genere rapacium corporis mole maiores, pulchrioreſq;, at ingenio ferociores minuſq; tractabiles eſſe videamus, Contra mares, & minores, & manſuetiores.

[a] I. quicunq; 2. col. in verbo. Item nomine vniuerſitatis. C. de ſeru. fug.

[b] l. 1. penul. col. ff. de verbor. ſign.

SEDES, LOCVS.

MONTIVM vertices editissimos quosque, & conspicuos incolunt Aquilæ, siue cùm à venatu ad quietem se recipiunt, siue vbi soboli nidos parant. Rarò sanè ad campos relictis rupibus descendunt, sed vt plurimùm è speculis hisce suis, vti testatur Oppianus, cælum prospectant. Verùm non in petris solùm, sed & in arboribus, præsertim admodum celsis, si [a] Aristoteli, ac [b] Plinio credimus, vitam agunt. Denique loca ardua, aspera, & inaccessa habitant, quod [c] D. Iob etiam docet, cùm ait: *Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur Aquila, & in arduis ponet nidum suum? In petris manet & in præruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus.* Idem [d] Propheta Hieremias innuit, dicens. *Si eleuaueris vt Aquila nidum tuum, inde detraham te.* Solerter admodum hoc faciunt, quo nempe, vt affirmat [e] Philosophus, ab animalium cæterorum insidijs tutę degant, nevè serpens aut aliud animal noxium veneno aut strage prolem enecet, atque ne corporis mole sublimem aëra subiturę impediantur, cùm difficulter à terra tollantur: præterea ne cum alijs Auibus rapacibus quid commune habeant, prout syluestris ac solitaria feraq; earum natura est; Ab omnibus enim hominum ędificijs, atque ab aliorum Auium rapacium nidis semota procul affectant loca, cùm quò (vt diximus) pulli extra omnem periculi metum degant, tùm ne ob loci propinquitatem cum alijs de præda contendendum sit, multæq; mutuæ sustinendæ molestiæ. Istud cunctis Aquilarum speciebus conuenit, præterquam Hinnulariæ, quæ Pygargos dicitur, & Morphno: illa enim in planis, oppidis, & campis, lucisq; commoratur, vt escæ propriæ vicinior sit, quæ tamen quandoque montes & altiora suis freta viribus conscendit: huic verò vita circa stagna est & lacus, aquaticas nempe appetenti Aues. Fugere tamen scribitur Aquila quæcunque saxa, cùm quia sua duritie vngues hebetant, tùm quia horum curuitate non facile loca lęuia amplectitur, & gradum figit. Hoc tamen his, quæ supra allata sunt, aut etiam rationi aduersari minimè putandum est; Nam vt eminentissimis præcipitibusq; locis, quæ non semper, vt plurimum tamen petrosa sunt, sedem figere, nidumq; collocare dicamus, non tamen ideo necesse est eam huc illuc diuagari, & summa saxorum pedibus obire. Cauet enim maximoperè, ne vngues iniuriam patiantur, quorum magna conseruandorum cura tenetur, vt fusius suo loco dicemus. Magnum loci ambitum tenet vnum par Aquilarum, vt ampliori ad prædandum tractu occupato facilius satientur, neque vllo pacto vicinas patiuntur; determinant ergo spacia, nec in proximo prædantur nidis loco, sed distanti admodum, vt [f] Aristoteli & Plinio placet: Quod quidem non temere facere videtur, ut ita minus nidum prodant, & prædam, quæ in propinquo capi posset, ad vsum maiorem, vrgente necessitate reseruent, cùm illa semper, vbi lubet, potiri possint. Remotiores verò esse volunt, ne aut citius fuga euadere venatum earum, aut ab alijs rapacibus comprehensa facile queat prærripi. Aelianus causam esse scribit, ne ex mutua loci propinquitate inopes prædæ pereant. Insulas non habitant, paruas præsertim, cùm hæ neque montes excelsos, neque animalia in quæ rapacitatem exercere, suamq; voracitatem explere queant, habeant. In insula Rhodo idcirco nunquam alioqui conspecta, Tiberio in ea agente ante paucos, quàm Romam reuocaretur dies, vt narrat [g] Suetonius, in culmine domus eius Aquila assedit, quod portenti loco acceptum fuit. Et [h] Strabo scribit hoc locis prope Mæotidem paludem peculiare esse, ne Aquilam gignant. Earum verò regionum, magnos potissimùm montes incolit, quæ animalibus abundant, ibiq; vbi cibi copia abundè suppetit, frequens visitur. Quare cùm regiones Septentrionales, ut Polonia, Britannia, Suecia, Dania, & his finitimæ, Russia, Borussia, Lituania, Liuonia, Auibus aquaticis, quæ ad volatum, adeoq; ad effugium tardiores sunt, & Agnis, qui quia carnosiores sunt escam largiorem præbent, (in his enim ob cęlum frigidius corpora succulentiora, & obesiora sunt,) refertæ sint; fit vt hisce in locis Aquilæ plerumque eximiæ sint magnitudinis, summæ rapacitatis ac ferocię; Quanquam in alijs regionibus pro corporis proportione, ac (vt aiunt) cæteris paribus, uigore, audacia ac feritate haud inferiores possint uideri. Peruanum Americæ regnum, vt [i] Franciscus Lopez refert Aquilis abundat, quæ coloribus varijs & pennis lucidissimis ornatæ sunt. In Tauro quoque & Caucaso frequentes reperiuntur, raræ verò aut planè nullę in Scythia extrema & parte Sarmatię ob aëris inclementiam. Hisce adijcitur quòd Aquila, quoad viuit, neque nidum, neq; locum mutet, sed unoquoque anno ad eundem reuertatur. Atqui hinc obseruatum est eam diu viuere, quasi connatus aër, atq; cęlum domesticum ad vitam prorogādam etiam Aquilis, quę sponte & suapte natura benè constitutę sunt, non minimum conferat. Testatur [k] Aristoteles *diuturnitate eiusdem nidi viuacitatem declarari*, quod, nisi idem perpetuò ei nidus esset, minimè verum esset dicere.

VOLA-

[a] *Lib. 9. c. 32. de nat. anim.*
[b] *Lib. 10. cap. 3.*
[c] *Cap. 39.*
[d] *Cap. 49.*
[e] *Lib. 9. Histor. c. 32.*

Aquila procul ab hominibus & alijs Auibus habitat.

[f] *Lib. 9. Histor. cap. 32.*
[g] *In Tyberio c. 14.*
[h] *Lib. 7. Geograph.*

In Septentrionalibus regionibus Aquilę grādiores sūt & ferociores.

In Peruano regno Aquilę uariæ sunt colore.

[i] *Parte 2. hist. Ind.*

Aquila neque nidum neque locū mutat.

[k] *9. Histor. cap. 32.*

VOLATVS.

DIXIMVS, cùm de corporis, partiumq; habitu ageremus, alas Aquilis neruosas, & maximè densas ac firmas esse, ne ab re statuere videremur, quòd nullo labore & exiguo tempore magna itineris spatia dimetiantur, & volatu sint quàm velocissimo. Adhæc pennas nactæ sunt valde densas, & corpus, si id illis compares, admodum exiguum. Quare tam sublimes feruntur, vt cęteras Aues omnes, atque eas potissimùm, quæ corporis mole & pennarum raritate in altum se efferre non possunt, sub se despiciant: despiciunt autem eas industria naturali spontaneoq; motu, ac tum præsertim cùm prædæ inhiant, nempe, vt quàm maximè procul, iuxta [a] Philosophi opinionē, eam aspiciant. Vti pulcherrimè describit [b] Apuleius his verbis: *Cùm nubium tenus sese Aquila extulit, nutu clementi leuorsum vel dexsrorsum tanta mole corporis labitur, velificatas alas, quo libuit, aduertens modico cauda gubernaculo, inde cuncta despiciens, ibidem pennarum eminus indefessa remigia, ac paulisper cunctabundo volatu pene eodem loco pendula circumtuetur, & quærit, quorsus potissimùm in prædam supernè sese ruat fulminis vice.* Quam rem allatis aliquot tùm è sacris, tùm è prophanis literis, testimonijs confirmare libet: [c] Salomon in Prouerbijs: *Opes* (inquit) *faciunt sibi pennas quasi Aquilæ; & volabunt in cælum.* [d] Habacuch. *Venient equites eius à longinquo, & aduolabunt vt Aquila festinans ad comedendum.* Eandem velocitatem istæ quas ponemus, comparationes, declarant. Prima est ex [e] Deuteronomio: *Adducet Dominus super te gentem de longinquo, in similitudinem Aquilæ volantis cum impetu.* [f] Item: *Aquilis velociores, Leonibus fortiores Saul & Ionathas*; Hinc est, vt ad prophanos transeamus, quod eam [g] Homerus, cæteris Auibus sublimia petendi facultate præualere ostendere volens, per antonomasiam Αἰετὸν ὑψιπέτην, & ὑψιπετέτην, idest altiuolantem vocat, & πετεηνὸν, idest volucrem κατ' ἐξοχὴν. [h] Item vbi Achillem ei comparat: *Aquilæ* (inquit) *impetum habens nigræ venatricis, quæ simul fortissimaq; celerrimaq; alitum est.* Pindarus Aquilam velocem appellat inter uolatilia. Homericum Aquilæ epitheton Lucretius hoc versu repetijt:

[a] Hist. lib. 9 cap. 22.
[b] Floridis lib. 1.
[c] Prou. 23.
[d] Habac. 1.
[e] Deut. 28.
[f] 2. Regum cap. 1.
[g] Iliad. O.
[h] Iliad. Φ.

Hic neque tum solis rota cerni lumine largo
Altiuolans poterat. Vtriusque dictionem vnicam * Vergilius duabus expressit:
Vsque volans altè, raptum cùm fulua Draconem
Fert Aquila, &c.

* Lib. 11. Aen.

Minus mirandum videbitur, quod eam sese nostris obtutibus eripere altissimo suo volatu tradunt, quando, vt * Oppianus canit:

——Aquila æthereas pennis pernicibus auras
Sulcans æquarit sola.

* Lib. 1. de Venat.

Et Ludouicus [i] Ariostus, vt Gryphi celeritatem in uolando exprimeret, ipsum Aquilam & Falconem superare dicebat:

A vso facea andar di Palafreno
L'Ippogrifo per l'aria à sì gran corso,
Che l'Aquila, e'l Falcon vola assai meno.

[i] Cant. 33. stan. 96.

Ex alto eam cæteras Aues adoriri [k] Virgiliana probant hæc carmina:

Aspice bis senos lætantes agmine Cycnos
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales, aperto
Turbabat cælo &c.

[k] Aeneid. 1

Ad eundem ferè sensum [l] Cicero: *Ad interpretem*, inquit, *detulit, Aquilam se in somnis visum esse factum. At ille, vicisti. Ista enim Aui volat nulla vehementior. Huic equidem Antipho. Baro (inquit) victum te esse non vides? ista enim Auis insectans alias Aues & agitans, semper ipsa postrema est.* Illud sanè peculiare, & eximium Aquilæ inter volandum alarum robur liquidò ostendit, quòd ipsa sola inter Aues recta via, non obliquò, vt cæteræ, sursum feratur, deorsum item vnico impetu instar iaculi descendens sese præcipitet, neque hinc vel inde inclinata. Pindarus, qui in laudibus Aquilæ canendis multus fuit, vt ipsarum mirabilem pernicitatem innueret, fabulam commentus est, qua refert Iouem, cùm vellet maximè mediam habitabilis orbis partem certa mensura deprehendere, duas pari velocitate Aquilas, vnam ab Oriente, alteram ab Occidente emisisse; Illas verò vtrinque pari pernicitatis contentione vsas conuenisse Delphos, seu Pythonem, cui loco idcirco Omphalo seu vmbilico nomen sit. Itaq; in rei memoriam Aquilas aureas in templo Apollinis binas cōsecrasse, quæ postea bello Phocico sublatæ sint. * Idem Dei potentiam, quem nulla quantumuis maxima remorentur interualla, exprimere volens, Aquilæ comparatione vtitur *Deus* (inquiens) *qui & alatam Aquilam assequitur, & marinum præuertit Delphina.*

[l] Lib. 2. de Diuinat.
Aquilę mira in uolatu pernicitas.
Omphalus seu Vmbilicus Delphi dicti, & cur.
* Pythior. Ode. 2.

[m] *In Nemeis.*

Hic ſe tanquam ardua petentem, Aquilam vocat, [m] at Bachilidem æmulum humi reptantem Gracculum: videlicet, quòd illum tanto vinceret carminibus interuallo, quanto cœlum à terra diſtat. Homerus ſublimipetę Auis velocitatem, cum ſumma viſus excellentia coniunctam ex eo probat, quòd ipſa in ſublimi conſtituta, maximoq́; diſiuncta ſpatio, animal paruum, idq́; velociſsimum, & videt & capit, multas dotes ſimul vno verſu complectens, quem Plutarch. citat:

Illa etiam ſublimè volans, cæloq́; propinquans
Velorem pedibus Leporem videt eminus, atque
Arripit, &c.

Huc faciunt Adagia, quæ hinc manarunt, eodem celebrata ſenſu. Ἀετὸς ἐν νεφέλαις, idest *Aquila in nubibus*: quòd de re magna, quàm non facilè aſſequaris, plerique interpretati ſunt, ad diſtantiam referentes; Alij de ijs qui longè reliquos antecedunt, & ad virtutem reſpiciunt. Vnde apud [n] Ariſtophanem:

[n] *In Equitibus.*

——Ὦ πω ἥδομαι,
Ὡς ἐν νεφέλῃσιν ἀετὸς γενήσομαι, idest,
——*Gaudeo iſthoc nomine,*
Quòd Aquila fiam in nubibus.

Verba ſunt populi Athenienſis promittentis ſibi fore, vt orbi vniuerſo imperet, tãtoq́; interuallo reliquas antecellat vrbes, quanto Aquilà in nubibus reliquis uolatilibus eſſet ſublimior. Item illud: *Aquilam volare doces.* Ἀετὸν ἵπτασθαι διδάσκεις; in hos, qui monere quempiam conantur in ea re, in qua ipſe ſit exercitatiſſimus & feliciſſimus. At uerò tempore generationis, incubatus, ac pullorum nutricationis minus ualet pernicitate, atque ui uolandi; ita ut nec eam, quam aſſiduè ſolent, aſſequantur prædam. Volatus quoque ſicuti, & quietis tempus proprium illis eſſe ab ipſo Philoſopho accepimus, cui Plinius aſtipulatur. Nam ab meridie operantur & uolant, prioribus uerò horis diei ſeu mane, donec impleantur hominum conuentu fora, prandendiq́; iam inſtet hora, ignauę ſedent. Inſuper diuerſum ab alijs Auibus uolatum, dum prædę intenta eſt, exercet Aquila, eum tonicum uocant, qui ſublimipetis tantum competit, cæteriſq́; ſarcophagis. Eſt autem motus tonicus firma quædam & ſtabilis motio, qua mouens ſumma contentione, ac niſu potius in loco manens, quàm ab eo diſcedẽs mouetur: ſitq́; ut medicis placet, muſculis ſimul contractis, & membrum quaſi immotum conſeruãtibus, dictus quidem tonicus ἀπὸ τοῦ τόνου quod eſt firmum, quoniam uolatuum atq; motuum is habetur firmiſſimus, ut cui magna ſit opus ui, ac neruis ad illum ſuſtinendum, nempe dum eiuſmodi Aues ſeſe in aërem altiſſimè attollentes paſſis licet alis, tamen immotæ manent, adeoq́; aduerſo uento & proprio corporis ponderi reſiſtunt, ut neque hoc ipſo premente ferantur deorſum, neq; illo etiam huc atque illuc impellente loco dimoueantur.

Volatus tẽpus propriũ Aquilæ.

Motus tonicus in Auibus qualis ſit.

DE INGENIO SEV MORIBVS Aquilæ.

Animaliũ differentię penes eorũ ingenia.

INGENIVM eſt uis quædam naturalis, uel naturæ cuique ingenita, quæ Græcè dicitur εὐφυΐα, ſecundum quam ſic uel aliter animalia affecta eſſe dicimus, ſpectatq́; ad partẽ animæ iraſcibilem. Hoc in ſingulis admodũ differens cernitur. Nam alia mitia, remiſſa ac minimè peruicacia ſunt, ut Boues: alia animoſa, peruicacia, bruta omnino, ut Sues ſylueſtres: alia ingenioſa, ac timida, ut Cerui, Lepores, Cuniculi: alia illiberalia, perfida, inſidioſa, ut Serpentes: alia liberalia, fortia, & generoſa, ut Leones: alia ferocia, inſidioſa, ut Lupi: alia aſtuta, malitioſa, ut Vulpes: alia animoſa, blanda, & obſequioſa, ut Canes: alia mitia & manſuetudini addicta, ut Elephantes: alia uerecunda, & cauta, ut Anſeres: alia inuida ac ornatus & polituræ ſtudioſa, ut Pauones. Quod [a] Lucretius aſtruit inquiens:

[a] *Lib. 6. de rer. nat.*

Quippe etenim vary ſenſus animantibus inſunt,
Quarum quæq́; ſuam propriè rem percipit in ſe.

[b] *Ethicor. lib. 3. c. 5.*

[c] *Lib. 9. hiſtor. anim. cap. 1.*

Alibi [b] Ariſtoteles ingenium deſcribit uim quandam certã, qua ea perficere aut adipiſci poſſit quiſpiam, quæ ad propoſitum pertinent. Sanè non priore ſolùm ratione animantes ingeniũ ſuum quaſque habere proprium, ſed & hac poſterius allata ingenioſas eſſe quaſdam, & ſolertes uerum eſt aſſerere, etiamſi hæc homini magis propriè, & excellentius competere minimè negandum ſit. Veruntamen non ſolùm huius, ſed & diſciplinæ, eruditioniſq́; complures animanteis commune aliquid habere [c] Ariſtoteles docet, & ratio, experientiaq́; confirmant. Alia

enim

enim uicissim inter se, alia ab homine prolatas, (quæ scilicet auditu non carent) non modo strependi, sed & significandi differentias possunt dignoscere. Et certè nisi his ingenium esset, & docilitas, non uocum formulas, non tempus respondendi addiscerent; non motus compositos; non uocem altoris & domini, non sibila, non nutus cognoscerent, non omnia quæ cultura atq; cicuratione blandirijsq; addocentur. Atque hoc quidem pacto alijs magis, alijs minus ingenij adesse pro totius corporis temperie, organorumq; dispositione putandum est: Adeò ut [d] Philosophus ita scribat: *Omnino ratio brutorum magnam refert vitæ humanæ similitudinem, magisq; in minori genere, quàm maiori videris intelligentia rationem*. Sed non est existimandum hominis ingenium cum brutorum ingenio unitate speciei idem esse, aut uniuocè de utroq; dici, uerùm his inest tantummodo per analogiam quandam, ea parte qua disciplinæ capaces sunt: Dissimile autem est inuentionis munere. Præterea etsi animal omne meminisse possit, reminisci solius est hominis. Imperfectius quinetiam, multoq; debilius brutis adest ingenium, quippe quod patientis solum rationem obtineat: homini uerò nobilius, quod & agendi & patiendi munus subeat, disciplina, inuentione & iudicio.

[d] *Hist. l. 7. lib. 9.*

Ingenium Per Analogiam quale sit.

Quòd cùm ita sit: ut ad Aquilam nostram ueniamus, hanc non solùm communi illo omnibus animantibus modo, ingenium peculiare, animæq; mores congenitos, quibus à cæteris plurimùm discrepet, habere fatendum est, præsertim cùm uehementissimorum, maximeq; diuersorum affectuum in ea conspiciamus effectus, iuxta quos non solùm generosam Aquilam, magnanimam, fortem, temperantem, feram, syluestrem uocamus: uerùm etiam illo altero modo ingeniosam, miraq; solertia ac sagacitate, si quę alia, pręditam: Imò astu, industriaq; sibi à natura indita (cuius instinctum ductumq; ut cæterę omnes ratione destituta sequitur) hanc multis atque adeò pro maiori parte, animantibus præcellere meritò affirmare possumus. Cui sententiæ nostræ [e] Philosophus clarissimis uerbis astipulatur, ubi tradit: optimè constare ea animalia, quæ calidum, tenuem & sincerum sanguinem habent, quippe quæ unà & uiribus corporis & ingenio plurimum ualeant. Aquilam uerò, cùm supra calidę, siccęq; temperaturę fuerit declarata; sanguine bilioso, ac propterea minimè crasso, feruido defecatoq; esse, nemo ierit inficias. Ex quibus eam ingenio cæteris pręstare consecutione syllogistica colligimus. Cuius plurima ac diuersissima specimina, euidentissimaq; postea sigillatim recensebimus. Profectò esset eadem forsan aliquanto minus noxia, nisi (ut ferrum per se nocens ueneno tinctum magis noxium euadit) ad arma dotesq; corporis astus accederet ingenij. Calliditas enim & uafricies in potente, & uice uersa, potentia in homine docto, at malo; est tanquam gladius in manu furiosi; ut contra homini opulento, at stolido & rerum ignaro; opes ac potentia idem sunt, quod annulus aureus in rostro Suis humum effossurę, uellusq; aureum Oui natatura; Obsunt enim potius, quàm prosint. Imò uerò, quod uiribus minus est concessum, hisq; deficit, sępenumerò astu supplet; Inferior alioquin futura esset Aquila, nisi Vulpinā pellem adderet, ut cùm Ceruos, ac etiam Tauros aggreditur. Sic ut raptas Testudines frangāt è sublimi iaciendo ingenium Aquilis esse testatur [f] Plinius, uti latius suo loco declarabimus. De singulis autem quę ad Aquilę ingenium spectant, aut eius naturę peculiaria sunt, dicturi, primùm, num docilis etiam sit, consideremus. Inde enim uel maximè ingenij uis elucebit.

Aquila duplici præstat ingenij significatione.

[e] *Lib. 2. de part. cap. 2.*

Effectus calidi tenuis & sinceri sanguinis.

[f] *Lib. 10. cap. 3.*

DOCILITAS.

SVAPTE quidem natura Aquila ingenium suum varijs commonstrat exemplis, cùm tamen naturæ sit feræ, syluestris, ac solitariæ. Nam infirmis adhuc alis iuxta parentes volitat, iisque magistris ad uolatum se exercet, cùm verò efferre se potest, parentes anteuertit, præsertim cùm prædæ auidos esse, & ob nidorem humi uolitare sentit. Ingenio est minus tractabili, difficiliq; admodum ad parendum humanæ institutioni. Nihilominus tamen, etiamsi hoc docilitati Aquilæ haud parum deroget, non tamen eam penitus abrogat, cùm ex sententia multorum, & experimentis, prima & tenera etiamnum ætate cicurari possit, cùm nimirum adhuc pullus nido eximitur, nec in feritate sua confirmata adoleuerit; solent enim audacia innata, ac feritas vnà cum ætate nobis simul accrescere. *Fœminæ quoque*, [a] Arist. teste, *moribus mollioribus, mitescunt celerius, & malum facilius patiuntur. Discunt etiam, imitanturq; ingeniosius, minus quàm mares animosæ*. In quibusdam regionibus citius ac faciliori opera mitescunt, obtinent namque loca ac plagæ quandam varietatem naturæ, qua ingenia quoque fiunt dissimilia. Imò verò nullius animalis feritas aut ferocia tanta tamvè indomita est, quæ non humana ratione, arteq; & longo vsu paulatim domari ac cicurari queat. Nam, vt ait ille:

[a] *Lib. 9. Hist. c. 1.*

Longa

Longa dies homini docuit parere Leones.

Aquilę quomodo perdomandæ ſint.

Quodſi igitur cuipiam huius Auis capiendæ, necnon manſuefaciendæ cupido inceſſerit, ille à me rationem ac modum edoctus hæc obſeruabit. Ante omnia fune longiſſimo ab excelſis rupium montiumve cacuminibus in ſporta demiſſus, pullum Aquilinum è nido tollito, inter abripiendum interim ab Aquilæ ferocia caueto, caput probè munitus, necnon humeros & brachia, & manus craſſiori quopiam tergore ſeu corio. Sublatum palo alligato haud procul à nido. Sic enim fiet, vt querulo pullo excitus, vel alter vel vterque parens aduolet, eſcam delaturus. Eſcę genus diligenter obſeruato, poſt eodem quo illi cibo ipſum paſturus, obſcuroq́; repoſitum loco, primùm doceto in manus aſſilire: hinc Aues cicures inuadere, quas ab eo examinatas in paſtũ exhibebis. Quò verò à fugæ metu ſecurus eſſe poſſis, aut pennas caudæ, ne eas ad volandum queat extendere conſuito, aut podicem in ambitum plumis ſpoliato, quo tenellæ ac frigoris impatienti parti conſulens, neque aëris, & auræ algidiori ſeſe committere auſa, ab altiori volatu abſtineat, & humi ſeſe contineat: Quorum hoc tutius erit, ne cauda conſuta & volandi impotens cæteris Aquilis ad iniuriam exponatur. Eo igitur modo, vt dictum eſt, pulli necdum prouectæ ętatis nidis eximendi & manſuefaciendi ſunt. Adultas haud tutum eſt cicurare, cùm propter connatam ingenij feritatem, qua per ætatem magis proficiunt, (tantum abeſt vt eam exuant) tùm propter inſtrumentorum robur, quo blanditijs reluctari, faciem manus aliaſque inſtitutoris partes grauiter poſſent lædere. Solent verò in hunc finem cicures reddi ac inſtrui, vt earum ope Aues grandes quæuis, præſertim verò odore Canum depræhenſi Lepores, Cuniculi, & Hinnuli capiantur.

Aquila ad uenãdum quomodo manibus geſtanda.

Qui autem eam manu geſtaturus eſt ad venatum, robuſtus ſit oportet, vt pondus eius ſuſtinere queat, ac ſtatim ſimulatq; viderit prædam à Cane depræhenſam, inſtructam ad hoc, & aſſuefactam extemplò dimittat ſupra Canem tãtiſper volitaturam, donec Leporem conſpicata adortum capiat. Aegrè verò Aquila etiam cicur manu geſtari poteſt. Brachio toti onus tolerabilius erit, ſi ab humero vltra manum pelle ſeu tergore Ceruino, aut alio corio munitũ ſit.

Volare conata impedienda, aut retinenda non eſt, ſed dimittenda, ne impetu illo brachium geſtantis offendat; aut ſanè oculis uelatis portanda eſt. Reuocata redit ad brachium aucupis, ut uel prædam adepta, uel fruſtrata ei inſidens quieſcat.

Aquilarũ cibus.

Nutrienda omnino eſt earum animantium carnibus, quas rapuit, aut ſolet rapere, vt Anſerum, Ardearum, Caprearum, Agnorum, Leporum &c.

[b] *Lib. 4. de Anim. c. 26*

Pullorum Aquilæ inſtitutio ad uenatũ Leporem, & Vulpium apud Indos.

Si ergò Leporem ceperit, Leporina in cibum porrigenda eſt, idq; ſæpius, quo libentius animalia huiuſmodi inſequatur. Cuius rei probè gnari Indi, ut [b] Aelianus refert, Aquilarũ pullos educatos, ad Leporum, Vulpiumq́; uenatum, (neq; enim ad horum capturam Canibus egent) hoc modo inſtituunt. Primùm ad Leporem, ſeu Vulpem manſuefactos carnem appendunt, eos abire ſinunt, & ad curſum incitant; Ad eos à tergo inſequendos Aues emittunt. Illæ prædam acriter conſectantur, & ſimul ut hanc uel illum ceperint, pręmium pro captura appenſam carnem conſequuntur. Hæc nimirũ apud eas proſequendi has beſtiolas maxima illecebra eſt. Poſteà uerò quàm eas exactè ad uenationem erudierint, tum in montanos Lepores ac feras Vulpes emittunt. Alites aſſueti, ſpe prãdij, quæ ex obiecta præda ijs oſtenditur, & inſequuntur celeriter, & comprehendunt. Quæ ceperunt, dominis reportant, non planè inſcij pro carne illa, quæ prędæ domeſticæ appendi ſolebat, ſeſe ex fera nunc uiſcera reportaturas.

Lupi ab Aquilis capti.

Habuiſſe perhibetur Cublai Tartarorum imperator multas Aquilas, neſcio utrum naturali blandicie, an magica arte cicuratas, quę nõ ſolùm Lepores, Capras, Damulas & Vulpes caperent, uerùm etiam inaudita audacia, & magno cum impetu in Lupos inſilientes eos adeò diuexarent, ut ab hominibus ſine labore & periculo capi poſſent.

Venatio cũ Aquilis apud Africanos.

In Africa quoque aſſuefiunt uenari Vulpes, atque Lupos, qui reſiſtentes, acriter cum eis certant; uerùm ſolertes ac ingenioſę Aquilę ſupra uerticem eorum uolant, inſident capiti, ac faciem roſtro impetunt, ita ut Lupis eas ſauciare ſit difficile. Et quamuis humi deiectus Lupus volutando, Aquilam à ſe conetur excutere, perſiſtit tamen illa, nec niſi effracto ipſi capite, aut euulſis oculis ab eo diuellitur.

Aquila magica arte cicuratæ.

[c] *In Numa.*

Inueniuntur quinetiam Aquilę magica aliquandò cicuratę arte, ut [c] Plutarchus de Pythagora teſtatur, *Cùm Romana Reſpublica bellicoſis audaciſſimisq́, hominibus tunc æſtuaret, cùm Numa principatum obtineret, fluctuantem & exaſperatum populum tractare, & ad pacem traducere intelligens, à religione primùm auxilium petijt; quæ res cum primis effecit, vt ſapientiam, diſciplinamq́, ſuam Pythagora conſuetudine paraſſe videretur. Nam & huius Philoſophia, & illius ciuilis prudentia, magna pars in congreſſu cum Dijs, & ſtudio religionis conſumebatur. Iam ſplendorem etiam externum habitumq́, eodem quo Pythagoras conſilio, aſſumpſiſſe dicitur, qui Aquilam cicuratam, cùm ſuperuolaret, magicis quibuſdam vocibus, ac ſuſurraminibus ſiſtere atque deducere ſolitus eſſet, & in Olympijs per catum populi tranſiens ſe-*

mur au-

mur aureum ostendisse, alysque portentosis machinationibus & actionibus vsus fuisse perhibetur. Hactenus Plutarchus. Apolloniadæ Epigramma extat in Aquilam, quę Rhodijs, vbi alioqui Aquilæ nunquam conspiciuntur, Neroni Imperatori illic agenti, vltrò sese mansuętam præbuit.

Verùm vt ad institutionem Aquilarum edocendam, vnde digressa est nostra, reuertatur oratio, videamus, num qua ratione prospicere possimus, ne iam multa opera perdomitæ fugitiuæ aliquando factæ spe concepti emolumenti dominum frustrentur. Potissimùm verò eo tempore, fugæ periculum esse solet, quo Aues libidine accensæ generationi dant operam: Quare tunc arsenicum seu auripigmentum cibo permistum offerendum est: hoc enim æstum ac feruorem libidinis eius extinguit. Fugam an moliantur, hoc pacto deprehendi poterit. Quum Aquila dominum suum circumuolat, sic vt non longè ab eo recedat, se fugitiuam non futuram ostendit. At si volans caudam extenderit, & se circa illam conuerterit, versus plagam aliquam ascendens, tum fugam meditari indicium est. Item si non descenderit ad clamorem, quo pastus offerendi signum datur, nisi forte nimis satura est aut obesa. Quum circa pugnum, cui prius insedit, desertum circumuolat, aut in terram desilit, captandæ fugæ desiderium prodit. Illud quoque eius ingenio adscribendum videtur, quod passim de ea referunt authores, quòd scilicet aduersus noxia animalia Callitrichum herbam in nidum suum ingerat.

Quomodo Aquilæ ab fuga prohibeantur.

Quomodo Aquilæ fugam moliri cognoscantur.

Aquilæ callitricho se tuentur ab animalibus noxijs.

VOX.

CLANGOR propriè Aquilarum vox est: & dicitur Græcè χλάζειν, vt Apollonius asserit, quod varijs etiam Homeri probari potest locis, præsertim[a] eo; Αὐτὸς δὲ κλάγξας πέτετο πνοιῇσ' ἀνέμοιο.

Ipsa verò (Aquila) clangens volabat flatibus venti.

Quod tamen Eustathius Auium signare vocem voluit, quæ leuiusculum clamorem aut clangorem edunt, & minus esse, quàm κλάζειν.[b] Hesiodus hâc vocem Aquilis quidem, at non solis, tribuit, nam & Vulturibus. Homerus verò cum[c] Apollonio fabulosis etiam Harpijs. Vnde[d] Vergilius;

At subitò horrifico lapsu de montibus adsunt
Harpyiæ, & magnis quatiunt clangoribus alas.

Clangor.

[a] Iliad. M.

[b] In Aspide.

[c] Argon lib. 2.

[d] Aeneid. 3.

Alij Gruum proprium esse clangorem dixerunt, sed author Philomelæ Aquilæ peculiarem facit;

Dum clangunt Aquilæ, Vultur pulpare probatur.

Est autem Aquilarum clangor aliarum Auium clangori admodum dissimilis. Quidam illum reboatum appellarunt, propter strepitum grauem, Auibus alterius speciei, maximè nocentibus tam inimicum, adeoque terribilem, ut earum feratur tardare motum, & obtundere, qualis sanè regiam Auem decebat: qui tamen, quod mirum est, spernitur à pauidis Columbis. Reuera tantum abest, ut vocem aliquam edat, aut canat Aquila, vt mutam pene quidam tradant, aut uix uocalem: Melanætum uerò, ne uix quidem, quam[e] Plinius sine clangore, sine murmuratione esse scribit. Quod cùm de generosissima ac præstantissima Aquila etiam à[f] Philosopho verum esse scribatur, cōtrà uerò famelicam semper esse, & querulam; degeneri Aquilarum generi, Vulturinæ nempe (Subaquilæ ideo dictę) tribuatur; uideri cuipiam haud temere potest, quòd animi quadam magnitudine ducta hæc Aquila pulla, & innata temperantia, qua fame ac siti illam superiorem esse dixit[g] Gyllius, ab clangore illo, queruloq; murmure sese contineat. Voces enim huiusmodi plerunq; intemperantis, impotentisq; animi affectus aut inopiam, aut cupiditatem, aut timorem, aut lætitiam indicant. Nam Melanætum, quam liberalem uocat, inuidięq; expertem, ideò non clangere nec murmurare[h] Aristoteles autumat, quia modesta minimeq; petulans affectus moderari, ac cohibere melius possit, quàm cæteræ. An ob organorum uocis prauam quampiam aut ineptam constitutionem uocem non edit? Nam pullos adhuc mutos omnino esse constat, quod illis ob linguam humore quopiam etiamnum tenellis impeditam fortasse accidere quis existimet. An id potius naturali quadam prudentia facit? ne præda, cui inhiat, hac sua uoce ac reboatu admonita sibi fuga consulat, atque ea ratione uox sua sibi ipsi damnosa sit. Hoc ingenio sanè Aelurus Musculũm inuadens altum agit silentium, molliq; ac suspenso gradu incedens omnimodo eauet, ne uel minimo strepitu de præsentia sua eum commonefaciat.

Reboatus Aquilarũ stridor inimicus est auibus.

Melanętos sine clangore.

[e] Lib. 10. cap. 3.

[f] Lib. 9. Histor. cap. 32.

[g] Ex Aeliā. cap. 3. lib. 14. de hist. animal.

[h] Lib. 9. Histor. 32.

Causa cur non clangant Aquilæ.

VICTVS.

ANIMANTIBVS omnibus natura quærendi uictum non una, at varia admodum ratione prouidit. Sunt quæ ſummo labore eſcam acquirant, ſunt quę nullo penè: ut quid valerent ingenio, quid ſolertia, quidue pigritia, aut vecordia, viribus quoq; quantum inter ſe differrent, eadem oſtentaret. Etenim quibus vires, & expeditiorem motum largita eſt, his modum quærendi eſcam, occaſionemq; difficilem reddidit. Contrà verò cui difficile erat, & propter corporis munia aut imbecillitatem, aut paruitatem victum quærere, nec illi conſuluit de ingenio, nec detraxit de alimonia, imò ex ſubiecta humo accommodauit appetitui commodam alimenti ſubſtantiam. Damnanda profectò erat Natura, ſi Leoni vim laniandi Ceruos, Ceruis autem velocitatem ad fugam; ſi Aquilis rapacitatem, ac non Ardeis pernicitatem; ſi quibuſdam dentes piſcibus, & non alijs teſtam, dediſſet, cuius munimine vita eorum virium inops ab aliorum aſſultu tuta eſſet. At nec imprudens in cæteris fuit: Nam cùm per virium corporis reſtaurationem, quibus vegeti mobileſq; ſpiritus vitam fouent, animalium indiuidui perpetuitatem, quoad fieri poſſet, moliretur, itaque illud abſque alimonia fieri noluit, ſed internum illis motum appetitus tanquam ſtimulum quendam ingenuit, vt pro ſeipſis paſtum quotidiè quærerent. Quem etiamſi non continuò quæritant, continuò tamen aluntur; Vnde tunc animalibus neceſſe fuit, quibus corporis robur ac inſtrumenta aderant, vſque ad feritatem protrahi ob indiuidui ſcilicet conſeruationem. Hinc eſt quod animalium quædam rapacia, quædam mitia dicantur; & quæ rapacia, carniuora: mitia pene omniuora; & rurſus quæ carniuora, victus & cibi auida; quæ verò omniuora eadem temperantia, præſertim, quæ ex herbis, frugibus, fructibusq; victitant: Neceſſe autem fuerat huiuſmodi animalia, quæ carniuora erant, ex alijs animalibus viuere & eſcam raptu acquiſitam auiditate conficere. Ex horum numero eſt Aquila, quæ, quorum carnibus victitet, rapina docet; Ob nutrimentum enim carnes omnis generis animalium deuorat; At ob ſui à morbo tutelam quærit Lepores, qui ad cibum & medicinam faciunt, vt quorundam opinio eſt. Quadrupedes ergo, Aues, Piſces, Serpentes venatur. *Violentum enim* (teſte [a] Aeliano) *animal & tyrranicum non modo in aſſequendis ad viuendum neceſſarijs rapinas exercet, ſed etiam vſu carnium delectatur: nam ad ſe explendam Lepores, Hinnulos, Anſeres ex corte, & alia plerunque rapit.* Quæ verò his Aelianus addit, dum ita ſcribit: *Vna tantum ex Aquilarum genere, quæ Iouis appellatur, carnes non attingit, ſed ad victum ei herba ſatis eſt: & quamuis Pythagoram Samium non audiuit, nullam tamen animantem edit:* fabulam ſapit, & rei veritati aduerſatur. Nam [b] Ariſtoteles expreſsè teſtatur *aduncas Aues omnes carniuoras eſſe & fruges* (quanto magis herbas?) *etiamſi in os indideris, reſpuere.* Anguibus etiam veſcitur, hoſq; vel propter antipathiam, vel propter eam, quam ex humido & frigido cibo capit voluptatem, maximè omnium appetit. Nam in eos, vbicunque viderit ex alto magno ſtridore fertur, oppreſſos laniat, & poſtquam extracta de viſceribus venena ſugendo deceperit adhuc ſaucios deuorat. Ex Auibus gregales maximè inſequitur, vt Columbas, Anſeres, Cycnos, Gallinas, & huiuſmodi alias. Agnos & Oues raptos in frequenti cibo habet; vt & [c] Flaccus de Aquila loquens teſtatur:

Cur appetitus ſtimulum natura animantibus indiderit.

Aquila carniuora eſt.

[a] Lib. 9. cap. 10. de animalib.

[b] Lib. 8. Hiſtor. cap. 3.

Serpentum Aquila auida eſt.

Aquila gregales Aues maximè inſequitur.

[c] Lib. 4. Car. Ode 4.

Aquilę canes apud gregem abripiunt.

> —— *Mox in ouilia*
> *Demiſit hoſtem viuidus impetus,*
> *Mox in reluctantes Dracones*
> *Egit amor dapis atque pugnæ.*

Imo non Oues tantum, ſed & Pecoris cuſtodes quantumuis truces Canes abripit, ita vt paſtores, vbi forſan Aquila in propinquo agit, non minus Canibus ſumma cura ab his, quam gregi ſuo prouidere cogantur. Tauri quinetiam, Cerui, Hinnuli, & Vulpes in cibum ipſis cedunt, aliaq; permulta: de quibus copioſius in Venatu enarrando agetur. Piſcibus libentius, quam carnibus veſci Aquilonares Aquilas [d] Albertus magnus refert; & Cancros inter cætera eis eſſe gratiſsimos, niſi fortè de Haliæto dicere voluiſſe credendus eſt. *Condunt reſeruantq;*, vt inquit [e] Philoſophus, *ſuo nido, quantum cibi pullis ſupereſt. Cùm enim die quaque facultas venandi non detur, fit interdum, ne quod portent, extrinſecus habeant.* Auidæ admodum & pene inexplebiles ſunt Aquilæ, ideoq; ſi quando famem (cuius alioqui patientes ſunt) tolerarint, tum diuturnum ieiunium multo cibo aſſumpto conpenſant. Vnde ſi quid ex copioſo venatu ſupereſt iam exſatiatis, reliquis Auibus, quæ ipſas huius rei cauſa aſſectari ſolent, relinquunt; At ſi eis ad plenam ſaturitatem quidpiam deficiat, ad conuiuas reuertuntur, quibus ſuam ingluuiem,

[d] Lib. 23. de animal.

Piſcibus Aquilonares Aquilæ delectantur.

[e] Lib. 9. Hiſtor. cap. 32.

Aquilæ maximè auidæ ſunt.

Aquilæ in hoſpites inhumanæ.

violata

violato hoſpitij iure, explent. Nam iuxta [f] Ouidium:

Viuitur ex rapto, non hoſpes ab hoſpite tutus.

Imò, ſi forſan maior fames eas premat, neque à ſui generis volucri abſtinent. Quo nomine prophanarum notam; quam illis inurit Aeſchylus, haud poſſunt effugere. Vnde meritò auaræ vocantur ab [g] Aeliano. At Albertus hoc non facere ſcribit Aquilam, niſi iratam; quando videlicet diu cum alia de præda colluctatur. Tunc enim contingit, vt victrix deuoret de victam. Cadauera & exanima corpora non tangunt, præter ſolam Percnopterum Auem degenerem. Quare quod in [h] Euangelio Matthæi ſcriptum eſt: *Vbicunque fuerit corpus illic congregabuntur & Aquilæ*, vt de myſtico ſenſu, de quo agere non eſt huius loci, nihil dicam, [i] D. Iohannes Chryſoſtomus *de Vulturibus* intelligi vult, cum inquit: *De Vulturibus enim dicit ſcriptura, in* [k] *Iob. Quoniam vbicunq; fuerit corpus, illic inuenientur Vulturum pulli. Hoc enim naturale his eſt,* vt dicit [l] D. Hieronym. *vt etiam tranſmarina cadauera ſentiant.* Ne verò ſacrum Textum aut corrumpere, aut in eo temere quidpiam innouare, vel etiam antiquorum Patrum ac Eccleſiæ Doctorum ſententiæ refragari velle videamur, accommodum vtriq; reconciliando loco, & veritati hiſtoriæ naturalis maximè conſonum erit exiſtimare cum [m] Ariſtotele, Aquilas, quæ cadauera ſectantur, Vulturinas eſſe & Vulturis ſpeciem referre, dubij nempe inter hunc & illam generis. Vnde & Subaquilæ Latinis & ὑποαίετοι, vel γυπαίετοι, ideſt, Vulturinæ Aquilæ Græcis, dicuntur, nempe degeneres & victu inertes. Hac itaq; ratione cùm Iob, & D. Chryſoſtomo Vultures, cum D. Matthæo Aquilas vocabimus, vtroq; modo aptè, cùm vtriuſq; naturam referant.

[f] Lib. 1. Metamorph.
[g] Lib. 2. de animal. cap. 39.
[h] Cap. 24.
[i] Hom. 49. In 24. Ma.
[k] Cap. 39.
[l] Tom. 6. 71. d.
[m] Lib. 9. Hiſtor. cap. 32.
Cõciliatur Iob. & D. Chryſ. cum D. Matth.

Sed Hactenus victus potiorem partem, eſculenta ſcilicet, abundè præſtruximus: nunc poculenta examinemus. Aquila, ut aduncæ prope omnes (excipiuntur enim Tinnunculus & Miluus) ſine ullo potu uiuit, quod ſanè Heſiodus neſciuit; facit enim in narratione obſidionis Nini Aquilam augurij prçſidem bibentem. Siti enim ſuperior, & inaudita fortitudine, temperantiaq; in victu præſertim prædita, fontes minimè quærit, nec puluerulentas uolutationes, ut Aelianus, nec arenam eius firmitudo deſiderat, ut Suidas ait, neque ſiti neque frigore uicta, laboris alleuationem extrinſecus obiectam expectat, & aquas & requiem præclarè contemnens. Hanc miratur hiſce uerſibus Scaliger.

Aquila nõ bibit.
Heſiodi error.

Patientia quanta eſt Aquilæ Miluiq;
Terras abeunti, ac maria, aëriſq; tractus?
Quanto tolerant tempore ieiunia?

Sunt qui exiſtiment, inter quos eſt Suidas, eam idcirco aquam non bibere, quòd ad potum ſanguis eorum animalium, quæ ceperit, ipſi ſufficiat. Et Aegyptijs, teſte [n] Oppiano placuit, Aquilas non aquam, ſed ſanguinem bibere ſeu ſorbillare. Quod ne cui dubium relinquatur, irrefragabili [o] Diui Iobi authoritate aſtruemus, qui ſic habet. *Pulli eius* (de Aquila loquens) *lambunt ſanguinem.* Cæterùm ſi forſan aliquando aquam bibiſſe uiſæ ſunt, non potus, ſed medicinæ gratia id feciſſe putandum erit. Aluus uerò earum ſemper mollis ac liquida eſt, etiam ſi non bibant: nam humoris, quod ſatis eſt, ex nuper occiſorum animalium ſanguine ad coctionem & digeſtionem ſufficit. Si tamen vel morbo, aut nimio æſtu cõfectas, aut fractas eſſe contingat, refrigerium quærere, idq; non niſi tardè ac ſumma neceſſitate coactas eaſdem docuit natura ſolers ac prouida; Vnde in vltimo ſenio roſtro præ ſiccitate incuruato, ita vt cibum capere nequeant, vitam aliquandiu, bibendo ſaltem ſuſtinere coguntur.

[n] In Ixeuticis.
[o] Cap. 39.
Aquila ſanguinẽ lambit.

COITVS.

AQVILAM, quia fera admodum eſt, Venereis illecebris minus tangi cuipiam videri poſſet. Gregalia enim propter abundantem in eis humiditatem ac ſocietatis vſum, Veneri indulgere magis quis credat? Eã nihilominus, quòd fortaſſe bilioſi valdè ſit habitus, ſalaciſſimam eſſe conſtat; Quod probè perſpectum habuerunt Memphitici ſapientes; Cùm enim Martis congreſſum cum Cytærea uellent pingere, duas Aquilas ſimul ſibi mutuo ex aduerſo ſedentes delineabant, marem Marti & fæminam Veneri comparantes: Et hoc ideò, quia cùm reliqua animalia non ſemper mari ad omnem mixtionem parere velint, (niſi forte Paſſerem ſalaciſſimum omnium Auium excipias) Aquila nunquam ſubigi recuſat. Ter decies enim in die compreſſa, poſtquam ſurrexerit, ſi mas reuocet, denuò accurrit. Eandem ob cauſam, nempe quòd in Venerem maximè prona ſit, Aegyptij eam Venerem vocarũt, & Soli dicarunt, quia ſolem, qui munus ſuum atque verſum triginta dierum ſpatio, ſaltem ſecundum Aegyptios

Aquila Veneri maximè indulget.
Paſſer ſalaciſſimus.
Orus lib. 1.
Aquila dicata ſoli.

absoluit

absoluit, imitata ter denum numerum coeundo compleat. Miretur nec immeritò quispiam, quòd cùm animalia omnia salacia breuioris vitæ sint (Venus enim dum speciem instaurat, absumendo humidum perdit Indiuiduum) Aquila tamen libidinosissima sit æquò, ac volucrũ viuacissima. Aiunt Accipitrẽ quandoq; commisceri cum Aquila fœmina, sed ipsa oua, quæ ignobilitate ante conceperit, ne incubare quidem dignatur, & vt marem lateat, procul auolat. Nam ille, quum adulterio corruptam senserit, vlciscitur grauiter, & tandem data pœna abigit. Narrant qui res Africanas literis mandarunt, Aquilam marem aliquando cum Lupa coire, grauidæ autem in tantam molem vterum, vt rumpatur, intumescere, Produciq; ac edi Draconem, qui rostro & alis Auis speciem referat, cauda Serpentem, pede Lupum, cute esse versi colorem, nec supercilia posse attollere. Hoc quidquid dicant alij, in mundi ratione possibile esse, monstrum tamen est deforme ac insolens, etsi fama sit Africam semper aliquid noui producere, & Dracones frequentes dare. Mihi equidem, vt [a] Iulij Scaligeri verbis vtar, animal quodpiam illis in locis esse tale, quò minus credam, detrahit fidem vanitas generationis. Vnicuiq; homini libero licet in re literaria, & quod nõ nolit, admittere, & quod nolit, repudiare.

Aquila uiuacissima.

Draco mõstrificè ex coitu Aquilæ maris, & Lupæ ortus.

[a] Exerc. 183.2.

INCVBATVS, EXCLVSIO.

IN Nido ex sublimi rupe aut excelsa arbore constructo, ac concinnè præparato, oua deponit, vt incubet. De horum numero scriptoribus inter se non conuenit. Quidam in ea sunt sententia, vt tria in nido collocare dicant, antiquis adhærentes. Quòd verò [a] Aristoteles tradit ex Musæi versu:

Excludit binos, edit terna, educat vnum.

[a] Lib. 6. ca 6. Hist.

Licet vt plurimùm hoc ita fieri verum sit, tamen binos aliquando visos pullos alij, & Auicenna quandoque ternos ex vnico nido exemptos memoriæ prodiderunt. Et Ornithologus testis est, tres in uno nido inuentos, vt supra habuimus. Quod verò de septenis Aquilæ pullis Mario puero repertis, item alijs ad Albini cunas è nido allatis scriptum est, & à nobis inter anguria post referetur, aut inter fabulas, cum Plutarcho, qui ternos tantum ad summum naturæ consueto more excludi asserit, aut inter portenta & monstrosos partus cum ipso Albini patre ascribimus. Cùm autem duos plerunq; excludant, vnum tantummodò educunt, & alterum (vt Aristoteles & Plinius tradunt) expellunt nutriendi tædio. Quippe eo tempore ipsis cibum negauit natura, prospiciens ne omnium ferarum fœtus raperent. Vngues quoq; ipsis tum inuertuntur, & pennæ inedia albescunt, vt meritò partus suos oderint, quos cum scilicet generant, eò maciei rediguntur, vt exhaustis viribus feris capiendis non sufficiant, vnde hebetiores & ignauiores redditę, Ἐξάετοι degenerantium Aquilarum eo tempore nomen accipiunt. Tempus, quo ouis incubant, spatio tricenũm dierum maioribus, minoribus verò viginti, vt plurimùm definitur.

Ἐξάετος degeneràs Aquila.

Maxima verò difficultate fouendis ad exclusionem ouis dant operam, nec omnino pullos exclusuræ essent, nisi Aetitem lapidem in nidum importarent. Ipsæ enim adeò exæstuant, vt oua propè excoquantur (incalescunt enim tantopere, ac si bulliant) quare necesse erat eius lapidis refrigerio feruorem temperari, & peculiari qua pollet ui, accellerari partum. Et cùm binos tantum lapillos nempe marem & fœminam (vt quidam volunt) in nidum inferant, binos etiam tantummodò pullos pariunt. Alij ideò hoc fieri dicunt, vt lapidum pondere depressus firmius consistat nidus; sed prior sententia vero est magis similis. Hinc [b] Lucanus:

Aetitem lapidem cur in nidũ inferat Aquila.

[b] Lib. 6. de bello ciuil.

Quæq; sonant fœta tepefacta sub Alite saxa.

Alij lapidem eam ob causam in nidum inferri inquiunt, vt is contra uentorum, tempestatumq; violentiam tutus sit; quod tamen superstitiosum est credere. Vnde hominem, qui alicubi firmas sedes fixit, per Aquilam lapidem ita in nidum collocantem, hieroglyphicè significari volunt. Huius autem lapidis mira uis est ad eliciendum fœtum, quamobrem hodie parturientibus admouetur ad accelerandum partum, vt ego Deo dante, in libris de fossilibus abundè dicturus sum, sed nunc vel illud quoque solum dixisse volui, lapidem esse nobilem, qui ab Aquilis nomen meruit, magnitudine vix ouum superans, colore puniceus, vel rubeus, vel cinereus. Quod nunc de hoc lapide diximus ab Aquila in nidum inferri, id [c] D. Hieronymus tamen ex incerto authore Amethysto gemmæ tribuit, si hoc verum est, ob recensitas rationes fiat, necesse est, idq; fortè in defectu Aetitis, uel etiam ut eo nidum à uirulentis animalibus defendat, quæ enim ebrietati resistit gemma, ut etymum nominis indicat, id facilè præstare posse, & si non affirmem, rationi tamen haud absonum iudico. Sunt præterea qui & Adiantum herbam ab Aquila ob easdem rationes in nidum imponi tradant.

Aetitis lapidis uis ad partum accelerandũ.

[c] Tom. 4. li. in Esaia. cap. 65.

Alber-

[d] Albertus Aquilam frustra ait, seu partes Vulpinæ pellis, Leporinęue, aut molles calidosq; pilos animalium colligere, hisq; oua fouenda imponere. Editis verò iam pullis, quorum summo amore flagrat, omne studium, omnemq; curam nutricationi impendit. Verùm, [*] vt Claudianus poëta canit:

Paruos non Aquilis fas est educere fœtus
Ante fidem Solis &c.

[d] *Lib. 23. de Anim.* Vulpinæ, Leporinæve pellis ramenta, cur in nidū importet Aquila.
[*] *Li. 11. in præfatione tertij Cōsulatus Honorij Augu.*

Antequam ergo enutrire pergant, iure pullos suos, ne scilicet degeneres alant partus, diligentius examinant, & adhuc teneros & volare non valentes ex vnguibus suspendunt, Solisq; offerentes radijs, cogunt aduersos intueri solem, percutiunt recusantes, soli inuitos obuertunt, Aristotele teste, vt si fortè oculos suos vi splendoris inflexerint, aut nictatione obnubant, eos tanquam degeneres & adulterinos nido abdicent, ac laxato vngue in præceps dimittant: Si verò constanter aduersum solem oculisq; immotis aspiciant, tum extra omnem suspicionem illos inter legitimos fœtus ascribant. Itaq: cælestis ignis, vt inquit Aelianus, est generis incorruptus iudex, quo suorum pullorum ingenuitatem legitimam Aquilæ experiuntur. Aristoteles, cuius oculi illachrymarint, à parentibus occidi, scribit: at illum educari, cuius acies firma contra steterit. Huius facti causam reddit [e] Plinius, quia *Haliæti*, (quibus id potissimū tribuit etiam Aristoteles) *suum genus non habent, sed ex diuerso Aquilarum coitu nascuntur. Id quidem quod ex ijs natum est, in Ossifragis genus habet; è quibus Vultures progenerantur minores, & ex ijs magni, qui omnino non generant.* Hinc fit vt eiectos pullos ab Aquilis cognatum genus Ossifragę, quas Phanas Antigonus vocat ex Aristotele, excipiant & educent cum suis. Sanè nullū est Auiū genus, quod species suas magis permisceat, ac cōfundat, quàm Aquilarū, vt in tractatu earum particulari exponetur latiùs.

Aquila qd experiatur antequam pullos enutriat.
Aquilæ q̃ spuriæ, & quæ legitimæ.
[e] *Li. 10. c. 3.*

Cæterùm genuinos ac legitimos, qua ratione educare soleat Aquila, luculenter docemur, [f] vbi dicitur: *Quomodo portauerim vos super alas Aquilarum, & assumpserim mihi*, quasi uelit dicere. Portaui vos quasi in humeris, sicut Aquila pullos suos gestat, pręter morem cæterarum Auium, quæ pullos pedum digitis comprehensos, quò lubet, ferunt. Timent enim eis ab Auibus, quæ ipsis uolāt altius. Aquila uerò cùm omnes uolatus sublimitate superet, ea de re secura, attamen, quia telo potest impeti, pullos suis alis exceptos per sublime vehit, insigni pietatis argumento, quasi corpore clypei vice telis obiecto, sese discrimini malit exponere, quàm pullos perire, nō detrectans vel vitæ propriæ dispendio, quam fœtui dederit, incolumem conseruare. Hinc maxima solicitudine pro nido, pullisq; tutandis excubias agit. Fertur ipsi quædam præsagiendi inesse vis, qua hostem quantumuis procul absit, nido instare sentit, eum aut arcet, aut, si iam violantem nidum deprehendit, vnguibus lacerat teste [g] Aristotele. Ad venationem aliquādo exercendam à teneris pullos instituit, & imbellibus adhuc Agnos, Arietesq: & huiusmodi animalia non omnino extincta, sed spirantia adhuc ac semiuiua tradit, ac in pastum exhibet, quò minori negotio ea debellare possint, & quodammodo triumphantes ferocitatis suæ quoddam faciant tyrocinium.

Aquila quo modo educat suos legitimos fœtus.
[f] *Exod. 19.*
Aquila pullos suos in alis portat.
[g] *Lib. 9. Histor. c. 32.*
Ad uenatū exercet pullos suos Aquila.

Erga eosdem, si quando ægrotare cōtingat, magna indulgentia ac benignitate vtuntur. Vbi enim ob stomachi debilitatem, solidiorem cibum cōcoquere nequeant, tum sanguinem è pręda exuctum, oreq; haustum suo, in os pullorum parentes euomunt, hoc pacto leui ac digestu facili recreantes cibo, qui morbo fracti duriusculum seu difficiliorem conficere non possunt. Iuxta illud [h] Iobi paulò antè adductum: *Pulli eius*, nempe Aquilæ, *lambunt sanguinem*.

Aquila ægris pullis quomodo indulgeat.
[h] *Cap. 39.*

Dehinc viribus ac ætate aliquantum confirmatos ad volatum instruit. Vnde optimus Iehoua paternum suū affectum erga Israëlitas exprimere volens, ab hac Aue comparatione desumpta, ita fatur [i]. *Sicut Aquila prouocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans expandit alas suas, & assumpsit eos, atque portauit in humeris* &c. Parentes enim, vt primùm alis paulò firmioribus volatum affectare vident, pullos in altum sublatos, vt testatur [k] Sinesius, dimittūt, quasi permittentes, aut potius periculo ipso monentes, vti proprijs fultæ pennis, iam (quod dici solet) sine cortice natare, & æthera uolatu superare discant. Sibi relictas, ac dilapsas fortè, rursus suscipiunt, anteuertentes ætatis ipsorum debilitatem. Hoc exercitationis genus sæpe iterant, accrescente paulatim cum viribus ac ætate, audacia & robore. D. [l] Hieronymus eos qui de animantium scripsere naturis, omnium quidem bestiarum, & Iumentorum, & Pecudum, Auiumq; ingenitum esse in filios, pullosq; suos affectum testari perhibet, sed maximum amorem esse Aquilarum, quod Homerus [m] quoq; approbare videtur, Telemachum atq; Vlyssem eis comparans, longam ab se inuicem absentiam deflentes. Verba eius sunt:

——Τηλέμαχος δ'
Ἀμφιχυθὺς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο δάκρυα λείβων.
Ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἵμερος ὦρτο γόοιο
Κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἤ τ' οἰωνοὶ

Ad uolatū quomodo Aquila suos fętus instituat.
[i] *Deute. 32.*
[k] *In Dione.*
[l] *Lib. 18. in Esaiā c. 65. fol. 292. g.*
[m] *Odyß. π.*

φῆναι, ἢ αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, οἷσί τε τέκνα
Ἀγρόται ἐξείλοντο, πάρος πετεινὰ γενέσθαι. ideſt,
—— Telemachus autem
Circunfuſus patrem bonum lugebat lachrymas fundens
Ambobus autem his deſiderium obortum eſt luctus.
Flebant autem ſtridulè tanquam Aues
Aquilæ aut Vultures curua unguibus: quibus filios
Ruſtici excipiunt, antequam volatiles fierent.

Aquila quomodo fœtus grãdiuſculos aſſuefaciat ad cibũ q̃rendum.
[a] Li.10.c.3.
[b] Lib.6. Hiſtor. Anim. cap.6.

Factos verò iam pullos grãdiuſculos, eoq; annorum ac roboris prouectos, vt iam ſine parentum ope victum parare queant, tum longiſſimè à nido fugãt, imò ne quidem in eadem regione eos hærere patiuntur, rapinæ ſcilicet æmulos, vt [a] Plinius refert, adeo vt, quemadmodum Auicenna teſtatur, fœtus fugientes, & parentes perſequentes, in retia ſimul quandoque incidant. Imò verò, ſi [b] Ariſtoteli potius (vti ſanè debemus) fidem adhibemus, eijciunt ſuos pullos antè, quàm tempus ſit, & dum adhuc parentis operam deſiderant, necdum volandi facultatem adepti; quod per inuidiam eos facere creditur. Naturâ enim inuida ac famelica eſt, nec copioſæ venationis, & vt ille ait, amicus egomet mihi. Inuidet igitur ſuis liberis iam maiuſculis, ac edacioribus, & ob eam rem vnguibus ſecat.

Oſſifragæ pietas erga fœtus aliarum Aquilarum.
[p] Li.9.c.32 Hiſtor.
Ariſtotelis cõciliatio.
[q] Lib.4. carmi. Ode.4.
Pullorum propulſio vnde naſcatur.

Pulli etiam ipſi inter ſeſe de ſede ac paſtu pugnare incipiunt: Itaque à parente domo exturbantur; deiecti vociferantur ac periclitantur. Eos Oſſifraga recipit, tuetur & alit, vſq; dũ, quod ſatis eſt, adoleuerint. Huic tamen loco repugnare videbitur, quod ab eodem [p] Ariſtotele ſcriptum eſt, in hæc verba; *Alunt pullos ſuos, donec poteſtas volandi fiat; tum nido eos expellunt*. Verùm hos locos prima fronte diſſidentes tertius eiuſdem Philoſophi locus conciliabit, eiuſdem capitis, vbi de Melanæto agens ita ſcribit. *Vna hæc fœtus ſuos alit, atque educit; pernix, concinna*, &c. cæteras igitur eos abdicare & exponere indicat. Cæterùm iſtam naturæ ingenijq; in Aquilis inter ſe diſcrepantiam ac varietatem in tractatu particulari minutiùs excutiemus. Propulſionem pullorum innato & patrio vigori [q] Horatius tribuit:

Olim iuuentas, & patrius vigor
Nido laborum propulit inſcium;
Vernique, iam nimbis remotis
Inſolitos docuere niſus
Venti pauentem; mox in ouilia
Demiſit hoſtem viuidus impetus;
Nunc in reluctanteis Dracones
Egit amor dapis atque pugnæ.

[r] Satyr. 14.
Aquilę pulli quam eſcam appetant.

Cuius verò dapis amore teneantur potiſſimùm, pulchro docet carmine [r] Iuuenalis;

Sed Leporem & Capram famulæ Iouis & generoſæ
In ſaltu venantur Aues, tunc præda cubili
Ponitur, inde autem cùm ſe matura leuabit
Progenies, ſtimulante fame feſtinat ad illam
Quam primò rupto prædam guſtauerit ouo:

Innuit Poëta ea in poſterum eſca pullos affici, quam à matre poſitam, oblatamq;, ſimulatq; oui putamine effracto excluſi ſunt, primò delibarunt.

[s] In Ligurino.
Pullorum grãdiuſculorum naturæ deſcriptio.

Eorundem pullorum naturam iam grandiuſculorum poëta vetus [s] Guntherus in ſuo culto canit carmine.

Regia ſic volucris primas vt creſcere plumas
Artubus, & teneros dureſcere ſenſerit vngues;
Natura ſectatur iter; iam iamq; parentum
Officio contemnit ali, nidoq; relicto
Egreditur, paruoq; pudet latuiſſe cubili;
Mox confiſa ſibi ſecuro tuta volatu,
Aut Leporem venatur agris, aut æthere Cycnum
Corripit, & proprios in acuta rupe penateis
Aedificat, ſimileſq; ſibi parat edere fœtus.

GENEROSITAS AQVILÆ.

GENEROSISSIMAE esse naturæ Aquilã plurima ac manifesta argumenta satis docent. In primis verò regiam illius indolem vel illud maximè declarat, quòd minus quàm possit lędere contenta, in nidi violatore, tanquam subiecto parcens, vltionis rigorem, quadam clemẽtia temperet. Nam, vt refert [a] Aelianus; Cùm ex omnibus animalibus maximo studio in natos suos existat, acriter eum persequitur, quem illos inuasisse conspexerit, nec inultũ impunitumq; dimittit; Non tamen ad infligendam illi pœnam, aut sumendum de eo supplicium rostro vtitur, sed moderatiùs verberat alis tantùm, & vnguibus lacerat. Non minus etiam excelsam eius ac generosam indolem commonstrat, quòd generis sui legitimiq; ortus seuerissima assertrix sit, malẽs proprij fœtus facere iacturam, quàm natales eorum in dubium reuocare, & uel solius suspicionis nota, tanquam parum genuini sint, contaminari: Vnde ut dictum est, solari lumine ceu incorrupto iudice examinatos, ab oculorum limpiditate probat, legitimam & se dignam prolẽ minimè existimãs, in qua semina paternæ uirtutis non eluceãt. Etenim ut [b] Flaccus canit:

Est in Iuuencis, est in Equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant Aquilæ Columbam.

Et hunc imitatus Ludouicus Ariostus:

Che la Damma non genera il Leone,
Ne le Colombe l'Aquila, ò il Falcone.

[c] item rursus;

Di Vacca nascer Cerua non vedesti,
Ne mai Colomba d'Aquila, ne figlia
Di madre infame di costumi honesti.

[a] *Lib. 2. capit. 40.*
Aquilæ vltio aduersus inuadẽtes fœtus suos.
Aquila quo modo suos fœtus legitimos probat.
[b] *Lib. 4. carm. Ode 4*
[c] *Sat. 5.*

Illud quoque magni animi magnum est argumentum, quòd etsi Cornix eam insectetur, ac conflictationibus eludere studeat, hanc tamen præclarè contemnat, & innata quadam nobilitate dissimulans, ipsam deorsum ferri sinat. Illa uerò sursum quàm potest sublimius euolat.

Cornix cur lacerẽt ab Aquila.

Hoc quidem non Cornicum timore agit (Quis enim hoc dicat, qui planè perspectam habeat Aquilæ uim?) sed potius propria quadam animi magnitudine, qua Cornicis infra se uolantis lapsum non ægrè patitur, ut author est Aelianus. Sin uerò non desistat ab incepto, nec importuna procacitate molesta esse desinat, tunc correptam unguibus lacerat. Hinc natum adagium, Ἀετὸν κορώνη ἐρυγγελεῖ, idest, *Aquilam Cornix prouocat*: si quando leuiusculus quispiam homuncio, qui neque prodesse queat, neque lædere, maximis uiris oblatrat. Huic simile est & illud: *Aquila Thripas aspiciens*, Ἀετὸς θρῖπας ὁρῶν, De animo generoso qui pusilla negligit. Est autem Thrips, ut quidam arbitrantur, Auicula quædam minutissima, quam Aquila cùm uideat (est enim oculatissima) haud quaquam dignatur persequi, utpote prædam suis unguibus parum dignam. Ad hunc ferè modum in Græcorum commentarijs scriptum legitur: Ego A mendum subesse suspicor. Nã Thripas uermiculi genus esse constat, & Theophrastus σκώληκας, καὶ θρῖπας nominat, quos Theodorus Gaza Vermiculos, & Tineas uertit: Plinius Tineas, & Thripas uocauit, & culicibus similes. Per Thripes etiam significare uidetur uermiculos, qui radices siccas erodunt; unde radices θριπήδεστα apud Theoph. dicuntur, quę corrosæ sunt uermibus. Sæpenumero huiuscemodi uermiculos circa fruticum radices inueni, & etiam circa ligna eorundem, cuius materies facillimè ab illis perforatur, maximumq; damnum radicibus illorum inferunt. Huiusmodi uermium discrimina multa obseruauimus secundùm differentias uarias radicum plantarum, quorum effigies ad uiuum in nostris Insectorum Historijs insculptas, & ligno incisas habemus; quemadmodum etiam Cossos obseruauimus, qui in lignis sponte nascuntur, eaq; corrodunt, teste [d] Plinio: qui uerò his Cossis uescuntur, θριποφάγοι dicuntur. Eodem pertinet & illud. Ἀετὸς οὐ θηρεύει τὰς μυίας, idest, *Aquila non captat muscas*. Summi uiri negligunt minutula quæpiam, animusq; excelsus res humiles despicit. Et maximis occupati negotijs ad pusilla conniuent. Huic non dissimile est. *Ne sustineas tenere primas inter Graculos, si Aquila esse possis.* Huius Auis exemplo exprobrata uecordia, quendam obiurgat [e] Sannazarius Poeta, cum ait:

——An hoc pudendo sanguine
Se tingit Aquila fulminum, & cæli immemor?
Ponenda honestæ mortis hæc spes est tibi.

Aquilam Cornix prouocat.
Aquila Thripas aspiciens.
Thrips Auicula.
Thripes vermiculi radices corrodentes.
Cossi uermes.
[d] *Lib. 11. c. 33.*
θριποφάγοι.
Prouerbiũ aliud.
[e] *Lib. 2. carm.*

Quod uerò Falco seu Gryfalco, quandoque Aquilam turbare ac insequi dicitur, nihil huius debet derogare generositati, imò eius est culpanda audacia, & tanquam maiestatis rea, insimu-

Falco quãdoq; Aquilã insequitur.

landa ſuperbiæ ac rebellionis, quòd Auium reginam offendere præſumat. Neq; Aquilis ignauiæ nota propterea inuri poteſt, cùm multò maiora & fortiora non ſolùm uolucria, ſed & quadrupeda, ut Ceruos & Tauros aggrediatur, & deuincat, indubitato ſanè, & euidenti magni animi, qui ſibi ipſi imperat, argumento. Hinc etiam cadauera non guſtat, per arrogantiam quandam, quòd regiam in genere ſuo obtineat dignitatem, niſi fortè à ſe occiſi & relicti animalis. Adde etiam quòd cùm maxima alitum pars in Noctuam uel terrore, uel nouitate excitæ inuolent, illa id parum regiam Auem decere credens, illius ſpectaculo non moueatur.

Aues multæ cur in Noctuam inuolent.

TEMPERANTIA, LIBERALITAS.

AB aliena præda ſe continet Aquila. Nihil enim tale, etſi humi iacens, attingit, ſed ſuis laboribus gaudet, imò neque prædam ſuam, niſi admodum famelica ſit, totam ſola deuorat; ſed Auibus alijs ſe eius rei gratia ſectantibus tanquam menſæ aſſeclis communem exponit, ſua tamen prius recepta portione, hactenus enim à communicando cum alijs abſtinet. Poſteaquam verò expleta eſt, reliquias cæteris ſuas relinquit, verùm (ut Aelianus ait) ipſis iam ad vſum ineptas. Vnde ſi participes eius prędæ futuræ ſint Aues aliæ, intactam ipſi nanciſcantur oportet, veluti cùm fortè prædæ pondus experta, neque totam aſportare potis, circumfuſis Auibus, ſuamq; quaſi portionem ſibi dari præſtolantibus, impertiri partem cogitur, alioquin inutilem ipſis futuram, ſi ab ea ſemeſa foret, quòd putido illo halitu, vt dictum eſt, omnia inficiat. Hinc meritò dubitare quiſpiam poſſit, nunquid liberalitati id attribuendum ſit. Nihil enim ſuapte largitate, aut communicandi animo, cæteris Auibus impertit, ſed id ſolummodo, quòd ipſi iam ad ſummum expletæ ac ſaturæ ſuperfluit, ac inutile eſt. Imò uerò inexplebili quadam auiditate, nec non immani crudelitate prædita cõſideranti uidebitur, quòd cùm reliquæ omnes Aues, quæ rapina uiuũt, omnibus à ſe ſuperatis animalibus ueſcuntur, præterquam his, quę ſunt eiuſdem ſecum ſpeciei, (quod Aeſculus Poëta teſtatur citante [a] Plutarcho;

Aquila an liberalis ſit cẽſenda.

[a] In Romulo.

Volucrem volucris eſt prophana ſi voret)

Aquila tamen neque ab his quidem uorandis ſibi temperet. Eam tamen quidam ſic excuſaret, quòd id non faceret deuorãdi animo, uerùm dum eſcæ quidpiam ex gutture alterius euellat, illam hoc pacto iugulet. Alij putant unam Aquilam perſequi alteram, ac uenari, ut prędam, quam fortè nacta eſt, ab ea extorqueat. Hæc ſi ad ſedandum latrantem ſtomachum ſuffecerit, ſinit ut auolet libera, aut ea inoffenſa recedit. Sin minus, & nictam iam à ſe & iure belli in ſua poſitam poteſtate, innata uoracitate depaſcitur. Auicenna uult Aquilam hoc non facere, niſi præ nimia ira, qua æſtuat, dum propter prædam cum altera colluctatur. Vnde iure merito eius crudelitas culpãda uenit. Vna namq; (ut inquit Soſitheus) Aquila innumeras exagitabit Aues, quòd uiolentum ſit in rapinis animal & inexplebile, nempe cùm cæteras omnes Aues rapacitate ſuperet. Sed quicquid ſit, hoc maximè admirandum eſt, quòd non niſi labore & induſtria partis ſpolijs gaudeat.

Auicennæ opinio de Aquilæ liberalitate.

VENATVS, PVGNA, PRÆDA.

VENARI à meridie quædam incipiunt, deſinunt veſpere. Quædam verò ab orto ſole vſque ad meridiem. Cùm verò vnguium beneficio potiſsimùm prædam & aſſequuta rapiat, & raptam auferat; ideoq; eorum vſus, probè gnara, maximam illorum curam gerit, cauetq; ne vlla ratione obtundantur. Hinc in inceſſu eoſdẽ intrò ſemper vertit, ac contrahit. Sic in ſaxoſa ingredi refugit, ne aciẽ eorũ vllo modo atterat. Et ſi fortè eam in petris agere, aut inſidere contingat, tum pelles occiſorum à ſe animantium, ne offendantur, pedibus ſubſternit. Tantopere de his ſolicita eſt, vt vbicunq; ſedens, niſi aut ſolem, aut prædam intueatur, vngues ſuos perpetuò inſpiciat, metuens ne nimium incuruentur. Si verò fortè hebetati fuerint, tùm roſtro acuit, aut ad lapides atterendo prædationi aptiores reddit. Accipitres prædam digitis adoriuntur, & capiunt, Aquilæ verò ſecundum quoſdam, poſteriore digito pedis eam feriunt prius, (vnde & à feriendo nomen Stoëſſar apud Germanos impoſitum) non tamen quamlibet impetunt; ſed eam dumtaxat, qua ſe credunt viribus eſſe ſuperiores. Sunt autem ad prædam apprehẽdendã admodum veloces ac dextræ, vnde ὀξυλαβὺς eas Græci vocarũt, ac ὀξυλάβειν ſtudium velociter qu.dpiam capeſſendi. *Raptam non protinus deferunt, ſed primo deponunt,*

Accipitres & Falcones quomodo uenentur.

Aquila cur Stoëſſar Germanis dicta.

deponunt, expertaq́; pondus tum demum abeunt, vt [a] Plinius refert. At Gaza, ex [b] Aristotele paulò aliter: *Rapta*, inquit, *non protinus ferunt, sed cùm corripuerint & sustulerint, deponunt, expertaq́; iam pondus requiescunt*. Iam quod occiderint, non eodem de loco statim deuorant, ne quis subitus hostis incursus incautas deprehendat, & præda liberè potiri prohibeat; sed exploratis prius ac refectis viribus, prædam in nidum, velut in castra, locumq́; tutum deuehunt. Cùm verò venationi sese accingunt, tum in alta rupe sedentes, & velut ex alta specula longè latèq́; prospectantes, prædam obseruant, vt scitè hoc ipsum quidam autor refert: Aquila in sublime elata, indeq́; cuncta despiciens, ibidem paulisper contabundo volatu penè eodem loco pendula, circumtuetur & quærit, quorsum potissimùm in prædam supernè sese ruat, fulminis vice. De cælo improuisa ac instar tormenti descendens, simul campis pecora, simul montibus feras, simul homines vrbibus, vno obtutu sub eodem impetu cernens, num rostro transfodiat, num vnguibus necet, vel Agnum incuriosum, vel Leporem meticulosum, vel quodcunq; ei sui plumatum vel lanatum fors obtulit. Leporem autem, vt tradit [c] Aristoteles, non statim rapit, sed expectat dum prodeat in plana, nec protinus de alto in terram descendit. Quod ideò facit, vt tutior sit ab insidijs. Rapit hos vt plurimùm anniculos, quorum vt & Agnorum pulpis, iuxta Oppianum maximè delectatur, [d] vnde Homerus:

[a] *Lib. 10. cap. 3.*
[b] *Lib. 9. Hist. c. 32.*
[c] *Lib. 9. Hist. c. 32.*
[d] *Iliad. χ.*

——ὥς αἰετὸς ὑψιπετήεις
Ὅς τ' εἶσιν πεδίονδε διὰ νεφέων ἐρεβεννῶν,
Ἁρπάξων ἢ ἄρν' ἀμαλὴν, ἢ πτῶκα λαγωόν, id est,
——velut Aquila altè volans,
Qua descendit in campum per nubes obscuras,
Raptura vel Agnam teneram, vel timidum Leporem.

Testudines terrestres, quibus etiam mirè afficitur, hac item ratione venari solet, eas non solùm in cibum, sed etiã in medicamentũ, (si fortè ægra est) expetit. Hæ igitur fœminæ in coitu supinæ iacent, quo peracto, cùm sese conuertere nequeant, tum Aquilis prędа & alijs animalibus relinquuntur. Menedemus, vt est apud [e] Diogenem Laertium in eius vita, Aquilam à testudine capi dicebat, prouerbiali scilicet dicterio: Non quòd res in se habeat veritatem, sed vt ostendat, fortes ab imbellibus nonnunquam interimi: sic Leporem à boue capi nostrates dictitant eodem ferè sensu, non quidem velocitate, sed astu: sic & Homerus Martem celerrimum à claudo Vulcano comprehensum scripsit; sunt autem Menedemi hæc verba:

[e] *Lib. 2. de vita Philosoph.*

Ἥλωκεν ἄρα καὶ πρὸς ἀδυνάτου ταχύς.
Καὶ πρὸς χελώνης αἰετὸς βραχεῖ χρόνῳ.
Deprehensus olim est ab impotenti celer.
Et tarda cepit testudo regem alitum.

Has autem raptas è sublimi iaciendo frangunt, vt [f] Plinius testatur: Nam unguibus complexa & ex alto locum speculata idoneum, eas in saxum aliquod demittit allidendas, vt hoc modo effracta testa, carne vesci posit. Quæ sors interemit Aeschylum poëtam, eius diei ruinam fatis, vt ferunt, prædictam, secura cæli fide cauentem. Sed fuit in hoc parum Aquilinis oculis Aquila, cùm ad huius albicantem caluariam, saxum esse rata, demittens testudinem, miserum illum occidit, vt vel ob hanc vnam causam optimo iure poëtis omnibus conueniat inuisam esse. Aues cæteras hoc ferè pacto persequitur. Sanè tam sublimis volat, vt sub se omnes alias despiciat volucres, quarum nulla cùm robore, tùm pondere, & impetu ei par esse potest. Quod si impreßionem primã frustra fecerit, ita vt petita Auis euadat celeritate, atq; inferior ictum euitet, siq; est ex genere non rapaci, puta Ardea, Anas aut Columba, tum abit libera, & periculum cum fuga, & metum cum spe commutat. Sin aliud genus Aquilarum fuerit, vbi eam pondere, atque impetu delatam uidet, tum viciſsim audet eam aggredi, cùm suæ celeritatis, tùm illius tarditatis cõscia, teste [g] Aeliano. Quod *à nobis* (ait [h] Scaliger) *in Petrocorys cõspectum ac obseruatum est accidisse. Nam Falco ab Aquila appetitus, cùm celeri dilapsione sese irruenti illi subtraxisset, collectis cum animo viribus, aliquot rotationibus redintegratis vltrò aggressus in fugam compulit* Vnde non semper superiorem esse, nec quauis præda à se petita potiri eam apparet: Nam & de Cyminde, de quo * Homerus: *χαλκίδα κικλήσκουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ κύμινδιν.* id est,

Chalcida Dij perhibent, homines dixere Cymindem:

licet victoriam, Cadmæam tamen & ipsi etiam victori exitialem reportat. Tam acriter enim cum ipsa pugnat, vt sæpius ambæ deferantur in terram, alis sibi mutuò implexæ, quo fit ut uiuæ in pastorum manus ambæ deueniant. Verùm hæc de hybride uidetur tradere Aristoteles, de qua proximè erat locutus, etsi Gaza eam uocem omisit, in Græco textu tamen reperitur. Vulpes etiam Aquilæ impetum supina excipit: Hoc & ipsa Aquila, Aeliano teste, cùm in pugna contra nescio quæ animalia succumbit, prȩstat: nam supinam se ad terram abijciens in hostem

[f] *Lib. 10. capit. 3.*
Aeschylus Poëta à testudine ab Aquila demissa interfectus.
[g] *Lib. 7. capit. 16.*
[h] *Exercitat. 231.*
Falco quãdoq; persequitur Aquilam.
* *Iliad. ξ.*
Accipitris nocturni pugna cũ Aquila.
Aquilę pugna contra quęda animalia.

ungues dirigit, quod cùm hoſtis præſtare non poſſit, in fugam facilè compellitur. Sed tamen Polypũ imbellem alioqui, & timidum nõ impunè, uti de Cyminde quoq; retulimus, capit, ut ex hac hiſtoria fiet palam, quam [i] Aelianus refert. *Cum in ſaxum non admodum è mari eminens, Polypus aliquando correpens aſcendiſſet, ibiq́ explicatis brachijs ſumma cum voluptate, quod frigida tempeſtas eſſet, à tepore ſolis caleſceret, neq́ ſanè in ſaxi colorem ſe vertiſſet (quod quidem ipſum cùm ad declinandas, tùm ad moliendas magis piſcibus inſidias facere ſolet:) Aquila acris & acuta in videndo, prædam non quidem ſibi futuram bonam paratam & promptam ſibi, & ſuis pullis perſpicuè cernens quanto potuit maximo alarum impetu in Polypum inſiluit. Sed & piſcis hic circumplicantibus Aquilam, & pertinaciter adhæreſcentibus cirris in profundum detraxit, & hoſtem capitaliſſimum ſimul interfecit: quæ quidem ceu Lupus hiãs, (vt eſt in prouerbio) inani ſpe deluſa deinde in mari mortua fluitabat.* Id ideo accidere exiſtimo, quòd alas quaſi loris quibuſdam vinctas explicare nequeat. Sed illud ſatis admirari nequeo, quod [k] Ambroſius Nolanus refert, Sturnorum conglomerantium turmam Aquilæ pauorem incutere, quo minus illis inuadat, aut rapiat, cuius verba, quòd inſolens quippiam narrent, hic libuit adijcere: *Spectante*, inquit, *Ferdinando rege Alphonſi primi filio fortè ſupra molem, ſtationemq́ Neapolitanam, ad turmam Sturnorum ingentem aduolauit Aquila, cuius præſentia perterriti Sturni, veluti ſigno dato, omnes quoad fieri potuit, ſibi hæſerunt volando, grexq́ omnis adeò compactus erat, vt Aquila nullo pacto auderet quenquam eorum inuadere. Quinetiam illi vnà atque arctim volantes ſemel atque iterum circumiêre ſub Aquila inſidiante, ac deinde recto volatu facto ſubfugerunt nemine eorum offenſo, nec illos etiam Aquila inſecuta eſt.* Quæ res, ſi apud alios, apud me fidem non habet. Audio tamen Aues aquaticas, ac Anates in primis viſa Aquila ſimul quoq; cõgregari in aqua, & in Aquilam demerſo capite aquam ſpargere, atque ita acceſſum prohibere. Feliciori ſanè ſucceſſu, quamuis maiori ingenio, & audacia, quàm viribus, Tauros in Cræta inuadit, [l] Aeliano atteſtante, *Interea cùm Taurus ſe abijcit ad paſtum, tum ex inſidijs Aquila in ceruicem inuolans, crebras illi, & acerrimas plagas roſtro infligit. Ille tanquam aſylo excitatus, primùm incenditur ad curſum, deinde, quà poteſt ſeſe in fugam confert. Quamdiu in plano & ſtabili loco fertur, ab Aquilæ moleſtia requieſcit; ea nimirum, quoad in planitiem excurrit, nihil illi exhibet negotij, ac quieta volans illum acerrimè obſeruat, quacunque ingreditur. Cùm illum proximè ad præcipitem locum ac decliuem acceſſiſſe videt, explicatis in orbem alis, illius oculos quatit, & ea quæ ante pedes ſunt, nihil illum prouidentem, vt magna præcipitem agit, laniatumq́ ventrem appetens, quantum eius cupiditas fert, nullo deinde negotio, præda potitur.* Simili ſolertia Ceruos quoque ingenti confidentia ac animoſitate adorta vincit. His enim, vt author eſt [m] Plinius *multum puluerem volutatu collectum inſidẽs ipſorum cornibus, excutit in oculos, eius ora pennis verberans, donec in rupes præcipitet. At acrior eſt cum Dracone pugna multoq́ magis anceps etiamſi in aëre, Hic Aquilæ conſectatur oua auiditate malefica, at illa ob hoc rapit vbicunq; viſum Draconem. Ille multiplici nexu alas ligat, ita ſe implicans, vt ſimul decidant.* Hãc pugnam [n] Nicander deſcribit his verbis: *In Drÿnum ſerpentem ſupramodum excandeſcit regia ales Aquila, ad viſum vbicunque Draconem confeſtim aduolans, & infeſto cum eo animo dimicans, quamprimùm in ſylua paſcentem conſpexerit, quandoquidem totos nidos deſertos fecerit, ſpoliarit, diruerit, vaſtauerit, atque cùm ipſius Aquilæ fœturas, tùm mitia oua lancinans. Enimuerò impetu quodam ex inopinato ſuperueniens, & Auem & Leporem leuem facilè Draco extrahit ex recens deprehendentis vnguibus, ex arbuſtis, & fruticibus, quibus abditus latebat, fortè fortuna proſiliens: ſed is malum declinat. Ibi tum pro conuiuio acriter decertatur. Interim Lepus ſeſe in fugam dat. Sed hinc inde volantem alitem nequicquam inſequitur in ſpiram contractus, oculosq́ in Aquilam retorquens ſuſpicit, quod in ſublime elatam attingere non poſſit.* Hanc deſcriptionem ſeu pugnæ hiſtoriam, idem carmine reddidit non inuenuſto:

Prouocat hunc vero fuluus Iouis ales ab æthra,
Plumea colla tumens, ſi quando in valle repertum
Paſcentem videat. Namque hic populatur vbiq́
Nidorum pullos, diffringens dentibus oua.
Aſt Aquilam, rapuit Leporem cùm aut vnguibus hædum
Forte Draco ſurgens denſo de ceſpite, præda
Nudat. & hæc volitans, dapibus pro lurida pugnat:
Hic ſequitur fruſtrà deluſus præpete curſu,
Contorquens orbes ac toruo lumine cernens.

Idem certamen [o] Homerus ita depingit:

Auis enim ipſis venit tranſire promptis,
Aquila altè volans ſiniſtrorſum populum impediens
Cruentum Draconem ferens vnguibus magnum
Viuum adhuc palpitantem, & nondum oblitus eſt pugnæ:
Incidit enim ipſam tenentem in pectore circa ingulum
Reuolutus retro, hæc à ſe miſit humum

Dolens

[i] *Lib. 7. capit. 11.*
Polypus Aquilã in mare detraxit, & interfecit.
Lupus hians prouerb.
[k] *Lib. Proble. 314.*
Anates quomodo acceſſum Aquilæ prohibeant.
[l] *Lib. 2. capit. 39.*
Aquilę pugna cum Tauris.
Aquilæ pugna cum Ceruis.
[m] *Lib. 10. cap. 4.*
Draconis pugna cum Aquila.
In Dryinũ excãdeſcit Aquila.
[n] *In Theriacis.*
[o] *Iliad. M.*

Dolens doloribus, media autem in deijcit multitudine,
Ipsa autem clangens volanit flatibus venti.

Et [p] Cicero: [p] Lib. 1. de Diuinat.

Hic Iouis altisoni subitò pennata satelles,
Arboris è trunco serpentis saucia morsu,
Subbigit ipsa feris transfigens vnguibus anguem
Semianimum, & varia grauiter ceruice micantem.
Quem se intorquentem lanians, rostroq. cruentans.
Iam satiata animos, iam duras vlta dolores
Abijcit efflantem, & laceratum affigit in vnda,
Seq. obitu à solis nitidos conuertit ad ortus.

Hosq; imitatus [q] Vergilius: [q] Lib. 11. Aeneid.

Vtq. volans alte raptum, cùm fulua Draconem
Fert Aquila, implicuitq. pedes, atque vnguibus hæsit,
Saucius at serpens sinuosa volumina versat,
Arrectisq. horret squammis, & sibilat ore,
Arduus insurgens, illa haud minus vrget adunco
Luctantem rostro, simul æthera verberat alis.

Naso [r] idem asserit: [r] Li. 4. Metamorph.

Vtq. Iouis præpes vacuo cùm vidit in arua
Præbentem Phœbo liuentia terga Draconem,
Occupat aduersum, neu sæua retorqueat ora,
Squammigeris auidos figit Ceruicibus vngues.

Vbi Poëta Aquilæ astum in opugnando Dracone optimè describit, quem imitatus uidetur noster [s] Ludouicus Ariostus Rogerium Aquilæ comparans, cuius uersus propter uenustatem, non possum præterire: [s] Cant. 10. Stan. 103.

Come d'alto venendo Aquila suole,
Ch'errar fra l'erbe visto habbia la biscia:
O che stia sopra vn nudo sasso al sole,
Doue le spoglie d'oro abbella, e liscia;
Non assalir da quel lato la vuole,
Onde la velenosa soffia, e striscia;
Ma da tergo la adugna, e batte i vanni,
Perche non le si volga, e non l'azzanni.

Item rursus [t] Ouidius in fabula Salmacis, & Hermaphroditi: [t] Metamorphos. 4.

Implicat vt serpens, quàm regia sustinet ales
Sublimemq. rapit pendens caput illa pedesq.
Alligat, & cauda spatiantes implicat alas.

Albertus hanc Aquilæ cum Dracone pugnam negare velle videtur, vbi scribit. *Aristoteles videtur dicere Vulturem cum Dracone pugnare, quod falsum est.* Imo potius Aristotelem hoc scripsisse falsum est, sed Auicenna aut huius interpres Vulturem cum Aquila sæpe confundit. Addit Albertus: *Non omnis quoque Aquila cum Dracone pugnat. Sed quoddam Aquilæ genus esse paruum, quod venetur Serpentem quendam, qui generali nomine Draco appellatur.* Verùm qua ratione fultus ipse tantorum virorum authoritati refragari audeat, equidem non video, præsertim cùm ipsemet alio loco, velut sui oblitus, dicat: *Aquila etiam cùm tyro* (id est vipera) *& Dracone pugnat pro animalibus quæ aliquando venantur, dum alter alteri prædam eripere conatur.* Sanè paruum illum quem ipse Draconem communi vocabulo dici affirmat, Serpentem, animalia venari non est verisimile.

Draco Alberti. Aquilæ pugna cum Vipera, & Dracone.

ANTI-

ANTIPATHIA.

IAM verò internecino odio ſe mutuò proſequi Aquilam & Draconem, ex dictis facilè eſt colligere, ob innatũ ſine dubio & contrarium quẽdam animi affectum, quem Antipathiam vocant Philoſophi. Qualem in plureis alias gerere Aquilam animanteis in ſequentibus latiùs declarabimus. Quamuis Draconem odiſſe videtur propter victum: Nã Serpentibus veſcitur Aquila. Huiuſmodi ei diſsidium ac inimicitia cum Oloribus intercedit, qui authore [a] Ariſtotele, Aquilam repugnantes vincunt, ſi pugnam cœperint: ipſi autem nũquam niſi prouocati, inferunt pugnam. Idem [b] Athenæus refert ex eodem Ariſtotele, ſed in numero ſingulari. Verùm hic in numero multitudinis Cycnos Aquilam ſuperare ſcribit. Hoc quidem eſt veriſimile, ſi Cycni plures cùm ſint Aues gregariæ, Aquilam vnam aggrediantur. Sin verò aliquando vnicum Cycnum ab alijs ſemotum repererit Aquila, non eſt mirum, ſi eum uincit, quod [c] Ariſtoteles alibi teſtatur, cùm ait. *Cum Aquila pugnat Olor, nutritq́; eam ſapius.* Vbi pro (nutrit) malè quidam (uincit) legunt. Hanc rem Albertus confirmat; *Si quæ* (inquiens) *Auium rapacium, vt Vultur aut Aquila Cycnos adorta fuerint, acriter ſe tutantur, ipſi tamen nunquam pugnæ authores, aliàs vincunt, aliàs ſuccumbunt. Aliquando inſpectantibus nobis cum multis alijs amicis Aquila & Olor inuicem conflixerunt, vterq; in aërem euectus adeò ſublimis, vt neutrum viſu aſſequeremur. Poſt duas horas vterq; delapſus, Aquilam Cycno ſuperiorem animaduertimus, quæ famulo noſtro, vt Olorem caperet, accurrente, fuga arrepta auolauit.* De hac pugna [d] Statius:

Aquilæ cũ Oloribus pugna.
[a] 9. Hiſtor. cap. 12.
[b] Lib. 9. deipnoſoph. capit. 16.
[c] Lib. 9. Hiſtor. cap. 1.
[d] Li. 3. Thebaid.

——Clara regione profundi
Aeteris innumeri ſtatuerunt agmina Cycni,
Siue hos Strymonia Boreas eiecit ab arcto,
Seu fœcunda refert placidi clementia Nili:
Fixerunt curſus, hac rere in imagine Thebas.
Nam ſeſe immoti gyro, atque in pace ſilentes,
Cen muris, valloq́; tenent, ſed fortior ecce
Aduentat per inane cohors, ſeptem ordine fuluo
Armigeras ſummi Iouis exultante caterua
Intuor, Inachij ſint hi tibi (concipe) reges.
Inuaſere globum niuei gregis, vncaq́; pandunt
Cædibus ora nouis, & ſtrictis vnguibus inſtant,
Cernis inexperto rorantes ſanguine ventos?
Et plumis ſtillare diem? &c.

[e] Lib. 8. Thebaid.

Et [e] rurſus: *——Nec ſegnius ardens*
Accurrit niueo quàm flammiger Ales Olori
Imminet, & magna trepidum circumligat vmbra.

[f] Lib. Thebaid. c. 9.

Et [f] rurſus: *——Vtq́; feri victorem fulminis albus,*
Cùm ſuprà reſpexit Olor, cupit hiſcere ripam
Strymonos, & trepidas in pectora contrahit alas.

Nec temere hiſcere ripam Poëta dixit, nempe vt ſe ſubmergat & fugiat Aquilam. Mirum ſanè (vt inquit) [g] Oppianus ab ea vinci ſæpenumero, ac ſuperari tam pugnacem beluam. Eſt enim, teſte Ariſtotele, referẽte [h] Athenæo, Cycnus fœcundus & pugnax. Nam mutuò pugnãtes interficiuntur. Beroaldus capitalem quorundam inter ſe inimicitiam exprimere volens, ab his volucribus exemplo petito, ſic ait:

[g] Lib. 5. de piſcibus.
[h] Li. 9. Dipnoſophiſt. capit. 16.

Vtque Aquilam Cycnus, Congrum Murena, Camelum
Odit Equus, &c.

Eodem modo Aquila cum Auicula Trochilo, cui & ſenatoris, & regis nomen eſt, pugnare fertur, [i] ut Philoſophus tradit, ideoq́; cum ea diſſidet, ſi credimus, quoniam Rex appellatur Auium. Quare vt regni affectatorum extremo perſequitur odio, quanquam non is eſt hoſtis, cuius vires metuit Aquila. Nam Trochilus imbecillis eſt & fugax, ſolertia tamen & ingenio prẹditus, fruticetis & cauis abdit ſeſe, vt à potentiore facilè capi nequeat. Hinc [k] Baptiſta Mantuanus, aliquid à primo ſuo inſtituto mutatum deſignare volens, ita à ſimilitudine ab harum natura ducta, ait:

Aquilæ & Trochili pugna.
[i] Lib. de Hiſt. anim. 9. cap. 11.
[k] Tom. 3. lib. 5. Alph.

Non Cycnus infeſta Aquilæ, diſcordia nulla eſt
Cum Trochilo, licet hic faſtus, nomenq́; ſuperbum

Regis

Regis & immeritos Aquila indignetur honores.

Nec cum Gruibus eis ſatis conuenit. Hæ tamen ab illis ſolertia & ingenio ſuperantur. Etenim cùm Grues è Cilicia migrantes, montem Taurum Aquilis plenum parant tranſmittere, quibuſdam lapillis, quò vocem cohibeant, in os ſumptis noctu tacitè tranſuolant, atq; ita deceptis Aquilis tutò traijciunt. At cùm ſe ab Aquila impeti perſpiciunt, in orbem conſiſtunt, & contractæ in ſinum, & tanquam acie inſtructa ſpeciem pugnæ oſtendunt; quare Aquila regreditur. Idem Anſeres ab Aquila ſibi metuentes cùm Taurum traijciunt, facere teſtatur Plutarchus[l] & ex eo Ammianus Marcellinus. Pugnat & cum Ardeolis Aquila, vt ex [m] Ariſtotele diſcimus. Nam hæ Aues vnguibus fretæ non verentur eam adoriri, & tam acriter dimicare, vt in conflictu ſæpe moriantur. Cum Ciconia frequenter dimicandi cauſam habet, quòd vna comedat oua alterius, Ciconia Aquilam (vt vult Albertus) potiſſimùm inſequitur tempore pullorum, & ſi ſola non ſufficit, plures alias ſibi adhibet pugnæ ſocias. Hæc roſtri mucrone multùm valet. Eandem ob cauſam ſummo odio perſequitur Sittam & Subin, quòd & hæ Aues Aquilarum oua frangant. Hoc etiam de Scarabæo in fabulis referetur. Bellum & inimicitiam haud leuem gerit cum eo Accipitrum genere, quem Hierofalconem, item cũ eo quem Falconem montanum vocant. Hic Aquilam magnitudine, moleq; corporis haud inferior, prælio aliquando ſternit. Vulturem veluti edacitatis æmulum, & homotechnum odit maximopere, de quo [n] Q. Calaber. *Et imbellibus*, inquit, *Vulturibus ſimiles gradum ſiſtere non audebunt, quos in fugam egit Aquila omnium Auium præſtantiſſima, cùm in montibus greges à Lupis deiectos dilacerant.* Rapaces omnes, vt carniuoras, inimicas habet, eas capit aliquando, maximè cùm videt geſtare lora pedum, id cibi aliquid eſſe exiſtimans. Alioqui in deſerto, vbi & feræ ſunt, & ſine loris, eas non ſolet aggredi. Quare vt hoc periculum euitetur, non niſi ademptis loris tam Aquila, quàm alia ex rapacibus cicurata in prædam emittenda eſt. Denique omnes in vniuerſum Aues tam rapaces quàm non rapaces Aquilam extimeſcunt, adeo vt illa, qua eam aut viderint, aut audierint die, ad prædam non auſint prodire, vt Plinius tradit; ita vti & Draco ipſe clãgorem Aquilæ audiens, terrore perculſus intra latebras ſuas mox mox ſe abſcondat. Rectè igitur Ariſtoteles Aquilam dicit nullum habere animal amicum, plurima inimica. Quidam, inter quos Albertus, non verentur dicere, omnia. Neque tamen ideò ſtatim exiſtimandum eſt inter ipſam, & omnia ea, quæ perſequitur animantia, Antipathiam quandam eſſe propriam, nempe innatum illud, & maximè occultum odium, quo percita omnibus æquè animalibus bellum indicat, & non potius euidente aliqua cauſa ducta ac incitata, vt cùm —*pedibus prædator aduncis*

Depoſuit nido Leporem Iouis ales, vt ait [o] Ouidius: aut cùm vt [p] Valerius Flaccus;

—altum Iouis armiger æthra
Aduenit, & validis fixam abripit vnguibus Agnam:

denique quamuis aliam

Venatrix prædam roſtro meditatur adunco
Alituum regina.

Nam non magis ea odiſſe dicitur, quàm Gallus hordei, aut frumenti granum, Pyrrhocorax panem, Picus uermem, Canis Leporem, Vulpes Gallinam, aut homo Turdũ & Perdicem: quæ nihilominus omni ſtudio conſectatur, non vt tãquam de hoſte mortuo gaudeat: verùm ut uoluptatem ex ſimili præda ſtimulata fame & cibum capiat, huius rei argumentum ſatis manifeſtum eſt, quòd omnia occiſa comedat. Probat hoc cùm natura eius, ſi ullius alterius Auis, maximè ſanè rapax, tùm vniuerſalis omnium, præſertim eorum, quæ uincere poteſt, perſequutio. Nam & Rex dicitur Auium, non quòd verum imperandi modum imitetur, ſed potius à uiolentia, & tyrannide, qua omnibus dominatur, dum omnes opprimit, dum deuorat, dum omnibus hoſtis omnes habet pro hoſtibus. Non iuerim tamen inficias ſibi cum quibuſdam Antipathiam & internecinum intercedere odium, ſed cum paucis admodum, nempe cum Dracone, cum Olore, cum Cyminde, cum Subi &c. Ad antipathiam illud quoque procul dubio eſt referendum, quòd quæ ſerpentibus impunè veſcitur, & à Dracone uictrix illæſa abit, innoxio homini ſymphyto interimitur, quod [q] Aelianus ſcriptum reliquit. Denique nulla re tam liquidò Aquilas à multis Auibus naturali quodam diſſidio diſtare patet, quàm eo, quod quidam referunt, ſi modò uerum eſt, nempe quòd non modò præſentem & uiuentem, ceu reginam cæteræ Aues & multa alia etiam animantia extimeſcant: uerùm quòd & pennæ eiuſdem, quaſi deriuata quadam odij illius parte in partes exanimes cum alijs præſertim Anſerum, aut Columbarum pennis communem ſocietatem haud quaquam ferant, ſed ipſæ incorruptæ atque integræ, alias ſibi admixtas corrumpant, quod in pharetris probaſſe aſſerunt. Quibuſdam tamen aliter uiſum eſt, qui dicunt idem accidere etiam non coniunctis, & ſeorſim aſſeruatis utriuſq; pennis. Sicciorum enim animalium partes ſicciores, & minus excrementitias eſſe, atq; ideò diuturniores;

Cum Gruibus nõ cõuenit Aquilæ.
Grues quo modo contra Aquilas ſe defendant.
Anſeres quomodo ab Aquilis ſe defendant.
[l] *Tom. 2. li. de Garrulitate.*
Aquilæ pugna cũ Ardeolis.
[m] *Lib. 9. Hiſtor. c. 1.*
Aquilæ pugna cũ Ciconia.
Aquila cur Sittæ & Subi infeſta.
Aquila cũ quibus Accipitribus pugnet.
Aquila cur Vulturem oderit.
[n] *Lib. 3. Paralipom.*
Omnes Aues Aquilã timent.
Aquilã non ex odio omnia perſequi animalia.
[o] *Li. 6. Metamorph.*
[p] *Lib. 1. Argon.*
Aquila cur rex dicatur.
Aquilæ antipathia cũ Symphito herba.
[q] *Lib. 6. capit. 46. de Anim.*
Pennarum Aquilæ antipathia cũ alijs pẽnis.

res; è contra verò humidiorum. Syluestria autem omnia mansuetis ficciora sunt, cùm quòd exerceantur ampliùs, tùm quòd pabulo ficciore & minus copioso fruantur. Non desunt, qui contrarium asserunt, scilicet quòd, quia carnes, quàm fruges sint humidiores, ideo non potu opus sit, quibus victus est è carnibus. Verùm vtcunq; ea res se habeat, certum est Aquilæ naturam calidam esse, & siccam admodum, ideoq; corporis partes densas, duras, & corruptioni minus obnoxias. Albertus quidem profitetur, pennas plures Anserinas ab vna Aquilina consumptas, sese expertum esse. Sed si naturâ citius pereunt Anserinæ, neque verè aut propriè ab Aquilinis eas deuorari, ac interteri dicemus, nec occulto aliquo, ac ingenito dissidio seu antipathiæ id attribuemus. Experiri poterunt curiosi, Anserinis pennis alijs seorsim sepositis, alijs cum Aquilinis commixtis, vt videant pariter, nunquid hæ vel illæ priores contabescât.

Temperies Aquilæ.

DE MORBIS AQVILÆ.

PAVCISSIMIS Aquila morbis obnoxia est. Horũ præcipui sunt, visus hebetudo, pennarum casus, & rostri nimia aduncitas, quę extremo iam senio victum impedit. Vnde rectè [a] Plinius non ægritudine, sed fame Aquilas ait oppetere, in tantum superiore accrescente rostro, vt aduncitas aperiri nequeat. Quòd verò hæc ægra medicata ad iuuentam redeat, authores vno consensu produnt; & [b] Io. Baptista Porta eã ob causam ad cutis hominis mutationem eam prodesse asserit. At de modo alij aliter sentiunt. Mihi quidem nulla ratio tam probabilis huius mutationis esse videtur, quàm quæ de mutatione pennarum intelligitur. Videntur enim Aues, quæ pennas mutarunt, quod vt plurimùm faciunt rapaces, vt in Aquilis & Accipitribus præsertim obseruare licet, renouari ac velut senecta deposita reiuuenescere. Quam quidem sententiam varijs Sacræ scripturæ locis confirmare licet. In primis verò illo [c] Micheæ Prophetæ, *Dilata caluitium tuum sicut Aquila*. Item altero [d] Dauidis vbi ait: *Renouabitur vt Aquilæ, iuuentus tua*. Ita sanè etiam Serpentes quotannis reuirescere dicuntur, cùm leberidem, id est, pellem veterem, quam inde & spolium & senectam, nec non exuuium vocant, exuerit. [e] Diuus verò Hieronymus, iuuentutis in Aquila renouationem hoc pacto describit: *Aquilæ vbi consenuerint, grauantur penna, & oculi: Quærit illa fontem, erigitq́ pennas, calorem in se colligit; eo modo sanantur oculi, in fontem se ter mergit, atque ad iuuentam redit*, vnde in [f] Psalmo. *Renouabitur vt Aquila iuuentus tua*. In eundem hunc locum [g] D. Augustinus scribens, multò aliter id recenset, *Dicitur Aquila cùm senectute corporis pressa fuerit, crescentis rostri immoderatione os aperire, & cibum capere non posse. Itaque modo quodam naturali in mensura quasi reparanda iuuentutis, Aquila dicitur collidere ad petram ipsum quasi labium superius, quo nimis crescente, edendi aditus clauditur, atque ita caret prioris rostri onere, quo cibus impediebatur, accedit ad cibum, & omnia reparantur, erit post senectutem tanquam iuuenis Aquila, redit vigor omnium membrorum, nitor plumarum, gubernacula pennarum, volat excelsa, sicut antea; fit in ea quodam resurrectio*. Quòd autem supra modum vnguium, & rostri redunci vitium ad saxa illidendo emendet, & verum, & re ipsa compertum esse testatur Albertus Magnus. Rabbi Rahadias, teste [h] Rabbi Dauid, historiam Aquilæ reuirescentis ita refert: *Quolibet decennio ad centum annos vsque ignem elementarem petit, cuius calore supra modum accensa, in mare sese dat præcipitem, sicq́ renouat, pluma noua repullulant. Centesimo verò anno, cùm id tentet facere, destituitur viribus, quare cum è mari præcipitata resurgere nequeat, ita tandem emoritur*. Alij hanc rem ita referunt. Cùm senecta grauatur, super nubes, quàm potest, volat sublimius; vnde Solis calore hebetudo, & caligo oculorum consumitur. ipsa mox impetu facto in ipso adhuc caloris feruore, aquis frigidissimis tertiò immergitur, atque inde resurgens, statim nidum petit, vbi inter pullos iam capturæ aptos quadam quasi febre correpta, eum sudore quodam plumas exuit, à quibus donec pennas, plumasq; resumpserit, sedulò fouetur, & pascitur. Etenim naturalis στοργὴ, & erga parentes pietas, quam non minimam inseuisse naturam brutis conspicimus, in Aquila præcipua est, ac singularis; sicuti & in Ciconia, quæ parentes senio iam confectos, ac si ipsi pulli essent, educare, & nutrire solet, non ingrata acceptorum beneficiorum memoria. Cùm enim senes iam effœtæ viribus rapinas ampliùs exercere nequeant; itaq; à iuuenibus, ijsq; maximè rapacibus, & robustis auxilium petere coguntur. Hoc Epicrates apud [i] Athenæum his versibus, quibus in Laidem meretricem iam anum ludit, aptè admodum expressit:

> —— *Mihi videtur id perpessa, quod*
> *Solent Aquilæ, nanq; hæ iuuenes cùm sunt, Oues,*
> *Leporesq́ carpunt arduis ex montibus,*

Tulêre

[a] Li. 10. c. 3.
[b] Li. 5. Phyfog. c. 13.
Aquila quo modo sene ctam exuat.
[c] Cap. prim.
[d] Psal. 102.
Serpentes senectam exuunt.
[e] Tom. 4. in Commẽt. in Esaiam.
[f] Psal. 102.
[g] In eodem Psalm.
[h] In Comment. c. 41. Esaia.
Ciconiæ amor erga pullos suos.
[i] Li. 13. Dipnosoph. c. 10

Tulêre ſublimes quos pedum robore.
Vbi ſenecta mox grauis compreſſerit,
Iuuenes volantes quæritant acta fame.

Ad eundem ferè modum, quo diximus,[k] Albertus ex Ioracho, & Adelino authoribus ſenem Aquilam recreari iuuenta reſumpta refert, licet eius rei periculum feciſſe neget, cùm ait: *Dicunt ſenem Aquilam eo tempore, quo pulli iam adulti volare poſſunt: ſicubi deprehendat fontem clarum, & latè ſcaturientem, rectè ſupra illum in ſublime efferri, vſque ad tertiam aëris regionem, quem in Meteoris æſtum vocauimus, vbi cùm incaluerit, ita vt ferè exuri videatur, ſubitò demiſſis, retractiſq; alis in fontem frigidum illabi, vt à frigiditate forinſecus adſtringente, calor internus augeatur: tum fonte relicto ad nidũ ſuum non procul diſtantem aduolare, & inter alas pullorum tectam reſolui in ſudorem; & ſic eum veteribus pennis ſenectam exuere, induiq; nouis; interea verò dum renata fuerint, nutriri præda pullorum. Ad hæc non habeo, quod dicam, niſi mirabilia naturæ eſſe multa: in duabus quidem Aquilis, quæ apud nos alebantur, nihil huiuſmodi obſeruaui; erant enim illæ cicures, & od modum aliarum Auium rapacium mutabantur.* Hoc enimuerò Accipitri in genere tribuitur, vt annoſus iam ſpirante Auſtro Solis radijs alas oppandat, vt tepente aura pori cutis aperiantur, pennæq; relaxatæ veteres, excuſſæ excidant, nouis ſuccedentibus. Quod ipſum ſanè ſacræ literæ diſertè teſtantur ore[l] Iobi dicentis: *Nunquid* (ò Deus) *per ſapientiam tuam plumeſcet Accipiter, expandens alas ſuas ad Auſtrum?* Præterea quemadmodum domeſticus Accipiter, cui, vt pennis veteribus exutis nouæ ſuccreſcant, in loculum quendam, ſeu ædiculam recluſo, ſi quid cibi venenoſi exhibeamus, vt ſerpentis carnem, citius, ac facilius renouatur (Nam Tyrorum vſu, ex quibus antidotum illud præſtantiſſimum Theriaca conficitur, Elephanticis, Leproſis, alijsq; cutaneis vitijs deturpatis priſtinus decor,[m] Galeno teſte, reſtituitur) ita etiam Aquilę ſerpentum paſtum, quo delectari ſolet, ad plumeſcendum denuò, priſtinumq; nitorem recuperandum, haud parum conferre, non temere quiſpiam exiſtimare poſſit. Vnde hæc tria, nempe flatum Auſtri, & Solis radios (addunt quidam, calorem motu, & agitatione corporis, dum ſublimi is volat, comparatum) vim denique veneni ad reparandas vires, ac iuuentam inducendam plurimùm facere veriſimile eſt. Verùm, vt ſerpentum eſus hac in parte Aquilæ ſalubris eſt, ita idem cauſa eſt incommodi illius, quod in viſu perpetitur. Nam in tanta virium & annorum iactura haud facilè poteſt illam, quam antè iuuenis adhuc digerebat, cruditatem concoquere; vnde craſſis uaporibus ad caput elatis oculos ſuffundi contingit, cui affectui, ſolari lumine ex præſcripto naturæ, eo, quo ſuprà retulimus, modo mederi ſolet. Verùm ſenio decrepitis iam ſuperius roſtrum vſque adeo recuruatur, ut tandem fame pereat. Hinc fabula fidem inuenit, quæ id ideò accidiſſe ait Aquilæ, quòd olim cùm homo eſſet, hoſpiti iniuriam fecerit. Idem ex Ariſtotele Aelianus paulò aliter refert: Latio fuit, qui in Aquilam mutatus, vncis vnguibus uidetur. Hic in ſenecta, roſtro eius ob nimiam aduncitatem reddito inutili, hanc pœnam, famem ſcilicet ob vitam, dum homo eſſet, crudeliter peractam ſubit, & inſuper Scarabeorum odium. In ſenecta ergò cùm cibum vorare nequit, ſorbere cogitur, vnde natum prouerbium, *Aquilæ ſenectus*, in ſenes bibaces exprobratio, quippe quòd amiſſa edendi facultate, edentuli humorem aſſiduè ſorbillent, & uitam pertenui illa ope aliquandiu protrahãt. Hinc[n] Terentius: *Viſa verò eſt, quod dici ſolet, Aquilæ ſenectus*. Verba ſunt Syri adulantis hero, quod ſtrenuè bibiſſet pridie in conuiuio. Peculiaris enim ſenibus eſt bibacitas, & uinoſior ſenilis ætas: nam uinum minuit ſenectutis moleſtiam, eiusq; ſiccitatem, & frigiditatem humiditate, ac caliditate temperat. Hinc Plato iuuenibus nullum, uiris moderatum, ſenibus largiorem uini uſum concedit. Et ſanè uinum lac ſenum vulgò eſt, & dicitur. Dicitur etiam idem prouerbiũ alio paulò ſenſu de his, qui in ſenecta meliores ſunt, non quidem ſponte, quia nolint, ſed quia ob ætatem inepti praua agere nequeant, uti tum uictum uitæq; conditionem mutant Aquilæ ob roſtri incuruationem innocentiores. Solet & iſtæc dici parœmia *Aquila ſenecta, Corydi iuuenta* de uiridi, & cruda ſenecta; quæ aliquorum ignauæ iuuentæ præſtat. Nam Aquila anus præſtat Corydo auiculæ etiam ætate integra. Huius ſententiæ ſunt illa ſapientis Græci:

Illa ſenectus gratior, quæ parilis iuuenta,
Illa iuuentus grauior, quæ ſimilis ſenecta.

Eſt autem notandum, quòd[o] Aelianus, ubi faſcinãtium oculos etiam beſtias etſi omnis rationis expertes, arcana ac mirabili quadam ui cauere ſcribit; Aquilam quoque gentili ſuo lapide ętite contra faſcinationem ſe tueri teſtatur. Pręter hos, quos recenſuimus affectus, quidam phtyriaſi quoque, ſeu pediculari morbo Aquilas quandoque infeſtari ſcribunt, hac fortaſſe de cauſa, quia pulueratrices nõ ſunt, quemadmodum Perdices, Gallinę, Phaſiani &c. quę eidem alioqui malo obnoxię in puluere uolutatę ſibi medentur. Quandoquidem uerò iam Aquilam ad extremum ſenium, imò ad ultimam uitę metam perduximus, ut quemadmodum ipſa ſua uita, ita &

[k] *Lib. 23. de Animal. c. de Aquila.*

Accipiter pẽnas quomodo mutet.

[l] *Cap. 39.*

Theriacæ vis.

[m] *De Theriaca ad Piſonem.*

Aquilæ uiſus quomodo corrumpatur.

Aquilæ roſtri curuitas quã noxã inferat.

Aquilæ Senectus ꝓuerbium.

[n] *In Heauton.*

Vinum ſenibus maxime confert.

[o] *Lib. 1. ca. 35. de Animal.*

Pedicularis morbus Aquilæ.

ita & nos quoque eius enarratione defuncturi, extremam manum imponamus, colophonis vice hoſce verſus ignoti cuiuſdam Poetæ, qui capita ſumma totius Aquilinæ vitæ complectuntur, memoriæ cauſa adijcere libuit:

Aquilinæ vitæ breuis deſcriptio.

Alta volat, manet in petris, roſtrum terit, eſt rex,
Venatur, ieiunat, habet gemmam, rota Solis
Sola probat pullos, lambit, fonte innouat alas,
Fulua, videns vngues, piſces, prædasq; clangit,

HISTORICA.

CVM ea, quæ de Aquila ſparſim, & apud diuerſos authores leguntur, hiſce quæ hactenus de natura eius ac indole, totiusq; vitæ ratione dicta ſunt, tam arcto vinculo colligentur, vt commodè ab his diuelli nequeant, quippe quæ vel potiſſimùm Aquilæ ingenium, mores, eiusq; ingenuitas, ac naturales affectiones oſtendant. Itaque hiſtorica quædam hoc loco ſubnectere non ab re nobis viſum fuit. Sunt autem pleraque huiuſmodi, vt ſingularem quendam affectum pietatis, ac amoris erga hominem, vt vel in beneficio collocando benignos, vel pro accepto ſeſe gratos declarent. Ex quibus ſanè quanta ipſi cum reliquis animalibus antipathia eſt, tantam è conuerſo cum homine ſympathiam intercedere conſtat. Gratitudinis præclaræ illud eſt, quod referunt in Seſto educatam à virgine Aquilam, eamq; libertate donatam, hanc duplicis beneficij gratiam retuliſſe, primò ut Aues, mox etiam vt venatus virgini aggereret. Quid? quòd cùm virginem diem obijſſe, iamq; rogum exurendæ extructum vidiſſet, in accenſam pyram ſeſe iniecit, & ſimul conflagrauit, quippe quæ pari fato interire, quàm altrici dominæ ſuperuiuere ſatius habuerit. Hanc ob cauſam incolæ, quod vocant Heroum, in eo loco fecerunt, appellatum Iouis, & Virginis, quoniam illi Deo ales adſcribitur. Si quis tamen à veritate hoc alienum putet, [a] Plinium huius rei authorem mendacij inſimulet, per me licet, penes quem fidem eius rei eſſe volo. Simile eſt, quod de Aquila Pyrrhi Epirotarum regis alumna narratur. Hæc affectũ erga dominum demonſtrãs, gaudebat ſi quis fortè dixiſſet Pyrrhus, quaſi ad nomen altoris auditum geſtiens. Hæc eadem mortuo domino ab omni cibo prorſus abſtinẽs inediâ ſemet confecit. Ptolomæum Soterem Arſinoæ filium ferunt Macedones expoſitum, & ab Aquila nutritum. Hæc ſublimis ſuper infantem extenſis alis, & æſtum ſolis & pluuiam auertebat, Aues gregales arcebat, & Coturnicum ſanguine tanquam lacte infantem alebat, vt Suidas in Lago teſtatur. Ariſtomenem quoque ſcribit [b] Pauſanias miro ab Aquila modo è Ceade (ſic altè dehiſcentem foueam uocabant) liberatum, cuius rei hiſtoria, cùm inſolens ſit, ac relatu iucunda, non pigebit authoris hic verba referre: *Ariſtomenem qui ſæpè aliàs, idem & tunc Deus ſeruauit: cuius qui res geſtas magnificentius extollunt, aduolaſſe Aquilam dicunt, qua cadentis corpus paſſis alis ſubiens, ita illum liberauerit, vt omni ex parte illæſus ad eius barathri ima delatus fuerit: Fato certè neſcio quo exitus ei è tetro illo hiatu monſtratus eſt. Nam cùm in imo iam ſpecu conſtitiſſet, veſte obualutus decubuit, extremam, quam proximè adeſſe putabat, vitæ horam expectans. Triduum erat ibi iam commoratus, cùm audito ſtrepitu quodam retecta facie per ſubluſtres tenebras Vulpem vidit cadauera appetentem. Cogitans itaque per oſtiolum omnino aliquod beſtiam illuc penetraſſe, vt ea quantiſper propius accederet, operiebatur: Id cùm, vti volebat, acceſſiſſet, feram manu altera comprehendit, altera, quoties ſe illa conuertiſſet, manu, chlamydem mordicus prenſandam obijciebat, & currentem quidem, qua ſe via dabat, curſu conſequebatur; trahendum verò ſe belua per inuia præbebat. Vidit poſtremò cuniculum nihilo ampliorem, quàm vnde poſſet Vulpes euadere, per quem luminis ſe aliquid oſtendebat, per illum quadrupes, vt primum dimiſit eam quaſi manumiſſam Ariſtomenes, luſtrum ſuum repetijt. At ille anguſtam illam & minimè peruiam cauernulam manibus aperiens intrans ad ſuos tandem euaſit. Fuit eius fortuna, cùm captus eſt, mira & inopinata; maior enim viri ſpiritus erat, maior ex rerum geſtarum magnitudine audacia, quàm vt quiſquam capi illum poſſe ſperare debuerit, ſed nihil fuit admirabilius, nullum certius præſtantiæ huiuſce argumentum, quàm quòd è Ceada elabi potuerit.* Quam ſanè ſalutem Aquilæ debebat; nunquam enim Vulpeculæ beneficio euaſurus fuiſſet, niſi in medio lapſu ab Aquila ſuſtentatus placidè ad ima conſediſſet, alioquin in mille fruſta abiturus.

Aquilæ in virginẽ mirus amor.

[a] *Li. 10. c. 5*

Aquila Pyrrhi nominis amans.

Ptolomæus Soter ab Aquila nutritus.

[b] *Lib. 4.*

Ariſtomenes quomodo liberatus ab Aquila.

Sed quoniam in Aquilæ benignitatem incidimus, minimè omittẽdum eſt, quod apud [c] Plutarchum legitur, vt ſi cui argumentum placuerit, totius hiſtoriæ ſcenam ſibi pingendam curet. Cùm peſtis olim apud Lacedæmonios graſſaretur, vrbemq; exhauriret, oracula monuerũt mali vim ceſſaturã, ſi quotannis nobilem aliquam virginem immolaſſent. Obſequuti Lacedæmonij oraculi fidem approbauerunt. Fortè verò euenit, vt Helenæ ſors obtigerit, quæ cùm mactanda

[c] *In Parallelis ex Ariſtodemo in tertia congerie fabul.*

Helena ab Aquila ſeruata.

ctanda duceretur, Aquila deuolans sacrificuli gladium abripuit, & ad armenta delatum super iuuencam demisit, cuius prodigij argumento Παρθενοκτονία sublata est.

Pari prorsus pacto apud Valerios Virgo, cui nomen Valeriæ Lupercę erat, sacrificio sorte destinata Aquilæ beneficio seruata est.

Valeria virgo ab Aquila seruata.

Non minus memorandum ardentissimi amoris Aquilæ in hominem insigne exemplum, quod à Philarcho acceptum Athenęus scriptum reliquit. *Puer Aurum studiosissimus Aquilæ pullum, quem dono accepisset, vario, & multiplici cibo aluit, & studiosè diligenterq; curauit, agrotanti quandoq; medici officium præstans: Nam eam ipsam non tanquam rem ludicram alebat, sed tanquam alius vel amores suos & delicias, vel natu minorem germanum fratrem, sic sanè is Aquilam magna diligentia & cura tuebatur. Cùm autem progressu ætatis in mutuam inter se amicitiam vehementer exarsissent, atque accidisset, vt ex morbo puer laborasset, tum ei Aquila assiduitate officij assistebat; cùm non ederet, ipsa pariter cibum non admittebat: Posteà verò quàm è vita excessisset, atque efferretur ad monumentum sepulchri, eum prosequuta est, cùmq; cremaretur in medios sese rogos immisit.*

Aquilæ & pueri mutuus amor.

Crates Pergamenus historiam in beneficentiæ genere præclaram de Aquila recitat, quam & Stesichorus Poeta poëmate prosequutus, & [d] Aelianus refert. *Decem*, inquiens, *& sex viri frumentũ in area perticis excutientes vastissimis Solis ardoribus, cùm ardentissimè sitirent, vnum ex suis, vt aquam de proximo hauriret fonte, miserunt. Is messoriam falcem in manibus habebat, & in humeris situlam gestabat, vbi verò ad fontem venit, Aquilam strictissimè, cautèq; offendit serpente circumplicatam, iam iam proximam, vt strangularetur. Agricola vel quod non ignoraret, vel quod auditione accepisset, Aquilam Iouis nunciam & ministram esse, & item quod egregiè teneret feram bestiam esse serpentem, falce eum dissecuit, & vinculis Aquilam, vnde effugere non poterat, exoluit. Cumq; his obiter gestis reuertisset, atque hausta aqua vinum temperatum omnibus ministrasset, ij quidem auidissimè bibere aggrediuntur. Is autem qui aquam hausisset, iam post illos bibiturus erat. Ad labra igitur poculum cùm admouisset, seruata Aquila circum locum illum etiam nunc versans, vt hanc mercedem suæ salutis persolueret, sic in poculum inuolauit, vt scyphum frangeret, potioq; omnis effunderetur. Ille quòd vehementer sitiret, grauiter indignatus ait: Haucne gratiam, cùm sis illa (nam Auem agnoscebat) tuo conseruatori refers? Itane Iouem gratiarum inspectorem & præfectum vereris? Cum hæc eloquutus in sitis se ad alios converteret, videt ex venenata potione palpitantes extremum spiritum afflare. Serpens enim vt conijcere licebat, suo veneno fontem infecerat. Itaque redemptionis præmium ei, qui se conseruasset, Aquila cum pari salute compensauit.* Hoc gratitudinis & relati beneficij exemplum est.

[d] *Lib. 17. c. 37 de Animal.*

Agricola Aquilã liberat aduersus serpentem pugnãtem.

Agricola ab Aquila præseruatur.

Nunc aliud non minùs memorabile, sponte seruati infantis ex eodem [e] Aeliano addamus, cuius hæc sunt verba; *Est & amor & benignitas erga homines in brutis laudabilis; Nam Aquila olim infantem seruauit. Sed operæpretium est historiam integram explicare, amplum sententiæ nostræ futuram testimonium. Sacchora Babyloniorum regi futurum è filia nepotem, qui regnum auo adimeret Chaldæi prædixerant. Hoc ille metuens, in filiam durior est: & vt omnis abesset suspicio, arctissimè inclusam custodiri voluit. Sed frustra suo consilio rem fatalem impedire conatus est. Nam filia ex obscuro quodam homine grauida peperit. Natum autem ex ea infantem custodes regis metu ex arce (cui filia includebatur) præcipitarunt. fortè autem prætervolans Aquila, viso casu, perspicacissima nimirum Auis, illicò, priusquam terra allideretur, volando subiens infantem dorso excepit, & in hortum quendam deportatum leniter deposuit: Eum loci dominus inuentum, forma eius delectatus amauit, educauitq;: & Tilgamum appellauit. is postea in Babylonios regnum adeptus est. Hoc si cui fabula videtur, me quoque non approbare illi fateor. Audio tamen Achemenem Persam quoq; à quo nobilis Persarum prosapia descendit, Aquilæ alumnum fuisse.*

[e] *Lib. 12. de anim. c. 21.*

Infans ab Aquila seruatus.

Tilgamus rex.

Achemenes Persa Aquilę alumnus.

Prophanis hisce sacras aliquot historias libet subnectere, veriores procul dubio & fide magis dignas, ex quibus appareat, vt multarum aliarum auium & animantium, sic etiam Aquilæ ministerio ad priorum subsidium diuinam bonitatem vsam esse. Laurentius [f] Surius hanc de S. Medardo narrat historiam. *Post eius decessum, cùm iam domi paratum esset conuiuium, per quemdam seruorum puer à parentibus vt conuiuio interesset, inuitatur. Ille verò, qui ad hoc missus est, eminus prospiciens, videt puerum propter pluuiam, quæ tunc fortè ingruebat, aliquantum ab equis secessisse, ac tanquam latebram propter imbrium effusionem quærentem, ab officio declinasse: & in altum oculos eleuans videt Aquilam alarum expansione, omnisq; ad hoc distento corpore, tam congruenter puerum cooperire, vt in nullo, cùm circumquaque pluuia illa grassaretur, ab innundante aëris illius contingi posset exundatione. hoc diu miratus tandem non sine multa trepidatione appropinquans, humillimè puerum sanctum adijt, & ex præscripto patris paterno interesset conuiuio, diligentissimè inuitauit.*

[f] *To. 3. de vitis sanctorũ in vita S. Medardi.*

Aquila puerum sanctũ à pluuia defendens.

Idem auctor de S. Benedicto refert, quod occisi à latronibus corpus eius ab Aquila sit inuentum; *Cùmque ait, per tres annos exemplo magistri districtè vitam ageret, latrones superuenientes, & multam apud ipsum pecuniam esse sperantes, ductum ad ripam fluminis Vuag, iugularunt, & in ipsam aquam demerserunt. Diu verò corpore eius quæsito & non inuento, per integrum annum visa est Aquila in ri-*

S. Benedicti corpus repertũ ab Aquila.

pa eiuſdem fluminis, quaſi quadam obſeruatura, ſedere: per quam de corpore certi effecti, quendam in aquas immergi fecerunt, & ſic integrum, quaſi nuper obijſſet, inuenerunt.

ª Lib.3. Polonica hiſt.

S. Stanislaus à Boleslao Poloniæ Rege occiſus.

Ioannes Herbortus, item Martinus Cromerus de Stanislao Epiſcopo Cracouienſi ſanctiſsimo hanc referunt hiſtoriam, hoc ferè modo: *Iratus, furenſq́; Boleslaus Poloniæ Rex, in ædem D. Michaëlis in rupe prærupta ſupra Viſtulam conſpectu arcis ſitam, quò ipſe ad faciendam ſacra miſſæ ſacrificium cum paucis ſacerdotibus commeabat, contendit, & Stanislaum ſacris operantem per Satellites ſuos aggreditur, qui introgreſſi, ſubito & inſolito fulgore perculſi, ſupini cadunt, indeq́; manibus & pedibus reptantes, ſe proripiunt. Submittit Rex alios iterum atque iterum, idem & ijs, quod primis, accidit. Furore igitur percitus, moræq́; impatiens, increpita ſatellitum ignauia & formidine, ipſe ſtricto enſe in templum irrumpit, lethaliq́; ictu ſacroſancti Epiſcopi verticem ferit, ita ut cadens parietem proximum cerebro aſpergeret. Ibi ſatellites templo corpus humi procumbens extractum minutim, furori regio morem gerentes, concidunt, & in ſubiectis pratis Canibus, & Volucribus laniandum diſijciunt. Dies, quo hæc patrata ſunt, fuit octauus Maij anno Chriſti, 1079. cùm Stanislaus vix triennium Epiſcopus fuiſſet. Rege autem cum ſuis militibus abeunte, quatuor Aquilæ inuſitatæ magnitudinis apparuiſſe feruntur, corpus ſanctum à laniatu Canum & Rapacium Auium defendentes, toto biduo, donec moti ea re pij Sacerdotes reſumptis animis membra diſiecta collegerunt, & ſuo ordine diſpoſuerunt, quæ è veſtigio mirandum in modum coaluiſſe dicuntur. Ita corpus integrum pro foribus ædis illius, vbi martyr Dei cæſus eſt, in Vrna venerabundi condiderunt, quod decimo poſt anno in arcem Cracouienſem in medio Baſilicæ reconditum eſt. Quin & lucernæ permultæ in aëre ſuper eum locum, vbi diſiectum erat corpus Stanislai nocte proxima, quæ eadem conſequuta eſt, ardere à nonnullis viſa commemorantur.*

S. Stanislai mēbra ab Aquilis ſeruantur.

In vita S. Cuthberti Epiſcopi.

S. Cuthbertus ab Aquila piſcem accipit.

Beda Venerabilis cognominatus, qui martyrum Eccleſiæ Anglicanæ pro Chriſto cæſorum hiſtoriam texuit, Aquilæ cuiuſdam meminit, quæ miraculosè Piſcem accepit è flumine, & Sancto Cuthberto Epiſcopo Lanſarnienſi, ne fame periret, detulit; eius verba ſunt: *Diſce, filiole*, inquit vir ſanctus, *Dei fidem ſemper, & ſpem habere in Domino, quia nunquam fame perijt, qui Deo fideliter ſeruit. Et ſurſum aſpectans, videnſq́; Aquilam in altum volantem: Cernis, inquit, Aquilam illam porrò volitantem? Etiam per huius miniſterium poſsibile eſt Domino Deo noſtro, nos hodie reficere. Talia confabulantes, agebant iter iuxta fluuium quendam. Et ecce ſubitò vident Aquilam in ripa reſidentem, dixitq́; vir Dei: viden vbi noſtra, quam prædixi, miniſtra reſidet? Curre, rogo, & quid epularum nobis attulerit, inſpice, & citius affer. Qui accurrens attulit piſcem non modicum, quem nuper illa de fluuio prehenderat. At vir Dei, quid, inquit, feciſti fili? quare miniſtræ ſuam partem non dediſti? ſeca citius medium, & illi partem, quam nobis miniſtrando meretur, remitte. Fecit vti iuſſerat, ſumptaq́; ſecum parte reliqua, vbi tempus reficiendi aderat, diuerterunt ad proximum vicum, & dato ad aſſandum piſce, ſe pariter & eos, ad quos intrabant, gratiſsimo refecêre conuiuio, prædicante Cuthberto verbum Dei, atque eius beneficia collaudante. Et quia beatus vir, cuius eſt nomen Domini ſpes eius, & non reſpexit in vanitates & inſanias falſas. Et ſic reſumpto itinere ad docendum eos, quos propoſuêre, ſunt profecti.*

VSVS.

HAudquaquam muneri nostro nobis facturi satis visi sumus, si nudam tantummodo Aquilæ historiam texere contenti essemus, nisi etiam prodesse, adq; eius vtilitatem, in cuius gratiam æternus ille & optimus naturæ pater omnia animãtia produxit, sermonem conuertere velimus. Nam vt inquit [a] Horatius:

Omne tulit punctum, qui miscuit vtile dulci.

[a] *In arte poëtica.*

Qua de causa Aquilæ usum, qui ad finem causarum omnium nobilissimum refertur, singillatim exponere decreuimus, vt non minus vtilitate, quàm nobilitate sua, tantopere iactata posthac omnibus fiat commendatior. Aquilæ usus uarius est ac multiplex: & alius quidem nominis, alius verò rei: & qui rei, alius in sacris, alius in humanis. Qui in sacris, uel ad cultum diuinum, aut actorum expiationem, aut futurorum augurium, & huiusmodi alia. Qui in humanis, vel ad actiones ac mores, & affectus uel animi, uel corporis, uel ad externa, ut ad quæstum, spectat. Et hæc partim a primordio inuenta, sed non ad nos usque propagata, partim per multum antea tempus ad nostrum usque æuum obseruata sunt, præsertim quod ad sacra attinet, vt ex sequentibus apparebit. In sacris uerò tractandis, nihil mihi liceat, nisi authoritatem sanctorum patrum puram describere, doctorumq; dogmata, quę ab Ecclesia Romana recipiuntur. Nolo falcem meam, ut dici solet, in messem alienã mittere, verùm omnia ab orthodoxis patribus tradita, & Ecclesiæ Catholicæ atque Apostolicæ assensu comprobata, vera, firma ac rata, indubitataq; habere volo: vt & si quid in meis scriptis minus purgatum aures pias offendent, irritum esse cupio, ac iubeo. Restat nunc, vt de vsu, quem præbet in sacris, aliquid dicamus.

Aquilę multiplex vsus

COGNOMINATA, & Denominata.

AQVILAE cognomine sacris scriptoribus uenit D. Ioannes Euangelista, neq; id immeritò, quippe qui assumptis sanctæ contemplationis pennis, ut Aquila recto intuitu ad Solem, sic ipse ad Dei uerbum, ipsum Solem iustitiæ mentis oculis conuersis eleuatus fuit. Vnde [a] D. Augustinus de eo in hanc sententiam scribit: *Eius doctrina Euangelica altitudine differt à reliquis. In quatuor Euangelijs vel potius in quatuor libris unicus Euangelij Ioannes Apostolus non immeritò secundum intelligentiam spiritualem Aquilæ comparatus multò sublimius alijs tribus erexit prædicationem suam, & ita corda erigi voluit. Nam cæteri Euangelistæ tanquam cum homine Domino in terris ambulabant, de diuinitate eius pauca dixerunt. Istum autem, quasi piguerit in terra ambulare, sicut ipse in exordio sui sermonis intonuit, erexit se non solùm super terram & super omnem ambitum aëris, & cœli, & super etiam omnes exercitus Angelorum, omnemq; constitutionem inuisibilium potestatum, & peruenit ad eum, per quem omnia facta sunt; dicendo: In principio erat verbum*, &c. Idem [b] Augustinus ita scribit. *Ioannes maximè diuinitatem Domini, qua patri est æqualis, contendit, eam præcipue sua Euangelio, quantum sufficere credidit, commendare curauit. Itaq; tribus alijs altius fertur, ita ut uideas eos quasi in terra cum Christo homine conuersari, illum autem transcendisse nebulam, qua tegitur omnis terra, & peruenisse ad liquidum cœlũ, unde acie mentis acutissima atque firmissima videret, In principio verbum, verbum apud Deum, per quod facta sunt omnia, & ipsum agnosceret carnem factum esse, vt habitaret in nobis, & quod acciperet carnem, non quòd mutatus fuerit in carnem.* Tres Euangelistæ temporalia facta Domini, & dicta, quę ad formandos mores uitę pręsentis maximè ualerent, copiosius prosequuti, circa actricem illam uersati sunt virtutem. Ioannes uerò facta Domini multò pauciora narrans, dicta uerò eius, præsertim quæ Trinitatis unitatem & uitæ æternæ felicitatem conformarent, diligentius, ac uberius conscribens, in uirtute contemplatiua commendanda, suam intentionem prædicationemq; tenuit. [c] Idem, *inter ipsos*. inquit, *Euangeliorum scriptores, Ioannes eminet in Diuinorum mysteriorum profunditate, qui à tempore ascensionis per annos LXV. verbum Dei absque adminiculo scribendi, vsq; ad vltima Domitiani tempora prædicauit, sed occiso Domitiano à Senatu Romano, cùm permittente Nerua ab exilio rediisset Ephesum, compulsus ab Episcopis Asiæ de coæterna patri diuinitate filij scripsit hoc Euangelium aduersus hæreticos, qui eo absente in eius Ecclesiam irruperant, qui Christum ante Mariam fuisse negabant.* Vnde meritò in figura quatuor animalium, quæ uidit Ezechiel, Aquilæ uolanti cõparatus est. Et [d] alibi rursus inquit: *Iohannes iste Euangelista multum altè volat, vix est* eum

D. Ioannes cur dictus Aquila.

[a] *Serm. 34. in D. Ioannem.*

[b] *Lib. 1. de cõsensu quatuor Euãg.*

Euangelistarum discrimen.

[c] *In Prolog. super Euangel. Ioan.*

[d] *Serm. 25. super Ioan.*

eum mente comprehendere; adeò, vt alibi idem D. Auguſtinus teſtatur, *ſi altius de Deo ſcripſiſſet, nullus hominum eum intellecturus fuiſſet*. Inter cæteros ſcriptores Eccleſiaſticos, qui Ioannem Aquilæ cognomine donant, [e] Hieronymus Vida eum ſcitè hiſce ſuis verſibus depingit:

[e] *Li.4. Chriſtiados in principio.*

Qualis vbi alta petens terris aufertur ab imis
Aliuum regina, vagas ſpatiata per auras
Dat plauſum gyro, atq; in nubila conditur alis,
Aetherea iamq; illa plaga leuis inſtat, & acrem
Intendens aciem, eriniti lumina Solis
Suſpicit, obtinitq; oculos fixa hæret acuto.

Et [f] Baptiſta Mantuanus.

[f] *Lib.3. Parthe. ſecund.*

Quartus Ioannes Aquila ſignatus, amictu
Lucet in albenti, mentoq; & vertice caluus.

Cæſar & Ariſtoteles Aquilæ dicti.

Sunt qui lepidè admodum & doctè Cæſarem & Ariſtotelem vitæ humanæ lumina & præcipuarum virtutum ſimulacra Aquilas cognominent, vnde hæc carmina alibi legimus:

Geminas Aquilas rebus in arduis notans,
Cæſar creperi gloria, fulmen atque belli,
Ac Ariſtoteles altera natura loquendo.

Nabuchodonoſor cur cognominatus Aquila.

De Nabuchodonoſore magno Babylonis Rege ſub Aquilæ cognomento hæc habet ſcriptura ſacra apud [g] Ezechielem Prophetam: *Aquila grandis magnarum alarum longo membrorum ductu, plena plumis & varietate, venit ad Libanum, & tulit medullam Cedri, ſummitatem frondium eius euulſit, & tranſportauit eam in terram Chanaam. In vrbe negotiatorum poſuit illam, & tulit de ſemine terræ, & poſuit illud in terra pro ſemine, vt firmaret radicem ſuper aquas multas, in ſuperficie poſuit illud. Cùmq; germinaſſet, creuit in vineam latiorem, humili ſtatura reſpicientibus ramis eius ad eam, & radices eius ſub illa erant. Facta eſt ergo vinea, & fructificauit in palmites, & emiſit propagines, & facta eſt altera Aquila grandis, magnis alis, plumiſq; multis, & ecce vinea iſta quaſi mittens radices ſuas ad eam, palmites ſuos extendit ad illam, vt irrigaret eam de areolis germinis ſui, quæ in terra bona ſuper aquas multas plantata eſt, vt faciat frondes, & portet fructum, vt ſit in vineam grandem*. Huius vaticinij hic eſt ſenſus; Nabuchodonoſor Rex Babylonis, qui ideò Aquila nominatur, quia quemadmodum illa habet inter Aues principatum, ſic ille inter homines Chaldæos, de quo & [h] Ozeas: *Quaſi Aquila ſuper domum domini*. Magnarum autem alarum & longo membrorum ductu dicebatur, quia multas gentes ſibi ſubditas regebat, ducebatq; magnum exercitum, qui alarum nomine ſignificatur, vt apud [i] Eſaiam. *Erit extenſio alarum eius implens latitudinem terræ*: Et aqud [k] Ieremiam. *Extendens alas ſuas ad Moab*: apud Latinos etiam dicta eſt ala equitum turma, quòd pedites tegat alarum vice. Et in acie ala dextra locatur & ſiniſtra inſtar alarum Auium. (Plena plumis) quia ditiſſimus erat. (Venit ad Libanum) hoc eſt, ad templum Salomonis, propter eminentiam & excellentiam ſic vocatum, vel quia erat ex lignis Libani, ſeu ex Cedro montis Libani, quæ & Cedrus maior dicitur, conſtructum. Venit enim Nabuchodonoſor Hieroſolymam, quam expugnauit, & abduxit ſecum quicquid erat pretioſum, cum Ieconia Rege, & optimatibus ferè omnibus qui per medullam Cedri intelliguntur. Et facta eſt altera Aquila grandis. hic fuit Rex Aegypti potens ac magnus, & præcipuus Babyloniorum hoſtis, ad quem Zedechias confugiens, totum ſeſe ad eius fidem & amicitiam contulit, & fœdus, quod cum Nabuchodonoſore inierat, & iureiurando confirmauerat, periurus violauit.

[g] *Cap.17.* [h] *Cap.18.* [i] *Cap.8.* [k] *Cap.48.*

Ala dicitur turma equitum, & quare.

Templum Salomonis ex quo ligno ſtructum.

Hieroſolyma capta.

Aiax cur Aquilæ cognomẽ habuerit.

Cur Aiax Aquilæ cognomine cohoneſtatus fuerit, [l] Pindarus exponit in hæc verba:

[l] *Iſthm. Ode. 6.*

Ταῦτ' ἄρα οἱ φαμένῳ πέμψεν θεὸς
Ἀρχὸν οἰωνῶν μέγαν αἰετόν.
Ἀδεῖα δ' ἔνδον μιν ἔκνιξεν χάρις.
Εἶπέν τε φωνήσαις, ἅτε μάντις ἀνὴρ,
Ἔσσεταί τοι παῖς ὃν αἰτεῖς ὦ Τελαμών.
Καί νιν ὄρνιχος φανέντος
Κέκλετ' ἐπώνυμον εὐρυβίαν
Αἴαντα, λαῶν ἐν πόνοις ἔκ-
παγλον Ἐνυαλίου. id eſt.

Hæc illi loquuto miſit Deus ducem Auium magnam Aquilam & dulce intus ei titillauit gaudium, & dixit loquutus, vt vir vates, erit tibi filius, quem petis Telamon, & eum Aquilæ, quæ apparuerit, cognomento appellabis Aiacem latepotentem, ſtupendum in laboribus turmarum Martiarum. Cùm enim Hercules in Telamonis gratiam ſacrificaret, vt ei filius naſceretur, itaq; filius propter Aquilæ præteruolantis auſpicium, Aiax Telamoni natus primùm Αἰετὸς dictus eſt. Pyrrhum Epirotarum Regem

Pyrrhus rex Aquila dici voluit, & quare.

Regem Aquilæ sibi cognomen assumpsisse, & eo gauisum fuisse Plutarchus testatur. *Pyrrhus à pugna, magna cum gloria ac celebritate nominis, ac lætitia in Epirum reuersus, cum Ἀετὸς, idest Aquila salutaretur, per vos, inquit, Ἀετὸς sum, qui me vestris armis, tanquam alis in altum extulistis. Vnde semper ei Aquilæ cognomen summè placuit, eoq́; vsus est.* Tradit item [a] Plutarchus Tyrannos quosdam & Reges se vrbium expugnatores, fulmina, victores, Aquilas, Accipitres appellari ingenti cum voluptate voluisse. Hos tamen non nominat. Scimus autem Antiocho gratum fuisse Accipitris cognomen, etsi aliquibus Buteo propter impudicitiam dictus fuit. Ea est enim animi humani elatio, vt propter gloriam ac ostentationem, multa ab animalibus quoq; ratione carentibus mutuetur, quorum vel actio, vel constitutio aliqua nobilis, atq; clara appareat. Vnde etiam Pindarus Lyricorum Princeps, suauissimusq; alioqui Poëta se Aquilam, at æmulum Bacchilidem Gracculum cognominauit. Qui verò metempsychosin profitētur, nō re saltem, sed & nomine cum animalibus communicare voluerunt. Sic Magi Aegyptiorum, patres appellabāt Aquilas & Accipitres, & Leones, qui sacris iisdem initiantur. Quid? quod ab animantibus, quibus quid generosum inesse cōspexerunt, natos suos Germani sua indigete lingua iam ab omni æuo recepta consuetudine semper denominarunt. Huius rei exempla sunt Arnhulphus, & Arnoldus. Arnhulph enim non aliud, quàm Aquilæ auxilium sonat, quo quicunq; id nominis nactus est, monetur, vt natis suis, amicis, subditis, Aquilina fortitudine, seu instar Aquilæ auxilium præbeat, præsertim si princeps fuerit. Fuit autem Arnhulphus Caroli magni filius Rex Francorum, qui honestè ac sapienter ab Aquilæ auxilio, quod, vt quidam volunt, aliquando ab ea accepit, vel potius quod populis suis debuit, & tulit, cognominari, imò nominari uoluit. Siquidem vox illa Aren, seu Arn, vel Aar, quæ, vt quibusdam placet, ab Hebræa in Germanos deriuata est; vt autem mihi videtur, ex ipsorūmet linguæ fontibus hausta est, quibus (Ar) iratum signat, cùm nulli volucribilis plus insit, quàm huic omnium crudelissimæ, quæ Aquila dicitur, quamuis non desint, quibus Arnhulphus quasi Ernhulphus dictus putetur, qui honesto opē ferat, idq; promoueat. Pari pacto Arnoldus Aquilæ nomen debet, quod Medico illi Villanouano fuit, & Aquilini animi seu indolis heroem denotat. Simili ratione Arnehim Belgij vrbi, ab Aquila Romanorum, qui castra illic habuerunt, nomen remansisse (sonat enim Aquilæ domicilium) verisimile est.

Pyrrhus rex Aquila dici voluit, & quare.
[a] In Aristide.
Tyrāni quibus nominibus appellari voluerunt.
Antiochus Accipiter dici uoluit.
Pindarus Aquila dici uoluit.
Aquilæ & Accipitres, Leonesq́, quinam dicti apud Aegyptios.
Arnulphus Frācorum Rex, nominisq; illius Etymologia.
Aquila quo modo Germanis dicta.
Arnehum urbs unde dicta.

Aquilæ cognomen etiam Nilo fluuio olim fuisse legitur, vt ex [b] Diodoro Siculo palàm fit, ob cursus videlicet velocitatem & aluei altitudinem. Nonnulli verò Nilum Aquilam cognominari opinati sunt à colore, vtpotè qui, vt [c] Maro inquit:

Et viridem Aegyptum nigra fœcundat arena.

Aquilę autem pleræq; tali sunt colore. Catullus etiam æquora colorari à Nilo affirmat. Nomen illi a limo, quem trahit, factum aiunt Etymologici. Nam mare in longa inficit spatia, eaq; de causa Melas olim, & mox Melon Ennio, Ausonio & alijs appellatus fuit. Atque id etymon à nigrore Festus & Seruius agnouêre. Hinc est quòd Aquila apud Aegyptios Nili fluminis hieroglyphicum habita fuerit.

Nilus fluuius cur Aquila dictus.
[b] Lib. 1. c. 2.
[c] Lib. 1. Georg.
Nili Etymologia.

Ab Ἀετὸς Aetius Medicus & rerū naturæ indagator insignis denominatus est, fortasse propter animi impetum & acumen ingenij.

Huic simile est apud Latinos Aquilius siue prænomen, siue cognomen sit, ab Aquilo colore (vt videtur) petitum.

Aetium ab Aquila nomen habuisse.

Ἀετὸς ἵππος Archiæ equus est Iberus tantæ uelocitatis, ut solæ cum eo certare posse uideantur Aquilæ.

Equus ab Aquila dictus.

Ἀέτωμα Græcis ab Aquila dictum. Cuius inuentionem Ion & Pindarus Corinthijs ascribunt. * Pindarus in hæc uerba quærit:

Τίς θεῶν ναοῖσιν οἰωνῶν βασιλῆα δίδυμον ἔθηκε; idest,

Quis Deorum templis Auium regem duplicem posuit?

Aetoma autem templi pars erat in modum alæ constructa, uel quòd Aquilæ effigiem supra templi culmen haberet, qualis erat in fastigio templi Salomonis ab Herode erecta. Ante uerò retroq; aëtomata concinnari solita prodidit Didymus, quod quidā cum Pindari Scholiaste de duplici Aquila intelligunt. Eustathius uerò de illa culminis parte, quæ speciem volātis Aquilæ ostendit, nempe qua tectum in altum scādit figura triangulari. Neq; .n. omnia tecta hac specie constituuntur. Solent autem ditiores ex antica parte, seu frontispicio, & postica trigona figura muros, qui per interualla scansilia sese colligunt in mucronem ad instar pēnarum extensarum huiusmodi tectis adstruere, qui ipsi muri uel pinnę murorū, an similiter acti uel aëtomata dici possint, uiderint alij. [d] Galenus in hæc Hippocr. uerba *ἀνέλκειν τὴν κλίμακα καὶ πρὸς τύρσιν τινὰ ὑψηλὴν, ἢ πρὸς ἀέτωμα οἴκου, idest, Scala ad turrim aliquā altam, aut domus fastigiū attrahenda. Αἔτωμα οἴκου* (inquit) *vocat culmen seu supremā domus partem triangulari forma; nā si solarium quispiam facere*

Aetoma quid sit.
In Agamēnone.
* In Olymp.
[d] Li. 3. comment. in lib. Hipp. de articulis.

cere uelit, loco tegularum aream planam constituet, at si tegulas imponat, ea forma tectum erigit, quæ facilè pluuialis aqua defluere queat. Vnde in altum medio culmine à posteriore in anteriorem partem per longitudinem porrecto, hinc & inde supra laterales parietes tectum humiliter deducitur, vt geminarum alarum demissarũ speciem præ se ferat, ex qua similitudine veteres huiusmodi tecto aetomatis nomen indidisse videntur, quod & ἀετὸν appellarunt tum Diocles, tum alij. Hactenus[a] Galenus. Rursus ἀέτωμα τὸ εἰς ὕψος ἀνατεταμένον τῆς ὀροφῆς ὥσπερ τρίγωνον exponit, id quod supra tectum triangulari forma eleuatum est, aut in sublime erectum. Erotianus verò ἀέτωμα τὴν στεφάνην τοῦ δώματος, domus fastigium & culmen. Dicitur & ἀετὸς, vt ex Galeno dixi, & Varinus quoq; annotat, qui ex Suida ait, ἀετώματα dici τὰ τῶν ἱερῶν στεγάσματα, ἃ πτέρυγάς τινες καὶ ἀετοὺς καλοῦσιν, hoc est; sacrarum ædium tecta, ἀετώματα & ἀετοὺς; hoc est, Aquilata & Aquilas dici & alas. Ex quo scriptum est apud Aristophanem[b] τὰς γὰρ ὑμῶν οἰκίας ἐρέψομεν πρὸς αἰετὸν, idest: vestras domos ad fastigium tegemus. Hesychius ἀετὸν dici vult κυμάτιον τὸ ἐν τοῖς γείσοις, cymatium aut prominentiam suggrundarum & imbricum, fortè quia ea Aquilę volantis formam præ se ferat. Annotatur etiam ex Eustachio μέρος τι τῶν ναῶν dici ἀέτωμα, & ἀετὸν, διὰ τὸ ἐοικέναι πτέρυξιν ἀετοῦ, nempe templorũ pinnacula & fastigia, quòd Aquilæ alarum sint similia. Ex quibus doctissimus[c] Anutius Foesius in Galeni loco à nobis etiam primùm citato manifestum adesse vitium aduertit. vbi enim huius nominis notionem exprimit, quòd tectum ab vtraque parte demissum sit ad alarum expansarum instar, sic legendum censet, ὥσπερ γὰρ ἐοίκασιν εἰκάσαντες οἱ παλαιοὶ καλέσαι τοῦτο τῆς οἰκίας τὸ μέρος, ἀετὸν δὲ καὶ οὗδε, videntur enim, inquit, veteres ex hac significatione istam domus partem sic vocasse & ἀετὸν quoque: vt significet Galenus tecti culmina, & pinnacula πτέρυγας dicta, & ἀετοὺς antiquis. Apud quem ibidem quoque ex Diocle τὸ ἀέτωμα οἰκίας ἀετὸν explicari legendum mihi videtur, cùm locus in omnibus exemplaribus legatur corruptus.

[a] *In. Exeg.*
[b] *In auibus.*
[c] *In Oecon. Hippo.*

Aegypti regio Aetia cur dicta.

Aetia dicta fuit olim Aegypti nobilissima & fertilissima regio, vt quibusdam placet, ab Aquila; vt alij volunt; ab Aeto quodam Indo.

Aquilus color quis.

Aquilus color dicitur fuscus & subniger. verùm dubium est, vtrum hic ab Aquila, an Aquila ab hoc fusco colore dicta sit.

Aquila vnde dicta.

Aquilam etiam ab acutè videndo quidam dictam volunt: alij verò ab aquæ colore, qui incertus est inter album & nigrum.

Aquilaria locus.
[d] *Lib. 2. de bel. Ciu.*

Aquilaria locus est in Africa authore[d] Cæsare à Clupeis distans. 22. milliaribus non incommoda æstate nauibus statio.

Aquilo vetus vnde, & cur sic dictus.
Aglar.
Acyleia.
Trigestinus sinus.
Golfo di Trieste.

Ab Aquila etiam, vt notat Leander, secundum quosdam Aquileia Fori Iulij vrbs primaria Ptolomæo, Straboni, Plinio & alijs dicta est, quæ Incolis adhuc nomen retinet, Germanis Aglar vocari puto. Aquilam quoque vocatam testatur Eustathius. Acyleia ἀκυληΐα est Stephano. Colonia dicitur in Vespasiani nummo.

Item Trigestinus sinus Plinij vocatur ab Eustathio & Stephano Aquileius sinus, vti & Ptolomæo. Intimus Maris Hadriatici recessus est, hodie golfo di Trieste appellant.

Aquilonem ab Aquila deduci plerịq; arbitrantur: est autem Aquilo ventus Septentrionalis frigidus ac siccus, ita dictus à vehementissimo & maximè impetuoso flatu, instar Aquilæ. Huius vim[x] Ouidius ita describit.

[x] *Lib. 6. Metamorph.*

Apta mihi vis est, quia tristia nubila pello,
Et freta concutio, nodosaq; robora verto,
Induroq; niues, & terras grandine pulso:
Idem ego cùm fratres cælo sum nactus aperto:
(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
Vt medius nostris concursibus insonet æther,
Exiliantq; cauis elisi nubibus ignes:
Idem ego cùm subij conuexa foramina terræ,
Supposuiq; ferox imis mea terga cauernis,
Sollicito manes, totumq; tremoribus orbem.

[y] *Lib. 2. ca. 47.*
Aquilonis venti Etymum.
[z] *Lib. 4. Chronic. in origin. Anturpianis.*

Flat autem hic ventus[y] Plinio teste inter Septentrionem & exortum solstitialem, è regione Cauri. Atqui hîc ego[z] Ioannis Goropij Becani viri longè doctissimi, de Aquilone, eiusq; Etymo sententiam præterire nequeo, qui sic scribit: *Sexto mense certo signo demonstrabatur id, quod antè Noë crediderat, ita vt iam reuera ostenderetur, Deum fidum in his, quæ promiserat, fuisse. Nullo autem certiore signo id poterat ostendi, quàm flatu vehementer desiccante & omnia nubila maxima vi disijciente, qualem Aquilonem esse nemo est qui nesciat, cui inde Romani nomen dederunt, quod cælum sudum ab eo redditum Aquilum colorem videatur habere, id est aqua tranquilla extra Solis radios & reliqua colorem immutantia inspecta similem. Ventus hic vnà cum colore, à quo nomen habet, Saturninus est: atque idcirco facilè Suetonio credo, Augustum partem huius coloris à Saturni domo præcipua, quam*

in Horizonte cœlestis schematis habuit, sibi traxisse. Quemadmodum verò Saturno septimi orbis Planetæ gratus est hic ventus, & hic in cælo color, ita Noacho, cui Saturni nomen à posteris est impositum, nihil potuit vnquam in vita accidere iucundius, quàm hunc flatum sentire in arca tectæ magna vi detonantem, cui Aquilum, sudumq́; cælum ne cessario succedit. Hactenus Goropius.

Ab Aquilis est & Aquilo villa non lôgè à Nicomedia, cuius meminit [a] Platina, ubi Constantium Magni Constantini filium hæreticum & secundo rebaptizatum ab Eusebio Nicomediensi in ea villa clarè tradit. Hinc autem deprehendi error potest, quo ducuntur nonnulli, qui hanc heresim Constantino adscribunt, quæ profectò in tantum Principem tanquam religionis Christianæ amantissimum, nec debuit cadere, nec potuit.

Aquilo villa. [a] *In Felice secundo.*

Aquilonia Hirpinorum, quos Aquilonos Plinius vocat, in Italia ciuitas, ab Aquila quoque nomen meruisse videtur: Liuius atque ipse etiam Ptolomæus illius faciunt mentionem, & [b] Leander eam nunc Agnone castellum vocat.

Aquilonia urbs. [b] *In Aprutio.*

Aquilinus verè ab Aquila denominatur, uel nasus aduncus, uel uisus acutissimus Græcè ἀετώδης, & αἰετωος. Nasus ille apud Persas, vt Plato [c] & Plutarchus scribunt, in maxima veneratione fuit, quasi animi cuiusdam generosi indicium præ se ferat, adeò vt regno indignos existimarēt, quibus hic faciei ornatus aberat. Nam Cyrum talem fuisse historici plures tradunt, atq; ea se specie gloriari solitum. Aquilinus item in malam partem accipitur, videlicet pro rapaci, [d] Plautus. *An tu inuenire postulas quenquam coquum, nisi sit Miluinis & Aquilinis vngulis?* vbi Aquilinas vngulas pro manibus rapacibus dixit. Eadem vox & in propria cedit nomina. Hinc dictus Aquilinus Episcopus quidam Ebroicensis, cuius vita apud [e] Surium legitur.

Aquilinus quid significet. Nasi Aquilini nobilitas. [c] *In Apophthegmatib.* [d] *In Pseud.* Aquilinus Episcopus. [e] *Lib. 5. de uitis sanctorum.*

Aquilifer etiam ab insigni Aquilæ ferendo dicitur, vulgò Alfiero.

Aquilex verò non ab Aquila, sed ab Aquis legendis nomen habet eleganti certè vocabulo, quòd aquas inuestiget & colligat.

Aquilifer quis. Aquilex qs dicatur.

AQVILÆ VSVS IN VANIS Ethnicorum sacris.

VARIO certè ritu, & diuerso respectu Aquilam antiqui Ethnici in vsum religionis attrahebant. Quidam viuas ad cultum diuinum adhibebant: Quidam earum simulacro vtebantur. Illi eas aut alebant in honorem Iouis, aut Dijs immolabant, vt gratiam Deorum sibi vel conciliarent, vel augerent, vel referrent, vel propter consuetudinem. Apud quosdam funeralibus & iustis adhibebantur, vel ad cœlum emittebantur animam crematorum Regum, & Imperatorum (quod prorsus viris Christianis non est credendum, vtpotè quod Catholicæ, & Apostolicæ religioni repugnet) in cœlum euecturæ. Vnde legimus intra septa templi Syriæ Deæ liberi, ac Dijs cõsecrati pasci solitos fuisse Boues magnos, & Equos, & Aquilas & Vrsos, & Leones, atq; illos homines haudquaquam læsisse, sed omnes & sacros fuisse, & mãsuetos. [a] Arnobius item sacrificari Aquilas solitas innuit, cùm inquit. *Quod si animantium cruore afficiuntur superi, cur non mactatis ijs Aquilas & Vultures?* Idem testatur [b] Iulius Capitolinus; *Si, inquiens, hecatombe Imperatorio sacrificio fiebat, non centum Pecora, sed centum Leones, centum Aquilæ, & cætera huiusmodi animalia centena feriebantur.* Hecatombas enim vouere, & Græcis & Romanis olim moris fuit, cùm pestilentia alijsq; grauibus morbis laborarent, quem morem à Laconibus primùm fluxisse ferunt. Cuius voti obseruatio talis erat, vt centum aras vno in loco aggesto cespite facerent, in eisq; centum Boues, centum Oues, centumq́; Sues vno tempore immolarent. Si verò Imperatorum id votum esset, tum Leones centum, centum Aquilas vno tempore mactabant; fuitq; institutum, vt cùm hecatombæ, vel publica vota soluebantur, lugere populus & merere desineret. Nam in luctu vouere mali auspicij erat, & detestabile. Sic Paulus Aemilius sacrum centum Boum vouit apud Plutarchum. Quod & Marium fecisse [c] idem testatur. Longo verò antè tempore apud [d] Homerum Mineruа monuit Pindarum, vt Apollini voueat hecatomben Agnorum primogeniorum. Idem videre est in [e] Odyssea & alibi. Apud Lusitanos id sacrificij genus in vsu etiam fuisse testis est [f] Strabo. Quod verò in funeribus & iustis Aquila adhiberi sit solita, in primis ex Antipatri, seu ut alij, ex Speusippi memorabili Epigrammate, de Platonis sepulchro facilè liquet, cuius ille animam ad sepulchrum è cœlo allapsam in Aquilæ speciem agnoscit.

Aqlæ vsus in funeralibus. Aquilę Dijs sacrificatę. [a] *Lib. 7. cõtra gentes.* [b] *In vita maximi, & Balbini.* Hecatombas quãdo vouerent Græci, & Romani. Hecatombarum institutio. [c] *In vita propria.* [d] *Yliad. 8.* [e] *Lib. 23.* [f] *Lib. 3. Geogr.*

Cur Aquila ad tumulum hunc volitas dic: nunquid ab astris
Hic habitare Deum fortè aliquem intuita es?

Imò

Imò anima extincti ſum diua Platonis, Olympum
Quæ colo, ſed corpus terrigenum Attica habet.

[g] Lib. 4. Hiſtor. Rom.
[h] Lib. 56. Hiſt. Rom.

Aquilæ vſus in funeralibus Imperatorũ.

Idem [g] Herodianus & [h] Dion graues hiſtorici teſtantur. Imperatore enim, qui in Deos referendus & conſecrandus erat, vita functo, pyram in tabernaculi formam conſtruebant, idq; auro, & ebore, ſignisq; & tabulis pictis exornatum mirificè, alio deſuper breuiori vſque ad tertiam contignationem erigebant. Aquilam vnà cum omnium odorum aggeſtu, lectoq; auro & purpura conſtrato, in quo defuncti effigies iacebat, in ſummo culmine collocabant. Hunc lectum Senatus, Equeſter ordo, ac viri triumphales, quiq; ampliſſimos honores geſſerant, in pyrã cum carmine & hymnis deferebant, multis omnis generis honoribus diuinis & humanis aggeſtis: tandem incensâ pyrâ cùm vapore & fumo Aquila agitata, è ſummo culmine tabernaculi aëra petijſſet, religio incuſſa fuit, ipſius Imperatoris animam per inane cœlum petijſſe, ipſumq; omni eo, quod mortale & caducum erat, depoſito, & quaſi defæcato, in numerum cœleſtium, & Deorum concilium, receptum eſſe: quam conſecrationem ἀποθέωσιν, & ἀθανάτωσιν, Græci nuncuparunt. [i] Dion Caſſius funus Auguſti deſcribit his verbis: *Hæc cùm recitaſſet de ſcripto Tiberius, feretrum ijdem, qui antè, ſublatum triumphali porta, ex Senatuſconſulto extulerunt. Aderant ducendo funeri Senatus, Equitesq; cum coniugibus, Prætorianiq; milites, ac ferè omnes, qui tum Romæ agebant, homines. Poſtquam cadauer rogo in campo Martio impoſitum fuit, primùm omnes Pontifices eum circumierunt, deinde Equites, tum Legionarij, reliquiq; milites, & ij demum, qui cuſtodiæ præfuerant, omnia præmia, quæ ob ſua quondam in bello egregia facinora ab ipſo accepiſſent, ſuper eum conijcientes. Poſthæc Centuriones acceptis facibus, iuſſu Senatus, rogum ſuccenderunt. Eo abſumpto, Aquila ex eo emiſſa euolauit, quaſi animam Auguſti in cælum ferens. His peractis reliqui diſceſſerunt. Liuia autem cum Equitum primis in eo loco quinque dies commorata, oſſa eius legit, ac in monumento condidit: luxêre viri non multos dies, luxêre mulieres integrum annum, quod decretum erat.* Tanta itaque erat olim in his & alijs multis Romanorum credulitas, vt non ſolùm Imperatoris animam ab Aquila è rogo raptam in cælum portari, & inter numina referri exiſtimarent, ſed vt etiam ſeſe id oculis vidiſſe ſanctè adiurarent. Vt autem augerent hanc perſuaſionem, itaque homines conducebant, qui plebi hanc fallaciam impingerent. Vnde Imperatoribus Aquilæ dedicatæ fuerunt, cùm propter hoc, tùm ob portenta varia per illas non ſine ſucceſſu allata. Imperatori Seuero ſigna mortis attulerunt Aquilæ quatuor, à quibus ſibi viſus eſt per nocturnam imaginem in cęlum abripi. De qua re plura, cùm ad auſpicia ventum erit. Idem videre eſt in numo, cuius inſcriptio eſt D. AVGVSTI PATRIS. in quo Aquila ex igne ſubiecto euolat. Hoc ego ad iuſta eius retulerim. Nonnulli ſacrum eſſe putant, quòd Imperatoria ſacrificia, quæ Græci Hecatombas appellant, ex centum Leonibus & centum Aquilis celebrata fuerint ab aliquot Imperatoribus, vti & à Græcis, quemadmodum paulò antè diximus. Sed hoc nihil ad Auguſtum, de quo nihil tale memoriæ proditum legitur. In numo autem, cuius inſcriptio eſt: DIVVS PERT. PIVS PATER, Aquila eſt pilæ inſidens, quaſi ipſum ſupra cælum ſublatum eſſe velit innuere. Nam altera inſcriptio eſt CONSECRATIO. eſt verò iſtæc Aquila in Diui Marci Antonini Pij, & Pertinacis numis diuerſo modo expreſſa, nonnunquam cum fulmine, alias Antoninum ipſum inter alas geſtat, nonnunquam verò cubicularem lectulum in cælum tollit cum inſcriptione: CONSECRATIO. Simile numiſma depingit Sebaſtianus [k] Erizzus, ſed veri Imperatoris effigiem repræſentans. At [l] Gulielmus Choul M. Aurelij numum habet, in quo Aquila fulmen pedibus ferens, & in dorſo virum nudum, qui ſceptrum manu tenet, alis expanſis ad cęlum volare conſpicitur, cum inſcriptione; CONSECRATIO S.C. In fœminarum funeralibus non Aquila adhibebatur, ſed Pauo, quamuis id vni Sabinæ Auguſtæ non negatum ſit. Huius rei duo item videas numiſmata Fauſtinæ apud eundem Choul, quorum vnum Pauonem ſolummodo habet ad cælum aſpicientem cum inſcriptione, CONSECRATIO, aliud verò Auem mulierem nudam ferentem eodem titulo.

Apotheoſis Græcis qd.
[i] Lib. 56. Rom. Hiſt.
Aquila Auguſti animã in cęlum efferre putatur.
Romanorũ falſa perſuaſio de animę Imperatorum immortalitate.
Aquilę pilę inſidentis declaratio.
[k] De numiſmatibus.
[l] De reliq. antiq. Rom.
Funeralia fœminarũ ſine Aquila.
Aquilæ diuini honores attributi.

Huius alitis imagini alij diuinos honores deferebant, tanquam ſub eius ſpecie Iouem ipſum venerantes. Iudæos verò hoc genus idolomaniæ exoſum habuiſſe vel ex eo oſtenditur, quòd cùm Herodes inter cætera templi ornamenta ſupra maiorem portam Aquilam auream poſuiſſet in ſignum ſaltem Romani nominis, à quibus regnum Iudæę acceperat, non vt illam adorarent Hebræi; illi indignantes eò collocari animantis effigiem, quò religio ſua vetabat, authores fuerunt quibuſdam iuuenibus magni animi, & fortitudinis, vt Aquilam eò collocatam detraherent, infringerent, & patrios ritus illibatos conſeruarent.

Aquila aurea ab Herode ſupra templi portam cur poſita.
Iudęorum lex cõtra Idololatriã.

AVGVRIA ET AVSPICIA.

TANTVM tribuit ſuperſtitioſa antiquitas augurijs & auſpicijs, vt nihil inauſpicatò tentaret, vel agendum ſuſciperet. Cùm verò ab Aquila ſæpiſsimè auguria antiquis deſumerentur, itaq; illis Præpes dicta fuit, quaſi volatu auſpicia faciens, vt aliæ Oſcines, quæ garritu. Verùm quòd aduolantem Aquilam imperia portendere & honores afferre crederent, id temerè ſanè, & ſtultè admodum egiſſe videntur, quòd & ignobilibus, infimæq; ſortis hominibus Aquilam aduolare ſæpe contingat, quorum tamen nemo vllam aut nominis, aut dignitatis celebritatem aſſequitur. Apud honoratiores verò hæc oſtenta ſaltem obſeruabant. Nam magnificis omnia ſunt magnifica. Et fieri conſueuit, vt eorum, qui ad aliquam amplitudinem euehuntur, tam dicta, quam facta quamuis leuia ſedulò obſeruent homines, & nil niſi ſumma & diuina in illis admirentur. Veruntamen tot exemplis moniti, inficias ire non poſſumus, quin in Aquila id ſit præcipua admiratione dignum, quòd vna omnium animantium, idem apud omnes nationes gentesq; ſemper indicarit, quodq; Aquilæ rebus gerendis tam ſæpe ſeſe duces exhibuerint & quaſi diuinitus (vt ipſi putabãt) miſſæ, vel quid agendum oſtenderint, vel quò res euaſura eſſet, præmonuerint. Sed omnia iſtæc portenta non aliò, quàm ad Cacodæmonem referri poſſunt, nec debent, qui huiuſmodi præſtigijs vanas nimium & credulas gentilium mentes irretire, & ad cultum ſuum pertrahere ſtuduit. Auſpiciorum, quæ ab Aquila petebantur, hæc erat ratio. Si enim è dextra parte aduolabat, patuliſq; ac exporrectis perſtrepebat alis, tum omen bonum certiſsimò ſibi perſuadebant. Si ſedentem vidiſſent, magnum omnino auguriũ eſſe exiſtimabant, ſed laborioſum in re peragenda; Nam ſedenti Aquilæ Aues cæteræ moleſtæ ſunt. Si cor victimæ raptum ab Aquilis fuiſſet, nimium propitios fore Deos ea res oſtendebat. Minora auſpicia, etſi priora, vt Cornicis & Columbarum, ſemper maioribus cedebãt, & Aquila ſuperueniente, nullum erat. Rurſum ſi Aquilæ, Corui, & Vultures in vnum coijſſent, cędem interpretabantur. Si cuius ædibus inſediſſet Aquila, aut ſi pileum in alicuius caput miſiſſet, imperium portendebat. Haſce & alias auſpiciorum Aquilę ſignificationes ex quamplurimis exẽplis, quæ ideò hîc ſubiungimus, colligere ac confirmare licet.

Aquila pręppes dicta.

Aquilã nõ portẽdere imperium.

Augurium felix ab Aquila.

Aquilæ in augurijs pſtantia.

In natali Alexandri Magni die, Aquilæ duæ præpetes ſupra culmen domus inſederunt, omen duplicis Imperij, Europæ Aſiæq; præ ſe ferentes.

Alexandro Magno qũo Aquilæ duæ Imperium portendant.

Nato Maximo (qui turbulentiſsimis Reip. temporibus Imperator electus eſt à Senatu, ut Maximini obuiam iret crudelitati) quamuis ex humili & obſcuro genere, patre ſcilicet arte ferrario, aut, vt alij dicunt, carpentario, auſpicium dedit Aquila, cùm carnem bubulam, & quidem multam in patris cellam anguſto impluuio proieciſſet, eam deniq; cùm iaceret, & nemo attingere auderet religionis metu, iterum ſuſtulit, & in proximum ſacellum Iouis Præſtitis detulit.

Maximus quomodo imperium adeptus.

Simili oſtento infantem adhuc Aurelianum vinctum faſcia ſine vlla noxa de cunis ſuſtulit, & in aram, quæ iuxta ſacellum fortè ſine ignibus erat, depoſuit, vt author eſt Sabellicus.

Aurelianus Imp. ab Aqla de cunis ſublatus.

Albino etiam ſeptima hora, poſtquam natus eſt, in conuiuio, quod natalitijs ſuis deputabatur, dum ſibi inderetur nomen, ſeptem Aquilæ paruulæ allatæ ſunt, & quaſi ad cunas pueri conſtitutæ. Omen pater eius procliuiùs admiſit, eò quòd id rariſſimum eſſet in illis regionibus, vbi Hadrumentum eſt.

Albino ſeptem Aquilę allatæ paruæ.

Octauio Auguſto, cùm puer adhuc ruri quarto ab vrbe lapide via Campana educaretur, in nemore prandenti ex improuiſo Aquila de manibus panem rapuit, moxq; altiſsimè euolauit, quæ paulò poſt leniter delapſa ex improuiſo eundem ei reddidit, Xiphilino, Suetonio, & Dione teſtibus.

Auguſto Aquila panẽ eripuit, & reſtituit.

C. Marius cùm nidum Aquilæ cum ſeptem pullis puer adhuc in agro reperiſſet, eumq; gremio ſuſceptum ad patrem detuliſſet, is admiratione motus conſultis auſpicibus ſepties penes filium rei ſummam futuram accepit. Id in tot, quot geſſit, conſulatibus apparuit, quos eo numero primus omnium aſſequutus eſt. Hoc tamen [a] Plutarchus Romanæ quodammodo hoſtis hiſtoriæ, rem fabuloſam exiſtimat, quòd Aquilam dicant non vltra duos pullos parere, vt ſuo loco dictum eſt.

Mario qđ ſeptẽ Aquilę pulli portenderint.

[a] *In Mario.*

Regni auſpicium Romulo allatum ex Ennio habemus in hiſce verſibus à [b] Cicerone citatis.

Et ſimul ex alto longè pulcherrima præpes
Læua volauit Auis, ſimul aureus exoritur ſol,
Cedunt ter quatuor de cælo corpora ſancta

[b] *1. Diuina.*

Auium,

Auium, præpetibus sese pulchriúq; locis dant :
Conspicit inde sibi data Romulus esse priora
Auspicia regni, stabilitáq; scamna solumq; .

Aquilæ duę Romulo apparẽtes Imperiũ portenderunt.

Dum enim fratres de Imperio certarent, ac vter eorum mœnia conditurus esset, contenderent, se auspicio staturos pactum inierunt; Itaq; Aquilæ binæ præpetes Romulo primas detulerũt.

Tarquinio Prisco Aquila Imperiũ promittit.
[c] Li.3. Antiq.Rom.
Pileũ è Tarquinij Prisci capite raptũ ab Aquila, & post ab eadem capiti impositum quid portenderit.

Aquilam Tarquinio Prisco regnum portendisse vulgatissimum est; quippe quæ pileum sedenti abstulit, mox remisit: futurum inde Tanaquil eius vxore Hetruscorum disciplina instructa, interpretante, vt principatum caperet, de quo Dionysius [c] Halicarnassæus ita scribit. *Vt enim ad Ianiculum peruenit* (Plinius affirmat id factum, cùm Capitolium peteret) *vnde Roma ex Hetruria venientibus primùm conspicua est, Aquila repente demissa pileum ei de capite rapuit, ac sublime reuersa, cùm pensile vehiculum, cui Tarquinius insidebat, volatu obijsset, & deinde se in altissima aëris regione abscondisset, mox subitò rursum delapsa, capiti pileum aptè reposuit: ibi omnibus prodigij miraculo stupentibus, mulier seorsum abductum virum complexa benè sperare iussit, euasurum à priuata fortuna ad potestatem regiam; monuit tamen, daret operam, vt volentibus Romanis principatum assumeret, dignumq; se præberet honore tam eximio. Ille cœlesti prodigio lætus, iam portæ propinquus vocatis in vota Dijs, precatus est, vt ratum auspicium facerent, aduentumq; suum fortunarent, atque ita vrbem ingressus est. Postea admissus ad Martij Regis colloquium, primùm quis esset, indicauit, deinde habitatum in vrbem se venisse cum toto patrimonio, quod vt maius, quàm pro priuati hominis facultatibus, libenter se depositurum in vsum Regis & Resp.*

[d] Orat.2.de fort. Alex.
Agon cur rex designatus.

[d] Plutarchus de Agone scribit: *Apud Argiuos aliquando defecit Heraclidarum genus, è quo Regem eos deligere patria consuetudo iubebat; Quærentibus & sciscitantibus, oraculum datum est, regem ab Aquila demonstratum iri, ac post paucos dies Aquila in domum Agonis deuolare conspecta fuit, itaque Agon Rex designatus est.*

Penelopis somniũ de Aquila, & Anseribus.
[e] Odyss. τ. lib.19.

Auspicatum similiter etiamsi somnium Aquilæ per quietem visæ Penelopi fuit, quod illa Vlyssi marito nondum agnito recenset apud [e] Homerum:

χῆνές μοι κατὰ οἶκον ἐείκοσι πυρὸν ἔδουσιν
Ἐξ ὕδατος, καί τέ σφιν ἰαίνομαι εἰσορόωσα.
Ἐλθὼν δ' ἐξ ὄρεος μέγας αἰετὸς ἀγκυλοχείλης
Πᾶσι κατ' αὐχένας ἦξε, καὶ ἔκτανεν, οἱ δ' ἐκέχυντο
Ἀθρόοι ἐν μεγάροις. ὁ δ' ἐς αἰθέρα δῖον ἀέρθη.
Αὐτὰρ ἐγὼ κλαῖον, καὶ ἐκώκυον ἔν περ ὀνείρῳ.
Ἀμφὶ δέ μ' ἠγερέθοντο ἐϋπλοκαμῖδες Ἀχαιαί,
Οἴκτρ' ὀλοφυρομένην ὅ μοι αἰετὸς ἔκτανε χῆνας.
Ἂψ δ' ἐλθὼν κατ' ἄρ' ἕζετ' ἐπὶ προὔχοντι μελάθρῳ.
Φωνῇ δὲ βροτέῃ κατερήτυε, φώνησέν τε,
Θάρσει Ἰκαρίου κούρη τηλεκλυτοῖο.
Οὐκ ὄναρ ἀλλ' ὕπαρ ἐσθλὸν, ὅ τοι τετελεσμένον ἔσται.
Χῆνες μὲν, μνηστῆρες, ἐγὼ δέ τοι αἰετὸς ὄρνις
Ἦα πάρος, νῦν αὖτε τεὸς πόσις εἰλήλουθα,
Ὃς πᾶσι μνηστῆρσιν ἀεικέα πότμον ἐφήσω.
Anseres mihi in domo viginti triticum edunt
Ex aqua, & ipsis lætor inspiciens.
Veniens autem ex monte magna Aquila curua rostro,
Omnibus in ceruices ruit, & interfecit; hi autem fusi sunt
Congregati in domibus; hæc autem in æthera diuinum eleuata est.
At ego flebam & lugebam in somnio;
Circum autem me congregatæ sunt pulchra crinibus Achiuæ
Miserabiliter lugentem, quòd mihi Aquila interfecit Anseres;
Retrò autem veniens desedit in prominenti domo:
Voce autem detinuit vociferauitq; :
Confide Icarij filia valde inclyti,
Non somnium, sed verè bonum, quod perfectum erit:
Anseres quidem proci, ego autem Auis
Fui antea; nunc rursus tuus maritus veni,
Qui omnibus procis indecentem mortem inferam.

Marciano Imper. vmbra ab Aquila facta quid portendat.

Marcianus Imperator egregia præditus indole, cùm miles esset, fortè ad expeditionem se conferebat: in itinere cùm dormiret aliquando, ij, qui cũ eo cubabant, citius experrecti, Aquilam homini expansis alis vmbram præbere vident. Itidem in expeditione aduersus Gisericht Libyæ Principem accidit, vt Marcianus inter alios in hostium potestatem veniret. Itaque Gisericus

ſerichus captiuos inſpicere volens ex ſublimi quodam loco eos intuebatur. Hic Marciano con ſopito cernens vmbram fieri ab Aquila expanſis alis, rem pro miraculo habuit, & virum diuinum, & Imperio Romano dignum cenſuit.

Baſili⁹ Macedo quo regnum obtinuerit.

Idem accidit Baſilio Macedoni Imperatori, qui annis viginti regnum obtinuit. Is cùm adhuc infans admodum eſſet, vti Zonaras commemorat, fortè Soli expoſitus in æſtu iacebat, meſſe occupatis parentibus egenis admodum. Tum verò Aquila de ſublimi aduolans, expanſis alis vmbram ei præbebat. Quum autem aliquoties mater eam abigere conata nihil efficeret, tandem hanc rem boni augurij loco duxit.

Baſilio Macedonum Imp. Aquila umbram facit.

[f] Suetonius quoque inter alia prodigia, quæ Galbæ Imp. regnum portendebant, de Aquila ita ſcribit. *Galba Imperatoris auo dum ſacra perageret fulgur procurans, quum Aquila ex eius manibus exta rapuiſſet, ſublimiq; elata in frugiferam extuliſſet quercum, augurq; ſummum, ſed ſerum Imperium portendi dixiſſet; ſanè, inquit ille irridens, quum pariet Mula. Quo prodigio in primis Galba confirmatus dicitur; Nam cùm in Hiſpania res nouas moliri eſt adortus, in ea terra Mula enixa eſt.* Idem quoque ex Suetonio recenſet [g] Sabellicus.

[f] In Galba cap. 4.
Galbæ Imp. quo Aquila Imperiũ portẽderit.
[g] Enneade 7 lib. 2.

Felix inſuper illud fuit, quod idem [h] Suetonius recenſet de Claudio, qui cùm diu inter ludibria aulæ fuiſſet, ſub Caio demum fratris filio Conſulatum adeptus eſt; *quamprimum autem*, inquit author, *cum faſcibus ingreſſus eſt forum, præteruolans Aquila dexteriore conſedit humero, indicio futuri apud eum Imperij manifeſto.*

Claudio Aquila Imperiũ promittens.
[h] In Claudio cap. 7.

[i] Et rurſus de Vitellio copias ſuas diuidente, quas aduerſus Othonem præmitteret, quaſq; ipſe perduceret, fauſtum hoc narrat augurium. *Præmiſſo agmine lætum euenit augurium: ſiquidem à parte dextra repentè Aquila aduolauit: luſtratiſq; ſignis ingreſſos viam ſenſim anteceſſit.*

[i] In A. Vitellio cap. 9.
Auſpicium lętũ capit A. Vitellius Imp.

Non minus celebre fuit auſpicium, quod in extructione vrbis Lauinij accidiſſe ſcribitur. Feruntur namq; dum conderetur, oblata Troianis quædam prodigia. In nemore orto ſua ſponte incendio, Lupus ore aggeſſit fomitem aridum, Aquila verò alarum ventilatione flammam excitauit, contrà Vulpes cauda in flumen intincta, ignem conata eſt extingere: & cùm nunc accendentes, nunc extinguentes præualuerant, tandem vicerunt illi duo: hæc verò abijt conatu irrito: Quo viſo illuſtrem quidem, & mirandam futuram eam eſſe Coloniam Aeneas dixit, ſed ſuis incrementis inuidos impedimentum non ſine moleſtia allaturos, fore tamen vt tandem vincat ſuæ felicitatis aduerſarios fauore numinum. Extant tam inſignis futuræ vrbis fortunæ præſagij monumenta in foro Lauinienſium, effigies æreę horum animalium, longiſſimo quidem tempore aſſeruatæ.

Lauinium urbs quo extructa.

Non minore admiratione dignum illud fuit, quòd Aquila, cùm primùm ſupra caput arantis filij Gordij, pauperis alioqui viri, volaſſet, currus iugo inſidere non prius deſierit, quàm is arationem ad veſperam dimitteret; vnde Phrygiæ regnum Midæ filio præmonſtratum.

Midę quo regnum ab Aquila prę monſtratũ.

Hieronem quoq; Siculum admodum adoleſcentem, priuatæ fortunæ hominem Aquila, quæ primo bello, quod iniJt, in eius clypeo reſidit, regem aliquando futurum indicauit.

Hieroni Siculo regnũ pmõſtratũ.

Xenophonti tale quid oblatum eſt. Cùm Epheſo ad Cyrum iter arriperet, dexteræ Aquilæ, quæ ſedebat, obuiam factus, futuræ celebritatis, magno tamen labore comparandæ, vt poſtmodum probauit euentus, omen accepit.

Xenoph. Aquila celebritatis augurio eſt.

Galeotes & Telmiſſes fratres, filij Apollinis, & Themiſtûs filiæ regis Hyperboreorum, Labij dicti, oraculum in Dodona acceperunt, vt hic Orientem, ille Occidentem verſus nauigaret, & cùm de ſacrificijs ipſorum fœmora rapuiſſet Aquila, aram ibi conderent: Itaq; Galeotes in Siciliam, Telmiſſes in Cariam, vbi Apollinis Telmiſſi ædem condidit, profecti fuerunt.

Galeotes, & Telmiſſes fratres, eorũq; augurium.

Deiotaro Regi omnia ferè auſpicatò agenti ſalutaris Aquilæ conſpectus fuit, qua viſa continuit ſe ab eius tecti vſu, quod nocte ſequenti ruina concidit, vt refert [k] Valerius Maximus.

Deiotarus rex cur tectũ nollet ingredi.
[k] Lib. 1. c. 4. de ominib.

Hactenus fortunæ melioris nunciam fecimus, nunc quos bellorum euentus prædixerit, videamus. Anacreon author antiquiſſimus ſcribit Iouem aduerſus Titanas (alij dicunt, aduerſus Gigantes) profecturum, ſacrificium feciſſe cęlo in Naxo inſula, in qua primùm infans educatus fuit, Aquilaſq; dum ſacrum faceret, ei apparuiſſe, & telum prætuliſſe. Quibus mox viſis bonum auſpicium ſuſcepit, victoriæ indicium, quæ cùm ſubſequuta eſſet, inſigne bellicum auream inde Aquilam, vt proprium geſtaſſe dicitur, vt Aglaoſtenes alijq; teſtantur.

Iuppiter Aq̃lę auxilio ulus cõtra Gigantes.
Iupiter cur Aquilã aureã geſſer.

Magnam quoque ſpem Cyrus Perſarum Rex ex ſequẽti cepit augurio, quod [l] Xenophon his verbis narrat. *Cyro aduerſus Armenos proficiſcenti continuò in primo agro conſurgit Lepus. Aquila autem volans dextra Leporem deſpiciens in fugientem irruit & percuſſit, extulitq; correptum, & ablato pro libidine vtebatur præda. Augurium igitur Cyrus intuitus, cùm lætatus eſt, tùm Iouem Regem adorauit, dixitq; ad præſentes: Venatio quidem pulchra eſt futura, ſi Deo libuerit.* Et [m] alibi de eodem Cyro: *Cùm talia diſſerentes*, inquit, *ad fines vſq; Perſidis veniſſent, eſſetq; his Aquila dextra apparens itineris dux facta Deos, heroaſq; precati terram colentes Perſida, vt ſe propitij iuuarẽt ac mites, ita fines ſuperarunt.*

[l] Lib. 2. de Pedia Cyri.
[m] In principio eiuſdẽ.
Cyro Aq̃la itineris dux

Mario Aquila reditum pollicita ē. [a] In Mario.

Aquila Mario reditum cum ſumma gloria triumphabūdum pollicita eſt, cùm Anguem arreptum vnguibus dilaceraſſet, & in aquas abiecìſſet, atque inde occaſum verſus auolaſſet:

Sic Aquilæ clarum firmauit Iuppiter omen
Partibus intonuit cæli pater ipſe ſiniſtris. vt teſtatur [a] Cicero.

Alexādri victoriæ ſignum ante pugnam.

Ariſtander augurio Aquilæ traijcientem in hoſtes Alexandrum victorē pronunciauit ante conflictum. Illa autem (non quæ duplex imperium tulit, de quo ſupra in natalitijs) à claſſe in continentem progreſſa, ibiq; firmata augurio fuit, Perſas terra, non mari debellandos eſſe etiā Alexandri ipſius interpretatione, ſecus quàm ſentiret Parmenio.

Alexandri de Darianis victoriæ ſignum.

Et diſſicilimo eo prælio, quod cum Darianis apud Arbellam commiſſum eſt, quo nullum vnquā acrius inter eos fuit, Aquila paululum ſupra caput Alexādri placidè volitans, nec annorum ſonitu, nec gemitu, clamoreue vllo morientium terreri potuit, ſed diu circa Equum Regis pendenti magis quàm volanti ſimilis conſtitit, præſagiens vel indicans potius, quò res euaſura eſſet.

[o] Lib. prim. Fabio valēti dux Aquila quid portendat.

Neque diſſimile eſt, quod [o] Tacitus Fabio Valēti ſcribit oblatū, cui cùm exercitum in bellum educeret, ipſo profectionis die Aquila leni meatu, prout agmen incedebat, veluti dux viæ prævolauit, & per longum ſpatium cùm nullo gaudentium militum clamore, & augurium accipientium, alitemq; ſaluere iubentium, terreretur, iter ita continuauit, vt haud dubiè magnæ & proſperæ rei omen traderet.

[p] In Domit. 6. Aquilæ augurium in cōplexu ſtatuæ Domit.

Teſtatur tale quoque quid [p] Suetonius. *Siquidem,* inquiens, *ipſo, quo dimicatum eſt die, ſtatuam Domitiani Romæ inſignis Aquila circumplexa, pennis clangores lætiſsimos edidit: pauloq; poſt occiſum Antoninum (belli motorem) adeò vulgatum eſt, vt caput eius quoque apportatum plerique contenderent.*

[q] Illiad. μ. Troianorū augurium ſœlix ab Aquila ſiniſtra.

Troianis feliciter pugnantibus apud [q] Homerum & iam foſſam ac vallum Græcorum tranſituris, Aquila ſiniſtra apparet, non (vt Scholiaſtes interpretatur, & vt malè colligit Polydamas) tanquam infauſta auis, cùm alioqui ſiniſtræ infortunatæ ſint, ſed ad decipiendos Græcos, quominus illi ſibi cauerent, tanquam Troianorum conatu non ſucceſſuro. Ait itaque Homerus.

Ὄρνις γάρ σφιν ἐπῆλθε περησέμεναι μεμαῶσιν,
Αἰετὸς ὑψιπέτης ἐπ' ἀριστερὰ λαὸν ἐέργων,
Φοινίεντα δράκοντα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον.
Auis enim ipſis venit tranſire paratis.
Aquila altiuolans ſiniſtrorſum populum impediens,
Cruentum Draconem ferens vnguibus magnum.

Aquila dextra felixsē p augurij. [r] Hom. Illiad. N. [s] Odyſſ. O.

Aquilam verò dextram fauſtam ſemper eſſe [r] idem innuit.

Ὣς ἄρα οἱ εἰπόντι ἐπέπτατο δεξιὸς ὄρνις
Αἰετὸς ὑψιπέτης. ἐπὶ δ' ἴαχε λαὸς Ἀχαιῶν
Θάρσυνος οἰωνῷ.
Sic ei dicenti (inquiens) *volauit dextera auis*
Aquila altiuolans, ſubclamauit autem populus Achiuorum.
Confiſus augurio.

Locrēſi victoria ab Aquilę portento. [t] Lib. 2. ann. [u] In Comm. Cæſaris victoriæ ſignum. [x] Lib. 43.

Sic Helena apud [s] eundem Menelao Vlyſſis in patriam reditum auguratur, ac Telemacho, cùm dextra ei Aquila Anſerem vnguibus ferens apparuiſſet.

Pugnantibus autem Locris cum Crotoniatis Aquila à facie Locrorum nunquam receſsit, eoſq; tandiu circumuolauit, quoad vincerent. In cornibus quoque duo iuuenēs, diuerſo à cæteris armorum habitu, eximia magnitudine ex albis Equis, coccineis chlamydibus paludati pugnare viſi ſunt: nec vltra apparuerunt, quàm pugnatum eſt.

[t] Cornelius Tacitus auſpicium Aquilarum octo notat his verbis. *Intentus paratusq; miles, vt ordo agminis in aciem adſiſteret,* (adſtitēre legit doctiſſimus [u] Iuſtus Lipſius & mea quidem ſententia optimè) *viſis Cheruſcorum cateruis, quæ per ferociam proruperant, validiſſimos Equitum incurrere latus; Stertinium cum cæteris turmis circumgredi, tergaq; inuadere iubet, ipſe in tempore adfuturus. interea pulcherrimum augurium octo Aquilæ ſyluas petere & intrare viſæ, Imperatorem aduertēre: exclamat, irent, ſequerentur Romanas Aues, propria legionum numina.*

Pompeij exitij ſignū. [y] In vita Craſſi. [z] Lib. 4. de bello ciuili. Aquilę duę ſigniferorū Aquilis inſidentes.

Cęſari contra Pompeium dimicanti victoriam nunciarunt, [x] Dione authore. *Aquilæ* (inquit) *legionum eius alas concutientes & fulmina, quæ aurea pedibus tenebant, abycientes Pompeio exitium palam denuntiabant, ipſaq; ad Cæſarem quaſi auolabant.*

Simili pacto tradunt primam Aquilam, quæ in exercitu Craſsi ferebatur, ſua ſponte nemine cogente eſſe conuerſam, cùm aduerſus Parthos proficiſceretur, vt author eſt [y] Plutarchus.

[z] Appianus quoque binas Aquilas refert in Caſſij caſtris apparuiſſe, vbi ait: *Paulò poſt & Imperatores ſequuti ſunt: Eo tempore Aquilæ duæ supernè demiſſæ argenteas ſigniferorum Aquilas inſederunt*

tundentes

tundentes roſtris, vel, vt quidam tradunt, alis protegentes. Permanſerunt in exercitu alentibus Imperatoribus ex publico, donec pridie, quàm pugnatum eſt, auolarent.

De Octauio Auguſto contra Antonium & Lepidum pugnaturo [a] Suetonius in hæc verba ſcribit. *Contractis ad Bononiam Triumuirorum copijs, Aquila tentorio eius ſuperſedens, duos Coruos hinc inde infeſtantes afflixit, & ad terram dedit, notante omni exercitu; futuram quandoque inter collegas diſcordiam talem, qualis ſecuta eſt, ac exitium præſagiente.* Nam Aquilâ ſignificabatur Auguſtus, qui collegas Antonium & Lepidum infeſtos ita conflictaret, vexaretq́; quemadmodum Aquila duos Coruos afflixit.

Auguſti cõtra Antoniũ & Lepidũ victoriæ ſignum.

[a] *In Auguſto. cap. 96.*

Non diſſimile ſiue augurium, ſiue portẽtum Bruto, cum Antonio, Cæſareq́; prælio decertaturo, exitium indicauit. Cùm enim ſtarent ambæ acies in procinctu ſignum expectantes, duæ Aquilæ magno alarum clangore ex aduerſo conflixerunt, roſtris ſeſe mutuo ac infeſto volatu inceſſentes. Suſpendit id oſtentum vtrumq́; agmen in præſentis pugnæ euentum: poſtremò quæ ex Antonij plaga ſtetit, validè aduerſam Auem fugauit. Quo omine Antoniani in ſpem certam victoriæ erecti, ſublato clamore in hoſtem decurrunt: Nec aduerſa parte minus ferociter confligitur: fit primo congreſſu cruentum prælium, complexi ſe inuicem milites, conſertisq́; manibus, non minore odio, quàm vi vtriq; dimicant, circunſonare gemitus & ſuſpiria cadentium; & iam plurimus erat cruor fuſus tetra illa & cruenta cæde, quum prima acies Bruti loco ſubmota eſt, ordinibusq́; vi ſolutis, ad ſecundum, tertiumq́; ordinem penetrauit metus. Tum res ad fugam inclinauit, qua animaduerſa Octauij milites hoſtilium caſtrorum portas multa vi occupant, ne cedentibus à tergo pateret effugium. Tum verò excluſorum cædes fit, & à fronte Brutiani preſſi fœda colluctatione, cæcoq́; occurſu in ſe ruentes cæduntur. Meminit eiuſdem augurij [b] Appianus, cuius hîc verba aſcribere non pigebit. *Iamq́; dies*, inquit, *dum ſe parant, ad nonam horam proceſſerat, cum Aquilæ duæ pugnare cœperunt inter vtramq́; aciem intentam ſummo ſilentio, cùmq́; fugata eſſet, quæ à Bruto ſteterat, conclamarunt hoſtes, & ſigna collata ſunt, fuitq́; congreſſus ſuperbus & immitis.*

Aq́la duos Coruos affligẽs quid denotet.

Bruti interitum Aquilæ præſagientes.

[b] *Lib. 4. de bell. ciuil.*

Eiuſmodi duarum Aquilarum pugnantium auſpicium Veſpaſiano contigit, narrante his verbis [c] Suetonio: *Ac non multò poſt, comitia ſecundi Conſulatus ineunte Galba, ſtatua Diui Iulij ad orientem ſponte verſa eſt: acieq́; Bebriacenſi prius, quàm cõmitteretur, duæ Aquilæ in conſpectu omnium cõflixerunt, victâque alterâ ſubuenit tertia à Solis ortu, ac victricem abegit.* Per duas autẽ Aquilas primas intelligitur Vitellius & Otho, tertia verò veniens ab ortu Solis, ſignificabat Veſpaſianum, qui, cùm ex Iudæa veniret, abegit victricem illam Aquilam, hoc eſt Vitellium Othonis victorem.

[c] *In Veſpaſiano cap. 5.*

Vitellius & Otho per duas Aquilas ſignificati.

Veſpaſian⁹ per Aquilã uictricem deſignatus.

Hæc auguria & oſtenta non ſolùm Ethnicos idolomaniæ tenebris immerſos, ſed etiam qui Chriſto nomina dederunt, ſolicitos ac ſuſpenſos aliquando tenuerunt, tantum valet apud homines ſemel concepta opinio. Verùm hi ipſi ſuperſtitionis notam effugere minimè poſſe videntur, quòd vera pietas omnem vanis hiſce obſeruationibus auctoritatem ac fidem abroget. Huiuſce humanæ imbecillitatis exemplum dabit [d] Baptiſta Mantuanus, qui de Gonzagæ victoria Aquilæ auſpicio (vt ipſe ait) prænuntiata, ita canit:

Hinc igitur motis montana per inuia caſtris,
Dum properant, Aquilas ſudum per inane volantes
Quot ſimul ire hominum nemo conſpexerat vnquam,
Suſpiciunt, mirati Auium ſpectacula fixo
Lumine & à cilio, dextris pendentibus, altè
Obſeruant, quò ſe inclinent, quò tendere pergant:
Illæ vbi caſtra ſuper gyros duxêre frequentes,
Parthenopen verſus celerem vertêre volatum.
Et quanquam augurio non ſit mens fidere, Ductor
Id tamen eſt felix omen ratus, Imperiumq́;
Parthenope à Gallis iam nunc diſcedere fatus,
Macti animæ tali auſpicio grandiuntur, &c.

Chriſtianos augurijs aliquãdo credidiſſe.

[d] *Lib. 4. Trophæi Gonzaga.*

Gonzagæ uictoriam Aquila portendit.

Hactenus fortunata auſpicia quæq́; honores atq́; dignitates ac proſperos euentus, aliquibus ſaltem, prænuntiaſſe putantur, enarrauimus; nunc infelicium ſucceſſuum exempla aliquot ponemus.

Auguria infelicia ab Aquila.

Penelopis procis mortem ex duarum Aquilarum augurio prædicit Halitheres, de quo augurio ſic [e] Homerus ſcripſit.

Ὥς φάτο Τηλέμαχος. τῷ δ' αἰετὼ εὐρύοπα Ζεὺς
Ὑψόθεν ἐκ κορυφῆς ὄρεος προέηκε πέτεσθαι.
Τὼ δ' ἕως μὲν ῥ' ἐπέτοντο μετὰ πνοιῇς ἀνέμοιο,
Πλησίω ἀλλήλοισι τιταινομένω πτερύγεσσι.

[e] *Odyſ. B.*

Ἀλλ' ὅτε δὴ μέσσην ἀγορὴν πολύφημον ἱκέσθην,
Ἔνθ' ἐπιδινηθέντε τιναξάσθην πτερὰ πολλὰ,
Ἐς δ' ἰδέτην πάντων κεφαλὰς, ὄσσοντο δ' ὄλεθρον.
Δρυψαμένω δ' ὀνύχεσσι παρειὰς ἀμφί τε δειρὰς,
Δεξιὼ ἤϊξαν διὰ τ' οἰκία καὶ πόλιν αὐτῶν.
Sic ait Telemachus: huic duas Aquilas latè videns Iuppiter,
Ex alto à vertice montis pramisit volare,
Hæ vſque quidem volabant ad flatum venti,
Propinquæ inuicem extendentes alas.
Sed cùm iam ad mediam concionem celebrem perueniſſent,
Hîc conuerſæ quatiebant alas denſas.
Aſpexerunt autem omnium capita; portendebant autem mortem
Lanianies verò vnguibus maxillas, circum autem collum
Ad dextras volarunt & per ædes & per vrbem ipſorum.

Tarquinij ſuperbi exitij ſignum.

Fœtus Aquilarum implumes, à Vulturibus roſtro pedibusq; à paſtu abacti, & raptati, concerptiq; cum ipſis nidis, Tarquinio ſuperbo exilia portenderunt, ac regni amiſſionem.

Dionyſius Syracuſanus regnū amittit.

Iaculum de ſatellitum manibus roſtro extortū, & deiectum in profundum ab Aquila; Dionyſio Syracuſano regnum abrogauit, & diras calamitates incuſſit.

Ariſtotimi Eleorū Tyranni exitij ſignum.
[f] *Lib. de uirtut. mulier.*

Ariſtotimo Eleorum Tyranno, Aquilæ oſtentum, exitium portendebat. Hoc [f] Plutarchus narrat: *Cùm meridie*, inquit, *cum vxore cubaret, prandiumq; eſſet paratum, viſa eſt Aquila in aëre ſe librans ſupra domum, ac quaſi prudens ac dedita opera, lapidem iuſtæ magnitudinis, in eam partem tecti deiecit, vbi erat cubiculum, in quo iacebat Ariſtotimus, ſimul autem deſuper ingenti ſonitu exiſtente, & foris clamore ſublato ab ijs, qui Auem viderant, perterritus Tyrannus uatem acciuit, quo ſolebat aſſiduè in foro uti, perturbatusq; interrogauit, quid iſto ſigno portenderetur. Vates bono ipſum animo eſſe iuſſit, quòd excitatus, & adiutus eſſet à Ioue. Ciuibus autem, quibus fidebat, dixit, vindictam Tyranni capiti impendere, ac iam iam elapſuram. Quo oſtento confirmati, qui Duce Hellanico in Tyranni necem conſpirauerant, ſine ſtipatoribus in forum deſcendentem trucidarunt.*

Lacapeni Imperatoris & Simeonis Bulgarorum Ducis diſſidij indicium.

Triſte item minimeq; fauſtum fuit, quod Lacapeno Imperatori, & Simeoni Bulgarorum Principi accidiſſe ſcribitur. Quo enim tempore hi congreſſi inter ſe colloquebantur, Aquilæ duæ ſupra ipſos volaſſe traduntur; cùmq; non ſine clangore & alarum inſigni ſtrepitu, ſeſe mutuò infeſto roſtro, vnguibusq; aggreſſæ confixiſſent, mox alteram ab altera diſceſſiſſe, cùm vna ſe ad vrbem conferret, altera Thraciam verſus volaret. Hoc prodigium augures minimè lætum eſſe iudicabant; nam ſignificari futurum, vt hæc inter eos pax reſcinderetur.

[g] *In Paral.*
Amphiarai haſta ab Aquila abrepta mortē illi portendit.

Scribit [g] Plutarchus Aquilam quandoq; Amphiarai haſtam abreptam ſuſtuliſſe in altum, mox dimiſiſſe, eam verò terræ impactam, Lauri ſpeciem præbuiſſe. Poſtero die hoſtibus acri prælio ibidem congredientibus, terræ hiatu repentino hauſtus cum curru Amphiaraus perit, vbi poſtea condita fuit vrbs Harmatis cognomine inſignis.

[h] *Lib. 1. Paralip.*

Priamus quoque, vt narrat [h] Q. Calaber, victoriam à Ioue implorans, Pentheſileam non reuerſuram è prælio incolumem, inde credebat; quòd Aquila à dextra precanti, acutum clangorem edens, Columbamq; num reſpirantem vnguibus tenens, impetuosè aduolaſſet.

Niger cur cōtra Seuerū expeditionē omiſit.

Niger, cùm bellum motum eſſet, venit Byzantium, inde Perinthum exercitum duxit: ſed cùm multa prodigia ei minus proſpera eueniſſent, vehementer perturbari cœpit. Nam Aquila, quæ in ſtatua eius militari cōſederat, licet abigeretur, immota tamen, quouſque capta eſt, conſtitit. Apes etiam in ſignis militaribus, & maximè in ſtatuis ipſius fauos finxerunt: his de cauſis Niger expeditionem contra Seuerum omiſit. Contrà Galdus Scotorum rex, quum ducenti in Romanos exercitum, varia oblata eſſent prodigia, atque Aquila diem penè totum expanſis alis ſupra exercitum laborioſiſſimè volitaret, idq; multis terrorem incuteret, ſeſe eo prodigio interpretantibus, Romanis, quibus Aquila inſigne erat, dedendos iri, benè omnes ſperare iuſſit; fore namq;, vt ea expeditio Romanis multum laboris & anxietatis eſſet allatura. Nec omnino eum ſpes fefellit. Cruentiſsima enim ea fuit pugna, & magna vtrinque cum ſtrage: Romanorum ſex millia cæſa: Rex & ipſe ſaucius, duodecim millibus cæſis, exercitum amiſit.

Helleborus niger quādo non debeat effodi.
[i] *Lib. 9. hiſt. plant.*

Helleborum nigrum effoſſuros circunſcribere iubent (vt ſcribit [i] Theophraſtus) ſpectando exortum, precandoq; vt liceat id ſibi concedentibus Dijs facere, cauere Aquilam, tàm à dextra, quàm à ſiniſtra. Periculum enim aiunt ſecantibus imminere: & ſi Aquila propè aduolarit, moriturum illo anno, qui ſuccidit, exiſtimant.

MYSTICA

MISTYCA.

HVC vſquè promiſcuè tam ſacris, quàm profanis impij paganiſmi cultibus adhibitas Aquilas declarauimus. Nunc quæ ad pietatem conferant, quæue myſteria ex Aquilis eruerint, atque in vtilitatem Philoſophiæ Chriſtianæ conuerterint Eccleſiæ Doctores, paucis videamus.

Aquilæ viſus quid in ſacris ſignificet.

Clariſsimum & acutiſsimum Aquilæ viſum, vnde & nomen accepit, altam arduam, intentamq́; beatorum contemplationem ſignificare, ſancti patres referunt: Qui enim mentis aciem in Deum, ſolem verum, ac omnis luminis fontem figunt: hoſce diuinæ viſionis ſumma felicitate participes, meritò Aquilæ cognomine appellari dicunt.

Aquilę qui miſticè dicendi.

Et ſicuti Aquila fulmine non tangitur, quod tamen mortalibus omnibus terrori eſt: ita pijs nulla manet damnatio, vltimum re vera terribilium.

Aquilā fulmine non tangi qui myſticè intelligatur.

[a] D. Dionyſius Carthuſianus Aquilam ſcribit in ſacra ſcriptura ſignificare regiam dignitatem, motumq́; ad ſuperna tendentem, celeremq́; volatum, atque ad captandum reparandis viribus cibum, agilitatem atque vigilantiam & curſum & facilitatem ſummam: ac præterea vim illam ſingularem ſpeculandi liberè, directeq́;, ac in nullam partem inclinando, aciem oculorum in vberrimum illum & lucidiſsimum Deitatis radium.

[a] Cap. 15. cæleſt. hierarc.

Multa de Aquila myſticè à Propheta Ezechiele recenſentur, quæ, etſi ad Nabuchodonoſoris cognominata ſuperius partim relata ſint, hic tamen, etiamſi [b] Origenes plurimis illa tradat, quam breuiſſimè fieri poterit, myſterij ſenſum apponere non ab re nobis viſum fuit. Sacræ itaque literæ per Aquilam terrarum dominationem intellixerunt, vti apud [c] Ezechielem legimus; *Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis & varietate, venit ad Libanum, & tulit medullam Cedri. ſummitatem frondium eius auulſit, & tranſportauit eam in terram Chanaam, in vrbe negociatorum poſuit illam.* &c. Neque huic abſimilis altera adiecta eſt, quę vitium earum palmites deprædaretur. *Facta eſt ergò vinea, & fructificauit in palmites, & emiſit propagines. & facta eſt Aquila altera grandis magnis alis, multisq́; plumis, &c.* Per priorem illam Theologi aiunt, Nabuchodonoſora Babyloniorum Regem interpretari: per alteram verò Pharaonem Aegypti Tyrannum. Horum ille Hieroſolymam cepit, & populum cum Rege ipſo Sedechia, principibusq́; alijs in captiuitatem abduxit: Hic verò, cùm bellum aduerſus Aſſyrios mouiſſet, Iſraëliticum populum ſeruitutis affectum tædio ad ſe traduxit. In vtroque Aquilæ hieroglyphicum proponitur, ſed longè eſt latior interpretatio in ea, quæ Nabuchodonoſora deſcribit. Alæ ſiquidem diffuſæ, numeroſos indicant exercitus, quos ille ſecum traxerat. Membrorum exporrecta longitudo, regni eius diuturnitatem ac amplitudinem. Plumæ nihil aliud ſibi volunt, quàm diuitias, quibus eſſet affluentiſsimus. Varietas plumarum gloriam rerum ab eo geſtarum innuit. Armorum horrorem, vngues. Libanus Iudeæ claritatem atque celſitudinem longa annorum ſerie conſpicuam; vnde ille medullam Cedri auulſit, quippe nobilitatem extirpauit, & ſummas quaſq; frondes decerpſit, hoc eſt, ne tenerrimæ quidem Regum proli, ætatis ſcilicet infirmæ pepercit. Verùm, vt [d] D. Chryſoſtomus teſtatur, *Propheta*, inquiens, *ipſe interpretationem iſtius allegoriæ minimè ſinit ſuſpenſam eſſe ad libidinem auditorum, ſed ipſe edifferit, quem per Aquilam intelligat, quem rurſus per Cedrum.*

[b] In Ezechielem homilia 11. cap. 17.
[c] Cap. 17.
Aquila magna quid myſticè.
Nabuchodonoſor p Aquilam ſignificatur.
Pharao Aegypti Tyrānus per Aquilam ſignificatus.
Alę myſticè quid.
Plumę myſticè quid.
Libanus mons myſticè quid.
[d] Tom. 1. in cap. 5. Eſaię.

De alarum Aquilarum magnitudine, ac robore ſacra [e] Biblia item parabolicè ita loquuntur. *Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere, quia facient ſibi pennas quaſi Aquilæ, & volabunt in cælum.* Item alibi [f] Eſaias. *Aſſument pennas ſicut Aquila, current & non laborabunt.* &c.

[e] Prou. c. 23
[f] Cap. 40.

Aquila apud [g] Eſdram, alarum duodecim, Imperatores deſignabat, qui fuerunt integri Romanæ Monarchiæ poſſeſſores, & tria eius capita, triplex ſignificabant eiuſdem monarchię Imperium; hæc Aquila apud [h] Danielem vocatur quarta beſtia; de hac vide Antonium Louiſinum, qui integrum de ea librum accurratiſſimè Italo ſermone conſcripſit. In eiuſmodi quoque ſenſum [i] D. Iohannes Euangeliſta in Apocalypſi ita ſcribit: *Data ſunt mulieri duæ alæ magnæ, vt volaret in deſertum, in locum ſuum.* Mulier iſta animam pænitentem ſignificat, de qua Chriſtus apud [k] D. Ioannem ait: *Mulier cùm parit, triſtitiam habet*, id eſt: Anima, cùm parit in confeſſione peccatum, quod delectatione concepit, mœret, atque dolet. Sunt qui Mulieris nomine Romanam Eccleſiam, & alarum Imperium cùm Orientale, tùm Occidentale exponant.

[g] Cap. 11. & 12.
[h] Cap. 7.
[i] Cap. 12.
Mulier volans myſticè quid.
[k] Cap. 16 Euang.
Mulier pariens quid myſticè.

Rabanus, citante [l] Lipomano, alas Aquilarum doctrinas myſticè appellat duorum teſtamentorum. Eccleſia enim in modum volucrum, in primis verò Aquilæ, duobus teſtamentis perinde ac duabus alis vtitur, quorum remigio omnium inimicorum inſidias geſtit euadere,

[l] In Exodū.
Doctrina duorum teſtamentorū per alas Aquilę ſignificata.

geminæ charitatis præcepto ſubnixa. Aquila altè volat, ardenteſq; ſolis radios fixè intuetur, nidum in ſublimi petra reponit, ne callidus raptor propè quandoq; accedat. Sic ipſa Dei Eccleſia ſuper Chriſtum, ſolidam celſiſſimamq; petram compoſita, fidei lumine ſolem diuinitatis irreflexè intuetur, à terra nimium, nimiumq; ſublata, vt nihil terreni ſpiret, nihil ſapiat, ſpem totam vitæ in ſolo Deo collocet, cui ſolitudo eſt mundana peregrinatio, de qua loquutus fuit[m] D. Ioannes: *Et data ſunt mulieri duæ alæ magnæ Aquilæ, vt volaret in deſertum in locum ſuum*. &c.

[m] *In Apoc. cap. 12.*

Ad hæc alia etiam ratione Aquilæ comparatur Eccleſia; illa nanq; altiùs cæteris alitibus volans, viſo tamen cibo, indigentia naturali ſubacta, mox ad ima deſcendit: Sic Eccleſia in ſpiritualibus membris, cùm ea, quæ ſurſum ſunt, mente comprehendat, infirmitate tamen corporis grauata, neceſſitatibus ſubiacet indigentiæ corporalis, pro quibus ingemiſcit, & vſque adhuc parturit.

[n] *Cap. 4.*

Alæ ſex Aquilæ quid myſticè denotent.

[n] D. Ioannes in Apocalypſi vbi de quatuor animalibus ſenis alis præditis agit; Aquilæ, vti cęteris, ſex quoque alas aſſignat. Quarum prima lex denotatur naturalis, ſecunda lex Moſayca, tertia Prophetarum oracula, quarta Euangelium conſiliorum, quinta doctrina Apoſtolorum, ſexta ſtatuta generalium conciliorum. Iſtis enim ſex alis, ſex viri Eccleſiaſtici debent deſcendere deorſum ad ædificationem proximi, & volare ad dexteram per gratiarum actionem in ſecundis, ad ſiniſtram per patientiam in aduerſis. Vel ſex alæ ſunt cognitio operum Dei factorum ſex dierum curſu, vt oſtendit Moyſes, quorum notitia in altum tolluntur, qui in eis benè operantur.

[o] *Apoc. introduct. c. 19*

Aquila, quæ viſa eſt inter quatuor animalia prope ſedem Dei, *ſignificat*, vt[o] Abbas Ioachim ſcribit, *Eccleſiam Conſtantinopolitanam, quia infra terminos tenebatur illa Eccleſia, cui à D. Paulo non ſine cauſa myſterij à principio dictum eſt: Aemulor enim vos æmulatione Dei: deſpondi enim vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto, & ad virgines pertinent pennæ Aquilæ volantis iuxta illud; & datæ ſunt mulieri alæ duæ, ſicut Aquilæ.*

Aquilę caliditas myſticè interpretata.

Quemadmodum Aquila eſt calida & ſicca temperamento, ac fortis; ita viri probi per charitatem calidi, per ſpontaneam paupertatem vel etiam per ſobrietatem, ac abſtinentiam ſicci, ſunt conſtantes, ac in aduerſis fortes.

Aquilæ viſus myſticè.

D. Iohānes cur Aquila dictus.

Vt etiam Aquila viſus acie pollet, ita Chriſtus Deus noſter humilia reſpicit in cælo, & in terra, qui in altis habitat. Sed hac de re etiam paulò ſupra mentionem habuimus. Ob eandem viſus aciem D. Ioannes Euangeliſta, quod etiam aliâs meminimus, quoniam recondita illa & altiſſima diuinæ in Chriſto natiuitatis myſteria acerrimè ſolus introſpexerit, Aquila dictus fuit. Vnde Sedulius.

More volans Aquilæ verbo petit aſtra Ioannes.

[p] *In Cōmēt. Symbolicis.*

[q] *In Proœmio Catenæ aureæ.*

Sunt tamen & aliæ cauſæ præter hanc, cur eidem hoc nomen rectè competat, quæ[p] Antonius Ricciardus Brixianus ex[q] D. Thoma colligit. Solus enim altiora de reſurrectione Domini miracula expreſſit. Solus ipſe à principio omnium rerum Deo ipſo Euangelium ſuum exorſus eſt. Solus ſupra cęlos omnes euectus, ad contemplationem ſummi boni conuertitur, cùm cæteri actiuam vitam ſolunmodo complectantur. Quam eandem ob cauſam Ioannes Euangeliſta verè diuinitus Aquilæ altiuolantis, ſoliſq; iubar irreuerberatis oculis intuentis, effigiem iure meritò ac imaginem gerit, illius quidem, quam, vt inquit[r] D. Irenæus, *Sacri prævidêre vates, quæ Ioannis noſtri beneficio ſpiritus in Eccleſia aduolantis gratiam manifeſtat*. Hic enim altè exorſus principium, quod à patre eſt, effigiem verbi, quæ refertur in filio, & præclaram eius generationem enarrat, tanta cum fiducia rem tam arduam agreſſus, vt Aquilæ meritò figuretur ſymbolo. Ioannes, inquam, ille altiloquus, quòd Aquilæ referatur typo, ipſa ſuſceptæ, vt Eucherius teſtatur, lucubrationis materia, & ab eo ipſo rerum principio repetita, in cauſa fuit. Proinde cùm volatu ſublimi in ipſam omnipotentis Dei aulam elatus ſit, & oculorum aciem viſu præpollens, in admirandæ diuinitatis faciem infixerit, doctrinam nullo antea mortalium ingenio conceptam, ab alto detulit, cuius initium. *In principio erat verbum*.

[r] *Lib. 3. aduerſus hæreſ.*

* *Ioan. c. 1. Euang.*

Sicut Aquila à longè contemplatur, & præter mare odoratur eſcam, & vbicunque ſenſerit, ad cadauer delabitur, ita piæ mentes eminus vltra huius mundi mare, quæ in cęlo locata eſt: ſuam prædam olfaciunt Deum ipſum, ad quem ardenti mentis deſiderio ſeſe conuertunt.

[s] *Cap. 8.*

Vox Aquilę myſticè.

[t] *Hom. 6. in Apoc.*

[u] *In Cōmēt. ca. 8. Apoc. ſect. 5. punct. 3.*

De voce Aquilæ in[s] Apocalypſi D. Ioannes: Ita ſcribit, *Et vidi, & audiui vocem vnius Aquilæ volantis per medium cæli & dicentis magna voce, vach, vach, vach, habitantibus in terra*.[t] D. Auguſtinus per Aquilam hanc Eccleſiam intelligit volitantem in medio cęli, id eſt in medio ſui diſcurrentem & plagas nouiſſimi temporis magna voce prædicantem. Quando enim ſacerdos diem Iudicij annunciat, Aquila in medio cęli volat. Viſio eadem, vt ſcribit[u] Cælius Pannonius, imaginaria fuit, vt cæteræ, ſed myſtica, in qua idem ſunt videre & audire. vidit, ergò & audiuit, ideſt, intellexit. Græca quædam exemplaria Angelum habent, vetuſtiora Aquilam,

lam, sed nihil refert, dummodo certò teneas, typum esse vniuersorum decretorum Dei interpretum, tam Angelum, quàm Aquilam, quorum conuersatio cælestis est, & volant in omni solicitudine annunciantes decretum Dei in plebe. Triplicat autem vaeh Aquila, ad exaggerandum terrorem, clarioremq; mentis suæ expressionem, conformans se consuetudini Prophetarum, qui instante graui discrimine, sæpius eandem vocem repetere consueuerunt; sæpè per id interim doloris vehementiam exprimentes. Sic Ioel, sic Ieremias, sic Ezechiel. In Zacharia O, bis repetitur, ad terrorem audientium, propter quem sæpe voces eiusmodi geminantur. Est autem vaeh, nota maledictionis & execrationis pęnam cōminantis Dei omnipotentis, qua si diceretur: Maledictioni & execrationi sunt obnoxij omnes, quotquot relicto Deo & iustitia eius, viam peccati sequuntur. Abbas Ioachim hisce vocibus Gregorium Papam significari author est. Hic fuit anno Domini 590. & composuit multa ad correctionem populi Dei, in quibus operibus semper exclamat, dicens instare tempora valdè amara. At Francisco Riberæ quoniam non dicit, *audiui uocem Aquilæ uolantis*, sed *unius Aquilæ*, magna suspicio est, virum aliquem illius temporis sanctitate insignem indicari, siue is ex prædictorum numero sit, siue priuatus homo, cui tunc Deus hanc Prophetiam inspiret.

Prophetæ cur eādem vocem repetant.

Vaeh particula quid.

Gregorius Papa per Aquila denotatus.

Aquila maximè omnium auium est sublimipeta & volat altissimè. Ita Christus Dominus noster supra omnes cælos, vnde venerat, redijt, eoq; nomine meritò Aquila dicitur. Vnde & Beatus [x] Iob dixit: *Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur Aquila, & in arduis ponet nidum suum?* Præterea eodem hoc loco, vt testatur [y] D. Gregorius, Aquilæ nomine subtilis Sanctorum intelligentia & sublimis eorum contemplatio designatur. Tantum enim est Aquilæ visus acumen, vt oculos in Solem fixos nulla luminis quanuis splendidissimi coruscatio reuerberet, aut nictare faciat. Sic sancti Dei verentes magnitudinem & eminentiam diuini iubaris, à cuius gloria incautus perscrutator potius opprimitur, omnem mentis, & cogitationis aciem in eius contemplationem dirigunt, & nulla vi ab hac tam suaui & alta meditatione coacti desistunt. Ad præceptum ergò Dei eleuabitur Aquila, idest, pia mens, dum mandatis Dei obtemperat (Nam in his vita est) & in arduis ponent nidum suum, dum abiecto terrenarum rerum desiderio mente & spe iam in cęlis cum Deo conuersantur, [z] iuxta illud: *Nostra conuersatio in cælis est*; & [a] rursum, *Qui conresuscitauit & considere nos fecit.* [b] Et Iob. *Sicut Aquila uolans ad escam.* Mos quippe est Aquilæ, vt cùm refectione indigeat, eandem oculorum aciem, quam radijs solis infixerat, ad cadauer inclinet, & quanuis sublimis super aërem euolet, pro sumendis tamen carnibus terram petit. *Sic* (inquit idem [c] D. Gregorius) *antiqui patres in quantum humanitatis infirmitas admittebat, creatoris lucem erecta mente contemplati sunt: sed incarnandum hunc in mundi fine præscientes, quasi à Solis radijs ad terram oculos deflexerunt; & quasi de summis ad ima ueniunt, dum hunc Deum supra omnia & hominem intra omnia agnoscunt, quem pro humano genere, dum passurum moriturumq; conspiciunt, qua scilicet morte semetipsos refici, atque reformari ad uitam nouerunt, quasi more Aquilæ post contemplatos Solis radios in cadauere escam quærunt. Libet spectare Aquilam Solis iubar intuentem, [d] qua ait: Deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis: sed ab alto uolatu celsitudinis ad terras ueniat, escam cadaueris inferius inquirat, dicens. [e] Disciplina pacis nostræ super eum, & eius liuore sanati sumus. Et rursum: Et homo est, & quis cognoscet eum?* In eundem locum, alio tamen sensu idem author sic scribit: *Aquila alto valdè uolatu suspenditur, & annisu præpeti ad æthera libratur, sed per appetitum uentris terras expetit, seseq; à sublimibus repentè deorsum fundit; sic genus humanum in parente primo ad ima de sublimibus corruit. Quod nimirum conditionis suæ dignitas in rationis celsitudine, quasi in aëris libertate suspenderat: Sed quia contra præceptum uetitum contigit, per uentris concupiscentiam ad terras uenit, & quasi post uolatum carnibus pascitur, quia illa libera contemplationis spiracula perdidit, & deorsum corporis uoluptatibus lætatur.*

Aquilę quōo Christus cō paretur.

[x] Cap. 39.

[y] Lib. 31. moral. c. 19.

Sanctorum intelligentiam Aquila denotat.

[z] Philip. 3.

[a] Ephes. 2.

[b] Cap. 9.

[c] Lib. 9. moral. cap. 16.

[d] Esai. 9.

[e] Esai. 53.

Aquila cum impetu volans, vt est in [f] Deuteronomio, ad prędandū, significat [g] quoque Diabolum eiusq; membra, & rapinas potentum, & eos qui verbis nil nisi sublime, & pium sapiunt; opere verò ac reipsa res proximorum diripiunt; deniq; superbos & ipsam superbiam. Huius similitudinis meminit [h] Baptista Mantuanus his verbis:

——Socios ac Dæmones omnes
Ad prædam ciet ex aris adytisq; Deorum.
Illi præcipites altis è turribus adsunt
Corripiuntq; vagas animas, stygijsq; coercent
Persimiles Aquilis, quoties uidere uolucres
Dulcibus è stagnis tolli, tenuemq; per auram
Nare cateruatim, campisq; inferre uolatum.

Aquila cum impetu volans quid significat.

[f] Deut. 14.

[g] Sylua Alleg. ex Clem. Alex. 3. Peda. 9.

[h] Lib. 3. Parth. secundæ.

Hinc & apud [i] Abacuc *Aquila festinans ad comedendum*, Diaboli significat promptitudinem ad perdendas animas. Sic vbi à [k] Mose in Deuteronomio profertur: *Sicut Aquila prouocans ad*

[i] Cap. primo.

[k] Cap. 2.

[l] *Oſea.*

Diaboli cũ Aquila cõparatio.

volandum pullos ſuos, & ſuper eos uolitans expandit alas ſuas, poteſtas Deo aduerſaria intelligitur, quæ ex permiſſu Dei elata in ſuperbiam, multa poteſt, ſicut &[l] Propheta ait: *Et erit ſicut Aquila ſuper domum Dei:* Ob hanc ipſam ſuperbiam Diabolum prophetæ tumentem ſuper montes Aquilonis eleuari ſcribunt, & ſuper aſtra cæli ponere ſedem ſuam, cupientem ſe exæquare Altiſsimo. In arduis quoque ponit nidum ſuum, ideſt (myſticè intellectum) in magnis quibuſq; & eminentibus ſeculi huius hominibus ſedem ſibi conſtituit, vt in eis velut trux dominus & immaniſsimus tyrannus commoretur.[m] Vnde, *Si exaltatus fueris ſicut Aquila, inde detraham te, dicit Dominus.* Et[n] Ieremias, *Velociores fuerunt perſequutores noſtri Aquilis cæli*, de inſidiatoribus ſpiritibus dixit. Quare[o] & in lege præcipitur, vt non comedamus Aquilam: & Iſidorus inquit, *qui Aquilam, aut Miluum aut Accipitrem odit, odit raptores & ſcelere uiuentes*: &[*] D. Thomas Aquilam ſuperbiæ typum eſſe inquit.[p] D. Auguſtinus quoque Dæmonem Aquilam myſticè vocat ob rapacitatem, vbi ſic habet: *Si & per aurum traheris, quò non vis, & ideò te quærit maior raptor, quia inuenit minorem raptorem, ideò te quærit maior Aquila, quia prior cepiſti Leporem. præda tibi fuit minor, præda eris maiori. Hæc non vidẽt homines, in rebus humanis, tanta cupiditate cæcantur. Quærit potentior infirmiorem, & quærit eum opprimere, non ob aliud, niſi quia habet, quod illi auferat. Videt illum pati ſub ſe tribulationem, non ob aliud niſi propter quod habet, & hoc ipſe, propter quod ille patitur tribulationem, ad ſe congerit.* Hactenus D. Aurelius. Pari pacto vbi apud[q] D. Iobum legitur: *In petris manet & præruptis ſilicibus, ac rupibus inacceſſis commoratur Aquila:* Per Aquilam malus genius ſeu Dæmon intelligitur, qui in potentibus ac malitia fortibus, petris certè excelſis ac duris habitat. Per præruptas verò rupes ac ſilices deſignantur illi, qui in cęlum attollentes os ſuum horrendas & immanes aduerſus Deum blaſphemias effutiunt, homines corde duro ac indomito, nec vnquam in melius profecturo. Inacceſſæ verò rupes homines ſunt immodico adeò, & intolerabili faſtu tumentes, vt vel nullus monendo, & corrigendo eò accedere, aut pertingere poſſit.

[m] *Abdias. b.4.*

[n] *In Threnis cap.4.*

[o] *Leu.c.11.*

Aquilæ eſus cur in lege prohibitus.

[*] *Aquila ſuperbiæ typus 1.2a.q. 102.*

[p] *Tom.8. Commen. in Pſal.123.*

[q] *Cap.39.*

Blaſphemi myſticè ſignificati.

Superbi myſticè indicati.

Aquila etiam quę ſingulari naturæ inſtinctu pullos abijcit eos, qui vel ad Solem illachrymant, vel auerſi ſplendorem eius non ſuſtinent, pios parentes innuit, quibus pignora ſua non ſunt cordi, niſi & ipſi pietatem colant, & niſi totos ſeſe ad præcepta & nutum diuini Solis componant, iuxta conſilium ſapientis in[r] Eccleſiaſte dicentis: *Ne iucunderis in filijs impijs, ſi multiplicentur, nec oblecteris ſuper ipſos, ſi non eſt timor Dei in illis.* Et iterum: *Melior eſt vnus timens Deum, quàm mille filij impij, & vtilo eſt mori ſine filijs, quàm relinquere filios impios.* Sed & ad Chriſtum parabola myſticè referri poteſt. Quemadmodum enim Aquila nonnunquam alienam prędatur prædam, ita Saluator noſter Ieſus Chriſtus, quum Limbum aperiret, Diabolo ſuam prædam eripuit.[s] D. Ambroſius Ieſum Aquilæ aſſimilans ita ſcribit: *Quemadmodum Aquila colona quaſi mater nidi ſemper vnius eſt, nec ad procreandam ſobolem aliud quandoq; cubile perquirit; & cùm primùm calidis ouis maturo ortu fœtus eruperit interior, pullos educit implumes, hos contra faciem feruidi ſolis apponit, vt qui ægram & inualidam caruſco radiorum appulſu aciem ſubmiſerit oculorum, materno damnatus arbitrio, & à fratrum conſortio ſeparetur & deijciatur in terram: & ſicut Auis iſta inimica ſerpentum eſt, quos cùm in aëra alarum remigio ſubuectando ſupportat, hos adunco roſtro, & armatis quaſi quibuſdam telis, pedibus ſuis lacerat ac diuellit, quos cùm deuorat, calore ſuo interno noxium illud virus extinguit. Ita Chriſtus Dominus vnam diligit Eccleſiam, vt Aquila nidum ſuum, quam ab æſtu perſequutionis alarum ſuarum defendit vmbraculo. Sic quoque extra Eccleſiam proijcit, in quibus fides lumen infirmum eſt, qui igneam Euangeliorum lucem vitijs ſecularibus inquinati ferre non poſſunt. Et vt Aquila ſerpentes deuorat, & eorum venena calore concoquit interno: Ita & Chriſtus Dominus noſter Dracone percuſſo, ideſt, Diabolo lacerato, dum humanum ſibi corpus aſſumit, peccatum illud, quod hominem tenebat obnoxium, tanquam pernicioſum virus extinxit, ſicut[t] Apoſtolus ait. Et de peccato damnauit peccatum in carne ſua. Et alibi:[u] Qui cùm peccatum non noſſet, pro nobis peccatum fecit. Ad hoc quoque[x] Moſes ſerpentem æneum in eremo ſuſpendit in ligno, qui proprius erat typus corporis Chriſti, vt[y] quicunque in eum aſpiceret, non periret. Corpus enim hominis per tranſgreſſionem vas fuerat ſerpentis effectum. Sic & alibi ipſe[z] Moyſes virgam proiecit in terram, quæ in ſimilitudinem eſt carporata ſerpentis, quæ quia & ipſa imago erat corporis Chriſti, & tanta virtutis in ſe typum gerebat, omnium Aegyptiorum poteſtatem abſorbuit.* Illud quoque quod idem[a] Salomon in Prouerbijs ſuis ſcribit, vbi ait: *Tria ſunt mihi incognita, quæ aſſequi nequeo; veſtigia Aquilæ volantis &c.* ad Chriſti referendum eſt perſonam. Hic enim, vt idem D. Ambroſius paulò poſt interpretatur, *etſi poſt paſſionem & reſurrectionem ſuam præſentibus Apoſtolis aſcendit ad cælum, tamen cuius hominis tam altus ſenſus & tantus eſt, vt explicare poſſit, quomodo illa tanta maieſtas de cælo aut venire dignata fuerit, aut redire? Cùm hoc nobis ſolùm ſcire liceat, quod aut venit, aut redit. Quis enim cognoſcere poterat, quomodo verbum in Virginem venerit, vt repentè conceperit, vt tam felicem fœtum partus Virginalis effunderet, vt hominem Deus indueret, quem totus mundus non poteſt ſufferre, nec capere? id eſt, quod ait: veſtigia Aquilæ volantis, ideſt, Chriſti aduenientis ad terram, ac redeuntis ad cælos veſtigia comprehendi*

Aquila pullos degeneres abijciẽs quid myſticè ſignificet.

[r] *Cap.16.*

Chriſtus Aquilę comparatus.

[s] *Tom.2.lib. de Salomone cap.2.*

[t] *Ad Ro.8.*

[u] *2.Corin.5.*

[x] *Num.21.*

[y] *Ioan.3.*

[z] *Exod.4.*

[a] *Prou.30.*

Tria incognita Salomoni.

bendi non posse. Item alibi: *Aquila*, inquit, *intelligitur Christus, qui volatu suo descendit ad terras. quod animalis genus non nutritur, etsi primum castitas comprobetur matris, vt apertis oculis absque palpitatione totum aspiciat Solem. meritò enim hoc animal comparatur Saluatori: quoniam cùm aliquid rapere voluerit, non vestigijs ambulat terras, sed excelsum eligit locum. sic & Christus alta Cruce suspensus, tonante strepitu & terribili volatu impetum ab inferis fecit, sanctosq́; rapiens ad superna remeauit.* Non'ne item Deus & Christus per Moysem nominatus Aquila, [b] alibi (*quoties volui congregare filios tuos, sicut Gallina pullos sub alas, & noluisti?*) dici voluit Gallina, quæ idem est, si ponderemus significatum per Aquilam vel Gallinam, quæ pascunt suos pullos? nam & Christus verus pastor ita fecit, qui in sacra Scriptura nominatur terra viuentium, mare magnum, puteus aquarum viuentium, paradisus voluptatis, regnum Dei, lapis fundamenti, Architriclinus, Aquila, Gallina, vel quæcunque Auis pullos enutriens. D. Thomas citante * Antonio Ricciardo Brixiano Aquilam spiritum Sanctum significare scribit, qui locutus est per ora Prophetarum, & hinc est quòd doctores Græci Aquilam D. Marco attribuunt, quòd à Prophetico testimonio Euangelium suum sit exorsus. & Titus Prosper [c] Martinengius hisce Iobi verbis, *Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur Aquila, & in arduis ponet nidum suum?* Beatam Virginem matrem Mariam significari scribit.

In fragmento capitis quinti eiusdem.

[b] *Matt.* 23

* *In Comment. Symbol.*

[c] *In Theosodia.*

Vt etiam Aquila, cuius idcirco insignis prædicatur liberalitas, prædam, quam cepit cum alijs Auibus communem facit: Ita Christus æternę beatitudinis præda nequaquam solus potiri voluit, sed omnes nos eius participes reddit: vnde est, quòd frequens eum fidelium turba insequuta est, nempe prædę huius spe allecti, diuinæ gratię in hac vita, ac sempiternæ glorię in futura, dicente [d] D. Matthęo, *Magister, sequar te, quocunq; ieris.*

[d] *Cap.* 8.

Eadem istæc liberalis Aquila hominem pium designare potest, qui lubens siti & fame pressis, larga, quantum potest. manu subuenit, præmium aliquando ab supremo illo Agonotheta reportaturus. Locum [e] Matthæi & [f] Lucæ, vbi dicitur: *Illuc, ubi fuerit corpus, congregatum iri & Aquilas*, D. Augustinus ait, *significare Sanctos de volatu spiritualis corporis, quorum congregantibus Angelis conuentus futurus est in loco passionis Dominicæ*. Eundemq́; [g] D. Chrysostomus emendans inquit. *De Vulturibus dicit scriptura in* [h] *Iob. Vbicunque fuerit corpus, illic inueniuntur Vulturum pulli: Hoc enim naturale est Vulturum, sicuti dicunt quidam, vt etiam transmarina cadauera sentiant. Quoniam ergò turpes Aues sunt Vultures, ideò Vulturinis quidem moribus aptauit nomina Aquilarum, ut in moribus quidem Vulturum Sanctorum congregatio ostendatur ad Christi aduentum; in Aquilis autem regalibus, regalis Sanctorum dignitas ostendatur. Ideo enim Sancti Aquilis assimilantur, quia sicut filij Aquilarum ad solem probantur, ut siquidem recto aspectu intendere potuerint contra radios Solis, intelligantur esse legitimi; si autem non potuerint, cognoscantur adulterini, ita & filij Dei ad Christi iustitiam comprobantur. Si enim potuerint pleno corde iustitia uerba suscipere, intelliguntur esse legitimi, si autem non potuerint, cognoscuntur de Diabolo esse nati.*

[e] *Cap.* 24.

[f] *Cap.* 17.

[g] *Tom.* 2. *Homil.* 94. *c.* 24. *Matt.*

[h] *Iob.* 39.

Sancti cur Aquilis cóparati.

Aquila à longè dicitur escam prospicere apud [i] D. Iobum, nempe vt eam det pullis suis, allegorico sanè sensu. Aquila enim est nedum familia Israelitica, sed etiam virtus illam nutriens & dirigens, de qua virtute scriptum est: [k] *Sicut Aquila prouocans pullos suos ad uolandum*. Hęc Aquila est mulier illa ni fallor, de qua dicitur: [l] *Facta est nauis quasi institoris, de longè portans panem suum*, Illum videlicet panem, quem edocuit nos filius Dei petere, dicentes: [m] *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.*

[i] *Cap.* 9.

[k] *Deut. c.* 32.

[l] *Prou.* 31.

[m] *Luc.* 11.

Nemo verò Deum ipsum Aquilæ comparari miretur, etiamsi immũda sit & rapax. Nam & Leoni, & Serpenti cóparatur Christus, non quidẽ ob malitiam, aut rapacitatem, sed propter virtutem & regnũ. Leo enim Rex Ferarum est. Serpenti verò, & pręcipuè Viperę vis inest salubris aduersus omnia venena. Non igitur quòd rapax sit vel immunditijs delectetur Christus noster, ideò Aquila est, sed quia Rex noster est, & super omnia positus, fidelium suorũ, vt clemens pater, curã gerit. Aquila aliàs ratione contraria Diaboli typũ gerit ob rapacitatem & superbiam.

Deus comparatur Aquilæ.

Eadem & iustos significat, vt apud [n] D. Ambrosiũ quoque, qui locum eum [o] D. Lucæ supra dictum, nempe de congregatione Aquilarum ad corpus, enarrans, ita scribit: *Iustorum anima Aquilis comparantur, quòd alta petant, humilia derelinquant, longæuam ducere ferantur ætatem, vnde* [p] *Dauid anima sua dicit: Renouabitur, ut Aquilæ iuuentus tua. Si igitur intelleximus Aquilas, de corpore iam non possumus dubitare, maximè si meminerimus, quòd à* [q] *Pilato Ioseph corpus acceperit. Non'ne uidentur tibi Aquilæ circa corpus,* [r] *Maria Cleophe, Maria Magdalena, Maria mater Domini, Apostolorumq́; conuentus circa Domini sepulturam? Non'ne tibi uidentur Aquilæ circa corpus, quando ueniet in illa die cum intelligentibus nubibus filius hominis,* [s] *& uidebit eum omnis oculus & qui compunxerunt eum. est etiam corpus, de quo dictum est: Caro mea uerè est cibus, & sanguis meus uerè est potus. Circa hoc corpus ueræ Aquilæ sunt, quæ circumuolant alis spiritualibus. sunt & circa corpus Aquilæ, quæ credunt Iesum in carne uenisse, quia omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne uenisse, de Deo est: ubi ergò fides, ibi sacramentum, ibi diuersorium sanctitatis. Est etiam corpus Ecclesia, in qua per baptismi*

Diaboli typus Aquila.

[n] *Tom.* 3 *lib.* 7. *comment.*

[o] *In Euang. Luca c.* 18.

[p] *Psal.* 102.

[q] *Ioan.* 19.

[r] *Apoc.* 1.

[s] *L.* 99.

gratiam renouamur spiritu, & occidua senectutis in rediuiuas reparantur ætates. Rursus vbi de innouatione agit baptismatis in illa verba (*Renouabitur sicut Aquila iuuentus tua*) *Intelligit*, inquit, *Propheta per gratiam baptismi occidua vita nostræ posse reuiuiscere, & iuuentute quadam renouari id, quod in nobis fuerat delictorum vetustate collapsum. Vt autem intelligas, quia de gratia batismatis Propheta loquitur, innouationem ipsam Aquilæ comparauit, quæ Auis assidua commutatione habitus sui longam ducere fertur ætatem, & vetustis iam fatiscentibus plumis noua pennarum successione iuuenescere, ita vt depositis antiquitatis exuuijs, rediuiua indumentorum natiuitate se vestiat. vnde intelligimus, quòd senectutem Aquilæ non sentiunt membra, sed pluma. De nouo ergò se vestit, & pullulantibus pennis vetusta mater iterum renouatur in pullum: pullis enim tunc comparanda est, quando radiantibus plumis; necesse est, illi rursum meditari rudem volatum & alarum olim exercitata remigia, tanquam nouella volucris intra nidum pigra compescere: quamuis illi sit volandi notitia de consuetudine, deest tamen illi de pennarum raritate fiducia. De baptismatis igitur gratia hoc Psalmographus prophetauit. Nam vtique Neophiti nostri nuper baptizati, tanquam Aquila depositis vetustatis exuuijs, noua sanctitatis indumenta sumpserunt, & fatiscentibus antiquis maculis, sicut plumis leuibus, rediuiua gratia immortalitatis ornantur, ita vt in his senectutis occidua peccata senuerint, vita non senuerit: tanquam Aquila in pullum, sic illi in infantiam reuocati. est eis seculi de conuersatione notitia, sed adest illis iustitia de reparatione securitas. Quid igitur sanctus Dauid dicat, adhuc diligentius videamus. Non enim ait, renouabitur sicut Aquilarum, sed sicut Aquilæ iuuentus tua. Vnius ergò Aquilæ renouandam in nobis asserit iuuentutem, quam vnam, & solam Aquilam rectè Christum Dominum dixerim, cuius iuuentus renouata est tunc, cùm à mortuis resurrexit. Depositis enim corruptelæ corporalis exuuijs, rediuiua carnis assumptione refloruit, sicut ipse ait per[t] Prophetam. Et refloruit caro mea & ex voluntate mea confitebor illi. Refloruit,* [t] *Psal. 27.* *inquit, caro mea, videte, quo verbo vsus est; non ait, floruit, sed refloruit. Non enim reflorescit, nisi quod antè floruerit. Floruit autem caro Domini, cùm primum de Maria Virginis illibata vulua processit,* [u] *Cap. 11.* *sicut ait*[u] *Esaias, dicens. Exibit virga de radice Iesse, & Flos de radice ascendet. Refloruit autem, cùm succiso per Iudæos corporis flore, rediuiua de sepulchro resurrectionis gloria germinauit & in floris modum odorem pariter & nitorem cunctis immortalitatis afflauit: odorem bonorum operum suauitatem circumferens: nitorem in corruptelā perpetua diuinitatis ostendens.* Hactenus ille. Simili ferè sensu[x] D. [x] *In Ps. 102. homil.* Chrysostomus eum Psaltis Regij locum, quem modò tetigimus, exponens, ait. *Renouationem eam (quam Psalmographus iustis pollicetur, cùm dicit; Renouabitur vt Aquila iuuentus tua) Dominus per sanctum baptisma donauit, atque abraso peccati senio, nos ex senibus iuuenes reddidit. Quibus verbis congruunt ea, quæ Deus per Esaiam Prophetam ait: Qui expectant me, mutabunt fortitudinem, assument pennas vt Aquila. Quoniam enim diuinas ac regias notas in ortu nostro accepimus, easq́ per varia peccati studia obscurauimus, atque corrupimus, idcirco Prophetica oratio regni recuperationem nobis pollicetur (regia enim hæc est auis & volucrum regina) docet autem nos etiam diuinæ liberalitatis & munificentiæ modum, vt huiusmodi iuuentus renouetur, veterem hominem deponens, nouum autem, qui in Creatoris agnitionem renouatur, assumens. Ad hunc enim modum inquit: Iuuentus tua renouabitur, vt in vita ab omni interitu aliena constanter florens ac vegeta sit. Quandoquidem Aquila omnium Auium maximè regia est atque altissimè volans. Præterea, quoniam hoc vnum animal aduersus Solis radios obtueri potest, idcirco haud ab re animæ renouationem, atque à terra in cælum volatum, ipsiusq́ vitam in summo lumine futuram Aquilæ naturæ comparauit.* Sancti itaque repuerascunt assumpto immortali corpore, laborem non sentientes mortalium, Christo obuiam in nubibus rapti. Desijt alia ratio, quæ cogat hominem suarum virium obliuisci, & toto pectore se Deo credere, senectus certè abundè id præstat. reddit enim hominem morosum, querulum, voluptatum osorem, vilem, ridiculum. Itaque si in eo rerum statu quispiam iuuentam reddat, nonne is videbitur semimortuum reuocasse in vitam? Atqui mirum videtur, cur non omnia nobis polliceamur de nostro conditore, quando sacer spiritus sponsor existit iuuentutis, similitudinem afferens Aquilæ, quæ exuit senectam. Quanquam minimè in hac vita sperandum alicui idem arbitretur, cùm de anima præcipuè loquatur. Alia quoque ratione reiuuenescit Aquila, cùm rostrum nimio senio aduncum adeò, vt cibum capere nequeat, ad petram rupis excutit, atteritq́; pristino statui restituens. Hæc petra Christus est. Rostrum obuncum prauitatem animi, iracundiam & rapacitatem physiognomis designat. vitia hæc non alia ratione, quàm per Christi disciplinam excuti queunt, atque ita pro iuuentutis renouatione animi depurationem intelligimus. Corpus enim nostrum ab adolescentia pergit ad senium, verùm anima sapientis, pij, probatiq́; viri à senecta in adolescentiam transmittitur, atque flauescente, & deficiente homine exteriore interior magis vigescit, ac reuirescit. quo diutius in iusti honestiq́; meditatione exercitioq́; vitam degit. Tale aliquid apud Platonem inuenias dicente Socrate. *Tunc sanè mentis oculus acutè cernere incipit, cum oculus corporis incipit hebescere.*

[y] *Comm. in Esaiam cap. 65 lib. 18.* De amore Aquilæ in pullos ita scribit[y] D. Hieronymus. *Inter cæteras animantes omnes Aquilarum quidem maximus in pullos est amor, quæ in excelsis & inaccessis locis nidos collocant, ne Coluber fœtus suo-*

tus violet. Amethyſtum quoque inter pullos eius lapidem reperiri ſcribunt, quo omnia uenena ſuperentur. Si hoc verum eſt, rectè affectus Dei in ſuas creaturas Aquilis comparatus eſt, qui omni ſtudio protegit liberos ſuos, ne Draco, & Coluber antiquus Diabolus obrepat nouellis fœtibus, vt ad nomen lapidis, qui ponitur in fundamentis Syon, omnes aduerſariorum inſidiæ frangantur. Eadem amittens pennas ſuas, vt eſt apud [a] Micheam, ſignificat pęnitentes, qui caluitium pęnitentiæ aſſumpſerint, vt idem tradit, citante [a] Ricciardo Brixiano.

[a] *Cap.* 1.
[a] *In Symb.*

Quemadmodum etiam Aquila, vbi cum Ceruo pugnat, puluerem alis collectum in oculos eius excutit, vt mox excœcatum præcipitet, ita aduerſarius noſter Diabolus, quos aggreditur, obiectis diuitijs, alijsq; huius mundi illecebris excęcare & in caſſes ſuos præcipites dare annititur. Nihil enim aptius eſt ad fallendas hominum mentes, quàm opes, honores, cupiditates, & alia vitæ blandimenta, quibus fretus Diabolus quamplurimos ineſcat & ad ſe attrahit immotos aliàs, ſi aperto Marte & validis tribulationum, & miſeriarum tormentis ageret. Quo ſenſu [b] apud Eſaiam dicitur. *Excæca cor populi huius, ne audiat, aureſq; eius aggraua, & oculos eius claude, ne fortè uideat oculis ſuis, & auribus ſuis audiat, & corde ſuo intelligat, & conuertatur, & ſanem eum.*

[b] *Cap.* 6.

MORALIA.

PLVMAE Aquilæ pro diuitiis ac opibus præſertim Principum ac Regum, in primisq; Imperatoris, cui Aquila eſt pro inſigni, accipi quandoq; ſolent; vt enim alarum plumis deſpoliata Aquila volandi impotens fit: Ita & Principum dignitas omnis, niſi pecunia (quam belli neruum vocant) fulta, ſeu robore omni deſtituta, & labefactata facilè corruit, quemadmodum argutè ac ſapienter Imperator Carolus Quartus ad Principes Germanię ſermonem faciens, [a] Dubrauio referente, edifferebat.

Diuitias plumæ Aquilæ denotant & cur.
[a] *Lib.* 22.

Ob temperaturam cum Aquilis non incongruè Tyranni & iracundi quiuis conferuntur, quorum animos ira, leuiſsima quauis de cauſa tranſuerſos rapit. Ira etenim fortis, vt teſtatur [b] Ariſtoteles, non niſi in corporibus admodum ſiccis dominatum obtinet. Aquilę exemplo voluptates ac ſuperuacanea omnia reijcere ac aſpernari docemur. Parit enim ea tria ad ſummum oua, quorum tertium, tanquam duo ad conſeruandam ſpeciem ſint ſatis, è nido præcipitat. Incubatu enim fotuq; ouorum, ſpiritibus abſumptis, vires adeò fatiſcunt, vt propemodum volatui inepta ſit, tantum abeſt, vt ad venatum prodire poſsit & prædam agere. Terna hæc oua triplicem hominis repræſentant appetitum. Quandoq; recta ratione quippiam humanus animus appetit, quod ad perfectionem ſuam & felicitatem attinet. Nonnunquam de his quę ad corporis vſum ſpectant, eſt ſolicitus, ne animus hoſpes ſqualente, ac ruinam minitante domicilio peius, quàm opus eſt, habitet. His tamen, quæ neceſſitati ſufficiunt, non contenta mens noſtra ad voluptates quandoq; à fronte blandientes conuertitur. Verùm hæ eædem vt tertium Aquilæ ouum non tantummodo, ut ſuperuacaneæ, ſed & tanquam pernitioſæ homini repudiandæ ueniunt. Emolliunt enim deliciæ atque animum uirtuti intentum aliò diſtrahunt, impediuntq; quo minus liberè euolare & arduam uirtutis uiam ſectari poſſit, ſed deprimunt ſenſum multa cogitantem, & ut ait [c] Horatius:

Tyranni Aquilę comparati.
[b] *Ethic.* 3. *c.* 8
Appetitus hominis triplex per Aquilę oua deſignatus.

Affigunt & humo diuinæ particulam auræ.

[c] *In Satyr.*

Quæ de liberalitate Aquilæ afferuntur, ſanè ad generoſam, ac regiam indolem declarandam faciunt. Nec enim in puſillis animis ac ſordidis hæc uirtus inhabitat: Sed Regium eſt, ut in Emblematis ſuis Bochius inquit, ET POSSE, ET VELLE BEARE. Quandoquidem ex tantilla præda, quam fecit Aquila, ſortem ſuam alijs, aut Auibus, aut beſtijs relinquit. Pietatem verò cùm in pleriſq; brutis animantibus erga parentes inſignem, tùm uerò uel maximè in Ciconia & Aquila eſt conſpicere. Hos ſenio confectos non alunt tantùm, ſed & humeris ſuis aut alis exceptos, quò opus eſt, tranſportant, dignam certè accepti beneficij mercedem rependentes. Hic notent ſuam ἀστοργίαν & impietatem plurimi, qui parentibus non modò non nutricationis præmium referunt, ſed iam ſenio confectos uix uiuere ſuſtinent: imo uerò mortem etiam ijs imprecantur. At hi non erubeſcunt ſeſe rationis capaces, ab irrationalibus pietate & benignitate uinci.

Indoles generoſa & regia ab Aquilę liberalitate.
Aquilę pietas erga parentes.

Quod de Aquila Polypi cirris implicata, ideoq; in mare delapſa ac demerſa, refertur; ad eos pertinet, qui aut prædam ſibi damnoſam captant, aut in alios moliuntur, quæ ſibi ipſis exitio futura ſunt. Quemadmodum Cambyſis filius alter Cyrus apud [d] Meſſagetas ab Herodoto decantatus; & Polycrates cùm ad diripiendum aurum magno ſtudio ad Orætem profectus

Aquilę à Polypo captæ qui ſimilis.
Cyrus Cambyſis filius deceptus.
[d] *Lib.* 2. *in Euterpe.*
Polycrates deceptus.

eſſet

eſſet, tanquam eſca illecti, tandem decepti fuerunt; & in foueam, quam alijs foderant, ipſi irruerunt. Bruta eiuſmodi diſcrimina, quia ignorant, ſæpe non cauent: homines verò & prudentes in tantum praua cupiditate vinci, vt ſemetipſos præcipitent, hoc moleſtum eſt. Vnde prouerbium; *Malum conſilium conſultori peſſimum*. Et vt verè non minus, quàm ſcitè Ouidius canit:

—— Neque enim lex iuſtior vlla eſt,
Quàm necis artifices arte perire ſua.

Fures quò Aquilam imitentur.

Aquila non venatur locis nido ſuo propinquis. Qua in re vafri & verſipelles eam probè imitari norunt, qui à vicinis expilandis abſtinent, gnari non diu ſe latituros, apud quos iam innotuerint.

Auari Aquilæ rapaci comparati.

Cum rapaci quoq; Aquila non inconcinnè illi comparari poſſunt, qui ſublimibus ſtudijs operam dantes, cœleſtium corporum motibus & rerum naturis conſiderandis intendunt. Aut etiam qui altiſſimorum pietatis noſtræ myſteriorum contemplationem profeſſi, vita interim & impuri ſint ac ſcelerati, toti ſordibus terrenis immerſi, ſuis commodis omnia metiuntur, & inexplebili auaritia æſtuantes, quoruncunq; bona per fas & nefas ad ſe pertrahunt. Huius farinæ hominem [c] D. Hieronymus notat, nempe Heremitam quendam, qui publicas priuataſq; eleemoſynas in ſuum & ſuorum vſum conuerterat. Ita enim ſcribit: *Vidimus & planximus, Craſsi opes vnius morte deprehenſas, vrbiſq; ſtipes, quaſi in vſum pauperum cõgregatas, ſtirpi & poſteris derelictas.*

[c] *Epiſt. 4. ad Ruſtic. monach. de viuẽdi forma.*

Aquilæ renouatio quid denotet.

Aquilæ renouatio omnes in cognitionem ac emendationem vitiorum ducit. Virtutes enim quoniam nos perficiunt, atque exornant, præclara quædam animi indumenta ſunt, quibus homo amictus & ornatus, longo a vulgo diſcrimine ſeiungitur.

Aquila etiã quæ inter ambulandũ vngues contrahit, ne aciẽ eorũ atterat: teſte Plutarcho, monet, ne ingenij noſtri acumẽ in rebus vilibus hebetemus; ſed arduis, & pręſtãtibus impẽdamus.

HIEROGLYPHICA.

QVANDOQVIDEM ea doctrina, quam notis illis ſacris, & occultis Aegyptij ſapientes exprimere voluerunt, ad moralem potiſſimùm Philoſophiam ſpectat; atque cùm fabulæ quoque, apologi ac emblemata ſub fictæ hiſtoriæ aut ſimilitudinis inuolucro, ceu ſub cortice medullam, præclara quædam documenta, ſimile argumentum cum illis contineant; ne ea, quæ inter ſe maximam affinitatem habent, diuelleremus, ideo myſticis, moralibusq; iam tractatis, Hieroglyphica primùm, quæ & ipſa myſtica ſigna ſunt, hinc fabulas, dein apologos, denique emblemata, hiſce, quæ ab Aquila petuntur, commoda, iam iam ſubnectemus.

Hieroglyphica quid & quando & cur inuenta.

Quod ad ſacra ſigna, ſeu hieroglyphica attinet, vt quid ea ſibi velint, primùm intelligat lector, ſcire licet characteres illos, ſeu literarum quædam rudimenta, quibus Aegyptij vſi ſunt, tum primùm fuiſſe excogitatos, cùm primi parentes (Ioſepho teſte) qui rerum cæleſtium rationem primi mortalium indagaſſe traduntur, ante diluuium illud vniuerſale duas diuerſæ materiæ columnas conſtituerunt, lateritiam vnam, quæ ignibus, ſi fortè orbis conflagraturus fuiſſet, reſiſteret; lapideam alteram, quæ ab aquis terram totam inundaturis non offenderetur, in quibus totum de conſumatione mundi arcanum deſcriberent, & id quidem varijs animalium, rerumq; naturalium formis ac imaginibus literarum loco effigiatis. Cuius rei non ignarus videtur fuiſſe [a] Lucanus, qui Phœnicibus, qui Syriæ prope Damaſcum populi erant, nempe Hebræi Paleſtinę incolę antiquiſsimi, primis hanc inuentionem aſcribit, cùm ait:

Phœnices Hieroglyphica inueniſſe.

Aegyptij quãdo hieroglyphica inuenerit.

[a] *Lib. 3.*

[b] *Lib. 36. c. 8.*

Phœnices primi, fama ſi creditur, auſi
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris.

Pythagoras & Plato cur in Aegyptum profecti.

Poſt verò cataclyſmum Aegyptij hieroglyphicæ huius ſcripturæ primi authores aſſeruntur, quos conſtantiſsima fama eſt, omnem naturæ obſcuritatem adeò manifeſtè cognitam perſpectamq; habuiſſe, vt eandem per manus traditam, quaſi hæreditariam poſſiderent. Eam notis illis myſticis occulentes poſteritati ſolebant conſignare. Has literas, quas ſcalpturas effigieſq; vocat [b] Plinius, ſoli nouerant Sacerdotes, & qui ab ijs deſcribendis ἱερογραμματεῖς vocabantur: vulgus enim alijs vtebatur. Harum præclara fama ac nomine exciti Pythagoras ac Plato, relicto patrio ſolo in Aegyptum magno ſtudio profecti ſunt, vt hiſce ſe erudiendos traderent. Moyſes quoque gentis Hebreæ dux à Pharaonis filia adoptatus, adhibitis regio more peritiſſimis quibuſq; Aegyptiorum, omni ſcientiarum genere imbutus fuit.

Moyſes hieroglyphicorũ peritus.

Aquilæ in hieroglyphicis variæ ſignificationes.

Inter cæteras itaque Hieroglyphicas notas ipſis Aquilæ imago frequens admodum fuit, & variæ ſignificationis.

In primis Regem, rerum tantummodo suarum satagentem, nec aliorum cōmoda vel incommoda aspicientem, quique tantum gauderet solitudine, per eam, quam proposuissent, Aquilam, ostendere voluerunt. Hæc enim in extruendo nido solicita admodum, in excelsis arduisq; locis nidulatur, & altissimo volatu cęteras Aues omnes superat; Hinc fit, vt ab aliarum consortio sese longissimè abducere videatur; Qui quidem plerisq; regibus mos est, humanam & præcipuè subditorum conuersationem ita auersantibus, vt non nisi propria vel vtilitate vel necessitate coacti, sui videndi copiam faciant.

Regem Aquila denotans, & qualem.

Prętera quum Deum, aut sublimitatem, altitudinemue, aut contrà humilitatem, depressionemq; aut excellentiam, aut sanguinem, aut victoriam, significare volunt; Aquilam pingunt. Et primò quidem Deum, eò quòd sit Auis hęc fecunda & longæua: & quia simulachrum videtur esse Solis, cùm præter cæterorum volatilium naturam, intentos oculos, immotosq; ad radios solares teneat.

Deum Aegyptij notabant per Aquilam. & quare.

Hinc & Solem, ceu visus dominum, aliquando Aquilæ figura repræsentant.

Solis imago Aquila.

Altitudinem verò, quandoquidem cæteræ alites, cùm sursum euolant, obliquo tramite ascendunt, sola Aquila in altum rectò fertur.

Altitudo cur Aquilæ cōparetur, & cur depressio.

Depressionem contrà eandem ob causam, nempè quia sola inter volucres Aquila, maximo & infracto impetu recta, ac veluti perpendiculari linea deorsum labitur.

Excellentiam autem, quoniam præstat cęteris volatilibus omnibus.

Excellentię Aquilę typus.

Sanguinem, quia non aquam, sed sanguinem seu cruorem, dicunt bibere.

Sāguis per Aquilam indicatus.

Victoriam, quòd reliquas Aues omnes robore, ac viribus longè superat. Quinimò si fortè cum Aue quapiam congressa, propè esse, vt ipsa vincatur, pręsentit; supinam sese in terram proijcit, vngues exporrigit, horumq; sese armis tuetur, ac alteram impugnat & lacessit, quod ipsum eàm aduersaria Auis pręstare nequeat, in fugam facilè vertitur.

Victorię Aquila hieroglyphicum, & quare.

Pro Anima quoque Aquila ponitur, ex nominis interpretatione. Vocatur enim apud Aegyptios anima Baieth; hoc autem nomen diuisum cor & animam significat. Est enim Bai anima, Eth verò, Cor. Cor autem apud Aegyptios est ambitus animæ, vnde nomen ipsum sonat, quasi cordatam animam. Quia & Aquila eiusdē naturæ cum anima, vt plurimùm aquam non bibit, sed sanguinem, quo & cor nutritur: non autem anima, vt perperam opinabantur Aegyptij; nam sic & anima corpus esset.

Aquila quoque Sacerdotum Aegyptiorum hieroglyphicum fuit, quæ saxum gestaret, hominemq; designaret, qui firmam stabilemq; in vrbe, locoue quopiam sedem sibi posuisset. Illa enim simul atque nidum suum cōmposuit, vt stabilitatem ei maiorem conciliet, ac procuret, lapidem quendam quæsitum, allatumq; in nidum pro firmamento collocat. Neq; aliam huius rei causam sacerdotes illi tradidēre, satis habentes constructi nidi firmitatem hoc argumento indicasse. Nam & firmandis nauibus priusquam anchoræ vsus repertus esset, id opis saxa contulēre. Id quod Apollonius Argonautas fecisse scribit.

Hominis, qui firmas in loco sedes posuit, hieroglyphicum. Saxa ꝑ anchoris in vsu fuisse.

Quidam etiam, cùm pium ac misericordem, vel regem, vel diuitem, qui scilicet victum, cæteraq; vitę sustentandæ necessaria, inopibus erogat liberaliter, describant, Aquilam ob oculos ponunt, eam præsertim, quæ ab insigni vigore Ossifraga nominata fuit, quæque pullos ab Aquilis alijs eiectos nido, imbecilles adhuc, ac parentis opera etiamnum egentes, ad se recipit, tueturq; benignè, ac fouet, donec ad iustum robur adoleuerint, & sibi ipsis victum parare possint.

Regis Pij hieroglyphicum. Ossifragæ pietas.

Eandem benignitatem, cùm alij denotare vellent, Aquilam cum alia quauis alite, ex eadem olla cibum capientem finxerunt.

Benignitatis typus.

Sed enim ab his diuersa ponere videntur Aegyptij sacerdotes, qui morosum & difficilem admodum in filios patrem, per id genus Aquilæ, cui Pygargo nomen est ab albicante cauda, significare voluerunt. Ea enim maximè omnium animalium pullos suos fastidit, vt non immeritò Plotinus eos, qui sine ratione, modoq; ciuitates atque imperia, aut domos suas, & familias administrauerint, post obitum per παλιγγενεσίαν Aquilas fieri dixerit.

Patris in filios impij typus. Pygargi Aquilæ impietas in filios.

Ob eandem hanc causam per Aquilam haud ineptè regni solitudinem intelligimus. Sunt enim qui hoc, quam iniquitatem in prolem quidam uocant, ita tuentur, vt regium esse dicant unicum è filijs hæredem instituere, rerumq; habenas vni soli committere, quandoquidem ut ait [c] Ouidius:

Solitudinis regni imago.

Non bene cum socijs Regna, Venusq; manent. & alibi:
Non bene conueniunt, nec in vna sede morantur
Maiestas & Amor. & ut [d] Lucanus.
Nulla fides regni socijs, omnisq; potestas
Impatiens consortis erit.

[c] *Lib. 3. Metamor.*

[d] *Lib. 1.*

Et

Et meo iudicio non immeritò. Nam apud rerum ſcriptores paſſim legimus potentiſſimas vrbes euerſas, clariſſima regna deleta, illuſtres familias extinctas, & in populos omnia malorum genera graſſari cepiſſe, ſimul atque poteſtas regia pluribus fuit communicata. Quin etiam [e] Iſocrates æquabiliorem ciuibus monarchiam oſtendit, propterea quòd illa ambitiones, omnium popularium diſſenſionum ſemen, extinguat. Quod cùm [f] Ariſtoteles quoque mirum in modum approbaret, [g] Homeri ſententiam ſequutus, quo diſputationibus ſuis pondus adderet, & authoritatem, verſum eius citauit:

[e] *In Nicocle.* [f] *Polit. 4. cap. 4.* [g] *Ill. B.*

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος ἔστω,
Εἷς βασιλεύς. Quæ latinè ſonant:
Non bonum eſt multorum dominatus: vnus dominus eſto,
Vnus Rex.

[h] *In Iliad. ex Polyantea. 728. 2.*

Alibi etiam [h] Homerus vnius Imperium optimum eſſe teſtatur, cùm ait:

Multorum Imperium multa eſt confuſio ſemper,
Multi ſunt damno domini: rex vnicus eſto.
Vnus ſit Princeps populum ditione gubernans,
Cui dedit Imperij ſceptrum Saturnius ingens.

Potētiæ perniciosæ typus.

Simili ratione iidem Sacerdotes potentiam cuiuſpiam, quæ ſocijs & amicis pernicioſa eſſet, per Aquilæ pennas ſignificabant. Huiuſmodi ſiquidem pennarum, vt ſuo loco à nobis dictum, ea vis eſt, vt aliarum Auium plumas, ſi commiſceantur, interterere, & quodammodo deuorare videantur. Quod & in tergoribus Pantheræ, atque Hyenæ identidem fieri compertum eſt. Ita eius, qui rerum ſumma potitur, maieſtas, fulgore ſuo reliquos obſcurat, & veluti micantiſſimum Solis iubar, vbi exortum fuerit, lucem omnibus ſtellis intercipit. Obijciunt alij, hoc in multorum Principum tyrannidem, & rapacitatem, quibus non ſine rerum tuarum iactura poſſis adhæreſcere. Quomodocunque autem quiſpiam hoc acceperit, ita natura comparatum eſt, vt debiliora à validioribus abſumantur.

Pantheræ antipathia cū Hyena.

Si verò hominem eo mortis genere, quod Homero, Platoniq; omnium eſt miſerrimum, perijſſe, iidem ſignare voluiſſent, hieroglyphicum habebant Aquilæ, cuius roſtrum eſſet curuum enormiter. Seneſcentibus enim Aquilis roſtrum ſupernum increſcit adeò, & curuatur, vt nulla demum aperiendi data copia, inediâ plerunque deficiat. Hinc illa in bibaces ſenes exprobratio: *Aquilæ ſenectus.* quòd hæc amiſſa comedendi facultate ſorbillando aliquandiu vitam ſuſtinere cogatur.

Conuitiorū contēptoris hieroglyph.

Si verò conuiciorum contemptorem ſignificare volebant, Aquilam depingebant immotam, quæ nec pennis, nec roſtro minaretur quicquam mali, & iuxta eam Cornicem, quæ eam laceſſeret, & conuicijs moleſtaret.

[i] *Lib. de abſtinendo ab animatis.*

Magi homines brutorū nominibus compellāt.

Magi quoque, vt [i] Porphyrius refert, hominum ad animalia bruta affinitatem inſinuantes, brutorum etiam nominibus eos appellant, vt Leones, iiſdem ſacris initiatos mulieres Hyenas, miniſtros Ceruos, patres verò Aquilas & Accipitres.

Maſculi, & feminis typus.

Aquilæ autem pullus Aegyptijs maſculum & orbiculatum quidpiam, vel ſemen hominis denotabat.

EMBLEMATA.

Magnanimitatis ſymbolum.

HOS, qui Emblematis conſcribendis operam dederunt, pulcherrima ab huius Alitis natura, ſymbola mutuatos eſſe videmus. Huius rei fidem facturi exempla aliquot ex doctiſſimi Alciati poemate ante alia ſubijciemus. Primum ad magnanimitatem ſpectat, quę per Aquilam demonſtrabatur, Alitem nempe generoſam & fortiſſimi Ariſtomenis tumulo inſidentem. Hoc ſic habet:

Quæ te cauſa mouet, Volucris Saturnia, magni
Vt tumulo inſideas ardua Ariſtomenis?
Hoc moneo, quantum inter Aues ego robore præſto,
Tantum ſemideos inter, Ariſtomenes.
Inſideant timidæ timidorum buſta Columbæ,
Nos Aquilæ intrepidis ſigna benigna damus.

Alterum eiuſdem Emblema inſcriptum:

QVAE SVPRA NOS, NIHIL AD NOS, Aquilæ voraciſſimè Promethei iecur exedentis ſymbolum, curioſis maieſtatis cæleſtis, rerumque diuinarum ſcrutatoribus applicat, cuius hæc ſunt verba:

Caucaſea

Caucasea æternùm propendens rupe Prometheus,
Diripitur sacri præpetis ungue iecur:
Et nollet fecisse hominem, figulumq́ perosus
Accensam rapto damnat ab igne facem.
Roduntur varijs prudentum pectora curis,
Qui cæli affectant scire Deûmq́ vices.

Tertium eiusdem authoris, sub lemmate, DEVS, Aquilæ Ganymedem in cælum rapientis imagine, in Deo lætandum docet:

Aspice, vt egregius puerum Iouis alite pictor
Fecerit Iliacum summa per astra vehi:
Quisue Iouem tactum puerili credat amore?
Dic hæc Mæonius finxerit vnde senex?
Consilium, mens atque Dei, cui grandia præstant,
Creditur is summo raptus adesse Ioui.

Sed Homerus diuina potius ad nos, quam humana ad Deos transferre debebat: neque enim in Deum humanorum huiusmodi affectuum uitia cadere credendum est. Habet & aliud Emblema quod nos à minimis quoque timendum esse admonet ex[a] Oro Apolline nimirum, vel ex Aesopica fabella, quam postea nos ponemus, desumptum, ita habens: [a] *Lib. 1. Hierogl.*

Bella gerit Scarabeus, & hostem prouocat ultrò,
Robore & inferior, consilio superat.
Nam plumis Aquilæ clam se neque cognitus abdit,
Hostilem vt nidum summa per astra petat.
Oua q́ confodiens, prohibet spem crescere prolis,
Hocq́ modo illatum dedecus ultus abit.

Quidã eruditus vir Cęsar Triuisanus, vt narrat doctissimus[b] Ioachimus Camerarius iunior Medicus præclarus, olim discipulus noster, integrum commentarium edidit Italicum, de quodam symbolo siue emblemate. Curauit autem author ille depingenda quatuor diuersi generis animalia eo modo, vt unum alterum respiceret. Inter illa Aquila, & Leo è regione superius, & inferius Siren, & Draco conspiciebantur. His animalibus, amorum quatuor genera voluit repræsentare; nimirum desiderium, & amorem veræ gloriæ, & famæ; secundum virtutis, & præstantiæ animæ; tertium pulchritudinis; quartum diuitiarum. His eorum proprietates accommodat. Nam ad primum, quod omnia inferiora in altum ducit, & famæ & gloriæ è rebus præclaris, & laudabilibus conquisitæ incumbit, Aquila pertinet, quæ inter omnes alias Aues volatu suo partes superiores cæli petit, & acie præterea oculorum singulari prædita est. Vnde veteres Poëtæ, vt antea diximus, Iouis ministram esse fabulati sunt. Solæ autem Aquilæ corona in capite addita est, quę amorem sanctum, & diuinum circa res cęlestes designat. Leo secundo generi accommodatur, qui robore & fortitudine quadam cęteris animalibus dominari dicitur, adeò generoso animo & alto, vt quemadmodum scribunt, hominibus dormientibus, vel in terram, quasi mortui essent prostratis, uel etiam infantibus parcat, nec ullam noxam inferat. Præterea in campis apricis & amplis securus, spretis uenatoribus, non mutato consueto ingressu procedit, quod uirtutis & magnanimitatis exemplum est. Ad tertium genus amoris, quod in pulchritudine appetenda consistit, Siren additur, cui, ut fingunt poëtę, tam suauis uox est, ut omnes, qui audiant, ita demulceat, ut etiam somno inde corripiantur. Draco ultimo generi comparatur, quod uersetur circa diuitias, & opes mundanas; nam his illum pręsidere, easque custodire perhibent, estq́; oculis acutissimis, quę omnia diuitijs conquirendis non malè possunt applicari. Emblematis siue symboli huius inscriptio erat; AMOR CAVSA OMNIVM. Quòd si cum microcosmo quoque, idest paruo mundo, siue homine hęc conferre uoluerimus, Aquilę semper in altis locis uiuenti, & prędę inhianti, caput respondet, in quo est intellectus in perpetua rerum inueniendarum meditatione occupatus, cui os quoque ad cibum ingerendum inest. Leoni cum pectore conueniet, in quo consistit fortitudo. Sireni tanquam uoluptuarię, & in aquis degenti, inferior uenter. Et tandem Draconi per terram repenti, pedes & crura attribuentur. Circum hęc uerò animalia undequaque flamma mollis & lucida depicta erat, qua nobilitas ex excellentia amoris denotatur. Nam inter alia elementa ignis pręcipuum locum obtinet, tanquam reliquis efficacior: Occupat autem hęc flamma uniuersum spatium circa quatuor animalia, quoniam ipsius uis & potentia per cũctas res penetrat, atq; sese diffundit; quod etiam catena indicat, qua animalia inuicem colligantur, & sæpè vnum ad alterum pertrahitur. Est autem illa in superiore parte aurea circa Aquilam, & Leonem, cùm amor diuinus & vniuersalis sit pręstantissimus; circa inferiora

[b] *Cent. 2. de anim. symb. vltimo.*

Amorum quatuor genera repræsentata per quatuor animalia.

Amor causa omniũ.

inferiora autem animalia plumbea, humanum, atque etiam beſtialem amorem ſignificãs. Huic μυθολογικῷ figmento auctor addidit inſcriptionem græcam hanc, Ὁ ἜΡΩΣ ἉΠΆΝΘΩΝ ἌΙΤΙΟΝ, ΚΑῚ ΠΡῸΣ ἈΥΤῸΝ ἍΠΆΝΤΑ. ideſt: AMOR CAVSSA OMNIVM, ET AD IPSVM OMNIA: quod nimirum ex amore vero, omnes res originem ducant, primumq; rerum ſit principium, & ſic tandem in ipſum vniuerſa quoque reuertantur. Hæc ex Cæſare Treuiſano Camerarius, & alia quæ breuitatis cauſſa prætereo.

Iulianum Apoſtatam legimus Aquilam, quam homo proprijs ipſius pennis transfigeret, pro Symbolo cum inſcriptione, SIC ARS DEPRENDITVR ARTE: quod in labaro ante ſe ſemper ferri voluit, habuiſſe. Hoc ſignificabat ſe à proprijs artibus impetitum fuiſſe: meminit eius Emblematis[d] Achilles Bocchius conciuis noſter, his verbis:

[d] Lib. 1. ſymb. quæſt. ſymb. 19.

Impoſtor ille Iulianus maximè,
Qui Chriſtianos perſequi decreuerat,
Artes eos docere vetuit liberis
Dignas hominibus, ſcilicet ne prapetes
Euellerent de Aquila ſua pennas, quibus
Configerent etiam Aquilam. Qua imagine
Vſum ferunt illum eſſe, vbi primum artibus
Seſe impetitum fortè deprehendit ſuis.

[e] Lib. de ſymb. Heroicis.

[e] Claudius Paradinus, vt monſtret ad res difficiles & arduas ſuperandas, ſumma induſtria, labore, ac diligentia opus eſſe, Aquilam depingit, Cerui capiti inter cornua inſidentem. Illa enim Ceruum adoriens in eius cornua ſe inſinuat, puluereq; (quem plumis ſuis ad eam rem prius congerit) ita eius oculos opplet, vt tandem de rupe aliqua præcipitem ſe dantem ſuperet; inſcriptio huius Symboli eſt: ARDVA DETVRBANS VIS ANIMOSA QVATIT.

Draconi ſuprà diximus cum Aquila perpetuam intercedere inimicitiam, quò fit, vt nunquam abſque acerrima pugna mutuùm occurrant, tamq; periculosè in aëre inter ſe committantur, vt Aquila Draconis cauda circunuoluta, ambo deorſum ſimul corruant. Animalia iſtęc ita conuoluta cum inſcriptione, VT LAPSV GRAVIORE RVANT; depingit idem author. Hoc Emblemate ſuperbos, & potentes inter ſe contendentes, ac diſſidentes, vtroſq; ſæpè exitium ſibi accerſere, ſignificare poſſumus. Aquila enim & Draco pugnantes ambo ſæpe moriuntur.

Hieronymus Ruſcellus, vt ducem, cui alioquin bella potius, quàm pax colenda eſſet, pacis amantem exprimat, Aquilam depingit, pedibus oliuæ ramum ferentem cum inſcriptione. BELLA GERANT ALII.

In Inſigni Franciſci Gonzagæ.

Aquila eodem authore, quæ teneat oculos intentos in Solem cum verbis: CHE MI PVO' FAR DI VERA GLORIA LIETA. Significat mulierem, quæ demonſtret habituram ſe ſemper mentis ſuæ oculos in Deum intentos, qui ſolus cùm cordis, tùm renum abſcondita illuminat.

In Inſigni Irenis Caſtriotæ.

Eadem Auis apud Camillum Camillium liberos Soli opponens, quod facere ſolet, vt probet, nunquid ad illius lumen caligent, patrem, qui filios ad paternam nobilitatem adhortetur, denotat adiectis Verbis, MEI NON DEGENERANT.

In Inſigni Gabrielis Caſanni.

Ruſcellus ſimile ferè refert emblema, ſed diuerſo admodum ſignificatu. Aquila enim eodem modo fœtus ſuos in Solem intentis oculis exponens, in nido depingitur cum inſcriptione, SIC CREDE. Hæc viri à muliere, quam deperit, non redamari ſe credentis, typus eſt, niſi ea veri amoris de ſe edat ſpecimina. Nam Aquila, etſi roſtrum, caput, pectus, vngues, pennasq; ac reliquum corpus, ſuo ſimillimum liberos ſuos habere videat, ſi tamen ad Solem nictent, tanquam ſpurios eos reijcit.

In Inſigni Vnici Acolti Aretini.

Quæ verò recto volatu ad Solem contendit, cum Hetruſci huius verſus inſcriptione, PVR CHE NE GODAN GL'OCCHI, ARDAN LE PIVME, egregiè vel virum exprimet, qui de nulla alia re ſe ſolicitum demonſtret, quàm vt mulieris, quam ſummo proſequitur amore, conſpectu fruatur: vel eum, qui nullum non contemnere laborem velit, aut aduerſa quæuis ſubire, dummodo ad gloriæ, quæ ex ſcientiarum cognitione procedit, metam perueniat. Aquila enim mentis intentionem denotat, & Sol, vt Philoſophi teſtantur, ſcientiarum fons eſt, ac origo.

In Inſigni Curtij Gõzagæ.

Ad eundem ferè ſenſum illud eſt emblema apud eundem, in quo Aquila ita depicta, vt ſub cælo procelloſo, ac fulgurante, immunis atque intacta, Solem inſpiciendo, ab altera parte ad montem volatu contendere videatur; cum lemmate, NI MAZZAR ME, NI SPAVENTAR ME, hoc eſt: NEQ; OCCIDERE ME, NEQ; TERRERE ME,

In Inſigni Galeatij Fregoſij.

ME, significat virum, qui nullis aduersitatibus expauescit, quò minus in incœpto amore, vel in quouis alio honesto negocio perseueret. Ales enim virum, mons virtutem, tempestas aduersitates denotat.

Aquila Promethei cor siue hepar corrodens cum lemmate, ALTA COGITATIO, Principem significat, qui profunda atque alta mentis indagatione perscrutetur, atq; ponderet.

A Dipsade serpente Aquila in pectore morsa, cum inscriptione, SEMPER ARDENTIVS; virùm exprimit, qui quò sæpius dilectę à se fœminæ conspectu fruitur, eò magis eam depereat. Tantam enim serpentis illius morsus affert sitim, vt eo ipso puncto, quò plus sint potæ, plus sitiantur aquæ. Hæc eadem ales oculos in Solem intentos, fixosq; tenens apud amatores amantis in amatam reiteratum significat sæpius intuitum.

Si pedibus pingatur terram tangentibus, capitibusq; (est enim nostris Impp. biceps) ad cęlum elatis & alis expansis, cùm fulmine à sinistra, & Lauri ramo à dextra, & cum lemmate ἘΝ ΚΑΙΡΩ ἙΚΑΤΕΡΟΝ, id est: IN OPPORTVNITATE VTRVNQVE, typus erit Imperatoris, se in terris quidem imperare demonstrantis, sed tamen mentis intentione ad cęlum aspirare, summoq; desiderio cùm contemplando, tùm imperium domi, militiæq; benè gerendo ita intentum, vt tandem ad Deum, cui omnia refert accepta, peruenire studeat. Aquila enim Imperij, fulgur belli, & pœnarum, laurus pacis & pręmij signum est.

Non inuenustum quoque est hoc Emblema quod [g] Stephanus Vinandus Pighius describit, Principis, inquit, nostri (loquitur autem de Carolo Cliuensis ducis filio) clypeus coloris erat argentei cum margine purpureo, qui distinguebatur aureis Leonum capitibus & rosis. In vmbone medio synthema depictum istud: Aquila nigra, fulmen aureum vnguibus tenens à dextris: item Vultur, siue Accipiter fuluus, cùm diademate aureo in vnguibus à sinistris. Quæ Aues duo sceptra inter ipsas decussatim posita contingant, quibus notatur concordia, & confœderatio potentiæ. Aquila designat summum in primis Imperium atque Principatum: Vultur in Hetrusca disciplina, & augurijs Romanis inter alia multa, regem, & regnum, quemadmodum etiam Accipiter in literis Aegyptiorum hieroglyphicis, vt Orus Apollo testatur: sic etiam Imperij vim ipsam, fulmen istud Iouis, & diadema regnum significant, Hactenus itaque ille.

[g] In descrip. pōpa equest. in Coronat. Rodulphi Imp.

FABVLÆ.

FABVLAE, etsi commentitiæ plerunque, & pro authoris libitu excogitatæ sint, veritatis tamen nonnihil tanquam sub vmbraculo in se quandoque continent. Hoc inter alios ea, quæ de Ganymede ab Aquila Iouis ministra rapto, passim apud fabulosos simul & mysticos poëtas legitur, satis declarat. Hanc enim, vt fabulam, scitè his versibus [a] Ouidius Iouem in Aquilam versum fingens expressit.

Ganymedis à Ioue rapti fabula.

[a] Lib. 10. Metamor.

Rex superûm Phrygij quondam Ganymedis amore
Arsit, & inuentum est aliquid, quod Iupiter esse
Quàm quod erat, mallet, nulla tamen alite verti
Dignatur, nisi qua posset sua fulmina ferre,
Nec mora percusso mendacibus aëre pennis
Arripit Iliadem, qui nunc quoque pocula miscet,
Inuitaq; Ioui nectar Iunone ministrat.

De eadem Fabula hęc [b] Ciceronis extant verba: *Nec Homerum audio, qui Ganymedem à Dijs raptum ait propter formam, vt Ioui pocula ministraret; non iusta causa, cur Laomedonti tanta fieret iniuria. Fingebat hæc Homerus & humana ad Deos transferebat, diuina mallem ad nos.* Vbi Ganymedem Laomedōtis filium facit, lapsus videlicet memoria, quo nomine magni viri magnis, grauibusq; curis impediti, cùm citant vel authores vel eorum testimonia, laborare solent. Homerus Trois filium facit, cuius fabula refertur in hanc sententiam, vt vertit Nicolaus Valla:

[b] In prima Tusculana.

Tros ab Ericthonio satus est de sanguine Trois
Ilus & Asaracus, similisq; Deo Ganymedes
Egregius forma raptus sublimis in auras
A superis cælo positus Diuûm inter honores
Pulcher, vt ante Iouem misceret pocula mensis.

Veruntamen hanc fabulam [c] Herodianus præter alios, ad rem verè gestam refert, cùm inquit.

[c] Lib. 1 in vita Commodi Imp.

Pugnam illic Ilum Phrygem, Tantalumq́ Lydam inter ſe conſeruiſſe, ſiue de via, aut obiter ortam, ſiue ob raptum Ganymedis, comperio, nomenq́ ex ea clade conſlictus loco eſſe impoſitum. Cùm enim aquis viribus decertatum eſſet, & permulti vtrinque eccidiſſent, Ganymedem ipſum ferunt trahentibus in diuerſa Germani fratris & amatoris manibus, vita eſſe orbatum ſublatumq́ è medio. Pro calamitatis ſolatio relata ad Iouem raptorem fabula, diuinis fuiſſe honoribus affectum. [d] Paulus etiam Oroſius, *Tantalus,* inquit, *Rex Phrygiorum Ganymedem Trois Dardaniorum regis filium, cùm flagitioſiſſimè rapuiſſet, maiors conſerts certaminis fœditate detinuit, ſicut Phanocles poëta quoque confirmat, qui maximum bellum ob id concitatum fuiſſe commemorat.* [e] Euſebius idē ferè ſcribit, inquiens, *Ob raptum Ganymedis, & Trois patris, Ganymedis & Tantali bellum exortum eſſe.* Quam in rē confirmandam Phanoclem poëtam citat authorem. [f] Lactantius verò poëticum velamentum ita reſerat, vt tradat ideò dici Iouem rapuiſſe in Aquila catamitum, quia aut per legionem rapuit, cuius inſigne Aquila eſt, aut quia nauis qua fuit impoſitus, Aquilam tutelarem habuit. Fruſtra igitur Iouis fabula fertur, & raptrix Aquila fingitur, ideoq; magis, quòd Chalcidenſes, vt & Strabo confirmat, oſtendere ſolebant locum, vocareq; harpagium. ἁρπάζω enim Græcis eſt Rapio. Id autem circa Dardanium montem accidiſſe arbitrantur. Hanc Aquilam tanto ex ære fecit artificio Leocras ſtatuarius, vt [g] Plinius refert, *vt quid raperet ipſa videretur intelligere, pareretq́ ne vnguibus veſtem, quem ferret, Ganymedis rumperet*, vnde etiam Martialis ait:

[d] *Lib.1.ca.12* · [e] *In Chronicis.* · [f] *Lib.1. de falſa relig.* · [g] *Lib.34. cap.8.*

Illæſum timidis vnguibus haſit onus.

Promethei fabula.

Illud quoque, quod Prometheum poſt factos à ſe homines, ſolis ignem furatum, ideoq; iratos Deos febres ac morbos immiſiſſe terris, vt Sappho & Heſiodus commemorant, & [h] Horatius obiter his verbis attingit:

[h] *Lib.1.car. ode.2.*

Poſt ignem ætherea domo
Subductum, macies & noua febrium
Terris incubuit cohors.

Et quod ipſum in monte Caucaſo per Mercurium religatum ad ſaxū, adhibita Aquila Typhonis, & Echidnæ filia, quæ cor eius (alij hepar) exederet, fabulantur, ad hiſtoriam referri nec ſine ratione poteſt. Nam Prometheus vir prudentiſſimus, & quidem à prouidentia ſic dictus, primus Aſtrologiam Aſſyrijs indicauit, quam agens in monte altiſſimo Caucaſo, nimia cura, & ſolicitudine depræhenderat. Quod autem ad fabulam ipſam attinet, [i] Lucianus Prometheum de ærumnarum diuturnitate conquerentem inducit hiſce verbis: *Igitur ſufficientem iam pœnam perſolui, tantum tempus in Caucaſo affixus, peſſimam alitum perditam Aquilam nutriens hepate.* Et [k] Martialis de pœna Laureoli:

Promethe' Aſtrologiā inuenit. · [i] *Dial. prim. Deor.* · [k] *Lib.2. Epigr.7.*

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus
Aſſiduam nimio pectore pauit Auem.
Nuda Calidonio ſic pectora præbuit vrſo
Non falſa pendens in cruce Laureolus.

De liberatione verò ipſius [l] Pauſanias inter cætera Herculis facinora, illud quoque memoriæ prodidit, quòd Hercules Aquilam voracem ſagitta trāſfixam interemerit, Prometheumq; è vinculis exemerit. Hoc etiam Phærecides teſtatus eſt, vbi Herculem à Prometheo poculum accepiſſe ſcribit, ac in eo nauigaſſe per Oceanum, cùm ad aurea [m] Heſperidum mala contenderet. A Prometheo quoq; iam vinculis ſoluto viam didiciſſe, qua illuc pergeret.

[l] *In Eliacis.* · Hercules Prometheum liberat occiſa Aquila. · [m] *Lib.10. de nuptijs Iunonis.*

Alij tamen, non ab Hercule occiſam Aquilam, ereptumue Prometheum, ſed à Ioue ſolutum ſcribunt, quoniam illi vaticinatus eſſet, quòd ſi rem cum Nerine nympha haberet, vel vt alij cum Tethide Achillis matre, futurum eſſe, vt filius ei naſceretur, à quo eadem Iupiter pateretur, quæ ab ipſo paſſus fuerat Saturnus. [n] Philoſtratus verò Herculem non illum fuiſſe ſcribit, qui Thebis eſt ortus, ſed alium quendam, cuius genealogiam tamen non recenſet. Ligatum autem fuiſſe Prometheum, vt alij putant, in antro, quod in radice montis oſtenditur, vbi & vincula petris affixa conſpici Damis refert, quæ difficillimum noſſe ſit, quanam ex materia confecta ſint: vel ut alij in ſummo cacumine, & fuiſſe biceps, ideoq; ſingulis tumulis ſingulas manus alligatas fuiſſe, cùmq; ſtadij unius ſpatio inuicem diſtent, ideò tanta illum corporis proceritate fuiſſe narrant. Addit etiam Aquilas quicunque Caucaſum habitant, inimicas habere, ideoq; illarum nidos, ubicunque enatos igniferis ſagittis incendere, laqueos demum ad eas capiendas tendere, Prometheum ſeſe ulciſci dictitantes. Non deſunt, qui dicant, Aquilam corrodētem Promethei cor, ſiue hepar ſignificare Nilum fluuium, cuius incremēti cauſas cùm ille inueſtigare neſciret, ab Hercule edoctus, ab Aquila liberatus dicitur. Ouidius uerò Periclimenum, qui à Neptuno poteſtatem habuit, ut in quas uellet, ſe mutaret, formas, cùm in Aquilam uerſus eſſet ab [o] Hercule ſagitta confoſſum fuiſſe ſcribit hiſce uerſibus:

Prometheum cur Iupiter liberauit. · [n] *Lib.2. In vita Apollo.* · [o] *Lib.12. Metamor. M.109.*

Hic vbi nequicquam eſt formas variatus in omnes,

Vertitur

Vertitur in faciem volucris, quæ fulmina curuis
Ferre solet pedibus, Diuûm gratissima Regi,
Viribus vsus Auis, pennis, rostroq́; redunco
Hamatisq́; viri laniauerat unguibus ora.
Tendit in hunc nimium certos Tirynthius arcus,
Atque inter nubes sublimia membra ferentem,
Pendentemq́; ferit lateri, qua iungitur ala.

Fabula etiam est Meropem Coum, cùm vxorem Nympha Ethemeam (quæ, quòd colere Dianam desijsset, ab ea iaculis configi cœpta, tandem viua ad inferos à Proserpina rapta fuerat) mortuam deflere non desineret, sibiq; mortem præ dolore vellet consciscere, à Iunone, quam fortè dum vxorem lugeret, hospitio exceperat, sortis miserta, in Aquilam conuersum, & inter sidera relatum esse, ne sic etiam si hominis effigie illum eò collocasset, nihilominus coniugis desiderio teneretur.

Merops Cous cur figura Aquilæ inter astra relatus

Nonnulli tradiderunt Mercurium, alij Anapladem pulchritudine inductum, Venerem deperisse, & cùm eius copia non daretur, animo vt contumelia accepta, defecisse. Iouem autem eum miseratum, cùm Venus in Acheloo flumine lauaret, misisse Aquilam, quæ soccum eius in Amythaoniam Aegyptiorum delatum, Mercurio traderet, quam persequens Venus ad cupientem sui peruenit, qui uoti compos factus, pro beneficio accepto, Aquilam cælo locauit.

Mercurius Veneris amore captus.

Aquila cur in cælo locũ habeat.

Similem siue fabulam, siue historiam de [p] Rhodope Strabo, vbi de Pyramide agit tertia Aegypti, quæ primis duabus quidem minor est, sed maiore impensa exstructa, in hæc uerba scribit: *Hæc dicitur meretricis sepultura ab animantibus facta, quam Sappho poëtria Doricham vocat. Alij eam Rhodopen nominant, atque fabulam narrant, quòd, dum lauaretur, Aquila alterum ex calceis è manu ancillæ ereptum Memphim deportarit, & in sublime supra Regis verticem iura dantis elata, calceum in eius gremium demiserit, cuius ille venustate, & rei miraculo permotus, tota eam regione perquiri iusserit, quæ huiusmodi calceum gestaret, quæ tandem in vrbe Naucratitarum inuenta, & ad Regem adducta, ab eo in vxorem accepta fuerit, & post mortem hanc sepulturam habuerit.*

[p] *Lib. 17. Geogr.*

Eadem penè [q] Aelianus, Regem hunc Aegypti, in cuius gremium iniectus sit calceus, Psammeticum nominans, enarrat.

[q] *Lib. 13. de varia Hist.*

In Aquilam item mutatum Cæneum fuisse post mortem Poëtæ referunt, qui cum Centauris pugnauerit, cuius item Ouidius [r] meminit his verbis:

[r] *Metamorphos. 12.*

Abnuit Ampycides, medioque ex aggere fuluis
Vidit Auem pennis liquidas exire sub auras,
Quæ mihi tum primùm, tunc est conspecta volucris,
Hanc vbi lustrantem leni sua castra volatu
Mopsus, & ingenti circùm clamore sonantem
Aspexit, pariterq́; animo est, oculisque secutus,
O salue, dixit, Lapithææ gloria gentis,
Maxime vir quondam, sed Auis nunc vnica Cænev.

APOLOGI.

APOLOGI [a] Plutarcho teste, veluti emblemata animata ad vsum virtutis, & ad actiones hominũ distinguendas effícti sunt, & vtilitatem simul cum delectatione coniungunt. Cuiusmodi inter alios satis frequentes ab Aquilæ natura petiti sunt. Hęc enim vbicumq; magnorum ac potentum aptè personam gerit.

[a] *Lib. de audien. Poët.*

Talis est, qui de colloquio inter Aquilam & Vulpem confictus est. Cuius narratio talis est. Vulpis catuli aliquando, quæ in antro suo latitabat, ludibundi foris discursabant, eos uisos Aquila diligenter obseruauit, tandemque vnguibus abripuit comprehensos. Horum clamore & planctu excita mater, è cauerna prodijt, quid rei esset uisura, suspiciens, catulos Aquilæ prędam factos conspicit, supplex rogat, vt eos demissos sibi velit reddere. Hæc vlla ratione id facere se posse negat, his pullis suis famelicis pro esca opus esse: quo dicto nidum petens auolat. Vulpecula calamitatem suam frustra deplorat, ad nidum usque catulos prosequitur, instat precibus, vt salutem catulorum impetret. Tandem vbi se incassum querelas fundere, nec quicquam precando promouere videt, ad solitas artes conuertitur. Arripit ignitam facem & stipulis, aridisque ligni ramentis, quę arbori, cui Aquila insidebat, circumposuerat, admouet. Quo peracto, ita ad Aquilam infit. Nunc quæ alijs salutem, quam potes, non vis præstare, te ipsam cum pullis, si potes, serua. Aquila periculi

Vulpis & Aquilæ colloquium.

magnitudine viſa, ac pietate materna ergà pullos mota, Vulpem orat, igni parcat, nec arborem comburat, ſe catulos incolumes reſtituturam eſſe. Docentur hoc apologo potentes ac locupletes, ne miſeris, inopibuſque inferant iniuriam, non tantùm, quia iniquum ſit calamitatem addere calamitoſo, ſed etiã, quòd ſæpenumerò contingat, vt etiam infimę ſortis quiſpiam & minus potens nocendi facultatem nanciſcatur. Hic apologus carmine non ineleganti ita expreſſus legitur:

Calamitas Calamitoſo non addenda.

Dum Vulpes Aquilam pro rapta prole perungit
Melle precum, prædam reddere neſcit Auis.
Præda gemit, volucriſq́; timet cibus eſſe guloſæ,
Sed redimit natos vtilis arte parens:
Arboreum ſepit ſtipulis, & vimine truncum,
In ſtipulis doctè dirigit ore facem.
In pullos Aquilæ conturat copia fumi,
Hunc timet, & Vulpem prouida placat Auis.
Non ſit, qui lædeat, quia maior, obeſſe minori,
Cùm benè maiori poſſit obeſſe minor.

Cornicis & Aquilæ Apologus.

Alius de eadem & Cornice interloquentibus apologus ex Aeſopo Phrygio tranſlatus ita habet. Aquila, cùm aliquando in maris litore obambularet piſcationis gratia, nihilque aliud quo famem expleret, inuenire poſſet, Concham fortè repertam, ſed quæ Teſtudinem haberet intus, vnguibus abreptam ad litus detulit, illic Teſtudinem voratura. Concham verò vtpote teſtâ duriſſimâ, Aquila, etſi robuſto admodum roſtro, vnguibuſq́; fruſtra frangere tentauit. Aderat fortè fortuna eorum, quæ ab Aquila gerebantur, ſpectatrix Cornix, & Aquilam uidẽs operam ludere, propius acceſſit, & hiſce verbis cõpellauit. Si mihi Teſtudinis portionẽ impartiri non renuis, rationem edocebo, qua incluſa Concha eſca potiri poſſis. Placuit Aquilæ conditio. Itaque Cornix magiſtra vafra Aquilam ita inſtruit: Se in altiſſimũ æthera pernicibus alis euehat, & è ſublimi, laxato ungue, Concham præcipitem in ſaxum aliquod allidat: Ita fore, vt ruinæ impetu, confracta teſta in cibum, quæ ſubeſt, Teſtudo cedat. Probat credula Cornicis conſilium Aquila, & in ſublimè euolans, ex alto explicato pede Concham deorſum prolabi ſinit. Quod ipſum vt fieret, expectans Cornicula, quę eodem loco humi conſtiterat, proiectam ab Aquila Teſtudinem abripuit, eoq́; aſtu Aquilam famelicã ſperato cibo fruſtrata eſt. Innuit hæc fabula ingenio ſæpè à minimis perfici, quæ fruſtra potentes viribus, quantiſcunq́; conentur, exequi. Hæc tali Epigrammate reddita ſunt:

Cornix Aquilam ludit.

Ingenio vires ſuperari.

Pes Aquilæ præda Teſtudinis aëra ſcandit,
Hanc ſua Concha tegit, cornua longa latent.
Hoc monitu Cornix Aquilam præmunit, inceptum
Fers onus, & fiet vtile crede mihi.
Quod geris in Concha, cibus eſt, tibi ſurripit illum
Concha cibum, Concham frange, cadetq́; cibus.
Vt Concham lanies, pro viribus vtere ſenſu,
Hanc ſi celſa cadet, ſaxea franget humus.
Decipientis homo ſubuerſus turbine linguæ
Corripit, & fortes iſta procella rapit.
Ingenium ſuperat vires, prudentia ſumma eſt,
Credere prudenti lingua miniſtra necis.

Lepores cũ Aquilis pugnantes.

De Leporibus cum Aquilis bella gerentibus hæc quoque habet Aeſopus: Lepores olim belligerantes cum Aquilis, inuocarunt in auxilium Vulpes. Hæ autẽ dixerunt, vobis auxiliaremur, niſi ſciremus, qui vos eſtis, & cum quibus bellamini. Fabula hæc ſignificat eos, qui cum præſtantioribus certant, ſuam ſalutem contemnere.

Aquilæ & Scarabei apologus.

De Aquila item Leporem perſequente, & interceſſore Scarabeo, huiuſmodi fabula narratur. Lepus, inſectante Aquila in luſtrum Scarabei profugit, rogans, vt ab eo ſeruaretur, Scarabeus Aquilam orauit, ne occideret ſupplicem, per ſummum Iouem, ne hoſpitij iura violaret, neue paruitatem ſuam contemneret. Illa verò irata Scarabeum percuſſum terræ alliſit, Leporemq́; arreptum deuorauit. Scarabeus vnà cum Aquila ad nidum luſtratum is ſubuolauit, vt acceptam iniuriam quauis occaſione vlciſci poſſet. Ad quem cùm perueniſſet, oua Aquilæ deuoluta deorſum diſrupit. Illa indigniſſimè ferens quempiam repertum fuiſſe, qui hoc auſus fuiſſet, ſublimiori loco ſecundum denuò nidum conſtruxit, quò nihilominus ſimiliter Scarabeus ſurrepſit, eodemq́; facinore, quod prius patrauit, oua diffregit. Aquila conſilij inops ad Iouem conſcendit, inq́; eius gremio tertium ouorum partum deponit, obſecrans, vt ea ſibi cu-

Scarabeus oua Aquilę rumpit

rę

ræ sint. Scarabeus, qui Iouem sordibus insuetum offendi sciret, ex fimo pillulam factam in eius sinum in sublime elatus demisit. Iupiter spurcitiem hanc exhorrens, cùm, vt fimum excuteret, surrexisset, depositi immemor, cum fimo simul & oua gremio iacentia, deorsum deturbata contriuit. Fassus est Scarabeus ingenuè id sese non alia de causa facere, quàm vt vindictam de Aquila non solùm in se iniuriosam, sed in Iouem etiam ipsum hospitij iuris vindicem, contumeliosam sumeret. Reuersæ igitur Aquilæ, reiq; indignitate commotæ, Scarabeum esse, qui has turbas excitasset, eamq; hac contumelia affecisset, & id quidem iuremerito, Iupiter indicauit. Ne verò posteritas periclitaretur, Aquilæue raresceret genus, Scarabeo consulit, vt Aquilæ concilietur. Scarabeus autem inueteratum hoc odium exuere se posse negans, eo tempore, quo Aquila parit, vspiam gentium apparere, aut è latebris prodire à Ioue prohibetur. Nullum impunè contemni monet fabula. Nemo enim tam vilis est, qui se contemptum non ferat ægerrimè, & opportunitate data omni studio de illata contumelia non quærat vindicare. Hinc natum est adagium *Α'ετὸν Κάνθαρος μαιεύσομαι*, Aquilæ Scarabeus ero obstetrix, de ijs qui potentiores, lacessiti iniuria, vlciscuntur.

Nemo contemnēdus.

Alibi ab Aesopo huiusmodi refertur fabula: Sedebat quondam ab excelsa rupe prospiciens, & in Leporem capiendum intenta Aquila: hanc interim iaculo quidam confixit. Quo vulnere languens, & in sagittam Aquilæ pennis alatam inspiciens, ait: Eheu quòd proprijs perimus pennis. In eos quadrat hic apologus, qui, vt de Turdo prouerbium habet, *sibi ipsis malum cacant*, suoq; se gladio iugulant.

VSVS IN MEDICINA.

DE vsu, quem Aquila præbet, iam acturi, primò, quas corpori vtilitates, quosque questus dominis suis conferat, dicemus.

Pellis Aquilæ, vt à similaribus incipiamus, curata diligenter cum plumulis, quibus densissimis, ijsq; tenerrimis adinstar Cygni, ceu lenissimo vellere obsita est, colicos mirè adiuuat, & qui stomachi vitio laborant.

Pellis Aquilæ ad colicū dolorē valet & coctionē promouet.

Neruos & præsertim colli & dorsi, nec nō vertebrarum spinas dextras dextris, sinistras sinistris doloribus manuum, & pedum mederi putant. Simili ratione crurum Aquilinorum nerui, si Kyranidi credimus, gonagram & podagram sanant.

Nerui Aquilę ad Chiragram.

Ossa præcipuè verticis, corio Cerui inuoluta, hæmicraniam curant. Vnde quidam:

Nec taceas iecoris laudes, nec verticis ossa.

Ossa cranij ad cephalalgiam magno miraculo alligantur, dextrum dextrę, & sinistrum sinistrę. Atillius, quæ vocatur Phenes seu Ossifraga, ad coxam suspensa *Κίρσους*, id est varices pedum curant.

Ossa Aquilarum.

Sanguis Aquilæ per decem dies potus cum oxymelite, Epilepticos sanat.

Sanguis Aquilę ad Epilepticos.

Alis pedibus subiectis partum accelerandi vim adscribunt.

Lumborum dolorem Aquilæ pedes euellunt in suffragine alligati, dexter dexteris, sinister sinistris, vt Plinius author est.

Lumborū dolores sanant Aquilę pedes.

Cerebrum in vini cyathis tribus epotum morbo regio resistit: quod ipsum cum oleo, & modica cedria inunctum scotomaticos, & omnem capitis affectum sanare dicitur. Addunt quidam hoc, si in puluerem redigatur, & succo Cicutæ commixtum comedatur, futurum esse, vt qui comederit, non prius sibi euellere capillos desinat, quàm concoctum, ac digestum ex toto fuerit: est enim cerebrum calidissimum Aquilæ, ita vt multo spiritu, quem gignit, mentem obnubilatam, ac turbatam lędat.

Morbus regius.

Capitis dolor.

Cerebrum Aquilæ ad quæ mala vtile.

Non præteribo, quod de Aquilina herba, scribit [a] Io. Baptista Porta, nempe quòd semen eius dragmæ pondere, addito croci momento, potum in vino, sanet icteritiam, quia flores in caulium cacuminibus inferiori parte cornicula sursum reflexa, Aquilę quodammodo rostrum æmulentur. Habet & vim melli commixtum, vt visum acuat.

[a] *Lib. 4. c. 15 phitog.*

Incontinentiam vrinæ idem, vti & eius lingua & Anserina vi quadam occulta persanat. Eadem Aquilæ lingua collo, è panno lineo suspensa, summoperè ad arterię asperæ, columellęq; vitia, & ad spiritus difficultatem, & tussim facit, vt [b] Galenus docet.

Lingue Aquilę vsus.

[b] *In Eupor. lib. 3. c. 37.*

Cor Aquilæ impositum vino, melleq; & aromatibus conditum diebus septem, corio deinde Lupino inuolutum, ac gestatum, omne malum, morbos, & feras amoliri dicunt, sed fides penes authores esto, mihi autem non fit verisimile.

Cordis Aquilæ virtus.

Ventriculus Aquilæ, & præsertim Ossifragæ, arefactus & potus (madefactus & appositus in codice Marcelli Empirici, quod non placet) qui non conficiunt cibos, vtilissimus est, vel si ma-

Ventris Aquilę vsus.

nu

nu tantum teneant, dum cibum capiunt. Quidam alligant eadem ex cauſa, ſed nolim proſequantur. Facit enim maciem.

Hepar Aquilæ ad Epilepticos.

Hepar ſiccum & tritum, cum proprio ſanguine & oxymelite potum per dies decem, epilepticos ſanare exiſtimant.

Fellis Aquilæ vſus.

Fel omne acre eſt, & amarum, calidumq́; ſed aliud magis alio. Aquilinum inter efficaciſſima [c] Dioſcoridi numeratur, quod vel colore ſuo æruginco teſtatur, qui tamen interdum niger eſt. Hoc [d] Galenus inquit, miſceri collyrijs ad ficoſas, aliasq́; eminentias, & oculorum ſuffuſiones. *Liquida*, inquit, *baſilis, hoceſt regina: hanc Reparatricem appellamus. Recip. Omphacij 3. ij. Myrrha 3 ij. fellis Aquilæ 3. ij. Opobalſami drac. ij. Lacrymæ oleæ drac. ij. Ammoniaci thymiamatis 3. i. fellis hyenæ 3 viij. excipe melle Attico.* Quidam efficacius reddi credunt, ſi medicamento hellebori lib i. aut dimidia addatur myrrhæ, cui tantundē mellis adiectum attemperatam faciat inunctionē. Auicenna eius Aquilæ, quam ipſe Rachame vocat, & interpretes Oſſifragā vertunt, *fel*, inquit, *cum oleo violaceo in aurem oppoſitam aduerſus hemicraniam & aurium dolorem inſtillatur*. Paratur ex eodem Errhinum pueris, & infantibus idoneum, ad flatus in capite diſſoluendos. Cum aqua frigida leucomata, ſeu albuginem oculorum deterget. Aſſerit medicorum Arabum quidam, Aquilę fel exiccatum vaſe vitreo in vmbra, vtiliter illiniri Viperæ morſui: addunt alij, & venenum Scorpij, & Serpentum illitu extinguere.

[c] Lib. 2. cap. 96.
[d] De ſimpl. lib. 10. cap. 13. & de cō poſ. ſecundū locos lib. 4.

Teſticulorum Aquilæ vſus.

Teſticulorum exiccatorum puluis venerem ſtimulat.

Pennæ Aquilę ad myrmecias.

Pennis Aquilinis ad myrmecias vtimur. Hæ myrmecijs craſſitudini reſpondeant, ne eas excedant amplitudine, ſed arctè amplecti totas poſſint. Imum verò, quod in circulum excetum eſt myrmecias, & tenue ſit, & acutum, vt profundius adigatur, atque ita melius educant myrmecias, & radicitus euellant. Sunt autem Aquilinę cæterarum Auium pennis aptiores multò, & commodiores, quòd firmiſſimæ ſint, ac duriſſimæ. Abſcindere verò à myrmecijs tantum radicem verſus oportet, quantum ſatis ſit, vt calamus exactè eas complectatur, vt docet [e] Galenus. Apud Columellam Aquilæ pennis aluearia emundantur, qua parte emundari non potuerunt. Idem de pennis cuiuſuis alitis vaſtæ, quę rigore commendantur, verum eſt.

[e] Lib. 14. Meth. c. 17

Fimus Aquilę ad quid.

Fimi ſuffitum fœtum expellere ex Dioſcoride Serapio inquit. Alij ex eodem Gypaëto, ſeu Vulturinæ Aquilæ hoc tribuunt: alij rurſum, inter quos Syluaticus, Alrachama. i. Oſſifragæ. Porta fimo Aquilæ non fugari ſolùm Serpentes ſcribit, ſed ne ad locum quidem accedere, vbi ille ſit.

De ungue Aquilæ.

Non præter rem futurum exiſtimo, ſi, quam Antonius Ludouicus in ſuis miſcellaneis narrat, hiſtoriam hoc loco apponam. *Fortè fortuna*, inquit, *cùm ad aurificem deueniſſem, offendo quendam, qui argentei annuli pala, Aquilæ vnguem iuberet includere excuſſori; Rogito, cuiuſnam rei gratia: Reſpondet puellam cordis valetudine affici; ad eam rem Aquilinum vnguem, dum carnem tangeret, apprimè conducere argento clauſum; Auro non ita validam vim obtinere; addebat volucrem cardiaco morbo ſæpius tentari, atque vbi pede & vnguibus pectus pulſarit, & percuſſerit, ſanitati mox reſtitui.* Cuius quidem rei veritatis ego me iudicem non interponam, ſed alijs diſcutiendam relinquo.

Magorum vanitas, [f] Plinio teſte, è ſmaragdis promiſit, ſi Aquilæ ſcalperentur, aut Scarabei grandinem auertere, ac ſimilia, & locuſtas, precatione addita. Sed hoc ipſi, vt ait verè Plinius, ſcripſerunt non ſine contemptu & irriſu generis humani.

[f] Lib. 37. c. 9

VSVS IN CIBIS.

Aquilā cur Chriſtiani non comedant.

CVM edicto Dei vetitū eſſet [a] Hebręis comedere carnes animalium rapacium: itaque nullus erat antiquis earundem in menſis vſus, aut apparatus. Chriſtiani qui ſenſum præcepti cognoſcunt, non ob id ab Aquilæ eſu abſtinent, quòd ex ſe immunda ſit (nā & Accipitres inter rapacia volucria, & Sues inter quadrupeda immunda aſſiduè comedunt, & ſanguine animalium in cibis vtuntur) ſed quoniam dura carne ſit, & fibroſa, atque excrementitia, necnon quia ſubſtantia ſua humorem atrum procreet. Hinc à D. Hieronymo inter eas enumeratur Aues, à quibus non cibus, ſed medicamina petuntur.

[a] Leuit. 11.

VSVS IN VENATV.

ETSI Aquila ferox, & ſyluestris ſit, nou destitit tamen humana mens, quæ indefeſſa induſtria, præſertim ab artium magiſtro, ut ait Perſius, ventre incitata, quiduis tentat etiam difficillimum, quouſque etiam Aquilam edomare, & naturam eius maximè infractam manſuefacere. Itaque non exiguum ex ea quæſtum herus percipit, dum canum venaticorum ope Aues quaſcunque, quantumuis magnas, vti & Lepores, Capreolos capit, ac huiuſmodi alia, nullo aut exiguo negotio, quamuis etiam Cteſias Indos ea ſine Canum ope vſos ſcribat.

Aquila cicurari poteſt.

Neque his contenta humana ſedulitas, aliam præterea rationem excogitauit, qua ex Aquila etiamnum fera, & indomita vberiorem tamen multò fructum, quàm ex manſueta ſibi compararet. Quæ quidem eſt huiuſmodi. Aucupes ſeu venatores dum inſignem Aquilarum erga pullos affectum, & ſolicitam in educandis curam probè perſpiciunt, nidos conſcendunt, & pullorum anus vinculo conſtringunt: Sic prohibita excretione, omnis ciborum appetentia ipſis deijcitur. Parentes, vt ægram prolem reficiant, curentq́; ferarum omne genus aëre, terra, mariq́; conquiſitum in nidos inferunt, vt ſaltem aliquo cibi genere languentem appetitum excitent. Hæc aucupes è nido auferunt, eaq́; aut edunt, aut vendunt, non ſterili ſanè quæſtu. Nam quandoque Lepores, Vrogallos, Phaſianos, Anſeres, Anates, Lucios prægrandes pluris æſtimatos inueniunt: adeoq́; felix eſt aucupium hoc, vt aucupem vnum ex duobus Aquilarum pullis plus lucri facere, quàm agricolam ex binis prædijs ſæpenumerò compertum ſit. Tum verò ne pulli fame pereant, podicem laxant, animæq́; languenti cibum viciſſim indulgent, dein rurſum aluum colligant, idq́; iterant, quantum natura tolerare eorum queat diutiſſimè. At ſanè difficilem ab ijs prouinciam ſuſcipi certum eſt. Remotiſſimas enim, abditasq́; ſemper ſedes, nec niſi arte peruias quærunt Aquilæ, & inhabitant.

Aucupes quomodo ex Aquila quæſtum ſibi parent.

VSVS IN SIGNIS, INSIGNIBVS, & Imaginibus.

DIVINAE huius Alitis imaginem non ſolùm viros virtute, ac potentia celebres, ſed & populos integros, tanquam fortitudinis ſuæ teſtem, ab omni memoria adhibuiſſe, cùm belli, tùm domi legimus. Ipſa enim, cùm Auium omnium longè ſit nobiliſſima, ac generoſiſſima, ideoq́; Regis imaginem repræſentet, licet non ſit formoſa, aut canora, aut apta eſui, ſed carniuora, rapax, prędatrix, bellatrix, inuiſa omnibus, nonimmeritò a magnanimis tanquam non abſimilis ſua virtute, idoneum maximè, & vnicum nobilitatis animi ſignum ſemper habita fuit. Varijs autem modis ſignis inſerebatur, & ex varia materia, variaq́; figura effingebatur, prout & vſus, & luxus, & occaſio poſtulabat.

Inter primos Iouem huius imaginem, ſignumue excogitaſſe ferunt, eoq́; tanquam teſſera aduerſus Titanas in bello vſum eſſe, inde ad Cretenſes delatum, à Cretenſibus ad Troianos, à Troianis demùm in Latium ab Aenea tranſportatum. Sunt tamen, qui ab Hetruſcis ad Romanos deriuaſſe velint. Iuſtus [a] Lipſius ipſoſmet Romanos illius inuentores ſtatuit, vel vicinarum gentium exemplò Aquila vſos fuiſſe. Hinc factum eſt, vt ſceptris Iouis proximè fulmina inſidere Aquila credita ſit & vt Pindarus eam dormire in ſceptro [b] Iouis fabuletur, vel vt alijs placuit, in capite, idq́; hac de cauſa quoniam Aues vnicuique Deo ſacras in capite collocare veteres ſolebant. Iouis autem imago, læua ſceptrum, capite diadema, dextra verò nunc Aquilam, nunc victoriam prętendebat, illam quidem ob vtriuſque excellentiam, victoriam verò, quòd omnia ei deuicta & ſubiecta fuerint. Vnde etiam [c] Lucianus de ea ita inquit: *Proinde neque de Aquila quidquam dicturus ſum, quod & illa in cælo verſatur, regio ſceptro inſidens, & tantùm non ſuper capite tuo nidificans, & Deus eſſe geſtiens, aut illam quoque in Ganymedis gratiam prætaeribimus.* Verùm & in antiquiſſimis cùm Conſulum, tùm Imperatorum numis videre eſt Regiam hanc Alitem, non fulmini, ſceptroq́; Iouis inſediſſe ſolùm; ſed ipſius quoq́; Dei ſimulachrum modò in capite, modò ſupra alas tuliſſe. Ad huius rei confirmationem numiſma Hadriani Græci extat, in quo ab vna parte Auis Iouem in capite, ab altera Iouem in dextra, Iunonem in ſiniſtra ala portat. Extat eiuſdem rei emblema apud [d] Claudium Paradinum, cuius inſcriptio eſt,

Aquilæ in inſignibus vſus origo.

[a] *Lib. 4. de Mil. Rom. dialogo.5.*

[b] *Ode 1. Pythior.*

[c] *To.2.*

[d] *In Symb. Heroicis.*

CAELO

CAELO IMPERIVM IOVIS EXTVLIT ALES. Qua de cauſa in ſceptris Regum, quòd, hi ceu Iouis filij ſint, exprimi ſolet, vt Ariſtophanes teſtatur; & [e] Iuuenalis vbi ait:

[e] *Sat.10.*

Da nunc & volucrem ſceptro, quæ ſurgit eburno.

[f] *Lib.7.Pæd. Cyri.*

Cyri iſigne. Artaxerxis.

Alexandri Epirotarũ regis.

Tarquinij Priſci maieſtas.

Prudentius item noſter, *Aquila*, inquit, *ex eburno ſumit arrogantiam.* [f] Xenephon quoque ita de ea ſcribit: *Erat autem ei ſignum Aquila aurea extenſis alis in longa haſta ſuſpenſa.* Id inſigne Perſarum Regibus multò pòſt manſit, à Romanorum tamen Aquila paulò diuerſum. Sic Artaxerxis id ſignum Regium fuiſſe, idem author eſt, cùm inquit: *Barbari cunctati ſunt, primum quid ageretur, incerti, & ſe Regale ſignum videre dicebant, auream Aquilam in pelta ad ſummam haſtam alligata.* Alexandrum Epirotarum Regem Aquilam habuiſſe pro inſigni ex eius numo antiquiſſimo licet coniectare, in quo ab altera Regis caput, ab altera tota ſedentis & Aquilam dextra ferentis icon apparet. De Romanis æneum adducitur numiſma, in quo Aquila ſtellam in roſtro ferens, & duos poſt tergum, quaſi globos habens cum inſcriptione, ROMA, Romam ipſam ac eius imperium denotat. Id paſſim alia, cùm Coſſ. tùm Impp. numi teſtantur. Liuius, Florus, cæteriq; qui Romanorum res geſtas memoriæ conſignarunt, Tarquinium Quintum Romanorum Regem, vt exemplum adferunt. Is toga purpurea vtebatur, Sella eburneâ, geſtabat in capite coronam auream, ſceptrumq; in manu eburneum, cui in ſumitate Aquila aurea inſidebat, permiſſu ſcilicet Senatus & populi Romani. Solere autem hanc eburneo imponi ſcipioni, ſeu ſceptro, etiam alibi ſcripſit [g] Liuius; *Eumeni*, inquiens, *Reges omnes à Senatu habiti honores, donaq; ampliſſima data cum ſella curuli atque eburneo ſcipione.* Idem etiam author eſt [h] *Maſaniſſam Regem appellatum, eximijsq; ornatum laudibus, & aurea corona, aurea patera, ſella curuli, & ſcipione eburneo, toga picta, & palmata tunica à ſcipione donatum.* Conſtat autem ex [i] Dionyſio Halicarnaſſæo ſceptrum illud Elephantinum non aliud, quàm ſcipionem eburneum fuiſſe, cui Aquila impoſita erat. Quæ Regia ornamenta poſteriores Romanos à maioribus accepta, ſemper retinuiſſe patet.

[g] *Lib.42.*
[h] *Lib.30.*
[i] *Lib.3.*

Marius primò habuit Aquilã auream.

Aquila cur ex aurea Argentea facta.

[k] *Lib.4.*
[l] *Lib. 40.*

Imò verò C. Marius bello Cymbrico, reliquis militaribus ſignis depoſitis (nam ante Lupi, Minotauri, Equi, Apri, ſingulos ordines anteibant) poſthabitis Lupis, etſi Romanæ gentis nutritijs, Vulturibus etiam neglectis, etſi horum auſpicio Romanorum imperium conditum eſſet, Aquilam ſolam tenuiſſe fertur, eamq; argenteam magis, quàm auream habuiſſe; Nam ex argento ómnia ſigna olim fuiſſe Plinius teſtatur; etiam in caſtris Bruti, hac nempe de cauſa, quòd fulgentior ex argento, quàm ex auro foret, & conſpectior. Paruam verò hanc fuiſſe ex [k] Floro colligere licet, vbi ait: *Tertiam Aquilam ſignifer, priuſquàm in manus hoſtium veniret, euulſit, & intra balthei ſui latebras gerens in cruenta palude delituit:* Non enim balthei, vt doctiſſimus Iuſtus Lipſius etiam annotat, latebris tegi potuiſſet, Aquila tam magna. Romana itaque Aquila ſummæ haſtæ inſiſtebat, eratq; vel ex auro, vel argento, & fulmen ſæpe tanquam manibus tenebat, quaſi iaculatura, licet [l] Dion ſecus ſcripſiſſe videatur hiſce verbis: *Quod Aquilam dicunt, eſt modicum ſacellum, & in eo Aquila aurea, conſtituturq; in omnibus legionibus; Eam vir vnus aliquis haſta oblonga impoſitam portat, cuius haſtæ ima pars acuta eſt, vt defigi in ſolum poſſit.* Quod autem ait ſacellum eſſe, caue cenſeas, inquit [m] Lipſius, in haſta ipſa ſimile quippiam fuiſſe templi (nuda enim Aquila & ſine tegmine ullo ſacelli fuit, vt docent monumenta, & numi, quorum centenæ aliquot extant) ſed ad caſtra hoc referendum eſt, in quorum principijs ædicula quædam, ſiue templum, in quo religionis cauſa Aquilæ, & ſigna ſeruabantur. Præterea nonne etiam prægraue pondus, (vt eiuſdem verbis vtar,) ferenti fuiſſet? In columna tantùm Traiani, neſcio quid in alis Aquilarum imponitur, quod fateor me non explicare. Niſi ergo Dionis vltimo illo æuo mutata Aquilę forma, cenſeo mentem eius eſſe, Aquilam cùm in hybernis eſſet in ſacello repoſitam, atque inde motam, cùm educenda. Id mihi approbat [n] Herodianus, qui de Prætorianorum caſtris loquens, Antonium facit venire in ſacellum, in quo ſigna & imagines exercitus adorantur. Eſt autem in Dionis etiam deſcriptione, *defigi in terram ſolere*, quod in exemplis multis legas; [o] Tacitus: *Plurimus circa Aquilas labor, quæ nempe figi limoſa humo, neque aduerſum ferri ingruentia tela poterant.* Figebantur igitur, & in ipſa pugna, cùm ea in loco ſtaret, nec impelleretur hoſtis. Sed & in caſtris defixæ ſtabant, ac legis inter prodigia, cùm in hoſtes eundem eſſet, non potuiſſe euelli. Huius ſententiæ puto, quod in Thebaide Tragedia Senecæ inſcripta, legitur:

[m] *Lib.1.ſ[illegible]. in Tacit.*
[n] *Lib.4.*
[o] *Lib.1.Annal.*

——æra iam bella cient,
Aquilaq; pugnam ſignifer mota vocat.

Munacius Plãcus quomodo a ſeditione militum liberatus.

Non enim ibi ventilatio aliqua, aut in aëre motus Aquilæ capiendus, ſed quòd refixa, ac loco mota ab ſignifero fuerit præeunte ad pugnam. Ex Dione etiam palam fit, quanta hanc ipſa religione coluerint, adeò etiam vt ad eam tanquam ad ſacram anchoram confugerent, vt ex Taciti hiſce uerbis facile colligere eſt, de Munacio Planco, in quem ſeditioſi milites coniurarant;

rant: *Neque aliud*, inquit, *periclitanti subsidium, quàm castra primæ legionis, illic signa, & Aquilam amplexus, religione sese tutabatur*. Obseruationis tantæ erat, vt quæ in castris ante Prætorium figebatur, non antè euelleretur, quàm acie dimicandum foret, nec prius hybernis moueri solita est, quàm vniuersus exercitus egrederetur, aut captatis auspicijs legiones in prælium prodirent. Prælia enim maiores nostri nunquam nisi, vt alibi abundè demonstrauimus, auspicatò gerebant, & hoc est, quod [q] Virgilius canit:

——Vbi primum vellere signa
Annuerint superi, pubemq; educere castris.

Munacius Plácus quomodo à seditione militum liberatus.

[q] *Lib. 11. Aeneid. circa principium.*

Tantæ dignitatis fuit istud Aquilæ signum, vt in omni legione in prima semper cohorte præferretur, quam viris doctis, ac literatis ferè constitisse scribit [r] Fonteyus. Itaque illam, & principatus insigne putabant, omenq; victoriæ, quodcunque bello petierit. Erat enim, & anteà prima inter quatuor alia signa, quæ singulos ordines anteibant. Sed, vt ante dixi, Marius solam in acie portare cœpit; reliquis in castris relictis. Hinc Iulius Cæsar, cùm superata Británia ad Caledoniam Syluam arma Romana perduxisset, & aduersus Pictones, Scotosq; rei etiam benè gestæ memoriam relinqueret, non procul à Carrona amne lapideam domum extruxit, quatuor supra viginti cubitos altam, latam amplius cubitis duodecim, ex magnæ molis quadratis, politisq; saxis. Quibus Aquilas insculpsit (nunc vetustate penè attritas) vt posteris seculis monumentum esset illò Romanas copias peruenisse: Refert id [s] Hector Boëthius. Similiter Veronæ in vico D. Thomæ in quodam trophæo ex marmore Aquilæ insigne conspicitur: quod trophæum C. Marius, vel indè deuouisse dicitur, quòd primus, vt aliquoties dixi, Aquilę argenteæ signo sit vsus, vel quòd magis verisimile est, in memoriam cladis insignis, qua ille & Domitius collegæ Germanos in eo agro affecerant. Ex tantis itaque Aquilæ attributis honoribus, *notatum, non ferè apud legiones vnquam hybernatum esse in castris, vbi Aquilarum non sit conspectum iugum*, vt [t] Plinius tradit. Signa verò apud Romanos militaria erant vel vocalia, vel muta. Vocalia erant tubæ, cornua, litui. Muta verò & principalia erant Aquilæ, & Dracones, manipulus & vexillum. Postea verò vni Aquilæ militaris signi honor habitus, hac nihil vnquam apud Romanos frequentius, nihil honoratius, aut sacratius fuit, ita vt Romana cognomento appellari meruerit, cuius ductu totum ferè orbem subiecerint. Nam, vt ait illa:

Hac duce Romanus Gallos Iouis arce fugauit,
Hac laudem domitor Cæsar ab hoste tulit.

Aquilæ signi dignitas.

[r] *Lib. 2.*

[s] *Lib. 3. Histor. Scoth.*

Marij & Domitij pugnę cũ Germanis memoria.

[t] *Lib. 10. cap. 4.*

Signa Romanorum qualia.

Qui hanc Aquilam ferculo, seu hastæ longæ præfixam signifer portabat, Aquilifer dicebatur, qua primùm quidem, ut suprà sæpius diximus, Marius argentea usus est, deinde Catilina, ut Cicero ostendit. Pompeius quoq; argentea in campo cæruleo, Cæsar auream in purpureo habuit, Octauianus Augustus nigram, quę Imperatoribus hucusq; seruata durat. Hæc singulis legionibus unica præferebatur, (ut docet doctissimus Iustus Lipsius) quarum singulæ sub huius unius Aquilę ductu, decem cohortes continebant; ideo (ut Lipsij uerbis utar) improuidè à Lucano scriptum aliquis censeat, de Arimino a Cæsare capto:

Vt nota fulsère Aquilæ, Romanaq; signa.

Aquilifer quis.

Orat. prima in Catil.

[u] *Lib. 4. de mil. Roman. Dial. 3.*

[x] *Lib. 1.*

Nam una profectò fuit, nec tunc apud Cæsarem (consensu omnium) non nisi legio una: sed aut improuisio, aut de industria enalloge quædam poëtica numerorum. Legio si perfecta erat, pedites habebat sex mille & centum, equites septingentos uigintisex. Maior numeros interdum esse consueuit, minor esse non debuit, pręterquam solius milliarię, quæ Aquilam etiam ferebat. Triginta autem legiones fuisse sub Traiani imperio constat, sicuti & sub finem belli Punici viginti, sub imperio Iulij Cæsaris sedecim, sub Vespasiano autem triginta sex. Hasce singulas certis signis distinctas fuisse, ita ut legionum ordines designarent, & legionarij milites suã Aquilam ab alijs diuersam facilè agnoscerent. Nam primæ legionis signum erat una Aquila, præter frondes, omni alio ornamento nuda. Secundę autem signum erat eadem inter lauream coronam. Tertiæ uerò hæc ipsa intra lauream itidem coronam: hoc tamen intererat, inter secundam & tertiam (nam prima per se nota est) quòd illam laurea tantum corona cingebat, ad hanc ultra laureum sertum etiam aliud accedebat. Simili ratione cæteræ certis differentijs dirimebantur. Collocabatur autem Aquila in medio legionis, & ubi erat Imperator, quem ante eam stetisse, docet luculẽter admodum Iustus Lipsius: inter Principes, *Argumento*, inquit, *quòd is eius situs in castris, ante principia dico, & Aquilas*. Itaq; & Salustius de Catilina: *Ipse cum libertis propter Aquilam adsistit*. Idem Legatis & Tribunis erat locus, ut ex Taciti hisce uerbis doctissimus ille uir colligit: *Ante Aquilam Præfecti castrorum, Tribuniq;, & primi Centurionum. &c.* Triariorum uerò custodiæ erat Aquila, & signa præcipua. Pręerat uerò ei primus Centurio, licet quæuis legio, ut idem quoq; Lipsius alibi docet, sexaginta haberet Cẽturiones, & totidem Succenturiones siue optiones; quod autem Cæsar scribit, *relata ad se centum octoginta signa militaria, Aquilas*

nouem

Legio perfecta.

Aquilæ legionum diuersitas.

Imperatoris locus in bello.

[y] *Lib. 4. de mil. Roman. dial. 4.*

Legatorũ, & Tribunorũ locus in acie.

nouem fuiſſe; fieri non potuit, ſi Polybio credimus: ſi enim nouem Aquilæ (Lipſij uerba ſunt) capta, quæ ratio aut proportio, ut tantùm centum octuaginta è reliquis? Atqui legiones Romanæ illic undecim ſteterant: ergò ſigna manipulorum circiter ſexaginta ex priore illa ſententia: quod minimè conuenit in numerum Iulianum. Qui itaq; Aquilæ præerat Primipilus, Dionyſio ἡγεμὼν τοῦ τάγματος, dux legionis, aliquoties στρατοπεδάρχης τοῦ τάγματος, præfectus legionis dicitur: Cui omnes parebant, quòd Aquilam regeret, primum ſignum: Alij Centuriones ſua quidem ſigna adſiſtebant & tuebãtur: hic uerò totius legionis Aquilam cuſtodiebat. Quod etiam in [a] Vegetio clarè: *Centurio*, inquit, *Primipili non ſolum Aquilæ præerat ſed etiam quatuor centurias in prima acie gubernabat*. De Aquila (& hæc Lipſij verba ſunt) benè, & ad vetuſtum morem: de quatuor centurijs, ad nouitium: æquè iſte noſter non, niſi uni præfuit, & ſuæ.

Primipili munus. Centurionũ munus.

[a] Lib. 2. c. 8.

Ad eundem morem [b] Valerius: *Aquilarum altera vix conuelli à Primipilo potuit*. Indicat ita præfuiſſe, vt etiam ſub iter euelleret refixam, & ſignifero ſuo in manum daret. Quinetiam in ipſa acie adſiſtebat, & tuebatur. Dionyſiana illa ſuprà hoc oſtẽdunt, tum illud [b] Taciti; *Ipſam Aquilam Atilius Verus Primipili Cẽturio multa cum clade hoſtium, & ad extremum moriens ſeruauerat*. Hîc quoq; [c] Plinij locus inſignis declarandus uenit, ita ſcribentis; *Centurionum in manu uitis, & opimo præmio tardos ordines ad lentas perducit Aquilas, atq; etiam in delictis pœnam ipſam honorat*. In caſtigandis militibus Centuriones vite vſos fuiſſe, etiam Liuius tradit, & eò præſertim, ſi nimis pigrè & lentè Aquilas ſequerentur, ſed in ciuibus tantùm, nam exteri fuſte cædebantur. Hunc locum Plinij [d] Iuſtus Lipſius explicans pro lentas, *lætas* legendum cenſet; tùm quia de lentis ordinibus primùm dixiſſet; tùm etiam, quia re lætæ ipſa, & lætificantes ob *præmia*, vt loquitur, opima. Non enim dignitas ſolùm, ſed opes adiunctæ, ideoq; *locupletem Aquilam* hoc ſenſu mihi quidem [e] Iuuenalis dicit:

[b] Lib. 1. c. 7.

[b] Lib. 3. Anal.

[c] Lib. 14. cap. 1.

Vrbis flagellum in militia.

[d] Lib. 2. de mil. Roman. dial. 8.

[e] Sat. 14.

Vt locupletem Aquilam tibi ſexageſimus annus
Adferat.

Hinc factum eſt, vt apud authores paſſim pro legione ipſa, ſeu exercitu ſub ea militante, & pro ipſo munere, & Primopilatu Aquilam acceptam videamus; quod fecit Nonius: huic enim bello Pharſalico dicenti, Aquilas ſeptem adhuc ſupereſſe, & apud Pompeianos extare, Cicero reſpondit, *Probè moneres, ſi cum Gracculis nobis pugnandum foret*. Atq; ita Hirtius. *Erat Pompei acies tredecim Aquilis conſtituta*, ſignificat, & valet totidem legionibus. Et [f] Baptiſta Mantuanus:

[f] Lib. de Fort. Gonzagæ.

Aſpice Pompeium terra, pelagoq; ferentem
Victrices Aquilas, & mox quaſi fulmine miſſo
Cælitus attonitum, magnoq; à Cæſare victum
Ire vagum &c. Et [g] Claudianus:
Stant bellatrices Aquilæ, ſæuiq; Dracones. Item rurſus:
——Nec vt rubris Aquilas figamus arenis. [h] Item alibi:
Sed quid ego Hannibalem circa, Pyrrhumq; tot annos
Certatum memorem? vilis cùm Spartacus omne
Per latus Italiæ ferro bacchatus & igni,
Conſulibusq; palam toties congreſſus, inertes
Exuerit caſtris dominos, & ſtrage pudenda
Fuderit imbelles Aquilas.

[g] Lib. 3.

[h] Lib. 4.

Sic & Aquilas eadem ſignificatione poëtæ Hetruſci accipiunt; Arioſtus:

E quindi ancora in ripa à la Dannoia
Caceiata fu da l'Aquila Romana.

Sæpius verò pro ſignis ipſis accipitur, vt apud [l] Ouidium, vbi de antiquo illo militari ſigno Romanorum imperij in primordijs ſub Romulo, fœni nempe manipulo, eoq; haſtæ, ſeu perticæ alligato, appenſove agit, inquit enim:

[l] Lib. 3. Faſt.

Fœni manipulus Romanorũ ſignum militare.

Non illi cælo labentia ſigna tenebant,
Sed ſua, quæ magnum perdere crimen erat.
Illa quidem fœno, ſed erat reuerentia fœno,
Quantum non Aquilas cernis habere tuas.
Pertica ſuſpenſos portabat longa maniplos,
Vnde maniplaris nomina miles habet.

Item, dum ſigna Romanorum olim erepta à Parthis, per Auguſtum recuperata ſcribit:

Addiderat animos Craſſorum funera genti,
Cùm perijt miles, ſignaq;, duxq; ſimul.
Signa decus belli Parthus, Romana tenebat,
Romanæq; Aquilæ ſignifer hoſtis erat.

Iſque

Isque pudor mansisset adhuc, nisi fortibus armis
Cæsaris Ausonia protegerentur opes.
Ille notas veteres, & longi dedecus æui
Sustulit, agnorunt signa recepta suos.

Ad eundem sensum [k] Lucanus:

Vt notæ fulsêre Aquilæ, Romanaq́; signa.

[k] *Lib. 1. de bel.ciu.*

Habebant autem multa signa alia præter Aquilam, quæ sola ipsis erat in summo honore, vt ex his [l] Appiani verbis etiam est colligere. *Pompeius Cæsarianos egregiè repulit, versosq́; in fugam vsque castra eorum prosecutus est, ereptis multis signis, Aquila etiam penè potitus. ni Aquilifer eam, vt propriam Romanis in summa veneratione militi habitam, intra vallum iecisset, conixus totis viribus.*

[l] *Lib. 2. de bel.ciu.*

Neque verò signis, aut vexillis bellicis Aquilæ simulacrum tantummodò imponebatur, sed & trophæis. Sertum enim ex Quercu vnguibus tenentes ferebantur in triumphis, ex quo corona ciuica torqueri posset, caputq́; victoris redimiri, vittis vtrinq́; pendentibus, quibus ad sinciput alligaretur, qua semel accepta, perpetuò vti licebat. Quanto uerò honore Romani Aquilæ signum prosecuti fuerint, ex iam dictis facilè liquere arbitror, tùm ex hoc potissimùm, quod [m] Plinius memoriæ prodidit, de unguẽtorum decore loquens *maximè*, inquit, *mirum est, hanc gratiam penetrasse & in castra. Aquilæ certè & signa puluerulenta illa, & custodijs horrida inunguntur festis diebus, vtinamq́; dicere possemus, quis prius instituisset. Ita est, nimirum hac mercede corupta terrarum orbem deuicêre Aquilæ.*

[Aquilæ coronatæ in triumphis. Corona ciuica.]

[m] *Li.13.c.3*

Aquilarum etiam usus erat in tesseris. Hæ autem Romanis erant duplices, teste Vegetio, mutę scilicet, ac uocales. Vocalis humana uoce pronunciabatur, ut Venus uictrix Cæsari, Hercules inuictus Põpeio, Lar Mario, Syllę Apollo Delphicus. Muta uerò, ut Aquilę penna: quod signũ necesse erat circumgestari à milite. Sunt hac tempestate tenię uariorum colorum, quas bandas uulgus nuncupat, ut ex ea infula militis factio cognoscatur. Præter Romanos etiam alias gẽtes Aquilæ imaginem adhibuisse, sacris literis docemur. Arrius enim Rex Lacedæmoniorum tempore Oniæ, Aquilam pro insigni usurpabat, quæ Draconem arreptum unguibus tenebat. Et Pierius Valerianus ad insigne Lacedæmoniorum remp. hieroglyphycè significare tradit, ea scilicet ratione, quòd tali signo literas illi publicè obsignarent. Et Pausanias refert, Lisandrum duas consecrasse Aquilas in templo Iouis apud Lacedæmonios, quarum vtraque victoriæ simulacrum ferret, eisque bis se de Atheniensibus victorem fuisse, significasse. Tantali præterea, Hectoris Troiani, & Clearchi insigne fuit, Euripili telo transfixa Aquila. Heracleensium Tyrannus, qui se Iouis filium iactabat, in generis argumentum auream præferri voluit sibi Aquilam. Hunni quoque in vexillis coronatam ferebant Aquilam, quod quidem insigne ad Geyse ducis vsque tempora conseruarunt Hungari, Bonfinio teste.

[Tessera apud Romanos duplex. Arrij Lacedæmoniorũ regis insignia.]

VSVS AQVILARVM IN CLYPEIS, & alijs rebus.

ANTEQVAM de insignibus, seu armis, vt vulgò dicunt, agamus, in quibus sculpebantur, & pingebãtur domi Aquilæ, Leones, & alia animalia, atq; quædam alia, quæ nobilitatem denotabant, in primis de clypeis, seu scutis sermonem habebimus, a quibus omnino crediderim domestica insignia ortum duxisse. Nã, vt inquit [a] Goropius, vulgus Arma vocat, quia insignia in armis, maximè verò in clypeis depingi sculpiq; cõsueuerint. Huius rei apud [b] Virgilium inter alia hoc exemplum est in Auentino Herculis prole, qui inter primos Turni socios & auxiliares recensetur.

[Insignia domestica vnde orta.]

[a] *Lib. 4. Francis.*

[b] *Li.7.Aen.*

—— Clypeoq́; insigne parentum
Centum angues, cinctamq́; gerit serpentibus Hydram.

Dicuntur Clypei ἀπὸ τοῦ καλύπτειν, quòd celent totũ corpus; & possunt dici Gallicè targe ou espauoir: vel melius ἀπὸ τοῦ γλύφειν, idest, à sculpendo & cęlando, quasi γλύπτος, hoc est sculptus. Scutum Latini dictũ putant à Græco σκυτὸς, quo coriũ denotatur; cuius nominis rationem nullus Grammaticorum intimius perspicit. Goropius tamen è Cimbrica lingua & σκυτὸς pro corio, & scutum pro clypeo manasse dicit, in qua Scut idem est, quod depello, amolior, tueor. Germani Schut vocãt aggerẽ, propugnaculũ, & Schutzen defendere, quo fit, vt & corio & clypeo id nomen attributũ sit. Solitos autẽ esse veteres clypeis insculpere imagines quasdã bellicas, vel insignia, etiam ipso [c] Plinio teste, patet. Nam scutis qualibus apud Troiam pu-

[Clypei etymon. Scutum dictum. Σκύτος quid. In clypeis pingebantur imagines.]

[c] *Li.35.c.3.*

Clypei Achillis ſculptura. Clypei sũt ſcuta maiora. [d] *Lib. 6.* Vmbo qd. Parma qd. Pelta quid. [e] *Reg. 3. c. 10.* Clypeos & ſcuta ſuſpẽdebant in publicis locis. [f] *Cant. 4.* Ex Turri Dauid clypei ſuſpẽſi. [g] *2. Reg. 23.* [h] *Plin. lib. 35. cap. 3.* Clypei i ſacris vel publicis dicati.

gnatum eſt, continebãtur imagines, vnde & nomen habuêre clypeorũ, *&*, vt ait ipſe, *non, vt peruerſa Grammaticorum ſubtilitas voluit, à cluendo*. Vnde non poſſumus non ſuſpicari, vel à Thracibus, vel à Phrygibus ſuam in Achillis clypeo ſculpturam, Homerum mutuatum fuiſſe. Sunt autem clypei maiora ſcuta peditum tantùm, vt docet Seruius: ſcuta verò equitum. Vnde [d] Liuius: *Clypeis ante Romani vſi ſunt, deinde poſtquam ſtipendiarij facti, ſcuta pro clypeis fecêre*. Huius pars media eminentior Vmbo dicitur. Clypeo & ſcuto cõgeneres ſunt parma & pelta. Parma ſcutum eſt rotundum, è medio in omnes partes æqualiter extenſum, breue, quo pedites & expediti milites vtebantur. Gallis bouclier dici poteſt. Pelta ſcutum breuiſſimum eſt, in modum Lunæ mediæ. Alias ſcuta ſub diuerſis formis poſſunt fieri. Pœni, quod ait Plinius, ex auro factitauêre clypeos & imagines, ſecumq́; in caſtris tulêre. Talem ijs captis, Haſdrubalis inuenit Q. Martius Scipionum in Hiſpania vltor. *Fecit quoque Rex* [e] *Salomon ducenta ſcuta de auro puriſſimo, ſexcentos auri ſiclos dedit in lamina ſcuti vnius, & trecentas peltas ex auro probato*. Clypeos & ſcuta in memoriam benegeſtorum ſuſpendere, & publicis locis conſecrare antiqui conſueuerũt. Vnde illa ſimilitudo in ſacris [f] literis profluxit: *ſicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata eſt cum propugnaculis mille clypei pendent, ex ea omnis armatura fortium*. Hoſce tam heroum illorum, quos peculiariter decantant ſacræ [g] literę, quàm parẽtum fuiſſe Dauidis & amicorum, vti etiam ſubditorum; quorũ opera in bello pręclara, & illuſtris fuit, nemini dubiũ eſt. Sic *Appius* [h] *Claudius, qui Cõſul cũ Seruilio fuit, ſuorum clypeos in ſacro vel publico priuatim dicare primus inſtituit. Poſuit enim in Bellona æde maiores ſuos, placuitq́; in excelſo ſpectari, & titulos honorum legi. Poſt eum M. Aemilius collega in Conſulatu Q. Luctatij non in Baſilica modo Aemilia, verùm & domi ſuæ poſuit*. Haſdrubalis etiã clypeus, quem, vt ſuprà ex Plinio diximus, Q. Martius Scipionum vltor cepit in Hiſpania, ſupra fores Capitolinæ ædis vſque ad incendium primum fuit. Romanorum certè, vt inquit Plinius, *tanta ſecuritas in ea re annotatur, vt L. Manilio, Q. Fuluio Coſs. anno vrbis quingenteſimo ſeptuageſimo quinto M. Aufidius tutelæ Capitolij redemptor, docuerit patres argenteos eſſe clypeos, qui pro æreis per aliquot iam luſtra aſſignabantur*.

Clypeos argenteos q habuerint. Aquilam i clypeis qui habuerint. Ariſtomenis ſcutum Aquila inſignitum. Hungarorũ inſigne. [i] *In Hercule Prodicio.* Mirus Hũgarorũ ſui neglectus.

QVI igitur Aquila in clypeis vſi ſunt, iam ſequuntur, fama inſigniores. Ariſtomenes victis Lacedæmonijs ſcutum recepit, cui inſigne erat Aquila paſſis alis adusq; clypei margines. Nam cùm Delphos veniſſet, id Dei monitu in Triphonij antro, quod ad Labadeam eſt, reperit, ac rurſus eodem in templo dedicauit, quod Pauſanias ibi poſitum ſe vidiſſe aſſeuerat.

De Hungarorum inſigni in clypeis ita ſcribit [i] Stephanus Vinãdus Pighius: inter cętera generoſæ nobilitatis, militarisq; virtutis inſignia, prçeminebant expanſæ Aquilarum alæ ingentes vaſtis clypeis inhærentes, vel auratis galeis impoſitę, vetuſtum decus nobilis apud Hungaros familiæ, & præcipua fortitudinis bellicæ apud poſteros inſignia. Maxima enim his habentur victoriæ pręmia, ac veluti laureæ quædam eximiæ pro ſingulis occiſorum hoſtium capitibus ex acie relatis, ſingulas Aquilarum pennas accipere, atque eas crebris victorijs multiplicare. Glorioſum plurimas clypeis, caſſidibusq; affixas, aut è lanceis haſtilibusq; dependẽtes referre in pręlium. Pulchrum eſt eaſdem per caſtra, atque vrbes in capite geſtare; imò etiam cute perforata temporibus ac fronti propriè infixas oſtendere poſſe; atque hic adhuc Imperatoris triumphalis in circum eſt ingreſſus.

Herculanorum inſigne.

Aquila lutei coloris trunco inſidẽs, in parma luti ſapphirei (cuius imaginem eodem colore, ſed admodum dilutiore circulus ambibat) Herculanorum iuniorum erat inſigne, qui ſub magiſtro militum prçſentiali militabant, quod in antiquis quibuſdam eius militiæ commentarijs apud Maffæos Romæ inuenit Pierius. Seniores verò Herculani cæruleam Aquilam alis utrinque paſſis habuêre, in rubra parma, cuius latus ambitus in margine lutei coloris erat, quem linea nigra circũdata in partes duas ęquè diſtantes diſſecabat. Erant verò Iouiniani, ſiue, vt apud Vegetium, Iouiani, & Herculani, Illyricæ legiones duæ, quæ ſena militum millia habebant, quos Diocletianus, qui ſe Iouẽ latinè vocitabat, & Maximinianus, qui pro Hercule ſe gerebat, cùm ad Imperium perueniſſent, pro merito virtutis ita nominibus a ſe inditis appellandos cenſuêre, eoſque cunctis legionibus iunctis prætulerunt.

Iouinianorũ inſigne.

Iouinianorum autem, qui iuniores vocabantur, inſigne erat Aquilæ apotheoſis, redimiculo ſupra caput impoſito. Ales ipſa natiui coloris in parma lutea, quę rubro primùm circulo claudebatur, inde altera ſapphirei coloris toto margine complectebatur. E pectore autem Aquilæ aureus extabat umbilicus. Seniores verò purpuream geſtabant in parma cęrulea, duoque erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus.

Quartodecimanorũ inſigne.

Cærulei coloris aliquanto diluti Aquilam geſtabant Quartodecimani, qui ſub magiſtro militum per Thracas militabant. Ea verò Ales in alba parma inſidebat orbi cæruleo denſioris luti, intra quem circulus ruber erat, è cuius medio aureus extabat vmbilicus.

Non ab re erit hoc loci ex Ludouico Arioſto poëtarum Italicorum coriphęo, qui imitatus

antiquos

antiquos in bello gerentes clypeos, multis in locis sui poëmatis Rugerij clypeum Aquila alba & argentea insignitum extollit, nõnulla in medium afferre. Cùm enim Bradamas mulier quidem, sed ob virtutem, qua pręstabat in bello, vir generosus dicenda, Rugerium suum, quem deperibat, pugnantem cognoscere cuperet, eam dicentem inducit [k] poëta, sic canens: [k] Cant. 36 Stan. 30. & 31.

Di quà di là si volge, e si raggira,
Se Ruggier può veder, per cui sospira;
Lo riconosce à l'Aquila d'argento,
C'hà ne lo scudo azurro il giouinetto.

Dicit autem poëta illam cum cognouisse ex clypeo cæruleo, in quo Aquila argentea depicta erat. Et alibi eandem Aquilam appellat albam. Nec mirum, cùm color argenteus albi sit coloris. Ait [l] autem: [l] Cant. 30. Stan. 18.

L'vna li moue il giouine Ruggiero,
Perche l'Aquila bianca non li cede. Et [m] rursus: [m] Stan. 42. eiusd. cant.
—— E per Dio
Non mi fate vn anguria così tristo,
E siate certa, che'l mio onor m'hà spinto,
Non ne lo scudo il bianco Auggel dipinto. [*] Idem: [*] Stan. 48.
Quinci, e quindi venir si vede il bianco
Augel, che Gioue per l'aria sostiene
Come nella Tessalia si vide anco
Venir più volte, ma con altre penne.

Per Auem enim albam intelligit Aquilam albam. Quam quidem meritò gerebat in clypeo Rugerius, ob præclaras eius dotes, & robur, vt inquit [n] poëta: [n] Stan. 44. eiusd. cant.

L'animoso Ruggier, che mostrar vuole,
Che con ragion la bella Aquila porta.

Idem narrat Marphisam, dum cum Rugerio pugnaret, Aquilã, id est clypeũ eius percussisse.

Perche Marfisa vna percossa orrenda
Li mena, per diuiderli la testa.
Leua lo scudo, che'l capo diffenda,
Ruggiero, e'l colpo in su l'Aquila pesta,
Vieta lo'ncanto, che lo spezza, ò fenda,
Ma di stordir non però il braccio resta.

De eodem scuto inquit idem poëta paulò inferius:

Ruggier il braccio manco à pena moue,
A pena più sostien l'Aquila bella.

Hanc autem quandoque ex campo cæruleo mutabat in Monocerotem album in campo purpureo, vt testatur poëta, [o] sic canens: [o] Cant. 44. Stan. 77.

A quest'impresa non li piacque tore
L'Aquila bianca nel color celeste,
Ma vn candido Liocorno, come giglio,
Vuol nello scudo, e'l campo habbia vermiglio.

Non omittã etiam vsum fuisse apud Chinensis Regis Gubernatores, vt Aquilã gerant ante pectus, vel post humeros, mira ac egregia opera contextam: In tergore Aquilæ effigiem habuit Apis Aegyptiorum Rex, vt tradit [p] Herodotus: In calceis verò ferre solitos eandem Imperatores auro textam legimus. Aquilæ vsus in vestimẽtis apud Chinenses. Apis Aegyptiorũ Regis insigne. [p] In Thalia.

Ex Aquilarum pennis, quòd fulmine tangi nunquam sint creditæ, veteres capiti fasciculos plumeos circumponebant. Aquilarũ pennis antiqui caput ornabant.

Pingebant quoq; veteres Aquilas in delubris, & porticibus, vt apud [q] Pausaniam Laconem legimus. *In porticu,* inquit, *ex qua ad meridiem excurris delubrum est Iouis Cosmeta cognomento, & ante ipsum Tyndarei monumentum. At quæ in occasum procedit, porticus habet Aquilas duas, quibus & victoriæ singulæ vehuntur, deuicto scilicet Antiocho Alcibiadis gubernatore, & oppressis Atheniensium triremibus apud Ephesum.* D. Augustus in Curia, quam in comitio consecrabat, duas tabulas impressit parieti, quarum altera, cuius admiratio est, puberem habet seni patri maximè similem, salua ętatis differentia, quibus superuolabat Aquila Draconem complexa. Aquilæ in delubris pictę, & porticibus. [q] Lib. 3.

Interim verò dum in insignium mentione versamur, antequam memoria excidat, obiter Suetonij [r] locum restituere libet. Vbi enim scriptum est, *vt Aquilifero moranti cuspide sit comminatus,* legendum ex Plutarcho, *Aquilifer,* in casu recto: confer historiam, & probabis. [r] In Cæsare.

A Ferrariensibus Ducibus monetæ genus excussum est, in quo Aquila est alas expandens,

insignium eorum euidens simulacrum; sed & antiquissimos Phocenses accepimus hac nobili Aue monetam suam nobilitasse,& ab altera parte tripodem quoque addidisse. Apud Epirotas quondam etiam monetam fuisse legimus,quę Aquilam haberet fulmine subter pedes deiecto, & duos quercus ramos cum inscriptione Dorica, Α'πειρωτᾶν. Hãc monetã [f] Valerianus Chaonias glandes & oracula Dodonæa significare scribit. Neapolitanorum antiquorum monetæ aureæ olim Sirenem tumulo insidentem, & lyram manu prehendentem ab vna parte habebãt impressã,ab altera verò victorię alatę simulacrum,quę vna manu coronã, altera Aquilã ferret.

[f] *Lib. 19. Hiero. De Imp. Maie.*

VSVS AQVILARVM IN INSIGNIB. vulgò armis dictis.

IAM de Aquilæ vsu diximus tempore belli in clypeis, & pace in delubris & porticibus,alijsq; rebus & locis: nunc verò dicamus,quomodo Aquilas multi ad ostentandum nobilitatis decus,in insignibus,quæ vulgò Arma vocãt, adhibuerint,& in primis vndenam hæc arma originem sumpserint, quę eorum ratio, & vtendi modus sit, paucis & in vniuersum aliquid dicamus. Sed forsan quis non immeritò nos arguet,quòd in his Auium historijs,& pręcipuè iam in Aquilarum tractatione tam longè digrediamur. Quid enim commune videtur Aquilis Auibus,& eorum naturę cum insignibus mutis, eorum vsu atq; inuentione? Sed hac in parte diuinũ [a] Platonem imitamur,qui & ipse multoties aliena suis immiscet, non tam vtilia,& ad subiectæ rei cognitionem pertinentia,quàm rerum varietate voluptuosa & scitu digna. Cùm enim hæc Philosophiæ pars, non tam,vt cæteræ,locuples sit & fœcunda,& paucis hactenus abundè pertractata,itaque,quæ huc spectare possent,& nostræ historiæ lucem addere, simulq; variarũ rerum cognitione lectores allicere, ea non immeritò huc inserenda duximus. Accedit,quòd multoties tam in his Auium historijs, quam in alijs naturalium rerum pertexendis, non tam volucrium,quàm quadrupedum,piscium,serpentium,exanguium,plantarum, & rerum inanimarum sermo occurrat,& eorum vsus in insignibus; itaq; quæ hæc illustrare possent,& ad eorum intelligentiam conducere, atque ne ea denuò repetere liceat,in hunc locum conferre volui. Id autem in Aquilis primo loco faciendum esse existimaui,quòd nullum animal vel in maiori vnquam existimatione habitum fuerit, & Imperatoribus, Regibus, Principibus, Imperijs totis,& Regnis maius vel nobilitatis vel virtutis signum existimatum. Debui autem & morem gerere quibusdam viris illustribus, qui, vt hanc prouinciam susciperem, quique apud me multum possunt, vehementer me exhortati sunt. Si qui tamen sint,quibus hæc minimè arrideant, ij ab harum lectione abstineant velim,cùm etiam absque his sibi possint consulere,& nihilominus historia hæc integra permansura sit. Sciant tamen velim procliuius esse aliquid reprehendere,quàm ipse efficere. Atque in hoc maximè,quoad potui, elaboraui, vt non vni solùm, sed & multis satisfacerem.

Causæ digressionis.

[a] *In Dial.*

Aquilæ maxima digni tas.

Sepenumerò certè admiratus sum,cur in tanta insignium,siue armorum vulgò & diuersitate & copia, hactenus vel de eorum origine,vsu & varietate tam pauca scripta sint, cùm tamen hoc vnum & verum nobilitatis monumẽtum omnes vno ore existiment, & peculiarem familiarum notam,atque nemo non ijsdem insigniri,& ornari gaudeat.

Insignium nomen ex linguæ latinę videtur fluxisse inopia. Et certè vix aliud vocabulum huc magis quadrat,quòd hæc præcipua virtutis,& gentilitatis siue nota,siue signum sit. Inuentio eorum multò fuit post Romanorum tempora. Nec inconsultò tamen aut ineptè insignia armorum nomine vocata sunt. Siquidem & antiquis,& nostris in armis cęlari aut depingi solita sunt,vt hinc vel armis tecti,& omni ex parte incogniti facilius agnoscerentur. Atque in hoc sensu accipi illud potest [b] Virgilij:

Insignia vnde dicãtur, & cur.

Insignia cur arma dicantur.

Aut Capin, aut celsis in puppibus arma Caici. Idem: [c]

——Cristasq; comantes

Arma Neoptolemi.

Tanquam scilicet illæ cristæ comantes essent sua insignia. Et [d] rursus:

Nomen & arma locum seruant.

Quo in loco vbi Seruius inquit, arma depicta,hoc rectius de insignibus, quàm de Armis propriè intellectis, imò vix de illis intelligi potest. Et [e] rursus:

Pacem orare manu præfigere puppibus arma.

Nam & huiusmodi insignia puppibus quoque solebant pręfigi, vt idẽ author ostendit, scribẽs:

——Aeneia

[b] *Li. 1 Aen.*
[c] *Li. 3 Aen.*
[d] *Li. 6 Aen.*
[e] *Lib. 10. Aen.*

——Aeneia puppis
Prima tenet, rostro Phrygios subnecta Leones.

Vnde Leones Phrygum insignia fuisse intelliges. Et quod hanc quoq; opinionem adiuuat, Donatus [*] Terentij enarrans locum: *Hanccine ego contumeliam tam insignem in me accipiam?* scribit insignia armorum esse. Cæterum [f] Virgilium insigne singulariter pro eo, quod arma vulgò dicimus, videtur posuisse:

——Clypeoq. insigne parentum.

At [g] idem insignia dicit:

Ipse oratores ad me, regniq. coronam
Cum sceptro misit, mandata insignia Tharcon.

[*] In Eunucho. [f] Li.7. Aen. [g] Li.8. Aen.

Ex quibus etiam Regum fuisse propria quædam insignia videmus. Et cùm insignia homines ostendant nobiles, hinc insignes propriè dicti sunt, qui signo quopiam præcellenti sunt cæteris notiores. Noti.n.& insignes eodem sensu dicuntur apud [h] Ciceronem. Vnde etiam [i] Lucanus:

——Titulis insignis Auorum.

Et insigne dicitur aliquid substantiuè, quod vulgò arma vocamus, & verbum insignire est nobilitare. Vnde [k] Virgilius: *——Passimq. trophæis*
Insignis agros.

Qui dicantur isignes. [h] Lib. 3. ad Heren. [i] Lib.8. [k] Lib. 11. Aen.

Et malè, vt mihi videtur, faciunt, qui notas eas, vel signa, quibus cauponę, officinę mercatorum & similia interstinguntur, insignia appellant. Nulla enim neque uirtutis, neque gloriæ monumenta sunt, sed saltem habitationis indices, & pro uoluntate domini immutantur, alijsque etiã à sua familia diuersis cõmunia esse possunt. Crediderim autem omnino à tempore Lombardorum, & adeo à Carolo Magno uni nostratum armorum cœpisse usum. Nam Romani antea non armis, sed imaginibus usi sunt, in memoriam gestorum suorum, quęquè non descendebant ad posteros. Cùm enim Italia tot Vãdalorum, Gottorum, Hunnorum, Saracenorum, & Lombardorum exercitibus, ueluti examinibus antea oppleta esset; & quia in prędа illa multiplici quamplurimæ lites, & factiones ortæ erant, quæ totam Italiam in plures partes disciderunt; itaque præfecti militiæ & Principes ob egregiam in bello nauatam operam, aliquod grati animi indicium militibus suis exhibere uoluerunt, quod non tam rerum præclarè gestarum monumentum esset, quàm quòd hoc incẽsi denuò, Ducibus suis strenuam bello operam elocarẽt. Acceperunt itaq;, qui Lupas, Ceruas, Canes, Lutras; qui Aues, ut Aquilas; qui Plantas, ut Lilia, & alia huiusmodi. Hæc igitur Arma nil aliud sunt, quàm nobilitatis & rerum strenuè gestarum testimonium, cùm præsertim fuerint antiqua, & maximè à Principe maximo donata. Olim nobilitas Romanorum non ab Armis, sed à cognominibus dignoscebatur, & inter se distinguebantur. Quæ cognomina familiarum quandoque casu, nonnunquam naturâ, aliquando moribus, & ab alijs facta sunt. Vtputa naturà dicebantur Planci à latitudine pedum, Crassi à crassitie, Cincinnati à capillis; casu, ut Valerius Coruinus: moribus, Metellus celer, quia expeditiones suas peragebat celeriter: à loco, ut Scipio Africanus; ab agricultura; ut Lactucini à lactuca, Fabij à fabis, Pisones à pisis, Melij à milio, Frondisij à frondem in capite gestante milite Romano, cùm per Vulturnum fluuium natai et: ab animalibus, ut Scrophæ & similibus.

Signa cauponũ & similia nõ dicuntur insignia. Origo insignium. Romani imaginibus vtebantur nõ isignib⁹ nostratib⁹. Quid sint Arma. Romani nobiles dignoscebantur à cognominibus.

Græci pariter nobiles non armis distinguèbantur, sed cognominibus; nempe Patronimicis. Nam Agamemnon & Menelaus dicti sunt Atrides, id est, filij Atrei, Pelides Achilles Pelei filius, pariter Aeneades nepotes Aenec; Alij à patria dicti sunt, ut Alexander Macedo, Pyrrhus Epirota, Themistocles Atheniensis, Epaminundas Thebanus, Leonides Spartanus, Annibal Carthaginensis.

Apud Hebręos nobiles erant, qui ex duodecim tribubus orti erant: extra hos putabant omnes naturà uiles & abiectos.

Apud Africanos habebantur nobiles tantùm, qui è sanguine Regali orti fuissent, uel à Sacerdotibus, reliqui in nulla existimatione erant.

In Asia non reperiebatur nobilis, nisi qui uel militiæ, uel Sacerdotij officijs fuisset deditus, atque in ijs uersatus.

Græci nobiles qũo dignoscebantur. Apud Hebræos qui fuerint nobiles. Apud Afros qui fuerint nobiles. Nobiles Asiani qui.

In Europa autem constat à Carolo Magno primò hæc nobilitatis insignia emanasse. Fuit autem is Pipini filius natione Germanus, patria Francus, armis potens, Franciæ Rex, & Imperator Germanus, & primus, qui Romano Imperio totam Germaniam subiecit, aut Romanum Imperium ad Germanos transtulit. Vera igitur Arma fuêre cõcessa & donata ab Imperatoribus: post hũc & Regibus, atq; ijs saltem, qui in bello strenuè sese gesserint. Nulli enim dabatur, nisi militia hosce honores assequi. Sunt enim Arma ęternę gloriæ monumenta, quam solam esse existimarunt semper homines, aut omnium maximam, quæ bello paratur. Et Arma

Insignia à Carlo Magno. Carolus Magn⁹ qui fuerit. Arma dabãtur solis militia prę clari.

vocantur, quòd in armis parta sint. Fama est sub hoc Carolo meliores equites fuisse in militia, quam sub alijs vnquam Principibus.

Arma cur data a Principibus.

[l] In tract. nobilium p. q. 3. q. in prin.

Insignia dantur nobilibus tantùm.

Sed vt arma ob præclara gesta, atq; adeo in bello saltem à summis Principibus data sunt, ita non tam ijs, qui ea benemeritis suis acquisiuerunt, quàm omnibus, ad quos eorum hæreditas peruenerit, maximam impartiri atque conferre videntur nobilitatem, quemadmodum multis rationibus docet[l] Raynerius. Vnde nõ nisi nobilibus licere deferre armorum insignia videtur. Nam nulla alia ratione videri potest Princeps cõferre nobilitatem, dum insignia concedit, nisi quia insignia nobilibus tantùm dicata sunt, & propterea si quibus dantur, ijs etiam quod nobilium proprium est, nobilitatem conferunt. Quare plebeis haudquaquam conueniet, si quę alicui à Principe data sint, arma deferre. Sunt enim Principis, & Principis munere benemeritis concessa. Hoc etiam conferunt, vt per arma quæque familiæ, & agnationes cognoscantur, eorumq; veluti signa sint & notæ. Habuit & antiquitas suas notas, quibus uniuscuiusq; genus, & familia ab alijs discerneretur. Tale quid refert[m] Ouidius.

Antiquorũ insignia.

[m] Metam. 7.

Sumpserat ignara Theseus data pocula dextra,
Cum pater in capulo glady cognouit eburno
Signa sui generis.

[n] In Caligula c. 35.

Sic[n] Suetonius inquit de Caligula: *Cætera familiarum insignia nobilissimo cuique ademit, Torquato torquem, Cincinnato crinem.* Sed hæc eadem planè diuersa esse à nostris insignibus res ipsa loquitur, & multas ijs caruisse familias facilè mihi persuadeo.

Armorum dignitas.

Alexander Magnus quos honoraret.

Arma nostratia maximę semper admirationi fuerũt, & peculiaribus priuilegijs donata sunt. Arma enim quauis vel depicta, uel affixa, maximè transeuntes morari solent, & cognoscendi cupidos efficere, quis eò loci degat, quisnam possideat, qui sint maiores, quid pręclarè gesserint, qui adhuc uiuant ex eo genere, qua dignitate & æstimatione, & similia. Legitur de Alexandro Magno, quod summa voluptate intuebatur similia spectacula, atque si id insigne alicuius virtutis monumentum esse compererat, tum vel magno honore id afficiebat. Sic summo gaudio Achillis sepulchrum spectasse dicitur, solitusq; est, si quis strenuè sese in bello gessisset, aliquo honoris signo eum decorare, in virtutis testimonium. Illud tamen signum, vt & apud Romanos non transibat ad posteros, nec nobilitatem illorum commendabat, vt apud nos hodiè fieri solitum est.

Imagines Romanorũ in locis publicis & priuatis positæ, & cur.

[o] In Pisonẽ.

Habebant quidem Romani suorum antecessorum imagines, quorum spectata & accommodata reipub. virtus fuit, quas tam in locis publicis, quàm priuatis collocabant, vt his admoniti posteri maiorum vestigia sibi sequenda ducerent. Quapropter *Pisonem*[o] Cicero *imaginibus fumosis maiorũ suorum deceptum fuisse* ait. Verùm & hæc insignium ratio, à nostris aliena est.

Armorum priuilegia.

Armorum proprietas vt ad affines nõ transeant.

[p] Tract. de armis.

Arma quõ ad affines transeant.

Armis qui priuentur.

Arma non transeũt ad fideicõmissarium.

Arma icorrupta qui seruent.

Galli quibus sua arma dent.

Spuriorum arma qualia.

Tantæ dignitatis apud nos arma sunt, ut, si qua eruantur è fundamentis, uel incisa, uel sculpta, & cognita; locus is, unde eruta sunt, domino armorum cedat: nec licitum est ea abradi, donec ille locus à legitimo armorum domino venditus fuerit. Si qua fortè fortuna fuerint depicta in aliquo pariete, tum parietem, cuius hęc arma sint, esse probant: aut saltem ex ea parte, vbi sunt. Nam credibile est, nullum concessurum, vt quis sua insignia alieno loco collocet. Arma etiam haudquaquam transeunt ad affines & cognatos, vt nuptis sororibus. Honor enim tantũ debet remanere apud agnatos, vt inquit[p] Bartholus; Suntq; arma honor ipsius domus, & breui fieret omnium familiarum permistio. Videmus tamen alicubi obseruari, vt & ad cognatos & affines transeant: Hoc pacto cum adiunctione in parte vna armorum alterius familiæ, ex sinistra maximè: atque ad eos, qui ab his descendunt. Nam diuisim in dextra parte arma patris pinguntur, in sinistra matris. Et quamuis in domo paterna, aut qui à patribus, id est, masculis descendunt, incorrupta serie permaneant, ab his tamen ad hæredes arma haudquaquam transeunt, qui commisêre crimen læsæ maiestatis tam diuinæ, quam humanæ, qui fuere proditores, qui falsarij, qui parricidæ, vel aliud enorme commiserunt. Memoria enim eorum de iure deleri debet, cum turpius eijciatur hospes, quam non admittatur. Nec transeunt arma ad fideicommissarium, sed tantùm ad dominum directum hæredem. Sed hoc etiam arma peculiare habent, vt quamuis omnibus liberis æquè sint communia, incorrupta tamen apud eum solum remanent, penes quẽ dignitas & prærogatiua familię est, & in quo tanquã in capite stat splendor geniture. Et hoc apud Gallos obseruari videmus, apud quos insignia auita plana, & nullatenus immutata ferunt primogeniti, cæteri aliud quidpiam illis admiscent, aut barram, quã vocant, aut teniam, aut simile quid. Ideo primogenito primus debetur honos, & is omnes anteit domi, forisq;. Nothis præterea, & illegitima copula natis filijs maiorum suorũ insignia haudquaquam ferre licebat integra, sed quadamtenus immutata. Tanto in pretio apud maiores nostros paulò pòst Caroli illius Magni tempora fuerunt arma, secus quàm hodiè apud nos. In Gallia tamen, & Neapoli adhuc tales teniã luteam admiscent, vti & apud quasdam nationes idem vsu venit, vt aliqua ex parte insignia permutentur. Baldus tamen legitimatis, vt vocãt,

integra

integer ſuorum inſignia ferre poſſe etiam concedit. Sic prohibitum eſt, vt priuatis & plebeis, nobilium armis haudquaquam vti liceat. Non equidem interdictum eſt, vt armis vtantur, ſi tamen notæ potius, & ſigna, quàm arma dicenda ſunt, ſed benè quo modo iam diximus. Certè apud quaſque gentes priuati ab ingenuis, certis quibuſdam ſignis diſtincti ſunt. Sic apud Agathyrſos humiles, id eſt, ignobiles minutis, rariſque notis, id eſt, inſignibus, nobiles verò latis, fucatis, & denſioribus vtebantur, vt ſcribit Ammianus Marcellinus. Sed ratum eſt, notas, & inſignia virtutum, niſi a Principibus concedantur, ignobiles haudquaquam vſurpare poſſe, licet Panormitanus id velle videatur, vt etiam plebei arma deferant, dum dicit: *ſunt quædam inſignia nobilium, quædam popularium, ſed non poteſt ignobilis cuiuſquam nobilis inſignia aſſumere*, vt etiam Baldus docet. & nos ſuprà diximus. Quare ne quid tale vnquam vſu veniat, & præcipuè, ſi quædam familia defecerit, itaq; conſuetum eſt, vt arma vnà cū eo condantur, & ſepeliantur, in quo ſtemma, ſeu genus auitum nullis hæredibus maſculis poſt ſe relictis euaneſcat. Quibus cæremonijs demonſtratur vnà cum nomine, & res geſtas, & rerum geſtarum notas, cui hæc ſors tulerit, interijſſe, & perpetua terræ caligine obrutas eſſe. Principem tamen ſua ipſius arma benè de ſe meritis poſſe cōcedere, quibuſdam placet. Videmus tale quid hodiè in Italia vſurpari. Iuriſperiti id ſimpliciter fieri poſſe negāt, ſed ſemper aliquid addendū eſſe ad diſtinctionem. Atq; ex his videre licet, quo in loco, qua dignitate inſignia nobilitatis, ſeu arma, vt vocāt, vſque dum eorum vſus eſt inuentus, habita fuere. Atque ea ſaltem à ſummis Principibus, id eſt, Imperatoribus, & regibus elargiri conſuetum eſt. Quare legibus ciuilibus cautum eſt, præſertim apud Bartholum, quod magis prodeſt arma habere a Principe, quàm à ſe ſumpſiſſe, niſi Princeps conceſſiſſet, alioqui arma alterius familiæ nobiliſſima. Tūc enim tale priuilegium conceſſum à Principe, intelligitur ſine præiudicio tertij. Quapropter ſi Princeps concedat arma alicui noua, quæ quis non habuit alias, prohiberi nequit: ſecus ſi quis ſolitus eſt geſtare ea, iam ab antiqua patrū memoria, & quorū origo non extaret. Tunc enim is conqueri poſſet hac de re, quod Princeps non intelligatur aliquid feciſſe in præiudicium illius, niſi ipſe diceret, NON OBSTANTE &c. Sed contingit aliquando, vt duo eadem arma ſumpſerint, nec conſtet, quinam illorum, vel prior, vel poſterior fuerit, tùm ille præferendus eſt, qui ea à Principe habuit. Et certè maxima eſt armorum authoritas, ſi a ſummis Principibus defluxerint, vnde Bartholus de Leone rubeo a Carolo IIII. Imp. ſibi donato ſummè gloriabatur.

Priuati nō poſſunt geſtare inſignia nobilium.

Priuati quō cognoſcantur ab ingenuis.

Arma cum quibus ſepeliantur, & quare.

Arma quæ nobiliora.

Priceps arma nō concedit cum præiudicio alterius.

Cæterùm ex his multę dubitationes oriuntur, & pręcipuè ob authorum, quos huius rei gratia adiuimus, diſcrepantiam: res, vt eſt incerta, ita difficillima & periculoſa. Deſumuntur autem dubitationes hæ partim ab armis ipſis, partim a perſonis, quæ ea geſtant. Sed de illis primùm. Videmus paſſim arma galea inſignita eſſe (nam hîc arma vnà cum ſcuto intelligimus) videmus etiam in quibus illa deeſt: & ſi qui eam habeāt, ijs partim occluſa, partim aperta eſt. Sic dubitatur, nunquid ij præferendi ſint, qui res animatas in ſcutis geſtant, an qui inanimas? atque ex illis, ijne potiores, qui quadrupedes, an qui uolucres habeant. Qui hominis figurā geſtant, pauci ſunt, ijque haudquaquam ſummi, quod ego ſcio. Multi dicunt ex galea ſeu caſſide, quam cimiero uulgò uocant, nobilitatem deprehendi. Quorum enim arma impoſitam habent galeā, eos nobiliores affirmant, alios uerò minus. Tales enim à Principibus ſummis ob res bello præclarè geſtas, hiſce inſignibus donatos uolunt. Sic maioris nobilitatis eſſe referūt, in quibus promuſcis, aut galeæ facies aperta eſt: minoris, in quibus occluſa. Sed neutrum perpetuum eſt, & inueniuntur præſtantiores quique qui caſſides occluſas habent, & minores, qui apertas: uti & in Italia, & Hiſpania inueniuntur, quibus nulla in inſignibus galeæ appoſita eſt, ſiue modo eam unquam habuerint, ſiue non, nos latet. Hoc equidem ſcimus, multorum clypeos haudquaquā galeatos eſſe. Eodē pacto inuenies, qui animata in inſignibus nobiliora dicant rebus inanimis. Nec ratio deficit. Inueniemus tamen eccellentiſſimas quaſdam familias, quinimo Principes & Reges fruges geſtare, flores, uexilla, uaſa, & alia eiuſmodi, animatis per ſe longè ignobiliora. Quadrupeda præſtantiora eſſe uolatilibus, quis credat facilè. Si tamen hac in parte noſtrum iudicium quis expectat, præcipuè cùm loquamur de ijs rebus, quæ opinione potius, quàm ratione conſtant, fortaſſis Aues nobiliores dicemus, quadrupedibus, & præcipuè Aues generoſiſſimas, quibus præ cæteris Imperatores, Reges, ſummoſq; Duces delectatos fuiſſe nouimus. Aues enim aërem magis, & ignem, quæ elemētorum excellentiſſima ſunt, quàm aquam & terram participant. Et certè hæ magis Magnatum inſignibus conueniunt, quum quòd in ſublimi uiuant, excellentioriſq; cuiuſdā, & diuinæ naturæ uideantur terreſtribus, & præcipuè Aquila, quàm quòd uolucrium omnium regina exiſtimetur Aquila, & in maximo ſemper honore habita fuerit, non ſolùm apud ethnicos, qui ipſam Ioui, utpote ſummo Deorum conſecrarunt, ſed etiam in ſacris literis, ubi D. Iohanni Euangeliſtarum maximo aſcripta eſt.

Dubitationes quædā de armorū nobilitate.

Nunquid galeę in armis, eaque aperta maiorem nobilitatem afferat, quā ſi nulla adſit, aut occluſa.

Nunquid res animatæ in armis quam inanimæ nobiliores faciant.

Nunquid Aues ſint pſtantiores quadrupedibus in armis.

Opinio ꝓpria.

Auium nobilitas.

Aquilę maximus honor.

Sed longè difficilior iam emanat quæſtio: nunquid illi præferendi ſunt, quorū inſignibus co-

gnomina

Arma coniũcta cum nominibus an nobiliora ijs quæ nomina ab illis diuerſa habent.

gnomina reſpondent,an quibus minus,atque ſi nomina ab armis diuerſa ſint,an qui à publicis rebus,uel ciuitatibus,uel prouincijs,uel regnis denominantur. Sunt multæ familiæ, quibus nomina cum inſignibus reſpondẽt,ut Columnæ à Columna,Caſtiliones a caſtello, Criuelli a cribro,Rotorei a robore,Moroni à moris, Gambari à Gammaro, Turriani a turre, Maleſpini à ſpina. Sunt,quibus aliud nomen eſt,aliud inſigne,ut familia Eſtenſis, Gonzaga,Farneſia,Vicecomitum,Seuerina,Sfortia,Rangoniorum, Palauicinorum, Beccariorum, Borrhomeorum, Balionum,Roſſorum,Pepulorum,Malueziorum,Boncompagnia, & multi alij. Veruntamen vt alij alijs ſint nobiliores,nulla ratio reddi poteſt, & ſunt ex his,qui & antiquiores, & nobiliores illis exiſtimantur: ſunt qui non ſint adeo celebres. Certè inter has tam inſignes & illuſtres familias iudicare de præſtantia velle, valdè odioſum eſt. Ex his & alijs,ſunt,quorum appellatio eſt à familijs vnà cum titulo ciuitatis: è contrario quidam tam arma,quàm cognomina à prouincijs habent. Exempli gratia,cum armis familiæ ſuæ appellatur dux Mediolani, ſic dux Florentię cum Mediceis,ſic Parmę & Placentiæ dux cum Farneſijs,ſic dux Ferrariæ,Vrbini,Mantuæ, Medinæ, & multi in regno Neapolitano, qui cum loci titulo parentum inſignia coniungunt. At Archidux Auſtriæ,Dux Sabaudiæ,Saxoniæ,& quamplurimi alij titulum habent & arma à ſuis prouincijs,vt Reges faciũt. Rationi quidem conſentaneum eſt,vt arma Prouinciarum maioris ſint dignitatis, & præferri debeant illis, quæ à familijs cum titulo ciuitatis profluunt. Ego tamen,ſi licet, dicerem, quod titulus antiquior, & dominium antiquius in longa ſucceſſione,& poſſeſſione procedere debeat minus antiquum,niſi tamen in eo etiam minus antiquo ſit maior virtus,& tituli plures regnorum, & prouinciarum ſimul concurrant, quæ omnia,quamuis ſint recentiora, antiquis tamen præferenda ſunt. Quidam credunt in his arma illius eſſe prouinciæ,atque tum Principem eum arma publica gerere, non priuata. Nam quamuis dux Sabaudiæ, exempli loco,gerat crucem albam, non tamen eius arma eſſe aſſerunt, ſed ſuarum prouinciarum,quas ritè poſſidet. Veriſimile tamen eſt,etiam Principes paulò inferiores regibus eundem,quem Reges,ſeruare morem, qui & ipſi ſuorum regnorum, & prouinciarum armis vtuntur. Itaque quemadmodum de his,ita de illis iudicare haud fuerit abſonum.

Nũquid arma illorum nobiliora ſint, qui à priuata familia cũ titulo Ciuitatis ſic appellantur: an qui nullo familię nomine coniũcto à prouincijs denominant.

Principes ĩ armis regios mores obſeruant.

Quibusmodis arma acquirant.

Verùm arma hactenus elegerunt quidam caſu, quidam dedita opera, quidam conceſſione Principum,atque hæc vel gratia,vel corruptione,vel perſuaſione, vel voluptate, vel ob honeſtam quamuis occaſionem,quarum hæc omni exceptione maiora,ac præſtantiora ſunt. Vnde fit,vt elapſo aliquo ſeculo,ſine diſcrimine eodem loco omnia hebeantur, & ſimul nobilitatem æquè atteſtẽtur: ſiue caſu,ſiue honeſtis actionibus,ſiue alia quauis occaſione,ea quis nactus fuerit. Sic omnia delet ac cõfundit antiquitas. Solent autem arma inſcribi,exſculpiue,vel in marmore,vel lapide,vel ære,vel ſimilibus. Effinguntur quandoq; forma ſcuti, nonnunquam clypei, quandoq; parmis,aliquando teſſellis,& huiuſmodi. Scuta fiunt diuerſo modo; uel enim forma trigona,uel & ut plurimùm rotunda,uel non rotunda,ſed ex utroque latere reciſa,ita ut nullos angulos habere uideantur,aut ſaltem mixtos,qualia forſan Ancylia Romanorum erant, dicta uel ab am,& cęſum,quaſi anciſum,uel ab ἀγκών,quod eſt cubitus,uel ab ἀκός, quòd remediũ peſtilentiæ fuerint. Fertur Ancyle Numæ tempeſtate de cælo decidiſſe, unàq; editã uocem,omnium potentiſſimam fore Vrbem, quandiu in ea Ancyle permanſiſſet. Itaque facta ſunt eiuſdem generis plura, quibus id miſceretur,ne internoſci cœleſte poſſit, de hoc [q] Ouidius.

Armorum ſculptura, & figura.

Scutorũ diuerſitas.

Ancylia q.

[q] *Faſtor.3.*

Ecce leui ſcutum verſatum leniter aura
Decidit: & paulò pòſt:
Idque Ancyle vocant, quod ab omni parte reciſum eſt,
Quodque notes oculis, angulus omnis abeſt.

[r] *Lib.1.*

[r] Liuius pariter:

Salios item duodecim Marti Gradiuo legit, tunicæ pictæ inſigne dedit, & ſuper tunicam pectori tegmen, cæleſtiaq; arma, quæ Ancylia appellantur, ferre, ac per Vrbem ire canentes carmina, cum tripudijs, ſolenniq; ſaltatu iuſſit: Horatius hoc Ancylium declinauit, cùm ait:

Ancyliorum nominis & togæ.

Iuuenalis adiectiuum fecit; cùm dixit:

——Clypeis Ancylibus.

Colores armorum.

Color nobilior quis in armis.

Animalia quõ pingẽda ĩ armis.

Colores autem in inſignibus maximè aduertendi ſunt, ne, qui in areis inſignium ponuntur, imagines obſcurent,ſed clariores,atque iucundiores reddant. Tales ſunt cæruleus, luteus, albus; nunquam viridis & niger, & rarò ruber ad obſcurum tendens. Sic color cæteris nobilior, ſcilicet ſi arma ſint verſicoloria,primo loco poni debet. Primus autem eſt, qui ſuperior. Ignobiliores colores,ſecundo,tertio,&c. ſeruato tamen ordine. Porrò naturam animalium,quæ in inſignibus apponuntur,decet aduertere,utputa, ſi fuerint Aues, vt Aquila, tum ſtare debent. Alioquin mala eſſent. Quapropter ſi ponatur Aquila aurea ſeu Chryſaëtos ſupra herbulam,

uel florem, aut Narcissi, aut Hyacinthi, cùm id sua natura non postulet, itaq; eam sic collocare indecorum erit. Si quis etiam terrestrem Auem in aqua pingeret, utique & is præter regulam faceret: ut si quis piscem in arbore, uel aëre effingeret, uel supra terram, ubi nec uiuit, nec stare potest. Vel si efformaretur bos in aëre, uel aqua, uti arma antiqua Alecceslium, quæ boue è nube egredientem habet, hoc enim naturæ bouis, ut è nube egrediatur, contrarium est. Nam bos haudquaquam uolat.

Ratio autem in eligendis armis hæc obseruanda esset, ut quisque pro sua conditione & statu ea effingat. Quod Gordium bubulcũ fecisse nouimus, qui cùm regnum Phrygię acquisiuisset, & filium nactus esset Midam, ciuitatem extruxit inter minorem Asiam & maiorem, Gordiam, neque tæduit ipsum, neque puduit conditionem suam humilem fateri, sed pro insigni familiæ suę aratrum sumpsit, atque ex funibus, quibus vtebatur ad nectendos aratro boues, mirabilem illum nodum connexit, Gordium, regni sui fatum. Nec filius Midas originem suam asserere opprobrio sibi duxit, quippe qui sciebat summam esse laudem, ab angustis rebus ad eximias prouectum fuisse, & quòd non infimus honor sit, suam & suorũ sortem cõfiteri: vti patres suos, quasi superbia quadam negare, maximè illiberale est, & dedecori. Fuerunt etiam, quibus pro insignibus imagines non tam præteritæ conditionis indices, quàm symbola ad vitam vtilibus præceptis instruendam accommodata, magis placuerunt. Sic Vlyssem in clypeo Delphinum gestasse Lycophron obscuro illo Pleiadico lumine nobis indicauit. Significauit callidus ille, se animalis eius dotes maximè sequi uelle, quòd simul et humanitate, & musices amore & mira celeritate cæteris præstaret omnibus uel terra, uel mari vitam degentibus. Et sunt profectò id genus insignia tantò illis, quę de rebus à maiorum quopiam præclarè gestis accipiuntur, excellentiora, quantò habet plus cùm artis & ingenij, tùm efficaciæ ad animos monitu suo perpetuò in officio continendos. Videor mihi, dum hæc Vlyssis arma intueor, ipsum dicentem audire.

Arma quo eligenda. *Gordij bubulci arma* *Vlyssis insignia.*

Et genus & proauos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra puto.

Contrarium obseruauit [r] Virgilius in Auentino Herculis prole, qui

Clypeo insigne parentum
Centum angues, cinctamq́; gerit serpentibus Hydram.

Et rectè quidem. Quum enim cuiuis alij Poëta militaria insignia à paterna virtute sumpta dare poterat, tum ei conuenientissimè applicauit, cui præter maiorum decus, nihil amplius erat adscripturus.

[r] *Li. 7. Aen.* *Arma Auentini Herculis filij.*

Homerus ille Poëtarum Apollo (atq; hæc omnium armorum regula sit & norma) animaduertens studiosè à plerisq; generis claritatem in armis præferri solere, illustrissimo nos exemplo docere voluit, quid nam illud esset, quod homines maximè nobilitaret, ac Dijs ipsis proximos collocaret. Hic enim Achilli suo clypei insignia non à Thetidis, non à Pelei, non à Iouis, à quibus genus ducebat, splendore petenda sibi putauit; tametsi ab hoc fulmen, quo arma terribilia redderet, potuisset mutuari: verùm altius humani supputans animi decus, rectam nobis ad veram nobilitatem viam ostendit. Ea enim clypeo insculpsit, quorum inspectu animus noster ad summi Opificis rapitur contemplationem, quæ cùm summum bonorum complectatur, summam quoque absoluit nobilitatem. Primùm enim omnium siderum varietatem in scuto Vulcanus depinxit, tum pacis & belli artes omnes, & officia addidit, nulla ferè earum rerum parte, quæ ad hominum cœtus benè gubernandos spectant, omissa. Quo quid aliud voluit indicatum, quam illud firmissimum ad omnem malorum impetum propulsandum homini scutum esse, si tota sese sapientiæ panoplia armarit, atque etiam quibusuis aduersitatibus obiecerit? Nec interim ociosam & inertem laudat Philosophiam, sed eam, quam ab ordinatis astrorum motionibus ad rempubl. gubernandam detraxit, vnà & exemplar, & finem rerum gerendarum proponens, vna ipsius exemplaris inter homines vsum exponens. Videant modò qui totam nobilitatem cædibus & sanguine metiuntur, quàm longè ab Homerica nobilitate absint, quàmq; nihil habeant cum ea communionis Pyrgopolinicæ illi, qui sibi eo maximè nomine placent, quòd nihil vnquam didicerint humanioris disciplinæ. Conferát hoc scutum Achillis, qui volent, cum ijs, in quibus Aquilæ, Gryphes, Leones, Pardales, & id genus carniuorę feræ cernuntur; & examinent quanto plus ad omnem vim propulsandam illud, quàm hæc habeát firmitatis. Hoc enim in sola philosophia inuenient, quod latinum scuti nomen se perfecturum profitetur. At contrà Leonibus, beluis ad omnem ingenij cultum ineptis tantum abest, vt quicquam cernas, quod satis virium habeat ad hominem ab aduersis defendẽdum, vt ipsæ hæ feræ, ne sese quidem vel à minimorum animalculorum iniurijs, vel à vilissimæ rei obiectu queant tueri. Notum est illud de Scarabeo & Aquila iactatum prouerbium. Iam

Homerus rectã in armis eligendis rationẽ docet. *Achillis insignia.*

quid

quid Leone minus tutum, cui vel sola penula iniecta omnem ad salutem animũ adimit? Quorsum igitur horũ imagines in scutis præferuntur, quasi in ijs momentum aliquod sit ad iniurias propulsandas, & pericula declinanda? Certè quia nihil æquè atq; philosophia ab aduersis omnibus tuetur, nihil eius explicatu aptius est ad scutum exornandum & honestius.

Hactenus igitur in vniuersum de armorum ortu, & vsu paucula, & quantum res passa est, docuimus. Nunc qui Principes, ac illustriores familiæ, nec non quę Vrbes, ac integræ regiones Aquilæ nobilissimæ Auis iconem in insignibus suis vsurparunt, iam exhibemus. Sumus autem de Aquilis dicturi saltem, cùm quòd hisce hîc dicendi locus est, tùm quia qui alijs, uel Auibus, uel quadrupedibus, uel piscibus, uel exanguibus, uel plantis, uel similibus in insignibus usi sunt, eorum seriem singulis harum rerum capitibus suo loco inseremus.

Cur in hac particulari armorũ tractatione Aquilarũ saltẽ fiat mentio.

Quidam igitur unam habent Aquilam, quidam plures: & qui unam, uel integram, uel dimidiato corpore: rursum qui integram, uel bicipitem, uel capite singulari: Et tandem aliqui, uel has totas habent, uel cum uarijs rebus admixtas.

Aquila biceps Imperatoris propria.

De bicipite, ut nobilissima, solisq; Imperatoribus propria, primùm dicere decreui. Ea translato à Romanis Cæsaribus imperio per Carolum Magnum ad Germanos, cœpta est usurpari: Quamuis id VVolfgangus Lazius, ut [a] Claudius Paradinus innuit, ad Constantinum Magnũ referat. Inclinatis enim Romani imperij rebus Constantinus, & pacatis tunc utcumque bellorum tumultibus, pristinæq; quasi tranquillitati, & dignitati restituta Roma, nobilissimum illud Aquilæ insigne Byzantium quidem transtulit, bicipitem tamen non fecit. Illud enim à Carolo Magno quadringentis post illum annis, anno uidelicet post partum salutiferum 576. factum est. Rectè itaque noster [b] Ariostus:

[a] In Emble. Præpete penna.

[b] Cant. 46. Stan. 84.

Quel Constantin, di cui doler si debbe
La bella Italia, fin che giri il Cielo,
Constantin poi che'l Teucre gl'increbbe
Portò in Bizantio il pretioso uelo.

Et eo antiquior Dantes:

Poscia che Constantin l'Aquila uolse
Contra l'ordin del ciel, che la seguio
Dietro l'antico, che Lauinia tolse.
Cento, e cent'anni più l'uccel di Dio,
Ne l'estremo d'Europa ci ritiene
Vicina à monti, di quà prima uscio,
E sotto l'ombra delle sacre penne
Gouernò il mondo lidi mano in mano,
E si cangiando in sù la uia si tenne.

Dicit autem Aquilam volatu cælorũ motibus aduerso delatam non temerè Poëta. Cùm enim cælũ ab Oriente in Occidentem versetur, tum contraria via ab Occidente in Orientem, nempe Roma in Thraciam cum dignitate Romani imperij Aquila translata fuit. Eius figuram uarij uariè explicant. Hinc enim Aquilam Imperatoriam bicipitem esse uolunt, quòd tam spiritualia, quam temporalia, quæ gemino capite ostenduntur, defendere, ad Imperatores spectet: uel quòd Imperatores utriq; tam Orienti, quàm Occidenti imperare debeant, & utrumq; custodire. Verùm etsi ad alias, atq; alias gentes diuersis ætatibus Aquila migrauerit, nunquam tamen huiusce bellicosæ Alitis insigni Roma destituta fuit: sed ab omnibus, qui post Carolum Magnum regnarunt, Cæsaribus etiam usurpata est, eaq; biceps. Ad quam pulcrè admodum, ac lepidè allusit Aloysius Alemannus in hoc suo carmine Thusco:

——El' Aquila grifagna,
Che per meglio beccar due teste porta.

Huc pertinet festiuum etiam illud Andreę Pomerani, Gallorum Regis tum aulici apophthegma: qui, cùm rumor esset, armata manu Carolum Quintum uelle inuadere Galliam, alijq; uel hanc uel illam Galliæ partem fortiter muniendam Regi suaderent, per iocum Anseri primùm ab Aquilæ impetu cauendum esse, sibi uideri dixit, alludens ad commune nomẽ Narbonensis Galliæ, quæ lingua d'Ocha, hoc est, lingua Anseris appellatur. Huius Auis bicipitis effigiem etiam in pompis illis magnificentissimis, dum Carolus Quintus à Clemente VII. Pontifice Maximo corona Rom. Imperij aurea insigniretur, nostro æuo Bononiæ vidimus. Tum enim Aquila biceps inter duos Leones, quorum alter album, alter rubrum uinum singulari artificio effunderet, in foro erecta fuit.

Aquila biceps in coronatione Caroli V.

Imperatrix Maria Austriaca termaxima, Imperatoris coniux, mater, filia, in primis vsa est Aquila bicipiti, sed cui intra duas ceruices corona erat, & supra eam crux, & in pectore scutulum cum Serenissimæ Austriacæ familiæ insignibus.

Aquila biceps cum alijs admixtis.

Regum

Regum Longobardorũ insigne erat scutum quadripartitum,& in vna parte Aquila biceps, rubra,in aureo campo;in altera aureus Leo,in campo rubro. Non in consultò fortaſsis bellicosos hosce Reges rubram Aquilam sibi elegiſſe, quiſpiam autumet, propter coloris inter alios nobilitatem. Legibus olim ſancitum fuiſſe legimus,ne qui niſi ſanguine clarus eo uteretur. Talis enim color audaciam pugnantibus addit,& pyropo pretioſiſſimæ gemmæ comparatur. Sed præſtantia eius inde potiſſimum innotuit,quod vexillum illud,quod miraculosè cælitus Regibus Galliæ traditum legimus,eius coloris fuerit.

Insignia Longobar. Coloris rubri præſtantia.

Dicunt quidam Marchiones Auſtriacos Aquila bicipiti ſola vſos eſſe. Anteà Alaudas quinque vſurpabant,quas pro inſigni habuit Alauda legio militum Auſtriacorum ſub M. Aurelio, & ſub Traiano in bello Dacico. Hodie tamen aliud Auſtriacis inſigne eſt, nempe faſcia alba & lata tranſuerſim ducta,in ſcuto ſanguineo.

Marchiones Auſtriaci. Alauda legio.

VVittebergenſis regio ſcutum habet quadripartitum,in ſupera parte à dextris teſſellæ, à ſiniſtris tria raſtra:in inferna à dextris vexillum,in quo Aquila biceps,ab altera parte duo piſces, qui contemplantibus Lucij videntur.

VVitenbergẽſis regio.

Ex familijs nobilibus, quibus Aquilę bicipitis inſigne fuit, Albitij ſunt, familia Veneta ampliſſima. Eſt autem Aquila coloris rubri in campo aureo.

Albitij.

Cominorum etiam familia Veneta,Aquilam bicipitem auream habet, in campo cæruleo. *Comini.*

Cornouigiorum nobilis item eiuſdem Vrbis familia, Aquila bicipiti vtitur eiuſdem coloris, ſed in campo rubro. *Cornouigij*

Aquila item bicipiti vſa eſt illuſtris Craſſorum,ſeu de Graſſis apud Bononienſes familia. Eſt autem diſcolor, cuius dextrum caput corporis nigri diademate inſignitum eſt,in campo albo: alterum corporis albi coronatum in campo nigro,& tribus lilijs ſupra adornatum. Habuit hęc familia homines ſingulares: Cardinales, ſub Eugenio tertio Hildebrandum, ſub Alex. tertio Lesbium,vt[a] Carolus Sigonius quoque teſtatur, ſub Iulio ſecundo Achillem Pręsb. Cardinalem,& Epiſcopum ciuitatis Caſtelli,& rotæ item auditorem, demum ſub Pio Quinto Carolũ. Habuit & Epiſcopos,è quibus inſtar omnium,eſt Hannibal Epiſcopus Fauentinus a Gregorio XIII. ad Regem Catholicum Legatus, vt de recens nato illi filio congratularetur,& Senatores multos,vt Achillem Equitem,Io: Antonium, Gaſparum,eiuſque filium Fuluium, virum ampliſſimum,dum hæc ſcriberem,iuſtitiæ vexilliferũ,quę dignitas in noſtra repub.ſumma eſt.

Craſſi, ſeu Graſſi. [a] Lib. 3. de Epiſc. Bon.

Henrico de Cardone Hiſpano Cardinali ſub Clemente ſeptimo, & Archiepiſcopo montis Regalis inſigne erat ſcutum bipartitum, cuius inferior pars habebat nigram Aquilam bicipitem,ſuperior Leonem cum duobus caſtris.

Cardinalis de Cardone.

Theodorus Panuinio,vel Chriſtophorus Sãſuino,Paleologus Marchio Montiſferrati,Protonotarius Apoſtolicus, Cardinalis ſub Paulo ſecundo, Aquila bicipiti uſus eſt, cum alijs inſignibus Marchionatus Salutiorum, vt apud Illuſtrem D. Ioan: Galeatium Butrigarium Equitem in libro cuiuſdam Saracini obſeruaui.

Cardinalis Paleologus

Gambarorum præclaræ familiæ Brixienſis inſignia ſunt Aquila biceps expanſis alis, diademate inſignita,& ſub hac Aſtacus, vel gammarus,quem quãdoq; ſex liliorum flores,quãdoque ſex pilæ, aut globuli circumambiunt, vt apparet ex diuerſis huius familiæ armis. Habuit hæc famili à aliquando inter cætera lumina Hubertum Cardinalem ſub Paulo tertio, Epiſcopum Dertonenſem,& Parmæ & Placentiæ Legatum; & Io. Franciſcum Cardinalem & Epiſcopum Tuſculanum ſub Pio quarto.

Gambari.

Antonius Perenottus Granuellanus Burgundus Cardinalis,Epiſcopus,& perpetuus adminiſtrator Archiepiſcopatus Mechliniẽſis ſub Pio Quarto, in inferiori ſcuti inſignium ſuorum parte tres faſcias albas, in campo nigro, & Aquilam bicipitem in ſuperiori vſurpabat ex priuilegio, teſte illuſtri Equite D. Ioan. Antonio Petromelario.

Cardinalis Granuellanus.

Petrus Bertanus Mutinenſis,Ordinis Prædicatorum Theologus, Cardinalis, Epiſcopus Fanenſis, ſub Iulio Tertio, vſus eſt pro inſignibus in ſcuti bipartiti ſuprema parte Aquila bicipiti coronata: inferna Cane in pedes erecto,cum his verbis adiectis: SPES NVTRIT.

Cardinalis Bertanus.

Marchionum de Arena regni Neapolitani Aquila nigra eſt biceps,in cuius pectore ſcutum eſt quatuor faſcijs in campo rubro adornatum.

Marchiones de Arena.

Ioanna Caſtriotta Marchioniſſa ciuitatis S. Angeli ex nobiliſſima familia Georgij Scanderbech, vtitur Aquila bicipiti,nigra,coronata, in campo aureo, cui ſuprà imminet vnus angulus cæruleus,in cuius medio ſtella aurea eſt.

Ioanna Caſtriotta.

Familia de Gattinarijs,inter quos fuit Mercurius Gattinaria comes de Caſtro in regno Neapolitano,pro inſigni habet Aquilam Imperialem,nigram, aurea corona decoratam,in campo aureo,in infera verò ſcuti parte cærulei coloris duo oſſa decuſſatim poſita, quorum angulis liliorum flores aurei coloris interiecti ſunt.

Gattinarij.

Ciuitates Imperiales.

Solenne etiam eſt omnibus Romani Imperij ciuitatibus, cùm honoris atque ornamẽti, tùm obedientiæ teſtandæ cauſa erga Imperatorem ceu ſummum ſuum magiſtratum, auguſtiori figura Aquilam bicipitem ſuis inſignibus adiungere, vt exempli gratia Auguſtæ Vindelicorum, quæ Aquilam bicipitem habet, cuius vtrumq; caput diademate inſignitum eſt. In medio vtriuſque, paulò altius tamen, quàm caput vel hoc, vel illud contingat, corona conſpicitur. In pectore eius Aquilæ ſcutum eſt, quod ab vna parte fert animal erecta ſtatura, ab altera tranſuerſalem beſtiam.

Soranzi.

Soranzi, qui & Superanzij dicuntur, nobiles Veneti, hæc habent inſignia, duos ſcilicet campos, aureum vnum, cæruleum alterum, & in hoc ſcutum aureum Aquilam ferens bicipitem, nigram, inter cuius capita corona eſt.

Iuſtiniani.

Iuſtinianis itidem Venetis, qui originem ſuam ab Imperatoribus, quum ſedes eorum adhuc Bizãtij eſſet, traxiſſe dicuntur, Aquila biceps olim coronata erat, coloris aurei in campo rubro, quæ in pectore habet ſcutum cęruleum cum tęnia tranſuerſa lutea. Quę inſignia poſtmodum immutarunt in caſtri ſpeciem, cui Angelus albus imminet in campo aureo, quemadmodũ videre eſt in libello inſignium illuſtrium familiarum Venetarum ſuis coloribus depictorũ, quem mihi communicauit illuſtris Eques Hercules Butrigarius Bononienſis, vir ætate noſtra dignus, vt conferatur ijs, qui uel uitæ integritate, multiuga eruditione, vel animi celſitudine, atque acerrimo iudicio pollent. De cuius ingenij præſtantia locupletiſſimum, ac certum teſtimonium nos, & ſua ipſius ſcripta in lucem edita exibemus.

Aquila biceps in columna Antonini.

In columna Antonini Romæ Aquila biceps viſitur. Hæc fortè illum ſignificat, qui legioni gemellæ præerat, quoniam duæ velut Aquilæ in vnam ſic mixtæ eſſent: tum enim illa diuiſio imperij non erat. Neque hæc militi priuato congruebat, teſte * Lipſio.

* In anal. lib. 3. dial. 1. de mil. Rom.

AQVILAM verò vnam, vnicipitem, atque eam, vel ſolam, vel alijs rebus admixtam habuerunt ſubſequentes.

Aquila vniceps cũ alijs admixtus.

Ioannes XIIII. Pontifex Maximus ciuis & Epiſcopus antè Papienſis, Aquilam vnam pro inſignibus habuit. vixit anno 984. regnante Ottone tertio Imp.

Iohannes XIIII. Põt. Butili.

Butillorum familia Neapolitana videtur habuiſſe pro inſignibus Aquilam vnã ſimplicẽ. Ex hac familia oriundus erat Vrbanus ſextus, qui ab Archiepiſcopatu ſtatim ad ſummũ Pontificatus apicẽ euectus fuit. Et Frãciſcus Butillus Cardin. & S. R. E. Viceccãcellarius, Vrbani nepos.

Cardinalis Reatinus.

Eleazarus Epiſcopus Reatinus Cardinalis ſub eodem Pontifice vnam habebat Aquilam, vt & ſubſequentes.

Card. Cracouienſis.

Fredericus Caſimirus Poloniæ Regis filius electus Epiſcopus Craconienſis, Cardinalis ſub Alexandro ſexto.

Card. Mutinenſis.

Iohannes Baptiſta Ferrarius ciuis & Epiſcopus Mutinenſis Cardinalis, ſub eodẽ Pontifice.

Card. Merinus.

Stephanus Gabriel Merinus Hiſpanus Cardinalis ſub Clemente ſeptimo.

Cardin. de Cicadis.

Ioan: Baptiſta de Cicadis Genuenſis Camerę Apoſtolicæ auditor, Cardinalis, Epiſcopus Albigonenſis ſub Iulio tertio.

Cardin. de Morionib.

Gerardus de Morionibus Eugubinus Cardinalis ſub Eugenio Tertio.

Card. Veronenſis.

Adelardus Cardinalis, ciuis, & Epiſcopus Veronenſis, ſub Lucio tertio.

Epiſc. Vratislauienſis.

Vinceſlaus Germanus Epiſcopus Vratiſlauienſis, creatus quidem ab Vrbano quinto Cardinalis. verùm ne ſe imprudens gliſcenti ſchiſmati immiſceret, honorem illum vnà cum tribus eiuſdem nationis Archiepiſcopis, Moguntino ſcilicet, Colonienſi, Treuirenſi, atq; vno Epiſcopo Leodienſi recuſauit, vt author eſt [f] Panuinius, ex quo quamplurima horum decerpſimus.

[f] Lib. de Pontif. & Cardin.

Cardin. de Corregio.

Hieronymus de Auſtria de Corregio Cardinalis ſub Pio quarto.

Gaſparus Tunica Archiepiſcopus Hiſpalenſis ſub eodem Pontifice.

Atque hos quidem omnes vnam Aquilam vſurpaſſe obſeruauimus. Nunquid verò ſolam, vel alijs rebus intertextam, vt de re nobis hactenus non ſatis nota, nil certò affirmare audemus.

Marchiones Brãdeburgenſes.

Marchionibus Brandenburgenſibus Aquila item pro inſigni eſt, expanſis alis, pedibus diuaricatis.

Leopolis.

Eiuſdem figuræ Aquila Leopolis Ruſſiæ vtitur.

Mechlinia.

Dominatus Mechliniæ habet in medio ſui ſcuti aliud ſcutulum cum Aquila.

SED vſum vnius Aquilæ, quæ vel figura, vel colore nobis notior eſt, hic latius ſubiũgemus.

Aquila teſſellata.

Comites Signiæ.

Aquilam igitur albis & nigris teſſerulis diſtinctam nobiliſſima illa familia Comitum Signiæ habuit, natione Hernicorum, patria Anagninorum. Habuit hæc illuſtriſſima familia pręter Innocentium tertium, Gregorium nonum, Alexandrum quartum, ſummos Pontifices, Cardinales diſtinctis temporibus quindecim, quos, qui ſigillatim ſcire voluerit, Onophrium Panuiniũ adeat, vti & ex eo noſſe poterit quis, cuius ordinis, & dignitatis hi, quorum mentio iam facta eſt, & fiet denuò, Cardinales fuerint.

Ex ea-

Ex eadem familia fuit & Iulius, Cardinalis sub Alexandro tertio, cuius mentionem facit Scipio Mazzella. Verùm, vt obiter dicamus, non solùm nostris, sed etiam antiquis familiæ illæ, quę non tam armis, quàm pace, atq; multis continuò seculis floruerunt, illustres dictę sunt, sic [t] Cicero: *Ex familia veteri, & illustri.* Et [u] Propertius:

Nec si qua illustres fœmina iactat auos.

Et [x] Iustinus: *Lysimacus erat illustris Macedonia familia natus*: & *illustrem sanguinem* dixit [y] Valerius Maximus: & Seneca *genere illustris*: sic [a] Cornelius Tacitus: *Iulius Blæsus genere illustri.*

[t] Pro Murena. [u] Lib. 11. eleg. 14. [x] Lib. 15. [y] Lib. 4. c. 6 [a] Lib. 18.

Morauiæ item regioni talis est Aquila tesserulis aureis, & argenteis distincta, in campo cæruleo, rostro & pedibus aureis. *Morauiæ regnum.*

VNIVS Aquilę coronatæ vsus, vti virtutis meritò familijs, multisq; ab Imperatoribus cōcessus est, ita biceps, quamuis ab Imperatoria semper aliqua ex parte differat, tamen non nisi maximorum meritorum causa donarium erat.

Coronata Aquila in primis, & alba in insignibus vtuntur Reges Poloniæ, idque factum ea, vt fertur, occasione, quòd eo loco, vbi vrbis condenda esset, Aquilæ nidus repertus esset. Vnde etiam vrbi illi nomen inditum sit Gnisdo, quæ vox eorum lingua nidum significat. *Aquila coronata. Reges Poloniæ.*

Brutiorum prouincia regni Neapolitani vtitur Aquila alba, coronata, tribus mōtibus aureis insistente, in campo cęruleo. Quamuis quidam, teste Scipione Mazzella, Hadriano Imper. indè oriundo, illud insigne ascribant, alij eiusdem prouinciæ vrbi primariæ, Aquilæ. *Brutij.*

Oppida Imperialia, vt Francofurtum ad Męnum, nobilissimum Germanię emporium, item Selesladiū Alsatię superioris, Nordlinga Rhetiæ inferioris, Bāberga item, & VVeissenburgum Alsatię inferioris, vt fortasse & alia quędam Aquilam coronatam pro insigni suo in vsu habēt. *Oppida Imperialia.*

Comitatus Tirolensis vtitur quoque Aquila coronata. *Comitatus Tirolensis.*

Cardinales: Bendinellus Episcopus Hieracensis, & Antonius genere Sauliorum Genuensium Aquila rubra coronata vsi sunt, in campo albo. Indè fortasse toti Sauliorum familiæ communem esse existimes. *Cardin. Saulij.*

Odettus de Castilione Gallus electus Episcopus Beluacensis, Cardinalis, qui posteà ea dignitate priuatus fuit, vtebatur Aquila alba, coronata aurea, in campo rubro. *Cardin. de Castilione.*

Ptolomæus Gallus Cardinalis, sub Pio quarto vsurpat Aquilam coronatā, nigram, sex globulis circumdatam, in cuius pectore scutulum bipartitum, cuius suprema pars alba Leonē complectitur rubrū, qui duas cristas gallinaceas ferebat, inferna verò quędā rubra habet repagula. *Cardinalis Gallus.*

Albertus Archidux Austrię, Cardinalis, Legatus Lusitaniæ, iam verò supremus Belgicarum prouinciarum pro Rege Catholico auunculo suo gubernator, Aquilam habet nigram coronatam, in cuius pectore scutum familiæ Austriacæ efformatum est. *Cardinalis Austriæ.*

Georgio Ragiuil Polono perpetuo administratori Episcopatus Vilnensis, Cardinalis sub Gregorio XIII. pro insigni erat Aquila coronata, expansis alis. *Card. Ragiuil.*

Hieronymus Matthæus Romanus Cardinalis sub Sixto V. pro insigni gessit supera scuti parte Aquilam nigram coronatam, infera opus tessellatum partim cœruleum, partim album cuius medium tęnia percurrit aurea. *Card. Matthæus.*

Io: Baptista Spinellus Princeps de Scalea, dux de Castrouillaro, Marchio de Mesuraca, Aquilam nigram coronatam habet, in cuius pectore scutulum itidem alia corona ornatū est, cum tęnia transuersa tribus stellulis insignita. Et Ferrantes Spinellus eodem insigni vtitur. Dicuntur autem isti Spinelli de Aquila ad differentiam aliorum eiusdem nominis, quibus aliud insigne est sine Aquila. *Spinelli.*

Auriarum, ut uocat Iouius, alij Doriarū, seu de Oria familia Aquilam quidem habet, sed variè à varijs vsurpatam. Nam Hieronymus Cardinalis sub Clemente VII. vnam habuit Aquilam coronatam, simplicem, nigram. Ioannes uerò Andreas Princeps Molfetanus regni Neapolitani vtitur pro insignibus Aquila coronata bicolore, in supera parte rubra, in cāpo aureo, infera verò nigra in campo argenteo, sub cuius vnoquoq; pede flamma est. Principis hic titulo donatus est ab Imp. Carolo V. itidem ciuitate Doria, cum alijs quibusdam ditionibus. Sic Dauid Imperialis Marchio de Oria scutum insignium suorum habet distinctum duabus lineis, parallelis nigris dependentibus, intra quas quod spacium interiectum est, aureum, continet Aquilam nigram corona decoratam, alijs duabus vtrimque relictis argenteis spacijs. *Cardin. de Oria.*

Lottiera nobilis familia regni Neapolitani hæc habet insignia. Aquila nigra coronata sustinet scutum cæruleum, in quo tęnia transuersa aurea, tres rosæ purpureæ, duoq; Leones aurei insunt, unus supra, alter infrà. Aquilæ uerò usus hinc illi familiæ est, quòd Conradino Sueuo regnum occupante, illa cum tribus alijs nobilibus familijs in honorem & auxilium illius uexillum Aquila insignitum publicè prætulisset. *Lottiera familia.*

FVIT Aquila alba quorundam Imperatorum insigne. *Aquila alba. Imperat.*

Familia de Eſte.

Familia quædam Veneta de Eſte facta à magno Concilio anno 1381, Aquilam fert albam roſtro & pedibus rubris in campo cæruleo.

Aquila nigra. Reges Apuliæ. Sileſia. Cardin. de Eccleſia. Mãfredus dux Mirãdulæ. Foroiulij duces. Vicecomites.

PRISCIS Apuliæ regibus Aquila erat nigra, Manfredo quidem in campo aureo, at patri in argenteo.

Sileſia prouincia, quæ Polonis ſubiecta fuit, iam uerò Bohemis, Aquilam habet nigram, cui lingua in ore exerta eſt.

Iohan: Paulus de Eccleſia Cardinalis uſus eſt Aquila nigra in campo aureo.

Aquilã nigrã Cõſtantius Conſtantini filius Manfredo Mirãdulæ Dom. pro inſigni dedit.

Mattheus ſeu Mapheus Thebaldi filius ex Vicecomitũ genere, cui ob res benè geſtas Magni cognomẽtum attributum fuit, habuit in armis pro inſigni Aquilam nigram. Fuit heros iſte electus Vicarius generalis Mediolanẽſium, expugnauitq; Pontem Sturæ, Moncaluum, Nouaram multasq; alias urbes. Fuit item Dom. Papię, Cremonæ, Bergomi, Laudi, Placentiæ, Nouaræ, Alexandriæ, & Dertonæ, ut refert Sanſouinus.

Foroiulij ducibus Aquila aurea uolans in campo cæruleo pro inſignibus erat.

Aquila lutea. Raimũdi.

RAIMVNDA familia habet Aquilam luteam in ſuperiori parte ſcuti, quæ cærulea eſt, inferior lutea.

Aquila rubra. Martinengi.

MARTINENGAE apud Brixienſes familiæ Aquila rubra eſt in ſcuto aureo. Hãc familiã antiquiſsimã eſſe, cùm apud varios ſcriptores, tùm ex nõnullis effigiebus, quæ in Vrago caſtro ducentis, & amplius ab hinc annis elapſis adhuc videntur, patet. Inter quas vnius icon eſt, gladium dextra, ſiniſtra verò ſcutum tenentis, in quo Aquila rubra depicta eſt, hiſce verbis: *Longofredus de Enſonia sereniſſimum Rolumphardum Poloniæ, Vngariæ & Bohemiæ regem cum immenſo exercitu in Italiam tranſeuntem ſecutus, inter tot, ac tantos Principes & Duces, ab eodem ſereniſsimo Rege totius militiæ ſuæ capitaneus deſignatus eſt*. Imò verò tãta huius familiæ antiquitas eſt, vt [a] Iacobus Maluezzus Chronologus Brixienſis teſtatur, vt tempore Imp. Adriani anno 120 Cæſarem & Celſum Martinengos Martirij palma decoratos habuerit, cuius rei eorũ ſepulcra indices ſunt certiſſimi. Oriunda fuit à Gallis, qui Brixiæ remanſerunt, & viginiti duobus caſtris, & villis, inter quæ vnũ à Leopardo ędificatũ eſt, & à cognomine Martinengũ dictũ, imperat, & pluſquam centũ millia aureorum annuũ habet redditum. Dedit eadem familia inter alios viros egregios Epiſcopum Bergomatum, & cõſiliarios Henrici quarti Imp. Othonem, Lanfrancũ, & Cononem, multosq; diſciplinæ militaris peritiſſimos duces, vt abundè apud Sanſouinũ videre eſt.

[a] *In famil. Martinẽg.*

Aquila bicolor. Polenti. Lombardi.

PRINCIPES Rauennæ ex familia Polentorum vſi ſunt Aquila bicolore, cuius dextra pars rubra in campo cæruleo, ſiniſtra alba in campo rubro.

Familiæ Lombardorum Aquila bicolor eſt cærulea in dextra parte in campo albo, ex ſiniſtra verò alba in cæruleo.

Valerij.

Familiæ Valeriorum Venetæ Aquila ex ſupera parte corporis rubra eſt, in campo aureo, ex infera aurea in campo rubro.

Clementis quarti iſig. Aquilæ inſignia cum animalib. potiſſimũ admixtæ. Regni Meſſicani iſig.

CLEMENS quartus Pontifex maximus, Gallus, pro inſigni habebat Aquilam, ad cuius roſtrum lilij flos, ſub pedibus Draco volans conſpicitur.

Aquilam altero pede Tynno inſidẽtem, alterò uerò Auem aliam unco continentem, Meſſicani in nouis Indijs pro inſignibus habent, eò quòd illa prima, quamuis Dæmonum ſuggeſtione, & primariæ urbis, & regni condendi auſpicia dederit, teſte [b] Ioſepho ab Acoſta.

[b] *Lib. 7. c. 7 Hiſt. Indic.*

Rodulphi Pij inſign. Mareſcottorũ inſig.

Aquilam cum Leone uſurpauit Rodulphus Pius Carpenſis Epiſcopus Agrigentinus, Cardinalis ſub Paulo tertio.

Raynerius Mareſcottus Cardinalis ſub Lucio ſecundo, Achilles Epiſcopus Ceruienſis, item Ioan: Aloyſius Epiſcopus Strongylenſis, Claudius Abbas Monaſterij S. Michaelis in Boſco Bononię, Io. Aloyſij ſucceſſor; inter Doctores Ioannes, & Ludouicus eques, Agamemnon Senator Romanus creatus à Sixto quarto, Hannibal Iuriſprudentiæ pub. profeſſor, Galeatius Senator, qui liberauit Ioannem Bentiuolum captum à Duce Mediolani in arce Varani: Inter rei militaris ſtrenuos Duces Aemilius, Ludouicus, Sigiſlaus, Agamemnon, Sforza Capitaneus in exercitu Caroli quinti, Pauli PP. tertij, & Ducis Venetorum, & Bartholomęus inter Senatores Hannibalis frater, inter Comites Viganelli, & Pirani Sfortius: ut & tota nobilis iſtæc familia pro inſigni habuerunt Leonem ſupra tres faſcias tranſuerſas, quarum ſupremæ inſidet Aquila expanſis alis.

Stephani Gabrielis Merini inſigne. Matthæi Heluetij inſigne.

Aquila cum duobus Leonibus, ac totidem ouibus in uſu erat Stephano Gabrieli Merino Hiſpano, Archiepiſcopo Barenſi, Cardinali ſub Clemente ſeptimo.

Matthęus Heluetius Epiſcopus Sedunẽſis Card. ſub Iulio ſecundo, utebatur duobus Leonibus erectis, nigris, ac totidem floribus liliorum, & in ſuprema ſcuti parte Aquila, quam ex priuilegio geſſiſſe, ut & multos alios, qui ea eo loci geſtant, autumo.

Regi-

Reginaldus Polus Anglus Cardinalis ſub Paulo tertio, utebatur ſex leonibus unà cũ Aquila, & multis liliorum floribus in diuerſis ſcuti partibus, unaq; cum quadrangulo quodam teſſellato ut uidere eſt apud Panuinium.

Reginaldi Poli inſig.

Albertus Marchio Brandeburgenſis, Archiepiſcopus Moguntinus, ſacri Romani Imperij Elector, Card. ſub Leone decimo, tribus vſus eſt ſcutulis in medio inſignis ſui, & teſſellis quatuor inferius poſitis albis, & nigris, item ſex Leonibus, & Aquila.

Alberti Brãdeburgici inſign.

Ioannes Mela Hiſpanus Epiſcopus Zamotenſis Card. ſub Calixto tertio, in ſuis inſignibus uſurpabat octo Leones, & Aquilam.

Ioãnis Melæ Hiſpani inſigne.

Totidem etiam utebatur Adamus Anglicus Epiſcopus Londinenſis Cardinalis ſub Vrbano ſexto. ſunt tamen, qui unam tantummodo Aquilam illi attribuant.

Adami Anglici inſig.

Adolphi Archiepiſcopi Colonienſis ex illuſtriſſima familia Comitum de Scouuimberg, quę ab antiquiſsimis Holſtainis originem ducit, Electoris ſacri Romani Imperij, Domini Vueſtphalię & Angrię, tale erat inſigne: in ſcuto bipartito ſuperius à dextris crux, à ſiniſtris equus, in campo uerò inferiori è regione crucis Aquila pedibus, atque alis expanſis; in alia uerò parte, quę equo opponitur, tres chamę ſtriatę. In medio totius ſcuti, aliud ſcutulum eſt, in quo aſtrum uidetur tribus clauis infixum.

Adolphi à Scovvenberg inſig.

Franciſcus Alciatus Mediolanenſis Cardinalis ſub Pio quarto, in inſignibus ſuis habuit Aquilam ſupra Taurum ſeu Bouem, vnà cum turre, & quibuſdam repagulis.

Franciſci Alciati inſigne.

F. Archangelus de Blanchis Cardinalis Theani ferebat in inſignibus Aquilam nigram in campo aureo cum duabus Auibus inferius, quoddam aſtrum referens in roſtris gerentibus.

Archangeli de Blanchis inſig.

Camillus Burgeſius Cardinalis Romanus, camerę Apoſtolicæ auditor, creatus nuper à Clemente octauo, inſigne habet bipartitum, in cuius ſuperiori parte lutei coloris Aquila eſt nigra, coronata, alis expanſis; in inferiori, quæ triplo maior eſt, & coloris cærulei, alatus Draco viridis, cauda erecta, tortuoſa, in cuius extremitate aliud caput eſt, quod linguã exerit coloris rubri.

Camilli Burgheſij inſigne.

Auguſtino Valerio Veneto Cardinali ſub Gregorio tertiodecimo erat Aquila bicolor, in cãpo pariter bicolore, expanſis alis; ſcutulũ pectori cũ ſemidracone inſerto, affixũ complectens.

Auguſtini Valerij inſigne.

Familia Boſchetta in plurimis Lombardiæ locis clara ac illuſtris diuerſis temporibus diuerſa item habuit inſignia. Cùm enim Mutinę floreret vtebatur terebra, quam dein in faſcias trãſmutauit, hoc uidelicet pacto, ut ſupra ſcutum cæruleus campus ſit, atque ſub eo tęnię tranſuerſæ colore alternatim rubro, & albo cum Leone coronatam caſſidem ferente, cum hac inſcriptione; DONAT OMNIA VIRTVS. ſupra verò illam inſcriptionem conſpicitur cuiuſdam Auis ala expanſa, ac annexa coronæ Leonis cum Aquila nigra, quam à Maximiliano primo Imp. qui huic familiæ Equites, & notarios creandi authoritatem conceſſit, viroſque ſuos Comites Palatinos creauit, obtinuit. Quæ ſanè tum & alia eius antiqua à diuerſis Pontificibus, Imperatoribus, Regibus, Principibus, & Ducibus ob res geſtas conceſſa priuilegia Maximilianus ſecundus comprobauit. Ex hac familia, tanquam ex equo Troiano viri multi cùm literis, tàm armis pręclari eruperunt. Paulus in primis Cardinalis ſub Alexandro ſecundo, anno 1064. Atque multo ante illum tempore, anno ſcilicet. 656. Sfortius Archiepiſcopus Mediolanenſis quartus ſub Eugenio primo. Albertinus Albertus dictus, Gerardi filius anno 1234. fuit Epiſcopus Mutinenſis, & multa præclarè geſſit. Anno verò 950. floruit Albertus ſub Othone Imp. pręfectus militię. Quinque item Albertini dicti, viri in bello ſtrenui ac pręclari, quemadmodum & Philippus, & Gerardus, Robertusq;, qui Othonis Imp. dapifer fuit. Nec præterire poſſum Albertum Albertini filium, quem Ioannes XXIII. Pont. max. maximo ſemper in honore habuit. Illum. n. in ſuis diplomatibus vocabat defenſorem, protectorem Bononiæ, & ſtatus Eccleſiaſtici, & Domicellum ſeu Baronẽ, qui titulus niſi magni nominis, & proſapię viris à Pontificibus dari ſolet. Floret hęc eadem familia Bononiæ, vbi iam à Sixto V. ſenatoria facta eſt, ſenatoremq; habet Hieronymũ virum ampliſſimũ, ac doctorũ proborumq; patronũ vnicũ.

Comitũ à Boſchettis origo, & inſigne.

ATQVE his inſignibus animalia præcipuè inſerta ſunt, hæc verò plantas continent.

Aquilã cũ Plantis habentes.

Ioannes Poggius Bononienſis præter alia ſuis inſignibus interiecta, ramo oliuæ etiam vtitur, & Aquila. Erat Epiſcopus Tripienſis, Legatus etiã in Hiſpaniã, & Cardinalis ſub Iulio III

Ioann. Poggij inſigne.

Henricus de S. Aloyſio Epiſcopus Dertonenſis, & Papienſis, poſtea Archiepiſcopus Mediolanenſis Cardinalis ſub Eugenio quarto, vſus eſt talibus inſignibus: ſcutum diuiſum erat in tres partes tranſuerſas; ſuperior Aquilam erectam alis expanſis, roſtro aliquantiſper aperto; media duos lilij, vt & inferior, flores continebat.

Henrici de S. Aloyſio inſigne.

Philippus Sega Bononiẽſis, Epiſcopus Placentinus, Legatus in Gallias, & Cardinalis ſub Innocentio nono in ſcuto ſuorum inſignium ſuperius habuit Aquilã, in medio tęniam tranſuerſam tribus liliorum floribus ornatam, inferius ſerram.

Philippi Segæ inſigne.

Boruſſię Duces vſurpãt Aquilam corona, roſtro, & pedibus colore luteo, lingua verò rubra

Boruſſiæ Ducum inſigne.

cùm trifolijs luteis in campo albo,& eiuſdem coloris litera S, quam fert in pectore.

Familię de Robore inſignia & origo. Ducum Vrbinatū inſignia.

Iulius de Ruuere Vrbinas Franciſci Mariæ Ducis Vrbini filius, & Guidi Baldi Ducis Soror frater,nepoſq; Iulij ſecundi Pont.max.& pronepos Papę Sixti quarti: Cardinalis ſub Paulo tertio,ex cæteris varijs rebus ſuorum inſignium etiam robur eſt,& Aquila. Duces verò ex hac familia oriundi Vrbinates tempeſtate noſtra cum clauibus & haſtili umbellæ Pontificijs in mèdio, cum robore proprio inſigni in ſiniſtra ſcuti parte ſuprà, infrà verò cum lilijs Gallicis in lõgitudinem ſibi inuicem ſuppoſitis, & cum inſignibus regnorum Hieroſolymæ, & Aragoniæ, habēt etiam in dextra parte ſuprà Aquilam nigram coronatam, & infrà faſcias tres in diametrum ductas luteas,quarum ſuprema aliam Aquilam, eamq; nigram continet, Feltriæ domus inſignia. Hæc autem familia antiquitate nobiliſſima eſt. Etenim vt ſcribunt authores,originem traxit Auguſtæ Taurinorum à Principibus Longobardis. Ex his dicunt anno Chriſti ſeptingenteſimo Ermundum fuiſſe, cuius ſucceſſores multarum terrarum,& oppidorum dominium habuerunt, inter alia Vicuſnoui, Cinciani, & Ripæ albæ,vulgò Riualbæ; qui celebres in militia per ditionem Genuenſium tranſeuntes,Sauona nobili ciuitate Liguriæ conſiſterunt,vbi dominij fundamenta iecêre.

Familiæ de Robore Venetæ inſig.

Eiuſdem nominis nobilis familia Veneta pro inſigni præter Aquilam nigram in campo aureo,& robore in cæruleo vtitur. Habet etiam duas tænias ſubcæruleas,claues Papales luteas,decuſſatas,ſub vmbella lutea,in campo rubro, & ſub robore quaſdam lineas per lõgitudinem ductas,demum ſex liliorum flores in campo luteo.

Maluetiorum inſig. Sigiſmundus. Senatores duo Maluetij eodē tempore. Achilles Eques Rhodius. Aſtor eques Rhodius. Ludouicus Gaſparis filius. Taranti & Quadri comitatus. Hercules præfectus militum. Pyrrhus pfectus equitum. Gaſpar Capuę rector. Lucius præfectus leuis armaturæ. Inſignia militaria ſeruata apud Maluetios. Iulius Virgilij filius Senator primus.

Maluetiorum Bononiẽſium familia antiquiſſima, à vetuſtiſſimo Sigiſmundo Maluetio, qui anno à partu ſalutifero ſeptuageſimo primo ſub Veſpaſiano vnius partis exercitus dux,vnà cũ eo Hieroſolymam expugnauit, oriunda,cùm ſanguine, tùm multorum virorum fortium rebus domi,foriſque geſtis,clara,atque inter nobiliſſimas Italiæ familias meritò à ſcriptoribus recenſita eſt. Ea duces,vrbium præſides,dominos,comites, barones,commendatores Hieroſolymitanos, legatos tam ad Reges, quàm ad multas reſp. eloquentiſſimos, Senatores, Iuriſconſultos,Theologos,alioſque viros egregios habuit. Verùm vt excellentiores quoſdam enumeremus,produxit hæc illuſtris familia in primis Carolum Ioannis filium a Friderico tertio Imp. inter equites relatum in ædibus D. Petronij,vnum ex ſexdecim ſenatoribus, vti & Virgilium, qui hac dignitate potitus eſt, Carolo adhuc viuo, res inſolita certè, vt binos ex eadem familia ſimul reſp.noſtra Senatores habuerit. Hic Carolus à Calixto tertio comitatum Siluæ in diœceſi Bononienſi obtinuit,quem noſtris temporibus Camillus,& Hippolitus poſſidebant. Ex hac familia Achilles fuit Gaſparis filius Eques Rhodius, Senatus Bononienſis ad Concilium Mantuæ orator. Hic S. Petri caſtrum & Gelphi à Pio PP. ſecundo accepit. Hunc Fridericus tertius Imp. comitem Palatinum fecit,& baronem S. Romani imperij. Præclara ſemper fuit huiuſce familię hoſpitalitas. Nam ſummo cum magnificentię elogio ducem Calabriæ,& Lotharingiæ cum ingenti nobilium comitatu, à quo,vt fertur inſignia domus Lotharingicæ habuit, hoſpitio excepit,vt & ducem Mediolani, & Fridericum Aragoniũ Neapolitani Regis filium, tandem ad regnum euectum. Fuit & Aſtor Maluetius Eques Rhodius, Epiſcopus Peruſij ab Innocentio octauo factus. Ludouicus Gaſparis filius fuit, miles ſtrenuus, qui in excurſione à Venetis facta ſub Mediolanum uexillum fixit in ipſis Mediolani mœnijs. Factus ſummus dux copiarum Eccleſiaſticarum,ſtrenuè rem geſſit cum Malateſtis. Eundem Fridericus Aragonius Vicarium ſuum conſtituit, à quo terras Taranti & Quadri obtinuit ſub titulo comitatus, & baronatus,quas adhuc hæc familia hodiè poſſidet. Eundem Friderici pater Ferdinandus honeſtiſſimo ſtipendio inuitauerat, & in conſortium magni pace & bello conſilij aſciuerat. Huic ſucceſſit Hercules frater præfectus militum,primò apud Ferdinandum Regem Neapoli, mox apud Venetos contra Turcas. Habuit hæc familia Pyrrhum fratrem vltimum Gaſparis Senatorem noſtrum,& leuis armaturæ equitum præfectum,vti & Gaſparem ſecundum Capuæ, & aliarum ciuitatum rectorem. Lucius Maluetius vir fuit ſumma gloria, & ſplendore, primùm leuis & grauis armaturæ apud Venetos præfectus, mox à Ludouico Sfortia Mediolani duce in auxilium Piſanorum contra Florentinos miſſus,vbi tam præclarè rem geſſit, vt conſeruator Piſarum contra tantam Florentinorum vim duce Hercule Bentiuolio publicè dictus fuerit, & in prǽmium rerum bene geſtarum Lauizanum à duce Sfortia retulerit. Idem anno 1510. poſtquam Sfortia Mediolano per Gallos expulſus eſſet, in locum comitis Pitiliani ſummi exercitus Venetorum ducis ſuffectus fuit, & militaria, ſummaq; dignitatis inſignia tradentibus Laurentio Orio,& Petro Moroſino in Eccleſia Cathedrali Patauij, nomine Senatus accepit, quæ domi ſuæ inter cætera familiæ ornamenta ad tantam rei memoriam domini Maluetij ſanctè cuſtodiunt. His annumero Iulium filium Virgilij primũ quadragintauirum poſt eiectos Bentiuolos,& Pyrithoum Ludouici filium Tarantæ & Quadri dominum, & Pyrrum ſecundum

Pyrri

Pyrri filium Senatorem maximum,& Alphonſum militiæ Piſanæ præfectum. Hercules ſecundus Pyrrhi ſecundi frater, bello preclarus, Parmæ à Paulo tertio Gubernator factus, primus ea dignitate ibi præfuit, poſtquã ab Eccleſia reſciſſa fuit. Dominus erat caſtri Gelphi, baro Tarantæ,& Quadri, Senator noſtræ Vrbis maximus, vir elegans,& probus. Huic ſucceſſit M. Antonius primogenitus, qui gloriæ cauſa vnà cum aliorum nobilium manu voluntaria Imp. Carolum V. ad bellum in Germaniam proprijs ſumptibus ſequutus eſt, ſed cui debita honoris præmia mors immatura vigeſimoſexto ætatis anno eripuit. Eius filius eſt Pyrithous ſecundus adhuc viuens, Vir humanitate ſingulari, ſumma prudentia, multarum rerum cognitione preſtans, & in omni virtutum genere cultiſſimus, ſingulare noſtræ vrbis decus. Lucius ſecundus M. Antonij frater, præfectus peditum ad Carolum nonum Galliarum regẽ nomine Pij Quinti contra Hugonotos iuuenis adhuc profectus eſt, vbi poſtquam preclara generoſę indolis,& bellicę virtutis inditia edidiſſet,& præcipuè in conflictu apud Moncontornum, breui pòſt nõ ſine dolore omnium morbo extinctus eſt. Quid memorem Aemilium hominem magnificẽtiſſimum, quem Sigiſmundus Poloniæ Rex fama eius permotus, honorificentiſſimè in Poloniam vſque acceſſiuit, ſummis muneribus affecit, annua mille aureorum penſione donauit. Qui poſtquam in Italiam reuerſus eſſet, rerum Polonicarum apud Sanctam ſedem Apoſtolicam,& per totam Italiam curator fuit,& præcipuè in ea cauſa, quæ cum Ioanne tertio Suetiæ Rege, & Catherina vxore eius,& Sigiſmũdi Polonię Regis filia, gratiã ducatus Bari interceſſit. Produxit etiam hæc nobiliſſima familia Pyrrhum tertium Herculis ſecũdi filium Senatorem optimum, adhuc nobis ſuperſtitem, virum in primis fidei Catholicæ aduerſus hereticos acerrimum propugnatorem, Honophrij & Frãceſini pariter Maluetiorum exemplo, qui duces Chriſtianorum anno 120. pro Chriſti nomine dimicando mori non recuſarunt. Huius opera & virtus, tum etiam illuxit, cùm in inſigni illa ad Echinadas Ionij inſulas anno 1571. nonis Octobris, Turcarum clade, Duce Ioanne Auſtriaco, quò magnam voluntariorum militum manum ſuis expenſis adduxerat, poſt ſubſidia Prætoriæ Pontificiæ conſtitutus, pro Chriſtiani nominis gloria ſtrenuè dimicauit, cuius non leuia præmia retuliſſet, ni immaturum Pontificis fatum obſtetiſſet. Hic anno ætatis ſuæ trigeſimonono cum ſuprema poteſtate, nomine Summi Pontificis Gregorij XIII. exercitum Auinionem Galliæ duxit,& ſumma cum laude præfuit. Marchio factus eſt caſtri Gelphi,& comes Sancti Pauli ſub Gregorio XIIII. Eſt idem heros a Rege Catholico ob ſummas eius virtutes, pedeſtrium aliquot copiarum ducatus Mediolani præfectus factus,& in collegium conſiliariorum adoptatus cum penſione annua. Huius preclara in me,& familiam noſtram ſemper extiterunt officia, adeo vt ſine ingratitudinis nota tãti viri laudes,& monumenta præterire non potuerim. Habet autem hæc familia in inſignium ſuorũ ſuperna parte, quæ cerulea eſt, tres liliorum flores luteos, linea rubra diſtinctos, in inferna verò pariter cerulea faſciam luteam diametralem, in cuius medio aliud eſt inſigne paruum ſeu ſcutulum, quod Aquilam albam explicatam continet.

Pyrrhus ſecundus. Alphonſus Hercules ſecundus, caſtri Gelphi omnes, & Baro Tarantæ, & Quadri. Marc. Ant. primogen. Pyrithous ſecundus. Lucius ſecũdus præfectus peditum. Aemilius apud Poloniæ Regẽ in ſummo honore habitus. Pyrrhus tertius Marchio caſtri Gelphi,& Comes S. Pauli, & Senator noſter. Victoria Chriſtianorũ Naualis cõtra Turcas.

SED Aquilam cum inanimatis tam naturalibus, quàm artificialibus ſequentes habent.

Vrbanus ſecundus Pontifex max. antea Otho dictus, Gallus, primò Canonicus Regularis Lateranenſis, mox monachus Cluniacenſis, demum Victori tertio ſuccedens, in ſcuto ſuo bipartito ſuperius habet Aquilam nigram in campo argenteo, infrà verò diſtinctam teſſellis rubris & nigris.

Vrbanus tertius Pont. max. Mediolanenſis ex familia Cribella, ante Pontificatum Archiepiſcopus Mediolanenſis, cribrum cum Aquila in inſignibus ſuis habuit, vt & Alexander Mediolanenſis ex eadem familia Cardinalis ſub Pio Quarto, vt Petromelario placet.

Pius Quartus Pont. Max. ſub quo finita eſt Tridentina ſynodus, antea dictus Io. Angelus de Medicis Mediolanenſis, Archiepiſcopus Raguſinus, Cardinalis ſub Paulo tertio, in ſuperiori ſcuti parte Aquilam gerit ex priuilegio, in inferiori ſex pilas.

Alexander Coſinius Bononienſis, Epiſcopus Biſilianus in inſigni bipartito habet Aquilã expanſis alis in parte ſuperiori, in inferiori verò faſciam diametralem, vnà cum tribus montibus.

F. Vincentius Iuſtinianus Ord. Prædicat. Cardinalis ſub Pio V. vſus eſt Aquila nigra in inferа ſcuti parte, ſupera verò caſtro albo in campo rubeo. Iiſdem armis gaudet Benedictus ſub Sixto V. Cardinalis eadem proſapia genitus.

Aquilam cum caſtro,& duabus ciſtis in ſuis inſignibus, flagellis circundatam gerebat Henricus Manricus Cordubenſis Hiſpanus Cardinalis ſub Paulo tertio.

Io. Paulus de Eccleſia Cardinalis Dertonenſis ſub Pio quinto, Aquilam fert in inſignibus ſupra templum.

Theodorus Lelius de * Torni Epiſcopus Teruiſinus, Cardinalis ſub Paulo ſecundo, vſus eſt Aquila ſupra turrim, qui ſubito poſt adeptam dignitatẽ mortuus, titulo nedũ decoratus fuit.

Vrbani II. Pont. inſig. Vrbani tertij inſignia. Pij quarti Pont. inſig. Alex. Coſmij inſig. Vincent. & Benedicti Iuſtinianorum inſig. Henrici Manriques inſignia. Io: Pauli de Eccleſia inſigne. * Ego de Turri exiſtimo. Theodori Lelij de Torni, vel de Turri inſigne.

Io: Anton. de S. Georgio inſignia.

Aquilam cum cruce in ſuis inſignibus ferebat Io. Antonius de S. Georgio Mediolanenſis, Epiſcopus Alexandrinus, Cardinalis ſub Alexandro ſexto.

Pōpeij Arigonij inſignia.

Pompeius Cardinalis Arigonius Romanus, Auditor Rotæ, iam ſub Clemente VIII. factus, ſuperius habet Aquilam nigram in campo luteo: inferius tres faſcias, rubras, diametrales, & in medio hos caracteres rubros AR. in campo albo, cum aſtro vtrinq;.

Gregorij de Matthelicis iſignia. [b] In Othona familia.

Gregorius de Matthelicis Cardinalis ſub Anacleto Antipapa, ſupra teſſellas vſus eſt Aquila, quo priuilegio familiam ſuam donauit Otho primus Imp. vnde etiam totius familiæ proſapia de Othonis appellata eſt, fuitq; domina Matthelicæ, teſte [b] Sanſouino.

Stephani Bonutij inſignia.

F. Stephanus Bonutius Aretinus Cardinalis ſub Sixto V. ſupra Oenophorum habet Aquilam nigram in campo aureo.

Ioannis de Eſtunica Hiſpani inſignia.

Ioannes de Eſtunica Hiſpanus magiſter Equitum de Alcantara, Archiepiſcopus Hiſpalenſis Card. ſub Iulio ſecundo, vſurpauit Aquilam vnà cum quibuſdam alijs rebus admixtis nobis ignotis. Sunt tamen qui Aquila tantùm vſum fuiſſe dicant. Alij eam aſcribunt Gaſparo Archiepiſcopo Hiſpalenſi, & Cardinali ſub Pio V.

Egræ Bohęmię oppidi inſignia.

Egra Bohemiæ oppidum Aquila primùm vſa eſt libera, poſtquam triginta quatuor annis pignori data eſt, Aquilā in inferiori parte vſurpauit incluſam, atq; extra clauſtrum ſex faſcias ſimul coniunctas. Sigillum eiuſdem vrbis incluſum habet hominis iconem vmbilico tenus, dextra enſem, ſiniſtra ſceptrum ferentem, & inferiori parte Aquilam expanſis alis.

Beccariorū origo, & inſignia.

Vtrique, Italæ ſcilicet & Germanæ familiæ Beccariæ, Beccarius ex Numeriano Cari Imp. filio genitus, per binos filios, Vithemum ſcilicet, à quo Germana, & Beccarium, à quo Itala, originem dedit. Is autem ſub Conſtantino magno cùm militaret, tredecim victorijs, iiſque cruentis aduerſus hoſtes potitus, poſteris in earundem memoriam in inſignibus ſuis tredecim montes colore ſanguineo, eoſque in campo aureo, pariter in memoriam aurei ſcuti, quod Caro, & Numeriano pro more à Senatu Romano tanquam ſtrenuiſſimis Impp. in Capitolio dedicatum fuit, circumferre copiam fecit. Antiquitatem certè iam ab nongentis annis incorruptam oſtendunt res geſtæ & contractus, vnde feuda, gradus, dominia, vaſalagia, & omnis dignitas illorum manifeſta ſunt. Cùm verò Aquilam nigram ſupra eoſdē montes vſurpet iſtæc familia, ideò ab Imperatore aliquo, non quidem antiquorum, ſed poſteriorum, vt Carolo magno, ſub quo honorificentiſſimè militarunt, hiſce inſignibus donatos eſſe, veriſimile eſt. Ex hac autem illuſtriſſima familia viri cùm armis, tùm varijs ſcientijs, & ſanctitate, & miraculis præclari, orti ſunt. Lanfrancus in primis anno octingenteſimo in caſtro Crope li, cuius & multorum aliorum caſtrorum dominus erat, natus, & F. Franciſcus ordinis minorum, cuius corpus ſepultum eſt Spoleti; ambo ſancti habiti ſunt. Anno nongenteſimo tertio habuere dominium Papię, ſicuti monetę excuſſę atteſtantur, domini fuere multarum aliarum terrarum, & arcium, vt D. Alexij, Broni, Georgij, & aliorum, quæ hic ſponte prætereo. In militia ſtrenuiſſimi fuere, primùm Beccaredus exercitus Caroli Magni Dux, qui Mauros in Sardinia ſuperauit, & Corſica eiecit: tum Alphōſus dominus, & comes, Hieronymus, & Carolus. Nobilitatem eorum cognoſcemus ex affinitate cum varijs Principibus Mātuę, & Marchionibus Caretti, cum Scaligeris dominis Veronæ, cum Vicecomitibus, & Sfortijs Mediolani ducibus, cum Manfredis Fauentiæ dominis, cum Vrſinis, & alijs illuſtriſſimis familijs. Ex eadem familia fuit Theſorus Abbas generalis totius ordinis vallis vmbroſę, & Legatus ad Florentinos miſſus ab Alexandro quarto ad tumultus & factiones ciuiū ſedandas, & poſtea Cardinalis deſignatus. Eſt etiam ætate noſtra rei Theologicæ conſultiſſimus, & in omni ſcientiarum genere apprimè eruditus, acerrimuſque literarum propugnator, ac morum & vitæ probitate præſtans F. Hippolituſmaria à Monte regali Pedemontanus Generalis ordinis Prędicatorum ex nobiliſſima eadem familia Papienſi oriundus. Habuit præterea familia iſtæc Beccaria Epiſcopos, protonotarios Apoſtolicos, gubernatores, conſules, prætores, & Senatores Mediolanenſes, quorum nomina breuitatis cauſa taceo.

D. Lanfrancus multorū caſtrorū Dominus.

Theſorus Abbas Generalis toti° ordinis Vallis Vmbroſe, Cardinalis deſignatus.

F. Hippolituſmaria Generalis ordinis prędicatorum.

Familiæ Cornaræ inſignia.

Familia Cornara Veneta aliquando in inſignibus ſuis per longitudinem bipartitis, dextra ſcilicet parte lutei, ſiniſtra cęrulei coloris, vſurpauit coronam, cuius loco nunc intra duos campos, vnum aurei, alterum cærulei coloris ſcutulum aureum cum nigra Aquila geſtat.

Verardorū Venetorū inſignia.

Verardorum itidem nobilis Veneta familia in medio repagulorum aureorum & rubrorum inſertum habet ſcutum rubrum cum Aquila aurea.

Palauicinorū familiæ Venetæ in-

Palauicinorum familia itidem Veneta vtitur Aquila cum teſſellis in campo aureo.

Ex Monaldeſcorum familia apud Vrbem veterem, quam vulgò Oruieto vocant, quidam Aquilam habuerunt in caſſide. Ortum habuit hæc familia iam tum à Caroli Magni temporibus, cum quo quatuor fratres nobiliſſimi in Italiam aduenerunt, quorum quartus vrbi veteri ſedem figens, originem & famam Monaldeſchis dedit. Hi ſummis muneribus & priuilegijs

à ſummis

à summis Pontificibus affecti fuere, cùm circa annum 1313. cùm iam quasi domini essent totius patriæ, & territorij, orta inter eos discensione, in quatuor partes scissi sunt, atque vt inter se dignoscerentur, retentis quidem auitis in scuto insignibus, unusquisq; eorum peculiarem galeę notam, qui Aquilam, qui viperam, qui canem, qui ceruum imposuit. Summa animorũ contentione per trecentos quinquaginta & vltrà annos hi inter se dimicarũt, sed, quod mirum est, & quod [c] Dantes illis minatur, post tot, & tam acerbas mutuò clades haudquaquam conciderunt, & nomen antiquum cum multarum terrarum possessione conseruarunt. Ex ijs, qui Aquilam habuerunt, vti & ex cæteris, multi illustres toga, & armis viri profluxerunt: quos breuitatis causa omitto. Vnum tamẽ non tacebo Monaldum primò Soannę Episcopum, & mox Beneuenti Archiepiscopum, à Bonifacio octauo creatum, hominem tam patriæ, quàm Curiæ Romanæ carissimum.

signia.

Monaldescorum origo, & insignia.

[c] *Cant.6.de Purgat.*

Paulus Aemil. Gõzaga vtitur Aquila coronata in superiori parte insignis sui, in inferiori tribus fascijs transuersis nigris.

Pauli Aemilij Gonzagæ insignia.

HACTENVS ergò de integra Aquila: Nunc de dimidiata aliquid dicamus.

Aquilã dimidiatam habentes.

Honorius secundus Pontifex max. Lambertus antea vocatus, ex Fagnana, vel, vt alijs placet, Scanabecchorum familia Bononiæ oriundus, primò Canonicus Regularis Lateranensis, mox suæ vrbis Archidiaconus, deinde Episcopus Cardinalis Ostiensis à Paschali secundo creatus, & mortuo Calixto II. succedens in Pontificatũ, gessit in insignibus suis inter alia semiaquilam.

Honorij secundi Pontificis insignia.

Lotharij Imperatoris insigne erat scutum bipartitum, in cuius dextra parte erat semiaquila nigra, corona, rostro, & pedibus rubris: sinistra verò scutulum cęruleum lilijs aureis respersum habebat.

Lotharij Imperatoris insigne.

Hiberniæ Regum insignia ex vna scuti parte aurea, erant brachium gladio armatum, ex altero in argenteo campo semiaquila.

Hiberniæ Regum insignia.

Bernardus de Vbertis Florẽtinus Cardinalis Episcopus Parmensis, sub Vrbano secundo, gerit scutum per longitudinem diuisum, in cuius parte dextra semiaquila est, à sinistris tesellę.

Bernardi de Vbertis insignia.

Georgius Hesler Germanus Herbipolensis Protonotarius Apostolicus, postea Cardinalis sub Sixto quarto, pręter semiaquilam, quam in supera scuti parte gerit, habet item fasciam diametralem, & vtrinque astrum.

Georgij Heslen Germani insigne.

Ex Cæsarina familia tres fuerunt Cardinales, Iulianus sub Martino quinto: Iulianus alter, Protonotarius Apostolicus, electus Episcopus Asculanus sub Alexandro sexto, & Alexander tertius pariter Protonotarius Apostolicus sub Leone decimo. Horum insigne fuit semiaquila supra columnam vnà cum vrso figura erecta, columnæ catenâ alligato.

Cæsarinorũ insignia.

Ex Rouerella familia antiquissima (quam historici anno nongentesimo trigesimo dinastię tradunt ab Emundo strenuo quodam milite, ab Henrico primo Imp. ob immensam eius fidelitatem in Comitem creato, atque Rigenstein metropoli diuersarum terrarum, & castrorum in prouincia dicta Eichẽlaub, vel Effnai, loco quercubus, seu roboribus abundante, donato) Bartholomæus Eugenij quarti Pont. max. secretarius, & ab eodem Archiepiscopus Rauennas; inde à Pio secundo Pontifice maximo Cardinalis creatus, quemadmodum constat ex sepulcro, quod Romæ conspicitur in Ecclesia Sancti Clementis, statuis, & marmoribus pretiosissimis adornato, vsus est pro insigni semiaquila in campo quadripartito, vnà cum robore, quam relicto vetere insigni sibi elegit cum Imperatoris confirmatione Emundus supradictus, tum ob copiam roborum, quæ in suo Dominatu erant, (à quibus ille non solùm, verùm etiam eius posteritas Rouerettorum, & postea Rouerellorum cognomine insignita est) tum etiam, quia eius loci incolas crassæ Mineruæ, rudes, & duros quercuum instar ad vitam ciuilem perduxerit. Huius Cardinalis frater Laurẽtius fraternis inhęrens vestigijs, Philosophię, & Medicinæ lauream Patauij adeptus, primùm in Gymnasio Ferrariensi Philosophiæ, & Medicinę professor factus, mox à Nicolao quinto Pont. max. missus legatus ad Hungaros, tandem in Episcopum Ferrariæ euectus est anno 1462. iterum legatus in Galliam missus, vltimò legatus exercitus Ecclesiastici, cuius Napoleon Vrsinus præfectus erat, factus, cũ summo honore munus suum ubiq; obijt. Nec prætereundus uidetur Florius frater eius Eques Hierosolymitanus, uel potius Rhodius, necnon Filasius anno 1474. primùm Protonotarius Apostolicus, mox à Sixto quarto Pont. max. in locum patrui sui Archiepiscopus Rauennas, demum Perusij ob insignem cùm in humanis, tùm in diuinis legibus doctrinam, legatus creatus est. Philos itẽ eiusdem familię ob suas illustres uirtutes primùm electus Episcopus Tolonię, deinde Ascoli. Ex eadem familia multos omitto breuitatis causa.

Rouerellæ familiæ origo, & insignia.

F. Marcus Vogerius Sauonensis ordinis minorum Episcopus Senogaliensis, Cardinalis sub Iulio secundo, habuit semiaquilam supra duos triangulos subnigros, in quorũ medio est aliud spatium album ferè trigonum.

M. Vogerij insigne.

Alphon-

Alphõſi & Raphaelis Petrutiorũ inſigne.

Alphonſus Petrutius Senenſis electus Epiſcopus Groſſetanus, Cardinalis ſub Iulio ſecundo, vſus eſt in campo quadripartito ſemiaquila in ſupera parte vnà cum vnda. Raphael ex eadem Petruciana familia, Epiſcopus quoq; Groſſetanus, Molis Hadriani præfectus, Cardinalis ſub Leone decimo, eadem inſignia habuit.

Matthæi Langij Germani inſig.

Mattheus Langius Epiſcopus Curcenſis, poſtea Coadiutor, & Archiepiſcopus Salisburgenſis, teſte Ioanne Sambuco, Cardinalis ſub Iulio ſecundo, vſurpabat ſemiaquilam, & Solem quibuſdam veluti foliolis perornatum.

Andreæ de Valle inſig.

Andreas de Valle Romanus Epiſcopus Melitenſis, Cardinalis ſub Leone decimo, pręter ſemiaquilam pariter duos leones, & quatuor ſtellas habuit.

Cãpegiorũ inſigne.

Ex Campegiorum Bononienſium nobiliſſima familia, in qua fuère viri literis non ſolùm, ac morum integritate, verùm etiam rara prudentia, miroq; rerum vſu inſignes, duo fuère Cardinales, Laurentius ſub Leone decimo, legatus ad Anglos miſſus, & à Clemente ſeptimo factus Comes Dozzę: & alter Alexander ſub Iulio tertio. Eiuſdem familię Epiſcopi fuerũt Thomas Epiſcopus Feltrienſis gubernator Placentiæ: Io. Baptiſta Epiſcopus Maioricenſis, cui ego multũ certè debeo, vtpote qui ad promouendos meos labores, & leuandos ſumptus, quos in meo rerum naturalium immenſo opere edendo, facio maximos, mille mihi aureos liberaliſſimè donauit. Fuit item Philippus Maria Epiſcopus Feltrienſis, ... Epiſcopus Groſſetanus, & Laurentius ſecundus nuncius electus ad Neapolitanos, & Venetos, Epiſcopus Cervienſis, & Collegij Philoſophorum, Medicorum, & vtriuſque Iuris Archidiaconus, & Rodulphus Reipublicæ Venetæ Dux generalis, necnon & Reipub. noſtræ Senatores Antoniuſmaria, Vincentius, atque Hannibal adhuc viuens, Senator huius vrbis ampliſſimus, & peculiare decus. Huius igitur tam illuſtris familiæ præter Canem Leporarium erectum ex vno latere eſt etiam dimidiata Aquila diademate inſignita.

Ennij Philonardi de Bauco inſigne.

Ennius Philonardus de Bauco Verulanus Cardinalis ſub Paulo tertio, vtebatur dimidiata Aquila cum duabus arboribus, & faſcijs diametralibus, & ſex floribus Liliorum, qui ſunt inſigne Pauli tertij.

Sbignei Poloni inſig.

Sbigneus Polonus Epiſcopus Cracouienſis, Cardinalis ſub Eugenio tertio, vſurpabat dimidiatam Aquilam coronatam in ſiniſtra bipartiti ſcuti parte, in dextra verò crucem.

Ant. mariæ Saluiati inſigne.

Antoniuſmaria Saluiatus Comes, Cardinalis ſub Gregorio decimotertio, etiã vtitur ſemiaquila, teſſellata, nigra & lutea, in campo rubro, ex cuius oppoſito à dextris ſunt raſtra alba pariter in rubro, in ſuperiori verò inſignis parte ſunt arma Gregorij ſupradicti, nempe ſemidraco alatus viridis.

Lucanorũ populorũ inſigne.

Lucanis populis etiam pro inſignibus ſemiaquila eſt colore fuluo, coronata, cum tribus lineis vndam præferẽtibus in campo aureo. Sunt qui inde profecta putent hæc inſigna, quòd de Græcis, qui malè eos tractauerant, aliquando triumpharint.

Imperialiũ quarũdam ciuitatũ inſigne.

Ciuitates quædam Imperij Romani etiam ſemiaquilam vſurpant, vt Norimbergum, Egrana, Ingelhemium, & fortaſſis aliquæ alię, vt & Burggrauiatus Magdeburgenſis cum faſcijs nigris duabus à ſiniſtris per longitudinem ſcuti poſitis.

Ricciæ famil. inſig.

Familiæ Ricciæ regni Neapolitani inſignia ſunt, ſcutum in tres ęquas partes tranſuerſas diſtinctum, ſuperior habet Aquilam dimidiatam nigram in campo aureo, media pars aurei coloris Echinum terreſtrem nigrum, infima vndas cæruleas in campo itidem aureo.

Montanariorũ inſig.

Priſcum Montanariorum Veronẽſium inſigne fuit, ſcutum per longitudinem bipartitum cum ſemiaquila coronata à dextris, & vndis fortaſſis à ſiniſtris.

Aleptorum inſigne.

Inter Familias nobiles Florentinas eſt Aleptorum, quæ Aquilam gerit in dextra dimidiatam, ſiniſtra verò tres faſcias in longitudinem ſcuti ductas.

Qui Aquilis duabus vſi ſunt.

SED Aquilis duabus hi ſubſequentes vſi ſunt.

Regni Siciliæ inſigne.

Inſigne Regni Siciliæ eſt cum quibuſdam repagulis dependentibus, & duabus Aquilis coronatis.

Viennæ Auſtriæ inſig.

Aquilam bicipitem à dextris coronatam, à ſiniſtris aliam diademate ornatam vſurpat Vienna Vrbs Germaniæ nobiliſſima, & Imperatoris ſedes.

Didaci ſpinoſæ inſig.

Aquilis duabus in campo quadripartito cum capite Meduſæ, & Leone vſus eſt Cardinalis Diegus Spinoſa Hiſpanus ſub Pio quinto.

Franc. Mẽdozzę iſig.

Aquilas duas cum quatuor Leonibus, igneis linguis, arcibus quatuor, turriculis duabus, crucibusq; & catenis totidem, atque tænia diametrali in ſuis inſignibus habuit Franciſcus Mendozza Hiſpanus Cardinalis, Epiſcopus Caurienſis ſub Paulo tertio.

Bernardi Cleſij iſig.

Eadem ferè inſignia erant Bernardo Cleſio Germano Epiſcopo Tridentino, Cardinali ſub Clemente ſeptimo. Vſus eſt quoque Aquilis duabus, Leonibus quatuor, ſed nullis alijs rebus adiectis.

Simeon

Simeonis Taliauiæ insigne.

Simeon Taliauia de Aragona Siculus, filius Ducis Terræ nouæ, Cardinalis sub Gregorio tertiodecimo, duas Aquilas, & duos Leones in insignibus vsurpauit.

Francisci Alidosij insigne.

Franciscus Alidosius Foroliuiensis filius Ioannis nati ex Ludouico, Episcopus Papiensis, & Thesaurarius Iulij secundi Pontificis, & ab eodem Cardinalis creatus, in insignibus habuit Aquilas duas cum duabus quercubus. Hæc autem domus Alidosia antiquitate nobilissima multis annis Forocornelij, & Foroliuij, alijsq; Flaminiæ, seu Romandiolæ oppidis, vt Massæ, Formioni, Tossignano, Fontanæ, Gago, & Castro de Rio imperauit, habuitq; inter alios Ludouicum illum Bertrandi filium, nobilem Venetum à Duce Antonio Venerio creatum, & Comitem Nicolaum de Pitiliano Venetorum classis præfectum, eiusque eiusdem nominis filium, Dominum Gagi, & Formionis, Obici illius patrem, cuius filiam Franciscam clarissimus Senator Bononiensis Fuluius Marescalcus meus primus consobrinus maternus in vxorem duxit. Ex eadem familia est Cyrus Dominus Castri de Rio, & Massæ, merumq; & mixtum imperium obtinens, qui sæpe orator ad diuersos Principes, vt ad Maximilianum Imperatorem, ad Regem Hispaniæ, & Portugalliæ, & ad Comitia Ratisbonensia a Magno Hetruriæ Duce Francisco Mediceo missus fuit.

Estensis famil. insig.

Præter alia insignium Hippoliti Atestini Ducis Ferrariensis Alphonsi primi filij, Cardin. sub Paulo tertio, duæ, teste Sansuino, Aquilę erãt albę vnicipites cum sex lilij floribus in cãpo quadripartito. Quę insignia Marchionibus primò, & iam alijs Estensibus Ducatus honore nedum insignitis, qualis est hodie Cæsar Estensis Serenis. Alphonsi II. ex fratre nepos, gestari solita sunt, quæ mutato rerum statu Ducibus in duas nigras, sed bicipites, & coronatas abierunt, retenta tamen vna alba vnicipite in scuti meditullio, antiquę originis monumento, quæ clauibus, & hastili vmbellæ Pontificijs ob summam præfecturam copiarum Ecclesiasticarum collatis, imponitur. Eiusdem familię Aloysius de Este primus eius nominis Cardinalis, electus Episcopus Auxitanus, Protector Galliæ, sub Pio quarto. Habuit autem Serenissima istæc Estensium familia strenuissimos, & laudatissimos Ferrariæ Duces, quorum primus fuit Borsus à Friderico tertio Imp. Dux creatus; inde Hercules primus, cui Alphonsus primus eques ordinis S. Michaelis, huicque Hercules secundus successit, strenuissimi, ac inuictissimi Alphonsi secundi nunc imperantis pater. Estensis verò istius præclarissimę familiæ antiquiores primùm Domini vocabantur, postea verò Marchiones, qui deinde Duces, vt diximus partim creati sunt, partim verò Marchiones, Ducibus regnantibus, remanserunt ijsdem insignibus. Verùm tam diuersa fuêre huius familiæ Estensis insignia, vt, referente Alberto Pigna, ad viginti quinque propè accesserint. Qui igitur hæc exactius volet, eum adeat.

Durãtis de Durãtibus insigne.

Durantes de Durantibus ciuis, & Episcopus Brixiensis Card. sub Paulo tertio, in insignibus habet Aquilas duas, cum duodecim liliorum floribus.

Caietanæ familiæ insignia.

Familia Caietana à Bonifacio octauo originem ducẽs, multos dedit Cardinales, inter quos fuit Iacobus Franciscus, Benedictus, Antonius Patriarcha Aquilegiensis sub Bonifacio nono; Nicolaus sub Paulo tertio, & Henricus Card. legatus primùm Bononiæ, pòst ad Regem Poloniæ sub Clemente octauo nunc regnãte. vtitur autem illustrissima istæc familia binis Aquilis albis vnà cum vnda. Eisdem insignibus vtitur nobilissima & eiusdem nominis familia Neapoli oriunda, sed Aragonię familiæ insignia cum illis habet adiuncta, vt ostendant se cum nobilissimis alijs familijs matrimonia contraxisse, vt testatur Scipio Mazzella.

Ludouici Madrucij insigne.

Ludouicus Madrutius Germanus Cardinalis à Pio quarto creatus in insignibus vtebatur duabus Aquilis coronatis vnà cum ponte, tribus pilis, organo, repagulis, & fascijs.

Cõtarinorum Venetorũ insig.

Familiæ clarissimæ Contarinæ Venetæ binæ item sunt Aquilæ nigræ, in campo luteo scuti quadripartiti, & fasciæ sex cæruleę, & in medio duarum duo flores liliorum lutei in scutulo cęruleo. Ex hac familia etiam aliquot Cardinales, vt Gasparus sub Paulo tertio, & Episcopi insignia suæ reip. ornamenta profluxerunt.

Ducatus Mediolani insignia.

Aquilas tres habentes.

Ducatus Mediolanensis præter serpentem etiam in insignibus suis duas habet Aquilas.

Stephani noni Pont. max. insig.

STEPHANVS Nonus dictus decimus Pont. max. antea Fridericus appellatus, dux Lothoringiæ in scuto vsurpauit tres Aquilas albas cum vna lamina diametrali.

Ioannes Lotharingus electus Episcopus Metensis Gallus Cardinalis sub Leone decimo, vsus est pręter tres Aquilas duob. Delphinis, multis liliorũ floribus, cruce, repagulis, & fascijs.

Lotharingiæ famil. insigne.

Carolus de Guisa Lotharingus Gallus Card. sub Paulo tertio, eodem vtitur insigni, quemadmodũ & eiusdem familiæ subsequentes; Ludouicus Card. sub Iulio tertio, Aloysius Card. sub Gregorio XIII. Carolus electus Episcopus Tullensis, Card. sub eodem, item alius Carolus sub Sixto V. qui filius fuit ducis Lotharingię, & Ferdinãdi Magni Hetruriæ ducis leuir.

Christophori Madrutij insigne.

Christophorus Madrutius Tridentinus Cardinalis sub Paulo tertio cum tribus Aquilis ex priuilegio, inter cætera etiam vsurpat agnum.

Gulielmi Enthefort, vel Hincefort inſig. Hannibalis Bozzuti inſig. Indię extra Gangẽ inſigne. Bentiuolorum famil. inſig.

Gulielmus Enthefort Panuinio, Hincefort Iouio, Traiectenſis Brabantus, Epiſcopus Dertuſienſis Cardinalis ſub Hadriano ſexto, Aquilis tribus ſimpliciter vſus eſt.

Hannibal Bozzutus Cardinalis ſub Pio quarto, in dextra inſignium ſuorum parte ſupra faſciam cæruleam, in campo luteo, tria cõchilia alba; & in ſiniſtra, quę cærulea eſt, habet faſciam luteam, & tres Aquilas nigras. Petromelarius vtramque faſciam tranſuerſalem eſſe teſtatur.

India extra Gangẽ Europæ propinquior pro inſigni tribus Aquilis nigris vtitur alis expãſis.

Familiæ Bentiuolorum, quæ aliquando Vrbis noſtræ dominium tenuit, inſignia varia ſunt. Primùm duas habebat Aquilas è diametro oppoſitas, totidem ſerras in ſcuto quadripartito. Supra caſſidem alia adhuc Aquila erat eiuſdem cum cæteris coloris, cũ inſcriptione collo annexa, MAXIMIMILIANI MVNVS. Aquilis enim à Maximiliano primo Ioannes ſecundus Bentiuolus donatus fuerat. Verùm vt obiter moneam, aſſerunt quidam flãmam potius in antiquiſſimis Bentiuolorum armis conſpectam fuiſſe quinquilinguem in cãpo luteo, poſtea in ſerram tranſuerſam permutatam. Secunda inſignia aurea inter cætera habebant lilia Ludouici Gallorum regis donum. Hæc conſpecta fuerunt partim ſex, partim cum ſeptem lilijs, excepta Aquila ſupra galeam. Tertia, quę flammas habent cum glandibus aureis in campo cyaneo, quibus moderni Bentiuoli vtuntur, Iulius ſecundus Pontifex, cùm Bononiam Eccleſiæ ſubiecisſet, hiſce dedicauit. Quamuis eoſdem flammas abſque glandibus, iunctis tamen lilijs gerere paſſim videamus. Sed Aquilam Bentiuolorum inſigne conſpectum fuit in celebri illo torneamento, quod anno 1489. Hannibal Ioãnis dicti filius ad æmulationem ſimilis, quod Laurentius Medices Florentiæ habuit, ſumma ſua laude, ſummiſque expenſis ſuis Bononiæ celebrauit, cuius deſcriptionem ex Sanſouino licet petere. Pręter homines ſingulares, quos hęc familia produxit, & antiquiores, noſtra ætate fuerunt de Bentiuolis Andreas, & Ludouicus Senator, pater Herculis, qui nunc decanus eſt huius ampliſſimi Senatorij ordinis, viri integerrimi, omnibus æquè cariſſimi. Ex his eſt Vlyſſes magni Hetruriæ ducis Franciſci gener. His adnumero Ludouicum Conſtantij hominis noſtra ętate rari filium, Epiſcopum Policaſtri, ſiue ciuitatis caſtri a Gregorio XIII. factum, hominem ſumma eruditione, & virtute præditum, & comitem Baptiſtam eius fratrem, qui in vxorem duxit Hippolitam Filiam Raynerij Marchionis à Monte, & Comitis Montis Barotij, & Andream Fratrem I. V. Doctorem, magnę expectationis iuuenem, ſed cuius operam, & conſpectum dura mors nobis inuidit.

Familia Guinatiorũ Neapolitana in inſignibus ſuis habuit tres Aqlas cũ lamina una argẽtea. Mormillorũ eiuſdẽ vrbis familię pręter tres Aquilas binę etiã in inſignibus ſuis laminę ſunt.

Aquilę quatuor.

Hactenus de tribus: iam de quatuor.

Philippi Hiſpaniarum Regis inſig.

INVICTISSIMI, & potẽtiſſimi Hiſpaniarũ Regis inſignia inter tot regnorũ auitorũ & nuper ſumma felicitate acquiſitorum notas, Aquilę etiã quatuor condecorant, quarum duæ vnicipites cum tænijs quibuſdam ſũt regnorum Sicilię, tertia quidem, cuius regni aut prouinciæ propria ſit, quãuis anxiè perquiſiuerimus, indagari tamen non potuimus. Quarta vero vniceps alis expanſa nigra, regiâ coronâ inſignita, ſcutum totum cum tot regnorum, & prouinciarum inſignibus, velut fulcrum continet, quæ, vt ego exiſtimo, & Imperatoriam prolem, & auitam cum Imperatoribus non ſolùm iam, ſed inde à multis ſeculis, atq; adeo ab Friderici illius primi bellicoſiſſimi Imperatoris temporibus coniunctionem denotat.

Gonzagorum famil. origo, & inſignia.

Gonzagorum illuſtriſſima familia, quæ ante ſexcentos annos a Ludouico Germano Regia prole, vt nõnulli referũt, prognata eſt, in ſuis inſignibus quatuor Aquilas in quatuor ſpatijs magnæ crucis totum inſigne occupantis vſurpauit, vnà cum duobus Leonibus in ſcutulo quadripartito, & tænijs tranſuerſis. Antiquiſſima, & prima huius familię inſignia, vt refert Petrus Gritius tæniæ luteę, & nigrę fuerunt. ſed mox per Leones obſcuratę, quos identidẽ quatuor Aquilæ obſcurarunt & hoſce mox Paleologorum arma nuper inſerta. Sed quoniam hæc omnia ſimul ineſſe videmus inſignibus ante a nobis enarratis, ideo ignoro, quidnam obſcuratum eſſe author dicat. Mihi auctiora, & ampliora videntur reddita eſſe. Habuit hęc Regia familia Cardinales maximos, Franciſcum Epiſcopum Mantuanum ſub Pio ſecundo, cũ inſigne donatum fuit a Sigiſmundo Imper. & Sigiſmundum earundem planè dignitatum Cardinalem & Epiſcopum ſub Iulio ſecundo, vt & Herculem ſub Clemente ſeptimo: Pyrrhum, vt Petromelario, vel Perinum, vt Panuinio placet, Epiſcopum Mutinenſem, & Cardinalem ſub eodem, F. Ioannem Vincentium ſub Gregorio decimotertio, Scipionem ſub Sixto quinto. Ex his fuit Princeps Morphetti, vulgò di Molfetta, & Dux Traiecti regni Neapolitani Ferrantes Gonzaga. Notandum vero, vt teſtatur Mazzella, Princeps in regno Neapolitano Ducibus dignitatis gradu pręferri. Duces habuit Mantuæ quatuor, quorum primi duo titulum & dominium Marchionatus Monferrati habuêre. Horum ille Fridericus a Carolo quinto Imp. creatus fuit eo tempore, quo Bononię à Clemente ſeptimo inaugurareturr. Huic ſucceſſit Franciſcus, cui Gu-

lielmus frater à Maximiliano secundo Imp. Dux Monferrati creatus cum insignium ampliatione, qui Vincentium tanti dominij, & nominis hęredem ex Serenissima Austriacorum familia genitum post se nobis reliquit. Totidem etiam Marchiones habuit hęc eadem nobilissima familia antequam Ducis dignitate insigniretur, quorum primus fuit Ioannes Franciscus ann. 1433. à Sigismundo Imp. creatus, in eius eximię virtutis bellicę remunerationẽ. In eius locum successit Ludouicus, deinde Fridericus, qui Mediolanensis Ducis rerum omniũ pręfectus fuit: demum Frãciscus huius nominis secundus. Marchio de Spechio regni Neapolitani erat Andreas Gonzaga. Comes Fundi in eodem regno erat Vespasianus Gonzaga. Comes de Iouenazzo eiusdem regni erat Ferrantes Gonzaga.

Huc vsque de quatuor Aquilis egimus.

FAMILIA Monmoratiorum Gallorum in suis insignibus sedecim Aquilis cæruleis in campo aureo, teste [d] Castaneo, vsa est. *Monmorantiorum insigne. Aquilas sedecim habentes.*

De insignibus itaq; Aquilam ferentibus, etsi latius tractari potuisse satis sciamus, quatenus tamen nos obseruare licuit, istęc breuiter ac per transennam subducere voluimus. In qua quidem re fateor cùm additionibus factis ad Onuphrium Panuinium à Paulo IIII. vsque ad Clementem VIII. me adiutum esse, tùm etiam multa mihi communicata fuisse ab Illustri Equ. D. Io: Antonio Petromelario Bonon. viro prudentia singulari, summa integritate, & harum rerum studiosissimo. Fateor etiam me Iulij Cupellini Bonon. spectatæ virtutis & doctrinæ viri, olim Iacobi Boncompagni Ducis Soræ, deinde Card. Sanctorum quattuor Coronat. nepotis Innocentij Noni, ac demum Francisci Mariæ Ducis Vrbinatis, Secretarij opera vsum fuisse. Res tamen, vt ingenuè fatear, & difficilis fuit, & laboriosa, tot Vrbium, prouinciarum, regnorum, familiarum, Principum, Ducum, Imperatorum, & summorum Pontificum insignia simul comprehendere, vbi nulla rerum inter se connexio est, vbi nihil commune inuenire nequit, à quo sensim per media ad extrema recto ordine procedas, vbi prout captus fuit, & affectus, sic pro arbitrio modò hoc, modò illud nobilitatis signum sibi quisq; elegit. Hoc autem loco saltem de Aquilis & potiore ex parte sermonem habuimus, de animalibus, plantis, & cæteris rebus, quæ in vsum armorum veniunt suo loco, quoad sciemus, latius dicturi. Antequam tamen huic rei coronidem imponamus, epilogi loco hanc de Aquilarum depictarum in insignibus numero quasi legem, quam nescio equidem, vnde desumptam, sancit, ac præscribit [e] Castanæus, libet adijcere. *Quòd si, inquit, Aquilæ in insigni, seu scuto collocata non fuerint plures, quàm decem & sex, omnes nominanda, ac numero suo determinato exprimenda sunt, quo numero Monmorantia gens in clypeis gestat: sin verò maior est numerus Aquilarum, tum definiendi eiusdem nulla habetur ratio, dicunturq; seminata Aquila; seu incerti ac indeterminati numeri, qua ratione expressas est videre in insignibus dominorum de Peusse.*

[d] *Par. 1. Catalog. Glor. mund.*

[e] *Lib. de Catalog. Glor. mund.*

Finis Libri Primi.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS ORNITHOLOGIÆ Liber Secundus,

Qui eſt, DE AQVILIS IN PARTICVLARI.

DE ORDINE CAP. PRIMVM.

ETSI nulla legis neceſsitate præfinitum adhuc ſit, rectiùſne vniuerſalia ſingularibus, an è conuerſo ſingularia vniuerſalibus in naturalium contemplatione præponantur, tamen quoniam vniuerſalia naturâ prima ſunt, & ſimpliciora, ideoq; à principe noſtri parte verius cognoſcuntur, quæq; velut cauſa & origo ſunt cęterorum: quare & nos hunc ordinem obſeruauimus, & iam explicatis, quę in genere de Aquilis tradi poterant, ad particularem earum tractationem deſcendemus. Accedit, quòd ipſe Philoſophorum culmen Ariſtoteles, quem imitari nunquam non fuit laudatiſſimum, hunc eundem ordinem ſemper ſeruauit: atque id veriſſimũ eſt, niſi vniuerſalia priùs explicentur, fiet tum vt ſæpius eadẽ repetamus, & vt aiunt, actum agamus. Quare illis à principio ſic poſitis, in ſingularium hiſtoria ea ſolùm enarraturi ſumus, quæ cuique peculiaria ſunt, nec toti generi congruunt; rurſum ea omittemus, quæ de omnibus in vniuerſum alibi ſcripſimus: vel ſi quidpiam antè toti generi ab authoribus eſt attributum, quod de vna tantum ſpecie dicere verum ſit, id paucis in ſingularum hiſtoria, dũ proprias cuique dotes aduendicamus, vt decet, indicabimus. Aquila autẽ vna hoc ab altera differt, vel quòd ei peculiare quidpiam natura dedit, quod cæteris minimè commune eſt, aut ſi fortè fuerit, magis tamen in hac, quàm in illa reperiatur, vti ex partium corporis in qualitate ac quantitate differentia, vti ex ingenij & actionum diſcrimine procliue eſt colligere. Sub Aquila verò ceu genere ſpecies eſſentiali differentia diſtinctas ſex ſolummodo veteres poſuerunt, videlicet Pygargon, Morphnon, Melanæton, Perenopteron, Haliaeton & Gneſiam. Sunt qui addant ſeptimam Oſſifragam, quam rurſus alij, quòd à ſpecie diuerſis promiſcuo congreſſu ortum ducat, ab Aquilarum genere abdicant. Verùm non ex ſola magnitudine nos ſpecierum diuerſitatem metimur, ſed etiam ex ingenij, actionumq; diſcrimine, quæ à natura ſeu forma vniuſcuiuſque animantis emanant. Cæterùm non ineptè facturi videbimur, ſi in hac particulari hiſtoria hũc ordinem ſeruemus, vt ea, quæ naturæ ſimilitudine maximè inter ſe conueniunt, ſibi mutuò in tractationis ordine proximè ſuccedant: quæ verò minùs, ea longè inuicem diſiungamus, ſemper tamen habita dignitatis ac præſtantię ratione. Nec animum noſtrum ab hoc inſtituto reuocare debẽt, etſi grauiſſimi authores, [a] Ariſtot. & [b] Plinius. Hi etenim promiſcuè nullo prorſus, neque dignitatis, neq; etiam naturæ ordine ſeruato de Aquilarum ſex generibus egerunt. Nam neque ad magnitudinem reſpexerunt, neque actionum aut ingenij ſeu indolis præſtantiam attenderunt. Si enim dignitatis & præſtantiæ rationem eos habuiſſe quiſpiam ęſtimare velit, cur non omnium primam ceu verè nobiliſsimam ſtatuũnt Chryſaëton? quare Clangæ ignarę poſtponit viribus prę ſtantiſſimam, alijsq; innumeris naturę dotibus prędità Melanaëton Ariſtoteles? Si verò magnitudinis ordinem ſeruaſſe dicatur, cur non eandẽ potius Chryſaëton Aquilarum omnium, ipſomet aſſertore maximam (etſi Plinius in hoc, vt in multis alijs ab eo diſcrepans, neſcio quàm rectè, medię eam magnitudinis faciat) primo loco collocat? Cur proximè ſubiungit Pygargo Plãgam, vni ex mediocribus magnitudine, à maxima ſecundam?

Quomodo Aquilę differant.

Aquilarũ genera veteribus cognita.

Oſſifraga cur non ſit ex genere Aquilarũ.

Aquilarum differentiæ vnde parendæ.

Ordo qui ſeruandus.

[a] Lib. 9. Hiſtor. c. 32.

[b] Li. 10. c. 3.

Ariſtotelẽ & Plinium Aquilarum genera cõfudiſſe.

dam? cur Melanaëton omnium minimam Haliæto & Gnœsiæ longè maioribus anteponit? Qui enim magnitudinis ordinem obseruaturus erat, illi certa serie à maximis per mediocres ad minimas gradatim proficiscendum erat. Sed neque à minimis ad maximas ordine contrario processit; hac enim ratione minima omnium Melanaëtos primum locum merebatur. Plinius verò etsi diuersa ab Aristotele uia incesserit, fortuitam tamen & ipse hanc Aquilarum enarrationem instituit, prout primum unaquæque in mentem uenit. Attamen ne hos, quibus pleraque, imò plurima debemus, ingrati filij deseramus, nos eos extra culpam esse fatemur, neque reprehendi iure merito posse: specierum enim, quę sub eodem genere comprehenduntur, nulla alterâ prior est aut posterior, & omnes æquabiliter generis naturam participant, itaq; Aquilæ omnes eodem loco habendę sunt, neq; hæc illi, aut illa huic posthabenda est. Recentiorum quidam, dum alij aliam moliuntur methodum, Aquilę genus in magnas, mediocres & paruas Aquilas ceu species dirimunt; sed parum rectè. Magnitudo enim ex sua ratione minimè rerum species constituit aut immutat; etsi uerum sit, eam quandoq; diuersas rerum formas proximè consequi, ac tãquam nexu alligatam perpetuò comitari. [c] Crescentiensis melius Aquilas omnes in nobiles seu generosas, & ignobiles seu degeneres diuidit. Quędam enim nõ nisi animalia grandia, ipsaq; etiam ferocia, & quę eis maximum in pugna facessunt negotium, appetunt, obuios quosque; & qui nullo labore parantur, cibos respuentes; quædam uerò contrà ignauę ac uiribus suis diffidentes, cadauera animantium tantùm sectantur, atque ita ad Vulturum & Miluorum naturam proximè accedunt. Sed & ab affectu seu ingenio earum posset desumi differentia, ut quędam pullos suos nutriant, quędam è nido eiectos deserant, quędam demum non solùm suos fœtus, sed & alienos foueant. Quo nomine Ossifraga, etsi uix in Aquilarum numerũ, ob causas, quas suo loco recensebimus, admissa est, primas teneret, secundas Melanaëtos. Legitimi uerò ac incorrupti ortus merito primum locum (quę & prę̄stantię nec non magnitudinis causa primatum sibi uendicauit) Chrysaëtos etiam obtinebit. Actionum præterea uarietas eas à se mutuò seiungit ac discrepare facit; sunt enim, exempli gratia, quędam quæ ætitem lapidem in nidum inferunt, quædam verò minimè hoc præsidij adhibent. Nos verò qui ordinẽ dignitatis ac pręstantiæ ab initio obseruare instituimus; imitati Philosophum animalium historiam scribentem, vti eundem item cum Theophrasto de Plantis tractantem, has nobis leges præscribimus, vt cùm plurimum nobilitate & indole inter se differant, ab ea quę omnium nobilissima est, fuitq; apud omnes semper habita, tractationem auspicemur. Hęc extra omnem dubitationem Chrysaëtos est: sola enim genuina est, & legitimorum natalium, omnium maxima, fortissima, nec non Aquilarum pulcherrima. Secundum locum Halięto daturi sumus, vt qui non solùm nobili, præclaraq; visus acie omnibus præpolleat, sed & Phœbo iudice, sui generis indubitatam fidem accipiat. Tertium locum Melanaëtos occupabit: hæc enim etsi corporis mole minima est, viribus tamen omnibus pręstat, vnde Valeria nuncupatur, alijsq; insuper plurimis naturæ seu ingenij dotibus ab [d] Aristotele decãtatur. Quartã classem Pygargo tribuimus: nam & regia Auis aliquãdo dicta fuit, & maior ferociorq; est cęteris, vt quæ hinnulos capiat. Quinto loco recensebitur Morphnos, hoc merito Pygargo cedens, quòd Philosopho teste, magnitudine & viribus ei secunda sit: potior tamen est Perenoptero, quòd Anates & similes aquaticas Aues etsi minutiores, viuas tñ abripit. Omniũ vilissima ideoque infimo loco digna Perenopteros est. Hæc non solùm exanimata corpora sectatur Vulturum more, quorum & speciẽ refert, verùm & à Coruis cæterisq; id genus Auibus fugatur, verberatur, capitur. His omnibus Ossifragam, etsi adulterini generis, nec ab Aristotele inter Aquilas annumeratam, ob maximam tamẽ cũ his cognationem (nam ex Haliætis nascitur, vnde & cognatum genus [e] Plinius vocat, & Aquilis ascribit) vti & ob ingenij præstãtiam, qua non solùm Perenopteris, sed & alijs quibusdam Aquilis fortasse pręcellit, tandem subnectemus. Etenim tanquam originis suę conscia, non solùm suorum, sed Aquilę cognatę pullorum iuxtà curam gerit, memorabili pietatis exemplo. Ad has veluti ad genera præcipua, plerasq; quas plusculas & frequentiores quàm hactenus quispiam alius, dabimus, suæ vnamquamque speciei, si non indubitatâ ac irrefragabili, saltem probabili, quantum res patietur, ratione ducti, attributuri, reducemus.

Plinij ordo refutatus.
Cõciliatiõ.
Recentiorũ ordo de Aquilarum generib. refutatus.
[c] Lib. 10. capit. 15.
Differentię penes nobilitatem.
Ab affectu siue ingenio.
Ab actionibus.
Ordo qui seruandus.
Chrysaëtos, Aquila qualis, & cur ab ea incipiendum.
Haliætus.
Melanætos.
[d] Lib. 9. Histor. c. 32.
Pygargos.
Morphnos.
Perenopteros.
Ossifraga.
[e] Li. 10. c. 3.

DE CHRYSAETO. CAPVT II.

SYNONIMA.

Etymum. CHRYSAETOS Græcis, quaſi auream ſeu fuluam Aquilam Latinè dicas, merito iure appellata fuit, quòd colore ſit aureo, aut ſaltē ad hunc cæteris propius accedat: Aquilæ quoq; nomen huic ſimpliciter ac ſine adiunćto, καθ' ἐξοχὴν competit, vt quæ dignitate reliquis in vniuerſum potior ſit. Sola germana (Gneſia.) ac legitima eſt, & gemini ac incorrupti ortus exiſtimatur, vnde Gneſię nomine eam Gręci cohoneſtarũt. [a] Albertus Magnus, philoſophus alioquin eximius, meliora proculdubio rebus daturus nomina, ſi ſeculo paulò cultiori ipſe datus fuiſſet, at nunc in tanta ſui ęui barbarie, linguarumq; ignorantia venia dignus, hoc primum & pręcipuũ Aquilarum genus Herodium vocat, tanquam Auium omnium, vt ipſe ait, heroē. Quo ſenſu & Auē regalem Apuleius dixit. Quamuis id nominis alijs quoque Auibus datum eſt, nempe Accipitri ſeu Falconi ſacro, qui & Hierofalco vocatur, nec non Ardeæ. Nã Ariſtoteli Herodius Auis ea eſt, quam Ardeolam vertit Gaza, quidam Ardeam ſtellarē. Hęc ea eſt Aquila, quæ [b] Pindaro reliquiſq; Iouis ales & Aquila Iouis nominatur, ſola digna habita tanti Domini miniſtra. Aquila item à macularum notis ſtellarē vocat [c] Aelianus, Aegiopon Heſiodus, Phlegian Sophocles, & Cataraćtin in Lacoonte. Ab Hebræis נשר Neſer. Chaldæis נישרא Niſra. Perſis uerò אנשימורג An ſimureg. Arabibus נסר Neſer, Samech litera pro Schin poſita. Iiſdē Zummach, Alchal Gagita & Aukeb. Syris Napan. Gręcis Ἀετὸς, quo nomine etiamnum vulgò Gręcorum appellatur, vel ἀϊτὸς. Cyprijs ἀγὸρ, Heſychio & Varino teſtibus. Pergeis Aibetos. Macedonibus Braos. Italis Aquila vel Aguglia. Hiſpanis Aguila. Gallis Aigle Royal. Germanis Adelar, quaſi nobilem Aquilam dicas, & Adler. Inferioribus Germanis, ut Thungris Aar, ſeu Ar, quæ vox cùm Chaldaica voce Ar, Aquilæ ſeu Accipitris genus ſignificante, prorſus conuenit. Flandris Arent, vel Arn. Anglis Eagle. Illyrijs Orel, uel Orzil. Sed nomenclaturarum harum plurimę genericæ ſunt, omnibusq; communes, ut antea monſtratum fuit.

[a] Lib. 23. de Animal.
Gaza.
[b] Pytheoris Ode. 4.
[c] Aelian. li. 2. c. 39. de animal.

FORMA DESCRIPTIO.

CHRYSAETI formam expoſituri, primùm qualem veteres eam depinxerint, examinabimus, qui pauca adeo ſuæ Chryſaeti nobis indicia reliquerunt, vt difficillimum ſit, ex eorum præſcripto vel de noſtris iudicare, vel certi quidpiam ſtatuere; deinde ſingulas eas; quarum icones dabimus, ordine deſcribemus. [a] Ariſtoteles germanam hanc Aquilam ruffam eſſe ſcribit. Vide & [b] Virgilius fuluam Aquilam dicit; [c] Plinius verò ſubrutilam. (Color.) Corporis mole omnium maxima eſt Ariſtoteli, maior etiam Oſſifraga: ſed cæteras etiam ſeſquialtera proportione excedit. Plinius ab Ariſtotele diſſidet: nam mediam magnitudine ſtatuit. Verùm corruptus locus videtur, emendandusq; ex Ariſtotele hoc pacto: Cæteras media magnitudine excedit. Seſquialtera enim proportio, qua Ariſtoteles eam reliquas ſuperare ſcribit, talis eſt, vt maior Aquila minorem contineat ſemel & media eius parte, vti nouenarium numerum media parte ſenario maiorem, duodenarium octonario dicimus. (Magnitudo.) (Plin. emendatus.) Charopos eſſe Aquilæ oculos, ex eo Ariſtotelis loco colligemus, vbi [d] ſcribit: *Quorum oculi non glauci, ſed charopi ſunt, animoſi habentur, per coniecturam à ſimilitudine ad Aquilam & Leonem*. Aliud quod equidem ſciam, de hac Aquila Iouis à veteribus nihil eſt proditum. Nunc eius Aquilæ, cuius iconem ceu germanæ vel ſimpliciter dictæ primam exhibuimus omnibus exactè notis expreſſam, ob oculos ponemus.

[a] Lib. 9. Hiſtor. c. 32.
[b] Lib. 11. Aeneid.
[c] Lib. 10. cap. 3.
[d] In Phiſiog.

SERENISSIMVS Princeps Ferdinandus Medices Magnus Hetruſcorum Dux, ſimul atq; meas accepiſſet literas, quibus Aquilam anatomiæ ſubijciendam, à ſua Celſitudine mihi tranſmitti, obnixè petieram, cùm Piſis id temporis ageret, extemplò imperauit, vt Aquilarum vna, quę Florentiæ Ducali magnificentia aſſeruari ſolent, ſiue viua ſiue mortua, ſuis ſumptibus (quę eius erga bonas literas, earumq; ſtudioſos, in me verò in primis perpetua ac inſignis eſt liberalitas, & tanto Principe digna munificentia) ad me deferretur, eam viuam ac incolumem ſuis mulis aduectam & caueæ ligneæ incluſam accepi. Hanc dies nouem viuam, mores ac ingenium eius obſeruaturus, non ſolùm carnibus bubulis, ſed alterius etiam Aquilæ, nempe marinæ, vel oſſifragæ fortaſſis (quam ſuo loco examinabimus, & quæ ab Excellentiſſimo viro D. Alphonſo Cataneo Sereniſſimi Ferrariæ Ducis Archiatro, & primario profeſſore publico

Aquilã ab Aquila deuorari. Chryſaeti ferocia. Vox.

blico, dono miſſa erat) iam integrum octiduum mortuæ pulpa, quam perquàm auidiſſimè deuorabat, alui. Hoc equidem miratus ſum, quum Aquilam prophanam eſſe, ſi Aquilam voret, Aeſchylus Poeta antiquiſſimus, & Lupum lupina carne abſtinere, vulgus perhibeat. Hæc ſumma ferocia quiduis obuiũ laceſſebat, & Feles, Canes, ſi ad caueam imprudentius paulò acceſſiſſent, atque adeo hominem ipſum, aut vnguibus, aut roſtro impetebat, Interdum vocem quandam querulam, lamentantis in morem, & clangoſam edebat (clangere enim ſeu plangere propriè ac peculiariter Aquilarum eſt) minimè obſtreperam aut ſtridulam, ſed acutè ſonoram ac claram. Tandem laqueo ceruici iniecto ſtrangulata, adque ſtateram examinata libras duodecim pendere comperta eſt. Ab extremo roſtro ad vltimam caudam commenſurata, quinque dodrantum longitudinem explebat. Longitudo totius a roſtro ad extremos vſq; vngues, quatuor erat ſpithamorum & medij. Lata erat expanſis alis ſpithamos octo, Roſtrum palmam & pollicem vnum longum, Nam aduncitas ſola ſeu curuatura extrema vltra inferiorem mandibulam ad pollicem vnum propendebat, Latitudo roſtri, præſertim medij, pluſquam duorum erat digitorum, Acies roſtri hamata ſeu vncus nigrior, reliquo roſtro corneus color ad cæruleum dilutum tendens, fuſco maculatus, Rictus oris, quantum nempe eius aperitur, vnius erat palmi & pollicis. Lingua humanæ ſimilis, lata, extremo teres, verſus radicem duobus vtrinque ceu hamatis appendicibus corneis armata, inferiori mandibulæ per tenuem quandam membranam media nectebatur, Palatum medio perforatum, Inferior roſtri pars canaliculata, qua vtrinque eminentioribus marginibus à ſuperiore inſerta excipitur. Membrana, quę à fronte vltra nares protenſa eſt, nec non fræni ſeu rictus initij oræ luteæ ſunt. Plumæ colli rigidę, ferrugineæ. Oculum tunica quædam craſſa ab infra ſurſum exporrecta, inter nictandum tegebat, Hanc periophthalmium vocant, Palpebræ binæ oculum integebant cùm supernè, tùm infernè, etiamſi inferior totum oculum ſola cooperire, ſurſum porrecta, ſufficiebat. Superciliorum regio eminẽs erat admodum, inſtar eius quod in domorum tectis prominet, dictum ſuggrundium, ſub qua in alta cauitate latebant, & quaſi immerſi erant oculi, Hi charopi, quibus in diluto virore ſplendor igneus intermicabat; pupilla ſaturi erat nigroris. Eſt autem maximoperè mirandum, quantoperè natura oculorum conſeruationi, quibus nil præſtantius eſt in hoc animali, ſedulò ſtuduerit, vt quę illi quadruplices palpebras videatur extruxiſſe, non contenta vno integumento, quod in alijs animalibus vſu venit, Quod enim in homine palpebræ ſunt, & quẽ vſum illæ habent, id eſt, præſtatq; periophthalmium illud. Huic autem & duas palpebras alias ſuperaddidit, atque inter has infimam tam amplam, vt ſola ad hoc conſeruandi oculos munus ſufficiat, Alarum & caudę color fuſcus, eoq; magis, quò pennæ maiores. Cæterarum totius corporis minutiorum plumarum ex fuſco ferrugineus ſeu caſtaneus erat, maculis ſparſim intercurrentibus albis, paucis dorſo, pluribus ventre, radicibus vbiq; albis. Rectrices alarum pennæ vtrinque ſenæ erant, dodrantes binos & palmum longæ, calamis firmiſſimis, ac duris, breuioribus tamen Anſerinis, ad ſcribendum aptiſſimæ, Crura ad pedes vſque plumoſa ferruginei coloris, Atq; hinc facilè liquere cuiuis poterit, quo in errore verſetur * Petrus Bellonius, Aquilas vno ſolo ſigno à Vulturibus dignoſci ſcribens, quòd ſcilicet crura nullo modo plumis veſtita habeant, vt in Vulturibus conſpicimus, Pedes autem ſubflaui erant, Siniſtri pedis poſticus vnguis ſeu calcar, ſex digitos in circumferentia longus: dextri verò quatuor tantum, inſigni inter vtrumque differentia, quam non naturalem, ſed vi illatam exiſtimo. Hic enim mutilus videbatur, Primus anticus ſiniſtri erat quinque digitorum longitudine, medius trium cum medio, tertius & minimus vnguis duorum digitorum, Dextri pedis ungues proportione calcaris, paulo quam ſiniſtri minores, Singulos digitos tabellæ quaternæ ſemicirculares, extremos prope ungues integebant, excepto maximo anteriori, quem tres tantùm annuli veſtiebant cætera ſquamulæ cooperiebant ad granorum milij, aut paulò minorem magnitudinem. Atque hanc pedum rationem tam ſceleton Aquilæ noſtræ, quàm ipſius Ornithologi Aquila rectè exprimit, ſecus atque icones aliæ. Error hinc emanauit, quòd dum uiuam pictor delinearet ob ſæuitiam eius propius accedere uerebatur, atq; ſic pedes oculatius inſpicere minimè poterat. Vngues autem unà cum digitis noſtri poetæ artigli uocant;

Pondus. Lõgitudo. Latitudo. Roſtrum. Os. Lingua. Palatum. Colli plumæ. Oculus. Palpebræ. Supercilia. Oculi. Alæ. Caudæ. Totius color. Rectrices pennæ. Crura. Pedes. Vngues.

* Li. 2. c. 4. de Auibus.

** V'eran d'Aquile artigli.* Vt etiam Dantes;

E poi diſteſi i diſpietati artigli.

* Arioſt. Cant. 34. Stan. 78.

Hic igitur exterior corporis habitus fuit, & qui maximè in rei cognitionem nos deducit. Verùm antequam ulterius progrediamur, libuit hoc loco non tam pedis noſtræ Aquilæ magnitudinem ad uiuum expreſſam, quàm deſcriptionem & iconem Chryſaeti ab Ornithologo traditæ ſubnectere, ut tum deſcriptionem, quæ cum noſtra ferè eadem eſt, lector cognoſcat, & ſimul iconum diuerſitatem cum ea conferat, differentiamq;, quæ non exigua certè eſt, videat. Pes itaque noſtræ Aquilæ talis erat.

Aquilam ſuam Ornithologus ſic deſcribit.

AQVILAE pullum ante paucos annos in agro Tigurino, captum & in urbem allatum uidi huiuſmodi: Alarum pennæ maximæ in contrarium extenſæ interuallum relinquebant dodrantum nouem, & dimidij. Longitudo à principio roſtri ad finem caudæ, dodrantes quinque. Proceritas ſtantis pro more, non extenſo collo, dodrantes tres, palmo minus. Pedes erant crocei, & crura à pedibus ad palmi menſuram ſine plumis (ſecus tamen, quam hic ex eo exhibemus, icon demonſtrat). Digiti pedum medij, longitudine & craſſitudine humani medij in uiro mediocri, aut paulò maiores. Pars dorſi ſuperior inter alas cucullum quodammodo ſua figura referebat, nempe triangula, mucrone deorſum uerſo. Ventris plumarum color ruffus ferè aut caſtaneæ, maculis albis aſperſus. Roſtrum poſterius ſubflauum, anterius nigricabat Indico propè colore. Longitudo roſtri ſuperioris ad tres digitos ferè, unco præterea ad digiti menſuram deſcendente. À media lingua unci duo hamorum inſtar retrorſum ſpectabant. In agro etiam Heluetiæ Solodorenſi quinto, priuſquam hæc ſcriberem, anno, iuxta pagum Hofeſtettam, Iulio menſe capti fuère duo pulli Aquilæ, deſcriptioni

CHRYSAETOS ORNITHOLOGI.

præmiſſæ conuenientes. Pennæ ceruicis rigebant & longiuſculè diſtabant. Qui Aquilam adultam uiderant, colorem cum ætate mutari aiebant, & pennas albas in capite, pectore, & alis omnes ad fuluum colorem conuerti. Hoc genus Aquilæ audio etiam circa Geneuam ſæpe capi, prægrande, ita ut cum uolare nititur Aquila, licet nondum adulta, fune alligata ad crus hominis robuſti, ægrè ab eo retineri poſſit: Cicuratas per urbem uolare aiunt, & feles aliquando ſuper tectis arripere, & dilaniare. Hæc omnia Ornithologus.

Bellonij verò errorem de pedum Aquilarum opinione aduertimus ſuperius, nūc illius iconem hîc adijciemus (vt de eo quiſuis iudicet) cum hiſce, quibus Chryſaëton deſcribit, uerbis perquam parcis. Aquila, inquit, à Vulturibus dignoſci poterit, quòd crura nullo modo plumoſa habeat, ut in Vulturibus uidere eſt. Sunt autem breuia, & fulua anterius tabellis ornata. Vngues lati, roſtrum uerò nigrum oblongum, & in fine aduncum.

CHRYSAETOS BELLONII.

DESCRIPTIO PARTIVM internarum.

ATQVI quoniam ritè philoſophantis eſt, non ſolùm rerum ſuperficiem inſpicere, ſed & penitiora rimari, in quibus forſan maior opera, & ſapientia diuini factoris eluceſcit, & in quibus non exiguus veræ ſcientiæ theſaurus reconditus eſt: itaque & nos, quæ in Aquila aduertimus, ea diſſecta, iam exponemus. Fateor quidem hanc operam, qui vnum genus ab altero velint diſcernere, non eſſe neceſſariam (id enim exterior forma docet) ſed non minor & vtilitas, & iucunditas accedit, qui hanc philoſophiæ partem tractant, & in hominibus ſedulò admirantur: à quibus quomodo cætera animalia differant, & qui vſus ſint ſingularum partium, quomodo natura ſagax ſingulis pro diuerſitate & proprietate animarum diuerſas, & proprias partes attribuerit, ſingulas eas pro modo vſus earundem emenſa, quæ, inquam, ſcire iucundiſſimum eſt, & vtiliſſimum. Veruntamen nullus hic abſolutam à me anatomiam expectet; ſed qualis ob temporis anguſtiam eſſe potuit, & copia Aquilarum, quam vnicam tantùm habuimus, quæq; ad exiguos dies conſeruari potuit, paſſa eſt. Erunt autem hæc quaſi rudimenta quædam, quę alij exactius perpolire, erunt ſigna quædam viam præmonſtratura, qui in alijs hanc operam attentare uelint, & potuerint. Primùm itaque in Aquila ſummoperè admirati ſumus, qui fieret, vt dum nictaret membrana quadam, ab angulo maiori ad minorem obduceretur oculus. Nam animalium, vt ait Ariſtoteles, viuiparorum omnia palpebras duas habēt infernā & ſupernam, atque his iiſdem nictant. Quæ uerò oua pariunt atque tam quadrupeda, quàm uolucres, unam tantùm palpebram habent, eamq; infernam, qua conniuent ſimul & nictant. Hoc tamen Aui-

bus pe-

bus peculiare eſt, quòd ad palpebræ ſubſidium, quæ difficulter mouetur, ut idem ait, etiã membrana auxiliaris accedat, præterquam in Columborum genere, quibus & duę palpebræ ſunt, & membrana illa deficit. Hęc igitur in Auibus cæteris conſpicua eſt; maximè in grandioribus, vt Aquilis, quæque ab angulo interno & maiori ad externum uſque ducta, & minorem oculum totum in omnem ambitum obtegit. Cauſam uerò huius membranæ Ariſtoteles affert, ut ſit ob uelamentum maximè oculorum, quos humidiſſimos habent ob uiſus aciem. Quę quidem non uſque ſatis conſtat, & accipienda uidetur. Quid enim membranam potius, quam palpebram natura Auibus tribuit? nonne & palpebrę oculos obuelant? & hominẽ cur eadem membrana expertem eſſe voluit, & viſu acerrimo, & humidiſſimo? Ego mihi eam loco palpebræ ſuperioris naturam dediſſe perſuadeo, atque hanc eius officio fungi; ad angulum uerò collocatam eſſe, & maximè ad internum, eò quòd cutis capitis ob duritiem, ut ait ipſe Ariſtoteles, aut ut ego autumo, quia antè cohæret, nec vt nos in fonte, ita Aues eo loci mobilem habent, in palpebram abire nequit, & quòd maximè ab anteriori parte, quales nares ſunt, principium eſt. Atque ea membrana in Gallinaceo genere ſine muſculo mouetur, ſaltem apparenti, in Aquila tamen muſculus aderat, & ſanè conſpicuus; quem inuenimus rari ſpectaculi deſiderio moti, vt antea diximus. Huius muſculi initiũ erat haud procul ab eruptione nerui optici è cerebro, vnde per membranæ, quam σκληρωτικὴν Græci vocant, ſuperficiem obliquè ferebatur, & mox poſtquam ſeſe in angulum internum inſinuaſſet, in membranam illam, quam diximus, inferebatur. Principium eius exile erat & carneum, at mox in tendinem deſinebat.

Membrana dura q. Et quoniam oculum iam ex orbita erueramus, itaque & internas eius partes perſcrutari voluntas inceſſit. Membrana igitur dura illa ſimul atque diſſecta erat, tum intuenti oculus egregiè perſpicuus eſſe cõſpiciebatur, & cornea antè inſtar cryſtalli, & limpidiſſima, & lucidiſſima. *Humor aqueus.* Humor aqueus copioſus admodum anteriori oculi parte cõtinebatur, adeo vt etiam ad poſteriora eius nõnihil redundaret. Quo effuſo *Vuea tunica.* vuea tunica eoſdẽ colores foris, quos oculus integer in Alite viua, exhibebat, argumento certè nõ leui, quòd ea colorum varietas, quam in oculis conſpicimus, non tam ab humoribus & ſpiritibus diuerſimodè affectis, quam ab ipſa vuea variè tincta proficiſcatur. *Humor cryſtallinus.* Humor cryſtallinus adamantem ſplendore referebat, ſatis magnus, utroque latere nonnihil compreſſus, ac ſeſſilis & apprimè ſolidus, è contra quàm in Noctuis, quibus vna cũ aqueo effuſus quaſi diffluit. Atque hæc maximè in oculo perſpeximus. *Ingluuies.* Ingluuiem etiam ſub iugulo, quæq; arterię aſperæ in longitudinẽ incumbebat circa mediam Oeſophagi regionem, cuius pars eſt, vidimus. *Gula.* Gula enim ſeu Oeſophagus, cùm ad palmi cũ dimidio ſpacium deſcenderit, in inſignem quaſi ventrem dilatatur. *Vẽtriculus qualis.* Hic integer adhuc, nec diſſectus aut extentus, palmum latus eſt. Fundum eius ab initio gulæ ſpithamum diſtat, ipſe plus minus palmum longus. Intus rugoſa eſt plicis frequentibus in longum ductis. Fundum membrana quędam alba inęqualis, calloſa, dura, qualis ferè in Gallinaceis, intima ventriculi tunica inſternit, in latum & longum ad palmum diſtenta patens. Ab huius exitu ad orificium ventriculi ad palmum & medium oeſophagi portio producitur, primò quidem anguſtior, dein paulatim dilatata, intus poroſa tota, inſtar ſubſtantiæ humanæ linguæ, poſt ultimam uerò ingluuiem membranoſior ac candidior, vt prope ventriculum carnoſa tota, ac rubicundior. Hæc itaque paucula in intimis viſceribus tum rimari nobis integrum fuit. Quoniam verò & ocium tum & maior occaſio ſuppetebat, itaq; & muſculorum ſectionem aggreſſi ſumus, & eorum figuram, ſitum, vſum, quantum licuit, obſeruauimus: quę omnia etiam paucis iam iam ad cõmunem ſtudioſorum vtilitatem ſubnectere decreuimus. Verùm, vt ingenuè fatear, ea non tã ſcita, & elaborata erunt, quàm forſitan quis deſideret. Atq; is ſciat, nullum hactenus, quod ſciam ego, hoc ſaxum voluiſſe antea, & nos materiæ ſubiectæ penuria laboraſſe, neque etiam ijs viris forſan abundaſſe, quorũ opera & ſolertia vteremur, cùm hanc diſſecandi corporum artem nunquã exercuerimus. Neque ſi quid prætermiſſum fuerit per incuriam aut per inconſiderantiã commiſſum, facilè vnuſquiſque condonabit. ſic enim exigua primùm & rudia rerum, atq; artium incrementa ſunt, mox ſedulitate, & tempore augenda & perpolienda.

DE MVSCVLIS COLLI, Eorumque ortu, atque vſu.

Muſculi colli.

MVSCVLORVM colli alij antici, alij poſtici, alij laterales. Poſtici & antici hi ſunt; Primum par veluti cutaneum oritur à tota regione ceruicis, quam vnà cum toto collo amplectitur, ſurſumque per ceruicem delatum in ſecundæ & tertiæ ceruicis vertebræ proceſſum tranſuerſum deſinit; hinc in occiput prope mammillarum proceſſum infig tur. Huius beneficio ad latus caput ducitur. Secundũ par à primæ thoracis vertebræ ſpina enatũ, exile ac carnoſum per collũ vniuerſum, ſurſum, ſecũdum ceruicis longitudinem fertur, deſinitq́; tandem in occiput, & ad poſteriora caput trahit. Tertium par enaſcitur à ſpina ſecundæ vertebræ ceruicis, ſurſumq́; delatum at exiguũ, inſeritur ſub muſculis iam enarratis in occiput. Quartũ perbreue eſt à tranſuerſis ſecundæ ac tertiæ vertebræ proceſſibus enatũ, & obliquè ſurſum delatũ ac expanſum magis, in latera occipitis carnoſo fine implantatur. Hoc deorſum caput flectit. Quintum par & ipſum breue eſt, ſed craſsius quarto, quod ab iiſdem proceſsibus tranſuerſis enaſcitur, & fine tendineo inſeritur ad latera occipitis, deorſum etiam caput attrahẽs. Sextum longiſsimum, ceruici & capiti commune eſt, acuto & carnoſo principio, ab internis proceſſibus vertebrarum thoracis principium ſumens, quod ſurſum per ceruicem delatum tendines à ſe emittit in omnes proceſsus vertebrarum thoracis ac ceruicis, & tandem in capitis partem anteriorem deſinit. Hoc ceruicẽ & caput ad anteriora ducit. Laterales muſculi tres ſunt. Horum primus à prima thoracis vertebra enaſcitur, ſurſumq́; carnoſus delatus, obliquè tamen & in tranſuerſum proceſſum primæ vertebræ inſeritur. Secundus carnoſus a lateralibus proceſſibus primæ & ſecundæ vertebrarum thoracis enatus, & carnoſus ſurſum in omnes proceſſus vertebrarũ ceruicis productus, in latera ceruicis inſeritur. Vltimus & tertius ab anteriori parte primarum vertebrarum thoracis carnoſus explantatur, atque in omnes vertebras ceruicis deſinit, ita ut tot ſint muſculi, quot vertebræ, diſtincti finibus, ac tendinibus diuerſis. Huius eſt deorſum flectere ceruicem. Laterales.

DE MVSCVLIS THORACIS.

Muſculi Thoracis.

THORACIS muſculi vtroque latere terni ſunt. Primus carnoſus, exilis, ortum ducit à poſtremę vertebrę colli proceſſu tranſuerſo, & in primam coſtam inſeritur. Hic thoracem ſurſum trahit, & primo muſculo thoracis in homine reſpondet. Secundus longus, tenuis, à tota ſpina, carnoſo ac lato naſcitur principio, perque gibboſitatem thoracis repẽs, in omnes coſtas inſeritur. Hic thoracem dilatat. Tertius muſculus ortum ſuum ducit à ſuperioribus partibus coſtarum, quà oſſi ſterni nectuntur, & in ſeptem coſtas pectinatim inſeritur. Hic muſculus thoracem conſtringit. Præter hos intercoſtales muſculi plurimi adſunt, minimè tendinoſi, carnoſi, quos enumerarę ſuperuacaneum ducimus.

MVSCVLI ABDOMINIS.

Muſculi abdominis.

QVATVOR in vtroque abdominis laterę ſunt muſculorum paria. Primum imitatur muſculos obliquè deſcendentes in homine & ortum ducit à quinq; coſtis vltimis thoracis. Dein deorſum obliquè repens, deſinit in lineam albam medio abdomine, & infernè in cartilaginem oſſis pubis terminatur. Secũdum par ab extremis oris ſterni vtrinq; enaſcitur, quod deorſum obliquè latum, in os pubis carnoſum deſinit. Tertium par ab vltima coſta originem ducit, rectis fibris præditum, id deſcendens totum illud ſpatium replet, quod eſt inter vltimam coſtam & oſſa, quæ oſſibus ilei, & pubis in homine reſpondent. Vltimum par oritur à vertebrarum, quę in lumbis ſunt, proceſſibus tranſuerſis, quod ipſum pariter tranſuerſis fibris præditum eſt adeoq́; peritonæo annexum, vt vix ab eo auelli poſſit. Hoc tranſuerſalium in nobis locum obtinet.

MVSCVLI ALAS Mouentes.

ALARVM motui inſeruientes muſculi decem ſunt numero. Primus omnium totius corporis muſculorum maximus eſt, & oritur à toto oſſe ſterni & iugulo, magno, amplo & carnoſo inſigniter principio, acuto, infera parte lato, quà ſterni coſtas attingit, & totam pectoris capacitatem ſua inſigni mole replet. Ad humerum verò vergens paulatim, ipſiusq; caput equitans, definit in aciem humeri externam, cuius beneficio ala ad pectus adducitur. Secundus huic ſubiectus eſt à ſuperiore ferè ſterno exoriens, acuto & carneo principio, eo loco, vbi cauitas quędam in ipſa oſſis iuguli diuaricatione exculpta eſt. At ſurſum tendens ingreditur cauitatem ſuperioris ſcapulæ, means ſub eo ceu ponte vel fornice à proceſſu ſcapulæ ſuperiore, & iuguli poſteriore, compoſitus tandem tendineo fine definit in humeri ſuperiorem, & internum proceſſum, qui tamen ſcapulæ proprior eſſe videtur. Tertius his duobus enarratis muſculis exiguus & carnoſus ſubijcitur, ſuperiori parte membranoſus argenteo colore admixta purpura. Hic ortus ab externo iugulo, quà ſterno iungitur, ſurſumq; latus ad humeri caput, fine tandem tendineo, ac tereti in humeri eiuſdem partem inferam inſeritur. Quartus muſculus ſubtilis admodum, carnoſus tamen ac latus, ortum ducit à ſecunda, tertia, quarta, quinta, ſexta, & ſeptima vertebris, & ſurſum ad ſcapulam delatus, eamq; equitans, ipſi ſcapulæ coniungitur, deinde anguſtior factus in poſteriorem humeri partem definit. Hic quarto illi muſculo inſigni in homine reſpondet, ducitq; alam retrorſum ac deorſum. Quintus a ſuperiori ſcapulę parte oritur, carnoſo principio, & deorſum lapſus lato fine in aciem humeri implantatur, ad poſteriora ſurſum humerum attrahens. Sextus à tota ſcapula lata inferius carnoſus exoritur, dehinc anguſtior redditus & in teretem finem deſinens, in internum humeri proceſſum inſeritur. Hic in gyrum flectit retrorſum oppoſitus tertio. Septimus paruus ab interna ac ſuperiori ſcapulę parte enatus, carnoſus ac rotundus in humeri poſteriora carneus totus inſeritur, ſurſum ad poſteriora trahens. Octauus omnium minimus à ſuperiori ſcapulæ cauitate, carnoſus, tereſq; educitur, cui tendo ſecundi muſculi ſubſternitur, cumq; ad caput humeri deuenerit, in aciem & partem eiuſdē ſuperiorem non procul à principio implātatur. Nonus & ipſe carnoſus totus ac teres, à ſuperiore ſcapulæ proceſſu enatus in humeri ceruicem ad anteriora terminatur. Hi duo ad ſuperiora humerum mouent. Decimus ab interna & ſuperna ſcapula ortus carnoſus, deinde anguſtior redditus finitur in internum humeri proceſſum ſuperius. Hic ad poſteriora deorſum paululùm humerum deprimit.

MVSCVLI SCAPVLAE.

PRIMVS ſcapulæ muſculorum, qui ſunt quatuor numero, initiū capit à vertebris poſtremis ceruicis, nec non ab omnibus thoracis, quę ſecundum longitudinem ſcapulæ exporriguntur. Carnoſus eſt, deſinitq; in totam longam ſcapulam, ad poſteriora eam trahens & ob diuerſitatem fibrarum nunc ſurſum, nunc deorſum ducens. Secundus paruus primo ſubiectus eſt. Ortum autem ducit à proceſſibus duarum vertebrarum thoracis, vnde delatus inſeritur obliquè in internam aciem ſcapulæ. Hic ſurſum ipſam trahit ad poſteriora. Tertius muſculus carnoſus à ſexta, & ſeptima coſta non procul ab ea parte, vbi in cartilaginem deſinunt, oritur, ſurſumq; euectus in angulum inferiorem ſcapulæ deſinit, & deorſum trahit. Quartus exiguus, teres, & carnoſus oritur à prima coſta, antequam in cartilaginem deſinat, deinde ſurſum latus tendine tenui deſinit in mediam ſcapulam, non procul à ceruice.

MVSCV-

MVSCVLI VLNAM, cubitumve mouentes.

QVI vlnam mouent, seni sunt. Horum primus carnosus, duplex principium habet, quemadmodum in homine biceps dictus, quorum vnus à magno humeri capite, alius verò à capitis parui cauitate oritur. Hic deorsum ad posteriora delatus, & ossi toti incumbens desinit in tendinem, & in vlnę partem superiorem implantatur. Hic dirigit vlnam, & extendit. Secundus ab interno tubere humeri enatus carnosus, obliquè descendens, ad externum caput radij inseritur, cubitumq; flectit. Tertius ab externo capite humeri carnosus enascitur, atque deorsum ita defertur, donec superauerit mediam humeri regionem, demum tendineus factus, desinit in superiorem vlnę partem, non procul ab articulo. Quartus cubitum mouentium musculus exiguus oritur ab externo, sed inferiori capite humeri, & articulo superato in aciem externam radij desinit. Quintus ab eodem capite, sed paulò inferius neruoso ortus principio, deorsum obliquè repit, primùm carnosus, mox verò tendinem longum acquirens, hoc ipso in eam partem inseritur, quæ carpi humani vicem gerit. Hi musculi radium ad humerum ducunt. Sextus sub his duobus postremis collocatur, & quasi occultatur. Is ab interna cauitate humeri erumpit carnosus & articulo insidens, deorsum latus, desinit tandem in externam ossis cubiti aciem, & oppositum suprà dictis motum efficit.

MVSCVLI MOVENTES EAM partem, quæ Carpo in homine respondet.

PRIMVS ab externo vlnæ tubere carnosus enascitur, & deorsum per vlnę interiora delatus, tendineus simul & carnosus, in superiorem partem atq; internam eius ossis desinit, quod humano carpo respondet. Secundus huic oppositus ab interno capite humeri infrà exortus, deorsum per externam radij regionem, à cuius medio tendineus fit, defertur, & ad externum eiusdem ossis caput in carpum implantatur. Huius est dirigere partem seu extendere. Tertius carnosus exoritur ab ea, & quidem superiori radij, & vlnæ parte, vbi simul inuicem iunguntur, & teres factus, carneus simul, atq; nerueus, totam eam, quæ est inter radium, & vlnam cauitatem replet, vnde supra articulum euectus, duplici tendone, vno externo, altero interno in extremum carpi caput inseritur. Hic flexor est illius partis: Quartus ab vlna enascitur. Is non procul à principio, quod carnosum est, tendineus fit atque teres, & per internam vlnæ regionem super articulum delatus, quemadmodum & tertius ad extremam vsque alam excurrit, vti & superiores. Quintus nerueus simul est atque carneus, & ab extremo apice vlnę enatus, per eiusdem exteriora incedit, vbi tendineus factus, in reliquam alam totam inseritur. Hic reliquos alæ articulos omnes flectit. Postremus ab inferiori parte vlnæ propè articulum erumpit, ab ea regione, qua se mutuò duo ossa respiciunt, exiguus est, & teres, atque ad superiorem carpi regionem defertur.

MVSCVLI CRVRIS AQVILINI, & primùm femoris.

QVINQVE sunt musculi, quibus femur mouetur. Primus exoritur carnosus à tota superiori cauitate ossis ilei, quā totā replet, hinc deorsum lapsus, & coarctatus, tendine lato admodum, in superiorem partem eius apophysis, quæ trochanteri maiori in homine respondet, inseritur. Secundus multò minor est primo, cui aliqua ex parte subijcitur, ab eodem loco enatus, quo ille angustior postea redditus, in ceruicem ossis femoris non procul à primo desinit. Hi duo musculi ad superiora femur attrahunt. Tertius paruus est admodū, & à superiori regione ossis ilei, qua femur illi coniungitur, atque ad extremam illius aciem enascitur. Hic paruam quandam cauitatem replere videtur, & deorsum super externam regionem trochāteris maioris quodāmodo equitans, tereti tendine in ceruicem trochanteris iam dicti inseritur. Huius musculi beneficio femur

mur rectum quodammodo,& extenſum attollitur. Quartus duobus primis opponitur tam ſitu quàm actione (nam flectendo deorſum partem impellit). Is à tota inferiore coxendicis regione enaſcitur, cauitatemq; ibidem exculptam replet ſua corpulentia, principio carneus eſt, dein anguſtior fit, & tendine argenteo inter primum atque ſecundum in trochantera iam dictum inſeritur. Quintus,& vltimus exiguus eſt, tertio oppoſitus carnoſus. Is à quodam foramine naſcitur & id totum in femoris caput finiens, replet. Hic muſculus femur deorſum repellit. Eſt autē & ſextus muſculus, ſed hic vropigij potius eſt: quare in ſuum locum reijcietur.

MVSCVLI TIBIAM MOVENTES.

PRIMVS muſculus, ille nempe qui ſeſe nobis primùm omnium obiecit, oritur à ſuperiore acie oſſis ilei, tegens femoris muſculos iam dictos ferè omnes. Ab hinc per femoris anteriora deſcendens in magnum ac robuſtum tendinem degenerat, qui ſimul cum ſecundo, quem mox enarrabimus, tam arctè colligatur, vt citra dilacerationem nulla ratione diuelli poſſit. Secundus huic ſubſternitur amplus, carnoſus, biceps. Horum vnum caput ab interna capitis femoris regione, alterum verò ab externa exoritur, deorſumque repens vniuerſam femoris regionem amplectitur, & in tendinem latum cum ſuperiori definit. Hi duo muſculi patellam cōprehēdunt, eamq; in ſuo loco retinent, quam vbi ſperauerint, tandem in ſuperiorem tibiam implantantur. Tertius paruus eſt valde & teres. Is ab interno ac inferiori coxendice enatus, & carnoſa portione ſui adinſtar lūbrici exporrectus, vbi ad mediam vſq; femoris regionem pertigerit, in tendinem tenuem admodum degenerat, & mediam patellam tranſuerſim perreptat vbi per canalem quendam, quem ad ſuperiores tendines natura eò inſculpſit, delatus, in tarſi tandem ſuperiorem partem ſub muſculis reliquis quodammodo occultatus definit. Quartus à latere primi exoritur, id eſt, à ſuperna parte oſſis ilei, qui non procul à capite femoris productus in ſuperiorem ac internam regionem oſſis tibiæ inſeritur. Sed primus ac ſecundus muſculus, quod ad conſtructionem & vſum ſpectat, imitantur ſeptimum, octauum atque nonum in homine, eos nempe, qui tibiam extendunt. Quartus verò trahit eandem ad interiora. Quintus acutus eſt, & carneus, enaſcitur ab interna regione ceruicis femoris, per quam vbi intra delapſus, ſed oſſi tenaciter adhærens, & ſuper articulum vectus fuerit, cum quarto in eundem locum definit, qui ambo quoque eodem munere funguntur. Sextus ab interiori appendice coxendicis explantatur, carnoſus ac teres. Is deorſum per interiora femoris repit, & tendine terete internum tibiæ latus adit. Hic muſculus reſpondet ſecundo in homine, cuius beneficio ad internum latus tibia adducitur. Septimus latus eſt, ac carnoſus, à poſtica parte appendicis coxendicis productus, à qua deorſum per internam ac poſteriorem partem delapſus, in illam quaſi inſeritur, ita vt in vniuerſum femur definere videatur ſecundum longitudinem. Hic muſculus inter eos, qui femur & tibiam ſimul mouent, connumerari poteſt. Atq. hic à fine coniungitur muſculo vni ex his, qui digitos mouent. Officium huius eſt femur & tibiam intro adducere. Octauus muſculus à ſuperiore acie appendicis coxendicis enaſcitur principio carnoſo. Hic per poſteriora & exteriora incedens, vbi ad mediam regionem vſque peruenerit in tendinem, eumq; teretem degenerat. Aſt vbi ad poplitem acceſſerit, tum admirabili quodam naturæ artificio, per ligamentum, veluti per annulum ad inſtar ſtapedis tranſmiſſus ad extremum tibiæ latus fertur. Huius igitur beneficio ducitur retrorſum tibia. Ne verò in actione hac hic muſculus aut tendo excideret, igitur natura ei pro ſubſternuculo ſeu fulcro hunc annulum addidit. Sextus autem & ſeptimus flectunt tibiam.

DE MVSCVLIS PEDEM, ET digitos mouentibus.

QVI muſculi pedem mouent, & digitos eorum, alij explantantur à tibia, alij à tarſo. Qui à tibia originem trahunt, alij ſunt anteriores, alij poſteriores. Primus poſteriorum, qui quaterni vtrimque collocantur, à ſuperiori tibia ſeu poplite enaſcitur, carnoſus ab vna parte, ab interno nempe tuberculo tibiæ, unde delatus in ualidum ac maximum tendinem definit, qui in caput tarſi unà cum cæteris ligamentis inſeritur. Vbi ipſe ſic ligamentum euaſerit, tum tendinem à ſe ad minimum uſque digitum emittit, & eundem flectit. Secundus huic ſubiectus eſt carnoſus,

ſus,corpulentus,& ab eodem,vti ille loco eductus. Hic deſcendens per poſteriora, prope arti-
culum in latum ac robuſtiſſimum tēdinem degenerat, dehinc articulo ſuperuectus in omnes
digitos,vti in homine,inſeritur. Tertius ſecundo item,vt ſecundus primo ſubſternitur. Erum-
pit autem ab externo ſimul capite tibiæ,nec non ab interno, & totam eam regionem occupat,
per quam deorſum ad articulum latus,ac ſub ligamento tranſiens, & ipſe in omnes digitos di-
ſtribuitur. Hi duo muſculi perforantium in homine vicem gerunt. Quartus muſculus & ipſe
carnoſus eſt,ſed exilis,partim ab interno tibię proceſſu enatus,partim ab acie ipſius femoris in-
terna. Hic quaſi duplex apparet & deorſum per externam tibiam delatus in tendinem primi
muſculi inſeritur. Hoc ipſo pes ad latera trahitur. Anteriores muſculi tres ſunt numero. Ho-
rum primus vnum habet principium ad ſupremam tibiam atque fibulam. Carnoſus eſt ac in-
ſignis molis & deorſum per tibiæ anteriora deſcendit, vbi gracileſcens articulo prius, quē per-
reptat,ſuperato,duplicem tendinem effingit,quorum, alter in medium os illud, quod pedio in
homine reſpondet,alter verò in partem inferiorem prope digitos implantatur. Huius munere
ſurſum pes attollitur. Secundus ab interno latere capitis tibiæ exoritur, atque vbi per interio-
rem illam regionem carnoſus deſcēderit,in finem tandem eiuſdem tibiæ deſinit. Tertius huic
oppoſitus eſt,& ab oppoſita parte naſcitur,exiguus admodum & carnoſus. Is ad eundem,quo
ſecundus, locum etiam pertingit & in vltimum os tibiæ inſeritur. Muſculi autem, qui ad tar-
ſum ſunt, ſunt quatuor numero. Primus ab anteriore parte pedij procedit carnoſus,ſed exilis
& in duos teretes fines deſinit,qui in pollicem & medium digitum inſeruntur,eoſque attollūt.
Alij tres muſculi poſtici ſunt. Primus horum prodit à ſuperiori parte tarſi, & deorſum delatus
carnoſus tendine finit in ſuperiorem regionem pollicis. Huius eſt primum articulum dirige-
re. Secundus & tertius à lateribus oriuntur exiles admodum, ſed carnoſi tamen, præſertim à
principio, hinc delapſi in tendines terminantur, quorum opera abducuntur ad latera in-
dex & minimus, in quos & implantantur. Hæc igitur ſunt, quæ in hac Aquila,
quantum res ipſa paſſa eſt, obſeruare potui, quæ vel alij ampliare poterunt,
vel meo exemplo exciti de ſuo ſua in medium adferre, & mecum libe-
ralia ſtudia adiuuare: præcipuè rem Anatomicam, quæ certè non
parum iuuabitur ſi quæ maior diligentia in alijs cadaueribus
ſecandis adhibeatur, & ad hanc quis naturæ partem
transferat. Verumenimuero antequam iam ad
penſum redeamus, placuit & ſceleton eiuſ-
dem Aquilæ hîc ſubiungere, vt ſtudio-
ſus lector non affectum tantùm
noſtrum ſua ſtudia promo-
uendi contempletur,
ſed & ſceleti par-
tes ſingulas
exa-
minet, videatq; in quibus cum alijs Auibus conueniat, & in quibus differat.
Ego id ſaltem à cæteris rapacibus aut nihil, aut parum differre
arbitror, ideoq; potiſſimum id hîc ob oculos
ponere libuit. Eſt autem
hoc.

A
B
C
D
D
E
F
G
H
I
I
K
L
M
N
O
Q
R
S
T
V
X
Z

AQVILINI SCELETI NOTARVM EXPLICATIO.

A. Rostrum.
a. Mandibula inferior.
B. Vertebræ colli nouem.
C Vertebræ dorsi.
DD. Clauicularum pars superior.
H. Clauicularum pars inferior, qua sterni humero, & scapulæ adnectitur.
F. Omoplatæ.
FF. Os humeri ex vno latere, in quo etiam denotantur vlna, atq; radius per L. & M. Ex opposito verò latere carpus, & metacarpus ostenduntur per N. & O.
G. Sternum.
H. H. H. H. H. H. H. à sinistro latere denotant costarum exortum è vertebris: eædem literæ à dextro latere demonstrant easdem costas vbi desinunt in cartilagines.
K. Principium ossis sacri, quod à vertebris dorsi exoritur, quà postremæ costę duæ ilij adnexæ sunt, totum continuum cum ossibus ilij, coxendicis, atque pubis. K. inferius ostendit os pubis cum suo foramine.
L. Vlna.
M. Radius.
O. Carpus.
N. Metacarpium.
P. P. Coccyx. P. superius vertebras eius demonstrat, P. inferius eius finem.
Q. R. S. T. Demonstrant crura. Ab vno latere per Q. denotatur femur: Tibia verò per R. Ab altero verò latere per S. ostenditur fibula, quæ in huiusmodi Aue vix conspicitur, tibiæ quasi conntinua. T. ostendit eam partẽ, quę in homine proportione respondet tarso, quod in manu respondet carpo.
V. X. Y. Z. demonstrant digitos, nempe V. digitum posticum, X. anticum primum, Y. secundum, Z. tertium.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

SED Aquilam nostram, quam primo loco ponimus & primum Aquilarũ genus facimus, Chrysaëton seu Regiam illam, Iouis armigeram & simpliciter κατ' ἐξοχὴν Aquilam dictã esse. multa sunt, quæ faciunt, vt credam. Hæc paucis in medium adferre operæpretium fore duxi, ne quispiam id me vel temere pronunciasse, vel eam non vndiquaque Chrysaëto veterum congruere existimet. Rationes non prorsus erunt necessariæ, sed probabiles saltem, & quantum in tanta scriptorum veterum, qui hãc Auem descripserunt, verborum parsimonia assequi licuit, vero maximè similes, eæque vel hanc eam ipsam esse ostendent, vel vera & germanæ Chrysaëto maximè cõgenerem, vt ad aliud Aquilarum genus (ad sex enim species cum [a] Aristotele & [b] Plinio omnes reuocamus) referri omnino nequeat. Primùm autem signa ostensuri sumus, quæ hanc à Chrysaëto veterum, si vspiam aliæ, quadrare demonstrabunt: dein quæ ab omni alia, quæ in eadem classe sunt, Aquila, hanc eandem excludunt. Notæ quibus Chrysaëton antiqui finierũt, binæ tãtùm sunt: prior est, quòd ex [c] Aristotelis sententia cæteras Aquilas sesquialtera proportione excedat: altera, eaque imbecillis, & quæ ex sola etymologia petitur, quòd aureo sit colore, aut ruffa, vt Aristoteli. Quod ad magnitudinem attinet, eam hac ipsa reliquas omnes superare & quidem proportione sesquialtera, verissimum est, vt ex descriptione cuiuis comparanti eam reliquis, liquidò constabit. Cæterarum omnium minima Aristoteli & Plinio Valeria est seu Melanaëtos, quam alij Buteoni seu Triorchi corpore parem esse scribũt. Media inter omnes est Percnopteros, quæ Miluum ferè æquat, vti & Haliætos. Hisce autem maiorem esse nostram Aquilam, & quidem mensura, quam Aristoteles præfinijt, extra controuersiam est. Quin & Ossifragæ, etsi non multò, maiorem tamen esse, vtriusque descriptio, si conferatur, manifestò docet. Hęc enim Ossifraga scilicet vndecim tãtum, at Aquila illa duodecim libras pendet, & ad minimum medio spithamo, si à rostro ad caudam vsque mensures, Ossifragâ longior est. De secunda nota quispiam dubitare possit. Nam Chrysaëti nomen vti & fuluæ epitheton, aurei eam coloris esse indicat: nos verò ferrugineo colore præditã nostram scripsimus, sed hac in re Bellonio suffragor lubens, qui eam id nominis adeptum vult, non quòd tota aurea sit & fulua, sed quod magis quàm cæterę Aquilæ fuluum colorem participet. Aristoteles quidem ruffum ei adscribit, verùm Plinius paulò mitiori voce vsus, subrutilũ. [d] Albertus Magnus Chrysaëton, quam ipse Herodium vocat, totam nigram asserit, & colorem eum ingruente senecta mutari in cineritium. Ornithologus quoque colorem Aquilę suę cum

[a] Lib. 9. Histor. c. 32.
[b] Lib. 10. capit. 3.
[c] Lib. 9. c. 32
Color.
[d] Lib. 23. de Animal.

ætate mutari teſtatur, & maculas albas cùm dorſi, tùm ventris omnes pòſt fuluescere, alioqui
caſtaneam eſſe totam. Quod tamen minus mirum videbitur, qui Accipitribus Aſterijs non ſo-
lùm dorſi, ſed & oculorum nigredinem paulatim ingraueſcente æuo ruffeſcere legerit, vt alias
maiores, & quæ ſingulis annis in quibuſdam auibus accidunt, colorum metamorphoſes præ-
tercam. Præterea ſi rectè * Ouidio

* Metamor phoſ.8. —— *Fuluus Haliætus in alis*

dicitur, cuius tamen dorſi & alarum color, iuuenis præſertim magis ad nigrum è ruffo vergit,
cuiuſmodi noſtrę ferè eſt Aquilę: quare hęc ipſa non ineptè ſimili planè ratione fulua dici po-
terit, etſi caſtanei coloris vel ferruginei ſit magis, quàm aurei, quem tamen paulò pòſt acquirit.
Oculi. Denique quos Ariſtoteles Aquilæ, vt omnium Auium generoſiſſimę, oculos charopos tribuit,
qui ſcilicet dilutè virentes, igneo ſplendore micēt, in hac noſtra Aquila ceu tertiam ex his, quas
veteres reliquerunt, notam, manifeſtè reperimus. His addimus quod Stellaris nomen, quod *
* Lib. 2. de Anim.c.39. Aelianus Aquilæ Germanæ attribuit, in noſtram quadret ob eas, quibus diſtinguitur, maculas
& quàm aptiſſimè. Sed illud minimè noſtram ſententiam euertit, quod eam dum deſcripſi-
mus clangoſam vocem emittere diximus. Non enim ex eo Planga ſtatuenda eſt, quoniā nuſ-
quam dictum eſt ab Ariſtotele eam ſtatim Aquilam Clangam eſſe, quæ plangit, verùm ſola
inquit Melanaëtos non clangit, vnamque omni prorſus abſtinet murmuratione. Vnde facilè
quiuis colligit, quod cæteris omnibus Aquilis excepta Melanaëto, vt clangant, competat: om-
nium verò maximè querulam eſſe Morphnon, quæ à perpetuo clamore & murmure Clangæ
ſeu Plangæ nomē inuenit. Sed reſtat, vt quare ab cæteris omnibus diſſideat Aquilis, nunc tan-
dem excutiamus. Præter id quod duabus vniuerſalibus iiſque inſignibus, & quæ ſolæ ſufficere
poſſent, notis à toto reliquarum genere diſcrepare hanc palam eſt, robore nempe, magnitudi-
neque eximia, qua omnibus anteit, & cruribus ad pedes vſque muſculoſis & plumis obueſtitis,
alias quoque particulares, quibus à ſingulis earum ſpeciebus manifeſtè ſeparatur, in promptu
eſt reperire. Primum igitur à Melanaëto hoc differt, quòd eam clāgere antea ſcripſimus. Nam
Melanaëtum nullum planè clangorem edere Ariſtoteles & Plinius affirmāt. Præterea Mela-
naëtos vniuerſo corpore nigricat, hæc verò præterquam quod ferruginea eſt, maiori ex parte
multis etiam maculis iiſque albicantibus reſpergitur. Pygargo hoc peculiare eſt, vt albam cau-
dam habeat, qua nota nō ſolùm à Chryſaëto, ſed & ab alijs omnibus Aquilis diſtinguitur. Per-
cnopteron ab hac & à cæteris Aquilis ſeiungit capitis albedo, & deformem adulterinam natu
Oſſifragæ color. ram eius atteſtatur, vt inſignem ignauiam omittam. Oſſifragam color cineritius inter cætera
ab hac diuerſam facit. Morphnos prominentiore cauda eſt, quam ei [f] Plinius attribuit, neſcio
Morphni cauda. tamen quàm verè; roſtro, cruribus & pedibus cęruleis, atque hinc ab hac noſtra differens, pręter id quod omnium Aquilarum magnitudine ſecunda eſt, vt ille primus. Ab Haliæti familia
[f] Li.10.c.3. multa ſunt, quæ hanc ipſam excludant. Haliætus enim littoribus gaudet, & maritimam oram
Haliæti, & Chryſaëti diſcrimina. paſtus gratia incolit: hanc verò in altiſſimis montium iugis degere comperimus. Illa etiam,
iuxta [g] Ariſtotelem, prędita eſt ceruice magna & craſſa, alis curuātibus, cauda lata, quibus neo-
[g] Lib.9. Hiſtor.c.3. terici adijciunt pedes cæruleos, quæ tamen omnia noſtræ Aquilæ minimè conueniunt. Hoc
verò ei cum Haliæto commune eſt, quòd pedes habeat nō tabellis totos, ſed ſquaminis tātum
intectos, qua proprietate hæ duæ Aquilæ ab omnibus cæteris diſcernuntur. Vnde errorem in
Haliæti icone, quam ex Bellonio mutuati ſumus, commiſſum eſſe obiter admonemus, dū per-
peram tibijs anterioribus ac pedibus continuas per totum tabellas affinxit. Quare cum illā ad
nullam aliam ſpeciem, vt apparet ex his, reducere poſſimus, ergò nihil aliud reſtat, quàm vt ei
Chryſaëti ius & honorem concedamus atque uel eandem ipſam eſſe, uel ab hac non abſimi-
lem certò ſtatuamus. Plures enim quàm à Philoſopho & Plinio acceperimus Aquilarum ſpe-
cies ponere, neque neceſſitas ulla cogit, neque ratio perſuadet. Quam noſtram ſententiā non
parum confirmarunt aucupes Magni Thuſcorum Ducis quorum curę hęc Aquila inter cęte-
ras commiſſa fuerat: illi interroganti cuiuſnam ſpecie eam eſſe exiſtimarent, & quo nomine
Aquila regalis. diceretur reſponderunt: ipſam (Aquila Reale) Italico & uernaculo Idiomate, ideſt, Aqui-
lam Regalem eſſe & nuncupari. Vnde non parum mirari ſubit, quid in mentem doctiſſimo
[h] Lib. 2. de Hiſt. Auiū cap.8. [h] Bellonio uenerit in hęc ſcribēti: *Inter omnes in vniuerſum rapaces, nulla nobis viſa eſt aut nota, quæ ſub alis & in tibijs plumis veſtiatur, præter hāc* (de Oſſifraga loquitur) *& Vultures & nocturnas omnes.*
Equidem non puto hanc opinionem eſſe uero cōſonam, nec dubito ſi hanc noſtram, quā pro-
Petri Bellonij error. cul dubio nunquam uidit, conſpexiſſet, quin ſententiam mutaturus fuiſſet. Nō enim ullas om-
nino reperiri tales, ſed quas ipſe conſpexit, negat ſolummodò. Et certè quamuis Oſſifragam &
Vultures tibijs plumoſis eſſe dicat, nihilominus tamē & Oſſifragam & Vultures quotquot edi-
dit, omnes nudis tibijs, in iconibus ſpectandos exhibet. Malè igitur aut icones delineatæ ſunt,
aut hoc perperam ab ipſo ſcriptum eſt. Vnicum tantum, eumque Ornithologi Vulturem au-
reum

reum, tibias habere plumis intectas obseruaui, quem quidem Ornithologus ob similitudinem tibiarum aliarumque partium, quam habet cum sua alpina seu simpliciter dicta Aquila, quãq; nos Chrysaëton facimus ex Vulture & Aquila mistis progenitam arbitratur. His autem vtrisque cùm Aquilis, tùm Vulturibus aureis ea de causa naturam plumas addidisse in tibijs, idem author existimat, quòd in celsissimis niuosisque alpium iugis vitam degant, vnde aduersus niues & frigora hasce partes munitas esse oportebat. Hoc ipsum videre est in alijs quibusdam monticolis Auibus, vt Lagopode, Gallinis mõtanis, Attagene nostro & nocturnis quibusdam. Differẽtiam autem verã, quę sit inter Vultures & Aquilas idem * Ornithologus declarat, dum scribit: *Mihi quidem Vulturum genus ab Aquilarum & Accipitrum, Falconumque genere, quod ad rostri figuram differre videtur in hoc maximè, quòd non statim in vncum flectatur, sed rectum primò ad duos vel amplius digitos sit, deinde curuetur deorsum, ut apparet in Vulture aureo pariter & Leporaria, quorum picturas exhibuimus, & in Gypaëto, quem inter Aquilas posuimus: Nam cùm Vultures ferè cadauera tantum aggrediantur, non similiter adunco, & ita valido rostro fuit opus, vt rapacibus cæteris, quæ viuas plerunque inuadunt & rapiunt animantes.* Hactenus ille. Hanc eius sententiam adstruit sanè noster Gypaëtus, cuius iconem suo loco exhibebimus, cuius rostrum cætera rectũ, extremo tantummodo aduncum est. Quin & ipsemet Bellonius aliud discrimen inter Vultures & Aquilas statuit, nempe quòd his, quæ caput integunt plumæ multo atque Aquilę breuiores, & curtę sint atque veluti attonsæ, vt quidam caluos esse existimarint, etsi re vera non sint. Sed alias differentias in suum locum reijcimus. Illud interim adijciam, quòd cætera signa quæ plerumque à neotericis Aquilæ ascribuntur, in hac nostra conspicere liceat. Nam pedibus est flauis, vt Vultures fuscis seu corneo colore. Vngues ei prægrandes longi, lati, ac validi, nigri, quemadmodũ & rostrum. Breuis huic & Melanaëto cauda est; extrema parte robusta, vt Vulturi.

Vultur tibijs plumeis.

*Cap. de Vulture.

Vulturib. rostrũ aduncum nõ esse necessarium.

Chrysaëti pedes.

Vngues.

Cauda.

GENERATIO, INCVBATVS.

HERODIVS, inquit Albertus Magnus, eo nomine Chrysaëton designans, *vnum tantum ouum ponit, & si duo fecerit, horum alterum vt plurimùm putre deprehenditur.* Hoc reipsa aucupes ita sese habere compererunt in superiori Germania. Nam octo annis continuis, lustrato ac inspecto Chrysaëti, seu, vt ipsemet ait, Herodij nido nunquam plures vno pullo se reperisse confirmarunt. Sunt hæ Aues natura calidissimæ; quare oua incubatu fota tantopere incalescunt, vt quasi ebulliant, & quodammodo excoquantur. Rursus idem subiungit: *Traduntquidam Herodium binos ternosve pullos excludere, oua tantum duo parere, ex quorum altera vnicus, ex altero vero gemini fœtus nascatur, quod equidem falsum existimo. Quin potius hac ipsa, cum magni sit corporis, parum ad semen confert*, idest, vt opinor, paucum semen emittit. Hoc intelligendum existimo ad proportionem tantæ molis, ideoque non plura vno aut duobus oua parit, ad summum tria, præsertim si iuuenis ac vegeta est, ita vt ex singulis ouis singuli pulli gignantur, nisi fortè præter naturæ ordinem quidpiam innouari contingat. Aut si plures excludit, vt Aristoteli & Plinio placet, alterum expellit nutritionis tędio: Causam eiectionis, vt scribit ibidẽ Albertus, alij aliam assignant. Quidam ideo abijci volunt à parente pullum, quòd spurium fœtum, nec genuinum esse suspicetur. Affirmant enim Aquilam fœminam cum alijs genere diuersis coire aliquando. Hoc quidem nobis haud fit verisimile. Alij Aquilam diuersam genere effractis prius ouis Herodij sua aiunt supponere: vnde supposititia illa & adulterina proles ab rigido iudice & seuero generis sui vindice, regia Aquila scilicet meritò abdicatur. Veruntamen cùm Herodius seu Chrysaëtos ferocissima sit & cui præsciendi vim quandam inesse existimant, qua etiam absens si quid aduersum nido imminet, prænoscit; itaque nulla Auis est, quæ ad huius nidum etsi absentis accedere audeat vel nocendi vel oua commutandi gratia, præsertim cùm oua in nidum alienum deportare, & alijs excludenda subijcere non nisi ad vilissimas & maximè ignobiles Aues pertineat, quæq; fouendis ouis proprijs atque excludendis minimè sufficiunt: cuiusmodi Aues sunt meticulosæ & quæ ideo cæteris multò minus ad nidum Herodij accedunt. Alij demum referunt Chrysaëtum sua oua alteri Aquilæ subijcere, atque sic alienis permiscere. Exclusis omnibus naturæ instinctu reuerti & pullos suos, quos sole tanquã lydio lapide probarit, alere, notos abijcere, & eiectos colligi & ab ea cui Herodius ab initio sua supposuerat, nutriri. Quod equidem, nisi exempla desiderarentur, probabilius multò iudicarem. Nam operoso illo ouorum incubatu, mirum quantum extenuetur & elanguescat Aquila. Solent enim ferè id temporis totum frugaliori victu aut inedia transigere volucres, quam Herodius propter naturæ suæ nobilitatem & cibi copiam, qua vti consueuit, non facilè sustinet. Dici etiam potest,

a Lib. 23. de Animal.

Ouũ vnũ parere.

Herodiũ pullum ex singulis ouis excludere.

Cur pullũ eijciat nido.

Fœminæ adulteriũ.

Oua supponi.

Herodius inediæ impatiens.

Pullum cur abijciat Herodius.

quòd pullum aliquem Chrysaëtos non tanquam spurium & adulterinum simpliciter abijciat, verùm vt viliorem cæteris, minusque generosum. Vnde etiam in illis regionibus, vbi Aquilarum nidi nunquam inueniuntur, pullos eos aliquando capi contingit, qui aucupibus peregrini dicuntur. Sed eiectionis causam, vt in generali historia retulimus, nutricatus difficultatem & tædium esse volunt, quod vti parentes, ita & pulli copioso alimento egeant, eoque longè & latè à parentibus conquirendo. Eadem de causa minimè vicinis locis nidum struunt; quandoquidem magno ad prædandum tractu opus habent. Si tamen vspiam, sanè in Septentrionalibus regionibus plures vno tractu simul reperire licebit, idque iuxta syluas ac maria, vbi minorum quadrupedum & piscium, prędę quod satis est, suppetit. Verùm hac de re pluribus in generali historia actum est.

VENATVS, ET VICTVS.

ᵃ Lib. 2. capit. 39.

Æliani error de Chrysaëti cibo.

Præter carnes alijs rebus etiam vescat Chrysaëtos.

ᵇ Lib. 8. Hist. Anim. cap. 8.

Arist. error.

ROBVR ei cum feritate par est. Neque enim istæc solùm Lepores, Grues, Anseres rapit & hinnulos, sed & Tauros aggreditur & prosternit, immèso certè ausu, nec minore astu. Quod quidē quo pacto fiat, etsi in generali de Aquilis historia ex ᵃ Æliano copiosè positum est, ad hanc tamē peculiariter pertinet. Vnde falsùm esse constat, quod ibidem scribit, quòd ea, quæ Iouis Aquila dicitur, carnibus in totum abstineat, solis herbis contenta. Quorsum enim tanto conatu ex decliui Ceruum agit præcipitem, nisi carne eius potiri aueat? Vt tamen carnibus victitat, ita nihil obstat, quin aliquando fame aut alia ratione inducta fructibus vescatur, aut frugibus. Quin carne alioquin abundè suppetente panem manu mea exhibitum vorasse eam meis mihi oculis visum est; Quæ experiētia mea ᵇ Aristotelem deceptum esse manifestò conuincit, dum fruges, etiamsi in os ingeras, Aquilam respuere asserit. Demum non solùm omne carnis genus deuorat, sed ne ab Aquilina quidem, atque ab suo genere sibi temperat, licet id à quibusdam negatum sit; Aquilinam enim carnem, vt supra retuli, quæ tum fortè ad manus erat, auidissimè Chrysaëtos deglutiebat, adeò vt bubulæ etiam recenti hāc præferre videretur.

INGENIVM ET MORES.

Liberalitas.

Adulatores Auibus comparati.

Maiestas Regia.

Ingenium.

HVIC autem potissimùm Aquilæ præ cæteris laus liberalitatis debetur. Nam prędam nisi immodica fame coacta sola minimè absumit, verùm Auibus quibusdam ea spe sese sectantibus portionem impertit regia quadā magnificentia. Multi enim culinę solùm nidore allecti in aulas regum & principum se ingerunt, quos tamen vt viles & ad dispergendum, non ad colligendum natos haud quaquam abigunt, sed suæ munificentiæ riuulos ad eos etiam transfundunt. Atque regiam maiestatem inter cætera frequens caterua comitum, clientum ac satellitum vel maximè declarat; sed hanc Aquilæ minimè deesse videmus, quæ vt plurimum asseclis suæ mensæ, Auibus stipata fertur, idque graui quodam gestu & maiestate antecedentibus alijs, alijs subsequentibus, nonnullis latera eius cingentibus. Quare cùm de suo alijs sponte elargiatur, itaque minus mirum est, si ab aliena præda, etiamsi humi strata, sese contineat. Ingenium ei est vngues fortè nimium aduncos, aut hebetes saxis atterere, acuere & venatu commodiores reddere; quemadmodum cōtrà, ne saxorum durities eorum aciem obtundat, hosce minimè explicare, sed contrahere, si quando diutius in cautibus persistendum est.

VSVS.

Vtilitas.

Pellis ad quid vtilis.

Docilitas.

QVAE ex hac Aquila accedit vtilitas, duabus potissimùm in rebus consistit, nempe pelle, & venatu. Pellis enim eodem, quo Vulturina præparatur modo, quòd non minus, quàm illa ob tenerrimam lanuginem ad radicem maiorum pennarum mollicula sit, & eundem in ventriculo fouendo vsum præstet. Quem in finē à venatoribus præcipuè expetitur, & magis forsan quàm ad aucupium, quòd ob nimium corporis pondus & gestatu difficilis sit & præ ferocia vix atque difficulter disciplinæ capax. Quare, qui aucupij commodum ex hac volūt percipere, eam iuuenem adhuc & teneram, needum acquisito virium robore perfectam, & rebellem, ideoq; facilè domabilem è nido abripiunt, & hac ratione operā minimè perdunt, sed eas potissimùm

sibi

ſibi deligunt periti aucupes in quibus hæc præcipua bonitatis indicia conſpiciunt, nempe rutilum colorem, oculos profundos, maculas in capite, dorſoq́; candidas. Atque hæc quidem duo poſteriora in noſtra, quam Chryſaëton ſtatuimus, minimè deſiderabantur: tertium illud, nempe ruffum colorem ætatis maturitate conſequutura erat proculdubio, ſi longior ei vita obtigiſſet.

Delectus Aquilæ ad venatum.

VSVS MVLTIPLEX IN VARIIS REBVS.

MIRABITVR proculdubio quiſpiam, cur quæ hîc de Aquilæ vſu in inſignibus Romanis, clypeis, armis, necnon & numiſmatibus dicturi, non potius ad generalem libri primi narrationem, quàm ad hunc locum retulerimus. Non enim tam Chryſaëto, quàm cæteris Aquilis ex ęquo competunt. Nobis verò etiam hic aptè conferri poſſe viſa ſunt, non tam leuandi tædij gratia, quod vniformis oratio ſæpe parit, quàm quòd ad hanc Aquilæ ſpeciem omnino reducantur. Hîc enim de Aquilis legionarijs, præcipuis Romanæ maieſtatis ſignis, & quomodo eas illi ipſi, tum alij, tam in numis, quàm in alijs rebus expreſſerint, dicturi ſumus, quas ad imitationem huius Aquilæ aureæ effictas, & ab Ioue deſumptas eſſe mihi facilè perſuadeo. Non enim aliam Aquilam quàm hanc, & generoſiſſimam & bellicoſiſſimā aſciſcere, è Romana dignitate, & maieſtate erat, & ad æmulationem Iouis expreſſam, qua ſibi hanc terreſtrem monarchiam, vt Ioui cęleſtem illam, tacito velut calculo aſcriberent. Sic enim [a] ille:

Diuiſum Imperium cum Ioue Cæſar habet.

[a] *Virgil. in poem.*

Cùm igitur aurea Aquila ſiue fulua, vt in hiſtoria ſuprà generali ſatis diximus, Ioui propria fuerit, itaque & hanc præ cęteris Romana potentia, & ſuorum factorum incitamentum, & glorię monumentum eſſe voluit. Quæ igitur vel ſigna, vel numiſmata ad huius imaginem expreſſa ſunt, ad hunc locum non ineptè referentur. Itaque ne defraudare lectorem hiſce rebus non iniucundis videar, ea inſtar appendicis cuiuſdam ad ſuperiora annectam. Volo tamen, vti quæ hîc ad Chryſaëton referimus, ſic quę ſimili ibi cum his argumentum habēt, vt ille nobilis apud tot Pontifices, Imperatores, Cardinales, Duces, Regna, Imperia Aquilarum vſus, nō ad aliam, quàm ad hanc auream Aquilarum prętantiſſimam ſpectare, & abſq; dubio aſcribi exiſtimēt.

Chryſaëti vſus in numiſmatib.

Vt modò ſtudioſi omnis antiquitatis vtilitaté aliquàm ex noſtris hiſce naturæ hiſtorijs percipiant, ſuis proprijs, ac aptis locis numiſmatum Imperatorum, aliarumq́; familiarū antiquiſſimarum, & præſertim in quibus Aquilæ inſerebantur vtrunque latus declarare decreui. Atque id eò libentius facio, cùm cognoſcam hoc eruditiſſimo ſeculo in maximo haberi honore illa ſtudia, in quibus variæ traduntur hiſtoriæ, & pręſertim illæ, quę ad numiſmatū, marmorumq́; antiquorum lectiones ſpectant. Multa enim ſub eorum cortice latent myſteria naturæ, quæ maximè ea perſcrutantium palato arrident, animumq́; oblectant. Fateor equidem me ex hiſce ſtudijs maximum ſemper fructum percepiſſe, atque hic inter alios authores Aeneę Vici, Huberti Goltzij, Gulielmi Chouli Galli, Sebaſtiani Eritij opera vſum fuiſſe. Sed ſtudia iſtæc in primis promouet autopſia ipſa, ideoq́; tum Romę, Florentiæ, Ferrariæ, tum item in alijs locis apud Sereniſſimos Principes rariſſima multa vidiſſe mihi plurimum profuit. Verùm cùm varia ſint numiſmata, in quibus ab vna parte Aquila eſt, primùm ab ijs auſpicabimur, in quibus Iupiter eſt. Is enim vt ſtolidę antiquitatis ſummus Deus in quamplurimis conſpicitur. Numiſma in primis vnū eſt Alexādri Mammeæ, in cuius vna parte eius imago eſt laurea decorata cum hac inſcriptione: ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΜΑΚΡΟΣ ΑΥΡΕΛΙΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ideſt, Imperator Marcus Aurelius Auguſtus Alexander; Ab altera parte numi Iupiter in parte ſuperiori ſeminudus, in inferiori veſtitus in medio quatuor elementorum ſedet, vna manu haſtam, alia verò caput Aquilę contingens. Ab eodem latere numiſmatis conſpiciuntur duo cęleſtes currus, Solis ſcilicet, & Lunæ, & duo ſimulacra aquę, ſcilicet, & terrę, ſub pedibus Iouis iacentia: circuncirca conſpicitur Zodiacus cum ſignis cęleſtibus duodecim. Hac Iouis in numo imagine ſignificabat antiquitas, cęleſtia, atque adeo altiora mortales debere latere, iuxta vulgatum illud, QVAE SVPRA NOS, NIHIL AD NOS.

Numiſmatum cognitio in ſummo honore apud nobiliores.

In numiſmatis Didij Iuliani Mediolanenſis filij Petronij Seueri, & Clarę Aemilię, qui pecunię vi Imperator electus eſt, vt refert [b] Iacobus de Strada Mantuanus antiquarius, dextra parte, vbi exculpta eſt eius effigies laurea redimita, & in ceruice faſcia quadam promiſſa deuincta, hęc circunſcriptio legitur, nempe IMP. CAES. M. DID. SEVER. IVLIANVS AVG. In aduerſa verò parte eſt templum Ionicis columnis extructum, quibus tympanum incumbit, in quo imago eſt erectę figurę, & vtrinque aliæ procumbentes. In medio templi Iupiter conſpicitur

[b] *De imaginib. Imp.*

ſpicitur

ſpicitur ſeminudus, Aquilæ inſiſtens, ſiniſtra fulmen gerens, & dextram Imperatori porrigẽs. In foribus templi ara eſt, in cuius baſi duo augurales pulli farinã colligunt, & ſuper illos imago viri cum alijs ornamentis ex frondibus confectis. Ad dextrũ aræ latus Imperator loricatus, & galeatus conſiſtit, dextra ſchedam tenens, à cuius tergo duo videntur milites galeati. A læuo aræ latere ſacerdos palliatus, ſiniſtra ſchedam tenens, dextra pateram, ante aram ſacrificaturus, aſſiſtit: à cuius tergo duo milites loricati nudo capite conſpiciuntur ſine inſcriptione.

Eiuſdem Dei caput in quibuſdam numiſmatibus Græcis reperitur in parte dextra, cum his literis Græcis: ΖΕΥΣ ΕΛΕΥΟΣ, ideſt, Iupiter Eleos. In parte verò oppoſita fulmen, & Aquila cum hac inſcriptione: ΣΥΡΑΚΟΣΙΩΝ; Quæ verba nobis oſtendunt, quo in honore Syracuſani olim habuerint Iouem Eleum, cui pulcherrimum dedicarunt templum, & in æternam eius memoriam talia numiſmata ſculpenda curarunt. Reperiuntur, & alia Syracuſarum numiſmata cum eadẽ ferè inſcriptione Græca, nempe ΔΙΟΣ ΕΛΛΕΝΙΟΥ, & ΣΥΡΑΚΟΣΙΩΝ. In parte verò oppoſita Aquila eſt cum fulmine, atq; aſtrum etiam prope alitis pedes ad latus, octo radijs micans. Lubet verò hic paucis ſubdere, cur Iupiter (qui varijs apud diuerſas nationes nominibus cognominatus eſt) à Syracuſanis præſertim Eleos, & à [a] Liuio templũ eiuſdem (alioqui appellatum Olympium) celeberrimum ob eius oracula, diceretur. Conſtat autem ita vocatum ab Elide in agro Piſano, in quo publici illi inſtituebantur ludi.

[a] *Lib. 4. decad. 3.*

L. Lentuli, & C. Marcelli Numiſmata. Numiſmata pariter argentea fuere ſculpta in memoriã L. Lentuli, & C. Marcelli Coſſ. inter quę vnũ eſt, in quo ab vna parte Iouis imago integra erat, fulmen dextrã, Aquilam ſiniſtrã portans, ante verò ipſam paruũ conſpicitur altare, & prope fulmen aſtrum ſalutiferum, quod inter aſtra errantia ſecundum locum obtinet. Quæ omnia ſignificant ſacrificium factum pro dictis conſulibus ipſi Ioui ob cauſam fulminis, quod Romæ ſupra templum Capitolinum cecidit.

Carciniorum numiſmata. In numiſmatibus Carciniorũ magnę Gręcię vnum eſt, in quo erecta Iouis figura cõſpicitur barbata, nudaq;, & fulmina dextra vibrans, ſiniſtraq; Aquilam ferens. Adſtat ei ad latus tripos Apollinis, & ſupra eum ignis accenſus: Numus habet hanc inſcriptionem ad dextrum Iouis latus: ΚΑΡΚΙΝΙ, ſub pedibus verò ΩΝ, ideſt: ΚΑΡΚΙΝΙΩΝ.

Locrenſiũ numiſm. Apud Locrenſes etiam numiſma eſt, in quo Iupiter ſedens Aquilam dextra tenet, haſtam verò ſiniſtra. Conſpicitur ad latus cornucopia cum inſcriptione: ΛΟΚΡΩΝ. Aquilam verò hic ſculpendam curarunt, vt eam, cùm aduerſus Crotonienſes pugnaſſent, eorum aciem circumuolitaſſe, nec antè, quàm vicerant, receſſiſſe oſtenderent. Quapropter non mirum eſt, ſi ea in multis Locrenſium numiſmatibus inſculpta conſpiciatur. In alia verò parte duo videntur capita, quorum pileus eſt ſimilis ei, quem Turcę hodie vſurpant, & ſupra vtrunque eſt aſtrum. Quę nil aliud, quàm Caſtorem, & Pollucem ſignificant. Locrenſes enim quandiu contra Crotonienſes pugnauêre, binos iuuenes inſigni forma, armatos pro illis pugnantes, apparuiſſe ferunt, eodemq; fugatis hoſtibus derepentè euanuiſſe. Vnde Caſtorẽ, & Pollucem fuiſſe creditũ. In memoriam autem tantę victorię Locrenſes huiuſmodi numiſmata efformarunt, & teſte Strabone, ad ſacrę fluminis ripam, vbi Crotoniates victi ſunt, tẽplum Caſtori, & Polluci ſumptuoſiſſimũ ędificarũt, qđ etiamnũ eiuſdẽ Strabonis ſeculo extitiſſe refert Hubertus Goltzius.

Agrigentinorum numiſmata. Agrigentini quoque numiſmata habebant, in quibus pariter Iupiter ſedens in manu dextra portabat Aquilam, in ſiniſtra verò haſtam, ſine inſcriptione: In altera verò numi parte caput imberbe erat cum inſcriptione: ΑΚΡ, ideſt: ΑΚΡΑΓΑΝΤΩΝ.

Pyrrhi Epirotarũ Regis numiſma. Numiſma argenteum eſt apud antiquarios, in quo ab vna parte Alexandri Regis Epirotarum, ab alia parte Iouis ſedentis, manu Aquilam gerentis imago exculpta eſt: Hanc volucrem nulla alia ratione tribuebat Ioui ſtolida antiquitas, niſi, vt quemadmodum illa Auium dicitur regina, ita illum Deorum ſummum regem demonſtraret.

Brutiorum numus. In quodam etiam Brutiorum numo in aduerſa parte conſpicitur biga, cuius equos Iupiter, dextrã gerens fulmina, aurigęque loco conſiſtens, impellit: ſub equis eius Aquila parua eſt cum inſcriptione: ΒΡΕΤΙΩΝ.

Antonij Pij numus. Reperiuntur quoque aliquot numi, in quibus ſine Iouis effigie, ſola Ales iſtæc illum ſignificat, qualein primis eſt Antonini Pij ex ęre, in quo ab vno latere caput Antonini cernitur cum hac inſcriptione: ANTONINVS AVG. PIVS P.P. TR. P. COS. III. ab alio verò latere tria animalia, Aquila nempe, Pauo, atque Noctua. Aquila Iouem, Pauo Iunonem, Noctua Mineruam denotans.

Romæ in quadam marmorea pila idem videre eſt. Iouem cum ſua Aquila, Iunonem cum Pauone, Neptunum cum tridente, Mercurium cum caduceo, galero, atque talaribus. Hi autem omnes Dij ita picti ſunt, ut ſacrificio cuidam præeſſe videantur.

Octauij Auguſti numiſmata. Inter ęrea Octauij Auguſti numiſmata quædam reperiuntur, in quibus regia iſtæc Auis orbi inſiſtens expreſſa eſt cum his literis S.C.

Videtur

Videtur eadem in Titi æreo quoque numo, vti item in numo ab eodem Tito restituto, in quo hæc uerba circuncirca expressa sunt: IMP. T. CAES. AVG. RESTITVT.

Titi numus

Reperitur etiam numus cum eadem Aue, atq; hac inscriptione: IMP. T. VESPASIANVS RESTITVIT. cuius fortè erat.

T. Vespasiani numus.

Item in numis Neruæ Imperatoris, eodē modo reperitur Aquila cum hisce verbis: IMP. T. CAES. AVG. RESTITVIT.

Neruæ numi.

Numisma quoq; obseruatur paruum, ęreum, maximo artificio exculptum, in quo, etsi nulla sit inscriptio, ex effigie tamē facile est iudicare, esse Antonini Pij. In alia uerò parte pulcherrima conspicitur Aquila alis expansis, pedibus fulmen premens, neque item aliæ literæ, præter S.C. Numisma hoc Romę in eiusdem Principis honorem excussum fuit. Aquila enim præterquam quòd in insignibus militaribus ea uterentur Romani, nihil quidem aliud denotat, nisi Imperatoriam maiestatem. Vnde apud Sacerdotes Aegyptios regiæ potentiæ hieroglyphicum erat. Videtur enim Iupiter Rex Deorum, si fabulis credimus, huic soli dominium inter Aues dedisse, fortitudineque & robore omnibus præcellere voluisse, atque eò maximè, cum à naturâ ipsa regijs moribus donata fuisse videatur. Nos igitur nobilissimę huius volucris exemplo dicemus, non regiam tantùm maiestatem, sed Principem etiam pium Aquilinæ virtutis assiduum strenuumque ęmulatorem repręsentari. Quia itaque Aquila Iouis ales dicitur, idcirco pedibus illa fulmen ferre in multis quoque numis obseruatur. Nam ut ait ille:[a]

Aquila q̄d denotat in nusmimatibus.

Aquila cur sub pedib. habeat fulmen.

Fulmina sub Ioue sunt.

[a] Virgil. in poēm.

Præter item regiam maiestatem, quam significat Aquila, gloriæ etiam multitudinem antiqui illi Sacerdotes Aegyptij eius typo denotabāt, vti & famam per totum orbis terrarum spacium extensam; atque ita fulmina pedibus tenere dipingitur. Talis enim præcipua fulminis significatio est, vt eo designetur sonus, atque ex remotiori loco rumor atque strepitus, id est clara rerum gestarum diffusa, & dispersa per totum terrarum orbem fama; quoniam nulla alia res reperitur, quæ maiorem hominib. terrorem incutiat, maioremque sonum edat, quam ipsum fulmen. Quam ob rem Apellem pictorem eximium, cùm magni illius Alexandri monarchæ effigiem pingeret, fulmen in manu eius expessisse legimus, quò nominis illius splendorem, rerumque præclarè gestarum in remotissimis etiam regionibus acquisitam gloriam, æternamq; memoriam ostenderet. Fuit autem imago ea, teste Plinio, in templo Dianæ Ephesiæ locata, atque ab illo, vt diximus, summo artifice talentorum Atticorum viginti (quæ ascendunt, si ad monetam nostram calculaueris, ad duodecim millium coronatorum summam) pretio depicta. Fulmen itaque apud antiquos nominis & celeritatem, & celebritatem denotabat, & augurium faciebat. Talis enim erat superstitiosa augurum disciplina, ut quibus in somnijs fulminis imagines apparuerant, illis aliquid ex animi sententia mox euenturum dicerent: vnde legimus Olympiæ matri Alexandri, cui tale somnium apparuerat, ab auguribus prædictū fuisse, claram aliquando futuram Alexandri filij famam; atque hinc videmus in multorum Græcorum numismatum tam æreorum quàm argenteorum diuersorum Principum parte opposita fulmen, & circumcirca nomen eorum, qui numismata excudi curabant; quemadmodum in primis quilibet conspicere potest in numisinate æreo Hieronymi Tyranni Syracusani, & in alio pariter æreo Antiochi Euergetis, ætate adhuc puerili sculpti, cui Cupido adiūgitur, in cuius numi aduersa parte fulmen est, & talis inscriptio: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥΣ, id est, Regis Antiochi Euergetis.

Fulminis vis magna.

Alex. Magn. effigies ab Apelle depicta, & quo pretio.

Fulmen q̄d denotat.

Olympiæ Alexandri matris somniū, eiusque explicatio.

Hieron. Tyranni Syracusani numisma, & Antiochi Euergetis.

In numismate pariter Pyrrhi Epirotarum regis sub capite ipsius armato cōspicitur fulmen.

Pyrri Epirotarum regis numisma.

Erat in Ptolomęorū Aegypti numis fulmen & Aquila, inter quos unus apud antiquarios magnus ex ære, sculptura valde eminenti obseruatus est, in quo ab una parte erat Ptolomęus capillis, & barba promissis, ab altera verò Aquila fulmen pedibus premens, cui ex opposito erat cornu copiæ spicis refertum, Aegypti fertilitatem denotans. Huius autem numi talis erat inscriptio: ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. id est, Regis Ptolemæi.

Ptolomęor. Aegypti numismata.

Inter Gręca quædam magna numisinata argentea videre est Neronis adhuc imberbis effigiē, in cuius aduersa parte erat Aquila alis apertis, pedibus fulmen continens, & à parte dextra lauri ramus. Sunt qui Aquilæ typo interpretentur in potestate Neronis fuisse, bellum gerere, uel prauos punire, ac mundū destruere, & in pacem redigere, vtpote qui in terris summum Iouem, qui fulmine suo nequam homines punit, apud credulos homines referebat. Idem quoq; emblema expressum fuit in numisinatibus græcis argenteis Vespasiani, & Domitiani, in quibus eadem Aquila alis expansis fulmen pedibus tenebat.

Neronis numisma.

Vespasiani, & Domit. numismata

Inter Domitiani huius antiqua numisinata vnum est, idque argenteum, in quo eius nōdum adulti effigies conspicitur, cū his literis: IMP. CAES. DOMITIANVS AVG. P.M. In alia verò parte numismatis, eâq; aduersâ eadem Aquila pedibus trisulcum fulmen premit,

cum

cum hac circumſcriptione IVPITER CONSERVATOR. Hoc numiſma in honorem Domitiani factum eſt, qui magnum vitæ ſuæ periculum, cùm Vitelliani eum perſequerentur, ad aram Ioui Conſeruatori ſacram fugiẽs, euaſerat. Refert id Cornelius Tacitus in hęc verba: *Domitianus prima irruptione apud æditunm occultatus, ſolertiá liberti lineo amictu turba ſacricolarum immiſtus, ignoratus apud Cornelium primum paternum clientem, iuxta velabrum delituit, ac potiente rerum patre, disiecto æditui contubernio modicum ſacellum IOVI CONSERVATORI aramque poſuit, caſuſque ſuos in marmore expreſſit. Mox Imperium adeptus IOVI CVSTODI templum ingens, ſeque in ſinu Dei ſacrauit.*

*Lib. 19.

Petiliæ gentis numi.

Ex Petilia gente plebeia, cuius ſæpe fit mentio apud Liuium, Petilius Capitolinus fuit, cuius numus vnus, iſque argenteus, ex vna parte ædem Iouis Capitolini continet cum duabus hiſce ad latera literis S. F. ex altera verò Aquilam expanſis alis, & vtroq; pede fulmen triſulcũ comprehendentem. Suprà ſcriptum erat PETILLIVS, infrà CAPITOLINVS. Templum autem Iouis Capitolini in nummo ſuo exculpſiſſe credimus, & Capitolinum dictum, vel quòd ſacerdos Iouis Capitolini fuerit, vel ut Porphirioni Horatij Scholiaſti placet, quòd Capitolio præfuerit. Vnde etiam de corona ſubrepta poſtulatus, cauſam dixit, & abſolutus eſt.

M. Pletorij Ceſtiani numiſma.

M. Pletorius cognomento Ceſtianus ex Pletoria, vel Letoria gente (eſt enim eadem) oriũdus, inter cæteros vnum habet denarium argenteum, ex cuius parte una Aquila eſt alas expanſa cum fulmine triſulco vtroque pede comprehenſo, & cũ circumſcriptione M. PLETORIVS M. F. AED. CVR. ex altera verò caput galea comante inſtratum, cum aliqua parte humerorum paludata, cui à tergo ala vna cum ſuperiore parte pharetræ adiacet, antè verò pars eſt ſceptri eminentior. Inſcribitur retrò CESTIANVS, ante uerò S.C. Hic deſignatus prætor fuit cum Cicerone anno Vrbis 686. Eius meminit Cicero.

In Orat. p A. Cluentio, & M. Fonteio.

Corneliæ gentis numiſma.

Inter numiſmata Corneliæ gentis tria ſunt, eaque argentea. quorum unum pertinet ad Cn. Cornelium Lentulum Marcellinum, qui anno ab V.C. DCXCVII cõſul fuit cum L. Martio Philippo: quique, cùm ex Claudiæ gentis Marcellorum familia ortus eſſet, adoptatus in Corneliam, Cn. Lentulus Marcellinus dictus eſt. Huius numiſmatis pars dextra habet Iouis erecta figura effigiem, tenentis dextra fulmen triſulcum, ſiniſtra Aquilam, ſub qua eſt meſſoria falx ad indicandum Siciliæ patrocinium, quod habuerunt Marcellini orti à M. Marcello, qui Syracuſas cepit. Adeſt præterea inſcriptio, nempe ſub fulmine LENT. ſupra uerò brachium per rectam lineam MAR. & ſub Aquila prope meſſoriã falcem COS. quæ ſi cõiungas, ſic ſe habent: Lentulo Marcellino Conſule. Pars autem aduerſa habet tria crura cum femoribus ſuis & pedibus, & ſpicas tres cum capite humano in horum meditullio, Siciliæ ſymbolum. Hoc etiam reperitur ſignatum in denarijs Claudiæ gentis. Reliqua duo numiſmata ſpectant ad L. Cornelium P.F. Flaminem Martialem, qui anno libertatis Reip. & Vrbis conditæ DCCIIII. conſul fuit cum C. Marcello, ut ex ipſa denariorum inſcriptione indicatur; ad quorum ſculpturam intelligendam, quæ pertinere videbuntur, in Claudia Marcellorum familia infra proferemus.

Gelonis Siciliæ regis numiſma.

Gelonis Siciliæ regis numiſmata extant ex ære, in quibus ab vna parte Aquila fulmen pedibus comprimit, ad latera habens literam A, & hanc circunſcriptionem ΣΥΡΑΚΟΣΙΟΥ ΓΕΛΩΝΟΣ. Ab altera caput regis conſpicitur.

Brutiorum numiſmata

Sunt & in Magna Græcia apud Brutios numiſmata, in quibus Aquilæ varijs modis inſculptæ erant. In quibuſdam enim æreis apparet Aquila fulmina pedibus tenens, prope collum aſtrum conſpicitur, & ad latus cornucopia, cum hac inſcriptione ΒΡΕΤΙΩΝ. Erant & alia numiſmata, in quibus erat eadem Aquila cum fulmine, ſed cum cithara ab vna parte, & ab altera cum eadem inſcriptione.

Locrẽſium numiſma. Proſerpinæ effigies eſt cum teda accenſa.

Apud Locrenſes in Magna Gręcia exculptum reperitur numiſma cum Aquila pedibus fulmen premente, ad latera verò lauri ramum habente, prope autem pectus literas ſimul iunctas ΑΓ, & inſcriptionem ΛΟΚΡΩΝ. in anteriori verò parte Proſerpinæ effigies eſt cum teda accenſa. Apud eoſdem in ſimili numiſmate eſt Aquila, quæ in dorſo ſuo gerit fulmen triſulcum, & Leporem pedibus tenet, illumque roſtro verberat, cum eadem inſcriptione: ΛΟΚΡΩΝ. In alio pariter numiſmate eadem habetur Aquila, ſed ſine fulmine.

Picea arbor quæ.

In numiſmate ęreo Mamertinorum aduerſa pars continet caput cum inſcriptione Græca ante capitis faciem ΑΡΕΩΣ, retrò nucem piceam, quia ea regio piceis abundat. Syluam namque piciferam apud Mamertum urbem fuiſſe veteres tradiderunt, & picem Brutiam ad uaſa vinaria picanda præcipuè commendarunt. Quod uerò piceę ſit fructus, qui in hiſce numis conſpicitur, conſtat ex Plinij ſequentibus uerbis, qui piceæ eam omnino figuram, qua ab antiquarijs in numiſmatibus exprimitur, tribuit. ſunt autem hęc: *Panniculis quam abietis minoribus, graciliorbusq́; nucleos minimos eſſe, ac nigros atque propterea à Græcis phthirophoron vocari*

Naſcun-

Nascuntur etiam abundè inter abietes in alpibus sancti Peregrini in agro Regiensi. A Græcis picea pytis appellatur, quam vocem Theodorus Gaza quandoque piceam, quandoque laricem transfert, cùm tamen semper eodem accentu scribatur. Vnde hallucinatus mihi videtur, eoque maximè, cùm larix Theophrasto incognita fuerit, quemadmodum abundè disputauimus in nostra historia de larice contra Matthioli opinionem, ubi multis argumentis desumptis à veræ laricis definitione, quam [f] Vitruuius, & [g] Cæsar, & Plinius describũt, ostẽdimus laricem Matthioli cedri maioris speciẽ esse, non autẽ laricem antiquorũ, quę sterilis est, neque crematur, secus ac larix Matthioli. Sed de hoc satis. Reuertamur, modò, unde digressi sumus. In aduersa verò parte est Aquila pedibus fulmen premens cum inscriptione ΜΑΜΕΡΤΙΝΩΝ.

Piceam falsò laricem dici. Gazę error. [f] Lib. 2. [g] In Comm.

Massiliensium numismata quædam inuenta sunt, in quibus erat Aquila erecta cum fulmine ad latus, & inscriptione ΜΑΣΣΑ. id est, ΜΑΣΣΑΛΙΗΤΩΝ. In aduersa uerò parte erat caput Palladis armatæ galea, comis ex setis equinis perornata, cum litera A, quæ significat Ἀθηνᾶν, id est Mineruam.

Massiliensiũ numis.

In numismate argenteo L. Cottæ est Aquila supra fulmina, intra coronam lauream erecta cum litera R. & inscriptione L. COT. In numismate verò Augusti est Aquila cum inscriptione AVGVSTVS.

L. Cottæ numisma. Augusti numisma.

Præterea multa sunt numismata Græca tam ærea, quàm argentea, quę Aquilam habent in aduersa parte cum varijs inscriptionibus. Inter hęc autem numismata Pyrrhi Epirotarum regis vnum reperitur cum Aquila in aduersa parte alis expansis, pedibusque fulmen premente. Inscriptio eius dorica est ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ, id est, Epirotarũ. Ex quo manifestè ostenditur Pyrrhi illius numisma esse. Illum enim ob res preclarè domi forisque gestas Aquilæ cognomentum meruisse tradunt: quod & nos in primo libro tetigimus, licet tamen ipse apprimè modestus, gestorum suorum illustrium gloriam sæpissimè militibus suis ascriberet. Legitur nanque post adeptam victoriam domum reuersus, militibus suis, qui ipsum Aquilam vocabãt, summa cum modestia respondere consueuisse: per uos verè sum Aquila, quorum armis ueluti pennarum suffulcro in sublime euectus sum; Atque hinc fortassis cõtingere potuit, quòd in aduersa numismatis eius parte Aquila sculpta fuerit. Multa enim apud antiquarios reperiuntur numismata tum ex ęre, tum ex argento, in quorum parte aduersa fulmen conspicitur pedibus comprehensum Aquilinis. Quæ res regiam Principis illius, cuius est numisma, ma[illegible]tem, ut sæpe dictum est, indicat.

Pyrrhi Epirotarum regis numis.

Victoria, mater castrorum dicta, post occisos Posthumium, Lollianum, Maurũ apud Treuiros, Tetricum ad Imperium adhortata, eoque regnãte occisa, (quanuis nonnulli scribant eam fatali necessitate occubuisse) in eius memoriam numi aurei, argentei, & ęrei cusi sunt, quorum forma apud Treuiros extat: inter quos unus reperitur æreus, cuius altera pars imaginem refert Aquilæ expansis alis fulmini insidentis. Inscriptio est Græcis characteribus, quę tamen propter uetustatem cognosci non potuit. In anterriori verò parte ipsius Victorię effigies conspicitur galeata, & scutata antè & pòst, cum inscriptione latina IMP. VICTORIA AVG.

Victorię numisma.

Reperiuntur inter numismata Neronis Cæsaris, & Domitiani quædam, in quibus à tergo Iupiter est effictus in solio sedens, dextra fulmen habens, lęua hastam, cum hac inscriptione IVPITER CVSTOS. Domitianus, vt [h] Suetonius asserit, nouam excitauit ædem in Capitolio custodi Ioui, seque in sinu ipsius Iouis, ut inquit, Marlianus, sacrauit, quod confirmat etiam [i] Constantinus Landus. Qua de re etiã meminit [k] Cornelius Tacitus, ubi Capitolium describit à Vitellianis captum. Non ab re autem mihi videtur, (expositis hucusque quamplurimis numismatibus, In quibus fulmina Ioui attributa, sub pedibus Aquilę posita sunt,) ex Plinio rationem reddere, cur sic ea Ioui assignentur. Inquit autem Plinius: *Supernorum trium siderum ignes esse, qui decidui ad terras fulminum nomen habeant. Sed maximè ex his medio loco siti: fortassis quoniam contagium nimij humoris ex superiore circulo atque ardoris ex subiecto, per hunc modum egerat: Ideoque dictum Iouem fulmina iaculari.* Quod Ioui fulmina attributa fuerint, indicat idem [l] Plinius, vbi scribit, quòd *Thuscorum litera, nouem Deos emittere fulmina existimant, eaq́ esse vndecim generum: Iouem enim tria iaculari, Romanus duo tantùm ex his seruauêre, diurna attribuentes Ioui, nocturna Summano, Rariora sanè eadem de causa frigidioris cæli.* Addit etiam idem [m] Plinius: *Ideo Aquilam fulmini adiungi, & associari, huiusque teli armigerum fingi, quòd Aquila è cunctis volucribus à fulmine non tangatur.* Ideo in quibusdam numismatibus perantiquis Aquila sub pedibus fingitur habere fulgur seu fulgetram. Hinc & hodiè, hac, ut puto, de causa in numis argenteis seu dimidiatis aureis Caroli Quinti Cęsaris nostri, Aquilam cum fulmine, & mundo sub pedibus effingi videmus. *Fulmen etiam*, vt [n] idem author dicit, *fruticem lauri non icit, nec unquam altius pedibus quinque descendit in terram, nec è pellibus belluarum uitulos marinos percutit.*

Neronis; & Domitiani numisma. [h] Cap. 5. [i] Lib. de numism. [k] Lib. 19. Fulmina cur Ioui attributa. [l] Lib. 2. c. 52 Fulminum vndecim genera. [m] Li. 2. c. 55 Aquila cur fulmini adiungatur. Aquila cur orbi adiecta. [n] Ibidem. Laurus, & Vitulus marin' immunes sunt à fulmine.

Quantumuis in primo libro nonnulla de apotheosi, siue consecratione dixerimus, placuit

Cõsecratio

tamen

tamen & hoc loco alia quędam tanquam exempla ſubiungere, atque id eò lubentius à me factum lector puta, quòd hæc ibi deeſſe viſa ſint.

L. Veri numiſma.

L. Veri numiſma ęreum reperitur, in quo caput eius ab una parte eſt cum hac inſcriptione DIVVS VERVS; in parte altera Aquila orbi inſidens, & hæc verba circuncirca CONSECRATIO. & S. C. Numiſma id Romæ in memoriam eius poſtquã conſecratus erat, ſculptum fuit. Meminit eius Iulius Capitolinus his verbis: *Poſt fratrem primùm corpus eius Romam deuectum eſt, & illatum maiorum ſepulcris, diuini honores decreti. Deinde cùm gratias ageret ſenatui, quòd fratrem conſecraſſet, occultè oſtendit omnia bellica conſilia ſua fuiſſe, quibus ſuperati ſunt Parthi.* Et alibi idem. *Tantæ autem ſanctitatis fuit Marcus, vt Veri vitia & celauerit, & defenderit, cum ei vehementiſſimè diſplicerent, mortuumque eum Diuum appellauerit.* Aquila autem antiquitus Romæ Principibus iuſtis poſt illorum mortem dedicata erat. In more enim apud Romanos poſitum erat, tales Principes in Deorum numerum coaptare. Quapropter in eorum conſecratione accenſa circuncircà pyrã, ſolebant, ut diximus, ex tabernaculo foras emittere Aquilam, quę rectà æthera verſum volans, animam Principis ſuperſtitioſæ, & nimis credulæ plebeculę in cælum acceptam eſſe demonſtrabat. Cuius rei plurima Cęſarum numiſmata extant cum tali inſcriptione CONSECRATIO: ſicuti in hac L. Veri.

In vita Marcij fratris.

Aquila conſecrata Principib. iuſtis.

Cadauerũ cremãdorũ mos, atque cinerũ conſeruatio.

Sed fortè non ab re erit hoc loci (vt ſtudioſis omnis antiquitatis prodeſſe ſtudeamus) oſtendere, quomodo Principum cadauera cremarentur, eorumque cineres ſeruarentur. Pyra in primis inſtituebatur, in qua cadauer addita pice cremabatur, deinde collectum cinerem in quibuſdam fictilibus uaſis, vel in quibuſdam phialis ex auro cõfectis, addito vino, & lacte, quæ in ſacrificijs adhiberi ſolebant, reponebant, ac demum lucernas addebant. Hinc ætate noſtra in erutis ſepulcris varia vaſa funeralia diuerſę magnitudinis, modò ex terra, modò ex metallo, modò ex alabaſtro confecta inueniuntur, in quibus mirabili induſtria, magnoque ſumptu liquorem quendam pinguem ex auro paratum, ac per multa ſęcula ignem uelut perpetuũ conſeruantem infundunt. Res certè admiranda, quomodo ſub terra ſine aëris auxilio id præſtare poſſent: ſed veriſimile eſt ſub terra occultos quoſdam canales cõſtruxiſſe, aut ſpiracula, ex quibus intus aërem lucernæ recipere poſſent. De hac cineris collectione, & more ita legitur apud [o] Herodianũ: *Nam corpuſculo ignibus tradito cinerem ipſum cum odoribus in vaſculum alabaſtri cõlectũ Romam ferebant, vt videlicet in ſacris Principum monumentis componeretur* [p]. Idem author ſcribens de vrna, & cineribus Septimij Seueri, ita inquit: *Igitur Principes ipſi cum purpura Imperatoria poſt ſequebantur, Conſules vrnam cum Seueri reliquijs geſtantes. Qui autẽ nouos Imperatores conſalutauerant, pręgreſſi, deinde vrnam quoque ipſam ſupplices adorabant. Ita comitati magna pompa, compoſuerunt ipſam in templo, vbi Marci, & ſuperiorum Principum ſacra viſuntur templa, monumentaque.* Et [q] Suetonius etiam mentionem faciens funeralis pompæ, ita ſcribit: *Nec defuit vir Prætorius, qui ſe effigiẽ cremati euntem in cælum vidiſſe iuraret. Reliquias legerunt primores equeſtris ordinis, tunicati, & diſcincti, pedibuſque nudis, ac in mauſoleo condiderunt.* Ex quibus verbis annotatur, in exequijs magnorum Principum in aliquo loco homines cadaueris cineres collegiſſe; & cùm deberent illos in mauſoleum ſuorum maiorum efferre, humeris ſuis extuliſſe in vrna incluſos, liquoreſque odoriferos addidiſſe, ut teſtatur Herodianus. Intellexi aliquando quædam ſepulcra antiquiſſima fuiſſe inuenta, quæ aperta ilico ſuauiſſimos odores efflabant. Vaſorum iſtorum in ſepulcro Romanorum clauſorũ meminit item [r] Herodianus: *Cadauer efferri* (inquit) *iuſſit, compluribusq́; ignis rogum ſtruis, deinde impoſitum in medium, mactatiſque omne genus animalibus, ſubiecit ignem phialã manu tenens, vinumque libans, ventos precabatur.* De hoc verò artificioſo lumine, quod apud antiquos in Principum ſepulcris, ut diximus, apponebatur, loquitur Plinius, confirmatq́; [s] Appianus, vbi de quodam antiquiſſimo ſepulcro Patauij inuento ſcribit, inquiens: *Patauij monumentum vetuſtiſſimum nuperrimè repertum, videlicet vrna fictilis cum inſcriptione infraſcriptorum ſex verſuum; intra quam reperta eſt lucerna adhuc ardens intra duas ampullas, altera auro, altera argento puriſſima liquore quodam plena, quarum uirtute creditur per multos annos lucerna hæc arſiſſe. Erant autem verſus primi ſex tales:*

Ignis perpetuus in ſepulchris.

[o] Lib. 3.

[p] Lib. 4.

[q] In Aug.

[r] Lib. 4.

Lumen perpetuum.

[s] Lib. de antiquit.

Lucerna perpetuò ardẽs Patauij inuenta.

Plutoni ſacrum munus ne attingite fures,
Ignotum eſt nobis hoc, quod in urna latet.
Nanque elementa graui clauſit digeſta labore,
Vaſe ſub hoc modico, Maximus Olibius.
Adſit fœcundo cuſtos ſibi copia cornu;
Ne pretium tanti depereat laticis.

Huiuſcemodi autem lucernæ tum ex terra, tum ex varijs metallorum generibus ſumma cum arte elaborata, cùm emblematibus varijs in magna quantitate conſpiciuntur in antiquis ſepulcris, in quorum ore conſpicitur ſignum, in quo erat ignis per longa ſęcula ardens; & in tot lu-

cernarum

cernarum diuersitatibus cóspiciuntur uarię literę, & characteres, ficuti etiam in nostro Musęo plurimas videre est, atque inter reliquas unam antiquissimá, quæ sculpta est ab Iulio Iacobono, quam habuit ex meo Musęo. Habeo item vrnam antiquissimam pulcherrimam ex terra leuissima confectam, mihi communicatá, atque donatam à perillustri viro Philippo Fuggero Kirchbergæ, & VVeissenhorni Comite, olim meo discipulo. Talis, quem diximus, ignis perpetuus visus est Bononiæ in sepulcro quodam in ædibus D. Laurentij prope templum D. Iob, de quo multa in nostris[a] commētarijs de fossilibus disseremus. Postremò aduertendum est sepulchra Regum, Consulum, Imperatorum Romanorum fuisse reposita in campo Martio, teste Suetonio, ut & nos in historia nostra de ritu sepeliendi apud diuersas nationes ostendimus.

[a] Cap. de amyantho.

L. Aurelij Veri numismata duo excusa sunt an. Orb. 4131. V. C. 921. I. C. 169. quorum alteri impressa est Aquila, alteri rogus, additaq; hæc inscriptio CONSECRATIO S. C. Alia quoque duo numismata reperta sunt eodem anno sculpta cum inscriptione ab vna parte tali DIVVS VERVS PARTHICVS. ab alia verò CONSECRATIO S. C. Eorum in vno Aquila globo insistit, altero eadem sursum spectat: Is fortè est, cuius mentionem suprà fecimus sub nomine L. Veri.

L. Aurelij Veri numismata.

L. Aelius Aurelius Commodus, qui anno Orbis 4142. V. C. 932. I. C. 180. Imperium cum prænomine Marci accepit, habuit numisma, in cuius priori parte talis erat inscriptio DIVO COMMODO. in posteriori verò CONSECRATIO. Ibi quoq; Aquilæ figura conspiciebatur. Is eo anno, quo excusum est numisma, nempe O. 4154. V. C. 944. I. C. 192. prænomen Lucij rursus accepit, & Hercules Rom. dictus est.

L. Ael. Aurel. Commodi numisma.

Vidi etiam aliquando numisma magnum Antonini Caracallæ ex ære lutescente, in quo ille toto pectore sculptus est cum huiuscemodi literis ΑΥΤ. Κ. Μ. ΑΥΡ. ΣΕΟΥΗ... ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ... id est, Imperator. Cæsar. Marcus. Aurelius. Seuerus. Antoninus. Aduersa pars pulcherrimam figuram Herculis nudam habet, qui in sinistra manu clauam gerit, in dextra verò pateram, qua vti velle videtur ad sacrificandum. Adest enim altare, & supra ignem eius conspicitur Aquila volans, circum verò talis est inscriptio ΠΕΡΙΝΘΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Hoc numisma fuit sculptum in honorem huius Principis à Neocoris (id est nouis colonijs, nam χεῖρα significat multitudinē, νέος verò nouam) Perinthijs Thracię populis, de quibus meminit[b] Plinius his uerbis: *Oppida Selymbria Perinthus latitudine ducentorum pedum continenti annexa*, Figuram verò Herculis, quæ est in hoc numismate, iudico fuisse Deum populorum eorum protectorem; Aquilam verò volantem supra aram Chrysaëton esse, cuius in consecratione iustorum, & bonorū Principum vsus, vt antè diximus, esse solet; de qua Imperatorum cōsecratione meminit[c] Herodianus in morte Seueri patris Caracallæ, cui (Seuero inquam) quatuor Aquilæ, à quibus videbatur ob nocturnas imagines raptus, & in cælum delatus, mortis signa attulerunt. Et quia post mortem filiorum consecratus fuit, fieri fortè potuit, ut Hercules huiuscemodi sacrificium ad aram illā pro anima Seueri, Caracallę patris, deificati administraret, ac præsertim cùm in eo numismate conspiciatur Aquila volās, quæ quasi animā Principis in cęlū efferre videtur, sicuti in multis alijs aduersis numismatū Principū post mortē consecratorum partibus videmus, in quibus scilicet tales Aquilę sculptę sunt, cum literis circūcirca CONSECRATIO. Verisimile etiā est Perinthios illos populos summa cū assentatione Caracallę eius filij numisma hoc excul psisse. En quanta hominum superstitio, quanta Dęmonis fallacia antiquitùs etiam regnabat.

Antonini Caracallæ numisma.
Perinthij Thracię populi.
[b] Li. 4. c. 11.
[c] Lib. 4.

In numismate Diocletiani ex argento conspicitur Iupiter Victoriam ferens, quę sub pedibus globum habet, & Iupiter sibi Aquilam uicinam.

Diocletiani numis.

Consimile etiam Licinius numisma excudi voluit, in quo Aquila rostrō gerit coronā lauream cum hac inscriptione IOVI CONSERVATORI AVGVSTORVM NOSTRORVM. Romani, vt Imperatorum suorum, quos superstitiosè in Deorum numerum relatos asserebant, Consecrationis memoriam posteris traderent, in numis altare sculpebant cum igne ardente, & cum inscriptione CONSECRATIO, ut in numismate ęreo Augusti conspicitur.

Licinij numisma.
August. numisma.

Pariter hoc uideri potest in numismate ex ęre Constantini, in quo duę habentur Aquilę ad latera altaris erectę, cum hac inscriptione in superiori numismatis semicirculo, nempe MEMORIA FELIX, & sub altare PTR.

Constantini numis.

In numismate Traiani ex ęre columna est erecta in eius honorem, in cuius medio scriptum est S. C. ad basim uerò duę iacent Aquilę, suprà uerò columnam insidet, ut credo, Imperator, cum inscriptione S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI.

Traiani numisma.

Argenteum Marcianæ Traiani sororis numisma excusum est, in cuius vna parte talis conspicitur inscriptio DIVA AVGVSTA MARCIANA. in opposita verò CONSECRATIO. hic quoq; Aquila scipioni insistit. Aliud item eiusdem ex argento quoq; numisma videtur

Marcianæ numism.

detur cum eadem Aquila scipioni insistente, & inscriptione CONSECRATIO, cui quidem hæ literæ S C. additæ sunt, secus ac superiori.

Matidiæ numism. Matidia Marcianæ filia, soror Sabinæ Hadriani, argenteũ numisma habuit, cuius pars prior sic inscribebatur DIVA AVGVSTA MATIDIA. posterior verò CONSECRATIO, in qua etiam Aquilæ figura expressa erat.

Pertinacis numism. Aquila insistens globo insculpta est in P. Heluij Pertinacis numismate, quod cusum est an. O. 4155. V.C. 945. I.C. 193. In cuius postrema parte circunscriptio talis erat CONSECRATIO. & S. ad globi dextrum latus, ad sinistrum verò C. id est, Senatus Consulto. Prima pars sic habet DIVVS PERT. PIVS PATER. Is vir bonus fuit, statura Imperatoria, habitudine corporis pinguiori, eloquentia mediocri, magis blandus, quàm benignus, optimo ingenio, & robusto corpore prædirus, nisi quòd paulàm pedum laboribus impediretur. Imperium adipiscente eo, Senatus vetere consuetudine vocatus est, tum verò corrigere cœpit omnia, quæ fierent sine ordine, & modo: Quocirca breui temporis spatio à Prætorianis, & Læto præfecto, qui eũ Imperatorẽ fecerat, eo anno Cal. Aprilis est confossus in Palatio, Didio Iuliano cõscio.

L. Septimij Seueri numismata. Aquila quoq;, & inscriptio aliàs dicta CONSECRATIO, exprimitur in numismate quodam L. Septimij Seueri Pertinacis, vti & rogus cum eadem inscriptione in alio suo numismate. Et hæc quidem in auersa parte. In vtrorunque verò dextra sic inscriptum erat DIVO SEVERO PIO. Erant autem ex argento, cusaq; an. O. 4173. V.C. 963. I. C. 211. quo tempore Imp. ipse pridie nonas Febr. Eboraci obijt.

Augusti numisma. In numismate Augusti argẽteo est eius effigies senilis coronata, cum inscriptione DIVVS AVG. ex aduersa parte CONSECRATIO. Hoc numisma Romę cusum fuit in ipsius memoriam post mortem; idque à Tiberio Cæsare factum testantur, & illi consecratum, ut ex aduersæ partis inscriptione supra dicta ostenditur. Dion huius consecrationis mentionem faciens, qui ei honores exhibiti sint, his verbis ostendit: *Tum verò immortalitatẽ ei tribuerunt, Flaminesq; & Sacerdotem Liuiam (quæ tunc Iulia etiam, Augusta cognomenta acceperat) constituerunt, lictoresq; vti eam in sacrificijs permiserunt. Cæterùm Liuia Numerio cuidam Attico, Senatori, & Prætorio, decies sestertiùm dono dedit, quòd iurauerat se vidisse Augustum in cœlum ascendentem, quemadmodum antiquitus Romulum Proculus vidisse perhibetur. Decretum quoque Romæ Augusto sacrarium à Senatu, à Liuia autem, & Tiberio factum. Alibi quoque de multis locis ei fana extructa sunt à populis partim volentibus, partim inuitis; Nolaq; domus, in qua decessisset, in templum mutata. Dum eius Romæ templum ædificabatur, auream ipsius imaginẽ in æde Martis lecto impositam collocauerunt, omniq; eam cultu, quo in posterum esset usuri, uenerati sunt.* &c. Ex quibus verbis cognoscimus nõ solùm immortales honores exhibitos esse Augusto, sed etiam tunc ei dedicatos fuisse Flamines, & sacerdotes, & Romæ, & multis in locis ab alijs populis dedicata templa & præter id domũ eius, in qua mortuus est Nolæ, in templum transmutatam fuisse. Tali quoq; deceptione in numerum Deorum relatus fuit Seuerus, & multi alij Imperatores, quos breuitatis causa prętereo.

Antiquissimi illi Romani, vt consecrationem suorum Augustorum denotarent, in numismatibus suis ponebant Aquilam supra fulmen trisulcum, vel ad pedibus tenentem, ut apparet ex numismate ęreo Ti. Vespasiani, vbi est talis circunscriptio IMP. T. VES. AVG. REST. Tit. Vespasiani numisma. additis ab lateribus Aquilæ his literis S.C. nempe S. ad dextrum latus, C. verò ad læuum.

Domitiani numism. Eadem in numismate Domitiani Imp. sed cum hisce circuncirca literis Gręcis, nempe; AI prope alam dextram, postea cum astro, deinde supra caput cum Δ, tum alio astro, postremò prope sinistrã alam cũ I, quę literę si iungãtur, notãt ΑΙΔΙ fortassis ΑΙΔΙΟΣ, id est sempiternus.

Neruę numismata. Neruę numisma excusum est anno Orb. 4060. V.C. 850. I. C. 98. idque à Gallieno iure us honorem, vt & aliorum Impp. factum esse creditur. In huius priori parte est radiatum caput, & inscriptio DIVO NERVAE. In auersa verò conspicitur Aquila expansis alis cum tali inscriptione CONSECRATIO. Is post Domitiani cędem Imperator designatus, eos statim qui rei facti erant impietatis, absoluit, exulesq; restituit, prohibuit sęuitiam, quæ in Christianos exercebatur, & sycophãtas quosdam occidi iussit, inter quos & Suram Philosophum. Vir erat nobilissimus, atq; humanissimus princeps, iustus, ac beneficus, vsque adeo bonus, ac honestus, vt aliquando dicere ausus sit, se nihil fecisse, quominus posset, deposito Imperio, priuatus tutò viuere. Id quod præstitit haud ita multò pòst. Nam cùm propter senectutem minimè honoraretur, sed contemptui esset, Capitolium conscendens M. Vulpium Traianum Hispanum, adoptat. Censebat enim virtutem cuiusq;, non patriam existimari, & ponderari debere. Vnde eum postea in Senatu Cæsarem designauit, & successorem. Quandoque eandem Aquilam Ti. Vespasiani numisma. supra orbem, vt ex alio numismate eiusdem Neruæ constat, & alio Ti. Vespasiani ponebant absque ulla alia inscriptione, prȩter has literas S.C. ad orbis latera.

Nonnunquam etiam eãdem Aquilam, ad denotandam eandem Consecrationem, collocabant supra

bant supra

stant supra fulgur, non tamen trisulcum, vt ex nummis argenteis D. Vespasiani Augusti duobus patet, in quorum altero à dextra parte erant hę literę CON, à sinistra VIN. in altero autem à dextris plantę cuiusdam, fortassis lauri ramulus supra fulminis diuersi à superiori ferè extremitatem positus, & cum hac inscriptione ETOVC in dextra parte, postea cum astro supra alitis capite, demum cum alia inscriptione in sinistra IAPOY.

Vespasiani numism.

Eadem Aquila visa est in numo Claudij Neronis, sed sine ulla inscriptione, & sine astro, licet in sinistra parte essent hi characteres latini hoc modo accommodati HCP.

Neronis Claudij numus.

In numismatis Marci viri grauis, & prudentis, quem Philosophum cognominat Zonaras, post Gordiani mortem in Imperatorem adoptati, aduersa parte habetur hæc inscriptio MARCVS AVG. IMP. CAES. In alia verò est templum figura quadrata, in cuius medio apparet ianua, & in superficie; & angulorum vestigio litui sunt infixi, & in medio tecti ignis emicat: inscriptio est CONSECRATIO.

Inter alia Imperatorum numismata, in quibus aliqua consecrationis nota conspicitur, silẽtio non inuoluam illud P. Aelij Hadriani, Aelij Hadriani filij cognomento Afri, in quo etiam multa eius præclara gesta expressa sunt. Sedauit in primis hic Imperator Parthorum bellum, & per Asiam in Achaiam nauigauit, Eleusinaq; sacra suscepit. Et hinc Romam, deinde in Africam transijt, multum prouincijs benefaciens, Reges omnes ad amicitiam suam inuitauit. Peragrata Arabia, Pelusium venit, ibi Pompei sepulcrum innouauit, eiq; parentauit. Arithmeticæ, Geometriæ, picturæq; peritissimus fuit. Literarum & poëmatũ studiosissimus, ita ut multa amatoria carmina scriberet, & versus componeret. Professores omniũ disciplinarum locupletauit, & ditauit, licet quæstionibus eos exagitaret. Famæ tam cupidus, vt libros à se scriptos de sua vita, libertis suis publicandos suo nomine traderet. Armorum, & rei militaris peritissimus erat, vocatosq; ad militiã, equis, mulis, vestibus, sumptibus, & omni ornatu donauit. Tantas etiam copias habuit, quãtas vnquam alius Imperator. Peditum ducenta, equitum quadragĩta milia, Elephantos trecentos bellicosos. Curuum præterea ad prælium instrũctorũ duo milia, ac armorum in supplementum trecenta millia, & hæc quidem terrestris eius erant copiæ. Maritimæ verò; minorum nauium duo millia, triremiũ à sesquplis in quinqueremes mille quingentarum classem, Instrumentorum quoque naualium numerum duplicem. Ad hæc naues partim proris, partim puppibus auro exornatas, quas Thalamigas appellant, ad belli pompam, quibus Imperatores vehi consueuẽre, octoaginta. Pecuniarum præterea magnã vim in thesauris Aegyptiorum, talentorum nempe quatuor & septuaginta milia habuit. Peregrinationis ita cupidus, ut omnia, quę legerat de locis orbis, pręsens vellet addiscere. Instaurauit Romę Pãtheon, Septa, Basilicam Neptuni, Forum Augusti, Lauacrum Agrippæ. Fecit sibi sepulcrũ, & pontem sui nominis, innocentes pauperes ditauit, sacra Romana diligẽtissimè curauit, peregrina contempsit, officiũ Pontificis Maximi peregit. Dicaculus fuit, & iocosus. Vno tẽpore scripsit, dictauit, audiuit, & cũ amicis confabulatus est. Tum ludos Circenses, & donatiuum populo exhibuit, ac militibus. Anno ætatis sexagesimo secundo, cùm imperasset annis xx. mensibus 11. apud Baias vita functus est. Vir fuit statura procerus, forma comptus, flexo ad pectinẽ capillo, promissa barba, vt vulnera, quę in facie erãt naturalia, tegeret. Primus enim Cæsarum Hadrianus, Dione teste, barbam nutriuit. Memoriæ & omnis penè artificij opifex incredibilis, Ingenij liuidi, lasciui, & ad ostentationem sui, insolentis. Numismatis pars vna, eiq; dextra Hadriani caput Leonina pelle indutũ repręsentat. Ante illius effigiem, quæ in humero sinistro clypeum fert, in quo eques quoddam quadrupes (Leonem opinor) confodit, adest sagitta: Inscriptio ex opposito circunlegitur talis IMP. CAES. HADRIANVS, FOEL. AVG. PER P. P.P. Altera numismatis pars talis est: Põs quadratis lapidibus, quatuor fornicibus in Tyberi fabrefactus apparet. Cui vtrinque quatuor columnę insistũt, in quarum summitatibus quatuor statuæ marmoreæ sunt positæ. Ponti coniunctum est sepulcrum, vel moles Hadriani, cũ inscriptione CONSECRATIO. Pons Aelius dictus est ab Aelio Hadriano Imperatore, qui eum pontem iuxta molem sepulcri excitauit iuxta Tyberim, ea de causa, vt per Tyberim transeuntes propius molem aspicerent positam è regione Mausolei, quod Augustus fecerat. Iam enim Augusti monumentum repletum erat, neque quisquã amplius in eo sepeliebatur, & ipse primus Hadrianus in ea, quam ipse extruxit, mole sepultus dicitur, vbi ipsius cineres, & omnium Antoninorum post eum conditi, vt incisæ inscriptiones, & epitaphia illius hodie ostendunt. IMP. DIVI TRAIANI PARTHICI, FILIO DIVI NERVAE, ADNEPOS TRAIANO, AVG. PONT. MAX. TRIB. POT. XXII. MP. II. COS. III. P.P. ET DIVAE SABINAE IMP. CAES. T. AELIVS ADRIANVS ANTONINVS AVG. PIVS, PONT. MAX. TRIB. POT. II. DESIGN. IIII. COS. II. P.P. PA-

Aelij Hadriani numisma ac gesta.

Naues Thalamigæ.

Pub. Aelij Hadriani numisma.

RENTIBVS SVIS. Item, CAESARI L. AVRELIO VERO AVG. ARMENI. AC MED. PARTHIC. PONTIF. TRIBVNIT. POT. VIIII. IMP. V. C. COS. III. P. P. Erat olim tota ea moles extrinſecus marmoribus incruſtata, varijsq; columnis ex diuerſo marmore, altera ſuper alteram extructa, quarum quædam ad Sancti Petri Baſilicam ornandam tranſlatæ ſunt, interq; binas columnas ſtatua erat poſita. Ibi & ſtatuæ erant aliquæ, vtpote Antinoi, Adonidis, Perſei, pulcherrimæ recèns inuentæ. Eam molem [y] Procopius optimè deſcribit, cum inquit: *Hadriani quondam Imperatoris ſepulcrum, extra portam Aureliam*, ſiue, vt [z] Iacobo Stradæ placet, Aeliam, *iactu lapidis poſitum*. Primus eius ambitus quadrigati figuram habet. Conſtat enim totus ex marmore Pario ſumma artificum diligentia ædificatus. In medio verò huius quadrati, rotunda moles aſſurgit, excelſa altitudine, & tanta, vt in ſuprema eius parte area ſit, cuius diameter vix iactu lapidis tranſigitur. Quam molem Beliſarius occupans pro arce, & præſidio contra Gothos vſus eſt. Erant olim in ſumma parte vndiq; ſtatuæ magnæ hominum, equorum, quadrigarum, miro artificio elaboratæ. Has partim integras milites demoliti, partim confractas in hoſtes deiecerunt. Viſuntur adhuc in hoc monumento boum capita, & quædam alia inſculpta.

[y] Lib. de bel. Gothico.
[z] In Theat. antiq.

Hadriani numiſm.

Hadriani quoque aurea numiſmata habentur, quę cuſa ſunt an. O. 4079. V.C. 869. I.C. 117. Horum autem vni in anteriori parte eſt Hadriani caput cum hac inſcriptione IMP. CAES. TRAIAN. HADRIAN. OPT. AVG. G. D. PARTH. in poſteriori verò DIVO TRAIANO PATRI. In alijs additur AVG. Traianus conſecratus. Eiuſdem Hadriani argenteum numiſma reperitur, quod excuſum fuit an. O. 4100. V.C. 890. I.C. 138. Huius altera pars, eaq; prima ſic inſcribitur HADRIANVS AVG. poſtrema verò ita CONSECRATIO. Aquila hic inſiſtit globo.

Marinianę numiſma.

Marinianæ numiſma inuentum eſt, idque argenteum, in quo ab vna parte talis habebatur inſcriptio DIVA MARINIANA. in auerſa verò CONSECRATIO. Aquila inſuper hic ſculpta Marinianæ animam in cælum efferre videbatur. Numiſma hoc cuſum eſt an. O. 4222. V.C. 1012. I.C. 260.

Q. Fuluij Macriani numiſma.

Q. Fuluius Macrianus M.F. numiſma habuit ex argento cum tali ab vna parte inſcriptione DIVO MACRIANO: ab altera CONSECRATIO KAA. addita Aquilæ figura, vt videre eſt in picturis Alberti Principis Bauariæ. Is à patre Imperator Cæſar Auguſtus an. O. 4223. V.C. 1013. I.C. 261. appellatus eſt, & licet multùm armis potens eſſet, cum patre tamen à Domitiano Aureoli duce vincitur, & occiditur. Eodem anno numiſma hoc cuſum eſt.

P. Piueſij Tetrici numiſma.

Aquila item cõſpicitur in æreo numiſmate P. Piueſij Tetrici, ſed inſcriptiones diuerſæ ſunt. Prima enim ſic ſe habet IMP. C. TETRICVS P.F. AVG. Secunda CONSECRATIO. hic Piueſius Tetricus Galliæ præſes, Victoria ſuadente, Imperium ſuſcipit, & Auguſtus appellatus. Is cùm multa præclara geſſiſſet, & militum inſolẽtiam diutius ferre non poſſet, maluit ſe Aureliano committere, quàm inſidioſis imperare. Hunc pòſt Aurelianus in triumpho cum Zenobia ductum non ſolùm viuere, ſed etiam in ſumma dignitate, commiſſa illi tota Italia, manere paſſus eſt, collegam ſæpe, nonnunquam commilitonem, Imperatorem aliquando appellans. Hoc autem numiſma cuſum eſt an. O. 4230. V.C. 1020. I.C. 268.

Claudij Gothici numiſm.

Inter numiſmata M. Aurelij Claudij Gothici, quæ ſculpta fuère an. O. 4232. V. C. 1022. I. C. 270. tria reperta ſunt, quæ retrò inſcribũtur ita CONSECRATIO, in quorũ vno cõſpicitur ara, cui Aquila inſiſtit, altero ara tantùm, tertio nihil, cuius anterior inſcriptio talis eſt. DIVVS CLAVDIVS. alterius verò DIVO CLAVDIO GOTH. primi autẽ DIVO CLAVDIO. Is digitis fuit adeo robuſtis, vt ſæpè equis, & mulis ictu pugni dentes excuſſerit.

Fl. Valer. Conſtantij numiſma.

Reperitur numiſma ex ære FL. Valer. Conſtantij, in cuius priori parte eſt Imperatoris uelatum caput, adiecta inſcriptione DIVO CONSTANTIO AVG. in poſteriori uerò CONSECRATIO P. L.C. addita Aquilæ figura. Numiſma hoc excuſum eſt an. O. 4267. V.C. 1057. I.C. 305. Hic Imperator uir pius fuit, & Chriſtianus, natura mitiſſimus, diuitiarum ſpretor, modici cultus, tantæ modeſtiæ, vt facilem ſe, & amabilem cunctis etiam præberet.

Antonini Pij, & M. Aurelij numiſmata. Qui Impp. conſecrabantur.

Poſtremò in gratiam eorum maximè, qui in antiquitatibus cognoſcendis omnem operam collocant, duo libet ſubiungere numiſmata; eaque magna Antonini Pij, & M. Aurelij, in quibus tabernacula illa multis ſtatuis, & ornamentis perornata, ita ad viuũ exculpta ſunt, ut quem ordinem, quaſque cæremonias in eiuſmodi conſecratione obſeruarent, facilè ex eorum figura cognoſcas. Erat & in his numis aliàs dicta inſcriptio CONSECRATIO. Conſecrabant autem Romani illos ſolùm Imperatores, qui filios Imperij hæredes relinquebant. Falsò autem ſibi perſuaſum habebant conſecratione iſta in falſorum illorum Deorũ numerũ eos coaptari. Eo tempore ciues omnes pullis veſtibus induti, vultu mœſtitiam, doloremq; præ ſe ferentes per vrbem incedebant, velut Imperatoris ſui miſerati; cuius ſimulacrum cereum palli-

dum

dum mortui per omnia simile, maxima cum solemnitate, multisq; cęremonijs eburneo lecto superbissimo pannis pretiosissimis cooperto in sublimi tabernaculi vertice in aditu Imperialis palatij collocabant. Sedebant prope sinistrum latus senatores omnes, lugubri veste induti, maiorem diei partem ibi conterentes. A dextro verò latere matronæ omnes seruato dignitatis ordine & generis sui claritate sine gemmarum, annulorum, brachialium, & torquium ornatu, sed leuissimis tantùm vestibus ijsq; albis (qualibus multæ in Italia virgines vti solent) indutæ sedebant, magnam præ se ferentes animi mœstitiam. Atque hæ cęremoniæ septem continuis diebus durabant, quo tempore etiam Medici singulis diebus ad tabernaculum accedebant, ęgri sese Imperatoris pulsum examinare fingentes, & in dies morbi vehementiam accrescere. Cùm verò expirasse ipsum dixissent, ilico senatores surgebant, & lectum in humeris efferebant in viam sacrã ad mercatum veterem, quo in loco Magistratus Romani munerum suorum dignitatibus sese exuere solent; Erant hoc in loco à duobus lateribus quædam contignationes cum quibusdam gradibus, vt in amphitheatro, & ab vno latere iuuenes nobiliores, & Patritij Romani sedebant, in alio verò illustriores matronæ canebant hymnos pios, & valdè mœstos, quales in funebribus pompis fieri solent. Quo peracto Senatores iterum humeris libitinam suscipiebant atque extra Vrbem in campum Martium perducebant. Hoc loco tabernaculum erat quadratum ex lignis siccis maximis confectum, & sarmentis, palea, fasciculis intus refertum, extra verò magnificè cortinis acu Phrygio elaboratis, statuis eburneis, varijsq; picturis perornatum. Atque tale erat primum tabernaculum, supra quod erat aliud simile, sed minus, egregiè item exculptum, vt primum; sed portas habebat, & fenestras apertas, per quas deinceps in tertium ascendebant, quod altius erat, & vtroq; minus. Posset hæc structura quibusdam turribus assimiliari, quæ in mari, aut supra portus construuntur, quæq; à recentioribus Italis fanali, ab antiquis verò phari vocantur, quales multos vidi in Italia, Gallia, & Hispania, & in portu Laburni Magni Ducis Hetruriæ, & Rauennæ, & Puteolis, in quibus noctu faces accenduntur, ut ijs conspectis ad loca secura nauigantes sese conferant. Nõ omittam Pharon insulam quondam fuisse, quæ in maris medio stetit. In ea turris est ingens in petra posita, albo lapide, octingentis talentis a Ptolomęo Philadelpho Rege, Sostrati Gnidij architecti Alexandrinorum amici opera extructa, quę & ipsa Pharos dicta est, in qua noctu accensæ faces nauigantium cursum regebant, cuius similitudine cæterę quoq; speculæ similem in vsum cõstructæ, Phari appellatæ sunt. Vnde Statius:

Lumina noctiuagæ tollit Pharus æmula Lunæ.

Scribit * Hegesippus Pharon à Gręcis, Latinisq; appellari ex ipsius rei vsu, eo quòd lõgè videa- *Lib.4.
tur à nauigantibus tãquam ἀπὸ τῶ φανῶ, quod lucidum significat, immutata litera Pharos dicatur. Reuertamur modò ad Tabernaculum, seu structuram, vnde digressi sumus. Perducto verò iam ad secũdum tabernaculi solium Imperatoris lectulo, tum magnam aromatum tymiamatum, fructuum, herbarum, vnguentorum odoriferorum, ac pretiosorum ex diuersis orbis terrarum partibus conductorum quantitatem aspergebant, atque inter se omnes contendebant, quisnam Principem suum maiori honore afficeret, atque melius hoc vltimum beneuolentiæ munus demonstraret. Quo peracto surgebant quidam equites, & circum tabernaculum pyricas choreas, vulgò La moresca, ducebant; Pariterq; etiam circa tabernaculum quadrigæ & bigæ ab aurigis suis oloserico purpureo indutis conductæ, magno cursu ferebantur. Induerant autem isti aurigæ personas, quæ Principes, præfectosq; mentiebantur eos, qui consecrando Imperatori, dum erat in viuis, seruiebant. Post omnes verò istas cęremonias successuri in Imperium cereum accensum in tabernaculo reponebant. Sequebantur deinde & alij idem facientes, & sic demum omnes. Vnde tam ob ligni siccitatem, quàm alia, quę aderant, pinguia, flamma statim ex tabernaculo erumpebat, & ex minori, & altiori Aquila versus cęlum euolabat. Quo viso stolida & nimis credula plebecula animam sui Principis ad cęlũ efferri ab Aquila proclamabat, eumq; postea, ut Deum adorabat, altariaq; & templa erigebat, vitulos, agnos sacrificabat, Flamines, & sacerdotes assignabat, ut de Cæsare testatur Prudentius:

Hunc morem veterum docili iam ætate secura
Posteritas mensa atque adytis, & flamine & aris
Augustum coluit: vitulo, placauit & agno.

M. Aurelij Antonini Philosophi argentea numismata quædam reperiuntur, inter quæ vnũ (M. Aurelij Antonini numism.)
in anteriori parte sic inscriptum legi DIVVS M. ANTONINVS PIVS. in posteriori verò CONSECRATIO. Aquila insuper inflexo capite hîc lauream rostro tenet. Tria quoq; adsunt eiusdẽ ex argento numismata cũ simili inscriptione, his tamen additis literis S. C. in horum altero Aquila globo insistit, altero arę, tertio Rogus adest, qualem [a] Herodianus describit. ([a] In Seuero.)
Hæc autem numismata excusa sunt an. O. 4142. V. C. 932. I. C. 181.

Aquila cũ ſignibus numiſmatis nummis.

Habito iam ſatis ſuperq; ſermone de numiſmatibus Romanorũ, Græcorum, & aliarum nationum, quæ de conſecratione Imperatorum agebant: nunc quomodo Imperatores ad milites ſuos in bello orarent, & qui intererant, & quæ ſigna militaria ferrent, quibuſdam exemplis hic oſtendam.

Cum multa reperiantur, vt oſtendemus, numiſmata, in quibus pulcherrima Imperatorum velut milites adloquens effigies conſpicitur cũ hac inſcriptione ADLOCVTIO COH. S. C. Quia verò inter audientium militum primarios etiam adeſſet Aquilifer, non inconueniens erit, imo è re in primis legentium, ſi hoc loci adlocutionis eius originem paucis examinem, cuius veritas ex numiſmatum antiquiſ norum quorundam, de quibus inferius mentionem faciemus, aduerſa parte quàm maximè eluceſcet. Fuit itaque eius origo antiquiſsima, tempore vtiliſsima in re militari. Eâ enim milites a Ducibus ad bellum inflammati acrius, & alacriori animo pugnabant & magis ac magis ad obtinendã victoriam accendebantur, & Aquilifer, aliiq; ſigniferi audacius contra hoſtes ibant. Bis autem adlocutiones in bello fiebant; primum, cùm milites iuramento ſe obſtringerent; ſecũdum, cùm cõgregatis militibus dux ipſe è ſuggeſtu eos adloqueretur, idq; eo potiſſimùm tempore fiebat, quando cum militibus, aut de modo pugnandi, aut de fuga, aut de adhortatione cõtra hoſtes, aut de ſtipẽdio, aut de liberatione aliqua facienda, aut de aliis rebus neceſſariis conſultandis agere cogeretur. Adlocutionum harum pluribus in locis apud hiſtoricos mentio fit, & in primis apud [b] Liuium, qui de Scipione Africano loquens, ita ſcribit: *Idem legiones ex hybernis conuenire cùm iuſſiſſet, ipſe cum quinque millibus ſociorum ab Tarracone profectus ad exercitum. Quò cùm veniſſet, adloquendos maximè veteres milites, qui tantis ſuperfuerant cladibus, ratus, cõcione aduocata ita diſſeruit.* [c] Item rurſus de eodem Scipione ſeditioſos milites adloquente: *Tum ſilentio*, inquit, *per præconem facto, ita cœpit: Nũquam mihi defuturam orationem, qua exercitum meum adloquerer, credidi*. & apud [d] Herodianum, qui de principio Imperii Commodi Cæſaris ſic inquit: *Paucis autem poſt diebus celebrato iam funere, viſum amicis eſt adoleſcentem adducere ad exercitum, vt & milites adloqueretur & quæ mos Imperatoribus nouis eſt, præmiis elargiendis veluti auctoramento quodam illorum animos adiungeret*. De militum iuramento meminit Vegetius his verbis: *Milites iurare ſolent; & ideo militia ſacramenta dicuntur. Iurant autem ſe omnia ſtrenue facturos, quæ præcepit Imperator, nunquam deſerturos militiam pro Rom. repub.*

Quoties fiebant adlocutiones.

[b] Li.6.dec.3

[c] Li.8.dec.3

[d] Lib.1. Hiſtor.Aug.

Militum iuramentum.

Qui itaq; iuramentum non ſeruabant, iis pollices ilico abſcindebantur; vnde qui militiam deſerere volebant, ſibi pollices detruncabant, vt inutiles in poſterum ad militiam cenſerentur. Si verò Imperatori morem geſturos ſignificare vellent milites, habita oratione, clypeos ſuos haſta percutiebant, vt ex antiquarum hiſtoriarum lectione habemus. Iuramentum verò ſacramento confirmabant, pollice non ſolum in ſublime erecto, ſed enſibus etiã euaginatis collo admotis. Id quàm ſanctum, quàm inuiolabile fuerit in Rom. rep. & quanta reuerentia accipiebatur, & ſeruabatur, hiſtorici optimè teſtantur. Quæ autem iurarent, his verbis indicat [e] Liuius; *Per omnes Deos paratos iurare magis quæ velint, quam quæ ſciant vera eſſe, & obſtringere periurio non ſe ſolum, ſuumq; caput ſed ſigna militaria, & Aquilas, ſacramentiq; religionem*. Antiquitas huiuſcemodi adlocutionis in primis cognoſcitur ex numiſmate magno Seueri ex pulcherrimo metallo, & optimè ſculpto cum toto pectore cum hac inſcriptione L. SEPTIMIVS SEVERVS AVG. In huius numiſmatis aduerſa parte trium uirorum imagines in ſuggeſtu conſpiciuntur, quorum vnus haſtam ſiniſtra retinens, & dextrum brachium velut milites adloquens, qui ante ſuggeſtum armati velut orantem illum attentis auribus audiunt, exporrigit. Habent illi milites, quorũ ſex icones in nummo videri poſſunt, ſcuta & alia inſignia militaria, & ſub ipſis leguntur tales literæ FIDEI MILIT. id eſt, fidei militari, & in circumferentia ſunt aliæ literæ, quarum quædam ob antiquitatem contritæ legi nequeunt; aliæ verò ſunt huiuſmodi COS. II. P.P. vt videre eſt apud Sebaſtianum Erizum. Numiſma hoc in honorem Septimii Seueri factum fuit. Figuræ in aduerſa parte nil aliud indicant, quàm adloquentem Imp. ad exercitum, quod ex multis aliorum Impp. numiſmatibus, in quorum aduerſa parte ſimiles adlocutiones videntur, liquidò conſtat. Quoniam verò ex iuramento, quo aſtringebantur milites coram ducibus, fides militaris oriebatur, idcirco ſculpebatur in numiſmate FIDEI MILITARI. Nam duo eo tempore præſtabat Imperator: ſimul enim milites adloquebatur, & ab eis iuramentum capiebat.

Quibus militibus abſcindebatur pollex.

[e] Li.6.dec.3

Seueri numiſma.

Vnde fides militaris orta.

Sed de hac militum fide aliud numiſma eſt æreum, mediocre, Alexandri Seueri, in quo hæ literæ circa caput eius leguntur, IMP. SEVERVS ALEXANDER ...... In aduerſa verò parte habet tres effigies, duas nempe militum, qui dextram aræ cuidam imponunt, tertiam verò è regione, quæ uelut Imper. iuramentum à militibus accipere demonſtrat. Erat autem cum ab inſcriptione FIDES MILITVM, & Senatus Conſulto. Reperitur & aliud Alexandri Seueri numiſma magnum, optimè ſculptum, pectore armato, cum

Alex. Seueri numiſm.

to,cum

to, cum huiuſmodi inſcriptione IMP. SEV. ALEXANDER AVG. Ab altera verò parte tres habet figuras ſuggeſtui inſiſtentes, quarum vna brachium exporrigens, adloquitur tres alias figuras armatas, quæ humi ſtare videtur, in manu militaria ſigna tenentes: circumcirca leguntur hæc verba ADLOCVTIO AVGVSTI. S.C. Hoc numiſma in honorem Principis cuſum fuit, & figuræ, quę ſunt in parte aduerſa repræſentant Imp. exercitum adloquentem. Nec mirum, ſi in hoc numiſmate talis adlocutio videatur, cùm illius Imp. tempore multa bella, quibus interfuit, præſertim contra Parthos & Perſas geſta fuerint, & ex quibus ſæpe victoriam reportarit. Vicit præterea Mauritanos & Tingitanos in Africa, & Illyrios, & Armenos. Vnde procul dubio neceſſe illi fuit varia obire munera, & quam ſæpe milites in diuerſis ſtationibus adloqui, quemadmodum etiam aduerſæ numiſmatis partis inſcriptio ADLOCVTIO demonſtrat.

Neronis pariter numiſma iuuenili ætate depicti magnum eſt ex pulchro metallo, cum hac inſcriptione NERO CLAVD. CAESAR AVG. GER. P. M. TR. P. IMP. P.P. Ab alia verò parte ſupra ſuggeſtum (prope quem aliud etiam ædificium apparet) Imperator milites quoſdam legionarios adloquitur. Suprà legitur S.C. inferius ADLOCVT. COH. id eſt Adlocutio cohortis vel cohorti, quæ verba propriè Neronis adlocutionem ad milites ſignificant. Hoc numiſma, quod in honorem Principis cuſum eſt, olim in ſtudio Herculis Baſſi Bononienſis antiquarij videre mihi contigit. Neronis Claudij numiſma.

Aliud eiuſdem Neronis numiſma eſt ex ære, in cuius alia parte Imperator in ſuggeſtu manu eleuata ad milites legionarios præcipuos militaria ſigna ferentes ſermonem habet, quorum vnum, idq; anterius Aquilam habet cum inſcriptione ADLOCVT. COH. Imperatori alius quiſpiam aſtat.

Vidi etiam inter alia apud antiquarios numiſma M. Antonini magnum ex metallo luteo cum tali inſcriptione in ſuperiori ſemicirculo M. ANTONINVS AVG. TR. P. XXVI. In alia verò parte duæ figuræ, nempe L. Veri, & M. Antonini fratrum armatorum in loco ſtant eminentiori, & inferius quatuor armati milites cum militaribus inſignibus, equo, & literis attritis, inter quas tamen eæ ad latera numiſmatis leguntur. nempe S.C. & PROVIDENT. infrà. Creditur hoc numiſma eo tempore cuſum eſſe, quo poſt primam expeditionem, quam ſolus fecit L. Verus contra Parthos Senatus conſenſu, nato ſcilicet alio bello Marcomatico, Lucius & Marcus fratres contra Parthos & Marcomanos, qui aduerſus Romanos rebellárant à Senatu duces electi fuerunt. Crediderim huiuſmodi duorum eorum Principum ſermonem ad præcipuos legionum præfectos fuiſſe, de proſpiciendis ſcilicet omnibus ad id bellum neceſſarijs. Nam in tali numiſmate duo Principes armati adinſtar eorum, quibus de tali prouincia conſulendum, & armati legionarij milites conſpiciuntur cum inſignibus ſuis militaribus, adloquentibus ſeſe Principibus diligenter aures præbentes. M. Antonij numiſm.

Aliud M. Antonini numiſma cuſum eſt an. O. 4150. V. C. 940. I. C. 188. in quo ab vna, eaq; poſteriori parte Imperator cohortes adloqui conſpiciebatur, cum inſcriptione P. M. TR. P. XIII. IMP. VIII. OOS. (fortè COS.) V. P.P. FIDES EXERCITVS. Pars verò prior ſic inſcribebatur M. COMMODVS. ANT. P. FEL. AVG. BRIT.

M. Didij Seueri Iuliani numiſma conſpicitur, in cuius anteriori parte talis inſcriptio legitur IMP. CAES. M. DID. SEVER. IVLIAN. AVG. In altera verò Imperator adloquitur cohortes, cum inſcriptione IMP. TR. POTES. VI. COS. VII. F. EXERC. vt videre eſt in picturis Alberti Principis Bauariæ. Numiſma hoc cuſum eſt an. O. 4155. V. C. 945. I. C. 193. M. hic Didius vir fuit guloſus, luxurioſiſſimus, quamuis ſenex, aleator, ſuperbus adeo, vt à militibus Imperium mercatus ſit. M. Didij numiſma.

Non omittam etiam inter numiſmata ærea illud C. Caligulæ, in quo etiam Imp. in ſuggeſtu brachio extenſo ſermonem habet ad quatuor ſcutatos Aquiliferos, cum inſcriptione ſuprà ADLOCVT. & infrà COH. propè Imp. eſt cathedra. C. Caligulæ numus.

Apud [f] Aeneam Vicum numiſma eſt ex ære, in quo Imp. in ſuggeſtu ſtās prope cathedram adloquitur milites ſigniferos, quorum duo anteriores habent legionis Aquilā, cæteri duo manum fidei. Cùm verò ſint duæ Aquilæ, neceſſe eſt, vt duas legiones etiam repræſentent. [f] Lib. de inſign. Cæſ. tab. Ser. Gal. nu. 8. Aquilę duę in numiſmate quodam.

Meminère etiam poëtæ eiuſmodi adlocutionis ac in primis Virgilius, vbi [g] Aeneas parentis Anchiſæ manibus parentans, in hunc modum Troianos adloquitur. [g] Li. 5. Aen.

Poſtera cùm primo ſtellas oriente fugarat
Clara dies, ſocios in cætum littore ab omni
Aduocat Aeneas, tumuliq; ex aggere fatur:
Dardanidæ magni genus alto à ſanguine Diuûm,
Annuus exactis completur menſibus orbis,

Ex quo

Ex quo relliquias, diuiniq́; oſſa parentis
Condidimus terra, mœſtasq́; ſacrauimus aras.
Iamq́; dies (ni fallor) adeſt, quem ſemper acerbum
Semper honoratum (ſic Dij voluiſtis) habebo.

[h] *Lib. 12. Aeneid.* Aliud apud [h] eũdẽ exẽplũ eſt clarius & pulchrius, quo vera effigies adlocutionis exprimitur ſic:

Continuò pugnæ accendit maioris imago:
Mneſthea, Sergeſtumq́; vocat, fortemq́; Sereſtum,
Ductores, tumulumq́; capit, quo cætera Teucrûm
Concurrit legio, nec ſcuta aut ſpicula denſi
Deponunt, celſo medius ſtans aggere fatur:
Ne qua meis eſto dictis mora: Iupiter hac ſtat:
Neu quis ob inceptum ſubitum mihi ſegnior ito,
Vrbem hodie cauſſam belli, regna ipſa Latini,
Ni frænum accipere, & victi parere fatentur,
Eruam & æqua ſolo fumantia culmina ponam.
Scilicet expectem, libeat dum prælia Turno
Noſtra pati? rurſusq́; velit concurrere victus?
Hoc caput ô ciues, hæc belli ſumma nefandi,
Ferte faces properè, fœdusq́; repoſcite flammis.
Dixerat: atq́; animis pariter certantibus omnes
Dant cuneum, denſaq́; ad muros mole feruntur.

Hiſce, quę dixit poëta, adlocutionis, de qua in illis numiſmatibus à nobis iam explicatis memoria viget, ueram imaginem depinxit. Quid enim militum illa clypeata cohors in numis, atq; in medio ſtans Imp. ſibi volunt aliud, quàm quod Virgilius adloquendi ad milites moris probè gnarus, verſibus illis expreſſit? Ita mehercle iſta non mediocriter in maximo vate, quàm alia conſideratione digna ſunt. In eo tantummodo à numiſmatibus diſſidet, quòd orantes Imperatores ad milites illos excelſo aggere, aut ex tumulo profari facit: numiſmata, vt diximus, ex

[i] *In Tiber.* caſtrenſi cathedra, aut ſuggeſtu. De adlocutione autem hac meminit [i] Suetonius, qui ita ait: *Iure autem Tribunitiæ poteſtatis coacto Senatu, inchoatáq́; adlocutione de rep. derepentè veluti impar dolori congemuit.* [k] Idem: *Obſeruatum eſt Cal. Ian. ſacrificanti coronam de capite excidiſſe, auſpicanti pullos euolaſſe: adipiſcenti die neq́; milites adlocuturo caſtrenſem ſellam de more poſitam pro tribunali oblitis miniſtris, & in ſenatu curulem perversè collocatam.* Quo loco legendum Adlocuturo. Sic apud Liuium ADLOCVTIONIS templum per D literam, non autem per L ſcribendum, ut etiam animaduertit [l] Politianus. Sic quodammodo, ſic adq́;, ſic adgradior apud Virgilium ex fide veterum codicum legendum eſt. Adlocutionem pulcherrimam, ac elegantiſſimam videre eſt apud [m] Liuium, vbi Scipio ratus adloquẽdos milites veteres, qui magnis cladibus ſuperfuerant aduocata concione ita diſſeruit: *Nemo ante me Imperator militibus ſuis, priuſquam opera eorum vſus eſſet, gratias agere iure, ac meritò potuit.* Sed hic templum Adlocutionis, de quo [n] Liuius meminit, ponam: Hunc autem in modum ſcribit: *ADLOCVTIONIS templum propter cæleſtem vocem exauditam in noua uia iuſſimus fieri.* Ideoq́; à Furio Camillo Adlocutionis templum cõſtructum fuit, propè viam nouam ſupra ædem Veſtę, quæ iuncta Romano foro, & Velabro fuerit. [o] Suetonius ſic de adlocutione mentionem facit: *Nam cùm in adloquendo, adhortandoq́; ſæpius digitum lauæ manus oſtendens adfirmat, ſe ad ſatisfaciendum omnibus, per quos dignitatem ſuam defenſurus eſſet, annulum quoque æquo animo detractum ſibi. Extrema concio, cui facilius erat videre concionantem, quàm audire, pro dicto accepit, quod uiſu ſuſpicabatur, promiſiſſeq́; ius annulorũ cũ millibus CCCC. fama deſtruit.* Sed quia ante de aggere tumuli ex Virgilio mentionem feci, hîc quædam ex [p] Plutarcho libet ſubnectere. Ille igitur eo loco, vbi narrat illi nunciatam Mithridatis mortem è Ponto, ſubiecit etiam literas illi allatas fuiſſe, cùm ipſe eſſet in bello, quæ certum illum de Mithridatis morte fecerunt; quæ cùm per exercitum diuulgata foret, illum ad Pompeium curſitare, ipſumq́; præcingere cœpiſſe refert. Cùmq́; deeſſet ſuggeſtus eminentior, ex quo adloqui milites Imperatoribus mos eſt, nec miles illum ſtruxiſſet, tum militem editum illi crexiſſe tumulum, & ſellam attuliſſe, quam aſcenderit Pompeius, & ex literis recitauerit Mithridatem per filij Pharnacis ſeditiones mortem ſibi conſciuiſſe, ac omnia, quæ ipſe poſſederat, Pharnacem ad ſe, Romãq́; ſcriptitaſſe. Quo loco explicat Plutarchus, quonam modo tumulus ille ex aggere factus, cùm Imperator legiones adloqueretur, conſtrui ſoleret, verba ſunt: *Fieri quippe is ſolet eminentior ſuggeſtus exciſum ceſpitem exciſo accumulando ceſpiti.* Ex quibus verbis pulcherrimè oſtenditur in numiſmate adlocutionis imago, & ob oculos ponitur; & proprijs verbis expreſſa à poëta Virgilio dignoſcitur. Sed hæc ſatis.

[k] *In Galba.* [l] *Lib. 4. epiſtol. ad Philip. Poſtum.* [m] *Lib. 6. decad. 3.* [n] *In Orat. M. Furij Camilli in concione ad P.R. de non transmigr. ad Veios.* [o] *In Cæſare.* [p] *In vita Pompeij.*

In numiſmate

Gordiani Iunioris numisma.

In numiſmate Gordiani Imperatoris iunioris, ſenioris nepotis, eſt eius ſtatua paludata, thorace picto induta, ocreata & redimita tempora lauro, ſtans in ſuggeſtu, ſiniſtra ſchedam tenens, dextra geſticulans, quaſi ad milites oraret, quorum alij loricati, alij haſtati, alij ſigna geſtantes militaria, quibus Aquila, imago Imperatoris, velabrum & Delphinus ſunt impoſiti, coram eo conſiſtunt. Subſcriptum EXERC. PERS. Pars autem anterior imberbem ipſius Imperatoris effigiem demonſtrat, laurea redimitam. Circunſcriptio talis eſt IMP. GORDIANVS. PIVS. FEL. AVG.

Traiani numiſmata.

Traiani numiſmata quinq; inuęcta ſunt, quorum primum in auerſa parte Imperatorem habet in ſuggeſtu ſtantem, adlocuturum milites ad ſuſcipiendam expeditionem aduerſus Germanos, vt ex inſcriptione numiſmatis huius huic parti adiecta conſtat, quæ talis eſt PROFECTIO AVG. GERMANIAE S.C. Altera verò pars ſic inſcribitur DIVO NERVAE TRAIANO AVG. P. M. TR. P. COS. III. P. P. In alijs quoq; eiuſdem duobus numiſmatibus conſpicitur Imperator adloquens cohortes. Horum in vno anteriori parte talis inſcriptio legitur DIVO NERVAE TRAIANO AVG. in altera verò, vbi eſt adlocutio dicta, ſic inſcriptum eſt P.M.TR.P.COS.III. P.P. S.C. (Hoc autē numiſma & illud ſuperius dictum, cuſa ſunt an. O. 4062. V.C. 852. I. C. 100.) In altero verò numiſmate pars prior ſic inſcripta conſpicitur IMP. CAES. NERVAE TRAIAN. AVG. GERM. DACIC. P.M.TR.P. poſterior autem IMPERATOR VIIII. S. C. Hoc numiſma cuſum eſt an. O. 4078. V. C. 868. I. C. 116. Anno præcedenti Traiani huius numiſma ſculptum viſum eſt, in cuius poſteriori parte cernebatur cohortium Adlocutio cum inſcriptione IMPERATOR VIII. S. C. in anteriori verò IMP. CAES. NERVAE TRAIANO OPTIMO AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. VI. P. P. Anno verò O. 4079 V.C. 869. I.C. 117. aliud eiuſdem numiſma factū eſſe obſeruaui, in cuius parte huiuſcemodi inſcriptio erat IMP. CAES. NERVAE TRAIANO OPTIMO AVG. GER. DAC. PARTH. TR. P. COS. VI. P.P. poſterior verò ſic ſe habebat EXERCITVS PARTH. Hic Imperator exercitum adloqui videbatur.

Hadriani numiſma.

Quatuor erant ſigna in numiſmate Hadriani, quæ à militibus portabantur. Horum autem duo media in ſummitate Aquilam legionis habebāt, externorum verò dextrum, manum; ſiniſtrum, ſertum, cuius miles ſcutatus incedebāt. Præterea Imperator erat ante milites, ad quos orare videbatur, atq; è militibus vni manum iunxerat in concordiæ ſignum. Inter milites & Imperatorem erat ara & ſupra eam ignis. Circunſcriptio talis SECVRITAS P.R. & ſub altare, & militibus S.C. Aliud eiuſdem numiſma viſum eſt cum huiuſcemodi inſcriptione SPES PERPET. AVGVST. COS. III. P.P. Imperator autem adloquitur cohortes. Numiſma hoc cuſum fuit an. O. 4081. V. C. 871. I. C. 119. Aliud idem habuit cum hac inſcriptione EXERCITVS DACICVS S.C. Figura quoq; adeſt inſtar Imperatoris ſtantis in ſuggeſtu, adloquentis quatuor figuras ante eum tenentes ſigna militaria. Hoc autem contigit an. O. 4088. V.C. 878. I.C. 126.

Commodi numiſma.

In Commodi galeati & ſcutati numiſmate milites videntur, legionis Aquilam, & cohortium ſigna duo ferentes. Eos autem Imperator adloqui videtur, ſceptrum læua tenens, ſtans in ſuggeſtu. Subſcriptio eſt eiuſmodi FID. EXERCIT, circunſcriptio verò talis P. M. TR. P. XI. IMP. VII. COS. V. P.P. ad numiſmatis oram prope militum pedes habetur S. ex oppoſito verò ad ſuggeſtum & oram eſt C. Aliud Commodi numiſma cuſum eſt an. O. 4142. V.C. 932. I.C. 180. cum tali ab vna parte inſcriptione IMP. CAES. L. AEL. AVREL. COMMODVS ANT. P. FEL. AVG. P.P. Altera pars ſic inſcribebatur IMP. TR. POT. V. COS. III. F. EXERC. Imperator quoq; cohortes adloqui videbatur.

Sergij Galbæ numiſma.

Reperitur numiſma Sergij Galbæ, qui ex patre Sergio Galba, & matre Numia Achaia ex nobiliſſima Sulpitiorum familia. IX. Cal. Feb. natus eſt, Valerio Meſſala, & Cn. Lentulo Coſſ. In huius dextra parte Imperatoris caput abraſa barba conſpicitur, laureo ſerto perornatum, faſcia à ceruice promiſſa, ſertoq; alligata, cum huiuſcemodi circunſcriptione SER. GALBA IMP. CAES. AVG. In ſiniſtra verò parte eſt Imperator thorace varijs ornamentis expolito, & paludamento indutus: ſtat in ſuggeſtu militibus concionaturus. A tergo illius eſt Tribunus militum loricatus, & paludatus. Ante eum legio militum loricatorum, & ſcutatorum, quorum vnus Aquilam, alius Labarum, ſigna militaria, alius verò equum Imperatoris tenet cum inſcriptione FIDES MILITVM. S.C.

Zenobiæ numiſma.

Inter Principum numiſmata, in quibus Aquila ſculpebatur, illud Zenobiæ totius orientis Reginæ commemorādum eſt; quæ ex Cleopatra, Ptolomęorumq; gente oriunda, & Odonati vxor, Gallieno adhuc iniquiſſimè agente, accepto ſago, & diademate imperiali, filiorum Nerenniani, & Timolai nomine, diutius, quàm fæmineum ſexum decuit, imperauit, mulier peregrina, moribus ac vitæ integritate inſignis, pulchritudine conſpicua, tantæ caſtitatis, vt ne vi-

rum ſuum agnoſceret, niſi propter conceptionem. Vixit regali pompa, Regum Perſaru*m* more adornata incedebat, & Imperatorum Rom. inſtar conuiuia celebrabat. Ad conciones procedebat galeata, cum purpureo limbo, gemis dependentibus per vltimam fimbriam, vt ex huius numiſmatis dextra parte conſpicere licet, vbi eſt illius effigies, & talis circunſcriptio IMPER. ZENOBIA. AVG. TOTIVS ORIENTIS R. Hiſtoriæ Alexandrinæ, atq; Orietalis ita erat edocta, vt eam in epitomem redegiſſe videretur. Ab Aureliano victa, ac in eius conſpectum perducta, ab eoq; interrogata, quare Rom. Imperatoribus reſiſtere auſa fuiſſet, fertur reſpondiſſe IMPERATOREM TE ESSE RECOGNOSCO, QVI VINCIS, GALLIENVM ET AVREOLVM, ET CAETEROS PRINCIPES NON PVTAVI, VICTORIAM MEI SIMILEM CREDENS, IN CONSORTIVM REGNI VENIRE, SI LOCORVM FACVLTAS PATERETVR, OPTAVI. Deinde ab eodem in triumpho ducta, ea ſpecie, tot gemmis, tantoq; ornamentorum genere onuſta, nihil ſplendidius, nihil magnificentius populo Rom. viſum eſt. Hæc autem, vita ab Aureliata conceſſa more matronarum Rom. cum liberis ſuis eam poſtea traduxit. Mulieri vultu ſubaquilino, fuſci coloris, nigris oculis, ſpiritus diuini, incredibilis venuſtatis, tantus erat in dentibus candor, vt margaritas eam pleriq; in ore ferre, non dentes crederent. In huius numiſmatis altera parte Zenobia galeata, loricata, & paludata, in ſuggeſtu velut orans, dextra haſtam tenet, vtrinque collocatis ſignis militaribus, ita ut à dextra labarum, à ſiniſtra Aquila appareat. Ante eam milites ſcutati, & galeati conſpiciuntur velut Imperatricem audientes orantē, quorum vnus equum ducit, adiecta inſcriptione VIRTVS AVGVST. ſubſcriptum verò FIDES EXERCIT. ſed hæc de Adlocutione; nunc de ſignis militaribus.

Ex numiſmatibus Romanis alios in ſignis militaribus imaginem Principis, alios baculū, cum manu ſuperius in ſignum concordiæ, alios Aquilam argenteam vel auream in baculi ſummita- [Aquilifer.] te portaſſe liquidò conſtat. Qui verò Aquilæ inſigne ferebat, Aquilifer dicebatur & hæc erat præcipuum legionis ſignum. Hic verò baculus ſimilis erat haſtæ, aut, vt vulgò dicitur, piccæ mediæ, inferius acuminatę, vt facilius terræ infigi poſſet, teſte Dione. Erat autem haſta illa quibuſdam pateris vel circulis optimè perornata, vt paſſim in numiſmatibus antiquis, & in libro, [a De Numiſ. dial. 3. num. 3.] quem vocāt Eſcoto, teſte [a] Antonio Auguſtino, & in alio libro qui dicitur Notitia dignitatum, videre licet, vbi cohortium eorum temporum imagines tales conſpiciuntur. Vidi etiam, dum eſſem Romæ, ſi benè memini, apud Thomam de Cauallerijs librum antiquum, in quo antiqua illa arma depicta erant. A quibus colore vario arma ſua inficere, vt hodie Hiſpani, Galli, & Itali faciunt, mos fortaſſe dimanauit. Sed ad penſum redeamus. Portabāt autem argenteam illam [Draconifer.] Aquilam, vt teſtatur Plinius, quia argentum à lōgè melius conſpicitur. Draconiferi verò portabant Draconem pro inſigni, capite argēteo, reliqua verò parte ex oloſerico ſubtiliſſimo, atq; leuiſſimo perornata, vt à vento percuſſa ad inſtar viui Draconis tremeret, qui craſſis funiculis annexus è ſummitate haſtæ pendebat. Funiculi autem illi erant floccis ex oloſerico perornati; [Labarum.] ipſum verò labarum, quod portabāt, cum Imperator intererat in campo, erat coloris purpurei, perornatum aurea tænia, vulgò frangia dicta, gemmis pretioſis referta. Scire licet, imò ad multorum ſcripta rectius intelligenda in primis neceſſarium eſt, qualis fuerit illius effigies, quod in multis numis videre eſt. Inter quos aurei quidam ſunt, ijq; ipſius Auguſti, quorū vnus in auerſa parte victoriam globo inſiſtentem alis apertis, Aui volanti ſimilē, coronam lauream in dextra ferentem continet, in alia labarum, quod Galli appellant Cornetta, quale Principi, cùm in bello eſſet, præferebatur. Inſcriptio huius numi eſt IMP. CAESAR. In aduerſa verò eſt caput Cęſaris cum inſcriptione CAESAR AVGVSTVS. Pòſt in declinatione Imperij Rom. Imperatores in tali labaro Aquilam depingere cœperunt, vt ex Maxentij cuiuſdam numi auerſa parte conſtat, in quo Imperator thoricatus, & ocreatus, necnon & veſte militari indutus, labarum manu vna, altera lauri ramum geſtat, & prouinciam, ſeu hoſtem ſub pedibus retinet cum hac inſcriptione VICTORIA AVGVSTI LIBERATORI ROMANORVM, licet poſtea à Conſtantino Magno virtute crucis, ſeu ſigilli, quod per viſionem ei apparuerat, expugnatus fuerit. Quo interempto, Conſtantinus Imperium Romanū in ſuam dignitatem reſtituit, factusq; Chriſtianus, omnes Chriſtum, cui multa templa extruxit, & nuncupauit, adorare voluit. Hinc in omnibus poſtea adminiſtrationibus ſuis labarum purpureo, & aureo colore inſignium loco cum hoc geſtabat caractere XP. quod ſignum nil aliud ſignificat, niſi nomen & virtutē Chriſti. Addebat item binas iſtas literas Α & Ω, vt ſignificaret, principium, & finem omnium rerum eſſe Deū. Quia verò Græci nomen Chriſti ab X exordiuntur, itaq; eos plurimum hallucinatos eſſe conſtat, qui ſignum illud crucem auream fuiſſe dixerunt, eamq; Conſtantinum, dum ex Gallia in Italiam contra Maxentium expeditionem ſuſciperet, feciſſe. Vſi ſunt poſtea eo inſigni Conſtantini ſucceſſores, vt in monetis Conſtantis videre eſt,

re est, in quibus Imperator armatus & pallio militari indutus Victoriam manu vna tenet, quæ quasi illi lauream imponere videtur, & alia labarũ cum signo Constantini; pedibus verò insistit proræ triremis, cuius remonem manu vna Victoria tenet, & cum hac inscriptione FELIX TEMPORVM REPARATIO. Decẽtius, Constãtius, aliiq; Imperatores ad Iuliani Apostatę tẽpora vsq; semper tali insigni, & sigillo vsi sunt, cum huiuscemodi verbis SALVS DOMINORVM AVGVSTORVM LVCET. Quod verò tale signum, & sigillũ esset Christi, probatur [r] ex D. Ambrosio, vbi ad Theodosium Imp. scribit, nécnon ex [s] Prudentio:

Christus purpureum gemmanti textus in auro
Signabat labarum clypeorum insignia Christus,
Scripserat, ardebat, summis crux addita cristis.

[r] Lib.5.Epistol.2.
[s] In poëm.

Constabat vexillum hoc ex olóserico amethistino purpureo, tænia aurea circuncirca, multisq; lapidibus preciosis perornatum, in medio verò vexilli erat crux Christi sculpta, & in huius medio acu Phrygio cõtextum insigne Constantini, & hoc modo in summitate hastæ deauratæ in bello semper Imperatoribus pręferebatur. Atq; hinc fortè vsus iste dimanauit hodie, qui Bononiæ, & aliis etiam vrbibus obseruatur, ut uexilla scilicet dedicata alicui sancto, quando fiunt rogationes, societatibus præferantur. Ex his itaque, quæ diximus, manifestò constat antiquissima illa Romanorum insignia, ac in primis labari, & Aquilæ ad meliorem, & laudabiliorem usum tandem reducta. Sed unde digressa est, oratio reuertatur.

In primis conspiciuntur in Semproniæ gentis numismatibus in aduersa parte caput imberbe cum inscriptione retrò DIVI, antè IVLI.F. ex altera uerò coloniæ deducẽdæ symbola, nempe cohortis signum, Aquila legionis, stiua, & sceptrum, cum inscriptione TI. SEMPRONIVS GRACCVS. IIII. VIR. Q. DESIG. Alterum numisma eadem insignia habet deductionis cũ inscriptione TI. SEMPRONIVS GRACCVS Q. DESIG. idq; ex una parte; ex altera caput imberbe redimitum, retrò cũ litera S. antè uerò C. nempe Senatus consulto. Fuit hic Graccus unus è Quartumuiris, argento publicè signando à Cæsare Dictatore institutis, quo munere C. Cæsaris primo triumuiratus quinquẽnio, functus est, vt ex primo numo apparet, quem cudit, cùm Quæstor etiam esset designatus. Cęterùm symbola illa deducẽdæ coloniæ ad Casilinum coloniam spectant, quæ anno 694. ab V.C. à Cæsare, & Bibulo Coss. ex S.C. deducta est, Quæstore Ti. Sempronio Gracco, quod secundo numismate clarè patet, vt etiam è primo, quod tamen haudquaquam ob coloniam à C. Cæsare tum deductam cusum esse existimamus, sed ob paternæ magnitudinis memoriam.

Semproniæ gentis numisma.

Valeriæ gentis C. Valerius Flaccus tale ex argento numisma condidit. Ex una parte facies est unà cũ summis humeris, muliebribus crinibus, in multos funes circuncirca intortis, & mox simul retrò in nodum collectis. Pars tamen, & quæ à temporibus assurgit, capillitij geminatim intorta supra caput rectà adducitur, & in sincipite reuincitur. Ab humeris statim sub collo ala est. Retrò verò, atq; supra nodum capillorum litera est N. quam uictoriæ signum existimo, quod alatum pingi solet, ut & litera N. exprimit, nempe *νικη*. Altera pars duo cohortium signa habet è latere, & in medio legionis Aquilam cum inscriptione ad primum cohortis signum C. VAL. FLAC. post alterum signum eodem ordine S.C. quæ omnia si coniungantur, sic se habent C. VAL. FLAC. IMPERAT. EX S.C. Tale numisma apud nobilem, & eruditum uirum Dom. Fuluium Capibouium Bononiensem ipsi nostris oculis uidimus. Cæterùm hũc Flaccum ex Gallica prouincia, quam Prætor obtinuit, Imperatorem appellatum fuisse ex [t] Cicerone colligere possumus, dum ait: *Expulsus atq; eiectus è prædio Quinctius accepta insigni iniuria confugit ad C. Flaccum Imperatorem, qui tum erat in prouincia.* Quare uel ad propriæ dignitatis monumentum illa in numo signa impressit: uel ut alterius C. Valerij Flacci insigne facinus notaret, cuius [u] Valerius Maximus meminit, dũ inquit: *Cùm Hannibal Capuam, in qua Romanus exercitus erat, obsideret, Vibius Accaus Pelignæ cohortis præfectus, vexillum trans Pœnicum vallum proiecit: se ipsum & suos cõmilitones, si eò hostes potiti essent, execratus: & ad id petendum subsequenti cohorte primum impetum fecit. Quod vt Valerius Flaccus Tribunus tertiæ legionis aspexit, conuersus ad suos, spectatores, inquit, ut video, alienæ virtutis huc venimus: sed absit hoc dedecus à sanguine nostro, vt Romani gloria cedere Latinis velimus. Ego certè aut speciosam optans mortem, aut felicem audaciæ exitum, vel solus igitur percurrere paratus sum. His auditis Pedanius Centurio conuulsum signum dextra retinẽs: iam hoc, inquit, intra hostile vallum mecum erit: proinde sequantur, qui id capi nolunt. Et cum eo in castra Pœnorum irrupit, totamq; secum traxit legionem.* &c.

C. Valerij Flacci numisma.
[t] Pro P. Quinctio.
[u] Li. 3.c.2.

Nerius quidam è tribu, ut opinor, Pupinia inter rusticas nuncupata, numum habuit cum capite barbato & inscriptione antè NERI. Q. VRB. ex una parte, ex altera uerò duo cohortium signa, quorum alteri in medio unius tabellę quadratę H, litera inscribitur, alteri Γ Gręcum simili tabella. In medio legionis Aquila est, inter quam, & primum signum est CO, ut inter

Nerij Pupinij numus.

eandem,

candẽ,& alterum ſignum S. litera. Cæterùm extra primum uerſus marginem ſignum legitur L. LENT. & poſt alterũ C. MARC. quæ ſi iungantur, ſic habent L. LENT. C. MARCEL. COSS. His autem COSS. Nerius hic in Quæſtorem urbanum conſcriptus eſt.

M. Anton. triumuiri numi.

[u] Lib. 53.

[x] Li. 5. bell. ciuil.

M. Antonij triumuiri numi uiginti quatuor uidentur, ſinguli ſingularum legionum nomine, continuato ordine inſigniti. Dicitur habuiſſe, ut[u] Dion uult, uigintiquinque legiones ſub Imperio ſuo, uel, ut[x] Appianus, uiginti octo, uel, ut ex epiſtola Galbæ ad Ciceronẽ colligitur, numero triginta quinq;. Horum impreſſiones eodem planè modo nulla excepta, ex una quidem parte nauem Prætoriam habent, ſuprà ANT. AVG, infrà uerò III. VIR. R. P. C. inſcriptam: ex altera uerò Aquilas legionis inter cohortium ſigna, ſingulas ſingulis proprias addito infrà legionis numero. Adſunt tamen & alij eiuſdem numi ab illis paulò diuerſi, nẽpe legionis ſextæ, quæ ex una parte nauem habent Prætoriam cum eadem inſcriptione: ex altera uerò eadem militaria ſigna cum legionis infrà numero, ſic tamen circunſcriptam ANTONINVS ET VERVS AVG. REST. nẽpe quòd ab his Imperatoribus hęc legio reſtituta ſit: & legionis duodecimæ ex illa parte, ubi legionis ſigna ſunt, ſic inſcriptæ LEG. XII. ANTIQVAE & legionis decimæ ſeptimæ cũ inſcriptione è ſignorũ latere LEG. XVII. CLASSICAE, uti & decimæ octauæ, hiſce uerbis ſupra legionis ſigna LEG. XVIII. LYB. CAE Verùm hi M. Antonij numi præclara certè antiquitatis monumenta ſunt, quæ qui latius uelit percipere, ipſum[y] Fuluium Vrſinum, ex quo hæc breuiter deſumpſimus, adeat. Non omittam tamen argenteum eiuſdem M. Antonij numiſma, quod cuſum fuit an. O. 3921. V. C. 711. I. C. 41. Huius pars anterior Antonij galeatum caput exprimit cum inſcriptione ANTONIVS IMP. Poſterior verò tria ſigna caſtrenſia, ſeu militaria, & Aquilam in medio eum inſcriptione IIIVIR R. P. C. Numiſmatis huius mentionem facit[z] Adolphus Occo.

[y] De famil. Roman. ex antiq. numiſm.

[z] De Impp. Rom. numiſmatibus.

Antonij Octauij, et Lepidi numiſma.

[a] In Epitome Theſ. antiq.

Adiungam quoque numiſma quoddam, apud multos antea non conſpectum, ex ære Corinthiaco, tam puro, ſicut aurum, vetuſtate penè conſumptũ, quod Romæ ſe inueniſſe[a] Iacobus Strada teſtatur. In huius altera parte, eaq; poſteriori, Triũmuiri toti loricati, & galeati in ſuggeſtibus columnis diſtinctis ſedentes: à dextra parte Antonius, à ſiniſtra Lepidus, media Octauius: à tergo Antonij, & Lepidi ſigna militaria, à tergo Octauij Aquila poſita: à dextra parte lictores cum faſcibus, & ſecuribus aſtantes: A ſiniſtra lenũ ferens caput Ciceronis Antonio: à tergo lenæ ſeruus eius, dextram Ciceronis afferens: in medio capita proſcriptorum, vtrinque duo vaſa plena pecunijs, ex quibus capita proſcriptorum deferentes, perſoluebantur, cum nulla inſcriptione. Pars autem numiſmatis anterior eorũdem Triũmuirorum capita exprimit, ex hiſq; illud Antonij, & Lepidi Laurea, cui à ceruice alligata faſcia pendet, redimitum eſt; Octauio verò regia corona impoſita eſt. Huius tota cõſpicitur effigies, aliorum verò ad latera tantùm, eaq; ad Octauiũ verſa. Suprà ſcriptum eſt CONCORDIA, infrà IMPERATORVM.

Cæſaris Augusti numiſmata.

Argenteũ Octauij Cæſaris Auguſti numiſma conſpicitur, quod ab vna parte eius caput habet cum inſcriptione CAESAR AVGVSTVS. ab altera clypeum, cum his literis in medio CL. V. circuncirca verò S. P. Q. R. & ſuprà SIGNIS, infra RECEPTIS, & ſigno militari ab vtroque clypei latere, in quorum dextro eſt Aquila legionis. Numiſma hoc excuſum fuit an. O. 3943. V. C. 735. I. C. 19. poſt victoriam belli Parthici, quia, vt inquit Suetonius, cùm Auguſtus expugnaſſet Armeniam, Parthi ſine contentione redacti ſunt ſub iugum Cæſaris, & reſtituerunt ſigna militaria, quæ a M. C. & à M. A. abſtulerant; quemadmodũ oſtendunt literæ SIGNIS RECEPTIS. Quapropter, vt huius victoriæ extaret memoria, in honorem Auguſti huiuſmodi numiſma excuſum fuit. Literę, quæ ſunt in medio clypei CL. V. ſignificant: Clypeus Victorius. Aliud eiuſdem ex argento quoque numiſma cuſum eſt an. O. 3955. V. C. 745. I. C. 7. cuius pars prima Auguſti laureatum caput continet, cum inſcriptione CAESAR AVGVSTVS. ſecunda verò Martis templum, in quo eſt figura, tenens dextra Aquilam, ſiniſtra militare ſignum.

L. Lentuli & C. Marcellinum[*].

Eadem Aquila inter cohortium ſigna cum his literis H. P. vt in Nerij Pupinij numo habetur, conſpicitur in eo L. Lentuli, & C. Marcelli Coſſ. an. DCCIIII. ab V. C. qui fuerunt ex Claudia plebeia gente, quorum meminit A. Hirtius, cum inquit: *Aduerſarios Cæſaris gloriari L. Lentulum, & C. Marcellum Conſules creatos, qui omnem honorem, & dignitatem Cæſaris expoliarent*. Huius autẽ numiſmatis totã deſcriptionẽ ſuprà habuimus in Nerio Pupinio, quã ſi cupias videre, ipſum adeas. Aliud inſuper inuentũ eſt eorundẽ L. Lentuli & C. Marcelli numiſma, cuius mentionẽ in huius numiſmatũ tractatus principio fecimus. His Conſulibus, cùm Cal. Ian. in Q. Metelli Pij Scipionis ſententiam S. C. factum eſſet, vti ante certam diem Cæſar exercitum dimitteret: ſi non faceret, cum aduerſus Remp. facturum videri, eiq; S. C. M. Antonius, & Q. Caſſius interceſſiſſent, Senatus negocium dedit, ut curarent, ne quid Reſp detrimenti caperet; quò fortaſſe ſpectat Iouis propugnatoris imago in illo, & ſigna legionum in altera de-

nariorum

nariorum parte in hoc notata; suscepto scilicet ab optimatibus cõtra Cæsarem bello ciuili. De C. Marcello hoc ita ferè scribit Cicero: *Scit C. Marcellus, & Cn. Lentulus Marcellinus, quorum fide atque præsidio Siculi maximè vtuntur, quod omnino Marcellorũ nomini tota illa prouincia adiũcta sit*. In quo loco Asconius, Marcellos & Marcellinos gẽtules dicit, & quare Siciliç patroni sint, docet.

Tiberij numisma.

In Tiberio adest numisma, quod excusum fuit an. O. 3993. V.C. 783. I.C. 31. cum inscriptione VETTIACVS. & duobus signis militaribus, in quorum medio Aquila est. In altera verò parte inscriptio sic habet CATO IIVIR CAA.

Traiani numismata.

In numismate argenteo Traiani tria sunt insignia militaria, quorum medium habet Aquilam legionis, dextrum verò in summitate coronam, sinistrum Imperatoris manum, qua vnio, & concordia, quæ in exercitu esse debebat, ostendebatur, à qua victorias ferè omnes emanare credebant. Circumscriptio est huiusmodi S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI.

Aliud Traiani numisma exculptum est an. O. 4065. V.C. 855. I.C. 103. cum hac inscriptione IMP. CAES. NERVAE TRAIANO AVG. GER. DAC. atq; id in aduersa parte: in auersa verò DACIA AVGVSTA PROVINCIA. Dacia hac in parte insidet sellæ rupi impositæ, coronam triticeam capite gestans: astant ei duo pueruli, quorum vnus spicam porrigit; alter racemum seu glandem dextra, sinistra Aquilam signum militare tenet.

Philippi numisma.

In numismate ęreo Philippi habentur quatuor insignia, quorum interiorum vnum in summo habet Aquilam, aliud verò manũ: exteriora verò nil in summo habent. Circumscriptio est FIDES EXERCITVVM, & S.C. sub insignibus.

Hadriani numisma.

Hadriani numisma cõspicitur, in quo tria militaria signa sunt, nempe Aquila legionis, fidei manus, & cohortis signum, & galeati milites ea portantes, quos anteit imaginifer, ut credo, seu labarifer, cùm tale quid ferat hastæ extremo præfixum. Sub illis inscriptio est FIDES EXERC. & sub hac S.C.

Alia quoque eiusdem numismata visa sunt, in quorum vno ab vna parte habetur huiuscemodi inscriptio HADRIANVS AVG. COS. III. P. P. ab alia verò DISCIPLINA AVG. S. C. ibiq; adest Imperator peregrè proficiscens, fortè ad aliquam expeditionẽ: subsequuntur quinq; milites gestantes signa militaria. Numisma hoc cusum est an. O. 4088. V. C. 878. I.C. 126. Eodem anno aliud Hadriani numisma factum esse tradit[b] Adolphus Occo, in quo conspiciebantur tres milites tenentes militaria signa, cum Imperatore equite dextram in sublime porrigente. Inscriptio talis erat EXERCITVS SYRIACVS S.C.

[b] *De numismatib. Imper. Romm.*

Claudij numismata.

Numisma ex ęre haud mediocre Claudij reperitur cum hac inscriptione TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. GERMAN; in huius alia parte insignia militaria sunt, in quorum vno caput alicuius barbari conspicitur, supra quod est bilanx eidem scipioni affixa, sicuti & in dextro; in medio verò legionis Aquila trisulcum fulmen pedibus premens secus ac in alijs legionum signis, cum his literis COL. A. A. PATR. id est, vt opinor, Colonia Augusta Patrensis. Numerus XXII. denotat vigesimam secundam legionem. Hoc numisma in honorem Claudij à Colonia Augusta Patrensi excusum fuit, fortè quia ibi hæc legio suam sedem habuit. Hæc colonia XXII. fuit vocata primigenia, & ob fidem incorrupta, in Aegypto ab Augusto constructa, quam postea Vespasianus traduxit in Iudęam. De ea Spartianus, & Tacitus historici meminerunt. Consultò quidem factum est in hac victoria, vt caput barbari in summo militaris insignis affixum esset, quia, vt inquit Cornelius[c] Tacitus, *caput Galbæ lanceis & insigni militari affigebatur*.

[c] *Lib. 7.*

Claudij huius aliud numisma cusum est in quo conspicitur eius ab anteriori parte imago imberbis, simili corona, & tænijs ijsdem perornata. Ante eam Aquila supra militare signum est. numismatis ora sic inscripta TI. CLAVDIVS CAES. AVG. P. M. TR. P. IMP. P. P. Is Lugduni ex Druso Nerone fratre Tiberij Imp. & Antonia minore natus est, Iulio, & Fabio (alij Iulo Antonio, & Q. Fabio Max.) Africanis, Coss. Romm. Imperator creatus est anno ætatis quinquagesimo, promittens singulis quaterna dena sestertia; & sic primus Cæsarum fidem militis præmio est pignoratus. Parentibus ac maioribus suis auiæ & fratri, cunctisq; propinquis diuinos honores instituit, sacrificiaq; in eorum memoriam, cum ludis & spectaculis celebrauit, honores sibi illatos spreuit, ac contempsit. In cunctis tam ciuilem se gessit, vt breui spacio omnium in se fauorem, & amorem traheret. Priuatis tamen insidijs infestabatur, ac bellum ciuile contra eum à Furio Camillo Scriboniano Dalmatiæ Legato motum est, quem etiam milites in Imperatorẽ elegerunt. Verum intra quintũ diẽ oppressus est, legionibus, quæ sacramentũ mutauerant, in pœnitentiã religione conuersis. Censurã deinde Claudius intermissam reuocauit, eamq; gessit, in qua populi lasciuiam seueris edictis increpuit. In huius numismatis altera parte est ædificium lapidibus quadratis rudibus duos arcus subleuatos continens, superiore parte, in templi figuram extructum: In cuius medio est statua Imperatoris hastile manu

tenens. Ante eum ſignum militare,cui Aquila impoſita. Ex vtraq; ſtatuæ parte columnæ tympanum ſuſtinent. Inſcriptio in medio ędificij talis eſt IMP. RECEPT. Aquæ Claudiæ introductum repręſentans. Fuit autem Aquęductus à Caligula inchoatus,ſed à Claudio magnificè ex duob. fontibus Cæruleo altero ob colorem, altero Curtio, in Vrbem inductus & perfectus. Opus omnium reliquorum aquæductuum longiſſimo interuallo ſplendidiſſimũ. Omnes enim Romanos colles altitudine excedit. Veſtigia eius in Auentino prope S. Priſcam, & prope Næuiam portam, quæ nunc MAIORIS appellatur, in muro conſpiciuntur, canales ſcilicet ſaxei tres, alter alteri impoſitus, magnæ amplitudinis. In frontiſpicio eiuſdem Portę titulus huiuſmodi legitur TIBERIVS CLAVDIVS DRVSI F. CAESAR AVGVSTVS GERMANICVS PONTIF. MAXIM. TRIBVNITIA POTESTATE XII. COS. V. IMPERATOR XXVII. PATER PATRIAE, AQVAS CLAVDIAM EX FONTIBVS, QVI VOCABANTVR, COERVLEVS ET CVRTIVS A MILIARIO: XXXXV. ITEM ANIENEM NOVAM A MILIARIO XII. IMPENSA SVA IN VRBEM PERDVCENDAS CVRAVIT.

Alij item tituli de huius aquæductus reſtitutione leguntur, quos ſuo loco annotabimus. Atq; in id opus Claudij erogata ſunt Talentûm ſexaginta millia, cuius rationem cùm putaret Budæus, auri, vt vulgò loquimur, millionem, ac CCCLXXXV. millia & D. coronatos efficere monuit.

Septimij Albini numiſma.

Conſpicitur in numiſmate argenteo Decimi Clodij Septimij Albini ab vna parte talis inſcriptio IMP. CAES. D. CLO. SEP. ALB. AVG. ab altero verò FIDES LEGION. COS. II. cum duabus dexteris iunctis (alij duo ſigna militaria) & Aquila in medio. Hoc numiſma cuſum eſt an. O. 4159. V. C. 949. I. C. 197. Is Imperator fuit nobilis Romanus, ſtatura procera, capillo renodi, & criſpo, fronte lata, admirabili candore, & voce muliebri ad ſonum Eunuchorum, motu facili, iracundia graui, furore triſtiſſimo, in luxuria varius, voracitatis maximæ, & ingratus: poſuit enim inſidias Seuero, qui eum Cæſarem, & Imperij conſortem fecerat. Sed cùm fuſæ eius copiæ eſſent in prælio Lugduni commiſſo, ſauciatus à militibus captus, ſemiuiuus ad Seuerum ductus eſt; cuius abſciſſum caput pilo prius circunlatum, Romam miſsũ, publico patibulo affixũ eſt eo, quo cuſũ eſt hoc numiſma, anno ad xj. Cal. Martias. Corpus eius ante Prętorium ad fœtorem iactum, laceratũq; à Canibus, & in profluẽtem coniectũ.

Septimij Seueri numiſma.

L. Septimij Seueri Pertinacis numiſma reperitur, cuſum an. O. 4155. V. C. 945. I. C. 193. in cuius priori parte talis habetur inſcriptio IMP. L. SEPT. SEV. PERT. AVG. COS. I. in poſteriori verò LEG. XIIII. GEMM. TR. P. COS. Hic præterea ſunt duo militaria ſigna, Aquila legionaria intermedia. Aliud eiuſdem Septimij Seueri numiſma conſpicitur cum inſcriptione ab vna, eaque priori parte, nempe IMP. CAES. L. SEP. SEV. PERT. AVG. in aduerſa parte nonnullæ apparent literæ, ſed non omnes propter corroſionem: hæ autem ſunt..... LIT. AL. cum duobus ſignis militaribus, in medio Aquila, & infrà TR. P. COS. Hoc numiſma eodem anno cuſum eſt. Aliud item Septimij Seueri huius numiſma inuentum eſt cum tali inſcriptione L. SEPT. SEV. AVG. IMP. XI. PARTH. MAX. ab altera verò parte MARTI STATORI. Ibidem Mars adeſt ſtans, dextra Aquilam, ſiniſtra militare ſignum tenens. Numiſma hoc cuſum eſt an. O. 4165. V. C. 955. I. C. 203. Is re benè geſta contra Partos, Imperator XI. ſalutatus eſt. In Aegypto Alexandri Magni ſepulcrum clauſit. Antequam moreretur, fertur hæc dixiſſe filijs: *Facite vt conueniat inter vos, locupletate milites, cæteros omnes contemnite.* Regnauit annis ſeptendecim, menſibus octo, diebus tribus. Huius mentionem facit Herodianus ſic inquiens: *Seuerus genere Afer, vehemẽs homo negocijs gerendis ac ferox, vitaq; inſuetus dura, & aſpera, promptus excogitandis, acer exequẽdis rebus. Longè aliud in lingua promptum, quàm in animo reconditum gerebat.*

Marini Imper. numiſma.

Marini Ducis limitis ſarmatici aduerſus Scythas à fide Romanorum deficientes, numiſmatis pars anterior eius effigiem continet, barba promiſſa, & regia corona decoratam, tænijs duabus à ceruice dependentibus, & coronæ annexis. Circunſcriptio huiuſmodi MARINVS CAESAR. Is Imperator ab exercitu Illyricorum creatus, paulò pòſt in ſeditione militari interfectus eſt. In huius numiſmatis poſteriore parte ſigna militaria tria videntur, medio eſt Aquila impoſita, cum tali inſcriptione FIDES MILIT.

Gallieni numiſma.

P. Licinij Gallieni habetur ex argento numiſma vnum, in cuius dextra, ſiue anteriori parte ſic inſcriptum eſt IMP. GALLIENVS AVG. in læua verò, ſiue poſteriori FIDES MILITVM. præterea ibi ſculpta ſunt duo ſigna militaria, & in medio Aquila. Hoc numiſma cuſum eſt an. O. 4225. V. C. 1015. I. C. 263. Hic Imperator patre capto, cum reliqui mærerent, ipſe lætatus eſt. Excuſſo ceruicibus iugo paterno, vino, mulierculis, popinis, lenonibus ſe totum dedit, ac ſtupris perdidit orbem terrarum.

Inter

Inter numiſmata antiqua eſt numiſma aureum Victorini iunioris, ſenioris filij, in cuius aduerſa parte conſpicitur eius effigies imberbis cum ſceptro ad latus ceruicem verſus. Huius circunſcriptio hoc pacto legitur IMP. CAES. VICTORINVS. IVN. P. F. AVG. In auerſa verò parte continetur ara, in qua eſt ignis iniectus. A dextra aræ parte eſt muliebris ſtatua, longiore veſte induta, dextra globum Imperatori ab altera aræ parte ſtanti offerens, ſiniſtra ſchedam tenens. A tergo eius duo ſigna militaria, Labarum, & Aquila ſunt collocata. Imperator loricatus, & paludatus, ſiniſtra ſceptrum gerit, dextra globum oblatum recipit. A tergo eius Tribunus militum apparet, cum tali inſcriptione VICTORIA MATRIS CASTRORVM. infrà ſubſcriptum F. M. P. A. Victorini iunioris numiſma.

Signa quoque militaria cum Aquila conſpiciuntur in numiſmate M. Fuluij Macriani. Inſcriptio talis LIB. MACRIANA LEG. I. Hæc autem in aduerſa parte: In altera verò ſic erat inſcriptum L. CLODI. MACRI. S. C. Hic numus penes Adolphum Occonem eſt elegans valdè. Num verò ad illum Macrianum referri debeat, incertum eſt; nam prænomen repugnat. Cuſus eſt an. O. 4223. V. C. 1013. I. C. 261. Macriani numiſma.

In numiſmate Conſtantini Copronymi, filij Leonis Imp. caput eius conſpicitur caluum, abraſa barba, præditum infula à ceruice alligata duobus funiculis pendentibus. Inſcriptio circa numiſmatis oram talis eſt D. N. CONSTANTINVS NOB. CAES. Is cognominatus eſt Copronymus, quòd infans Baptiſmi lauacro admotus, media cæremonia aquam ſacram, ventris ſolutione maculauerit, paternos mores imitatus eſt, impio patri ſceleſtiſſima ſuccedens proles, magicis vanitatibus ad inſaniam vſq; deditus, nullo ſcelere abſtinens, non Chriſtianus, non Græcus, non Hebræus, ſed omnis impietatis mancipium. Numiſmatis huius alterum latus repræſentat Imperatorem dextram eleuantem, ſiniſtraq; Aquilam ferentem, vtrinq; collocatis ſignis militaribus, cum inſcriptione PRINCEPS DES. infrà XXI. B. Conſtantini Copronymi numiſma.

Coloniæ, & Municipij Auguſti numiſma reperitur, cuius pars prior Auguſti caput exprimit cum inſcriptione PERM. SSV CAESARIS AVGVSTI. poſterior verò duo ſigna militaria, & Aquilam in medio. Municipij Auguſti numiſma.

Totidem ſunt ſigna militaria in ęreo numiſmate Caligulę & Neronis & Galbę cum Aquila legionis ſigno in medio eorum, & in alio numiſmate Galbæ tria Aquilæ ſigna cum litera S. propè eorum dextrum & C. propè ſiniſtrum latus. Caligulæ Neronis & Galbæ numiſma.

Templum Martis, in quo ſignũ militare & Aquilà, cum inſcriptione S. P. Q. R. conſpicitur in auerſa parte argentei Cæſaris Auguſti numiſmatis, quod cuſum fuit an. O. 3955. V. C. 745. A. C. 7. cùm huiuſmodi in aduerſa parte inſcriptione CAESARI AVGVSTO. Argentea quoque Auguſti numiſmata duo inuenta ſunt, in quibus ab auerſa parte Martis vltoris templum ſculptum eſt, quod Romæ in Capitolio ab Auguſto conſtrui curatum eſt in figura rotunda, vt etiam ex hiſce numiſmatibus patet, ob bellum quod contra Philippum iurauerat, in patris vltionem, vt ſcribit Suetonius, & [e] Ouidius ſic canens: Auguſti numiſmata. [e] *In faſtis.*

Templa ferens & me victore vocaberis vltor,
Voucrat & fuſo lætus ab hoste redit.

In vtriuſq; numiſmatis templo conſpicitur ſignum militare, nempe Aquila legionis, ibidem vnà cum alijs ſignis militaribus Auguſti iuſſu teſte [f] Dione portata. Horũ autem duorum numiſmatum, vnum in templi medio Martis galeati figuram nudam ſtantem exprimit dextra militare illud Aquilę ſignum, ſiniſtra ſceptrum vt credo, tenentem, vel aliud ſignum militare: à latere dextro templi hæ literæ ſunt MAR. à ſiniſtro verò VLT. id eſt Marti vltori, in huius anteriori parte, eſt caput Auguſti laureatum cum inſcriptione CAESAR AVGVSTVS. In altero numiſmate idem ſignum militare impoſitum eſt, quadrigæ temonem erectum habẽti, quam Senatus Rom. in eo templo maioris Auguſti honoris gratia, cũ ſupra illam triumphaſſet, conducendam curauerat. Sub templo habentur hæ literæ S. P. Q. R. [f] *Li. 54. Hiſtor. Rom.*

In argenteo quodam numiſmate, cuius iconem [g] Antonius Auguſtinus exhibet, cõſpicitur ab aduerſa parte Aquila apertis alis, ceu Auis volans, ſupra ferculum, ſignum militare ſtans. Hoc ſignum poſt dextram togæ partem ibi exiſtentis ſitum eſt, ad ſiniſtram verò laurea videtur. Supraſcriptio eſt huiuſmodi: SPQRPAREN; infraſcriptio verò: CONSAVG. apud verò [h] Adolphum Occonem habetur CONS. SVO. In altera numiſmatis parte quadriga triumphalis eſt cum alijs equis, vt credo, quatuor (quanuis tres tantùm appareant) qui ſupra currus anteriorem partem erecti, aurigarum loco poſiti videntur. Extra currus ſpondam dextram ſupraq; rotam apparent quatuor humanę figuræ ſtantes. Supra equos currum vehentes ſcriptum erat CAESAR (alibi CAESARI) infrà verò AVGVSTO: Numiſma hoc excuſum eſt, teſte [i] eodem Occone, an. O. 3945. V. C. 735. A. C. 17. quo tempore Octauium nondum Auguſtum factum aſſerit. [k] Antonius verò Auguſtinus cuſum ſub M. Aurelio putat. [g] *Tab. 51. num. 41. in Dial. numiſ.* [h] *In Aug. de numiſm. Impp. Rom.* [i] *Ibidem.* Octauij. Cæſaris. M. Aurelij numiſma. [k] *In Dial. 2 numiſ. n. 41*

Lepidi numiſma.

Lepidus Imperator triumuir argẽteum numiſma habuit. quod cuſum eſt an. O. 3921. V.C. 711. A.C. 41. in cuius anteriori parte talis inſcriptio erat LEPIDVS IMP. PONT. MAX. IIIVIR. R.P.C. in poſteriori verò EX S.C. Tria hîc erant ſigna militaria, inter quæ etiam Aquilam legionis fuiſſe crediderim.

Signorum origo, ac ratio,

Vt facilius verò Aquilarum in ſignis militaribus, de quibus ſermonem habuimus, vſum vnuſquiſq; calleat, quædam hîc addere libuit, de illorum origine. Conſtat autem omnes quidem gentes, quæ laude, & gloria belli præeminebant, certum in exercitu ordinem, quo vrgente neceſſitate, & premente hoſte milites quieſcentes, & per contubernia diſtributi conuenire facilius ad ſuos præfectos, & redigi citra iacturam temporis in aciem poſſent, inſtituiſſe. Sic apud Macedones phalanx, apud Gallos caterua apud Romanos legio, quæ in decem cohortes tanquam partes diuiſa, à tribunis moderabatur, partes, & ſuos habebat præfectos, quò facilius ſinguli ſuos milites conuocare poſſent, quia confuſa, ac ſubitò affluens multitudo conſpici à præfectis non poterat. Itaque perticas, ſiue fercula quædam lignea portabant, quibus certa affigebãt ſigna, quibus ſuã quiſq; cohortẽ agnoſcere poſſet. Vnde rectè inquit [l] Vegetius: *Sed inter reliqua nihil magis ad victoriam proficit, quam monitis obtemperare ſignorum.* Nam cũ voce ſola in tanto præliorum tumultu regi multitudo non poſſit, & plura pro neceſſitate rerum ex tempore iubenda atq; facienda ſint, antiquus omnium gentium vſus inuenit, quomodo, quod ſolus Dux vtile iudicaſſet, per ſigna totus agnoſceretur, & ſequeretur exercitus. Itaque prima cohors millenaria, quæ & numero militum, & honore præſtabat, Aquilam vſurpabat Romanam Auem: reliquæ verò alijs atque alijs in ferculis erectis ſignis dignoſcebantur, quæ & propriè ſigna Romanis vocabantur. Erant autem pro arbitrio Tribunorum ſculpta in illis capita animalium, hoſtium deuictorum facies, manuum effigies, ſartagines cum igne, & circuli, vt in numiſmatibus alijsq; monumentis veteribus videre eſt. Inter præcipua tamen quæ cæteris honore præſtabant cohortium ſigna erant Aquilæ; tametſi & illæ ferculis geſtarentur, vt cætera ſigna, nomenclatura tamen, & prærogatiua ſeparabantur. Hinc eſt illud [m] Cæſaris. *Pompeius in conſpectu vtrorumque oppidorum, neque ſuis auſus eſt ſubſidio venire. Aquilas habuit, & ſigna tredecim legionum: ſed ex quibus aliquid frumenti ſe exiſtimabat habere.* Sic [n] Cornelius Tacitus, cùm Varianam cladem deſcribit: *Mediò campi* (ait) *albentia oſſa vt fugerãt, vt reſtiterant, diſiecta, vel aggerata adiacebant, fragmina telorum, equorumq; artus, ſimul truncis arborum infixa ora Lucis propinquis Barbarorum aræ, apud quas Tribunos ac primores ordinum Centuriones mactauerant, & cladis eius ſuperſtites pugnam aut vincula elapſi referebant: Hîc cecidiſſe Legatos, illic raptas Aquilas: primum ibi vulnus Varro adactum, vbi infelicis dextra, & ſuo ictu mortem inuenerit: quo tribunali concionatus Arminius, quot patibula captiuis, quæ ſcrobes, vtque ſignis, & Aquilis per ſuperbiã illuſerint.* & [o] rurſus: *Audita conſternatione ad Germanicum tendentes, fugerunt contumelias, cædem parant, Planco maximè, quem dignitas fuga impediuerat. Neq; aliud periclitanti ſubſidium, quàm caſtra ponere primæ legionis. Illic ſigna & Aquilas complexus, religione ſe tuebatur:* Hęc ille. Loquitur autem primo loco de multis Aquilis, & ſignis, quia tres erant legiones cum Varro cæſę: quarum quęlibet vnam Aquilam, & plura ſigna habebat. In altera verò authoritate de vna Aquila, & pluribus ſignis mentio fit: vt apparet in vna legione vnã Aquilam extitiſſe, & plura ſigna. Huc facit, quod idem [p] Corn. Tacitus ſcribit: *Vt vero deformis, & flens, & præter ſpem incolumes valens proceſſit, gaudium, miſeratio, fauor verſi in lætitiam, vt eſt vulgus vtroque immodicum, laudãtes, gratanteſq; circundatum Aquilis ſigniſq; in tribunal ferunt.* Et [q] iterum, cùm legiones Veſpaſiani auxiliares recẽſeret: *Dein Septima Claudiana agreſti foſſa* (ita locus erat) *præmunita dextro, octaua per limitem apertum, mox tertiadecima denſis arbuſtis interſepta. Hic Aquilarum ſignorumq; ordo.* Et alio loco: *Duces partium, vt curſulas venêre, paucos ad requiem dies ſumunt, donec Aquila ſignaq; legionum adſequerentur.* Hæc ex Tacito. Huc alludit [r] Appianus Alexandrinus: *Inſigne interea prælium ab vtraque parte editur, in quo ſuperior Pompeius, Cæſaris milites in fugam vertit, eoſque in caſtra vſque perſequitur. Signa porrò militaria pleraq; ſuſtulit, inter quæ & Aquilã præcipuũ Romanis ſignũ penè eripuit.* Huc pertinet quod [ſ] Lucanus ſcribit

Barbaricas ſæui diſcurrere Cæſaris alas,
Ipſum omnes Aquilas, collataq; ſigna ferentem.

Patet igitur ſigna ab Aquilis fuiſſe diuerſa. Cùm verò de ſartagine eiuſq; igne obiter quid diximus non ab re erit teſtimonia quædam authorum de ea huc adducere. Clarum quidem eſt inter præcipua Imperij inſignia eam fuiſſe connumeratam, & præſertim inter ornamenta, quæ ſcilicet in ſummitate ferculi ſupraposita ignem ferret, cuius imaginem ex multis numiſmatibus & monumentis [t] Vuolphgangus Lazius Viennenſis exhibuit. Meminit huius ignis [u] Herodianus, inquiens: *Sed poſtquam L. Verus fato functus eſt, manentibus adhuc Lucillæ principibus inſignibus, Pompeiano eam pater deſpondit: nihilo tamen ſecius priſtinum illi honorem Commodus reliquit vſurpandum. nam & ſella Imperatoria ſeſſitare in theatro, & ignem de more præferri patiebatur.*

Ignis prælati ornamentum.

[l] *Lib. 3. c. 5. de re milit.*
[m] *Li. 6. bell. ciu.*
[n] *Lib. 1. Hiſtor. Aug.*
[o] *Ibidem.*
[p] *Lib. 18.*
[q] *Lib. 19.*
[r] *Lib. 2. bel. ciu.*
[ſ] *Lib. 2. Pharſal.*
[t] *In principio Comen. de Rep. Ro.*
[u] *Lib. 1. hiſt. Aug.*

patiebatur. Et[x] iterum de Commodi pellice scribens: *Quod vbi consilium suum ad Martiam retulit, unam ex suis concubinis, cui scilicet plurimum deferebat, ac propè vxoris eã loco habebot, sic ut præter ignem omnes honores veluti Augustæ tribuerentur.*[y] Idem de Pertinace locutus: *Igitur postquam illuxit, in curiam se contulit, neq. ignem sibi præferri, neq, ulla principatus insignia passus attolli, donec Senatus sententiam sciscitarentur.* [z] Itẽ rursus de Macrino loquẽs: *Talia loquentem, exercitus omnis, cæterumq́ vulgus Imperatorem atque Augustum consalutauit: tum amictum purpura, reliquoq; aulico ornatu atque apparatu ibidem ex tempore conquisito, præcedente etiam igne, in Antiochia primum templa, mox ad suas ædes deduxerunt.* [a] Idem aliàs: *Nã cùm magnoperè indoluissent Alexãdri nece, ac fortefortuna in quendã ex illius amicis, cui nomen Quartino fuit, paulò antè è castris à Maximino dimissum incidissent, correptũ atque retractantem, neq. tale quicquam cogitantem, ducem sibi delegerunt, purpuraq; eum, prælatoq; igne, funestis scilicet honoribus condecoratum, nihilq; minus optantem, ad Imperium protulerunt.* Idem postea de Gordiani inauguratione tractans: *Sequebatur autem ipsum principalis pompa omnis, milites q; quicunq; aderant, iuuenesq; urbani procera statura, ad eorum similitudinem, qui Romæ Imperatorem comitantur: Virga item laureata, quo insigni principes à priuatis dignoscuntur: præterea ignis de more præferebatur, ut speciem fortunamq; exiguum sanè od tempus, Romanæ ciuitatis Carthago repræsentaret.* Ad huiusmodi præterea insignia alludit [b] Ammianus Marcellinus: *Tunc in memor: ani Constantini ut nouatoris turbatorisq, priscarum legum, & moris antiquitus recepti, uexauit cum apertè incusans, quòd barbaros omnium primùm adusque faces auxerat.* De ortu istius ignis in triumphis legimus Iouem Agetorem apud Lacedæmonios fuisse cultum, & ex eius ara ignem depromptum, quem inextinctum & continuum Imperatoribus in aciem exeuntibus præferrent, vtpote summum inter elementa, vt author est [c] Nicolaus: quæ consuetudo postea ad Romanos transiuit. Herodianus etiam sic scribit: *Cùm non suis modus ambitione, & adulationibus, nisi Deorum insignia, & ornamenta primum in triumphantes, inde* inquit Fabianus, *in Imperatores transferrentur.* Hipparchus ignem rerũ omniũ principiũ opinabatur, & multi secuti sunt, vt aptè Carthago Iunoni, quę mundi Genium significat, ignem supremum elemẽtum dederit, etiamsi alioquin nihil foret ei cum marito commune. Amplius scire oportet nouem fuisse in perfecta legione signa quot cohortes videlicet, milliaria excepta, quæ Aquilam ferebat, id quod subinde authores legenti occurrit. Sic [e] Liuius: *Primo leuis armatura Romanorum præoccupatum inferiore loco succedens tumulo pulsa detrusaq; terrorem in succedentẽ intulit equitem, & ad signa legionum refugit.* [f] Item: *In præoccupatis angustijs loco iniquo est circumuentus, quatuor millia militum amissa, & legionis secundæ signa tria:* [g] Idem: *Vnus remansit M. Licinius Strabo Tribunus militum tertiæ legionis cum tribus signis à legione relictu*. Vbi per signa cohortes intelligit ferculi scilicet illius voce cohorti, quam distinguebat, attributa.

[x] Lib. eod.
[y] Lib. 2.
[z] Lib. eod.
[a] Lib. 7.
[b] Lib. 1.
Ignis prælati origo.
[c] Lib. περὶ τῶν ἐθῶν.
[d] In Augusti principatũ honorẽ.
Signa nouem in legione perfecta excepta cohorte milliaria.
Cohors milliaria Aquilã ferebat.

Nunc de religione, quam Romani in euellendis ex terra signis obseruabant, pauca ex historijs adferam. Equidem reperio signifero non licuisse euellere signa, nisi augurio capto; eratq; hæc superstitio populi eius, vt quãdo signa faciliter euellebantur, certam de victoria spem cũcti conciperent, sin dificulter, cladem imminentem suspicarentur. Hinc *Crassum Parthico bello occisum* Appianus refert, *quòd iturus od bellum euellere signa nequiuerit.* Eodem euentu Romanorum stragem contigisse ad Trasymenum lacum probati authores memorant. Et de Camillo Scriboniano, qui contra Claudium Cæsarem in Dalmatiã Imperium arripuerat [h] Orosius nominatim sic scribit: *Furius Camillus Scribonianus Dalmatiæ Legatus bellum ciuile molitus legiones multas fortissimasq́ ad sacramenti mutationem pellexerat. Itaque die dicto, vt in unum undiq́ ad nouum Imperatorem conueniretur, neque Aquilæ ornari, neque conuelli quoquam modo signa moueriq́ potuerunt.* Ad hunc morem euellendi signa alludit Maro hoc carmine:

——Vbi primùm euellere signa
Adnuerint superi.

[e] Li. 2. dec. 3
[f] Li. 9. dec. 4
[g] Li. 1. dec. 5
Religio euellẽdi signa in locis suis.
[h] In Claud histor.

Erat & altera Romanis in hac re consuetudo ornandi videlicet signa in victoria & tristi casu incõpta proferẽdi. Vnde est illud Taciti, cùm parentationem Germanici Cæsaris enarrat: *Igitur Tribunorum Centurionumq; humeris cineres portabantur. præcedebant incomptè signa.* Quòd verò ornarentur hæc signa, sic innuit [i] Claudianus:

Lætaturq; tamen, Mauortia signa rubescunt,
Floribus & subitis animantur frondibus hastæ.

Porrò inuenio inter signa portata Romanis in legionibus, fuisse imagines Imperatorũ & Ducum: quas qui ferebant, Imaginarij vocabantur, & Imaginiferi, vt alias diximus; quorum inter genera militũ & Vegetius meminit. [k] Suetonius quoq; *Militi post publicata ex Augusti testamento legata, nihil unquam largitus est, præterquam singula millia denariorum prætorianis, quod Seiano se accommodassent, & quadam munera Syriacis legionibus, quòd sola nullam, sola Seiani imaginem inter signa coluissent.* Huc pertinet illud Cornellij Taciti de Vitellio loquentis: *Exercitum* (inquit) *Superio-*

De ornamentis insignium militarium.
[i] In nuptijs Honorij, & Mariæ.
Imagines Imperatorum, & Ducum inter signa.
[k] In Tiber.

ris Germaniæ, Calendis Ianuarÿs diripuiſſe imagines Galbæ, tumultuariq; cœpiſſe. Cuius turbationis ac flagitÿ ſpectator aderat Ordeonius Flaccus Legatus Conſularis, non auſus compeſcere mentes, non retinere dubios, non cohortari bonos. Sed ſubſiſtit ſignis pauidis, & ſecordia innocens: quatuor Centariones cum protegerent Galbæ imagines, impetu militum abrepti, vinctiq; ſunt.[l] Item aliàs: *Equeſter ordo, cuneum Germanici appellauit, qui iuniorum dicebatur: inſtituitq;, vt turma Idibus Iulÿs imaginem eius ſequerentur.* Et[m] rurſus, cùm de deditione regis Parthorũ ageret: *Nec recuſaturum Tyridatem, accipiendo diademati in vrbem venire, niſi ſacerdotÿ religione attineretur: iturum ad ſigna, & effigies principis, vbi legionibus corã in regnum auſpiceretur.* Et ſubdit: *Tum placuit Tyridatem ponere apud effigiem Cæſaris, inſigne regium, nec niſi manu Neronis reſumere. Et colloquium oſculo finitum. Deinde paucis diebus interiectis, magna vtrinq; ſpecie: Inde eques compoſitus per turmas, & inſignibus patrÿs: hinc agmina legionum ſtetêre fulgentibus Aquilis, ſignisq; & ſimulachris Deûm in modum templi.* Atq; hactenus de imaginibus Imperatorum, Ducumq; exercitus, inter ſigna receptis. Ad quod genus militum alludit & inſcriptio vetuſtatis, quæ Lugduni viſitur:

[l] *Lib. 2. Hiſtor. Auguſta ſub finẽ.*
[m] *Lib. 15.*

D. M. ET MEMORIAE AETERNAE.
SOLENNIO FIDO MIL. LEG. I. MINERVAE IMAGINI
FERO MATVRINA VICTORINA CONIVGI CHARIS-
SIMO, PONENDVM CVRAVIT, ET SVB
ASCIA DEDICAVIT.

Cæterùm inter ſigna capita ferarum ſculpta, atque interdum hoſtium occiſorum vera capita geſtata fuiſſe, hiſtorias legentibus paſſim occurrit. Quemadmodum [n] Tacitus ſcriptum reliquit: *Simul naues in aduerſum amnem agebantur. Hinc veteranorum cohortium ſigna, inde depromptæ ſyluis, lucisq; ferarum imagines, vt cuique genti inire prælium mos eſt, inſta belli ciuilis externiq; faciẽ obſtupefecerãt.* Huc quoq; facit, quod idẽ [o] Tacitus ſcribit, de Galbę cæde atq; interitu locutus: *Nullam cædem Otho maiore lætitia excepiſſe, nullum caput tam inſatiabilibus oculis perluſtraſſe dicitur, ſeu tùm primum leuata omni ſolicitudine mens vacare gaudio cœperat, ſeu recordatio maieſtatis in Galba, amicitiæ in Tito Iunio, quamuis immitem animum, imagine triſti confuderat. Piſonis vt inimici & æmuli cæde lætari ius faſq; credebat. Præfixa contis capita geſtabantur inter ſigna cohortium, iuxta Aquilam legionis.* Sic apud ſigna tanquam Aſyla quiſq; tueri ſe poterat, & à captiuitate vindicare. Vnde ſcribit Tacitus:[p] *Planco maximè quem dignitas fuga impedierat, neq; aliud periclitãti ſubſidium, quàm caſtra primæ religionis illic ſigna & Aquilam amplexus, religione ſe tutabatur.* Eadem religionis cauſa apud ſigna captiui cuſtodiebantur, id quod ex his verbis [q] Marcellini colligitur: *finitiſq; epulis Vadomarium fortiter apprehenſum, rectori militum anté cuſtodiendum apud ſigna commiſit.* Inuenio etiam pecuniam ex præda contractam deponi ac collocari à Romanis apud ſigna ſolitã. Author eſt [r] Vegetius ab antiquo videlicet inſtitutum fuiſſe, vt dimidia pars rerũ comparatarum deponeretur apud ſigna, & ibidem militibus ſeruaretur, ne per luxũ & inanium rerum coëmptionem ſua abſumerent. Hinc enim fiebat, vt miles ſecurus, & de ferendo nihil cogitans, in acie fortius dimicaret, ad ſigna tuenda videlicet, circa quæ cuiuſq; ſubſtantiæ eſſent. Hinc mos ille de follibus, ſiue ſaccis in Romano exercitu proceſſit: quorum decem folles numarij, ſiue marſupia dicere mauis, per ſingulas cohortes ponebantur, in quibus ſumma pecuniæ, quę militibus cedebat, reponebatur. His addebatur ſaccus vndecimus, in quẽ tota legio particulatim conferebat, ſepulturæ cauſa: vt ſi quis de contubernalibus defeciſſet, de illo vndecimo ſacco ad ſepulturam illius monumentumq; erigendum expromeretur expenſa. Et ſic intelligitur illud [s] Suetonij de Domitiano, qui eã volebat conſuetudinẽ immutare: *Geminari, ait, legionum caſtra prohibuit, nec pluſquam mille numos à quoquam ad ſigna deponi: quod L. Antonius apud duarum legionũ hyberna, res nouas moliens, fiduciam cepiſſe ex depoſitorum ſumma videretur.* Non poſſum hîc & aliã Romani populi conſuetudinẽ ſilentio trãſire, cuius meminit [t] Herodianus, in medio caſtrorũ ædificiũ fuiſſe memorãs, in quo omnia ſigna militaria recondebantur. Verba ſic habent: *Vt autem caſtra attigit, ædiculamq; eam, intra quam ſigna ac ſimulachra exercitus adorantur, procidens humi gratias agebat, votis quaſi pro ſalute ſuſceptis.* Meminit & [u] Tacitus, cùm de ſeditioſis in Pannonia legionibus agit, quæ ad Nauportum contra Bleſum exurgebant: *Commotis per hæc mentibus, & inter ſe ſuſpectis, tyronem à veterano, legionem à legione diſſociant. Tum redire paulatim amor obſequij, dimittunt portas: ſigna vnum in locum principio ſeditionis congregata, ſuas in ædes referunt.* Atqui Romæ, ceſſante bello, ſigna in ærarÿs cuſtodiebantur. Vnde eſt illud [x] Liuij: *Is impigrè exercitu ſcripto, cùm omnes extra portam Capenam, ad Martis ædem conuenire armatos iuniores iuſſiſſet, ſignaq; ad Quæſtorem ex ærario deferri, quatuor expletis legionibus.* Videtur denique & illud facere ad magnificentiam ſignorum Romanorum; quod hæc videlicet proconſulibus prætoribuſq; & prouinciarum præſidibus præferebantur.

Capita ferarum in ſignis militaribus.
[n] *Lib. 14.*
[o] *Lib. 18.*
Capita occiſorum hoſtium inter ſigna.
[p] *Lib. 1. Hiſtor. Aug.*
Captiui apud ſigna cuſtodiebantur.
[q] *Lib. 21.*
Quæ pecunia apud ſigna deponeretur.
[r] *Lib. 2. de re mil.*
[s] *In Domitiano.*
[t] *Lib. 4. Hiſtor. Aug.*
Tabernaculum in medio caſtrorũ pro ſignis.
[u] *Lib. 1. Hiſtor. Aug.*
[x] *L. 7. dec. 1*

Ambigere

Ambigere quis meritò poſſit, num hæc ſigna militaria ante inceptum Imperium fuerint, ſtãdũ adhuc Conſules Romanæ potentiæ præeſſent. Prætcrea num inclinante Imperio, barbaris iam gentibus Romanos milites inuadẽtibus, quod fuit ſub Valentinianis, ſignorũ huiuſmodi fercula adhuc ſolita fuerint geſtari. Ad quam quidem quæſtionẽ ex fide hiſtorica reſpondemus: fuiſſe vtroq; tẽpore, eiuſq; populi ętate. Scribit enim [y] Liuius in Hiſtrici belli enarratione, quod pluſquã ſeculũ ante dictaturã Cæſaris fuit: *Vnus*, inquit, *remanſit M. Licinius Strabus Tribunus militum tertiæ legionis, cum tribus ſignis ab legione ſua relictus*. De inclinantis Imperij ætate dubium nullum eſt. Teſtatur enim hoc [z] Marcellinus his verbis: *Tali textu rectè factorum Cõſtantius, iam metuente ſublimior, militarią; conſenſu ſecundo Sarmaticus appellatus ex vocabulo ſubiectorum. Iamq; diſceſſurus conuocatis cohortibus, & centurijs, & manipulis omnibus tribunal inſiſtens, ſigniſq; militaribus & Aquilis, & agmine multiplicium poteſtatum.* Et [a] iterum: *Qui ducens militem rei ſufficientem, cùm veniſſet ad loca, diſcriminatis ordinibus, barbaros ante colluctationem adeo terruit, & turbauit, vt nec controuerſas opponerent manus, ſed ſignorum Aquilarumq; fulgore præſtricti, venialem poſcerent pacem.* Huc pertinet quod Procopius refert, *Nerutos rotam, Iouiam cohortem Aquilam auream* habuiſſe, & *cornua cornutorum cohortem*; alludens nimirum ad ſigna, quę portabantur in ferculis.

Quãdo ſignorũ militarũ vſus cœperit. [y] Lib. 1. decad. 5. [z] Lib. 17. [a] Lib. 28. Iouia cohors.

Amplius videndum eſt, quænam eſſent SIGNA FIXA, ET NON FIXA. Fixa autem in caſtramentatione erant terræ infixa, ſicuti hodie figere ſolemus haſtas in caſtris. Meminit [b] Marcellinus: *Locorum gnaritati confiſi vnum ſpirãtibus animis montem occupauere præcelſum per confragoſos colles vndiq; præruptum & inuium abſq; ſeptentrionali latere, unde facilem habet deuexitatem & mollem. ſignis ilico fixis ex more, cùm vndiq; ad arma conclamaretur, imperio Principis & ductorum ſtetit regibilis miles, vexillum operiens extollendum, quod erat opportunè ſubeundæ indicium pugnæ.*

Signa fixa, & non fixa quænã eſſent. [b] Lib. 27.

SIGNA EVVLSA, Siue cõuulſa, contrariæ ſignificationis erãt, cùm ſigna terræ fixa, dum miles per cõtubernia quieſcebat, rurſus ex terra ad vſum militię euellebant. Meminit [c] Liuius: *Territis omnibus, qui circà erant, velut fœdo omine incipiendæ rei, inſuper nunciatur, ſignum omni vi moliente ſignifero, conuelli nequire. Conuerſus ad nuncium: Num literas quoq;, inquit, à Senatu affers, quæ me rem gerere vetent? Abi, nuncia, ſignum effodiant, ſi ad conuellendum manus præ metu obtorpuerint.* [d] Idem: *Qui, vbi allatum eſt, hoſtes aduẽtare, propè eſt factum, vt iniuſſu Prætoris conuulſis ſignis in aciem exirent.* [e] Sic alibi: *Magis inde impetu, quàm conſilio ducis conuulſis ſignis, firmiſq; infeſto agmine ſignis.* Et [f] iterum: *Confeſtim ſignis conuulſis, citato agmine iter ingrediuntur.* Alludit ad huiuſmodi morem conuellendi ſigna [g] Virgilius:

Nunc iter ad regem vobis, muroſq; Latinos,
Arma parata animis, & ſpe præſumite bellum.
Ne qua mora ignaros, vbi primum euellere ſigna
Annuerint ſuperi, pubemq; educere caſtris.

Signa euulſa. [c] Lib. 22. dec. 3. [d] Li. 5. eiuſdem. [e] Li. 7. dec. 1 [f] Li. 5. dec. 3 [g] Lib. 11. Aen.

Cùm verò de Romanis vexillis à ſignis & Aquilis, vt ex numiſmatibus oſtendi poteſt, diuerſis, ſæpè meminerimus, non erit præter noſtrum inſtitutum & de ijs aliquid hic dicere. Quorum varia diſcrimina ſunt, nempe ſi vno ea faſce comprehendas, Labarum, ſiue Flammeum aureũ, argenteum, cæruleum, centuriatum, equeſtre, prætorianorum, & auxiliariorum; quorum primum Ducis, ſiue Imperatoris exercitus erat, ſecundum Senatus Romani, quartum claſſis; quæ tametſi diuerſa extiterint, figura tamen omnibus, & forma erat eadem, vt ex ſculpturis & numiſmatibus deprehenditur. Penè huiuſmodi ſunt, vt noſtra templorum vexilla, ſi crucem ſuprapoſitam, & ſciſſuram triplicem dempſeris, quam Chriſtianos opinor ad indiuiduæ Trinitatis, CHRISTIQVE Victoriam demonſtrandam gentibus adieciſſe: ſiquidem, vt [h] Vegetius eſt author, vexilla à velis nauium appellationem acceperĩt, quòd ceu vela in antennis nauium, ita pannus & flãmulæ in pertica geſtabantur, quod vexillum Romanis tanquam minus velum nominabatur. Cæterum in vexillis Romanis imagines paſſim & Deorum, & Imperatorum Ducumque militarium erant depictæ, quæ adhuc conſuetudo tenet, ut inſignia Principum in vexillis à pictoribus exprimantur. Meminit [i] Cornelius Tacitus: *Octaua erat ac ſeptima Claudiana imbuta fauore Othonis, quamuis prælio non interfuiſſent. Aquileiam iam progreſſa, proturbatis, qui de Othone nunciabant, laceratiſque vexillis, nomen Vitellij præferentibus.* Et [k] rurſus: *Et quorum imagines pro vexillis ſecuti forent, Duces Imperatoreſq; deligerent.* [l] Lampridius pariter: *His ita geſtis ſigna in caſtris & vexilla fieri Antoniana iuſſit, fecitq; Baſſiani ſimulachra ex auro atque argento, atque dies ſeptem ſupplicatio pro Antoniani nomine celebrata.*

Vexillorũ varia genera. Vexillorũ figura qualis. Vexilla Chriſtianorum qualia. [h] Lib. 2. Vexilla vnde dicta. Picta vexilla apud veteres Romanos. [i] Lib. 18. [k] Lib. 5. [l] In Diadumeno.

Non videtur extra inſtitutũ eſſe mentionem facere de vexillo caudato, de quo ſcribit [m] Appianus: *Horum è numero cùm vnus vexillo in cõtrarium verſo, caudam ad Cæſarem extendiſſet, eius mandato à ſcutiferis occiſus eſt.* De cæteris verò vexillis, vt pedeſtri, centuriato, prætoriano, veteranorum, tyronum, calonum, auxiliariorum, equeſtri, claſſico, videas abundè [n] VVolphgangum Lazium Viennenſem.

Vexillum caudatũ. [m] Li. 2. ciu. [n] Lib. 7. cõmẽt. de rep. Rom.

Inter

Flaminũ vexillum. [o] Lib. 20.

Inter tot tamen vexillorum genera, non omittam Flaminum vexillum, quod erat inſigne Imperij, de quo ſcribit [o] Marcellinus: *Aduentãs itaq; rex per optimates ſuos propius admiſſos, pacatiore colloquio flectere defenſores ad ſuum non potuiſſe arbitrium, & diem integrum dedit, & matutinæ lucis exordio, ſigno per flameum erecto vexillum, circumuaditur ciuitas à quibuſdam vehentibus ſcalas.* Huc alludit & [p] Claudianus.

[p] In tertiũ Honorij Conſulatũ.

Hyrcanas populatus opes, aut cæde ſuperbus
Aſſyria, ſic enſe rubens, ſic flamine crebro
Turbidus & grato reſperſus puluere belli.

Labar⁹ vexillum.

Silentio non inuoluam nobiliſſimum illud vexillum, quod Labarus ſiue aureum vexillũ nuncupatum eſt, de quo meminit Marcellinus ſic inquiens: *Conſtantius concluſo Iani templo, ſtatiſq; hoſtibus cunctis Romam geſtiebat viſere, poſt Maxentij exitium abſq; nomine ex ſanguine Romano triumphaturus. Nec enim gentem ullam bella cientem per ſe ſuperauit, aut victam fortitudine ſuorum reperit ducum: vel addidit quadam imperio: aut nuſquam in neceſſitatibus ſummis primus extentam, rigenſiaq; auro vexilla, & pulchritudinem ſtipatorum oſtenderet.* Hæc ille. Huc verò etiam pertinet, quod in hiſtoria [q] Tripartita ſcriptum eſt de labaro precioſis lapidibus adornato, quod à militibus adorabatur, & in quo CRVCEM CHRISTI, vt teſtatur [r] VVolphgãgus Lazius Viennenſis, Conſtantinus finxerat, eiuſq; auxilio Licinium ſuperauerat. De quo & [ſ] Septimius Florens: *Sypara illa,* inquit, *vexillorum, & labarorum ſtolæ crucium ſunt.* Scribit & [t] Eutropius: *Tum verò latus redditus, & de victoria iam ſecurus, ſignum crucis, quod in cælo viderat, in militaria vexilla transformat, ac labarum, quem dicunt, ex auro & lapidibus pretioſis in ſpeciem crucis Dominicæ. Hoc enim ſignum bellicum inter alia precioſius, eo quòd Imperatorem præcederet, & adorari id à militibus moris eſſet.* Et ſubdit: *Portabaturq́, per omnes acies in prælio. Semper enim hoc ſignũ præponebatur ante ordines vniuerſos, quod maximè laborantibus aciebus in prælijs adeſſe præcipiebat. Conſtituit itaq; certos ſigniferos, qui in eo laborarent: quorum opus erat, vt vicibus humeris eum veherent, & omnes acies ita luſtrarent.* Porrò meminerunt labarorum & [u] Iureconſulti, cùm de præpoſitis ſacri palatij diſſerunt, atq; archiatris: licet falsò Laborum pro Labarorum legatur. Huc pertinere videtur, quod ſcribit [x] Procopius de Pando, & Pandofero: *Talibus,* inquit, *Beliſarius adhortatus equites omnes præter quingenarios, eo die præmiſit, ſcutigeros verò ac ſignum, quod Romai Pandum vocant, Ioanni Armenio committens, ac ſi fuerit occaſio, iaculari mandauit.* Hæc ille. Porrò deſcribit formam huius vexilli [y] Aurelius Prudentius poëta hocce carmine:

[q] Li. 1. ca. 5

[r] Lib. 7. c. 5 com. de rep. Rom.

[ſ] In Apologetico c. 16.

[t] In uita Cõſtãtini Magni.

[u] In duodecimo Codicis.

[x] Li. 4. Gothica hiſt.

Pandũ vexillum.

[y] Lib. 1. cõtra Symmachum.

Hoc ſigno inuictus, tranſmiſſis alpibus vltro
Seruitium ſoluit miſerabile Conſtantinus,
Cùm te peſtifera premeret Maxentius aula.

Et Paulò pòſt:

Teſtis Chriſticolæ ducis aduentantis ad vrbem
Miluius, exceptum Tyberina in ſtagna tyrannum
Præcipitans, quànam victricia viderit arma
Maieſtate regi, quod ſignum dextera vindex
Prætulerit, quali radiarint ſtemmate pila.
Chriſtus purpureum gemmanti textus in auro
Signabat labarum, clypeorum inſignia Chriſtus
Scripſerat, ardebat ſummis crux addita criſtis.
Ipſe Senatorum meminit clariſſimus ordo,
Qui tunc concreto proceſſit crine, catenis
Squallens carceris, aut nexus compede vaſta,
Complexuſq; pedes victoris, ad inclyta flendo
Procubuit vexilla iacens. Tunc ille Senatus
Militiæ vltricis titulum, Chriſtiq; verendum
Nomen adorauit, quod collucebat in armis.

Cùm magna pompa ſenatus Romanus in pompis procederet, vexillumq; argenteum geſtaret, nõ inconſultò hîc aliqua tradam in gratiam eorum, qui intelligere appetunt antiquitatem Romanam, marmora ſcilicet ſculpta atque numiſmata.

Vexillum Senatus argenteum. [z] L. 9. dec. 4

VEXILLVM SENATVS argenteum erat, & in comitijs paſſim, & pompis Senatui Romano præferebatur. Meminit [z] Liuius, cùm de Bacchanalium abrogatione orationem Cõſulis ad Senatum recitat: *Primùm igitur,* inquit, *mulierum magna pars eſt, & is fons mali huiuſce fuit. Deinde ſimillimi fœminis mares, ſtuprati, & cõſtupratores, fanatici vigiles, vino, ſtrepitibus, clamoribuſq; nocturnis attoniti. Nullas adhuc vires coniuratio, cæterùm incrementum ingens virium habet, quòd in dies plures fiunt. Maiores noſtri, ne vos quidem niſi cùm aut vexillo in arce poſito, comitiorum cauſa exercitus edictus eſſet, aut plebi concilium tribuni edixiſſent, aut aliquis ex magiſtratibus ad concionem vocaſſet.* Huc

pertinet,

pertinet, quod [a] Appianus Alexandrinus scribit: *Hæc effatus, & uerbo & opere, muneribusq́; eos instruens concionem dimisit. Ipsi persistentes Cassium & Brutum summis extulere laudibus, ac pro illis, quæ æqua forent, facturos se obtulerunt. Hi verò munera illis confestim persoluerunt, & alia porrò ad occasiones multas illustrioribus impenderunt, & qui suscepissent continuè armatos per partes emittebant. Nec multò post ipsi insecuti sunt. Binas Aquilas ad eos aduolantes in argenteis vexillis consedisse, fama est, se inuicem rostris vnguibusq; lacerantes, vel vt alijs placet, se mutuò obseruantes ac manentes, quæ publicis alimonijs à Prætoribus educatæ sunt.* Et [b] rursus loquens de Sylla: *Fuit autem ad omnia felicissimus vsque in finem, tantum prosperitatis, quantum concupierat, assecutus: corpusq; per Italiam in vrbem, lectica aurea regio more illatum est. Tibicinum copia equitumq; ac cæterorum multitudo progrediebatur. Post hos milites omni ex parte, & ad pompam instructi armis accurrebant. Et vt quisq; accesserat, protinus in ordinem referebatur. Verùm multitudo tam ingens, qualis nullo vnquam in opere visa fuerat, accessit. Præcedebant signa securesq́; quibus dictator cum esset, vtebatur. Hunc in modum insigni pompa, magno apparatu in vrbem defertur. Corona ex auro ad duûm millium numûm, pluresq́; summa cura fabricatæ. Vrbium dona, ac legionum sub eo militantium, ab amicis singulatim ferebantur, aliaq́; ad sepulchri decus addita, quorum splendorem eloqui nemo posset. Corpus denique accurrente exercitu, sacerdotes sacraq; Virgines per vices detulere. Senatus item reliquiq; magistratus cum vexillis eorum sequebantur. Alio deinde ornatu equitum turba exercitusq; omnis per partes diuisus, qui sub ipso fuerat. Magno deinum studio vnusquisq; ad ferendum accurrit vexilla aurea argenteis præferentes armis, quibus ad pompam nunc etiam vtuntur.* Hæc ille. Et de huiusmodi vexillo intelligendum est hoc [c] Claudiani poëtæ carmen:

[a] Lib. 4 de bel. ciuil.
[b] Lib. 1.
[c] In quartū Honorij cōsulatum.

Patritios sumunt habitus & more Gabino
Discolor incedit legio, positisq́; parumper
Bellorum signis, sequitur vexilla Quirini.

Postremò ostendendum est Aquilas diuersas cùm à signis, tùm à vexillis Romanis extitisse, quod partim etiam suprà nobis est ostēsum, partim etiam [d] Liuius testatur: *Stare hinc legionarios milites, hinc classicos per omnes Deos paratos magis quæ velint, quàm quæ sciant vera esse, & obstringere periurio non se solùm suumq; caput ad signa militaria, & Aquilas sacramentiq; religionē.* Sic [e] Marcellinus: *Edictoq́; vt futura luce cuncti conuenirent in campo, progressus princeps ambitiosius solito tribunal ascendit, signis Aquilisq; circundatus & vexillis.* Porrò vnam modo in legione Aquilam extitisse, cùm plura & signa, & vexilla fuerint, videtur cōfirmare [f] Cornelius Tacitus: *Primani stratis vnæ & vicesimanorum Principibus, Aquilam abstulere. Quo dolore accensa legio. & plura signa vexillaq́; ex hostibus rapuit.* Et iterum. *Quatuor legionum Aquilæ per frontem, totidemq; circa è legionibus alijs vexilla, mox duodecim alarum signa, & post peditum ordines.* Hæc ille. Cæterùm cuius figuræ Aquila Romano in exercitu fuerit, ostendit Dion [g] Cassius. Ἐςὶ δὲ νεὼς μικρὸς, καὶ ἐν αὐτῷ ἀετὸς χρυσοῦς ἐνίδρυται ἐν πᾶσι τοῖς ἐκ τοῦ καταλόγου στρατοπέδοις. καὶ αὐτὸν εἷς ἀνὴρ ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἐς ὀξὺ τὸν σύρακα ἀπηγμένου, ὥστε καὶ ἐς τὸ ἔδαφον καταπήγνυσθαι, φέρει. Id est, si Latinè reddas: *Ferculum est paruum, in quo Aquila aurea collocatur: in omni iusto exercitu ab Aquilifero hastæ longæ præfixa defertur, quæ quò facilius humi defigi possit, in acutam cuspidem desinit.* Huc pertinet locus [h] Appiani Alexandrini: *Insigne præterea prælium,* ait, *ab vtraq; parte editur, in qua superior Pompeius Cæsaris milites in fugā vertit, eosq́; in castra vsque persequitur. Signa porrò militaria pleraq; sustulit, inter quæ & Aquilam præcipuum Romanis signum penè eripuit, nisi quòd eam anteferens miles, præoccupato eorum cursu, Aquilam intra vallum ad suos iecit.* Ex quibus verbis liquet, Aquilam quoq; inter signa fuisse enumeratam: sed quia Auis Romani populi peculiaris erat, primum in legione locum meruisse, milliariæq; cohorti additā. Id quod ex [i] Plinio animaduertitur, vbi de Aquila animali ex professo disserit: *Romanis eam legionibus,* inquit, *Marius in secundo Consulatu suo propriè dicauit. Erat & antea prima cum quatuor alijs, lupis, minotauris, equis, apris, quæ singulos ordines anteibant. Paucis antè annis sola in acie portari cœperat, reliqua in castris relinquebantur. Marius in totum ea abdicauit. Ex eo natum non ferè apud legiones vnquam hybernatum esse in castris, vbi Aquilarum non sit signum.* Hactenus Plinius. Cæterùm quanto loco hoc genus signi Romano in exercitu fuerit, ex eo apparet, quòd præfectus castrorum, tribuni, ac centurionum præcipui ante Aquilam incedebant: & apud Aquilam sontes religione se tutabantur, vt etiam supra diximus. Vnde est illud Cornelij Taciti: *Ante Aquilam præfecti castrorum tribuniq; & primi centurionum candida veste, cæteri iuxta suam quisq; centuriam armis donisq; fulgentes, & militum phaleræ torquesq́; splendebant.* & [k] rursus: *Plurimus circa Aquilas labor, quæ neq; aduersum ferri ingruentia tela, neq; figi limosa humo poterant.* Hæc ille. Quæ ostendunt, Aquilarum fercula quemadmodum & cætera signa in castris, dum miles quiescebat, fuisse fixa. Quòd verò Aquilarum signa declinante adhuc imperio Romanis in vsu extiterint, ex eius ætatis scriptoribus colligitur, quorū [l] Marcellinus sic scriptum reliquit: *Finita oratione, quam authoritas erexerat inopina, flexit Imperator in*

[d] L. 6. dec. 3
[e] Lib. 20.
Vna Aquila in vna legione.
[f] Lib. 18.
[g] Lib. 40.
Aquilæ figura.
[h] Lib. 2. ciuil. bel.
[i] Li. 10. c. 3.
[k] Lib. 1. Histor. Aug.
[l] Lib. 27.

suam

ſuam ſententiam vniuerſos: conſilijq́ eius viam ſecuti, qui paulò antè fragrantiſſimis vocibus aliud poſtulabant, circũſeptum Aquilis & vexillis agminibusq́ diuerſorum ordinum. Huc pertinet & [l] Enodij Ticinenſis Sidonij Apollinaris Synchromi, quem Vuolphgangus Lazius à ſitu vindicauit, locus: *Nam Auiens mei non vnus, ſed primus eſt conſolatus, ſtirpis ſua: geſtitura Aquilas agmina, prauius anteceſſit, & ad principalem militiam iter virtutis oſtendit.* Meminere Aquilarum in hoc ſenſu & poëtæ illius temporis, quorum [m] Claudianus ſic canit:

> [l] In Panegyrico Auieno Auguſto dicto.
> [m] In Panegyrico Stiliconi dicto.
> [n] In Panegyrico Soceri.

Te duce Romana tandem ſe vindicat ira,
Ipſa iubet ſignis, bellaturoq́ togatus
Imperat, & ſpectant Aquila decreta Senatus.

[n] Sidonius Apollinaris:

Quid faciat bellis, ò quas tibi ſæpe iugabit
Inuictis gentes Aquilis, qui maxima regni
Omnia priuatus fugit.

> [o] Lib. 2. c. 7. de re mil.
> [p] Li. 2. c. 20.

Pertinet ad hunc locum & quod [o] Vegetius ſcribit: *In ipſa quoq; enucleati aſcribendi ſunt iuniores, quia in ſecunda acie poſt Aquilam, & imagines cohors ſexta conſiſtet.* Scitum eſt & illud, quod non ſolùm Aquilæ, ſed ſignorum etiam cæterorum dignitatem declarat: Id quod ſcribit [p] Vegetius: *Et ideo ſigniferi non ſolùm fideles, ſed etiam literati homines eligebantur, vt ſeruarent depoſita, & ſcirent ſingulis reddere rationem:* loquitur autem illic de pecunia legionis, ac militum apud eos depoſita, & ſeruata in vndecim ſaccis. De hac Aquila bellatrice in exercitu non omittam illud, de quo [q] Claudianus meminit:

> [q] In Panegyrico de conſulatu Honorij.
> [r] In nuptijs Honorij, & Mariæ.
> [ſ] In Panegyrico ad Anthemium.

Pars longè ſpiculis, pars comminus horrida contis
Hi volucres tollunt Aquilas, hi picta Draconum
Colla leuant, multuſq; tumet per nubila ſerpens.

Idem [r] poëta alibi:

Vt bellatrices Aquila ſæuiq; Dracones
Fas ſit caſtra meis hodie ſuccumbere ſignis.

[ſ] Item:

His primùm noſtras Aquilas prouincia vidit,
Deſijt hoſtiles confeſtim horrere Dracones
Ilicet edomiti prælo prædaq; carentes.

> Aquila cũ animalib. alijs in numiſmat.

POSTQVAM egimus de Aquilæ vſu in inſignibus militaribus, vt in numiſmatib. cõſpicitur, nũc de illis agemus, in quibus Aquila vnà cũ Ioue & fulmine, animalibus ac alijs inſculpebat.

> Antonij Pij numiſma.
> Iuppiter cur frater & maritus Iunonis ſit dictus.
> ZETΣ, q̃d ſignificat.
> Lucetius quid.
> Fulmina cur aſcripta Ioui.
> Aquila cur aſcripta Ioui.

In quibuſdam numiſmatibus Antonini Pij ſculpebatur Iupiter eburneæ ſedi inſidens, magnamq; præ ſe ferens maieſtatem, ſiniſtra regale ſceptrum vibrans, & dextra inferius fulmen in gigantes, quos ſub pedibus velut oppreſſos tenet, eiaculatur; è regione uerò ipſius conſpicitur Aquila, ad pedes eius ſubuolans, quæ Ganymedem pulcherrimum puerum raptum, cyathum vt Ioui propinaret, portat. Finxerant antiqui Iouẽ Iunonis eſſe & fratrem, & maritum, quoniam per eos intelliguntur duo elementa, ignis nempè & aër, quæ æqualia ſunt in ſubtilitate, & ideo appellauêre fratres, & Iunonem ſeu aërem Ioui ſeu igni ſubiectam dicebãt. Vnde & illum appellarunt maritum, & vtrumq; à iuuando, quia nihil eſt, quod magis nutriat, & conſeruet res huius mundi, quàm calor & aër; quia ſine illis nullum animal ſubſiſtere poteſt. Atque hinc Iupiter apud Græcos dicitur ZETΣ, quæ vox nil aliud apud Latinos denotat, quàm calorem & vitam; quia nil aliud eſt hoc elementum, niſi calidum: & ideò dixit Heraclytus: *Omnia animata ſunt ab igne vitali.* Vnde lingua Volſcorum dicitur Lucetius, quia lucẽ præſtat hominibus, & à Latinis Dieſpiter quaſi diei Pater. Finxerunt etiam Poëtæ, Iouem eiaculari fulmina, & tonare, quia ſecundum naturam hæc ortum habent à rebus ſuperioribus, & impreſſionibus aëris. Præterea Ioui Aquila aſcribitur & ſub eius tutela eſſe fingitur, miniſtraſſeq; illi cum gigantibus bellanti, fulmina. Vnde currum eius à duabus Aquilis trahi ferunt. Ratio, quæ naturalis redditur, eſt; quia cùm Aquila temperiem nacta ſit præ cæteris volucribus calidiſſimam, quæ ſcilicet ſuo calore quod in ouis eſt, diſſipat, & ſpem futuræ prolis fallit, niſi ætitem lapidem in nidum ſuũ inferat, Ioui ignis præſidi eam hac ratione ſacrã eſſe voluerunt. Vnde mirum non eſt, ſi paucæ Iouis ſtatuæ reperiantur, in quibus non addita ſit Aquila.

> Sceptrum cur Ioui attributum.
> Iouis cognomina, ſeu epitheta quæ.

Conſultò etiam Ioui attribuitur ſceptrum: eſt enim ſignum poteſtatis: & Aquila pariter, tanquã omnibus præſtantior. Fuit autem Iupiter varijs epithetis inſignitus. In primis enim Pater dictus eſt, ob beneuolentiã & prouidentiã, quam in omnibus ei tribuebat antiquitas. Rex ab Orpheo & Homero. Optimus ac Maximus quia vult & poteſt omnibus prodeſſe. Fulminans Fulgurator atq; tonãs ab auguribus teſte Cicerone; & Statoris nomine adoratus à Romanis ethnicis. Vindicator, & Vltor, quia ſceleratos vlciſcebatur; Milichius id eſt, iucundus, & mitis Eleus, Olympius, Aſcræus, & Stratius, ſiue militaris. Meliſſæus à nympha eius, vt creditur nutrice: Xenios, ſiue Hoſpitalis de quo Virgilius: *Iuppiter hoſpitibus nam te dare iura loquuntur.* Triforius, & Caſius à Caſio mõte & ciuitate quędã Aegypti, Ammonius ab arena, quæ græcè

ἄμμος

δύμιος appellatur, in qua repertus est, vt quidā putant, vel à galea, qua in bello vsus est, cuius galeæ insigne fuit arietis caput, à quo Κεραστοφόρος siue cornutus vocatus est. Dictus est insuper Eleutherius (unde Eleutheria festa in Græcia in honorem Iouis Eleutherij celebrata) quem σωτῆρα, id est, liberatorem vocabant. Celebrabantur hæc in Syracuseis Tarenti, apud Plateenses in Caria, in quibus nec heris in seruos, & magistratui in maleficos animaduertere licebat, vnde Eleutheria à libertate dicta. De porticu Eleutherij Iouis, qui Athenis fuit, meminit [t] Plato. Dictus est quoq; Seruator, quòd illius opera sese liberatos fuisse à Medis crederent. Item ἀγοραῖος ζεὺς, id est Iupiter Forensis: & Καταιβάτης ζεὺς, id est discensor cognominū, testimonia habentur in numismatibus græcis. Nec non ὅριος ζεὺς, i. Iupiter terminalis, terminorum scilicet præsul, cuius imago cornuta conspicitur vetusta in terminis marmoreis plurimorum locorū. Nominatus etiam est Νεφεληγερέτης, i. congregator nebularum, quod eas congreget. Multa insuper alia nomina ac dignitates Ioui superstitiosa antiquitas ascripsit, & quandoque etiam ipsum victorem nuncupauit, vtpote qui illis victorias donare crederetur. Quapropter etiam eum cum victoria in manu sculpserunt, nec non & cum sceptro, & nonnunquam etiam sculpebant victoriam, quę illum laurea redimeret, vt in antiquo Calcidonio Venetijs vidi apud pię mem. Patriarcham Aquileię, qui, vt erat uir singulari humanitate, multa mihi peregrina in suo Chimiliarchio ostendit, ac inter ea Iouem hunc victorē in Calcidonio antiquissimo, magnitudine ferè numismatis. Hic lapis antiquitus Ioui Fulguratori consecratus fuit, quòd ex eo chalybe icto ignis eliceretur; vnde hodie etiam milites nostri in catapultis bellicis optimo successu eo vtuntur. Dicebatur item Iupiter Anxurus, vt videre est in argenteo quodam numo, in quo ab vna parte est duplex titulus, nempè IOVIS AXVR. C. VIBIVS, & GN. Erat autem barbata ac intonsa eius facies; in altera verò numismatis parte erat quidem barbata, sed galeata, & vultu toruo cum hoc nomine PANSA. Imago Iouis erat strata hastam dextra, sinistra poculo quoddam simile tenens. Vidi etiam antiquissimum numisma ęreum paruum apud D. Fuluium Capibouium ciuem Bononiensem, harum rerum antiquarum summum scrutatorē, in cuius posteriori parte erectæ figuræ Aquila Chrysaeto Bellonij similis cōspicitur cum inscriptione ΑΠΟΛΑ. fortasse ΑΠΟΛΛΩΝΙΕΩΝ (de vrbe, siue oppido Ἀπολλωνία, vide [u] Hubertū Goltziū). In anteriori verò caput, fortasse Iouis Anxuri, sine inscriptione. Placuit numisma hoc hic inserere, vt humaniorū literarū studiosi videāt, qui sæpenumero authores in his, quæ ad antiquitatem spectant, decipiantur. Fertur igitur Iupiter cognominatus Anxurus in Italia in tractu Campaniæ, habitu puerili imberbis. Meminit eius etiam [x] Virgilius:

Circeumq; iugum quis Iupiter Anxurus aruis
Præsidet.

Quo loco Maurus Seruius doctissimus interpres, circa tractum, ait, Campaniæ colebatur puer Iupiter, qui Anxurus dicebatur, quasi ἄνευ ξυροῦ, id est sine nouacula, quia barbam nūquam rasisset, vnde doctissimus [y] Constantius Landus ex numismate istoc apud Frācīscum Nouelium Placentinum à se viso inquit: Videant modò peritiores num id, quod dixit Seruius, verum sit, cùm in numismate Iouis Anxuris barbata facies fuerit. Nam imberbem esse magis Phœbo conuenit, & Baccho, quorum ęterna iuuenta à Poëtis celebrata est. Vnde Tibullus:

Solis æterna est Phœbo Bacchoq; iuuenta,
Nam decet intonsus crinis vtrumq; Deum.

Aut igitur dicendum est, quidem barbatum fuise, vt & numisma ostendit, sed nunquam rasisse barbam. Ideo iuuenem Deum, aut erit intelligendum, si fuit puer, nunquam rasisse barbam, quia imberbis fuerit, quod numisma facie barbata fictum negat: quod etiam numisma diademate coronatum capitulum habuit. Fuit & Anxur vrbs Trachina, nunc Terracina dicta.

Sed antequam ad reliqua numismata, in quibus Aquila sculpebatur, sermonem cōuertam, primò cur Ioui ea magis, quàm cæteræ alites, sacra diceret, dein quæ fulminis figura in numis, & quid sibi ea vellet, paucis declarabo. Quantum ad Aquilam attinet, sunt qui asserant Ioui eam ideo consecratam fuisse, quòd ipse primus in Creta Aquilę nidum inuenerit, & postmodum ea in venatu vsus fuerit, ideoq; Leoni etsi quadrupedum regi, & Regulo auiculæ prætulerit. Vnde in numo Alexandri Magni ab vno latere Iupiter sedēs sceptrū sinistra, dextra Aquilam tanquam auceps portat: inscriptum est ad latus ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ab alio latere conspicitur eius caput. Reperiuntur & alia eiusmodi numismata Græcorum potissimùm, in quibus Iupiter Aquilam pariter dextra portat. Alij verò ideò Ioui datam Aquilam volunt, quoniam ea Auium regina dicatur, ob victorias scilicet, quas ab alijs auibus illa reportat. Hinc cùm inter clarissima & amplissima donaria, quæ in Metaponto vrbe Ioui Olympico mittebantur, etiam simulachrum eiusdem esset insigni specie, quod altera manu fulmen, altera Auem teneret, capite vernis floribus ornato, Auem illam Aquilam peculiarem Iouis ak tem crediderim. Quò ad ful-

Eleuteria festa quæ.

[t] In Theagene.

[u] In Thes. Reg. pop. op pid. fluuior.

Iupiter Anxurus cur ita dictus.

[x] Li. 7. Aen.

[y] De numismatibus.

Aquila cur Ioui sacra dicatur.

ad fulmen, cuius toties etiam meminimus; ſculpitur id cum alis & tribus aculeis, quorum vnus ad inſtar ſagittæ videtur, quia fulmina non rectà procedunt, ſed tortuosè, ſecundum diuerſos aculeos: alij terebræ, alij flãmę ignis ſimiles ſunt, quos crediderim propriè fulgura dici. ex quibus multa non ſolùm vnà cum Ioue in numis, ſed in clypeis etiam militum conſpiciuntur, vt in columna Traiani & alijs numiſmatibus videre eſt. Atque hinc legio quędam temporibus Augusti, vt Dion Caſſius ſcriptum reliquit, fulminatrix, & fulminifera dicta eſt, quãuis Xiphilinus ita vocatam velit ob miraculum illud, quod Chriſtiani ſub M. Aurelio edidêre. Qui deficiente ſitibundo exercitui eius aqua, rogati ab Imperatore ingentem imbrem, ex quo commodè bibere potuit exercitus, tempeſtiuè à Deo precibus impetrarunt ſimul cum fulminibus, à quibus hoſtium Marcomanorum exercitus ictus, Chriſtianis victoriam reliquit. Atq; hinc ab eo tempore ea legio, ſub qua milites Chriſtiani militabãt, fulminifera dicta, & fulmine pro inſigni vſa eſt. Erat autem legio duodecima cognominata, antiquiſsima ſanè, quæ nempe ſub ipſo Cæſare cùm in Gallijs, tùm etiam contra Pompeium ſtrenuè militans, ab ipſo plurimùm comẽdatur. Miraculi verò illius à Chriſtianis, vt diximus, impetrati etiam Tertullianus meminit, eademq; repetit Euſebius Pamphilus, & apud Græcos Apollinaris, qui etiam ipſam legionem, pro inſignis facti miraculo, mutato nomine, vocitatã dicit ab Imperatore fulmineam. Tertullianus verò M. Imperatoris epiſtolas etiamnunc habere dicit, quibus de hiſce apertius indicatur. Porrò hanc inclinante repub. in Aſiam tranſlatam reperio. Scotus enim illius ſub Duce Armeniæ ad Melitenam meminit, niſi alteram extitiſſe vnà cum VVolphgango Lazio Vienneſi etiã credamus. Sed vt, vnde digreſſa eſt, oratio reuertatur. Seruius alijq; veteres ſcriptores, tres fulmini proprietates aſcribunt, adurentẽ nempè primam, ſecundam frangentem, perforantem ſeu terebrantem tertiam. Addunt etiam fulguri alas ob velocitatem & radios tortuoſos & nõ rectos, quòd ſcilicet modò ædes, modo arbores, modò maria fulmẽ feriat. Quod verò de Ceraunio lapideo dicitur, qui linguę & aculei ſagittæ ſimilis eſt, aliquãdo ſub terra inueniri; id experiẽtia verum eſſe comperi & adhuc in meo Muſęo talem lapidem cæli tempeſtate deiectum prope quercũ in agro Bononienſi, ex ipſius terræ viſceribus ad tres, & amplius cubitos erutum, aſſeruo: eſt autem totus denticulatus. Sed aduertendum eſt in Melitenſi Inſula lapides Ceraunijs admodum conſimiles effodi, & multis pro ijs venales obtrudi. Hi lapides à Cardano ophiogloſſi ſeu linguæ ſerpentis, ab alijs linguæ natricis, nuncupantur. Horũ etiam multas differentias videre eſt in noſtro Muſęo. Verumenimuero nunquid & alijs Dijs, præter Iouem in numiſmatibus fulmen attributum ſit quiſpiam à me quærat, cui reſpondeo Iunoni & Mineruæ etiã aliquando dari, vt cõſtat in primis ex numiſmate Domitiani & [a] Virgilio, vbi de vindicta Iunonis, quã ab Aiace Oileo ob illatã in tẽplo ſuo Caſſãdrę vim ſumpſit, loquitur:

Fulminatrix legio.

[a] Aqua cælitus impetrata.

Fulminis tres proprietates.

Ceraunium lapideum.

Ophiogloſſus lapis.

Fulmen Iunoni, & Mineruæ quãdoq; attributum.

Ipſa Iouis rapidum iaculata in nubibus ignem

[a] Li. 1. Aen.

Quod verò hiſce Deabus fulmen tribuatur, ratio talis aſsignari poteſt: quoniam ſcilicet Iuno aër eſt, vel, vt rectius dicam ſecũdum Poëtas, aëris Dea, & in aere intra nubes fulmina gignuntur: Palladi verò ad oſtendendum furorem & ignem; Vnde [a] Virgilius

[a] Li. 6. Aen.

——duo fulmina belli
Scipiades

Sed hæc obiter dicta ſint, nam & antè alias rationes aſſignauimus, cur Aquila & fulmen Ioui ſoli dicarentur: reuertamur modo ad numos, qui Aquilam cum fulmine & Iouem ferunt.

M. Antonij triũuiri numiſma.

Aereũ M. Antonij triumuiri numiſma excuſum eſt an. Orbis 3931. Ab Vrbe cõdita 721. Ieſu Chriſti, 31. in quo ab vna parte Antonij caput conſpicitur cum inſcriptione IMP. ab altera verò Aquila inſiſtens fulmini cum caduceo. Hoc anno Cn. Domitius Aenobarbus & C. Soſius (Dioni Soſſius) conſules facti ſunt.

Domitiani numiſma.

Inſiſtit quoque fulmini Aquila, quę conſpicitur in aureo Domitiani numiſmate excuſo an. O. 4039. V.C. 829. I.C. 77. inſcriptio eiuſmodi eſt IVPITER CONSERVATOR. ab alia uerò, eaque anteriori parte talis IMP. CAES. DOMITIANVS AVG. P.M. Aliud Domitiani numiſma idem cum ſuperiore, ſed ex argento, cuſum eſt an. O. 4045. V.C. 835. I.C. 83. Argenteum eiuſdem numiſma repertum eſt, cuius anterior pars habebatur hoc pacto IMP. CAES. DOMITIANVS AVG. GERMANIC. Poſterior hoc modo P. M. TR. P. III. IMP. V. COS. X. P. P. ibidem erat Aquila cum fulmine. Hoc numiſma factum eſt an. 4046. V.C. 836. I.C. 84. Hic neminem unquam uerè & ex animo dilexit, præterquam paucas mulieres. Homo audax, & iracundus; inſidiator, & uafer, temerarius, & fraudulentus.

Neruæ numiſma.

In numiſmate Neruæ quod an. O. 4060. V. C. 850. I. C. 98. excuſum fuit, præter Aquilam fulmini inſiſtentem, laurea circunſcripitur cum huiuſcemodi græca inſcriptione in auerſa parte: ΝΕΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΕΤΟΥΣ. in aduerſa uerò: ΑΥΤ. ΝΕΡΟΥΑΣ ΚΑΙΣ. ΣΕΒ.

Hadriani numiſma.

Viſum eſt Hadriani numiſma, in cuius prima parte radiatum caput erat, & talis inſcriptio

TAT.

ΑΥΤ. ΚΑΙΣΑΡ ΑΔΡΙΑΝΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ. in ſecunda uerò ΔΙΟΣ ΝΑΟΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ. Præterea expreſſum eſt templum ſex columnarum, in cuius medio Iupiter dextra fulmẽ, ſiniſtra ſceptrum cum Aquila, ad dextram Pallas & Mercurius, ad ſiniſtram Mars & Venus & duæ aliæ figuræ ſedentes in gradibus, ut uidere eſt in picturis Alberti Principis Bauariæ. Hoc numiſma excuſum eſt anno O. 4100. V. C. 890. I. C. 138. eodem anno ad 6. Id. Iulij. Hadrianus Imp. moritur.

Antinoi numiſma.

Antinoi numiſma habetur, quod ſic inſcriptum fuiſſe legi ΗΠΑΤΡΙϹ ΑΝΤΙΝΟΟΝ ΘΕΟΝ, ab alia uerò parte ΖΕΥϹ ΑΥΤΟΚ. ΠΑΤΗΡ. ubi etiam eſt Aquila fulmini inſiſtens.

Antonini Pij numiſ.

Non omittam illud Antonini Pij, in cuius aduerſa parte Iupiter ſtat cum Aquila ad pedes dextra fulmen, ſiniſtra temonem habens, cum hiſce literis, partim Latinis, partim Gręcis nẽpe: L. T. Q. ΤΑΡϹΟΥ. Anterioris uerò partis inſcriptio ſic habebat ΑΤ. Τ. ΑΙΑ. ΑΔΡΙΑ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ. Numiſma hoc uſum eſt an. O. 4123. V. C. 913. I. C. 161. quo tempore nonis Martijs Imperator obijt.

Antonini Pij natura qualis.

Aliud Antonini Pij numiſma reperitur, in cuius poſteriori parte Iupiter inſidet Aquilæ, dextra pateram, ſiniſtra ſcipionem tenens, hac adiecta inſcriptione, græcis characteribus expreſſa. Δ. ϹΡΑΤ. ΘΥ Ρ. in poſteriori verò ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΑ. ΑΔΡ. ΑΝΤΟΝΙΝΟϹ ΕΥϹ ϹΕΒ. Fuit is Imperator ſingularis eloquẽtiæ, nitidæ literaturæ, præcipuè ſobrius, diligens agricultor, mitis, largus, ab alieno abſtinens, & omnia hæc cum mediocritate, & ſine iactãtia. Cùm eſſet longus & ſenex, incuruareturq́; tiliaceis tabulis in pectore poſitis faſciabatur, vt rectiùs incederet.

Scribit Antonius Auguſtinus Antonini Pij huius reperiri numiſma, in quo adeſt fulmen, & Auis, quæ ſceptrum ore tenet. Hanc Auem dicũt quidam eſſe Aquilam, nonnulli uerò Columbam: hanc iuxta Pij naturam: illam ad ſuam potentiam, cùm alius Iupiter in terris eſſet, Inſcriptio talis erat PROVIDENTIA DEOR.

Antonini Philoſophi numiſma.

M. Aurelius Antoninus cognomento Philoſophus in ſuo numiſmate quod an. O. 4116. V. C. 906. I. C. 154. excuſum eſt, figuram ſtantem habuit, quæ dextram ſuper ara extẽdebat, ſiniſtra quaſi ſcipionem cum Aquila gerens, atq; ex auerſa parte cum tali inſcriptione TR. P. VIII. C. II. in aduerſa verò AVRELIVS CAESAR AVG. PII. F. Is cùm in plurimos toto ferè ſui principatus tẽpore morbis incidiſſet Galeni Pergameni medici clariſſimi opera uſus eſt.

Commodi numiſmata.

Iupiter nudus dextra globũ cum victoriola, ſiniſtra haſtã tenens, & ad pedes Aquila conſpiciuntur in numiſmate argenteo M. Aurelij Cõmodi Antonini, qđ an. O. 4145. V. C. 935. I. C. 183. excuſum fuit. Huius pars prior inſcribebatur ita M. COMMODVS ANTON. AVG. PIVS; poſterior autem TR. P. VIII. IMP. VI. COS. IIII. P. P. S. C. Aliud eiuſdem numiſma cuſum eſſe obſeruaui idq; an. O. 4151. V. C. 941. I. C. 189. in cuius altera parte ſic inſcriptum erat M. COMMODVS ANTONVS P. FELIX AVG. BRIT. in altera verò IOVI IVVENI P. M. TR. P. XIIII. COS. V. PP. S. C. Hic Iupiter ſtabat ſiniſtra haſtam, dextra fulmen habens cum Aquila ad pedem dextrum.

Pertinacis numiſma.

L. Septimius Seuerus Pertinax duo numiſmata habuit, quorum in vno eoq; argenteo prioris partis inſcriptio talis erat SEVERVS PIVS AVG. poſterioris autem P. M. TR. P. XIII. COS. III. P. P. Huius lateris ſculptura Iouem exprimebat tenentem dextra fulmen, ſiniſtra haſtam, ac Aquilam ad pedem dextrum. Numiſma hoc an. O. 4167. V. C. 957. I. C. 205. cuſum eſſe reperi. Poſt autem annis ſex elapſis, aliud Septimij Seueri ex argento quoq; numiſma excuſum tradunt, quod ab vna parte eaque auerſa Iouem ſedentem exprimebat tenentem dextra victoriolam, ſiniſtra haſtam cum Aquila & inſcriptione P. M. TR. P. XVIIII. COS. III. PP. Anterior verò pars ſic ſe habebat SEVERVS PIVS AVG. BRIT.

Caracallæ numiſma.

M. Aurelio Antonino Caracallæ numiſma excuſum fuit an. O. 4176. V. C. 966. I. C. 214. in cuius priori parte ſic inſcriptum erat ANTONINVS PIVS AVG. GERM. in poſteriori verò Iupiter ſtabat nudus dextra fulmen, ſiniſtra haſtam cum Aquila tenens, adiecta inſcriptione P. M. TR. P. XVII. COS. IIII. P. P. In alio quoque Antonini Caracallæ numiſmate Iupiter ſedens cum Aquila conſpicitur, tenetq; dextra victoriolam, ſiniſtra haſtam: vtraque numiſmatis pars inſcriptionem ſuperiori ſimilem habet, niſi quod vbi dicitur TR. P. XVII. hìc habetur XVIII. Hoc numiſma excuſum eſt an. O. 4177. V. C. 967. I. C. 215.

Alexandri numiſm.

Habuit Seuerus Alexãder, Iuliæ Mamææ filius numiſma, in cuius dextra parte talis erat inſcriptio IMP. ALEXANDER PIVS AVG. in ſiniſtra ſiue auerſa P. M. TR. P. V. COS. III. P. P. ibi pulcherrimũ ſacrificiũ cõſpiciebatur cũ Imperatore, quatuorq; militibus, duobus hinc inde, & ſacerdote, in medio tẽpli Iupiter inſidens, Aquilæ ſiniſtra fulmen vibrat. Numiſma hoc cuſum eſt an. O. 4188. V. C. 978. I. C. 226. Is tantæ aſſiduitatis erat, vt ne vllum quidẽ diem ſine exercitio aliquo tranſire pateretur. Eodem, quo natus erat, die, cùm imperaſſet annis tredecim, trucidatus eſt à militibus in Gallijs. Argenteum eiuſdem numiſma reperitur an. O.

O 4194.

4194. V. C. 984. I. C. 232. excuſum, in cuius priori parte aderat huiuſcemodi inſcriptio IMP. ALEXANDER PIVS AVG. poſterior verò pars hanc exprimebat IOVI PROPVGNATORI: ibi Iupiter dextra fulmen habet, ſiniſtra Aquilam.

Valeriani numiſma. Numiſma ex ære P. Licinij Valeriani excuſum eſt an. O. 4222. V.C. 1012. I. C. 260. cum hiſce in anteriori parte characteribus Græcis ΑΥΤ. Κ. ΛΙΚΙΝ. ΒΑΛΕΡΙΑΝΟΣ: in auerſa verò ΕΦΕΣΙΩΝ. Γ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Hic exprimitur Iouis nudi figura, quæ dextra tenet fulmen, ſiniſtra Aquilam, aut aliam Auiculam.

Diocletiani numiſ. C. Valerij Diocletiani numiſmata duo ex ære inuenta ſunt cum eadem inſcriptione in anteriori parte, nempe ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟϹ ϹΕΒ. in auerſa verò vnius eorum, Iupiter ſtabat, ſiniſtra tenens haſtam, & Aquila ad dextrum pedem: alterius autem pars eadem Iouem in ſubſellio ſedentem continebat, habentem dextra pateram, ſiniſtra haſtam cum Aquila ad pedes. Hæc numiſmata cuſa ſunt an. O. 4246. V. C. 1036. I. C. 284. Is poſt depoſitum imperium ſenio confectus, priuatus manſit Salonis agriculturam exercens annis decem.

Aliud eiuſdem ex ære numiſma percuſſum eſt an. O. 4245. V. C. 1035. I. C. 283. cum tali inſcriptione IMP. C. VAL. DIOCLETIANVS AVG. ab alia parte IOVI CONSERVAT. vna cum Ioue nudo ſtante, dextra fulmen ſiniſtra haſtam geſtante.

Liciniani Licinij numiſma. Aquila quoque Iouis fulmen tenens, habetur in auerſa parte numiſmatis ærei C. Valer. Liciniani Licinij. Addita eſt huiuſcemodi inſcriptio IOVI CONSERVATORI AVG. in altera verò ſic inſcriptum erat IMP. LICINIVS AVG. Numiſma hoc cuſū eſt anno O. 4271. V. C. 1061. I. C. 309. Eodem anno alia duo numiſmata eiuſdem Liciniani Licinij excuſa ſunt, quorum vni ex ære eiꝗ; minuto in priori parte ſic inſcribebatur IMP. LICINIVS P. F. AVG. in poſteriori verò IOVI CONSERVATORI SIS. hac in parte conſpiciebatur Iupiter, dextra uictoriolam, & Aquilam, & ſiniſtra haſtam tenens. Alterū numiſma ex argento ab vna parte talem inſcriptionem habebat IMP. C. VAL. LICIN. LICINIVS P. F. AVG. ab altera verò IOVI CONSERVATORI AVGG. NN. TSA: vbi erat Iupiter, dextra imagunculā tenens, & Aquila. Reperitur & aliud eiuſdē Licinij Liciniani numiſma ex auro, in cuius altera parte continetur ſtatua Iouis nuda, pallio de collo pendente, ſiniſtra haſtam, dextra globū tenens, in quo victoria alata impoſita erat, ſiniſtra ramum palmæ, dextra coronā lauream fert. A dextro eius ſtatuæ latere, ad pedes Aquila alis expanſis, & à ſiniſtro captiuus uinctis manibus apparet, ſupra quem characteres hi notati XIII. Inſcriptio talis eſt addita IOVI CONSERVATORI & inferius ſubſcriptū legitur SVNG. Pars autem anterior ſic inſcribebatur IMP. LICINIVS P. F. AVG. & in hac Imperatoris laureatum caput cernebatur, effigie barbata, à cuius ceruice faſcia ſerto annexa pendebat. Is annis quindecim elapſis à militibus cum Martiano interfectus eſt. Sunt qui ſcribant, cùm filiam Chriſtianæ religionis cultricem ab equis iuberet diſcerpi, (Chriſtianis infenſiſſimus) ipſum à ſuorum uno, morſu interfectum eſſe.

Aquilam apud D. Fuluium Capibouium in numiſmate æreo paruo uidi, expanſis alis & fulmen pedibus gerentem, cum aſtro ante pectus multis radijs micante: in huius parte eſt talis inſcriptio ΟΥΡΩΝ. quæ ob temporis vetuſtatem corroſa difficillimè comprehendi poteſt: ex altera parte caput galeatum imberbe: in ſuperiori numiſmatis ora hæ literæ ſunt ΕΥ fortè ΕΥΑΙΩΝ, vel fortaſsè ΕΥΛΕΩΝ, & tum Neronis fuerit; aut ΕΥΒΟΙΕΩΝ, aut ΕΥΠΑΤΡΙΔΩΝ, tum Veſpaſiani fuerit; aut ΕΥΘΗΝΙΤΩΝ.

Municipię Auguſti numiſma. Coloniæ & municipia Auguſti poſt eius obitum numiſma excuderunt, an. O. 3976. V. C. 766. I. C. 14. cum hac inſcriptione DIVVS AVGVSTVS PATER ab vna parte: ab altera verò S. C. hic adeſt figura militaris galeata ſtans, dextram eleuans inter duas alias, quarum altera (Veſtam puto) inſidet ſubſellio, ſiniſtra cornucopiam tenens; altera (Iouem arbitror) ſtans, haſtam puram dextra tenet, cum victoria alata, in medio Aquila, & monſtra.

Pōpeij Magni numus. In argēteo Pompeij Magni numo conſpicitur columna cū ſupraposito Neptuno reduce, ſiniſtro pede nauis roſtrū calcāte, infra quem triremis fuſcina eſt, & Aquila legionaria, cū inſcriptione MAG. PIVS IMP. ITER. Hic numus an. A. C. 66. V. C. 686. O. 3896. excuſus eſt.

Aquila ſceptrum Romanorum, quod ita dictum credo, quoniam ſuprà Aquila inſideret, conſpicitur in numiſmate argenteo Auguſti. Tenebatur manu hoc ſceptrū ab homine quodam galeato, nudo, erectæ ſtaturæ, obſcœnas partes veſte operiente, & manu ſiniſtra aliud tenente ſignum, quod fortaſsè cohortis fuerit, cum his verbis. nempe ab vna parte SIGNIS: ab altera RECEPTIS. Idem illud etiam conſpici poteſt in alijs numiſmatibus eiuſdem Auguſti non tantùm æreis, verùm etiam aureis, nec non & in Tiberij, Claudij, Galbæ, & Vitelij numiſmatibus varijs conſpicitur.

Tiberij Claudij Galbæ Vitellij numiſmata. Traiani numiſmata. Iupiter ſtans, dextra pateram porrigens, ſiniſtra ſceptrum tenens, cui Aquila impoſita eſt, conſpicitur

conſpicitur in auerſa numiſmatis Traiani parte cum tali inſcriptione ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞ. (aliud ΕΞΟΥϹΙΑϹ) ΥΠΑΤΟϹ ΚΟΙΝΟΝ. ΚΥΠΡΙΩΝ. Aduerſæ verò partis inſcriptum ſic habet ΑΥΤ. ΚΑΙϹ. ΝΕΡ. ΤΡΑΙΑΝΩ ΑΡΙϹΤΩ ϹΕΒ. ΓΕΡ. ΔΑΚΙΚ. Numiſma hoc poſt Traiani mortem factum fuit.

Traiani numiſmata.

Traiani numiſma aliud reperitur cum figura in ſuggeſtu ſtante, ad cuius pedes duę alię paruæ figuræ & quatuor Aquilæ. Figura illa dextra tenet ramum oleæ, ſiniſtra ſcipionem aut baculum, eius capiti Victoria Lauream imponit. Priori parti ſic erat inſcriptum IMP. CAES. NERVAE TRAIANO AVG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. V. P. P. poſteriori ſic S.P.Q.R. OPTIMO PRINCIPI S.C. Numum hunc excuſum eſſe reperio an. O.4068. V. C. 856. I. C. 106.

Hadriani numiſmata.

HADRIANVS AVG. COS. III. P. P. ita inſcriptum eſt argenteo cuiddam eius numiſmati, in anteriori parte; in oppoſita verò ſic legitur DACIA S.C. Hîc figura mõtibus inſidet, dextra Aquilam legionariam, ſiniſtra ramũ tenens. Hoc numiſma percuſſum eſt an. O. 4086. V.C. 876. I.C. 124. Duo capita alis expanſis Aquilæ impoſita, cum his literis L. I H. viſa ſunt in auerſa alterius numiſmatis. Hadriani, quod excuſum fuit an. O. 4100. V.C. 890. I. C. 138. Huius aduerſa pars ſic inſcripta ΑΥΤ. ΚΑΙϹ. ΤΡΑΙ. ΑΔΡΙΑΝΟϹ ϹΕΒ.

Antonini Caracallæ numiſma.

M. Aurelius Antoninus Caracalla numum habuit, cum inſcriptione ab vna parte tali M. ΑΥΡ. ΑΝΤΟ. ΚΑΙ. ab alia verò ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠ. Δ. Ε. S. C. Hac in parte figura inſidebat Aquilæ, dextra ramum, ſiniſtra ſcutum habens, cum alia figura humi procumbente. Cuſum eſt an. O. 4179. V.C. 969. I.C. 217.

Elagabali numiſma.

Aries inſultans oui, cum ædificio quodam ſupernè, & aſſiſtente figura quadam, altera parte Aquila legionaria conſpicitur in numo M. Aurelij Antonini Elagabali, in cuius prioris parte talis erat inſcriptio IMP. CAES. M. AVR. ANTONINVS P. F. AVG. in poſteriori verò COL. NEAPOL. Is cũ matre meretricio more omnia turpia exercuit. Circũcidit ſe, poſtea ex viro mulier factus, nupſit, appellabaturq; Domina & Regina. Tandem cùm ob impudiciſſimam & crudelem vitam omnibus eſſet inuiſus, à militibus interfectus eſt, & cùm eo mater, quæ eum mordicus tenebat, an. O. 4184. V. C. 974. I.C. 122. quo tempore hoc numiſma excuſum fuit. Vtriuſq; capita abſciſſa, denudataq; cadauera primũ per circum & totam vrbem trahuntur: deinde mulieris corpus aliò, iſtius cadauer in Tiberim pondere annexo præcipitatur, ne vnquam ſepeliri poſſet.

Alexander numiſma.

Habuit Seuerus Alexander inter alia numiſmata vnum, cuius pars vna ſic inſcribebatur ΑΔΡϹΕΥΔΑΕΞ ΑΜΑϹΙΑΙΗΤΝΕ ΠΡΠΟ quę quidẽ inſcriptio nõ legitima videtur. Aderat inſuper in hoc numiſmate figura inter quatuor equos cum Aquila in ſubſtructione quadam ex lapide quadrato, cum notis ΕΤϹΚΗ. Alia verò pars eaque prior habebat hanc inſcriptionem ΑΥΤ. Κ. Μ. ΑΥΡ. ϹΕΒ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟϹ. Numiſma hoc eo, quo occiſus fuit Imperator anno cuſum eſſe tradunt, nempè O. 4197. V. C. 987. I. C. 235.

Maximini numiſma.

Maximini argẽteum numiſma reperitur, quod anno ſequenti percuſſum fuit, in cuius anteriori parte eiuſmodi inſcriptio legebatur IMP. MAXIMINVS PIVS AVG. in auerſa verò P.M. TR. P. II. COS. P. P. S. C. Erat hic currus triumphalis, cui inſidebat Imperator, dextra ramum, ſiniſtra Aquilam legionariam tenens, poſt quem ſtat victoriola alata, dextra ſertum Imperatori imponens, ſiniſtra habens ramum palmæ. Is in prima pueritia paſtor fuit, & opilio in mõtibus Thraciæ, vbi & natus erat, procerus adeo, vt ad pedum octo & propè ſemis longitudinem perueniret, calciamentum eius pede maius hominis veſtigio, atq; menſura: tantæ uoracitatis, vt vno die ſexaginta carnis libras ederet, amphorã Capitolinã vini biberet. De eo hoc extat memorandum, quod Germaniam ingreſſus cum omni exercitu, hoſtes vicit, per trecẽta vel quadringẽta millia barbarici ſoli, vicos incẽdit, greges abegit, prædas ſuſtulit, plurimos Barbarorũ interemit, militem diuitẽ reduxit, innumeros hoſtes cepit; & niſi Germani per amnes & paludes in ſyluas confugiſſent, omnem Germaniam in Romanam ditionem redegiſſet.

Philippi numiſma.

Conſpicitur in æreo numiſmate M. Iulij Philippi figura coronã turritam in capite geſtans, ſaxo inſidens, dextra tenens Aquilam & ad pedes animal alatum inſtar Pegaſi: Hîc quoque talis erat inſcripſio ΦΛϹΑΜΟϹΑΤΕΩΝ. ΜΗΤΡΟΠΚΟΜ. in alia verò parte ΑΥΤΟϹ. Κ. Μ. ΙΟΥΛ. ΦΙΛΙΠΠΟϹ ϹΕΒ. Hoc numiſma excuſum fuit an. O. 4211. V. C. 1001. I. C. 249. Sunt qui hunc Philippũ Chriſtianũ fuiſſe tradant, quorũ teſtimonio hominis perfidia fidẽ abrogat.

Decij numiſma.

Tradit Adolphus Occo Traiani Decij quoddã numiſma ex ære Corinthio albo pulcherrimũ ác rariſſimũ, reperiri quod belli Gothici primi tempore, quo & ipſe Imp. obijt, cuſum eſt, anno nẽpe O. 4213. V.C. 1003. I.C. 251. Huius pars aduerſa ſit inſcripta ΑΥΤ. Κ. Γ. ΜΕΚΥ ΔΕΚΙΟϹ ΤΡΑΙΑΝΟϹ ϹΕΒ. Auerſa verò ita ϹΕΠΚΟΛΡΙΙϹΑ ..... ΩΝΛΙΙ. Figura hic ſacrificans cernebatur, ſiniſtra cornu Amaltheæ geſtans, ſupraſtante Aquila. Hic Imperator à mili-

tibus Illyricianis factus, dehinc à Senatu Auguſtus dictus. Vir bonitate Traiano adæquatus, ob vitæ præſtantiam omnibus charus, & in omnibus laudandus, ſi à Chriſtianorum ſupplicio abſtinuiſſet, in quos plurimùm deſæuijt, adeóq; crudelis fuit, vt publico edicto propoſito omnes Chriſti cultores necari iuſſerit. Eam tyrannidem vlciſci Deus voluit. Nam cùm aduerſus Gothos, Moeſiam, & Thraciam infeſtantes audacius, quàm conſultius pugnaret, à Treboniano Gallo duce limitis Moeſiæ proditus (quorundam ſententia) cum toto exercitu cæſus, corpusq; paludis voragine abſorptum, nec vſquam repertum eſt. Filius primo conflictu extinctus.

Licinij Gallieni numiſma.

Inter numiſmata P. Licinij Gallieni vnum reperitur ex ære quod anno O. 4218. V. C. 1008. I. C. 256. percuſſum eſt: in cuius vna parte tale erat inſcriptum VIRTVS AVG. Duo ibidem milites haſtati, alter globum ſiniſtra tenens, alter Aquilam dextra.

Martiniani numiſma.
* In vita Conſtantini.

Martiniano Imperatori, cuius meminit * Sextus Aurelius Victor, numiſma fuit, cuius pars prior talem inſcriptionem exprimebat, nempè DNN. MARTINIANVS P. F. AVG. poſterior verò IOVI CONSERVATORI XIII. S. M. H. A. præterea ibidem figura nuda ſtabat, dextra globum cum victoriola, ſiniſtra haſtam, cum Aquila geſtante ſertum roſtro ad dextram, captiuus reuinctis ad tergum manibus ad læuam.

Aqla cum Auibus. Antonini numiſma.

AQVILA, Pauo, & Noctua inſculptæ ſunt in numiſmate quodam ex ære Antonini. idq; in eius auerſa parte cum hac inſcriptione ſupra COS. III. infrà verò S.C. His tribus Auibus, figurati ſunt Iupiter, Iuno, & Minerua, nempe Iupiter Aquila, Pauone Iuno, Minerua Noctua. Numiſmatis huius pars prior Imperatoris laureatum caput habebat effigie barbata, à ceruice faſcia ſerto alligata pendente. Inſcriptum hocce circa numiſmatis oram, nempe ANTONINVS AVG. PIVS P. P. TR. P. COS. III.

Syracuſarũ numiſmata.

In numiſmatibus Syracuſarum eſt inſculpta Aquila Ardeam, uel, vt alijs placet, Vulturem pedibus prehenſum tenens, in alia verò parte eſt cancer & ſub eo duo delphini.

Aquila cũ quadrupedibus.
Cæſaris Auguſti numiſma.

AVREVM Cæſaris Auguſti numiſma cuſum eſt an. O. 3927. V. C. 717. I. C. 35. cuius pars prior ſic inſcribebatur IMP. CAESAR DIVI F. PONT. IIIVIR ITER. R. P. C. in altera verò parte conſpiciebatur Templum Martis, cui ineſt currus temone erecto; ei equus inſidebat, & in curru medio ſceptrum inſiſtente Aquila alis expanſis.

Iuliani Apoſtatæ numiſma.

Fl. Claudius Iulianus Apoſtata numiſma habuit, in quo ab vna, eaq; priori parte eius galeatũ caput effigie barbata inſculptũ eſt, humeris loricatis antè, & pòſt, apparet quoq; clypei pars aliqua, ſicuti & ſagittæ, vel haſtæ ſuperna. Circunſcriptio talis FL. CL. IVLIANVS. P. F. AVG. In numiſmatis huius parte altera Taurus, & ſupra eum duæ ſtellæ, ad pedes verò anteriores Aquila, cum inſcriptione SECVRITAS REIPVB. infrà verò ſcriptum T. CONST.

Iuliani geſta.

Iuliani huius aliud ex ære numiſma factum eſt an. O. 4322. V. C. 1112. I. C. 360. cum hac in priori parte inſcriptione D. N. FL. CL. IVLIANVS P. F. AVG. poſterior verò pars, vbi Taurus quoque cum Aquila erat, ſic inſcribebatur SECVRIT. REIP. CON. Is commiſſa cum Perſis pugna, acceptoq; vulnere læthali, & manu cruore repleta, vt Chriſto impiè malediceret, in aërem ſanguinem proijciens, dixit VICISTI TANDEM GALILAEE, VICISTI (ſic enim Chriſtum vocare ſolebat) ac vacuatus paulatim ſanguine, vita ſolutus eſt. Chriſtianos impio quodam odio inſectatus, quanquam ab eorum ſanguine abſtineret, militiam tamen, & ſtudia eis interdixit, ne doctores artium liberalium haberent, vnde materia deeſſet, & paulatim ingenium fidei defendendæ.

Papię gentis numiſmata.

Viſuntur inter alia numiſmata Papiæ gentis duo ex argento, quæ L. Papius Celſus excudit, C. Papij filius, eius, qui Trib. Pleb. anno ab V. C. 688. L. Cotta & L. Torquato Coſſ. legem tulit, ne quis peregrinus in urbe conſiſteret; quæ lex mox Papia ab eo dicta fuit. Horum numiſmatum alterum ex parte vna caput habet Caprina pelle integris cornibus, auribus, & naribus, vice galeæ inſtratum: in altera uerò Lupam, quæ titionem ardentem ore prehendit, & Aquilam, quæ alis auram leniter afflat, cum inſcriptione ſuprà, CELSVS. III. VIR, infrà PAPIVS. Alter nummus eandem Lupam, Aquilam, & inſcriptionem habet ex vna parte, ex altera verò laureatum caput, cuj retrò trophęum apponitur, cum ſubſcriptione in ſemicirculo TRIVMPVS. Cæterùm vt Papiam gentem Lauinio, aut Laniuio oriundam indicaret Papius, Aquilæ, & Lupæ monumenta, quæ in foro Lauiniorum extabant ſopitæ Iunonis, quæ Lauinij colebatur, ſimulachrũ in denarijs expreſſit. Huius originem, quia celebris eſt, & ſcitu digna, ex * Halycarnaſſęo ſubiungendã duximus: *Fertur, dum Lauiniũ conditur, oblata Troianis quadã prodigia: in nemore orto ſua ſponte incendio, Lupũ ore aggeſſiſſe fomitem aridum, Aquilam verò alarum ventilatione flammã excitaſſe: Vulpem contrà cauda in flumen intincta ignẽ conatã extinguere: & nunc accendẽtibus, nunc extinguentibus praualentibus, tandẽ viciſſe duos, illam verò abyſſe conatu irrito. Quo viſo Aeneã dixiſſe, illuſtrẽ quidem & mirandã eam coloniam, ſed ſuis incrementis inuidioſam & moleſtã cæteris, fore tamen, vt tandem vincat aduerſarios, humana inuidia praualẽte fauore numinũ. Tã inſigne futuræ vrbis fortuna*

Papię gentis origo.
* Lib. 1.
In Lauinio condendo prçſagium.

tuna præſagium tunc accidiſſe dicitur: ex cantoq́ rei monumento in foro Lauinienſium effigies area horum animalium adſeruatæ longiſſimo tempore. &c.

Adraniorũ numiſmata.

Adraniorum numiſmata duo cuſa eſſe inueni, eaq́; ex argento, in quibus ab vna parte Aquila Leporem pedibus, & roſtro prehendẽs conſpiciebatur cum hac inſcriptione circùm ΑΔΡΑΝΙΩΝ; Horum alterum in auerſa parte cancrum marinum cum tribus vtrinq; ſuprà orbiculis, & ſquilla, vt credo, infrà exprimebat: Alterum verò eundem cancrum marinum cum pectine inter maiores forfices ſuprà, infrà cum angue ſiue anguilla tortuoſa, ad denotandam in eo loco anguillarum abundantiam.

Agrigentinorum numiſmata.

Tria Agrigentinorum argentea numiſmata reperiuntur, in quibus ſculpta eſt ab vna parte Aquila Leporem pedibus premens, ac quandoq; illum dilacerans roſtro, cum inſcriptione in eorum vno, tali ΑΚΡΑΓΑΝΤΟΣ, in altero ΑΚΡΑΝΤΟΣ, in tertio verò ΑΚΡΑΓΑΝ: Horum autem numiſmatum pars oppoſita cancrum marinum, & piſcem exprimit. Vnius inſcriptio talis ΑΚRΑΓ, alterius ΑΚΡΑ, tertij verò ΑΚΡΑΓΑ, in quo anguis eſt piſciculum ore tenens.

Zephyriorum numiſmata.

Inter Zephyriorum numiſmata vnum idq́; argenteum reperiri tradunt cum eadem Aquila leporem roſtro & pedibus tenente, ſed ſine inſcriptione: ab altera verò parte Apollinis tripos eſt in medio laureæ cum inſcriptione tali prope tripodis dextram ΖΕΦΥΡ, ad lęuam verò ΙΕΩΝ, nempe ΖΕΦΥΡΙΕΩΝ.

Locrẽſium numiſmata.

Locrenſium duo cuſa ſunt ex argento numiſmata, quorum in vno ab vna parte humanum & laureatum caput atq; barbatum conſpiciebatur cum inſcriptione ante faciem ΛΟΚΡΩΝ, à ſiniſtris ſpectantem. In altero triſulcum fulmen erat cum caduceo à dextris, & inſcriptione ſuperiori à ſiniſtris. Amborum autem numiſmatum oppoſita pars Aquilam exprimebat Leporem pedibus premẽtem cum dicta inſcriptione ΛΟΚΡΩΝ: prioris numiſmatis Aquila anteriorem leporis pedem roſtro tenebat.

Faliſcorũ numiſmata.

Totidem Faliſcorum argẽtea numiſmata inuenta ſunt; in quorum vno pars vna Aquilam Leporem pedibus prementem, & ſiniſtrum pedem anteriorem; in altero eadem pars collum dilaniantem exhibet. Prioris numiſmatis pars altera triſulcum fulmen habet inter has literas FA, quæ vnà cum dicto fulmine laurea circundantur, ſitum. Alterius numiſmatis pars eadem exprimit, additis tamen duobus alis fortè Aquilinis. Literæ FA, φαλιων, id eſt Faliſcorum ſignificant.

Aquila cũ ſerpẽtibus. Faliſcorũ numiſma.

APVD eoſdem populos eſt Aquila erecta, contractis alis, anguem erectum tortuoſum, qui ore roſtrum Aquilæ reſpicit, comprehenſum tenens cum iiſdem literis FA: ab altera parte eſt laureatum caput capillis à ceruice promiſſis, ac effigie barbata.

Licinij Valeriani numiſma.

P. Licinij Valeriani numiſma magnum ex ęre cum capite laureato, ac imberbi, & hac circumſcriptione IMP. C. P. LIC. VALERIANVS AVG. habet in auerſa parte Aquilam ſtantem, quæ roſtro anguem tenere videtur, pòſt habet inſigne aliquod militare cum ſimpulo propè alam dextram, atque circunſcriptionem talem COL. ... ROM ET..... Numiſma hoc extra Romam ab aliqua Colonia in huius Imperatoris, & Romæ honorem cuſum eſt, cùm literæ dicant ROMAE ET AVGVSTO.

Diocletiani numiſma.

Aquilam cum ſerpente quoque habuit in numiſmate ſuo ex auro C. Valerius Diocletianus. Huius pars vna ſic inſcripta eſt Α. Κ. Γ. ΟΥΑΛ. ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟϹ ϹΕΒ. altera ſic ΕΤΟΥϹ. Percuſſum eſt hoc numiſma an. O. 4246. V.C. 1036. I.C. 284. Is, in quibuſdam Imperij regionibus tyrannis inſurgentibus, vir prudens aduertens Imperij conſorte opus eſſe, legit Maximianum, mox Galerium; Maximianum & Conſtantium Chlorum Cæſares fecit & adoptauit. In gubernanda rep. tanta fuit inter vtrunque Imp. concordia, vt alter alteri nunquam repugnauerit, & Maximianus, vt filius patri Diocletiano obtemperabat, qui ſe Iouium, Maximianus Herculeum appellauit.

Aquila cũ inſectis. Pomponiæ gentis numiſmata. De famil. Rom. in famil. Pomp. In Numa Pompil.

EXTANT etiam Pomponiæ gentis numiſmata, inter quę vnum ex altera parte Aquilam habet alis expanſis, quæ vno pede baſi inſiſtit, altero ſertum continet, capite retroflexo ad ſcorpionem, quem paulò ſupra alam ſiniſtram eò loci habet: Subſcriptio eſt Q. POMPONI. altera numiſmatis pars caput gerit, quod Fuluius Vrſinus Iouis eſſe exiſtimat, cum inſcriptione antè RVFVS, retrò verò S.C. Huic genti aliàs plebeiæ à Pompone Numæ Pompilij regis filio, vt Plutarchus habet, origo fuit.

Aqla cũ aquatilibus. Põpeij Magni numiſ.

DELPHIN, & Aquila conſpiciũtur in argenteo Põpeij magni numiſmate, quod excuſum fuit an. O. 3892. V.C. 682. A.C. 70. cum hac ſubſcriptione MAGN. PROCOS. Vix pubeſcens, & ob ætatem nondum in Senatu admiſſus, de Hiarba Mauritaniæ Rege triũphat; anno nempe O. 3882. V.C. 672. Ante Chriſtum 80. Eodem anno Magni cognomen à Sulla adeptus eſt.* Plutarchus: *Vt ergo Sulla venientem Pompeium aſpexit militesq́ incredibili aſtare robore, & ob pugnas ſtrenuè geſtas elatos, hilaresq́ eſſe. Ex quo exiliens, & Imperator de more appellatus, Pom-*

* In Pompeio.

peium & ipſe Imperatorem contrà ſalutauit: quod præter omnium ſpem fuit, vt viro iuueni, necdum in Senatum admiſſo, id nomen Sulla communicaret, pro quo cum Scipionibus Maryſq́; certauerat. Idem: *Profectus ergo Sulla Pompeio obuiam, quàm latiſſimò dexteram iunxit, eumq́; ingenti voce Magnum ſalutauit, iuſſitq́; omnibus, qui tum aderant, vt ſimiliter Magnum eum appellarent.* Altera numiſmatis pars ſic habet VARRO PROQ. cui adiectum eſt Termini barbati ſimulacrum more Africano, vt quidam volunt.

M. Terẽtij Varronis numus.

Terentia familia plebeia M. Terentium Varronem habuit, Magni Pompeij in Hiſpania Legatum, & præterea ſimul Proquæſtorem. Hic numum cudit argenteum ſuperiori omnino ferè ſimilem, in quo Iouis Terminalis caput ex vna parte impreſſum eſt cum inſcriptione retrò VARRO PROQ. ex altera verò Delphin primò, mox ſceptrum, dein Aquila vtroque pede, leuiter atque vix alas diducens, torquata, cum inſcriptione MAGN. PRO-COS. quæ duo poſtrema poteſtatis illius monumenta ſunt. Nam Delphin ad maris Imperium pertinet, quod Cn. Pompeio ex S.C. bello Pyratico demandatum eſt, cui gerendo vnus ex quindecim legatis M. hic Varro præfuit, quo confecto roſtrata corona à Pompeio donatus fuit. Sed quid ſi tria illa ſymbola æquè ad maris imperium pertinere dicamus? Eſt quidem alius Varronis numus iiſdem imaginibus, ſed lõgè rudioribus, & inſcriptionibus confuſis, nec vt legi poſſint, impreſſus.

L. Caldi numiſma.

In numiſmate argẽteo quodam L. Caldi Conſulis caput expreſſum eſt, iuxta quod ſcipioni inſidet Aquila, & ſquilla etiam conſpicitur, cum inſcriptione CL. CALDVS COS.

Auguſti numus.

Aureum Auguſti numum cum Aquila querceam coronam vnguibus tenente, in cuius coronæ medio S.C. & vtrinque duo rami lauri, exculptum eſſe an. O.3936. V. C. 726. A. C. 26. tradunt cum tali inſcriptione AVGVSTVS DIVI F. COS. V I. CIVIBVS SERVATEIS. Cæſar hoc anno in VII. Conſulatu AVGVSTVS, & rebus feliciter in Mœſia, Dacia, ac vniuerſa Thracia per M. Craſſum geſtis, quod ipſius auſpicijs ea victoria parta eſſet Imp. VII. appellatus eſt.

Aquila cũ planus. Antonini Caracallæ numiſma.

Aquila expanſis alis roſtro lauream tenens conſpicitur in æreo M. Aurelij Antonini Caracallę numo mediocris magnitudinis cum huiuſcemodi ex auerſa parte inſcriptione ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞΥΠΑΤΟϹ ΤΟ Β. in aduerſa verò ΑΥΤ. Κ. Μ. Α. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ. Hic numus conditus eſt an. O.4170. V.C. 960. I.C. 208. Aquila in corona laurea cum S.C. conſpicitur in auerſa Antonini Caracallæ huius, numiſmatis parte; in aduerſa verò eſt talis inſcriptio ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ ϹΕΒ.

Alexandri numiſma.

Reperitur Seueri Alexandri numiſma, in quo ex aduerſa parte inſcriptio talis habetur. M. AVREL. ALEXANDER CAES. ex auerſa verò laurea eſt, in qua S. P. Q. R. Eam tenet Aquila cum inſcriptione METROPOLIS. Hoc numiſma excuſum eſt, cùm ipſe Imp. adoptatus eſſet ab Elagabalo, anno nempe O.4183. V.C. 973. I.C. 221.

Decij numiſma.

NVMISMA Græcum M.Q. Traiani Decij magnum ex metallo albeſcente, in quo is pectore toto depictus, cũ talibus literis circũcirca ΑΥΤ. Κ. Γ. ΜΕΚΥ. ΔΕΚΙΟϹ ΤΡΑΙΑΝΟϹ. ϹΕΒ. id eſt Imperator. Cæſar. Cn. Meſſius. Decius. Traianus. Auguſtus. Habet in aduerſa parte Aquilã, quæ alis expãſis roſtro coronã gerit triumphalem, palmamq́; ſub pedibus. Infrà legitur S.C. circuncirca hæc verba græca ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞΟΥϹΙΑϹ. id eſt Tribunitiæ. poteſtatis. Numiſma hoc Græciæ aliqua vrbs in gloriam huius Principis excuſſit, anno ſcilicet O. 4213. V.C. 1003. I.C. 251. quo tempore bellum Gothicum primum cœpit, obijtq́; Decius. Numiſmatis huius mentionem facit Adolphus Occo, ſed Aquilam tantùm ſiniſtrorſum ſpectantem ponit. Et quamuis nomen eius in hoc numiſmate deſideretur, nihilominus opinantur quidam in Antiochia fuiſſe impreſſum. Sed hoc notatu dignum eſt, cur in hoc numiſmate S.C. quod in numiſmatibus Romanis tantùm ſcribi ſolet, apponatur. Auem tamen, quæ in ſupina parte conſpicitur, clarum eſt Aquilam eſſe, quam Romani in ſuis inſignibus vſurpare ſolebant. Quę in hoc numiſmate expreſſa cum triumphali corona in roſtro, palmaq́; ſub pedibus, nihil aliud quàm Victoriæ ſignum denotat.

Decij filij numiſma.

Decij filij Iuuenis numiſma ex metallo albo magnũ, in quo is ſine laurea in capite cõſpicitur cũ pectore addita inſcriptione ΕΡΕΝΝ. ΕΤΡΟΥ. ΜΕΚΥ. ΔΕΚΙΟϹ. Κ. id eſt, Herennius. Etruſcus. Meſſius. Decius. Cæſar. In aduerſa eius parte Aquila eſt expanſis alis, quæ roſtro coronam triumphalem, ſubq́; pedibus palmam tenet cum his literis S. C. in circunferentia verò ſunt hæc verba græca ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞΟΥϹΙΑϹ. id eſt: Tribunitiæ. Poteſtatis. Hoc numiſma, vt arbitror, in Decij Iuuenis honorem ab eadem ciuitate græca, quæ pariter idem numiſma Decio patri cum eadem Aquila in aduerſo latere excuſſit, factum fuit.

Domitij Aureliani numus.

L. Domitij Aureliani numus habetur cũ hac inſcriptione ΑΥΤ. Κ. Λ. Δ. ΑΥΡΗΛΙΑΝΟϹ ϹΕΒ. In alia verò parte L. Δ. & Aquila roſtro lauream tenens. Is Imperator contra Perſas pugnaturus,

rus, cùm per Illyricum iter faceret, apud Zenophorium inter Heracleam, & Bizantium malitia notarij sui, quod princeps esset seuerus, truculentus, sanguinarius, Imperator magis necessarius, quàm bonus, interemptus est, anno Imperij sexto. Eo mortuo fuit interregnum mensium septem, dierum octo & viginti.

Domitij Aureliani. natura, & obitus.

In æreo quodã numismate, quo Roma denotaĩ, inscriptũ est ROMA cũ Aue stãte cõtractis alis, Aquilę simili, in rostro habẽte euomini fructũ, ac globulos duos à dextris supra dorsũ.

Romæ numisma.

Apud Faliscos argentei numi duo reperti sunt cum Aquila in medio coronę quandoq; expansis alis, quandoq; contractis, & cum humano capite in altera numismatum parte, infula, vt opinor, circundato: Horum illud alitis contractas alas exprimens, in opposito latere habet has literas F. A, nempe F ab capitis colli dextra parte, à sinistra verò A. Illud autem expansas alas habens, ab altera parte, vbi caput est, in infula sic inscribitur ΦΑΛΙΣΚΩΝ. Eorundem Faliscorum numus alius habetur cum Aquila pariter expansis alis inter has literas F. A, ac in medio laureæ: in alia verò parte cum humano capite infula perornato, à cuius ceruice pendent duæ tricæ sine aliqua inscriptione.

Faliscorũ numi.

In Cosanorum numismate Aquila Iouis ales pede dextro contextam è lauro corollam, sinistro sceptrum premit, non ambiguo symbolo Iouis numen in ea colonia in veneratione fuisse, vel potius, vt Liuius scripsit, ideo cusum fuit, quòd arma in Iouis Vicilini templo, quod in agro Cosano erat, Q. Fabio Maximi F. & Ti. Sempronio iterum Coss. prodigiosè concrepuisse testetur. Apud Cosanos etiam numus est, isque argenteus cum Aquila erecta expansis alis, quæ pede vno lauream retinet, altero sceptrum absque vlla inscriptione. In opposita verò parte tres humanæ figuræ euntes conspiciuntur, quarum dextra, & sinistra quippiam baculo simile in humero portant. Subscriptio talis: ΚΟΣΩΝ.

Cosanorũ numisma.

Non omittam numisma græcum mediocre ex ære Macrini, cum tali inscriptione: ΑΤΤ. Κ. Μ. ΟΠ. CE. ΜΑΚΡΙΝΟC. CEB. id est, Imperator. Cæsar. Marcus. Opelius. Seuerus. Macrinus. Augustus. Habet id in parte aduersa Aquilam, rostro coronam triumphalem ferentem, & inter ipsius pedes Regis conspicitur caput, idq; etiam coronatum, circa quod apparent literę gręcæ, quæ ob antiquitatem legi nequeunt. Numisma hoc ab aliqua ciuitate Græcię, cuius ibi nomen conspicere non licet, in honorem huius Principis excusum fuit. Atque credendum videtur, caput illud, quod inter pedes Aquilæ conspicitur, esse Regis illius ciuitatis, quæ numi eius author fuit. Aquila supra caput Regis insigne est Romanorum, quod in signis militaribus legionum Aquilifer ferebat.

Macrini numisma.

Itidem Brutij habebant numisma cum Aquila coronæ insidente & Ioue nudo stante, brachio suo hastæ humi infixæ innitente, pedeq; alio erecto epistilium columnæ premente, his literis ab vna parte, ΒΡΕΤΤΙΩΝ. ab altera caput humanum est cum sceptro, &, ni fallor, cicada post capitis ceruicem. Cicadam autem esse iudico, quod huius animalis ibi copia sit.

Brutiorũ numisma.

Maximinus Thrax ex patre Micæa, & matre Ababa barbaris natus, numũ percussit, in quo ab vna eaque priori parte barbatum ipsius laureatumq; caput est cum fascia à ceruice pendente, & laureæ annexa. Circunscriptio talis IMP. MAXIMINVS. PIVS. AVG. altera pars triumphi typus est. Imperator enim in curru varijs insignibus exornato, & quatuor equis conducto consistens, dextra lauri ramum, sinistra hastam, cui Aquila suprà imposita est, gerit. A cuius tergo alia statua Imperatoris coronati conspicitur cum inscriptione PON. MAX. TR. P. II. COS. P. P.

Maximini numus.

IN magna Græcia apud Faliscos argenteus numus est cum Aquila erecta contractis alis supra columnæ epistiliũ, inter hos characteres F. A sita. In altera numismatis parte laureatum ac barbatum caput hominis est tricis tribus à ceruice promissis, absque vlla inscriptione.

Aquila cũ inanimatis. Faliscorũ numus.

Brutij item argenteũ habebant numisma cum Aquila erecta, alisq; expansis cum tuba Delphino simili erecta, cum inscriptione ΒΡΕΤΤΙΩΝ. In altera verò parte Palladis galeatum caput cum Pegaso supra galeam.

Brutiorum numisma.

Aquila expansis alis insistens globo, & cælum aspiciens videtur in quodam Augusti numo cum his literis S.C. cuso post eius obitum cum tali inscriptione in priori parte DIVVS AVGVSTVS PATER.

Augusti numus.

Anno Orbis 3950. V.C. 740. I.C. 12. æreus Tiberij numus excussus fuit, in cuius priori parte talem inscriptionem legi, nempe TI. CAESAR DIVI AVG. F. AVGVSTVS. pars verò posterior tria habebat militaria signa, seu Aquilam legionariam in medio duorũ signorum militariũ, cum tali inscriptione CCA IVAIAlo LVPO P. R. C. CAESAR. C. POMPON. PARRA. Hic Imperator primus quoque triumphalibus ornamentis honoratus, & Imperium ætatis anno sexagesimo sexto senex, & cæcutiens ingressus, cum Præsides onerandas tributo prouincias suaderent, illis rescripsit: *Boni pastoris esse tondere pecus, non deglubere.* Idem

Tiberij numus. Tiberij natura & gesta.

rursus

rurſus aduerſus quorundam famoſos libellos,& conuicia,vltionem poſcentibus amicis, *In libera ciuitate liberas eſſe linguas debere*,reſpondit.Sæpe etiam illud vſurpauit: *Oderint,dum probent*. Idem precari ſolitus eſt tantum ſibi vitæ,& imperij,quantum Reipublicæ conduceret: poſtea crudelior factus,violati numinis poſtulari iuſſit,qui contra ipſum,aut matrem quicquam egiſſent,locutiuè eſſent incommodiùs. Vicies ſepties millies ſeſtertiûm coegiſſe dicitur, id eſt, ſexagintá ſex milliones, & quinquaginta millia aureorum coronatorum, quæ omnia Caius non toto triennio abſumpſit.

Theſaurus aureorum maximus à Tiber. coactus, & à Caio abſûptus.

Othonis numus habetur, in quo hæ literæ ſunt IMP. M. OTHO CAESAR. AVG. TR.P.à lęua Dea ſtãs,quę lęua ſcipionẽ tenet,dextra Aquilã.Literę ſunt SECVRITAS P.R.

Othonis numus.

In Veſpaſiani numiſmate an.O. 4034. V.C. 824.I.C. 72. excuſo, habetur Aquila globo inſiſtens cum his literis in poſteriori parte. S.C.in priori verò IMP. CAESAR VESPASIAN. AVG. P.M. TR. P. P.P. COS. IIII.

Veſpaſiani numiſma.

Domitiani numus an. O. 4058. V. C. 848. I. C. 96. percuſus eſt cum hac in parte aduerſa inſcriptione IMP. CAES. DOMIT. AVG. GERM. P.M. TR. P. XV. in auerſa verò IMP. XXII.COS.XVII.CENS.P.P.P.Ara,vt videtur,adeſt,in cuius extremitatibus Aquila vtrinq;.

Domitiani numus.

Aquila ſtans coram Herculis claua,inſculpta eſt in Traiani numo cum hac inſcriptione ab vna parte ΑΥΤΟΚΡΑ. ΚΑΙϹΑΡ. ΝΕΡΟΥΑ ΤΡΑΙΑΝΟϹ. ab alia verò ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞ. ΤΠΑΤ. Reperitur & alius Traiani numus cum laureato eius ab vna parte capite,in quo & Aquila & claua Herculis conſpicitur,& hęc inſcriptio adiecta ΑΥΤΟΚΡ ΚΑΙϹ ΝΕΡ. ΤΡΑΙΑΝΟϹ ϹΕΒ. ΓΕΡΜ. ΔΑΚ. in alia vero ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞ ΤΠΑΤ. Ε. Ibi quoque figura turrita ſedet, dextra palmam tenens,dextro crure calcans figuram nudam,quæ dextra apprehendit crus figuræ illius turritæ. Numus hic percuſſus eſt an. O. 4069.V.C.859. I.C. 107.

Traiani numus.

Duæ conſpiciuntur Aquilæ iuxta aram in æreo Fl.Valer.Conſtantij numo,qui an.O.4267. V.C. 1057. I.C. 305.percuſſus eſt cum hac inſcriptione in priori parte DIVO CONSTANTIO PIO. in poſteriori verò MEMORIA FELIX PEN.

Fl. Valer. Conſtantij numus.

Inter Andaluſiæ,Cordubæq; clariſſimarum Hiſpaniæ vrbium numiſmata vnum reperitur, in quo ab vna parte inſcriptio eſt CAESARIS AVGVSTI IMPERATORIS; in alia verò parte tres conſpiciuntur lanceæ, quarum media habet Aquilam cum his literis COLONIA PATRICIA. Aquilam illam legionis eius,quæ in illa vrbe Romanorum Colonia degebat, ſignũ eſſe facilè crediderim : vocabatur antea ea Colonia Patricia, quia qui Cordubam lares ſuos tranſportarunt,patricij Rom.eſſent. M.enim Marcellus,vt inquit Strabo,illam condidit,& Coloniam fecit,patriciæq; nomine,ut quidam arbitrantur,inſigniuit, licet hoc ab alijs non admittatur,quoniam cùm patricius ille non eſſet, nomen etiam illud dare non potuerit. Patriciorum autem erant duæ differentiæ, maiorum gentium nempè, & minorum. Maiores illi ſolùm dicebantur, qui à ſolis illis centum Senatoribus, quos Romulus Romæ recens conditæ habitare voluit,originem ſuam producerent.Minorum verò gentium dicebãtur,qui à L. Bruto expulſis Tarquinijs,alijs additi ſunt. Atq; iſti Romæ nobiles habebantur, ſed nõ ſolùm ipſi,quia & omnes nobiles illi dicebantur,qui ortum duxiſſent à magnis Senatoribus,vt Dictatoribus,Cenſoribus,Conſulibus,Prætoribus &c. orti fuiſſent,quamuis etiam eſſent ex familia plebeia,quemadmodum Marcelli & Metelli,quorum nobilitas valdè antiqua fuit, nihilominus ex plebeis nati. Habebantur & equites nobiles, ſicut etiam apud nos; & propriè dicebantur,qui ad bellum equo proficiſcebantur,& quadraginta millia ſeſtertiorum, quæ ad noſtrorum Ducatonorum ferè duodecim millium ſummam aſcendunt, poſſidebant, inter quos & patricij erant & plebei : iſti omnes magiſtratus dignitates aſpernabantur, bello tantummodo & ſuo lucro intenti. COLONIA autem PATRICIA nil aliud ſignificat, quam Coloniam ſenum & honorabilium,qui omni honorum cumulo digni ſunt, vt Patres. Sic & Iuſtinianus patricios vocabat viros quoſdam, quibus patriciorum titulum illum dabat & loco patrum habebat.

Andaluſię. Cordubæ numiſmata.

Patricij maiorum gentium.

Patricij minorũ gentium.

Equites quinam propriè eſſent.

Colonia Patricia quid.

IN numiſmate Augusti poſt obitum eius excuſo Aquila expreſſa eſt cum tali inſcriptione ab vna parte DIVVS AVGVSTVS PATER. ab alia IMP. T. VESP. AVG. REST. S. C.

Aquila ſimpliciter. Auguſti numiſma.

Argenteum Veſpaſiani numiſma reperiri tradunt. an.O.4037. V.C. 827. I.C. 75. excuſum in cuius priori parte inſcriptio talis eſt IMP. CAESAR VESPASIANVS AVG. in poſteriori verò COS. VI. & Aquila. Hic Imperator gnauiter in Syria copias adminiſtrauit,& legiones auxit pręſens,& fortis in conflictu fuit,adeo vt in oppugnatione cuiuſdam caſtelli lapidis ictum genu, ſcuta, ſagittaſq; aliquot exceperit. Cùm Iudęi deſciuiſſent, & ob humilitatem generis eum ſpreuiſſent, Hieroſolymam oppugnauit, in cuius excidio vndecim centena millia ferro, & fame perierunt. Centum millia capta,& venundata. Quare pater & filius eodem curru triumpharunt,Domitiano ſequente in equo cãdido. In pretio autem habuit conquiſitos

Veſpaſiani numiſma.

quisitos ex Dauidis regia stirpe. Ingenia, & artes maximè fouit. Primus enim è fisco Latinis, & Græcis Oratoribus annua salaria cōstituit, præstantes poëtas, & artifices coluit. Anno Christi 79. Octauo Cal. Iul. profluuio vētris extinctus est ætatis an. 69. mense ac die Imperij decimo, diebus sex minus, Consulatu suo nono.

In quodam Seueri Alexandri numismate conspicitur Aquila cum hac inscriptione CONSECRATIO. idque in sinistra, siue posteriori parte, in dextra verò, siue priori DIVO ALEXANDRO. Numus hic an. O. 4197. V.C. 987. I.C. 235. excusus est.

Alexandri numisma.

Aquila dextrorsum spectans, cum hac in auersa parte inscriptione ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞΟΥϹΙΑϹ. cōspicitur in æreo Traiani Decij numo belli Gothici primi tēpore cuso, videlicet an. O. 4213. V.C. 1003. I.C. 251. quo & ipse Decius obijt, in aduersa sic inscriptum est ΑΥΤ. Κ. Γ. ΜΕΚΥ. ΤΡΑΙΑΝΟϹ ΔΕϹΙΟϹ ϹΕΒ.

Decij numisma.

Aquilam quoque in suo numismate eodem anno cuso. Q. Herennius Hetruscus Mes. Decius habuit, in quo talis ab vna eaque priori parte inscriptio græca est Κ. ΕΡΕΜΝ. ΕΤΡΟΥ. ΜΕΚΥ. ΔΕΚΙ ΚΑΙϹΑΡ: ab alia verò ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞΟΥϹΙΑϹ S.C.

Q. Herēnij Hetrusci Mes. Decij numisma.

Eandem pariter Aquilam in æreo M. Aurelij Valer. Marciniani numo sculptam esse legimus. Huiuscemodi inscriptio in aduersa parte, nempe DIVVS MAXIMIANVS SEN. FORT. IMP. in auersa verò, vbi ea est Aquila MEMORIAE ETERNAE. G.P. Numus hic an. O. 4248. V.C. 1038. I.C. 286. conditus est.

Maximiani numisma.

Fl. Valer. Constantij numisma habetur ex ære, cuius aduersa pars sic inscribitur DIVO CONSTANTIO PIO PRINCIPI: auersa verò, in qua etiā Aquila conspicitur, hoc pacto MEMORIAE ETERNAE. R.D. Cusū fuit numisma hoc an. O. 4267 V.C. 1257. I.C. 305.

Valerij Cōstantij numisma.

Mirabitur quispiā, & fortè non immeritò, cur tam longo sermone in hoc de Chrysaëto capite nostram orationem extendimus. Id certè non præter rationem a nobis factum est, cùm in tot numismatum parte auersa, diuerso tamen respectu ea reperi tur: eam autem Chrysaëton esse, & Iouis ministram aliàs à nobis monstratum est. De numismatibus verò ideo quoq; omnia, quæ potui, in quibus saltem Aquila erat, vel esse debebat, hic adduxi, vt aliqua ex parte vtilitatem, quæ ex eorum notitia percipitur, demonstrarem: idq; eò libentius præstiti, vt multis morem gererem, qui obnixè me rogarunt, vt quę in aduersis eorum partibus ad plantarum, animaliumq; & aliarum rerum naturam attinerent, enuclear. m, & præsertim, cùm in hac re plurimos (pace eorum dixerim) halucinatos videam. Differunt ea penes vel gentium vel linguarum d uersitatem. Alia enim sunt latina, eaq; vel Romanorum vel Coloniarum & Municipiorum Italiæ, vel Gallorum, vel Hispanorum: alia Græca, eorumq; quædam Italorum, quædam Hispanorum, multa Siculorum: plurima ex Achaia, Peloponeso, Thracia, & Macedonia, & alijs insulis, quædam ex Asia, quædam ex Africa, vt Cyrenis. Inter exoticarum linguarum numismata reperiuntur Carthaginensia & Sicula cum Punicis, Iudaica & Syriaca cum Hebræis & quædam etiam Italica cum ignotis Oscorum & Hetruscorum characteribus, necnon & Hispanica demum in prima Hispanorum lingua. Apud quosdam etiam quædam obseruantur numismata Gothorum Italiæ Regum, qualia etiam ego apud Serenissimum Franciscum magnum Hetruriæ Ducem vidi, & Antonius Augustinus numismata Arabica antiqua, quæ in parte aduersa literas Arabicas, in alia verò Græcas expressas habeant, possedisse se affirmat. Reperiuntur tamen etiam, quæ literis Arabicis solummodo insignita sunt. Doctrina itaque in ijs tanta est, vt nisi sub virorum in omni linguarum genere versatissimorum intellectum cadant. In quibus præter tantam characterum diuersitatem, item in auersa eorum parte omnes ferè ditissimæ naturæ partus videas, vt vix vel animal sit, vel planta, uel quæuis res alia, quam in ijs non reperias: exempli causa, ibi conspicias Hippopotamum, Hippocampum, Crocodilum, Sphingem, Ichneumonem, Rhinocerotem, Elephantem, Chimerā, Pegasum, Syrenes, Minotaurum, aliaq; id genus animalia quadrupeda rariora. Inter pisces, Delphinum, Squillam, Cācrum, Buccinum, Pectines, Conchas striatas vel imbricatas, Gryphū marinum, Locustam marinam, Testudinem marinū, Pagurum, Polypum, & Stellam marinam. Inter aues Chrysaëton Aquilam, Struthiocamelum, Pauonem. Inter serpentes, Chersidrum, Viperam, Draconem. Inter plantas, Piceam, Laricem, Silphium seu Laserpitium Cyrenaicum, Dictamum, Populum, Selinum. Itaque videre est summam in primis ex numorū lectione animi voluptatem à quouis etiam percipi, sed maximè ab harum rerum studiosis. Sæpè enim in difficillimos diuersorum auctorum, eorum maximè, qui harum rerum parum periti, vnam pro alia sæpè capiūt, nodos incidimus: pro exemplo nobis sit ille Terentij locus: *Tibys paribus imparibus dextris sinistris Sarranis.* In cuius explicatione Oedipo illo coniectatore opus videretur, nisi ex numismatum oculari inspectione id haberes: in quibus hominis cuiusdam imago tibiam vtraque manu eodem tempore inflans conspicitur. Erāt autem

Vtilitas ex cognitione numismatum qualis pcipiatur.

Numismata cū diuersis characteribus.

illæ tibię

Tibia læua ac dextra.

** Lib. 16. capit. 36.*

† Lib. 4. Hiſtor. c. 12.

Mala Heſperidũ q.

illæ tibiæ inæquales: vna ſcilicet exilior, breuiorq́; , alia longior, & craſsior: illam dextram, hanc ſiniſtram vocabant, quòd vel ab hac, vel ab illa manu pulſaretur. Hoc idem habeas ex Plinio de arundinibus loquente: *Et eam*, inquit, *quæ radicẽ anteceſſerat, leuæ tibiæ conuenire, quæ acumen, dextræ*; quod ex Theophraſtro * Plinius fortè mutuauerit, *radici proximam linguam læuam eſſe, dextram verò, quæ ad germina eſt*, aſſerente. Attamen Plinius perquàm aptè ad dextram læuamq́; tibiam id refert, ipſiuſq; † Theophraſti quodammodo locum illuſtrat. Eodem modo de malis Heſperidum non minor etiam quæſtio me diu ambiguum tenuit, donec ipſa autopſia (nam in monte Capitolino in Palatio Conſeruatorum Herculis, æream ſtatuam antiquiſſimam, manu vna clauam, altera ea poma cum annexis folijs retinentem videre mihi contigit, & in quibuſdam Græcis Commodi numiſmatibus conſpiciuntur) Cydonia mala eſſe cognouerim, quæ perperam Citria alij iudicabant. Videas in plurimis etiam ſphæris, magno cum ſtudioſorum detrimento,

Aſtacus pro canco vulgò pictus.

Aſtacum ſeu Gammarum communiter obtrudi, cùm cancrum potius, qui non ſpecie tantùm ab illo, ſed genere etiam differt, depingere deberent. Qui item error ex ſtatuarum antiquiſſimarum monumentis proditur. In lapidea enim ea ſphæra, quam marmoreus ille Atlas, qui Pauli tertij Pont. Max. temporibus, quibus & ipſe Romæ degebam, effoſſus fuit, humeris portat, Cancer non Aſtacus conſpicitur. Vnde cùm fortè in Eccleſia D. Petronij Bononiæ per foramen quoddam ſupra Eccleſiæ portam ad radios ſolares recipiendos factum, Tropicum Cancri oſtendere, Cancrumq́; ipſum in medio Eccleſiæ in marmore exculpere vellet P. Egnatius Dantes Peruſinus Epiſcopus, ordinis Prædicatorum, in cõmunem illũ errorem incidiſſet, niſi à nobis rectiùs edoctus fuiſſet. Sed videamus, nunquid alia nobis pariant numi emolumenta, quæ certè maxima ſunt. Placent enim iſthæc numiſmata viris principibus, quibus vel pro ſingulari quodã dono offeruntur, vel maximo etiam precio comparãtur, quæ res in cauſa ſæpè eſt, cur arguta quorundam ingenia, à quibus exactior nobis eorũ cognitio tradi poſſet, ijs ob ſumptus maximos careant. Pictores, ſculptores, argentarij, aurifices, alijq; eius generis opifices & præcipuè monetarij plurima ex antiquis illis diuerſimodò elaboratis numiſmatibus in ſuũ vſum transferre poſſunt.

Monetaria ars quãdo erat in pretio.

Monetariã enim artem magni illius Alexandri olim tẽpore ac in Græcia præſertim, & Aſia, ad Gallienũ Imperatorẽ vſq; , ſub quo vnà cũ Imperio Rom. oĩa degenerare cœperunt, & in peius ruere, in ſumma perfectione fuiſſe, maximèq; floruiſſe conſtat; quamuis enim numiſmata etiam, eaq; omnium ferè Imperatorum Iuſtiniani tempore reperiantur, longè tamẽ deteriora ſunt, & minus, quam illa, pulchra. Quę verò poſt Iuſtinianum cuſa ſunt, vix intuitu digna. Culpam eã Hunnis, Vandalis, Alanis. Gothis, Oſtrogothis, Longobardis, qui tum toti ferè Europæ imperabant, nonnulli aſcribunt. Eo namq; tempore liberales

Artes quãdo neglectæ.

artes omnes peſſundatæ ſunt, ac veluti profundiſſimo cęno immerſæ; & viri, ſi qui erant, docti, in nullo tamen pretio habebãtur, ac exiſtimatione. Sunt & in antiquis illis numis picturæ adeò perfectæ, & ſitum figurarum ad amuſſim, & ad viuum ita æmulantur, vt pictor quilibet & diligens ſculptor nullo pacto corrigi poſſe eas iudicet. Et ſtatuę Romę, vt in noſtra hiſtoria de ſtatuis Rom. declarauimus, multæ ſunt, tanta excellentia atq; artificio elaboratæ, vt quoſuis in ſui admirationem rapiãt; quas inſignes illic quotidiè pictores ſculptoreſq; imitãtur, adeòq; aliquãdo ad viuum exprimunt, vt veras ab imitatis admodum difficulter diſtinguas: ſed coruo illi rariores albo ſunt.

Poëtæ quã vtilitatem percipiant ex numiſmatum cognitione.

Poëtæ quoq; non paruam hinc hauriunt vtilitatẽ: cùm enim in numis Deorum Dearumq; gentilium omniũ imagines expreſſæ ſint, vtputa Famæ, Famis, Somni, Diſcordiæ, Pacis, Belli, Victoriæ, Harpocratis, Silentij, Ageronæ, Onocephali, Dianæ Epheſiæ, Veneris Paphiæ, Muſarum, hinc ſuas deſcriptiones depromẽtes, ſuo dein Marte ſcripta ſua illuſtrarunt. His adde tot inuentiones & rerum antiquarum ſubtilitates, quæ in his ob oculos ponuntur, pręcipuè verò prouincię & ciuitates, flumina, ędificia, templa, theatra, amphitheatra, circi, palatia, columnæ, forũ, & via Traiani, roſtra, puteal Libonis, portus Oſtiæ, & multa alia rerum antiquarum curioſi ex numiſmatibus habere poſsũt, verbi cauſa, quid ſit ſiſtrum, quæ crotala, quæ ſacrificiorum inſtrumenta, quæ armorum differentiæ, vt parazonium, ancylia, geſa, & quę veſtimenta ſacerdotum, ac aliorum, vt toga. Neque illud quoque tacendũ videtur, multorum nominum propriorum Romanorum Græcorumq́; veram atque optimam Ortographiæ rationem ex numiſmatibus percipi. Quamuis enim ab ignaris artificibus ea effigta ſint, nihilominus à doctis dictata atque recognita ſũnt; quod inde potiſſimùm quis iudicet, quia aureo illo, quo eloquentiſſimi oratores, comici tragiciq́; puriſſimi, hiſtorici, & Poëtæ ornatiſſimi, alijq; in omni ſcientiarum genere viri præſtantiſſimi floruerunt, ſeculo, paulò ante, & poſt Ciceronem, qui paſſim fons eloquentiæ habetur, plurima cuderentur. Haud enim credendum eſt, quempiam benè latinèq; loqui, qui malè, barbarèq; & nõ ſeruata Ortographię ratione ſcribat. Cùm verò manuſcripta eorum monumenta temporis iniurijs perdita ſint, nec amplius reperiantur, duriſſimorum lapidum, ac æreorum, argenteorum, aureorumq́; numiſmatum antiquiſſimis in-

ſcriptionibus,

ſcriptionibus,qui nullam temporis cariem ſentiunt,ſed illæmet ſunt,quas vetuſtiſſimi illius aurei ſeculi viri,maxima cura ac ſedulitate condiderunt, fides maxima adhibenda eſt, neque ab illis ne tantillum quidem nobis recedendum,imò verò illis potius, quàm modernis ſcriptoribus credendum. Itaq; antiquiſſimorum nominum,quæ in multarum familiarum Rom. Græcorumq; notitiam,nos ducunt,vt Fuluius Vrſinus diligentiſſimus antiquitatum obſeruator, & amicus noſter (qui rariſſima mihi in Palatio Farneſiano Illuſtriſſimi Alexandri Card. Farneſij tempore,atque adeo multa Romæ oſtendit,vt ad videnda ea ſolũmodo uix una ſufficiat ætas) tradit,rectè ſcribendi ratio,haud exiguum non ſcriptoribus ſolùm,ſed amanuenſibus quoque emolumentum,ex earum cognitione percipitur. Habes enim ex his nomina,prænomina, familias,tribus,legiones,magiſtratus,ſacerdotia,eorumq; miniſtros,officia prouinciarum,gubernacula,cunctaq; ad militum munus ſpectãtia,ut ex uarijs quilibet epitaphiorum ab Onuphio Panuinio, Iuſto Lipſio,& à me adductis exemplis, in quibus plurima antiquitatum myſteria abdita ſunt,intueri poteſt:ſed ab antiquo illo ſcribendi uſu plurima mutata ſunt. Siquidem illi magnis ſcribebant literis,& characteribus lõgè à noſtris diuerſis,& quaſdam etiam literas alio, quàm nos facimus,modo pronuntiabant,præſertim uocales,quarum quãtitas ex ſola pronunciatione,nunquid ſcilicet uel longę eſſent,uel breues;nunquid cum accẽtu,eoque uel graui,uel acuto,uel circumflexo ſcriberentur,intelligebatur.Quam ſanè pronunciationem huius ſeculi nemo queat aſſequi. Quare rectè dicebat † Horatius:

Multa renaſcentur,quæ iam cecidere,cadentq;,
Quæ nunc ſunt in honore vocabula,ſi uolet vſus.
Quem penes arbitrium eſt & vis & norma loquendi.

**Lib.de flatuis.*

Prõnũciatio veterũ à noſtra diuerſa.

† In arte Poëtica.

Hæc paucis dixiſſe volui,eoq; maximè, vt illius temporis Ortographiam,quiſpiam in eam incidens,rectiùs intelligat,de qua multa Grammaticorum extant teſtimonia, quę breuitatis cauſa prætereo.Duplicabant autem uocales longas,ut Feelis,& Muutius. Ex numiſmatibus præterea diſcas,quomodo Principi tuo,tam viuo,quàm mortuo, ob rem fortiter cùm domi, tùm foris geſtam, epitaphium,perpetuum eius apud poſteritatem monumentum, condas. Hinc,ſi quid egregij in ingreſſu ſummi Pontificis, Imperatoris, Regis, Cardinalis, Ducis, aliorumq; Principum, vel in coronatione, vel in alijs pompis eorundem excogitandum inueniendumq; eſt: Si quid iucundi in haſtiludijs, torneamentis, bacchanalibus,ſimilibuſq; feſtiuitatibus ludicris exhibendum eſt: id inquam,hinc, vnde emblematum ſymbolorumq; inſtructiſſimum penu habere queas, petas, quibus item potentiſſimorum cùm publica, tùm priuata palatia egregiè perornantur. Non incongruũ erit etiam cognoſcere, quomodo vtramq; numiſmatũ partem authores appellẽt, vnam eamq; præcipuam Itali rouerſo dicũt,voce ſcilicet à latina (Reuerſus) mutuata,quoniam oſtenſa vna parte,quam aduerſam vel dextram Romani,Itali Drito dicunt,in qua caput eius,cuius gratia cuſum eſt numiſma,cõſpicitur,vertatur:vtraq; dictione vſus eſt Cicero ſic: *Aduerſus & auerſus impudicus.* Sunt tamen multa,quæ parte auerſa carent, ab utraq; caput cum eadem inſcriptione habentia,qualia quædã ſunt Antonini Pij. Sunt item quædam,quæ in utraq; parte quidem caput habent,ſed cum diuerſis inſcriptionibus, quale illud M. Bruti eſt,in cuius parte vna Brutus, altera Ahala conſpicitur, vt duorum eorum cauſa cuſum fuiſſe conſtaret,qui ſimilia geſta edidiſſent. Caput unum Bruti erat,illius,qui Romam à Regum tyrannide liberauit: alterum C.Seruilij Ahalæ,qui Spurium Maelium de tyrannide Romã inuehenda cogitantem interfecit. Talia item ſunt illa, quæ ab una parte Cæſarem, ab alia Auguſtum,& quę Tiberium Claudium ab una, & ab alia Agrippam conſobrinum ſuum repręſentant. Item alia ſunt,ut Gręca,aliarumq; nationum,ut Siclus,qui ab una parte calicem ab alia amygdalum florentem, & Taraconenſe, quod ab una Taurum ab alia palmam habet cum his literis C. VTTB. cuius numiſmatis interpretationem uide apud * Antonium Auguſtinum. Quę uerò utraq; parte,aduerſa ſcilicet & auerſa carent,nempè in quibus neque in hac neque in illa emblema conſpicitur, antiquarijs numiſmata ſine capite appellantur, acephala quis non ineptè dicat. Cùm verò in plurimis numiſmatibus uox hæc (Imperator) occurrat, diligenter admodum aduertendum eſt,in quo ſenſu ea accipienda ſit:nõ enim ſemper ipſiſſimum Imperatorem,hoc eſt,qui ſolus regni gubernacula haberet, ſignificat; quandoquidem ſi pro prænomine uſurpetur, ſupremam eius authoritatem in rep. denotat, cũ verò poſt nomen ponitur, rerum præclarè bello geſtarum numerum, vt in inſcriptione cuiuſdam numiſmatis Auguſti patet, quæ talis eſt IMP. CAES. AVG. IMP. VIIII. TR. POT. V. ab alia parte. S. P. Q. R. SIGNIS RECEPTIS. Præterea obſeruandum eſt nomen Imperatoris non eſſe magiſtratus titulũ, vt erat nomen Dictatoris, Conſulis, Cenſoris, Tribunorum : ſed quod ob inſignem aliquam victoriam milites vel alij Ducibus ſuis attribuebant. Quoties enim Duces vel hoſtes profligaſſent,vel cædiſſent,vel ſuos liberaſſent,vel quoduis aliud egregium in

Vocales veterum.

Numiſmatum partes quo dictæ.

M.Bruti & Ahalæ numus.

Siclus.

Numus Tarraconenſis.

** Dial.2.de numiſmat.*

Numiſmata ſine capite quæ.

Imperator quid.

bello

bello facinus edidiſſent, Imperatores dicebātur. quo ſignificatu Imperatoris voce Ciceronem alioſq; claſſicos ſcriptores vſos fuiſſe comperio. Sic ipſemet Cicero, adeptā contra Catilinam victoriā, & cùm Proconſul in Cilicia eſſet, Imperator dictus eſt: ſic quidam etiam eo nomine honorati ſunt, qui tamen nunquam bello interfuêre, ſed quorum vice præfecti pugnaſſent, victoriamq; abſentibus vel Cōſulibus, vel Dictatoribus aſcripſiſſent. Atq; hæc de numiſmatum cognitionis, quæ velut cæterarum ſcientiarum inſigne ornamentum eſt, vtilitate dixiſſe ſufficiant. Hoc tamen illis adde, Principibus dignam eam videri ſolam, cùm reliquæ ſcientiæ lucri tātùm cauſa inuentæ ſint, ſi vnā excipias Philoſophiam, quod innuit noſter Hetruſcus Poëta:

Pouera, e nuda vai Filoſofia
Dice la turba al vil guadagno intenta.

Numiſmata ex qua materia fierent. Electrum quid. Aes Corinthium.

Sed rem fortè non ingratam antiquitatis ſtudioſis faciemus, ſi breuiter, ex qua materia numiſmata fierent, enucleemus. Potior equidem eorum pars ex ære conſtabat, quędam ex argento, quædā ex auro eoq; puriſſimo, quædam ex materia ex his mixta, quæ Electrum Plinio dicitur, cùm ſcilicet quinta argenti pars auro permiſceretur, quod perperam mea ſententia nonnulli æs Corinthium vocarunt. Quæ ex ære Corinthio confecta erant, in magno honore & ſumma exiſtimatione habita fuiſſe nos minimè latet, quia id vel nunquam, authore Cicerone, vel ſaltem tardiſſimè corrūpatur. Mixtum autem erat ex quatuor metallis, auro nempè argēto, ære, & ferro, ſeruata quadam proportione. Erat & viſui gratiſſimum, præſertim ex ſolius auri vel argenti intuitu defeſſis. Numiſmata inſpicienti diuerſa, multa etiam metallorum diſcrimina ſeſe offerunt. Nam quædam auri aliquid habent admixtum, alia nihil, alia alijs plures colores recipiunt; ſed quæ ex metallo Corinthio ſunt, paſſim apud omnes pro pulchrioribus habentur, ſicut antiquarij omnes mecum teſtari poſſunt, cùm in Chimiliarchio magni Etruriæ Ducis Franciſci, atque apud Sereniſſimum Ferrariç Ducem Alphonſum ſecundum, necnon apud Fuluium Vrſinum Romę in Palatio Farneſiano plurima ex tali ære obſeruauerim. Appellatur autem Corinthiacum, quoniam, vt teſtatur Plinius, ob deſtructam ac incenſam à L. Mummio Corinthum, metalla illa, ex quibus in ea vrbe vaſa fiebant pulcherrima, permiſcerentur, eaq; mixtio artificibus admodum placeret, adeoq; vt ex ea ſtatuas, menſas, ac diuerſa vaſorum genera poſtmodum fingerent; Itaq; cùm rerum nouarum omnes maximè cupidi eſſent, & prima illa materia deficeret, maximè illa delectari cœperunt, & ad primæ imitationem vſi ſunt. Et hæc modò eſt, quam propriè æs Corinthium vocāt. Sed de his aliàs latius.

Aqla marmorea i Palatio Card. Sabellij. Sabellorū familiæ origo.

Reperitur etiam Aquila, præterquàm in tot antiquiſſimis numiſmatibus, in marmoribus etiam, imò ex ijs effi-cta, qualem Romę vidi ego in Palatio Cardinalis Sabellij in Theatro Marcelli, in platea, quam vulgò Montanara vocant, quæ alis magnis, & expanſis Chryſaëton ęmulabatur. Hęc verò familia, vt obiter inſeramus, Romanorum antiquiſſima eſt, atque adeo, vt volunt, ab Auentino Albanorum rege oriunda, quæ quidem & Cōſules, & magiſtratus Romæ olim habuit, & pòſt ſex Pōtifices maximos, nempe Liberum primum, Eugenium primum, Benedictum ſecundū, Gregorium ſecundum, Honorium tertium, & Honorium quartum; Cardinales vnum & triginta, Archiepiſcopos, & Epiſcopos plurimos: inter eos verò, qui ſanctitate, & miraculis floruerunt, C. Sabellum Epiſcopum Mediolanenſem, diſcipulum S. Barnabę, martyrio coronatum, & D. Peregrinum Epiſcopum ciuitatis Antiſidori, necnon & Gabinum martyrem ſub Diocletiano.

Aqla marmorea cū maratonio tauro ab Hercule occiſo. Aquila in radice filicis inciſa. Aquila lapis apud Mexicanos

Non abſimilem aliam vnà cum Hercule Maratonium taurum interficiēte marmore inciſam vidi in Palatio Card. Farneſij, quæ res Auis nobilitatem nō parum indicat. Sed admirandus profectò naturę ille luſus eſt, quę non viuam tantùm procreare contenta, etiam huius imagine in alijs rebus delectata uidetur, ut in radice filicis fęminę fruticoſę apparet, quā ſi tranſuerſim incidas, quod ueteres non uiderunt, tum Aquilæ paſſis alis non obſcura figura emicat. Cęterum, ut obiter dicamus, Aquilæ lapis apud Mexicanos fanum eſt cuiuſdam ſui Idoli, cuius mentionem facit Ioſephus Acoſta.

VSVS IN MONETIS.

PERDVCTO iam ad calcem capite de numiſmatibus, in quibus Aquila uel aliqua ſaltem ex parte inſculpebatur: de monetis quędam reſtant dicenda, quas hac potiſſimùm illis ratione ſubiungo, quoniam ſimul ſępè ab autoribus confunduntur, ut eleganter * Antonius Auguſtinus demonſtrat, & ex hoc Horatij verſu

Rettulit acceptos Regale numiſma Philippos,

luce clarius euadit. Ibi enim numiſma uocat monetam, in qua Philippi effigies erat expreſſa, & non

* *In tractat. de numiſm.*

& non loquitur de numiſmatibus antiquis, cùm Philippus Alexandri, quem Chœrillo poëtæ illa donaſſe innuit, pater fuerit. Hinc multos etiam viros doctos diſputare videmus, nunquid antiqua illa numiſmata Romanorum, Græcorum, aliarumq́; gentium, monetæ eorum fuerint. Quod cùm plurimos, eosq́; probatiſſimos quoſq́; inficiari videam, certè neq; ego etiam id facile crediderim, eò que maximè, cùm rationi videatur repugnare, quod numiſmata tãtâ artificum induſtriâ elaborata, vulgari plebeculæ, vt magnatibus communia fuerint. Non negauerim tamen quædã pro monetis vſurpata, ſed illa duntaxat aſſirmauerim, *quorũ*, vt dicit [b] Pomponius, *vel aureorum, vel argenteorum vſufructus legari poteſt*. Hæc autẽ parua fuiſſe conſtat. Atque eo modo [c] Ariſtoteles numiſma à lege, quę Græcè *νόμος* appellatur, dictũ voluit. Ita & [d] Vlpianus: *Si quiſpiam*, inquit, *legauerit aurum & argentum ſignatum, & excuſum, vt moneta eſſe ſolet, tunc comprehendantur moneta Philippi, & illa pariter quæ dicuntur numiſmata*. Et alibi rurſus: *ſi autem aurum & argentum ſignatum legatum eſt, id paterfamilias videtur teſtamento legaſſe, quod eius aliqua forma eſt expreſſa, veluti quæ Philippo ſunt: item quæ numiſmata & ſimilia*. Sed fortè quiſpiam opinetur, quod nunc moneta dicitur, id olim numiſma dictum fuiſſe, atque ita numiſmatis nomen monetæ antiquius eſſe. Cui reſponſum eſto, vtramq́; dictionem antiquiſſimam eſſe, vt ex varijs ſcriptorum locis liquidò conſtat, ac in primis ex hoc Martialis:

[b] *Cap. 28. Hi. de vſufructu.*
[c] *Lib. 5. Ethic. cap. 5.*
[d] *C. 27. Hi. de auro & argento legato.*

Et centum dominos noua moneta. & alibi:

Nos niſi de flaua loculos implere moneta

Non decet, argentum vilia ligna ferant.

Cùm verò & in monetis quibuſdam tam veterum, quàm noſtri æui etiam Principum, Aquilæ noſtræ effigiem expreſſam viderem: decreueram omnia, quæ paſſim apud diuerſos authores de monetis loca obſeruaui, hiſtoriæ noſtræ inſerere: ſed quoniam multa ea eſſent, & in immenſam molem aucta, ſuperſedere ijs hic volui; ac, ne fortè incõgrua huic loco lectori viſa, tędium parerent, pro peculiari tractatu ſeorſum edendo reſeruare, atque modo de ijs agere, in quibus Aquila noſtra depicta eſt; Vt in antiquiſſimo quodam numo, qui Ptolomaicus dicebatur: in quo ab vna parte, eaque aduerſa erat Iouis imago cum Ptolomæi nomine; ab altera Aquila fulmen pedibus premens. Numũ hunc apud Rhodios primùm cuſum tradunt; quod tamen nomini eius apertè refragari uidetur: Ptolomæos enim Aegyptijs imperitaſſe cũctis ſatis innotuit: quare quis cum iudicio fortè inferat, monetas etiam olim, vt noſtro æuo, nõ in vna tantùm regione, vbi cuderentur, ualuiſſe, ſed quoq; in alienis. In Aſſibus etiam olim Iouis atque Aquilæ imaginem cælatam fuiſſe refert Antonius Auguſtinus: De aſſe conſule Budæum: Erat autem moneta parui ualoris, & aſſaria pro obolis poſita legimus: Hinc [f] Cicero: *Aſſem*, inquit, *ſeſe negas daturum, niſi prius de rebus, rationibuſq́, omnibus ſocietatis decidiſſet*. Et Horatius:

Num. Ptolomaicus.
[e] *Dial. 5 de numiſmat.*
[f] *Pro Quintio.*

Quem ſi diminuas, vilem redigetur ad aſſem.

Hinc etiam illud poëtæ:

Non aſſis faciunt, euntq́, rectà.

Cui conſimile eſt illud Catullianum:

Non pili faciunt cohortem.

Qui loquẽdi modus nobis item communis eſt. Nam quem cõtemnimus, dicere ſolemus, non ti ſtimo un pelo, aut non ti ſtimo un quatrino. Eleganter item Seneca: *Emas non quod opus eſt, ſed quod neceſſe eſt: quod non opus eſt, aſſe carum eſt*. Valebat autem as (inquit Budæus) quaternos denariolos noſtros. Vincentius Burginus, qui de illuſtrium familiarum Florentię armis ſeu inſignibus, nec non & de monetis ſcripſit, author eſt inter antiquos eiuſdẽ pulcherrimę, nobiliſſimęq́; urbis nummos, reperiri, in quibus quandoq; nigra Occidentalis, quãdoq; Aquila aurea biceps Orientalis imperij ſymbolum cælata ſit. Eam multis familijs Florentinis, ut pòſt etiam dicetur ſingulari beneficio Ioannes Paleologus Orientis Imperator conceſſit, quãdo ſub anno 1439. ad Conciliũ Florentinum opes Occidentis aucturus cõtra Turcas ipſe acceſſerat. Quo etiam factum ut denuò quę interceſſerant inter Gręcam & Latinã Eccleſiã diſſidia, tum ſublata ſint. De Neapoli teſtatur Scipio Mazzalla, aureã olim habuiſſe monetã, in cuius aduerſa parte depicta erat Parthenope tumulo inſidens, ac lyram tenens: in auerſa verò victoria alata, quæ manu vna coronam, altera Aquilam ferret. Inter Lucẽſium, quibus cudendi poteſtas ab Othone primo conceſſa fuit, tradente Ioanne Villano, monetas, vna inuenitur, quæ ab vno latere ſancti cuiuſdam, ab altero Aquilæ effigiem impreſſam habet; Fuit hęc moneta omnium, quas cuderunt, prima, ac Aquila priuilegium illud ab Othone conceſſum denotat; Vnde & in quibuſdam Genuenſium numis eadem ales conſpicitur vnà cum Friderici nomine, à quo & illi poteſtatem eam obtinuerunt. Eodem modo ciuitates Imperiales dictæ, necnon & Principes Imperatori ſubditi, Aquilam aut nomen eius in monetis ſuis excudunt.

Florentina moneta qualis.
Lucentis moneta.
Aquila monetis Imperialium ciuitatum.

DE SCVTORVM DIFFERENTIIS & vſu à quibus inſignia familiarum, quæ arma vulgò dicuntur, originem duxerunt.

Scutum quid. Armorum honos.

ET de his in ſuperiori libro à nobis actũ; quia tamẽ & ibi hæc, quæ ſequuntur digniſſima ſcitu, omiſſa ſint; itaq; ea hîc ſubijcere placuit. Sed fortè præter inſtitutũ noſtrũ quis iudicet, quod de ijs, tam longè latèq; nos extẽdimus. Quid enim de Aquilis ſcribenti cum ſcutis? illi reſponſum eſto, id ideò à nobis factum, quia cùm arma vulgò dicta, illuſtrium familiarum inſignia, in quibus ſanè plurimus noſtræ Aquilæ vſus eſt, vt longo ſatis ſermone, in priori libro demonſtratum eſt, & paulò poſt etiam oſtendetur, hinc ſuam originem agnoſcant, neceſſarium omninò mihi videbatur, de ſcutis etiam quædam pertractare. Aduertendum autem in primis eſt, ſcutororum nomẽ paulò latiùs extendi, nẽpè quod pro armis ab authoribus etiam accipiatur. In quanto verò vſu, ſcuta ſiue clypei fuerint, cùm apud Troianos, tùm verò præcipuè apud Romanos, claſſici authores docent. [a] Cicero: *Agmine*, inquit, *quadrato cum gladijs ſequuntur ſcutati milites, ſicas portare videmus*. [b] Idem: *Etſi non ſolùm impulſu ſcutorum, neq; conflictu corporum. &c.* [c] Item: *Simulatq; ipſe graui vulnere exanimari videret ſe, vt primùm deſpexit, quæſiuit ſaluus ne eſſet clypeus?* ſic [d] Titus Liuius, *Erant in Celtiberorum exercitu quatuor millia ſcutata & ducenti equites*. Sed Herculis inſignis ille & famoſus clypeus, longè antiquiorẽ uſum demonſtrat, cui, cùm ad bellum proficiſceretur eques, inter arma ſua, quæ gerebat, primùm maximè confiſus erat, de quo ſi benè memini, mentio fit in Pandectis Florentinis, vel ſaltem, quod certò noui, in epigrammate Græco, quod Latinè tranſlatum, ſic habet:

[a] *Philip. 2.* [b] *Pro Cecinna.* [c] *Lib. 2. de finib. bonor.* [d] *Lib. 8. belli Punici.*

Herculis clypeus & habitus.

Alcidem vt magno ſi quis clypeo armet, & ornet,
Sic tuus hoc quæſtor ſtruxit opus varium.
Ille pererrato tot monſtra feraſq; ſubegit
Orbe, tuas leges orbis vbiq; colit.

Magni equidem, vt obiter dicam, Herculis habitum, qui ex pellibus animalium conſtabat, & laneis veſtimentis longè antiquior eſt, & ephippij vice vſurpatus, antiqui æſtimarũt; vt ex numiſmate Alexandri Magni in primis conſtat, in quo ipſe eundem Herculis habitum in capite ſuo ferre conſpicitur, vt ſcilicet ab Hercule originem ſuam deducere teſtaretur; & Commodus etiã Imperator Herculis pelle vtebatur & in ſuis numis & ſtatuis, tali habitu ſe exculpendum curabat, vt etiam in palatio Summi Pontificis, quod Beluedere vulgò nuncupant, videre eſt: addebat etiam in numiſmatibus clauam Herculis, cum hac inſcriptione HERCVLES ROMANVS. Arbitrabatur enim ſe Hercule ipſo in transfigendis ſagitta feris haud eſſe inferiorem, vnde illum Hiſtorici tanta eas dexteritate, tantoq; artificio interfeciſſe tradunt, vt ſingulis ictibus ſingulas etiam occideret, & ſcopum quemuis ſemel propoſitũ ſagitta ſua ſemper attingeret. Cæterùm, vt ad ſcuta reuertamur, erant eorum etiam diſcrimina quædam. (de parma ac vmbone poſteriùs dicemus) Meminerunt authores claſſici clypeorum ſubinde, ardentis, micantis, & ærei: [e] Virgilius itẽ Argolici, quo Argiui vtebantur: ſic æratũ clypeũ & detritũ Silius Italicus celebrat, & fulgentẽ [f] Ouidius. Ad quem alludit [g] Claudianus iſto carmine:

Differẽtiæ ſcutorum.

[e] *Aen. 3.* [f] *L. 8. Metamorphoſ.* [g] *In quartũ honori conſulatum.*

Quis decor, incedis quoties clypeatus, & auro
Squammeus, & rutilus criſtis & caſſide maior?

Erant inter alia ſcuta in primis, quę vocabant cętras vel citras, quorum pleraq; Afrorum erant: horum etenim meminit Virgilius:

Cetra.

Leuas cetra tegit, falcati cominus enſes,

Appianus tradit Maſaniſſam Regem ἐλεφαντίσιν geſtaſſe, id eſt ſcutũ è corio elephanti, quod non ita facilè penetrari poteſt: hodie verò Mauri iſti loreis ſcutis vtuntur, ſed maiuſculis, & formatis ferè in cor humanum, ut ex icone, quam [h] Iuſtus Lipſius exhibet, conſtat. Britannis etiã Tacitus hæc ſcuta tribuit, & pugnare eos facit, *ingentibus gladijs, cum breuibus cetris*. Oſtendit paruas fuiſſe, cuiuſmodi vſi ſunt Hiſpani. Strabo de Luſitanis inquit: *Clypeolum eos habere dicunt diametro cauum, antrorſus loris ſuſpenſum:* diametrum Lipſius, cui hac in re facilè aſſentior, intelligit lineam ambientem, alioquin non eſſet paruus. Quod verò parui eſſent, docet etiam Diodorus Siculus, inquiẽs: *Ferunt peltas in bello omnino paruas, neruis intertextas.* Hęc ſcuta erant leuia, vt ex Suida oſtẽditur; *at ſcutũ Hiſpanorũ geſtatu facilè.* Addit Lipſius, Hiſpanos cetris etiam vſos fuiſſe, ad pulsãdũ rhytmicè, & cũ cãtu ſaltuq; hoſtẽ ſic inuaſiſſe, idq; ex [i] Silio ita cõfirmat.

Scuta corea. [h] *Li. 3. analectorum.* Scuta parua eſſe. [i] *Lib. 3.*

Miſſi

— Misit diues Gallecia pubem
Barbara non patrijs vlulantem carmina linguis,
Nunc pedis alterno percussa verbere terra,
Ad numerum resonas gaudentem plaudere cetras. Item [k] alibi:
——— ac ritu moris Iberi
Carmina pulsata fundentem barbara cetra
Inuadit.

[k] Lib. 10.

Ex his plurimùm eos hallucinatos fuisse constat, qui cetram volunt latronum fuisse scutum. Cetrati enim propriè Hispani atque Afri dicebantur, qui minimas atque exactè rotundas peltas gestabāt. Meminit horū sæpissimè Liuius, ex quo aliquas hic libuit adducere authoritates: *Pro eo*, inquit [l] alibi, *supplemētum ipse ex Africa maximè iaculatorū leuiū armis petijt, ut Afri in Hispania, Hispani in Africa melior procul ab domo futurus vterq; miles, velut mutuis pignoribus obligati stipendia facerent. Tredecim millia octingentos quinquaginta pedites cetratos misit in Africam.* Et [m] iterum: *Nec Numida Hispano eques par fuit, nec iaculator Maurus cetrato* [n] Itē: *Thessalonica Eumenes & Athanagoras praerant cum paruo præsidio duorum millium cetratorum.* Item [o] rursus. *Extra hanc veluti instam aciem parte dextra Consul Achaorum cetratis immistis auxiliares, Eumenes tria millia peditum æquata fronte instruxit.* Meminit etiam [p] Cæsar: *Erant, vt suprà monstratum est, legiones Afranij tres, Petrai dua: praterea scutata citerioris prouinciæ, & cetrata vlterioris Hispania, cohortes circiter octuaginta.* Et iterum: *Hos leuis armaturæ Lusitani, peritiq; earum regionum cetrati vlterioris Hispania consectabantur.* Porrò Latini cetram passim pro pelta accipiunt. [q] Liuius: *Pelta cetra haud dissimilis est:* quod de Græcorū pelta Lipsius intelligendū putat, quam nō longè diuersam credit à Romana & velitari parma; licet fortasse haud vsquequaq;, sit rotunda, cùm Suidas dicat πέλτας ἀσπίδια τετράγωνα, id est, peltæ clypei quadranguli. Sed hæret in eo Lipsius, cùm Plutarchus rotundam facere videatur, vbi de ancylibus loquitur: *Non enim*, inquit hic, *circuli forma sunt, nec reddunt, vt pelta, circumferentiam, sed incisionem habent lineæ flexuosæ.* Pelta autem parua fuisse creditur, vt ex Statio etiam quispiam colligat, ita canente:

Cetram nō fuisse latronum scutū.
[l] L. 1. dec. 3.
[m] L. 3. dec. 3
[n] L. 4. dec. 5
[o] L. 7. dec. 4
[p] Lib. 1. de bello ciuil.
Cetra pro pelta accepta.
[q] Lib. 18.
Pelta Græcorū quid.
Pelta an rotunda vel quadrāgularis.

Sæuaq; difficiles excludere vulnera peltas.

Qui peltas humeris suis in formā lunæ suspendebant, quod item hodie ac olim in Hispaniensi exercitu vsu visitur, peltati seu peltastæ dicebantur; meminit horum [r] Liuius: *Menippum item quendam ex regijs Ducibus cum mille peltatis Chalcidem mittit.* [s] Idem: *Noctu cetratos, quos peltastos uocant, loco oportuno inter bina castra in insidijs abdiderat.* Dicebantur ijdem etiam palmularij, cùm parma tecti pedites pugnarent: [t] Quintilianus: *Percunctans Theodorus, an Apollodorus esset, ego, inquit, palmularius sum, nec sanè potuit vrbanius ex confessione inscitia sua elabi.* Et [u] Suetonius: *Detractum e spectaculis in arenam canibus obiecit, cum hoc titulo, Impiè locutus palmularius.* Peltarum figura fortassis non omnibus fuerit eadem: plurimi tamen ad Lunæ similitudinem factas putant; Ad hunc sensum Seneca: *Lunata*, inquit, *latus protecta pelta.* Pariter & Isidorus: *Pelta scutum breuissimum in modum lunæ media.* Habemus item ex antiquis lapidibus & numismatibus, bilunes fuisse, id est, duplici semiluna insignes: quod cùm marmor quoddam in Pontificijs hortis docet, vbi Amazonidum pugna expressa est, cum huiusmodi scutis, tùm Martianus Capella, qui partem Italiæ extremam, quæ Brutios habet, *leuorsùm inflectere* scribit, *& duobus promontorijs peltæ Amazonicæ formam reddere, dextro autem cornu Leucopetram tendere, siue Lascinium.* Amazonum verò peltas eiusmodi figuræ fuisse, ex hoc Virgilij liquidò constat:

Peltā fuisse paruam.
Peltati & Peltastæ q dicti.
[r] L. 8. dec. 3
[s] L. 1. dec. 4
Palmularij qui.
[t] Lib. 2.
[u] In Domit.
Peltarum figura.

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis.

Neque fortè ab hac figura deflectit [x] Plinius, vbi de ficu Indica loquitur: *Foliorum latitudo peltæ effigiem Amazonicæ habet.* Constat enim eam folia hederaceis (si modo quam Clusius depingit Plinianæ respondeat) similia habuisse, quibus etiam peltæ à Xenophonte comparátur. Alibi tamen [y] Plinius *eas thlaspios folijs similes facit*, sed vereor ne id ad fructum potius, quam ad folia transferendum sit, vt ab alijs factum video. Adde quod crocodilij, & alyssi fructus thlaspios fructui quodammodo similes sunt, quos [z] Dioscorides duplicis scuti figuram habere scriptum reliquit, & Auicenna alysson eadem de causa scutalem herbam vocat. Huius generis militum armaturam Aelianus breuiter depingit; *Peltatus, ait, similis Macedonicæ illi armatura in vsu est, sed leuior.* Nam & pelta paruum, vt diximus, scutum, leueq; est, & conti eorum sarissis sunt longiores. Deniq; genus illud armaturæ locum inter velites, & armatos tenere apertum est, videlicet grauius quàm velites, leuius quàm armati faciunt. Quam ob rem plures sunt, qui eos cum velitibus iungant, & vtrosque vocari velint leuem armaturam. De parma, quid sit inter species armorum [a] VVolphgangus Lazius, quam doctè & exactè declarat, quem qui plura de ea desiderat, adire poterit. Erat autem parma, vt breuiter dicamus, quadran-

[x] L. 12. c. 5.
[y] L. 27. c. 13
[z] Lib. 3. c. 10. & c. 79.
Parma descriptio.
[a] Lib. 8. cap. 16. côment. de rep. Ro.

gularis, non ſolùm ſcuto, verumetiam clypeo leuior, ſic dicta, quòd in omnes partes parem habe-
[b] L.2.dec.3 beret extenſionem: ſuſpẽdebatur enim ex humero, & alio nomine pelta vocabatur. [b] Liuius:
Quingenti fermè Numidæ præter conſueta arma telaq́, gladios occultos ſub loricis habentes, ſpecie transfu-
[c] Lib.4. *garum, cùm ab ſuis parmas poſt terga habentes adequitaſſent, repentè ex equis deſiliunt.* Item [c] alibi: *Dat*
[d] Lib.8. *ſignum Volſcis Imperator, vt parmatis nouæ cohorti hoſtium locus detur.* Item [d] rurſus: *Quem cuſpide*
parmaq́, innixum &c. Polybius verò aliam parmæ figuram tribuit, dum inquit: *Iubentur natu mi-*
nimi gladium geſtare, pila, parmamq́. Parma tum firmitatẽ habet ob ſtructuram, tùm magnitudinem, qua
tutando corpori ſit ſatis. Nam rotunda cùm ſit, tripedalem habet diametrum. Extat hoc genus ſcuti adhuc apud Indos. Hodie Hungari tantùm, Turcæq́; clypeati cernuntur, diuerſa tamen clypei
[e] L.9. Aen. figura. Meminerunt & parmæ Poëtæ: [e] Virgilius

[f] Lib.2.carminum.
Enſe leuis nudo parmaq́, inglorius albâ. [f] Horatius:
Tecum Philippos, & celerem fugam
[g] Lib.14. epigram.
Senſi, relicta non benè parmula; Et [g] Martialis:
Parma tibi ſcutum pumilionis erat.

Parmæ vsũ quis primò inſtituerit. Vmbo qd.
Porrò parmæ vſum primùm Iphicratem inſtituiſſe, & C. Mariũ ſuſtuliſſe, hiſtorica fides nobis tradit. Vmbonem verò alij mediam clypei partem appellant, alij extremam, alij demum vniuerſum clypeum, ſi modo minoris quantitatis foret. In primò quidem ſignificatu vſurpa-
[h] Lib.4. tur à [h] Liuio: *Aſſurgentem ibi Regem vmbone reſupinat.* In ſecundo vtitur [i] Plinius: *Arabicæ excel-*
[i] Lib.37. *lunt candore circuli prælucido, atq; non gracili, neque in receſſu gemmæ, aut in deiectu renitente, ſed in ip-*
ſis vmbonibus intentæ, præterea ſubſtrato nigerrimi coloris. Poſtremò in tertio ſignificatu vmbo-
[k] L.9. Aen. nem accepit [k] Virgilius.

——— *nec ſufficit vmbo*
Ictibus

Ancyliorũ figura.
in fortem vmbonem Lucanus commemorat. Quę nam verò eſſet figura Ancyliorum in primo libro ex Feſto oſtendimus. Cuius qui veritatem exactè deſiderat, numiſmata adeat, in quibus eorum icones veræ expreſſæ ſunt: ut in numiſmatibus Antonini Pij, in quibus duodecim
Salij ſacerdotes.
Salij ſacerdotes Marti ſacri, tunicas auro purpuraq́; intertextas, æneum pectorale ægidi Mineruæ non abſimile induti, in brachijs ea ferre conſpiciũtur, cum his literis inſculptis ANCYLIA. Mammuſius Veturius illa fecit ad imitationem illius, quod in pallatio Numæ è cælo cecidit, quodq́; aruſpices diligentiſſimè cuſtodiendum pronunciarunt, quoniam vbi illud ſeruaretur, ibi foret totius orbis dominium. Itaque multa ſimilia cõfecta ſunt, & qui ea facerẽt, nullum ſibi aliud poſtulabant præmium, niſi quòd cùm Salij illi ſuas choreas ducerent, hymnoſq́; canerent, Mammuſium aliquãdo nominarent. Dionyſius de ancylibus plura, quàm Liuius adfert, duodecim ſcribens fuiſſe Salios patricios, Palatinos dictos, vt ab Agonalibus & Colinis à Tullio Hoſtilio inſtitutis dignoſcerentur. Erant autem omnes ſaltatores & menſe Maio per vias publicas, vt in foro & Capitolino monte ſaliebant. Tunicas ferebant pictas cinctaſq́; metallo, trabeamq́; purpura interſtinctam, prętexta annexã humeris fibulã, & pileolum altum ad inſtar mitræ, quem vocabant tutulum. Accingebantur item enſe, & dextra lanceam aut ſce-
Tutulus quid.
ptrum, ſiniſtra ancylia gerebant, quæ tamen defatigati cùm eſſent, ſerui aliquando ſupra baculum efferebant, vt omnibus eſſent conſpicua. Virgilius de ſcuto Aeneæ loquens, de ancylibus & Salijs ſacerdotibus etiam meminit.

Hinc exultantes Salios, nudoſq́; Lupercos
[l] L.7. Aen.
Lanigeroſq́; apices & lapſa ancylia cælo. Item [l] alibi:
Ipſe Quirinali lituo, paruaq́; ſedebat
Succinctus trabea, læuaq́; ancyle gerebat
Picus equũm domitor.

Scuta grãdia quotũ fuerunt.
Præterea fuêre etiam ſcuta grandia, qualia erant Germanorum, Bohemorum, Gallorumq́; vt refert Tacitus his verbis: *Immenſa ſcuta, enormes haſtæ.* Quod genus adhuc in portis arcuum
[m] L.6.Faſt. cernitur, ſed de longitudine id maximè accipiendum eſt, vt de Gallis Diodorus; *Scutis vtuntur*
Scuta lõga *ad hominis longitudinem pro cuiuſq́; ingenio pictis.* Virgilius de eiſdem.
[n] Lib.38.
——— *Scutis protecti corpora longis.* Et [m] Ouidius
[o] Lib.3.
Iacta ſuper galeas, ſcutaq́, longa ſonant.

Scutũ Gallicanum. Cimbrorũ & Teutonum ſcuta. Romanorũ clypeus.
Sunt & ſcuta longa, & lãceę ad proportionẽ, authore Strabone, ſed longa tamen magis, quàm lata, ex [n] Liuio clarè patet: *Scuta longa, cæterum ad amplitudinem corporum parum lata, & de ea ipſa plana male tegebant Gallos.* [o] Polybius hoc ipſum affirmat *Scutum Gallicanum parum aptum hominem totum tegere.* Tacitus ſcuta etiam plana fuiſſe indicat, cùm ſcribit *Germanis fuiſſe pro ſcutis tenues & fucatas colore tabulas.* Plutarchus tamẽ Cimbris & Teutonis dat θυρέους πλάτεις hoc eſt, *ſcuta lata.* Cuius verò figura Romanorum clypeus quondam extiterit, Polybius tradit in hæc uerba:

Romana

Romana armatura primum sanè clypeus, cuius latitudo curua superficies pedum duorum semis, longitudo pedum quatuor: maiors additi amplius quatuor digiti, e duplici tabulato, glutino taurino linteolo infuso compactus. Eius exterior superficies vituli corio integitur, hinnuliuè, aut eiusmodi animalis. Habet circumferentia varium munimen, à summis imisq; partibus. quo ensiū ictus vehementiores tutò excipit, terraq: adnitendo non corroditur. Impactus est autem huiusmodi clypeo etiā ferreus vmbo, qui ingentes sustinet ictus, ac lapidum impetum, Sarissarumq; telsq; quantumlibet violenti. Milites verò illi scutarij nuncupabantur, qui in postrema acie scuta ferebant: cuius generis Triarij fuêre. Quorū [p] Suetonius sic meminit: *Affuit, & elientibus scuti scutario cuidam euocato quondam.* Et [q] Marcellinus: *Inter quos Valerianus fuit, domesticorum omnium primus, & natus ex spadone quidam scutarius excellus: Ita bellator, vt Seicinio veteri compararetur.* Verumenimuerò eorum armaturam elegāter describit [r] Vegetius: *Pedites autem scutati præter cataphractas & galeas, etiam ferreas ocreas in dextris cruribus cogebantur accipere: Sic erant armati illi, qui in prima acie pugnantes Principes, in secunda hastati, in tertia Triarij vocabantur*; sed obiter hic admonendus est lector, scutarios in alio significatu, dici fabros scuta facientes: Et sic de fabris scutariorum [f] Vegetius, & codex præfecturarum loquuntur. Verùm vt hic obiter etiam inseramus, scutariorum militaris societas in scholis militaribus, quæ pro tyronum exercitio erāt, primo semper loco habita fuit: quamuis & aliæ essent, vt Sagittariorum, eæq; etiam scutariorum & clibanariorum, quorum hi erant equites cataphracti, illi pedites. Erant & gentilium scholæ, qui exercebantur ad cohortes aut legiones. Habebant item & speculatores suas scholas, quæ ad speculandas res hostiū alebantur, de quibus non est, quod nunc agamus. De schola verò scutariorum meminit [t] Ammianus: *Interq; eos quidem spe vana sufflati, moderatione quæritabant diu exploratum, & grauem, & rumoretenus obscuris paucorum susurris nomen præstringebatur Equitij, schola prima scutariorum etiam tum Tribuni.* [u] Idem secundæ scholæ meminit: *Quibus compertis, Valentiniano, qui cum his redierat, Scutariorū secunda committitur schola, qui multò pòst auctus dignitate, malè rem apud Illyricum gessit.* Deniq; scutariorum & clibanariorum mentionem facit codex præfecti Romanorum, qui tibi, si plura petas, adeundus est. Nunc in scutis suis varia ab antiquis erant depicta (cuius rei originem ad Cares [x] Herodotus refert) vt diuersas militum factiones, & præclara eorum facta distinguerēt: quare etiam vestes habebant coloratas, vt si forte inter se miscerentur, quisq; à suo præfecto agnosceretur, quemadmodum videre fuit in Circensibus ludis, in quibus variorum equitum factiones ab eiusmodi vestibus, à quibus alia russata, alia vermilia siue coccinea, alia prassina seu viridis appellabatur, distinguebātur. Quod verò scuta cælare & depingere vetus ritus sit, & Heroicis quoq; temporibus obseruatus, varijs diuersisq; modis docet [y] Iustus Lipsius, vbi Saguntini cuiusdam insignia ex Silio Italico adducit:

Centum angues idem calatum insigne gerebat
In clypeo.

Solebant autem Græci, Romani, Barbariq; varias, diuersisq; coloribus figuras in scutis depingere, vt aquilas, legiones, delphinos, atque id genus alia animalia; siue ad insigne, vt cognobiles essent, siue ad decorem, siue ad familiarum nobilitatem indicandam. Non enim omnis color idem significat: albus nempè rectè innocentiam simplicitatemq;, ruber dominium, viridis spem de re aliqua conceptam denotat; Ita pariter animalia prosapiæ nobilitatem quàm egregiè ostendunt: hinc [a] Plutarchus *Vlysem* tradit *delphina in scuto habuisse.* Idem *de eo, qui Lysandrum interfecit, insigne clypei Draconem vsurpasse, eoq; oraculo monitum, vt draconem vitaret*, scribit: Item de Spartano quodam, qui clypei insigne muscam haberet, viua nihilo maiorem: cumq; irrideretur ab alijs, quasi ab ignauia & metu ita faceret, ne hosti conspicuus esset: *imò* inquit, *vt agnoscas, vsq; cò enim accedo, vt cernere cominus possint signi mei modum.* Licurgus etiam tridentem Palamedi in clypeo assignat. Et [a] Athenæus de Alcibiade: *Scutum ex ebore & auro confectum habuisse* memorat, & *in eo Cupidinem pro insigni, qui brachys fulmen complecteretur.* Ad hunc sensum [b] Propertius loquens de vetustis Romanis, negansq; ita cultos fuisse:

Picta nec inducto fulgebat parma pyropo,
Pendebant casi baltea lenta boues.

Non vult pro temporis sui luxu pyropo scuta ornata, siue lapide ipso, siue potius colore rutilo & flammante, cùm tales in fulmine sint, quod crebrū valdè, & quasi de more in scutis Romanis erat; sed tamen antè de Tacio Sabinorum Rege idem Poëta scripserat:

Pictaq; per flauas arma leuare iubas.

Et scutum intelligit, in quo iam olim imagines etiam Iuuenalis agnoscit:

Pendentesq; Deos perituro ostenderet hosti,

Romulum & Remum de Lupa *pendentes & ostenderet*, nēpè admoto scuto. Phidias clarissimus per omnes gentes pictor, *in scuto Mineruæ Amazonum præliū calauit, intumescente (Vt* [c] Plinij ver-

Milites scutarij qui.
Triarij qui.
[p] In Aug.
[q] Lib. 27.
Scutariorū armatura.
[r] Li. 1. c. 20.
Fabri scutarij.
[f] Lib. 2.
Scholę militares quę.
[t] Lib. 26.
[u] Sub finem libri pdicti.
[x] Lib. 1.
In clypeis varia depingebātur, & quare.
Vestes coloratæ cur in bello gerebantur.
[y] In analectis ad militiam.
Cur varia in clypeis depingerentur.
[a] Lib. de solertia anim.
Vlyssis clypeus.
Lysandri interfectoris clypeus.
Spartani cuiusdā mirū insigne in clypeo.
Palamedis clypeus.
[a] Lib. 12.
Alcibiadis clypeus.
[b] Lib. 4. elegia 11.
Tatij Sabini clypeus.
Mineruæ clypeus.
[c] Li. 36. c. 5.

bis vtar) *ambitu parmæ: eiusdem concaua parte Deorum & gigantum dimicationem; in soleis verò Lapitharum & Centaurorum: In basi autem quod cælatum erat, Pandoras genesim appellauit: ibi Dij erant triginta numero nascentes, Victoria præcipuè mirabili: periti mirantur, & serpentē, & sub ipsa cuspide æream sphingem*. Huc etiã illud [d] Liuij pertinere videtur, ubi de Samnitibus loquitur: *Scuta alterius auro, alterius argento cælauerunt: forma erat scuti, summum latus, qua pectus & humeri teguntur, fastigio æqualitad imum cum cætur mobilitatis causa*. [e] Item vbi à Martio castra Asdrubalis, Hannibalis in Hispania Ducis, deleta scribit, *author est Claudius*, inquit, *qui annales Acilianos ex Græco in Latinum sermonem vertit, raptas ad mille octingentos triginta, prædam insignem partam: in ea fuisse clypeum argenteum, pondo centum triginta septem cum imagine Barchini Asdrubalis*. Et paulò pòst de eodem: *monumentumq; eius de Pœnis vsque ad incensum Capitolium fuisse in templo clypeum, Martium appellatum, cum imagine Asdrubalis*. Huc etiam referre potes, istud [f] Virgilianum:

[d] L.9.dec.1

[e] Lib.25.

Asdrubalis clypeus.

Martius clypeus.

[f] Li.7.Aen.

Post hos insignem palma per gramina currum,
Victoresq; ostentat equos, satus Hercule pulchro
Pulcher Auentinus,

Et paulò pòst:

Atque leuem clypeum sublatis cornibus Io
Auro insignibat, iam setis obsita, iam bos:
Argumentum ingens, & custos Virginis Argus
Cælataq; amnem fundens pater Inachus vrna.

Subintelligendum autem est, omnia hæc fuisse in clypeo cælata ac sculpta. Extat & apud Hesiodum vetustissimum Poëtam mentio de clypeo sculpto ac depicto, quo Hercules vsus est, cuius versus Latinè redditi sic sonant:

Tum capit ingentem clypeum prorsusq; stupendũ
Arte laboratum, iactu quem nulla recepto
Vulnera, nec duris religarant ictibus hasta;
Vndiq; cæruleis circumcurrentibus aurum
Orbibus infusum, duroq; volumina gypso
Incuruata, eboris niueo candore relucent,
Multaq; permistis variata coloribus æra,
Alternant viuos clypei cælestis honores,
In medio spiris tortus draco, fronte reflexa
Atque retrouersis oculis in terra recumbit
Ingens, terribilis, multoq; rubentibus igne
Luminibus stringens adapertis faucibus ora.

Et quę sequuntur. Alludit & ad eandem clypeorum picturam [g] Sidonius:

[g] In Panegyrico Anthemij.

[h] In Panegyrico Maioriani.

Inseritur clypeo victrix manus, illius orbem
Martigena Lupa, tibris amor, Mars ilia complet,

Et [h] iterum:

Huic fulsit rutilus spatiosa circite læuum
Vmbo latus, uideas hic crasso fusa metallo
Antra Rheæ, fætamq; lupam, quam fauce retecta,
Blandiri quoque terror erat, quanquam illa uorare
Martigenas, & picta timet pars proxima Tibri
Exprimit.

Cetræ depictæ.

[i] Lib.3.

Cetras etiam cęlare ac depingere solent, quod etiam [i] Silius indicat:

Versicolor contrà cetra, & falcatus ab arte
Ensis Adyrmachidæ.

Versicolorem enim appellat, à variante hac pictura. Eodem pariter modo nostris etiam tēporibus sępè quid in scutis suis milites depingunt. Hinc Ariostus noster Rugerium suum Aquilam in clypeo vsurpasse scribit:

Rugerij clypeus.

† Cant. 27. Stan. 99. & 100.

Poi che vede Rugier, che per insegna
Porta l'Angel che sopra gli altri regna.

Id enim de Aquila intelligēdum est, quæ cæteris auibus imperat, & ille met † postea ita subiungit, vbi de pugna eiusdem cum Mandricardo ob huius Aquilæ insignia, loquitur:

Nel campo azuro l'Aquila bianca hauea,
Che de Troiani fu l'insegna bella,
Perche Ruggier l'origine traea
Dal fortissimo Ettor portaua quella:
Ma questo Mandricardo non sapea,
Ne vuol patire, e grande ingiuria appella,

Che ne lo scudo vn'altro debba porre
L'Aquila bianca del famoso Ettore

Portaua Mandricardo similmente
L'augel, che rapì in Ida Ganimede &c. Et * paulò pòst:

* *Stan.*104 & 105.

Vn'altra volta pur per questo venni
Teco à battaglia, e non è gran tempo anco,
Ma d'ucciderti allora mi contenni
Perche tu non haueui spada al fianco,
Questi fatti saran, quelli fur cenni,
E mal sarà per te quel augel bianco
Ch'antica insegna è stata di mia gente,
Tu te l'vsurpi, io'l porto giustamente.

Anzi t'vsurpi tu l'insegna mia
Rispose Mandricardo, e trasse il brando,
Quello che poco inanzi per follia
Haueа gittato à la foresta Orlando.

Porrò & maiorum facta in scutis suis exprimebant, vt de Scæuola quodam tradit [k] Silius.

Scæuola, cui dira cælatur laudis honora
Effigie clypeus; flagrant altaribus ignes,
Tyrrhenum valli medio stat Mutius, ira
In semet versa.

Facta maiorũ in clypeis depicta.
[k] *Lib.*8.
Scęuolæ clypeus.

Sed & proprias fortaßè laudes, & facta cælabant, quod liber de bello Hispaniensi, etsi parum integer, subijcit, de singulari congressu in signum duorum militum: *Dum ad dimicãdum in planitiem sese contulissent, scutorumq́ laudis insignibus præfulgens opus cælatum.* Erat & nomẽ vniuscuiusq; militis in aduerso scuto adscriptum, addito ex qua esset cohorte, quauè centuria. Quin etiam oculis intueri est Romæ in columna Traiani scuta quædam coronis varijs ornata, quas donaticas fuisse Lipsius arbitratur, & de eo iudicio latas: Hinc fortè etiam [l] Silius de Chrypo quodam Gallo inquit:

Laudes priæ in scutis pictæ.
Nomẽ militũ in scutis.
Scuta coronis ornata.
[l] *Lib.*4.

—— in titulos Capitolia capta trahebat,
Tarpeioq́ iugo, demens, & vertice sacro
Pensantes aurum Celtas vmbone ferebat.

De eisdem Gallis etiam Diodorus scripsit, scuta habuisse variegata insigni aliquo proprio: benè dicit proprio, nam, & communia quædam gentibus, legionibus, cohortibus erant, quod in notitia Imperij disces: Item ex [m] Vegetio: *Ne milites tumultu prælij à suis contubernalibus aberrarẽt, diuersis cohortibus diuersa in scutis signa pingebant, vt ipsi vocant dygmata.* Sicuti etiam nunc moris est fieri. Atque hactenus de clypeorum pictura siue sculptura Romanorum, aliorumq; veterum celebrata; Vnde nimirum & nostras cælaturas in his clypeis, vt dictum est, profectas esse credendum est. Iam enim galeas illa quoq; atque coronas suprapositas cum cristis atq; auium alis representabat: & quemadmodum adhuc hodie in more positũ esse videmus, clypei in exequijs præferebantur, atque in templo suspendebantur. Quod confirmans [n] Tranquillus, cùm funus & suprema Cęsaris recenset: *Intraq́ lectus eburneus,* inquit, *auro ac purpura stratus, & ad caput trophæum cum veste, in qua fuerat occisus, præferentibus munera (quia suffecturus dies non videbatur) præceptum est, vt omisso ordine, quibus quisq; vellet itineribus vrbis, portaret in campum.* Vbi nimirum per munera, dona militaria intelligũntur, quæ tum in rogum conijciebantur. Quem adhuc benè morem apud Viennẽses durare nobis tradit VVolphgangus Lazius, vt scilicet postremo familiæ extincto, præsertim in ordine baronum, nobilium, equitum, & hodie coronatus in exequijs & parentationibus præferatur: qui postea ex suggestu cum solenni pompa deiectus comminuitur. Ad quas cæremonias & [o] Cornel. Tacitus alludit, cùm Germanici in vrbe factam parentationem describit: *Nos vulgi sermones,* inquit, *audita mors adeò incendit, vt ante edictum magistratuum, ante Senatus consultum sumpto iustitio desererentur fora, clauderentur domus, passim silentia gemitus, nihil cõpositũ in ostentationẽ.* Huc etiã alludit [p] Virgilius, vbi Pallantis exequias describit:

Gallorum scuta.
Clypei cũ proprio insigni.
[m] *Li.*2.*c.*8.
Clypei in exequijs p̃ferebãtur.
[n] *In Cæsare.*
Clypeus coronatus in exequijs p̃fertur & ex suggestu deijcitur.
[o] *Lib.*2. *Histor. Aug.*
[p] *Lib.* 11. *Aen.*
Pallantis exequiæ.

Ducunt & rutilo perfusos sanguine currus,
Post bellator equus positis insignibus Aethon
It lacrymans, guttisq́ humectas grandibus ora,
Hastam alij galeamq́ ferunt, nam cætera Turnus
Victor habet.

Clypeus loco epitaphiorum vsurpatus.

Quorum quidem ex numero & clypeum extitisse credendum est. Praeterea epitaphiorum loco clypeum & quondam in templis fuisse suspensum, quemadmodum etiam hodie fieri videmus, facilè mihi persuadent Trebellij Pollionis, quę in historia Claudij Cæsaris protulit, verba: *Claudium* inquit, *principem loquor, cuius vita, probitas, & omnia, quæ in rep. gessit, tantam posteris famam dedêre, vt Senatus Populusq́; Romanus nouis eum honoribus post mortem affecerit. Illi clypeus aureus, vel ut Grammatici loquuntur, clypeum aureum, Senatus totius iudicio, in Romana curia collocatum est, vt etiam nunc videtur, expressa thorace vultus eius imago.* Et iterum: *Rogo, quantū pretium est, clypeus in Curia tanta victoria? quantum vna aurea statua?* Inter istæc, quæ in templis Deorum suorum Romani offerebant, parietibusq́; suspendebant, coronas quoq; fuisse autor est Macrobius. Meminit item Virgilius hisce versibus:

Coronę in tēplis Deorū suspēsæ.

Multaq́; praeterea sacris in postibus arma
Captiui pendent, currus, curuaq́; secures,
Et crista capitum, & portarum ingentia claustra
Spicula, clypeiq́;. Et iterum:
Horrendum sonuêre, tremunt in vertice cristæ
Sanguinea, clypeoq́; micant: a fulmina mittit. Et [a] rursus:
Fronde super galeam & felici comptus oliua.

[a] *L.7. Aen.*

Testatur idem [b] Appianus; *Figura multiformis*, inquit, *eius statua inscripta, quarum nōnullis corona ex quercu addita veluti seruatori patriæ, quibus olim ciuem clypeo tegentes ornabantur.* Adde & illud [c] Trebellij Pollionis, cum dona militaria à Valeriano Cæsare, Claudio concessa enumerat; *torquem libralem vnum*, inquit, *cassidem inauratam vnā, scuta chrysographata duo, loricā vnā, quā refundat.* Videmus etiam nostra hac tempestate nonnullos principes, præfectosq́; clypeos vexillaq́; & id genus arma alia in templis suspendere, quod vel in victoriæ memoriam, vel voti etiam causa faciunt: Clypei enim, cassides, aliaq; huiuscemodi supra ostia posita, nihil aliud sunt, quàm trophæorum demonstrationes, quemadmodum ex hoc [d] Virgiliano ostenditur:

[b] *Lib. 2. de bello ciuil.*
[c] *In Claud.*
[d] *Lib. 11. Aeneid.*

Clypeumq; ex ære sinistra
Subligat, atque ensem collo suspendit eburnum:

[e] Alibi quoque dum Aeneā de Danais victoribus loquentē introducit, ita cecinit idē Poëta:

[e] *L.9. Aen.*

Aere cauo clypeum magni gestamen Abantis
Postibus aduersis figo, & rem carmine signo.

Seueri, & Commodi numisma.

Hinc in numismate Seueri & Commodi videas Victoriam clypeo insidentem, aliumq́; manu retinentem, qui haud dubiò Victoris fuerit: & in alio Commodi numo duos item clypeos propè pedes iacentes, Victoriamq́; lauream coronam, qua victoris caput redimere videtur, una manu contingentem. De armis suspensis sic etiam Eutropius cecinit:

Festinas vrgete, manus meus exuperatur
Ad bellum Stilico, qui me de more trophæis
Ditat, & hostiles suspendit in arbore cristas.

Huc pertinet Sidonij carmen à paucis hactenus rectè intellectum.

—— nec solum militis artem,
Ferret ad Imperium, suspenderet ilicet arma.

Huc demum alludit [f] Virgilius:

[f] *L.8. Aen.*

Tum leues ocreas electro, auroq; recocto,
Hastamq;, & clypei non enarrabile textum,
Illic res Italas Romanorumq; triumphos,
Haud vatum ignarus, venturiq; inscius aui,
Fecerat ignipotens. Illic genus omne futuræ
Stirpis ab Ascanio, pugnataq; in ordine bella
Fecerat, & viridi fœtam, Mauortis in antro
Procubuisse lupam, geminosq; hic vbera circum
Ludere pendentes pueros & lambere matrem.

Quod scutum præferendum.

Cęterùm quale scutum præferendum sit, habes ex Aeliano: *Scutum optimum* inquit, *est, quod Macedonicum, æneum, mediocriter cauum, ad octo dodrantum magnitudinem.* Atque hæc de clypeorum in bello usu, & eorum differentijs dicta sint: Iam ad familiarum insignia, quæ ab ijs originem ducunt, accedamus.

VSVS IN INSIGNIBVS, QVÆ vulgò arma dicuntur.

QVAMVIS etiam de vsu insignium, quæ vulgò arma dicuntur, & præsertim de ijs, in quibus Aquila depingebatur, nec non & de scutis, à quibus illa ortum traxerunt, in primo libro egerimus; placuit tamen istæc tanquam illic derelicta hoc loco etiam subijcere, ne qui illa lecturi sunt, defectum nostrum culpent. Armorum itaq;, quæ vulgò gentilitia lingua VVapen, Cancellorũ vocabulo clenodia, nobis, vt dictum est, arma vocantur, vsum quondam Romana in rep. non minùs, quàm hodie extitisse, non solùm veterum monumentorum scripturæ, atque numismata, verùm etiam historicorum fide dignissimorum scripta ostendunt.[a] Liuius: *Adhac decora quoq; belli non commemorasse tantùm, sed protulisse etiam conspicienda spolia hostium cæsorum ad triginta, dona Imperatorũ ad quadraginta, in quibus insignes duas murales coronas, ciuicas octo.* Et[b] iterum: *Recitato veteri Senatu indè primùm in mortuorum locum legit, qui post L. Aemilium & C. Flaminium Censores curulem magistratum cepissent; nec non in Senatu lecti essent, vt quisque eorum Senator primus creatus erat, tum legit, qui ediles, Tribuni, Prætores, Quæstoresuè fuerant, tum ex ijs, qui spolia ex Romano hoste fixa domi haberent, aut ciuicam coronam accepissent.* Meminit huiusmodi armorum, &[c] Cornelius Tacitus: *Finis sermonis in eo, vt quina millia numûm singulis militibus numerarentur, tum Otho ingredi castra ausus, atq; illum Tribuni Centurionesq; circumsistunt, abiectis militiæ insignibus.* Et rursus: Cùm colloquij Arminij & Flauij fratris mentionem facit: *Flauius*, inquit, *auctã stipendia torquem & coronam aliaq; dona militaria commemorat.* Ad eundem sensum[d] Cæsar: *Vacua castra hostium conspicatus, tectis insignibus suorum, occultatisq; signis militaribus raros milites, ne ex oppido animaduerterentur, ex maioribus castris in minora traducit.* Huc etiam facit illud Salustij vbi C. Marium gloriantem introducit, quòd licet imagines maiorum suorum nullas posset demonstrare, tamen dona militaria multa accepisset, quæ virtutem suam testarentur. Item & illud[e] Suetonij huc referas: *Dona militaria aliquantò faciliùs, phaleras & torques & quicquid auro argentoq; constaret, quàm vallares ac murales coronas, quæ honore præcellerent, dabat, has quàm parcissimè & sine ambitione ac sæpè etiam caligatis tribuit.* Quibus equidem nihil potuit manifestiùs dici, ad similitudinem exprimendam veterum donorum militarium cum nostris, quæ vocantur, insignibus; Sic & Carolus in coronis tribuendis parcissimus esse solet, & Ferdinandus infimis quibusq; militibus, qui res egregias gessissent, dona militaria largiebatur. Hodie quoque Comites Palatini ab Augustis creati, ius & prærogatiuam habent pingendi & concedendi insignia, vti & antiquitùs ab omnibus triumphalibus viris cõferebantur; & sic intelligitur illud[f] Suetonij: *Solos*, inquit, *triũphales quamquam & socios expeditionum & participes victoriarum suarum nunquam donis partiendos putauit, quod ipsi quoq; ius habuissent tribuendi ea, quibus vellent.* De huiusmodi insignibus atque donis plurimi quoque alij probati historię authores meminerũt: Sic apud[g] Trebellium Pollionem legas, vbi à Valeriano Augusto, Claudio tũ adhuc Tribuno talia dona concessa memorat: *Fibulas argenteas* inquit, *inauratas duas, fibulam auream cum acu Cypriã vnam, baltẽ argẽteum inauratum vnum, annulum bigemmeum uncialem, brachialem vnum vnciarum septem, torquem libralem vnum, cassidem inauratam vnam, lanceas Herculeanas duas, aclydes duas.* Talis est &[h] Vopisci in Probi historia locus: *Me equidem Senatus Principem fecit de prudentis exercitus voluntate, attamen sciendum tibi est, tuis nunc humeris magis incubuisse rẽpub. qui & quantus sis, omnes nouimus, scit Senatus: Adesto igitur nostris necessitatibus, tua familia assere, vt soles, remp. Nos tibi decreto totius Orientis ducatu, salarium quintuplex fecimus, ornamenta militaria geminauimus, consulatum in annum proximum nobiscum decreuimus; te enim manet pro virtutibus tuis Capitolina palmata.* Et[i] rursus, ubi omnium donorum militarium catalogum recenset, sic infit: *Cùm bello Sarmatico iã Tribunus, transmisso Danubio multa fortiter gessisses, publicè in concione donatus est, hastis puris quatuor, coronis vallaribus duobus, corona ciuica vna, vexillis puris quatuor, armillis aureis duabus, torque aureo vno, patera sacrificali quinquelibri vna.* Huc referri possunt & hæc[k] Lãpridij uerba: *Huc accessit nimia & Senatus & populi inclinatio post illam cladem, quæ non solùm Antoninorum nomen decolorauit, sed etiam Romanũ dehonestauit Imperiũ. Certatim deniq; omnia directa sunt*, inquit, de Alexandro loquens, *& nominum genera & potestatum. Primus deniq; omnium cuncta insignia & honorificentiæ genera simul recepit.* Atq; illud etiam[l] Aurelij Victoris: *Possidio Eunucho post triumphũ Britannicũ inter multorũ fortissimos arma insignia tanquã participi victoriæ dono dedit.* Et sic intelligenda veniunt, hęc[m] M. Tullij verba: *Donum ne capiunto, neuè petenda, neuè gerenda, neuè gesta potestate*[n] Item & hæc: *Tantum donis datis muneribusq; profecerat:* Possim & infinita eiusmodi exempla ex diuersis historicis in medium afferre,

VVapen. Clenodia. Vsũ armorũ antiquissimũ esse.

[a] L. 6. dec. 1

[b] L. 3. dec. 3

[c] Lib. 18.

[d] Lib. 7. de bello Gall.

[e] In Aug.

[f] In Aug.

[g] In Claud.

[h] In epistol. Taciti August. ad Trobum Præfectum.

[i] In Probo.

[k] In Alex.

[l] In Claud.

[m] Lib. de legibus.

[n] In orat. pro Cluentio.

ferre, verùm ne legẽtibus tędium pariant, superſedebo, paucis tantũ ex Liuio adductis, qui nobis vnus ſit instar omniũ; *Vbi*, inquit[o] alibi, *cùm Procõſul veteres milites primum, prout cuiuſq; virtus atque opera in ea pugna fuerat, militaribus donis donaſſet*. Et rurſus: *Si Claudio Proconſuli aliter videretur, faceret quod è repub. fideq; ſua duceret, dum ne quis eorũ munere vacaret, neuè dono militari virtutis ergò donaretur*, Et iterum: *Criſpinus equum armaq; rapta & cruentum cuſpidem inſignis ſpolijs oſtentans, cum magna laude & gratulatione militum ad Conſules eſt deductus, laudatuſq; ibi magnificè, & donis donatus*. Item[p] alibi: *Deſtituti Duces, cùm ſua ipſi inſignia & prafana imagine imperij, quod gererent, veram iuſtamq; mox in ſe verſuram poteſtatem exhorrebant*: quanquam forſam hoc loco alia ſignificatione inſignium vox Liuio vſurpetur. In priori ſignificatu rurſus alibi[q] idem author ita ſcribit: *Scipio præfectos equiteſq;, prout cuiuſq; opera fuerat, & ante omnes Maſaniſſam inſignibus donis donat*. Item alibi: *dum bellum in Macedonia geritur, legati tranſalpini ab Regulo Gallorum* (Balanos ipſius traditur nomen: gentis, ex qua fuerat, non traditur) *Romam venerunt ad Macedonicum bellum auxilia: gratia ab Senatu actæ, muneraq; miſſa, torques aureus duo pondo, & patera aurea quatuor pondo, equus phaleratus, armaq; equeſtria*. Alludunt huc quoque Poetæ nobiliſſimi quique, atque inter eos ipſemet[r] Virgilius:

[o] L. 4. dec. 3

[p] L. 8. dec. 2

[q] L. 9. dec. 3

[r] L. 7. Aen.

Quin etiam veterum effigies ex ordine auorum,
Antiqua ex cedro, Italuſq; Paterq; Sabinus
Vitiſator, curuam ſeruant ſub imagine falcem:
Saturnuſq; ſenex, Ianiq; bifrontis imago
Veſtibulo adſtabant: alijq, ab origine Reges,
Martia qui ob patriam pugnando vulnera paſſi.
Multaq. præterea ſacris in poſtibus arma,
Captiui pendent currus curuaq; ſecures,
Et criſta capitum, & portarum ingentia clauſtra,
Spiculaq; clypeiq; areptaq; roſtra carinis. Sic &[s] Claudianus:

[s] In Panegyrico Stiliconis.

Quidquid auus ſenior Mauro vel Saxone victis,
Quicquid ab innumeris ſocio Stilicone tremendus
Quæſiuit genitor bellis, quæcunq; Gelonus
Armeniuſue dedit, quantum criſta ſagittis
Attulit extremo Meroe circumflua Nilo,
Miſit Achemonio quicquid de Tygide Medus,
Quum ſupplex emeret Romanam Parthia pacem.
Nobilibus gazis opibuſq; cubilia ſurgent
Barbaricis, omnes thalamo conferte triumphos.

Huc ſpectat illud[t] Sidonij Appollinaris:

[t] In Panegyrico Maioriani.

Quid poſſeſſorem maneat, quos deniq; mores
Ius ciuile paret, ne ſolam militis artem
Ferret ad imperium, ſuſpenderit ilicet arma
Emeritus iuuenis, ſterilis ieiunia terra
Vomere fœcundans. Item & illud[u] Prudentij:

[u] Lib. 2. in Symachũ.

Vis decorare tuum ditiſſima Roma Senatum?
Suſpende exuuias armis & ſanguine captas
Cingere cæſorum victrix diademata Regum:
Frange repulſorum fœda ornamenta Deorum,
Tunc tibi non terris tantum victoria parta,
Sed ſuper aſtra etiam media ſeruabitur æde.

Satis ſuperq; itaque ex Hiſtoricis tàm antiquis, quàm recentioribus dona illa militaria (quæ ſi non cum armis nobis dictis eadem ſint, eorum tamen vſus initium prębuerũt) ob res cùm domi tum foris pręclarè geſtas à Principibus donata aut conceſſa probauimus. Sic in bello Troiano victores, etiam ſpolijs hoſtium, quos in acie vicerant, tanquam trophæis ſeſe exornaſſe accepimus. Sic Hectorem ſcripſit Homerus, Achyllis arma, quibus Patroclum ſpoliauerat, velut egregiæ magnæq; victoriæ ſignum, geſtaſſe; ſic Romanos hoſtium ſpolijs domorũ ſuarum oſtia condecoraſſe, & tanquam res ſacras à nemine contingi voluiſſe, ſed ibi per multa ſecula tanquã propria domorũ ornamẽta affixiſſe antè diximus. Sic apud Suetoniũ legas de incendio Neroniano, quo potior Vrbis pars conflagrauit, multas nobilium memorias vnà cum ipſis ædibus deletas, quæ varijs hoſtium ſpolijs, quæ in bello olim ataui ſui acquiſiuerant, erant perornatę. Sic in templis ſuis illa, geſtorum ſuorum perpetua monumenta, conſecrabant, quę item uel incendio, vel alijs temporum iniurijs poſtmodum interierunt. Sic quoque T. Manlium Gallo illo ſuperbo, ſingulari certamine deuicto, aureum monile, quod eorum lingua torquis

Hector Achyllis arma induit. Oſtia Roman. clypeis ornata. Clypei in Deor. templis ſuſpẽſi. T. Mãlius cur Torquatus dictus.

quis dicitur, à collo eius detraxisse historica fides tradit, indeq; postmodum Torquatum appellatum, atque nomen illud posteros eius omnes sibi postmodum conseruasse. Sic Cęsar interfecto Elephāte, qui Maurorum lingua cęsar appellatur, Cæsaris nomen obtinuit, quamuis id alijs minimè placeat, qui ita dictum volunt, quod de matris ventre excisus, ita in hanc lucem prodierit. Sic Sylla, quia Iugurthā ceperat, eius caput in sigillo suo sculptū habuit. Sic Lusitani quinq; clypeos in armis suis vsurpāt, victorię cōtra totidē Mauritanos Reges sempiterna testimonia. Sic & Hispanis in more positū est, pro insignibus vsurpare vexilla, quæ Mauris aliquando vi in bello eripuerunt. Constat itaq; armorū originem (namq; à Carolo Magno aliàs ortū duxisse, eumq; ab antiquis illis Romanis, qui benemeritis in bello uaria dona militaria perpetua gestorum suorū monumenta, vt ea in clypeis atq; armis dictis, domi forisq; ostenderent, conferebāt, edoctū fuisse diximus) à præclara quadā victoria dimanasse. Profecturi enim ad bellū Tyrones, primo anno in scuto & paludamento nullū habebant colorem aliū, præterquam album: si verò ab eo tempore præclaræ rei aliquod edidissent tyrocinium, vt puta, si anguem, vel aliud aliquod animal immanius occidissent, tunc eius imagine scuta sua condecorabant: quandoq; tamen si intra annum in hastiludio aliquo, uel torneamento egregiè partes suas defendissent, tum uel quęlibet pro libitu in armis suis eligere concessum erat. Præterea quot quisque stipendia fecisset, quot coronas, & quales meruisset, quot armillas, cristasq;, quot torques, quales phaleras, hastas puras, pila, balteum, hæc omnia supra clypeum galeamq; apposita, in bellisq; & expeditionibus gestari solita, cùm pacis munia iterum foueret, domumq; regressus optimus quisq; suspenderet, ea ornamentorum siue insignium loco longa successione ad posteritatem transmittebantur. Postquam verò inclinante iam imperio, Boij, Franci, Gothi, Heruli, Romanarum legionum reliquijs in limitibus Danubij & Rheni, mixti, Marcomani Seueri temporibus accesserunt, quemadmodum linguam confusam fecerunt, ita populum etiam perfecerunt quendam, qui Romanorum Teutonumq; ritus atque mores coniunxerat, tum arma suam originem habuisse Lazius opinatur. Sūt autem in duplici discrimine, priuilegiata & speciali cuiusdam Principis fauore concessa, vel donata: alia è familijs propria auctoritate sine Principis fauore electa, vt nouam aliquam dignitatem atque honores propria virtute consecutos ostendant. Priori modo, si toti alicui familiæ donentur, tunc ad omnes posteros suos descendunt; sin vni soli, tunc ad illius successores duntaxat. Constat etiam antiquos illos militaris rei peritissimos in eligendis sibi armis bellica accepisse instrumenta, vt cassides, scuta, hastas, enses, vt bello se interfuisse, ac in eo quippiam egregij præstitisse significarent: contrà verò agricolas ad bellum profecturos aratris, vomere, ligonibus & huiscemodi alijs instrumentis arma sua exornasse: pariter & nautas eandem ob causam, sibi elegisse remos, proras, puppes, antennas, anchoras, malos, nec non & integras naues: quamuis tamen & alij nauium insig..ibus vsi sint: imò verò & naues ipsæ sua habebant peculiaria insignia, vt Chimeras, Centauros, similiaq; alia: sic de naue, quæ D. Paulum ad Melitem Insulam olim conduxit, D. [a] Lucas Castorem pro insigni habuisse fidus nobis testis est. Præter id videmus multos artifices, ea in armis suis vsurpasse instrumenta, quæ artium illarum, quibus illa destinata sunt, peritissimos eos esse demonstrant. Non ab re etiam fuerit nosse, quomodo campi armorum diuidēdi sint: diuiduntur autem per simplicem lineam rectam in duas partes, idq; trifariam: aut per diametrum, aut per transuersum, atque id vel obliquè, vel rectè: & quandoque linee istæ acutis dentibus vel piscium spinis haud absimiles sunt. Diuiduntur pariter campi in bandas vulgò dictas & repagula, quæ sbarras vocant, inter quas vna quandoq; directà est, quæ columna quibusdam dicitur. Sunt etiam quæ rastra habent eorumq; alia per longitudinem, alia per transuersum, alia ad instar spinarum piscium. Quædam etiam crucem habent, & eandem, vel rectam, vel transuersalem; hæc vulgò vocant inquartata, hoc est, per diametrum opposita; quędam crucem integrā. Sunt quæ vulgò scaccata dicātur, hoc est, per quadratas figuras vel tessellas, vel rhomboides vel amygdalatas ad instar retis facta. Sunt quæ non integrum habeant campum, sed partem tantùm vnam vel duas &c. Sunt quæ simplices tænias ad amussim redactas, quas squadras vocāt. Sunt quæ vnā habent amussim, vt Aldrouanda familia, quæ à Longobardis, teste Fanesio, ortū duxit: Itē quędam, quæ duas. Reperiuntur iā quibus circuli sunt, ita sibi inuicem inclusi, vt veluti cæpas imitentur & hęc numero, non figura variari possunt: Sunt quæ pilas ferunt, vt Illustrissima Mediceorum familia, quæ inter se numero & coloribus variari nō possunt: alia vndas habent, easq; vel albas vel purpureas uel alterius coloris; quædam animalia, puta aues, pisces, quadrupedes, eaq; uel integra vel dimidiata, uel quædam tantummodo eorum membra: quædam arbores, & has etiam uel integras uel earum partes; Inueniuntur præterea in quibus animalia quidem sunt, sed coloribus diuersis à naturalibus disparata, qualia sunt, quæ lupos, leones, Aquilas atq; huiuscemodi alia animalia habent cærulea, similisq; coloris; qui usus, mutare scilicet natiuos co

lores,

Cæsar vnde dictus.
Syllæ sigillum.
Lusitanorū arma.
Hispanorū arma.
Armorum honos.
Armorum origo.
Tyrones militesq; quo & quando quid in armis suis depingerent.
Arma ī duplici discrimine.
Arma quādo ad posteros descendūt, & quādo nō.
Antiquorū militum arma.
Agricolarū arma.
Nautarum arma.
Nauiū insignia.
D. Paulus qua naue vectus.
[a] *In actibus Apost. c. 28*
Artificū arma.
Camporū in armis diuisio.
Bandæ in armis.
Repagula.
Sbarræ.
Armorum diuersitas.
Rastra.
Crux in armis.
Inquartata arma ę.
Scaccata quæ.
Animalia ficta ferre in armis vnde natum.

lores,hinc uidetur dimanaſſe,quoniam nobiles,cùm equos ſuos uel ad uenatum,uel ab bellum profecturi,diuerſi coloris ueſtibus adornarent,arma etiam ſua eiuſcemodi fictis animalibus inſignire uoluerint.

Armorum varietas vnde.

Haud eſt itaque, quod quiſpiam miretur, tantam armorum multitudinem ac uarietatem,qui tot familiarum miriades ſibi ob oculos ponat. Quamuis tamen in eligendis armis immenſum ſit pelagus,nihilominus uix fieri poteſt, quin eadem arma à diuerſis familijs uſurpata ueniant:quæ res ſi in eadem ciuitate contingat, lites, diſſidia, imò uerò & bella ſæpè excitat:contrà ac ſi in diuerſis urbibus habitent: Contingit tamen quandoquidem, ut à diuerſis familijs in eadem urbe uſurpentur:& ſic minus nobiles à peregrinis & ignotis,cum nobilioribus confunduntur. contrà ſi eiuſdem nominis familiæ diuerſis armis utantur, tunc quarum nobilitas præponderet,arma indicant.

Colores in armis obſeruandi.

Porrò in armis faciendis maximè aduertendum,ut colores æqualem ſeruent proportionem, ut ſcilicet clarus cum obſcuro coniungatur: quoniam ſi clarum cum claris,& obſcurum cum obſcuris copules, arma inſpicientium oculos minimè oblectabunt;

Colores clari & obſcuri.

eſt autem albus clarorum præcipuum fundamentum, ut niger obſcurorum, luteus inter claros,uiridis & rubeus, maximeq; cæruleus inter obſcuros referuntur. Si itaque hi colores aptè & cum iudicio in armis exprimantur,homines in ſui admirationem rapiũt,& oculis iucunda erunt;ſcio tamen quoſdam à nigro colore abhorrere, quem tamẽ ego graue quippiam, firmum,ac ſtabile in armis denotare crediderim;pro quo à nobiliſſimis quibuſdam familijs etiam uſurpatus eſt.

Arma quę laudantur.

Illa autem laudantur,quæ ſimpliciora ſunt,& minus permiſta;nam talia maiorem antiquitatem demõſtrant. Valdè etiam magnificum eſt habere crucem, qualem legatis à latere Summus Pontifex concedit, nec non Equitibus,qui pro defenſione Chriſtianę reip.aduerſus ueræ fidei hoſtes dimicant:

Crux.

ſed ea crux non deſcendit ad poſteros; quales etiam ſunt Equites Hieroſolymitani, ſi modo in bello quicpiam egregiè præſtarint, ut de Sabaudiæ Duce liquidò conſtat.

Pontificiæ claues.

Pontificiæ claues non minus arma decorant,quas item Pontifex Maximus, niſi illuſtri loco natis, Equitibuſq; ac Oratoribus Chriſtianorum Principum, & qui propria uirtute talibus inſignibus digni ſunt, confert.

Arma quæ antiqua faciant.

Sunt item arma ualdè antiqua, quæ animalium iconibus inſigniuntur:ea enim niſi ab Imperatoribus,Regibus,Ducibus,Principibus, cæteriſq; potentioribus conceſſa,atque illis tãtummodo,qui uel propria nobilitate illuſtres ſunt, uel in militia ſtrenuè ſe geſſerunt:talibus enim in uirtutis ſuæ teſtimonium leones, aquilas, columbas,atq; id genus alia animalia concedebant;

Animalia.

Hectoris et Achillis arma.

qui ritus quàm ſit antiquus, Hector, Achilleſq; nobis exemplo ſunt: illum duos leones aureos in campo rubro, hunc totidem ſed rubeos in campo argenteo uſurpaſſe quidam tradunt.

Plantæ.

Plantæ egregiè etiã arma nobilitant, inter quas roſa,ut uulgò florum regina,prærogatiuam quãdam,ut leo inter quadrupedes,et Aquila inter Aues habere uidetur. Verùmenimuerò mutant ſua quandoq; arma, licet eiuſdem nominis & eiſdem utentes familiæ,exempli cauſa,ſi eiuſdem familiæ roſa utentes,in campo cæruleo,inter ſe odia gerant,pugnẽtuè;tum cãpum cæruleum in nigrum uel quemuis alium una pars, ut dignoſcatur,tranſmutabit. Conceduntur autem quandoq; à Principibus arma, cum tali conditione nè ea,uelint,nolint,mutent.

Cur quidã arma habeant cũ aliqua additione.

Quęritur haud immeritò, cur ſit quòd quidam quandoque habeant arma cum quadam additione,qua prius carebant:id eos facere crèdiderim, vel ex peculiari quodam Principis priuilegio,vel ex propria etiam electione,quia præclarè ſe geſſerint; ſi ex priuilegio tunc poſteri ijs non gaudebunt,ut puta, ſi Cardinali alicui quid in armis ſuis, ab aliquo principe concedatur,id ad fratres & nepotes minimè deſcendit,niſi ille hanc clauſulam addiderit,quod toti eius familiæ permiſerit: Si verò ex propria electione,tũc ad hæredes tranſeunt:

An fratres regis, eius armis vti poſſint.

Quæritur etiam nunquid fratres Regis eiſdem armis uti poſſint; reſpondetur, Regis debere eſſe pura;fratrum cum aliqua additione: Quæritur deinde, num arma quæ habent tęnias,raſtra,truncos,& pilas,ea habeant determinatim:reſpondetur reperiri,quæ numerum habent determinatum,ut Hetruriæ Ducum,quibus ſeptem pilę nec plures,nec pauciores,pro inſigni ſunt. Item eſſe uidemus in quibus talis numerus minimè obſeruatur.

Armorum honos.

In quãta uerò apud veteres exiſtimatione arma fuerint & apud nos, cuiuis liquidò cõſtare arbitror. Nam ut apud illos,non uiuos tãtum, ſed mortuos etiam honorarẽt, quos ſcilicet vnà cum imaginibus ad ſepulchra vſque comitabantur; vt de Miſeni ſepulchro legimus, quod Aeneas tuba & remo illius inſignibus exornauit: Sic noſtris temporibus conſuetudo tenet, ut ſcelere aliquo inquinatorum arma tanquam illis indigna Heroldi deijciant pro ſumma contumelia. Atque hæc hactenus dicta nobis ſufficiant,in quibus,quę hic deſiderari poſſent,alij quibus placuerit, ſupplere poterunt & defectum noſtrum iuuare,alioſq; qui plura de his petunt,ſcriptis ſuis recreare.

VSVS AQVILAE IN INSIGNIBVS.

ETSI multa in primo libro de ijs dicta sint uiris, qui Aquilam ceu Auium Reginam in insignibus suis usurparunt; quia tamen modo adferenda, quorum causa bina pręcedentia capita scripsimus, tam hîc, quàm ibi adiungi poterant, non potui nõ ea; etiam huc, seruato tamen eodem, qui ibi, ordine, subiungere.

Schuuinfurti oppidi arma.

Itaq; inter Aquilę bicipitis insignia, quibus pleraq; Imperialia oppida gaudere diximus, Schuuinfurtum ad Mœnum non contemnenda Vrbs iu orientali Franciæ referri poterit.

Rogerij arma.

Huius itẽ Aquilę insigni [a] Ariostus Rogeriũ usum fuisse memorat, ubi Leonis Imper. Constantinop. filij loco eum cum Bradamãte amica sua singulari certamine decertaturũ inducit,

[a] *Cant. 45. Stan. 69. & 52.*

Et per parer Leon, la sopradeste
Che di anzi hebbe Leon, s'hà messo in dosso
E l'Aquila de l'or con le due teste,
Porta depinto ne lo scudo rosso. Et rursus:
S'appresentò Ruggier con l'Angel d'oro,
Che nel campo vermiglio hauea due teste.

Marignolorum, Petrutiorum, Camborum, & Cochorum illustres Florentinæ familiæ Aquila utuntur aurea bicipiti, in campo rubro, imperij orientalis siue Constantinopolitani insigni, quod Ioannes Paleologus Imperator in quodam Concilio, in quo præsens erat, concessit, & quasi iu suam eos cooptauit familiam.

Guilielmus Comes Henembergicus duas Aquilas bicipites per diametrum, totidemq; Gallos habet in insignibus suis, unà cum clatris.

Guil. Com. Henembergici insignia.

Cæsarinis semiaquilam pro insigni esse in primo libro diximus. Verùm integram eos Aquilam vsurpare Franciscus Sansouinus tradit, eamq; Imperialem, quoniam ab antiquissima Cęsarum stirpe originem suam trahant: addit etiam sub Aquila illa conspici Vrsum columnæ alligatum, insignis eorum contra Vrsinos uictorię symbolum, quod postmodum posteri, relictis primis insignibus, usurparunt: unde nonnulli ab Vrsinis illorum originem dimanasse crediderunt, cùm tamen, ut diximus, ea antiquissima sit, ut ex multis ueterum scriptorum monumentis liquidò constat; inter quos Fanusius Campanus, ubi de Monaldescorum familię nobilitate tractat, Cæsarinorum obiter mentionem facit, hisce uerbis: *Nobilissima progenies de Monaldis originem habuit tempore Caroli Magni anno domini 849. hoc pacto. Nam cùm Rodaricus Monaldus Dux & heros ac collega Imperij de stirpe Ducum Andegauensium, post expulsos Longobardos commorando persisteret, maxima cum amplitudine in Vrbeueteri accepit in vxorem D. Aemiliam Cæsarinam Romanam ex qua succepit tres filios &c.* Quę sanè uerba illustrissimę huius familię Cęsarinorum nobilitatem exprimunt. Haud enim uerisimile est, tantę potentię Ducem connubio sibi iunxisse, nisi matrona nobilissima illustrissimoq; loco nata fuisset. Habuit pręstantissima hęc familia Cardinales tot, tantiq; ualoris, vt quæuis alia familia: habuit item uiros cùm domi, tùm foris clarissimos, de quibus, qui plura desiderat, Franciscum Sansouinum adeat, qui exactè, ut solet, eorum præclara facta prosequitur.

Cæsarinorũ insignia.

Aquilam etiam Pomeranię Duces Bugislaus & Casimirus à Friderico primo Imperatore insignium loco nacti sunt.

Pomeranię Ducum arma.

De Agolantis nobilibus olim Florentinis tradit Vincẽtius Burghinus, Aquila usos fuisse primùm alis expansis, pedibusq; diuaricatis, mox alis complicatis, ea scilicet figura, qualem Falco pugno gestatus, referre solet, quę tamen priorem colorem non immutaret.

Agolantorum arma.

Tres reperio familias, quæ Palauicinæ cognominantur, diuersę omnes originis, quarum tamẽ una à tertiã orta fuerit. Habebant illę pro insigni tres delphinos cæruleos in campo albo. Postquam uerò in Italiam uenerũt, in superiori insignium parte Aquilam adiunxerunt. Nacti sunt forsan hos delphinos à Lothoringiæ uel Ghisę Ducibus, quibus antiquitùs illi pro insignibus erant. Fuerunt & alij Palauicini Genuæ & Venetijs. Item & alij nẽpè Marchiones Badenses, ex quibus primus in Italiam cum Othone primo Imperatore uenit, eiusq; equitatus Dux primarius fuit, Adelbertus dictus, qui dum adhuc Badæ Marchio esset, duodecim in armis suis latrunculos, quos uulgò scaccos uocant, usurpabat albos & purpureos: factus uerò vicarius & feudatarius, in superiori armorum campo Aquilam addidit Imperialem, & Marchionatus titulum deposuit, seruato tamen antiquo Palauicinorum nomine, emitq; propè Placentiam tria oppida, multosq; agros: cui item ob res pręclarè gestas, tria alia Imperator donauit, & posteros eorum hæredes semper esse uoluit, quos ab eius virtute nũquam defecturos sibi persuadebat, qui, quas res gesserint, abundè apud Sansouinum videre lector poteris.

Pallauicinorũ arma

Ingelhemium non ignobile apud Germanos oppidum, pro inſigni ſemiaquilam habere in primo libro diximus, quod tamen Franciſcus Modius Brugenſis integram, eamq; Imperialem vſurpare tradit, vti etiam & Heylbrunnam, nec non Eſſlingiam in ditione VVirtembergenſi.

Alberto Marchioni Brãdenburgenſi pro inſigni eſt. Aquila vniceps vnà cum duobus Leonibus quorum vnus à latere Aquilæ eſt, alter ſub illa: ſunt enim inſignia eius in quatuor partes diuiſa & in eorum medio aliud eſt ſcutum, in quo ſceptrum regium videtur.

In Bambergæ, Vrbis in extrema Francia orientali amæniſſimæ (vbi XXXIIII ludi equeſtres Germanici celebrati ſunt) inſignibus vir depingitur armatus, dextra uexillum ferens in quo orbis imago apparet, & in eius ſuperficie crux, altera verò ſcutum tenens, in quo Aquila eſt expanſis alis, & pedibus diuaricatis.

EMBLEMATA:

NICOLAI Reuſneri hominis ſummè literati tale Emblema eſt ſub lemmate, RENOVATA IVVENTVS.

Alituum regina potens, & fulminis expers,
Sola Aquila eſt ſummi fida miniſtra Iouis.
Quæ ſi longæua nimium ſit tarda ſenecta,
Flumine ſe liquido terq́; quaterq́; lauat:
Subuolat hinc, ſoliſq́; capit de culmine lumen:
Et renouat pennas, membraq́; feſſa ſibi.
Qui prius eſt ſacro luſtratus fonte ſalutis:
Fulmineo nunquam læditur igne Iouis.
Namq; fide certa numen cæleſte tuetur:
Solicitatq́; ſuo lumine lumen heri.
Sol eſt iuſtitiæ Chriſtus, vitaq́; perennis:
Quem qui corde uidet ſimplice ſaluus erit:

Aliud eſt apud eundem de Chryſaëto emblema, cum lemmate, ΦΥΤΑΤΟ ΓΕΝΝΑΙΟΝ: ad Dominum Iacobum Fuggerum Com. Kirchbergæ, & Vueiſſehornæ.

Cælum quando petit leui volatu
Ales regia, lucidas per auras:
Fixos lumine Solis haud ocellos
Flectit: ſed radijs ſuis penetrat
Phœbum cominus intuens ſerenum:
Et ſic viſum acuit ſuum, iuuatq;
Quum viſum volucrum fatiget idem
Sol ſplendens, hebetetq; cæterarum.
Sic in te generoſa mens refulget,
Claris orte parentibus, Iacobe:
Quando ſemine languet haud paterno
Virtus inſita: ſed magis magiſq;
Inter viuida, & efficax vireſcit:
Dum non à nitidis hebes reclinas
Maiorum radijs tuos ocellos:
Mentis celſius explicans ſed alas,
Pulchro vertice tangis aſtra cæli.
Macte o laude, Iacobe, macte tanto:
Felix es ter, & amplius: beati
Quem tot Dij cumulant bonis: perennis
Laus nullo tua conticeſcet æuo.

Aquila Cygnos ad pugnam laceſſens, & ab illis circundata, atq; uicta, cum uerbis SIC REPVGNANT: virum ſignificat, qui pacis amatorem ad bellum irritans, ipſe temeritatis ſuæ pœnas luat. De pugna harum Auium nos in primo libro egimus. Symbolum hocce fuiſſe illuſtriſſimi Herculis Cardinalis Gonzagę, tradit Ruſcellus, & multa ibi de Cygnorum encomio adducit, quæ cùm breuitatis gratia, tùm quòd huius loci non ſint, prętereo. Quod verò ex Aeliano ait Aquilam eam Chryſaëton eſſe, & ſolummodo herbis nutriri, id fabulas ſapere aliàs quoque demonſtraui. Symbolo uerò iſtoc uir ille illuſtriſſimus, animi ſui haud dubio integritatem, atque ad colendam in patriæ ſinu pacem, promptitudinẽ eius demonſtrare voluit. Symbolum

Herculis Card. emblema.

bolum his Hetruſcis uerſibus expreſſum hoc pacto legitur, ſed diuerſæ omnino ſententię, quæ meo iudicio rectiùs rei ueritatem ſequitur.

Quantunque di ſtreppar le piume e i vanni
S'affatichin col becco altieri Cigni
A l'Aquila, e con lei fieri e maligni
Contendano, ſi pronti a' i coſtei danni:
Ella: cui non ſpauentano gli affanni,
Non cura i colpi loro aſpri e ſanguigni,
M'hauendo i fati, e i ciel deſtri e benigni,
Forte ſgombra da ſe pene & inganni.
Coſi queſto corteſe alto Signore
Non teme aſſalto di fortuna audace,
Ch'offenda quel di dentro, o quel di fuore,
E con i virtuoſi hà rado pace,
Che ſeco gareggiando di valore,
Ciaſcuno è vinto, e à ſua virtù ſoggiace.

Dicit autem Aquilam, quæ, ut diximus, illuſtr.ſſimę huic familię pro inſigni eſt, Cygnorũ atrociſſima acie ſeſe oppugnantium vim facillimè repellere: eodemq; modo clariſſimum illum virum, ſi ad bellum prouocaretur, prouocantes peſſundaturum.

Apud eundem poëtam Aquila ſtellifero cælo inſidens, cum lemmate, IN MOTV IMMOTVM, ſignificat uirum, qui continuo niſu in hoc totus incumbit, vt paternis veſtigijs inhęreat. Fuit id ſymbolũ illuſtriſſimi Cardinalis de Eſte de quo pariter ſic ſcribit Hetruſcus ille: Cardinalis de Eſte emblema.

Con mouimento eterno il Ciel s'aggira,
Ma però ſi può dir ch'immobil ſia,
Perche ritorna, onde partì di pria
Ne da l'uſato corſo ei ſi ritira.
Coſi, mentre ſi volge e ſi raggira
Pel poggio del valor, douunque ſia
Queſto Signor, à l'alta corteſia,
Propria de gli auoi ſuoi, mai ſempre aſpira
L'Aquila, antica di ſua ſtirpe inſegna,
Ad ogni tempo è ſeco, e lo conduce
Ad ogni impreſa glorioſa e degna.
Quanto il cielo hà di bello, in lui riluce,
Ma lingua humana è di parlarne indegna
L'occhio abbaglia al fulgor de la ſua luce.

Egregium equidem, & à uiro acerrimi iudicij excogitatum emblema eſt, quod Ruſcellus quoque depinxit, Aquila ſcilicet in quercu nidum habens, cum uerbis REQVIES TVTISSIMA: Fuit id perilluſtris comitis Antonij Landriani, ſereniſſimi Vrbini ducis Guidibaldi generi, qui nihil, quo mentis ſuę intentionem exprimere poſſet, magis appoſitum po uit inuenire. Antonij Landriani emblema. Cùm enim ex eiuſmodi nuptijs maximam ſeſe contra quoſcunq; fortunæ impetus ſpem concepiſſe indicare vellet, pulchrè admodum Aquilam, quæ ei pro inſigni erat, in quercu ſiue robore, arbore pariter ducis illius inſigni nidulãtem depingebat. Quis enim a tantę potentiæ Duce, in quo ſimul omnes etiam virtutes elucent, non omnem ſemper ſibi operam promittat, qui arborem illam non ſine myſterio aliquo in armis ſuis vſurpat? Nam vt duas potiſſimùm ob cauſas, eam ueteres celebrarunt (quoniam ſcilicet Ioui ſacra haberetur, ipſaq; proprio robore nullis ve torum iniurijs ſuccumberet) ita vir ille Omnipotẽtis Dei, cuius pręcepta egregiè obſeruat, auxilio, ac propria quoque virtuti confiſus, omnia fortunę ludibria contemnit. Si itaque Aquilam Auium reginam, Ioui pariter ſacram ac per ſe omnium fortiſſimã, in tanti roboris arbore nidum ponere, hoc eſt, robur robori addere quempiam videamus, nonne quid inſuperabile inde emerſurũ iudicabimus? Emblema hoc, uerſu iſto Hetruſco redditũ legitur.

Soura vn tronco gentil l'Aquila audace
Fra rami, che le fan corona intorno
Troua queto riposo, e ferma pace
E dolce e tranquilliſſimo ſoggiorno.
Coſi chi ſoura à ſalda pianta giace
D'alma virtu, che l'huom fa chiaro e adorno
Sicuriſſimo ſtanzà al caldo al gelo,
Ne teme venti, o'l minacciar del cielo.

Gonzalui Zatiui emblema.

Aquila reliquis auibus prædam ſuam participans, cum lẽmate HOC HABEO, QVODCVNQVE DEDI, viros doctos ſignificat, qui ſumma liberalitate ac benignitate diſcipulis ſuis doctrinam ſuam ſtudent impartiri. Symbolo hocce vſus eſt Gonzaluus Zatiuus a Molina Eques Hiſpalenſis, quem animi ſui generoſitas ac celſitudo tali ſymbolo dignum fuiſſe demonſtrat. Cælauit autem id in oſtio Muſæi ſui, in quo rariorum ac vtiliſsimorum librorum immenſum numerum, armorum omnia genera, icones virorum illuſtrium, numiſmata, lapides, animaliaq́; atque alios naturæ partus ex vtraq; India, aliiſq́; orbis partibus longinquioribus collectos reſeruat.

Curtij Gõzagæ emblema.

Aquila expanſis alis, & capite ad Vrſæ ſidus elato, velut eius opem implorans, cum lemmate ET SOLE ALTRO NON HAGGIO, id eſt, SOLEM ALIVM NON HABEO, ſignificat virum, qui præter mulierem, quã ardet, nullius alterius amore tãgitur. Inuentor huius ſymboli fuit illuſtriſsimus Curtius Gonzaga, qui quantum & quàm ſyncerè Vrſam nomine matronam nobiliſsimam deperiret, eo nobis indicauit. Præter enim communem illam, quam omnes, quos vidi, authores de Aquilæ in ſolem inſpectu cauſam, nempe uiſus illius potentiam, roburq́; atque acumen ſtatuunt, propenſa etiam voluntas, nec non & occulta quædã voluptas atque deſiderium accedit, quæ illuſtriſſimi iſtius herois ſymboli fundamentum eſſe arbitror. Hinc duo potiſſimum in fabrica eius aduertenda veniunt, primùm quàm egregiè ad amaſiæ ſuę nomen alluſerit, & quam concinnè Solem eam uocauerit, quo nomine etiam alij amantes Glyceres ſuas appellare ſolent: ſecundum, quam propriè Aquilam familiæ ſuæ inſigne ex ſolo Solis illius intuitu voluptatem capere demonſtrauerit. Cætera vide apud Camillum Camilli, à quo iſtæc mutuati ſumus, cuius verſiculos tamen præterire nolui, cum quia pauci ſunt & docti, tum etiam, quia velut totius hiſtoriæ compendium:

Di bella Orſa celeſte
A gli amoroſi rai
Mi volgo, e non ſan queſte
Luce volgerſi altrone,
Che doue ella le moue
Ne d'altro ſol già mai
Fien paghe ch'ella à ben mirar l'ha deſte.

Hippoliti Card. de Eſte emblema.

Draconi animalium vigilantiſſimo, perſpicaciſſimoq́; aurea Heſperidum mala cuſtodienti ſuperueniens Aquila, pomaq́; furtim ſubducens cum verbis AB INSOMNI NON CVSTODITA DRACONE, ſignificat neminem adeo vigilem eſſe poſſe, quem nunquã quicquam poſſit fugere. Emblema fuit Illuſtriſſimi Hipoliti Card. Ferrarieñſis de Eſte, (apud quem artes liberales omnes, & earum periti in ſummo honorum culmine habebantur) et perpulchrè Hetruſco hocce carmine expreſſum eſt:

Benche il vigil dragon sù l'lito Moro
Cuſtodiſſe ad ogni hora
I ricchi frutti d'oro:
Pur ſi troniò chi addormentollo, e colſe
Del bel caro theſor, quant'et ne volſe,
Com' Aquila in tal guiſa animo puro
D'ogni vitio, e ſicuro,
S'adorna alteramente adhora adhora
De la virtu, ch'ogni gran ſtato honora.

AVGVRIA.

PROGENIEM Cæſarum in Nerone defeciſſe, idq́; compluribus quidem ſignis, ſed euidentiſſimis duobus apparuiſſe tradit Suetonius, de quorum vno in hæc verba ſcribit: *Liuiæ olim poſt Auguſti ſtatim nuptias Veientanum ſuum reuiſenti prætervolans Aquila Gallinam albam ramulum Lauri roſtro tenentem ita vt rapuerat, demiſit in gremium, cumq; nutriri Alitem, pangiq́; ramulum placuiſſet, tanta pullorum ſoboles prouenit, vt hodiè quoque ea villa Ad Gallinas vocetur. Tale verò Lauretum, vt triumphaturi Cæſares inde laureas decerperent: fuitq́; mos triumphantibus alias confeſtim eodem loco pangere: & obſeruatum eſt ſub cuiusq́; obitum arborem ab ipſo inſtitutam elanguiſſe. Ergo nouiſſimo Neronis anno & ſylua omnis exaruit radicitùs. & quicquid ibi Gallinarum erat, interijt: ac ſubinde tacta de cælo Cæſarum æde capita omnibus ſtatuis ſimul deciderunt, Auguſtiq́; ſceptrum è manibus excuſſum eſt.* Idem augu-

rium

rium Plinius, vbi lauri encomia abundè enumerat, his verbis prosequitur: *Sunt & circa Diuum Augustum euenta eius digna memoratu. Namq; Liuia Drusilla, quæ posteà Augusta matrimonij nomen accepit, cùm pacta esset illa Cæsari, Gallinam conspicui candoris sedenti Aquila ex alto abiecit in gremium illæsam. Intrepidèq; miranti accessit miraculum, quoniam teneret rostro laureum ramum onustum suis baccis. Conseruari Alitem & sobolem iussère aruspices, ramumq; eum seri, ac ritè custodiri. Quod factum est in villa Cæsarum fluuio Tiberi imposita iuxta nonum lapidem Flaminia via, quæ ob id vocatur Ad Gallinas: mirèq; sylua prouenit. Ex ea triumphans posteà Cæsar, laurum in manu tenuit, coronamq; capite gessit: ac deinde Imperatores Cæsares cuncti. Traditusq; mos est ramos, quos tenuerunt, serendi. Et durant syluæ nominibus suis discretæ, fortassis ideo mutatis triumphalibus. Vnius arborum latina lingua nomen imponitur viris. Vnius folia distinguuntur appellatione: Lauream enim vocamus. Durat & in vrbe impositum loco, quando Loretum in Auentino vocatur, vbi sylua lauri fuit.*

VSVS AQVILAE IN DIEBVS FESTIS.

POST enumeratos tam varios Aquilæ vsus; illud quoque minimè silendio inuoluendum videtur, in lustralibus Romanorum ludis Marti dedicatis, quos peculiari nomine Rubigalia nuncupabant, Aquilas, tubas, similiaq; bellica arma alia ferri solita. Ludi isti 7. Calend. Aprilis celebrabantur, similesq; apparent festiuitatibus ijs, quas per diem natalis S. Georgij nos Christiani etiam colimus, in quibus pariter omnis pompa castrensis ex vrbibus defertur.

METEORA.

ANTEQVAM verò Chrysaëti nostrę historiæ finē imponā, placuit istęc meteora pro calce eius apponere, ut nihil omnino ei deesse videatur, qd lecturi alioqui fortè desiderēt.

Quam itaque prior huius tabulæ icon exhibet pugnam, bis in aëre viſam reperio noſtris temporibus: primùm in Hiſpaniæ quodam oppido, anno poſt partum ſalutiferum 1536. die Februarij menſis ſeptimo, circa horam noctis ſecundam. In eo certamine viſi ſunt cælo aquoſo ac nubilo duo adoleſcentes armati, gladijs congredientes, quorum vnus habebat in læua manu parmam Aquila inſignitam, cum inſcriptione REGNABO. Alter verò ſcutum prælongum cum inſcriptione REGNAVI. Verùm cùm monomachiam inſtituiſſent, Aquilam habens, proſtrato hoſte victor demum euaſit.

Eodem modo in Hungariæ ciuitate Babatſcha anno 1556. die Octobris ſexta ante ſolis exortum, uiſa eſt in aëre duorum puerorum nudorum quidem, ſed clypeis militaribus ac gladijs armatorum monomachia, in qua qui ſcutum duplici Aquila ornatum habebat, armatura Turcica munitum, adeò proſtrare viſus, vt corpus multis ictibus vulneratum è nubibus in terrã cadere viſum ſit. Eodem etiam tempore ac loco, viſus eſt arcus cæleſtis, naturalibus ſuis coloribus depictus, ac duo ex vtraq; eius parte Soles, ut in pictura etiam apparet. Sequenti anno Calendis Februarij in Italia uiſa eſt Aquila per aërem volans, quæ dextro pede lagænam, ſiniſtro verò ſerpentem inuolutum, ac implicatum geſtaret, quem ingens picarum copia ſecuta eſt.

Tali figura Aquila, qua depicta hîc eſt, intra Norimbergam, Fichtuuangium, & Anolzbachium tertio idus Auguſti anno, 1550. die ſereno apparuit, uidebatur item ſol uarij quidem coloris, ac ſuper eundem uaſculum ſanguine plenum, quo ſol, vt pictura quoque oſtendit, conſpergebatur, circa Aquilam, expanſis alis, varijſq; coloribus inſignitam, pedibus autem carentem. Paulò item inferiùs arcus cœleſtis conſpiciebatur, ac iuxta eundem eques, qui una manu equum, altera uerò canem uenaticum album duceret.

Viros

Viros quosdã honestos BrũschVVicenses aiũt nostri tẽporis historici. anno 1549. cũ noctu iter facerent, lunã uidisse circundatã conspicua specie, quæ nominatur halos, & iuxta eam duo παρασελήνας: ipsam uerò lunã quater circumuolui, deinde iuxta παρασελήνας igneũ cõspexisse Leonem, atque Aquilam fodientem sibi pectus, quorum icones hîc expressas uidere est.

Deniq; in Gallia monstrũ natũ esse audio tric[illegible], capite nempe Aquilæ, Rubetæ & Leonis.

DE HALIETO CAP. III.

Nomenclatura.

ΑΛΙ'ΑΕΤΟΣ. Grecis, AQVILA marina Latinis dicitur. Varinus tamen Haliæëtos quatuor syllabis & spiritu tenui effert, verùm minus rectè. Hebræis verò [a] עזניה. Hanc enim vocem, qua Auis immunda significatur Septuagiuta Interpretes Haliætum vertũt. Italis Augusta Piumbina, hisce præsertim qui lacum Lemanũ accolunt populis, tanquam si latinè Augustã plumbinam dicas, vocatur, eo quòd è sublimi in aquam præceps plumbi instar rectà feratur. Idem in mediterraneis circa stagna facit Aquila, quæ Percnos Homero, Anataria Latinis dicitur. Gallis Ostraye seu Orfraye, fortè ab Ossifraga detorto vocabulo, licet lõgè alia ab Haliæeto istæc sit. A Gallis suam acceperunt vocem Angli, dum Osprey Haliætum vocant. Burgundi verò ab actione eam Crot Pescherot, id est, Coruum piscatorem, vt Sabaudi Aigle de mer appellant. Germanis inferioribus Visarent dicitur: superioribus verò Fischadler, quod vtrumq; Teutonicum vocabulum piscium Aquilam sonat. Repertus fuit, qui Haliętum Germanicè Soker interpretaretur. Illirice Ostrzisl. A Nasone hæc Aquila Nisus vocatur, idq; [c] vt ipse ait, eo quòd Nisi Megarensium Regis in ipsam mutati nomen etiamnum retineat, de qua idem author: *Et modo factus Auis fuluis Haliætus in alis.*

[a] *Leu.* 11. [b] *Deut.* 14. [c] *L. 8. Metamorph.*

Non est tũ Nisus recentiorum. Hic.n.ex Accipitrũ est genere, quem Sparuierũ vulgò vocãt. Nisus recẽtiorum.

ÆQVIVOCA.

Pastinaca marina.

AQVILAE marinę nomine ab Italis ẽt donatur Pastinaca marina, piscis pelagius, cartilagileus, planus, quẽ Genuenses pesce ratto indigetãt. Quibusdã fm genus Accipitrũ Haliętos dici, sed perperã. Quin & Accipitres marini ita qñq; appellati sũt.

FORMA

FORMA

FORMA. DESCRIPTIO.

QVOD ad descriptionem Haliæti attinet, paucissimis sanè notis, & ex quibus eã à reliquis uix dignoscimus, ab Aristotele, & solo quidem, delineatam videmus.[a] Hic ita scribit. *Aquila quintum genus, quod Haliætus, hoc est, marina, vocatur, ceruice magna & crassa, incuruantibus alis, cauda lata, moratur hæc in littoribus.* Cùm autem nobis verum Haliætum videre hactenus datum non fuerit, itaq; aliena descriptione, nempe quam medicus quidã præstantissimus posuit, & cuius iconẽ[b] Bellonius exhibuit, nos contẽtos esse oportuit. Nã eã, quam olim ad nos misit ad viuum coloribus expressam iconem, genuinum veterum Haliætum esse ratus, D. Iohannes Brancionus Patritius Mechliniensis Belga, non Aquilæ marinæ, sed Ossifragæ genus esse, argumentis quæ suo loco recensebimus, inducti, comperimus. Descriptio illius viri est ista. Magnitudine Haliętos est Milui, capite albis & fuscis distincto lineis, rostro Aquilino, oculis in medio nigris, in ambitu aureis, lingua ferè humana, nisi quod ad eius radicem utrinque appendicem cæterarum more habet, colore per summa Asturis, per ima albo, gutture maculis notato ruffis, vt & ventre, pectore purè candido. Supra magnitudinem corporis longitudo alarum est, quæ ad pedes Romanos duos & digitos vndecim extenditur, crure crasso & squammoso, pede hamato & colore cæruleo, digitis quatuor per superna ad dimidiam longitudinem etiam squammosis, ad reliquam incisis, per inferna asperis & aculeatis tenacitatis causa, & his tam validis, vt flexos vix ulla ui distendas. Pedum digitos non, vt steganopodibus cute crassiore nexos, sed fissos, ut cæteræ Aquilæ, obtinet.

[a] *Lib. 9. Hist. cap. 32.*

[b] *Lib. 2. de auib. cap. 8.*

Magnitudo. Caput. Lingua. Guttur. Longitudo alarum. Crura. Pedes.

Secunda

Secunda quam damus icon Bellonij est, de qua ille nihil peculiare tradit, preterquàm quòd ꝓpriũ huic esse dicat habere maculã, sed vbi, nõ addit: item quod testas habeat in cruribus, cum cæteræ tabellas habeant: demum quòd vngues habeat omnino rotundos, qui alijs Aquilis cum quadam planitie sunt. Verùm hoc loco insignis de pedibus Haliæti controuersia excutienda est, certè in tãta authorum discrepantia compositu difficilis. Albertus enim de Aue quadam varia agit, quam piscium Aquilam Germanico idiomate vocatam ait, in pectore alba, dorso nigra, quæq; in struma (sic opinor gulam vocat) nigras habeat maculas, & piscibus super flumina ac stagna arboribus insidens insidietur. Quibus uerbis proculdubiò Haliætum, etsi à superiore diuersam depingit, quem pedẽ unum Anserinis similem habere dicit, nempe digitis, membrana coniunctis planum: alterum verò Accipitrinum, aduncis unguibus, & fissis digitis. Confirmat hanc sententiam Vincentius Bellunensis, asserens Aquilã Orfraye (ita Haliætos Gallis dicitur) altero pede aduncis vnguibus ad prædam instructam esse, altero lato ad natandum: gyro enim multiplici vsa in aëre, nunc more ludentis, nunc more insidiantis, tandem præda in aquis visa, impetu maximo descendit, altero quidem pede prædam rapiente, altero uerò natante, & prædę raptorem adiuuante. Quin & Ornithologus ipse ab his stare videtur, vbi scribit se ab Anglis accepisse, quibus, vt sæpè audiui, multò notior est, quã multi uelint, qui pisces in viuarijs alunt, quos omnes breui tempore absumit, nempe Haliætum, quem ipsi Osprey uocant, pede uno Anserino esse, altero Milui, atque huius magnitudinem referre, pectore esse albo, pisces maximos capere, adipem in cauda pretiosum continere, volare per aërem & in eo interdum ueluti pẽdere, tum adipis aliquid in aquam dimittere, unde pisces attoniti quasi & torpescentes uertantur supini, super quos mox rectà sese præcipitem deijciat instar iaculi, & unum ex illis altero pede, adunco nempe arripiat. Burgundi etiam Aui illi, quam Crotpescherot, id est, Coruum piscatorem appellant, pedes similes & eundem piscandi morem cum Haliæto esse ferunt, quę piscẽ, vbi Aquilino pede in aqua corripuit, nec propter põdus ex aqua euolare queat, mox altero pede, quo palmipes est, ad ripam usque remiget. Negat opinionem quam exhibemus, Aquila marina Bellonij: negat & constanter in literis, quas ad nos dedit doctissimus quidam medicus, & fabulosum esse affirmat, quidquid de diuersitate pedum in Haliæto ab alijs proditur, sed germanum uerumq; Haliętũ pedibus ait esse uniusmodi, & in morem reliquarum Aquilarum acutis, atque in digitos, quos nulla membrana contineat, dissectis. Nos sanè hãc litem decidere, ratione quadam certa & indubitata nõ audemus. Si quid tamen coniectura, atque ex longo rerum naturalium vsu hausta assequimur, dicamus certè autores vtrosq; qui de pedibus Aquilæ marinę diuersa in medium adferunt, non tam reipsa, quàm specie solum tenus pugnare. Esse enim plures Aquilarum marinarum species, quæ ad Haliætum ceu genus quoddam referantur, nihil obstat, imo vero est quam simillimum. Neque Alberto Magno, Anglis, Burgundis oculatis testibus, temerè contradixerim; Optimè enim vnicuique perspecta esse solent, quæ patriæ suæ seu tellure seu æquore peculiaria sunt. Tùm vel ea maximè de causa, quòd, etsi Aquilæ huiusmodi nullæ mihi visæ sint, alias tamẽ Aues nempe Gallinulas aquaticas ijsdem, quos paulo antè exposuimus, pedibus dotatas esse certò scio, vt partim palmipedes, partim verò fissi pedes dici mereantur. Atq; sic mihi retulit studiosiss. iuuenis Leonardus Cansarts Hasselensis Tungrus P. & M.D. qui duas eiusmodi extra ciuitatem Hasseletum ditionis Leodiensis in piscina quadam captas Aues habuit. Vnde & falsum esse constat quod quidam nullas tales in rerũ natura reperiri alites, audaciùs quàm sapientiùs pronunciãt. Simile etiam in Aquilarum præsertim marinarum genere, vsu venire posse non video, quo pacto negari possit. Ex hoc etiam dissoluimus, quod ab Aristotele scriptum est, accidere Haliæto sæpius, vt cùm ferre quod ceperit, nequeat, in gurgitem demergatur. Nam de priore illo genere fissipede scilicet, quod Aristoteles solùm cognouit, atque ad natandum ineptum est, id intelligere oportet; minimè verò de altero, quod natando quoties & quandocũq; lubet, potest euadere. Hanc autem veteribus non ignoratam fuisse, vel ex Oppiano liquet, qui Haliætum inter Aues amphibias, pręstantissimam esse, nec forma à terrestribus Aquilis absimilem, atque è mari victitare, scribit. Caudam latam, quam ipsi Aristoteles tribuit, vt alijs plerisq; rapacibus ad commoditatem & volandi normam, qua cæteris magis opus habent (exactiùs enim & longè rectiùs in aliquid feruntur) natura concessit, vt hac tanquam temone & gubernaculo volatus impetum, qui quandoq; ad perpendiculũ instar saxi deorsum ruentis fit, dirigere commodiùs ac moderari possint. Carne est cinerea, ad nigrum vergente, fibrosa & dura.

Controuersia de pedibus Haliæti.

Auis vno pede plano, altero fisso.

Osprey.

Crotpescherot.

Gallinulæ aquaticæ partim palmipedes, partim fissi pedes.

VISVS.

ETSI omnes ferè Aquilæ præ cæteris diurnis vncunguibus hoc habeant, vt acutiſſimo viſu præditę ſint, quemadmodum in generali hiſtoria palam fecimus, Haliæetos tamen omnium authorum iudicio vno ore in hoc cęteris pręfertur, idq; ſummo iure. Hic enim de viſus acie tam eſt certus, vt pullos ſuos adhuc implumes hac ipſa, dè indole ac generoſitate exploret. Ad hanc igitur peculiari ratione ſpectat, quod Tertulianus ait, *Solem Noctua neſciũs oculus, Aquila ita ſuſtinent vt natorum ſuorum generoſitatem de pupillarum audacia iudicent; alioqui non educabunt vt degenerem quem ſolis radius auerterit*, Vnde & Silius Italicus de Haliæeto canit;

Phœbea dubios explorat lampade fœtus.

Videtur enim naturali quodam inſtinctu ac ſagacitate ortus ſui minimè neſcius, omni ſtudio cauere velle, ne quemadmodum ipſe diuerſi generis parentibus prognatus eſt, & labem quandam contraxit, ita proles ipſius, ſi illegitima fuerit, nouo & ſecundo errore irrecuperabile generi damnum adferat, atque omni generoſitate exuta ſobolis genuinæ honorem perdat. Illud igitur omni induſtria procurat, vt inuſta generi nota diligenti examine eluatur, & detrimentum quod in ſua geneſi accepit, cuius ipſe non eſt inſcius, in prole poſtliminio reſarciatur. Haliæetum enim intemeratis natalibus ortum negat [a] Plinius, cùm ait: *Haliæti ſuum genus non habent, ſed ex diuerſo Aquilarum coitu naſcuntur.* Hoc ipſum [c] Oppianus etiam inſinuare videtur his verbis: *Aquilam marinam aiunt ſpurium eſſe fœtum terreſtrium Aquilarum, ideoq; à paternis nidis repelli, deinde per alios quoſdam alites* (Oſſifragas nimirum intelligit) *educatã neglecta terra maritimum victum amplecti.* Præter id commodum, quod Aquila marina ex perſpicaciſſimo obtutu percipit, nempe vt genus ſuum eius beneficio incorruptum conſeruet, alteram inſuper vtilitatẽ eamq; non minoris momenti ex eodem aſſequitur, nempe vt victum huius opera faciliùs & commodiùs ſibi paret. *Eſt enim* (vt [b] Iſidorus teſtatur) *tãti contuitus, vt cùm ſuper maria immobili penna feratur, nec humanis pateat obtutibus, de tanta ſublimitate piſciculos natare videat, ac inſtar tormenti deſcendens raptam prædam pedibus ad littus pertrahat.* Sed quoniam de viſu ſatis multa aliàs diximus, itaq; occaſione emolumenti, quod inde percipit, ad hoc ipſum nempe ad victum tranſiremus (quibus nimirum locis, quem & qua ratione ſibi paret, ad quod præda & venatus, nec non motus pertinent, tandem expoſituri) niſi de eius ortu nobis etiam dicendum aliquid eſſet.

[a] Lib. 10. c. 3.

[b] Lib. 12. Orig. c. 7.

ORTVS.

DE ortu Haliæeti mira nobis [a] Plinius hunc in modum tradit: *Haliæti genus ſuum non habent, ſed ex diuerſo Aquilarum coitu naſcuntur. Id quidem quod ex ijs natum eſt, in Oſſifragis genus habet, è quibus Vultures progenerantur minores; & ex ijs magni, qui omnino non generant.* Illud in primis intellectu admodum difficile eſt, quomodo Auis, quam fœtus ſuos ad radios ſolares, tanquam legitimi generis acerrimos iudices examinare ſcribit, genus ſuum neget habere. An fortè ea verba *non habere genus ſuum*, ita intelligenda ſint, vt Haliæetum, quem ex diuerſo Aquilarum coitu gigni dicit, ex nobiliorum Aquilarum congreſſu naſci dicere voluerit, cui nempè clariſſimam oculorum aciem tribuit, quam ſanè niſi à nobili quadam Aquila obtinere non potuit? Secundùm non paruam etiam mihi dubitationem faciunt iſtæc verba, *naſcuntur ex diuerſo Aquilarum coitu*: ſi enim, vt dixi, ex nobiliorũ, fruſtrà addiderit Plinius, *diuerſo*, quę vox ignobiles etiam includit: ſi ergò ignobiles inter ſe miſceantur, quomodo filium generabunt, qui parentes ſuos viſus acie, quam in Haliæeto prædicat, ſuperet? Tertia dubitatio eſt, cur, etſi ex diuerſo coitu gignatur, quod ex eo naſcitur in Oſſifragis potiùs, quàm in alijs Aquilis genus habeat? & cur nõ Haliæetus coiens cum Haliæeto, vt cæteræ Aquilæ, genus ſuum conſeruet? Quis enim ſpurios liberos ſteriles dicat? An fortè ſpurius Haliæetus mas, ſpuriæ fæminæ, & è contrario ſpurio mari ſpuria fæmina amplexum neget? Ita enim tam mas, quam fœmina cum alijs Aquilis rem habere cogentur, & nunquam genus ſuum habebunt: ſi ita, cum quibus? haud dubiò cum ignobilioribus: nobiliores enim eadem animi generoſitate, tam mares, quàm fœminæ ſpurios ſpernent; ergò cum Oſſifragis, quas Plinius Aquilarum etiam genus facit. Qui igitur ex Oſſifraga & Haliæeto generatur pullus, etſi Haliętus, vel potiùs Semihaliæetus eſt, genus tamen ſuum non habebit, quoniam ab alijs Haliæetis, qui diuerſo Aquilarum coitu nati ſunt, tanquam noua quędam ſpecies fugabitur. Quod verò Haliæetus cum Oſſifraga coeat, quis forſitan inde probet,

[a] Li. 10. c. 3.

quoniam Oſſifraga,(quod Ariſtoteles omnesq; Philoſophi etiam admittunt) pullos ab Aquila (Haliæto fortè) nido expulſos, tanquã adulterij ſui conſcia, educet pro ſuis. Quarta & maior etiam hinc ſurgit dubitatio, quomodo ex Oſſifragis procreentur Vultures minores, ut Plinius vult; An hoc non de veris Oſſifragis, ſed de ſpurijs illis, videlicet ex ſemihaliætis procreatis intelligendum eſt, ſi cum ijs Vultures (qui alioqui Aquilas ſeſquialtera portione in quantitate ſuperant) coierint? eo enim modo pulli ex ijs naſceutur, qui maioribus Vulturibus erunt minores, Aquilis verò maiores: cum quibus ſi poſtmodum maiores iterum Vultures coierint, fœtum facient, ſi non magnitudine ſibi parem, ſaltem non multò inferiorem. Neceſſariò enim iſtæc generatio, vt hæ Aues inter ſe magnitudine differũt, eodem etiam modo ſemper aliquod augmentum faciet. Quinta & poſtrema dubitatio eſt, quomodo qui matre & patre Vulturibus procreatur pullus, ſterilem gignat filium: ſic enim iam ante multa ſecula genus ſuum illi perdidiſſent. An id natura, quæ ſimile in quadrupedibus nobis mõſtrauit (ex equa & aſino ſterilem procreans mulum) in Auibus etiã fieri voluerit? Sed cùm abſtruſa iſtæc Plinij verba intimius examinarem, & parum veriſimilia eſſe viderem: placuit illa etiam excellentiſſimorum ac celeberrimorum horum philoſophorum, domini Frederici Pendaſij nempè, & Domini Camilli Baldi iudicio ſubijcere. Ea itaque verba *Haliati genus non habent*, ille ita exponit. Haliętus mas non coit cum Haliæta fæmina, ſed cum aliûs ſpeciei Aquila. *Id quod ex ijs natum eſt in Oſſifragis genus habet*, hoc eſt educationem, ſed id quod pro legitimo approbat, ab ipſo Halięto educatur, è quibus coeuntibus cum Oſſifragis, generatur quid ſimile Vulturibus minoribus. Ex quibus magni Vultures procreantur ſteriles, vt Plinius inquit. Atque hactenus ille vir præſtantiſſimus. Clariſſimus verò Baldus nihil à noſtra interpretatione diſcedere, vt aiebat, volens, hunc in modum interpretabatur. Illud in primis mihi dubitationem facit, an ſcribat Plinius Haliętum ad ſolis radios exponere fœtus ſuos, cùm infrà videatur dicere Haliętum genus ſuum non habere: & quomodo ad ſolis radios exponit fœtus ſuos, cùm in Oſſifragis, quod ex ipſo naſcitur genus habeat: ſanè enim Oſſifraga videretur Haliæto imperfectior. At ego, ni fallor, crederem, uel in textu Plinij mendum eſſe, vel ſatis oſſitanter hæc ſcripſiſſe. Iam enim ait: *Haliati ſuum genus non habent, ſed ex diuerſo Aquilarum coitu gignuntur*; ſuprà dixerat, *nullam Aquilam præter Melanatum pullos alere*, quare neque Haliætus alit ſuos. Hæc Ariſtoteli pia, & benigna eſt, neque ſolùm ſuos, ſed alienos etiam pullos alit. Quæ igitur apud Plinium non alit fœtus, apud Ariſtotelem maximè alit, & ſi genus ſuum non habet, quomodo ſolaribus radijs probet ſuos fœtus: habet igitur, ſi probat. Iure igitur in Plinio mendum me ſuſpicari dixi: cum enim clariſſimè cernere dicit Plinius, eundemq; cogere pullos ſuos inſpicere ſolem, quod a marina Aquila fieri ſenſit Ariſtoteles, at ſi in Oſſifragam genus degenerent Haliæti pulli, quorum nebuloſus ac imbecillus eſt viſus; quomodo ab eorum parentibus cogentur ſolem aſpicere? & qui non ſuſtinẽt, eijciuntur? iam enim omnes eijcerentur. Mihi itaque videtur multa confuſio, & quæ ſequuntur, id docent, cum ait. *Nidificant in petris*: de qua enim ſpecie Aquilarum loquatur, non apparet, Sed maximam mihi dubitationem facit, quod dixit *ex diuerſo Aquilarum coitu ortas Haliatos ex his Oſſifragarum genus, ex quibus Vultures minores, ex minoribus maiores, qui ſunt infœcundi*. Paulò infrà in capite de Vulture, hos habere genus ſuum & pullos educare docet, hi ſanè omnes Vultures maiores eſſe deberent, & in alienum genus degenerare dicendum erat. Ego ſanè credo hæc volucrum genera proprios fœtus habere, & educare, neque adeò facilè Aues diuerſarum ſpecierum ſimul miſceri, & pręcipuè maiores: iam enim cum ſuo pari à primordio naſcuntur, ſimulq; viuunt & nidificant, & oua fouẽt & excludunt. Non enim videtur hęc mixtio ſeminum facta, præterquàm in his animalibus, quæ incertum quodãmodo coniugium incertumq; marem habent, neque probabile eſt, fæminas, quæ ſui generis marem in promptu habeant, alienum velle pati, quod in aſinis & equis perſpicuum eſt: qui enim mulos ex equa aut aſina procreare volunt, mares earum ſpecierum, quàm longiſſimè abigunt, & diu hæc ſimul degere faciunt, vt tandem ex conſuetudine pati aſinum equa non renuat. Hæc dixiſſe volui, quò aliquid feciſſe videar, quæ omnia acerrimo tuo iudicio ſubijcio. Præ cæteris autem illud mihi videtur intolerabile, quòd ex Aquilis Halięti, ex his Oſſifragi gignãtur, ex quibus deinde Vultures minores & tandem ſteriles fiant: iam omne genus talium volucrium perijſſe debuiſſet. Vnde non poſſum non adduci vel ſubeſſe mendum, vel ſatis oſſitanter hæc à Plinio dicta fuiſſe. Hactenus itaque doctiſſimus Baldus. De quibus omnibus ego pariter aliorum aliquando iudicium expecto.

Vultures minores ex Oſſifragis. Vultures maiores ex minoribus.

Vultures ſteriles vnde.

Frederici Pendaſij & Camilli Baldi opinio de Haliæti generatione.

VICTVS. LOCVS. VENATVS.

[a] *Lib.9.Hiſtor.cap.32.*

[b] *Li.10.c.3.*

[c] *Li.2.Ixeutic.*

MORATVR Haliætos,vt [a] Ariſtoteles tradit, circa mare,vnde & ei nomen,
nec non in littoribus & oris. Nimirum quia è mari, & piſcibus victitat. Hos
clariſſima oculorum acie in uitreis ac profundis vndis conſpectos,ex alto ſeſe
librans, & in altũ mare ſe præcipitans, aquis pectore diſcuſſis rapit, referente
[b] Plinio,& maximè quidẽ (ſi [c] Oppiano credimus) illos,qui ſublimiùs natãt,
& in ſummo aquæ;ita vt corporis ipſorũ pars aliqua ſub conſpectum veniat.
At non perpetuò res ſuccedit.Interdum enim cùm in maiores piſces vnguium mucrones infi-
xit, nec illos in altum eleuare poteſt,quare pódere victus, vnà cum piſcibus peſſum it & perdi-
tur potius,quàm perdat alios,abreptus nimirum ad imum pelagi,quò ſeſe piſces vrgente dolo-

Ariſtoteles dilucidat[*].

re recipiunt. Quibus verbis Oppiani, Ariſtotelis locus dilucidatur,vbi ait: *Accidit huic ſæpe, vt*
cum ferre quod ceperit,nequeat,in gurgitem demergatur. Vnde imbecillitatis ſuæ conſcius, ſuasq; vi-
res metitus,minoris tantùm ponderis & quibus ferendis par eſt futurus,piſces corripit, in hoc
ſagax certè,ne viribus deſtitutus,vel ab incepto cogatur deſiſtere, vel oneri ſuccumbat, nõ ſine
ſuo periculo.Verum rationem capiendi piſces ſingularem quandam & cum nulla vi, atq; pe-
riculo coniunctam,quęque veteres prorſus latuit,& Halięto propria eſt,hoc loco minimè prę-
teribo,quam vir quidam doctiſſimus ac fide digniſſimus,mihiq; amicus ad me ſcripſit. Fa inter
plurima quę natura admirãda fecit,non modicam admirationem meretur. Eſt autem in hunc

Britannia auiũ rapaciũ alumna

ferè modum: In Britãnia Auium rapacium & præſertim Aquilarum marinarum alumna,vbi
frequenter iucundiſſimum ſuæ diligentis piſcationis in littore ſtãtibus hęc Auis ſpectaculum
præbet, iſtæc opinio apud vulgus inoleuit, quòd vim quandam naturalem ineſſe ei credant,
quæ piſces,qui ſibi in aëre libranti ſubſint, aut ab ea conſpiciantur,extemplò reſupinari cogat,
ad ſummam aquam aſcendere,atq; quaſi lethargico quopiam affectu ſopiti ſint,ſeu morte ex-
tinti ventrem albicantem exhibere, vt ſic facilior præda fiat aduolanti Haliæto.Vt ut ſeſe ne-
gotium habet,reclamare in totum nolim. Si tamen naturali cuipiam eius Auis,etſi latẽti facul-
tati huiuſmodi effectum aſcribendum putemus: equidem non tam in euidẽti piſcium ſtupo-
re hunc virum decipi,quam in ratione eiuſdem aſſignanda hallucinari credam.Cùm enim iux-

Quõ in piſcibus torporé excitet Haliætus.

ta vulgatiſſimum illud Phyſicorum axioma: omne agens naturale, non niſi per contactum
conſtet agere: itaque non ideò piſces torpore corripi arbitror, quòd uel ab Haliæto conſpe-
cti ſint,vel is ipſe ſupra eos in aëre aliquamdiu ſuſpenſus hæſerit (Neque enim hic nugiuendę
cuipiam,qui de Baſiliſco, ſolo intuitu necante; aut de oculis vetulæ cuiuſpiam faſcinatoribus
fabula texit,auſcultare libet,quorum illud commentitium eſt,hoc,ſi verum eſt, naturæ limites

Adeps qualis ĩ cauda Haliæti.

egreditur) verùm vt paulò ſuprà dictum eſſe memini, quòd Haliętus adipem quẽdam, quem
in cauda reconditum habet, dum pendens in aëre piſcibus exitium machinatur, guttatim ſu-
pra piſces in aquam demittit, cuius ui ipſi veluti attoniti & ſiderati omni prorſus motu deſti-
tuantur & ſic abſque difficultate capiendas ſeſe prębeant. Quod nunquid narcotica quapiam
vi,more torpedinis;num potius (nam calidum hunc adipem magis eſſe debere cõtendat quiſ-
piam) tenuitate partium, quę inſtar aquę uitæ inebriet & vertiginem inducat; an demum la-
tente nobis,& abſtruſa quapiam ratione illud efficiat,alijs iudicandum relinquo.Hoc ſcio,nos
iure poſſe & ſine ullo ſuperſtitionis crimine huic rei præſtare fidem,ſi modò his,quę de torpe-
dine ſcribuntur meritò fidem adhibemus. Quare ut eiuſdem ueritati adſtruendę, non immo-
rer diutius,vnum ſolummodo,& pro faciliore fide impetranda, exemplum adducam non ab-
ſimilis in alia Aue uirtutis. Coloniæ Agrippinæ inferioris Germaniæ urbis celeberrimæ inco-

Ardearum mirabilis piſcatio.

Adipis ardearũ uſus.

læ & accolæ ruſtici pro certo ſibi perſuadent, imo pro comperto aſſerunt, Ardeas, quę eo loci
ſatis frequentes ſunt, hac ui pollere, ut ad pedem, ſi in aquam imponat, tanquam ad illicium
quoddam,ſiue ad eſcam frequentes piſces adnatent, quibus ultrò accurrentibus & deuoratis
famem ſolentur. Qua de cauſa eiuſdem urbis Pharmacopolæ, Ardearum adipem, uenalem
ſemper aſſeruant,& piſcatoribus in piſcandi uſum uendunt, ut mihi pro certo affirmauit fide
digniſſ. ac doctiſſ. Iuuenis Ioannes Bachouius Aechtius Colonienſis Medicus, Medici Aechtij

Adipis Haliæti uſus ad capiendos piſces.

filius. Simili pacto in eandem piſcium capturam, Haliæti adeps ſeruit Anglis piſcatoribus. Hi
enim eſcę, quam fallendis piſcibus deſtinarunt,aut Haliæti adipem illinunt,aut immiſcẽt,eam
hoc multò efficaciorem fore putantes. Ne uerò quiſpiam miretur, Aquilam uolucrem caliditiſ-
ſimam,tantam adipis copiam in cauda continere, ut quotieſcunq; lubet, ex ea guttas aliquot
neq; eas pauciſſimas in mare deijciat. Equidem anatomica inſpectione edoctus, in Aquilę re-
galis ſeu Chryſaëti uropygio tam copioſum adipem reperi, ut id non paruam admirationem
mihi attulerit: uerùm copioſiorem multo in Oſſifragæ coccyge,in utriſque medij pugni craſ-
ſitudine

situdine & uertebris aliquot instratum uti suo loco latiùs exposui. Vnde ut opinor, minus mirum uidebitur, si Haliætum Auem per [e] Oppianum amphibiam atque ob uictum frigidiorem & humidiorem, adipe multo, præsertim in uropygio, instar Cygni aut Anseris, collecto abundare dicemus. At ne Ichtiophagum solummodò & parum generosè rapacem quis existimet, uiuit etiam, ut testis est [f] Aristoteles, auibus marinis. Venationem earũ admodum solertẽ idem his uerbis exponit: *Aggreditur singulas cum emergentem obseruarit; refugit auis, vt euolans vidit Aquilam, & metu perculsa rursus se ingurgitat, vt in diuersa prolapsa emergat: Sed hæc acie oculorum valens sedulò aduolat, donec vel strangulet in humore, uel per summa corripiat. Vniuersas nunquam inuadit, arcent enim frequenter, suisq; alis repellunt.* Hæc ipsa autem ex Aristotelis istoc loco trãslata [g] Plinius Anatariæ seu Morphno attribuit. Sed & Theocronus Oppiano Aquilæ genus spurium, piscibus insidiatur & victitat. Haliætos verò non tantummodò ex piscibus & auibus aquaticis victum quærit, verùm etiam, vt [h] Aelianus testatur, Columbæ ab Aquilis marinis sibi timent. Captus aliquando Haliætus à doctissimo quodam Medico, moribus sic satis placidus visus fuit ac tractabilis, famisq; patientissimus. Vixit dies septem absque omni cibo, & quidem in alta quiete, nisi si hoc non natura tulit, sed fames quæ domat omnia. Carnem ablatam recusauit, pisces sine dubio voraturus, si exhibiti fuissent, cùm certò constaret eum hisce viuere.

[e] *In Ixeuticis.*
[f] *Aristot.* Haliætas quõ marinas Aues comprehẽdat.
[g] *Plinius.* Theocronus spuriũ genus Aquilarum quibꝰ victicet.
[h] *Lib. de Animal. 3. cap. 45.*

ANTIPATHIA.

CVM Cirhide aue Haliætus internecinum alit odium. Hanc ipsam (quam ex puella in Auem mutatã in fabulis referemus) si forsan oberrantẽ viderit, mox per insidias captam perdit, vt author est [a] Oppianus, sed huius causã fabulosã quidẽ paulò pòst exposituri sumus.

[a] *Ixeut. lib. 2*

PRAESAGIA.

HI qui temporum mutationes ex auium aduentu & recessu obseruant, inter signa serenitatis ponunt, si quando Haliætum sublimem volitantem videãt. Quod [a] Vergilius etiam obseruauit, cum canit:

Apparet liquido sublimis in aëre Nisus.

Est præterea, vt tradit Oppianus, conspectus ipsorum exoptatus boniq; indicij (nimirum copię piscium) apud piscatores.

[a] *Georg. li. 1.*

VSVS IN CIBO.

IN veteri [a] testamẽto huius, ut & omnium Aquilarum vsus, mensis interdictus erat, vti in generali Aquilę historia, adiuncta etiam ratione fusiùs differuimus. Vtrum verò aliquibus in cibum veniat, hac tempestate, certò non possum statuere. Bellonius locis quibusdam maritimis, vbi lacus sunt & æstuaria plena piscibus, si quando uideant accolæ nullum vspiam Haliæto locum relictum esse, vbi capta præda consideat (non enim longè auolare probè sciũt, nec procul prædam asportare) quoniam in amplo ac spatioso æquore neque arbor vlla nec palus extet, tum retibus in ambitum tensis eum capi quidem scribit, verùm in quem vsum, non addit. Nunquid ideò, vt piscibus ab eo captis potiãtur? an potiùs ut caro eius in escam cedat? num denique vt mansuefactus ipsis ad venationem piscium inseruiat?

[a] *Leu. 11.*

VSVS IN MEDICINA.

IN Medicum vsum nihil præter eius fel adhiberi reperio. [a] Plinius, ita tradit: *Aquilæ quam diximus pullos ad contuendum Solem experiri* (id autem dixerat Haliætum facere) *mixto felle cum melle Attico, inunguntur nubeculæ & caligationes & suffusiones oculorum.* Alij tamen Aquilæ felli simpliciter hanc vim ascribunt.

Fellis Haliæti vsus.
[a] *Li. 29. c. 6.*

VSVS IN SIGNIS.

Verona, vrbs Frisię.

FVISSE olim Frisiæ vrbem, Hollandis conterminam, nomine Veronam, vrbem, inquam, suo tempore opulentissimam, tradunt eius regionis historiographi, habuisseq; sigillum, in quo Aquila cælum spectans explicatis alis expressa est, cum gladio potestatis iustitiæq; symbolo ad dextram. Eiusmodi sigillum æri Cyprio insculptum, ita ærugine deformatũ, vt nulla forma potuerit agnosci, in illius vrbis ruinis fortuitò inuentum esse memorãt, quod uascularij opera & arte defricatum, ac sequaci ceræ impressum antedictam cum epigraphe speciem mõstrauit. Quod hoc loco dixisse volui, quoniam Aquila illa cælum respiciens, Haliætus fortasse fuerit, cuius præcipua laus atque encomium inter alias in visu consistit. Placuit & hic obiter etiam inserere, veteres Hebræos per singulas Tribus propria ac distincta vexilla habuisse: Tribus nempe Ruben figuram hominis, Iuda Leonis, Ephraim bouis, Dam Aquilæ vsurpauit.

FABVLAE.

[a] Lib. Metamorph. 8. Nisus in Haliætum.

OVIDIVS Nisi mutati in Auem sui nominis (quem & Haliætum vocant) fabulam refert, hoc pacto: Nisus Rex erat Megarensium aureos habens capillos, *cui splendidus ostro*

Inter honoratos medio de vertice canos

Crinis inhærebat, magni fiducia regni:

Huic oraculum consulenti responsum est, eum tam diu regno potiturũ, quandiu capillos intonsos retineret. Cùm igitur ab Minoë, ob interfectum dolo ab Atheniensibus & Megarẽsibus Androgeũ filium Megara obsideretur, Scylla filia Nisi hostis amore flagrans vt illum magis deliniret, noctu dormienti patri comam totõdit, & Minoi obtulit, qui dono accepto, & victoria potitus, Nisum euersa regia occidit. Tum Nisus Deorum commiseratione in sui nominis auem, quæ aliàs Haliætus dicitur, conuersus est, qui perpetuum in Cirin Auem, in quam Scylla mutata dicitur, odium exercet. Cùm enim ab Minoë, qui impietatem eius ac proditionem detestabatur, contempta relinqueretur, illa amoris impatiens, *insilit vndis,*

Scylla in auem.

Consequiturq; rates faciente Cupidine vires

Gnosiacaq; hæret comes inuidiosa carinæ:

Quam pater vt vidit (nam iam pendebat in auras,

Et modo factus Auis fuluis Haliætus in alis)

Ibat, vt hærentem rostro laceraret adunco:

Illa metu puppim dimisit, & aura cadentem

Sustinuisse leuis, ne tangeret æquora, visa est;

Pluma fuit, plumis in Auem mutata vocatur

Ciris, & à tonso est hoc nomen adepta capillo.

[b] Georg. 1.

Sed [b] Vergilius inter signa serenitatis Nisum in Auem mutatum agnoscens, eum cui cum Scylla capitalis est inimicitia, ratione à fabula petita, exponit his versibus:

Apparet liquido sublimis in aere Nisus

Et pro purpureo pænas dat Scylla capillo:

Quacunq; illa leuem fugiens secat æthera pennis,

Ecce inimicus atrox magno stridore per auras

Insequitur Nisus. qua se fert Nisus ad auras

Illa leuem fugiens raptim secat æthera pennis.

Sunt tamen qui Scyllam illam in piscem Cirim, quem vocant, mutatam tradunt, Haliætumq; si quando eum piscem conspexerit, mittere se in aquam, raptumq; vnguibus dilaniare.

[c] In Metamorph. Pandarei fabula. Aëdon Pandarei filia.

De Pandareo in Haliætum mutato [c] Antoninus Liberalis, hanc quoque recenset fabulam. Pandareus (vt est apud Bœum in Ornithogonia) in agro Ephesio habitauit, quo loco nunc iuxta vrbem est Prion. Huic Ceres id largita est beneficij, vt uenter eius cibis nunquam grauaretur, quantumcunque ingessisset. Fuit Pandareo filia Aëdon: eam duxit Polytechnus faber, Colophone Lydiæ habitans: plurimumq; temporis suauiter vnà vixerunt, vnico filio procreato, cui nomen Itys. Fuerũt autem felices, quàmdiu Deos debito affecère honore. At postquam inani voce gloriati sunt, magis se inuicem amare, quam Iupiter & Iuno se multuò diligant: Iuno offensa eo dicto, Eridem ad eos misit, quæ contentionem operum inijceret ipsis. Paululum restabat Polytechno ad curulem sellam conficiendam, & Aëdoni ad pertexẽdam telam. Itaq;

hanc

hunc ſponſionem coeunt, vt vterq; ipſorum celeriùs opus ſuum abſoluiſſet, ei alter famulam daret. Citiùs telam pertexuit Aëdon, Iunone opus adiuuante. Cui inuidens victoriam Polytechnus, ad ſocerum proficiſcitur, ſimulans ſe ab vxore miſſum ad abducendam ſecum ſororem Chelidonem: & Pandareus nihil mali ſuſpicatus filiam Chelidonem ei committit. Ei Polytechnus in ſylua uirginitatem eripit, tonſoq; capite, alijs eam veſtibus induit: mortemq; minatus, ſi quid horum vnquam Aëdoni indicaſſet. Ita domum reuerſus, eam vxori loco ancillæ ex pacto tradit. Aliquandiu eam ſoror operis exigendis attriuit, donec Chelidonis cum vrna ad fontem prolixè ſuam deplorans calamitatem, à ſorore exaudita eſt. Poſtquam ſe mutuò agnouerunt, & ſalutauerunt, malum ilicò Polytechno ſunt machinatæ. Filium eius in fruſta conciderunt, carnes in ollam coniectas coxerunt, cùmq; Aëdon vicino ſuo mãdaſſet, vt Polytechnum eas iuberet edere, ipſa cum ſorore ad patrem Pandareum peruenit, indicauitq; in quas deueniſſet miſerias. Polytechnus cognito ſe de filij ſui carnibus epulatũ fuiſſe, eas ad patrem vſque inſecutus eſt. At famuli Pandarei eum, quod tantum familiæ Pandarei probrum intuliſſet, correptum inſolubili vinculo conſtrinxère: corpusq; melle inunctum in paſcuũ proiecère, vbi eùm muſcæ adſidentes eum diuexarent, Aëdon ob priſtinam miſerata amicitiã eas abigebat. Quod eùm deprehendiſſent parentes & frater, odio concitati eam ſtatuerunt interficere. Sed Iupiter Pandareum miſeratus, antequam in domo eius grauiora inciderent mala, eos omnes in Aues conuertit, quæ partim ad mare vſque prouolarunt, partim in aërem ſubuolarunt. Pandareus mutatus eſt in Haliætum, mater Aëdonis in Alcyonem ſtatimq; ſe in mare voluerũt deijcere, ſed Iupiter id prohibuit, atq; hæ Aues nauigantibus ſunt ſecundæ. Polytechnus in Pelecanem tranſijt, quod ei Vulcanus fabricanti ſecurim dediſſet, atque ea Auis fabris ut à fauſta fuit. Frater Aëdonis Vpupa extitit quę auis terra mariq; eſt auſpicata, idq; magis ſi coniungitur Halięto, aut Alcyoni. Aëdõ quæ eſt Luſcinia, circa fluuios, & nemora, filium Ityn deplorat. Chelidonis Hirundo facta eſt hominum contubernalis, Dianæ conſilio: quod inuita virginitatẽ amittens, plurimùm inuocaſſet Dianam. Sed hæc hactenus de fabulis dicta ſint, quibus ſi nullam adhibeas fidem, rectè ſapies.

Pandareus in Halięt ũ. Aedon in Alcyonem.

MORALIA.

HALIAETVS etſi corpore paruus, uiribus tamen plurimùm præſtans, maiores etiam Aues inuadit, atque interemit: ita pariter aduocati, ac rabulę forenſes, etſi parum etiam iuſtam cauſam defendentes, potentioribus tamen non verentur ſeſe opponere, & ſæpe etiam æqua defendentibus.

DE MELANAETO SEV AQVILA Valeria. Cap. IIII.

AQVILAE genus, cui dignitatis ac nobilitatis nomine tertium locum tribuimus, quod item [a] Ariſtoteli tertiũ in ordine eſt, licet nõ eadẽ ratione, cùm ordinis rationem nullam habuerit, Melanętus vocatur uel Melanaëtus. Apud Euſtathiũ etiam rectè Μελανάετος legitur, nempe à colore nigro, qui μέλας dicitur, & totam Auem inficit. Quare Melęnaëtum ſcribi per diphtongum in ſecũda ſyllaba, vt impreſſi codices Ariſtotelis habent, non probo. Ariſtotelis interpres Gaza hanc vocem Melanætos vertit pullam & fuluam. Et primùm quidem rectè, cùm pullus color & niger idem ſint: Quid verò fuluus cum nigro, pullo ue commune habeat, planè non video. Valeria Hermolao dicta eſt, quod viribus pręcipuè valeat. Λαγωφόνος Ariſtot. etiam dici poteſt, pro quo Gaza reddit rectè Aquilam Leporariam; Heſychio & Varino eodem ſenſu Λαγωθήρας vocatur, quarũ vocum hęc (capiens) illa (occidens Lepores) ſignificat. Nam quamuis Germana Aquila Lepores rapiat aliquando, hęc tamen id potiſſimum facit. Homerus Achillem Melanæto ob fortitudinẽ & celeritatẽ comparãs his vtitur verbis: [b]

Πηλείδης δ' ἀπόρουσεν, ὅσον τ' ἐπὶ δουρὸς ἐρωὴ,
Αἰετοῦ οἴματ' ἔχων μέλανος τοῦ θηρητῆρος,
Ὅς θ' ἅμα κάρτιστός τε καὶ ὤκιστος πετεηνῶν, id eſt
Pelides autem aufugit quantum eſt haſtæ iactus,
Aquila impetum habens nigra venatricis
Quæ ſimul fortiſſimaq; & celerrima eſt alitum.

[a] Lib. 9. Hiſtor. cap. 32.
Nomẽclatura.
Fuluus color diuerſus à nigro.
Valeria Aquila.
Leporaria cur ſic dicta.
[b] Iliad. φ.

Phaſſophonos. Euſtachius correctus. [c] Lib.9. Hiſtor.c.32. Phaſſophonos qualis auis. [d] Lib.9. Hiſtor.cap.12. Varini error. Hypecionis auis. [e] Lib. de Falconib. Stokaren Germanorum. Alberti error. Erna Friſiorum.

Hunc locum exponens Euſtathius, Melanætũ Aquilam ſcribit Phaſſophonon etiam; id eſt, Palumbariam nominari; vbi Lagophonon potius legẽdum eſt. Sic enim ab [c] Ariſtotele nominatur. Atqui ex Ariſtotele deſcripſiſſe hunc locum Euſtathium vel inde apparet, quòd addit eſſe hanc Aquilam corpore paruo, & cęteris robuſtiorem. Hoc autem, ſi uerum eſt, nempe quod ſit fortiſſima: itaque meritò ſanè à Leporum potiùs, quàm Palumborum prędà denominabitur. Phaſſophonos verò eſt ex Accipitrum genere, teſte [d] Ariſtotele. Porrò hoc eodẽ loco quidam legũt μέλανος τοῦ, id eſt, nigri alicuius venatici alitis, pro μέλανος τοῦ θηρευτῆρος: alij, μελανόσσε, id eſt, nigros oculos habentis: alij deniq; μελανόστεω, id eſt, nigra oſſa habentis, quod contra naturam videtur. Sed omnes videntur reprehendendi, ſcribendumq; μέλανος τοῦ θηρευτῆρος per articulum, non pronomen encliticum, ut rectè Euſtathius annotauit. Apud Varinum in uoce Τρίορχος, ineptè ſcribitur μελανοαέτης pro μελαναίετος. Alio nomine etiã dicitur Hyperionis auis Gallis petit Aigle noir: item iiſdem Gerfault, quamuis eorundem quibuſdam ita Hieroſalco appelletur. Quin & illuſtris [e] Marchio Montherculeus Melanætum credit eſſe genus Falconis, quod venatores uocant Hieroſalcum, quod & nigro colore ſit, & montes ſyluasq; colat, ac lepores capiat. Albertus Magnus tertium Aquilæ genus (quod Melanætus eſt Ariſtoteli) interpretatur Aquilam, quæ vulgò ſuis Germanis Stockaren, id eſt, trũcalis dicitur, eò quòd arboribus, arborumvè truncis inſidere ſoleat. *Hoc*, inquit, *rapit parua, ſi qua occurrunt, animalia, & etiam Anates & aliquando Anſeres & huiuſmodi, primo & ſecundo genere minus, cinerei coloris.* Verùm ſeſe ultima hac nota hallucinatum prodit. Eſt etenim Melanæti color niger, adeò ut nomen ab hoc adeptus ſit, non autem cinereus, qui Morphno potiùs competit. Audio uerò in Gallia & Sabaudia cinerei ferè coloris Aquilas ſæpe conſpici, quæ non ſolæ, ſed ternę aut quaternę uel etiã quinæ una uolitẽt, indicio ſanè paucæ aut nullius rapacitatis. Apud Friſios iuxta Oceanum Germanicum, Aquilę genus nigrum cernere eſt, hyeme potiſſimum, quod ipſis Erna uoce indigete uocatur, quam prædę ſuę reliquijs inhians Cornicum quoddam genus ſequitur. Hiſpanis Aguglia nigra Melanætus eſt.

FORMA. DESCRIPTIO.

EA, cuius iconem primo loco nos exhibemus, quamq; aliquandò uiuam conſpeximus, Aquila nigra, infra reliquarum, quæ quidem mihi uiſæ ſunt, magnitudinem eſt. Roſtro uerè Aquilino, admodùm adunco, extremo nigro, nempe quãtum hami recuruum eſt. Cætera colore ſunt corneo ſubcęruleo. Supra narium foramina, roſtri initium membrana quędam trãſuerſim obueſtit. Fręni ſeu rictus incipientis oræ utrobiq; luteæ. Oculi pupilla eſt nigra. Iris charopa, & ex luteo nonnihil ruffeſcit. Vertex ac ceruix ferrugineo obſcuro tinguntur. Reliqui uerò corporis totius color nigricat, niſi quòd ternis exiguis notulis, iiſque albicantibus dorſum aſpergitur. Alę longè ad ultimam ferè caudam exporriguntur. Cauda ſic ſatis lata. Crura propemodum tota plumis operta, ita vt vix ad digiti vnius ſpatium, quod nudatum eſt, ad pedes vſque ſuperſit. Illud tamen quantulumcunq; eſt, exquiſitè luteum eſt: quemadmodum & pedes toti: vtraque tam crura, quam pedes, horumq; digiti ad vngues vſque tabellis veſtiũtur parte antica. Vngues toti nigerrimi. Apud veteres, nempe apud Ariſtotelem & Plinium nullã deſcriptionem aliam reperio præter duas notas, nempe quòd magnitudine omnium minima ſit, & quòd tota nigricet.

Sed ſi his datis notis fidendum eſt, ea quam ſecundo loco damus, ſi non vera Melanętos fuerit, ſaltem ei ualdè reſpondet: eſt enim tota nigra, ſi vnicam quam in tergo habet, maculam albam excipias, quæ tamen defectu pictoris expreſſa non eſt. Erat hæc Auis ſuperiori per omnia ſimilis, niſi quod capillares colli, verticisq; plumulæ non ita eſſent erectæ: quare forſan quiſpiam non temere conijciat ſexu tantummodò differre. Quod alij, qui viuas aliquando nacturi ſunt, experiri poterunt inſtituta de utraque anatome.

Tertio loco poſita Bellonij eſt, quæ quantum à noſtra diuerſa ſit, ex icone licet colligere. Quid autem de Aue dicam, non habeo, cùm ille nullam eius deſcriptionem adferat.

LOCVS.

COlit montes ac syluas, in quibus scilicet Leporum capturæ commodiùs incumbit.

EDVCATIO.

[a] Li. 10. c. 3.

QVEMADMODVM Haliæto laudi datum est, pullum, quem cælestis iudicis virga reprobauit, reijcere, ita huic omnes enutrire. Hæc enim, vt [a] Plinius est testis, *sola Aquilarum fœtus suos alit*. In illo pulli degeneris abdicatio generositati tribuitur, quia natalium temeratorum, quæ subest, suspicione, sese liberare satagit; In hac uerò Aquila nigra pietati ac liberalitati ascribitur omniũ fœtuum fotus ac educatio. Par est in cunctos amor ac beneuolentia: omnis inuidiæ exp rs. Quandoquidem cùm incorrupti ortus sui, ac prolis certa & secura sit, ideò omnes pro legitim s agnoscit, ac complectitur.

VENATVS. PVGNA.

[a] Lib. 9. Histor. c. 32.

Numantij ducis prudentia.

[b] Li. 3. Fast.

IN venando singularem industriam demõstrat. Cùm enim leporem à longè conspexit, cuius uenatu hanc potissimùm uiuere diximus, nõ sese repentè ex alto præcipitẽ dare solet, sed sensim in terram demittere, quò scilicet ab insidijs tutior sit, teste [a] Philosopho; & ne impetu illisa offendat. Imò ne hũc quidem, quem maximè apperit, statim aggreditur, donec uiderit in plana descẽdisse. In hoc sanè Ducis illius Numantij prudentiam imitata, cunctãdo sibi cauet, reiq; bene gerendę occasionẽ captat. Cuius exẽplũ [b] Naso nos imitari monet, hoc uersu:

Differ, habens parua commoda magna mora.

[c] 9. Hist. c. 32

[d] Li. 10. c. 3.

[e] Lib. 3. c. 3.

Verùm nequis cauilletur, huic tantum roboris à natura frustra tributum esse, ut, etsi minima sit, robustissima tñ, ac fortissima [c] Aristoteli & [d] Plinio dicatur, quòd imbellis ac timidissimi animalium auriti Leporis venatui solummodò indulget, vt Philosophus scribit. Inutilis enim ea est fortitudo, quæ nihil unquam præclari agit. Facile autem est, & nullius molis uincere nõ repugnãtem, inermem certè ac meticulosum Lepusculum. Sed [e] Plinium adducam, qui hãc obiectionem accuratissima respõsione diluit, his verbis: *Primo* (id est Melanęto, quem ob pręstãtiam primo loco dignatus fuit) *& secundo generi non minorum tantùm quadrupedũ rapina, sed etiam cum Ceruis prælia: Multum puluerem volatu collectum insidens cornibus excutit in oculos, pennis ora uerberans, donec præcipitet in rupẽ. Hic vnus hostis illi satis est. Acrior est cum Dracone pugna, multoq́; magis anceps, etiamsi in aere. Oua hic consectatur Aquilæ auiditate malefica: at illa ob hoc rapit vbicumq; visum. Ille multiplici nexu alas ligat, ita se implicans, vt simul decidant.*

Melanæti cũ Ceruis pugna.

Cum Dracone.

Viden obsecro, vt verum sit, quod ille ait:

Maior in exiguo regnabit corpore virtus.

Verùm etsi alioqui validissima sit, nimirum pro corporis sui proportione, viribus tamen ausus maiores esse, & corporis paruitatem, animi magnitudine compensari, quis non videt? Nec solum excellus animus, sed & astus, ingenijq; solertia pusillanimitatis vitiũ resarcit. Opinione.n. de exiguo suo corpore maiora sine dubio perficit, adeò vt authoris libelli illius versus, qui ob sententiarum grauitatem Catonis nomine inscriptus vulgò circumfertur, in hanc verissimè comperiantur quadrare:

Corporis exigui vires contemnere noli,
Ingenio pollet, cui vim natura negauit.

[f] Lib. 7. de Anim. c. 2.

Cautior tamen cum Ceruo, quem dolo circumuentum præcipitat, quàm felix cum Dracone pugna est. Hic enim fortuna audaciam superat, etsi laudando conatu. Nam etiamsi omnibus viribus in certamine exertis aliquando victoria potiri uideatur, hanc tamen nõ nisi Cadmæam obtinet, cùm sinuosis Draconis caudæ flexibus implexa, neque expedire sese possit, neque alas ad volatum explicare, sed vnà cum eo deorsum graui pondere delapsa collidatur, perinde atq; Aquilæ marinæ, quæ Polypi ab sese rapti cirris implicatur, & demergitur, in historia generali ex [f] Aeliano, accidere scripsimus.

MORES.

QVEMADMODVM ex pugna, quam cum acerrimis hostibus habet, quiuis facilè perspicit, Melanætum bellicosam certè & fortissimam Auem esse; vnde etiam Valeriam Latini vocant. Huic meritò Achillem comparauit Homerus, ob fortitudinem & celeritatem, cuiusmodi est Melanæti. Ex ijs, quæ paulò antè de fœtus educatione dicta sunt, insignis eius erga suos pietas ac clementia manifestè apparet. Hostibus itaque trux ac ferox est, vti erga suos benigna, in quo boni Principis ingenium præ se fert. Has omnes & plures insuper eius dotes complexus [a] Aristoteles, talibus eam encomijs prosequitur: *Est*, inquit, *liberalis, strenua, intrepida, pernix, concinna, polita, apta, non inuida, modesta etiam, nec petulans, pia ac omnino mitis, quippe quæ non clangat, neque lippiat, aut murmuret*. Sed hoc loco lippire, à Gaza per onomatopeiã ab ea, quam clangendo vocem edit Aquila, confictam esse oportet; alioqui apud Latinos pro ὀφθαλμιᾷν, quod est lippitudine oculorum laborare, vsurpatur. Plinius lippiendi verbo omisso ex [b] Aristotele: ita ait: *Sola sine clangore, sine murmuratione*: Hoc vno eam amplius, magisq; celebrans, quàm Aristoteles, quòd soli, non obstrepere, aut querulam esse, competere dicat, cùm cæterę omnes clangant, & obstrepent Aquilæ.

Achilles Aquilæ Valeriæ comparatus.
Principis boni typ⁹.
[a] Lib. 9. Histor. cap. 32.
[b] L. 10. c. 3.

VSVS IN ARMIS VVLGO DICTIS.

MARIONVM Eugubinorum familiam, antiquissimam, nobilissimamq; fuisse, passim è multorum chronicis docemur, qui & vrbes, oppidaq; ædificasse eos memorant, multaq; Imperialia priuilegia virtutibus suis obtinuisse. Sunt qui à Marione illo, qui à Cassio olim Assyriæ præside, Tyri, vt Iosephus testatur, in pręsidio relictus fuit, Mariones hosce originem suam deducere existimēt, atq; ad Theodosij vsque tempora vix quicquam memoria dignum gessisse, vel eorum quæ gesserint, non extare monumentum. Tunc verò, anno videlicet, post natum Christum 396 Marionum uirum egregium in curia Theodosij Imp. dominium habuisse. Meminit eius Marioni Petrus Beccarinus ex auctoritate [a] Ioãnis Selini: *Familia de Marionibus de Eugubio, antiquissima & illustris incœpit anno Domini 383. Nam quidam vir nomine Marionus heros nobilissimus Theodosij Magni Imp. Constantinopoli discedens ex Oriente, & petens oras Occidentis, post labores multos perpessos, constituit se habitare in Eugubio Vmbriæ ciuitate, in qua accipiens vxorem, prole suscepta plantauit familiam, quam de Marionibus à suo nomine nuncupauit*. In antiquissima item historia legimus Iuliam Eugubinam ciuitatem Vmbriæ, à Iulio Mariono eius ciue fuisse restauratam, ideoq; Iuliam Eugubinam, quæ antea Plinio & alijs Eugubium dicebatur, appellatam. Huius rei sempiternum monumentum nostro quoque æuo extat, sigillum nempe armis Marionum insignitũ, olim ibi sub saxo quopiã in via S. Vbaldi repertum, cum literis, quæ illis similes sunt, quæ in tabulis illis æneis in eodem loco etiam inuentis, partim Hetruscis, partim Latinis, & ob attritionem, lectionem vix admittentibus leguntur, ac magna diligentia ab vrbis primoribus hodiè adhuc conseruantur. Sunt qui sigillum illud Regis fuisse arbitrentur. Erat enim Eugubium ciuitas Regia. Ex hac familia fuit Theodosius Marionus Eugubinus, uir nobilis ac potens, anno Domini 520 electus undecimus Episcopus Eugubij à Sancto Hormasalo Pontif. Opt. Max. anno pontificatus sui sexto, & sedit annis uiginti. De Oldeberto Mariono legitur in historia Ecclesię Mediolanensis hoc modo: *Oldebertus Marionus de Eugubio anno Domini 815. fuit creatus decimusoctauus Archiepiscopus Mediolani à Papa Leone tertio in vigesimo anno sui pontificatus, & sedit annis nouem*. Gerardus Marionus ex eadẽ familia fuit Præsbyter Cardinalis S. R. E. sub Eugenio tertio anno 1145. Varia ac maximi ponderis priuilegia istæc clarissima familia ab Imperatoribus ob res domi forisq; præclarè gestas habuit. Hinc Beccarinus, *ex hac familia*, inquit, *semper exorti sunt viri officiosi, ac strenuissimi, & fuit multum priuilegiata ab Othone primo*. Sed & Fredericus primus ei non pauca priuilegia concessit anno 1162. Iulio Mariono ob præclara eius facta Imperator Aquilam integram Imperialem in armis suis, atque etiam posterorum concessit, equitem (heroem habet priuilegium) & tribunum cohortis nobilium sacri imperij creauit, qua quoque dignitate unum semper ex posteris eius gaudere uoluit, titulumq; uiri generosi ac illustris donauit, ut ex priuilegio anno imperij sui octauo, concesso, & in castris ante Mediolanum septimo idus Aprilis dato constat, quod ego breuitatis causa sponte prætereo. Beccarinus, qui sanè in huius familię encomijs multus fuit, tradit etiam Canthium Marionum

castrum

Marionum origo.
[a] L. 1. Chronica.
Eugubium restauratũ.
Arma Marionũ in sigillo inuenta.
Theodosi⁹ Marionus.
Oldebert⁹ Marionus.
Gerardus Marionus.
Canthius Marionus.

caſtrum in uia Flaminia ædificaſſe,& Canthianum à nomine ſuo appellauiſſe:ex quo item potentia eorum non parum elucescit. Hæc tandem clariſſima familia, cùm à partibus Gibellinæ factionis etiam ſtaret, ac Gelphorum in Vmbria potentior eſſet, unà cum alijs Eugubio fuit expulſa,multaq́; caſtra & iuriſdictiones amiſit, ac tandem Veronam, ubi & nunc honorificè agit,ſedes ſuas tranſtulit.

Ioan: Rouerelli arma. Iohanni eius nominis quarto Rouerello,Viro,qui ueluti Sol inter reliqua Rouerellorũ nobiliſs. familię ſidera illuxit, Fredericus tertius,ob egregias cùm animi,tũ corporis dotes,Aquilã nigram in armis conceſſit, cùm primùm Robur duntaxat uiride uſurparet. Creauit item eundem Comitem Palatinum,multaq́; illi donauit priuilegia, quæ magnis tãtùm uiris dari ſolent.

Mãtuæ ducum arma. De Marchionibus ac Ducibus Mãtuę in ſuperiori libro diximus; ſed illud hìc præterire nõ potui,nigram illam Aquilã à Sigiſmũdo accepiſſe anno 1433.in campo aureo cũ cruce rubra.

Dominorũ de Corregio arma. Antiqua Dominorum Corrigij,quorũ familia Auſtriaca nuncupatur, inſignia erant faſcia alba in campo rubro:pòſt anno nempe 1452 Fredericus tertius Manfredo, Antonio, ac Nicolao eorum nepoti Aquilam conceſſit nigram, in medio ſcuti, alis expanſis in campo luteo, *Sibert⁹ Auſtriacus.* & ab vtraque illius parte Leonem luteum, cauda, collo ac capite erectis, ac lilio aureo decoratum in campo cæruleo. Habuit illuſtriſsima iſtęc familia viros vbiq́;, tùm maximè in militia celeberrimos, quorum opera egregiè ſæpè Imperatores vſi ſunt. Inter quos Sibertum illum præterire nequeo, qui à Carolo Magno, cuius temporibus familia hæc in Italiam venit, Vica-*Corrigium à quo conditum.* rius Imperialis Parmæ ac Regij creatus eſt, Corrigiumq́; primus condidit, aliudq́; oppidum, Brixillum Plinio,Brixellum Tacito, Ptolomæo ac Antonino dictum,reſtaurauit. Fuit ex eadem familia Sibertus ſecundus,magnus primùm Henrici tertij Cãcellarius,dein Vicarius eius, legatusq́; in Italiam miſſus, ac Archiepiſcopus Rauennas factus, demum in ſummum Pontificem euaſit,& Clemens tertius dictus eſt,quanuis Onuphrius Panuinius Antipapam fuiſſe aſſerat,viuente videlicet Gregorio ſeptimo. Taceo modò breuitatis cauſa,multa ab huius familiæ uiris varijs ſtrenuis præclarè in militia geſta,ut Guidorum ſeptem,decem Sibertorum, Robertorum vndecim, qui omnes in primis Italiæ urbibus dominati ſunt. Qui iam nunc ſuperſunt, Auſtriacę familię adhuc aſcribuntur, ut ex ſigillo eorum quoque manifeſtum eſt, in quo (Manfredi pro exemplo ſit)hæc uerba leguntur: *Sigillum Manfredi de Corrigio & Auſtria comitis Corrigij & Berſilij*. Habuit item clariſſima iſtæc familia Hieronymum Cardinalem ſub Pio *Hieronymus Card. Corrig.* IIII. atq́; Archiepiſcopũ Tarentinum,& ſub Pio V. Anconę gubernatorem. Non omittam *Fabricius Auſtriacus* etiam Fabricium,accerrimi iudicij uirum, qui in hac urbe philoſophiæ, atque iuriſprudentiæ ſedulam nauauit operam,muſęumq́; noſtrum quàmpluries uiſitauit, rerum naturalium ſcientiæ auidiſsimus:ac in perpetuum ſui erga me amoris atque beneuolentiæ teſtimonium,nomen ſuum in libro meo,in quo alij quoq; nobiles ſcribere ſolẽt,propria manu exarauit. Sunt huius familiæ omnes,comites Palatini.

Lonatorũ arma. Inter nobiliſſimas Brixiæ illuſtris Lombardiæ urbis familias, Lonatos Frederici primi tempore in ſummo honorum omnium culmine fuiſſe habitos, uaria eorum feuda ac dominia teſtantur,utpote Lona,Pozolum,Holegium,Pomblum,Luna,in agro Brixienſi; nèc non mons clarus,Caſtion,ac Melzum in agro Mediolanẽſi. Cum Torrianis Vicecomitum Mediolanenſium hoſtibus ſanguinolenta acie dimicarunt,ac magnam eorum ſtragem ediderũt, egregièq́; Vicecomitum partes defenderunt. Hinc atq; ob alias virtutes plurima ab Imperatoribus priuilegia nacti ſunt,anno nẽpe 1161. quę pòſt anno nẽpe 1398. die Martij 20 à Duce Mediolanenſi renouata ſunt. Arma eorum,in quibus columna primùm erat erecta, atque viperâ circundata cum lunæ imagine in eius vertice, nunc Aquilam ferunt nigram in circulo aureo in campo rubro. Sunt qui familiam hanc à Luna Hetruriæ vrbe ortum duxiſſe tradunt. Ex qua *Bernardus Lonatus.* tanquam ex equo Troiano viri proruperunt militaris diſciplinę peritiſſimi,inter quos Bernardus Lonatus Mediolanenſium Ducis militum præfectus,atque imperij uicarius non infimum *Paulus Lonatus.* locum obtinuit. Paulo Lonato, qui venienti in Italiam Sigiſmundo Imperatori anno 1431. obuiam iuit,multa conceſſa ſunt priuilegia, quæ, quoniam magna ſunt, magnum etiam illum fuiſſe demonſtrant. Dedit eadem familia viros literatos, vt Antonium iurecõſultum præſtantiſſimum,qui pariter Cremonæ,& Perufij prætor factus eſt. Dedit pariter; qui ſummis Eccleſiaſticis dignitatibus effulſerunt, vt Bernardus Cardinalis & Legatus ad Alexandrum ſextum *Pet. Antonius Lonatus.* electus. Habet & noſtro æuo viros præclaros,quorum nomen,famamq́; Petrus Antonius Ducis Vrbinatis gener non parum adauxit in celeberrimo illo contra Turcas certamine, in quo cum triremium Pontificiarum præfectus eſſet, egregiè admodum ſeſe geſſit,dein Orano, ac mox Melitenſi inſulæ cum duobus millibus peditum ſubuenit,multaq́; alia,quę breuitatis cauſa taceo,præſtitit:quare eques de Alcantara,Senator Mediolanenſis, conſiliarius ſecretus Regis Catolici creatus ſummo cum honore tandem vita functus eſt.

DE PYGARGO. Cap. V.

AEQVIVOCA.

PYGARGVS vox est ambigua. Est quoddam Capræ feræ genus, Pygargos dictum, quod alij Pygardon rectiùs fortè vocant. Apud [a] Iuuenalem Pygargus etiam legitur, vbi multorum animalium, quæ gulæ illecebris, ad quas Aquila illaudabilis est, apta sunt, meminit: versus eius sunt:

——Discipulus Tripheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atque aper, & Pygargus,
Et Schytica volucres, & Phœnicopterus, ingens
Caditur: &c.

Pygardos Capra. [a] *In comm. in Iliad. κ.* Pygargos Ardea. [b] *Lib. 9. Histor. c. 9.*

Est & Pygargos apud Eustathium (sed is authoritate Zophyri nititur) Ardearum genus, cui in coitu oculi manant sanguine. Verùm Aristoteles [b] Pellam Ardeam difficulter coire tradit: Pygargon verò inter Aquilas tantummodò recenset, Zopyri Pygargos fortaßè Ardea Stellaris Aristoteli fuerit, quæ & Ocnos, idest, ignaua dicitur, Argos enim & Ocnos Synomina sunt.

Ardea. Ocnos.

SYNONIMA.

POTISSIMA ergò & principalis eius significatio Aquilæ speciem demonstrat, de qua nunc dicturi sumus. Sed antiphrasticè Pygargos dicta est, vt annotauit [a] Cęlius Rhodoginus, ceu minimè deses, quod ἀργὸς Gręcis sonat, pręsertim cauda siue nates πύγη ijsdem dictę, quæ huic raró ociosæ sunt. Scribitur enim in Venerem admodum procliuis & salax esse hæc Aquila. Quin & timidum rectè Pygargum dixeris, quod albicans ei sit pyga: cui diuersum est prouerbium. *Melampygo necdum occurristi*. Hic enim, vti Hercules, robore intelligitur insignis: proinde Leucopygi imbellia infames concipi ferè valent. Ex sententia Hesichij & Varini πύγαργος dicitur παρὰ τὸ ἔχειν τὴν πύγην ἀργὴν καὶ λευκὴν, id est, quòd caudam albam habeat. Quibus Gaza astipulatur, dicens Pygargon ab albicante cauda dictum esse, quasi Albicillā quis eum nominet. Hesychio Atarama vocatur, & Νερρυφόιος nonnullis, vt tradit Aristoteles. Hoc Latinis est Hinnularia, siue hinnulos occidens. Auicennæ Barbaiam dicitur.

Etymologia. [a] *L. 4. Antiq. lect. c. 8.* Albicilla. Atarama. Νερρυφόιος. Hinnularia. Barbaium.

FORMA. DESCRIPTIO.

PYGARGOS maior est iuxta [a] Aristotelem, non solùm Melanæto Aquilarū omnium minima, sed & Morphno: minor autem Percnoptero, & Germana Aquila, quæ ipsa magnitudine excedit omnes Aquilas, etiam Ossifragam. Albicante est cauda, vndè & ei nomen. Eius verò, cuius nos iconem damus, quamq; viuam aliquando habuimus, huiusmodi est. Magnitudine est mediocri, quanta ferè est Gallus maiusculus. Rostro toto luteo, adunco, nempe à principio ipso sensim ac leniter ad extremam vsque vnci aciem incuruato, paulò quàm cæteris Aquilis longiore, si proportionis rationem habeas. Oculi pupilla nigerrima, iris lutea. Verticis ac colli totius color est dilutè castaneus ex cinereo; apices tamen plumarū magis nigricāt. Dorsum, alarumq; pars superior ferrugineis obscurè plumulis, ac subnigris teguntur, vti ferè & venter ac femora. Cauda ab vropygio ad finem vsque tota albicat. Vnde meritò Albicillæ nomen datum ab Gaza. Duæ tamen pennæ minores, & quæ reliquis maioribus ac principalibus incumbunt, extremo nigræ sunt. Tibiæ totæ ferè nudæ sunt, eæq; cum pedibus intensè luteæ, vtraq; tabellis vbiq; superintegentibus. Vngues acerrimi. Albertus [b] aliam Aquilam quandam describit his verbis. *Post Herodium* (sic vocat Aquilam Germanam) *nobilior reliquis Aquilis est, quæ Anseres rapit & Cycnos, & huiusmodi Aues magnas, & etiam Lepores & Cuniculos, præcipuè quando pullos habet. Hæc minor est Herodio, varia ex albis & cinereis pennis intermixtis, sed in cauda penultima extrema penna videntur esse albæ, & alba est in pennis ani, & est breuis admodum caudæ*. Hanc Ornithologus existimat ueterū esse Pygargon. Verùm is meo iudicio deceptus est. Istæc enim extrema in cauda pennas, & quidem penultimas, tantum albicantes habet, non totam caudam vti nostra Albicilla. Anum plumis albis vestiri, pluribus Aquilis commune est. Mihi quidem signa omnia huius Aquilæ, quæ Albertus descripsit, nostræ Ossifragæ conuenire videntur, vt qui contulerit vtriusque descriptionem, videre potest.

[a] *9. Histor. cap. 32.* Magnitudo. Rostrum. Pupilla. Collum. Venter. Femur. Cauda. Tibiæ. Vngues. [b] *Lib. 23. de Anim.* Ornithologi error.

S LOCVS

LOCVS

LOCVS.

VAGATVR Pygargus in oppidis & cāpis, vt [a] Plinius ait. Gaudet etiam planis atq; lucis. At reliqua genera raró plana & lucos adeunt, vt [b] Aristoteles testatur. Nonnunquam tamen montes cęterarum more, syluasq; petit, atque id suis viribus freta, quibus multis alijs haud inferior est. Romæ rariùs hanc volucrē visam fuisse ex hac [c] Q. Aurelij Symmachi epistola facilè colligo: *Ludos Pratorios*, inquit, *praparamus, quorum ornatus peregrina animalia desiderat: vt nouo cultu Romana splendescat editio. Addaces igitur & Pygargos studio mihi opta praestari, quorum copiam limes vobis finitimus subministrat. Dignare igitur amicitiam nostram votiuo pignore fœderare.* &c. Sunt tamen qui hoc loco Pygardos legant, qui Plinio authore è Caprearum syluestrium genere est, vt antè etiam diximus.

[a] *Lib.10.c.3*
[b] *Lib.9.Histor.c.32.*
[c] *Lib.9.Epistol.115.*
Pygardos capra syluestri.

EDVCATIO.

PYGARGVM asserit [a] Aristoteles *difficiliorem esse reliquis* (si Gypaëtum excipias) *in alendo fœtu, hocq; ipsa ab Melanæto maximè diffidere.* Non enim omnes æquè prolem suam fastidiunt Aquilæ. Quarè verò id faciat Philosophus alibi exponit, dicens de Aquila in genere, quòd pullis suis iam maiusculis inuideat, & edaculis, verita ne vtrisque famelicis victus deficiat, ideoq; eos è nido expellit adhuc parentum ope egentes. Idem confirmat Auicenna, qui Barbatum ob alimentorum defectum pullorum aliquos è nido tradit eijcere. Numeratur verò Pygargos [b] à Plinio inter eas Aquilas, quæ Aetitem lapidem in nidū inferūt, de pariendo ac edenda prole quàm enutrienda magis solicitas, adeò vt [c] idem alibi asserat, *Aetitem ab Aquila, qua condicante cauda est, nomen habere potissimum.*

[a] *Lib.9.Histor.c.32.*
[b] *L.10.c.3.*
[c] *L.37.c.11*
Aetites lapis vnde dictus.

VENATVS.

ETSI Melanæto in prole educanda paterno officio & pietate cedat Pygargus, fortitudine tamen par est, & pugnę illius maguo animo inceptę in Ceruis adoriendis socius. Ita enim de vtroq; Plinius: *Pygargo & Melanæto Aquilis non minorum tantùm quadrupedum rapina, sed etiā cum Ceruis pralia; multum puluerem volutatu primo collectum insidens cornibus excutit in oculos, pennis ora verberans, donec pracipitet in rupes.* Hinc etiam Hinnulariæ cognomen meruit, quòd Ceruorum hinnulos præ cęteris inuadat ac rapiat. Eos cùm adoritur a dextro latere insilit, in oculos inuolat, ac tandiù alis percutit, donec temerè procursantes huc illuc incertos actos, neque præ metu ac dolore, quò currant, prospicientes, in præcipitium agat, ut hinc effracto collo in prædam cedant.

[a] *Lib.10.c.3*
Hinnularia Aquila.

HIEROGLIPHYCA.

MOROSVM patrem, ac in filios durum admodum & difficilem, Aquilam, quæ pullos suos fastidit, cuiusmodi Pygargum vitio cæteris infamem magis diximus, Aegyptij sacerdotes pingebant. Quod Aquilę ingenium, etsi quidam excusant, damnat tamen [a] D. Basilius, & in educanda prole iniquissimam appellat. Haliæto volūt id minimè vitio vertendū, qui non nisi, quem spurium & non suum agnoscit, abdicet; vt genus suum sartum ac incorruptum conseruet. Pygargo autem, quia genuinos, propriosq; agnoscit, ob solam edacitatem deserenti, & exponenti pullos, minus ignoscendum uidetur. Inuidiæ enim & impietatis notam, uti & helluonis, ac uasti ciborum gurgitis uix potest effugere. Vnde non immeritò eos, qui sine ratione & modo ciuitatibus & imperijs præsunt, & subditos non solùm ab aliorū iniurijs non tutos reddunt, sed ipsimet etiam expilant, post obitum per παλιγγενεσίαν Plotinus Aquilas dixit fieri.

Morosi Patris hieroglyphycū.
[a] *Orat.18. de honore quo efficiendi sunt parentes.*

DE PYGARGI SECVNDO & tertio genere. Cap. VII.

* Lib. 2. de Auib. c. 11.
Queue blanche.
Color.
Volatus.
Mores.
Venatus.

SED Bellonius aliam etiam Pygargi ſpeciem proponit; cuius iconẽ ab eo mutuati ſumus. Hanc Gallos Queue blanche, ideſt, Albicillam uocari ait. Corpore colore eſt inter albũ & cinereum ambiguo, extremis alarum nigris, ſupina parte tota, id eſt, uentre, vropygio & cauda merè candicans, nullis ibi reſperſa maculis. Volatu Ardeam refert. Nam ut illa alas concutit, hiſq; motis ſubinde uolat, nec ut cæteræ pleræq; rapaces caput in altum ſurrigens, ſed potiùs uerſus humum deprimens, uolando fertur. Conſpicitur ut plurimùm oriente & occidente ſole, manè & ueſperi. Inuadit, rapitq; Gallinaceas, aliasq; minutas uolucres, prędatur Perdices, Cuniculos, & furtim iuxta ſepes & nemorum margines: unde eam non admodùm imbecillam eſſe ſatis apparet.

Ab hac

Ab hac diuersam alteram, non tamen admodũ absimilem, sed cuius icon desideratur, Aquilam idem Bellonius subijcit: quę est huiusmodi. Eadem cum precedente, etsi paulò dissimilis, est ea Auis, quam itidem Queue blanche, id est, Pygargon seu Albicillã Galli uocant uernaculo idiomate. Rostrum illi nigrum nonnihil, & aduncum. Crura seu tibiæ potiùs graciles sunt sed luteæ admodùm, tabellis anterius tectæ. Vngues haud crassos, sed atros, breues & in fornicem curuatos, eosq; acutos habet. Miluo Regali adeò similis est, vt vix esset, qui vnum ab altero dignosceret, nisi hic & minor esset, & ventre intentiùs albescente, pennas scilicet circa vropygium cùm superiores, tùm inferiores candidissimas obtinens, vnde & nomen habet. Cauda longa est, & varia, alarum in morem. Quæ ventrem plumulæ induunt, fuluo nitent ad calami longitudinem: candent reliqua. Huiusmodi sunt & femoris pennæ. Radices plumarum colli & ceruicis, vti occipitis, albæ sunt, apices verò fului; quemadmodum & plumulæ alarum minores in summa extremitate. Remiges plumæ magis fuscæ sunt. Hic per campos Alaudas infectatur, in quas conspectas impetuosè ruit: illę autem in altum sublatæ, eumq; volatu superantes sic ab hoste sibi cauendo illius tyrannidem euadunt. Quod si Subbuteonem huic rei interesse contigerit, amœnum, certè & iucundum præbetur intuentibus spectaculum. Hic enim cùm multò agilior sit & velocior, confestim Pygargum volatu præuertit: dum verò de prędа certant, Alauda fugâ sibi consulit, & vtrumq; eludit. Vbi Subbuteo seu Hypotriorchis Alaudam cepit, tum prædam extorquere Pygargos enititur. Quo certamine, etsi Subbuteo Pygargum agilitate & celeritate longè superet, viribus tamen ab hoc ipso vincitur. Aliquãdo huius conflictus spectatores Alaudam prius nactum Subbuteonem, ab Albicilla comprehensum uidimus, sed pedibus ac alis consertis ac implicatis vtrumq; delabi in terram necesse fuit. Vnde capti ab aucupibus mutuum sibi exitium attulêre. Hæc res immortale inter eos dissidium esse mihi persuasit. Licet autẽ Subbuteoni velocitate volatus hic Pygargus cedat, priorem tamen Albicillam hoc nomine longo interuallo post se relinquit. Habitat in Syluis, ac intra dumeta frequens visitur.

Rostrum. Crura. Vngues. Cauda. Venter. Femur. Colum. Alæ. Subbuteo Pygãrgum uolatu superat. Subbuteonis cum Pygargo pugna. Locus.

DE MORPHNO SEV CLANGA.

Cap. VIII.

QVINTVM verò propter vires & actionum præstantiam inter Aquilas locum obtinet Morphnos, qui à [a] Plinio Melanæto, ab [b] Aristotele verò proximè Pygargo, vti, & à nobis subiungitur, vtpotè magnitudine & robore ei secundus.

[a] L. 10. c. 3. [b] 9. Histor. cap. 32.

SYNONIMA.

VARIIS istæc Aquila nominibus appellatur. Græcis est Μόρφνος, Πλάγγος, & κλάγγος; Νηττοφόνος quoq; ab actione dicta est. Aristoteli pręsertim. Homero uerò Πέρκνος. Latini interpretes Theodorus & Plinius pro Græcis sequentes Latinas substituunt: Næuia, Clanga, Planga aut Planca, Anataria seu Auicida. Morphni nomen obtinuit à pennæ macula seu ab næuo, vnde Næuiam Latinè meritò dixeris. Sunt qui Μόρφνον exponant per syncopen tanquàm Auicidam, hoc est, cędis aliarum Auium authorem τὸν μεμορημένον περὶ φόνον, ἢ μόρον φέροντα; Alij εὔμορφον, id est, formosam appellant; Alij rapacem παρὰ τὸ μάρπτειν, unde pręteritum μέμαρφα, α in ο breue conuerso, & abundante litera ν, ut Eustathius & Varinus tradunt. Clanga cùm Gręcis, tùm Latinis à uoce dicta fuit. Illi enim clangorem κλαγγὴν etiam vocant, qui de Aquilarum voce propriè dicitur, vti in vniuersali historia latiùs declaratum fuit. Plangum habet Plinius, vetusti codices Clangum, ut Hermolaus habet. Facile enim ac procliue fuit pro κλάγγος legere πλάγγος. Sunt qui apud Plinium pro Plango Planũnta legunt, quasi errauerit, sed homines hi de imperitia Hermolao reprehensi sunt, quod vt ipse ait, & authorem non habeant, & Aristoteles πλάγγον appellet. Percnon Grammatici interpretantur tum simpliciter nigrum, tum nigro colore infectum, ut idem cum Morphno significet. De hac voce, nec non de Morphno Eustathius exponens hęc uerba Homerica τελειότατον πετεηνῶν Μόρφνον θηρητῆρ' ὃν καὶ πέρκνον καλέουσι: ita tradit: περκνὸς vltimum acuit, quanquam Aristarchus hanc vocem berytonam esse voluerit: Morphnus verò scribitur cum acuto in penultima. Diuersa ab hac Aquila Percno, est Percnopterus, de qua pòst suo loco. φλεγύας Aquila eadem mihi uidetur quæ Morphnos, uel potiùs Morphni esse epithe-

Μόρφνος. Πλάγγος. Κλάγγος. Νηττοφόνος. Πέρκνος. Næuia. Planga. Anataria. Auicida. Planunta. Percnos quid. Φλεγύας.

ton: nam apud * Heſiodum legimus, Μορφνῷ φλεγύᾳ, ubi Grammatici exponunt μέλανος
A'εrâ, ut habet Varinus, quaſi Phlegyam ſubſtantiuum faciant, & Morphnum adiectiuum:
Sed mihi contrà faciendum (inquit Ornithologus) uidetur. Idem Aquilam eam, qui Aqui-
laſtro Italis dicitur, Morphnum eſſe exiſtimat, hoc argumento, quòd uiuat piſcibus. Nos
potiùs Oſſifragam, Italorum Aquilaſtrum pòſt proprio capite declarabimus. Turcis Morph-
nos uocatur Scahau. Gallis quibuſdam Huard. Bellonio uerò Gerfault. Germanis Entenſtoeſ-
ſel, quaſi Anaticida dicas. Turnerus opinatur Auem Balbuſardo Anglis ſuis dictam, eſſe Ana-
tariam: ſed hanc ab Anataria diuerſam eſſe, atque eam potiùs Auem Ornithologus arbitratur,
quæ Germanis Maſſvvy, id eſt, Miluus paluſtris dicitur, quòd circa paludes & lacus Anates
Aues aliasq; paluſtres venetur. Hic ab alijs Fiſcher appellatur, id eſt, piſcator, quòd piſces etiam
captet quandoq;. Anataria ab in[illegible] prete Auicennę Dibachi Arabicè nominatur.

*In Aſpide. Ornithologi error. Scahau. Huard. Gerfault. Enteſtoeſſer. Balbuſardo Anglorum. Dibachi.

FORMA. DESCRIPTIO.

RELIQVARVM omnium maxima eſt Gnęſia, minima Melanętos: cęterę,
vt Anataria, Pygargos Percnopteros, Oſſifraga, inter has interiacent: Anataria
ergò omnium pręter Melanętum minima fuerit. Nam teſte * Ariſtotele, ma-
gnitudine & uiribus Pygargum proximè ſequitur. Homerus loco paulò antè
citato Percni alas tantum patere cecinit, quantum ualuę oſtij thalami cuiuſ-
dam uiri diuitis. Color Anatariæ ueterum ex nomine ipſo colligitur. Μόρφνον
enim Grammatici nigrum & obſcurum interpretantur παρὰ τὴν ὄρφνην, id eſt, a tenebris &
caligine. Apud Homerum legitur, Νύκτα δι' ὀρφναίην pro nocte obſcura. Περκνὸν quoque ni-
grum interpretantur, & uuam nigram περκάζειν dicunt; ſed ea nigredo non ſine quodam
cęruleo colore eſt, qualem ferè dicunt Indicum. Hic color totius eſt Anatariæ, qui tamen ma-
culis ſeu nęuis quibuſdam interſtinguitur, vnde & Morphno, id eſt, Nęuię nomen eſt: Sed qua-
leſnam ſint hæ maculæ nemo veterum exponit. Bellonius albas exiſtimat, quo authore, igno-
ro. Iſtæc ergò ſunt, quæ de Morphno veterum ex eiſdem authoribus, quod ad formam atti-
net, colligi poſſunt. Quæ omnia cùm nulli adhuc Aquilarum, quæ quidem vnquam à me viſæ
ſunt, competere animaduerterem: quare certi aliquid de ea non poſſum ſtatuere, aut exactam
eius delineationem lectori ab oculos ponere. Si tamen eam aliquando nanciſci dabitur, ne hic
quidē & veterū ſcripta illuſtrãdo, & quæ deſunt, adijciendo, noſtro muneri deerimus: Sed nec
recentiorum Morphni icones aut deſcriptiones, veterum notis vndiquaq; reſpondere video:
quia tamen ad hoc Anatariæ Aquilæ genus potiùs, quàm ad aliud quodpiam referri debere
videntur: itaque ſingularum ſeorſim hiſtoriam hîc ſubnectam.

*Lib. 9. Hiſtor. c. 32. Magnitudo. Color.

Ornithologus ſuam, cuius iconem primo loco exhibebimus, pinxiſſe contentus, nullam ad-
fert deſcriptionem, vnde de ea iudicium non licet facere. Bellonius diuerſarum opinionum
fluctibus agitatus, nec opinionis ſuæ ipſe ſatis certus, Auem Gallis Gerfault dictam nobis
pro Morphno obtrudit: quibus verò argumentis aut rationibus id faciat, ſubticet. Sanè vel ex
eo, quòd Auem hanc (vt ex ſequentibus liquet) terreſtri venatui ubiq; a magnatibus adhiberi
tradit, & ne verbum quidem de Anatum aut piſcium raptu facit; itaq; Morphnum veterum
non eſſe, euidentiſſimum eſt. De iſtac ita uerò ſcribit.

Magnitudo.

Falconē ſeſcupla magnitudine excedit; ferox & audax. Pugno geſtatoris recta inſidet, cor-
pore ſatis longo, roſtro, tibijs, pedibusq; eſt cęruleis, pedum digitis oblongis, unguibusq; admo-
dum patulis. Memini me legiſſe, cum uera ac genuina Aquila pugnam inire auſam, & uictri-
cem abijſſe. Hæ toti Italiæ & Galliæ peregrinę ſunt, neq; in his regionibus alias licet conſpice-
re, quàm quæ illuc ex Germania tàm ſuperiori, quàm inferiori importantur. Germaniam ta-
men ſolum natale non habent, ſed ut aduenæ eò confluunt, vbi ab aucupibus inſtar Falconum
exoticorum capiuntur: alioquin apud Rutenos natę, ubi & nidos ſuos conſtruunt. Ad omne
genus aucupij idoneę ſunt, & ad prędam emiſſę, promptiſſimę inſequi, cęterisq; omnibus ra-
pacibus audaciores, cicuratu tamen difficillimę. Earum alię ſunt caſtanei coloris, alię cinereo
uarię. Sed nunquid iſtęc uerè Morphno conueniunt, aliorum eſto iudicium.

Balbuſardus Anglorum. Coutæ.

Turnerus apud Ornithologum Balbuſardum Anglorum ueterum Percnum eſſe conten-
dit, & omnia quę Ariſtoteles & Plinius huic tribuerunt, congruere aſſerit: ſolam magnitudi-
nem ſi excipias. Eſt aut illa, inquit, quam Anatariam eſſe conijcio, Auis Buteone maior, & lon-
gior, nęuo albo in capite, colore fuſco proximo, ad ripas fluminum, ſtagnorum & paludium
ſemper degens, uiuit ex uenatu Gallinarum aquaticarum nigrarum, quas Coutas nominant
Angli. Venationem hanc, cuius Plinius meminit, inter Aquilam iſtam (ſi Aquila eſt dicenda)
& aqua-

ANATHARIA SEV MORPHNOS ORNITHOLOGI.

MORPHNOS BELLONII.

& aquaticas Aues, non solùm ego sæpissimè uidi, sed infiniti apud Anglos quotidiè uident. Si qua terræ portiuncula super aquas inter arundineta emineat, in hac solet nidum facere, ut quoniam uolatu non admodum ualet, à præda non procul absit. Aues subitò adoritur, & sic capit. Cuniculos ista interdum etiam dilaniat. Nunc an ista Anataria sit, nec ne, doctis uiris iudicandum propono. Hactenus igitur Turnerus.

Eandem Ornithologus à Germanis Acronij lacus accolis Entenstoesser, id est, Anaticidam uocari scribit. Vnguibus est aduncis, Miluo colore & corpore similis, sed hoc ipso maior. Anates capit.

De Morphno ueterum [b] Plinius prodigiosa quędam affert, authorem fabulæ Phemonoēn Apollinis filiam dictam referens, quæ Morphno dentes tribuit, mutæ aliàs, carentiq; lingua. Verùm nos in Auium genere dentatas nullas nouimus, præter Anates quasdam, aut Mergos nonnullos maiores. Cuius generis etiam Cataractæ esse uidentur, quas Aues Accipitre minores esse dicunt, aliqui Aquilæ similes, & longissimo tempore sub aqua manere.

[b] L.10.c.3.

Aues dentatæ.

Cataractę.

LOCVS.

SALTVS *& conualles & lacus incolere solet*, teste [a] Aristotele. [b] Plinius *circa lacus eam uiuere solummodo* scribit. Hi enim abundè uictum suppeditant.

[a] 9. Histor. cap. 32.

[b] L.10.c.3.

VICTVS.

AVIBUS aquaticis, ut Fulicis & Anatibus potissimùm pascitur, sed & piscibus aliquando. Suidas tamen author est Morphnon Aquilæ genus, solum non uenari, sed cadaueribus ali. Quod quomodo defendi queat, ipse uiderit.

GENERATIO.

ARISTOTELES tradit Percnon ex Ossifragis nasci. Quod mirum uidetur. quia ratione ex eis, quæ ab Aristotele in Aquilarum catalogo non collocantur, Aquilę Percni gignatur. Verùm hac de re fusius, cùm ad Ossifragam uentum erit. Inter eas à Plinio censetur Aquilas, quæ ætitem in nidum inferunt.

In Mirabilibus.

VENATVS.

AQVILA *illa, quam tertiam fecimus* (inquit [a] Plinius, Morphnon denotans) *aquaticas Aues appetit, mergentes se subinde, donec sopitas lassatasq; rapiat.* [b] Aristoteles eadem ferè de Haliæto refert, *quem dicit eas tãtisper insequi, donec uel strangulet in humore, uel per summa corripiat*. Et sanè nil mirum est, si vtræq; circa uenatum Auium aquaticarum, quibus uitam sustentant, eodem ingenio vtantur. Sed uenandi modum Morphno vsitatum ex Plinio prosequamur. *Spectanda dimicatio*, inquit, *est, Aue ad perfugia littorum tendente, maximè si condensa harundo sit: Aquila inde ictu abigente ala, & cùm appetit in lacus cadente, umbramq; suã nanti sub aqua, à littore ostendente: rursus Aue in diuersa, & vbi minimè se credat expectari, emergente. Hac causa gregatim Auibus natandi, quia plures simul non infestantur, respersu pennarũ hostẽ obcæcantes. Sæpe & Aquila ipsæ non tolerantes pondus appensum, unà merguntur*. Germanorum Anaticidæ seu Anatariæ quoque lacum Constantiensem seu Acronium incolunt, feruntur ad piscium capturam rectà, vnde alibi Fischers, id est, piscatores uocantur, & vno impetu in aquam se præcipitant; quod etiam de Haliæto dictum est, atque toties in Anates irruunt, donec defatigatas capiant tandem, quod ad duos aliquando & tres horæ quadrantes in Anate una capienda differunt, Sæpe verò volantes siue natantes tam diu insectantur, donec fatigatam aliquam excipiant. Solent autem fugientes sese in gregem colligere.

[a] L.10.c.3.

[b] 9. Histor. c. 32.

VSVS IN SACRIS.

[a] Iliad. Ω.

MORPHNON matri Deorum ſacram eſſe Gyllius ſcribit.[a] Homerus augurium Priamo ab Ioue Morphno datum, hoc pacto refert. Cùm Priamus Ioui ſupplicaret, Iupiter ei Aquilam miſit, cuius alæ tantum patebant, quantum ianua thalami diuitis alicuius uiri,

τελειότατον πετεηνῶν
Μόρφνον θηρητῆρ', ὃν καὶ πέρκνον καλέουσι, id eſt,

Perfectiſſimam alitum
Morphnon venatricem, quam & Percnon dicunt.

Hac ad dextrã, per urbẽ uolante lętati ſunt plurimùm Troiani. Quod augurium, ut inquit Euſtathius, ueteres ſic interpretantur, tãquam Auis nigro colore clam adeundum eſſe Achillem Priamo indicarit, & ſpem petitionis ſuæ ratam futuram, quod eſſet θηρητὴρ, id eſt, uenationis & capturæ ſtudioſa. Præterea quia prædam nullam tenebat, Achillem quoque (qui tanquam uir regius per Alitem regiam deſignetur) placidum, & mitem ipſi futurum, & quæ deſideret, conceſſurum.

Achilles cui Aquilę comparatus.

VSVS IN PROPHANIS.

Herculis ſagittæ.

SCRIBIT Heſiodus ſagittas Herculis Morphni pennis alatas fuiſſe; alioquì nullus eius vſus eſt. Imò verò in lacubus & viuarijs voracitate ſua admodum noxia eſt hæc Auis, ita ut in quibuſdam locis homini, qui eam ceperit, aut occideret, tres dragmę donentur è publico.

DE MORPHNO CONGENERE.
Cap. IX.

[a] Lib. 2. de Auib. c. 6.

SI tamen verum eſt, quod[a] Bellonius ſcripſit, nempe Morphnon, quæ à macula pennæ dicitur quaſi Nęuia, teſte Gaza, notis albis diſtinctam eſſe (alioqui nęuorum color verus a nullo veterum expreſſus eſt) ſanè quam nunc deſcripturi ſumus, ſi ipſa Morphnos non eſt, ſaltem ei congener, & maximè affinis erit. Hęc enim alas notis albis, iiſq; plurimis inſignitas habet. Hęc igitur Aquila quam illuſtris D. Hannibal Gozadinus Bononienſis compater meus biennio in ędibus ſuis enutriuit, Galli Gallinacei ſat magni altitudine eſt, & corpulentia. A roſtro extremo ad vltimam caudam trium cum dimidio ſpithamarũ. Roſtro erat oblongo ſatis, aduncodeorſum rectà propemodum tendente, membranula capiti coniuncto, eaq; lutea. Color totius propè ferrugineus eſt, niſi quod ad extremas alas uerſus uentrem attinet, maculis multis oualibus, & hinc inde ſparſis inſignitur; ſed & ipſę remiges extremo apice albicãt, vti & principium caudæ & extremitas ſingularum in ea pẽnarum, & inferius vropygium. Crura tota hirſuta ſunt ad principium digitorum vſque, & albis ſimiliter notis è bætico aſperſa. Pedes flaui. Digiti ſupernè ſquammis, infernè prope vngues tabellis ſeu annulis integuntur. Radices omnium plumarum albent. Macula medio pectore alba conſpiciebatur, quæ non a natura, ſed à vulnere quodã ibidem accepto, defectu caloris natiui, vti canities ſenibus, exorta erat. Oculi in ambitu bætici, pupilla nigra. Hæc Aquila uel ſola docet falli[b] Bellonium, qui crurum hirſutiem indubitatam Vulturum notam eſſe cupit. Mures excoriatos primùm, ut gratum cibum perauidè vorare ſolet.

Magnitudo. Roſtrum. Color. Crura. Pedes. Oculi. [b] Lib. 2. c. 1. Bellonij error.

DE PERCNOPTERO. Cap. X.

ᵃ Lib.9.Hiſtor.c.32.

PERCNOPTEROS ob ignauiam & deformitatem Aquilarum omnium viliſſima, & degener maximè, in ſextū, quas quidem Aquilę nomine ᵃ Ariſtoteles dignatur, eumq; ultimum locum meritò reiecta fuit, vt in qua præter nomen nihil ſit Aquilinum, alioquin Oſſifragæ, imo Vulturibus etiam poſtponenda.

SYNONIMA.

Etymologia. Cęlij error. ᵃ L.26. Antiq.lect.c.29. ᵇ Iliad.Ω. Gypaëtos. Subaquila. Hypaëtos. Γρυπαίετος. ᶜ In Auib.

PERCNOPTEROS Ariſtoteli hæc Aquila vocatur ab alarum notis, vt Gaza ſentit, ac de ſuo addit. Ego malim dicere ab alarum colore. Πέρκνον enim tum ſimpliciter nigrum, tum nigro colore diſtinctum Grammatici interpretantur. Alia autem ab hac Aquila eſt Percnos, & de qua ſuperiori capite egimus. Percnos enim eodem per totum corpus eſt colore, quo hæc in alis tantùm. Vnde falli ᵃ Cælium patet, qui eandem eſſe Percnopterum exiſtimat cum ea, cuius ᵇ Homerus meminit, quæq; reuera Morphnos eſt, ſeu Anataria. Iſtæc verò alio nomine Gypaëtos Philoſopho nuncupatur, id eſt, Aquila Vulturina. Porrò ubi apud Ariſtotelem Γυπαίετος legitur, uoce compoſita à Vulture & Aquila, (quòd, etſi Aquilæ genus ſit, Vulturē tamen & corporis ſpecie & ignobilitate prę ſe ferat, vt Ariſtoteles ipſe interpretatur) Gaza tamen ὑπαίετος legit. Vertit enim Subaquila. Neque tamen hæc nomina huic malè conueniunt, vt & Hypaëtos & Subaquila dicatur, ſeu ſpurium Aquilæ genus, & reliquis Aquilis nobilitate inferius. Gypaetouicina eſt vox Γρυπαίετος apud ᶜ Ariſtophanē, quod ſcholia interpretantur inſignia ſcutorum, quia in his Aquilæ depingi ſolent. Sunt quidem Aquilæ omnes γρυπαὶ, id eſt, roſtris recuruis, vnde & Gryphes dictę videntur, & naſum Aquilinum pleriq; cognominant, quem Græci γρυπὸν. Aegypios ex ipſa nominis cōpoſitione, partim ad Vultures, partim ad Aquilas pertinere videtur, vt eadem cum Gypaëto exiſtimari poſſit. Deniq;

Oripelarg. Ciconia montana. ᵈ Lib.2.cap.589. Rachame. Rocham. Acmon. ᵉ Lib.2.de Auib.c.9. Buſe. Buſard. ᶠ In Reud.

Oripelargus Ariſtoteli & Plinio Græcè dicitur, ob pennarum colorem in alis quidem nigrum, reliquo corpore albicantem. Hæc vox Latinè Ciconiam montanam ſonat. Arabicè ᵈ ab Auicenna Rachame dicitur, vt Ornithologus autumat. Eius ſententiam etiam approbat Andręas Bellunenſis, cùm ait: *Alrachame eſt Auis magna ſicut Miluus, plumis corporis albis, & pennis alarum nigris, edit carnes putridas & ſimilia* quibus verbis haud dubiò non aliam, quàm Gypaëtum deſcribit. Malè igitur Syluaticus & vetus Auicennæ Gloſſographus (apud quos pro Alrachame corruptè legitur Arathamati, Aracamati, Akakamati) exponunt Auem, quæ dicitur frangens oſſa, id eſt, Oſſifraga. Hebraicè ſecundum quoſdam dicitur Rocham. Ἄκμων genus Aquilæ apud Varinum exponitur, quæ vox ab Hebraica Rachame, vel Rocham facta videri poteſt. Gallicè ex ſententiā ᵉ Bellonij vocatur Buſe vel Buſard. Subaquilum pro ſubfuſco ᶠ Plautus dixit:

Eia corpus huiuſmodi Subuolturium?
Illud quidem Subaquilum volui dicere.

FORMA. DESCRIPTIO.

ᵃ 9. Hiſtor. cap.32. ᵇ L.10.c.3.

DE figura Gypaëti Ariſtoteles iſta prodit. *Aquila, inquit, genus, quod Percnopteros appellatur, capite eſt albicante, corpore maiore, quàm cætera adhuc dicta, ſed breuioribus alis, longiore cauda, Vulturis ſpeciem refert, ideò Subaquila, & montana Ciconia cognominata.* Eadem ferè Plinius, ſed accisa; *Percnopteros,* ait, *in Aquilarum genere, eadem Oripelargus, Vulturina ſpecie, alis minimis, relsqua magnitudine excellens.* Vnde ex vtroque colligitur, hanc Aquilam omnium, vna Chryſaëto excepta, eſſe maximam: His profectò non malè reſpondet, quam aliquando vidimus ex Hiſpania allatam, cuius iconem primo loco collocamus, Aquilæ Vulturinę deſcriptio, quæ talis eſt.

Magnitudo. Roſtrum.

Inſignis magnitudinis eſt, imo Chryſaëto non multò minor, ſed inſolentis & ridiculę ſpeciei. Roſtrum non vt cæteris Aquilis ſenſim ab initio ad finem uſque continua decliuitate inflexum, ſed medio ferè tenus rectum, deinde extremo in uncum inſignem curuatum, eo quo Vulturibus modo prin-

[illegible] album, nigrum cætera. Inferior [illegible] ut [illegible] auis Aquilæ [illegible] Ocularo [illegible] [illegible] um est, ad fuscum uergens. Col[illegible] [illegible] pan[illegible], ubique exilibus plumis [illegible] prope collo instar pilorum quorundam [illegible] ac tenuia [illegible] cætera plumas extabant [illegible] plumarum capillamenta prominebant, aduersa plan[illegible] In [illegible] ne uti cacumen quidam, ad medium usque pro[illegible] in triangulum desinebat. Corporis totius color ex castaneo [illegible] Cauda longa. Pedes albi, [illegible]. Vngues fusci. In hac itaque & m[illegible] miam, & Vulturinum habitum, næuum quoque in capite album, quem Aquilæ Vul[illegible] [illegible] obseruare licet.

(Margin: Oculi. Tempora. Color. Cauda. Pedes.)

Perillustris D. Pompeius Aldrouandus Comes Viani, nostræ Vrbis Senator ampl[illegible] [illegible] meus Aquilam, quam secundo loco pro Gypaëto exhibeo, [illegible] alpe tribus oppidi Guiliæ in comitatu Herculis Aldrouandi patris sui pariter Senatoris capta[illegible] [illegible] dedit, quam simulatq; ad [illegible] illius perducta esset, ex primo [illegible] Gypaëtorum genere esse iudicaui, eiq; in multis non dissimilem, quam ex Ornithologo haud ad [illegible] depictā quarto loco dabimus. Longa erat ab extremo rostro ad ultimā us[illegible] commensurata spithamas tres. Rostro oblongo sed plurima sui parte [illegible] tecto, seu membrana, ita ut tantum pollicis mensura rostrum extremum [illegible] esset, unco [illegible] tenui. Caput ad occiput usque caluum, capillitio plumarum destitutum erat, ita ut pennæ post verticem erectæ cuculli, quem monachi ac profi[illegible] [illegible] [illegible] speciem exhiberet. Color pennarum fere omnium toto [illegible] fuscus erat ad castaneum uergens obscurum. Verum hanc fer[illegible] perpetuo [illegible] colli albicantium nonnihil ordo continuus, angulum acutum in dorsum [illegible] velut cuculli humeris inducti basis erat acuminata [illegible] propen[illegible]. Al[illegible] non absimilis plumarum candicantium series dorsum totum inferius uersus alarum com[illegible] cationes in acumen fastigiata medio, et concurrentibus [illegible] lineis [illegible] positum disterminabat, quod quidem palij quandam imaginem præ se ferebat. Cauda lata, [illegible] diocris. Pedes fusci squamis contin[illegible] per totum tecti. Vngues rostro concolores, [illegible] fusci. Plumæ femorum ultra poplites non pertingebant. Contrectari facile se passa, unde [illegible] uiam coniicias. Vocem irritata edebat M[illegible]. Quare habitus deformis & pus[illegible] Aquilam degenerem arguunt.

(Margin: Magnitudo. Rostrum. Caput. Color. Cauda. Pedes.)

[a] Lib. 2. c. 9.

Quam tertio loco exhibemus figuram, Bellonij est, nempe parci[illegible] ab eo ali[illegible] scripta verbis, & Auis illius, quam Galli Buse seu Busard uocant. Hanc enim esse vult Percnopteron quod omnium, quas ipse uiderit, ignauissima sit, Buteone [illegible] maior [illegible], instar Aquilæ nigræ, alis breuioribus, longiore cauda. Verum cum addat, Busardum [illegible], Cuniculorum uiuaria depopulari, Auibus aquaticis insidiari, [illegible] & [illegible] pter pagos, Gallinaceos deprædari, licet id cum non aliarum Aquilarum seu rapacium [illegible] dicat facere, nempe inter uolandum, se [illegible] ex arbusto [illegible] ex insidijs in illos prerumpat, itaque is Aristotelis Gypaetos, qui [illegible] ad uictum uenationi [illegible] parandum iners est, & sola A[illegible] corpo[illegible] exanima, esse non pot[illegible]. Si e[illegible] capere & Gallinacea ignauæ est, certe Haliætus, aliæq; similiter Aquilæ ab hoc [illegible] [illegible] poterunt. Pe[illegible] tamen [illegible] esto iudicium.

Eius vero, quam ex Ornithologo quartam locauimus, ipse hoc modo describit: Aquil[illegible] cui [illegible] damus, inquit, si non sit Gypaetos uel Oripelargus, saltem ex altero p[illegible], [illegible] Aquilæ nata uideri potest. Nam rostro Vulturem, colore Ciconiam refert, [illegible] [illegible] Nostr[illegible] ignota est, nunquam ad nos, quod sciam, capta. Sed [illegible] salutis nostræ 1551 Septemb. die 29. cum [illegible] solita caderet, huius generis Auis alis graua[illegible] ma[illegible] in [illegible] ædibus adiunctam, [illegible]. Pe[illegible] nia re[illegible] Ciconiam forma, & colore [illegible]. Carniuora erat; pisces non attin[illegible] [illegible] gore [illegible] corpore [illegible] ens calebat; ita ut [illegible] ma[illegible] frigidæ mox [illegible] rent. [illegible] quinque horis uno loco immota sedebat, & solem aliquando [illegible] [illegible] Gal[illegible] & Au[illegible] ignoram o[illegible] erat. Illam [illegible] nu[illegible] qui [illegible] uorauit, frusta uiginti [illegible] decerpsit, & cum non [illegible] eret, ex ro[illegible] [illegible] Tandem [illegible] alcon[illegible] Mo[illegible] tum Galliæ deportata [illegible] Hac [illegible] Ornithologus.

(Margin: Magnitudo. Forma. Victus.)

LOCVS.

L O C V S

INCOLIT Percnopteros lucos & plana ut plurimùm: quandoq; tñ montes, vnde montana Ciconia Aristoteli cognominatur. In Syria abundat hoc Auis genus, & in Aegypto.

G E N E R A T I O.

FABVLOSVM quidem est, quod Aelianus, nescio quo authore, narrat. *Vultures, qui medij sunt inter Vulturum genus & Aquilarum, esse tum mares, tum nigros colore audio, & nidos extruere, in quibus non oua, sed pullos statim pariant.* Res monstrosa & inaudita mares Aues parere, & viuos statim præter morem reliquarum Auium: Cautus tamen in hoc Aelianus, quòd audisse se ab alijs dicit, non astruit.

INGENIVM. VICTVS.

IMBELLIS ac degener, *nec vitijs cæterarum*, ut inquit [a] Aristoteles, *caret, & bonorum, quæ illa obtinent, expers est, vt quæ à Coruo, cæterisq; id genus alitibus verberetur, fugetur, capiatur. Grauis enim est, ac ad rapinam iners, sola Aquilarum corpora fert exanima. Hæc facit,* inquit [b] Plinius, *vt quintum genus Gnesion vocetur, velut verum, solumq; incorruptæ originis.* Eadem famelica ac ieiuna semper est, auida & querula, clamat & clangit. Muribus quoque victitat, si Bellonio credimus, qui in suis singularibus circa Gazaram Aegypti vrbem tantam murium copiam esse scribit, ut nisi Percnopteri adessent, ijque permulti Gallis Boudres dicti, à quibus deuorantur, periculum foret, ne fruges omnes a muribus consumerentur.

[a] Lib. 9. Histor. cap. 32.

[b] L. 10. c. 3.

V S V S.

[a] Lib.2.cap. 589.

GYLLIVS Perdicotheron Apollinis miniſtrum eſſe ſcribit, Accipitrum & Aquilarum genera enumerans, vbi fortè debet Percnopteros legi.[a] Auicenna remedia aliquot ex felle Auis Rachame, quo nomine Percnopteron Arabicè vocari in Synonimis diximus, deſcribit his verbis: *Rachame fel diſtillatur cum oleo violaceo in aurium dolorem. Fit ex eodem caputpurgium medicamẽtum pro infantibus* (pueris opinor) *aut infunditur in nares eorum, vt flatus incluſi diſſoluantur. Fit etiam ex eo Alcohol ad leucoma ſeu albuginem oculorum cum aqua frigida. Filius Alpatrich docet fel huius Auis exiccari in vaſe vitreo in umbra, fieriq́ inde alcohol in latere morſus viperæ, quod non eſt veriſimile. Aliqui experimentum eius prædicarunt ad uenenum ſcorpij & viperæ maioris per illinitionem.* Fimus Rocham, *ſi ſuffiatur, fœtum expellit*, vt ex Dioſcoride Serapio teſtatur, qui *fimum Gypos*, id eſt, *Vulturis idem facere teſtatur.*

Fimus.

D E O S S I F R A G A.
Cap. XI.

[a] In Mirabilibus.
[b] L.10.c.3.

ETIAMSI Ariſtoteles Oſſifragam inter Aquilas non recenſeat, ſed ſeorſim de ea tractet, tamen non potuimus adduci, quin & in hiſce ipſi locum etſi infimũ, veluti adulterinę, aſſignaremus. Nam vel ipſo[a] Ariſtotele teſte, ex Haliæetis naſcitur.[b] Plinius Aquilam eam uocat, & Aquilarum catalogo etiã aſcribit, vbi ait. *Quidam adijciunt genus Aquilæ, quam barbatam vocant, Tuſci verò Oſſifragam.* Cognatum enim, vt idem aſſerit, Aquilis genus eſt. Demùm ob inſignem pietatem erga prolem non modo ſuam, ſed & alienam (verùntamen Aquilarum tantùm) ab ijs excludi nequit, quam eiectam excipit, & cum ſuis educat, conſcia cognationis, quę ipſi cum illis intercedit. Quo ipſo inſigni paterni affectus officio, reliquas omnes, quotquot ſunt, Aquilas longè ſuperat. Adde quòd neque magnitudine corporis, neque robore, neque actionum præſtantia, Aquilarum cuiquam, ſi Chryſaeton & Valeriam excipias, cedere uidetur. Sanè ſi Oripelargum ſeu Percnopterum in Aquilarum gregem admittimus, quam & ignauiorem, quam Aquilam decet, & degenerem, ac tantùm non Vulturem omnes fatentur, potiori ſanę merito ab Aquilarum numero minimè eximenda Oſſifraga videtur. Non enim piſces ſolùm vt Haliætus, ſed animalia etiã & grandiuſcula capit, à quibus trucidatis & oſſibus eorum confractis nomen inuenit. Neq; huic obſtare debet, quòd ex Haliætis naſci dicatur. Eos enim etſi ex diuerſo Aquilarum coitu genitos, Aquilas tamen nemo unquam negauit. Quinetiã cùm [c] Ariſtoteles diſertè tradat, ſolam Gneſiam ſeu Chryſaetum ueri & incorrupti ortus credi (cętera enim genera & Aquilarũ & Accipitrum & minutarum etiam auium promiſcua, adulterinaq; inuicem procreare) quę cauſa erit, vt ex Aquilarũ albo Oſſifragam potiùs, quàm aliam quamuis, etſi ſpuria ſit, extirpemus. An verò ob ſolam oculorum viſuſue imbecillitatem, qua alia, prętertim verò Haliętus, pollent, ea ſpeciem mutare & ab Aquilarum familia abdicari debeat, cùm alioquin & forma & cæteris omnibus Aquilam referat, alij viderint; præſertim verò cùm [d] Ariſtoteles minimè de hac, quòd interdiu nõ cernat, ſed noctu venetur, ut de Noctua & Cicuma capite eodem fecit, tradidiſſe legatur, licet oculis parum valere dixerit. Sed vt uerum ſit Oſſifragam non niſi ſummo mane & veſperi, vt ſuo loco dicitur, venari, non ideo inter nocturnas cenſenda erit; nam & Aquilę teſte [e] Plinio, à meridiano tantùm tempore ad uenatum prodeunt, adeo vt Bellonius non ſit veritus dicere, Chryſaëtum in obſcuro prædam quærere. Verùm hac de re, quod cuique lubet, ſentiat.

Etymologia.
Ortus.
[c] Lib.9. Hiſtor.c.32.
[d] 9. Hiſtor. cap.34.
[e] Lib.10.c.3

AE Q V I-

AE Q V I V O C A.

OSSIFRAGVS, vt Cassius Seuerus asserit apud Senecam,[a] eum significat, qui ossium fractura quempiam debilitat. Φήνιον apud Suidam montis nomen est. Φήνεα Stephano Arcadiæ oppidum designat. Sanqualis porta appellatur proxima ædis Anci apud Festum.

[a] *Lib.6.Controuers.*
φήνιον mons
φήνεα oppidum.

S Y N O N I M A.

AVIS hæc Græcis φήνης & Aristoteli φήνη dicitur, Latinis & Thuscis Ossifraga, quòd ossa ex alto in rupes demissa frangat. Diuersum ab hac Ossifragum esse genere masculino elatum [a] Hermolaus existimat, cùm inquit: *Differt Ossifragus ab Ossifraga, etiamsi confundant aliqui, quod Ossifraga est septimum Aquilæ genus, quæ Barbata dicitur, & Sanqualis: Ossifragus verò siue Phenis ea est Auis, quæ alienos fœtus cum suis alit, quos Aquila nutriendi tædio eiecerint.* Verùm quod pace Barbari dictum sit, huiusmodi differentiã nullam apud authores obseruare licet.[b] Plinius enim masculino genere Ossifragũ profert, at [c] Lucretius Ossifragam fœminino. Marcellus Empiricus vtroque. Gaza ex Aristotele φήνην Ossifragam solet reddere. Ego vtro genere efferatur, nihil referre dixerim, & vtroq; genere eandem Auem significari. Φήνης (vt Hermolaus & [d] Cælius scribunt) vt χρύσης, casu recto non inueniri puto, sed φήνη tantùm, vt μύλη, benè tamen φήνης teste Dioscoride. Plinius Barbatam quoque uocari asserit: [e] Oppianus Harpen Auem solam barbatam facit, quę cum Ossifraga confunditur: ego omnino eandem esse existimo; Verba Oppiani sunt. *Harpæ conspectui sese offerunt raro, rupium asperrimarum incolæ. Nidos enim pullis struũt in altis montium hiatibus, præcipitijs, vt reliquæ volucres truncis & ramis insident. Pullos miro amore prosequuntur, adeò vt si quis rusticus pullum Harpæ latenter suffuratus fuerit, illa nidum deinceps, cibo neglecto non relinquat, & locum omnem gemitu plorantis instar mulieris impleat, & lachrymarum defluxu genas madefaciat. Vestiuntur autem eis maxillæ & mentum tam frequentibus plumis, ut barbæ quãdam speciem ad collum demissam repræsentent, & hæc eis inter omnes Aues nota peculiaris. Lapidibus vescũtur, & pridem mortuorum animalium ossibus. Quodsi deglutire possunt, auidè, quod obtigerit, ingerũt. maiora verò vnguibus apprehensa in sublimè volantes per saxa deijciunt toties, donec frangantur, edendoq; sint.* Quę sanè omnia Ossifragæ, ut ubique hic apparebit, competunt, & non Vulturi aureo, cũ quo Harpam Ornithologus confundit. Ossifragæ etiam nomina sunt Sanqualis, atque Immussulus, de quibus ita [f] Plinius; *Sanqualem auem & Immussulum augures Romani in magna quæstione habent. Immussulum aliqui Vulturis pullum esse arbitrantur, & Sanqualem Ossifragæ: Massurius Sanqualem Ossifragam dicit esse, Immussulum autem pullum Aquilæ, priusquam cauda albicet.* Massurij sententiam Festus astruit, cùm ait: *Sanqualis Auis est, quæ Ossifraga dicitur.* Item alibi. *Immussulus Auis genus, quam alij Regulum, alij Ossifragam dicunt.* Sed apud Festum Immusculus, alibi etiam & Immustulus scriptum reperitur, uocibus, ut apparet, corruptis, ubi ait: *Immustulus ales ex genere Aquilarum est, sed minorum virium quàm Aquila, quæ volucris raro, & non ferè, præterquam uere apparet, quia algorem, æstumq; metuit: appellatur autem ita, quòd subitò & inexpectata se immittat.* Videtur autem secundum hanc deriuationẽ ab immittendo Immissulus debere scribi. Vnde antiqua uocabula eandem Romanis Auem, nempe Ossifragam denotasse perspicuum est. Auicennæ interpres uocem Cabarum in historia animalium uertit Ossifraga, quam lingua Arabica dicit uocari Belez & Persicè Hamoni. Syluaticus dictionem Arathamati exponit frãgens ossa. Verùm corrupta uidetur uox pro Alrachame: quam uocem pro Vulture positã inuenio apud Auicennæ interpretem libro paulò antè citato. Raham uel Racham רחם Hebræis Auis quædam sic dicta est, quòd sit benigna in pullos suos, quam Iudæi nostrates Picam interpretantur. Scio uocem Raham Hebræis significare misericordem & benignum: & cùm Ossifragę benignitas non solum in suis, verùm etiam in Aquilæ pullis celebretur; itaque eandem Auem esse credi potest. Aut fortè latiùs patet vocabulum Racham, ita vt & Vulturem & Ossifragam & Gypaetum simul comprehendat. Apud Albertum alia quædam barbara nomina leguntur, vbi scribit in hæc verba, *Auis quæ Græcis dicitur kym* (corrupta uox à φήνη) *Arabice vocatur Cekar, quam Auicenna kabin, eiectum Aquilæ pullum recipit & nutrit*; Et alibi: *Pullos ab Aquila eiectos dicunt aliam Auem colligere, quam Græci Febit* (vox corrupta pro φήνην) *Latini Fulicam dicunt, ut quidam interpretantur, sed falsò. Nam quæ Febit uocatur Auis Consuba* (sic habet) *species est, quæ Aquilam non nutrit. Fulica autem est Mergus niger vocatus, & Anate minor.* Sic D.[g] Ambrosius & alij quidam recẽtiores φήνην

Fulicam,

φήνης. φήνη.
Ossifraga.
Ossifragus
[a] *In Coroll. in Plin.*
[b] *L.10.c.3.*
[c] *Lib. 5. de natur. rer.*
[d] *L.10.c.6. lect. Ant.*
[e] *Lib. de Aucupio.*
Harpe Oppiani.
Sanqualis.
Immussulus.
[f] *L. 10. c.7.*
Regulus.
Cabarum.
Belaz.
Hamoni.
Arathamati.
Raham.
Racham.
Kym.
CeKar.
Febit.
[g] *Lib.5. Hexam. cap.*

Cuni. Cifred. [h] *Lib. 23. de Anim.* Kyrij. Kynium. Quetrantabueſſos. Chebalos. Beinbrecher. Aquilaſtro.

Fulicam, ſed malè interpretantur. Idem Albertus alibi; *Auis* (inquit) *quam Cuni Græci vocant reuera eſt illa, quam alij Cifred vocauerunt, & Latinè dicitur Oſſifragus.* Idem [h] alibi Oſſifragam vocat Kyrij, vel vt alij legunt kynium: alibi Kym dixit, quæ vox pro Kyni fortè corrupta eſt, aut contrà: nam m litera & ni Syllaba facilè inter ſe permutantur, in dictionibus barbaris præſertim. Ego Kyni duabus potiùs ſyllabis legerim, cùm etiam Cuni alibi ſcribatur, quæ forſitan vox à Græca *φήνη* corrupta eſt, vt aliæ pleræq; , quas Arabes ſcriptores ita à Græcis detorſerunt, vt origo earum vix agnoſci poſſit. Quas ſordes omnes Albertus doctior certè, quàm eloquentior, ex Arabum ſentinis hauſit. Hiſpanis Oſſifraga nuncupatur Quetrantabueſſos & Chebalos. Germanis Beinbrecher. Italis Aquilaſtro.

FORMA. DESCRIPTIO.

[a] *Lib. 8. Hiſtor. cap. 3.* Magnitudo. Color. [b] *Lib. 9. Hiſtor. c. 32.* Viſus. [c] *Lib. 9. Hiſtor. cap. 34.* Lōgitudo. Pondus. Roſtrum.

OSSIFRAGAE, inquit [a] Ariſtoteles, *magnitudo maior eſt, quàm Aquilæ, color ex cinere albicans.* Verùm ex his verbis non omnibus Aquilis ſimpliciter, & vniuerſim maior putanda eſt. Superatur enim ſola à Chryſaëto, vt [b] Ariſtoteles ipſe teſtatur, cùm de ea agens, ita ait: *Maxima Aquilarum omnium hæc eſt, maior etiam Oſſifraga.* Vnde verè dixiſſe illum conſtat, maiorem eſſe Aquila Oſſifragam etiam omni, ſi vnicam Gneſiam excipias. *Parum oculis valet. Nubecula enim oculos habet oblæſos,* eodem [c] Ariſtotele teſte. Hęc à veteribus de Oſſifragæ ſpecie prodita ſunt. Eius verò, cuius nos iconem exhibemus, iſtæc deſcriptio eſt. Oſſifraga, quam excellentiſſimus D. Alphonſus Cataneus Sereniſſimi Ferrariæ Ducis Archiater mihi dono miſit, ab extremo roſtro ad vltimā caudā vel pedes (vtrorumq; enim, ſi extendebantur fines in idem coincidebant) longa erat quatuor dodrantes & medium: Alis verò extenſis ſpithamas nouem lata. Pendebat libras vndecim. Roſtrum ei aduncum admodum, adeo vt vncus ſolus pollicem latum adęquaret. Totum verò digitos duos latum, palmum verò longum, ſubnigrum, & ex corneo colore fuſcum, nonnihil ad ſubcæruleum obſcurum accedens. Initium membrana quędam vltra narium foramina, protenſa inueſtit, quæ finibus ſuis ſeu marginibus S literam exprimit. Rictus palmum & digitum vnum longus eſt. Lingua humanæ ſimillima, lato apice, vtrimque hamatis appendicibus, duriuſculis & corneis, & membrana quadam tenui ad inferiorem mandibulam connexa. Extremam eandem, quà mentum ſpectat, cornea mēbrana ambit. Inferior mandibula inſtar canalis excauata, oris ſublatis palatum vtrimque ſubit, eiuſque marginibus includitur, quod medio rimam quandam exhibet, per quam pituita è capitę deſtillat. Caput & collum totum oblongis plumis & anguſtis riget. Quin & de mento plumulæ tenues villorum inſtar propēdent ad arūci ſeu barbæ ſpeciē. Vnde forſan à [d] Plinio, nec non [e] Bellonio Aquila barbata cognominatur, & ego ex ea potiſſimùm nota Harpen Oppiano dici autumo. Plumæ totius corporis ſingulæ triplici colore variant, ſubalbo, fuſco, ferrugineo. Remiges tamen pennæ ferè ex toto fuſcæ ſunt, nonnihil ad caſtaneum tēdentes. Sed & duodecim caudæ nihil aut perparùm ruffeſcunt, albo tantùm & nigro maculatæ. Albeſcunt ea parte, quæ intrò ſpectat, quæ extrà, fuſcæ ſunt. Mediæ duę promiſcuè notis albis conſperſę, maiori ex parte fuſcæ ſunt. In extremo omnes nigræ: quæ his ab extremo dorſo incumbunt, ferè totæ albicant, pauco tamen nigrore reſperſæ, & niſi quòd extrema nigricent. Crura fuſcis plumulis, aliquantulùm fulueſcentibus ferè tota obteguntur, ita vt ad duos digitos tantùm, quod plumis nudum eſt, ad pedes vſque interijciatur. Totius verò corporis cutem proximè veſtiunt plumulæ molliculæ, candidiſſimę, tanquam leniſſimum ac tenerrimum quodpiam uellus, ſeu plumoſa lanugo, eo prorſus, quo Cycnus modo. Pars crurum ſeu tibiarum infima, quæque ad duos digitos plumis deſtituta eſt, vnà cum pedibus intenſo luteo tincta eſt. Expanſi digiti ſpithamam explent. Medij longitudo palmum æquat. Vngues nigerrimi, adeò vt præ atrore ſplendeant. Semicirculum adamuſſim repræſentant. Eorum ad ſe mutuò hæc eſt proportio. Poſticus maximus binos digitos longus eſt, hoc ipſo minor anticorum primus, iſte rurſum maior penultimo, minimus omnium eſt poſtremus. Vnguium ſubſtantia intus alba & oſſea, foris fuſco cortice intecta. Crus & pes ſquammulis rotundis maiori ex parte inæqualibus prædita ſunt, ſed antica cruris pars, & ſuperior digitorum tabellas ſemicirculares habent, uti & Chryſaëti. Huius mihi Auis iconem ad viuum coloribus ſuis expreſſam olim, videlicet ante triginta annos, magnus ille Botanicus Carolus Cluſius, vir doctiſſimus, mihiq; amiciſſimus tranſmiſit, ſed in hoc plurimùm hallucinatus, quòd Haliætum vocaret, qui ſanè Oſſifraga multò minor eſt: hūc verò fermè in modum ad me ſcripſit: Haliętus hic, quē maritimę noſtrę orę Zee Arent, hoc eſt, Aquilam marinam uocant, globo traiectus fuit ſuperiore hyeme, atq; poſtridie delatus ad generoſum virum

Rictus. Lingua. Mādibulæ. Capur. [d] *L. 10. c. 3.* [e] *Lib. 2. de Auib. c. 8.* Pennæ. Dorſum. Crura. Pedes. Vngues.

ſum virum

ſuum virum Carolum ab Andomaro Brugas oppidum Flandriæ. Eum prius exenteratum ilicò depingi curauit, inſtitutum ſuum ſecutus, ut omnis generis, quas quidē nāciſci poteſt, Aues, quadrupedes & piſces, tum etiam ſtirpes ad uiuum exprimi curet. Hanc uerò Aquilam ſolis piſcibus ueſci, teſtis eſſe poſſum, qui præſens aderam, cum exenteraret. Nam in eius uentriculo nihil præter piſces conſpeximus integros, etiamnum alios, ſemeſos alios. Tanto autem fœtore triclinium, in quo illam ſecuimus, implebat, ut uix ferre poſſemus. Fœtor uerò erat ueluti putridorum ſalſamentorum. Magnitudo quæ alijs Aquilis. Alæ expanſę id ſpacij comprehendebant, quod uir mediocris ſtaturę, manibus brachijsq; extenſis amplecti poteſt, hoc eſt orgyam unā. Color totius corporis qualis in icone cōſpicitur (erat autem talis, qualem diximus) Fabuloſum autem eſt, quod quidam de Aquila marina commenti ſunt, quod alterum uidelicet pedem planum Anſeris, alteriuſue aquaticę auis modo habeat, cuius adminiculo natare poſſit: alterum uerò reliquarum rapacium modo, ut prædam captet. Hactenus Clariſſimus Cluſius: Verùm quod antea in Chryſaeto fecimus, cuius interna quantum licuit, perſcrutati ſumus non ut hæc quid ad ocularem ſpecierum cognitionem cōferre exiſtimemus, ſed ut quantum fieri potuit, honeſta ſtudia promoueamus; itaque eodem inſtituto obſeruato idem in Oſſifraga facturi ſumus, & eius anatomiam adminiſtraturi, non tamen integram, ſed eorum, quæ & uiſu digna nobis uiſa ſunt, & in penuria materię uideri potuerunt.

PARTIVM INTERNARVM deſcriptio, ſeu anatomes ab Eccellentiſs. D. Ioh. Baptiſta Corteſio adminiſtratæ explicatio.

Sternum. STERNVM ſolidiſſimū, robuſtiſſimumq; profundius multò, quàm in reliquis alitibus, inſtar nauis excauatum eſt, æquabile, nullis tuberibus, ut in cæteris uſu uenit, in quibus uerſus iugulum interſtitium quoddā oſſeum eſt, quod ſternum ſecūdum longitudinē in duas partes ęquas diuidit, & cauitates duas utrinq; & angulos conſtituit. Vniformi itaque fornice exculptum eſt per totū, eaq; tereti ac alta cauitate in parte ſuprema proxima iugulo, qua cor mem-

Fel. branis quibuſdam illi adhęreſcit. Veſica fellis exigua, cui nullum cum hepate conſortium eſt. Neque enim illius cauo, ut in alijs animantibus continetur, ſed ſub uentriculo multo adipi immergitur. Abdomen copioſiſſima pinguedine redundat. Vterus infera parte anguſtior, ſupera latior, pyri formā exhibet, craſſo ſatis corpore, cuiuſmodi quadrupedum ferè, plenus ſemine.

Oculi. Vuea. Periophthalmium. Oculum totum membrana quædam ab inferiori parte oriens ſurſum ducta inter nictandum tegit, ideoq; periophthalmium dicta eſt. Sed in oculo dignum obſeruatione eſt, quod vuea quæ homini in pupilla perforatur, tenuiſſimam quandam membranulam pupillæ prætenſam habeat. Atqui hoc eſt, quod * Philoſophus dicere voluit illis verbis, *Parum oculis vales: nubecula enim oculos habes oblaeſos*: ſubtiliſſimam eam membranam nubeculam vocans. Iſtæc tamen ne prorſus viſionē prępediret, quod retro & ab lateribus nigro, vt homini, colore imbuta, & ſubſtantia paulò craſſior ſit; itaq; partem, quæ iridis ambitu clauditur, ſubtiliſſimam omniſq; coloris expertem & exacte pellucidam natura fabricata eſt. Hoc ipſum viſus detrimentum nonnihil reſarcire poteſt ſuperciliorum aut ſupernę orbitæ oculorum partis prominentia, quę ceu tectum aut ſuggrunda quædam oculos ſupernè operit, non tam ad arcendas, quæ ſupernè ingruunt, iniurias, quam quod ſpirituum diſſipationem prohibet, & ad eorundem collectionem

* lib.9.Hiſtor.cap.34.

Ventriculus. & vnitatem plurimum confert. Ventriculi autem hęc eſt compoſitio. Corpus eius non ut plerisq; alitibus carnoſum, ſed membranoſum erat, totum inſtar humani, oblonga figura crumenam prę ſe ferens, fundo nempe quam ſuperiori orificio latius. Ingluuie caret, quod Plinium non videtur latuiſſe, ex hiſce verbis, *Vnum Oſſifrago inteſtinum, mirabili natura omnia deuorata conficiendi*. Verum qui ventriculo incumbit œſophagus, ſimulatq; iugulum tranſijt, paulatim

Oeſophagus. magis ac magis ad uentriculum vſque dilatatur, & procul dubiò ingluuiei ſeu prolobi vicem

Victus. gerit. Ventriculo diſſecto Anguillæ fruſta tria reperimus, vnde etiam piſcibus ueſci manifeſtò conijcimus. Hæc in ſtomacho iam coqui cœpta, tam dirā mephitim exhalabant, atq; adeo tetro ac acuto fœtore nares offendebant, vt nos pene in animi diliquiū incidere coegerint. Sed pręterquam quod Auis iam ad duas hebdomadas mortua fuerat, vnde nil mirū, ſi putre illud alimentum, anguſtijs cadaueris incluſum, nulloq; aere ventillatum peſſimè fœtere perceptum ſit, illud Aquilę etiam peculiare ſcribitur, vt illi halitus malè oleat (ego credo ob bilioſam Auis intemperiem)

[illegible] nesa alites cæteræ, etiamsi famelicæ, degu[illegible] [illegible] læ [illegible] palitatis contagium. Cor ipsi mediocre & [illegible] quam magnum, quale alitem magnanimam [illegible] rana quædam robusta contine[illegible], palm[illegible] [illegible] Lien rotundæ ferè figuræ non usq; adeo ma-[illegible] p[illegible] supra quam credi potest, copiosam cont[illegible]e [illegible] me descriptam Auē, Ossifragam esse, & non alia [illegible] tes. Colore in primis est ex cinereo albicās, [illegible] becula oculos læsos obtinet. Hoc anatomica in [illegible] re, nec in alia Aquila obseruatum, nempe quod [illegible] branam obtendat. Ossifragæ *unicum esse intestinum* [illegible] scribit Plinius. Hoc si quis non de proprie dicto [illegible]re-[illegible] inepte fortasse faciet. Intestina enim in omnibus omni-[illegible] Voluisse autem Plinium dicere Ossifragam nulla inglu-[illegible] Aues [illegible] instructam esse, sed vnico vētriculo omnia assumpta con-[illegible] [illegible] er demōstrauit. Quo argumento hanc Ossifragam barba-[illegible] mi [illegible] nadit. Huic nostro Aliti sub mento villus est plumosus, qui barbam [illegible]. C[illegible] igitur omnes, quæ a veteribus Ossifragæ attributæ sunt, proprietates huic vni accurat[illegible] congruant, non video, cur ego ab hac mea sententia, nempe quòd hęc ipsa Ossifraga uera sit, possim diuelli. Sed Aristotelicis & Plinianis argumentis & meę coniecturæ non ineptæ (vt arbitror) l[illegible]et addere nomen, quo apud Ferrarienses hæc auis, vbi capta est, vocatur, videlicet Aquilastro, quod Ossifrago potius conuenire uidetur, quam Anatariæ, ut Ornithologus existi[illegible]auit, infirmo eo q; solo argumento ductus, quod Aquilastri in Italorum piscibus vesci acceperat. Hāc enim vocem spurium quiddam & imperfectum designare cōstat, quemadmodum Philosophastros & Poetastros vocamus eos, qui Philosophorū & Poëtarū scripta exprimere conantur quidem, sed nequeunt assequi, & surdastrū, non qui planè surdus est, sed qui ægrè audit. Aquilæ autem spuriæ [illegible] nomen [illegible] quam omnes verum Aquilam esse fatentur, nec quicquam vnquam degeneris naturæ arguit, in Anatariam nempe cadere non potest. Ossifragæ [illegible], quæ, etsi ab altero parente Haliæto genita credatur, ob illegitimos tamen natales, & ob alia uitia, ut est uisus imbecillitas, ab Aquilarū generositate aliena est, apprime cōuenit. Verum ne quis, quod hāc eadē Auē piscibus [illegible] uictitare diximus, Halięetum esse opinetur: quæ res profecto Clarissimo viro, mihiq; amicissimo, doctissimo alioquin D. Carolo Clusio imposuit, qui huius Auis effigiem pro vero Haliæto, vt rebatur, mihi, vt antè dixi, transmisit. Imo vero etiamsi alia, eaq; manifestissima, vt paulò antè declarauimus, signa deessent, vel ex sola magnitudine illa eximia hanc ab Aquilis reliquis seiungi, & Ossifragam esse, probari potest. Hāc enim Aristoteles cæteris omnibus Aquilis una excepta Gnesia, maiorem [illegible]. Cum vero ea, quam nos damus, Ossifraga, alis expansis [illegible] palmarum nonę mensuram æquet, vt scripsimus; eamq; illius Clusius, cuius olim ad nos dedit, longitudinem & latitudinem [illegible] quanta hominis vndiquaq; expansi fuisse testatus sit, ideo vel ipsi Chrisaeto parum vel nihil cedere [illegible] erit. Haliętus enim vix Miluum magnitudine superat: & Anataria iuxta Aristotelem omnium Aquilarum, excepta Melanæto, minima est. Aquilastro.

[illegible] Caroli Clusius deceptus.

Ea, [illegible] iam secundam pol[illegible] ous, [illegible] Bellonij est, quæq; Auem, quam ipse pro Ossifraga e[illegible], repræsentat. Hæc talis est. Corpulentia, colore & speciei Milui est, hoc excepto, quod [illegible] maculis, iisq; nigris ad alarum latera not[illegible]. Caput ei [illegible] cipitri stellari simile. Crura & pedes V[illegible]lturina, colore luteo. Corpus totum molli & tenerrima lanugine instar Vulturini te-[illegible]m. Tibiæ totæ pl[illegible]. Dominus Aramon[illegible] eam secum redux e Turcia attu-[illegible] quæ compluribus aucupibus spectata, a nemine agnita est, quod rara admodum in hasce o[illegible]s deportetur. Aie[illegible] at ipsam in [illegible]o, [illegible] Turturem depascebat, captam fuisse: postea tamen [illegible] uenationi adhibitam, nullum unquam ferociæ uel magnanimitatis specimen edidisse. Vn-[illegible] ei ualdè pa[illegible]. Rostrum ac pe[illegible] bant. Cadaueribus se [illegible] putabatur. Hanc Ossifragam esse non posse, cum ex eo quod Miluo non sit maior, tum ex reliquis signis supra [illegible], quibus caret, manifestum est. Quod etiam ipse Bellonius haud grauatim admi[illegible], [illegible] ris minimi quoddam genus eam appellans: sed quia, quā pro Ossifraga exhiberet, Auem [illegible] haberet, itaque ad hunc locum ob quandam cum ea similitudinem, hanc eandem referri [illegible] putauit, atque etiam quod ex Ossifragis Vultures procreari minores huiusmodi a [d] Pli-[illegible] scriptum sit.

[c] Lib. 2. c. 8. Magnitudo. Color. Caput. [illegible] Vultures. [d] [illegible]

Ossifragam

Oſſifragam etiam,ſi non cum noſtra eandem,ſaltem ad huius genus reducendam,quantum ex eius habitu ac moribus aſſequor, non temerè autumauerim, eam Auem, quæ, vt ex nobili quodam viro Tyrolenſis comitatus accepi, in ſummis montium ibidem iugis nidificat, & ab aucupibus ac uenatoribus indigete voce Beinbrecker, id eſt, verbo ad verbum reddito, Oſſifraga appellatur. Rupicapras enim ſublatas ex alto ad rupes & montium hiatus præcipitat, ut ita alliſis, & ruina graui enecatis, oſſibusq́; omnibus diffractis eſca ſua commodiùs potiatur. Quid? quod etiam fruſta oſſium, eaq́; maiuſcula interdum deglutiat. Color in dorſo, qui Accipitribus, in uentre albicans. Magnitudo, quæ maximæ Aquilæ: Diſtenſis enim utrimq́; alis, orgyæ eſt latitudo, quanta nempe hominis mediocris ſtatura eſt, ubi brachia expanderit. Venationem exercet ſummo mane ac ſub ueſperam, ceſſat meridie, quo tempore quieſcentem aucupes & uenatores ſclopeto deijciunt, caput ac pedes amputãt, eaq́; ad regionis metropolim, quam Oenipontem uocant, deferunt, præmium duorum Imperialium Thalerorum relaturi è publico à Sereniſſimo Arciduce omnibus propoſitum, qui has Aues, ut noxias, & Rupicapris, quibus eò loci non eſt nobilior uenatio, maximè infenſas occiderit. Tardè admodum ac difficulter ob ingentem corporis molem feruntur, adeò ut dùm uolant, ab peritioribus aliquando glande miſſili perimãtur. [e] Albertus Magnus aliud quoddã genus parat deſcribere, ubi ait: *Quintum Aquilarum genus apud nos eſt perparuum & uarium, & à quibuſdam vocatur frangens os, eò quod quando carnes oſſium comedit, oſſa in altum ſubiecta ſuper lapidem deijcit, & ex fractis oſſibus medullam ſugit*. Hęc ille, ſed cùm paruulam admodum hanc Aquilam eſſe ſcribat, non poteſt eſſe Oſſifraga aut φήνη, quam [f] Ariſtoteles omnibus Aquilis, præter ſolã Germanã, maiorẽ facit.

Venatus. Color. Magnitudo. Quo tempore venetur. Præmium propoſitũ occidentibus Oſſifragam. [e] *Lib.23.de Anim.* [f] *Lib.9.Hiſtor.c.32.*

Ornithologus ex amicorum relatu alias quaſdam depingit. Audio, inquit, in mõtibus Heluetiæ noſtrę Auem Aquilini generis nominari Beinbrecker, hoc eſt, Oſſifragã; ab alijs Steinbruckel, quaſi dicas, Saxifragam, quoniam oſſa (ut ex Alberto relatum eſt) ſaxis iniecta confringat. De hac olim amicus quidem ex Clarona inſigni Heluetiæ pago, ſic ad nos ſcripſit. Oſſifraga, quam uidi annicula erat, capite nudo, & flauo colore, roſtro incuruo, plumis albis: alæ hinc inde nigram habebant pennã, ueluti Ciconia; affirmabat auceps eas creſcere ferè in magnitudinem Vulturis, & omnino flaueſcere, & ex interioribus eius plumis, quę teneriores ſunt, pelliculas pretioſas fieri, ut ex Vulturibus quoque ad fouendum debilem ac frigidum uentriculum. Rurſus ab alio accepi, hanc Auem aliquant minorem eſſe Vulture, eiuſque genus quoddam uideri; colore fuſco; cùm Vultur pectore, collo, & capite magis flaueſcat, rarò capi, etſi quando à montibus propiùs ad pagos, & agricolarum domos aduolet, hyemem propinquam & aſperam expectari. Item ab alio, auem eſſe tantam, ut ſpatium ab ala extrema extenſa ad alteram, orgyam ſiue ulnam excedat; uaria animantium genera inuadere. Mures alpinos, Rupicapras paruulas; nidulari in rupibus, ſolam & ſolitariam agere, colore ex caſtaneo nigricante. Sed hæc forſitan Aquilæ ueræ deſcriptio fuerit; ego nihil affirmo. Hactenus igitur Ornithologus.

Caput. Roſtrum. Plumæ. Alæ. Magnitudo. Vſus pellis. Præſagium hyemis. Venatus. Nidus.

GENERATIO.

QVOD ex Haliætis (inquit Plinius) *ex diuerſo Aquilarum coitu genitis natum eſt, in Oſſifragis genus habet, è quibus Vultures progenerantur minores, & ex ijs magni, qui omnino non generant.* Quę generatio, quàm parum uideatur veriſimilis, alibi diximus. [a] *L.10.c.3.*

INGENIVM.

DE indole huius Auis, quæ pręclarum ac inſigne liberalitatis exemplum prębet, vnius [a] Ariſtotelis inſtar omnium verba apponam. *Quæ Oſſifraga, inquit, vocatur, probè & fœtificat & viuit,* (vnde mirari ſubit doctiſſimum Scaligerum, qui Oſſifragam inter aues ad prolem multiplicandam, minus aptas refert) *cana gerula eſt, nutricat benè pullos ſuos & Aquilæ. Cùm enim illa ſuos nido eiecerit, hæc recipit eos & educat. Mittit namq; pullos ſuos Aquila antequàm tempus ſit, adhuc parentis operam deſiderantes, nec volandi adeptos facultatem; quod per inuidiam facere creditur. Natura enim inuida eſt, ac famelica, nec copioſa venationis, magnum tamen quid nãciſcitur, cùm venatur. Inuidet igitur liberis ſuis iam maiuſculis atque edaciuſculis, & ob eam rem unguibus ſecat. Pulli etiam inter ſe pugnare incipiunt de ſede ac paſtu. Itaque à parente eijciuntur & pulſantur, deiecti vociferantur, perterritanturq́; ſed Oſſifraga recipit eos benignè, ac tuetur, & alit, dum quantum ſatis eſt adoleſcant.* Quod ipſum [b] Plinius

[a] *Lib.9. Hiſtor.c.34.* [b] *L.10.c.3.*

teſtatur his uerbis: *Eiectos ab his* (nempe Aquilis) *cognatum genus Oſſifragæ excipiunt & educãt cum ſuis.* Hinc Bellonius factum exiſtimat, & nomen (ut conijcit) & figmentum de Phœnice (quæ vox ad Phenem non parum accedit) Aue apud recentiores, quæ ſuper nidum pingitur pectus ſuum dilanians, & cruore proprio pullos paſcens. Sed hoc alij Pelicano tribuunt. Harũ Auium amorem erga ſobolem ſuam [c] Homerus in Vlyſſe, & Telemacho ſeſe recognoſcentibus celebrat, dum ait:

[c] Odyſſ. π.

Κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἤ τ' οἰωνοὶ
Φῆναι, ἢ Αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, οἷσί τε τέκνα
Ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνὰ γενέσθαι, id eſt,

Flebant autem ſtridulè abundantius, quàm aut Aues
Oſſifragæ, aut Vultures curua unguibus, quibus pullos
Ruſtici excipiunt, antequam uolatiles ſint.

Quem locum imitatus eſt [d] Oppianus:

[d] Lib. 1. de piſcibus.

Καὶ μέν τις φήνης ἀδινὸν γόον ἔκλυεν ἀνὴρ
Ὄρθριον, ἀμφὶ γὰρ τέκεσσιν, &c.

VENATVS. VICTVS. PVGNA.
Solertia. Vox.

NON minorum animalium tantùm, ſed maiorum etiam venatu viuit. Nam Rupicapras & earũ hinnulos ſublatos ex alta rupe deijcit; nec Canes venatorum aut paſtorum ab ijs, ſi ſoli conſpiciantur, tuti ſunt.

Quin & piſcibus eam victitare, Anguillæ, quas in diſſectę ventriculo reperimus, reliquiæ declarant. Neque hoc Haliæto, vt diximus, proprium exiſtimandum eſt, cùm prẹter haſce & Anataria piſces capiat, quam tamen nemo ob id Haliætum dixerit. Quod ipſum minus mirum videbitur. Si quis Oſſifragam commune quippiam cum Haliæto cognationis & generis merito habere conſiderauerit, ut à quo ortum & vitam, ab eo etiam morum & ingenij partem trahat.

Solertia. Solertiæ & naturalis cuiuſdam inſtinctus in Oſſifraga memorabile Auicenna exemplum tradente quodam uiro docto, adfert.

Viſa eſt cum Vipera pugnare Oſſifraga, & ex pugna ad herbam ſeſe recipere ſoncho ſimilem, quam cùm quidam experiundi cauſa ſubtraxiſſet, rediens Auis neque herbam inueniens, ſtatim perijt.

Vox. Vocem eam non ſemper eandem edere [e] Lucretius innuit:

[e] Lib. 5. de natur. rer.

——*Accipitres, Oſſifragæ, Mergi,*
Longè alias alio iaciunt in tempore voces.

VSVS IN SACRIS.

OSSIFRAGAM & Harpam (hanc ego cum Oſſifragra eandem facio) Aues Mineruæ attributas olim, Gyllius author eſt. Nam & [a] Homerus Mineruam huic Aliti comparauit, cùm ait: *Minerua è Pylo abyt* φήνῃ εἰδομένη, id eſt, *Oſſifragæ ſimilis*; vbi interpretes Phenen Auem Aquilę ſimilem faciũt. Honeſtior autem (inquit Euſtathius) hæc comparatio Mineruę ad Oſſifragam eſt, quam illa Ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο. Nam φήνη uidetur denominata παρὰ τὸ φαίνειν. Eſt autem Minerua φωσφόρος, id eſt, lucifera. Cæterùm Anopæam Auem aliqui genus Aquilę ſimile Oſſifragis eſſe tradunt, vt poſtea latiùs declarabitur. Fuit autem, ut Alexander ab Alexandro [b] ex Plinio refert, diu inter Romanos augures quæſitum, nunquid Sanqualis & Immuſſulus, quas cum Oſſifraga eaſdem Aues ſupra ſtatuimus, inter Aquilas cenſendi forent: quorum volatus licet ęuo priore incognitus, ſecundiſſimos tamen euentus habere credebatur. *Quidam* (inquit [c] Plinius) *poſt Mutium augurem viſos non eſſe Romæ confirmanère. Ego in deſidia rerum omnium non arbitror agnitos.* Feſtus item teſtatur alites uolatu auſpicia facientes iſtas fuiſſe putatas, Buteonem, Sanqualim, Immuſulum.

[a] Odyſſ. γ.
Anopæa Auis.
[b] Lib. 5. c. 13. Genial. dier.
[c] L. 10. c. 7.

VSVS

VSVS IN HIEROGLYPHICIS.

ÆGYPTII, vt ſcribit[a] Pierius, cùm pium & placidis moribus ornatum Regem, & qui victum & neceſſaria inopibus eroget, oſtẽdere volebant, Auem illam, quam à vigore, quo egregiè prædita eſt, Oſſifragam appellant, proferebant, quòd pullos alienos ſibi adoptet, ac unà cum ſuis foueat.

[a] *Lib. 19. Hierogl.*

VSVS IN MEDICINA.

HABET & vſum ſuum Auis hæc in medicamẽtis. *Oſſifragi venter* (inquit[a] Plinius) *arefactus & potus* (in codice Marcelli Empirici, *madefactus & appoſitus*, quod non placet) *ÿs qui cibos non conficiunt, vtiliſſimus, vel ſi manu tantùm teneãt capientes cibum. Quidam adalligant ex hac cauſa, ſed continuare non debent: maciem enim facit.* Et alibi quoque ita ſcribit: *Vnum eſt Oſſifrago inteſtinum mirabili natura omnia deuorata conficienti: huius partem extremam adalligatam prodeſſe contra colũ conſtat.* Item alio loco: *Oſſifragi venter arefactus cõtra calculos & alias difficultates veſicæ commendatur.*[b] Dioſcorides verò de eiuſdem Auis uentriculi efficacia ſimilia prodidit, his verbis: *Oſſifragi Auis venter particulatim potus calculos cum lotio pellere proditur.* Marcellus quoque Empiricus ex hiſce deſumpta iſtæc tradidit: *Auis Oſſifragæ ventriculus ſalitus, ut ſeruari poſſit, aut exuctus, aut in puluerem redactus, cum uini potione datus, vrinam efficaciter prouocat.* Idem aliàs. *Huius inteſtini pars extrema colligitur & reponitur, & cùm opus fuerit, ventri laborantis alligatur. Remedio miro omnes inteſtinorum dolores citiſſimè ſanat.* Phenes *os ad coxam ſuſpenſum, cirſos*, id eſt, uarices ſanare ſcribit Kiranides. Eadem ferè remedia Harpæ attribuuntur. Idem Kiranides author eſt fel eius cum melle albedinem (*leucen*) & lepram curare. Item ſtercus eius aridum & tritum ſi quis biberit, uel guſtauerit, cõcoctionem promoturum, & calculoſę affectioni & dyſurię opem allaturum.

[a] *L. 30. c. 7.*
Inteſtinum cura.
[b] *L. 2. c. 47.*
Inteſtini vſus.
Oſſis vſus

Verùm appendicis loco ad Oſſifragæ hiſtoriam ſubnectam, quæ de Anopæa, cuius apud Homerum mentio fit, varij ſentiunt. Huc enim potiſſimùm referri videtur, quòd interpretes Auem eſſe de genere Aquilarum, & Oſſifragæ ſimilem exponant. De hac[c] Homerus, vbi de Minerua agit, ita habet:

Anopæa & Auis.
[c] *Odyſſ. A.*

Ὄρνις δ' ὡς Ἀνόπαια διέπτατο. Alij verò uocem Ἀνόπαια interpretãtur pro ἀφανὴς quod eſt inuiſibilis: vel pro ἀναφερὴς, quod eſt, ſurſum euecta, ut Empedocles de igne ſcribit, Καρπαλίμως δ' ἀνόπαιον, id eſt, celeriter verò ſurſum. Et ſic Herodianus apud Homerum accipit, ἀνοπαῖα penanflexum ſcribens, neutrum plurale, loco aduerbij, vt πυκνὰ pro πυκνῶς. Alij ἀνόπαια interpretantur ἀνὰ τὴν ὀπὴν, id eſt, per foramen tecti, quod καπνὴν & καπνοδόχην (infumibulum) nominant. Sunt poſtremò qui πανόπαια ſcribant, & Hirundinem intelligant; quod Panope ciuitas in Phocide ſit. Finguntur autem in Aulide Phocidis contigiſſe, quæ poetæ fabulantur de Tereo, vt Varinus ex Euſtathio teſtatur. Eſt & montis nomen Anopæa Herodoto & viæ iuxta Locridem.

πανόπαια

DE AQVILA ALBA SEV CYCNEA. Cap. XII.

AQVILAM autem albam ſeu Cycnæam ad Oſſifragam potiùs, quàm ad aliud Aquilæ genus reducendam eſſe exiſtimo, & præcipuè hac ratione. Albertus enim magnitudine eam ferè Herodij, id eſt, Chryſaëto æqualem eſſe, ſed ignobiliorem ſcribit. Nulla autem alia ab Oſſifraga ad Chryſaëti magnitudinem propriùs accedit. Deinde quia tam piſcibus, quam quadrupedibus victitet, quod Oſſifragæ conuenit. Verba Alberti huc aſſcribam, quò facilius vnuſquiſq; iudicet. *Album genus Aquilæ rarum, inuenitur tamen aliquãdo in alpibus & rupibus circa Rhenum, vt ſæpe experti ſumus. Eſt autem hæc Aquila tota alba niuei candoris, magnitudine fermè Herody*, id eſt, Chriſaëti ſeu Aquilę Germanę, *ignobilior tamen, minusq; velox. Viuit venatu Leporum, Cuniculorum & huiuſmodi paruorum animalium. Nam aliquãdo Catulos, Vulpeculas & Porcellos rapit, & quando piſces in ſumma aqua natantes.* Hæc fortaſſis eadem fuerit cum ea, quàm ſuperius in alpibus Tyrolenſibus conſpici, ac Rupicaprarum hinnulos, Agnos, Canes abripere diximus, albam prono corpore, magnitudine Aquilæ Germanæ, & volatu tardam admodum: uti ſi quis Alberti verba expendat, & cum hac Oſſifraga conferat, facilè eluceſcit.

Color.
Magnitudo.
Victus.

DE AQVILA HETEROPODE. Cap. XIII.

AQVILAE iſtius picturam Ornithologus ab Argentinenſi quodam ciue ſeſe accepiſſe memorat, homine diligentiſsimo, & auium præcipuè naturę ſtudioſo, qui tamen nihil certi ſuper hac Aquila referre potuerit. Hoc tantùm dixiſſe, ab alijs quibuſdam pictoribus hanc picturam ceu veram ſeſe accepiſſe. Nos, inquit Ornithologus, heteropodem appellare voluimus, quòd in una hac auium (ſi uera eſt pictura) crura coloribus diuerſis inſigniantur, ſiniſtrum cæruleo, ut roſtrum quoq; : dextrum fuſco albicante. Venter fuſcus eſt, & punctis nigricantibus, maculoſus, vt pectus etiam & collum. Reliquum corpus magis nigricat, oculi ſubrubent. Pars etiam alarũ fuſca eſt, & punctis notatur nigris, vt venter. Capitis & ceruicis pennę ſummę rigere videntur: & dorſi initium circa alarum ſummitates in gibbum attolli. Hæc ille: de quibus ego, cum nunquam talem Aquilam uidere contigerit, nihil iudicare potui.

DE SCYTHICA AVE.

Cap. XIIII

SCYTHICAM Auem cæteris Aquilis hîc etiam subiungere visum est. Nã & [a] Aristoteles capiti de Aquilis eius tractationẽ statim subnectit, eamq́; multa more Aquilarum facere asseuerat; Et Albertus cũ Olao Magno oculato teste hanc ipsam Aquilam appellare non verentur. Magnitudine enim, & figura etiam quàm maximis Aquilis non est absimilis, vti icon eius ex Olai historia Septentrionali apponenda declarat. De hac ita scribit Aristoteles. *Scythia terra incola est Auis magnitudine Otidis seu Tarda Auis, quæ duos procreat pullos; & quæ peperit oua, non incubatu fouet, sed condita in Leporina aut Vulpina pelle relinquit, atque ita obuoluta in summa arbore collocat. Cùmq́; à venatione vacat, custodit. & si quis scãdit, impugnat, & verberat alis, perinde vt Aquilæ faciunt.* De eadem Plinius, his verbis: *In Scythis Auis magnitudine Otidis, binos parit in Leporina pelle semper, in cacuminibus ramorum suspensa* Niphus dubitat, an Auis hæc Scythica Otidis genus sit; Sed ab Otide quidẽ, id est, à Tarda Aue, quam nos cognoscimus, diuersum, quoniam Græcè legitur ἐν δὲ Σκυθίᾳ ὀρνίθων γένος ἐστιν αἰωτίδες, sed Gaza legit ὡς ὠτίδες Plinium scilicet secutus, & rectè mea quidẽ sentẽtia. Neq; enim Otidẽ siue nostrã siue alterius generis, hanc Auem esse putarim, sed de genere Aquilarum, vt antè disseruimus. Albertus vtrumq; authorem scilicet Aristotelem & Plinium falsi insimulat, maiori fortassis audacia, quàm ratione nixus, etiamsi nobis oculatam suam fidem obtrudat, vbi ait: *Omne genus Aquilarum partes Vulpinæ pellis, siue a vulpe, quam raptam laniarit, siue casu inuentas colligere solet, vt oua in eis reponat, vel in alio quopiã loco calido & molli pilo. Quod autẽ Plinius prodit Aquilã Aquilonarẽ oua in pelle Vulpis inuoluta à ramis arborum suspendere, donec calore solis foueantur, perficiantur & excludantur pulli, tum ad eos redire expertus sum esse falsissimum, quoniam in Liuonia, vbi Aquilæ Aquilonares & perquam feroces, magnaq́; sunt, nihil plane eiusmodi experimur, sed potius fouent oua Aquilæ, & piscibus, Auibus, quadrupedibusq́;*

[a] 9. Histor. cap. 33.

nutriunt pullos ſuos. Verùm quid reſponſurus ſit Olao Magno Vpſalẽſi Epiſcopo Albertus, non video, qui eius regionis, cęterarumq; Septentrionalium hiſtoriam perſecutus eſt, hiſque natales ſuos debet, & qui ſic infit: *Circa Scricfinsam regionem Septentrionalem remotiſſimam Aquila grandis detracta Leporis pelle oua ſua inuoluit, cuius fœtifico calore pulli educuntur.* Sed nunquid hæc ratio ſit incubatus in Aquilis, quemadmodum Ariſtoteles, Plinius & Olaus Magnus volunt, & Albertus negat, mihi nondum compertum eſt. Homines literati & naturalium rerum indagatores alij hac in parte nobis ſubuenire, & defectum noſtrũ ſupplere poterunt, & exactiora quandoque de his tradere. Sic nedum, quæ ſit hæc Auis Scythica, aliquid certi, præterea quæ Ariſtoteles habet atque Plinius, cognoui.

Ornithólogus hanc figuram, ſiue Aquilæ ſiue maioris cuiuſdam auis, quam propter magnitudinem, non in vnius, ſed duarum aut plurium arborum vicinarum ramis nidificare tradit, ſeſe ex tabula regionum Septentrionalium Olai Magni etiam deſumpſiſſe ſcribit; nullam tamen Olaum in tabulæ, aut picturarum explicatione huius Auis mentionem facere. Nobis verò, quoniam primo libro de admiranda eius magnitudine loquuti ſimus, figuram eandem apponere placuit. Sed hæc tam in ſpecie, quàm in genere de Aquilis dicta ſufficiant. Nunc ad Vultures accedo.

Finis Libri Secundi.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ Liber Tertius.

Qui est DE VVLTVRIBVS IN GENERE.

Quæ Vulturibus in genere conueniunt. Cap. I.

PRINCIPEM certè inter volucres locum, quem citra vllam controuersiam meretur, absque vlla hæsitatione Aquilæ dedimus. Verùm animi nobis pendentibus, quæ potissimùm ales ei succederet, Vultur occurrit, qui multis de caussis ac suo quodam iure hũc secundum locum sibi vendicat. Si enim rapacium dignitatem è corporis mole metiendam, quod quidam faciunt, putauerimus, sanè hoc nomine vel Aquilæ anteponendus erit. Nam vel sesquialtera proportione nonnunquam Aquilas excedit, ac rapaces omnes vincit corpulentia. Qua sola ratione motus doctissimus [a] Bellonius, suam, quam de rapacibus scripsit, historiã à Vulturibus exorsus est, hisque Aquilas subiunxit. At verò, si indolis rationem habemus; si natalium claritati aliquid concedamus, nõ temerè forsam, & hoc ipso profectò iure, si non priores Vultures, neque pares Aquilis, saltem his ordine proximos esse cõcedemus. Etenim si [b] Plinio credimus, Vultures Aquilarum progenies sunt, licet adulterina: *Halyæti enim sobolem Ossifragam facit, & ex ea Vultures minores; ex his deniq; maiores qui non generent, procreari.* Sed & Gypaëtos inter Aquilas numeratus & natura & nomine ad Vulturẽ proximè accedit, quare & Subaquila & Aquila Vulturina dictus est, & multò lõgiùs à Germanæ Aquilæ natura ac indole abest, quàm is Vultur, quem aureum dicunt, vti suo loco latiùs declarabimus, & iam antè in Aquilæ historia scripsimus: Huic enim tanta similitudo ac cognatio cum vera Aquila intercedit, vt hactenus neminem legerim, qui exactam vtriusq; distinctionem stato aliquo & è rei natura petito signo adsignare potuerit, præsertim verò quod ad corporis habitum attinet. Quod non eò dicimus, vt species confundamus, sed vt non iniuria Vulturem primum ab Aquila locũ obtinere demonstremus. Et si quæ confusio subest, vti sanè esse inficias ire nequimus, ea non à nobis, sed ab Alitibus ipsis oritur, quæ fortè etiam ipsæ ob mutuam similitudinem deceptæ, promiscuo inter se & sine differentia permiscentur. Vnde mediæ cuiusdam naturæ, ac inter vtrasque ambiguæ Aues oriri non ambigendum est. Quin etiam procul dubiò Vultures vulgò dicti habitiuè reperiuntur, qui propius ad Aquilæ naturam eant, quàm veri Vulturis. Si tamen reperiri veros ac genuinos Vultures, & tota specie à reliquis volucribus diuersos negauerimus, & rei veritati, & menti ac instituto nostro alienũ quippiam ac repugnans asseremus. Qua quidẽ distinctione fundamenti loco posita, quam alibi latiùs probabimus, plurimas suo loco authorum, qui contraria de hac alite tradere videntur, controuersias, tã verè, quàm appositè componemus. Aliud pretereà priuilegium est, quod non parum ad dignitatem eius ostendendam facit, & Vulturi cum Aquila commune est, diuinitatis nimirum cuiusdam credi participem. Quemadmodum enim Aquila ob altissimum volatum & visum acutissimum diuina hominibus perhibetur, vt Aristoteles testatur, ita & Vultur ob admirandas quasdam, ac particulares dotes diuini quippiam

Cur Aquilis annectatur Vultur.

[a] *Lib. 2. de Auib. c. 1.*

[b] *L. 10. c. 3*

piam

Quo bellũ præſagiat. Cur Iſidi et Iunoni ſacer. [d] Lib. 10. c. 22. [e] In Hexa. diuin. offic. Homil. 8. Vulturem cur Romani magni fecerint. [f] In Onocriticis.

piam habere exiſtimatus eſt. Tradunt futuri prelij euentus præſagam Auem exercitus ſequi, & biduo triduovè antè volare eò, vbi ſunt futura cadauera, certamq́; exercitui cladem prenunciare, ad quem ſeſe conuerterit. Vnde Marti ſacros cenſuerunt Vultures ſuperſtitioſi veteres, vt ſcribit Phurnutus. Aegyptij verò Iunoni vel potiùs Iſidi eos conſecrabãt, atque eorum pennis Iſidis caput teſte [d] Aeliano, & veſtibulorum faſtigia ornabãt. Quinetiam Iunonem & Palladem huius auis imagine ſignificabant, nempe ob inſignem fœcunditatem. Nam feminę ſine maris ope copulauè non ſubuentanea, ſed ad ſobolem propagandam idonea oua edunt, ipſiq́; parentis vtriuſque loco ſunt, quemadmodum tellus, quam Iuno occupat, vbere prouentu ac pleno ſinu plantas & animalia ex ſe fundit. Cælum verò, quod Mineruatenet, planetas, Solem Lunam, cæteraſq́; ſtellas tanquam fœcunda numeroſi partus mater producit. Quam rem minimè leue virginei puerperij confirmãdi argumentum D. [e] Baſilius adfert. Illud etiam quanto in honore apud Romanos fuerint olim Vultures, vel maximè declarat, quòd, vt Plutarchus tradit, ipſis ad auguria maximè vti ſolebant veteres, atque quòd prærogatiua quadam inter cæteras præpetes excellerent. Semper enim eorũ aſpectum aliquid ſignificare pro certo habebant. Eaſq́; Aues omnium carniuorarum iuſtiſſimas ac innocentiſſimas exiſtimabãt, quippe quæ neque ſui generis, neque alia vlla animantia viua lædant, neque fruges aut quicquam eorum, quæ homini vſui ſunt, conſumãt, & cùm maximè poſſint, & vaſto corpore & robore inſigni, nemini tamen noceant. Pietatis nomine vel maximè Aegyptijs aliјsq́; gentibus Vultur commendatus fuit, vt qui totum fermè annum in ſobole procreanda, & educanda occupatus ſit, omnemq́; curam ac ſolicitudinem alendis pullis adhibeat, toto educationis tẽpore penè nunquam auolans aut eos deſerens. Imò ſi Oro credimus, deficiente fortè pullis alimonia, femur vulnerat, & proprio ſanguine, etiam cum ſuo periculo mauult paſcere, quam vel tãtillum, quo victum quærere poſſit, relictam prolem ſine cuſtode periclitari. Deniq́; tanta in veneratione apud Italos olim habitos ſcribit [f] Artemidorus, vt veteri lege apud eos ſancitũ fuerit, ne quiſpiam eam, vt Auem innoxiam; necare auderet, quin & tales & inſidiatores & ἀσεβεῖς, id eſt, impios, eſſe, illi homines opinabantur.

AE Q V I V O C A.

Vultur aſtrum. Vuega. Vultur cadens. [a] In Comm. Sphæræ Procli. [b] Exercit. 303. cap. 4. Vultur quadrupes. Viltra[c]ſs. Roſomacha. Ierff. [c] Lib. 18. Sept. c. 5. Gulo. Crocuta. Hyena.

VVLTVRIS nomine, qui Grecis γὺψ eſt, preter alia ſignificata ſidus quoddam cæleſte Aſtrologis venit, in ipſa lyræ effigie collocatum, inter ſtellas primi nominis. Ptolomæi Regis æuo in Sagittario ſ dem habere, gradu decimoſeptimo, minuto vigeſimo: noſtra vero tempeſtate in Capricorno gradu ſeptimo obſeruatum eſt. Id ad Veneris & Mercurij naturam accedit. Arabibus Vuega; Latinis Vultur cadens dicitur. Cui propter corporis molem & luminis excellentiam maior debetur afflatus. Quare quæ de lyræ imagine Firmicus ſcribit, huic ſtellæ tanquam anteſignanæ attribuenda cõcludit [a] Ioannes Stoefflerus. Eſt præterea vna Beibeniarum ſtellarum, quaſi cor ipſius lyræ, dans dona grandia, (ſi credere fas eſt) quę modũ excedunt.

Vultur [b] Iulio Scaligero nõ illepido, ſed ad rem appoſito vocabulo nuncupatur quoddam animal è quadrupedum genere voraciſſimum, Germanis ea de cauſa Viltra[c]ſs, hoc eſt, de uerbo (vt aiunt) ad verbum appellatum multiuorum: quo nomine etiam edonem quempiã, helluonem, & ciborũ voraginẽ appellare ſolent, A Sclauis petito nomine Roſomacha vocatur. Suedi Ierff indigitãt. Hoc planè illud eſſe exiſtimo, quod [c] Olaus Magnus ob eandem cauſam Gulonẽ vocat, quę vox Germanicam exprimit. Deſcribit verò id animal alibi hiſce verſibus:

Saturum ex epulis ſurgere, belluina quàm ſit
Res vero homini, digna famelica triremi
Incredibilis illuuie Roſomacha monſtras.
Eſt hoc animal Sarmaticis idea gulonum:
Felis facie, ornatibus experita pelle,
Hac beſtia nidore procul cadauerum acri
(Hinc Vulturem ego quadrupedem vocare ſueui:)
Illecta vbi in ſaltibus eſt prandia nacta:
Se infarcit eis delicijs magis magiſq́,
Adeo, atque adeo, vt pene nimis viſcera tenta
Rumpantur. ibi captitat arbores propinquas:
Turgentia queis pondera diſtringat omaſi:
Atque redeas ad reliquias ventre leuato.

Crocutam

Crocutam quoque fortè, aut Hyenam non malè quis cum hoc animali easdem esse putet. Nos ioco, ait Scaliger, Vulturem quadrupedem consueuimus appellare: cadauera namq; miro certoq; odore sectatur insatiabilis.

Vultur teste Acrone in illum locum Horatij:

Me fabulosæ Vulture in Appulo,

fluuij nomen est in Apulia, qui per Venafrum, mediamq; Campaniam labitur, authore [d] Strabone; Dicitur & Vulturnus. Meminit eiusdem Lucanus his verbis:

——Et arua
Vulturis, & calidi lucent buxeta Matini.

Vultur fluuius.
[d] L. 9. Geog.

Significare tamen Vulturem eius regionis montem quidam annotarunt.

Vulturmõs

Accipitur etiã pro certo tali latere, at iactus infelicis, vt ex [e] Plauto manifestum est, vbi ita habet: *Prouocat me in aleam, vt ego ludam: pono pallium, ille annulum opposuit, Inuocat Phanesium, iacit Vulturios quatuor: Tales arripio, inuoco almam meam nutricem Heren, iacto Basiliscum.* Talis Vulturijs nomen datũ [f] Rhodoginus inquit, quòd vt Vultures carniuori sunt, & rapto viuunt, compari modo & talorum ludi ita sunt, vt lusorem ex toto dispolient, atque vt Plautino verbo vtamur, deruncinẽt. Calcagninus ait appellatos vel à rapacitate, uel a fœcunditate, quòd id animal foret naturæ symbolum Aegyptijs.

Vultur talus.
[e] In Curcul.
[f] L. 8. Ant. lect. c. 18.

SYNONIMA.

HEBRAICVM nomen איה Aiah quidam Vulturem interpretantur, vt D. Hieronymi quoq; translatio habet, & Dauid Kimhi uel uulturem, uel Miluũ significare suspicatur, ut refert [a] Ornithologus. Itẽ ראיה & דיה, id est, Daah, & Daiah eiusdem linguæ uocabula, unde Daioth Esaiæ plurali numero; Sũt qui similiter Vulturem exponant. Legitur & Raah inter Aues impuras, quæ uox ad Daah proximè accedit. Hanc ab acuto, quo prædita est, uisu nomen sortitam esse uolunt: nam Raah Hebræis uidere est. Sunt qui Vulturem reddãt, quemadmodum & Septuaginta interpretes γύπα; Alij Miluum. Communis interpretatio Ixon transfert, quam Albertus Auem ait de genere Vulturum esse, at Vulture maiorem. Arabibus Vultur vocatur Rachame vel Rocham, vti ex Auicennæ & Serapionis interpretibus colligitur. Apud Albertum pro Vulture Aradam legimus, nisi vitiosa, quòd suspicor, lectio est, & mutanda in Aracham, quam ex cœnoso Arabũ fonte, vt pleraq; alia hausisse videtur. Vocabulum hoc kipoz apud Hebræos varios variè accipitur. Quibusdam Vulturem denotat; Alijs Ericium. Pari pacto & Chasida multa significat. Nonnulli enim ita Vulturem; Alij Vpupam; Quidam Vulturem album; Alij deniq; aliud quidpiam ita dici volunt. Ita quoque Anapha alias Vulturem; alijs Miluum; alijs Ardeam interpretantur רשף, id est Rescheph, & numero plurali Reschaphim, Dauid Kimhi exponit carbones & horũ prolem scintillas. Secus [b] Abraham Esre facit, qui idem alibi pro Aue exponit, cui adstipulatur Moses Rambam. Septuaginta interpretes huius vocis interpretationem mirè variãt. [c] Alibi enim ὀρνέων vertunt; [d] Alibi ἄνθρακες trãsferunt, id est, carbones; [e] Alibi γῦπα, id est, Vulturem; [f] Alibi πεδίον; [g] Alibi κράτη; [h] Alibi πυρί. Neque D. Hieronymus sibi vbique constat; nunc Auem; nunc ignem; nunc Diabolum &c. hac voce significari volens. Si tamen penes huius linguæ peritos arbitrium litis & fides est, uox ea propriè ac principaliter carbonem designat, cuius filij seu soboles sunt scintillæ Analogicè verò seu per metaphoram iaculum ignitum significat, & morbos vehementissimo æstu affligentes, nec non inflammationes pestilentes. Ita incerta & varia est in Hebræa lingua vocum significatio. Albertus Arabicum Chym seu Kym ponit nonnunquam pro Vulture; alibi velut sui oblitus sic Ossifragam vocat, & hoc quidem rectius, Auicennam nempe vt solet, aliosque Arabes secutus. Hi enim cùm Aristotelem, aliosq; Græcos authores in suam linguam malè translatos haberẽt, & ipsi Attici sermonis rudes essent, & sua scripta a Barbaris ac semilatinis hominibus multò peius pòst latina facta fuissent, in causa fuère, quod Albertus & alij qui Arabum vestigijs insisterunt sæpè alia pro alijs accipientes, in non leues errores inciderint. Talis est, quod Albertus existimet, & scribat Aristotelem & alios quosdam philosophos Vulturem cum Aquila confudisse, & pro ijsdem habuisse, sed Aristoteles tale quid nunquam cogitauit, tãtum abest, vt id scriptis mandauerit. Quare Albertus cùm falsa Aristotelis authoritate niteretur, atque ipse expers esset Græcarum literarum, promiscuè his nominibus vsus, sæpenumerò ea Vulturi attribuit, quæ Aquilæ conueniunt, vitiosa nimirum interpretatione deceptus. Apud Pandectarium pro Vulture legitur Tagiptaram, & Tagued. Sed tantum de Hebræis ac Arabibus

Aiah. [a] Lib. 1. de Quad. cap. de Onocentauro. Raah. Ixon. Rachame. Rocham. Aradam. Aracham. Kipoz. Chasida. Anapha. Reschepħ. [b] Deut. 32. & Iob. 5. [c] Deut. 32. [d] Cant. 8. [e] Iob. 5. [f] Abac. 3. [g] Psal. 76. [h] Psal. 78. Chym. Kym. Albert⁹ cur errauerit. Tagiptarã. Tagued.

bibus nominibus Vulturis. Nunc apud reliquas gentes eius nomen inueſtigemus.

γὺψ
γύπας
τόργον
τόργον
mons.
[i] Lib. 15. Philol.
Aſtorgios.
Οἰωνός
Etymum.

Græcis veteribus Vultur uocatur Γύψ. Neotericis γύπας. Heſichius & Varinus tradunt τόργον genus Vulturis eſſe, quod ſanguinem ſorbeat, & apud Siculos pro Vulture capi. Hoc nominis adeptum à monte Siciliæ, qui τόργον dicitur, in quo frequentes Vultures nidificent. Ita etiam apud Lycophronem τόργος pro Vulture, qui ſanguinem ſorbeat, ſeu hæmatoropho, ut ipſe ait, legitur. [i] Volateranus tamē huic uocem quàm ſimillimam Aſtorgios nempe Accipitrem maiorem ſignificare uult Pauſaniç, ſed quo loco, equidem neſcio; mihi ſanè hactenus quæſitum inuenire non licuit. Οἰωνός omnium quidem Auium carniuorarum, vt quidam volunt, nomen eſt, propriè tamen Varino teſte, Vulturem deſignat. Dictus autem ita apud Homerum multis in locis eſt, παρὰ τὸ οἰῶ τῷ μονῷ, eò quòd ſolitaria in ſuo ſexu, & ſine coniuge, ut volunt, Auis ſit, & ex uento, calore ac ſolis radijs concipiat. Heſiodi interpretibus etiam Οἰωνός Vultur eſt. Dictus verò Οἰωνός alijs, quaſi Οἰωνός, quòd Οἶος ὢν ſibi ſit, quod ab uno & ſolo gignatur, ut Phauorinus putat. Quam eandem ob cauſam Orus paulò antè poſitū ac proprium nomen, non ut cæteri in maſculino genere γῦπος, ſed in fœminino tantùm τὴν γῦπα effert. Vultures enim fæminas omnes arbitratur. Alij pleriq; maſculino γὺψ utuntur; Varinus nominis etymon exponens, inquit Γύψ παρὰ τὸ γυπώνειν τὰ ἐν ὕλῃ. Eius plurale γῦπες primā producere admonet Euſtathius, adducto exempli gratia illo [k] Homeri uerſu:

[k] Iliad. χ.

——Πολλοὺς δὲ κύνες καὶ γῦπες ἔδονται
Τρώων, id eſt
——*Multos verò Canes & Vultures comedent*
Troianorum.

Aegypion quid.
[*] In Ther.

Grammaticorum quidam Aegypion Vulturē interpretantur, ac ita dictam eſſe ἀπὸ τοῦ ἀΐσσω, id eſt, irruo & cum impetu incido. Mihi potiùs Gypaëto conuenire id nominis videtur, & ita compoſitum ἀπὸ τοῦ ἀετοῦ καὶ γυπός, ab vtroq; cùm Aquilæ, tùm Vulturis nomine, quòd vtriuſq; alitis naturam participet. Vnde Aquila Vulturina dicta eſt. Quod etiam ex [*] Nicādro probatur, qui vtrumq; diſtinguit hoc verſu:

Αἰγύπιοι, γῦπές τε, κόραξ τ' ὀμβρήρεα κλάζων.

Homerus correctus.
[l] Odyſſ. π.
Vultùris.

Mendum eſt apud [l] Homerum in his verbis Φῆναι ἢ Αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, vbi textus Græcus corruptè αἰγύπιοι habet pro αἰγυπιοὶ (vt Iohannes Spondanus rectè quoque legit & Vultures vertit, ſed genus Aquilæ facit, quo iure ipſe viderit) pro quo interpres, qui verbum verbo reddidit, Vulturem rectè vertit. Eodem errore Philo ſe inuoluit, niſi dicamus (ſed nullo authore) à loco ita dictum Aegyptium. Verùm ſi ita volumus, adiectiuo huic ſaltem aliquod ſubſtantiuum adiungere oportet, nimirum Auis aut aliud huiuſmodi, alioquin generalem nimium ſignificationem habituro. Iam vulgo Græcorum ὀρνεόπετρα dicitur. Latinis dicitur Vultur genere maſculino, quemadmodum & Vulturis nominandi caſu, quo vſus eſt Ennius illo verſu:

Vulturis in ſyluis miſerum mandebat homonem.

Vulturius
Etymum.
Volitardus
Auis Titij.
Torua Auis
[*] In Caſſandra.
Olor rapax
[m] In Hercule.
Ales magnæ.
[n] In Rudente.
[o] Lib. 2.
[p] Lib. 4.

Cicero, Plautus, Lucretius, Catullus, & alij hoc nomen Vulturius uſurpant. Crinitus tamen genere fœminino protulit ex Varrone, qui Græcos imitatus uidetur. Dictus eſt Vultur à tardo uolatu, quaſi Volitardus. Nam ob corporis molem, eamq; uaſtiſſimā ægrè ab humo in altum ſeſe attollit, & per aëra graui ac tardo motu fertur, unde non immeritò Sammonicus ei tardi epitheton attribuit, amplum alibi cognominans. Per periphraſim ex genere & proprietate quadam compoſitam Vultur uocatur Auis Titij, quòd Titio iecinoris rediuiui fibras continuè depaſtum poetę fabulentur. Item torua Auis à tetro ac truculēto aſpectu. [*] Lycophron Olorem rapacem uocat: ſed hoc nominis albo tantùm Vulturi, non autem reliquis, utpotè nigræ aut aureæ cōpetit. [m] Seneca per Alitem auidā Vulturem intelligit; & [n] Plautus per Aues magnas non alias, quàm Vultures innuere uoluit, cùm ait. *Nam hercle te barba continuo arripiā & in ignem conyciam, ſeq; ambuſtulatum obyciam magnis Auibus pabulum.* Poëtis etiam Vultures, Palatinę Aues nūcupātur, ab augurio, quod Romulus & Remus, ut pòſt dicemus, ex ijs ceperūt, [o] Propertius:

——*Murorum Romulus augur*
Ire Palatinas non bene vidit Aues.

Dicuntur etiam eidem Poëtæ Aues Caucaſeæ:

Caucaſeas etiam ſi pateremur Aues.

Sepulchra animata.
An Gryps ſit.
An Harpe.

A Caucaſo nempe mōte, in quo Promethei iecur quotidiè renaſcens depaſcebatur. [p] Hermogenes Græcus Vultures ſepulchra animata uocari annotauit, τάφους ἐμψύχους: cuius appellationis rationem ſuo loco latiùs exponemus. Sunt qui Vulturē Gryphem eſſe uelint. Et ſanè nulla forſan alia Auis in rerum natura fuerit, cui quæ de fabuloſa Gryphe circumferuntur, quàm Vulturi quadrent aptius, Aui etiam Aquilis maximis maiori, rapaciſſimæ, crudeliſſimæ, uoracitatis inexplebilis. Alij Harpen eſſe volunt, ſed nos quid de eo ſentiamus, antè diximus: De-

nique

niq; authori cuidam licet obſcuro Kiranidi nempe Lynx auis, Vultur exponitur, nimirum ut Lynx Kiranidis.
conijcio, ab acutiſſimo uiſu, qui utriq; cõmunis eſt, & Lynceis (ut dici ſolet) oculis. Italicũ Vul-
turis nomen eſt Auoltoio. Hiſpanicum Bueytre. Gallicum Vautour ſeu Vaultour. Sabaudi
nonnihil variante dialecto Vaulteur efferunt. Polonicum Semp, vel Sep. Illyricum Sup. An-
glicum à Gier. Germanicum Gyr & Geir. Belgicum Vogel Ghyer. Nomen Germanicum
pro ſpecierum diuerſitate diuerſimodè componitur. Albus enim Vultur VVeiſgyr vocatur; is
qui piſcium præda viuit Fiſchgyr; qui Lepores capit Haſengyr; qui cadauera ſectatur Oſgyr,
& Aſgyr, nec non Keibgyr; ſi equorum morticinijs delectatur, Roſgyr appellatur. Saxones
quoddam genus Gallinas impetens & roſtri ictu feriens ab eo ingenio Stoſgyr nuncupant.
Qui ruffo eſt pectore apud Heluetios Goldgyr iiſdem dicitur.

VVLTVRIS GENERATIM conſiderati deſcriptio.

OMNIVM Auium rapacium, quotquot ad noſtram hactenus ætatem vel ab Magnitudo.
authoribus proditæ, vel aliorum & noſtro experimento in rerum natura exi-
ſtere compertæ ſunt, maximus Vultur eſt. Nam & Aquilam ſeſquialtera pro- [a] Lib. 2. cap.
portione excedere ex [a] Ariſtotele tradit Bellonius, quod tamen apud Ariſto- 1. de Anib.
telem nondum legi: Quamuis non vna omnium eſt magnitudo. Qui enim
albicante eſt corpore, Aquila aliquantulum minor eſt. Quod autem in reli-
quis, quæ rapina viuunt, auibus ſolenne obſeruauimus, vt mares, quod ad magnitudinem atti-
net, fæminæ longo poſt ſe interuallo relinquant, adeo vt diſpares prorſus eſſe ſpecie videantur,
id in Vulturum familia minimè locum habet, vti Bellonius aduertit. Singulorum verò magni-
tudinẽ, cùm ſingulos in ſpecie deſcripturi ſumus, declarabimus exactiùs. Toto corpore Aqui- Forma.
lam ferè imitãtur. Imò quidam Vulturem ita exprimunt, vt vix ab Aquila eum liceat diſcerne- Roſtrum.
re, uti de Vulture Aureo pòſt dicetur. Roſtro eſt obunco, ut [b] Virgilius etiam teſtatur: [b] Aen. 6.

——Roſtroq; immanis Vultur obunco.

Hanc tamen Vulturini roſtri aduncitatem ab alijs pleriſq; rapacibus, vt Aquilis & Accipitri-
bus in hoc diſcrepare Ornithologus autumat, quòd Vulturi nõ confeſtim atque à fronte ena-
ſcitur, in hamum incuruetur, verùm poſt duorum digitorum ſeu medij palmi continuam re-
ctitudinem. Quod in pluribus Vulturũ ſpeciebus ſeſe obſeruaſſe ſcribit. De qua re latiùs, cùm
de Aquila regia ageremus. Oculos Vulturi truculentos & fœdos eſſe omnes aiunt, ut ex D. Io- Oculi.
bi loco iſtoc colligitur, vbi ait: *Semitam ignorauit Auis & non eſt intuitus eam oculus Vulturis.* Tra-
dunt quidam, inter quos eſt Philes Græcus, quòd diuerſas ab alijs nares habeãt Vultures. Qua- Nares.
tuor enim illis eſſe narium ſpiracula; à qua nota *πίσρωνοι* vocantur. Verùm cùm nihil tale in
uero Vulture conſpiciamus, itaque huic commento occaſionem, eximiam illam, qua cæteris
omnibus anteſtat, odorandi ſagacitatem dediſſe puto: quę quingentis paſſuum millibus diſtan-
tium cadauerum putorem præſentire poſſunt, inſigni ſanè odoratus priuilegio. Collum ferè Collum.
implume habere, [c] Martialis uidetur innuere, cùm inquit: [c] Lib. 9. Epigramma.

Et Vulturino mentulam parem collo.

Etiã Scholiaſtę hunc locum commentãtur, cùm mentulam eneruatam eſſe, & mollem bre-
uibus pilis inſtar Vulturini colli plumis carentis dicant. Verùm opinionem hanc ex eo natam
eſſe conijcere licet, quòd Vultures, præſertim albi, ut teſtis eſt doctiſſimus [d] Bellonius, plumas [d] L. 2. c. 1.
capitis breues admodum obtineãt, ſi cum Aquilis conferantur: adeò ut caluos quidam, cùm
tamen reuera non ſint, exiſtimarint. Bellonius, qui plurimos omnis generis Vultures, Regiæ
liberalitatis & longinquæ peregrinationis beneficio uidit, & curioſè admodũ obſeruauit, tra-
dit eos, ſub gutture ſpatium habere, palm. latitudine, non tam plumis, quam pilis, qui uitulinis
quàm ſimillimi ſunt, ueſtitum, ruffis, quẽadmodum etiam utrunq; colli latus: eſſe enim teneri-
mos & molliſſimos, inſtar leniſſimi cuiuſdam uelleris, eaſq; pilos potiùs, quàm pennas dicen-
das, quippe quæ uel calami ſcapo omne deſtitutæ ſint, uel eius uix informe aliquod rudimen-
tum exhibeant. Guttur eos habere longitudine ac capacitate inſigni docet propendens eorum Guttur.
ingluuies ante uentrẽ, ſeu pars illa gulæ ſinuoſa, quæ ipſis uentriũ plurimorum, quibus rumi-
nantia inſtructa ſunt, loco eſt; in qua ceu uentriculo cibos magnis ac integris fruſtis affatim in-
geſtos, & nullo manſu comminutos, rudi quadam coctione præparant. Huiuſmodi gula, qui
huic uni dediti sũt, & à qua guloſi dici merentur, nihil poſſet obtingere optatius: quod [e] Ariſto- [e] L. 3. Ethic.
teles tetigit in hæc uerba; *Quapropter*, inquit, *gulones optant linguam longam, ſed quemadmodũ Phi-
loxenus ex Hyrede, Vulturis guttur.* Vulturi præ cæteris rapacibus peculiare eſt, ut interiorem alæ Alæ.
partem,

partem, & quæ corpori incumbit leni uellere totam inte&tam habeat, cùm reliquæ illud alarum cauum plumulis nudum obtineant. Cutis eadem ferè est crassitudine, qua in Capreolo. Omnibus crura tota ad pedes usque plumosa sunt. Hac nota eos ab alijs raptu uiuentibus distingui existimat doctissimus Bellonius, licet & Aquilis quibusdã id competat, quæ non minus quàm Vultures in editissimis montium iugis degũt. Nam cùm omnia gelu ac niue ob altitudinem, & mediæ aëris regionis propinquitatem ibi rigeant, itaq; natura, ut contra has iniurias, Aues eas muniret, omnibus crura plumis induxit, & hirsuta fecit. Vngues Vulturi, quemadmodum omnibus carniuoris adunci sunt. Quæ uerò singulis speciebus propria sunt, singularum descriptionibus reseruamus.

[Cutis. Crura. Vngues.]

SENSVS.

[a Lib. 1. Hierogl. Visus. Vultur pro aspectu pictus. b L. 12. Orig. c. 7.]

ORVS[a] Vulturem animalibus cũctis videndi acumine præstare ait, qui oriente Sole in occasum, occidente verò in ortum prospiciat, atque è longissimo interuallo de cibo futuro sibi prouideat. Quamobrem Aegyptij, dum visum significare uolunt, Vulturem appingunt. Causam[b] Isidorus in volatum potiùs sublimem refert, cùm inquit: *Altius quippe volantes, quæ multa montium obscuritate celantur, ex alto illi conspiciunt*: quàm in organi compositionem, quæ potior causa existimanda est, licet insignem aciem haud parum altissimus volatus adiuuet. Verùm de visus prærogatiua fortasse Aquila cum eo neque iniuria contendet.

[Odoratus.]

Odoratus palmam vno ore Vulturi omnes meritò tribuunt: quod Plinius cõfirmat his uerbis, tanquam iustus arbiter, suam vtriq; dotem assignans: *Aquila clarius quàm nos cernunt. Vultures sagaciùs odorantur.* Idem testantur vulgatissimi illi versiculi incerti authoris:

Nos Aper auditu præcellit, Aranea tactu,
Vultur odoratu, Lynx visu, Simia gustu.

[c L. 12. Orig. c. 7. d Lib. 2. de Anim. Comment. 97.]

Admiranda sanè, & miraculo proxima, authores classici de huius Auis odorandi vi prodiderunt. Neq; enim vltra maria tantùm, vt[c] Isidorus scribit, sed per quingenta etiã millia passuum & eò amplius, vt author est D.[d] Thomas Aquinas, cadauerum putorem percipit. Quod autem aliqui addunt, tam sagaciter odorari Vultures, vt biduo triduoue, imò septenis, vt alij, diebus antè ea loca circumuolent, in quibus cadauera futura sunt, ineptè sanè ad odorandi facultatem refertur, cùm eorum, quæ necdum sunt, cadauerum nullus odor esse possit. Sensus enim præsentium est. Quare ad quandam augurandi vim, si sic loqui possumus, id pertinere putandum est. Ridiculè igitur Georgius[e] Pictorius:

[e In Pantopol.]

Hanc volucrem narrant luces tres nosse cadauer
Venturum, olfactu tam viget hæc volucris.

Melius, veriusq; Lucretius:

——Ideoq; per auras
Mellis Apes quamuis longè ducuntur odore,
Vulturijq; cadaueribus &c.

[Vulture sagacior prouerb.]

Dedit sanè insignis ea Vulturis odorandi facultas prouerbio locum; quo *Vulture sagaciores* dicuntur, quidam culinarum & mensę asseclę, quos dapnm odor solicitè indagatus allicit. Quò Apuleius respexit, cùm impudentem quendam helluonem in Magia notat, his verbis: *Si uerò naribus nidorem domesticum præsentit, uincit idem sagacitate odorandi & Canes & Vulturios.* Hic spectat illud[f] Luciani: *An nõ dixi quòd citius latuerit Vultures cadauer pridianum, ac marcidum in propatulo positum, quàm spectaculum aliquod nouum & inopinatum, Timolaum, etiamsi Corinthũ illum oporteat sine respiratione curriculo abire?* Qua verò ratione ex tam longinquo nimirum ex quingentorum millium passuum, vt ex D. Thoma dictum est, interuallo cadauerum putorem olfaciat, multi disputant. Illud enim vsque odorem vel corporalem euaporationem pertingere, prorsus absurdum credunt, præsertim cùm sensibile medium immutet vndiq;, secundum eandem & æquabilem distantiam, nisi præpediatur: neque enim sufficit, vt tantum spacij occupet, etiamsi in fumidam euaporationem resoluatur integrum cadauer, quando certus ac præscriptus est rarefactionis terminus, ad quem naturale corpus peruenire potest, atque si etiam raritas ignis fuerit. Sed nec huiusmodi vapore cadauer cognoscitur saltem immutatum esse. Proinde dicendum existimat[g] Cælius Rhodiginus, ab odorabili quidem resolui posse fumosum halitum, sed tamen non produci ad eum terminum, vbi odor percipiatur: mediũ autem spiritualiter immutari, ultrà ac longiùs quàm commemorata euaporatio peruenire possit. Auicẽna verò pro eo, quo pollebat, ingenio, huiusmodi eius rei conatus est rationem adferre,

[f In Nauigio. g L. 8. lect. antiq. c. 18.]

cùm

cùm inquit: *Odores perueniunt ad multa ex animalibus, plusquam ad homines. Similiter redduntur eis visibilia à longinquis spatijs, & vltra montes altissimos. Iam enim videmus Vultures circumuolitantes in aëre, & peruenit visus eorum in longinquum vltra modum, quo vsque eleuantur multum supra montes altissimos: ergo potest esse, quod Aues illæ eleuatæ fuerint in aëre, quousq; apparuerit illis lõgitudo eius spatij, & viderint cadauera. Si autem negauerint colores cadauerum reddi eis, plus debent negare odores reddi, quorum vis est debilior: & sicuti non omni animali necesse est mouere palpebram & oculum ad hoc ut videat: similiter non est omni animali necesse olfacere ad hoc vt odoret; multis ex illis accidit odorare non olfaciendo*. Hæc ratio certè ingeniosa est, & Auicenna digna. Mihi à ratione non videtur absonum, si per tanta locorum spacia odorari Vultures concedam. Si enim instrumenti exquisitiem, & siccitatem, si copiam exhalationis ab integris quandoque exercitibus confectis sublatam video, si eam non undiquaquam expansam, sed conglobatam, & uentis eò delatam considero; nihil præter rationem dixero. Nec spiritalia obiecta mihi quis obtrudat. Nam quod corpus afficit, corpus est, aut quid corporeum. Hæc tamen alij exactius examinent.

LOCVS.

ETSI de loco, in quo vitam agere Vultur solet, multi dubitant: plerisq; tamen in eo conuenit, ut altissimorum montium iugis habitare dicant. Horũ præcipuus est [a] Aristoteles; qui sic ait. *Vultur nidificat in rupibus excelsissimis, vnde fit, vt rarò nidus & pulli Vulturis cernantur: Quocirca Herodotus Rhetoris Brysonis pater, Vultures ex diuerso orbe nobis incognito, ac situ eminentiore quodam aduolare putauit, argumento quod nemo nidum vidisset Vulturis, & quòd multi exercitũ sequentes repentè appareant. Sed quanquam difficilè nidum eius alitis videris, tamen visus aliquando est*. Huic Aristotelis sententiæ [b] Plinius astipulatur, dicens: *Vulturum nidos nemo attigit, ideo etiam fuêre, qui putarent illos ex aduerso orbe aduolare, falso. Nidificant enim in excelsissimis rupibus*. Eandem caussam habet, quod Aegyptij hominem peregrinum & ignotum omnibus, per Vulturem significare soleãt. [c] Albertus etiã in mõtibus inaccessis & in altis rupibus nidulari Vultures memorat Aristotelem proculdubiò & Plinium secutus. Sed id [d] Homerus quoq; testatur hisce uersibus:

Οἱ δ᾽ ὥς αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες ἀγκυλοχεῖλαι,
Πέτρῃ ἐφ᾽ ὑψηλῇ μεγάλα κλάζοντε μάχονται, id est,
Hi autem sicut Vultures vnguibus curuis & rostris aduncis
Scopulo in excelso valdè clangentes pugnant.

[a] *6. Histor. cap. 5.*
[b] *L. 10. c. 7.*
Ignotus p Vulturem designat.
[c] *L. 6. c. 3.*
[d] *Iliad. Π.*

[e] Georgius Agricola ex his Auibus Vulturem esse tradit, quę cum æstate degant in syluis, hyeme in finitimos locos, eosq; apricos demigrent. Huius etiam ueritatem confirmat [f] Bellonius. Verùm hoc intelligendum est de regionibus, quæ in Oriente tantummodò sitæ sunt; in illas enim id facere Vultures uerum est. Rarissimos enim in Italia, Germania, & Gallia loca plana adeuntes videre est, præterquam hyberno tempore, quo ferè ubiuis locorum uolitare cernuntur. Nam tum mõtes deserũt, frigoris euitaturi iniurias, & calidas regiones, easq; transmarinas petunt. Alioquin & æstate aliquando in Gallia in monte Auerniæ, cui aureo cognomen est, aliquot visi sunt. At in Cretæ montibus frequentes admodum sunt, ubi nidificant non in arboribus cæterarum Auium more, sed in difficillimis rupium præcipitijs super mare propendentibus, ita ut uideri uix possint, nec pullis eorum nidis eximi, nisi quis longo fune à rupibus demittatur. Funis autem caput, ut [g] Bellonius tradit, palo in mõtis uertice terræ infixo firmiter adalligatur: per eum rusticus quidam se demittit, donec ad Vulturis nidum perueniat deinde per eundem funem denuò in altum subit. Vel puerum magno corbi impositum ex summo sepulchro demittunt: cùmq; ad nidum peruenit, pullos eximit, eosq; corbi imponit, quem postea rursus sursum attrahũt. Simile quid narrat [h] Georgius Braunus, cùm Edimburgium Scotiæ urbem describit, in qua arcem esse refert inexpugnabilem, ut ad eam ne ullis quidem scalis, liceat ascendere, adeò prærupta est ex solido saxo rupes. In hac Vultures nidos faciunt, quos animosiores iuuenes ex arce sportis demissi deprædãtur. Scribit itẽ [i] Bellonius in arenosa Aegypti parte Vultures habitare. Montes etiam qui inter Vangionum urbem, quæ nunc VVormatia dicitur, & Treuirorum Augustam medij sunt, à Vulturibus incoli [k] Albertus testis est. Et Franciscus Patricius mihi aliquando scripsit in Apennino prope Auerniæ montem in Hetruria, ubi Illustrissimorum Saluiatorum sylua est, Vultures nidulari. Item in Zacintho insula habitare Reu. Andreas Panicus Bononiensis, qui biennium ibi uixit, mihi retulit. Caucasum Scythiæ montem, crebros habitasse Vultures fabula innuit, quæ Prometheum saxo alligatum, in eodem furti pœnas dedisse Vulturibus, qui iecur ipsi exedebant, effingit. Vnde &

[e] *L. de Animal. subterraneis.*
[f] *Lib. 2. de Auib. c. 2.*
Vultures pulli qũo eximãtur.
[g] *L. 1. Obseruat. c. 11.*
[h] *In Theatro Vrbiũ.*
[i] *Lib. 2. Obseruat. c. 30.*
[k] *L. 23. de Anim.*

Aues caucaſeæ quæ. — [l] In Bucolicis.

Caucaſeæ Aues à Poëtis dictæ ſunt, vt[l] Virgilio; *Caucaſeasq́ refert volucres, furtemq́ Promethei.* Et Propertio:

Caucaſeas etiam ſi pateremur Aues.

[m] Satyr. 14.

Quamuis quidam per haſce Aquilas intelligant, rectiùs tamẽ Vultures exponi teſtis eſt Petronius Arbiter. Sed tamen in arboribus aliquando eos nidificare [m] Iuuenalis ſentit:

——Partemq́ cadaueris adfert
Hic eſt ergo cibus magni quoque Vulturis, & ſe
Paſcentis, propria cùm fecit in arbore nidos.

[n] Lib. de ſub terr. — [o] Matth. 24. & Luc. 17. — [p] Lib. 1. Peruuin.

Quod quidẽ à mẽte[n] Georgij Agricolæ, qui in ſyluis eos æſtate degere aſſerit, nõ eſt alienum. In Arabiæ verò deſertę, ac Aegypti locis planis & campeſtribus, præſertim inter vrbẽ Cayrum dictam Memphim & Erythreũ mare numeroſos ſe obſeruaſſe ſcribit Bellonius: cuius rei ratio eſt, quòd vt[o] Chriſti Seruatoris verbis vtar, *vbi cadauer, illuc quoq; cõgregentur Vultures.* Iter enim illud Aegyptijs Camelis eſt perquàm tritum, quo tam frequenti numero intereunt, vt appareat ex eorum oſſibus, quæ hinc inde diſperſa iacent, vt hoc verum eorum cæmiterium meritò dici poſſit: quibus allecti, quod nũquam paſtus ibi ipſis deficit, crebri ſeſe eò conferunt, ſuapte natura alioquin plana ac humilia euitãtes. In altiſſimis Heluetiæ mõtibus, vt in Amano propellacũ Riuariũ, Ornithologus, & in littore Peruiano numeroſos[p] Leuinus Apollonius eſſe tradit.

MOTVS. VOLATVS.

[a] Lib. 12. Orig. c. 7. — [b] Lib. 23. de Animal. — [c] In Ibin.

TARDVM motu eſſe Vulturem ac pigrum omnes fatentur; cuius cauſam in corporis magnitudinem reijciũt[a] Iſidorus &[b] Albertus, unde etiam nomẽ traxiſſe volunt. Hinc eſt, quod, vt Plinius inquit, *Vultur & ferè grauiores, niſi ex procurſu aut tumulo emiſſæ non euolant.* Quæ res ipſi nonnunquam exitium adfert, vt Albertus teſtatur. Cùm enim vix tertio aut frequentiori etiam niſu ſeſe in altum attollat, fit ſæpenumerò, vt antequam in ſublime fertur, à latente in inſidijs aucupe capiatur: vnde & à ſe aliquando vnum captũ eſſe, ſed iam cadaueribus ſaturum ac grauem Albertus refert. Non temerè igitur Poëtæ ei tardi epitheton dedêre, vt[c] Ouidius:

Vnguibus & roſtro tardus trahet ilia Vultur.

Et Calentius:

Aut Milui aut tardi Vulturis inſidias.

[d] Lib. 2. Obſeruat. c. 70.

Sunt tamen qui apud Ouidium hanc vocem (*tardus*) exponũt perſeuerans. Albertus quidem tardè eum volare concedit, at cùm à terra ſeſe eleuauerit, benè & ſatis altè: vnde etiam ab egregio, ſi Dijs placet, volatu Vulturis nomẽ deriuatum contendit, ſed quàm appoſitè, ipſe videat. Reuera difficulter admodum ſeſe humo tollit, quemadmodũ & Struthiocamelos, nimio corporis pondere prægrauatos non volare, ſed alarum beneficio curſum promouere videmus. Sic cùm in aërem ſublatus eſt, tardum etiam volatum exercet: quem ſcitiſſimè Ariſtophanes ea de cauſa natationem quandam vocare videtur, quòd lento gradu per aëra euectus, veluti natare in nubibus videatur, vnde ei γάμψοι ἀερόπεται dicuntur Vultures. Quapropter cùm veloces Homerus eos vocaret, ita accipiendum eſſe credo, quòd cadauera, de quibus loquitur, velociùs deuorent. Volare autem bimatim ſemper ferè conſtat, vt notat, etiam Barbarus.[d] Bellonius affirmat inter reliquas rapaces atque recuruis vnguibus præditas Aues ſolos Vultures turmatim volare; quorum magnas turmas, & in ſingilis non pauciores quàm quinquagenos obſeruauit, cùm è Cairo in montem Sinai proficiſceretur.

VOX.

Pulpare quid. — [a] Iliad. 11.

VVLTVRES cùm vocem edũt, proprio vocabulo pulpare dicuntur, vt Ouidius ſeu quiſquis eſt Philomelæ author teſtatur illo uerſu:

Dum clangunt Aquilæ; Vultur pulpare probatur.

Et Thomas Radinus in eo libello, quem Abyſſum ſtellarum inſcripſit, inquit.

Vultur pulpans, Accipiter pipans.

[a] Homerus tamen eos dicit clangere.

INGENIVM.

INTER animantia bruta, quibus natura ingenium, quàm cæteris largiore manu contulit, minimè vltimo loco Vultur constituendus est. Quinimo aliquid amplius ingenij obtinere reliquis haud grauatim admittet, qui non solùm memoriam & prudentiam, verùm & futurorũ quandam præscientiam aut præsagium ei inesse considerauerit. Prudentiæ quidem non leuia istæc argumenta sunt; primùm quòd rapacium siue vncunguium, quarum solitaria ferè natura est, soli gregatim volant. Hoc quidem illos prudenter, & naturæ suæ conscios ideo facere verisimile est, vt ab hominum insidijs, & ab aliarum rapacium violẽtia sint tutiores. Deinde quòd frigus inimicum euitaturi, solum mutent, instanteq; hyeme in calidiores regiones commigrent (Nam & Aegypto non minus, quàm Ciconias aduenas esse idem Bellonius testatur) solerter admodum imminentia incommoda, tanquam præuisa fugientes, idq; beneficium olim sibi successisse non immemores. Sed & hoc memoriæ eorum ascribendum est, quòd ad idem cadauer, à quo satiati sæpius recesserunt, identidem redeant. Illud sanè Oeconomis bonis imitandæ prudẽtię signum est, vbi cadauerum ipsis copia suppetit, quòd tum bonam eorum partem seponant, ac in futurum prouidè reseruent. Sed illud omnem admirationem superat, quod de præsagientibus illis cadauera narrat [a] Aelianus: *Expeditos*, inquit, *ad bellum exercitus præsentione quadam consequuntur, planè scientes, & quòd ad bellum proficiscuntur, & quòd omnis pugna strages edere soleat.* Testatur idem [b] Philes poëta Græcus:

Vultures cur mutẽt regiones.

Memoria in repetendo cadauere.

Prudentia in reseruando cadauere.

Præsagia cladium.

[a] *Lib. 2. de Anim. c. 46*

[b] *De proprietat. Auium cap. de Vult.*

> Πλὴν μαντικὴν ἔχουσιν οἱ γύπες φύσιν,
> Καὶ γὰρ συνεκδημοῦσι τοῖς μαχουμένοις
> Τῶν σωμάτων ἐλπίδι τῶν πεσουμένων, id est,
> *Cæterùm voticinam habent Vultures naturam,*
> *Etiam comitentur pugnantes*
> *Corporum spe, quæ in bello ceciderunt.*

Vnde etiam facetiarum & salium plenus Plautus, lurcones quosdam famelicos taxans, ait: [c] *Iam quasi Vulturij triduo prius prædiuinabant, quo die esituri sient.* Futurã stragem præsensione quadam mirè percipere etiam [d] D. Basilius comprobat. Quod quidem hactenus citati authores ad ingenium referunt: non desunt tamen, qui altiùs huius rei causam repetant. Nam eius rationem perscrutari difficillimum censuit Albertus, & alij tanquam naturæ limites egressum ad occultã stellarum potestatẽ confugiunt. Non minori sagacitate, cuius tamen ratio magis intra septa comunis naturæ consistere videtur, in sanitate conseruanda, vti Vultures comperti teste [e] Laurentio Iuberto: *Cùm minus violenta est*, inquit, *pestis perniciesso, ltem quæ supremis gaudent locis inferiora quærunt; id enim obseruatione cõstat, Vultures pestilenti aëri cedere, vt certum sit indicium, quæ loca tenent Vultures infesto aëri subiecta non esse.* Ex quo colligitur non solùm ipsos suæ saluti consulere, dum noxa virulenti aëris percepta consueta domicilia deserunt, sed etiam loca ea, ad quæ sese recipiunt, tuta esse monere homines, & vt ibidem se seruent, exemplo suo inuitare. [f] Nicander hoc Vulturis in sanitate sua solicitè conseruanda callidum ingeniũ similiter ostendit, dum quæ à venenoso serpente percussa sint, cadaueribus abstinere asserit:

[c] *In Trucul.*

[d] *In Hexa. Homil. 8.*

Præsagij Vulturis causa.

Pestis præsagus Vultur.

[e] *Lib. de peste. cap. 5.*

Sanitatis conseruatores esse.

[f] *In Ther.*

> *Dum ferit, ardescit percussum corpus, & altis*
> *Membris atra caro stillat linore nigrescens,*
> *Nulla rapax animans audet tractare cadauer,*
> *Non Aquila aut Vultur, non Coruus nuncius imbris.*

Et rursus ubi de Basilisco loquitur:

> *Nulla etiam volucres, quæ fœda cadauera pascunt,*
> *Sic occisum hominem tangunt, vt Vultur & omnes*
> *Huic similes aliæ.*

Nec minori solertia amissam sanitatem recuperat, quàm præsentem tuetur. Si enim Razi fidem adhibemus; cùm hepati ipsius ægrè est, tum magnarum Auium, quas in hunc vsum venatus est, iecinora vorat, quæ & alimenti & medicamenti loco esse possint. Deniq; & hoc ad ingenium & mores pertinere videtur, quòd cùm alioqui omne genus cadauerum liguriat, attamen à sui generis cadaueribus abstineat.

A suo genere se continet Vultur.

SEXVS. COITVS. PARTVS.
Incubatus. Educatio.

PORTENTOSA ſanè & valdè controuerſa multi non ſolùm poëtæ, ſed grauiſſimi etiam Philoſophi ac Theologi de Vulturina generatione memoriæ prodiderunt. In quorum tanta lite & contradictione concilianda nos extrema, quæ plerumq; in uitio ſunt, euitabimus, & media quadam via incedemus, & noſtram ſententiam, quantulacunq; ea ſit, quam longo vſu comparauimus, rerum naturalium cognitione adiuti, diſcuſſis tenebris, claram facere tentabimus: prius tamen aliorum opiniones exponemus.

a Lib. 2. de Anim. c.46

Nidos extruere Vultures [a] Aelianus & alij aliquot omnino negant. Præterea in Vulturum ſpecie fæmineum ſexum tantummodò reperiri, plurimi aſſerunt: prodigioſum quendam procreandi ritum, & qui a fœminis ſolis, nulla maris opera peragatur, commenti. Hoc tamen Aelianus, velut ex aliena ſententia, adſtruit, cùm inquit: *Vulturem non naſci marem aiunt, ſed fœminas omnes generari, quam rem non ignorantes hæ beſtiæ pullorumq; ſolitudinem ac inopiam timẽtes, ad gignendos pullos talia machinantur. Aduerſa Auſtro volant, vel ſi Auſter non ſpiret, ad Eurum vẽtum oris hiatu ſe pandunt. Spiritus venti influens ipſas implet.* Idem, at paulò aliter [b] Orus: *Inter Vultures*, inquit, *mas non eſt, gignuntur autẽ hunc in modũ: Cum amore concipiendi fœmina exarſerit, vuluam ad Boream ventum aperiens, ab eo velut comprimitur per dies quinque, quibus nec cibum, nec potum omnino capit, fœtus procreationi intenta.* Hinc [c] Pictorius:

b L.1.Hierogl.

c In Pantopolio.

Vulturis & miram naturam dicere poſſum,
Dum genus hoc marem non peperiſſe patet. Et [d] Tzetzes:

d Chiliad. 12.c.439.

Vultures quidam inconſideratè dicunt animantia parere,
Habereq; lac, & mammas, & cætera talia:
Ego autem, vt inueni mares eſſe omnes Tygrides
Sic & fœmineum Vulturum inueni omne genus.
Quinque autem diebus natibus volantes contra ventos
His concipiunt prolem ſubuentaneam.

e In Hexa. Homil.8.

f L.1.Hexa. cap.20.

Quàm diù vterum gerat Vultur.

g L.1.Hierogl.

Tantum nonnunquam valet in animis hominum præoccupata opinio, vt etiam Magnus ille [e] Baſilius, ſiue ita ex animo ſentit, ſiue aliorum placita in vſum ſuum traducit, *ſubuentanea oua in cæteris irrita eſſe* author ſit, *nec ex illis fouendo quidquam excuti, at in Vulturibus citra coitum fœcunditate eſſe inſignia.* Paulò cautiùs D. [f] Ambroſius, non ſimpliciter aſſeuerat, ſed *Vultures dicuntur*, inquit, *ſine concubitu concipere & generare.* Verùm vt in hoc pleriſq; inter ſe conuenit, quod abſq; coitu è vento concipiant fœminæ: ita quàm diù vterum gerant, ac quid tandem pariant, mirè authores variant: Sic [g] Orus; *Animal hoc trecentos illos ac ſexaginta quinque dies, quibus completur annus, ita diſtribuit, vt centum quidem & viginti diebus prægnans maneat, totidem pullos enutriat, reliquis verò centum ac viginti ſui curam gerat, neque vterum ferens, neque alendis addictum liberis, ſed ſeipſum duntaxat ad aliam parans conceptionem. Quinque autem illos, qui ſuperſunt anni dies in uentis, vt iam dictum eſt, compreſſionem, & coitum inſumit.* Quapropter Aegyptij annum, vt idem teſtatur, ſignificaturi, Vulturem depingunt. Ab hoc in temporis diſtributione, ac educationis diuturnitate nonnihil diſſentit [h] Tzetzes, ita inquiens:

Anni hieroglyphicũ.

h Chiliad. 12.c.439.

Quinque autem diebus natibus volantes contra ventos,
His concipiunt prolem ſubuentaneam,
In centum autem & viginti diebus procreant
Subuentanea oua, in totidem verò alijs
Ex ouis extrudant, & pullos generant,
In centum autem & viginti diebus alijs,
Vſque ad alarum perfectionem ipſorum educant illos.

i L.10.c.7.

Oua parere.

Ita de eorum partu; alioquin Oro conformis eſt, qui ſuam ſententiam his verbis explicat: *Sunt porro & alia Vulturum genera, quæ ex vento non concipiunt, quorum oua ad eſum duntaxat, non item ad fœtum ſuſcipiendum ac formandum ſunt accommodata. At eorum Vulturum, quorum non eſt ſubuentaneus duntaxat, & inefficax coitus, oua ad tollendam, gignendamq; ſobolem ſunt in primis idonea.* Huic opinioni ſuffragatur non ſolùm Plinius, ſed & Ariſtoteles, veritas ipſa, quantum quidem ad ouorum procreationem attinet. [i] Plinius quidem diuerſis locis Vmbricium etiam Aruſpicem clariſſimum teſtem allegans, oua excludere Vultures aſſerit. Idem ipſemet Ariſtoteles bis diſertis verbis, quæ pòſt citabimus, teſtatur. Ab horum ſententia longè diſcedunt Simocatus,

Philes,

Philes, & Aristoteles ipse (si dijs placet) sui scilicet oblitus, nisi potiùs huius simius quispiam nobis fucum facit, in Geoponicis, quæ eius nomine circumferuntur, ita scribens: *Vultures tertio à conceptu anno pariunt, nec nidum struunt, vt fertur, neque oua pariunt, sed statim pullos, eosq; mox à natiuitate volucres.* Huic quisquis est, magis quàm veritati consentanea dicit Simocatus, vbi, *Vultures*, inquit, *triento vterum gerunt, nullus enim est mas inter illos, sed fœmina ore aperto, extensisq; alis Zephyrum aut eius loco Eurum hauriunt, ac inde concipiunt materiam quandam, quæ ob sui tenuitatẽ plurimo tempore eget ad animalis perfectionem, animal enim, non ouum pariunt.* Ab horum parte stat Philes ità scribens:

Θῆλυς δὲ πᾶς γὺψ καὶ φθορᾶς ἄνευ κύει,
χαίνων γὰρ ἀντίπρωρος ὕψει πρὸς νότον,
Συλλαμβάνει τὸ πνεῦμα, καὶ τρίτου χρόνου,
Στρουθοὺς πτερωτοὺς ἀπὸ μήτρας ἐξάγει.
Οἳ ζῶσιν εὐθὺς ἐξ ὀνύχων ἁρπάγων, idest,
Fœmina uerò omnis Vultur, & absq; coitu gignit,
Hians enim conuersus in sublime ad Notum
Concipit spiritum, & tertio anno
Pullos volucres è matrice excludit;
Qui viuunt è vestigio ope vnguium rapacium.

Hi quidem omnes Vultures fœminas tantùm esse, & sine copula, vt [k] Isidori verbis vtar, concipere & generare vnanimiter asserunt. Quibus plus aliquid addit Orus, qui Vulturem non solùm in fœmineo sexu principem, ac primarium constituit, sed & hermaphroditum facit, cùm per Vultures solos ex Dijs mares simul ac fœminas, nempe Vulcanum, & Mineruã apud Aegyptios ideo designari prẹter cẹtera tradit, quòd generationis ipse sibi author crederetur & mater, & principium. At in reliqua procreationis fabula texẽda, mirè variant, cum hic ouiparum, alius viuiparum facit; hic intra centum & viginti dies; ille non citius triẽnio parere affirmet. Nimirum ut simplex & una est ueritas, ita mẽdacium multiplex, & ex uno, ut inquit Philosophus, absurdo multa sequuntur. Verùm de hac opinione satis superq; dictum sit. Nunc alterã partem audiamus, quæ cum superiore planè pugnat. Primùm nidificare Vulturem, idq; in excelsissimis rupibus antè ex [l] Aristotele & [m] Plinio patuit. Sed & Niphus in Italia se Vulturis nidum uidisse scribit. Albertus Magnus Philosophus haud uulgaris, & D. Thomæ præceptor, non solùm nidos eos extruere, sed, & Venerem exercere apertè docet, ubi ait: *In montibus, qui sunt inter ciuitatem Vangionum, quæ nunc Vuormatia uocatur, & Treuiros, singulis annis nidificant Vultures, ita vt magnus vndiquaq; fœtor ex congestis cadaueribus sentiatur. Quod autem fertur quosdam Vultures non coire, falsum est: nam illic quoque sæpè permisceri uidentur.* Sed ut eo loco permisceri uisos esse tanto uiro lubens credo, tamen quìm benè ex hoc colligat nullos non coire, non uideo: Fieri enim potest, ut sterile quoddã sit Vulturũ genus, ut paulò pòst Aristoteli & Plinio placere demonstrabimus, & quod absque Veneris illecebris uitam agat. Vt uerò quid sentiam hac in re dicam, plerosq; coire certus sum, & fabulosa reputo, quæ de conceptu ex uento feruntur: non tamen omnes fœcundos necessariò statuendos existimo. Etenim & marem & fœminam in Vulturum etiã genere reperiri, & fœminam à mari iniri naturæ lex dictat. Sunt enim Vultures Aues ueræ & perfecta animalia, quæ omnia cõmuni naturæ prẹscripto, utroq; sexu gaudent. Quæ itaq; quæso ratio est, cur Vultures altero sexu mancos statuamus? Verùm cùm mecũ reputo, unde hoc cõmentũ nasci potuerit; id pluribus modis fieri potuisse uideo. Primùm enim oua tredecim (ita quidã legunt) Vulturem parere Plinius scribit ex Vmbricio Aruspice. At fortasse cùm ouorũ plurima pars irrita sit (binos enim plerumq; Vulturis excludi pullos idẽ author est) itaq; occasionem illi arripuêre in animũ inducendi, quasi è vẽto hæ Aues pariant. Huiusmodi enim tum harum, tum aliarũ Auiũ oua & subuentanea, & Zephiria dixêre, quæq; ad cibũ solummodo, non etiã ad prolem producendã essent vtilia. Alterã id credendi ansam Auis istius libido subministrare potuit, quæ tãta esse dicitur, ut ea accẽsæ fœminæ, si mas fortassis absit, inter sese saliant, & mutua libidinis imaginatione concipiant, uel, ut nonnulli arbitrati sunt, ipso puluere in naturã uento aut ui pruritus attracto, ouaq; edant, ut Gallinæ, Perdices, & Anseres solent, hypenemia seu subuentanea. Alterius causẹ id opinandi, quẹq; ab hac utraq; diuersa est, [n] Plinius author esse potuit, marem asserens, qui proli gignendẹ incumbat, in Vulturibus nullum reperiri, cùm inquit: *Haliæti suum genus non habent, sed ex diuerso Aquilarum coitu nascuntur: id quidem quod ex ijs natum est, in Ossifragis genus habet, è quibus Vultures progenerantur minores: & ex ijs magni, qui omnino non generant.* Hæc Plinius, eaq; ex [o] Aristotele proculdubiò excerpta. Verùm licet ex his verbis postremis masculorum in quibusdam Vulturibus defectum, non malè aliqui fortasse colligant, an uerò ex eo omnes fœminas esse rectè inferunt? Sed vtriusli-

[k] Lib. 12. Orig. cap. 7.
[l] Lib. 8. Histor. cap. 5.
[m] Lib. 10. cap. 7.
Oua quot pariat.
Oua subuẽtanea quæ.
[n] L. 10. c. 3.
[o] In mirabilibus.

bet ſexus ſint, cùm eos omnino non generare Philoſophus aſſeueret, non eſt vt tātam fœcunditatem, cui ad prolis conceptum ventus ſit ſatis in vterum admiſſus, hiſce affingant. Oua poſſe parere admittam (neque enim id negare animus eſt Ariſtoteli,) ſed fœtum ullum producere eos rectè ex eo elici diffiteor. Cùm enim Aquilæ, Oſſifragæ, & Vultures, ut partim ex Ariſtotele & Plinio palàm eſt, partim res ipſa docet, promiſcuo inter ſe coitu vtantur, nihil mirum eſt, ſi ex diuerſarum ſpecierum duabus auibus, tertia quædam alia, & ab harum ſpecie diuerſa nempe ſterilis generetur (quemadmodum ex Equa & Aſino ſterilem Mulam procreari videmus) quæ ob ſimilitudinem, quam maiorem profectò cum Vulturibus, quàm cū Aquilis ipſis

[p] In Mirabil.

habet, illorum claſſi aſcribatur. Hunc enim Vulturem [p] Ariſtoteles vocat, ſed magni cognomento adiecto ab alijs diſtinguit, & diſertis verbis ſterilem eſſe docet, argumentum inde capiens, quòd à nemine vnquam nidus eius conſpectus fuerit. Verba eius hæc ſunt: *Ex Aquilarum paribus alternis Haliætus & Aquila naſcuntur, quoad par eiuſdem generis coniugabile naſcatur. Ex Haliætis Fulica, ex his Accipitres, Vulturesq́ generantur. Verùm Vultures non diuerſum genus, ſed grandes rurſum Vultures gignunt, eosq́ ſteriles, indicio eſt, quod Vulturis magni nidus nemini mortalium viſus ſit.* Tantum Ariſtoteles de Vulturum generatione ſcribit, quam dum exponit, à Plinio non vna in re diſſentire videtur. Quod fortaſſe quiſpiam mirabitur, cùm paulò antè dixerimus Plinium, quæ de Vulturina geneſi, quam ibidem citauimus, ſcripſit, omnia ex mirabilibus Ariſtotelis tranſtuliſſe. Sed cùm hæc loca conferrem, facilè animaduerti non ex authoribus ipſis, at ex interpretibus hanc diuerſitatem ortam eſſe. Quod enim de Fulica hîc legitur, minimè apud

Ariſtoteles correctus.

Ariſtotelem reperitur. Textus enim Græcus eo loco habet vocem φήν, pro qua interpres, quiſquis ille fuit, ineptiſſimè Fulicam vertit. Quo multò oculatior, & vtinam vbiq; tā circumſpectus fuiſſet, Plinius optimè Oſſifragam expoſuit, Auem nempe Aquilis cognatam, vt non vno Ariſtotelis loco facilè liquere poteſt. Quid enim quæſo, Fulicæ cum Aquilis aut Vulturibus, Aui nempe aquaticæ & palmipedi cū vncunguibus rapacibus? Quid hoc aliud eſt, quàm nomina cum rebus ipſis confundere? Simile mendum eſt in dictione *Accipitres*; huius enim loco textus Græcus habet οἱ περκνοὶ, quæ quidē vox non Accipitres, ſed Aquilam Anatariā ſeu Clangam, alibi etiam Morphnon appellatam [q] Ariſtoteli vbiq; denotat; vt & Gaza doctè in-

[q] 9. Hiſtor. cap. 32.

terpretatus eſt. Eſt tamen etiam inter ipſos authores nonnulla, ſed modica diſſenſio. In hoc enim variant, quòd Ariſtoteles ex Oſſifragis, pręter Vultures etiā Percnos ſeu Anatarias Aquilas gigni tradat, Plinius verò tātūmodò Vultures. Atqui Percnos Accipitres interpretati ſunt, fortaſſis alio [r] Ariſtotelis loco eò deducti ſunt, vbi inquit: *Quinetiam aduncorum Accipitres ſpecie*

[r] Lib. 2. de gene. Anim. cap. 5.

diuerſi coire putantur. Sed hîc non περκνοὶ, ſed ἱέρακες, quæ quidem vox propriè Accipitres deſignat, legitur. Eodem hoc capite ea, quæ de promiſcuo Vulturum & Aquilarū coitu diximus, generali quadam propoſitione confirmat, in hæc verba: *Coeunt animalia generis eiuſdem ſecundum naturam, ſed ea etiam quorum genus diuerſum eſt quidem, ſed natura non multùm differt, ſi par modò magnitudo ſit, & tēpora æquent grauiditatis. Rarò id fit, ſed tamen fieri & in Canibus & in Vulpibus & in Lupis certum eſt; nec non in Auibus ſalacioribus idem fieri viſum eſt.* &c. Sanè Aquilas cùm magnitudine, tùm natura nimium diſcrepare, antè oſtendimus. Reperiri verò alios, qui perpetua generatione poſteritatem conſeruent, vel inde euidentiſſimum eſt, quòd alioquin iam olim à multis ſeculis periſſe neceſſe eſſet eorum genus, nec Vulturem ampliùs vllum uerum in natura haberi. Huiuſmodi ſunt minores Vultures Ariſtotele & Plinio teſtibus, Oſſifragæ Aquilinæ ſobolis proles, maiorumq; Vulturum ſterilium parentes, cognatum Aquilis genus. Nam ex Haliætis Oſſifragas naſci ijdem authores aſſerunt. Quod quidem hi ſuboleuiſſe videntur, qui medium quoddam inter Aquilas & Vultures genus, quod Aegypion vocant generationi indul-

Aegypij Aues.

gere ſtatuunt. Inter quos eſt ille, quiſquis tandem eſt, Geoponicorum Ariſtoteli vulgò attributorum author, ita ſcribens: *Vultures tertio à conceptu anno pariunt, nec nidum ſtruunt, vt fertur, ſed Aegypij media inter Vultures & Aquilas natura. Mares ſunt etiam* (id eſt, vtrumq; ſexum habent) *vt audio, eorumq́ nidi oſtenduntur.* Item Philes, qui in ſuo de Vulture carmine iſtæc tradit:

Αἰγυπτίους. rectiùs legendum.

Τὸ ναντίον δὲ φασι τοὺς αἰγυπτίους
Τίκτοντας ὠὰ τῇ ἀπορᾳ τῶν ἀῤῥένων,
Εἰς τὰς καλιὰς τοὺς νεοττοὺς ἐκγλύφειν,
Ῥώμης ἀγαθῆς, καὶ πτερῶν ἀλλοτρίους. id eſt,

E contrario autem inquiunt Aegypios
Parientes oua ſatu marium
In nidis pullos efformare
Roboris laudati, pennisq́ carentes.

Idem Orus innuere velle videtur hiſce verbis:

At eorum Vulturum, quorum non eſt ſubuentaneus duntaxat, & inefficax coitus, oua ad gignendam, tollendamq́

lendamq; sobolem sunt in primis idonea. Maior profectò Vulturum pars, qui à Neotericis describuntur (qualis verbi gratia est Vultur aureus Heluetiorum apud Ornithologum, & quē Equinum seu etiam Leporinum cognominant Germani Alpini, de quibus sigillatim pòst agemus) tanta coniunguntur affinitate, vt difficillimum sit certò statuere, ad vtram potiùs speciem referendi sint. Quæ ambiguitas procul dubiò non aliundè quàm ex promiscuo eorum inter se congressu oritur, quibus ipsis fortasse etiam mutua similitudo ac speciei cognatio imponit; quemadmodum & diuersarum specierum quadrupedes, Lupos nimirum, Vulpes, Canes eadem ad coeundum inter se allicit & inuitat. Vnde ex Vulturibus & Aquilis diuersimodè sibi permistis varios & deformes fœtus oriri, atq; de varijs varia ēt & diuersa scribere, ac sentire authores iam minus mirum visum iri vnicuiq; arbitror. Sed de hac controuersia satis. Antequam tamen ad reliqua, quæ ad generationem spectant pergamus; illud neutiquam præteriundum existimamus, quod ex D. Hieronymo scribit Stephanus Aquæus, *Vulturem* nempe *cum cœperit oua edere, quippiam ex Indico tractu adferre, quod est tanquam nux, intus habens, quod moueatur, sonumq; subinde reddat; id verò sibi, vt apposuerit, multos fœtus producere, sed vnum tantùm remanere, qui Immussulus dicitur:* Verùm nux ea meo iudicio ætites lapis est, quem nunquid Vultur in nidū inferat, nondum habeo exploratum. A' fabulis prorsus alienum est, quod [f] Aristoteles de ouis eorum tradit, inquiens. *Pariunt Vultures oua bina:* Et [t] alibi: *Edunt non plusquam ouum vnum, aut duo complurimum.* Et quæ [u] Plinius de fœtibus. *Fœtus,* inquit, *cernuntur sæpe bini.* & rursus: *Vmbritius Haruspicum nostro æuo peritissimus, Vulturem parere tradit oua tria* (alij tredecim legunt, sed tria legendum esse Barbarus ex Aristotele contendit, &, vt ego reor, rectè) *vno ex ys reliqua oua, nidūq; lustrare, mox abycere.* Et hos fortè secutus [x] Albertus bina oua parere ait, quòd plures pullos nutrire non possit. Fabulam verò resipit, quæ de pullorum educatione [y] Orus prodidit in hanc ferè sententiam. Centum illis & viginti diebus, quibus in filiorum enutritione detinetur, nunquam ad prædam longiùs prouolat, vni illi curæ intentus, ne pullos deserat, deq; propinquo tantùm, quæ fuerint in promptu conuenatur. Quod nisi aliud quicquam suggeratur, occurateuè, quod filijs in alimentum paret, ipse dicitur suis fœmoribus rostro vellicatis sanguinem ciere, quem filijs exugendum præbeat, tanta curat charitate, ne illi victus egestate deficiant. Hinc ab ea symbolum miserationis ceperunt Aegyptij. Albertus, tantùm abest, ut illis hanc in liberos pietatem tribuat, quin alis illos tradit verberare, vnguibusq; vulnerare, & ex superfluo sibi cibo nutrire, donec volare possint; nec deinde ferre, vt in eadem regione secum viuant ob victus paucitatem. Attamen & cadaueribus etiam eos pascit, vsitato sibi pabulo, vt [z] Lucianus innuit, vbi Asinus sortem suam deplorans, ita secum loquitur: τί ἔτι μένεις ἐνταῦθα γύπες σέ, καὶ γυπῶν τέκνα ἀναμένουσιν; id est: *Quid amplius expectas, ò miser, esca Vulturibus & eorum pullis futurus?*

[f] *Lib. 8. Histor. cap. 5.*
[t] *Lib. 9. Histor. cap. 11.*
[u] *L. 10. c. 8*
[x] *L. 6. c. 6.*
[y] *L. 1. Hierogl.*
Pietas & charitas vulturis erga pullos. Miserationis hieroglphicum.
[z] *In Asino seu Lucio.*

VICTVS. VENATVS.

DE Vulturum victu ac præda, similis superiori, sed extricatu facilior, nodus occurrit, pugnantibus hinc indè authorum sententijs. De his enim multi multa passim fabulati sunt. Quidam enim partim ex ratione, partim ex reipsa, quòd iecore Titij vesci dicantur, visceribus eos delectari, & cadauerum escam olfactu eminùs venari, ac unicè appetere, cæterisq; quę viuunt, abstinere asserunt. Alij è contrario rapacia, ac varij generis animalia, eaq; viua persequi ac deprędari. Inexplebilem verò edacitatem omnes vno ore ipsi exprobrant, vti ex hisce authorum testimonijs manifestum est. Etenim [a] Ouidius *Edacem* eum uocat:

Aut ut edax Vultur corpus circumspicit.

Et ex eo fortè Baptista Mantuanus.

Vultur edax, auido Coruusue famelicus ore, Et Strozius:
Vultur edax fœdum tabo stillante cadauer, Et rursus:
Hæc ne aliud quàm Vultur edax? fibraue renata?

Catullus *auidum*.

Lingua exerta auido sit data Vulturio.

Item [b] Seneca: *Vbi tondet Ales auida fœcundum iecur:*
Et [c] Sophocles: *Proyciar auido Vulturi*
[d] Silius verò *obscænum:*

Examina obscænus consumit corpora Vultur.

Pontanus *cupidum:*

Prædaq; cum cupidis heu data Vulturys.

Vulturum edacitas.
[a] *Lib. 1. de trist.*
[b] *In Agamem.*
[c] *In Aiace.*
[d] *Lib. 12.*

Tantoperè perfectò ob edacitatem famoſus eſt Vultur,ut voracitas eius in prouerbium abierit. *Vulture* enim *edacior* vulgari iactatur parœmia ,homo ingluuiei ſupra modum deditus. Quo ſenſu Lucianus per metaphoram comedonem vocat *Vulturem omnium edaciſſimum*. Hanc verò ſuam vorandi auiditatem carnium eſu explet: *(Sunt enim*, inquit, [e] Ariſtoteles, *Vultures, ut pote quibus adunci ſunt vngues, carniuori)* ac potiſſimùm cadauerum humanorũ. Vnde Heſychio appellantur Ὄρνεα σαρκοφάγα καὶ νεκροφάγα, hoc eſt, Aues, quæ carne viuunt, & cadauera ſectantur. *In hominum* enim, vt [f] Aelianus teſtatur, *cadauera Vultures infeſtiſſimi feruntur, in quæ incurrentes, tanquam hoſtilia inuadunt, ac hominem vicinum ad moriendum, quando ſupremũ vitæ diem agit, diligenter obſeruant.* Verùm eius, quod poſtremo loco hîc additur, penes Aelianũ fides eſto, cui vera falſis miſcere alioquin ſolenne eſt. Morticinorum appetentem ex antiquioribus pluribus in locis [g] Homerus ſcribit, cùm inquit:

Vulture edacior. Prouerbium.

[e] Lib.8. Hiſtor.cap.3.

[f] Lib. 2. de Anim. c.46

[g] Iliad. Δ.

Τῶν ἤτοι αὐτῶν τέρενα χρόα γῦπες ἔδονται, id eſt,
Horum verò ipſorum tenera corpora Vultures comedent.

[h] Iliad. Π. Item [h] alibi, vbi Hector Patroclum alloquitur morientem:

——Σὲ δέ τ' ἐνθάδε γῦπες ἔδονται, id eſt,
——*Te autem hîc Vultures comedent.*

[i] Iliad. Χ. Item [i] alibi, vbi Priamum de futura Hectoris ſtrage lamentantem inducit, ſi cum Achille manus confereret:

——Αἴθε θεοῖσι φίλος τόσσονδε γένοιτο
Ὅσσον ἐμοί, τάχα κέν ἑ κύνες καὶ γῦπες ἔδονται, id eſt,
——*Vtinam Dijs charus tantum eſſet,*
Quantum mihi, citò eum Canes & Vultures comederent.

[k] Iliad. Λ. Item [k] vbi de cadaueribus quibuſdam loquitur:

——Οἱ δ' ἐπὶ γαίῃ
Κείατο, γύπεσσιν πολὺ φίλτεροι, ἢ ἀλόχοισιν, id eſt,
Hi autem in terra iacebant Vulturibus meliores, quàm vxoribus.

[l] Odyſſ. Ξ. Item & [l] alibi, vbi Eumenius de mortuo forſan Vlyſſe, ait:

Τοῦ δ' ἤδη μέλλουσι κύνες ταχέες τ' οἰωνοὶ,
Ῥινὸν ἀπ' ὀστεόφιν ἐρύσαι, id eſt,
Illius iam debent Canes, velocesq́ Vultures
Cutem ab oſſibus trahere. ubi Οἰωνοὶ Vultures vertunt, vt ex paulò antè citato verſu etiã & in multis alijs locis videre eſt, quæ breuitatis cauſa prætereo, & rectè quidem (aliàs pro Aquila etiam accipitur, quæ cadauera non tangit) quamuis Aues Iohannes Spondanus traduxerit, niſi Virgilium aſſecutus ſit, qui item Vultures Alites κατ' ἐξοχὴν vocat, vt hoc loco:

——*Canibus data præda Latinis*
Alitibusq́ iacet. Item alibi.
Alitibus liquêre feris. [m] Euripides verò:

[m] In Troad. Act.3.

Et tabo fluentia mortuorum corpora
Ante oro Palladis
Vulturibus laniata iacent. Et [n] alibi:
Exponam volucribus eſcam Vulturibus. Item [o] alibi:
Pery ego ò fili, te perimens
Gemini correptum Vultures.

[n] In Rheſo. Act.3.

[o] In Androm. Act.1.

[p] Cant. 20. Stan.71. Et ex hiſce authoribus etiam [p] Arioſtus noſter:

E ch'andi à Lupi, e à gli Auoltoi del loco
Laſciamo i corpi, e la cittade al foco. Et [q] rurſus:
Poi li pare aſſai meglio s'apparecchia
Vn poſto à gli Auoltoi di quella carne Item alibi:
Paſto da Corui, e di Auoltoi laſciollo.

[q] Cant. 24. Stan.37. Idem [r] Martialis hoc ſallo in teſtamentorum captatores dicterio innuit:

Cuius Vulturis hoc erit cadauer?

[r] L.1. Epig. Item illud [s] Senecæ in hæredipetas eiuſmodi:

[s] Lib. 15. Epiſt.96.

Si Vultur es, cadauer expecta:

Hoc enim hominum genus vulgata metaphora Vulturis nomine appellatur, quod ſenibus orbis ceu cadaueribus inhient. Quoniam autem Vulturibus, vt antè dictum, cadaueribus tãtùm viuere proprium eſt: itaq; quidam eos τάφους ἐμψύχους, id eſt, animata ſepulchra dixêre, Varino teſte, quòd quem laniarint, deuorarintq́; ventribus ſuis tanquam ſepulchris condant. Legimus non ſolùm Heſperios populos Barcæos dictos, ſed Indos etiam & Caſpios corpora defunctorum

Vultures qui dicti. Animata ſepulchra.

rum

rum Vulturibus lanianda obiecisse. Vnde Diogenes Cynicus ille Philosophus facetus occasionem desumpsit, dum dicere solebat; si mortui ipsius corpus à Canibus lacerari contingeret, in Hyrcana condendum iri sepultura; sin à Vulturibus, Barcæa. Hoc olim Hispanis in more fuisse etiam Silius Italicus tradit:

Tellure vt perhibent, is mos antiquus Ibera
Exanima obscænus consumit corpora Vultur.

Hoc sensu & illi, qui nullo sepulchri honore digni habentur, vtpote qui ob scelus commissum, aut suspendio vitam finierunt, aut in crucem sublati, aut quauis ratione extremo supplicio affecti sunt, aut qui ab hoste cæsi in agro inhumati relinquuntur, canibus, Coruis, Vulturibus esca futuri, sepulti tamen non omnino ineptè dici possunt; quòd eorum scilicet, à quibus depasti sunt, animalium uisceribus condantur. Ita sanè Ennius loquitur, cùm ait:

Vulturis in syluis miserum mandebat homonem,
Heu quàm crudeli condebat membra sepulchro.

Pari pacto Octauianus Philippensi prælio cuidam suppliciter sepulturam precanti, respondit; iam istam in Volucrum potestate fore. Quemadmodum enim in hisce regionibus, siue in crucem actorum cadauera, maioris nempe ignominiæ causa, siue acie interemptorum propter hostile odium, aut aliam quamlibet causam, sine sepulturę decore à Canibus & Coruis discerpuntur, ita in Græcia, ac alijs locis Vulturibus, quorum ibi magna est copia, pro pabulo obijci solent, vti partim ex allatis authorum (potissimùm autẽ Homeri) testimonijs; partim ex subnectendis manifestum est. Disertum est hoc Sibillino carmine:

Corpora Vulturibus linquunt laceranda, ferisq́;, Et illo [s] Euripidis:
Exponam volucribus escam Vulturibus.

[s] *In Rheso. Act.3.*

Ad eundem sensum [u] Apuleius, *Patibuli cruciatũ*, inquit, *iam canes & Vultures intima protrahunt viscera.* Et Fracastorus:

[u] *In Asino.*

Vulturiq́; caput, effossaq́; lumina pascant
In cruce suspenso.

Sed [x] Luciani lepidam de Asini nece fabulam ad hanc rem condocendum, adferre operæpretium duco, cuius hęc sunt verba, dum sub interfectoris Asini persona loquitur. *Asinum fuga virginis ministrum & socium interficiamus primùm, tum scindamus ventrem, atque intestinis abiectis, intus virginem includamus, ita vt solùm superexstet caput, ne e uestigiò suffocetur: reliquum corpus intra uentrem lateat, quo consuto ambos Vulturibus eijciamus nouo more præparatum cibum.* Aduertite quæso ad hoc tormenti genus. Primùm viua mortuò Asino inhærebit, deinde Sole vrente in eius uẽtre decoquetur: insuper fame ad mortem torquebitur, neque poterit seipsam perimere. Cætera quibus excruciabitur, cùm ex putrefacti cadaueris fœtore, tùm ex uermibus scaturiẽtibus, prętermitto. Vultures deniq; cadauer depasti, & uiuentem quoque unà laniabunt. Ad quod Bapista Mantuanus respexit inquiens:

[x] *Lib.12.Ioseph.*

Extremum tormẽti genus.

O' potius montane trahas mea pectora Vultur.

Huc pertinent etiã [y] Lycophronis istæc verba à Iosepho Scaligero Iãbico carmine translata:

[y] *In Cassandra.*

Setaa misera rupium te crux manet,
Vbi numellis membriuincis ferreis
Misella passis compedita brachijs
Moriêre, heriles ausa classes vrere,
Ad Crathin eiulante questu Vulturum
Rapina pendens oscinum voracium.

Non tamen alioquin spernit aliorum animalium cadauera, ut ex [z] Iuuenale etiam liquet:

[z] *Sat.14.*

Vultur iumento & Canibus, crucibusq́; relictis,
Ad fœtus properat, partemq́; cadaueris adfert.

Funesta enim Auis Vultur est, & morticinijs non minus, quàm Coruus delectatur, unde meritò *immundus* à [a] Gratio uocatus est:

[a] *Lib.43.de Venat.*

Sunt quibus immundo decerpta Vulture pluma:

[b] Valerius Flaccus uerò eum *dirum* appellare non est ueritus:

Dixit, & è Scopulis media inter pabula diri Vulturis &c. id est, inter cadauera.

Quinimo ueteres Vulturem ita abominati sunt, ut dæmonem mortuos rodentem ei compararerint, teste Pausania: *Euryonus Dæmon, quem mortuorum carnes rodere fingunt, ita ut nihil præter ossa relinquat, colore pingitur inter cæruleum & nigrum, qualis est Muscarum, quæ carnibus insidẽt: & dentes exerit, & pellis Vulturis ei substernitur.* Etenim in Auium tetricarum ac turpium, infeliciumq; numero cum Strygibus & Harpyis cẽsetur, hisq; uelut socia à plerisq; adiũgitur, ut Quintiano:

Vultur & infanda Stryges omine, Taxus & ater
Bubo. &c.

Et Oui-

[e] Lib. 1. Amor.

Et [c] Ouidio, dum arborem, ex qua tabellæ triſtes factæ erant, deteſtatur:

Illa dedit turpes raucis Bubonibus umbras,
Vulturis in ramis & Strygis oua tulit.

quia nempe haud aliter atque Stryges & Harpyiæ immundus ſit, & contactu omnia defœdet, atque inſuper inſatiabilis ſit voracitatis. Quare Harpyias Vulturum corporibus præditas fuiſſe fabulantur; & quemadmodum infauſtæ illæ, ac in maledictis habebantur, ita & qui ignominioſam alicui mortem imprecari volebant, Vulturibus ſe illum tradituros dicebant, eodẽ, quo Corui, nomine odioſis. Huiuſmodi eſt illa apud Fracaſtorium Ioſephi imprecatio:

Poſt obitum tibi ſit tormentum Vulturis atri.

Quidam cadaueribus ſolis contentos tradunt viuere, & à viuentibus omnibus ſibi temperare. Inter hos eſt Herodotus Ponticus, qui, teſte [d] Plutarcho, aſſerit Vulturem animãtium nullum perſequi aut attingere, & ſui generis volucres, ne mortuas quidem deguſtare. Quinetiam his quæ ad uſum ac alimoniam hominis feruntur ac plantantur, omnibus abſtinere, adeóq; animal eſſe Vulturem tradunt, ſi quod aliud, innoxium. Sed cum his è diametro pugnant cùm veterum complurium authoritates, tùm rei ipſius, quàm neoterici adferunt, experientia. Qui non ſolùm cadauera animantium aliorum, ſed & volucrũ, imò verò uiuas cùm volucres, tùm quadrupedes maiores etiam, & acriter perſequi, & rapere Vultures teſtãtur. Quod enim ſatis parcere dicitur, nihil mirum, cùm & cũ reliquis rapacibus ei hoc cõmune eſt. Primum locum teſtimonio Homeri ob antiquitatem & authoritatem grauiſſimam meritò dabimus, qui ait:

[d] In Quæſt. Rom.

Equis ruens tanquam Vultur in Anſeres.

[e] Idem indicat, quam idẽ author tradidit, Tityi fabula, cuius viſcera, ſeu hepar perpetuò renaſcens ac fibris ſuis repullulans corrodi & abſumi Vultures ſcribuntur. Hinc etiam viuis perenne tormentum imprecandi formula nata eſt, qualis apud Pontanum:

[e] Odyſſ. A.

In tua manſurus migret præcordia Vultur.

Orus quoque Apollo infeſto animo cætera perſequi atque interimere Vulturem tradit animalia. [f] Bellonius crebros in Cretæ montibus Vultures eſſe, ibiq; rapere Agnos, Hædos, Leporesq;, quos præſertim ſub dio deprehenderint, affirmat. In altiſſimis etiam Heluetiorum montibus, vt in Ammano prope lacũ Riuarium Agnos à Vulturibus rapi Ornithologus teſtis eſt: alibi etiam Lepores (vnde nimirum Germani Haſengyr, id eſt, Leporarium quoddam eorum genus appellarunt) nec non hinnulos Ceruorũ, Caprarumq; & alia animalia infirma, vel nondum adulta. In Chyle Indiæ, quam vocant, Occidentalis, prouincia Vultures ſunt, qui Pecudes venantur, ac dilaniant, ob paſtorum, cuſtodumue incuriã, vt [g] Manardes Hiſpanus author eſt. Vnde & rapax Vultur plurimis apud authores locis dicitur, quos ſi propriè locutos putamus, ideo ita vocaſſe exiſtimare debemus, quòd viua animantia prædarentur. Rapere enim violentiam quandam includit, & rapiuntur, quæ renitũtur, ac fugiunt. Quorum nihil cadaueribus congruit, quæ quandocunq; libitum eſt, ſine vi aut moleſtia vlla aſportat, potiùs quàm rapit, nemine reluctante. Hinc [h] Baptiſta Mantuanus nunc *rapacem*:

[f] Lib. 2. de Auib. c. 23.

[g] Lib. de Aromat.

Rapere qd ſignificet.

[h] L. 3. ſtroph. Gonz.

——Vulturq; rapax & odora Canum vis:

nunc *prædonem* eum vocat:

Quæ comprenſa ſemel curuos ſi euaſerit vngues.
Vulturis, effigiem quoties prædonis & ora
Viderit, antiqua redit in veſtigia cura.

Sanguinarij Vultures qui. Torgos. Hæmatorrhophi Vultures.

Genus etiam quoddam Vulturum ſanguinarium vocatur, quod alio nomine Torgos dicitur, haud dubiè, quòd ſanguine & cæde gaudeat, quod hęmatorrhophum, id eſt, ſanguiſorbũ ideò Græci vocant. Viuas volucres inſectari, & eiſdem terrori eſſe eminùs viſos Vultures, alibi idem [i] Poeta innuit:

[i] L. 5. Agelar.

——Aſt vbi mox procera apparuit haſta
In mucrone caput, monſtriq; immanis imago eſt
Viſa procul, tanquam volucres, cùm Vulture viſo
Diffugiunt, magno Mauri dant terga tumultu.

Sed omnes hoſce authores, qui locis à nobis adductis prima fronte ſibi mutuò contradicere videntur, certè nullius negocij erit conciliare, ſi Vultures ab inuicem diſtinguamus. Eos enim qui legitimi ſunt, & nulla cum Aquilis, Oſſifragis, Accipitribusq; cognatione coniuncti, nec ſpurij, aut qui ſaltem ad Vulturum propiùs, quam ad vllius alterius Auis naturam accedunt, procul dubiò eſt ex eorundem indole maximè participare, nec non cadaueribus tantùm famem explere, atque à uiuorum raptu abſtinere. Hi verò quibus fortè præter nomen nihil reſtat Vulturinum, quibuſq; ſanguinis vinculum, ob diuerſi generis parentes, ſtrictiſſimum cum Aquilis Oſſifragis, aliiſue intercedit, omnia animantia, quæ diximus, eaq; uiua adoriuntur, capiunt,

piunt, occidunt, deuorant. Sic Vultur aureus Heluetijs dictus, item Leporarius à Leporũ raptu cognominatus, qui Aquilis aliquot ab Aristotele positis & generosiores, & bellicosiores sunt, ingenio planè feroci ac Aquilino, quod ex prædominantis indolis præscripto habẽt, venatum exercent. Cæterùm [k] Albertus Vulturem scribit venari à meridie vsque ad noctem, & ab ortu solis usque ad illud tempus quiescere; moriq; inedia, rostro in vltimo senio ad nimiam aduncitatem procrescente, volandiq; viribus deficiente; quod latroni etiam tandem euenire fabulæ tradunt, qui in Vulturem mutatus dicitur. Commune item huic Aui est eodem teste, vt & omnibus ferè Aquilis, venari in locis longè à nidis suis distãtibus. Sed hæc ab Aquilis mutuata potiùs, & ad Vultures transducta esse quispiam non immeritò censeat, vt etiam alia, vt [l] vbi de pugna animalium pro cibo & pullis scribit, Vulturem testatur peculiariter quoddã animal, quod Græcis Arodycum, Latinis Ardolatum (neutrum nomen mihi cognitum est) interimere testatur. Item & binas tradit esse Aues, quæ itidem cũ Vulture inimicitias gerant, vnam Psitaci Græcè, Latinè Camulgum dictam, hanc quòd oua eius frangat, deuorare: illam Prece Troylon Græcè, Latinè Trochilum dici, sed hanc Auiculam (modò ille hanc intelligat, ut corruptum Græcum nomen Prece, *πρέσβυς* enim quandoq; Aristoteli dicitur, indicare uidetur) nos ex Philosopho cum Aquila pugnare anteà diximus, atq; ipsemet [m] Albertus postea affirmat, sed uelut sui oblitus Dereolirin uocari ait, uoce meo iudicio corrupta à rege, quo nomine ea Auicula etiam uenit. Camulgum uerò ego Caprimulgum esse puto, ut ex illius uerbis colligo, nam & hunc cum Vulture pugnare tradit sequenti deinde capite. Vbi etiam nescio quem uermem serpentinum Vulturem aliquando superare memorat. Ad hæc Auem acutissimi alioqui uisus, de die tamen non apparentem dici Cokym, & cum Vulture pugnare testatur; necnon & Aristotelem ausus fuit accusare mendacij, quòd Vulturem cum Dracone dissidere scripsisset, quod tamen apud Aristotelem neque mihi, neque alijs (ni fallor) legere contigit. Mergus autem à Vulturibus nõ aliter, quàm ab Haliæto sibi metuit, quem cùm uidet, in aquis se submergit. Pugnant item Vultures, ut & aliæ Aues propter habitationem, uictum & pullos, ut Albertus quoque alibi prodidit. Quare & Vultures sibi inuicem inimici sunt.

[k] *Lib. 8. c. 5.*

Latro in Vulturem mutatus.

[l] *Lib. 8. c. 2. tractat. 1. de Animal.*

Camulgus.

[m] *Lib. 8. c. 3. tractat. 2. de Anim.*

Caprimulgus.

Mergus à Vulture sibi metuit.

ANIMI MORES.

INDOLEM Vulturis atque mores expositituri, eadem, qua paulò antè, methodo utemur, & similem superioribus nodum dilucidabimus. Quidã enim Vultures audaces faciunt, alij timidos & imbelles. Audaces esse declarat Baptista [a] Mantuanus, dum Auiculis minoribus parcentes, & magnas tantummodò inuadentes, quales sunt Olores, introducit, ubi ait;

Flebat, ut inuadi cernens à Vulture nidos
Lactenteis imbellis Olor, prædator aduncis
Vnguibus, & duro discerpit uiscera rostro. Item [b] alibi:
Si placet aut laqueo uolucrem uel fallere uisco
Aut alijs petere insidijs, ut ab æthere lapsus
Fulminis instar, auem ferat pede pectore & ore
Vultur, &c.

Imbelles uerò uocat Q. [c] Calaber, inquiẽs: *Imbellibus Vulturibus similes gradum sistere non audebunt, quos in fugam egit Aquila Auium præstantissima.* Illud quod à Bapt. Mantuano Vulturi attribuitur, illi competit, qui hybris est, altero scilicet parente nobili, nimirum Aquila, altero ignobili nato, nempe Vulture. At ignauum esse ac meticulosum, cui nihil neque in generatione, neque ingenio cum Aquila est commune, legitimo scilicet Vulturi ascribendum est. Pietatem Vulturum in parentes, quam ἀντιπελαργεῖν ab insigni Ciconiarum gratitudine uocant, disertissimus nostræ ætatis uates celebrat hoc uersu:

Patrem senio iam gelidum, situq; fractum,
Nudo capitis caluitio, atque glabritate
Ecce reficit munere Vultur Africanus
Hoc idem grata Ciconia &c.

Libidine ingenti æstuare scribitur, adeò ut uel sola nonnunquam Veneris uehementi imaginatione à quibusdam concipere putetur. Quæ res fabulæ illi originem fortasse dedit, quòd absque maris opera, solius Fauonij cura, uteris excepta oua non solùm subuentanea, sed & foetus pariant. Sed hoc naturæ ac ueritati repugnare superiùs docuimus.

[a] *Lib. 2. Parth.*

[b] *Lib. 2. Syluar.*

[c] *Lib. 3. Paralip.*

Pietas Vulturis in parentes.

Lidido. Conceptio.

SYMPA-

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

Aeſalo Vulturi inimicus & cur. [a] 9. Hiſt. c. 1. Vultur pugnat cum Aquila. [b] Lib. 14. Hiſt. c. 14. Columbæ Vultures & Aquilas nõ metuunt. Vulturi peculiare delectari putridis. [c] In Geoponicis. [d] In mirabilibus. [e] Lib. 4. de cauſ. Plant. [f] L. 12. c. 53. Roſę nomine quid Plinio ſignificetur. [g] Lib. 2. de Pedagog. Vulturis inimicitia cũ malo Punico. [h] Lib. 6. de Anim. c. 46. [i] L. 20. c. 5.

VVLTVR etſi innoxius ac innocens à quibuſdam putatus eſt, hoſte tamen non caret. Etenim cum Aeſalone in primis inimicitias habet, ut ſcriptum reliquit [a] Ariſtoteles, qui cauſam aſsignat, quia ungues utriq; adunci ſunt. Quin etiam eodem authore Vultures & Aquilæ pugnant. Ex quo ſolo minimè timidos & imbelles eſſe facilè cognoſcere poſſumus. Verùm ad tam arduos conatus non ſolùm ſui roboris, cuius ſibi eſt conſcius, confidentia, ſed innatum quoddam odium ipſos impellit, cuius impetu incitus etiam Scarabeus Aquilam perſequi audet, & lædere. Eius uerò rei Albertus teſtem citat Ariſtotelem, in quo tamẽ nihil tale reperias; ſed benè apud Auicennam, eiuſq; interpretem, qui Vulturem cum Aquila ſæpe confundit. [b] Gyllius pro magno habet, quòd Accipitres Aues pugnaciſſimæ cum Vulture manus cõſerere audeant, dicens: *Iuſtæ magnitudinis Accipitres & integræ ætatis ſæpenumerò etiam contra Aquilas & Vultures pugnare aiunt*. In Columbas tamen mitiores non admodum ſęuire uidentur, ſi Aeliano credimus: *Clangorem*, inquit, *quidem aut Aquilarum, aut Vulturum facilè Columbæ ſpernunt, non item Circi aut Aquilæ marinæ*. Hoc in Vulture peculiare, ac mirum eſt, putidis affici ſuaueolentia auerſari. Quemadmodum enim cadauerum odore & paſtu mirum in modum capitur, ita ab unguentis tantoperè abhorret, vt tradente Oppiano, ne armenta quidem mortua, quorum carnes unguento illitæ fuerint, attingat. Rationem reddit [c] Ariſtoteles, vbi inquit: *Animal nullum ſuaui odore per ſe delectari videtur, niſi quatenus is cibo coniungitur, quadam etiam offenduntur, ſi uerum eſt, quod de Vulturibus & Scarabeis fertur*. Noxa autem, quam percipiunt, quęque eos fugat, tanta eſſe dicitur, vt idem [d] alibi ſcribat, *Vultures odore unguentorũ perire, ſi quis cibum vel inunxerit, vel illitum obtulerit*. Idẽ aſſerit [e] Theophraſtus præceptori ſuo ſuffragatus, cùm ait: *Animalia quædam ab his, quæ nobis ſuauiſſimè olent, perimuntur, ceu Vultures ab unguẽtis, & Canthari à roſis*. Confirmãt idem Zoroaſtres & Aelianus pluribus locis. [f] Plinius uerò, *Vultures*, inquit, *unguento qui fugantur, alios appetunt odores, Scarabæi Roſa*. Is exitium ipſis ab unguentis odoratis adferri non refert; ſed tantùm abhorrere & auerſari odorata quæuis indicat. Roſam autem hoc loco apud Plinium pro unguento roſaceo accipi exiſtimo, vti Celſo etiam alicubi. Quod etiam ex [g] Clemente licet colligere; ubi inquit: Οἱ γῦπες καὶ κάνθαροι ῥοδίνῳ χρισθέντες μύρῳ τελευτᾶν λέγονται, id eſt, *Vultures & Scarabæi rhodino vtentes unguento mori dicuntur*: quibus uerbis etiam eorum fauet opinioni, qui unguentorum odore interire Vulturem dixerunt. Neque cum myriſticis ac odoratis ſolùm maximum ipſi intercedit à natura diſsidium, ſed etiã cũ grano mali Punici, ſi uerum eſt, quod [h] Aelianus dicit, nempe *Vultures & alias quaſdam Aues mali Punici grano perire*. [i] Plinius ſemine Siſeris Cretici Vultures oblectari dixit.

CORPORIS AFFECTVS.

Vultur obſtructione laborans quo ſibi medeatur. [b] Lib. de remed. Accip. [c] L. 8. Hiſt. cap. 3. Ceruæ Seſeli Creticũ quęrunt & cur. Pediculi Vulturũ venenoſi, & eorum forma. Dedi pediculi nomẽ.

HABET præterea, Vultur & alia incommoda pręter ea, quę ab unguentis ipſi oblatis imminẽt. Nam & morbis obnoxius eſt, quos natura duce ſibi ipſe medicus, non minùs quàm aliæ plurimæ Aues propellit. Tradũt Raſis & Albertus magnus, hepatis dolore aliquando Vulturem affici, (qui fortè propter obſtructionem uiſceris, aut inflammationem ex nimia uoracitate contractam oriri poteſt,) cùm itaq; hoc affectu laborat, tum Aues magnas uenari, & hepar earum deuorare ſolet pro medicamine. Quod quidem eius inſtitutum non admodum à Medicorum placitis alienum eſt, qui ſimilibus ſimilia conſeruari docent. In eundem fortaſſe vſum, nempe ut hepatis farctus expediat, Seſelios Cretici, ut teſtis eſt [a] Plinius, ſemen eſſe dicitur. Hoc Gyponomon [b] Demetrius Conſtantinopolitanus ideò uocat proculdubiò, quòd à Vulturibus deuoretur, non tamen, quia id in cibum quærant, (pauciſſimi enim aut nullius eſt nutrimẽti, & carnibus uiuũt rapacia, & leguminibus abhorrẽt, ut tradit [c] Ariſtoteles) ſed quòd in eo medelam ſui mali naturæ inſtinctu agnoſcant repoſitam. Cuius quoque herbę inſignem in liberandis ab obſtructione membris efficaciam Ceruæ non ignorant, ut quæ eandem a partu, quo faciliùs à lochijs expurgentur, depaſcentes, nos eius uſum docuerunt.

Sed & Pediculis infeſtatur Vultur, quantum ex Auicenna colligimus, qui eius mentionem facit multis in locis. Hoc inſectum aiunt eſſe venenoſum, ſimile pediculo paruo, vel ei qui in inguine naſcitur, cuius Perſicum nomẽ Dedi eſſe volunt. Alij alijs, ſed ab hac voce corruptis nun-

cupant,

cupant, vocabulis Indica nomina sunt Meluke, Tagomus, Ragarius, vt vult Matthias Syluaticus. Est quoque apud eosdem barbaros dictio Tafatis vel Tafaris pro Vulturis pediculo in vsu, de quo in historia insectorum, Deo dante, aliquando plura dicturi sumus; sed de eius curatione plura videre licet, cui lubet, apud Auicennam, eiusque commentatorem [d] Gentilem.

Meluke. Tagomus. Ragarius. Tafatis. [d] Tract. 5. cap. 12.

ÆTAS.

VVLTVRES [a] D. Ambrosius existimat, quod absq; coitu nascantur, nec eo vtantur, alijs diutius viuere, & plurimùm superesse æui, adeò ut ad cẽtesimum annum vitę eorum series producatur. Idem [b] Isidorus, sed ex aliorum sententia astruit. Id annorum spatium cùm Vulturibus congruit. Itaque Aegyptij humanæ ætatis curriculum huius volucris imagine indicabant, rationẽ huiusce vitæ nostræ diuturnitatis non illepidam quidem, sed fabellæ simillimam commenti. Hi singulo quoq; anno ad drachmam vnam ab ipso vitæ primordio nostrum cor dixerunt accrescere, donec ad annum usque quinquagesimum peruentum fuerit, in quo apicem quodammodo constituunt ætatis ac statum, abhinc per annos totidem alios decrescere eodem modulo, quo ad illud vsque tempus adauctum fuerat, hominemq; tunc deficere, cùm ad duas drachmas cor ipsum redactum fuerit. Ita demum vitam humanam centum annis, vt plurimùm circumscribi, nisi aut negligenter aut intemperanter acta ipsa sibimet, in more Turdi, incommoda compararit, seq; parte aliqua fraudauerit. Cor enim affectum iniuria, & tranquillitate sua defraudatum, pro molestiarum portione properantiùs flaccescit ac deficit. Sanè hoc elegans magis, quàm verum humani æui & accrementi & decrementi causa cõmentũ est.

[a] Lib. 5. Hexam. c. 20. [b] Lib. 12. Orig. c. 7. Vultur ætatis humanæ Hieroglyphicũ. Fabula de accremẽto cordis Vulturini.

COGNOMINATA.

QVONIAM hæc Auis cadauera, eaq; tabida summoperè affectat, propterea causidicos, & oratores forenses, quòd eis (ut Columella dixit grauissimè), concessum sit in medio foro latrocinium, [a] Apuleius probroso nomine Vulturios nominauit.

Quemadmodum [b] M. Tullius Vulturios paludatos appellauit Gabinium & Pisonem Imperatores, qui tam auidè lucro inhiabant, vt pretio nundinarentur omnia. Idem Cicero alibi Pisoni ab Auis rapacitate sumpta analogia, Vulturij cognomen dedit, rapacem esse indicans his verbis: *Appellatus est hic Vulturius illius prouinciæ, si Dijs placet, imperator.* Ex quibus prouinciam expilasse eum ac spoliasse innuit.

Porrò eadem ratione salibus suis [c] Plautus inseruit Vulturios pro talis. Vt enim Vultures rapto viuunt, compari modo & tali adeò voraces sunt, vt aleatorem ex toto spolient, vt non inscitè [d] Cælius Rhodoginus exponit.

Captatores quoq; testamentorum Vulturios dici non solùm [e] Seneca, sed & Catullus hoc versiculo indicauit:

Suscitat à cano Vulturium capite.

Causidici Vultures dicti. [a] Lib. 10. de Asino aureo. Togati Vultures. [b] Pro Sextio. Vulturij Paludati. [c] In Curcul. [d] Lib. 4. lect. Antiq. c. 18 [e] Lib. 15. Epistol. 96.

DENOMINATA.

VVLTVRNVS ventus, qui ab Oriẽte spirat hyberno, vt ait [a] Plinius, dictus à Vulturis volatu, quoniam altè resonat, ut quidam volunt: Græci Euronotum vocant, quod inter Notum & Eurum sit. Authore Gellio tres sunt venti Orientales, Aquilo, Vulturnus, Eurus, quorum medius Euronotus est, seu Vulturnus:

Nomen quoque dedisse videtur Vultur oppido, quod Οὐλτοῦρνον Ptolomæo, Vulturnum Plinio, Liuio, Melæ, Frótino, & Varroni dicitur, eratq; Romana Colonia in Campania. A' Leandro Castello al mar di Botorno hodiè uocatur. Vulturnum per o scribit Varro, uti etiam Ptolomæus Blondus: Vulturariam uocat.

Vulturnus præterea Plinio & Virgilio eiusdem Campaniæ fluuium significat, qui iuxta Cumas in mare labitur, vt annotat Seruius in eum locum Virgilij.

——Amnisq; vadosi
Accola Vulturni &c.

Vulturnus ventus. [a] L. 2. c. 47. Euronotus. [b] L. 2. Noct. Attic. c. 22. Vulturnũ oppidum. Castello al mar di Botorno. Volturnũ. Vulturaria. [c] Lib. 3. c. 5. Vulturnus fluuius. [a] Aeneid. 7

Vulturnũ mare. Natarone. [e] L.5. Geog.

Vnde Vulturnum mare habet etiam Plinius ad eiuſdem fluminis oſtium. Natarone recentiore vocabulo dici ſcribit Leander. Attamen Vulturno eum etiam hodiè vocant accolę. Huius Suetonius & [e] Strabo mentionem faciunt.

Vulturnũ oppidum. [f] Lib. 4. Vulturna Dea. [g] Lib. 4. de ling. lat.

Vulturnum Hetruſcorum oppidum teſte [f] Liuio. Nam & Vulturna, cuius non ſemel idem meminit, celebris Hetruſcorum Dea fuit, quamuis [g] Varro hanc vocem *è Samnio ortam nihil ad latinam pertinere* dicat; *at quod proximum*, inquit, *oppidum ab eo ſecundum mare Vulturnum.* Ad nos iam vocabulum latinum venit.

Vulturnũ vicus. [h] In Ligur.

Eſt & Vulturnum vicus in Liguria, teſte [h] Blondo, quem Cheruſa torrens perfluit.

Vulturnalia feſta.

Feſta quoq; antiquis Romanis quædã fuerunt Vulturnalia, quę Varrone teſte celebrabantur ſexto Calendas Septembris. Et Vulturnalis Vulturni Dei flamen Varroni quoque dicitur, cuius cognominis origo latet.

Vulturn[9]. Subuulturius. [i] In Rudẽte.

A Vulture Vulturinus adiectiuum deriuatur, id quod eſt Vulturis, denotans. Vti etiam Subuulturius, quo [i] Plautus vtitur: *Eia corpus cuiuſmodi Subuulturium? illud quidem ſubaquilum volui dicere.* Grammatici interpretantur, rapiens ad ſe homines. Budæus ubi de νεκροφόροις loquitur, eos ait eſſe, cuiuſmodi ſunt apud nos hodiè Vulturij illi κωδωνοφόροι, id eſt, tintinabula geſtantes, quos anteambulatores atratos latinè appellare poſſumus, & ferales præcones: quorum omnium vota ſunt eadem quę Orci. Alij verò aliter accipiũt uocem κωδωνοφόρος pro eo nempe, qui nolam fert, vt is qui in excubijs caſtra circumiens nolam ferebat, eamq; pulſans explorabat, an ij quorum erat excubias agere, dormirent necne: ad nolæ enim pulſum reſpondere & vigilantię ſuæ teſtimonium voce edere oportebat.

Gyponomos herba.

Gyponomos herba Græcis eſt, quam quidam Seſeli Creticum, alij Maſſilienſe dicunt, à Vulturum paſtu vocata, ad quam ęgri forſan confugiunt.

[k] Lib. 4. de Thermis.

Citra montes, qui Italiã diuidũt a Germania inter multa ac diuerſi generis balnea, temperatæ qualitatis aliqua habẽtur. Sulphurea autẽ ſunt in Helueticis quædã, quæ à Vulturibus patrio nomine, ut refert [k] Doctiſſimus mihiq; amiciſſimus. Andreas Baccius, cognominantur.

Γυπαρία appellantur latibula ſeu ſpeluncæ, fortaſſis quòd Vultures vt ſuo loco diximus, in excelſiſſimis rupibus nidificent. Gaza alibi γυπάριον tigurium & ſpeluncam appellat, ſed fortè ea vox corruptè ſcripta eſt pro γυπάριον.

VSVS IN SACRIS.

Iſidis ſtatua coronata pẽnis Vulturis. [l] Lib. 10. de Anim. c. 22

AEGYPTII ſuperſtitioſi certè ſacrorum cultores ſtatuam Iſidis, quæ ipſis inſtar omnium, quæ apud Græcos & Romanos fuerunt, dearum erat, Vulturinis plumis coronabant. Eiuſmodi enim volucres Iunoni ſacras putabant, earumq; pennis nõ Iſidis tantùm caput, ſed & faſtigia veſtibulorum ornabãt, ut [l] Aelianus tradit. Quemadmodum nunc viris militaribus mos eſt ornatus gratia in capite aliarum Auium, vt Struthiocameli, Ardeæ, & ſimilium plumas geſtare.

Marti quoque ſacros cenſuit Vultures veterum authoritas, vt ſcribit Pharnutus, quoniam plui uni videantur, vbi ſint πτώματα πολλὰ ἀρηΐφατα.

AVGVRIA.

[a] In quæſt. Rom. & in vita Romuli.

VVLTVR Feſto inter volucres præpetes recenſetur: *Aues*, inquit, *volatu auſpicia facientes ſunt Buteo, Sanqualis, Immuſſulus, qui eſt pullus Vulturis, Aquila, & Vulturius.* Erat autem maximi in augurijs apud Romanos vſus. Cuius rei rationem inueſtigans curioſè admodum [a] Plutarchus, ita ſcribit: *Quid eſt, quod Romani Vulturibus ad auguria maximè vtuntur? An quia etiam Romulo vrbem condenti duodecim apparuêre? Vel quoniam Auium omnium hæc minimè frequens, & conſueta homini eſt? neque enim quiſquam in Vulturis nidum facilè inciderit. Derepentè enim & inopinatò aduolant aliundè è longinquo: quò fit, vt eorum aſpectus ſemper aliud ſignificet. An vel hoc etiam ab Hercule didicerunt? ſiquidem omnium maximè, ſi verè dicit Herodotus, Vulturibus gaudebat Hercules, quæ circa rerum gerendarum principia comparuiſſent, vt qui Vulturem inter cũctas carniuoras Aues iuſtiſſimum exiſtimaret. Primum enim nullum animal viuum attingit, neque animatum vllum interimit, quod Aquilæ Accipitres, atque nocturnæ Aues faciunt. Sed extinctis tantùm corporibus paſcitur: & inter ea etiã ſuo generi parcit. Nunquam enim volucrem aliquam guſtare viſus eſt Vultur, cum Aquilæ & Accipitres cognatas maximè Aues perſequantur & feriant. Atqui iuxta Aeſchylum Auis Auem deuorãs pura eſſe non poteſt. Deinde etiam hominibus ferè non nocet, cum neque fruges conſumat aut vaſtet, neque ſtirpes aut ani-*

mantes

mantes mansuetas ladat. Quod si, vt Aegyptij fabulantur, omne genus eorum fœmineum est, & hausto Subsolani flatu concipiunt, vt arbores Fauonio, prorsus firma, certaq; ab eis signa posse colligi probabile est, cum in cæteris Auibus ex libidinis motu, rapinis, fugis & persecutionibus magnam turbationem & inconstantiam oboriri necesse sit: Hactenus ergò Plutarchus. Quod [b] Lucanus quoque tetigit, inquiens.

Vulturis vt primum læuo fundata volatu. Item & Statius:

Non venit augurijs melior quam Vultur.

Veruntamen inauspicatus, maliq; ominis Vulturum visus ferè habitus Romanis fuit; & Aristoteles ac Plinius eorum cõspectum semper in malum retulerũt. Vnde etiam est, quod [c] Plutarchus Vulturem Auem in augurio dicit infelicissimam. Quod adductis, quæ subsequuntur exemplis manifestum euadet, item & ex istoc [d] Senecæ:

Hic Vultur, illic luctifer Bubo gemit.

[b] *Lib. 3. de bel. ciuil.*
Vultur inauspicati augurij.
[c] *In Symb. Pythag.*
[d] *In Hercule furente.*

Vulturem in ędem Iouis aut Deorum inuolasse, prodigij, maliq; auspicij loco receptum est. [e] Liuius quoq; Vulturem frequenti foro in tabernaculum deuolasse tradit. Et [f] Dion testatur complures Vultures in templo Genij P. R. ac Concordiæ insedisse, eoq; tempore cædes illas, quales olim Sylla in proscriptione vsus fuerat, editas fuisse, totamq; Vrbẽ cadaueribus impletã. P. Crasso, & Q. Scæuola Coss: vt narrat [g] Iulius Obsequens, Vultures Canem mortuum lanjantes, occisi & comesi sunt ab alijs Vulturibus. Similiter eodem teste L. Sylla & Q. Pompeio Coss: Stratopedo, vbi senatus haberi solet, Corui Vulturem tundendo rostris occiderunt.

[e] *Lib. 7. de bell. Punic.*
[f] *L. 47. Histor. Rom.*
[g] *L. de Prodig.*

Dario Accipitres visi, duo Vulturũ paria vellicantes, omen fuêre, quod è coniuratis sumpto supplicio haud multò post Persarũ regno potiturus esset. Et hoc quidẽ cõiurationis cõscijs infaustũ erat, etsi Regi felix fuisse videatur, ad quem Accipitrum auspicium propriè spectabat.

Vultures ab Accipitribus occisi quid portendant.

Vultures pręterea Aquilarum implumes fœtus occidisse, nidosq; euertisse, ipsosq; à pastu pedibus & rostro abegisse; Tarquinio Superbo exilium, & regni amissionem, quæ mox secuta sunt, portenderunt.

Tarquinij Supbi exilij portẽtũ.

Tradunt insuper ingruentis mali certissimum pręsagium haberi, si exercitum Vultures insequerentur; imò vbicumq; Auiũ quarumuis, quæ cadaueribus vescuntur, vt sunt Vultures, Corui, Cornices, aliæq; eiusmodi agmen apparuerit, & per aliquot dies ibi permanserint, id futuri excidij signum esse omnes consentiunt, vt [h] Augustinus Niphus testatur. Idem D. [i] Ambrosius affirmat scribens in hæc verba: *Solent Vultures mortem hominis quibusdam signis annunciare. Cum enim lacrymabile bellum aduersus inter se instruuntur, multo Vultures sequuntur agmine, & eo significant, quòd multa hominum multitudo bello casura sit, futura præda Vulturibus.* Iulius Obsequens pro malo augurio recenset, quòd Vulturum & aliarum Alitum, quibus strages cadauerum pabulo est, ingens vis ad exercitũ aduolarit. Imò Vmbritius haruspex, teste [k] Plinio, biduo triduoue antè eò volare tradit, vbi cadauera futura sunt. Hoc quidem (inquit Niphus) experientia cõstat, & in excidio Troianorũ ita accidisse [l] meminit Aristoteles. Idẽ innuit [m] Plautus, cum de helluonibus quibusdam cænipetis Dynarchi loquitur: *Iam quasi Vulturij triduo prius prædiuinabant, quo die esuri turi sient.* Dion vbi de prodigijs agit, quæ Philippensem pugnam præcessere, *& quod maximè,* inquit, *perniciem eis significauit, ita vt hostes quoque id animaduerterant, multi Vultures, aliæq; Aues, quæ cadaueribus pascuntur super solos ipsos* (exercitum scilicet Cassij & Bruti) *volauere, in eos intuiti sunt, & terribilem clangorem & strepitum ediderunt.* Vnde limitem significaturi Aegyptij Vulturẽ pingunt, vt ex [n] Oro constat, quòd cùm belli conficiendi tempus instat, locum, vbi committenda sit pugna, septem antè diebus, quod maius est, ad eum accedens præfiniat & circũscribat. Præsagium quoque demonstrat, cùm eandem ob causam, tùm etiam quòd ad eam exercitus partem sese conuertere soleat, vbi maior clades futura sit, inde futurũ sibi ex cadaueribus alimentum prouidè cognoscens. Vnde & prisci reges, ut idem Orus & Aelianus tradunt, exploratores mittebant, per quos in utram aciei partem respexissent Vultures, cognoscerent, indeq; vincendosne sese, an victuros fore colligerent. Huius quidem ex Vulturum præsentione augurij rationem scrutari difficillimum censuit Albertus. Ex stellarum occultiore potestate fieri collibeat credere, inquit [o] Cælius Rhodoginus. Apud gẽtes regni Pegù pessimum omen censetur, si Vulturem videant, & propterea custodes foribus adponunt, qui eos ejiciant.

[h] *Lib. de Augurijs.*
[i] *Lib. 5. Hexam. c. 23.*
[k] *L. 10. c. 7.*
[l] *In Augur.*
[m] *In Truculento.*
Bruti, & Cassij exitium.
Vultur pro limite pictus.
[n] *L. 1. Hierogly.*
Præsagiũ cladis.
[o] *L. 8. Ant. lect. c. 8.*

Quamuis autem infelicis augurij veteribus plerumq; habitum fuisse conspectum Vulturum supra ex nonnullis diximus, & exemplis probauimus, nihilominus tamen & prospera auguria, maximi sanè momenti & summis tantùm Imperatoribus Romanis tribus, nempe Romulo Imperij conditori, Iulio Cæsari primo Imperatori, & Augusto Vrbis, imperijq; restauratori, attulisse legimus. Romulus enim & Remus Vrbem condituri, cùm de loco per eius eligendo litem inter se ab Auibus intercidi cuperent, diuersa ad augurandum loca ceperũt. Prius Remo in augurio venisse ferunt sex Vultures, cùm duplex numerus se Romulo ostendisset. Sed dicitur a quibusdam verè Remum vidisse, Romulum verò id esse ementitum; sed cùm accessisset

Romuli & Remi augurium in condenda Vrbe.

Remus,tunc Romulo duodecim apparuiſſe; indeq; manſiſſe morem Romanis ex Vulture augurandi. Quod autem duodecim Vultures auſpicij felicitatem Romulo prænotarint, cùm hiſtoriæ multorum teſtantur, tùm Q.[p] Ennius his verbis:

[p] In Annalibus.

Certabant vrbem, Romam Remamne vocarent,
Omnibus cura viris vter eſſet Induperator,
Et ſimul ex alto longè pulcherrima præpes
Læua volauit Auis: ſimul aureus exoritur ſol:
Cedunt ter quatuor de cælo corpora ſancta
Auium præpetibus ſeſe pulchriſq; locis dant.

Idem quoque augurium [q] Baptiſta Mantuanus hiſce verſibus expreſſit:

[q] Lib. 1. Agelarior.

Martigenæ fratres facturi nomina Romæ,
Conſuluiſſe Deos gentis de more feruntur,
Templaq; metati ter ſex vidiſſe volucres
Carniuoras, oculis ſolitas occurrere raro,
Mole graui tardas, prolem ſine patre ferentes,
Longaq; tradentes in ſeram ſæcula mortem,
Nomen aui Vultur, nidi cui tertia ſemper
Pars perit, & natis fœtas contenta duobus;
Rupibus in ſummis parit, & præſaga futuræ
Cædis adit tepido ſpargendas ſanguine terras.
Ille ſacer numerus portendere creditur annos
Vrbis.

Quæ omnia fortaſſe Poëta hic ex Terentio[r] Varrone tranſtulerit, qui vt refert [s] Petrus Crinitus, fuiſſe Romæ Vectium in augurandi diſciplina nobiliſſimum ſcribit, eumq; affirmaſſe futurum Romani imperij terminum poſt M. CC annos; ſi modo, inquit, verum foret, quod in annalibus hiſtorijsq; Romanis tradatur de duodecim Vulturibus, quos Poëta Ennius corpora ſancta appellat. Sic autem Varro: ſi verum eſt, quod de Romuli augurio traditũ in condenda Vrbe, deq; XII. Vulturibus, ad M. CC. annos Romanus populus perueniet, cùm CXX. ann. incolumis præteriſſet. Qua in re factum eſt quidem iudicium, ex numero alitũ, vt ſinguli Vultures centenos annos portenderent. Cenſorinus verò in perquirendis veterum monumentis vir diligens, & qui M. anno ab vrbe condita vixit, minimè ad ſuum iudicium pertinere aſſeruit, hoc ipſum diiudicare, ne in re parum comperta minus prudenter poſteritati faceret impoſturam, quod his ferè hominibus accidit, qui maiore ſtudio, quàm conſilio fortunæ aleam penſant, temporumq; varietatem conſiderant. Cæterùm tali ſentẽtiæ Vectij videtur annorum numerus conuenire; Siquidem CC annis poſt Cenſorinum adiectis, imperãtibus Conſtantijs, Romana illa dignitas conſumpta eſt, quæ Italiæ fines egreſſa, Byſantium ſe recepit: Nam ingruentibus in Italiam Hunnis, Vandaliſq; & Gotthis maxime ſub Athalarico, qui Vrbem ante Genſericum annis XLIIII. inuaſerat Imperatore Romano incolumi, etſi nõ extinctum planè, attritum tamen valdè Imperium fuit, & Stiliconis Ducis contra Athalaricum victoria vtcunque conſeruatum, cuius [t] Claudianus meminit hiſce verſibus:

[r] L. Antiq.
[s] Lib. 16. de honeſ. diſcipli. cap. 5.
[t] Lib. 14.

Sed malus interpres rerum metus omne trahebat
Augurium peiore via, truncataq; membra
Nutricemq; Lupam Romæ, regnoq; minatræ
Tunc reputant annos, interceptoſq; volatu
Vulturis, incidunt properatis ſæcula metis.

Omnem verò maieſtatem ſimul cum nomine tum amiſit, & prorſus peſſum ijt Imperiũ, cùm vt ſcribit [u] Paulus Diaconus in his, quæ Eutropio addidit, & vt Oroſius quoque teſtatur, Adouacer cum fortiſſima Herulorum manu Italiam irrupit, cuius nuncij terrore perculſus Auguſtulus purpuram ſponte depoſuit. Ita conditæ Vrbis anno milleſimo ducenteſimo vigeſimo nono Occidentis Imperium finitum eſt, anno ab incarnatione verbi quadringẽteſimo quinto. In augurium hoc inuectus [x] Prudentius, illiuſq; falſitatem arguens hunc in modum canit:

[u] Lib. 16.
[x] In Romano.

Cur Vultur cẽtum annos ſignificarit.

Antiquitatem Romuli, & Mauortiam
Lupam renarras primùm, & omen Vulturum:
Si res nouellas reſpuis, ni tam recens
Vix mille faſtis imples hanc ætatulam
Curſus dierum conditore ab augure &c.

Cæterùm quòd Vultur vnus annos centum ſignificaſſe exiſtimetur in auſpicio Romuli, inde forſitan ſumptum eſt, quòd vita ſingulorum cẽteſimum ferè annum attingere putatur. Quanquam

quam Aegyptij Vulture picto annum vnum duntaxat significant, quod annum totũ hæc ales in conceptu, in partu, in incubatu ouorũ & pullorum educatione cõsumat. Fausti huius quod Romulo apparuit, auspicij [y] Aelian. meminit his verbis: *Romulus in Palatino colle ex duodecim Vulturibus optima auguria egit. Nam ex Auium numero cõmutatione in totidem homines facta, principes totidem Romanos, quot Aues perspexisset, virgis antecedere iussit.* Sunt qui Romulum in memoriã duodecim eorum Vulturum, duodecim etiam lictores constituisse scribunt, quamuis nec desint qui ex duodecim populorum Hetruriæ numero factos tradant.

[Vultur anni imago, & cur. — y Lib.10. de Ani.c.22.]

Duodecim Vultures item C. Iulio Cæsari in consulem cũ Q. Pædio inaugurato, dum Consulari pompa ad sacrificandum Vrbem ingrederetur, oblati sunt, vt [z] Appianus refert.

[Vultures duodecim Cæsari qñ apparuerunt. — z Lib. 2. de bel.ciuil.]

Simile demùm augurium Augusto Cæsari post illos soli datum est. Hic enim, vt tradit Iulius Obsequens, quum in campum Martium exercitum deduceret, sex Vultures apparuerunt. Conscendenti deinde rostra, creato Consuli, iterum sex Vultures conspecti, veluti Romuli auspicijs nouam vrbem condituro signum dederunt. Et [a] Suetonius: *Octauio*, inquit, *Augusto primo consulatu auguria capienti, duodecim se Vultures, vt Romulo ostenderunt.* Author item est Dion post Cæsaris cædem Octauio in campum Martium descẽdenti Vultures sex augurium fecisse, mox verò apud milites concionanti duodecim: vnde est ab eo coniectatum se Romuli monarchico principatu constanter potiturum. Sed illud inter hæc obseruatione dignum videtur, inquit Pierius, ter hanc annorum M. CC. supputationem tribus maximis imperijs, æquo propemodum temporis sui curriculo, insignes admodum rerum mutationes adduxisse. Primam a Romulo ad Gensericum, siue quis ad Audoacrem, qui etiam de Vrbis nomine abolendo, ac Audoacria vocanda cogitauit: secundam ab Octauiano Augusto ad Fredericos, tertiam Cõstantinopolitanam a Fl. Constantino ad Constantinum eum, qui oppressus ab Othomanno Turcarum duce, vitam cum imperio finiuit.

[Augusto quõ duodecim Vultures visi. — a In Aug.]

MORALIA.

DIVVS [a] Basilius scitam admodum inuidorum cum Vulturibus comparationem instituens, à tam turpi vitio nos deterrere conatur, in hunc modum: *Sicut Vultures per multa quidẽ prata, multa etiã amœna & odorata circũuolitãtes ad tabida, & feculenta loca feruntur; sic & inuidi ad vitæ splendorem, ac rerũ benè gestarum magnitudinem minimè quidem respiciunt, manca verò, & fragilia, & si quid erratum (vt quandoq. rebus accidit humanis) tantum obseruant, hæc diuulgant, & per hæc tantum homines cognosci volunt.* Et [b] S. Isidorus Pelusiota, *omnis vir iustus*, inquit, *sibi esse videtur: Etenim ad ea quidem, quæ alij rectè, atque uirtute gerunt, cæcutit: eorum autem vitia perspicit non secus videlicet ac Vultures prata persæpe atque hortos prætereuntes, cadauera volatu petunt.* Hisce non absimilia [c] Plutarchus scribit in hæc verba: *Inimicus, si quid delinquas, inhæret affixus, scrutaturq́, & profectò Vulturum exprimere videtur mores. Hi quippe tabida tantùm consectantur cadauera, nam pura beneq́, habentia ne sentiunt quidem: Consimiliter inimicum vitæ modo labes mouet, ægra illũ excitant ac quæ computruerunt.* Vulturibus similes sunt inuidi, qui ad fœtida duntaxat cadauera descendunt, & partibus tetris, corruptisq́; vescuntur, bonas integrasq́; abominantes. Gaudet Vultur bellis ac cædibus ob cadauerum pastum, quem inde consequitur, adeo vt exercitus per lõgissima etiam spacia sequatur. Quos potiùs his comparare liceat, quàm eos, qui seditiones vrbium affectãt, & principum exercitus sequuntur, vt quorum prosperitati molesti esse nõ poterant, fortiorem viribus confractos expolient. Et qui veluti dicit Adamantius alienæ morti incumbunt, qui arte fraudeue testamenta subijciunt, veluti mortuorum cadaueribus inhiantes, propterea quòd his Auibus semper mortuorũ, ait, corpora cibus sunt. Ea verò de causa prophanæ sunt in [d] sacris literis, ac inter immundas Aues recẽsentur. *Non manducabis*, inquit lex, *hæc quia immunda sunt, Aquilam & Vulturem* &c. quod, vt ait Hesychius Hierosolymitanus, per eos homines intelliguntur, quos oblectant rixæ stragesq́;, quippe qui viscera miserorum & atrum sanguinẽ depascuntur, cùm minimè oporteat hominem contemplatione diuinæ deditum ex casibus aduersis aliorum nutriri aut lætari. Quare [e] Baptista Mantuanus, ubi in descriptione tartarorum lictores eius loci Vulturibus similes facit:

[a Homil. 11 de inuidia. — Inuidi Vulturibus cõparati. — b L. 3. Epist. 237. — c Lib. de vtilitate. — Inimici vulturũ æmulatores. — Seditiosi Vulturibus comparati. — Hæredipetæ. — d Leuit. 7. — e L. 4. Alphonsi.]

—— Lictor volat agmine magno
Vulturis ora gerens, vestigia prima leonis
Vltima bellatoris equi.

Id autem quod de Vulturum spontanea & sine maris auxilio ex uento Zephyro conceptione fertur, ab Ortodoxis doctoribus aptissimè ad mirandum ac salutiferum Virginis partum ad-

[f] *In Hexa. Homil. 8.*

Partus ſaluiferus Vulturibus aſſimilatus.

ſtruendum traducitur. [f] Baſilius Magnus ex hoc omnibus animaduerſum cupit, vt cùm nonnulli ſint, qui humanæ Chriſti natiuitatis arcanum irrideant, quaſi verò fines cancelloſq; naturæ egrediatur, Virginem parere, integra nihilominus, & intemerata perſiſtente virginitate, ipſi Deum exempla pleraq; iam indè ab initio præmiſiſſe aſpiciant, atque in ipſa natura rerum ſemina quædam conſperſiſſe, vnde poſſet vnuſquiſque, vbi quod alta mente conceperat, effeciſſet, talibus mirabilibus fidem adhibere, atque ita ijs occurrere voluiſſe, quorum ſtuporine dicam, an peruerſitati nihil quicquam aliud perſuadere queas, quàm quòd vel manibus attingunt, vel oculis aſſequuntur. Hinc miratur D. [g] Ambroſius neminem, qui ſe ſubuentaneo Vulturis conceptu aliquid audierit, rerum naturalium ſcriptoribus refragari; cùm verò Virginē numine diuino afflatam peperiſſe ſentiāt, tum riſum inceptare. Tangit hoc idem [h] Adamantius, vbi Celſo reſpondet, qui duplex (Almæ) ſignificatum ex Hebræorum interpretatione obijcit. Sed enim de intacta Virgine, non autem de adoleſcentula (quod Theodotion Epheſius & Aquila Ponticus intelligendum fruſtra conantur perſuadere) prophetatum eſt, priuſquam in Babylona fieret populi tranſmigratio, hoc eſt, antequam Medi & Perſæ principatum inuaderent. Reddita autem ſunt hæc in ſermonem Græcum ab ipſis Iudæis, nempè ſeptuaginta interpretibus, qui Ptolomæi Lagi iuſſu (tūc enim Macedonibus parebant) libros ſacros vnanimi prorſus conſenſu, eademq; ſententia ita tranſtulerunt, atque ſi ab vno tantùm traductiones omnium emanaſſent, multò ante tempora aduentus Domini noſtri, imò antequam Romani Iudæos in poteſtatē redigiſſent, adeò ut nulla ſuſpicio relinquatur, inquit, Irinæus, ne fortè nobis morem gerentes Iudæi, hæc ita ſint interpretati. Qui quidem ſi agnouiſſent nos futuros, & his teſtimonijs vſuros, quæ eorum ſcriptis ſunt, nunquam & hæc & reliqua Prophetarum monumenta comburere dubitaſſent. Plurimùm uerò indignatur Adamātius antiquiſſimus ille Eccleſiæ Doctor, pleroſq; adhibere fidem hiſtoricis philoſophiſq;, qui hæc de Vulture & aliquot alijs animantibus, quod ſine maris cōiunctione cōcipiunt, indubitatò tradunt, negare tamen Deum, qui hæc in alijs animantibus facit, in hominibus idem poſſe perficere, ubi adlubuerit. Et Græcorum pleriq; tradunt homines primùm ex limo procreatos: nos non credemus ex dimidia humanæ ſubſtantiæ parte iuſſu Dei, imò eo de ſe ita ſtatuente, fieri potuiſſe, ut Ieſus ex eo filius naſceretur? Eſto igitur Vultur documēto nobis, ne myſterium illud ſacroſanctum, unde uera ſalus, ueraq; felicitas nobis obtigit, fabuloſum fuiſſe uel minimum quidem ſuſpicari unquam in animum inducamus.

[g] *Lib. 5. Hexam. c. 22.*

[h] *Lib. 1. contra Celſum.*

Beatus Iob, teſte Iacobo de Vitriaco, de reproba Synagoga dixit: *Semitam ignorauit Auis, nec intuitus eſt eam oculus Vulturis.* Nam, ut ait D. Gregorius, Auis nomine ille ſignificatur, qui corpus carneum, quod accepit, aſcendendo ad æthera liberauit. Iudæa autem ſemitam ignorauit Auis, quia humilitatis Chriſti uias, quibus nos in altum ſubleuamur, conſiderare uoluit, nec eſt intuita oculos Vulturis, id eſt, Chriſti: Diuus Gregorius enim redemptorem noſtrum Vulturis appellatione ſignari dixit, qui manens in altitudine deitatis ſuæ, quaſi quodam uolatu ſublimi cadauer noſtrę mortalitatis cōſpexit in infimis, & ſe de cæleſtibus ad ima demiſit, & dum animal mortuum petijt, mortem apud nos inuenit. Huius Vulturis oculus fuit intentio noſtræ reparationis. Populus ergò Iudaicus Vulturem quidem conſpexit, ſed oculos Vulturis nō aſpexit, unde & prædicatores repulit. Ad eundem locum ſic ſcribit D. [l] Hieronymus: *Poſſunt hic duo populi intelligi non abſurdè, id eſt, Iudaorum & gentium. Carnalis ergò Iudæa fidem in Chriſto nō habens: ſed potius legis operibus viuens, eundem Chriſtum pro nobis factum ſemitam ſiue viam, qua reditur ad patriam, vt incredulus ignorauit, propter elationem ſuam, qua ſe putabat legis operibus poſſe iuſtificari. Auis dicta eſt, leuis vtiq; & vaga, atque in ipſis operibus legis inſtabilis. Vulturi verò gentium populus ideò aſſimilari uidetur, quoniam per errores mortuorum hominum diſcurrebat, & rebus mortuis paſcebatur. Hi ergò Chriſtum legis litera obtectum & terram repromiſſionis per Chriſtū futuram, opacitatis ſignificationum vmbraculis non poterunt omnino perſpicere.* In illa verò D. [k] Matthæi verba: *Vbicunq; fuerit corpus, illuc congregabuntur & Aquila: De exemplo,* inquit, *naturali, quòd quotidiè cernimus, Chriſti inſtruimur ſacramento. Aquila & Vultures etiam trans maria dicuntur ſentire cadauera, & ad eſcam huiuſmodi congregari. Si ergo irrationabiles volucres naturali ſenſu tantis terrarum ſpatijs, & maris fluctibus ſeparata paruum cadauer ſentiunt, vbi iaceat: quanto magis nos & omnis multitudo credentium debet feſtinare ad eum, cuius fulgur exit ab Oriente, & patet vſque ad Occidentem? Poſſumus autem corpus, id eſt, πτῶμα, quòd ſignificantiùs latinè ſignificat cadauer, ab eo quòd per mortem cadat, paſſionem Chriſti intelligere, ad quam prouocamur, vt vbicunq; in ſcripturis legitur, congregemur, & per illam venire poſſimus ad verbum Dei* &c.

[l] *Comm. in Iob. c. 28.*

[k] *Cap. 24.*

VSVS IN MEDICINA.

QVANTVS verò in medicina vſus ſit Vulturis inſignis ille D.[a] Hieronymi locus vel ſolus manifeſtiſſimè docet, vbi in hũc modum ſcribit. *Nõ omnes animantes à Deo nobis data ſunt ad comedendum, ſed ad reliquos varios vſus. Nõ enim Vipera, non Ceti, non Hyena, non Vrſus, non Vulpes, non Noctua ad veſcendum data ſunt, ſed eorum caro, ſperma, fel, partes ſimilares, hepar, pulmo, ſanguis in medicina parata ſunt. At quid dicam de Vulture? Volucris eſt minimè ſapida, minimè eſcatilis, at ſi medicorum volumina legeris, videbis tot curationes eſſe in Vulture, quot ſunt membra.* Quòd quidẽ tanti viri encomium Vulturi veriſſimè conuenire liquidò cõſtabit, ſi plurimis, iiſq; grauiſſimorum virorum authoritatibus id comprobauerimus, è quibus tam à toto Vulture, quam ab omnibus ferè eius partibus, quas ſingulas percurremus, præclara ſumi medicamẽta clarũ euadet. Operoſum in primis eſt, ac longum, quòd ex integro Vulture paratur, ab[b] Aëtio præſcriptum. Curat elephantiaſim, abſceſſus, condylomata, ſtrumas, corporis eminentias, ſteatomata, paronychias, bronchocelas, & omnes malignas eminentias quacunque corporis parte, atque multo, vt ipſe ait, experimento cognitum eſt. Huius talis eſt apparatus. *Vulturem viuum accipito, eumq; in vini dulcis aut ſapæ ſextarijs nouem, aut ſex ſuffocato; aut Vulturinum Gallum* (ita latina tranſlatio habet, ſed pullum non gallum fortè legendum exiſtimem) *eodem modo tractato, & à veſpere vſque ad matutinum tempus ad vitis ligna coquito. Cæterùm ægrum tenui victu connutrito, ſæpe etiam inediam perferre iubeto, & per ſubſcriptum medicamentum purgato, perq; dies ſeptem ex marina aqua lauato. Poſtquam verò Vultur coctus fuerit & excolatus, oſſa ipſius contrita cum ægri ſudore, præſertim qui à ſole prolectus eſt, Cani edenda proijcito, maſſas verò ſeptem inde formatas Cani dato: Vulturem autem ipſum per triduum à veſpere vſque ad matutinum tempus, ne ab aurora conſpiciatur, coquito, atque id ſimiliter tertia die facito, probeq; contectum omni die manè in domo tenebricoſa reponito. Atque vbi tandem ita percoctum ac excolatum habueris, ad iuſculum in nocte, minimè verò in die ſequentia addito, ſalis foſſilis marini in petris condẽſati trientem* (alij vnciam vnam habent) *atramẽti ſutorij ſeu chalcanthi* (galbani habet alia lectio) *opoponacis, vtriuſque ſextantem, colophonia. picis vtriuſque quadrantem, euphorbij, caſtorij, ſanguinis capræ, ammoniaci, thymiamatis, cuiuſque trientem, foliorum ſemperuiui numero ſeptem, catanancæ herbæ ſcrupulos tres, amianti ſcrupulum vnum. polypodij herbæ, quæ per contrariam affectionem lunæ deſinẽte auxiliatur, lapidis gagatæ, cedriæ, ſingulorum quadrantem, bituminis Iudaici ſextarium vnum, artemiſiæ herbæ, camemeli herbæ, cuiuſque ſextantem. Hæc omnia cum iuſculo, vt dictum eſt apparato, probè trita & comminuta vnito. Cæterùm Vulturem primum unà cum pennis vſque ad pedes excoriato, atque ita in ſapam coniectum ſuffocato. Pellem autem ipſam cum myrrha conditam, & in fumum ſuſpenſam exiccari ſinito, pedes verò in oleo coquito, & cum oleo podagricos per Vulturis etiam pennam illinito. Neruos verò ad pedes podagrici pro amuleto appendito, & ab affectione eum liberabis. Porro purgantium, cuius mentionem feci, hoc eſto: Aloës vncia dimidium gari, aceti, parem mẽſuram vnito, & octauam ſextarij partem bibendam præbeto.* Aliud eodem loco idem author ex Vulturino capite integro, aliiſque quampluri mis ſimplicibus admixtis componit ad elephantiaſim, ad carcinomata, ad podagram, ad articulorum morbum, ad ſtrumas, ad condylomata, & ad conuulſiones, quod tale eſt. *Vulturis,* inquit, *cerebrum vnà cum capitis oſſiculis & plumis ac carnibus capitis accipito, & in vino dulci coquito, atque excolata quidem illa proijcito, cum iuſculo verò ipſo euphorbij, croci, atramenti Indici, piperis albi, caſtorij, Zinziberis cuiuſque ſextantem coquito, & foliorum rubi, ſeminis Satyrij, picis cuiuſque dodrantem. Succi mandragoræ, cedriæ cuiuſque vnciam vnam, fel tauri aut capræ integrum, vermes ex lignis putreſcentibus & marcidis numero tres addito. Hæc omnia in vini dulcis ſextarijs nouem ſimul coquito. Hic,* inquit, *iuramento adſtrictus accepi, ne cuiquam reuelarem. Hic apparatus ad illinitionem in nouem dies ſufficit, & eminentias ipſas exterit. Cæterùm cum penna Vulturis etiam illinatur.*

[a] Lib. 2. aduerſus Iouinianum.
[b] Lib. 13. c. 124.

Nunc ad reliquarum partium facultates examinandas pergamus, & primùm quidem interiorum, à cerebro incipientes. De hoc[c] Galenus: *Ad dolorem capitis ſedandum, cerebrum Vulturis terens vnge caput & tempora.* Item Plinius: *cerebrum Vulturis ſi commiſceas cum oleo cedrino, & inde nares frequẽter tangas, capitis dolorem aufert.* Quod ipſum ferè alijs verbis,[d] Marcellus refert, dum inquit: *Vulturis cerebro paululum cedriæ ſi immiſcueris, & nares inde intrinſecus, caputq; perfricueris, omnes capitis dolores ſtatim minues.*[e] Aretæus id ad morbum Herculeum commendat, dicens; *Fama eſt Vulturis cerebrum in cibo ſumptum, morbum comitialem diſcutere, cuius ego periculum non feci.* Kiranides verò: *Si Vulturis cerebro,* inquit, *mulieris venter & viri liniantur, ſterilitas inducitur.*[f] Albertus tradit in cerebro Vulturis quandoq; reperiri lapidem, qui Quãdros dicatur, valere contra omnem noxam, ac producere lac in mammillis.

Crebri vſus.
[c] Lib. 9. Eupor. cap. 91.
[d] Lib. 1.
[e] L. 7. c. 4.
[f] Lib. 2. de lap. precioſ. cap. 15.
Quandros lapis.

Pulmoni etiam ſuæ tribuuntur dotes, quas nonnullas Plinius recenſet: *Pulmonis,* inquit, *Vul-*

Pulmonis vſus.

turini

turini partes dextra Venerem concitant viris alligata Gruis pelle. Item alibi: *Sanguinem reÿcientibus pulmo Vulturinus vitigineis lignis combuſtus, adiecto flore mali Punici ex parte dimidia medetur*. Obſcurus quidam recentior aduerſus epilepſiam commendat pulmonẽ & cor Vulturis arida trita & potata. Sunt enim & cordi ſuæ vires ſalutares, de quo item Plinius. *Cor pulli Vulturini adalligatum aduerſus comitialem morbum prædicatur: quidam pectus eius bibendum cenſent, & in cerrino calice:* Alexãder Benedictus. Ex poſterioribus nonnulli de Vulturino corde ſcribunt, ſi in corio lupi adalligetur, tœdium Veneris afferre.

Cor.
Pectus.

Iecur.

Iecur quoq; ad medicamenta aptum eſſe Plinius his verbis teſtatur: *Iecur Vulturis tritum cum ſuo ſanguine ter ſeptenis diebus potum, aduerſus comitialem morbum prædicatur*. Variant nonnihil à Plinio Sextus & Aeſculapius, qui pro ter ſeptenis diebus ſolummodo *ſeptem* ponunt; Et Galenus luſcioſum veſci beta iubet, Vulturis iecore aſſato, eiuſq; felle illiniri. Serenus ad iecoris dolorem, Vulturis iecur commendat. Sed & ex iecoris magnitudine id agnoſci nobis tradit[g] Io: Baptiſta Porta, vbi alia etiam animantium iecinora magna ad illius viſceris dolores valere tradit, nec non ad oculorum vitia, quoniã Vultur acutiſſimè, vt diximus, videat. Idem Serenus iecur (pro quo Plinius habet cor) exectum de Vulture geſtari iubet ceu prophylacticum aduerſus ſerpentium morſus.

[g] L.3. Phytogn.c.38.

Vẽtriculus.

Ventriculus Plinio teſte, neruis utilis.

Fel.

Fel quoque oculis præcipuè prodeſſe tradunt plurimi authores. Ex hoc Q. Serenus medicamentum parare docet ad ſuffuſos oculos:

Si tenebras oculis obducit pigra ſenectus,
Expreſſa marathro gutta cum melle liquenti
Detergere malum poteris, vel Vulturis atri
Fella, chelidonia fuerint queis gramina miſta,
Hæc etiam annoſis poterunt ſuccurrere morbis.

Idem ad morbum caducum commendat alibi: cùm ait:

——Comitiali
Prodeſt cum veteri Baccho fel Vulturis ampli:
Sed cochlear plenum guſtu tibi ſufficit vno.

Similiter Marcellus: *Fellis Gallinacei vel Vulturini, quod longè magis prodeſt, ſcrupulũ, & mellis optimi vnciam, benè trita coniunges, atque in pyxide cuprea habebis, & opportunè ad inungendum uteris. Hoc nihil potentius caliginem releuat.* Et[h] Plinius: *Nubecula & ſuffuſiones caligationesq; oculorum inunguntur Aquilæ felle, quam diximus pullos ad contuendum ſolem experiri, cum melle Attico. Eadem vis & in Vulturino felle eſt cũ porri ſucco & melle exiguo.* Sed meliùs hîc habẽt aliqui authores marubij pro porri, & facilè Plinius praſon, id eſt, porrum, pro praſio, id eſt, marrubio, Græcarum uocum ſimilitudine deceptus, accipere potuit. Hoc ex[i] Galeno intelligere licet, qui hoc medicamentum etiam approbat: *Omnem*, inquiens, *oculorum obſcuritatem, incipiẽtemq; ſuffuſionem curat fel Vulturis cum marrubÿ ſucco & melle Attico: cuius ſi nulla ſit copia, tenero ac molli vtere: eſto autem ſucci marrubÿ, tum mellis dupla ad ipſum fel portio.*

[h] L.19.c.6.

Plinius correctus.

[i] Lib. Euporiſt.1.c.44.

Renes.

Renes verò Vulturini, authore Marcello, aridi in melle triti, uel decocti, tonſillis mirum remediũ præſtant, ſi pro emplaſtro apponantur. Ego tamẽ nunquã renes in Auibus obſeruaui.

Excrementa.

Excrementa etiam huius Auis in uſum medicum ueniunt, adeo ut nihil in ea tam abiectum ſit, quòd non aliquam utilitatem adferat. Etenim ut author eſt grauiſſimus Dioſcorides, Vulturini fimi nidore partus excuti produntur. Quintus quoq; Sammonicus Serenus ait:

Vt pariat ſtercus ſupponunt Vulturis atri.

Illam enim, quam ei natura dedit, pariendi facilitatem in mulieres etiam deriuat, fimi ſui ope nec non pennarum, quæ item ipſi excrementa ſunt, ut homini pili, de quibus ita Plinius: *Penna Vulturina ſubiecta pedibus, adiuuat parturientes*, uel, ut alijs uerbis Sextus Platonicus: *efficit vt ſine labore partum edant*. Ornithologus narrat quendam ſibi notum in ſua Heluetia (nimium fortaſſe credulum) tantum Vulturinæ pennæ ad partum educendum tribuiſse, ut niſi tempeſtiuè auferatur, uteri etiam detrahendi periculum ſit, ſeſe tamen nimium huiuſmodi remedijs tribuere ſubiungit. Præclarum uerò in primis illud eſt elogium, quo ut Aeſculapium, Sextum Philoſophum, & Serenum prætereamus, tùm tota Auis, tum in primis pennæ eius a[k] Plinio decorantur. *Ex volucribus*, inquiens, *in auxilio contrà ſerpentes primum Vultur eſt. Annotandum quoque minus virium eſſe nigris. Pennarum ex his, nidore, ſi vrantur, fugari eas dicunt.* Et Aelianus ſuffitis Vulturum pennis ex cauis ſuis elici tradit. Kiranides ſuffitu lethargum & ſuffocationem uteri & phrenitidem ſanari affirmat.

Pennæ.

[k] L.28.c.4.

Adeps.

Adeps quoque Vulturinus inſignes dotes habere legitur. Rhaſis diſſoluendi uim, cum Aſini ſylueſtris adipe parem ei tribuit. Et Plinius: *Adeps*, inquit, *Vulturinus cum ventre arefactus, contritusq;*

tritusq́; cum adipe Suillo inueterato neruorum dolores tollit, & nodis medetur. Eiusdem facultatem, vtendiq́; modum Serenus docet:

Si verò occultus neruos dolor vrget inertes
Vulturis excissos adipes, rutamq́; remitte,
Aut ceram, & tali recreabis languida fotu.

Et Marcellus Empiricus tradit neruis & arthritidi adipem Vulturinum cum felle eiusdem, & axungia vetere ac melle malagmatis more appositum mederi.

Nec minori facultate reliquæ huius volucris partes, eæq́; similares præditæ traduntur, videlicet ossa, nerui, pellis &c. In primis ossa combusta, trita, inspersa sanare omne vlcus, & contra dolorem prodesse cum vino Kiranides asserit. Plinius verò & Marcellus ossa capitis pulli Vulturis filo purpureo ad cubitum suspēsa cephalgiam sanare & veterem scotomiam, vt & idem Kiranides repetit, scriptum reliquerunt. His consentit [l] Galenus, vbi ait: *Aquilæ capitis os simile simili, vt dextrum latus dextro appende, perinde & Vulturis*: quod ad hemicraniam curandam summè facere tradit.

Ossa.

[l] 3. Eup. 34.

Vulturis crus, inquit Rasis, si ablata carne suspendatur supra crus excoriatum, auferetur dolor, & sanabitur.

Crus.

Pellis Vulturina, ac præsertim quæ pectus tegit, tenerrimo mollicularum plumularum vellere obsita, his qui ægrè coquunt, vt Alexander Benedictus, alijq́; complures testantur, plurimùm conducit. Huic rei cùm inter cæteros non solùm locupletissimū præbeat testimonium, sed pulchram admodum suam de hac pelle obseruationem addat medicus doctissimus [m] Leuinus Lemnius, non pigebit cùm ob sermonis tersi elegantiam, tùm ob rei alijs intactæ cognitionem eius verba huc ascribere. *Quum multa sint, quæ foris admota ventriculo robur adferant, ac concoctioni adminiculentur, tum nihil magis præsentaneum, aut efficacius, quàm Vulturis tegmen, vel detracta pellis, cæterarum pellium modo subacta ac concussione complanata. Quum autem eius sit conditionis ac naturæ hæc Auis, vt omnia auidè appetat, & inoffensè consumat, tegmini eius ea vis infusa est, vt ventriculum humanum fulciat, ac fastidioso, nauseantiq́; stomacho vires appetendi & concoquendi cibi conferat, quin & aluu profluentum cohibet, & vomitum compescit, sed diuerso modo ventriculo applicatum. Hoc enim experimento comprobatum habeo, vt si quis tegmē è corpore alitis exemptum, arteq́; pellicea concinnè elaboratum, subactumq́; flaccido ac languenti ventriculo admoueat, fluxum sistere, ac leuitati intestinorum auxiliari, præsertim si eo situ applicetur, vt plumosa pilorum congeries deorsum spectet: quemadmodum in suffulcis vestibus, secundo, vt ita dicam, flumine, pelles palma demulceri solent. Confortat enim, fouetq́; calorifica vi, & astringendi ratione facultates seu potentias naturales, quibus alimenta attrahi contingit, retineri, concoqui, & expelli: tres quoque ventriculi neruosas tunicas & totidem fibras corroborat, vtq́; suo officio fungantur, efficit. Cæterorum tegmen id contrario aduersoq́; situ collocatum piloso acumine sursum exporrecto, atque in sublime nitente, vomitum compescit, deorsum detractis stomachi musculis, quibus cibum amplectitur ac retinet.* Quæ res cùm ita se habeat, itaq; mirari subit, quod à [n] Plinio scriptum est; *pennam Vulturis, si dentes cum ea scalpantur, acidum anhelitum facere*: quod ei facultati quam paulò antè pelli attribuimus, maximè videtur repugnare. Corroborari enim stomachum in caloris natiui augmento consistit, vt acidus anhelitus non nisi à vētriculo debili proficiscitur, qui cibum coquere quidem aggrediatur, at cœptū opus perficere exactè nequeat. Aut dicēdum est, aliam pennis, aliam pelli inesse vim, quod tamen præter rationem videtur, cùm pelles Vulturinæ stomacho, non nisi tenellis illis plumulis fultæ admoueri soleant, si vtilitas ab illis expectanda est. Vt vt sit, res tanti non est, cui diutius inhærendum putem. Alijs, quibus lubebit, eam discussuris, liberum iudicium relinquo.

Pellis.

[m] Lib. 4. de Occult. nat. mirac. c. 26.

[n] L. 30. c. 4.

Ex neruis [o] Alexander Trallianus medicamentum podagricū præscribit huiusmodi: *neruos Vulturis ex cruribus ac summis pedibus collectos ad talos ægri alligato, curās, vt neruos dextri pedis Vulturis dextro ægri pedi alliges, & sinistros sinistro. Similiter etiā cubitorū, manuū, & humerorū neruos, alasq́;.*

Neruus.

[o] Lib. 11.

De sanguine demum Vulturino vnicū vnicus Plinius tradit (adeò omnia huius Auis vtilia sunt ad medicinam) & leprosis prodesse: Vulturinus sanguis cum Chamæleonis albi, quem herbam esse diximus, radice, & cedria tritus, contectusq́; brassica lepras sanat. Rem admirandam de Vulturis sanguine tradunt quidam penes quos fides esto, Anguillas videlicet defectu aquæ mortuas, si corpore integro existente ponantur sub fimo in aceto, & addatur de eo sanguine, post paucos dies, omnes recuperare vitam.

Sanguis.

VSVS IN EXTERNIS.

Tibię ex ossibus Vulturum & Aquilarũ. Pennarum vsus.

DE vsu, quem Vultur in bello & pace præbet, nunc dicendum. Ad prælia cum tympanis tibias ferunt Scythæ Anthropophagi, Malenchleni, atque Arimaspi ex Aquilarum & Vulturum ossibus, vt author est Pollux.

Pastores in montanis Crętæ Vulturibus insidiãtur, cùm quia Agnos suos, & Hædos rapiunt, (sunt enim illic frequentissimi) tùm vt pennas eorum, quas incolæ sagittis inserunt pro alis, diuendant.

Pellis.

Pelles quoque pellionibus tradunt, & non modicum ex hisce quæstum faciunt. Præcipuus earum vsus est apud Turcas, præsertim apud magnates, vti & apud Gallos, qui eis tunicis talaribus, & pallijs, rhenonibusq; subdere, totamq; anteriorem ventris regionem armare solent, si eo modo, quo pelles subigi & elaborari arte pellicea solent, parentur. Quare sat magno venire author est [a] Petrus Bellonius.

[a] Lib. 2. de Auib. c. 2.

Pennæ. Rete pinnatum.

Gratius in eo, quod de venatione fecit, carmine, describens retis genus, quod pinnatum vocant, eò quòd pennæ ei ad terrendas feras attexantur, sic inquit:

Sunt quibus immundo decerpta Vulture pluma,
Instrumentum operis fuit, & non parua facultas
Tantum inter niuei iungantur vellera Cycni. Et mox:
—— Ab Vulture dirus auaro
Turbat odor syluas, meliusq; alterna valet res.

Vulturis etiam pennæ literis exarandis idoneæ sunt.

Ossiũ vsus ad candelabra.

Ex ossibus Vulturis, seu ex cruribus apud quosdam vsus est conficiendi candelabra, cùm credant hæc ipsa innata quadam ui uenenum, quod in mensam adfertur, explorare, imò id sibi tanquam magnes ferrum, attrahere.

Vultures pro sepulchro. Canes sepulchrales dicti.

Barcæis, Indis, Caspijsq; Vultures sepulchrorum loco erant, & quidem sepeliendi modus apud Barcæos pręsertim honoratissimus erat, Vulturibus cadauera, qui bello fortiter cecidissent, laniãda proponere. Quemadmodum apud Hyrcanos defunctorum corpora Canibus, quos in eum usum alebãt, obiecta legimus, quos inde sepulchrales dicebant, quòd eorum uenter illis pro sepulchro esset. Et apud Persas mortuus non prius humabatur, quam ab Alite, aut à Cane traheretur, vt scribit [b] Herodotus, & D. [c] Hieronymus; Idem quoque Bactrianos factitasse memorat Plutarchus. Huic rei etsi insolenti facilè fidem adhibebit, qui legerit Massageras Essedoniosq;, atque ipsos Scythiæ populos, iam senio grauatos parentes iugulasse, eosq; in frusta concisos, & Ouium ac Pecudum carni permixtos, nõ minore quàm qua nos in nuptijs solemus, hilaritate apposuisse & absumpsisse. Atque hac ratione hi mortuos suos in uentribus suis tumulabant. Quanto iustior hic eius Poetæ esset querela?

Heu quantum scelus est in viscere viscera condi?

[b] Lib. 1.
[c] Lib. 11.
Parẽtes senes à filijs occisi, & comesi.

Vulturis vsus in picturis.

In picturis quoque ac simulachris siti vsum præbuit Vultur. Legimus in numismate Titi Imperatoris, qui orbis amor dici meruit, Vulturis effigiẽ impressam fuisse, fortasse ob felicia Romuli Vrbis conditoris auspicia. In antiquissimo quodam numismate in vertice galeæ conspiciuntur alæ geminæ, quod ex captatis à Remo & Romulo augurijs (prior enim Remus sex Vultures, duodecim mox Romulus, vt dictum fuit, vidit) processisse [d] Cõstantius Landus opinatur. Verùm & apud Aegyptios in vestibulis domorũ, alas Vulturis proponere, indiciũ nobilitatis, & vetustatis familiæ censebatur, quod animaduertit [e] Alexander ab Alexãdro. Hũcq; nummum Landus credit Iulij Cæsaris, aut Augusti, aut cuiusuis alterius ex Cæsaribus esse, atque ideo cusum, vt vetustatem sanguinis ostentarent. Addit item se vidisse Romuli numum cum Vulturibus, eumq; sibi postea dono datum fuisse à Bernardo Lochetta impressore Papiensi, in quo Romuli imago iuuenilis fuit, cum hac inscriptione DIVO ROMVLO NVDIS CONS. in auersa parte erat quoddam veluti templum, seu idea vrbis facta in modum caueę seu turris, in cuius fastigio erat Auis, quam putat ex figura fuisse Vulturem. Circum orbem numi hic legebatur titulus AETERNAE MEMORIAE. In imo erant notæ hæ, R E. S T. Reperiuntur & alia Romanorum numismata, in quibus ab vna parte Romæ caput conspicitur, ab altera verò Romæ duobus scutis insedentis integra effigies hastata, vnà cum Lupa Romulum & Remum lactante ad pedes, & Vulturibus duobus ab vtroque eius latere. Olim quoque, qua Græcæ virgines per pompam ad Helenæ templum uehi solebant, vt author est Varinus, canathra, id est, vehiculũ plegmata habebat, Ceruis ornata & Vulturibus. [f] Pausanias refert Eurynomum Dæmonem, qui ad ossa vsque mortuorum carnes arrodere fingitur, colore pingi solere inter cæruleum & nigrum medio, qualis est muscarum, quæ carnibus inuident, & pellem Vulturinam ei substratam esse. Porrò quamuis Vultur sit immensæ molis,

[d] In numis. Castor. & Pollucis.
[e] Lib. 5. Genial.
[f] In Phocicis.

ſæ molis, Turcæ tamen, vt obſeruauit [g] Bellonius, aucupandi artem cum eo tenent; quem cùm reuocant, houb houb duntaxat acclamant: dextra ferunt, & interdum oua Gallinarum dura veſcenda præbent, in recentis carnis penuria.

[g] Lib. 3. obſ. cap. 40.

HIEROGLYPHICA.

PLVRIMA per Vultures in myſticis ſuis notis denotabant Aegyptij ſapientes, eaq; non abiecta, ſed ſumma quæq; & diuina: cuiuſmodi fuerunt annus, mater, ſiue naturæ vocabulum, mundus, intuitus ſeu ſpeculatio, terminus, iuſtitia, liuor, Pallas, Iuno, & alia quamplura.

Quoniam verò ex ea præcipuum erat anni ſignificatum, vt inquit [a] Pierius Valerianus in hieroglyphico ſuo Vulture, qua ratione id ſit receptũ, etſi antè, vbi de generatione ſermo erat, tetigimus, hîc tamen obiter explicare operæpretium eſſe puto.

[a] Lib. 18.

Vultur, vt apud Aegyptios habetur, trecentos eos & ſaxaginta quinq; dies, quibus annuum conficitur ſpatium, ordine mirifico partitur. Nam cùm annum illi tribus tantùm ſpatijs metirentur, uere quippe, æſtate & hyeme, ipſi ſingula tempora centum viginti diebus conſtare voluerunt, ac quinque inſuper dies addiderunt, quos interea lares uocabant. Vultur uerò ad eiuſmodi partitionem anni aptè accomodatur. Nam cùm primùm excitatus fuerit ad cõceptum, quem à uento fieri uolunt, tum quinq; continuos dies pertinaciſſimo ieiunio maceratus perdurat ſine cibo & potu: mox centum & uiginti dies prægnans manet, totidem diebus pullos educat; per reliquos centum uiginti dies, ut quibuſdam placet, immunis eſt, ſuarumq; tantùm rerum ſatagit, neque prægnationi operam dat, neque educationi. Quamuis ut ſuo loco monuimus, quidam eum totum anni curriculum generationis ac educationis officio tradant impendere: quibus ſubſcribit Tzetzes. Illud etiam ad anni rationem pertinet, quod ex Vmbritij Aruſpicis ſententia [b] Plinius ſcribit, Vulturem tredecim oua parere, quę quidem adinſtar totidem Lunæ coitionum accipi poſſunt, quę per vniuerſum annum potiſſimùm obſeruantur.

Annus Aegyptiorũ.

[b] L. 10. c. 7.

Aliud ſequitur hieroglyphicum, vt per eandem Auem vel ſenio cõfectam; vel demortuam centum annos intelligamus. Eam enim augures magna cum religione obſeruare ſoliti ſunt, ac per ſingulos Vultures ſingula annorum centena portendi tradiderunt, duodecimq; illas, quas Romulus obſeruauit, imperium Romanum ad annos MCC duraturum oſtendiſſe, quod obſeruatum à Vectio tradit Varro; exceptum mox à Cenſorino qui circiter mileſimo ab Vrbe condita claruit, quod ita poſtmodum ſub Gẽſerico Athalarico, & Odoacre barbaris regibus eueniſſe fœda ac miſerabili totius Italię clade, quodq; acerbius eſt, totius literaturę interitu ſatis conſtat, & nos ſuprà in capite de augurio Vulturum luculenter enarrauimus. Cur verò annorum centena per ſingulos Vultures ſignificarentur, inde ſumptum eſt, quod eos ad centum vſq; annos viuere compertum ſit apud antiquiores, quibus aſtipulatur D. [c] Ambroſius. Nunc ad reliqua huius Auis hieroglyphica pergamus.

Cur anni Vulturibus aſſimilati.

[c] Lib. 5. Hexam. c. 20.

Cùm in genere Vulturũ marem nuſquam inueniri arbitrati ſint, ſed omnes fæminas, quod priori opinioni congruit, quæ ex vento eas concipere exiſtimat, itaque manifeſtum eſt, cur Aegyptij ſacerdotes per eam Alitem, uropygio ſurrecto atque ad Aquilonem uerſo, matrem aut naturam intelligant: Mater ſiquidem fæmineum eſt animal. Vultur enim, ut ex antiquorum Aegyptiorum ſententia dictum eſt, appetente conceptus tempore, quod per quinq; dies illos, quos ſupra memorauimus, producitur, ſine mare, eo, quo dictum fuit, modo, impletur.

Matris hieroglyphicũ Vultur, & cur.

A ſimili cauſa profectum eſt, quòd cælo in ſuperius & inferius hæmiſphærium diuiſo Aegyptij, quod ſupra finitorem eſt, Palladi; quod uerò infra eſt & ab oculis ſemper noſtris ſummotum, Iuno .i dicauerint. Quoniam uerò cælum ipſum muliebri genere Vraniam, non οὐρανὸν, quod præcipuè etiam apud Arabes erat, uocitabant, utpote quæ ſolis, Lunæ, ſtellarumq; omnium mater haberetur, & Vulturem, ut ſæpè dictum eſt, omnino fæminam intelligerent, utrumq; itidem hęmiſphęrium, quo cælum conſtat, per Vulturem exprimebant, atque ita tam Pallada quàm Iunonem hoc ſimulachro ſignificabant. Quinetiam unicuiq; muliebri ſigno alitem hanc tanquam in eo ſexu principem pro geſtamine addidêre, atque ita demum unamquamq; Deam unius Vulturis figuratione intelligebant.

Cur Palladi & Iunoni ſacer ſit.

Cœlũ Vrania dictum Aegyptijs & cur.

Cum uerò mundũ uniuerſum ex mare atq; fœmina conſtare profiterẽtur, ſolos uerò Deorum Vulcanum & Pallada maſculofęminas ſeu utriuſq; ſexus participes eſſe crederent, itaq; eos icone Vulturis denotare ſunt ſoliti. Quamuis paulò ſecùs habeãt emendatiores Hori codices, nempe ſupra Vulcani caput Scarabeum, ſupra uerò Mineruæ Vulturem. Atqui mundum ex Scarabeo, qui tãtùm mas eſt, ab ijſdem intelligi, docẽt Aegyptiorum ſacra, & ex Vulture

Mũdi imago.

Vulcanus & Pallas cur per Vulturem ſignentur.

ture Pallada, quæ ſupremum eſt hemiſphærium ac muliebri ſexu perhibetur, atque ita fieri, ut Palladis & Vulcani opera, quidquid in rerum natura cernere eſt, formam conſequatur, & ad abſolutam ſpeciem perueniat. Nam Pallas ſuo ingenio freta nihil non concipit, nihil non parturit: Vulcanus verò ea, qua pollet, peritia ignis ſui beneficio omnia, quæ fuerint diſſoluenda, liquat: contrà verò alia cogit in duritiem, firmoq; concretu peruincit. Eam verò ob rationem commenti ſunt Aegyptij Vulturem adiungere Scarabeo, qua itidem fabulæ Pallada Vulcano matrimonio collocatam fingũt. Vſurpatum eſt autem à veteribus maximè, quod in Orphicis etiam hymnis obſeruatur, vt duas has cæleſtium animorum vires in eadem ſubſtantia meditarentur, quarum altera concipit per contemplationem, quæ a ſuperiori poteſtate intelligentiæ infunditur, quod quidem munus eſt Palladis: altera verò in hæc inferiora agit, & eorum quæ ſibi credita ſunt, curam gerit, regit, inſtruit, quod ad Vulcanum ſpectat. Atque ita hoſce æthereos ſpiritus maris & fæminæ cognominibus nuncupauêre. Vnde etiam Empedocles, cùm ſe Deum iam effectum aſſeueraret, puerum & puellam eſſe ſe dictitabat, cuius hæc circunferuntur carmina, quæ rem atteſtantur:

Vultur cũ Scarabeo adiunctus.

Empedocles puer & puella.

Immortalis ego, haudquaquam mortalis habendus,
Sumq;, valete omnes, puer ecce, puellaq; factus.

Sed hominem, de quo apud Philoſophos conſideratio eſt, vtriuſq; ſexus eſſe reuera comperimus. Vnde quantum pertinet ad intellectum, nullum diſcrimẽ ponebat Socrates inter marem & fęminam, eandemq; virtutem ac docilitatem in vtroque deprehendebat. Nam minimum commentitium eſt vtriuſq; naturæ homines reperiri, qui partem inter ſe vtramque peragant, cuiuſmodi pręter Naſamonis populis vicinam, at ſuperiorem gentem, Calliphanis teſtimonio notam, & non ſolùm apud Lunenſes, vt exiſtimauit annalium commentator Feneſtella, ſed in reliqua etiam Europa plurimos reperiri experientia teſtatur: in quos reuera admodum lege cautum eſt, ut quem mauelint ſexum eligant, altero ſi abutantur, capitali ſupplicio puniendi.

Perfectionis typus.

Eadem ratione nec diſſimili myſterio, cùm perfectum quid, ac conſummatum in rerum natura ſignificare vellent Aegyptij, Vulturem & Scarabeum iuxta ſe mutuò ponere conſueuerunt, vtpote qui ex duobus his ſimulachris Palladem & Vulcanum, vti dictum eſt, intelligerẽt. Cõprehendebant autem picturam hanc uno tantùm argumento, ex quo maſculofæmineum, ut ita dicam, ſexũ ſignificari profitebantur. Ita tamen imagines diſponebant, vt ſi Vulcanum ſignificare uellent, Scarabeum priori loco ponerent, Vulturem uerò ſecundo: Sin Mineruam à Vulture incipientes in Scarabeum deſinebant.

Miſeratio.

Ad hæc ijdem miſerationem per Vulturem, qui femora ſua roſtro proſcindebat, exprimebant. Ille enim, vt quidam volunt, centum & viginti diebus, quibus in filiorum educatione detinetur, nunquam ad prædam longiùs prouolat, vni illi curæ intentus, ne pullos deſerat, & de propinpuo tãtùm, quæ fuerint in promptu, venatur. Quod niſi aliud quicquid occurrat, quod pullis paret in alimentum, ipſe ſuis femoribus roſtro cõciſis ſanguinem elicit, quem filijs exugendum præbet; tanta curat charitate, ne illi victus egeſtate deficiant. Sanè verò hinc factum crediderim, vt maiores noſtri, cùm incõparabilem prorſus Saluatoris noſtri miſerationem indicare vellent, hanc alitem, non autem Pelicanum, in ſacroſanctæ crucis apice, ea femorum vellicatione ſpectandam erexerint. Nam quamuis omnino per Pelecanum incredibilis erga filios amor hieroglyphico longè alio ſignificetur, nuſquam tamen legimus apud antiquos, qui hoc ſcriptionis ſaxum voluerunt, Auem aliam, quàm Vulturem femorum ſuorum lãcinatu, effuſo ſanguine pullos ſuos paſcere, conſueuiſſe. Phœnix tamen & ipſa femora vellicare & cõſcindere dicitur, nõ vt ſanguine ſuo filios alat, quos nullos habet, ſed vt ex eo effuſo vermiculus ille oriatur, quem mox in Phœnicem exire fabulantur. Non minor quoque miſeratio ac pietas eſt in liberis Vulturum, qui parentes extremo ſenio alũt. Huc ſpectat, quod [d] Iulius Scaliger de Africano Vulture narrat, quem tam diù in Libya & Atlante monte, vbi Sner vocant, aiunt viuere, quoad nudus pennis à ſuis alatur pullis, vt iam aliud verbum ab hoc officio Græcis fingendum ſit, quàm ἀντιπελαργῦν, nempe ἀντοιωρῦν.

Solus Vultur Auium pullos ſuo ſanguine nutrit.

[d] Exer. 231

Sner.

Scopi typ⁹.

Præter hæc & alia quædam ex Vulture hieroglyphica commenti ſunt Aegyptij ſapientes, ex ijs, quæ ab eo plurimùm fieri obſeruarunt. Nam ſcopum ſiue locum, quo quis tendere deſignarit per eum, ſed altè volantem expreſsêre, propterea quòd hunc ſupra reliqua animantia acutiſſimo viſu præditum aſſerebant, adeò vt oriente ſole Occaſum verſus, decedente verò ad Orientem ſpatioſiſſimis quantumlibet interuallis diſſitum eſculeutum proſpiciat, atque quòd vno ad id volatu, quaſi ſagitta ad ſcopum feratur. Quinetiam vt D. Hieronymus atteſtatur, *tranſmarina cadauera Vultures ſentiunt.* Sunt autem qui viſui, ſunt qui odoratui, quo ſagaciſſimo pollent, rẽ aſcribant. Sed vtcunq; ſit, hoc ingenia aliorũ diſputet. Illud ſatis cõſtat, Aegyptios intuitum ea loci deſignatione in remotiſſimas quantumlibet partes per Vulturem indicaſſe.

Terminí hieroglyphicum.

Insuper & circũscriptum terminum per eandem Alitem intelligebant, propterea quòd si conflictus uspiam futurus est, locum ipse præscribat, quo acies concursuræ sunt & pugnam inituræ, atque septem antè diebus, vt Aegyptij tradunt, vt alij, tantùm triduo antè volant.

Præsagitura hieroglyphicum.

Ab hac præsagrẽdi vi, qua ante tot dies cadauera, & ubi strages futura sit, præsentiũt, ijdem Aegyptij præsagituram ex Vulturis simulachro significabant, asserebãtq; consuesse priscos reges belli tempore exploratores dimittere, qui obseruarẽt, in quamnam exercitus partem Vultures imminerent, inde stragem futuram commonefacti, vbi earum Auium grex frequentior incubuisset. A qua quidem huius alitis præscientia Astronomi, vt Hermes & alij fabulandi ceperunt occasionem, vt eum, qui Vulturis cælestem afflatum ab horoscopo sortitus fuerit, sapientem & prouidum in negotijs obeundis fore, imò & regnum ei portendi crederent.

Dragmæ duæ p Vulturẽ significatæ.

His igitur notis Aegyptij tam in mysterijs suis edocendis, quàm in naturæ secretis, & ciuilium morum præceptis aperiendis vtebantur. Sed & in reliquis disciplinis ab eodem scriptionis genere non recedebant. Vt si de mathematicis rebus locuturi, in numeris drachmas duas dicere voluissent, Vulturem, ait Horus, ponebant. Causam quidam existimant, quia apud Aegyptios duæ lineæ vnitas est, Horo eodẽ teste. Vnitas verò cuiuslibet numeri ortus est ac principium vnà cum binario. *Optima itaque ratione* inquit, [a] *duas dragmas indicare volentes, Vulturem pingunt, quod generationis ipse sibi author, materq; ac principiũ, quemadmodũ & vnitas esse videatur, qua dragmarũ duarũ instar existimatur.* Hic igitur Vulturis vsus erat apud antiquos in hieroglyphicis.

[a] L. 1. Hierogl.

PROVERBIA.

SI *Vultur es, cadauer expecta*, prouerbium est à [a] Seneca vsurpatum in testamentorum captatores, cænipetas, ac hæredipetas, qui mirum in modum, vt Iuuenalis verbis vtar, oblectantur *aliena viuere quadra*, non cessant blanditijs & obsequijs alienos delinire, ut vel bolum ex aliena cæna aut hæreditate capiant, non secus ac Vultures cadaueribus inhiantes, quos *Diabolus*, vt Tertulliani verbis utar, *docuit patientiam, eam dico, quæ maritos dote venales, aut lenocinijs negociantes vxorum potestatibus subycit, quæ aucupandis orbitatibus omnẽ coacti obsequij laborem mentitis adfectionibus tolerat.* Sunt autem isti hæredipetæ, ut de his aliquid dicamus, Vulturibus nocentiores, & crudeliores. Hi enim & viuis omnibus, & ab Auiũ cadaueribus generis sui abstinent: illi viuis etiamnum inhiant & mille modos mente sua concipiunt, quibus mortem eis accelerent, ut eò citius concupito bono potiantur. Hoc [b] Martialis eoq; perlepido monstrat adagio, vbi ad Oppianum hæredipetam scribit in hunc modum:

[a] 15. Ep. 96

[b] L. 6. Epigram.

Amisit pater vnicum Silanus,
Cessas munera mittere Oppiane?
Heu crudele nefas, malaq; Parca,
Cuius Vulturis hoc erit cadauer?

Huiusmodi hæredipetas venustè admodum quoque depingit poëta quidam doctissimus:

Pollinctor, Ambubaia, cerdo, Vespillo,
Qui Vultures cadaueri imminent fœdo,
Hi sacra rapiunt, nulla dant, sibi viuunt;
At non sibi moriuntur; at sibi regnant,
Sibi propinant, sibi viuunt, sibi stertunt.

Et noster [c] Ariostus inquiens:

[c] Cant. 35. Stan. 10.

Longo, e d'intorno quel fiume volando
Giuano Corui & auidi Auoltori,
Mulacchie & varij Augelli; che gridando
Facean discordi strepiti, e rumori;
E à la preda correuan tutti, quando
Sparger vedean gli amplissimi tesori,
E chi nel becco, e chi nell'vgna torta
Ne prende, ma lontan poco li porta.

Mihi quí, & cur dicti.

Similis paræmia est apud Suidam Ἄπειροι γῦπες, id est, infiniti egentes Vultures. Proinde sicuti qui diuites audent aut accusare aut veneno tollere, Milui vocantur; pari pacto, qui obsequijs tantùm & adulationibus aucupantur, vt misceantur testamento, Vultures dicuntur. Ad eum ferè sensum etiam [d] Ariostus:

[d] Cant. 35. Stan. 20.

E come qua sù i Corui, e gli Auoltori,

E le Malacchie, e gli altri vary Augelli
S'affaticano tutti per trar fuori
De l'acqua i nomi, che veggion più belli,
Così là giù ruffiani, adulatori,
Buffon, cinedi, accuſatori, e quelli,
Che viuono à le corti, e che vi ſono,
Più grati aſſai, che'l virtuoſo, e'l buono.

[a] Lib. 4. de nat. rer.

In eos etiam, qui humilibus ſordidisq; rebus delectantur, illud è [a] Lucretio vſurpari poteſt:
Ducuntur cadaueribus Vulturij.

Vulturis vmbra, Γυπὸς σκιά, de homine nihili dicebatur. Refertur à Diogeniano. *Mihi magis quadrare videtur*, inquit Adagiorum author, *in hæredipetas, aut alioquin rapaces, inhiantesq́ue prædæ*. Huic reſpondet illud antè relatum, *Si Vultur es, cadauer expecta.* Cuius quidem Diogenianus etiam in Collectaneis meminit, ſed alia figura, Αἴπες γύπων, id eſt, Vulturum ritu. Admonet autem dictum de ijs, qui vel ob hæreditatis, vel alterius emolumenti ſpem cuipiam inſidiantur.

In hæredipetas prouerbium.

[f] Claudianus de re minimè veriſimili huiuſmodi adagium uſurpauit:
Profert iam cornua Vultur.

[f] Lib. 1 in Eutrop.

Sola quidem Auiũ Tragopanas veteribus cornuta putata eſt, Plinio [*] teſte, ſed qui fabuloſam eſſe arbitretur. Scio tamen noſtra tempeſtate Auem Aquilina ferè magnitudine in aëre viſam, quæ cornu in naſo gerat, quam Rhinocerotem Auem quorundam ſuſpicor. Verùm de hac ſuo loco copioſiùs. Reliquarum Volucrum cornibus præditam eſſe quampiam, nemo ne quidem ſomniauit, quantò minus Vulturem. Eſt & illa vſitata parœmia *Vulture edacior* ab animatis ſumma voracitate deſumpta. Quadrat in helluones, qui tantùm, vt edant, ſibi nati videntur, quales ſunt paraſiti, & alienarum menſarum aſſeclæ, quos ventris operarios rectè vocat [g] Tertullianus, & [h] Niger ἀλλοτριοφάγους, [i] Plutarch. verò τῇ γαστρὶ, οὐ τῇ ψυχῇ συνδειπνοῦντας, D. Hieronymus uentris animalia, gulæ mancipia, liguritores, quaſi mures & ſemper alienum cibum edentes. Hi meritò Vultures appellantur. Nam Vultur, perinde ac captator cœnas, cadauera ſectatur præter cæteras Aues.

[*] Lib. 10. cap. 49.
[g] Lib. de Patientia.
[h] In Epſophagia.
[i] In ſympoſiacis.

E M B L E M A T A.

EMBLEMATVM, quæ uaria Vulturis ingenium ingenioſis ſuppeditare poteſt, omnium inſtar nobis erit vnum atq; alterum ex Alciato deſumptum, ut gratia exempli, quod inſcribitur OPVLENTI HAEREDITAS. Eſt hoc eiuſdem cum ſuprà memorato in hæredipetas ſententiæ.

Patroclum falſis rapiunt hinc Troes in armis,
Hinc ſocij atque omnis turba Pelaſga vetat.
Obtinet exuuias Hector, Graciq́ue cadauer.
Hac fabella agitur, dum vir opimus obit.
Maxima rixa oritur, tandem ſed tranſigit hæres,
Et Coruis aliquid Vulturijsq́ue ſinit.

Alterum eſt alterius argumenti, in eos confictũ, qui malis ſeu rebus macris alienis pingueſcunt, cuius hic eſt titulus EX DAMNO ALTERIVS VTILITAS.

Dum ſæuis merent in mutua vulnera telis
Vngue Leæna ferox, dente timendus Aper.
Accurrit Vultur ſpectatum, & prandia captat,
Gloria victoris præda futura ſua eſt.

A P O L O G I.

[a] Lib. 8. c. 18. Antiq. lect.

DE Vulturijs ſcitus admodum narratur apologus, inquit [a] Cælius, aduerſus fœneratores. Vulturius quidam vehementer agitatus vomere ampliùs cœpit, ſimulq́; etiam queri, ac ſeſe afflictare, quòd inteſtina eiectare videretur. Pax ſit rebus, inquit alter, non eſt, quòd ægro ſis animo, neque enim tui euomis quidpiam, ſed cadaueris portiones, quod nuper conſcidimus. Ita fœneratores ſi quando his, quæ iniuſtè acquiſiuerunt, bonis exuuntur, aut fiſco addictis aut alia ratione perditis, uti ſolent iuſto Dei iudicio malè parta malè dilabi, non ſua amittunt, ſed

quæ

quæ nefarijs usuris eripuerunt debitoribus. Cælius Rhodiginus alio sensu apologum exponit, inquiens: *Eadem ratione fœnore adobruti non agros euomunt distrahuntq́; proprios, sed fœneratores, quem ijs dominum præfecerunt.* Creditores uerò [b] Plutarchus etiam Vulturibus comparat, cum ait: *Creditores in foro debitores tanquam loco miseris assignato Vulturum instar excedunt & arrodunt, rostro in eorum corpus inserto & alijs tanquam Tantalis astant, vetantq́; eorum quicquam gustare, quæ colligunt.* [b] *Lib. de nō accip. mutuo pro fœnore.*

FABVLÆ.

APVD poëtarum plerosq; passim celebratissima extat fabula de Tityo, cuius iecur apud inferos à Vulturibus perpetua arrosione exedi comminiscuntur, tantumq; nocturna accretione reparari, quātū diurna auis uoracitate absumitur. Huius fabulæ præcipuus ac primus author [a] Homerus fuisse uidetur, qui luculenter eam describit, his uerbis: *Tityi fabula.* [a] *Odyss. λ in fine.*

Καὶ Τιτυὸν εἶδον γαίης ἐρικυδέος υἱὸν,
Κείμενον ἐν δαπέδῳ, ὁ δ' ἐπ' ἐννέα κεῖτο πέλεθρα.
Γῦπε δέ μιν ἑκάτερθε παρημένω ἧπαρ ἔκειρον
Δέρτρον ἔσω δύνοντες. ὁ δ' οὐκ ἀπαμύνετο χερσί.
Λητὼ γὰρ ἥλκησε Διὸς κυδρὴν παράκοιτιν
Πυθώδ' ἐρχομένην διὰ καλλιχόρου Πανοπῆος. idest,
Et Tityon vidi terræ gloriosissimæ filium
Humi iacentem per nouem iugera,
Vultures autem duo vtrinq́; assidentes iecur tondebant,
Viscera dolore afficientes, hic autem non tuebatur manibus.
Latonam enim læsit Iouis venerandam concubinam
A Pytho venientem per amœnum Panopæa.

Quæ quidem maiori ex parte [b] Vergilius sic reddidit: [b] *L. 6. Aen.*

Necnon & Tityon terræ omniparentis alumnum
Cernere erat, per tota nouem cui iugera corpus
Porrigitur, rostroq́; immanis Vultur obunco
Immortale iecur tondens, fœcundaq́; pœnis
Viscera, rimaturq́; epulis, habitatq́; sub alto
Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis.

Reliqua Simon Lemnius Rhetus expressit hoc carmine:

Nec se defendit manibus, nec corda tuetur:
Dicitur ille Iouis quondam rapuisse tonantis
Pellicis eximia magno deceptus amore,
Latona amplexus olim Pythona petentis,
Dum per amœna Iouis Panopaaq; rura mearet.

Tangit eandem hanc fabulam varijs locis [*] Ouidius, vt [*] *Metam.*

Viscera præbebat Tityo lanianda, nouemq;
Iugeribus distractus erat. Et alibi:
Iugeribusq; nouem, qui summus distat ab imo
Visceraq; assidua debita præbet Aui.

[c] Idem alibi pœnæ eius æternitatem apud inferos ostendere volens, ait: [c] *Lib. 1. de Ponto.*

Sic inconsumptum Tityi semperq; renascens
Non perit, ut possit sæpe perire, iecur.

De eodem Tytyo ita quoque [d] loquitur. [d] *In Ibide.*

Hic inconsumpto visceres pascit Aues.

Et Tibullus Homerum sequutus:

Porrectusq; nouem Tityus per iugera terræ,
Assiduas atro viscere pascit Aues.

Eadem [e] Seneca recolit. [e] *In Thiest.*

Aut pœna Tityi semper accrescens iecur.
Visceribus atras pascit effossis Aues:
Et nocte reparans quicquid amisit die:

Et alibi per imprecationem [f] idem innuit: [f] *In Hippol.*

Vultur relicto tranſuolet Tityo ferus,
Meumq; pœna ſemper accreſcat iecur.

Lib. 2. Pari ratione [g] Propertius.

Atque inter Tityi volucres mea pœna vagetur.

Neque Claudianus intactam hanc fabulam reliquit:

Quid dicam Tityon, cuius ſub Vulture ſæuo
Viſcera naſcuntur grauibus certantia pœnis. Et [h] alibi.
Inuitus trahitur laſſo de pectore Vultur. Tityi ſcilicet.

[h] *Lib. 2. de rapt. Proſer.*

Et inſignis noſtri æui Poëta:

Minus tremendi Tartari periculum,
Saxum, Rotaſq;, Vulturis dapes iecur.

Illud enim de Tityo etiam intelligendum venit, vti hoc quoque eiuſdem:

——Lubricum tibi ſaxum
Et Vultur, & fugacibus latex pomis
Parens iubenſq; deſtinatur, atque id quod
Rota volumen incitatur æternum.

Vt verò ſub hoc fabularum cortice aliquid veritatis, moraliſq; Philoſophiæ latere, quod vſui ac utilitati noſtræ accommodatum eſſe poſſit, percipiamus: itaque grauiſſimorum aliquot authorum, qui hanc allegoriam commentati ſunt, expoſitionem afferamus. [i] Fulgentius, ubi Promethei iecur non ab Aquila, ſed à Vulture corrodi tradit, perbellè id interpretatur, cui & Petronius Arbiter his hendecaſyllabis congruit:

[i] *In Mithologico.*

Cui Vultur iecur vltimum pererrat,
Et pectus trahit intimaſq; fibras,
Non eſt, quem tepidi vocant poëtæ,
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

Similiter & Seruius in ſuprà citatum Vergilij locum, cùm prius monuiſſet, hac in re Vergilium ab Homero uariare, quod ille dicat duos Vultures uiciſſim in Titij pœnã ſuccedere ſibi mutuò, hic vnius tantùm meminerit, ſubdit per hoc, quod Tityum ad nouem iugera exporrigi poëta canit. Quantum ad primam faciem, magnitudinem oſtendit corporis, ſed aliud ſignificat, quia de amatore loquitur, nempe quod libido latè pateat. Tityus enim Latonam adamauit, ob eam rem ab Appolline telis confixus, hac inſuper pœna apud inferos damnatus, ut eius iecur Vultur exedat. Sanè de his omnibus mirè rationem reddit Lucretius, & confirmat in noſtra uita eſſe omnia, quæ finguntur de inferis. Dicit enim Tityon amorẽ eſſe, hoc eſt libidinem, quæ ſecundum Phyſicos & Medicos in iecore eſt. Vnde etiã exeſum à Vulture dicitur in pœnã renaſci. Etenim libidini non ſatis fit re ſemel peracta, ſed recrudeſcit ſemper. Vnde ait Horatius:

Libidinis ſedes.

Incontinentis aut Tityi iecur. Hæc Seruius.

Locus uerò [k] Lucretij à Seruio citati teſtis, quo probat ea, quæ poëtæ de Tantalo, Siſypho, Tityoq; fabulati ſunt, aniles nugas eſſe ac friuolas, nec credendum apud inferos à morte animas haſce pœnas perpeti, ſed omnia in hac uita accidere, his uerſibus continetur:

[k] *Lib. 6. rer. nat.*

Nec Tityon Volucres ineunt Acheronte iacentem:
Nec quod ſub magno ſcrutentur pectore, quicquam
Perpetuam ætatem poterunt reperire profectò:
Quamlibet immani proiectu corporis extet:
Qui non ſola nouem diſperſis iugera membris
Obtineat, ſed qui terrai totius orbem:
Non tamen æternum poterit perferre dolorem,
Nec præbere cibum proprio de corpore ſemper,
Sed Tityus nobis hic eſt: in amore iacentem
Quem volucres lacerant, atque exeſt anxius angor:
Aut alia quauis ſcindunt torpedine curæ.

[l] *Lib. 1. de Somn. Scip.*

Lucretio aſſentitur [l] Macrobius, qui fabulæ iſtius ſenſum ad hanc vitam transfert. *Commenti ſunt poëtæ*, ait, *Vulturem immortale iecur tondentem, nihil aliud intelligi volentes, quàm tormenta conſcientiæ obnoxia flagitio viſcera interiora rimantis, & ipſa vitalia indefeſſa ſceleris admonitione laniantis, ſemper curas, ſi requieſcere fortè tentarint, excitantis, fibris renaſcentibus inhærendo, nec vlla ſibi miſeratione parcentis lege hac, qua ſe iudice nemo nocens abſoluitur, nec de ſe ſuã poteſt vitare ſententiam.* Sed hactenus Macrobius. Ex his igitur videre eſt, neque prorſus vanam eſſe hanc fabulã, neq; omni omnino vtilitate carere, ſed antiquã illam Orphei theologiam ſapere, quę ſub tali hiſtoriarum commenticiarũ cortice arcanæ aliquid philoſophiæ, ac ſecretiora quædam morũ præcepta ceu myſteria occulebat. Puræ verò neque quidem aliud, quàm meræ fabulæ ſunt, quæ

Bæus

[m] Bœus antiquus author [n] Antonio Liberali citante scripta reliquit, dum Aegypij Bulidisq́; genesim indagans, homo sacræ ac veræ rerum omnium per Deum omnipotentem creatarum historiæ ignarus, vt omnino aliquid dicat, ea comminiscitur, quæ ne per somnium quidem homini sano in mentem veniant. Is altissimis paganismi tenebris immersus, sic infit: *Aegypius Anthei filius, Nomionis nepos, in extremis Thessaliæ habitauit finibus, charusq́; suis & Dijs ob pietatem, & hominibus magnanimitatis iustitiæq́; causa. Is cum vidisset Tymandram, amore eius captus est; & cùm viduam esse intellexisset, pecunia data impetrauit, vt ipsi ad se domum ventitanti corporis sui potestatem faceret. Aegrè id ferens Neophron Tymandræ filius, Aegypij æqualis, insidiasq́; ei struens, multis donis Bulidem Aegypij matrem eò pellexit, vt cum ea domum suam deducta rem haberet. Horam deinde maturè cognoscẽs, qua ad Tymandram erat venturus Aegypius, suam matrem quacunque occasione domo emisit, inq́; eius locum matrem Aegypij introduxit, se ad eam rediturum simulans, itaque ambobus imposuit. Aegypius nihil eorum, quæ Neophron machinatus fuerat, supputans, suspicansue, cum matre corpus miscuit, quam esse Tymandram putabat. Eum somno iam captum Bulis agnouit, arreptoq́; gladio oculos filio eruere & seipsam interficere statuit; Apollinis interim voluntate somno Aegypius soluitur, intellectisq́; Neophronis insidijs, in cælum sublatis oculis, optauit omnia secum aboleri. Iupiter porro eos in volucres mutauit, factiq́; sunt Aegypius & Nephron, Aegypij, id est, Vultures cognomines, minor tamen corpore Nephron. Bulis in Mergum abijt, eiq́; Iupiter alimentum tale destinauit, vt nihil terra editum edat, sed tantum oculis piscium, Auium, aut serpentum vescatur, quia filio Aegypio oculos erat adem̃ptura.* Idem paulò post de Phylio non minus nugatus, inquit: *Erant in Aetolia regione Vultures monstrosa magnitudinis, qui multos homines interficiebant. Hos Cygnus Apollinis filius è Tyria Amphinomi filia viuos capere & ad se perducere quauis ratione iussit. Dubitante Phylio quomodo hoc mandatum conficeret, diuinitùs euenit, vt Aquila raptum Leporem semianimemq́; eòdem deijceret, non perlatum ad nidum. Phylius direpto Lepore, sanguine eius se impleuit & humi procubuit. Itaque Vultures ad eum vt mortuum deuolarunt, quorum ille duos pedibus arreptos tenuit, atque ad Cygnum pertulit.* Refert præterea ex Bœi Ornithogonia Agrium in Vulturem mutatum fuisse, à Mercurio ab Ioue misso, quòd Deorum hominumq́; contemptor esset, peregrinosq́; deuoraret, vnà cũ fratre Oreco. Hactenus Antonius Liberalis. Fabulosum quoque & illud est, quod Eustathius refert de Iphiclo Deionei nepote (fuit enim Deioneo filius nomine Phylacus Iphicli pater) qui etiam Iphicles nominatur, Hic bona quædam ipsius Tyrus occupauit; quod vt intelligatur, sciendum est Tyro fuisse filiam Salmonei, cuius frater fuit Cretheus: huic autem desponsata fuit illa: Iam verò ex Cretheo & Tyrone natus est Neleus: qui ex Chloride vxore, inter alios liberos Peronem etiam filiam habuit prę̃stantissimam. Mortuo itaque Salmoneo patre Tyro ex Phylace (quod est oppidum Pthioticæ regionis Thessaliæ) ad Deioneum patris fratrem: vel, vt alij dicunt, ex Ioleo (quod est oppidum Magnesiæ regiunculę Thessaliæ ab ortu annexæ) Phylacam ad auunculum venit. Mortuo autem Deioneo, Iphiclus quædam Tyrus bona (inquam) occupat, inter quæ erant etiam boues quædam præstantissimæ, quas diligenter asseruari curabat. Eas cùm repeteret Neleus, negauit Iphyclus se redditurum. Itaque Neleus filiam suam Pero ei pollicitus est, qui boues illas Iphiclo abstulisset. Hoc omnes facere recusabant, quod fieri nõ posse videbatur, propter accuratam earum custodiam. Vnus Bias Melampodem fratrem suum rogauit, vt hoc sui causa tentaret. Ille verò licet ex diuinandi scientia, qua maximè pollebat, intelligeret se captum iri, si hoc aggrederetur, tamen fratris gratiâ ausus est facinus aggredi. Ad boues ergo capiendas cùm accessisset, captus est, traditusq́; Iphiclo, & carcere inclusus custodiebatur. Dati autem ei sunt custodes duo, qui ministrarent, vir & mulier: & vir quidem humaniter eum tractabat, mulier verò contrà. Procedente tempore audijt vermium strepitum & stridorem quendam in superiore parte cænaculi. Ille verò, vt talium vocum erat intelligentissimus, cognouit eos dicere, se trabem integram iam consumpsisse, & corrosisse. (Fuit autem Melampus ita diuinandi peritissimus, vt animalia ratione carentia intelligeret: repurgatas enim illi aures à Draconibus crediderunt.) Hoc igitur cùm ille percepisset, dicitur morbum simulasse, & quasi ex imbecillitate concidens, aduocat suos ministros, petitq́; vt foras educatur: sic aperto cubili à parte pedum mulier, à parte capitis vir eum extrahũt. Interea cùm vir iam esset extra fores, restaret autem mulier intus, trabes illa fracta mulieri in caput concidit & eã interfecit. Vir qui supra fuerat, factũ Phylaco, Phylacus, Iphiclo exponunt. Hic verò à Melampede quærit quisnam esset, & cur huc aduenisset. Ille vatẽ se dicere, & boũ Iphicli causa venisse. Ei igitur boues illas Iphiclus pollicetur, si rationẽ indicet, qua prolem ex vxore posset suscipere. Melampus immolato boue, partes Auibus distribuit. Eò cùm omnes præter Vulturem accessissent, rogat an possit fieri, vt Iphiclus liberos suscipiat. Illæ cùm hoc exponere non possent, post eas aduenit Vultur, & causas Iphicli ἀπαιδίας docet, quæ erãt huiusmodi. Quòd Phylacus aliquando prę ira Iphiclum persequens stricto gladio, eumq́; nõ valens assequi, gladium ἀχέρδῳ (quod spinæ genus est) vel ut alij volunt,

[m] Lib. 1. de Auiũ ortu.
[n] In Metamorph.
Aegypius & Nephrõ in Vultures.
Phylij fabula.
Agrius in Vulturem.
Iphicli & Melampodis fabula.
Melampodis sciẽtia.

syluestri pyro affixisset, ita gladio circumnatum esse corticem & in hoc eum occultari: hincque præ timore Iphiclum in posterum gignendo aptum non extitisse. Arborem illam indicauit Vultur, & vbi gladius lateret reconditus, cui demi corticem iussit, eiusque rubiginem Iphiclo in decem dies propinari. Quo facto Iphiclus prolem suscepit, Melampoque boues Tyrus restituit, quibus acceptis Melampus Pylum reuersus, eas Neleo in dotem Biantis fratris pro eius filia Pero tradidit: quam Neleus cùm recusaret, pugna tamen victus eam dare coactus est. Vnde Melampus effugisse Nelei auunculi sui & regis iram dicitur. Quæ dixisse volui, cùm quòd ad historiam nostram pertinerēt, tùm etiam quòd perquàm obscurè ab Vlysse apud [a] Homerum ea fabula narraretur, cuius hæc ibi verba:

[a] *Odyss. λ.*

Τοῖσι δ' ἐπ' ἰφθίμην Πηρὼ τέκε, θαῦμα βροτοῖσι,
Τὴν πάντες μνώοντο περικτίται, οὐδέ τι Νηλεὺς
Τῷ ἐδίδου ὃς μὴ ἕλικας βόας εὐρυμετώπους
Ἐκ φυλάκης ἐλάσειε βίης Ἰφικληείης
Ἀργαλέας· τὰς δ' οἶος ὑπέσχετο μάντις ἀμύμων
Ἐξελάαν. χαλεπὴ δὲ θεοῦ κατὰ μοῖρα πέδησε,
Δεσμοί τ' ἀργαλέοι, καὶ βουκόλοι ἀγροιῶται
Ἀλλ' ὅτε δὴ μῆνές τε καὶ ἡμέραι ἐξετελεῦντο
Ἂψ περιτελλομένου ἔτεος, καὶ ἐπήλυθον ὧραι
Καὶ τότε δή μιν ἔλυσε βίη Ἰφικληείη,
Θέσφατα πάντ' εἰπόντα. Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή.
Post hos eximiam Pero peperit miraculum hominibus
Quam omnes precabantur accolæ, neque Neleus
Huic dabat, qui non boues latis frontibus
Ex Phylace abegerit vis Iphiclea
Indomitas, has solus promisit vates inculpatus
Abacturum, fanum autem Dei fatum impediuit
Vinculaque: fana, & pastores agrestes.
Sed quando certò mensesque & dies perficiebantur,
Rursus circumuolutis annis, & aduenerunt horæ,
Tum certè ipsum soluit vis Iphiclea,
Vaticiniaque omnia locutum. Iouis autem perficiebatur consilium.

HISTORICA.

AVTHOR est Ctesippus in Scythicis, [a] Plutarcho referente, accolas Phasidis fluminis homines quosdam facinorosos in voraginem impiorum dictam, inijcere. Ea ferè rotunda est, & puteo consimilis, & quod iniectum fuerit, post trigesimum diem in Mæotidem paludem vermibus iam refertum eructat, quos Vultures subitò & ex improuiso inuolantes dilaniant. Aliam historiam [b] Aelianus refert de Barcææ gētis consuetudine rituque sepeliendi sic scribens: *Barcai gens Hesperiæ ex aliquo morbo mortuos, vt muliebriter & ignauiter defunctos, ad notandam mortis ignominiam igni cremant. Eos verò qui in bello morte occubuerunt, vt summa virtute ornatos, Vulturibus deuorandos obijciunt, quod eas Aues sacras existiment.* Verùm de his etiam suprà meminimus. Hæc igitur sunt quæ in genere de Vulturibus dici poterant.

[a] *In libello de fluuijs.*

[b] *L. 10. c. 22*

DE VVLTVRVM DIFFERENTIIS AC SPECIEBVS diuersis. Cap. II.

NVNC vniuersam Vulturum familiam, variasque eorum, quotquot hactenus in cognitionem nostram venerunt, species hoc capite ex professo examinandas & disquirendas proponimus.

[a] Aristoteles duo tantummodò Vulturū genera agnoscit, vnum paruum & albicátius; alterum maius & multiformius. At hoc loco, vt hoc obiter notem, vbi Gaza parum rectè multiformius vertit, textus Aristotelicus Græcus σποδοειδέστερον habet, quæ vox non multiformis, quod ad omne genus colorū pertinere ac referri potest,

[a] *Lib. 8. Hist. c. 3.*

poteſt, ſed comparatiuo gradu magis cinerei ſignificat. Recẽtiores verò plures Vulturum ſpecies obſeruaſſe agnoſcuntur, quarum tamen pleraſq; ad hæc duo ceu ſumma genera reducere conantur. Quod quidem eò facilius eſt, quòd Philoſophus bina hæc genera nullis peculiaribus notis diſtinxerit, ſed tantummodò velut per trãſennam nominetenus attigerit. Prioris generis eſt, quod [b] Albertus Magnus ſæpè apparere ſcribit in rupibus Rheni, & Danubij, & Germanis accolis VVeiſgier, id eſt, Vulturem album vocari. Vultures etiam vndiquaque albos in nonnullis Heluetiorum montibus, vt circa Claronam, interdũ reperiri Ornithologus ſcribit. Cinereum verò illud genus & maius griſeum, id eſt, canum ſuis Germanis nominari tradit. Apud quendam authorem recentiorẽ me legiſſe recordor Vultures albos ut & Aquilas, aliaq; animalia, imò & Coruos albos non in Noruegia ſolùm, ſed etiam in Iuthra & Scythia reperiri in niuoſis locis, quod ex niuium aſpectu euenire ſcribit Andreas Baccius. Petrus [c] Bellonius Gallus tria Vulturum genera ponit, nempe albidorum, cinereorum & nigrorum, & Bæticos Vultures cum albicantibus eoſdem facit. At ſi teſte Alberto & Ornithologo prorſus albi nonnulli reperiantur, quales Bætici eſſe dici non poſſunt, ſine dubio alborum quoddam genus à Bæticis diuerſum ſtatuendum erit. Bæticum quomodo albicantem vocet, mirum videri poteſt. Nam cùm & Ariſtoteles cinereorum ab albis diuerſum genus faciat; Bæticum colorem ab albo longius abeſſe, quam cinereum nemo non videt. Sed & hocipſum Bæticorum genus minimè ſimplex eſſe videtur. Nam etſi Bæticus, quem Bellonius ponit ab aureo Ornithologi, quantũ ad colorem, vix differre cuipiam putari poſſet, deſcriptio tamen vtriuſque, & icon diſcrepare deprehenduntur. Quem verò Germani Haſengier, id eſt, Vulturem Leporarium vocant, ad cinereum commodè reduci non poteſt. Eſt enim Ornithologo teſte, cinereo minor & in rutilo nigricans, ideoq;, vt apparet, ad nigrum magis ſpectat. Ex hiſce manifeſtum eſt præter binas ab Ariſtotele enumeratas ſpecies, alias ad minimum duas ſtatuendas eſſe: vnam quidem aureorum Vulturum, alteram nigrorum. Nam & [d] Plinius nigros ab Ariſtotele omiſſos nominatim memorat. Et [e] Albertus Vultures reperiri ſcribit nigri coloris, & cęteris corpore quidem minores, ſed viribus præſtantiores, & habitare in montibus deſertis. Hos ego cum Leporario Germanorum vel eoſdẽ uel ſimillimos facio. Idem Vulturis genus eſſe refert, quod Hargum antiqui, nonnulli Abachionem uocent, cuius plerunq; habitatio ſit in locis nemoroſis, ſed ad ciuitates etiam aliquando accedere, altè uolare, reſidere in montibus ſyluoſis, ut ſyluestribus animalibus inſidietur uiribus ſuis confiſus. Hæc autem Alberti uerba, quòd nullam corporis notulam demonſtrẽt, ambiguum me reddidêre, ad quod genus is Vultur ſit reducendus. Niſi enim idem cum Leporario ſit, Aquilinam tamen naturam ſapit, quòd animalia uenetur. Item & aliud Vulturum genus eidem ab antiquis Abbatos uocatur, cui etiam nullam aliam deſcriptionem addit. Aliud quoque eſt collo craſſo, aliſque ad dorſum ualdè retortis & magno pectore. Id frequenter degit in ripis maris, & quæ uenatur, defert eò, quòd cæteras Aues pertimeſcat; ne prædam abripiant.

[b] Lib.7.c.4. de Anim.
[c] Lib. 2. de Auib. c.23
Vultures Bætici.
Vultur Leporarius.
[d] L.10.c.7.
[e] Lib.8. Hiſtor.cap.5.

DE VVLTVRE CINEREO Cap. III.

SED de hoc cinereo Vulture, proprio capite Bellonius, quem è Gallico in Latinum tranſtulimus ita ſcribit: Hunc Vulturem [a] Ariſtoteles σποδοειδέστερον nominat, id eſt, magis cinereum ad differẽtiam nigrorum. Albi pilos ſeu plumulas capillaceas & capillamentorum inſtar ſubtiles adeò candidos obtinent, ut pellem ſubditiriam & arte pellicea elaboratam muſtelæ alpinæ albæ, ſeu etiam Vulpis albæ eſſe, quiſpiam ſpecie deceptus, exiſtimare poſſet. Huius etiam pellis multò, quàm nigri aſpectui eſt gratior, ac iucũdior. Deſcripturi uerò Vultures nigros, hoſq; ab albicantibus ſeu Bæticis diſcreturi, monẽdum primùm ducimus, minimè eſſe unum genus altero frequentius aut rarius, & parum abeſſe, ut pari inter ſe ſint corporis magnitudine. Fallitur quiſquis nigros ab albis ſexu tantummodò differre opinatur. Nigrorum enim uterq; nempe tam mas, quam fæmina nigreſcit, & magnitudine albos excedit. Cuius etiam ſententiæ Ariſtoteles fuit. Et ne quis raritate maiorem his animantibus admirationem conciliare conetur, certior mihi reddendus es, frequentes hoſce Vultures conſpiciendos dari in magnorum Principum aulis, qua de cauſa etiam haud difficulter eius iconem nacti ſumus. Neque operoſum nobis fuit omnes inter ſe diſtinguere, qui uarijs locis ijſq; deſertis, Vulturibus capiendis inſidiantibus retiaq; tendentibus interfuimus, eiſq; operam noſtram accomodauimus. Vnde cuiuis facilè

[a] Lib.8. Hiſtor.cap.1.
Nigri Vultures ab albis ſexu nõ differunt.

cilè erit colligere nõ magni negotij, imò commodum nobis ac integrum fuiſſe eorum mores obſeruare,figuram,colores,deſcriptionem. Nec ignorare præter hæc te uolumus, etiamſi eos locis deſertis uidere nobis nõ obtigiſſet, à mercatoribus tamen peregrinis diuerſorum animalium pelles ueſtibus ſubdendas diſtrahentibus,huc eas importari ita integras, ut caput, pedes, alęq; totę etiamnum cuti reliquę,vt ex ijs Vultures cùm à ſe mutuò,tum ab Aquilis dignoſcere liceat. Hæc igitur habet Bellonius. Veruntamen miror ego, & quiſpiam mecum meritò admiretur,cur cùm tantam facilitatem, oportunitatemq; diuerſos videndi & habendi ſibi oblatam iactet Bellonius, ipſe tamen nullam neque cinerei neque nigri integram deſcriptionem nobis exhibeat, nihilq; præter nudam iconem ponat, quæ nec ipſa his, quæ de Vulturibus in vniuerſum dicit,nempe quòd omnes cruribus totis hirſuti ſint ad pedes vſque, & hac nota ab Aquilis differant,reſpondeat, ipſa nudis planè tibijs depicta. Eò referendum eſt, quòd nigrorum Vulturum & marem & fæminam Bæticis maiores eſſe Ariſtotelem etiam ſentire ſcribit. Equidem nihil tale in Ariſtotele inuenio, & hoc potiùs cinereis ab eodem aſcribi ſcio; Attamen einereos à nigris diuerſos facere diſertis verbis Bellonium,antè monui.

A V G V R I A.

QVAMVIS augurium hocce ad generalem Vulturis hiſtoriam referendum fuerat,quia tamen icones in particulari hiſtoria potiùs ponendę uidentur,itaque huic loco etiam id inſerere placuit. Eſt autem tale: Vitellius Romanorum Imperator antequam contra Veſpaſiani milites pugnaret, dum ſacrificaret, atque ad milites ſuos concionaretur, magnus numerus Vulturum tam impetuoſo uolatu, ut icon ſubſequens oſtendit,irruit, extaq; ſacrificij diſcerpſit, ac ipſum ferè Imperatorem de tribunali deturbauit.

METEORA

METEORA.

PROPE Claurum montem, & Compenium anno 1194. Corui vel potiùs Vultures immensæ multitudinis in aëre de loco ad locum uolitantes cum rostris uiuos atque ardentes carbones portare uisi sunt, quibus domos incendebant: eo ipso etiam die in Episcopatu Laudunensi castrum quoddam circa Clauimontem fulminibus de cælo penitus destructum est, & eodem anno Henricus Imp. totam Apuliam, Calabriam atque Siciliam (quæ iure hæreditario ex parte suæ uxoris eum contingebant) Imperio suo subiugauit.

DE VVLTVRE BÆTICO. Cap. IIII.

VVLTVR autem Bæticus Aquila paulò minor est, atque pennas colli, dorsi, uentris, totiusq; adeò corporis bætico colore, seu castaneo tinctas habet, atque hinc à nigro differt. Alarum verò maiores & caudæ pennæ, eiusdem cuius nigri, sunt coloris. Vtriq; caudâ sunt breui, alarum longissimarum respectu. Hæc quidem vt cæteris rapacibus in alis, naturam ac constitutionem minimè sequuntur, sed potiùs vt Picis viridibus Gallis dictis, id est, Martijs. Reperiuntur vt plurimùm extremis cuspidibus mutilæ ac diffractæ, quod indicio est has eos atte-

Vulturis Bætici & nigri differentia.

rere

rere rupium ſaxis, quibus degunt ac nidum conſtruunt. Vultures Bætici ſeu albi conſpectu rariores ſunt, quàm nigri, & hoc peculiare habent, quòd plumæ verticis ipſis breuiculæ ſint ac curtę admodum, ſi Aquilis comparētur; quæ cauſa eſt, cur caluos eſſe eos quidam ſint opinati. Crura obtinent breuia, plumis vndiquaq; contecta ad ſuperiorem vſq; digitorum partē. Quę nota quidem peculiaris eſt, nec cuipiam cæterarum rapacium aduncarum competens, præterquàm nocturnis. Bæticis his plumæ colli admodum anguſtæ ac longiuſculæ ſunt, quales Gallis Gallinaceis & Sturnis è collo propendent, ſi reliquis, quæ dorſum, latera, necnō alarum ſinus operiunt, comparentur, quę exiguæ ſunt & latiuſculæ inſtar ſquammarum. Eæ verò, quæ dorſum, ventriculum, ventrem, & vropigij radicem veſtiunt, ruffæ apparent in Bætico Vulture, in nigro verò nigræ, ſed in vtroq; latæ ſatis. Huius autem Bætici ſui Vulturis hanc, quam poſuimus, Bellonius iconem exhibet.

DE VVLTVRE LEPORARIO Germanorum. Cap. V.

Vulturis Leporarij Sinonyma
Aſſgyr.
Keybgyr.
Roſſgyr.
Hotzgyr.
Steingyr.
Haſengyr.

ORNITHOLOGVS de eo Vulture, quem Germani à Leporum raptu Leporarium vocāt, in hunc modum ſcribit: Ego hoc genus Germanicè Aſſgyr, id eſt, cadauerum Vulturem rectè nominari puto, unde & keybgyr dicitur, ab alijs Roſſgyr, ab equis nimirum, quòd eorum cadauera appetat, ab alijs (vt circa Claronā Heluetiorum) Hotzgyr, neſcio qua ratione, alibi Steingyr, à rupibus, in quibus nidificat. Lepores rapit, unde illi nomen factum Haſengyr, id eſt, Leporum Vultur. Pectore non ita fuluo eſt, ut aureus noſter, magnitudine inferior.

FORMA DESCRIPTIO.

Iconem eius Germaniæ noſtræ ornamentum Georgius Fabritius ad me miſit, hac etiam adiecta deſcriptione: Vultur quē Germani Ein Haſengyr appellāt, roſtro eſt obunco, nigro, fœdis oculis, corpore firmo & magno, alis latis, cauda longa & directa, colore in rutilo nigricante, pe-

te,pedibus flauis. Stans aut ſedens criſtam quaſi cornuta in capite erigit, quæ in uolante non
apparet. Alę extenſæ menſuram orgyę excedunt. Inceſſu, duorum palmorum ſpatio gradum
Venatus. facit. Ex Auibus perſequitur omne genus. Ex feris uenatur Lepores, Cuniculos, Vulpes, hinu-
Natura. los, necnon piſcibus inſidiatur. Non manſueſcit feritate. Nec ſolùm uolatu ex præcipiti, ve-
Volatus. rùm etiam curſu prędam inſequitur. Volat magno & ſonoro impetu. Nidificat in dēſis & de-
Nidus. ſertis ſyluis, & in altiſſimis arboribus. Paſcitur carnibus & extis animalium, ne a cadaueribus
Victus. quidem abſtinens: famem quatuordecim diebus integris tolerat, quamuis voraciſſimus. Eiuſ-
modi Vultures duo capti in Alſatia anno M.D.XIII. mēſe Ianuario, in ditione Gerolſeckenſi:
ſuperioribus annis vnus Rotachi in Francis mōtanis: proximo & hoc ipſo anno, plures ex ni-

do, in

do, in altiſſima quercu cõſtructo, inter arcem nouam Mauricij Principis, & Miſenã oppidum. Vulgus opinatur eſſe Aquilas, neq; aliter de Alſaticis in Cronicorum libris ſuſpicatur Hedio, cuius deſcriptio cum ijs Vulturibus, quorum tres hic uidimus, maxima ex parte conuenit. Pedibus nonnulli utuntur, ut ijs imponãt candelabra. Adijcit Ornithologus Agnos, Hędos & in rupibus hinnullos Rupicaprarum roſtro impetentem ferire, & ſi collabantur, iacentium corpora depaſci. De hoc ſimpliciterne Vultur ſit, an ex Vulture & Aquila compoſitum genus, alij iudicent. Sed quid ego ſentiam, iam dixi anteà. An hoc ſit genus illud, quod Albertus Homero Melanokon uocari ſcribit? Huic enim ſoli peculiare eſt Leporibus inſidiari, eosq; necare, pręterea niger eſt, & pullos incorrupto alimento enutrit, docetq; venari, ſolus inter cæteras uelox, & ad docendum aptus.

DE VVLTVRE AVREO ORNITHOLOGI. Cap. VI.

VVLTVRIS aurei pellem ad nos, inquit Ornithologus, aliquando miſſam ex Rhætis Alpinis, roſtro adhuc & cruribus hęrentibus, dum contemplarer, hoc modo deſcripſi: Multa hic Vultur communia habet cum genere Aquilę alpinę (cuius figuram & deſcriptionem in Aquilę hiſtoria primam dedimus) ſed per omnia maior eſt. Longus eſt à roſtro ad extremam caudam ſex dodrantes & paulò amplius: ad extremos ungues quinque dodrantes, aut paulò minùs. Longitudo ſuperioris roſtri, quantum eius aperitur, ſeptem ferè digiti tranſuerſi. Caudę longitudo circiter tres dodrantes. Tota pars ſupina, id eſt, collum inferius, pectus & uenter, & pedes quoque ruffo ſunt colore, dilutiore quidem caudam uerſus, rubentiore autem uerſus caput. Digiti pedum fuſco vel corneo colore ſunt. Alarum pẽna longiſſima quatuor ferè dodrantes ęquat. Subnigricant ſeu fuſcę ſunt omnes alarum pennæ vno ferè colore; pannulæ tamen ſupremæ in alis nigriores ſunt, & per medium aliæ ſubruffis maculis, aliæ ſubalbidæ, circa imum diſtinguntur. eò nigriores autem ſunt, quò propiores dorſo, ubi ſplendent præ nigredine. Pennæ per medium dorſum nigræ ſunt, ſplẽdentq; in earum medio cauliculi albi, præter tim: quę circa medium dorſum ſunt, & dimidia colli parte: reliqua enim colli pars pennas ex albido ruffas habet. Caudæ pennis idem color eſt, qui alarum, nempe fuſcus. Huic omnino mihi reſpondere videtur, ſi tamen Vultures verè cognouit, genus illud, quod Albertus vocat Vulturem verum, Gręcis, ut ille ſomniat, Greſſion dictum: maius cæteris ſeſquialtera proportione, uocem edens fortem, colore citrino, aliquantum rubeſcente, rariùs apparet. Veruntamen ſi falſus uoluit Albertus γνησιον dicere, quod Aquilę aureæ competit: atque is uel Aquilas cum Vulturibus confudit, uel non benè diſtinxit. Aurei uerò Vulturis icon, quam Ornithologus exhibet, ea eſt, quæ capite de Leporario Vulture ſecundo loco typographi incuriâ poſita eſt.

Finis Libri Tertij.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ Liber Quartus.

Qui est DE ACCIPITRIBVS IN GENERE.

Et primò de eorum dignitate.

NVLLA equidem re Accipitri nostro maiorem nobilitatis dignitatisq; opinionem posse conciliari reor, quàm si diuinitatis ei aliquid inesse à superstitiosa antiquitate putatũ, diuinosq; ei exhibitos honores, præter alias, quibus excellit dotes, ostenderim; Quemadmodum enim pessimis erroribus irretitæ, ac Dęmonis astu illusę nationes plerçq;, quędam fabulosum Iouem, Apollinem & Mineruam, alię Iunonem, Venerem aliæ, aliæ alium suum Deum aut Deam, imo etiam febrim ac famem adorabant: ita Aegyptij cæteris superstitiosiores præter Crocodilum & Ibim, maximo in primis Accipitrem in honore habebant: dum non solummodò per hunc, Deum suum Osirim designabant, sed eum ipsum etiam diuino cultu honorabant. Illud [a] Plutarchus pluribus locis testatum reliquit; vno, vbi ait: *Accipitre picto Osirim sæpe proponunt, Deum illum suum & sacrosanctum regem omni laudis & honoris genere decoratum.* Sai quoque oppido Arabiæ, in Aethiopia sub Aegypto, [b] Plinio teste, sito; quod hodie Sibuit vocari scribit doctiss. Guilandinus, vestibulo templi Mineruæ, infans & senex insculpti erãt, nec non Accipiter. Quorum illi, nempe infans & senex, ortum atque interitum notabant: hic verò Deum, nempe Osirim, cuius figura Accipitris designati nomine, Aegyptij Solem, Apollinem & Phæbum alijs vocatum intelligebant: eiusque symbolum plures ob causas Accipitrem gerere sibi persuadebant: Primùm, quòd instar Solis, qui viuifico calore cuncta fouet ac generat, insigni fœcunditate inter volucres polleat. Dein, quòd longæua viuacitate sua Solis quodammodo perpetuitatem æmuletur. Tertiò, quia, uti Sol lumine suo mundum hunc inferiorẽ vniuersum illustrat, orbis videlicet oculus: ita ipse Accipiter visus acie clarissima, splendoreq; oculorum eximio præditus est, vnde etiam Παντόφθαλμος Aristophani, quasi omni oculus dictus meritò fuit. Deniq; quòd Solis, qui singula quaque die, immensa primi mobilis cæli spatia conficit, & quotanis Zodiaci circulum integrum peragrat, velocitatem pernicitate sui volatus (à qua dote ὠκυπέτης ab Hesiodo, & ὠκύπτερος ab Homero, id est, præpes ac citissimi volatus ales uocatur) imitetur. [c] Porphyrius aliã pręter prędictas rationem huius auis cum Sole analogicè insinuat: *Accipitrem, inquit, Aegyptij Soli acceptum putant; cuius totam substantiam aiunt ex sanguine ac spiritu constare; & hominis misericordia affici; ac mortuum lugere; ac in oculos eius terram aggerere, in quibus scilicet Solis lumen habitasse existimet: nempe cognatum veneratus Solem.* Quare non omnino temere Deus hic aurea coma pulcher lyricen, pręter varias formas, quas diuersarum amore impulsus olim induisse dicitur, utpote Leonis, Cerui; Accipitris etiam speciem sæpius assumpsisse fingitur. Vnde etiam est, quòd, ut Euarthes in fabulosis memorię prodidit, Accipitrem Apollini consecratum, eiusq; numini dicatum omnis antiquitas existimauit, ut ex illo Homeri uersu constat:

Κίρκος Ἀπόλλωνος ταχὺς ἄγγελος.

Circus Apollinis celer nuncius.

Accipiter ab Aegyptijs diuinus habitus & pro Osyri cultus.

[a] Lib. de Isid. & Osiride.

Sai oppidũ

[b] L. 2. c. 30.

Osiris Aegyptijs Sol cuius symbolum Accipiter.

Accipiter cur Soli dicatus.

[c] Lib. 4. de abstinen. ab animatis.

Quòd

Quod uerò Ioui sacrum Accipitrem [d] Pontanus canit, ubi ait:

Namque Iouis sacer Accipiter sua tela ministrat:

Hoc alitum affinitate quadam ac similitudine deceptus fuisse uideri potest; cùm hoc Aquilæ competat. At Marti dicatum Seruius autumat, & sacrũ dici simpliciter per antiphrasin, quasi omnibus auibus execrabilẽ, uti auri sacra fames dicitur; sed perperã, ut mihi quidem uidetur. Etenim scriptorum maxima & optima pars, quòd pro specierum uarietate uarijs Dijs consecratus fuerit, ita dictum affirmat. Cuius rei [e] Aeliani hæc uerba sint testimonium: *Distributi autem sunt Accipitres, & consecrati varijs Dijs: Perdicarius & Ocypteros Apollinis minister est, vt ferunt: Palumbario Mercurium delectari aiunt: Iunoni dicatur Tanysipteros: Dianæ Buteo: Matri Deûm Mermnus: alij deniq; alijs Dijs.* Imò uerò quod maius est, diuina hanc uolucrem Aegyptios ueneratione prosequutos esse complurimis authorum locis probare placet, quò euidentiùs eius dignitas liqueat. [f] Aelianus Accipitres à Tentyritis sanctissimè cultos & adoratos, scriptum reliquit. [g] Cicero Accipitres etiam inter Barbarorũ Deos enumerat. Legimus & in Philis insulis nominis instar fuisse cultum Accipitrem. [h] Diodorus Siculus & [i] Eusebius referũt, Accipitres magno apud Aegyptios in honore fuisse, plurimùmq; cultos eam ob causam, quòd utilitatem ex his non minimam caperent, cùm regionem suam à uenenatis animalibus, qualia sunt Scorpiones, Cerastę, aliaq; morsu nocentia, illorum ope liberari ac repurgari cernerent. Sunt enim serpentibus inimicissimi, & ubicunq; uisos, nec in latebris quidem oculorum eorũ aciem subterfugientes, cõfestim necant. Huius rei argumentum esto, quòd, uti [k] Plutarchus tradit, apud Hermopolim simulacrum ostenditur Typhonis, equus fluuialis, cui Accipiter insistit in Serpentem pugnans. Diodorus dictæ rationi alteram adijcit, ueteribus Ethnicis creditam; quòd uidelicet Accipiter *priscis temporibus librum puniceis scriptũ literis, in quo cõtinebatur, qui cultus Dijs deberetur, Thebas ad Sacerdotes detulisset; quapropter literarum sacrarum scriptores & puniceum filum gestabant, & Accipitris alam in capite.* [l] Strabo quoque author est, Philarum incolas (quę habitatio communis erat Aegyptiorum & Aethiopum) Aegyptia templa habuisse, ubi ales colebatur, quem Accipitrem uocabant. Quinetiam diuinum quidpiam huic aui inesse credebat antiquitas. Etenim, ut è [m] Porphyrio patet, Accipitrem annis cõpluribus uiuere, & pòst exactam hãc uitam, quadã uaticinãdi seu potiùs præsagiẽdi ui pollere, arbitrabatur. Adde quod tanta, ut [n] Gyllius annotat, erga homines ducatur reuerentia, ut si cadauer humanum attigerit, ueluti pollutionis pœnam ieiunio emendare cupiens, ea die nihil cibi assumat; tanquam religio ipsi sit cadauer humanum attigisse: qua re uel maximè se à funestarum obscęnarumq; auium natura longissimè differre declarat. Tanto denique ueteribus in honore fuisse Accipitrem legimus; ut legem tulerint, quo capitis eos, qui Accipitrem etiam imprudentes occidissent, condemnaret. Aegyptij insuper interfectum sepulchri honore afficiebant, ac in urbem Butim, ut [o] Herodotus testatur, asportabãt. Has omnes ob causas non immeritò à [p] Vergilio sacri alitis cognomento honoratus fuit hoc carmine:

Quàm facilè Accipiter saxo sacer ales aperto
Consequitur pennis sublimem in nube Columbam.

[d] Lib. 3. de Stellis.
Seruij error
[e] L. 12. c. 4.
Accipitres varijs Dijs consecrati.
[f] L. 10. c. 24
[g] Lib. 3. de nat. Deor.
[h] Lib. 2. c. 4
[i] Lib. 2. de præp. Euãg.
Cur ab Aegypt. culti.
[k] Lib. de Iside, & Osiride.
[l] Lib. 17. Geog.
[m] Lib. 4. de Abstin. ab animatis.
[n] Lib. 14. cap. 14.
Accipitrũ reuerentia erga homines.
[o] In Euterpe.
[p] Aen. 11.

Sed hactenus de diuinis ei exhibitis honoribus satis dictum esto; Nunc, ne ex opinione tantummodò eius dignitas pendere uideatur, virtutes eius proprias, actionesq; naturales, quę reuera in eo conspicuæ sunt, demonstremus. Atqui quid ad animi pariter & corporis fortitudinem eius ostendendam hoc adferri potest maius, quàm quòd etiam cum Aquila Auium sine controuersia regina, bellum gerere nõ ueretur? Vnde iure merito D. [q] Isidorus hoc eum celebrat præconio: *Accipiter auis regia, quæ plus animo, quàm vngulis est armata, & quod sibi in quantitate corporis natura denegat, hoc ei in virtute & audacia animi rependit.* Neque verò in tanta ferocitate, generosaq; audacia benignã etiam clemẽtiam desideres; testãte [r] Plinio *Noctua à cæteris auibus infestata, auxiliatur Accipiter collegio*, vt ille opinatur, *quodam natura, bellumq; partitur.* Quare ego crediderim Accipitres ob singulares istas cùm ab antiquis, tùm à recentioribus ascriptas dotes, & non ob venationis solummodò oblectamenta Principibus nostri æui in maximo haberi pretio, ac Serenissimo Ferrariensium Duci in primis, qui non paruum ei honorem exhibere inde uideri debet, quòd ab Illustrissimo ac Excellentissimo D. Iacobo Boncompagno Duce Sorę, singulis annis, in festiuitate sanctissimę Natiuitatis, bina sibi Accipitris retinacula seu vincula, quæ Getti vocant Itali, pro feudo soluenda uoluerit. Multæ pręterea sunt dotes Accipitrũ, eęq; insigniores & quàm in alijs Auibus excellentioribus, quę tamen diffusiùs pertractanda, ut quam primùm rem ipsam aggrediamur, in suum locum reijcimus.

Accipitris virtutes & actiones.
Accipiter cum Aquila audet congredi.
[q] Lib. 12. Orig. c. 7.
[r] L. 10. c. 17
Noctuam infestatam Accipiter adiuuat.
D. Iacobus Boncompagnus Ferrariensiũ Duci Accipitrũ retinacula p feudo soluit.

AEQVIVOCA.

Accipiter piſcis. [a] L. 7. c. 38. & 8. c. 9.

AMPHIBOLOGIAE non eſt expars hæc vox Accipiter: quæ dilucidioris doctrinæ gratia, ante omnia è medio tollenda eſt.

Primùm enim Accipiter piſcis eſt apud [a] Athenæum, duobus ab eo locis memoratus; priore, vbi ex Epicharmo hæc adducit;

Chalcides, ſues, Accipitres, pinguesq́; canis,

Græcus textus habet ἱέρακες, quod alij uertunt Miluij: alij Accipitres piſces: quamuis Miluij piſces aliàs etiam ἰκτῖνοι appellentur: quos Romæ Rondine vocari autumat Saluianus: ut alij, Capone. Altero, vbi de piſciũ alimonia loquitur: *Porcus*, inquit, *anguillæ eſt ſimilis, at ori eſt aſper. Accipiter verò carnem habet duriorem quàm Cuculus; etſi ſimilis eſt alijs in rebus. Coruus Accipitre eſt aſperior*. Hic Græcis ſimiliter ἱέραξ dicitur; eſtq́; idem cum eo, quem Latini alio nomine Miluum & Lucernam vocant, & Lupum maiorem. Hic cùm ſibi à maiore piſce metuit, volitat; ſed ſumma tantùm maria attingens, vt neſcias, volitetne, an ſuper aquam natet.

Miluus piſcis. Lucerna piſcis. Lupus maior piſcis.

Fuit & apud Mariandinos Hierax ſeu Accipiter nominatus vir, vt [b] Antonius Liberalis ſcribit, *iuſtus ac illuſtris, qui templa primus Cereri poſuiſſe dicitur*. Cuius metamorphoſim inter fabulas ſuo loco referemus.

Accipiter vir. [b] In Metamorph. [c] Lib. de Faſcijs Gal.

Apud [c] Vidum Vidium faſciæ chirurgicæ cuiuſdam mentio eſt duobus in locis, quam Accipitrem vocat. De qua qui plura videre uolet, authorem ipſum adeat.

Accipiter tormẽtum bellicum.

Accipitris quoque nomine veniunt quædam tormenta bellica, quæ parum pyrij pulueris recipiunt. Hæc Itali Smerigli & Moſchetti (quod nomen enim Germanorum Musket; qui eorum portatores, Muskettiers vocant, commune eſt) appellant.

SINONYMA.

Netz. Sparuerius. [a] Leu. c. 11. Naba. Nibio. Baſi. Mar an bas. Κόραξ. Niſus. Natah. Noſah. [b] Cap. 39. [c] Leuit. 11. & Deuter. cap. 14. Peres. Cyanopus. Blafuſſ. Περκὸς. Περκνὸς. Παρασὸς. [d] Prou. 30. Sarſir. Aſturgal. Scachaph. [e] Leuit. 11. Bubo. Baijth. Thauſton. * Lib. 10. cap. 14. ἱέραξ & ei⁹ etymõ. ἴρηξ. * Iliad. N. * L. 1. dier. & operũ. γεράκι. βάρβαξ.

ACCIPITER Hebræis נץ Netz vocatur. Quam vocem Rabbi Kimhi interpretatur Auem, quæ venetur; & poſtquam auolarit, reuocata ad dominum redeat, vulgoq́; Sparuerium dictũ addit: quẽ ſimiliter Rabbi Salomon ſequitur. [a] Author Chaldaici Dictionarij Aſturẽ exponit. Pro Nez Chaldaica interpretatio iam citato loco habet נבא, Naba; vnde forſan Italorũ Nibio. Arabica verò verſio באזי. Baſi, vel adiecto articulo Albaſi fit dictio, quam Andreas Bellunenſis interpretatur auem, quę, Falco peregrinus vulgò dicitur. Perſicum vocabulum, מר אן בז, quod ſonat Mar an bas: Septuaginta interpretes ἱέραξ exponunt: Hieronymus Accipiter. Iidem Septuaginta in Deuteronomio perperã pro voce Hebraica antè poſita Netz, verterunt Κόραξ, id eſt, Coruus. Hæc enim vox omnino Accipitrem ſignificat; à qua forſitan etiam Niſus Latina deſcenderit. Videtur autem facta à uerbo נצה, Nazah, quod volare ſignificat; quoniam hæc auis volatu plurimum valeat; ut uel primum inter volucres locum obtineat. Recentiores nonnulli dictionem נוצה Nozah [b] Iobo plumam ſignificare volunt; non autem Accipitrem, ut alij vertunt. Septuaginta relicta voce Hebraica, νίσσα reddiderunt. פרס Peres, etiam Accipiter exponitur, vel Haliętos, à Iudęis uulgò בלאבה, quod Cyanopem ſignat, Germanis Blafuſſ dictũ. Alioquin περκὸς, vel potiùs περκνὸς Aquila eſt venationi dedita: itẽ παρασὸς Aquila ſimpliciter eſt Macedonibus, Varino teſte. Sarſir [d] Hebraicam uocem alij aliter exponunt. quidam auem אצטורגל Aſturgal, Sturnũ aliqui conijciunt intelligendũ: Ornithologus mauult Aſturem. Pro [e] Scachaph dictione Hebraica, Septuaginta Hierax, id eſt, Accipiter vertũt: Alijs Bubo potiùs ea deſignari creditur. Aegyptijs Accipiter Baijth dicitur, quaſi anima, nomine opinioni ſuæ, qua Accipitrẽ Deum eſſe, totũq́; ſpiritu conſtare ſentiũt, congruo. Qua de uoce ac re in Hieroglyphicis pluribus agemus. Iidem ſimilẽ ob cauſam eũdem Thauſton, id eſt, admirabilem nũcupãt, teſte * Aeliano. Græcis ἱέραξ ἀπὸ τοῦ ἵεσθαι ῥᾶον, nẽpe à celeritate uolatus; uel παρὰ τοῦ ἵεσθαι ἠγοῦν φέρεσθαι ἐν τῷ ἀέρι ῥαδίως, & per craſim dicitur ἴρηξ. Ego potiùs ἱέρακα dictũ exiſtimarẽ, quaſi ſacrũ ac uenerandũ, ob eas quas in eius dignitate explicãda antè oſtẽdimus, rationes. Dicitur quoque ἴρηξ Homero * & Heſiodo: * item D. Greg. Nazianzeno, Ionico more α in η uerſo: & prima ſyllaba per craſim cõtracta. Non rectè etiam Scholiaſtes quidam apud Homerum Aquilæ genus interpretatur. Hodie Græcorum vulgo γεράκι Accipiter uocatur, quod nomen etiam Falconi tribuunt. Eſt tamen ubi nomen hoc ἱέραξ generatim pro omni ferè rapaci aue uſurpatur à Græcis, ut & Accipiter apud Latinos. Quinetiam & Falco nomen eſt Gręcę, ut quidam exiſtimant, originis: & ipſum uniuerſo Accipitrum generi ſępe attributum. Verùm huius nominis diſquiſitionem ſuo loco reſeruamus. Apud Libyas, ut author eſt Heſychius, Accipiter βάρβας uocatur. Apud eundem authorem nõnunquam κιρκὸν, & quandoq́;

doq; Electrion ſcriptum reperias. Sed rectiùs fortè Circos leges: licet hoc tantùm uni Accipitris ſpeciei Ariſtoteles nomẽ addiderit, quod ille generale eſſe uoluit. Simile huic *Κέρχας* etiã alicubi inuenitur. Tyrrhenorum lingua ac dialecto *ἄρακος* dictus fuit Accipiter: quod pro legumine apud [f] Galenum uſurpatum ſcio. Alijs *μέρμνης* etiam Grecè dicitur.

Auis hæc Latinis appellatur Accipiter; cuius originem pleriq; ab accipiendo deducunt, eius rapacitatem notãtes. [g] Iſidorus, vt probet accipere nonunquam idem ſignificare, quod rapere, adfert hunc locum D. Pauli: *Suſtinetis enim, ſi quis vos accipit. Vt enim diceret*, inquiens, *ſi quis rapit, dixit: Si quis accipit.* Et [h] Beda ex nominis etymo aues omnes, quæcunq; aucupio aptæ ſunt, Accipitres vocari aſſerit. Etenim, vt inquit D. [i] Gregorius hanc ſentẽtiam confirmãs, *Accipere, aliquando auferre dicimus, unde aues, quæ alias rapiunt, Accipitres vocamus.* Alij Accipitrem, inuerſo vocabulo, tanquam ter acceptum, dictum fuiſſe volunt, quòd Romanis optimum augurium volatu adferre rebus gerendis crederetur: ideoq; ſacrum alitem illis etiam nominatum. Italicè Sparauiero & Sparuier profertur, à Græco verbo fortè, vt [k] Scaliger annotauit, *σπαράσσω*, quod eſt lacero & vellico: ait enim, nomẽ Sparauerij Italis deductum *παρά τῦ σπαράττειν* aues, eamq; vocem in Italiam Exarchatum ſimul cum Græcula ſuperbia importaſſe videri poſſe; niſi Germanicè ſic appellaretur. Hi enim Accipitrem, Sparuer vocant; quæ dictio eorum idiomate idem ſonat, quod expandens alas. Ver enim per craſim à veder, ſeu per F feder, Germanis præſertim inferioribus, alam ſeu potiùs plumam denotat. Sparren verò infinitiuus; quod Germani ſuperiores, Sperren dicunt, expandere ſeu diſtendere ſignificat, quemadmodum & Italis idem ferè uocabulum ſparare. Huius etymi ratio ab auis ipſius natura petita uideri meritò poteſt: eiq; optimè quadrat. Sæpenumerò enim, ut obſeruaui, cùm in Buteone, quæ prima apud [l] Aſtritotelẽ eſt Accipitrum ſpecies, tùm in alijs Accipitribus, quòd cælo ſereno, cùm in Sole apricãtur, aut ſeſe aquis immerſitando proluunt, alas expandunt inſtar conopęi (quod eam ob cauſam Itali forſan Sparauiero uocant) quò uidelicet calorem Solaris luminis in uniuerſum corpus undiquaque meliùs recipiant: aut etiam cùm prædam ſuam dilaniant, alis item diſtentis eam cooperiunt, eiq; ueluti tentorium quoddam obtendunt: fortaſſe ut eam cęteras rapaces, celent, eaſq; arceãt. Deniq; cùm ueterum plumarum ſenectam annuam deponendi tempus inſtat, expãſis alis Auſtro obuerſi, uenti teporem captant, quo relaxatis udo moderatoq; calore poris faciliùs excidant, quibus ſuccedant poſtea nouę, ut qui de Accipitribus ſcripsêre, frequentes authores teſtantur. Sparauiero interim Italorum; & Sparuer Germanorum, nec non Eſpreuier Gallorum, paſſim hac tempeſtate eorum linguis propriè ei Accipitris ſpeciei tribuitur, qui Niſus uocatur; eſtq; Accipiter minor fæmina: cuius mas Muſchettus vulgi eſt hodie, ſeu Accipiter Fringillarius, Accipitris alioquin ſimpliciter dicti naturę ac habitui coloriq; proximus. Vnde non mirum, ſi id nominis utriq; nonnunquam tribuatur. Itali enim communi ſeu generali nomine, quod omnes ſpecies complectatur, carent: & Aſtor eis dictus, æquè anguſtæ, atque Sparauiero, ſignificationis eſt; & Accipitrem præcipuè maiorem ſeu Palumbarium iſta voce ſibi ſignificari exiſtimant. Ita etiam apud ueteres & recentiores authores, cùm generali voce careant, Accipitris vel Palumbarij, uel Fringilarij nomine ſpeciali vterq; ſexus denotatur. Ita neque Galli, vel Bellonio [m] teſte, uocem generalem omnibus in vniuerſum ſpeciebus propriè competentem habent: quod ipſemet, Gallus alioquin, ſuorum, nec non peregrinorum vocabulorum curioſus indagator, & ea de re cæteris fide dignior, ingenuè fatetur. Quòd enim quidam in Accipitris locũ ſubſtituunt, Oyſeau de Proye, nimis latè patet, omnes in vniuerſum rapaces ſuo ſignificatu includens; neque noſtro congruum eſt argumento. Hic enim nomen peculiare, quod Accipitrem Latinum ſignificanter exprimat, eiq; reſpondeat, quærimus: quale in ſua lingua Bellonius reperiri negat. Etenim hanc vocem, Sacre, etſi ipſis idem, quod Græcis Hierax ſonet: uni tamen tantummodò ſpeciei aptatam, eamq; Buteonem eſſe, ipſemet teſtatur. Dictionem verò Gallicam, Vautour, quam Ornithologus Accipitris nomẽ commune exprimere exiſtimat, ſequutus fortaſſe Tardiuum Gallum, qui de re Accipitraria Gallicè ſcripſit quidem, ſed linguæ Latinę, cæterarumq; præterquam vernaculæ ignarus, de nominibus alienis rectè ſentire aut iudicare non potuit. Bellonius Aſteriam Accipitrem ſeu ſtellarem ex nominis argumento & Gallorum conſuetudine, ſpeciatim nominat. Qua in re Auguſtinus Niphus etiam cum eo ſentit. Nullum verò nomen inter ea, quæ Accipitribus ſignificandis, Gallis inſtituta ſunt, latioris eſſe ſignificatus, idem Bellonius aſſerit hoc nomine, Faucon, vtpote quod ceu generale ferè pleriſq; Accipitrũ ſpeciebus attribuunt, eorũq; particularibus uocabulis ceu commune pręponunt; vt cùm exempli cauſa Aeſalonẽ, le Faucon Lanier: Buteonem, le Faucon Sacre: Aſteriam, le Faucon Vautour indigetant. Attamen ſi [n] Bellonio credimus, qui auem eidem genti Gerſault dictam, hoc etiam prænomine, Faucon, donat; quam tamen alibi inter Aquilas repoſuit; ſanè alijs etiam

Marginal notes:
- Κέρχας.
- Ἄρακος.
- [f] Lib. de ſimp. med. facult.
- Accipitris etymum.
- [g] Lib. 12. Orig. c. 7.
- [h] In quæſt. ſup. ſentent. cap. 10.
- [i] Lib. 33. Moral. capit. 11.
- Sparauiero, & eius origo.
- [k] Exer. 233
- Sparuer & eius origo.
- [l] Hiſt. lib. 9. cap. 36.
- Sparauiero pro conopæo vnde dictum.
- Accipitres cur alas expandant.
- Eſpreuier.
- Niſus.
- Muſchett*
- Fringillarius.
- Aſtor.
- [m] Lib. 2. de Auib. c. 13.
- Oyſeau de Proye.
- Sacre.
- Aſterias Accipiter.
- Gallos nullam vocem habere, q̇ Accipitri reſpondeat.
- [n] Lib. 2. de Auib. c. 6.

quàm Accipitribus id nominis conuenire fateatur, neceſſe erit; niſi Accipitris nomen adeo generale facit, vt omnes omnino rapaces ſub ſe complectatur. Quod quidem etſi quibuſdam fortaſſe viſum eſt, Ariſtotelis tamen repugnat menti, qui Accipitres ab Aquilis & Vulturibus, nec non rapacibus nocturnis, de ſingulis ſeorſim tractans, manifeſtè ſeparat; & noſtro præterea minimè conuenit inſtituto.

Accipitris nomen nõ omnib' rapacibus cõuenire.

Sed eſto, uocem hãc, Faucon, Gallis latè adeo patere, ut omnem rapina victitantem uolucrem comprehendat: quemadmodem etiam Feſtus hanc uocem, Falco, ad cunctas, ungues falcatos habentes, ſeu uncungues aues extendere uidetur: nihilominus præter uniuerſalem hanc ſignificationem, aliam inſuper particularẽ obtinere ipſam, quæ cùm ſimpliciter ſine ulla alia adiunctione pronuntiatur, Accipitrẽ Palumbarium iiſdem Gallis denotat, omnibus Gallicæ linguæ gnaris cõſtat, neque ipſe inficias it Bellonius.

Falcones quæ Aues dicantur.

Nullam itaque apud ipſos uocem conſtat eſſe, quæ latinam, Accipiter, ad unguem ita reddat, ut neq; plus neq; minus ſignificet. Si tamen quæpiam eſſe exiſtimanda eſt; eam hanc, Faucon, dici poſſe, non admodum repugnabimus. Ex quibus facilè uidere eſt, quanta ſit uocum cuiq; idiomati propriarum, etiamſi prima fronte idem notare videantur, in ſignificando diuerſitas, in explicando & conciliando difficultas: quàm operoſum præterea ad priſca vocabula nouas voces velle reducere. Aliud enim Hierax Græcis, aliud Sacre Gallis, & Sacker Germanis, aliud ſimiliter Aſterias Ariſtoteli, aliud Aſtor Italis, aliud Vautour Gallis. Pari modo & Falconis nomen ſignificatum ſuo varijs gentibus variat, vt de ſingulis ſuo loco docebimus. Sed ſi quæ ſint, quæ idem propemodum ſignificare videantur, nunquam tamen ita reſpondent, ut vbiuis gentium planè prorſus communi ſignificatione conueniant.

Authores cur ſæpius vni potiùs quàm alteri ſpeciei quędam aſcribant.

Vnde minimè mirum videri debet; ſi in tanta nominum varietate & incertitudine ſæpemerò ab authoribus, quæ multis in genere cõmunia ſunt, vni ſpeciei tanquam peculiaria attribuantur, & è cõtra: præſertim cùm præter nomina, etiã maxima, quæ inter ipſas Accipitrum ſpecies eſt, ſimilitudo, frequenter incautis imponat. Quare candidum Lectorem nobis, qui venatum volaticum, ſeu aëreum hunc, ſeu per Accipitres inſtitui ſolitum aucupium, nunquam exercuimus, ſi alieno aliquando nos errore inuolui contingat, veniam daturum ſpero, prę̃ſertim cùm Authores ipſos, qui de hac arte ex profeſſo ſcripſerunt, mirum in modum à ſe mutuò diſſentiãt. Nunc eò, vnde digreſſa eſt reuertatur oratio. Etſi, vt antè monuimus, nullam neque Itali, neque Galli vocem habeant propriã, quæ Accipitri reſpondeat ad amuſſim, ſed diuerſis diuerſas ſpecies nominibus appellent, & fęminas pręſertim, quę in vſum uenationis potiſſimùm cedũt: Accipitres tamen mares omnes uno ac cõmuni nomine utriſq; vernacula lingua ueniũt: illis enim Terzuolo; his Turcelet numero ſingulari dicuntur.

Terzuolo. Tercelet. Tertiolus. Tercellin⁹

Has uoces recentiores Latinas facere conati, Tertiolum vel Tercellinum reddunt, quas abſolutè poſitas pro mare Accipitre accipiunt. Alioquin pro aliarum etiam rapacium mare uſurpari cõtingit: earum nempe quę ternos pariunt. Tertiolo enim, quod eſt diminutiuum a tertio, nominis origo ex eo data eſt, quòd pulli tantùm tres, ut plurimum, in Accipitris nido naſcantur, quorum duæ fœminæ maiores, tertius mas omnium minimus ſemper inueniatur. Ita vt alij hac ipſa de cauſa Tercellinum, quaſi Tertiarium dictum uelint; quòd fœminis tertia magnitudinis parte ſit inferior.

Tercellin⁹ Tertiarius.

Hiſpani Gallos ſequuti videntur, cùm uniuerſum Accipitrum genus Halcon ò Acor vocant, quaſi Falconem dicant, f literam ſuo more in aſpirationem commutantes.

Halcon ò Acor.

Quod minus mirabitur, qui etiam quoſdam, nempe Aquilam, Theodotionem & Symmachum voce, Falco, adeo latè vſos fuiſſe conſiderauerit, ac impropriè; ut præcipuas & maximè propriæ dictas Accipitris ſpecies, Aſturem nempe & Niſum, Falcones vocent, Falconemq; in hos ceu ſpecies ſubdiuidant: vulgi fortaſſe conſuetudinem ſequuti.

Falconis lata ſignificatio.

Germanorum lingua locupletiſſima ac proprijs omnium rerum vocabulis, ſi quę alia, ditiſſima, quam nulla hactenus alieni idiomatis ſeu peregrini confuſio corrupit, adeoq; ſyncera, hanc vocẽ, Hapich vel Habich, pro Accipitre in genere vſurpat: quam ſi examini ſubijcere, etymumq; eius curioſè indagare libet, multò exactiùs rei ſignificatæ, vt pleraq; huius linguæ vocabula alia, naturam exprimere comperiemus, quam vel Accipiter Latinus, aut aliarũ gentium huius auis quæuis vernacula nomina. Cùm enim Hap ipſis idem, quod arripio, ſignificet vel ipſo [a] Goropio Becano vnico ſuæ linguæ excultore ac lãpade, teſte: quid hoc verbo, quęſo ad auis huius ingenium tribus literis declarandum, excogitari poſſit ſignificantius, cùm proprium huic aui ſit rapere ac rapto viuere: adeo vt & homines libido inceſſerit, eis ad raptum animalium abutendi? Quidam aliam nominis rationem adferũt, vt, Habich, mitiori litera proferentes, ita dictum volunt à verbo Haben, ab habendis & retinendis auibus, neſcio quam rectè.

Germanicæ linguæ cõmendatio. Hapich. Habich. Hap. [a] *Lib. 12. Hierogl.* Haben.

Germani inferiores, quos Flandros vocamus, vulgò Hauick pronuntiant. Hau verò ipſis teneo deſignat: vnde dictus Accipiter videri poteſt, uel quòd animantes captas unguibus firmiſſimè teneat: vel quòd ipſe ab accipitrarijs ſeu venatoribus manu teneatur, geſteturq;: ad quod ſignificandum etiam eadem ſeſe dictio extendit. Alij Haſkin diminutiua voce dicunt.

HauicK.

Anglis

Anglis Accipiter vocatur Hauuke,quæ vox,cùm à Germanis Saxonibus ſine dubio profecta ſit,etymi vocis Hauick Belgarum rationem ſuprà adductam confirmat: quòd Hauu per duplex uu Germanis vſitatiſſimum,non aliò detorqueri poſſit,quàm ad ſignificandum,quod diximus,nempe,retinere. Alioquin,v,ſimplex Belgis literæ,F,æquiualet;in conſonantē abiens. Dicitur tamen iiſdem Anglis altero nomine Accipiter,nimirum Hobie. Illyrijs Geſtrzab. Polonis Zaſtrzamp.

Hauuke. Hobie. Geſtrzab. Zaſtrzāp.

ACCIPITRVM GENERA ET Differentiæ.

ACCIPITRVM differentiæ à neotericis multò plures enumerantur,quàm à ueteribus,quibus non omnes fuiſſe cognitas uerisimile eſt, quòd naturā ſingularum,ut & aliarum auium omnium potiùs,quàm oblectamenta & utilitates conſiderarent. Cùm uerò hac tempeſtate maximum ex hoc auium genere capiatur emolumentum,non mirum eſt,ſi diligentiùs & accuratiùs omnes diuerſitates inquirēdi ac diſcutiendi occaſionem prębuerint. [a] Ariſtoteles decem ad ſummum genera ponit;& huiuſmodi ordine enumerat. *Accipitrum*, inquit, *præcipuum genus eſt Buteo,Triorchis à numero teſtium nuncupatur: Secundum Aeſalo: Tertium Circus. Stellaris autem ſeu Aſterias,Palumbarius & Pernix differunt. Latiores verò Accipitres Hypotriorcha,id eſt,Subbuteones appellantur: Alij Perca & Fringilarij vocantur: Alij leues & Rubetarij, qui abundè viuunt.* [b] Plinius uerò genera Accipitrum ſedecim inueniſſe ſe dicit, nec tamē perſequitur, ne nominatim quidem: cùm Ariſtoteles decem tantùm genera huc recenſere conſpiciatur, ut fortaſſe erratum eſſe in notis numeri apud Pliniū ſuſpicari cum doctiſſimo [c] Budæo poſſimus, imò debeamus. Quæcunq; enim de Aquila & Accipitre dicit,ex Ariſtotele ad uerbum vertiſſe uidetur. Hodie ſanè ueterum iſtæc nomina ſeruari uix pōſſunt, uti rectè etiam Budæus ſentit, cùm quòd nomine tenus tātummodò ab Ariſtotele & Plinio recenſita,& nullis, quibus dignoſci poſſint,notis diſtincta ſint,tùm quia in tanta Accipitrum uarietate apud diuerſas nationes nomina, quæ tamen nullam antiquitatem ſapiunt, confundantur. Huius rei difficultatem auget, quòd maxima inter authores de uocabulis eſt diſſenſio, quæ fortè inde nata eſt, quod quiſq; ueterem nomenclaturam ei conetur aſſignare ſpeciei, cuius nomen uernaculum antiquo nonnihil reſpōdere uideāt. [d] Bellonius Ariſtotelica nomina,coniecturis quibuſdam ductus,ſingula Gallicis accōmodat:quàm uerò rectè id faciat, hîc recēſere nobis longum eſſet, qui ſuo loco illa examinaturi, non ſolùm Gallicas, ſed & aliarum gentium indigetes uoces ad ueterum relatas ſpecies,earumq; uocabula,quàm aptiſſimè fieri poterit, reducemus. Præter eam Accipitris in decem ſpecies diſtributionem Ariſtoteles eodem loco alteram diuiſionem ſubiungit, eamq; non ab auium, ut illa, natura ſeu forma ſpecifica petitam, ſed,ut ipſe inquit,à uenandi, quo inter ſe diſſentiūt, modo: *Alij enim*, inquit, *Columbam humi conſidentem rapiunt, volantem non appetunt: alij ſupra arborem, aut tale quid conſcendentem venantur: ſiu humi eſt, aut volat, non inuadunt. Alij neque humi, neque in ſublimi manentem aggrediuntur; ſed volantem capere conantur.* Quæ quidem diſtinctio à Philoſopho aſſignata à uenatus quidem modo petita eſt: ſed quem ſponte ſua ac naturæ inſtinctu, ſuopteq; ingenio obſeruant: non autem ab eo, quem à manſuefactarijs ſeu magiſtris edocti ſunt. Eas enim,quæ ab inſtitutione pendent,ac diſciplina comparantur, differētias,ſuo loco reſeruamus, cùm de arte uenatoria ſeu Accipitraria nobis ſermo erit:uti etiā omnes,quotquot quouis modo ad eam ſpectant, illiuſq; gratia ab accipitrarijs fuerunt excogitatæ ac obſeruatæ. Videntur autem iſtæ differentiæ non unius,ſed diuerſi generis Accipitribus ab Ariſtotele aſcriptæ, quandoquidem poſt decem enumeratas eorum ſpecificas diuerſitates eaſdem & alia ratione,nempe uenandi modo inter ſe diſſidere ſcribit. Recentiores uerò, qui de Accipitraria uenatione ſcripſere,ut Albertus Magnus, Auguſtinus Niphus, alijque,accipitrariorum magiſtrorum ſui temporis,& huius etiam noſtrę tempeſtatis,ut uidetur,morem ſequuti ac nomina;vniuerſam Accipitrum familiam,communiori quadam ratione, primùm in tria quædam vniuerſalia genera diuidūt;nempe Aſturem;quo maiores Accipitres deſignare uidentur: Falcones,quorum nomine gentroſiores quoſque ac nobiliores comprehendunt: demum Accipitres ſimpliciter vulgari nomine dictos,per quos reliquas minorum Accipitrum ſpecies intelligunt. Hæc ſingula genera denuò in plures ſpecies partiuntur, & ſub Aſture Palumbarium Accipitrem, Aſteriam,aliaſq; plures ponunt. Sub Falconis genere, Falconem ſacrum,Girofalcum,Falconem gibboſum,Falconem peregrinum,& aliquot alias ſpecies collocant.

Accipitrū differentiæ cur veteribus incognitæ.
[a] 9.Hiſ.36.
Accipitrū genera apud Ariſt.
[b] L.10.c.8.
Accipitrū genera apud Plin.
[c] In Pand.
[d] Lib. 2. de Anib. c. 13.
Differētiæ à venatione.
Recentiorū diuiſio.
Accipitrū genera tria Aſture qui deſignent. Falcones q Accipitres.
Generū ſubdiuiſio.

cant. Sub Accipitribus verò communi nomine dictis Nisum, Muſchettum & Aeſalonem, vulgò Smerillum, ac Tinnunculum ſtatuunt. Hoſce præterea alijs differentijs, partim à loco natali, partim colore ac robore petitis, variè inter ſe diſtinguunt; quas ſuis locis latiùs proſequemur. Poſſit & alia, tamen huc pertinens Accipitrum diuiſio inſtitui, & ex natura ipſorũ elui; qua Accipitrum alij diurni dicuntur, alij verò nocturni à recentioribus vocati, quales ſunt ab

Accipitres diurni, & nocturni. Cymindis. Hybris.
[a] Lib.9. Hiſtor.cap.12

Ariſtotele (licet ille Accipitres non vocet) enumerati, Cymindis & Hybris. Hic enim, etſi in codicibus Latinis omiſſus eſt, nec à Gaza, hac forſan ratione, quòd Plinius eius nuſquã meminerit, expreſſus, in exemplaribus tamen Græcis pleriſque legitur, ſtatim à verſu Homerico ab [a] Ariſtotele citato ſubiunctus. Et hunc quidẽ à Cyminde alium ac diuerſum, ſeorſimq; ab Ariſtotele de eo tractatum peculiari capite, rationibus minimè vanis quiſpiã oſtendat. Non ſum tamen neſcius, à quibuſdam in dubiũ reuocari, num Accipitrum generi, an potiùs nocturnis rapacibus, ut Vlulis, Aſionibus, Bubonibusq;, & cæteris id genus auibus ſit annumerandus.

[f] L. 10.c.8.

[f] Plinius, ſi corruptis fortè codicibus fides habeatur, Cymindim nocturnum Accipitrem facit. Vt autem dicam liberè quid ſentiam, non video, cur Chalcis ſiue Cymindis Accipitribus ſit aſſcribendus. Scio quidem magnitudine Palumbario Accipitri ſimilem à Philoſopho dici. An ideo Accipiter vocandus? Præterea colore eſt nigro, eodem teſte. Quis vnquam Accipitrem nigrum vidit? Quare in Plinio ego pro Cymindis, Hybris legendum cenſeo: vt ex Chifletio Medico etiam legit Dalechampius ex libro manuſcripto.

Plinij locus emẽdatus.
Hybris hiſtoria.

Hybris enim (Philoſophi verba ſunt) *quam alij Ptyngem eſſe volunt, interdiu minus apparet, quia non clarè videt: ſed noctu venatur more Aquilæ, & pugnat cum Aquila adeo acriter; vt ſæpius implexæ ambæ deferantur in terrã, & vivæ à paſtoribus capiantur. Parit hæc oua duo; & ſaxis ſpeluncisq; nidulatur.* Præterea venantur Accipitrum quidam natura, quidam arte docti: Sed hodierna hæc eſt ex venatus more accepta differentia, quæ arte potiùs, quàm natura conſtat.

FORMA. DESCRIPTIO.

DIFFICILE quidem eſt, in tanta ſpecierum varietate, Accipitris in genere formam deſcribere: eſt tamen aliquid, in quo omnes conueniunt; ut roſtro & vnguibus, ac quadam formæ cùm internę, tùm externę cõtinuitate. Natura enim diſſimiles non ſolùm inter ſe eiuſdem generis aues fabricata eſt: verùm etiam animalia alia, quæ ſub diuerſis generibus poſita, corpore ſimillima, ſpecie tñ admodum diſſimilia ſunt. Hoc in piſcibus videmus. Nihil.n. ſimilius Capitoni quàm Mugil, ſi faciem ſpectes: nihil diſſimilius, ſi cætera. Cuculus & Accipiter una modò uidetur auis eſſe: eorum naturæ ità cohærẽt, ut Gallica & Hiſpanica. Quod disertè [a] Ariſtoteles monet omnem ambiguitatis erroriſq; occaſionem ſubmouens his uerbis:

Corporis ſimilitudo non arguit ſpecierum identitatẽ.
[a] Lib.6. Hiſtor.c.7.
Cuculi cũ Accipitre minima ſimilitudo.

Accipitrum minimo ſimilis eſt Cuculus magnitudine ac volatu, qui magna ex parte per id temporis non cernitur, quo Cuculus apparet. Illud putauerunt alioquin Cuculum ex Accipitre fieri, mutata figura. Sed ita ferè euenit, vt ne cæteri quidem Accipitres item cernantur, cùm primùm vocem emiſit Cuculus, niſi perquã paucis diebus. Aliquando tamen vnà viſi ſunt & Cuculus & ſimilis ei Accipiter. Quinetiam ab Accipitre interimi viſus eſt Cuculus, quod nulla auis ſuo in genere facere ſolet. Imitatur autem Accipitrem nulla alia re quàm colore, niſi quòd hic maculis diſtinguitur ceu lineis: Cuculus velut punctis. Pari pacto

[b] L.10.c.9.

[b] Plinius: *Coccyx*, inquit, *ex Accipitre videtur fieri, tempore anni figuram mutans, quoniam tunc non apparent reliqui, niſi perquam paucis diebus: ipſeq; modica æſtatis tempore viſus non cernitur poſtea. Eſt autem neque aduncis vnguibus ſolus Accipitrum, nec capite ſimilis illis, neque alio, quàm colore, ac rictu Columbi potiùs. Enim & abſumitur ab Accipitre, ſi quando vnà apparuere, ſola omnium auis à ſuo genere interempta.* Quibus verbis manifeſtè ab Accipitre differre Cuculum, cùm vnguibus, tùm roſtro declarat Plinius: nihilominus tamen eundem ſub Accipitrum genere ac nomine comprehendere videtur. Quod mirum videri poſſit, cùm ipſe eas partes, quibus potiſſimùm rapacium genus indicatur, nempe roſtrum, vnguesq; adunca, ipſi detrahat.

Cuculus quatenus dici poſſit Accipiter.
[c] Cap. 39.

Quare nõ niſi larga admodum ſignificatione, ac impropriè admodum, nimirũ ob cæteri corporis quandã ſimilitudinẽ, Accipiter vocãdus videtur. Similis locus eſt apud D. [c] Iobum, qui lectori negotium forſan faceſſere poſſit, vbi ait: *Penna Struthionis ſimilis eſt penna Herodij & Accipitris*. Abſurdum certè cuipiam videatur, harum auium pennas ad inuicem comparari; cùm non vno nomine diſcrepent. Struthio enim pilis ſimiles & lanuginoſas quodammodo plumas habet, pręter nõ ſolùm Accipitrum, ſed & cæterarum auium morem.

Iobi locus explicatus.

Verùm eo loco aduertendum eſt, hoc tantũ agere illis verbis Prophetam, vt ex hac qualicunq; harum auium ſimilitudine maximã ingenij actionumq; earum diuerſitatem innuat ac declaret, quaſi ita diceret: Pennæ Struthionis cum pen-

nis Ac-

nis Accipitris in eo conueniunt, quod vtræq; æquè pennæ sunt, nec hæ magis pēnæ, quàm illę censendæ sunt: adeo vt plumarum ratione, quæ utrique ex ęquo datæ sunt; pari etiam uolandi pernicitate prędit esse debere uideantur: Vel ut Glossa interlinearis exponit, & res ipsa etiam testatur: Penna Struthionis similis est pennæ Herodij & Accipitris, nimirum colore castaneo & nigro: usu tamen & uiribus toto hæ distant cælo. Accipiter enim plumis densissimis, quæ exiguæ molis corpus obuestiunt, celerrimo per aëra fertur uolatu: Struthio uerò, etsi penas habeat, quę reliquis auibus ad uolandi usum concessę sunt, uix tamen hisce suis ab humo sese potis est attollere ob ingens corporis pondus, ideoq; ad cursus tantummodò uelocitatem promouendam ei seruiunt. Verùm hac de re satis: nunc ad reliquas partes describendas pergamus. Accipitrum in uniuersum generi natura rostrum,

Oraq; adunca dedit, curuos dedit unguibus hamos,

Vti Aquilino & Vulturino, atque ut æquè rapinæ aptū esset, idoneis ad eam instrumentis armauit. Oculi Accipitri sunt, teste Aristotele, mobiles ac celeres, id est, continuo motu huc illuc diuagātes, nec unquam stabili intuitu in eandem rem, aut unum locum defixi, præcipitem ac rapacē auis naturam declarantes. Vnde, qui huiusmodi oculos habēt homines, Accipitrum argumento, rapaces similiter ac impetuosos esse tradit idem author. Pulcherrimos verò etiam Accipitres oculos habēt, ac splēdidissimos clarissimosq;, quæ ei pręalijs auibus egregia ac peculiaris dos est, ob eamq; causā Soli pręcipuè antiquitùs sacri habiti. Color uerò oculorū non omnibus idem est, nec ijsdem quidem auibus perpetuus aut constans, sed cum ætate mutari dicitur. Quemadmodum etiam rostri, quod tamen plerisq; extremo corneum est. Corporis magnitudine nonnunquam uix Aquilis cedit, quæ tamen pro specierum diuersitate uariat. Quinimò uni & eidem speciei, pro regionum, in quibus nascuntur, natura, diuersa est. Accipitres enim, Aristotele [d] teste, *in Aegypto minores, quàm in Græcia fiunt.* Et, ut inquit Albert. Magnus, *Accipitres maiores fortioresq; in regionibus Aquilonem versus nascuntur,* quia cùm hæ frigidę sint; & in regionibus frigidis nascantur corpora magna, quæ copioso sanguine & spiritu abundant, ideo etiam aues rapaces ibi magnæ sunt. Tappius etiam in rupibus grandiores gigni scribit, quàm alibi. Sed & sexus maximum quantitatis seu molis corporeæ discrimen inter has aues constituit. Etenim non in hoc tantùm, sed omni rapacium genere mas minor est: fæmina maior, & rapacior: Huius rei causam adferre conatus [e] Calentius ita scribit: *Ferocia Accipitribus non nisi ex diuino inest calore, qui quantò est in masculo vehementior, tantò minus virium sufficit ad incrementum: fæminis autem, quia remissior est, maius crescendi adiumentum præstat. Impedit enim munus id natura calor intemperatus.* Hęc ille; quibus docere vult in mare ab immodico calore humidū omne, quod incremento materiam suppeditare debebat, absumi. Contrà in fæmina se rem habere, in qua cùm moderatior calor, & sanguis copiosior est, augmento quantum satis est, materiæ suppetit. Simili ratione etiam color ipsis pro ætate variat, vt plurimùm tamen ex albido, fuluo, & nigro diuersus, maculisq; distinctus est. Albi enim toti, qualem Augustinus Niphus Suessanus in suę regionis montibus captum sibi donatum scribit, rarissimi sunt. Alioquin & leucophæi reperiuntur; qui peregrini sunt. Quinetiam pro ratione loci, imò arborū, in quibus agunt, colorem diuersum obtinent. Nam si Tappio credimus, qui in frutice spinoso, aut acere habitant, ad ruffum aut nigrum colorem magis inclinant: qui in fago, ad giluum seu pallidum. Pectore, vti omnes ferè rapaces, sunt acutissimo, modica munito carne: quod non parum ad expeditiorem volatum eis confert; vtpote cuius ossea acie nullo negotio aëra secent, & cui ad aues inuadendas vnguibus & rostris etiam neglectis, vni confidant. Alas acutiores plerumq;, quàm reliquæ rapaces, habent. Omnibusq; ferè hoc etiam commune est, paucis exceptis, vt cauda linearum macularumuè ductu transuerso varia præditi sint. Plerisq; etiā crura, pedesq; colore luteo, ac magis minusue saturo tinguntur. Sunt autem Accipitres, vti vncungues omnes, authore [f] Aristotele, *pede firmiore, & crure crassiore, causa victus.*

Quod spectat ad partes internas, earum hęc ferè est constitutio. Carnem habent asperiorem quàm Cuculus, teste [g] Athenæo. Cerebrū eis copiosum satis natura largita est, vti nobis in multis obseruatum est. Lingua est satis lata, principio obtusa, non acuta, nec bifida. Rostrum enim acutum sat illis fuerat. Cor magnum, cuspide obtusa, non aliorsum, atq; ad pectus tendente. Lien, *adeò exiguus est*, Aristotele [h] teste, *vt sensum propemodum effugias.* Præterea *iecori eius simul & intestino adiungitur fel*, vt [i] Athenæus: uel vt [k] Plinius ait: *Fel ipsi toto intestino est.* Est autem, vt tradit Galenus, *colore nonnunquam æruginea.* Apud Demetrium Constantinopolitanum, qui Græcè de Accipitraria uenatione scripsit, rariora quædam partium, seu excrementorum Accipitris nomina leguntur; qualia sunt: Ὀβελοὶ ὀνύχων, id est, mucrones vnguium. Ἔλατα verò, vel ἐλατῆρες τῶν πτερῶν, ἢ τῆς οὐρᾶς, maiores pennas intelligo, quæ in alis & cauda sunt. Hinc & προτέλλατα, vel potiùs προτέλατα, vox videtur composita, & ex maioribus alarum

pennis

Accipitris pennæ.
Struthionis pennæ quē vsum habeant.
Accipitris rostrum.
Vngues.
Oculi.
Mobilitas oculorū in homine q̄d indicet.
Magnitudo.
[d] Lib. 9. Hist. c. 28.
Fæmina in rapaciū genere maior & ferocior mare.
[e] In Epist.
Albi Accipitres.
Pectus.
Alæ.
Crura.
Pedes.
[f] Lib. 3. de gen. An. c. 1
Partes internæ.
[g] L. 8. c. 9.
Cerebrum.
Lingua.
Cor.
[h] De partibus c. 38.
[i] Lib. 8. c. 8.
[k] 2. c. 15.
Fel.
Mucrones vnguium.
Pennæ maiores.

Pennarum diuiſio. Ἀλειπταρία. Auiū morbus. Pennarum ortus. [1] Lib. 3. de gener. c. 1. Accipiter cur copioſas pennas obtineat. Alui excrementa. Temperies Anhelitus. Vētriculus.

pennis primas ac longiſſimas ſignificare, quas & ὠκύπτερα nominari cenſeo. Nam ut Scholiaſtes Ariſtophanis ſcribit, pennarum aliæ πτίλα uocantur, molliores ſcilicet minoresq́; plumæ potiùs dicendæ: aliæ πτερὰ, id eſt, pennæ ſimpliciter: aliæ ὠκύπτερα, maximæ ſcilicet, in quibus ad pernicitatem uolandi præcipua uis eſt. Porrò ἀλειπταρίαν partem in uropygio puſtulæ inſtar eminentem interpretor, ſic dictam fortaſſis, quòd humorem album & pinguem cōtineat. Ita enim Demetrius inquit: *Aliptarea pars eſt ſupra crura, quæ eminet, hordeum nonnullis dicta*, qua parte inflammata, uel intumeſcente aues quædam morbo acuto, quem auium morbum Germani uocant, pereunt. Cùm ex excremento gignantur pennæ, & totum ferè id aduncis auibus in alas & pēnas uertatur, quod alijs auibus non uolacibus in ſemen prolificum tranſit, ut [1] Philoſophus aſſerit: nō mirum, ſi copioſioribus, quàm grauiores aues, plumis Accipiter integatur. Nam uel hac de cauſa, quòd ſuperfluam omnem materiam ad pennas amandari contingat, earumq́; generationi deſtinari, ideo æquiſſimum erat, ut in ætatis primordio ante bimatum quater reiectis ueteribus, & deinceps per totam ætatem ſingulis annis eas renouent. Alui excrementa alba eos excernere, Manardus ſcribit; quod licet plerumq́; uerum ſit, ego tamen nigra etiam aliquando deieciſſe obſeruaui. Temperies totius alitis calida eſt & ſicca, quæ quidem ipſi cum rapacibus uncūguibus communis eſt. His enim corpus Ariſtoteles teſtatur calidum ſiccumq́; haberi: quod etiam ſumma auis audacia cum iracundia coniūcta, uiresq́; longè ſuperans, tum anhelitus, odorq́; grauis, qualem Aquilis eſſe diximus, indicant. Anhelitus enim uirulento adeo fœtore nares offendit, ut Albertus uenenoſum dicere non dubitarit, ubi inquit: *Accipitres aliaq́; rapaces aues habent pennas & pedes & anhelitum venenoſum*. Ventriculus ei feruentior, quàm his, quibus uita in terra aut aquis agitur. Caro etiam modica & fibroſa, calidæ ſiccæq́; conſtitutionis eſſe teſtes ſunt.

V I S V S.

[a] Lib. 10. de Anim. c. 14. Cur Apollini ſacri. [b] Lib. 8. Epiſt. 31. [c] Lib. de Oſiride. Solis Hieroglyph.

AVIUM *ſoli Accipitres*, inquit [a] Aelianus, *ſemper nullo negotio aduerſos Solis radios intuentur, neque intentis oculis ſurſum verſus iter ſuſcipere grauantur; nec diuina flāma offenduntur. Idcircò illis cum Apolline, qui eſt Sol, magnam conuenientiam eſſe aiunt.* Similiter [b] Caſſiodorus ſupra omnes alites acutiùs intueri teſtatur. Verùm cùm Aelianus, tùm Caſſiodorus hanc clariſſimæ viſus aciei laudem, quam ſoli Accipitri tribuunt, Aquilæ detrahunt: niſi Accipitris nomine generatim ita utantur, vt rapacium genus omne ſub ſe contineat. [c] Plutarchus etiam *Accipitris imagine Solem denotari Aegyptijs ſolitum, ob eximiam eius videndi facultatem aſſerit*. Et Homerus eo referente *celeritatem viſus & actiones Accipitri* confert, *qui*

Cæde Palumbibus infenſus, volucrumq́; ſupremus,
Impete pennarum celeri.

Cur multioculus dictus. [d] Lib. 1. de præp. Euangel. c. 7.

Eandem etiā ob dotem Ariſtophani ἱέραξ παντόφθαλμος, id eſt, omnioculus dictus fuit. Eodem pertinet, quod inquit Epies maximus apud Aegyptios Deorum interpres, citante [d] Pamphilo Euſebio: *Diuiniſſimum animal Serpens, & Accipitris habēs caput, valde iucundum eſt id. ſi palpebras erigebat, luce primogenitam omnem ſuam regionem replebat, cùm verò clauſos retinebat oculos, tenebræ fundebantur.* Vt non dubium ſit, naturam eius maximè igneam exiſtimaſſe, ac Solis effectus illis Accipitris geſtibus demonſtrare voluiſſe. Præter acrem videndi ſenſum, quo viget Accipiter, hoc ei etiam peculiare eſt, vt docet Ariſtoteles, oculos celeriter mobiles habere.

L O C V S.

[a] 3. de gen. cap. 1. [b] Odyſſ. E.

A[a] RISTOTELES author eſt, Accipitres locis ſaxoſis & arduis, petriſq́; præruptis nidum facere aſſolere. Quod Germani quoque in ſua regione obſeruarunt, nēpe nidulari eos in aſperis & altis rupibus, ſed inter vepreta, quandoq́; ſuper arboribus, acere prę ſertim, aut quercu fagoue, & ſuper abiete aliquando vel pinu: quod vel [b] Homeri teſtimonio comprobatur in Calypsûs inſulæ deſcriptione. Verba eius ſunt:

Ὕλη δὲ σπέος ἀμφιπεφύκει τηλεθόωσα,
Κλήθρη τ' αἴγειρός τε, καὶ εὐώδης κυπάρισσος,
Ἔνθα δέ τ' ὄρνιθες τανυσίπτεροι εὐνάζοντο,
Σκῶπές τ' ἴρηκές τε &c. id eſt,

Sylua

Sylua autem specum circumcreuerat virescens,
Alnus populusq; & bene odorata cypressus,
Ibi quoq; aues extensas alas habentes nidulabantur,
Bubon es, Accipitresq; &c.

Vbi pro σκῶπας Bubones verterunt, cùm tamen Scopes longè minores sint, ut postea docebimus. Idem Oppianus quoque attestari videtur hoc versu:

At sequitur volitans arbusta virentia prapes
Accipiter.

Humi etiam fortificant, inquit Plinius, *qui Massilia agros incolunt, nec alibi nascuntur, illis assueti gentibus.* Alibi plerunq; in nemoribus nascuntur aut montibus; atque adeo in alpibus diuersis: cuiusmodi sunt alpes Prussiæ in Illyrico, vulgò Sclauonia, alpes Tridētinę, Veronenses, Helueticæ, cùm aliæ pleræq;, tùm maximè Galanda in Rhetia. Id autem cunctis ferè animantibus peculiari naturæ instinctu tributum ab authoribus asseritur, ut ubi maiori copia esca ijs suppetit, ibi libentiùs degant. Hinc in locis versus Aquilonem, vt in Anglia, Suecia, Liuonia, Prussia, Illyrico, Russia Accipitrū maximus numerus est, quòd eas regiones mare alluat, & auibus multa carne grauibus, ideoq; tardioris volatus, ob situs humiditatem aquarumq; copiam, abundent, è quibus tanquam præsenti & copioso cibo viuunt. Alioquin, sed non tam frequentes, in plurimis alijs regionibus Oriētis nascuntur, vt in Syria, Armenia, Persia, Africa, Aegypto, Græcia, Creta. In nostra etiam Italia, circa Neapolim præsertim, præter alpium loca dicta: & in Germaniæ ea regione, quæ Marchia VVestphalica vocatur, Serenissimisq; Principibus VVilhelmo & Iohāni Cliuiæ, Iuliç ac Borgarū Ducibus &c. subiecta paret, laudatissimi proueniūt.

Accipitres Septentrionalibus frequentes.

VOLATVS.

RATIO Græci nominis ἱέραξ, aptè satis, imò manifestè motus actioni seu volatui congruere videtur: ideoq; non temerè eam Græcorum quidem παρὰ τὸ ῥᾷον ἵεσθαι, id est, à facili motu, petunt. Etenim rapacia quidem omnia citissimi pernicissimiq; esse volatus, probant multi: sed Accipiter tantum in eo præstat alijs, vt prouerbio locū fecerit: Θάσσονες ἰρήκων, ab [a] Homero sumptum: Ocyores Accipitribus, vbi Achillis equos illis comparat, verba illius sunt:

Ἱέραξ vnde dictus.
[a] Iliad. N.

Θάσσονας ἰρήκων ἔμεναι καλλίτριχας ἵππους.
Velociores Accipitribus esse pulchrorum crinium equos.

Quam quidem admirandam celeritatem non solùm dicta prouerbiali hyperbole, sed & symbolis & parabolis multifariam veteres indicarunt. Aethiopes enim, vt [b] Iohannes Boheinus memorat, in Accipitre celeritatem designabant, Aegyptij pari pacto pro celeritate Accipitris iconem pingebant: quasi pro confesso haberent, Accipitre volāte, nihil esse velocius. [c] Diodorus tradit *Accipitrem rem denotare citò factam, quoniam hac aliarum ferè omnium auis sit velocissima.* Et Oro Hieroglyphicorum interpreti, Accipiter pictus eadem ratione ventos denotat. *Ob hāc*, inquit Varinus, *motus velocitatem Apollini seu Soli Accipitrem antiquitus dedicarunt. Nam vt Sol velocissimus est, ita volatu suo pernicissimus Accipiter.* Vnde *Tentyritæ*, teste [d] Aeliano, *Accipitres sanctissimè colunt & adorāt, propter comparationem, quam cum igne ijs esse affirmant: atq; huius testimonium res adferunt, quòd similiter, atq; ignis hi veloces & violenti sint.* [e] Aristophanes Accipitres ἱπποτοξότας cognominat, nomine composito ab equo, propter pernicem volatum, & telo, ob eandem forsitan causam, quòd teli instar rapidissimo per aera ferantur impetu; licet secus Scholiastes sentiat, qui ab arcus similitudine, quam in vnguibus aduncis gerit, nomen ei adaptat. Pari sensu apud [f] Plutarchum legere est hanc vocem πτεροφόρος, qua tabelarij intelligendi veniunt, quorum insignia surrectæ pennæ, sunt ad celeritatem indicandam. Inde Iuuenalis:

Accipitris celeritas.
[b] Lib. de morib. Gēt.
[c] Biblioth. 4
Accipiter cur Soli cō secratus.
[d] L. 10. c. 24
[e] In Auib.
[f] In vita Othon.

Anxia præcipiti venisset epistola penna.

Meritò verò natura in Accipitre rapacitati velocitatem addidit, propter victus necessitatem. Neque enim ipse, nisi auibus, quas insequitur, uelocior esset, assequi, nec earum venatu victum sustentare posset. Vnde sagax natura modica carne ei pectus circumuallauit, ne huius pondere præpeditus minus expedite in prædam rueret. Alto adeo volatu nonnunquam se eleuat, vt visum omnino humanum effugiat. Attamen è tanta altitudine, præda in vno visa, instar sagittæ velocissimè deorsum ruit, eamq; rapit. Quare quam de reliquis auibus plerunq; reportat victoriam, alis, earumq; pernicitati uel potissimùm debet. Hac itidem dote, volatu scilicet, reliquas omnino volucres antecellit, adeo vt in Hieroglyphicis victoriam præcipuè significaret & gloriam, quia victoriæ partæ fama sese statim humo tollit, amplexaq; gloriā per fumum æthera latè

Victoriæ hieroglyphicum.

ra latè volans,perq; immenſos terrarum tractus expatiata, offenſiones & impedimenta omnia agilitate ſua declinat. Huius Accipitrinæ velocitatis teſtificandæ,ſi ea quæ allata ſunt,non ſufficiunt,teſtes plurimos adhibere licet. In primis [g] Homerum, qui ita canit:

[g] Iliad.N.

Αὐτὸς δ' ὥς ἴρηξ ὠκύπτερος ὦρτο πέτεσθαι,
Ὅς ῥα τ' ἀπ' αἰγίλιπος πέτρης περιμήκεος ἀρθεὶς
Ὁρμήσῃ πεδίοιο διώκειν ὄρνεον ἄλλο.
Ipſe autem vt Accipiter pernix concitatur ad volandum
Qui à præarupta petra prælonga leuatus,
Properat per campum inſequi auem alius generis.

[h] Iliad.O.

Item [h] alibi,vbi Apollinem ei comparat:quid enim Sole velocius? verba eius ſunt:

——Ἀπόλλων
Βῆ δὲ κατ' Ἰδαίων ὀρέων, ἴρηκι ἐοικώς
Ὠκέϊ, φασσοφόνῳ, ὅς ὤκιστος πετεηνῶν. id eſt.
——*Apollo*
Deſcendit verò ab Idæis montibus, Acipitri ſimilis
Celeri, Columbarum occiſori, quiq; celerrimus volucrum.

[i] Lib.4. [k] Lib. 1. de Venat.

Quintus etiam Calaber Teucri Telamonij & Aiacis, curſu certantium celeritatem indicare volens, è carceribus rapido curſu, inſtar Accipitrum effuſos, affirmat. Sic [k] Oppianus de velocitate equi Iberi:

Hunc Aquila æthereas pennis pernicibus auras
Sulcans æquarit ſola, aut velocibus alis
Accipiter, delphinq; per æquora ſpumea currens.

Accipiter quo in aëre ſe reſupinet.

Præter ſummam,qua reliquas aues ſuperat,pernicitatem,alteram inſuper peculiarem,& quæ cum ſola ei Noctua communis eſt,dotem habet,qua,ut teſtis eſt Aelianus, *ſeſe in aëre reſupinat: alas verò,caudamq; inferius ſeu deorſum expandit,quibus vice ſoli vtitur,ſeq; ſuſtinet.* Quæ dos quidem eximiam alitis viuacitatem ac agilitatem manifeſtè demóſtrat, ipſiq; admodum vtilis eſt; tum præſertim,quando cum fortiore ei dimicandum eſt,vti in cap.de pugna latiùs explicabimus.

[l] 9. Hiſtor. cap.36. Accipitres quo dicant humipetæ.

Quòd verò his,quæ ſuprà diximus,quiſpiam opponere queat, quoſdam Accipitres humipetas [l] Ariſtoteli dictos,quòd prope terram volitent, non ita intelligendum eſt, quòd hi in altiſſimum æthera ſubuehi, cùm libuerit,nequeant,ſed quòd tum ſolummodò prope terram volitant,cùm prædæ inhiant,eo fine,ne ab auibus,quibus inſidiantur,uideri poſint. Quinetiam uolandi morem nonnunquam mutant,nec ſemper pari utuntur uelocitate. Etenim cùm rapere quid appetunt,velociſſimè uolát,ac maximo ferũtur motus impetu, pòſt uerò tardiùs paulò.

VOX.

Pipare.

ACCIPITRVM vox acuta, ut plurimùm & clamoſa eſt: Quam quidem Græci,vt apud Pollucem legere eſt,verbo Ῥύζειν per Onomatopœiam, vt volunt,confictò,exprimunt. Latini verò pipare Accipitres dicunt. Quod authoris Philomelæ verſu patet:

Accipiter pipat, Miluus hiansq; lipat.

Nequetamen eandem omnino ſemper vocem edere eos exiſtimandum eſt. Nam ut & alia animantia,pro affectuum ac perturbationum ratione, uocem uariant:& aliam,cùm eſuriunt: aliam,cùm pugnant aut iraſcuntur,aliam,cùm Venerem appetunt, edunt. Vnde rectè Lucretius,huius rei probè gnarus,ita canit:

Accipitres atque Oſſifraga Mergiq; marinis
Fluctibus in ſalſis victum vitamq; petentes
Longè alias alio iaciunt in tempore voces.

Quin etiam pro ſpecierum deſcrimine uox diuerſa nonnihil eſt, ut de ſingulis ſuo loco docebitur.

MORES. INGENIVM.

ACCIPITER auis est animosa, & pariter iracunda, eiusdem ferè consuetudinis & rapacitatis cum Aquila: ingenij præcipitis ac indignabundi, consortis impatiens. Vnde, vt inquit Albertus, *solitaria semper volat, præterquam tẽpore coitus.* [a] Isidorus ex professo laudes eius & ingeniũ pulchrè declarat, aucmq; esse animo planè regio præditam his verbis asserit: *Accipiter animo plus armata, quàm vngulis, virtutem maiorem in minore corpore gestans*: ita vt animi fortitudine in eo compensetur, quod corporis magnitudini deest. Hoc ferè etiã paruis hominibus contingit. Etenim, ut inquit ille,

Maior in exiguo regnabit corpore virtus.

Quamuis enim pectus ei angustum & modicæ carnis sit, in illo uno tamen neglectis rostro & unguibus confidit. Cunctas profectò aues fortitudine & audacia uincit. Omnes impugnat, etsi corpore maiores. Quinetiam *iusta magnitudinis Accipiter & integra ætatis, cum Vulpibus*, inquit Aelianus, *pugnaciter certat, & sæpenumerò contra Aquilas & Vultures.* Est & hoc fortitudinis signũ, quòd in sublimi & aperto aëre prædam inuadere non uereatur. Adeò uerò generosa auis est, ut qui sunt in hoc genere nobiliores, prædam non tam propter escam, quàm auiditate gloriæ aggrediantur, & ipsa quodammodo crudelitate, tanquam bellicosi & pugnæ appetentes delectari uideantur. Ad fortiter uerò agendum non parum naturali eo, quo plurimum ualent, impetu, incitantur, insitoq; iracundiæ ardore stimulantur. Etenim, ut [b] Seneca inquit: *Animalia generosissima habentur, quibus multum inest ira. Verùm errat, qui ea in exemplum hominis adducit, quibus pro ratione inest impetus: homini pro impetu ratio est. Sed nec illis quidem omnibus prodest. Iracundia Leones adiuuat; pauor Ceruos, Accipitrem impetus, Columbam fuga, &c.* Cùm uerò feroces adeo sint Accipitres, mirum profectò est, quòd non solum in rapacium, sed in toto quidem auium genere cicuratu faciliores ac dociliores sint, hominumq; nutui promptiùs obtemperent, atque ad uenationis obsequium paratiores sese præbeant. Cuius rei hac nostra tempestate quotidiana experientia ac frequens eorum usus admirationem omnem sustulit. Neq; nunc solùm, sed olim etiam, antequam hic mos per Accipitrum operam inualuisset, naturæ quodam instinctu hominum gauisos esse consortio, eorumq; quodammodo affectasse consuetudinem legimus. Ex [c] Aristotele enim & Plinio satis constat, *in Thracia parte supra Amphipolim homines atque Accipitres societate quadam aucupatos fuisse.* Et Aelianus Accipitrum genus agnoscit, quod *esca illecebris*, ut ipse ait, *capitur, ysdemq; mansuefactum postea nunquam abscedit ab eo, quem expertus in se benignum.* Idem alibi testatur, *ex auibus rapacibus longè hominũ studiosissimos mansuetiss. mosq; Accipitres haberi.* Quare id quidem non tam in escæ illecebram, quàm in socialem alitis cũ hominibus naturam ingeniumq; tractabile mihi referendum uidetur. Multas enim alias etiam rapaces aues, nulla cura aut disciplina, nullo deniq; escæ lenocinio ad eam, ad quam hi perueniunt, mansuetudinem, perducere unquam licet. De mansuetudine Accipitris hæc [d] Plinius: *In Insula Africa Cerne in Oceano Accipitres totius Massylia humi fœtificant: nec alibi nascuntur, illis assueti gentibus.* [e] Strabo Accipitrem Aegyptium mitem esse, præter alios, qui alibi sunt, tradit. Hoc etiam clementis mitisq; ingenij in tam feroce aut non exiguum argumentum est; quod quidam de ea scribunt nempe, quòd auem, quam ei sors sub noctem affert, tota nocte sub pedibus teneat, & tandem exoriente sole, licet famelica, manumittat, eandemq;, & si aliàs obuiam factam, nunquam postea persequatur, ueluti commodi ab ea accepti memor. Sunt qui Accipitrem captam auem pectori admotam ideo tenere putant, ut incalescat. Verùm cùm calidissimi temperamenti sit Accipiter, & uentriculi feruentis uis quiduis absque negotio coquat, externo calore aliarum minus fortasse calidarum egere non uidetur. Ego hoc potiùs eum facere putarim animi quadam magnitudine planè regia, utpote cui nocere potuisse satis sit, nonnunquam subiectis parcendum putanti. Victoriam tanta contentione affectat, tantaq; fiducia sibi quodammodo pollicetur: vt, nisi primo impetu præda potiatur, ab omni deinceps eiusdem persequutione cesset, tantaq; nonnunquam indignatione rapitur, vt ad dominum reuerti nolit. Voces quoque magistrorum varias edoctus intelligit, eorum alioquin imperio nutuiq; non ita citò, alacriter atq; promptè obedituris. Solertiores verò ad prædam veterani pleruñq; tyronibus. Terram enim volatu stringentes, deuolantem auem excipere nouerunt, & angustissimis finibus latebrã eius circumscribere, ne uenatores aberrent. Astutè etiam quàm possunt, proximè terram volant, ne se prædæ quam captant, prodant. In hoc quoq; callidi sunt, quod Lepori capto oculos statim iniectis vnguibus eruãt, tanquam non ignari, dempto illis lumine, spem omnẽ fugæ ademptam, velocitatemq; vnicum antè asylum iam ampliùs nulli vsui esse. Illud admirabile in primis, & planè diuinæ prudentiæ opus est, oculorũ acie caligine hebetata, instar botanici cuiuspiam,

Marginal notes: [a] L.12 Origen. cap.7. — Fortitudo. — Generositas. — [b] Lib. 2. de ira. c.16. — [c] 9. Hist. 36. lib.10. c.8. — [d] L.10. c.8. — [e] Lib.17. — Cur auem pectori admoueat. — Victoriæ cupidus. — Accipitres qui venandi peritiores. — Accipitrũ astutia.

piam, nulla tamen Anazarbæi lectione instructos herbam è tot millibus vnam quærere, agnoſcere, inuenire: quam propterea Hieracium vocaſſe creduntur. Huius confricati ſucco oculos tingunt, priſtinam eorum claritatem ſe recuperaturos eſſe non ignari. Hoc demum quod [f] Aelianus narrat, neſcio vtrum ipſius ſolertiæ, an potiùs miraculo aſcribere debeã: *Sacrilegum*, inquit, *olim Delphis, cùm in eum incurriſſet Accipiter, eius caput conuellens, indicauit.*

Hieracium cur quærat Accipitre.

[f] Lib. 2. Animal. c. 43.

CIBVS. POTVS.

Accipiter famelicus.

FAMELICA eſt Accipitris natura & ſemper cibi, quem raptim admodum vorat, auida: adeo ut præ fame ſtercora nonnunquam deglutiat: cui rei tanquam à nobis uiſæ fidem ac teſtimonium præbere poſſumus. Alioquin naturæ ductu, more omnium rapacium, ne fruges quidem vllas edit, eaſq; etiam in os inditas reſpuit, ut Ariſtoteli placet. Hinc eſt fortaſſe, quod D. [a] Auguſtinus panem Accipitri lethalem faciat, ubi ait: *Panis hominem alit, Accipitrem necat.* Prædæ verò carnium illum potiùs inhiare, indeq; uiuere, indicio eſt, quòd natura eum roſtro, vnguibuſq; aduncis, inſtrumentis ad prædam aptiſſimis, inſtruxerit. Quanquam experti ſcimus, captos & cauea incluſos, aut quouis modo mancipes Accipitres, aliaſq; rapaces, imò & Aquilam ipſam fruges & panem auidè deglutiiſſe, tantum abeſt, ut auerſarentur, idq; etiã tum, cùm non admodum fame premerentur, & ſuppetente etiamnum carnis pabulo. Quem itaq; ſponte ſua nunquam eſuræ erant panem frugeſue, manu noſtra exhibitum, deuorarunt: neq; tamen vllam inde noxam percepiſſe deprehenſæ ſunt, quantò minus interiiſſe. Naturaliter autem carniuoræ ſunt rapaces omnes, & non tantùm Accipitres. Eſu delectantur auium plerarumq;, præcipuè tamẽ Gallinacei & Columbacei generis, nec non aquaticarum, in quibus carnis plurimum eſt: tum minutiorum auicularum, vt Turdorum, Fringillarum. Coturnicum in primis auidi ſunt, vt [b] Cicero etiã teſtatur. Coruini ẽt generis aues, Coruos, Picas & Cornices deuorare lubenter ſolent. Qui viliores in hoc genere ſunt, muribus etiam raniſq; & talpis aliiſque id genus animalculis victitant: Generoſioribus verò leporina caro magis placet. Neq; piſces ſpernunt. Nam quibuſdam circa maria degentibus, & his ferè ſolis, uictus eſt; de quibus [c] Lucretius cecinit:

[a] Lib. 2. Contra Manichæos.

Panis necat Accipitrem.

Accipiter quando fruges reſpuat & quando non.

Quo cibo delectẽtur Accipitres.

[b] Lib. de natur. Deor.

[c] Lib. 5. de nat. rer.

Accipitres, atque Oſſifraga, Mergiq; marini
Fluctibus in ſalſis victum vitamq; petentes.

Sunt ex nobilioribus quidam, qui Cancrorum eſca mirum in modum capiantur, quos tamen alioquin non venari ſolent. Vnde fit, ut hi cicures arte redditi, multò maiorem magnarum auium capturam faciant, & dominis ſuis magis quęſtuoſam, pro qua præmii loco Cancrorum cibum ab iis accipiunt: ideoque auidè volatilia venantur, ut gratam hero pro tam exquiſita ac ipſorum palato blandiente alimento reſtituant prædam. Magna inter ſcriptores controuerſia eſt, utrum Accipiter cor animalium & præſertim auium edat. id enim in primis negat [d] Ariſtoteles: *Auium*, inquit, *quas ceperit, cor nunquam edit, idq; nonnulli in Coturnice & Turdo, alii in aliis obſeruauerunt.* Huic ſubſcribit [e] Plinius: Aelianus item; Accipitres *à cordibus tanquam ſacro quodam inſtitutis ſe contineri, & veluti religione quadam ab illorum eſu prohiberi, acceptum à maioribus* tradit. Contrarium planè [f] Albertus ſentit, ſcribens in hæc uerba: *Si quid de præda appetunt, cor eruunt ac deuorant, quare auem captam ad latus perforant.* Idem alicubi *Coredulam* quandam auem nominat, *quæ venatione viuat, & corda eorum, quæ venatur, edat: de reliquo verò corpore parum accipiat* quaſi eadem prorſus Coredula, qui Accipiter, ſit. Hunc rurſus reprehendit Niphus, & ne cor quidem auium, quas rapuerit, deguſtare aſſerit. Me ſanè oculata fides in Alberti ſententiam ire compellit: Exhibui enim corda auium, & ab ea depaſta conſpexi. Verũ eſt, quod Niphus fortè obiecturus eſſet, ea non fuiſſe auium ab ſe captarum. Sed dicat mihi quiſpiam, quæſo, quid religionis inuenerit Accipiter magis in rapina propria, quàm in oblata eſca? Cerebrum etiam è cranio diuulſum, vt Albertus loco citato quoque obſeruauit, deuorare vidimus, ſed quod ille addit, *reliquum corpus reiicere*, minimè. Quinimo cerebri medulla abſumpta, reliquum deinceps corpus lacerabat atque abſumebat. Nullum, ſi Alberto credimus, genus Accipitris, *ad reliquias prædæ ſuæ reuertitur, dum ſylueſtre eſt*, id eſt, ferum adhuc, nec manſuefactum: *nec vllum ex eis inſidere unquam cadaueri viſum fuit*, in eo Vulturibus & Miluis diſſimillimum. Accipitres ſine vllo potu, ut aduncas omnes, ſolo Tinnunculo excepto, vitam tranſigere ſcribit [g] Ariſtoteles. Et Suidas in voce Ἐπιῤῥογχὶς Accipitrem inter aues vncungues nõ bibẽtes numerat. [h] Gyllius tamen in ſuo authore Aeliano bibere eos innuẽs, hunc in modum de iis ſcribit: *Accipiter ſi corpus hominis defuncti tetigerit, ieiunus manet, neque ſi vnus tantùm aquam in ſulcum deriuet, aquam guſtat.*

An auium cor edat.

[d] 9. Hiſtor. cap. 11.

[e] L. 10. c. 8.

[f] Lib. 23. de Anim.

Coredula auis.

Cerebrum edere.

Cadauera fugere.

Potus.

[g] Lib. 8. Hiſtor. c. 38.

[h] L. 14. Hiſtor. anim.

gustat, quod sanè existimet, illi vnico homini incommodare, sua nimirum potione aquam ex illius vsu auferens: Sin plures homines irrigant, videns affluentis aquæ copiã, velut ab eis inuitatus libenter bibit. Quinimo huic etiam sententiæ [h] Plutarchus astipulari videtur: *Cùm bibendi gratia ad fluuium*, inquit, *appulerit Accipiter, alas erigit, quas, cùm biberit, rursum demittit, vnde saluum eum esse, & à Crocodilo illæsum apparet. Nã si ab illo rapiatur, alæ, vt erant, erectæ rigidæq́ manent.* Quamuis horum posteriorem partem [i] Cælius Calcagninus ita transtulit: *Descendentem ad flumen rectis pennis deferri tradunt, quas rursus declinat ad latus, metu Crocodili, ad fugam paratus; quod ne quando improuisus opprimatur, assiduè meditari solet.* Sic ille. Nos ut in Græcis publicatis legimus, ad verbum transtulimus. Quod autem ad hanc litem de Accipitrum potu attinet, credimus certè, quamdiu viuentium animalium rapina suppetit, è quibus sanguinis tantum exugere possint, quantum sedandæ siti sufficiat, aliũ potum eos minimè desiderare. Vnde & in Hieroglyphicis legimus, eos aquam non bibere, sed sanguinem. Sin cibis siccis & exanguibus vesci cogãtur, sitire etiam & bibere. Nam & nos Buteonem, qui Aristoteli vel inter primos Accipitres est, non semel bibere vidimus, sed qui mansuefactus animantium mactatarum carnibus exuccis alijsuè quibusuis cibarijs obiectis vesceretur.

[h] *L. de Isid. & Osir.*
[i] *Lib. de reb. Aegypt.*
Quando bibant.

RAPACITAS. VENATVS. PVGNA.

A RAPIENDO seu capiendo Accipitrem dictum non temere multi volunt & Itali grifagno nuncupant, hoc est, auidum, cupidum ac rapacem, à verbo grifare, hoc est, vnguibus eripere. Dantes: *Mal'altro fu ben Sparauier grifagno.* Sunt tamen qui apud Petrarcham, vbi de Cæsaris oculis loquitur pro grifagni, lucidi & micantes exponant, cùm auidos potiùs, atque imperio potiundo inhiantes uocare debuissent: quo sensu Ariostus etiam Aquilam grifagnam alibi nominauit. Rapacitatem autem, quam Accipitri natura à principio sui ortus latenter inseuit, omni loco ac tempore exercet. Nam vt Ouidius canit:

——Accipiter nullis satis æquus in omnes
Sæuit aues, alijsq́ dolens fit causa dolendi.

Et non solùm volucres, sed & propriam speciem infestat. Insuper alias animantes rapit, lacerat, occidit & vorat: adeo ut non illepidè quidam *mortibus eum pasci alienis* dicat; ut *rapto qui viuit, & omnes Terret aues* vt Ouid. *& ad perdendum*, vt inquit Plutarchus *comparatus est*. Vnde non immeritò prędo vocatur [a] Martiali:

Prædo fuit volucrum, famulus nunc aucupis, idem
Decipit, & captas non sibi mæret aues.

[a] *Lib. 14. Epig.*

Et [b] Pictorio Martialem imitanti:

Est auis Accipiter prædo, quæ viuit in omnes
Crudelis volucres, vnguibus ista valet.

[b] *In Pãtop.*

Ferus quoq; Claudiano dicitur insolens quidpiam innuenti:

Non ferus Accipiter, non armiger ipse Tonantis
Bella mouent &c.

Quare *Aegyptij per Accipitrem notabunt vim & principatum, quo ille violenter sibi quæsito sæpe per improbitatem, tum ipse turbari, tum alios perturbare sua sponte voluerit*; vt [c] Plutarchus docet. Iure ergo etiam, ut [d] Ouid. inquit:

[c] *L. de Osid.*
[d] *Lib. 2. de art. amandi.*

Odimus Accipitrem, quia viuit semper in armis.

Exosi enim plerunque, qui metum per vim adferunt, quod tyrannicum est. Hunc sanè, ceu tyrannum ac latronem, nullæ non aues uehementer metuunt; Et ut [e] Lucretius ait:

[e] *Lib. 4. de nat. rer.*

Hinc variæ fugiunt volucres, pennisq́ repentè
Sollicitant Diuûm nocturno tempore lucos
Accipitres somno in leni, si prælia, pugnasq́
Edere sunt persectantes visæq; volantes.

Aduersus insolentem huius rabiem immanemq; tyrannidem, cùm aliud desit præsidium, unicum in planctu & lamentis repositum est solatium, vti scitè [f] Pindarus Thebanus innuit:

[f] *In Epitom. Iliad.*

Vt volucris decerpta sui cùm corpora nati
Accipitrem laniare videt, nec tendere contra
Auxilium nec ferre suo valet anxia nato,
Quodq; potest leuibus plangit sua pectora pennis.

Ita sanè etiam in humanis, ut nunc sunt mores, agi uidemus: ut quamuis natura omnes sint pares, potentiores tamen libidini omnia subijciant, ut M. Varro rectè dixerit:

Qui te plus vrget, piſces ut ſæpe minutos
Magnus comeſt, vt aues enecat Accipiter:

Accipiter Colũbas in primis inſectatur.

[g] L.10.c.36

Inter aues uerò imbelles Colũbas in primis inſequitur uel ex inſidijs, uel aperto Marte. Qua ratione incogitantes opprimat, [g] Plinius his uerbis exponit: *Columbis ineſt quidem & gloria intellectus. Noſſe credas ſuos colores, varietatemq; diſpoſitam. Quin etiam ex volatu creduntur plaudere in cælo, varieq; ſulcare. Quâ in oſtentatione vt vincta præbentur Accipitri, implicatis ſtrepitu pennis, quæ non niſi ipſis alarum humeris eliditur: alioqui ſoluto volatu in multum velociores. Speculatur occultus fronde latro, & gaudentem in ipſa gloria rapit.* Quàm facili etiam negotio in aperto ætheris campo eas inuadat atque capiat, eleganter [h] Poëta his uerſibus expreſſit:

[h] Aeneid. 11

Quàm facile Accipiter ſaxo ſacer ales ab alto
Conſequitur pennis ſublimem in nube Columbam
Comprenſamq; tenet, pedibuſq; euiſcerat uncis:

Item [i] Ouidius:

[i] Lib. 3. de arte amãdi.

Terretur minimo pennæ ſtridore Columba,
Vnguibus Accipiter ſaucia facta tuis.

Alibi tamen ſibi contrarius uideri poſſit, ubi dixit:

—— Et Accipitri iuncta Columba fuit.

Sed ea verba non de amicitia eorum ſunt accipienda, ſed ut Arionem ſumma dulciſſimi cantus ſui harmonia adeo animalium animos demulſiſſe oſtenderet, vt inimiciſſima etiam inter ſe amica redderet. Nam & multis alijs locis de eorum odio locutus eſt, nempe:

Vt ſolet Accipiter trepidas vrgere Columbas.
Vt fugere Accipitrem penna trepidante Columba.

[k] Iliad. O.

Qua de cauſa [k] Homerus Accipitrem φασσοφόνον vocabat, id eſt, Columbarum occiſorem. Item Pontanus:

—— Acer per inane Columbam
Delapſus cælo Accipiter ſequiturq; feritq;.

[l] L. 6. Chriſt.

Idem pulchrè deſcribit [l] Vida, ubi Diſcipulorum capto Saluatore noſtro in diuerſa dilabentium fugam appoſita à Columbis, quas Accipiter diſturbauit, deſumpta comparatione, hunc in modum enarrat:

Sicut vbi Accipiter celſa de ſede Columbam
Suſtulit, apprenſam quam roſtro euiſceret unco,
Diffugiunt aliæ huc illuc, mox turribus imis
Condunt ſe celeres, & inania murmura miſcent.

[m] 9. Hiſt. cap. 36.

Differentiæ à venandi ratione.

Columbæ Accipitres agnoſcunt.

Differunt autem, teſte [m] Ariſtotele, inter ſe venandi modo Accipitres: *quidam* enim *conſidentem Columbam rapiunt, volantem non appetunt: alij ſuper arborem, aut tale quid conſcendentem venantur: Sin humi eſt, aut volat, non inuadunt: alij neque humi, neque in ſublimi manentem aggrediuntur; ſed volantem capere conantur: proinde fertur à Columbis etiam vnumquodq; Accipitris genus agnoſci. Itaque cùm Accipiter pronolat, ſi ſublimipeta eſt, manent quo conſtiterint loco: ſed ſi humipeta, continuò auolant.*

[n] Lib. 12. Paralip. in princ.

Q. [n] Calaber Homeri paraphraſtes, aſtu nonnũquam plus, quàm vi effici oſtẽdẽtem Calchantem, parabolam ab Accipitre Columbam non vno modo perſequẽte petitam, recitantem inducit: cuius pulcherrima hæc eſt hiſtoria. *Heri ſignum quoddam,* inquit Calchas, *oculis notaui. Accipiter Columbam perſequebatur, illa autem præcipiti volatu acta, antri receſſum ſubijt: tum Accipiter ira inflammatus diu obſedit antrum: hæc autem fuga ſibi conſuluit: ille iram diſſimulãs, ramo ſe occultabat: hæc autem inſipientiæ impulſu exilijt, illum abijſſe ſperans, tum ille ſublatus miſeræ Columbæ exitium attulit.*

Troiæ excidium Accipitris, & Columbæ parabola monſtratũ.

Ita quod virtute non potuit Accipiter, dolo Columbam capiens, Græcos monuit, ne vi tentarent Troianam vrbem inuadere, ſed periculum facerent, dolone & conſilio id poſſent conficere. Contingit uerò etiam Accipitrem, præſertim ſi moræ impatiens eſt, à Columba, quam turris aut petræ latibulum ingreſſam fruſtra foris expectat, deludi, ut [o] Homerus innuit, accepta hinc ſimilitudine.

[o] Iliad. φ.

Δακρυόεσσα δ' ὕπαιθα θεὰ φύγεν, ὥστε πέλεια,
Ἥ ῥά θ' ὑπ' ἴρηκος κοίλην εἰσέπτατο πέτρην,
χηραμόν. οὐδ' ἄρα τῇ γε ἁλώμεναι αἴσιμον ἦεν, id eſt,
Lacrymabunda autem deinde Dea fugit velut Columba
Quæ quidem ab Accipitre in cauam volauit petram
In latebram: neque enim illi capi fatale erat.

Si vero Columbam quauis ratione nactus fuerit, miſeris eam modis tractat, Cuius non ignara Caſſandra apud Lycophronem, vim, quę ſibi inferri poſſet, metuens, præſagienſq;, Columbæ, quæ in Accipitris poteſtatem venit, ſe comparat:

Τῆμος βιαίως φάσσα πρὸς τόργου λέχος
Γαμφαῖσιν ἅρπης οἰνὰς ἑλκυσθήσομαι.

Tunc

Tunc violenter Palumba ad Accipitris lectum
Faucibus Harpes Columba raptabor.

Prædatur etiã aues domesticas, vt Gallinas, maximè verò [n] Columella teste, albas, propter insigne candoris. Quare [o] Varro supra ornithobosciõ intendi rete iubet, quod prohibeat Gallinas extra septa volare, & in eas inuolare extrinsecus Accipitrem. Anates etiam iuxta stagna uenantur, unde [p] Ouidius:

Accipiter Gallinas p datur.
[n] Lib. de re Rust. 9. c. 1.
[o] Lib. 3. de re Rust. c. 9.
[p] Metamorphos. 12.

Visa fugit Nymphe, veluti perterrita fuluum
Cerua Lupum: longeq; lacu deprensa relicto
Accipitrem fluuialis Anas.

Quare, vt docet [q] Columella, Nessotrophium, id est locus, vbi Anates aluntur, contegendus est clathris superpositis, vel grandi macula retibus, ne Accipitribus inuolandi potestas fiat. Nec Leporem uel pernicissima leuiũ pedum celeritas Accipitri raptori eripere potest. Quem cùm capit, vt author est Albertus, sinistrum pedem terræ infigit, & dextro pede prædam retinet, tum quàm primùm potest oculos eius eruit & interficit. Cornicum, Picarum, Sturnorum, Turdorum, aliarumq; huiusmodi minutiorum auicularum stragem edere ei pro ludo est: ut [r] Homerus varijs locis innuit. Primùm, vbi Aeneam & Hectorem, qui Græcos in fugã agunt, Accipitribus comparat, ita ait:

[q] Lib. 8. de re Rus. c. 15
Nessotrophiũ quid.
Anates.
Leporem.
Aues minutiores.
[r] Iliad. 17.

——δύω δ' ἐν τοῖσι μάλιστα
Αἰνείας τ' Ἀγχισιάδης καὶ φαίδιμος Ἕκτωρ.
Τῶν δ' ὥστε ψαρῶν νέφος ἔρχεται ἠὲ κολοιῶν
Οὖλον κεκλήγοντες, ὅτε προΐδωσιν ἰόντα
Κίρκον, ὅ, τε σμικρῇσι φόνον φέρει ὀρνίθεσσιν.
Ὣς ἄρ ὑπ' Αἰνείᾳ τε καὶ Ἕκτορι κοῦροι Ἀχαιῶν
Οὖλον κεκλήγοντες ἴσαν, λήθοντο δὲ χάρμης. id est,
——*duo autem inter hos maximè*
Aeneasq; Anchisiades & Illustris Hector:
Horum autem sicut Sturnorum agmen venit vel Graculorum
Acutè vociferantes, quando vident accedentem
Accipitrem, qui paruis cædem affert auibus:
Sic ab Aeneaq; & Hectore iuuenes Achiuorum
Acutè clamantes ibant, obliuiscebanturq; dimicationis.

Et [s] alibi, ubi Patroclũ ob virtutem, ac fortia bello facta extollit, Accipitri comparat his verbis: [s] Iliad. 16.

Ἴθυσε δὲ διὰ προμάχων, ἴρηκι ἐοικὼς
Ὠκέϊ, ὅς ἐφόβησε κολοιούς τε ψῆράς τε.
Iuit autem rectà per propugnatores, Accipitri similis
Veloci, qui terruit Graculosq; Sturnosq;.

Rursus de Neptuno, postquam Aiacem adhortatus, veloci se cursu recepit, Accipitri assimilato ita loquitur:

Ἦ, καὶ σκηπανίῳ γαιήοχος ἐννοσίγαιος
Ἀμφοτέρω κεκοπὼς πλῆσεν μένεος κρατεροῖο,
Γυῖα δ' ἔθηκεν ἐλαφρὰ, πόδας καὶ χεῖρας ὕπερθεν.
Αὐτὸς δ' ὥς ἴρηξ ὠκύπτερος ὦρτο πέτεσθαι,
Ὅς ῥά τ' ἐπ' αἰγίλιπος πέτρης περιμήκεος ἀρθεὶς
Ὁρμήσῃ πεδίοιο διώκειν ὄρνεον ἄλλο, id est,
Dixit, & sceptro, terram continens, terra quassator
Ambos feriens impleuit robore forti
Membra autem fecit leuia, pedes & manus supernè.
Ipse autem, vt Accipiter pernix concitatur ad volandum,
Qui à prærupta petra prælonga leuatus,
Properat per campum insequi auem alius generis.

Neptunus. Accipitri assimilatus.

Item Q. [t] Calaber de Aiace Achillis cadauer defendẽte: *Bello se turmatim subduxerunt Turdis non absimiles, in quos Accipiter irruit, vt deuastet. Hi tum turmatim, alij aliò pernici fuga feruntur, magnam perniciem propulsantes.* Certissimum enim illis & vnicum est in fuga præsidium. Temerè namq; pugnaturos cum Accipitre, & tãquam Culices cum Elephãto congressuros se non ignorant. Raptis tamen etsi non eluctari, saltem reluctari aliquo modo, etsi frustra, concessum est; & vt inquit Strozza pater:

[t] Lib. 3. Paralip.
Aiax.
Accipitri similis.
Strozza.

Molle pecus quacunque potest defendere sese
Certat, & Accipitri parua repugnat auis.

Coturnices Coturnicum præda in primis etiam delectatur, adeo vt ceu expectatam diu, referēte[u] Plinio,
[u] L.10.c.23 *primam earum, quum vere ad nos redeunt, terræ appropinquantem* rapiat. Perdici etiam, vbicunque potest, insidias ponit: quod Ariostus etiam ita attigit;

Che fuggan, come il ceruo innanzi a cani,
O la Pernice a li Sparuieri sciolti.

Accipiter Accipitrē capit. Vsq; adeo verò nimia rapiendi lib[idine] flagrat, vt ne proprio quidem generi, Accipitrino scilicet, parcat, quod præterquam Aquilæ, vt testatur Plutarchus, & Olori, vt volunt aliqui; nulli aliarum auium cum eo commune est. Ariostus Accipitrem Accipitri pugnare etiam facit, vbi Orlandū introducit, cum summo iræ impetu in Agramantem regem irruentem, eumq; occidentem, sic canens;

Come di piè à l'Astor Sparuier mal vino,
A cui lascio à la coda inuido, ò stolto:
Orlando giunse, e mise il colpo, giusto,
Oue il capo si termina col busto.

Quare ex Aeschyli Poëtæ decreto, merito prophanus censendus est. Atqui huc fortasse respexit[x] Tiraquellus, cum dixit; *Accipiter Accipitri placet.* Nā *Cuculus* teste[y] Aristotele, &[z] Plinio
[x] Lib. 6. de legib. *absumitur ab Accipitre, si quando vna apparuere. sola omnium auis à suo genere interempta.* Quod si verum est, soli hoc infandæ rapacitatis vitium Accipitri competet: quod tamen alijs quibusdam
[y] Lib.6. Hist.c.7. etiam attribui paulò antè diximus. Hæc ferè sunt auium genera, quæ plerunq; persequi solet
[z] L.10.c.9. Accipiter, quæ omnia pulchro hoc carmine complexus est Titus Vespasianus Strozza, quo Bagarini, sic dicti Accipitris, laudes eleganer expressit:

Illo non alius pernicibus acyor alis
In miseras tanta strage ruebat aues.
Nam fuga Perdici, non magni corporis ingens
Phasiacis robur profuit alitibus.
Non illum vano Cuculus deceperat astu.
Dum vagus incertas itq; reditq; vias.
Nam tibi se eripuit Turtur, Bagarine, sequenti,
Non velox pennis & pede segnis Anas.
Congressusq; tuos Corui tremuere feroces,
Et Picas letho tradere lusus erat.
Haud facilè euasit, quem tu semel vnguibus hostis
Attigeras, quamuis strennuus ille foret.
Quin etiam paruas volucres placidissime rerum
Ad domini assuêras ipse referre manus.

Venationis modus. Quod verò ad venandi rationem attinet, huius, vt docet[a] Aristoteles, differentia in Accipitre notatur. Neque enim simili modo æstate, vt hyeme, rapit. Venaturus solus semper volat, ne si
[a] Lib.9. Hist. cap.11. venatus socium admiserit, prædæ etiam participem habere cogatur. Quum prædam quampiam conspexit, humili volatu prope terram fertur, ne auibus, quibus insidiatur, visus, fugiendi ansam præbeat. Destinatam iam prædam inuasurus, velocissimo volatu, perniciq; alarum remigio à principio vtitur, impetuq; quodam atque omni virium conamine ad eam rapiendam instat, vt primo illo motu ardoreq; plerunq; præda potiatur. Quòd si primo eo nisu vehementiq; frustrari eum contigerit, auem postea persequi desinit, non quòd viribus diffidat, aut desperet obtineri posse, sed veluti sibi ipsi, indignabundus ob rem minus prosperè gestam, succen-
Cur prædā nō insequi pergat. seat, adeo vt sæpenumerò ad Dominum suum etiam vocatus redire nolit, & in arborem vicinam secedat, tam diu in ea moraturus, donec ira illa deferbuerit. Si verò auē ceperit, quopiam sese abdit, & magna cura plumis eam expoliat, mundatam totam, ne corde quidem relicto, magna cum auiditate ac raptim admodum rostro lancinat, ac pedibus vnguibusq; tenens deuorat. Quòd si ipsi cum hoste minimè imbelli, sed forti dimicandum est, pugnam eo artificio
Astus in pugna cū fortiori. instituit, eoq; astu parat, vt necesse sit hostem, qui cum congressus fuerit, omnino vinci. Nam si cum fortiori res agitur, tum sese in aere resupinat, vngues sursum versus intendens, alas contrà caudamq; inferius expandens, quibus tanquam solo in pugna nitatur fulciaturq;. Vnde fit, vt eum aduersarius voti compos fieri minimè possit, uel re infecta abire cogatur, vel omnino superetur. Ad hæc, vtcunque etiam res cadit, aut qualiscunq; hostis obtigerit, victor plerunq; Ac-
Victoriæ symbolum Accipiter, & Noctua amici. cipiter recedit. Ideoq; Aegyptijs victoriæ Symbolum erat, vt & Noctua, ipsi amica, consimili stratagemate utens, Atheniensibus.

SYMPA-

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

ACCIPITER, etsi paßim in omnes, quibus prævalet, aves rapinam exercet, atque ideo omnibus hoc nomine vel plerisq; saltem meritò inuisus est, & esse debet, cum quibusdam tamen peculiare ac innatum quoddm odiũ plusquam Vatinianum sibi intercedit, quod Antipathiam Græci dicunt: adeo vt etiam non visum, sed auditum tantùm naturali quodam sensu mirum in modum perhorrescant. Omnes enim, quibus præ cæteris insidiatur, naturæ instinctu eum facilè percipiunt, auditoq; & viso statim garriunt, quasi timorem & indignationem suam prodant, fugiuntq; & quàm ocyßimè poßunt, sese occultant. Gallinæ, *si vocem Accipitris audierint, intcrim dum incubant, oua vitiari*, Plinius author est. *Anseres & canes & magnas Struthiones nihili faciunt, contrà Accipitrem, vel multò minimum reformidant*, inquit Aelianus. Lepus vocem Accipitris exhorret latitans. Serpentibus alijsque venenatis bestijs quoque inimicißimi sunt Accipitres, vt ne vel Scorpiones eos lateant ob exquisitißimã visus aciẽ. Sed ita à natura cõparatum est, vt quemadmodum ipse multis animantibus terribilis est, ita suis etiam hostibus capitalibus non careat, quos vice versa meritò metuat, ne impunè odisse putetur. In rapacibus Aquila est, quæ bellum cum eo acre gerit. Præterea Tinnunculus ei inimicißimus est, auiculas ab Accipitre insidiante defendere solitus, maximè verò Columbas, vti [a] Plinius testatur: quas dum aëre sulcantes occultus fronde apprehendere cupit, Tinnunculus latrone conspecto ac re animaduersa illi sese opponit, easq; propugnat. *Terret enim Accipitres naturali potentia in tantum, vt visum vocemq; eius fugiant.* Qua de causa. *habendum semper esse cum Columbis Tinnunculum auem* Plinius monet. Verum hoc loco Accipitris nomine speciatim præter morem suum vsus videtur, cùm etiam ipse Tinnũculus alioquin Accipitrum genere comprehẽdatur. [b] Matthias à Michou auem ex Septẽtrionalibus partibus adferri tradit rapina viuentem, quãtitatis Aquilæ, sed alis & cauda prolixioribus, in similitudinem Accipitris, uocariq; à Moscouitis Kiczoth, suis Byalozor, quasi albicantem splendorem, quòd subalbida sit secundum ventrem. Hanc omnes rapaces aues, Accipitres, Falcones in tantũ metuere, ut inspecta ea tremant, cadant, & extinguantur. Crocodilum quoque hostem maximum habet, quem tantopere pertimescit, ut eius metu uix ad flumen Nilum in Aegypto bibiturus ausit accedere. Si uerò accedit, summa cautela ac prudentia utitur, alas sæpè inclinat in latus, ad fugam semper paratus, ne improuisus à Crocodilo rapiatur, opprimaturq;, uti [c] Plutarchus testatur. Chamæleonti quoque *vis*, teste [d] Plinio, *maxima contra Accipitrum genus; detrahere enim suprà volãtem ad se traditur, & voluntarium præbere lacerandum cæteris animalibus.* Quod indignißimè Plinium in Democritum Philosophum contulisse tradit [e] Gellius. Talem attractionem (si modò uerum est, quod Plinius tradit, negat id enim Gellius) medicamentis purgantibus inesse ex similitudine inter ea & humores nostros, egregie, ut solet, demõstrat celeberrimus [f] Ioan: Costeus. Pari ratione plãtæ etiam nonnullæ antipatheia quadam Accipitri aduersantur. Fruges & ex his cõfectum panem quidam, inter quos [g] D. Aurelius Augustinus, existimarũt Accipitrem necare. Verum hac de re & ueritatem & mẽtem nostram capite de Victu aperuimus. [h] Plinius tradit: *Si quis vite nigra nillam tinxerit, fugari Accipitres, tutasq; fieri villaticas alites.* Quidam etiam referunt, odisse eum radicẽ syluestris asparagi, id est, corrudæ. Habet hoc Textor Rauisius, quo authore, nescio. Contrà, naturali cum quodam amicitiæ uinculo cum multis animantibus coniunctum uidemus, ut nõ tam affectus crudelitate, quam naturæ quodã occulto instinctu cum ijs, quas paulò antè recensuimus, dissidere uideatur, par alioquin omnium ex æquo hostis futurus. Ante omnia ipsius erga homines amor ex eo manifestus est, quòd eius societate mirè gaudere conspicitur, non tantùm arte cicur factus, sed dum etiam libertate sua adhuc fruitur, adeo ut Aristotele [i] teste, in Thracia hominibus sponte sua uenationis socium ac comitem, imò uerò capturæ totiusq; ex uenatu utilitatis reportatæ authorẽ præbere sese soleat. Quamobrem [k] Aelianus *eum ex auibus longe hominum studiosißimum haberi* scribit. Hoc etiam ipsius erga homines sympatheiam demonstrat, quod idem author recitat, si modò uerum est, *hominis cum misericordia affici, & mortuum lugere, & in oculos eius terram ingerere, in quibus scilicet Solis lumen ipsi* gratißimum atq; amicum habitasse existimet: imò si forte inhumatum uiderit, iniecta gleba humare dicitur, etsi illi hoc ut faceret, non quemadmodum Atheniensibus, præcepit Solon. In tantum deniq; religiosè hominem obseruat, ut si corpus defuncti, non dico degustarit, sed attigerit, Aeliano teste, ieiunij pœnam sibi infligat. Mirum autem hoc in Accipitre, quòd ipse omnibus ferè inimicus, quia raptor scilicet, aui item cæteris auibus exolæ, solus ferè amicus & patrouus comperiatur. Noctuę enim, ut inquit Plinius, *à reliquis alitibus infestata auxiliatur*

Accipiter

Gallinæ fuga & terror audito Accipitre.
Leporis.
Serpentum & Scorpionum.
Accipiter non impunè odit.
Antipathia cũ Aquila, & Tinnunculo.
[a] L. 10. c. 37
[b] Lib. 4. de Sarm. Asia. cap. 14.
Kiczoth Auis quæ.
Byalozor.
Cum Crocodilo.
[c] Lib. de Osyride.
Cum Chamæleonte.
[d] L. 28. c. 8.
[e] Lib. 10. Noct. Att. cap. 12.
[f] Lib. 2. de Stirp. nat. cap. 2.
Cum plantis.
[g] L. 2. Contra Manichaos.
[h] L. 2. c. 1.
Cum vite nigra.
Cum Asparago syluestri
Sympathia Cum homine.
[i] Lib. 9. Histor. c. 36.
[l] Lib. 2. de Anim. c. 42.
Admirãdũ i Accipitre.
Cum Noctua.
[k] L. 10. c. 17

Cum Turture. [l] Lib. 4. de abſt. ab animal.

Accipiter collegio quodam naturæ, bellumq́; partitur. In Turturem quoq; benignus eſſe, à [l] Porphyrio ſcribitur, eò quòd hanc deprenſam dimittere ſoleat. Quare Aegyptij, ne quando imprudentes auem ab Accipitre dimiſſam guſtent, toto eorum genere in cibo abſtinent.

Cum plantis Mentha & Saluia. Cum arborib⁹ Abiete & Salice. Cum Hieracio. [m] Lib. 2. de Anim. c. 43. Cum auro. [n] L. 10. c. 14

Ex plantis ei amicæ traduntur Saluia & Mentha inter herbas: Abies uerò & Salix inter arbores. Sed omnium gratiſſima ipſi herba, cui ipſe nomen dedit Hieracium, Lactuca ſylueſtris [m] Aeliano; *vtpote cuius ſucci affrictu illitu oculorum caliginem diſcutiat*.

E metallis auro cum Accipitre maxima ſympatheia intercedere ab [n] Aeliano narratur, qui ita inquit: *Os tibiæ Accipitrum, ſi ad aurum admoueatur, ſic ipſum illecebra quadam mirabili ad ſe allicit, quemadmodū Heracleotē lapidem ſua vi prædicant, quaſi præſtigijs & captionibus ferrum ad ſe attrahere.*

GENERATIO. EDVCATIO.

Cur infœcundus ſit Accipiter. Calor fœcūdus qui. [a] 3. De Gener. c. 1. Aues graues cur fœcundæ.

ACCIPITER [a] ob feruidum temperamentum minimè fœcundus eſt; etſi, vt calida animantia pleraq;, admodum libidinoſus. Non enim quilibet calor fœcunditatis cauſa eſt, ſed qui probè temperatus, & cum humore ſufficienti coniungitur. Nam ut exiguus non ſatis mouet materiam, ita è contra nimius agitat quidem, atque ad Venerem ſtimulat, ſed ſemen exiccat, & nimis condenſat. Adde & alteram rationem ex [a] Ariſtotele, quòd *natura*, ut ille docet, *humorem & ad crura vnguesq́;, & ad pennas, ac etiam ad genitalia loca ſimul nequeat tranſmittere. Cum autem vncis in alas & pennas ſeminale excrementum vertatur, corpusq́; exiguum, ſiccum & calidum habeatur, fit vt multiparæ non ſint. Contrà verò grauibus & non volacibus, vt Gallinis & Perdicibus, & reliquis id genus, multum eius excrementi fit, quo & ſeminis & pennarum natura gignitur, quapropter mares eorum ſalaces ſunt, & fœminæ multum materiæ ſuggerunt. Quin & tenuitas ac imbecillitas crurum facit, vt eorum natura ſalacior ſit & fœcundior, quomodo & hominibus euenit. Alimentum enim, quod crura ſubiret, in ſeminale excrementum transfertur. Quicquid enim inde Natura ademit, hic adijcit. Nam vncungues aues pede ſunt firmiore & crure craſſiore: uti & copioſiore pluma veſtiuntur, cauſa victus. Itaque his omnibus de cauſis præfœcundæ non ſunt*.

Accipitres eſſe ſalaces

Nihilominus tamen ad libidinem propenſiſſimos eſſe Accipitres, veteres ſenſiſſe videntur: licet ſecus hic doceat Ariſtoteles.

Mars & Venus per Accipitres denotati. Mulieres morigeræ elogio decoratæ. [b] Lib. 2. de Anim. c. 43.

Eegyptiorum enim ſacerdotes memorabilis illius commenti, quo Martem & Venerem per duos vtriusq; ſexus Accipitres intelligebant, cauſam eam reddunt, quòd cùm reliqua fœminei ſexus animalia, maribus ſuis, qui aſſiduum concubitum depoſcunt, minimè morigera ſint, vna id præſtet Accipiter. Trigeſies enim vna die requiſita, quantumlibet receſſerit, vocata à mare, iterum atque iterum obſequitur. Vnde fœminas maribus morigeras, ſiue in Venerem procliuiter pronas, elogio Accipitris honeſtabant; difficiles autem & moroſas ab huiuſmodi cognomēto repellebant. [b] Aelianus etiam refert, *aliquod eſſe Accipitrum genus, montanum nominatum, quod ardenti in fœminas amore inflammetur, moreq́; hominum amatoria leuitate flagrantium, ſemper ſectando eas in oculis ferat: Si quò clam fœmina abceſſerit, ex eo maximum capiat dolorem & clangorem fundat, vtq; homines vehementer amantes ex amore vexantur, perinde amatorijs moleſtijs affligatur.* Imò verò quoddam genus in libidinem adeo profuſum legimus, vt verno tempore: quo pleraq; in Venerem ruunt animalia, omni robore amiſſo, minimarum etiam auium morſibus obnoxium ſit.

[c] De Gener. anim. l. 2. c. 5. [d] Lib. 9. Hiſtor. c. 32.

Sed & illud eorum in Venere intemperantiam arguit, quòd etiam cum ſpecie diuerſis, coitu ſæpenumerò miſceantur, vt [c] Ariſtoteles teſtatur. Coeunt enim cum Aquilis, & ſpurias Aquilas gignunt. Præterea cùm aues libidine accenduntur, quicquid eſt rapacium, cum Accipitre Aſteria congreditur, ut ſcribit [d] Tardiuus. Hinc eſt quòd pro diuerſitate parentum, audacia & fortitudine multum differant.

[e] Lib. de Aucupio. Differentiæ ab Ortu. Cuculū ex Accipitre gigni quō intelligēdū

Cuculum etiam ex Accipitre fieri quidam exiſtimarunt. Quod tamen non ita intelligendum eſt, quaſi ille ex Accipitre tanquam parente gignatur (eſt enim toto genere diſſimilis, ut neq; roſtro, neque pedibus aduncis) ſed tanquam immutata figura in Accipitrē tranſeat. Quamuis & hoc falſum eſſe, alibi oſtēdimus.

Nidulatio. [f] L. 10. c. 8. [g] Lib. 23. de Anim.

Accipitres locis ſaxoſis & arduis petrisq; excelſis ac præruptis nidum facere ſolent. Quandoque tamen non inter ſaxorum rimas, ſed inter arborum altiſſimarum ramos, ſummis cacuminibus nidulantur, è quibus, tanquam è ſpecula quadam ſeu arce eminentiſſima, iam ab incunabulis ſpeculari prædam, alijs præeſſe ac dominari aſſueſcant. *In inſula Africæ Cerne in Oceano totius Maſſiliæ, præter cæterorum morem, humi*, vt [e] Plinius teſtatur, *nidificant*. Tria aut ut plurimùm quatuor oua, & quinque quandoque, ſi [f] Alberto credimus, pariunt. Vicenis verò diebus incubant, ex Ariſtotelis & Plinij ſententia. [g] Aelianus autem: *Accipiter*, inquit, *cum ex ſe tria oua pepererit, vnum ſolum ſelectum alit, alia duo frangit, quod ipſum eo tempore facit, cum vngues amiſit, quod tres pullos tum alere nequeat, vnguibus ſcilicet ad victum parandum neceſſarijs deſtitutus.*

Decom-

De omnibus ſanè in genere adúcis [h] Ariſtoteles hoc ſcribit, quòd pullos, cùm primùm prouolandi facultas illis fuerit, nido expellat, perculſosq́; cogat diſcedere. Similiter Albertus, quæ circa hanc rem cùm aucupum relatu, tùm propria experientia obſeruauit, his verbis tradit: *Accipitres pullos ſuos volantes cibant ferè menſis ſpatio, & poſtea recedunt ab eis. Et docent eas capere aues, quas viuas adferunt, & coram eis dimittunt, incitantq́; pullos ad capiendum. Vbi autem perfectè iam volaces & ad capiendũ idonei fuerint, eyciunt aut relinquunt eos atque deſerunt.* Itaque Aegyptij ſacerdotes, ſi quem filios domo exactos ablegantem exprimere volebant, Accipitrem fœtam vel incubantem pingere ſoliti erant. Ita tamen rem accipiebant, vt qui abdicaret, vel à ſe reijceret, propter egeſtatẽ & inopiam id facere cogeretur. Nam eadẽ in Accipitre cauſa fertur, cùm Aquilæ non indigentia, ſed faſtidium in cauſa ſit, vt vnum tãtùm alat. Ex his patet [i] Aelianum cum Aegyptijs hanc prolis eiectionem ſoli victus penuriæ attribuere. Honorificientius tamen alij quidam non infimæ claſſis ſcriptores, & fortaſſe etiam veriùs ſentiunt, dum hanc ſeueritatem non in pauperiem, quæ Accipitris principatu indigna eſt, ſed in generoſam eius indolem reijciũt. Quod quidem D. [k] Baſilius facit, vbi in hæc verba ſcribit. *Accipitres circa pullos ſuos ſunt crudeles, quia cùm ſint habiles ad volandum, cibos eis ſubtrahunt, & roſtro vnguibusq́; percutiẽtes, more Aquilarum, de nidis exire compellunt & cogunt; quia eos audere docent, & ad prædam excitant, ne adulti effecti, torpeſcant otio, & magis cibum quærere, quàm vigori animi conſueſcant.* Huius ſententiæ aſtipulatur [l] Caſſiodorus cùm ait: *Accipitres, quorum victus ſemper ex præda eſt, fœtus ſuos nouitate marcentes, nidis perturbant, ne in molle otium conſueſcant, alis verberant immorantes, & ad volatum cogunt: vt tales debeant exiſtere, de quibus poſſit pietas materna præſumere.* Huc colophonis vice adnectenda commodum venit ea, quam [m] Aelianus refert, Accipitrũ fæminas amantium hiſtoria, quæ talis eſt: *Accipitres ineunte vere deligunt ex omnibus duos, & in Aegyptum ablegant, ad ſpeculandas inſulas quaſdam deſertas, quæ Libyæ adiacent. Ii autem vbi reuerterint, præeuntes eò alios deducunt: Interea Libyes pro peregrinatione illorum feſtum agunt. Cùm ad eas inſulas peruenerunt, quas illi duo ſpeculati commodiores ſibi iudicarunt, hic in multa quiete & tranquillitate pariunt, & excludunt, Paſſeresq́; & Columbas venantur, pullos cum magna redundantia alunt, deindeq́; firmos ad volandum in Aegyptum abducunt, tanquam paternas ſedes.* Alunt autem ſuos pullos, eodem teſte, *iiſdem quibus ipſi veſcuntur cibis*, nempe carnibus, & ſanguine.

[h] L. 6. Hiſt. cap. 6.
Accipitres pullos ad ad prędam cupiẽdam inſtruunt.
Filiorum à parentibus reiectorum hieroglyphicum.
[i] Lib. 7. c. 9.
[k] In Hexã.
[l] Lib. 1. Epiſto. 31.
[m] Lib. 2. de Anim. c. 43
Quo cibo filios nutriant.

MORBI.

PRAECIPVVS & maximè Theologorum, Aegyptiorum myſtarum, Philoſophorum aliorumq́; ſcriptis decantatus Accipitris affectus eſt pennarum caſus & renouatio. Quem effectum [a] Aelianus quãdo fieri ſoleat, ita indicat: *De Accipitribus*, inquit, *audire memini, ſolere eos antequam Nilus inundet, & agros operiat, ex pennis illas quæ iam conſenuerint, dimittere (vt rami fruticum iam arida folia) & alias nouellas, & elegantes producere, ſimiliter vt arbores comam.* Tempus verò inundationis Nili ex Claudiani hiſce verſibus diſcere licet, vbi ait:

Cumq́; die Titana canis flagrantior armat,
Et rapit humores madidos, venasq́; calore
Compeſcit, radyſq; potentibus æſtuat axis.

Quibus verbis dies caniculares deſcribit. Verùm ſcire licet hoc ferè tempore, nempe ſub initium Auguſti menſis Accipitribus pleriſq;, quibuſdam ſub medium, nõnullis etiam ſub finem pennas nouas perfici, & multò antè veteres decidere, nẽpe primo vere mẽſe Martio & Aprili, Tunc enim primùm mutare plumas incipiunt, & veluti ſenectam deponere, veſtemq́; obſoletam pennarum priorum eijcere, in quarum locum paulatim ſuccreſcunt nouæ, ſub finem tandem æſtatis perfectionem adepturæ: ita vt in toto habitu nulla plumarum diuerſitas, aut diſſimilitudo conſpiciatur. Qua verò ratione iſtæc renouatio peragatur, primus omnium patientiſſimus ille [b] Iob nobis declarauit; illis, quibus diuinã admiratus prudentiam, uerbis ita creatorem ſuum affatur: *Nunquid per ſapientiam tuam plumeſcit Accipiter expandens alas ſuas ad Auſtrum?* Quem locum enarrans D. [c] Gregorius: *Quia*, inquit, *per annos ſingulos pennam veterem Accipiter noua naſcente projciat, ac ſine intermiſſione plumeſcat, pene nullus ignorat. Non autem hic illud plumeſcendi tempus dicitur, quo in nido veſtitur, quia tunc nimirum adhuc pullus ad Auſtrum alas expãdere non valet, ſed illa annua pluma deſcribitur, quæ laxata veteri penna renouatur. Et quidem domeſticis Accipitribus quò melius plumeſcere debeant, humida ac tepentia loca requiruntur. Agreſtibus vero moris eſt, vt flante Auſtro alas expandant, quatenus eorum membra ad laxandam pennam veterem venti tepore concaleſcant. Cùm verò ventus deeſt, alis contra Solis radios expanſis atque percuſſis, tepentem ſibi auram faciunt,*

Pennarum caſus.
[a] Lib. 12. de Animal. c. 4
Quomodo pennas mutent.
[b] Cap. 39.
[c] Lib. 31. Expoſ. moral. cap. 18

ciunt, ſicq; capto tepore laxatis poris vel veteres exiliunt, vel noue creſcunt. Hactenus illæ. Tepore huiuſmodi renouationis iſtius effectricem eſſe cauſam vel ex eo liquere poteſt, quòd quotidiano experimento venatores comprobarunt, manſuefactos Accipitres ægrè admodum pennas veteres cum nouis commutare, niſi loco vndiquaque obturato, ac tepente recludantur. Quibuſdam verò pluma omnino non mutatur, præſertim cùm prauis carnibus veſci coguntur. Cuius & aliorum omnium, quibus corripitur Accipiter, morborũ remedia, eorumq; explicationem in tractatum de arte Accipitraria conſultò reiecimus, illic latiùs de ijs pertractaturi. Hoc tantùm pluribus repetitum authoribus addam, uiſus, quem alioqui acutiſſimum obtinet, nõnunquam pati hebetudinem. Ipſe verò conſeruandæ, ſeu recipiendæ potiùs natiuæ illius oculorum clariſſimæ aciei ſtudioſiſſimus, ſibiipſi eſt medicus; & vt [d] Plinius vult: Lactucam, quã Hieracium vocant, ſcalpendo, ſuccoq; oculos tingẽdo, obſcuritatem cùm ſenſit, diſcutit. Ita ſimul & ſe ipſum iuuat, & hominem, quid in ſimili euentu ipſi agendum ſit, monet. Id ipſum etiam teſtatur [e] Aelianus, vbi hũc in modum ſcribit: *Cum ex oculis laborat Accipiter, circa ſepes ſyluatſeum lactucam euellit; eiusq; acerrimum ſuccum expreſſum ſuis oculis inſtillans, ad ſanitatem reſtituitur. Hoc vtũ medicamento ad ſanandos oculorum dolores medici dicuntur, vnde & collyria Hieracia, id eſt, Accipitraria nominantur. Vnde videre licet homines ſe autum diſcipulos profiteri, atque etiam præ ſe ferre non vereri.* Plinius *Coturnices ſolas animalium, præter hominem, comitialem morbum ſentire* aſſerit. Sed quàm rectè, ipſe viderit, cùm Paſſeres in primis eodem corripi ex nimio coitu conſtet, & Accipitres & Gracculos Brod. ita quoque vexari tradit. Sed & de quadrupedibus id teſtantur veteres. Nam Hippocr. & Plutarch. Capris & Ouibus familiarem eum morbum ſcribunt. [f] Rhodiginus id in Canibus, Felibus & Arietibus quoquè obſeruauit.

Domeſticis vix renouantur pennæ.

Viſus hebetudo.

[d] L.20.c.7.

[e] Lib. 2. de Anim. c. 43.

Collyria Hieracia.

Accipitres hominum magiſtri in ſanandis oculis.

[f] Lib. 9. c. 6.

ÆTAS.

HVIVS alitis vitam, inquit [a] Aelianus, *aiunt Aegyptij ad annos vſq; ſeptingentos pertingere, quibus ego non facilè crediderim.* Certè nec vllum animal, vllamue plantam (neq; Platanum neque Quercum excipio) ad hanc ætatem viuendo peruenire credibile eſt. Viuacem verò in primis Accipitrem eſſe non negauerim.

[a] Lib. 10. de Anim. c. 14.

VENATVS. CAPIENDI MODVS.

AVCVPII genus omne Pãthera [a] Vlpiano dicitur. Quod verò per Accipitres hodie vbiq; gentium notum & frequentatum eſt, priſcis inauditum fuit. Nullum enim apud eos exemplum reperiri eſt edomitarum in hunc vſum rapacium auium. Antiqui ſcriptores, cuiuſmodi ſunt Ariſtoteles & Plinius, rerum omnium naturæ obſeruatores diligentiſſimi (etſi aliquo pacto venationis ipſius videntur meminiſſe, ut poſtea dicemus, nihilominus noſtræ omnino diſſimilis fuiſſe videtur, vt oſtendit etiã celeberrimus [b] Mercurialis) tam inſignem in domandis atque inſtituendis auibus ad rapinam hominibus vtilem, induſtriam, ſi ſuo æuo in uſu fuiſſet, nequaquam ſilentio obuoluiſſent. Ariſtoteles innuere videtur eo tempore Accipitrem potiùs illicis auis locum tenuiſſe, quàm prædatricis. Illex verò auis eſt, quæ Ariſtoteli παλεύτρια dicitur. Plautus: *Eſca eſt meretrix, lectus illex, aſt amatores aues.* In Accipitribus igitur uidemus quaſi incunabula eius aucupij. Nam ætate [c] Sidonij Apollinaris videtur maiore in cultu ac cura fuiſſe: vt omnia ſolẽt ex paruis & minimis augeri. Ita enim ſcribit ille:

Quid volucrum ſtudium, dat quos natura rapaces
In vulgus prope cognatum? quis doctior iſto
Inſtituit uarias per nubila iungere lites?
Alite uincit aues: celeriq; per aera pluma
Hoc nulli melius pugnatur militat unguis.

[a] Lib. 11.

Aucupium Accipitrum priſcis fuiſſe incognitum.

[b] Lib. 3. art. Gymnaſt. c. vlt.

[c] In Paneg. ad Auguſt. anit.

Quæ omnia induſtriam noſtram repræſentant, qua hodie vtimur in venandis auibus. Mirandum autem quippiam videtur, auem quæ perpetuò ſylueſtris fuerit, domeſticam hominiq; familiarem reddi, magno impetu æthere proruentem, in pugnum heri redire, alias aues vſq; ad nubes perſequi, aſſequutam interimere, bellumq; potiſſimùm aquatilibus & terreſtribus inferre, & quandoque etiam quadrupeda, ut ſunt lepores & cuniculi, rapere. In tantum enim creuit hodie id aucupandi artificium, vt nec Ardeæ, nec Milui intra nubes conditi, humanas manus poſſint euadere. Imò verò huiuſmodi alites ſublimipetæ cum hoc prædonum genere in nubibus

Venãdi ars in quãtum creuerit.

in nubibus, tanquam in theatro congressi, spectaculum necis suæ aucupibus vociferantibus, dimicantesq; suos ad certamen fortiter gerendum, quasi lanistis, adhortantibus, præbere coguntur: usque adeo pollet hominum artificium in auctorandis Accipitribus, & ad venatum sublimem instituendis, & mansuefaciendis ad obsequium. Quod quidem ob incredibilem quam exercenti adfert cùm oblectationem, tùm utilitatem, ad id gloriæ atque dignitatis fastigium euectum est, ut magnates hanc sibi tãquam propriam fecerint, suisq; delicijs reseruarint. Est in tanto apud multas nationes, & Gallicã præsertim pretio, ut si quis huius artis inter nobiles & claro loco natos, ignarus fuerit, in exiguo admodum apud eos honore sit, & tanquam præclarissimæ artis imperitus, quæ vna post rei militaris disciplinam, omnium nobilissima censetur. Qui verò de Accipitraria doctrina libros conscriptos Principibus & præsertim Gallofrancis dedicarunt; nil magnificentius præstare illis potuerunt, quàm eorum & in venatu & & Accipitraria scientia præstantiam, pleno, quod aiunt, ore prædicare. Veterum autem Principum laudes ab hoc argumento desumpta, taliq; honore nixas esse, nequaquam quis reperiat.

Accipitrinæ venationis nobilitas.

Galli venationis hui' studiosi, & quo in pretio eius periti apud illos.

Rationem verò, cur aucupij vsus apud antiquos infrequens, atque parui habitus sit, quidam rejciunt in exercitij, quod in eo obitur, lenitatem. Nullum enim exercitij genus approbabant, nisi in quo corpus multùm exerceretur, quo & fortiores & agiliores ad alia maiora obeunda redderentur. Verùm volatile hoc aucupium, cuius hodie studio nobiliores, quòd omni organo oblectandi animi instructissimum sit, plurimùm flagrant, antiquitas non solùm non coluit, sed ne suspicata quidẽ est. Nota verò & exercita priscis Græcis, & Romanis venatoria fuit, quæ simul & animum recreabat, & corpori robur addebat, simulq; militiæ quandam imaginem gerebat. Quanquam auium istæc per Accipitres instructos capiendi ratio, non tam aucupium, quàm venatus quidam sublimis aut volaticus dicenda videtur. Propriè autem aucupium est illud studium tenuioris fortunæ hominum, quod nec ipsum temerè affirmem olim in usu non fuisse, nempe Noctua, Asione, Vlula, alijsq; quibusdã volucribus captare alias. Illud enim uiolentum magis est, hoc insidiosum: hoc ex occulto, illud ex aperto: hoc blanda specie decipit, illud etiam antequam noceat, minatur. In utroque tamen ludicro, non tam capturæ & prædæ studere instituimus, quàm uoluptati aucupandæ aurium, & oculorum, & uel maximè animi.

Cur veteres Accipitrariam artem non celebrarint.

Quę venatio Græcis & Romanis nota.

Nam, ut in syluestri uenatione, omnes aditus Ceruis pro libera fuga pãdimus: sic in illa sublimi & aërea, Miluos & Ardeas non humi captare, non in uolatu depressore opprimere, aut incautis anteuertere solemus, sed alite prius emissario, generoso more utimur, imbelli quidem illo, sed tamen eas aues anfractu inaniter infesto consectante, & territante, quoad sublimes euaserint, quum interim prædones illos alites sinistro brachio gestemus, obnuptis capitulis, nec antè manu mittimus, quò sublimius sit aucupium & cælestius. Licet autem priscis paulò antè ignoratam dixerimus artem istanc Accipitrariam, uidentur nihilominus nonnihil eiusdem suboluisse, speciemq; quandam habuisse, aut saltem huius, de qua nunc scribimus, aliquod rudimẽtum, quod [d] Aristoteles recitat in hæc uerba. *Circa Thraciam, quæ supra Amphipolim est, rem prorsus admirandam, & ab ijs, qui non viderint, incredibilem fieri aiunt. Pueri enim è vicis & agris vicinis ad aucupium auicularum egressi, Accipitres sibi socios assumunt. Nempe cùm ad locum capturæ aptum peruenerint, Accipitres clamando nominatim vocant, qui audita puerorum voce aduolant, & auiculas deturbant in fruteta. Hoc quidem maximè aliquis miretur, quòd Accipitres, quascunq; ipsi aues ceperint, pueris aucupibus deijciant, cũ pueri ex omnibus captis parte tantum aliqua Accipitribus reddita discedant.*

Milui & ardeæ quo capiantur.

[d] *Lib. 9. Histor. c. 36. & in Mirab.*

Thraces cũ Accipitrib. prædã partiti.

Variat nõnihil eiusdem aucupij narratio, quam [e] idem author (si modò utriusque libri idem author est) loco citato priore ita instituit, Gaza interprete. *Thraciæ parte, quæ olim Cedropolis vocabatur, homines societate Accipitrum per paludes aucupantur. Cùm enim ipsi lignis, quæ tenent, arundines, & fruteta mouerunt, quò aues euolarent, Accipitres desuper insectantur: quorum metu aues perculsæ terram repetunt, mox homines percutiunt baculis, itaque capiunt, tum partem, quas ceperint, auium, Accipitribus impartiuntur.* Quod ad locum istum attinet, prior lectio uerior uidetur, ubi dicit Thraciam super Amphipolim positã, non autẽ olim Cedropolim uocatã, ut hîc scribit. Thracia enim regionis nomen est, & Amphipolim Thraciæ seu Macedoniæ ciuitatem esse, uel inter utramque sitam, Cedropolim uerò in Caria ponunt authores. Neq; [f] Plinius, ubi hanc historiam tradit, eadem per omnia cum Aristotele dicit. Hæc eius sunt uerba: *In Thracia parte super Amphipolim homines atque Accipitres societate quadam aucupantur. Hi ex syluis & harundinetis excitant aues, illi superuolantes deprimunt. Rursus aucupes captas diuidunt cum eis. Traditum est, missas in sublime sibi excipere eos, & cùm tempus sit capturæ, clangore ac volatus genere inuitare ad occasionem.* Hîc Plinius in loco describendo, quem Thraciæ eam partẽ, quæ supra Amphipolim est, facit, cum ea lectione quæ nobis probatur, conuenit. Quare & alteri præferendum esse, dicere liceat. Cæterùm postrema illa Plinij uerba (*& cùm tempus sit capturæ*, &c) mihi nõ suo loco posita uidentur. [g] Aristoteles enim pueros in Thracia scribit cùm auiculas aucupantur, Accipitres asciscere socios,

[e] *Lib. 9. Histor. 36.*

Amphipolis.

Cedropolis.

[f] *L. 10. c. 8.*

[g] *In Mirabilibus.*

& cùm

&cùm in locum capturæ commodum peruenerint, Accipitres nominatim clamando aduocare. Plinius uerò ab ipſis Accipitribus clangore ſuo ac uolatus genere (uolant enim deorſum perſequentes) homines ad ocaſionem inuitari ſentit. Quod etſi uerum eſſe uideatur, non ſuo tamen ordine & loco à Plinio ſcribitur. Primùm enim Accipitres uocantur: deinde auiculæ frutetis exturbantur: uel contrà. Tertiò auiculæ ab Accipitribus homines clangore & uolatus genere inuitantibus deorſum impelluntur. Quartò ab hominibus capiuntur. Poſtremò pars earum præmij loco in ſublime Accipitribus ibi excepturis reijcitur, quod [h] Ariſtoteles dixit: *Ῥίπτουσι γὰρ τῶν ὀρνίθων οἱ δ' ὑπολαμβάνουσι*, quæ uerba Gaza prætεrijt. [i] Aelianus rurſus omnino aliter aucupij hanc apud Thraces rationem deſcribit, hoc uidelicet pacto: Accipitres *in Thracia accepi ad hanc rationem cum hominibus per paludes ſocietatem aucupandi coire: homines explicatis retibus quieſcere, Accipitres autem ſuperuolantes exterrere aues & intra retia compellere. Thraces ſi quas ceperint, aues cum Accipitribus partiri, eosq́; tum ad aucupij ſocietatem fidos habere: ſin cum his earum partem, quas ceperint, auium, non communicauerint, diſſociari atque diſtrahi.* Hac ſanè actione Accipitres ipſi commodum ſui uſum monſtraſſe uidentur, ipſáq; utilitate ad tentandam eorum manſuefactionem allicuiſſe, & uelut inuitaſſe. Quamuis longo admodum pòſt tempore in uenationis uſum domatos Accipitres, ut dictum eſt, legimus. Antiquiſſimi enim omnium eorum, qui Accipitrarię huius artis mentionem faciunt, ſunt Aelianus & Iulius Firmicus, quorum ille, qui paulo poſt Adriani tempora uixit, Accipitrariam hanc uenationem ſe minimè ignoraſſe, ſatis prodit his uerbis: *Accipitrum genus eſt, quod eſca illecebris capitur, idemq́; manſuefactum, nunquam poſtea recedit ab eo, quem expertus in ſi benignum.* Idem [k] alibi Indos tradit Coruorum ac Miluorum pullos manſuetos reddere inſtituereq; ad venatum Leporum Vulpiumq;, adeo vt Canibus ad venationem non indigeant, hoc nimirum pacto: *Leporem & Vulpem cicures carne appenſa ad curſum dimittunt, & mox immittunt aues, carnem eis, quam appetũt, adempturas. Illa igitur quanta poſſunt celeritate & impetu uel hanc uel illum conſequuta carnem laboris ſui præmium & eſcam deſideratam ſibi auferunt. Sic inſtitutas ad prædam aues, deinceps in mõtanos Lepores & Vulpes feras emittunt: quos illa iiſdem ſpe ſolitæ eſcæ proſequuntur, & mox captos dominis, vt prodit Cteſias, adferunt: loco autem carnis appenſæ, viſcera captorum, eis in cibum permittuntur.* Ex his tamen Aeliani verbis colligere licet (ſi modò Cteſiæ alioquin fabuloſo, fides adhibenda eſt) non vſque adeo recens omnino hoc fuiſſe inuentum, ſed etiam ætate Cteſiæ multò ante Aeliani tempora, in vſu veniſſe, ſed Indis tantùm, non autem Græcis aut Romanis. Quare Cteſia authore ab Aeliano adducto, Indis & non alteri vlli genti aëriæ huius venationis per Accipitres inuentio accepta erit ferenda. Nam poſt Aelianum, Romanorum, qui eius meminerũt, vetuſtiſſimus eſt [l] Iulius Firmicus, qui fuit Conſtantini temporibus, Magni Conſtantini, filij. [m] Petrus verò de Creſcentijs Bononienſis Senator, huius artis originem neſcio ad quem Daucum Regem refert: *Prudentes antiqui* (ait) *videntes quaſdam aues per aëra volitantes, illas cautè capere laborauerunt, auiumq́; rapacium genera domeſticare, ut quas per ſe capere non poterant, earum auxilio acquirerent. Et horum primus inuentor dicitur fuiſſe Rex Daucus, qui diuino intellectu nouit naturam Accipitrum & Falconum, & eos domeſticare, ad prædam inſtruere, & ab ægritudinibus liberare: poſt quem alij multi fuerunt, qui plures ipſarum auium rapacium addiderunt.* Hęc ille. Quis ſit iſte Daucus, aut quis rex eo nomine vnquam dictus fuerit, equidem neſcio, nec me legiſſe memini: niſi, quod credo, Dacum pro Dauco, facili lapſu dicere voluerit. Author enim eſt [n] Polydor. Verg. Lothericum Dacum Regem aucupio mirè delectatũ, cuius ſtudium & ipſi mortem, & Angliæ bellum attulit, vti latius apud eundem uidere licet. Leander in ſua Italia putat Fredericum Oenobarbum morem cum Accipitribus aucupãdi, qua arte ipſe plurimùm capiebatur, primùm in Italiã inuexiſſe. Quod tamen [o] Collenutius Henrico VI. Imperatori aſcribit, qui Falconiam eam artem appellabat. Vt vt ſit, aut quicunque tandem hanc artem primùm exercuerit, hoc enim dubium eſt, illud certò conſtat, ſerò admodum Romanis ac Græcis eius uſum innotuiſſe, ac receptum fuiſſe. Quod tamen mirum meritò videatur. Nam leuis profectò [p] Caroli Stephani ratio eſt, neglectam ab antiquis hanc artem aſſerentis, quòd in ea corpora ignauiùs, quàm pro robore corporis pareret, exercerẽtur. Eſt etenim hac noſtra tempeſtate, ſtudium hoc inter alia principum atque heroum exercitia longè commendatiſſimum, & omnibus oblectandi numeris inſtructiſſimum, ſiue ingenuitatem exercitij ſpectes, ſiue uoluptatis honeſtatem expãdas. Siquidem hoc ſtudio corpus moderatè longeq; expeditiùs, labore ac periculo minore, quàm altera illa quadrupedum venatione exercetur, ut pulchrè & doctè Conradus Heresbachius Sereniſſ. Principis VVihhelmi, Cliuiæ, Iuliæ &c. Ducis quondam primùm præceptor, deinde à conſilijs teſtatur. In quadrupedum namque perſecutione immodico labore laſſitudineq; per inuia dumeta, ſyluaſq; impeditas venatos ſæpe fractus fatiſcit, aut in furibundum Aprum aut Ceruum efferarum impulſus in vitæ diſcrimen adducitur. Adde quòd hoc exercitium minore

ſumptu

[h] *Lib. 9. Hiſtor. cap. 36.*
[i] *Lib. 2. de Anim. c. 42.*

Qui primò de Accipitraria ſcripſerint.

[k] *L. 4. c. 26.*

Indi aues ad venatũ inſtituunt.

[l] *Lib. 5. c. 8.*
[m] *L. 10. c. 1.*

Daucus rex Accipitrariæ artis primus autor ſtatuitur.

[n] *Lib. 4.*

Fredericus Oeonobarbus.

Henricus VI. Imper.

[o] *Lib. 4. Hiſtor. Neap.*
[p] *Lib. 6. de Agric. c. 44.*

Aucupij & venationis cõparatio.

ſumptu atque apparatu perficitur. Nam ferarum venatio & canum omnis generis gregem requirit,& retia ſumptuoſa, vt interim taceam venatorum turbam, qui Canes ducant, vel inſectentur feram, vel qui ad retia deſideant. Accipitrarius verò ὀρνιθοθήρας vnus ſolo Accipitre inſtructus ſuam artem exercet. Quo fit, vt hodie in maximo vſu ſit & generoſa exercitatio exiſtimetur, Principibus & Monarchis vſitata, vt quæ voluptatis plurimum habeat. Inter Europæos Gallofranci ſibi tanquam primis authoribus huius ſtudij originem vendicant, quòd, vt inquit Bellonius Gallus, *omnium retrò hominum memoria illud in primis coluiſſe, eoq; præ cæteris nationibus maximè delectati fuiſſe reperiantur*. Vnde etiam qui de Accipitraria re apud eos ſcripſerũt, ſuosq; libros Principibus nuncuparunt, à nulla re magis, quàm ab illius artis peritia eorundem comendationem, atque encomia ſibi petenda exiſtimarunt. Sed vt olim in hoc ſtudium ardétiùs cæteris incubuerint Galli, hoc ſanè noſtro æuo, nullius nõ nationis, potiſſimùm heroes ac diuites, ex æquo eximio huic oblectamento paſſim operá dare videmus adeo gnauiter, vt qui alijs hoc nomine antecellant, difficillimum ſit iudicare. Venatio verò aucupiumq; quantum laudi vel vituperio danda ſint, præclarè [r] Plato diſſerit. Exercetur autem hoc aucupium volatile, ſiue venatus æthereus (quocunq; tandem nomine appellare libeat) rapacibus auibus, & præcipuè Accipitribus inedia vigilijsq; domatis. Quãuis in hunc vſum non ſolùm Accipitrum omnia genera domãtur, verùm etiam Aquilæ, Vultures, Milui, Corui, quibus non aues ſolàm, ſeu Lepores etiam & Cuniculos venentur. Quod etiam olim Indos factitaſſe antè ex [s] Aeliano retulimus. Videmus enim natura ſua Accipitres, Miluos, Coruos innoxijs auibus inſidiari. Quare hoc agimus eo ſtudio, vt quæ antè ſuapte natura ſibi venabantur, nunc tanquam mercenariæ magiſterio ac diſciplina aſſuefactæ nobis prædam capiãt. Quod quidem diuerſis peragitur modis, pro vario auium ingenio, vel etiam inſtitutione. Aliàs enim Accipitrarius auem geſtat pugno inſidentem, comitatusq; Cane veſtigatore, qui vel Perdices, Coturnicesue, aliaſque aues minore Accipitrum genere perſequatur & è latebris excitet, vt auolare tentantes à prædatrice intercipiantur. Plerunq; Perdices, Coturnices ſimilesue aues, vbi hoſtem adeſſe ſenſerint, in ſublime ſeſe attollere non audent, ſed in fruteta ſeſe abdunt, maluntq; canibus, hominibusq;, quàm irato hoſti Accipitri in prædã venire. Quod Oppianum etiam minimè latuit authorem alioqui antiquum, vt apud eum eſt videre, ita ſcribentem: *Quieſcente etiam Accipitre aues capiuntur, res mira, iucundaq; viſu. Auceps Accipitrem circa aliquem arboris truncum deponit, vel potiùs alligat. Huius conſpectu metu auiculæ ſub frondibus ſeſe occultant, & timore adſtricti tanquam homines in itinere, cùm ſubitò apparuit latro, nullam in partem prouolare audent. Tum auceps ſic perturbatas & attonitas paulatim ab arbore detrahit*. Maioribus verò Accipitribus Lepores minores etiam atque Cuniculos hoc pacto capiunt. Verùm magnos Lepores ſine Canum ope ægrè, etſi eos adoriantur ac feriant, retinere queũt. Etenim, vt teſtatur Stumpfius, Accipiter mas rapere tantummodo poteſt eum Leporem, qui ad mediam corporis ſui magnitudinem excreuit: fæmina verò etiam adulto Lepore potitur. Idem etiam Felem ſatis robuſtam ab Accipitre capi, ſe vidiſſe ſcriptum reliquit. [t] Creſcẽtienſis verò non hos tantùm, ſed etiam Capreolos necdum adultos ferire atque impedire, ita vt nullo negotio à Canibus capi poſſint. Oppoſitã primo generi iam dicto venandi rationem tenent alij, qui emiſſam prædam diu circumuolitant, donec à Canibus atque uenatoribus excitetur, quam pernicitate inſtructi diripiunt, atque humi depreſſam conficiunt. Alij non niſi volantem prædam impetũt, quam ſi impediti aſſequi non queant, circumuolitando in propinquo latitantem commonſtrant, ut a venatoribus comprehendatur. Sunt & ſublimipetæ, qui Ardeas, atque id genus aues in nubibus perſequuntur eò uſque, ut hominum conſpectũ euadant. Hi maximè ſunt Principibus in delicijs, vtpote qui Anates, Ardeas, Grues ſpectanda virtute è ſublimi deturbent. Ardea enim quoties imminere hoſtem cernit, ſublimis fertur in auram, hac eam inſequitur Accipiter, ſicq; certatim nubes petunt, vt hominis ſæpe proſpectũ effugiant, tantiſper dum venatrix ſublimior facta, prædam inuolutam vnguibus ſuis, in terram mutuo rotatu deturbet, atque à leporarijs aut Venatoribus excipiatur. Induſtrias aliquando huiuſmodi aues Principes magno mercantur: ſiquidem conſtat quingentis aureis, atque amplius Regibus & Principibus uenditas eſſe. Cæterùm Accipitrum in vniuerſum plures ſtatuuntur differentiæ, iuxta quas magis aut minus idoneæ ad venaticam hanc diſciplinam cenſentur. Quædam earũ non minimi momenti, ſumũtur à loco natali, quæ maximam profectò in ingenio roboreq; diſcrimen conſtituunt. In primis enim Accipitres maiores fortioresq; naſcuntur in regionibus Arctoo ſideri ſubiectis ac propinquis. Videmus enim fieri, ut Anglia, Suecia, Dania, Ruſſia, Boruſſia, aliæq; his finitimæ regiones, quòd auibus aquaticis alijsq; animantibus victum Accipitribus largum ſuppeditent, ſanguinolentiores & copioſiori ſpiritu præditos, ideoq; maiores, audaciores, rapaciores, ferocioresq; quàm vllibi eſſe ſolẽt, producant. In alijs verò locis, ut in-

[r] *In fine Septimi de legibus.*

Quæ aues ad venandum inſtitui poſſint.

[s] *Lib. 4. de Ani. c. 36.*

Perdicum & Coturnicum venatio.

Leporum minorũ & maiorũ venatus.

Accipiter mas quem Leporem capiat.

Accipiter fæmina.

Felis ab Accipitre captus.

[t] *L. 10. c. 7.*

Ardearũ, Gruum, Anatũ ſimiliumq; venatio.

Accipitres magno vẽditos.

Accipitrũ differentiæ ab aptitudine ad venandum.

Vbi preſtantiores naſcantur.

[w] Lib. 10. cap. 2.

quit Albertus Magnus, *ſecundum proportionem uigor, audacia, & ferocia in eis ſpectantur*. [w] Creſcentienſis eos cæteris præfert, qui *in alpibus Illyrici de Braſia dictis naſcuntur. Bonos* item reperiri tradit *in alpibus Veronenſibus ac Tridentinis*. Helueticarum etiam alpium iuga laudabiles gignunt, cùm alij plerique, tùm Galãda mons Rheticus, vnde Mediolanum & in reliquam Italiam delati magno venduntur. Tappius præ cæteris laudat Germanicos, præſertim in Marca VVeſtphaliæ, quæ Sereniſs. Cliuiæ Ducibus paret, captos. Vnde in Belgiam, Galliam, Hiſpaniam & Angliam deferuntur, ac maioris inter cæteros veneunt.

Differentię ab ætate.

Aliam inſignem diuerſitatem inter ipſos ætas ponit. Namq; ex omni Accipitrũ genere alij ſunt Nidularij, ita eos [x] Budęus uocat: *qui* ut idem ait, *ex nidulo rapti ſunt, & domi adoleuerunt*. Nidarios hos uocat [y] Creſcentięſis & præ cæteris laudari aſſerit, quòd *Dominum rarò deſerant*. Budæus tamen hos *ut obſequioſiſſimos, ita deterrimos* cenſet. Si tamen his utendum eſt, quòd alij deſint, aut ita lubeat, non prius eos *nido eximendos* monet [z] Carolus Stephanus Gallus, *quàm perfectum robur habeant, quo ſaltem cùm alibi tùm in pertica erecto queant corpore ac cruribus conſiſtere*.

[x] In Pandect.

Nidarij.

[y] Lib. 10. cap. 3.

[z] Lib. 6. c. 11.

Oyſeaux nieds.

Prins au nids.

Neſtling.

Neſtuogel.

Ramales.

Ramarij.

Brãchiers.

Romagè.

Eſtling, ſeu Aſtuogel.

Peregrini.

Hornitini.

Sori.

VVildfang

Anniculi.

In nido captos Galli ſua lingua Oyſeaux nieds uel prius au nids: Germani alij Neſtling, alijs Neſtuogel uocant. Ramales ſeu ramarij dicuntur, qui iam fermè adulti, & nido egreſſi, nido tamen etiamnum oberrant, ac ramulatim hoc eſt, de ramo in ramum uolitant, ac dum matrem ſequuntur, capiuntur. Hos præferunt, quòd celeritate Nidularijs præualeant. Hos Galli Branchiers & Ramagè dicunt: Germani Eſtling ſeu Aſtuogel. Peregrini, ut in primis uolucres, ſic contumaces, & maiore negotio curabiles, ut qui ab infantia non obduruerint. Hi tamen duorum generum Hornitini, id eſt, qui primo anno capti, aliquandiu liberi uolârunt ac diutulè nidum reliquerunt, præſtantiſſimi habentur, quòd antequam deplumeſcunt, manſueſcant. Hos Galli Soros uocant, à colore Soret dicto eorum idiomate, quem latinè fuligineum dicimus. Germani VVildfang nũcupant. Anniculi uerò, id eſt, deplumes, qui iam pennas in feritate mutârunt, bimi, trimi, & deinceps, ad obſequium redigi non poſſunt, fugitiui plerunq; ſunt. Quodſi tamen probè domari, & apud dominum manere eos contingat, optimi euadunt, quandoquidem interim dum adhuc feri eſſent uenationi aſſueuerunt.

Accipitrem empturo, quid obſeruandũ.

Empturus igitur aut capturus Accipitres ætatem diligenter obſerua, ut quæ non parum ad præſtantiam, aut prauitatem faciat. Verùm an integra ſint ſanitate, ante omnia aduerte. Deniq; ſanos certis indicijs bonitatis ac præſtantiæ à prauis diſcerne. Quorum utrumq; præſtare hîc te docebimus.

Sani ab ægro diſtinctio.

Primùm ſanum ab ægro multis notis diſtinguere licet. Accipiter enim *ægrotus* inquit Albertus, *pennis & alis quodammodo inhorreſcit, alæ dependent, clamoſus eſt propter ſenſum doloris, cibum ſæpius reijcit incoctum*. Demetrius Conſtantinopolitanus, qui de Accipitrum educatione ac cura ad Imperatorem Conſtantinopolit. librum Græcè conſcripſit, hoc pacto cauere docet: Columbæ bibendum dato uinum uetus odoratum admixto aſaro, deinde Columbam Accipitri obijcito, qui ſi ęger fuerit, non attinget eam. Vel Accipitrem pone humi iuxta pedes tuos, & manum qua carnem teneas, quantum potes eleuato uocatoq; Accipitrem, qui ſi continuò ad manum aduolarit, ſanum eſſe iudicabis: ſecus ægrotum & non emendum. Vel ſcobem ferri benè tritam Accipitri obijce cum carne, qua ſolitus eſt paſci, hanc ſi deuorârit, partes eius interiores infirmas eſſe conijcies. Quòdſi aliquando a deglutita ſcobe ferri, oſſa eius uel articuli crepitum ediderint, interiora eius infirma fuiſſe conijcies, auxilium uerò ex hoc ipſo remedio maximum ei futurum expectabis. Vel pulmone ouillo calente adhuc ciba Accipitrem, & ſi nihil incommodi inde ſenſeris, interiora eius ſana eſſe conijcito. Si verò deteriùs habuerit, & ęgrè cõcoxerit, ſignum eſt eum ęgrotare, & poſtridie inuenies eum triſtiorem. Hunc ne emito: ſi verò tuus ſit, idoneam curam ei impendito.

Sanitatis indicia.

Sanum uerò eſſe, his ſignis, à Tardiuo Gallo, qui uernacula lingua ad Carolum Octauum Gallię Regem librum de Accipitraria ſcriptum condidit, enumeratis, cognoſces. Si alui excrementum continuum fuerit, non interruptum nec denſum: Si turundos ingeſtos nõ humidos, ſed ſiccos aluo reiecerit: Si ſuper pertica tranquillè ſe geſſerit: Si roſtro alas ſuas repurget ab inferiore parte uſque ad ſummam: Si pennæ eius veluti vnctæ ſplendeant: Si coxas æqualiter teneat: Si venæ duæ, quæ in radicibus alarum ſunt, motu moderato pulſauerint.

Morboſi ſigna.

Contrà verò, calore externo ac præter naturam affici Accipiter intelligitur, ſi eos aperiat; lingua tremat & anhelus ſit. Frigoris ſigna ſunt, ſi oculos claudat, pedẽ alterum eleuet, plumis inhorreſcat. Defatigatus aut æger notatur, ſi os clauſum fuerit, alæ dependeant, & crebrò reſpiret per nares.

Mortis ſigna.

Deníque morti vicinus, ſi alui excrementum viride redditur, & quum in perticam ipſe volatu eleuare ſe non poteſt. Cæterùm vt prima cura ſanitatis meritò tibi eſſe debet, ita etiam uidendum, ne dum illi ſoli intentus es, cætera negligas. & in ignauum, degenerem, aut inutilem incidas. Quare ſignorum bonitatis in Accipitre peritus eſſe debes.

Accipitris boni ſigna.

Tappius Lunenſis, qui Germanicè de Accipitraria librum compoſuit, ait, requiri in probo Accipitre collum paruum & longum, nares amplas, linguam, & oris interiora nigra, alas paruas & breues, modicè inflexas, ferè

vt Gallinæ

vt Gallinæ, earumq; pennas latas & validas, crura magna, lata seu plana & alta, quæ versus coxas angusto interuallo distent, magno uersus pedes, modicè inflexa, caudam oblongam, ruffam aut nigram, maculas in pectore fuscas, pennas dorsi puniceas, quarum extremæ albicent: plumas fe.norum giluas seu subruffas, absque maculis: caudam etiam maculis, quæ fulmina picta referant, insignem cum alijs diuersæ figuræ. [a] Crescentiensis Accipitrum bonitatem ac pulchritudinem hinc cognosci tradit: Si sint magni, breues, paruo & oblongiusculo capite, pectore & spatulis crassis, tibijs amplis, pedibus magnis & expansis, pennarum colore nigro. Demetrius Constantinopolitanus in Accipitrum delectu Ophiocephalis secundas partes tribuit, ita dictis, quòd caput Serpentum instar, paruum & planum habeant. Rotundos & quadratos oblongis præponit: Nares, inquit, sunto amplæ, citrinus color in naso admodum splendeat. Talis enim Accipitrem breuis uitæ futurum significat. Lingua optima, quæ nigra fuerit, deinde quæ dimidiam partem, alteram nigram, alteram albam habuerit: pessima ex toto alba. Est etiam is breuis vitæ, qui uulgò ἐλαιοφόρος dicitur, nẽpe quòd maculas in naso habeat, quas Græci elæas uocant, nigras. Omnem laudatum Accipitrem pennas tredecim in cauda gerere asserit, & in digitis pedum ueluti squãmas instar Cyprini piscis. Vel circa unguis radicem scissuram ceu lineam obtinere, uel intra alam pennam acutam uersus latus aut humeros. Rostra Accipitrum nimis magna non probantur. Eos enim parum leues arguũt, ut docet Bellisarius.

[a] L.10.c.30

Ophiocephalos Accipiter.

ἐλαιοφορος Accipiter.

His itaque notis emendum Accipitrem, num probus sit, an secus, dignosces. Quando uerò capiendi sint, & qua arte, nũc declarandum. Tempus [b] Demetrius indicat his uerbis: Accipitres capiendi tempus ante octauum diem Calendarum Iunij incipit, & usque ad finem Iulij perdurat: de paruis loquor, quiq; è nido eximuntur. Illorum enim, qui iam à parentibus ad uenationem instituti sunt, capiendi tempus usque ad ultimum Augustum extenditur. Rationes uerò capiendi eos multæ sunt & uariæ. Accipitrum pullos, ut inquit Demetrius, aliqui è nidis, scalis oblongis ad arborem appositis: quidam, ut docet Albertus, fune lõgissimo è rupe demissi, at non sine periculo eximunt. Verùm, ut antè monuimus, sic captorum enutritio periculosa simul & molesta est. Nam & tenera pullorum corpora facilè ægrescunt, & si præter spem conseruentur, tota die miserabiles voces edunt. Est, quando ne noctu quidem intermittat, & istam consuetudinem improbã perpetuò clamosæ retineant. Accipitres verò nondum adulti (nam annosi haud facilè laqueo, retiue decipiuntur) non difficulter capiuntur, irretiti hoc pacto: Rete sublime tenditur, & post id alligato Gracculo, auceps iuxta latens in tugurio sono fistulæ Accipitrem vocat, donec is propior factus Gracculum conspiciat, in quem conspectum mox inuolans intricatur & capitur. Quamuis Terentianus Phormio neget, *vel Accipitri, vel Miluo rete tendi*. Cæteri, aut visco, aut fistula falluntur. [c] Varro à *Columbarijs* Accipitres solere *interfici* tradit: *duabus virgis inuiscatis, defixis in terram inter se curuatis, cùm inter eas posuerint obliquum animal, quod intercipere solent Accipitres, qui ita decipiuntur, cùm se obleuerint visco*. Similem ferè modum [d] Crescentiensis exponit ita inquiens: *Visco capiuntur Accipitres cæteræq; aues rapaces. Nam in terram duæ vel tres infiguntur virgulæ viscatæ, parum distantes & ad se inuicem inflexæ, in medio quarum ligatur aliqua auis, vt Columbus, vel pullus Gallinaceus, vel caro, aut Mus pro Miluis, Buteonibus, & huiusmodi alijs auibus rapacibus, quæ talia appetant, ad quæ cùm aues venerint, capiuntur cordulis.* Apud Demetrium alios quoq; modos diuersos Accipitres capiendi reperire est, nempe reti, fistula, visco. Ex quibus ille in primis est admirabilis, quo capitur Accipiter ab homine supino iacente, ita vt totus paleis aut herbis integatur, ne conspici possit. Is manu sinistra auem, nimirum Gallinam, aut Columbam teneat, & fistula vocet Accipitrem, qui cùm aduolarit, dextra apprehendat, & fascijs ritè obligatum in tugurio condat. Sed antequam huic capiti finem imponam, doctissimum hoc recentioris cuiusdam Poëtę carmen de venatione colophonis vice addere lubet:

Quãdo & qua arte capiendi.

[b] Lib.1.c.7.

[c] Lib. 3. de Rust.c.7.

[d] L.10.c.27

Venatio quanta afferat incommoda sulcis:
Haud difficile est dicere. Sed tamen videtur
Natura parens hunc homini dedisse ludum:
Sua obire manu retia: defigere varos
Nos cùm docuit: cùm Accipitrem redire iussum:
Iucunda canes cùm leporarios creabat:
Nunquam faciens frustra aliquid carensq; fine.
Damnosa tamen tum loca, tum tempora vites.

INSTITVTIO AD VENATVM.

Locus apt⁹ ad inſtituẽdum Accipitrem.

C APTO iam Accipitre locus eligendus eſt obſcurus, & domicilium aliquod
opacum, cui includatur cicurãdus. Domandi verò ratio pręcipua eſt, ut ocu-
lorum palpebris commiſſis, uel occluſis faſcia oculis, circuloq́; cui inſident,
agitato, inedia longiſq́; vigilijs fatigetur. Quòd ſi tenellę adhuc ętatis eſt, locus
temperatus eſto. Frigido enim loco repoſitus, ex renibus ſeu lumbis labora-
bit, & in vitę periculum incidet. Hinc fortaſſe [a] Albertus ex Aquila, Symma-

[a] *Lib. 23 de Anim. c. 23*

Mentha & Saluia Accipitri ſalubris.

cho & Theodotione ad ſanitatem auis conferre plurimum ſcribit, *ſi propter eam ſemper Mentha*
& Saluia collocetur aut ſpargatur. Tardiuus *ſubyci ei* vult *herbam Ebulum*, cui ſimiliter vis inſit ca-

Ebulus.

lefaciendi, & reſiſtendi vitijs renum & articulorum. Accipiter autem nuper captus, ſi tam va-
lidus eſt, vt in pedes rectus conſiſtere poſſit, hiſq́; ſe ſuſtinere, omnino collocandus eſt ſuper

Vbi collocandus.

trunco ligneo, aut potiùs ſuper pertica, quo commodiùs moueat & extendat alas, nec in ter-
ram impingat, aut offendat, aut ſordes vllas contrahat. Pertica verò ſeu contum, cui inſiſtere
debet, nec admodum craſſa nec tenuiſſima ſit, nec inæqualis; ſed commoderata, ita vt ungues

Pertica, qualis eſſe debeat.

aperti, dum perticam complectuntur, interiorem pedis partem impleant, & nihil cauum ſeu
vacuum relinquant; & vt vnguis poſterior cum anterioribus coire poſſit & concludi. Adhæc
lineo aut laneo panno obducatur, ne vngues lædat. Sit ex Philyra (inquit Demetrius) id eſt, ex
Tilia: quidam tamen perticam ex Acere ſeu Opulo laudant. Albertus ex antè citatis authori-
bus Accipitrem ſuper ligno Salicis aut Abietis ſemper ſedere uult. Alligandus eſt pedibus
perticæ, ſed uinculo paulò laxiore, ut dum uolat reuolatq́; facilè in ipſam redeat. Nam breuio-
re vinculo interdum fit, vt ad volãdum impeditus, ad perticam ſe allidens lædatur. Porrò cùm
plures Accipitres in vna pertica ponantur, interuallum inter vincula ſingulorum, circiter di-
gitos vigintiquinque eſto, ne, ſi inuicem ſe contingere poſſint, ex mutua unguium pugna no-
xam percipiãt. Semel enim aſſueti uenationi, ſi inedia compellantur, ne ſuo quidẽ generi par-

Lorũ quo ligantur, quale eſſe debeat.

cunt. Deinde pedibus eorum lorum alligabis, quindecim digitos longum, colore nigro, non
rubeo, propter Aquilas, quæ rubro colore eminus conſpecto, carnem recentem ab eis ferri
ſuſpicatæ, inuolant, & eos abripiunt. Modica diei parte manu moderatè geſtentur, diluculo
ſcilicet, & ueſperi; dum aër ſcilicet frigidiuſculus eſt. Nam qui ſubinde & multùm in aëre ca-

Quo tẽpore debeant manu ferri.

lido geſtantur, dũ continuo uolitatu à manu aucupis propendent, calorem ſupra naturam au-
gent, pulmoneſq́; accendunt, ita ut breui omnino moriantur, exiguoq́; ad uenatum tempore

Cicuratio optima.

utiles ſint, etſi nullum eis adfuturæ mortis indicium appareat. Cicurantur optimè Accipitres,
inquit [b] Creſcentienſis, *ſi plurimum teneantur in manu, & maximè tẽpeſtiuè in aurora, idq́; in homi-*
num turba, inter molarum ac gurgitum fragorem, fabrorum ſtrepitum, vt hiſce aſſueſcens omnem paula-

[b] *L. 10. c. 4.*

Quomodo portandi.

tim metum deponat. Porrò geſtari debent in ſummo carpo brachiali manus, digitis introrſum
ſpectantibus. In ſumma uerò manus parte aut in pollice inſiſtere nõ permittendi ſunt: quòd
inde ad venationem non ſatis impelli, & proijci poſſint, vnde fit, vt minus ſtrenuè in prædam
ferantur. Geſtantur autem dextra meliùs, quàm ſiniſtra, quandoquidem non ſolùm, ut dixi-
mus, faciliùs & expeditiùs proijciuntur, atque inde ad volatum leuiores & perniciores ferun-
tur, verùm etiam equitationi id accommodatius eſt. Inter aſcendendum enim in equum & ab
eo deſcendendum, auis tutior in dextra, quam in ſiniſtra eſt. Quòd ſi ſuper manu irrequieti
fuerint, & volitarint, repone eos leniter & placidè, vt recognoſcere te familiariter & amare di-
ſcant. Facilè autẽ & probè cicurantur, poppiſmis ſiue ſonis per labia ad fiſtularum imitatio-

Accipitres ingenioſi.

nem effictis, item palpis, & blãdis verbis. Sunt enim hæc animalia exquiſito ingenij ſenſu præ-
dita, nec rationis memoriæq́; pro ſua natura expertia. Quicquid enim poſt exutam priorem
feramq́; naturam aſſumit, facilè per totam vitam conſeruat. Caueat itaque qui Accipitrem
geſtat, ne quo modo eum lædat, ſed paratum ac promptum ad inſiſtẽdum manui, uel perticæ,
ſuauiter manu demulceat, & propendentem fortè blandè eleuet reponatq́;, & quoad fieri po-
teſt, geſtus eius omnes, affectuſq́;, atque ut dici ſolet, nutus diligenter obſeruet, quibus per om-

Iracundi.

nia morem gerat, neque vnquam ulla in re ei aduerſetur aut repugnet. Eſt enim indignabun-

Quando cibandi Accipitres, & quomodo.

da auis & in iram prona. Inter equitandum eam geſtans, caueto diligenter, ne alicubi, præſer-
tim in pratis, & ad parietes eã offendas, quod fieret, ſi ullis in locis inquieta foret aut volitaret.
Cibum aucupes ſeu manſuefactarij potiùs quotidiè dabunt diluculo, circiter nonam horam,
eumq́; laudabilem ac recentem, nec ſemper eũdem, ne faſtidium pariat: Sed alium atq; alium

Quãdo alę propẽdet, quid agendum.

quotidiè, ſi fieri poteſt. Sic enim appetitus conſeruatur, & ipſa ſuauiùs ueſcitur, & cibum fa-
cilius concoquit. Interdum Accipiter alas ſuas non benè ſuſtinet, quando ſcilicet nuper ſu-
per manu geſtari, aut in pertica ſtare cœpit, & tunc ex nimio ac irrequieto motu calefactus,

poſt

pòst frigeſcens, peius habet. Vt itaque hoc malum euites, ligabis eum ſuper aqua, ea ratione, vt aquam ingredi cogatur, & mouendo concutiendoq́; ſe in aqua alas dirigat & emendet. Deinde expones eũ aprico Soli, aut ad focum, quò calidus maneat. Aut per triduum vrinam ſemper in alas eius emitte, & probè eas ſuſtinebit. Cęterùm horæ ſpatio plus minus ſeſe lauet (Lauacra eſſe oportet ex aquis dulcibus puriſq́;, vt fontibus & fluuijs perennibus) tertio plerunq; aut quarto die, vt ſordibus alarum abſterſis liberiùs & velociùs volet. Quin & animoſior, manſuetior, alacrior celeriorq́; redditur, quo ſæpius lauerit. Loto dabis carnem viuam, non madefactam. Si vis vt ſtatim à balneo volet, aſperge cum aqua pura. Tum paucis diebus elapſis ab eo, quo inſtituere cœpiſti, tempore, parum de cibo conſueto ſubtrahes, & vocanti adeſſe aſſuefacies. Et primùm quidem de manu alicuius propè aſtantis, in manum uocantis ipſum & carnem tenentis accipitrarij tranſilire diſcat. Hoc vbi iam ſatis didicerit, funiculum tenuiſſimum viginti quinque cubitos longum extende, & per catenulam ferream annulum, cuius tenuiſſima ſit circumferentia, ad pedem auis alligato. Funiculi extremitatem vnam Accipitri liberam dimittes, vt volet: alteram manu ſiniſtra retinebis vnà cum carnis fruſto. Debet autem manus pellibus validis muniri propter mucrones vnguium Accipitris.

Funiculo quo ligandus Accipiter.

Et cùm iam volat, eleuabis manum ſiniſtram paulatim, & carnem ei oſtendes, magnoq́; cum clamore, ſibilo & adhortationibus ad te vocabis & inuitabis, ut mox aduolet. Quod ſi omnino auolare voluerit, per funiculum retrahetur. Sic diligenter inſtitutus, deinceps etiam reuocatus rectà ad te redibit. Cùm in manu iam fuerit, permitte ei bis terue deguſtare carnem, & tum, ut rurſus recordetur cibi, caute eam ſubtrahito ex vnguibus, ne pedes eius aut ungues lædas, aut tuam ipſius manum. Vulnerat enim vnguibus ſuis tanquam gladio. Obteges igitur carnem veſte circa pedes Accipitris, & paulatim digitis dextræ manus carnem extrahes, polliceq́; ſiniſtræ elides. Subtractum manu dextra in humerum tuum læuum impones. Sunt qui eminus ſtantes Accipitrem itidem alicubi ſtantem funeq́; alligatum ad ſe uocent, quod aui periculoſum & noxiũ eſt. Nam dum celeri volatu ad accipitrarium magiſtrum contendit, lapide aliquo, vel arbore, fruticeue ſupra terram eminente intercepta & offenſa, in ſolum quandoque ſe allidit & perit. Aut ſi fortè ſeruetur, propter malam tamen hanc conſuetudinem, ſemper ſibi tutum huiuſmodi volatum fore credens, in poſterum tandem læditur. Porrò cùm iam aſſueta ſatis fuerit ad vocem magiſtri Accipitrarij promptè aduolare, feritatiſq́; ſuæ nempe prioris libertatis omnino oblita, cibum ſuper manu eius capere, tunc demum, & non priùs eam funiculo ſolues, & vt protinus voce audita aduolet, aſſuefacies. Quod quidem optimè fiet opera eius inſtrumenti, quod ab effectu Reuocatorium Albertus uocauit, [c] Budęo doctiſs. latiniùs Scapus dicitur. Scapus alatus aptè dici poſſe videtur: Itali il Lodro, Germani Luder, Galli ſimili voce Loirre, & rappel, à reappellando vocant. A Luder, Germani Luderen verbum, Galli Loirrer deriuãt. Conijcio autem vocem Germanicam factam à verbo Laden, quod eſt inuitare. Inuitatur enim Accipiter cicur cibo porrecto, & alta uoce, ut ad manum tenentis hoc inſtrumẽtum venatoris redeat, reuocatur.

Reuocatorium. Scapus. [c] *In Pãdec.*

Scapum hunc accipitrarij magiſtri oblongo loro iactant rotantq́; ac protendunt pugno, ſimulq́; receptui canunt ſtentorea uoce, id eſt, alta ac prolixiori, vt ab acuta in grauiorem procedat, cui in primis aſſuefaciendi ſunt Accipitres. Scapo aliquando etiam alę adduntur, vt Accipiter eminus uidens auem eſſe putet. Agitatur verò rotaturq́; ab Accipitrario, ut Accipiter ex motu uiuere Auem credat, promptiuſq́; ad eam deſcendat. Quòd ſi redire detrectet, aut obliuiſcatur, obijciẽda ei auis aliqua. Amat autem præ cęteris expetitq́; Columbum albũ. Ideoq́; aut hunc aut aliam eiuſdem coloris auem ſemper ſecum, cùm ad venatum prodit, geſtet auceps; qua Accipitri ſua ſponte non reuertenti obiecta, ad redeundum eum inuitet.

Columbus albus grata eſca Accipitris.

Recuſat autem auis rapax reuerti diuerſas ob cauſas; vel quia non ſatis aſſueta eſt portari, & manu geſtari: vel quia odit dominum ſuum, quòd duriùs ab eo tractetur; vel ob dolorem aliquẽ, qui recens eum afflixit. Nidarius quidem non tam facilè fugit, quàm qui plumas mutauit. Quo vero pacto fugitiuæ auis vitium corrigendum ſit, pòſt inter remedia enumerabimus.

Cùm autem Accipitres ſublimiuagi potiſſimùm, ſæpenumerò longiſſimè auolent in alias regiones etiam remotiſſimas, adnectuntur eorum pedibus tintinnabula cum orbiculis argenteis, quibus veluti indicibus inſignia domini inſcribuntur. Vnde ſæpe in locis valdè remotis capti, agnitis inſignibus, ad dominos remittuntur. Huic rei fidem faciet exemplum à Conrado Heresbachio allatum, quod ita habet: *Accepimus*, inquit, *à quodam Sereniſs. Principis VVilhelmi, Iuliæ, Cliuiæ, &c. Ducis accipitrario, qui affirmauit, cùm fortè circa matutinum tempus in Menapijs aucupio vacaret, Accipitrem vento abreptum, eodemq́; circa quartam pomeridianam in Pruſſia venationi velitis interueniſſe, atq; in præda captum, agnitoq́; Principis ſigno remiſſum, cumq́; rogaretur, quo tempore captus, cognitum eodem, quo auolârat die interceptum fuiſſe.* Aliquãdo non quidem ita longè euagãtur, ſed aberrant in vicina loca, tam procul, vt tintinnabula exaudiri nequeant. Hoc accidit, quan-

Quibus & cur tintinnabula pedibus appẽduntur.

Accipiter perdit' quo reperiatur.

Quo noctu ſeruandus Accipiter.

doquidem ſæpe prædam ſuam ad cauernas deferunt iuxta aquas (quò fit, vt ſonus eorum non percipiatur. Circumſpicies igitur, vbinam cæteræ aues volitent, & vociferentur. Illic enim Accipitrem tuum eſſe putabis. Cauſa eſt, quòd aliæ territæ fugiant clamoſæ ac garrulę. At ſi neq; videris, neque audieris quicquam, aſcende in locum eminentem, auremq; alteram ad terram ſubmitte, occluſa ſuperiore, & audies aues vociferantes. Quòd ſi locus planus & apertus ſit, frōtem in terram inclinato, & aure altera obturata audies, qua in parte auis tua rapax tibi quęrenda ſit. Ita exercita atque inſtituta interdiu aue, noctu cùm cubitum, ſomnum capturus te recipis, collocabis eam denuò prope te in pertica aut aliter, modò commodè candelā ardentem iuxta ponens. Solet enim lucerna in tenebris ſplendens liberam ac refractariā ferocemq; Accipitrum ingenij vim emollire ac mitigare. Fumo verò læduntur, quapropter & ignis & lucernæ fumus ab eis arcendus eſt. Diluculo antequam dies illuceſcit, ante omnia capitio obnubantur; & manui chiroteca valida numitæ imponatur. Sic eos tractabis, donec ſcapus reuocatorius eis familiaris ſit, & ab hominibus non ampliùs ſibi metuant. Curabis autem ne inuitati ſcapo & ad manum aduolaturi, in humum cadere conſueſcant, ſed ſuper manum ipſam redire, ſeſeq; collocare: quam vbi conſcenderint, proijcito ſcapum in mediam hominum turbam, vt dum eum proſequuntur, hominum conſortio conſueſcere, minimeq; illud abhorrere diſcant. Deniq; cùm manu deſerta auolarunt, omnem in eis reuocandis induſtriam pone, hocq; in primis cura, vt ſcapi illecebris afficiantur, & ad protēſum lubētes aduolent. Niſi enim reuocantem ſcapum eminus proſpiciant agnoſcantq;, & illicij eius, quaſi quodam amore capti, facilè ſequantur, etſi probi aliàs, non laudantur. Ideoq; cùm reuertūtur, manumq; conſcendunt, ſuper ipſo ſcapo ſemper paſcantur, adeo vt viſo eo eſcæ memoria ipſis refricetur. Poſtremò cùm hæc omnia probè didicēre, ad venationem deducendi ſunt, cui non quoduis anni tempus æque idoneum eſt. Hyeme enim maior cibi ineſt auibus appetentia, vt & reliquis animantibus, & à coeundi ardore magis ſunt alieni. Vnde hæc venatui ſat commoda æſtimatur, æſtatiq; & ueri etiam vltimo præfertur. Fieri enim ſolet, vt ſi Maio menſe Miluos aut alios Accipitres ſylueſtres perſequantur, horum amore capti ad dominum non redeant. Nam per aëra deperdi ſæpius conſpecti ſunt. Veris etiam principium ſatis commodum venationi huic iudicatur. Tunc enim toto diei ſpatio venari licet propter aëris temperiem. Vbi primùm ad venatum produxeris ramales præſertim atque nidarios, non ſunt ſubitò emittendi in Perdices aut Columbas. Quia ſi robuſtior præda ſeſe eis eripiat, uicti fiunt nimis timidi. Quin potiùs tyrocinium exerceat in Coturnices & minores huiuſmodi aues, vt Merulas, Sturnos, Turdos. Aut ſi uelis maiuſculas aues capere, acciſis alis auem grandiorem eis præbeas diripiendam: Eo exercitio fiunt audentiores, ut ualentiores etiam capiant. Hoc exempli gratia in Columba facere docet Albertus: *Cùm volueris*, inquit, *vt aucupentur, prima die accipe Columbam, cuius alis detracta ſint pennæ: hanc ſæpius fac volare, & ſub pedibus eorum effugere, & vt iterum atque iterum capiāt eam. Deinde muta eam ſubinde in melius volantem, & pro paruis infirmisq́ auibus fortiores, & maiores ſubſtitue.* Quod ſi Gracculos capere placet, ſimili ferè arte uteris, captum unum penes te habeto, cui multas ex alis pennas euulſeris, ut ad auolandū ſit impotēs. Dehinc in foueam quampiam te abdes, Gracculumq; Accipitri inſpicienti proijcito, & protinus Accipitrem manumittito. In Gracculis itaque & minoribus capiendis hac ratione exercitatus ac inſtitutus à manſuefactario, audaciam ſibi comparabit, maioreq; deinceps animo, in magnas etiā aues inuolabit. Mærentem ad aucupium non emittas, niſi uideris prædæ auidum, tum maximè ad Gracculos, Garrulos atque Picas. Sed hoc quoque obſeruandum eſt, ne emiſſus, nimis longè à capienda aue abſit, niſi.n. aſſequi ſe eam poſſe uideat, iraſcitur, ac ſæpenumerò in arborem aliquā propinquam aufugit, & ad dominū reuerti renuit. Quare tam diu retinendus eſt, ſi fieri poteſt, donec propè adeò ad auem acceſſeris, ut Accipiter è regione poſitus eam uidere poſſit. Cauendum etiam eſt generatim domino Accipitris, ne plus quàm par eſt, illum defatiget: neue auidus nimis Coturnicum aliarumue auium, multitudine eum lædat, aut ad iracundiā prouocet: uerùm his, quas Accipitrem ſponte ſua appetere uidet, contentus eſto. Si prædam ceperit, ex illa eum paſcito, ut ſcilicet uenationem laboremq; ſuum ſibi profuiſſe non ignoret, atque ad uenandi deſiderium poſtea magis inflammetur. Si magna fuerit præda, parte eius tantùm aliqua cibandus eſt. Alioquin ſanguinis aliquid ei ſorbendum concedes, & cum prouocatione, ſibilis ac blanditijs adhibitis reliquam prædæ partem unguibus placidè extricabis, atque ita aſſuefacies, ne lacerari aut rumpi ungues contingat. Inter paſcendum, canes ſemper ei adſint, ut eorum conſuetudini aſſueſcat, eosq; ſequi ac comitari diſcat. Sic enim ipſorum familiaritate fiet audacior. Modum, quo deinceps Accipitres ad uenationem ferarum ſeu ſylueſtrium auium ſint inſtituendi, primùm generatim, deinde ſpeciatim hìc è [d] Demetrio Conſtantinopolitano ſubnectemus; qui diffuſe ac dilucidè utrunq; proſequutus, in hæc uerba ſcribit: Tertia an-

Mærentem non aucupandū eſſe.

Quid obſeruandum, & quid fugiēdum in capiēda pda.

Quid dandum capta præda.

Venatio ſylueſtrium Auium.

[d] *Lib. 1. c. 8*

tia antequam venatum exeas, die, parum alimenti præbebis Accipitri, & per totum diem manu gestabis, etiam altera die propter collectam in eo pituitam, cibiq; parum omnino dabis; nempe ad nucis auellanæ quantitatem, ac similiter manu gestabis tranquillè per totum ferè diem. Nocte sequenti somno fruatur quieto. Postridie ante Solis ortum, Deo inuocato, vt venationi faueat, cum Accipitre ad pugnam aduersus aues alacriter te pares. Vbi iam parum à porta progressus, Accipitrem vinculo liberâris, & loris simul collectis sinistrâ manû chirotheca obuelâris, vndique circumspicies, sicubi volantes aues appareant. Atque ubi locum insidijs aptum deprehenderis, manum dextram Accipitri obtēdes, & aliorsum oculos inflectere simulabis, celatoq; ita astutè prospectu tuo, cautè ad locum uenationis procedes. Ad quem cùm iam propè accesseris, cum impetu accurre, & auium gregem excita, simulq; magna vi & contentione Accipitrem de manu emitte, & vt in aues tanquam hostes audacter impetū faciat, alta voce adhortare, & magna celeritate Accipitrem sequere, vt priusquam aduersi aliquid patiatur, præsentia tua eum iuues. Solum enim & auxilio domini destitutum aues congeneres, vt Grues Grui, Anseres Anseri (hæc enim duo genera præcipuè gregatim degunt) opem aui captæ laturæ adsunt magna cum promptitudine, Accipitremq; vndique cinctum vulnerant, pennas euellunt, & auem captam rostris suis apprehensam trahunt: donec uel relinquat eam Accipiter, vel simul cum ea pessundetur. Tu igitur placidè propiùs ad Accipitrem accedes, & ferarum auium genus dissipabis. Quo facto, auem captam accipies, & humi sedēs pede altero pennas caudæ Accipitris subleuabis, ne quid de eis frangatur. Has enim natura ei cōtulit, vt hisce ceu gubernaculis aërē in quācunq; liberè partem, remigio alarū fulcaret. Dein euaginato cultro, qui ad latus sinistrū gestandus est, fauces primùm captæ auis incides, & sanguinem scaturientem calidū Accipitri bibendū permittes: & de carnibus circa collum, deinde etiā de cerebro, corde, iecinore, & ventre eum pasces. Postea pedibus apprehendes auem captā, ac latenter & astutè carnem Accipitri subtrahes, ita ut dolū omnino non percipiat. Et sic ad nouā uenationem te parabis, quam alioquin Accipiter satur detrectaret, aut negligeret. Quare etiā pedes eius, sanguine captæ auis illines, ut de alia etiā capienda promptiùs cogitet. Est.n. Accipiter memoria promptè valens, & præsentibus rebus scitè se accommodat, & contumeliam ab adulatione pulchrè discernit. Porrò vbi tertiò, aut ad summum quartò, ad venationē auolarir Accipiter, non ampliùs eum emitte, etsi auidus & promptus ad eam uideatur, & è manu subinde prouolet, ne uno die nimis defatigatus, inutilis deinceps reddatur. Quiete enim recreatur, & continui laboris molestia, graui plerunque morbo afficitur. Cæterùm multæ sunt causæ, quòd aliquando præda frustretur & aberret Accipiter. Vt enim in celeri volatu repentè Aquilam viderit, tunc sanè metu fortioris auis se ipsum potiùs seruare, quàm aliam capiendi gratia persequi cupit. Sæpe etiam de manu incautiùs emissus, lumbos subitò lædit, capturaq; frustratur. Interdum & loris intricatur, & alias multas ob causas impeditur & aberrat, quas paulatim studiosus uenator experientia propria cognoscet. Refocillatum itaque Accipitrem per diem vnum, aut alterum ad summum, ad pectus tuum admouebis, uerbisq; blandis ueluti strenuam auem alloqueris, cui per malum aliquem genium uictoria impedita sit. Nam & laudes & contumelias hoc animal agnoscit, & hominis voluntatem è gestibus conijcit. Quòd si post dictam quietem uenari non recuset, nihiloq; propter frustratam prędam tristior euaserit, bene habet: sin ad uolandum segnior necessariò magis, quàm uoluntate fuerit, propter lassitudinem, quę pręcessit, mox eum cibabis, & solum aliquandiu quiescere permittes, atque ubi domum reuersus es, ita tractabis, ut suo loco inter remedia Accipitris explicabimus. Si uerò statim à præda frustrata in arbore aliqua insideat, tanquam dolore affectus, arte ea qua dixi, reuocatur. Quòd si uocantem tardiùs exaudiat, siue quòd natura durus & difficilis sit ad parendum, siue propter frustrationem, siue propter contumeliam aliquam à te illatam (per hæc enim ad odium mouetur) Si sic, inquam, afficiatur, & arbori insideus magna diei parte, inspiciat quidem te, dum gestas carnem, non tamen descendat, tum carne in funiculum tenuem (in laqueum scilicet funiculi) innexa ab vna parte, ab altera lapide vel ligno, quod eleuare secum non possit, alligato, è conspectu eius abscedes. Sic enim te nusquam viso, paulatim ad carnes aduolabit & retinebitur. Sed quoniam consuetudo ceu altera natura inhærere solet, abdicabis venatione Accipitrem istum, & ad sobolem tantùm procreandam seruabis, quam expectare ex eo præstat, quàm tam incommoda aue, tanta molestia ad venandum vti. Si aduersus prædam Accipitrem placet animare, vt nonnunquam necesse est, escam, qua tempore venationis vtitur, vino madefacito, aut si Astur est, aceti parum dato. Quādo uis ut uolet, da tres offas carnis uino madefactas, aut pullo Columbæ vinum ex rostro infunde: deinde uolare facias, & animosiorem uidebis.

Accipitrē à domino nō deserendū.

Accipitris sensus.

Causæ, cur præda frustretur Accipiter.

De tractando deinceps & pascēdo Accipitre, deq; peculiariū auiū, nempe Perdicum, cum eo ca-

Qũo nutriendus quãdo instructus eſt.

* Lib. 1. cap. 194.

† De gryllo aue cre do, quę Serinus eſt.

eo capiendi ratione, idem * Demetrius hunc in modum è Græco ab Ornithologo tranſlatus ſcribit: Cùm Accipiter iam ſatis inſtitutus exercitatusq́; , & nutritoris ſui uocem ac ſibilum agnoſcere aſſuetus fuerit, ita ut cùm ſemel eum alloquitur, mox uel euolet, uel ad manum redeat, & inde emiſſus demõſtratam ſibi eſcam, uel ſcapum petat: denique cùm ad uenationem idoneus fuerit, paſces eum die ante uenationẽ proxima carne caprina, uel ouilla uel de † gryllo puro, non neruoſa, nec pingui, eaq́; recenti, nec ad ſatietatem, ſed dimidium duntaxat illius qua ſaturari poſſet. Quòdſi recens & calida à mactatione caro fuerit, frigida utatur, ſed eiuſdem diei: at ſi pridie mactatum ſit animal, caro ne præbeatur frigida, ſed recalfacta, præſertim ſi tempus frigidum fuerit. Hyeme igitur cibum Accipitris in aquam tepidam inijce & expurga, ſi quod foris inſederit ſordium, tum extractam Accipitri edendam dato. Quòdſi tepida aqua deſit, igne calfactam carne digitis contracta & celeriter circumage, ut calefiat quidem, non tamen exiccetur. At ſi aqua tepida ſimul & agno diſtituâris, ſanguine puro madefactam eſcam ſub axilla repones, ita ne carnẽ nudam attingat linteum, quo eſca inuoluitur, ſed ſupra induſium ſit, ne odore corporis humani infecta, & ſuam, qua pollet roborandi uim amittat, & inſuper Accipitri noceat. Sic calefacta carne Accipitrem paſces. Iam nutritum loco conſueto collocabis, ſolitoq́; more tractandum ad octauam uſque aut nonam horam ibi manere ſinas. Tum manu ſiniſtra exceptum ſurſum atq; deorſum ages placidè, cum poppyſmo ſiue ſibilo oris, manu dextera interim anteriores & poſteriores partes demulcens, & ita geſtabis uſq; ad ueſperam. Prodeſt hoc, & excitat auem ad uenationem, & aluum promouet, & cibi appetitum conciliat. Veſperi rurſus loco ſolito eum ſtatues ad diluculum vſque illic moraturum, & rurſus eùm cubitu ſurrexeris, manu geſtabis, idq́; prope lumen ſiue ex cera, ſiue lychnum, ſed fumum, ut antè monitum eſt, cauebis. Sibilo ſeu poppyſmo etiam uteris, atq; demulcebis, ut familiaris tibi & cicur reddatur, & ab eo amêris. Nam geſtatio in manu, aſſentatio & poppyſmi mitem efficiunt. Debet autem canicula quoque uenatoria, ut antè dictum fuit, ei ſemper adeſſe, cùm veſcitur, & cùm ſurſum deorſumq́; agitur, ut mutua familiaritate inter ſe aſſueſcant: & cùm opus fuerit, Accipiter canem ceu ſocium, reſpiciat, nec tanquam ab hoſte refugiat. Tum in aurora uenatum exibis, & circumſpicies locum, qui non omnino planus & ſupinus ſit (Textus Græcus habet ὕπτιος) ſed & riuo aliquo irrigetur, & fruteta habeat, non illa quidem continua, ſed longiuſculis interuallis diſſita, & qui non inæqualiter partim accliuis, partim decliuis ſit. Hæc enim auibus, quas Accipiter inſectatur, conducunt, & refugia eis ſuppeditant: ipſi uerò Accipitri, continuò nunc ſurſum, nunc deorſum volatũ & laborem augent, & audaciam imminuunt, & aduerſus aues ignauiorem efficiunt, ipſius præterea aucupis gloriæ officiunt.

Perdices capiendi modus.

Porrò locum nactus idoneum antequam Perdices te conſpiciant, in ſolum ſubſideto, & Perdicum cantus auſcultato. Solent enim diluculo uocem quandam placidam & claram edere. Hanc tu ſecutus, locum, quã fieri poteſt, proximè occupa, leniter interim enuncians ἔα, ἔα, ἔα. Hæc enim uox Perdicibus perſuadere ſolet, ut capita inclinent deorſum, & nõ turbentur prius, quàm illo, qui ita placidè uocet, conſpecto. Cùm uerò iam propius acceſſeris, cõtinuè vocem ἔα, ἔα, ἔα blandè repetito, & ſimul obſeruato, ne paulatim dilapſæ è cubilibus Perdices tibi & venatoribus negotium inquirendi parent. His ritè peractis, ab eo, qui Perdices tranquillat & cohibet, tu qui venaris unà cum ſocio, canes uenaticos uinctos tenebis: cumq́; intellexeris Perdices loco quieſcere, locum fruticoſum & denſum circumſpiciens diſquires, qui ad refugium quoque latendi gratia aptus ſit. Illic venationis ſocios ſtatues, & ritè diligenterq́; cum attentione progredi eos iubebis, & uoces edere cõſuetas, & ſibilis uti, & uirgis, quas pro more uenatores ferunt, ramos obuios quoſque ferire, item terram & herbas, & ſi quid aliud obuium fuerit. Virgis confractis lapides proijciant aut glebas terræ, ut continuo ſonitu Perdices exturbentur. Tu verò, qui Accipitrem manu læua geſtas, Perdices euolaturas è longinquo expecta, & cùm vocem exturbantium audiêris, uide num Accipiter quoq́;, ut primùm volantes conſpexit Perdices, inuolare in eas cupiat: non ſolues tamen ipſum, ſed auertes parumper, ne uideat, donec tranſuolarint: tum demum emittes eùm demonſtratis Perdicibus, vt rectà à tergo eas perſequatur. Emittes autem ſolerter manu porrecta cum blandirijs & exhortatione, ut animoſum reddas, & vocem eò magis intendes, quò longiùs aues ille inſequendo diſtabit. Similiter deinceps etiam ſingulis vicibus Accipitrem ſolues: nam voce familiari & conſueta auribus hauſta, audacior fit, & promptior ad perſequendum, ita ut inter volandum vocem domini audiens, ne Aquilæ quidem aduẽtum, à qua conficitur, extimeſcat. Cæterùm ſi nondum uiſis Perdicibus, cum prima exturbatorũ voce ac clamore dimittatur, aberrabit, & fortè alicubi offendet, ac ſegnior ad venationem & inutilis erit. Hæc de emiſſione dixerim. Porrò ubi iam comprehẽderit auem Accipiter, feſtinabis ad eum, propè ac placidè accedens, & blanda voce conſueta uteris, nempe ὤι, ὤι, ὤι: & ore ſibilans aſſidebis, manu altera contos,

altera

altera caudam apprehendes demulcebisq́; , & prædam pro arbitrio gustare, eaq́; satiari eum permittes. Deinde in sedem solitam seu contum leniter & sine molestia eum collocabis: nec illic sedētem negliges, sed per diem ac noctem semper quinquies manu palpabis, & loco etiam mouebis. Hoc enim modo & cibum gula contentum concoquet, & sanus deget. Si verò neglexeris, cibum minimè conficiet, & is, qui in gula relictus est, acescet. Vnde Accipiter non parùm lædetur partim cruditate, partim odore prauo cibi corrupti. Hoc igitur si acciderit, diluculo eum manu gestabis, & ad secundam usque horam circumferens obserua, num aluus soluatur, deinde ad cibum inuitatus, modicè tātùm de eo gustet. Postridie uenatum exibis secundum modum præscriptum. Et cùm ab exturbatoribus Perdices inquisitæ euolarint, eminus Accipitrem solues, ut à tergo persequatur. Sic enim solutus non dissipat Perdices, sed uno loco collectas, vt in fruteto, assequitur. Tum tu clamore urgebis, sibilabis, & lapides (si opus sit) in Perdices emittes. Sic enim cogente necessitate una saltem è fruteto euolabit: & ab Accipitre capietur, qua capta noli Accipitrem ampliùs vrgere. Interea verò dum Perdicem à se captum retinet, cultro Perdicis guttur aperies, & caput cum cerebri medulla in duas partes secabis, & Accipitri permittes, vt vnguibus & rostro Perdicem fortiter apprehendat, & edat, te interim dextra manu eam ad os Accipitris admouente. Dum autem Perdix sic ab Accipitre tenetur, noli Perdicem, quam manu tenes, ad te retrahere, sed molliter remitte. Retinet etenim Accipiter Perdicem unguibus tam validè, vt nullo modo dimissurus esset, sed quo tu magis traxeris, eò fortiùs apprehensurus. Te uerò manum dextram, ut dixi, laxiùs ac molliùs remittente, non poterit de capite Perdicis epulari, nisi unguibus etiam reliquo corpore omisso, ipsam apprehendat. Illo igitur circa caput occupato, tu reliquum suffuratus in peram conde. Festinabis autem, ut cures carnosas duntaxat corporis partes, & medulla refertas ab Accipitre deuorari: osseas uerò solerter vnguibus eius exemptas cani obijcies, ut is quoque edat & alacris fiat. Ergo si prima uenatio benè successit, aggredieris alteram. Quòd si inter volandum Accipiter Perdices ceperit, maior is labor est. At si in frutetum aliquod se obdiderint Perdices, Accipiter verò sursum euolet, aut prope eas cōsistat, canem venaticum vocabis, & solito more alloquendo adhortabere. Quòd si festinare ipsum, & subinde olfacere, & caudam frequenter mouere videris, illic latere scias Perdices, & quādo vna ex eis euolatura sit, obserua, ut simul voces, & horteris Accipitrem clamando, ὕλ, ὕλ, λάλοι, λα. Hæ namq; uoces animant Accipitrem & fortem reddunt. Si verò locus humilior, aut alioquin incommodus fuerit, vbi Accipiter desedit, reuocatum ad te suuistra excipe, & cum cane sequente Perdices inquire. Et cùm ex signis prędictis Perdicum motum obseruaueris, clama τὸ πρόχι. Cæterùm Accipiter subinde audiēs illud ὕλοι, ὤι, volatum Perdicis obseruat, & ad capturam se parat. Quòd si Accipiter, prędam conspexerit, & inuolare in eam gestiuerit, ab aucupe uerò parum vigili & negligente semel aut iterum impeditus, nec uolare permissus fuerit, ignauior fit in posterum & prædæ negligentior. Sin uerò cum attentione emissus, vnam aut alteram Perdicem, aut plures facilè nec multo negotio comprehenderit, sexies aut octies emissio eius repeti poterit. At si propter impedimentum aliquod, duas aut tres tātùm in diuersis emissionibus assequutus fuerit, idq́; labore multo: fac ne ampliùs eum soluas, ne nimiùm fatigetur, & fame laboret. Est quando promptè de manu auolat, sed postea instar timidi militis, in arbore aliqua se occultat, & ad escam quoque vocatus redire detrectat, tui prædæq́; pariter oblitus. Hoc si acciderit, siue propter loci difficultatem, siue propter stationem incommodam, siue quòd nihil adiuuetur à cane, siuè quòd cibum non appetat, oportebit te subire latibulum, aut frutetum, & cani pro more blandiri: & si quam habes abscōditam Perdicem, siue viuam, siue mortuam, in Accipitrem latenter inijcere, aut si Perdix non sit, pullum Gallinaceum vel Columbam, & simul consueta voce uti, ὕλοι, λάλα, λά. Quod si ad te redierit Accipiter, nutries eum placidè, & non vrgebis, ne deinceps etiam in venatu frustrēris. Nam Accipiter, præsertim si nimiùm vrgeatur, venationem prorsus obliuiscitur & omnino inutilis fit, nisi arte aliqua emendetur. Dicunt autē imperiti quidam emendari eum, & ad venandi alacritatem reuocari, si cibus ei negatur: quod fortè aliquid rationis habet, sed ita macrescet & extenuabitur. Quamobrem non istum, sed qui subijcitur emendandi modum probarim. Sint ergò duo Accipitres, alter scilicet ad venatum promptior; alter inertior, qui si uenari non pergat, & in frutetum subire metuat, ut extrahat inde, quam sequebatur, Perdicem, tu alteram Perdicem promptiori Accipitri obijces, ita ut uideatur illa esse, quam ignauior Accipiter persequebatur: & promptiorem ceu prędam nactum ad te recipies: alterum longiùs abesse iubebis, & canem odore sagacem curabis iuxta frutetum collocari, vt prædam in eo latentem prodat, & Perdicem exturbet. Sic quidem Accipitres ignaui alacriores ac diligentiores fiunt, & ad gnauiorem deinceps inquisitionem præparantur, ceu qui frustra confertas frutetorum frondes extimuerint, agnoscentes.

Accipitre ignauiori facto quid faciendū.

Idem

[f] L.1.c.196

Phasianos capiēdi ratio.

Idem [f] Demetrius modum capiendi Phasianos docet his uerbis: Aduersus Phasianos etiam exercendi sunt Accipitres, non tamen circa finem venationis. Postremæ enim Perdices capiendæ sunt, vt postquam de ijs degustauerint Accipitres, venandi labor desinat, non autem ex remissa, & leuiore persecutione, impetus vehementia hebetetur & infirmetur. Ex his tamen verbis contrarium inferri videtur, nempe Perdices prius capiendas esse.) Cæterùm ad inuentionem Phasianorum vocibus & clamoribus nihil opus est. Strepitus tantùm in frondibus, & ijs, quæ obuia fuerint, & sibili subtiles edantur. Nam si clamorem audierit Phasianus, pedibus paulatim fugiens dilabitur, ita ut nisi à cane comprehēdatur, aliter capi nequeat. At si strepitus in ramis & sibili edantur, metu affectus euolat è fruteto, ubi latet, & si auceps in propinquo fuerit, statim illo uolante Accipitrem soluet, qui uel ilicò Phasianum capiet, aut saltem non procul elapsum, ut non multo labore opus sit. Plurimùm autem iuuatur Accipiter, si è loco sublimi in prædam emittatur. Sic enim etiam solertes Accipitres minus frustrantur, & ineptiores maiorem sibi solertiam acquirunt.

Anates quō capiantur.

[g] Cap. 197.

Anatum capiendarum rationem idem [g] Demetrius docet: Cùm Accipitrem animaduerteris, inquit, iam inutilem factum ætate nimirum, nec amplius persecutioni Perdicum sufficere, exercebis eum postremò aduersus Anates. Assuefacias autem hunc in modum. Gestato eum manu sinistra, ut moris est, & à dextro femore tuo cymbalum æreum suspendes, quòd cùm opus erit, pulsabis. Tum Anatem admodum cicurem (hæc enim syluestribus similis est) alteri cuipiam committe in loco decliui seu humili tenendam. Deinde cum Accipitre accede propiùs, & cymbalo pulsato, ex composito, emittatur Anas ab eo, qui retinet, in sublime. Tu verò Accipitrem solues, qui facilè capta Anate satiabitur, & similiter in reliquas quoque Anates deinceps sese geret. Eadem enim ratio in syluestribus seruanda est. Nam cùm illæ in humilibus & nemorosis locis confidunt, Accipiter, ne ab ijs videatur, ad terram usque demitti debet, & paulatim ex improuiso accedendum, tum subito cymbali sono & clamore excitata aliqua Anas in altum subuolabit: de qua capta Accipiter gustet, vt ad reliquas etiam capiendas paratior fit. Capiūtur & alio modo, quādo scilicet non in stagnis degūt, sed eminus in aquoso aliquo loco confidentes Accipiter viderit. Mox enim vt uidit, persequi gestit, & auceps vlterius progreditur, ne ante tempus Accipitre conspecto diffugiant Anates. Cùm igitur quàm fieri poterit, accesserit proximè, Accipitrem eis ostendet, & cymbalum pulsabit. Postremò in euolantes immittet Accipitrem. Debet autem Anatarius Accipiter sine tintinnabulo esse.

[h] L.1.c.15.

Quum iam tempus fuerit venationis auium, inquit [h] Demetrius, quando scilicet peregrinationem suam perficiunt Anseres, Anates, Grues & aliæ aues, auceps quotidiè exeat ad aucupium Coruorum, & Cornicum, earumq; auium, quæ regionem non mutant, nec peregrinantur. Hoc autem faciat circa calendas Maias, obiter & tanquam per ludum hoc aucupio se exercens, vsque ad tempus includendi Accipitris.

CIBATIO AD VENATIONEM.

Cibationis tempus.

[a] L. 11.c.4.

QVANDO, quomodo, & quo cibi genere Accipitres ante & post venationem pascendi sint; nunc exponere videtur oportunum. Horam nutriēdi Accipitris Demetrius quartam facit, postquam gestatus fuerit. Accipitres nidarij & ramarij, inquit [a] Crescentiensis, nutriuntur bonis auibus & carnibus sæpiùs in die exhibitis, quò magis dominū diligere cōsuescat. Possunt eis etiam dari oua in paropsidibus fracta & agitata, & in aquam proiecta feruentem, & postea digitis constricta. Idem fit in mutatis penna à principio, sed cùm iam cicures omnino facti sunt, semel tantùm quotidiè pascendi sunt post horam tertiam, absoluta iam prioris cibi concoctione scilicet, non antè. Hæc per prolobi vacuitatem perfecta ab expertis cognoscitur. Quòd si cibus ex ingluuie delapsus non fuerit, sed in sequentem vsque diem in ea hæserit; tamdiu etiam sine cibo relinqu endi sunt. Si verò subsederit, bis ea die cibum offerre poteris tutò: nisi eadem aut postera die, ad venationem prodire lubet. Tūc enim Accipitrem famelicū esse oportet, ut auidiùs in prædam ruat, & faciliùs ad dominum reuocatus redeat. Carnes edat recentes, & si necesse fuerit, intra biduum saltem mactatas. Hactenus ille. Sint autem carnes Agnorū, Ouium, Hircorum, Boum & Porcorum, cum pilis, si animalia adhuc tenera fuerint: sin adultiora, absque pilis. Quod si Accipitres labore attenuati fuerint, per vnum aut alterum diem tantùm præbeantur. Nam si pluribus diebus eis vescantur, efferantur animis, & calculi in eis generantur. Dandæ igitur prędictæ carnes alternis diebus. Bubula rarò conuenit. Pluribus enim diebus continuis sumpta cruditatem parit. Est tamen apta ad purgationem,

Quales carnes conueniant.

Bubula caro.

nem, non quidem qualitate quapiam, ſed pondere ſuo aluum deprimendo laxans. Datur autem hoc fine bis aut ter menſe. Quod ſi verò melioris penuria, hac aut alia auem paſcere cogaris, lauetur primù n aqua tepida, & pauliſper eadem maceretur: deinde exprimatur, ſi hyems fuerit: ſin æſtas, refrigeretur aqua, neque tamen nimiuin exprimatur. Aqua enim pondus addit carni, & in cauſa eſt, ut citius per gulam deſcendat, inteſtina dilatat, & craſſos humores, ſi qui inſunt, expurgat. Non omnis autem caro, ſed ea tantùm, quæ craſſioris ſucci eſt, abluenda eſt & præbenda illo tempore tantùm, ut antè monuimus, quo auem purgare & attenuare viſum fuerit. Caprilla & Ouilla *quouis quidem tempore conueniunt*, Demetrio teſte: dandæ tamen per interualla tantummodo. Ouilla ſubinde data, calculos gignit. Quare ſanguinem hircinum recentem, vt primùm à mactatione coierit, dare oportet; ut qui calculos maximè diſſoluat; ita vt ab hoc uno lapidem Adamantem vinci aſſerãt. Caprilla calculos quidem in ſtomacho concretos probè diſſoluit, ſed ſtomachum aquoſum reddit, & appetentiam deijcit. Leporina cum ſanguine data ſine oſſibus & medullis, prodeſt. Nam ſi oſſa & medullas ſimul deuorat, vermes in ventre eius generari aiunt. Vnde aucupe cauſam ignorante Accipiter interit. Ceruina ad ſatietatẽ cõcedi non debet. Eſt enim difficilis cõcoctu. Poteſt etiam Vrſina, ſi contingat, pauca & calida præberi. Copioſius ſumpta etiã hæc plurimùm grauat. Miratur Tappius Accipitrarios magiſtros quoſdam præ aliarum carnium inopia Catulos Accipitribus in cibum mactaſſe. Verùm hoc rarum non eſt. Quinimo Demetrius præcipit, ut catulorum ſeu caniculatum ſanguinem totum calidum vnà cum carnibus edant. Calculos qui in vẽtre concreti ſunt, diſſoluit more hircini. Murina ſola etiam quotidiè data aut ſaltem alternis diebus iuuat, vnà cum pilis, omuibusq; interaneis vtilis. Phlegma & bilem purgat, fluxiones pituitoſas reprimit, calculos ſoluit, coryzam ſeu grauedinem inſtantem pellit, ſtomachum diſſolutum corroborat: in ſumma omnino ſalubris eſt. Suillam inter inſalubres carnes ponit Tardiuus Gallus. Demetrius hanc commẽdat, Accipitriq; exhibet, & tum præſertim, cùm macilentus fuerit. Obeſa enim eorum corpora reddit & impinguat, hyeme verò præſertim datur, cùm frigore læſa & conſumpta fuerint.

Caprilla & Ouilla caro.
Sanguinis hircini vs' in atterẽdo calculo.
Leporina caro.
Ceruina.
Vrſina.
Canina.
Murina.
Suilla.

Ex auium genere Gallinas laudabile Accipitri præbere alimentum accipitrariæ rei authores teſtantur. Vnde, inquit Tappius Lunenſis, *ipſis præter cibum conſuetum, nonnunquam modicum quid de coxa aut collo Gallinæ* eſſe dandum, quòd hic cibus eum corpulentum reddat. Cæterùm à cæde adhuc recente caleant, quæ offerendæ ſunt Gallinaceæ carnes. Eæ enim nõ parum eis ſapiunt. Alæ coxis præferuntur. Et coxæ ſi refrixerint, non dantur vtiliter, ſed in aqua calida rurſus calefaciendæ ſunt, & ſimiliter venter & lumbi, quæ partes ſi abſque aqua calefiãt, inſalubre præbebunt alimentum. Frigida uerò Gallinæ caro data, ventrem auis turbat. Hoc tantùm nomine quidam Gallinaceam damnant, quòd ſi frequenter exhibeatur, quoniam dulcis ac lauta eſt, & cum Gallinæ vbique ferè reperiantur, auis harum deliciarum deſiderio, ſi inter volandum Gallinam conſpexerit, præda relicta ad illam ſe conuertet. Verùm huic malo ita obuiam eundum tradit Demetrius, vt caput, pedes & alæ Gallinę aui offerendæ prius detruncentur, quò ſcilicet domeſticam auem ſe edere non intelligat, neque neglectis deinceps feris auibus circa caſas obuolitet. Inſuper ſi hoc vitio laborauerit, paſci eam iubet Tardiuus *auiculis minutis, præſertim Hirundinibus aut Columbis*, quæ iam primùm volare incipiunt. *Adultarum enim carnem* idem author reprobat. Demetrius interim ſimpliciter inter aues *Columbam* Accipitris eſui *vtiliſſimam* tradit: *alis & pedibus minutatim conciſis. Sitim tamen ad breue tempus mouere* fatetur. *Corui cor, cerebrum, iecur & perparum de pulpa pectoris* concedit idem Demetrius: *ſanguinem omnino vitandum* ſcribit, vtpote *ſalſum & pernitioſum Accipitri, ſicuti omnia ſalſa*. Idem *de Cornice* dicit. *Oſſa* etiam, idem inquit, *& interiora relinquenda*. Vrunt ac noxiam ſitim excitant. Cæterùm Anatis caro omnis & ſanguis conducit maximè: item Gruis. Anſerina quoque perutilis eſt, ſed abſque multo ſanguine. Nam ſi copioſum Anſeris ſanguinem ſumpſerit, corde grauatur, & ſicut homines ebrij uim rationis obtuſam habent, & temerè ſeſe gerunt: Sic Accipiter antequam concoxerit, ad uenatum ineptus eſt. Ardeolæ cerebrum cũ corde & iecinore edat, ſi opus ſit, ne ſcilicet triſtetur Accipiter, ſi nihil de ſuo labore præmij acceperit, & alacrior ad prædam fiat. Carnes cæteras tanquam noxias linquat. Lari etiam, ſi fortè capiatur, cor cum ſanguine, & paucis de pectore carnibus edat: Reliquæ eius partes uiroſæ & graues ſunt. De Mergo ad ſatietatem edere poteſt. Eſt auis hæc dulciſſima & facilis cõcoctu. *Otidis etiam caro, nec non & Picæ vtiliſſima eſt*, authore Demetrio. Tardiuus uerò *Picæ carnem amaram, & noxiam* eſſe aſſerit. Sed ea diuerſitas ex ætate naſci poteſt, ut ſuauior & ſalubrior ſit pullorum, deterior annoſarum. Præterea *Palumbi & Merulæ* carnes tempeſtiuè datæ, non minus quàm Gallinæ, iuuant. In uniuerſum autem *Cerebrum auium* commendatur Tappio, utpote *laxum & facile concoctu. Medulla ex cruribus* eidem præfertur. *Pinguedo etiam* ſi huic credendum, *ex calidis auibus*

Gallinacea.
Colũbina.
Coruina.
Anatis caro.
Gruis.
Anſerina.
Ardeolæ partes Accipitri ſalubres.
Larus.
Otis.
Pica.
Palumbi.
Merulæ.
Cerebrũ.
Medulla.
Pinguedo.

Lingua. ſumpta conducit,& uenas,& oſſa purgat,pennasq; ualdè confirmat. Lingua optimè quidem ſapit Accipitri,ſed cæteris alimentis poſtponi debet. Cor omnibus partibus præfertur, & nihil eo ſuauius guſtant Accipitres, quod Ariſtotelem, Plinium aliosq; ignoraſſe miramur, qui Accipitrem *corde abſtinere* falsò ſcribunt. Pulmo. Pulmo, etſi non admodum lautus ſit, facilè tamen concoquitur: iecur difficulter. Quib⁹ carnibus abſtinere debet Accipiter. Abſtinere uerò debet Accipiter carnibus cuiuſcunq; animalis triduum maceratis,& multò magis à carne olida. Parit enim luem peſtilentem,& calculos,& interanea putredine afficit, unde ſubitò perire contingit, ut ex animalium etiam quæ libidine agitantur carne ſumpta, aucupe cauſam ignorante. Caro etiam cum ſale minimè danda. Sal. *Sal enim in corpore Accipitris diſſolutus*, iuxta Demetriũ, *vitalem eius ſpiritum extinguit: & ſine carne per ſe datus, viſcera Accipitris perdit.* Inteſtina. Inteſtina pro alimẽto dari non debent, niſi cùm vẽtrem ſoluere corpuſuè purgare libuerit. Renes. Lien. Renes & Lien improbantur. Pinguedo. Pinguedo etiam cuiuſcunque animalis, inquit Demetrius (hac in re à Tappio diſcors, qui in ſuperioribus ei ſuas dotes attribuit, cõmendatq;) in cibo Accipitris non conuenit, quòd facultatem concoctricem impediat,& ſtomachum laxet. Oleum. Deniq; oleum cum ſale Accipitri inimicum aſſe. it: quanquam id de inueterato oleo æquè intelligi poſſit.

Cibi quantitas. Quantitas alimentorum hæc eſto, ex Demetrio: Edat Accipiter lance appenſam carnem, ſcilicet Ouillę vncias nouem, Caprinæ uncias decem, Hircinę nouẽ, Ceruinæ octo, Leporinæ quinque, Suis magnæ ſex, Porcelli ſeptem, Catuli octo, Vrſinæ ſex. Ex auibus verò vt Grue, Anſere, Perdice, Palumbo, Turture, Merula, Sturno ſatiari eum licet. Diligenter autem & ſubinde caueat ab oſſibus, pilis & pennis. Alibi tamen idem author *hæc unà cum carne deuorari perutile eſſe* ſcribit, hac ſcilicet ratione, *quod cum aſpera & ſicca hæ partes ſint, pituitam ſtomacho inhærentem abradunt, & ſecum educunt.* Vnde Accipitrem a diuerſis morbis liberari contingit. Quõ cibus offerẽdus. Cùm autem paſces eum, non dandum quantum petit, ſed eſcam nonnunquam ſubtrahes, ut à paſtu per interualla quieſcat. Sic.n. ſuauiùs edet. Sed cura ne videat carnem, quã ſubtraxiſti,& auido ad eam motu incitatus fatigetur. Deniq; fac, ut paruulas aues deplumet, vt ruri ſolet facere.

MORBOSORVM ACCIPITRVM DIÆTA.

QVANDOQVIDEM Accipitres ſingulis annis ſemel plumas in auiarijs amittunt, quæ res cùm non minimam Accipitrariæ artis partem in ſe complectatur, magnæq; admodum diligentiæ ſit obſeruare, quando, quaue ratione id fiat, de eo pertractare iam aggrediamur. Mutationis ſeu defluuij pennarũ tempus. Tempus mutationis Albertus, ſi Accipiter anniculus fuerit, Calendas Iulias, ſi verò ſenior, ac aliquoties iam plumas depoſuerit, Calendas Ianuarias ſtatuit. [a] Creſcentienſis verò menſe Martio, vel Aprili caueæ includi eam ob cauſam præcipit. [a] L.10.c.4. Verùm hoc tibi certum inſtantis innouandarum plumarum temporis indicium Tardiuus aſſignat, ſi manui impoſitus, vt ſolebat aliàs eſſe tranquillus, minimè ſe ſiſtat, ſed irrequieto aſſiduè motu oberret. Certiſſimum autem in auiarium recipiendi Accipitris tempus habebis, cùm iam ſponte ſua pennas quaſdam abijcere incipientem videris. Diebus verò viginti antequam caueæ includas, alternis diebus hoc medicamentum ei dare iubet Demetrius: Oui vitellum cum pauco melle,& æquali roſaceo oleo miſce,& intinctas in eo carnis recẽtis tres buccellas edẽdas Accipitri præbe. Deinde cùm iam propè fuerit tempus, vt includatur, tribus aut quatuor diebus antè, ouillum cerebrum adhuc calens quotiniè ei in cibo dabis. Auiarij deſcriptio. Ex communi autem omnium præcepto auiarium parandum eſt pulchrum & peramplum, aut ſaltem mediocre, vtpote quod includendæ auis capax ſit optime, vel loco eius cauea magna. Oſtium Solem orientem ſpectet, aut alioquin loco calido, & Soli expoſito, vt iuxta muros plagæ meridionali oppoſitos, collocetur. Tempore verò calido in domicilio frigido. Quidam caueam ab omnibus plagis feneſtras habere volunt, idq; in primis curare, ut quouis tempore calida aëris conſtitutione auis fruatur. Hinc quidam ſi unicum tantùm oſtium, aut feneſtra paratur, eam verſus meridiem patere uetant, ventos ac pluuiam vitandi cauſa. Aeſtus verò nimius etiam inutilis eſt. Debet autem auiarium virgis ſeptum eſſe, non vitro clauſum, ita ut & ſatis ſit luminis, neque aui exitus pateat. Vitrum enim ſtatim frangit, ſi uel ludendo, vel allidendo in id inſolet: fracto vel auolat, uel fragmentis eius læſus perit. Sit autem in medio auiarij pertica tranſuerſim extenſa. Alij tam amplum eſſe volunt, vt duas aut tres perticas capiat, per quas Accipiter tranſiliat, & vbi libuerit, inſideat. Plurimùm enim hoc exercitio proficit. Locus auiarij ſit ſolitarius, à puluere & fumo immunis, & quò nullus ſit Gallinis acceſſus, ne pediculis earum Accipiter infeſtetur. Impones autem, ut iubet Tardiuus, ſabulum, & tertio quoque die herbas recentes, ſalicum frondes, ac ceſpitem herbarum viridium.

ri tium. Sed antequam in caueam immittas, a pediculis prius diligenter eum mũdato. Demetrius *aqua seu decocto Lupinorum ablui* iubet. Arcet vtrunq; pediculos. Idem cum arena pumicem in caueam inijci vult, fortassè vt rostrum affricando acuat. Perticæ vas rotundum subijcitor, cuius latitudo sit trium pedum, profunditas dodrantalis. Aquam autem paucam contineat ab initio, cum auis primum includitur, nempe ad duorum, aut trium digitorum altitudinem, ut bibere tantùm possit, non lauare. Vbi verò pennas iam pulchrè subnasci videris, tum vas implebis aqua, vt etiam lauet. Debet autem quotidie mutari, & vas diligenter lauari. Nam si forte excrementum in vas inciderit, & auis ex illa aqua vel biberit vel lauerit, statim coriyza corripitur, ac interit. Vas autem latum amplumq;, & moderatè cauum esto, ne dum lauat, pectus offendat, aut pennas recens pullulantes peruertat. Tales enim illæ manent in posterum, quales ab initio formantur.

Quis debeat cibare.

Ales è manu magistri seu mansuefactarij cibandus est, quò faciliùs cicuretur, nec metuat sibi ab hominibus. Quod si non ex aucupis manu nutritus fuerit, sed (vt quidam faciunt) ex perticæ alligata carne, breui efferatur, hominisq; accedentis conspectu, in cauea perturbatur, se ipsum offendit, & plane ferus redditur: denique si iam pinguis euaserit, facilè in morbum incidit. Nutriendus toto defluuij tempore carnibus puris ac calidis, id est, auium, aut aliorum animantium viuentium, vel saltem ante vnum diem mactatorum, nunc huius, nunc illius, subinde mutando, frequentius tamen eorum, quibus ipsum maximè capi nosti. Si carnem sordidam ingesserit, calculos in ventre generat, ac perit. Septem aut decem dies continuas pullis Columbarum vnà cum sanguine cibetur, deinde tres alios, carne non nihil macerata in vrina. Quod si vis auem sine carnium esu pennis ueteribus exui, vitellum oui duriusculum coques, coctum in aqua refrigerabis, ac deinde absterges. Et quando eam primùm eo pascere volueris, quo faciliùs assuescat, miscebis vitellum cum sanguine Gallinæ, aut alterius auis. Verùm cùm sic inclusæ exercitium desit, ne in otio cibis nimium saturata de valetudine periclitetur, alternis diebus modo solidiores cibos, modo liquidiores, leuioresq; offeres. Quum verò alarum pennas præcipuas mutauerit, solidiores cibi dãdi sunt, offaq; vesperi, dummodo deinde guttur discerptis auiũ collis impleatur. Si auis inclusa auiario tardius ueteribus pennis se exuat, hanc victus rationem adhibebis. Primùm cibos præbebis, ut prædictum est, nẽpe carnem n[illegible]m ac pinguem, porcellinam præcipuè & catulinam murinamq; & Columbinam alternis diebus dato. Iuuant enim. Deinde, vt scribit author quidam Græcus anonymus, aquam bibendam nullam dato. Post septem verò dies lixiuium ex cineribus sarmentorum solius vitis, aqua dilutum appones. Sunt qui marinam approbant, aut eius loco salsam. Lixiuium autẽ quod diximus, siue inde bibat Accipiter, siue lauetur, defluuium pennarũ celerius procurabit. Illud pręterea commodi hinc erit, vt bibito tali lixiuio, aut salsa aqua, nunquam calculo sit laboraturus. Sal alioquin, vt suprà ex Demetrio monuimus, etiam sano, cum in cibo, tum potu inutilis est. Quare non ab re Tardiuus Gallus præcipit: Si quid incommodi vel morbi ingruerit Accipitri, cum mutat pennas, satius esse medicamenta omnia, quæ accelerandi pennarum defluuij gratia instituta sunt, differri, donec conualescat, quod ea, quæ pennarum mutationem promouent, naturæ eius pleraq; cõtraria sint. Multa alia sunt, quæ ad veterum plumarum casum, nouarumq; ortum celeriorem faciunt; vt Lacerta, Testudo, Serpens, &c. quæ hoc modo in eum vsum singula preparantur.

Quæ ad plumarum [illegible] faciant.

Lacerta.

Lacertam viridem in olla noua cum aqua probè decoquito, deinde in mortario contere, & in vase aliquo cum decocto suo permisce, dein aquam aliam tepidam affunde. In hanc aquam Accipitrem immersum laua, & citò abijciet pennas. Hunc eundem effectum non lotu tantum, sed esu etiam præstabis hoc modo: Lacertam minutatim discinde, ita vt non possit carnem apprehẽdere vnguibus[?]; sed ore tantùm. Nam si vngũibus comprehenderit eam, emanans inde lacteus liquor, unguibus nocet, quod nimis eos constringat. Demetrius cum suilla mixtos Lacertos uirides in sole siccatos Accipitri exhibet.

Anguis senecta, seu caro eiusdem

Item anguis senecta minutatim dissecta, aut etiam caro eiusdem è corpore medio exempta, & trium pilularum magnitudine data, aut carnibus alijs familiaris eius escæ permista iuuat, ac optimè pennarum mutationem promouet.

Testudo.

Item Testudinem in locis siccis captam, adempto cortice supinam Accipitri edendam præbe. Qualitas enim carnis & succus eius conducunt & mutationem totius corporis plumarũ accelerant: Vt tuto, cito, iucunde penas abijciat, Tardiuus pascit Accipitrẽ carne Erinacei siue pingui, aut glãdulas, quæ in collo Ouiũ sub auriculis sunt, minutim cõcisas, cibo eius immiscet, vt quoquo modo deglutiat, siue sponte, siue aliqua arte tua. Et cum iã pennas abijcere cœperit, non amplius pbet, ne forte nouas cũ veteribus simul [illegible]. Aut pro glandulis iam dictis uel murium maiorum (rattos uocant) uel talparum carnem butyro unctam, triduo ei offert.

Caro Erinacei.

Murina caro.

Catulina.

Vel pascit eum Catulina, lardo perfusa, & in frusta [illegible] bolos exiguos dilecta. Hic etenim cibus ei maximè secundum naturam est. Aliud ad eandem rem re-

medium. Semen Agnicaſti, ſeu uiticis contuſum, macera in aqua dulci, colatam in potu dato Columbæ, & adhuc pernoctare eam dimitte, & poſtridie Accipitri laniandam obijce. In eundem etiam uſum mures, uel Ciconiam, uel Turturem ei in cibum dabis tertio quoque die; aut lac ſorbendum a potu quotidiè. *Tribus* etiam *piſciculos minutos fluuiatiles* commendat Albertus Magnus: qui carnibus Accipitri in paſtum deſtinatis commiſcendi ſunt. Cito etiam pennas idem amiſſurum affirmat, *lumbis ſuillis inciſis & agnino ſanguine tinctis veſcatur*. Item *grana ſambuci* conferre ait *menſe Septembri terra obruta*, ſi in eorum ſucco hordeum, aliaue alimenta Gallinis idonea macerentur, iiſq; enutritę poſtea Accipitri exhibeantur. Eadem ratione idem author efficaciſſimo illo, quod ante a Serpentibus peti diximus, medicamento omnium prętantiſſimo utitur. Sed cum ob ueneni uim nimis uehemens ſit, tutoq; uti non liceat, certa temperatione eius uirus obtundit hoc pacto: Serpentem uarium, qui inter alios minus perniciosus ſit, & uirulentus cum tritico coquit. Hoc Gallinam paſcit, & aquam decoctionis potandam prębet. Huius poſtea Gallinę carnibus depaſtum Accipitrem, pennas amiſſurum, & a morbo, ſi quo implicatus fuerit, liberatum iri, & nouas quoque pennas eaſque ſolidas ſuborituras, deniq; & longum tempus ſanum ac alacrem deinceps ſuperuicturum affirmat. Pręter hæc ut monet Demetrius, nihil aliud tentabis in Accipitre incluſo. Nam imperiti quidam, cùm pennas non ſine illorum dolore euellerent, plurimos hoc modo non læſerunt ſolum, ſed & perdiderunt. Quare longe ſatius eſt, ac naturæ conuenientius, per victus rationem, ac ſine dolore id moliri, ut pennæ paulatim defluant. In cauda tantùm ſi quæ fractæ fuerint, leniter & paulatim ſine vlla violentia extrahes, & ne ſanguis effluat, cauebis. Hoc enim ſi contingat pennæ diſtortæ ſubnaſcuntur. Cum autem pennæ defluere iam incœperint, omni moleſtia, ac labore liberum eum reddes: & affatim cibabis, neque eſurire ſines. Tot enim fracturis pennæ renatæ ſunt futuræ mutilæ, quot vicibus ipſe famem perpeſſus fuerit. Quòd ſi pennę ſubnaſcuntur macrę, ſiccæ, & breues, & Auis non abundarit ſanguine, qui eis alédis ſufficiat, nutries eum Pipionum, alijſq; calidis carnibus, eaſq; oleo ſeſamino inunges. Sic enim pennæ craſſiores molliores q; naſcentur. Nam ſicciores facilè rumpuntur. Si quæ pennæ non exciderint, aut malè natę fuerint, vngantur oleo laurino, quod & veteres excidere facit, & nouas ſuboriri. Non prius eximendus e domicilio mutationis Accipiter, quàm pēnas omnes probè mutarit. Solet autem ea plumarum renouatio perfici, vt plurimùm Auguſti initio, alijs medio Auguſto, quibuſdam uerò

[b] L.10.c.4. vltimo, teſte [b] Creſcentienſe. Nouarum incremento abſoluto, aqua marina calida pennas eius fouere Demetrius præcipit per triduum, vel aceto acerrimo calefacto. Cæterùm antequam è cauea ſeu Auiario eximas, denis continuis diebus quotidiè ingreditor ad eum, ac conſpectum tuum illi reddito denuò familiarem, ne ſi ſubitò, & ex improuiſo ad eum auferendum acceſſeris, territus auolet. Eadem de cauſa ante lucem cum ipſo obambula, & antequam Sol oriatur, in perticam eum repone. Veſperi vero lucernam huc illuc ante illum mouebis, eumq; aliquandiu geſtabis. Quanuis quidam vt antè retulimus, toto innouationis plumarum tempore in Auiario Accipitrem ex manu cibandum arbitrentur. Demetrius tamen *ſatis eſſe* ait *diem vnum aut alterum antequam eximatur, de manu paſci, ſicq; nutritum, manſuetum, ac cicurem, cum tempus poſtulauerit, atque ad venationem prodeundum erit, promptum ad obſequium, nec multo labore ad correctionem opus fore* pollicetur. *Debet* autem inquit, *cum ab Auiario eximitur eodem modo inſtitui ac cicurare, quo nouelli, ac qui primum venari inſtituunt.* Mutatis iam pennis, & nouis in locum veterum ſuffe-

Caudę mutatio. ctis, Accipiter ſpecioſior multò euadet, quàm antè fuerat. Cęterùm caudam primo anno magnam habent Accipitres, ſecundo minorem, reliquis deinde ſemper ęqualem, ita vt neq; creſcat, neq; decreſcat. Abſoluta iam plenè nouarum pennarum generatione corpulentior redditus Accipiter, ſi aërem frigidum fortè ſenſerit, irrequieto corporis motu ſe calfacit. Eſt autem periculum, ne ab aſcititio iſto calore refrigeretur, & fortè moriatur. Geſtabis igitur eum placide & extra ęſtum, capitio intectum. Et quoniam obeſus, & ferocior factus eſt, ne fugiat, purgabis eum globulo è pinguedine lardi, qui quidem ſic paratur. Pinguedinem lardi ſuilli per diem vnum in aqua recenti aliquoties mutata maceratam, ſaccharum, piper tritum, aloën & medullam, pari ſingulorum quantitate accipe, ex quibus tres quatuorue aut plures pilulas effinge, & pro tuo iudicio permiſce, & earum vnam Aui dato mane. Paſces autem pulmonis ouilli ſegmentis, randiu lotis, donec ſanguinem & ſuccum omnem depoſuerint: ſic enim maciem Aui conciliant. Perticam eius fimo pingui, aut quouis pinguedine inunges, vt lubrica fiat. Sic ſi per eam alligata noctu cum firmo gradu inſiſtere nequeat, & ſubinde labatur, non poterit ſomno frui, unde macreſcet & mitior fiet. Sed fac ut diligēter alligetur nexu firmo, ne auolet. Nam ſi nimis obeſus ſit, nec ſatis inanitus, & reuocanti inobediens, periculū eſt, ne fugā capiat.

CON-

CONSERVATIO. CVRATIO.

HACTENVS rationem, qua Accipiter, dum integra fruitur ualetudine, curari, institui, nutriri debeat: denique quomodo in domicilio, seu Auiario pennas ueteres deponere, & nouas induere, vt nō modo oblectamentum aliquod, sed etiam emolumentum ab eo expectemus, explicuimus. Reliquum est, vt quo pacto sanitatem eius præsentem conseruare, & amissam recuperare possimus, exponamus. Ad priorem partem, nēpe morbos arcendos maximè spectat, ac facit ea purgatio; quę per turundos (factilia Plinius, Offas Columella: ψωμίσματα Plutarchus: bucceas Suetonius; buccellas Martialis appellat.) institui solet. Præcipuè autem, ut inquit Budæus: *Ineunte Autumno Accipitrarij saginam Auiarij medicamentis exinaniunt quo salubrius degant: rursusq; ad prædam instituunt, inedia perdomitant, inditis in os stuppeis turundis auiditatem eorum ludificantes, simul sic euocatis excrementis velociores reddi affirmantes, simul famem irritari, atque ita ad obsequium redigi.* A deuoratis enim Auibus & alijs animalibus humores prauos, cùm in ingluuie, tùm in intestinis colligi cōtingit, qui expurgandi veniūt, in fauces immissis seu ingestis, qui dicti sunt, turundis, quod sub noctem vt plurimùm fieri solet. Concinnātur hi è pluma, quæ reperitur super articulo alarum Gallinæ veteris, aut ex paruis Auiculis contusis, aut pedibus Cuniculorum Leporumue fractis, ita ut vngues & ossa demantur. E lana xylina, seu gossypina turundus improbatur. Lędit enim & vrit pulmonem, vnde Aui interitus, & maximè cùm ea lana non fuerit probè elota. Nam si alia, cuiusmodi diximus, non sint ad manum, ea vti licebit, si modo prius per diem integrum aqua maceretur. Formantur instar pilulæ, vel oliuæ. Hos Galli Curce vocant, quasi curam dicas, ab effectu. Germani Geuuel, à rotunditate, vt conijcio. Turundos ex aliqua prædictarum materierum conflatos quotidiè singulos dato, in aqua prius maceratos, qui intestina eorum egregiè dilatant: resiccantq; excrementorum in Aue redundātiam. Si postridie manè puros reiecerint, non siccos tamē, nec malè olentes sanitatis sunt indices: Sin humidos & viscosos, morbi. Deglutitos autem turundos, nisi prius reiecerit, cibus nullus exhiberi debet. Retineri adhuc turundos, ex eo cognosces, si super manu tua Auis tremat. Quod si exigua nimis quantitate oblatos non reijciat, non desinas alios dare, sed iterum, aut tertiò exhibebis. Futurum enim est, vt tandem plumas in offa oblatas simul omnes reddat. Solet alias etiam ob causas eos retinere, nempe, vel ob pustulas, seu ulcuscula in corpore genita, aut carnosas quaspiam excrescentias, uel denique ob magnam excrementorum sentinam. Si quæ hodie non potuit, cras vel saltem postridie vt fiat reiectio, id hoc modo procura. Pingue lardum aqua, bis terue recenti semper affusa oblatum, cum pauco sale, & pipere trito, effinges in catapotium, atque aui diglutiendum propinabis. Tum obserua quidnam reijciat, & si ne tunc quidem turundos illos reddat, cape quicquid ab eo reiectum est, id contunde, panno inuolue, & Accipitri olfaciendum præbe. Hac enim arte turūdos euocabis. Aut fibras radicum Chelidoniæ maioris in turūdos fabæ magnitudine redactas, bonaq; carne inuolutas, ad celandam earum amaritudinem, ipsi dato. Deinde ipsum soli, aut igni expone, & nisi turundos reijciat, pascito eum vesperi coxa Gallinæ calida & saccharo condita. Hoc genus purgationis sæpius in ijs repetitur, nisi nimium macri fuerint. Præter hanc peculiarem per turundos exinaniendi rationem ad incolumitatem tuendam quatuor alia necessaria esse Tardiuus, alijq; scribunt: nempe vniuersali quadam vacuatione per medicamentum, cùm opus videbitur, purgare, in esca trahēda exercere; lauare & humidam resiccare. Cùm Accipitrem, quocunque tempore purgare erit animus, & bonam laxamq; aluum ei reddere atq; appetitum excitare, hoc pacto id efficies: Octauo, aut quintodecimo quoque die, da ei pilulam vnam ex ijs, quas communes vocant, aut Aloen citrinam, magnitudine fabæ, bona carne inuolutam, ne amarorem percipiat. Tum induto capitio eum repones in loco calido, aut ad solem aut ad focum, vbi per duarum horarum spatium relinquendus. vt aluum interim deijciat. Et cùm Aloën, seu catapocium reiecerit (neque enim tam citò liquescit) acceptam serua in aliud tempus. Auem deinde manu exceptā bono & viuo cibo nutries, vt ab infirmitate, quam ex purgatione acquirit, reficiatur. In cibum conueniunt Gallinæ, Auiculæ & Mures maiores minoresue in paruos bolos dissecti. Aloë quidem hoc pacto exhibita vesperi, vermes etiam è corpore efficaciter educit. Et pilulæ iam dictę, communes nempe, ab Accipitre deglutitæ, initio Septembris, similiter cōtra vermes prosunt, & contra alios Auium rapacium morbos. Sed debet hoc remediū pro Auium diuersitate augeri, minuiuè. Accipitri enim cùm Fringillario, tùm Columbario minus eius pondus conuenit, quàm cæteris rapacibus. Si post duas horas pasto vesperi alimentū ex ingluuie delapsum subsederit, dabis ei quatuor aut quinque semina

Quō cōseruandus in sanitate. Purgatio p turundos.

Turūdi qui fiant.

Curce. Geuuel.

Purgatio.

Caryophillorum trita & carne laudabili modica inuoluta. Cùm verò ab uſu prædictarum pilularum humores commoti fuerint, palatum ac nares eius acri aceto, cum pipere trito ſemel aſperges, & poſtea, ſi opus erit, aqua in nares inſpirata illum refrigerabis, ſoli inde igniue expones. Sic enim humores capitis, & omnem aliam ægritudinem expellet. Si poſt mutationem pennarum, vel à tempore hyberno, aut intermiſſo diu exercitio, aut abundátiori alimento nutrito, plumæ uiſcoſæ & ſordidæ reddantur, hoc modo eum purgabis. Lardi quanta eſt tertia digiti pars, in quatuor fruſtula diſsecabis, & piperi in puluerem redacto, ſali uſto, & modicæ portioni lateris vſti miſcebis, ac diu ſimul omnia ſubiges: deinde Accipitrem placida manu apprehenſum tenebis, donec hoc ei remedium in gulam inſeratur. Dehinc ingluuiem, ac guttur eius frigida conſperge, ne ſtatim reijciat. Tum loco quopiam puro pone, & uidebis multa ab eo excrementa reddi. Sic uacuatus per horas ſex ieiunet, quibus exactis modicum carnis recentis dabis, aut oua butyro mixta.

Eſcę extractio. Quod ad exercitium uellendæ ſeu trahendę eſcæ attinet, curandum, ut tempore matutino in pabulo carnis cuiuſpiam neruoſæ, roſtro uiolenter diuellendo, laboret: item ueſpertino ante cænam, & antequam ad prædam euolet inter expectandum. Si plumæ carni inhærent, uide ne illas deglutiat interdiu: ueſperi uerò deglutitæ nihil faciunt periculi. Et quanquam aliqui trahendo eſcam lumbos eius lædi exiſtiment, ipſum tamen exercitium ei non parum prodeſt.

Balneum. Conuenit aliquando etiam balneo uti Accipitrem, cùm ſanitatis gratia, tũ ut melior promptiorq́; ad uolatum fiat. Interdum enim aquæ potum, uſumq́; deſiderat, ut cũ iecur, reliquumne corpus eius incaluit. Nam refrigeratur aquâ. Quin & animoſior manſuetiorq́; balneo redditur. Sæpe igitur id ei adhibebis, uel quarto quoque die. Nam ſi frequentiùs balneetur, ſuperbus euadit, ac dominum fugit. Quum balneo eum adhibes, ligno ſicco impone. Aqua uerò ſit pura, & omnis uene. i expers. A balneo paſces eum alimento uiuo, ut Pipione, & Auiculis, quibus parum ſacchari aut theriacæ addes ob ueneni metum, & ſimiliter in nares eius theriacam indes. Quòd ſi a balneo Accipiter ſeipſum fricet, & vngat, roſtroq́; plumas componat, non ſine noxa nec impunè tangitur (halitus enim tunc ei venenoſus eſt) & pedes quoque. Quamobrem geſtaturus eum, valida chiroteca manum, ne offendaris, munies. Loto non dabis carnem madefactam. Si vis ut ſtatim a balneo volet, aſperges eum aqua pura. Quòd ſi infectus fuerit ex balneo, aquæ veneno per ſerpentem aliudue animal, aut quauis ratione contaminatus, theriacam admixtis tribus Iuniperi granis tritis, deglutiendam dabis, & octiduum totum balneo abſtinebis, paſturus ęum carne felina, cui aloën tritam inſperſeris. Porrò humectum reſiccabis ad ſolem vel ignẽ. Secus periculum erit morbi alicuius, ut rheumatis, aſthmatis, aut alterius.

Siccatio. Exiccatum loco calido & ſicco collocabis. Denique ut *Accipiter integra ſemper ſanitate fruatur*, (inquit Albertus) *nec viſcera eius exiccata nimium conſtringantur, caulem, radicem, foliaq́; maluæ decoquito in aqua, donec tota abſumatur. Deinde exiccata omnia contere diligenter, & in vaſe quopiam butyro pleno aliquandiu coque: Deinde cola inſtar ceræ & de pinguedine illo paſce Accipitrem per internalla, quem ſi accipere renuerit, admiſcebis carni felinæ.* Idem aliud eiuſdem vſus remedium præſcribit, hoc nempe; *Rutam, ebulum, maluam, ſerpillum, roremarinum, & hunc quidem, quàm cætera, copioſiorem, aut eius loco ſabinam, adipem præterea ſuillum: (ſuis nimirum quæ nunquam deguſtarit glandes) ſimul triſto vino incoques, & expreſſa tanquam ceram, Accipitri in cibum dabis veſperi aut per noctem.*

Sani indicia. Accipiter ſecunda valetudine frui cognoſcitur, ſi fimus ſeu excrementum ſit purum, album & clarum, cui medio nonnihil atrum permiſtum ſit. Idem ſi glutinoſum ſit, & digito tactum adhæreat, bonam concoctionem, & ſanitatem Auis integram pollicetur.

Hactenus de ſanitatis conſeruandæ ratione: nunc de remedijs Accipitri adhibendis acturi, primùm nonnulla ponemus, quæ ad certa quędam vitia corrigenda, licet manſuefactarijs negocium in venatu faceſſant, vſui tamen futura ſunt; Quibus dein corporis affectuum medicamina ſubiungemus.

Si nolit obedire, qd agendum. Si Accipiter venari detrectet, include loco obſcuro per dies quindecim, ita vt lucẽ nõ queat aſpicere, niſi quantum ad cibum capiendum opus ſit, cuius etiam tertiam partem detrahes.

A viro quodam aucupij peritiſſimo Ornithologus audiſſe ſe refert, Accipitrem, ſi duo, aut ad ſummum tria grana cocci gnidij integra acceperit, omnino cogi ad inquirendam prædam, aut alioquin de morte periclitari propter gulam nimirum, nimis tam acri pharmaco inflammatam, ideoque cibum, quo eius acrimoniam temperet atq; mitiget, requirere. Si ad prędam inſequendam tardus ſit, aquam appone, ut lauet, & cibum eius aqua tepida diligenter ablue. Aut dato ei catapotium ex lardo, de quo nos tractatu de purgatione. Demetrius Accipitrem prædæ hoc modo auidum reddi docet: Gallinæ, inquit, mactatę ſanguinem folio aliquo excipe, & coagulari ſine. Huius, venatum proditurus, Accipitri tantillum in cibo dato. Sic

escę appetentior,& ad prędam persequẽdam alacrior fiet,(sanguinis scilicet dulcedine illectus.

Si Accipiter in arbores impingere solet, sine, vt ter quaterué tempore nubilo pluuiosoue, aut cùm ros copiosus cecidit,se offendat. Sic enim percepta molestia in posterum sibi cauebit. Si aliam,quam debet prędam,sectetur,odiũ eius sic illi excitabis. Fel Gallinę penes te in promptu habeto,eoq; Auis,ab eo captę,pectus inungito,atque ut modicum eius gustet,facito. Nam amaritudo ea in causa futura est, vt deinceps ab eo genere Auium abhorreat. Accipitrem meticulosum aduersus quamuis prędam animabis,& vt Aues grandes aggredi audeat,efficies hoc pacto: Escam,quam sub tempus venationis sumpturus est, vino intingito: aut si ex maiorum Accipitrum genere est,aceto,& ad amygdali magnitudinem ipsi exhibeto. Iam iam venaturo tres offulas carnis uino madentes dato:Aut pullo Columbę vinum in rostrum affundes: deinde hanc tam diu volare coges,donec vinum illud cõcoctum,& in carnes eius distributum fuerit. Hac si Accipitrem pascas, animosiorem reddes. Albertus in eundem finem vrina carnem macerat,quam mane & vesperi ei edendam prębet modica quantitate.Postridie verò tempore matutino portiunculam linguę porcelli offert.

Accipiter quibus cibis reddatur animosior ad prędam.

Nunc ad morborum remedia accessuri, primùm quę generalium, dein quę particularium, qui singulis corporis partibus accidũt,affectuum sunt,explicabimus,& quæ sit instituenda curatio subnectemus.

Ante omnia, si quo malo laboret, incertus sis,ægrotare tamẽ videas ex eo,quòd in venatione nihil degustare velit,(hoc enim interno aliquo affectu correptum esse indicat) illi medeberis (inquit Demetrius) exhibito melle ac butyro cum carne calida. Sed optimè ei Pipionem adhuc calentem dabis. Nam calidus cibus Accipitri ferè omnium instar antidotum est. Alijs quoque notis internum Accipitris morbum deprehendere idem docet Demetrius his verbis: Si Accipiter manui insistens,aut perticæ, crebriùs respiret,& cùm eam deserit, tardiùs euolet, parum edat,& videatur subtristis & simũ nigrum crassumq; excernat, præsertim postquam carnem recentem & puram sumpsit, sciendum est hæc signa atq; symptomata morbi alicuius esse nuntia,fieriq; à crassis humoribus in ventre nondum exactè colliquatis, seu coctis & à carnibus putidis, vel herbis nonnunquam,quas Accipiter rostro euulsas deuorauit. Itaq; curabitur in hunc modum:Dabis ei portulacam parum contritam,& butyro permixtam cum carne Ouilla calida. Aut rutæ contritæ cum vino vetere cochlearia tria quotidiè, & liberabitur morbo. Ad morbos item latentes, & ictus interiores, alia præscribuntur remedia varia: quale est hoc:Styracis optimi scrupulus dimidius,butyri recentis,medullæ Ceruinæ,vtriusque vncia, mellis & olei Hispanici boni quantum satis est: Hæc simul ad ignem leniter calefiant, permisceanturq;,tum refrigerata in cibo dentur cum carne,aut in pellem muris inserta, & sanabitur Accipiter. Aliud: Ouillum cerebrum cum Rheopontico trito, cribratoq; ei dabis. Aliud: Columbam defruto potatam, per diem serua,dein Accipitri viuam dilaniandã obijce. Aliud: Mellis & olei Hispanici ana cochlearium, & album oui liquorem in vase aliquo permiscebis,atq; pulueris salis Cappadocici, nitri,ana scrupulos duos insperges. His carnem frustulatim cõcisam addito,& Accipitri exhibeto. Si ignauus sedet & subtristis,prædamq; negligit,butyrum recens,& arsenicum coccinum siue sandaracham ea quantitate,quæ subtripla ad butyrũ sit commisce,& cum carne recente Accipitri dato. Accipitrem macilentũ, tristem ac plumis horrentẽ curabis, si Columbã,quæ pridie aquã mulsam potauerit, ei in cibũ obtuleris, Demetrio authore. Si cauteria Accipitri adhibẽda videãtur,monet Albertus,vt prima inustio fiat sub interiore oculorum angulo,quem lacrymalem vocãt. hæc enim uisus aciei plurimùm confert. Secunda, in summitate oculi, capitis utilis est. Tertia supra articulum alæ, aduersus arthriticos dolores. Quarta in planta pedis, aduersus podagram crurium. Vtiliora autem futura monet,si Martio mense admoueantur. Si uulneratus sit Accipiter, albumen oui oleumq; uulneri impone, & caue ne locus læsus aqua madescat. Cùm uerò hoc epithema auferre seu mutare uoles,locum uino ablues calido, & sic in hac curandi ratione persistito, donec uulnus crusta obductum fuerit. Si autem Accipiter rostro ulcus contingendo coalitui uulneris impedimentum adferat,aloës tantillum loco impone.Quod si fortè uulneratus fuerit sub ala,aut in pectore,aut costis, aut coxis, immittatur in uulnus stuppa crassa accuratè trita cultello, donec caro putris abradatur. Pòst thuris, ceræ, seui, & resinæ singulorum ad ignem liquatorum partes ęquales misceto. Hoc unguentum in usum serua,& cùm opus erit,liquefactũ ad ignem penna illinito, donec uulnus crusta claudatur. Quòd si caro superflua excreuerit, indatur in uulnus urtica Græca,uel ærugo,donec corrosa absumatur.Dehinc cerussa cum oleo rosaceo, & exiguo camphoræ uulnus inunge. Si Accipiter pruritu infestatur, quod ex eo colligitur, si pedibus se atque unguibus uelut pectendo scalpit, pennasq; è cauda euellit, hunc in modum curandus erit:Fimum Anserinum,& Ouillum cum aloë misceto, in uase æreo in acre acetum

Ad morbũ ignotum.

Ad morbos latentes.

Cauteria quõ adhibenda.

Ad vulnera.

Ad Pruritum.

infundito, per triduum inſolato, uel ſi calor Solis exiguus eſt, ad lentum ignem coquito. Hac miſcella totus lauetur, & carne paſcatur Columbina cum melle & pipere, & collocetur loco obſcuro nouem diebus continuis. Cùmq; apparuerint pennæ nouæ loco euulſarum è cauda enaſcentes lauetur aqua roſacea. Hocq; modo ſanitatem recuperabit. Si ſcabioſus eſt Accipiter: Axũgiam veterem, ſulphur, & argentum uiuum miſta terito cum aliquot gariophyllis & cinamomo. Hoc perunge ſcabiem ad ignem uel in balneo. Hæc Albertus. Idem ad Tineas Accipitris hoc medicamen præſcribit. Milleſoliũ tritũ, & fimum Anſerinũ ſubige cum aceto, & poſt tres dies ſucco per linteũ expreſſo & colato, loca tineis infeſta illine; præcipuè in alis & cauda. Demũ ferruginem in tenuiſſimũ pollinem redactã, ter alis & caudæ, altero quoq; die ſemel, aſperge. Beliſarius Neritinorũ Dux, qui de Accipitraria inſtitutione ſcripſit, aduerſus tineas, quæ Accipitrũ pennas corrodendo abſumũt (quod plerumq; accidere ſolet, cùm macie conficiuntur) hoc remedio utitur. Ceræ rubeæ muſcatæ, myrabolanorũ, ſalis gemmei, gũmi, & granorũ tritici, ſingulorũ partes æquales, ceræ verò quantum ſufficit: in vaſe quopiã per dies nouem macerentur acri aceto: Deinde reponatur acetũ in ampullã, quo ſingulis diebus Accipiter lauetur, donec ſanus factus fuerit. Poſt hæc aqua roſacea abluatur, Soliq; exponatur. Sũt qui iubeant tineas acu configi atque ita è cute eximi, dehinc locum affectum aloë aſpergi, demum aqua roſacea ablui. Cauendum verò diligenter, ne roſtro vlcus cõtingat, quandiu ei aloë inhæret. Solet enim ea res Accipitri noxia eſſe. Aliud: Pauonum pennas fumo expandito, adhærẽtem eis fuliginem in puluerem reducito, æqua portione miſceto cum ſanguiſugarum ſuper tegula lateritia vſtarum puluere. Hunc acri aceto ſubigito, cauens ne liquidum nimis medicamentum fiat. Deinde locum, quo pennæ exciderũt, acri aceto laua: poſt hæc lardi ſegmenta intinge in medicamentum præſcriptum, quouſque adhæreſcat, & loca affecta bis ſingulis ſeptimanis inunge, donec pennæ recreuerint. Item equi pilos longos tenuiſſimè contritos, carni, qua Accipitrem alturus es, inſpergito. Item pyrethrum tritum cum raphani ſucco, & aceto acri miſce, & loca morbida illine. Item vſtum bufonem Aui edendum præbe, uel ferri ſcobem carni, qua veſcitur, inſperge. Accipiter aliquando pediculis ab humorum corruptione genitis infeſtatur. Aduerſus hoc * Creſcentienſis iubet eum *inuolui panno madente ſucco partheny, vel abſinthy: & ita inuolutum relinqui in Sole ab hora prima matutina ad tertiam vſque.* Contra eoſdẽ mentham Romanam contuſam vino acri miſce, cui adde ſaxifragiam, quorum liquore Accipitrem Soli aprico, ſeu aëri calido expoſitum balnea. Pediculos etiam abigunt argentum viuum, ſaliua humana extinctum, & axungiæ veteri permiſtum: vel decoctum piperis, cum granis ſeſami triti. Accipiter ſaxifragiæ decocto probè lotus in linteum eo fine ſubſtratum omnes pediculos excuſſurus eſt. Si nimia corporis mole grauem ac pigrum extenuare nonnihil volueris, allium ipſi cum pulegio tritum dato, aut carnis macræ ſalſamentum noctem integram in aqua maceratũ; dehinc quaternis vicibus aquam bibat, caue interim, ne nimiam maciem ei inducas, atq; ita ſanguine ſpirituq; exhauſtum inutilem reddas. Patitur etiam nonnunquam nimiam maciem, humido radicali deſtitutus, cuius ſignum tibi dabunt maculæ, quas pennæ eius contraxerunt, ab Accipitrarijs famis indicia appellatæ. Sic affectus, puſillanimis, ac degener fit, & ad uolatum piger & ineptus venari detrectat; aut minutiora animantia tantùm perſequitur, frequenti vociferatione queritatur, ac ad dominum redire ſemper cupit, fimum excernit nec album nec nigrum, ſed medij coloris, fuſcum, ut author eſt Tardiuus, qui etiam ad reſtaurandas uires eius docet, vt veruecũ, muriũ minorũ & maiorũ in bucellas ſectorũ carnibus eũ paſcamus: vel ut in fictili nouo duas plus minus aquæ libras iniecto mellis cochleari, & tribus aut quaternis butyri recentis decoquamus, & in hoc decocto carnẽ ſuillã in minuta fruſtula conciſam lauemus, intingamus, & bis quotidiè præbeamus. Aut quinque ſexue limaces inuentos in uineis aut herbis, præſertim fœniculo, noctem totam in lacte maceremus, vaſe, ne euadant, cooperto, & poſtridie manè perfractis limacum teſtis exemptos lacte alio recenti proluamus, abſterſoſq; Aui in cibum offeramus. Tum verò igni, ſoliuè exponendus eſt, donec aluum quinquies aut ſexties exonerârit. Calor, modo hunc ferat, utilis ei futurus eſt. Ad eandem rem Albertus ocium per aliquot dies, & crebriorem è cerebro ueruecino aut arietino cibum ei cõmẽdat. Si ueneno eſt infectus, theriaca data liberabis. Si animal quodpiam uenenatum ipſum commorderit, à plumis locus erit denudãdus, & ſi uulnus nimis exiguum eſt, nouacula dilatandum, moxq; calente butyro, dein unguẽto ex thure, reſina, ſeuo & cera, æqualibus commixtis portionibus illinendum. Si ab inſolatu diuturniori lãgueat, aquam roſaceam in nares immittes, ac mel cum carne Caprilla in cibum dabis, uel *vinum ore retentum in faciem eius efflando expues*, ex Alberti præcepto.

Ad Scabiem.

Ad Tineas.

Ad Pediculos.

** Lib. 10. cap. 6.*

Ad nimiã corpulentiam.

Macilenti ſigna.

Febrientis ſigna, & cura.

Si febriat, tactu calor percipitur, & in pedibus præſertim, triſtis eſt, horret nonnunquam, alæ dependent, caput demiſſum eſt, cibum faſtidit, plumæ, quæ mentum tegunt, in formam

barbæ

barbæ contorquentur. Morbum hunc etsi periculosum, non semper tamen lethalem, in primis refrigerando, obstructionesq; tollendo curabis. Carnem Gallinaceam succo artemisię imbutam ternis aut quaternis vicibus offeres, aut venam in crure dextro secabis, quę vinculo quopiam fortiter constricto cõspicua redditur. Quatuor etenim venæ in Accipitrum crure apparent præcipuę, vna in antico, secunda in infero, tertia in externo, quarta in postico supra digitum maximum. Alij eam quæ sub ala dextra est, utiliùs secari credunt. Hoc enim modo heparè vestigio refrigerari, ideoq; totum corpus. Exhibeantur ei carnes pulli Gallinacei, & Auicularum minutarum. Ab Passerum tamen, caliditate nimia noxium esu abstineat. Laudantur medicamenta refrigerantia, ut semina cucurbitarum, aut cucumerum contusa, aut lętus psyllij, similiumuè succus, aut syrupus uiolatus, aliaq; huiusmodi. Accipitrem ipsum *loco frigido & obscuro collocari* iubet [b] Crescentiensis, *super pertica panno lineo* refrigerantibus, ut lactucæ, portulacæ & similium succis madente obuoluta. Contrà nonnunquam refrigerari contingit Accipitrem; Tunc contraria omnino præcedenti ratione curandus erit; videlicet pro cibo, dandæ carnes Auicularum calidiorum, ut Passerculorum, Gallorum iuuenum, Pipionum, decoctæ in vino, aut aqua, cui saliua, mentha, sampsuchus, pulegium, & eiusmodi herbæ calidæ vnà incoctæ sint. Possunt in eundem vsum carnes offerendæ melli inuolutari, aut puluere fæniculi, anisi, vel cymini aspergi. At cauendum in primis, ne nouus cibus offeratur, priore nódum exactè concocto, & ex ingluuie dilapso. Degat loco calido, aëre fruatur, aut à sole, aut arte calefacto, manu gestetur leniter, exerciteturq; nonnunquam modico volatu. Hoc affectu laborare cognosces, si cibum non concoquit, si mæstus est, & ad tactum frigidus, oculis minimè viuidis, sed pallentibus, ac squallidis. Corripitur quoque Arthritide Accipiter, cuius signum est, cùm prosilire aut expansis alis à manu heri longiùs iactari, uel ad eam promptè ac expeditè redire nequit. Aduersus hanc docente Alberto, accipe *baccas oxyacantha, seu spina alba, rubentes, easq; contusas, & cum pilo Leporino subactas carni cocta admisceto, & sic per nouem dierum spatium cum cibato; Quem si retinuerit, spes est sanatum iri.* Auicenna vnguentum sequens omnibus in uniuersum animalibus arthritide affectis utile esse scribit. Accipe *adipes Anserinum, vrsinum, vulpinum, felisq; exenterata, atque ossibus omnibus spoliata, carnes minutim conscinde: His commixtis adde parum cera, ladani, & xyloaloës: item succum pulicaria maioris & minoris cepam quoque albam dissectam, qua omnia permista in ventrem Anseris inde, & foramine diligenter consuto, eo pacto diem integrum relinque. Dein cura, vt Anser probè assetur; atque pinguedinem ab eo defluentem fictili quopiam vase excipe.* Hoc unguento locus *affectus inungendus est*. Crescentiensis sanguinis modicum detrahi ex uena, quæ sub laborante, aut ala, aut coxa reperitur, præcipit. Quod si *articulares dolorès ab acri fluxione orti* Accipitrem affligunt, *excrementa Gallinacea, aut Columbacea*, iubet Albertus, *cum cortice vlmi decoqui in aqua; donec rubedum colorem contraxerit. Deinde aquam, fimumq; forti agitatione probè permisceri, & hac Accipitrem per triduum ablui.* Afficitur alio etiam arthritidis genere, in quo summum rostrum, vnguiumq; mucrones albescunt, malum quod in corporis articulos grassatur, ac maligna quadam veneni vi coniunctum est. Sic affecto eam pinguedinem, quæ à vipera frixa, aut assa colligitur, vnà cum Pauonis carnibus octiduum pro esca exhibebis.

[b] *Lib. 10. cap. 6.*

Arthritis.

Sed vniuersalibus cùm affectibus, tùm remedijs iam expositis, reliquum est, ut ad singularum partium Accipitrini corporis morbos declarandos nos accingamus, & quibus remedijs, quæ D. Alberto & Tardiuo potissimùm accepta referimus, nonnullis tantũ exceptis, curentur, demonstremus. Primùm igitur si capiti Accipitris ægrè est, raphanũ, sabinam, libanotidem coronariũ, rorem marinũ uulgò, sambucum, satureiam, menthã, rutã, saluiam, betonicã, trita, ęquis omnia portionibus melle excipito & auellanæ magnitudine Accipitri exhibeto. Quod si Accipitrem crebrò oscitare, ac pandiculari, id est, alas extendere, palpebris conniuere, lachrymari, sternutare, pituitam naribus effundere, denique caput huc, illuc motitare, aut minus claram ac sonoram quàm antè solebat, vocem edere, ac pedem rostro percutere videris, caput eius pituitoso humore, onustum est, & distillatione seu catarrho laborat. Huic ita medeberis. ℞. agarici ℈. ij. cinamomi optimi, succi liquiritiæ ana ℈ I. ex his in puluerem redactis cum melle rosaceo fiat pillula, quam in aceto acerrimo macerabis, huius guttas aliquot expressas Aui exhibe, quo remedio humores superfluos expurgabis. Si ita non proficis ad ignem deueniendum erit. E capite igitur, candenti stilo argenteo in nares indito, pituitæ fluorem promouebis. Cùm effluxit, cicatricem butyro, aut oleo inunges, si sequi placet Albertum. Belisarius diuersæ est sententiæ. Nam etsi perutilem sæpenumerò eam narium, quæ stilo argenteo perficitur, dilatationem esse fateatur, experimento tamen crebrò comperit Accipitres, quorum nares ea ratione dilatatæ fuerint, altiores Auium uolatus egrè persequi. Vento enim auraue frigidiore, per ampliora narium foramina, in caput copiosiùs subeunte, altiorem volatum prohiberi putat. Eidem verò vitio alia ratione Albertus occurrit, nempe apophlegmatismo, & errhino.

Ad morbos capitis.

Accipit

Accipit id picem mundiſſimam, magnitudine fabæ vnius, quam ad ignem calefactam tandiu palato Accipitris vult affricari, donec adhæreat, polline quatuor ſeminum, ſtaphiſagriæ, & totidem piperis applicato: ſi quid reliqui in nares inditur. Dein Soli benè calido, eum tandiu expones, donec humor omnis pituitoſus è capite deſtillauerit. Biduo proximè ſequenti carne laudabili ac ſuaui eam nutries. Aut eundem puluerem cum acri aceto ſubiges, & lana xylina, ſeu goſſypina excipies, naribusq́; inſeres, & in palatum immittes. Simili modo Ruta, Allio, atq; Aqua ardente, vulgò uitæ dicta, uti poteris, & in Rutæ ſuccum carnes, quibus paſcitur, intingere, ac butyrum etiam dare, demum linguam eius apprehenſam puluere ſaxifragiæ cum melle mixto fricare.

Capitis doloris indiciũ et cura.

Cùm capitis dolore laborat, oculos claudit, & caput concutit. Tunc lardi portiunculam cum pipere trito, & altero quoq; die parum aloës cũ carne Gallinacea ei exhibebis. Hac etenim ratione ſtomachum morbi ipſius fontem, è quo, cùm parua humorum illuuie imbutus eſt, noxij & acres vapores ad caput efferuntur, doloremq́; inducunt, euacuans, capiti etiam ſuccurres.

Oculorum ſymptomata, corũ ſigna et cura.

Quod ad oculorum vitia attinet, eorum caliginem Accipitres ipſi natura duce inſtructi diſcutiunt, ut ex [e] Plinio alijſq; ſuo loco à nobis declaratum fuit. Quibus, ſi cui non ſint ſatis, Oppiani hîc adiungam authoritatem id ipſum atteſtãtis his uerbis: *Accipitres oculorum hebetudini, præ cæteris Auibus, ita obnoxij ſunt; vt etiam curationem huius ægritudinis in promptu habeant, lactuca nempe agreſtis, quam medicinæ gratia reſcindunt, liquorem lacteum.* Sed hoc de Accipitre libero verum eſt. At cicur & domi tuæ retentus alijs medicamentis curandus. Albertus oleo oliuaceo oculos inungi frequẽter iubet, pſertim ſi dolor exteriores partes obſedit: Aut glicyrhizam, aloën & ceruſſam, æquali ſingula pondere contundi, teriq́; atque ita oleo, & liquata axũgia excipi, probèq́; commiſceri, donec unguenti adipiſcantur conſiſtẽtiam, hocq́; vnguẽto oculos mane & veſperi illiniri. Si oculi dolent, eodem authore, zinziber, thus & aloë pari ſingula pondere trita, in peluim imponentur, & in vino albo ſuperinfuſo totam noctem macerentur. Id vinum in oculos Accipitri inſtillabis. Item aloën & ceruſſam æquali portione miſcebis, addito pauco lardo ueteri, at minimè rancido, & veſperi in oculos Accipitris immittes. Si albugo interiore oculi parte naſcitur, puluerem ſeminis fœniculi, lactis mulieris, maſculum enixæ, permiſtum, in oculos inijcies. Aut piper & aloën æquis portionibus in puluerem redacta. Et ſi ea ſit anni tẽpeſtas, ut pruna ſylueſtria è ſpino, qui vulgò prugnuolo dicitur, nanciſci poſſis, ternas ex his expreſſi ſucci guttas in argemonas inſtillabis: & videbis magnum iuuamentum ex hoc remedio Aui accidere.

[e] L.19.c.7.

Ad ſaniem è naribus.

Si quãdo ſanies fœtida è naribus Accipitris fluit, atque ipſe cibos auerſetur, ac faſtidiat, fiſtulam in capite genitam conie&tabis, atq; ita curabis. Venam, quæ à naribus ad oculos tendit, incides, inciſam acu candente ex aduerſa fiſtulæ parte inures, locum quotidiè butyro inunges, ipſum verò Accipitrem nouenos dies loco quopiam calido collocabis.

Ad deſtillationem.

Humorem è capite in palatum ſtillantem reſtringes, & exiccabis, ſi butyrũ vetus, & chelidonium tritum æquis partibus carni, qua paſcitur, commixta clam in cibum dederis. Horum autem omnium medicaminum hactenus author eſt Albertus.

Ad roſtrũ fractum.

Quo verò pacto roſtrum diffractum reparandum ſit, Tardiuus Gallus docet: Roſtrũ eius fractum quacunque ex cauſa repurgato: & ſi quid computruit reſeccato: tum inungito coronã roſtri, primum ſerpentis pinguedine, deinde Gallinæ, & denuò creſcet. Deinde quintodecimo, aut vigeſimo poſtquam creſcere cœperit die, frãge ei roſtrum ſuperius, vt quod inferius eſt, melius creſcere poſſit ad modum debitum. Interea buccellis minutatim cõciſis Auem paſces. Aliter enim paſci non poſſet. Porrò diſiunctum roſtrum recludetur, ſi farinam ſubactam & fermento mixtam & reſinam impoſueris.

Ad Tumorẽ in collo.

Tumore in collo aliquando ex defluxu humoris calidi affici Accipitrem vult Albertus, & hoc modo curari. Partem eam colli, quæ intumuit, plumis nudari, ſanguinem è vena auriculari detrahi iubet, & Ranam in cibum offerri, quam ſi concoxerit, benè ſperandum, & iam in tuto eſſe Auem ait.

Ad Tumorem œſophagi, & aſperæ arteriæ.

Quandoque guttur ſeu œſophagus vel aſpera arteria intumeſcit, ita vt ægrè admodum & non niſi erecta ceruice & tanquam ſuffocandus reſpiret Accipiter. Tunc illum eo mali genere teneri Albertus ait, quod Rheuma vocatur, & eſt catarrhi ſpecies, cùm humor è capite defluens in partes ſpiritales decumbit. Malum ſic curatur. Ex ſanguine, inquit, Pauonis, nuce moſchata, myrobalanis chebulis, caryophillis, cinamomo ſeu caſſia lignea, zinzibere, ſingulis pari pondere pilulas nouem formabis, & ſingulo quoq; die vnã Accipitri dabis hora tertia, & nona, deinde carne murina cibabis. Si præ nimia edendi feſtinatione aliquid in arteriam Auis delapſum fuerit, Tardiuus docet, quomodo tubum oblongum è penna aut metallo factum in arteriam inſeras, exugasq́; donec id quod incidit, ſputo & ſpiritu attractum educatur. Alioquin in periculum maximum caſura Aue. Quòd verò Accipiter ægrè aliquando cibum deglutiat, aut quòd deglutitis rebus, ex ingluuie non ſubſidat, inde accidere exiſtimat, quòd aut iuſto maioribus bolis nutritus fuerit: aut nimium ſe præda ingurgitarit; aut quòd fortè refrixerit. Dandus, ſi huic malo mederi volumus, in ſingulas vices, cibus

modicus,

modicus, digeſtu facilis, & qui vino albo tepente prius maceratur. Veſperi trium aut quatuor caryophillorum puluerem lanæ xylinæ vino irrigatæ inſperſum exhibebis, vt hoc pacto ſtomacho calor concilietur. Quod ſi bucceam, quam deglutire nequit, vomitu vis reijci, hoc pacto pręſtabis: Piperis triti parum in acri aceto macerabis aliquandiu, hoc palatum collues, tres aut quatuor guttas in nares immittes, & ſoli aut igni expones. Reiecto eo, quod gulæ inhærebat, pauco vino dictas partes, aut ſi fortè inflammatæ fuerint, aceto irrorabis. Cauendum ab vſu aceti, in aue nimium macra, aut extenuata. Auget enim malum. Contingit etiam, vt Auis probè quidem alimentũ degluriat, ſed paulò poſt idem reijciat, atq; ſex potiſſimùm ob cauſas; præter turũdos, qui ſalubriter reddũtur, id fieri docet Tappius: Primùm, cùm ingluuies eius offenſa, vel alliſa fuerit. Secundùm, cùm neruus aliquis aut vena deuorati cuiuſpiam animalis linguæ eius implicatur. Tertiùm, cùm cibus maturò nimiùm exhibetur. Quartò, cùm nimio cibo repletur, adeò, vt vincere illum, ac concoquere nequeat. Quintò, cùm alimentum prauum, aut ſemiputre aſſumpſit. Sextò, cùm ventriculus imbecillus & ineptus concoctioni eſt.

Quãdo alimentũ probè deglutitũ retinere non poteſt.

Si itaque id, quod reiecerit, non puteat, inquit Tardiuus, dabis ei parum aloës hepaticę, atque inter medicamentum, & cibum offerendũ, ſex horas ad minus interpones. Cibus eſto paucus & bonus. At ſi quod redditur, fœtet, quod fieri ſolet, cùm Accipiter carne craſſa, aut minus munda, aut parum recente, vel ſemiputri nutritus fuerit, in primis curabis, vt caro quæ ei exhibenda eſt, terſa, munda ac pura ſit, & cultro nitido in portiunculas reſecetur. Auem ſoli expones, aquam iuxtà collocabis ad bibendum. Non paſces eum ante veſperam. Quo quidẽ tempore buccellas exiguas ei offerendas vino conſperges, aut ſcobe ſtomomatis, aut eboris. Hæc enim ventriculo adſtrictoria ſua vi retinendi cibum facultatem impertiuntur. Quod ſi ne ſic quidem ingeſtum alimentum retinet, toto morbi tempore auiculis aut muribus cùm minoribus, tùm maioribus eum cibabis: aut aqua tepida macerabis coriandrum contuſum, qua colata cibum eius per quatuor aut quinq; dies ablues, antequam exhibeas. Aut folia lauri in vino ad dimidium decoques, eoq; refrigerato Columbam tãdiu ingurgitabis, donec ſuffocetur: aut ſi ſpontè potauerit, occides. Eius coxa aut alia quapiam parte, quæ tantundem carnis habeat, Accipitrem paſces. Albertus ad idem vitium cinamomum, caryophyllos, cyminum, & folia lauri pari ſingula portione cõterit, & in olla noua vino albo decoquit, donec parum vini remaneat. Quod reliquum eſt, exprimit, colat per linteum, & quod ſatis eſt, in Accipitris guttur infundit. Nec tamen ea propter cibum ei denegat, aut ſubſtrahendum putat. Proſtridie verò ſucco è fæniculo expreſſo carnem intingi iubet: Aut ſcammonij quartam oboli partem, & tantundem cymini, aut oua cruda in lac Caprinum proiecta, ſimulq; decocta, ter ei in cibum dari: aut lixiuium è ſarmentis, cui ſal gemmæ commiſtum fuerit, cochlearij menſura aut ſi inde offendatur, ſyrupum violatum frigida dilutum, tribus cochlearibus in fauces immitti, pręcipit.

Ad difficilem coctionem.

Nonnunquam ægrè coquit Accipiter, quod his ſignis cognoſces. Si ſubinde os hiat & reſpirat, ſi eſcam ſuam roſtro deplumat, nec tamen edit, ſed aut relinquit, aut comeſam reuomit, ſi fimum craſſo ac atro, & pallido humore infectum egerit, ſi turundos, valetudinis gratia ingeſtos, tempeſtiuè non reddit, ſi tetrum odorem è gutture eius manare perceperis. Solet autem ventriculus imbecillitatem contrahere, & ęgrè concoquere, ac iuſto diutius cibum, antequam conficere poſſit, retinere, aliquando quidem ad tertium uſque diem (quod vitium Medici βραδυπεψίαν, aut ἀπεψίαν, id eſt, tardam, aut nullam coctionem vocant) cùm intempeſtiuè, nempe diluculo, ante pridianam cænam concoctam, aut veſperi maturiùs, aut tardiùs, quam oportet, aut maioribus iuſto bolis paſcitur. Remedio erit cibus tempore exhibitus, nempe non prius, quam concoctio antè ſumpti, ritè peracta ſit, & ipſe probè appetat. Huic malo mederi docet Tardiuus hoc modo: Accipe, inquit, fuliginem, quæ ſartaginis fundo adhęret, & horam integram in aqua macerato: aquam deinde colatam tepefacito, & in ea carnem, qua Accipitrem paſturus es, in minutas buccellas cõciſam proluito, nec aliũ cibum ante ueſperam dato. Tum carnis ſacchari polline inuolutæ, bolos tres præbeto: aut ſemen illud, quod inter aromaticos caryophyllos reperitur, conterito, ac cibo admiſceto. Albertus lixiuiũ ſarmentorum vitis probè colatum, cum carne adhuc calente per biduum, & caprillam per totũ triduum ſequens cum butyro, & maſticis puluere ad eiuſdem mali ablationem exhibet. Quod ſi fortè cibum, quem ingeſſerit, noxium, & qui ſtomacho negocium faceſſit, euomi placet, grana aliquot ſeminis ſtaphiſagriæ ſub lingua ponenda ſuadet, futurum inde promittens, vt cibum reuomat.

Ad Anorexiam.

Anorexia, aut cibi faſtidio laboranti appetitum reſtitues, ſi ſoricum, muriumue, vel catellorum tenellorum carnes, quæ ſuæ naturæ admodum congruunt, conceſſeris. Oua quoque in lacte caprino cocta cibus eſt ipſi admodum amicus. Si Columbam præterea ipſi pro ſuo arbitrio laniandam obieceris, & ex hac, quantum libet, ſanguinis lambere, carniſq; quantum eſt in coxa deuorare permiſeris, haud parum ita recreari, & ad cibi auiditatem reſuſcitari videbis. Si verò

Columbam discerpere detrectet, carnem eius minutim cōcisam saccharo asperges, oleoq; oliuo maturo, dulci ac recenti, aut amygdalino irrigabis, & cibum offeres: aut sub diluculo pilulam vnam ex his, quas communes vulgò vocant, deglutiendam dabis. Accipitri ex pulmonibus ægro semen raphani, rutam syluestrem, & piper æquali pondere trita, & in pilulas ad granorum piperis magnitudinem cum melle efformata, per triduum salubriter exhibebis, ex Alberti cōsilio: præsertim cùm frigoris iniuriam passus fuerit, aut ab eodem diarrhœam contraxerit. Item succus marrubij, & semen apij, aut menta trita, cribrataq;, aut nasturtium, omnia seorsim cum melle subacta, atque mixta, ita ut succi, aut herbarum duæ partes sint, mellis vna, ipsi cōueniunt. Quod quidē medicamentum facilius assumet, si esurienti, & cibum feruentiùs appetenti præbeatur. Vel dato radicem sinapis, & trifolium æquali pondere, trita cum lacte & oleo hysopino in cibo, cui potissimùm si pauculam carnem porcinam addideris, procul dubio profuturum videbis.

Si pulmonibus laboret.

Ad Asthma.

Ad Asthma Accipitris idem Albertus (penes quem horum fides esto,) præscribit puluerem lateris contusi, ac contriti cum carne à cæde recenti adhuc calēte, ac sanguine hircino per tres dies ipsi exhibendum. Aut succum absinthij, lacte Asinino permistum, in spatium illud, quod est inter cutem & carnem coxæ Gallinaceę effundi, atque coxam Accipitri edendam dari iubet. Et alibi: Accipitrem asthmaticum, sic curabimus. Caryophylli, cinamomum, zinziber, cuminum, piper, aloe, sal, gummi tragacanthę, thus, equali singula pondere misceantur, & imposita tegulæ calefcant ad ignem. Huius pulueris nonnullam portionem, per tubum in nares ipsi insufflabis. Reliquum lardo minimè rancido, auellanæ nucis magnitudine, probèq; contuso admisceбis: & vbi in fauces Accipitris ingesseris, illam tandiu Soli exponas, donec medicamentum reuomat. Postridie item lardum, vnciæ vnius pondere in cibum dabis. Tum die tertio pullum Columbinum rubeum. Quarto denique ad balneum deduces.

Ad sitim.

Accipitre siti laborāte, glycirrhyzam, rhabarbarum, betonicam, in syrupo violato, multa aqua diluto noctem totā infundes, aquam illā Accipitri mane quātum voluerit, bibere sines per totum octiduum, & ranas edendas dabis. Aliud remedium. Si vehementer sitit, puluerem caulis, libystici, anethi, & fœniculi cum vino decoque, & mellis cochlear admisce. Liquorem hunc scitè decoctum, ritè colatum, ut bibat, Accipitri permitte, aut in fauces infunde. Si id detrectat, carnem melle oblitam primùm, & postridie oleo rosaceo frigido imbutam offer. Quod si ob alteratum corpus ab extremo calore siticulosus euaserit, aquam exhibe, in qua saccharum cum croco & spodio maduerit, sed exigua portione, quanta nempe refrigerandis duntaxat faucibus sufficit. Aut si ob nimiam obesitatem, aut calorem internum quauis ratione præter modum auctum sitiat, adde prædictis terram sigillatam. Si à cruditate sitis orta est, cuminum in aqua decoquito, in rostrum infundito: aut pulegium ex vino veteri, uel caryophyllos ex aqua coquito, eaq; cibum, quo Accipitrem pascere animus est, irrigato ac madefacito. Quod si subinde sitire pergat, inquit Tardiuus Gallus, aquam et bibendam appone, in quam inieceris drachmam boli Armenæ, & dena caphuræ grana. Eandem bolum Albertus aduersus omnia iecoris in Accipitre vitia commendat.

Contra Lūbricos.

[d] L. 10. c. 6.

Contra Lumbricos [d] Crescentiensis succum foliorū persicæ, aut santonici absynthij puluerem semenuè ualere scribit, vt scilicet quod in hominibus, id etiam præstent in Accipitre. Belisarius & Albertus, scobem vel etiam squammas chalybis depurati carni suillæ inspergunt, eaq; triduum pro cibo exhibita sanari asserunt. Vel, inquit Belisarius, sume stercus Passerum & pellis illius piscis, cui Tincæ nomen est, crudi, crematę puluerem, eboris scobem, & stomoma pari pondere singula. Hæc omnia trita cordi suillo, quo Accipitrem pascere voles, inspergito. Albertus omnem huius mali curam in eo positam esse non malè arbitratur, vt scilicet cibi concoctio ritè procuretur, omniq; ratione caueatur, ne cruditatem, quæ lumbricos, aliosq; id genus vermes in ventre gignit, patiatur Accipiter. Quod ut fiat, leuibus cibis, ut Gallinacea aut Columbina carne, eum pasci vult, nō Bubula, aut alia quauis durę crassæq; substantiæ.

Ad astrictā aluum.

Si aluus nimium adstringatur, (cuius indicium habebis, si caudam tricet, & aquam bibat) dabis carnem suillam cum pauca aloe: aut intestina terræ super latere calido siccata & trita, carni, quæ à cæde caleat, & sit concoctu facilis, insperges, inquit Tardiuus Gallus. Albertus felle Galli, aut testudine alba decocta Accipitris aluum laxare docet. E contrà immodicè solutam caro succo hyoscyami macerata, & exhibita adstringit.

Ad cruris fracturam.

Quod si crus fregerit Accipiter, thus, bolum Armenam, serpentinam, consolidam maiorem, & masticheN simul tere, oui albumine excepta misce, in linteum extende, eoq; crus effractum obuolue. Pennam deinde ex ala Vulturina euulsam reseca, in eam ex altero latere in longitudinē fissam crus Accipitris include; neq; ante diem quintum solue; Ita Albertus docet.

Ad tumorē pedis, siue podagrā.

Si pedē Accipitris citra vllam violentiam tumere videris, podagricum esse conijcies, humore in pedum, & digitorum articulos delapso, quem hac ratione curabis. Pedes eius lacteo titymali succo inunges: ipsum verò in pertica pāno linteo, qui eodem succo imbuatur, obductum collocabis, donec tumoris

moris locus acrimonia erosus aperiatur. Dein sublato linteo partem affectam seuo inunge, donec curetur. Hæc cu an ratio Petri Crescentiensis est. Albertus vnguento ex butyro, oleo, & aloe, æqua portione permixtis, per tres dies tumorem inungi iubet. Vel, inquit, *ellycnium factũ ex lana xylina incendes, eoq; ceu cauterio plantam pedis tumentis inures.* Deinde locum, siue petra est, siue lignum, in quem Auem repositurus es, axungia veteri inunges. Interea verò carne felium, ac murium eum pasces. Sed & hircinæ carnes aceto maceratæ, ad medelam podagræ, in cibo conferunt. Earundem vsus erit, si tineæ pennas Accipitris erodant, contra quas item prodest alas aceto calido & oleo laurino subinde illinire, ac perfricare. Quod si alioquin vulnus acceperint crura, pedesue, millefolium, saxifragiam, verbenacam, & plãtaginem æquis portionibus conteri, & carni, quam esurus est, permisceri vult Albertus. Si Accipitrum pennæ inter volandum frangantur, vt aliquando contingit; sagacissimi aucupes sale & allio eas reficere solent; ea videlicet soliditate, quæ, vt dicunt, fit per acum, in hunc modum: vtpote secta, qua rupta fuit, penna, eaq; abiecta, simili, quam aucupes ad id præsto habent, affixa detruncatæ, inclusa tamen inter vtranque acu triseca (trigona scilicet) quam cum sale, & allio affatim illiniant, sic vtraq; conectitur, adeoq; solidè agglutinatur, vt integris ac continuatis minimè cedat, donec excrescente trunco natiua penna renascatur. Si Accipitri vnguis auulsus est a digito quopiam, non expectandum, vt renascatur, sed vulnus curandum est in hunc modum. Muris viui ventrem medium aperies, in quem etiamnum calentem pedem Accipitris inseres, ac fasciola apte vincies. Si id non iuuat, medulla è dextra porci ungula pedem per triduũ inunges. Eadem pla ratione læsum digitorum quempiam articulum, idem Albertus restituendum monet. Accipitre spasmo, seu conuulsione flatulenta, quam Albertus barbaro, si non Germanico vocabulo Rampam, vocat, laborante in pedibus, cibum eius in succum artemisiæ intinges, & sanguine agnino, eoq; calido pedes fricabis, aut vino tepido, in quo vrticæ decoxerint, atq; vtrũq; peragere consultum erit.

Ad tineas.

Ad penarũ fractionẽ.

Ad auulsũ vnguem.

Ad spasmũ

COGNOMINATA.

ANTIOCHVS ob insignes expeditiones, & res bello præclarè gestas, debellatis quamplurimis gentibus, cum longa victoriarum continuatione illustris, Accipitris cognomine vocari gestiebat, vt [a] Plutarchus testatur.

Antiochus cur Accipiter dictus.

[a] *In Apophthegm.*

Hierax, teste Suida, vnus fuit ex Legatis Amphipolitarum, qui Athænas miserant, vt ciuitatem, ac regionem suam Atheniensibus traderent.

Hierax legatus.

Pharaonem vocauit Accipitrem D. [b] Ioannes Chrysostomus in D. Matthęi verba hæc: *Quoties volui te congregare, sicut Gallina,* &c. scribens. *Cùm te,* inquit, *in Aegypto, quasi sanguinarius Accipiter persequebatur Pharao, misi super te Moysem, & Aaron, quasi duas mollissimas pennas misericordiæ meæ, & liberatos vos de vnguibus eius rapui in desertum, & noluistis sequi me.* & paulò inferius. *Illi autem non quasi domestici pulli Gallinæ, quæ est Ecclesia, sed quasi syluestres pulli sanguinary Vulturis, non solum ad veritatem duorum testamentorum, venire non acquiescunt, sed adhuc irruunt super ipsam Gallinam, id est, Ecclesiam, & diripiunt, & dispergunt pullos eius, & euellicant eam.* Plato scitè ad modum, *Causidicos, & aduocatos, qui miseros reos insatiabili rapacitate deprædantur, Accipitres pecuniæ* vocat, eodem nempe sensu, quo, vt in Vulturis historia diximus, a Cicerone, salso admodum scõmate, *Imperatores, Pisa & Gabinius Vultury paludati* vocantur, quibus latrocinium forense exercere solenne esset. Ita [c] Plautus Drodalum Lenonem conuicijs lacessens Accipitrem appellat, his verbis:

Pharao Accipiter dictus & cur.

[b] *In Math. c. 27. Homil. 46.*

Causidici Accipitres dicti.

Leno Accipiter dict^9.

[c] *In Persa.*

——Eho lutum Lenanium,
Commixtum cœno, sterquilinium publicum,
Impure, inhoneste, iniure, illex, labes populi
Pecuniæ Accipiter, auide, atq; inuide
Procax, rapax, trahax, trecentis versibus
Tuas impuritias proloqui nemo potest.

Magi etiam apud Aegyptios, patres nuncupant Accipitres, Aquilas & Leones, hosce nempe, qui sacris ijsdem initiantur. Omnes enim [illegible] credunt, & communem nobis cum reliquis animalibus naturam esse, nominum etiam communitate testantur. Locorũ item quædã nomen Accipitris præ se ferunt. Insulæ enim, teste [d] Strabone, tres paruæ in Aegypto sunt, fortasse ab Ichtyophagis nõ admodum dissitæ, quarum vna Testudinum, vnde Chelonophagi incolæ dicuntur: altera Phocarum, tertia Accipitrũ dictæ sunt Geographis. Insuper in Oceano Occidentali, vt ex theatro mundi habetur, sunt quædam similiter Insulæ Accipitrũ dictæ,

Patres qui apud Aegyptios Accipitres di-

Loca Accipiter dicta. Insulæ.

[d] *L. 16. Geograph.*

quæ

quæ Azores etiam vocantur Hiſpanis, quia Azor illis Accipitrem ſonat; Eſt qui eas ab eſlorer, Gallico vocabulo, quod ſiccare & ar[illegible]ſignificat, ſic dictas ſcribit, ſed perperam. A [c] Strabone item ciuitas quæ [illegible] memoratur Accipitrum dicta, quód Accipiter in ea coleretur. Ea haud longe è Thebis aberat.

[a] *Lib. 17.* Vrbs Accipitrum.

D E N O M I N A T A.

Hieracites lapis. [a] *Lib. 37. c. 10. & 11.* [b] *Lib. 5. de nat. fossil.* [c] *In Interpr. rer. metal.* [d] *Lib. 7.*

HIERACITES lapis, [a] Plinio gemma eſt, quam idem *à colore Accipitris denominatam* ait. Huius etiam meminit doctiſsimus [b] Georgius Agricola. Hieracitem inquit, *Paulus Aegineta in lapidibus vectrix numerat, quam Plinius in gemmis. Is* (ſunt verba Plinij) *alternat totus Miluinis nigricans veluti plumis. Inuenitur,* vt tradit idem Agricola, *in tractu Heldesheymio Saxoniæ, qua itur verſus occaſum in colle vltra flumen & extra, eſtq; ſimilis ſpecie & colore Accipitrum mollioribus pennis, quæ ipſis ſunt in pectore.* Interpretatur [c] idem hunc lapidem Germanica voce habichſteyn, ac ſi Accipitrum lapidem dicas. Hunc lapidem dextro femori alligatū ſanguinem per ora venarum profuſum ſiſtere dicunt. [d] Paulus Aegineta contra hæmorrhoidas valere etiam tradit. Hermolaus *eum, qui hunc lapidem geſtat, à muſcis infeſtatum iri* negat. Eſt & intybacei generis herba quædam, quæ mutuato ab Hierace vocabulo Hieracium plerumq; apud Græcos, Latinoſq;, atq; etiam fæmineo genere quibuſdam Hieracea dicitur, ea ratione, quam & ſupra cum de Accipitris ingenio ſermo eſſet, retulimus: Huius enim Accipiter auulſæ ſcalptæue ſucco oculos irrigans, oblinenſq; deperditam oculorum aciem in integrum reſtituit, priſtinamq; claritatem recuperat. Lactuca etiā ſylueſtris, Italis Lattuca ſeluatica dicta, teſte [e] Apuleio, quibuſdam Accipitraria nominatur. *Ex lactucis ſponte naſcentibus cenſetur, rotunda habet folia, & breuia,* vt inquit [f] Plinius.

Hieracium. Lactuca ſylueſtris. [e] *In floridis.* [f] *L. 19. c. 7.*

Hieracium minus. Cauda Milui. Hedypnois.

Minus Hieracium (inquit Ornithologus) quod doctorum pleriq; hodie illud eſſe putant, quod vulgò Dens Leonis appellatur, Romani Intybum ſylueſtre appellant, vt inter nomenclaturas Dioſcoridi adiectas legitur. Ruſtici quidam apud nos Vveyenſchuuantz, id eſt, caudā Milui vocant, alij Seubluumen, id eſt, flores ſuillos, alij aliter, vt in Sueuia, Geinsblumen, dicūt quaſi florem Anſerinum, quod illa planta Anſeribus grata ſit. Eandem hedypnoidem putant eruditi, aut ſi quid intereſt, viribus tamen & genere ſimiles ſunt. Huius florum ſcapi, inſtar lactucæ, & Hieracij Cretici, aliorumq; quorundam Hieraciorum lacteo ſucco diffracti manāt, qui cùm amarus ſit, & inſigni abſtergendi vi præditus, non mirum ſi Accipitribus affrictu oculorum caliginem diſcutiat. Quanuis fortaſſe his egrè credat quiſpiā, vt facultate frigidis, Aliud quoddam eſt Hieracij genus totum lacte turgens, ſed non amaro, verum acerrimo, qualis Tithymalis ineſt. Vnde illud Hieracium, Tithymaloides vocare quibuſdam placuit. Hoc ſaltem egregia deterſoria vi pollere, eaq; ratione oculorum aciei prodeſſe, vt Chelidonium maius, aliaq; huiuſmodi, nemo negauerit. Ex eodem Hieraciorum genere Picris eſt, id eſt, Intybum, vel Cichorium ſylueſtre ab amaritudine dictum, quod Aelianus refert *Circum Accipitrem nido ſuo imponere tanquàm ad cuſtodiam pullorum aliquid conferat.*

Quo Hieraciū caliginē diſcutiat, & quale. Hieracium Tithimaloides. Picris. Intybū, ſiue Cichorium ſylueſtre.

Dracunculus etiam Hieracium nominatur apud Dioſcoridem, fortaſſe propter caulem maculis inſignem, vt & Accipiter ſuo pectore maculoſus eſt, quemadmodum de lapide Hieracite paulo antè diximus. Et Lychnis ſylueſtris Hieracopodion, id eſt, pes Accipitris, nimirum à figura folij dicitur. Nā Lychnis coronaria alio nomine quibuſdā Ballaria, appellatur. Inuenio autem apud Varinum, & Heſychium, Balarim herbam eſſe triphyllon, id eſt, triplici folio, vt ita fortè vngues Accipitris imitetur. Alia, Accipitrinus pes, dicta herba, inquit, Hermolaus Barbarus, apud vulgus noſtrum, quæ Corneola quoq; dicitur (forte, quod ſiliquis quaſi Corniculis inſigniatur) folio ſalicis ferè puſillo, flore ſubluteo, ſiliquis ciceri ſimilibus. Ex geniſtarum genere eſt, & tinctoria cognominatur, quod colore rubro capillos inficere dicatur. Medici collyria quædam, [illegible] medicamenta ad oculos Hieracia vocitarunt, nimirum quòd oculorum aciem ita acuant, vt [illegible] perſpicaciſsimo quidem Accipitrum viſui inferior futura ſit. Tale eſt Apollonij [illegible] Collyrij genus apud [g] Galenum Hieracium cognominatum, vt doctioribus quibuſdam recentioribus placet, quòd ab Hierace quodam compoſitum, ab Apollonio verò in vſum aſſumptum ſit. Quam ſententiam confirmat aliud ſimile medicamentum, ibidē Hieraci aſcriptum. Fuerunt & multæ aliæ compoſitiones eiuſdem nominis apud veteres. [h] Plinius recenſet vnam his verbis. *Hieracium vocatur [illegible] [illegible]um, quod ita maxime conſtat.* Temperatur autē idem Ammoniaci vncijs quatuor, æruginis Cypriæ duabus, atramenti ſutorij (quod chalcanthum vocant) totidem, miſyos vero una, croci ſex. Hæc omnia trita aceto Thaſio colligūtur

Dracunculus cur Hieracium dictus. Ballaria. Balaris herba quæ. Accipitrinus pes alius. Corneola. Collyria Hieracia dicta. [g] *Lib. 4. de comp. med. sec. locos c. 7* [h] *L. 34. c. 11.*

in pilulas

in pilulas excellentis remedij contra glaucomatum initia, & suffusionum, contra caligines, & scabricies & albugines, ac genarum vitia. Aliud à Plinij, & vtroq; Galeni Hieracio diuersum [i] Celsus describit ad scabrities.

[i] *Lib.6.c.6.*

Ars ipsa, quæ Accipitres domari, & ad uenatum institui docet, Accipitraria dicitur. Item & mãsuefactarij, qui huic arti operam dant, Accipitrarij vocantur, vt Græcè *ἱερακότροφοι*. Ab huius Auis nomine metaphorico tropo, originem duxit quondam veteribus vsitatum verbũ, Accipitrare, quod apud Næuium legitur authore [k] Gellio, & idem significabat, quod rapere, detrahere, nunc abolitum.

Accipitraria ars. Accipitrarij qui. Accipitrare.

[k] *L.19.c.7.*

VSVS IN SACRIS.

IN superstitiosis veterum Aegyptiorum sacris frequentem admodum Accipitris vsum fuisse legimus. Hunc enim cùm viuum, tùm mortuum colebant. Viuum quidem venerabantur, cùm quòd Scorpiones, Cerastas, aliaq; venenata animalia necaret, tùm ob plurimam, quam ei cum cælesti igne seu Sole, quem pro potissimo numine habebant, esse credebãt, similitudinem. Deniq; quòd ad auguria eo maximè vterentur. Vnde & certos ministros in Accipitrum, quos in sacrorum vsum alebant, curam destinabant, teste [a] Diodoro Siculo, vt volantibus carnes incisas proijcerent, magnaq; voce, donec carnes caperent, inuitarent. Mortuos Accipitres colebant, quod eorum animas vaticinandi vi præditas existimarent. Vnde Aelianus; Accipiter, inquit, *quoad viuit, cum apud Aegyptios egregiè charus Deo existimatur; tùm post excessum è vita, futura ostendere, ab eodemq; somniorum interpretationes proficisci persuasi sunt. Atque apud eosdem populos tripoda Accipitris aliquando fuisse, vnde oracula consulentibus diuino instinctu afflata effunderentur, fama est.* Et [b] rursus. Accipitres *Teutyritæ sanctissimè colunt, & adorant propter comparationem, quam cum igne ijs esse affirmant. Atq; huius rei testimonium adferunt, quod similiter atq; ignis violenti, ac veloces sint, aquam verò cum igne existere posse negant. Contrà Coptitæ Accipitres, vt Crocodilorum hostes, sæpè in crucem agunt. Hi quippe Crocodilos ob similitudinem, quam cum aqua habere asserunt, diuino honore afficiunt.*

[a] *Lib.2.rer. antiq.cap.4*

[b] *L.10.c.24*

Fuisse diuinum animal Accipitrem, inquit [c] Eusebius Pamphilus, ubi ueterum Ethnicorum de eo opinionem copiosè prosequitur, *ab Aegyptijs habitum, inde etiam constare potest, quòd bonum illum Dæmonem, cuius beneficio ac nutu omnia subsistere, vigere atq; contineri credebant, reliqua serpentis imagine, caput Accipitris effingerent.* Mortuos etiam Accipitres publico exequiarũ honore prosequutos esse antiquos legimus. Sed hoc mirabilius, quod [d] Diodorus Siculus refert: *sicubi*, inquiens, *vinum frumentumuè, aut aliud aliquid, victus accommodatum, vbi aliquod sacrum animal expirasset, inuentum esset, non ampliùs eo vtebantur: eodemq; luctu etiam ad alia loca profecti, Aeluros, & Accipitres mortuos ad Aegypti vrbem Butrim asportabant.* Plura ad Accipitris cultum pertinentia primo statim huius operis ingressu, vbi de dignitate Accipitris, ex diuinis ei exhibitis honoribus potissimùm deprõpta disputatur, curioso Lectori videre licet, ne eadem sæpiùs repetẽda sint.

[c] *Lib.2.c.1. de præpara. Euangel.*

[d] *Lib.2.*

AVGVRIA.

HABITOS olim in maxima veneratione Accipitres, cùm plurimas alias ob causas, tùm vel maximè, quòd rebus gerendis benè consulere, bonumq; semper augurium adferre à stolida, superstitiosa, & proprio sæpè cum damno nimis credula gentilitate crederentur, ex omnium authorum consensu probatur. Hos enim diuinæ voluntatis nuntios, ac interpretes, præsertim verò Apollinis, vt Aquilam Iouis, Homerus, & Porphyrius creditos fuisse ostendunt. Quæ opinio adeo apud omnes inualuit, vt ab augurijs nomen traxisse velint Accipitrem, quasi quod ter accepta, & nuncio lętissima in augurijs dicatur Auis. Sunt qui existiment boni ominis nuncium esse, cùm ad læuam volare conspicitur. In qua sentẽtia fuit Ioannes Vrsinus in eo suo carmine, quod de Accipitre fecit, vbi etiam rationem reddit, cur Sacra Auis Græcis dicta sit:

Accipiter vnde dict. Augurij Accipitris felix signum. Cur sacra Auis dict. sit Accipiter.

Si sacra dicor Auis, nimirum consulo rebus
In læuum vergit cum mea dextra latus.
Non tamen augurium, non nostri commoda fellis
Aut seui, at prædam mollis asote petis.

Qua quidem in re manifestè [e] Homero repugnat, qui Accipitrem Telemacho ad dextram volasse

[e] *Odyss. O.*

volaſſe, & lætum tamen augurium attuliſſe ſcribit, hiſce verſibus, quos Simon Lemnius Rhætus Emporicus è Græcis ſic Latinos fecit:

Talia dicentis dextra de parte volauit
Accipiter Circus, volucris pennata ſub auras,
Aere genus raptu, & Phœbi quoq; nuntius Ales,
In curuo pauidam lacerabat vngue Columbam,
Euellens plumas, vulſaſq; ſub aëre pennas
In terram medias, inter iuuenemq; ratemq;
Fundebat retinens volucrem. Theoclymenus augur
Telemachum à ſocys prensâ vocat omine dextrâ:
Haud equidem volucris ſine numine dextra volauit,
Telemache augurium agnoſco, coramq; volantem
Conſpexi volucrem. veſtro haud genus altius extat.
Quin alia haud Ithacæ magis eſt gens regia terris,
Quaq; magis Samys ſceptro dominetur in vndis,
Quàm veſtra in populis Ithacæ. vos ergo potentes,
Imperio vndarum ſemper regnabitis alto.
Telemachus contrà prudens orditur: Amate
O vtinam lætum non hoc ſucceſſibus omen
O hoſpes, careat. &c.

[b] Lib. 5. c. 13. Genial. dierum.

[b] Alexander ab Alexandro *poſt Ciconias, quæ ſemper non dubiam concordiæ ſignificationem ferre* perhibentur, *proximam eſſe Accipitrum naturam,* ſcribit; *præcipuum* verò *genus, quod Circum appellant, altero pede claudum, quod fortunatum nuptys, & pecuariæ rei opinati ſunt.* Tantum verò hanc prædicendi vim in Accipitre ualere arbitrabantur, ut etiam cum moriente, non ſolùm nō mori, ſed in alios etiam, deuoratis eius extis, transferri poſſe crederent. Quod impius ille [c] Porphyrius aſſerere etiam nō dubitauit, his verbis. *Qui animalium vaticinys pollentium animas in ſe recipere volunt, deuoratis principalibus corporis eorum partibus, vt corde Ceruorum, aut Talparum, aut Accipitrum, animam quoq; ſingulorum præſentem, & ingredientem in ipſos accipiunt, & Dei inſtar futura præſentientem.* Exempla augurij ab Accipitribus deſumpti præter Homericū illud, aliquot ſubnectere lubet. Dario Accipitres viſi, duo Vulturum paria vellicantes, omen fuere, quòd de cōiuratis ſumpto ſupplicio, haud multò poſt Perſarum regno potiturus eſſet. *M. Aemilio, D. Bruto Coſſ. Didius Lælius Legatus Pompeij, cui prodigium Romæ erat factum, in lecto vxoris duo angues cōſpectis, in diuerſumq. lapſi, proximè Pompeio in caſtris ſedenti Accipiter ſuper caput acceſſerat, in Hiſpania aduerſus Sertorium inter pabulatores occiſus,* vt author eſt Iulius obſequens.

[c] Lib. 2. de abſtin. ab anim.

Darij auguriū ex Accipitribus, & Vulturib.

Didius Lælius occis⁹.

Manethon Aegyptius ab Accipitrum augurio Capuam vrbem olim celeberrimam, nomen accepiſſe ſcriptum reliquit, his verbis: *Oſcus, qui Tyrrhenis imperauit, inſigne ſerpentis habuit.* Sed & Seruius teſtatur, *Oſcos populos dici, apud quos plurimùm ſerpentes abundant,* quorum quidem regio nunc Campania dicitur. Nam Oſcum hunc aiunt coloniam eò tranſmiſiſſe, cùm Hetruſci in tota ferè Italia rerum potirentur, vrbemq; in ea regione longè principem ab Accipitris augurio, quem lingua Hetruſca Capym appellabant, nominaſſe: vt ſcriptores etiam alij quidā vetuſtiores memoriæ prodiderunt. Licet pòſt temporis progreſſu creditum ſit, eam ita à campeſtribus locis nominatam eſſe. [d] Statius etiam, vt boni ex Accipitre augurij ſpem indubiam affulſiſſe innuat, ita inquit: —*& altis*

Deſuper Accipitres exultauère rapinis.

Capys Accipitrem ſignificat.

[d] L. 3. Thebaid.

MYSTICA.

[a] L. 31. Moral. c. 18.

[b] Ad Coloſ. cap. 3.

DIVVS [a] Gregorius eum locum interpretans, vbi ita D. Iob quęrit, *Nunquid per ſapientiam tuam plumeſcet Accipiter expandens alas ſuas ad Auſtrum?* allegoricum ſeu myſticum ſenſum his verbis explicat. *Quid eſt ergo Accipitrem in Auſtro plumeſcere, niſi quòd vnuſquiſq; ſanctorum tactus flatu Sancti Spiritus concaleſcit, & vſum vetuſtæ conuerſationis abyciens, noui hominis formam ſumit: Quod* [b] *Paulus admonet dicens: expoliantes vos veterem hominem cum actibus ſuis, & induentes nouum. Et rurſum: Licet is, qui fortis eſt, noſter homo corrumpatur, tamen is, qui intus eſt, renouatur de die in diē. Vetuſtam autem pennam proycere, eſt inueterata ſtudia doloſæ actionis amittere, & nouam pennam ſumere, eſt mitem, ac ſimplicem bene viuendo ſenſum tenere. Penna namq; veteris conuerſationis grauat, & pluma noua mutationis ſubleuat, vt ad volatum tantò leuiorem, quantò nouiorem reddat. & benè ait: Expandis*

dit alas suas ad Austrum. Alas quippe nostras ad Austrum expandere, est per aduentum S. Spiritus nostras confitendo cogitationes aperire, ut iam non libeat defendendo nos tegere, sed accusando publicare. Tunc ergo Accipiter plumescit, cùm ad Austrum alas expandit, quia tunc vnusquisq; se virtutum pennis induit, cùm S. Spiritui cogitationes suas confitendo substernit. Qui enim vetera fatendo non detegit, noua vitæ opera minimè producit. Qui nescit lugere, quod grauat, non valet proferre, quod subleuat. Ipsa namq; compunctionis vis poros cordis aperit, & plumas virtutum fundit, cumq; se studiosè mens de pigra vetustate redarguit, alacri nouitate iuuenescit. Post pauca eodem loco: *Potest etiam per hunc Accipitrem renouata gentilitas designari, ac si beato Iob apertè diceretur: futuras virtutum plumas in gentilitate respice & uetustas superbiæ pennas amitte.* Hæc D. Grægorius Papa. [c] Glossa eius loci hunc adfert sensum. *Nunquid,* inquit, *cuilibet electo tu intelligentiam, quam non habes, ex te contulisti, ut flante sancto Spiritu, cogitationum alas expandat, & confitendo aperiat, quatenus pondera vetustæ conuersationis abijciat, & virtutum plumas in vsum noui volatus sumat?* Quasi dicat, minimè, sed diuina sapientia sola huius rei est effectrix. Et rursus. *significat,* inquit, *Accipiter pœnitentem, cuius cõuersatio renouatur per hoc, quòd expandit intellectum suum, & affectum fideliter ad amorem diuinum.* D. [d] Antonius Patauinus in hunc locum commentans hęc mystica ex eo sensa eruit, inquiens: *Accipiter hoc in loco virum iustum significat. Et nota quòd Accipiter duo facit: pede capit, et non capit Auem nisi volantem. Sic vir iustus pede affectus capit & non capit bonum nisi volans. de terrenis non curat. Hic per sapientiam Dei plumescit. Plumæ Accipitris sunt puræ cogitationes viri iusti, quæ per Dei sapientiam (quæ dicitur à sapore) ordinatæ in Dei mente succrescunt. Quantum enim de Deo sapis, tantum plumescis. Quantum de ipsius saporis dulcedine senseris, tantas bonarum cogitationum plumas emittis. Et sic iste Accipiter expandit alas suas, id est, amorem & timorem diuinum ad austrum, id est ad IESVM, qui ab Austro venit, ut calorem nutritiuum emittat, & gratiam conseruatiuam in ipsas perfundat. Hæ duæ alæ dantur mulieri, idest, animæ pœnitẽti, quibus à terrenis eleuata auolet in desertum locum pœnitentiæ.* Iacobus Vitriacensis totam hanc historiam Saluatori nostro Christo allegoricè adaptat, in hæc uerba scribens: *Accipiter iste dicitur Christus, qui pennas veteres exuit, & nouas assumpsit, dum prouectis Iudæis gentes ad se conuertit. In cruce autem totus deplumatus est, vna sola pluma ei adhæsit. Latro enim, qui prius pluma fuerat Struthionis, factus est pluma Accipitris. Per sapientiam autem diuinam quotidie plumescit Accipiter iste, quia per prædicationem sanctorum nouas plumas acquirit, donec omnibus plumis in fine sibi adhærentibus Auis pulcherrimâ circundata varietate prædam suam offerat Deo patri. Hic autem Accipiter nouem mensibus fuit in mutatorio vteri virginalis* (Mutatorium vocat locum vndiquaque probè occlusum ac tepidum, ædiculam, siue caueam, in quam mansuefactarij, Accipitres plumarum senectam deposituros, seponunt) *super virga rectissima* (conto) *virga de radice Iesse: exiens autem ab eo multam prædam cepit, & tandem in die ascentionis in cælum auolauit. Alas autem ad Austrum expandit, dum diligentibus sensum aperit, vt intelligerent scripturas. Duo enim testamenta dicuntur alæ Christi, de quibus dicitur: sub umbra alarum tuarũ sperabo, donec transeat iniquitas. Nos autem ad austrum Spiritus sancti alas cogitationum expandamus, vt nouas virtutum pennas abiecta uetusta iniquitate assumamus.* Hactenus Iacobus de vitriaco. Alicubi verò Accipiter eos denotat, ut ait [e] Hieronymus Lauretus, qui alijs insidias moliuntur, & cædes meditantur assiduè: inquit autem: *Accipitres significant homines, qui sæpè prauis & damnatis artibus Dæmonum ministerio vtuntur ad sua explenda carnalia desideria.* Nam Accipitres solent auxiliari alijs hominibus in uenatu & insidijs aliarum Auiũ. Ipsi autem nullam nõ Auiũ infirmiorum inuadunt. Quos homines vt displicere sibi Deus significaret, eius Auis esum eo loci prohibuit. Hic quidem intellectus simplex & sanus mihi videtur. Quem verò Glossa adfert huic nostræ tempestati, qua Accipitraria venatio vbique vsitata est, accomodatior videri potest, minimè autem Mosis seculo, quo quidem, ut suo loco dictum est, nullum adhuc in feris capiendis homini obsequium præbebant Accipitres. Vnde eam tunc fuisse scripturę mentem, aptè dicere non possumus. Verba autem [f] Glossæ sunt istæc: *Accipiter inter rapaces est Aues, sed mansuescit, & rapinam cum hominibus operatur. Hunc imitantur, qui mansueti videntur, sed eam potentibus & auaris atque rapacibus rapere nituntur.* Et [g] alibi: *Accipiter deseruit ad Auium prædam, & ideò significat illos, qui raptoribus præbent ministerium.* Hæc Glossa.

Potest etiam Accipiter simili ratione infernalem illum raptorem denotare. Quemadmodum enim Accipitres captæ prædę ante omnia oculos eruunt, deinde lacerant, & occidunt: Ita Dæmon, ubi hominem deceptũ diripere parat, primũ excæcare, & oculos omnis boni propositi configere, aures&q; ne audiat verbum Dei, obturare, & linguam, ne peccasse confiteatur, excindere nititur, deinde eum laniat atque æternum illi ita exitium machinatur. Quemadmodum etiam duo sunt Accipitrum genera, nobile scilicet, & ignobile, illud certè Aues non caperet, nisi in altum elatum esset; hoc verò, nisi in terra. Columba autem vtrumq; genus agnoscens, vt primum vidit, in terram; vbi aliud, statim in altum auolat. Sic etiam Diabolus aliquos rapit in alto, hoc est, in statu prosperitatis, & aliquos in terra, hoc est in aduersita-

[c] *Tom. 3c. 39 Iobi.*

[d] *Dom. 1. Quadrag. ser. 2.*

Christ[o] Accipitri assimulatus.

[e] *Sil. alleg. ex Deut. 14.*

[f] *Leuit. ca. 11.*

[g] *in moralib[9] eiusdem capitis Glossa.*

tibus. Columba autem vtrunque Accipitrum genus cognoſcens ſignificat iuſtos, & ſimplices, qui felle peccati carent. Hæc Columba duas alas habet, ſcilicet humilitatem & patientiam. Quando ergo iuſtus videt Accipitrem diabolum velle ſe rapere in alto, hoc eſt in proſperitate, tunc vti debet ala humilitatis, proſperis non ſe exaltando, ſed ex hoc ſe magis Deo debere co-gnoſcẽdo. Cùm verò videt eundem ſe opprimere in terra velle ſeu paupertate, tunc volabit in altum per alam patientiæ, & ſpei, rectè credendo patientiam viam ad Chriſtum eſſe. Rectè quoque Iobum Columbam inter Accipitres vocabat D. [b] Chryſoſtomus, vt ouem inter Lupos &c. Præterea quemadmodum ad ſolis radios ſolet Accipiter pennarum vitia dirigendo componere. Sic ad Chriſtum Dom. acceſſurum, oportet omnem improbitatem & affectus impios exuere, & nouo veſtitu, ac renouatione vitæ ſuperindui.

[b] *Homil. 2. de patientia*

MORALIA.

[a] *L. 8. Ep. 3*

Accipitribus q com parentur.

CASSIODORVS [a] Accipitris naturam ad humanos mores comparat his verbis: *Quod animoſi Accipitres, & ſupra omnes alites acutiùs intuentes, volatus ſolitarios concupiſcunt, quia rapaces inſidiæ innoxia conuenticula non requirunt. Ambiunt enim aliquid ſoli agere, qui prædam cum alio non deſiderant inuenire. Sic mortalium voluntas plerumq; deteſtabilis eſt, quæ conſpectum hominum probatur effugere, nec poteſt de illo aliquid veraciter credi, cuius vitæ teſtis non poteſt inueniri.* Diuus Auguſtinus Accipitres pecuniæ eos vocat, qui aliena quærunt, in quo [b] Plautum imitatus eſt, qui auaros Lenones eodem nomine appellauit, ut ſuprà ex eo in cognominatis oſtendimus.

[b] *In Perſa.*

[c] *Cant. 21. Starz. 63.*

Nec inconcinnè quoque noſter [c] Arioſtus medicũ, qui ob promiſſam à Gabrina illa ſceleſtiſſima uetula, ingentem pecuniæ uim, Filandrum veneno exhibito è medio tollebat, Accipitri comparauit, dicens:

Come Sparuier, che nel piede grifagno
Tenga la ſtarna, e ſia per trarne paſto,
Dal can, che ſi tenea fido compagno,
Ingordamente è ſopragiunto, e guaſto.
Coſi il Medico, intento al rio guadagno,
Donde ſperaua aiuto, hebbe contraſto,
Odi di ſomma audacia eſſempio raro,
E coſi auenga à ciaſcun altro auaro.

[d] *Lib. 7.*

De Callicratis & Menalcidæ perfidia, impoſturaq; antiquiſſimũ carmen legitur apud [d] Pauſaniam, quòd latinè redditum ſic ſonat:

Et ignis eſt alio magis, qui urat igne,
Lupiſq; ſæuior Lupis eſt alijs,
Accipiter ocius Accipitre volat,
Si Callicratem ipſum immaniorem ante alios
Superauit perfidia Menalcidas.

Hominem enim omnium nequiſſimum Callicratem, perfidia qui ſuperaret, Menalcidas eſt inuentus. De ducum horum hiſtoria conſule Pauſaniam, quam ſi ad moralem doctrinam placet reducere, ſignificabit neminem adeo verſipellem eſſe, cui non ab alio imponi poſſit.

HIEROGLYPHICA.

Accipiter animi hieroglyphicũ & cur.

ANIMVM humanum, quo nihil pulchrius, nihil ſublimius, nihil præſtantius in hoc mundo eſt, cùm ad contemplationem rerum diuinarum ſe extollentẽ oſtendere uellent Aegyptij, Accipitrem recta ſurſum volantem, ita vt æthera captare videretur, pingere conſueuerunt. Cętera enim volatilia, ſi uolatum arripiunt in ſublime, obliquo tractu curuatiſq; ſpacijs ferri coguntur; neq; enim recta curſum poſſunt intendere. Solus autem Accipiter recto meatu volat. Contrà uerò, ſi animum à ſublimium conſideratione ad hæc inferiora ſeſe dimittentẽ, ut quas ibi conſpexerit ideas, in centro hoc recognoſcat, neq; à recto itinere quicquam aberrabat, ijdem uellent indicare, tum Accipitrem identidem deorſum ad terram tendentem effingebant. Plato animæ alas attribuit, ſingulares illius motus, quaſi uolatus ſignificans: ad quos duo Accipitris

cipitris uolatus commodè referri possunt, sublimis ad cælestium, humilis uerò ad terrestrium rerum considerationem, atq; ita in Hieroglyphicis depictum Accipitrem, uel sursum, uel deorsum uolantem, interpretaberis. Animæ etiam sedem Aegyptij sacerdotes per Accipitrem intelligi uoluêre. Baieth enim apud eos idem est, quod apud Græcos ἱέραξ, & apud Latinos Accipiter. Aegyptiaca elementa illa, si in syllabis diuidantur, Bai, per se animam, Eth cor significat. Vtebantur illi libenter huiusmodi compositis uocibus, cùm uel ipsam rei originem naturamq;, aut quid simile significare uellent. Quod & apud Hæbreos frequentissimum est, qui uerbi gratia, quo uocabulo cælum nominant, idem constare ex aqua & aëre docent: & cùm Adam dicunt, & crassam, qua compacti sumus, terræ materiam, & insitam simul mentē ostendunt. Mentem enim terræ applicatam, id nominis significare ostendit Philo. Sed iam quid cōmercij anima cum ipso corde habeat, uideamus. Aegyptiorum opinio fuit, cor esse animæ receptaculum. Ex compositione duarum illarum syllabarum, Bai & Eth, in unam dictionem fit uox Baieth, quæ Accipitrem significat; Ergo ut animæ sedem in corde esse docerent, Auem illam pingebant Aegyptij tantùm, sed & Stoici animam in corde potissimùm statuerunt. Sentiendi enim uires omnes ad sensum, quem ex re ipsa communem uocamus, ubi flumina ad mare, confluunt. *Hic* autē, si [a] Aristoteli credimus, *in corde est*. Neque absurdè dixerimus ab eo mari, quinque corporis sensus, quasi quinque maria mediterranea diffundi in corporis continentem, quæ manifesta [b] Platonis fuit sentētia. Quod uerò de animo paulò antè dicebamus cum Accipitre comparatum, imò alitem ipsam pictam congruum illius esse symbolum, tum subit in mentem Zoroastris dictum *alatum* nempe *esse animum* (quod apud Platonem latissimè disseritur) *decidentibusq; alis præcipitem in corpus ferri, illisq, mox rursum succrescentibus ad superos euolare*. Sed percontantibus eum discipulis, *quo pacto alis benè plumantibus animos volucres sortiri possent: Irrigetis*, inquit, *alas aquis vitæ*. Iterum sciscitantibus *vnde has aquas peterent*, sic per parabolam, qui erat hominis mos, respondit: *Quatuor amnibus Paradysus Dei alluitur, & irrigatur, indetidem vobis salutares aquas haurietis*. Qui sciuerit uerò quispiam, qui nam hi fluuij sint; ut si Accipitrem suum quis mersare ibi uelit, eos inueniat? D. [c] Ambrosius per quatuor flumina Paradysi intelligit *totidem Initia uirtutum*, nempe *Prudentia*, *Temperantia*, *Fortitudinis*, *Iustitia: & fons* ait, paulò superius, *est sapientia*; ex quo cętera omnia deriuantur. Nam in diuinis literis fons passim accipitur pro sapientia, ad quem accedere sitientes admonemur: Vbi verò Plato in alarum, quas animæ tribuit, mentionem incidit, per eàs naturalem eam *intelligentiam* capit, *quæ*, ut inquit Alcinous, *est intellectio quædam in anima, quæ corpori sit applicata*, non ea quæ animo à corpore soluto conuenit. Ea igitur, cùm labem à corpore contraxerit, nunquam sese humo tollere poterit, nisi fluminibus acceptam maculam eluerit. Quoniam verò sunt, qui duram esse hanc metaphoram contendunt, itaque Gangem, Nilum, Euphratem, & Tigrim (ea enim fluminibus nomina faciunt) quatuor illis uirtutibus, quæ omnem in hominum uita principatum obtinent, respondere asserunt. Ex his itaque aquis implumis Accipiter noster lustrari poterit, atque identidem ita plumescere, easq; alas emittere, & non supra nubes tantùm, quod faciunt Grues, verùm etiam supra omnes cælorum orbes sese efferre, pariq; cum Aquila honore acceptus, in ipsius Iouis gremium euolare. Habet præterea similitudinē Accipiter cum anima, quòd ab aquæ potu abstinere credatur, & solo sanguinis suctu sitim leuet, quo vno & anima ipsa nutriri quodammodo videtur. Ideo, uetere illo instituto, libaminibus, quæ pro anima parabantur, sanguis admiscebatur, & [d] Moyses sanguinem hostiarum pro anima esse monet, uetatq; nos animam comedere cum carnibus. Passim etiam in [e] Leuitico admonemur, ut à sanguine abstineamus: quia uniuscuiusq; carnis anima sit in sanguine. Sed præcipuè Deus exitium cuilibet, tam ex domo Israëlis, quàm etiam hospitibus & peregrinis, qui apud eos diuertissent, habitarentq; minatur, qui sanguine uesci ausi fuerint, quem ea de causa datum eis asseuerat, ut super altari per eum animas suas expiarēt, essetq; ita sanguis animæ litatio, dum funderetur per altaris circuitum, & quod residuum esset, terra operiretur. Quod uerò dictum; uniuscuiusque animam in sanguine eius esse, nequaquam intelligendum est, *substantiam animæ esse sanguinem*, ait Hesychius, sed quòd *societatem cum carne per sanguinem habeat*. Vnde quidam, sanguinem, animę uehiculū appellarunt. Emissus enim ubi frigere cœpit, corpus uita dissoluitur, animaq; auolat. Eà de causa Aegyptij, si sanguinem significare uoluissent, Accipitris imaginem effingebant. Multorum sanè opinio fuit animam esse sanguinem, siue ut Empedocles arbitrabatur, in sanguine. Hinc illud apud poëtas: *Purpuream ille animam*. et: *vitam cum sanguine fudit*. & alia huiusmodi. Sed quantum ad hos pertinet, qui sanguinem animę commiscent, ego non ita fuerim impius, ut non profitear, de brutorum anima hoc tantùm intelligendum esse, de quibus in Genesi scriptum est: *Anima ipsius in sanguine est*, cùm in homine tantùm ex animalibus, anima per se vitalis sit, suaq; se contineat immortalitate. & quamuis Salomon pro concione tertia, unāq;

Baieth q̄d. Bai. Eth.

Adam q̄d significet.

Aegyptiorum opinio de Animæ loco.

[a] *L. de somno, & vig.*

[b] *In Theateto.*

Animus alatus.

Paradisi flum. quatuor quæ.

[c] *To. 1. de Parad. c. 3.*

Fons p̄ sapientia.

Intelligētia naturalis.

Cur cū aīa similitudo Accipitri.

Sanguinis vsus in litationibus.

[d] *Deut. 12.*

Sanguine vesci cur p̄hibitū.

[e] *Cap. 14.*

Animā in sanguine esse quo intelligendū.

Accipiter pro sanguine pictus.

eundemq; interitũm hominis,& iumentorum, & æquam vtrorunq; conditionem, ex impiorum opinione poſuerit,ex ſua tamen ſententia,corpus ad terram reuerti,ſpiritũ uerò ad eum, qui dederat, aſſeuerat. Illud uerò comercij cordi eſt cum ſanguine, ut ex Philoſophorum obſeruatione compertum eſt,quod ex ijs omnibus cõſtet,quibus & ſanguis. Litem uerò eam,qua Ariſtotelici ſanguinem à corde, Medici uerò ab hepate proficiſci, in eoq; naſci aſſerunt, non eſt huius loci,nec inſtituti examinare.

Victoriæ hieroglyphicũ Accipiter.

Denique propter eas dotes quas huic aliti natura, ſupra aliorum volatilium conditionem largita eſt, factum eſt, vt in vniuerſum eſſet excellentiæ, & præcipuè victoriæ hieroglyphicũ. Nam reliquas omnino volucres volatu antecellit. Neque fruſtra Theoclymenus apud Homerũ, obſeruato Accipitris auſpicio, Telemachum benè ſperare iubet, eiuſq; genus in Ithaca ſupra reliquorum omnium gloriam potẽs, celebre, & illuſtre futurum pollicetur. Ea ſanè Accipitris prærogatiua eſt, vt agilitatis in volando principatum obtineat,ab eoq; deſumãtur pręclara illa alarum inſignia, quæcunq; in huiuſmodi gloriæ ſignificatum deueniunt. Hinc victoriæ Hieroglyphicum paſſim in numis, & monumentis alatum eſt, quod victoriæ partæ fama ſeſe ſtatim humo tollit,& gloriam amplexa, perq; ſummum æthera latè volitãs, perq; immenſos terrarum tractus expatiata, impedimenta omnia agilitate ſua diſſipet. Hinc ipſi numi victoriati dicti, quibus Druſus in Tribunatu plebis octauam æris partem argento miſcuit. Eſt & illud victoriæ ſignificatum hieroglyphicum,quod in antiqua columna Viterbij ſpectatur,duo ſcilicet Accipitres ex diuerſo aduolantes; per quos,vt nonnulli tradunt, Herculis ab alpibus; & Oſiridis à Brunduſio motus in Gigantes, necnon victoria deſcribitur. Neq; verò ſolùm ea de cauſa,quòd volatu præſtet, vel quòd alæ victoriæ attribuantur, ales ea victoriæ ſymbolum eſt; verùm ob id etiam, quòd eius pugna tam artificioſa ſit, eaq; verſutia peragatur, vt hoſtis quomodocunq; reluctans neceſſariò ſuperetur, vti ſuo loco de pugna eius relatum eſt. Septẽ item Accipitres, qui inſectabantur Vulturẽ, ſignum hieroglyphicũ erant victoriæ illius, quam ſeptẽ illi viri,qui Smerdis in Magorum exitiũ coniurauerant,aſſecuti ſunt,votiq; cõpotes facti, patriam ab illegitimo Rege liberarunt. Ille ſiquidem regnum ſibi nullis natalibus comparauerat, veluti Vultur non ex legitimo conceptu,ſed patre generatur,vt aiunt,vẽto. [f] Diodorus per Accipitrem volantem, per quem,vt diximus,alij victoriam interpretantur, celeritatem ſignificari tradit,propterea quòd in volatu ſit omnium volucrum velociſsima. Ad hęc Accipiter paſſis alis figuratus, elementum äëris indicat apud Aegyptios ſacerdotes. Vt & alæ Auium ſingulæ per ſe,quòd ſcilicet aer ſolis Auibus proprius ſit, perinde ac aqua piſcibus; & terra alijs animantibus. Sunt qui ventos ea ſpecie ſignificari tradant. Ventus autem nihil aliud eſt,quam incitatus,& fluens aër. Triclinius apud Pindarum Pelopis ἵππους ὑποπτέρους, velociſſimos exponit. Sunt qui cæleſtium corporum cœtum hinc interpretentur. Nam quæ ſidera ſuper horizontem attolluntur, volucrium in modum ſurgere,& per immenſum inane ferri videntur. Sed & alia multa præterea ſignificata hieroglyphica apud Aegyptios habuit Accipiter. Inter quæ præcipuum erat Solis, cui cùm ob eximium viſus ſplendorem, ac clariſſimam aciem, quæ ad illius quidem aduerſos radios non conniuet, tùm propter motus velocitatem, viuacitatem, ac fæcunditatem maximam,peculiares ſoli dotes,ſacer credebatur. Ignis quoq; typum ob violentiam,& quam dixi perniciſſimam volandi vim, gerebat. Sed & Venerem deſignabat, propter nimiam ſalacitatem. Ijdem Aegyptij, totius orbis molem demonſtrantes, inter circulũ aëreũ, & igneum ſerpentis effigiem cum capite Accipitris circunducebant, vt eſſet inſtar Græcæ literę Θ, quæ Thita dicitur. Per circulum enim, magnitudinem & formam totius orbis intelligebant: per anguem verò,qui medium interſecat, bonum Dæmonem,cuius beneficio omnia vigeant, alantur,ac conſeruentur. Sed & Lunæ ſymbolum fuit olim homo Accipitris facie, lãceam habens, qui,vt tradit [g] Plutarchus, typhona mõſtrum, hippopotamo ſimile,interficeret. Hoc ſimulachrum candido colore fingebatur; quod is color ab alio Lunam mutuari lumen ſuum ſignificet, nempe à Sole, cuius Accipiter ſymbolum eſſe ſuprà docuimus. Serpentẽ etiã pingebant Accipitrino capite,ut felicem populi genium ſignificarent.

Victoriæ hieroglyphicũ cur alatũ depingatur.
Numi victoriati.
Accipitres duo Viterbij in colũna ãtiqua Herculis et Oſiridis victoria de Gigãtibus.
Septẽ Accipitres Vulturem inſectantes.
[f] Lib. 2. c. 4.
Celeritatis hieroglyphicum.
Aëris hieroglyphicũ.
Ventorum Hieroglyphicum.
Equi veloces.
Cæleſtia corpora Accipitribus aſſimilata.
Solis hieroglyphicũ, & cur.
Ignis typ[o].
Veneris typus.
Lunę ſymbolum.
[g] L. de Oſyride.
Felix genius.

APOLOGI.

SYMBOLIS hiſce hieroglyphicis Apologi iure ſubnectendi veniunt, quòd morales ſententias ſuo fabuloſo inuolucro contegant, atq; artificioſo amænoq; commento, animantes, à quibus plura virtutis documenta haberi poſſunt, homini,quaſi magiſtras faciant. Talis eſt illę [a] Heſiodi.

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
Ὧδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον,

[a] Lib. 1. de die & operar.

Ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσι φέρων, ὀνύχεσσι μεμαρπώς.
Ἡ δ' ἐλεόν, γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι,
Μύρετο. τὴν δ' ὅγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε,
Δαιμονίη, τί λέληκας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων.
Τῇ δ' εἶς ᾗ σ' ἂν ἐγώ περ ἄγω καὶ ἀοιδὸν ἐοῦσαν.
Δεῖπνον δ' αἴ κ' ἐθέλω ποιήσομαι ἠὲ μεθήσω.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν.
Νίκης τε στέρεται, πρὸς τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ τανυσίπτερος ὄρνις.
Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης, μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ. οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς
Ῥηϊδίως φερέμεν δύναται, βαρύθει δέ θ' ὑπ' αὐτῆς,
Ἐγκύρσας ἄτῃσιν. id est:

Sed nunc fabulam regibus dicam, tametsi ipsa sapiant.
Sic Accipiter affatus est Lusciniam canoram.
Altè in nubibus ferens unguibus correptam:
Illa verò miserè, curuis confixa vnguibus,
Lugebat. eam autem imperioso ille sermone allocutus est,
Infelix, quid strepis? habet certè te multo fortior:
Hac vadis, quà te duco etiam cantatricem existentem.
Cœnam verò, si quidem libet, faciam, vel dimittam:
Imprudens verò, quicunq; velit cũ potentioribus contendere:
Victoriaq́; priuatur, adq́; pudorem dolores patitur:
Sic ait velox Accipiter, latis alis prædita Auis.
O Persa, tu verò audi iustitiam, neque iniuriam foue.
Iniuria enim perniciosa est misero homini, neq; bonus quidem
Facile ferre potest, grauaturq; ab ipsa,
Illapsus damnis.

De ijsdem Aesopus Phrygius hunc refert Apologum.
Philomela super arbore sedens de more canebat. Accipiter autem videns, ac cibi indigens volando corripuit. Quæ cùm occidenda foret, orabat Accipitrem, ne deuoraretur. Neq; enim satis esse ad Accipitris ventrem implendum, sed oportere ipsum cibo egentem ad maiores Aues conuerti. At Accipiter suscipiens, ait; sed ego certè demens essem, si quis in manibus paratus est, cibo dimisso, quæ non videntur, persequar.
Fabula significat; plerosque homines eodem modo inconsultè, ac stultè agere, qui spem, vt dici solet, pretio emunt, id est, spe maiorum incertorum, fortunam præsentem, seu emolumẽta, quæ indubitata tenent, è manibus sinunt elabi.

Alius de Philomela, & Accipitre Apologus.
Dum Philomena sedet, studium mouet oris amani,
Sic sibi, sic nido visa placere suo.
Impetit Accipiter nidum, pro pignore mater
Supplicat. Ille autem: plus prece carmen amo:
Nec prece, nec pretio, sed amano flectere cantu
Me potes. Illa silet: Dulcius illa canit.
Mente gemit, licet ore canat, corq; eius anhelat,
Cuius mellifluum manat ab ore melos;
Impia fatur Auis, sordet modus iste canendi,
Et laniat natos matre vidente sua.
Mater obit, nec obire potest, sed viuit, vt ipsam
Vincat vita necem, plus nece cladis habens.
Cor patitur matris, plus nati corpore, corpus
Rodit Auis rostro; cor fodit ense dolor.
Vestigat sua damna scelus: Nam fraudibus vso;
Aucupe fraudosam viscus inescat Auem.
Fine malo claudi mala vita meretur iniqui,
Quæ capit insontes, se dolet arte capi.

Docet hic Apologus ei, qui alijs insidiatur, esse cauendum, ne ipse viciſſim ab alijs capiatur.

Alius Apologus de Accipitre & Columbis:
Accipitrem Milui pulsurum bella, Columbæ
Accipiunt Regem, Rex magis hoste necet:

Incipiant

Incipiunt de Rege queri, quòd ſanius eſſet,
Milus bella pati, quàm ſine matre mori.
Quicquid agas prudenter agas, & reſpice finem:
Ferre minora volo, ne grauiora feram.

VSVS IN CIBIS.

TAMETSI lege Leuitici interdictum fuerit Hæbreis, Auium rapacium & præſertim Accipitris carnes menſis apponere, propterea quòd eſſet animal verè ſordidum; ac rapax ſanguinariumq́; : nos tamen non faſtu illo Hebraico metimur innocentiam, ſed Chriſti mandata, quæ in ſacro Euangelio, & ſanctorum Patrum monumentis ſcripta legimus, ea ſola obſeruanda ducimus, exiſtimantes animantium harum aut illarum carnes minimè poſſe animam afficere, ſed quæ præter modum, & citra temporis ullam rationem deuorantur. Alioquin cùm vel ipſo [a] Ariſtotele teſte, *Pulli Accipitrum ſuaues valdè, pingues q́; efficiantur*, & iuxta [b] Albertum: *Caro Accipitris dulcis & leuis eſt, propter bonum nutrimentum*, ſcilicet quo alitur, itaq; minimè in cibis damnandus videtur, neque ſanitatis offendendæ metu eius eſus vitandus eſt. Buteo verò inter Accipitres præ ceteris commẽdatur, ut guſtui ſuauis admodum, nec inſalubris.

[a] *L. 6. Hiſt. cap. 7.*
[b] *L. 23. de Animal.*

VSVS IN MEDICINA.

Ad morbũ ſacrum. Ad oculorum vitia.

IN uſum Medicum aſſumitur Accipiter quandoque totus, quandoq; eius partes, pro affectuum uario diſcrimine. Totus quidam aſſus & cibi loco ſumptus *morbum ſacrum*, ſi modo Kiranidi credimus, curat. Integer item in *roſaceo elixus ad omnium oculorum vitia iungitur efficaciſſimè*, ut Plinius uult, aut ut Sex. Empyricus, *in vnguento ſuſino*. Ad ſanandam oculorum hebetudinem, quidam *viuum deplumari; & in eodem oleo decoqui iubent, donec ab oſſibus caro diſſoluta decidat*, eiuſque *iure colato oculos inungi*.

Carniũ vires.

Carnes pullorum, Accipitrum, inquit Rabbi Moyſes *animum corroborant, meloncholiæ & perturbationi mentis reſiſtunt*.

[a] *In Aphor.* Ad morb. deſperatos. Ad Quartanam.

Olim ſuperſtitio erat, in morbis ab arte parùm ſanabilibus, ex quibus etiam quartanę ſunt, puluerem, in quo ſe uolutaſſet Accipiter, lino rutilo decumbentis collo alligari.

Adeps ad caliginem. Ad iunctur.

Adeps Accipitris in oleo tritus oculis eo inunctis caliginem depellere traditur Aeſculapio, & iuncturis utiliſſimus Ioanni Vrſino.

Oculi ad tertianam.

Fabulam ſapit quòd Kiranides ſuo more de oculis ſcribit, nempe à collo ſuſpenſos tertianam fugare.

Roſtrũ ad hyſtericas duritias.

De roſtro dicunt, ſi coniungatur olivi decocto, hyſtericas duritias emollire.

Ad quaſuis affection. Vẽtriculus.

Obſcurus quidam autor ad quaſuis malas corporis affectiones huiuſmodi medicamentum è uentriculo præſcribit, *Accipitris ventriculum tribus diebus, & noctibus mero maceratum conteres, & cum tribus cochlearibus ſucci fæniculi ac mellis permiſcebis, & ſub ſomnum propinabis*.

Fel. Ad oculos.

Fella Accipitrum, quemadmodũ & Aquilarum ualdè acria ſunt, ut Galenus apertè docet: quinetiam erodunt, quod uel colore ſuo ęruginoſo ac uiridi teſtantur, qui tamen niger interdũ in eis eſt, unde abſterſione ſua oculis prodeſſe quidam ſcribunt.

Fimus ad oculos. Con. Stellionis morſum. [b] *De morb. mulier.* Ad Fæcũd.

Eandem Plinius uim *fimo* tribuens, *Accipitris*, inquit, *fimi cinis cum melle Attico laudatur ad inunctiones omnium in oculis vitiorum*. Idem cum uino pro antidoto datur contra morſum ſtellionis. Apud [b] Hippocratem extat medicamẽtum ad cõceptum adiuuandum efficax, huiuſmodi, *Si verò*, inquit, *os vteri concluſum fuerit, fici ſuccum apponas, donec fuerit apertum, & ſtatim aqua eluat. Cæterùm Accipitris ſtercus in uino dulci teras, & ieiuna bibat, & tunc cum viro concumbat*. Plinius quoque, *fimum*, ait, *Accipitris in mulſo potum videtur fæcundas facere*.

[c] *In Breu. ſuo.* [d] *In Sintaxi medic.*

[c] Arnoldus Villanouanus ſuffitum deſcribit, qui fętum uiuum uel mortuũ educit, huiuſmodi: *Spolium ſerpentis, opoponax, myrrha, galbanum, caſtoreum, ſulſur citrinum, rubia, ſtercus Columbinum, uel Accipitris*: Hæc omnia, uel quædam eorum trita felle uaccino excipiantur, & fumus inde per fiſtulam, in uterum recipiatur. Item ad partum promouendum [d] Vueckerus talem præſcribit medicamenti formulam:

℞. *Fimi Accipitris* ℥. 1.
Cinamomi } ana, gra. vij.
Caſſiæ }
Croci gra. iij.
Miſce cum vino albo modico.

VSVS IN VENATIONE.

EX multis commodis, quæ Accipiter præſtat, nullum magis fructuoſum eſt, quam quod eius aucupio capitur. Non enim Aues ſolùm omnis generis cibo laudatas, ſed quadrupedes etiam minores, ut lepores, & huiuſmodi cupedias alias, quæ heri ſui menſam diuite penu inſtruunt, venatur. Cùm autem ſatis ſuperq; ſuo loco de ratione domandi Accipitris, & de uenatione eius opera peragenda tractatum ſit, itaque hîc longior non ero, adiecto hoc tantùm ex [a] Pictorio verſiculo, quo Accipiter ita loquitur:

Nil curas, cæcos quod ſtercus curat ocellos.
Dummodo ſit patinis præda potita tuis.

Quæ Animalia capiat.

[a] In Pantopolio.

Quin & aucupes, ac mercatores quamplurimi haud exiguũ ex his captis, venditisq; quæſtum faciunt, maximè verò ex illis, qui venationem edocti ſunt; quos ſingulos nonnunquam quingentis aureis ųęniſſe conſtat: [b] Ferdinandus Corteſius ſcribit *in Themiſtitana vrbe mercatum locu pletiſſimum cogi penè quotidiè, ubi inter cætera Aues omnis generis uenales exponuntur, & inter has plurimi Accipitres, Falcones, & Tinnunculi, qui illis regionibus frequentes capiuntur.* Accipitris præterea hęc eſt pręrogatiua, teſte [c] Paradino, vt ſi aucupatricibus alijs Auibus fuerit aſſociatus, eas omnes etiam multò ſe maiores, ab omni, cui alioquin abnoxiæ futuræ eſſent, vectigali liberet.

[b] Li. 2. rer. Indic.

[c] In Symb.

ICONES. PICTVRÆ.

AELIANVS author eſt *ſolitos eſſe Aegyptios coronare Iſidis ſtatuam pennis Accipitrum in ſignum excellentiæ.* Nam Accipiter inter Aues ut iam ſæpius dictum, ſummo honore ab ipſis afficiebatur. Regis Perſarum veſtem purpuream, Accipitribus aureis pictis diſtinctam fuiſſe legimus. Neque præter rem eſſe puto ponere, quod *in quodam Canone Imperialium militiarum apud Maſſæos Romæ* ſe vidiſſe [a] Pierius ſcribit, *militarem ordinem fuiſſe, qui Accipitrem luteum in parma identidem lutea geſtabant. Erant hi qui ſagittarij venatores nuncupabantur, qui ſub Magiſtro peditum ſtipendia faciebant. Sed & alius ordo Launi nuncupati, inſigne idem Accipitris lutei in parma itidem lutea geſtabant, & ſub eodẽ magiſtro peditum merebant, eo tamen diſcrimine, quod ſagittariorum Accipiter caput in alam læuam vertebat, Launorum in dextram.* Diuitenſes, Gallicana legio Diuitenſi munimento, quod è regione Coloniæ Agrippinę in Ducatu Bergenſi ſitum eſt, in Rheni ripa, pro præſidio impoſita, cæruleum Accipitrem habebant in inſigni, colore tamen dilutiore. Verùm illud in primis obſeruãdum eſt, ne qui ſemper in aëre ferè degit, ita pingatur, vt in aqua degere videatur, quod naturę Auis omnino refragatur. Neq; probandus eſt ordo inſignium Domini de Foleto in comitatu Pinctauienſi, in quibus Accipiter Lilij floribus inſidere conſpicitur. Nam & hoc etſi aliquo pacto naturæ limites non excedat, fieri tamen non poteſt, vt Accipitrem ferant fragiles, ac caduci flores, de qua re vide [b] Bartholum.

Iſidis ſtat. coronata.

Regis Perſarũ veſtis.

[a] L. 21. Hierogly.

Sagittarij venatores qui.

Launi qui.

Diuitenſes qui.

[b] In dig. tractat. de armis Col. 8.

FABVLOSA.

QVI Accipitrem fabulis inuoluunt, Apollinem ſæpius in hanc alitem ſeſe trãſmutaſſe comminiſcuntur, quemadmodum & alias eum nunc Lacerti, nunc Leonis, nunc Draconis habitum induiſſe fingũt. Vnde hunc Deum Phæbũ quo nomine Solem intelligebant, & venerabantur, & Accipitrem nonnunquam vocabant, & hinc ob maximam naturæ Accipitrinę cum Sole ſimilitudinem Apollinis præcipuum nuncium, eiuſq; voluntatis interpretem poëtæ eam Auem habitam fabulantur. Vnde [a] Ouidius de Arachne puella cum Minerua de lanificio certante, ita canit:

—— Eſt illic agreſtis imagine Phœbus
Vtq; modò Accipitris pennas, modò terga Leonis
Geſſerit, &c.

Apollo.

[a] L. 6. Metamorph.

In hanc Auem conuerſum fuiſſe Dædalionem nugantur poëtæ. fuit autem Dædalion, vt illi fingunt, Luciferi filius, Ceicis Regis Trachiniæ frater, qui Chionem (aut vt alij volunt Phylonidem) filiam habuit, quæ cùm iam ex Mercurio Autylocum, ex Apolline Philemonem

Dædalion in Accip.

genuiſſet; Dianâ ſe formoſiorem iactauit. Quare Dea irata ſagittis eam confecit, cuius morte Dædalion tantum concepit dolorẽ, vt ex Parnaſſi vertice ſe in mare præcipitauerit. Sed Apollo, vt filiæ illius cauſa gratiam facere uideretur, eum in Accipitrem, antequam in mare caderet, commutauit. Hanc eandem Metamorphoſin [b] Ouidius hoc carmine deſcribit.

[b] *L. 11. metamorph.*

Qua via nulla ruit, iam tunc mihi currere viſus
Plus homine eſt, alaſq; pedes ſumpſiſſe putares.
Effugit ergo omnes veloxq; cupidine lethi
Vertice Parnaſſi potitur: miſeratus Apollo
Cùm ſe Dædalion ſaxo miſiſſet ab alto
Fecit Auem, & ſubitis pendentem ſuſtulit alis,
Oraq; adunca dedit, curuos dedit vnguibus hamos
Virtutem antiquam, maiores corpore vires
Et nunc Accipiter nulli ſatis æquus, in omnes
Sæuit Aues, alijsq; dolens fit cauſa dolendi. Et idem rurſus.
Vir fuit, & tanta eſt animi conſtantia, quantum
Acer erat belloq; ferox, ad vimq; paratus. Idem alibi denuò.
—— Illi fera bella placebant,
Qua nunc Thisbæas agitat mutata Columbas.

Sunt tamen qui ad diuerſam Metamorphoſin Accipitris originem referant ex huiuſmodi fabula: cuius etiã meminit [c] Antoninus Liberalis ex Bœo, qui de Ornithogonia ſiue de Auiũ ortu librum ſcripſit. *Fuit*, inquit, *apud Maryandinos Hierax vir iuſtus & illuſtris. Is templa Cereris poſuit, primuſq; ex ea fructus percepit. At poſtquam Teucri legitimo tempore ſacra Neptuno non perſoluerunt; ſed ea præ negligentia omiſerunt, indignatus Neptunus fruges eorum perdidit, ingentemq; à mari cetum ipſis immiſit. Teucri cùm Ceto ſimul & fami ferendo non ſatis eſſent, ad Hieracem miſerunt, qui auxiliũ aduerſus famen, ab eo poſcerent, iſq; cùm triticum, tùm alia miſit alimenta. Irritatus eo facto Neptunus, ob ſuos ab eo honores diminutos in Auem ipſum conuertit, quæ nunc Græcis Hierax, Latinis Accipiter dicitur. Mores quoq; eius priſtinos prorſus immutauit. Eum enim, qui hominibus fuerat chariſſimus, volucribus inuiſiſſimum reddidit; & qui ab interitu multos homines vendicauerat; fecit vt is plurimas factus Accipiter necaret Aues.*

[c] *In Metamor. fab. 3.*

HISTORICA.

[a] *Li. 2. ca. 4.*

Cur ab Aegyptijs cultus Accipiter.

ASSERVNT Aegyptij, vt refert [a] Diodorus Siculus, ſeſe hãc ob cauſam præcipua veneratione Accipitrem proſequi, quòd, vt inquiunt, *Olim è regione ignota Thebas nobile Aegypti oppidum attulerit librũ characteribus puniceis exaratum, quo continebatur quomodo, & qua reuerentia, quibus ceremonijs Dij adorandi eſſent.* Inde natum (ut alibi etiam diximus) vt rerum ſacrarum ſcriptores, necnon ſacerdotes ibidem tyaram rubram cum ala Accipitris capiti impoſitam geſtarẽt. Hæc ſanè ſi pro veris recipere velimus, Diaboli fraude, ac technis facta fateri debemus, qui etiam animalium variorum ſæpenumerò formas aſſumere comperitur, & inter cæteras, Accipitris aliquando imagine ſeſe celaſſe, pro uero refert [b] Gulielmus Neubrigenſis his uerbis: *Eudo Britãnus armiger, homo nefarius ac ſceleſtus, conſpectum aliquando miræ, vt ipſius oculis à Dæmone faſcinatis videbatur, pulchritudinis Accipitrem, in propriam perniciem concupiuit, quo potitus, Dominum ſuum iam abeuntem lætitia ſequebatur. Cui ille: Abijce, inquit, citò quod portas. Non enim eſt Auis, vt apparet; ſed Dæmon ita in eam ſpeciem transformatus. Cuius quidem dicti veritatem, euentus poſtea declarauit. Cùm enim inſipiens nollet audire monentem, primò conqueſtus Accipitrem illum, vnguibus pugnum ſibi arctius, ac vehementiùs ſtringere, mox per manum ab eodem ſublatus, diſparuit.* Ita Leo rugiẽs, varios quibus hominem deuoret, modos ac aſtus excogitat. Non aliter, ac ille piſcis, quem ab aſtu, Diabolum nonnulli vocant; necnon qui Rana piſcatrix dictus, piſciculos callidè in ſua ora tanquam in caſſem illectos abſorbet. Sic ille fatuos irretit ac capit; necnon tanquam muſtela lutum, ita alienas formas verſipellis induit, quibus horribilem alioqui conſpectum diſſimulet, & occultat. Cuius vafriciem, ac fallacias, non alijs meliùs, quàm verè Chriſtianis artibus eludemus, fide nimirum firma, & charitate non ficta erga Deum, & homines. Conſiſtit verò ea fidei veræ ſinceritas, vel maximè in repellenda longè à nobis omni ſuperſtitione, ſeu potiùs dæmonolatria, in quam frequenter incurrunt, qui naturæ limites egreſſi, nimia curioſitate à natura inique poſtulant, quod in ipſa minimè ſitum eſt, cùm ſcilicet a Diabolo malè perſuaſi, ea quę ipſe vi propria efficit, herbarum, atq; aliarum rerum naturalium facultati tribuant. Nos verò

[b] *L. 1. c. 19. Hiſt. Angl.*

Dęmõ Accipitris forma Eudonẽ fallit.

Diabolus piſcis.

Rana piſcatrix.

rerum

rerum naturalium tam animatarum, quàm inanimatarum concessis, à Deo Opt. Max. viribus, sobriè ac moderatè, quatenus earum natura permittit, vtamur, ne longiùs, aut miraculorum auiditate, aut nimia vitę, salutisuè cupidine abrepti, & altiora nobis scrutantes, per Diaboli perfidiam hac ipsa vita præsente simul cum futura priuemur. Cogitandum enim vita ipsa, quam creatori debemus, nobis ipsum chariorem esse debere, qui eam dedit: & Diabolum, si quando fortè rerum naturæ vi, quam optimè callet, quid perpetrat, omne id, quicquid est, in nostrum exitium conuertere, cùm nobis benè velle, aut benefacere ex odio, quæ ipsius est natura, haudquaquam possit. Sed ne longiùs euager, hîc vela contraho.

Finis Libri Quarti.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ Liber Quintus.

Qui eſt

DE ACCIPITRIBVS IN SPECIE.

DE ASTERIA. Cap. I.

ARISTOTELES Accipitrum ſpecies enumerãs, [a] Buteonem primo loco ponit, tanquam Accipitris genus præcipuum, non quidem quod *viribus ſit valentiſſimus*, vt malè [b] Bellonius putat, hæc ipſa verba Ariſtoteli, quæ nuſquam apud eum leguntur, falsò aſcribens, quem alioquin Accipitrum omniũ ignauiſſimum, & pigerrimum eſſe conſtat, ſed quantũ ego reor, ob magnitudinem inſignem, *qua Miluo*, vt idem [c] Philoſophus adiungit, *æquiparatur*. [d] Plinius à Circo ſtatim orditur, qua de cauſa incertum. Neque ullam ſubeſſe ego exiſtimo, niſi fortè, quòd proſpera auguria facere crederetur. Cùm itaque Buteo maximè ſit imbellis, imo ipſamet quaſi ignauia, quæ etiam in prouerbium abijt, & ad diſciplinam iners. Circus verò corpore infirmo, altero pede claudus & more Buteonis murium ac fœtidorum rapina victitet, maioribus verò capiendis ineptus: Nos inſtitutæ methodi rationem ſequentes, quæ dignitatis ordine procedit, Aſteriam Accipitrem tanquam eum, qui & corporis & animi ſimul magnitudine pręſtare videtur, alijs omnibus præponendum duximus.

[a] L. 9. Hiſtor. c. 36.
Cur à Buteone Ariſtoteles inceperit.
[b] Lib. 2. de Auib. c. 14.
[c] Lib. 8. Hiſtor. c. 3.
[d] L. 10. c. 8.

AE QVIVOCA.

VOCABVLVM hoc Aſterias Græcum, & quod idem ſignificat Stellaris, Latinum, vtrumq; per ſe ſine adiecto quopiam alio poſitũ, pluribus ſanè competere ſolet. Nam & Aquila quædam Aeliano vocatur Aſterias, quam Stellarem vertit [a] Gyllius, quæ quidem eſt Chryſaetos.

Et Ardea quædam [b] Ariſtoteli Aſteria, ſeu vt vertit Gaza, Stellaris eſt.

[c] Gyllius item Auis meminit nomine Aſterias, *quam in Aegypto manſuefieri tradit, atque adeò præclarè humanam vocem intelligere, vt ſi quis huic conuicium faciens, vel appellauerit ſeruam, ex ea contumelia iraſcatur, vel eandem ipſam vocauerit pigram, ea ſic dolenter tanquam ignobilitatis & ſegnitiæ arguta indignetur.* Quæ Auis nunquid eadem ſit cum noſtro Aſture ſiue Aſteria, difficile eſt iudicare. Scio in Aegypto magno honore affici Accipitres, ſed humano ſermoni aſſuefactos nuſquam legi, idq; ijs potiſſimùm conuenit, quibus latior lingua eſt.

Muſteli quoq; piſces ſtellarium cognomento ueniunt, omnes nimirum à punctorum, quibus ceu ſtellis inſigniuntur, varietate.

Sunt qui hanc, de qua nunc inſtitutus eſt ſermo, Auẽ nocent Aſturem. Sunt autem Aſtures populi Hiſpanię citeriori contermini, de quibus [d] Aethicus: *Hiſpania*, inquit, *citerior ab Oriẽte incipit ex Pyreneis ſaltibus, à parte Septẽtrionali vſq; ad Cantabros & Aſtures excurrit, atq; per Vaccæos & Oretanos, quos ab occaſu habet, poſita in noſtri maris littore Carthagine terminatur.* De eiſdẽ [e] Lucanus:

His præter Latias acies, erat impiger Aſtur.

Sunt autem dicti Aſtures ab Aſturica urbe magnifica.

Aquila Aſteria, ſiue Stellaris.
[a] Lib. 2. de Ani. c. 39
[b] L. 14. c. 4.
Ardea Stellaris.
[c] Lib. 9. Hiſtor. cap. 1.
Muſteli piſces cur Stellares dicti.
Aſtures populi.
[d] In Coſmographia.
[e] Lib. 4. de bel. Pharſ.

SYNO-

SYNONIMA.

GRAECIS, vt[a] Aristoteli, Accipiter hic Ἀστερίας dicitur. Ad huius nominis imitationem Latini Stellarem vocarunt. Vtriusq; vocis etymologia inde petita est, quod Auis hæc maculis quibusdam, notisq; veluti asteriscis ac stellulis perornetur. Recentiores Latini ex vernacula sibi Italica dictionem Latinam facientes, Asturem vocant, Italis enim Astor appellatur. Gallis parumper immutata dictione Autour ipse[b] Bellonio teste. Quas quidem uoces omnes à Græca (Asterias) detortas esse & sonus & res ipsa indicat. Nam & Galli forasse Astour dicturi essent, nisi idiomati eorum S literam ante aliam consonantem subticere peculiare esset.

[a] *9. Hist. 36.*
Etymolog. Astur.
Astore.
Autour.
[b] *Lib. 2. de Auib. c. 16.*

GENVS ET DIFFERENTIAE.

ACCIPITRVM Stellarium seu Asturum differentiæ variæ admodũ sunt. Sed antequam has recenseamus, prius Asturis ipsius in genere naturam, quaq; à cæteris discrepet Accipitribus, rationem paulisper examinemus, vt ex tanta rerum ac vocum consimilium varietate natæ obscuritati, quoad licet, lucem aliquam adferamus. Omnes enim Asturem ponunt, & plura eius genera faciunt. Sed qui Accipiter propriè dictus est, Asterias, nemo (quod sciam) hactenus dixit. Accipiter igitur Stellaris ex ferociorum Accipitrum numero censetur, corpore est grandi, unde ab[a] Aristotele Palumbario, & Pernici comparatur. Nam ueritus, ne quis hæc tria genera, ob parem magnitudinem & similitudinem inter se magnam deceptus, pro ijsdem haberet, desertis uerbis ea differre monuit. Palumbarium uerò ipse Aristoteles alibi maiorem Accipitrem vocat. Punctis verò & notis quibusdam stellas referentibus respergi, vt plurimùm Asturem, eoq; nomine ab alijs distingui, ipsum nomen indicat. Quamuis enim & alij Accipitres uarij & maculati sunt, huic tamen id maximè competit, *In Asture* (inquit Albertus) *anterior pars capitis extensa paulatim in rostrum, sicut & Aquilæ caput. Falconis uerò caput naturaliter non extenditur, nec similiter se colligit.* Oculis est varijs, & pellucidis, vultu hilari. Collum, vt testatur Bellonius, cæteris paribus iuxta vtriusque magnitudinis proportionem, habet longius, quàm Aquila. Colore multùm ad Aquilæ formam accedit, & fæmina præsertim, maculis tamen ubique, quàm illa frequentioribus ac densioribus ruffis. Corpore plerumq; oblongiore, femoribus præsertim longioribus, atque ideo etiam altioris staturæ, quàm Falcones. Crura tamen seu tibias respectu femorum obtinet breuia ac crassa, pedes magnos & crassos. *Asturis,* ait[b] Albertus, *cauda ob longitudinem dependet, quod in Falconibus improbatur.* Tales animosi sunt, ac fortes. Nam Aues maiores, quales sunt Anseres, Grues, imo & Lepores inuadunt & capiunt. Sunt autem Astures ex genere eorum Accipitrum, qui Pugillares mansuefactarijs vocantur, id est, qui emissi prætento pugno reuocantur. Sunt enim & alij, qui nisi pinnarum scapo reuocari solent. Distinguuntur Astures inter se, uel à natura, uel à sexu, tanquam differentijs internis: tum aut magnitudine, aut natalibus, aut colore, tanquam externis. Quanquam de magnitudine dubium esse potest, vtrò referenda sit. Quod ad sexum attinet, iam olim diximus euidens esse discrimen inter marem & fæminam. Fæmina enim in toto rapaciũ genere maior & nobilior est mare. Quæ quidem differentia in Asturibus apertè obseruatur. Mas omnium rapacium plerunque Tercellinus uocatur, & fæmina minus audax est, minusq; robustus.

Asturquod ab alijs Accipitribus discrepet.
[a] *9. Hist. 36.*
Caput.
Oculi.
Collum.
Crura.
Pedes.
[b] *Lib. 23.*
Cauda.
Pugillares Accipitres qui.
Fæminæ Asturis & maris discrimen.

Differunt etiam natura hac ratione, quod quidam circa aquas degant, victum ex his petant, alij verò terrestres sint, quia ut plurimùm in terra viuãt, & Gallinaceas & Columbaceas Aues, aut Lepores etiam prædentur. Horum animosiores ij existimãtur, qui littora seu ripas accolũt, quòd magnas Aues aquaticas summa audacia inuadant, vt Anseres, Cycnos &c.

Differẽtiæ à natura.
A magnitudine.

Magnitudo etiam non minimam inter eos facit differentiam. Nam præterquam quod Sexus plerunq; inde discrimen cognoscitur, bonitatis etiam inter ipsas fæmellas indicia a magnitudine sumuntur. Quò enim maior est Astur, ac pluris ponderis, eò censetur præstantior, adeo vt Tardiuo teste, *in Syria Aues, quæ prædæ ac aucupio seruiunt omnes, ad pondus emantur, & eò quæque maioris, quò pluris penderint.* Colorem aliasque eorum conditiones non curant. Sunt tamen qui contrarium sentire videntur. Nam[c] Franciscus Carcanus Italus scribit *illos Astures pulcherrimos haberi, qui parui sunt. Tertiarios verò è contrario magnos paruis præferri.* Vnde apud Italos natum prouerbium de re quapiam conuenienti, & quæ optimè quadret: Astore picciolo, & Terzuolo grande.

[c] *Lib. 2. de Aucup. c. 1.*

Eſt præterea & aliud quoddam Aſturis genus, quod dimidiatum Aſturem Galli demy Vatour vocant, teſtibus Tardiuo & Bellonio, qui inter Aſtures marem & fœminam media eſt magnitudine, quem paucicapi epitheto, Gallicè Peuprenant cognominant, quòd modicæ ſit rapacitatis, & parum emolumenti hero adferat.

Peuprenât.

Aloco. A loco etiam ſeu natalibus plurimæ deſumûtur differentiæ, quæ haud parum faciunt ad ferendam de cuiuſque bonitate cenſuram, quòd aër ſeu locus natiuitatis, ut hominum, ita etiam Auium corpora ac eorum temperiem non parum immutet. Iuxta has alij dicuntur Armeni, alij Perſæ, alij Græci, alij Sardi, alij Illyrici. Sunt præter hos Alpini, Hetruſci, Appuli, Calabri, Longobardi, Germani, Rutheni, Sarmatæ, Iſlandi, Gemonenſes, Carnenſes, & Calamentani. qui omnes bonitate ac præſtantia maximè inter ſe diſcrepant. Atque apud Accipitrarios plerunq; pro regionis cuiuſq; indole æſtimantur, certiſq; notis omnes dignoſcûtur. Aſtures enim in Armenia & Perſia, vt teſtantur Tardiuus & Bellonius, omnibus præferuntur, deinde qui è Græcia: denique qui ex Africa adferuntur. Armeni hac ratione à reliquis diſcernuntur. Oculos habent virides, & pondus corporis inſigne. Præſtant tamen qui oculis & dorſo nigricant. *Perſa.* Perſa corpore grandi eſt, & bene veſtito plumis, oculis claris, concauis, ſupercilijs pendentibus. *Græcus.* Græcus capite grandi, & raris in collo plumis. *Africanus.* Africano dorſum nigrum, & oculi ſimiliter in iuuentute. Nam ætatis progreſſu ruffeſcunt. *Armenus.* De Armenis paulò fuſiùs Carcanus hunc in modum tradit: Armeni, vt ab alijs accepi multùm ab alijs præferuntur, plurimùmq; ab illis differunt, ita vt quaſi nullam cum alijs Aſturum ſpeciebus habeant ſimilitudinem. Sunt admodum belli, corpore tertiarij Aquilæ nobilis (quem autem tertiarium Aquilæ nobilis ille vocet, vix intelligo, exiſtimo tamen tertium Aquilæ pullum intelligere, eumq; marem) quam regalè etiam appellant. Audacia & animo omnes cæteras vincunt. Crura habent candida, pedes magnos, & ad aucupium auium, maiorum præſertim, & campeſtrium optimè inſeruiunt. In noſtris regionibus rariſſimi videntur. Quod ſi ita eſt, hic Armenus, Aſtur, hoc nomine merito per excellentiam & ſimpliciter dicendus erit. *Sardius.* Sardorum verò hæ ſunt notæ. Pennas habent nigras, crura breuia, femora longa, & pedes pallidos. Ad Perdicum, Phaſianorum, & Coturnicum prædam quàm aliarum Auium maiorum ſunt vtiliores: Hactenus ille.

Illyricus. Illyrici ſiue Sclaui dicti in Dalmatia naſcuntur, & Foro Iulij. Statura corporis plerumq; ſunt mediocri, pennas habent rubras, maiori ex parte, adinſtar prunarum candentium, quamuis & aliqui inueniantur coloris flaui, aliqui etiam nigri. Pedes habent magnos, roſtrum acutum ac extenſum, craſſumq;, femora ab interna parte plana ac æqualia ad volæ manus inſtar, neque ita rotundi ſunt, vt cæteræ Aſturum ſpecies. Qui ex hiſce ſunt anniculi, quos Soros vocant, habeant oportet pectoris & partium anteriorum maculas maiuſculas, rubras & longas, alas magnas, caudam uerò non vſque adeò longam. Qui aliquoties pennas mutarunt inter ſe parum differunt. Aſtures hi Illyrici cæteris nobiliores habentur, neque Tertiarij eorum multò minoris pretij ſunt, quàm Aſtures fœminæ.

Alpini. Aſtures alpini dicti in Apennini iugis in Longobardia, Hetruria & Apulia geniti, pauci ad aucupia vtiles. Statura corporis magna ſunt, & plerunq; tereti, pennis nigris. Natura contumaces ac refractarij, & quò ſæpiùs pennas mutarint, eò magis degenerant, & viliores fiunt.

Calabri. Calabri corpore magno, & vt plurimùm oblongo conſpiciuntur, pedibus ferè cãdidis. Non deſunt tamen, qui nigri ſunt, neque etiam flaui: Quin & rubri & pallidi reperiuntur. Robuſti hi ſunt, at ſuperbi & ad venationem Leporum vtiles: uerùm non admodum magni fiunt.

Germani. Germani Aſtures Accipitrarijs magiſtris in Gallia, vt fatetur Bellonius, in frequentiſſimo vſu ſunt, & magni fiunt. Horum magna copia erat in Arduenna ſylua, cuius hac tempeſtate plurimis in locis exciſæ, maximæ adhuc reliquiæ extãt in Leodienſi & Luxemburgẽſi diœceſi, cùm alijs Germaniæ locis. Hiſce oculi iris, & ſuprema, ubi capiti contigua eſt, roſtri pars, item crura, tibiçuè & pedes colore croceo tinguntur, cõtrà quàm Hierofalco, cui pedes palleſcunt. Caudam habent maculis latis & obliquis, partim nigris, partim canis admodum frequentibus conſperſam. Pennæ colli ſuperioris, nec non capitis magis ruffeſcunt, & punctulis nigris plurimis itidem interſtinguuntur. Plumę verò femorum, ac ventris inferioris diuerſa ratione maculantur. Nam fuluæ minus, quàm cæteræ notis ornantur rotundis intercurſantibus, quales in Pauonum cauda oculi figura conſpiciuntur.

Sarmatici. Sarmatici iuxta Carcanum ex Sarmatia regione Septentrionali polo antarctico proxima in Italiam deferuntur, & in altiſſimis etiam Iſlandiæ, vicinarumq; inſularum, ac regionum montibus naſcuntur. Sunt autem albi.

Gemonenſes. Gemonenſes, qui in montibus ſupra Gemonam degunt, ibique capiuntur, & quorum nidi nunquam inueniri dicuntur, ob excelſum prærupti, atque inacceſſibilis loci ſitum optimi euadunt ad Auium campeſtrium & fluuiatilium uenatum.

Sunt

Sunt & alij Astures non admodum magni, sed ut plurimùm oblongi, ac pennis rubris, atque flauis uestiti, qui nascuntur in montibus Carnea & Cadore dictis. Horum aliqui frugē faciunt & præstantes euadunt, sed anniculi his, qui plumas aliquando exuêre, utpotè animo uiliori, minoriq; audacia præditis præferuntur. Habent & hi sicut & reliquę Asturum species suos tertiarios, uerùm hi minoris multò fiunt. Quamuis campestrium Auium uenationi admodum idonei sint, si ad eam eos instituì contingat.

Quem Carcanus Astorellum uocat, suspicor eundem esse cum Semiasture Tardiui & Bellonij, quem inter Asteriam Accipitrem fœminam, & marem medium, quod ad magnitudinem attinet, statuunt. Hunc ita describit: Corporis statura maior est Tinnunculis grandioribus, sed rostro, oculis, dorso, ac lābis, pedibusq; simillimus Falconibus. Diù in aëre ęquilibrio quodam, ueluti immotus suspenditur. Homines ac Canes uenaticos quouis insequitur, in gyrum altè uolat, ut uel Alaudam, uel Perdicem, ubi in altum euolando fugā conspecto hoste sibi consulant, rapere extemplò ac lacerare queat. Astorellus Carcani.

Denique colore inter se differunt Astures. Quidam enim sunt ruffi magis quàm alij, alij ad nigrum plusculum vergunt, alij etiam albi sunt. Ruffi inter hos excellunt, sed illi magis, quibus color ille ad fuscum splendidum tendit. Exempla ex antedictis peti possunt. Subnigri, & quibus plumæ à uertice frontem uersus dependent, pulchri habentur, sed parū robusti. Albi quales dicuntur Sarmatæ obesiores sunt, & corpulentiores, speciosi & institutioni faciles, sed cęteris imbecilliores. Gruem capere nequeunt, sed quoniam in sublimi uolant, & alti aëris frigus facilè tolerant, ad Aues altiuolas capiendas laudantur. Differētiæ Asturū pe nes colores Ruffi. Subnigri. Albi.

In vniuersum autem laudabilis forma Asturis maioris censetur, si caput sit modicum, facies longa & angusta, qualis est Vulturis, & si Aquilinam similitudine referat. Fauces & gula probantur amplæ: oculi magni, concaui, ac profundi, iris exigua nigricans, narium, auriumq; meatus ampli, cauda, pedesq; lati, rostrum oblongum & nigrum, collum item longum, pectus carnosum ac crassum, caro dura, coxę longæ, carnosæ, ac à se mutuo distantes, ossa crurum & tibiarum breuia, vngues crassi & longi, plumæ coxarum versus caudam versantes latę, similiter & caudæ ipsius pennę, quæ etiamsi ruffę & molles sint, præferuntur. Color caudæ pronæ seu inferioris non alius quàm pectoris, cuiusque pennæ singulæ parte caudę superiore nonnihil intersectæ sint; Rursus color pennarum caudæ extremarum circa caules, calamosuè seu neruos, earundem niger. Asturis maioris laudabilis forma

Signa verò bonitatis minorum Asturum sunt istæc. Oculi clari & ampli, capacitas aurium & oris ampla, caput paruum, collum longum, pedum digiti longi, pennæ breues, & abditæ, pedes è flauo nonnihil virentes, vngues ampli, digiti excarnes, concoctio cibi facilis, excrementi meatus seu aluus ampla, excretio procul admodum reiecta, extremitas rostri nigra. Damnantur cùm in maiori, tum in minori Asteria caput grande, collum breue, molle, carnosum, plumis opple tum, pennæ colli perplexę, & sibi mutuo inuolutę, coxæ breues & graciles, crura longa, digiti curti, color bæticus siue nigricans, pedes asperi. Cùm verò Asteriam nullam haberem itaque hasce duas, quas subinde dabimus icones, unam nempe ab Ornithologo, eamq; primo loco positam, alteram à Bellonio, mutuauimus, licet meo iudicio descriptioni parum respondeant. Asturū minorum bonitatis signa. Quæ in Asturib. damnentur.

LOCVS. VENATVS.

ASTVRES, inquit [a] Petrus Crescentiensis, *nascuntur in alpibus, & nemoribus.* Ex proximè præcedenti capite, quo differentias eorum à loco natali desumptas recensuimus, videre est plerosq; in montium altissimis iugis, aut syluarum densissimarum cacuminibus, locisq; alijs aditu difficillimis, ac solitarijs nidulari, atque degere; quemadmodū & Aquilæ & Vultures, adeo vt quod de Vulturino nido Herodotum Brisonis Rhetoris patrē [b] Aristoteles dixisse refert, de Asturum genere in Germaniæ montibus nascente, quidam affirmare audeant. Quidam autem eas rupes incolunt, quæ mari adiacent, littoraq; inhabitant, aut circa flumina, & aquas dulces versantur. Alij verò locis procul ab aquis dissitis in continente, aut rarò admodum iuxta aquas degunt. Primùm genus, ut plurimùm ex Auibus aquaticis, ut Anatibus, Anseribus, Ardeis, Gruibus & huiuscemodi alijs uiuit. Hoc humilem adeò uolatum prope terram, cùm prędam capiendam prosequitur, exercet, ac clandestino quodam astu, ex occulto eam adoritur, vt priusquam sese humo tollant aues, oppressas rapiat. Huic forsan non ineptè adscribi poterit etymum illud, quod Albertus magnus de hoc nomine (Astur) tanquam, si latio suam deberet Asturis etymologia Alberti.

[a] *L.10.c.8.*

[b] *L.9. Hist. cap.11.*

originem, adfert. Vult enim ab astu maximo dici, quo in venatu vtitur. Semper enim latet, & prope humum præter aliorum Accipitrum & Falconum morem, Aues persequitur, & è latebris erumpens, prouolansq; ex improuiso, eas inuadit. Et de hoc genere meo iudicio loquebatur Ariostus hunc in modum canens:

Qual buon Astor, che l'Anitra, ò l'acceggia,
Starna, ò Colombo, ò simil altro augello
Venirsi in contra di lontano veggia,
Leua la testa, e si fà lieto e bello.

Posterius illud Asturis genus, quod aquas rarò accollit, & ferè semper procul a mari & fluuijs dissita loca inhabitat, campestribus Auibus, ut Columbis, earumq; pullis, Gallinis, Phasianis, & Perdicibus victitare solet. Depositis pennarum exuuijs excelsæ cuipiam arbori insidere consueuerunt, ut ex ea, tanquam ex specula quadam, undiquaq; prædam despiciant, prospectam diligenter obseruent. Venantur Coturnices, Perdices, Phasianos, Cornices, Monedulas & id genus alias, in quas subitò ac conspexerint, maxima velocitate, & impetu irruunt, neque persequi desistunt, donec in suam potestatem redegerint.

Quin etiam quidam alij reperiuntur, cæteros animi magnitudine, corporisq; robore vincentes, qui etiam Lepores nullo negocio rapiunt, & ex eorum ossibus magna frusta, aliquando etiam integra palmi longitudine deglutiũt, eaq; stomachi ingenti calore concoquunt, & quod maius est, Capreolorum etiam hinnullos, licet sine Canum venaticorum ope retinere non possunt, ita tamen feriunt, ac negocium facessunt, iniectaq; illis mora tam diù impediunt, donec a Canibus capiantur.

VSVS. ICON.

ATTILAE Hunnorum Regi hominum truculentissimo, qui flagellum Dei dictus fuit, ita placuit Astur, ut in insigni, galea, & pileo eum coronatum gestaret. Hæc auis Phoebea etiam dicta est, quod soli sacra haberetur.

DE ACCIPITRE PALVMBARIO. Cap. II.

QVEM Latini Accipitrem Palumbarium ea ratione, quòd Palumbas potissimum persequatur & capiat, Græci φασσοφόνον vocant eadem de causa. φάσσα enim Palumbus est. Dicitur etiã Varino & Hesichio φαβοτύπος, & φαβοκτόνος, & φασσοκτόνος, quasi Columbicida. nam φὰψ genus inquiunt esse Columbæ syluestris. Quidam Germani docti uiri hunc Germanicè Taubenfalck interpretantur, id est, Falconem Columbarium, quàm rectè, ipsi uiderint. Albertus Asturem cum Accipitre Palumbario eundem facere uidetur, dum nominibus vtrisq; promiscue & pro idem significantibus vtitur. Sed si, ut omnium ferè concors sententia tenet, Astur vulgò dictus, Asterias Aristotelis est, sane Accipiter Palumbarius esse nulla ratione potest; Nam ex [a] Aristotelis authoritate, Accipiter Palumbarius, & Stellaris multum inter se differũt. Videtur tamen nonnunquam idem Albertus Asturem & Accipitrem Palumbarium pro diuersis denuo habere, dum seorsim suo quemq; nomine describit, vt aut non inter nouisse eos, aut nominum paruam rationem habuisse necessum sit. [b] Petrus Bellonius, dum Accipitrem Palumbariũ eum facere conatur, quem Galli simpliciter & speciatim Falconem uocant, cuius hanc, quam statim dabimus, iconem exhibet, nullis omnino rationibus nititur, præterquam vna, eaq; exigui admodum momenti, quod Accipitrarij Galli suos Falcones Columbarum esca, tanquam illicio quodam capere soleant. Sane non solùm Palumbarius Columbis uescitur, sed omnibus omnino Accipitribus hoc commune est, ut Columbas ceu gratam escam capiant, & interemptas dilanient, sicut ex [c] Aristotele & [d] Plinio satis constat, ut experientiam quotidianam omittam. Verum ita dictus est hic Accipiter κατ' ἐξοχὴν, quòd huic peculiare sit illis uolucribus potius, quàm alijs quibusuis insidiari. Cum autem ab Aristotele nihil præter nudas nomenclaturas horum Accipitrum acceperimus, difficillimum, imo ἀδύνατον, & temerarium esse existimo, de his rebus quicquam certi statuere, ac veterum nomina, nullis præsertim argumentis, huic potius, quàm illi attribuere. Videmus autem Philosophum, hunc Accipitrem Palumbarium

Columbicida. Taubenfalck.

[a] Lib. 9. Histor. c. 36.

[b] Lib. 2. de Auib. c. 18

[c] 9. Histor. cap. 6

[d] Lib. 10. c. 36. & 37.

lumbarium & Fringillarium abſolutè & ſimpliciter Accipitres uocare, quemadmodum ubi [e] ait: *Accipitres ambo carniuori ſunt*, de his tantummodo loquens, tanquam hęc duo genera præ cæteris Accipitrum nomine vocari mereantur. Habent enim alij omnes etiam alia nomina, vt Triorchis, Aeſalo, Circus, Aſterias, Pernes, Percnus, Leuis. Hi verò duo, vt & Rubetarius, ſimpliciter Accipitres dicũtur, adiecto cognomine ab animali, quod ſinguli præcipuè capiunt. Multi eadem penè ratione, qua Bellonius decepti, hoc nomen Palumbarij alijs atque alijs Accipitribus accommodarunt. Albertus, ut diximus, Aſturi ſeu Accipitri maiori, quod & is Columbas capiat, id nomen aſcribit. Epheſius quidam à Nipho citatus Falconem Gentilem vulgò dictum, qui etiam Palumbos inſequitur, ex eo facit, Petro Bellonio hac in re aſſenſus, non minus ficulneo tamen argumento, quam ille, innixus. Turnerus Anglus Sparuerio Germanorum, qui ab aliarum nationum Sperverio non differt, & omnium vnanimi conſenſu Niſus & Fringillarius Accipiter habetur, Palumbarium eſſe opinatur, non alio perſuaſus argumento, quàm quòd Palumbos, Columbos, Perdices & grandiuſculas Aues inſequatur. Quidam Germanorum Taubenfalck eſſe uolunt. Ita eos, qui nulla graui ratione adducti coniecturis meris rem decernere volunt, neceſſum eſt in diuerſas diſtrahi ſententias, & nihil quicquam ſibi conſonum dicere. Nos in re adeò incerta ac controuerſa, vtpote certi nihil habentes, certi quidpiam ſtatuere non audemus. Certè extra omnem controuerſiam eſt, nobis plurimas eſſe ſpecies Accipitrum Ariſtoteli ignotas, & quæ illi inquilinæ fuere, nobis exoticas eſſe. Falconem eſſe non prorſum poſſumus ire inficias, cùm hoc nomen valdè generale ſit, & frequenter non ſecus, quàm Accipiter omnes huius ſpecies ſub ſe comprehendat. Verùm nunquid is ſit, qui ſpeciatim & peculiariter hoc nomine venit, dubito. Quod ſi tamen quiſpiam ita eſſe volet, de his peculiarem, quem de eis conſcripſimus, tractatum, conſulere poteſt.

Hunc Accipitrem [illegible] carniuorum eſſe & multum a Fringillarijs magnitudine differre Ariſtoteles [illegible] quibus verbis difficile eſſe iudicium ferre, cuiuis liquet. Addunt alij hunc ſpecie a [illegible] io ſimillimum eſſe. VVottonus in ferociorum Accipitrum numero cenſeri ſcribit. [illegible] celeritatem viſus & actionis nunc confert Accipitri φασσοφόνῳ, id eſt, Palumbario, nunc Aquilæ. Et [f] Porphyrius Accipitrem Palumbarium peculiariter omnium celerrimè volare ſcripſit. Hic idem fortè eſt ea Ouidio Auis,

Qua nunc Thisbaeas agitat mutata Columbas.

Columbario Accipitre Mercuriũ delectari [g] Aelianus tradit. Magnitudo huius Accipitris colligitur ex [h] Ariſtotele, Chalcidem auem huius magnitudine eſſe aſſerente.

[e] L. [illegible] Hiſtor. c. 3.
[f] Lib. 3. de Abſtin. ab animat.
[g] L. 12. de An. c. 14.
[h] L. 9. Hiſ.

DE FRINGILLARIO ACCIPITRE Vulgò Niſo dicto. Cap. II.

AEQVIVOCA.

FRINGILLARIVM Accipitrem cùm Ariſtoteles nuſquàm ſeiunxerit, & eundem non minus, quàm Accipitris nomine abſolutè dignatus ſit, & ſpecie quoque, id eſt, habitu & colore illi ſimillimum plerunq; tradant, ego quoq; non temerè Palumbario proximè ſubiungendũ putaui. Quoniam uerò, qui ſanioris ſunt ſententiæ, hunc cum eo, quem Niſum recentiorum Latinorum vulgus appellat, eundem ſtatuunt, nec non cum Sperverio diuerſarum gentium vernacula lingua dicto, volui prius homonomiam pro more noſtro explicare.

Veterum Accipiter Fringillarius cum nullo nomen habet æquiuocum. Niſus verò Ouidij, & veterum multum ab eo differt. Ouidio enim non Accipitris genus, ſed Haliætus eſt, id eſt Aquila marina. Sparueri uerò nomen Italiæ vulgus etiam tentorio ſeu conopæo, quod cubilibus frigori & culicibus arcendis obtenditur, impoſuit, eadem fortaſſe ratione, qua Aui, quam utriuſq; in generali ſynonimia latiùs declarauimus.

Niſus Ouidij. Sparuier vulgò qd.

SYNO-

SYNONIMA.

GRAECIS ut Aristoteli,& Hesychio hic Accipiter Σπιζίας nominatur,idest, Fringillarius,eò quòd præcipuè minorum Auiũ genus, quales Fringillæ sunt, sectetur: Σπίζα enim seu σπίζη Fringilla est. Hac tẽpestate Græcorum uulgò ξιυτέρι corrupto,ut uidetur,nomine,ab oxyptero uel ocyptero, dicitur. Ὠκυπέτης apud Hesiodum Accipitris etiam epitheton est. Quæ omnia ob uelocitatem ei conueniunt. Hęc fortasse Nipho duplicis erroris occasionem dederunt, quo hũc Fringillarium Accipitrem cum πέρνη Aristotelis eundem esse putarit, & Perni nomen impositũ à pernicitate,vt dicatur Pernis,quasi pernix. Sanè nisi Sparauerij,quem Pernem esse dicit,nomen generatim accipiat pro quouis Accipitre, toto erret cœlo,necesse est,cũ Aristoteles pro diuersis speciebus enumeret Accipitrem Fringillarium & Pernem. At verò Speruerium vulgò dictum Fringillarium esse Aristotelis,Albertus, Ornithologus, Bellonius, aliique doctissimi quique vno ore fatentur. Præterea indoctè satis nomini Græcæ originis latinam etymologiam affingere conatur, vt cùm ad Pernem ventum erit, pluribus ostendemus.

Σπιζίας. ξιυτέρι. Ὠκυπέτης. Niphi error. Pernis. Sparueriũ Fringillarium esse.

Hic itaq; Σπιζίας Aristotelis, Latinis ad Græci nominis imitationem Fringillarius Accipiter uocatur. Alioquin hic etiam,vti paulò antè de Palumbario diximus,præ cæteris Accipitris nomine uenit,cùm apud Græcos veteres, tùm apud recentiores, quorũ pleriq; Accipitrem in duo genera diuidunt,in magnum scilicet,quem alio nomine Asturem quandoque appellant, & in paruum,quem Nisum seu Speruerium. Nisi verò appellatio,quatenus hunc Accipitrem designat, apud Latinos recens admodũ est,ac Alberti æuo non satis Latino usurpari cœptum. Huius etymum è Latio idem petit,quàm aptè,ipse viderit. Sunt autem hęc eius uerbo: *Accipiter minor latinè Nisus vocatur,à conatu ad prædam,quia nititur capere Aues se fortiores,vt Columbam, Anatem,Corniculam.* Nisus quidem vox Latina est,& antiquis vsitata,sed diuersa longè significatione. Veteribus enim Haliætum,vt diximus,denotauit,quam vocẽ recentiores, longo post tempore,ad hunc Accipitrem trãstulerunt, quod fortè viderent rapacitate,& Auium persecutione vtrumq; conuenire. Fieri quidem potest,inquit Ornithologus,vt uox Nisus ab Hebręis descẽderit, qui Aquilam Neser vocant, & Nez Accipitrem,alij Asturem,alij etiam Nisum interpretantur. Itali hoc genus Accipitris vocant Sparuiero,uel vt alij Sparauier, Sparauiero, Sparauero. Sunt qui illum in minorem & maiorem distinguant. Germani Sperber,vel Speruuer: Galli Esperuier,vel Esparuier. Horum omnium nominum eandem sine dubio originem, vbi de Synonimis Accipitris in genere egimus,examinauimus. Nullum enim præter has voces nomen aliud est,quo quæuis nationes magis aptè, aut propriè generalem Accipitris notionem exprimere queant,ac Italica præsertim. Hæc itaque Accipitris Fringillarij fæminę sunt synonima. Marem uulgò Muscetum uocant,à Muschetto Italica dictione, Galli Mouschet, uti & Belgæ,qui id nominis à Gallis uicinis mutuati sunt, hac fortasse occasione, quòd Accipitrarij plurimi Belgę quotannis omne Accipitrum genus undiquaq; comparare, & in Galliam Principibus,alijsque optimatibus venum portare soleant. Alioquin eorum linguæ cum Gallica nihil commune est. Germani Muscetũ uocant Sprintz, Sprintzel, Sprinzle uel Sprintzling. Quas uoces nimis ridiculosè,quantum mihi uidetur, Ornithologus, uir alioquin incomparabilis doctrinæ à Græca uoce σπιζίας deducit, uocum nescio qua,sanè nullius momenti, allusioue adductus. Qua in re,quod pace illius dixerim,communi plerisq; Germanis etiam doctis,nec non aliarum quarundem nationum viris,morbo mihi laborare uidetur, qui uernaculæ sibi linguæ, parum aut nihil curiosi,uocum etiam indigetum originem, è quouis alio peregrino idiomate potiùs,quàm è suo, etsi inuita Minerua malũt petere. Ita nos semper aliena magis, quàm propria seu domestica capiunt & oblectant, qui nouarum rerum auidi sumus, & usitatas fastidimus. Qui uerò Germanus est, examinata diligenter hac uoce Sprintzeln facilè intelliget, & concedet maculas significare, quas Belgæ etiam nonnihil variante uocabulo Sprinckelen dicunt,à quibus huic Aui,id nominis inditum conijciet,quòd maculis quibusdam toto corpore respersa sit. Pro respergere etiam Belgæ besprinckelen dicunt. Muscetus autem pręterquam quòd totum pectus,& ventrem transuersis maculis distinctum habet, etiam dorso & alis hinc inde plurimis albicantibus in ferrugineo notis insignitur,ut descriptio docebit. Nominis Germanici Sprinzling adductam rationem vehementer etiam confirmat vox Gallica Mauchet, quam Italos & Belgas à Gallica mutuatos esse non est dubium. Cùm enim verbum mouche-ter Gallis nihil aliud signet quàm tracheter, id est, distinguere, maculis respergere, cuius palam est,deductam inde uocem mouchet,maculosam Auem significare: non quòd reliqui Accipitres non sint quoque notulis distincti,pectore præsertim,sed quòd huic ferè soli proprium est,dorsum & collum,quæ cæteris plerunq; tota nigricant,illud albis, hoc nigris notis maculatum habere. Hispani hanc Auem Francello uocant,fortè tanquam Francos,id est, nobiles ac ingenuos,libertatisq; amantes.

Accipitrũ præcipua genera. Nisus. Alberti error. Nisus veterũ q̃ Auis. Nisi etymũ. Sparuiero. Sperber. Esperuier. Muscetus vnde Mouschet. Sprintz. Ornithologi error. Sprintzeln vnde dicatur. Sprinckelen quid. Mauchet quid. Trachetter quid. Francello.

DE-

DESCRIPTIO. DIFFERENTIAE.

ACCIPITER Fringillarius, cuius nos iconem exhibemus, longitudine eſt ab extremo roſtro ad ultimam caudam ſpithami cum palmo. Roſtrum ei breue, fuſcum, craſſum, modicè uncum. Iris oculi intensè flaua. Vertex, collum, dorſum, alæ, colore caſtaneo nigricante, obſcuroue fuſco. In ſincipite tantùm, & circa alarum mediũ, quà dorſo ipſæ incumbũt, alba macula conſpicitur. Pars pro-

na totius corporis, nempe gula, pectus, venter, latera alis tecta, femora & uropygium sunt candida, & transuersis lineis luteis intersecantur. Tibiæ & pedes lutei seu crocei. Vngues nigri incurui. Cauda supina tota est fusca, maculis nigris transuersim ductis ornata per interualla.

Muscetus, quem damus, minor aliquanto est, duobus nempe digitis, si à rostri acie ad caudæ finem commensuretur. Rostrum ei similiter breue, crassum, vnco exiguo acutissimo tamen præ-

dium

ditum, colore corneo ſubcæruleo. Oculi pupillam ochræ colore pallido, lutea iris excipit, quod reliquum eſt intenſè flauet. Caput, collum, pectus, venter, crura albicant, & varijs maculis diſtinguuntur. Caput enim fuſcas habet oblongas, collum latas nigricantes, cæteræ pronæ partes ferrugineas tanquam lineas tranſuerſas, at minimè, vt in Niſo, continuas. Dorſum & alæ bætico, ſed dilutiore, quàm in Niſo colore tinguntur. Dorſum tamen tam medium, quàm extremum, atque alas cùm in parte ſuperiori, quà primi ordinis tegetes plumulæ poſitæ ſunt, tùm in ea potiſſimùm, quæ in dorſum reclinatur media, maculæ multę albæ reſpergunt. Quæ fortaſſe res Germanis Muſcettum Sprintzling, quaſi maculoſum vocare, occaſionem dedit, vt dixi. Cauda reliqui corporis ferè longitudinem æquat, & nigris & dilutè fuſcis maculis tranſuerſalibus alternatim diſpoſitis ornatur. Pedes, tibiæq; crocei coloris. Vngues nigri, incurui.

Huic noſtræ vtriq; deſcriptioni omnibus ferè notis correſpondent, quæ ſingillatim, & ab Ornithologo, & à Bellonio poſitæ ſunt: adeò vt iam calamo depictas Aues omnium conſenſu Accipitres Fringillarios, nempe Niſum ſeu Sparuerium, nec non Muſcetum eſſe, nullum ſit dubium. Fredericus Imperator Speruerios omnibus rapacibus minores eſſe ait: quod certè uerum eſt, ſi de ſolis Accipitribus & Falconibus, quorum ad venationem vſus eſt, intelligamus.

Horum Accipitrum, vt & reliquorum plures ſolent poni differentiæ, quæ partim ab ætate: partim à natiuitatis loco, partim etiam à colore, & magnitudine ſumuntur.

Ab ætate. Ab ætate, alij nidarij, alij ramarij, alij denique mutati dicuntur, quarum appellationum in vniuerſali Accipitris hiſtoria rationem reddidimus. Horum optimi, ac diſciplinæ capaciſſimi ſunt, qui, cùm adhuc pulli ſunt, è nido tolluntur, quibus bonitate proximi ſunt ramularij, qui necdum plumarum depoſuerunt exuuium, neque nidum extruxerunt, aut ſobolem procrearunt, hoc eſt, antequam anniculi ſint. Pro ætatis itaque diuerſæ ratione, alijs atque alijs pennarum coloribus, vt omnia Accipitrum genera, ornantur. Quidam enim plumulis exiguis albis

Ramariorũ delect. tranſuerſis veſtiuntur. Alij maioribus, quos damnant accipitrarij. Etſi verò, vt diximus, laudatiſſimi ſint ramarij, nihilominus tamen etiam inter hos non paruus delectus eſt. Cæteris enim præferuntur, quibus caput ſupernè, ſeu vertice teres eſt, roſtrum craſſiuſculum, oculi non nihil cooperti, iris pupillam inter viride & album ambigens, humeri magni, aliquantum gibboſi, lumborum ſeu renum regio lata, at verſus caudam paulatim arctata, ac extenuata poſtrema dorſi pars. Alæ ita in longum dorſum reclinent, vt extremitate ſua caudæ incumbant, quæ quidem non nimium longa debet eſſe, ſed amplis & robuſtis pennis iuſtructa. Tibiæ probantur complanatæ ſeu latiuſculæ, & breues, pedes longi, & graciles, colore inter viride & album medio: Vngues acutiſſimi, atri, & tenues. Omnium denique præſtantiſſimi ſunt, quibus plumę tranſuerſæ ſunt craſſæ, magnæ, rubicundæ, articulationes item craſſæ. Hę autem quę pectus veſtiunt, concinno ordine diſpoſitæ ſe mutuò conſequũtur, & ſimilibus notis per tranſuerſum diſtinguuntur, quibus reliquum corpus. Supercilia habēt alba, ruffo nonnihil intermixto. Candor totum oculum ſupernè ambit, atque ad occipitium vſq; pertingit plumę ſunt latiuſculę. Denique qui ferè ſemper famelici ſunt.

A natalib. A natalibus, horum etiam Accipitrum differentia ſecunda ſumitur, à quibus alij vocantur Illyrici, alij Orientales, alij Africani, alij Calabri, quidam Corſici, nonnulli Germani, alij Bergomates, Vicētini, Tridentini, alijque plures, quorum natales aut dubij ſunt, aut prorſus ignorantur. Horum plerorumq; deſcriptiones ex [a] Carcano ſubnectere viſum eſt; & ſigna, quibus à ſe mutuò dignoſci poſſint, addere.

[a] Lib. 2. de Aucup.

Illyrici forma. Illyricus Accipiter Fringillarius, aut, vt ipſe ſuam Italicam linguam imitans, ait, Sparuerius, Dalmatię montibus natus, vt etiam ille, qui in altiſſimis Fori Iulij alpibus oritur, omnium nobiliſſimi ſunt. Maiori ex parte ſtatura corporis ſunt mediocri, & oblonga: pauciſſimi longã agunt vitam. Omnes, vt plurimùm lumbos, ac dorſum nigra obtinent. Roſtrum pulchrum, longum, craſſum & acutum. In magno pretio & honore ſunt, vtpotè qui animoſi ſint, & velociſſimè volantes, ita vt Aues quamuis magnas libentiſſimè capiant.

Orientaliũ forma. ORIENTALES ita dicti, quia ab Oriente ad nos adferuntur, quandoque vi ac impetu ventorum in territorium Taruiſinum, aliquando etiam in agrum Vicentinum, atque Foro Iulienſem impulſi. Quia verò rarò admodum hoc contingere ſolet, pauciſſimi huius generis conſpiciuntur. Statura corporis magna ſunt. Roſtrum habent magnum, ac craſſum magis, quam vlla alia huius generis Accipitrum ſeu Sparueriorum ſpecies. Pedes etiam habent magnos, & caudam duodenis pennis inſtructam. Quinimo quendam ſe habuiſſe [b] Carcanus ſcribit, cui cauda tredecim pennis conſtaret. Hic ętate erat matura, roſtro magno, craſſoq;, maculis nigris & magnis, dorſi & lumbis nigris, alis pulchris.

[b] Lib. 2. c. 5

Calabri. Illi quos veteres ſcriptores aiunt naſci in Calabria, ab alijs diſcerni ſolent, quòd ſtatura corporis ſunt mediocri, lumbis, dorſoq; nigris, ſuperbi ac refractarij, neque facilè pugno aſſueſcant.

Illi

Illi, quos Africanos diximus vocari, & in Africa nasci, dorsum ac lumbos nigros obtinent, pectus maculis nigris & transuersis uarium, alas longas, rostrum pulchrum, oculos nigros, quales Falconum. *Africani.*

Vicentini duorum generum sunt. Aliqui enim in montibus nostris Vicentinis nascuntur, qui quandoque optimi euadunt, & omnes ferè statura sunt exigua, aut mediocri: alij verò in montibus Mucrosticanis, qui rarò admodum, aut nũquam aucupio vtiles fiũt, & maximè qui Spinaroli ab indigenis appellantur. Statura, vt plurimùm pusilla sunt, pẽnis nigris, rostro exiguo, capite magno, pedes verò magis giluos, at minores omnibus reliquis Sperueriorum speciebus habent, muribus ac gliribus, vtpotè natura degeneres ac ignaui, plerunque victitant. *Vicentini. Spinaroli qui.*

TRIDENTINI in illius loci alpibus prognati, admodũ volaces sunt, corpore procero, specioso, magno, atque vt plurimùm oblongo, pennis nigris vestito. Hi dum Alaudas ceperunt, sępenumerò prius deorsum in terram deijciunt, postea eam arripiũt rursum, more Falconum. *Tridentini.*

Gignuntur & alij in monte vulgò della Gucchia dicto, in agro, vt arbitror, Bergomatum, qui omnes ferè pulcherrimi sunt, ac celeris volatus. Hi plumis teguntur nigris, statura corporis sunt mediocri, & quadrata. *Bergomates.*

Sunt & alij quidem Sparuerij, quorum natales ignorantur, magni tamen faciendi, etsi natura sua admodum sint rebelles. Corporis magnitudine sunt mediocri, maculis respersi maiusculis coloris ferruginei, ad rubrum tamen inclinantibus: quibus signis nullo negocio ab alijs dignosci queunt. Color enim ille macularum talis ferè est, cuius modi aureorum, quos scuta vulgò Itali dicunt.

Maximum præterea horum Accipitrum in coloribus discrimen est. Præter enim varium, qui plerisq; communis à nobis descriptus est, albus quoq; & ruffus in nonnullis spectatur. Albos Accipitres Fringillarios in regionibus ad vltimum Septentrionem positis reperiri author est [c] Olaus magnus Vpsalensis, in sua rerum Septentrionalium Historia. Ruffi verò dicuntur quidam, nõ quidem quòd toto corpore ruffo sint, sed quia eius coloris maculis pectus insignitum ac respersum habeant. *A Colore. Albi. [c] L.19.c.1. Ruffi.*

Magnitudinis inter eos differentia in singulorum descriptione exposita est. Hac ipsa verò potissimùm inter se differunt mas & fæmina, ita vt ea sola ferè nota discernantur. Vnde factũ est, vt Bellonius descriptionem vtriq; communem posuerit huiusmodi. *A magnitudine.*

Speruerius, quemadmodum & Muscetus, capitis verticem nigris plumulis vestitum habet, quarum radices tamen albæ sunt. Pars quædam alarum, ea nempe quę dorsum contingit, maculis variegata est, teretibus, albis: at plumæ, quæ tergum superius, alasq; vestiunt, nullis notis variæ, sed vnicolores è nigro diluto conspiciuntur: alarum tamen pars interior lineis transuersis distinguitur. Plumulæ illæ minutiores, quæ axillas seu alarum flexus circumuestiunt, quęq; ad latera vtrimq; positę sint, aliquantum ruffescunt: item illæ, quæ ventrem tegunt, plurimis notis transuersis ruffis maculosæ sunt; quibus hoc peculiare est, vt latera nigricent. Albicare nonnihil videtur extremitas pennarum caudæ, quæ vtriq;, vt inquit Albertus, dependet. Fridericus Imperator, Sperueri os laudabiliores esse ait, qui cùm forma, tùm colore magis accedunt ad Astures, & caudam eorundem more maculatam habent. Mutati per transuersum maculantur in anteriori parte eodem modo, quo Sori, seu non mutati. Et eorum etiam pulchriores habentur, quò plus Asturibus assimilantur. Verùm illud in Asturibus, & Sperueriis aduertendum est, quòd cùm visus aciem in aliquam rem infigunt, nigredo oculorum pupillæ maior euadat, quàm quando nihil firmiùs intuentur. Vidimus etiam aliquãdo Astures, Sperueriosq́; pupillam more Falconum obtinere; sed contrà Falcones illorum more oculos habere nunquam obseruauimus. Hæc ille. *Speruerij descriptio ex Bellon. Qui eligendi.*

CAPIENDI RATIO.

HORVM Accipitrum Fringillariorum capiendorum rationem familiarem Bellonius exponit his verbis: Aberamus, inquit, haud procul à faucibus Ponti Euxini, vbi freti Propontidis initium est, conscensoque altissimo eius loci mõte inuenimus fortè fortuna aucupem Sperueriorum capturæ incumbentem. Cùm autem iam Aprilis ferè præterijsset, quo tempore omne Auium genus construendis nidis, ac procreandæ soboli operam dare solet, nobis mirum ac insolens erat Miluorum ac Accipitrum tantam multitudinem à plaga Oceani dextra aduentantem videre. Hisce ea dexteritate, ac industria auceps insidias ponebat, vt ne vnus quidem euaderet. Singulis verò horis Accipitres ad minus duodecim capiebat. Latebat hic au-

ceps poſt dumetum, ante quod aream quadratam æquauerat, duos plus minus paſſus longam, latamq́; binis vel ternis à dumeto paſſibus diſtantem. Senos in areæ marginibus in humum defixerat ſtipites iuſto interuallo collocatos, pollicis ferè craſſitudine, ſtaturæ humanæ longitudine, vtroque latere binos, quibus ſummis, & ſingulis crena, ea qua aream ſpectabant, parte, inciſa erat, è qua rete filo viridi, tenuiq́; contextum ſuſpendebatur. Mediâ verò areâ haſtula cubitum alta ſtabat, cuius apici funiculus alligatus erat, qui ad aucupem poſt dumetum latentem vſque pertingebat. Eidem huic funiculo Auiculæ complures adnexæ, ſed longo, laxoq́; ſatis, grana frumenti per aream depaſcebantur, quas auceps Accipitrem à longè aduentare conſpiciens à plaga Oceani, agitato fune, ſubuolitare cogebat. Ad haſce Accipitres ſeu Niſi, à medij milliaris interuallo, nempe leucæ Gallicæ, quo ſunt inſigni viſus acumine, conſpectas, ſubitò pleno explicatarum alarum remigio aduolantes, tanto impetu in retia irruebant, auiculas abripere conati, vt illis intricati, implicatiq́; caperentur. Hac arte in caſſides illectis auceps alas totas ad axillas vſque linteo cuidam in eum vſum conſuto inſerebat, quo alarum infimam partem femoribus, caudæq́; colligabat. Ita vinctos humi relinquebat, ſui adeò impotentes, vt neque mouere, neque reluctari prorſus, multò minus expedire ſeſe poſſent. Nemo facilè cogitaret, vnde tanta Niſorum copia aduolare potuerit. Eo enim binarum horarum ſpacio, quo aucupij eius ſpectatores eramus, pluſquam triginta numero hoc dolo captos vidimus: vnde coniectura eſt aucupem vnicum centenos & amplius, vnius diei ſpatio capere potuiſſe. Accipitres hi alioquin non æquè diù eodem loco morantur, vt Falcones, ſed ſæpius hunc mutant, vnde difficilius quàm hi capiuntur reti. Neque enim facile ſpacium aucupi caſſes ſuper ſe explicandi concedunt, niſi ea ratione, quam Bellonius poſuit, fallantur.

LOCVS.

TEMPORE hyberno plerunq́; degere comperiuntur in ſyluis cęduis, earumq́; gracilibus, & quæ loco aprico propter dumetum aliquod expoſitæ ſunt, potiùs quàm in nemorum denſorum, celſorumq́; craſſis arboribus inſident. Plerunq́; verò non ante occidentem ſolem, ad ſedem ſuam reuertuntur. In volatu Niſi admodum veloces ſunt, & plerunq; vento aduerſo volant.

GENERATIO.

Cuculi generatio.

EX Accipitre minimo, (inquit Albertus) id eſt, Sparuerio, veterum quidam Cuculum gigni putarũt; vt latiùs in generali hiſtoria ex Ariſtotele & Plinio declarauimus. Hoſce eoſdem cum Falconibus aliquando coire Albertus tradit. Nidificant in Abietibus, & oua, vt audio, quaterna aut quina pariunt.

VENATVS.

NISVS licet minor Accipitre Palumbario, æquè tamen animoſus eſt, & alacris pro ſua facultate, & ad venandum promptiſſimus, capitq́; omnes volucres, quas Aſtur, ut Tardiuus ſcribit, maioribus tantùm exceptis. Columbas enim, Anates, Palumbes, Perdices, Coturnices, Gracculos, Picas, Alaudas, & omne genus Auium minorum, laudati Sparuerij capere ſemper obſeruati ſunt. Hinc etiam [a] Albertus à nitendo Niſum, quod Aues ſe multò maiores rapere nitatur, dictum putat. Citò manſuefieri, & delicatum nutrimentum poſtulare Niſum author libri de natura rerum ſcriptum reliquit. De hac aue in legibus ſalicibus legitur, quòd qui eam furatus fuerit, centum & viginti denarios perſoluere deprehenſus teneatur.

[a] Lib. 23.

Niſus vnde dicatur.

EMBLEMATA.

Spriuerus.

APVD Claudium Paradinũ de Accipitre Sparuerio tale legitur emblema. Accipiter, inquit, is, quem paſſim Spriuerium uocant, inter copioſam Falconũ turmam geſtatus, cum inſcriptione SIC MAIORA CEDVNT, ueram nobilitatem non in opibus, uel autoritate, ſed animi pręſtantia conſiſtere figurat. Accipitris nimirum illius ea pręrogatiua eſt, ut quibuſcunq; aucupatricibus alijs uolucribus fuerit aſſociatus, eas uniuerſas, etiam ſe multò maiores, ab omnibus, quibus forent alias obnoxię, uectigalibus uindicet.

DE

DE CIRCO. Cap. IIII.

NOBILIORIBVS ac ſimpliciter dictis Accipitribus Circum, quòd & magnitudine & audacia, viribusq; inſignis ſit, proximè ſubiungendum putauimus. Nam & Miluo non multò minor eſt, & Vulpes, Leporesq; inuadere audet, ideoq; meritò cæteris omnibus minoribus, & ignauo Buteoni anteponendus videtur. Falcones enim, licet etiam nobile genus Accipitrum ſint, & Circo præferendum, quia tamen hîc de veterum Accipitribus primùm agere decreuimus, & Falcones veteribus ignoti fuerint, variasq; ſub ſe ſpecies cōprehendētes, peculiarem ſibi tractatum vendicare videbantur, ideoq; hîc minimè inſerédos, aut alijs permiſcendos duximus, ſed proprio ſibi loco poſt omnes ab Ariſtotele enumeratas ſpecies pertractatas, reſeruandos eſſe. Cum bona itaque Falconum venia Circi hiſtoriam auſpicemur.

AEQVIVOCA.

CIRCI vox ſimilis ferè eſt cum Cercis, quæ vox telum textorium ſignificat, vt Euſtathio videtur ἀπὸ τοῦ κρέκειν, quod eſt ἤχειν, id eſt ſonare, tranſpoſita litera ρ: vnde etiam illi ipſi κρὲξ Auis etymon ſuum habet. *Cercis qd. κρὲξ Auis.*

Reperitur κίρκος in ea etiam ſignificatione, qua Circus apud Latinos, pro loco circulari, & in orbem redeunte.

Circus olim erat locus Romæ, quo ludi agebantur, & in quo curſu certabant Equi, vnde & Hippodromos dictus fuit, quaſi Equorum curſus. Neque enim crediderim hippodromum à Circo differre, vel forma, vel uſu. Oblongi maximè erant, at in extremo veluti circulo, in ambitum ducebantur, vt equi, qui eandem viam non ſemel repetere debebant, currendo poſſent pergere. Non vnus erat Romæ circus, quæ eo tempore Romæ luxuria erat. Ab una parte urbis prope Vaticanum; erat ille Hadriani Auguſti, à quo non longè aberat ille Caij Neronis, quo loco iam extructa cōſpicitur Baſilica S. Petri in Vaticano, campo triumphali. Ex altera parte Vrbis erat Circus Aureliani Auguſti. Erat & Agonalis prope thermas Hadriani, & theatrum Balbi. Erat & Flaminius Apollinaris prope templum Pietatis & Herculis magni cuſtodis. Erat & circus maximus prope ſcholam Caſſij, & ædem Pompei magni. Extabant præter hos & alij, vt Saluſtij, & reliquorum. *Hippodromus. Circorum Rom. nomina.*

Lupi etiam genus ſecundum Circus vocatur apud Oppianum, nimirum à rapacitate. *Lupus circus dictus.*

SYNONIMA.

APVD Græcos poëtas hæc auis aliquando ἴρηξ κίρκος; aliàs κίρκος ſimpliciter, vt etiam Ariſtoteli, nominatur. Cuius quidem etymum varij varium aſſignāt. Grammatici Græci aſſerunt, vt Varino placet, vt Circus dicatur ἀπὸ τοῦ κρίζειν. Quo verbo alicubi uſus eſt [a] Homerus per metatheſin à ſoni ſimilitudine efficta uoce, hancq; literarum tranſpoſitionem conſultò in hac uoce eſſe factam, ut à uoce κρίκος, qui ianuæ circulus ferreus eſt, differret, quæ ab eodem uerbo deriuetur. Ἴρηξ κίρκος ab Heſiodo quoq; memoratur, & κίρκος [b] Homero: ubi Heſychius κίρκοι, κοῖλοι, ἅρπαγες, & incurua omnia, inquit, κίρκοι dicuntur. Quare fieri poteſt Circum à roſtri & unguium aduncitate, ſic uocatum eſſe. Vel deniq; ut potiùs puto; quòd uolando, præſertim cùm inſidiatur, ut & aliæ rapaces, & Milui in gyrum ſeſe librans, ac obuertens circuitum facere in aëre conſpiciatur; Quanquā Græci Auem Circum appellant; circulum uerò κρίκον. Itaque cùm Feſtus ita ſcribat, Circanea ſiue Circenda Auis dicitur, quæ uolans circuitum facit, ego cum Circo eandem eſſe conijcio, cùm à nominis ſimilitudine, tùm à circulari uolatus genere. Voce Græca κίρκος etiam Latini utuntur, & ab eadem Circaneæ Auis nomen Feſtus, ut dixi, deriuauit, Latinam ei terminationem addens. *[a] Iliad. π. [b] Iliad. ρ. Circanea Auis.*

Hāc [c] Bellonius eam eſſe ſentit, quam Galli Fau-perdrieux, quæ uox Falconē Perdicarium, uel Perdicotheron ſonare uidetur, quibus tamen id rationibus faciat, non uideo. Nullas enim poſuit. Cui nos quoque ſubſcribere potiùs, quàm reclamare uoluimus, maximè cùm præter nudum nomen, nihil aliud apud Ariſtotelem inueniamus, è quo iudicium facere liceat. Quod enim [d] Plinius de hac Aue ſcribit, *altero pede claudicare*, euidētiſſimum ſine dubio, & certum dignoſcendæ uolucris ſignum futurum fateor, niſi falſò ab eo huic attributum, & perperam ad hāc tranſlatam eſſet, quod [e] Ariſtoteles de Aegythalo Aue ſcribit. In Accipitrum enim genere nulla unquam cuiquam uiſa eſt altero pede clauda Auis. *[c] Lib. 2. de Auib. c. 17. Fau-perdreux. [d] L. 10. c. 8. [e] Lib. 9. Hiſtor. c. 15.*

DESCRIPTIO.

Fau-perdrieux. Circus.

QVANDOQVIDEM quęnam nostrarum rapacium Circi nomen mereatur, incertum est, descriptionem nullā dare potuimus, nisi ex Bellonio, qui hoc nominis suę Aliti Fau-perdrieux Gallis dictę aptat. Hunc itaque sequuti, eiusdem, quam ipse Circum putat, aliis descriptionem è Gallico contextu translatam hic adijcimus. Auis hęc Miluo haud multò minor est, quod ad corpulentiam attinet, & crurum longitudine etiam altior. Rostrum & ungues minus huic, quàm cæteris omnibus rapacibus adunca sunt. Crura, gracilia, lutea, squamis seu tabellis, ut Galli uocant, obducta. Caudę & alarum extremitas nigra est. At plumarum caudę color beticus obscurus. Capitis uertex & guttur inferius nonnihil ex ruffo albicant, quo eodem colore alę interiores sub axillis utroque latere etiam tinguntur. Plumulę, quę auditus foramina seu meatus tegunt, nigrę sunt. Rostrum qua parte capiti continuum & contiguum est, plumbeo est colore, extremum uerò atrum. Collū est admodum breue, contrà atq; Accipitribus stellaribus seu Asturibus, quibus oblongum esse solet. Capitis albicantis insigne, nos ferè in eā opinionem adduxerat, ut [a] Aristotelis Orypelargum, uel Percnopteron esse putaremus, quod hosce *capite albo* Philosophus esse dixerat. Sed cùm neq; clamosum aut querulum esse, neque à Coruis uerberari, quę quoque eidem ab eo attribuuntur, uideremus, sententiam mutauimus. Huc usque itaque Bellonius. VVottonus Circum ex ferociorum Accipitrum numero esse scribit.

[a] Hist. c. 32. Orypelargus. Genus.

VOX

Kreissen.

ACCIPITRES generali uerbo, cùm uocem edunt, clangere dicuntur. Circus uerò Grecis propriè κρίζειν, unde & ei nomen factum uolunt. Hoc uerbum à Cymbrico Kreissen nō admodum abludit, quod exclamare significat. Hanc eius uocem Columbę facilè agnoscunt & horrent, ut inquit [a] Aelianus ex Aristotele. At tardius plerunq; fortasse agnitam fugiūt, si Eustathius Homeri commentator uerum dicit, qui tum primùm uocem asserit illum emittere, cùm iam prędæ propinquus, de ea apprehendenda solicitus sit, quod de eo scribit, ubi hęc [b] Homeri uerba interpretatur ὀξὺ κεκληγὼς Κίρκος. Quibus uerbis Poeta acutam Circo uocem esse indicat, quod nō malè uerbum illud κρίζειν, quo alibi etiam idem [c] Homerus usus est; exprimit. Nam & Cymbricum Kreissen, & Italicum gridare, uel ut alij pronunciant, cridare, & Gallicum Crier, eiusdem omnia originis, acutam & clamosam potius, quàm grauem uocem edere propriè designant.

[a] Lib. 3. de Anim. c. 45

[b] Iliad. χ.

[c] Iliad. Π.

VOLATVS

CIRCVM à uolatus uelocitate ἐλαφρότατον uocat [a] Homerus, ubi uelocissimum Vlyssęę nauis cursum huius Auis uolatui comparat.

Ἡ δὲ μάλ' ἀσφαλέως θέεν ἔμπεδον. οὐδέ κεν ἴρηξ
Κίρκος ὁμαρτήσειεν, ἐλαφρότατος πετεηνῶν id est,
Et ualdè tutè currebat firmiter; neque Accipiter
Circus secutus fuisset citissimus uolucrum.

Alibi etiam ταχὺς ἄγγελος Apollinis, hoc est, celer nuncius ab eo nuncupatur. Atque eadem prorsus ratione Oppianus, *Equis Iberis uelocissimis, sola,* inquit, *fortè Aquila uolando contenderit, aut* Κίρκος τανύσσι τανυσσόμενος πτερύγεσσι. Volat autem Circus in gyrum, presertim cùm prȩda conspecta deorsum ex ęthere in eam ruere cogitat, hac intentione, ut tamdiu in alto aëre gyrorum ope se suspendat, donec oportunum prȩda petendæ tempus conspicatus rectà descendere, & unico eoq; minimè irrito ictu queat abripere. Bellonius suum Circum, si modo Circus est, scribit non admodum pernici uolatu ualere, Miluum quidem uelocitate superare, sed Falcone ac Buteone vtroq; cùm mare, tùm fœmina inferiorem esse, idq; re ipsa, facto scilicet periculo, sibi cōstare, uidisse scilicet eū Falconibus & Accipitribus loco Milui in prædam datum ab accipitrarijs, qui singulorum uelocitatem, roburq; explorare uellent.

[a] Odyss. N.

[b] Odyss. O.

RAPACITAS.

PAVCIS Accipitribus audacia ac robore cedere Circum, vel ſolum [a] Ariſtotelis probat teſtimonium, qui nempe Vulpem eum non inuadere tantùm, ſed & vulnerare tradit. Vnde nil mirum erit, ſi Columbas timidas, Gallinasq́; imbelles perſequatur. Illud quidẽ de eo etiã Homerus teſtatur: hoc uerò [b] Gyllius apud Aelianum his verbis: *Gallina ardet ſtudio & amore pullorum: primum enim, vt Circum Auem rapacem ſupra tectum gyros agere cognoſcit, ſtatim vehementer vociferatur, tum explicatis alis timidos pullos protegit, auemq́; procacem cogit retrò cedere.* Quamuis hoc ipſum in Miluum aptiùs quadrare videtur. VVottonus tamen Circum Gallinarum domeſticarum pullis inſidiari aſſerit, & ferociorum numero Accipitrum ipſum reponit. [c] Homerus Aeneam & Hectorem Circo comparat, proculdubiò ob inſignem eius ferociam & magnanimitatem, Græcos verò Auibus, quæ à Circo capiuntur. Bellonius de ſuo Circo, nempe Fau-perdrieux ita ſcribit: Haud ſecus atque Miluus ad Bubonem, qui ad decipiendas & in caſſes vel ad viſcum alliciendas, vel Accipitrum ope Aues in propatulo exponitur ab aucupibus capiendas, ipſe quoque Circus tãquam ad prædam paratam aduolat incautus. Verùm ſimulatq; animaduertit Accipitres, ſui capiendi cauſa ab Accipitrarijs manu mitti, ſeſe in fugã rectà conijcit, nec ſurſum in aëra volat more Milui, ſed recto ad latera curſu ſeſe abripit. Vnde fit, vt difficilior ſit eius venatio Accipitrum opera inſtituta. Verùm noſter Circus ſeu Fau-perdrieux, qui inſigni virium robore præditus eſt, ſtrenuum ſuæ ſalutis ſe defenſorem præſtat. Nam & Miluo viribus longè eſt ſuperior. Hinc fit, vt qui eum capere in animo habent, non pauciores quàm quatuor Accipitres ſimul ad perſequendum ipſum emittere cogantur. Subbuteoni & Tinnunculo hoſtem eſſe, ſatis docet Coturnicum venatio, quæ Canum odore ſagacium ope perficitur, quos eo tempore Subbuteo perpetuò inſequi, ac comitari ſolet. Nam ſi Circum aduentare fortè contingat, ſtatim in fugam ſeſe vertit. Obſeruatũ item eſt ſæpius Subbuteonem Circi impetum non ſuſtenturum, ideoq́; nec illum expectare auſum, ſed fuga ſibi ſalutem quęrere. Circus enim alis vix motis ac veluti rigidis intenſo remigio, maximoq; impetu prope humum volat. Hactenus ille.

[a] L.9.H.c.1 Circus quæ animalia rapiat. [b] L.14.c.33 gallina quõ ſe à Circo defendat. [c] Iliad.4. Æneas Circo comparatus. Circus quõ capiatur. Circ° Subbuteoni inimicus.

Hinc fieri ego crediderim, vt nec Vulpem, etſi ſatis potentem hoſtem, & fortaſſe ſolis Aquilis dignum aggredi metuat: ad quod facinus audendum etiam præter roboris conſcientiam, innatum quoddam aduerſus Vulpem odium eum ſtimulat. Neque enim videtur ſufficiens ea, quam [d] Ariſtoteles adfert, ratio, nempe *eum idcirco Vulpem inuadere ac vulnerare, quia aduncis eſt vnguibus, ac carne viuit.* Quot enim ex rapacium genere Aues enumerare liceat, etiam maiores atque robuſtiores, quibus tamen tantus animus minimè ſuppetit?

Circi, & Vulpis odiũ. [d] L.9.H.c.1

Cum Colũbis item, etſi ijs cum oĩbus Accipitribus malè cõueniat, prædonibus nempe cum prȩda grata, Circus tamẽ plus, quàm cæteri alij inimicitiam gerere proditur. Vnde [e] Aelianus: *Clangorem*, inquit, *quidem Aquilarum & Vulturum facilè Columba ſpernunt, non item Circi & marinæ Aquilæ.* Et alibi: *Aquilas marinas & Circos horrent Columbæ.*

Cũ Columbis. [e] Lib.3.de Anim.c.45.

Ita etiam Turturi, ſed prȩterea & Cornici hoſtem faciunt. Vnde idem [f] Aelianus: *Cum Turture Coruus & Circus inſitas inimicitias gerunt, & Turtur viciſſim hoſtili odio ab vtroque diſſidet.* Et ibidem. *Inimicitiæ intercedunt Cornici cum Circo.*

Cũ Turture & Cornice. [f] Lib.6.de Anim.c.45.

Mures etiam apud [g] Homerum prȩter felem & decipulam ſe Circum timere cõqueruntur. Sed indigna propemodum huius vnguibus præda videtur muſculus, Buteoni, & hoc etiam vilioribus relinquenda.

Cũ murib°. [g] In Batrachomyomachia.

Sed nec ipſe ſuo hoſte, & quidem capitali caret. Nam ut idem [h] Aelianus ſcribit: *Circus & larus, Vulturq́;* &c. *mali Punici grano pereunt.*

[h] Lib. 6. de Anim.c.46. Cum malo punico.

Sunt è contrario quædam naturæ eorum amica & familiaria, *Amaraginem* enim, vt Philes habet, *Picrida*, id eſt, *intubum ſeu lactucam ſylueſtrem, ad cuſtodiam pullorum in nidos imponunt*, vt author etiam eſt Aelianus, & [i] Zoroaſtres. Alibi tamen apud Philen reperio, Circum florem Croci nido imponere.

Circi amaraginem ponit in nido. [i] In Geoponicis.

LOCVS. NATVRA CIRCI Belloniani, Gallorum Fau-perdrieux.

AVIS hæc Galliæ minimè peregrina aut aduena, ſed inquilina eſt. Inuenitur enim nidum componere in ſummis arboribus ſeparatim poſitis in Auerniæ planis atque campeſtribus locis, vbi Cuniculos potiſſimùm depopulatur, eorumq; maximam ſtragem edit. Bibere etiam aliquando viſus, præſertim cùm in maritimis verſatur. Rarenter admodum eos inſtituere ad Auium venatum ſolemus. Sunt reliquis minus dociles, præterea neque pernicis admodum uolatus. Vidimus nihilominus tamen aliquãdo ad Perdicum, Coturnicum & Cuniculorum etiam venationem eductos, ad horum capturam emitti.

AVGVRIA.

ª L.10.c.8. INTER Accipitrum genera, inquit ª Plinius, inuenimus *Circum clandum altero pede, proſperrimi augurij nuptialibus negotijs, & pecuniariæ rei*. Eundem etiam Columbam vnguibus diſcerpentem felix nuncium attuliſſe Homerus voluit, & nominatim Apollinis nuncium facit. Aeſchylus antiquiſſimus Poëta de Circi augurio hos verſus protulit:

Μεθύστερον δὲ κίρκον εἰσορῶ δρόμῳ
Πτεροῖς ἐφορμαίνοντα, καὶ χηλαῖς κάρα
Τίλλοντα. id eſt,
Deinde vero Circum conſpicio curſu,
Alis ingruentem, & vnguibus caput
Vellicantem

DE AESALONE. Cap. V.

ÆSALONEM, etſi parua Auis ſit, Circo tamen ordine proximum ob parem cum illo audaciam cõſtituimus. Vulpem enim impugnat. Quinimo manſuefactus & Cycnos & Grues adoriri, fatigare, capereq; perhibetur.

ÆQVIVOCATIO.

ÆSALOS Priami filius fuit, qui cùm amore tabeſceret, in Mergum mutatus fuit, vt ſcribit ª Ioannes Bapt. Pius; Verùm nullibi id nomen reperire potui. Video tamen apud ᵇ Ouidium Aeſacon eiuſdem regis filium fuiſſe, & eandem ob cauſam in eiuſdem nominis Auem transformatum. Quare haud dubiò dicendum vel authoris, quod non credo, vel potiùs librarij mendum eſſe.

ª In comm. lib.5. Lucretij.
ᵇ L.11. Metamorph.

SYNONIMA.

AESALONA hanc Auem Græci vocant, ſcribuntq; alij Αἰσάλων, vt ſit paroxytonum. Alij verò oxytonum faciunt, vt Varinus. Sed hoc minus placet. Apud Heſychium Αἰσάρων corruptè legitur. Albertus & recẽtiores quidam non aptè (vt ſolent) & deprauata voce Aſſalon & Azalon ſcribunt, & vocis affinitate decepti cum Salo, id eſt, Aegitho Auicula confundunt. Latinis eodem quo Græcis nomine dicitur. Hunc cùm ª Plinius *ſolum inter Accipitres omni tempore apparere* ſcribat, idque inter minores Accipitres ſoli Smerillo vulgò dicto, competere uideret doctiſſimus Turnerus Anglus, minimè uano argumento coniecit hunc cum Aeſalone eundem eſſe. Hic verò Smerillus, ſiue Smerlus vulgò ab Iſidoro Merillus vocatur, & Iſmerlus ᵇ Petro Creſcentienſi, Mirle ᶜ Alberto: ab Italis Smerlo ſiue Smeriglio, quarum tamẽ prior vox maiori videtur conuenire, poſterior minori. Faciunt enim duas ſpecies, ſiue aliter, ſiue ſexu tantùm differentes, ut Smerlus fæmina, Smerillus verò mas uoce diminutiua, vtpotè minor, dicatur. A Germanis ein Smirle uel Mirle, à Gallis Eſmerillon uocatur. Quæ quidem voces eiuſdem omnes originis à Merula deriuatæ uidentur, hac de canſa, *quòd*, ut teſtatur Iſidorus, *Merillus non multò maior ſit Merula*. Imo authore Alberto, colore & figura eam refert, ægrèq; dignoſceretur, niſi roſtrum & ungues aduncos haberet. Vocem Hebraicam עסניא,

Αἰσάλων. Αἰσάρων. Aſſalon.
ª L.10.c.8.
Smerillus. Merillus.
ᵇ L.10.c.13
ᶜ Lib.23. de Anim.

Aſnya

Aſnya aliqui Gallicè Eſmerillon interpretantur. Hunc Bellonius ἱέρακα λεῖον [d] Ariſtoteli facit, ſed nullo argumento, & Accipitrem Leium Latinis dici ſcribit.

Aſnya. [d] 9. Hi.c.36. Accipiter Leius.

DESCRIPTIO.

BELLONIVS [a] Merillum omnium Auium, quibus in uolatico uenatu Accipitrarij utuntur, minimum eſſe tradit. Plinius paruam Auem uocauit, non quòd inter minores Aues recenſendus, ut perperam Hadrianus [b] Turnebus illius uerba accepit, ſed quòd inter rapaces minimum eſſe deſignaret. *Merilli,* inquit Petrus Creſcentienſis, *formam habent Falconis, minores Sparuerio. Sed & corporis ſpecie, & colore pennarum Falcones referunt, ſed per omnia minores, unde ueluti Falconelli,* id eſt, Falcones parui, *eſſe uidentur.* Hac de cauſa veriſimile eſt Albertum hos in Falconum genere, ſed vltimo loco ceu quantitate minimos collocaſſe. Muſcetis enim ſeu Niſorũ maſculis magnitudine & Lanario rubro pares facit, Merula nõ multo maiores, cui etiam toto habitu & colore non abſimiles iam paulò antè diximus. *Guttas,* inquit Albertus, *in facie habẽt, ut & Falcones, alas lõgiſſimas reſpectu ſui corporis, caudã mediocrẽ, crura pedesq́ planos & citrinos*

[a] Lib. 2. de Auib. c. 20. [b] L. 18. Aduerſ. c. 16. Falconelli.

VOLATVS. PVGNA.

MERILLVM omnium Auium uelociſſimum quidam tradunt, & Albertus miram eorum celeritatem prędicat, *Et quamuis,* inquit, *magnitudine cæteris inferiores ſunt, nulli tamen animo aut audacia cedunt, pro corporis & uirium ſuarum portione, præcipuè ſi peritia & uſus accedant, ſpesq́ auxilij à Falconario propinquo.* Itaq; VVilhelmus Falconarius refert ſe horum operâ aliquando Gruem cepiſſe. Quinetiam Iſidorus ſcriptum reliquit quatuor Merillos inſtitutos arte hominum, quorum ope nituntur, Cycnum à diuerſis partibus inuadere, hoc pacto, ut interpretatur Albertus, ut unus capiti, bini alis inſideant, quartus collum & pectus oppugnet, atque eo modo Cycnum opprimentes deijciant, ut ab aucupe capiatur. Vnde inquit idem Iſidorus, Cygnus Auis grauida anguſtijs circumſepta mouere ſe non ualens, ab aucupe præuenta capitur. Alioquin enim, dum feri ſunt, Alaudas, & ſimiles minutas Auiculas tãtùm capere poſſunt, & ad ſummum Perdicem & Columbã, niſi (ut diximus) uires arte iuuentur. Venantur autem præcipuè Alaudas, quas tãto deſiderio & impetu proſequũtur, ut uel ad clibanum uſq; ardentem quandoq; uel in puteum, uel in homiuum ueſtes offendat, uti [a] Petrus Creſcentienſis obſeruauit. Cardueles etiam, authore Alberto, frequenter capiunt: ſunt enim uolatu celerrimi & inſidioſi, & inter perſequendum, cùm iam capiunt aſcendentes, & deſcendentes feriunt, ſicut & alia Falconum genera. Vnde fit, ut horum aucupium ſeu uenatio plus uoluptatis, quam utilitatis adferat, cùm puſillarum tantùm uolucrum genus, ut præter iam dictas, Paſſeres, aliasq́ huiuſmodi à Speruerio rapi ſolitas, prædam ſibi deſtinent.

Cygni à Smerlis quo capiantur. [a] L. 10. c. 23.

ANTIPATHIA.

QVAE res cùm ita ſe habeat, non tam robori Aeſalonis aſcribendum uidetur, quod, ut Ariſtoteles & Plinius de eo ſcribunt, cum Vulpe etiam decertare audeat, quàm naturali cuidam inimicitiæ, qua uel maxima animalia etiam à minimis ſummoperè ſibi metuunt, & horrent; ut Elephas à Mure, Sueuè, Leo à Gallo; Crocodilus ab Ichneumone; Aſinus ab Acanthide Aue. Ita enim de Aeſalone [a] Ariſtoteles ſcribit: *Aeſalo Vulpi eſt inimicus. Ferit enim, euellitq́ eius pilos, occiditq́ catulos. Vncis namque unguibus eſt. Aeſalonem Coruus impugnat, & Vulpem aduerſus ipſum defendit.* [b] Plinius uerò, etſi paulò aliter, tamen ex hoc ipſo, *Aeſalo,* inquit, *vocatur parua Auis, oua Corui frangens, cuius pulli infeſtantur à Vulpibus. Inuicem hæc catulos eius ipſamq́ uellit. Quod ubi uiderint Corui, contra auxiliantur, uelut aduerſus communem hoſtem.* Hoc ſanè admirandum uidetur, animiq; generoſi indubitatum ſignum, ſolum Aeſalona duobus hoſtibus (contra quos ne Hercules quidem, ut habet adagium) ſeſe opponere. Quinimo & hoc magis adhuc mirandum eſt, maiorisq; animi typus, quod loco eodem etiam tradit Ariſtoteles, cũ Vulture pugnare, Auiculam nempe rapacium omnium ferè minimã cum Aue etiã Aquilâ maiore contendere, eiq; reſiſtere, ex quo ab animoſitate corporis uires quandoq; ſuperari colligere eſt.

Cũ Vulpe. [a] 9. Hiſ. c. 1. Cũ Coruo. [b] L. 10. c. 74.

Non eſt tamen, vt ex hoc quiſpiam arguat Smerillum noſtrum, Aeſalonem Ariſtotelis eſſe non poſſe, quòd Smerillum noſtrum paruas Auiculas plerunq; inſectari diximus. Nam illum

etiam

etiam maiora, quàm quæ Aesaloni veteres tribuunt, præstare, & Grues & Cycnos adoriri, & superare, præsertim si arte humana instructus est, ex Isidoro & Alberto antè probauimus. Vnde Merillum Aesaloni magnanimitate minimè cedere liquidò constat, idq; minimè obstare, ^c L.10.c.8. quò minus pro iisdem habeantur, asserimus. Quicquid tamen sit, [c] Plinius *Aesalona sic Græcis vocatum, solum omni tempore apparere, cæteros Accipitres hyeme abire* scribit. Quod etiam de Meril- ^d 8. Hist.c.3. lo verum esse doctissimus Turnerus testatur. [d] Aristoteles tamen *inter Accipitres Buteonem tantùm semper apparere* tradit. Merilli, inquit Albertus, *habent aliquid de natura Falconum. Socialiter enim volant ad prædam, sicut Falcones & Herody*. Smerillos nisi intra octiduum cicures atque instituas, inutiles euadunt.

DE TINNVNCVLO, seu Cenchride. Cap. VI.

TINNVNCVLVS parua Auis, Buteo grandior, ambo imbelles, mures & ranas venantur. Quia verò Tinnunculus Auiculas aliquando sectetur, quod Buteo non facit, hoc longè nobilior est, ideoq; nobis de illo meritò prius agendum.

ÆQVIVOCA.

Milium. KÉγχρις, quo nomine Tinnunculus Græcis appellatur, plura significat. Tinnunculus non item. Nam Milium illis κέγχρος, à Strabone χέγχρος dicitur.

Κεγχρίνιται Aues. Κέγχρῖται Oppiano ex Anserum vel Aquaticarum Auium genere sunt, qui milio inescati capiuntur.

Cenchrias serpes. Cenchrias, & Cenchrines, vel, vt alij scribunt, Cenchrites, serpentis genus est, quē sic dictum aiūt, vel quòd tempore milij appareat, vel quòd colore uario sit, maculis instar milij respersus.
[a] Tetrab. 4. serm. 1. c. 27. [a] Aëtius verò hunc serpentem *colore viridi* describit, *maximè iuxta aluum, vt milium colore referat: vnde & Cenchrias*, inquit, *appellatur: aiunt etiam hunc seipso fortiorem fieri, cùm milium floret*.

Cenchrias herpes. Est & Cenchrias, id est, Miliaris, genus herpetis, à similitudine, quam habet cum granis milij dictum, quòd istorum instar exiguis pustulis exasperetur.

Cāchramidæ ficus. Ischlades (genus Ficuum) κεγχρίτιδες apud Suidam memorantur: alioqui Cenchramidas vocant, semina seu grana interiora ficuum, milij seminibus similia.

Κεγχρίνης. E milio etiam ferculum κεγχρίνη dicitur.

Miliaris Auis. Eubulus apud Athenæum κερχνῇδας (fortè κεγχρνίδας) nominat inter paruas Aues: hæ forsan Latinorum Miliariæ fuerint, quas Bononiæ Hortulanos appellant.

SYNONIMA.

Etymum. GRAECE itaque κεγχρὶς dicitur, quasi miliaria Auis. Huic id nominis impositum censuit Ornithologus nec ineptè, eādem ob causam, qua Herpeti Cenchriæ seu miliari & serpenti antè dicto, nempe quòd multis milij instar pun- Κεγχρίνης. Κέγχρηις. ctis insignis sit. Nominatur etiam κεγχρίνης apud Suidam, & Varinum item κεγχρηίς apud eundem Suidam in voce γαμψώνυχος. In Auium choro apud Aristophanem Κερχνῇς nominatur. Latinis Tinnunculus dicitur per n duplex. Videtur autem Plinius nomen Latinum ignorasse. Nam Græca voce vbiq; Cenchri- [a] L.10.c.17 dem uocat, & Tinnunculi [a] semel tātùm meminit. Locum tamen illum non ex Græcis transtu- Tristūcul⁹. lit, sed à Columella sumpsit. Hermolaus ad locum Plinij iam citatum antiquam lectionem Tinnunculus vñ dict⁹ Tristunculus habere ait, eamq; Gazam aliquando sequi, ex maiori verò parte Tinnunculum pro voce Græca (Cenchride) ex Aristotele vertere. Hac tamen tempestate, Tristunculus in Gazæ traductione nusquam legitur, sed vbique Tinnunculus. Videtur autem Tinnunculus per onomatopœiam dici à tinnitu vocis. Tristunculus cur diceretur non video, si apud Latinos nominis originem quærimus. A tribus testiculis vocem deriuari ridiculum est, nec rei significatæ consonum. Hi enim soli Triorchi proprij sunt, eique ob id meritò nomen dederunt. Multò verisimilius est Gazam, siue quisquis ea primùm pro Latina vsus est, siue in Latium transtulit, ab Italico vulgo eam mutuò accepisse. Quod etiam in multis alijs eum fecisse constat, Ligurinus. exempli causa in voce Ligurinus, quam Auem Ligurino Itali dicunt, qui & hanc nostram Cenchridē hodie etiam Tristunculū & Tristarellum, teste Nipho uocant. Solent autē iidem, homines

homines nequam, vafros & versipelles, tristes & per diminutiuum tristarellos nominare. Vnde fortasse ab astu, quo in Auibus capiendis vtitur, Tinnunculo etiam id nominis indiderunt. Vocatur & Canibellus a quibusdam Italis, fortè per methatesin detorta voce à Gauinellus. [Canibell⁹.] Nam hoc nomine apud quasdam Italię gentes venit, deriuato, vt videtur, seu accepto vocabulo ab Hispanis, [Gauinell⁹.] qui Accipitris quoddam genus Gauia vocant, à quo diminutiuum Gauinello [Gauia Hispanor.] formatum apparet. Iisdem Hispanis Auis hæc Cernicalo, vel Zernicalo dicitur, [Cernicalo. Zernicalo.] quæ dictio Græcæ originis nonnihil sapit, & ad Cenchris accedere videtur. A Gallis Quercerelle nominatur, [Quercerelle.] aliqui Cercerelle scribunt, [Cercerelle.] estq; vocabulum diminutiuum, tanquam si Cenchridem dicas. Hæc etiam prima syllaba ad dictionem Græcam κέγχρις nonnihil alludit. In Narbonensi Gallia vocant Siricach. [Siricach.] Germani VVannenvvaeher, VVandvvacher, VVandvvehen, VViegvvehen. Videtur autem nomen VVannenvvacher factum ab eo, quòd alas extendat, ventiletq; instar ventilabri, quod vannum nominant: vel VVandvvaeher, quòd in parietibus turriũ præsertim nidificet. Angli à Kestrell, Kistrel, Kastrel in regionibus ad austrum vergentibus dicunt, quod nomen à Gallico Quercerelle detortum videtur. Boreales verò à Steingal. [b] Bellonius Gallicè scribit Cresserelle, addẽs Italis obscœno nomine quibusdam vocari Foutiuento, hac de causa, quia cùm pascitur, in aëre suspensus, & tanquam immotus hæret. [b Lib. 2. de Auib. c. 23.]

DIVERSITAS. DESCRIPTIO.

ITALI suum Gauinellum, id est, Tinnunculum, duplicem faciunt, maiorem nempe & minorem, nimirum pro diuersitate seu differentia sexus, non speciei. [Maris descriptio.] Mas enim cuius hîc iconem exhibemus, femina minor est; (cæteras differentias ex vtriusq; descriptione cognosce) ab extremo rostro ad vltimam caudam commensuratus palmos quatuor longus. [Magnitudo.] Rostrum ei pollicem ferè longum, minimè sui initio rectà extensum, vt Sperueriis, sed statim deorsum [Rostrum.] molli decliuitate tendit, vnco insigni, ac longiusculo, multò quàm in Sparaueriis maiore. Prima eius pars, nempe quæ membranula obuestita capiti contigua est, fuluescit, media colore est cinereo, habetq; ad latera appendicem quandam hæmicycli forma, quæ ab inferioris labri extremi cauitate excipitur; Ab hac vncus incipit seu rostri acies tota atra, qua vniuersa superius rostrum inferiori longius est. Oculi pupilla nigerrima, cætera flaua. [Oculi.] Palpebræ quoque, & plumarum oculorum ambientium vndiquaque circulus similiter flauent. [Palpebræ.] Caput nonnihil complanatum, ac compressum est in summo vertice, [Caput.] quiquidem cũ vniuersa ceruice ad dorsi initium vsq; coloris fermè cinerei est. Gula, pectus, venter flauescunt, [Pectus.] maculis vndiquaque nigris, non quidem transuersis, sed oblõgis in ventre, quàm gula latioribus respersa. Alæ & dorsum ferrugineis pennis vestiuntur, [Alæ. Dorsum.] quæ notis atris latiusculis subinde distinctæ sunt. Alarum pars interior ex cinereo candicat. Remiges, & extremæ, quæ ventrem contingunt tantùm, ex bætico fuscescunt, ad nigrum vergentes. Pennæ caudæ maxima sui parte cinereæ sunt, [Cauda.] scapo medias secante nigro. Extremæ uerò propemodum macula atra duos digitos lata, transuersim ducta insigniuntur, quæ ipsa tamen vltimo penitus caudæ apice in albam notam similiter transuersam desinit, ac caudam claudit. Cauda admodum prolixa est, ita vt reliqui corporis longitudinem æquet, duos scilicet palmos explens. Quoniam verò alæ etiã oblõgæ sunt, & quinq; digitorum spatium vltra vropygium, seu caudæ initium protenduntur: Cauda tamen etsi longa, trium tantùm digitorum mensura alis longior videtur. Tibiæ flauæ, & pedes digitis sat magnis, & robustis vnguibus instructis, & admodum aduncis, nigris, armati similiter flauescunt. [Tibiæ. Pedes.]

Quæ sequitur primum Tinnunculi Maris Icon est;
Secunda fæminæ.

TINNVNCVLVS FAEMINA ALTERA.

Fæminę deſcriptio. Magnitudo. Roſtrum. Oculi.

Tinnunculus fæmina marem medij palmi longitudine excedit. Eſt enim quaternos cum dimidio palmos longa. Roſtrum ei breuius nonnihil, quàm maris, nec adeò longo vnco: at magis recuruo. Totum verò eſt colore cinereo ſeu corneo, aliquantum albicante, ac potiſſimùm in parte ſuperiore. Nam vbi capiti adnectitur, pellicula ruffa eſt. Oculorum color idem, qui in mare, in quorum parte inferna, & iuxta minorem oculi canthum, deorſum in collum vergens macula

macula cinerea albicans apparet. Dorſum totum,alarumq́; pars ſuperior diluto ferrugineo,& ad ruffum accedente tingitur. Singulæ plumulæ prope radices caſtaneo fuſco ſeu nigricante variant. Extremæ pennæ remiges ſupernè bætico obſcuro,infernè ſeu parte prona albeſcunt, & ſubfuſcis obliquè maculis variegantur. Pennæ extremæ dorſi, quæ vropygium cooperiunt cinereo ſunt colore, & notis tranſuerſim fuſcis obliquis utrimq́; in angulū medio ſcapo coeuntibus maculantur. Pennæ ipſius caudæ admodum longæ. Maiores ac præcipuæ maxima ſui parte ruffeſcunt,& tranſuerſis lineis, nigris & calami ſcapo ſimiliter nigro, qui eas in longitudinem ſecat,diſtinguũtur. Vltima tamen propemodum portio maiuſcula ac larga macula nigreſcit; Sed extremus apex denuò ruffeſcit. Collum & pectus notis ſtrictis,longiuſculis, & recta deorſum tendentibus reſpergitur. Crura pedesq́; lutea ſunt. Vngues quidem minus, quàm mari adunci, nigri, recurui tamen. [Dorſum. Alæ. Cauda. Pectus. Crura. Pedes.]

Eam verò auem,quam pro Tinnunculo fæmina altera exhibeo, uiuam in foro coemptam anno 1591. ſub finem Augusti,intimiùs contemplatus ita deſcripſi. A roſtro vſque ad caudæ extremum tota auis quinque palmos longa erat; longior medium palmum ſuperiore,etſi icon contrarium demonſtret:vnde etiam fæminam eſſe omnino iudicaui. Roſtrum habebat breue,aduncum & acutum,in ſuperiori parte cæruleum,ſed prope caput intensè luteum. Caput plumis caſtaneis dilutis,albis,& nigricantibus,per longitudinem ductis inſignitum erat: Dorſum coloris caſtanei inteſioris maculas habebat magis quàm in capite nigricantes & per tranſuerſum ductas. Alæ ipſæ exterius nigræ,intus maculis albis ſerram æmulātibus perornantur, in quarum medio color eſt cinereus:extremitates earundem alarum tam foris, quàm intus albeſcebant. Cauda alis longior, & duodenis pennis conſtans, erat leucophæa nigris maculis tranſuerſis pulcherrimè exornata,licet in aliqua ſui parte videatur ferruginea,& forſitan adultior facta in eum colorem,quem in dorſo diximus,erat tranſitura,vt videre eſt in ſuperiori,quę fortè adultior fuerit,cùm vngues habeat nigriores & craſſiores; in hac verò ad luteum,ſicuti etiam pedes,qui omnino lutei ſunt,uergant,euidentiſſimo nondum mutatā fuiſſe argumento. Gula,pectus totum,ipſeq́; venter candicabant, & maculis nigris ſed oblongis, vt in dorſo, reſperguntur. Sub caudā, tota erat alba. Roſtri pars inferior ſeu mandibula ſublutea. Oculos habebat magnos,nigros: iridem luteam. Roſtrum irata ualdè aperiebat. [Magnitudo. Roſtrum. Caput. Dorſum. Alæ. Cauda. Pectus.]

VOX. VICTVS.

CENCHRIS cùm uocem edit, tinnire propriè quibuſdam dicitur: Vnde per onomatopœiam Tinnunculum dictum uolunt.

Non admodum rapax eſt,reptilibus & inſectis,vt plurimùm uiuens. Papiliones & Locuſtas,teſte [a] Ariſtophane,deuorat, & Veſpas, ut Ornithologus obſeruaſſe ſcribit. Mures capit. Quinetiam aucupem quendam fide dignum retuliſſe ſibi idem teſtatur,in Tinnunculi nido ſe paruum ſerpentem reperiſſe,unde anguibus etiam ueſci libeat conijcere. Adhæc cùm idem aſſerat Tinnunculum unà cum pullis in Picarum nido inuentum fuiſſe, ueriſimile eſt eum Picarum pullos depaſtum eſſe,ſuiſq́; pullis in cibum dediſſe,unde & Aues infirmiores occidere,atque edere putandum eſt. Nam eum & Turnerus quoque Auiculas inſequi,ac dilaniare author eſt. [a *In Auib.*]

Quod ad potum attinet,uariare authores uideo,alijs bibere affirmantibus Tinnũculũ, alijs uerò negantibus. [b] Ariſtoteles enim *Tinnunculum licet aduncis unguibus, bibere tamen, quamuis rarò, & ſolum quidem inter vncungues* tradit. Contrà uerò [c] Aelianus: *Cenchris*.inquit, *nulla potione eget*: & Suidas; *Cenchrines Auis eſt, quæ omnino non ſitire dicitur*, quod & Varinus ex eo repetijt. Apud me ſanè Ariſtotelis authoritas grauior eſt, quàm ut hiſce poſterioribus credam, quamuis neque ipſe ueritatem undiquaq; firmam aſſecutus uidetur. Nam ut uerum ſit eum bibere, non tamen ſolus bibit, ut nobis res ipſa monſtrauit, qui Buteonem, nec non Aquilam bibere etiam uidimus. [An bibat. b *3.de gen. cap.1.* c *Lib.2.de Ani.c.43.*]

LOCVS. NIDVS.

TINNVNCVLVS in altis vrbium turribus,quales ſunt templorum, & in eorum etiam muris, nec non ædificijs, eorumq́; tectis nidificat. Interdum in cauis Quercubus,alijſue arboribus; idque non more Cornicum ſuper fronde, ſed Monedularum in laubulis ſemper, vt Turnerus ſe obſeruaſſe dicit.

GENERATIO. LIBIDO.

[a] *Lib. 3. de gener. c. 1.*

ARISTOTELES[a] *fœcundiſsimum inter vncungues Tinnunculum eſſe* ſcribit; *ſed ne ipſum quidem plura oua quaternis parere, vt plurimum, aliquãdo tamen etiam plures procreare, compertum eſſe*. Cum eo conſentit Plinius, cùm inquit: *Pennatorum in fœcunda ſunt, quæ aduncos habent vngues: Cenchris ſola ex his ſupra quaterna edit oua.* Quæ quidem, vt vterq; aſſerit, *minij modo rubent*. Inſignis iſtæc, ac ſummoperè prædicata Tinnunculi fœcunditas, qua reliquis ſui generis Auibus, rapacibus nempe, præcellit, [b] Aeliano, credo, occaſionem dedit, eidem maximum libidinis ardorem attribuendi, *Ardentè,* inquit, *in fœminas amore inflammatur, moreq́; hominum amatoria leuitate flagrantium, ſemper ſectando eas in oculis fert. Si quò clam fœmina abſceſſerit, ex eo maximum capit dolorem, & clangorem fundens vaſtum exclamat, vtque homines vehementer amantes ex amore vexantur, proinde amatorijs moleſtijs affligitur*. Teſtatur Turnerus Tinnunculum pullos diu volantes, tantiſper alere, dum proprio ipſi venatu viuere poſſint.

[b] *Lib. 2. de Anim. c. 43*

Pietas in pullos.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

QVVM cæteris rapacibus plerunq; loca inacceſſa habitare ſit commune, humana conſuetudine gaudere videtur Tinnunculus, dum loca haud longè ab hominum frequentia remota, hominum nempe vrbiũ muros & tecta turrium, aliorũq; ædificiorum incolere comperitur. Vnde & meritò etiam viciſſim ab hominibus amatur, ut quibus illius præda damnum nullum inferat, ſed è contrario potiùs non parum proſit. Nam haud ſecus atque Feles murium capturam ſtrenuè exercet, quibus maximè victitat.

Tinnunculus Colũbis amicus.

Cum Columbis verò in primis maximè celebrata ei intercedit amicitia; ſi verum Demetrius, Columella, & Plinius dicunt. E contrario cum Accipitribus alijs, etſi ſui generis Auibus inimicitiam capitalem, & innatam gerere perhibetur. Vnde *ne Columbæ ſedes peroſæ relinquant,* inquit[a] Columella, *vetus Democriti præceptum eſt; genus Accipitris Tinnunculum vocant ruſtici, qui ferè in ædificijs nidum facit. Eius pulli ſingulis fictilibus ollis conduntur, ſtipatisq́; opercula ſuperponuntur, & gypſo lita vaſa in angulis columbarij ſuſpenduntur. Quæ res Auibus ſic amorem loci conciliat, ne vnquam deſerant.* Ex quo[b] Plinius; *Auis*, inquit, *quæ Tinnunculus vocatur cum Columbis habenda eſt. Defendit enim illas, terretq́; Accipitres naturali potentia, in tantum, vt viſum eius vocemq́; fugiant. Hac de cauſa præcipuus Columbis amor eorum, feruntq́;, ſi in quatuor angulis defodiantur in ollis nouis oblitis, non mutare ſedem Columbas.* Huic etiam Tinnunculo peculiariter aſcribit[c] Aelianus, quod alioquin multis alijs etiam Accipitribus ab authoribus attributum eſt, nempe *à natura edoceri, & medicamentum cum oculis malè eſt, ſibi proprium quærere, & inuentum agnoſcere.*

[a] *Lib. 7. de re ruſt. c. 8.*

[b] *L. 10. c. 37*

[c] *Lib. 2. de Anim. c. 43*

VSVS.

STVMPHIVS, qui de Accipitraria arte nonnulla ſcripſit, tradit Tinnunculum eadem ratione, qua Merillus, cicurari, ac ad venatum inſtitui, auiculasq; minores, ut ille, captare: *Fimus*, inquit[a] Plinius, *Cenchridis (Accipitrum generis hanc Græci faciunt) albugines oculorum extenuat.*

Fimi vſus.

[a] *Lib. 29. c. vltimo.*

DE BVTEONE SEV TRIORCHI. Cap. VII.

ETSI Ariſtoteles[a] Buteonem inter Accipitres primo loco collocarit, *eumq́; genus eorum præcipuum eſſe* dixerit, nos tamen diuerſam rationem ſequuti, inter omnes ab illo enumeratos, ſi modo quos dedimus, tales ſunt, ut cum illis collati, apparent, vltimum locum viliſſimo Buteoni aſſignauimus. Etenim nos Accipitrum dignitatẽ vbiq; ab animi magnitudine metiri ſumus, & quo quiſque ferocior, ac generoſior erat, eo priori loco dignũ iudicauimus. Cùm itaque Buteo omnium ignauiſſimus vnanimi authorum & vulgi quoque conſenſu ſtatuatur, quia non ſolùm nullam Auem capiat, ſed cótrà à paruis etiam auibus fugetur, (quæ res ipſi eo maiori eſt dedecori, quo corpore eſt grandiori, namque illi, ut dici ſolet,

[a] *L. 9. Hiſt. cap. 36.*

Nulla in tam magno corpore mica salis) nulla ni ei iniuriam facere uidemur, dum reliquis omnibus eum postponimus. Cur uerò Aristoteles primum ei locum assignet:imo cur, quod magis est, eum præcipuum seu præstantissimum Accipitris genus esse asserat, rationem ægrè assignare possumus, nisi quod maximè uerisimile est, ad corporis magnitudinē respexisse dicamus. Sanè etenim, cùm Miluo haud multò minor sit; itaque reliquis Accipitrum speciebus magnitudine facilè anteibit. Sed & hac dote corporis laudem suam meretur; quòd non solùm in rapacium, sed in Auium uniuersim omnium genere solus sit tribus testiculis præditus, insigni & præclaro admodum raræ fœcunditatis argumento.

Buteo cur præcipuus Accipiter Aristot. dictus.

ÆQVIVOCA.

TRIORCHIDIS nomē etiā herbę cuidā ex satyriorū genere inditum est quòd triplici radice testiculorū effigie dotata sit, quæ [a] Paulo Aeginetæ herba Serapidis, Satyrium autumnale alijs; Testiculus odoratus alius flore albo Lobelio dicitur. Hæc instar testiculorum multo nutrimento calido & humido ad Venerem extimulat, & fœcunditatem præstat. [b] Plinius ineptè & graui errore, *Centaurium Triorchin* uocari scribit, è perperam intellecto Theophrasto, ubi ait: *Tertio est Centauris cognomine Triorchis: qui eam secat rarum est, ut non vulneret se. Hac succum sanguineum mittit. Theophrastus defendi eam impugnariq; colligentes tradit à Triorche Accipitrum genere, à quo & nomen accepit; Imperiti confundunt hac omnia* (scilicet Centaurij genera) *& uni generi ascribunt.* Quibus uerbis, dum alios inscitiæ insimulat, suam ipsius palam facit. Apparet enim omnino eum esse deceptum [c] Theophrasti uerbis non intellectis, qui sic scribit. *Febrifugam secantes, Accipitrem tritestigerum* (Gaza vertit Triorchen) *nuncupatum cauere aiunt, ut sine vulnere possint discedere.* Non igitur herba ipsa Triorchis appellatur, sed ab Accipitre huius nominis fodienti periculum esse aiebant homines siue superstitiosi, siue impostores veriùs. Gaza eo loco non rectè febrifugam vertit. Nam id nomen minori, non maiori centaurio conuenit. Maioris quidem radix succo sanguineo est; minoris inutilis.

Triorchis herba. [a] Lib.7. [b] L.25.c.8. Plinij error Centauriū. [c] Lib.9.c.9. Hist.pl. Febrifuga. Gazę error

Butio apud authorem Philomelæ, per onomatopeiam vocatur Auis ex Ardearum genere, quam vulgus Butor, Plinius Botaurum vocat.

Butio Ardeæ genus.

SYNONIMA.

TRIORCHA (inquit [a] Plinius ex Aristotele) *Accipitrem dictum inuenimus à numero testium.* (trium videlicet) *Buteonem hunc appellant Romani.* Huius Latini nominis etymum declarare conatus Festus Grammaticus *Buteonem vastitatis*, ait *esse causam* (signum potiùs credo, vtpotè mali ominis putatum) *his locis, qua intrauerit, vt Bubo, atque ab hoc etiam Buteonem appellari.* Quæ quidem nominis ratio, quam vera sit & apta, docto lectori iudicandum relinquo. [b] Albertus & eiusdem classis authores Buteus, pro Buteo ineptè scribunt. Hanc Auem Itali Poiana vocant, quasi pagana, ni fallor, nam Villanum etiam dicunt. Circa lacum Verbanum Aieta dicitur. Hispanis aut Lusitanis Gauia, si rectè recordor. Ornithologus putat dici Gallis Buysard, Busard, vel Busant, idq; Sabaudis, apud quos & Buse nomen vsitatum est. Sunt tamen, qui dicant etiam Milui alterum genus, Buysart Gallicè nominari. [c] Bellonius profectò inter Aquilas, nescio quàm rectè, Auē quādam Gallicè ponit Buse & Busard dictam, eamq; Percnopteron [d] Aristotelis Aquilam esse putat. Verùm cùm Aristoteles Percnopterum *cadaueribus pasci* scribat, abiectiq; adeò esse animi, *vt à Coruis superetur ac fugetur*, ipse verò Bellonius hunc Gallorum Buse (uniculorum viuaria depopulari, Gallinas è corte abripere, pisces in stagnis capere asserat: ex his, inquam cuiuis perspectum fiet illius Buse, neque Percnopterum Aristotelis esse, neque etiam nostrum Buteonem, quòd hic nihil horum præstet, sed ranis & muribus tantùm contentus sit. Vnde Milui quoddam potiùs genus existimauerim, præsertim illud quod Germani Mosvveich, id est, Miluum palustrem vocant, vt pòst dicemus. Aliam item Auem ab eodem Bellonio huic proximè dictæ Aquilæ subiunctam & Aquilarum numero adscriptam video, quam ipse Gallicè Boudree, voce à Buteo non admodum abludēte, & Goiran Aruernis vocari, & Aristotelis Phrynolochon esse ait. Sed apertè hac in parte Aristoteli aduersatur, dum Phrynolochon, quem ille postremum Accipitrem facit, hic Aquilis apponit. Vnico tantummodò argumento Aristotelis Rubetarium, quem φρυνολόχος significat, Budreum Gallorum esse probat, nempe quòd ranis vescatur. Atqui præterquàm quòd Buteoni hoc ipsum etiā peculiare est, vt eius

Etymum. [a] L.10.c.8. [b] Lib.23.de Anim. Buteus. Poiana. Villanus. Aieta. Gauia. Busart. Bellonij error. [c] Lib.2. de Auib.c.10. [d] 9.H.c.32. Mosvveih. Boudree. Goiran. Error Bellonij. φρυνολόχος.

docebit hiſtoria,& præter nominis quoq; ſimilitudinem,reliqua omnia, quæcunq; de Gallorum Budreo ſcribit, adamuſſim noſtro Buteoni,ſeu Poianæ Italorum quadrare comperio, vt deſcriptionem utriuſq; conferenti manifeſtò patebit. Vnde colligo Buteonem Gallis propriè Boudree uocari, Goiran Aruernis,& perperam à Bellonio Phrynolochon diuerſam à Buteone ſpeciem nulla firma ratione ſtatui. Equidem non temerè quoque exiſtimo, diuerſis nominibus Galliæ eiuſdem prouincijs alio atque alio, vt fit, nomine venire, & idem vocabulum apud varias eiuſdem nationis gentes diuerſis rebus tribui. Vnde ſæpè maxima oritur ambiguitas in rebus præſertim huiuſmodi naturalibus. Credo enim lubens Ornithologo, & ex eius deſcriptione, quam de Buſardo apud Allobroges fecit hunc cum Buteone eundem eſſe apertè colligo, quanquam & apud hos Sabaudos idem multorum eſt generum. Attamen huius nomen alijs Gallis aliam Auem ſignificare,& Buteonem, nõ Buſard ſolum, ſed & Boudree & Goiran nominari uideo. Gallorum Allobrogum nomenclaturam retinent & confirmant Angli, qui Bushard ſcribunt,& uocant Auem, ut teſtatur Turnerus, Milui magnitudine, quę ſemper cernitur, quod de Buteone ſolo [e] Ariſtoteles ſcriptum reliquit. Aut quod uerius fortaſſe dixerimus, Angli & Galli hanc uocem a Germanis mutuati ſunt, qui & ipſi Buteonem prima ſyllaba conformi Bushard appellant, alij Buſant, Buſarhn quaſi Buteaquilam dicas, deniq; Buſe & Bushen. Germani inferiores, ut [f] Albertus & Murmellius annotarunt, Brobuxen. Eundem Saxonibus Ruttelvvye, id eſt, Miluum rubrum, à ſimilitudine Milui uocari Ornithologus tradit. Idem apud ſuos Maſshuvv, id eſt Bubonem paluſtrem, quòd Bubonem corporis ſpecie aliquatenus referat,& Maſſivvy, quod eſt, Miluum paluſtrem, quòd circa paludes Auibus inſidietur,& fortè etiam piſcibus. Verùm hæc aui meo quidem iudicio non erit Buteo Ariſtotelis, neque etiam uulgaris, quòd ei aues aquaticas & piſces capere minimè competat. Sed hanc potiùs Milui cuiuſdam ſpeciem puto eandem fortaſſe cum Buſardo ſeu Buſo Gallorum & Bellonij, quam circa aquas uictitare diximus. Multò minus Buteo ſeu Triorchis ea eſſe poteſt Auis rapax, quam Galli Sacre uocant. Etſi idem [g] Bellonius ea ſynonima faciat, & eadem eſſe opinetur, licet opinionis ſuæ non ſatis certus. Etenim Sacre Gallorum Auem ferocem, ac generoſam eſſe, nec Falconibus animi magnitudine cedere ipſe fatetur, quod de Buteone minimè verum eſt dicere.

Buſard. [e] 8. Hiſt. c. 3. [f] Lib. 23. de Anim. Brobuxen. Mashuvv. Ruttelvvij. Miluus ruber. Miluus paluſtris. Bellonij error. [g] Lib. 2. de Auib. c. 14.

DIFFERENTIÆ. DESCRIPTIO.

BVTEO iuxta [a] Ariſtotelem *Miluo aequatur magnitudine, ſubniger*, vt addit [b] Albertus. Quanuis coloribus etiã variare ſcribat Ornithologus, & albos reperiri ſibi relatum ſit. Quin & corporis quãtitate, eos inter ſe differre,& triplicem eius differentiam apud Heluetios reperiri, nempe magnum, mediocrem & paruum addit.

[a] 8. Hiſt. c. 3. [b] 23. Lib. de Anim.

Buteo mihi ex montibus Vineolanis allatus à ruſticis huiuſmodi erat. Longitudine à roſtri principio ad caudæ vſque extremitatem duorum dodrantum cum palmo. Roſtro craſſo, nigro, ad cæruleum vergente, membrana circa nares lutea veſtito, rictu, quà incipit ſeu freno oris ſubluteo. Caput habebat compreſſum, quale Falconibus, figurâ trigonâ. Linguam latam, craſſam, obtuſam. Oculos ſplendidos, teretes, hilares, iridem circa pupillam nigerrimam, leucophæam. Collum breue, plumoſum, craſſum. Dorſum vniuerſum ad caudam vſque coloris ferruginei obſcuri. Venter erat totus albus, maculis ferrugineis, oblongis, deorſum tendentibus diſtinctus. Cauda lata, tranſuerſim maculoſa ſpithamam longa. Crura ſublutea. Tibiæ tres digitos longa. Digiti pedum nigricabant. Totum corpus Auis ſtantis aut erectæ duarum ſpithamarum erat altitudine. Iconem eius ſtatim primo loco dabo.

Lõgitudo. Roſtrum. Caput. Lingua. Oculi. Collum. Dorſum. Venter. Cauda. Tibiæ.

Quo autem cuiuis innoteſcat hunc noſtrum Buteonem, Italorum Poianam, cum Bushardo Sabaudorum planè eũdem eſſe, licet alijs Gallis aliter vocetur, hîc Ornithologi deſcriptionem ipſius Bushardi maris in Allobrogibus ab eo accuratè calamo depicti ſubiungemus. Ego, inquit, olim in Sabaudia Bushardum marem ad me delatum contemplatus, talem eſſe inueni. Roſtro erat breui, adunco, nigro, in fronte color ex viridi & flauo mixtus (quem tamen in altero quodam non deprehendi). Pedes flaui, ad media ferè crura innatæ plumæ. Tergum fuſcum, pennæ extremæ nonnihil ruffi coloris præ ſe ferebant. Interior pennarum pars, quæ mutuo obtectu latet, albeſcebat, multis, denſis, criſpis, mollibusq; plumulis obſepta. In ventre & pectore pennæ albicantes erant nigris pleræq; maculis per medium inſignes. Capitis quoq; pennæ fuſcæ per margines albicabant. Alarum maximæ pennæ cæteris nigriores erant; ſed omnes in alis pennæ altera extremitate, interiore ſcilicet, albidæ. Longitudine corporis à roſtro ad imum pedem extenſi, vel etiam ad imam caudam, dodrantum duorum cũ palmo, hoc

Bushardũ Sabaud. cũ Poiana eundem eſſe. Roſtrum. Pedes. Dorſum. Caput. Alæ. Lõgitudo.

eſt, pal-

Cauda. Collum. Bushardi Sabaud. alterius, itidẽ maris deſcriptio.

eſt, palmorum ſeptem. Cauda ab uropygio dodrantalis. Collum breuiſſimum, vt in omni Accipitrum genere. Tota denique magnitudo & pondus videbatur magnam Gallinam referre. Teſtes, cùm inciderẽ, nullos inueni, & fœminam fuiſſe puto. Rurſus verò alio tẽpore in alium marẽ incidi. Illi magnitudo per omnia æqualis erat cũ ſuperiori; pondus vnciarum triginta. Colore nonnihil à ſuperiore variabat, vt in fronte & alibi. Circulus in oculis flauiſſimus, iridem nigram ambiebat. Crura à ventre ad vngues vſque digitos circiter nouem longa. Venter, latera & crura ſuperius plumis albis veſtiebantur, quas latiuſculi circuli obſcurè ruffi per tranſuerſum diſtinguebant. Tota pars prona concolor erat, caſtanearum coloris obſcuri. Plumæ in cauda magis albebant, zonis quidẽ eiuſdem coloris, nempe obſcurè ruffis diſtinctæ. Teſtes ad ſpinam dorſi inter vtroſque renes binos tantùm (ut Triorchæ nomen à ternis teſtibus non verè ſit factũ) albos & puſillos reperi, altitudine æquali. In medio quidem particula quædam erat teſte minor & flaua. Vngues Buteoni minores, infirmioresq́; quàm reliquis Accipitribus. Obſeruaui & Buteonis pullum, nido exemptum recens, vndique cinereum, roſtro tamen pedibusq́; & oculis flauis. Poſt aliquod tempus oculi & anterior roſtri pars, ad fuſcum vel ſubcæruleum colorem mutabantur, cùm iam quinque aut ſex hebdommodas vixiſſet. Hæc itaque

Ornithologi opinio de teſtib. Triorchis refutata.

omnia Ornithologus & quidem rectè. Verùm in eo, quòd Buteonem tribus teſtibus prædītum eſſe negat, ideoq́; non rectè hanc ſui nominis reddi rationem, non poſſum ei per omnia aſſentiri. Nã ego ternos olim in diſſecto Triorchi teſtes obſeruaſſe memini, teſte ipſo, qui hãc anatomen in ædibus meis adminiſtrabat, vti & alias plurimas, doctiſſimo & eccellentiſſimo D. Ioanne Coyter, reip. poſtea Norimbergenſis medico. Quod ſi quiſpiam tertiam illã glandoſam portiunculam, prẹter binos teſtes, & iuxta ipſos contentam, verum teſtem fuiſſe pertinaciter negauerit, non equidem cum eo vehementer contendam. Attamen hoc ſaltem mihi concedat, velim, eam teſticulo proportione reſpondere, ac ſimilem eſſe. Quæ cùm in nullo alio Auium genere reperiatur; itaq; non iniuria hunc Buteonem Triorcha, id eſt, triteſtigerum nominandi veteribus occaſionem dedit. Sanè præterquàm quòd iuxta vetus ac uulgatum Philoſophorum axioma: *Natura nihil facit fruſtra*, minimè temerè ſophiæ principis Ariſtotelis ſententiam infringendam puto, ut de Plinio interim, cæteriſq́; nihil dicam. Vt autem pro uirili mea, ubique in tanta rerum uarietate, ac uocum ambiguitate obſcuritati lucem addam, volui, quemadmodum Ornithologi deſcriptionem, (ut Buteonem cum Gallorum quorundam, at non omnium, Bushardo eundem eſſe diligenti lectori & utramq; conferenti pateret)

Boudree, ſeu Goyrani deſcriptio.

præter meam attuli, & nunc hîc quoque ſubiungere, quã Bellonius iconem exhibet, & quæ de figura ac compoſitione Gallorum quorundam Boudree, aut Aruernorum Goyrano ſcripta reliquit, vt cuiuis, num rectè hunc cum Poiana Italorum eundem iudicauerimus, liberum etiam ſit iudicium [e] Inquit ergo: Si quis alas huius Auis inuerterit, extrema quinque maiorum

[e] *Lib. 2. de Auibus. 10.*

Color.

remigum pennarum nigra inueniet; parte ſcilicet exteriore, ubi uentrem ſpectant, reliqua interiore à proximis incumbentibus tecta alba eſſe. Cùm in aëre expanſis alis, explicatiſq; pennis uolat, albicantes ea parte, qua dixi, faciunt, ut ſupinus albus appareat. Sed cùm complicatis ac demiſſis alis perticæ inſiſtit, è cinereo fuſcus eſt, ſeu nigricat. Et quinæ quidem primariẹ, ſeu rectrices alarum plumæ hoc pacto notatæ ſunt, ut crenas inſtar ſerræ exhibeant nigras, ubi albere incipiunt. Plumẹ, quæ uentrem integunt, prorſus cãdidæ eſſent, niſi macula nigra apicem ſingularum, iuxta ſcapi medij ductum, inſigniret. Plumẹ, quæ crura ueſtiunt, fuſcæ ſunt.

Vngues.

Hamos in unguibus habet, non quidem ualdè magnos, ueruntamen ungues mediocriter adũcos.

Cauda. Crura.

Caudã, quod ad colorum uarietatem ſpectat, habet Attagenis caudæ ſimilem. Eadem enim prorſus ratione tranſuerſim diſtincta eſt. Crura ei ſunt breuia, eaq́; non prorſus, neque omni ex parte rotunda, antica tantùm & poſtica tabellis, ut uocãt, ſeu annulis imbricata, latera uerò ſquammulis cooperta, colore ubiq́; lutea Roſtrũ curtum, acie ſeu extremo nigrum, hamatum, uerùm narium regio & rictus flaueſcunt.

Quo à Miluo dignoſcatur.

His indicijs à Miluo dignoſcitur, cùm quòd minor eſt, tùm quòd caudam minimè bifurcatam, qualis in Miluo cõſpicitur, obtinet. In hoc præterea Miluo diſſimilis, quòd inter uolandum frequẽti motu alas concutit, quod & Buſus ſeu Buſardus Gallorum à Buteone, Allobrogum Bushardo diuerſus, facit. Hoc nempe Miluo, neq; Falconi Perdicario, ſeu Gallorum Pau-perdrieux vſitatum eſt.

Sequitur Goyrani ſeu Boudree Bellonij icon.

Triorchis

Triorchis ille, in quo diſſecto tres à nobis teſtes inuẽtos diximus, & cuius hîc iconem exhibuimus, ei, quem ab initio deſcripſimus, in omnibus ferè iã hactenus deſcriptis magnitudine, & habitu conformis erat; verùm dorſum totum ferrugineum potiùs quam fuſcum erat, & ſingularum plumularum oræ nonnihil albicant. Collum, pectus, & venter plumis in radice, & Color.
maxima ſui parte cinereis ſubalbis, at in ſuperficie ſeu marginibus in ambitum ferrugineis obſita ſunt. Vnde fit, vt ſi quis manum, aduerſo, vt ita dicam flumine pennarum, ab interna ventris parte ſurſum duxerit, aut alioquin naturalem earum ſitum nonnihil turbauerit, omnia alba aut albis hîc illic maculis aſperſa ſint apparitura. Caput nec admodum rotũdo, neq; etiam Caput.
multùm complanato vertice eſt. Crura illius ultra poplites propendentibus plumis, ſimiliter Crura.
ferrugineis dilutis, obtegebantur. Pennæ caudæ ferrugineæ quoque fuſcis notis frequentibus Cauda.
admodum, & ordinatis æquali vbiq; interſtitio tranſuerſantur. Hæc tamen colorum in diuerſis viſa varietas, non debet ſcrupulum in animum lectoris inijcere, quò minus eaſdem Aues eſſe credat. Etenim, vt antè ſuo loco diximus vniuerſim de toto Accipitrum genere, ætas maximè colores mutat, adeò vt eadem Auis diuerſis temporibus ſibi ipſi videatur quàm diſſimillima, & imperitis incognita, facilè imponat.

Hanc Auem, cuius iconem modò damus, etiam Poianam vulgò vocant, & Goyrano Bellonij conſimilis eſt, & fortaſsis eadem.

VOLATVS. VICTVS.

BVTEO minimè altum volat. Cùm verò volat, crebra alarum cõcussione uolatum instaurat. In vtroq; Miluo dispar est; impotens nempe, vt vnico & valido impetu lõgiùs vehatur. Tarda etenim Auis est, & pigri volatus, tamq; deses ac segnis, vt etiam telo petita, non solùm non ad primum, aut secundum, sed ne ad tertium quidem ictum cedere dicatur. Vnde locũ prouerbio apud Germanos dedit: Du Sitzest vvie ein Bushard, id est, *Buteonis instar sedes*, in homines ignauos, & diutius ad mensam vel alibi ociosè desidentes. Buteonis mira segnities. Quod quidem præ socordia eum facere, non autem animi intrepidi, vt quispiam æstimare possit, argumentum esse, vel hoc potest esse indicio, quòd quantumuis grandi corpore, ut plurimùm arbori cuipiam insidet, immotusq; ex ea escam speculatur, atque hoc pacto de vna arbore in alteram haud longè distantem, aut de prato in vicinum aliud prouolet ad insecta, vermesq; insectandos ac depascendos. Vnde Oppianus dicit, *Accipitres nonnullos pigerrimos esse, & ad volandum ignauos adeò, vt ab alijs nutriri desiderent, & serò tandem ad venationem procedant, solisq; ranis insidientur*. Quod de hoc Buteone proculdubio est intelligendum, qui non solùm in victu quærendo tardus est, ac deses, sed ne id quidem quod iam acquisiuit, ab alijs, non dico rapacibus, sed ne ab Ardeis, alijsq; huiusmodi, quę alioquin cæteris Accipitribus in prędam cedunt, seruare potest. Quod Simonidem non latuit, cuius hi extant Græci apud Athenæum versus:

Ἐρωδιὸς γὰρ ἔγχελυν μαιανδρίην
Τριόρχον εὑρὼν ἐσθίοντ' ἀφείλετο.
Ardea enim anguillam Mæandriam
Triorchum cum offendisset comedentem, eripuit

Quibus notauit insignem Buteonis ignauiam, qui Anguillam ab Ardea sibi eripi passus sit. Festi error. Quò magis miror Festum scripsisse Buteonem genus esse Auis, quæ ex eo se alit, quod Accipitri eripuerit. Quomodo enim qui ab Ardeis sibi escam paratam eripi patitur, Accipitrem inuadere prædam erepturus audebit, nõ solùm Accipitrum omnium, sed & reliquarum penè etiam Auium ignauissimus? Nisi hoc ita intelligamus, vt dicamus, quę etiam aliorum quorundam sententia est, ea præda tantũ viuere, quæ vel alijs excidit, aut ab ijs fortè relicta est, quamue vel dolo ceperit, vel languore aliquo aut pigritia detentam assecutus fuerit. Auiculas nullas capit, Alberto teste, nisi pigras aut infirmas adeò vt volare nequeant. Imò verò è contrario, adeo vilis ac timidus est, vt ab his ipsis paruis Auibus nonnunquam fugetur. Quamobrem Itali meticulosos ac effæminatos, Poianas, id est, Buteones vocant. Poianas quos Itali vocent. Ob hanc eandem pusillanimitatẽ non audent, quod Milui solent, in vrbibus aut locis ab hominibus inhabitatis, aut frequentatis prædam inuadere, sed ruri tantùm & in agris eam perquirunt, vt diximus. Alioquin, ut docet [a] Aristoteles, carniuorus est, vel hoc nomine, quia mures maiores & minores, ranas, rubetas, lacertas, scarabeos, scolopendras, erucas, ac quandoque etiam limaces ac serpentes; sed & anguillas, vt suprà ex Simonide docuimus, rapit ac deuorat. Ornithologus in Buteonis cuiusdam incisi ventriculo talpam integram reperisse sese scribit, & in alio insecta quædã nigra. Sed & herbas quasdam, vt [b] Bellonius annotauit, nimirum sclaream, & asperulam aut aspergulam odoratam Lobelij, quam alij alyson Plinij vocant, Tragus Matrisyluã, depascitur, fortasse quod vero simile est, ob occultum quendam amorem ac sympathiam cum his ipsis plantis, quæ quidem verior videtur sententia, quàm [c] Aristotelis, antipathiæ, seu naturalis inimicitiæ, quam Buteoni cum animalibus quibusdam intercedere scribit, id asserentis: *Hostis est rana*, inquit, *rubeta & anguis. Rapit enim eos atque exedit*. Nam hoc, vt vel ipsiusmet verba indicant, cibi causa potiùs facit, quàm quòd aliter eos oderit. nam & anguillam capit, vt suprà ex Simonide retulimus. Arist. opin. refutata. [d] Plinius *Harpæ & Miluo communes esse inimicitias contra Triorchim* scribit: Et rursus: *Harpa*, inquit, *& Triorches Accipiter dissident*. Sed hoc fortè non rectè ex [e] Aristotele transtulit, apud quem sic legitur: *Quæ cibum à mari petunt, Anas, Gauia, & Harpa inuicem dissident. Buteo in alio genere hostis rana, & rubeta, & anguis est*. Et ibidem: *Amici etiam Pipex, Harpa, Miluus*. Illud potiùs ad priuatum, si verum esset, & innatum odium quoddam referendum, quàm quod alio loco Aristoteles dicit, *Triorches, Phrynus, & ophis pugnant*.

[a] 9. Hist. c. 1.
[b] L. 2. de Auib. c. 10.
[c] Lib. 9. Histor. c. 1.
[d] L. 10. c. 74
[e] 9. Hist. c. 1.

CAPIENDI

CAPIENDI RATIO.

PIGER ille, quem diximus, Buteonis volatus in cauſa eſt, vt facilè ac nullo negocio capiatur. Capitur autem viſco hac arte: Murem humi ponit auceps & faciem auertit, & circumquaq; in muris ambitu virgas viſco illitas erigit, atque æquali vndiquaque interuallo collocat, ligneoq; circulo infernè affigit. Hiſce Buteo murem rapturus implicatur, & alis glutine impeditis, pennas explicare non potis, capitur.

VSVS IN CIBO.

CAPITVR verò frequens admodum dicto modo, hac potiſſimùm de cauſa, vt in menſæ vſum veniat. Optimam enim carnem ac teneram obtinet, hyeme præſertim. Adeo obeſus eſt, vt non facilè aliam Auem obeſiorem reperias. Vnde, vt tradit Bellonius, Aruernis Galliæ populis, cùm qui plana, tùm qui accliuia loca incolunt, cibus eſt gratiſſimus, aſſus & elixus, neque minus pulpæ præbet, quàm Gallina quæpiam vulgaris. Dulciſſimus eſt, & boni ſaporis, vt Albertus etiam teſtatur, præſertim autem aſſus. Vnde multis etiamnum Italiæ locis in foro veneunt deplumati. Quamobrem minus mirum videbitur, quod [a] Plinius prodit; nempe *in Balearibus inſulis Buteonem etiam Accipitrum genus in honore menſarum eſſe.*

[a] L.10.c.49

VSVS IN MEDICINA.

Millo Auis quæ.

MARCELLVS Empiricus iubet, eum, qui in Venerem infirmior ſit, teſticulos Millonis ex aqua fontis peręni, cum melle decoctos edere ieiunum per triduum, ſpondetq; præſenti iuuamento impigrè in Venerea palęſtra congreſſurum. Cæterùm diù animo pendenti, quænā ea Auis eſſe poſſet, quam Millonem vocat. (Hoc enim nominis nulli vnquam Aui attributum memini.) Tandem in mentem uenit coniectura quadam Triorchen eſſe, quæ quum Miluo ſimilis dicatur eſſe, Millonis fortè inde nomen accepit, vt uidelicet Auis maximè teſticulatæ teſtes, à quorum terno numero etiam nomen Triorchidis adepta eſt, ad promouendam Veneream facultatem adhibeantur. Nam & doctiſſimus [a] Io: Baptiſta Porta Buteonis teſticulos cum melle decoctos recentes dari eis ſcribit, qui in Venerem infirmiores ſunt, & tantæ ad eam efficaciç eſſe, ut ſubitò poſt aſſumptos eo modo teſticulos, coire poſſint, imo verò plantas omnes tales teſticulos radice referentes, frigida membra egregiè calfacere, & ad Venerum apta reddere.

[a] L.3.c.34. Phytogn.

VSVS IN SACRIS.

TRIORCHAE *Accipitri*, inquit [a] Plinius, *principatum in augurijs Phæmonoë dedit, Buteonem hunc vocant Romani. Familia etiam ex eo cognominata, cùm proſpero auſpicio in ducis naui ſediſſet.* Et Feſtus Buteonem inter eas Alites, quæ volatu ueteribus auſpicium faciebant, ponit. [b] Aelianus *Dianæ ſacrum Buteonem* eſſe dicit, fortaſſe quòd ſub ueſperum potiſſimùm ad prędam prouolet.

[a] L.10.c.8.
[b] Lib.12.de Ani.c.4.

COGNOMINATA.

Fabius Buteo.

FAMILIAE *cuidam Romanæ cognomentum indidiſſe Buteonem, ob fortunatum, quòd in ducis naui ſedens, attulit auſpicium*, nuperrimè ex [a] Plinio dictum. In quem locum commentatus [b] Cælius: *Ego*, inquit, *in gente Fabia id fuiſſe cognomentum puto. Nam* [c] *Titus Liuius M. Fabium Buteonem nominat. Meminit &* [d] *Plutarchus. Sed ibi mendum (opinor) inoleuit. Nam ſcribitur, modò Fabius Bulca. Græcus codex φαβίον præfert Βυλκωνα, Βυτεωνα legendum credo.* Denique Oratoris Buteonis mentio fit apud [e] Senecam. Legimus item Buteonem cuiuſdam authoris cognomen fuiſſe, qui de Arithmetica abundè ſcripſerit. Ab eodem Agatocles tyrrannus cognomentum traxiſſe uidetur, qui Buteo dictus fuit, vel quoniam hæc Auis, vt ſcribit Sextus Pompeius, uaſtitatis eſt cauſa, his locis quæ intrauerit, quod Tyrannorum eſt proprium, aut, quod uero ſimi-

Buteo Orator.

Agatocles Buteo dictus.

[a] L.10.c.8.
[b] Lib.24. Ant.lec.c.4.
[c] Lib.23.
[d] In Fabio Max.
[e] L.2. Controuerſ.

lius

lius eſt, ab efferata libidine. Nam egreſſus Agathocles pubertatis annos libidinem à viris tranſtulit ad fœminas. Traditur item, quum eſſet perfunctus fato, uxorem querulam flexibilibus modis illud ſubinde ingeſſiſſe, τί δ' οὐκ ἐγὼ σοί; τί δ' οὐκ ἐμοὶ σύ; id eſt, quid non ego tibi? quid tu non præſtitiſti mihi?

DE SVBBVTEONE. Cap. VIII.

SOLVM Subbuteonis nomen fecit, ut eum Buteoni ſubiungeremus. Hoc enim nomen Buteone minoris ſeu inferioris Auis eſſe videtur. Quamuis & de hoc in Græco præſertim nomine, docti controuertát, ut poſtea in nomenclaturis latiùs declarabimus. Alioquin naturę ſuę ratione Buteoni longè præponendus erat, uel ipſius [a] Ariſtotelis authoritate, qui *Subbuteones tradit appellari in Accipitrum genere, qui latiores ſunt*. Quinetiā, ſi uerus eſt Subbuteo, quem [b] Bellonius pro eo obtrudit, hic item, etſi Buteone multò minor ſit, hoc tamen nomine Buteoni anteponi meretur, quòd generoſior, multòq; ad aucupium alacrior, & inſtitutioni aptior eſſe comperiatur. Hanc autem Bellonij ſententiam, qua ille nominis quadam, ut opinor, ſimilitudine ductus, Auem Gallis, Hobraeu, dictam Hypotriorcha ſtatuit, eò minus impugnandam, aut reijciēdam duxi, quòd aliam Auem ex Accipitribus nullam habeam, cui id nominis à doctis aptiùs imponatur, aut potiùs conuenire uideatur. Quamuis ut uerum fatear, genuinum Ariſtotelis Subbuteonem eſſe, non auſim aſſerere, quòd ex illius verbis adeò paucis nullum iudicium facere liceat. Nā hoc quod *Subbuteones latiores cæteris* dicit, nobis omnino refragatur. Sed Turnerus quoque non maius, neque latius hoc genus Buteone; ſed minus facit, & Subbuteonem eſſe putat, quem Angli Ringtalum appellant, ab albo circulo, qui caudam cingit, colore inter fuluum, & nigrum medio, Buteone paulò minorem, at multò agiliorem. Hic autem à Belloniano & noſtro diuerſus planè eſt. In noſtro enim nullus circulus caudam ambit. Id tamen Turnero nonnihil fauere videtur, quòd eum ſimiliter ac Buteonem prædam captare ſcribit. Vt ut eſt, nos candidè, quod habemus, lectori lubenter communicamus, & de cætero liberum cuiq; iudicium relinquimus.

[a] 9. H.c.36
[b] Lib. 2. de Auib.c.19.
Hobraeu.
Ringtalus Anglorū.

SYNONIMA.

SVBBVTEONES Græcè dicuntur ὑποτριόρχαι, ſed dubitat Ornithologus vtrum apud Ariſtotelem γυποτριόρχαι potiùs legendum ſit, cum & in generibus Aquilarum Gypaëtus (ſic enim codices noſtri habent, & rectè quidem) ſimili nomenclatura dicatur, ea de cauſa, quia Vulturis ſpeciem referat, vt Ariſtoteles ibidem ſcribit. An verò ſimiliter Gypotriorchæ legendum, non æquè aſſerere audet. Coniectura tamen quadam in eam ſententiam penè deducitur, quod Ariſtoteles Aues iſtas latiores dicit, vt ad latitudinem videlicet Vulturum accedant. Turnerus, vt dixi, & Bellonius, contrà ſentiunt. Ille enim Subbuteonem Buteone minorem facit: hic uerò ex nomine ipſo certum ſe promere putat argumentum minoris in Subbuteone magnitudinis. [a] Inquit enim τὸ ὑπο hic planè oppoſitam habere ſignificationem illi, quam alioqui plerunq; apud Græcos obtinet. Alibi enim hypo uocabulis additur ad magnitudinem exprimendam, verbi gratia, cùm Hypomaratrum, Hypoſelinum dicimus. Verum in coloribus deſignandis, cùm ſubrubrum, aut ſubnigrum aliquid dicimus, minus tale, & dilutiùs eo colore tinctum intelligi volimus. Eandem ſignificationis vim in nomine venti, Subſolanus, eſſe illi particulę exiſtimat. Sed quod pace eius dixerim, in duos, eoq; graues ſanè errores ex Græca lingua, vt videtur, non planè perſpecta impegit. Prior eſt, quòd Græcas haſce voculas dictionibus alijs præponi natas augendę, aut imminuendę ſignificationis gratia, nempe hippo, & hypo confundat, tanquam idem ſignificent, cùm ſint diuerſiſſimæ. Quando enim rei ſignificatum augere volumus, non hypo, ſed hippo, ei proponimus. Atq; hoc ſenſu non hypomaratrū aut Hypoſelinum, ſed hippomaratrum & hippoſelinum dicimus. Hippo enim non ſecus, atq; τὸ βου particula in uocibus Bulapathum, Buſelinum, rei ſignificatę aliquid addit. Contrà verò hypo eidem nonnihil detrahit, non vbique tamen, neque ſemper, ſed tum ſolummodò quando cum uerbis componitur, aut nominibus ab iiſdem deriuatis, cum ſubſtantiuis verò nequaquam, niſi, ut dixi, verbalia ſint. Errat item circa nominis huius Auis examen, dum perpetuò minus quippiam denotare dictionem opinatur, cui præpoſitio hypo adijcitur. Perperam enim

γυποτριόρχης.
[a] Lib. 2. de Auib. c. 14.
Bellonij error.

Latina, vt de Græcis probet, exempla adducit. Diuersa enim est Grecæ prepositionis ὑπὸ vt dixi ratio, à Latina, sub. Hæc non cum uerbis tãtùm & verbalibus, vt illa, componitur, sed & substantiuis nominibus, vt in Supparus & similibus alijs. Rectiùs fecisset, si de Latinis nominibus, cum prępositione sub compositis, hoc dixisset. Hęc enim imminutum aliquid significat. Quod etiam in hac ipsa dictione, Subbuteo, locum habet, quam Plinius pro Gręca Hypotriorchis posuit. Quod quidem & ipsum ita sensisse, nempe hypo hîc significatum imminuere, indicio est, ut Hypotriorchis Triorchin significet, aut corpore minorem, aut ignobiliorem: qua significatione Gypaetos quoque dicitur. Qua ratione moti & nos quoque Subbuteonem, siue Hypotriorchin minorem potiùs Buteone, quàm è contrario statuemus, atq; Bellonij Subbuteonem, cùm alium potiorem non habeamus, acceptabimus. Hic autem ille est, quam Bononienses aucupes, & cęteri Barello uocant, Galli Hobraeu.

ὑπὸ quibus nominibus ꝑponatur. Sub quibus nominibus ꝑponatur. Hypotriorchis quid significet. Gypaëtos.

DESCRIPTIO.

HANC Auem ab aucupibus Bononiensibus anno 1591. mense Februario coëmptam ita descripsi. Longa erat palmos quatuor. Rostrum ei breue, initio subcæruleum, extremo nigrum. Nares teretes & patulę. Superius rostrum admodum aduncum, acutum, à cuius aduncitatis initio vtrinq; duæ appendices eminent, & orarum inferioris rostri lateralium veluti sinubus digitatim insertæ sunt. Mandibula inferna parte eadẽ, qua superna, ratione colorata, in extremo obtusa est, & canaliculata. Lingua latiuscula. Palatum colore ferè corneo. Oculi subnigri. Palpebræ subluteę. Plumæ menti, & gulæ totæ albæ, & color ille continuus ad ceruicis & verticis post tempora initium, quod minori oculorum cantho ex opposito est, perducitur. Vertex ex cinereo & castaneo obscuro ad nigrum vergit, eiusdemq; coloris macula à capite per tempora ad gulæ latera descendit: item altera eiusdem coloris ab initio rictus sub oculis vtrinq; per gulam in longum protenditur. Collum medium plumulæ partim albidæ, partim rubidæ cingunt. Dorsum totum, alæ, collum & cauda è leucophæo ad nigrum tendunt, è quo nonnihil obscuri castanei, dorso præsertim supremo, & extremis alis superficietenus emicat. Obscuriores tamen alæ sunt. Alarum pēnæ omnes parte interna versus dorsum maculis transuersis, nunc subruffis, nunc subnigris vicissim uariant, vti etiam caudæ decem pennę vniuersę, duabus tantùm medijs exceptis. Pectoris totius plumę, necnon & uentris medio macula fusca oblonga notatæ in oris albicant. Femora ad poplites vsque ferrugineis tecta plumis, notulis subnigris asperguntur. Crura breuia, sublutea, tabellis ad ungues vsque intecta. Digiti cum cruribus, præsertim uerò cum tibijs collati, longiusculi apparent. Crus totum seu tibia potiùs ab genu ad aciem usque unguium duorum est palmorũ longitudine, uti & cauda. Vngues adunci, & insigniter hamati, aterrimi. In pedum planta seu parte digitorum inferiore ex articulorum regione tubercula, uelutì calli ubique eminent. Marem esse putabant aucupes, & è Sparueriorum genere. Verùm oua in dissecta postmodum Aue reperta, contrarium declarârunt.

Lõgitudo. Rostrum. Lingua. Palatum. Oculi. Gula. Vertex. Collum. Dorsum. Alæ. Cauda. Pectus. Venter. Femur. Crura. Pedes.

VOLATVS. VENATVS.

BELLONIVS* uenationem huiusce Auis, quam Galli Hobreau vocant, quam in aëre in paruas Auiculas exercet, comparat persequutioni illi, qua pisces maiores in alto mari, in minores victus gratia plerũq; vtũtur, iuxta illud:

Grandibus exequi sunt pisces piscibus esca.

Quemadmodum enim, inquit ipse, pisces à Delphino insectari sese sentientes, neque tutò sibi in natiuo, proprioq; elemento viuere licere ad aërem seruandi sui gratia confugiunt, & aquæ superiora petunt, maluntq; anceps ab Anatibus, Laris, alijsq; summo æquore volitantibus subire periculum, quàm in certam perniciem capitali hosti sese in prædam dare: Simili planè pacto Auiculis accidit, quas Subbuteo seu Hobreus persequitur. Huic proprium est, ac solenne, homines, quos Perdicum, aut Coturnicum venationi operam dare conspexit, comitari, supraq; capita ipsorum paulisper eleuatum per aëra sequi, hac spe, vt si Auicula quæpiam Canum vestigantium metu subuolarit, hanc nihil tale suspicantem, & ex improuiso obuiam rapere queat. Cùm itaque Alaudarum omne genus, nempe tam Galerita, quàm gregalis, seu non cristata, & pratensis, præterea & similes aliæ Auiculæ, rarò in arboribus sedeant, fit vt à Canibus venaticis humi deprehensæ, quò horum faucibus se eripiant,

* Lib. 2. de Auib. c.19.

Hobreus Delphino comparat. Hobrei natura.

piant, in æthera euolare cogantur. Cùm itaque vndique certum sibi periculum imminere videant, malunt aut uiuæ capi, aut Canibus præda fieri, aut dubiam salutẽ in uenatorum & equitum turba sese abdendo quærere, quàm in hostis iurati & mortalis potestatem uenire. Tanta eis fugiendi inimici innata est cognitio. Neque sanè eas fallit opinio. Nam peculiaris hæc est Hobreo uenandi ratio, vt Auiculas non humi, aut in arbore sedentes, sed uolãtes rapere soleat. Qua de causa uenatores obseruatos ubicunque gentium aut terrarum Subbuteones seu Hubreos, comitari semper solent, quasi non ignorent, ab his auiculas humili gaudentes loco excitari, sibiq; in aërem obuiam mitti. Veruntamen in eo ingenio hunc morem seruat, vt non nisi ad certum quoddam tempus uenatores prædę spe sequatur, quasi etiam sibi euagari nõ liceat. Certum itaque & quod uisum est, interuallum itineris emensus, nemorum densorum, celsorumq; oras repetit, in quibus plerunq; degit, ac sedes figit.

Locus.

Barellus.

Nostrates aucupes suum Batellum ad uenandum alacrem & impigrum pro sua magnitudine Perdices, & Coturnices capere asserunt.

VSVS.

ACCIPITRARIAE uenationis disciplinę nõ inidoneus est, & ex eorũ numero, qui scapo reuocantur, & sublimes uolãt instar Falconũ. Per rura quoq;, cùm ferus etiamnum est, ac iuris sui, uagatur & hoc commodi uenatoribus præstat, ut minutæ uolucres hostis in aëre pendentis conspecti terrore perculsæ, atque auolare non ausæ, ab ipsis potius hominibus se capi quomodolibet patiantur: adeò ut illud, quod [a] ab Aristotele, & [b] Plinio scriptum est, *apud Thraces uenationis socios adsciscì Accipitres, quorum opera aues metu tyranni supernè imminentis perculsas, terramq́, repetentes capiantur*, in hoc peculiariter Accipitris genere locum habere uideatur.

[a] Lib.9. Histor.c.36.

[b] L. 10.c.8.

PERCVM CVM FRINGILLARIO eundem esse Aristoteli. Cap. IX.

[a] 9. Hi.c.36

Accipitres qui adhuc incogniti.

ENARRATIS iam ex deno Accipitrum [a] Aristotelis numero, illis speciebus, quæ posteris, nobisq; etiam aut cognitæ sunt, aut saltem existimantur, restant nunc ij describendi, quorum nomina hactenus nulli adhuc nobis noto Accipitri ex doctorum consensu imposita congruere comperiuntur. Huiusmodi sunt Aristotelis Pernis, Percus, Rubetarius, Leuis. Verùm antequam de his sigillatim agamus controuersiam quandam de hoc, quem Aristoteles dicit Accipitrum numero, inter doctos natam uentilabimus, quod ea discussa dicendis maiorem sit lucem allatura. Eorum, quos nominatim ac ordine Philosophus recenset, Accipitrum primi septem ex ipsis authoris uerbis omnes diuersi, & singuli suum, ac peculiare genus constituere cognoscuntur. At cùm præterea in sequentibus alia quatuor adhuc Accipitrum nomina ponat, ipse tamen decem tantùm species expresse statuerit, necesse est, ut è quatuor illis ultimo loco recitatis nominibus, duo sint, quæ unam & eandem Auem significent. Verùm in utro binario, posteriorinè scilicet, an priori id contingat, admodum dubium est, cùm utrique binarij seorsim per coniunctionem copulatiuam, tanquam si idem significarent, in enunciatione positi uideantur. Ita enim inquit Aristoteles: *Alij Perca, & Fringillarij vocantur, alij leues & Rubetarij*. &c. Neque uerò in utraq; propositione, utrumq; nomen idem genus Accipitris denotare potest. Sic enim nouem tantùm genera contra authoris ipsis mentem recitata comperirentur. Ornithologus dum de Leui & Rubetario simul ac semel tractat, neque eos separat, pro ijsdem habere uidetur, apertè tamen sententiam suam non declarat. Bellonius disertè diuersos facit, uarijs speciebus ea nomina imponẽs, ut paulò pòst docebimus. Augustinus etiam Niphus λεῖος, & φρυγιλλολόγος specie discrepare uult, πέρκος uerò & σπιζίας minimè. Ego, etsi hanc litem, meo interposito arbitrio, decidi posse diffidam; ut tamen, quod sentio, dicam, potior mihi Niphi uidetur sentẽtia, qui Percum & Fringillarium easdem specie Aues facit. Etenim cùm Percos, seu potiùs, ut Ornithologus legendum contendit Percnos, teste Varino, à uerbo Græco περκάζειν, quod est nigrescere, ortum ducat, & ipsa uox oxytona Percnos nihil aliud, quàm nigricantem, aut maculis nigris distinctum significet: unde nimirum Aquila

Niphi sententia approbata.

Percno-

Percnoptera ab alarum notis vel nigritie, & Perca piscis à lineis, quibus varia est, nigricãtibus, nomen traxisse videntur; in eam coniecturam ducor, per Fringillarium seu σπιζίας, & πέρκνον Aristotelem vnum tantùm genus, specie videlicet minimè distinctum, sed sexu tantummodò dicere uoluisse, ut nempe per Fringillarium, Nisum fœminam; per Percnũ, marem vulgò Muschetum dictum, intellexerit. Huius meæ coniecturæ eandem rationem, quam suo loco nominis Muscheti Gallici, & Sprintzling Germanici posui, nunc quoq; adduco. Percni reuera nomen nulli Accipitrum aptiùs, quam mari Fringillario competit. Auis enim est maximè & quantum ulla alia sui generis nigricantibus, alijsq; notis maculosa & varia, & rei significatæ apprimè respondet. Et hac ipsa, sine dubio, de causa multarum gentium consensus huiusmodi ei nomen imposuit, quod eiusdem cum Græco περκνὸς est significationis. Diximus enim Moucheter Gallis, nihil aliud, quàm maculis distinguere, denotare, indeq; illis indigete voce Mouchet, quasi maculosum & varium dici. Eadem est Germanici nominis etymologia. Sprintzling enim idem quoque diminutiuo vocabulo, quod Auiculam plurimis notis distinctam vel respersam significat. Quæ omnia eiusdem cum Percno esse significationis, quis non videt? Vnde, si vera nostra est coniectura, relinquitur manifestum, quod discrepent vltimo loco enumerati Aristoteli, Leius & Phrynolochus, id est, Leuis & Rubetarius, de quibus nũc pauca dicẽda sũt.

Percnopteros Aquila, & Perca piscis vnde dicti.

Mouchetec quid Gallis.

Sprintzlig.

Ornithologus, vbi causam etymi λαῖος inuestigat, in hęc verba scribit: Cur leues quidam Accipitres (λαῖοι) ab Aristotele dicantur, non facilè dixerim. Nam Mustelæ pisces leues dici uidentur, quoniam aculeos dorsi, vt Acanthiæ in eodem genere non habent. Est & Leuiraia à priuatione spinarum dicta. Coniecerim tamen leuem dici Accipitrem, qui nullis punctis aut maculis distinguatur, & veluti exasperetur, ut Asterias, Cenchris. Nam & Aeleophoro inter Accipitres nomen à maculis nasci. Hæc ille. Ex hac verisimili admodum profectò ratione adducta ab Ornithologo, patet eum contraria prorsus de causa Leiũ seu Leuem esse appellatum, quamquam illi Percno nomen datum fuit, & omnium primò Asteriæ, nec non & Cenchridi. Quæ res etiam nonnihil opinionem nostram de Percno allatam confirmat, dum Accipitrum differentias ab eo peti docet, quod nihil omnino, aut plurimùm commaculati sint. Hic uerò Leius quis sit incertum est. Bellonius Smerillum, quem nos pro Aesalone Aristotelis dedimus, Leium esse putat, sed nullo prorsus argumento. Ea sanè quam de Leue Accipitre attulimus, nominis ratio Smerillo non conuenit.

Accipitres leues vnde dicti.

Mustelæ pisces cur leues dicti.

Leuiraia.

Leius quis.

Alter Phrynolochos Aristoteli, id est, ranas deuorãs, seu Rubetarius, quod hisce uitam potissimùm sustentet, dictus est à Bellonio Gallorum Boudreus, nempe quia ranis etiam vescatur. Verùm hoc cùm pluribus alijs, tùm Buteoni quoque conuenit, quẽm Boudreum esse suo loco docuimus. Magis, longiusq; à uero oberrare uidetur Turnerus, qui Rubetarium esse credit Accipitrem (sic ipse uocat) illum, quem Angli Henharroer nominant, à laniandis Gallinis, Palumbario maiorem, colore cinereum, qui humi sedentes Aues in agris, & Gallinas in oppidis repentè adoritur, & præda frustratus tacitus discedit, nec unquam secundum facit insultum, per humum volans omnium maximè. Nam si has, quas dicit, Aues capit, non erat, quod Rubetarius, tanquam à præcipuo victu diceretur. Quare si ne Buteo quidem, qui etiam ranis ita oblectatur, ut Aues nullas uoret, sic dici mæretur, multò minus ille, quem Turnerus adfert, Accipiter, eo nomine uocandus est. Mihi quidem Milui potiùs species, quem describit, esse uidetur. Hisce enim potissimùm propriũ est Gallinaceos pullos prædari, quãuis Ornithologus peculiari de Miluo tractatu hũc Circũ esse suspicetur, quẽ priuatim Gallinis insidiari scribit.

Rubetarius quis.

Turneri error.

Hen harroer.

De utriusque, nempe Leuis & Rubetarij natura & uictu, hæc tãtùm, & ab Aristotele prodita inueniuntur. *Abunde*, inquit, *viuunt, & humiuela sunt*, id est, facilè sibi uictum parant. Neque is ferè unquam desit, suppetente nempe ubique ranarũ copia. Cæterùm quòd ita coniunctim, & eandem naturam vtrisque tribuit Aristoteles, suspicionem cuipiam mouere possit, eosdem esse hos Accipitres. Ego quidem, postquam meam in medium adduxi coniecturam, cuiq; liberum, quid sentiat, relinquo iudicium.

Verùm de Perne, quòd statueramus, nihil adhuc diximus. Apud [a] Aristotelem Accipiter Πέρνης scribitur, Gaza verò Pernix transfert. Niphus dum illum esse conijcit, qui vulgò Speruerius appellatur, & à celeritate sic dictum scribit, suam in Græcis literis ignorantiam prodit, dum alludendo ad vocem Græcam, Latinam ei significationem asciscit. Πέρνης alioqui significationem nullam apud Græcos habet. Vnde Ornithologus πέρκνης legendum mauult, vt eadem ratio esset nominis, quæ Percno antedicto Accipitri & Percæ pisci. Si quis tamen Pernis legere malit, quod & περὸς χαυνηγητικὸς αὐτὸς apud Varinum habeatur, per me quidem licebit. Etsi quod sequitur ὁ περισσῶς κάλον, voci Percnos magis conueniat. Sed alibi quoq; apud eundem Varinum πέρνης genus Accipitris esse, & apud Hesychium quoque legitur.

[a] *L.9. Hist. cap.36.*

DE RELIQVIS ACCIPITRIBVS,
Ac primùm de Sacro Ægyptio Bellonij.
Cap. X.

TRADITIS decem Accipitrum Aristotelis generibus, dignitatis semper, vbi fieri licuit, ordine seruato, proximum est modò, vt à recentioribus traditas quasdam species ueteribus fortè ignotas subnectamus. Huiusmodi sunt, quos Sacros Aegyptios Bellonius appellat, Lanariję, & Falconum omne genus. De Sacris, quoniã nomine Hieracis significationem Latinè exprimunt, ideoq; ad Accipitrem propriè dictum, propius accedere uidentur, prius agemus, dein de Miluis & Cuculis, postremò de Falconibus, vt eidẽ, quo cœpimus, ordini inhęreamus, atq; omnem confusionem euitemus.

[a] *Lib. 2. de Auib. c. 15.* Ea Aegypti parte, inquit [a] Bellonius, quam Nilus minimè inundat, & potissimùm quę Africam uersus vergit, loco sita eminentiore, solo sabuloso, ac sterili, ingentem vim Vulturum conspeximus, aliasq; alites nobis tum temporis ignotas. Verùm cùm frequentem adeò, numerosumq; earum gregem uideremus, eademq; qua Vultures esca, pasci, omnibus præterea notis, quæ Aui rapaci conueniunt, præditas esse, statim Accipitres Aegyptios esse, quorum [b] Herodotus meminit, suspicati sumus, neq; nos, ut remur, opinio fefellit.

[b] *In Euterpe.*

FORMA.

CORPORIS magnitudine Coruum ferè refert, capite Miluum, rostrum inter Coruinum & Aquilinum medium, in extremo modicè aduncum, crura etiam ac pedes, partim Coruum, partim Aues rapaces imitantur, vti etiam incessus. Colore ad Falconem Sacrum accedit, quamquam fortassis etiam alijs coloribus inueniri potest.

LOCVS.

AVIS est in Aegypto frequentior, quàm ulla alia Auis, quæ rapto uiuit. Ab hac regione nõ admodum discedit, nec alibi facilè reperitur. Rara enim in Syria conspicitur. Quasdam tamen in Caramania dicta hodie regione huius generis videre contigit, quod nobis insolens uidebatur. Harum autem generis uersicolores obseruauimus.

VICTVS. VSVS IN SACRIS.

SERPENTIBVS potissimùm vescitur, & Aegypti regionem à noxijs huius modi reptilibus ea ratione liberat & expurgat. Vnde, vt tradit [a] Herodotus, tanta eum Aegyptij prosequebantur reuerentia, vt quicunq; hanc Auem, siue imprudens, siue data opera, siue volens, siue nolens occidisset, ex legis præscripto, statim ineuitabili morte mulctaretur. Simili ratione, si quam fortè exanimem alicubi offenderent, maxima procurabant solicitudine, vt cadauer eius accuratè condiretur, ac sepeliretur, quemadmodum & Ibidem, aliaq; aliquot animalia, atque ea præsertim, quæ Deo cuidam (verius Dæmoni) sacra erant, uiua, mortuaue, simili falsa superstitione, maximo honore afficiebant.

[a] *In Euterpe.*

Aegyptios Accipitres sepelijsse.

Hanc, quæ sequitur, iconem Bellonius pro Sacro Aegyptio exhibet.

DE

DE LANARIO. Cap. XI.

LANII ſeu Lanarij proculdubiò rapacium generi aſcribendi ſunt, cùm habitus, tùm naturæ ſeu indolis ratione. At cùm duplex eorum genus ſit, prius Falconi ſimillimum, & ipſi affine, vnde & eius gaudet prænomine: alterum ignobile, Buteonibus, vt videtur, rectiùs annumerandum: itaq; prius illud peculiari, quem meditamur, Falconum tractatui reſeruamus, ne cum nominibus res ipſæ quoque confundantur: (nam Tardiui & Bellonij, Gallorumq; Lanarius ab alijs maximè differt, vt collatis hiſtorijs facilè innoteſcet) hoc verò ſecundum, etſi fortè Buteonibus potiùs adiungẽdum eſſet, quia tamẽ ſub Lanarij nomine vulgò innotuit, ſeorſim, hoc loco eius hiſtoriã ponemus. Dehinc minorum Lanariorum uarias ſpecies enarrabimus.

AEQVIVOCA. SYNONIMA.

Falco lanarius. Tinnunculus veterũ Lanarius dictus. Regeſtola, & Buferlottus Lanij dicti. Lani' molliceps cur dictus. Buteo alb' Falco alb'. Lanier Gallorum. Lanete. Svvemere. Schvveimer.

NOMEN hoc, Lanarius, vt iam diximus, diuerſis & admodum inter ſe diſcrepantibus Auibus tribuitur. Gallis enim quidã Falco Lanarius dicitur, de quo poſt Falcones, item quem veteres Tinnunculum appellant, hunc Lanarium rubeum recentiorum eſſe quidam exiſtimant. Regeſtolæ quoque, & Buferlotto vulgo Italorum dictis, Lanij rectiùs, quàm Lanarij nomen conuenit. Denique & hic, de quo in præſentiarum ſermo eſt, ſiue Buteo, ſiue aliud genus Accipitris eſt, cùm ignobilis ſanè ſit, à quibuſdam, qui Falconis nomen ad omne Accipitris genus extendunt, Falco degener, ſeu ignobilis, tanquam ſi Accipitrem degenerem dicas, etiam appellatur. Dicitur autem Lanarius, vt conijcio à laniandis Auibus: vel quòd plumas multas, denſasq; & molles lanarum inſtar habeat, vnde quibuſdã genus quoddã Lanij etiam Molliceps dicitur. Italicè vocatur Laniero, à quo Latina terminatione vox Lanarius cõficta videtur. Alioquin, vt dixi, etiam Buteo albus, & Falco albus uocatur. Gallorum uerò Lanier ab hoc & cæteris omnibus diuerſus eſt. Germani quidam peregrinum vocabulum imitantes, Lanete dicunt. Alij Alberto & Murmellio Germanis teſtantibus Svvemere uocãt; pro quo nonnulli Schvveimer ſcribere malunt, fortaſſe quod in aëre ſuſpenſus, ueluti natare uideatur. Nam Schvveimmen, vt ſuperiores Germani, uel Svvemmen, ut inferiores ſcribũt, ipſorum idiomate natare ſignificat. Cum hiſce eoſdem eſſe conijcio, quos Beliſarius ignobiles, & villanos Accipitres vocat. Vulgò enim Itali & Galli villanos homines ruſticos & in uillis habitantes, aut ruſticis moribus præditos, vocant.

DIVERSITAS. DESCRIPTIO.

* Lib. 23. de Ani. c. 15.

Lanariorũ differentiæ.

Lanari' niger eſt noſter Buteo. Rube' eſt Tinnunculus.

Lanarij cur Buteones dicti.

ALBERTVS* de ignauo Accipitrum genere agens, ſic infit. Falconum (id eſt, Accipitrum: hoc enim nomine ſpeciei pro generali vtitur) ignobilium genera ſunt tria, quæ Aquila, Symmachus & Theodotion tradunt, Lanarij potiùs, quàm Falcones uocantur, & ſunt. Sunt autem Butherij (ſic ipſe Buteones uocat,) differuntq; coloribus. Alij albi, alij nigri, alij deniq; rubei, ex quibus duo priores ad Falconis magnitudinem accedunt. Rubeus minor eſt, & refert Merillum. Hæc Albertus. E quibus colligere eſt latiùs tùm & Buteonis & Lanarij nomen, quàm hac tempeſtate uulgò uſurpatur, extendiſſe. Nam quem nigrum Lanarium dicit, ſine dubio noſter Buteo, uulgò Poiana, eſt, antè ſingulari capite nobis deſcriptus. Rubeus uerò ipſi appellatus Buterius, ſeu Lanarius, non reuera Buteo eſt, ſed Tinnunculus potiùs, qui toto corpore ruffeſcit, & Merillum magnitudine nõ admodum excedit. Primus uerò, cuius meminit, albus Lanarius, ſiue Buteo, hic eſt, de quo nobis nunc inſtitutus ſermo eſt. Quibus Auibus nomen Lanarij & Buteonis credo impoſuiſſe, quòd omnibus commune ſit mures, ranaſue in agris uenari, & ad maiora præſtanda, præ animi corporisq; imbecillitate ineptas eſſe. Eſt noſter hic, cuius item iconem hîc exhibemus, Lanarius albus, quod Albertus non ignorauit, mediocris Accipitris ſeu Falconis magnitudine, Niſo ſeu Fringillario Accipitre maior, Palumbario ferè par. A ſummo capite ad extremum caudæ apicem dodrantis & ſeſqui palmæ longitudinem explet. Vertice eſt lato, capite colloq; craſſo, omnibus è cinereo albicantibus, uti & uentre & tota parte prona, necnon femoribus, uropygio ac cauda inferna. Oculi pupillam nigram iris flaua includit. Inter huius canthum maiorem & roſtrũ macula eſt nigra. Roſtrum integrũ digitum craſſitie æquat, nigrũ, acuto ſatis prolixoq; hamo, quà caput contingit, membrana lutea obtectum. Dorſum, alæ ſuperiores, quantum pennæ remigum inueſtrices ſe exporrigunt:

porrigunt: nec non cauda superna cinereo ad subfuscum ex cano vergunt. Alarum uerò rectrices prorsum fuscescunt, ac penè nigræ sunt. Alas habet admodum acutas, oblōgas, longè〈q〉; vltra vropygium protensas, adeo ut vix vnius pollicis mēsura absit, quin ad caudam vsq; extremam pertingant. Femora non tota plumis intecta, tibiasq; luteas pro cæteri corporis portione valdè graciles. Tibiæ à poplite ad vngues usque paulò plus palmo longæ sunt, & culmo triticeo vix crassiores. Digiti pedum similiter lutei, imbecilles. Vnguiculi nigri, vnci quidem, at tenues, & parum validi.

Quem secundo loco exhibui Lanarium, eum sub finem Augusti anni 1592. in foro emi superiori in multis cōsimilem. Ab extremo rostri ad finem caudæ vsque duos dodrantes, & palmum erat lōgus. *Rostrum.* Rostrum nigrum: cuticula, quæ à capite ad nares vsque tendit, lutea; latiuscula lingua, & nigra. *Lingua.* Iris lata, & lutea. *Iris.* In capite, & toto dorso colore erat fusco, cui nonnihil in superficie leucophæi admixtum erat. *Caput. Dorsum.* Superior alarum pars erat leucophæa. Alarum remiges *Alæ.* velut ex sex ordinibus constare videbātur. Nam tres extremæ ferrugineæ, parte tamen interiore albæ erant; secundi ordinis tres omnino nigræ in extremitatibus aliquantulum albicabāt. Sequebatur tertius ordo sex pennis albicantibus constans, quarum primæ quatuor fuscæ, reliquæ duæ atro colore transuersim maculantur. Quartus ordo binis castaneis: quintus totidem; sed ita sese habebant, vt vltimæ duæ in tertio ordine. Sextus denique ordo plumarum trium erat, quæ & quarti ordinis plumis respondebant. Cauda habebat duodecim pennas, quarum *Cauda.* vtrinque tres extremæ erant albæ, & maculis ferrugineis dilutis insignitæ: quarta nigro maculata: quinta fusco, & ferrugineo distincta: duæ mediæ, quæ reliquas omnes cooperiunt, leucophææ. Vropigium totum candicabat. *Vropigiū.* Totum pectus erat leucophæum, cętera ad anum vsque maculis in longum ferrugineis distinguebantur. *Pectus.* Pedes habebat luteos, & femora plumis ad poplites vsque vestita. *Pedes.* Tibiæ erectæ erant, & instar stipitum. *Tibiæ.* Vngues longi, nigri, admodum recurui. *Vngues.* Digiti etiam non ita longi. *Digiti.*

VICTVS. INDOLES.

VILLANOS (inquit Belisarius) seu Lanarios audiuimus in Gallia optimos reperiri, quod nunquid venatorum seu accipitrariorum arte industriauè, an ipsorum naturâ eueniat, non comperimus. Fieri enim posset, vt cùm frigidior sit Galliæ regio (frigore enim appetētiores cibi redduntur Aues) impelli inde possent Villani ad sociatim magis aucupandum, feriendumq; Aues. Vnum hoc scimus, Auium istarum operam apud nos proprietati nominis respondere, quum in regione nostra, nec animo, viribusq;, nec uolatu ita valeant, quin reliqua Accipitrum & Falconum genera, longè præstantiora eis ad aucupij usum inueniantur. Ex hisce Belisarij verbis, facilè intelligo eum nominis æquiuocatione deceptum, eundem esse credidisse Lanarium Italorum cum Lanario Gallorum, de quo Tardiuus, & ex hoc Bellonius. *Lanarium Gallorū ad venationē aptū esse.* Hunc etenim natura sua generosum ac audacem, & ad volaticam venationem, si quæ alia Auis, aptissimum esse, quod ambiguus vix credit Belisarius, uero verius est. At longè Gallicus hic Lainier ab alijs diuersus est, vt præter ingenij, naturæq; discrepantiam pedes cærulei satis commonstrant, & peculiari post Falcones capite ponēda historia faciet manifestum. * Albertus nostros Lanarios instar Buteonum ex muribus in agris victum quærere tradit, & pullos Auium uolandi adhuc impotentes, dū per terrā uagātur, uel in nido iacēt, tātūmodo rapere, adeòq; natura timidos esse & pigros. ** Lib. 23. de Anim. c. 15.*

INSTITVTIO. VSVS.

ALBERTVS, ubi de triplici illa, quam antè attigimus, Lanariorum differentia agit, generalem quandā de eorum institutione ad uenatum, rationem tradit, his uerbis: Hi omnes in iuuentute, præsertim propter humiditatem & caloris hebetudinem, nulla ferè audacia præditi sunt, ut & pueri natura sunt timidiores. *Lanarius quas capiat.* Vbi uerò bis uel ter pennas mutauerint, & arte industriaq; aucupis animosiores facti fuerint, Columbas & Anates capiunt. Curandum autem est, ut primo anno, cùm cicurantur, uiuis tantùm Auibus pascantur, quæ ubi parum deplumatæ ab eis fuerint, dimittantur è pedibus eorum euadere, non ad uolatum primò, sed ad cursum; deinde cùm sæpius has insequi didicerint, dimittantur euadere ad motum mixtum ex uolatu & cursu. Et quum sic quoque frequenter eas persequuti fuerint, postea tardo uolatu euadentes (curtatis scilicet alarum pennis) demum perfectè uolantes insequantur. In omnibus uerò his exercitijs fortissimè & alta uoce prouocetur, ac incitetur Lanarius, & ad retinen-

dam

dam Auem à Falconario adiuuetur. Sic enim reddetur audacior. Porrò ſecundo anno paruæ Aues in grandiuſculas commutentur,& tertio iterum in maiores. Omnis enim Auis hoc modo peritia ſimul & audacia ad Aues,quas uoluerit Falconarius ſeu Accipitrarius,capiẽdas proficit. Quamuis enim primę nobilitatis Falcones,qui ſunt octo primorum(tot enim antea enumerauerat Accipitrum ſeu Falconum ſpecies)generum,hoc exercitio, inductione à minoribus Auibus ad maiores capiendas non indigeant, ad omnium tamen audaciam, & peritiam augendam non parum momenti habet. Hæc omnia Albertus. Ex eo uerò, quod alibi idem ita ſcribit, Falconem,qui in alto ſuſpenſis alis hæret,neq; in prędam ruit, degenerare in naturam Auium,quæ Lanarij dicuntur, colligendum eſſe uidetur, peculiarem hunc Lanarijs uolandi,& prędam adoriendi morem eſſe,ut non ſtatim in eam uiſam irruant, cæterorum Accipitrum more; ſed quaſi deliberãti ſimilis,ſupernè in ęthere pari alarum remigio, ac ęquilibrio quodam,parumper ſeſe motitare,velutiq; ſuſpenſos aliquandiu hærere,antequã deorſum ruere,ac prædam inuadere audeant, imbecillis ſcilicet volatus,ac imbellis naturæ ſuæ forſan conſcij. Vnde aliquis Germanis Schvvimmer, tanquam natatorem vocari conijciat, quòd in volatu ſuo in æquore æthereo,veluti natationem exercere videatur. Queãdmodum ijdem Tinnunculum etiam à volandi modo,quo alas extẽdit,ventilatq; inſtar vanni ſeu ventilabri, ſignificanter VVannenvvaeher appellant,atque Itali Foutiuento ſimili de cauſa.

Modus in venando.

DE COLLVRIONIBVS, SIVE DE minori Lanariorum genere. Cap. XII.

[a] *Lib. 2. de Auib. c. 23.* [b] *Lib. 9. Hiſtor. c. 23.*

LANIORVM hoccegenus, cum præcedentibus collatum Lanarijs, minus iure merito erit dicendum. Attamen & hoc duorum generum eſt. De maiori itaque primum hic agemus, reliquas deinde ſpecies pertractaturi.

SYNONIMA.

Regeſtola. Gaza marina. Gaza Sparuiera. Paſſera Gazera. Oreſto. Deſtolo Falconiero. Falconell[a]. Caſtriga. Thorntraher. Thornkretzer. Torquiſpinus. Spinilani[a]. Nüntoder. Nünmorder. Enneoctonos. VValdhaeher. VValdher. Piè Ancrouelle. Mattagaſſe. Pica trucidans. Pie Grieſche. Pica cana. Piè Eſcrayere.

ORNITHOLOGVS Lanium, qui ad diſtinctionem cinereus uocatur, quemq; alij aliter Latinè, Græcèue nominari poſſe coniecerunt, nulli veterum deſcriptioni accedere putans, nouo nomine Lanium appellare maluit, quòd in alias Aues nõ ſolùm ſe minores, ſed maiores etiam aliquas ſęuire ſoleat. [a] Bellonius conatur aſtruere eſſe Collurionem Ariſtoteli, quam hic *Virionis aut Pardali magnitudine eſſe* dixit. Lanium noſtrum Itali vulgò Regeſtolam vocant,ſine dubio voce diminutiua à Regazza,quæ ipſis Picã ſignificat,detorta, tanquam ſi dicant Ragazzola. Cuius argumentum eſt,quòd alijs etiam Italis Gaza marina dicitur:nonnullis etiam Gaza Sparuiera. Refert hæc Auis Picam aliquomodo,cauda præſertim,& in genus etiam quoddam Picarum ſæuit. Gaza verò Italis Pica eſt. Eadem de cauſa alijs etiam Paſſera Gazera fortè dicitur, quam aiunt magnas etiam Aues nido ſuo appropinquantes morſu repellere,niſi hoc nomen fortè minori tantùm generi Laniorum, quod Paſſeris magnitudinem non excedit, conueniat. Circa lacum Verbanum Oreſto vocatur, Deſtollo Falconiera Ferrarienſibus. Deniq; Gazza Sparuiera dicitur, & Regeſtola Falconiera ab Auis rapacitate deſumpto cognomine,quòd prædandi natura Falcones & Accipitres imitetur. Vnde & Falconelli nomen accepit. Vmbris monticolis Caſtriga dicitur. Eandem ſignificationem habent, recẽtiq; nomini Latino (Lanius) reſpondẽt Germanica iſtæc,quæ habemus,nomina, Thorntraer, Thornkretzer,quaſi Torquiſpinum uel Spinilanium dicas. Ferunt enim aucupes inſecta ab ſe capta, & Auiculas eum ſpinis veprium infigere, & circumtorquendo occidere, dein roſtro laniare atq; deuorare. Itẽ Nüntoder, Nünmorder hoc eſt, enneoctonos, apud VVeſtphalos, Heſſos & Turingos,quòd ſingulis diebus nouem alias volucres occidere credatur. Circa Friburgũ Heluetiæ VValdhaeher, vel VValdherr, quod ſyluarũ, nemorumuè dominum, ac Tyrannum ſonat. Galli ferè omnes Picam vocant cum aliquo proprietatis ſignificante cognomine adiecto Alijs namq; Piè Ancrouelle dicitur,quòd Picę ſimilis unguibus ſuis paſſim adhæreat arborum truncis,ita vt aliquando vix extricetur. Sabaudi Mattagaſſe, quaſi Picam trucidantem dicant. Alij Pie grieſche appellant, quod nomen non Picam Gręcam ſonat, vt quiſpiam opinari poſſet,& Ornithologus perperam autumat, ſed Picam canam, ſeu ex cinęreo ſubalbidam,quòd maculas vtrimq; albicãtes inſtar Picæ habeat. Vnde etiã Latinis diſtinctionis gratia Lanius cinereus yocatur. Aliter etiam Gallicè Pie eſcrayere nominatur, quòd

vocem

vocem habeat clamoſam, Canino latratui ſimilem, quam hyemali præſertim tẽpore frequenter & ad nauſeam vſque repetit. Sunt quoque Galli qui Arneat ei nomen dant: Angli Germanicæ originis vocabulo, Nünmorder, id eſt, ennecctonon, & Shrike, teſte Turnero appellant. Turcæ Gezegan.

Arneat. ShriKe. Gezegan.

DIFFERENTIÆ. DESCRIPTIO.

DVAS huius Lanij cinerei ſeu Collurionis maioris differentias obſeruaui, quæ à ſexu tãtùm, ut opinor, peti debent, vt nempe quemadmodum in rapacium genere fieri ſolet, maior, audaciorq́; ſit fæmina, minor & imbecillior mas. Sed colore etiam nonnihil differunt, vt ex vtriuſque deſcriptione palam fiet.

A ſexu. A colore.

Fæmina igitur magnitudine *Vireonis aut Pardalis*, iuxta [a] Ariſtotelem, ſeu Turdi mediocris, videlicet à roſtro ad vltimam caudam ſpithamam longa. E longinquo contemplanti tota apparet cinerea. Quare opinor, Gallos eam Pie Grieſche vocaſſe, quaſi Picam griſeam, vt & ſenis barbam canam dicũt barbe Griſe, ſed propius inſpicienti venter, pectusq́; albida apparent, dorſum leucopheum. Caput, quod tam grande eſt, ut triplo maiori Aui (modò roſtrum longius & maius eſſet) proportione ſua ſatis reſponderet, magnum ac largum, inter utrumq́; oculum interſtitium habet, à rictu roſtri vtrimq́;, per oculi regionem, ad collum vſque, longa nigraq́; macula, ſed nonnihil obliqua exporrectum. Roſtrum atro ſplendore, & aduncum eſt, vt in Sparuerio. Eius partem ſuperiorem valdè inflexam, duos angulos vtrimq́; efficere, inferiorem verò partem modicè ſurſum curuatã conſpici Ornithologus in deſcriptione Lanij cinerei à ſe obſeruati tradit. Quæ res alium à vulgari hoc noſtro Italico, quem vulgò Regeſtolam uocamus, Lanium ſuum, ſiue Germanorum Nünmorder eſſe indicat, cùm talis roſtri cõſtitutio in noſtrate minimè reperiatur. Sed & icon, quam in voluminis totius calce in appendice exhibet, diuerſam eſſe loquitur, ſi modo uera eſt. Huius igitur roſtrum digiti longitudinem non excedit, in extremo hamatum, ſed firmiſſimum, ac robuſtiſſimum, utpotè quo manum etiam duplici chiroteca munitam ſauciat, & Auium oſſa, & capita confringit, ac conterit, quàm ocyſſimè. Lingua in extremo multifida eſt, in fibras acutas & quaſi capillamenta deſinens, quę fortè ad infigenda inſecta a natura fabricata eſt. Oculi toti nigri. Ala utraq́; nigra eſt tota, niſi quod alba linea latiuſcula mediam utrimq́; alam tranſuerſim diſtinguat. Caudam Picæ ſimilem habet, nempe uariam & longiuſculam, palmum explentem. Ita verò variat, ut maiore ſui parte nigra appareat (quatuor nẽpe medijs totis atris, non duabus tantùm, ut Bellonius ſcribit, niſi hac parte diuerſos facit Gallia) ſed extremæ utrimq́; ſitæ albæ ſint, diuerſo modo. Nam prima extremarum tota albet, ſecunda minus quàm prima, tertia minus quàm ſecunda, quarta deniq́; minus quam tertia, ita ut utrimq́; ex quaternis pennis interior ſemper minus alba ſit exteriore. Quæ res facit, ut caudam explicatam intuenti corniculatæ, creſcẽtiſuè lunæ imago exhibeatur. Superius tamen, uidelicet circa uropygium omnes albicant, eodem colore, quo collum, pectusq́; ac uentrem infecta eſſe diximus. Tibias & pedes pro ratione corporis omnium minimos, nigros, & graciles, atque ungues etiam atros & aduncos habet.

[a] 9.H.c.23. Color. Pie Grieſche. Caput. Roſtrum. Ornithologi Lanium à noſtro diuerſum eſſe. Lingua. Oculi. Alæ. Cauda. Pedes.

Alter ille lanius, quem marem eſſe putabamus, toto habitu eſt paulò minor. Duos enim tantùm palmos, & pollicem unum, quà longiſſimus eſt, explet, ideoq́; tribus digitis priori breuior. Color gulæ, pectoris, ac uentris, femorum, caudæq́; pronæ albicat quidem, uti in fæmina, ſed dilutiùs, & nonnihil, quod tamen uox uidetur, lutei admixtum habet. Vertex & dorſum cinereo, ut in illa tinguntur quidem, ſed in hoc obſcuriùs fuſceſcunt: in illa uerò dilutiora ad cæruleum aliquantulum tendunt. Plumulæ harum partium ad caudam uſque in utroq; adeo tenellæ ſunt ac molliculæ, ut pili potiùs quidam glabri, ac leues eſſe, quàm pennæ tangenti ac demulcenti uideantur. In hoc præterea ueſtitrices plumulæ ſecundi ordinis, ſeu ultimæ, extrema, qua remigibus incumbunt, parte albicant, ita ut omnes extremitates earum ſimul lineam tranſuerſam albam exilem conſtituant. Remigibus quoque omnibus extremi apices albicant. Ea inſuper macula, quę in maioris quoque Lanij alis medijs, nempe in maximarum & extimarum ventri contiguarum rectricum initio conſpicitur, huic duplo maior ac latior eſt, bonamq́; earundem partem occupat: Vltra pennas alarum utrique & vropygium longè protenditur, quemadmodum Picis. Crura pedesq́; non atra, ſed fuſca tantùm ſunt. Cætera fæminæ ſimilia. Vnum aduertendus eſt lector de roſtro, nempe durum hoc, nigrum craſſumq́;, & nonnihil vncum eſſe vtrique, ſed modicè admodum. Ille enim pictor, cuius opera Bellonius vſus eſt; perperam & inſcitè roſtri hamum multò longiorem, quam reuera eſt, & curuiorem finxit.

Lanij cinerei maris deſcriptio. Color. Dorſum, eiusq́; pennæ. Alæ. Crura.

LANIVS CINEREVS FAEMINA.

Cuius verò ſecundo loco iconem damus, totus albus eſt, roſtro, tibijs & vnguibus exceptis. Roſtrum enim & vngues nigricant, tibiæ luteſcebant: cætera cinereo præcedenti ſimilis.

LOCVS.

LANIVS ALBVS.

LOCVS. NIDVS.

BELLONIVS[a] Laniũ interdiu rarò alibi,quàm ſummæ cuipiã arbori aut [a] *Lib.2. de Auib.c.23.*
dumeto inſidere,conſpici ſcribit. Et Ornithologus Lanios ſuæ Heluetiæ ple-
runq; verſari inter frutices ſpinoſos, fruticum & humilium arbuſtorum ſum-
mis ſurculis inſidere;& cùm conſident,caudam refert erigere. In ijſdem nidi-
ficat,& nidum ſuum ex muſco, lana & herbis tomentoſis quibuſq; conſtruit. Nidus.
Fundum verò ex erica componit,intuſq; molles ac tenellos quoſdam,vtpotè
fœni, dentis canini,aliarumq; ſimilium herbarum cauliculos inducit: In eo nido ſenos pullos Pulli.
æſtate eſt repérire, adeo parentibus diſſimiles,vt vix vel vnica nota eoſdem referant,roſtro,cru
ribus,pedibuſq; tantùm exceptis. Imo è contra potiùs omnium plumularũ,quæ etiãnum non
aliud,quàm futurarum plumarum rudimenta quædã ſunt,radices, ad virorẽ nõnihil vergunt.

VICTVS. RAPACITAS.

VIVERE aiunt ex Scarabeis,Papilionibus,& grădioribus inſectis,ſed non ſolùm iſtis,verùm etiă,more Accipitris,Auibus. Occidit Fringuillas, Regulos, & quod à ſe viſum ſcribit Turnerus, Turdos. Tradunt etiam aucupes hanc Auem Picas quaſdam ſylueſtres interdum iugulare, & Cornices in fugă adigere. Oſſa comminuta & contuſa deuorat,& quădo eſurit, tantos carnis bolos in gulam ingerit, quantos rictus oris anguſtia capere poteſt. Vnde Oſſifraga quædam parua vocari poſſet. Nam nec moribus,nec colore ab ea multùm abludit. Nullo non die animal viuum perimere dicitur, Aues ſcilicet,aut vermes, aut iulos & erucas hirſutas, locuſtas, grillos: quinetiam mures, lacertasq́;.[a] Ariſtoteles iiſdem veſci, quibus Merula, Collurionem tradit.

Oſſifraga parua.

[a] 9.Hi.c.23.

INGENIVM. VOX. VOLATVS.

PRAETER morem reliquarum Auium,præſertim rapacium,ſi quando prçda uberior contigit, nonnihil in futuram penuriam reponit. Muſcas enim grandiores, & inſecta iam capta in aculeis, & ſpinis arborum figit, & ſuſpendit, atque circa eos intorquet, vnde, vt dictum eſt, Germanis Thorntraher, quaſi Spinitorquus vocatur.

Vox.

Cantillat, & varias modulationes, uocesq́; Auium æmulatur, vere præſertim & çſtate,qua Aues ad ſe capiendas alliciat. Datâ enim operâ altùm exclamat, aliarum ſonos imitatus,eo fine,vt illas,generis ſui Auem quampiam opprimi, ac egere ſubſidio credẽtes, aduolantesq́;,ſi quç propior facta eſt,arripiat, lanietq́;. Adeo ut eam venationem exerceat eadem ratione, qua Noctuarum opera Aues allectas decipimus. Alioquin autumno & hyeme vniformis illi vox eſt, quç Canum à longè auditum latratum, aut Noctuç alteram appellantis ululatum refert. Videtur autem hanc uocem exprimere, Houin, Houin, quam ſubindè iterando inculcat, acerrimo quodam clamore. Vnde Picam clamoſam uidẽtur nominaſſe Galli indigete uocabulo Pie Eſcrayere. Ex hac ratione & ingenio Aues capiendi, hanc Auem eam eſſe non obſcuro argumento colligere licet,quam Aelianus Merulam uenaticam uocat,& de qua in hçc uerba ſcribit: *Merulis affine quoddam genus eſt venaticum & captioſum, colore atro, ſplendidè canorum, rectè ex eo venaticum appellatum, quòd ex Auibus ſui cantus permulſione ad ſe allicit, & capit: cuius ingenita ſibi præſtantia hæc Auis non ignara, eo munere ad ſe voluptate & cibo explendam, vti videtur. Nam ex ſui cantus auditione, & belliſſimas oblectationes habet, & aucupio, & venatione proximè ad ſe accedentium auicularum exaturatur. Quod ſi quiſpiam hanc captam in caueam incluſerit, non modo canere omittit, verùm etiam pro ſeruitute ſua à venatore pænă ſilentio ſumens, muta permanet atque elinguis.* Solus ater color,quem Aelianus ei tribuit,obſtare videtur,quo minus noſter Lanius dici poſſit. Attamen & magna ſui parte niger eſt, etſi non totus. Cæteræ omnes notç reſpondent. Bellonius ſuo iudicio ſuauitate cantus plerasq́; vincere illum affirmat. Hunc aſtum ei natura prudenter indidit,quòd alioquin volatu parum ualeat. Quare & alio ingenio utitur. Nam Aues,quas occidit,non unguibus,ut Accipitres,uolando perniciter aſſequitur;ſed ex inſidiis adoritur,& mox iugulum petit,& cranium roſtro comprimit, & confringit. Nonnunquam tamen in ipſo aere etiam operam dat,ut uolet ſublimius,id eſt, ſupra illas Aues,quas capere conatur,ſed quod aſſequi ſe eas poſſe alioquin diffidat, celeritatẽ illarũ uariis anfractibus impedit,donec defeſſas corripiat.Sic Turdis, & ſimilibus maiuſculis Auibus interdũ potitur.

Pica clamoſa.

Merulam venaticam Aeliani eſſe Lanium cinereum.

Venandi modus.

CAPIENDI RATIO. INSTITVTIO.

COLLVRIONES hyberno potiſſimùm tempore, ut tradit[a] Ariſtoteles,facilè capiuntur. Nam cùm uident Auem aliquam caueç incluſam, deſuper uolant inuaſuri. Facta uerò decipula mox concidit, atque eos ipſos capit. Omnium autem teſte Turnero,facillimè cicurantur,& măſuefacti carnibus aluntur,quç ſi fuerint ſicciores,aut prorſus exangues,potum requirunt.Cicurantur aliquando a pueris Accipitrum inſtar, & aluntur, ut Paſſeres captent è nidis. Dicitur Franciſcus Galliarum Rex cicurem habuiſſe Lanium,eoq́; ad manum redeunte aucupari ſolitus.

[a] 9.Hi.c.23.

Franciſcus Gall. Rex.

DE ALIO LANIORVM GENERE maiore Ornithologi. Cap. XIII.

SIMILIS hęc Auis est, ut Ornithologus tradit, Lanijs superioribus, maiori pręsertim, quam tamen duplò ferè uincit magnitudine, ut ad Merulam ferè dupla sit. Natura & species corporis eadem, nisi quod alę sint ruffę. Quare dedita etiã opera iconem, quam ille exhibet, prętermisimus. Germanicè circa Argentoratum, Francofurdiam & alibi VVerkengel, vel VVarkengel, seu VVarchengel inferioribus Germanis, fortasse quasi VVurchengel, quod ad verbum suffocantem angelum sonat. Vt non inconcinnè id nominis sit adeptus ea de causa, quòd blanda & amica, nempe minimè rapacis Auis voce deceptarum Auium statim iugulum petat, vt in antecedenti proximè historia diximus. [a] Albertus hoc nomen Germanicum præcedentibus Lanijs maioribus, & etiam alijs minoribus Collurionibus tribuit, ita vt commune potiùs, quàm uni speciei proprium videri debeat. [b] Idem etiam alibi pro Certhia Aue à nobis suo loco describenda non admodum aptè VVarchengel interpretatur.

VVerKengel.

[a] *L.8.c.3. Hist. Anim. Arist.*

Certhia.

[b] *In c.17. eiusdem lib. 9.*

DE LANIIS, SEV COLLVRIONIBVS paruis. Cap. XIIII.

ALIVD est Laniorũ genus, superiori per omnia simile, habitu præsertim (nam colorum notis nonnihil differunt) at multò minus. Huius quinque genera obseruaui, tria aliqua sui parte rubescentia, duo eaq; vltimo loco posita cinerea. Collurionem minorem antiquorum appellari licebit. Itali, præsertim Bononienses Buferulam dicunt. [a] Bellonius Gallicè Petite Pie Griesche, id est, paruum Lanium uocat.

Collurio minor antiquorum.

Buferla.

[a] *Lib. 2. de Auib. c. 25.*

DIFFERENTIA. DESCRIPTIO.

HOC ipsum Auiculæ genus ab alijs colorum macularumq; varietate tantùm distinguitur, non autem compositione.

Primum, idq; pulcherrimum in hoc genere est huiusmodi. Auicula est Alauda paulò maior, duos palmos & pollicem longa. Rostrum ei crassiusculum, atrum, extremo nonnihil aduncum, acutum, non ita longum. Fronte & temporibus, vtrinque maculis nigerrimis, per oculorum regionem, ad dorsum vsque continuatis. Fronte tamen inter hanc nigredinem & rostri initium, angusta quæ

Collurionis parui primi generis descriptio.

dam macula candida conſpicua eſt. Vertex & collum pulcherrimo colore ad bæticum vergente ſunt inſignita. Dorſum, alæ, & cauda plurima ſui parte nigricant, verùm plumulæ illæ quæ inter alas & dorſum mediæ collocantur, eum locum, quo alæ dorſo articulo colligantur, veſtientes, albicant. Vropygium & remiges nouem primæ, item & caudæ quoq; pennæ duodenæ, medijs quaternis exceptis, & duæ extimæ laterales, oris ſuis lateralibus; omnes verò in vniuerſum etiam principio, quo vropygio inſeruntur, albent, vt itē venter totus, & pectus. Dorſum extremum cinereum eſt. Pedunculi ex modico rubro nigricant.

Secūdi generis deſcriptio. Alius eſt paris cū primo magnitudinis Collurio, Buferla etiā Bononienſi vulgo, dictus Ferrarienſibus Verle, cætera illi ſimilis eſt, quod ad ſtructuram, ſeu cōpoſitionem attinet, ſed colore plurimùm variat. Roſtrum enim, & alarum pennæ tam primi, & ſecundi ordinis tegetes, quàm remiges minores, potiſſimùm ea parte, quā ventrem ſpectant, & extrema cauda, ſubrubra ſunt. Vertex & dorſum fuſcis plumulis cooperitur, quæ ſingulæ extrema ora primùm albicante, deinde nigro hemycyclo clauſæ, varias eas partes faciunt. Venter albus quidem, ſed & ipſe ſimili pacto diſtinctus, nempe vt omnes in extremis marginibus, ſeu apicibus tranſuerſim nigricante linea diſtinguantur. Penultimæ veſtitricum plumularum ventri proximarum ſecūdi ordinis albæ, albiſſimā ea in parte maculā conſtituūt. Reliquum alarū, & cauda nigricāt. Tibiæ & pedes cinereo ſunt colore, & quam in magno Lanio pro corporis ratione, craſſiores.

Tertij generis deſcriptio. Buferlotto. Tertia ſpecies, quam Bononienſes vulgò Buferlotto maſchio vocant, Collurio mas cinereo vertice dici poteſt. Eadem, qua reliqui, magnitudine eſt, & ſtatura, roſtro nigerrimo, macula ea nigra, quæ ſecundæ, de qua vltimò ſermo habitus fuit, deeſt, per oculorum regionem decurrente a rictu ad collum primi generis more. Vertex & collum cinereo ſeu leucophæo, ad cæruleum nonnihil vergente, colore pulchro ornantur. Dorſum & alarum plumæ tegetes obſcurè rubent, ad ferrugineum inclinātes. Remiges maximæ fuſcæ ſunt, ac ſubnigræ, ſed minimæ dorſo proximæ, parte tamen ea, qua ventrem ſpectant, ad latera rubeſcunt. Gula, vropygium, & cauda tota prona, ſeu inferior candent, necnon & femora. Pectus & venter tota dilutè ex albo rubent. Pedes & tibiæ nigri ſunt.

* Lib. 2. de Auib. c. 25. * Petrus Bellonius minores hoſce & maiores Lanios inter ſe comparans, tantam ſcribit pullorum vtrorumque eſſe ſimilitudinem, vt difficillimè dignoſci poſſint; idq; ſe experientia edoctum, educatis ad iuſtam ætatem & magnitudinem vſque, cùm maioris, tùm minoris pullis. Hanc tamen diuerſitatem animaduerti docet, quòd pulli grandioris Collurionis caput multò maius, rictumq; oris ampliorem longè habeant, neque ita colorum varietate in fuluo diſtincti notentur, quemadmodum minoris. Præterea quantum prima plumularum rudimenta oſtendunt, venter iam albus apparet, nec non & alarum quoque & caudæ extrema. Minoris pulli, cum iam ad iuſtam ſtaturam adoleuerunt, Alaudarum magnitudinem vix ſuperant, ſuntq; dorſo maculoſo, vtpotè cui plumæ marginibus nigris cingantur, quæ tamen ipſæ fuluæ ſint, ſeu rubeſcant adinſtar Tinnunculorum. Alæ quoq; ſimili ratione variant. Hoc tamen poſtremum, quod Bellonius ponit, ſignum, in noſtratibus, Italicis dico, nō reperitur. Noſtratum enim color fuluus, in dorſo, aliſq; vniformis eſt, non uarius. Qui uerò inſtar Tinnunculi, Accipitriſuè uariegatus, non fuluus, ſed cinereus potiùs eſt, in tergo prǽſertim. Vnde mira

colorum

colorum in his Auibus obſeruatur diuerſitas. Minoribus Collurionibus hoc diagnoſticum ſignum eſt, quod utraque roſtri parte ternos pilos inſtar barbæ prominentis habeant. Omnibus in uniuerſum roſtrum eſt recuruum, inſtar Accipitrum, modicè tamen. Vtrorumq; pulli, antequam frequentibus adhuc integantur plumis, uireſcere nonnihil apparent, teneris illis pennarum rudimentis.

VOX. VOLATVS. VICTVS.

EADEM & pullis & parentibus, vt aſſeuerat Bellonius, Collurionibus uox eſt. Quod ſi fortè terreri, aut metu cuiuſpiam rei commoueri contigerit, clamorem terroris plenum, horribilem ac magnum édunt, caudamq; huc illuc motitant, & in altum eleuatam, ac ſurrectam tenent. Lanij hi cibum inter edendum prehendunt pede altero ſurſum retracto & eleuato, uni tantùm tibiæ inſiſtentes in pertica. Agros à ſoricibus, muribus, lacertis, & talpis expurgant. Dum prædæ inhiant, inſtar Tinnunculi in aëre ſeſe aliquandiu librando ſuſpendūt, loco non cedētes. At humilius uolant, ac terræ propius, quàm ille. Sępenumerò uerò carduis inſidere conſpiciuntur, & in his quieſcere. Nā ſi fortè pręda ſe fruſtratos uidēt, irritūq;, quem tentauerant, conatum eſſe, in primum cuiuſque obuię plantę caulem conſeſſuri ſe demittunt.

GENERATIO. NIDVS.

VTRVMQVE cùm maius, tùm minus Laniorum genus pari ratione, figuraq; nidum ſuum extruit. Verùm minus numeroſiorem prolem gignit, educatq;, quàm maior. Octonam nonnunquam parit, aliquanto ſenam tantum. Maior Collurio, vt plurimùm quaternos tantum pulllos procreat, quinoſuè, aut ad ſummum ſenos.

VSVS IN CIBO.

TRAGVS medicus Germanus Lanios in uniuerſum omnes, vti cæteras rapaces cibo inutiles eſſe ait. Attamen minimum hoc Laniorum genus, potiſſimùm rubore verticis inſigne, in Italia victus delicatus & ſalubris habetur.

DE

DE MILVO. Cap. XV.

[a] Lib. 10. cap. 10.

PLINIVS naturalis historię clarissimus author Miluos ex Accipitrum genere esse tradidit. Cuius authoritate nixi, & nos quidem Accipitribus eos adiungendos, sed postremo propemodum loco ponendos duximus, quòd Aristotelem carniuoros etiam vocasse, at rapacium nomine vix dignatū videremus, & quòd impudentes simul & ignaui sint, si reliquis Accipitribus compararentur, fœdiq́;, & inauspicati ominis. Non defuerunt tamen & eorum cultores, qui diuinos etiam eis deferrent honores, Aegyptij nempe, gens, si quæ alia, maximè superstitiosa, vtpotè qui & Leones & Crocodilos feras crudelissimas, & feles, imo & alia etiam dictu fœda adorarent. Veruntamen si & Accipitris & Ibidis auium, quas adorarunt, causam ab ipsis redditam recipimus, nempe quòd regionem suam serpentum, aliorumq́; venenatorum animalium noxa liberarent: cur non aut parem, aut fortè potiorem ad Milui cultum rationem subesse putare possumus, cùm nimirum cadauera, quæ vbi fœtore suo aërem inficiant, pestiferæ sæpè luis causa sunt, absumant, atque ita, vt illa à ueneno, sic hic à peste humanæ valetudinis hoste maximo, regionem immunem reddant? Ita sibi facilè persuadebit, qui non nesciet etiam hodiè apud Anglos lege cautum esse, ne quis Miluos vlla ratione lædat, tanquā qui non minimo beneficio, dum à cadauerum putore ac tabo eam expurgādo, insulam suam afficiant.

AE Q V I V O C A.

[a] Iliad. P. Miluus vir quis. [b] In Auib. [c] L. 9. Geog.

Ικτινος præter præcipuam significationem, qua Miluum auem notat, vt [a] Eustathius inquit, etiam viri nomen est, quod similiter, vt auis nomen, & scribitur, & penanflectitur. Hoc apud [b] Aristophanem legitur media producta. Sæpè paroxitona hæc vox mihi reperta est, sæpe etiam penanflexa. Hunc virum teste, [c] Strabone, opificem fuisse cōstat, qui Eleusinę Cereris phanum illud mysticum fabricauit. Parthenon quoq;, id est, Mineruæ virginis templum, quod factum fuit ad Acropolim, curante Pericle ab Ictino architecto conditum fuit. Huius Ictini meminit & Vitruuius, & Suidas quoque Ικτινα nomen proprium esse innuit.

[d] L. 2. Ser. Sat. 7. Miluus piscis.

Nomen similiter Latinum Miluus, & viri proprium esse quidam volunt. Illo enim [d] Horatij carmine, quod habet.

Audit cum magno blaterat clamore, furisq́;
Miluus.

Acron legit Miluius, qui parasitus fuerit. Calepinus Mulium in eo loco pro Mulione perperam accipit.

[e] L. 9. c. 26. [f] Lib. 1. de pisc. 113. Milu⁹ stella.

Est & Miluus piscis [e] Plinio, qui Græcè Ἱεραξ, id est, Accipiter dicitur à volatu, quem repræsentat, harum auium nomina sortitus. Miluus hic celebratur ab [f] Oppiano his versibus.

At radunt summam Milui lati æquoris vndam
Hos nanti similes dices, similesq́; volanti.

[g] L. 3. Fast.

Stella insuper quędam in Septentrionali cæli parte Miluus vocata est, de qua [g] Ouidius, vbi fabulam & ortum sideris prosequitur.

Stella Lycaoniam vergit decliuis ad Arcton
Miluus, hac illa nocte videnda venit.

[h] Lib. 18. cap. 26. [h] 3. Fast.

Italię ostenditūr 15. Kalend. Aprilis teste [h] Plinio, quam quidam dicunt hoc tempore cum libra in ortum cronicum tolli. In hanc mutatum fabulantur Miluum, quòd Ioui annulum elapsum retulerit. Hinc [h] Ouidius:

Iupiter alitibus rapere imperat, attulit illi
Miluus, & meritis venit in astra suis.

S Y N O N I M A.

[a] Cap. 14. [b] Cap. 11.

HEBRAICAM vocem דאה daah & איה aiah, nostrates Iudæi interpretantur pro generibus Miluorum, & Daah Miluū simpliciter exponūt. Aiah verò Miluum rubeum. Nostri interpretes Vulturem reddunt. Aiah Rabino Kimhi auis est, quę vulgò Gaza vel Agassa, id est, Pica dicitur. In [a] Deuteronomio & [b] Leuitico, vbi Chaldæus interpres Taraphita trāstulit, hoc est, Vulturem, Arabs צרא Seda, Persa maran tih מרן תיח, Septuaginta Ικτινα, & Ικτινον, id est, Miluum, Hieronymus Vulturem. Apud Esaiam vocem Daiah docti quidam Mil-

uum

tum volunt signare, eiusq; plurale esse Dauoth. Daiah autem Elias Leuita suspicatur dictum ab atrore. Vnde Miluo Aetolio magis competeret id nominis. In[c] Deuteronomio Chaldæus uertit, דיתא Daietha uel Daiatha, Arabs חדא Cheda, Persa An dih אנ דיה: quæ quidem vox Dih accedit ad Germanicam VVih. Septuaginta eam prætereūt. Apud[d] Esaiam pro דיות douoth reddunt ἐλάφους, id est, Ceruos. Hieronymus Miluios. Eodem capite Esaię Kimhi interpretatur uulgari lingua אולטול aultul (nimirum Austurem, quod Gallis est Astur Falco, seu Asterias Accipiter, Vautour uerò Vultur.) Rabbi Salamon אלטוריש al torisch Vulturem interpretatur. Daah דאה Miluus quibusdam dictus ita putatur ob pernicem uolatum, à uerbo uidelicet daah, quod est uolare. Hoc nomen in Leuitico cum delta & rectiùs, in Deuteronomio cum rho scribitur. In[e] Deuteronomio Chaldęus uertit בת כנפא Bathkanepha Arabs גדאה Gadach, Persa mar an daah מר אנ דאה, Septuaginta Gyps, id est Vultur, Hieronymus Miluus. Chaldęus in Leuitico Daietha, item in Deuteronomio. Rabbi Abraham probat eos qui uolunt idem esse nomen cum raah ראה. Andreas Bellunensis Alhada auem esse dicit, quæ Miluus Latinis uocatur. Hasida uel Chasidah Hebraicam uocē Thalmudistę aliqui Daiah Lebano, id est, Miluum album interpretantur, & sic dictum uolunt, quòd faciat gratiam siue pietatem cum sodalibus suis cibos eis distribuendo. Sus quoque uel sis Hebraicè exponitur uel Grus, uel Hirundo, uel Miluus. אנפא anapha ueteres Hebręi exponunt genus Milui irritabile, quasi deductū sit nomen à uerbo anaph, quod irasci significat, ut etiā Aben Ezra explicat. Iudęi Germanici uulgò Trapp uocant authore Germano quodam. Ardrias, Burdo, & Actiros, nescio quę uocabula, singula Syluatico Miluum significant. Postremum à Græco Ictinos corruptum apparet. Gręcis Miluus ἰκτῖνος, uel ἴκτινος, uel ἴκτις uocatur, uoce ęquiuoca cum Ictide animali quadrupede, nēpe Viuerra seu mustela syluestri, cuius[f] Plinius meminit. Huius nominis amphibologia Andreas Diuus Iustinopolitanus deceptus fuit, ubi hæc[g] Homeri de Dolone proditore uerba uertit, τῶ δ' ἀπὸ μὲν κτιδέην κεφαλῆφιν ἕλοντο, id est, *huius autem mustelinam galeam à capite detraxerunt* (ut rectè interpretantur Ioannes Spondanus, & Henricus Stephanus) Miluinam traduxit. Errasse ipsum uel ex subsequenti Homeri uersu manifestè colligo, *καὶ λυκέην & Lupinam*. Est & ἴκτις è Luporum genere, ut uidere est apud[h] Oppianum.[i] Eustathius penāflectit. Plato proparoxytonum facit, ut Aristophanes quoq; in hoc senario, Ἴκτινα παντόφθαλμον &c. Sic & Clemens ἴκτινα nominat à recto ἴκτιν. Ἰκτῖνος penanflexum habet Pausanias numero plurali. Ἰκτοὺς ἰκτῖνος Pergæis apud Hesychium. Dicitur uerò Ἰκτῖνος, ut uult Varinus παρὰ τὸ ἱκνοῦμαι, id est, aduenio, unde quidam nomen illi Ἴκτινα esse uolunt, quod tanto desiderio à pauperibus tanquā ueris nuncius expectatus accedat. Hic alijs Græciæ gentibus, alijs etiam ac varijs nominibus, testibus Hesychio & Varino dicitur. Cretēsibus enim Ἅρπασος & Harpe alijs Miluus est, alijs Miluo similis auis, & Tzetzes Miluum Harpam vocat. Apud Hesychium etiam ἀναπτησοκέρας pro Miluo legitur, sed suspectum esse locum illum ait[k] Henricus Stephanus. Ornithologo verò auis, quæ vulgo Germanorum seu Heluetiorū Mässvvy, id est, Miluus palustris vocatur, Aristotelis videtur Harpe. Lydis βαθυρ-ρυγάλη. Itali, Hispani, necnon & Galli hodie Miluorum genus infirmius Regale uocant. Laconibus δίκτυς. Sunt verò & Dictyes semel Herodoto nominatæ quadrupedes viuiparæ, vt conijcere licet. Iisdem Hesychio & Varino Miluus nunc ἔλαιος, alibi κασανδήριον, quod Varinus duplici σ scribit, aliàs etiam σκίλλος appellatur. Idem in ἴκτινα Miluus, inquit, hodie vulgò à Græcis λούπη dicitur, nimirum à Lupina rapacitate. Mihi quidem absurdom videtur Græcis vocis originem à Latinis petere. Neque Græci, vti nos Lupum dicunt; sed λύκον. Vnde rectius, vt credo, Bellonius Græcos hac tempestate Miluum Licadouria nuncupari asserit. Aut si Græcis tempore Varini λούπη dictus verè fuit, fortasse id nominis à vocis sono ei affinxerunt. Quemadmodum Latinis, cùm vocem edit Miluus, lipire dicitur. Latinis vtroque modo & Miluus & Miluius dicitur, nempe quasi mollis auis, scilicet viribus & volatu, & vt Isidoro placet, *quòd* nimirum *molliter & immotis alis volet*. Quidam conijciunt ita dictum fictitio nomine à voce, quam edit. Italis Miluio, Nibio, Nichio. Poyana quoque Italicum vocabulum est, fortè quasi pullana, quod pullos rapiat. Hispanicè Milano. Gallicè Milan & Escoufle, non Escorfle, vt malè Ornithologus forsan libri aut typographi mendo deceptus. Rusticis etiam Gallis teste Bellonio Huo vocatur, nempe à sono quem emittit, indito nomine. Quamuis alij Huau pronunciant, quæ vox non est absimilis Flandricæ VVau. Batauis appellari audio een VVou & Kukendieff, hoc est, furem pullorum.

[c] Cap.14.
[d] Cap.40.
[e] Cap.14.
[f] L.29.c.4.
[g] Iliad.10.
Andreæ Diui error.
[h] Lib.3.de venat.
[i] Iliad.9.
[k] In Appēd. Thes. ling. gr.
Dictyes.
Licadouria.
Poyana vnde dicta.

GENE-

GENERA.

TRIA in uniuerſum Miluorum genera eſſe reperio, duo nempe præcipua & frequētiora, quorum alterū nigrum, robuſtum, at minus, Ariſtoteli ac Græcis peculiariter ἰκτῖνος αἰτώλιος vocatur, eſtq; illud, quod dr̄ Batauis Kukendieff: alterum colore propemodum ruffo infirmius, licet maius: quod genus Hiſpanis & Italis Miluus Regalis cognominatur, Royale Gallis, idq; ut quiſpiam putabit, immeritò, cùm ſit priore ignauius. Verùm hoccognomen non regię indolis ergò adeptus eſt, ſed quòd Regibus & Principibus frequens & iucundum de ſe ſpectaculum præbeat, quum bini Falcones Sacri in ipſum emiſſi, pernicitati ſuæ fidentem, ideoq; ſublimi volatu effugere nitentem, atq; intra nubes ſe condentem, tandem uolatu ſuperent, & in terram maxima omnium voluptate deijciant. Hoc genus Ruttelvvy ſeu Rotelvvy Saxones fortè, id eſt, Miluum rubeum vocant. Batauí inferioris Germaniæ populi, vt audio, propriè VVouvve nuncupant. Tertium genus albidius, rapaciusq;, Angliæ, ut inquit Turnerus, frequens, in Hollandia etiam reperiri audio, quare dubitabam, an diuerſę reuera à prioribus ſit ſpeciei, an potiùs formam eius ab alijs non niſi color diſtinguat. Locis enim frigidioribus quales ſunt Septentrioni vicinę regiones, & montes niuoſi, nigredo & rubedo in candorem vertitur, vt & alijs accidere Ariſtoteles teſtis eſt, & nos aliàs docebimus. Huic poſteriori ſententiæ fauet doctiſſ. [a] Scaliger, dum albos Miluos, ſed locis niuoſis reperiri ſcribit, nō in Noruegia ſolùm, ſed etiam in Iuhria & Scythia. Iā uerò certò noui apud Lucanos, albos Miluos dari, eosq; ſatis frequentes. Ita enim mihi retulit D. Euerardus Vorſtius Medicinæ Doctor Belga, qui mihi in multis operam ſuam aliquando præſtitit, uir ſanè humanus, doctus, & fide digniſſimus. Germani præterea genus quoddam Maſvvy, id eſt, Miluum paluſtrem appellant, quòd, ut conijcit Ornithologus, illud eſt, quod Albertus non admodum aptè Miluum riſus conterraneis ſuis uocari ſcribit. Veriſimile.n.eſt illum Germanicam uocem Lachvvy ſic interpretari uoluiſſe, quę ſicubi in uſu eſt, cur à riſu deriuetur, ratio nulla eſt, etſi Lacchen Germanis ridere ſignificet. Quin potiùs ſuſpicio eſt Harpam, uel Milui genus, quod circa aquas & ſtagna verſari ſolet, Maſſvvy Heluetijs nominatum, & alijs pleriſq; alicubi Lachvvy uocitari. Paludem enim Germani & Maſſ & Lacchen, quaſi Lacum appellant. Veruntamen illud etiam genus credi poteſt, quod antea ſimili de cauſa Regale nuncupari dixi, ut ſcilicet cum oblectamento ſimul etiam riſum uenatoribus excitet. Germani itē neſcio quod Milui genus, Orlivvy dicunt. [b] Ariſtotelem tamen & ueteres duo tantùm Miluorum genera agnouiſſe certum eſt. Quod enim Ariſtoteles ſcripſit *Miluos colore ſpectari æruginoſo, & nonnunquam atro*, procul omni dubio de diuerſis ſpeciebus intelligendum eſt. Nam & [c] Plinius, *Milui*, inquit, *ex Accipitrum genere magnitudine differunt*. Quibus quidem uerbis hic author Miluos Accipitris ſpecies eſſe ſtatuit, & reuera Accipitribus magnitudine & penna non malè reſpondent, pręſertim Buteonibus, quibus etiam natura, moribusq; non adeo diſſimiles eſſe quidam putāt. [d] Ariſtoteles uerò *carniuorum & vncunguem* uocat, ſed Accipitribus nuſquam annumerat. Quod ſi Accipitris nomen, quod à capiendo pleriq; deductum uolunt, ad omne rapacium genus, ut quibuſdam placuit, extendere lubet, iam ab Accipitrum grege, Milui nullo pacto excludendi erunt. Quinetiam ſi ſpeciatim & propriè id accipimus, non minori illis ratione, quam Buteoni, ac Lanarijs cōpetere uidebitur. Si quæ etenim cauſa aſſignari poteſt, cur non inter Accipitres ſint admittendi, ea ignauia eorum fuerit, & inertia. At uidemus ab illis Columbas, Anſerinos & Gallinaceos pullos, imo & aquaticas aues, atq; ab eo præſertim, quem paluſtrem uocant, Germani Maſſvvy, abripi: cùm tamen Buteo præter ranas & mures, aut ad ſummum auiculam quampiam uolatus impotentem, nullas alias delicias aut prædam nouit, appetitq;. Imo uerò Ornithologum, Turnerum, aliosq; dubitare uideo, an eum, quem Maſſvvy, id eſt, paluſtrem Miluum uocant, inter Miluorum potiùs, an inter Buteonum genus, an deniq; inter Aquilas recenſeri debeat. Tanta eſt auium rapacium nonnullarum, atque diuerſarum ſimilitudo, & ſimilium diuerſitas, nempe Vulturum cum Aquilis quibuſdam, Aquilarum cum Accipitribus ſeu Falconibus nonnullis, deniq; illarum & horum cū Miluis, ut diſcernere ſingulos, ſuæq; propriæ ſpeciei aſſignare admodum arduum ſit, præſertim cùm huius generis auium multæ hactenus incognitæ prorſus, aut necdum ſatis benè perſpectæ ſint. Huic accedit eiuſdem ſpeciei uaria ſæpè & diuerſa apud diuerſas gentes nomenclatura, & diuerſarum eadem appellatio. Ego ſanè facilè crediderim quartum Bouſati (ita Buteonem uocant) Sabaudorū genus, quod marinum cognominant, cum Germanorum Miluo paluſtri eundē eſſe. Nec deſunt Ornithologo teſte, qui dicant etiā Milui alterum genus, Gallis Buvſart, quod alioquin Buteonis apud ipſos nomen eſt uernaculum, nominari. Miluus ab Accipitribus differt, quòd alas habeat curuas, & non rectas, ut annotauit author de natura rerum.

Miluus ætolius.
Miluus regalis & cur ſic dictus.
Ruttelvvy. Miluus rubeus.
VVouvve.
Milui albi, & vbi.
[a] *Exerc.39.*
Maſſvvy. Miluus riſus.
Lachvvy.
Orlivvy.
[b] *Lib.6.Hiſtor.cap.6.*
[c] *Lib. 10. cap.10.*
[d] *Lib.9.Hiſtor.c.1. & lib.8.c.16.*
Rapacium inter ſe ſimilitudinē confuſionē parere.
Bouſati Gallorum quartū genus cum Maſſvvy Germanorum eundē eſſe.

FORMA.

MILVVS ÆRVGINOSVS.

FORMA

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Caput. Roſtrum.

MILVVS æruginoſus duorum ferè dodrantum eſt longitudine. Caput ei planum, in uertice macula alba ad ceruicem deorſum uergente inſignitum. Roſtrum habet breue, colore carneo obſcuro, ſeu ſubcæruleo, rictum rectum, nulla marginum appendice à fræno, ſeu lateribus extremis ad vnci vſq; initium. Vnco eſt haud longo, vtpotè cuius acies extrema dictum modo rictus initium ſeu frænum non tranſeat, ſed ſibi mutuò ex oppoſito pari altitudine reſpondeat, ceu lenis, quem roſtrum ipſum, eiuſq; rictus conſtituunt, arcus, aut teſtudinis baſes. Imo verò hamus ſuperioris roſtri vix inferiorem mandibulã ſeu roſtri partem excedit. Oculi nigri toti, circulo luteo. Corpus vniuerſum colore ferrugineo obſcuro ſeu caſtaneo vniformi tingitur. Remiges tamen alarum pennæ colore ſunt pleniore ac penè nigro. Nulla in vniuerſa aue macularum varietas, neque etiam in cauda, quæ paulò dilutior eſt, & longitudine duorum palmorum. Vltra hanc mediam alæ extremæ exporriguntur. Tibiæ nudæ, graciles, luteę. Vngues nigri atque adunci. Miluum inteſtino & hepati fel adiunctum habere tradit [a] Athenæus, quod alij facta de eo anatome inueſtigare poterunt, & rationem eius aſſignare.

Oculi. Color totius. Alæ. Cauda. Pedes. [a] L.8.c.8.

V O X.

Lippire.

AVTHOR Philomelæ, qui cæterarum ferè animantium voces proprio vocabulo explicauit, Miluum lippire dicit:

Accipiter pipat, Miluus bianſq; lipit.

Feſto verò iugere milui dicĩtur: quam vocem à Varrone deſumpſit. De Miluo enim ita ille Seſquiulyſſe *iugere volitans Miluos viſus, aquam è nubibus tortam indicat fore, vt tigillum ſibi paſtor ſumat.* Vbi apud Nonium hodiè legitur *vigere volitans Miluus.* Sed rectè meo iudicio doctiſſ. [a] Ioſephus Scaliger ex Feſto *iugere* legendũ coniectat. Quidam coniiciunt Miluum fictitio nomine dictum à voce, quam edit, tanquam ſi vox ei nomini ſimilis eſſet. Bellonius verò Gallos ruſticos, ei per onomatopeian Huo nomen indidiſſe tradit, quod verius eſſe credo. Sed fortè Miluorum diuerſorum diuerſæ voces hanc ſententiarum diuerſitatem pepererunt, aut etymi ignorantia. Clamoſa certè auis eſt, & perpetuo clangore obſtrepera.

Iugere. [a] In Coniectaneis in Varronem. Miluus an à voce dictus.

V I S V S.

AQVILARVM & Falconum oculos tanquam uidendi acumine præpollentes multi celebrant. Vnde etiam noſtratium vulgus, ſi quempiam à viſu laudare cupiunt, eum Falconis oculos habere dicũt. At Miluinos oculos rarus ſcriptor, imo præter [a] Apuleium, & qui ſine dubio ab hoc accepit, Politianũ, nullus commẽdat. Hi oculos Miluinos pro acutiſſimis dixêre. Sic [b] ille ſe Miluinos aſtutulę anus oculos effugere non potuiſſe conqueritur, quibus perſpicaciſſimæ & clariſſimæ aciei oculos innuere hauddubiò voluit. Credibile eſt tamen Miluo oculos eſſe ſatis claros, cùm ex alto ſpeculatus recta ad prædam minimè aberrãs deuolet, vbi pullis Gallinaceis in excelſo inſidiatur. Qua etiam ratione [c] Ariſtophanes, citante Varino, ἴκτινα παντόφθαλμον dixit, quaſi omnioculum.

[a] L. de Aſin. aureo. [b] Metam.6 Miluini oculi. [c] In Auib.

V O L A T V S.

Milu[9] cur altùm volet.

NON exiguam admirationem parit Miluus uolatu ſuo ſublimi adeò, ut pænè oculis ſeſe humanis eripiat, ac intra nubila ſeſe recondat. Quod plerunq; aut æſtus meridiani euitandi, frigidamq; mediæ aëris regionis auram captandi, aut inſequentis in ſe emiſſi Falconis Sacri tyrãnidis effugiendæ gratia alarum magis ope, quàm uiribus corporis fretus facere, magna intuentium uoluptate conſpicitur. Vnde [a] Martialis:

Hinc propè ſumma rapax Miluus in aſtra volat.

Quod [b] Arioſtus etiam innuere uoluit; inquiens:

Ma, come i penſier tuoi meglio formati
Poggin più ad alto, che per l'aria i Nibi.

[a] Epigr.9. [b] Cant. 10. Stan.47.

Diuturno

Diuturno præterea & indefesso labore maxima aëris spatia, quantum fortasse ulla alia ales, emetitur. Vnde veteres, cùm hominem locupletem, & agrorum diuitem designare vellent, tantum eum agri possidere dicebant, vt est apud Persium:

——Quantum nec Miluus oberret:

[f] Item Iuuenalis: [f] *Sat.* 4.

——Tot Miluos intra tua pascua lassos:

tanquam si immensa terræ spatia ac propè infinita iugera hac hyperbolica locutione innuerent. Peculiaris insuper huic volucri & cæteris insolens volandi ritus est, in orbem videlicet obuolitare, & velut immotis alis diutissimè in aëre, cùm prædæ inhiat, sese librare, quo neq; rusticos, neque ciues domestica damna ignorare finit. Et pueri eum obseruant ac mirantur. Simulatq; enim prædam aliquam dispexit ex alto, metam figurarū præstantissimam, circularem nempe, non vnico orbe obito designat, sed pluribus repetit, vel ut [g] Ouidius ait: [g] *Lib. 2. de Amore.*

Ductis, per aëra gyros,

[h] Et rursus: [h] *L. 2. Metam.*

Flectitur in gyrum, nec longius audet abire.

Et [i] Iulius Scaliger testatum reliquit, *Horam integram aut plus sibi Miluos obseruatos non iactatis alis captare prædam, dum tomaclaria mulieres scruta lauarent ad Garumnam.* Minimè enim se mouere aut alas quatere oculis obseruari potest. Vnde quibusdam à molli hoc volatu Miluum dictum placet. Licet verò alas non videatur agitare, ideoq; alarū musculos nihil mouere, ac quiescere quis eum existimet, reuera tamen quies ea dicenda non est: alioqui cessante omni musculorum opera necesse esset in terram ruere alitem, sed motus ea species exercetur, quem tonicum Galenus vocat, id est, tensiuum, quo nimirum vtitur, exempli gratia, dum brachia neque attollimus, neq; deprimimus, sed extendimus, cōcurrentibus ad hunc motum & parem vim conferentibus omnibus in vniuersum brachiorum musculis. Hic licet exigui, aut nullius penè laboris esse videatur, cæteris tamen motuum generibus est longè operosior, dum musculi omnes in eandem actionem conspirantes sese tendunt, ac æquali omnes robore ueluti de uirtute certant. In ipsa tamē tensione uix fatigātur, fortè ea de causa, quòd, ut author est Scaliger, supremi officuli claua superiori ossi prominenti tanquam fibulæ occurrat, ita ut reflecti nequeat, aut supinari. Quod ut in Manucodiata, ita in Miluo, ut uolatus perpetuatio continenter fiat, potest contingere. Quod alij sublimius tamen indagent. Docebit autem hoc anatomica inspectio. Quare significanter admodum & appositè Itali aucupes & accipitrarij hunc uolandi morem, tendere uocant. Hebræi quoque motum hunc, quali scilicet Miluus in aëre mouetur immotis, ut videtur, alis, proprio uocabulo רחף rahaph, exprimunt. Galli planare uocant. Germani etiam præsertim inferiores peculiari & indigite uocabulo Vbijs usitato VVihen Miluinum uolatum significant. Dum enim inconcussis pinnis æthera secantem suspiciunt, uelut admirabundi dicere solent, VVie VVtheter? id est, ut immotis per aëra fertur alis? Vnde nulli dubium relinquitur vocem Germanicam VVye, quę Miluum denotat, à verbo VVihen, quod volādi morem ipsi peculiarem denotat, deductam esse. Quamuis etiam aliquis suspicari possit, & fortè non malè eodē modo nominatū esse Germanis, quasi VVeher, vel VVecher, quod interpretari potest vēto latus, quòd scilicet veluti in aëre aura potius, quàm pennarū ope subleuetur, aut ab aëre non iactatis alis impellatur. Ipsis n. VVehen vel VVeyen ventum spirare seu flare significat. Etenim, vt testis est Scaliger, elata ea ex parte paulisper ala, vnde subit aura, motum aëris in reliquum etiam corpus excipiunt, atque ita sustinentur, id q; longissimo, vt diximus, tempore, præter aliarum auium consuetudinem, quibus facultas hæc à natura denegata est. Veluti *nobis*, inquit idem, *dum natamus, etiamsi nihil moueamur, ab aquis brachia fulciuntur: ita illis alarum alternatio non est necessaria.* Ad hunc volatum exercendum, eiusq; durationem sanè nō parum confert, quòd cauda in alarum vicem ab eis veluti sufficiatur, quam eis natura latam dedit, nonnullis bifurcatā. Hanc enim modò constringunt, modò dilatant, nunc deprimunt, nunc attolunt, prout res postulat, eaq; ratione, & aëris motui auram secundam captantes sese accōmodant, volatusq; sui cursum, in quam lubet prouolare partem, ueluti temone dirigunt. Circaneas aues eos vocarunt ideò veteres, quòd oberrent semper agros circando. κυκλέουσα, περιοχοῦσα, περιδινοῦσα, vt annotat [k] Scaliger. Vnde, ut inquit [l] Plinius, *videntur artem gubernandi nauem docuisse cauda flexibus, in cælo mōstrante natura, quid opus esset in profundo.* Hinc enim clauum immittere homines didicisse est probabile. Quippe cùm obseruassent Miluum cauda, modò hac, modò illac flexa, temonis vice vti, qua iter suum in aëre dirigeret: ipsi quoq; simile quid moliti, clauum naui addiderunt, quem huc illuc contorquendo nauem per undas minimè incerto itinere fluctuantem, quò vellent, recto cursu impellerent. Dum autem ea, qua expositum est, ratione, volat, alas quàm latissimè dilatat, vnde vel maximè ea, qua alarum mu-

Margin notes (right):
[i] Exer. 229. cap. 2.
Etymum.
Tonicus motus qualis.
Tendere.
Planare.
VVihen.
Circaneæ Aues.
[k] *In Tibul.*
[l] *L. 10. c. 10*
Clauus nauis quò inuentus.

Miluo cur alæ longę.

ſculos tendit, cõtentio intelligi poteſt, necnon admirabilis naturæ prouidentia, quæ longiores illi alas, quàm reliquis, etſi paris magnitudinis, imo etiã corpore maioribus, elargita eſt, quibus faciliùs, etiamſi non remigans ſeſe ſuſtentaret. Alas Miluorum quorũdam hominis etiam vel oblongi brachia expandentis integro palmo ſua longitudine ſuperaſſe quidam prodiderunt, & tantas eſſe, quantæ vix Aquilis auium maximis eſſe comperiuntur. Qua ratione fortè etiam non abſurdè videri poſſit (liceat mihi, etſi non Germano, in re à Germanis hactenus intacta, coniecturis à uero preſertim non abhorrentibus, imo rei naturã explicantibus, uti) quòd Miluus eorum lingua VVeyer dictus ſit, quaſi dilatator. VVeyen enim vel VVyen antiquiſſimæ Germanorum gẽti Thungris, ut VVeiden vel VVeiteren alijs, dilatare, ſeu in latitudinem exporrigere ſignificat. Quæ quidem uox eiuſdem eſt cum ea ſignificationis, qua Itali accipitrarij vtuntur, dum uolatum hunc denotant, nempe eſtendere. Gallicum uerò, quod eſt planare, alarum potiùs inconcuſſarum quietem reſpicit. Planare enim æquare ipſis eſt, & planum æquabile, quòd uelut iuſta & æqua lance & tanquam in æquilibrio alas extendant, neque eas ſurſum, deorſumuè inter uolandum Milui iaciant. Quemadmodum verò cùm prædam ex alto diſpiciunt, in orbem circumuolant: ſic pari pacto cùm ſurſum ſcãdentes, ſublime petunt, in gyrum denuò ſpiratim ſeſe contorquent, ſed cùm deuolant contrario prorſus volandi ritu vtuntur. Nam deſcendentes rectà, & unico impetu ex æthere deorſum ſeſe pręcipitant, tanta uelocitate, ut [m] Bellonius ſcriptum reliquerit, obſeruatos à ſe Conſtantinopoli, qui proiecta à Turcis animi relaxandi cauſa in altum pulmonum bubulorum ſegmina deuolantes, unguibus arripuerint, antequam in humum delapſa eſſent.

Milu' cur VVeyer dictus.

VVeyen quid Germanis.

Eſtendere.

Planare.

Miluorum mira velocitas.

[m] Lib. 2. c. 16. de auibus.

LOCVS. MIGRATIO.

MILVI ubique ferè gentium degunt: ſed loca, modò frigus, modò æſtum nimium euitaturi, mutant, ut & multæ aliæ uolucres. Vnde *hybernis* (inquit [a] Plinius) *menſibus latent, ijſque paucis* ([b] Ariſtoteles paucis diebus habet) *adeo vt multis latere ignorentur. Tardè* etenim, *neque ante Hirundines*, ut idem tradit, *abeunt*. Hyeme ad loca tepidiora ſuccedunt, ſi vicina ſint, ſin remota, non mutant ſedem, ſed ſe ibidem condunt. Iam enim de anguſtijs euolaſſe, cùm primùm apparuerunt, uiſi ſunt, ut & Hirũdines. Sed hoc [c] Ariſtoteles de ſua Græcia noſtris regionibus calidiore. Viſi tamen ſunt etiam in ſuperiore Germania in quercubus, alijſuè arboribus intus carie exeſis & concauis, dum fortè fortuna cederẽtur, per hyemem ſeſe occuluiſſe, ac puluere earundem carioſo, quippe qui à putredine caloris quidpiam nactus erat, corpus fouiſſe, quod & Hirundines aliquãdo, imo ſæpenumerò facere compertę ſunt. Aut etiam in nido ad breue tempus, frigore maximè ſæuiente, manere quibuſdam dicuntur, denſiſſimoq; plumarum ſuarũ vellere ab hyberna aëris iniuria, quãtum licet, modicum corpus tueri.

[a] Lib. 10. cap. 10.

[b] L. 8. Hiſt. cap. 18.

[c] Lib. 8. Hiſtor. c. 16.

Pleruną; uerò in Aegyptũ Milui tam Aetolij, quàm Regales, cæteræq; volucres migratoriæ hyeme aduentante è noſtris regionibus Pontũ tranſuolare, ibiq; hyemare cogniti ſunt. Quod à ſe cum ſtupore obſeruatũ annotat [d] Bellonius, ita ſcribens. Cùm aliquando in littore Ponti Euxini ea parte, qua Thracia eſt, verſaremur, vltimo ferè Aprili, in colle quodam eminentiſſimo, columnæ illi, quæ ad oſtium Borphori eſt, proximo, vbi rete tenderet auceps capiendis Niſis, qui à dextra maris plaga aduolabant, obſeruauimus Miluos gregatim eò aduentantes recto tractu, frequenti adeò numero, ac denſo agmine, ut miraculi loco nobis ea res eſſet. Nam noultate ſpectaculi veluti attoniti, animo concipere nequibamus, vbinã locorũ tanta Miluorum copia uictũ ſibi eſſet paratura. Si.n. quindenorum dierum durante ſpatio ſingulis diebus numeroſo adeo phalãge, atq; tunc temporis viſi ſunt, pręteruolaſſent, auſim aſſerere, numerũ hominum viuẽtium ſuperaturos fuiſſe. Et ſanè res admiratione plena, dignaq; mihi uiſa eſt, tãtam Miluorũ multitudinem verè innumerabilẽ inſtar examinis formicarum, idq; per multos dies perpetuò Pontum traijcere. Aeſtate verò aduentante, vt nimium illarum regionum æſtũ effugiant, in Europam, tardiùs tamen Aetolij, quàm Regales in has noſtras regiones, Italiam uidelicet, Galliam, Germaniã reuertuntur, quemadmodũ etiam prius ijſdem à nobis recedũt.

Miluos in Aegyptum migrare.

[d] Lib. 2. c. 38.

Milui cur in Europã redant.

Ne verò vacui aut ſoli redeant, bellum nobis, ſi Dijs placet, & Iſidoro credimus, hoſpitem adducunt Cuculũ, inſigni profectò in hunc beneficio. *Scapulis* enim *ſuſceptum, propter breues eius & paruos volatus*, inquit Iſidorus, *ne per longa aëris ſpatia fatigatus deficiat, tranſuehunt, vt qui ſecum in hybernis egerat, ſecum unà quoque æſtatem tranſacturus verni temporis nobis eſſet nuncius*. Vnde ut quatuor anni partium, aliæ alijs auibus, ita uer Miluis tribuebant antiqui. Hinc [*] Ariſtophanes: *Ι'κτῖνος αὖ μετὰ ταῦτα φανεὶς ἑτέραν ὥραν ἀποφαίνει, Ἡνίκα πεκτεῖν ὥρα προβάτων πόκον ἠρινὸν*, id eſt,

Milui Cuculum ad nos deferunt.

[*] In Auib'.

id est, *Miluus rursus post hæc apparens aliud tempus ostendit, Quando tundere tempus ouium vellus vernum.* Huic origo est prouerbio apud eundem Aristophanem, προκυλινδεῖσθαι τοῖς ἰκτίνοις, id est, *prouolui ad Miluos seu adorari Miluios*. Idem etiam ad hunc sensum dicebat: Εὔχεσθε τῇ ἐσθῆτι τῇ ὀρνιθείῳ, καὶ τῷ ἰκτίνῳ τῷ ἐσθῆτ' ἔχοντι, id est, *Supplicate vestæ auili, Et Miluo vestam habenti.*

Miluus adoratus.

Ineunte etenim vere, cùm apud nos, quàm apud Græcos Milui primùm apparerent, ad eorũ conspectum, tanquam certissimum hyemis exactæ, cuius scilicet graui tædio iam leuati essent, nuncium, tenuioris fortunę homines læti prouoluebantur, & in genua, tanquã eos adorarent, procidebant, quo ritu Reges adorari mos est. Itaque reges olim fuisse fingit poëta Verùm honos huic temporis mutationi potiùs, quàm aui habebatur. Hinc etiam quidam apud Græcos nomen illi factum Ἴκτινα volunt, quòd tanto desiderio expectatus accedat. Hanc autem mutandi loci, temporisq; cognitionem, quam instinctu naturali edoctus est, (bruta enim omnia, utpotè animam corporibus immersam habentes, leuem etiam auræ alternationẽ multò citius homine percipiunt) sacræ etiam literæ Miluo inesse testantur, ut ex diuino [e] Propheta Ieremia manifestum est dicente. *Miluus in cælo non ignorat tempus suum, Turdus & hirundo & Ciconia, ipsæ quoque aduentus sui tempus obseruant: populus autem meus iudicium Domini non cognouit* Quemadmodum uerò in uarias orbis plagas ultrò citròq; commeat, ut modò æstuantis, modò algentis supra modum aëris noxam euitet, ita etiam cùm apud nos agit, ac sub Canicula omnia in hac infima aëris regione intolerabili æstu torrẽt, & cùm cæteræ animantes tum non nisi in umbra degant, ut auram frigidiusculam, qua sese refocillent, captent, unde Miluus plerunq; circa meridiem refrigerium quæsiturus tam sublimi uolatu in altum contendit, ut nec uisu illum sæpe assequamur. Nam etsi nullam ibi umbram, uti apud nos in terra, quæ æstuantẽ recreare queat, reperiri quispiam existimet, tantum tamen abest, ut solis radiorum calore illic aduratur, quin potiùs nullum locum adeo opacum aut umbrosum humi reperiri posse, qui cum illo de algoris uehementia certet, uerissimum est, ubi Miluus expansis alis sese librans hæret. Imo uerò frigus ibi tantum est, ut periculum sit, ne congelascat, uel saltem membra eius rigeant, si diuturnam ibi moram traxerit. Argumento sunto altissimorum montium, ut Olympi, Athos, Idę, & similiũ iuga, quæ, etsi regiones, in quibus siti sunt, calidissimæ sint, perpetua tamen niue canent, ob ingens mediæ aëris regionis, ad quam usque pertingunt, frigus. Et ne tam longè exempla petamus, alpes nostrates & penè domesticæ nobis exemplo sint. Quis enim nescit alpeis summas, alia alijs locis ac partibus nomina sortitas, totius anni decursu etiam cum Sirij ardore cuncta adurantur, uertices suos perenni niue onustos ac candentes ostẽtare, unde etiã ab albendo alpes nominatas uolunt. Harũ certè in summis illis fastigijs frigus est ingens adeo, ut quiuis per eas iter facere, etsi æstiuis mensibus, pertimescat. Radij enim solares, quorum reflexorum à terra vis eousq; minimè pertingit, omni caloris beneficio hanc partem destitutam relinquunt. Cuius rei haud grauatim sese mihi testes præbebunt, quotquot rei botanicæ studiosi montium Baldi in agro Veronensi, aliorumq; cacumina perreptantes, nõ minus in ijs frigus Iulio & Augusto mensibus experti sunt, quàm quo bruma maximè sæuiẽte corpora nostra affligi solent, cùm tamen paulò antè & eodẽ die maximo solis ardore in subiectis uallibus & cãpis æstuassent. Hinc est quod Milui magnam diei partem, nempe meridianam illic transigant, nec ante uesperam deuolent. In Lybia uerò circa fontes Nili teste [f] Herodoto, perennant, ut & in India occidentali, ubi frequenti admodum numero, ac præsertim in Insula quadã D. Dominici nomine celebri, necnon in alto longè lateq; eam ambiente mari, sibi uisos, cùm primùm nauibus illuc appulissent, id genus Miluos, quibus cauda est bifurcata (unde & illi nomen impositum) [g] Hispani Indicarum nauigationum cõmentarijs memoriæ prodiderunt. In his enim & similibus regionibus, quòd aëris constitutio temperata sit, & hyemes clementes, non minus æstiuant, quàm hybernant, perpetuasq; sibi sedes figũt. Refert tamẽ clarissimus [h] Carolus Clusius uix maiorem in Cairo (ubi Bellonius eos magna copia habitare scripserat; eùm à nobis absunt frigoris euitandi causa) Miluorum frequentiam conspici, quàm Londini Trenobantum in Britannia, nulloq; non anni tempore frequentissimos ibi apparere: cùm enim (inquit) eos interficere uetitum sit, ut spurcitiem in plateas uel etiam ipsum flumen Thamesim, qui urbem alluit, ab incolis eiectam legant, & deuorent, per confertos etiam homines prædam ab ipsis in altum uolantibus conspectam, corripere non uerentur, quod sæpenumerò, cum illic essem, miratus sum. Hactenus ille. Item & in Hollandia Nouembri mense, quo ibi cuncta sæpe glacie rigent, catapulta a se occisum Miluum mihi retulit Io: Cornelius VVtervverus Batauus Medicus, uir fide dignissimus, cuius opera ac doctrina in hoc opere multo tempore usus sum.

[e] *Cap. 8.*

Miluus cur sup nubes sese efferat.

Supra nubes ingens frigus esse.

Alpes vnde dictæ.

[f] *Lib. 2.*

[g] *Tom. 3.*

[h] *L. 2. c. 36. In Obs. Bellonij.*

GENERATIO.

Lud. Viuis error.

ADMIRATVR Ludouicus Viues, & sanè id omnibus (si quidem verum) meritò admirandum est, quod de Miluorum generatione Aristoteles in naturę admirandis narrat: Ex Aquilinis scilicet pullis alterum à patre degenerare, & fieri ex Aquila Haliæton, ex hoc iam non Haliætos gigni, sed Phenas seu Ossifragas, ex Ossifragis Miluos, nec Miluos sui generis aues procreare, sed diuersi, atque hic demum sisti, & fieri degenerandi modum: has steriles & absq; vlla prole consenescere atque interire. Verùm, quod pace tanti uiri dixerim, & author, quem citat, suspectus est, neque genuinus Aristoteles, imo neque locum hunc in illo libro antè citato reperies. Et suspicor uel Plinium hunc locum hinc mutuatum esse, uel hunc authorem à [a] Plinio, nam in sua naturali historia ita loquitur: *Haliæti genus suum non habent, sed ex diuerso Aquilarum coitu nascuntur. Sed quidem quod ex ijs natum est, in Ossifragis genus habet, è quibus Vultures progenerantur minores, & ex ijs magni, qui omnino non generant.* Hoc tamen differunt loco hæc inter se, quòd alter Miluum ex Ossifraga, alter Vulturem nasci dicat. Putarim tamen ego doctissimum illum virum forsan hæc apud Plinium legisse, & mox memoria lapsum, vt magnis ingenijs, & multa scribentibus vsu uenit, Aristoteli attribuisse. Angelus Politianus in haud minorem errorem lapsus est, cùm quod de Vulturibus (etsi etiam perperam, vt à nobis monstratum fuit) vulgò traditur, Miluis tribuit, marem scilicet in Miluis non reperiri, & fæminas Austro uel Euro concipere. Pariunt autem Milui *bina, magna ex parte*, vt [b] Aristoteles author est, *interdum tamen & terna, totidemq; excludunt pullos, post vicenorum dierum incubatum: Sed qui Aetolius vocatur, vel quaternos aliquando excludit.* Sed Plinius in turpe mendum impegit, ineptè Aegolius, quę uox Vlulam significat, pro Aetolius traducens: Sunt autem hæc eius verba: *Singulos ferè parit, nunquam plus ternos, is qui Aegolios vocatur, quaternos.* Vocum in primis similitudine eum lapsum esse probabile est, quanuis & in pullorum numero ab Aristotele discrepet. Ex quo itaque Plinij verba sic restituenda puto. Miluus binos ferè parit, nunquam plus ternos, sed qui Aetolius uocatur, quaternos. Non minor verò Miluo, quàm cæteris alitibus pullorum suorum cura est, quos, ut incolumes conseruet, & ipse peculiare sibi amuletum, videlicet ne quis teneros oculus pullos fascinet, aut veneno lædat, solerti naturæ prouidentia selegit, ut Aelianus literis traditum reliquit: *Miluus* inquit, *rhamnum nidis suis imponit tanquam fascinationis remedium, aliarumq; sine dubio noxarum arcendarum futurum.*

[a] L. 10. c. 3.

Angeli Politiani error.

[b] 6. Hist. c. 6.

Plinij turpis error.

Plini' emendatus.

Milui industria.

VICTVS.

MILVVS carniuora est auis [a] Aristoteli, utpotè aduncis unguibus, & non minus mortuorum, quàm uiuorum animalium, necnon & piscium. Plinius existimauit non alio cibo, quàm carnibus uesci, vbi ait: *Vescuntur glande aues quadam vncorum unguium, pomisq; multa, sed qua carne tantũ non viuunt, excepto Miluo.* Sed falsus est. Nam & fructus Miluo in cibum venire constat, præsertim cùm alio alimenti genere familiari destituitur. Hoc testatur [b] Bellonius, qui in Aegypti vrbe Cayro Miluos sibi visos in palmas deuolasse & dactylos comedisse asserit. Hinc fortè & ipse [c] Aristoteles perperam scriptum reliquit, *Miluos, si fruges in os indideris, respuere.* Si enim fructus deuorent, quid ni & fruges, cùm illemet aliquando eos bibere concedat? *Genus*, inquit, *auium omne cùm potu exiguo contentum sit, tum aduncis nullus omnino vsus bibendi est, præterquàm paucissimis quibusdam, quæ & ipsæ raro vtuntur, qualis potissimum Tinnunculus est. Miluus etiam visus est bibere, quanquam raro.* Quam raritatem ego ex sicciori cibo, quo rarissimè vescitur, proficisci autumor. Ioannes Tzetzes Miluum ex solis aquis pluuialibus bibere, eo solum tempore, quo pluuia cadit, prohiberi tradit. Voracissimus est & plurimi cibi, in tantum, ut in prouerbium tractum sit Miluina appetentia pro vehementi fame, & Miluina mensa, quę cum auiditate maxima deuoratur.

[a] 8. Hist. c. 3.

Plinij error.

[b] Lib. 2. de Auib. c. 28.

Aristotelis error.

Miluina appetentia.

Miluina mensa.

RAPACITAS. MORES.

RAPACISSIMA *& semper famelica*, inquit[a] Plinius, *hæc auis est*. Vnde & doctissimus nostri æui Poëta quidam Miluos famelicosos uocat, inquiens:

Qualis famelicosa secta Miluorum,
Cuius acuit postriduus famem clangor.

Insidiatur auibus domesticis, maximèq; pullis Gallinaceis & Anserinis inter quos è sublimi quempiam, qui extra securitatẽ prodierit, aut incautiùs à cæteris se disiunxerit, aut alia quauis ratione rapinæ magis quàm cæteri, se exposuerit, sibi eligit, atque aliquandiu in gyrum obuolitans obseruat, donec cùm oportunum putat, dicto citiùs in cortem deuolans, incogitantem abripit, frustra conquerente matre, & hominibus tam clamore, quàm lapidibus eum territantibus. Quod eleganter his uersibus noster Ariostus expressit.

Cosi il rapace Nibio furar suole
Il misero pulcin presso à la chioccia,
Che di sua inauertenza poi si duole
E in van li grida, e in van dietro li croccia.

Præsentiam hominum minus, quàm cæteræ aues Miluus pertimescit. Imo solitudinem fugere & vrbes, locaq; hominibus frequentata affectare, vbi rapiat, euidenter conspicitur; Quod num à naturali mansuetudine ac veluti cum hominibus quadam amicitia, an potiùs ab impudenti quadam rapiendi audacia procedat, dubium videri nobis potest. Qui nauigationes Indicas ab Hispanis institutas conscripserunt, memoriæ produnt, Miluorum quoddam genus bifurcata cauda præditum, quorum in insula D. Dominico sacra, magna copia est, ad se in naues aduolasse, & ex ijs maximam cepisse voluptatem, quòd mites adeò ac mansuetos eos esse conspicerent, & quamuis propè adeò ad eos accederent, vt fuste percutere potuissent, tamen non aufugiebant, ideoq; nulla ratione nocere illis voluisse, tanquam si religio esset, nec auderent amicas adeò hominibus volucres offendere. Illi coram se corpus à pulicibus expurgabant, atque ita omni metu deposito, intrepidè pennas rostro expoliebant, vt hac in re cicures seu domesticas nostras aues superare viderentur.[b] Bellonius etiã in Aegypto prę mansuetudine ad fenestras vsque domuum aduolare scribit. Hæc quidem mitem Milui naturam esse testari videntur. At contrà sentio, dum ad rapinas faciendas, vt inquit[c] Aelianus, eminentissimum, si superior extiterit, carnes è macello rapacissimè auferre Miluum video: Vnde culinas & carnaria circumuolitat: minimèq; expectat aliquãdo, donec quidpiam crudę carnis foras proijciatur, sed vltrò rapit. Pueris cibum è manibus in ipsismet vrbibus, carnes, scrutaq; abluentibus & pisces exenterantibus fæminis, sudaria sepibus, imò è virorum manibus & quod amplius, sæpius pileos hominum capitibus, eo maximè tempore, quo nidulantur, vt visum à se testatur Turnerus, vi audet eripere. Hinc apud Plautum legimus: *Pulmentum es pridem eripuit Miluus*. Hęc omnia eius facinora, faciunt vt impudenti potiùs ac effronti temeritati, imo ignauæ, vt ita loquar, cuipiam rapacitati ascribendã censeam, eam, quam prę se fert, mansuetudinem, ac cum homine familiaritatem. Neque enim alia de causa, loca hominibus habitata ac frequentata amat, quàm ut rapiat, ac prædam facilè, nulloq; labore parabilem nanciscatur, vt qui viribus suis diffidat, neque animantes aut celeritate, aut robore pollentes persequi locis desertis audeat. Hoc enim agit, vt hominibus aliud agentibus, aut nihil minus cogitantibus ex improuiso aduolans cibum auferat, aut pullos Gallinaceos vel Anserinos, imbelles nempe & repugnare nõ valentes, clandestinoq; impetu veluti suffuretur, vnde meritò & appositè à Germanis inferioribus Thungris & Batauis Kuijckendieff, id est pullorum fur dicitur. Hinc benè dixit, nescio quis anonymos, author libri de natura rerum, *Miluum audacem esse in paruis, timidum vero in rebus magnis*. Qui enim omnium impudentissimi volucrum ad hominum usque manus, ut inquit Oppianus, prouolant, eisq; cibum extorquere non verentur: à Niso, etsi triplo maiores, in fugam verti traduntur. De Miluis prædicant omnes, & pro miraculo habent Aristoteles, Pausanias, Plinius, Aelianus, quòd in Elide, cùm carnes alioquin ab illis, qui per forum gerunt, eripiant, nihil tamen vnquam esculenti auferãt ex funerum ferculis, nec Olympiæ ex ara carnium Ioui sacrificatarum, ac ne ab ijs, qui manibus eas deferrent *nisi lugubri municipiorum immolantium*, vt inquit[d] Plinius, *ostento*. Credebant illi nimis superstitiosi, vt apparet, Miluum religione tactum abstinere immolatis. In funeribus autem cœna lauta apparabatur, quam ad rogum delatam cum defuncto cremabant. Vnde Virgilius.

——Congesta cremantur
Thurea dona, dapes, fuso crateres oliuo.

[a] Lib. 10. c. 10.

Quib' auib' insidiet.

Miluusq̃ũo homines amet.

Miluus bifurcata cauda.

[b] Lib. 2. de Auib. c. 28.

[c] L. 2. de Animal. c. 47.

Milui audacia.

KuijcKendieff.

Miluus cur à sacris abstineat.

[d] Lib. 10. c. 10.

Silicernium ea cæna dicebatur, quòd ſilentes vmbræ eam cernant, vel quòd qui adſtant, cernant, non attingant. Nam pijs Inferis, qui libata ediſſet, vel bibiſſet, funeſtabatur. Ariſtophanes tamen immolata etiam abripere Miluum innuere mihi videtur, huhc in modum ſcribens.

Ἐπὶ ποῖον ὦ κακόδαιμον ἱερεῖον καλεῖς;
Ἁλιαιέτους, καὶ γῦπας, οὐχ ὁρᾷς ὅτι
Ἴκτινος εἷς ἂν τοῦτό γ' οἴχοιθ' ἁρπάσας; id eſt,
In quale ô infelix ſacrificium vocas?
Aquilas & Vultures? non vides quod
Miluius vnus hoc abiuit rapiens?

Ego verò ſi modo hoc verum eſt, quod de Miluo narrant (nam reuera fabulam ſapit) in inſignem eius timiditatem ac ignauiam reijciendum putem. Qui enim aſtu & celeritate, non viribus fretus imparatos adoriri & rapere conſueuit, & aperto Marte congredi nõ audet, aut vim inferre: cuipiam ſoli non attento facilè quid eripiet: at turbam, frequentemq; hominum coronam, quæ plerunq; ſacra circumſtat, expaueſcit, malè mulctari metuens. In eadem ſenten-

[e] *Lib. 2. Metam.* tia mecum eſt [e] Ouidius, quam his uerbis exprimit:

Vt volucris viſis rapidiſſima Miluius extis,
Dum timet, & denſi circumſtant ſacra miniſtri,
Flectitur in gyrum, nec longius audet abire,
Spemq; ſuam immotis auidus circumuolat alis.

[f] *In Hippar.* Expectans videlicet, donec aliò ſe relictis ſacris recipiant, abſcedantq;. Idem teſtatur [f] Xenophon: *ſolent Milui*, inquit, *ſi quid incuſtoditum fuerit, rapere, & cùm rapuerint, in locum aliquem tutum ſecedere, priuſquam deprehendantur*, nempe in utroque ſolerter formidoloſi. Albertus etiam cadauera eos obſeruare dixit. Quidam tamen non ſemper iuxtà timidum eſſe, ſed animum ac mores cum ætate mutare aſſerunt. Miluum tradit Iorath, cum è nido exceſſerit, eumq; iam parens uolãdi compotem deſeruerit, maiores primùm aues uenari: tum uerò, ubi adoleuerit, atq; (ut ipſius uerbis utar) iam ualidior factus fuerit, debiliores, minoresq; capere, tandem cùm ad ſummum (ætatis, corporisq;) uigorem peruenerit, muſcas, culices, ac lumbricos terreſtres, inſecta ac uermes captare, & tum deniq; fame emori. Vnde uulgò ferunt Miluũ primo anno adeo audacem eſſe, ut nihil mortuum dignetur guſtare, ſecundo uerò præ metu nihil uiuum edere, tertio denique fame interire. Quod ſi ita eſt, inuerſo ſanè in eo ordine procedit natura, ac ὕστερον πρότερον, ſeu, ut aiunt, nouiſſimum in eo primum eſt. Cùm enim reliquæ animantes, maximè uerò feræ aut bellicoſæ, ætate tenella uiribus ſint imbecillioribus, quæ paulatim cum eadem accreſcente etiam augmentum aſſumunt, Milui è contra, quò iuniores, eò animoſiores, quò adultiores, eò meticuloſiores & ſegniores ſunt, imo quod monſtro ſimile uidetur, quò ualidiores ipſi, eò debiliora animalia capiunt. Ita enim Iorath deſertè ſcribit. Quibus innuere, ut opinor, uoluit, quo plus robori corpori ætas adijcit, hoc amplius ab animi fortitudine ſeu audacia recedere. Hinc fortè Plautus inquit:

Miluus nõ ſemper habet eãdem naturam.

Vidi petere Miluum etiam, cum nihil auferret tamen.

[g] *In Pœn.* [g] Item perquàm lepidè de illius rapacitate:

Tunc ſis me arctè mea voluptas: malè ego metuo Miluum; mala
[h] *In Aulul.* *Illa beſtia eſt, ne fortè me auferat pullum tuum.* Item [h] alibi:
Pulmentum pridem ei eripuit Miluius.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

[a] *9. Hiſt. 1.* [b] *5. de Hiſt. An. c. 48.* Harpe quæ auis.

CVM Miluo, vt [a] Ariſtoteles, & ex hoc [b] Aelianus teſtantur, Harpe amicitiam ſeruat. Vtriq; verò, inquit Plinius, communes inimicitiæ contra Triorchin. Nec mirum, cùm Harpe reuera Milui quoddam genus eſſe uideatur, nempe lacuſtre & audacius. Miluis quoque & Cuculis non malè conuenire videtur. Hoſce cùm aliò migrandi tempus eſt, humeris ſuſceptos ad loca calidiora tranſuehunt, alioquin tantum iter ob volandi impotentiam non confecturos. Contrà Miluum & Vulpem inimicitias exercere aiunt, fortè quia ambo rapiunt Gallinulas. Cum Coruo quoque diſſidet, ut docet Ariſtoteles: *Eripit enim*, inquit, *Miluus à Coruo, quicquid tenet, vt qui & vnguibus ſit præſtantior, & volatu. Ita fit, vt & eos quoque victus ratio faciat inimicos.* Addit Auicenna aliam cauſam, nempe *quòd propter oua & pullos pugnent*. Gallinis, earumq; pullis imo & Gallo ipſi terribilis. *Hic enim*, inquit Aelianus, *cùm cantu ſuo terreat Leones, & Baſiliſcos exanimes metu, Miluum tamen timet*. Quandoque tamen animum arripiens & contra Miluos pro Gallinis dimicat. Imo & Gallina ipſa pullorũ parens, viſo, auditouè Miluio, cuius vel umbram,

Gallina Miluum exhorret.

& multò magis vocem aduolitantis mira naturæ solertia agnoscit, statim eos intra alarum asylum receptos, maxima solicitudine glocitando tutatur, hostemq́; capitalem arcet rostro opposito. Quod his versibus eleganter expressit Baptista Mantuanus.

Vt mater cristata solet, quo tempore Miluus
Instruit insidias, flectitq́; per aëra gyrum,
Illa dolum timet, & trocitans sua pignora cogit,
Collectumq́; gregem suspensis protegit alis.

Columbæ etiam & Milui discordiam doctè [c] Horatius detexit, inquiens: [c] *In Epodo*

Mirus amor iuuet vt tigres subsidere ceruis,
Adulteretur & Columba Miluio,

hoc est per adulterium à Miluo ineatur. Paræmia ex impossibili desumpta est, qua summam discordiam & naturalem impotētiam docere intendit, quòd aduersum animal Columbæ sit Miluus, adeò vt impossibile sit eos vnquam reconciliari, quantò minus mutuo amori indulgere, odio priori deposito. Aliud præterea impossibile notat Horatius, quia Columba nulli succumbere dicitur, quàm cui semel sese iūxit, ut inquit Porphyrio. Punicæ malo nunquam insidere Miluios, vt tradit Oppianus, ferūt, & ne aspectū quidem eius sustinere. Cuius rei causam in fabulosum commentum idē retulit, quod suo loco enarrabimus. Punicę malo non insidet Milu⁹.

AFFECTVS CORPORIS.

SCRIBIT Oppianus Miluum certo anni tempore magnum in pedibus dolorem pati: [a] Plinius tempus hoc exprimens, *Traduntur*, inquit, *à solstitijs affici podagra.* Albertus timiditatis Milui & latebrarum causam in hunc morbum reiiciens, *arthritica*, inquit, *& podagrica auis est, ideoq́; timida, & latet aliquando circa solstitia frequentius; quòd tunc morbo podagra magis obnoxia sit.* [a] *Lib. 10. cap. 10.*

AVCVPIVM.

QVOD [a] Terentius parasitum introducens loquentem, ex prouerbio inquit: [a] *In Phormione.*

Quia non rete Accipitri tenditur neque Miluio,
Qui malè faciunt nobis, illis, qui nihil faciunt, tenditur,
Quia enim in illis fructus est, in illis opera luditur.

Illa ætate forsan, & suo quodam sensu verum erat. Sunt autem verba parasiti, qui sibi non metuit insidias, aut tum ab eo, qui illam inferret maiore suo periculo quàm alieno. Nam aues capiuntur vel gulę gratia, vel delectationis. Tale nihil in Miluo agnoscebat ea ætas. Neque enim ad cibum expetebatur, neque quispiam illum alere volebat, vtpotè nimis edacem, nemo habere cupiebat, nempe maleficum. Ideo autem tutior erat, quia in illo & fructus perdebatur, & opera ludebatur. [b] Horatius hamo etiā capi solitos Miluos hoc versu innuit: [b] *L.1. Epist.*

Cautus enim metuit foueam Lupus: Accipiterq́;
Suspectos laqueos, & opertum Miluus hamum.

Nostra hac tempestate Milui & quidem magno studio capiuntur, cum positis retibus, ne noceant, quem modum præscribit [c] Pet. Crescentiensis, estq́; non dissimilis ab eo, quo Accipitres irretire solent, tum venatione, ut oblectamentum præbeant, nempe in aëre sublimi, Falconum præsertim Sacrorum pugna, quos instructos in eosdem immiserint. Quam quidem venationem Alphonsus Neapolitanus Rex auorum nostrorum memoria demonstrasse quibusdam creditur. Tam flagrans. n. hodie volatilis aucupij, vt inquit Budæus, est studium, vt nec Ardeæ nec Milui intra nubes conditi euadere humanas manus possint. Principes ac magnates, quos Milui venationē, ac potissimùm regalis spectare iuuat, hac eā ratione, teste Bellonio, instituūt. Cum Miluo in more positū sit, media ęstate sublimē in aëre libēter ac diù ferri, hac arte, ut descendat primùm, eum inuitant. Accipitrario Bubonem pugno gestare iubent, cuius pedibus cauda vulpina annexa sit, qui auolare in campum patentem permissus, vbi à Miluo conspectus est, confestim eum ad deuolandum allicit. Miluus enim viso Bubone, mirum quanto eius contuendi desiderio ingenita quadam curiositate actus, statim deorsum aduolet. Ad quē cùm proximus accesserit, ita vt eum contingat; non aliud, quam auidè & admirabundus insolentis formæ eum contemplatur. Tunc uerò Sacros in Miluum emittunt inpugnaturos. Qui imparem eorū viribus sese videns, fuga saluti consulit, & subitò rotationibus aëra scandit. Cùmq́; auis sit, pernicis quidem uolatus, sed infirmarum ad resistendum virium, quantum potest sublimis euehitur. Ibi verò in nubibus iucundissimum pugnæ fit spectaculum, pręsertim si locus est

[c] *L.10.c.17*

Falconum sacrorū pugna.

Milui venatio.

Bubonis vsus ad venandum Miluum.

campestris,& nullis arboribus,quæ uisum impediant,consitus,aërq; tranquillus, ac sudum cælum. Nam & sacros & Miluum sublimes adeo euadere spectare licet, dum alter alterum superare conatur,ut uterque obtutubus humanis eripiatur. Verùm nihil prodest Miluo altiuola pernicitas, neque eum seruare potest ab imminenti exitio. Nam à Sacris tandem in potestatem redigitur,qui uolatu facti superiores,supernè & frequenter ictum deorsum in terram præcipitant. Exagitatur uerò hoc uenationis genere potissimùm Miluus, cui Regali, uel ab hoc ipso cognomen est,quòd Regum & Principum oblectamēto propriè dicatus sit, qui ex illius in excelso aëre cum Falconibus manum conferentis, aut potiùs, vel in ipsum cælum, si liceat, dum altiora continenter petit,euadere conantis,spectaculo,haud leuem voluptatem capiunt. Cedunt tamen in hunc usum quoque nonnunquam Milui nigri, qui cum Regalibus multò sint robustiores,fit quandoque,quod testatur Belisarius,vt,quamuis etiam capti & à Falconibus Sacris circumacti, per aëra deturbati descendant,à Falconū tamē manibus quādoq; euadāt. Sed & Sacris ipsis sūmo æthere reluctādo plus negotij facessūt, ac operosiorem de se,quā de Regali diximus, victoriā reddunt. Nam præterquā quòd virium eis plus inest, sic agilitatis etiam ac expeditæ velocitatis amplius habent,corporeę verò molis minus. In Propontide ubi Accipitres magno numero ex Ponti Euxini dextero latere venientes,retibus capi antè ex Bellonio dictum,ibi Milui eodem modo,ut de Accipitribus diximus, capiuntur. Verùm parum honoris Miluo accesserit ex hoc,quod eum recreandis hominum animis,venationi vtilem demonstrauimus, nisi (vt produnt) & eum ipsum reliquorum Accipitrum modo, alijs auibus capiendis idoneum esse & arte humana reddi posse aliquando doceamus. Cùm artis Accipitrariæ originem & antiquitatem indagaremus,ex [d] Aeliano,qui Ctesiam citat,ostēdimus,non solùm Aquilarum,sed & Miluorum pullos ab Indis ad venationem institui solitos,atque adeo mansuefactos,ut animalia ab se capta,spe carnis,præmij loco consequendæ dominis reportarint. Rationem institutionis,venandiq; modum illic prolixiùs exposuimus. Et Baldus Angelus Abbatius medicus præstantissimus & nostri amantissimus, Alphonsum Aragonium Rege tradit ex Volaterrano,Miluum primùm venaticum habuisse,idq; credendum esse affirmat:quod etsi inficiari nolim,vereor tamen,ne Volaterranus,uel ille,venationem Milui & Falconis,cuius eundem Regem inuentorem fuisse antè notauimus, in qua Miluus superatus tam iucundum spectaculū edit,cū uenatione aliarū auiū confuderit. Mirū et uidetur, quòmodo Miluus auis timidissima,& tenellulis tantummodò pullis insidiari nata,ad uenatum auium institui possit.

Quis Miluus à Sacris maximè capiatur.

Milui nigri cum Sacris pugna.

Miluos etiā Aues capere.

[d] L.4.de Anim.c.26.

Indos Miluinis pullis in venatu vti.

COGNOMINATA.

ICTINVS cognominatur, quartum genus lupi à rapacitate nimirum, vt secundum etiā Circus,quia hæ aues rapacissimæ sunt. Hoc genus apud Oppianum, ut antè dictum fuit ἴκτις vocatur.

Miluum pontem dictum Romanæ vrbis Hermolaus Barbarus interpretatur Sublicium. De quo ita scribit Abrahamus Ortelius: Pons Miluius in Tyberi prope Romam,vbi Constantinus Maximus Imp. Maxentium tyrannum deuicit. Hodie ponte mole vocant. Miluium uocant hunc pontem, Liuius, Tacitus, Salustius,[a] Plinius,[b] Cicero, Eutropius, Orosius, Aurelius Victor. De eo tamen apud me doctissimus Victor Gisellinus. De Molo ponte consului manu scriptos meos, in quibus est Molvius,Muluius, Moblius & Molbius,quæ postrema duo,etsi falsa sunt, vocalem tamen O uel V disertè ostendunt, In nullo libro est Miluius. Hactenus ille.

Lupus qui Miluus & Circus dictus.

Milu[9] pōs.

[a] De viris Illust.

[b] Orat.3.in Catal.& Epist. ad Atticum.

DENOMINATA.

A MILVO deriuatur adiectiuum Miluinus, a, vm, pro eo quod Milui est. Vnde Miluinus pullus apud [a] Ciceronem pro homine rapaci per translationem dicitur:& Miluina mensa [b] Plauto,similiter pro rapaci: *Madida quæ mihi apposita mensam Miluinam suggerant.* Miluinæ plumę dicuntur apud [c] Plinium: *Hieracites gemma alternat tota, Miluinis nigricans veluti plumis.* Vngues item Miluini pro rapacibus,& furacibus apud [d] Plautum.

An tu inuenire postulas quenquam coquum,
Nisi sit Miluinis aut Aquilinis vnguibus?

Pes Miluinus herba quædam à Miluo denominata,à Columella colligi,& in vsum reponi iubetur,sed qualis ea sit,non explicuit. Ruellius herbam cornu ceruinum hodiè vocatam eandem cum illa suspicatur. Nam extremum folij in articuli aut pedis Miluini figuram formatur. Alij

[a] Ad Q. Fr.

[b] In Menach.

[c] L.7.c.10.

[d] In penul.

Pes miluin[9] herba.

Alij cornu ceruinũ coronopodem interpretantur. Syluaticus pedẽ Milui, pepanum eſſe dicit alio nomine vocatũ, folia aſſerens habere diuiſa ſatis & ſubalbida, cum flore & capitello oblongo, ſicut cauda animalis. Sed alia eſt Plinij pepanus, bugloſſi folio, pulmonaria latinè dicta. Hieracium minus Germanis nonnullis vocatur VVeyenſchvvantz hoc eſt, cauda Milui. Miluina Feſto genus tibiæ eſt ſoni acutiſſimi.

Cornu ceruinum. Milui pes. Pepanus. VVeienſchvvantz.

AVGVRIA. PRÆSAGIA.

MILVVS diri ominis & inauſpicatus habitus eſt, ac ſemper infortunia præmonſtraſſe antiquis creditus. C. Valerio & M. Herennio Coſſ. in æde Apollinis Romæ comprehenſus, vt author eſt Iulius Obſequens. Agmen Miluorum in certiſſimum excidium futurum retulerũt augures, vt & aliarũ auium, quæ cadaueribus veſcuntur, vt Vulturum & Coruorum. Sin verò aliquando raperentur à Miluis exta aut carnes ſacrificatorum animalium, ſignum inauſpicatum putabatur, vt Pauſanias teſtatur: Idq́; eò magis funeſtum putabât, quod ſępius cùm in ludis Olympicis, tùm aliàs obuolaſſe obſeruati fuiſſent, ſacrificijs interim intactis manentibus, authore [a] Apollonio. Memoriæ prodidit Gratarolus Miluos unà volantes, ac colludentes & veluti in aere expatiantes, ſignificare calorem, ſiccitatem, aëriſq́; ſerenitatem. Obſeruatum item eſt ea locá ob peſtem imminentem ſuſpecta eſſe, quæ Milui reliquerint, quaſi naturali quadam ſagacitate aut ſaltem exactiſſimo quodam ſenſu aëris & ſalubrem & prauã conſtitutionem ipſi pręſentiant.

[a] *In Hiſtor. mirabili.*

Serenitatis & peſtis ſigna.

MORALIA.

D. AVGVSTINVS in hæc [a] Dauidis uerba: *Scapulis ſuis obumbrabit tibi*, id eſt, inquit, ante pectus ſuũ ponet te, ut alis ſuis te protegat, ſi modo agnoſcas infirmitatem tuam, ut quaſi pullus infirmus fugias ſub alas matris, ne à Miluo rapiaris. Milui enim ſunt terrenæ poteſtates, diabolus & angeli eius, qui rapere volunt infirmitatem noſtram. Fugiamus ſub alis matris ſapiẽtię, quia & ipſa ſapientia infirmata eſt ſuper nos. Quia verbum caro factum eſt, ſicut infirmatur Gallina cum pullis ſuis, ut protegat eos alis ſuis. Quemadmodum Miluus pullos domeſticos grano intentos inuadit, ac ſurripit, eaq́; de cauſa in urbibus ac locis hominibus habitatis libens uerſatur, nec animantes ſylueſtres perſequitur: ita Dęmon hos, qui mundi negotijs toti ſunt immerſi, & in medio mundo degunt, citius adoritur, & incautos rapiens, opimam plerunque prędam ex ijs reportat. Eos uerò qui Deo & ſibi uacantes hominũ turbam fugiunt, & ipſe fugit, atque ſyluas religionis, & contemplantis omnis ſophiæ Chriſtianę plenas rarò aggreditur. [b] Ieremias: *Miluus*, inquit, *in cælo cognouit tempus ſuum, Turtur, Hirundo & Ciconia cuſtodierunt tempus aduentus ſui. Populus autem meus non cognouit iudicium Domini*. Vti Miluus, ita & Diabolus immundis delectatur, pullis & incautis inſidiatur. Scriptum eſt autem: Nolite locum dare Diabolo, & fugiet à uobis. Diabolus enim alijs eſt formica, nempe pijs uiriliter ſe gerentibus, in magnis, ut Miluus, timidus, alijs eſt leo, nempe prauis, audax nempe in paruis, in malo aſtutus eſt ac callidus, per coniecturas ac uarias ſuſpiciones tempus tentationi oportunum obſeruat. Si autem ille ſolicitus eſt & prudens in malitia, quantò potiùs nos ſalutis noſtræ curam gerere ac ſatagere debemus, & in hoc incumbere, ut cognoſcamus Chriſti aduentum, & iudicium Domini futurum. Nam & Milui, homines ſcilicet guloſi, ventris mancipia, diligenter ac ſtudioſè inquirunt, quinam piſces, quo anni tempore palato ſapiant, ac blandiantur magis, quarum item animantium carnes, quando eſuiſſint aptiores, ac ſuauiores, magno ſtudio cognoſcunt. Verùm ut alibi inquit Scriptura. *Filij ſaeculi in generatione ſua prudẽtiores ſunt filijs lucis.* Quod ſi decimam partem eius operæ, ſtudij ac diligentiæ, quàm hiſce rebus perituris, imo malis, impendimus, diuinis daremus rebus, in quibus plerunque parum ſapimus, quibuſq; tantummodo obiter & ueluti aliud agentes uacamus, quantò melius cum anima noſtra ageretur? At interim dum nos omnium rerum ſecuri agimus, noſtræ ſalutis parum curioſi, & ut dici ſolet, in utramuis aurem dormimus, diabolus in noſtram pernitiem inuigilans ſummo ſtudio, inſtar uolucris rapacis ſemper in aëre (unde ſacræ literæ dæmones aëreas uocant tempeſtates) circumuolitat, quærens quem deuoret. *Congregati enim ſunt*, inquit Iſaias, *Miluus alter ad alterum*, id eſt, dęmones nigri, rapaces, clamoſi, cadaueribus inhiantes. Pulli autem meticuloſi, molles ac tenelli, qui dicunt Ieiunare nequeo, mane ſurgere graue eſt, pondus diei & æſtum ſuſtinere non ualeo, huiuſmodi Miluorum rapinis exponuntur. Qui autem Miluis fortiter reſiſtunt,

[a] *Pſal. 90.*

Miluus quid ſignet.

Dæmon Miluus ſimilatus.

[b] *Cap. 8.*

fiſtunt, eos à ſe abigunt, dicente ſcriptura, *Reſiſtite Diabolo, & fugiet à vobis.* Hic enim in eo Milui naturam æmulatur, quòd non niſi malè cuſtodita & neglectim obſeruata rapit. Vbi verò excubias agi videt, illinc ſtatim pedem refert, ac aufugit, fruſtra reſtituris inſidias poni cognoſcens.

MYSTICA.

ANTIQVIORES illi, qui doctrinam ab Aegyptijs magna ex parte mutuati ſunt, ac de hominum moribus per palingeneſiæ figmenta diſſeruêre, cuiuſmodi eſt Plato, & qui eum ſecuti ſunt, Plotinus, Harpocraſion, Boëthus & Numenius, per Miluum rapacitatem intelligi tradidêre, hominesq; tã auaritiæ ſtudioſos, quàm ad imbecilliorum expilationes & rapinas, atque violentas tyrannides paratos in Miluos ac lupos conuerti, vt [b] Socrates diſputat. In vniuerſum hi in ea animalium genera abire homines opinati ſunt, quorum moribus in uita ſimiles fuiſſent. Hinc ad huc Milui prouerbialiter dicuntur, qui diuites nummorum potiendorũ cauſa, vel veneno, vel quouis alio modo tollunt è medio.

[b] *in Phæd.* Qui in Miluos abiiſſe crediti, & qui Milui dicti.

EMBLEMATA.

ALciati emblema inſcriptum AEMVLATIO IMPAR, ſic habet.

Altiuolam Miluus comitatur degener Harpam
Et prædæ partem ſæpè cadentis habet.

Eiuſdem aliud eſt ſub lemmate. MALE PARTA, MALE DILABVNTVR.

Miluus edax nimia quem nauſea torſerat, eſca,
Hei mihi mater ait, viſcera ab ore fluunt.
Illa autem, quid fles? Cur hæc tua viſcera credas
Qui rapto viuens ſola aliena vomis.

Sumptum eſt emblema per imitationem à fabula Græca Gabriæ, cuius hæc eſt ſententia.

Bouis puer feſto die cum comediſſet viſcera.
Hei mihi clamabat, quod inteſtina effundo mater?
Hæc ridendo ait. Ne timeas fili;
Non enim ex tuis quicquam, ſed vomis aliena.

Qui Proſopopæiam ſcripſit ad Paulum Landulphum Papienſem, Miluum de ſe loquentem introducit, ſub perſona propria, quo rapto viuentes notat his verſibus.

Qui deſes latuit brumali tempore Miluus,
Omine felici ſub tua tecta venit.
Excipe pacato (fert commoda plurima) vultu
Si ſapis hic melior, quam Iouis ales erit.

Miluus loquitur.

Tollere ſi nequeo pullos, venabor Alaudas,
Hinc muſcas, tandem fœda macella ſequar.
Heu me degenerem timor arguit, heu nihil ingens
Corpus, nil ungues, nil mea penna iuuant.
Nimirum refero, carnis qui mole grauantur,
Et qui terreſtris nil niſi carnis habent
Heu quot (pace loquar) paſcunt hæc ſæcula Miluos
Quos non ars diues, imo rapina facit.
Primo vorant pullos, dehinc excrementa macelli,
Hinc muſcas. Qui ſint Oedipe ſcire potes.

Doctiſſimus quidam noſtri temporis poëta Miluos, atque Aquilas tolerantiæ inſignem typum præ ſe ferre his verſibus indicat.

Patientia quanta eſt Aquilæ, Miluiq;
Terras obeundi ac maria, aeriſq; tractus?
Quanto tolerant tempore ieiunia longa?
Nos mancipia, aut deſidiæ pignora vera,
Suprema boni munera in otio putamus.

VSVS IN CIBO.

AVicenna Miluinam carnem crassam esse scribit: & alibi, duræ carnis.[a] Moses in lege Miluum inter alias rapaces mensis Hebræorum abdicauit, innuens nõ oportere coniungi uel assimilari hominibus illis, qui non labore ac sudore victum comparant, sed rapto & iniquitate viuunt. Apud tamen inferioris Germaniæ populos, maxime apud rusticos & pauperiores in mensa eos venire audio.[b] D. Hieronymus Miluum inter ea recenset animalia, quæ à Deo in medicinæ gratiam facta sunt.

[a] *Leuit.c.11*
[b] *Deut. 14.*

VSVS IN MEDICINA.

SVrculus ex nido Milui, puluino dolentis caput suppositus prodest. *Ceruicis quoque neruis opisthotono laboranti adalligatus auxiliari dicitur. De Miluo quidam affirmant, si inueterato, tritoq́ quantum tres digiti capiant, bibatur ex aqua, podagram sanari, aut si pedes sanguinent, cum vrtica, vel pennis eorum cùm primùm nascantur, tritis cum vrtica.* Author[a] Plinius. Ad comitialem, inquit[b] Galenus: *Miluum in olla cremato viuentem, cineremq́ propinato, & sanabis.* Ad eundem Milui iecur exustũ & tritum ex aqua potui datum, idem &[c] Plinius commendãt. Id ipsum aridum tribus obolis in aquæ mulsæ cyathis tribus potum opisthotonos prohibere, & ad inunctiones oculorum vitiosorum laudari Plinius scribit. Cuius rei rationem ad visum eius acutissimum reiicit[d] Io. Baptista Porta, vbi animantia, quibus egregia videndi acies est, oculorum seu visus uitijs conferre multis exemplis adductis probat. Qui in Venerem infirmior erit, testiculos Millonis ex aqua fontis perennis, cum melle decoctos edat, inquit Marcellus Empiricus, ieiunus per triduum, & statim remediabitur. Per Millonem Miluum, uel Buteonẽ videtur intelligere. Huius enim terni testiculi ad fœcunditatem facere creduntur: vel pro Millonis, sunt qui Milionis legẽdum putent. Milionem verò nunc passim Itali & Galli, auis rapacis vocant quoddam genus animosum satis, magnum & aucupio seu venationi volatili aptum, ideoq; parum appositè, vt opinor Miluorum familiæ ascribendum. Fimus deniq; Miluorum[e] Plinio articulorum doloribus illinitur, quo morbo & ipse laborare solet. Idem cum styrace suffitus, reptilia abigit, authore[f] Florentino. Non accedet serpens, inquit[g] Porta, vbi stercus Milui aut Aquilæ iacet. Idem Miluum, quòd pallidi siue crocei ei sint oculi, sicut sunt ictericorum, idem posse tradit, quòd Accipiter, qui arquatis subuenit. Sunt qui Miluum viuum in fimo quadraginta diebus macerãdum sepeliunt, & ex vermibus, qui ex eo procreantur, vnguentum ad dolores podagricos sedãdos conficiant. Vnde in persona Milui idem qui supra.

Surculus è nido Milui

[a] *Lib. 30. c.9.*
[b] *2. Parab. c. 2.*
[c] *Lib. 29.c. vltimo.*
[d] *Lib.4.Phytogn.c.26.*

Millo quæ auis

Milio auis.

[e] *Lib. 29.c. vltimo.*
[f] *In Geoponicis.*
[g] *Lib. 10. vill4 c. 8. lib. 3. Phytogn.c.8.*

Discutio mira natura dote podagram,
Si quis de nostri verticis osse bibat.
Caroq́, diuinum diuerso munere morbum
Heu mihi, sed nullus vult adhibere fidem.
Deme mihi linguam, in qua nostram hanc scribe figuram
In cunctis melior sors tibi rebus erit.

Fel Milui delet maculas oculorum.

FABVLOSA.

FErtur, referente Oppiano, si credere dignum est, quendam virum amissa vxore in filiam, quam ex illa nomine, Siden (quod etiam malũ Punicum significat) susceperat, exarsisse. Filiam verò, ne à parente contaminaretur, super materno sepulchro sese iugulasse; postea uerò Diis hunc casum miseratis, terram de sanguine arborem produxisse, & patrem mutatum in Miluum, calamitatis suæ monumenta refugere, nec arbori huic insidere. Fabula istæc teste doctissimo Io. Baptista Porta significat Miluum maximè colorem rubrum abhorrere. nam Punico malo non insidet, neq; eius aspectum ferre potest.

Side amata à patre.

Miluus rubro colore abhorret.

Aliam item de Miluo in cælum illato, atq; stella facto hanc referunt fabulam. Saturno à Ioue expulso, Ioui bellum Titanes intulerunt, pepereratq; terra horrendum monstrum, anteriori parte taurum, posteriori anguem, quòd ita monentibus Parcis, stygiis est aquis interclusum. Quumq; fatum esset, quòd qui belluæ huius adoleuisset exta; Deorum imperio potiturus esset,

Cur in cælũ relatus.

eam

eam Briareus mactauit, at Miluus exta Ioui retulit, pro quo beneficio Iupiter inter aſtra ipſum collocauit. Vnde[a] Ouidius:

Li. 3. Faſt.

Quid dederit Miluo, ſi vis cognoſcere, cælum.
Saturnus regnis ab Ioue pulſus erat.

APOLOGI.

INfirmus quidam Miluus prope nidum, in quo tanquam æger in lecto, decumbebat, habebat Dei quoddam ſimulachrum. Aduocatam itaq; matrem ſuam rogabat, vt ſupplex ad ſimulacrũ accederet, ac precaretur, vt debita ſua dimitteret, ac ſuperuiuere ſibi concederet. Mater, fili, inquit, quid tibi prodeſt, aut cuius peccati à Deo remiſſionem poſtulas? reſpondit ille, quia toties ſuper eius capite aluum excreui.[a] Morale, eodem modo arrogantes peccatores dum ſani ſunt, imaginem Dei fœdare ſignificat: vbi verò in aduerſam ſalutem incidant, Eccleſiam rogare, vt intercedat pro ſe apud Deum, quo ab imminentis iam matris periculo eos liberet potius, quàm peccata condonet.

[a] Rober. Holcot in li. Ecclesi. c. 5 lect. 59.

DE HARPA. Cap. XVI.

DE Harpa etſi inter Ariſtotelem, Plinium, Oppianum, alioſq; veteres, qui eius meminerunt, non ſatis conueniat, ideoq; quænam auis ſit, (auem enim eſſe omnes videntur concedere) difficulter iudicari queat, vt rectè Ornithologus dixerit, Harpam Auis rapacis nomen eſſe inconſtans: opinor tamen paucula iſtæc, quæ quid de hac aue ſentiam, obiter annotant, perlecturis plurimum lucis in tam obſcuris tenebris allatura. Sum autem, vt etiam in præcedenti capite innui, huius omnino ſententiæ, vt Harpam Milui quoddam genus eſſe, non tamen ſemper Harpæ nomen huic ſoli competere dicam. Oppiani enim Harpam, Oſſifragam eſſe olim à me concluſum eſt, quanuis ſecus ſentiat Ornithologus, qui vel fabuloſi Kiranidis, Zaucon vel Zeucon vel Harpam, modò Vulturis albi, modò rubicundioris ſpeciem eſſe tradentis, authoritate, vel hoc ſolo argumento nixus, quòd in altiſſimis etiam montibus niduletur, & ſub mento plumas barbæ inſtar habeat, quæ Harpæ ſuæ tribuit Oppianus, Vulturem aureum Germanis Goldgyr dictum, cuius iconem nos ſuo etiam loco ex ipſo exhibuimus, Harpam Oppiani eſſe exiſtimat: Sed cùm multa alia de Harpa ſua ſcribat Oppianus, quæ Vulturi illi minimè conueniunt, atq; Harpam in primis, vt interim cætera prætercam, mortuorum animalium oſſibus (quod Oſſifragæ peculiare eſt, ac propriũ) veſci: itaque meo iuditio Harpa eius, Vultur ille minimè eſſe poterit. Vnde dubius omnino[a] Scholiaſtes, *Harpe*, inquit, *auis eſt, quam alij Miluum, alij Oſſifragam vocant*, neſcius fortaſſe, nunquid uel Miluum, vel nunquid Oſſifragam facere deberet, amphibologia nominis intricatus. Eodem modo Euſtathius *Harpe*, ait, *vel Miluus eſt, vel alia auis Aquilæ ſimilis, quæ è ſublimi facilè in quem voluerit locum cum impetu ſe demittit.* Et Io. Tzetzes Harpam cum Miluo confundit, Ariſtoteles apertè diſtinguit. Sed cùm tria ſuperiori capite Miluorum genera eſſe ſcriptum ſit, dicendum, ad quod eorum Harpa referri debeat. Id, ni fallor, ibidem feci, ac iam denuò repeto, ad paluſtre illud, quod Maſſvvy vocari Germanis ſcripſi, rectè reduci, quod ex Philoſophi hiſce verbis colligo: *Harpa, Piſex, & Miluus amici ſunt*, propter, vt exiſtimo, maximam ſui ſimilitudinem, vel quòd victu inter ſe diuerſo vtantur. Harpam enim è mari viuere, ideoq; cum Brentho (Gaza ex Plinio, vt videtur, Anatem tranſtulit) & Laro (Gauia) diſſidere idem Philoſophus tradidit. In quorum verborum traductione Plinius Græcum textum vel perperam diſtinguens, vel malè diſtinctum traducens, hallucinatus eſt maximè, Triorchim cum Harpa diſſidere tradens. Triorchim enim, qui è mari cibum non capit, cum rubeta & ſerpente coniungere debebat. Sed forſã priorem à me adductum locum Ariſtotelis mihi ipſi aduerſari quis exiſtimet, atq; ex eo conſtare dicat, Harpam aliam omnino auem apud illum eſſe, quàm Miluum: Nam, vt videtur, idem alioqui eſſet dicere, Miluus Miluo amicus eſt, vel Harpa Harpæ, quod tamen rationi repugnare videtur. Aues enim (de rapacibus ſermo eſt) eiuſdem ſpeciei ſibi inuicem inuidere, & cibum (cuius cauſa vel amicæ ſunt, vel inimicæ) non aliter ac figulus figulo eripiunt. Huic reſponſum velim, non talem fuiſſe Ariſtoteles intentionem, ſed hanc: *Harpa, Piſex, & Miluus amici ſunt*, hoc eſt, Miluus paluſtris, Piſex, & Miluus nempe vel Aetolius vel Regalis amici ſunt, vtuntur enim victu diuerſo, atq; ideo non diſſident. Sed longè difficiliorem nodum ex Plinio euellendum alius obiiciat, qui, tantum abeſt, ut Harpam maritimam auem crediderit, montanam apertè vocauit, & oculos impetentem

Oppiani harpa quæ.
Zaucon. Zeucon.
Ornithol. opinio de Harpa Oppiani refutata.
[a] In Iliad. r
Harpa ad quod gen[us] Milui reduci debeat.
Harpa Miluo amic[us], Brentho inimicus & cur.
Pli. error.
Plinij loc[us] de Harpa explicatus.

tem effodere ſcripſit. Huic item reſponſum eſto, turpiter & maximo cum legentium diſpendio, Ariſtotelis locum, ubi Phoici (cui Harpam, quòd victus earum ſimilis ſit, inimicam ſcribit) peculiare præ cæteris eſſe tradat, vt oculos potiſſimùm appetat, apud Plinium in plurimis parum oculatum, corruptum legi. Quare omnino concludo Harpam paluſtrem Miluum eſſe. Ad quam pariter opinionem Ornithologus in primis accedit: & Syluaticus idem concludere videtur: *Arba*, inquiens, *auis eſt, quæ in lingua noſtra vocatur Arpa ſimilis Miluo, ſed vtcunq; maior.* Atq; hinc Cretenſes Miluum adhuc ἀρπίτον vocant.

DE CVCVLO. Cap. XVII.

CVCVLVM Accipitribus apponendum duximus vel ea ſola ratione, quòd Accipitrem referat tanta ſimilitudine, vt etiam Ariſtotelis ætate, hoc ipſo prognatus crederetur, & etiamnum apud Gallos, vt teſtis eſt [a] Bellonius, *Falco Cuculi parens* communi prouerbio dicatur. Non armis tamen ad rapiendum aptis, roſtro ſcilicet & vnguibus inſtructus eſt, ſed colore tantùm Accipitres repræſentat, eſtq; auis minimè bellicoſa, ſed ignaua potiùs ac timida, & impunè ab alijs auiculis infeſtata, [b] Philoſopho teſte, ideoq; eam in vltimum Accipitrum locum reiecimus, non tamen ea ratione, quòd reuera cum hiſce conueniat, ſed quia conuenire credita fuit. Cuculus tamen non omni prorſus honore ac laude deſtituitur. Nam Iunonis Deum Reginæ ſceptro inſidens ab antiquis effingebatur, fortè quia non alia ratione faciliùs Iunoni imponere, eaq; ſe potiri poſſe Deorum Rex exiſtimaret Iupiter, quàm quòd ludicram huius auis formam aſſumeret, quam ipſa pòſt captaret. Vnde non indignam auem eam exiſtimarunt, cuius nomine etiam Iouem ipſum donarent, Cuculum uocantes. Quare Cuculo debere uidetur Iuno, quòd coniunx eſſet Iouis, ſi Ethnicorum fabulis credimus, quas tamen ſuo loco latiùs enarrabimus. Cùm verò uincula iugalia, nec non puerperium curæ eſſe Iunoni exiſtimarent priſci, quare boni ominis cauſa Cuculum Deæ huic dicatum eſſe quis putare poſſet. Boni enim augurij etiamnum à uulgo habetur, ſolentq; noſtri ex eius cantu ducendæ uxoris tempus ut Germani, diuturnitatem uitæ colligere, dum in ſingulas, quas auis reddit, uocis iterationibus ſingulos annos computant. Et in partu non minus fortunatus, quàm aſtutus ac ſagax eſt. Propriæ enim frigiditatis probè conſcius, qua ſe & ad fouenda, & ad excludenda oua agnoſcit ineptũ, eo aſtu utitur, ut nullo ſuo labore poſteritati tamen conſulat, ouis ſuis in alienum nidum, earũ præſertim auicularum, quæ ſimilia pariũt, ne deprehendãtur, illatis. Hoc etiam humano generi præter cætera utilis, quòd omniũ primus auium, ut teſtis eſt Oppianus, uerni temporis, cùm aduolat, nuncius eſt, & caniculæ exortæ, cùm auolat. Vnde Agricolis ad uarias operas diſpertiendi temporis author eſt.

[a] *Lib. 2. de Auib. c. 29.*
[b] *Lib. 3. de Gen. c. 1.*
Cuculus Iunoni Sacer.
Cucul' boni ominis Auis.
Germani cuculi voces enumerãt, & cur.

AE QVIVOCA.

KΌκκυξ eſt os in imo oſſis ſacri poſitum, tribus proprijs partibus conſtans. Sunt autem partes illæ oſſicula, etiamſi Galenus ita non audeat appellare, quòd pueris adhuc ſint cartilagines, quæ quamuis annorum ſpacijs oſſeæ euadant, in ambitu tamen, & cõmiſſuris & fine adhuc cartilaginoſæ permanent. Vniuntur autem inter ſe ſymphiſi, quamuis coccygis tertium os (quòd proprio nomine & σπονδύλιον, & ὄρρος, & οὐροπύγιον appellatur) ut oſſis ſacri primum perſæpè ſynarthroſi iungatur, & in ijs foramina intus ampliora, ut in oſſe ſacro, niſi quod ad coccygis oſſis ſecundi cum tertio commiſſuram pro foraminibus futura tantùm eſt. Ita dictam Coccygem [a] Cardanus putauit, quaſi Cuculum, quòd Cuculi roſtrum, quo ad figuram (nam in aduncam quandam acuiem definit) & quodammodo etiam colorem æmuletur. Verùm alijs magis placet ita uocatam, quòd inſtar criſtæ emineat. Nam κόκκυξ Heſychio & Varino alibi etiam exponitur λόφος καὶ περικεφαλαία, id eſt criſta & galea.

Vocatur & κόκκυξ in iumentis pars quædam humeri uel inter humeros.

[b] Nicander olynthos id eſt groſſos caprifici coccygas uocat, fortè quòd cum Cuculis ſimul uerno tempore prodeant.

Κόκκυξ etiam Græcis, & Cuculus Latinis piſcis marinus eſt apud [c] Athenæũ, qui Numæniũ rubrum ab accidenti appellaſſe ſcribit: Romanis uocatur uulgò peſce capone. Videtur autem à ſono uocis ita dictus. Hinc hos uerſus legere eſt apud [d] Caſtorem Durantem.

Quantumuis mutos piſces natura crearit,
Coccyx efficta nomina vocis hab. t.
Eſt autem dura carnis, ſiccaq; nihilq;
Lenti in ea, aut modicum, nil quoq; fellis ineſt.

[a] *Comm. in 3. Aph. 23.*
Κόκκυξ p criſta.
Pro parte humeri.
[b] *In Theriacis.*
Coccygæ fructus.
Cuculus piſcis.
[c] *L. 7. c. 27.*
[d] *In Theſ. Sanit.*

[e] Lib. 2. de diæta, & de affec. inter.

Vnde [e] Hippocrati tanquam piſcis ſicciſſimus plurimis in locis commendatur ad morbos à craſſa pituita ortos,necnon ad ſplenis vitia. Editur ſuauiter frixus ſucco aurantij reſperſus.

At verò gladio partes diſſectus in ambas
Frigitur,& multò gratior eſſe ſolet.
Vtque minus Cuculi deſint & in aëre & vndis
Viuunt,longè alios terra frequenter alit.

Inquit idem Durantes verſu non illepido. Athenæus verò ex Epicharmo aſſatos videtur laudare. *De Cuculis,*inquit,*ſic meminit Epicharmus: Et ſplendidi Cuculi , quos omnes diſcidimus , aſſanteſq; ac condientes molimmus. Dorion eos, ait, aſſare oportet, vbi per dorſum diuiſerimus, ac herba, caſeo , laſerpitio, ſale, oleo condire, deinde verrere, vngere, modicum ſalis ſubterſpargere, tū excipere, ac aceto perfundere.*

Cucul⁹ herba. [f] Lib.6.Meth.c.20. Oxys Plinij. Solatrū furioſum. Cucculo di Leuante.

Herba Cuculus [f] Fernelio Ambiano ſub cineribus cocta ambuſtis mederi traditur,& Cardano ad carcinomata valere. Hanc oxyn eſſe Plinij crediderim. Alioqui panis Cuculi dicitur vulgo Latinorum, nūc trifolij acetoſi nomine nota eſt. Hæc moderato frigore quem acor indicat feruorem temperat, & repellit modicè. Vnde & ad inflammationes & eryſipelata celebratur, & acutè febrientibus vtiliſsima eſt.

Solatrum verò furioſum vulgò quidem Cucculo di Leuante dicitur, ſed ei nomini, vt videtur, nihil cum Cuculo noſtro commune eſt, verùm ita dictum iudico à Græca voce κόκκος, quæ Latinis baccam notat, vnde & coccus piſcatorius vocatur. Nam inſtar baccæ teres eſt, alijs galla orientalis, quem quercus cuiuſdam fructum eſſe dicunt. Bononienſes noſtri hodie oliuas vulgò coccolas vocant, itidem quaſi baccas. Quanquam Ornithologus ſuſpicatur cuculum herbā apud [g] Marcellum, vbi hanc podagræ dolores impoſitam ſedare ſcribit, Solanum intelligi, hac motus ratione, quòd inter medicamenta ſimplicia ad Paternianum (qui liber [h] Galeno aſcribitur) vua lupina, hoc eſt ſolanum hortenſe, Cuculus ēt nominetur, quod & cacubalum à Plinio dici putat, quod nomē etiam apud Dioſcoridē inter ſolani hortenſis nomenclaturas legitur. Et Syluaticus Cuculum vuam lupinam vocat. Quod ſi ita eſſet, poſſet herba Cuculus apud Fernelium & Cardanum fortè non malè ſolanum etiam intelligi, quod ad ambuſta & eryſipelata inſigni ui pollere conſtat. Hac interim de re alij vt lubet, iudicent. Plura videre erit in capite de denominatis.

[g] Cap.30. [h] Cap.83. Vua lupina. Cacubalū. Capitis tegmen. Cucullus pro tegmine capitis.

Cucullus (cuius vinculum tegillum Plauto dicitur) capitis tegmen olim erat groſsioris villi, vnde [i] Iuuenalis.

[i] Sat.3.

Contentuſq; illic Veneto, duroq; Cucullo.

Sicuti enim in elegantioribus Galliæ ſeruis frequens erat vſus veſtis cuiuſdam purpuræ, ſic & vilioribus per illam ætatem, vt teſtatur doctiſsimus Lipſius ætatis noſtræ decus, cucullus. [k] Martialis:

[k] Lib.10. Epigram.

Pullo alget Manius in cucullo.

[l] Lib.1.c.8.

[l] Columella. *Cultam veſtitamq; habeat* (agricola ſcilicet) *familiam vtiliter magis , quàm delicatè, munitam diligenter à frigore, pluuiaq; quæ cuncta prohibentur pellibus manicatis, centonibus confectis , vel ſagis cuculatis,* id eſt cucullos habentibus. [m] Lampridius : *Tectus cuculione mullionica, ne agnoſceretur.* [n] Capitolinus: *In tantum dicunt vitiorum Caianorum & Neronianorum fuiſſe æmulum , vt vagaretur nocte per tabernas & lupanaria ob tecto capite cucullione vulgari viatorio.* Ad eundem ſenſum [o] Iuuenalis.

[m] In Heliogabalo. [n] In Vero. [o] Sat.6.

Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos &c. Et alibi:
Illa iubet ſumpto iuuenem properare cucullo. [p] Item alibi:
—— Si nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo.

[p] Sat. 8.

Cucullus pro tota veſte.

Cucullus etiam pro tota veſte accipitur apud Sidonium: *Per quos nocturnalem cucullum, quo membra confecta ieiunijs inter orandum , cubandumq; dignantur tegere , tranſmiſi. Quanquam non oportunè ſpecies villoſa mittatur hyeme finita, iamq; temporibus æſtatis appropinquantibus*. Noſtra tempeſtate & in Italia viatoribus tantùm & monachis ad tegendum caput eſt in uſu. Horum mores formās D. Hieronymus, de monachis loquens, ita inquit: *Edentes autem cucullis capita ſua velent , ne alter alterum aſpiciat manducantem*. Gallis etiam mulieribus non abſimili tegmine caput velare etiānum mos eſt, quod ipſæ vti & monachalem cucullum vernacula uoce cappam, vt & Germani uocant. Cucullionem pro cuculo, ut & Capitolinus ſuprà, & Cato uidetur accipere. *Funes veteres ſarciri, nouoſq; fieri, centones, cuculiones familiam oportuiſſe ſibi ſarcire.* Nec diſsimile quod bardocucullum [q] Martialis nominat.

[q] In diſtichis.

Gallia Santonico veſtit te bardocucullo,
Cercopithecorum penula nuper erat.

Item alibi.

Vrbica

Vrbica lingonicus tyrianthina bardocucullus.

Penulæ Gallicæ genus, si cucullum non habebat bardiacus, inquit Perottus, dicebatur. Verùm Perottum ea in re hallucinatum fuisse, quiuis ex sequentibus iudicet. Meminit[t] Iuuenalis:

Bardiacus iudex datur hac punire volenti
Calceus, & grandes magna ad subsellia suræ.

[t] *Sat. vlt. in principio.*

Quibus tribus describit centurionem, qui gestare solet in castris cucullum bardiacum, & calceum clauatum, & qui magnus, procerusq; est. Erat autem uestis uilis, & apta militibus, in qua etiam cubarent in castris, quasi quæ & simiis ob breuitatem & crassiciem conueniret, ut ex Martialis uersu paulò antè citato etiam comprobatur: de eadem [f] Capitolinus: *Auctio sanè rerum*, inquit, *Commodi in his insignior fuit uestis sub tegmine Serico, aureis filis insignior per tunicas, penulasq́; lacernas, & chiridotas Dalmatarum, & cuculli Bardiaci.* Per bardiacum itaq; intelligere debemus cucullũ lanæ crassioris, quo maximè Galli utuntur Nam Bardi natio sunt Gallorum, ut docet [t] Strabo. Ex bardo itaq; & cucullus fit bardocucullus, siue bardiacus cucullus, & quandoq; ponitur absolutè, ut ex Iuuenale paulò antè liquet, & ex istoc etiam Martialis:

[f] *In P. Helnio Pertinace.*
[t] *Lib. 4.*

Lassi bardiacos quod euocati,

Erant autem euocati iuuenes ex equestri ordine delecti, qui manente usu constituti sunt ad custodiam cubiculi Imperatorij loco militum; hi cùm excubias agebant, bardiaco ueste utebantur. Alij ita dictum putarunt, quòd bardos, id est, uiles & stolidos homines deceret.

Cucullus etiam significat fictile poculum, de quo [u] Horatius:

Reges dicuntur multis vrgere cucullis,

id est, poculis seu culullis aliter dictis, imo ego culullis legendum puto, qua significatione istæc uox apud [x] eundem etiam alibi reperitur, ubi ait:

——Diues & aureis
Mercator exiccet culullis
Vina Syrâ reparata merce.

[u] *In arte Poet.*
[x] *Lib. 1. car. Ode 31.*

Fernelio aliisq; medicis est etiam intersutus pileus, quo caput ad destillationes ac frigidos affectus discutiendos muniri solet, quem uulgò cucupham quoq; nominant. Cucul[9] qd Medicis.

Cucullus papyraceum inuolucrum in conum fastigiatum, quo pigmentarij olim utebantur, ac hodiè utuntur, quibus aromata venalia excipiunt: uulgò hoc tempore Scartozzo nuncupatum, unde Martialis: *—— Nec thuris, piperisue sis cucullus:* ita dictum, quòd in speciem cuculli seu caputij erat efformatum. Nã cucullos in acumen ex ijsse Bapt. Mantuanus eo uersu indicat: *—— Bardocucullatus caput, vt campestris Alauda.* unde eos monachos, qui hodiè à uestis huius usu Capuccini uulgò dicuntur, antiquam & ueram formam cuculli retinere apparet. Hanc nostri homines nunc malè cucullã uulgò uocãt. Cucullus p inuolucro papyraceo. Capuccini vnde dicti.

Cucullus item in quibusdam Italiæ locis uocatur eruca illa, quæ olosericum profert.

Cuculum Græcè κουκουλον [y] Straboni oppidum est propè Albam Marsorum urbem in Italia referente [z] Ortelio, quòd hodiè Scutulum castellum Leander ponit.

[y] *Lib. 5.*
[z] *In Thes. Geog.*

Est etiam Cuculum urbs circa Noricum Ripense in D. Seuerini uita.

Ludunt Germani, præcipuè Heluetij ludum, quem cuculum dicunt, hoc modo: Vnus occlusis oculis manet in loco, quem solium vel tribunal appellant, interim ab vnitate consequenter clara voce & interstinctum numerans, dum alij diffugientes passim se occultant. Occultatis omnibus vnus Cuculi voce clamat, tum ille à solio discedit, & passim inquirit, si quem abditum deprehendat. Deprehẽso aliquo tribunal celerrimè conscendit, ne cursu à deprehenso, aliouè præueniatur. Vltimus enim inquisitoris laborem subit. Hunc ludum [a] Pollux apodidrascindã appellat. Frequens item est apud Batauos, ut audio. Cuculus ludus. Apodidrascinda.

Cuculi nomine item mons venit in agro Bononiensi, vulgò monte Cucculo. Mõte Cucculo.

SYNONIMA.

CVCVLVS Syriacè uocatur coco: Hebraicè ut [a] quidã uolunt קאת Kaath uulgò interpretãtur Iudæi Cuculũ, idq; ex eorũ Talmud, in quo appellatur קיק. kik Verùm etsi vocẽ Hebraicã קאת Kaath nonnulli interpretẽtur Cuculũ, & quidẽ pleriq;, tñ LXXII. Pelicanũ, D. Hyeron. Onocrotalũ esse putãt, alij Monedulã ita nominant, ut inquit Reuchlinus. Schalac ẽt Hebraicè quidam Cuculum dici putant, alij Mergulum, alij Nycticoracem. Quidam שחף Schachaph Cuculum exponunt auem immundam a scabie & tuberculis, quibus præ cęteris fœda est, & ita Hebræos eum uulgò uocare [b] quidam author est. שחף similiter Cuculum sunt, qui uertant, inquit Santes Pagninus, tamen D. Hieronymus Larum exponit. In Auicennæ animalium historia

[a] *Lib. 9.* Coco
[a] *Psal. 102.* Kaath.
Schalac
Schachaph
[b] *Leu. 11. & Deut. 14.*

Banchem Euchem. modò Banchem, modò Euchem pro Cuculo legitur. Græcis κόκκυξ eſt à uoce, quam edit, per onomatopœiam. Nam & κοκκύζειν Græci habent uocabulum fictitium ex Cuculi cantu. Signat etiam Gallinacei uocem, quam parta uictoria ſolet occinere. Hodie Cretenſibus, teſte Bellonio, Decocto dicitur. Latinè Cuculus, ut plurimùm, & Cuccus, cuius illud eſt dimnitiuum, etiã

Decocto. uocatur. Cucullus uerò pro aue Latinum non eſt. Quare quòd quidã ex Cuculo faciunt cucullum, ex aue ſcilicet ueſtem, apud Horatium nihil eſt neceſſe, quum hæc uox plerunq; penultimam habeat productam, apud Plautum in carmine Trochaico:

At etiam cubat Cuculus, Surge amator, i domum. Ac mox.

Cano capite te Cuculum uxor ex luſtris trahit.

[a]Lib.1.S.7. Alioquin enim in utroq; Trochaico uerſus non conſtaret. Ita igitur legendum apud[a] Horatiũ:

——Cui ſæpe uiator

Ceſſiſſet, magna compellens voce Cuculum,

non cucullum. Inuenitur tamen & correpta penultima apud Poëtas, ut in illo uerſu Martialis.

Quannis per multos Cuculus cantauerit annos.

Et apud authorem Philomelæ:

Et Cuculi cuculant, fritinit rauca cicada.

Pro ueſte uerò ſemper ll. geminat, neq; eſt diminitiuũ, ut Cuculus, quod etſi, ut diximus, à Cuccus deriuatur, alterum tamen C. deponit, ita ut etiam prima in eo ſecus atq; in primitiuo, corripiatur. Eſt autem hoc nomẽ Latinũ, ut pleraq; aliorum idiomatum eiuſdem auis, etiam à uo-

Etymum ce, qua ſemper & ad tædium uſq, repetita, ſe primo uere prodit, nomen proprium ingeminãs, effictum, ut uix alia ſit auis, quæ ſimiliter in tot linguis unam aut ſimilem nomenclaturam habeat. Demonſtrat uerò, ut tradit Goropius, Latinorum Cuculus (ſi tamen hæc deriuatio accipienda eſt. Nulla enim neceſsitas, ut Latinum Cuculus à Græco mutuemur.) duo potiſsimum: priore quidem ſyllaba V. apud Latinos à quarta uocali ſonum exordiri, ut Terentianus ſcribit, poſteriore uerò apud primos Latinos tenuis etiam V. ſonũ fuiſſe, ſi Ypſilon, quòd eſt in κόκκυξ exprimere uoluerunt. Quæ Goropij ſententia quoad primam ſyllabam, commonſtrat quidem quod Græci Latinorum V. exprimere uolentes, ſemper ου ponũt, ut de hac ipſa dictione factum uidere eſt apud Suidam & Varronẽ, quibus teſtibus Coccyx apud Romanos κοῦκκος uocatur. Et Iſacius Tzetzes in Lycophronẽ inquit: ὁ παρὰ Ρωμαίοις κούκουλος, id eſt, apud Latinos ſeu Romanos Coucoulus uocatur. Belgæ ſanè Coucouc Cuculi ſonum efferunt, quem Galli, nunc Franci more Græcorum κοκκυ pronunciant, à quibus diſcere etiam obiter licet, quì ſit Y Græcorum ſonandum. Sed ut dixi ego minimè acceperim hanc nominis Latini originem, cũ manifeſtum ſit & hanc ipſam ex uoce Cuculi apud quaſq; gentes promanaſſe, atq; ut eam primò comprehenderint, ſic in uſum tranſduxiſſe. Alberto haud aptè Gugulus ſcribitur. Italicè

Gugulus. Cucculo, Cucco, Cuco, Cucho: Hiſpanicè Cuclillo: Gallicè Cocou, ſed ut plurimum, cocul ſeu coquu: Germanicè Gucker, Guggauch, Kuckkuck, GucKuſer: Belgicè Kouckouck vel Kockuunt. Anglicè a Cukkouu & a Gouke: Illyricè Ziezgule.

GENVS.

FALSA hactenus, ab ipſis Ariſtotelis etiam temporibus uſq;, hominum com plurimum opinio Cuculum Accipitrum eſſe ſaltem ſpuriam quandam progeniem tenuit. In quem errorem & [a] Plinius ipſe alicubi & Albertus, aliiq; lapſi ſunt. Verùm hos luculentius refutari poſſe haud quaquam puto, quam ipſis [b] Ariſtotelis verbis, qui diſertè diuerſum omnino ſentiẽs in hæc verba ſcribit.

Plin. & multorũ error.

Cuculus ex Accipitre fieri immutata figura à nonnullis putatur, quoniam quo tempore is apparet, Accipiter ille, cui ſimilis eſt, non aſpicitur. Sed ita ferè euenit, vt ne cæteri quidem Accipitres itẽ cernantur, cùm primùm vocem emiſit Cuculus, niſi perquam paucis diebus. Ipſe autem breui tempore aſſatis viſus, hyeme non cernitur. Eſt hic neq; aduncis vnguibus vt Accipiter, neq; capite Accipitri ſimilis, ſed ea vtraq; parte Columbum potiùs, quàm Accipitrem imitatur: nec alio quàm colore repræſentat Accipitrem niſi quòd Accipiter maculis diſtinguitur ſeu lineis, Cuculus velut punctis. Magnitudo atq; volatus ſimilis Accipitrum minimo, qui magna ex parte per id tempus non cernitur, quo Cuculus apparet, nam vel ambo vnà viſi ſunt aliquando. Quin etiam ab Accipitre interimi Cuculus viſus eſt, quod nulla auis in ſuo genere ſolet facere.

Cuculum non fieri ex Accipitre.

Quæ Ariſtotelis verba non rectè intellexiſſe Plinius videtur, cùm Cuculum ſolum inter aues à genere ſuo ſcribat interimi, tãquam ſi Cuculus de Accipitrino eſſet genere. At Ariſtoteles hoc non dicit, ſed vt contra uulgi opinionem, Cuculum non eſſe Accipitrini generis doceret, illum etiam ab ipſo Accipitre deuorari ait, quod non fieret, ſi eiuſdem generis eſſet, vel mutata tantùm figura ab ijs differet. Videtur ſanè Plinius etiam ſibi ipſi inconſtans eſſe, quippe

quipppe qui ibidem ita dicat: *Vnguibus non eſt aduncis Cuculus, ſed ijs & capite ac roſtro, rictuq́ Columbam potius, quàm Accipitrem refert, colore tantùm Accipitrem imitatur.* &c. Poſſent autem & ipſius Ariſtotelis verba alicui negotium faceſſere, vbi pedibus eſſe ait Columbinis Cuculum. Equidē & ipſe miror, cur non potiùs Picorum pedibus eos comparârit, cùm hiſce, quos nos agnoſcimus, Cuculis non terni antè, & retrò vnus, vt Columbis, ſed bini antici, & totidem poſtici, vt Picis ſint digiti, & nocturnis auibus. Niſi exiſtimemus nō in eo ſimiles Columbis Cuculos (quantum ad pedes) voluiſſe dicere, ſed quòd vnguibus vtriq; minimè aduncis ſint rapacitati aptis, aut aliam Cuculi ſpeciem ipſum agnouiſſe, qualem Ornithologus etiam olim depictam exhibuit, Accipitris potiùs quàm Cuculi forma, ſed quā pòſt adiecta in appēdice alia emendarit. Hinc etiam hallucinatum eſſe[a] Albertum colligimus, qui nō dubitat in hunc modum ſcribere: *Cuculus quidam componitur ex Columba & Niſo ſiue Sparuerio, alius ex Columba & Aſture, mores etiam habet ex vtroq́ compoſitos. Ex Columba enim habet, quòd non prædatur alias aues, ex Niſo autem & Aſture habet quòd inſidiatur nidis aliarum auium debilium* &c. Hallucinantur ſimiliter Galli, qui, vt teſtis eſt[b] Bellonius, Falconem Cuculi eſſe patrē vulgari dicterio ferunt. Etenim, etſi, vt doctiſſimus Scaliger inquit, *Cuculus & Accipiter dempto roſtro una & eadem videatur auis eſſe*, eorum tamen naturæ tam cohæret, quàm Placentini & Genuenſes, aut cum Hiſpanis Galli.

Quomodo dicãtur habere pedes colūbinos. Cuculi pedes.

[a] Lib. 23.

[b] Lib. 2. H. c. 29.

DIFFERENTIÆ.

ALBERTVS duo Cuculorum genera ſtatuit, alterum maius, minus alterū. Vbi enim[a] Ariſtotelē interpretatur. *Cuculus*, inquit, *duplex eſt, etiam ex Auicennæ ſententia, maior & minor: Maior ex Aſture & Columba componitur, quoniam roſtrum & vngues & pedes habet ſimiles Palumbo, reliquum corpus ſimile eſt Aſturi, niſi quòd varietas pennarum diuerſa eſt. Minor Cuculus componitur ex Columba & Sperueriro, habens roſtrum, & pedes Columbæ, & cætera corporis membra & volatum ſimilia Speruerio, vnde falſa vulgi opinio nata eſt, Cuculum maiorem aliquando eſſe Aſture & è conuerſo. Magnitudine quidem & volatu maior Cuculus magnum Accipitrem refert, minor paruum. Et fortè plures ſunt differentiæ huiuſmodi Cuculorum.* Hæc Albertus, in quibus, etſi quæ de generatione ſeu ortu Cuculorum vtriuſq; generis prodidit, falſa ſunt & fabuloſa, vt proximè præcedenti capite ex Ariſtotele oſtendimus, vera tamen ab eo Cuculi diuiſio ponitur, & quæ immeritò à Nipho & Ornithologo reprehenditur, qui Cuculum maiorem reperiri negant. Etenim aucupes noſtri Bononienſes omnes vno ore affirmant & Cuculos maiores reperiri, & minores, & illos præterea duorum eſſe generum, ſed quæ ſolius coloris differentia inter ſe diſtinguuntur. Minores uerò à maioribus non alia ratione, quàm magnitudine diſcrepare. Maioris utriuſq; icones daturi ſumus, minorem hactenus uidere non licuit. Vnde non malè Albertus plura Cuculorum diſcrimina ſubodoratus uidetur, ubi ait: *Et fortè plures ſunt differentiæ huiuſmodi Cuculorum.* Auicenna quoq; hanc Cuculorum differentiam ponit & Ariſtotelem, ubi *genus quoddam Cuculorum in præruptis nidum ſtruere* tradit, aliud Cuculorum genus intellexiſſe manifeſtò liquet.

[a] Lib. 6. H. c. 7.

Cuculi duo genera dari.

Niphus & Ornithologus falſi.

DESCRIPTIO.

CVCVLORVM maiorum prior longus eſt plus minus dodrantem, & ſeſquipalmum. Roſtrum habet oblongiuſculum eiuſdem ferè longitudinis quæ in Palumbis, ſed craſſius & acutius, & nonnihil magis aduncum. Vulgarium uerò ſeu domeſticarum Columbarum roſtro tertia ferè parte longius. Mandibula ſuperior hamo exiguo nonnihil conuexa, inferiore longior eſt, eaq; nigra, inferior uerò cornea. Rictus cum tota capacitate interiore roſtri & lingua intensè eſt croceus. Nares teretes ac patulæ. Oculorum iris minimè è luteo ſplendet, ſed pupillæ conformiter fuſca eſt, imo nigra. Prona pars tota tam cinerea, quàm alba, lineis ſeu maculis tranſuerſim ductis oblongiuſculis, fuſcis diſtinguitur, at non continuis, ſed interruptis, uti etiam in multis Accipitribus. Quare ea, quam Ariſtoteles adfert, Cuculi & Accipitris differentia, quòd ad haſce notas attinet, in hoc, uti neq; in altero ſequenti minimè locum habet. Neq; enim, ut ipſe ait, in hoc Cuculo teretes ſunt magis quàm in Accipitrum pleriſq;. Imo uerò eæ, quibus Subbuteo aliiq; nonnulli Accipitres inſigniuntur, notæ punctorum magis rationem ac ſimilitudinem habent, ſi his, quibus Cuculus hic noſter reſpergitur, comparentur. Hæ uerò linearum potiùs, quàm guttarum imaginem exhibent. Quare quid aliud dicam, quàm Ariſtotelem aliud quoddam genus ab utroq; noſtrorum diuerſum agnouiſſe, ut etiam paulò antè diximus, minimè habeo. Nam & alter proximo loco deſcribendus tranſuerſas pectoris notas

Cuculo maioris primi forma. Roſtrum. Nares. Oculi. Venter.

oblongiores, magisq́; continuas ac lineis similiores, quàm hic ipse gerit. Pennæ colli, dorsi, alarum propè omnes nigro ac ferrugineo variant; extremis verò pleræq; oris albicant. *Color.* Remigum *Alæ.* tegetes maiores albicantibus in ordinem æquabilem marginibus, lineam per transuersas alas albam constituunt. Remiges uerò ipsæ, nigræ alioqui totæ, in medio, extremis undiquaq; albẽtes, vltra mediam caudam quàm longissimè protenduntur. Cauda similiter triplici colorum *Cauda* varietate picta est, nempe nigra, alba & ferruginea. Nigra in singulis pennis est è duabus lineis medio in acumen coeuntibus, ac æquali intercapedine à se mutuo distantibus, serieq́; quadam ad vltimam caudam dispositis ferruginea latera tingit. Alba medias pennas intersecat, non recta tamen prorsum linea. Vltimæ omnes totius caudæ plumæ albent. Crura exigua admodũ *Crura.* & curta sunt, ac minimè corporis magnitudini congrua. Nam & femora breuia & tenuia sunt, & tibiæ vix pollicem latum longæ, quæ in parte superiori pilis propendentibus è femore candicantibus ultra poplites vestiũtur, croceo diluto tinctæ, vti & pedũ digiti, qui bini parte antica, ac totidẽ postica Cuculo à natura dati sunt. Quã rem antiquorũ nemo obseruasse videtur. Nã pterquã ꝙ neq; Aristot. neq; Plin. in hac aue describenda, ꝙ alioquin satis curiosè, si reliqua *Aristotelis & Plinij negligẽtia.* spectes, facere videntur, huius rei vllam faciunt mentionem. Alibi etiam ab utroq; scriptũ est Iyngem Auium vnam præter Picos & aues nocturnas binos vtrimq; habere pedum digitos. Quod quidem cùm hic, tùm proximè sequens Cuculus minimè uerum esse re ipsa declarant.

Cuculi alterius forma. Cuculorum maiorum alter, eadem est, qua prior magnitudine, nempe dodrantem & sesquipalmum plus minus longus. *Rostrum.* Rostro quàm prior, paulò longiori, magis arcuato, acutiori, sed minus crasso. Mandibula superior nigra, inferior cornea est. Rictus rostrumq́; ipsum interius lutea sunt. Iris oculorum splendidè lutea, pupilla nigra. *Oculi.* Pars auis supina tota è cinereo seu leucophæo nonnihil ad castaneum tendit, alis præsertim. Nam caput, ceruix cum ultimo dorso *Dorsum.* seu lumbis prorsus leucophæa sunt. Alarum pennæ remiges, quarum longissima ultra mediam caudam exporrigitur, *Alæ.* parte interiore, quà dorsum spectat, maculis candidissimis in longũ *Cauda.* ordine dispositis ornantur. Pari ratione & caudæ pennæ decem utrinq; ad neruum albis notis, figuram quodammodo cordis æmulantibus, atq; interiecto inter singulas digiti interuallo, pulcherrima serie & iucundo spectaculo resperguntur. Sed earundem in latere interno margines, exceptis duabus mediis, & extremus apex omnibus candidis notis insigniuntur. Venter, *Venter.* pectus, vropygium ex cinereo albicant, intercursantibus transuersim lineis nigris, vti ferè in Accipitrum generibus. Crura breuissima, ad pedes usq; propemodum plumulis tecta, saturo tinguntur croceo, *Crura Pedes.* tabellis cincta, vti & pedum digiti ad vngues usq;, qui & ipsi nonnihil flauescũt. Horum maximus maioris & antici digiti in medio latiusculus est, & nonnihil concauus, ad firmiorem, ni fallor, apprehensionem. Digitos obtinet vtrimq; nempe antè & retrò pares, quẽadmodum de priore dictum est. Ornithologus huius generis Cuculum pullum describens, *Cuculi pulli forma.* inspexi, inquit, aliquando, iuuenem Cuculum, qui ventre & adiacentibus partibus similis erat Sparuerio, colore totus nigricans, sed maculis subruffis per alas aspersus. Foramina narium in rostro multùm eminebant. Oris pars interior flaui coloris erat. Digiti eius bini antrorsum tendebant, bini alij retrorsum, vt in Pico. Hæc ille.

Sequitur Cuculi alterius iam descripti icon.

VOX.

CVCVLI propria vox eſt cucu, è qua ei nomen, vt multis alijs auibus, eſt inditum. Hinc etiam Latini verbum proprium formarũt, vocem Cuculi denotãs, quod eſt cuculare, vnde author Philomelæ: Cucu Cuculare

Et Cuculi cuculant, fritillat rauca cicada, Frigulare

Alunnus frigulare etiam dicit. Verùm nos frigulare Cuculum nuſquam legimus. Græci ſimiliter verbum habent κοκκύζειν, quod cùm de Cuculi, tùm de Galli gallinacei voce vſurpant, quem Latini cucurire dicunt. Eſt autem abſona admodum Cuculi vox, vnde δυσφόνος Varino vocatur. Hanc in cantando nunquam mutat, ſed ſemper eandẽ replicat, & ad tædium uſq; aures auditorum obtundens ingerit: Martialis. κοκκύζειν.

Quamuis per multos Cuculus cantauerit annos.

Vnde mirum eſt, abſurdam eius vocem, cantus nomine fuiſſe dignatum Plinium. Auditur autem plerunq; ad vltimum uſq; Iulium uocem perfectam edere, apud Germanos uerò ad feſtũ uſq; D. Ioannis. [a] *Vocem minus explanat*, inquit Ariſtoteles, *cùm ſe abditurus eſt*. [a] Lib. 9. H. c. 49.

TEMPVS.

PROCEDIT, ſeu apparere incipit ineunte vere, [a] *occultatur caniculæ ortu*, Ariſtotele ac Plinio [b] authoribus, *poſt rariſſimè*, inquit Aelianus [c] *cernitur*. Ariſtophani [d] ante meſſem apparere dicitur. Aeſtate enim volat, & laſciuit, hyeme deplumis ac ſqualidus in cauis arborum abditus torpet. Imo breui tantùm tempore æſtatis viſus (vnde & temporaria ales Plinio vocatur, uerna ſcilicet) hyeme nõ cernitur. Eſt autem primus omnium animantium ferè aduentantis ueris nuncius, & eorũ quæ ſeſe ob aëris hyberni iniuriam occuluerunt, primus ſua latibula relinquit, una excepta amphiſbæna, quæ, ut tradit Plinius, ſola ſerpentium (qui omnes etiam ſeſe hyeme in terræ cauernas recondunt) frigori ſe committit, prima omnium procedens & ante Cuculi cantum. Huc Aſchyli uerſus ſubſequentes referri poſſunt, nam & doctiſſimus Scaliger Cuculo ea conuenire putat quæ Vpupæ Aſchylus tribuit, Vpupamq; cum Cuculo confundit: [a] Lib. 9. H. [b] Li. 10. c. 9. [c] Lib. 3. de anim. c. 30. [d] In Phoeniſſe. Amphiſbęna.

Τοῦτον δ' ἐπόπτην ἔποπα τῶν αὐτοῦ κακῶν,
Πεποικίλωκε, καὶ ἀποδηλώσας ἔχει,
Θρασὺν, πετραῖον ὄρνιν, ἐν παντευχίᾳ:
Ὅς ἦρι μὲν φαίνοντι διαπάλλει πτερὸν,
Κιρρὸν μὲν ἐπ' ἀγροῦ, δύο γὰρ οὖν μορφ' εὐφυεῖς.
Παιδός γε αὐτοῦ μὴ ἐπισι νήδυος,
Νέας δ' ὀπώρας, ἡνίκ' ἂν ξανθὴ στάχυς
Τίκτη, τότε ἀμφίνυσ' ἀλλ' αὖθις πτέρα.
Nunc calamitatis Vpupam teſtem ſua
Variam facit, ſenemq; perculſum metu,
Ferum antea, armatum petrarum nunc auem,
Vere appetente quæ nouo, pennas quatit,
Ruffas in agris. Nam eſt figura duplici.
Vnus quidem iuueni colos eſt pectoris,
Autumno at illa, flaua cùm peperit ſeget,
Mutata pennas rurſus alias induit.

Scaliger verſu ſecundo legit, ἀποδηλώσας: quarto, φαιόν τι: quinto, κίρκει λευκάργω, δύο γὰρ οὖν μορφὰς φανεῖ: ſexto, παιδός γε τ' αὐτοῦ νήδυς μιᾶς ἄπο: octauo, τίκτῃ τότ' αὖτις, κἀμφινωμήσει πτέρυξ.

LOCVS.

CVculus ubiq; ferè gentium, etiam in Septentrionis locis, iiſq; frigidiſſimis reperitur, præterquam in India occidentali ſeu nuper reperto orbe. Scribit Hiſpanus Aluarez, qui totam Aethiopiam per luſtrauit, nuſquam à ſe tota ea regione Cuculum conſpectũ eſſe. Petere autem petras præruptas, excelſaſq; ſaxa & domicilia, in quibus nidificet, uno loco [a] Ariſtoteles aſſerit; [b] alibi uerò nidificare negat, ſed alienos tantùm nidos inhabitare. Quam controuerſiam Niphus ita componere nititur, ut dicat, Cuculum perrarò in proprio & à ſe extructo nido degere, in alieno uerò frequenter. Verùm Ornithologus monet, nunquid pro Cuculum in Aethyophia non apparere. [a] Lib. 6. H. c. 1. [b] Lib. 6. H. c. 7. Ariſtoteles reconciliatus.

κακκοξ

[c] Lib. 6. H. c. 1.

κόκκυξ apud Aristotelem κοσσυφος legendum sit. Nam locus etiam est apud illum alibi, vbi Albertus non Cuculum, sed Cygnum habet. Posset forsan haud ineptè responderi, Philosophum cùm Cuculum nidificare negat, id de vno genere intellexisse tantùm; Vbi enim affirmat, expressè addit, genus quoddam in præruptis nidificare assolere. Atque ita vtrunq; de diuerso genere intellectum, verum esse. Aestate in arboribus degit plerunq;, hyeme verò earundem caua intrat, sed & in lapidũ & terræ cauitatibus per totam hyemem latere, longa obseruatione compertus est. Fabulãtur quidam apud Germanos Heluetos Basilienses, Tigurinũ rusticum quendam, cùm truncum fornaci calfaciendæ hyeme immisisset, Cuculi in ea vocem audiuisse. Cùm enim frigoris sit impatiens, naturæ etiam, teste Aristotele, frigidæ, non mirum si hyberni frigoris euitandi gratia in cauernas se abdat, eò præsertim magis, quòd eo tempore deplumescat.

Cuculi in fornacè reperti historia.

Temperies

Quod verò rursus ad æstatem attinet, existimo eos nullum certum locum aut proprium habere, sed pro natura auis, in cuius nido parit, nunc in arbore, aliquando in petris, aut alibi agere. Auicennæ nonnunquam in ripa fluminis inuentus est.

VOLATVS.

Cuculus Accipitres fallit.

[a] Lib. 12. Orig. c. 7.

VOLATVS Cuculi similis est iuxta Aristotelem Accipitris minimi volatui: instabilis quoq; & interruptus, vnde frequenter

Accipitrem cautà Cucus sic decipit astu,
Dum vagus incertas itq; reditq; vias.

Quod enim perenni volatu effugere sese posse desperet, vt pote quo non admodum ualeat, hac arte hosti illudit. Exercet autem humilem uolatum Cuculus, ad quem allusit etiam Ariostus noster hoc uersu:

Tenendo basse l'ali come il Cucco:

Quare, ut tradit [a] Isidorus, *quo tempore adueniunt, Miluorum scapulis suscipiuntur, propter breues & paruos volatus, ne per longa aëris spatia fatigati deficiant.*

GENERATIO.

[a] Lib. 3. de Gener. c. 1.

[b] Lib. 6. H. c. 7.

[c] Li. 10. c. 9.

CVCVLVS, authore [a] Aristotele, *parum generat etsi aduncus non est, quia naturæ frigida est.* Imo nulla auis vnum parit, excepto Cuculo, qui & ipse tamen duo interdum aut terna, bina quidem maxima ex parte. [b] Alibi tamen idem è contrario scribit, *maiori ex parte singula parere, raro bina.* Hoc ipsi peculiare, eodem teste, necnon [c] Plinio, ipsaq; rei experientia, vt nunquam nidificet, sed in nidis pariat alienis, & præcipuè in Palumbi, Currucæ, Alaudæ humi, atq; in nido Luteolæ appellatę super arborem. Alberto etiam nonnũquam in Rubeculæ, Lusciniæ, Motacillæ. Idem ita distinguit, vt maiorem Cuculum in Palumbi, minorem in Currucæ seu Motacillæ nido parere dicat. Verùm Auicenna se minorem Cuculum in vtriusq; nido reperisse testatur. Hæc ipsa verò pauca oua, quæ peperit, minimè incubat, sed ea auis, in cuius nido peperit, incubat, excludit, & nutrit. Qua quidem in re, inquit Bellonius, & exemplo huius Cuculi, natura se operis sui magnam gerere curam demonstrauit. Nam cùm Cuculus vnum nonnunquam paucissima saltem semper ponat oua, quę in nidũ Ligurini, vel Thraupidis, vel Fringillæ, vel alterius alicuius auiculæ, quæ pullos suos granis enutriat, deponere posset, voluit tamen ipsi quærere nidum auis cuiuspiam, quæ in nutrimenti genere secum conueniret. Vnde à natura doctus pullum suum in nidum auiculæ, quam Currucam Latinè dicimus, importat. Visus tamen etiã est in Alaudæ nidum humi ea inferre, quemadmodum & Palumbi, vti suprà ex Aristotele recitatum est, quarum vtraq; frumento seu frugibus etiam viuit. Alauda & vermiuora, & frugilega est. Verùm arbitror apud Gallos in Currucæ nido, vt plurimùm nasci Cuculum, ideoq; ita scripsisse Bellonium. Cùm autem natura voluerit Cuculum ouum suum deponere in nidum auis, quæ se multò minor est, nempe Currucæ, iniustè certè egisset, si multa, aut plura vno, aut ad summum duobus imponi concessisset. Cuculus enim, qui Currucam corpore longè superat tam exigua aue enutriendus, fame erat periturus, nisi ab eadem illi de cibo prospectum fuisset. Atqui quæ pluribus suis pullis victum suppeditare poterit, etiam vni atq; alteri Cuculo cibando sufficiebat, quanuis tantum cibi vnicus Cuculus, quantum ternis aut quaternis Currucæ pullis alendis esset satis, vno die absumat. Aliàs pluribus Cuculis haudquaquam suffectura erat.

Cuculus in quo nido pariant.

[d] Lib. 3. de Anim. c. 30.

Quod verò [d] Aelianus scribit in nidis alienis, at non cuiuslibet auis, sed Corrucæ tãtùm, Luteolæ & Alaudæ, parere Cuculum hanc ob causam, quòd non ignoret ab ijs oua suis persimilia excludi solere. An, inquam, hoc de Palumbi nido verum sit, ipsius videat, in cuius nidum oua etiã depo-

deponere ſuprà ex Ariſtotele diximus. *Si autem illarum nidos vacuos repererit, non eo diuertit*, inquit idem Aelianus, *ſed in eos, in quibus oua ſunt, atq; ad ea ipſa apponit ſua. Si autem illarum oua complura offenderit, ex ijs quædam perdit, ac in eorum locum ſua* (totidem fortè, ne, dum illa numero frequentiori aut ſuperflua inuenerit auis incubatura, tanquam aliena repudiet) *ſupponit, quæ non ab illarum ouis internoſci poſſint ob ſimilitudinem. Iam verò aues, quas dixi, aliena oua excludunt, pulli verò Cuculi cum ætate procedentes ad volatum firmi paulum exiſtunt, ſibi conſcij eſſe illegitimos fœtus, ad parentem ſuum euolant. Iam enim ſuccreſcentibus pennis* (ab aue, quæ eos excluſit) *alieni deprehenduntur, atq; acerrimè verberantur.* [e] Oppianus paulò aliter ſcribit, nempè *foueri quidem oua Cuculi per alienam matrem tantiſper, donec excluſis pullis fraus detegatur, eaq; cognita nutricem eos relinquere, & alienum nidum ſtructura auolare, & ſic Cuculum accedentem pullos demum nutricare.* Qua in re ab Aeliano diſſidet, quòd hic nutricem agnitos ſuppoſititios dicat deſerere, ille verò verberatos è nutricis nido excedere, & haudquanquam derelinqui tradat. In hoc tamen conueniunt, quòd neuter de nutricis nece, neq; à matre, neq; à prole illata quidquam ſcribat: de qua tamen Ariſtoteles & Plinius, alijq; varias admodum recenſent ſentẽtias: Nam vt [f] ille ait, *Cùm Cuculus alienigena videlicet pullus accreuerit, ſuos eijcere dicitur Curruca, ſeu alia quæuis nutrix, ita ut pereant. Alij eos à genitrice occidi, & dari in cibum Cuculi pullo aiunt, videlicet improbatos propter ſpeciem Cuculi elegantiorem. Auidus* enim *Cuculus*, inquit [g] Plinius, *ex natura, præripit cibos reliquis pullis, itaq; pingueſcit, & nitidus in ſe nutricem conuertit. Illa gaudet eius ſpecie, miraturq; ſeipſam, quòd talem pepererit. Suos comparatione eius damnat, ut alienos, abſumiq; etiam ſe inſpectante patitur, donec corripit ipſam quoq; iam volandi potens.* Iuxta hunc igitur Cuculus grandeſcens non ſolùm nutricis pullos, ſed & nutricem ipſam tandem impius deuorat. Verùm, vt inquit rurſum Ariſtoteles, *quanquam plurima ex ijs vidiſſe nonnulli confirmant, tamen de pullorum etiam interitu non conuenit inter omnes, Alij enim Cuculum ipſum repetere nidum, cui ſuum ouum mandârit, pulloſq; deuorare nutricis volunt. Alij pullum Cuculi, quod magnitudine præſtet, poſſe percipere cibum omnem oblatum, atq; ita cæteros fame perire autumãt. Alij ipſum vt fortiorẽ, cæteros paſtus conſortes occidere authores ſunt.* Sunt, inter quos Oppianus & Auicenna, Albertus, alijq;, qui dicant *Cuculum oua auis eius, in cuius nidum ſua importat, vorare, abſumereq;, ſuiſq; ſuppoſitis diſcedere.* Itaq; ſpem & ſeminium prolis extinguens, minimè expectat, donec pulli editi ſint, vt tum demum eos deuoret. Imò [h] Ariſtoteles ipſe alibi hanc opinionem probare videtur, non ſatis ſibi conſtans; Scribit enim in hæc verba: *Parit Cuculus in nido, non quem ipſe fecerit, ſed minorum auium, & oua quæ aliena repererit edit, ſuaq; relinquit.* [i] Iſidorus quoq;, *Cuculi*, inquit, *oua in Paſſeris nido reperta comedunt, & ſua obijciunt.* Quod ſi ita eſt, quorum oua perfregit, abſumpſitq;, vt pullos etiam perdat fieri non poteſt. Niſi dicamus auiculam nutricem prioribus ouis, quæ poſuerat, non inuentis, alia parere, è quibus poſt excluſos pullos denuò Cuculus interimat. Verùm hæc multis modis fieri contingit, & nunc hac, nunc illa ratione vera eſſe, quæ prima verborum ſpecie pugnare videntur. Alia præterea eſt ſententia de Cuculi generatione, quam Niphus adfert. *Nonnullos velle*, ait, *nutricem incubare ouum Cuculi, & ſimul & ſua. Sed quoniam ouum Cuculi citius excluditur, ideo viſo pullo Cuculi, veluti eo contentam nutricem à proprijs incubandis, fouendiſq; deſiſtere. Quidam deniq; aſſerunt*, inquit idem, *pullum Cuculi ſuis motionibus propter pondus ſui corporis opprimere pullos nutricis auis, & veluti conculcare, præſertim in illa prima teneritate, cùm iam primùm excluſi ſunt.* Verùm, vt vt eſt, hac de re certũ eſt, *educare Currucam ſubditum Cuculum adulterato fœtam nido*, vt Plinij verbis vtar. Malè ergo hanc hiſtoriam intellexiſſe videntur Galli, qui maritũ, nempe cui vxor prolem alienam educandam ſupponit, Cuculum, vulgò mary coquu, nempe adulteręvirum, impropriè admodum appellant. Non enim educat fœtus illegitimos Cuculus, ſed illegitimus ille educatur, aut Corrucæ pullum ſuum excludendum & enutriendum ſubijcit. Ita vt Corrucæ potiùs aut alterius maritus nomine appellandus eſſet. Acron quoq; Grammaticus omnino errauit, vbi illud Horatij interpretatur:

—— *Magna compellens voce Cuculum,*

Cuculus enim, inquit, *hoc vitio naturali laborat, vt oua vbi poſuerit oblitus, ſæpè aliena calefaciat, vnde ruſtici ſibi obijciunt, quaſi alieni curam ſuſtinentibus.* Atqui Cuculum non aliena oua fouere, ſed ipſum potiùs ab aliena matre foueri, aut ſuum ouum fouendum ſupponere iam ſatis probauimus. Quod ſi quis tamen adhuc talem maritum Cuculum appellare velit, concedi illi hoc poterit ea ratione, qua Cuculum ſimpliciter hominem nullius ingenij, ſtolidum & inertem vulgò etiam vocamus. Quod Germanis etiam frequens eſt ignominiæ genus. Multò melius, veriuſq; & ſcitè maritum huiuſmodi ſtultum, qui ad fictas improbæ vxoris lachrymas commiſereſcit, Curucam [k] Iuuenalis vocat:

Tu tibi nunc Curruca places, fletumq; labellis
Exorbes &c.

Quo loco codices quidam pro curruca habent eruca, quod non placet. Meritò enim maritus inſul-

[e] Ixeut. li. 1.
[f] 9. H. a. 29.
[g] L. 10. c. 9.
[h] L. 6. Hiſt. cap. 7.
[i] L. 12. Origen. cap. 7.
Mary coquu.
Cuculi qui iuſtè dicantur.
[k] Saty. 6.

Cornuto q Italis dicatur.

Currucula qui dicat.

insulsus, qui mœchæ vxoris filios pro suis & legitimis educeat, vt Cuculi pullos Curruca, & aliæ quædam aues, sed illa præcipuè, Currucæ nomine appellatur. Talē hodie maritum Itali cornutum appellant, quod nomen à Currucea quasi, quamuis alia eius sit appellatio, detortum videtur. Alioquin curruculæ nomen adhuc quibusdam Italiæ locis in vsu est, cùm quis de stoliditate notatur. Cæterùm dubitanti cuipiam & admiranti, quæ causa esse possit, cur solus inter aues Cuculus oua, quæ peperit, non etiam incubet, atq; ex his pullos excludat? Huic [l] Aristoteles disertis verbis respondet in hæc verba: *Prudenter sanè prolis suæ procreationem moliri videtur Cuculus. Cùm enim se ignauum, minimeq; opitulandi potentem nouerit, facit quasi supposititios pullos suos, quò seruari possint.* Causa ergo subijeiendi pullos putatur, quod *inuisum se sciat*, inquit [m] Plinius, *cunctis auibus. Nam minuta quoq; eum infestant auicula, ab hisq; vellitur, ita vt præ metu earum fugiat. Quare non fore tutam generi suo stirpem opinatur, nisi fefellerit, ideoq; nullum facit nidum trepidum profectò animal.* Etenim vt Theophrastus testatur, *Cuculi genus non extaret, nisi oua sua alieno nido supponeret.* Aliam alibi & veram infæcunditatis simul & timiditatis Cuculi causam assignat [n] Aristoteles, nempe naturæ frigiditatem. Huic attestatur [o] Aelianus, inquiens: *Cuculus sibi conscius se neque incubare, neque ex ouis pullos excludere posse ob frigidam corporis sui constitutionem, in nido parit alieno.* Cùm verò apud omnes inconfesso sit, Cuculum licet sua natura sterilem aliena tñ opera pullos procreare, miretur quis, cur [p] Aristoteles dicat, quod Cuculi pullos sese vidisse nemo affirmaret. Vvottonus quidam Germanus sententiam nonnihil limitare conatur, & addit ferè neminem visos sibi dicere: Albertus subaudiri vult in nido proprio. Verùm hoc sensu Philosophus nihil nouum docturus erat. Nam paulò pòst in nidis tantùm alienis oua ponere eum disertis verbis ostendit. Sed fortè intelligendum id est de eo genere, quod in præruptis nidulari ex ipso antè diximus.

[l] Lib. 12. Histor. c. 29.

[m] L. 10. c. 9.

[n] 3. de gene. c. 1.

[o] 3. de anim. cap. 30.

[p] 6. Hist. c. 7.

V I C T V S.

VERMIBVS & insectis quibusdam, vt muscis & erucis Cuculos vesci referunt. Auicenna scribit se auiculas illas, vt Currucam & similes Cuculum vermiculis nutrientes obseruasse. Vnde eum ex victu non rapacem esse licet colligere. Quod autem [a] Bellonius opinatur a natura non temerè institutum, vt in Currucæ potiùs, quàm aliarũ auium nido excluderetur, & educaretur, scilicet quòd ea consimili, ac eodem quo ille alimenti genere victitet, fateremur verum esse, nisi ab [b] Aristotele edocti Cuculum non solùm Currucæ aliarumq; minorum auiũ nidos petere sciremus, sed & Palumbi, & quidem maximè frequentissimèq;, præterea & Alaudæ, quæ tamen spermologæ seu frugilegæ aues sunt. At si verum est, quod ipsemet etiam [c] Philosophus ex aliorum sententia tradit, *Cuculum iam grandiusculum nutricis pullos deuorare, imo etiã nutricem ipsam iam volandi potentem absumere*, vt Plinius nescio quo authore refert, sanè rapacis auis hac parte naturã sapere videtur, & carniuorus erit. Verùm vt vt hac de re sit, hoc [d] Aristoteles ex propria refert sententia *Cuculum Accipitri nonnunquam in cibum cedere*, ex eoq; contrariũ probat, quòd hac ipsa de causa rapax, carniuorusq; minimè habendus sit, cùm nulla auis aliam sui generis vnquam visa sit interimere. Quod autem quidam dicunt comportari congeriq; ab eo æstate cibum in cauas arbores, quo hyeme vitam sustentat, Albertus falsum esse ait. At si quis ex Alberto quærat, quomodo igitur viuat, aut qui nutriatur, si neq; cibum in latibulo olim reconditum habet, neq; hunc quæsiturus auolare, vtpotè implumis, queat, fortasse obiecturus est, eum non secus atq; serpentes ac vrsos hyeme vitam degere, idque à ratione alienum non putabit, qui & Cuculum frigidæ esse naturæ, ipso Aristotele authore secum reuoluit, & Hirundines in Sarmatia Europæa sub glacie totam hyemem veluti sepultas viuere, nihilominus & ineunte vere denuò auolare pensitabit. Quam rem minimè fabulosam esse, sed veritati ac rationi maximè consonam, cùm ipsa rei experientia, tùm rationibus varijs, cùm ad Hirundines ventum erit, probabimus. Cuculi verò vel ex hoc cùm latent, comedere videri possunt, quòd in eorum cauis, vbi latent, varij fructus reperiantur, vt author ille quisquis sit de natura rerum quoq; testatur, & experientia ipsa docet.

[a] Lib. 2. de Auib. c. 29.

[b] Lib. 6. Histor. c. 7.

An inter carniuoras reponēd*.

[c] Lib 9. Histor. c. 29.

[d] L. 10. c. 9.

[e] Lib. 6. Histor. c. 7.

Cuculus q̄ io nutriatur sine cibo in arborib* cauis.

INGE.

INGENIVM. MORES.

TIMIDISSIMAM auem esse Cuculum [a] Aristoteles tradidit, & trepidũ animal eum [b] Plinius vocat, vtpotè qui à minimis etiam quibusq; auiculis impunè lacessatur, & vellicetur, imo præ metu eas fugiat. Quam formidinem à natura ob frigiditatem ei inesse vult Aristoteles, ex moribus, corporis constitutionem non immeritò coniectans. Verùm ne natura hunc prorsum omni ope imbellem destituisse putetur, quod corpori negauit, ingenio addidit. Peculiari enim & naturali instinctu suę sibi imbecillitatis conscius, sagaciter admodum aliarum auicularum, nec tamen quarumuis, sed quibus imponi faciliùs posse confidit, nidos observat, eosq; inuolans oua aliquot exorbet, ac in eorum locum sua substituit, reliquisq; ne agnoscantur, permiscet, & medium plerunq;, si Alberto credimus, collocat. Neque ignorat earum auicularum nidos ad fotum suorum ouorum sibi esse deligendos, quæ suis non absimilia pariant, ne alienũ agnitum repudient, & deturbent. Nisi enim astu hoc & vulpina fraude instructus esset, iamdudum tota eius progenies euanuisset, cui quauis ratione potiùs prospectum natura voluit, quæ æternitatem in omnibus animantibus, saltem in specie conseruandis maximè appetit. Ab ingratitudinis tamen nota (si quidem, quod refertur, verum est) nulla ratione excusari potest Cuculus, vt qui nutrici, quæ, vt supposititio pullo alimentum copiosè suppetat, non solum propriorum pullorum, sed & suum ipsius genium defraudat, pro omni beneficio hoc ingens rependit maleficium, vt non solùm coëtaneos, & pastus nutricatusuè consortes adultior factus deuorat, sed & in nutricem ipsam sui admirabundam, in quo scilicet illi complacitum est, quod tam pulcher sibi natus contigerit, crudelis & impius insurgit, & plus Neroniana crudelitate interimit, atq; dilaniat. Infandum sanè scelus, vt qui eam, quæ modò sibi pastum præbebat, nunc ipsam in pastum suum conuertit, & quæ vitam dederat, pro vita mortem reponit.

[a] 3. de Gen. cap. 1.
[b] L. 10. c. 9.
Cuculi timiditas.
Cuculi astus.
Cuculi impietas.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

QVEMADMODVM Cuculus aliarum auium inuadit nidos, effractisq; ouis spem prolis præcidit. Ita ipsi quoq; è contra non vnus quidem, alterq; hostis est, sed omnes ferè auiculæ, quæ eum impugnant occultè quidem, vt inquit Albertus, & eo potissimùm tempore cum eo digladiantur, quo oua pariunt, tanquam fraudulentæ illius hostilitatis & tyrannidis, qua earum oua depopulari solet, non ignaræ sint. Omnibus itaq; inuisus est Auibus præter vnũ Miluum, qui scapulis suis sublatum per longinqua terrarum interualla vere aduentante deportare ab [a] Isidoro creditur, volatu alioquin admodum imbecillem, occultæ proculdubiò amicitiæ priuilegio. Alia etiam potest esse huius communis odij causa, quod nimirum Accipitri quidem maximè similis sit, sed auium omnium ignauissimus, vnde quam de Accipitre non possunt, de hoc, qui eum figura refert, vindictam sumunt, vellicantes & insultantes, quem haud repugnaturum sciunt. Sic tanquam fœdum & deformem uelut Bubonem quempiam & absurda uoce importunum *καὶ ἄμουσον* ludibrio habere uidentur. Neq; auibus solummodò uniuersis, sed & insectis quibusdam æstiuis, nempe cicadis quàm maximè exosus est, adeo ut necem quoq; ipsi inferant. Quod si credi fas est, id quod doctis minus uero sit simile, *ex Cuculi saliua cicadas gigni*, ut [b] Isidorus testatum reliquit, quæ mox, quod quidam memoriæ prodiderunt, infenso admodũ animo Cuculum aggrediũtur, & ad mortem usq; diuexãt, sanè naturæ lege, ut qui suam nutricem ingratus interemit, ipse quoq; ab his, quas ipse quodammodo genuit, è suis excrementis natas, debita talione mulctetur morte: iuxta tritum illud commune prouerbium, *A filijs expecta, quod parentibus feceris.* Scribunt enim quidam cicadas, simulatq; Cuculum absonam illam suam uocem toties ingeminare ante caniculam audiũt, veluti indignatas frequenti agmine inuadere, ac sub alis eius sese recondentes, morsus acerrimos vndiquaq; infligere, adeo vt præ dolore ac cruciatu quiescere, aut loco stare, aut cibum capere nesciat. Itaque cicadarum multitudinem, ac vi oppressum tandem perire. Et hanc quidem causam esse volunt, cur Cuculus sub exortum caniculæ, quo quidem potissimùm tempore

——raucis
Sole sub ardenti resonant arbusta cicadis,

cuculare, & pulchram illam, si Dijs placet, cantilenam suam occinere desinat. [c] Plutarchus refert *in monte Græcia Coccygio paliurum nasci, cui omne animal, quod insederit, hæret, tanquam visco retinente, excepto Cuculo.* Verùm huic commento ex loci eius nomine occasionem datam esse arbitror.

Cur aues Cuculo hostes sint.
Cuculus & Miluus amici.
[a] L. 12. Orig. cap. 7.
Cuculus cũ cicadis dissidet.
[b] L. 12. Orig. c. 8.
Cur vocem abscondat Cuculus.
[c] Lib. de fluuijs.
Coccygius mons.

AFFECTVS CORPORIS.

[Margin: a 9. H. c. 49.]

INSTAR rapacium aliarumq́; complurium auium Cuculus hyeme deplumeſcit, pennas mutat, & ſimul *colore*, teſte a Ariſtotele, *immutatur*. Cùm verò per hyemem exuuium veterum pennarum deponit, ſcabro quodammodo corpore eſſe videtur quale Anſeris eſt deplumati, ob pororum, quibus pẽnarum tubuli inhæſêre, aſperitatem. Vndè apud Germanos homines valdè ſcabroſi vulgari dicterio tam ſcabri eſſe dicuntur, quàm eſt Cuculus. Hinc etiã Hebræi Cuculum vulgò Schachaph nominant, quòd nempe præ cæteris ſcabiei morbo laborare credatur.

[Margin: Etymologia. ſchachaph cur dictus.]

COGNOMINATA.

[Margin: a In Aſinaria. — Adulteriũ unde dictũ]

CVCVLVM maritum mulier Artemona vocat a apud Plautum, qui cum alienis vxoribus dormiebat. Quia maritus vt Cuculus relicto nido proprio & fundo vxorio in filij Argyrippi nido fœtare contendebat, & quæ domi veluti oua incubari debebant, in lectum alienum transferebat. Vnde adulterium dictum, quaſi ad alterius thorum.

[Margin: Iupiter Cucul' dictus. — Cuculi qui dicti. — b In Laio.]

Coccyx etiam olim Iupiter dictus, quòd in hanc auem ſe conuertiſſet Iunonis deſiderio. Coccyges in Achernenſibus Ariſtophanis, vt Scholiaſtes exponit, dicuntur homines inepti ac imperiti, nam & Coccyx auis, inquit, voce imperita ac inepta canit: vnde b Plato:

Nunquid vides Meleager, ut Glauconis ex propagine
Præſtante ſtultus, vt Cuculus vadat vias
Longè, peponis qui crura habet ſimillima
Eunuchúq́; ?

[Margin: Oti qui dicti. — Aiax Cuculus dictus, & cur. — Battus Cucul' dictus. — c Li. 13. ant. lect. cap. 1. — d In Pythijs.]

Eos tamen, qui facilè decipiuntur, priſci Græci ob ſtoliditatem ab Oti ſtolidæ auis natura Otos etiam appellabant. Germani ſimiliter homines ſtolidos Cuculos cognominare ſolent. Lycophron Aiacem Coccyga vocauit, ſiue, vt Scholiaſtes explicat, ab ingenio minimè ciuili, aut ſociali, ſed ſolitario, ſiue propter loquacitatem. Iactabundæ quidem eius, & impiæ loquacitatis Homerus meminit. Pleriſq́; arriſit Battum Coccyga dictum fuiſſe, de loquutionis pontificio præpedito, vt c Cælius annotauit. Nos quoq́; apud d Pindari Scholiaſtem legimus Battum regem Coccyga fuiſſe nuncupatũ, quòd non clara voce vteretur. Κόκκυγες, id eſt, Cuculi dicebãtur Heſychio & Varino, &, vt videtur, prouerbialiter, qui numero pauci, plures viderentur.

DENOMINATA.

[Margin: Coccygiũ mons. — Dyceium. — a In lib. de fluuijs. — b In Corynthiacis. — c Odyſſ. K. — d Lib. 1. de rap. Proſer.]

COCCYGIVM mons eſt Græciæ iuxta Inachen fluuium, Dyceium prius appellatus, poſtea Coccygium, vel Coccyx, teſte a Plutarcho, eò quòd Iupiter in eo monte cum Iunone ſorore concubuerit, in Cuculum mutatus, ne agnoſceretur. Hunc b Pauſanias prius Thornacem (alij Thronacem ſcribunt) non Dyceium vocatum inſinuat. Coccytus inferni palus eſt à ſtyge emanans, vt c Homerus canit:

Ἔνθα μὲν εἰς Ἀχέροντα Πυριφλεγέθων τε ῥέουσι
Κωκυτός θ', ὃς δὴ Στυγὸς ὕδατός ἐστιν ἀπορρώξ:
Hic quidem in Acherontem Pyriphlegethonq́; confluunt.
Cocytusq́;, qui certè Stygis aqua eſt fluxus.

[Margin: Coccytus fluuius.]

Meminit eiuſdem fluuij d Claudianus:

—— & preſſo lachrymarum fonte reſedit
Cocytus: tacitis Acheron ob mutuit undis.

vbi Coccytum, fluuium lachrymas volentem uocare uidetur, nam mœror ſtyx eſt, atque inde Coccytus, ideſt, in cuius ripis luctiferi Bubonis gemitus & aliarum dirarum auium ululatus tur piſſimos audiri, Theſeus apud Senecam refert:

Palus inertis fœda Cocyti iacet,
Hic Vultur, hic luctifer Bubo gemit.

[Margin: Bubo luctifer.]

Vnde Coccyto nonnulli nomen datum uolunt à Coccyge aue, ſed Platonici quidam per Coccytum interpretantur, quicquid homines ad lachrymas compellit.

[Margin: Coccygia ventus.]

Coccygiam uentum uocant, teſte Heſychio, fortè quòd eo tempore ſpiret, quo κόκκυξ incipit κοκκύζειν. Multa alia ſunt etiam plãtarum & fructuum nomina, quæ Grammatici à Coccyge de-

ge deriuata, ſeu denominata exiſtimant. Ego uerò non tam ab hoc, quàm à cocco ea originē petere puto. Qualia ſunt in primis Coccygria, quæ eſt cotinus Theophraſti, ita quantum ego iudico, dicta, quòd vſus eius aliquis ſit ad ueſtes purpureo colore tingendas, ita ut dicta uideri poſſit coccygria, quaſi coccus agria, id eſt, ſylueſtris, quo à cocco baphica diſtinguatur. Pari ſenſu κεκοκκυγωμένον Heſychius & Varinus exponunt, colore coccygino, id eſt purpureo tinctum. Neque enim huic arbori quidquam cum Cuculo commune eſſe uideo, cur ab hoc denominata putanda ſit.

Coccygria vnde dicta.

Similiter κοκκύμηλον dictū quidā putant, quaſi κόκκυγος μῆλον, quo nomine Euſtathius prunū, Suidas & Varinus malum Armeniacum Græcè uocant. Ego uerò rationem nullam uideo, cur hi fructus Cuculo nomen ſuum debeant, ſed ita dictos puto, quòd inter mala & baccas quodammodo medij & ambigui uideātur. Nam κόκκος Græcis baccam notat, qua uoce continentur fructus malis minores, qui coniunctim quidem creſcunt, ſed quàm acini diſpertius rariusq́; ut ſunt lauri, oliuę, alijq́; huiuſmodi. Vulgò mala Armeniaca, teſte Suida βερίκοκκα vocātur, quę vox corrupta uidetur à Latina præcox uel præcoquum. Sic enim Armeniacum malum appellant aliqui, quod tamen perſici potiùs quàm pruni ſpecies eſt. Non ſunt probandi Grammatici, qui κοκκύμηλα per ει in penultima ſcribunt, nec ille, qui in antepenultima.

κοκκύμηλον

βερίκοκκα.

Panem Cuculi quidam nominant trifolium genus acetoſum, à quo ſapore Plinio oxys appellata eſt; nēpe quòd ſub initium ueris Cuculo canere incipiente pullulet, quam eandem ob cauſam barbaris alleluya uocatur, & Germaniæ officinis, quod circa paſchatis feſtum, quo lætum hoc canticum in Eccleſia decantatur, erumpat.

Panis Cuculi. Oxys. allelhuya.

Braccula Cuculi apud Ruellium eſt uerbaſculū, ſeu primula ueris uulgò, alijs lactuca agreſtis, ſed malè, eadem, quam antea attulimus, ratione, ita dicta. Vulgò etiam a Germanis Cuculi flos (Gauchbloum) appellatur flos quidam caryophyllo ſylueſtri non abſimilis, lychnidis agriæ genus, quam, ni fallor, nos odontidem vocamus, folio multiplici, ſed in partes plurimas diſſectus & laciniatus. Huius caulem vulgò aiunt Cuculi ſaliua aſpergi. Apparet in eo ſpuma alba, circa genicula maximè, vt Tragus ſcribit, in quibus ſaliuis cicadas gigni arbitrantur.

Braccula cuculi. Primula veris. Cuculi flos. Odōtides. Tragopogon.

Alij Syſimbrium Cardamine, florem Cuculi appellant, eadem, vt opinor, de cauſa.

Sysimbriū Cardamine.

Hieronymus * Tragus tradit Germanis tragopogō ſiue barbulam hirci vocari Gauchbrot, quaſi Coccygis panem ob dulcedinem radicis, quæ ſi Apitijs perſpecta foret, nunquam non acetarijs illam præ cæteris herbis & radicibus inſererent. Hinc fortè etiam ſpumam illam albam, quę inſtar ſaliuę, in geniculis eius caulis reperitur, Cuculus aſpergere creditur.

* L. 1. Hiſt. ſtirp. c. 94.

Apud Brutios propè Roccam Imperialē Cotyledon naſcitur folio maximo, magnitudine nēpe pilei non longè à flumine Syri: hanc herbā incolæ herbā Cuculi vocant: Seplaſiarij vtuntur in parando vnguento populeo, eiuſq; radice ad conterendos lapillos in renibus, quod eſt ſecretum rarum.

Cotyledon Herba Cuculi.

Græci κοκκύμηλα vocant; & id quidem vt Nicander indicat, quaſi κόκκυγος μῆλον. Quid autem Cuculo cum prunis ſit, ego me neſcire fateor. Panem Cuculi, vt dixi, oxyn Dioſcoridis vocant: fieri poteſt, vt principio, cùm agreſtia duntaxat pruna nota eſſent, Cuculi mala fuerint nominata, id eſt, digna hominibus tardis, & qui nec domum, nec pomariùm haberent; propterea quòd guſtantibus acerba ſint & ingrata. Galenus inter alia, quæ ſuibus potiùs agreſtibus, quàm hominibus alēdis apta dicit, Brabyla numerat: quo loco ſatis clarè ſignificat, ſe de prunis noſtris agreſtibus intelligēdum. Hæc igitur Cuculi mala primùm dicta exiſtimo, & de horum ſimilitudine idem nomen ad domeſtica pruna tranſijſſe, quæ iam non Cuculorum ſolùm, ſed hominum etiam elegantium poma vocari mererentur. Poſſet quis ſuſpicari, ab eo Cuculi mala nominata pruna omnia generatim fuiſſe, quòd aluum laxam reddant; qualem quamuis & alię Aues, tamen Accipitres præ cęteris maximè habere ſolent, inter quos Cuculus vix contemptiſſimus numerari poteſt, plumis duntaxat ſimilis, cæteroquin timidiſſimus, & caloris ſemper indigens alieni. Quamobrem pomum aluū ciens, Coccygis potuit proprium dici, quòd aluum molliret, & liquidam redderet, & propterea viſcera refrigeraret. Hinc & illud videtur factum, vt Siculi & Rhodij omne prunorum genus Brabyla nominarint, quaſi βορὰβολα, vt Stephanus in linguis rationem aſſignat: quæ ſi vera ſit, communi vſui, quem Galenus in Brabylorum nomine ſecutus eſt, repugnat; cùm hæc potiùs aſtringant, quàm ſoluant. Quamuis ergò inter Coccymala & Brabyla illud obſeruatum à pleriſq; ſit diſcrimē, vt illa cultarum arborum ſint; hæc ſylueſtrium: Brabyli tamen etymologia illis magis conuenit, quæ aluum lubricam reddunt; Coccymeli contrà illis, quæ ſucco ſunt vehementer aſtringente, & prorſus inamœno, non alijs, quàm Cuculis pro cibo quærenda, qui tarditate ſua in hanc incidunt neceſſitatem, vt dum ab alijs meliora impetrare nequeunt, cum ſuibus uictum quærere cogantur.

κοκκύμηλα

Brabilla. Mala cuculi, & cur ſic dicta.

PRÆSAGIA. AVGVRIA.

Veris præſagium.

CVCVLI certo certius iam hyemem exactam, nec frigus iam amplius pertimeſcendum eſſe uoce ſatis indecora acclamitant. Ita unumquodq; anni tempus ſuam habet alitem, quæ aut aduenifſe, aut iam præ foribus adeſſe id indicare ſolet. Etenim ut [a] Alciatus canit:

*Embl. 100

Fringilla. Hirundo.

Aduenisſe hyemem Fringilla renunciat ales,
Ad nos vere nouo garrula Hirundo redit.
Indicat æſtatem ſeſe expectare Cuculus
Autumno eſt tantum cernere Ficedulas.

[b] Lib. 2. de opera, & die.

Agricolas itaque officij ſui admonet tempeſtiuè, ut inquit [b] Heſiodus:

Ημος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι, id eſt,
Quando Cuculus canit in quercus frondibus arandi tempus eſſe.

Cùm propius ciuitatẽ acceſſerit, & multò magis, ſi intrarit, pluuias uel tẽpeſtates expectandas aſſerunt. Hæc itidem ales inauſpicata quondam habebatur, ut ex F. [c] Leandro noſtro Bononiẽſi etiam liquidò conſtat, qui, dum Luitprandi filius Irprandus in Longobardum regnũ inaugurarctur, ideo corona illius indignum refert fuiſſe habitum, quòd Cuculus eo tempore eius haſtæ inſidere viſus eſſet. Quod ex [d] Sabellico Leãder tranſcripſit. Quidam annonæ caritatem timendam eſſe exiſtimant, cùm propius domos, quod cælo frigido facere ſolet, hæc auis acceſſerit. Audiuntur apud Germaniæ populos Cuculi plerunq; ad diem uſque D. Iohanni ſacrum: Quod ſi etiam ab illo tempore audiãtur, vuas uix maturitatem conſequuturas metuunt. Apud eoſdem conſuetudo inoleuit, vt qui Cuculum ruri canentem audiant, petant ab eo per ludum, aut ex veteri aliqua ſuperſtitione vt numerum annorum, quos adhuc ſuperſtites uicturi ſunt, ipſis præſagiat. Numerant verò totidem annos, quoties ille ſuum κοκκυ per interualla poſt quęſtionem factã repetiuerit. Non ualdè diuerſus mos apud noſtros obſeruatur, ſed alio fine. Solent hi ex eius cantu ducẽdę uxoris tempus percontari, eum boni augurij veteri ſuperſtitione exiſtimantes. Olim enim nuptiarum præſidi Iunoni ſacer erat.

[c] De Lombardia.
[d] Lib. 8. Ennead. 8.

MORALIA.

CVCVLVS à ſono uocis nomen accepit, eò quòd uoce importuna ſemper ſe ipſum nominat, & non ſemel, ſed continuò nomen ſuum inculcat. Idem faciunt glorioſi Thraſones, & uani iactatores, quibus perpetuò laus propria eſt in ore, contrà atque ille præcipit ſapientiſſimus [a] Regum, ubi ait: *Laudet te alienus, & non os tuum, extraneus, & non labia tua.*

Thraſones.

[a] Prouerb. c. 22.

Cuculi ob uolatus imbęcillitatem Miluorum ſcapulis ſuſcepti ad nos tranſuolant. Pari pacto & nos, quibus proprijs meritis ad cælum euolare non licet, Chriſti Saluatoris, Deiparę Virginis ac Sanctorum ope innixi, meritisq; eorũ ac ſuffragijs ſubleuati, his ipſis noſmet, noſtraq; omnia concredentes, æthereas & ęternas ſedes petere debemus: iuxta illud [b] Deuteronomij: *Expandit alas ſuas, & aſſumpſit eos, portauitq; in humeris ſuis.*

[b] Cap. 32.

VSVS IN MEDICINA.

AVIS *Cuculus*, author eſt [a] Plinius, *Leporina pelle alligatus, ſomnos allicit*. Ad canis rabidi morſum aliquos Cuculi fimum laudare decoctũ & potum idem affirmat. Cineres Cuculi, ut tradit [b] Rondoletius, ad dolorem & uentriculi humectationem ualent. Totus enim uritur, & in oleum recipitur, ut fit de uermibus, & auiculis, ut Paſſere, Hirundine, Troglodyte, Motacilla &c. Mirandum refert [c] Plinius (at proculdubio fabuloſum & ſuperſtitioſum) de Cuculo, nempe quo quis loco primùm audiat alitem illam, ſi dexter pes circumſcribatur, ac ueſtigium id defodiatur, non gigni pulices, ubicunque ſpargatur.

[a] Lib. 30. c. 15.
[b] L. de ponderib.
[c] Lib. 30. cap. 10.

VSVS IN CIBO.

PVLLVS Cuculi, dum in nido educatur, ab aliena matre, eo tempore præcipuè & pinguis & grati ſaporis eſt, inquit[a] Ariſtoteles.[b] Plinius uerò Cuculi pullo, qui iam uolare poteſt, nullam auium ſuauitate carnis comparari atteſtatur. Poſtquam uerò per ſe uiuit, mutare ſaporem dicitur. Itali noſtri hunc in cibum recipiunt, At Germani, ut pleroſq; alios cibos nobis etiam frequentiſſimos reſpuunt & abominantur. Nam quia ſpuit, ut uulgò creditur, auem impuram, & excrementitiam iudicant. Quod ſi Kaath Hebræis Cuculum ſignificat, ut quidam interpretantur (nam alij aliter vertunt) lege etiam[c] Moyſis interdictus fuerit.

[a] *6. Hiſt. c. 7.* [b] *L. 10. c. 9.* Germani cur à Cuculi eſu abſtineant. [c] *Deut. 14.*

HIEROGLYPHICA.

PER Cuculum, quia timiditate omnium auium maximè excedit, homo meticuloſus, ac minima quæque expaueſcens deſignari ſolet.

Timidorũ typus.

Pulicum quoque extirpationem per Cuculum, & humanum veſtigium Magos olim ſignificaſſe[a] Valeriano placet, quam alioquin etiam expreſſa origani figura innuunt.

Pulicũ extirpatio. [a] *L. 25. Hierogl.*

Propter verò inſignem eius in nutricem impietatem ingratum deſignat.

Ingratitudo expreſſa.

Eſt & verni temporis ſignum, id quod vel imperitæ innotuit plebeculæ. Porrò Phœnicibus meſſem prædicebat & ſignabat. Ad huius enim cantum ſeu ſigno dato Phœnices triticum & hordeum metebant. Cuculum regem Aegyptijs aliquando imperitaſſe tradunt. Neceſſe autem eſt tempeſtiuiorem multò quam in Græcia aut Italia noſtra apud eos meſſem fuiſſe.

Veris ſignũ & meſſis. Cucul' rex.

Verùm vt paulò maiora canamus, cum Cuculus Iunoni ſacer ſit, ut aiunt, atque hæc & nuptias & parturientes curet, ideo Deam ipſam & præcipuè quòd huius forma, in quam Iupiter ſeſe conuerterat, decepta Iouis coniunx eſſet facta, Cuculi ſimulachro expreſſerunt. Imo verò Iouem ipſum imagine Cuculi, qui Iunonis ſceptro inſideret, exhiberi voluerunt, quod non alia ratione, vt etiam antea dictum, faciliùs ſorori Deæ fucum facere putaſſet, quàm ſub velo ridiculæ auis huiuſce quam ipſa ceu ludicrum quid veneraretur, & in gremium ſecura admitteret. Meminit huius fabulæ[b] Pauſanias.

Iunonis ſimulacrum. [b] *In Corinthiacis.*

PROVERBIA.

OLIM qui fuiſſent in re quadam parum honeſta deprehenſi, vulgari probro Cuculi dicebantur. Id ortũ à vinitoribus, qui ſeriùs cœpiſſent putare vineam, nec hoc munus abſoluiſſent, priuſquam Cuculus audiretur, veluti ceſſationem exprobrans agricolis, cuius vocem imitantes viatores, vinitores deridebant. Ita[a] Plinius: *In hoc temporis interuallo* (inquit) *quindecim diebus primis agricolæ, rapienda ſunt ea, quibus peragendis ante æquinoctium non ſuffecerit, dum ſciat inde natam exprobrationem fœdam putantium uites per imitationem cãtus alitis temporarij, quem Cuculum vocant. Dedecus enim habetur, opprobriumq́ meritum falcem ab illa volucre in vite deprehendi, vt ob id petulantiæ ſales etiam in primo vere ludantur. Auſpicio tamen deteſtabiles videntur. Adeò minima quæque in agro naturalibus trahuntur argumentis.* Ex his Plinij verbis intelligi poſſunt hi[b] Horatiani verſus:

Cuculi qui dicti. [a] *L. 18. c. 26* [b] *L. 1. Serm. Sat. 7.*

Tum Prænestinus ſalſo, multumq́ fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuitia, durus
Vindemiator, & inuictus, cui ſæpè viator
Ceſſiſſet, magna compellans voce Cuculum.

Simili ſenſu[c] Auſonius:

——Vnde viator
Riparum ſubiecta terens, hinc nauita labens
Probra canunt ſeris cultoribus.

[c] *In Moſella.*

Horatij locum Porphyrio explicans: *Nam ſolent,* (inquit) *leuia* (fortè legendum lenti pro leuia) *ruſtici circa viam arbuſta vindemiantes à viatoribus Cuculi appellari: quum illi prouocati tantam verborum amaritudinem in eos effundunt, vt viatores illis cedant, contenti eos Cuculos iterum atque iterum vocare.* Huc[d] Pierij Valeriani verba ex hieroglyphicis, quod ad hoc argumentum declarandum non modicum ſint allatura lucis, aſcribere non pigebit. Ego, inquit, cum Octobri menſe Roma Neapolim proficiſcerer, in huiuſmodi locos incidi, per continuum diem conuitijs huiuſ-

[d] *Lib. 25. Hierogl.*

modi delectatus: quare cum Acrone dicere poſſumus, hoc autem ipſa re nouimus, quemadmodum viatores, quos in itinere vindemiatores per agros conſpexerint, conuitijs agitare gaudeant, illiq; ita reſpondere, vt Cuculos eos appellent, quaſi pigros, ignauos ſcilicet & nihili homines. Sed hoc parum eſt, & quod à Porphyrione dicitur, ſubfrigidum: Hodie ſiquidem res [Pultrones.] agitur conuitijs & calumnijs etiam vehementioribus. Viatores enim eos nũc pulterones, nunc cornutos, nunc alijs atque alijs probris inceſſunt: illi contrà ſiue ciuis, ſiue magiſtratus, ſiue rex ipſe occentare cœperit, omne opprobrij genus regerunt, tegendisq; retectis turpiſſima quæq; minitantur, præſertim ſi celſiſſimis, quę tota regione ſunt, arboribus inſederint: quãuis id impunè toto agro Cãpano, Neapolitanoq; tempore vindemiæ licet, ne quid libero libertatis detra- [Horatius declaratus.] hatur. Atq; hoc illud eſt, quod Flaccus ait: *Durus vindemiator, & inuictus, cui ceſſiſſet ſæpè viator.* At quod Horatius de vere, cùm putandi vites tempus eſt, dixit, Pierius ad vindemiam tran- [Sales.] ſtulit, cùm Cuculus non canit. Quo tempore petulantiæ illi, quos Plinius appellat ſales, etiamnum apud alias nationes licet agnoſcere. Vernis enim menſibus quum auditur Coccyx mariti mutuis ſalibus inter ſe ludunt, dicentes, tibi canit hæc auis. Quod quidem Gallis eſt fa- [Curucæ q; dicendi, & qui Cuculi.] miliare ſignificantibus vxorem parum diligenter eſſe cuſtoditam. Quum tamen potiùs Curucæ, vt diximus, nomen talibus competat: Cuculi verò hiſce, qui fidem coniugalem uxori datam non ſeruant. Quin &[e] Plautus ſic introducit vxorem conuiciantem marito cum amica deprehenſo. [e In Aſinaria.]

At etiam cubat Cuculus. Surge amator, i domum. Et mox:

Cano capite te Cuculum vxor ex luſtris rapit.

Quod verò Acron uiatores Cuculos appellari ait tãquã pigros, cum hoc cõuenit Plautinum.

Etiam cubat Cuculus, quod granatim ſurgeret aſſertor puellæ.

[f In Pſeud.] Quin uideri poteſt in conuitio Cuculi alluſum ad uocem cubandi. Et [f] alibi pro generali conuitio videtur uſurpaſſe. *Quid fles Cucule, viues?* niſi fortè lachrymantem ac ſingultientem ama- [g In Mercat.] torem Cuculum uocet, quaſi κοκκύζοντα. Similiter [g] alibi:

Iſtæc filio non credam, qui obſequitur patri, huic non, vt mero Cuculo. Itidem [h] alibi: [h In Perſa.]

Tua quidem Cucule cauſa, non herclè ſi os præciderim tibi.

Cuculi, κόκκυγες de ijs, qui cùm pauci ſint, multi numero eſſe uidentur, dici ſolet Heſychio & [Thraſones.] Varino authoribus. Cuculi nimirum dici poſſunt, qui ſtrepitum, clamorem, aut oſtẽtationem [Coccygis cantus.] magnam exercent, cùm reipſa parum aut nihil ſint, aut præſtare poſſint. Coccygis cantus, de ijs qui eadem ſemper ingerunt. Et cantilenam eandem canere, prouerbiale dictum eſt apud Latinos, quod & Germani uſurpãt: Du ſingeſt yemer ein geſaug, vuieder guckguck, id eſt, can- [Iactabundi.] tilenam ſemper eandem repetis inſtar Cuculi. Ipſe ſemet canit: In iactabundos ſui ipſorum [Ingratus.] prædicatores. Huic affine eſt illud Germanicum: Der guckguck muſſim ſelbeſt ſein ergycht auſſruoffen. Aries nutricationis mercedem perſoluit: de homine ingrato. Impetit enim cornibus etiam altorem ipſum. Eiuſdem apud Germanos ſententiæ eſt illud. Du loneſt mir Vuie der guckguck dem gorſem, id eſt, mercedem mihi rependis, qualem Corrucæ Cuculus. Cuculus ſemper in alieno nido parit, nunquam bis in eodem: Der guckguck legt ſtaetz in ein ander [Improbus & aſtutus.] neſt. Videtur torqueri poſſe in hominem improbum & aſtutum, ſed cuius doli facilè deprehendantur, ut nemo iterum ab eo decipiatur. Quanquam & aliter interpretari licet, Cuculum ſemper in alio (id eſt, ſimpliciter alieno) nido parere. Hæc Teutonica pleraq; prouerbia Or- [Aſtutus.] nithologus citat. Aſtutior Coccyge dicebatur, qui aſtu ſibi conſuleret. Sumptum ab auis ingenio, oua quæ ipſa fouere non poteſt, in nidos alienos ſubijcientis, quo in ſterilitate propria, & nullo quidem ſuo labore ſpecies nihilominus conſeruetur.

E M B L E M A T A.

[a Embl. 60.] EMBLEMA eſt apud [a] Alciatum, quod inſcribitur Cuculus, huiuſmodi.

Ruricolas agreſte genus, plerię Cuculos
Cur vocitent, quænam prodita cauſa fuit.
Vere nouo cantat Coccyx, quo tempore vites
Qui non abſoluit, iure notatur iners.
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille
Cui thalamum prodit vxor adulterio.

APOLO-

APOLOGI.

CVCVLVS & Philomela eodem cantant tempore, uerno ſcilicet ab Aprili medio uſque ad exactum Iunium, aut eò circiter. Hæ duæ aues in contentionem uenerunt de ſuauitate concentus. Quæſitus eſt iudex. Et quia de ſono erat certamen, aptiſſimus uiſus eſt ad eam cognitionem aſinus, qui præter cæteras animantes magnas haberet auriculas. Aſinus repudiata Luſcinia, cuius ſe harmoniam negabat intelligere, uictoriam Cuculo adiudicauit. Philomela ad hominem appellauit, quem ubi uidet, agit ſtatim cauſam ſuam, canit diligenter, ut illi approbet uindicandam iniuriam ab aſino acceptam. Cuculi & Luſciniæ contentio de cantu.

Apologus alius eſt apud [a] Plutarchum, in quo Cuculus inducitur minores aues percontari, quare fugerent ſe conſpectu, qui nullam præ ſe ferat ferocitatem. Quoniam, reſponderunt, ſuſpicamur te aliquando futurum Accipitrem. [a] In vita Arati.

FABVLOSA.

THEOCRITI Scholiaſtes enarrans hoc carmen poëtæ, *πάντα γυναῖκες ἴσαντι, καὶ ὡς Ζεὺς ἠγάγεθ' Ἥραν*, hoc eſt, *omnia nouerunt fœminæ, etiam ut Iupiter Iunonem duxerit*, cuius uſus adinſtar prouerbij haberi poſſe uidetur. Ariſtoteles (inquit) in libro de Hermiones templo, Iouem fabulatur, cùm Iunonis ab alijs Dijs ſeparatę concubitum inſidioſè quæreret, in Cuculi forma latere uoluiſſe, & conſediſſe in monte, qui prius Thronax ſeu Thornax dicebatur, nunc uerò Coccyx, & cùm Iuno ſola proficiſcens ad eundem montem perueniſſet, Iouem nimia tempeſtate excitata, ad Iunonem quieſcentem eo in loco, ubi nunc Iunonis pronubæ ſeu nuptiarum præſidis ædes eſt, deuolaſſe, frigenti rigentiq; ſimilem, & in Iunonis genibus inſediſſe: miſertam eam auis ueſte obtexiſſe, tum illum priſtinam formam reſumpſiſſe, & cùm Iuno copiam ſui negaret, quòd matrem timeret, Iouem ſe illi maritum fore promiſiſſe. Alij referunt primò repulſum à Iunone excuſſo peplo, at illum ſtatim mutata facie ab ea acceptum fuiſſe. Vnde præcipui Argiuorum hanc Deam colebant, cuius ſimulacrum, quod in alto ſolio poſitum erat, Cuculum ſceptro inſidentem manu tenebat. Thronax, ſeu Thornax mons. Iunonis templum vbi.

Appendix ad Hiſtoriam Aeſalonis.

Antequam ad Falcones noſtra transferatur oratio, viſum eſt Aeſalonis iconem, quam per incuriam, ac feſtinationem ſuo loco, folio videlicet huius libri 355. prætermiſimus, priùs hoc loco exhibere. Eſt autem auis forma & magnitudine Accipitri Spaurerio non diſſimilis; colore uerò planè alio. Totum enim dorſum a ceruice ad vropygium uſque ferrugineum eſt, etſi tamen pennæ eius omnes luteſcant: Cauda eiſdem coloribus conſtat, ſed uelut ex lateunculis modò ferrugineis, modò luteis compoſita. Roſtrum cæruleum, breuiuſculum. Pupilla oculorum nigerrima: iris lutea: Vertex ferrugineus: Ceruix modò ferrugineis, modò albis maculis maiuſculis deorſum uergentibus inſignita. Collum candicans lineis ferrugineis, quæ etiam deorſum tendunt, reſpergitur. Pectus & totus uenter, necnon & coxæ eiuſdem quidem coloris ſunt, ſed pro lineis maculas, eaſq; grandiuſculas habent. Tibiæ & digiti pedum crocei ſunt, & tabellis inſigniti. Vngues robuſti, nigri & hamati. Dorſum. Cauca. Roſtrum. Oculi. Vertex. Ceruix. Collum. Venter. Tibiæ.

Sequitur Aeſalonis Icon.

Finis Libri Quinti.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ Liber Sextus.

Qui eſt DE FALCONIBVS IN GENERE.

QVANQVAM Falconis nomen recentioribus quibuſdam ſcriptoribus necnon huius tempeſtatis Accipitrarijs variarum nationum adeò latè pateat vt omne Accipitrum genus ſub ſe comprehendat, vti ex capite de nomenclatura patebit, nos tamen, vt tam vocum, quàm rerum confuſionẽ (in quo ſemper ſummo ſtudio incubuimus) euitaremus, generali hac ſignificatione, tanquam minus propria neglecta, præcipua ipſius ſignificata hoc tractatu proſequemur. Etenim quæ ad Falconis nomenclaturam, quatenus omnes Accipitres denotat, pertinent, ea in Accipitrum tam generali, quàm particulari hiſtoria pertractantur, atque etiã multa, quæ Falconi, tanquam Accipitris ſpeciei congruunt. Reſeruata autem ſunt huic peculiari tractatui ea potiſſimùm, quæ ſtrictiùs accepta, ſolis Falconibus, generatim tamen, ſunt peculiaria. In tanta enim ſcriptorum, qui diuerſa adeo ſignificatione vocibus vtuntur, & vocum ipſarummet ambiguitate, fieri vix poteſt, vt non aliquãdo, quod ſpeciei proprium eſt, toti generi attribuatur, aut contrà, cùm ſæpe certò conſtare non poſſit, qua ſignificatione, largane, an ſtricta, apud eum authorem, è quo excerptus eſt locus, dictio ea accepta ſit. Sed neque in hoc ipſe error ſeu peccatum adeò enorme committitur, ſi quæ de toto genere vera ſunt, de ſpecie dicantur, aut vice verſa, non tamen hoc vniuerſali, ſed indefinita enuntiatione. Quare ignoſcet æquus lector veniam præfatis, ſi pleraq; Falconibus & Accipitribus communia, in Accipitris hiſtoria retulimus, aut hìc etiam nonnulla referri videbit, quæ ad Accipitres quoque accommodari poſſint. Hoc autem incommodum, quod alia ratione euitari non poteſt, ita corrigi, aut ſarciri poterit, ſi utraque hiſtoria perlegatur ab eo, qui curioſiùs huius uel illius hiſtoriam inquirit.

ÆQVIVOCA.

FALCONIS nomen, etſi recens, multis tamen rebus, idq; uaria ratione commune factum eſt, nempe aut analogia, aut alia quadam de cauſa.

In primis ſtellarum imago, ordine ſeptima, vt auctor eſt [a] Franciſcus Iunctinus, Falco uocatur, quæ alias quoq; lyra ſeu fidicula, chelyſuè, tympanum, Vultur cadens, & teſtudo dicitur. Sidus hoc decem ſtellis cõſtat, quarum laudatiſſima eſt, quæ lyra propriè appellatur. [Falco ſtella. — [a] *In ſphæra.*]

Auripigmẽti etiam quædam ſpecies, quã in meo muſæo aſſeruo, Falco neotericis dicta eſt. [Auripigmẽtum Falco dictum.]

Mugil alatus ex piſcibus ſquamma tectis, quibuſdam Miluus, quibuſdam Falco propter volatum nuncupatur. [Falco piſcis]

Fuit etiam nomen viri celebris, cuius [b] Xyphilinus meminit. [Falco Vir. — [b] *In Pertin.*]

Germani & Itali bombardarum, ſiue tormentorum bellicorum genus quoddam Falcones appellant. [Falco tormentum.]

Fuit

Falcoſignũ militare. Fuit & militare ſignum aliquando eo nomine dictum.

Promõtorium Gaditanum. Promontorium quoque Gaditanum hoc nomine venit, cuius [c] Sabellicus meminit, ſub nomine Falconis promontorij.

[c] *In ſupple. Hiſt.*

Falcones q̃ Aues dictę. Denique, vt propius ad rem accedamus, Falconis vocabulo, vt Auem ſignificat, adeo generatim uſi ſunt authores multi, ut non ſolùm omne Accipitrum genus, ſed & rapaciũ omnium ſub ſe contineret, ſuaq; ſignificatione includeret. Ita Aquila, Theodotion, & Symmachus apud [d] Albertũ aues oẽs, quarum in uenatu uolatico uſus eſt, Falcones uocant. Et ipſe Albertus; aliįque recentiores, ut Creſcentięſis, Niphus Merillos ſeu Aeſalones & Accipitres Palumbarios, Falcones uocant. Pari pacto nomen Falco Gallis, authore [e] Bellonio ad omne Accipitrum genus deſignandum extenditur, haud ſecus quàm Gręcis Hierax, & Latinis Accipiter.

[d] *Lib. 23. de Anim.*
[e] *Lib. 2. de Auib. c. 18.*

SYNONIMA.

Daah. [a] *Cap. 7.* [b] *Cap. 14.*

APVD Hebræos דאה daah Auis nomen in [a] Leuitico per daleth, ſed in [b] Deuteronomio per raah ſcribitur. Hoc eruditus quidam Falconem ſignificare ſuſpicatur. Aliȷ tamẽ aliter interpretantur quidam enim Vulturem, aliȷ Miluum uertunt. Et nominis quoq; ratio generalis eſt, & alijs poteſt accommodari. Nam verbum ראה celeriter uolare ſignificat. Rabbi Salamon כוס Kos in [c] Deuteronomio interpretantur פלקינ, id eſt, Falconem, ſed Bubo potiùs aut alia Auis nocturna hac uoce ſignificatur, ut in Bubone oſtendemus.

Kos. [c] *Cap. 14.*

Falconis nomen quò intelligendũ. Græcum huius Auis nomen apud alium nullum authorem prgterquam Suidam reperitur, qui ita ſcribit: *φαλκων, φαλκωνος, nomen & ſpecies Accipitris.* Hæc uerba Bellonius ita intelligit, tanquam ſi Suidas dicere uelit id nominis Accipitri ſimpliciter, & generatim dicto competere, & præterea etiam uni tantùm peculiare eſſe ſpeciei. Ornithologus uerò uelle uidetur, ut dictio hæc (nomen) ad ſubſequentem (ſpecies) referatur, ſubaudiaturq; proprium, ut dicatur, nomen non Accipitris ſimpliciter, ſed vnius tantùm ſpeciei, & hoc quidem, vt mihi videtur rectiùs. Neque mirum eſſe debet, nuſquam alibi id nomen Græcè legi. Nam verè Græcum non eſt, ſed Latinę originis, & à Suida è Latio in Helladem trãſlatum Gręca terminatione ipſi afficta. Latinos eſſe ei natales arguit nominis ratio. Nam Feſtus Falconem dictum eſſe vult à pede introrſum arcuato, ſeu à falcato vnguium hamo, id eſt, falcis in morem adunco, intorto, atque acuto. Nam ſimili cauſa falculæ dicuntur Pardorum, & Pantherarum extremitates vnguium, in falcis formam incuruatæ, quia apprehenſa integra corpora dilaniant. Alioquin Falconis nomen pro hac Aue non eſt admodum vetus. Falcones & Aſtures nominantur à [d] Firmico. Seruius quoque Grammaticus Virgilij Scoliaſtes Falconem commemorat. Antiquiori vocabulo Thuſcis Campanis vernacula lingua Capys dicebatur. Vnde Campaniam vel potiùs Capuam ciuitatem a Thuſcis conditam viſo Falconis augurio denominatam idem Seruius tradit. Id ipſum aſſerit Feſtus inquiens: *Capuam in Campania quidam appellatam ferunt à Capy, quem è pede introrſum curuato nominarunt antiqui, Falconem noſtri vocant: alij à planitie regionis:* [e] Virgilius quoq; Capyn virum appellat, à quo nominata ſit Capua. Itaque Capys & viri & Auis nomen fuerit, vti etiam Falco. Blondus in Latina regione, quos nunc Falcones nominamus à Plinio Chiluones vocari ſcribit, cùm tamen id vocabuli apud Plinium nuſquam ſit reperire. Latinum Falconis nomen plerique Europæ populi acceptum retinuerunt. Italis enim Falcon uel Falcone dicitur, Gallis Faulcon, Germanis Falck, Belgis Valck, Hiſpanis Halkon, Illyrijs Sokol.

Etymologia. [d] *L. 5. Matheſ.* Capys. [e] *Aen. 10.* Capys vir. Chiluones. Falcone. Faulcon. FalcK. ValcK. HalcKon. SoKol.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

Paſſagers ſeu migratores: Cãpeſtres. Riparij. Marini. Littorales.

TARDIVVS & Bellonius generica quadam attributione Falcones in tres claſſes partiuntur, vt ſcilicet à loco ſumpto diſcrimine, alij dicãtur Paſſagers, id eſt, migratores ſeu commeatores, ſub quo genere omnes qui ab exteris, & procul diſſitis regionibus ad nos migrant, & peregrini ſunt, continentur: alij verò campeſtres, qui ſecundum ab illis bonitatis locum obtinent, & Aues mediæ magnitudinis, quæ ruri degunt, vt Columbas, Perdices, Turdos, & minores etiam ex agris uenantur, maiores verò, quales ſunt Cygni, Anſeres, Ardeæ, Anates, Phaſiani, Otides, non aggrediuntur, ſed peregrinis illis, quos migratores vocauimus, relinquunt. Tertium verò ac vltimum genus, Riparij appellantur, quòd in ripis, aut littoribus degentes ex aquis victum ſibi quærant, qui varia etiam pro locorum diuerſorũ ratione nomina ſortiuntur. Italis enim marini dicuntur, quod in maris littoribus & in maritimis habitent, vnde & littoralium

ſium nomen accipere poſſunt. Galli, qui iuxta flumina agunt, fluuiatiles, qui circa lacus, lacuſtres indigite voce Faulcon de mareſt, vel riuiereux appellant. Hoc genus, quia piſcibus tantùm, aut in littore ab aqua deſtitutis, aut Laris ereptis victitat, omnium ignobiliſſimum cẽſetur. Alij denique Gallis peculiari nomine Faulcons de repaire vocantur, ſcilicet à loco quopiam, in quo paſci ſoliti, eſcæ illecebra capti fuêre. Repaire enim Gallis diuerſorium ſeu domicilium ſignificat, non uerò, ut uir quidam doctiſſimus putauit, paſtum. Hoc enim non repaire, ſed repaiſtre dicunt.

Fluuiatiles Lacuſtres. Faulcõs de repaire.

Ad primum, arbitror, genus pertinent, quos ijdem Galli, Haultains uocãt, id eſt, ſublimipetas, item quos Heronniers ab Ardeis, & Gruiers à Gruibus capiendis denominarunt.

Haultains Herõniers. Gruiers.

Albertus magnus non diſſimili ratione, ſententiaq; triplex Falconum Genus facit, unum nobile, cuius decem ſpecies ponit: ſecundum ignobile, eius tres tantùm: tertium inter utrumque medium, quod promiſcuo generoſorum & ignauorum coitu progenitum utriuſque naturam participat, & hoc ipſum triplex. In prima claſſe [a] enumerat Falconem ſacrum, Hierofalcum, Falconem montanum, peregrinum, gibboſum, album, rubeum, cyanopodam, arborarium & lapidarium. Ignobiles Buteones, & Lanarios, Tinnũculosq; vocat, hac in parte Falcones cum Accipitribus perperam confundens. Tertij ordinis Falcones Hybridas meritò appelles: quo nomine Cicero Antonium vocauit, altero parente nobili, altero ignobili natum inſinuans, ſed nullas nominatim ſpecies exprimit, quòd eorum quotidiè nouo partu variantium nulla certa ratio iniri poſſit. Huic numero Itali, inter quos eſt Carcanus, qui vulgari idiomate de rapacibus ſcripſit, adijcit Germanos & Tunetanos. Sed, niſi me mea coniectura fallit, Germani cum Cyanopodis ijdem ſunt, & qui è Tunetano regno Africę apportantur, ad peregrinos non malè referentur, vti ſuis locis, adductis rationibus docebitur. Nos vnum incerti generis, quem à colore totius corporis leucopheũ ſeu ſubcęruleũ appellamus, pręterea & Indũ vnũ addemus.

[a] Lib. 23. Hybridæ qui ſint. Antonius Hybris dictus. Germani. Tunetani.

Hi omnes rurſum, quemadmodum & Accipitres, in triplici ſunt differentia, quæ ab ætate ſumitur. Ab hac alij vulgò à colore infumato dicuntur Sori, id eſt, Hornotini, eodem anno nati, qui antequam deplumeſcant, manſueſiunt, ſi ſtatim à relicto nido capti ſint. Tales præſtantiſſimi putantur ad diſciplinam. Alij nidularij manſuefactarijs vulgò vocantur, vulgò Italis Nidaſi, Gallis Nyez, Germanis Neſtlingen, quòd ſtatim à nido domi noſtræ adoleuerint. Alij ramales dicti ſunt, Italis mutarami, Gallis ramage aut branchiers eſtlingen, qui nondum plenè adulti circa nidum ramulatim obuolitant, hi nidularijs celeritate præualent. Alij demum mutati vulgò uocantur, qui vel deplumes ſunt, vel plumam veterem cum noua iam commutarũt anniculi, vel bimi, trimi, aut his prouectiores. Huiuſmodi plerumq; ſunt peregrini, nunquam uerò nidularij, utpotè cùm alibi in regionibus longinquis adulti ad nos aduolent, ideoq; uolaciſſimi ſunt, ſed ad obſequium contumaciores. Quodſi hornotinos eſſe contigerit, aut quos Itali Marzarolos, quòd Martio menſe capti fuerint, appellant, præſtãtiores proculdubio euaſuri ſunt. Tunc enim ramalium naturam nonnihil redolent.

Sori ſiue Hornotini. Nidularij. Nidaſij. Nyez. Neſtlingẽ. Ramales. Mutarami. Ramage. Branchiers eſtlingen. Marzaroli.

Quomodo uerò nidularios dignoſcas à ramalibus, his ferè uerbis docet Fridericus Imperator; Nidularij, inquit, uix educari poſſunt, quin aliquã læſionem incurrant: quod ſi uerò fortè non lædantur, fieri tamen nequit, ut pẽnas producant, quales ramularij, inſignes nempe, ſplendentes, uirides, & corpori proportione æquali reſpondentes: contrà uerò uel corroſæ eſſe ſolent, uel alio quodam uitio infectæ. Cuius rei ratio iſtæc aſſignatur, quoniam ab hominibus minus diligenter, & cum minori cura quàm à parentibus educentur, aëreq; impuriori, quàm apud illos, apud homines uti cogantur. Cæterùm color pedum & ſuperioris roſtri pars in nidularijs magis albicat: ungues uerò & roſtrum obtuſiores, & minus ſplendentes; ipſi autem magis queruli, & ore hiant; dum paſcuntur, ueluti quodam horrore afficiuntur, pennas ſuas concutientes.

Nidulariũ diſtinctio à ramarijs.

Falconum denique aliud diſcrimen inſtitui poteſt, ut alij dicuntur magni, quales ſunt Hierofalcones, peregrini, & eiuſcemodi: alij mediocres, alij parui, alij longi, alij corpulenti, craſſiq;, alij teretes. Denique cùm in uniuerſo genere, tùm etiam in ſingulis pleriſque ſpeciebus, magna reperitur colorum uarietas, nonnunquam quintuplex. Nam peregrinorum necnon aliorum quidam ſunt rubicundi, alij fuſci, alij maculoſi.

Differentię à forma corporis. A colore.

NATVRA. DESCRIPTIO.

FALCO haud dubiè Accipitrini generis esse cognoscitur, sed nobilissima species est, & animo & audacia reliquis plurimùm præstat. Qua verò ratione, quibusuè notis ab alijs rapacibus & Accipitribus dignosci queat, & distet, ex descriptione eius liquebit. Quandoquidem verò nemo vnquam Falconem in genere exactius descripserit, quàm [a] Albertus, itaq; huius verbis libenter vtemur, ne sensum in vllo immutemus. Falconũ, inquit, conueniẽs color est, habere maculas nigras in maxillis, vel, vt alibi idem ait, guttas in facie nigras, & albas circa oculos, vtrimque ex vtraque parte rostri; & cilia habere nigra, & cinereum subnigrum colorem in cranio, & dorso & superiore colli, & exteriore alarum parte, & caudæ etiam exteriore, & in alijs passim partibus varium esse, & quasi virgulis interruptis quandoque, imo semper habere nigredinem pro colore vno. Sed primo anno secundus color ruffus est remissæ rubedinis. Albescit autem deinceps paulatim, eò amplius scilicet, quò pennas sæpius mutarit. Color oculorum admodum flauus est seu croceus, ita vt ad rubedinem accedat: pupilla nigricat. Color pedum optimus croceus, multùm declinans ad albedinem. Nã quò minus albescunt, eo ignobilior est Falco. Quod si vergat ad colorem cæruleum, is quoque ignobilis, quamuis secus alij sentiunt. Quanquam autem diuersæ Falconum species, iam dictis pedum & pennarum coloribus differunt: in genere tamen colores isti Falconi conueniunt. Capitis quidem color iam dictus, conuenit etiam quibusdam nocturnis Auibus rapacibus. Sed quoniam figura, id est, forma & species corporis magis, quàm color ingenium seu complexionem indicat, idcirco excluduntur illa simpliciter à Falconum nobilitate. Quod ad corporis figuram attinet, omnibus Falconibus in genere conuenit crassius habere caput, & collum breuius, & similiter crassius, breuiusq; rostrum & pectus maius cum osse pectoris acuto. Quoniam autem Falconis est ictu pectoris percutere, largita est ei natura anterius in pectore os latum, triangulare, validum, cuius prominens & rectus angulus in superiori parte pectoris est perquam durus & firmus. Peculiare præterea est Falconi alas longiores & caudam habere contractiorem, crura breuiora, ac fortiora proportione sui corporis, quàm cæteræ Aues rapaces. Eodem modo reliquarum partium positã à nobis descriptionem per comparationem ad alias Aues rapaces accipi volumus. Quanquam verò dixerimus caput debere esse crassum, non tamen enorme caput laudamus, quòd hoc accedat ad speciem Auium nocturnarum, quæ omnes capita habent enormia, timidæq; sunt, magnitudine capitis, materiæ potiùs abundantiam, quàm virtutis excellentiam indicante. Præterea neque omnino rotundum caput probamus, quòd in concauo sphærico nimis diffluant spiritus. Sed cùm in Asture capitis pars anterior longiuscula stringatur paulatim, & terminetur in rostrum, sicut & Aquilæ caput, caput naturale Falconis neque oblongum est, neque stringitur, ita ut rostrum fermè videatur sphæræ appositum, & frons eius ex rotunditate dilatari. Superior cranei pars à rotunditate deficit, & hæc capitis planities in summo vertice semper laudatur. Maxillares partes benè rotundæ & breues sunt, quæ quidem species est humidi cholerici, benè mobilis & benè audacis. Nam & Falconis inter Aues proprium est, citò moueri in prædam, & non discernere, & plus audere, quàm possit. Idem dixerim de colli breuitate. In genere enim breue est collum Falconis, magis quàm Aquilæ, Asturis aut Nisi. Sed nimia breuitas vituperatur, phlegmaticam enim frigiditatem, aut melancolicam siccitatem significat, & ad proprietatem Auium nocturnarum accedit. Ferè autem quodcunque animal speciem alterius refert, ingenio quoque & moribus ad id accedit. Et licet crura breuia esse debeant, coxæ tamen sint longæ & benè pennatæ. Pes benè patulus, digiti fortes, præcipuè in nodis articulorum, & vngues validi, magisq; aliquantulum curuati ad interiorem pedis partem. Similiter denique caudam non simpliciter breuem probamus, sed comparatione facta ad Astures & Nisos, Nimis enim breuis, Noctuæ aut Bubonis referret. Sit igitur longitudo eius tanta, vt composita alæ se super caudam extendant, aut ferè attingant in extremo longiorum anteriorum pennarum, & ab illa coniunctione cauda non multùm descendat, nec dependeat, sicut Asturis & Nisi. Nam cauda longa spinç dorsi medullam nimis humidam indicat, & timiditatem arguit. [b] Petrus Crescentiensis laudat in Falcone caput rotundum, spatulas amplas, pennas alarum subtiles, coxas longas, tibias breues, & crassas, pedes liuidos, & sparsos. In his ab Alberto nonnihil variat, qui caput probat mediocriter crassum, pedes latos, sparsos, & macros, pennas alarum remiges longas. Et Falconem laudat, qui frequenter pedes suos respicere solet. Huiusmodi dotibus præditus plerunque alijs, in quibus ex desi-

Marginal notes: [a] Lib. 23. — Color. — Oculi. — Pedes. — Figura. — Cur pectus latum habeat. — Caput, eiusque partes. — Collum. — Coxæ. — Pedes. — Cauda. — [b] L. 10. c. 7.

optimi aliquando reperiantur. Vnde Falconum præſtantia ſolo experimẽto exactè cognoſcitur. Iconem,quam dedimus,cùm Ornithologus in generali Falconũ hiſtoria collocauerit,& nullum peculiare nomen dederit,nobis etiam hìc ponere placuit.

LOCVS.

Vbi optimi Falcones gignantũr.

MAXIMVM, prẹſtantiſſimum,ferociſſimumq; Falconum genus,& quidem magno numero in regionibus ad ſeptentrionẽ poſitis reperiri omnes ſcribũt. Cuius rei ſaltem veriſimile rationem in Accipitre reddidimus. Nam in Suetia & Liuonia,quæ pluſquam ſupra ſexaginta tres gradus ab æquatore diſtant,vt ex tabulis geographicis patet, frequentes admodum, & audaciſſimos gigni tradit,& inſulas maris glacialis Falcones plurimos producere author eſt Paulus Venetus. E Moſcouia quoque & præſertim Pecerra huius regione,Tartaria, Ruſſia, Boruſſia,magna Falconum copia,& quidem generoſorum admodum ad nos apportatur. Reperiuntur quoque albi & optimi in Boſnia a Boſna fluuio uocata, habitantq; montes altiſſimos & inacceſſibiles. Hybernia quoque eidem polo artico ſubiecta, quam hodiè Irlandiam vocant, Oceani inſula, Britanniæ collateralis,multos producit Falcones, aliasq; ſimiles rapaces aues. Denique in tota Septentrionali plaga, Sarmatia tota,finitimiſq; regionibus optimi, pulcherrimiq; abundè reperiuntur. Orientis præterea regiones Aegyptus, Aſſyria, Perſia, inſulæq; ad Orientem ſitæ, Cyprus, Creta, Rhodus Falcones optimos ferunt. Ea quoque Africæ pars,quæ Tunetanum hodiè regnum vocatur,& Græcia, necnon Liguſtici maris inſulæ, Sardinia, Corſica, & Hetruſci ex Ilua præſtantes mittunt. Producit item & Italia in Apennino, Germania in alpium iugis, & Gallia in Pyrenæis & alibi, alios alijs præſtantiores. Plerunque verò in altiſsimis montium rupiumuè verticibus,aut ſyluarum excelſis arboribus,ut quercuum ramis degunt, & aliquando in ſyluarum lateribus, vnde promptiùs ad paſtum in agros euolare poſſint.

Falcones albi vbi.

Cur in mõtibus & ſyluis agant.

VOX.

FALCO vocem edit,vt inquit Albertus,plerunque craſſiorem & prolixiorem,& quæ ab acuto in grauiorem procedit,magis quàm Aſturum vel Niſorum,id eſt, reliquorum Accipitrum,imo quàm Aquilarum etiam,quibus acuta eſt.

VOLATVS. PVGNA.

Volandi ritus.

FALCO mira quadam volandi ratione cùm in principio,medioq;,tùm in fine ſuẹ uenationis vtitur. Primùm enim præda conſpecta in gyrum ſeſe rotando altum æthera conſcendit,& fixo in eam intuitu deorſum obliquè ſeſe præcipitat. In viſam Anatem, Anſeremuè aut Gruem inſtar ſagittæ,aut iaculi clauſis,cõtractiſq; alis ruit,ac ungue poſteriore lacerat. Scire autem licet non omnes rapaces ſimili pacto prædam inuadere, capere, & laniare. Quædam enim rectà & in longum volant, nec alta petunt,cùm prædam prehendũt,& ſimulatq; Auem ceperunt,non expectant,donec exanimata ſit, ſed roſtro ilicò uellicare & lacerare incipiunt, quibus plus roboris in unguibus eſt,quàm in roſtro. Huius generis ſunt Aſtures,Niſi,ſeu Sparueri. Aliæ uerò,cùm prædam captant, ex alto in eam magno impetu decidunt,feriunt,atque hoc modo cõficiunt: Vnguibus arreptam uinctamq; iugulum & colli uertebras roſtro diffringunt,quòd in eo maiorem uim habeant,quàm unguibus. Roſtro itaq; prædam dilaniãt, neq; uerò prius mordere,aut uorare incipiunt,quàm prorſus mortuã conſpexerint. Hanc conſuetudinem,ac naturam habent Aquilæ,& Falcones, necnon & Aeſalones, & fortè etiam Lanij maiores,minoreſq;. Falco enim,ut Albertus,ubi ipſius uenãdi modum enarrat,docet pulchrè, vbi ad prædam inuadendam pergit,tum celeri uolatu in ſublime aſcendit, & rurſus compoſitis ad pectus,quibus icturus eſt, unguibus, impetu quodam in Auem deſcendit, tam ualido conatu,vt ſtrepitum quaſi concitati uenti ſuo deſcenſu excitet,& inter deſcendendum rapido motu prædam ferit. Deorſum uerò labitur non quidem rectà,aut perpendiculariter,ſed obliquo uolatu:quo deſcenſu Auem unguibus percutiens,longum adeò uulnus infligit,ut à capite ad caudam uſque diſciſſa,aut toto capite truncata nonnunquam in humum decidat. Eſt autem generoſi Falconis inter aſcenſum,& deſcẽſum nihil,aut parum quieſcere,(alioquin enim inter duos motus duplicem quietem fieri eſt neceſſarium)ſed poſteàquã deſcenderit, aliquando prædam deorſum volando anteuertere,& impedire, donec ab altero Falcone ſocio, qui aſcẽdit,feriatur. Cùm autem hoc Falconi ſit peculiare,vt maximo impetu in prædam feratur, & præ animi magnitudine plus audeat,quàm vires patiantur,fit ſæpenumerò, vt minus in ſui tutela cautus,parumq; ſibi proſpiciens ſummoperè offendatur,& in graue aliquod malum impingat. Quod exemplo venationis Ardearum manifeſtum eſt, quas ſanè perſequentem videre

Rapacium in volando diuerſitas.

Falco quo modo prẹdã inuadit.

Generoſi ſigna.

dere

dere Falconem iucundissimum est: *Ardea* enim, vt refert doctissimus ille Chyrurgus Regius [a] Paræus, *vbi Falconis remigio alarum elati rapida celeritate depressam, & infra positam se intuetur, rostro quod prælongum habet, & acutum, sub alis condita, ac sursum elato, pugnæ ardore, & prædæ cupiditate occæcatum, & incautum ipsum deuolantem, & irruentem excipit, vt eo semet Falco medium pectus induat, adeo vt ambo sæpè illisis interraneis humo affligantur enecta. Quod si arte & felici corporis declinatione insidias illas Falco illæsus effugerit, Ardea nihilominus deiecta & deturbata, receptus stentorea voce canente magistro, in prætentum pugnum pinnarum rotato scapo reuocatur.* Huic incõmodo hac de causa maximè obnoxius est Falco, quia cùm se non ignoret, armatum probè valida & ossea acie, robustumq; à natura pectus obtinere, quare hisce armis potissimùm naturæ ductu cõfisus pectoris cono antrorsum protenso ac exerto hostem adoritur, ac vehementi quodam impetu ferit, audacior potiùs quàm cautior. Vnde fit, vt hunc eius venandi morem probè callens, & ipsa à natura edocta Ardea, necnon in rostro oblongo ac mucronato spem salutis collocans, ex alto impetentem Falconem supina in aère excipit, & telo quod prius, ne à Falcone visum euitaretur, prudenter sub alis condiderat, tẽpestiuè deprompto, ac velut euaginato mucrone, pectus eius confodit, cautior ipsa, quàm audacior, nisi Falco periculum præsentiens, represso nonnihil motus impetu ictum declinans euitet, atque hac ratione & fortitudinis & sagacis prudentiæ palmam reportet. At quoniam hi motus contrarij, qui sursum, deorsumq; volando fiunt, tam citò peragi non queunt, quin mora aliqua inter vtrumq; intercedat, præterquã quòd & ipsis vtrisque præsertim ascensui, longiusculum tempus impendi necesse sit, quod tam celer minimè esse possit, atq; descensus, optimè venatio per Falcones instituitur, quum duo, aut plures sibi mutuo suppetias laturi in prædam persequendam emittuntur. Ita enim, ut unus summa petens volantem siue Ardeam, siue aliam auem impulsus præcipitet, alter iuxta terram volans præcipitatam excipiat, aut si ille irrito ictu prædam impetiuit, hic in locum socij in sublime elatus succedat, eãq; certiori ictu percutiat, illo interim, qui iam deorsum lapsus est, Auem præueniente, neuè longiùs abscedat, aut fugam capiat, impediente. Et hanc ob causam, inquit, Albertus, Falco, licet Auis sit iracunda (ut & cæteræ rapaces omnes) ideoq; consortis impatiens, & solitaria, tamen venationis idoneo tempore socium diligit, ac lubens admittit, perpetituq; cum eo prædam sine pugna, aut contentione vlla, quod reliqui Accipitres non faciunt, priore modo solertem ac industrium, altero iustum se ostẽdens. Fit item nonnunquam, ut solus & socio destitutus, non statim postquam æthera superauit, rursum descendat, sed in aère Aue, quã captat, superior, eam tamdiu insequatur, donec iusto a se interuallo distitam videat, ex quo commodè in eam irruat. Sed vitio vertitur, si veluti in aère suspensus in aère aliquandiu veluti immotus hæreat. Id enim timidi, ac degeneris animi signum est, eisq; Auibus proprium quę non nisi reptilia, insectauè, aut minuta quadrupedia, vt mures, ranas & similia inuadunt, quales sunt Lanarij, Buteones, Aesalones &c. Generosi est, vt diximus, statim vt ascendit, nisi admodum longè ab Aue absit, præcipitem sese deijcere, atq; si primo aggressu prędæ frustrari contingat, rursum in altũ euolare, & quod priùs non successit denuo experiri, ictumq; iterare. Solet etiam, si Auem in fugam sese conijcere viderit, fugientem persequi acerrimè, tanto ardore, ac cupidine, vt nisi breui capiat, præ indignatione longiùs prosequatur, ac tanto post se herum suum ac dominum interuallo relinquit, ut amplius ad eum non redeat. Profectò misellis Auibus vnicum in fuga relictum est præsidium, alioquin hostis feritatem non euasuris.

Falconis cũ Ardea certamen.

[a] Lib. 1. de Animal. & hom. præst.

Cur plures Falcones emittẽdi in Ardeam.

Timidi signa.

Generosi signa.

ANTIPATHIA.

ADMIRABILEM profectò ac suspiciendum authorem suum, summum, inquam, Opificem, reddit natura, & ipsa miratu digna, cùm absque rationis, mentisuè adminiculo, sed rudis quodam phantasiæ beneficio animantia bruta ita bene noxia sibi ac perniciosa futura cognoscere, vt ea fugiant, docuerit. Sic & Aues quædam non tantùm hostem suum, cùm ipsas persequitur, atque vrget, omni contentione fugiunt, verùm etiam cùm vel visum aut auditum tantummodo, ex quouis minimo signo, quale est, vel vmbra supernè volare, nec longè abesse perceperint, innata quadam præsensione tantoperè exhorrent, ac formidant, vt quiduis perpeti potiùs, quam in eius vngues malint incidere. Cõfirmat id Auis riuulariæ seu lacustris, quã Drepanim dicunt, exemplum, quam, si vel tintinabula tantùm Falconis subaudierit, tanto terrore affici tradunt, metuq; Falconis adeò consterni, ut omnino malit crebris fustibus, lapidibusq; ab hominibus obrui, quàm volatu se in aëra, vbi hostẽ esse percepit, attollere. Pari quoq; ratione Alauda in manus hominum venire, quàm in vngues Accipitris mauult incidere.

Antipathię vis.

Drepanis timor.

INSTITVTIO AD VENATVM, eiuſque huic tempeſtati accommodata ratio.

Cur de Falconum inſtitutione agamus.

Utilitas ex Iſtitutione.

LONGO quidem ſermone ac diligenter in Accipitrum generali hiſtoria, de manſuefaciendis & ad venationem inſtituendis Accipitribus, vt in vſum & oble&amentum nobilium cedant, egimus. Itaque ſuperuacaneum cuipiam videri poſſit, hîc denuò eadem repetere, ac ueluti cramben bis coctam apponere, præſertim cùm quę de illis in genere trad ta ſunt, Falconibus, vtpotè eorundem quoque ſpeciei, etiam accommodari queant. Attamen, quia quæ ibi dicta ſunt, pleraq; ex veterum, aut ſaltem ex mediæ ætatis authorum placitis, allata ſint, neque huic noſtræ tempeſtati ſatis apposita, (quod enim in alijs pleriſque artibus & ſcientijs, in hac quoq; vſu venire videmus, vt vetus illa ruditas indies ingenioſorũ hominũ ſtudio ac induſtria expoliatur, adiectis, quæ deſunt: immutatis, quæ minus apta uidentur) ideò rem minimè ingratam facturi viſi ſumus, ſi in gratiam nobilium ac clarorum, cùm noſtræ Italię, tùm aliarum etiam nationum, hominum, nouam & huius noſtræ ætatis accipitrarijs vſitatã cicurandorum, & ad uenationem inſtruendorum Falconum rationem hoc loco exponeremus. Habet enim id vtilitatis, vt alias prætercam, ſecum adiunctum, quòd, vt ea quæ de Accipitribus inſtituendis tradita fuerũt, Falconibus, ita hæc quæ de Falconibus nunc dicenda inſtituuntur, Accipitribus ſimiliter magna ex parte adaptari poſſint. In qua quidem re, cùm nos Accipitrariã nunquam exercuiſſe, qui grauioribus curis, ſtudijsq; intenti ſumus, ingenuè fateamur, aliorum itaq; ſententiam ſequemur, ac præcipuè Franciſcum Carcanum Vicentinum, quo, quod ſciam, nemo accuratiùs, ac curioſiùs hac noſtra tempeſtate hãc artem, pertrectauit, vtpotè qui per omnem ætatem ſummo ſtudio eam coluit, aſſiduoq; vſu à ſe obſeruata pręcepta, uernacula nempe Italica ſuis conterraneis communicauit, quæ nos in Latinum ſernouem tranſlata toti orbi communia facere non recuſauimus,

Inſtitutionis ſũma.

Quãto tẽpore inſtituatur.

In Falconis itaque inſtitutione hæc in primis requiruntur, ut hominis nutui ac arbitrio obſequatur, capitio indui lubens ſe permittat, & è loco ſeu prælongo funiculo ad inſtituentis manum aduolare adſueſcat: denique ut Aues aquaticas, uerbi gratia, Ardeas, Grues, emiſſus è manu audacter & præcipiti impetu inſequi, & alia huiuſmodi ad hanc artem Accipitrariam maximè facientia, paulatim induſtria dexteritate diſcat. Si igitur Falcones prorſus rudes etiamnum, omniſq; diſciplinæ hactenus expertes eſſe, Accipitrarius magiſter uiderit, paulatim ſingulo quoque die unum quidpiam docebit, tanquam lectione ſeu addiſcendorum penſo nouo ipſis præſcripto, ut quotidiana hac exercitatione in melius paulatim proficiant, atque tandem conſummatæ induſtriæ uenatrices Aues euadant. Quod quidem, ſi continua, aſſiduaq; cura adhibeatur, triginta dierũ ſpacio perfici poterit, plus, minuſue pro diuerſa ipſorum indole. Longius enim refractarij ac contumaces, breuius manſueti ac dociles inſtitutionis tempus poſtulant.

DE MANSVEFACIENDO AC Inſtituendo Falcone nidulario.

Nidularios non inſtituendos.

Quomodo inſtituantur.

CVM ſuprà docuerimus, triplex Falconum genus ex ætate ſtatui, nempe nidulariorum, hornotinorum, & qui manſuefactarijs noſtratibus mudarami appellantur, itaque ſcire licet omnium eundem eſſe inſtituendorum modum. Veruntamen ſi quis meo conſilio auſcultare uolet, à nidularijs inſtituẽdis in uniuerſum abſtinebit. Nam pręterquam quòd maior pars ad bonã frugem non perueniunt, maxima adferunt tædia, ob aſſiduos labores ac moleſtias, quas in eis inſtituendis tolerare ille cogitur, qui eos eò uolet perducere, ut ſua ſponte, & ſoli Aues per aërem ſequantur, atque interficiant. Si tamen cuipiam animi gratia lubebit hac in re laborem inſumere, rectè faciet, ſi primùm eos aſſuefaciat è manu emiſſos inuadere Ardeas rubras, aut cinereas, Botauros, Alucones, Aſiones, atque alias huiuſmodi alites maiores. Sunt etenim nidularij natura ſua admodum rapaces, animoſi ac crudeles in exercenda laniena. Cùm uerò has maiores aſſueuerint capere è pugno emiſſi, poterint dehinc ad lacuſtres Aues venãdas inſtitui. Cuius rei gratia manſuefactario in amœnum & ſpacioſum campum prodito, ubi aut Capellę

ſeu

ſeu Vanelli, aut Cornices, aliæuè huiuſmodi Aues reperiuntur, & relaxato nonnihil Falconis, quem pugno geſtat, cucullo, ſeu capitio, ad has alites, quàm proximè fieri queat, accedito; & ad primæ cuiuſque ſubuolantis tētatam fugam Falconem capitio exuto, è manu emittito, quo ſcilicet illa ſubuolante Falco quoque eam perſequuturus alta petat. Cùmq; iam aut longiùs, aut mediocriter ſaltem aëre ſuperato terras reliquiſſe videbitur, Accipitrarius Anatem, quem in hunc vſum penes ſeſe in promptu habere debet, cuique oculorum cilia prius tranſfixa penna occluſerit, iuſto ſpatio diſtanti Falconi obijcito in aera; Et ſi hanc ceperit, eadem paſcito, maximiſq; blanditijs eum delinito, magna voce, & clamore ſublato ei applaudens.

Narratū mihi fuit à quibuſdam (quod tamen ego, vt cuius periculum nunquàm feci, non certò aſſeuerim) quoſdam ex his nidularijs cura & ſtudio manſuefactariorum Perdices, Coturnices, Phaſianos, quinetiam Lepuſculos capere. Eſſe quoque, qui omnibus numeris abſoluti in venatione hac volatili euadant.

Quādo nido eximēdi.

Verùm quo tempore nido eximendi, qui præferendi ad propoſitum opus, & quomodo nutriēdi ſint, docet.* Fridericus Imperator. Nidularij, inquit, vel accipiuntur ex proprijs nidis: vel quando iam è nido exiêre, & ſimul cum alijs, verùm non longè à nido obuolātes, vel cùm hyemali tempore frigor s iniurias euitaturi ad alias regiones ſeſe recipiunt; vel cùm in illis regionibus, in quibus perhyemabant, capiuntur, vel cùm in vere ea loca, vnde propter frigoris inclementiam aufugerant, repetunt. Quorum tam redeuntium nempe, quàm abeuntium alij mutati, alij verò immutati in manus aucupum incidunt. Qui verò nidis eximuntur, ij quoque diuerſimodè obtinentur. Vel enim accipiuntur oua eorum, & auibus domeſticis incubanda ſupponuntur: Sed ita nati viles admodum & nullius ferè pretij ſunt. Vel nido eximuntur, idq; trifariam, aut cùm nullum adhuc pēnarum in ipſis adeſt veſtigium, ſed veluti lanugine quadam, quam primùm nati aduerſus ambientis frigus à natura armantur, induti ſunt: aut vbi depoſita quidem illa lanugine pennarum veſtigia iam erumpunt, aut cùm pennis omnino inſtructi quidem ſunt, ſed volare tamen nequeunt. Quorum omnium illi minus probantur, quò incubatui propinquiores ſunt. Quarè tam diù in nido relinquantur oportet, quàm diù de fuga non eſt periculum. Quò enim diutius à parentibus nutriuntur, eò fortiores, robuſtiores, minuſque queruli euadunt, neque ita ore hiant, & meliorem corporis habitum acquirunt, ſiquidem parentes non tantùm carnem illis venantur conuenientem, ſed & opportuno tempore, & debita quantitate eam offerunt. Contra paruulos nido extractos homo, neque alere, neque cùm tempus poſtulat, neque quantum offerēdum ſit, cognoſcere poteſt, vnde de facili vel moriuntur, vel in aliquod corporis vitium incidunt; ſi tamen ſanos eſſe contingat, quod rariſſimè accidit, nunquam robuſti euadunt, nec pennas firmas acquirunt. Atque hæc de tempore eximendi è nidis Falconis ſufficiant. Dicamus modò, quomodo exemptus pro inſtitutione ad venatum conſeruari queat. Locus in primis ex authoritate eiuſdem Imperatoris longè alius eſſe debet ab eo, in quo Accipiter educatur: Sit, inquit, campeſtris, ſed longè ab arboribus & ſyluis diſſitus, in turri, aut in eminentiori ſolitariæ domus parte, cùm quia à parentibus in ſimilibus locis alebantur, tùm verò maximè quòd peculiari quadam ſympathia ea Falcones appetant, venationemq; ſuam adulti ibi exercere ſoleant. Si enim arbores domui vicinæ ſint, periculum eſt, ne emiſſus Falco nidarius ad illas ſeſe recipiat, rediret; ad Falconariū magiſtrum renuat.

** L.2.c.31.*

Locus vbi tenendus.

Falco exēptus à nido quō inſtituatur ad venandū.

Sit verò locus paruus, ad nidi, in quo natus eſt, ſimilitudinem, tribus partibus patens, vt Septentrionalem, Orientalem, & Occidentalem ventum recipiat, & ſolem ab Oriente & Occidente; à parte verò meridiei clauſus ſit, ne noxam illi ab Auſtrali ventus inferat. Is enim humores capitis reſoluendo pigriorem, & debiliorem reddit. De cibo ita diſſerit. Carnes offerantur, crudæ, cùm quòd illis calor ventriculi, quo plurimùm abundāt, ad iuſtam quandam temperiem reducitur, tùm quòd talibus ali à matre cōſueuerint. Sint verò teneræ, imo verò quanto teneriores haberi poſſint, careāt fibris, neruis, venis, arterijs, cartilaginibus, oſſibus, atq; pinguedine: ea enim omnia difficilè concoquuntur, maximè à nidulario, cui calor propter humidi abundantiam obtuſior eſt. Sint auium pinguium, quoniam macilentæ pulpa carent. Sint recentes, iam iam occiſarum auium, natiuo nempe calore adhuc tepidæ. Tales enim parum à viuarum carne immutātur, ac calore putredinali minimè imbutę ſunt, cui alioqui carnes obnoxiæ ſunt. Si tamen, vt fit, recentes ſemper nanciſci non liceat; tunc illæ quę parum aut iam ſtatim refrixerint; hoc pacto exhiberi poterunt; Tandiu primùm in aqua dulci calida calefiant, donec ad proprium animantis, cuius ſunt, calorem peruenerint. Sic enim minus noxiæ ſunt. Sint animantis ſani: ſiquidem morboſorum, quod prauis qualitatibus ſcateant, prauum etiam nutrimentum ſubminiſtrant. Sint auium, aut aliorum animantium mediocris ætatis, quoniam cùm facilè digerantur, bonumq; nutrimentum præbeant, pennas neceſſariò generant robuſtiores, firmioreſq; quàm ex recens natorum eſu. Quare improbatur pullus Gallinaceus, quòd molles

Cibus.

Oo 3 carnes

carnes procreet, nutrimentumq; eius facilè reſoluatur. Cognoſcitur autem Falco, qui eiuſmodi recens natorum animantium carnibus nutritur, ex uentris frequentiori ſolutione. Improbatur item prouectioris ætatis animantium eſus, cùm propter durum & nimis ſiccum, quod præſtant, nutrimentum, tùm quòd plurima ſuperfluitate abundet. Cognita verò nunc, quæ offerri debet, carnis qualitate, videndū eſt modò, quomodo & quando ex nidulario Falconi exhiberi debeat. Quoniam itaque auis roſtro adhuc atque vnguibus parum valet, caro in fruſta conciſa & ſuper ligneam aliquam tabulā mundam repoſita, cum ſumma cura atq; diligentia danda eſt. Paulò verò iam adultioribus caro etiam paulò durior, & in fruſtula aliquantulum maiora conciſa offerenda eſt, quoniam iam vnguibus & roſtro potentiores facti, ea ſuo marte dilaniare poſſunt. Qui uerò deficiente carne caſeum recentem illis exhibent, ſummoperè cauent, ne ſale conditus ſit. Alij qui oua dant cum lacte, ea rumpūt & in uaſe ferreo ſtannio illito unà cum teſtis lacte primùm repletis agitant atque permiſcent, poſtmodumq; ſuper carbones lentè ita decoquunt, ut neque duram, nec mollem ſubſtantiam acquirant: hunc cibum recenti caſeo præferunt. Quantum autem ex iam dictis cibis exhibendum ſit, iam dicendum eſt. Sit neque ſuperfluus, neque etiam diminutus: Siquidem ſuperfluum aut euomunt, unde fit, ut non nutriantur & debilitentur, aut ſi non uomant, tantam copiā digerere nequeūt, hinc illæ lachrimæ, caloris natiui nempe ſuffocatio, atq; ex hac atrophia, uiriū debilitas, membrorum grauitas, pennarum prauarum generatio, aliaque id genus ſymptomata ſuboriuntur. Ex diminuto, calor idem, ſicut ignis per ſubtractionem lignorum, pabulo ſuo deſtitutus, ad extinctionem tendit, auis macilentior, debiliorq; redditur, pennasq; acquirit ueluti corroſas, atq; deformes. Prouectioribus itaque pullis plus, minoribus minus erit dandum, ac ſemper in mediocritate conſiſtendum. Sed ſi auis natura calidior eſt, plus, quàm frigidæ offerendum. Caloris in aue exuperantis ſigna ſunt, alui ſolutio, optima, citaque digeſtio, vnde dicebat Hippocrates: *Eorum, quæ velociter & copioſè nutriunt, veloces & copioſi ſeceſſus fiunt*. Contrario modo omnia in frigida aue ſeſe habent. Ex hiſce itaq; cuiq; facilè liquere arbitror, incertū eſſe, offerendi cibi menſuram inſtitui poſſe. Quare in primis appetitus ratio habenda eſt. Solēt enim tantum ſolummodò petere, quantum coquere ſufficiunt, ſatis verò ingeſſiſſe, gulæ incrementum demonſtrat. Præterea cibi qualitas inſpicienda eſt, ſiquidem qui facilis coctionis eſt, largior conceditur, de duro, minus dandum eſt, & tunc quotidiè etiam aliquid ſubtrahendum, donec meliorē nactus, rurſus largiori manu exhibere poſſis, vt quod deperditū eſt, paulatim reſtauretur. Cæterùm tempus cibandi etiam variat. In fine veris ac æſtate, quando dies longiſſimi ſunt, bis omnino quaque die nutriendi ſunt; quoniam ſi ſemel duntaxat, etſi copioſè, cibus offeratur, cùm ob diei longitudinem, tùm ob caloris natiui vbertatem, ventriculus nimia mora debilitaretur. Bis itaque in die, nempe ſub matutino & veſpertino crepuſculo cibus, ſed ſecundus nunquam, niſi primo digeſto, præbendus eſt. Sic enim nulla cruditatis, à qua naturalium virtutum ordo perturbatur, operationesq; confunduntur, generandæ pericula imminent. Qui cibum ſubminiſtraturus eſt, ſolus accedat, idq; rarenter admodum, ſic enim minus queruli fiunt, & minus hiant. Poſtquam modò eò peruenerunt, vt uolare queant, non iam ſtatim cicurari, aut doceri debent, ſed huc atque illuc ad loca propinqua ſub dio, tempore tum ſereno, tum etiam proceloſo volitare permittendi, vt pennas elegantiores acquirant, ipſiq; robuſtiores efficiantur; Nam eo modo poſtmodum edocti ad quæuis capienda meliùs euolant. Neque eſt, quod de fuga ſuſpiceris, cùm alioquin locum, in quo cibari ſolet, irreuocati etiam repetant: verùm cauendum eſt, ne tamdiu id repetatur, quouſque cibum ſuo marte capere poſſint; Nam tunc de fuga maximum foret periculum.

Animantia prouecta fugiēda, & cur: — Cibus vt & quādo dandus: — Caſeus: — Oua: — Quantum dandum. — Calidæ auis ſigna. — Frigidæ ſigna: — Qualitas cibi: — Tempus cibandi: — Magiſtri cura:

FALCONIS RVDIS ADHVC INSTITVTIO.

QVODSI fortè māſuefactarius Falconem nactus fuerit prorſus imperitum, ac planè adhuc indomitum, & vt vulgò dicunt, ſylueſtrem, cui oculi necdum fuerint occluſi, operæpretium erit, vt huic confeſtim cilia conſuat, ſimulq; tibias corio vitulino aut caprillo, vulgò camozza, alteriuſuè cuiuſpiam animalis pelle conſutis caligis veſtiat, butyro, quo molliores ſint, ac mitiores, inūctis. His utriſque ſummis clypeolos argenteos ſingulis ſingulos affigat, quorum alteri domini inſignia, nomenq; cum cognomine, alteri loci, in quo degit, ſint inſculpta & inſcripta inſignia, ut ſi fortè, ut fit, aliquando in longinquiorā loca auolarit, horum indicio ad dominum reportari poſſit. In eundem uſum tintinnabula quoque argentea aut ærea appenduntur. Dehinc placida contrectatione manſuefaciendus erit. Cùm uerò feroces admodùm ſint, roſtroq; ualdè robuſto, cauere ſibi debet Accipitrarius magiſter, ne roſtro digitū apprehēdi ſinat.

Quo corio tibiæ veſtiendæ: — Clypeoli quales tibijs affigēdi. — Tintinnabula cur adhibēda:

Nam

Nam arctissima rostri & mandibularum acutarum compressione digitum adeò uehementer stringunt, ut non secus ac forcipes lædant. Quare satius fuerit, uimen, seu bacillum minimi digiti crassitudine adaptare, quo caput eorum molliter contrectet, collumq; & humeros demulceat: & si bacillum mordicus, quod facere solet, appetat, noli impedire, sed animum explere finito, manibus tamen perpetuò quieto.

Vt obediat

Vt verò obsequens fiat, noctes aliquot insomnes ducere cogendus est, gestando eum in pugno, docendusq; cibum sumere, palpebris adhuc sutura commissis, & frequenter admodum largo satis, ac congruo cucullo induendus, & rursus exuēdus, hoc obseruato, ut quotiescunq; caput à capitio nudatur, leniter manu fricetur, blanditijs quibusdam additis, ne indignetur, odiumuè aduersus magistrum suum concipiat. Ala in cibum ei præbenda Gallinacea, & curandum, ut hanc deplumet, diuellatq;. In hoc verò ei palpebræ consuuntur, atque ita diù, noctùq; pugno gestatur, neque vnquam conto insistere permittitur, ut delassetur, & caput coriaceo eo cucullo sibi tegi haud ęgrè patiatur, immotusq; ac rectus in pedes stet instar marmoreę statuæ: denique vt vitia omnia deponat, qualia sunt anhelare, suspirare, ac mordicus quiduis arripere. Perpetuò verò meminisse oportet, ut quemadmodum antè monuimus, caput, collumq; virgulto demulceatur. Quodsi adeo natura efferus ac rebellis est, ut ægrè aut nulla ratione uitia deserat, allij nucleum mundatum, aut aloēs frustulum mordere uolenti obijcito, ac in rostrum inserito. Ita enim fiet, ut graui odore allij & amaro aloēs sapore deterritus, ab anhelosa illa exufflatione, atque mordacitate solita desistat.

Cibus.

Vt non suspiret & mordeat.

QVA RATIONE CAPITIO Assuefaciendus sit Falco.

ACCIDIT nonnunquam, ut Accipitrarijs magistris in manus ueniant Falcones exotici, qui nauigio è Cypro, Creta, Alexādria Aegypti, aut aliunde aduecti sunt, quiq; quòd imperitos, ac minus dexteros nacti fuerant magistros, sæpè prefracti, rebellesq; ac capitij impatientes euaserunt. Hisce primùm palpebras oculorum committere oportet, dehinc capaci, magnoq; cucullo caput obducere, & rursus blandè eximere, atque ut noctem unam aut alteram excubiam transigant, cogere, identidem caput, quo suprà dictum est, modo demulcendo, curareq;, ut prauos mores antè memoratos relinquat. Post hæc una nocte consuta hactenus cilia dissui poterunt, atque ita apertis oculis Falconibus candelæ, seu lucernæ lumen admoueri. Caput interim assidua, leniq; manuū contrectatione demulcere, & iterū atq; iterū cucullo, quē vulgò capellettum, quasi galericulum dicas, vocāt, operire, rursumq; denudare conueniet. Hac ratione fiet, vt mansuetus redditus, cùm manui magistri, tùm galericulo optimè assuefiat. Hoc loco vnum aduertendus es lector, rectam Falconum institutionē ab eo depēdere potissimùm sicque demum rectè eam perfici, si ille qui mansuefactionis curæ incumbit, cùm innata quadam animi propensione, tùm etiam voluntario studio ac delectu, miro quodam amore erga has Aues afficiatur, maximamq; ex arte Accipitrania voluptatem capiat, adeo vt, quod dici solet, eius amor intimis ipsi resideat medullis, eiusque veluti libidine totus flagret. Ita enim quantumuis parua opera huic arti data, sit omni dubio procul, breui in absolutum ac consummatum magistrum est euasurus. Ille verò, quem hoc studium non oblectat, sed aut ad ostentationem tantùm, si diues est, aut quæstus faciendi gratia, si pauper, venationem hanc volatilem seu artem Accipitrariam exercet, operam sanè omnem ac oleum perdet, artique dedecus adferet, & miserorum Falconum insignem stragem edet, melior vespillo, quàm magister. Cùm iam dicta ratione institutus, ac malos mores dedoctus fuerit Falco, commissæ oculorum palpebræ dissuendæ erunt, locusq; suturę modica saliua inungendus, & capitio ablato pugno gestandus, idq; tota nocte ad posteri diei diluculum vsque, manu leni frequenter demulcēdo, capitiumq; nunc detrahendo, nunc denuò capiti imponendo subinde, nonnunquam ipsum pascendo ac vt deplumet gallinæ seu alam seu coxam sinendo. Hoc interim summa cura obseruato, vt tot noctes peruigil agere cogatur, neque quietem vllam capere, neque conto aut perticæ insistere, donec defatigatus capitium lubens, ac minimè ribellis admittat, neque amplius morsu impetat obuia, aut anhelus suspiret. Sunt tamen non pauci Falcones, qui inueterata hæc vitia haud facilè relinquunt, neque minori, quàm trium aut quatuor dierum interuallo ijs desuescunt. Prout enim indole sunt ferociore aut mitiori, longius aut breuius tempus ad mansuefaciendum postulant. Cùm verò mordicus quæuis apprehendere, ac suspiriosus esse desierit,

Quibus oculi consuantur.

Capellettū quid.

Institutio ī quo consistat.

Cur vigil tenendus.

iam

iam tutò conto imponi quietis gratia poterit, hac, tamen lege, vt noctu tres, aut quatuor ad minimum horas adhuc pugno gestetur, contrectatione leni & blanditijs ſolitis adhibitis, capiteq; identidem cucullo ſæpenumerò denudato, ac iterum tecto, & eſca in paſtum obiecta, quam deplumet ac diuellat. Idem interdiù factitandum, at in conclaui quopiam remoto ac penitiori, in quod modico lumini ſit aditus, ne lumen, aëriſuè ſplendorem conſpiciat, priuſquam certo ac rato roſtri ictu cibum capiat, & minimè ægrè, haudq; difficulter paſcatur.

VT VOCEM ACCIPITRARII Falco cognoſcat.

Vt vocem agnoſcat.

SI primo hoc triduo, quatriduouè, ita perdomitus, ac cicuratus fuerit, vt iam fame coactus cibum capere incipiat, idq; continuet, tunc opus eſt in hoc incumbere, vt primùm ſibilum Accipitrarij, deinde uocem agnoſcat, hac ratione. Accipiatur pullus Gallinaceus viuus, & intra parietes, ſeu loco quopiam clauſo: (ita tamen parũ lucis ſit, vt Falco pullum quidem uidere poſſit, ſed aerem clarum ac luminoſum non conſpiciat) hîc pullus ei laniandus præbeatur, ſed in pugno retento, ſibilis alijſque clamoribus editis. Hac ratione itaque paſcenti cucullus ſolito more induatur. Deinde capite galericulo tecto à ſumpto cibo ala extrema, aut pes, aut aliæ excarnes partes pulli ipſi ad vellicandum exhibeantur, cùm vt hac exercitatione caput exoneretur ſuperfluis & excrementitijs humoribus, tum vt pugno inſiſtere aſſueſcat. Cibus eius eſto, pullus Gallinaceus non admodum magnus, cor uitulinum, veruccinum, & ſuillum: cuius mediocris detur quantitas, neq; affatim ingluuies hiſce infarciatur, quò contentam ſtomacho pituitã concoquere, & ferinam paulatim naturã queat deponere. Si verò fortaſſe orexis Falconi langucat, operæpretium erit eſcam nonnunquam aquæ puræ intingere, aliquando etiam vrinæ humanę, hacq; prius exterſa aliquantum aliquoties, nempe bis, terue paſcere, ſed interiecto ſingulis vicibus duorum, aut trium dierum ſpacio, vt hoc pacto nonnihil extenuatus rurſus cibum appetere incipiat. Neque ab re erit, tempore matutino, cùm adhuc ieiunus eſt, in gulam indere ſacchari candidi momentum, quantum nempe per œſophagum meare, ac deglutiri commodè poſſit. Hoc enim pituitoſa ſtomachi excrementa optimè digerere, ac ferinam indolem, naturamq; exuere facit, cibiq; deſiderium excitat. Cùm iam auidè cibum ſumit, voceq; magiſtri didicit, doceatur quoque eſcam ſuam agnoſcere, & in eam viſam concuſſis, & agitatis alis auidè ferri, hoc pacto: Accipitrarius manu dextra cibum præbendum in altum eleuet, ſibiliſq;, & clamoribus editis Falconi oſtendat, atque ſi ad eum agitatis alis promptũ moueri viderit, confeſtim porrigat, ac duas, treſuè bucellas ex eo ſumere permittat, idq; ſæpius ſimili ratione repetat, quo alimoniam ſuam agnoſcere diſcat: tum paſcere ſinat. Singulo quoque die ſub veſperam, cùm iam cibum confeciſſe videbitur, turunda cathartica danda erit è plumulis, aut goſſypio ſolo, vel cui caryophilli duo in quatuor fruſta comminuti, uel diſlecti aut cubebe grana duo confracta, aut aloës modicum inuoluta ſint, ut expurgato, & à ſordibus exinanito ventre fames aliti reſtituatur.

Cibus.

Vt appetẽtia reſtituatur.

Vt cibum agnoſcat.

VT ANIMVS ADDATVR FALCONI.

VT audacior, ac animoſior reddatur Falco, opus eſt ad dilaniandum ei pullum Gallinaceum præbere. Ad quam rem commodè peragendam in locum quendam obſcurum concedendum eſt, eo, quem antè memorauimus, modo, atq; ibi relaxato nonnihil galericulo, genu in humum procumbens manſueſactarius, alta voce ac clamore ſublato pullum Gallinaceum, quem viuum altera manu feret, aliquantum deplumandum exhibere debet, dehinc adempto capitio pullum ea dexteritate demat, vt nihil Falconem offendat, tumq; iterum ad pullum bis, terue morſu impetendum, plumaſq; vellendas Falconem inuitans, pullum Gallinaceum in terram proijciat, & elato ac depreſſo pugno, quauis ratione, omniq; opera ſtudeat, ut Falco in pullum dictum inſiliat, eumq; inuadat. At ſimulatq; Falco cũ dilaniare cœperit, alta uoce clamando ac ſibilando ei blandietur, ac applaudet, hocq; pacto humi paſcet, & uno, eodemq; tempore è terra blandè ſublatum, in pugnum recipiet, dũmodo pullaſtrum adhuc vnguibus teneat, & ad vellendum plumas, carneſq; Auis pedibus ſubiectas, ſemel atque iterum inuitet. Tum leniter, ac cum dexteritate quadam capitium denuò ei inducet, & deniq; alam, ſeu pedem Gallinaceum diuellendum relinquet.

VT SCAPO ALATO ASSVESCAT.

POSTQVAM Falco iam per trium aut quatuor passuum interuallum in pullastrum insilere, eumq; lacerare loco obscuro didicerit, iam scapum pinnatum cognoscere, eiq; assuescere docendus est, hoc pacto. Pullaster scapo adalligetur, & in locum quempiam tenebrosum eundum, ibiq; falco socio mansuefactarij in pugnam assignandus, vt cucullum coriaceum nonnihil ille relaxet. Tum retrocedens mansuefactarius tres aut quatuor passus, scapum pinnatum (quod Accipitrariorum nostratium vulgus, il lodro nuncupat) ad medium lorum, cui annexus est, arripiat *Il Lodro.* sed semel atque iterum scapum rotet, alta voce Falconem adhortans atque acclamans, socio interim ipsum cucullo exuente. Ille, qui scapum tenet, eum de manu ad longiusculum spatium proijciet, & assiduo clamore Falconem excitet, ac exhortetur. Quodsi Falco in pullastrum litus iam ei insederit, iam dilaniare hunc pro libitu sinendus est, sibilisq; atque altis clamoribus sublatis ei blandiendum ac applaudendum, hacq; ratione super scapo pinnato eo ipso pullastro pascendus, deinde vna cum esca in pugnum recipiendus, denuoq; galericulo induendus; dein am ala, pesuè Gallinaceus, eo, quo dictum est, modo, ipsi præbendus est.

Falcone iam per aliquot passus in scapum pinnatũ aduolare loco obscuro, & in pullastrum, tàm viuum, quàm exanimem insilire probè perdocto, prodeundum est in campũ quempiam apertum, seu pratum spatiosum & arboribus nudum alligatoq; pullastro ipsi scapo, Falco socio in pugnum dandus. Post hæc ipsi quoque Falconi annexo loro, debet curare, ut socius galericuli vincula nõnihil soluat, & sublato clamore modicum escæ rostro admoueat, & aliquot morsibus absumere permittat. Interea ipse Accipitrarius quatuor, aut quinque passus ab aue recedit, vnaq; aut altera voce sublata, iubebit, vt socius capitium detrahat, dein scapum extremo loro, cui annectitur apprehendens, bis teruè rotabit, & altum clamans, in humũ proijciet. Si Falco ad escam aduolet, permittatur eam dilacerare, ac super scapo pinnato pasci, cerebellumq; auiculæ uorare. *Falco sup scapo pinnato quo cibandus.* Cor quoque & hepar, si integra & sana sunt, in cibum dentur, cum applausu, & adhortatione clamosa solita. Cumq; hac ratione duos, tresuè dies sub dio, seu loco aëri vndiquaque exposito, ac luminoso edoctus fuerit ad scapum aduolare, per decẽ aut duodecim, pluriumuè passuum interuallum, singulis deinceps diebus auicula quæpiã ei depascenda è scapo offerenda est, in dies paulò longiùs ab eo, magistro abscedẽte, quò scilicet ferocior, animosiorq; redditus auiditate quadam in escam scapo impositam ferri consuescat.

Cùm itaque Falco ex magno interuallo ad scapum aduolare, atq; è pugno emissus in eundem insilire didicerit, ita vt iam pullastrum, seu aliam escam, exuta omni feritate, placidè depascatur, tum demùm Falcone prius inedia reddito auidiore, postridiè in locũ quempiam campestrem nullis aut paucis arboribus impeditum eques prodire debet Accipitrarius, vbi Falconi in pugnum comiti tradito, qui & ipse equo insideat, lorum oblongum adnectat, ita vt auem ad scapum aduolaturam impedimento esse nequeat, dehinc aliquantum procul, quousque uidebitur, ab aue abiens, socio suo det signum nutu, vt galericulum Falconi nonnihil soluat, pugno in altum elato. Posthæc voce edita semel, bisuè quàm fieri poterit, altissima, scapum cum pullastro continuò in orbem agitet, simulq; capitium capiti demat. Aduolantem Falconem ad scapum expectet tantisper, donec circiter octo passus à se absit, tum scapum iactet, in quem si Falco conscenderit, pro libitu pullastrum acclamans depasci sinat. Equo insuper descẽdens, Aui appropinquet, solito clamore inter pascendum applaudendo. Inter biduum igitur, triduumuè Falco ita edoctus, vt ad teli iactum iam aduolare ausus fuerit, postridiè tempore matutino inedia famelico prius reddito, iam tutò liber, omniq; loro ac uinculis solutus, etiam coram spectantium turba, ab equite mansuefactario, ad scapũ circumactum reuocari poterit. Quodsi Falco ad depascendum pullastrum aduolarit, eo pro libidine expleri sinatur, iteratis identidem altis clamoribus, quò illis vocibus assuescat. Deinceps posteri diei mane similiter ab accipitrario equite ad scapum, cui iam pullus Gallinaceus nullus adnexus sit, reuocari poterit, & simulatq; scapo insiderit, pullaster viuus, cui pedes prius effracti sint, obijciatur, quem super scapo dilaniet, atque deuoret.

QVOMODO AD PRÆDAM emittendus Falco.

Tintinnabula quando appendenda.

FALCONI tam hornotino, quàm ramulario iam paſcẽti, & reuocatorem expectanti, eiq; obedienti, moribus omnibus feris depoſitis, tintinnabula magna ac ſonora appendenda ſunt, & ea quidem eò maiora, quò aut hic aut ille animo maiori prædiţus, ac generoſior eſſe conſpicietur. Nullus tamen error committetur, ſi à principio maiuſcula annectantur, donec eorum indoles pleniſſimè cognita ſit. Dein matutino quodam tempore, Falcone fame aliquantum prius edomito, equo conſcenſo, rus prodibis in campum quempiam ſpacioſum, in quo nullæ vel ſaltem pauciſſimę ſint arbores, falconemq; pugno geſtans, ventum vnde ſpiret, obſeruabis. Illuc aduerſus ventum ad teli dimidium, vel eo amplius, iactum equitabis, vbi relaxatis aliquãtum cuculli uinculis, ſibilum mediocrem edes, veluti Falconem ad uolatum inuitaturus, quo excitus Falco alas concutere, ſeque in pugno mouere incipiet. Tunc non impedito abs te illius motu, ſtatim caput galericulo exues, eumq; emittens liberè auolare ſines, pectore vento oppoſito. Ita etenim ventum commodiùs accipiet, faciliusq; eo adiutus aëra ſuperabit. Ibi Falco ſuaptè natura in gyros aliquoties ſe circumagendo ſubuolare conſpicietur. Quare Accipitrarius vna atque altera aut pluribus ab illo factis circulis, alta voce ſublata ſcapum cum pullo Gallinaceo viuo agitare debet. Aduolãte verò ad ſcapum Falcone, & propiore iam facto, ſcapum in ventum aduerſum proijciat, quem ſi conſcenderit, non ſolùm pullum depaſcere, ſed equo deſiliens blanditijs illi applaudet, & agere ſinet liberiùs.

VT FALCO SESE HVMO TOLLAT.

SI fortè Falco è pugno auolare nollet, aut ſtatim in humum deuolans, ibi deſideret, quod maior pars hornotinorum facere ſolet, non ob id animũ deſpondere, aut ſpem omnem abijcere debet manſuefactarius, imo potiùs è contra equo inſidens ei obuiã ibit, ac minis aut claua, ſeu baculo abiget, incuſſoq; terrore, vt ſubuolet, coget, & gyro vno atque altero facto in ſcapum recipiet, & eſca appenſa paſcet. Si verò vitium iſtud deponere noluerit, opus erit locum inquirere, quo Vanelli ſeu Caprę aues, aut Corniculæ, Sturni, alięuè huiuſmodi aues verſentur, & relaxatis nonnihil capitij vinculis Falconẽ in pugno tenere, atque ad eas propius accedere, donec ſubuolantes fugam capere tentent, atque eodem momento capitium capiti eius demere, & emittere. Ita enim futurum eſt, vt has auiculas volatu inſequatur, atque in altum ad magnum ſatis ſpatium agat. Tùm verò accipitrarius Anatem in præſentem vſum præparatam habeat, cilij ſeu palpebrarum pinnis commiſſis, quam dextra apprehẽſam ea alę parte, qua dorſo iungitur, tenebit, atque ſe in auerſam partem reſpicere faciet, tunc ſublato clamore Falco in alteram partem, oppoſitam nempe ſeſe uertet: quo commodo eius ſitu animaduerſo ſtatim in eum locum, ſupra quem Falco uolat, procurrat, Anatemq; in altum proijciat, uerſus eam ſcilicet plagam, in quam Falco ſeſe conuertit, ut eam conſpiciat. Quam ſi Falco ferit, ac unguibus arripit, depaſci laniareq; eam ſinatur, alta uoce, ac clamoſa animo ipſi addito. Et primùm quidem cerebellum, dein quoque lingua, cor, heparq; exempta in cibum præbeantur, quibus comeſis, aut altera aut utraque coxa Anati detrahatur, quæ, quantum opus eſt, Falco in pugnum iam receptus reliquam famem expleat. Moderatio tamen adbibenda eſt, ne nimium ingluuiem farciat. His igitur exactè biduum, triduumuè plus minus obſeruatis, ad omnem nutum alas expandere, agitareq;, ac ſe ſurrigere, ueluti ad uolandum, atque ad magiſtri nutum promptus eſſe Falco condocefiet.

VT FALCO VENATVM lacustrem discat.

IS igitur iam satis instructus, & stare erectus & circa accipitrarium semper obuersari, & ad signum sibili, vel clamoris se recipere: tum illum ad Anatum venatum accommodare tempus erit. Hoc verò in primis agere debet magister vt Falconem in locum quempiam, è quo possit in Anates commodè emitti, easq; insequi deducat. Tum quàm celerrimè Anates, clamore, sibilisq;, aut sono, quem ocrea, aut chiroteca percussa reddet, excitatis, ex aquis euolare faciet, in quas, si quidem Falco irruat, illę verò denuò in aquam semel atque iterum relabātur, tum confestim è marsupio Anatem, quam in hunc vsum recondidit, depromat, ac prius commissis pinna palpebris Falconi ostendat, ac nunc eam percutiens, nunc in pedes erigens Falconem insequatur, opemq; ferat, & Anatis alas in crucis figuram distorqueat, & Falconi depascendam relinquet, interim blāditijs omnibus, quibus poterit, modis, clamoribusq; pro adhortatione, ac animo adhibitis. Ego in ea sum sententia, ut putem ab initio, nempe prima, aut secunda vice, nōn consultum esse, anates maiores Falconi monstrari, verùm illas potiùs Aues ante reliquas, quę nostratibus vulgò Arzaguole dicuntur, nempe Mergulos, Querquendulas, idq; genus minores Anates. Quādoquidem si à principio maiores obijciantur, frequenter accidit, ut eas tractim deturbare nequeat. Quare recto volatu si eas venaturus, procul insequitur, ita vt persæpè accipitrarius longiùs excurrere cogatur, & Falconem insequi. Cùm verò hoc modo sæpenumerò Falcones amitti contingat, vbi longius, quàm par sit, euagantur, operęprętium erit, ab initio huic incommodo occurrere.

Ad Anatis venatū institutio.

Arzaguole

DE REVOCANDO FALCONE in venatione lacustri.

QVOD SI hoc ita, vt diximus, euenerit, ut rectà volans Anatē venetur, eamq; persequendo, quàm longissimè ab accipitrario euagetur, tandem verò aut persequi desistat, aut ex alto denuò inuadere pristina repetita via, resumptisq; animis tentet, tum opportunum erit subuolanti Falconi celeriter occurrere, & Anatem, cui oculi consuti sunt, obijcere, quam si iciat, capiatq; iugulādam relinquere, tum cerebrum, linguam, cor, hepar, & coxam vnam aut alteram, prout vel obesus, vel macer Falco fuerit, in cibum præbere. Si verò Anas viua non sit ad manum, recipiendus erit in scapum, & Gallina ad iugulandum, ac depascendum offerenda. Hoc etenim pacto Falconem facies, cùm redintegrare aucupium, tùm in insectando hominis voce audita, rursus approperare.

RATIO INSTITVENDI FALCONEM Ramularium ad venatum.

SI quisquam ad persequendam volatu prędā ramularium Falconem instruere volet, rectè meo consilio faciet, si semel, bisuè volitare illū sinat loco quopiam, vbi nullę Corniculę, aut Capellę seu Vanelli, aliæq; huiusmodi Aues reperiantur; ne relicta alia præda ad hasce sese conuertat. Cōsultum etiam, ne longiùs eum ab se aberrare permittat, sed cursu insequens, atque alta voce ad redeundum eum inuitans, deuolantem in scapum excipiat, & pullum Gallinaceum viuum necandum, ac depascendum præbeat. Accidit verò nonnunquam, vt Falcones hi ramularij innata quadam magnanimitate contra voluntatē magistri longius auolent, deuientq;, tum illis alliganda sunt tintinnabula maiora, postmodum verò bis aut ter clamore solito, & Anate, cui palpebræ committantur, monstrata, ab insequente mansuefactario ad reditum inuitandus est, ac retinendus, ut hac ratione docilis factus à fuga abstineat, magistroq; in venatione lacustri morem gerat. Ramularijs minus opus est, stentorea illa voce receptui canere, aut

Anate

Anate, aut ſcapo rotato reuocare, quàm hornotinis. Etenim loco manere conſueuerunt, probeq; has, ac ſimil· . Aues longo vſu edocti agnoſcunt. Verùm cùm blanditias, ac beneficia, tùm contumelias altiori mente repoſitas tenent ramularij, quàm hornotini. Quare cautiùs cum illis, & benigniùs, quàm cum his agendum eſt, & ante omnia frequenter in ſcapum recipiendi, ac prædam quampiam iugulare permittendi, vt hac ratione commodè, ac benè tractati longâ tandem conſuetudine tibi prorſus familiares facti, conſortio tuo gaudeant, lubenteſq; tecum agant, alioquin breui, & prima quaque occaſione fugam arrepturi, tibi ſæpenumerò maxima contentione equo inſequendi ſeſe negocium faceſſent.

VT FALCO ANATEM PRIMO impetu capiat.

POSTQVAM Falco ſiue hornotinus, ſiue ramularius tantum iam manſuefactarij diligentia profecit, ut vel ad nutum eius morigerũ ſeſe præbeat, rectamq; qua cœpit, venandi uiam ſeruet, & quam primo ictu prædam deturbare non potuit, ſecundo ac tertio denuò aggredi tentet. Tunc primùm Falco quiſpiam veteranus, & in arte exercitatus ad venatum emittendus eſt, qui Anatem in ipſo lacu, ſeu quauis alia aqua feriat, loco prius diligenter obſeruato, quo ſe immergendo ſubduxerat, qui denuo recipiendus, & paſcendus eſt, ac capitio induendus, atque in humum deponendus, non ita procul à lacu, ſeu fluuio, quo, cùm opus erit, ſocio Falconi queat ſuccurrere. Poſt hæc Falco tyro, quem inſtituere animus, eſt, in pugnum excipias, atque ita aduerſo vento, in eam nimirum plagam, vnde ventus ſpirat, procedas ad teli iactum, & ſolutis nonnihil galericuli vinculis, ſubmiſſo ſibulo ad volandum eum inuites, quem, ſimulatq; alas cõcuſſerit, & ad volatum ſe compoſuerit; capitio exuas, atque auolare ſinas, pectore tamen obuerſo, vnde vẽti origo eſt, & dato prius ſigno, vt in procinctu ſtent, præſto futuri ſocij, quo ſcilicet cùm iam Falco ſatis altè ſubuolaſſe videbitur, aquam ingreſſi Anatem latibulis excutiant, ac euolare cogant. Tum equitando, ac Falconi ſolita voce acclamando, animo, vt ſtrenuè ſe gerat, addito, & ut ad prædam inuadendam deuolet, hortator. Ad hanc cùm deſcenderit, eiq; iam propior factus, ſupernè imminerit, denuò ſignum ſocijs dato, ut omnes vnà ad aquam accurrant, ac Anatem circumdantes extra aquam in liberum campum auolare compellant. Si Falco fuga ſibi conſulentem ceperit Anatem, aut ictam unguibus prehenderit, ſtatim ferendæ ſunt ſuppetiæ, alæq; Anati cohibendæ, ut illam liberiùs dilaniet, & cerebrum, cor, hepar, lingua, unum aut ambo femora pro arbitrio prudentis accipitrarij in pabulum exhibenda. Verùm ſi fortè primo aggreſſu Anatem Falco non interfecerit, iter repetere, ac denuò ſubuolare permittendus erit, & cùm in altum ſeſe extulerit, iterum ex aqua ſubuolare Anas, ac in cãpum prodire cogenda. Quod ſi ipſam unguibus tenere conſpicietur, ſtatim Falconi ſuccurrẽdum erit, & iam toties repetita ratione paſcendus. Illud perpetuò obſeruandum eſt, qui expectatione ſua fruſtrari nolit, aut operam ludere, ut in omnem euẽtum Anatem uiuam ſecum ferat, uenatum prodiens, qua Falconi obiecta, ſiquidem in Anatem illã è ſublimi irruat, neq; tamen occidat (ob multa, quæ moleſta accipitrarijs in uolatico hoc uenatu prçter omnem ſpem incidere ſolent impedimenta,) paulò antè commiſſus error emendari, ac damnum reſarciri quoquo modo poſſit. Et ſi hanc ferit, aut capit, ſtatim, & modo, quem iam aliquoties docuimus, paſcendus erit. Ita enim fiet, ut Falco non minus oblectamenti daturus ſit, ac ſi priorem, quam fruſtra impetierat, Anatem interimiſſet.

FALCONE IN ARBOREM QVAMPIAM ſe abdente, quid agendum.

SI fortè huius ingenij Falconem inſtituendum nactus es, qui cùm primo inſulſu, aut ſecundo etiam, præda ſe fruſtratum uidet, ulteriorem uenationem detrectans, ſtatim in arborem aliquam ſecedat, ibiq; ſeſe ceu ignauus miles occultet, omni ratione cauere debes, ne ad perſequendum emittas loco arboribus conſito, ſed cures oportet, ut Anatem unam, aut alteram ad minus ſemper in promptu penes te habeas uiuas, & ſingulis ſocijs in diuerſa, nempe uni huc, alteri illuc abituris, ut Falconem uolantem diligenter obſeruent, unam cedas. Cùm uerò Falco præda fruſtratus

stratus ad arborem, in qua desideat, pergere videbitur, ille, versus quē Falco prouolare cōspicietur, Anatem Falconi in aerem obuiam proijciat, receptum pascat, comiterq́; admodum tractatum blandissimis uocibus deliniat, ac omni modo demulcere studeat. Hoc enim pacto illud uitium depositurus est. Quod si nihilominus, triduo ac quatriduo hac arte usus, nihil te proficere uidebis, neq; ingeniū Auis mutare posse, author tibi ero, ut degenerem adeò indocilemq; Auem, & indignā, in quā maiorem curam, sumptumuè impendas, confestim abijcias.

VT SCAPVS FALCONI PLANE familiaris ac gratus reddatur.

CVM omnia hæc prædicta ritè edoctus erit Falco, conueniet præterea curare, ut in scapum lubens aduolet, huic insidere gestiat, &, ut uno uerbo dicam, scapum amet. Quare cùm bis, terué repetito uolatu prædam impetijsse ac deturbare tentasse conspicietur, statim scapo excipiendus, ac pullo Gallinaceo, quem ipse iugulârit, pascendus erit. Et quàtò animo est maiori, ac ferociori, tantò sæpius ex alto ad scapum inuitandus est, & à frequentiore interim Auium cæde prohibendus. Plurimos enim Falcones hac sola de causa vidimus scapum auersari, neque eo reuocari posse facilè, quod iugulandis Auibus assueti cædis nimium auidi sint. Quare non solùm cauendum est, ne frequentiori Auium laniena plus iusto oblectentur, verum præda nonnunquam, quam ipsi interimere, simulatq; cerebrum, & exta comederint, clanculum eripienda, & socio concedendi, cucullòq; imposito ad teli iactum ad scapum reuocandi, & Anate iam antè à se occisa pascēdi sunt. Quod si fortè Anas semel icta amplius euolare, aut aquam relinquere nollet, sed potiùs frequenti immersione se absconderet, tum canibus aut alia ratione capienda, Falconiq; ad scapum inuitato, iugulanda & in pastam danda fuerit, adhibita interim verborum acclamationumq; iam solita blanditie.

FALCONE PRÆ NIMIA SAGINA pigro ac inobediente, quid agendum.

FIT nonnunquam, vt Falco plus iusto saginatus nimis obesus, & mollis euadat, ita vt non expediat iam amplius feris Auibus etiam à se captis eum pascere. Quare postquam prædam iugulare permissus fuerit, & dum adhuc in occidēda occupatur, accipitrarius cor vitulinum, aut femur Gallinaceum frigidum in Anatem in quatuor partes dissectam inferat, vt odore ac calore semianimis, & à recenti cæde adhuc calentis animantis imbuantur. Interea verò dum Falco Anatis cerebrū, extaq; depascitur, cor illud vitulinum, aut Gallinaceum femur exemptum, & pl umulis Anatis è collo tenuioribus inuolutum Falconi, tamen in pugnā prius recepto offeratur. Sic enim fiet, vt ventriculus probè expurgetur.

DE FALCONE LONGIVS EVAGANTE.

SI fortè fortuna longiùs è conspectu abripiatur, ac procul euagetur Falco, tum citato eum cursu statim insequi oportet, & altissimo clamore, ac uoce stentorea scapo assiduè rotato reuocare. Et si voci obediens accipitrarij ad scapum aduolarit, pascendus, ac blandè excipiendus est, ac captam prædam occidere sinendus. Et non solùm à prædæ pastu prohibendus, sed multò magis in eo, omni blāditiarum genere, popismatibus, ac lætis acclamationibus illi applaudendum, tanquam re benè gesta. Adulationes enim, & laudes probè à iurgio & contumelia discernit: & vt illis capiatur, ita his apprimè irritatur. Hac ratione exactè obseruata, Falco, præsertim si anniculus est, statim ad vocem accipitrarij reuocatus discet reuertere, pulchrumq; ac mirabile spectatoribus spectaculum præbebit.

VT FALCONIS INDOLES GENEROSA ac natiua ſublimiuaga conſeruetur.

SI Falco ad lacum, aut riuum moratus, neque fugiens probè ſuo officio functus erit, non ſæpius, quàm bis ante meridiem ad prędam emittendus eſt, & poſtea, etiamſi nullam prædam ceperit, omnino paſcendus. Verùm ſi ſublimipeta, ac generoſi animi, non amplius quàm ſemel emitti debet. Alioquin inutilis ac degener euaſurus eſt, fietq; Auium lanio, ac cædis & rapinæ præter modum auidus. Cum itaque Falco ſi generoſus ſit, emiſſus è pugno in gyrum volet, ac veluti ſpiris quibuſdam volatu deſcriptis, in ſublimi ferri conſueuit, omni conatu moliendum, vt in eo ſtatu conſeruetur. Quod vt fiat, ſemper iuxta lacus, fluuioſq; ad prædam emitti debet, euitatis foſſis exiguis, ſpinetis, dumetis, ſyluoſis locis, iiſque, è quibus ob arundines, & ſimilia, quæ in paluſtribus naſci ſolēt, impeditus, vix queat ſe extricare. Difficulter enim, & non niſi magno clamantium, ac manus complodentium, canumq; latrantium ſtrepitu, vt euolet pręda, adduci poteſt. Imo ſæpenumerò venatoribus, ex equo deſiliendum eſt, vt è latebris prædam excutiant, & peditibus in lacum ingrediendum. Has enim omnes aut ſimiles ob cauſas fit, vt vilis, ac inutilis reddatur Falco ſublimipeta. Quandoquidem alii illi clamores, manuum complofus, ac ſtrepitus, latratusq; canum, aqua præterea viſui Falconis ſubtracta propter arundines, & alia impedimenta faciunt, ut Falco veluti deliberandus, alis diſtentis ſuſpenſus in aëre hæreat, atque ita leniter deſcendat, inſtar Milui ac Lanarij, inertium Auium. Quare ſi in id vitium bis, terue incurrat, prorſus degenerabit, & omni poſtmodum uenationi ineptus erit. Quare ne in hunc errorem incidat, ſummoperè ſibi caueant accipitrarij. Verùm è contrario Falconem perpetuò ſublimipetam, ac generoſum conſeruabunt, ſi raræ Auium cędi indulgeant, & prædam ſemel fruſtra petitam, bis terue ad ſummum denuò aggredi permittant. Et cùm huius rei gratia rotato uolatu maximè in ſublimè euaſerit, iam prædam inuaſurus, ſcapo prætento reuocandus eſt, reuerſusq; paſcendus, Aue prius ad necem ſibi permiſſa. Ita enim in alto uolatu perſeuerabit, & ſcapum appetere conſueſcet, eritque alias reuocatu facilis. Vnum hoc loco admonitos accipitrarios, alioſq; huius artis ſtudioſos uolo, quod, ſi quotidiè prædam ſibi capere, ac enecare permittant, modò id faciat è ſublimi in eam irruendo, ac unico ictu occidendo, non autem longo cruciatu excarnificando, tum uel maximè Falco ſublimipeta conſeruetur, imo indies magis altiuolus reddatur. Verùm is ſcapi planè obliuiſciturus eſt adeò, ut quò magis eum reuocaturus inſecutus fueris, hoc ipſe longiùs profugiet, ac herū ad inſequendum perniciſſima, longaq;, ac moleſta equitatione compellet, fietq; ut aliquando etiam incaſſum eum inſequatur. Ante omnia igitur neceſſe eſt, ſcapum Falconi amicum, ac familiarem reddere, curareq;, ut eo reuocatus lubens aduolet. Etenim non minus laudi datur Falconi ſublimipetæ, ſi ad ſecundum aut tertium ſcapi rotatū caput inclinet, ac teli inſtar deorſum in ſcapum irruat, quam ſi de præda uictoriam reportet. Imo hoc nomine minoris longè æſtimandi ſunt, quàm illo, & maiorem mæretur laudem accipitrarius ille, qui ad ſcapū reuocatu facilem Falconem reddidit, quàm is, qui prædam capere, & interimere rectè addocuit. Efficere enim, ut ad ſcapum reuocanti pareat, induſtriæ eſt, ac diſciplinæ, cædes uerò Falconi, ut Aui rapaci, naturalis eſt.

VT FALCO SVBLIMIPETA SVBVOLET.

ACCIDIT ſæpenumerò, ut in altum euolare detrectet Falco, etiamſi natura ſua ſublime petat, ſed dum aucupes Anatem ex aquis fugare ſtudent, ipſe deorſum labatur, antequā Anas ſubuolet. Quod quidem potiſſimùm contingit, uel quia nimia fame premitur, uel quia intempeſtiuè, & hora inſolita uenatum deductus, ac è manu ad prædam emiſſus eſt. Si itaque ſic peccare citra cauſam aliquam euidentem cōſpicietur, conſultum erit, aut Anatem, aut pullum Gallinaceum exanimem ei obijcere per ſcaramazzo, ut Falconarij noſtri loquuntur, tum capirio caput negligenter induere, & ipſum nōnihil offendere de induſtria, ut uidelicet huiuſmodi vitia dediſcat. Neque enim vitium in ipſum cadere poteſt maius, quàm ſi in prædam, antequam ad ſublime aſcendat, ſtatim inuolet. Cui quidem non alia meliori ratione, quàm hac mederi quempiam poſſe longo admodum vſu edoctus affirmat Carcanus. Poſtquā itaq; Auem quampiam mortuam, eo modo, vt dictum eſt, ei obieceris, ac inter induendum galericulum

culum

culum duriusculè ipsum tractaueris interiecta media hora ad scapum denuò vocabis, ac pasces, idq; toties iterabis, quoties in idem illud vitium impegerit. Verùm quò neque esuries, neq; hora emissionis intempestiua huiusmodi ignauiæ ansam præbeant, necessum in primis est, vt accipitrarius summa diligentia suorum Falconum naturam, ingenium, necnon temperamentum perspecta habeat; Sic enim qui eorum largiori, qui pauciori alimento indigeant, quique magis famelicus, & qui minus, qui deniq;, qua hora, nempe an exoriente sole, aut duabus plus minusuè pòst horis, an citius, an serius, aut hic, aut ille ad venatum emitti debeat. Diuersissimæ enim sunt Falconum naturæ, adeò vt si Falco quispiam tempestiuè, nempe hora debita, ac consueta emittatur ad prædam, tantum à seipso intempestiuè emisso, quantum Falco generosus à Miluo ignobili differre in venandi modo deprehensus sit. Vnde diligentissimè ea naturarum varietas animaduertenda est, ut cuique pro indolis suæ ratione, ac temperiei congrua inedia adhibeatur, qua ceu stimulo quodam in prædam audacior feratur. Et vt vicissim conuenienti hora educatur, ac emittatur, atque vt ante emittendi tempus horis aliquot sub dio exponatur. Illud enim scire oportet Falcones omnes tam hornotinos, quàm qui deplumarunt, vti & feros, & omnis adhuc disciplinæ rudes, sub vesperam duabus, aut tribus horis aeri exponendos esse, quemadmodum etiam manè in aurora, temporis interim spatio pro robore cuiusque maiore aut minori, aucto, aut imminuto. Induti verò prius capitio sub dio relinquendi sunt, donec conscensis equis accipitrarij rus proficisci volent. Ita enim semper ad venationem parati erunt.

Ingenium Falconis cognoscere necesse.

VT ARDEAS VENETVR.

SED reliquum est, vt rationem instituendi Falconis ad Ardeas captandas doceamus. Quæ quidem venatio, etsi nobilissima, & spectatu iucũdissima sit, non tamen tantæ in hac, quantæ in priori industriæ locus est. Quandoquidẽ Falco Ardeam spontaneo quodam naturæ impetu, tãquam peculiarem sibi hostem inuadit. Verùm in lacubus Anates, aliasq; huiusmodi Aues venatur, accipitrarij disciplina, ac diligentia instructus. Si itaque Falcones, qui hactenus in riuularia seu Anataria venatione sese exercuerant, ineũte uere sub principiũ Martij, quo ferè tempore ad nos commeare solent Ardeæ, ad harum venatum instruere est animus, tum à lacustri venatu aliquandiu feriari necesse est. Interea verò dum vacant à venandi munere, expurgari eos decet, ac extenuari conuenienti victu. Quod fiet, si prædæ syluestris esca ipsis subtracta, huius loco vitellina caro, veruecinumuè cor, aut agninum, pulliuè Gallinacei in cibum præbeatur. Deinde in conspectu alterius socij ad scapum vocandus est, suntq; duo simul instituendi, quo videlicet mutuæ societati assuescãt, vnàq; uolare, ac Ardeã insequi, & sibi mutuò, cùm opus erit, opem ferre discant. Hoc interim summa cura cauendum est, ne sese mutuò capiãt, aut persequantur, quod alioquin facturi sunt, cùm ad prædam vnà emittuntur. Quæ res non solùm cum periculo mutuæ offensionis coniuncta est, sed in exitium etiam vtrumq; perducit. Cùm itaque eo pacto extenuati, atque expurgati fuerint, vt ita cibum apperant, & verè famelici dici queant, tum Ardeam viuã in promptu habeat accipitrarius, cui rostrum superius arundinis, aut melicæ, quæ & sorgo vulgò dicitur, internodio ad longitudinem plus minus dodrãtis vnius inserat, ne videlicet Falconem rostri acie offendat. Dehinc Ardea funiculo alligata humi deponatur, atque interea capitio Falconi detracto, loro nonnihil attrahatur, atque loco moueatur, vt in eam visam Falco statim inuolet, ac comprehendat. Quam si adortus ceperit, tum extemplò ei succurrendum, & vt Ardeam iugulet permittendus, & offulis (vulgus accipitrariorum soppam vocat) è cerebro, ossium medullis, ac cordis carne simul mixtis è manu pascendus, deinde resciso, ac aperto pectore Ardeæ ad satiem usque explere concedant. Hisce ita obseruatis, dũ adhuc Ardeę insidet, capitio induatur, & omni libertate indulta, blandimentisq; adhibitis plumas aliquandiù vellere sinatur, dehinc denuò in pugnum recepto, ala sue pes ad tempus aliquod conuellenda detur. Quod si fortè mansuefactarius, ut plerunq; fit, Ardearum copia destituatur, hac arte defectum supplere poterit. Rostro primùm Ardeæ viuæ ea ratione, qua exposuimus, harundinis calamo induto, frustum pellis vitulinæ, aut alterius generis, ea longitudine, qua est Ardeæ collum, instar vaginæ circumsuito, atque ea forma effingito, vt capitis, colli, ac humerorum figura, tũ penicillo, aut calamo depicta, veram Ardeam referat. Illam humi, quo diximus modo, collocatam, si Falco inuadat, pullus Columbinus adhuc plumescens in promptu habendus est, & sub Ardeę alis, ne fraudem Falco percipiat, dextrè obtrudendus, vt iugulatum depascatur. Inde Ardea reponatur, ut sequentibus diebus ad simile stratagema vsui esse queat. Postridiè in pratum, seu alium quemuis locum idoneum prodeat man-

Cur Ardeã Falco insequatur.

Soppa.

ſueſactarius, manu Falconem geſtans, & qua iam expoſuimus ratione, Ardeam ſocio ſub axillis abſcondendam tradat, is vltra lapidis iactum à Falcone conſiſtat, tum detracto Falconi galericulo Ardeam in mediocrem altitudinem proijciat. Quam ſi Falco inſecutus fuerit, vnguibusq; comprehẽderit, Columba clam ſub Ardeæ alis obiecta, ut antè diximus, paſci debet, uel nullo blandimenti genere prætermiſſo. Tertio die ſimili pacto rus uenatum proficiſcitor, & collega longiùs, quam pridiè a Falcone recedat, Ardeamq;, quanta poteſt ui, in altum proijciat, quam ſi Falco quoque ceperit, eadem quæ antè agenda monuimus, obſeruato. Hiſce rationibus inſtructus Falco, ſi probè ſuo munere fungitur, poſtridiè in campo ſpatioſo Ardea libera, nuda, atque nullo funiculo alligata emitti poteſt, poſt illam, cùm in tantam altitudinem ſublata fuerit, ut iam in aére liberè uolitans ſatis ſublimis uideatur. Falconem ſimiliter emittito, & ſi unguibus eam comprehẽderit, ſtatim opem ferto, roſtrum Ardeæ humo infigito, alas, crura diffringito, ut faciliùs eam iugulare poſſit, dehinc Ardeæ cerebrum, oſſium medullam, & cor in cibum ſimili, quam antè diximus, ratione offerto. Multi alia quoque ratione Falconem ad Ardeæ uenatum inſtituunt. Hominem in arborem inſilire iubent, ex ea Ardeam in ſublime iacere, ipſi uerò confeſtim Falconem ad hanc captandam emittunt, captaq; paſcunt. Verùm in hiſce tyrocinijs, quibus Falconem in Ardeas animare, & ad earum perſequutionem inſtruere lubet, iudicium adhibẽdum eſt manſuefactario, ut quò alacrior, ferociorq;, cùm uenatum exportatur, Falco uidetur, eò prædam captu difficiliorem ibi proponat.

Alia ad Ardeæ venatum institutio.

VT FALCO VENETVR ARDEAM feram & liberam.

CVM Falco hiſce modis Ardeam nunc animoſius, alacris & inuadere edoctus erit, tunc manſuefactarius Ardeam in agris ſyluestrem diſquirat, & ad inuentam, quàm proximè, fieri poteſt, accedat, Falconemq;, cui prius laxauerit capitium, eò, unde uentus ſpirat, geſtet, ac ſimulatq; Ardea ſubuolarit, continuò capitio exutum emittat. Quod ſi Ardeam aggreſſus comprehendat, atque ita unguibus uinciat, ut una ſecum deorſum in terram trahat, ſtatim ei ſuppetias ferre oportet, ut ſupra diximus. Poſthęc è chirotheca, corde, cerebro, & oſſiũ medullis ſimul permixtis paſci debet, modo antè expoſito. Verùm ſi Falco neque perſequeretur, neque ſuperaret Ardeam, in quam emiſſus eſt, illi ulterius fidere, aut alteram Ardeam monſtrare minimè debet accipitrarius, niſi adhibito alio Falcone, eoq; feroci, exercitato, ut rudis ille eius exemplo animetur. Quum itaque communi Marte, ac iunctis uiribus ſtrauerunt, ac occiderunt Ardeam, unà etiam tanquam communi præmio cohoneſtati, exta eius, cerebrum, ac medullam etiamnum calentia depaſcant. Ita timidus, & puſillanimis ipſe animos capiet, & ſtrenuus euadet. Si uerò accidat, ut Falco ſua ſponte Ardeam inuadat, tum præda pro libidine potiri eum magiſter ſinat. Ita enim animoſior ſemper fiet. Profueritq; interdum illi talem uenatum, ludumq; liberum de induſtria concedere. Et hæ rationes ſunt, Falcones ad Ardearum aucupium inſtituendi.

DE MORBIS FALCONVM.

Falcones facili⁹ quã Accipitres morbis reſiſtunt.

ACCIDVNT Falconibus affectus, & morbi ferè omnes, quibus reliquos Accipitres corripi antè diximus. Sunt tamen fortiores plerunq;, ac morbis cùm externis, tum internis faciliùs reſiſtunt. Cùm verò eadem propè, aut ſimillima ſit rapacium omnium natura, eadem quoque omnium curandi ratio eſt. Quare, quamuis Falconum curam ex tractatu, de generali Accipitrum curatione petere liceat, ſiquidem remedia à veteribus vſurpata, à nobis diligenter indicata ſunt, tamen hoc loci recentiorum plurimis experimentis comprobata, & præſertim Franciſci Carcani noſtrę ętatis in hoc Falconũ aucupio peritiſſimi, in mediũ quoq; producere nõ grauabimur. Quę tamen & ipſa omnibus in vniuerſum Accipitribus applicari poterunt.

Quot modis afficiãtur.

Falcones igitur, vel etiam omnes Aues rapaces morbis corripi poſſunt, vel quoad corpus, vel quoad pennas. Voco autem morbis capi, ſeu ægrotare Aues rapaces tunc, cùm actiones eas, quas ſanæ exercere ſolent, obire nequeunt, cuiuſmodi ſunt volare, prædam vnguibus arctare, deuorare, &c. Solent verò ſecundum corpus affici, vel à cauſa externa, ut quando contunduntur, aut vulnerantur, vel cùm oſſa franguntur: vel à cauſa interna, vt à uitioſis humoribus,

ribus, qui generantur aut ex nimia ac intemperata humiditate, uel caliditate capitis, uel à siccitate ingenti pulmonũ, gutturisuè. Vnde asthmate morbo frequentissimo, & periculosissimo laborare solent. Solent præterea affici secundum pennas, quò fit ut sæpè corpore integerrimo, & optimè sano, uolare tamen nequeant, uel effractis, uel aliter mutilis, uel extractis, maximè uerò ob pennarum neruos, qui etiam interdum ob contusionem alarum corrumpi solent, sanguine scilicet in pennarum tubulos per oscula subeunte. Posteaquam uerò omnes ferè Auium morbi ab excrementis dignosci queant, quæ cùm ab ore, beneficio medicamenti purgantis, tùm ab aluo exeunt, itaque ea diligenter ab aucupe cognoscenda, ac consideranda ueniunt. Bona verò & mala excrementorum signa ex Accipitrum generali tractatu repetere licebit.

Asthma in Falconib⁹ frequens.

Vnde Auiũ morbi cognoscatur.

DE FEBRI, EIVSQVE CVRA.

FEBRIS Falcones primùm cum pauco frigore, deinceps cum calore manifestissimo solet inuadere. Cognoscitur autē, qando nonnihil tremere, alasq; pendulas gestare, & caput incliuare conspiciuntur. Solent etiam plumulæ illæ, quæ sub mento sunt, contorqueri instar barbæ, & tunc plerumq; cibum respuunt, & omnino calidi, si manu tangantur, persentiuntur. Quando igitur hæc signa vel omnia, vel quædam adfuerint, certò iudicare potes Auem illam febricitare. Quod mali genus periculum quidem minatur, non tamen perpetuò. Plurimos enim eo liberari vidimus. Omnis verò curandi scopus in refrigeratione positus est, cùm febris ipsa calida sit affectio. Quod ad victum itaque primùm attinet, dandum femur Gallinaceum, aut pulli plumescentes, aut aliquæ ex auiculis minutis, Passeribus tamen, qui calidissimi sunt temperamenti, exceptis: quæ omnia prius in aqua buglossę, aut endiuiæ macerata sint, ac deinde antequam Falconi obijciantur, probè detersa. Vtile præterea fuerit perticam, seu contum, cui insistit, ac etiam pedes, æstiuo præsertim tempore, madefacere plantaginis, aut lactucæ, aut semperuiui succo, quandoque & hyoscyami, aliarumq; similium herbarum refrigerantium. Oportebit quoque loco quopiam separato, ac à turba semoto eum detinere obscuro & frigidiusculo. Hæc tamen adhibenda est cautela, ut si gracilis admodum fuerit & extenuatus, bis singulo die cibetur modicè. Et si hac ratione à febri nō liberatur, à ratione alienum non erit in purgatione, quæ stuppeis, vel bombycinis turundis fit, Rhabarbari electi in puluerem redacti ℈ ii. Falconi exhibere. Bilem enim febris fomitem sic ritè vacuabit. Sunt qui velint sanguinem è vena coxendicis detrahendū esse, quamuis Carcanus dicat nunquam hoc remedij genere se vsum, tamen conferre posse putat, si modò commodè ea sectio administrari queat. Imò magis ex vsu futurum existimo, si ea quæ sub ala dextra vena est, secari possit, Hoc enim modo è vestigio hepar refrigerari posset, atque adeò vniuersus corporis habitus.

Curatio.

Victus.

Perticę qualitas.

Venę sectio.

DE MORBIS CAPITIS, AC primùm de Apoplexia.

APOPLEXIA morbus capitis in Falcone est grauissimus, ac periculosissimus, qui vt plurimùm originem ducit ex nimia obesitate, seu repletione, aut sanguinis copia, vnde venam aliquam in capite disrumpi contingit, sanguinemq; effusum in cerebri quapiam parte colligi, nempe in ventriculis, in quibus medici spiritus animales generari tradunt, sine quorum ope animal, nec sentire, nec moueri ullo pacto potest. Vnde obturatis spirituum meatibus, necesse est Falconem, quamuis robustissimum subitò extingui. Potest & hoc malo corripi Falco, si diutius, quàm par est, sub ardente sole persistat. Huius enim vi tanta humorum copia, & in caput attrahi, attractaq; liquari potest, & in reliquum corpus diffluere, ut, si in capite hæreat, apoplexiam, sin aliò lapsa, alios morbos facilè pariat. Idem contingit ob diuturniorem uolatum sub æstuante sole, quando vel Phasianum, vel Perdicem magna contentione insequitur. Ab his itaque causis Falconem diligenter tueri oportet. Quod ad nimiam plenitudinem attinet, scire licet Falcones, dum deplumescunt, plurimùm sanguinis, ac carnis coaceruare. Opportunum itaque erit, per quindecim aut viginti dies continuos, antequam pennas omnes veteres cum nouis commutarint, eos nutrire cibis leuioribus, ac liquidis, quales sunt, cor vitulinum, agninum aut caprillum, tepida ablutum, deinde linteo probè extersum. Item pullastri, pipiones, &

Causę apoplexię.

Curatio.

Victus.

nes,& Paſſeres implumes ac tenelli. Hiſce ritè obſeruatis, cùm iam pennas mutare deſierint, ex auiario ſeu loco, in quo plumas depoſuerunt, ac toto mutationis tempore egerunt, eximendi erunt, alijſque viginti diebus ijſdem cibis reficiendi, ac frequenter pugno geſtandi, præſertim veſperi. Vtile quoque fuerit purgare ſaginam vēteris pauxillo aloës lotæ in puluerem contritæ, ac fabæ magnitudine exhibitæ, inuolutę paucula lana xylina. Vti etiam licet ſaccharo candido per duos aut tres dies tempore matutino. Neque vllo pacto aloë non lota vtendum eſt: peſſima enim ſymptomata excitare ſolet. Butyrum etiam, & lardum frigida octies aut decies abluta, ac ſaccharo excepta plurimùm prodeſſe ſæpius ſeſe expertum Carcanus affirmat. Si fortè propter has purgationes appetitus deijciatur, immingere cibo, dein abſterſum offerre utiliſſimum fuerit. Hac ratione a morte ſubuentanea, alijſque grauibus ſymptomatibus liberabitur.

DE APOSTEMATIBVS CAPITIS.

SOLENT Falcones, quemadmodum & Aſtures, aliæq; rapacium ſpecies, obnoxij eſſe tumoribus, ac apoſtematibus capitis malo ſanè periculoſiſſimo, *Cauſæ.* quod quidem naſci ſolet ab humorum prauorum redundantia, ac capitis caliditate. *Signa.* Cognoſcitur verò hoc mali ex oculorum intumeſcentia, ex humore per aurium meatus effluẽte, ſæpè etiam ex odore fœdo, & à Falconis ad motum pigritia, ac tarditate, quam cùm in capite, tùm toto corpore præ ſe ferre videtur. *Curatio.* Ad hæc mala curanda, neceſſarium erit purgare primùm vniuerſum corpus, deinceps ipſum caput. Vniuerſalis ea purgatio perfici poterit ſingulo manè, per triduũ, aut quatriduum pilula ex ℥ i butyri aliquoties frigida abluti, dein aqua roſacea macerati, denique momento mellis roſati, aut ſacchari fini inuoluti aui exhibita, tam diu in pugno geſtari debet, donec ſemel atque iterum aluum deijciat. Dehinc capiti ſuccurrendum, exonerãdo hoc medicamine. ℞. ſeminis rutæ ʒ iiij. aloës hepaticæ ʒ ii. croci ℈ i.ſ. Hæc omnia ſimul in minutiſſimum puluerem redigantur, & cum melle roſato in pilulam efformentur, eius magnitudinis, ut in palati foramẽ illud, per quod cerebrum expurgatur, commodè ita penitus immitti poſſit, vt os inſpicienti non appareat. Quo peracto Falco in pugno aliquandiu geſtandus loco quopiam oportuno, ac duabus pòſt horis cibus ei hora conſueta calidus, optimiq; nutrimenti offerendus. Sin verò putres humores in aure collecti fuerint, ſtilo opus eſt argenteo ab una parte acuminato, ac media acie ſecto ſeu crenato, quo lana goſſypina inſeratur: ab altera verò nonnihil complanato in ſpatulæ formam ea latitudine, ac magnitudine, quæ auris ipſius meatui reſpõdeat, quo ſordes craſſiores quidem parte hac latiori, ut tenuiores altera nempe acuminata, cuius crenæ goſſypium immiſſum fuerit, extergi queãt. Statim verò in purgatam aurem inſtillandum paucum oleum amygdalinum dulce, tepensq;, dein goſſypio auris obturanda, quò tamdiu intus retineatur oleum, donec denuò eadem curatio iteretur, quò emolliri, & ad exitum præparari ſordes illæ poſſint. Atque hoc tam diu agendum, donec apoſtema vniuerſum reſolutum, ac diſcuſſum fuerit. Verùm ſi nulla parte expurgetur, at in capite pertinaciter hæreat, ad ignem deueniendum, atque occiput cauterio inurendum eſt, ad exiccandam, atq; deriuandam corruptam illam materiam. Ipſa uerò eſchara à cauterio facta, butyro per octo aut nouem dies inungenda eſt. Notandum verò, ſi fortè Falco aut non uelit aut non poſſit cibum roſtro comminuere, tum in fruſtula minima ſecandus eſt, eiq; offerendus, aut ingerendus etiam inuito. Adhibenda interim omnis diligentia vt ſua ſponte, ſi fieri poſſit, roſtro illum dilaceret. Sciendum enim Auem peſſimè ſe habere, cùm ſponte non capit cibum. Nam ex centenis vix vnam aut alteram ſic affectam, mortem euaſiſſe Carcanus affirmat, & ſe quidem ſaltem vnius hac ratione à ſe curatæ meminiſſe poſſe.

De deſtillationibus capitis, inflationibus, tumoribus, vitijsq; oculorum & narium.

CONTINGIT Falcones, aliaſque Aues rapaces deſtillationibus capitis laborare, cùm ex nimio labore incaluerunt, ſi ſtatim aëri frigido exponantur, aut pluuia maduerint, pruinaue refrixerint, alijſue huiuſmodi aëris iniurijs offendantur, maximè cùm corpus prauis humoribus refertum eſt. Ex deſtillatione ſolent quandoque plurima incommoda oriri, qualia ſunt, capitis totius intumeſcentia, oculorum frequens lachrimatio ſeu lippitudo, quę facit, ut oculi ſæpè gracileſcant,

item

item nares ſanioſa quadam humiditate manantes, quæ ſingula mala, remedia peculiaria requirunt, Primum itaque Auem expurgare oportet vel butyro præparato, eo, quo ſupra diximus, modo, vel oleo oliuarum ea ratione, quā in capite de aſthmate exponemus, præparato. Sępenumerò felici ſucceſſu in catharro Falconum, aliarumq; Auium hoc remediò vſus eſt Carcanus. ℞. agarici ℈ ij. cinnamomi optimi, ſucci liquiritiæ ana ℈ i. In puluerem tenuiſſimum redigantur, ac cum melle roſato facta pilula fabæ magnitudine exhibeatur. Puluis caryophillorum, piperis, & ſeminis ſancti æqua portione in nares per fiſtulam inſuffletur. Condimentum ex ſinapio, quo hyeme vtimur, fabæ magnitudine, Falconi datum, aut palato affricatum, caput omni humore exonerat. Si nares ſanie fluunt, cum melle roſato fiat puluiſculus, includatur linteolo mundo, ac in aceto fortiſſimo maceretur. Huius guttæ aliquot expreſſæ Falconi plurimùm profectò conducent, expurgando & exiccando excrementitios eos humores. Qui ſi hiſce remedijs exhauriri non poſſunt, ad ignem neceſſariò confugiendum erit, non in capite ſolùm, ſed etiam circa nares, ac paululum infrà, vt harum foramina reddātur ampliora. Diligenter verò cauendum, ne narium mediaſtinum lædatur. Poſt inuſtionem, donec dolor omnis ceſſet, ac eſchara decidat, butyro recenti locus inungendus eſt, dehinc vulnus ferruminandum puluere maſtichis, aut thuris. Idem faciendum, cùm nullis alijs remedijs te proficere videris in capitis obſtructione ex nimia pituita, capitiſq; ea pars, quæ ſupra ſuturam (rauanello vocant accipitrarij) inurenda eſt ferro candenti, cautè tamen, ac ita, vt oſſis cranij, quod tenuiſſimum eſt in Auibus, ratio ſemper habeatur. Antequam verò locus inuratur, expediet plumulas ſuprà, forfice detundere.

Cura. Rauanello

DE VERTIGINE.

PER vertiginem, quod mali genus Itali capo ſtorno vocant, illud ſymptoma intelligitur, quo affectis Falconibus, vel alijs etiam Auibus tantus capitis dolor, aut debilitas accedit, vt id firmum immotumuè tenere, aut pro libitu regere non queant, ſed modo huc, modo illuc inclinent. Huius ſymptomatis vi ſæpè contingit Falconem ex pertica, vel ex aëre, dimiſſa præda in terram tanquam mortuum delabi. Hoc malo Carcanus plurimos liberauit hoc remedio. ℞. aloës hepaticæ ℈ i. caryophyllorum gr. ij. Redigantur in puluerem, ac inuoluta goſſypio Aui exhibeantur. Poſt horas duas dētur in cibum pulli Gallinacei, aut Columbacei tenelli. Hoc tribus aut quatuor diebus ſingulo manè repete. Si hac ratione non liberatur, exhibita prius vna atque altera purgatione, cuius ſæpè meminimus, ad vſum cauterij deueniendum erit, & reſectis prius pennis occiput ita inurendum, vt cutis tantùm, non cranium offendatur.

Capo storno. Cura.

DE OCVLORVM SVFFVSIONE, ſeu hypochimate.

PRAETER iam enumeratos oculorum morbos ſolent & ſuffuſione ſeu catarrhacta Falconum oculi tentari, malo ablatu difficillimo, ſæpè etiam impoſſibili, præſertim vbi iam inueterârit, aut craſſitiem nimiam acquiſiuerit. Recentes verò, vt ait Carcanus, ſæpiſſimè & nullo negotio curantur. Solet hoc malum oriri ab humore ipſius capitis craſſiore, qui viſum impedire, ac quandoque prorſus obſcurare ſolet. Et fortè pileus, qui Falconum capiti imponitur, in cauſa aliquando eſt. Etenim vix in alia Aue, quàm Falcone hoc vitium conſpexiſſe ſe idem ait, vtpotè qui omnium maximè pileolum geſtet. Huic igitur malo quamprimùm occurrēdum erit vno atq; altero die manè exhibita purgatione ex aloë, aut agarico, ne, ſi non præmiſſa vacuatione vniuerſali, localia tantùm medicamenta ipſi oculo adhibeantur, maior è toto corpore humorum ad oculos fiat affluxus. Poſt hæc vti conuenit puluere minutiſſimè trito ex aloës hepaticæ lotæ ℈ i. ſacchari candi ℈ ij. qui in oculos inſufflandus erit per tubulum argenteum, aut pēnam Anſerinam bis, teruè ſingulo die. Neque ab re fuerit aliquando oculum vrina pueri abluere. Et ſi his remedijs malum non cedat, ad vehemētiora deuenire oportet. Capiatur ouum recens, tantiſper coctum, donec albumen lactis conſiſtentiam referat, quod linteo exceptum adeo exprimatur, ut liquor clarus, ac virens extillet. Huius aquę vna aut altera gutta xylino excepta in oculum affectum infundenda eſt bis teruè, ſingulo quoque die, donec Auis omnem ſanitatem recuperârit. Denique ſi neque hoc iuuerit, mirum in modum laudatur vſus ſucci radicis chelidonij optimè à luto ac ſordibus expurgatæ, & ſuperficietenus abraſæ. Hunc mirabilem præſtare effectum ręapſe ſe didiciſſe ait Carcanus.

Falco cur catarrhactæ ſubiectus.

DE MORBIS ORIS.

OS Falconum, Accipitrumuè multis quoque malis afficitur. Oriuntur enim quandoque in hoc carunculæ albicantes aut nigricantes, quæ impediunt, ne more solito cibum rostro impetat, aut assumat. Vnde fit, ut nullam aliam euidentem ob causam gracilescant. Quare diligenter os inspiciendum est, præsertim circa palatum, & sub lingua. Illis enim locis carunculæ huiusmodi excrescere solent ad magnitudinem grani piperis. Hæ igitur auferendæ sunt, ac resecandæ, vel forcipe, si id commodè fieri queat, aut alumine petræo combusto, aut guttula olei sulphuris destillatitij excepta gossypio, ac stilo imposito. Caruncula absumpta melle rosato, ac lana xylina locus inungendus, & abstergendus est, donec caro rubicunda, ac munda appareat. Postea melli rosato miscendus puluis, ex mastiche aut thure, vulneris conglutinandi, seu consolidandi gratia, quod vino albo aliquoties erit abluendum.

Termites quis morbus. Curatio.

Præter hoc aliud quoque malum ora Falconum afficit, nẽpe termites, seu exigua quædam vulnera, quæ idem incommodum, quod carunculæ afferunt. Possunt autem ipsa αὐτοψία, & à manducandi, seu deuorandi difficultate facilè dignosci. Curantur nonnunquam solo melle rosato, vel puluere ex nucleo nucis, & tithymalo, quæ linteo madente arctè ligata, ac cineribus feruentibus subiecta, tandiu torrentur, donec in puluerem subtilissimum redigi queant. Hoc puluere bis singulis diebus, donec omnino malum curetur, vtendum erit. Qui si inefficax est, locum affectum aqua forti aurifabrorum contingere oportet, diligenter cauendo, ne partes vicinæ, aut aliæ ab affecta tangantur. Nam & sanam carnem exulceraret. Cum verò mortificatum malum ipsum fuerit, atque extinctum, mundandum ac consolidandum erit melle rosato, quod facilè ex voto succedet. Auium quoque rostrum eodem interdum solet morbo corripi. Quod si cõtingat, cultelli apice vlcuscula abradantur. Si verò termes rostrum ipsum perforasset, ac rhagadem, seu fissuram, rimulamuè reliquisset, rostrum in ambitu termitis nonnihil resecandum, ac abradendum erit, ac postea locus abrasus melle rosato inungendus, idq; si iterum atque iterum feceris, statim hoc mali curaueris.

DE ASTHMATE.

Causæ.

INTERNARVM pectoris partium peculiaris & periculosissimus morbus est asthma, & Falconibus frequẽtissimus, ac persæpè exitialis. Mali huius plerunque causa est nimia pulmonum caliditas, ipsosmet, cæterasque partes respirationis seruientes exiccans, adeò vt liberè nec respirare, nec expirare possint. Vnde inflammatio in illis partibus excitatur, quæ mortem tandem inducit. Solent etiam quandoq; destillationes à capite in pulmones irruentes, illosque suo lentore infarcientes, ac branchias obstruentes, huic malo originem præbere.

Curatio. Signa.

Principio itaque obsistendum, antequam malum inualuerit, altasq; radices egerit. Tunc enim nulla amplius salutis spes superest. Malum hoc ab initio cognoscitur, si thorax infernè multùm ac vehementer pulset, caudamq; modò sursum, modò deorsum moueat, iuxta thoracis motum, neque alui excrementa deijciantur quandoque, & si fiat, fæces compactæ sint, exiguæ, orbiculares & siccæ admodum. Ex motu præterea thoracis violentiori solitò cognoscitur. Præterea si sæpè rostro aperto hiat, illudq; sursum claudit, tum ad summum peruenisse malum indicio est, ac tantò magis vigere, quantò frequentius rostrum aperit, & operit. Quo casu malum immedicabile censeri debet. Dum verò adhuc recens est, optimum ac præsentaneum remedium hoc esse sæpenumerò Carcanus expertus est. Purgetur Auis oleo oliuarum maturo, frigida tamdiu abluto, donec albescat. Lauari autem solet oleum in scutella figulina, cuius fundo paruum foramen fit, vt commodè vno digito supposito claudi possit: in quam cum pura aqua immissum oleum cum spatula, uel cochleari tam diu agitetur, donec aqua aliquantum turbida appareat, tum digito amoto, oleo retento, aqua subsidens emittenda. Hocq; toties repetatur donec oleum ab omnibus sordibus probè eluatur. Oleum hoc receptum in purgatum pullastri intestinum, quatuor digitorum transuersorum longitudine, vtrimq; filo munitum, uacuæ gulæ Auis immittendum. Quo exhibito Falco in pugno tantisper retinendus est, donec aluum exonerarit. Hora deinde vna elapsa nutriendus erit cibis liquidis, non ita solidis, vt corde uitullino, aut femore pulli Gallinacei. Columbarum verò pulli grandiores fugiendi, necnon Passerculi, utpotè naturæ calidioris, nisi fortassè admodum extenuatus fuerit. Si verò obesus ac carnosus sit, cibi priores enumerati utilissimi erunt, qui tamen magis etiam conferent, si in aqua buglossæ macerentur, ac pòst panno linteo abstergantur, sacchariq; polline consper-

conſpergantur. Quod ſex aut ſeptem diebus continuis obſeruandum eſt, donec ad priſtinam ſanitatem redierit. Exhibenda eſt prætereа tertio aut quarto quoque die purgatio, quam uocant accipitrarij, ſeu turunda, boluſuè bombycinus cum cubebis, ac caryophillis, ad euacuandos humores, abſumendosq́; qui in capite deſtillant, à quibus, ut diximus antè, huius mali cauſa potiſſima dependet. Iuuat præterea & ipſum butyrum, necnon lardum, toties abluta, donec albeſcant, ſordesq́; omnes deponant: conſeruanda deinde in aqua roſacea, ſingulorum cùm opus erit, omni ratione præſcripta, ea quantitas Falconi danda, quanta ab eo commodè deglutiri poſſit. Mirabile præterea præſidium in hoc caſu præſtare comperimus, oleum amygdalarum dulcium in inteſtino pulli Gallinacei exhibitum. Si verò hæc omnia nihil iuuerint, neque aluum irritauerint, aut ſoluerint (quod tamen, niſi cùm prorſus immedicabile malum eſt, non accidere ſolet) uſus agarici goſſipio inuoluti uehementer probatur. Sed ſi neque hac ratione malum curare licet, ad cauterium tanquam extremum remedium cõfugiendũ, fronsq́; intra oculos, & nares inurenda. Sunt præterea quibus placet partem caudæ lateratæ duos digitos largam in fauces deglutiendam inſeri, Falconemq́; tamdiu loco quopiam obſcuro detineri, donec deijciat, deinde lac caprillũ ſanguine Columbino mixtum exhiberi. Alij volunt ſanguinem à collo detrahi, ſed neutrum horum Carcano ſatis probatur, qui veriſſimè affirmat, ſe cum purgatione dicta, & cauterio eiuſmodi multùm ſemper profeciſſe.

DE MORBIS VENTRICVLI, CVM cibum ore reiectant.

VARII ſunt morbi, quibus vẽtriculus corripi poteſt, quorum frequẽtiſſimus, ac maximo cum periculo coniũctus eſt ille, cùm Falco cibum ſtomacho continere nequit, verùm aſſumptum inconcoctum reijcit, eadem ferè forma, qua aſſumpſerat, uel quandoque etiam corruptum ac nidoroſum. Si alimentum reijcit penè crudum ac priſtinam adhuc formam retinens, adeo nihil aut parum à ventriculi calore immutatum, ſi tamen nullum prauum odorem ſpiret, non eſt res tanti momenti. Id enim accidere poteſt quandoque ob oſſiculi fruſtum, quod inter deglutiendum tranſuerſum in œſophago hæſerit. Cuius rei, vt fias certior, aquam offerto, periculum facturus, num bibere velit, nec ne. Si biberit, certiſſimum ſui indicium eſt mali. Sin potum reſpuerit, benè ſe habere ſignificabit. Solet hoc mali genus oriri à nimia prauorũ humorum in ventriculo genitorum copia. Si igitur, quem Falco reijcit, cibus, neque odore, neq; colore prauo, aquamq́; biberit, ventriculus calfaciendus, ac corroborandus erit puluere ex nuce myriſtica, ac caryophillis, cum pauxillo moſchi, quæ omnia goſſipio inuoluta Falconi exhibeantur. Ipſe interim pugno geſtandus donec medicamentum in ſtomachum deſcenderit. Duabus verò, poſtquam reiecerit, horis, vtile erit eum pullis Columbaceis plumeſcẽtibus paſcere, & aquam, ſi appetit exhibere. Multùm enim ea ipſi profutura eſt. Ad hoc malum vtitor aqua roſacea alterata puluere caryophillorum, & moſchi hoc pacto: ℞. aquæ roſaceæ ℥ ii. pulueris caryophillorum ℈ ii. moſchi odorati gr. medium. Huius ℥ ſ. Falconi danda, ipſe verò in pugno retinendus, donec medicamentum per aluum excernet, quod ſtomachum corroborabit, fœtorem emendabit, eumq́; expurgabit. Sed ſi, quod è ventriculo reijcitur corruptum, prauè oleat; præter iam dicta alioquin efficaciſſima uti licet radice chelidonij, cuius cortex abradendus, donec tota rubicunda appareat. Hæc paucula & quæ duorum digitorum altitudinem non excedat, aqua maceranda, quæ adinſtar lactis recens mulcti tepeat, & frequenter digito agitanda, quò vim ac qualitatẽ radicis, quanta eſt fabæ magnitudo, Falconi in os immittenda, digitisq́; gula foris deprimenda ad promouendum deſcenſum eius ad ventriculum. Inſuper & aquę huius radicis ad minus vnum cochlear in fauces eius infundendum, compreſſo ac concluſo dein roſtro, ne rurſus effluat. Poſt hæc pugno aliquandiu geſtandus erit, donec optimè in uentriculum & radix, & aqua deſcenderint, deinde conto loco ſolitario collocandus, donec & radicem & aquam aluo reddat. Interiectis deinde duabus horis murem excoriatum & adhuc à recenti cæde tepentem deuorandum præbere vtiliſſimum fuerit. Sed ſi huius fortè non fuerit copia, pullus Columbinus tenellus, quem terrę violẽter illiſum, quò ſanguis grumeſcat, occideris, Falconi eius corde, & renibus adhuc tepeſcentibus obijcietur. Cùmq́; hoc modicum cibi concoxerit, denuò tantundem cibi, quãtum prius, offeretur ex partibus alijs Columbini pulli: idq́; quater aut quinques eodem die, eoq́; quo dictum eſt, modo iterabitur, ſi Falco eſt, ſin Sparuerius, bis tantummodò. Poſteri diei mane turunda detur ex lino aut ſtuppa, quam purgam

Cùm cibũ retinere nequit.

Cauſæ.

Curæ.

Purga. purgam vulgò vocant, cui folia abſynthij digitis minutis inuoluta ſint. Deinde duabus, hac rurſus eiecta, horis moderatè pullo Columbino ciba, ut veſperi denuò aliquid cibi offeras. Hac ferè ratione Falconem ſanitati reſtitui cõtingit, vt frequenti experientia apparuit. Quod ſi dicta remedia nihil profuerint, ac ſæpius quàm bis cibum aſſumptum vomitu reijciat, ſcire licet deploratam eſſe prius ſalutem, eoq; magis, ſi macilentus fuerit. Quoniam tamen ſatius eſſe anceps periculum tentare, quàm nullum in malo medici dicunt, cuius ſpes omnis curandi amiſſa alioquin eſt, ſæpenumerò res ipſa docuit in extremis huiuſmodi malis vtiliſſimum eſſe Falconem inebriari vino Cretico ad duo cochlearia in fauces immiſſo, atque tunc in lectum aut menſam collocare, quia in pertica ſubſiſtere temulentus non poteſt. Ita quarto vnius horæ ſpacio immotus iacens, ſi ſe incipiet recipere, & medicamentum exhibitum reijcere, certiſſimum ſalutis recuperandæ indicium eſt, alias verò mortis. Verùm, vt monui, remedij hoc genus extremum ac vehemens nõ niſi in morbis extremis ac his, quibus cõclamatũ eſt, omnino adhiberi debet.

DE VERMIBVS FALCONVM.

Cauſæ. Signa. EX debili ventriculi calore craſſi ac crudi humores geniti, ac in inteſtina dilapſi vermium ſeu lumbricorũ generationi originem præbent. His laborare Falco cognoſcitur, quando deſes ac ocioſus eſt, ac cùm erigere pennas in dorſo, caudamq; torquere conſpicitur, & quando excrementa neque pura, neque alba, neque ea, qua ſolent, copia excernuntur, nec ſi quacunque adhibita cura pingueſcat.

Curatio. Hoſce vermes necare oportet, aut puluere aloës hepaticæ electæ & lotæ, aut ſantonici, vulgò ſantolinæ aut ſemẽtinæ, vel etiam agarici, partibus omnium æqualibus acceptis: vel puluere ex felle ſuillo ſeu porcino maſculino in furno exiccato; aut denique hoc medicamento, ℞. cornu cerui vſti, dictamni albi, hieræpicræ ſimplicis ana ℥ ij. aloës hepaticæ lauatæ ℥ iij. agarici, croci ana ℥ i. omnia melle roſato excipiantur. Seruetur q; hoc medicamentum ad uſum, cuius, cùm opus erit, ad vermes necandos Falconibus & Aſtoribus tantum dandum, quanta eſt fabæ magnitudo, Sparuerio verò ad grani ciceris magnitudinem tantummodò, & catapotij forma deglutiendum. Quod cùm aſſumpſit tantiſper pugno geſtandus eſt Falco, donec aluo id reijciat, deinde hora conſueta cibo euchymo ac laudabili paſcendus. Ita enim vel prima vice certiſſimè ſanabitur. Ad eoſdem vermes & hoc medicamentum valet: ℞. dictami albi, aloës hepaticæ lotæ ana partes æquales, cubebæ, aut croci fila quatuor aut quinque, totidem buccellis exhibenda. Hoc remedio procul omni dubio aluus fluet, ipſeq; ſanabitur. Eſt enim longè efficaciſſimum, & vnicum præſidium aduerſus vermes, tum præſertim, cùm caudam intorquere conſpicitur.

DE PECVLIARI QVODAM Falconibus vermium genere, quem morbum accipitrarij Filandram vocant.

Filandra morbus. EST verò & aliud vermium genus Falconibus infeſtum, Filandram vocant Accipitrarij. Genuina huius locus eſt non longè à renibus, iuxta quos membranæ cuidam tenui & propriæ hi vermes inuoluti ſunt. Sunt verò hi ipſi tenuiſſimi, ac inſtar fili graciles, longitudine dimidij cubiti, Falconibus admodum familiares, & propè proprij.

Ortus. Vnde facilè inducor, vt credam à generationis primordio illis eos connatos eſſe, etiamſi non perpetuò infeſtent. Infeſtant autem potiſſimùm macilentos. Obeſis ob alimenti abundantiam nullam moleſtiam exhibent, imò fortaſſe contrà iuuamentum adferunt.

Signa. Cùm igitur ab hiſce vermibus excruciãtur, graciles cunt, extenuãtur q;, nonnunquam toto corpore exhorreſcunt, & pennas dorſi ſurrigunt, concutiuntq;, aliquando vocem emittũt. Hi enim vermes ob penuriam alimenti, inuolucrum tentant perrodere, atque ita ob acutum partis ſenſum, dolores punctorios excitant, dum perforata tunica aliundè ſibi pabulum ſtudent acquirere. Et accidit quandoque, cùm non ſatis tempeſtiuè huic malo occurritur, vt adeò exedendo vicina perforent, vt tandem partes internas principales, atque adeo cor ipſum erodant, vnde neceſſariò mors ſubſequitur. Quinimo aliquando omnia interanea ita perforaſſe viſi ſunt, vt per os exirent.

Cura. Vt igitur huic malo medeamur, non interficiendi ſunt vermes,

vermes, quod de cæteris ſolet fieri(putrefacti enim circa renes apoſtema generarent, quòd in loco eiuſmodi non ſtabulentur, ex quo interempti per aluum excerni poſſint) ſed inebriandi ſunt, ſicq; ab effecto Falcone diſtrahendi. Huic rei accommodatiſſimum ac probatiſſimum remedium eſt, allium à ſuis corticibus ſeu membranis exactè purgatū, multisq; in locis ferro vel *Allij vis cõtra Filandras.* ſtilo candente perforatum, deinde in oleo oliuarum ad minus tres dies maceratum, quo ſcilicet facilè à Falcone deglutiri poſſit. Hoc remedio ita ſtupeſcunt, ac torpent Filandræ, vt nullam moleſtiam aui exhibeant etiam per triginta, ac aliquando per quadraginta dies.

DE VARIIS SYMPTOMATIBVS, QVÆ vitio ventriculi accidere Falconi ſolent.

CONTINGIT nonnunquam, vt ęgrè cibus aſſumptus à Falcone in ſtomacho ſubſidat, *Signa.* quod hoc ſigno percipies, ſi hora matutina ingluuiē adhuc cibo cænę heſternæ onuſtam habere conſpicies. Quod fieri ſolet, vel quia cibus adeo areſcit, indureſcitq; in ſtomacho, ut nequeat deſcendere, vel quia non ſatis probè coquitur. *Cura.* Priori vitio ſæpè occurrimus aqua, quanta vellet copia, ad bibendum data, pedibus etiam madefactis, necnō pertica, cui inſiſtit, frigida. Quod ſi nihil iuuerit, digitis foris, intus etiam cerea candela parua, aut digito auriculari prolobum deorſum verſus mouere, atque ita cibi deſcenſum in ventricnlum procurare decet. Qui ſi imbecillis ſit, ita ut ægrè admodum coquat, vtaris, præſertim Falconibus ægris, purgatione ex turunda bombycina, cui æquales portiones pulueris mumiæ præparatæ, caryophyllorum, nucis moſcatæ immiſſæ ſint, inducendo turundam pauco lino aut ſtuppa, quò promptiùs reijciatur. Hac arte plurimi curati ſunt. Si ægrè coquit, & cibum faſtidit, vtiliſſimum erit, antequam paſcere uoles, cibo eius ſemina naſturtij inuoluere. Verùm hoc hyberno tantùm tempore faciendum. Hic cibus ita præparatus orexin reſtituet, & animæ fœtorem pellet, reſpirationem facilem reddet, auiq; alacritatem afferet. Eſt enim ſuprà quàm dici poſſit, remedium præſtantiſſimum Facit etiam aliquando ſtomachi debilitas, vt tardiùs ſolito aſſumpta turunda uentriculum exoneret Quare curandum, ut arte adhibita reijciat. Quam in rem idonea erit chelidoniæ radix, eo modo pręparata, ut ſuprà expoſuimus. Ad idem mirificè confert ſinapi cum caryophillo unico, & momento aloes hepaticę lotæ exhibitum.

DE MORBIS HEPATIS.

SAEPENVMERO cōtingit Falconibus, iecur incaleſcere, imo inflammari *Cauſæ.* ob nimium motum, aut laborem, ut cùm ex longinquis regionibus naui aduehuntur, aut dum in auiario mutationis tempore frequenti corporis motatione, ac cōcuſſione irrequieti conſtiterunt, aut, cùm tintinnabulis, quàm par eſt, grauiorihus onerati inter uolandum nimium defatigantur. Solet & inflammatione corripi hepar propter apoſtema, quod aut ob ſpinę puncturam aut contuſionem ab alia, aue corpori inflictam ortum ſit. Foris enim locus affectus facilè ſanatur, quòd humor, ſub cute contentus facilè tranſpiret, & diſſipetur. Intus uerò ob ſanguinis, qui illuc copioſiùs confluxit, extra uaſa in grumos concreti, & tandem corrupti putredinem conceptam apoſtema gigni contingit. Cognoſcitur hoc malum, cùm mœſtus eſt, cùm nec *Signa.* tempore conſueto fæces, eaſq; praui odoris ac coloris excernit. Pars quoque uropygio uicina uehementer pulſat inſtar arteriarum, ſimilisq; febricitantis hominis pulſus ſentitur, præterea excrementa inſtar atramenti nigricant. Hoc malum lethale eſt. Si itaque inflammatio aut in- *Curatio.* temperies calida hepatis à nimio motu ortum duxerit, facilè curabitur, cibis refrigerantibus, liquidisq;(ita loquuntur accipitrarij) ut femore pulli Gallinacei, aut corde uitellino intinctis in aqua bugloſſę, boraginis & ſimilium. Confert itē cibus ſucco hyoſcyami imbutus, aut lardum, quod abraſum ſit, & mundatum à cute, multisq; aquis lauatum, ac aqua roſacea maceratum, ſacchariq; candi polline obuolutum. Huius alimenti tanquam ad refrigerandū maximè proficui frequentiſſimus tibi uſus eſto. Vtile eſt & butyrum & oleum oliuarum lotum, eoq;, quo ſępius diximus, modo, pręparatum. Si uerò mali origo ſit uel à ſpinę punctura, uel alterius auis ictu, morſuuè, utiliſſima erit mumia munda, ac pura, & in puluerem redacta, qua carnis fruſtula tempore paſtus efferenda inuoluentur, quod ternis aut quaternis uicibus repetetur.

Hæc ſi Falco aſſumere detrectârit, vi cogēdus, ac vi in fauces lana xylina inuoluta ingerenda. Sin inflammatio proceſſit illiſo corpore ad terram, ad arborem, aut auem alteram, ℞. rhabarbari electi ℈ i. hoc ipſum torreto in lamina ferrea candenti, quouſque in puluerē redigi poſſit. Huius grana duo lino abducta maioribus rapacibus offerenda, minoribus verò medium eius ſuffecerit, nempe granum vnum. Poſt duas verò ab excreto per aluum medicamento horas, cibandus (ſi obeſus fuerit) femore pulli Gallinacei contuſi, ac macerati in aqua quapiam refrigerante. Itaq; viciſſim modò Rhabarbaro, modò mumia alternis diebus auis expurganda, quaternis aut quinis diebus continuis. Hac ratione certò ſanabitur, niſi fortè è loco ſuo hepar dimotum fuerit, quod dignoſcitur à duritie quadam, quæ in poſteriore parte vropygio vicina perſentitur, & ab excrementis, quæ colore luteo tinguntur. Quod malum nullam curationem admittit, ac breui Falconem ad exitium perducit.

DE PEDVM VITIIS.

Cauſæ. NONNVNQVAM in tumorem attolluntur Falconum pedes ob prauos humores, qui à reliquo corpore ad pedes vel læſos, vel alia quadam ratione debilitatos affluere ac decumbere conſueuerunt, aliquando etiam propter nimiam eorundem mollitiem, aut ob ætatem prouectiorem, aut laborem nimium.

Signa. Malum hoc oculis, necnon tactui ſubijcitur. Ingens etiam manu perſentitur in parte calor. Sæpenumerò Falco uix in pedes præ doloris uehementia poteſt conſiſtere. Huic malo omni cura ac ſtudio obuiam eundum eſt, ne aut arthritide, aut alijs corripiatur morbis, vti ſæpenumerò euenire ſolet, cùm irreparabili auium damno. Oportunum itaque erit à principio mitigare dolorem, ac pedem refrigerare, ſæpè inungendo albumine oui, aceto & aqua probè mixtis. Vel oleo oliuarum vetertimo, quale arte extrahi poteſt è vaſe aliquo, in quo multo tempore oleum conſeruatum fuerit. Præterea non ſolùm tumori vtiliſſima eſt, ſed & dolorem mirè lenit inunctio partis ex puluere acaciæ, terræ ſigillatæ pari portione, nempe drachmis quatuor acceptis, quæ excipienda ſunt aceto, albumine oui, aqua roſacea, & ſucco ſolatri, quod ſatis eſt. Felici etiam ſucceſſu vti licet inunctione ex petroleo ſeu naphta, oleo liliorum alborum, ſanguine Columbi ac ſeuo, acceptis omniū partibus æqualibus, quæ omnia ſimul igne incaleant. Hac inunctione Falco à tumore pedis prorſum liberabitur, aut ſaltem reſolutis tenuioribus humorum partibus, reſtabunt craſſiores, quæ gypſi formam ac conſiſtentiam induent, quos quidem dextrè oportebit excindere cute pedis aperta, & poſtea eodem vnguento per dies aliquot pedem oblinire. Atque hac ratione tumor omnis reſoluetur. Mirabilem quoque præſtat vſum ad pedum tumores, vel etiam fracturas hoc ceratum, quod recipit gummi Arabici, Armeniaci, ſagapeni ana ʒ ii. picis naualis, colophoniæ ana ℥ i ſ. pulueris maſtichis ʒ iiii. olei abietini, ceræ nouæ ana q. ſ. ad efformandum cerotum. gummi omnia aceto diſſoluantur. Hoc ceratum in panno extendatur, ac pedi applicetur. Obſeruandum verò, ſi tumor rimis quibuſdam dehiſcat, diligenter prius à ſanie mundandum eſſe, & expurgandum, poſtea verò ceratum applicandum.

DE PODAGRA.

Podagra quid. ALIQVOTIES accidit, vt omnibus ſuperiùs deſcriptis medicamentis adhibiti, nihilominus tamē à podagra immunes ſeruari non poſſint. Quæ quidē nihil aliud eſt, quàm tumor durus, ac gypſo ſimilis, circa digitorum articulos, eſtq; malum maximi in rapacibus momenti. Impedit enim, quo minus prædam captare poſſint, & incurabile plerunque eſt, quicquid dicant alij. Sunt tamen, qui ſucco chelidonij melle & aceto commixto pedes inungunt, idq; mirabili, vt dicunt, ſucceſſu. Cuius, vt quiuis faciat periculum, liberum eſt.

DE

DE LVXATO FEMORE, AC CRVRE.

CRVS è propria ſede dimoueri ſolet ob externam quampiam cauſam. Quare ſtatim in ſuam ſedem reponendum erit, ne ſi aliqua ob humorum affluxum oboriatur inflammatio, vel ad minimum tumor, ægrè poſtea in locum priſtinum reſtituatur. Vbi igitur loco priſtino reddideris, in eodem firmũ retinendum ac conſeruandum eſt. Quod fiet, ſi Falco loco quopiam collocetur, vbi occaſionem vibrandi alas, ac vehementiùs ſeſe agitandi, non habeat. Fit & medicamentis, quæ vim habent exiccandi, & corroborandi articulum læſum; exempli gratia. ℞. ſtuppam lini, cui imponatur albumen oui cum olei roſati, terebinthinæ, ſanguinis draconis, aloës ana ℥ ii. Hæc omnia ſimul commixta cruri applicentur, ipſumq́; faſcia linea obuoluatur, quò meliùs natiuo ſuo ſitu contineri poſſit. Hac ratione decem diebus continuis crus luxatum curandum erit, ſecundo quoque die medicamento innouato, ne ſtuppa nimium areſcat. Verùm antequam crus mediceris, hortor, ut prius probè abluatur. Femur verò lauandum lotione aliquantum calidiore, ex decocto roſarum ſiccarum, abſyntij, ſaluiæ, conſolidæ maioris, camomillæ, roſmarini, & uino. Hæc enim corroborant, ac calefaciunt neruos, & exiccant, ſi qui ob dolorem ad locum affectum humores affluxerint.

Medicamẽta uim exiccandi habentia.

DE CRVRE AC FEMORE FRACTO.

SI fortè uel femur, vel crus rumpatur, ſeu frangatur, vti ſępè Falconi cum Anate dimicanti contingit, confeſtim oſſa in priſtinum ſitum reponenda erunt, ac detonſis prius circa locum plumis, hoc emplaſtrum cruri applicandum, quod recipit boli armeni, aloës hepaticæ optimæ, ſanguinis draconis ana ℥ i. ſ. farinarum fabæ, orobi, hordei, ſeminis lini ana ℥ i. oleorum anethini, roſati, abietini ana ℥ ii. albuminis oui, mucilaginis fænugræci, radicum altheę ana q. ſ. Formetur emplaſtrum ſecundum artem. Hoc emplaſtro teniæ illitæ ad locum affectum applicentur, faſciolisq́; lineis anguſtis, quæ & partem, & emplaſtrum contineant, uinciantur. His demum ferulę quædam tenues tela molli obductæ, ne offendant, circumponendæ in partis affectę ambitum, vt crus effractũ in natiuo ſuo ſitu ſtabiliant. Hoc pacto trigenos dies continuos crus deuinctum permaneat. Elapſis tamen primis quindenis diebus, mutari, ac recens emplaſtrum imponi poterit vtiliter. Denique non ab re fuerit, tribus aut quatuor diebus, vti ablutione ſuprà deſcripta, ad corroborandum & ferruminandum membrum ægrum. Toto curationis tempore loco calido detinendus erit Falco, maximè ſi hyems fuerit. Optimum etiam fuerit eum ab initio expurgare, aut aloë lota, aut agarico trochiſcato, idq́; ne aliqua in parte oboriatur inflammatio. Nutriendus cibis euchymis, & qui facilè nutriunt.

Emplaſtro uſus ad fractum crus.

Ferularum uſus.

Cibis qualibus nutriendus.

DE VVLNERIBVS.

PRAETER ea, quę enumerata ſunt mala, contingit etiam vulnera aliquando rapacibus infligi, ut Falconi ab Ardea, aut alia de cauſa. Vulnera hæc uel ſunt ſimplicia, ut in cute ac carne ſola, uel compoſita, ut cum punctura aut ſectione neruí. Simplicia nullius, aut pauci admodum ſunt momenti, & facilè coaleſcunt, vel ſucco origani, vel lotione facta ex maſtiches, aloës, thuris ana ℥ ii. perforatæ, pimpinellæ, conſolidæ, ſaluiæ ana m. ſ. omphacij noui & clari lib. vi. Omnia in uas benè vitreatum infuſa, & probè obturata olla decoquantur, donec omphacij duæ partes abſumptæ fuerint: poſtea omnia fortiter exprimantur, ac colentur. Colaturæ addatur pulueris myrti ℥ i. Eſt & hoc medicamentum nobiliſſimum, quod ℞. aloës, myrrhæ, thuris, ſanguinis draconis ana ℥ i. cocci baphici ℈ i. Omnia in puluerem contrita, maceranda ſunt in aquæ vitæ ℥ ij. horas duodecim: poſtea expreſſum fortiter ac colatum in vſum ſeruetur, qui quidem eſt in vulneribus capitis, ac dorſi, necnon articulorum humeri. Verùm nulla ratione in vulneribus capitis oleo roſato vti cōcedítur. Si cutis ſe noris vulnerata, lacerata, aut corroſa fuerit, ita ut caligis illum induere opus ſit, facilè curabitur folijs ſaluiæ ſiccis & in puluerem redactis, aut puluere abſynthij, aut maſtichis abluto prius loco, quem polline hoc aſpergere voles, & vino albo. Si verò vulnus cum læſione nerui fuerit coniunctum, maioris erit momenti, ac curatu difficilius. Solent

Medicamẽta quæ adhibenda.

lent huiuſmodi vulnera intenſum dolorem adferre, quem plerũque inflammatio excipit. In quo caſu optimum erit vti terebinthina,& calidam parti admouere. Sed quæ locum affectum veſtiunt plumæ prius abradendæ, ipſeq; locus abluendus hac lotione, quæ recipit aluminis petræi ʒ i. roſarum ſiccarum, corticum granatorum, abſyntij ana parum vini albi q.ſ. Coquantur donec media vini portio abſumatur. Impediet hæc lotio, ne apoſtema in parte oriatur, robore ipſi addito, repulſisq; qui ad eam concurrere ſolent, humoribus.

DE PEDICVLIS.

PEDICVLI atque cimices propria cutis mala ſunt, potiſſimùm verò alarum, capitis,& vropigi. In his enim magis quàm in reliquis corporis partibus generari ſolent. Ab his liberari poſſunt Falcones hyberno quidem tempore hoc medicamine ℞. piperis ʒ ij. aquæ tepidæ lib. j. vel q. ſ. Hiſce accuratè permiſtis Falco immergendus, cutisq; præſertim loci affecti diligenter abluenda, atque abſtergenda eſt. Poſtea verò in loco aprico,& tergo Soli obuerſo, in pertica collocandus, vbi virgulto palmum longo, in cuius extremo momentum ceræ rubræ, aut viridis affixeris, è cutis profunditate ad pennarum ſuperficiem adreperint, pediculos partim nempe ceræ illi tenaci adhæſuros auferes, partim uerò ſponte ſua decidere ſines, quod fiet antequam Falco probè ſiccatus ſole fuerit. Quare huic lotioni dies eligendus eſt ſerenus, quo Solis æſtus ſit vehemẽs, neque venti vlli ſpirent. Sin calor illo die modicus fuerit, foco moderato erit adhibendus, hac cautela, ne parte anteriore, nempe gula igni obuertatur. Solet enim hęc plus iuſto ad ignem caleſcens mortem certam ipſi adferre. Aeſtate verò vſus oportunus erit auripigmenti in puluerem tenuiſſimum redacti, qui digitis infernè & supernè erit interſpergendus pennis, præſertim locis affectis, cauendo tamen, ne quid in oculos incidat, & ne aqua madefiat Falco, quod quidam cum auis exitio fecerunt. Humectatus enim puluis pennas rodit. Quidam folia menthæ in aqua decoquunt ad tertiæ partis conſumptionem, qua tepida Falconem proluunt.

MEDICAMENTA AD PLVRIMOS Falconum morbos.

Mumiæ vſus.

MVMIA magnum ſemper in Falconum ægritudinibus vſum præbet, ideoq; eius pręparandi modũ hîc apponemus, qui talis eſt ℞. nuces myriſticas nu. iiij. cariophillorum, Zinziberis, cinamomi ana ℥ ſ. croci ʒ i. Omnia in puluerem minutiſſimum terantur, bulliant, in vaſe optimè uitreato cum uini Cretici optimi cyathis duobus ad tertias. Poſt hæc cape mumiæ in puluerem redactæ ℥ iij. vel iiij quæ linteo inuoluta in vaſe, quo decoctum ebullit, ſuſpendatur, ne fundum contingat, ſed medium ollæ locum occupet. Rurſus omnia ſimul coquantur, donec tertia totius portio fuerit igne abſumpta. Amoto dehinc uaſe, mumia in eodem quatuor aut quinque horis relinquenda eſt appenſa, ita ut tis pulueris mumiam probè penetrare poſſit, ac peruadere. Quæ poſtmodum ita linteo illigata conſeruanda eſt loco opaco, donec vtendi tempus fuerit.

Medicamentum ventriculo debiliori vtiliſſimũ recipit theriacæ, hieræpicræ, caſſiæ ligneæ, caryophyllorum, cinamomi, aloës, galangæ, agarici optimi, ſucci roſarum, confectionis Hamech, diacatholici, benedictæ laxatiuæ ana ℈ i. rhabarbari electi, mumiæ mundatæ ana ℈ ij. nucis moſcatæ ʒ iij. Omnia contundantur, ac melle roſato excipiantur, formeturq; maſſa, cuius, cùm opus erit, detur ad pondus fabæ dimidiæ ad ſummum, maiori præſertim rapacium generi, vt Falconibus & Aſtoribus, minoribus uerò paulò minore quãtitate. In debilitate uentriculi aliud medicamentum: quod recipit croci, agarici, cubebarum, abſynthij, rutæ, caryophillorũ, cinamomi, aloes, ana ℈ ij. nuces moſcatas nu. ij. mumiæ electæ, rhabarbari electi ana ʒ i. ſ. medullæ bouinæ, uitulinæ ana q.ſ. miſce, in puluerem redige ad formãdam maſſam. Exhibe de ea fabæ magnitudine. Superius medicamentum, etſi hoc ualentius ſit, tamen ſi auis macra erit, tum excrementa reddat nigra, huius uſus probabilior eſt.

DENOMINATA.

APVD [a] Homerum φαλκης nomen uiri est.
Φαλκονίλλα item mulieris nomen apud Suidam.
Falconiæ, uxoris Adelphi proconsulis Romani, centones extant, hoc est, poëma ex diuersis Virgilij uersibus, & hemistichijs consarcinatum, continens descriptionem utriusque testamenti.
[b] Flauius Vopiscus meminit Falconij Probi proconsulis Asię.

[a] *Iliad. ι.* Φαλκης vir. Φαλκονίλλα mulier. Phalconia. [b] *In vita Aurely.* Falconius Probus.

Insulę Falconensis meminit Paulus Diaconus, in ea Gallum Imp. à Constantio interemptum scribens. In mari mediterraneo alicubi ea esse uidetur. Circa Pellam Histriæ occisum tradit Marcellinus.

Falconensis insula.

Falconis item nomen saxo cuidam impositum prope Deidonum Scotiæ hac nostra ætate cernitur, vt refert [b] Ioannes Lesleus Scotus. Est autem saxum illud insignis Scotorum contra Danos victoriæ monumentum æuiternum.

[b] *Lib. 5. de rebus gest. Scotiæ.*

AVGVRIA.

FALCONES olim, si apparuissent, spem certam maximi boni faciebāt, quibusuis superstitiosis gentibus. Hinc apparet, quod non inconsultò Samnites vrbem Capuā conspecto Falcone condiderint.

MORALIA.

FALCO, aliæq; id genus aues rapaces, quoad viuunt, magno in honore, & delicijs educātur, sed mortuæ, utpotè nullius usus, in sterquilinium extra ędes proijciuntur. Contrà verò Perdices, dum viuunt, miris modis afflictas quiuis persequitur, mortuas verò etiam Principes & Reges honore suę mensę dignantur, locumq; ipsis inter prima fercula tribuunt. Simili ratione contingit eis, qui in hac vita prospero rerum successu vsi, ac elati, hoc ipso à quibusdam hominibus honore afficiuntur, quod cæteros deprædentur, & quo maiores prędones sunt, hoc magis illustres ac gloriosi reputantur. Simulatq; verò ex hac vita migrarunt, à summo illo & ęquissimo iudice, ac patrefamilias, tanquam quisquilię, ac inutilia Ecclesię purgamenta, in inferorum sterquilinium in ęternum cruciandi deturbantur. Alij è contrario innocentes miseri plerunq;, & infortunati, qui in hac vita varijs torquentur calamitatibus, & quod vitę, probitate, morumq; sanctitate Deo summo creatori placere student, ludibrio ac contemptui prauis hominibus habiti, uita cum morte commutata ad mensam cum magna angelorum exultatione, summi cęlorum Principis ceu epulę gratę offerūtur, utpotè cuius delicię sunt esse cum filijs hominum, quos & ipse è contra uisu suę immensę claritatis pascens, gloria & honore coronat, angelisq; pares facit, iuxta illud [a] Abrahami, diuitem epulonem ita alloquentis: *Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nūc autē hic cōsolatur, tu verò cruciaris.*

Diuites Falconibus cōparati. Pauperes perdicibus cōparati. [a] *Luc. 16.*

Quemadmodum Falco prędam, quam altum aëra petere conspexerit, non rectà insequitur, imo declinans volatum, eam vel vidisse se, vel curare dissimilans, statim tamen ex improuiso, citato uolatu in altum conscendit, magnoq; impetu eam adoritur, & capit. Ita perturbationes quasdam aliquando statui nostro aduersari uitas, dum eas sentimus non multò pòst maximam nobis attulisse utilitatem ac commodum cognoscimus.

Animi perturbationes Falconi comparatæ.

Quemadmodum Falco, qui Aquilonis inhabitat climata, in prædam citò ruit, antequam noctis superuenientis impediatur tenebris. Sic Diabolus necis humanę, ac perditionis auidus, tempore Antichristi, omnem conatum in hominum exitium adhibebit, prędandi facultatem, simul cum præda, breui sibi ereptam iri probè callens.

Diabolus Falconi assimilatus.

APOLOGI.

QVIDAM Neotericorum ſatis doctus de duobus Falconibus, & Pica huiuſmodi condidit epigramma:

Falcones inter ſublimis in aëre Pica
Dum volat, & cantu prouocat vna duos.
Illi ira accenſi quatiunt clangoribus alas
Atque hoſtem curuis vnguibus ambo petunt.
Sed ſpe dum nimia, nimiaq; cupidine cædis
Ardent, & neuter præcauet ipſe ſibi:
Mutua collidunt alterno corpora niſu
Atque alter moritur vulnere in alterius.
Pica ſuperſtes abit, ſed mox dum colligit alas
Et velut ex certo funere rapta fugit:
Ecce eadem à canibus miſeranda rapina voratur,
Et fato occumbens deteriore perit.

Finis Libri Sexti.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ Liber Septimus.

Qui est

DE FALCONIBVS IN SPECIE.

De Falcone Peregrino. Cap. I.

ETSI [a] Albertus, qui Falconum genera in classes distribuit, quartum locum Falconi peregrino dederit, nos tamen non una tantùm ratione moti, eum primum ordine collocamus. Primùm enim Neotericorum plerosq; , & potissimos id facere uidemus. Nam Tardiuus eum sub Sacri genere, quem alioquin & Albertus, & Belisarius reliquis anteponunt, ponere uidetur. Bellonius quoque & Carcanus eiusdem mecum sententię sunt, quorum hic nomen peregrini ob naturæ excellentiam, qua reliquis omnibus anteit, donatum vult; ille hunc ipsum Falconem in bonitatis delectu habendo, veluti normam, ac regulam statuit, præsertim quod ad corporis magnitudinem & formam attinet. Enimuerò etsi peregrinus Falco Falconi sacro, eiq; , quem Gyrofalconē vocant, cedere videatur, audacia tamen, ac robore illis minimè inferior est, & non minus quàm illi, aues aquaticas, quantumuis magnas aggreditur, & capit. Animi verò magnitudine illos uincet etiam, quod eum non fame, aut alia necessitate coacta, sed generosæ indolis celsitudine tantummodò ductū, venari omnes testentur. Inter omnia verò Falconum genera hoc dociliorem, aut magistro obsequentiorem vllum reperiri negant. Deniq; ad quæuis munia in venatu volatico obeunda idoneū ac promptum Galli prædicant. Quas omnes simul dotes in alio Falcone haud facilè reperies. Quod autem quis obijcere possit Gyrofalconem etiā cum Aquila contēdere, & hac parte Peregrinum præcedere, idē etiam Montano competere sciat, ut in eius historia patebit, qui Peregrino tamen longè cedit.

[a] Lib. 23. de Animal. c. 8

SYNONIMA.

IN [a] Leuitico pro voce Hębraica Nez Accipitrem interpretantur. Arabica interprętatio habet באזי basi uel bazi. Atqui albasi apud Auicennam Andreas Bellunensis exponit Falconem peregrinum. Nominatur autem albazi præposito scilicet ab [b] Auicenna articulo, vbi fimum ipsius, & aliarum auium rapacium, quod excrementitij admodū sint, rarò a medicis usurpari scribit. Non admodum discrepat vox Persica mar an baz. Latinè Falconem peregrinum vocare licet accepta ab alijs nationibus nomenclatura. Nam Itali pelegrino vocant, & marem terzuolo pelegrino, & Galli Faulcon pelerin. Tardiuus Gallus alicubi hunc cum eo, quem Galli Faulcon de passage vocāt, & Hynaire, nos commeantem, & hinnularium dicere possumus (nisi posterior Syriaca ipsi vox est) confundit. Alibi tamen diuersos facere videtur. Alioquin nomina hęc Gallica, idem penè sonant. Nam passant seu passager commeantem seu migratorem, estranger, & pelerin, alienigenum & peregrinum denotat. Cur autem dictus sit peregrinus, curiosè satis indagat [c] Carcanus in hunc ferè modum. Existimaui aliquādo Falcones hos peregrinos ideò vocatos fuisse, quòd ex longinquis regionibus ad nos importentur.

[a] Cap. 12. Nez. Albasi. [b] 2. 614. Mar an baz. Faulcon pelegrin. Faulcon de passage. Nominis ratio. [c] Lib. 1. c. 2.

Qui peregrini dici poſſint.

Passagers.

Etymum. Falconis peregrini.

Sunt etiam nobis Italis uerè peregrini, ſeu exotici. Nullos enim in Italia naſci certò ſcio, & quàm pauciſſimos capi, ſed vt plurimùm aliundè aduehi. Verùm ſi hac de cauſa peregrini dicti putandi ſunt, reliqui quoque omnes Falcones, quibus aliud natale ſolum eſt, quàm Italia, eodem nomine dicendi venient, cuiuſmodi ſunt Tunetani, Tartari, cæteriq́; alienigenę. Quare alia ratione hoc nominis adeptos fuiſſe puto, eaq́; triplici potiſſimùm. Prima quod nuſquam gentium vnquam nidum eorum inuenire licuit, unde meritò omnibus in vniuerſum gentibus, tanquam alibi, quam apud ſe nati, exteri, & peregrini vocati fuere. Secunda ratio nominis eſſe potuit, quod nullum inter omnia ſit Falconis genus, quod magis hoc ipſo ex vno loco in alium migret. Peculiare enim huic eſt, veluti errabundum in diuerſas prouincias nunc huc, nunc illuc diuagari. Vnde non immeritò Gallis paſſagers fortè nuncupati, quaſi commeatores, qui tanquam errones varijs locis tranſire, nuſquam ſubſiſtere conſpiciantur. Tertiam denique & vltimam nomini huic anſam fortaſſe dederit auis iſtius præſtãtia, indoles generoſa, nobilitas, necnon ſpecies eximia. Vox enim iſtæc peregrina nonnunquam rem deſignat raram, præclaram, ac admiratione dignam. Harum omnium allatarum rationum quam reliquis præferas, parui referre interim puto. Duas priores cauſas Albertus etiam tetigit, vbi ait: *Vocatur autem peregrinus, quia ſemper peregrinatur. & migrat de vna regione in aliam, vel quia neſcitur nidus eius, nec inuenitur à Falconarijs, ſed inter uolandum longè à loco ſuæ generationis capitur.* Verùm de hoc plura in capite de loco.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

Peregrinorum. Falconum duo genera ſecundũ Beliſariũ.

Peregrinorum. Falconum quatuor genera ſecundum Carcanum.

BELISARIVS Accipitrum, ſeu Falconum peregrinorum duo genera ſtatuit, quorum formam quidem eandem, ſed alterum altero colore nigrius eſſe aſſeritita vt ferè gentilis, id eſt, nobilis priuatim dictus, appareat. Alterũ quod pennis colorem aereum pręſe fert, in ſingulisq́; pennarum capitibus, ad coronæ modum albedine ſigillatim diſtinctæ pennæ, quaſi figuram oſtendunt. Hanc diſtinctionem Beliſarius à colore ſumpſit. Carcanus verò Vicentinus inter recentiſſimos, quadruplex eorum genus facit, à coloribus item ſumpto diſcrimine. Alios enim flauos, alios rubros, alios colore Turturis, id eſt, vt credo, cinereo, cui rubri nonnihil admixtum ſit, alios denique fuſcos ponit. Verùm ne quoſdam ex his, quos omnes à peregrinis diuerſos faciunt, ſub peregrinis ille comprehendat, vereor, maximè eum rubri, & fuſci nullam deinceps mentionem faciat. Nos aliud genus his meritò adiũgendum, album nimirum nigris punctis notatum obſeruauimus. Idem Carcanus in magnitudine ſeu ſtatura eam diuerſitatem ſtatuit, vt quoſdam grandes, quoſdam exiguos, quoſdam mediocres, quoſdam forma oblongiori, nonnullos denique corpore magis tereti eſſe dicat.

DESCRIPTIO, ET DELECTVS.

Delectus. Falconis peregrini vera nota.

Humeri. Cauda.

Pedes.

Roſtrum. Caput. Vngues. Color. Femora. Nares. Collum. Oculi. Supercilia.

ALBERTVS breuiter Peregrinum his verbis deſcribit. *Eſt Montano plerunq; minor cauda breui, alis longis, capite craſſo, coxis lõgis, cruribus breuibus, & pedibus albicantibus. Præfertur, qui crura nodoſa habet.* Tardiuus & Bellonius Galli, cæteriq́; recentiores accipitrarij, peregrinum Falconem omnibus notis abſolutum, cęterorumq́; veluti normam futurum, his ferè conditionibus volunt eſſe prędìtum: Humeros habeat magnos, craſſos, alas longas in vltimam caudam recumbentes, caudam pennis craſſis, magniſq́; inſtructam, ipſa longa ſit, in acumen paulatim deſinens, cuiuſmodi eſt Sparuerij, pennis compoſita admodum teretibus, apice nõ prorſus albo, neruis per medias pennas intercurrentibus ſuauè rubentibus. Pedes ſint eodem colore, quo Ardeæ ſtellaris ſeu Botauri, tincti nempe inter flauum & plumbeum ambigente, ſeu ex pallore vireſcentes, ſed ita, ut ad cæruleam nonnihil vergere videantur. Qũamuis etiam ſi è pallido albeſcant, non prorſus damnentur. Pedum digiti graciles ſunto. Vngues magni, nigri, valdè acuti. Color pedum, & roſtri idem eſto. Femora longa, tibiæ verò breues. Roſtrum ſit rictu amplo, & craſſiuſculum. Nares magnæ, & patulæ. Supercilia nonnihil alta & grandiuſcula. Oculi magni, profundiq́;. Caput aliquantum in fornicem, vertice leniter eleuato, ac rotundo, & ſimul atque volandi potens euaſit in roſtri parte ſuperiori plumulas quaſdã, quæ veluti barbulæ ſpeciem gerant, exertas oſtentet. Collo ſit lõgo, lato pectore, & circa omoplatas, ubi cum collo coit, aliquãtum tereti. Pugno inſidens nõnihil retrorſum corpore reclinet, alacris, mordax, & famelicus. Supercilia & maxillæ albicent, admixto modico rubore. Oculi nigricent, circulo, ſeu iride nonnunquam cæruleo. Caput eſto leucophęum, quale Falconi ſacro. Dorſum

ſum item coloris liuidi nonnihil, quali ferè tingitur in Anſeribus tergum, & plumis rotundis, Dorſum.
ac latis veſtitum. Sed plura alia ſummæ bonitatis ſigna curioſi ponunt accipitrarij, nobis hęc
indicaſſe ſuffecerit, quæ quidem in eo peregrinorum genere plerunque reperiuntur, quod Be-
liſarius ex ſuis duobus generibus ſecundum ponit, æneo colore: nam primũ eius genus, quod
nigrius eſſe ait, in multis ab illo notis variat. Neq; enim hi vertice capitis leucophæo ſunt, neq;
flauo, quemadmodum alij flaui, & rubri Falcones. Quare ſępe imperitos accipitrarios fallunt,
ut teſtatur Carcanus, qui eos hac nota ceu pręcipua deſtitutos minimè pro peregrinis habet,
nempe cinereo capitis colore, & quia gulam lineis in longũ ductis, nigris maculoſam habent.
Habent hi nigri pręterea femora lineis tranſuerſim diſtincta, crura item colore croceo, ſed
diluriore. Quas quidem notas Falconis peregrini ſubfuſci eſſe, qui iam aliquando plumas ue- Falconis
teres exuerit, ſcribit Carcanus. Cùm uerò fuſcus ſeu niger hic Falco peregrinus, quem nunc peregrini
deſcripturi ſumus, iiſdem quoque notis pręditus ſit, fieri poteſt, ut hic quoque mutatus fuerit, fuſci notæ.
ut uocant, quod equidem peritis manſuefactarijs iudicandum relinquo. Niger uerò hic pere- Falconis
grinus Falco, olim in montibus agri Bononiẽſis ab aucupibus captus, ſine dubio ui uentorũ eò peregrini
delatus, cuius iconẽ ſequens pagina dabit, erat talis. Dodrantem erat, & duos palmos à capite nigri deſcri
ſummo uſq; ad caudam extremã longus. Vertex capiti planus ac compreſſus, quem noſtrates ptio.
inter laudabiles notas ponunt, licet Galli ſubrotundum probare uideantur. Roſtrum pollicem Magnitu-
craſſum pulchrè cæruleum, unco acuto deorſum inflexum, breue, robuſtum, membrana lutea do.
intenſi coloris, quę nares ambit, capiti coniunctum. Oculus cęruleus, quem cilia ſeu membra- Caput.
næ luteæ ambiunt. Caput, ceruix, dorſum, alæ, fuſca ſunt, ſaturo colore, ac penè nigro, quæ per- Gula.
ſingulas ferè pennas maculis atris tranſuerſim per alarum maiores reſperſæ conſpiciebantur. Roſtrum.
Gula ex albo nonnihil flaueſcebat, parte ſui infima maculis veluti guttis nigris in longum du- Oculi.
ctis diſtincta. A fręno ſeu rictu ad latera linea nigra deorſum, ad gutturis ferè mediam regio- Color.
nem porrigebatur. Pectus, venter, & femora alba, lineis latiuſculis nigris tranſuerſis diſtincta. Alæ.
Alarum extrema ad vltimam vſque caudam pertingebant. Cauda minus fuſca, lineis etiam ni- Cauda.
gris tranſuerſim ductis inſignita. Crura, pedesq; lutei. Coxæ longæ. Tibię breues. Digiti pe- Crura.
dum tenues, longi, ſquammis, vt & crura, tecti. Vngues nigri, acutiſſimi. Verùm, vt quod res eſt Coxæ.
fatear, confuſionemq; omnem, quod ſemper ſummo ſtudio feci, euitem, cùm penitiùs hunc Tibiæ.
Falconem Peregrinum nigrum cõſidero, eumq; cum Falcone nigro, ſimpliciter dicto, diligen- Pedes.
tiùs confero, inuenio eum ita parum, aut penè nihil differre, ut poſteriorem hunc Falconem Digiti.
nigrum, quem Germani Falconarium vocant, quemq; prius ſeorſim, poſtea ſuo loco, tanquam Vngues.
à Falcone peregrino nigro, diuerſum deſcribere ſtatueram, idq; cum Alberto & Ornithologo Falconarius.
eundem cum illo eſſe nunc facilè conceſſerim, imò verò ita eſſe prorſus exiſtimo. Confuſio-
nem hanc parit ſæpenumerò tanta authorum inter ſe diſcrepantia, qui de vna eademq; re tam
diuerſa ſcribunt. Beliſarius enim atque Carcanus nigrum, rubrum, aliosq; ſub peregrino po-
nunt, tanquam ſub genere. Hos alij, ut Albertus, Tardiuus ſui generis ſeparatim faciunt. Vnde
fit, ut ſi quæ nobis huius generis auis in manus ueniat, quænam dictorum ſcriptorum ſtatuen-
da ſit neceſſariò, nonnunquam dubitemus. Qui nigrum ſub peregrino collocarunt, ij ſanè non
leuibus rationibus adducti videntur, inter quos Beliſarius eſt, & Carcanus. Imo etiam vel Al-
berto ipſo, qui tamen Peregrinum quarto loco, nigrum uerò ſexto deſcribens eos diſparare
manifeſtè videtur, teſte, ac iudice, nõ ineptè ſunt opinati. Ita enim Albertus de nigro ſcriptum
reliquit: *Figura ratione videtur hoc Falconum genus perſimile eſſe peregrinis, & inſuper, quoniam paren-
tes in hoc genere filios cogunt peregrinari, à loco generationis ſuæ. Scribunt enim, & hos olim in montibus
Gelboë, prope Babylonem, primùm genitos, pòſt à parentibus expulſos, aliò commigraſſe. Vnde non minus,
quàm prius illud flauum genus, quod quidam ſolum propriè peregrinum vocant, peregrini nomine donandi
videntur.* Et rurſus. *Eſt autem in omnibus figura magis conſideranda, quàm color. Nam & Coruos &
Monedulas albas vidimus. Ingenio quoque & audacia peregrinos referunt, & ſimiliter nutriri debent.*
Tardiuus quoque Falconem nigrum in inſulis maris naſci teſtatur. Atqui eædem peregrino
ſunt natales, nempe Cyprus, Rhodus, & Creta. Nunc quod quiſpiam ambigere poterat, Car-
bonarium Germanorum, ſeu Falconem nigrum Alberti, eundem eſſe cum eo, quem nos pro
peregrino nigro deſcripſimus; ita probamus, quod tota deſcriptio Alberti noſtro, ad amuſſim
conuenit, ne vel vnica reclamante nota, uti vtramq; comparanti facilè liquebit. Ita enim de ſuo
nigro habet Albertus: *Sextum gradum nobilitatis poſſidet Falco niger, breuior quidem aliquanto Falco-
ne peregrino, ſed figura ſimilis per omnia. Colore enim differt, quia in dorſo, & exteriore alarum parte, &
cauda tota fuſcam habet nigredinem, & in pectore, ventre, & lateribus fuſcam varietatem,* (quam nem-
pe in albo colore faciunt lineæ fuſcæ tranſuerſim ductæ) *in facie autem guttas Falconarias habet
prorſus atras, quæ circumfunduntur quodam obſcuro, & fuſco pallore. Crura, vngues, & roſtrum habet, ſicut
peregrinus.* At qui peregrino nonnunquam ad cæruleum tendere pedes, ex pallido, ſæpe ex ſi-
mili

mili pallore luteſcere, omnes affirmant. Noſtri verò lutei ſunt. Verùm hoc loco ex Alberto quærere lubeat, cùm, vt ipſemet docet, in ſpeciei diſtinctione, figuræ potiùs ſit habenda ratio, quàm coloris. Et quoniam eàdem eſſe huius nigri, cum Falcone peregrino figuram, habitúue fatetur, cur ipſe eos dirimat? Mihi certè ijdem ſpecie prorſus eſſe videntur, cùm ob hanc, tùm alias adductas rationes. Hoc tamen differre vult etiam Albertus, quod niger flauo ſit breuior. Illa quoque, quam Ornithologus Falconis Carbonarij ponit effigiem, à noſtro & Alberti nigro diuerſa videtur, quòd nullis in pectore lineis tranſuerſim diſtincta ſit, aut ſanè malè picta. Quinetiam quem alij Tunetanum ſeu Barbarum, vt etiam quem Tartarum appellant. Bellonius peregrinis acceenſeri ſcribit, quòd vix vllam inter eos differentiam obſeruârit.

LOCVS.

VEL ipſum Peregrini nomen apud nos hanc auem naſci negat. Natales Sardiniæ debet, Aegypto, Cypro, Cretæ, Rhodo. Qui verò nonnunquam in Italia capiuntur, nempe in ditione Ferrarienſi, necnon in agro Rauennate, vi ac turbine ventorum impulſi, hucq; aſportati exiſtimandi ſunt. Nam ibidem minimè naſci, vel ex hoc cognoſcuntur, quod nidularij nulli vnquam, ſed ſemper aut hornotini, aut ramularij, annoſioresq; inueniantur. Atqui hi ſunt natales indubij Falconis peregrini fului ſeu rubidi, qui omnibus citra controuerſiam talis habetur. De [Nigri natalis.] nigro verò, ubi generetur, & vnde primum ortum traxerit, ita ſcribit Albertus: *Hunc Falconem Fridericus Imp. ſecutus ſcripta Gulielmi Falconary Regis Siciliæ dixit viſum aliquando in mõtanis quarti climatis, quæ Gelboë vocantur, ac poſtea iuuenes expulſos à parentibus, apparuiſſe in Salamine Aſiæ montana, & iterum expulſos nepotes priorum, ad Sicilia montes perueniſſe, & ſic deriuatum eſſe hoc genus per Italiam. Nunc quidem in alpibus & Pyrenais montibus reperitur, & in Germaniam quoque deriuatum eſt quamuis rarum adhuc.* Quæ ſi vera ſunt, & in Italia, Germaniauè quoſdam naſci, hi ipſi reuera, propriéq; peregrini non dicentur, niſi quatenus à peregrinis ſunt prognati. At quod ad formam & ingenium attinet, vel ipſo Alberto iudice, nihil differunt. Quem nos deſcripſimus, in agri Bononienſis collibus captum ſcimus. Verùm num ibi natus ſit, an aliunde ventorum vi importatus, ambigimus. Quo uerò loco nidos hoc Falconum genus conſtruat, idem Albertus [Nidulatio.] ex accipitrarij cuiuſdam peritiſſimi relatu nos docet, his uerbis: *Dicebat exercitatiſſimus & veteranus hic Falconarius, qui in eremo alpium prope iuga altiſſimi montium multis annis habitauerat, hoc Falconum genus in altiſſimis, & præruptis parietibus montium nidos conſtruere, ita vt nuſquam adeundi locus ſit, niſi quis à cacumine montis ſubmittatur per funem longiſsimum, plerunque centum paſſuum longitudine, aliàs centum quinquaginta, aliàs ducentorum, vel trecentorum. Interdum verò, vel propter nimium interuallum, vel propter aſperitatem ſcopulorum, ne ſic quidem nidum adiri poſſe, & hanc ob cauſam vulgò locum generationis ignorari. Addebat ſæpius ſe vidiſſe parentes prædam pullis attuliſſe in ſpecus, & rimas talium montium, & pullos adultiores à parentibus loco habitationis ſuæ expelli, propter cibi, & auium in iſtis locis penuriam, & pullos mox ad planitiem ſe conferre, vbi aues abundent, & ſic deinceps per regiones diuerſas ſine certa ſede vagari.* Hactenus Albertus. Ex cuius verbis colligere eſt, [Cur peregrini dicãtur.] non ideo tantùm peregrinos dici, quòd nulli apud nos naſcantur, cùm ipſe etiam in alpibus ex accipitrarij illius ſenis relatu aſſerat, eos qui propriè peregrini vocantur, ſobolem procreare, quod tamen alij plerique negant, ſed hanc potiſſimam eſſe nominis cauſam, quod tanquam ſi peregrè ueniſſent, vnde ueniant, aut ubi geniti ſint, prorſus ignoretur. Et hæc quidem de fuluo ſeu ruffo dicta ſunto. Nam Carbonarios etiam in Germania, & alibi certò naſci uolunt.

VOLATVS, VENATVS, INDOLES.

FALCO peregrinus rariori alarum motu inſtar Lari, & confeſtim, vix interpoſita mora ſublimè uolat. Quibus notis plerunque à Montano diſcernitur. Hic enim frequentiùs alas concutit inter uolandum, more Hirundinum. Beliſarius de utroque Falconum peregrinorum genere, nempe tã rubido, quàm nigro loquens, in quas duas ſpecies peregrinum diſtinxerat, in hæc uerba ſcri- [Venatio.] bit. Nos omnes eodem uolare modo, eodemq; ferire uidemus. Nam ſupra paludes altiùs uolare ita dicuntur, ut Anates, Anſeresq;, & quandoque cæteras aquatiles aues, aduncis unguibus feriant, quum à ſublimi in pronum uelociſſimè deſcendant, ac eo animo, uiribusq;, ut unica poſteriorum unguium percuſſione, mortuam per aëra uictam deſcendiſſe auem, quandoque conſpexerimus. Horum natura adeò mitiſſima eſt, ut quodammodo iraſci

nequeant,

nequeant, ad hominumq; nutus magnitudine quadam animi potiùs, quàm inedia aucupetur. Indoles. Quippe venatorum ingenio, arteq; instituuntur, eorumq; vocibus, ac nutibus adeò obtemperant, vt (si macilenti non sint) enixissimos auium volatus, altissimosq; aggredi posse, venatores asserant. Nutriendi sunt delicatiùs, & ea corpulentia conseruandi, qua, dum capiebantur, reperti fuerunt, vt velocissimarum etiam, magnarumq; auium pugnam audaciùs, fortiusq; aggredi non expauescant. Sic etiam morbi, qui ferè ob macilentiam euenire Falconibus solent, Vt Ardeã capiat. cauentur. Si tamen efficere venatores voluerint, ut Falcones peregrini persequãtur, & capiant Ardeas, vel alias huiusmodi aues, quas spontè alioquin persequi non solent, fame nimia, cibiq; parcitate, & abstinentia ad hoc inducendi sunt, ne insolitis earum vocibus terreantur, nec ineptam, magnam, & turpem eorum formam, lethalesq; rostrorum ictus pertimescant. Hoc vt faciliùs consequatur venator, ter aut quater per interualla Ardeæ viuæ Falconum manibus attrectandæ, ac deplumandę sunt. Curandumq; est, vt pasto leuioribus cibis Falcone, bombycina offula, plumeaue saltem vesperi, si postridie venandum sit, solertiùs offerantur. Hæc omnia Belisarius. Tardiuus tamen, eum maximè, qui ex Creta aduectus est, fortem & strenuum esse, Grues capere, Anates & Anseres syluestres, Mergos, & reliquas Aues aquaticas, item Tardas aues, Ardeas, Leucorhodios, seu Pelecanos, Phasianos, Perdices itẽ, reliquasq; minores Aues, asserit. Ex peregrinis verò idem Tardiuus inquit meliores esse nigros ex Alexandrinorum sententia. Verùm hoc forsan ideo accidit, quòd rubri apud eos frequẽtiores, quàm nigri sint, vel quòd alibi quàm domi nostræ nata, ac peregrina semper nobis magis (quę est humani ingenij curiositas) arrident. Ita quoque Bellonius Cretenses optimates suis, & apud se natis Falconibus, qui tamen apud nos plurimi fiunt, cæterisq; præferuntur, parum delectari refert, alienisq; nempe Africanis, quos Barbaros vocant, magis affici. Hic niger, inquit Tardiuus, nutriendus est, ita ut mediocris inter obesum & macilentum sit. Carnem madidã ei ne dederis, nisi superbior fuerit. Manu gestato crebriùs quàm alios Falcones. Benignè tracta, nec vltra, quàm ei gratum est, fatiga. Aquilam ne videat caue. Alioqui enim non ampliùs aucuparetur. Cura etiam, ne pennæ eius contrectentur. Quum ad prædam eum proijcies, vide ne eũ lædas, sic enim animum, & alacritatem, amittit.

QVANDO ET QVOMODO CAPIATVR.

PEREGRINVS, inquit Tardiuus, inter peregrinandum mense Septembri capitur in Cypro, & Rhodo insulis. Albertus verò eorum, quos in summis alpium iugis habitare dixerat, triplicem capiendorum artem exponit, his verbis. Capiuntur autem hi Falcones tribus modis, quorum duos ipse uidi, tertium ab Eremita iam dicto audiui. Primus capiendi modus. Primus & ubiq; communis modus est, vt rete despo- natur patulum, ita vt facilè conuertatur cum chorda seu fune super id quod intenderit auceps. Cæterùm ante rete extenditur corda, id est, restis, cui alligatur Lanarius rubeus, quem vulgò Suueimer vocant, & ad chordam dependentem ad eam extenso alio fune diligenter alligatur auis, uel laneum, aut pilosum quidpiam simile aui, ita vt quando funis extẽsus trahitur, & con- Suueimerius. Lanarius. cutitur ab aucupe, Suueimerius seu Lanarius videatur auem insequi ad prædandum. Videns autem Falco, qui fortè peregrinatur, hunc gestum auis, seu illius, quod auem esse putat, motum chorda sæpius concussa factum, cum impetu descendit, vt prædã Lanario eripiat, & sic deceptus irretitur. Secundus modus. Sed alter multò melior modus est: Ligna duo instar crucis componuntur, & super extrema eorum curuantur duo alia ad semicirculorum speciem, & extrema circulorum infiguntur extremis lignorum, & inter illas quartas arcuum circulorum alia ligna curuantur locum intersectionis crucis vnietia, donec non nisi ad tres vel quatuor digitos distiterint inter se ligna. Tum singula ligna implentur laqueis à summo usq; ad imum. Debet autem fieri hoc vas ad altitudinem septem, vel octo pedum, & ad latitudinem quinque vel sex pedum. Tum collocetur in eo cauea sex pedes alta, ita ut pede vno distent latera vasorum inter se, quũ vnum esset in alio. Et in interiori sint ligna trabium instar, sibi inuicem ab imo usque ad summum imposita, & aues in eodem sex vel septem includantur, quæ per trabes continuò ascendant, descendantq;. Oportet autem hoc totum fixum, & immobile esse super muro, uel porta, uel in campum liberè. Sic enim Falco, qui peregrinatur, conspectas aues dum conatur prædari, capitur laqueo, & hoc modo vidi capi Falcones optimos. Cæterùm Eremita ille, cuius mẽtionem iam feci, reti extenso, & aue ante id alligata absq; Lanario, hoc genus Falconum quotannis se cepisse aiebat. Falconem enim auidum prædæ seipsum in rete præcipitare. Hactenus ille.

DE

DE FALCONE SACRO. Cap. II.

NISI Falconi peregrino vel ea potiſſimùm ratione, quòd, etſi mediocri corpore, paris tamen ſit cum maximis Falconibus audaciæ ac roboris, vt de cæteris doribus nihil dicamus, primas dediſſemus, haſce ſanè vel communibus omnium ſuffragijs Falco Sacer merebatur. Fuiſſet certè etiam à nobis cæteris omnibus præpoſitus, ſi non & aliorum, & noſtra, nec veri expers ſuſpicio, è vero & genuino Falconum curſu ſubmouendum arbitraretur, & Aquilis fortaſſe potiùs annumerandum, cùm colore & magnitudine, & robore, necnon ingenio, ipſi cum his plurimùm conueniat, vti qui hiſtoriã eius attento animo lecturus eſt, facilè liquebit. Quoniam tamen authorum vulgus, necnon accipitrariorũm communem ei cum Falconibus nomen fecit, in horum numero & nos, & quidem ſecundo ponendum putauimus. Neque enim cæterorum Falconum cuiquam tantum animorum aut roboris eſt, vt Capreolos, & Hinnulos capiat, quod de hoc ſolo perhibetur, quamuis & hoc ipſum Aquilæ naturam ſapiat.

SYNONIMA.

RECENTIORES maximùm & fortiſſimum quoddam Falconum genus Sacrum nominãt, quia, vt Ornithologus ſentit, ab omni auium genere, etiam ab Aquila timetur. Quemadmodum veteres ſacrum ſerpentem nominarũt, cuius conſpectum reliqui omnes fugerent: & ſacrum piſcem, qui à nullo læderetur. Niſi quis ſacrum, vel Græcorum imitatione dictum malit, quaſi hieraca, id eſt, Accipitrem per eccellentiam, vt poëtam pro Virgilio ponimus, vel à corporis magnitudine, viriumq́; præſtantia. Ornithologus hæc Perotti verba eſſe ait: *In Accipitrum genere præſtant ij, quos Græci Hieracas, id eſt, ſacros vocant:* quaſi verò (ait idem) Accipiter generis nomen ſit, hierax ſpeciei, cùm vtrumq́; uocabulum ex æquo pateat, & idem omnino ſit Græcis hierax, quod Latinis Accipiter. Genus hoc (inquit Albertus) quod ſacrum vocant, Symmachus Britannicum, aliqui Aelium, vel potiùs Aelyon, quaſi aëreum Falconem, aut fortè à Gallica voce, qui Aquilam uocant aigle, vt Ornithologus coniectat, Alij Aeriphilum quaſi Falconem amãtem aëris. Amat enim volatum in aëre ſublimem. Quæ quidem nominis ratio Beliſario arridet.[a] Bellonius Gallus Accipitrum numero adijcit, quod propriè Sacre uocant Galli, nihil proculdubio ab hoc Falcone diuerſum, quod perperam ab illo Buteonem putari ſuo loco notauimus. Vnde de hoc eodem, iſtoc etiam loco meritò agendum. Nam Bellonius inter Accipitres eum poſuiſſe uidetur hac ratione, quod Ariſtotelis Triorchin, ſeu Buteonem, Accipitrum præcipuum ſuum Sacrum eſſe opinaretur, quanuis perperam, & inconſideratè admodum. Cùm enim ipſemet Sacrum Falconi peregrino uiribus æquiparet, omniũ præſtantiſſimo, & aues aquaticas magnas plerasq́;, imo & lepores eũ capere aſſerat, quomodo quæſo Buteo erit, qui præ ignauia uix ullam auem uenatur, muribus & ranis uentrem teſte[b] Ariſtotele explens famelicũ. Quinetiam idem ipſe[c] Bellonius Sacrum ſuum Falconem uocat, quo nomine Accipitrum nobiliſſimos uenire conſtat propriè. Quanuis ſi etymi ratio conſideretur, generalem magis poſſit etiam obtinere ſignificationem. Germani hunc Falconem peregrino uocabulo Sacker, aut Sockerfalck uocant, uernaculo uero Kuppel, quaſi copulatos, fortè quòd uenaturi plerunque bini uolent. Quidam ineptiùs Stocker dicunt, niſi Aquilæ ſpeciem Stockarn, id eſt, truncalem Alberto dictam eo nomine deſignent.[d] Auicenna Falconem Sachari nominat.

Etymum. Sacer ſerpens. Sacer piſcis. Aelius. Aelyos. Aeriphil. [a] Lib. 2. c. 14. de Auibus. Bellonij error. [b] 9. Hiſt. c. 1 [c] L. 2. c. 13. SocKer. SocKerfalcK. Kuppel. StocKer. [d] L. 2. c. 246 Sachari.

GENERA.

FALCONIS Sacri Tardiuus tria ſtatuit genera, & priora duo maiora, quæ hinnullos, & capreolos capiant. Sed quod tertium recenſet, peregrinus eſſe uidetur, quem tamen alibi, parum ſibi conſtans, Sacro minorem facit. Ea uarijs nominibus barbaris uocat. Verba eius, ut lectori integrum de rẽ ſit iudicium, ſubiungam. Primùm (inquit) uocatur Seph; ſecundum Babylonios & Aſſyrios. Hoc inuenitur in Aegypto, & in parte Occidentali, & in Babilone. Capit lepores & hinnulos. Alterum genus dicitur Semy, à quo Gazellæ (ſic Gallicè Capræas uocat) paruæ capiuntur. Tertium Hynaire, & peregrinus ab Aegyptijs, ac Aſſyrijs, uel

Seph. Semy. Hynaire.

commeans (uulgò Gallicè de paſſaige) quoniam neſcitur, vbi naſcatur, & quotannis commeat Indos, aut meridiem uerſus. Atqui paulò pòſt ſubiungit. Sacer dictus maior eſt, quàm Peregrinus. Hæc qui uolet, & poterit, conciliet. Ego duo potiſſimùm Peregrini genera inuenio. Vnum maius, quod Albertus Aquilæ comparat, & fortaſſis Aquila eſt. Alterum minus, quod Peregrino magnitudine par, at etiam ſuperius, tam Tardiuus, quàm Carcanus faciunt.

FORMA.

Magnitudo. Crura. Vngues. Oculi. Pennæ. Caput. Roſtrum. Cauda. Sacer ab Imp. Frid. deſcriptus.

PRIMVM genus apud Albertum, ſed ſtrictim deſcriptum, reperimus his uerbis: *Primum genus nobilium Falconum, nĕpe ſacrum magnitudine eſt Aquila*, (vel paulò maiore) *Crura ei craſſa & nodoſa* (vngues & crura maxima) *Imo vngues crudeliores & immaniores, quàm Aquila* (pennæ ruffæ uel ſubruffæ) *aſpectus terribilis, oculi valdè flammei, ex citrino colore ad rubrum declinantes, caput magnum, roſtrum quoque magnum, & fortiſſimum, iuga ſiue complicationes alarum maxima, cauda longa, & hunc quidem ſoli in Falconum genere.* Ab hac deſcriptione non parum ſanè Fridericus Imperator diſcrepat, hunc in modum de ſacro Falcone ſcribens: *Sacri ſecundum formam membrorum ſic ſe habent, approximant Gyrfalconi in magnitudine corporis, cæteris quidem Falconibus maiores ſunt, ſed Gyrfalconibus minores.* Quod ſi verum eſt, Aquila multò minor erit. Dicendum itaque aut Imperatorem aliud genus Sacrum appellaſſe, aut Albertum de minimo Aquilarum genere loquutum fuiſſe, quod tamen Gyrfalconibus meo iudicio etiam maius eſt. Verùm & reliqua quæ addit, ab Alberti deſcriptione diuerſa ſunt: ita.n. proſequitur, *habent caput magnum, rotundum, roſtrum breuius* (magnum Albertus) *corpus ſubtilius & longius in proportione ſua, alas longiores, caudam etiam longiorem, pectus minus carnoſum & minus dĕſum reſpectu ſui corporis, quàm Gyrofalcones, digitos pedum habent breuiores.*

Tēperies.

Sacrorum è colore temperiem indagans Beliſarius, ex pennarū colore leuitatem argui tradit. Ad ignis ſimilitudinem pennati ſunt. Bilis enim colorem in pennis, inquit, præ ſe ferunt. Quare calidi cordis eſſe putandi ſunt, iraſcique nimium, ſi præda fraudari ſe aliquo modo ſenſerint, magis quàm alij ſolent. Vnde acres potiùs dicendos putamus, quos alij ſacros, alij aëreos aut aërinos, aërophilos alij vocant.

Bellonij deſcriptio.

Inter poſteriores Bellonius hanc & curtā quidem deſcriptionē adfert, inquiens: Sacer hic fœdioribus, quàm ulla alia quæpiā auis rapax, aſpectu pennis integitur. Colore enim ſunt inter ruffum & fuligineum medio, Miluinæ ſimillimæ. Breuibus eſt cruribus, tibijs, pedumq; digitis cæruleis, hac parte nō nihil Lanarium referens.

Carcani deſcriptio. Magnitudo. Caput. Oculi. Nares. Roſtrum. Statura. Color. Cauda. Alæ. Crura. Dorſum. Hornotini.

Ampliorem Carcanus Vicentinus ponit his verbis: Falcones Sacri dicti, Peregrino etiam grandi maiores ſunt. Hiſce caput eſt admodum canum, vertice plano, ſimillimum capiti Miluorum, quibus cauda eſt bifurcata. Oculi nigri, magni. Roſtrum cæruleum, nares exiguæ, vt plurimùm. Corporis ſtatura plerumque oblongiuſcula, maculæ pectoris fuſcæ, uti dorſum, alæq; ſuperiores quoque, femora interiora alba. Cauda maculis ſemicircularibus phaſeolorum figuram, aut renum ferè exprimentibus, varia eſt & longa. Alæ item magnæ & oblongæ. Crura pedesq; tota ferè coloris cærulei, verùm cętero corpori comparata, non admodum magna. Hornotini, vulgò Sori modicum ab his, qui plumas mutarunt, differunt. Hi enim eas, quibus pectus variat, notas paulò nigriores, ac rotundiores hornotinis obtinent, pedes quoque his nonnihil albeſcunt, & quibuſdam aliquanto luteo maculantur. Omnibus quoq; ferè dorſum ruffum ad cinereum tendit, ut Turturibus. Quibuſdam tamen tam hornotinis, quam his qui plumas veteres exuerunt, dorſum cum alis ſuperioribus nigreſcit. Ita vt arduum ſit, & difficile, niſi artis admodum perito, eos dignoſcere. Hactenus Carcanus. Fridericus Imperator ex formæ bonitate & proportione in ſacris Falconibus (quos meo iudicio, vt antè etiam monui, non agnouit) & pennarum pulchritudine haberi non poſſe delectum aſſerit: quòd pulcherrimi aliquando viſi ſint, non admodum veloces, & è contrario deformes ac indecēs proportionis ueloces, & pulchros, bonitatis laude ſuperent.

Ex Tardiuo deſcriptio.

Tardiuus rurſus Falconem ſacrum eum præferendum tradit, cui color rubicundus, aut ruffus, aut incanus, (quem griſeū Galli dicunt) fuerit, & qui forma ac ſimilitudine quàm maximè Falconem refert, cui lingua craſſa, & pes amplus eſt, quod in paucis Sacris reperitur: Digiti craſſi & colore fermè cæruleo diluto.

LOCVS NATALIS.

DIFFICILLIMVM, inquit Bellonius, reperire est, qui huius auis nidum sibi uisum asseuerare queat. Galliæ sanè aduena est, & alienigena. Putāt nonnulli accipitrarij ex ultima Scythia, nempe Tartarorum & Ruthenorum oris ab Oceani plaga aduētare. Cùm verò certa anni tempestate victus quærendi gratia, meridiem versus proficiscitur, ab aucupibus intercipitur, qui insidias illi obseruato aduentu tendunt in diuersis, qua iter facit, maris Aegei insulis, nempe Rhodo, Carpento, Cypro, Creta, Naxia. Belisarius verò refert Maximilianum Cæsarem è suis quosdam ad extremas Sarmatarum (Polonos nunc dicimus) fines exploratum misisse, vt hoc genus auium è proprijs nidis ad se deferrent. Quos quidem in illis locis in arboribus non proceris nidulari inuenerunt. Vnde facilè conijcitur (inquit) non paruis, sed magnis tantùm auibus eos vesci, & insidiari. Quanquam venatores quidam nonnullas aues hanc ob causam in sublimi minimè nidificare existimant, quòd omnis generis cadaueribus vesci solent. Contrà verò Paulus Iouius de legatione Moscouitica scribens: *Ad Inugros*, inquit, *Vgolscosq́, per asperos montes peruenitur, in quorum iugis nobilissimi Falcones capiuntur, cùm alij, tùm Sacri & Peregrini dicti, quos antiquorum Principum luxus in aucupijs non agnouit.* Idem de his ipsis fortasse alibi ita scribit. *Pecerra regio apud Moscouitas Falcones mirificos præbet, qui non modo Phasianos, & Anates, sed & Cygnos & Grues consectantur.* Albertus quoque contra Belisarij opinionem, aërophylum nidum in altissimis montibus construere scribit. Quin & Falcones Sacros magno admodum numero è Creta Venetias aduehi testatur Carcanus, vbi mercatores quidam stipendio ad hoc conducti à Christianissimo Galliarum rege huic innumerabiles penè quotannis coemptos transmittunt, quod ijs in venatione frequentissimè vtatur.

Nidus.

Pecera regio Falconib' mirificis abūdat.

VOX. VOLATVS.

VOCEM eius Albertus terrificam vocat, & metum alijs auibus incutere, sed rarò admodum clamare, altissimeq́; volare testatur, adeò vt etiam nubes transcendere dicatur, è qua altitudine aues interemptas deijcit, quæ delapsæ nonnunquam in terra reperiuntur, sed vnde ceciderint, aut quomodo perierint ignoratur, quòd in tam sublimi loco aeriphylus videri nequeat. Diutissimè præterea volat. Prædam nonnunquam ad trium, aut quatuor horarum spacium persequitur. In summa Sacros Accipitres Belisarius omnium volacissimos ex multorum opinione asserit. Porrò Sacros è nidis abductos non adeò volaces, ut eiusdem generis cæteros reputari, docente experientia, idem tradit.

VENATIO. FEROCIA. ANIMI MORES.

TANTA huius Sacri Falconis est potentia, & tam corporis, quàm animi uirtus, ut Alberto authore, nulla auis adeò magna sit, quam non statim deijciat, nec unam tantùm, sed quotquot habuerit obuias. Capit etiam capreolos, & hinnulos, quorum oculos, & cerebella unguibus dilacerat. Capreolis, in quos uisum defixerit, insidet, & cerebrū capite perforato excutit. Adeò uerò Aues omnes uires eius inuictas exploratas habere uidētur, ut eodem Alberto teste, sub ipso, id est, in eius conspectu, nec Aquila quidem uolet, multò minus alia quæpiam auis rapax, præ eius timore, sed statim ut uiderint Sacrum, reliquæ quotquot sunt aues, ad loca arboribus condensa, uel ad terram refugiunt, & manibus capi se potiùs permittunt, quàm in aërem patentem redeant. More Falconum cæterorum bini uolare, unàq́; cum socio uenari consueuerunt, imo & terni, ut ait Belisarius, præsertim quum aliorum generum rapaces ignobiles persequuntur, ut Miluos, & huiusmodi alias. Huius reddens rationem, nam, cùm unguibus sint paruis, inquit, (quod Falconi Sacro minus competere, cui ex Alberto ungues, quam Aquilæ immaniores antè tribuimus, & reliquæ eius corporis uastitati malè respondens, adeoque indignum uidetur) hostisq́; fortior, & ad uolatum persistens nimium (neque hoc præcedentibus ex Alberto allatis, ubi auem quantumuis magnam nullo negocio superare Sacer dicitur, consonat. Vnde forsan de alio quopiam Sacri Falconis genere loqui Belisarius, uerbi gratia, qualem Bellonius describit, putari potest) mutuo auxilio, ut alter alterum iuuet, necesse est, & maximè si Milui nigri eis capiendi sunt. Sunt enim Miluorum genera duo, quorum alterum tempestate nostra regale, alterū nigrum appellamus. Nigri robustiores sunt, ita ut quāuis ēt ad ter-

Miluorum genera.

ram usque capti, & à Sacris (ut aiunt) Falconibus circumacti per aëra descendāt, à Falconum tamen manibus quandoque euadunt. Qui quoniam cauda utuntur in cælo (aëre) flexili (gubernandi artem monstrantes in profundo) relictis in terra Falconibus (qui propter aëris densitatem huius generis Miluos amplius persequi nequeunt) in aëre iterum soluti è Sacrorum unguibus elabuntur. Qua de causa indignati Falcones dimissa præda, inter sese rixari ac sese inuicem ferire sæpius uisi sunt, adeo quidem ut aucupandi animum abiecisse uiderentur. Quod ne cōtingat, iniuriasq; Sacri obliuisci possint, omni cura studendum uenatoribus est, ut simul unà Sacri nutriantur, simulq; sedeant, & quiescant, simul quū à uenatore ad uescendum inuitantur, instrumento volubili, auis speciem præ se ferente resideant, ut communi carnis pabulo nutriri sociatim possint. Nam & alioquin sponte, inquit Albertus, cum socio præstantiùs venatur, quanquam solitariam etiam probè venationem exerceat. Hominem, & canes venaticos amat, ac coram eis uenari uidetur lubentiùs, tanquam vires suas illis ostentare velit. A domino, postquam cicuratus est, nunquam recedit, prædamq; omnem illi reponit. Quamobrem nobilissimus dicitur. Si verò aliquando reuocandus erit id alta & sonora voce, & planè stentorea faciendum est. Nam & altè, & procul volat, & reclamatorium (ita vocat Albertus scapum pinnatū, quod accipitrarij reuocaturi Falconem manu seu pugno solent prætendere) magnum admodum requiritur, quòd è longinquo videri possit. Et licet statim reuocatus non redeat, non est cur ideò metuas, neque enim periculum vllum est non rediturum. Solet enim sua sponte ad domicilium reuerti Frigoribus ventosq;, & imbribus, ut asserit Belisarius, maximè omnium rapacium resistit, cui & Tardiuus attestatur, laboris omnium patientissimum esse scribens, tractabilem etiam & mansuetum. Quamobrem nec mirum & Ferdinandum olim Siciliæ Regem huic venationi potissimùm delectatum fuisse, quoniam ventis ac imbribus prohiberi non possit, & quòd plurium generum auibus capiendis inhiaret. Prædatur præter alias, aues maximas, vt Anseres syluestres, Grues, Ardeas, & in primis quadrupedes syluestres, vt Capreolos lepores q; & id genus alia. Vnde Marchio Mōtherculeus, ut memorat Niphus, tertium Aquilæ genus ab Aristotele descriptum, Falconem hunc Sacrum, quem quidā Hierofalcum etiam nominant, esse credidit. Neque fortè ineptè, cùm & montes syluasq; colat, & lepores captet, & colore nigricet, vti Valeria Aquila. Alijs tamen; vt Ornithologo magis placere uideo, ad Chrysaëton reducitur, & maiori forsan ratione, in quo plumæ ex ruffo ad nigrum vergunt. Albertus sanè non incongruè Falconum hoc genus regale vocat. Hinc Tardiuo faciliùs crediderim, qui inquit, Falconem, ut aiunt, Sacrum, cibos crassiores facilè coquere. Solet enim Aquilarum præsertim ventriculus vegeto, intenso, ac quiduis conficiēte calore esse prçditus. Albertus tamen, quod mirū videatur, nutriri eos, inquit, delicatissimè oportet, cibo semper recente, & præcipuè cordibus, cerebellis, & sanis carnibus, quæ ita recentes sint, vt ab animantis uitali calore adhuc caleant. Cibi uerò, addit tantundem ferè consumunt, quantum Aquilæ. Eidem Alberto Belisarius quoq; repugnare uidetur: cùm inquit, inuēti sunt aliquando Accipitres Sacri animalium cadauerībus uesci. De altero uerò minore, ut credo, Sacri genere Bellonius scribit, alitem esse generosi admodum animi, & Falconi Peregrino in roboris æstimatione ab accipitrarijs assimilari. Et quamuis sublimis adeo sit uolatus, inquit, ut ad Miluum in æthere insectandum, adoriendumq; emitti soleat, nihilominus etiam ad uolatiliū aquaticarum, aliarumq; campestrium auium, & Anserum ferorum, Otidum, Tetracum, Phasianorum, Perdicum, & Leporum etiam, atque adeo ad omnis minorum animantium, quæ uenatu persequi solemus, generis capturam institui apprimè idoneus. Etiamsi ob raritatem paucis, præterquam Principibus usitata sit uenatio, quæ per Falcones Sacros instituitur: in eorum tamen gratiam, qui arte accipitraria capiuntur, hîc ex Carcano rationem transferam, qua in Cypro ad Gruum potissimùm capturam adhibentur, (nam in Anatibus capiendis horum vllum esse usum, ut nec Gyrfalconum aut Miluorum, Merillorumuè idem negat) idq; unà cum Falcone Peregrino. Modus quem obseruant, ferè talis est. Conspecta Grue, accipitrarius Falconis Peregrini capitium nonnihil laxat, & quàm proximè fieri potest, ad Gruem accedit, simulatq; hæc subuolat, dempto capitio seu cucullo illum ad persequendum Gruem emittit. Deinde emittuntur duo, tresuè Falcones Sacri, qui statim rectà Peregrinum per aëra sequuntur. Hic enim ut Sacris uelocior, uolatuq; agilior, proximus semper Grui imminet. Quoniam verò Grus minimè prçlium cum Falcone init, ac Ardeæ solent, sed semper fugere solet, quare Peregrinus tandem illum assecutus bis terue rostro uellit, ac ferit, donec adiutricibus sacris deuictus, in terram præcipitetur. Hisce extemplò suppetias laturi accurrunt accipitrarij, qui Gruis rostrum in humum defigunt, crurasq; ne quid auis illis lædat, perfringunt. Deinde omnibus simul Falconibus ex Gruis cerebello, ossibus, medulla, corde apparant ferculum, suppam illis uocatum, sed plusculum ex illo Peregrino concedunt.

Ne sibiipsis impugnēt quid agendum. — *Amor erga canes & dominum.* — *Scapus pinnatus.* — *Quas aues venetur.* — *Niphi sententia de Falcone Sacro.* — *Falco regalis.* — *Aquilarū vētriculus.* — *Cibus.* — *De Sacri Falconis minori genere Bellonij opinio.* — *Vt Grues capiat.*

DE

DE GYRFALCONE. Cap. III.

ANIMI, corporisq; magnitudine proximus Falconi Sacro, meritò Gyrfalco æstimandus est. Hic enim non minus, quàm ille cæteris Auibus terrorem, uel solo etiam conspectu incutere dicitur, & Aquilam quoque audere adoriri. Vnde fortasse factum, ut nomē Herodius, quod alij Aquilarum principi dāt, huic quoque datum à nonnullis sit. Verùm cùm omnium testimonio Aquilā sit minor & reuera omni ex parte Falconis naturam referat, nempe colore, actis, uoce, figura denique, itaque Falconi Sacro hoc ipso cedere eum æquum est, quem Aquilæ, quàm Falconi similiorem antea diximus. *Herodius cur Gyrfalcus dictus.*

SYNONIMA.

NOBILIS huiusce Falconis nomenclaturam alij aliter proferunt, scribuntq;. Nobis cum maiori tam scriptorum, quàm gentium parte Gyrfalconem appellare visum est. Peregrinum enim hoc auis huius nomen, nempe Teutonicum putamus, & cuius rationem frustra è Græco, aut Latino sermone petas, quod pleræq; nationes, tanquam commune vsurparunt. Etenim si Hierofalcum dixeris, quod nomen Falconi sacro competit, amphibologiam induces. Video tamen hoc Ornithologo placere, qui Hierofalcum ceu Græcæ originis vocem, quasi sacrum Falconem dicas, cum [a] Paulò Iouio scribere mauult, quod nomē magnitudinem & vires mereri dicit, non minus, quàm antecedētem, quem Sacrū Latinè nominamus. Sed & alia ratione Hierofalcum fortè vocatum suspicatur, quòd scilicet Herodios, id est, Ardeas, capiat. Vnde fortasse etiam Herodium eum vocasse recentiores existimat, cùm Herodius tamen (vel potiùs Erodius sine aspiratione) non Falconem Ardearum venatorem, sed Ardeam ipsam significet. Ego potiùs ob similitudinem, quam cum Aquila Regia seu Chrysaëto gerit, quem Albertum secuti barbari, Herodium, tanquam Auium heroëm, vt ipse somniat, vocant, ab non admodum Latinis hominibus nūcupatum putauerim primùm, quorum vocibus etiam posteri linguæ politioris vti coacti sunt, si intellegi voluerint, melioribus destituti. Ita Iouius Herodium Falconum genus nominat, quod tamen apertè ab Hierofalcone separat. Qua de causa, incertum, nisi quod simile vero est, Falconis nomine, quod quibusdam nationibus valdè generale est, omnemq; ferè auē rapacem, cuius in venatu vsus est, significat, etiam Aquilam principem comprehenderit. Alioquin tanquam Auium historiæ non admodum peritus nominum quorundam, non exactam omnino rationem habuisse putandus est. Verba eius in capite de loco ponemus. Hac igitur posteriori ratione alij Hierofalcum, alij Hierofalconem scribunt. Priores uerò, quos sequimur nos, quidam Gyrfalcum nobiscum, quidam verò, inter quos Albertus & Volaterranus, tanquam si Latinæ esset originis, Gyrofalcum dictum putant, nempe à gyro, & circuitu, quo inter uolandum vtitur, prædam circumagat. Ornithologus inter cæteras coniecturas Girofalconem, quasi Agirofalconem fortasse dictum putat, deriuatione nominis Italica, etsi Italus ipse non fit, eadē nempe ratione, qua Hierofalco ab Herodijs, id est, Ardeis capiendis dictus videri possit. Itali enim Ardeam Agironem vocant. Atqui Paulus Iouius Hierofalcos Ardearum hostes speciatim cognominat. Sunt qui Grifalcum dicant, vt Paulus Venetus, fortasse quòd ei cum Gryphe rapacitas, audacia & robur penè sint paria. Nobis verò Girfalco nomen præ cæteris arridet. Hoc enim plerosq; vsos videmus, aut alijs, etsi nonnihil variantibus, ab his saltem sine dubio detortis uocibus, cuiusmodi sunt Girofalco, Girifalco, quæ omnes ab hac dictione, Girfalc, deriuantur, cuius a Germanis petita est origo. His enim præsertim inferioribus, gir, siue gier, auidum, rapacē, voracemuè designat. Vnde Vulturem inter Aues immanissimæ uoracitatis uolucrem, Voghel gier, id est, auem auaram, rapacem, & edacem nuncupant. Hunc uerò Falconem, aut quod instar Vulturis magnus sit, (qua de causa & alio nomine ipsis Grosserfalck, id est, Falco magnus dicitur) aut quòd ob eam, quam passim in omnes Aues exercet sæuitiam, auari & rapacis nomen, non minus, quàm ille mæreri uideretur. Non absimili ratione ijsdem Gerfalck quoq; (Eorum n. idiomate Ger, appeto, concupisco, seu etiam congrego, corradoue) significat. A Germanis suum uocabulum Itali Girifalco, & Galli suum Gerfault mutuati, uel hoc nomine dici possunt, quòd horum nominum etymologia apud eos solos explicari possit. Moscouitæ hos Falcones (si modo ijdē sunt) Kretzet uocant. Poloni Byalozor. Ea sanè quam adduxi Gallici nominis ratio plus verisimilitudinis in se habet, quàm ea, quam [b] Bellonius adducit. Vult Gerfault dictum quasi Gypsfalcus. Gyps autem Græcis Vultur est, quod nimirum, inquit, inter rapaces post Aquilam facilè sit ferocissimus,

Hierofalco cur dictus.

[a] In lib. de leg. Moscouitar.

Cur Herodius dict.

Falconis nomine omnes Aues rapaces cōprehendi.

Gyrofalc.

Agirofalco. Agirone.

Grifalcus.

Girfalco cur sic dictus.

Gir, aut Gier quid.

Grosserfalck.

GerfalcK.

Kretzet. Byalozor.

[b] Lib. 2. c. 6

Bellonij error.

ſimus, adeò ſe harum vocum alluſione captum, & ſimilitudine deceptum penè affirmans, vt Girfalcum Gypaëton ſtaturus fuiſſet, niſi huius ignauia obſtitiſſet, quò minus eius nomen, tam generoſæ indolis aui accommodari poſſet. Ad hæc maior ſimilitudo inter has duas dictiones Gerfault, & Gerfalck auribus percipitur, præſertim cùm Galli Falcum, Faulcon, dicant. Accedit vocum huic conſonantiæ naturæ, & indolis concordia, quæ magna eſt Vulturis & Girfalci, Gypaëti verò, & Girfalci nulla. Quanuis, vt diximus, ſua ſibi per ſe Girfalco ſtat nominis ratio, etſi ad Vulturem, quem Gyr Germani vocant, minimè referatur. In eo verò magis peccat Bellonius, quòd hunc Gallorum Gerfault, ſeu Girfalcum Aquilam Anatariam faciat.

Faulcon. — *Gyr.*

FORMA

a L.23.c.6.

GYRFALCVS, inquit[a] Albertus, figura, colore & actu, id eſt, moribus & voce, omnino naturam Falconis refert, maior Aſture, minor Aquila. Beliſarius hoſce, ut inuentu rariores, ita cæteris Accipitribus aſpectu pulchriores eſſe ſcribit. Nam præter ſpecioſam corporis formam, eo ſtandi modo, inquit, erecti manent, eaq; membrorum cōpoſitione, id eſt, habitu, ac geſtu, hominum oculos ita delectant, vt quandam aucupandi maieſtatem præ ſe ferant. Idem Albertus teſtatur, cùm inquit; Solet autem præ ceteris Falconibus erectus, & pennis benè compoſitis ſtare. Quem verò nos hîc damus Girfalcum ad viuum, & verum exemplar illius, quem olim in aula Sereniſs. Ferrariæ Ducis Alphonſi vidimus, primùm natiuis ſuis coloribus depingi, deinde exſculpēdum in tabula lignea delineari exactè curauimus, idq; primùm eo ſitu, quò dorſum ſpectatori obuertere, atque intorto collo in tergum reſpicere videtur. Sed quoniam hæc icon verum & natiuum eius poſitum, quo erectus in pedes, decora admodum ſtatura, habituq; corporis pulchrè compoſito, præ cæteris perticę, cōroue aut accipitrarii pugno inſiſtere ab omnibus perhibetur, minus exactè exprimit, ideò alteram diuerſo geſtu, & penicillo, & celtæ ſtylo effingi voluimus Noſter enim potiſſimus ſcopus eſt, eas rerum naturæ imagines ob oculos ſpectatoribus ponere, quæ doceant potiùs, quam delectent Huius igitur Gyrfalci talis erat figura: Vertex ei erat complanatus, ac ſeſſilis colore cinereo. Roſtrum craſſum, validum, breue, cæruleum, vnco modico, ſed acutiſſimo, ac robuſto, ſubcæruleo, deorſum incuruatum. In oculis nigerrima pupilla, iris cærulea, cæruleo quoque circulo ambiente conſpiciebatur. Dorſum, alæ, venter, cauda, alba erant, verùm tergi, alarumq; plumæ penè ſingulæ nigra macula notatæ, quæ cordis quodammodò figuram æmulabatur, inſtar oculorum in cauda Pauonis. Alarum remiges, prope extremum apicem nota maiori, ac longiori nigra ornantur, quæ tamen margine ſeu limbo albo clauditur. Alæ admodum longæ, adeò ut parū abeſſet, quin ad extremam vſque caudam pertingerent. Gula, pectus, & venter pura tingebantur albedine, nullis maculis reſperſa. Cauda non admodum longa, imo reſpectu ſui corporis, nec non cæterorū Falconū breuiuſcula potiùs, quòd etiā Albertus notauit, notis nigris trāſuerſim variegata. Tibiæ & pedes colore cęruleo diluto. Tibiæ craſſæ, robuſtæ. Pedum digiti oblongi, validi, latè expanſi, tabellarum continua ſerie per totum intecti. Iconē ſequens pagina dabit.

Girfalci noſtri deſcriptio. — *Vertex.* — *Roſtrum.* — *Oculi.* — *Alæ.* — *Pectus.* — *Cauda.* — *Tibiæ.* — *Pedes.*

Hanc deſcriptionē probè per omnia conuenire video cum his, quæ ab alijs authoribus ſparſim traduntur, de hoc ipſo Girfalco, nēpe ab Alberto, Beliſario, Tardino, Carcano, Bellonio. Cùm autem nullus horum, imo ne omnes quidem ſimul perfectam eius deſcriptionem dederint, hęc inſtar omnium eſto. Vnum diſcrepare inuenio, ſed obſcuri nominis ſcriptorem anonimum, authorem libri de rerum natura. Hic enim in hęc uerba ſcribit. Girfalco ſiue Herodius auis inter omnes nobiliſſima eſt, parui corporis, reſpectu alarum eius: colore cæruleo, maxima tamen ſui parte corporis ad albedinem declinans, pręterquam in pectore & alis, vbi cęleſtem colorem euidentiùs omittatur. Hęc ille. Verùm genuino Girfalco nihil pręter roſtrum, cruraq; & pedes cęruleum eſſe omnes vno ore teſtantur, neque interea, quę ex nonnullorum ſententia Girfalci genera poſituri ſumus, vnquam vel nomine tenus cęruleum legere aut inuenire potui. Vnum tantùm Falconem mihi videre olim contigit, qui quodammodo ad cęruleum accedere dici poſſit. Sed reuera leucophęus potiùs eſt, quo etiam me nomine tum fuit donatus, ita tamen vt ad cyaneum nonnihil vergat. Verùm hic tota forma, ac habitu tantum à Girfalco diſtat, quantum Aquila ab Vlula, vti ex eius hiſtoria ſuo loco manifeſtum euadet. Interim tanta huius apud me non eſt authoritas, vt mihi negotium faceſſere, aut rem claram conuertere debeat. Scaliger illum Gryfalcouem, quem vnicum apud Carolum Sabaudiæ Principem ſibi viſum refert, à Falcone, quem Peregrinum vocant, nihilo niſi magnitudine, diſtuliſſe ſcribit. Et Bellonius Girfalcum vulgaribus Falconibus ſeſcuplo maiorem eſſe aſſerit,

GENERA.

GIRFALCONVM (si Francisco Careano huius artis alioquin peritissimo credimus) diuersa etiam aliquot reperiuntur genera, plumarum colore distincta. Alios enim flauos, quosdam rubeos, fuscos nonnullos esse asserit. Albos sibi visos vnquam negat, & num reperiantur, subdubitat, cùm tamen præter eum, quem nos modò calamo delineauimus, saltem plurima sui parte albicantem, ac nihil præter maculas exiguas nigri habentem, Sigismundus Baro ab Herberstain, Matthias à Michavv, Belisarius, Paulus Iouius, apud Septentrionales præsertim populos, albos Girfalcones reperiri vno ore affirment. Et Fridericus Imperator non dari tātùm Girofalcones albos, sed cæteris etiam præferendos esse asserit. Quoniam pulchriores rarioresq; sint, & à remotioribus locis, quàm alij, ad nos perferantur. Sunt item eodem teste, alij cinerei, alij subalbi, maximè verò in pectore; alij ex albo, & cinereo permisti. Qui albi sunt in pectore, etiam magis albicant, & primo anno dorsum partim albicat, partim subruffum est, vel subrubeum; Vbi verò mutati sunt, color ille subruffus & subrubeus in nigredinem permutatur. Albi verò candidiores splendidioresq; euadunt. Alborum etiam Girofalconum rostrum magis, quàm in cæteris Girofalconibus ad albedinem tendit. Cinerei siue incani, quos griseos Galli vocant, antequam mutati sint colore differunt; nam alij fusci sunt, seu subnigri; alij subrubei, & hi duobus modis. Quidam enim maculis insigniuntur, alij minimè. Qui maculati sunt, ijs dorsum & cauda veluti guttulis quibusdam conspergitur; sed in vno quam in altero magis. Qui maculis carent, ij egregiè cinerei euadunt. Qui inter album, & cinereum medij sunt, horum alij magis ad album, alij ad cinereum colorem magis inclinant.

Girfalconū penes colores differētiæ variæ. Gyrfalcones maculis carentes qui.

PROBATIO. DELECTVS.

QVONIAM (inquit Belisarius) satis constat ex pennarum coloribus Accipitrum animos dignosci, fuluum ac lucidum, auroque simillimum cęteris præferendum esse dicimus, vtpotè audacem, facilem, mitem, placidum. Deinde illum, qui ad albedinem tendit, tanquam fortem & robustum &c. Quod ad reliquam formam attinet, sint Hierofalcones rostro adunco, eo tamen nō minus magno. Neq; enim in vniuerso genere rostri nimia magnitudo vnquam laudabilis fuerit. Nam ad reliqui corporis proportionem malè respondet, & verisimile est nimia nec vtili humorum abundantia, rostra & vngues crescere & augeri. Quamobrem Accipitres huiusmodi, tanquam nimijs humoribus referti, minus leues reputabuntur. Sint preterea vnguibus validis, posterioribus maximè. (Hanc notam etiam Albertus Girfalco attribuit) planis cruribus, nodosis, nec longis (credo legendum, non nodosis. Nam alioquin planum, & nodosum sibi mutuò repugnant, & Albertus quoque non nodosa vult esse) Cauda ad sui corporis formam decenti. Alarum verò summitates ita sint fortes, ut facilè iudicari, & animaduerti inde possit, in uolatu eos quàm diutissimè perseuerare posse. Et [a] Fridericus Imperator bonā membrorum Gyrfalconis formam atque proportionem hanc esse memorat. Superior, inquit, capitis pars non sursum in tumorem attollatur, sed vbiq; æquale sit: Sinciput āmplum, & spatiosum. Anterior capitis pars, illa nempè, quę supra oculos est, etiam sit ampla, supercilia eminentia, oculi concaui, nares Insigni foramine patulæ, rostrum crassum, curuum, atque durum. Collum, quà caput spectet, gracile, quà spatulas, crassum. Corpus uniformiter descendat, & subtilius & acutius ad caudam usque euadat, eamq; formam seruet, quam Geometræ pyramidalem uocant. Alas habeat ad dorsum eleuatas, non autem dependentes, sed ita complicatas, ut una propè caudam alteri supponatur, & in modum crucis sese ambæ intersecent. Pennę alarum maiores, tam quæ alias cooperiunt, quàm quæ coopertæ sunt, hoc est, tam superiores quàm subteriores, latę sint, & durę. Pennæ cooperientes quanto magis alias cooperiunt, tanto laudabiliores sunt. Pennæ caudæ, cùm non uolat, simul sint recollectæ, atque sub duabus superioribus, quæ coopertores dicuntur, adunatæ. Gula ampla sit, atque profunda, post ingestum etiam multum cibum parum turgeat, & cibo plena, fit rotūda. Pectus exterius promineat, carnosumq; sit, & densum. Coxę sint amplę. Tibiæ curtæ, crassæ. Palma pedum crassa etiam & ampla, digiti longi, macri, asperi, squammosi, spatiosiq;. Vngues macri, adunci, & acuti.

Cauda. Alæ.

[a] Lib. 2. de Venat. c. 19.

Caput. Sinciput. Occiput. Oculi. Nares. Rostrum. Collum. Corpus. Pennæ.

Coxæ. Tibiæ. Pedes. Digiti. Vngues.

LOCVS.

LOCVS.

SCRIPTVM reliquit Belisarius vltimam Germaniæ partem versus Septentrionem, quæ Noruegia nuncupatur, Girfalconum esse patriam. Nidificant etiam, inquit idem, in insula, quam Hirlandiam vulgò nominant, quæ adeò præ cæteris frigidissima est, vt aliorum ibi Accipitrum genera nō reperiantur. Est eadem sterilissima, altissimisq; montibus, & saxis plurimis, geluq; nimio ac frigore inhabitabilis &c. Mercatores, qui insulam adeunt, frumenti, farinæuè parum, ac vilissimas ibi merces important, quę siccis piscibus commutari dicuntur. Hi quidem Hierofalcones Accipitres ad Maximilianum Imp. Germanorum deferunt. Quorum pennæ magis albæ, formaq; maiores cæteris sunt. Nā ij qui è Noruegia transportantur, non albi sunt, nec adeò magni, quamuis illos meliores putemus. In ijs tamen duabus solùm mundi partibus Hierofalcones nidificare compertum. Hæc omnia Belisarius. Verùm hac in re alij quamplures ab eo dissentiunt, qui alia aliquot loca, in quibus Girfalci reperiuntur, recensent, quāuis hoc verum est, quòd ea ferè polo arctico subiecta sint, aut vicina. In primis enim Paulus Venetus *Balasciam* nominat *Prouinciam, & quàm optimos habere Herodios, & Falcones affirmat*. Idem alibi: *In mari congelato insulas quasdam Grifalcos & Falcones producere* scribit. Item [a] rursus alibi, *Grifalci* (inquit) *qui è Christianorum terris ad Tartaros portantur, non perferuntur ad magnum Cham, qui hoc genere auium abundat, sed perueniunt ad eos Tartaros, qui Armenis & Cumanis confines sunt*. Paulò verò antè, in eodem capite sic scribit. *A monte Alchai Aquilonem versus venitur ad campestria regionis Burgu, quæ dierum quadraginta itinere patēt, postea peruenitur ad Oceanum, vbi in montibus nidificare solent Herodij siue Falcones Peregrini, qui inde ad magni Cham curiam* (aulam) *perferuntur. Nec inueniūtur vlla alia aues in his mōtibus præter Herodios, & aliud auicula genus, quo pascūtur Herodij.* Ex quibus tamen verbis postremis facilè apparet, Herodium ab Hierofalco diuersum ab eo existimatum. Herodium enim & Falconem peregrinum pro ijsdem habet. Præterea Girfalcos superiùs ad magnum Cham deportari negat, Herodios verò illuc deuehi concedit. Paulus quoque Iouius simul & alibi, quàm in dictis à Belisario locis reperiri Hierofalcos, seu Girfalcos testatur, & Hierofalcum ab Herodio etiā distinguit, cùm in Inugrorum, Vgolicorumq; montibus nobilissimos Falcones capi, & ex ijs genus vnum esse candidum, guttatis pēnis, quod Herodium dicunt: esse præterea Hierofalcos, Ardearū hostes & peregrinos scribat. Hic enim Herodios & Hierofalcos seorsim enumerat, sed quos Hierofalcos dicat, ignoro. Herodius sanè ille candidus guttatis pennis ad amussim nostrum, quem descripsimus, Girfalcum exprimere videtur. [b] Matthias à Michovv Canonicus Cracouiēsis in Sarmatię Asianæ descriptione narrat, ad se nempe in Poloniam adferri ex locis Septentrionalibus (sine dubio extremis & penitissimis. Nam alioqui & Polonia in Septentrione est, è quibus Cardanus nominatim Iurcam Scythiæ exprimit) auem rapacem, magnitudine Aquilæ, sed cauda & alis prolixioribus, in similitudinem Accipitris, quem Moscouitæ Kiczoth, Poloni Byalozor, id est, albicantem splendorem vocant, quandoquidem subalba sit, ventre potissimùm. Hanc nostrum esse Girfalconem, posita ab eo signa verisimile faciunt, & [c] Sigismundus Baro Girofalcones eos ait esse Falcones magnitudine excellentes, quosdam phœniceos, quosdam albos, & Kretzet Moscouitis appellari. Ex hisce omnibus patet non in solis illis duabus regionibus, nempe Irlandia, & Noruegia, vt Belisarius vult, Girfalcones gigni. Quamuis maxima ex parte eosdem illic nasci haud grauatim admiserim. Nam & ille albus nigris notis maculosus, cuius nos figuram exhibemus, è Noruegia allatus, ac Serenis. Ferrariæ Duci missus dicebatur. Tardiuus Gallus quoque testatur Girfalcū nasci in regionibus frigidis, vt Dacia, & finitima huic Noruegia, necnon Prussia, ea potissimùm parte, quę ad Russiā vergit. Capi autē plerūq; inter migrādū in Germaniam;

Noruegia Gyrfalconibus abundat.

Balascia optimos gignit Herodios, & Falcones.

[a] *Li. 1. c. 61.*

Falco candidus mutatis pēnis quis.

[b] *Cap. 14.*

Kiczoth. Byalozor.

[c] *In cōment. rerum Moscouiticar.*

Kretzet.

Prussia, & Russia Girfalconibus abūndat.

MORES. INGENIVM. VENATVS.

ALBERTVS, & Petrus Crescentiensis, alijque Girfalcum auem esse fortem, ferocem, strenuam, ac mirè audacē scribunt, adeo vt inuentos asserāt, qui etiam Aquilas aggredi non dubitarint. Capere aues omnes quantumuis magnas, reliquisq; Falconibus & Asturibus terrori esse, vt qui in eius aspectu ægrè voleut. His attestatur Sigismūdus Baro, cū in hęc verba scribit: *Hisce auibus, quas Kretzet Moscouitæ vocant, nos Girfalcones: Cygnos, Grues, & alias id genus aues capere solent*. Sunt autem eædem aues audacissimæ quidem, at non tam atroces, nec impetu tam horrendo, vt aliæ aues quantumuis rapaces, illarum volatu seu conspectu (quemadmodum quidam de duabus Sarmatijs fabulatus est) decidant, extinguanturq;. Illud quidem experientia compertum est, si

quis venatur Accipitre aut Niſo, aut alijs Falconibus, & interim Kretzet (quam à longè volantem continuò ſentiunt) aduolauerit, quòd prædam vlterius non proſequantur, ſed pauidæ ſubſiſtant. Notat aũt Matthiam à Michau Canonicum Cracouienſem, qui rapaces omnes, nempè Accipitres, Falcones, hanc adeò metuere in ſua Sarmatia Aſiana ſcripſerat, vt ea inſpecta tremant, decidant, & extinguantur. Verùm hyperbolico eum tropo in hac narratione vſum cenſeo. Quam etiam in Cardanũ reprehendit Scaliger, cùm inquit: *In Getharum, Scytharumq́ regionibus auis vocata Cretzet, tantarum virium, tantaq́ eſt audacia, vt ea volante, alia rapaces trepident. Non enim vtar ambitioſo verbo illo tuo, quo dicebas Aquilam exanimari.* Hoc enim in Michouuio legerat Cardanus nimium credulus. Gruibus & Ardeis infeſta in primis auis eſt, cùm naturæ ſponte, tùm magiſterio Accipitrariorum inſtructa. Si enim in quinque Grues, libero & aperto aëris campo volantes emitti contingat, non prius perſequi deſinere dicitur, quàm ſingulas in terram deiecerit. Vidiſſe tempeſtate ſua peregrinos, ſacrosq; Accipitres adnitentes Ardeas perſequi, narrat Beliſarius, illosq; relictis tandem Ardeis venatorum altis vocibus reuocatos rediſſe. Emiſſum verò denique ex Accipitrarij manu Hieroſalconem ita citato volatu vagantem per aëra in gyrum crebriori alarũ percuſſione perſpexiſſe, vt filo ſublimi tractum cenſere quis poſſet, derelictam ab alijs in æthere Ardeã uiciſſe, & cepiſſe. Hinc etiam fit ut de eius pugna nulla aut exigua uoluptas capi poſſit. Nam & ille quem unicum Gryfalcum ſe uidiſſe narrat Scaliger, qui Caroli erat ducis Sabaudiæ, uolantum omne genus ſine ullo negotio deijciebat. Nec ulla præda rationibus aërem ſuperabat, ſed rectà ab aucupis manu ad auem, quæ non ut aduerſus Falconem aut Sacrum ſeſe comparabat ad defenſionem, ſed ſola fuga ſaluti conſulebat. Verũ ut docet Sigiſmundus Baro, quemadmodum in alias aues aduerſo impetu feruntur, rapacesq; ac feroces exiſtunt, ita inter ſe mutuò manſuetiores ſunt, neç mutuis ſeſe morſibus, quod aliæ rapaces faciunt, dilaniant. Imò relatum ſibi à viris fide dignis ac gruibus idem affirmat, has eaſdem aues Kretzet dictas, cùm ex illis regionibus, vbi nidificare ſolent, afferuntur, aliquando quaternos, aut quinos, vehiculo cuipiam in eam rem parato ſimul includi, atque eſcam, quæ illis porrigitur, obſeruato certo quodam ſenij ordine ſolere capere: id autem ratione, an natura illis indita, an alia quapiam cauſa faciunt, incertum eſſe. Hoc prætereа ipſis peculiare idem aſſerit, vt præter cæterarum rapacium morem, nunquam ſeſe aqua abluant, ſed ſola arena inſtar puluer atricum, qua ſeſe expurgẽt. ac pediculos excutiant, vtatur. Quod à noſtratibus diuerſam ſpeciem arguere vult Scaliger. Frigore tantoperè gaudere, vt perpetuò aut ſuper glacie, aut lapide, marmoreuè algido ſtare geſtiant. Qua verò ratione venationem exercere ſoleant, quaque huic adhiberi, & ad eam inſtitui, denique qua paſci, Albertus docet in hęc verba: Solus venatur, ſed meliùs cum ſocio. In venatione diù perſequitur prędam. Quare venator, ut eum aſſequatur, veloci equo indiget, necnon canibus velocibus, qui, cùm prædam deijcit, eam tollant. Præcipuè autem docendus eſt hic Falco ne in aqua prædæ inſideat quia frequenter longiùs diſtat à Falconario, & lędi poſſet in aqua. Quamobrem non ſecundum longitudinem aquæ emittendus eſt ad prædam, ſed renendus, donec aues extra ripam in aëre appareant, & tunc gyro Falconis metu ad aquam redire non audebunt. Quod ſi à campo uerſus aquam emittantur, aues ad aquam fugienr, ac vel euadent, uel ſi percuſſę fuerint, in aquam decident, Falco autem prædam ſequens lædetur, uel mergetur. Et ſi euadit, redder tanquam timidior propter acceptam noxam. Paſcendus eſt carne ſanè delicata, & recenti, & quæ adhuc uitali calore caleat. Delicatã uoco, quæ cordi propinquior eſt, tanquam magis elaboratam, (Nam & ſylueſtres aues, ſeu rapaces pleræque de prędа, quam ceperint, cor in primis edunt, deinde partes ei propinquas uerſus alam dextram, rarò uerſus ſiniſtram. Præcipuè uerò paſci debet Gyrofalco calidæ naturę auibus, ut Columbis, Palumbis & ſimilibus, iiſque recentibus. Nam omne genus Accipitrum, Falcones, Aſtures, Niſi, recentibus tantùm aluntur, nec unquam reuertuntur ad reliquias prędę, dum ſunt ſylueſtres, neque cadaueribus, ut Aquilæ & Milui inſident. Sed poſtquam ſemel de aliqua aue guſtârint, illa deinceps relicta nouam ſemper prædam perſequuntur. Maximè uero Gyrofalco recenti, & etiamnum calẽti carne delectatur. Quamobrem de præda prius incipit comedere, quam occiderit. Itaq; non laudo, quod nonnulli Gallinæ uiuę coxam, uel alam extrahunt, & rurſus poſtridie de eadem Gallina partem alteram, Gyrofalconi in cibũ exhibeãt. Proculdubiò enim ſic laniatum Gallinę corpus, mox & calorem febrilem pati & ſaniem incipit generare. Debet ſanè peritus Falconarius naturam ſequi, atque ijs maximè, & talibus cibis, quibus, & qualibus ſylueſtres ipſi paſcuntur, Falcones nutrire.

[Margin notes: * Exerc. 231. 2. — Cretzet q-bus infeſta — Peculiaris mos quo ſe purgent. — Venationis modus. — Cibus.]

V S V S.

VTILIS est teste Tardiuo, ad omne genus venationis seu aucupij, sed magistrum benignum, ac tædij patientem, manumq; gestantis placidam requirit, ob ingenij ferociam, alioquin instructu difficilis, nec admodum docilis. Venit Girfalco etiamnum rudis, neque dum mansuefactus, plerunque aureis quinquaginta. Tertiarij verò mares, & ipsi non inutiles, aureis venduntur viginti, & pluris authore [a] Carcano. Mirũ verò videri potest, quod hic ex Oriente eos adferri à mercatoribus asserit, nempe Cypro, Creta, & Aegypto, cùm, ut antè diximus, alij alibi quàm in plaga Aquilonari eos nasci negent. Maxima autẽ horũ pars à Gallis, quibus horum multus in venatione est vsus, vt etiam omnis generis rapacium, coemi quouis pretio soleant.

Instituno.

Pretium.

[a] Li.1.c.11

DE FALCONE MONTANO. Cap. IIII.

MONTANO propriè dicto Falconi ideo quartum inter Falcones locum dedimus, quòd strenuus admodum sit, & maximis tantùm auibus capiendis intentus, paruas verò tanquam se indignas negligat. Audax & bellicosus est, vt qui teste [a] Alberto, Aquilam aliquando inuadere, & occidere etiam visus, sit, vti suo loco historiæ exemplum fidem faciet. Plures aues eodem furoris impetu interficere, ei ludus est, & volupe. Verùm cùm ob nimiam feritatem, & iracundiam, ingeniumq; rude ac præfractum, institutu admodum difficilis sit, ideo cæteris præcedentibus postponitur, dignitatis ordine.

[a] Lib. 23. cap.7.

S Y N O N I M A.

HIC Falco, montanus dicitur, idq; per excellentiam. Quanquam & Peregrinus quoq; & Gibbosus, & alij Falcones in montibus, montiumq; rupibus nidulentur. Fortasse quòd, quemadmodum illud hominum genus, quod montana incolit, agreste & incultum, ingenioq; magis, quam cæteri, truci sit: ita & hi Falcones naturę quàm cæteri sint ferocioris ac truculentioris, magisque indomiti. Hos Itali Montanaros vocant. Ad horum credo imitationẽ etiam Albertus Montanario Latinè nominauit. Gallis vocãtur Montagners. Germanis Birghfalck.

Etymũ nominis.

Montanarus.

BirghfalK.

D I F F E R E N T I A.

FALCONVM montanorum, hornotinorum præsertim, variæ sunt iuxta colores differẽtiæ, iuxta [a] Carcanum. Alij enim rubicundi, alij fului, alij fusci toti, imo Coruorum instar nigri, alij cineritij, alij denique colore eius Anseris feri, quem vulgò Balettam nominant, quique piscibus victitat.

[a] L.1.c.7.

F O R M A.

MAXIMA horum Falconum pars statura est mediocri. Pauci admodũ, magni reperiuntur, exigui corporis permulti, & eius quidem nonnulli teretes, oblongi alij. Albertus montano Falconi crassitudinem ferè eandem, quæ Asturi est, ascribit, sed illum corpore breuiorem facit. Pectus ei tribuit rotundum, ac figuram in pedes stanti pyramidalem, quæ pyramidem, quam in dorso nonnihil compressam quispiam fingat, referat. Omnes penè caput habent rotũdum vertice fastigiatum, ac nigrum, coronula quadam cineritia cinctum, cui in fronte non longè à rostro plumulæ quædam exiles ac tenuissimæ, veluti capillares eminent, quæ quidem exiguo numero in fuscis seu nigris conspiciuntur, aliquando omnino nullæ. Rostrum habent breue, ac crassum, nigrumq; narium foramina angusta, oculos, palpebrasq; similiter exiguas. Guttur candescit nonnihil ad sternum vsque, maculis conspersum maiusculis, pectus reliquum versus inferiora notis quibusdam exornatum est, quæ ferrugineæ quandoq;, nonnunquam rubeæ, aliquãdo nigricantes conspiciuntur, & alijs præterea minutioribus notulis distinguũtur. Quibusdam verò guttur & pectus nigris plumis vestitur. Femora interna nigrescunt. Dorsum ac lumbi maiori ex parte plumis fuscis, eisque minutis obteguntur. Habent eorum aliqui post medium dorsum, lineas quasdam albicantes, aut rubescentes, quæ deorsum vergũt. Alij etiam

Magnitudo.

Crassities.

Pectus.

Caput.

Rostrum.

Oculi.

Guttur.

Femora.

Dorsum.

purè

purè cineritias dorſo gerunt, aut eius coloris, cuius eſt Anſeris feri illud genus, quod Vicentini *[Baletta.]* Balettam vocant. *[Alæ.]* Alas habent minimè vt Peregrini longas, *[Cauda.]* caudam item eiſdem breuiorem, & maiori ex parte in modum caudæ Tinnunculorum variegatam. Inueniuntur etiã quibus cauda Falconis Sacri ſimilis eſt, ſed rari admodum. *[Crura.]* Crura & pedes plerunq; habent croceos, quibuſdam ex flauo paleari palleſcunt, & ſquammis denſiſſimis integuntur. *[Pedes.]* Pedes ſunt, quam Peregrino minores, digiti magni, & carnoſi, vngues nigerrimi. *[Mutati vt noſcantur.]* Mutatos (vt vulgò vocant) faciliùs eſt cognoſcere. Caput habent nigrum inſtar Cornicis, nares crocea pellicula circum amictas, quemadmodum & oculos. Collum, humeri nigreſcũt. Pars dorſi inferior uerſus vropygium cæruleo tingitur. Guttur ad ſternum vſque candet. In quibuſdam verò obſcurè rubeſcere conſpicitur, in alijs nigricat, vbique verò maculis rotundis inſignitum. Cauda breiuſcula & nigra. Plumæ, quæ femora veſtiunt, fuſcæ ſunt. Crura valida. Aduertendũ verò, quantò ſæpius pennas veteres exuerint, tanto guttur eos obtinere candidius, maculaſq; illas euadere minores, & pennas illas, quæ dorſum, ac lumbos contegunt, cæruleo intenſiùs tingi. *[Delectus.]* His conditionibus Falco montanus præditus ſit oportet, qui minimè contemnendus eſt. Sit procero ac ſpecioſo corpore. Tantoq; autem maiori in pretio habendus eſt, quantó parte quapiá nempe aut capite, aut plumis, aut pedibus Peregrinum magis refert. Optimus verò Hornotinus fuſcus. Eos verò, qui corpore ſeu ſtatura ſunt, exigua, prudentem accipitrarium, vt non aggrediatur inſtituere, etiam atque etiam moneo. Raró enim rem agunt, rarius verò eorum mares ſeu tertiarij, imo oleum, & operam perdere faciunt.

VICTVS. VENATVS. MORES.

MAGNAS tantùm contemptis paruis, aues captare hunc author eſt Tardiuus. Et in Auibus magnis mirè audacem, Albertus item teſtatur. *[Quas aues capiat.]* Carcanus hunc, præſertim ſi hornotinus eſt fuſcus, non Anates ſolùm, ſed & Anſeres & Ardeas capere aſſerit, eſſeq; animo in his perſequendis mirè intrepido, & ſuprà quàm credibile eſt, audaci, necnon admodum rapacem ac mordacem: verùm indocilis ingenij. Nam Albertus, eſt, inquit, hoc Falconum genus ferum, & malis præditum moribus, iracundũ, incõſtantis irę, difficili cura regitur, & cuſtoditur. *[Mores.]* Itaque rarus eſt Falconarius, qui mores eius ſatis perſpectos habeat. *[Inſtitutio.]* Quamobrem pręceptum eſt Ptolomæi Regis Aegypti, raró tenendum manu, præterquam in aurora, & aucupij tepore. Alijs verò temporibus includatur loco obſcuriſſimo, vbi bis vel ter ignis clarus & non fumoſus accendatur. Neque teneatur manu extra tempus iam prædictum, niſi cùm paſcendus eſt. Sic enim ad manum Falconarij, tanquam beneficam miteſcit, & iracundiam deponit. Atque ita Albertus. Veruntamen contrarium Tardiuus præcipit, frequentius ac diutius, quàm cæteros Falcones geſtandum ſcribens. Suadet verò Albertus accipitrario, ne iraſcenti multùm reſiſtat. Ita enim citiùs iracundiam remiſſurum. Nam ſi præda euaſerit, inquit, prę cęteris indignatur, ita vt per iracundiam aliquando reuocantem ſe inuadat, & caput, aut faciem Falconarij vel equi dilaniet. *[Fortitudo.]* Eſt etiam quando Falco vnus alterum inuadit. Qua in re Falconarius patiens requiritur, qui non aduerſetur, ſed patienter diſſimilet reuocationem, donec ira depoſita miteſcat animus Falconis. Quod ſi etiam reuocatus Falco non rediret ad reuocatorium, non admodum curandum eſt, niſi ut caueat Falconarius, ne capiatur ab alio. Quia depoſita ira, ſua ſponte ad domum Falconarij reuertetur. Cæterùm ob mores hoſce non eſt abijciendum hoc Falconis genus, quòd in auibus inuadendis mirè ſit audax. Nam vel Aquilam aliquando inuadit, & occidit. Hinc induſtrio Falconario præcipit Ptolomæus, ne hunc Falconem in fortes aues frequentiùs immittat. Nam ſi per iram moderatè incaluerit, in mortem ſeſe præcipitat. Quod accidiſſe iam in alpibus quidam è ſocijs noſtris obſeruarunt. *[Falco Mõtan⁹ Aquilã occidit.]* Nempe cùm Falco montanus è rupe veniens Perdicem ſequeretur, & Aquila fortè aduolans ex aduerſo illam ei præripuiſſet, nec Falco illam Aquilæ denuò extorquere poſſet, cùm aliquandiù fruſtra id conatus eſſet, altiſſimè tandem conſcendit, & impetu deorſum facto, caput Aquilæ feriens, ſe pariter & Aquilam interemit. Semper igitur ne in tantam iracundiam incidat, cauẽdum. *[Crudelitas.]* Crudelior eſt, quam Falcones cæteri, & mirè gaudet feritate ſua. Itaque ſæpè reperiuntur ex hoc genere Falcones, quibus auem vnam vulneraſſe, & deieciſſe non ſufficit, ſed multis deijciendis gloriari videntur, adeoque interdũ crudelitati ſuæ indulgent, vt occidendis auibus occupati, cibi etiam obliuiſcantur. Hæc omnia de Montani Falconis moribus & ingenio, Albertus.

CVRA VALETVDINIS.

CORPORIS habitu, inquit Tardiuus, inter obesum & macilentum mediocri seruari debet. Aegrotanti aquam puram diu decoctam in olla fictili apponito, atq; ut bibat, curato. Quod si non sanetur, remedijs alibi descriptis vtere. Quum purgare eum, & macerare volueris, tres offulas ei de pelle Gallinacea dato. Ad tuendam sanitatem eius haud modicum facit, si chirotecam tuam moscho inunxeris. Cùm ad venationem emittis, proijce eum ante alios. Ita futurum est, ut quantumuis nihil capiat, cum alijs sit rediturus.

Aqua.

Moschi vsus.

DE FALCONIS MONTANI. Secundo Genere. Cap. V.

CVM Falconis huius Montani descriptionem exactè considero, in eam planè sententiam ducor, ut Falconis quoddam genus ad me olim allatum sub nullo quidem nomine, sed cui ego leucophęo à colore nomen indidi, non aliò, quàm huc pertinere autumem, & si non ipse est Falco montanus, ad hunc tamen ceu maximè congenerem planè reducendum esse. Rationes quæ me adduxerunt, hæ ferè sunt. Video Carcanum in describendo Falcone montano rostrum ei attribuere crassum admodum, curtum & nigerrimum, nares, oculosq; exiguos, & vtraque lutea membrana circumuestita. Hæc omnia in primis in meo leucophæo accuratè & exactè conspiciuntur, ut de hoc ipso loquutum putares. Pedes quoque huic sunt cum cruribus lutei, ut Montano. Cùm autem hunc meum toto corpore leucophæum seu subcæruleum intueor, reperioq; Falconi montano, præsertim qui aliquoties plumas ueteres cum nouis commutârit, mediam partem dorsi cæruleam affingi, denique quò frequentiùs senectutem exuit, hoc totum ipsi tergum magis fieri cæruleum, gulamq; cum pectore magis albescere, abolitis paulatim, quę ipsa distinguebant, cum ætate maculis, non uideo, inquam, quid me ab hac opinione abstrahere debear, qua hunc leucophæum iam tandem Falconem montanum appellem; sed iam plurimas & frequentissimas pennarum mutationes perpessum, & ætate adultum. Confirmat hanc meā sententiam etiam Albertus, qui montanum Falconem calamo depingens, suisq; coloribus ornans ait: *Dorso alisque exterius color cinereus, qui paulatim magis, magisq; quo sæpius feliciter pennas mutauerit, clarior efficitur, & pallidior* &c. Quid enim cinereus color à leucophæo differt, qui multas etiam pro remissione aut intensione coloris differentias, possunt admittere? Maximam verò inter se habent affinitatem, & facili negotio in se mutuò transeunt, aut ætate, aut alia ratione leucophæus, cinereusuè, & cæruleus, ita vt in multis sæpè cùm alijs animantibus, tùm auibus halluci nari oculum contingat, & inter cæruleum, & leucophæum seu cinereum ægrè discrimen reperire, ita mixto, & temperato colore, ut ex utrisque compositus, ueluti inter eos ambigere uideatur: quod uel ea sola Ardea, aliàs auis notissima clarum facit, quæ promiscuè nūc cærulea, nunc cinerea uocatur. Quandoquidem cinereus color alioquin albidior, quò obscurior fit & saturatior, hoc ad cyaneum magis accedere apparet. Verùm ne hac in re probanda simus longiores (Exacta enim colorum pertractatio huius non est loci) minimè mirum, aut nouum cuipiam esse debet, eidem aui rapaci uarios sæpe ac differētes colores ab authoribus attribui, cùm in uniuerso auium genere rapaces omnium maximè mutationi cùm pennarum, tùm & colorum sint obnoxiæ, ita ut adultæ à seipsis, dum pulli erant plurimùm discrepare comperiamus, ac diuersis admodum coloribus tingi pro ætatis incremento. Quanto minus insolēs uideri debet in hisce colores proximos, seu affines in se mutuò paulatim transire. Denique cùm uarios admodum iuxta colores montanorum differentias, Carcanus statuat, ac inter cæteras cineritium totum etiam enumeret: quid uetat hunc nostrum leucophæum cineritijs accenseri, & cæruleus præterea color in his ipsis montanis non ita uel eodem teste rarus est. Verùm descriptionem subiungamus, ex qua cum alia collata quiuis iudicium faciat, per me licet. Falco igitur noster, cui cinereo seu leucophæo nomen imposuimus, duorum dodrantum est longitudine. Caput ei crassum, uertice tereti nonnihil cliuo, ac eleuato leniter assurgens (quod Carcanus etiam Mōtano tribuit). Rostrum item crassum, breue, nigrum, robustum, pollicaris crassitudinis, unco haud ita acuto, sed ualido, ita ut haud sciam, nunquid alteri Falconi rostrum fortius,

Descriptio ex Carcano.

Descriptio ex Alberto.

Ardea cinerea vel cærulea.

Descriptio Leucophęi

Lōgitudo.

Caput.

Rostrum.

tius, craſſius, ac fortius compactum, quàm huic, datum ſit. Nares membrana circumtegit lutea. Oculi iris nigerrima. Cilia ſeu ambientes in circulum membranulæ luteæ. Corpus, vt vniuerſim dicam, totum vniuſmodi eſt, colore nempè leucophæo, ſeu cinereo ad cæruleum vergente, dilutiùs obſcuriuſuè pro diuerſa partium ad lucem obuerſione. Gula, pectus, venter, atq; dorſum, adeoq; corpus totum valdè craſſum, &, vt inquit Albertus, qui Montano ſimile corpus affingit, ſpiſſum, rotundum, habitiſſimumq;. Pectus valdè teres, ac grande quali quoq; Montanum prǽditum eſſe idem tradidit. Alæ principium ſupernè habet latum, minus quàm cæteri acutum, quarum apices ad mediam ferè caudam, aut paulò longiùs protenduntur. Cauda mediocris inter longã, & breuem. Crura, pedeſq; pro ratione corporis non ita magna, neq; craſſa, crocea, tabellis intecta. Vngues verò nigerrimi.

Nares. Oculi. Color. Pectus. Alæ. Cauda. Crura. Vngues.

DE FALCONE GENTILI. Cap. VI.

QVINTVM in Falconum claſſe, ordinem dignitate metiẽtes, locum aſſignauimus Falconi Gentili ſeu nobili, quòd præter nobilitatem, quam nomen ipſum indicat, tanta etiam Peregrinos ſimilitudine referat, vt vel peritiſſimis ſępè accipitrarijs facilè imponat, & pro ipſo ab illis etiã habeatur. Adde quòd audax quoq; & intrepidus ſit, magnarũq; etiam auium quaſuis capiat. Adeò vt penè Peregrinis hunc proximè ſubiuncturi fuiſſemus, magna affinitate, quę inter eos eſt, moti, niſi Sacrorum, & Hierofalconum illuſtris ſplendor, & omni exceptione propè maior, quò multis hunc numeris antecedunt, iniuriam ſibi fieri palàm proteſtata, ac conqueſta fuiſſet.

NOMENCLATVRA.

FALCONES hoſce vulgari Italorum, necnon Gallorum idiomate Gentiles vocant: quo nomine vtriq; natalium ſplendorem apertè denotant. Nam eadem ſignificatione viros omnes illuſtri, & claro loco natos Gentiles homines paſſim vocant, nempè vt opinor, quòd gente aliqua præcipua, & magni apud eos nominis, ac generoſa ſint geniti, quibus longa ſerie auorum gentis ſuæ imagines recenſere licet. Hos vulgò cùm Germanis nobiles vocant. Alioquin Gentiles Latinè Ciceroni dicuntur, qui eiuſdẽ ſunt familiæ, & cognominis ſeu gentis. Quamuis autem in omni ferè Falconum genere nobiles reperiantur, & ignobiles, quos certis notis à nobis ſuo etiã loco poſitis oculati accipitrarij internoſcunt, hi tamen, de quibus nũc agimus, abſolutè ſeu per excellẽtiam Gentiles, id eſt, nobiles vel generoſi vulgò dicuntur. Huius autem nobilitatis opinionem, vnde ſibi comparauerint, nõ aliud inuenio indicium maius, quàm quòd Peregrino ita ſimiles ſint, vt penè ijdem eſſe videantur, & hac parte ad Falconum (iuxta quoſdam) omnium præſtantiſſimos, quam proximè accedant.

Gẽtiles homines. Gẽtiles qui dicantur.

FORMA.

GENTILES, inquit Beliſarius, paulò minores forma ſunt Peregrinis, & dubitant quandoq; venatores, iudicentnè Peregrinos eſſe, quum eiuſdem ferè formę ſint, & eodem pennarum colore diſtincti. Vnde Fridericus Imperator Falcones Gẽtiles in Peregrinos, & abſolutè Gentiles diſtinxit: quos Gentiles Peregrinos vocat, de illis hunc ferè in modum diſſerit. Gentiles Peregrini Falconibus Sacris minores ſunt, & forma eis cõuenientior, & elegantior eſt, quò plus cum Gyrfalconibus participet; Roſtrum videlicet craſſum, recuruum, nares amplas, verticem capitis planum, æquum, haud eleuatum, neq; tumidum, occiput latum, oculos concauos, ſupercilia foris prominentia, collum breue, idq; prope caput ſubtile, prope ſpatulas craſſius, cauitatem velut foſſam quandam inter pectus, & collum magnam, ac profundam, in qua ingluuies ſita eſt, pectus foris prominens, plenum, denſum, carnoſumq; habeant oportet. Coxæ plumis complurimis, ijſq; longis cooperiantur, & ſub genibus etiam dependeant. Crura craſſa, ac breuia ſint: planta pedum ampla, digiti expanſi, longi, atq; macilenti, vngues magni. Ab vna ſpatula ad alterã, ac per medium dorſum notabile ſpatium eſto. Alæ ſuper dorſum eleuentur, nec vbi ſuper renes ſeſe interſecant, decidant. Dorſi plumæ magnæ ſint, & in extremo rotundæ. Pennæ alarum tam coopertæ, quàm cooperientes planæ ſint, non criſpæ, magnæ, atq; durę. Omnes verò pennæ, ac plumæ firmiter admodum corpori infixæ ſint; & maiores ſub duabus recondãtur. Falconum Peregrinorum Gẽtlium, cùm adhuc hornotini ſiue ſori ſunt, alij ſimpliciter,

Gẽtiles Peregrini & eorum forma.

Differẽtia penes colores. & absolutè fusci sunt; quidam verò rubris, quidam pallidis maculis ceu guttulis perornantur. Alij ruffi sunt, aut simpliciter, aut ad nigredinem vergentes. Alij fului, uel absolutè, uel cũ quadam rubedine. Cæterùm maculę à collo vsq; ad pectoris furculam paruæ sunt, inde verò progredientes ad anum vsq; maiores euadunt. Rursus alij in dorso, alis, & cauda maculati sunt: *Maculati.* alij nequaquam. *Fusci.* Maculatorum, quidam subrubras, quidam subpallidas maculas, easq; alij rotundas, alij oblongas obtinent, alij multas, alij paucas, alij paruas, alij magnas. Fuscorum alijs pennæ dorsi, alarum, ac caudę subalbidis, alijs subrubris, atq; horum quibusdam paruis, quibusdam magnis præcipuè verò in extremitatibus suis, maculis insigniuntur. *Subrubri.* Eædem differentię de subrubris, & subfuluis poni possunt. A fuscis itaq; qui ad rubedinem tendunt, quamuis eos nõnulli inter Peregrinos Gẽtiles non enumerent, exordiemur, & omnium in hoc genere pulcherrimos iudicamus, modò paulò antè datam formam, & quem nunc enarrabimus, colorem obtineant. *Color Fuscorũ qualis laudet.* Color autem talis esse debet, vt neq; fuscus, neq; rubeus dici queat, sed simul ex ęquo permixtus. *Caput.* Laudabiliores in suprema capitis parte ceu quadã corona in circuitu perornãtur, propè nares duritie rostri virescit. Maxillę sub oculorum parte subrubeæ sunt; quæ sequuntur plumæ circa aures nempe fuluæ, & ad rubedinem vergunt. *Dorsum.* Dorsum fusco colore est, ad rubedinem etiam inclinante, & marginibus rubescentibus, & maiusculis, sine guttis tamen exornatum. *Alæ.* Pennæ alarum maiores fuscæ cum marginibus, quos diximus. *Cauda.* Cauda eiusdem coloris est cum dorsi pennis. Margines tamen in plurimis in cauda pallidiores, & subalbidiores, quàm in extremitatibus dorsi, quoniam cauda longiùs, quam dorsum à corde reposita. Nigræ plumarum gutturis maculæ crassæ, & breues, æqualis magnitudinis, & coloris. Plumæ sub alis ad rubedinem inclinant. *Coxæ.* Coxæ eisdem, quibus pectus maculis distinctæ. *Pedes.* Color pedum, hoc modo sese habet, si Falco fuscus fuerit, pedes virides esse solent, si ruffus, ex viridi flauescũt. *Laudabiles & non laudabiles.* Quò itaq; Gentiles Peregrini fusci, plures ex iam descriptis notis obtinent, eò laudabiliores sunt, pulchriores atq; acceptiores, quò verò pauciores eò ignobiliores habendi. Qui verò pallidi sunt, & liuidis maculis conspersi, & quorum pennæ in extremitatibus nullos habent margines, vel si habent, pallidi sint; & cauda coloris incani seu grisei, dorso non respondet; pectoris maculæ exiguæ; plumæ sub alis pallidæ, & subliuidæ; pennæ coxarum dissimiles, sine ordine tam quantitatis quàm coloris dispositę, maximè verò quorum rostrum propè nares, quam partem ceram vocat, croceum est, & pedes eiusdem coloris: *Cera quæ pars.* In summa quò à figura anteà data magis declinant, tantò ignobiliores, & viliores habentur. Postquam verò pennas mutãrunt, crassiores euadunt, pennæ uerò alarum breuiores, pleniores, & duriores, & in anteriori parte albę, in dorso leucopheæ: quibusdam etiam ac ijs præsertim qui ignobiliores sunt, maculæ in dorso & cauda transuersales sunt coloris ad fuscum tendentis, atque id secundum magis & minus, respectu videlicet coloris, quo antequam pennas mutarent, insignebantur: quò enim dum hornotini sunt magis pallent, eò etiam mutati magis albẽt, & quò plus fusci sunt, eò minus pallẽt, *Colorum mutatio.* & maculæ circa guttur vt primò mutatis etiam remanent, sed subtiliores tantùm euadunt, quę uerò à gutture per pectus feruntur, in hornotinis per longitudinem, in mutatis transuersim ducuntur; omnes verò fuscescunt, atque id secundum magis & minus, nam quæ in priori ętate fuscæ erant, eæ in mutatis nigræ quodammodò euadunt, aut saltem ut ita dicam fusciores illis quæ primò minus fuscæ fuerant, atque ita de reliquis dicendum, & pellis demũ circa oculos & pedes, qui mutantur, syluestriũ, crocei coloris efficiuntur. Hęc itaque de Falconibus Gentilibus Peregrinis Imp. Fridericus. De Gẽtilibus absolutè dictis ita verò scribit: Falcones gentiles absolutè, antequam mutãrunt, trium generum sunt, sicut & Peregrini, de quorum datis *Quomodo à Peregrinis differant.* antea notis quò plures obtinent, eò magis probantur. A Peregrinis in eò differunt, quòd minores sint, & caput habeant rotundius ac etiam minus, rostrum breuius, & pedes pro corporis sui proportione etiam minores. Præterea color in his minus quàm in illis viuidus est, minusq; pulcher; imo verò quicunq; Peregrini ad exquisitam illam, quam descripsimus, formã, etiam illaudabiliores propiùs accedunt, quàm Gentiles; eorum verò aliquibus tota quãdoq; descriptio competit, his verò nunquam. Sed quoniam multa, quantum ad corporis habitum attinet, in utrisque perquam similia sint, & nisi à peritissimo Accipitrario distinguenda, ex operationibus tamen facillimè dignoscuntur. Cùm verò Falcones gentiles pennas primas deposuerunt, pennæ Peregrini similes admodum euadunt, in cauda tamen & dorso plus maculatæ sunt; Pulchritudine enim Peregrinis in omnibus cedunt. Hæc omnia ille. Aliud de forma Gentilis sub hoc quidem nomine, scriptum apud rei accipitrariæ authores non inuenio, neq; quod sciam auis ipsa vnquam mihi cõspecta, vt ingenuè quod res est, fatear. Verùm si mihi per alios his in rebus liberum est iudicium, vti alijs est per me, cùm eadem omnia, quæ Belisarius & Tardiuus de suo Gentili Falcone referunt, Carcanus noster ei, quem Tedeschum vernacula voce vocat, id est, Germanicum, ascribat, singulaq; ad vnguem sibi correspondeant, hosce eosdem

esse verisimili admodum argumento suspicatus sum. Quod si ita est, (quod æquo lectori expendendum relinquo. Nam in ea re asserenda non ero pertinax,) iam ampliorem paulò & clariorem, fusioremq́; huius auis descriptionem ex Francisco Carcano Vicentino viro accipitrariæ artis peritissimo dare possumus, quæ quidē est huiusmodi. Tedeschi, id est, Germanici dicti Falcones, omnes ferè corpore magno sunt, & maior eorū pars figura oblonga, nonnulli modicè rotunda. Simillimi sunt Peregrino forma, capite rostro, & pedibus. Femora interna plumis albis vestiūtur. Alæ grandes sunt. Cauda longa. Omnes penè pennę colore sunt fusco. Maximam in Falconis Peregrini fusci gerunt speciem parte sui plurima, capite excepto, & humeris seu spatulis, quæ Teutonico paulò magis nigrescunt. Corona albicans caput ipsis propter collum cingit. Guttę seu maculæ pectoris plurimis fuscę sunt, ac magnę, quibusdam ferruginee & oblongę. Hisce verò qui aliquando plumas priores exuerunt, seu ut vulgò dicunt, mutatis, caput, collum, & humeri fusca sunt, dorsum cyanęo tingitur, transuersim fuscis intercurrentibus notis distinctum. Gula albet, lineis crassiusculis maculosa. Pectus item quàm Peregrino fuscius. Sed pedes quales Peregrini. Mares seu tertiarij horum Germanicorum à maribus Peregrinorum nulla possunt ratione discerni, adeò per omnia sibi sunt simillimi. Hactenus Carcanus. Præterea cùm non solùm corporis forma externa, verùm etiā indole, animoq́; Peregrinos adeò referre testetur idem Carcanus, vt non nisi oculatissimus quisque, & in arte exercitatissimus accipitrarius, eos inter se distincturus sit (nempe Germanicum à Peregrino, quod idem de Gentili alij perhibent) ideò non temerè quispiam Gentilem aliorum, nostratem Tedeschum esse crediderit.

Tedeschi, seu Germanici Falconis descriptio.

VOLATVS.

BELISARIVS, quod aliam inter Gentilem & Peregrinum differentiam, quam assignet, non habeat, à volandi vtriusq; gestu, vnam petit, inquiens, volatu discernuntur. Nam motus alarum inter volandum crebrior spissiorq́;, Gētiles esse demonstrat. Peregrinorum verò alæ quasi triremium remorum motus esse videtur. Sed & hoc à Peregrinis differunt, quòd adeò veloces non sint.

Peregrini & Gentilis distinctio.

VENATVS. MORES.

RAPACES admodum sunt hi Falcones & animosi adeò, inquit Belisarius, vt ad omnia auium magnarum genera audacissimi iudicētur. Attestatur huic Tardiuus, qui Falconem nobilem ad capiendas Ardeas in primis idoneum esse scribit, siue illas superne, siue inferne ferire opus fuerit. Quin etiā ad omne aliud auium genus præsertim aquaticum, vt sunt Mergi, Anates syluestres, Plateleæ, Ardeolæ, & ad maiores etiam capiendas, perquàm aptum. Eo est animo, ijsque viribus præstat, ut si antequam alias aues noscere didicerit, & è nidis exemptus ad huc pullus ad hoc instituatur, non Anseres solùm, verùm etiam Grues capere audeat. Ad tale aucupium etiam canis instituitur detenturus captam à Falcone prædam, donec Falconarius interueniat. Canes enim Falconem frequenter videre assueti, & circa eum, præsertim dum pascitur, versari soliti, eundem facilè ab alijs auibus dignoscunt. Hisce prorsus consona de suo Germanico Falcone tradit Carcanus, ferocem ac rapacem admodum esse asserēs, ac præstantissimum plurima ex parte ad uenatum euadere Ardearum præsertim, neque in multo minori pretio, quàm Peregrinos ipsos haberi, adeò ut perspicacissimum & sagacissimum eum accipitrarium esse oporteat, qui vtrosque dignoturus est. Hoc vno tātùm Gentilem Peregrino cedere vult Belisarius, quòd non sola animi magnitudine, ut Peregrini, sed cibi etiam auiditate prædam inuadere dicat.

Quas aues capiat.

DE FALCONE TVNETANO. Cap. VII.

QVAMVIS verò hæc de Gentilis cum Germanico conuenientia verisimiliter dicta sint, (Nam in tanta authorum & nationum discrepantia eadem diuersis, & diuersa ijsdem nominibus vocantium vix quidpiam certi statui his in rebus posse certum est) arbitrari tamen quispiam possit à Carcano non Germanum, sed Tunetanum pro eo haberi Falconem, quem Galli Italique Gentilem vocant: De hoc enim Tunetano in hæc sensa scribit. Aliud Falconum genus Tunetanum seu Tunisium appellatur, quòd è regno Africæ, quam vulgò nunc Barbariam vocant, Tunetano capti

Nominis ratio.

Forma. Caput.

ad nos adportentur. Sunt hi corporis statura exigui, verùm pēnarum colore sunt perpulchro (seu vt eius verbis claritatis maioris causa vtar, di piumaggio gentile & nobile, quasi come il Pelegrino) ac nobili instar propemodum Peregrinorum. Capite plerique sunt flauo, nonnulli aliquantum nigro instar Falconum fuscorum, quin & reliquo corpore hisce similes sunt, tam hornotini, quam mutati. Tanta similitudine Peregrinos exprimunt, pręsertim pedibus, vt multi fallantur, Peregrinos esse existimãtes. Verùm quòd pusilli sint omnes, & maribus, seu tertiarijs Peregrinorum vix maiores, nullo negotio solers accipitrarius eos à se mutuò distinguet. Quanuis & horum quosdam palustrium volucrum uenatui perquàm idoneos vidimus. Horum masculi seu tertiarij nullius ferè sunt pretij & inutiles. Ex hoc loco, & præsertim illis uerbis, quibus Tunetanum coloribus suis depingit, Peregrinoq́; similem scribit, & nobilitatem ei hoc ipso tribuit, quòd Peregrini instar specioso sit plumarum tegmine uestitus, expresſè & nominatim penè hunc Gentilem nobilemq́; uocari, & simul nominis rationem exponi aliquis colligat, & contendat. Verùm hac de re vtpotè exigui momenti, ut cum nemine controuertere uelim, ita hoc non silebo, Tardiuum, Belloniuni, Belisarium, aliosq́; prorsus diuersos habere Tunetanum & Gentilem, & de utroque seorsim tractare. Vnde si Carcanum eundem existimasse uolumus, Tunetanum suum cum Gallorum Gentili, à reliquis omnibus se prioribus discrepare fatẽdum erit. Tunetanum certè [b] Bellonius longè aliter describit, quàm Carcanus, eumq́; non Peregrino, uerùm Lanario Falconi Gallorum comparans, ita scribit: Aliud quoddam est Falconum genus Tonetanum nuncupatum, à primaria Africæ urbe Tunis, unde ad nos aduehitur, quod etiam Punicum eadem ratione appellari queat. Bellum enim quod Punicum Romani vocabant, ab ijsdem cum huiusce regionis incolis gestũ esse certum est, qui tunc Carthaginẽses dicebantur, à Metropoli Regni, Carthagine, in cuius locum nunc Tunis succesſisse videtur. Magnus admodum est hic Falco Punicus ad Lanarij similitudinem ac naturam accedens. Nam conformes huic gerit plumas, pedes quoque habet similes, verùm corpore est minore. Diutius præterea hoc ipso & constantiùs volat. Capite est crasso & tereti. Ad venationem palustrem vtilis est, & strennuè etiam sublimem aëra scandit, sed & ad campestrem venatum non minus ipso Lanario aptus est. Rarus autem ad nos adfertur. Aduertendum autem hic Bellonium non de ignauo illo Lanarij genere, de quo Albertus agit, quemq́; villanum ac ignobilem vulgus vocat, loqui, sed de alio quodam Galliæ peculiari magis generoso, de quo nos seorsim paulò pòst tractaturi etiam sumus, cùm nihilominus de altero illo Lanario pigro, ac inerte aliàs inter Accipitres disseruerimus.

[b] Lib. 2. c. 8.

Falco Tunetanus, eiusque descriptio.

Vsus.

DE FALCONE GIBBOSO. Cap. VIII.

SEXTVS nobilitatis locus Falconi Gibboso debetur. Est enim audacia ac persequẽdi prædam ferocia admirabili, etsi corpore exiguo. Non enim minus, quàm cæteri præcedentes, Anseres strenuè, Ardeas, & Grues superat. Volatu insuper, & altissimo & velocissimo excellit.

SYNONIMA.

Etymum.

Hagerfalck. Hagar.

FALCO Gibbosus sic appellatus est, quòd ob breuitatem colli caput vix appareat ante iuga alarum, dum eas supra latera dorsi componit, ita vt gibbum gestare videatur. Vnde Germanis Ein Hagerfalck, vel potiùs Hogerfalck, dicitur: Gallis Hagar; quæ vox Germanica est, & gibbum significat. Germani tamen pro gibbo hoger dicũt. Robertus verò Stephanus Hagar interpretatur (quam aptè, ipse uiderit) Falconem ueterem, iam quinque aut sex annorum pennis abbreuiatis aut læsis, captum præda proposita.

DESCRIPTIO.

[a] L. 23. c. 9.

Magnitudo. Caput. Rostrum. Alæ. Cauda. Coxa. Crura. Pedes.

FALCONIS hoc genus corpore est exiguo, quo parum (inquit [a] Albertus) excedit Nisum seu Sparuerium. In facie guttas habet, sicut Peregrinus, & cætera Falconum genera. Caput ei magnum est proportione reliqui corporis. Rostrum perbreue & rotundũ. Alæ prælõgæ & valdè exertæ. Cauda breuis. Coxæ fortes, & crura longiuscula proportione cæterorum membrorum, & quodammodo squamm:osa, instar squammarum serpentum & lacertorum ad ventris latera. Pedes habet nodosos in articulis digitorum, præpuè ad interiorem partem

plantæ

plante pedis, oculos flammeos, ardentes. Colore est Falconum peregrinorum. Cranium superius benè planum est, & retrò in capite non prominet, continuum ferè collo. Hęc Albertus, qui addit esse & aliud Falconum genus, quod semper quasi volaturum alas extendat. Cranium.

LOCVS.

NIDVLARI hunc scribit Albertus in rupibus inaccessis, vti Peregrinum, & similiter quoque ut eundem, de nido euolantem capi.

VOLATVS.

VELOCISSIMVS est, eodem etiam teste, insuper & altissimè volat, ita ut hominis visum effugiat.

MORES. VENATVS.

FACILE, inquit idem Albertus, cicuratur, & bonis moribus præditus est, audax & strenuus adeò, vt Anseres syluestres, Ardeas & Grues deijciat. Nec contentus est vnam auem deiecisse, sed multas vulnerat. Socios aucupij plures desiderat, propter sui paruitatem, & auium, quas venatur, magnitudinem. Cęterùm Falconarius quidam eremita narrauit mihi se aliquando huius generis Falcones tres uiro cuidam nobili uendidisse, qui statim ut fortè Anseres albi syluestres apparuissent, emissi, altissimum Anserum uolatum superarũt, ita ut à nemine ampliùs præsentium conspicerentur. Et cùm vir ille nobilis amissos Falcones conqueretur, paulatim Anseres vulneribus debilitati cadere circa eos cœperunt, inuẽtiq; sunt plusquam viginti Anseres deiecti. Tandem etiam Falcones reuocati ad instrumẽtum reuocatorium redierunt. Erant autem Anseres omnes lethaliter saucij, ac si cultello diuersis sui corporis partibus vulnerati fuissent. In causa est, quoniam hic Falco non statim inter descendendum percutit, sicut alia Falconum genera, sed potiùs, cùm à descensu rursus ascendere incipit. Tunc enim posteriore vngula ante pectus disposita ferit, ideoq; longum vulnus, & lethale inducit, & sæpè adeò fortiter ferit, vt vnguem suum sibi amputet, ac seipsum valdè lædat in pectore, vel etiam quandoque occidat. Alterum verò illud gibbosi Falconis genus, quod semper alas tanquam ad volandum extendere diximus, animosius quidem est, quàm robustius.

Quas aues venetur.

Multi Anseres à tribus gibbosis Falconib. vulnerati.

NVTRITIO. INSTITVTIO.

GENVS hoc Falconum eodem authore pascendum est cibis planè recentibus, & adhuc calorem spirantibus. Sic enim plurimùm proficit. Si tamen alijs interdum carnibus cibetur, curandum, ut illæ leues sint, sicut carnes altilium & recentes, aut saltem non putridæ, & in aqua frigida ablutæ. Nam Aues rapaces ventriculum admodum debilem, & tenui pellicula contextum habent, quamobrem insalubri cibo facilè afficitur. Itaq; leui etiam occasione, cibum crudum remouunt, præsertim si graui & melancolica carne, uel ad putredinem disposita pasti fuerint. Hoc genus Falconum diu manè & vesperi manu gestari desiderat. Nam quando assuetum fuerit, manui hominis libentissimè insidet, & libenter ad eam redit.

Cibus. Carnes.

Rapacium auium ventriculus.

DE FALCONE ALBO. Cap. IX.

SEPTIMVM inter Falcones locum ille, qui à colore albus speciatim cognominatus est, sibi vendicat, cùm quòd Peregrino maior sit, tùm quia fortis, ac intrepidus, strenuus ac robustus. Volatum quoque etsi non velocissimum, saltem diutinum ac perseuerantem exercet, vt interim cæteras dotes, quibus reliquis sequentibus præstat, taceam.

DESCRIPTIO.

[a Lib. 23. c. 11.] [Color, eiusque causa.]

FALCO hic (inquit [a] Albertus) ita in varietate subalbidus est, sicuti (de quo in capite de Peregrino à nobis actum est) niger seu carbonarius. In dorso & alis subalbus est. Alibi verò maculas siue guttas habet valdè albas alijs guttis subpallidis interpositas. Albedinis causa est regio, in qua nascitur, frigida & humida. Maior est Falcone Peregrino & multum accedit ad similitudinem Lanarij albi, qui per campos insidiatur muribus. Quare quidam natum esse crediderunt primùm ex Falcone Peregrino patre, & Lanaria alba matre, quod falsum esse audacia eius ostendit. Figura etiam pedum, vnguium, rostri, ac totius corporis naturam Falconis præ se fert, quamuis crura habeat crassiora, & nodosiora, quàm Falco niger. Quod ei accidit propter temperamentum humidius. Vnde crura eius magis crassa sunt, quàm illius, cui temperamentum est siccum, & biliosum.

[Crura crassa, & nodosa cur.]

Ad hunc Falconem meo iudicio redigi debet, quem nunc damus, quemq; ante biennium Domin. Iulianus Griffonius nepos meus charissimus ab Illustri Angelo Gallo Vrbinate, Equite Melitensi, vnà cum sequenti eius descriptione acceptum, Roma ad me transmisit. Descriptio ea talis erat: Sparuerius (Sic enim ille uocabat) cuius à me qualitates scire aues, corpore erat toto coloris lactei, sed maculis flauis, quæ tamen nisi penitiùs introspicerentur, & ipsæ quoque albæ apparebant. Alæ cæterorum pulcherrimorum Sparueriorum simillimæ, sed candidissimæ ac sine maculis. Cauda pennas habebat duodecim, coloris pariter candidi, & flauis maculis consperfas, quarum tamen apparentiam pennarum una, eaq; præcipua, & velut reliquarum tegumentum, quæ tota candida erat, nobis eripiebat, & tanquam in uaginam quandam eas recondebat. Rostrum item album magis erat, quàm cæruleum. Vngues & pedes cæterorum Accipitrum more lutei. Oculi flaui & nigri: & flauedo illa nihilo maior erat, quàm in nondum mutato Accipitre, quem uulgò Soro dicimus, quamuis tamen sorum fuisse hunc minimè crediderim: fieri enim potuit, ut flauedinem illam à peculiari quadam sui temperie retinuerit, alioqui necesse erat, ut cùm mutaretur, ad albedinem ea inclinaret: atque istæc ex proprio experimento loquor, qui diù hanc Accipitrariam artem exercui apud Illustrissimum Principem Bisignanum, necnon apud Serenissimum Hetruriæ Ducem, cui auem hanc emi, aluiq; ceu raram atque peregrinam. Audio tamen Serenissimum Ferrariæ Ducem Herculem eiusdem coloris Sparuerium habuisse, qui maiora etiam animalia, ut Gallos, & Cornices caperet. Audio item & Vrbini similem auem captam esse, quæ apud Serenissimum illius Vrbis Ducem, ad cuius manus peruenerat, mortua, tredecim vncias penderet, quod pondus in eiusmodi aue haud parum admirandum est. Noster Sparuerius statura erat alta, erat magnus, & superbus; non edebat, nisi oculis, vt fit, clausis, tuncque cum maxima auiditate. Occidebat pullastros: unde auem multi pretij fore aliquãdo, prædixeram, nisi immatura mors nobis illum eripuisset, postquam mensem unum uiuis eum aluer am alitibus. Causam mortis indaganti, superstitiosi quidam aucupes fascinatum fuisse respondebant. Multi ad me nobiles uidendi eius causa ueniebant, & tam pulchram & uenustam auem admirabantur. Nam à longè eam inspicientibus Cycno apparebat candidior: unde fortè Sparuerium Tartarum fuisse quispiam non ineptè existimet, quoniam ibi uolucres omnes albas esse, & robustissimas asserunt. Hactenus itaque ille: qui cùm Sparuerium hanc auem uocaret, nos quoque nomen immutare noluimus, quanuis multos fore certò sciremus, qui Falconis speciem quandam potiùs, quam Sparuerij, iudicaturi essent.

[Color.] [Alæ.] [Cauda.] [Rostrum.] [Pedes.] [Oculi.] [Forma.] [Pulchritudo.] [Sparuerius Tartarus.]

LOCVS.

LOCVS.

ALBVM hunc Falconem, inquit Albertus, mittit Septentrio, & Oceanus è Nortegia, Suetia Estouia, & finitimis syluis ac montibus.

VOLATVS.

VOLATVS.

QVANQVAM (uerba ſunt Alberti) nón tam uelox in uolando ſit, quàm niger, diutius tamen in auium perſequutione durat, & hac in parte compenſat, quod deeſt uelocitati.

VENTVS. MORES.

ESTATVR Tardiuus præſtantem & audacem eſſe Falconem album, pręſertim ſi adultior ſeu hornotinus (uulgò Sorus) captus fuerit. Atteſtatur huic Albertus, dicens eum nō eſſe minus audacem Nigro, etiamſi frigidiori humidiorięq; ſit temperatura. Nam (inquit) cùm robuſtior Nigro ſit, uirium ſuarū fiducia ipſum quoque audacem reddit. Præterea etiamſi Lanario ſimilis ſit, nuſquam tamen à natura Falconis degenerat, nec mores Lanarij refert. Nam cùm inter venādū aſcenderit, nō more Lanarij alis ſuſpenſus manet, ſed ſtatim, ut Falco ferit.

INSTITVTIO. VSVS.

TARDIVVS ad volatum ſeu venatum auium non emittendum eſſe hunc Falconem aſſerit, antequam pennas mutauerit, id eſt, niſi anniculus ſit aut bimus. Tunc enim demum robur integrum ac perfectum aſſequi. Quod ad nutritionem & aucupium attinet, nihil ab alijs diſtare videri Albertus tradit.

DE LANARIO GALLORVM. Cap. X.

Lanariorū duplex genus.

Cur Gallicus dicatur.

CVM inter vltimos Accipitres de Lanario particulatim ageremus, monuimus duplex Accipitrum, qui Lanarij dicuntur, & quidem diuerſiſſimum, genus eſſe, unum nempe ignobile & ignauum, infimis meritò Accipitribus accenſendum, cuius hiſtoriam ſuo loco enarrauimus, alterum verò generoſum, ac ſtrenuum toto habitu ac natura, atque adeo ſpecie à priori diſſidens, quod Gallicum eò uocari meretur; quòd omnium rei accipitrariæ authorum teſtimonio Galliæ peculiare ſit, & proprium. De hoc ſeorſim inſtituendum ſermonem, & quidem iſtoc loco putauimus eoq; potiſſimum quòd à Gallis omnibus inter nobiliores Accipitres recenſeatur, & Falconis nominė virtutis meritò donetur. Viribus enim cùm corporis, tùm animi, multis etiam Falconibus prælucet, ideoq; Rubeo dicto, & cyanopodi alijſque minus generoſis præponi meretur, ac octauum in Falconum claſſe ordinem, dignitatis ratione haud temerè ſibi vendicat.

NOMINA.

Laniers. Lanieri.

HOS Galli Faulcons Laniers vocāt. Mari ſeu tertiario Laneret, nomen dāt. Italis ſimiliter Falconi Lainiri dicitur. Vnde vulgò Latinā Lanarij Falconis vocē factā autumo.

DESCRIPTIO.

Alberti Lanarius qs.

[a] L.2.c.22.

[b] Lib.1.c.9.

QVEMADMODVM Lanarium Gallicum à Lanario Alberti (hic enim ex [a] Buteonum familia eſſe videtur, & Buteo albus quibuſdam dicitur) toto cælo differre certò ſcio, ita etiam ſum incertus, animiq; hęreo, num quem Galli Tardiuus & [b] Bellonius deſcribunt & celebrant, idem ſit cum eo, quem Carcanus noſter graphicè depingit. Itaque non ab re ſeparatim, licet in eodem capite & cum adiecta diſtinctione de vtroque agendum putaui, nec confundendam hiſtoriam, ne quod ſemper vnicè caui, lectori tenebras offunderem, aut confuſionem aliquam parerem. Dubitandi mihi hæc cauſa eſt, quòd cùm deſcriptionem ab utriſq; authoribus poſitam ſibi mutuò confero, in pleriſque quidem conuenire, in paucis verò diſcrepare eam video, præſertim quod ad figuram ſeu formam exteriorem attinet. Nam Italicus magis flauus, Gallicus magis albo & nigro varius uidetur. E contrario uerò actionibus multò ſunt diſſimillimis. Etenim uel ipſo Carcano teſte ac iudice, Gallicus tam animi, quàm corporis fortitudine

Lanarij Gallici, & Italici differentia.

titudine longè maiori eſt, & rapacitate, & ad uenatum aptitudine, & docilitate noſtratem anteit multis paſſibus. Hoc ſaltem lectorem monitum uolui, ut penitiorem examinationem vtriuſque cùm ex apponēda à nobis hiſtoria, tùm proprijs oculis, ſi occaſio aut facultas ſimul, & Gallicos & Italicos nanciſcendi dabitur, ueritatem rei inquirat. Gallicum Tardiuus & Bellonius hoc pacto deſcribūt. Falco Lanarius minor eſt Falcone gentili ſeu nobili, pulchris pennis ornatus, & hac parte Sacro formoſior. Certiſſimæ ſunt notę, quibus Lanarium licet dignoſcere, ac indubitatæ, nimirum quòd roſtrum cruraq́; cum pedibus habeat cærulea, plumas verò anteriores nigro ac albo varias, idq́; maculis non quidem tranſuerſis, ſed plumas in longum diſtinguentibus, contraria atque in Falconibus ratione. Plumæ dorſi non admodum variegatæ ſunt, uti neque alarum & caudæ, parte ſuperna & externa. Et ſi fortè in his maculæ quædam conſpiciantur, eæ exiguæ ſunt, teretes & albidæ. Verùm alarum extenſarum partem inferiorem ſeu pronam contemplanti notæ apparebunt, figura à reliquarum volucrium rapacium notis differenti. Sunt enim rotundæ, ac inſtar exiguorum numulorum per ſuperficiem diſſeminatæ, licet, vti diximus, pennæ pectoris & partis corporis anticæ varietates in longitudinem protenſas ac ſuper marginibus diſpoſitas oſtentent. Collo eſt breui ac craſſiuſculo, ac roſtro ſimili. Lanarius mas corpore quidem eſt minore, cæterùm eodem ferè pennarum colore. Præfertur, inquit, Tardiuus cui caput grandius, & pedes magis cæruleo tinguntur, ſiue is nido exēptus, ſiue adultior captus ſit. Pedibus eſt omnis, quàm reliqui Falcones, breuioribus.

Lanarij Gallici deſcriptio. Crura. Pedes. Dorſum. Alæ. Cauda. Collum. Delectus. Pedes.

Italicorum verò noſtrorum formam Carcanus hoc ferè modo exponit: Sunt nonnulli corpore grādi, alij mediocri, minori aliqui. His omnibus caput flauum totum, vertice planum ac ſeſſile. Oculi nigri, ac magni. Nares maiori parte exiles, roſtrum breue ac craſſum, & minus quàm Falconi Peregrino, necnon montano, coloris cærulei. Pectus flauum raris, & ferrugineis maculis diſtinctum. Dorſum quale Falconi Peregrino. Extremæ verò alæ veluti ocellis rotundis albisq́; pictæ apparent. Alæ & cauda longæ: Crura breuia. Pedes longè, quàm Peregrino, aut Montano minores, coloris cærulei. Hiſce verò, qui plumas veteres aliquando exuerunt, ſeu ut vulgò vocant, mutatis, caput vniuerſum ad humeros uſque flauo colore tingitur, ſed ad rubidum vergente, & lineis quibuſdam tenuibus diſtincto. Tergum cyaneum lineis nigris tranſuerſim, quibuſdam verò aureis varium. Pectus flaueſcit colore ſaturo, nullis guttis reſperſum. At plumæ femorum paucis ac tranſuerſim ductis notis variant. Mutatur his pes, qui ante cęruleus fuerat, in luteum. Difficulter verò hornotini, ſeu ſori à mutatis dignoſcuntur.

Falco Lanarius Italicus. Caput. Oculi. Nares. Pectus. Dorſum. Alæ. Cauda. Crura. Pedes. Mutatorū deſcriptio.

Eaſdem ferè notas Lanarijs ſuis (ita enim vocat) aſſignat Fredericus Imperator, ita ſcribens. Falcones Lanarij Gentilibus minores ſunt, capite & collo pro corporis proportione craſſioribus. Longi ſunt & ſubtiles, parumq́; carnoſi. Pedes habent paruos, digitos craſſos, breuesq́; ac coloris flaui. Alij verò fuſci ſunt; alij ad rubedinem vergunt, & pro maiori parte pallidi ſunt, Omnes verò in dorſo maculati ſunt, alij tamen plus quàm alij. Qui alijs præferendi ſint, ex forma eorum atque colore haberi nequit. Quoniam ex ſingulis boni & minus boni reperiuntur: illos tamen nos pulchriores exiſtimamus, qui cùm corporis forma, tū colore magis ad Sacros accedunt. Mutati Lanarij in pectore albi euadunt, & in gula maculas habent nigras, paruas & rotundas. Alij incani ſunt, maculis nigris, ſatis euidentibus, in extremo albis diſtincti. Hi poſt depoſitas pennas deteriores fiunt, neque ampliùs ita audaces ſunt, ac ueloces, vt anteà.

LOCVS NATALIS.

LANARIVM paſſim Tardiuus in omnibus regionibus reperiri ſcribit, ſed proculdubiò de Galliæ prouincijs id intelligit. Plerunq; enim Bellonio teſte, in Gallia nidum facere comperitur, quem extruit, aut denſorum nemorum excelſis arboribus, aut altis rupibus pro regionis uarietate. Italicus noſter, de quo Carcanus, naſcitur in mōtibus Vicentinis & in alpibus, quæ Italiam à Germania dirimunt, ut idem Carcanus Vicentinus ipſe aſſerit. Gallicus, ut ait Bellonius, Galliæ perpetuus eſt, ſemperq́; tam hyeme, quàm æſtate, præter aliarum rapacium morem ibidem conſpicitur, quod regionis aërem ei admodum familiarē & natiuum indicat. Cæterę verò rapaces ęſtate pleriſque regionibus, pręſertim frigidioribus, cuiuſmodi eſt Gallia, degunt tantūmodo.

Nidulatio.

VENA-

VENATVS. INGENIVM.

Quas aues venetur, Lanarius Gallicus.

LANARIVS Gallicus,cùm moribus ſit facilibus,ac docilis,tractabilisq; ingenij tradente Bellonio,ad omne aucupij ſeu uenatus volatici genus tam aquatile quàm campeſtre apprimè idoneus eſt. Capit non ſolùm Picas,Coturnices,Perdices,Cornices,Phaſianos,ſed & Anates, imò & Grues humana pręſertim induſtria inſtructus. Quinetiam Carcanus ipſe Gallicos Lanarios hoc nomine prędicat,& à Gallis in pretio haberi,& frequenti ac grato uſu eſſe ait,quòd eorum opera in lacuſtribus Anates capiant. Et cùm ſocietate maximè gaudeant, multos unà ſocios in Anates uenaturos emittunt. Quoniam uerò alis diutiſſimè in æthere ſupra prędam ſuſpenſi hęreant, tantoperè Anates fatigant,ut & canum opera,& fuſtibus plurimas occidant. Atq; hac ratione plures interimunt, quam ipſorummet Lanariorum rapacitate. Hæc Carcanus aliorum fide dignorum,vt ait,relatu aſſerit,quòd Lanarios hos præſtantiſſimos euadere venatores ſibi ſimiliter affirmârint. In Italia verò hunc uenandi ſeu aucupandi per Lanarios modum vſitatum eſſe negat,fortaſſe quòd minus artis ac induſtriæ, adeoq; minus oblectamenti habeat. De Italicis verò idem Carcanus paulò aliter ſcribit in hunc ferè ſenſum, Lanarij noſtrates alarum æquilibrio in aëre ſeſe ſuſpendunt diu admodum,& frequenter. Si in agris quempiam conſpiciunt,qui Accipitris opera ſeu Speruerij aues captet,confeſtim hunc ſequantur ſupra canes volitantes tantiſper,donec emiſſo in auem quampiam Accipitre,magna pernicitate deuolet. Et ſi contingat Speruerium in capiēda aue,nempe Coturnice, aliauè huiuſmodi quapiam pigrari, at tardiorem eſſe,eam inſequi non deſiſtent,donec prędam in ſuam poteſtatem redactam capiant,aut ex alto in terram deturbent,ac deuolare cogant. Hanc volatu delapſam in humum, aut latebris ſe abdentem,aut alia raione effugium quærentem minimè impetunt, iciuntq; denuò,verùm in aëre ſe ſuſtinentes veluti ſtant, ac tanquam immoti pendent, & ſuo more volare pergunt. Hac obuolitantis, ac venationem interturbantis Lanarij moleſtia ſi ſe liberare volet accipitrarius,opus eſt vt curet,quò quauis ratione Coturnicem vnam capiat. Ita enim futurum, ut hanc conſequutus abſcedat, neque amplius Accipitrario moleſtus ſit. Si fortè fortuna canes venatici gregem aliquem Perdicum deprehenſum excitârint, Lanarius inſtar fulguris deorſum ruit magno ac veloci impetu,vnamq; è grege abripit, aut in latebras ſeſe abdere cogit,ita ut aliquando eā pòſt Accipitris opera ab accipitrario capi contingat. Non poſſum hîc ſilentio præterire,quid ante annos non ita multos nobili cuidam ciui Vicentino amico meo ſummo Vincentio Brandicio euenerit,quod ad rem noſtram,& ad declarandam Lanarij naturā ea hiſtoria faciat. Hic cùm aliquando venationi intentus Accipitrem ſuum ſeu Niſum,quem vulgò Sparuerium dicimus,ad capiendam Coturnicem emiſiſſet, aduolans Lanarius hunc ſtatim unguibus arripuit,abreptumq; ad teli iactum ſecum per aëra aſportauit. Hanc rem uidens uir ille,ſtatim accurrit,opem ſuo Niſo allaturus;at tardus uenit. Iam enim Lanarius præ metu Niſum ex unguibus in terram delabi ſiuerat, ſed prius interſectum. Rei huius euentu obſtupefactus uenator,ex equo deſcendit,& quo uindictam de Lanario Niſi ſui interemptore ſumeret,rete tetendit ſuper aue ſua mortua, qua Falconem caperet, eoq; facto ſeceſſit. Lanarius,qui non longè ab eo loco reſederat, ad Niſum à ſe necatum depaſcendum aduolans,in caſſes incidit,& comprehenſus à domino occiſi Niſi iuſta ira ſuccenſo interemptus fuit. Ego qui fortè fortuna hunc meum amicum adieram uiſurus, Falconem mortuum uidi,& Lanarium pulcherrimum eſſe,& qui iam ſenectam exuerat,corpore grandi ac ſpecioſo agnoui. Hanc rem geſtam referre uolui,ut admoniti uenatores ab hiſce Lanarijs ſibi cauere queant. Horum Lanariorum hic eſt vſus,ut ſupra canes uenatores, ſeu indagatores in aëre ſeſe aliquandiu librent,metuq; incuſſo Perdices,Coturnices, aut Phaſianos gradum ſiſtere cogant,neque diffugere. Etſi auiculam quampiam è reti euadere accidat, tum ſtatim eam deuolans Lanarius rapit. Emittuntur etiam ijdem Lanarij ad uenatū in Perdices,Coturnices, Phaſianos. Quas aues ſi primo inſultu non prehendunt,volucres obſeruant,atq; ut uulgò loquuntur accipitrarij, ſignant, quod etiam Aſtures facere ſolent. At rarenter eas occiſas in terram præcipitant, ſed ſimulatq; deſcenderint, ſupra eaſdem in aëre aliquandiu uolantes hęrent. Ego quidem,inquit idem Carcanus,de Italicis loquens, nunquam eos ita inſtituere potui, ut frugem aliquam facerent,aut ad uolaticum uenatum idonei euaderent. In Gallia uerò magni æſtimantur, relatumq; mihi eſt, in ea regione eos inſtrui ad lacuſtrem uenatum, ac ternos uel quaternos pluresuè Falcones emitti,qui ſupra aquis ſeu eo loco,ubi Anates ſunt,uolitent, eaq; ratione Anates capi, uerùm in noſtra Italia nullius ſunt uſus aut pretij. Hæc hactenus Carcanus,ex cuius uerbis intelligere eſt, multa in utroq; ſcilicet Gallico & Italico Lanario diſparia, multa etiam ſimilia reperiri. In actionibus enim,audacia,rapacitate, docilitate, & ad uenationem

Lanariorū Italicorum venatus.

Vt auceps ſeſe à Lanario liberet.

Lanarius Niſum abripit.

Lanari⁹ in rete icidit.

Lanariorū in venatu vſus.

nem aptitudine, moribus denique admodum dissident. Omnia hæc in Gallico præstantissima etiam ab ipso Carcano Italo, alijsq; celebrantur, contrà atque in Italico. Verùm corporis habitu, ac figura non ita sunt dissimiles. Quin etiam, si Carcano hac in re, qui audita refert, vbi nimirum modum, quo Anates Lanariorum opera Galli capiunt, superius exponit, credendum est, volandi etiam more conuenire. Motu enim tonico, alarumq; veluti trepidantium suspensu in aëre libratos diu hærere supra Anates, Gallicos Lanarios dicit Carcanus, quod quidem cæterorum Lanariorum, minusq; generosorum Falconum, Accipitrumuè, cuiusmodi sunt Buteones, Tinnunculi, Lanarii, Cyanopodes, alijque, naturam sapit. Etenim vt id verum esse pertinaciter negare nolim, sanè Gruibus capiendis eum volandi ritum (in Accipitribus sanè damnatum ac vitiosum) ineptum esse quiuis videt, in quē tamen Gallis seruiunt, & instituuntur, ut docet Tardiuus, vt paulò pòst exponemus. Taceo nullum Gallorum authorum neque Tardiuum, neque Bellonium hunc volandi morem in suo Lanario notasse, eiusq; vspiam meminisse. Hæc & aliæ rationes scrupulum mihi iniecerunt, num ijdem planè essent specie (nam in genere Lanariorum conuenire constat) num diuersi, vti patria sunt diuersa. Et ne quis miretur, rem, ut cuipiam videbitur, tantillum mihi negotium facessere, non alia quàm veritatis inquirendæ, omnisq; ex lectorum animo ambigendi occasionis, ac ut uulgò loquimur, tollendæ confusionis, quantum in me esset, causa id me facere præfatus, adducam longè me priorem, & inter neotericos satis uetustum authorem arte ac professione accipitrarium Belisarium, quem eadem difficultas torsit. Ita enim de Lanario scribit: Villanos (ita Lanarios tanquam ignobiles nominat) audiuimus in Gallia optimos reperiri. Quod an uenatorum arte, industriauè, aut ipsarum auium natura eueniat, non comperimus. Fieri enim posset, ut, quum frigida sit Galliæ regio (nam frigore fit, ut appetentiores cibi sint aues) duci, impelliuè inde possint uillani, ut sociatim magis ferire, aucupariq; aues soleant. Vnum hoc scimus, auium istarum opera proprietati nominis respondere, quum in regione nostra (de sua loquitur) nec animo uiribusq; nec volatu ita ualeant, quin reliqua Accipitrum genera à nobis descripta longè præstantiora eis ad aucupij vsum inueniantur. Hæc Belisarius.

In quibus conueniāt. Hærere in aëre quib° conueniat.

INSTITVTIO. CVRA.

LANARIVM (inquit Tardiuus Gallus) etiam Gruibus capiēdis idoneum reddes hoc pacto. Impone eum in cauernam seu cellam subterraneam, ubi lucem, nisi quum pascitur, non uideat. Manu nō gestabis, præterquam noctu. Quum uolueris eum aucupari, ignem in loco illo excita, ut calefiat, tum igne remoto lanato auem uino mero, & in locum eundem reponito, cerebro Gallinæ pascito, & diluculò ante ortum solem uenatum prodito. Quum primùm illuxerit, eminùs eum in Grues emittito. Nihil autem capiet primo die, ni fortuitò id accidat. Reliquis uerò deinceps diebus utilis erit futurus, præcipuè quidem à medio mense Iulio, usq; ad Octobrem medium. Postquam pennas mutārit, præstantior erit. Tempore frigido, ut hyeme, inutilis est. Non opus habet delicato uictu. Crassiora alimenta, teste Bellonio, meliùs cæteris Falconibus, ac faciliùs conficit. Carcanus ita eos nutriri uult, ut semper famelici sient, si rectè aucupari eos quis uolet. Et cùm eiusdem cum Falcone Sacro, ut idem inquit, sint naturę, tam his quàm illis, cùm ægrè admodum stomachi excrementitios humores expurgando reijciant, non xylina aut gossipina, sed stuppea aut linea turunda in os indita expurgandus ac inaniendus est, aut si xylina turunda est, paucula stuppa obuolui debet. Huius ope futurum est, ut debito tempore excrementa reijciat, atque, ut aiunt accipitrarij, purgetur.

Vt Grues capiat. Quàmdiu vtilis futurus. Victus. Quomodo purgādus.

DE FALCONIBVS LAPIDARIO & Arborario vocatis. Cap. XI.

ETSI dubitent nonnulli, neque id forsan omnino temerè, utrum duo hæc minutiorum rapacium genera, quæ Dendrofalcos & Lithofalcos uocant, reuera in Falconum censu reponi debeant, an potius Accipitribus attribui: Quoniam tamen teste Alberto, Falconum naturam magis participant, (Lithofalcū enim Peregrino quidem minus generosum, at Gibboso audacia nihilo inferiorem, imo potius superiorem, nempe mediæ inter utrumq; Falconem indolis constituit; & Dendrofalcū animi uigore inter hunc ipsum Gibbosum, & Merillū seu Aesalonem ui differre asserit) nos

nos quoque communi omnium ſententiæ, qui Falconum eos nomine dignantur, ſubſcribentes in horum familiam eos referimus, reliquisq; nondum deſcriptis anteponimus & nonum locum aſſignamus, quod à Falconũ natura minimè,ut Rubeus,Cyanopus,Hetybrides degenerent. Contrà verò,quia ob exigui corporis modicas uires, animoq; miriores haud ita frequentis in venatu ſint vſus,ideo Gallorũ Lanario eos poſthabuimus. Hic enim diſciplinæ ſubſidio etiam Grues captat,ut minores aues taceam. Illis uerò etiam Monedulæ reluctantur.

NOMENCLATVRA.

Lithofalc. Falco lapidarius. Dendrofalcus. Steinfalck. Baumfalk.

LITHOFALCVM Græcè cũ Ornithologo aptè dicere poſſumus, quem vulgò Falconem Lapidarium; item Dendrofalcum, quem arborarium Falconem vocant: Simili nempe fingendi nominis ratione, ac libertate vſi, qua Latinorum & Germanorum vulgus ſolet. Illum enim hi Steinfalck, id eſt, lapidum Falconem, ſeu petrarum, quòd in præruptis ſaxis lubens degat, ſine dubio vocarũt. Hunc verò Baumfalck, id eſt, arborum Falconem,quia in arboribus nidum extruat,ac in his frequens verſetur,nũcuparunt. Nomen autem diminutiuum Baumfalckle mari potiùs conuenit, vti primitiuum fœminæ. Quæ differentia in Lithohofalco etiam & in cæteris omnibus Accipitrum, Falconumq; generibus in lingua Germanica obſeruari poteſt. Quidam Germani rerum naturaliũ periti Accipitrem Læuem interpretantur Dẽdrofalcũ. Falco Rochier apud Sabaudos dictus à rupibus,idẽ fortè cum Lithofalco fuerit.

Accipiter læuis. Rochier. Falco quis.

FORMA.

Magnitudo.

DE Lithofalci figura nihil aliud ab authoribus,traditum habemus,quàm,pauca ab Alberto, atque in hæc verba: Laparius quidem medię quantitatis eſt, & vigoris inter Peregrinum & Gibboſum. Arborarij verò, pręterquã quòd idem Albertus quãtitate,& vigore inter Gibboſum & Merillũ medium eſſe ſcribit, pleniorem tñ è Stumpffio, pleniſſimã uerò ab Ornithologo,diligẽtiſſimo deſcriptionẽ habemus huiuſmodi. Dendrofalcus,inquit ille, auis egregia & nobilis eſt ſpecie non admodũ diſſimilis Sparuerio,nigrior tñ alquanto & minor. Hic verò, Dendrofalcus,quem ipſe manibus tractaui,à roſtro ad finem caudæ longus erat palmos quatuor, id eſt, digitos ſedecim. Pedes erant pallidi, tanquam ex ſubflauo & viridi colore mixto. Dorſum nigrum,ſed margines infimos pennarum capitis & dorſi, præſertim inferioris,ſemicirculi ſubruffi ambiebant. Pennę alarum nigriores erant,& latus alarum illud, quod verſus auem eſt, maiuſculis maculis ex candido ruffis diſtinguebatur. Pectus albidæ & nigricantes maculę variabant, Plumæ ex albo ſubflauo retro aures, & in ceruice maculas quaſdam conſtituebant. Oculi nigricabant, roſtro color ferè cæruleus. Pennę in cauda maculis diſtinguebantur, ſicuti de alijs dictum,duabus tantùm medijs exceptis. An verò Accipiter Fringillarius, de quo alibi ſcriptum,idem fortè ſit cum hoc Dendrofalco, diligentiores inquirant. Itali noſtri Falconem paruum, Falchetto nominant,quaſi Falconellum. Parui autem ſunt & duo iam dicti Falcones,nempe Lithofalcus & Dendrofalcus & Merillus noſtratibus Smerlo, ſeu Smeriglio vocitatus, & quem Germani Stoſsfelcklin, hoc eſt, Falconellum ferientem nominant. Quamuis eundem Merillum eſſe Ornithologus conijcit.

Dorſum. Alæ. Pectus. Oculi. Roſtrum. Cauda. Falchetto. Stoſsfelcklin.

LOCVS.

FALCO lapidum in præruptis,inquit Albertus, petris pullificat, (vnde & ei nomen) & in alpium rupibus inuenitur. Arborarius verò in arboribus nidum extruit,quę res ſimiliter nomine proprio eum ab alijs diſtinxit.

VENATVS. MORES.

Pugna Dẽdrofalci cũ Monedulis.

QVANQVAM, vt aſſerit Stumpffius,propter paruitatem, infirmitatemq; virium, non admodum frequens Dẽdrofalci vſus ſit in aucupio,ſeu venatu volatico: eſt tamen auis planè placabilis & ingenio mitis, adeo vt emiſſa per ſyluas & agros ad dominum ſuum redeat. Iucundiſſimum quidem illud ſpectaculum eſt, quod conflictu ſuo cum Monedulis exhibet. In ventriculo diſſecti plumas reperiſſe ſe & cantharides ſcribit Ornithologus. Regitur Arborarius,inquit Albertus, & nutritur ſimili modo, quo Smerillus, Lapidarius verò, quo Peregrinus.

DE

DE FALCONE RVBEO. Cap. XII.

QVOD neque venatus, neq; volatus laborem diu toleret hic Falco rubeus, qui quòd & institutu difficilem admodum sese præbeat, itaque alijs Falconibus meritò cedit, licet aliqui dicant, Falcones hos minores quidem corpore esse, dociliores tamen. Cùm verò & veloci satis sit volatu, & cum animo intrepido robur corporis coniunctum habeat, quare harum dotum merito Cyanopodibus & Hybridibus, vtpotè qui apertè à Falconibus generosis degenerant, anteponi dignus est. *Ordo.*

NOMINA.

FALCO rubeus à guttarum seu notularum, quibus distinguitur rubro colore, vt vult Albertus, Priscis dictus est: Italis Falcone rosso, Gallis Faulcon rouge, Germanis Roterfalck, Belgis roode Valck. *Nominis ratio.*

DESCRIPTIO. TEMPERIES.

FALCO hic à [a] Petro Crescèrio in numero maiorum Falconum ponitur. [b] Alberto tamen non magnus, at Peregrino minor esse dicitur: à quo etiam in hæc verba describitur. Rubeus hic Falco à priscis appellatur, nō quòd totus rubeat, sed quia guttæ in cæteris albæ, in hoc genere sint rubræ & nigræ, sicut in alijs non sunt interpositæ, nec in dorso, nec exteriore alarum parte. Non autem apparet rubere, nisi cùm alas exerit: Tunc enim fusca apparet in eis rubedo. Hoc genus Falconum perperam & absurdè quidam ex Lanario rubeo, & Falcone procreari dixerunt, cùm nulla in re, præterquam colore cum Lanario conueniat. Est autem rubedinis in eo causa, calor debilis potiùs infusus in superficiem corporis, & inflammans fumosum humidum, quod excernitur ad generationem pēnarum. Et hoc facit media inter album & nigrum temperies. Quamuis enim etiam alij colores medij sint, & in quibusdam auibus reperiantur, vt viridis, hyacinthinus, croceus, & similes, Falconum tamen generi, & audaci, rapacíq; naturæ, & volatus agilitati non congruunt. Nam viridis ferè frigiditatem arguit; hyacinthinus aëream & euanidam temperiem, & croceus bilem corrumpentem. Hic Falco etsi non magnus, & Peregrino minor, vnguibus tamen, pedibusq; & rostro fortis est.

[a] L.10.c.9. [b] L.23.c.12 — *Magnitudo.* — *Ex Lanario nō nasci.* — *Fortitudo.*

LOCVS.

TRADIT Tardiuus Falconem rubeum in locis planis & palustribus inueniri. Apud Moscouitas Falcones phœniceos esse refert Sigismundus Baro.

VOLATVS.

PERQVAM agili, authore Alberto, est volatu, sed non satis diu perseuerante. Penna enim rubea, ut idē ait, mollior est, nec diù volādi impetū sustinet, quin frāgi periclitetur.

MORES. VENATVS.

AVDAX est, & difficulter regitur, si Tardiuo credimus. Albertus verò cicurem admodum fieri ait. Quamuis & hic ipse ad aucupium non debere cogi supra modum moneat. Temperies enim, inquit, rubea facilè vincitur, & læditur labore, quamuis facilè faciat impetum à principio. Et quoniam ad leues occasiones alteratur, cautiùs cum eo agendum, ne temperamentum eius afficiatur. Melior efficitur post secundam, aut tertiam mutationem pennarum. Aetas enim accedens & humores calidos remittens, non parum iuuat temperamentum, & præcipuè per mutationem pennarum.

ÆTAS. ENVTRITIO.

Carnes.

VITAE, vt asserit Albertus, est minus lógæ, quàm reliqui Falcones. Quamobrem nutriri debet, inquit, carnibus planè recentibus & adhuc calorem spirantibus, non nimijs tamen, neque sæpius in die, sed manè & vesperi tantùm. Et quoniam læuissima quauis de causa alteratur, offenditurq́; , cautè tractandus, ne temperamentum eius damnum patiatur. Hunc macilentum seruare iubet Crescentiensis. Ita enim meliùs aucupari seu venari affirmans, cùm quidam mediocri habitu, alij verò cùm obesi sunt, alacriores sese præbeant. Et Tardiuus, quod

Purgatio.

ægrè instrui ac regi se patiatur, licet audax sit, vult, antequàm ad volatum & venatum emittatur, ter eum exinaniri, seu extenuari, purgariuè, vt vulgò aiũt, offulis è pelle Gallinacea aqua prius elota, atque ubi has dederis, singulis vicibus calefactum in locum opacum aliquantisper seponi.

DE DVOBVS FALCONIBVS Rubris alijs Indicis. Cap. XIII.

LICET his duobus Falconibus exoticis, quorum hîc icones exhibemus, proprium ac peculiare caput, tanquam specie, omni dubio procul à Falcone rubeo Alberti differentibus dicare iustè potuissemus. Quà verò ob colorem, quo cum rubeo dicto similitudinem habent, non alio aptiori, quàm Falconis rubei (adiecto interim à patria ad discrimen cognomine) donari nomine videntur, itaque eos huc referendos duximus, præsertim cùm hoc nominis iustiùs multò, quàm Alberti Falco possidere debeant. Nam ille ipsomet teste, ob guttas tãtummodò quasdam, quibus respergitur rubras, id nominis inuenit. Hi parte anteriore tota, & alis internis rubent, adeo ut qui pronos inspiciat, præter colorem rubeum ferè nihil videat.

Alberto rubeus Falco cur dictus.

DESCRIPTIO.

Magnitudo.

Maré esse.

PRIOR horum Falconum altero multò maior est, eumq́; tertia plus minus parte superat: vnde si quid coniectura assequi possim, cùm in rapacium genere fœminæ grandiores ac speciosiores, venatuiq; aptiores sint, mares verò ob hanc ipsam causam Tertiarij dicãtur, quòd tertia parte ferè fœminis sint minores, itaq; hunc fæminam, illum verò marem esse crediderim. Adde quòd exigua inter vtrunq; est diuersitas, ea excepta, quòd saturatior in masculo color est, ob calorẽ scilicet maiorem, qui & corporis argumento obicem ponit; sed hoc clariùs ex peculiari vtriusque descriptione innotescet. Hic itaque maior capite est, vertice lato, ac ferè plano, nulla occipitis vt in quibusdam videtur, eminentia. Color capiti cinereus ad fuscum tendens, cuiusmodi etiam est colli, dorsi totius, necnon alarum exteriorum. Rostrum ei admodum crassum, qua capiti contiguum superius & inferius vniuersum luteum est, vnco mediocri est, ac cineteo, qualis coloris & tota est ea anterior rostri pars, quam nudam nulla membrana lutea inuestit. Oculi pupilla nigerrima, iris fusca, obscuro bætico colore infecta. Membrana ciliorum in ambitu lutea. Ab exteriori ac minori oculorum cantho, vtrinq; macula oblonga ducitur, eodem, quo pectus, colore imbuta. Pectus vniuersum, & alarum, ut videbatur, interiorum superior pars, venter quoque & vropygium, necnon coxæ, femoraq; fulua planè tota rubét cinnabarino remisso. Mentum tamen in hoc rubeo colore, macula oblonga cinerea, quæ infernè definit, distinguitur. Pectus quoque eiusdem coloris notulis anteriori sterno raris respergitur. Latera etiam quæ à medijs alis complicatis integuntur, simili colore cinereo fusco tinguntur. Alæ longissimæ extremis apicibus vltra mediam longè caudam porriguntur, extremo ferè dorso sibi mutuò decussatim incumbentes. Cauda enim oblóga, cuius pennæ singulæ alternis spatijs, modò nigris, hemycicli forma angustioribus, modò cinereis amplioribus variãt. Crura, pedesq; lutea sunt, crassa satis robustaq;. Vngues nigri, acutissimi.

Color. Rostrum. Oculi. Pectus. Mentum. Alæ. Cauda. Crura. Pedes.

Alter

Alter

Alter quem marem esse credimus, & secundo loco dedimus, tertia, ut diximus, prope parte exilior est, colorum varietate cum priori ferè eadem, & in eisdem partibus, nisi quòd, vt antè quoque innuimus, color rubeus in hoc saturatior est, & euidẽtior, eadem, quę in priore, membra tingens. Eæ quoque partes, quas in priore color cinereus subfuscus imbuit, in hoc, nigro prorsus vestiũtur colore, quales sunt alæ supernæ, caput, dorsum, cauda. Quasdam tamen aduertere licet notas huic peculiares, quibus ab altero discrepat. Rostrum enim huic totum cæruleum exigua membranula, quæ nares integit, lutea excepta, oris inæqualibus veluti serratis. Mentum seu gulæ initium huic dilutiùs paulò rubet, colore ad cinereum nonnihil vergente, sed nulla macula, ut in priore insignitum est. Pennæ remiges interiores albent, notis fuscis transuersim frequẽtibus, statoq; interuallo distinctæ: reliqua, nempe superna alarum pars, seu axillæ saturriino fuluo, ceu rubricæ rubet. Cauda quoque prona duplici macularum transuersarum varietate, nempe albarum & cinerearum, quæ ad cæruleum inclinant, alternatim ornata conspicitur. Pedes cruraq; dilutiori luteo, cereouè colore sunt.

Falconis rubri alterius descriptio. Color. Differẽtia. Rostrum. Mentum. Alæ. Cauda. Pectus. Crura.

LOCVS.

VTRVNQVE India Orientalis dedit, vnde sub nomine Falconum Indicorum à Serenissimo Magno Hetruriæ Duce Ferdinãdo ad viuum expressos, quæ est insignis eius, ac tanto Principe digna liberalitas, dono missos accepi.

DE FALCONE CYANOPODE. Cap. XIII.

QVATVOR equidem Falconum genera pedibus cęruleis instructa inuenio. Nam & Peregrini nonnulli, Hierofalci, Sacri, necnon Lanarij Gallorum, & Carcani pedes omnes habent cyaneos. Vni tamen soli peculiariter authorum & accipitrariorum cõsensus à pedum cęruleo colore nomen Cyanopodi indidit. Itaque nolui ego quoque eius tractationem omittere, etsi quisnam hic Falco sit, & ad quod genus referendus mihi non admodum constet. Solus Albertus, & quidem verbis admodum parcis eum describit. Quantum verò ex his ipsis, pręsertim quę de natura ac moribus eius adfert, colligere est, ad Lanarium potiùs, quàm ad aliam vllam Falconum familiam pertinere videtur. Degeneris enim & à Falconum indole nonnihil deflectentis naturę, meticulosus, & alis in ęthere supra prędam instar Lanarij sese librans, eodem describitur. Quare an Lanarij quępiam sit species curiosis disquirendum relinquo. Nobis hic, ut & alibi nonnunquam nodum indicasse sufficiat, quò solertibus ingenijs rerum naturę studiosorum ansam prębeamus, ut exactiùs obscuriora istęc, in quibus iudicium anceps est, inuestigent. Vix profectò, quicunque fuerit Falconibus apponi meretur.

Cæruleis pedib. Falcones quot. Cyanopos ad quos genus Falconum reducendus.

NOMENCLATVRA.

HEBRAICAM vocem Peres פרס, sunt qui in [a] Leuitico, & in [b] Deuteronomio Accipitrem interpretantur, alij Haliætum; Iudęi vulgo כלאבה, Bla^e^fu^o^ss, id est, Falconem pedis cærulei, vt Germani appellant. Illyrij hunc Falconem nominant Raroh. Itali Zafiro (à saphirino colore pedum, vt Albertus uocat) quem magnum & paruum faciunt, nimirum pro sexus discrimine. Albertus Falconem, qui vulgò pes blauus (ita Germani cyanum uocãt) uel hyacinthinus dicatur, Circum Aristotelis facit, de quo inter Accipitres à nobis tractatum est.

Peres. Bla^e^fu^o^ss. Roroh. Zafiro. Pes blau^e^.

DESCRIPTIO.

FALCONVM genus hoc cæruleo pede (inquit Albertus) Falconi Peregrino magnitudine æquale, & figura simile est: sed in hoc differt, quòd dorsum eius, & exterior alarũ pars minus nigredinis, & pectus plus albedinis habet, & alæ breuiores sunt, cauda uerò longior aliquantum. Pedes eius hyacinthini, siue azurini sunt.

Quo à Peregrino differat.

VOX.

VOX ei acutior quàm Peregrino. Eſt enim humidior,& pituitoſior,ut ait Albertus. Vnde cùm frigidiori temperamento ſit,uocis inſtrumenta etiam anguſtiora eſſe contingit, quæ largior calor dilatare ſolet,grauioremq́; uocem edere.

VENATVS. MORES.

IN auibus inuadendis,ait Albertus,minus audax ob humidum nimirum & pituitoſum temperamentū.Rarò enim inuadit aues Pica uel Cornice maiores, cùm Peregrini,alijq; Falcones maiores quaſuis aues aggrediantur. Hinc fit, ut Falco pedis cærulei,cùm è ſublimi deorſum ſe præcipitare & in prædam impetu ferri debet,propter metum loco maneat,& alis ſuſpendatur.Diſciplina tamen, & induſtria hominis eum iuuantis audacior fit: uerùm non ita ut nobiles Falcones, à quorum excellentia multùm declinat. Nam ut milites quandoque etſi parum robuſti,ſcientia tamen & uſu militandi,confligendiq; inſtructi,& ſociorum fiducia animati, ſæpe claras uictorias referūt.Sic Falco Cyanopus uſu deijciendi,tenendiq; aues,& Falconarij ſibi propinqui fiducia meliùs,& audaciùs ferit,quàm per naturam faceret,ut Niſus quoque ſeu Speruerius.Itaque etiam fortiores ſe inuadit,& maiores aues. Nec mirum,cùm etiam Lanarij(qui natura adeo timidi,tardiq; ſunt,ut non niſi mures, aut aues uolandi adhuc impotes,uel quæ fortè humi currunt, uel in nido iacent, captent) eodem modo ad audaciam erudiantur. Qua uerò ratione audacia in Accipitribus excitetur, explicatum eſt ſuo loco.

Quas aues capiat Cyanopus.

DE FALCONE CYANOPODE ALIO. Cap. XV.

LONGE verò aliud, ac diuerſiſſimum ab eo,quem iam ex Alberto dedimus, Cyanopodis genus illud eſt, quod in Heluetiæ multis locis reperiri tradit Stumpfius. Ab hoc enim etiam Ornithologo Heluetio teſte,aiunt capi,nō ſolùm Perdices,Columbas, Cornices, Arcuatas, Anates,ſed etiam Phaſianos & Tetraones. Vnde generoſiore aliqua proſapia ortum eſſe facilè liquet. Nidificat,vt ait Stumpfius,in excelſis quibuſdam petris,iuxta aquas, aut valles profundas,cùm alibi,tùm præcipuè circa oppidum, quod tribunal Cæſaris vocant. Nidis exemptus manſuefit. Bimus aucupio auctior eſt. De hoc exſtat apud Germanos prouerbiū huiuſmodi, Ein eule hecket kein blafuoſs, hoc eſt: Vlula non generat Cyanopodem Falconem. Eundem habet ſenſum,quem illud: E Squilla roſa non naſcitur.

Quas aues capiat.

Prouerbia.

DE FALCONIBVS PROMISCVO coitu genitis. Cap. XVI.

ORDO. SYNONIMA.

ADVLTERINI quodammodo, & non vnius generis parentibus orti Falcones vltimo loco recenſendi veniunt, quos mixtos alij vocant: Latinè Hybridas dixeris. Itali,vt Carcanus,ex altero parente Peregrino,altero Mōtano procreatos peculiariter, Falcones trauerſos vocant.

Falcones mixti. Hybridæ. Falcones trauerſi.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

PRAETER modò dictum Italorum Trauerſorum Falcounm genus, alia ab Alberto quaterna his enumerantur verbis. Quum quodlibet ex prædictis generibus cuilibet permiſceatur,multa fiunt Falconum genera, ex quibus ad nos peruenerant quatuor. Falco enim Peregrinus frequenter miſcetur cum illo,cui pedes cçrulei. Quod ſi Falco naſcatur ex Peregrino patre & matre pedum cæruleorum, patriſſat plerunque, parum declinat à nobilitate, licet parum coloris cærulei in

Peregrinus cū quo Falcone miſcetur.

pedibus

pedibus appareat. Si verò matre nobili,& patre ignobili natus fuerit, magis ad ignobilitatem patris,quàm maternam nobilitatem accedit. Rursus Peregrini, qui ad omnia loca frequenter solitarij volāt, aliquando commiscentur cum Lanarijs nigris,uel albis vel rubris. Et quanquam modò diximus quatuor huiusmodi ad nos peruenisse genera,ratio tamen postulat multa esse, & plura quotidiè fieri posse talia Falconum genera.

GENERATIO.

QVANVIS (inquit Albertus) pro regionibus mores & colores animalium varient,tamen specierum tam dissimilium diuersitatis causa precipua est permistio Veneris,ut etiam in generibus Anserum,Canum, & Equorū fieri uidimus nostris temporibus. Sic & animalia ex seminibus etiam differentium specie animalium,si conueniant inter se temperamento,& natura, & impregnationis, ouorumq; ac incubationis tempus congruat, generantur. Cæterùm hæc permistio fit,quando Falcones specie diuersi,sed temperamēto similes, tempore libidinis conueniunt,nec suæ speciei sexum,cui permisceantur,inueniunt. Et hoc non solùm probabile est fieri ex Falconum generibus inter se permistis, sed etiam ex Falconum coitu cum Asturibus & Nisis & Aquilarum generibus. Et hanc ob causam tam diuersa rapacium & Falconum genera in diuersis regionibus inueniri conijcimus. Porrò in memoratis quatuor generibus præcipuè Falconis Peregrini commixtionem fieri diximus, eò quòd Peregrini à parentibus statim expelluntur,& frequenter separantur, propter prædam & iram. Et cùm suę speciei coniuges non inueniunt,ad speciem alteram, quam sibi simillimam inuenerint, conuertuntur libidinis tempore. Hęc Albertus, quibus verbis & generationis modum, & tam diuersarum & propè infinitarum specierum, necnon iudicij in hisce dignoscendis difficilis rationem minimè inscitè exponit.

Animaliū dissimiliū specierum causa.

Falconum diuersitas vnde.

Falco Peregrinus cur cum alijs Falconib. coeat, magis quam alij.

INDOLES.

QVODSI cum Falcone pedis cærulei Peregrinus cōmisceatur, ferè similis Peregrino generatur auis. Si cum Lanario nigro, ignobilis Falco niger, vel nigro similis procreatur. Si cum Lanario albo, similis Falconi albo. Si denique cum Lanario rubeo, similis colore & figura rubeo Falconi gignitur. Et hi quidem mixti Falcones faciliùs arte iuuantur, quàm qui omnino ex vtroque parente sunt ignobiles, præsertim si pater nobilis fuerit. Patrissant enim, id est, paternam plerunque indolem referunt hæc spuria Falconum genera, authore eodem Alberto. Si contrà verò, inquit, mater nobilis, pater ignobilis fuerit, ignobilior quidem generabitur auis, institutione tamen & disciplina proficiet, præcipuè post vnum vel alterum annum. Hæc de Falconum generibus dixerim, ex quibus reliqua etiam, si quæ sunt, poterunt cognosci. Atque hæc omnia hactenus Albertus.

Finis Libri Septimi.

VLYSSIS ALDROVANDI
PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS
ORNITHOLOGIÆ
Liber Octauus.

Qui est
DE AVIBVS RAPACIBVS NOCTVRNIS.

Quædam de eisdem in genere dicta. Cap. I.

Ordinis ratio. *Quæ Aues nocturnæ.* *Γλαυκῶπες* *Quot Nocturnarum Auiũ spés, veteres statuerint.*

ABSOLVTO tractatu de Rapacibus diurnis, ordinis ratio expostulat, vt deinceps de nocturnis agamus, quæ tanto illis cedunt merito, quanto lux est tenebris nobilior. Nocturnarũ verò nomine eas omnes intelligimus, quas Græci generali nomine Γλαυκῶπας indigetant, ob cæsios oculos. Adeò verò varia & particularibus nominibus confusa est istæc nocturnarum auium historia, vt certè arduum sit, & operosum, proprio singulas à veteribus attributo nomine distinctè cognoscere. Ita ut necessarium omninò esse putem, diuersa sæpenumerò nomina ad eandem rem, aut saltem ad genus vnicum redigere. Alioquin veteres sibijpsis pugnare sæpè necesse est, qui cùm decem tantùm plerique harum auium species statuant, nomina tamen multò plura recensent. Sint igitur, exempli gratia, si non idem, saltem sub eodẽ genere, Chalcis, Cymindis, Hybris, Ptynx, Cicunia, Nycticorax, Otus, & præterea Vlula, Bubo, Aluco, & Scops. Harum auium tamen singulas, aut plurimas multi diuersas esse voluerunt. Verùm hac de re suo loco fusiùs.

SYNONIMA.

Aues nocturnæ à voce dictæ. *Vl quibus competat.*

QVOD ad auium harum nocturnarum appellationem attinet, videre licet pleraque per Onomatopœiam conficta esse, vti etiam aliarum nonnullarum, quales sunt; Cuculus, Vpupa, Coruus; sed harum præcipuè, idq; non in vnius gentis, sed quàm plurimarum idiomate. Gratia exempli: Hybris Græcis & Byas: Bubo & Vlula Latinis, Hibou Gallis, Germanis Eul, Vul, Hurvv, omnia à sono auis vocabula formata sunt. Belgæ vocabulum Vl, tanquam genericum omnibus propè nocturnis attribuunt.

GENERA. DIFFERENTIA.

Quinq; genera nocturnarum nota. *Hybris qs.* *Capriceps quis.*

NOTAE hodie sunt vulgò quinq; nocturnarum auium species, videlicet Bubo, Asio, Vlula, Noctua & Aluco. Sed antiqui alias præterea tradidêre, quales sunt Accipiter nocturnus, quem nos Hybridem Aristotelis esse diximus, nõ autem Cymindũn, vt vulgaris est opinio, Coruus nocturnus, quem Græci Νυκτικόραξ dicunt, sed hunc Otum esse quibusdam Aristoteles scribit, Αἰγοθήλας, qui Latinis Caprimulgus est, & Capriceps, qui quorundam iudicio idem est cum Caprimulgo. Scops item & Strix. Ego apud Aristotelem quæ sequuntur præcipua nocturnarum, quæ aduncis vnguibus sunt, & ex venatu viuunt, de quibus hic nobis agendum est, genera esse existimo, Νυκτικόρακα, γλαῦκα, βύα, ἐλεὸν, αἰγωλιὸν σκῶπα. (nam horum simul [a] eodẽ capite meminit) & αἰγοκέφαλον, cuius alio [b] loco. Primo loco Theodorus interpres ita habet: *Nocturnarum etiã auium nonnullæ aduncis sunt vnguibus, vt Cicunia, Noctua, Bubo,* Hic,

[a] 8. Hist. c. 3.
[b] 9. H. c. 30

Hic, pro eo, quod in contextu Græca legitur, Nycticorax, traducit Ciconia, dictionem uerò Glaux, Noctuam trãstulit, & Byas, Bubonem. Eodẽ loco ita pergit. *Species similis Noctua Bubo est, sed magnitudine non minor, quàm Aquila. Itẽ Aluco, Vlula, Asio.* Hic pro dictione Græca Eleos, posuit Latinè Aluconẽ, pro Græco Aegolios, Vlulã, pro Scops Asionem. Sed mea quidem sententia perperã. Nycticorax enim Aristoteli ipsi idem est cum Oto siue Asione, vt postea suo loco probabimus, & Scops Asioni quidem similis est, sed multò minor. Distinguunt quidam totum nocturnum genus, in maius, & minus. Hoc contineri uolunt, Noctuã, Vlulam: illo, cæteras omnes magnas, & quæ magnitudinis merito cum Aquila certare possint. Recensentur & aliæ aues, quæ noctu uagantur, apud Aristotelem, de quibus suo loco dicemus: hîc de ijs tãtùm scripturi sumus, quibus ungues adunci sunt.

Gazę error. Nycticorax est Otus siue Asio. Scops Asione minor.

F O R M A.

MAGNITVDINE igitur ut dictum est, inter se differunt. Pennatorum *animalium* * (Plinio teste) *nocturna quædam tantùm, pennas velut aures gerunt, vt Otus & Bubo, cæteris cauerna ad audiendum.* Oculos omnes magnos, amplos, & cæsios habẽt, quem colorẽ Græci glaucon uocãt, estq; is, quem nos uulgò dicimus, colore mischio fra'l bianco e uerde. Huiusmodi oculis fertur fuisse Pallas, ideo Glaucopis dicta, & Neptunus. Vncum etiam rostrum more diurnarum rapacium obtinent, & ungues hamatos, ut Noctua, Bubo, Vlula. Plurimis pedum digiti antè & retrò ęquales, bini scilicet, ut Picis: Aluconi, Noctuę, Vlulis. Pedes hirsuti ac plumosi multis. Corporis color cinereus ferrugineo uariè maculosus.

Magnitudo. Aures. Oculi. Color glaucus quis. Pallas cur Glaucopis dicta. Rostrum. Vngues. Digiti. Pedes. Color totius corporis.

V I S V S. A C T I O N E S.

ARDVVM est rationem reddere, cur natura aues nonnullas uolare noctù, & quiescere interdiù uoluerit, nisi mutua inter se comparatione facta, idem dici possit de auibus, quod de quadrupedibus. Videmus enim animantia quædam fera noctu pasci, & interdiù certa quodã loco delitescere, cùm tamen interdiù clariùs, quàm noctù uideant. Cuius rei experimentum est uidere in Muribus, cùm maioribus, tùm minoribus, in Ceruis, in Vulpibus, in Lupis, in Leporibus, & in omni ferè serpentium genere. Hæc omnia animantia simulatq; solẽ occidere percipiunt, è latibulis & cauernis ad pastum prodeunt. Dein cùm ad horas aliquot quieuerint denuò sub auroram ad uictum indagandum redeunt. Idem contingit de auibus nocturnis, quibus ut ex manifestis signis licet conspicere, natura plus quàm quadrupedibus consuluisse videtur. Grandes enim largita illis est oculos, atque in fronte probè undiquaq; adumbratos; necnon aliquid, quòd supercilijs respondet, ita ut præterquam quòd pupillę oculorum eorum uisui sunt accommodatissimæ, scitè etiam suis instructæ sunt & congruis coloribus. Habent & supernè veluti parietes, ad quos spiritus reuerberet & coerceatur, ponè aures, quas pro arbitrio attollunt & deprimunt, quę etiam ad clariorem visionem non parum conducunt. Ad victum nõ nisi vesperi prodeunt & mane, ipso * Philosopho teste, ita dicente, *Noctua, Nycticoraces & reliqua quæ interdiu nequeunt cernere, noctu venando sibi cibum acquirunt: verùm non tota noctę id faciunt, sed vespertino & matutino.* Qui acuratiùs ipsorum visionẽ obseruabit animaduertet eam non vsque adeò insignem esse, atque vulgò existimatur. Si enim quispiam de nocte sese incluserit, vel cum ea, quæ nocturnarum omnium clarissimè cernat, loco quopiam angusto & obscurissimo, atque si tum uersus auem progrediatur, vel ei minetur, ut nec alias, ita neque hanc auem vel tantillum cernere comperiet. Quamuis itaque *hebetant harum omnium*, vt inquit Plinius, *interdiu oculi*, non tamen ideò de nocte clarè vident. Ad visionẽ enim secundũ Aristotelem requiritur mediũ illuminatum, quod aër est. Quod autem interdiu aut nihil aut ęgrè uideant, ita accidit, quòd vti *excedens sensibile* iuxta Aristotelem *lædit sensum*, etiam perfectum & sanum; ita etiam sensibile moderatum imbecillũ, & ægrum sensum offendit. Contingitq; oculos Noctuarũ infirmos & debiles lumine solari seu diurno veluti perstringi ac verberari. Cernent itaque optimè, cùm neque lumen est magnum, neq; etiam omninò nullum, sed mediocre, quale sub vtrumq; crepusculum videtur. Vnde tum potissimùm ad pastum euolare solent, alioquin de die etiam eas meliùs videre, quàm cùm in meris sunt tenebris verisimile est.

Cur noctù volent. Animalia, quæ noctù vident. Cur oculos magnos habeant animalia noctù videntia. * Li. 9. Hi. cap. 34. Nocturnas aues noctù non exactè cernere. Aër ad visũ requiritur. Cur ĩterdiù ęgrè cernãt. Quãdo optimè cernãt, & ad pastũ eant.

LOCVS.

NOCTVRNAE aues non ſolùm in tenebricoſis montium & rupium cauernis, latent, ſed in cauis etiam arboribus, in ędificijs deſertis, ſub tectis domorum magnificarum, templorum, turrium, ad quæ rarò homines accedunt. Rupes profectò Noruegiæ ac ſeptemtrionalium regionum, & harum auium & Accipitrini generis, ut maximam, ita præſtantiſſimam partem habent.

VICTVS. RAPINA.

PLEREQVAE aues nocturnæ perſequuntur lacertas, veticillos, teſte Ariſtotele, & mures, Hyrūdines quoque aliaſque auiculas item inſecta, ſcarabeos, apes, veſpas, crabones. Maiores tamen, ut Bubo, etiam lepuſculos, & cuniculos aliquando rapiunt.

DE BVBONE. Cap. II.

DIGNITAS.

Cur à Bubone incipiendum. Iupiter in Aquilam. Iuno in Bubonem.

BVBO non tam proprio merito, quàm Poëtarum ſcriptis infamis, auiumq; omnium nocturnarum rapacium longè maximus, non temerę cæteris omnibus priorem hiſtoriæ locum ſibi vendicat. Quemadmodum enim Aquila inter aues diurnas, quæ ex præda viuunt, omnium conſenſu principatum obtinet; ita etiam Bubo inter nocturnas. Vnde quemadmodum Iouem Deorum ſummum in Aquilam tanquam ſe dignam auem mutatum legimus, ita & Iunonem illius cōiugem, & ſororem Deorumq; Reginam Bubonis formam induiſſe poëtarum fabulæ tradunt. Non enim decorū Iunoni erat, vt in exiguam aliquam aut vilem auem ſeſe mutaret, ſed in eam potiùs, quæ nocturno tempore omnium eſſet Regina, quæque haud ſecus noctù, atque Aquila Iouis interdiù imperaret. Imò verò Bubo neque corporis magnitudine, neque robore Aquila inferior eſt. Nam eò audaciæ ſæpè deuenit, vt non ſolùm Aquilæ reſiſtere non abnuat, ſed ancipiti etiam Marte ſecum decertet. Præterea non aliter ac Aquila interdiu lepores rapit, ita & Bubo nocturno tempore. Venatur autem tam dextrè, tamq; auidè, ut auium, minorumq; quadrupedū magnam vna nocte ſæpè prædam congerat. Quapropter eum & ſolertiſſimum eſſe manifeſtò conſtat, tum vel ex hoc etiā id ipſum prodit, quòd cùm ab Aquila aut Accipitre interdiù impeditur, tāta arte, roſtro, & vnguibus vndiquaque obiectis ſeſe muniat, vti omnium eorum impetui aditum præcludat, illæſusq; ſemper euadat. Denique tantum corporis robore valet, vt ſi cominus pugnandum ſit, præter Aquilam aut Accipitrem, nullam aliam pertimeſcat. Animal eſt adeò vigilans, vt cæteris dormientibus venatum exerceat, hoc ipſo Gallo Gallinaceo præferendum, qui horarum quidem noctù momenta notat: ſed nihil tunc, vel ſibi quærit, uel hoſtibus eripit. Ne verò fœtus ſuos iniurijs humanis exponat Bubo, & ipſe tutò prædatum exire poſſit, ideo altiſſimas quaſque ac inuias rupes pro nido deligit. Quæ eſt igitur vel ars militaris, quæ fortitudo, quę ſolertia, uel in uigilijs, uel in pugnando, uel in locis oportunis, & temporibus ad ſecuritatem conſiſtendo, quæ non ſit in Bubone excellentiſſima? Id verò, quòd infamem adeò omnibusq; inuiſum reddit, nempè quòd dirum ſemper mortalibus omen à Poëtis, & ſuperſtitioſis auguribus adferre ſcribitur, præterquam quod naturali Philoſopho pro commento vano haberi debet, ipſis etiam Bubonis aduerſarijs & vituperatoribus minimè ſemper verum compertum fuit. Imò pro auſpicatiſſima alite eum habent Tartari, qui non alteri, quàm Buboni Imperatoris ſui Changij ſalutem acceptam referunt, eumq; hac de cauſa in maxima veneratione habent. Nec alterius auis, etſi pulchrioris plumis, quàm huius, pileo affixis caput ornare geſtiunt, quòd his aduerſam fortunam omnem ſeſe amoliri exiſtiment. Huius aſpectus Agrippæ captiuo Iudeorum regnum portendiſſe traditur à minimè obſcuro authore Flauio Ioſepho; atque tandem obitum.

Quæ animalia Bubo venet.

Fortitudo Bubonis.

Tartari, cur Bubonē pro auſpicata aue habeant.

AEQVI-

ÆQVIVOCA.

BVBO piſcis eſt apud [a] Athenæum, qui tamen de forma eius nihil ſcribit, Citat autem hunc [b] Nicandri verſum *Aut Phager, aut Bubo melior vel Cornua in vndis.* Βούβων Ptolomeo Liciæ vrbs, in ea regione parte, quæ Cabalia dicitur; [c] Stephano ac [d] Plinio vocatur Bubon, propè quam Cretam Theſſalicam naſci ſcribit. Hanc Stephanus ita dictã vult à Bubone Latrone, qui eam condidiſſe putatur. Βουβὼν vocabulũ etiã Græcũ eſt, vti Bubo Latinum, quo olim abſceſſum adenum notabant, ſiue tumorem ſimplicem potiùs, maximè verò & quidem nunc circa inguina. Nam & inguina Græci Bubones vocant. Vulgò quoque collectiones ſeu inflammationes vel inflationes potiùs earum partium inguinarias appellant. Recenſentur Bubonum inflammationes inter peſtilentiæ ſigna certiſſima, adeò vt etiam peſtis nuucupatione peculiariter ſignificari ſoleant. Materiam eandem, ſed minus feruidam obtinent, atque carbunculus. Hi ſi ante febrem apparent mitiorem peſtem denuntiant, robuſtamq́; cordis naturam ueneno laceſſitam, huius ſtatim nonnihil foras propulſiſſe. At poſt ortam febrem prorumpentes dominantis veneni impetu fiunt, ſuntq́; quaſi fictæ naturæ pernicioſum inditium. His tumoribus nihil commune eſt cum aue noſtra, cuius nomen Latinum eſſe & à ſono dictum poſtea trademus; illud autem Græcum eſt à verbo βαίνειν, & particula Βου intendente, quaſi ὁ μεγάλως βαίνων. Nam articulus inguinis maximè ad inceſſum neceſſarius eſt, vel tumor ipſe, ſic nominatur, eo in loco, quoniã valdè in altum attollitur, aliqui βουβῶνα uocant; hinc & uerbum βουβωνιῶ apud Menandrum legitur. Quid uerò per Bubonem ſignificetur apud Lycophronem, dubitãt docti. Nam ubi Bubonis tormas nũcupat poëta, interpres ipſe Peripherius exponit & addit, *Bubon* eſt ἰσχίου τόπος, id eſt, *vertebræ locus*. Quid autem poëta ipſe propriè intelligat, difficilè eſt iudicare; uel *quia*, ut [e] Cælius teſtatur, *multa barbarè profert, & nugatur, vel quia inſcitia laborat*. Nam hic quidẽ Angæi Bubonẽ percuſſum ſcribit, mox autem paulò pòſt annectit, πτήξας ἀφύκτοις σφύρον. Ego inquit Cælius *Sphyrum ſcio Aſtragolo circumiectas partes. at Bubonoſphyrum non noui.* Veriſimile tamen eſt Lycophronem per Bubona inguina ipſa uoluiſſe deſignare, in quibus tumor ille peſtilens plurimum oriri ſolet. Per uertebram uerò interpres, os ſacrum, credo intellexit, cui oſſa Iſchion, Iliũ, & pupis cõnectũtur. Eſt & Bubo ſaltationis genus Atheneo, [f] ubi *erat* inquit, *Bubo figura quadã proſpici. ntiũ ſummãq́ manũ ſupra faciẽ curuantiũ.* Hæc uerò erat una figurarũ ſaltationũ.

[a] L. 7. c. 39. Piſcis. [b] In Boeti. Vrbs. Cabalia. [c] L. 5. c. 27. Bubon. [d] L. 3. c. 17. Morbus. Inguina. Lycophrõ explicatus. Bubo vertebræ loc⁹. [e] L. 4. Lect. ant. cap. 11. Saltationis genus. [f] L. 14. c. 12

NOMENCLATVRÆ.

KOS Bubonis nomen Hebraicum aliqui eſſe putant, ſed alij aliter interpretantur. Dauid Kimhi כוס Kos auem immundam ignotam nobis, uel auem, quæ in deſertis degat, & uocem edat ſimilem ploratui בכי: cuiuſmodi ſanè Bubonis eſt, quod & Vergilius annotauit, & Germani obſeruarunt, qui ipſi Vl nomen ab eiulatu dedêre. Rabi Salamon, פלקינ, id eſt Falconem, D. [a] Hieronymus Nycticoracem, ut & Septuaginta; alij Bubonem, ut recentiores. Iidem in lexicis linguæ hebraicæ (Kos) inquiunt eſſe nomen uolucris ululantis & clamantis de nocte; Nycticorax uulgò קוץ Kutz, ſic Germani Noctuam uocant, & ſanè Hebraica uox pulchrè alludit ad Germanicam, quinimò de Noctuarũ genere Bubones aliæq́; nocturnæ dici generaliter poſſunt: Ita Plinius *Noctuarũ* (inquit) *id eſt, genus maximũ cui pluma aurtũ modo emicãt.* Verba Pſ. ſunt; *Factus ſum ſicut Bubo* (Hebraicè Kutz) *qui eſt in ſolitudinibus*, ubi Aquila & Theodotion & quinta editio Nycticoracẽ uertũt, alij Bubonẽ: ſexta editio noctuã, Symachus Vpupam, R. [b] Salamon, auem ait eſſe remotam ab hominum conſpectu, (Quidam ſanè Hebraicè ab abſcondendo dictam rentur) & nocte uociterantem, cui ſimilis alia ſit, quam uocant יבינ Ibin: fortè Hibou. Sic enim Galli Bubonem uocant, & ſolet Rabbi Salamon Hebraica nomina Gallicè interpretari. [c] Nominatur ſanè Kos auis inter impuras, ubi interpres Chaldæus uertit קדיא, Kadia, Arabs, Kus, Perſa חכום, Gakus (quæ uoces magis etiam, quàm Hebraica Kos ad Germanicam Kutz accedunt) Septuaginta Nycticoracem, Hieronymus Bubonem & alibi, ubi Septuaginta & [d] Hierouymus Herodium uertunt. Chaldæus alibi habet קיפופא Kiphupha, quod Noctuam quidam interpretatur. Accedit quidem hæc uox ad nomen Cicuma, quo Gaza Nycticoracẽ reddidit. Euſtathius Scopas eſſe ait aues, quas Romani Cucubas nominent, (quæ uox Hebraicæ Kiphupha etiam uicinior eſt) Arabs אצפור Azphur. [e] Pagninus ex R. Salomone exponit Noctuam, quæ uernacula lingua Ciuetta uti etiam Gallica nominetur ac noctu clamet. Ornithologo inter tam uarias interpretationes animus magis ad Bubonem, inclinat, Schachaph שחף, exponitur Bubo à quibuſdam recentioribus. Septuaginta & Hieronymus Larum, aut Fulicam interpretantur. Chaldæus reddit

Kos. [a] Pſal. 102. Kutz. [b] Leuit. 11. [c] Leuit. 11. Kadia. Kus. Gakus. [d] Deut. 14. Kiphupha. Cucuba. Azphur. Schachaph [e] Leuit. 11. & Deut. 14 Larus. Fulica.

Schachefa,

Schachefet morb. Schachefa, Perſa enim uocem eam retinet. Arabs שכף Scaph. Dauid Kimli interpretatur
auem, quæ laboret morbo Schachefet, Hebręis dicto, quo corpus attenuetur & deficiat, phtiſi
Scaph. nimirum. Sed Rabbi Salomon ſic uocat morbum, in quo naſcuntur in carne ampullæ inſtar
pomorum, Bubones fortè, apoſtemata Gręcis ſic dicta: tranſlatio communis alibi pro hoc
morbo uertit febrim, egeſtatem. Iudæi recentiores Cuculum auem interpretantur. Quod ſi
Schuffel. Bubonē ſignificat, deriuatum inde uel ab Arabico Scaph uideri poteſt Germanicum Bubo-
Tſchafytle. nis nomē Scuoffel, & Noctuæ generis Tſchafytle, Chafuus, & apud Græcos Aſcalaphi. Sed ſi
Schafuus. auis eſt corpore macro, & tenui, tanquam pthiſi conſumpto, Larum potiùs eſſe dicemus, quæ
Aſcalaphi. auis admodū tenuis, leuis & ſemper famelica eſt. Vicina huic apud Hebræos uox eſt Scanaph
Scanaph. שנף, quam interpretantur Noctuam. אי ij, apud Hebræos aliqui Bubonem intelligunt, Se-
Ij. Iſa. 13. ptuaginta alibi Onocentauros uerterunt. Interpres Auicennæ falsò uertit dictionē Aduduc
Aduduc. Bubonem & Hudubub & Hudud alibi, cùm hę dictiones Nycticoracem denotēt, ut ſuo loco
Hudubub. dicetur. Prima tamen nempè Aduduc ad Sabaudicam accedit, qui Bubonem ung duc uocant
Hudud. Vetus Gloſſographus Auicennæ Bubonem etiam Alharbe uocari ſcribit Arabibus, quam ta-
Vng duc. Alharbe. men uocem Chamęleontem ſignificare ſcimus.

Nominis ratio. ΒΥΑΣ Græcis Bubo noſter appellatur per Onomatopœiā ſcilicet, ut & apud Latinos;
βύζειν enim proprium uerbum eſt, quo Bubonis uocem exprimunt Græci, Gaza ex Ariſto-
βύζειν. tele pro Βύας Bubonem reddere ſolet, uidetur autē nomen eſſe primę declinationis, quod ἄλφα
in genitiuo & datiuo retineat, Inde nominatiuus pluralis Βύαι. Nam in lexico Varini Βυᾶς
oxytonum, malim paroxytonum ὤφθησαν legitur. In eodem ſolo βοίαι reperio per οι dipthon-
βυταλις. gum, nec probo. Butalis βυταλις in Aeſopi fabulis, non alia auis quàm Bubo uidetur, quod &
noctu tantùm canat, & ſimiliter nomen, ut Byas, & Bubo, à ſono Bu, inditum habeat. Sunt ex
Græcis qui Scopas Bubones interpretantur; at perperam, uti capite de Aſione mōſtrabimus,
Σκώψ. Referunt tamen hodie in Græcia Bubonem dici σκλόπα. Buffus apud Kiranidem nocturna
Buffus. auis, ut Gerardi Cremonenſis tranſlatio habet, Bubo eſt. Conijcio autem βύφος ſcriptum fuiſſe.
Bufo. Nam & apud Simonem Sethi βύφοι Noctuę ſunt, & in quibuſdā Italiæ locis Bubo uulgari lin
Gimus. gua lo Bufo dicitur. Creſcentienſis Bubonem Gimum uocat. Recentiores quidam Nyctico-
racem, id eſt, Coruum Nocturnum, eundem cum Bubone faciunt; Inter hos eſt Beroaldus,
cuius argumenta peculiari de Nycticorace capite ponemus, ſed diuerſos eſſe collatis utriuſq;
hiſtorijs, facilè deprehendetur. Cōuenit tamen Nycticoraci Aquilę magnitudo, quam Bubo-
ni tribuit Ariſtoteles, Ita enim Strabo: *Nycticorax* inquit, *Aquilæ æqualis eſt.* Iohannes Goropius
Becanus vir doctiſſimus in ea eſt ſententia, ut Cymindin & Chalcida, & Hubrida, & Ptyngem,
Ariſtotelis non aliud eſſe quàm Bubonem exiſtimet. Cuius rationes, quas pro ſe adducit, nè à
quopiam in dicta cauſa damnetur, ex ſuis ipſius verbis, apponere operæpretium iudico, ut cla-
riùs intelligantur, & nocturnarum auiū obſcuræ & caligine plenæ hiſtoriæ, tanquam adhibi-
ta face luminis aliquid adferāt. Vbi ergo uocē hāc Cymindin, quę eſt in illo uerſu Homerico

Cymindis auis. *Chalcida Dij perhibent homines dixere Cymindin*

declarandam ſuſcipit, in hæc uerba infit. Ariſtoteles tradit ab Ionibus Cymindin auem hanc
vocari. Mihi nec Ariſtotelis lectio integra videtur: nec uideo quī poſſim ei mederi; Adiecta
enim ſunt uerba quædam de Hubride & Ptynge, quæ tamen nec Euſtathius, nec Plinius uidē-
tur legiſſe. Hic etiam λεπτὸν tenue omiſit, quod Gaza, & Euſtathius agnoſcunt, ut genuinum.
Ptynx. Gaza quibuſdam Ptyngem uocari addidit, ſed Hubridis nullam fecit mentionem. Plinius no-
cturnum Accipitrem uocauit. Ariſtophanes etiam inter Accipitres enumerauit & proximū
Aquilæ recenſuit. Nobis hîc non lubet acuratiùs de Cyminde perquirere, eò, quòd nocturna-
rum auium, ualdè obſcura hactenus ſit hiſtoria, & nocturnæ caligini comparanda. Qui etiam
Hubris unde dicta. Hubrida vocari voluerunt, videntur ab hub-ur voce Cymbrica ſibi nomen feciſſe, quo maxi-
mus Bubo denotatur: & certè huic maximè Homeri fabula videtur cōuenire. Nec malè item
in hanc auem quadrat Comicus auium exercitus. Nec enim Bubo vel corporis magnitudine,
vel viribus Aquilæ cedit, & ſi inter has pugna ineatur, ambiguum eſt in vtram partem inclinet
victoria ob ancipitem Martem. Deinde, vti de die Aquila minora capit quadrupedia, ut lepu-
ſculos, Cuniculos, ita & Bubo de nocte. Venationem autem ſuam adeò inſtituit callidè, tātaq;
peragit auiditate, vt magnam ſæpè uel vna nocte copioſamq; prædam congerat, & ſi quis ni-
dum eius in rupibus exploratum habeat, & ad eum clanculùm pernoctare uelit, ei facillimum
fuerit, prædæ partem ſubducere; quod familiarem quendam mihi venatorem non ſemel fe-
ciſſe, de ipſius didici relatu. Ipſe cum robuſto cane pugnantem uidi, & cum ſemel unguibus ei
hæſiſſet, difficillimè potuiſſe auelli, nec canem pòſt aggredi auſum. Nec alibi libentius, quàm
in altiſſimis rupibus nidulantur, adeò ut Idæon Lecton, quod altiſſimum eſt promontorium,
locus ei videatur aptiſſimus. Nec veriſimile eſt Iunonē in exiguam aliquā ſeſe mutaſſe auem,

ſed in

sed in eam potiùs, quæ nocturno tempore, in cæteras obtineret principatum, quemadmodum Aquila diurno. Certè Aristoteles tenuem admodum & ieiunam Bubonis dedit historiam, vt ego verear, ne Cymindis Ionum & Phrygum non fuerit tenuis illa Vlularum forma, quam in arborum cauis non modò in montibus habitare scimus, & noctu Columbaria prædari. Hanc tamen Aristoteles depingere videtur, & hac parte ab aucupibus nostris dissidere. Sed liberum sit alijs, quid velint, coniectare. Mihi Hubris & Buas eadem est auis, quæ alio nomine Ptynx, & Cumindis vocetur; Atqui hæc illa est, quæ cũ Aquila pugnare potest, & non sine causa, quando eandem prędam, licet diuerso tempore, sequuntur. Auem enim tenui corpore præditam, non uideo, qui pari Marte cum Aquila committas. Aristophanis interpres γλαῦκα κύμινδιν, κικυμίδα καὶ κικκαβὰν eiusdem auis esse nomina prodidit & κικκαβὰν esse Noctuæ propriã vociferationem. Callimachus κικυμῖδος etiam meminit, κάρτ' ἀγαθὴ κικυμίς. Pompeius Cicumam nocturnam auem facit, sed quęnam sit, non addit. Hesychius κικυμίδα γλαῦκα interpretatur, & κικυμώττην, idem esse, quod δυσβλέπων. Itali quidam Chio uocant, nos Hubeken, id est parua Noctua. In hoc genere minima auribus est insignis, à quibus Otis quoque vocatur. Gaza Cicumam pro Nycticorace reddidit, nõ benè mea quidem sentẽtia, cùm Nocturnus Coruus, nihil simile habeat Noctuarum generi. Nos enim Nachtrauen Teutonicè diuersam ab omni Vlularum & Noctuarũ genere esse scimus, qua tamen voce, Nycticoracem ad vnguem interpretamur. In tãta igitur obscuritate, quid miri acciderit, si quispiam hallucinetur, tametsi vel ipse esset Aristoteles. Nos ergo fatis honori consulamus, & Aristophanem dicamus triarium robur postremò enumerasse, in quo cùm Vultur Aquilæ ferè magnitudine par Cumindem præcedat, & longiùs ab Aquila, quàm Cumindis recenseatur; cogitemus necesse est, Cumindem Vulturẽ maiorem esse, & validiorem. Sit ergò Aquila Iupiter, Cumindis siue Hubris Iuno, & hæc quidem noctu, ille interdiu regnet. Hinc quibusdam Duc vocatur, quòd Duces secundi sint à Regibus. Nunc igitur ad nomina. Chalcidem ab obscuro aëris colore dictam interpretor, quod nomen, quia à natura desumptum, rectã habet significationis causam, Cumindis verò Phrygium est vocabulum inditum è malo omine. Com hinder enim idem est quod adueniens damnum, siue aduentus nocumentum, siue etiam quoduis impedimentum, quod rei venturæ obstet. Quamobrem Cumindis nomen est ab hominibus factum, peruersam vocum formandarum rationem secutis. Virgilius Buboni triste omen tribuit, quem nos eandem auem cùm hac Homerica facimus.

Ptynx.

Chio.

Nachtrauen.

Duc.

Chalcis vnde dicta.

Seraq; culminibus ferali carmine Bubo
Visa queri, & longas in fletum ducere voces.

Nobis à fletu Vl vocatur, vnde Latinorũ Vlula & vlulo. Hul enim vocali lõga idem est, quod fleo cum tristi voce, siue ploro: quod ab eadem origine dicitur eiulo. Vt ergo Scamandri, ita Cumindis nomen hominibus ascribendum, eò quòd vtrumq; ab infausto omine inditum sit contrà ac ratio sapientum & Deorum postulat. Cumindis certè damnum adfert, sed Leporibus maximè & Vulpibus, & mustelis, quas noctu rapit & ad nidum congerit. Quæ enim de augurijs dicuntur vana sunt, & anilia deliramenta, & idcirco sapientibus nominum opificibus indigna. Eiusdem peccati est Ptyngem eandem auem vocare à phe-tyng, quo significatur hostilis vel inimicæ rei nuntius. Ex phe tijng per concisionẽ fit Ptyn, & addita litera Græcorum terminante Ptynx. Hubris verò è nostro Hub-urcen, Hub-uris & syncope admissa Hubris, est maximus Bubo; vti Vr-os est maximus bos, & Vr-han, maximus Gallus, & Vr-alt, maximè senex, & Mere-ur, maximus considerator, & Sat-ur, maximũ semen, siue præstantissimus sator. Hesychius Milesius nocturnam auem esse dixit, non adiecto quænam esset. Aristotelis certè contextus de Cyminde aliquid mõstri alit. Suspicor ab aliquo additum fuisse Cumindem, ab alijs Hubrim, alijs Ptyngem vocari. At is quisquis fuit, non animaduertit Aristotelem Cumindis nomen ad aliam auem detorsisse. Nobis interim clarum dedit indicium, Aristophanis, & Homeri Cumindem maximum esse Bubonem, longè quàm sit Noctua, maiorem. Verùm ne cum Noctuis & Vlulis & Bubonibus, & diuersis harũ auium formis, in tenebris diu vagemur, satis habebimus indicasse & ostendisse, cur Chalcis Deorum, Cumindis hominum nomen dicatur. Hactenus Goropius. De quo hoc obiter dixisse velim, ne cuipiam mirum aut indignum videatur, eum ratione hactenus inaudita, ex Cymbrica sua, quam barbarã quispiam dixerit, lingua vernacula origines vocum petere ac toti mundo pro veris obtrudere. Nam & Platoni quidem Deorum vocabula maximè secundum rationem imposita videbantur, quæ verò hominibus ab Homero tribuuntur, quale est Cumindis & magis quæ à mulieribus, ferè barbara esse & nullam eorum rationem aut originem Græcis constare. Phryges autem Græcis barbari erant, qui, ut Goropius idem alibi diffusè declarat, Cymbrica lingua utebantur, sed ut istæc, quod huius loci non sint missa faciamus, & curiosiùs istæc indagare cupientem ad Goropij

Hul.

Hubris.

Hermatenam amandemus; certum eſt hunc Ariſtotelis de Cymindi textum omnibus ferè
doctis negotium faceſſere. Erego quidem, vt verum fatear, non video, qua ratione, ſi ue eadem
aue per totum contextum Ariſtotelem loqui velimus, hæc omnia, quę ei atribuuntur, ſibi mu-
tuò conſonent, ac non potiùs contradictionem quandam in ſe includant; Si enim verum eſt
Chalcis vnde. Aerica. — Chalcidem ab æreo colore dictam, vnde & Gaza ęricam vertit, quomodo eam Ariſtoteles ni-
gro aſſerit colore? Præterea cùm Ariſtoteles ſcripſerit Cymindem forma eſſe tenui, neq; Ac-
Cymides. — cipitre Palumbario maiorem, non video, quo pacto huic tantum robur tribuere poſſimus, vt
cùm Aquila decertare audeat. Quod tamen Hybridi, quem Græcus textus ſtatim poſt ver-
ſum Homericum interſerit, quamque Bubonem noſtrum vult eſſe Goropius, Ariſtoteles aſ-
cribit, & tamen de illius quoque magnitudine nihil memoriæ tradidit, liquidò cõſtat, quan-
tis tenebris, & planè Cymmerijs harum auium & nomina & hiſtoria inuoluta ſint. Nos quid
in hac difficultate ſentimus, alibi, cùm de Accipitrum differẽtijs ageremus, diximus. Venia au-
tem dignos nos æquus lector etiam cenſebit, ſi pro more hominum, dum lucem è tenebris e-
ruere conamur, in his medijs nos hallucinari cõtigerit. Illos interim, qui acutiùs viderint, præca
mur vt pro communi vtilitate nos candidè moneant & rectiùs doceant; quo nomine non ſo-
lùm nos, verùm & omnem Remp. literariam maximo beneficio ſibi obſtricturi ſunt. Quod
Bellonij error. — autem Bellonius putat Pygargi ſpeciem eam eſſe, quæ Gallis l'oyſaeu ſant Martin dicitur, hac
tãtùm ratione motus, quòd circa veſperam & in diluculo venatum exerceat; Ariſtotelis om-
Pygargi ſpecies. — ninò mihi refragari doctrinæ videtur. Concedendum enim eſſet Aquilam, cuius ille Pygar-
gum ſpeciem facit, cùm Aquila pugnare, quod ille ne ſomniauit quidem, præterea ſi vtriuſque
& Pygargi & Cymindis (ſic enim & Hybridem uocat) deſcriptionem conferas, toto cælo dif-
ferre videbis. Adhæc venari eo tempore omnibus Aquilis commune eſſe Philoſophus alibi
dixit. Idem etiam ſuſpicatur eam auem, quam Galli le grand Duc, quaſi magnum Ducem
Magnus — vocant, fortè Aſionem eſſe, quem pro Scops Gręcorum ſemper vertit Gaza. Sed huic quoque
Dux auis. — opinioni, nullum video patrocinium, præterquam quòd, ut diximus, Græci hodie Bubonem
Scops. — σκλοπα uocant, niſi & hoc quiſpiã adſerat, quod Varinus ſcribit, Scopas eſſe aues, quas Romani
Κῦφυς. — κῦφυς, ἤ γυφυς appellant. Iam uerò multis Italiæ locis etiam hodie Bubonem Guuo, ut Bono-
ἤγυφυς. — niæ, nel Gufo uocari conſtat. Verùm miris modis hæc nomina in diuerſis regionibus confun-
Guvo. — di contingit. Nam alijs Italiæ locis Bubonem Duco uel Dugo vocant, quaſi Ducem fortè, tan-
Duco. — quam à Rege Aquila ſecundum. Alibi item, teſte Nipho & Syluatico, Bufo uocatur, uoce
Dugo. Buffone. — nempè corrupta à Bubo. Vnde fortè manârit metaphora, qua geſticulatores & mimi, hyſtrio-
neſq; nunc uulgò Buffoni dicuntur, quia ſcilicet inſtar Bubonum ſatyricos, ridiculoſq; motus
ac geſtus edant. Hinc etiam ſaltationis quoddam genus, ut inter æquiuoca relatum, *Latinis*
Bubo dictum fuit, Græcis Scops. Quamuis ſcio ſatyricos hoſce motus, & ſaltantium imitatio-
nem Oto ſeu Aſioni à Plinio attribui, nõ Buboni. Quæ res etiam Bellonio nonnihil fauere ui-
deri poteſt. Suum Gallicum Grand Duc Aſionem eſſe ſuſpicantur: Nam & Galli non minus
Barbaiano — quam Itali mimos iſtos Buffones uocant. Vocatur & Barbaiano alibi. Nos tamen aliam auem
Barbaianũ interpretamur; unde liquet hoc quoque nomen commune eſſe diuerſis auibus in
diuerſis regionibus. Hic per occaſionem Italicas uoces inſeruimus. Nunc Latinas quæ præ-
ponendæ fuerant, examinemus.

Bubo vnde nomen ſumpſerit. — Bubo itaque Latinum huius auis nomen nonnullis placet originem habere à particula Græ
ca βȣ̃, quod illis magnum ſonat. Solent hãc uocem rebus grandibus præponere, quemadmo-
dum ὑίππον. Ita uocant Bulapathum uel hippolapathum ſpeciem Lapathi maioris. Sic βȣλίμος
Βȣλιμος. — apud Medicos quaſi λίμος μέγας, id eſt, magna fames. Βȣ̃σέλινον quaſi μέγα σέλινον uocant & Hyp-
Βȣ̃σέλινον. — poſelinon. Dictio enim hęc uocibus præpoſita ſignificationem earum auget. Sic dixerunt Bu-
Bucephal[9] — cephalum Alexandri Magni equum, quòd eſſet magno capite aut Bouino. Sic Bubo, cùm ſit
omnium auium nocturnarum maximus, haud iniuria à dictione Βȣ̃ deriuari poteſt. Sunt qui
Etymum. — uelint ita appellatum à Bouis mugitu, quem imitari uidetur, & è cornibus, quibus Bouem ęmu
latur. Mihi uerò magis arridet propria ſic dictum uoce. Huic adſtipulatur, quod & Græcis
βύας, & Hybris ſecundum quoſdam, Gallis quoq; Hibou, Hiſpanis Buho, Italis Bufo & Ger-
Buho. — manis inferioribus *Hub*, omnibus à ſimili propemodum ſono effictis nominibus uocetur.
Mocho. — Hiſpanis ergo quibuſdam Bubo Buho appellatur, Luſitanis uerò Bufo, quemadmodum Italis
Chaſſetõt. — vel Mocho, Gallis & Sabaudis vng Duc, id eſt, Dux, quaſi princeps auium nocturnarum, qui-
Venatrix. Lucherãt. — bus dominari uideatur, ceu uiribus ſuperior & cornibus in capite ceu corona inſignis, & caſſe-
Chat huãt. — tont, id eſt, uenatrix, quia aucupes hanc auem adiutricem aucupij habeant, & alibi (ni fallor)
Cha-huã. — Lucherant. Nonnullis etiam Chat huant, uel Cha-huan dicitur, quaſi dicas catum ſeu felem
Felis boãs. — boantem (felinum enim caput habere videtur) ſeu eiulatum terribilem edentem, à quo etiam
Hibou. — alijs Hibou uocatur. Bellonius tamen has duas poſtremas appellationes alijs auibus nocturnis

accommodat,

accommodat; illam siquidem Aluconi; hanc verò & Aluconi, & (quem Hibou cornu vocat) Asioni communem facit. Vnde pluribus conuenire videtur, & sanè vox Hibou, Latinam Bubo non malè imitatur, & Græcam Hybris, quæ Goropio Bubonem notat. Germanis Vhu vel gros Vhu, vt [b] Georg. Agricola interpretatur. Item ein Schuffans, ein Schuffell, vel Scffeul, ein Kautz, ut Turnerus, sed hoc vltimum Noctuæ magis conuenit. Nominum Schu°ffans & Schuffans, vt quidam pronunciant, & Schunffeul etimologia ad Hebræos referri potest, quod ad primam syllabam, qui Bubonem Schachaph, vt Arabes Scaph, appellant. Alijs in Saxonia, Vho, in Carinthia Steinauff, quòd in rupibus habitet. Helnetij Huvv, Berguvv, Hüru vel Huruvv uel à sono, vel quasi orhu, quod auritus videatur. Aliquibus etiam Hertzog, quasi Dux, Anglis à Lyke foule, ut Turnerus exponit, vel Shriche oule vt Eliota, uel Lyseoule ut Iunius. Videtur Angli nomen Oule seu Vle, quòd alij Vlulæ tantùm aptāt, etiam Buboni commune facere, vti & Belgæ nonnunquam solent, qui alioquin etiam Bubonem Schuyffuut (quo nomine nebulones & nequam homines denotant) nuncupant. Illyrij VVyr. Turcæ Vgu, quæ vox Italicis Dugo & Guo nonnihil similis est.

Hibou cornu. Hybris. [b] Lib. de subterr. Schachaph Scaph. Vho. Steinauff. Oule. Vle. Dugo. Guo.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

TRIPLICEM hactenus Bubonum obseruatam esse video differētiam, qui magnitudine quidem omnes sint eadem. Verùm maculis & corporis colore, vti noster, & is, quem Ornithologus exhibet, diuersis, qui præter hos, & aliud genus reperiri apud suos putat, cætera quidem illi, cuius effigiem dat, simile, sed cruribus nō æquè hirsutis. [a] Strabo tamen memoriæ prodid t, aliud reperiri Bubonis genus in Aegypto, non maius Gracculo: At suspicio est, ne confusis nominibus Noctuam aut Vlulam quampiam dicere uoluerit. Nos tres Bubonum diuersorum icones dabimus.

A colorib[a]. [a] Lib. 17.

DESCRIPTIO.

BVBO extra omnem controuersiam auium nocturnarum omnium maximus est, neque minor Aquila, [a] Aristotele & [b] Strabone testibus. Crura tamē habet, quam Aquila breuiora. Corpus breue, & ueluti decurtatum, propter caudæ breuitatem. Caput grande adeò, ut ob eius pondus & magnitudinem pullus à cauda primùm in luce prodeat. Frons orbiculata, seu teres, plumis uelut auribus eminentibus in regione auditus insignita, quemadmodum & in Oto. [c] Plinius *hisce duobus pennatorum animalium solis, has pinnulas velut aures surrigi* scripsit. Verùm præter hos & Vlulæ eas habent. Cæteris, addit, *cauerna ad auditum*. Imo uerò, & Bubo has cauernas non minus, quàm cæteræ, & quidem maximè patulas habet: verùm hoc plumarum ornamento fortè ob magnitudinem tectas. Collū habet pro sua magnitudine perbreue; rostrum & ungues uti diurnis rapacibus aduncos & acutissimos, atq; hos maximos, imo quàm in quibusdam Aquilis etiam maiores. [d] Aristoteles Ascalapho, quem Bubonem aliqui esse putant, stomachi partem anteriorem seu gulam amplam tribuit, ut & alijs nocturnis, ut Noctuæ Nycticoraci &c. Rectè tradit Albertus nulli auiū oculos esse, quàm huic, maiores, qui igneo quodam splendore & inusitata magnitudine, necnon truci quodā obtutu aspectantibus quodammodò terrorem incutiunt. Corporis tegmen plumeum ferrugineo seu fuluo, vt Naso ait, ac obscuro quodam, æris colore est. Quæ res Goropio occasionem dedit, ut credetet Chalcidem auem nocturnam esse, & cum Bubone eandem. Maculis nigris sparsim & incerto ordine respergitur, uariaq; penna est, uti in Accipitribus & Aquilis quibusdam. Falsò Albertus Buboni binos digitos antè, & totidē retrò, ut Picis, ascribit. Hi enim, quos nos pictos dabimus digitos, ut pleræq; aues anteriùs ternos obtinent, posteriùs unum. De Noctuis uerò & Vlulis id uerum est. Ouidius loco antè citato Buboni caput magnum, alas fuluas, grandia lumina, longos, & aduncos ungues, non minus scitè quàm uerè appingit. Bubo, quē priori loco dabimus ex Ornithologo, ij se obseruatum, magnitudine uincebat Anserē, aut saltem æquabat reliquo corpore. Alis magnis erat, & longis ad tres dodrantes, cùm ab initio earum ad finem usque maximæ pennę ad rectam lineam extendebantur. A supremo osse alarum ad infimam extremitatem rectā, dodrans unus, cum palmo erat. Caput cùm forma tùm magnitudine felinum. Vnde nō temerè Chat-huant quasi felis gemebunda Gallis vocatur. Pennæ supra utramque aurem nigricantes subrigebantur, ad tres digitos: Oculi magni, plumę circa uropigium densę & mollissimę digito extenso, seu palmo, (si benè memini) longiores. Longitudo ab extremo rostro ad vltimos pedes, siue ad ultimam quoque caudam tres quoque dodrantes cùm palmo æquabat. Iris oculorum croceo splendebeat. Rostrum breue, nigrum, & aduncum erat. Pēnis remotis

Magnitudo. [a] 8. H. c. 3. [b] Lib. 17. Crura. Caput. Frons. [c] L. 11. c. 17. Plinij error. Collum. Rostrum. Vngues. Oculi. [d] L. 3. H. c. 3. Chalcis. Alberti error. Digiti. Ornithologi Bubonis Forma.

remotis aurium meatus, magni & patentes videbantur, vtrinque ad nares pili barbularum instar ex pennulis tegebant. Pennis per totum corpus color uarius ex albicantibus maculis nigris & ſubruffis. Cruris longitudo dodrans cum palmo. Eius pars ſupra genu, perquàm craſſa & toroſa. Vngues nigri, adunci, acutiſſimi. Pes ad extremos vſque digitos piloſus, plumis ex albicante colore ſubruffis. Huic quod ad magnitudinem attinet per omnia reſpondet Bubo noſter, quẽ ſecundo loco exhibebimus. Verùm in multis alijs ab eo variat. Nam noſtro crura piloſa quidem ſunt, ad extremos vſque digitos, quemadmodum & illi, ſed breuiora, & graciliora, nec ita toroſa ſupra genu, neque in tibijs adeò firma ac craſſa: color noſtro per totum corpus fuluus, ſeu ferrugineus ex cinereo, in pectore potiſſimùm, vbi etiam ſubnigris maculis in longum ductis, promiſcuè huc, illuc, nullo ordine reſpergitur. Dorſum & alæ è ferrugineo magis fuſceſcunt. Hæc verò in vniuerſum potiſſima inter utrumq; eſt diuerſitas, quòd ille Ornithologi in ſingulis totius corporis plumis magis variegatus, & tenuibus quibuſdam lineolis tráſuerſim ductis, inſtar Perdicum & Anatum quarundam, necnon Accipitrum pulchrè minutimq; diſtinctus ſit. Præter id etiam differt, quòd vniuerſo corpore, magis verò dorſo, & capite, maculas quaſdam incerti ductus lituris nigris craſſis & quodammodo figuratis gerat. Noſter verò non ita picturatus eſt, ſed in alarum pennis maioribus, & cauda lineis ſubnigris, tranſuerſis, largiuſculis diſtinguitur, quibus ille deſtitutus eſt. Sunt autem hæ ita efformatæ præſertim in cauda, vt ſingulæ latiores ſupernè & infernè alijs ſubtilioribus claudãtur, inſtar fimbriarum triplici ordine diſpoſitæ, & certis à ſe mutuò interuallis, vt in Accipitribus, diſterminatæ. Vngues huic maximi & acutiſſimi, at non nigri, vt alteri, verùm cornei. Cauda vtrique admodum breuis. Is verò cuius tertio loco iconem ſpectandam dabimus, ſecundo per omnia ſimilis apparet, hoc excepto, quòd tibias minimè hirſutas habet, ſed quemadmodũ & pedes, debiles. Quam deniq; ultimo loco ponemus, iconem, etiam pro Bubonis imagine mihi miſſa fuit.

Color. Crus. Vngues. Bubon. noſtri forma. Bubo noſter in quo à priori differat. Vngues. Cauda.

VISVS.

HEBETES, inquit Plinius, *Buboni, ut & cæteris nocturnis interdiu oculi.* Imò verò hunc minus, quàm Noctuam de die uidere aiunt.

VOX.

BVBO grauem adeò vocem, & ingratam ędit, ut non tam canere, quam gemere eum uno omnes ore authores affirment. Vnde & nomen inueniſſe, non tam à ſono, quàm à gemitu ſeu ploratu dicitur. Quem cum ædit, bubulare Latinis dicitur. Ita author Philomelæ:

Bubulare.

Bubulat horrendum ferali carmine Bubo.

Græci verò βύζειν de illius uoce dixère. Quare diſertè admodum & ſignificanter uocem eam expreſſit Vergilius, cùm dixit:

Βύζειν.

Seraq; culminibus ferali carmine Bubo
Viſa queri, & longas in fletum ducere noctes.

Etenim dum:

Nocte ſedens tetrum canit importuna per umbras,

vt inquit, ueluti boat, & uocem horribilem in longum protrahit gemebundus, quam etiam *Stridorem quærulum* ideò uocat Apuleius, & *gemitum* Seneca, cùm ait:

Illic Vultures, hic luctifer Bubo gemit.

Et[a] Plinius ait: *Bubo non cantu aliquo ſed gemitu vocalis eſt.* Horridè enim ſtridens (unde & raucus Ouidio dicitur hoc uerſu:

Illa dedit turpes raucis Bubonibus vmbras)

mœſtam uocem depromit,

Funereoq; graues edidit ore ſonos

Denique adagio locum dedit *Bubonis cantus: & Bubo canit Luſcinia.* Locum habent cum rudis indoctum, & ut vulgò dicitur, *Sus Mineruam* docere tentat, quod perinde poſſibile eſt, atque *Vocalem ſuperet ſi turpis Aedona Bubo*; & ridiculum æquè ac ſi *Bubo montanus Philomenſis occinas ipſis*, ut Calphurnius, alijq; ex Theocrito uerterunt.

TEMPVS

TEMPVS VENATVS.

[a] Lib. 8. Hiftor. c. 3. Bubo cum Gallo præferendus. Quādo venatur bubo.

BVBO amare vigilias dicitur: Nam interdiu non apparet: noctu enim sibi (inquit [a] Aristoteles) victum quærit, hoc ipso Gallo Gallinaceo præferendus & vigilantior, Ille enim tantummodò cantu horarum indicat spatia, & reliquum tempus somno traducit; Bubo verò non totam solùm noctem vigilat, verùm etiam ad prædam tunc congerendam euolat, cùm reliquę animantes omnes quieti & somno indulgent. Potissimùm verò hanc rapinam exercet sub matutino & vespertino crepusculo. Quod argumento est, neque in densis commodè tenebris eum venari, neque nocte intempesta, nisi Lunæ splendore illuminetur; neque etiam lumine prælustri diurno, ac solari, quia scilicet ibi uel acutissima quæuis visio, nisi aër aliquantum illuminetur, nihil cernat; hic verò imbecilla visorij organi facultas solis splendore uehementiùs perstringatur, ac caliget; Est igitur ut canit doctissimus nostri æui poeta:

Sublustri crepero gaudens in Vespere Bubo.

Ornithodeū Card. Estēsis mirabile. [b] In Herculē Prodicio.

Si verò diurno tempore prodeat, ab alijs auibus, ceu visu insolens, atq; ob turpitudinem exosus impugnatur, & conuellitur. Hinc parum ex rei natura artifex, ille quisquis fuerit ornithodei illius pulcherrimi, quod in uilla Illustriss. Card. Estensis Tyburtina miraculi loco ipse vidi, autor deposuisse mihi videtur, in quo, ut refert [b] Stephanus Vimandus Pigius, visuntur in arborum ramis auicularum canorarum imagunculæ plures, quæ uelut automata plaudunt alis cantillantq; concentu dulcissimo, quasi viuæ, per ramorū secretas fistulas arte hydraulica ventis & aquarum motu concitatæ. Cùm autem artifice procurante prodit in conspectum ex latibulis Bubo, subitò conticescunt omnes, & eodem se postea subducente cōcinunt suauiter. Quasi verò aues de die Bubonē pertimescant: debebat enim ita fecisse, vt viso Bubone in eum viderentur inuolare. Meritò itaq; [c] Plinio noctis monstrum appellatur, eo enim tēpore quod reliquarum animantium quieti destinatum est, non solùm volat & prædatur, & quidem solus, sed reliquas omnes actiones, quas aliæ interdiu obire solent, exercet. Tum tanquam sibi restitutus, ut aliæ exorto sole cantu gaudiū testatur, sed mortalibus, cùm quia inusitatus, tùm quia grauis est, terrifico. Hinc nocticana Politiano appositè nominatur. Quod autem ad rapacitatem attinet, securiùs sanè noctu grassatur, quòd tum nullum, qui reluctetur, aut prædam eripiat, hostem pertimescat.

[c] L. 10. c. 12. Bubonis cantū homines timent.

VOLATVS.

[a] Lib. 12. Orig. c. 7. [b] L. 5. Metamorph. [c] L. 10. c. 12

BVBO onusta quidē plumis auis, [a] Isidoro dicitur, sed iners. Debilis.n. est ad volatum,

Vixq; mouet natas per inertia brachia pennas,

Vt inquit [b] Ouidius de Ascalapho in Bubonem mutato; Volat autem, vt testatur [c] Plinius, nunquam quo libuit, sed transuersus.

LOCVS.

[a] L. 10. c. 12 [b] 4. Aeneid.

NON solùm in tenebricosis montium, & rupiū cauernis latet Bubo, sed etiam in cauis arboribus, in ędificijs desertis, sub domorum magnificarum tectis, sub turribus & parietū rimis, quo rarò homines accedunt. Vnde [a] Plinius, *Deserta, inquit, incolit, nec tantùm desolata, sed dira etiam, & inaccessa.* [b] Vergilius eū in culminibus sedentem facit. Templa noctu potissimùm frequentat. Inter sepulcra diu noctuq; versatur. Vnde Archippe apud Sophoclem senem sedens ab Atheniensi iuuentute, quæ id ægrè ferebat, Buboni cadaueri insidenti lepidè comparata fuit.

Archippe buboni assimilata. [c] Cant. 2. Stanz.

[c] Ariostus in arboribus etiam nidulari facit, vbi canit,

Hor quella pianta, hor questa in terra mette
Il capo, e rompe à l'altre braccia e lombi.
Fuggin da nidi lor Gufsi, e Ciuette,
Che vi son più, che Tortore ò Colombi.

Solicana auis. Dæuia auis [d] In Epistol. Phyllid.

Constantius Felix Serenissimi Vrbini Ducis Medicus, & compater meus Bubones in monte Plumbicio in diocæsi ducis illius nasci mihi retulit. Reperitur iuxta horrea aliquādo teste Alberto propter mures. Cœtum aliarum uolucrum fugit, quare a Virgilio sola sedens culminibus fingitur, & Martiano Capellæ solicana auis & [d] Ouidio dæuia vocatur hoc versu:

Et cecinit mæstum dæuia carmen auis.

NIDVS.

NON alibi libentiùs,quàm in altiſſimis rupibus nidulatur, adeo vt Idæum Lectum,quod altiſſimum eſt promontorium locus ei aptiſſimus videatur. Quod quidem minimè temerè facere putandus eſt. Nam ne fœtus ſuos iniurijs exponat,rupes altiſſimas & inuias nidis ſuis eligit,quò hominibus nullum patere aditum putet,ſecuriusq; noctu ad prædam euagetur. Sed ingenio & conatui humano nihil inuium, quod non Iſauri tantùm rupicolæ, ſed alpini quoque damarum & ibicum venatores altiſſima & aſperrima ſua perreptantes oſtendunt. Oua Bubonis aut raro, aut nũquam viſa [a] Plinius arbitratur. Cùm enim remedij cuiuſdam ex ouo Bubonis meminiſſet ſubdit: *Quis quæſo ouum Bubonis vnquam videre potuit, cùm tam auem ipſam vidiſſe prodigium ſit?* At nobis,noſtra hac tempeſtate, neque auem vidiſſe ampliùs prodigium eſt, nec oua adeò viſu inſolentia ſunt: quum aucupes quæſtus faciundi cauſa, quæuis etiam aditu difficillima penetrent. Illi enim iam ad nidum Bubonis etiam per inuias rupes aſcendũt, cùm vt pullos in aucupij vſum abripiant,tùm etiam, vt prædæ partem, quam copioſiſſimam pullis cõgerit,ſuffurẽtur. De Bubonis partu Hylam tradere Plinius memoriæ reliquit,nempè quòd cauda ab ouo exeat, quoniam pondere capitum peruerſa oua, poſteriorem corporũ partem matri fouendã applicent. Verùm hoc probabile eſſe [b] Albertus negat. Attamen,ſi id verum eſt non aliam cauſam ſubeſſe poſſe arbitratur,quàm quæ à Plinio aſſignata eſt,nempè capitis grauitatem,propter quam(inquit) caput diu declinat,& immobile manet. Poſterior pars parua eſt ac breuis, ac ſi auis ipſa decurtata appareat. Sed vt Hylæ ratio leuis eſt, ita de hac re parum fuſiùs, vbi ad Noctuam peruentum erit.

Cur alta loca habitet Bubo.

[a] L.29.c.4.

[b] Lib.23.

VICTVS. RAPINA.

BVBO, inquit,[a] Ariſtoteles, *carnibus viuit* inſtar omnium rapacium & eorum præſertim animalium,quæ noctu vagãtur vt Veſpertilionum & murium. Scribunt quidam noctu templa Bubonem frequẽtare ea de cauſa,ut oleo è lampadibus ſeſe inguirgitet, verùm hoc Bubone nocturnarum generoſiſſimo, indignum videtur,& ei fortaſſe competere,quem Belgę propterea Kerckuul,id eſt templorum Bubonem indigetant. Alioquin Bubonem haud ſecùs atq; Aquilam de die non omne genus tantùm auicularum in paſtum rapere noctu conſtat,ſed & cuniculos,& lepores. Quin etiam diſſectus aliquando Bubo Anatem deuoraſſe compertus fuit. Imò verò nullum eſt animal,quod tantum prædæ noctu congerat, atq; Bubo, ac potiſſimùm, dum pullos educat,adeò ut non ſibi ſuisq; ſolùm,ſed venatoribus etiam,qui nidum didicerunt,ſatis lucri adferat. Hi enim dum ad aliam prædam euolat,quam prius depoſuerat,clam ſuffurantur, tantum tamen relinquentes,quantum ad pullos nutriendos credunt ſufficere.

[a] 8. Hiſto. cap. 8.

Kerckuul. Templorũ Bubo.

ROBVR. PVGNA.

BVBO vncatis ad prælium roſtro & vnguibus munitus, tanta eſt corporis magnitudine, tantoq; robore, vt vix Aquilæ auium principi hac in parte cedat. Nec animus deeſt,cùm & magnos & feroces canes viſus ſit abigere; ita impactis in carnem vnguibus,vt euelli vix poſſint, neq; canis ad pugnam redire auſus ſit. Quod ſi fortè viribus imparem aut à numero hoſtium ſe opprimendum iri metuit,tum ingenium in ſuppetias adhibet, & in dorſum ſupinus procumbit, vnguesq; ac roſtrum ſic aduerſum erigit, vt hoſtium nullus audeat accedere, & ſic omnem impetũ eludit: Sed & cominùs anceps ſæpè inter ipſum & Aquilam pugna committitur: Diſsidij ea videtur eſſe cauſa,quòd eandem quam Aquila de die,ſic Bubo de nocte prædam captet. Non igitur ita prorſus vilipendi à Sannazario noſtro Bnbonem oportuit, qui ei tanquam ſtolido temeritatem exprobrat,ridetq; quòd Aquilæ ſeſe committere audeat,hoc Epigrammate:

Aſtus Buboni in pugna.

Aquila cur Buboni pugnet.

Nam quis te inepte Bubo tam ſtolidus furor
Adegit, importunum inire prælium,
Iſto indecenti roſtro, & alis luridis?
Quid bellicoſæ volucri inſulſe aſperos
Laceſſis vngues? deſine miſer, dum licet.
Ne dormientis excites ſomnum tuo
Cum maximo (vt par eſt) malo, ac clade vltima

Sed

Sed peruenire vis in ora vulgi, & hac
Via cupis scelestis fieri notior,
Non assequêre, nec profectò tam bono
Fruêre fato, an hoc pudendo sanguine
Se tingat Aquila fulminum & cæli immemor?
Ponenda honesta mortis, hæc spes est tibi.

Indoctiores quidam, vt qui ex Arabico sermone de animalibus scripta quædam trãstulerunt, quique illorum interpretationes sequũtur, Albertus, & alij, cùm sæpè Bubonem pro Noctua verterint, vt apparet, qui eos cum Aristotele contulerit, ex quo tanquam fonte pleraq; hauserunt. Arabes multa Buboni tribuũt, quæ Noctuæ sunt, & inter cætera inimicitias cum Coruo. Quãquam in hoc duplex est error: Non enim cum Coruo Noctuam, sed cum Cornice dissidere[a] Aristoteles tradit. Similiter ubi Incẽdulam auem Coruini generis pugnare cum Bubone apud Albertum legitur, fortè Monedulam scripsit, non Incendulam. Monedulam enim alij hostem Buboni citãt ex Aristotele, quamquàm falsò. Noctuam vt diximus pugnare cum Cornice Aristoteles author est. Sunt autem & Cornix & Monedulæ Gracculiuè Coruini generis. Incẽdulæ verò nomen nusquam legimus.[b] Plinius semel Incendiariæ meminit (quæ suo tempore ignoretur) qua visa sæpenumerò, vt & Bubone viso vrbs lustrata sit.

Antipathia cũ Coruo.
[a] 9.H.c.1.
Incendula auis.
[b] L.10.c.13.

VSVS AD AVCVPIVM.

BVBONIS ad aucupium idem, qui Noctuæ vsus est, qua de re similis paulò antè recitato error, ab Arabum interpretibus cõmissus est. Cùm enim[a] Aristoteles scribat *cæteras auiculas omnes interdiu Noctuam circumuolare, eamq; percutere, ideoq; aucupes ea constituta auicularum genera multa & varia capere*, illi eisdẽ ferè uerbis de Bubone agunt: Bubo (inquiunt) si quãdo de die apparet ab auibus in luce volantibus deplumatur, & ideo ab aucupibus ponitur iuxta retia, vt per eam cæteræ capiantur. Sed hic error benè cecidit. Nam Bubo similiter, ut Noctua, ab auiculis odio habetur, similisq; eius ad aucupium vsus est. Dum enim admiratione eius turpitudinis intentæ volucres, viscum ramis adhærentem aut expansa retia non animaduertunt, capiuntur. Vnde meritò Sabaudi Chasseront sua lingua tanquam venatorem eum appellant. Galliæ proceres[b] Bellonio teste similiter Bubonis opera Miluos capiũt. Cùm enim volatilis ea venatio, in qua Accipitres in Miluos emissi, persequũtur, spectatu sit lõgè iucũdissima, cõstetq; Miluum non nisi per Bubonem ad descendendum ab alto allici, necesse est, vt qui Miluum venari volet, Bubonem secum deferat. Vnde fit, vt hic Galliæ campestribus locis pugno optimatum & aucupum frequens adeò insidere conspiciatur. Alioquin nullum in uenationibus, quę regione campestri instituuntur Bubonem esset uidere, eò quòd solummodò in montanis uersetur, agatq;, in quibus nidificat, uti in rupibus & foraminibus altissimarum turrium. Aucupes cùm in liberam ac patentem campi planitiem peruenerunt, Accipitres ac Falcones pugno gestantes, ilicò uiso Miluo, Bubonem uulpina prius adalligata cauda dimittunt. Bubo interim supra terram humilis & longo satis spatio uolans, tandem campo æquabili considet, haudquaquam in arborem euolans. Quoniam ferè Miluus nullam prorsus Buboni inferre iniuriam conspicitur, nec aliud, quàm proximè accedere, haud immeritò quispiam quærat, quam ob causam id faciat, & tam intentè eum intueatur? Nulla profectò alia ratio est præter eam, quam adduxit Aristoteles, ubi causam reddit, cur cæteræ aues ita Noctuam circumuolitent. Quia nimirum ad intuitum eius obstupescunt, cùm quòd die eam uidere sunt insuetæ, tùm quòd turpem & insolentem eius formam, ueluti attonitæ admirantur. Nonnulli inter eos naturalem subesse inimicitiam arbitrantur, quod noctu illa minores aues deprædetur. Verùm sic etiam oporteret aliàs rapaces diurnas à circumuolitantibus auibus ueluti ad spectaculum quoddam nouum confluentibus obsideri; cùm tamen è contra harum metu quàm longissimè possunt, ad primum statim conspectum aufugiant. Alia præterea ratione quæstum hominibus adfert, uenatoribus præsertim, dum non sibi solùm, sed & alijs aucupiũ noctu exercet, de quo antea diximus. Capitur uerò & ipse uarijs modis. Ornithologus aliquando ad se Bubonem allatum refert captum in fouea, qualis ad capiendos lupos parari solet.

[a] 9.H.c.1.
Bubo cur Chasserõt vocatur.
[b] Lib. 2. de Auib. c. 28.
Miluorum uenatus.
Cur diurnæ aues nocturnas oderunt.

DENO-

DENOMINATA.

BVBONA Dea, licet à Bubone deriuari videatur, huc tamen non pertinet, quòd à Bobus ita dicta sit; quemadmodum à pomis Pomona, à bello Bellona, à cunis Cunissa, à segetibus Segetia. Quorum enim Deorum antiqui nomina non inueniebant, earum rerum nominibus eos appellabant, quas ab eis censebant dari, aliqua inde vocabula inflectentes. Heruli quoque populi, si Goropio credimus, à Bubonibus appellationem sortiti sunt. Significat enim ea vox, vt ipse testis est, sua, id est Cymbrica lingua, Bubonem militarem siue communem apud Gothos. E quo libet suspicari eos per hyemem, cùm in vltimo Noruegiæ termino, nullus est dies, ad Lunam in vicinos incurrisse, atque inde fortasse nomen sumpsisse, quòd veluti Bubones noctu grassarentur. *Mihi tamen* inquit idem Goropius, *verisimilius fit Herulos Alanorum finitimos fuisse, & quia hi à Gallis nomen sibi formassent, ipsos æmulatione quadam ab Vlulis & Bubonibus voluisse nominari, quasi horum symbolum nõ minus ad militarem laudem, quàm Gallinaceorum pertineret.* Dum enim communes & publicos Bubones se nominarent, non aliud profitebantur, quàm se maximas prædas coacturos, atque ad id valido corpore, & insidijs nocturnis, & cautione diurna vsuros. Quod sanè egregiè ab ipso septentrione ad mare vsque mediterraneum præstiterunt. Eadem ratione cuidam Herulorum præfecto strenuo viro, & solerti contra Persas pro Romanis suos ducenti nomen fuit Vlelago, quem nos Vlelag vocaremus, quo significantur Bubonis insidiæ: si igitur Herulorum principi Vlelago à Bubonum insidijs nomen erat, quid vetat dicere toti genti ab ijsdem fuisse appellationem ex Herulorum genere? vt ipse forsan Bellisarij armiger fuerit, qui Anconæ in hostibus à muro propellendis egregiam operam nauâs, præsidio salutem attulit. Hunc Procopius Barbarum esse dicit & in Thracia natum, sed qua gente non addit. Ex nomine tamen quis coniecturam facere possit, eò quòd Vlimut nil aliud sit, quàm animus Bubonis, nobis Vlenmut vocandus: Siue verò Thrax siue Herulus fuerit, parum refert, hoc saltem ex eo nomine constat, non turpem olim fuisse appellationem à Bubone deriuatam, quoniam lingua Thracum & Gothorum eadẽ sit cum Germanica radicitus cõcordâs. Sed miror ni Goropius omnes nationes Cymbros faciat, aut eorũ lingua vsos.

Bubona. Pomona. Bellona. Cunissa. Segetia. Heruli populi vnde dicti. Alani vnde dicti. Vlelago. Vlimut.

Bubonia Galliæ ciuitas, qua traiecit ex insula Britannia Constantinus Imperator, vt refert Sozomenus: Ortelius verò Bolonia legendum opinatur. Bubonia. Bolonia.

Bubonium appellatur herba quędã, quoniam inguinum præsentaneum est remedium, vnde & Inguinalis dicta est, aliter Aster atticus, & Amellus. Bubonĩu. Inguinalis.

AVGVRIVM.

BVBONEM, cùm apparuit mali ominis esse, aut bellum, aut famem aut mortem prætendere, vetus persuasio fuit, ad nostrum etiam usque seculum deriuata. Ita Plinius, *Bubo funebris*, inquit, *& maximè abominatus publicis præcipuè auspicijs, itaque in vrbibus aut omnino in luce visus dirum ostentum est.* Quod enim desolata tantùm incolere solet & tenebricosa loca affectat, noctis monstrum, urbibus solitudinem de die uisus denunciare, & Festo teste, *vastitatis causa* putabatur his locis, quę intrauerat. Si itaque Bubo uel etiam lupus sacellum Iouis aut Capitolium intrasset, propter id prodigium tædæ, aut uictimę, nonnunquam sulphuris, & aquæ lustratione urbem aut Capitolium lustrârunt. Plinius enim *Capitolij cellam*, inquit, *intrauit Sexto Papellio Istro, & L. Pedanio Coss. propter quod nonis martijs vrbs lustrata est.* Et rursus: *L. Crasso C. Mario Coss. Bubone viso vrbs lustrata est.* In columna ædis Iouis etiam sedere conspectum esse, Angellius apud Nonium Marcellinum scribit C. Claudio M. Perpenna Coss. Bubo in æde fortunæ equestris comprehensus inter manus expirauit, ut Iul. Obsequens memoriæ tradidit. Diodorus, *Bubo*, inquit, *in templum primum concordiæ, deinde in reliqua etiam ferè omnia, quæ sanctissima habebantur, delubra deuolauit, ac cùm vndique exigeretur, in æde Populi consedit, ac neque captus est, & tardè omninò auolauit.* Si cuius ædes insedisset, & uocem emisisset, mortem: si autem de busto sudem ad tectum detulisset, incendium ædibus portendere credebatur. Fenestras etiam infirmi pulsare, ac concutere quandoque uisum quidam scribunt; Tùm igitur & quandocunque aliàs uisus fuisset, calamitatem imminentem notare putabatur, unde apud historicos non rarò legitur βύας ὤφθη, id est, *Bubo apparuit seu visus est.* Silius Italicus quoque recensens prodigia belli Cannensis conspectum Bubonum in castris infausta portendisse testatur:

Belli, & famis signũ.

Obseditq; frequens castrorum limina Bubo.

Maximè

[a] 4. Aeneid. Maximè uerò uocem eius, & gemitum funeſtum exiſtimabant, quo formidoloſę diræq; neceſsitates & magnæ malorum moles inſtare portenderentur. Iuxta illud [a] Virgilianum:

Seraq; culminibus ferali carmine Bubo
Viſa queri, & longas in fletum ducere noctes.

[b] 5. Metamorph. Hinc etiam dixit [b] Ouidius:

Sedit in aduerſo noctarnas culmine Bubo,
Funereoq; ſonos edidit ore graues.

Hic autem Bubonis fletum in longas uoces ductum ferale carmen uocat. De querulo Bubonis ſtridore meminit quoque Apuleius: *fit Bubo Pamphile ſic edito ſtridore querulo, iam ſui periclitabunda, paulatim terra reſaltat mox in altum ſublimata forinſecus totis alis euolat.* Hinc tot infelicia huic ſimilia epitheta apud Poëtas paſsim Buboni attributa reperiuntur, quibus tanquam inauſpicatiſsima auis, dum bubulat horrendum, credita fuit

Humano generi triſtia fata ferens.

[c] 15. Metamorph. Hinc [c] Ouidio notatur tanquam execrabilis

Fœdaq; fit volucris venturi nuntia luctus,
Ignauus Bubo dirum mortalibus omen.
Nam dira mortis nuntius eſſe ſolet.

[d] In Hercule. Vnde item [d] alibi:

Funereus Bubo lethali carmine fecit.

Os funereum & lethale carmen Buboni tribuit, quòd funus & lethum prædicere putaretur quare & ſtygius eidem dicitur,

Triſtia mille locis ſtygius dedit omina bubo.

Et luctifer ſenecæ.

Hîc Vultur, illic luctifer Bubo gemit.

Mœſtus eidem:

Mœſtiq; cor Bubonis & rauca Strygis.

Item damna canens feralia ſimili ſenſu Statio:

Nocturnaq; gemunt Stryges, & feralia Bubo
Damna canens. &c.

[e] 3. Thebai. Appellatur & ſiniſter, eo nimirum ſenſu, quo [e] Virgilio Cornix ſiniſtra dicitur, apud [f] Lucano:

Et lata mirantur aues Bubone ſiniſtro.

[f] In Bucol. Et [f] Dareti Phrygio:

Noctiuagas vlulaſſe Stryges Bubone ſiniſtro.

Solent enim aues ſiniſtro latere conſpectæ infauſtæ cenſeri.

[g] Lib. 5. de bell. Phryg. Trepidus ab effectu eidem [g] Lucano:

Quod trepidus Bubo, quid Stryx nocturna queratur

[h] Metam. 6 Profanus [h] Ouidio

— — tectoq; profanus
Incubuit Bubo, thalamiq; è culmine ſedit, quaſi execrandus

Infeſtus Claudiano.

Protinus excitis iter irremeabile ſignis
Arripit, infeſtoq; iubet Bubone moueri
Agmina.

Ater Quintiano.

Vultur & infanda Stryges omina taxus, & ater
Bubo.

Feralis, Fauſto:

Omina feralis triſtia Bubo dedit

Ferales dies cur dicti. Hinc ferales dies apellabant, quibus feralia, hoc eſt, parentalia fierent, quare res lugubris feralis dicta eſt. Verùm ſi ut certè debemus, omnia ad ueræ tam naturalis, quàm Chriſtianæ ſophiæ trutinā examinemus, ſuperſtitioſa certè & falſa, ut in omnibus reliquis, quàm quæ à Bubone (Bubonis auguria vana eſſe.) petuntur, augurijs, opinione deceptos fuiſſe ueteres, & nō tam proprio merito, quàm Poëtarū ſcriptis infamem Bubonem eſſe conſtabit. Nam præterquam quòd & ſolum ſedere & mœſta & lugubri uoce eiulare illi naturale eſt, diurno etiam tempore conſpici ſolet, nec ita rarò, & nullo infauſto omine. Nam & aliquando ſine prodigio interdiu uiſus eſt. At obijciat aliquis tunc potiſsimùm prodigioſum fuiſſe, aut triſte quid portēdere exiſtimatum à Romanis, cùm in delubra Deorum uolaſſe conſpiceretur, uerùm hoc ei ſolenne eſt, quemadmodum capite de loco recenſuimus, ut ædificia alta & potiſsimùm hominibus inhabitata inhabitet, ut erant

templa

templa Romanorum & aliarum gentium, quę profanis diebus rarò frequentarent. Non mirum itaque, si Bubo ex horum culminibus, quæ affectat, in ipsa inuolare nonnunquam conspiceretur, cùm & hac tempestate circa sacras ædes, maximè quarum edita sunt fastigia, excelsæq; turres, frequentes adeò uersentur, ut ab eo Bubonis quoddam genus nomen inuenerit apud Belgas, qui eos indigete uocabulo Kerckuulen, id est, templarios Bubones, nuncupant. Vnde si quis nunc aut templorum culminibus insidere Bubonem aut interiori fornice circum uolitare conspexerit, minimè mirabitur, multò minus terrebitur, aut exitium sibi imminere credet. Sed Bubones non semper infaustò uisos, uel ipsi gentiles testantur, & in primis [i] Plinius. *Priuatorum*, inquit, *domibus insidentem plurimis scio non fuisse feralem*. Quomodo igitur bone uir Plini, in vrbibus uisus, dirum fuerit ostentum, & omninò in luce; cùm priuatos hoc in urbe egisse, & uisum tibi in luce Bubonem sit uerisimile? Quæ uerò est causa, ut quæ priuatim innoxia est auis, publicum damnum adferat? Adde quòd tacentem etiam non semper malum esse Bubonem affirmant. Cuius rei clarissima adduci possunt, de duobus, & quidem minimè priuatis viris; Agrippa nimirum Iudæorum Rege, & Changio Tartarorum Imperatore exempla, quæ non solùm inauspicatam, sed felicem Bubonis visionem sibi fuisse apertè demonstrãt. De illo [k] Flauius Iosephus ita narrat. Cùm imperãte Tiberio iuxta palatiũ Agrippa in vinculis ad arborem teneretur, insigni amictus veste, vt eius fortuna ferebat; Germanus augur, qui in uinculis etiam tenebatur, cùm supra Agrippæ caput in arbore, cui alligatus erat, Bubonem vidisset, ad colloquium eius admissus, affirmauit illum præsentem vinculorum iniuriam euasurum, ac Iudæorum regno feliciter potiturum; item liberos, quibus regnum relinqueret, procreaturum. Sed si in posterum huiuscemodi auem capiti suo impendere vidisset, sciret morti se propinquum fore, & quidem intra quinque dies diem extremum obiturum. Quæ paulò pòst omnia, vt augur prædixerat, euenerunt. Quid Changio Tartarorum Imperatori à viso Bubone prosperè euenerit, & qua ratione seruati principis author fuerit, refert [l] Haithonus in hæc verba. Accidit aliquando, vt Changius, quem vulgò magnum Cham vocant, Tartarorum Imperator victus ab hostibus inter arbusta lateret, inter quę cùm fortè Bubo insideret, uictores, dum victos passim occultatos perquirunt, neminem latere putãrunt, quasi aue illic minimè mansura, si hominum quisquam adesset. Itaque factum est, ut silentio noctis sequutæ Imperator ad suos euaserit, & salutis suæ causam exposuerit. Ab hoc igitur tempore Tartari Bubonem ceu auem felicem & sacram reuerentur, & plumas eius ceu amuletum & prosperitatis causam in capitibus gestant, & quicunque illas habere possunt, se felices existimant. Ex memoratis hisce, etsi paucis exemplis uidere licet, quàm vana fuerit auguriorum omnium apud Ethnicos obseruatio, & si non semper, crebriùs saltem lætum quàm mœstum quid præsagijsse Bubonis conspectum. Istæc enim prosperæ fortunæ allatæ exempla reperio, exitij nulla, nisi omninò cõmentitia & poëtica. Quare viros alioquin Christianos mirari satis superq; haud possum, qui superstitiosis eiusmodi augurijs fidem faciunt, ut fecisse uidetur Stephanus Vimandus Pigius uir alioquin probus, catholicus, doctus, qui quòd eodem ferè, quo illustrissimus Carolus serenissimi Cliuiæ ducis filius Romæ cum morbo conflictabatur, tempore, Bubo cliuis per plures dies in palatio uisus, ac auditus media luce esset, id inter alia mortis eius auguria habuit. Quinimò hoc ex naturalis Philosophiæ arcanis deprõptum præsagium, & quidem perpetuò uerum ac bonum obseruatum inuenio, ut Bubo tota nocte canens certissimam aëris serenitatem portendat. Rectiùs igitur ac uerius de Bubone Vrsinus noster in sua Prosopeia ad Angelum Suascum canit.

Adferat an Bubo dirum mortalibus omen,
(Vt referunt) Bubo quem tibi mitto docet.
Quærito Mæcenas laudes & commoda rerum,
Deme, sed augurijs omnibusq; fidem.

Bubo inquit

Si nulli noceo, volucres si in retia duco,
Cur me dirum omen vulgus habere putat?
An quia culminibus carmen lachrymabile fingam,
Sic me fortunam fingere stulte putas?
Sortis quisque suæ faber est, cur improbe sortem
Accusas? sortis si faber ipse tua es?
Adde quod ipse Deus fato meliore gubernat
Res hominum, fidas (si sapis) ergo Deo.

Bubo cur in templis degat.
KerKuulẽ.
[i] L. 10. c. 12.
Bubonẽ nõ semper malum portendere.
[k] L. 18. c. 8. & lib. 9.
Agrippæ regis auguriũ
Changi augurium.
[l] Lib. de Tart.
Tartari Bubonẽ bonũ honorant, & cur.
Auguriorũ vanitas.
Serenitatis signum.

MORALIA.

Impij Buboni comparati. [a] Cap. 4. [b] Luc. 6.

BVBO tempore nocturno, præsertim mane & uesperi & luna lucente perspicatiùs uidere quàm diurno scribitur, & ad solare lumen cęcutire. Ita impij ad patranda opera tenebrarum industrij sunt, & plus iusto nonnunquam astuti & sapiẽtes iuxta [a] Hieremiam, ut mala faciãt. *Filij* [b] *enim huius sæculi sapientiores sunt filijs lucis in generatione sua.* Verùm luce etiam meridiana ad Solem hallucinantur, & in his, quę ad salutem spectant, parùm aut nihil uident.

Libidines Venereæ Buboni cõparatæ.

Per Bubonem etiam possunt intelligi execrãdę turpitudines adulteriorum, incestuum, aliarumq; quę contra naturam committuntur, libidinum spurcissimarum. Hę enim instar Bubonis tenebras quęrunt & ob conscientiam fœditatis lucem refugiunt. Quod si quando in publicum prodire, seque manifestare audeant, reliquæ aues diurnę, nempè uiri pij & probi uno omnes ore, diuino zelo accensi facinora illa tam abominanda redarguere non uerentur. Aut alio sensu. Quemadmodum Bubones de die visos alię aues impugnant, & plumas quibus plurimis sunt onusti, eis euellunt. Ita auari à Principibus alijsque spoliantur & opibus, quibus abundãt tanquam plumis exuuntur. Quid enim est auarus, nisi arca latronum, bursa principum, sibilus omnium?

Auari Buboni similes.

VSVS IN MEDICINA.

QVAE de Bubone apud scriptores descripta sunt remedia, quamquam aut omnia aut saltem pleraque vana & inutilia, superstitiosa aut certè superflua iudicemus, referemus tamen, vt proposito nostro satisfiat. *Sanguis Bubonis, aut ius, aut caro eius, asthmaticis vtilissima sunt.* [a] Auicẽna. *Sanguine pulli Bubonis crispari capillum promittunt;* [b] Plinius. *A lienis dolore liberat cinis è capite Bubonis cum unguento.* [c] Idem eundem cinerem alibi commendat, cõtra nescio, quod malum cum lilij radice potum, *si Magis* (inquit) *credimus.* Bubonis cerebrum cum adipe Anserino mirè vulnera dicitur glutinare; Scabiem Bubonis cerebrum cum aphronitro sedat. *Bubonis oculorum cinis collyrio mixtus claritatem oculis facere promittitur.* [d] Plinius; [e] Idem inter phræniticorum remedia, *Bubonis certè* (inquit) *oculorum cinerem, inter ea quibus prodigiosè vitam ludificantur, acceperim.* [f] Io. Baptista Porta noctiuaga animalia ad hebetes oculorum acies valere tradit, atque inter ea Bubonem etiã enumerat: necnon inter noctu vocalia, quæ valere ait, vt in somnis patrata narrentur, & multas alias illi facultates ascribit. *Bubonis pedes vsti cũ plumbagine* (aliàs plãtagine, vel pulpagine) *contra serpẽtes auxiliantur. Eiusdẽ ouo ad capillos remedia demonstrãt magi. Quis quæso ouum Bubonis vnquam videre potuit, cum tam ipsam auem vidisse prodigium sit? Quis vtique experiri & præcipuè in capillo?* Hæc [g] Plinius, qui ut rectè vana hæc remedia explodit, ita ineptè oua videri potuisse negat, aut auem uisam pro prodigio habet. Non minus fabulosa censenda, quæ Albertus de corde Bubonis miracula narrat in hæc verba. *Huius auis mirabiles sunt virtutes; si enim cor eius cum dextro pede super dormientem ponitur, statim tibi dicit quicquid fecerit, & quicquid ab eo interrogaueris. Et hoc à fratribus nostris expertum est moderno tempore. Et si hoc iterum sibi ponat quis sub ascella, nullus ei canis allatrabit, sed obmutescet & si coniunctio prædictorum cum anima sua suspendatur, oues congregabuntur ad arborem.* Sed dicat sanè quicquid velit Albertus, alioquin vir doctissimus & sanctissimus, ego vt pace eius dixerim, ne iurato quidẽ credam, eoq; maximè, cùm hæc ex Plinio transtulisse videam ita scribente. *Nec omittam in hac quidem aliter exemplum magicæ vanitatis. Quippè præter reliqua portentosa mendacia, cor eius impositum mammæ mulieris dormientis sinistræ tradunt efficere, vt omnia secreta pronunciet. Præterea in pugnum ferentes fortiores fieri.* Quæ si gentilis quidem vana iudicat, quid nostris non faciendum est? Hæc versu ita expressa alibi legimus:

Ad asthma. [a] Lib. 2. c. de sang. Ad crispos reddendos capillos. [b] Li. 29. c. 4. Ad Lienis dolorem. [c] L. 30. c. 7. Ad Vulnera. Ad Scabiẽ. Ad visum. [d] L. 29. c. 7. [e] L. 30. c. 2. Ad phrænitícos morbos. [f] L. 1. Phytogn. c. 14. & 16. Contra serpentes. [g] L. 29. c. 4. Plinij error Albertus corrigitur.

Fide Deo & nostri vires mirare cruoris,
Pulmones cuius tussis anhela quatit.
Vre meos oculos, oculis cinis ille nitorem,
Et phrenesi requiem conciliare solet.
Accedat pedibus nostris plantago perustis
Serpentes nocuos, hæc duo mista necant.
Cor cordi admotum facit ut (mirabile dictu)
Quicquid commisit, fœmina nocte canat.

CIBVS.

CIBVS.

BVBONEM maiorem siue montanum cum præpinguis est à quibusdam edi, audio. Sed in veteri testaméto hæc & nocturnæ omnes impuræ habitæ sunt. Et pleræq; gentes Bubonem a mensis arcent longissimè. Cuius verò nutrimenti sit, necdum proditum reperio.

EMBLEMA.

Emblema Alciati sub lemmate: SENEX PVELLAM AMANS.

Dum Sophocles (quamuis affecta ætate) puellam
Aquastu Archippen, ad sua vota trahit,
Allicit & pretio, tulit agrè insana iuuentus
Ob Zelum, & tali carmine vtrumq; notat.
Noctua vt in tumulis super vtque cadauera Bubo,
Talis apud Sophoclem nostra puella sedet.

FABVLÆ.

CERES cùm omnes peragrasset regiones, nec vllo vnquam in loco filiam inuenisset, iterum in Siciliam reuersa est, vbi ab Arethusa Siciliæ nympha Proserpinam à Plutone raptam fuisse intellexit. Tunc Ceres ad Iouem statim profecta, impetrauit, ut ad inferos descendens, ad superos illã reduceret; ea tamen conditione, ut prius nihil cibi degustaret, quàm fuisset reuersa. Cum igitur redisset Ceres iamq; tota res esset a Ioue diiudicanda, Ascalaphus Acherontis ex Orphne Nympha filius Cererem septem mal punici grana gustasse ex uiridario Ditis accusauit. Hinc factum est, vt non in totum restitueretur Proserpina. Iupiter enim ex æquo diiudicans, sanxit, ut Proserpina partem anni apud virum, partem apud matrem esset. Ob hanc causam Ascalaphus ab irata Cerere in Bubonem conuersus est, auem nimirum, quæ semper mala prædicere creditur. Hanc fabulosam mutationem [a] Ouidius ita describit:

Proserpinę raptu fabula.

Ascalaph⁹ in Bubonẽ mutatus.

[a] *Metam. 5*

Ingenuit regina Herebi, testemq; profanum
Fecit auem, sparsumq; caput Phlegetontide lympha,
In rostrum & plumas & grandia lumina vertit,
Ille sibi ablatus fuluis amicitur alis,
Inque caput crescit, longos reflectitur vngues
Vixq; mouet natas per inertia brachia pennas,
Fædaq; fit volucris, venturi nuntia luctus
Ignauus Bubo dirum mortalibus omen.

Similis fabula est apud [b] Apuleium, vbi Pamphilẽ puellam in Bubonem magica arte immutatam fingit, in hæc verba. *Pamphile arcula quadam reclusa pyxides plusculas inde depromit, de quibus vnius operculo remoto, atque indidem egesta vnguedine, diuq; palmulis suis adfricta, ab imis vnguibus sese totam ad vsque summos capillos perlinit, multumq; cum lucerna secretò collocuta membra tremulo succussu quatit, quis leniter fluctuantibus permicant molles plumulæ, crescunt & fortes pinnulæ, duratur nasus incuruus, coguntur vngues adunci, fit Bubo Pamphile, sic edito stridore querulo, iam sui periclitabunda paulatim terra, resultat, mox in altum sublimata forinsecus totis alis euolat.*

[b] *Lib. 3. de asino aureo.*

Pamphile in Bubonẽ.

DE ASIONE SEV OTO. Cap. III.

POST Bubonem auium nocturnarũ extra omnem cõtrouersiam principem, & longè maximum non ab re facturos nos putauimus, si Asionis siue Oti historiam secundo statim loco describeremus. Etenim magnitudine Buboni, si non par, saltem proximus est? Verùm & Aluco & Vlula Asioni corporis mole fortè pares sunt. Sed Asio facie & habitu cæterisq; corporis partibus omnibus ita Buboni similis est, ita hunc ad vnguẽ exprimit, vt nisi corporis natura, quę minor est, discrimen statueret, ipse omninò Bubo esse videretur. Vnde ob figuram, quam cum eo communem habet, a multis, ut testis est [a] Albertus, Bubo uocatus est, & etiamnum apud Gallos communi cum Bubone nominis honore gaudet, minori tantùm adiectione. Sua enim lingua Asionem

[a] *Lib. 23. de animalib.*

vng moyen, ou mineur duc, id eſt, minorem ſeu mediocrem Bubonem nuncupant. Nam & pinnulis circa aures eminentibus, vnde ei nomen & pedum conſtitutione, quæ in nocturnis alioquin uaria eſt, Buboni eſt quàm ſimillimus. Ternos vterque digitos habet anticos, vnum poſticum. Quæ quidem cùm potiſſimam inter nocturnas differentiam ponant, & tam Aluco quàm Vlula aut altero aut vtroque deſtituantur, Aſioni ideo duximus poſtponendos, utpotè qui à prima & nobiliſſima ſui generis aue longiùs recederent, & multùm differrent. Vnde

[b] L.10.c.13

Noctuam perperam à Plinio Aſioni ſimilem dici.

equidem miror Aſionem [b] Pliniũ non potiùs Buboni comparaſſe, quàm Noctuæ. Cùm dicat *Otus Noctua ſimilis eſt*. Etenim neq; in aurito capite ſimilitudo mutua illis intercedit, neque in pedum digitis. Niſi ſic exiſtimemus, Noctuæ eo ſenſu cõparatum fuiſſe, generali quadam ratione, qua omnes nocturnæ eandem propemodum aut ſimilem admodum ab alis diſtinctam inter ſe formam obtineant. Quo pacto alibi Vlulam, Aſionem & Aluconem ſimili ſpecie conſtare dixit Ariſtoteles. Hoc enim de corporis ſpecie, id eſt, forma intelligendum eſſe liquet: cùm alioquin ſub vno genere contenti ſpeciem ſinguli diuerſam eſſentiam conſtituant. Sed neque ſic defendi Plinius poteſt: nulla enim inter genus & ſpeciem comparatio eſt, cùm quòd illius conceptus ſit confuſus, & minus notus, tùm etiam quòd diſtinctam inuicem & determinatam naturam habeant, ut ſpecies atque alterum illorum totius conferri queat. Aſſimulatum ergo Noctuæ potiùs, quàm alteri cuipiam nocturnarum crediderim Aſionem, tanquam cæteris notiori. Cæterùm duo hic lectorem monere opportunum duco, quæ præmiſſa ad plurimas difficultates ſuperandas & ad enotanda dubia, quæ in hac hiſtoria interpretum incuria peperit, uiam ſternẽt.

Gazę lapſ.

Prius eſt, quòd Theodorus Gaza Ariſtotelis non infimus interpres, Aſionem ubiq; pro græca τὸ σκῶψ perperam verterit, duas aues ſpecie dlfferentes confundens. Quam quidem rem eò magis miratus ſum, quod cùm alioquin Plinij in vertendo Ariſtotele affectatiſſimus ſit, & uitiorũ aliquando imitator, hic tamen apertè illi refragetur.

[c] L.10.c.23

[c] Qui diſertis verbis teſtatur, Otum Latinis Aſionẽ vocari: Sed & Ariſtoteles ipſe, ſi attentius legiſſet, Scopem eſſe Aſionem non poſſe, monere eum debuerat, qui Scopem Græcis Noctuis minorẽ facit, Aſionem verò, qui Otus eſt, Noctuis maiorẽ, manifeſtiſſimo inter vtrumque diſcrimine.

Hermola. & Scaliger decepti.

In eundem errorem plurimos authores etiam minimè gregarios vt Hermolaum Barb. & Scaligerũ traxit, cùm Gazæ exemplũ & authoritas, tùm auium fortè ſimilitudo, quòd nempè auritę eſſe ambæ tradantur, & ſimili colli geſticolatione mimos imitari, ac ſaltantium ſpectaculo veluti attoniti ab omnibus capi.

Plinius Athenæus. Oppianus lapſi.

[d] Lib. de Venat.

Alterũ eſt, quòd non minus ineptè Plinius, Athenæus, alijq; claſſici ſcriptores Otum cum Otide confundunt, inſigni ſanè nec tolerãdo errore, niſi ea librariorum alicubi culpa eſt; Inter hos pręter cæteros eſt [d] Oppianus, qui pro Otis, Otides inducit, hiſq; cornua affingit ridiculosè, vocum nempè uicinia & ſimilitudine cum alijs deceptus. Nos verò Otum & Aſionem tanquam eandem auem eodem capite comprehendentes, hic deſcribemus: Otidem verò ceù toto genere diuerſam & minimè rapacem, ſed Gallinaceis annumerãdam hinc longè ablegamus, atque in aliud tempus, ac locũ valere iubemus; cùm non ſolùm non rapax ſit vt dixi, ſed ne carniuora quidem, verùm frugilega.

SYNONIMA.

[a] L.10.c.23

Aſio. Otus Origo nominis Οὖς. Aſen Oſen.

ASIO authore [a] Plinio Latinis dicitur, quem Gręci Otum vocant: videtur dictus Aſio ab auribus, vti aſinus, vel à Gręca voce οὖς vel Hebraica און Aſen vel oſſen. Sic enim Græci & Hebræi auem vocant. Seruat autem quoque hodie Aſio auritæ auis nomen apud Marſos Italos. Ous vel ὠτίον Græcis auricula eſt. Habent auriculas ſolæ quadrupedes viuiperæ, quoniam tamen in Oto aue non ſolùm plumæ vtrinq; in capite auricularum inſtar prominent, verùm etiam organi auditorij meatus ampliſſimos & cura ſoletti ſingularíq; artifitio tectos, necnon intus affabrè conſtructos videre eſt. Iure merito Græci Otum quaſi auritam dixerunt, vt hodie aliqui cornutam ob pinnullas in capite ſurrectas velut cornicula. Otum etiã

Tagodia Nycticorax. Gazæ lapſus.

Tagodiam vocari à lepore, nimirum quòd pedes plumis villoſos habeat, author eſt Alexander Myndius apud Athenæum. Hunc eundem Νυκτικόρακα nonnullis appellari Ariſtoteles diſertis verbis tradit, quod Latinè Coruũ nocturnum ſonat, ut & Plinius vbiq; vertit. Vnde manifeſtiſſimi errores deprehenduntur Theodori Gazæ celebris alioquin & primarij Ariſtotelis interpretis, qui contra morem & mentem Plinij, cuius vt antè innuimus, etiam vitia tranſlationis præ imitationis ſtudio in uſum ſuum conuertit; imò verò præter ipſiuſmet Ariſtotelis ſententiam Nycticoracem quandoque Vlulam interpretatur, nonnunquam Cicumam, aliquando etiam Aſionem. Primùm enim Aſionem cum Scope eundem facit, diuerſum longè, ut ſupra probauimus, tùm quem Nycticoracem Græci dicunt, nos verò

Aſio-

Asionem aut Otum esse, (sunt enim synonima) credimus; ipse quandoque Cicumam, quandoque Vlulam, nõnunquam Asionem dicit. At Asio illi Scops est, Vlula Aegolias. Quæ ergo inconstantia hominis alioquin literatissimi, quæ incogitantia? Sed utinam uel ad uerbum Aristotelis dicta interpretatus esset, & nõ ex suis ea deprõsisset. Sic.n. habet [b] Aristotel. in Græcis: [b] 8.H.c.12.
Otus Noctuis similis est, & ad aures alas seu pinnulas habet, hunc aliqui Nycticoracem vocant, E contra Gaza: *Otus Noctua similis est, pinnulis circiter aures eminentibus praditus, vnde nomen accepit quasi auritum dicas*. Nonnulli Vlulam eum appellant, alij Asionem. Ex his igitur, quę suprà de Theodoro diximus, sanè per se clara sunt. Patet etiam insuper, quod iam aliquoties diximus nempè Otum uel Asionem cum Nycticorace eundem esse. Otum enim, ut ait Aristoteles, alij appellant Nicticoracem, & habet easdem cum Asione aurium eminentias. Accedit quod alias perperam & mancè supra nocturnas enumerasset Aristoteles, alioquin uigilantissimus & exactissimus. Nulla enim tum Oti facta fuit mentio. Inter multos quidem & præcipuè inter Theologos lis est adhuc sub iudice, quænam auis sit Nycticorax. Etenim scriptores sacri plerique, dum eum locum [c] Dauidis interpretãtur, qui iuxta versionẽ Græcam & vulgarem ita habet, *Factus sum sicut* (Kos Hebraicè) *Nycticorax in domicilio*, Nycticoracẽ exponunt Noctuã, vt Eucherius, Isidorus, Ambrosius, Hieronymus & alij hos imitati. Verùm Aristoteles has aues diuersas facit, ubi ait: *Noctua & Nycticoraces & cætera, qua interdiu nequeunt cernere, noctu sibi victũ acquirũt*. Alijs ineptiùs Vespertilio est putatus. Ille verò qui Germanis Nact raue, quæ vox Corui nocturnũ ad verbum sonat, appellatur, non est huius loci. Neque enim nocturna est, & ne rapax quidem, sed aquatica auis, de qua alibi oportuniùs. Quare neque de ea prophetæ locus intelligi potest. Itaq; errat Goropius, dum Gazam, quòd malè Nycticoracem verterit, Cicumã traducens corrigit. Vult enim Nycticoracẽ non esse ex nocturnis, sed aliam. At ipse amphibologia lapsus est. Multi, ut inquit Eucherius, Bubonem esse contendunt. Sunt etiam qui asserunt esse Oriẽtalem auẽ, quæ Coruus nocturnus appelletur. Verùm, vt suprà diximus, nos Nycticoracem cũ Oto aut Asione eundem dicimus, atq; si Aristoteli credimus, satis ex ipso probauimus. Quod verò ad nuper citatum Regij Psaltis locum attinet, etsi nõ rectè pro voce Gręca Nycticorace Noctuam intelligant, fieri tamen potest, vt uox Hebraica Kos Noctuam significet, & ita Rabinorũ plurimi exponũt. Nec multum abludit à voce Germanica Koutz. licet alios aliter interpretari non ignorem; Sed ut de Cicunia aliquid dicamus uel Cecunia (Nam vtrumque legitur) videtur vox à sono Noctuarum inflexa esse vel ab κικυμώττειν, quòd Hesychio in explicatione illius Callimachi κικυμίδα γλαῦκα, est δυσβλέπτην, vt apud [d] Goropium legimus. Facilè ergo Gaza, quod vel omnibus vel vni conueniebat, ad aliud, & ad particulare transferre potuit. Hispanis Otus dicitur Mochuelo; cuius vocabuli penultima cum Germanico omnibus nocturnis ferè communi, vt apud inferiores præsertim nomine Vuuel nonnihil conuenit. Hanc enim auem Germani Bubonis ferè nomine ob maximam similitudinem indigitant. Sed diuersitatem uocula adiecta innuit. Nam Orhuvvel, quasi auritum Bubonem dicas, vocant, & Ranzeul. Belgis Kerchvvl quasi templorum Bubonem dicas. Anglis item Hornoul, id est, cornutus Bubo. Plumas enim circa aures eminentes vocant cornua, quemadmodum & Galli, qui Asionem Hibou Cornũ vocant, iisdem Moyen Duc, id est, mediocri magnitudine Bubo dicitur, tanquam non alia re, quàm corporis mole à Bubone distinguatur. Aliter Cha-huant Cornũ, quod idem est, ac si dicas, felis ululãs, seu eiulans cornutus, cùm ob faciem, quam, vt Bubo felinæ magnitudine & figura quadam similem habet, tùm quòd noctu mures non aliter atque elurus venetur. Videtur autem Cha-huant, Gallis pluribus nocturnis communis esse, uti etiam Hibou, & Belgis nomen Vl seu Eul. Sunt enim uòces hæ omnes per onomatopœiam à sono auis factæ; Vnde Asionem, ut ad distinctionem Bubonis Moyen dicunt, ita ad Aluconis quem Bellonius eisdem nominibus appellat, cornũ, id est, cornutum adijciant hoc pacto, Hibou cornũ, Chat huãt cornũ. Huic tamen propriè magis nomen Duc quàm Buboni, cui etiã commune id faciũt, competere videtur, quòd ut [e] Aristoteles tradit, *Cum hinc abeunt Coturnices ducibus Lingulaca, Oto & matrice proficiscuntur*. Quod in Bubone locum non habet.

Marginal notes: Nycticorax quæ auis. — [c] Psal. 101. — Coruus nocturnus. — Nact raue. — Goropij error. — Kos. — Cicumena vel Cecunia. — [d] 9. Herm. — Mochuelo. — Vuuel. — Oruvvel. — Ranzeul. — Hornoul. — Cornutus bubo. — Hibou Cornu. — Moyẽ Duc. — Felis Vlulans. — [e] Li. 8. Hist. c. 1.

GENVS.

OTVM sanè seu Asionem cum Aristotele & Plinio è Noctuarum genere, si generaliùs hoc vocabulo vtamur, aut certè è nocturnis fecerim. [a] Athenęus tamen Aristotelem citans Asionem nocturnam esse negare audet, & tamẽ Noctuæ similem non veretur dicere. Equidem nihil simile apud Aristotelem inuenio. Et Plinius è contra Asionem maiorem Noctuis statuit. Fieri verò potest, ut quod ait Scaliger, per gradus certos natura in auibus ab Aquila ad nocturnas usque descendere potuit, atque inter has hanc vnam esse, quæ etiam diei utatur bene- [a] Li. 8. c. 14.

ficio ad uolandum, qua ratione mediæ cuiuſdam naturæ inter nocturnas & diurnas eſse uideri poſſit, uti Struthio inter auem & quadrupeda maiora, præſertim camelum, & Caſtor inter piſcem, & quadrupedem, Veſpertilio inter auiculas, uelut Hirundinem & murem. Ita ordinatè & placidè natura omnibus agere ſolet, ut quemadmodum iuxta illud Phyſicum axiomà, ipſa nunquam de extremo uno ad alterum procedit ſine medio, ita nec etiam de genere admodum diſparato ad alterum tranſit, niſi per mediam quandam & utrique communem viam gradatim ac ſenſim progrediatur. Verùm ut non iuerim pertinaciter iuſicias, & doctiſs. Scaligero credam, rem ita ſe habere, mihi tamen ſuſpitio incidit, eam opinionem ex illis Ariſtotelis uerbis naſci potuiſse, quibus Σκῶπας quaſdam perennes eſse, & ſemper apparere ſcribit, præſertim uerò cùm ibi, ut alibi ſemper pro Scope Aſionem Gaza uerterit. Hoc tamen loco de anni temporibus loquitur, docetq; Scopes quaſdam quouis anni tempore, non ſolùm autumno apparere, non autẽ diu noctuq; uideri & volare. Præterea hoc de Scope, non de Aſione dixit Philoſophus, quæ diuerſæ, ut diximus, ſpecie aues ſunt: Quod autem hæc mea ſuſpitio vana ſit, ego ſanè non video, ut neque quo authore hæc Scaligeri ſententia nitatur. Athenæi enim ſolius authoritas tanta non eſt, vt Ariſtoteli & Plinio grauiſſimis & ſolis penè rerum naturalium hiſtoricis, præiudicare poſſit.

Natura nõ pcedit ſine medio. — *Scopes.*

DIFFERENTIÆ.

ASIONIS nullam apud veteres, imo neque apud recentiores differentiam obſeruatam fuiſſe reperio. Ego tamen duas eius ſpecies agnoſco, quas mihi olim conſpectas & ad viuum coloribus expreſſas aſſeruo, & hic delineatas exhibebo, maiorem & minorem, quarum illa albidior & cinereo magis, hæc fulua, ſeu ferrugineo diluto ſpectatur.

DESCRIPTIO.

Magnitudo. — a *L.8.c.14.* — b *Li.6.Hi.c.3.* — c *Li.10.c.3.* — *Aures.* — d *L.11.c.27* — *Digiti.*

OTVM [a] Athenæus dixit Columbæ eſſe magnitudine. Quod de maximis ſanè Columbis intelligendum, quale eſt noſtrum domeſticum ſeu cicur. Bubone itaq; Aſio, teſte [b] Ariſtotele & [c] Plinio, minor eſt, Noctuæ ſimilis, & ut nos volumus, Buboni. Nõ enim tam figura, quàm magnitudine Bubonem magis, quàm Noctuam refert. Nam auribus plumeis eſt eminentibus, inſtar Bubonis non ſolus tamen, etſi [d] Plinius ſcribat, *Bubonẽ tãtùm & Oto plumas velut aures haberi*. Nam & Noctuę genus, ſaltem minimum, & Scops & Vlula quoque aurita ſint. Hinc Plinium fortaſſe ſecutus Goropius Otum etiam vocauit Noctuæ genus minimum, auritum; Digitis etiam Bubonem exprimit, & ſic à reliquis, præſertim ab Vlulis & Noctuis diſcernitur. Athenæus Aſioni formam humanam aſcribit, eiuſque Ariſtotelem authorem facit. Quod etſi quodam pacto uerum ſit, nihil tamen huiuſmodi Ariſtoteles de Aſione tradidiſſe reperitur. Quo verò ſenſu Plinius Noctuarum id genus maximum dicat, quibus pluma aurium modo micat, vt in Bubone, Aſione, Scope, Vlula, & quodam Noctuæ genere, omninò non intelligo: Si enim Noctuæ nomine tanquam quæ à nocte ita dicantur, nocturnarum auium omne genus complectitur, falſum eſt. Nam Bubo Aſione uel ipſo met Plinio iudice, longè maior eſt, & Scops Alucone, ut & ipſe, Bubone minor. Si ſtrictiùs & propriè id nomen accipit, ſanè Aſio Noctua dici nullo pacto poteſt, neque eius ſpecies. Euidentiſſimè enim & præcipuè per aures & digitos ab ea ſeparatur. Quare alibi meliùs *Otum eſſe Noctuis maiórem* dixit. Etenim ſi omnibus Noctuis maior eſt Otus, aut ipſe Noctua non eſt, aut ſeipſo ſanè maior, quod abſurdum eſt. Verùm nunquid Bubonem ſaltem & Aſionem Plinius auritos nouit? Sic enim quæ auritæ ſunt nocturnæ inter Noctuas maximæ erunt, & omibus nocturnis Noctuæ nomen conueniet. Hactenus quod alij de Aſionis forma dicunt, proſequuti ſumus. Nũc noſtros ſeorſim deſcribamus.

Aſio quomodo Noctua differat. — *Aſionũ noſtrorũ primi deſcriptio.* — *Caput.* — *Oculi.* — *Roſtrum.* — *Color totius.* — *Alæ.*

Priori, qui altero maior eſt, caput rotundum eſt, ut Buboni & reliquis ferè nocturnis, auribusq; uelut cornibus plumeis inſignitum, uarium, cinereo nempè, bætico diluto & nigro ad ſupercilia vſque & nares propemodum. Facies tota anterior, quæ oculos & roſtrum complectitur è cinereo candicat minutiſſimis plumulis, veluti pilis tota obſita. Oculi ampli, pupilla nigra, iris crocea. Roſtrum è bętico nigricat, aduncum, ſed minus, quàm in Bubone. Corpus totum è cinereo ſeu leucophæo ad ferrugineum dilutum uergit, maculis vbique fuſcis conſperſum, tam maiuſculis paſſim, quàm inſtar punctorum minutiſſimis. Alarum extimæ & vẽtri proximæ aliquot plumæ, albę ſunt, apice nigricanti. Remiges alarum pennæ per æqua & magna interualla fuſcis maculis tranſuerſim latioribus diſtinguuntur. Quæ ſecundo ab his ſunt & medio ferè alarum loco ex cinereo albicant, & minutulis guttis maculatæ ſunt. Tertium denique ordinem con-

constituentes,& dorso proximæ, lineis transuersis, uti remiges, sed frequentioribus insigniuntur. Per uetrem notæ fuscæ in longum rectà ducuntur, & in acumen desinūt. Alæ interiores & axillæ argenteo candescunt. Quæ caudam componunt pennæ ultra extremas alas ad semipalmum protensæ circa oras ex cinereo ad plumbeum inclinant, medioq; per æqua spacia lineis frequentibus nigris, iisque transuersim contortis,& incuruo flexu, uelut picte sunt, vndulatis. Crura & pedum digiti ad ungues propemodum usq; uillosa ex fusco subferrugineis pilis uestiuntur. Pedes grandes, robusti, unguibus egregijs, nigris, aduncis admodum armati, tibiæ item crasse & robustæ & omnia demum, quā in secundo grandiora. Secundus Asio non temerè fuluus dici ad prioris differentiam potest, quo semipalmum in longitudine etiam minor est. Vnde illius comparatione Otum paruum uocauerim. Anterior igitur capitis pars in illo albescit, in hoc flauescit. Oculi similiter, vt plerisq; nocturnis, iridem habent saturo croceam, splendidam, pupillam nigerrimam. Plumæ in aurium regione instar cornuum surrectæ maiori ex parte, præsertim antè, nigræ. Rostrum nigricans, aduncum, digiti crassitudine vbi è fronte exit, sensim verò in acumen desinens. Circa tertiam tamen partem euidentiùs attenuari, fastigiariq; incipit. Maculæ fuscæ toto propemodum anteriori corpore in longū protensæ, & singulis plumis albicantibus trāsuersim decussatæ, vt crucis aut verius lilij, quale Francorum Regum insignibus appingi solet, referant figuram. Sunt enim transuersæ vtrinq; nonnihil vncæ, in superioribus vnicæ, inferioribus binæ etiam & ternæ. At quæ in alarum remigibus, necnō tegetibus transuersim ducuntur, frequēter sunt vtrinq; in interstitijs, & supernè & infernè lineis tenuioribus, velut perizomatis ex guttulis compluribus compositis cinctæ singulæ, ut in Bubone. Eodem modo cauda, sed rariore & perfectiore, nec interrupta nonnūquam nota transuersa, quandoque per æqualia spacia, quandoque per inæqualia, non tamen prorsus & ab vtroque tali latere sibi ex aduersis respondentibus lineis depingitur Bubonis more. Radices plumarum ubiq; ex fusco plumbeæ, quæ dorsum vestiunt sui extremo medioq; iuxta calamum in longum nigro maculantur, cætera in albido fuscis notulis respersæ. Quà alæ dorso hærent, albas in longum ordine dispositas maculas videre est. Crura & pedes ad vngues vsque hirsuti è ferrugineo flauescunt, vti totum corpus, sed magis venter. Crura huic quam priori, breuiora, tenuiora, digiti exiles, neque ita vt in priore, carnosi. Vngues acuti quidem, sed uix adunci, penè recti, contrà, atque in illo, nigri. Cauda infra alarum est longitudinem secus atq; in altero uno ferè digito. Quem * Bellonius describit Otum, Vlula multò maior est. At Otum Aristoteles, Aluconem, & Vlulam magnitudine pares facit. Vnde incognitam speciem eam Aristoteli suspicari licet, & Galliæ parti Aruernis mōtibus, quę ad Hispaniam vergit, peculiarem. Hic ut Bellonius refert, patentiores multò, & ampliores aurium meatus habet, quàm vlla auis alia. Vnde duplici ratione aurita dicenda venit, cùm quòd plumas eminentes uelut aures gerat, tùm quia harum ipsarum foramina admodum patula sunt, & grandia. Rostrum ei nigrum, & hamatum, vngues validi, crura item ad vngues usque pilosa: color huic magis quàm Buboni aut Vlulę & Aluconi fuluus. Plumę magis uariegatę, quam rapacibus diurnis. Icon quam dat, alarum caudęq; pennas omnes transuersis lineis maculosas ostendit. Facies illi, qualis Aluconi, plumulis nempe in orbem dispositis instar coronę, sed diuersi coloris a cęteris. Hic Bellonij Otus, si non idem planè est cum nostro posteriori, sanè ei simillimus est. copiosa admodum pluma vestitur, cornua vtrinque è fronte surgunt, è quaternis quinisuè plumulis, quibus margines ruffescunt, medium nigrescit, nonnullo candido permixto. Cauda longitudine alas æquat, adinstar rapacium distincta. Maculę ventrem uariegantes in lōgum plumarum mediarum, iuxta tubulos ducuntur, eæq; nigrę. At singularum margines fuluo albidoq; tinguntur secus atque in tergo, maculis admodum subtilibus picturato.

*Venter. Alæ. Cauda. Crura. Digiti. Pedes. Asionis fului forma. Oculi. Rostrum. Color. Cauda. Crura. Pedes. Vngues. Cauda. * 8. Hist. c. 3. Asionis Bellonij descriptio. Aures. Rostrum. Vngues. Color. Facies. Cauda.*

Verùm ut peculiariùs aliquid de Oto dicamus, & pręcipuè de ijs partibus, quę ex anatomica inspectione patent; quare quę in Oto singularia, quamuis pauca sint, obseruauimus, ea hîc alijs communicare non uerebimur. Potuit autem hęc pars in omnibus, quas damus, auibus haudquaquam excoli, & neque integra, non tam ob hominum peritorum, qui eas desecaret, quàm ob corporum inopiam. Non enim omnia in uno corpore inuestigari possunt, nec una auis ad tot dies incorrupta permansura est. Qui diligenter admirabilem illam aurium in Oto constructionem intuetur, ueram statim nominis originem agnoscit, & Plinium maximè hallucinatū esse. Aui huic supra aures cutis in longum producitur complicata, rugosa, spōte concidens, & meatum eo loco occludens, instar membranarum, quæ tamen in amplissimū, si uoles, ambitum facillimè deduxeris. Sunt enim laxę, implumes intus, candidę, foris uerò minutissimis & pulchellis plumulis consitę, & quę orbem uenustum in marginum ambitu constituūt. Vsus harum quis sit unusquisque uidet. Non alteri rei magis apposite hasce cutaneas ualuas, quàm piscium brāchijs compararim, cùm quoad figuram, tùm quia utilitatem, quamuis in diuer-

Oti auriū anatome.

diuerſis membris non tamen abſimilem,ſortiantur. His apertis, auditus foramen amplum ac patulum in medio apparet,multis anfractibus inſtar humani tortuoſum. Vnde non ſolùm ab auribus plumeis,Plinius aliiq; uolunt,ſed ab ipſis ueris aut ueras quam maximè imitantibus auribus auritum Aſionem & Otum uocatū credo Etenim meatum habet inſignem multis ſinubus & mæandris diſtinctum & valueolas illas cutaneas,quæ auicularum inſtar in animalibus viuiparis ſunt, magna certè natura prouidentia affabrefactas. Vnde natura benigna quod in viſu deficit,audiendi bonitate compenſare voluit.Certum enim eſt tot & tam amplos meatus tanta cura extructos, plurimùm ad exactiorem auditionem conferre. Ex quo denuò Plinij error colligitur,qui cæteris auibus cauernas ad andiendum,huic verò tantummodò plumeas aures datas ſcribit. Sed nouam & pulchram auris ſtructuram ſecundò examinātibus primum occurrit reſecta cute os cranij varium ea parte qua continuum eſt & æquale ob ſubſtantiam intimam alibi denſiorem,alibi rariorem,alibi obſcuriorem,alibi pellucidiorem, ad inſtar lapidis ſelenitidis. Cranium ab auditu carnea quadam portione coniungitur cum cranio anteriori,ex qua roſtri inferna pars propendet ad extimam auditus oram,ab radice linguæ appendix quædam,portio oſſis hyoidis exporrigitur. Sub apophiſe hac muſculus eſt roſtrum diducens, & inferiori mandibulæ deprimendæ dicatus. Exoritur à cranio & ſupra auditum deſinit retro aures,principio carneo,circulari,ferturq; deorſum carnoſus, & ſi principium ſpectes velut in mucronem extenuatus & tandem in extremum roſtrum deſinit. Ad latera verò oram, co-

Aſio vnde dictus.

Os cranij.

Cranium.

Muſculus roſtrum diducens.

ramuçe mandibulæ inferioris transilit. Subest musculo membrana tenuis, sed neruosior viæ auditus partem constituens. Tendo insuper aut ligamentum à tubere extremæ mandibulæ superioris ortum, angustum, robustum, argentei coloris, obliquè deorsum verges, ad rostri inferioris costam, vt vtramque mandibulam colligat, annectitur. Musculus alius oppositus superiori, propè auditum inferiori parte emergit, lato principio, carneo, & in costam superiorem inferioris rostri oblongo fine, sed carneo implantatus. Actio eius est inferiorem mandibulam adducere. Membrana, qua definit auditus, quaq; uia eius occluditur, anfractuosa admodum, & profunda, tenuissima & pellucida, oualis, ad latera supernè, quàm infernè latior. Adnascitur vndiquaque interno cranij ossi, & tympanum, quod dicitur, cōstituit. Huic intus retrò non solùm adhæret, sed velut cōnatū est, eaq; quasi obuoluitur tenue quodam & breue officulum à latere cranij retrò exortū, quod fortè malleolus est. Incumbit id alteri cuidam officulo, quod nascitur ab inferiori cranio supra palatum tuberculo quodam in medio emineti, quòd à priore veluti incus à malleo tunditur. Officulum hoc tres anfractus seu sinus disterminat, quorum primus est retrò positus. Secundus & mediç magnitudinis ad articulum rostri inferioris & superioris collocatur. Tertius omniū maximus in cranio est superiori. Hi omnes in capacitatem quandam cōmunem cocunt. Sub osse illo, quod incudem diximus positam sub sinu hoc communi penetranti altius, officulum aliud occurrit transuersum firmissimum, arcuatum, cui in medio exiguum aliud, sed deorsum tendens & tenuissimum adnectitur. Quibus omnibus perruptis cerebrum sese conspectui obijcit. Cranij hæc est constructio: Perioste vestitur densissimo, tripliciter ad sensum. Prima & suprema substantia tenuitate insigni firma est, & admodum pellucida. Altera ad cranij meditulliū rara est instar spōngię, seu pumicis, albicans & nullo negotio à superiori separabilis. Huic tertia subest, densa, pellucida, at mollicula & tactui cedens lamella, ideò fortassis quòd in proximo est ipsa cerebri medulla, atq; vnicâ tantùm membranâ intecta, non ut in homine, duplici, sed valdè crassâ. Atque hæc pauca, quantum res & tempus passa sunt, intimiùs perscrutati sumus. Quæ vt clariora euaderent, maximè quæ ad aures spectant, placuit, ea hac adiecta icone apertè demonstrare. Id enim semper studemus vt quò fieri potest, dilucidiùs omnia tradamus. Verùm cùm oculorum in nocturnis rapacibus insolitam illam varietatem atque nigro & croceo flammeo emicantem aduertissem, summa me inuasit voluptas hanc peculiarem naturæ fabricā rimari & quę huius rei causa esset, inspicere. *Cranei constructio.*

Itaq; oculū Oti Excellentiss. D. Marco Antonio Vlmo Patauino viro in Philosophia & Medicina singulari, cui hæc & illa alia debemus, secandum tradidi. Inuentus itaque fuit oculus substantia quadam cartilaginea, velut capsula circumclusus, non tamen undiq;. Nam infra in parte oculi posteriori haudquaquam membrana hæc substernebatur, sed circumquaq; ad latera; à qua circulus supra totum oculū exporrigebatur, ante quidem hæc membrana angusta erat, intra verò & quà magis ad posteriora vergebat, dilatata. Oculus ipse antè orbicularis erat retrò sessilis, & compressus, longè quàm vel in medio latior. Resecta cornea vueam ab illa intus plurimo nigrore tinctam, & veluti atramento perfusam, quippè quæ etiam humores subiectos digitis contrectata tingeret, obseruaui. Huic in orbem alia tenuissima pellicula instar annuli circumponebatur, crocea, seu aurea per totam substantiā, ita vueæ connata, vt nullo modo integra ab ea secerni posset. Huiusmodi sanè nullam, quod equidem sciam, in alijs animantibus reperiri puto. Duæ igitur hæ membranæ coloribus diuersis tinctæ, & per corneam transparentes, horrendum illum nocturnarum auium obtutum faciunt, concurrentibus simul è nigro & croceo ex aduerso radijs & velut flammæ è silice excussæ micantibus. Humor crystallinus minimè durus aut solidus erat, qualem in Aquilis & alijs obseruauimus, sed tener & molliculus, vtpotè qui facillimè uel sua sponte dissolutus resecta cornea simul cum aqueo humore efflueret. *Oculi Asionis Anatome.*

LOCVS. NIDVS.

OTVS & Bubo montes plerumq; inhabitant, locaq; edita, contrà atque Noctua & Vlula, quæ campestribus gaudent. Mirum quod Bellonius refert, repertum à se Asionem in Ciliciæ campis de die inter Ambrosiæ plantas abditum, cùm tamen eò loci, ne ad quartū quidem miliare arborem vllam nascentem videre liceat. Quare, etsi vbiq; ferè locorum reperitur Otus, tamen quibusdam regionibus & montosis præsertim locis libentiùs degere conspicitur. Ita Bellonius in montibus Aruerniæ copiosos inueniri, & in Italia nostra præter cæteras in monte Plumbicio passim obuios esse, Constantinus cognomento Felix Serenissimi Vrbinatium Ducis aliquando medicus præstantissimus mihi author est. Habitant verò & nidificant plerumq; in arborum cauernis ac foraminibus

raminibus. Otum migratorium eſſe Ariſtoteles & Plinius volunt. Eum enim cum Lingulaca matrice & Cyncramo Coturnicibus hinc proficiſcentibus ducem eſſe ſcribunt. Vnde Bellonius Petit duc Gallis ſic dictum putat.

Petit duc.

VOX.

Chat-huãt.

Chiù.

OTVS noctu, vti Albertus etiam teſtatur, vocem horrificam eiq́; ſimilem emittit, quã homo frigore affectus rigensq́; exclamare ſolet hu hu. Vnde à Gallis Chat-huant non immeritò vocatur. Verùm huius vocis ſonus etiam Buboni alijsq́; attribuitur Ego verò eius vocem nulla alia exactiùs perfectiùsq́; exprimi poſſe puto, quàm hac dictione, & ad ſoni imitationem aptiſſimè efficta, Chiù (quo nomine Italis indigetatur) quam noctu ſubindè, ſed ſingulam, aliquãto interpoſito interuallo, repetit, ſonoram admodum & claram tanquam ſi fiſtula tenui ederetur, idq́; ſolis occaſu iam inſtante. Cùm à quopiam laceſſitur, ſibilum aut crepitum emittit, qualem felis ſolet.

VOLATVS.

LEVI faciliq́; volatu, vtpotè pennis optimè fultum, ferri teſtatur Bellonius.

PVGNA.

EADEM arte ac ratione, qua Bubo impugnatus ſeſe defendit, roſtro ſcilicet, & pedibus aduerſum hoſtem protenſis, vt in cæteris, ita & hic Buboni ſimilis.

ACTIONES. INGENIVM.

[a] *Hiſ.c.12.*
[b] *L.10.c.13*
Plinij, & Gazę error *μύωπα*.

OTOς inquit [a] Ariſtot. ἐστι κοβάλος καὶ μιμητὴς, id eſt, vt [b] Plinius vertit *auis paraſita & imitatrix*. At Gaza pro κοβάλος interpretatur blatero, nec malè, ſed pro μιμητὴς non rectè reddidit hallucinator, cùm ea vox Græca imitationem ſignificet. Vnde ſuſpicio eſt illum aliter in ſuo codice legiſſe, nempè μύωπα, aut tale aliquod vocabulum, quod vitium oculorum indicaret. Suidas vocem Κοβάλος per βωμολόχος exponit. Bomolochon autem eſſe ait, qui ludendo aliquem decipiat. Item illiberalem, malignum, quaſi κατίβαλος. Cæterùm ludendo aliquem decipere, etſi accipi poteſt etiam ſimpliciter, tanquam per ludum & iocum quempiam fallere; uidetur tamen ad ludos, qui pecunia depoſita fiunt (ut in alea) propriè pertinere: ut kobalos ſit aleator improbus & aſtutus, nempè quaſi Κακόβαλος, ὁ κακοῦργος περὶ τὸ βάλλειν. Veteres Grãmatici aliter exponũt & deriuant, ἀπὸ τοῦ κόψαι, quòd pro blaterare accipitur; Vnde κόπις blatero. Ariſtoteles quidem uidetur, ut κοβάλον uocem interpretaturus, per epixegeſin addiderit, καὶ μιμητὴν. Nam blateronem dicere auem nocturni generis parum conuenit, ut fortè nec paraſitam Plinius aptè dixerit. Cæterùm βωμόλοχοι propriè dicebantur homines aris aſsidentes, & aſſectãdo aliquid de ſacrificijs petentes, deinde tibicines & vates, qui ſacrificijs adhibebantur; tertiò per metaphoram homines abiecti & leues & nihil non ſui lucri cauſa ludendo aſſentandoq́; facere ſuſtinentes, vt Suidas teſtatur. Eo igitur nomine Otus dictus fuit, quòd inſtar mimorum ac paraſitorum ſeu etiam hiſtrionum collum contorquendo nunc in hanc, nũc in illam partem, ridiculos & mimicos geſtus edat. Μιμητὴς verò fuit appellatus, quòd imitatione gaudeat. Saltantes enim imitatur, ut dicit Ariſtoteles *ideoq́; quodam genere ſaltatricem* vocat Plinius. Hanc autem ſaltationem commodiùs perficit, quia, vt author eſt Philoſophus, planipes confundens nempe cum vulgo Otum cum Otide, quæ tamen neq́; ipſa planipes eſt. *Inter ſaltandum capitur, dum ſaltantes imitatur, haud difficulter*, ait Plinius, *vt Noctua, intento in aliquo nempè aucupe, circumeunte alio*. Quod hoc pacto perfici Athenæus ſcribit; *In aucupio illorum, qui ſaltandi peritiſſimus fuerit, ſaltat in conſpectu eorum, & ſimul ipſos contrà aſpicientes ad ſaltationem inducit. Alius à tergo latens voluptate imitandi captas (ſaltantis enim motus & geſtus exprimere ſtudioſè conantur) comprehendit*. Quod & Scopes facere aiunt. Verùm alij iſtæc Otidi perperam tribuunt. Ita enim frequenter hæc duo vocabula confunduntur, Otus nempe & Otis, etiam in ipſo Ariſtotele, vt diximus, niſi librariorum ignorantia mendum irrepſerit. Otum ego imitatricem ſua natura eſſe planè dixerim. Nam alioquin & aliam rationem, qua ob nimium imitationis ſtudium capitur, Athenæus & Euſtathius narrant, in hæc ferè verba. *Otus ad imitationem natum animal earum præcipuè rerum, quas ab homine agi videt, aucupes etiam imitari ſolet. Stant illi è regione & certo*

κόπις.

Qui βωμόλοχοι.

Otus cur bomoloch' dictus, & mimitis.

Μιμητὴς.

& certo quodam pharmaco oculos vngunt, & alia quadam glutinosa pharmaca parata proximè alicubi in paruis pelubus apponunt. Quibus visis, Oti postea se illinunt, & conglutinatis oculis ac palpebris mox capiuntur. Hoc igitur aucupãdi genus ad Otum potiùs, quàm ad Otidem, etsi eas veterum plurimos confundere, vt diximus, constet, pertinere videtur. Est enim Otus auis, vt & aliæ quædam Noctuis similes, (Scopes maximè) omninò ad imitationem apposita, eoq; nomine facilis deceptu. Otidem verò, cùm canibus & retibus facile sit venari; hac machinatione nihil opus est, verùm vt quod res est, dicã, etiã hîc *Gazã lapsum esse credo, vel altero textu vsum. Græcus codex sic habet ὁ δὲ ὦτος &c. ὅτι δέ κολαβὸς καὶ μιμητὴς καὶ ἀντορχούμενος ἁλίσκεται περιελθόντος θατέρου τῶν θηρευτῶν καθάπερ γλαύξ. Hoc est, *Otus autẽ &c. Sed quia mutilus est, & imitator, & saltator, itaq; capitur circumueniente eũ altero venatorum, vt Noctua*. Hoc ergo in loco nulla mẽtio fit planipedis vt in Gazæ translatione legitur, quasi quòd auis ob pedũ planitiẽ meliùs saltare queat. Quare vel alium habuisse codicem Gazam necesse est, vel hoc ex suo addidisse. Notandum tamen alijs legi κόβαλος pro κολοβὸς & rectè. Quid.n. mutilũ esse, cum cæteris & cum nostra aue conueniunt? Cæterùm quàm benè verterit Gaza, blatero est, & hallucinator, alij videãt, quorum alterum vocis uitium est, alterum visus. At imitari ad scurras & mimos pertinet, quosuis gestus corporis per ludicrum exprimentes. Ego adulatorem potiùs dicerem, pro blaterone, quæ vna est τοῦ κοβάλου significationum. Sic cõtraxisse videtur Gaza illa, καὶ μιμητὴς καὶ ἀντορχούμενος, dum ait, saltantes imitatur. Cæterùm paraphrastem in multis agere mihi idem videtur. Sed de his hactenus.

* Hist. 12

D E N O M I N A T A.

QVI fraudibus expositi sunt, ac nullo propè negotio insita simplicitate, vel potiùs solo auditu, quodq; haud verba ipsa examinẽt, decipiuntur; homines stolidi, Oti olim vocabantur Eustathio & Suida testibus. Quemadmodum & ij, qui gloriæ vanitatem affectant. Quare & Comicus Athenienses, quòd facilè quæcunque audirent, fidem habentes deciperentur, Otos vocauit.

Oti qui dicebantur.

M E D I C A.

GLAVCOMATA, vt tradit Plinius, Magi dicunt curari recenti Asionis felle.

H I E R O G L Y P H I C A.

PER hanc auem plerique mimum atq; parasitum exprimunt. Non enim à mimica multùm distat ars parasitandi, quam ita describit Horatius.

Parasiti typus.

Alter in obsequium plus æquo pronus & imi
Derisor lecti, sic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Vt puerum credas sæuo dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.

Est enim hæc auis, vt dictum fuit, omnium maximè imitatrix. Hæc in clypeo atque insigni militum Romanorum depicta, qui recentiori tempore paulò ante Imperij decrementum, sub magistro peditum merebant, ordinis eius signum fuit, qui cornuti appellabantur. Erat ales coloris prasini, in orbiculo luteo, quem cæruleus ambitus latè ductus circumplectebatur, à quo mox arctior, & ipse luteus, & circa marginem extremus ruber.

Asio Romanorum insigne.

Cornuti milites dicti qui.

F A B V L O S A.

OTVM & Ephialtem Aloei & Iphimediæ filios fuisse aiunt, & Martem ligasse. Maximi fratres feruntur & bellum cælo ac superis inferre ausi, vnde Apollinis sagittis confecti sunt. Alij in venatione imprudentes inuicem sese iaculis transfixisse dicunt, Dianæ consilio, & eosdem primos Musis sacra fecisse.

E M B L E M A.

EMBLEMA Alciati inscriptum FATVITAS.

Miraris nostro quòd carmine diceris Otus,
Sit vetus à proauo cùm tibi nomen Otho?
Aurita est, similes & habet ceu Noctua plumas,
Saltantemq́, auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos captu & faciles nos dicimus Otos,
Hoc tibi conueniens tu quoque nomen habe.

DE SCOPE. Cap. IIII.

ETSI magnitudinis merito Scops & Vlulæ & Aluconi, quibus minor est, postponenda veniret, non vna tamen de causa Asioni statim subiungẽdam esse putaui. Toto enim corporis habitu Asionem ita exprimit, vt nisi magnitudo diuersa esset, inquit, Bellonius, eãdem auem diceres. Nam inter cætera insignem illam notam cum eo communem habet, quòd cornuta sit, moribus etiam & ingenio illi est quam simillima, nempè & saltandi libidine & imitatione mimica. Deniq; quoniam his ipsis proculdubiò de causis ab authoribus plerisq; præsertim à Theodoro Gaza cum Asione confundatur. Quin & hoc curauimus ne cornutas seu auritas aues nocturnas, vtpotè specierũ quadã cognatione iunctas separaremus. Reliquis etiam quæ sequũtur, aures desunt.

ÆQVIVOCA.

Scops piscis. [a] L.14.c.12 Saltatio.

SCOPS Athenæo genus est piscis. Ex eodem [a] Athenæo apparet, quod Σκὼψ, & fortè σκωπωμα saltationis quoddam genus, siue gestus inter saltandum fuerit. *Nam σκὼψ* (inquit) *gestus quidam est prospicientium, extrema manu supra faciem inclinata*, ut Aeschylus etiã testatur. Solent quidam manum oculis hoc modo ad frontem imam opponere, spectaturi aliquid, ne offendantur à luce, & vt oculorum imbecillitati consulatur, & fortè qui Scopem saltant, imbecillibus sese Scopum aut Noctuarum instar oculis esse hoc modo simulant, qui lucem apertam ferre nequeant. Quanquam scriptores prisci, ut Athenæus, saltationem quandam Scopem dictam velint, non ab hac oculorum protectione, sed à motuum & gesticulationum varietate, quòd auis hæc imitatrix similiter varijs motibus gesticulari soleat. Nam & Pollux, *In Scope saltatione* (inquit) *qua & σκωπίας dicebatur, collum quodammodo circum agebant ad imitationem auis eiusdem nominis, qua, dum saltantes imitatur homines, capitur*. Sed decentior aptiorq; forsan hæc saltatio fuerit, quę cùm corporis gestibus, tùm visus infirmitate Scopem imitatur. Imitabâtur teste [b] Scaligero in hac ipsa morphasmi specie etiam ętates. Itaq; senes exprimebant cum scipionibus, Ii tum saltantes ὑπογύπωνες nominabantur. Siquidem γύπωνες significarunt ligna tereti-, quo nomine dicebantur, qui in grallatorijs phallis saltabant amicti pellucida veste Tarentina.

[b] L.1. Poet.

Ἐπογύπωνες qui.

SYNONIMA.

[a] L.9.c.14.

ATHENAEVS[a] Alexandrum Mindium citat, qui apud Homerum aliquos Κῶπας legere absq; sigma initiali tradat, & Aristotelem sic σκῶπας nominasse. Idem annotat Eustathius in quintum Odysseæ, necnon Aelianus. Speusippus quoq; (inquiunt) & Metrodorus Κῶπας dixerunt. Itẽ Epicharmus. Frequentiùs vero legitur Scops, cuius hęc nominis ratio est. Scopes Græcè dicuntur (inquit) Eustathius, vel à voce inepta παρὰ τὸ σκαιὰν ὄπα ἔχειν. Cacophoni etenim sunt, vel quò vocẽ noctu emittãt παρὰ τὸ ἐν σκιᾷ, ὅ ἐστι νυκτὶ ἀφίεναι ὄπα, uel quòd noctu maximè cernant παρὰ τὸ ἐν σκιᾷ ὦπα ἔχειν ἐνεργόν, vel deniq; quòd uarietate gesticulationũ, quibus naturaliter utuntur homines σκώπτοντας, id est, qui alios deridere, & deludere solent, referant. Quinimò uerbum σκώπτειν deductum esse ab his ipsis auibus Athenæus author est, quod imitando irridere significat. Apud Germanos quidem, Græco huic uerbo σκώπτειν simile ferè est, & eiusdem significationis spotten. Apud Latinos hæc auis Scops nomen nondum inuenit: quod enim Asionem ubiq; Gaza pro Scope uertit, & alij forsan eius uersione decepti, idem existimant, toto sanè cælo errant, quod antè etiam monuimus. Eam uerò auem, quam nos argumẽtis paulò pòst adducendis adducti, Scopẽ esse putamus, Itali uulgò Chiuino Bononię pręsertim uocãt. Cum.n. Chiù sit & nomẽ & uox Oti propria, hęc uerò auicula & specie ac figura corporis, necnon uoce eundem, quam maximè reprę̨sentet, sola corporis magnitudine excepta &

Chiuino.

cepta & coloris modica diuersitate, non temerè voce à Chiù diminuta, hâc Scopem Chiuino, quasi Otum paruum aut pusillum dixerũt. Eadem ob causam Gallis, vt testatur [b] Bellonius, vn Petit Duc, quasi paruus dux nuncupatur. Quod autem Vlulam Latinorum ex hac aue faciat, non probo. Nam Vlulam cornutam nullus veterum habet. Scops verò & Chiuino Italorum & quam ipse pingit pro Vlula, cornibus seu auribus in vertice insigniuntur. Præterea auis hęc, quam ipse Vlulam, nos Scopem putamus, Noctua minor est, vt esse debet. At verò Vlula, iuxta [c] Aristotelẽ, *Aluconi compar*, nẽpe Gallinaceo maior, aut saltem ęqualis est. Germani hanc auẽ vtpotè quæ apud ipsos rara sit inuentu, & exotica, paruam Noctuam Italicam vocant, Kleine froembd, oder Vuelsch Kutzle. Neque enim Noctuis admodum dissimilis est. Alioquin aliud genus huic simillimum, sed Italicis albidius, cauda longiore, auriculis altioribus Tschauytle uocant, quasi Asionem exiguum dicãt, simili nomenclaturę quàm apud Italos & Gallos, ratione. Itali, qui montem Plumbicium in Ducatu Vrbinate incolunt, hanc auem Alocharello uocant id est, Aluconem paruũ. Adeò uaria & promiscua cõfusaq; est apud diuersas nationes auium nocturnarum appellatio, quę plerumq; ab analogia quadam, quę inter res ipsas est, detorquetur, & ab alijs nominibus potiùs, quàm à rei natura, vtpotè quæ uulgo, imò etiam doctis ignota est, petitur.

[b] *L.2. de auib.c.35.*
[c] *L.8.c.3.*
Noctuæ Italicæ.
Alocharello.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

SCOPS Aristoteli & Plinio peculiaris quędam nocturnarum species ponitur. Quare haud rectè, uel ad Otos uel ad Vlulas, uel etiam ad Noctuas reducetur. Hoc tamen ei cum Asionibus & Bubonibus commune est, quòd auritus sit. Cum Vlulis uerò, quòd pedes utrinque in æquũ digitorum numerum dispertitos habeat, uti & Alucones. Cum Noctuis autem conuenit, quòd pedum compositione, figura, colore denique & magnitudine his, quàm alijs propior est. Hinc est, quod hæc auis alijs Oti genus, ut [a] Goropio, existimatur: nõnullis Vlula, ut Bellonio, alijs deniq;, ut Ornithologo, Noctua aurita minima, omnibus uerò aliò, quam quò oportet, referentibus. Propriam enim per se speciem sub nocturnorum genere constituit. Duplex huius reperitur diuersitas: una & quam hîc delineatã dabimus, Italiæ nostræ frequens. Altera huic similis apud Germanos extat nostrate albidior, cauda longiore, auriculis longioribus, reliqua similis. Veteribus, ut Aristoteli & [b] Alexãdro Myndio, Scops in duplici genere traditur. *Quidam enim* (inquit ille) *omnibus anni temporibus patent & eam ob rem perennes.* & ἀεισκῶπες, *id est, Semperasiones vocabulo composito appellantur, qui esui inepti sunt propter vitium carnis. Aliqui autumno interdum apparent, nec plus uno aut altero die commorantur, qui & esui sunt apti, & valde probantur.* Differunt hi nullo ferè alio à perennibus illis, nisi corpulẽtia pingui & quòd uox his deest, illis minimè. Quidam Germani docti uiri Scopem illum, qui semper conspiciatur, Keutzlin interpretantur Germanicè, hoc est, Noctuam paruam, alterum uerò, qui in autumno tantùm apparet uno atque altero die, ein Steinül, id est, Noctuam uel Vlulã saxatilem; illi inquiũt, ἄφωνοι sunt, hi clamant sub crepusculo. Atqui auis, quam Germani Steinkutz, id est, Noctuam saxatilem nominant, auriculas nullas habet, Noctuis potiùs adnumeranda: quare Scops auritus esse non potest; nisi huius etiam generis auritæ quædã Noctuæ inueniantur: sic perennes Scopes uocales esse ex Athenæo diximus, autumnales minimè: qui tamen è contra iuxta hos uiros clamant, ut illi muti sunt.

[a] *In Hermothena.*
[b] *Apud Athen. lib. 9. cap. 14.*
Keutzlin.
Steinül.
SteinKutz.

DESCRIPTIO.

SCOPS ab Alexandro Myndio citante [a] Athenæo, necnon [b] Aeliano, alijsq; ueteribus, ita depingitur, ut dicatur esse minor Noctua, & in colore plumbeo albicantia puncta habere, & ab utrisque temporibus duas pinnas subrigere. Scopis alterum genus, quod autumni tantùm aliquot diebus apparet, altero illo perẽni minus corpulentum esse, & Turturi, Palumboq; simile. Sed uideamus, num auis hæc, quam Scopem esse credimus omni ex parte ueterum notis respõdeat. Quam nostrates Chiuuino uocant, omnium rapacium nocturnarum propè minima est, si unam, eamq; raram excipias, quæ Alaudam non superat. Noctua minor est, maior Turdo, Palumbo ferè par, paulò tamen minor. Dodrantem eius longitudo implet. Magnitudine tantùm corporis & colore nonnihil à Bubone differre uidetur. Caput eius teres instar globuli, plumulis uestitum, coloris ubiq; plumbei. Rostrũ ei breue, obuncũ, nigrum. Aures uel plumulæ in aurium modum surrectæ, in mortuo uix apparent, in uiuo manifestiores & ex una tantùm pinnula constantes.

[a] *L.9.c.14.*
[b] *Lib.15.c.28.*
Chiouino & eius descriptio.
Caput.
Rostrum.
Aures.

Nos Vlulam, qualem Ornithologus, dabimus tribus antè digitis præditam, cõtrà atque Scops, qui binos vtrinque habet. Hinc etiam perperam tradi patet ab Eustathio Scopes esse, quos Romani seu Latini Kouphous vel Goufous vocant. Hodie Guuo nostris dicitur Bubo, à Scope certè longè alienus.

Kouphous. Goufus.

V O X.

VOCALES sunt, vt docet Aristoteles, Scopes illi, quos quia semper apparent, ἀειφανεῖς, id est, perennes vocant. Hi forsan fuerint, quales nuper calamo delineauimus, apud nos frequentes & sub crepusculum canentes, sonumq; edentes, quem nomen vernaculum exprimit Chiuin. Alij qui rarò apparent, muti sunt. Vocem Scopum inamœnam insuauemq; esse Alexander Myndius scripsit, uti omnium ferè nocturnarum. [a] Gyllius tãquam ex Aeliano; *Scops*, inquit, *omnes oris expressione, & articulata voce longè superat, & quemadmodum Psittacus & Pica, sic hominum & aliarum auium voces exprimit*. Nos verba hæc non apud Aelianum, sed apud [b] Athenæum legimus. Πάντα δὲ τὰ τῶν ζώων εὔγλωττα καὶ διηρθρωμένα ἐστὶ τὴν φωνὴν, καὶ μιμῆται τοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ὀρνίθων ἤχους. Quo in loco, etsi Athenæus tũ prius, tũ pòst de Scope scribat: attamen verba hæc nõ mihi videntur ad Scopem pertinere, sed in genere ad aues, quarum lingua latiuscula, adeoq; liberior, & vox articulatior est, ut illas, & hominum sermonem, & aliarum auium vocem imitari dicamus. Quod quidem non solùm Scopem non facere puto, sed neque vllam aliam nocturnam auem. Scops enim gestu corporis & circumactione colli tantùm, non autem voce ad imitationem compositus videtur.

[a] L. 2. Hist. ani. c. 36.
[b] Lib. 9.
Scopem nõ vti voce articulata.

I N G E N I V M.

SCOPES *aues*, (inquit Aelianus) *quarũ* [a] *Homerus mentionem facit, cùm earum multas circum Calypsûs antrum versari scribit, viri benè saltandi periti tradunt cum saltatione comprehendi, tum genus quoddam saltationis esse, qua (si adhibenda ijs fides sit) Scops appellatur. Nam quòd ijs auibus iucundissimum sit quosdam ridiculè imitari, ex eo profectum verbum est σκώπτειν, id est, effingere & non aberrare ab eis imitandis, quos ludicra assimulatione imitãtur.* [b] Plinius mimicos hosce motus ac gesticulationes Scopi à veteribus attributas miratur, & vix credit: ita n. inquit: *Nominantur ab Homero Scopes auiũ genus, neq; harum satyricos motus cùm insident, plerisq; memoratos facilè conceperim mente: neque ipsa iam aues nascuntur*. Nos verò non semel ridiculos hosce gestus in pluribus nocturnis, præsertim in auritis obseruauimus, nec quicquam prodigiosi aut monstri subesse imaginamur. Cùm enim colla retrò agilia habeant, caput modò adducendo, modò protendendo, vertice nutando, humeros iactitando, saltitando, hystriones quodammodò imitantur.

[a] In Odyss.
Scops saltationis gen[us].
[b] L. 10. c. 49

G E N E R A T I O.

DE *generatione Scopum* (inquit [a] Aristoteles) *quaenam sit, nihil adhuc exploratum habemus, nisi quòd Fauonijs flatibus appareant. Certum enim hoc est*. Plinius Scopes amplius nasci negat, quia scilicet imitationes illas mimicas in Scope non capiebat. Cùm verò species rerum sint sempiternæ iuxta mentem Philosophi, & reuera quamdiu saltem generationis & corruptionis rerum stante mundo, duret uicissitudo, Plinium falli manifestum est.

[a] L. 9. Hist. cap. 28.

A N T I P A T H E I A.

SCOPES, ut in Aeliano addit, [a] Gyllius mali punici grano pereunt. Verùm id in textu Græco non legitur.

[a] Lib. 6. Histor. animal. cap. 46.

D E N O M I N A T A.

Σκωπαῖοι Græcis à Scope fortasse denominantur, apud Timonem in Laconia non infrequenter, homunculi, scilicet parui, σίλλωνες ab alijs dicti, qualis etiam Pithon Dindaricus fuisse videtur.

Pigmæi.

VSVS IN CIBO.

L.9.c.15. AIΓΙΣΚΟΠΕΣ teſte[a] Athenæo,eſui non ſunt propter vitium carnis. Qui verò autumno tantùm vno aut altero die apparent,ſunt edendo vtiles & valdè probantur.

DE ALVCONE. Cap. V.

ALVCO proximum ſaltem ab Otis mærebatur locum,quòd magnitudine ipſis nihil cederet. Scops tamen ei locum præripuit,ne aues nocturnas,quę ad idem genus quodammodò pertinere, vel hoc nomine videbantur,diuelleremus. Maximè verò,quia pro Afione ſeu Oto à pleriſq; haberetur,idq; ob multa,quæ vtrique ſunt communia. Diſcrimen enim ſimilium non minus,quàm contrariorum,ſi iuxtà ponantur, magis eluceſcit, & minori negotio notatur. Nunc verò reliquis non auritis Aluco vel hoc meritò prępone̅dus venit,quia magnitudine ſuperior eſt,non Noctuis tantùm, ſed & Vlulis, vtpotè qui Gallinaceo etiam maior eſt.

ÆQVIVOCA.

Pro menſa coqui. Ἐλεὸς Accipitris genus. Glis.

Ἐλεὸς, quod Græcum alioquin Aluconis nomen eſt,tanquam ſignificati præcipui, ſignificat præterea menſam coqui,ſeu lanij,vt Suidas ſcribit: videtur autem acui vltima ad differentiam vocis ἔλεος quę miſericordia eſt. Ἐλαιὸς verò per αι diphtongũ in penultima Accipitris genus eſſe ſcribitur Heſychio & Varino. Sed alias etiam nocturnas aues,non hanc tãtum Grammatici quidam cum Accipitrum & Aquilarum genere ineptè confundunt. Glis etiam animal quadrupes ἐλειὸς vocatur. Eſt & ἐλαιὸς per αι auis nomen,de qua inter Paros agemus. Item ἐλεά, aut fortè ἐλέα parua eſt auis, quæ ἕλη, id eſt, paludes inſpectat ab arundinibus.

SYNONIMA.

ἔλεος. ἕλειος.

ἘΛΕΟ'Σ Græcis Aluco dicitur, & fortè ἕλεος cum aſpiratione,quaſi ἕλειος, id eſt,paluſtris dicendum. Nam Vlulæ quoddam genus à paludibus Germani etiam Maſshvv appellãt. Quod nomen alioquin etiam Buteoni tribuũt, quòd corporis ſpecie aliquatenus Vlulam aut Bubonem referat. Ἀσκαλος legitur apud[a] Ariſtotelem,vbi Gaza vertit Ciconia, quaſi legerit πελαργὸς. Sed apparet hoc nomen Italicum eſſe aui nocturnæ ab aliquò fortè aſcriptum, vt vocẽ Aſcalaphon interpretaretur, & à librarijs poſtea perperam inſertũ. Syluatico Ologigus eſt Luocalis auis; videtur autem Luocalẽ pro Alocho,vel Alucone dixiſſe. Ololygon quidem apud Græcos varijs modis accipitur,à nullo tamen pro aue nocturna, etſi onomatopœia ipſa ad Vlulam auem accedat. Alioquin Ariſtoteles ranarum marium vocem, qua fœminas ad coitum alliciunt,ololygona nuncupat. Vocis Aluco,qua nunc Latini vtuntur,author eſt Ariſtotelicus interpres Gaza,qui eam ab Italis mutuatus videtur. Hanc enim vulgò Alochonominant:vnde ipſe vocem Aluco formauit,quæ apud veteres Latinos nuſquã reperitur. Quod idem alias ſæpius in Latinorũ vocabulorum penuria feciſſe comperitur.[b] Albertus vbi apud Ariſtotelem ἐλεὸς legitur,habet Aquila Alem,nimirum ex Auicenna,qui cùm reliquis Arabibus Græcæ linguæ ignarus,ideoq; malè Ariſtotelem vertens, & peius ipſe à ſemilatinis hominibus,utpotè nec Latinè nec Arabicè callentibus traductus,omnia fœda barbarie conſpurcarunt,& tenebricoſam illam nubem naturalibus rebus obtenderunt. Cæterùm vernaculi huius vocabili originem indaganti,neque aut domi noſtræ, multò minus apud Græcos Latinoſuè eam reperienti, commodum in manus venit VVolffgangi Lazij de gentium tranſmigrationibus liber, antiquitates cùm gentis tùm linguæ Germanicæ continens,qui mihi fidem fecit; (nam ut cuique artifici in ſua arte,ita & cuilibet homini in ſuo idiomate, tanquam eius perito credendum eſt,) Alocho nomen a Germanis petitum eſſe. His enim Lochen ſeu locken allicere ſignat,& locker allectorem. Vnde addito articulo à pro ein, quo ſuperiores Germani Auſtriaci præcipuè, frequentiſſimè vtuntur, fit à Locker, & immutatum Alocho. Eo autem nomine non temerè donatus uideri poteſt, quòd ut multis alijs nocturnis, ita & ipſo aucupes retibus uiminibusq; inuiſcatis auiculas capiendas alliciant. Multis enim alitibus inſitum eſt ad aues nocturnas ubicunq; uiſas,propter formę nouitatem,tanquam ad rarum quodam ſpectaculum denſo grege confluere,ita ut Bubones, Vlulæ ac Alucones omnis illecebræ inſtar ſint. Itaque incautæ aut inuiſcantur aut irretiuntur. Pari ratione forſan ac origine noſtratibus acus frugum nimirum glumi paleæuè ac quiſquiliæ locco dicuntur, quod ijs aut Gallinas agricola conuocare,

[a] Lib.2.Hiſ. circa fin.

Ololigus. Luocalis.

Etymolog.

[b] L.8.H.c.3

Locco vnde dicatur.

conuocare, aut aream probè versam, in qua retia expandat, ipse post dumum sedens auceps, conspergere soleat, atque his auiculas allectare. Quibusdam Italiæ locis Lucharus dicitur, teste Nipho, quæ vox Germanicæ lucher etiam vicinior est, ex qua d.minutiua voce facta, Plombini môticulæ Oti minimum genus, quod Scopem fecimus, Alocharello nuncupât, vel ob eam quam cum Alucone habet similitudinem, vel vt verosimilius est, ob eu dem vsum ad aucupia, & quidem frequentissimum. Galli Aluconem teste [c] Petro Bellonio Hibou (quæ tamen alijs etiam communis est appellatio, vt Oto, sed cum cornuti adiecto discrimine) nominant, vel Chat-huant quoque, voce partim ab actione, partim è sono petita: Chat. enim, id est, Catus dicitur, quòd instar felium noctu mures in agris uenetur, Huant quod alta ac sonora uoce exclamet. Hoc enim Gallis verbum Huer significat. Vnde etiam Huette, qua minimus Otus seu Scops denotatur, nomen inuenit, non autem vt Bellonius autumat, ab Vlula Latinorum. Germanis composita voce Schleiereul uocatur, quæ tãtundem ac si Bubonem seu Vlulam flammeatam dicas, ualet. Schleier Germanicè flammeum seu peplum, quo mulieres faciem circumuelare solent, notat. Eul nomen est plerisq; nocturnis apud Germanos commune, non Vlulæ proprium, ut malè Ornithologus putauit. Habet enim Aluco in faciei ambitu plumarum albarum seriem, ea figura dispositam, ut flammeum, quo in Germania & apud nos rusticæ præsertim mulieres caput faciemq; obuelant, quodammodò referat. Qua de causa nonnullis Galliæ Cisalpinæ populis Dame vocatur, id est, mulier seu matrona. Nonnullis, Germanis forsan Berchvvl, tanquam in montibus degat. Verùm hoc Caprimulgo potiùs conuenit. Belgis Ransule, fortasse ab hac eadem forma plumarum orbiculata. Orbis enim Belgis Rant vocatur: Illyricè Leleck teste Gelenio.

Lucharus. Alocharello. [c] *Lib. 2. de auib. c. 32.* Aetymologia. Huer. Huette. Schleiereul. Dame. Berchvvl. Ransule. LelecK.

D I F F E R E N T I Æ.

B[a]ELLONIVS duo genera Aluconum videtur agnouisse, vnũ maius, nempè Caponis magnitudine: alterũ multò minus. Vtrumq; hoc nomine Chat-huant comprehendit, maioris minorisuè duntaxat addito discrimine. Hoc tamen minus seorsim postea describit sub nomine Gallico Effraye & Fresaye & Caprimulgũ, seu Aegotilan Strigemuè Aristotelis esse opinatur, hoc solo argumẽto adductus, quod noctu formidolosis hominibus, vt fæminis & pueris, qui laruas & spectra nocturna mirum in modum expauescunt, horribili & absona voce incutiat. Qua de causa etiam Gallis altero illo nomine Effraye appelletur. Effrayer Gallis non aliud sonat, quàm incusso subitò pauore quempiam consternere. Sed cùm hæc auis nostrum Aluconem, eumque verum omnibus notis exprimat, cùm quòd præcipuum est in Aegotila capras mulgere, nunquam comperta sit, tùm etiam ab Alucone, quem ipse ponit, uix alia re, quàm magnitudine & rostro discrepet, denique cùm eodem cum maiori apud Gallos nomine gaudeat, nos eum non Caprimulgum, sed Aluconem minorem & genuinum statuemus.

[a] *Lib. 2. de auib. c. 32.* Effraye. Fresaye.

D E S C R I P T I O.

Ελεὸς seu Aluco maior est Gallinaceo authore [a] Aristotele, quod de maiori teste Bellonio è duobus uerum est. Maius est hoc genus Noctuis & Vlulis, sed Otis minus, omnibus hoc peculiare est, ut palpebrã à summo oculo ad imum adducentes, conniueant. Auriculis seu cornibus caret, sed horum loco habet ueluti coronam quandam è plumis constructam, quæ faciem totam obit, pinnulis nempè supra oculos, superciliorum altorum modo, eleuatis, & utrinq; per tempora, necnon sub mentum descendendo in orbem coeuntibus in flammei seu pepli muliebris formam, quo caput & faciem mulieres obuoluunt. In cauitatem profundam à plumulis vndiquaq; surrectis constitutam oculi immerguntur magni, atri toti, nulla colorum diuersitate, ut in alijs auritis, distincti. Pars auis prona, nempè pectus & uenter albescit, maculis nigris respersa maiusculis, Rostrum album est, admodum aduncum, quemadmodum & ungues. Crura plumis conteguntur candidis. Pedes uerò pilis tantũmodò. Dorsum colore plumbeo, notulis uariegatum albidis. Cospus denso plumarum tegmine uestitur, quod in causa est, ut Caponem æquet magnitudine; si uerò denudatur uix pullo Gallinaceo par est. Alæ magnæ sunt, ita ut ultra ultimam caudam protendantur.

[a] *8. Hist. c. 3.* Magnitudo. Aures. Oculi. Pars prona. Rostrum. Crura. Dorsum. Alæ.

mæ, totæ ruffæ obscurè, cinereo nonnihil dilutæ, circa apicem præsertim, copiosè eiusmodi punctis nigris resperse. Remiges denique ipsæ lineas transuersas iisdem pūctis ordinatè compositas obtinent, extremis item similiter densa punctorum uelut aspergine irroratas, cætera fuluas, fuluisq; & nigris transuersim maculis adornatas. Cauda similiter ruffa lineis transuersis seu zonis fuscis distinguitur. Tibiæ & pedes villis horrentes, nonnihil rubent. Hi binis antè & totidem retrò digitis instructi, vnguibus armantur longis, validis, acutissimis, & aterrimis. Vterque tam maior quàm minor simili macularum diuersitate variegatur. Minorem scribit [b] Bellonius pręter morē cæterarum nocturnarum oculis exiguis præditum esse. Verùm istam oculorum paruitatem, cùm mediocres videantur, in nostro vix obseruare potui.

Cauda. Pedes. [b] L.2.c.35.

VOX.

MINOR Aluco, quem Caprimulgū opinatur Bellonius, vocem noctu edit admodum terribilem, adeò vt formidolosis pueris, præsertim & fæminis, quos umbra & spectra nocturna terrēt, pauorem incutiat. Quæ in causa res fuit, ut ipse hāc auem Aegothilam Aristotelis suspicatus fuerit, seu Strigem, quę ab horribili suo stridore etiam, quo noctu obstrepit, ita dicta fuit.

Bellonij error.

VOLATVS.

Aluco maior [a] Bellonio teste trāsuersim inter volandū fertur, qui Ardeis etiā volandi mos est. [a] L.2.c.2

LOCVS.

E'λεὸς minor seu Gallorum Effraye, vt inquit [a] Bellonius, rarior multò conspectu est, quàm maior, inueniturq; in locis campestribus, in rimis antiquarum turrium aut quercuum etiam cauernis, quas temporis vetustate teredo excauauit. In saxis item præruptis montanisq; non minus quàm humilibus locis habitare compertus est. [a] L.2.c.35.

VICTVS. PVGNA.

ALVCO quod fortè cepit animalculum, siue auicula fuerit, siue mus maior, minorue, integrum deglutit. Tam ampla enim gula est, vt bolos ouo maiores integros transmittat. Neque verò aliud quidpiam cibi assumere aggreditur, antequam deuorati animalculi ossa, pilos plumasq; à reliqua carne secretas reijciat, ac reuomat, haud secus quàm Alcyon pisciculorum comesorum pinnas & ossicula transacta cibi coctione velut inutilia & nocitura ore excernit; natura id sua sponte machinante & peragēre, quòd animans præ nimio edendi ardore ac festinatione neglexit, dum ea, quæ nutriendo non sunt, neque à naturali calore subigi euincique queunt, à probo & molliori alimento segregat. Picas etiam, vt testatur [a] Aristoteles, venatur, vt Vlula. Impugnatus pari arte & astu, qua de auritis dictum est, se defendit, ad propugnandum potiùs, vt videtur, quàm ad offendendum compositus. [a] 8.Hist.c.3.

OBSERVATIO IN ORNITHOLOGVM.

QVAM Ornihologus Vlulam flammeatam vocat, & pingi curauit, nos prius aliam à nostris putantes, quòd nimirum vitio pictoris, à quo iconem ipse acceperat, inscitè delineata, viuam auem minimè repręsentaret, seorsim etiam exprimi curaueramus, nè quod in hoc auiū vniuersali cœtu, quoad fieri posset desideraretur. Postea tamen penitiùs rē introspicientes, collatis diligenter huius & nostri Aluconis descriptionibus & figuris, planè eūdem esse deprehēdimus cum eo, quem nos acuratiùs delineatam dedimus, qui etiam illius vitia considerāti prodet facilè. Vt autem Vlulam ex hac aue faceret, solo nominis argumento ductus fuit, neque eo ipso satis firmo. Videns enim Germanis Schleyereul dictum esse ob consonantiam & allusionem Germanici Eul cum Vlula, statim Vlulam esse statuit, sed flammeatæ distinctione: cum Germanum latere non debebat, illud nomen ipsi vernaculi Eul, non Vlulæ tantùm, sed omnibus omninò nocturnis rapacibus commune esse, apud vulgus potissimùm, quod non ita exactè species rerum discernit. Enimuerò si Vlulas omnes putabimus eas aues, quas Germani Eul indige-

Vlula flammeata.

indigitant, iam tota noctuarum turba in Vlulas abeat neceſſe eſt. Vt uerò opinionem hanc noſtram ueram eſſe probemus, Iconem, quam Ornithologus ponit, hic ſubijcere etiam viſum eſt.

DE VLVLA. Cap. VI.

VLVLAM Aluconi, vtpotè Gallinaceo maiori poſtpoſuimus, quòd Gallo æqualem natura fecit & Ariſtoteles agnoſcit. Reliquis igitur nempè auritis (excepta Scope) & Alucone, præſertim maiore minor eſt, & Noctuam ſolam magnitudine ſuperat, & eo nomine illi præfertur.

NOMEN.

NOMENCLATVRA.

ESAIAE[a] Vlulæ ab omni translatione איים Iim appellantur. Septuaginta tamen interpretes pro his Onocentauros in translatione posuerunt. Lilith vocem Hebraicam interpretantur lamiam, onocentaurum, & Noctuam, & fortè Vlulam significat alludente vocabulo. Ianah vlulare aliquando est Hebrêis vnde est quòd quidam Ienah Vlulam interpretātur. Et sanè Italicum nomen Barbaiano ab Hebræo Ienah & bath ienah nō admodum dissonat. Α'ιγωλιὸν Theodorus ex Aristotele Vlulam interpretatur. In Oti verò descriptione, dicente[b] Aristotele, quòd etiam suprà in Oto meminimus, Otum à nonnullis Nycticoracem vocari, ipse Nycticoracem vertit Vlulam, alibi tamen Nycticoracem Cicumam transfert, vtrunq; quidem non rectè. Alibi apud Aristotelem pro Aegolios perperam legitur Aetolius. Suidas similiter *Epolios*, inquit, *genus est auis nocturna*. Apud quē hoc nomen simili modo scribitur in vocabulo ἠμεροπὰ vtrobiq; proculdubiò αἰγωλιὸς legendū. In Glossar. ὀλολυγὴ & ὀλολυγὼν pro Vlula etiā legitur. Vlula apud Latinos per onomatopœiam à voce nomē inuenit. Lugubriter enim vlulat & flebilem quendam, veluti eiulatum noctu vocem edit. Vnde & Seruius nominatam ait, ἀπὸ τοῦ ὀλολύζειν, quod est vlulare & flere. Apud Italos quosdā nomē Latinum seruat, ab alijs vt etiam à nostratibus Bononiensibus Barbaiano dicitur, quia fortè senis cuiuspiam cani humanū vultum referat. Senes vulgus nostras plerunq; barba vocat, & peculiariter auūculos aut patruos, & Iane siue Zuane siue Zane vsitatissimum nomen est, vbi aliud deficit. Alijs magis placuerit id ab Hebræo deriuare, ad quod fateor nonnihil alludere, nempè ad iaenah seu bath iaenah, Lusitanis Corusa, Gallis teste Bellonio Hulotte uel Huette. Mihi magis placet auem Gallis ita dictam Scopem esse, non Vlulam; alijs Grimauld uel Machette Auinione: Germanis Vuuel, Vl, Eul, Nachteul. Omnia à fletu conficta nomina. Vnde etiam Latinorum Vlulam & ululo Goropius deflectit. Hul enim, inquit, uocali longa idem est, quòd fleo cum tristi uoce, siue ploro, quod ab eadem origine dicitur eiulo; Eul tamen, ut antea monui, plerisq; nocturnarum rapacium commune apud Germanos nomen est, fortassè quia plures eadem lugubri uoce, à qua id effictum est, utantur. Anglis an Ouul, an houulet, uel ut alij scribunt, an Ouuele, an oull, Illyrijs Souua, Polonis Puszzyk, Belgis seu Germanis inferioribus propriè Huben uel diminutiua uoce Hubeken, teste Goropio Belga.

[a] Cap. 13. Iim. Onocentaurus. Lilith. Ianah. Ienah. [b] L. 8. Hist. cap. 3. Barbaiano Α'ιγωλιος Gazæ error. Aetolios. Aepolios. Aetimologia. Corusa. Hulotte. Hauette. Grimauld. Machette. Souua. Hubeken.

FORMA.

ALVCO, inquit[a] Aristoteles, *maior Gallinaceo, Vlula compar*: id est, æqualis Gallinaceo, VVottonus uocem παραπλήσιος non ad magnitudinis comparationem refert; sed ad formæ similitudinem, ueterē in hoc interpretem secutus. Ego quanquā Aluconem & Vlulam aues specie non dissimiles esse fateor, Aristotelem tamen hoc in loco magnitudinem utriusq; ad Gallinaceū comparasse (cui æqualis sit Vlula, Aluco maior) non dubitarim. Quam nos Vlulam uocamus, erat huiusmodi.

[a] Hist. c. 3.

DESCRIPTIO.

VLVLA, cuius hîc iconē dabimus à rostro ad extremam usque caudam longitudine erat duorum dodrantum. Caput, dorsum, alæ, cauda colore cinereo, maculis albicantibus, ac nigris distincta: sub uentre albicat & maculis nigricantibus uariegatur. Capite est ualdè magno, enormiter crasso, tereti, plumoso admodū. oculis ex toto nigricantibus & plumulis albis undiquaque in orbem cinctis. In quorum item ambitu ad palpebrarum oras, lippiētium, instar rubescens circulus conspicitur. Superiori tantùm palpebra inter nictandum oculus contegebatur. Rostrum aduncum, subnigrescens: nares patulæ: alæ maximę longitudine duorum dodrantum ad extremam usque caudam protensæ. Crura habebat pilosa ad ungues usque leucophæos, aduncos, acutissimos. Digiti quatuor, bini antè, retrò bini. Alui Vlulā hanc per timestre spatium domi meę, ac primùm Caprimulgum esse ratus, capram, cuius ubera exugeret, appingi curaueram. Rustici & aucupes, qui pullum mihi uendiderant, rogati, uix certū nomen respondere poterant, Barbaianum tamen pleriq; uocabant, & esse credebant, quod Vlulæ nomen est. Magnitudo ab Aristotele Vlulæ data quadrabat, sed vnica Hirundo non facit uer. Quamuis à ueteribus nihil præterea signorum memoriæ proditum sit, quibus ueram Vlulam seu αἰγωλιὸν ab alijs certò dignoscere liceat. Diuinare itaque tantùm, non demonstrare nobis licet. Aluco non est. Nihil enim

Magnitudo. Color. Caput. Rostrum. Nares. Alæ. Crura. Digiti.

diſſimilius eſt, quàm ille, quem Italia Alocho vocat. Noctua nõ eſt, glaucis deſtituta oculis; Ca-
pras mulgendi maleficij nemo eam accuſat. An igitur ſpecies quædam à reliquis omnibus di-
Vox. uerſa? Quò minus audacter Vlulam eſſe pronuntiem, vox obſtat, quam non flebilem eiulãdo,
quæ Vlularum eſſe dicitur, ſed pullorum Gallinaceorum haud abſimilem roſtro frendendo
e lebat. Si tamen ad ſpecierum aliquam referenda ſit, non video, quò commodiùs, quàm ad
Vlulam reduci poſſit, quod tamen & alij videant, præſertim cùm ipſi ea, quam Ornithologus
ſuæ Vlulæ dedit, deſcriptio maxima ex parte conueniret, quæ quidem eſt huiuſmodi. Vlulæ,
Vlula Geſneri. inquit, genus, quod aliquando inſpexi, huiuſmodi erat. Magnitudo Gallinæ vel ſuprà. Color
ruffus, nigro reſperſus. Roſtrum albicans, breue, vt in genere Noctuarum, aduncum, ita vt ſu-
Roſtrum. perior pars multò ſit longior. Oculi magni, nigri, pupilla obſcurè ruffa: Margines palpebra-
Oculi. rum rubicundi membrana nictanti supernè abducebantur. Pinnulæ inter oculos & roſtrum
Collum. multæ, denſæ, cinereo ferè colore. Collum agile multùm retrò. Crura albicantia punctis con-
Crura. Pedes. ſperſa liuidis, hirſuta ad pedes vſque. Pedum digiti bini antè, totidẽ retrò. Hæc Ornithologus.

Cæterùm

Cæterùm descriptioni Vlulæ imago, quam exhibet, non respondet. Etenim tres antè digitos habet, retrò vnum. [Pedes.] Quò fit, vt apud me mendi suspitione non careat. Nam præter Bubones, Asiones & alias auritas hactenus nulli nocturnarum tales pedes visi sunt. Noctuã insuper saxatilem Ornithologus ternis antè digitis instruit. Cæteræ omnes æqualiter dispertitos vtrinq; digitos obtinent. Caput præterea icon exhibet grãde, paris cum humeris, quibus sine vllo colli interstitio incumbit, crassitudinis. [Caput. Rostrum.] Rostrum breue est admodum, & instar Aquilini aduncum, ita vt ad narium regionem tuberculo quodam eleuetur, quod in nocturnarum reliquarum nulla hactenus obseruaui.

V O X.

QVATERNAS ferè auium nocturnarum in vniuersum vocis diuersitates obseruaui, quamuis plures esse non negârim. Oti cùm maiores, tùm minores & Scopes nomen suum Italicum, quod est Chioù, expreßè sub crepusculum pronuntiant. Noctuæ differunt. Nec enim hanc, quam dixi, vocem edunt, nec vlulant, sed sonum emittunt, quẽ Aristophanes [illegible] nominat. Aliæ quædam, vt ea, quæ sub Vlulæ nomine etiam hoc capite comprehendimus, & descripsimus, vocem qualem pulli Gallinacei fundunt. Nonnullę, vt Caprimulgus, strident. At Bubones & Vlulæ luctisonæ aues, & funebres querulum teste Apuleio, carmen eduut. Quare Vlulam à voce sua dictam scribit Varro. Nam vt author Philomelæ canit.

—— vlulant Vlulæ lugubri voce canentes

Neque enim hic opus est vt ad Græcismum recurramus more Seruij, qui nominatam ait Vlulam ἀπό τε ὀλολύζειν, quod est vlulare ac flere. Verbũ enim quod hanc vocem exprimit, cùm sit ad imitationem naturæ effictum, apud omnes ferè gentes penè idem est, & eandem nominis Vlulę rationem obtinet. Quod enim Græcis est ὀλολύζειν, id est, flebilem ac mœstum sonũ more luporum edo, hoc Latinis est vlulo & Italis, quamuis hi etiam voce nonnihil immutata vrlare dicunt, Germanis heulen, Gallis heurler, Hispanis aullar, Belgis hulen, idemmet planè significant. [Vlulo de quibus dicatur.] Vnde his postremis (vl) vel (eul) non vnum auis nocturnæ genus, sed omne ferè & præsertim id cui hæc lugubris vox communis est, designat, vt sunt Bubo, Vlula. Et ab his ratione similitudinis speciei ad alias etiam detorquetur. Dicitur verò hoc ipsum verbum vlulo etiam propriè de lupis, vt ex illo [a] Virgiliano versu liquet. [a Georg. 1.]

Per noctem resonare lupis vlulantibus vrbes.

Cùm autem lupinus hic vlulatus sine aspiratione vix queat exprimi, volunt quidam hululo & hulula, præmissa aspirationis, quæ illi sono naturaliter inhæret, nota, efferri, quod etiam Galli & Germani in suo idiomate obseruant. Eiusdem originis & significationis est eiulo Latinorum, quod est mœsta ac flebili voce plango. *A planctu* igitur, inquit, [b] Isidorus, *& luctu nominatur Vlula*: Clamans enim aut fletum imitatur aut gemitum, quas easdem etiam Buboni voces tribuit [c] Virgilius eo versu: [b 12. Orig. cap. 7. c 5. Aeneid.]

Solaq; culminibus ferali carmine Bubo
Visa queri, & longas in fletum ducere voces.

Vnde etiam Pontanus vxoris mortem lamentis prosequens, inquit:

Conueniant Vlulæ ad questus, geminentq; querelam.

Quin & ploratus ipse lugentium Vlula vocatur apud Varronem. Ea cantus ipsius mœstitia fecit, vt apud Germanos in ænigmate quodam sine lætitia volucris appelletur. Amusum verò & absonum ipsius carmen penè prouerbio originem dedit, quod est apud [d] Vergilium. [d Eglog. 8.]

Certent & Cygnis Vlulæ, sit Tityrus Orpheus.

cui locus est, cùm, vt aiunt, *Sus Mineruam*, aut cùm quidpiam impossibile, aut præter naturæ ordinem fieri significatur. Proprium verò gemitus eius seu ploratus potiùs, quàm cantus tempus videtur esse vespertinũ, vt [e] Apuleio placuit, qui in hæc verba scribit: *Quibusdam auibus breuem & temporarium natura cantum commodauit, Hirundinibus matutinum, Noctuis serum, Vlulis vespertinum, Bubonibus nocturnum.* [e L. 2. Flor.]

T E M P V S.

NOCTE uagatur ac pascitur, ait [a] Philosophus: die rarò apparet. Nocturna enim est, & lucifuga quare non minus eam mirantur diurnæ aues, quàm reliquas nocturnas alias, ad quod allusit [b] Arcesilaus lepido hoc dicto, vt est apud Laërtium. [a 9. Hist. c. 7. b Lib. 4. de vita Philos.]

Hæc ait, & turbam dextra læuaq; frequentem
Ingreditur, volucres Vlulam vt mirantur inepta:
Illa stupet stolidum: ubi tamen γλαῦκα habet textus Græcus, id est Noctuam.

LOCVS. VICTVS.

Ariſtoteles dilucidatus.

SOLIT *hac etiam ſaxa,& ſpeluncas*, eodem Ariſtotele teſte. *Victus enim gemini eſt*. Difficilè eſt hoc quidem loco Philoſophi mentẽ aſſequi, primùm cùm inquit *ſaxa etiam colere*, quid ſibi velit illud(etiam): Deinde quid intelligat *per victum geminum*. Cùm nihil præcedat,è quo commodum ſenſum elicere liceat, conijcio,eum dicere velle,Vlulam(quod ad prius)non ſolùm in campeſtribus arbores cauas habitare,quod multæ aliæ nocturnæ ſolent; aut ædium antiquarum ruinas turriumuè rimas, quæ etiam illis familiaria domicilia eſſe ſolẽt,verùm rupes inacceſſas,& ſaxoſa præcipitia tuta,& ab omnium hominum conſortio remota colere. Duplicia hæc loca duplici victus generi accõmodata indicant,nempè cãpeſtria & humiliora ad fruges legendas,vt & excelſa ac ſublimia rapinis agendis carnibusq; in cibum parandis. Atq; hoc eſſe videtur,quod ait, *Victus enim gemini eſt*, tanquam cauſam reddat,cur diuerſis locis degat. Eſt itaque in vtrumq; vitæ genus parata,neq; difficultate vlla in hoc quærendo prępedita, vtpotè ſolers. Quod confirmare videtur Philoſophus,cùm ſubiungit. *Pollet ingenio ac induſtria in vita muneribus*. Alioquin alibi *Vlulam Picas etiam venari, vti Alucones*, ſcribit, vtpotè carniuoram.

[a] 8.Hiſ.c.3. [a] Idem alicubi: *Vlula*,inquit,*Colarem rapit,cæteriq; adunci, vnde his oritur bellum*. Verùm hîc ſuſpitio eſt,nè nomen Colarem fortè corruptum ſit, præſertim cùm nec ipſe Ariſtoteles alibi, nec alius quiſpiam eius meminerit. Cùm verò antè Vlulam & Aluconem Cittas,id eſt, picas venari ſcribat,Cittan aut Κολοιὸν malim, aut Collurionem.

PARTVS.

[a] L.10.c.16 [b] 6.H.c.6.

Miluus ætolius quot pariat.

QVI *Aegolius vocatur, quaternos ferè parit*,vt [a] Plinius habet ex [b] Ariſtotele, vbi αἰτωλὸς legitur.Ornithologus perperam pro Aegolios Aetolios ſcriptum putat,idq; Gazam non animaduertiſſe. Ego tamen hac de re dubito; Certum tamen eſt Philoſophum verbis proximè præcedentibus de Miluis tantùm agere. Iraque innuere mihi videtur, cùm plura ſint Miluorum genera,reliquos quidẽ ternos plerumq;, Aetolium verò Miluum quaternos parere, vtpotè reliquos fœcunditate præeuntem. Quem ſenſum ex vocula(ſed) colligi rectè apparet. Sed docti iudicent.

AVGVRIA.

[a] 11.Orig.7 ISIDORVS tradit Vlulam apud [a] Augures, ſi lamentetur, triſtitiam, ſi taceat, futuram oſtendere proſperitatem exiſtimari.

VSVS IN MEDICINA.

VLVLA auis cocta in oleo,cui liquato admiſcetur butyrum ouillum,& mel ad ſananda vlcera valet. Eiuſdem fel prædicatur ad albugines,ſuffuſiones,caligines. Adeps ſimiliter

[a] L.29.c.6. ad claritatem,author eſt [a] Plinius.

PROVERBIVM.

[a] Lib.29.ad verſ.c.27.

PROVERBII loco vſurpari poteſt illud, quod eſt apud Varronem, *Fullo Vlulam*. Cuius hic eſt ſenſus,exponete [a] Turnebo: Vlula vox, quam vlulantes & flentes edunt in funere,ut mulieres atratæ. Cùm autem fullones elicere maculas ſolerent albarum veſtium,neque eorum induſtria fit opus atris veſtibus,eleganter, Varro dixit, *fullones Vlulam timere*, quòd luctus eos ad inopiam redigat. Eius verba ſunt ἐν ταφῇ μαμίκτῳ. *Saltem infernus tenebrio κακοδαίμων teneat atque habeat homines ſolicitos, quod tum peius formidant, quàm fullo Vlulam*.

FABVLOSA METAMORPHOSIS.

MINYIAS Orchomeni filius, filias habuit Leucippam, Arſippam & Alcathoën. Hæ operum nimio ſtudio arſerunt, plurimumq; alias mulieres reprehenderunt, quòd urbe relicta in montibus baccharẽtur. Tandem Bacchus puellæ ſumpta forma eas hortatus eſt,ne ſacra & miſteria Dei defererent. Cùmq; animum non aduerterent, indignè ferens Bacchus è puella in taurum, leonem & pardalim eſt mutatus, fluxitq; ei ex ore

nectar

nectar & lac. His prodigijs territæ paulò pòst sortes in vrnam coniectas concusserunt, exijtq; sors Leucippæ: ea uouit Deo sacrificium, suumq; filium Hippasum adiuuantibus sororibus, dilaniauit. Inde paterna domo deserta in montibus bacchatæ sunt, pastæq; hæderam, smilacem, & laurum, donec eas Mercurius virga tactas in uolucres conuertit, Vespertilionem, Byzam, & Vlulam, & hæ tres solis radios fugiunt & Myniades dictæ sunt.

Myniades.

DE NOCTVA. Cap. VII.

NISI non tam dignitatem, & naturæ præstantiam in ordine inter nocturnas statuendo considerassemus, quàm corporis magnitudinem, & alias partes, quò, quantum liceret, clarissimam inter similes adeò, & hactenus non satis benè distinctas species, diuersitatem notare possemus, iam sanè non ultimum locum, sed fortè etiam primum in suo genere Noctua uendicabat. Hæc enim apud Græcos olim, præsertim apud Athenienses, Mineruæ sacra habita, nec non indubium uictoriæ signum fuit. Erat etiam sapientiæ & prudentiæ, quam Pallas ex patris cerebro nata, daret, simulacrum, quibus administratæ res optatum proculdubiò finē sortiuntur. Sapientia namq. nocturna contemplatione & uigilijs diuturnis paratur, quibus utrisque Noctua cæteris auibus præstare egregiè uidetur Quare quia noctù uidet, sic in obscuro sapientes: quia uigilat ita in meditationem silentio & solitudine gaudere innuit. Vigiliarum ratione etiam Aesculapio Medicinæ Præsuli, appingi solet, quòd nihil medicum tam decere putarent antiqui, quam vigilantiam.

Noctuę dignitas, & honos.

Vigilantia medicos decet.

ÆQVIVOCA.

GLAVX stirps est à [a] Dioscoride descripta, Eustathius γλαὺξ habet, quasi γάλαξ. Lactis enim copiam facere dicitur. Huius, succus [b] Galeno glaucium uocatur, frequenti usu in collyrijs, & his quę moderata refrigeratione egent. Est etiam γλαὺξ numismatis quoddā apud Athenienses genus, quod Noctuā impressā habebat ab una parte, ab altera Iouem, eratq; diobolus seu diobolum. Nominatur γλαὺξ inter saltatio nū genera apud Athenæum, in qua fortassè gestus, & circumactus colli Noctuæ aliquis imitabatur. Nam ipsa Noctua genere quodam saltationis capitur, teste [c] Plinio. Similem significationem obtinere diximus uocabula Bubo, Scops, & Otus ob stultam gesticulationem, quam naturaliter collo variè huc illuc acto edunt. Noctua Oppiano piscis est, Amerochita aliàs dictus.

Noctua quanta gula sortitur damna voracis.

Noctua erat etiam genus nauis apud Athenienses, quam inusserunt, hoc est, stigmate signarunt. [d] Lipsius.

[a] L. 4. c. 136
Glaux herba.
γλαὺξ. γάλαξ.
[b] Lib. 6. de simp. med.
Glacium quid.
Glaux numisma.
Glaux saltatio.
Amerochita piscis.
[c] L. 14. c. 12
[d] In elect.

SYNONIMA.

HEBRAICVM nomen Kos כוס, Noctuam interpretantur, cui finitima est Germanica vox Koutz: alij Nycticoracem, alij aliter. Pro voce Ianah יענה. [a] Septuaginta verterūt Glaux, id est, Noctua, item [b] alibi, ubi communis etiam translatio Noctuam habet; alij Nycticoracem. Ianscuph ינשוף omnes Hebræi sentiunt auē esse nocturnā à ianaph seu nescheph potiùs נשף, quod crepusculū significat. Tum temporis enim, vt inquit Aben Esra apparet, cùm lucē interdiu ferre nequeat: nostri & septuaginta Ibin exponunt, alij Noctuam. Apud [c] Esaiam, vbi scriptum est *Ianscuph, & Coruus habitabunt in ea:* Hæbrei omnes per Ianscuph nocturnā auem intelligunt, alij Noctuam. Innuit Propheta desolatam iri urbem, adeò vt hæ aues inhabitaturę sint. Aues enim nocturnæ ædificijs antiquis & desertis gaudēt. Tachmas תחמס Auis quædam impura & rapax, [d] Septuaginta Larum interpretantur. [e] Alibi γλαῦκα. Hierony. item Noctuā. Alijs Tachmas est Nycticorax, sic dictus, quòd rapiat & spoliet cæteras aues. Vnde Thargum Hierosolymitanum habet Hatuphita, à rapacitate. חטף Hataph enim rapere significat. Quidam etiam alia in dictionarijs suis Noctuæ nomina ponunt, vt Kimus & Kiphupha. Syluaticus Arabibus Allakalicki aues, inquit esse nocticolas: videtur autem Noctuas intelligere. Albertus Noctuam Halatron ait Græcè dici non peritè: Videtur autem Persica vel Arabica illa vox esse ex Auicēna. Noctua Græcè γλαὺξ nominatur a glauco oculorū colore, Nomen hoc

Kos.
Ianah.
[a] Leuit. 11.
[b] Deut. 14.
Iāschuph.
Ibis.
[c] Cap. 34.
Tachmas.
[d] Leuit. 11.
[e] Deut. 14.
Hatuphita
Hataph.
Kimus.
Kiphupha.
Allakalicki.
Halatron.
Etimolog.

Cicaba. Cicymis. [f] *In Auibus.* Cycuma. [g] *8. Hi. 3.* [h] *12. Orig. cap. 7.* Κυβλια. Κακκοβάρη. Κικκυβάγια. Βῦφοι. Τυτὼ. [i] *In Menach.* Κρίγη. Σίττον. Nictimene. Ciuetta. Zuetta. Zueta. Ziguetta. Gimus. Gimetta. Lechuza. Mocho. Cheueche. Ciuette. Chouette. Souette. Zoetta. Steineul. Stockeul. Houulet. Kalus. Kalaus. Szouua. Baigus. Steinkoutz.

Attici circumflectunt, Doricè verò & communiter acuitur, vt Euphronio, & per onomato pœiā Cicaba & Cicymis. Vnde etiam vox κικκαβᾶν apud [f] Ariſtophanem à nominatiuo Cicymis vſurpato Callimacho fit gignendi caſus κικυμίδος. Hinc & Cycuma nomen Latinum fortè [g] Gaza finxit, quo Nycticoracem interpretatur apud Ariſtotelem. Voluit autem aliqui Nycticoracem eādem eſſe auem cum Noctua, vt Eucherius, & [h] Iſidorus; alij diuerſam, vt Albertus, & nos, qui Otum eſſe potiùs arbitramur, vt ex Ariſtotele docuimus. Κυβλια & γλαυξ, Item Κακκοβάρη Heſychio & Varino Noctuam etiam ſignificāt. Hodie etiam vulgo Græcorum, vti & Aeſopo κικκυβάγια dicitur. Βῦφοι malè apud Simeonem Sethi Noctuæ exponuntur, quod Bubones ſint potiùs, quo nomine etiamnum vulgo noſtratiū nominantur. Τυτώ etiam Heſychio & Varino Noctua dicitur, vt cōijcio, fortè à voce tutu, vt [i] Plautus habet. Iiſdem κρίγη Noctua eſt, vel dæmones & idola Σίττον alij Noctuam; alij Picam, aut Accipitrem interpretantur. Nyctimene etiam pro Noctua vſurpatur, alioquin puellæ in Noctuā conuerſæ nomen. Noctua Latinis, inquit Feſtus, à tempore noctis dicta, quo canit vel volat. Quanquam verò multæ nocturnæ aues ſint, hæc vna tamē præ cæteris apud Latinos nomen inuenit, ut Veſpertilio apud Græcos Nycteris. Plinius tamen quodam loco, & Albertus ſæpenumerò videntur Noctuā ad omnes aues Nocturnas trāsferre. Italicè uocatur Ciuetta, ſcribūt alij Zuetta, Zueta, Ziguetta. Gimus & Gimetta apud Creſcentiēſem non alia auis, quàm Noctua maior minorùe uidetur, quamuis Giuus & Giuuetta potiùs legendum rear. Suas enim uoces illas ille ex Italicis Latinas facere uoluit. Noctua Hiſpanis appellatur Lechuza, Luſitanis Mocho, Gallis Cheueche. Circa Lugdunū Ciuette, alibi Chouette, Souette, Zoetta Auinione: Germanis Koutz. Alij etiam pleriq; nomen Eul Noctuæ dant, quod quidem non ipſi peculiare, ſed omnibus apud Germanos nocturnis propè commune eſſe ſępè iam monuimus, niſi uocula differentiam inuens quędam adijciatur, ut cum dicitur Steineul, Stockeul &c. Anglis an houulet. Illyrijs Kalus uel Kalaus. Polonis Szouua. Turcis Baigus.

DIFFERENTIÆ.

NOSTRATES inter Noctuas duplex genus penes magnitudinem agnoſcunt, quæ differentia à ſexu petita eſt. Solent enim uncunguium fœminæ maribus maiores eſſe. Nam & ea, quā Chioù uocamus, & quæ Noctua minor eſt, ſimiliter in maiorem & minorem diſtinguunt. Noctuarum etiam generis eſt Ornithologo auis, quam Germani Steinkoutz uocant, id eſt, Noctuam ſaxatilem.

FORMA. DESCRIPTIO.

[a] *L. 10. c. 23* [b] *Hiſt. c. 3.*

NOCTVA Aſione minor eſt, ut Aſio Bubone. [a] Plinius enim, *Otus*, inquit, *Bubone minor eſt, Noctuis maior*. Cùm uerò Aluco Otis magnitudine non cedat, & Vlula Aluconi proxima ſit, utpotè Gallinaceo compar, ut [b] Ariſtoteles habet; concludendum erit, Noctuam nocturnarum rapacium minimam eſſe excepta Scope; quamuis & ipſa in maiorem & minorem diſtincta ſit.

Noctua Ornithologi noſtra diuerſa. Noctuę noſtræ forma.

Ornithologus pro Noctua hanc exiguam exhibet iconem, tridus digitis antè, uno retrò, præditam: Noſtra contrà binis antè, & totidem retrò digitis inſignita eſt, unde uereor, uel aliam auem eſſe, uel pictoris mendo corruptam. Num uerò auis tam parua ſit, ut icon demonſtrat, etiam ſubdubito, cùm, ut paulò pòſt dicā, Noctuę dentur, Alaudę magnitudinē uix excedentes. Noctua noſtra uulgaris, cuius mox imaginē repręſentabimus, eiuſmodi eſt. Columbæ eſt magnitudine, dodrantem longa. Capite maiuſculo, ſupernè depreſſo. Oculis magnis & glaucis, ſi tamen hæc glaucedo dicenda eſt, quod infrà in denominatis monebimus, id eſt, pupilla oculorum nigra, inde flaua. Aliam glaucedinem in oculis aduertere non poterimus, à qua hæc auis quaſi per excellentiam uocata fuit. Roſtro eſt adunco, longiuſculo, dilutè flauo. Corpore toto plumis partim bætico, partim albo diſtinctus. Per alas extremas, præſertim remiges, lineæ tranſuerſæ, coloris caſtanei, latæ conſpiciuntur: quæ per ventrem in longum ductæ, uelutí guttæ apparent, eiuſdem coloris ſunt; Sed inuerſæ, reliquum ſpatium album. Extremæ alæ ad

Magnitudo. Caput. Oculi. Roſtrum. Color.

alæ ad ultimam uſque caudam protenduntur. Crura plumoſa & hirſuta ad pedes uſque, colore è cinereo bætico. Pedum digiti ſubfuſci, cinerei, implumes, bini utrimque, ungues adunci, acuti, nigri. Alæ. Crura. Pedes.

Ea uerò quam Germani Steinkutz, id eſt, Noctuam ſaxatilem nominant, magnitudine eſt ſimiliter Columbæ. Crura habet & digitos pedum hirſuta, plumis albidis: Imi tamen digiti ad terram nudi ſunt, ungues nigri, adunci. Color ei tota parte prona fuſcus, modico ruffo permiſtus, albicantibus maculis diſtinctus. Caput ad reliquam magnitudinem prægrande. Iris oculorum magna, oculi magni, roſtrum breuiſſimum, Aquilinum, quæ pleraq; cum alijs nocturni SteinKoutz Germanorum deſcriptio.

generis auibus communia habet. In aue extincta roſtrum ſuperius rubebat, cùm prius in viua rubere non videbatur, inter oculos & roſtrum pennulæ quædam rigent ceu pili aut barbulæ. In ventre plus albidi habet, quàm cæteris partibus. In montanis certè & ſaxoſis locis verſari puto, ideoq; ad frigus cauendum plumas cruribus digitisq; habere, (nam aliæ Noctuæ non ſunt hirſutis pedibus, & colore ruffo, è fuſco) ſicut & Lagopodes, & aliæ quędam. Noſtratibus Italicis Noctuis ſimiles, iſtas ſaxatiles audio, ſed minus alacres, interdiu ferè cæcas. Quærendum an Scopes ſint minimæ in Noctuarum genere auritæ, quas Germani paruas Noctuas Italicas vocant, noſtri Chius vel Zus in agro Patauino, vt apud Bononienſes Chiouuinos. Suprà quidem, dum de Scope ſermonem haberemus, eam inter Noctuas retulimus, eò quòd plumarum eminentias inſtar aurium non habeat, aut habere dicatur. Si tamen tale quid in ijs etiam inueniatur, proculdubiò ad Scopes referēdæ ſunt. His ſimile eſt genus apud Germanos, quod

Schauytle.

nominant Schauytle (ab Italico Ciuetta fortè corrupto nomine) exiguum, noſtratibus Italicis albidius, cauda longiore. Sed hoc licet cætera Noctuam referat, quòd tamen auritū ſit, itaque Scopibus id ſupra annumerauimus. Relatum nobis eſt apud Germanos Noctuam aliquando captam, ætate perfecta, magnitudine Alaudæ, drachmis vndecim venijſſe, diminutiuo Germanico Keutzlin dictam, id eſt, pumilā Noctuam. [c] Bellonius ſimiliter Noctuas duplicis generis eſſe ſtatuit, alteram quidem Oto minorem, ſed Scope maiorem; alteram verò etiam eodem Scope (quem ipſe Vlulam putat Gallis Hulotte dictā) Noctuarū fortaſſe generis (vt nuperrimè diximus) minima minorem. His pedes aſſignat piloſos, caudam breuem, capitis verticem, veluti introrſum excauatum; ea verò cauitas ex plumularum ibidem poſitu naſcitur. Reliqua ijs, quas diximus, ſimilia. Collum Noctuis in vniuerſum omnes breue, quale Bubonibus eſt, tribuunt; nempè ſi pro ſua magnitudine conſiderentur. Gulæ partem inferiorē paulò latiorem, & appendices paucas quaſdam, infrà vbi inteſtinum deſinit, & lienem adeò exiguum, quod etiam Ariſtoteles teſtatur, vt propemodum ſenſum effugiat. Caudam breuem, cuiuſmodi Buboni eſt, [d] Albertus, ſed vngues vncos Ariſtotelis, Plinij & reliquorum conſenſus iiſdem in vniuerſum concedit.

Keutzlin.
[c] Lib. 2. de Auib. c. 32
Collum Noctuæ.
Gula.
Cauda.
Vngues.
[d] Lib. 23.

VISVS.

[a] L. 5. Hexam. c. 24.
Cur interdiù nō cernat.

NOCTVA, inquit, [a] D. Ambroſius, *magnis & glaucis oculorum pupillis nocturnarum tenebrarum non ſentit horrorem, & quò fuerit obſcurior nox, eo contra cæterarum auium morem inoffenſos volatus exercet. Die autem videre non poteſt, quia exorto ſplendore, viſus eius hebetatur, quaſi quibuſdam erret in tenebris.* Huius rei cauſam eſſe volunt nimis ſiccam, & tenuem humoris ſubſtantiā, quę vim luminis igneam non ferat, ſed facili negotio diſſipetur. Spiritu enim, qui viſionis proprium eſt inſtrumentum, euaneſcente, actionem eius ceſſare neceſſe eſt. Quemadmodum verò lumen euocando ſpiritum diſgregat, atque conſumit; ita vox opaca introcogit, vnit, auget, acuit. Non tamen exiſtimo, verum eſſe, quod pleroſque facere video, Noctuam ſcilicet de die nihil prorſus videre. Primum enim Ariſtoteles, vbi Noctuę cum Cornice inimicitiam enarrat, cauſamq; reddit, cur Noctua Cornici noctù inſidias ſtruat, *quia,* inquit, *non clarè Noctua interdiù videt.* Ex quibus verbis licet colligere, nō prorſus Noctuam cæcam eſſe, ſed minus interdiù clarè videre. Idem alibi ſentire uidetur, illis uerbis, quibus, *Bubonem,* ait, *audio per diem nihil ferè videre, minus quam Noctuam.* Non enim prorſus omnem omninò Buboni uiſionem adimit, minorem tamen & debiliorem aſſignat, quàm Noctuæ: quo tacitè Noctuam aliquid, & pluſculum quid, fortè reliquis nocturnis de die uidere inſinuat. Verùm quid ipſe ſentiat de Noctuæ, ut & aliarum nocturnarum rapacium uiſu, apertè prodit, & affirmat hiſce uerbis: [b] *Noctua, Nycticoraces, & reliqua, quæ interdiu nequeunt cernere, noctu venando ſibi cibum acquirunt. Verùm non tota nocte id faciunt, ſed veſpertino & matutino.* Ex quibus manifeſtò liquet, neque denſas tenebras Noctuarum oculis conuenire, neque meridiani luminis ſplendorem, ſed lucem moderatam, qualis eſt, ſub matutino & ueſpertino crepuſculo, utpotè quæ neque nimia neque etiam minus quàm par ſit, pauca eſt. Illa enim pauci & tenues ſpiritus diſcutiuntur, & in auras diſſipantur; hac uerò quòd aëre, qui uiſionis medium eſt, non illuminato obiectæ colorum ſpecies non exprimantur, uiſio fieri nequit. Aſtipulatur huic opinioni experientia, teſte [c] Bellonio; Si etenim profunda nocte, ad Noctuā vel ad Bubonem propiùs acceſſeris, haud loco ſeſe mouere uidebis, quod nēpe te non uiſum non timeant. Secus uerò de die, aut in moderato lumine accedentem agnoſcunt, atque fugiunt. Neſcio igitur, quàm uerò Euſtathius, & Varinus ſcribant, Noctuarum oculis inſitam vim igneam, tenebras etiam penetrare ac luna etiam ſilente videre. Nam meliùs ſanè lucente uident. Neque rectè dixit Martialis:

[b] 8. Hiſtor. cap. 3.
[c] Lib. 2. de Auib. c. 24.

Videasq́ quantum Noctua videt mane,

Innuere uolens, Vetustinam prorsum cæcutire. Meliùs dixisset interdiu: Tum enim hebetibus oculis hallucinatur & conniuet splendore luminis offensa. Vnde Plautus, cùm ait.

Quid ais propudium?

Tun' etiam cum Noctuinis oculis odium me vocat.

Noctuinos oculos uocare uidetur, quos amator nimio coitu delassauerat, unde præ somnolentia conniuentes cæcutirent. Vnde noctiuidæ epitheton à Martiano Capella obtinuit eo uersu:

An mage noctiuida tibi traditur alitis visus.

Vespertino è contra tempore, uisus Noctuæ à lumine mediocri & minimè uehementi, non tantùm non læditur, uerùm fouetur, recreatur, augetur, tanquam si sympatheiam quandam cum eo haberet. Γλαυκίζειν Græcis idem est, quod ἀμβλυώττειν, id est, hallucinari & cæcutire, idem ἰπιλλίζειν oculis conniuere, quod Varino, propriè Noctuarum est, eò quòd die non cernant.

LOCVS.

NOCTVAM in Cræta nasci negat [a] Plinius, imò & inuectam mori tradit. [a] L.10.c.29 Quamobrem, inquit Aelianus, Euripedes inconsideratè fingere uidetur Polyidem hanc auem in hac insula conspexisse, atque inde coniectasse, de inueniendo Glauco Minois filio defuncto. Nostra ætate Noctuas tam maiores, quàm minores in Alpinis Heluetiæ regionibus inueniri negat Stumffius; sed illuc è Gallia Cisalpina & Longobardia, necnō è Germania inferiore ad Rhenū, ubi frequentissimæ sunt, aduehi. Illud tamen genus quod saxatile uocant, ibi gigni constat, utpotè quod montanis & saxosis locis maximè gaudeat. Quare ad frigus arcendum plumas cruribus digitisq́; natura induisse uidetur (nam aliæ Noctuæ non sunt hirsutis pedibus) uti Lagopodi, Vulturi, alijsque nonnullis. Præter cæteras uerò regiones Noctuarum copia, maximè apud Græcos celebris est Attica, seu potiùs urbs ipsa Athenæ. In hac enim plurimas esse aiūnt, & illi regioni uelut peculiares. Vnde natum adagium *Noctuas Athenas*, subaudi mittis, competens in eum, qui res Noctuas Athenas. quasuis eò comportat, ubi abundant, & præ copia uilescunt, quod uulgò dicimus non dissimili paræmia, *Aquam in mare portas*. Mirum uerò uideatur alicui, quomodo uerum sit, Noctuas tantoperè abundasse in urbe tam populosa, cùm alioqui ipsæ, ut pleræq́; nocturnæ, locis solitarijs desertisq́;, nec admodum ab hominibus frequentatis magis gaudere uideantur, ut nemoribus, locisq́; umbrosis, & sepulchretis. Cur multæ noctuæ Athenis. Hinc Nyctimenem, quæ in Noctuam uersa fingitur agnito incæstus facinore in syluas se abdidisse & lucem fugisse fabulantur Poetæ:

Lucifuga obscuro lattitat nam Noctua luctu.

Vt Faustus Poëta ait: Inde est, quòd sterilitatem portendi aiunt, si Noctua nemore, quod incolere solet, deserto, in vrbibus conspiciendam sese frequentior dederit. Obscura ei assignat loca Martialis hoc Epigrammate. Sterilitatis indicium.

Aedes emit aper, sed quas nec Noctua vellet

Esse suas, adeò nigra vetusq́ casa est.

Cùm Archippe meretrix Sophocli iam capulari seni adhæreret, Smicrines, qui illā prius amauerat, à quodam interrogatus, quid ageret Archippe, respondit; *Tanquam Noctua ad sepulcrum sedet*, testante Athenæo. Scribunt, qui nauigationes noui orbis descripserunt, in Occidentalibus insulis atque in ea maximè, quam Hispaniolam uocant, Noctuas magna copia, oriri, nostratibus per omnia similes. Noctuam & Miluum ex unco auium genere paucis quibusdam diebus latere, tradit [b] Aristoteles. [b] 8.Hi.c.16

VOX. PRÆSAGIVM.

DVPLICEM vocem Noctua habere uidetur, unam [a] Plautus innuit. Cùm [a] In Menech. enim mulier palla è domo subrepta, ad Menechmum, quem subripuisse suspicabatur, semel atque iterum diceret, tu tu (subripuisti scilicet) & Peniculus idem diceret, adderetq́; Erotio amicę eam detulisse, quęrit Menechmus *Egon' dedi*. Tum Peniculus, *Tu tu, inquā, vin' afferri Noctuam. qua tutu, vsq; dicas tibi, nam nos iam defessi sumus*. Hinc & *τυτω* fortè nomen Noctuę apud Gręcos confictum, Proferenda uerò est ea noctuę uox, ut doctè aduertit Lambinus, *Tou tou*. Nam uocalis V. sic olim à Romanis proferebatur, & sic enunciari semper debet, cùm longa est, secus si breuis. Nam tum, ut ypsilon Gręcorum efferunt, ut in fuga, super, cuminum, maxumus, optumus, lacruma, ostupeo & similibus. Et hae quidem parte cum Vlulis, & Otis conuenire non-

nihil

[a *In auibus.* | Cucuba. | b *Georg.1.*]

nihil in uoce uidetur, uerùm in altero differt. Sonum enim edit, quem a Ariſtophanes κακαβᾶν nominauit, à quo quidem ipſam quoque Noctuam Cucubam dici eiuſdem Scholiaſtes meminit. Itaq; (ut b Virgilij uerbis utar)

——Cùm ſeros exerces Noctua cantus,

[Cucabare quid. | c *Lib.23.* | d *Lib.3.de aſin. aur.* | e *L.10.c.17* | Quádo canat. | Pluuiæ præſagium.]

Cucabare Latinis dicitur. Ita enim Philomelę author:

Noctua lucifuga cucubat in tenebris.

Pollux author eſt γλαῦκας ὑλίζειν c Albertus raucam edere uocem, dicit; d Apuleius ſerum & intortum Noctuę cantum uocat. Ob hanc uocum uarietatem Nigidium dixiſſe credo apud e Plinium Noctuam nouem habere uoces. Etſi uerò ideò Noctuam dictam uelint, quòd noctu canat, potiſſimùm tamen ante ſolem occidentem gemere auditur. Vbi itaque ſolito citiùs eam canere contingat, pluuię imminentis ſignum eſſe uolunt.

MORES.

SALTATRIX etiam eſt Noctua & geſticulatrix, varios & ridiculos motus edens, corpus & ceruicem frequenter in orbe contorquens, nunc toruo & fixo obtutu hominem adſpiciens, nunc capite huc illuc acto ſcurras & hiſtiones imitans. Vnde lepidè poëtarum noſtri æui corypheus:

Huic Noctua pugnum premit
Illa ſcurra flexicolla.

[Suidę dictũ de noctuæ ſaltu.]

Suidas pueros Noctuam circumducentes quampiam captam ita dicere ſolere, ſcribit. *Vtinam eſſes mortua aut vltimùm ſaltares. Ea enim,* inquit, *interdiu non videns, veluti ſaltat, aut percuſſa & moritura ſeſe torquet ſaltantis inſtar.*

CIBVS. VENATVS.

[a *8.Hiſt.c.3.* | b *L.10.c.16*]

NOCTVAE *& Nycticoraces*, inquit a Ariſtoteles, *& reliqua quæ interdiu nequeunt cernere noctu venando ſibi victum acquirunt. Verùm non tota nocte id faciunt, ſed veſpertino & matutino. Venantur autem mures, lacertas, verticillos, & eiuſmodi alias quaſdam beſtiolas.* Veſcuntur quibuslibet quidem carnibus, ſed muribus potiſſimùm, quas noctu capiũt, ut teſtatur b Creſcentienſis, imò inſtar felium optimè in domibus murium uenationem exercituram, ſi probè cicurari contingat; ſemel autem ſaturata Noctua, duorum poſtea aut trium dierum inediam facilè perfert, ut quidem ille ait, imò quod maius eſt, nouem dierum abſtinentia non lęditur.

GENERATIO.

[a *L.10.c.17*]

NOCTVAS ſexagenis diebus hyemis cubare tradit Nigidius, referente a Plinio. *A cauda Noctuam & Bubonem*, vt ſuo quoque loco diximus, *de ouo exire* ex Hyla, idem alibi tradit; *quòd pondere capitum peruerſa oua, poſteriorem partem matri fouendam applicent.* Argumentum huic opinioni dedit capitis enormis & præ corporis paruitate, immoderata magnitudo. Verùm leue hoc eſt, vt in Bubone monuimus. Præterea quis non videt, non ſolùm in hoc, ſed in quouis omni auium genere, fœtus iam in ouo formari cœptos capite quàm cęteris partibus maiores eſſe, adeoq; reliquo ſine dubio corpori caput præponderare? Si itaque efficax eſſet Hylæ ratio, iam id in cunctis auibus locum haberet, nempè ut poſteriorem partem matri fouenti applicarent atque ita per caudam exirent. Quàm verè quoq; Noctuæ prærogatiuam tribuant, Euſtathius & Varinus, ut ſola inter vncungues & carniuoras pullos non cęcos pariat, equidem neſcio; ipſi uiderint. Cauſam reijciunt in igneam vim oculorum, quæ tenebras etiam penetret. Mihi ſanè nouum eſt audire reliquas rapaces cæcos pullos parere. Verùm, ut harũ pullos, ſimulatq; excluſi ſint, non ita facilè pręterquam aucupibus videre licet; ita ſanè Gallinaceos iam ouo editos rectè videre, ac ad cibos ſtatim accurrere probè noui. Ariſtoteles de canibus prodit cæcos in lucem producere catulos: Hi tamen cæci, licet improprie, ideò tantùm dicuntur, quòd palpebris occluſis oculi impediti ſint, non quòd apertis & reſeratis palpebris videre nequeant. Præterea excipiendi videbantur ſaltem Aquilarum pulli, qui, tantum abeſt, vt cæci naſcantur, quin potiùs tanquam ſpurij à parente reijciuntur, & è nido ſtatim deturbantur, niſi ſolem oppoſiti inconniuentibus oculis aſpiciant. Aut ſi cæterarum rapacium pulli cæci naſci dicendi ſunt, quòd earum viſus ſecus atque ſecundum illos Noctua in tenebris hallucinetur, aut cæcuciat,

[Euſtathius & Varinus reprehenſi de Noctuæ partu.]

ciat, quantò magis nocturnæ oriri cæcæ dicentur, quæ clara luce nihil aut perparum vident. Non vulgarem valetudinis ſuorũ pullorum curã gerit Noctua, ſi verũ eſt, quod Oppianus ſcribit. *Noctua*, inquit, *cùm formicas à ſuis pullis abigere cupiunt, Veſpertilionis cor in nido habent*, tanquã formicis etiã ſua latibula deſerentibus, ſi quis cor Veſpertilionis impoſuerit. Sed vel hoc anile deliramentum eſt, vel falſum, quod Palladius ſcribit: *Contrà formicas, ſi in horto habeant foramen, cor Noctua admoneri*. Si enim, vt Terentius ait, *ipſa lepus eſt, cur aliundè pulpamentum quæras?*

Amor Noctuæ in pullos.

RAPACITAS. ANTIPATHIA.
Sympathia.

DISSIDENT Noctuæ, & cæteræ minores aues. Hę enim vt docet Ariſtoteles, dedie omnes Noctuam circumuolant, aduolanteſq; percutiunt. Quod Ouidius etiam tangit eo carmine:

Et coëunt vt aues ſi quando luce vagantem
Noctis auem cernunt ſtructoq; vtrimq; theatro &c.

Et Lucianus cùm ait: *Sed & nũc vbicunq; in publicum ſaltẽ apparueris, certatim ab omnibus ad te curritur, veluti ad Noctuã reliqua auicula Sturnatim & Graculatim circũuolitant*. Huius rei cauſam Ariſtoteles in admirationem earũ reijcit. Nam intentis in eã oculis veluti nouũ, & inſolitũ ſpectaculũ contemplantes, admirabundæ, & attonitę illã circumquaq; obſident. Alij eas ex contemptu Noctuæ hoc facere malunt. D. [a] Chriſoſt. hanc cauſam aſſignare videtur. *Noctuam ſanè, cùm nihilo cæteris ſit ſapientior neque ſpecioſior, ſed talis, qualem ſcimus, quando fortè vocem emittit triſtificam, prorſuſq; inſuauem, circumſiſtunt aliæ aues, imò ſi eam tantum videãt, partim propè aſſident, partim in gyro circumuolant. Hoc ego ſanè eas facere puto ex contemptione vilitatis infirmitatiſq;. Homines verò dicunt, aues tum admirari Noctuam*. Hęc ille, & profectò admirantium ſpeciem quandam prębere videntur, cùm certatim aduolent, & vt commodè eam & probè contẽplari poſſint, ad ſedendum ſeſe componunt, neque, quàm diu eò loci perſiſtit, illinc auolant, uel vnquam ab ea ſpectanda oculos auertunt, ita ut eius miraculi ſpectaculo exſatiare ſeſe non poſſe videantur. Placere hanc quoque rationem [b] Creſcentio populari noſtro uideo, qui in hęc uerba ſcribit. *Cum aues nocturnæ deformes ſint, & rarò ab alijs animantibus videantur, admirantur eas reliquæ aues, & videre cupiunt, ceu rem nouam & inſolitam, eamq; auiditate plurima intuentur*. Verùm ut omnis rei cognitę admiratio ceſſare ſolet, ita auiculę, cùm ſatis ſuperq; ſpectârint, armiſq; Accipitrinis inſtructam, ſed imbellem, & ignauam eſſe animaduerterint, tum admirari eam deſinunt, & admirationem in contemptum, imò in contumeliam conuertunt. Etenim, ut tradit [c] Ariſtoteles, aduolantes auiculę percutiunt. De hac pugna, ita tradit [d] Plinius: *Noctuarum contra aues ſolers dimicatio. Maiore circundata multitudine* (Auium nimirum quæ eas deplumare conantur) *reſupinæ pedibus repugnant, collectæq; in arctũ roſtro & vnguibus tota teguntur*. Peculiariter uerò, ut idem & [e] Aelianus teſtãtur, Cornices & Noctua diſſidẽt, & bello quidem inexpiabili. Cornix.n. quod [f] Ariſtoteles quoq; aſſerit, *meridie oua Noctuæ ſurripiens, abſumit, cũ nõ clarè interdiù Noctua videat. Noctua contrà oua Cornicis noctù exedit, eſtq; altera interdiù, altera noctù potentior*: imo tanta harum Auium antipathia eſt, ut ſanguis earum confuſus coire nequeat. De Coruorum uerò cum eiſdem truculentiſſimo odio audias uelim Pauſaniam, penes quem fides eius eſto: *Additum eſt ibidem haſtam, Noctuas & cariotas, quæ in palma illa ad palmularum ſimilitudinem ex auro facta fuerant, eoſdem Coruos abripuiſſe*: Quin etiam qui Rex auium appellatur *priuatas contra eandem inimicitias gerit*, teſte Ariſtotele. Cum Orchilo quoque eandem diſſidere tradit, nimirum quòd & hic eius oua exedat, non ſecus atque Cornix. Inter cęteras aues Picæ genus, quod Garrulum quidam, nos Glandarium uocamus, Noctuam aggredi audio. Et ſi Oppiano fides adhibenda eſt, non cum auibus ſolùm, ſed & cum quadrupedibus diſſidet. *Oues*, ut inquit ille, *eam oderunt, & infeſtant*. Quin & apibus & veſpis, crabronibuſq; & ſanguiſugis à [g] Plinio cõtraria eſſe ſcribitur. Verùm ut arbitror, non alia ratione quàm quòd hęc in cibum uenetur & capiat. Hoc uerò crudelitatis eius argumẽtum eſt, quod [h] Plutarchus de ea tradit, *viuentia etiam ſui generis roſtro impetere & necare*. Fabuloſa planè ſunt, ut multa, quę ſcribit Aelianus, nec citra cunctationem proferenda. Ait enim *Noctuas mira quadam ingenij ſolertia à Ciconijs ſubmoueri à nido ſuo, ingeſtis platani frondibus congeſtis, quarum contactu torporem contrahant Noctuæ, ita ut oblaſiones quaſpiam inferre deinceps nequeant*. Quæ.n. ſtupefaciendi vis platano ineſſe poteſt? Non minus fabuloſum eſſe iudico, quod paulò antè ex Oppiano diximus, nẽpe Noctuã Veſpertilionis cor in nidum inferre, quo tanquã amuleto formicas à pullis abigat. Infeliciſſima uerò omniũ uolucrũ Noctua ui-

[a] In Orat. de prima Dei cognitione.
[b] L. 10. c. 6.
[c] 9. Hiſt. c. 1.
[d] L. 10. c. 17
[e] L. 1. c. 74
[f] 9. Hiſt. c. 1.
Noctuæ & Cornicis inimicitia.
Trochili inimicitia cũ Noctua.
Cum Orchilo.
Cum Pica glandaria.
Cum quadrupedib.
Cũ ouibus.
Cũ Apib.
[g] L. 29. c. 4.
[h] In Romul.

Noctua ui-

Accipiter Noctuæ amicus.

ctua videretur, niſi naturæ prouidentia amicũ, & patronũ nacta eſſet Accipitrẽ, cuius ſubſidio cæterarum auium aduerſariarum iniuriam, ac impetum, & ſuſtinere & propulſare poſſet nullo negotio. Ille enim, ut author eſt Plinius, *collegio quodam naturæ*, id eſt occulto quodã, ac naturali conſenſu, maiore auium circundatam multitudine, eamq; infeſtantium, è præſenti periculo eripit, nec tantummodò bellum partitur, ſed Noctuæ hoſtes, partim vel ſolo viſu, præſertim timidiores in fugam vertit, partim verò, qui reluctari audeant, punit, & de ui amico illata vindictam ſumit. Quinimò vel ipſa Noctuæ ſolæ proprijs tantummodò fultę viribus, hoſtibus terrori ſunt (ne quis imbelles prorſus exiſtimet) ſi verum eſt, quod [l] Lucretius ſcribit, qui negat Cornices vnquam volare in Athænarum mænibus, tanquam ne limites quidem eius loci attingere audeant, quo Noctuas degere ſciunt, tantum abeſt, vt nidos extruant, vbi oua ab ipſis noctù exedenda iri norunt. Præter Accipitrem, qui unus eſt inſtar omnium, non alium Noctuæ amicum, quàm Paſſerem inuenio, uerùm cui hæc ſua amicitia malè cedat. Nam, ut ſcribit Orus Apollo, Paſſer aliquãdo, dum aucupum venatione petitur, ad Noctuam accurrit, tanquam auxilium ſperans, à qua mox opprimitur. Non eſt igitur horum reciproca amicitia, malè enim tractat ad ſe confugientem, ſuæq; opi confidentem clientulum perfida Noctua, digna certè quę idem ab Accipitre patiatur. Verùm an Noctuæ potiùs crudelitatem, quàm Paſſeris temeritatem accuſem, dubito. Equidem illud genus Paſſeris, hoc facere credo, quod Vulgus noſtras Paſſer matto, id eſt, ſtultum vocat, ſiluestre cęteris grandius, utpotè Alaudę magnitudine, ſupra modum garrulum. Ad hanc meam opinionem accedit [k] Actuarij authoritas, qui hunc Paſſerem, quem exactiſſimè deſcribit, & omnibus ſuis coloribus depingit, à Noctua maximè capi tradit. Sed & alioquin quiuis ſtolidi & fatui eſſe dixerit, eius tutelę ſeſe committere, cuius ſigna bonitat.s nulla viderit.

[l] *Lib. 6. de rer. nat.*

Noctuæ cũ Paſſere amicitia.

Paſſer matto.

[k] *Lib. 2. Regal. ſerm.*

CAPIENDI RATIO.

[a] *L. 10. c. 23*

CAPITVR Noctua eadem, qua Otus, ratione, ut tradit [a] Plinius, idq; *haud difficulter*, genere nempè quodam ſaltationis *intenta in alio, circumeunte alio.* Ipſa uerò capta alijs auibus capiendis maximè inſeruit, & fortè quouis Accipitre aut Falcone vtilior. Nam ut ſcribit [b] Creſcentienſis: *Homines videntes alias volucres circumuolare Noctuam, eamq; cum auiditate plurima intueri, excogitauerunt nouum aucupij modum, nempè vt his auibus ad ſpectaculum propoſitis allectas cæteras uiſco, aut retibus comprehẽdãt.* Atque id eſt, quod Ariſtoteles, poſtquam auiculas cæteras veluti attonitas Noctuam inſpectare, ac undique ad eam viſam confluere retuliſſet, inquit: [c] *Quapropter aucupes ea conſtituta auicularum genera multa, & varia capiunt.* Deſcribit hunc aucupij modum prolixè [d] Aelianus, ac diſertè his verbis: *Mulieribus venefica, & cantiones exercentibus ſimilis eſt Noctua captioſum animal. Hæc enim capta, ſuos imprimis aucup:s ſic ſ:is captionibus in ſe allicit, vt eam veluti ludicrum quoddam in humeris circumgeſtent. Noctu quidem vigilat, & voce quaſi quibuſdam præſtigijs ac illecebris, aues allicit, eaſq; ſibi aſſidere facit. Interdiu verò alia aucupij induc:ione vtitur, auibus illudit ridiculè nimirum in aliam atque aliam ſpeciem vultum conuertens, quibus aues peradoleſcentes in admirationem rapta manere apud eam perſeuerant, maximo eorum in qua ſe formas, timore perculſa.* Et ſanè pręſtigijs ſimile quid uidetur, auiculas ſolo conſpectu, Noctuæ allici, atque adeò ueluti philtro quodam uiolenter rapi, tantoq; ardore certatim accurrere, ut retia ac uiſcũ, quæ alioquin exitium ſibi machinantur, aut non aduertant, aut contemnant, unde non immeritò Auſonius.

[b] *L. 10. c. 16*

Noctuæ vſus ad capiendas aues.

[c] *L. 9. H. c. 1*

[d] *Lib. 1. de anim. c. 29.*

Ictinus magico cui Noctua perlita fuco
Allicit omne genus volucrum perimitq; tuendo.

Dum enim ab aucupe expoſitam Noctuam tuentur, incautæ in caſſes incidunt, aut inuiſcantur. Quare longè utilius hoc per Noctuam aucupium hominibus eſt, quàm quod aliarum rapacium opera perficitur. Neque enim hîc proiecto pabulo opus eſt, aut uocũ ipſarum auium imitatione, neque denique eaſdem conſectandi gratia plurimùm laborare & defatigari contingit; Sed neque ipſa partem prędę more aliarum ſibi uendicat, aut allectam deuorat, ſed omnem, ac integrã Domino ſeruat, qui ſic inſignem ſine ullis expenſis ex ea quęſtum facit. Verùm aucupium hoc duobus potiſſimùm, ut diximus, modis exercetur. Tot enim ſunt capturę inſtrumenta. Prior eſt cùm Noctua ab aucupibus iuxta retia tenſa ponitur, ut ad eam aduolitantes auiculę imprudenter irretiantur. Alter uel amite, uel abſide peragitur. Amiti enim ſeu perticę aucupali, cui uimina quamplurima uiſco oblita affixa ſint, ſupremæ ſeu mediæ Noctua uel etiam caput felinum, ob eam forſan quam cum Noctuæ capite gerit, ſimilitudinem, imponitur, quibus dum ſpectaculi nouitate allectæ aues inſidere uolunt, uiſco oblitæ in prædam cedunt: Vel qui modus ab Oppiano proponitur: Noctua in abſide ſeu rota ærea expoſita, auceps

funiculum subinde attrahens, & circumpositas vndiquaque virgulas visco illinens, aduolantes ad Noctuam Alaudas, aliasque minutas volucres intercipit. Septembri mense amitem cęteraq́; instrumenta capturæ idonea parare iubet Palladius, vt ad Calendas Octobris in promptu sint. In horũ numero baculus ille est, in quo gestatur Noctua ab aucupatum prodeũtibus; stipes rectus est, cui supremo alter trãsuersus incũbit in Tau Hebraici seu crucis formã. Vnde & vulgò Gruccia & grucciola diminutiuo vocabulo, Germanis similiter Creutz, Latinorum cruci viciniori nomine appellatur. Huc pertinere uidetur, quod de Noctua à veteribus proditur, sed quàm verè, nescio. Mihi certè superstitionem olet, quod scilicet, quæ viuens cæteras aues occulto quodã allectamento ad se licet tacitabunda conuocare cõspicitur, mortua etiam stipiti similiter su fixa, contraria planè in easdem, vt & funesta ab ædibus abigat. Extat Iunij Columellæ libellus versibus scriptus lepidis & eruditis, quod hoc ipsum posteritati testatum reliquit: Carmen eius tale est.

Instrumẽta aucupij noctuæ.

Gruccia quid. Creutz.

Hinc Amythaonius docuit quem plurima Chyron,
Nocturnas crucibus volucres suspendit, & altis
Culminibus vetuit feralia carmina flere.

Quibus uerbis Poëta innuit Melampodem Amythaonis filiũ suffixisse cruci Noctuas aues nocturnas, & inauspicatas, ut quæ colonis mala portenderant, ea in ipsas cuncta reciderent. Putauit enim superstitiosa vetustas mortuas amuletum esse earum calamitatum, quas dum viuerẽt, ominosę pertendebant. Huic sententię succinit [e] Apuleius, sic fermè scribens. *Quid quod istas nocturnas aues, cùm penetrauerunt larem quempiam, solicitè prehensas foribus videmus affigi, vt quod infaustis volatibus familiæ minantur exitium, suis luant cruciatibus.* Cui item suffragratur [f] Palladius, cùm inquit: *Contra grandinem Noctua pennis patentibus extensa affigitur.*

[e] *Lib. 9. de asino aureo.*

[f] *Lib. 1. c. 35*

COGNOMINATA.

NOCTVAM in bona Italiæ parte, & maximè in Bononiensi agro vulgò Ciuettam vocant: eodemq́; vocabulo mulierem nihili, & lucifugam. Ita & Germani hominem stolidum & improbum plebeio conuicio appellant ein Koutz, id est, Noctuam. Scurræ & ganeones Italiæ nummos aureos occhi de Ciuette, id est, oculos Noctuæ cognominant, haud dubiè ob croceum colorem, qui in vtrisque elucet. Alia ratio erat, cur Athenienses nummos suos Noctuas dicerent, nempè quòd imaginem haberent Noctuæ impressam, vt latiùs inter Icones referemus. Prouerbialiter etiam Cherophon philosophus Noctua dicebatur, quòd nocturnis lucubrationibus plurimùm sese extenuaret: alij tamen Vespertilionem similiter illum uocarunt, vt pòst dicemus.

Ciuettas quas Itali vocant. Koutz stulti dicti apud Germanos.

Nummi aurei occhi de Ciuette dicti.

Nũmi noctuæ dicti.

DENOMINATA.

MVLTOS viros Glauci nomine donatos apud authores legimus. Eustathius Glauci Anthedonij in Dæmonem marinum mutati (nam & mare à colore glaucũ dicitur). Item Glauci Potinei ab equis discerpti, & aliorũ eiusdẽ nominis & Glauconis suffocati in dolio mellis, meminit. Glaucus Hippolochi filius memoratur Homero [a]. Fuit & Glaucus quidam Samius vel Libycus, à quo factum est prouerbium; *Glauci ars.* Glaucetes uiri proprium apud Aristophanem: Glauce nomen Nereidis. Anatis quoddã genus Glaucium dicitur. Est & Glaucus piscis & nomen coloris adiectiuũ. Glaucus nomen fluuij Phasin ingrediẽtis apud Eustathiũ. Glaucia oppidulum Ioniæ. Dionysius Afer Beryllum glaucum dixit ὑγρὸν, id est, humidum, quòd corpora glauca nimirum humida esse videantur propter perspicuitatem (ut Laminæ cornu scilicet) quin etiam muris epitheton est glaucus. Hæc igitur indicant eum colorem, qui ad cęruleum accedit, qualis est plumbeus, aut marinus, glaucum dici. Verùm cùm nihilominus Noctuę, quàm aliarum plerarumq́; nocturnarum auium oculi cæruleo colore prediti sint, vtpotè medio nigri, reliqua crocei, nescio qui hæc sibi consonent, ut glauci dicantur. Ego sanè non minimam in hac diuersitate colorum confusionẽ apud scriptores reperiri arbitror. Nam crocum glaucum dici apud [b] Plutarchum reperio, ubi ait. *Byssi tinctura, vt pulchrior reddatur glauca miscetur crocus, secundum Empedoclem.* Quid uerò croco cum cæruleo? Profectò inter hos nullam video affinitatem aut cõmunionem. Item Γλαυκιόων apud Homerum, qui visu igneo, & ardẽte intuetur à verbo γλαυσσῶ, à quo et γλαῦξ. Quod uerò Minerua Γλαυκῶπις cognominabatur, in utramq́; fortasse sententiam trahi potest. Omnibus in hoc conuenit ita dictam, quòd

Glauc. Anthedonius. Mare glaucum. Glauc. Potineus. Glauc. Hippolachi. [a] *Iliad. 3.* Glauc. Samius. Glauci ars. Glaucetes. Glaucium anatis genus. Glaucus piscis. Glauc. fluuius. Glaucia oppidulum. Glauc. Beryllus. Color glaucus. [b] *Lib. de Oracul. defec.* Γλαυκιόων Minerua γλαυκῶπις.

quod opas, id eſt, oculos glaucos habeat, ſed hos alij alios, quod ad colorem attinet, interpretari uidentur. Quibuſdam cæruleos fuiſſe placet, eſſeq; Latinis appellatam cæſiam, ueteribus præſertim, quaſi cæliam, quòd in oculis eius color cæleſtis, id eſt, cæruleus, conſpicuus eſſet. Docet hoc Gellius. Huic conſonat, quod Pauſanias ſcribit, *Libicos Pallada ex Tritonide & Neptuno natam fabulatos, ideoq; glaucos oculos habere, ut etiam Neptunus*. Nunc verò mare glaucum dictum cõſtat, quia cæruleum. Huc ſimiliter facit, quod [c] Diodorus Siculus ea cauſa ab Aegyptijs glaucopin appellatam prodit, quòd aër, quem Pallada antiqui credebant, glauci ſit coloris, non quia, vt Græci putant, glaucos oculos habeat. Aër verò, ut in nebuloſo ac craſſo præcipuè apparet, cæruleus eſt, aut videtur, flauum nemo ſomniet. Alij è contrà glaucos Mineruæ oculos fuiſſe flauos aſſerunt. His fauet, quòd Glaucopin vocatam uolunt, quia τῆς γλαύκος, id eſt, Noctuæ oculos haberet, quos flauos eſſe oculis ipſis patet. Sic multi item Mineruæ flauos oculos attribuerunt, Author Priapeiorum:

Minerua cæſia.

Mare cur glaucũ dictum.

[c] *Lib. 1. rer. antiq. c. 2.*

Minerua flauo lumine eſt, Venus pæto. Et [d] Naſo.
Quid ſi præcipiat flaua Venus arma Mineruæ; Item [e] alibi.
Si pæta eſt Veneris ſimilis, ſi flaua Minerua.

[d] *In Eleg.*
[e] *De arte.*

Nec deſunt, qui ineptè putent à capillorum colore flauam dictam. Has igitur de glauco colore ſententias, qua ratione quis conciliare poſſit, non uideo. Mihi difficultatem indicaſſe ſufficiat, quam doctioribus diſcutiendam relinquo. Ab vtriſque diuerſi ſunt, qui Glaucopin Palladem nominatam uoluere, quòd oculos terribiles haberet, vt & Leones glauci cognominãtur, & dracones glaucopes. Horum tamen eſt igneus aſpectus. Ab eodem acri intuitu, & truculento aſpectu γοργῶπος dicta eſt, ut Grammatici obſeruant, ἀπὸ τοῦ γόργου ὄπος, i. à terribili aſpectu, qualis eſt Leonum, quorum oculi aliter etiam charopi uocantur. Cùm verò charopum propriè dicant eſſe in quo ſplendori igneo viride quiddam admixtum ſit, ut eo modo nonnihil ad cæruleum accedat, atque ita quiſpiam vtrumque nempe cùm croceum, igneumuè, tùm cæruleum, qui uiridi cognatus eſt, glaucum dici poſſe putet, quòd in leonum & aliorũ quorundam animalium oculis vterq; commixtos quodammodo videatur.

Oculi Leonũ Caropi dicti.

Glaucopium dicta eſt arx Mineruę Athęnis ſacra.

Glaucopiũ arx.

Aues, quę Noctuam ſpecie, & natura referũt, Γλαυκώδεις Gręcis dicũtur, & ſuperiori palpebra conniuent. Ἐγγλαυκῶσαι ἐμβλέψαι eſt apud Heſichium, & Varinum. Item Γλαυκίζειν τὸ ἀμβλύττειν hallucinari, cęcutire. Item Κικυμώττειν à Noctua deriuatum uerbum, idem eſt, quod τυφλώττειν, id eſt, cęcutire.

Glaucodes aues quæ.

MYSTICA.

NOCTVAM noctiuolam in Mineruę tutela auem eſſe uolunt. Eſt autem occulta auis. Noctù uigilat, dormientibus cunctis uolat, quare nocturnis lucubrationibus, vigilijs, ſilẽtio, cõtemplatione ſolitaria, ſapientiã parari docet.

Nam vigil inſomnes ducit ſolertia curas.

Noctua Mineruæ ſacra.

In tenebris uidet. Ita & ſapiẽtia etiam in maxima errorũ caligine proprium ſplendorem obtinet, & malum à bono, uerum à falſo diſcernit. Nihil enim tam abditum eſt, tam obſcurũ, quod ſapientia non percipiat. Minerua Gręcè etiã Ἀθηνᾶ dicta uidetur ἀπὸ τοῦ ἀθρεῖν, hoc eſt, à uidere cupiendo, ceu quæ prouideat, quæ veluti in tenebris futura ſunt. Sic & γλαυκὸν nomẽ deriuatur à γλαύσσω, quod eſt θεωρῶ, uideo, ſignificans id quod ſubalbũ, & facile uiſu eſt. Quod ſi igitur γλαύσσειν, & ἀθρεῖν uerba ſimilis ſignificationis ſunt, ea etiam quæ ab ipſis deriuantur, nomina cognationem inter ſe aliquam habebunt. Itaquè uiſus glaucus Mineruæ tanquam uiſu pollenti conuenit. Nam acri ingenio eſſe creduntur, quibus oculi ſunt glauci. Et ipſa Noctua ei conſecrata eſt, non modò quòd noctù uideat, quemadmodum prudentia in rebus obſcuris rectè præuidet, & conſulit, uerùmetiam propter ſimilitudinem deriuationis, ut diximus, cùm duo illa uerba γλαύσσω & ἀθρῶ, à quibus nomina γλαὺξ & Ἀθηνᾶ deriuantur, ſynonima ſint, ut Euſtathius tradit. Olim Cornix Mineruæ ſacra erat. Qua repulſa Noctuã accepit. Hoc autẽ figmento ſignificare uoluerunt antiqui, hominẽ ſapientẽ præmeditatione, quæ in obſcuris ſepoſita ſint, noſcere, non aliter atque Noctua uidet in tenebris, & loquacitate repudiata, loca, tempusq; ad agendum reſpicere. Aeſculapio pariter dicata eſt Medicorum Coryphæo ac numini. Innuitq; medico diù noctuq; ſtudioſè in ſalutem ęgri aduigilandum eſſe. Quemadmodum uerò dictis Dijs cara & ſacra, ita Bacho inuiſa fuit, utpotè cui uitem denegaſſe fertur, ſolamq; à ſuis racemis abegiſſe, quòd mortalibus uinum criminata ſit. Natam religionis opinionem ex eo autumo, quòd Noctuina oua abſtemios facere, & odium uini inducere creduntur; aut quia ſobrietate ſapiẽtiam adipiſcimur, non temulẽtia.

Minerua cur Ἀθηνᾶ dicta.

Cornix cur Mineruę nõ amplius ſacra.

Noctua Æſculapio ſacra.

Baccho inuiſa.

Oua noctuina vini odium inducere.

MORALIA.

NOCTVA *ipsa, inquit*[a] D. Ambrosius, *quemadmodum & glaucis oculorum pupillis nocturnarum tenebrarum caligantem non sentit horrorem, & quò fuerit nox obscurior eò contra vsum auium cæterarum inoffensos exercet uolatus. Exorto autem die, & circumfuso splendore solis, visus eius hebetatur, quasi quibusdam erret in tenebris. Quo in indicio sui declarat aliquos esse, qui cùm oculos habeant ad videndum, videre non soleant, & visus sui officio solis fungantur in tenebris. De cordis oculis loquor, quos habent sapientes mundi, & non vident, in luce nihil cernunt, in tenebris ambulant, dum tenebrosa dæmoniorum rimantur, & cœli alta videre se credunt, describentes radio mundum, mensuram aëris colligentes. Porrò autem à fide denique perpetuæ cæcitatis tenebris implicantur, habentes in proximo diem Christi, & lumen Ecclesiæ, & nihil videntes, aperiũt os, quasi omnia scientes, acuti ad vana, hebetes ad æterna, & longæ disputationis anfractu prudentes, inscij propriæ inscitiæ. Itaque dum cupiunt subtilibus euolare sermonibus, quasi Noctua in lumine euanuerunt.*

[a] *Lib. 5. Hexam. c. 24.*

Sapientes mundi Noctuæ comparati.

Quemadmodum Noctua de die cessat ab omni actione, noctù uidet, canit, volat, uictum parat; Ita hyppocritæ quidam palam strepitum nullum, tumultum nullum, insidias nullas mouent, sed omnẽ mansuetudinis modestię benignitatisq; colorẽ prę se ferunt; clam uerò fornicationes, immunditias, crapulas, ebrietates, & multa humani generis opprobria cõsectãtur.

Hipocritæ Noctuis similes.

Similr pacto Noctuis comparare possis Anabaptistas, impium quoddam genus hominum, qui cùm communi uita summam innocentiam, simplicitatem, & sanctitatem morũ simulant, in clandestinis interim conuenticulis sese nefandis libidinibus conspurcant, atque omnia flagitiorum genera perpetrant.[b] D. Ambrosius, *nolo te*, inquit, *imitatorem esse Noctuæ, quæ licet per noctem vigilet, per diem tamen pigra vel cæca est, quæ grandibus oculis tenebrarum caligines diligit; splendorem solis horrescit. Mirum enim in modum illuminatus obscuritate, luce cæcatur. Istud animal hæreticorum figura est, atque gentilium; qui tenebras amplectuntur Diaboli, lucem saluatoris horrescunt, & grandibus disputationum oculis cernunt vana, non respiciunt sempiterna. De ijs ait Dominus: Oculos habent, & non vident, in tenebris ambulant; Sunt enim acuti ad superstitiosa, hebetes ad diuina, qui dum se putant subtilibus euolare sermonibus, tanquam Noctua veri luminis splendore turbantur.* Quinetiam qui inani sapientię student, noctuę oculis similes sunt. Illius siquidem lumina noctù aliquid cernunt, sole autem lucente obscura sunt: istorum verò mens acutissima quidem est in uanitatis cõtemplatione, ad ueri autem luminis cognitionem admodum hebes est.[c] Diuus Basilius è contra nobis Noctuæ nocturnum cantum, & uigilias in pietatis exempla & exhortationem uertit, super illis uerbis, *& volatilia volantia super terram*, ubi ita scribit: *Habes in tenebris ea volucrum genera, quæ non nisi noctù euagantur, sibiq; victum adquirunt in luce ea, quæ interdiu volitant. Vespertiliones enim, Noctua, Vlula, cæteraq; id genus nocturno tẽpore, nõ de die pabulũ sibi acquirere student, ut tibi, si unquam te non occupat somnus, morula etiam in ipsis, & quæ peculiariter in ipsis insunt considerandis ad gloriam dicendam creatori sufficiat.*[d] Tertullianus pulchram & mysticam mentis nostrę & corporis oculorum inter se comparationem, Aquilarum, & Noctuarum exẽplo instituit, inquiẽs: *Solem Noctuæ nesciunt, oculis Aquilæ ita sustinent, vt natorum suorum generositatem de pupillarum audacia iudicent, alioquin non educant, ut degenerem, quem solis radius auerterit. Est ideò alteri quid inuisibile, alteri non, quod ideò incorporale sit, quia non ex æquo uis valet. Sol enim corpus, siquidem ignis, sed quod Aquila confiteatur, neget Noctua, non tamen præiudicans Aquilæ. Tantum & animæ corpus inuisibile carni si fortè, spiritui verò inuisibile. Sic Iohãnes in spiritu Dei factus animas martyrũ cõspicit.*

Annbaptistæ noctuæ comparati.

[b] *In Malac. Proph. tom. 2. 447.*

[c] *In Hexam. diuin. officij hom. lib. 8.*

[d] *Lib. de an.*

Damnantur lege Mosaica noctis ac tenebrarum amicæ aues, vt Noctua, Vespertilio &c. quòd homines lucifugas, & qui opera tenebrarum patrant, significent.[e] *Omnem enim qui mala facit lucem odisse Saluator ait.*

[e] *Ioh. c. 20.*

HIEROGLIPHYCA.

PALLADI Noctuam sacram fuisse, si non ex alio, ex veterum saltem Atheniensium numismate constat, quod locum prouerbio fecit, de quo antea diximus. Noctua igitur, quoniam eo tempore, quo cęteræ aues ad pastum euolant, quiescit; & quo cæteræ quiescunt, & dormiunt, vigilat, & prædas agit, & tum maximè videt, cùm reliquæ per tenebras caligant, Mineruæ consecrata fuit. Hoc enim proprium sapientię videtur, illic, vbi totum hominum vulgus valdè occupatum est, quietem capere, & cõtrà, vbi plebs nihil vidit, quod agat, plurimùm videre. Hoc igitur sapientis est in illis veram quietẽ agere, quibus vulgus occupatur, & contrà illic sese plurimùm exercere, vbi vulgus nihil videt agendum, quod dum facit, egregiè Noctuam imitatur. Hinc ple-

Sapiens noctuæ comparatus.

runq; & illud sapienti viro usu uenit, ut si apud plebeios compareat, haud secus, ac Noctua sit in admiratione, & solus rostris omnium uellicetur, quod dum ipsi accidit, Noctuam rursum imitatus, sese supinum imperi sinit, rostro suo & unguibus reliquum corpus defendēs. Et certè nulla auis est, quæ prudentiùs sese custodit aduersus alias, quàm Noctua, adeo ut una sola sese contra totum exercitum possit tueri; qua uel sola ingenij dote Palladi dedicari meretur. Quoniam itaque & plurimùm in tenebris uidet, & illic maximum ocium agit, ubi uulgus hominum plurimùm laborat, & sese præterea sua solius ope contra totum auium exercitum defendit, atque custodit illæsam, quid ni dicamus uel eam esse, uel nullam, quæ digna sit

Hetuli qui dicti.
[a] In Gotodanicis.
Cur noctua Harpocrati adstet.

Deæ Mineruæ societate. Non mali igitur (ut uidetur) ominis sibi nomen sumpserant, qui sese olim Hetulos nuncupârunt, id est, bellicosis uel communes Noctuas, ut scribit [a] Ioann: Goropius. Liquet hinc qua de causa Noctua Harpocrati astet; liquet, inquam ijs, qui sciunt Harpocraten illic sedere, ubi plebs discurrit, illic plurimum agere, ubi uulgus nihil cernit, atque hinc illud effici ut Noctuæ quoque sibi comparet securitatem, solusq; posset totas aduersariorum acies propulsare. Nihil sanè uel Palladi uel Harpocrati conuenientiùs, quàm Noctuam habere astantem: quòd de huius auis dotibus in eorum ducamur cognitionem, quæ nobis vel Palladis, vel Harpocratis fauore contingent. Hęc omnia de Glauce Goropius, qui ibidem alia

De aure Noctuæ.
Satyrorum aures.
Midæ aures.
Noctua pro morte picta.
Pro infortunio.
Cornix cur noctuę infesta.

eruditissimè tractat. De aure autem, quę ille fusè: nos pareè attingemus: Verè hoc ab antiquis dictum, ob id Satyris aures esse acutas, & rursus erectas, ut diuina Dionysica quàm acuratissimè audiant. Midæ autem quòd attentissimè audiret Silenum, asininas aures affixêre. Noctuę auris vna in sincipite erecta est, vt intelligamus vnam esse aurem, quæ ex apice mentis, & omnium sensuum oriatur, & sursum ad ipsum vnum omnium principium, & conum tendat. At nunc ad hieroglyphica tanquam in viam redeamus. Apud Aegyptios item Noctua mortis erat hieroglyphicum, & vulgatissimo etiam apud nos, cùm Oratorum, tùm Poëtarum testimonio lethale aliquid, aut maximum infortunium adferre dicitur. Causam rei duplicem inuenio, vnam quòd cùm Cornix vitæ longioris symbolum habeatur, cōpertum est, Noctuam quadam naturæ discordia, nidis eius magis, quàm aliarum auium insidiari, & clanculum per noctis tenebras, vel pullos vel oua eius inuadere, atque perdere. Nam & in manuscriptis Hori codicibus legas ἄρχω γὰρ ἐπιτρέχεται τοῖς νεοσσοῖς τῶν κορωνῶν, quod in impressis exemplaribus desideratur. Altera consideratio est, quòd mors furtim irrepit, & nox pro morte ponitur, vt in illo [b] Virgillij.

[b] Lib. 10. Aeneid.

——In æternam clauduntur lumina noctem.

[c] 6. Aen.

[c] Item

Sed nox atra caput tristi circumuolat umbra.

Aethiopes pij habiti.
Hostes noctua & Cornice denotati.
Ebrietatem vitans noctua designatus.
Ouorū noctuę virtus cōtra ebrietatem.
Puer abstemius vini redditus.
[d] L. 2. Hieroglyph.
Hominis ad patronū irritum confugium.
Noctua victoriæ signum.
Prudētiam viribus præcellere per noctuam.

Et similibus passim. Noctua noctis domina perhibetur; vnde illi apud Latinos nomen. Hoc igitur mortis signum illud esse crediderim, quod à lictore ferebatur ad damnatum publico iudicio, præsertim apud Aethiopes, à quibus Aegyptios aiunt multos id genus ritus mutuatos fuisse. Pios enim Aethiopes ante omnes extitisse, argumenta sunt, familiaritates eorum, commertia, & cum Dijs conuiuia, de quibus Homerus, & alij scripserunt. Noctuę itaq; signo viso reus sponte sibi mortem consciscebat, magno alias & suis, & patriæ dedecori futurus, adeò illi Regem suum venerabantur, imò vt numen illum vulgò adorabant. Si verò hostes duos, qui capitali odio inter se dissidentes, & iam detrimenta & insidias sibi inuicem moliantur, manusq; mutuo sanguine commaculent, notare volebant Aegyptij, id per Noctuæ & Cornicis exemplum facere consueuerunt, quarum vsque adeò immortales sunt inimicitiæ, vt in mutua semper sua & suorum damna ruant; nam præter communem earum antipathiam, de qua nos suprà diximus, sunt qui exploratum se habere dicunt, confusum vtriusque sanguinem non coalescere, quod profectò diuersam omnino earum temperaturam ostendit, & maximum naturæ dissidium. Hominem qui sibi ab ebrietate cauet, significare volentes, Noctuam sua oua desugentem effingebant. Oua enim Noctuæ ea vi pollere dicuntur, vt si per triduum ebriosis in vino dentur, tœdium vini adducant, & abstemios reddant. Quod etiam apud Philostratum cōperij, qui puerū, donec vixerit, abstemium, & vini osorem reddi scribit, si prius, quàm vinum gustauerit, Noctuina oua leuiter cocta, illi sorbilanda propinentur. Vini enim odium inde suboriri, quia sic calor natiuus fiat temperatior. His addit [d] Horus; quod Aegyptij, si quando hominem ad alicuius aras patrocinij vel salutis causa, euentu irrito, confugientem significare vellent, Passerem & Noctuam figurare soliti sint, siquidem ille, ubi aucupis infestas artes declinare studet, ad Noctuam, cuius patrocinio periculum euitare sperat, confugit, ab eamet ipsa longè infestiùs excipitur. Athæniensibus Noctua alis expansis tanquam volans expressa cum ramo palmæ, seu lauri, victoriam significabat, eò quòd eorum vrbis tutrici Palladi dicata & auspicata crederetur. Cùm verò procumbenti leoni Noctuam superuolantem exprimerēt, vires

cessisse

cessisse prudentiæ innuere uolebant. Est denique Noctua uigilantiæ studiosis, quàm maximè necessariæ symbolum, quam sobrietate colere oportet, & conseruare. Qua de re Attici ita Noctuam depingebãt, ut uas, seu doliũ inuersum, & uino uacuũ pedibus premere uideretur.

Pro uigilantia.

AVSPICIA.

INTER óscines aues Noctua etiã à Festo recensetur, ut quæ Mineruæ sententiam hominibus teste Porphirio denunciare putabatur. Plerunq; autem paganis infausta habebatur, non tam uolatu, quam uoce, ut & cęterę fermè nocturnę. Hinc est quod apud Menandrum, ubi de miseria humana conqueritur, legimus:

Noctuę auguria infausta.

Angimur si sternutauerit quis; si malè loquatur
Irascimur, si quis uiderit insomnium, valdè
Metuimus, si Noctua clamauerit quapiam timemus.

Mortis enim pręsaga putabatur, ut ex Architremio liquet, ita canente.

Diuitibus supremus honos prænuntia fati
Noctua, præcedit properanti morte propinquos.

Feralis item illius credebatur cantus:

Improba nam carmen Noctua triste canit.

Vt Pamphilus cecinit, unde & fera dicta est Pacifico eo uersu:

Quid toties gemuit nostris fera Noctua tectis?

Quin & uolantem formidasse uidentur ueteres. Nam Aelianus: *Accedenti*, inquit, *ad seriam actionem homini occurrenti Noctuam inauspicatam significationem dare aiunt. Cui quidem rei testimonio fuit Pyrrhus Epirotarum Rex. Cùm enim in illius Argos proficiscentis hasta, quam erectam ferebat, hæc auis insedisset, ei malum auspicium dedit. Nam Argos ingressus ingloria valdè atq; ignobili morte occubuit.* Cùm enim detracto galeæ insigni, ne internosceretur, in Argiuos oppidanos cędem inceptasset, ab aniculę cuiusdam filio hasta leuiter vulneratus fuit, in quem, dum ulturus audaciam, impetum fecisset, Argiui mater, quę supernè spectabat, periculum intuita, tegulam ambabus manibus arreptam quanta potuit, in Regis galeam effudit, quo ictu cùm exanimatus concidisset, Zopyrus quidam, qui sub Antigono militabat, Rege cognito, accurrit, detractaq; galea ferrum gutturi admouit, sed toruis Pyrrhi oculis perterrefactus, os & mentum eius pro iugulo recidit. Infelix similiter ostentum Maxentio præbuerunt Noctuę, quod [a] Zozymus refert. Cùm enim Maxentius ex urbe copias mouisset, & iam pontem, quem ipse iunxerat, transijsset, infinita quędam Noctuarum multitudo deuolans, muros implebat. Qua conspecta suis Constantinus, ut aciem instruerent, imperabat. Cùm itaque exercitus utrinq; cornibus armatis staret, equitatum Constantinus suum immisit, & hostilem fudit. Quare mihi (inquit [b] Aelianus) Homerus pręclarè intellexisse uidetur, auem hanc mali auspicij esse, cùm Diomedi ad castra Troianorũ exploranda proficiscenti, Mineruam facit auspicatò mittentem Ardeam è flumine egressam, non Noctuam. Ex his itaque clarum est, quod ut canit [c] Stroza Pater:

Pyrrhi Epirotarũ Regis mortis portẽtum.

[a] L. 2. Hist.

Maxentius fugatus à Cõstãtino.

[b] L. 10. c. 37

[c] Aeolast. lib. 2.

Coruorumq; greges Buboq; & Noctua, necnon
Simia p ne uolans, omnia dira ferunt.

Hinc est quòd, ut Apuleius testatur, *olim nocturnas istas aues, cùm penetrassent larẽ quempiam, sollicitè prehensas foribus affigerent, pagani superstitiosi homines, ut quod infaustis volatibus familia minari videbantur exitium, suis luerent cruciatibus.* Non semper tamen Noctua infortunia portendit, sed uolans aliquando insignem de hoste uictoriam apportauit. Aiunt enim reuera uictorię nuntiam per exercitum Atheniensium uolasse, boniq; ominis signum dedisse, cùm bellum eis contra barbaros esset, nempè ante pugnam in Salamina. Plutarchus de Temistocle refert, quòd cùm in tabulato nauis de pugna apud Salaminam committenda, perorans stetisset, tùm Noctua ad dextram nauis partem transuolârit, & in summitate mali consederit, quo maximè effectum, ut sententia ipsius approbata ad naualem pugnam Græci se parauerint, in qua tãdem superiores extitere, cùm alioquin si in terra cũ hoste cõflexissent, fine dubio inferiores fuissẽt. Vnde cùm hãc ob causam, tùm quòd Minerug sacra crederetur, Noctuę uolatus priscis Atheniensibus uictorię symbolũ existimabatur. Dicebatur etenim malè consulta Atheniensium benè fortunare Pallas, de cuius dicti origine hanc fabellam comminiscebantur. Cùm Neptunus à Minerua uictus, nõ posset Attica regione potiri, iratus *δυσβουλίαν, id est, leuia stultaq; cõsilia* illis immisit. Hæc Minerua tamen non mutauit, sed quod illi malè statuissent, ipsa in bonos exitus conuertit. Cum autem Palladis ales eius mentem hominibus aperire crederetur, hinc prouerbium natum est, *Noctua volauit*, quòd rebus feliciter, atque ex animi sententia gestis seu

Noctuę augaria felicia.

Græcorum contra Barbaros victoria ex noctuarum ostento.

Neptunus à Minerua vict⁹ Atheniẽsib⁹ stulta consilia immisit.

Noctua uolauit puen

ſuccedentibus dici conſueuit. Verùm auſpicia iſtæc ut ſuperſtitioſa, & dæmonis potiùs arbitrio, qui iſtis præſtigijs veſanas hominum mentes velut captiuas, vt iam ſæpè dictum eſt, ſibi detinebat, nec ulla ratione naturali innixa miſſa faciamus, atq; videamus, nũ certiora quępiam præſagia è naturæ myſterijs petita ab ea capere poſſumus. Sanè itaque uidetur, niſi longæ veterum Phyſicorum experientiæ penitus refragamur.

PRÆSAGIA.

Pluuiæ præſagium. Serenitatis ſignum.

NOCTVA igitur lucifuga veſpertino crepuſculo de ſuis luſtris citiùs pro conſuetudine egreſſa, plurimumq; cucubãs pluuiarum præſaga haberi ſolet. Nam maturè exit, vt citò ob pluuiam (quam ut præſagit, ita ferre non poteſt) ſeſe domũ recipiat. Antiquiſſimus ille Poëta Aratus inter cætera, quæ commemorat ſerenitatis ſigna, hoc etiam ponit: *Et nocturna Noctua quietè canens, tempeſtatis tibi deficientis ſeu marceſcentis ſignum eſto*; Quod ipſum pulchrè expreſſiſſe & confirmaſſe [a] Poëta Latinus uidetur hoc ſuo carmine:

[a] *Georg. 1.*

Solis & occaſum ſeruans de culmine ſummo,
Nequicquam ſeros exercet Noctua cantus.

Innuẽs Noctuam, cùm ſilet veſpere, ſerenitatem, cùm verò poſt ſolis occaſum canit, pluuiam ſignificare. Addunt [b] Plinius & [c] Aemilianus Noctuam in imbre garrulam, ſerenitatem præſagire, at ſereno tempeſtatem. Vulgò etiam obſeruatum eſt Noctuam, ſi nemora relinquat, annum ſterilem præſagire, vt tradit Carolus Stephanus.

[b] *L. 18. c. 35*
[c] *Lib. 7. de anim. c. 7.*

VSVS IN MEDICINA.

Noctuę ſãguis ad Orthopnœam an valeat.

CONTRA pituitam Gallinarum prodeſt cibus aqua perfuſus, in qua lauerit Noctua: Author eſt Plinius. Noctuæ ſanguinem aliqui orthopnoicis utilem dicunt, quos reprehendit [a] Galenus his uerbis: *Cùm aduerſus ſpirandi difficultatem multa parabilia pharmaca habeamus, nihil ſanguine Noctuæ indigebimus, quanquã ſunt, qui non ſanguinem bibendum propinẽt, ſed ipſam iubeant coctam ſimplici iure edi. Sanguinem verò aliqui aqua inſtillant, alij vino miſcent: Ego cùm à quodam hunc ſanguinem mulieri frequenter anheloſæ commendante interrogarem, quamnam ſpirandi difficultatem hoc remedio curatam ſciret, nullam huius affectionis differentiam agnoſcebat, & cùm mulier eo uſa eſſet, nihil profecit.* Aëtius Noctuæ ſanguinem numerat inter pſilothra, quæ palpebris poſt euulſos pilos adhibentur. Noctuæ carnes paralyticos curare perhibentur quibuſdam Plinij authoritatem adducentibus. Rabbi Moſes melancolicis & mente perturbatis prodeſſe tradit. Capitis doloribus remedio eſt Noctuæ cerebrum, in cibo ſumptum. Idem uel etiam *iecur cum oleo infuſum auricula aut parotidi vtile eſt* Plinio authore. Raſis etiam *Noctuæ maris cerebrum in collyrium adhibet nyctalopiam curaturum*. De cerebello & iecore auribus utili plures authores conſentiunt. Marcellus enim, *Noctuæ*, inquit, *iecur diligenter ſeruatum, atque ex vnguento nardino trito, auriculis ſubinde infuſum, celeriter parotidum vitium omne perſanat*; Et Plinius quoque alibi, *ad parotidas conuenire* ſcribit *Noctuæ cerebellum butyro mixtum: diſcutit enim*, inquit, *ferè eas ſine dolore & moleſtia*. Oportet autem in aqua marina feruẽte nouis ſpongijs demerſis & utrimq; expreſſis uaporare eas, atq; ita deinceps hoc medicamẽto oblinire, & lana ſulphurata totam maxillã ſupertegere. *Anginis ſuccurritur cerebro Noctuæ:* Plinius. Fertur, cùm decollatur Noctua, oculũ alterũ apertum retinere, alterũ claudere, & ſi clauſus ſupponatur capiti hominis non dormientis, dormiturũ; ſi uerò apertus, uigilaturũ. Sed hanc pulchrã, ſi Dijs placet, rem Arabs nobis Raſis occinit, cui quam meretur, & quam uolet fidẽ adhibebit lector, vt & nonnullis alijs huiuſmodi, quæ animo attento iuditioq; legenda, non tanquã Sybillina oracula proponimus; ideoq; & ipſa authorũ uerba repetimus. Idem Raſis Ariſtotelem citans, iecur Noctuæ ſiccum in potu ſumptum, colicam & difficultatem ſolutionis alui, & ſtomachi frigiditatem adferre tradit. Quod ſi ita eſſet frigidiſsimam ſanè ipſius Noctuæ temperiem arguet. Si enim hepatis uiſceris alioquin, ſi reliquis partibus conferas, admodum calidi, effectus frigidi ſunt, quales quæſo à reliqua Noctua expectandos putabimus? Frigidæ interim huius auis temperaturæ etiam atteſtari uidentur ea, quæ de ouis uini odium inducentibus, ſubijciemus, paulò tamen fuſiùs, quàm ſuprà. Scribit enim Plinius *ebrioſis oua Noctuæ per triduum data in vino, tædium eius adducere*. Cui rei confirmandæ [b] Philoſtrati hiſtoriam adferre lubet, qui ita habet. *Cùm quidam apud Indorum ſapientes conquereretur, filios quidem ſibi naſci, ſed quàm primùm vinum bibere cœpiſſent, omnes mori; ſic reſpõdit Iarchas*

Melius

[a] *L. 10. de ſimpl. c. 3.*
Ad pilos euellendos.
Carnes ad paralyſim.
Ad Melancoliam.
Cerebrũ ad dolorem capitis & parotidas.
Ad nyctilopiam.
Ad anginã.
Nocumẽta.
Temperies noctuæ.
[b] *In vita Apollonij.*

Meliùs tum illis agi, quod moriantur, si enim superstites essent, omnes euasuros insanos, quòd ex semine, ut apparet, nimis calido procreati essent. Vino igitur abstinẽdum est filijs uestris, ita ut ne cupiditate quidem ipsius moueantur. Si qui igitur posthac filij nascentur, obseruare oportet, ubi Noctua nidum faciat, & illius oua mediocriter elixata infanti comedenda præbere. Si enim illa commederit, priusquam uinum biberit, uinum oderit, & modestius deget, quia temperatior fiet naturalis calor. Addunt quidam infantes pastatis Noctuarum ouis non solùm in omnem vitam reddi abstemios, sed etiam temulentos & non temetum tantùm formidare. Rasis verò oua Noctuæ diuersæ esse naturæ tradit. *Nam ex meditullio seu croco primi*, inquit, *si inungatur pars aliqua, eradicantur pili, & non renascuntur, & ex altero, si ponatur in loco pilis nudo, producit pelos*. Vim tamen hanc glabritiem in partem quampiam inducendi alij sanguini tribuunt, vt ex Aëtij verbis paulò antè citatis facilè liquet. Si Noctuæ cor ponatur propè foramen formicarum, eas fugabit, authore Palladio.

Ad extrahẽdos pillos, & producẽdos.
Ad fugandas formicas.

VSVS IN CIBIS.

PAVCVM sanè in cibis usum præbet Noctuæ caro, & non nisi à tenuioris fortunę hominibus, in defectu melioris alimenti expetitur.[a] Rabbi tamen Moses carnes pullorum Accipitris & Noctuæ boni saporis esse asserit. Sanè quam ego aliquando elixare vidi, edi, satis candida erat. Atqui candor carnis bonitatis indicio esse solet. Rasis tamen carnem Noctuæ frigidam, siccam, & crassam esse memoriæ prodidit.

[a] *In Aphorism.*

ICONES.

MINERVAM antiquitas, plerunq; depingebat cum Noctua, quam tamen non vno semper loco collocabat; nunc enim capiti insistebat. (Solebant enim prisci aues vnicuiq; Deo sacras in capite simulacri collocare. Vnde Aristophanes. *Videbatur mihi*, inquit, *Mineruà ex vrbe venire, & Noctua ei insidere*,) nunc simulacri manu tenebatur, nonnũquam etiam ad pedes ei astabat, vt & Draco: quare cùm in exilium iret Demosthenes dixisse fertur: *Mineruam tribus immanibus delectari feris, Noctua, dracone, populo.* Aliquandò verò ferebat in Aegide eius picturam, vnà cum gorgona, hanc vt metuendam prudentiæ vim, illam ut consiliorum profunditatem ostenderet. In Mineruæ præterea honorem Athenienses in numismatibus tam aureis, quàm argenteis Noctuæ imaginem ab utroque latere frequenter exprimebant, vna cum Græcis literis juxta positis ΑΘΗΝΑ, quo nomine ipsa Dea vocabatur. Habebant & aliud nummi genus, quod tetradrachmum vocabant, Noctuę & Mineruæ capite signatum, cùm antè didrachmos fuisset bouis imagine, qua de re[a] Iulius Pollux. Atque hinc est illud frequens, quod apud Græcos emanauit: *Bos est in lingua*, in eum, qui pecunia corruptus, uel filet, vel loquitur. Sunt qui tradunt Noctuæ imaginem in nummo triobolo; id est, humidrachmio fuisse, cum Iouis effigie ab altera parte. Item & in διώβολω Aristophanis, qui à nonnullis etiam γλαῦξ fuit dictus, ut scribit Hadrianus Iunius, quemadmodum binæ Noctuæ erant in τετραβόλῳ ab aduersa parte. Visuntur etiamnum aurei quidam, & argentei nummi, in quibus Noctua conspicitur expansis alis, tanquam uolans, palmam uel lauri ramum ferens, quæ icon, ut diximus erat victoriæ symbolum. Numismata hæc, quòd Noctuæ figura insignirentur, vulgò Noctuæ dicebantur, ea pręsertim, quæ quatuor drachmas appendebant, seu staterẽ, unde & ἀργυροςατῆρες id est, stateres argẽtei Hesychio teste uocata fuêre. Cognominabantur verò Noctuæ hę Laurioticæ. Erat enim Laurios Atticæ regio auri & argenti venis diues. De his Aristophanes Atheniensium auaritiam notans, ita canit:

Minerua tribus feris delectata.
Mineruæ scuti picturæ.
Numismata noctuæ figurę apud Atheniẽses.
Pallas ἀθηνᾶ dicta.
Numus tetradrachmus.
[a] *Lib. 9.*
Bos est in lingua.
Numismata quæ noctuæ dicta.
Laurioticæ noctuęque.

Γλαῦκες ὑμᾶς οὔποτ' ἐπιλείψουσι λαυριωτικαί·
Ἀλλ' ἐνοικήσουσιν ἔνδον ἔν τε τοῖς βαλλαντίοις
Ἐννεοττεύουσι κἀκλέψουσι μικρὰ κέρματα,

Noctuæ non nos relinquent Laureoticæ
Sed hæ ædibus aderunt in ipsis, inque loculis nidulos
Sibi parabunt, nummulosq; paruos excudent.

Ab hoc tetradrachmo seu tetrobolo numo Noctua signato, serui illius ęnigma emanauit, qui cùm domini furtum indicaret; *Multa*, inquit, *sub tegulis cubant Noctuæ*, hoc est, Pecuniarum ingens uis sub tegulis obtecta latet, & absconsa. Historiam scribit[b] Plutarchus, quam & nos in prouerbijs referemus. In numismatibus etiam duobus Metapontinorum Noctua signata est, quod ad templum Mineruę fortè spectare videtur, nisi in gratiam Atheniensium, quorum amicitiã Metapõtini semper coluerunt, credere percussa malis; author est Hubertus Golzius

Noctua sub tegulis.
[b] *In Lysandro.*
Numisma Palladis capite & noctua.

Quod primo loco ponit, argenteum eſt, in cuius parte aduerſa Palladis conſpicitur galeatum caput, ab altera frumenti ſpica ariſtata cum unico tantùm folio, cui Noctua inſidet cum inſcriptione META.

In ſecundo uerò, quod aureum erat, aduerſa parte Noctua Lauri ramo inſidet: in auerſa uerò frumenti eadem ſpica, in cuius folio pariter unico caduceum ueluti inſidet, cum eiſdem literis META.

Domitiani numiſma cũ Noctua. Sebaſtianus Erizzius tradit Domitiani numiſma paruum quoddam reperiri, cuius inuerſa pars Noctuam oſtentet, & ſatis profundè ſculpta his adiectis literis S. C. Significabat ea fortè Senatum maximè decere prudentiam & conſultationem ſilentium amare nocturnũ. Guilhelmus Coulus in numiſmate Neronis, & Vitellij Noctuam Aeſculapio aſtare ſcribit, quæ ſine dubio ſummã Medico vigilantiã ac prudentiã in ęgrotis curandis opus eſſe demõſtrabat.

Gelitonum numus. In aureo qnodam Γελωτων numo Palladis effigies nudo capite, capillis ad ceruicẽ ligatis conſpicitur, cum hac litera Δ in aduerſa parte: in altera verò Noctua lauri ramo inſidens cum his literis poſt tergus ΤΕΛΗ. & ante pectus Δ.

Habebant ijdem populi argenteum numiſma, in cuius pariter parte aduerſa eiuſdem Deæ imago erat, ſed galeata cum hac litera poſt ceruicem Θ. In auerſa verò parte Leo quoddam animal dilanians, ſupra cuius tergus Noctua tanquam volare videtur, cùm nequeid tangat, & alas teneat expanſas. A ſiniſtra Noctuæ parte uidetur hæc litera Θ. ab dextra I. Sub Leone ſcriptum erat ΤΕΛΗΤΩΝ.

Crotoniatarum. Apud Crotoniatas numus erat, in quo pariter Noctua videbatur alis contractis figura erecta cùm inſcriptione ΚΡΟΤΟΝΙΑΤΑΝ.

Brutiorum numus. In Brutiorum æreo quodam numo Palladis effigies eſt, ſcutum & haſtam ferentis; poſt tergus ſcriptum erat ΒΡΕΤΤΙΩΝ, antè eam Noctua alis expanſis velùti volabat: ab altero numi latere caput Herculis, leonina pelle velatum. Idem quoq; numus erat Syracuſis cuſus, ſed cum inſcriptione ΣΥΡΑΚΟΣΙΩΝ. Quorum item aliud erat numiſma pariter æreum cum effigie Palladis, ſed Gorgona in Caſſide ferentis in aduerſa parte, in altera verò Noctua lauri ramo inſidens, cum ſupraſcriptione ΣΥΡΑΚΟΣΙΩΝ.

Valẽtiæ numus. Valentia magnæ Græciæ vrbs olim numiſma hàbuit, in quo etiam Noctua erat, & aſtrum multis micans radijs, cum inſcriptione VALENTIA, vt videtur in tabula Proſperi Pariſij. In eo verò, quod Golzius depingit æreum ſcilicet, in cuius aduerſa parte Palladis galeatæ imago eſt, non aſtrum, ſed quatuor iſtæc ſigna OOOO conſpiciuntur, ante Noctuæ pèctus, poſt tergus verò VALENTIA.

Sibaritarũ numus. In Calabria apud Sibaritas in numiſmate quodam Noctua eſt depicta intra coronam, quæ fortè laurea fuerit, cum inſcriptione ΣΙΒΕΡΗΝΗ propè Noctuæ pedes. Erat & vaſculum quoddam lauaturis manus accommodum.

Tarentinorũ numus. In æreo quodam Tarentinorum numiſmate Neptunus Delphino inſidet, tridentem dextra vibrans, eiq; aſtat Noctua, ſub Delphino erat ſcriptum ΤΑΡΑΣ.

Neronis numus. In minuto, eoq; æreo Neronis numo, cuius inſcriptio erat NERO CLAVD. CAE. AVG. GERM. P. M. TR. P. IMP. P. P. S. C. erat lauri ramus, & Noctua. Cuſus fuit An: Orbis 4016. V.C. 806. I.C. 54.

Domitiani. Argenteo cuidam Domitiani numo, in quo Palladis imago erat, & Noctuæ, inſcriptũ erat IMP. CAES. DOMIT. AVG. GERM. P. M. TR. P. V. IMP. VIIII. COS. XI (fortè XII) CENS. POT. P. P. Numus illa cuſus eſt an; O. 4048. V.C. 838. I.C. 86. quem pariter aliquoties renouauit, vt abundè videre eſt apud Occonem.

Adriani. AureusGręcus cũ Noctua. Lyræ duæ & Noctua erant in aureo quodam, eoq; Græco, vt inſcriptio monſtrat, nummo, in auerſa parte, cui ita erat inſcriptũ ΑΥΤ. ΚΑΙC. ΝΕΡ. ΤΡΑΙΑΝΟC. CΕΒ. ΓΕΡΜ. ΔΗΜ. ΕΞ ΥΠΑΤ. Β. In aduerſa verò parte, in qua laureatum caput erat cum pelle Leonis, hæc erãt verba ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞ ΥΠΑΤ. Β. Numiſma hoc excuſum fuit an: O. 4062. V.C. 852. I.C. 100. Eiuſdẽ item numus, qui fortè idem fuerit, capite inſignitus laureato cũ pelle leonis & claua, cũ inſcriptione Latina IMP. CAES. TRAIAN. AVG. GERM. ab altero latere item Noctua eſt, cum inſcriptione IMPERATOR PERPETVVS S. C.

Antonini numus. M. Aurelij Antonini Philoſophi numiſma cuſum fuit an: O. 4117. V.C. 907. I.C. 155. in quo ab vlla parte ille conſpiciebatur iam barbeſcens: Inſcriptio iſtæc AVRELIVS CAESAR AVG. PII. F. TR. P. VIIII. COS. II. ab altera parte Pallas dextra Noctuam, ſiniſtra haſtam cum clypeo tenens.

Athenienſes quot locis Noctuam depigerẽt. Athenienſes autem non in nummis ſolùm Noctuam inſculpebãt, ſed in templorum etiam foribus, in urbis portis, quin & in uexillis eiuſdem ſignum poni curabant. Quin & Phidiæ artificio apud Athenienſes digna habita eſt, qui eam cum Deæ ſimulachro ceu rem ſacram ex populi

populi decreto proposuit. Et Periclis scuto, cui inauspicatus Noctuæ uolatus uictoriæ signum dedisse perhibetur, insculpsit. Samij Noctuę signo in Atheniensium opprobrium abusi uidentur. Hi enim Plutarcho teste, ut acceptę ab Atheniensibus ignominiæ talionem redderent, stigma captiuis in frõtem inussère Noctuæ figura, sicuti Athenienses prius ipsos Samena inusta notauerant. Est autem Samæna nauigij genus, ita quidem incuruatum, ut proram habeat depressiorem, & concauiorem, atque ita uentricosam, ut & maria traijcere, & celeriter agi queat, sic dicta, quòd in Samo uisa sit, ibiq; à Polycrate Tyranno primùm parata. Eas notas ferunt & Aristophanem per ambages indicasse, ubi Samios literatos facetè uocat, hoc uersu:

Quàm literis Sami incolæ sunt præditi.

Opprobriũ. Samæna quid. Polycrates tyrãnus Samenæ inuẽtor.

PROVERBIA.

Γλαῦκας εἰς Ἀθήνας, id est, *Noctuas Athenas* (Adagiorũ author non rectè transtulit, Vlulas Athenas) subaudiendum portas aut mittis. Conuenit in stultos negotiatores, qui merces eò comportant, vbi aliàs affluunt, vt si quis in Aegyptum frumentum, in Ciliciam crocum inuectet; vel in eos competere potest, qui potentioribus, & nullarum rerum indigis aliquid mittunt. Venustius fortè fiet, si metaphora ad res animi transferatur, vt si quis doceat doctiorem, carmina Poëtæ, consilium det homini cõsultissimo. [a] Cicero: *Sed rursus* γλαῦκας εἰς Ἀθήνας, *qui hæc ad te*. Item [b] alibi. *Et tibi versus quos rogas, hoc est, Noctuas Athenas mittam*. [c] Aristophanes, τί φής; τίς γλαῦκ' Ἀθήναζ' ἤγαγε;

Quid ais? quis Noctuas Athenas duxit?

Noctuas Athenas. [a] Ad Torq. [b] Ad Q. Fratrem. [c] In Auib.

Vsurpat id item atque exponit Lucianus. Necnon & noster [b] Ariostus:

Portar (come si dice) à Samo vasi,
Nottole à Atene, & Cocodrilli à Egitto.

Porrò paræmia inde fluxit, quòd Noctua in Attica plurima est, eiq; regioni quasi peculiaris. Dæmon quidem apud Aristophanis interpretem existimat, non ob id solùm dici, Noctuas Athenas, quòd Athenis Noctuarum copia sit, sed quòd in numis etiam cùm aureis, tùm argenteis Atheniensium Noctua insculpi soleat, vnà cum Mineruæ capite. Hesychius exponit de illis, qui frustrà aliquid faciunt. *Noctua inter Cornices* hodie vulgò dicitur, vbi stupidior aliquis in homines petulantes, ac dicaces incidit; nihil autem vetat, quò minus generaliter vsurpemus, vbi quis id agit negotij, vnde se expedire nequeat. Simile illi apud Græcos: *Asinus inter Simias*. Γλαὺξ ἵπταται. *Noctua volat*: Prouerbium apud Zenodorum, & Suidam, quod rebus feliciter, atque ex animi sententia succedentibus dici consueuit. Nam priscis Atheniensibus omen victoriæ adferre Noctua volans credebatur, & Mineruæ, cui sacra erat, mentem læto augurio exponere. Non illepidè dicetur uolasse Noctua, quoties res non viribus, sed pecunijs confecta creditur, quòd Atheniensium numisma Noctuam haberet insculptam, unde & Noctua uocabatur Lauriotica, ut suprà retulimus. *Noctua aliud sonat, aliud Cornix*. Ortum habet adagium à uoce Noctuæ, potestq; accommodari in eos, uel qui decertant cum longè sapientioribus, uel inter quos ob morum ingenijq; pugnantiam minimè conuenit, siuè cùm est alius alio longè facundior. Quemadmodum enim auem, quamuis non uideas, tamen è cantu licet dignoscas. Ita stylus diuersus ψευδεπιγραφίαν prodit. *Noctuinum ouum*. Refertur à Nicolao Perotto prouerbij loco, nec tamen explicatur. Fortassis antiquitùs abstemium, & à uino abhorrentem hoc adagio significabant: rationem pete ex superioribus. *Noctua quid commune cum Minerua?* Videtur prouerbialiter usurpari posse, sicut illud, *Mineruæ felem comparas*. Nihil enim his animalibus præter cęsios oculos cum Minerua commune est.

Noctua inter Cornices. Noctua volat. Noctua Lauriotica. Noctuinũ ouum.

EMBLEMATA.

ALCIATI emblema est sub Lemate, PRUDENS MAGIS, QUAM LOQUAX.

Noctua Cecropijs insignia præstat Athenis
Inter aues sani Noctua consilij.
Armiferæ meritò obsequijs sacrata Mineruæ est,
Garrula quo Cornix cesserat antè loco.

Aliud emblema est apud Nicolaum Reusnerum sub lemmate AMA QUOD FAEMINA DEBES.

Supposuit lasciua femur quod turpe parenti
Nyctimene, lucem, Noctua facta fugit.

Conscia

Conſcia ſic culpa, celat miſeranda pudorem:
Et latet in tenebris fletq́, gemitq́, nigris.
Quam fugiunt & aues, & pellunt æthere toto:
Nec reperit tutum pulſa repulſa locum.
Imperat heu quoties menti furioſa libido
Fœmineæ: rectum neſcit habere modum.
Quæ ſemel amiſſi rupit ſi frena pudoris:
Mente furens cæca perpetrat omne nefas.
Quod licet, ingratum eſt: quod non licet, acrius urit:
Semina nequitiæ frangere nemo poteſt.

APOLOGI.

Noctuæ cũ alijs auib. fabula.

MVLTAE aues lato volatus ambitu circumdabant Noctuam ludibrij indicio: Ex quo hæc placido amicoq́; ſermone eas aduenire perſuadebat, & dicebat; Accedite ad me ò amicæ, nõne videtis, quàm ſim blanda? nunquid veremini Accipitrinam me exercere rapacitatem? Cui illæ fidem adhibentes, acceſſerunt; at videntes eam protinus adunco roſtro & unguibus armatam reſponderunt. Minimè verò, nam etſi Accipiter non ſis, Accipitris tamen arma habet. Sic de Principe dicendum, qui etſi bonus ſit, inſtrumenta tamen habet ad tyrannidem exercendam. Ioannes Tzetzes apologum quendam Aeſopo aſcriptum refert his verbis: *Aeſopus introduxit alicubi fabulis ſuis, Iouem volentem facere auibus Regem, conuentum his indicere, & diem Regi creando deſtinatam præſcribere. Itaque auibus omnibus ſeſe exornantibus, quæ erat omnium turpiſſima Graculus pennis aliarum, quæ decidebant veſtitus, omnibus formoſior apparuit, & niſi Noctua cognouiſſet pennam quandam ex ſuis, primaq́; ſuam abſtuliſſet & deinde reliqua ſimiliter, Gracculus ſic decoratus abſque controuerſia Rex factus fuiſſet.* Fabella notat multos, qui peregrinis inſidiantur laboribus, & pro ſuis venditant, furtis ſuis diuites videri, eosq́; ſuperare, qui induſtria propria virtutem acquiſiuerunt. Notatur quoque tanquam inter aues ſani conſilij Noctua, vt quæ omnium prima fraudem perceperit, & detexerit. Sũt & alij apologi, quibus Noctua alijs auibus ſanum conſilium dediſſe fingitur: Vnde factum putent nonnulli, quòd aliæ aues frequentes ad viſam Noctuam aduolent, tanquam ipſa alijs prudentior ſit, & prudentiæ ſimbolum habeatur, qui profectò ſtultè mihi facere videntur, dum commentis hiſce veritatis aliquid ineſſe credant, & non tantùm myſteriorum, ſed & naturalium effectuum, quæ alioquin veritate aliqua inniti ſolent, cauſam è fabellis petunt, quas alijs locis ſatis ſuperq́; tradidimus. Apologos eiuſdem argumenti narrat D. Chryſoſtomus in hunc modum, *Aeſopum arbitror fabulam compoſuiſſe, quòd Noctua, dum eſſet ſapiens, conſilium dederit auibus, ne quercum ab initio ſinerent creſcere, ſed eam omni ratione perderent. Fore enim vt pharmacum ex ea naſceretur ineuitabile, quo comprehendantur, nempè viſcum. Rurſus cùm homines linum ſererent, iuſſit illius ſemen erutum deuorare, neque enim ipſis ad bonum creſcere. Præterea videns quendam hominem ſagittatorem, ipſis vaticinata eſt, inquiens; Ille homo veſtris vas anteuertet pennis, pedes ipſe vobis alatas arcu excuſſas emittens ſaggittas. Illæ verò his ſermonibus non credebant, ſed fatuam exiſtimabant, dicebant malè ſanæ mentis eſſe. Poſtea verò experta, admirabantur, & reuera ſapientiſſimam cenſebant. Et propterea ſimul ac apparuerit, accedunt, tanquam ad eã, quæ norit omnia. At illa nihil is amplius vnquam conſulit, ſed lamentatur.*

Gracculus Aeſopicus.

Noctuæ prudentia.

FABVLÆ.

Nyctymenes fabula.

NYCTEVS Lesbi, uel ut alij, Aethiopum Rex, felix ſi nunquam pater fuiſſet, filiam habuit Nyctimenem, quæ cùm nefandùm patrem deperiret, amorem nutrici confeſſa eſt, & infandum auxilium petijt: Ea cùm mentita eſſet Domino ſuo Nycteo, quod ab extranea virgine quadam diligeretur, vt filiæ ſuæ amplexibus imprudẽs vteretur, impetrauit; quam agnitam, poſtea inter ipſos amplexus cùm voluiſſet extinguere, ipſa Mineruæ implorato auxilio, periculo excepta, & in auem uerſa eſt, quæ conſcia comiſſi facinoris diei & cæterarum auium aſpectum fugit, atque ideo ob tantum ſcelus omnibus admirationi eſt. Fabulam hanc Ouidius hiſce verbis ſcitè expreſsit:

——Mox acta per auras
Euehor, & data ſum comes inculpata Mineruæ,
Quid tamen hoc prodeſt, ſi diro facta volucris
Crimine, Nyctimene noſtro ſucceſſit honori?

Ait

An quæ per totum res est notissima Lesbon,
Non audita tibi est; patrium temerasse cubile
Nyctimenen, auis illa quidem, sed conscia culpæ
Conspectum, lucemq́; fugit, tem . . . istq́; pudorem
Celat, & à cunctis expellitur æthere toto.

Alij Preti fuisse filiam dicunt & uim patris timentem aufugisse, quam Minerua postea in Noctuam mutauit, & sacram habuit.

DE STRIGE. Cap. VIII.

HAVD rectè Bellonius, alijq́; nonnulli Strigem Caprimulgo eundem faciunt, cùm & specie, & figura sint diuersissimi. Nam Strix nocturnis cæteris annumeratur, & ab Ouidio, & rapax, & Noctuæ similis describitur. Caprimulgum verò Cuculo minorem esse Aristoteles tradit. Est tamen nocturnarum quoddam genus, cuius iconem, & descriptionem hîc ponemus, quod à rusticis agri Bononiensis Caprarum ubera exugere mihi relatum est, quale certè Caprimulgum dicere quis possit. Verum cùm Ouidiana Strigis descriptio ad amussim ei competere videatur, forsam nō malè Strigis nomine à nobis donabitur, cùm neq; aliā auem, quę id potiùs mereatur, iam habeamus. Hæc fortassè quòd suctu labiorum capras emulgeat, à contraria ratione vbera sua infantū labris immulgere falsò putata est superstitiosæ antiquitati. Nulla enim auis vbera habet excepto Vespertilione, aut tale facere perhibetur. Cùm autē Strix inter nocturnas verè recensenda sit, vtpotè omni ex parte Noctuæ similis, itaque hanc Caprimulgo Aristotelis anteponendam duximus, vtpotè nocturnis maximè dissimilem. Vel si fortè & illa, quam hîc delineatam proponimus, etiam Caprimulgus est; ut supra ex relatu rusticorum nostrorum diximus, saltem hoc ipso, quo diximus, nomine, nempè quòd nocturnas referat, alteri proponenda venit.

Bellonij error.

ÆQVIVOCA.

STRIX frumēti genus apud Hippocratem est, tritico leuius, & uentrem soluit. Sunt qui velint pro trago accipere. Striges Grammatici quidam recentiores apud Plautum vilia olera interpretantur; Verba [a] Plauti hæc sunt: *Et homines cænas sibi coquunt; quum condiunt, Vt inis conuiuis intestina quæ exedant. Non condimentis condiunt, sed strigibus.* Sed quærendum, an hîc etiam strigis genus illud frumenti indicetur, quod strigem Hippocrati vocari diximus. Vel ut Lambino placet, innuit coquus Plautinus cōdimenta, quæ alij coqui adhibēt, ut Striges quasdā distorquere, & discruciare intestina. Strix præterea apud [b] Vitruuiū dicitur pars caua columnæ striatæ, quemadmodum pars eminula stria dicitur; Hinc nimirum & Strigiles dicuntur canaliculi è ligno aut ferro dentati, quibus pellis animalium perstringitur, ac abstergitur. Strix, teste [c] Isidoro, est animal in Africa erinatij simile; vocatum autem à spinarum stridore, quas tergo laxatas emittit, & canes insequentes vulnerat. Striga est ordo rerum inter sese continuatè collocatarū, vt ait Festus, quòd vna sint cōstrictę. Similia & Germanis vocabula sunt ein Streych, ein strym; hoc est, ductus rectus, oblongus, latitudines nullius, vel modicæ plerumq́;. Strigas Italicum vulgus appellat uetulas magas, quę transformari dicuntur in feles, & alias animalium species, & sanguinem infantum sugere. Vulgò la strea, stria, ianara, magara, fatturea.

Strix frumentum.
Strix olus.
[a] In Pseudolo.
[b] Lib. 10.
Strix pro cauitate columnæ.
Stria quid.
Strigiles canaliculi.
[c] L. 12. c. 2.
Strix quid.
Stria vetula dicitur Italis.

SYNONIMA.

STRIGES, aues inauspicatæ, Græcis Syrnia nuncupantur, vt ex uerbis, quibus eas (teste Festo) auertere solent, uidere licet. Sunt uerò huiusmodi: *Σύρνια πομπούσι νυκτίκομα, στρίγγα δ' τ' ὀλοὸν, ὄρνιν ἀνώνυμον ὠκυπόροντα πνῖκα.* Est autē sensus, ut Syrnia noctiuaga, strix perniciosa, & nefanda auis, atque uelox Pnix abigantur. Alijs tamen quibusdam placet, & non indoctis uiris, tres aues diuersas, omnesq́; inauspicatas in verbis istis designari, & cum suis singulas epithetis: nempè Syrnia *νυκτιπομα* (sic enim potiùs legendum, quam *νυκτικομα*) & Strigem perniciosam, abominabilem auem, & Pnica uel Pniga *ὠκυπορον*, id est, velocem, uel celerem. Et fortè Pnix, auis credita fuit, quę noctu *πνίγειν*, id est, suffocare dormiētes conaretur, quemadmodum & incubus, pingalion Græcis,

Syrnia.
Syrnia *νυκτιπομα*.
Strix perniciosa.
Pnix velox
Incubus.

Schraetle. Nachtmāle. Mere. Pnix hysterica. Etymolog. ᵃ6. De Faſtis.

Græcis, vel ephialtes dictus, eiuſdē maleficij monſtrū, ſiue ſpectrum nocturnū vulgò creditur, Germani vocāt das Schraetle, Nachtmāle. Belgæ & Angli die mare, id eſt, equā; Hollandi die nachtemerri, id eſt, equā nocturnā. Niſi quis Syrnium tantùm & Strigem pro auibus accipiat, πνῖγα verò pro incubo ſpectro. Ita Medicis Pnix hyſterica ſuffocationem ex vtero ſignificat. Eſt igitur ſiue fingitur Stryx auis nocturna inauſpicata, Latinè à ſtridore, vt vult Ouidius dicta, vel vt Feſtus à ſtringendo. Illius originis rationem ᵃ Ouidius his reddit verſibus:

Eſt illis Strigibus nomen, ſed nominis huius
Cauſa, quod horrenda ſtridere nocte ſolent.

Στρίγλος. Νυκτοβόα. Στριγξ. Ama. Ama ſiue Amma q.d. Germanis. Lamia. Κιρκνης auis.

Huius verò cauſa eſſe poteſt, quòd noctu pueros conſtringere exiſtimentur. Heſychius & Varinus Στρίγλος habet pro Στρίξ in nominatiuo, quibus etiā Strix Νυκτοβόα, & Νυκτικόραξ vocari ſcribitur. De Nycticorace quæ ſit, alibi diximus; Noctua enim à nōnullis νυκτόβας dicitur, voce à νυκτοβόα haud abſimili. Sed ab his nocturnarū auiū nomina confundi patet; niſi & nos Strigem vel Noctuam, aut quamuis aliam nocturnam opinari velimus. Nam & Ouidiana Strigis deſcriptio nō vni aui cōpetere videtur; apud quoſdam Στρὶγξ pro Strige reperio, ex Feſto nimirū, qui ςρίγγα nominat in accuſatiuo. Strix inquit author libri de natura rerum ex Iſidoro vulgò Ama vocatur, ita dicta, quòd pullos amet, vel quòd ſola pullorum ori lacteum inſtillet humorem. Ridicula ſanè etymologia, quam ab amando uoce Latina deriuant, cùm tamen Amma Latina non ſit, ſed Germanica, vbi ama ſiue amma per duplex m, vt Albertus ſcribit, nutrix vocatur. Sed & nominis ratio falſa eſt. Nam ueteres Strigem non ſuis pullis, ſed infantibus lac inſtillare noctù ex uulgi opinione tradidere. Sunt qui putent Lamias & Striges idem eſſe, uana utraſq; puerorum terriculamenta. Verùm Lamia ad quadrupedes potiùs referenda eſt. Κιρκνὶς auis exponitur à nōnullis ſtridula, eademq; eſſe putatur cum Latinorū Strige, quippe quæ & ipſa dicta ſit à ſtridendo.

DESCRIPTIO.

ᵃ6. Faſtoru.

OVIDIVS breui uerborum compendio Strigem hoc pacto deſcribit:

——Strigum
Grande caput, ſtantes oculi, roſtra apta rapina,
Canicies pennis, vnguibus hamus ineſt.

Quæ omnia, etſi propriè nocturnæ aui competunt, pluribus tamen communia ſunt, nec certò docent, quænam ex omnibus peculiariter hoc nomine dicta ſit. Nam grande pleriſq; totius corporis reſpectu, & teres caput eſt, & ſtantes, id eſt, fixi oculi, & roſtrum & ungues adunci, & plumis cinereis Noctuæ ſunt. Vnde ueteres quiſpiam ſuſpicetur per Strigem indifferenter quamuis auem rapacem intellexiſſe, aut quænam propriè eſſet ignoraſſe. Nos hoc loco auis cuiuſdam nocturni generis deſcriptionē ſubijciemus, cùm quòd a reliquis omnibus diuerſa ſit, tùm quòd quò aptius referri poſſit, ignoremus.

Strigis noſtræ forma. Magnitudo. Caput. Oculi. Roſtrum. Color. Cauda. Crura. Vngues. Digiti. Freſaia.

Eſt hæc auis Aſionis magnitudine, dodrantem, & palmos duos cum dimidio, à capite ad ultimam uſque caudam longa. Caput habet magnum, rotundum, quale cæteris, anteriori parte plumulas exiguas, graciles, in orbem uelut flammeum poſitas. Oculi ei grandes, pupillæ maximè, atræ admodum, iris dilutè flaua, ac pallens, præter cæterarum morem, quibus intenſior ac flammantior eſt. Roſtrum aduncum colore corneo, fuſco. Pennæ uniuerſi corporis ferrugineæ, maculis fuſcis præſertim in remigibus tranſuerſim diſtinctæ. Tegetes remigum ultimæ macularum albarum ordinem ſuis finibus efficiunt. Cauda palmo ferè alis longior, ferruginea ſimiliter trāſuerſis, ut in Accipitribus, lineis picta. Crura ad digitorum ungues uſque piloſa inſtar pedis leporini. Vngues nigerrimi, non admodum adunci. Digiti pedum bini antè, totidem retrò, ut Picis, & alijs nocturnis non auritis. Bubones enim & Aſiones ternos antè, unum retrò habēt inſtar cæterarum auium. Excipitur ſola Scops, quæ ſimul & plumeas aures obtinet, ut Aſio, & digitos ab utraq; parte binos, ut Noctua. Normanni Galliæ populi maritimi auem quandam nocturnam, quam Freſaiā uocant, ſpeciem Bubonis eſſe dicunt, non maiorē Vlula fuſci coloris, & pedibus ad cælum conuerſis uolare. Hæc fortè non temerè cum noſtra hac, eadem uidetur.

V O X.

STRIGIS vox propriè ſtridor Latinis dicitur, vnde κερχνῇς auis, cuius Ariſtophanes meminit, quamquè Latinè ſtridulam à κερχνὸς, quo gutturis aſperitas ſonusq; raucus & ſtreperus ſignificatur, vel etiam à verbo κέρχνειν, interpretantur, nulla alia eſſe poteſt meo iudicio, quã noſtra Strix. Verba Ariſtophanis ſunt: Α'λλὰ γλαυκῶν λόχος εἰς αὐτὰς καὶ κερχνῄδων ἐπιτρίψει, id eſt, *Noctuarum & ſtridularum agmen in ipſas ingruet.* Nam & Author Philomelæ inquit:

Strix nocturna ſonans, & Veſpertilia ſtrident,

Et Ouidius.

Eſt illis Strigibus nomen. ſed nominis huius
Cauſa, quòd horrenda ſtridere nocte ſolent.

Dares Phrygius vlulare facit:

——ſibi credula fingit
Noctiuagas vlulaſſe Striges.

Seneca vocem raucam eis aſcribit:

Mœſtiq; cor Bubonis & rauca Strigis.

ª Lib.6. Triſtem & querulam, qualis Buboni alijſque nonnullis nocturnis ª Lucanus:

Quod trepidus Bubo, quid Strix nocturna queruntur

Et Statius ait:

Nocturnaq; gemunt Striges, & feralia Bubo
Damna canens

ᵇ L.1.Eleg. ᵇ Tibullus tam abſonam vocem cantus nomine dignatur:

Semper & è tectis Strix violenta canit.

N I D V S.

ª Lib.1.Metamorph. OVIDIVS ª Strigem in arboribus nidulari, videtur innuere hoc verſu:

Vulturis in ramis & Strigis oua tulit.

Quãquã pro oua, alij ora legãt, quę vox ad terribile, & truculentũ auis aſpectum referri debet.

CIBVS. RAPACITAS.

ª 6.Faſt. STRIGES infantibus inſidiari ſcribunt, & ſanguinem in cunis noctù exugere, imò & dilaniato vnguibus corpore mortem afferre. Fabulam hanc narrat ª Ouidius:

Nocte volant, pueroſq; petunt nutricis egentes,
Et vitiant cunis corpora rapta ſuis.
Carpere dicuntur lactentia viſcera roſtris,
Et plenum poto ſanguine guttur habent.

Alij verò non ſanguinem puellorum dilaniatorũ exorbere tradunt, ſed quod magis fabuloſum eſt, viroſa vbera ſua infantum labris immulgere; Verùm Plinius, qui alioquin fabuloſa ſępè pro veris nobis obtrudit, rectè equidem hoc commentitium, & anile nugamentum, qualia ſanè omnia ſunt, quæ de Strige narrantur, iudicauit; quòd volucrum nulla præter Veſpertilionem mammas habeat. Alij ſtringere infantum corpora, atque ita comprimendo, offendere Striges putabant; Vnde Feſtus Striges à ſtringendo dictas eſſe conijcit. Q. Serenus vtrumq; eas facere teſtatur:

Prætereа ſi fortè premit Strix atra puellos,
Viroſa immulgens exertis vbera labris.

Maleficas mulieres fabulæ occaſionem dediſſe crediderim; quæ puellos munerum & lactis oblatione faſcinare dicuntur; vnde Mantuanus:

——Teneros ne faſcinet artus
Noxia Strix &c.

ᵇ 12.Orig. cap.7. Striges ᵇ Iſidorus non alienis pueris, ſed proprijs pullis humorem quendam lacteum inſtillare eoſq; vltra aliarum conſuetudinem amare, prodidit. Qua de cauſa amas dictas eſſe, ſed quá lingua, non addit. Sed hoc nomen Latinum non eſt, reor Hiſpanicum, ut Calepinus admonet. Atque erat Hiſpanus ipſe, & Germanos nutrices ammas vocare diximus; ita nihil certum ab authoribus de Strigum natura traditur, vt enim veritatis vna eſt via, ita mendacij multiplex.

ᶜ L.11.c.49 ᵈ Lib. 6. de polit. literaria parte 68 Vnde non immeritò ᶜ Plinius: *Eſſe in maledictis iam antiquis*, inquit, *Strigem conuenit, ſed quæ ſit auium, conſtare non arbitror.* Imò verò nunquid in rerum natura extaret, dubitare potiùs debebat Plinius. ᵈ Angelus Decembrius hanc quæſtionẽ agitat quidem, ſed nihil tamen concludit.

Verba eius hæc sunt: *Quin etiam ego de Gryphibus interdum dubitare soleo. Nam cùm à Virgilio pro inimicis equorum ponantur (ita enim communis fert opinio) & Seruius eodem loco ipsorum animalium biformem effigiem planè commemoret: à Plinio tamen ita denegari solent, ut leuissimos, & sanè phreneticos appellet, qui in rerum natura Gryphes appellentur: eodem modo de Strigibus, quas vt obscænas volucres abominamur, addita etiam superstitione, & veneficas anus earum specie inductas per nocturna silentia infantum corpuscula fascinare, spiritus etiam intercludere, vt ab* [c] *Ouidio pulcherrimè. Quod mirum est in Plinio Gryphes negari, Strigesq́ magis, quàm tragelaphos, aut rhinocerotas, uel hyænas, & id genus rarissimum: cùm vnos à Marone, alteros à Plinio recitatos videamus, nisi Poëticè fortè ad vulgarem opinionem loquutos arbitremur.* Et paucis interiectis: *At ego magis nonnulla negauerim, ipso etiam Plinio assencrante, Quanquam in cæteris omnibus longè desertissimum commentatorem inuenio, sed librariorum inscitia frequentissimè confusum.* Et paulò pòst: *Arbitror pictorum lasciuia fieri, ut de Gryphibus, & Strigibus illa referantur, nam ita Poëtæ audent canere, sicut pictoribus licet effingere.* Hæc Decembrius; sed adhuc incertus & quæstionis institutæ ambiguus. Nobis verò dubium non est, quin nefaria ea facinora, quę Strigibus à veteribus plus iusto superstitiosis & dæmonum artibus illusis ascribebantur, noctù incantatrices illæ & veneficæ vetulæ commitant, quæ scilicet auibus nocturnis callidus dæmon imputari voluit, nè maleficia eius detecta, in ipsum authorem reiecta, ab hominibus impedirentur. Si quæ tamen auis Strix dicenda est, ea vna ex nocturnis erit, quibus tantùm Ouidij descriptio conuenit. Quæ tamen peculiariter ea sit, incertum est. Ouidius sanè ipse pręcipuus fabularum author, nihil de earũ natura, aut veritate asserere ausus, in magicam vim earum ortum referre videtur:

[c] In Fastis.

Auis quæ Strix dicenda.

Siue igitur nascuntur aues, seu carmine fiunt,
Næniaq́ in volucres falsa figurat anus.

χυμνὶς eadem Strigi putata, Latinè stridula depasci traditur τὰς πάρνοπας, id est, apes syluestres, seu Vespæ genus, quod vuas, tam maturas, quàm immaturas exugat.

AVGVRIA.

ESSE in maledictis, inquit [a] Plinius, *iam antiquis Strigẽ conuenit.* Vnde [b] Seneca: *Infausta Strigis omen triste* vocat, & Pamphilo improba dicitur hoc versu:

Improba Strix, Anser, Noctua, Mergus, anus.

[c] Tibullo violenta:

Semper & è tecto Strix violenta canit.

[d] Dares Phrygius vocem earum mali ominis timorẽ veteribus incussisse innuit:

——sibi credula fingit
Noctiuagas vlulasse Striges ——

[a] L. 11. c. 49
[b] In Hercule furente.
[c] In Elegijs.
[d] De bello Troiano.

Quintianus infandam nuncupat eadem de causa:

Infanda cum carne Strigis

Remaclus taxicolam, quia & Taxus funesta & mortifera arbor est:

Mendosi lemures, taxicolaq́ Striges.

DENOMINATA.

AB inauspicatis hisce auibus, nomen maleficis mulieribus inditum, quas, vt ait, Festus volaticas etiam dicebant. Et Italicum vulgus strigas vel magas vocat vetulas, quæ transformari perhibentur in feles, & alias animalium formas, & sanguinẽ infantium sugere. Strigosum animal quoddam dictum putant, quasi à Strige exhaustum.

Volaticæ mulieres quæ.

Strigosum animal quale.

FABVLOSA.

[a] OVIDIVS Ianum tradit eum Crane Nympha concubuisse, & pro concubitu iu; cardinis ei donauisse, vt à cardinibus scilicet, & foribus noxia & infausta omnia posset depellere, & eo munere ab illa Striges nocturnas aues, quæ Procam infantem infestabant, & corpore vnguibus laniato, sanguinem exorbebãt, adhibitis precibus, ceremonijs, sacrificijs & virga sacrificij & virga de spina alba abactas esse. Fabulam recitat his versibus:

[a] 6. Fast.

Iani cum Crane concubitus.

Proca infans a Strigibus infestata.

Viderat hanc (Cranem) Ianus visaq́ cupidine captus,
Ad duram verbis mollibus vsus erat.
Nympha iubet quæri de more remotius antrum,
Vtque comes sequitur destituitq́ ducem.

Stulta, videt Ianus quæ poſt ſua terga gerantur,
Nil agis, & latebras reſpicit ille tuas.
Nil agis, en dixit, nam te ſub rupe latentem
Occupat amplexu teque potitus, ait.
Ius pro concubitu noſtro tibi cardinis eſto:
Hoc poſita pretium Virginitatis habe.

Virga Striges pellés.

Sic fatus, virgam, qua Striges pellere poſſet,
A foribus noxas, hæc erat alba, dedit,
Sunt auidæ volucres non quæ Phinaia menſis
Guttura fraudabant, ſed genus inde trahunt;
Grande caput, ſtantes oculi, roſtra apta rapinæ
Canicies pennis, vnguibus hamus ineſt.
Nocte volant, puerosq́; petunt nutricis egentes,
Et viciant cunis corpora rapta ſuis.
Carpere dicuntur lactentia viſcera roſtris,
Et plenum poto ſanguine guttur habent.
Eſt illis Strigibus nomen, ſed nominis huius
Cauſa, quod horrenda ſtridere nocte ſolent.
Siue igitur naſcuntur aues, ceu carmine fiunt
Nenia, quæ in volucres falſa figurat anus.
In thalamos venêre Procæ, Proca natus in illis
Præda recens auium quinque diebus erat.
Pectoraq́; exorbent auidis infantia linguis,
Et puer infelix vagit, opemq́; petit.
Territa voce ſui nutrix accurrit alumni,
Et rigido ſectas inuenit vngue genas.
Quid faceret? color oris erat, qui frondibus olim
Eſſe ſolet ſeris, quas noua læſit hyems.
Peruenit ad Cranem & rem docet, illa timorem
Pone, tuus ſoſpes, dixit, alumnus erit.
Venerat ad cunas, flebant materq́; paterq́;
Siſtite vos lacrymas, ipſa medebor, ait.
Protinus arbutea poſtes ter in ordine tangit,
Fronde ter arbutea limina fronde notat.
Spergit aquis aditus, & aqua medicamen habebant,
Extaq́; de porca cruda bimeſtre tenet.
Atque ita noctis aues extis puerilibus, inquit,
Parcite, pro paruo victima parua cadit;
Cor pro corde precor, pro fibris ſumite fibras
Hanc animam vobis pro meliore damus.
Sic vbi libauit profecta ſub æthere ponit:
Quique adſint ſacris reſpicere illa vetat.
Virgaq́; Ianalis de ſpina ſumitur alba
Qua lumen thalamis parua feneſtra dabat.
Poſt illud nec aues cunas violaſſe feruntur,
Et rediit puero qui fuit antè color.

Idem Ouidius Strigis carnes enumerat inter alia medicamenta, quibus Aeſoni Iaſonis patri iuuentam Medea reſtituit:

Addidit exceptas Lunæ de nocte pruinas
Et Strigis infames ipſis cum carnibus, alas.

MEDICA.

EX ſententia C. Titinij Poëtæ, qui fabulas togatas ſcripſit Q. Serenus puero à Strigibus faſcinato, allium præcipit annecti pro amuleto:

Præterea ſi fortè premit Strix atra puellos,
Viroſa immulgens exertis vbera labris.
Allia præcepit Titini ſententia necti,
Qui veteri claras expreſſit more togatas.

Superſtitioſi mali ſuperſtitioſum remedium nugator Kiranides adfert, & fabuloſus ſcriptor: *Si vtrumq;*, inquit, *oculum hiana extraxeris alligaueriſq; vtrique brachio in purpureo panno, abiges omnem timorem nocturnum, & Strix, quæ necat infantes, & partubus inſidiatur, & omnis dæmon fugiet.*

DE CAPRIMVLGO. Cap. IX.

CAPRIMVLGVM, etſi ſpecie à reliquis admodum differat, non temerè tamen nocturnis accenſuimus. Hoc enim cum illis commune habet, quòd interdiu parum clarè, aut ferè nihil videat, quæ res in nocturnis præcipuæ cõſiderationis eſt, & quòd potiſſimas ſuas actiones, vt volatum, rapinam, caprarum ſuctum, haud ſecùs atque illæ, nocte exercet. Natura verò & forma reliquis nocturnis diſſimillimus, & Cuculo, quàm Noctuæ ſimilior, vltimum inter has locum meretur.

ÆQVIVOCA.

DIVERSA ab hac auis eſt Aegithalus, quam Latinè Parum dicimus. Aliqui tamen nominis vicinitate decepti, cum Aegothela, eum, id eſt, cum Caprimulgo confundunt. Nam [a] Ariſtophanis Scholiaſtes, *Aegithalus*, inquit, *Accipitris ſpecies eſt*, & rationem nominis, quæ Aegothelę conuenit, ſubiungit.

Aegithal⁹. Parus.
[a] *In auibus.*

SYNONIMA.

CAPRIMVLGVS Grecè Αἰγοθήλης, παρὰ τὸ ἐξ αἰγὸς τιθηλάζειν, quòd capram ſugat. Apud Latinos ſimiliter Caprimulgi nomẽ à mulgẽdis capris inuenit. Noſtrates eum Calcabotto indigitant, fortaſsè quòd bufones, quos bottos vocant, calcare ſeu conculcare, aut pedibus prehendere, & ſubigere ſoleat. [a] Bellonius eam auem putat, quam Galli Freſaye vel Effraye nuncupant, quàm rectè, ignoro. Alibi Aluconis quandam ſpeciem pro Gallorum Freſaye, ſiue Effraye exhibet, neque vnico, aut ſimplici errore, cùm iam ex eadem Caprimulgum, & antea Strigem fecerit, atque ita ex triplici auium genere vnum componit. Quantum enim Strix à Caprimulgo differat, vtriuſque deſcriptio demonſtrat. Normanni, alitem eam nocturnam Freſaiam videntur vocare, quam nos capite de Strige depinximus. Videtur tamen poſt errorem ſuum Bellonius agnouiſſe Caprimulgũ, cùm viſum eum à ſe in Creta veris ſuis notis depingat, & genuinã eius ad Ornithologum iconem aliquando miſerit. Verùm non debebat vernaculas ſaltem voces ignorare. Si enim verum erat priorem illã nocturnam, quæ Aluconis videtur ſpecies, à Gallis ſuis Freſaye ſiue Effraye appellari, quomodo, inquit alibi, verum Caprimulgum in Creta, qui Cuculo ſimilis eſt, eiſdem ob horribilem vocem eodem nomine venire? At fieri poteſt, ut ſimilis vtriuſque vox ipſis impoſuerit. Germani nomen Caprimulgo proprium non habere videntur, forſan quòd hæc auis apud eos aut rara inuentu, aut nulla ſit. Turnerus tamen ex vetuli cuiuſdam opilionis Heluetii relatu Paphos eos, id eſt, Sacerdotes lingua ſua vocari autumat. Verùm ridiculi nominis quænam ratio aſſignari poſſit, non video.

Αἰγοθήλης, & eius etymolog.
Calcabotto.
[a] *Lib. 2. de auib. c. 35.*
Bellonij triplex error.
Strix à Caprimulgo differt.
Freſaia Normanorũ qualis.
Paphi qd.

DESCRIPTIO.

CAPRIMVLGVS (inquit, [a] Ariſtoteles) *auis mõtana eſt magnitudine paulò maior, quàm Merula, minor, quàm Cuculus.* [b] Plinius *grandioris Merulæ aſpectu* eſſe tradit. [c] Bellonius tam colore, quàm magnitudine fermè Cuculum eum repræſentare etiam affirmat. Hic, cuius nos imaginem exhibemus, vndiquaq; nullis reclamantibus notis, illi, quem Ariſtoteles, & Plinius deſcribunt, reſpondet. Eſt enim non tantùm reuerà Cuculo paulò minor, ſed præterea ita illi ſimilis, ut Cuculum iures, niſi inuſitata pedum, crurumq; exilitas & breuitas, & diuerſa conſtructio obſtaret. Ab extremo roſtro ad vltimam caudam dodrantem, & pollucem longus eſt. Roſtro perquàm exiguo, ſi reliquo corpori & capiti compares, vix Paſſerino maiore, nigro, nihil aut modicum adunco, plumulis gracillimis, tanquam pilis quibuſdam ſupernè ad nares, & infernè ſub mento ceu barbula. Caput vertice longo eſt, ac compreſſo. Oculi grandes admodum, iris, pupilla prorſum nigrę rariſſimo exemplo, niſi id ob ætatem, quæ tenerior fuiſſe videtur, accidat, vt in Columbis Accipitribuſuè fieri videmus, quorum oculi primùm nigerrimi toti, ætate

[a] *9. H. c. 30*
[b] *L. 10. c. 40*
[c] *L. 2. c. 36*
Magnitudo.
Roſtrum.
Caput. Oculi.

increſcente paulatim nigro, glauco, alibuè diſtinguuntur. Quæ totum corpus veſtiũt plumæ, medio iuxta calami ductum vtrinque nigræ, extremo apice albę, cætera leucophcæ ſunt, quare Accipitrinam ſpeciem præ ſe ferre videtur. Remiges alarum tantùm nigræ, maculis ſubluteis interſtinctæ. Tegetes in primo, aut altero ordine per tranſuerſas alas maculam albam ducunt. Gula, pectus, venterq; tota ferrugineo colore diluto, & notulis ſeu lineolis fuſcis haud continuis, tranſuerſis, uti in Accipitribus quibuſdam reſperguntur. Cauda perinde atque Accipitribus, & nocturnis nonnullis rapacibus, pari ex interuallo, nunc nigris, nunc ferrugineis maculis viciſſim exornata, quam remiges longiſſimæ binûm, aut ternorum ferè digitorum ſpatio ſuperant. Femora, cruſcula, & pedũculi adeò exigua, tenuia, breuia, vt nullam equidem norim etiam ex minoribus, cui hæc omnia minora ſint, vna excepta Hyrundine apode, non quòd pedes nõ habeat, ſed quòd admodum exiguos. [d] Ariſtoteli ſic dicta. Color tibiarum, & pedunculorum ferrugineus eſt. Digiti terni antè, retrò vnicus, contrà atque in Cuculo, cui vtrinque bini, vti Picis, Pſittacis, & nocturnis non auritis. Quod [e] Iſidorus magnam eſſe Aegothelam tradit, abſolutè verum nõ eſt, niſi comparatione ad minutiores auiculas, ut Paſſeres & ſimiles. At minimè nihil eſt, quod roſtro eum lato eſſe dicat, quod tamen non de roſtello ipſo, quod exiguum, ſi cætero corpori conferas, & vix Paſſerino maius habet, ſed de oris hiatu intelligendũ eſt, quem, reuera in maximam amplitudinem diducit. Ornithologus in appendice ſua, quam poſt edidit, pulcherrimã hanc iconẽ pro Caprimulgo exhibet; noſtræ in eo potiſſimum diſſimilem, quòd roſtrum aduncum habeat, & tibias plumis obueſtitas. Verùm nùm Caprimulgus ſit, mihi minimè conſtat.

[d] *Hiſt.1.c.1.*
[e] *12.Orig. cap.7.*

VISVS.

CAPRIMVLGVM [a] Plinius abſolutè viſu carere interdiu tradit, & nocturnum furem vocat. [b] Ariſtoteles non omninò viſione priuat, ſed clara tantùm, cùm inquit: *Parum clarè interdiu videt, ſed noctu perſpicax eſt.* Vnde tunc ad furta ſua committenda aptior & promptior eſt.

[a] *L.10.c.40*
[b] *9.Hi.c.30.*

VOX.

* Lib. 3. de anib.c.5.

PETRVS Bellonius Caprimulgos aſſerit à ſe in Creta viſos, noctù per vrbes volitantes, clamore adeò horribili, vt etiam audientibus pauorem incutiant. Is fortè non abſimilis erat querulæ Bubonum aut Vlularum voci. Vnde Gallos ſuos Freſayos, ſiue Effrayas eſſe iudicaſſe ait, quæ vel ipſomet authore auis nocturnæ ſpecies ſunt, & quantum figura & deſcriptio earum docent, ex Aluconum genere, & Vlula flammeata Ornithologo.

LOCVS.

* 9.H.c.30.

AVIS, inquit * Ariſtoteles, montana eſt. Vetus eiuſdem interpres, ut quidam citant, etiam inter lapides eum degere interdiu ait; Bellonius nidificare inter rupes montium circa mare in Creta teſtatur. Cùm enim illic capras ſuas in montibus incolæ paſcant, & ne nocte quidem ſtabulorum ſeptis includant; itaque paratum ſemper & uicinum habent lactis caprilli pabulum. Et quem nos delineatum damus in montanis agri Bononienſis natum aſſerebant ruſtici, & in ſtabulo caprino captum. Romæ eos ſæpè à paſtoribus deprehendi Petrus Gyllius retulit. Iſidorus, & Albertus Aegothelan auem peregrinam faciunt, quæ in Oriente reperiatur, ſibi nempè incognitam. Ego equidem aut in Gallia, aut Germania eam uix inueniri credo.

GENERATIO.

* 9.H.c.30.

AEGOTHELAS (authore * Ariſtotele) *parit oua duo, aut tria cùm plurima*. Nidulari nonnunquam humi perhibetur, in quo oua Columbinis paria, ut plurimùm bina, ipſe fouet, ſecus ac adulter Cuculus.

VICTVS.

PLINIVS *fures nocturnos Caprimulgos* uocat, quia, ut idem inquit, *Intrant paſtorum ſtabula, caprarumq́, vberibus aduolant, propter ſuctum lactis, qua iniuria vber emoritur caprisq́, cæcitas, quas ita mulsêre, oboritur*. Quinimò non ſolùm excæcari capras, areſcentibus vberibus, ſed & ipſas extingui, quorundam opinio eſt. In Creta verò aliiſque regionibus, vbi moris non eſt pecus ſtabulis noctù includere, capras etiam in montibus, quibus & ipſi hac de cauſa gaudent, de nocte emulgent.

Finis Libri Octaui.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ

Liber Nonus.

Qui est

DE AVIBVS MEDIÆ NATVRÆ,

hoc est, partim quadrupedis, partim auis naturam referentibus.

DE VESPERTILIONE. Cap. I.

TAMETSI Vespertilio uon solùm à nocturnis, verùm etiam à cæteris omnibus auibus ita discrepet, vt non immeritò cunctis rei naturalis peritis hactenus dubitatum sit, vtrū auibus potiùs, an quadrupedibus annumerari debeat, utrorumq; etenim naturam participat. Vnde [a] Varro:

Quid multa? factus sum Vespertilio, neque
In muribus planè neque in volucribus sum.

[a] *In Agathone.*

Nos tamen cùm Ornithologi & Bellonij exemplo, tùm rationibus magis permoti, inter aues & quidem nocturnas ponendum existimauimus. Volat enim, etsi cute potiùs, quàm pennis; Volare autem solis auibus proprium est. Pennatum esse verò non; cùm pennis Vespertilio careat. Binos præterea tantummodò, qui perfecti sunt, more auium pedes habet, eosq; in posteriore corporis parte. Nam qui in medijs alarum membranis sunt, singuli digituli, unci potiùs alarum, quàm pedes dicendi sunt; Si quis tamen quatuor eum pedes habere contendat, ego vix vllum eorum vsum esse dixerim; semper enim aut obuolitat, aut ex alarum hamulis, cùm à volatu feriatur, parietibus tabulisuè adhæret, aut in humum lapsus, ne repere quidem, nedum dicam, cursu fugam moliri potest; vnde nullo negotio capitur. Quare meo quidem indicio, non tam quadrupedibus, quam auibus annumerandus videtur. In nocturnis verò vel ideò reponendus est, quòd non aliter atque illæ noctù tantùm visu, volatu, venatu, valeat, & interdiu ocietur: Ob hoc tenebrarum commertium, etsi alioquin tetricæ, & luridæ, non defuit tamen sua, cui placeret, Dea, Proserpina scilicet, Inferni Regis vxor. Illud verò magis mirandum videtur, humanam rationem eò cæcitatis dęmonis astu adduci potuisse, vt tam impuram auem, & quæ vel ipso aspectu homines terret, adorarent; atque pro numine quodam venerarentur, quod de Indis regni Mexici incolis [b] Paulus Grysaldus memoriæ prodidit.

Cur Vespertilio inter aues describatur.

Vespertilio Proserpinæ sacer.

[b] *Ex Hist. Ind. lib. 3.*

SYNONIMA.

ATALEPH, עטלף Leuitici vndecimo exponitur Vespertilio, reptile alatum, vnde pluralis numerus Atelaphin apud [a] Isaiam, & capitur pro imaginibus Vespertilionum. Accedit sanè hæc vox ad Græcam Attelabus, quod reptile est alatum. Dauid Kimhi interpretatur Ataleph murem alatum, nocte volantem, id est, Vespertilionem. [b] Chaldæus alibi habet Atalæpha אטליפא, Arabs Baphas בפאש. Persa An seb perak, אנשב פרך. Septuaginta Nycteris Νυκτερίς. Hieronymus, vt & Leuitici vndecimo, hic & illi. Sunt qui Vpupam exponunt nomen Hebraicum Ataleph,

Ataleph. [a] *Cap. 2.* Attelabus. Mus alat. [b] *14. Deut.* Atalæpha. Baphas. An seb. Perach. Nycteris.

quod

quod non laudo. In [c] Eſaiæ tranſlatione Hebraicè pro talpis legitur peros, pro Veſpertilionibus Laatalephim. Abraham Eſra Cheporpepot legit, quam vocem alij diſiungunt, & aues noctù volantes exponunt. [d] Auicenna Veſpertilionem Chafas nominauit. Inde corrupta eſſe puto uocabula Cafeſcis apud ueterem Auicennę gloſſographum, & apud Syluaticum Caſeckſo, utrumq; pro Veſpertilione. Sizarach eſt lac Veſpertilionis, inquit Andræas Bellunenſis, quam ego uocem Perſicam eſſe reor, quamquam [e] Perſa pro Hebraica Ataleph, id eſt, Veſpertilione uerterit Sebperack, uoce non admodum differente: Hinc corruptæ uidentur uoces Scetazirach pro Veſpertilione apud Syluaticum. Secranrach apud eundem, & Scerrazirai apud ueterem Auicennæ gloſſographum utrumque pro lacte, uel urina Veſpertilionis. Idem Syluaticus alibi Alcionetum Veſpertilionẽ eſſe dicit, neſcio qua lingua. Græcis priſcis Νυκτερὶς à nocte dicitur, & hodie νυκτερίδα. Græca uoce Plinius quoque alicubi utitur, quamobrem à Leoniceno notatur, quaſi auem à Veſpertilione diuerſam putârit. Dixit autem Nycterin, ut & Drepanin, ego Nycteridem malim, & Depanidem, quoniam rectus eorum oxytonus eſt. Φάλλη Heſychio & Varino duo ſignificat, nempè ſqualorem comæ, & Veſpertilionem. Rhomphæa Kiranidi eſt Nycteris (quamuis interpres Noctuã reddidit) Νυκτάλωψ, & φιλέσπερος pro Veſpertilione leguntur apud Philen. Quidam hodie in Græcia Veſpertilionem γλαύκη, & κουβάγια nominari ſcripſit, quæ tamen alibi rectiùs Noctuæ attribuit. Veſpertilio *animal biforme*, inquit Nonius, *dictum quod veſpere ſe ad volatum præparat noctis*: Vnde Ouidius:

Nocte volat, ſeroq; tenet à veſpere nomen.

[c] Cap. 2. — Laatalephi pro Veſpertilione. — Cheporperot. — [d] L. 2. c. 779 — Chafas. — Sizarach. — [e] Deut. 14. — Νυκτερὶς. — Φαλλη q d. — Rhôphæa. — Nominis ratio. — [f] Lib. 23. de anim. — Cuius generis ſit. — Sorex auis. — Semimus. — Auis nõ auis.

[f] Albertus paulò curioſiùs uocis rationem ad ſingulas uſque ſyllabas indagat, & Veſpertilionẽ dictum ait, quaſi veſpere utentem alis. Plinius, Macrobius, & alij eruditi maſculino genere efferunt, recentiores quidam, uti etiam Albertus, fœminino. Victorinus Veſpertilionem auem ſoricem appellat. Valla ſemimurem. Sereno periphraſticè dicitur auis *tremulis ſimulat quæ pellibus alas*. Item in Platonis ænigmate, Auis non auis. Veſpertilio Italicè dicitur Notula, uel Nottola, quam uocem aliqui Noctuam non rectè interpretantur, eo decepti, quòd à nocte deriuatam uiderent. Alibi Sporteglıono, ut Scoppa ſcribit: alibi Ratto pẽnago, quaſi mus pennatus, ſeu potiùs alatus, nempè in Lombardia, uel Barbaſtrello, ut Bononiæ: item Pipiſtrello, Vipiſtrello, Vilpiſtrello, quæ omnia à Latino Veſpertilione detorta uidentur, & Sanazarius uoce omninò Latina Veſpertillos etiã uocauit. Luſitanicè Morcego, uel Murziegalo, id eſt, mus cæcus. Gallicè Chaulue ſouris, uel Souris chauue, quaſi caluus ſorex, uel mus glaber, non quidem pilis, ſed pennis. Iiſdem etiam Ratte pennade uocatur dictione Italicæ ſimili. Aliter Ratte uolage, id eſt, mus uolans, uel uolaticus, item Ratte ſauuage, id eſt, mus ſyluaticus, ſeu ſylueſtris. Germanis dicitur Flaedermauſs, quæ uox denotat murem, qui inter uolandum tremulas alas concutiendo ſonum excitat, licet obtuſum. Hoc enim ipſis proprium uerbũ Fladderen ſignificat. Vnde metaphorico ſenſu Flaedderen ſumitur pro garrire, diciturq; de his, qui nimia loquacitate importuni ſunt, præſertim apud Saxones & Vbios. Simili uocabulo utuntur Belgæ, & alij Germaniæ ſuperioris populi. Nam pladderen dicunt de Anſeribus, aut Anatibus, aquam ſubindè alis uerberantibus, atque ita ſonum edentibus. Alio nomine Veſpertilio Germanis appellatur Speckmauſs, id eſt, mus laridi, quòd laridũ lubẽter arrodat, Inferiores Germani Vledermuys, ſiue concisè Vlermuys pronunciant. Anglicè à Bal, à Reare mous. Polonicè Metoperſs. Illyricè Netopyrz.

Nottola. — Ratto penago. — Barbaſtrello. — Morcego. — Chaule Souris. — Flaedermauſs. — Speckmauſs. — Vlermuyſs.

GENVS.

DE Veſpertilione ſemper authoribus dubitatum eſt uolucribuſnè, an quadrupedibus eſſet attribuendus. Quæ lis ſanè non aliunde originem duxit, quàm ab ipſa animalis natura, quæ ita utriuſq; particeps eſt, ut neque huius, neq; illius generis eſſe, ad utrumq; tamen pertinere uideatur. Expoſuit ambiguitatẽ hâc prolixè [a] Philoſophus: *Vituli marini, & Veſpertiliones, quoniam ambigunt, illi cum aquatilibus, & terreſtribus, hi cum volucribus & pedeſtribus, ideò participes, & vtrorũq; & neutrorum ſunt. Veſpertiliones quidem pedes, vt volucres habent, ſed vt quadrupedes non habent. Cauda etiam tam quadrupedis, quàm volucris carent; nam quia volucres ſunt, cauda quadrupedis vacant, quia pedeſtres, volucris: quod ijs neceſſariò accidit. habent enim cuteas pennas, nullam autem volatile caudam habet, niſi penna ſciſſa volatile ſit. Genus enim id caudæ ex penna eiuſmodi conſtat. Cauda verò quadrupedis generi volatili adiuncta vel impedimento eius pennis proculdubiò eſſet.* [b] Plato præterea *auem non auem* uocat. *Eſt enim*, ut ait Nonius, *media cuiuſdam inter auem & murem ſpecies, vt mus alatus dici poſſit*. & Valla non illepidè ſemimurem uocat. Solus ſanè uolucrum & auriculas, & dentes,

Veſpertilio an auis, aut quadrupes. — [a] 4. de part. cap. 15. — [b] In Grypho.

denique

denique & mammas habet. Viuum fętum, quem instar quadrupedis parit, statim genitũ mammis lactat. Eum quatuor etiam pedibus incedere addit Macrobius, adeò vt cõcludere audeat, Vespertilionem, etsi pellitis alis volet, inter volantia tamen habendum non esse. Mihi verò nullis ingredi pedibus videtur, imò ne posterioribus quidem, qui perfectiores sunt. Semper enim aut volat, aut toto corpore iacet, aut digitis alarum (hos enim digitos potiùs quàm pedes dixerim, quòd imperfecti sint, & singuli & veluti unci alarum) ædificijs, saxis, arboribus adhæret. Vespertilionem ergò, cùm neque quaternos reuera pedes habeat, neque his ipsis incedat (etiamsi Aristoteles contrarium asserere videatur) non tam quadrupedem, quàm uolucrem esse, quis non absurdè inferet. Volat certè, etsi cutaneis alis; itaque nescio quàm rectè à volantibus Macrobius eum excludat. Nam, ut diximus, semper aut uolat, aut vbi volando fessus est, vncis illis alarum è parietibus dependet, graditur nunquam. Quare si offensis ad gladium baculumvè de industria in aërem elatum alis, in terram decidat, iam de eo actum est, nec ulla effugij, aut salutis via superest, quòd pedibus illis sese humo extollere nequeat. Quod si vel tantillum quidem pedibus inniti queat, ut alis liberè agitandis daretur locus, iam nullo negotio in altũ sublatus euaderet. Verùm, ut res loquitur, pedes illi inepti sunt, & nullius penè usus, haud secus atque Hirundinibus, quas simili de causa Apodes [c] Aristoteles dixit. Nam & pedibus ipsæ, licet eos habeant, ob breuitatem tamen, & exilitatem uti nequeunt, imò si in humum fortè decidãt, nullo pacto, aut vix subuolare possũt. His & alijs de causis uolucris mihi potiùs, quam quadrupes existimãdus Vespertilio uidetur. Etsi enim, ut ipse Macrobius, uelut sui oblitus, alibi affirmat, incertæ sit naturæ, quod tamen ad alites propiùs accedat, communis propè omnium authorum consensus obtinuit.

[c] *Lib. 1. Histor. c. 1.*

D E S C R I P T I O.

ANTEQVAM ad particularem Vespertilionis descriptionem veniamus, paucis præmonebimus, non unum esse Vespertilionum genus. Primum enim [Differentiæ à sexu.] sexu differunt, quod vel ex eo constat, quòd more quadrupedum coëant, generent, & membris genitalibus pene, & vulua apertè distinguantur. Discrepant [A partibus.] quoque & qui eiusdem sexus sunt, constitutione nonnullarum partium diuersa, figura, numero. Quidam murinum caput obtinent, alij caninum potiùs. Sunt quibus cauda nulla est, aut saltem membrana undiquaque inuoluta, vt nostratibus, imò Europæis penè omnibus. Alijs cauda longa, uelut muribus, ultra membranas ultimas protensa, vt in Africa, & Aegypto neoterici obseruarũt. Reperiuntur quibus quaternę aures sunt, quales à nobis in agro nostro Bononiensi visi, & quibus binæ tantùm, ut plerisq; uulgaribus, & [A colore.] passim obuijs. Denique & colorum diuersitas eos distinguit. Alios enim nigros, alios fuluos, alios subalbos, & cinereos uidere est. Sed ad descriptionem singularum partium accedamus. Vespertilio, cuius cùm maris tùm fœminæ iconem damus, quem aliquando in agello Anzolæ vulgò dictæ, in Bononiensi agro à rusticis nepotum meorum Alexandri I. V. D. & Iuliani de Grifonis captũ obseruaui, erat huiusmodi. In primis quatuor auriculas habebat, quales etiam [Aures.] in Gallia, & alibi reperiri testatum reliquit Bellonius. Harum binæ superiores quadruplo erãt maiores inferioribus, ad similitudinem asininarum, si reliqui corporis proportionem seruemus, ita collocatę vt maiores sua capacitate interiori, minores infernè includerent, conderẽtq; parte præsertim posteriori. Caput murino simile; Sed canino quosdam esse Albertus scripsit. [Caput.] Rostrum enim omnes ab auibus admodum diuersum erat, rictu magno, amplo admodum, & [Rostrum.] nares instar vituli. [Nares.] In oris sinu dẽtes habebat uigintiquatuor, in singulis mandibulis duodenos, quorum quatuor medij, tàm supernè, quam infernè cæteris murium uerorum dentibus ante- [Dentes.] rioribus dissimiles erant. His enim duo antici vtrobiq; oblongi, Vespertilioni, ut in canibus. Erant autem utriusque maxillæ dentes serrati, teretes, longiusculi. Bellonius triginta quatuor; decem & octo in mandibula inferiori, in superiori sexdecim sese obseruasse tradit. Maxillas tã [Maxillæ.] intus, quàm foris, pilus oblongus niger obuestiebat. Lingua longa erat, cuiusmodi animalibus, [Lingua.] quæ carnibus uiuũt, libera, soluta. Pupillæ oculorum nigrescebant. [Pupilla.] Mammillas in pectore gerebant, ut homo & elephas, uolucrum soli, quibus mox editum fœtum lactabant. [Mãmillæ.] Alæ eis membranaceæ seu pellitæ, quas uix rectè ob usum, Aristoteles & Plinius pennas vocant exangues. [Alæ.] Incipiebant autem ab armis, & per latera per axillas continuo ductu ad crura vsque ferebantur, eaq; ipsa circumambiebant. Hæ quatuor flexus habebant seu plicas, quas Bellonius articulationes vocat, quibus inter uolandum alas dilatant, & contrahunt. Medijs superiorum alarum flexibus, quos cubitos Albertus nominat, quique in plures alios deorsum flexus diuaricantur, digituli singuli, vnguiculis hamatis, acutissimis instructi, quibus parietibus sese affigunt, annectebantur.

ctebantur. Videbantur autem in supremis alis, quasi rudimenta quædam brachiorum, eaq; neruosa apparere, quæ in vncum commemoratum desinebant, quam rem [a] Ouidius innuit, inquiens:

[a] *Metam. 4*

—Paruos membrana per artus
Porrigitur tenuesq; includunt brachia pennæ.

Alæ. Alarum longitudo vnà cum corpore extensa, scilicet dodrantis & palmi erat, latitudo trium digitorum. Color. Color corporis, quod totum pilosum erat instar muris, fuluus. Pedes. Pedes qui inferiori membranæ alarum innituntur, atq; è ventre exporriguntur, ad caudæ latera, bini singulis in quinos digitos dissecti, vnguiculis aduncis instructi, in medio ampli, ac si palmam efformarent, imò verò manui non absimiles erant. Pedes igitur Vespertilionem habere non negandum est, neque id [b] Aristoteles ipse negat, si attentè eius verba legantur. *Pedes*, inquit, *auibus additi sunt, cùm alimenti gratia, tùm vt rectè starent, excepto Vespertilione, nam huic soli bis opus non erat, cùm ex aëre alimentum habeat, nec quiete indigeat*. Etsi enim pedibus cùm ad alimentũ comparandum, tùm ad standum non indigeat, non ideò tamen pedes eũ habere negat, quod etiam alibi affirmarat. Ex eodem etiam Plinius fortè ait: *Qui negant volucrem vllam sine pedibus esse, confirmant & Apodas habere & Nycterin.*

[b] *Lib. de Spiritu.*

Cauda. Cauda eum quãuis etiam [c] Aristoteles carere tradit; (*Nã quia*, inquit, *volucer est, cauda quadrupedis vacat, quia pedester, volucris, quod ei necessariò accidit. Habet enim cutaneas pennas. Nullũ.n. volatile caudam habet, nisi penna scissa volatile sit*) præterquam quòd nostratibus Vespertilionibus cauda quædam medijs, atque infimis alarum membranis sub ventre inuoluta est, & ad extremam earundem apicem exporrigi videatur, aut quę saltem caudę vicem, aut imaginem habeat, certè Philosophi arguinẽtum eludunt Vespertiliones Africani, quibus caudam longè vltra vltimam membranam protendi [d] Bellonius oculatus testis, author est, qui in amplissima Aegypti pyramide plurimos sese offendisse Vespertiliones scribit, nostris saltem dissimiles, quòd caudam haberent, ut mures oblongam, & quatuor digitos extra alarum membranas prominentem.

[c] *H.4.c.13.*

Vespertiliones caudati.

[d] *Lib. 2. de Auib. cap. vltimo.*

Obseruati

Obſeruati ſunt
mihi alij Veſper- Veſpertilio
tiliones fęmina & nis fęminæ
mas vulgaris for- communis.
mæ, quibus binæ deſcriptio.
tantùm auriculæ,
neq; ita lõgę erãt,
vt ſupioribus eæq;
nigræ. Icones eo-
rum mox ſubinde
dabimus. De harũ
ſitu * Albertus Ma * Lib. 23. de
gnus ſic ſcribit : animal.
Quia Veſpertilio ac-
cedit ad naturã qua-
drupedis, ideò habet
auriculas, ſicut qua-
drupes in ſuperiori
parte capitis ſui, cùm
homo, & cætera bipe
da aures, vel earum
meatus habeãt in in-
feriori parte lateris
capitum ſuorum re-
tro articulũ maxillæ.
Huius ambæ alæ Alæ.
exporrectę longi-
tudine erant duo-
rum dodrantum.
In hoc mẽbri ge-
nitalis meatus ap- Vulua.
tè cõſpiciebatur,
ponè podicẽ. Ma- Maris Ve-
rẽ ſimiliter ex pe- ſpertilionis
ne cognoui, eoq; forma.
ſatis magno, qui
uti canibus foras
prominebat, atq;
tum arrigebatur,
& poſt hunc vni-
cum tantùm fora
men retrò conſpe
xi. Pili in mare ni- Color.
griores, quã in fæ-
mina, quæ flaue-
ſcit magis, licet ra-
tione ætatis etiam
colorem nonnil il
variare putem, vt
quidam, ſub aluo
præſertim, fului,
alij cinerei nõnul-
li ſubalbi appare-
ant. Aures quo- Aures.
que mari nigerri-
mi ſunt. Interiorũ Partes in-
partiũ eadẽ pror- ternæ.
ſus conſtitutio eſt,
& forma

& forma in Veſpertilione, quæ in terreſtri mure, quod Bellonius ſe re ipſa comperiſſe ſcribit. Quid Plinius ſibi velit, dum inqnit, *Coxendix huic aui vna traditur*, equidem non intelligo. Cùm enim coxendix ſit femoris ſuprema articulatio, qua crura uentri coniunguntur, ſeu propriè os illud, cuius cotyledoni caput femoris inſeritur in homine, atque cùm duo crura Veſpertilio habeat, nõ video quomodo duas coxendices habere nõ ſit dicendus, ſi unã habere poteſt.

Coxendix.

VISVS.

a Lib. 1. Problem. 66.

ALEXANDER [a] Aphrodiſæus rationem reddit, cur Veſpertiliones interdiu parum, de nocte meliùs uideant, atque ita primùm quærit: *Quamobrem pleraq; animalia videre interdiu queant, noctu nequeant? Quoniam* (reſpondet) *ſpiritum viſui accomodatum habent craſſiorem, quàm ut aërem permeare ad rem vſque videndam valeat. Craſſeſcit enim per noctem, cùm ſolis abſcentia refrigeretur; extenuatur interdiu beneficio aëris, qui tenuis & calidus eſt. Feles tamen & hiana & Veſpertiliones contrà ſe habent. Cùm enim interdiu ferè nihil videant, acutè omnia per noctem conſpiciunt, Spiritum quidem illum viſorium, & tenuiſſimum, & dilucidiſſimum habent, ita ut per noctem incraſſeſcens modicè.*

dicè, idoneus ad rerum conspectum reddatur, per diem luce præclara supra modum extenuatus expandatur & euanescat: Quamobrem leones quoque per solem acriorem ingredi non patiuntur; Sunt enim acie oculorum acutiuscula, & ignem interdiu ydem ob eam rem fugiunt, constat talem leonis aciem esse, argumento pupilla, qua præfulget, atque etiam partis humida oculorum dilucidissima est. Quæ sententia meo quidem iudicio vera est, & tanto Philosopho digna, quamuis & alij id iudicare possint. Certè Vespertilionem sub noctem potissimùm, seu vesperi euolare constat, tanquam solis & lucis osorem. Vnde Proserpinæ tenebrarum Principi eam dicarunt Veteres.

Leonis visio.

Vespertilio cur Proserpinæ facer.

V O X.

VESPERTILIO exili voce gannitum & latratum canum potiùs imitatur, quàm murium sibilum. Latini proprio vocabulo hanc vocem stridorem vocant, & Vespertilionem stridere dicunt. Vnde author Philomelæ:

Strix nocturna sonans & Vespertilio strident.

Et Ouidius:

——minimam pro corpore vocem
Emittunt peraguntq́; leui stridore querelas.

Et [a] Isidorus, Vespertiliones non tam voce resonare, quàm stridore etiam testatur. Ita τρίζειν Græcum verbum per onomatopęiam confictum, est tenui voce instrepere, qualis est Vespertilionum sonus. Τρύζειν verò per ypsilon de Turturum voce asperiuscula dicitur Eustathio & Varino testibus. Vtitur hoc verbo [b] Homerus, vbi canit:

[a] Li. 12. c. 7. Τρίζειν quid. Τρύζειν. [b] Odiss. Ω.

Ταὶ δὲ τρίζουσαι ἕποντο.
Ὡς δ' ὅτε νυκτερίδες, id est,
——hæ autem (animæ) *frementes sequebantur*
Sicut autem quando Vespertiliones.

Eo loco Eustathius: Conuenit (inquit) τρισμὸς, id est, stridor, & tumultuatio quędã animis, articulato sermone iam priuatis, itaque animas in nocturnum locum abeuntes νυκτερίοιν, id est, nocturnis auibus Vespertilionibus Poëta conferre voluit. Deriuatur nomen τρισμὸς à verbo τρίζειν, & propriè stridor Vespertilionum est, aut murium. Vnde Troglodytæ Aethyopes lingua nulla alteri simili vtentes, sed Vespertilionum more stridentes, τετριγασιν dicuntur Herodoto. Pollux quoque Νυκτερίδας τετριγέναι author est. Et Eustathius τετριγέναι, inquit, dicuntur Vespertiliones, & auium pulli, & nix quoque, cùm latis pedibus calcatur. τρίζειν etiam est stridere, vel frendere dentibus præ iracundia. Quin & iugum bilancis aliquando τρίζει, de quo Poëta aliàs κρίγει dixit, teste Eustathio. Inuenitur etiam de elephanti voce verbum τρίζειν. Ab hoc non admodum recedit Germanicum verbum, quo idem planè significant, nempè critzen, Germani præsertim inferiores.

Τρισμὸς quid. Τρίζειν & Τρίζειν quid. Troglidytarum vox. Elephantis vox. Critzen.

T E M P V S.

ETSI *noctu vagari* Vespertiliones, [a] Aristoteles dicat, manè & vesperi tamen potissimùm volare conspiciuntur, vnde etiam Vespertiliones dicuntur, ut author est [b] Isidorus eò quòd lucem fugientes vespertino crepusculo circumuolent, & iuxta Ouidium:

[a] 3. Hi. c. 8 [b] L. 12. c. 7

——Lucemq́; perosa
Nocte volant, seroq́; tenent à Vespere nomen.

Hinc Petrarcha

Son animal al mondo di sì altera
Vista che contra il Sol pur si difende
Altre però che'l gran lume li offende
Non escon fuor se non verso la sera.

Non negauerim tamen etiam nocte aliquando, licet [c] Bellonius aliter sentiat, eos tota obuolitare, & ad nocturnum hunc volatum sub uesperam sese veluti præparare, ut inquit Nonius. Vnde etiam parasitus adulandi studio vigilans Vespertilioni apud [d] Athenæum comparatur. *Si frigus* (inquit parasitus) *sub dio Merula sum, si ne minimum quidem dormiendum Vespertilio aut lepus*, innuens Vespertiliones totam noctem insomnes ducere.

[c] Lib. 2. de Auib. c. vlt. [d] Lib. 6.

LOCVS.

Pseudolabyrinthus Cretæ.

TENEBRAS in primis amant Vespertiliones, & loca obscura habitant, vt rimas, cauernas, meatus subterraneos, specus, in quibus, quia nullam admittant lucem, etiam de die circumuolát, hinc in lapicidina seu Pseudolabyrintho Cretæ inter Gnosum & Cortynam, in quem facibus ingredi necesse est, ducibus incolis, tot Vespertiliones stabulantur, vt nisi quispiam sibi diligenter ab eis caueat, crebro ingruentium eorum volatu faces extinguantur. In lapicidinæ autem centro magni sunt excrementorum acerui, qui magnam eorum ibi degentium copiam arguunt. Stephanus Vimandus Pigius in Apennini speluncis, atque cauernis, quæ propè Puteolos insignes sunt, aliquot Vespertilionum millia stabulari ex propria inspectione tradit, atque dum lucem diurnam fugiunt, eò se tanquam in tuta castra recipere. Pari pacto in Monasterio quodam deserto Misniæ in Germania tanta Vespertilionum multitudo esse dicitur, ut tot excremētorum aceruis multi carri onerari possint. Vespertiliones enim etsi deserta, nihilominus tamen & ædificia *Tectaq; non siluas celebrant*, vt Ouidius canit. Albertus frigoris impatiētes esse, hyemeq; latere tradit, haud secus, atque Vpupam, Miluum, Cuculum, aliasq; nonnullas aues, quod ipse dormire vocat. Tum enim intra latebras sese continent, neq; prouolant, sed loco uno, cuius tepore quodam amico fouentur, immoti manent.

Vespertiliones in specubus montium.

VOLATVS.

VESPERTILIO, etsi pennis destitutus sit, euolat tamen alis pellitis, aut, vt inquit Isidorus, *brachiorum membranis suspensus*, quæ huic & vulpeculæ uolucrum solis à natura datæ sunt. Atque hæc inexplicabilis illius summi opificis sapientiæ pars est, qui etiam absq; pennis uolatum exercere, & per aëra sublimes ferri hisce animantibus dedit, alioquin cæteris uolucribus pinnarum ope fieri solitum. Itaque etsi, vt canit [a] Ouidius:

[a] Metamor. 4.

—— Non illas pluma leuauit,
Sustinuere tamen se perlucentibus alis.

Etenim, ut idem ibidem:

—— paruos membrana per artus
Porrigitur, tenuesq; includunt brachia pennæ.

[b] Const. monast. c. 9.

Volatum verò, ut testatur D. [b] Basilius, agunt indirectum, quippè qui rectà nunquam ferri possunt ob semper obuersantem timorem; itaque tortuoso & incerto maximè uolatu huc illuc temerè pererrant, ac circumuagantur, atque haud ita longè à terra. Vnde fieri uidemus, ut ad quoduis fortè obstaculum facillimè offendant. Cùm autem longa obuolitatione fessi sese ad quietem componunt, minimè sedere, aut stare instar aliarum auium solent, uerùm hamis digitulorum, quorum rudimenta in medijs alis habent, parietibus, saxis, arboribus, aut cauernarum fornicibus sese appendunt. Vnde Homerus fingit Vlyssem ramis arboris adhærescere instar Vespertilionum, siue (ut inquit Eustathius) ad ostendendum robur ramorum, quibus Vlysses grauis alioquin corpore, uelut leuis Vespertilio hæresceret, siue quòd hæc auis non super ramis ingredi, sed ab eis pendere soleat: uersus [c] Homeri sunt:

[c] Odyss. M.

Τῷ (ἐρινεῷ) προσφὺς ἐχόμην, ὡς νυκτερὶς, οὐδέ πῃ εἶχον
Οὔτε ςηρίξαι ποσὶν ἔμπεδον, οὔτ' ἐπιβῆναι.

Hos Andreas Diuus ad verbum ita transfert:

Huic inhærens tenebar, sicut Vespertilio, neque alibi poteram,
Neque insistere pedibus firmiter, neque ascendere.

[d] Odyss. Ω.

Proprium etiam Vespertilionum est, vt testatur Eustathius, continuata serie, & veluti catena quadam inter se cohærere, ut [d] Homerus etiam canit, vbi animas piorum, quas Mercurium in infernum deducere scribit, sibi inuicem conglobari more harum volucrum introducit:

—— Ταὶ δὲ τρίζασαι ἕποντο
Ὡς δ' ὅτε νυκτερίδες μυχῷ ἄντρου θεσπεσίοιο
Τρίζουσαι ποτέονται, ἐπεί κέ τις ἀποπέσῃσιν
Ὁρμαθοῦ ἐκ πέτρης, ἀνά τ' ἀλλήλῃσιν ἔχονται.

—— Hæ autem frementes sequebantur
Sicut autem quando Vespertiliones secessu antri magni
Strepentes volant, postquam aliquis cadere fecit,
Multitudine è petra sibiq; inuicem cohærent.

Quibus

Quibus verbis Homerus etiam Vespertiliones saxorum,& antrorum parietibus, ut antè diximus,appendere solere docet,quod cùm Bellonius Africanis solis conuenire arbitratur, vehementer fallitur. Nam & nostrates haud secus,atq; illi, cùm post longam circumuolitationem lassi quietem quærunt,statim digitulorum hamulis sese ex muro suspendunt,vt non semel data opera obseruauimus. Sed *volat etiam Vespertilio*, vt Plinij verbis vtar,*geminos implexa infantes*.

Bellonij error.

CIBVS.

VESPERTILIONI in cibatu culices (inquit Plinius)gratissimi sunt, sed & muscæ,quas sub noctem circumuolans,inquirit. Vescitur & libentissimè carnibus,& laridum,candelas,aliaq; pinguia quæuis ambit instar murium. Succidiam è laqueari suspensam,ita nonnunquam exedit, vt in excauata scrobe stabuletur proprij alimenti hospes & incola. Itaque eam ob causam quibusdam Germanis Speckmauss nuncupatur. Vt igitur non corpore solùm cùm extrà, tùm intrà mures refert, ita in hoc etiam illis similis est, quòd ijsdem cibis pinguibus scilicet omnibus cum ijs delectetur.

Cur Speckmaus dicatur.

FERITAS. MORDACITAS.

QVANQVAM Vulgarium ea quoque natura esse dicitur, vt nudam ferè corporis partem noctu instar culicum intrepidè inuadant, acri morsu impetant, & sanguinem magna auiditate ad satietatem usque exugant, longè tamen maior exoticarum,& quas in India nouiq; orbis regionibus reperiri scribunt,feritas narratur, rabiei sanè proxima. Isidorus, & Albertus scribunt Vespertiliones in regionibus calidis,nostris longè maiores, & Columbis magnitudine pares,hominum facies inuadere,ita percutiendo & vulnerando, ut interdum vel nares vel aures vel alias partes mutilent. Ita *Casiam* (inquit[a] Plinius) *fabulosa narrauit antiquitas, princepsq; Herodotus colligi circa paludes,propugnante unguibus diro Vespertilionum genere aligerisq; serpentibus, his commentis augentes rerum pretia.* [b] Petrus Martyr in Dariene noui orbis regione Hispanos noctù Vespertilionum morsibus plurimùm infestatos scribit,& exhausto sanguine in uitæ discrimen adductos,imò mortuos etiam quosdam ea tabe compertos esse. Gallum item & Gallinam non solùm noctù sub dio comprehensos,sed & canes, & catos morsu interemisse. Quin & in reliquis,& præsertim Peruanæ regionis locis, tales Vespertiliones repertos scribit, quæ inusitata magnitudine, Columbas nostras adæquantes,tanquam furijs perciti, homines adorirentur sub primam noctem, ac diro, & morsu viroso ad insaniam propemodum adigerent, ita vt ab his,veluti quod de Harpyis & auibus Stymphalidibus antiquitas fabulata est, ea loca deserere incolæ coacti fuerint. Verùm haud verisimilia fortè videbantur ista, sed illud magis mirandum, quod Pompilius Azalius narrat apud Indos orientales regione quadam tam immane Vespertilionum genus grassari, vt illac transeuntes alis verberatos in terram frequenter prosternat, & multos etiam occidat: Tantæ autem atrocitatis argumenta & fastigia esse cadauerum ossa, tota valle passim iacentia.

Casia quomodo colligatur.
[a] L. 12. c. 19
[b] L. 6 dec. 3.
Hispani à Vespertilionibus infestati.

GENERATIO.

VOLVCRVM (inquit[a] Plinius) *animal parit Vespertilio tantùm*. Volantia enim vniuersa ex ouis prodeunt excepto hoc, quod, vt Macrobius ait, incertæ est naturæ,& formatos pullos parit. Quod Vulturem quoque facere multi, atque inter eos Volaterranus turpiter mentiti sunt. Sunt hi, vt à me ruri obseruatum, musculis recens natis similes,glabri planè,& nudi, infantis humani instar,omnibus tamen partibus,& membris suis absoluti. Nam & integras alas habebãt, & pedes in quinque digitos dissectos, integros, haud secus atque parens ipse. Cùm autem & solus quidem volucrum,& mammillas habeat,& lac, *fætus* (inquit Plinius) *nutrit lacte admotos vberibus.* Nidum nullum construit,sed in quamuis rimam,aut foramen,& præcipuè intra tegularum hiatus pullos eijcit,eosq; mox aut è pariete suspensos,aut mammillis adhærentes lactat. Admiratione sanè digna res,& à me obseruata, fœtus matris vberibus,cùm primùm enixa est, adeò tenaciter adhærescere,vt nunquã ab eis se dimoueri patiantur. Quinimò quod amplius est, non solùm à vulneratæ matris,sed ne à mortuæ quidem mammis auelli poterant, tantum

[a] L. 10. c. 61
Vespertilionum pulli.
Nidus.
Fœtus quomodo Vespertilio enutriat.

aberat,vt ſponte ſua deciderent. Mater verò vno aut altero à partu die, cùm ad paſtum euolare cogitur,fœtus ab vberibus deponit, ac ex pariete ſuſpendit. In quo duplex certè prouidę & ſagacis naturæ exemplum notare licet,alterum quidem quòd cùm duo tantùm ei,vt homini,vbera dederit,ita geminos vnico partu,ut plurimùm edere voluerit, aliquando etiã vnicum ſaltem,ne ſi plures pareret, lactare omnes non poſſet. Fœcũdioribus enim animantibus vbera multitudini fœtuum ſuffectura addidit,in neceſſarijs non deficiens, vt in ſuperfluis nunquam abundans. Alterum non minus admirandum eſt,quod matrem interim,dum proli nuper natæ ob teneritatem metuens,primo vel ſecundo die,ad paſtum euolare prohibetur, ſecundinas quas vocant, deuorare inſtruxerit,ne ſi auolaret,illi paterentur,aut ipſa dum domi manere cogitur,tot partus antea laboribus exhauſta,ob nouam inediàm deficiat. Falluntur ergò,qui nudos planè,& nullis obtectos ſecundinis fœtus produci putant. [b] Bellonius enim plures vigenis omnes prægnantes in Pſeudolabyrintho Cretæ ſe ſecuiſſe tradit, quæ omnes membranis obuolutos in utero fœtus haberẽt,eaq́; in re,ut & reliqua interiori corporis cõſtitutione muribus terreſtribus omni ex parte ſimillimos. [c] Ariſtoteles ſanè Veſpertilionis vuluam, dum uterum gerit,acetabula habere ſcribit. Cæterũ de generatione Veſpertilionis,apud Philoſophos quoſdam controuerſia eſt,ex partium nimirum varietate nata. Quærunt enim nunquid generatio hæc,ut vocant,vniuoca ſit,an ſecus. Huic quæſtioni ita ſatisfacere conatur [d] Ambroſius Nolanus,ſuis in Auerroem commentarijs,vbi Veſpertilionem, uti & uitulum marinum quadrupedem,ſimul ac piſcem; Struthiocamelumq́; auem, ſimul & biſulcũ, non è partiũ congreſſu, verùm è ſemine oriri ſtatuit. *Eæ enim*, inquit, *partes, quæ in ipſis diuerſæ apparent, omnes è ſemine, & informi corpore genitæ eſſe compertæ ſunt. Neque ratio non cogit, ea, quæ diceret vitulos marinos, Struthiones & Veſpertiliones inter diuerſa genera ambigentia eſſe, ideoq́; eorum generationem ex con curſu partium fieri. Nam partibus nullis actu apparentibus in eorum generatione, in qua informe ſemen anteceſſit, habetur euidenter, hæc animalia, alia ratione, quàm partium concurſu fieri. Secus fiunt ſtirpium inſitiones, quoniam ſubiecta planta locum terræ, & ſcrobis, in quam implantetur, ſeu inſodiatur, tenet.* Vt tamen hunc ipſum Veſpertilionem, ſicut & mures ipſos terreſtres ex ſemine procreari cõſtat, ita nonnunquam etiam è putri materia gigni dubium fortè eſſe non debet. Vnde ſubitò aliquando magnam vtrorumq́; copiam ingruere videmus,ut plurimum ſanè, quod [e] Cornelius Gemma teſtatur, ab aëris morbida quadam excretione. Ita, idem ait, *ſingulis animalibus ſua quadam eſt propria, ſed quæ mente tractari poſſit, nec circumſcribi oratione, materies.*

Naturæ ſagacitas.
[b] Lib. 2. de Auib. c. 2.
[c] 3. Hiſt. c. 1.
Quæſtio de generatione Veſpertilionis.
[d] L. 13. c. 83
[e] Lib. 1. Coſmocrit. c. 8.

ANTIPATHIA. SYMPATHIA.

CICONIA, vt [a] Aelianus, Philes, necnon [b] Zoroaſtres ſcribunt, & Veſpertilio inimici ſunt. Huius enim cõtactu ſolo Ciconiæ oua ſterileſcunt, ni platani folijs in nidum impoſitis ſibi cauerit, quę accedenti Veſpertilioni (ſi credimus) torporem inferunt. Plinius etiam *platanum Veſpertilionibus aduerſari* ſcribit, & Africanus, ne Veſpertiliones inuolẽt, ad ingreſſus omnes platani folia ſuſpendi iubet. Eoſdem idem cum paulò antè citato Zoroaſtre author eſt, hæderæ etiam ſuffitu & odore perimi. Plinius præterea & formicarum genus eſſe venenatum tradit, quas Solifugas Cicero, ut habet [c] Dalechampius, appellet, ſalputas Bœtica, quibus cor Veſpertilionis non ſolùm contrarium ſit, imò omnibus in vniuerſum formicis, vnde Noctuæ (ſi Oppiano fides adhibenda eſt) cùm formicas à pullis abigere cupiunt, Veſpertilionis cor in nido habent, tanquam formicæ etiam ſua latibula deſerant, ſi quis cor Veſpertilionis impoſuerit. Alis Veſpertilionum ad formicarum nidos admotis, nullam ipſarum egrẽdi Horus teſtatur. Locuſtis quoque inimicus putatur Veſpertilio. Illas author eſt [d] Democritus, locum ſubiectum minimè tranſuolaturas, ubi quis Veſpertiliones elatioribus arboribus ſuſpenderit. Verùm ut occultę huius inimicitiæ ratio naturalis aſſignari non poteſt, ita nec è contra neceſſitudinis, quæ ei cum Columbis intercedit. Didymus enim, qui etiam Geoponica ſcripſit, perſeueraturas Columbas ait, ſi caput Veſpertilionis in peris, ſummo columbarij faſtigio ſuſpendatur. Cum lumine utrũ ſympatheiam, an antipatheiam habeãt, dubium videtur. Illud experientia docet, ſi quis veſpertino crepuſculo facem, candelamuè ſcopis ſtipitiuè impoſitam, aut gladium nitidum & micantem in ſublime eleuet, Veſpertiliones ad ea aduolare, & offenſos frequenter decidere. Hac enim ratione potiſſimùm capiuntur, vel ſi fortè feneſtras in conclaue inuolarũt, fieri etiam poteſt, ut id accidat, quòd lumine clariori oculi eorum cæcucitant, hallucinenturq́; ideò incerto volatu, haud difficulter in protenſum gladium, aut facem impingant, atque ita offenſi delabantur.

[a] Lib. de ani. 1. c. 37.
[b] In Geoponicis.
Ciconia & Veſpertilio inimici.
Platanus Veſpertilioni aduerſa planta.
Cũ hedera
Cum Solifugis & cũ omnib. formicis.
[c] In Comm. in Plin. lib. 29. cap. 4.
Cum locuſtis.
[d] In Geoponicis.
Amicitia cũ Columbis.
Cum ſplendidis.

COGNOMINATA.

OLIM multis erant nomina auium. Ita Philosophus Chærephon Socratis perfamiliaris Nycteris non ineptè dictus fuisse legitur, vel quia, uti neque hoc animal interdiu apparet, ita neque Philosophi, (latent enim & philosophantur) vel quia nigricantis erat coloris cum pallore interfuso, vnde & pyxinos, id est, buxeus cognominatus est, vel deniq; quia Philosophiæ studijs emaciatus, corpore strigoso erat, cùm etiam aliàs esset statura procera & gracilis. Vnde natum adagium: *Nihil differs à Chærephonte*, in homines pallidos, & graciles. Talis enim corporis specie erat Chærephō, vt Suidas testatur. Meminit Aristophanes Ἶβις Λυκούργῳ, χαιρεφῶντι νυκτερὶς supple ἦν ὄνομα, id est, *Ibis Licurgo, Chærephonti Vespertilio nomen est*. Vespertilionem viri eruditissimi explicant apud [a] Iurisconsultos, qui interdiu exiliter videt, noctù acri sit acie, ego potiùs (inquit [b] Turnebus) putem eum esse, qui interdiù more Vespertilionis latitet, noctù prodeat, quod fugitiuos quosdam fecisse olim non dubium est. Ne enim in dominum, vel in notos inciderent, interdiù se abdebant, cùm foras exirent noctù, vt Vespertiliones, alijs tamen in libris vespillo legitur. Reperi in antiquo lexico Vespertilionem esse sepulcrorum violatorem, quem Græci τυμβωρύχον, quod intelligetur per antiphrasin, quasi nō sepeliat, sed nudet: cùm Vespillo funerare soleat. In Latinogræco Lexico reperi Vispellio & Vespello, vbi etiam exponitur ille νεκροθάπτης, hic νεκροφόρος, ita ille funerator est, hic cadauera portat.

Chærephō philosoph' Nyctetis dictus & buxeus.
Nihil differs à Chærephonte Prouerbiū.
[a] l. qui decē A. de solut. & liberat.
[b] L. 14. Aduers. cap. 3.
τυμβωρύχον.
Vespillo. Vispellio. Vespello. νεκροθάπτης. νεκροφόρος.

DENOMINATA.

LVCIANVS Nyctiporum fluuiū appellari à Vespertilionibus fingit, eumq; præterlabi insulam somni, quæ sola has aues procreat, & circa eam vndiq; circumiacere syluam cuius arbores sint papauera procera, & mandragoræ, in quibus illæ aues sedeant.

Nyctipor' fluuius.

AVGVRIA. PROGNOSTICA.

PRIMVM augurium, quod Hieroni iuniori Siciliæ tyranno obtigit, fuit hoc. Cùm adhuc adolescens de virtute belli periculum facturus esset, Aquila clypeo insedit, & Vespertilio hastæ: illa quidem ex sententia augurum robustum corpore, hic solertem animo prudentemq; ac regno dignum portendebat. Ita [a] Fazelius hoc augurium narrat. Ego verò ad Noctuam id pertinere puto, quia huic à veteribus attribuitur. Superstitiosum omninò est quòd tradit [b] Apuleius: *Cum penetrauerint larem quempiam solicitè prahensas foribus adfigi, vt quod infaustis uolatibus familiæ minantur exitium suis luant cruciatibus.* Quod sequitur, fortè naturalem rationem habet: Vespertiliones uesperi, si citiùs & plures solito cauernis suis egrediantur, signum caloris, & serenitatis erunt, postridie futuræ, vt Gratarolus fortè ex [c] Aristotele annotat. Contra verò si sese occultant, neque è latebris prodeant, tempestatem seu nubilum cælum præsagiunt.

[a] L. 2. Hist. Vitæ.
Hieronis augurium de regno obtinēdo.
[a] Lib. de Sicilia.
[b] Lib. 3. de Asino aur.
Serenitatis prognosticon.
[c] De Secretis.
Tempestatis signum.

MORALIA.

NATVRAE Vespertilionis cōgruere naturam Diaboli Diuus [a] Basilius ait, hoc pacto. Dic enim illa abijciet homo, abominationes suas argenteas & aureas, quas fecerunt, vt adorent uana, & Vespertiliones, & ingredientur foramina solidæ petræ, & scissuras petrarum à facie formidinis Domini, & à gloria fortitudinis eius, quum resurrexerit, percutere terram. Est autem, inquit ille, Vespertilio animal nocturnæ caliginis appetens, versans in tenebris, solis splendorem non ferens, & in desertis locis perlibenter conuersatur. Quid autem Dæmones, an non tales nempè vastitatis opifices, lucem eam auersantur, quæ est vera lux totius mundi? Vespertilio & alis præditum animal est, nec tamen pennis præteruolat, sed membranula carnea per aërem uolaturit. Istiusmodi sunt & dæmones, incorporei quidem sunt, nullo accēsi desiderio alis prouolant, sed materialium rerū affixi, desiderijs intabescentes carnis instar concretionis obduruerunt. Vespertilio animalculum est uolatile & quadrupes, pedum alioqui firmitate non satis tutò fulcitur, & infirmi est uolatus. Cuiusmodi sunt & dæmones. Neq; enim angeli, neque homines sunt. Illorum quidem dignitate non sunt perfruiti, non item hominum assecuti naturam. Dentes habet Vespertilio non item alites aliæ. Dæmones autem expeten-

[a] Comment. in c. 2. Esa.
Diabolus Vespertilioni comparatus.

dæ uindictæ appetentiores ſunt, non etiam angeli. Veſpertilio nequaquam aliarum auium in-
ſtar gignit oua, ſed animalcula parit ipſo partus initio. Tales ſunt & dæmones, actutũ & quàm
ocyſſimè malignæ ſuæ operationi finem imponunt. Qui igitur uenerabundi procidunt dæ-
monibus, allegoricè dici poſſunt Veſpertiliones. Quando autem à ſe unus aliquis excuſſerit
ineptiſſimam uanitatem idololatriæ, ac deſierit procidere Veſpertilionibus, tũc uolet primum
ingredi cauernas ſolidæ petræ, ac ſciſſuras petrarum. Cauernæ iſtæ ſeu foramina petrarum
multas illas manſiones deſignant, quæ meo arbitratu iuxta analogiã ſingulis quibusq; in Chri-
ſtum credentibus ſunt condiſtinctę, & ſciſſuræ petrarum paſſione innuunt corporis eius, nem-
pè eorum, qui ſunt ſalutem conſequuturi, ut ad ipſum confugiant, apprecantur, ſeque recon-
[b] *Orat. 1. de amor. erga Deũ & proximum.* dant ſub eius perfectione. Item [b] alibi, ſed in partem bonam Veſpertilionum naturam uertit.
Cõmoueat te quæſo (inquit) mutuus amor Veſpertilionum qui lõga ueluti catena conſtricti
inter ſe cohærent, ne unquam ſeparationem ac uitam ſolitariam ſocietate atque commu-
nione pręſtantiorem eſſe exiſtimes. Nihil enim eſt, quod nos ab inuicem ſeiungat, niſi noſmet
Veſpertilionum amor. ipſos ſpontè ab alijs ſemoueremus. [c] Iſychius de Veſpertilione ita allegoricè ſcribit: Circa ter-
ram uolant Veſpertiliones, ita ut pennis pro pedibus utantur, quando ambulant, quod indi-
[c] *Lib. 2. in c. 11. Leuit.* gnum eſt eis, qui contemplationi dent operam, horum etiam contemplatio proculdubiò in
Qui Veſpertilionibus cõparandi. terrenis occupatur. Sic Hęreticis omnibus Veſpertiliones comparantur, quòd ſcelerum ple-
ni, uirtutis fulgentiſſimum lumen aſpicere, tanquam ſolem illę uolucres, haud poſſint, & Eccle-
Hæretici. ſię formoſiſſimas partes intueri & mẽte circumluſtrare. [d] Hieronymus Vida timorem, atrum
[d] *L. 5. Christiadum.* & ineluctabile monſtrum depingẽs, egregiè ei Veſpertilionis alas tribuit, quoniam timidi non
aliter atque hęc auis in tenebris ſeſe abdant. Canit autem;

Iuſſa facit, ſibi nigrantes accommodat alas
Nocturnarum auium, inq; atros ſe colligit artus,
Iamq; emenſa via tractus obſcana volucris
Purpurei crebra ante oculos ſe praſidis ecce
Fertq; refertq; volans circum importuna ſonansq;
Nunc pectus nunc ora nigris euerberat alis.

MEDICA.

Ad Scirrũ. AVICENNA Veſpertilione ad curandum lienis ſcirrũ hoc modo uti iubet.
Veſpertilionem (inquit) *decolla, & arefactum tere, inde propina cum ſyrupo & aceto,*
quantum tribus digitis comprehenditur. Aut ſeptem Veſpertiliones pingues decollatos
repurga, & in vaſe vitreato acetum forte eis ſuperinfunde, & vas luto obſtructum in fur
num impone, ut decoquantur; Tum vaſe extracto & refrigerato, Veſpertiliones in aceto
digitis diſſolue; inde propinabis quotidiè pondus drachmarum duarum. Remedium enim
Ad podagram. *hoc experimento conſtat.* Ad podagram eundem [a] Galenus adhibere docet, hoc pacto: *Veſperti-*
liones tres aqua pluuiali incoquito, deinde hac adijcito: lini ſeminis triti vncias iiij, oua cruda tria, olei cya-
[a] *3. Euporiſ. 248.* *thum i. bubuli ſtercoris, cera vtriuſque vncias iiij. Omnia in vnum corpus redacta ſubigito, & cubitum eunti*
ſemel atque iterum applicato, [b] Idem pſilothrum conficere docet ex Veſpertilionibus, ſi plures
[b] *2. Eup. 85* eorum uiui in bitumen dimittantur, donec putreſcant. Atque tùm quemcunque uelis locum
Ad arthritidis dolores. inungi iubet. Auicenna oleum arthriticis doloribus utile ita parat. Accipe Veſpertiliones duo-
decim, ſucci almar macor (hanc herbam eſſe uulgò S. Iohannis Venetis dictam, uult Bellu-
nenſis, at Monachis Meſuem commentatis meliſſophyllon) & olei ueteris ana lib. ſ. ariſtolo-
chię, caſtorei, ana drachmas iiij. coſti drach. iij. Decoquantur ſimul donec conſumatur aqua,
Sanguinis vis. ſeu potiùs ſuccus herbę, & remaneat oleum. Sanguinem Veſpertilionis plurimi authores pſi-
lothri uim habere tradunt. In primis affirmat id ipſum [c] Plinius, ſed malis puerorum (quos
[c] *L. 30. c. 1.* imberbes eſſe uolumus) illitum non ſatis proficere monet, niſi cicutę ſemen, uel calchantum
Plinius correctus. ut Galenus, etiam poſteà inducatur. Neq; enim rectè erucę ſemen apud Plinium eo loco le-
gitur, quòd nihil ad pſilothra ualet. *Sic enim aut in totum tolluntur*, inquit, *aut non excedunt lanu-*
ginem, Idem & cerebro eorum effici putant; eſt autem duplex, rubens & candidum. Aliqui ſanguinem eius
Ad trichiaſin. *& iecur admiſcent*, Ad trichiaſin, qua oculi palpebrarum pilis infeſtantur, Archigenes apud
[d] Galenum Veſpertilionis ſanguinem alijs quibuſdam miſcet, ut & Ant. Muſa pręcedenti
[d] *4. de cõp. med. ſecundum loca cap. 8.* ibidem capite. Serenus quoque ſi te hoc uitium infeſtet, & pili oculis moleſti ſint;

Ergo (inquit) *locum crinis vulſi contingę cruore*
Quem dat auis tremulis ſimulat qua pellibus alas.

[e] *1. Eup. 25* Idipſum Marcellus, Kiranides, alijq; recentiores ex illis, ut credo, repetunt. Quin & [e] Galenus
alibi pſilothrum ex cerebro Veſpertilionis, & mulieris lacte componi, & locum inungi iubet.

Idem

Idem tamen è contra alibi hanc vim ſanguini Veſpertilionis diſertè demit, in hæc verba diſſerens: *Sanguinem Veſpertilionis ſcribunt quidam, ſi Virginum uberibus illinatur, plurimo ea tempore ab extuberatione tueri, quod falſum eſt, veluti & quòd enaſci ſub alis pilos prohibeat, id quod rectè Xenocrates, tanquam mendacium calumniatus eſt.* Verùm ipſe cenſet ad hunc vſum, aut calchantun inſpergendum eſſe, aut ſemen cicutæ, aitque, vbi hoc factum erit, aut prorſum pilos non prodituros, aut ſi prodeant, certè lanugineos fore. Leue enim alioquin & debile eſſet medicamentum, niſi cicutæ ſemen adderetur, quod nempè per ſeſe partes, quibus impoſitum fuerit, haud ſtrenuè refrigeret. Sunt qui puerorum pudendis ſanguinem Veſpertilionis illinunt, credentes ita diutiſſimè eas partes à pube immunes ſeruari poſſe. Quod forte [f] Georgius Pictorius dicere voluerit his verſibus:

[f] *In Pantopolio.*

Eſt volucris ſimulat tremulis quæ pellibus alas,
Quæ lactat pullos uberibusq́ ſuis.
Pſillotrum referunt iſtam dare poſſe cruore,
Et gratum quemuis reddere Principibus.

Iulius Alexandrinus tamen ſanguine hoc euulſos pilos, ne renaſcerentur, prohiberi poſſe ſperantes, falſos ſe opinione ſua teſtatur. Sanè ex refrigeratione partis vehementi tale quid poſſe contingere non eſt à ratione alienum. Veſpertilionis tamen ſanguis adeò frigidæ facultatis non eſt, ut eum id præſtare credamus. Nam in totum nullus ſanguis frigidus eſt. In [g] Auicennę tranſlatione legitur *vnguentum Veſpertilionum prohibere ortum pilorum, & incrementum mamillarum in puellis*, quod falſum eſt. Sed legẽdum eſt ſanguinem Veſpertilionis inunctum uel illitũ hoc p̄ſtare perhiberi. Vt ut ſit, alij experiri poterunt, ſcio tamẽ alios uiuos Veſpertiliones in vas cũ cedria infundere, & ad eundem uſum reſeruare. Tribuũtur etiam ſimiles effectus, ſed falſò alharbe ſanguini, ideſt, chamæleonis, & ranunculi uiridis, quem calamiten uocãt. Aliam medicinã ex ſanguine Veſpertilionis proponit [h] Plinius, ſed ut ipſe fatetur, magicam: Etenim, *magi*, inquit, *Veſpertilionis ſanguine contacto vẽtre in totum annum caueri dolorem tradunt.* Et [i] paulò antè; *grauiſſimùm vitiũ ileos appellatur, huic reſiſti aiunt, diſcerpti Veſpertilionis ſanguine, etiã illito ventre ſubuenire.* Idem Marcellus Empericus ſuo teſtimonio confirmare annititur. Auicenna cerebrum Veſpertilionis, ut Kiranides ſanguinem cum ſucco Rhamni, & melle illitum, ad ſuffuſiones oculorum commendant, ſed nondum planè cõfirmatas. Si mus araneus momorderit iumenta, fel Veſpertilionis (docente Plinio) vtiliter imponitur adiecto aceto. Apud Auicennam legitur Scerrazirac (Belluenſis reſtituit Sizarach, exponitq; lac vel vrinam Veſpertilionis) abſtergendi vim habere, valdè calefacere, & curare ungulam, & albuginem. Alij è contra, ſtercori Veſpertilionis vim excæcantẽ tribuunt, & aliquando cor eius & linguam, hydrophobiam inducere teſtantur. Vulgò etiam urina Veſpertilionis uenenoſam quandam, & ſepticam habere facultatẽ exiſtimatur; Ea tamen Ornithologus ſine noxa quoſdam aſperſos eſſe ſcribit. Dicit Pſellus Platonicus quod Canes, & Corui, & Galli conferunt ad vigiliam, etiam Philomela, & Veſpertilio, & Noctua, atque ex his maximè caput, cor & oculi. Ideo dicunt, ſi quis cor Corui, uel Veſpertilionis ſuper ſe portauerit, non dormitabit, donec deponatur. Idem facit caput Veſpertilionis aridum, alligatum in dextro brachio vigilantis. Nam ſi ponatur ſuper dormientem, fertur non excitari, donec depoſitum fuerit. Secundum authoritatem antiquorum Veſpertilionum combuſtorum cineres, & Noctuæ cum vino potandos dabant, ſi nutricum lac fuiſſet determinatum, uel cum aqua ſoluta mammis illinebant: neutrum tamen ego laudauerim: Importunitas enim hęc ſtomachum exterminat, & cibum corrumpit. Referunt rerum occidentalium ſcriptores, præſertim [k] Petrus Martyr in Vraba noui orbis ampliſſima prouincia maximum eſſe fluuiũ, ex eiuſque paludibus Veſpertiliones noctù prodire Turturibus non minores, & morſu lethali Hiſpanos infeſtare, idq; aliquos ex militibus, qui hoſce morſus experti ſint, teſtatos fuiſſe. Quinimò quoſdam diem ex eo obijſſe, tam diram atque atrocem uim morſus eorum eſſe aiunt. *Ancíſus tamen*, inquit idem, *prætor electus interroganti mihi de Veſpertilionum venenato morſu, retulit ſe fuiſſe inter dormiendum à Veſpertilione demorſum in talo pedis æſtate ob calorem detecti; nec magis nocuiſſe, quàm ſi alterius animalis non venenoſi dẽtibus læſus fuiſſet.*

[g] *L. 2. tract. 2. c. 741.*
Auicenna emẽdatus.
[h] *L. 30. c. 7.*
[i] *Eodem capite.*
Sceirrazirac. Sizarach.
Ad vngulã & albuginem.
Stercoris vſus.
Vrinæ vis.
[k] *L. 4. dec. 2*

Morſus verò Veſpertilionis ſiue uenenatus eſt, ſiue veneni omnis expers curari traditur, uel aqua marina, uel alia calente, uel cinere tantùm feruente, quantum tolerari poteſt, parte obluta vel oblita. Raſis, *qui commederit*, inquit, *linguam aut cor Veſpertilionis, fugiet potum aquæ & morietur*; Curabit qui aſſumpſerit eodem modo, quo morſus canis rabidi ſanatur: prouocabit in primis vomitum cum butyro & aceto & funder ſuper capur ægri lac recens; & bezuar ei ſunt cancri fluuiatiles. Traduntur alię quãplures Veſpertilionis ab authoribus facultates, ſed ſuperſtitioſæ proculdubiò, ne dicam impiæ, quas etiam ipſe Plinius homo Ethnicus ſapere magiam dixit. Vnde admonitus lector fidem quantam uolet, his adhibebit, quæ nos tamen, ne non omnia à

Morſus Veſpertilionis curatio.

nobis

[l] *L.29.c.4.* Sanguis. Caput. Cor.

nobis recitata quis queri poſſit, hîc ſubtexere voluimus. Huius generis, id eſt, *magica vanitatis* inquit [l] Plinius, *propè videri poſſunt, quod tradunt, ſi ter circumuolatus domui Veſpertilio viuus per feneſtram inuerſo capite infigatur, amuletum eſſe, præſertimq́, ouilibus circumlatum toties, & pedibus ſuſpenſum in ſuperliminari.* Magi præterea tradunt Veſpertilionis ſanguinem collectum flocco, & mulierum capiti impoſitum libidinem mouere, ſi ſagittarium Sol vel luna permeet, tum Veſpertilionis alas crematas, & oleo tritas febrientibus inungunt. Caput Veſpertilionis aridum adalligatum ſomnum arcet. Atque hæc omnia ex Plinio. Eiuſdem caput ex ſublimi arbore ſuſpenſum fugare tradunt locuſtas. Cor etiam exitum formicarum prohibere tradũt Cardano teſte.

VSVS IN CIBO.

[a] *L.16.Geog.* [b] *Exercit. 236.3.*

VESPERTILIONEM, etſi impurus ſit, & non ſolùm lege Moſaica, ſed etiam aſpectu abominabilis, reperiuntur tamen, qui in cibum admittãt: Etenim [a] Strabo author eſt, *in Borſippa vrbe Babiloniæ, quæ Meſopotaniæ coniuncta eſt, inter Euphratis conuerſiones, maximam eſſe Veſpertilionum multitudinem, qui longè maiores ſint, quàm qui in cæteris locis capiuntur, eosq́, in eſum condiri.* Quin etiam qui hiſtoriam Nauigat. Orient. conſcripſerunt, in inſula S. Ioannis Veſpertiliones aſſerunt reperiri, non tantùm eſui aptos, verumetiam ſapore & obeſitate gratiſſimos. Eos feruente aqua expilant, fiuntq; quales apud nos pulli Gallorum deplumati, carne admodum candida. [b] Scaliger Veſpertiliones teſtatur, qui magna copia ab incolis inſulę Catigan in mari Sur ſitę, eſitantur, *Aquilæ eſſe magnitudine, Gallinæ ſapore.*

HIEROGLYPHICA.

Nutricis typus. Imbellis & temerè audacis typ.

MVLIEREM lactantem ac bene nutrientem ſignificaturi Aegypij, Veſpertilionem pingebant. Sola enim inter omnes volucres hæc dentes ac mammas habet, & magna cura ſuos fœtus lactat. Iidem imbecillem hominem, & temerè audacem monſtrare volentes, Veſpertilionem effingebant, quòd hic, etſi pennas nõ habeat, volet tamen. Ala Veſpertilionis cum formica hominem ſignabat, qui ſe extra domum ſuam contineret.

PROVERBIA.

Veſpertiliones qui dicantur. [a] *Lib. Pandect. 21. tit. de Euictionibus.* [b] *In comm de rer. ſig.* Apologus de Mergo Veſpertilione & Rubo. [c] *In Agathone.* [d] *In Trinũmo.*

VESPERTILIONES prouerbialiter videntur appellari, qui grauati ære alieno luce domi ſe continent, ne à creditoribus appellentur; noctù prodeunt. [a] Vlpianus: *Si quis ita ſtipulanti ſpõdeat, ſanum eſſe, furem non eſſe, Veſpertilionem non eſſe &c.* Quidam hoc loco legunt pro Veſpertilione *veſpillonem*, aut *verſipellem.* [b] Alciatus inter Iureconſultos vndiquaque doctiſſimus putat Veſpertilionem dictum (vt diximus) qui metu creditorum interdiu latitat, noctù prodit. Adagium ſumptum eſſe videtur ex Apologo quodam, ſiue Aeſopi, ſiue alterius illum imitati (nam Aeſopo indignus videtur) qui narrat Veſpertilionem, Mergum, & Rubum ſocietatem iniſſe, vt conflatis ſortibus pariter negotiarentur. Veſpertilionem contuliſſe pecuniam à veneratoribus mutuò ſumptam, Mergum aliud quidpiam, Rubum ueſtem. Quum omnes è naufragio nudi enataſſent, Veſpertilionem, metu creditorum interdiu latitare, noctù volare tãtùm, Mergum obſidere littora, ac ſubinde collum demittere in fundum, ſicubi reperiat merces ſuas vel eiectas in littus, uel in fundo hærentes: Rubum prætereuntium adhærere veſtibus, ſi quam forte ſuam reperiat. Mihi tamen videtur Veſpertilionis nomen, vt antè diximus ex Turnebo, & in fugitiuum ſeruum competere, qui noctù ab hero ſolitus ſit ſeſe ſubducere, latitatq́; ubi periculum eſt, ne agnoſcatur. Nam mox proximo capite pro Veſpertilione erronem ponit, ac fugitiuum. *Quum quis,* inquit, *ſtipulatur furem non eſſe, fugitiuum non eſſe, erronem non eſſe.* Priſci tamen ea uoce ſecus uſi ſunt, uidelicet pro homine ancipitis fidei, qui nec huius ordinis ſit nec illius, cum utroque tamen colludat. Veſpertilio enim ſic eſt utrumq; ut nec inter uolucres, nec inter mures planè locum habeat. Vnde [c] Varro, *factus ſum Veſpertilio, neque in muribus planè, neque in volucribus ſum.* Veſpertilionis conuicium torqueri poterit, & in amantes, qui noctù obuagantur: quos [d] Plautus uocat latebricolas: *Elegans*, inquit, *deſpoliator latebricolarum hominum corruptor.* Budæus in citatum paulò antè Pandectarum locum Veſpertilionem uerbum arbitratur eſſe circumforaneum, & ex formula uenalitiorum deſumptum, pro eo, quem earundem Pandectarum author paulò antè myopem dixerat, id eſt, qui interdiu exiliter uidet, & ueſperi iuſtam aciem habet, qui Latinè luſcitioſus dicitur ab auium Veſpertilionum,

ut ei

ut ei uidetur, ſimilitudine. Quod ut probet, [a] Martiani locum adducit ita ſcribentis. *Num ergo eſſi Veſpertilionem, aut aliàs turpem dederit hominem, idem ſit?* Iuriſconſulti autem (idem eodem loco inquit) aliquando eam ſibi licentiam permittunt, ut uerbis triuialibus & circumforaneis aut caſtrenſibus pro legitimis & purè latinis utantur, qui fit, ut difficilior ſit interdum apud eos enarratio, cùm ea uerba apud authores non reperiantur. Vt autem Veſpillo legatur pro ſandapilario, ſenſui non congruit.

[a] *In l. qui decem intra de ſolut.*

EMBLEMATA.

VARIAS haſce, quas proximè de Prouerbijs attulimus ſignificationes, eaſq; tropicas Alciatus artificioſè hoc emblemate complectitur.

Veſpere quæ tantùm uolitat, quæ lumine luſca eſt,
Quæ cùm alas geſtet, cætero muris habet,
Ad res diuerſas trahitur, mala nomina primum
Signat, quæ latitant iudiciumq; timent.
Inde & Philoſophos, qui dum cæleſtia quærunt,
Caligant oculis, falſaq; ſola vident,
Tandem ut verſutos eùm clom ſectentur vtrumq;
Acquirunt neutra qui ſibi parte fidem.
Aſſumpſiſſe ſuum volucris ex Meneide nomen,
Socratieum authores Cherephoonta ferunt.
Fuſca viro facies, & ſtridens voçula tali
Hunc hominem potuit commaculare nota.

Apud [a] Nicolaum Reuſnerum aliud eſt Emblema ſub lemmate, MALA CAVSA SILENDA, quod tale eſt:

[a] *L. 3. Embl. 16.*

Dum cultus superûm ſpernunt, feſtumq; profanant,
Et leuibus fallunt tempus, opusq; iocis
Protinus in volucres abeunt Meneides, has, quæ
A ſero verum Veſpere nomen habent.
Iamq; petunt tenebras, & ſolis numina vitant,
Tecta frequentantes, humida nocte volant.
Mordere os hominum, quàm turpia dicere præſtat
Luce ſacra ſolùm mens vacet, osq; Deo.

ÆNIGMA.

EX incertitudine & ambiguitate naturæ Veſpertilionis, quæ neque auis neque quadrupes planè, utrumq; tamen quodammodo eſſe uidetur, natum arbitror Aenigma, quod [a] Plato facit. Vir non uir, uidens, nō uidens, percuſſit, non percuſſit, lapide nō lapide, auem nō auē, ſuper arbore, nō arbore. Cuius ſenſus eſt, hic Enuchus luſcus talictro excuſſit pumicem in Veſpertilionem ſuper ſambuco. Cur enim Veſpertilio iure auis non auis dicatur, abūdè à nobis ſuo loco eſt dictum, nempè quòd alas & uolatum cum auibus, reliqua ferè omnia ut dentes, mammas, pilos, pedes &c. cum quadrupedibus communia habeat, & ut inquit Alciatus:

[a] *L. de Rep.*

Quod cùm alas geſtet, cætera muris habet.

Aenigma hoc triplici ſenariolo expreſſit [b] Petrus Crinitus:

[b] *Lib. 20. de honeſ. diſcipl. cap. 8.*

Homo, non homo; videns non videns; alitem
Non alitem; lapide non lapide; perculit
Cùm ſuper arbore, non ſuper arbore degeret,

De Veſpertilione aliud Sempronij ænigma legitur tribus hiſce uerſibus expreſſum:

Nox mihi dat nomen, primo de tempore noctis,
Pluma mihi non eſt, cùm ſit mihi penna volantis
In tenebris ſedeo, nec me committo diebus.

APOLO-

APOLOGI.

APOLOGVM non quidem Aeſopi, ſed alterius cuiuſdam Aeſopi ſimiæ de Veſpertilione, Mergo, & Rubo, inter prouerbia tum recitauimus, quod ad ſignificationes Veſpertilionis declarandas faceret. Alius eſt huiuſmodi, & ipſe à natura ancipiti animalis petitus, vt & ænigma, quod præmiſimus. Auibus cunctis exulare iuſsis edicto, Veſpertilio dixit, ſe murem eſſe; rurſus alio ſuper exilio murium promulgato, auem ſe eſſe dixit. Perſtringit Apologus verſipelles quoſdam, qui inſtar Prothei cuiuſdam omnes pro re nata, & ex ſuo commodo vultus induunt, ſeque nunc hos, nunc illos ſimulant, tempori certè ſe accomodantes & foro, ut dicitur, uti ſcientes.

Verſipeles denotat Veſpertilio.

FABVLOSA.

*L. 3. Varia Hiſt.

AELIANVS Meneiades tres ſorores fuiſſe, fingit. Leucippen, Ariſtippen, & Alcithoën, quarum una in Cornicem, altera in Veſpertilionem, tertia in Noctuam à Deo Baccho mutata ſit, quòd ſcilicet hunc ipſum Deum, eiuſque orgia contempſiſſent. Ouidius uerò omnes ſimul in Veſpertiliones uerſas fuiſſe fabulatur eandem ob cauſam:

At non Alcithoë Mineias orgia cenſet
Accipienda Dei &c.

Et paulò pòſt:

Finis erat dictis & adhuc Mineia proles
Vrget opus ſpernitq́; Deum feſtumq́; prophanat.

Et quibuſdam interiectis:

Iamq́; dies exactus erat, tempusq́; ſubibat,
Quod tu nec tenebras nec poſſes dicere noctem.
Sed cum luce tamen dubia confinia noctis,
Tecta repentè quati, pinguesq́; ardere videntur
Lampades, & rutulis collucent ignibus ædes.
Falſaq́; ſæuarum ſimulachra vlulare ferarum.
Fumida iam dudum latitant per tecta ſorores
Diuerſaq́; locis ignes, ac lumina vitant,
Dumq́; petunt tenebras paruos membrana per artus
Porrigitur, tenuesq́; includunt brachia penna:
Nec qua perdiderint veterem ratione figuram,
Scire ſinunt tenebræ, non illas pluma leuauit,
Suſtinuêre tamen ſe perlucentibus alis,
Conatæq́; loqui, minimam pro corpore vocem
Emittunt peraguntq́; leui ſtridore querelas,
Tectaq́; non ſiluas celebrant, lucemque peroſæ
Nocte volant, ſeroque tenent à veſpere nomen.

Et paulò pòſt

——potuit de pellice natus
Vertere Mæonios, pelagoque immergere nautas,
Et lacerande ſua nate dare viſcera matri,
Et triplices operire nouis Meneidas alis.

HISTORICA.

Monachus moribundus à Veſpertilione ſanatur.

MONACHI cuiuſdam deſperato morbo laborantis atque euentu inſolenti, ac mirabili à Veſpertilione fortè ſanati, hiſtoria digna relatu mihi viſa eſt. Solent Veſpertiliones inſtar culicum noctù dormientes aggredi; & quam partem detectam repererint, auſu imperterrito mordicùs impetere, ſanguinemq́; exugere. Accidit itaque, ut de vita periclitans æger decumberet cænobita pleuritide, cum febre ardentiſſima coniuncta. Quare cùm phlebotomia tanquam unico præſidio ſummoperè egeret, Chyrurgus bis teruè ſcalpello icta uena, ne tantillum quidem ſanguinis extraxit. Vnde pro iam iam morituro deſertus erat à reliquis monachis, qui extremo ei uale dicto, curaturi ſepulcrum abierunt. Ad deploratum, & quem iam è uiuis exceſſiſſe rebantur, poſtridiè manè reuertuntur, hominemq́; uiuum, & alacriorem ſolitò, ac

tò, ac propè incolumem offendunt. Miratis ac causam sciscitantibus, hanc refert, Vespertilionem noctù, detectum pedem mordicùs arripuisse, venam aperuisse, sanguinem ad satiem vsque & copiosum exuxisse, saturum auolasse, vena relicta aperta. Breui itaque cœnobita hic sanitati restitutus ad munia consueta rediit.

DE STRVTHIOCAMELO. Cap. II.

AVIVM omnium rapacium, cùm diurnarum, tùm nocturnarum historia iam nunc ad calcem vsque perducta, non videbor ordinem nobis hactenus obseruatum, inuertere, si Vespertilioni, quem nocturnis adneximus, Struthiocamelum, à quo [a] Plinius de auibus scripturus, exorsus est, subiunxerim, fabulosisq; cùm rapacibus, tùm non rapacibus, quæ subsequuntur, prætulerim. Struthiocamelus enim eodem modo, ut Vespertilio, partim auem, partim quadrupedem refert, quippè qui non vt quadrupes, pennas habeat: vt non auis, sublime non volitet, nec pennas ad volandum vtiles gerat, sed vt currentem adiuuent. Denique qui bipes etiam sit tanquam auis, bisulcus tanquam quadrupes, cùm digitos non habeat, vt aues, sed vngulas bipartitas, vt quadrupedes bisulci. Cùm itaque in hoc conueniant Vespertilio, & Struthiocamelus, ut semiaues sint, & semiquadrupedes, iure merito historię illius, huius adiungenda videbatur, eoque magis cùm vterque genus non habeat proprium, ad quod potiùs possint reduci.

[a] L. 10. c. 1.

ÆQVIVOCA.

STRVTHIOCAMELVS inter struthij herbę nomenclaturas legitur apud Dioscoridem, cuius radicibus ad ciendos menses [a] Hippocrates vtitur. Hanc herbam quibusdam lanariam dici scribit [b] Isidorus. Sunt qui struthium siue struthionem dictam velint, quoniam folia eius vtrinq; lancinata pennas huiusce Auis æmulentur, nam & aliæ plantæ à pennarum similitudine nomen habent, ut Filix, πτέρις dicta, hoc est, alata, quia scilicet folia eius vtrinq; pennarum more, teste [c] Dioscoride, digesta sint. Abietis item, & Sorborum folia Theophrastus *singula* tradit, *constare ex obliquis pennæ modo partibus, acsi omne vnum esset, habens lobos excisos ad neruum vsque, verùm differunt*, inquit, *singula multitudine partium. Decidunt, sed totum folium pęnè facie.* Quod verò folia plantarum similia Strutij auis pennis dicantur, idem Theophrastus testis est, qui de arboribus Indiæ loquens: *in India*, inquit, *arbor quædam gignitur, cui folium specie prælongum, simile pennis Struthiorum, quæ super galeis imponuntur longitudine duorum cubitorum*. Struthium quoque genus est mali apud [d] Athæneum. Struthium item pro obscæna parte virili in Mimis præsertim accipi solet, quandoquidem hæc corporis pars coniugium maximè promoueat, & debitis augeat incrementis. Ego verò eam partem id nominis obtinuisse putem, quoniam Struthiones insigniter sint, vt dicemus, Venerei.

Struthiocamelus herba.
[a] Lib. 1. de mor. mul.
[b] Lib. 17. Orig. c. 9.
Filix ab auium pennis dicta.
[c] L. 4. c. 178.
Struthium mali genus
[d] L. 3. Dipn.
Struthium pro mentula.

SINONYMA.

NON uno nomine (vt Latinis ferè ac Græcis) Hebręis Struthocamelus uenit, sed pluribus, iisq; adeò confusis, vt æquiuoca potiùs, quàm sinonima videantur. Azida iuxta Phisiologum Auis eadem est, quæ Struthio. Albertus Asida legit per s, dicitque vocem esse Græcam, quæ ab alijs dicatur Chamæleon, sed pro Chamæleon scribendũ est Struthiocamelus. Asida verò Hebraicũ nomẽ, non Græcum esse uidetur, nó tamen Asida ab Hebræis profertur, sed Chasida, & nominatur à [a] Iob vnà cum Neelasa Aue, quam Kimhi Pauonẽ, Chaldæus Gallum syluestrem interpretatur. R. Abraham putat esse סטרוצא Struza, id est, Struthionem. בת יענה bath iaana Dauid Kimhi ponit in themate Ain עין, & exponit aues degentes in solitudine, quæ vocem lugubrem emittant. [b] Idem ait בת bath minorem esse, Ieanim יענים maiores. Septuaginta Sirenes transferũt, Hieronymus Struthiones. Animal esse aiunt semper solitudinis amãs, quod cùm pennas habere videatur, tamen de terra altiùs eleuari nequeat, quod Struthioni conuenit, vt & alij ferè scripturæ loci, in quibus Struthij fit mentio. Deuteron. 14. & Leuit. 11. Chaldæus interpres habet בת נעמישא bath naamitha; Arabs נעמאה neamath: Persa prætermisit, nimirum eandem vocẽ positurus, ut per versum totum fecit. Septuaginta interpretes στρουθός,

Azida.
Asida.
Chasida.
[a] Cap. 39.
Struza.
Bath iaana.
[b] Esaię c. 13.
Bath naamitha.
Neamath.

Hiero-

Hieronymus Struthio. Dicitur & Hebraicè Iaenath ab vlulatu; ianath enim vlulare eſt aliquā-
do Hebræis: vnde eſt, quod quidam Vlulam interpretantur. Dicitur Bath iaenath, id eſt, filia
Struthionis, eò quòd homines fæmella ferè veſci ſolent, & cùm adhuc parua eſt, teſte R. Da-
uid Kimhi in lib. Michol. Iaanath apud [c] Iob ſecundum Abraham eſt Struthio. Iob inquit ſe
eſſe factum fratrem Syrenum, & ſocium στρουθῶν. στρουθοὺς autem dicit, quos nos Struthocame-
los vocamus, ut inquit [d] Suidas. Habitabuntq́; ibi filiæ Struthionis iaanath. Sunt qui Ranan
quoque Hebraicam vocem Struthionem vertant. Thalim teſte Syluatico eſt Struthio mas:
Vetus gloſſographus Auicennæ legit Thaliz, codices noſtri Auicennæ Thalium habent: Tha-
lium, inquit, explicauimus in capite de Struthione. Vox fortè Perſica fuerit. Naā etiam apud
Syluaticum Struthionem ſignificat, codex noſter Auicennæ habet Naham; Bellunenſis legit
Nham, & eſt, inquit, auis Strutihio, alia lectio Nacham, quæ eſt auis magna paluſtris. Strutho-
camelus, uel ut alij ſcribunt, Struthiocamelus nomen Græcum eſt, quod Latini etiam recepe-
runt, ut Plinius, multiq́; alij recentiores, ut D. Hieronymus, & eo etiam poſteriores alij, ut
Gaza, multiq́; uiri alij doctiſſimi Struthionem uocant, non deſunt etiam qui Struthium dicant,
ut Valla in tranſlatione [e] Herodoti, & apud Philoſtratum in uita Apollonij. Synonima Græ-
ca ſunt, στρουθος, ut Philoſtrato, atque etiam Ariſtoteli; στρουθοκάμηλος Heſychio; στρουθοκάμηλος
Oppiano, recentioribus Græcis στρουφοκάμηλος. Sunt qui auem hanc maſculini generis faciant
nec deſunt qui fæminini; apud Iuliū Capitolinum Struthiones Mauros legimus, & apud Lam
pridium Struthionum ſexcentorū & στρουθὸς ὁ Ἀράβιος, & στρουθὸς κατάγαιος ab Herodoto pro-
nunciatur, & Ariſtoteles στρουθὸς ὁ ἐν Λιβύῃ dixit, maſculino ſcilicet genere. Ariſtophanes uerò
multiq́; alij Græci στρουθὸν μεγάλην, uel Λιβυκήν, ut & recentiorum etiam nonnulli fæminino
genere Struthionem magnam uel Libycam dicūt. Textor Rauiſius Struthium uocat marem,
& fæminam Struthionem, ſed abſque authoritate: quare nihil ego referre putem, utrum fæ-
minini, aut maſculini generis habeatur, ſic & ipſe Gaza modò Struthionem Africā dixit, cùm
& aliàs Struthionem Lybicum dixiſſet. Plautus hanc auem Paſſerem marinū appellauit, item
& Pœnam auem; Sunt qui ita dictam uelint, quòd maritimas oras inhabitet, uel, ut Turnerus
ait, quòd ex Africa mari in Italiam aduehatur, Paſſerem autem quòd eius ſimilitudinem ge-
rat. Ego uerò uocari crediderim Paſſerem, & Paſſerculum, & Græcè στρουθὸν & στρουθίον, quaſi
per ironiam nomine compoſito, uelut ſi quis pygmæum gigantem diceret, uel homunculum
giganteum. At Struthocameli aliud etymum eſt, nempe, quòd colli, & crurium longitudine
camelum imitetur. Eſt enim ſtatura homine ipſo procerior. Cùm uerò & multæ auis partes,
collum nempè, roſtrum, oculi, caput, crura, Anſeri potius quàm camelo, ſimiles ſint Cheno-
camelum potiùs quàm Struthiocamelum curioſus quiſpiam uocauerit. Apud Varinum λί-
βυσσα ὄρνις, id eſt, Lybica auis pro Struthiocamelo legitur, ut in hoc carmine:

——ἄλλα λίβυσσα
Στρουθὸς ἀλισκομένη πλάζει καὶ ἀμφοτέρους.

Sic & Afra auis uocatur Latinis, ut annotat [f] Acron: & Vaſta Auis [g] Claudiano. [h] Diodorus
Siculus Aues Ceruinas appellauit, ut cōijcio. nam in tota deſcriptione cōueniūt omnia, nihilq́;
aduerſatur, ut poſtea monſtrabimus. Veſpertilionem auem non auem uocant, idem Struthio-
camelo quoque competere poteſt, cùm ut auis non uolet, & multas etiam partes cum quadru-
pedibus cōmunes habet. Italis appellatur Struzzo, uel Sturzo apud Scoppam. Hiſpanis Aue-
ſtruz. Luſitanis Ema di Gei, Ema autem ſimpliciter Gruem eis ſignificat, Gallis Autruche, uel
Auſtruche. Germanis Strauſs, uel Struuſs, & quoniam pennis eius pilei, & galeæ ornantur,
deducitur inde nomē ein Struſsle, pro quauis criſta, & uerbum ſtruſſen pro eo, quod eſt ſuper-
bè ſe erigere. Belgis dicitur een uogel ſtruijs. Anglis an Oiſtris, uel Oſtrige. Illyricè Pſtros,
Polonicè Strus.

Iaenath. [c] Cap. 39. [d] In Sirenibus. Ranan. Thalim. Thaliz. Thalius. Naam. Naham. Nham. Nacham. [e] Lib. 4. Στρουθος. Στρουθοκάμηλος. Στρουθοκάμηλος. Στρουφοκάμηλος. Pœna auis quæ. Paſſer marinus cur Struthio dictus. Etymon. Chœnocamelus. Λίβυσσα ὄρνις. Lybica auis. Afra auis. [f] In cōmen. Horat. Vaſta auis. [g] Lib. 1. in Eutropium. Auis ceruena. [h] Lib. 4. rer. antiq. c. 3. Auis non auis.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

DE Struthiocamelo, quoniam ut Veſpertilio partim auem, partim quadrupe-
dem referat, dubium uidetur, nunquid potiùs inter quadrupedes, an inter aues
reponi debeat. Palpebræ enim, quibus ſolus alitum ut homo, utrimq́; prædi-
tus eſt, pedesq́; biſulci ac totius corporis magnitudo quadrupedē eſſe arguūt,
cùm magnitudo Auibus parua cōueniebat; corporis enim molem ſublimem
ferri nequaquā facilè eſt, ut ſcriptū reliquit [a] Ariſtoteles: cōtrà forma corpo-
ris, pennæ, roſtrū, caput, collū, cauda, pedes bini, Auem quidē conſtituūt, ſed quæ gibboſo cor-
pore, pedibus in binas ungulas diuiſis, moribus, atque ouorum incubatu à reliquis auibus diffe-
rat.

[a] Lib. 4. de part. anim. c. vltimo.

rat. Alas quidem habet uti cæteræ, sed quæ non ad uolandum, ut illis, sed ad ueIociorem cursum datæ sunt. Oua item, ut illæ, parit, sed non incubat, quæ nempè in arena sepeliat, & solis calore postmodum excludat. *Alæ.*

FORMA. DESCRIPTIO.

STRVTHIOCAMELVS Anserē tota corporis sui forma refert. Quod ad magnitudinem attinet, Auium omnium maximus est. Tria enim sunt animalia, quæ ex minimis maxima euadūt, nempe ex aquatilibus, Crocodilus; ex uolucribus Struthio; ex quadrupedibus Elephantus.[a] Diodorus Siculus cameli magnitudinem Struthioni tribuit.[b] Plinius equitis equo insidentis etiam altitudinem excedere scribit, quod sanè intelligendum est, dum collum quantum potest, erigat. Nam reuera aliàs longè minor est, maximus tamen uoclucrū, ut dixi, quare ab[c] Aristophane Rheæ Deorum matri etiam comparatur. Rostrum habet, si corpori adæques, valdè exiguum, sed acutum, & robustum. Caput Anserinum, id pariter paruum, & cerebrum in eo ferè nullum, plumis haud copertum, ut neque collum, sed exiguis tantùm pilis, in fœmina pallidè lutescentibus, mari uerò in capite magis flauent, collum uerò ad rubrum colorem uergit. Oculos magnos, nigros, cameli similes. Palpebras utrimque, alitum solus, ut homo, teste Plinio:[d] Cardanus pilos habere dixit in superiore palpebra. Collum prolixum, imò longissimum, coloris qualem dixi, quod[e] Suidas asini simile dixit, sed quàm rectè, ipse uiderit. Pennæ quæ pilis haud dissimiles sunt, à cæteris auium pennis differre uidentur. Dorsi, cuius pennæ in mare nigerrimæ, in fæmina fuscæ tantùm sunt, & lanæ quandam substantiam sua mollicie efficiūt, tanta latitudo est, ut Oppianus puerum lactantem, uel ut Italicè quidam scripsit, hominem insidentem sustinere possit. Alarum pēnæ eiusdem coloris, sed in superiori parte candidissimæ. Gordianum tradunt Imperatorem, dum etiamnum iuuenis esset, trecentos Struthiocamelos Mauros miniatos habuisse, quos ego Phænicopteros fuisse arbitror.[f] Albertus Struthionem in interioribus alarum cubitis, spicula quædam, quibus feriat eos, quibus insilit, habere scribit, & author de nat. rer. paruum ei sub alis officulū tribuit, quo se in latere purgat (pungit fortè) & agitat, cùm prouocatur ad iram. Alij in extremis alis osseos quosdam extare putant mucrones, quibus ceu calcaribus ad cursum ueIociorem se incitet, infligendo eos coxis, in quibus, ut in plerisq; etiam alijs partibus corporis deplumis est. Sed eiusmodi spicula atq; osseos macrones ego obseruare non potui. Caudæ pennæ in mare subalbidæ, in fæmina subfuscę sunt & cassides maximoperè expetuntur. Coxæ sanè prægandes; eiusdem cum collo coloris plumis per quam raris ornata, ut aui non uideantur conuenire, sed quæ cum magnitudine rotunditateq; ac carnis albedine, tùm quòd in angustum sensim iuxta genu finiuntur, humanum femur potiùs imitētur. Crura carnosa cruribus camelorum similia, crebris corticibus, ceu squammis intecta usque ad geminos duros poplites. Pedes bifidi more boum, cęterorumq; quadrupedum bisulcorum in binas ungulas diuisi; itaque perperàm Suidas pedes asini, qui solipes, atque una tantummodò ungula insignitus est, Struthioni tribuit. Verùm cur bisulcum potiùs, quàm solipedem aut digitatum natura Struthionem fecerit, ego prorsus ignorare me fateor.[g] Nicolaus Leonicus Thomęus id quidem hunc in modum quęrit, sed nihil uidetur concludere. *An quia,* inquit, *verè non sunt volucres, sed pedestrium generis magis, & ideò neq; à terra tolluntur altiùs, pennæq; solummodò data sunt ijs, vt currentes adiuuent, qui alioquin corporum mole essent tardissimi. An quod in animalium genere ambiguas quasdam, & velut promiscuas natura producat species, ut in lutris, marinisq; vitulis, quæ cùm aquatilia, tùm terrestria meritò existimari possunt. Huiuscemodi autem Struthiocamelum esse, non abs re putandum est, vt auis enim bipes est, pennasq; & plumas habet, vt verò ex pedestrium est genere, & genas habet, quibus sanè carent volucres, & bifidas gerit vngulas. Huius autem causa corporis illius est moles, quæ handquaquam auibus, sed quadrupedibus magis conueniens, aptaq; esse videtur.* Verùm nunquid hæ rationes sufficiant, alijs dijudicandum relinquo. Nos interim maris & fæminæ iconem priuatim exhibemus, etsi unica sufficeret, sed pictoris id auaritia factum est.

Magnitudo. — Animantia quæ ex minimis maxima euadant. — [a] Lib. 3. rerum antiq. cap. 12. — [b] L. 10. c. 1. — [c] In auibus. — Cur Rhęæ dicatus. — Rostrum. — Caput. — Oculi. — [d] Li. 10. de subtil. — [e] In Sirenibus. — Pennæ. — Dorsum. — Alæ. — Struthiones miniati qui sint. — [f] Lib. 23. de Animal. — Cauda. — Coxæ. — Crura. — Pedes. — Suidæ error. — Cur natura bisulcum voluerit esse. — [g] In quæst. nat.

LOCVS.

STRVTHIONES loca amant deſerta,& ferè aquoſa, vnde apud D.Hieronymũ legitur; *Filia populi mei fidelis quaſi Struthio in deſerto.* Tanta verò quandoq; eorum copia in deſertis conſpicitur, vt velut equitũ quandam aciem efforment eminus, atque à longè videntibus, totidem ſe equites videre exiſtimantibus, de vitæ ſuæ periculo ſæpiſſimæ timorem incutiant. Africa nobis hanc auem generat. [a] Theophraſtus in ea Africæ parte Struthionem naſci tradit, in qua nunquam pluit. [b] Ariſtoteles Struthionem Africam nominat, & Lybicam. [c] Plinius Africam, & Aethiopicam, & Poëtæ Afram Auem κατ' ἐξοχὴν pro Struthione dixêre. [d] Philoſtratus Apollonio, cùm dextra Gangem, ſiniſtra hyphaſim fluuios haberet, ac ad mare deſcenderet in eo itinere Struthiones multos refert ſibi occurriſſe. Inſula Dargin, Aloyſio Cadamuſto tradente, Struthiones fert, quorum oua non inſuauiter comedit. Paulus Venetus in prouincia Abaſia dicta Struthiones grandes reperiri, Aſinis non minores memorat. [e] Xenophon olim in Arabia magnos Struthiones agnouit, eosq; nõ paucos, quod [f] Diodorus Siculus, & [g] Strabo quoque teſtantur. *Supra Elephantophagos in Arabia* (inquit Strabo) *ſunt Struthiophagi, gens non admodum magna, apud quos aues dicuntur eſſe, ceruorum magnitudine, quæ volare non poſſunt, ſed celeriter currunt, quemadmodum Struthiocameli.* Sanè aues eas, quarum deſcriptio cum Struthionibus ex toto quadrat, ab his nihil diferre arbitror, vt neque à Ceruinis à Diodoro Siculo deſcriptis, quas Aethiopiæ quandam partem mittere ſcripſit; nam quæ & ipſe de auibus Ceruinis dixit, cum Struthionibus omnia congruunt. *Populi* [h] (inquit) *qui partes Aethyopia ſupra Aegyptum ad Heſperum pertinentes habitant, Aethiopes ſimi, ad meridiem ſpectantes Struthiophagi cognominantur. Eſt apud eos auium ſpecies natura terreſtribus animantibus mixta, vnde & aues Ceruina nominata ſunt. Ha magnitudine ſunt magni Cerui, collo oblongo, rotundis lateribus, atq; alatis, capite tenui, oblongoq́, cruribus & iuncturis firmiſſimis, fixo pede.* Struthiocamelos Syriam quoq; ferre [i] idem teſtatus eſt.

[a] *Lib. 4. Hi. plant. cap. 4*
[b] *4. Hi. c. ul.*
[c] *L. 10. c. 1.*
[d] *Lib. 3. de vita Apollonij.*
[e] *Lib. 1. Anabas.*
[f] *L. 3. c. 12.*
[g] *Lib. 18. Geog.*
Struthiophagi populi.
[h] *Lib. 4. rer. antiq. c. 3.*
[i] *L. 3. c. 12.*

VOX.

DE voce Struthiocameli nihil memoratu dignum ab authoribus proditum eſt. Hebræi tamen Struthionem Iaenach appellant ab vlulatu. Ianah enim eis eſt vlulare. Sunt qui proprium huic aui eſſe dicant, vt matres ſemper oberrent, & pullos ſuos deſerant; itaque hos ob cibi inopiam flere, atque vlulare, àd quod ſæpè alludit ſacra ſcriptura vt: [a] *Faciam planctum ſicut Dracones, & luctum ſicut filia Iaenoh*, id eſt, ſicut Vlulæ, uel Struthiones. Quæ ſi eorum uox ſit, alij perſcrutentur, ego uocem eorum nunquam audiui.

Ianah qd.
[a] *Micha. 1.*

VOLATVS. GRESSVS.

STRVTHIOCAMELVS corporis mole, quę in ſublime ferri nequit, vt ſcriptum reliquit Ariſtoteles, impeditus, à terra non eleuatur. alas enim habet non ad volandum, ſed vt Plinianis verbis utar, *vt currentem adiuuent.* Lentè incedit, nimirùm cùm non libeat feſtinare, nec ſit quod urgeat, qui alioquin celerrimè currat, & vtrimq; in alas ingruente uento, & tanquam uela eas extendente ad tam uelocem curſum impellitur, ut Plinius equitem equo inſidentem ſuperare & Oppianus cum alio alite uolante contendere poſſe dixerint.

VICTVS. NVTRITIO.

STRVTHIONEM carpophagum eſſe ex [a] Strabonis uerbis licet colligere; ſcribit enim, *Venatores cum eos capere ſtudent ſemen ſpergere, quo auem alliciant*, ut poſtea dicemus. Sunt, qui ſine delectu, quicquid obtigerit, deuorare ſcribãt, uerum hęc incocta, & integra in uentriculo eius remanent, & ſi nimia fuerint, tandem animal ad mortem, uel ad tabem deducunt, ut in diſſectis apparuit. Quare minimè equidem credendum eſt ferrum concoquere, ut multi crediderunt, concoctionisq; eius uim à calidiſſima eius natura dependere, quorum opinio Leonis exemplo facillimè conuincitur, ut qui longè, quàm Struthiocamelus calidior, ferrum tamen concoquere nequeat, ut [b] Alex. Aprodiſeus teſtatur; Nec audiendus [c] Ioannes Langius qui in horto Ducis Ferrarię Struthionem ferrum concoxiſſe ſeſe obſeruaſſe teſtatur. Plinius quidem mirã Struthionibus cõcoquendi, quę ſine dilectu deuorârint, naturã dixit, ſed ferrũ concoquere

[a] *Lib. 6.*
Struthiocamelum ferrum non cõcoquere.
[b] *In proœmio Probl.*
[c] *L. epiſt. 12*

coquere nunquam, quod sciã. Albertus Magnus ossa in breues partes truncata & lapides auidè deuorare dixit, sed respuere, ego ferri frustula deglutire, dum Tridenti essem, obseruaui, sed quæ incocta rursus excerneret.

NIDVS. GENERATIO. EDVCATIO.

EX sabulo nidum pedibus construit in solo, eumq; humilem atque medium concauum, labra ambientia altè exaggerãs, ac tanquam muro circũmuriens, ne pluuia eminus influat, & pullos etiãnũ teneros madefaciat. Nõ coit more aliarum auium, sed velut Camelus Bactrianus, auersus nempè. (Coitus.) In Venerem procliuis est, eamq; pluries exercet, plurimo excremento abundans. [a] Aristoteles, & [b] Plinius *complura oua parere* dixerunt, numero non determinato. [c] Aelianus *octuaginta amplius excludere, non tamen vno eodemq; tempore ex ouis pullos enasci, sed ex his partim iam in lucem proferri, partim intra oua informari, & conglutinari, partim etiam foueri.* Alibi tamen numerum non addens: *Etsi permulta*, inquit, *oua parit non tamen omnia ad frugem perducit, sed fœcunda ab infœcundis secernit, tantumque frugiferis incubat, simul & ex ijs pullos excludit, & sterilitate affecta, eis ipsis editis pullis alimenta præbet*; Parit verò mense Iulio. Sunt autem oua maxima, vtpotè capitis infantis magnitudine plus minus quindecim libras pendentia, durissima & quasi lapidea crusta munita; quæ in arena condita, solo uisu à Struthione foueri, atque ita pullos in lucem excludi multi crediderunt, cùm quòd matrem ob corporis grauitatem incubare ijs non posse cernerent, tùm quoniam etiam fortè aliquando eam oua ceu carissima sua pignora, veluti propter custodiam intuentem reperissent. Verùm, ut ingenuè loquar, Struthio non uisu fouet oua, quo ea quandoq; obseruat, sed solis calore tãdem ex ijs pulli educuntur, vt ex multorum animalium ouis fieri quoque videmus: etsi secus ab Aeliano scriptum.

[a] Lib. 9. Hi. c. 15.
[b] L. 10. c. 52
[c] Lib. de anim. c. 13.

AFFECTVS CORPORIS.

PLINIVS [a] Struthiocamelum *naturaliter caluere* dixit, quod mihi de alia alite nullubi legere vnquam contigit.

[a] L. 11. c. 37

MORES. INGENIVM.

QVAMVIS Struthiocamelus deserta incolat, mitis tamen esse dicitur, & mansuetus. Sed *mira*, vt [a] Plinij verbis vtar, *eius stoliditas in tanta reliqui corporis altitudine, cum colla frutice occultauerit, latere sese existimantis*, quod verò de collo Plinius dixit, id alij de toto capite tradunt. Hinc Poeta:

——si iam vestigia retro
Clara sonent oblita fuga, stat limine clauso
Ridendum reuoluta caput, creditque latere
Quod non ipsa videt.——

Diodorus Siculus uerò caput quidem inter arbusta, aut vmbrosa loca abscondere Struthiocamelum admittit, cùm scilicet venatores effugere nequit, at naturæ desidia, ne ab alijs conspiciatur, quod illi volunt, id facere negat, causamq; in hoc reijcit, quoniam corporis pars cæteris debilior, vmbram sibi pro tutela parat. Vt ut sit, ego me in hac authorum controuersia immiscere nolim, neutrum expertus. Video tamen sacras quoque literas de stoliditate auis loqui. Sic enim [b] Iob. *Struthionem Deus priuauit sapientia, non dedit illi intelligentiam.*

[a] L. 10. c. pr.
[b] Cap. 39.

ANTIPATHIA. SYMPATHIA.

STRVTHIONEM naturaliter equum odisse tradunt, & contrà ab equo tantùm Struthionem odio haberi, qui nempè intuitum eius non sustineat. (Struthionis & equi odium.) Struthio erga fœtus suos tanto amore flagrare fertur, ut etiam paracutas cuspides, easq; ferreas, quas circa nidum, pullorum potiendorum causa venatores defigunt, negligat, atque ita transfixus mortem obire non recuset. Quod tamen sacræ paginæ repugnare uidetur ubi nempè legitur apud [a] Iob. *Struthio dura est in suos pullos, quasi non sint sui, frustrà laborauit nullo timore cogente.*

[a] Cap. 39.

CAPIENDI RATIO.

STRVTHIO viſeo aut calamis more aliarum auium non capitur, propter corporis molem, ſed equis, canibus & renbus teſte Oppiano. [a] Xenophon equis & canibus propter curſus velocitatẽ, difficulter capi innuens, *Struthiũ Arabicum*, inquit, *nemo capere potuit, & equites qui perſequebantur mox deſiſtebant, aufugiens enim procul ſe abducebat*, pedibus ſcilicer & alis ad modum veli ſimul erectis ad curſus celeritatem vtens. Comprehẽditur tamen ab equitibus cùm in curſu nimia laſſitudine delaſſatur. Solet enim Srruthio in orbem currere, atque ita ab equitibus facilè curſu ſuperatur, non tamen ita facilè capitur, quippè qui obuios quoſcunque lapides, vngulis ad id aptis, arreptos retrò in hoſtes, tanquam funda eiaculatur, vt [b] Aelianus, & [c] Diodorus Siculus memorant: cùm enim animal ſit biſulcum, comprehendendis lapidibus vngulas habet accommodatas, [d] Plinio teſte; [e] Strabo author eſt apud Strutophagos in Arabia, à nõnullis Struthiones arcu venari, alios verò pellibus Struthionum, corpora ſua operientes, dextram manum pelle colli detectam more animalis, dum adhuc viuebat, mouere: ſiniſtra verò ſemen è ſuſpenſa pera eductum ſpargere, quo aues allicientes, tandem eas in conualles detrudunt, atque obtruncant. Capiuntur & hoc modo, Venator inuentum eorum nidum peracutis ex ferro cuſpidibus ſpiculorum more rectis circumdat, & in occulto ſe abdens, ex inſidijs Struthiones acerrimè obſeruat, quæ quoniam perditè pignora ſua amant, cùm ex inquiſitione paſtus reuertuntur, etſi antequam in nidum inuolent, huc illuc oculos verſent, metuentes ne ab aliquo videantur, tandem flagrantiſſimo pullorum ſtudio victi, cõtemptis ferreis ſpiculis, ita alis paſſis (tanquam velis contento fune explicatis) in eum irruentes transfiguntur, & a venatore, qui repentinus eò accedit, ſimul cum pullis capiuntur. Sed omnium facillimè in manus hominum veniunt, cùm capite in fruticibus recondito ſeſe latere totos exiſtimant. Ita enim dum *in capit.* (vt Tertulliani verbis vtar) *ſecuri ſunt, nudi quà maiores ſunt, toti cum capite capiuntur*.

[a] Lib. Anaſar 1.
[b] 4. de anim. capite 47.
[c] Lib. 4. c. 3.
[d] L. 10. c. 3.
[e] Lib. 6.

ICONES.

IN libro Notitiarum Oriẽtis, & Occidentis, qui inſignia diuerſarum Romani Imperij Prouinciarum continent, animalia quædam pinguntur inter Arabiæ inſignia, ſerpentes, Struthio, & Aquila, aut Phœnix. [a] Pauſanias Arſinoæ, quam frater eius Ptolomæus duxit, imaginem in Helicone videri ſcripſit, quę illã à Struthione (στρουθῷ) ænea, geſtari oſtẽderet. Et Iulius Capitolinus Gordiani ſyluã memorabilẽ extare memorat, pictã in domo roſtrata Cnei Pompeij: in qua pictura etiamnum contineantur Struthiones Mauri miniati trecenti, Onagri triginta &c. Sed ego, ut antè dixi, Phœnicopteros fuiſſe crediderim, cùm miniatos Struthiones nullibi legerim. In argenteo Philippi numiſmate Struthiocamelus depictus quoque cernitur, cum hac inſcriptione: IVNO CONS. AVG. Erat autem Iunoni auis iſtæc ſacra apud antiquos. Pennæ Struthiorum quoque erant in numo, cuius inſcriptio erat TI. CAESAR DIVI AVGVSTI F. P. M. TR. POT. XXIIII. In eo numo pinnæ Struthij, in quodã ſerto ſitæ ſunt, ſupra frontem ſigilli, cui ſubiecta eſt inſcriptio. IVSTITIA. nummum hunc Achillinus, & Alexander Calcinius Bononienſes habuerunt.

[a] In Boeoticis.

Non omittam nobiliſſimam Caſtrutiorum familiam Lucenſem, ex qua toto orbe celeberrimus ortus eſt Caſtrucius Caſtracanus rei militaris peritiſſimus, atq; dux acerrimus pro inſignibus Struthione vti. Iam verò Familia hæc Monteuici, aliàs Montiſregalis floret, eamq; non mediocriter illuſtrat F. Paulus Caſtrutius Ordin. Prædicatorum ſacræ Theologiæ Doctor, Prior Conuentus Dominicani in hac noſtra vrbe primùm, dein Vicarius Generalis contra hęreticam prauitatem, tandem Prouincialis, mihi non ſolùm familiariter notus, ſed cui propter ſingularem humanitatem plurimum me debere fateor.

HIEROGLYPHICA.

SCRIBIT [a] Orus Apollo Aegyptiorum ſapientes, cùm eum, qui ius æqualiter omnibus impartiretur, ſignificare uellent, Struthiocameli pennam pinxiſſe, quoniam hoc animal pręter cætera peunas alarum vndiquaque habet ęquales.

Si quis etiam Aegyptiorum more elementorum concordiam indicare voluerit, non imperitè picturam eam proponet, quam ipſe rerum opifex per animantia id præ ſe ferentia, conſideranda propoſuit, Lutram ſcilicet, uel eius loco uitulum marinum

[a] Lib. 1 Hieroglyph.
Viri iuſti typus.
Elementorũ concordiæ typus.

rinum, Struthiocamelum, & hominem eodem uinculo colligatos. Lutra ſiquidem & uitulus marinus media ſunt animalia inter terreſtria & aquatica; uinculumq́; illud oſtendunt, quo terræ applicitę ſunt aquę, ſuisq́; coercentur finibus: qua diuina prouidentia, cùm arenam terminum maris poſuiſſet, leges etiam impoſuit aquis, ne fines ſuos tranſgrederentur. Struthiocamelus autem ambiguus eſt, inter terreſtria & aëria: uerè enim uolucris non eſt, quæ nequaquam à terra, ut uolucres, attolli poteſt, pennæ autem, alæq́; ob id tantùm à natura datæ, ut curſum adiuuent, crura verò vti dictum bouilla propemodum, vngulasq́; biſulcas habet. Denique inter elementa omnia & cælum ipſum, homo intermedius eſt cōſtitutus. Ita per huiuſmodi picturā tota ipſa rerum machina deſcribitur. Adhæc genuina animalis ſtoliditas effecit, vt imago eius caput intra frutices abſcondentes hieroglyphicum inſipientiæ haberetur, vtpotè qui auium ſit maximus, ſi tamē collum tantùm frutice occultauerit, latere ſe totum exiſtimet, cùm reliqua magna admodum corporis moles in aperto relinquatur.

Stultitiæ ſymbolum.

PROVERBIA.

AFRA vel Lybica auis (λυβυκὸν ὄρνεον) refertur à Suida de prægrandibus quod ex ea regione deportentur aues immani magnitudine. Horatius de prælauta vſurpauit. *Non afra auis* (Meleagridem hîc vel Numidicam Gallinam non Struthionem intellexerim) *deſcendat in ventrem meum, iucundior quàm lecta de pinguiſſimis Oliua ramis arborum*. Nam Gallinas prægrandes olim mittebat Africa, quas eaſdem Numidicas aues appellant, Acron videtur de Struthione ſentire, quæ & ipſa auis mira mole corporis eſt. Adagium mea quidem ſententia nō ineptè quadrabit in hominem peregrino cultu notabilem, & Plautus alibi Pœnam auem vocat ob manicas alarum inſtar vtrinq; penſiles: Prouerbium extat apud [a] Ariſtophanem. Interpres indicat conuenire in barbaros ac meticuloſos. Sunt enim homines prægrandes ferè timidiores: hinc Terentius:

Afra auis quid Horatio.

[a] *In auibus.*

Hic nebulo magnus eſt.

MEDICA.

GALENVS [a] Struthiocameli ventriculum, ſimiliter etiam & aliarum Auium cochleariorum duorum menſura ex vino, ſi abſit febris, ſi adſit verò, ex aqua, potum ventris profluuio mederi tradit. In Struthionis ventre inciſo lapides inueniri, eosq́; deuoratos temporis progreſſu ab illa concoqui (quamuis id negant alij) atque ad faciendam oculorum medicinam ſalutares eſſe author eſt [b] Aelianus, apud quem Grecè legitur, ὤνιν δ' ἄν εἴτοι καὶ ἀνθρώπων ὄψεως ἀγαθοὺς, ubi καὶ coniunctio ſimilitudinem aliquam cum præcedentibus inſinuat, & rei ipſius natura πέψεως potiùs, quàm ὄψεως legendum dictat, vt Ornithologus conijcit, vt lapides in ventriculo animalis omnia concoquentis reperti, in homine etiā concoquendi vim promoueant. Nam & Kiranides quoque lapidem è ventriculo Struthionis, collo ſuſpenſum iuuare coctionem ſcribit. Qua ratione etiam Echinus, ſiue interior ventriculi Gallinarum membrana in cibo ſumpta, tanquam etiam illi vis concoquendi lapillos inſit, necnon & exteriores quorundam voracium animalium pelles forinſecùs cum ſuis plumis ac pilis applicatæ, vt Mergi, Cigni, Lupi ciborum coctionem confirmare exiſtimantur. Quod calori forſan earum applicatione adaucto aſcribendum fuerit, non occultæ proprietati, cùm ſimiliter alijs quoq; calidis atque calfacientibus impoſitis augeri coctio poſſit. [c] Galenus tamen id de Struthiocameli ventriculo falsò credi putat. Contrà R. Moſes ait corticem interioris Struthij ventris, quem cum ventriculi membrana eundem eſſe arbitror, ſumptum conferre ſtomachicis, & calculum diſſoluere: quam quoque vim alij interiori membranæ ventriculi Gallinarum attribuunt. Auicenna carnem nham, hoc eſt, Struthionis à quibuſdam Medicis maximoperè laudari memorat, crasſitieq́; eſſe calidā, & pinguem, appetētiam excitare, confirmare corpus, & laudabilem eſſe, & coitum promouere, quando concoquitur; eſt enim difficilis admodum coctionis, & ſuperabundantis ſuperfluitatis; & craſſior duriorq́; omnibus carnibus ab Raſi ſtatuitur, Camelinæ naturam referens. Et [d] Galenus non carnem tantùm, ſed omnia etiam eius membra excrementoſa, coctuq́; difficillima ſcribit; ideoq́; iure merito nobis tanquā auis immunda à ſacris literis interdicitur. Plinius ſeuum Struthiocamelinum narrat, cùm auctio regia per Catonem Vticenſem fieret, ſeſtertijs LXXX. uæniſſe, efficacioris ad omnia uſus, quam ſit adeps Anſerinus. Hunc eundem adipem P. Aegineta miſcet in emplaſtro diacinnabarios ad toſos, aliosq́; tumores induratos, nec-

[a] *Li. 2. Euporiſt. c. 46.*

Lapidum in Struthione inuentorum vis.

[b] *Li. 14. de Anim. c. 7.*

[c] *Lib. 3. de Alim. facultat.*

Caro.

[d] *Lib. 3. de facult. nat. & lib. de cibis boni & mali ſucci.*

Seuum.

non

non etiam acopo ex vulpe in oleo decocta, item unguento duodecimo ad arthriticos. Sunt qui puerorum impubium vrina ad ſolem uſta cum oui albumine illinant. Plinius efficaciorem Struthiocameli vrinam ad eadem aſſerit. Hermolaus hac eadem vrina atramenti lituras ablui ait,quaſi uerò præter Veſpertilionem alia auis mingat. Struthiocameli oua podagricis inuncta proſunt,teſte Kiranide.

Vrina.

Oua.

V S V S.

ETSI Struthio carnes habeat tantoperè à Medicis interdictas, vtpotè duriſſimas difficillimasq; concoctu; Struthiophagi tamen Arabiæ populi, vt antea recitauimus,ab huius auis eſu nomē meruêre,& Aethyopes Bellonius refert, captis à ſe Struthionibus veſci: & Lampridius author eſt, Heliogabalum Imperatorem Struthiones, & Camelos exhibuiſſe in cænis aliquoties, præcepiſſeq; Iudæis,vt ederent;& rurſus, eundem ſexcentorum Struthionum capita vna cæna multis exhibuiſſe ad edenda eorum cerebella. [a] Iohannes Leon Africanus Numidas carne eorum veſci quidem tradit,ſed iuuenculos capere,ſaginare,& ſeſe vnà cum illis aliquoties palato ſuo haud ingratam epulatum fuiſſe. Galenus atque ex eo Paulus alas Struthionum cæterarum auium alis deteriores eſſe negant. Africanus coxas omnium deterrimas affirmat, viſcidas ſcilicet & fœtidas. Quod ſi ergo quiſpiam Struthiones nactus ad menſæ vſum perducere cupiat, carnis huius coquendi, condiendiq; rationem ab Apicio accipiat, qui de conditura eius hunc in modum ſcribit: *Piper,mentam,caminum aſſum, apij ſemen, dactylos vel caryotas,mel,acetam,paſſum,liquamen,& oleam modicè, & in cacabo bulliant, amylo obligas, & ſic partes Struthionis in lance perfundes,& deſuper piper aſperges. Si autem condituram coquere volueris,aliceā addes:* Capitolinus author eſt, Firmum Seleucium Struthiocamelum, quo quidem nullum volucre maius eſt,vno die comediſſe:& aliàs etiam Hippopotamum, cuius adipe delibutus inter Crocodilos impunè natauerit,eſitaſſe:quod certè inſigne heluonis exemplum eſt. Oua Struthionum, quæ ab omnibus improbantur, ab Auicenna inter ſicciora habita, Galeno deterrima, Tacuino craſſa & concoctu difficilia; ſi quis etiam veſci voluerit, vitellis tantùm vtatur, quos Aloyſius Cadamuſtus & Braſauolus non inſuauiter ſeſe comediſſe narrant. Sed longè alium etiam vſum præſtant,vt quæ, [b] Plinio teſte, propter amplitudinem ac capacitatem pro vaſis quibuſdam habeantur. Garamántes,qui propter ſolum arenoſum ac exuſtum argilla,qua noſtra vaſa cónſtant,carent,potoria ſua vaſa ex his ouis tranſuerſim conſectis conficiunt,necnon & pileos,ſeu capitis tegumenta,quibus plurimùm ſibi applaudunt: Tanta ibi ouorum magnitudo eſt; Solent etiam hæc oua in templis ſuſpēdi,quod quia duriſſima ſint,& humore exempto quaſi oſſea reddantur. Pennarum Srtuthionum plurimus vſus,ad conos bellicos,& galeas, pileoſq; adornandos, tam apud veteres fuit (Plinio teſte) quàm iā nunc apud nos, apud quos adeò increbuit,vt vel gregarius quiſque miles pileū eis exornet; ad quē ſenſum [c] Claudianus:

[a] In deſcrip. Africæ.

Struthionis præparatis ad cibum.

Firmi Seleucij uoracitas.

Ouorum uſus.

[b] L. 10.c.1.

Pennarum uſus.

[c] In ſext. Conſul. Honorij.

Vna dedit? gaudet metuens, & pollice monſtrat,
Quod picturatas galea Iunonia criſtas
Ornet auis, vel quod rigidos vibrata per armos
Rubra ſub aurata criſpentur ſerica dorſo.

Itaque [d] Polybium de Struthionis pennis loquutum fuiſſe omninò crediderim,vbi milites Romanos corona plumea coronatos fuiſſe olim tradit,pennisq; tribus puniceis aut nigris erectis longitudinis ferè cubitalis. Talem item pennam marmoream in caſſide ſtatuæ Pyrrhi Epirotarum Regis,& Mineruæ bellorum Deæ, Romę in palatio Illuſtriſſimorum Cæſiorum obſeruaui,quod ſanè noſtram opinionem non parùm confirmat. Atque hinc etiam Struthionis typo militantes denotantur; nam in eorum exequijs inter alia ſuarum virtutum monumēta,caſſides hiſce pennis perornatæ portari ſolent. Non omitam etiam πτεροφόρυς dictos fuiſſe nuntios celeres,ſeu curſores tabellarios, quòd cùm peregrè proficiſcerentur, pennas in capite geſtarent. Meminit illorum Iuuenalis:

[d] Lib. 6. c. 204. 205.

Tanquam de Cattis aliquid toruisq; Sicambris
Dicturus tanquam diuerſis partibus orbis
Anxia præcipiti veniſſet epiſtola penna.

Quas pennas ego etiam Struthiocamelorum fuiſſe iudico,quemadmodum Aegyptiorum ſacerdotum,quos πτεροφόρος quoque appellabant, cùm in Aegypto hæ aues non infrequentes ſint. Apud Turcas pennas Struthiorum, & Manucodiatæ niſi Ianitzeris (ita milites fortiſſimos vocāt) ferre licet,eisq; ſolis,qui in bello egregium quidpiam fortitudinis ſpecimen ediderint. Ex eiſdem in nobilibus Italiæ vrbibus ac Bononiæ potiſſimùm atque Venetijs fiunt ventilabra,quibus nobiliores matronæ æſtiuo tempore ventulum ſibi parant.

SYM-

SYMBOLA.

STRVTHIO auis, quæ oculorum radijs foueat oua ſua cum verbis: DIVERSA AB ALIIS NATVRA VALEMVS, ſignificat eum, qui admirandum quoddam artificium inuenit. Struthio eodem modo depictus ſed cùm verbis LVX VITAM. Significat eum, qui vitam ſeſe, & alimentum à radijs & ſplendore oculorũ mulieris, quam deperit, recipere oſtendit. Nam Struthio mulierem, ouum hominem amantem ſignificat.

Struthio deglutiens ferrum cum verbis: SPIRITVS DVRISSIMA CONCOQUIT. ſignificat uirum generoſum poſſe tandem omnem grauem iniuriam eluere.

Struthio expandens alas, ad uolatum tamen ineptus, cum uerbis: NIL PENNA SED VSVS. ſignificat hypocritarum proprietatem, quibus ſplendida foris eſt, ac turgens religioni s ſanctimonia, uerùm præter ſimulationem nihil eſt pietatis, & ſi ultra ſcruteris, intus deliteſcunt mendacia, eſt enim Struthio plurimus in plumarum oſtentatione, ſed illis extolli nequicquam ualet.

Struthio alis ad curſum leuatis in morem ueli, cum uerbis: SI SVRSVM NON EFFEROR ALIS, CVRSV SALTEM PRAETERVEHOR OMNES. Virum denotare poterit, qui cùm ad metam, ad quam omne ſuum ſtudium impendebat, pertingere nequiens, aliàm eamq; non infimæ ſortis obtineat.

STRVTHIOCAMELI SCELETI
deſcriptio ex * Ambroſio Pareo.

*L.24.c.22

QVAM prodigioſa ſit Struthiocameli magnitudo, ex oſſium eius magnitudine facilè quiuis conſequetur. A. Caput igitur eius Gruis capite paulò craſſius erat, palmi longitudine, à uertice ad roſtrum uſque planum, roſtro fiſſo, ad mediam uſque oculi regionem, in ſui extremitate obrotundo. B. Ceruix tres pedes longa, ſeptemdecim latebris coagmentata,

Caput. Ceruix.

mentata,

mētata, quarum ſingulæ ſingulis lateribus donatæ ſunt; apophyſi tranſuerſa deorſum ſpectante pollicari longitudine, ſi primam & ſecundam capiti promás exceperis, ut quæ his careant ginglimo coniunctæ. C. Dorſum bibedali longitudine ſeptem uertebris connexum. D. Os ſacrū bipedali eſt longitudine, in cuius ſummo apophiſis uiſitur tranſuerſa, cui magnū ſubiacet foramen, & quod tria alia ſequūtur, ſed minora F.G.H. poſt quę ſequitur acetabulum ſeu pyxis, in quam caput oſſis femoris excipitur & conditur; id parte externa & laterali profert os perforatum, litera I notatum, perforatum, inquam, ſui initio, mox enim unitur, qua littera K. ſubeſt. Inde bifurcatur, & in duo alia oſſa funditur, quorum unum alio maius eſt, minus littera L. notatur, ambo qua littera M. affixa eſt, vniuntur, ſingula ſemipedem, & quatuor digitos longa. Cæterum ei parti, unde primùm bifurcari incipiunt, & ei in quam concurſu facto, uniuntur, medium interiacet foramen, quatuor digitos latum. Longius uerò palmo, ut litera N. notatur, quod oſſis illius reſtat, falcis uinitoriæ inſtar habet, latum tres tranſuerſos digitos, longum uerò tres pollices. Ad extremum ubi littera O. ſubeſt, ſynchondroſi iungitur. P. coccyx nouem uertebris humanis ſimilibus coagmentatur. Femoris oſſa duo ſunt, quorum quod littera Q. notatur, pedali eſt longitudine, craſſitie uerò, quæ equiui femoris craſſitiem æquet. Alterum ipſi ſubiectum (quod fortè os cruris ſeu tibiæ poſſis dicere) littera R. notatum, ſeſquipedem longum eſt; coniunctam habet fibulam ſeu focile minus, eiuſdem longitudinis, ſed quod tantum gracileſcat, quantum deorſum procedit. S. tibia eſt cui pes adhæret, ſeſquipedem longa, in duas ad extremum ungulas fiſſa, maiorem unam & minorem alteram, quarum ſingulę tribus conſtant oſſibus. T. octo coſtę ſunt, quę in ſternum inſeruntur, harum tres medię oſſeam productionem habent unco ſimilem. V. ſternum eſt vnico oſſe bipedali conſtās, ſcutulatum clypeum repræſentans. Huic aliud os iungitur, quod tribus primis coſtis ſupertenſum clanicularum loco eſt. X. primum alæ os quod ſeſquipedale eſt. Y. duo huic ſubiecta oſſa extremam alam littera Z. notatam conſtituentia. Totum id animal oſſeū ſeptem pedes longum eſt, totidemq; & amplius à pedibus ad roſtrum procedendo altum.

Margin notes: Dorſum. Os ſacrum. Coccix. Femoris oſſa. Tibia. Coſtæ. Sternum. Alæ.

Sed antequam huic libro finem imponam, omiſſam per incuriam Veſpertilionis ſceleti iconem exhibere placuit.

FINIS LIBRI NONI.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ Liber Decimus.

Qui est

DE AVIBVS FABVLOSIS.

DE GRYPE. Cap. I.

ALITIBVS rapacibus, tam diurnis quàm nocturnis, necnon Vespertilioni & Struthiocamelo quę à fœcundissima parēte Natura progenitæ reuerà in hoc orbe subsistunt, eas, quæ rapaces quoq; vel habentur vel tales saltē pinguntur, vtpotè fabulosas, Poëtarum figmētis proditas, vt veritati mendaciū, iure postponimus. Pertractandas tamen duximus, vt si quid fortè his fabularū inuolucris occultū, & antiquitatis ignorātia obrutū, veri latitet, id diligēti discussione in lucem proferatur, & quę vera sint, quiuis accipiat, quę falsa, aspernetur. Neq; enim verisimile est tot antiquis authoribus (exēpli causa Gryphi) siue fabulā traditā, siue mauis historiā, & in hanc vsq; ætatem tā constanter hominum animis, vt euelli nequeat, infixam, omninò ex nihilò natam esse; sed vel obscuris Poëtarum & Historicorum, dum vel mystica, vel noua, admiranda scribunt, & non intellectis principijs ortam, mox verò cùm alijs ab alio permixtam, quibus posteri, vt fit, mendacium mendacio accumulantes, & naturalis historiæ ignari, de suo semper aliquid addiderint, parum esse existimantes referre, quod ab alijs acceperint, nisi & ipsi nouum quidpiam adijciant, & eos vel mentiendo superent. Atque hanc auctorum discrepantiam non parum lucis & honoris his nostris commentarijs allaturam iudicamus. Inter cęteras verò fabulosas aues, de Grype, tanquam quę fabulosarum omnium maxima sit, & potentissima, primùm agere instituimus. Hinc enim Grypes Apollini cōsecrasse antiquitas, eiusq; currui adiunxisse, non secus atque leones videtur, quòd Deorum maximum & excellentissimum animalia etiam cæteris grandiora & præstantiora deceant. Hos igitur quadrigæ iungunt, qui Solis imaginem apud Indos pingunt, vt vult [a] Aelianus, & Claudianus innuit:

Ac si Phœbus adest & frænis Grypha iugalem,
Riphæo tripodas repetens detorsit ab axe.

Galieni Imperatoris numi Grypis excussi inspiciūtur cū inscriptione APOLL. CONS. AVG. Quod est Apollini conseruatori Augusto. Hoc Imperatorum esse indicat, quod Sol in cælo, & Gryps inter animalia. Alijs tamen vt [b] Natali Comiti magis placet, ob eximiam pręsentiendi vim, vt etiam Coruos, Apollini Grypes dicatos esse. Fures enim auro inhiantes mira solertia percipiunt. Vnde aures acutæ illis.

Cur de Grype primùm inter fabulosas aues agatur.

Grypes Apollini sacri & cur.

[a] *L. 4. de Animal. c. 27.*

Galieni Imperat. numi

[b] *In Mythologicis.*

AEQVI-

ÆQVIVOCA.

Gryphi q̃ olim dicti. ª In Apophtegmat.

GRYPHI olim dicebantur homines adunco naſo, quẽ aliàs Aquilinum dicimus. Tales nare curuos Perſæ, teſte ª Plutarcho, mirè amabant, velut pulchros & admirabantur, quòd Cyrum Regem talem habuiſſe naſum crederent. Inde enim morum iudicium faciebant. Naſutos, namq́ꝫ aſtutos, vt quibus quiduis facilè ſuboleat, quemadmodum è contra ſimos mites & gratioſos exiſtimabant. Sic naſo adunco ſuſpendere alios dicuntur irriſores, quòd in naſo irriſionis ſedes eſſe putetur. Inuenies naſones aliquando (id enim nomen à naſi magnitudine eſt) Gryphos nuncupatos, quo quidem cognomento Syriæ Rex Gryphus Cleopatræ filius appellatus eſt. fuit enim is viſenda naſi magnitudine præditus. Grypho nomẽ proprium erat fratris Pipini, qui anno 748. metu fratris in Saxoniam fugit, è qua cùm anno ſequenti reuerſus eſſet, paulò pòſt à comitibus Pipini & aſſeclis trucidatus fuit. Grypho quoque quidam ex Auſtriæ Marchionibus dictus. Gryphon etiam nomen eſt Equitis, de cuius laudibus & encomijs lege Arioſtum, qui paſſim eius egregia facta celebrat. Γρύπες Varino ſunt partes de inſtrumento nauis & anchoræ. Γρῖπος idem quod γρῖφος genus retis piſcatorij. ᵇ Angelus Decembrius in aſſignanda huius uocis ſignificatione, niſi fortè impreſſorum culpa ſit, hallucinatus mihi videtur, ita ſcribens: *Grypes animalia pennata inter quadrupedes feras. Gryps autem Vultur, & Grypes Vultures, vt in Homero.* Vultur enim Homero γὺψ, non Gryps dicitur. Quæ Græci ænigmata Latini ſcrupos appellant, Gryphi etiam dicuntur. Nam vt inquit Scaliger:

Pipini frater Gryph[us] dictus. Gryphus Auſtriæ Marchio. Gryphon Eques. Grypes nauis pars. Γρῖφος. γρῖπος. Rete piſcatorium. ᵇ Lib. 7. de polit. liter. c.89.

——Oratio vel
Se nudam oſtendit, vel vult prætexere gryphos.

Qui & logogryphi voce compoſita ambages nempè verborũ. Huiuſmodi gryphi, id eſt, quęſtiones iocoſæ quidem, ſed argutæ, anxiæ, ſcrupuloſæ, difficiles intellectu olìm in cõuiuijs proponi ſolebant, quod cùm prophanæ probant, tùm ſacræ litteræ. ᶜ Athenæus inter multa alia γρῖφου definitionem ex Clearco Solenſi affert: *Gryphus quæſtio eſt iocoſa, ſiue ludicra, quæ imperat cogitatione inuenire propoſitam rem vel honoris vel mulctæ gratia dictam.* Suidas vero: *Gryphus*, inquit, *perplexa eſt oratio, & difficilis, quæ aliquid in ſe habet reconditum*, & γρυφώδης λόγος. In Ionia pueri Homerum torſerunt huiuſmodi grypho, Muſis propitijs contexto: Quæ cepimus, reliquimus, quæ non cepimus, ferimus. Vocantur ijdem hi ſermones impliciti, obſcuri, & nodoſi, γριπίσματα; & γριφεὺς dicitur, qui quæſtiones huiuſmodi ænigmaticas ſoluit, à Theodecte Phaſelita, qui ſimiles gryphos ſiue ænigmata & proponendi & ſoluendi peritiſſimus fuit, μνημονικὰ fuerunt appellata, eò quòd ille memoriæ vi pollebat. Dicebantur etiam vulgò Ζητήματα κυλίκεια teſte Polluce, hoc eſt, quæſtiones pocillatoriæ, quia inter pocula proponebantur. Horum ſeptem genera proponuntur ex Clearco, qui peculiarem de illis librum ſcripſit. Symbola quoque Phythagorica Gryphi & ænigmata appellantur apud Athenæum. Fuit porrò moris, vt idem teſtatur, ut qui Gryphum ſiue ęnigma propoſitum ſoluere poterat, certa portio carnis prẹmij loco tribueretur: cõtrà verò ij, qui non poterant, potionem ſalſam vno hauſtu amyſtide, id eſt, affatim & ſine reſpiratione bibere cogebantur, quę eorum pęna erat. Gryphi Lucianus meminit: *Quid*, inquit, *ſunt homines? Dij mortales. Quid vero Dij? homines immortales. Aenigmata profers, & Gryphos glutinas equidem, vt Loxias, apertum nihil promis.* Huiuſmodi quęſtionum intricatarum in ſacris quoque literis exempla occurrunt, quę quidem ab Hebręis Chidot appellantur, à verbo Chiddat, quod acuere ſignificat, propterea quòd acutiſſimam eſſe mentis aciem oportet, quę ad talia dictorum ſententiam penetrare poſsit, vel quòd hominum ingenia acuant. Talis gryphus ſiue ęnigma fuit, quod Sampſon conuiuis ſuis quinquaginta propoſuit, ea lege atque conditione, vt ſi illud ſoluerent, intra ſeptẽ dierum ſpatium, quo conuiuium illud nuptiale durabat, triginta linteamina atque triginta veſtes mutatorias ab ſe præmij loco reciperent, ſin minus, ut ipſi Sampſoni totidem veſtes & linteamina dare tenerentur. Aenigma erat: ᵈ De commedente exiuit cibus, & de forti egreſſa eſt dulcedo. Quærit hic Diuus Ambroſius, cur Sampſon gryphum hunc propoſuerit, & eius hãc rationem adfert. Quoniam in conuiuijs homines interdum benè poti, dicaciùs loqui ſolent, & intemperantiùs alios proſcindere, quæ res in rixas & iurgia frequenter erumpit. Id ne fieret, graues homines ænigmata ſeu problemata proponere ſolebant, colloquijs periculoſis omiſſis, & animo ad propoſitarum rerum explicationem conuerſo. Quorum exemplum Sampſon ſecutus, & mercedem propoſuit, qui quæſtionẽ explicaſſet, quaſi ſcientia & mentis acumine affici debeant præmio: pœna contra eſt conſtituta inſcitiæ & tarditati. Vnde Poëtæ fabulis ſuis prodiderunt Sphingem præmium proponere ſolitum, qui ænigma ſoluiſſet, vt liber dimitteretur; ſin modo defeciſſet, vt ex alta rupe præcipitaretur. Porrò Chriſtus quoque parabularum quarundam inuolucris

Ænigmata gryphi dicti. Logogryphi. ᶜ L.10.c.17 Gryphi quęſtionis definitio. γριπισματα. γριφεὺς. Theodectes Phaſelita. Μνημονικὰ. Symbola Pythagorica gryphi dicta. Chidot. Sampſonis ænigma. ᵈ Iudic.14.

lucris atque integumentis præcepta multa eaq; præclara,& ad uitam communem vtilia in conuiuijs dedit, quemadmodũ [e] Lucas ſcribit. Nã κενοδοξίας καὶ φιλοπρωτείας vitioſum affectum parabolis quibuſdam,quę Gryphis annumerari poſſunt,perſtringit τῆς ταπεινώσεως διδάσκαλος καὶ ἀρωγὸς καὶ πλωτης, vt Theophylactus eleganter loquitur. Huius argumẽti inter neotericos Doctiſs. quidam librum compoſuit,de quo canit:

[e] Cap. 14.

Hos centum gryphos quàm paucis luſimus horis.

Sunt qui inter ænigma & Gryphum nonnihil differre tradunt, quod ænigma luſum tantùm habeat & iocum, Gryphus etiam ſtudium curamq;. Sed multa legenti hæc inanis apparebit diligentia. Auſonius Poëta celeberrimus de ternario numero integrum conſcripſit libellum, cuius titulus Gryps eſt. Circa Danubium in Auſtria quędam vorago eſt,Gryps porcina dicta, in qua naues facilè ſubmerguntur. Eſt demum Gryps fluuius in Gallia.

Gryps porcina.
Gryps fluuius.

SYNONIMA.

HEBRAICAM vocem פרס Peres aliqui Gryphem interpretantur,alij Accipitrem. In [a] Deuteronomio inter aues immundas Hebraicè Peres legitur,in tranſlatione LXX. interpretum γρύψ, & ſic Procopius quoque habet, & Hieronymus, & ſimiliter in [b] Leuitico. Alij hanc vocem aliter interpretantur,vt ſuo loco capite de Accipitre in genere declaratum eſt copioſius. Eſt,& אזניה Aſnyh Hebraicam nomen, apud alios atque alios Accipiter, Haliætus, Gryps. Apud Græcos Γρύψ, γρύπος. Aliqui primam circumflectunt in obliquis, quæ quidem apud [c] Vergilium longa eſt.

Peres.
[a] Deut. 14.
[b] Leuit. 11.
Aſnyh.
[c] Eglog. 8.

Iungentur iam Gryphes equis

Ego vtroque modo,aliàs cum acuto aliàs cum circumflexo in vetuſtis Græcorum codicibus ſcribi reperio. Γρῦφος uerò per aſpirationem Græcè non rectè ſcribitur. Gręci enim multa attenuant,quę à Latinis aſpiratè proferuntur. Vnde multi Latinorum cùm veterum,tùm recentiorum Gryphas per ph. ſcripſerunt. Nos utroque modo utemur,etſi abſque aſpiratione Grypem ſcribi magis placeat. Baptiſta Mantuanus nominatiuo Gryphis utitur:

Γρῦφος.

Multicolor pardus & Gryphis naribus vncis.

Niſi fortè Gryphus legendum eſt, neque enim deſunt, qui Gryphum ſcribunt in ſecunda declinatione,quanquam hos nõ admodum probârim,multò minus illos, qui Gryphones in tertia. Gryphi autem nomen Græcè impoſitum uidetur à roſtri & unguium aduncitate, qua Aquilam referre dicitur. Grypum enim Gręci aduncum uocant. Hoſcè eoſdem Picos ueteribus dictos uolunt,quo [d] Plautus utitur,dum ſeruum inuẽto theſauro loquentẽ introducit:

Etymũ nominis.
Pici q Græcè dicti.
[d] In Aulularia.

——Picos, qui aureos montes incolunt.
Ego ſolus ſupero. Nam iſtos reges cæteros
Memorare nolo, hominum mendicabula.

Apud reliquas gentes nullum huic aui peculiare nomen reperitur, ſed omnes penè uſitato Gręcis nomine Gryphem appellant. Huius rei cauſam Ornithologus eſſe uult, quòd res ipſa fabuloſa ſit,& commentitia. Cur enim,quęrit,rei nuſquam uiſę,aut nunquam extanti,aut certè in ipſorum regionibus nuſquam nomen indere homines uoluiſſent? Nam quod Græcorum uanitas nomen impoſuerit, miram eſſe negat, quę centauros & Sphynges etiam & alia huiuſmodi nomina confinxerint. Verùm ut hoc ita ſit,nempè nomina rebus imponi, & ubi res nulla ſubſit,nominis fingendi cauſam,ut & ſubiectum & fundamentũ deeſſe (quanquam de rei ueritate proximo capite quid ſit ſtatuendum diſceptabimus.) [e] Iohannes tamen Goropius Becanus hoc nomen Grypis non Gręcis, utpotè qui eiuſdem rationem nullam queant è ſuis radicibus depromere,ſed ſuis Cymbris(ut ſolet) acceptum refert, & aliã cauſam, cur omnibus propè gentibus eodem nomine ueniat,adfert. Verba eius ſunt. *Grypes Arimaſpos deterrent, quo minus frequenter ad Hyperboreos proficiſcantur. Fuit enim hæc pars à feris hominibus, & immaniſſimis barbaris ſemper inhabitata, quos à rapacitate Scytha Gryphes nominant. Nam Grypen noſtra lingua idem eſt quod rapax & rapere. Hinc Gryps auis rapax, quam eadem voce Græci & Latini appellant, propterea quod non alibi quàm ad Septentrionem apud Scythas reperiri putaretur; ea de cauſa Scythicum non Græcum nomen ſortita, quia res peregrinas par eſt peregrino quoque nomine vocare. Gryp enim Scythica vox vocali longa idem notat, quod rapio.* Hęc ille. Illyrica tamẽ lingua uocabulũ uariat, licet ſola, Grypem Nob appellãs. Gręcis hodie uulgò dicitur γρυπὶς. Italis & Gallis Gryphon uel Griffon,& à nomine Itali griffare formant pro eripere,ſeu unguibus auferre, Bocatius: *tu te la griffarai.* Arioſto quoq; uocatur Augello quadrupede. Germanis Gryff,uel Greiff. Anglis à Grype uel Gryffon. Belgis Vogelgripp. tanquam ſi auem rapacem dicant.

Cur oẽs nationes Gryphem eodẽ nomine appellent.
[e] In Origin. Antuerp.
Grypen quid Cymbris.
Nob.
Γρυπὶς.
Gryphon.
Griffon.
Gryff.
Greyff.
Grype.
Vogelgrijp

AN SIT, QVÆRITVR.

INSOLENS hæc est quæstio, nec hactenus de vlla aue proposita, nedum pertractata. Illarum enim, quòd in rerum natura subsistere nulla ratione dubitantur, statim à nomenclaturis naturam & genus examinare solemus. Hic verò in re incerta & obscura, & contrarijs hinc inde sententijs enodata, meritò quęstioni, quę omnium prima perpetuò à Philosophis, si qua de re agāt, methodo pertractari solet, primus locus datur. Ea est, num res, de qua sermonem habemus, in rerum natura extet. Hāc enim vocant, An sit, tritò in scholis termino. Quęstionem igitur hanc discussuri primùm affirmantium, inde negantium rationes adducemus, demum vtrisq; æqua lance libratis & examinatis nostram sententiam in medium proponemus, & testimonijs ac rationibus comprobabimus. Qui Gryphes esse asseuerant, non pauci sunt, nec leues. Ex veteribus & quidem Græcis, sunt Herodotus, Pausanias, Ctesias, Aelianus. Ex Latinis Pomponius Mela, Solinus, Apuleius, Seruius. Ex neotericis Iohānes de Mōteuilla. Herodotus in primis in historijs Poëta, Gryphes, qui aurum asseruant supra Arimaspos viros vnoculos colere ait ex sententia Aristæi Proconesij Poëtæ.[a] Ctesias sic habet: *Aurum habet India, sed quod non reperitur in fluuijs & ablutis, vt fit in flumine Pactolo, sed multi & spaciosi montes id suggerūt, quos incolunt Gryphes, aues quadrupedes, lupi magnitudine, cruribus & vnguibus leoninis, qui pēnas in pectore rubras; in reliquo corpore nigras habent.* Similia etiam [b] Aelianus refert cum Ctesia, *qui eos propè Bactros esse* ait, *& alas à catero corpore diuersas*, nempè albicantes habere. Cum Herodoto consensit [c] Mela, item & Pausanias, Eundem, quem ipse Herodotus fabularū patronum Proconesium secutus: vt & [d] Solinus confirmat, dum ait: *In Asiatica Scythia terra sunt locupletes, inhabitabiles tamen. Ita tamē auro & gēmis affluāt, Gryphes tenent vniuersa, alites ferocissima, & vltra rabiē sauientes* &c. Et paulò pòst: *Arimaspi cum his dimicant.* Hoc tamen author hic ab Herodoto, & Mela dissentit, quod Arimaspos in Asiatica Scythia collocet, quos illi ad Europęos referunt supra Issedones ad Riphęos aut Hyperboreos montes habitare. Apuleius cum Solino conuenit, alitis speciem tantùm gerere asserens, sed de loco non item, etsi Hyperboreos appellet, mundum nouum eos generare tradens: verba eius quia pauca sunt, lubet etiam apponere *colore vario circumnotatis insignibar animalibus, hinc dracones Indici, inde Gryphes Hyperborei, quos in speciem pinnata alitis generat mundus alter.* Hos sequitur [e] Seruius Virgilij Scholiastes. Inter Neotericos [f] Ioannes de Mandauilla, Bachariam regionem vocat, cuius incolæ truces admodum sint, immanes atque efferæ, hic Gryphes dari affirmans, hunc ferè in modum ex Italico sermone latinè facto loquitur: Qui Gryphibus anteriorē corporis formam Aquilinam tribuunt, & posteriorem leoninam, vera memorant, cùm reuera talis eorum forma sit: veruntamen vnicus duntaxat Gryps & magnitudine & corporis robore octo etiam leones centumq; Aquilas superat, vtpotè qui uel equum, vnà cum insidente etiam equite, vel binos simul coniunctos boues vnguibus suis, qui boū cornibus multò longiores sunt, & ex quibus incolæ cyathos conficiunt, abripiens è uia in nidum suum importet. Hanc formam passim quoque Grypho Poëtæ neoterici tribuunt, vt [g] Baptista Mantuanus, cuius uersus etiam hîc subijcere non piguit.

Ast alijs Gryphes latè bipatentibus alis,
Et iugulo sesé in rostrum tollente recuruum,
Nam Gryps est animal duplex Aquilamq; figurat
Pars prior: in Lybicum transit postrema Leonem.

Hi omnes uno ore Gryphem, eumq; auem quadrupedem maiori ex parte, & aurum Scythicum siue Indicum effossum custodire, tanquam rem veram & compertam affirmant, etsi interim diuersam magnitudinē ei tribuant. Hisce ex diametro sese opponunt non minus graues ex antiquis, si Dijs placet, Herodotus, Origenes, Plinius; ex recentioribus Angelus Decembrius, Matthias Michouius.[h] Plinius quidem ita Gryphos negare solet: vt non solùm fabulosos esse existimet, verùm etiam vt leuissimos & penè phreneticos appellet, qui eos in rerum natura ponant. Sic [i] Herodotus è contra, vt suprà nec ipse videtur omnem Gryphis fidem adhibere; dum ait. *Ad septentrionem Europa, quamplurimam auri vim esse constat, sed quomodo fiat, ne hoc quidem pro comperto dicere queo: dicuntur tamen id à Gryphis auferre Arimaspi, vnoculi quod nec ipsum crediderim, vt viri nascantur vnoculi, catera naturam habentes hominibus parem.* [k] Origenes verò Adamantius grauis Theologus ita pertinaciter Gryphem extare negat, vt etiam Mosen non satis reuerenter reprehendere ausus sit, dum, vt ipse opinatur, inter immunda animalia eum collocat. Ita enim scribit: *Gryphum, quem nullus vnquam meminit, vel audiuit humanis animis succumbere manducari prohibet Moses in [l] Leuitico.* Inter Neotericos fide dignos recensendus est [m] Matthias Michouius, qui non solùm Gryphes, sed & aurum in extremo Aquilone, montes deniq;

[a] In Persicis.
[b] L. 14. c. 11
[c] Li. 2. c. 1.
[d] cap. 25.
[e] Eglog. 7.
[f] cap. 166.
[g] L. 4. Agelarior.
[h] L. 10. c. 49
[i] In Thalia.
[k] Lib. 4. de Princ.
[l] Cap. 11.
[m] In Sarm. Asiana.

deniq; ipſos Hyperboreos ſeu Riphæos, quos vocant, reperiri negat. *Ad extremum Septētrionem Riphaos & Hyperboreos montes aliqui poſuerunt, quos illic nullos eſſe experientia conſtat. Quin etiam in Iuhra monte, & locis Septentrionis non effoditur aurum, argentum, nec alia metalla, nec inueniuntur illi Gryphi & magnæ Aues prohibentes effodere & efferre aurum. Ego ſanè contra veteres authores Gryphos nec in illa Septentrionis nec in alijs orbis partibus inueniri affirmârim.* Negat eoſdem etiam, vt dixi, [n] Angelus Decembrius, ſed modeſtè admodum, hunc in modum ſcribens: *Quiq etiam ego de Gryphibus interdum dubitare ſoleo, quemadmodum tu Guarine pridem de Romana pyramide diſputabas: nam cum à Vergilio pro inimicis equorum ponantur (ita enim communis fert opinio) & Seruius eodem loco ipſorum animalium biformem effigiem planè commemoret, à Plinio tamen ita denegari ſolent, vt leuiſſimos ac penè phreneticos appellet, qui in rerum natura Gryphes appellentur. Quod mirum eſt in Plinio Gryphes negari, cùm à Marone eos recitatos videmus; niſi Poëticè fortè ad vulgarem opinionem loquutum arbitremur. Tum Nicolaus Trozza. At ego magis nõnulla negauerim, ipſo etiã Plinio maximè aſſeuerante.*

[n] Lib. 6. de Polic. liter. cap. 68.

Sed quid dicet quiſpiam; an ergo nullum extare Gryphum ſtatuendum eſt? Ego inter extremè diſſidentes has authorum opiniones media, vtpotè tutiſſima, via incedendum arbitror. Itaque cum maiore & ſaniore huius ętatis, vt & ſuperioris ſcriptorum parte, ita cenſeo, rectè ſentire Plinium, qui hanc auem fabuloſam eſſe credit, eumq; nos ſequi poſſe, ſed ea conditione, vt optimè decernit doctiſs. Goropius, ſi tali corpore, quali pingitur & fingitur, eſſe dicatur. Quod enim auem ex eo faciunt quadrupedem, capite Aquilino, aurito, cætera leoni ſimilem, alatam, id monſtri & Chymeræ ſimile eſt, atque à pueris ipſis, & mulierculis etiam exploſum; Sed ſi Gryphos fabuloſos credimus, cur ſacra ſcriptura inter immunda animalia eos recenſet? Verùm in textu [o] Hebraico vox Peres legitur, quæ variè, vt in Synonimis dixi, exponi poteſt, atque aut pro Haliæto ſeu Aquila marina, aut pro Accipitre ſeu rapace quapiam aue inſigni accipi. Septuaginta interpretes pro ea Grypem verterunt Græcè. Ex quo colligitur hanc ipſam vocem, tanquam quæ auem quampiam ex Aquilis rapacem deſignaret, habuiſſe eos ac poſuiſſe, cùm reuerà, etymique ratione Græcis non aliud quàm curuiroſtram, Germanis verò Scythiſuè, apud quos & res ipſa eſſe & putabatur & nomen confictum veriſimile eſt, etiã rapacẽ auem ſignificet. Vnde immeritò Origenes in Moyſen inuehitur, vtpotè qui rem nuſquam extantem Iudęis in cibum venire fruſtra, vt ipſe autumabat, vetuerit. Non enim Moyſes, ſed LXX. interpretes tantùm Gryphem habent, vbi Moyſen rapacem quampiam, & præſertim ex maioribus, aut Aquilam aut Vulturem intellexiſſe credibile eſt. Quamobrem profectò, ſi auem vllam in rerum naturâ, quæ hoc nomine digna ſit, aut venire debeat, ponendam ducimus, eam Aquilæ aut Vulturis maximum quoddam & rarum genus eſſe iudicârim, quæ ob inuſitatam magnitudinem, ob inauditum robur, vana multa, & abſurda de ſe fabulandi veræ naturalis hiſtoriæ ignaris occaſionem dederit. Gryphes enim quadrupedes, vt Albertus quoque aduertit, ab Hiſtoricis potiùs, & Poëtis, quàm Philoſophis, & rerum naturę peritis, memorantur. Aues verò bipedes, Aquilis ſimiles, immenſæ molis & roboris, non vna orbis plaga reperiri iam iam oſtendemus. Patrum noſtrorum memoria, imò ætate noſtra Rex Aethyopum literas Hebraicè ſcriptas ad ſummum Pontificem dedit, quarum etiam copia apud Hiſtoricos quoſdam eius temporis extat, quibus S. D. N. P. M. uniuerſæ atque adeò ſuæ Eccleſiæ caput agnoſcens ac veneratus aues refert in ſua Aethyopia tantæ magnitudinis reperiri, ut pedibus bouem, vel equum integrum abreptum cibandis pullis deferant. [p] Paulus Venetus de ſimili quadam aue, quam Ruc appellat, in hæc verba ſcribit. *Vltra Madaigaſcar maximam & ditiſſimam inſulam, aliæ quadam inſulæ ſunt, quæ propter velociſſimum maris curſum difficillimè adiri poſſunt. In his certo anni tẽpore apparet mirabilis ſpecies auis, quæ Ruc appellatur, Aquila quidem effigie, ſed magnitudine immenſa. Aiunt, qui illas viderunt Aues, pleraſq; alarum pennas longas eſſe paſſus duodecim, ea craſſitie, quæ longitudinis menſuræ conueniat. Auem tanti roboris eſſe, vt ſola, ſine aliquo adminiculo elephantem capiat, & in ſublime raptum rurſum ad terram labi ſinat, quo carnibus eius veſci poſſit. Ego cùm primùm hæc de illa Aue audiſſem, putabam eſſe Gryphum, qui pennatus & quadrupes eſſe fertur, leoni omni ex parte ſimilis, niſi quod Aquilæ faciem haberet ſimilem. Sed hi, qui illas viderunt, conſtanter aſſerebant, nihil illis cõmune eſſe cum vlla beſtia, & quod duobus, vt reliquæ aues incederent pedibus.* Hactenus ille. His non abſimilia hac ętate, qui noui orbis res deſcribunt, tradunt & fidem rebus, etſi in primis incredibiles appareant, adhibent. Inter cęteros eſt Ioannes Boterus, qui Perù octiduo regno Vultures ea magnitudine reperiri refert, vt alis expanſis decem & octo dodrantes latitudine expleant. Quod verò ad Septentrionales orbis oras attinet, quas Gryphorum ſedes eſſe uoluit fabuloſa antiquitas, conſtat multorum fide dignorum authorum teſtimonio, inter quos ſunt Matthias Michouius, Sigiſmundus Baro, Ioannes Laurentius Ananias, apud Moſcouitas aues naſci Aquilis ſimiles, ſed maiores, Kreutzet illis, Polonis Bialozar dictas, quę auibus omnibus corporis immanitate, audacia, feritate, terrorem incutiant. Harum

Quomodo Grvps negandus.

[o] Leuit. 11.

Origenes reprehenſus.

Quæ Auis Gryphis nomine intelligenda.

Aquilæ maximę boues abripiẽtes.

[p] In lib. 3. cap. 40.

Ruc auis.

Vultures incredibili magnitudine.

Aues Aquilis ſimilis, ſed maiores.

Kretzet.

Bialozar.

immensa moles, cùm naturalem & communem reliquarum, atque adeò cùm ipsam fidem propè superet, causam nonnulli in astra reijciunt, & in genitalem vim quandam peculiarem, ac quam in alijs locis vberiorē, qua fit vt plerię illic orta animantia, corpulentiora sint, & grandiora. Pari pacto [a] Rasis medicus Arabum celeberrimus in opposita Septentrioni parte, nempe in regionibus ab æquatore meridiē uersus (alij .n. in India, alij in Riphæis Grypē inueniri volunt) animalia omnia cùm corpore maiora, tùm ferociora, ac admiranda magis gigni tradit; exempli gratia, elephantos, rhinocerotes, auis præterea quoddam genus maximum, quod ipse Ancham, nescio, qua lingua vocat, ex cuius alarum pēnis pharetras fieri condendis sagittis perhibent, & ex vnguibus vasa potoria. Hæc tamen nō ideò adfero, vt omnibus fidem adhiberi velim, sed in hunc tantummodò finem, vt lector videat, quam aues inaudita & prodigiosa magnitudine reuera nonnunquam in extremis & incognitis nobis orbis angulis reperiantur, quarum etsi non satis nobis perspecta est, attamen non omnino fabulosa, & quæ cum veritate stare possit, historia. Etenim cum doctissimo Becano temerarium esse puto, iudicare in rerum natura non esse, quod ætas nostra nondum vidit. Alioquin fidei suspectæ esse non inficior, quod Rhasis pocula ex vnguibus auium suarum fieri perhibet. Refert Goropius Reginam Hungariæ Mariam Caroli V. Cæsaris sororem, cuius ipse Medicus fuit, inter pocula sua habuisse cornu quoddam nigredine splendens, dodrante longius, quod aiebant vnguem esse Gryphis, quamuis ipse ex cornu aliquo fictitium fuisse existimet. Ita quoque Ornithologus se vidisse scribit apud aurifabrum Tiguri cornu nigrum, leue & in summo aduncum, ferè vt in rupicapris, triplo fortè crassius, cuius labris argentum introducturus erat, vt pro poculo mensis adhiberetur, dicens se illud pro vngue Gryphis accepisse. Verùm id fortè bouis alicuius peregrini, vt quem Indicum vocant, aut bubali cornu fuisse idem iudicat. Lutetiæ Parisiorum in sacello Palatij Regij videre est pedem ingentem ex altissima fornice suspensum, tanta magnitudine; vt si animal pro ratione eius fingeretur, facilè posset credi, quod dici solet, vel maximū equum ab eo sublimem rapi. Verùm eum quidem falsum esse suspicantur, & ex ligno artificiosè confectum. Sacerdotes eius sacelli è Rhodo allatum asseruut, à quodā Rhodio equite. Quod autem quadrupedem pingunt corpore postico leonino, id nec cū hoc pede, nec cum rerum natura consentit, vti nec illud, quod extremis aquilonaris oræ montibus aurum effossum summa cura obseruare eos comminiscūtur. Nam quotquot earum regionum historiam hodie veriorem conscribere ausi sunt, constanter uno omnes ore negant vel ullum illic loci argentum aut aurum aut pretiosorum metallorum venas reperiri, sed uiliora tantummodò, cuiusmodi sunt æs, plumbum, ferrum. Mendacium inter cætera coarguit authorum dissensio. Alij enim leoni, alij lupo magnitudine parem faciunt. Monteuillanus uerò hyperbolicè, & enormi mendacio, enormem ei corporis molem, octo nimirum leonibus maiorem ascribit. Quapropter hunc Gryphem monstrosum statuere, nisi à ueritate etiam desciscamus, omninò non possumus, nisi hoc uocamine uolucrem quampiam uel Aquilę, uel Vulturi similem, licet inusitata magnitudine, nuncupemus. Quod facere nos posse non uno ueterum exemplo, sed & recentiorum aliquo monstrabimus. Varinus Gryphes inter cętera, inquit genus esse animantis uolucris quod γῦπα, id est, Vulturem uocant, & Γρυπαὶ Hesychio etiam Vulturum nidi dicuntur. [b] Aristophanis interpres γρυπαέτους exponit, peregrina scuti insignia; *Aquilas enim*, inquit, *solebant in scutis pingere*. [c] Heliodorus memorię prodidit Persinam boum armenta, & equorum & ouium, Coturnicum, & Grypum præmisisse greges, partim ut ex unoquoq; horum hecatomben adornaret, partim ut populum inde aleret. Hos Gryphes Aquilas fuisse uerisimile est, quas ad Hecatomben Regum & Imperatorum adhiberi solere in Aquilę historia prolixè ostendimus. Conscripsit itinerarium Iudęus quidam nomine Beniamin Tudelensis Hispanus ante annos quadringentos, quod à Doctiss. Theologo. B. Aria Montano ex Hebraico idiomate in latinum conuersum est. In hoc ab insulis Chesil in Sinarum regionem, per fretum alioquin æstuosissimum, ita ut nauigando superari interdum non possit, commeandi inter cętera rationem profectò miram exponit, & simul uastarum quarūdam eius loci auium, quas Grypes vocat, naturā & fortitudinē, quarū scilicet ope & industria transportati homines mare traijciant, aperit. Verba eius sunt. Ab insulis Chenerag quadraginta dierum nauigatio suscipitur transire volentibus in regionem Sin, quę pars Orientalis est. Sunt uerò qui dicant mare illud, quo iter suscipitur, esse mare excisum, seu fretum interdum ęstuosissimum, astro Chesil subiectum (quod Orion est nobis) cuius ui tantus nonnunquam excitatur uentus, ut nulli mortalium nauigando superari possit aut effugi. Intrudit enim nauigia in ipsas maris angustias, unde extricari & effugere non possunt, herētq; diutius, quoad comeatu omni absumpto homines pereant, neque uerò rarò hoc modo naues periclitantur: Verùm huic incommodo hominum industria prospectum est, atque euadendi ratio est inuenta, quam agnoscerè non

Marginal notes:
[a] Li.60. de Auib. c.39.
Ancha auis
Vasa ex vnguibus Anchæ auis.
Pocula ex vngue gryphis habita.
Pes gryphis creditus.
Quæ auis gryps iudicari possit.
Γρυπαί quid.
[b] In Ranis.
[c] Lib.10.
Persinę Hecatombe.
Insula Cherag.

non fuerit iniucundum. Sic autem res babet. Boum coria integra quamplurima in nauibus imponunt, nauigantium hominum numero paria: qui cùm vento acti in illas angustias intruduntur, singuli singula subeunt, atq; collo introrsum complicato ita colligant, ut aquæ aditus obcludatur, tum sese rotantes & mouentes in mare è nauigio deiciunt, quos cũ maximę Aquilæ illis regionibus familiares, Gryphes dictæ, prospiciunt, boues aut animalia esse putantes, aduolantes eripiunt, atque in aridam asportant, tum verò depositis in valle, vel monte incumbũt, vt ipsis disruptis pascantur. Verùm oportuna celeritate vsus, qui intra corium includitur homo, feram ipsam gladio confossam vulnerat, atque occidit; & hoc pacto complures euadunt. Ex hisce, vt vt res sese habeat, saltem hoc licet colligere, maximas certè Aquilas & his similes alites Gryphes aliquando dictas esse & harum ratione Gryphes reuerà reperiri affirmari posse, secus verò minimè.

FORMA.

GRYPHIS illius fabulosi forma, quæ ipsi à veteribus affingitur, talis est. Magnitudinem ei tribuit[a] Philostratus leoni parem; Ctesias Lupo. Antica parte, capite, rostro, alis & pedibus Aquilam referre aiunt, posterius verò & reliquo corpore leonem.

Nam Gryps est animal duplex Aquilamq́; figurat,

vt inquit Bapt. Mantuanus. Iohannes de Monteuilla aliorum mendacijs non contentus, corpus magni Gryphi maius esse octo leonibus regionum nostrarum scribit. Reliquas partes[b] Aelianus ex antiquorum traditione describit in hæc verba: *Gryphem Indicum animal audio similiter quadrupedem vt leonem esse; robustissimis item existere vnguibus leonum similibus, tum dorsum eius pennis indui nigris anteriorem corporis partem rubris: alas vero candidis: Ctesias ait ceruicis eos pennas cæruleas & floridas habere, Aquilino ore esse & capite, cuiusmodi pictores pingunt, oculis autem igneis.*[c] Plinius *volucres auritas habitas* testatur.[d] Pausanias *maculas instar Pantherarũ inesse ait.* In Aquilinis quidem pedibus longos habere vngues; in Leoninis verò breues, atque hinc esse scribit Albertus, quòd alij longos, alij breues Gryphis vngues inueniri putârint.

[a] In vita Apoll. lib. 3
[b] L. 4. c. 27.
[c] L. 10. c. 49.
[d] In Arcad.

VOLATVS.

VOLANT, vt inquit[a] Philostratus, *non multum, sed quantum paruula aues. Non enim pennata sunt, sed rubra pellicula alarum costa tanquam digiti* (animalium scilicet steganopodũ more) *connectuntur. Itaque in gyrũ delata Grypes aliquantulũ volare, & ita è sublimi pugnare possint*. Verùm alas eum habere instar Aquilarum antè ex alijs meminimus; vnde etiam quis commentum facilè agnoscet. Quantopere enim differant Aquilinæ alæ ab his Philostrati membraneis, vnusquisque videt, adeò vt hanc vel stupiditatem vel audaciam admireris, qui tam enormia & à se inuicem dissidentia de vna eademq́; re prodiderunt. Alij non volare Gryphum, sed velocissimo esse cursu aiunt, adeò vt homo quantumuis citatis passibus currens, ne vim quidem pedetentim incedentis ac persequentis possit effugere. Tigridem solùm assequi posse negant.

[a] Lib. 3. de Apoll. vita.

LOCVS.

MONTES Riphæos seu Hyperboreos inaccessos haud procul ab ipso Aquilonis, vt fabulantur, exortu sitos in Scythia Asiatica, quam Arimaspi habitant, terra locuplete quidem, sed deserta, extremoq́; Septentrioni subiecta,

Hyperborei, seu Riphæi montes vbi.

Hos habitant Gryphes, pecus attingentibus aurum
Infestum &c.

Vnde &[a] Claudianus.

Gryphes hyperborei pondera fulua soli,

appellat. Ctesias ab[a] Aeliano citatus apud Indos & quidem Bactrianos, eos etiam reperiri comminiscitur. Maior tamen scriptorum pars in Aquilone locat, vnde &[b] Apuleius hyperboreos vocat: *Hinc dracones Indici, inde Gryphes hyperborei, quos in speciem pinnata alitis generat mundus alter.*

[a] L. 4. c. 27.
[b] Lib. 11. de Asin. aur.

GENERATIO.

L.19.c.94 — Oua Gryphis.

NIDVM conſtruere dicuntur Gryphes in altiſſimis montibus, atque ex auro, quod è terra effoderint, ſi Cteſię credamus, in commodam formam cõgeſto. Nec defuit è recentioribus nugiuenda [a] Bartholomęus nomine Anglicus, qui etiam ouorum numerum & conditionem deſcribere non fuit veritus; in hæc verba. *Oua Gryphis ouis Aquilæ ſunt maiora, duriora, ſapore & odore grauiore, qualitate ſunt calidiora, & ſicciora, atque etiam numero pauciora, quia vltra duo nunquam ponit, eſt enim difficilis incubationis.* Imò hâc in rem audet Ariſtotelem citare teſtem, tanquam ſi is vnquam Gryphis meminiſſet. Aut ſi fortè ex Aquila, de qua ſimilia Ariſtoteles prodidit, Gryphem fecit, cur huius oua Aquilinis tanquam ab his diuerſis maiora prodidit?

INGENIVM. FERITAS.

[a] C.25. Polybiſt.

[a] SOLINVS author eſt, *In Aſiatica Scythia terras eſſe locupletes, inhabitabiles tamen: nam cùm auro & gemmis affluant, Gryphes tenere vniuerſa, alites ferociſſimas & vltra omnem rabiem ſæuientes, quarum immanitate obſiſtente aduenis acceſſus difficilis ac rarus ſit. Quippè viſos diſcerpere, velut genitos ad plectendam auaritiæ temeritatem.* Nam à ſe effoſſum, & è cuniculis erutum

> —— *hyperboreis rutilans in montibus aurum.*
> *Gryphes amant auidiq́, tenent, vigilesq́, tenentur,*

Aurum à Gryphibus effoſsũ quale fuerit. Arimaſporum cum Gryphibus pugna.

vt ait Mantuanus. Hoc ipſum verò aurum, quod effodere dicuntur, teſte Philoſtrato, petræ ſunt aureis guttis minutiſſimis conſperſæ, quas hæ feræ roſtro diſcindũt, imò ob harum cupiditatem ſibi inuicem inſidiantur. Cum his Arimaſpos viros vnoculos dimicare, eſſeq; internecinum inter vtroſque odium ferunt, vt dum Arimaſpi ex montibus illis aurum gemmaſq; ſuffurari, Gryphes ſumma auiditate tutari, illuc contendunt. Hac de re [b] Aelianum tractantem audiamus, qui hunc in modum ſcribit: *Bactri Indis finitimi eos illic,* (nempè apud Indos, ne quis in ſolo Septentrione Gryphes & aureos montes imaginetũr) *auri cuſtodes eſſe, aurum effodere aiunt, & ſimul eo ipſo nidos conſtruere; quod verò auri in terram deciderit, Indos homines auferre. Contrà Indi eos auri, quod veri quidem ſimile videtur, cuſtodes eſſe negant, neque enim Gryphes auri egere, at contra ipſos, cùm ad colligendum aurum homines acceſſerunt; hos de pullis ſuis maiorem in modum ſolicitos ac timenses, pro eis pugnare, atque cum alijs etiam animalibus cõcertare, eaq́, funditus vincere. Contra autem leones & elephantos non ſtare. Indigenæ quod ab huiuſmodi animalium robore timeãt, non interdiu, ſed ad collectionem auri noctu proficiſci, quòd ſe tum meliùs latere arbitrentur. Locus vbi Gryphes verſantur deſertiſſimus eſt. Quocirca aurum, quod ibi effoditur, venari ſtudentes, mille aut bis mille armati eò perueniunt, ſimulq́, foſſoria & ſaccos afferunt, ſilentem Lunam obſeruantes. Quod ſi Gryphes fallant, duplex commodum aſſequuntur, quòd & eorum vita ab illorum atrocitate ſeruetur, & quòd etiam aurum Indi domum afferunt. Sin in furto deprehenduntur, pereunt. Cùm ſemel eò profecti ſunt, domum non niſi triẽnij aut quatriẽnij interuallo reuertuntur.* Hucuſq; Aelianus: qui quidem in hoc ab alijs diſſentit, quòd Gryphes contra leones & elephantos ſtare neget. [c] Philoſtratus enim è contrà eos *ſuperare elephantes* & *dracones* aſſerit, *omniaq́, alia animalia præter tygridem, quæ ob velocitatem euadat.* Sæuum enim, pertinax ferarum genus & ſupra omnem rabiem ferociens alijs narratur, tanto præditum robore, vt quod Ioannes de Monteuilla ſcribit, bouem, equum cum homine etiam inſidente, quem occidit, pleno volatu auferat.

[b] L.4.c.27.

[c] L.3. In vita Apoll.

ANTIPATHEIA.

[a] Eglog.8.

GRYPHES equis præ cæteris animalibus peculiari quodam odio infeſtos eſſe rumor eſt. Vnde [a] Vergilius rem miram & naturæ conſuetudinem ſuperantẽ allaturus, inquit:

> *Iungentur iam Gryphes equis, æuoq́, ſequenti*
> *Cum canibus timidæ venient ad pabula Damæ.*

[b] L.3. de calamit. temporum.

Et hunc imitatus [b] Bapt. pariter Mantuanus:

> *Inuoluit ſors vna omnes diſcrimine nullo,*
> *Gryphes equi, dama atque canes, cerui atque leones,*
> *Agna lupus, ſimul errabant* &c.

DENOMINATA.

LEANDER Monachus, qui Italiam descripsit, Perusium Scythica lingua Griffoniam vocatam tradit, ab insigni Gryphis, quod Scytæ cò aduenientes primùm secum attulerunt. Griffonum item familias dictas puto, uel à notis, vel ab ingenio Grypum, vel à nasi aduncitate, quemadmodum huiusmodi nare curuos Grypas olim, ut Anthiochum Syriæ Regem, teste Posidonio, & Cyrum Persarum veteres dixêre. Cuius nominis familias & noui ipse in nostra Italia multas, & extat vna, vbi hæc conscribimus, Bononiæ familia satis nobilis Pistorio oriunda, in qua in primis humanitatis ac munificentiæ plenus fuit Iosephus, qui Lucretiã Aldrouandam sororem meam uxorem habuit, & ex ea Iulianum & Alexandrũ iuris vtriusq; Doctorem procreauit. Porrò Gryphes nominantur homines barbari, chlamides, & pallia ex auium plumis induti, sed non ob vestitum tantummodò ita dicti sunt, sed ob celeritatem etiam, qua cæteras gentes longè superant. Syluestres boues epigrypos dicunt Græci, id est, rictu leuiter adunco.

[Margin: Griffonia vrbs. — Griffonum familię vnde dictæ. — Antiochus Syriæ Rex Gryps dictus. — Homines Barbari Grypes dicti. — Epigrypi boues.]

MORALIA.

DIVVS [a] Hier. *montes aurei*, inquit, *quos adire propter Gryphes, & Dracones, & immensorum corporum monstra non licet, & hominibus impossibile est, ostendunt nobis, quales custodes habeat auaritia.* Possunt sanè hac ratione auari Gryphis nõ insci tè comparari, quòd quemadmodum hi auro non utũtur, alios tamen ab eius vsu arcent, suntq; attingẽtibus infesti, ita & illi pecuniam, qua ipsi non fruuntur, alijs inuident, hoc Gryphis peiores, quòd insatiabili auri cupiditate flagrent, id solummodò & toto studio agentes, ut quod congesserint ampliori cumulo augeant. Gryphes enim tantùm ea de causa aurum sibi eripi non patiuntur, quòd eius intuitu summopere delectentur. Vnde [b] Cassiodorus: *Gryphes aurum leguntur iugiter effodere, atque eius inspectione gaudere, quibus quoniam non est ambitus lucri, cupiditatis crimine non dicuntur accendi, scilicet quia omnis actus in qualitate propositi est, & non est vituperandum quod nulla fuerit voluntate lasciuum.* Quæ omnia egregiè [c] Baptista Mantuanus uersibus istis complexus est in descriptione philargiriæ, quæ:

[Margin: a Epist. 4. ad Rustic. Monach. de forma viuẽdi. — Auari Gryphis comparati. — b Lib. 9. Variar. lect. — c Lib. 1. de calam. tẽp.]

——lucri si nuntia fama
Surgat, & acceptus nares odor imbuat auri,
Eleuat ingentes alas, & lumine fixo,
Visa potens quicquid falcatis unguibus aufert.
Stulta suos nunquam venturum seruat in usus.
Sacra Deum, sanctas leges præclaraq; gesta
Scriptores rerum egregios, celebresq; Poëtas,
Qui procerum laudes chartis, & nomina mandant.
Et quicquid non auget opes, auersa repellit,
Sola iuuant quæ lucra ferunt, sint cætera quanquam
Laudibus & pretio dignissima; cætera sordent.
Sicut hyperboreis rutilans in vallibus aurum
Gryphes amant, auidiq; tenent vigilesq; tuentur.
Vnde nec vtilitas operæ, preciumuè laboris,
Sed metus & clades oritur, sic pectus anhelum
Peruigilis monstri grauiore cupidinis æstu
Feruet opus cumulans, quas olim prodigus hæres
Dissipet, & pingues ferat in conuiuia mensas.

Hinc [d] Dantes currum in medio sex illorum animalium, de quibus Ezechiel, & D. Ioannes scribunt, apparuisse canit, cui Gryps succederet, eius uidelicet symbolo Iesum Christum intelligens, qui huic animali (si animal Gryps dicendus est) egregiè comparatur, quòd quemadmodum in eo binæ, auis uidelicet, & quadrupedis, formæ sunt, ita etiam Christus diuina & humana substantia constet. Versus Dantis sunt:

[Margin: d In Purgat. cant. 29. — Christus cur Gryphis similis.]

Lo spatio dentr'à lor quattro contenne
Vn carro in sù due rote triounfale,
Che al collo d'vn Griffon tirato venne.
Et esso tenea sù l'vna e l'altr'ale

Tra la mezzana e le tre, e tre liſte:
Si ch'à nulla fendendo facea male.
Tanto ſaliuan, che non eran viſte,
Le membra d'oro hauea quant'era vccello,
Et bianche, l'altre di vermiglio miſte.

D. Hieronymus è Gryphis forma ſummi & ſapientiſſimi creatoris laudandi anſam captat, cùm aduerſus Pelagianos hæreticos in hæc verba ſcribit: *Elephanti tanta molis in ſua grauitate cauſentur, cur quatuor pedibus incedant, cùm muſcæ culicesq́; & cætera huiuſmodi animantia ſub pennulis ſenos pedes habeant, & aliqui vermiculi ſint, qui tantis pedibus ſcateant, vt innumerabiles ſimul motus nulla acies comprehendat. Dicant equidem omnes. Omnia Domine in ſapientia feciſti.*

MYSTICA. HIEROGLYPHICA.

Generoſitatis typus. Cur Apollini ſacer.

GRYPHES generoſi & magni animi ſimulacrum veteres exſtimârunt, ideoq́; non ineptè Apollini ſapientiæ præſidi dedicarunt, quare aures ei addebant, quòd Apollo à Lacedemonijs Τετράωτος coleretur, quamuis alij Apollini Gryphem ſacrum velint, quòd Sol præcipua generationis auri, quod Gryphes cuſtodire dicebantur, cauſa eſſet. Alij verò alias aſſignant rationes, quoniam videlicet Sol, vt reliquis in cælo micantibus ignibus imperitare videtur; ita & Gryphem animalibus cæteris præſtari ferunt. Vt vt eſt, (omnia enim fabuloſa ſunt) Apollini ſacros fuiſſe conſtat: itaque eos quadrigæ illius iungunt, qui Solis imaginem pingunt.

Gryps cur ignis & æſtatis ſymbolum.

Eſt item Gryps, ignis & æſtatis ſymbolum, quòd plerunq; ex Aquila & Leone compoſitus fingeretur. Ignita autem eſt prorſus Leonum atq; Aquilarum natura. Aquilarum pennæ, vt ſuo loco diximus, cæterarum auium plumis cōmixtę, calore ſuo conſumunt. Ex Leonis oſſibus inter ſe colliſis ignem excitari teſtis eſt Aelianus: atque hinc fortè Nemeſi deæ etiam ſacros Gryphes crediderunt.

Cur Nemeſi Deæ ſacer. Sepulchrorum apud antiquos honos.

Sepulcris apponebautur ab antiquis Gryphium figuræ, ut ſcilicet ea à vigilantibus cuſtodiri religiosè debere oſtenderent. Quod verò Gryphem ſub pedibus Tauri caput habere in pluribus antiquorum ſepulcris videamus, dici in primis poteſt, quod de Leone ſcriptum reperimus, vt ſcilicet ſepulti animum aut naturam talem fuiſſe opinemur, cuiuſmodi eſt illud quod apprehenſum videtur. Nempè ſi ouem vel agnum, ſepulchrum inſculptum habeat, intelligas hominem ferocitate demolita, manſuetudinem amplexatum: ſi taurum, temperantiã; ſi anguem, prudentiam, vel quid huiuſmodi, prout animalis, quod detentum fuerit, ſignificatum exiget. Verùm talem opinionem probarem, niſi huiuſmodi ſimulachra pro templorum foribus, ac in alijs etiam operibus publicis paſſim depicta videremus. Sentio itaque, vt liberè dicam quod animus fert, nihil aliud ſimulachris talibus exprimi; quàm huius animalis in feras omnes beſtias dominatum atque potentiam, eiusq́; ferocia viribusq́; cuncta deuinci, ſuppeditari ac puniri. Vt ſcilicet moneamur, quicunque violentas manus ad ea, quę in eius cuſtodiam tradita ſunt, inferre audeant, pœnas ſe, cuiuſuis ordinis lociuè ſint, luituros: ſuppliciaq́; commiſſi vel furti, vel ſacrilegij, violatiq́; ſepulchri, cui animal id præficitur, daturos, & quod de Leone vulgò dicitur, idem de Gryphe dictum opinor, cui Leoninum corpus maxima ex parte tribuunt.

Gryphum figuratum vſus. Grypis figurę ſignificatio. Præſidum icon.

Viſuntur itaque eædem figurę in aris antiquorum, templorum foribus, vrnis, alijsq́; non infrequenter, & ſine dubio religionem, & quæ ad pietatem ſpectant, ſumma cura & atiento ſtudio cuſtodienda eſſe demonſtrãt. Auritum in primis hoc animalium genus eſſe ferunt, ut facilè fures ſentiat; alatum ad pernicitatem, cæterùm leoninis membris compactum, vt ferocia & vires in eodem eſſe videantur. Roſtrum præterea aduncum tribuunt, vt ſcilicet mordicus teneat, quæ illi commiſſa & concredita ſunt. Hæc omnia certè cuſtodes ac præſides decent. Haudquaquam enim bonus cuſtos eſſe poteſt, cui aures hebetes, qui piger, qui tardus eſt, qui languidus, & minimè tenax rerum ſui domini. Meritò igitur Gryphes cuſtodiæ præficiebantur, quibus abundè ſuppetunt omnia, quæ ad cuſtodum munus pertinere putantur. Ornant Gryphes ſacellum, quod in vrbe noſtra, iuxta Aſellorum vulgò dictam turrim medio quadriuio extructum eſt, in cuius angulis, nunc leones, nunc Gryphes ſpectantur. Quos cuſtodiæ vigilantięq́; cauſa admotos putârim, vt ſcilicet uel ſacrum locum tueantur, vel homines ipſos moneãt in ſacris rebus & precibus, quæ Deo & Diuis adhibentur, vigilare, & preſentem eſſe oportere. *Athenis in Palladis arce ſimulacrum* eſſe ſcribit Pauſanias, *cuius galeæ ad partem vtramq́; Gryphes additi ſunt, & in medio imago ſphingis incumbit.*

Tyrãnidis typus.

Cæterùm Gryphum exemplo præpotentem tyrannis egregiè denotatur.

EMBLEMA.

EMBLEMA.

De Gryphe emblema tale habet [a] Nicolaus Reusnerus, sub Lemmate ΞΕΝΙΩΝ ΔΕ ΤΕ ΘΥΜΟΣ ἌΡΙΣΤΟΣ.

[a] *L. 2. Emble. 35.*

Qui putes? è puro Gryps nidum construit auro,
Occupat & celsa rupis in arce locum.
Solus aues vincit cunctas, qui naribus vncis:
Quem Leo, quem Tigris, quem pauet acer eques.
Cuius vt è nido sub rupem decidit aurum,
Accola finitimi quod legit Indus agri.
Sic quos Heroas mundi rerumq; potentes
Sublimi magnus vult Deus esse loco.
Imperij tueantur opes ceu munera Diuûm:
Participes alios vt simul esse velint.
Præsertim sanctæ pietatis & artis alumnos
Ingenua: per quos regna domusq; vigent.
Diuitis hæc auri virtus est vna: benigna.
Qui prosunt alijs, mente iuuare bonos.

ICONES. INSIGNIA. NVMISMATA.

APVD Xenophontem, vt citat & exponit Plutarchus, memorantur canathra, quæ imagines sunt Grypũ ac tragelaphorum ligneæ, quibus insidentes puellæ circumferebantur in spectaculis. Scyles Rex Scytharũ habuit in urbe Boristhenitarum ædes magnificas & circa illas, è lapide candido Gryphes & Sphinges stantes, vt [a] Herodotus testatur, qui lapis Parius fortè fuerit. Gryphem marmori antiquo nobilitatis Cæsiorum, insigni monumento insculptum sub anteriorum pedum altero tauri caput habere videmus, quod in pluribus antiquorum monumentis, ut antè diximus, comperitur. Gryphis imagine insignem clypeum quoq; habet nobilissima Gryffonum in Italia familia. Insignia item nepotum meorum Gryps ornat. Scytharum id olim insigne fuisse asserunt, à quo Perusiam Gryffoniam dictam suprà ex Leandro diximus. Grypho aureus in campo cæruleo insigne erat nauis Artirij antiquissimi Herulorum Regis, quod Vandolorum Domini etiamnum hodie vsurpant. Gryphem rubeum in campo argenteo vsurpabat electa quædam à Bononiensibus militum corona, quos vulgò la compagnia del Griffon nuncupabant, Eorum opera, vt refert Pompeius Vizanius ciuis Bononiensis, qui nuperrimè patriæ suæ historiam in lucem edidit, Bononienses vsi sunt ad expellendos seditiosos, anno nempe 1272. quo tẽpore vrbs multis scatebat hominibus, qui rebus nouis quotidie studebant. Tradit pariter anno 1376. cùm hæc eadem vrbs libertatis auida à Summo Põtifice deficeret, proceres eius, leges Senatumq; immutasse, necnon tribunos plebis creauisse sedecin, quatuor nẽpe pro quaque quarta vrbis parte, eisq; vexilla exhibuisse, in quotum quatuor populi insignia, quæ libertas est, depicta erãt, in reliquis verò varia symbola: Ex his tria fuisse, quæ Gryphem ferrent, vnum, quod aureum in campo cæruleo, alterum, quod album, tertium quod nigrum ferret, in campis eiusdem coloris. Vidi item, cùm Romæ degerem, librumq; de statuis antiquis conscriberem, trophæum pulcherrimum in ędibus Illustris Domini Caroli de Fano, Medusæ imagine perornatum, in cuius medio pectore Gryphes & Harpyiæ cælati erant. In ædibus Reuerendissimi Episcopi de Rusticis inter quamplurimas alias statuas, uidi in cornicibus multas sculpturas, in quibus Gryphum icones essent. [b] Antonius Augustinus Romæ pariter in æde Diui Petri multos Gryphes in lapide, & in medio duorum ex his candelabrum, magna industria elaboratum conspexisse, audiuisseq; tales ex Apollinis templo exemptos fuisse scribit. Irrigetus Martinengus Pittaci filius, & Lanfranci nepos, miles magnanimus, in bello strenuus, factionis Gelphæ, cuius cæteri Martinengi acerrimi protectores erant, hostis adeò, vt spretis cæterorum familiæ suæ armis, quæ Aquila erat Imperialis, vt suo loco dictum est, Gryphem vsurpare voluerit, cum quodam symbolo. Huius sepulchrum extra Brixiam cernitur cum hoc epithaphio. HAEC EST SEPVLTVRA NOBILIS MILITIS IRRIGETTI DE MARTINENGO. In monte Nerone dicto in diœcesi Plobici reperiuntur quamplurima arma, ac alia monumenta lapidea, in quibus Gryphes exsculpti sunt, quos Frãciscus Sansouinus Brancaleonum

[a] *In Melpomene.*

Cæsiorum monumentum.

Artirij nauis insigne.

[b] *Dial. 5. de numismatibus.*

Irrigetti Martinengi insigne.

Brancaleonum insignia.

[e] L. ad Reg. & Princip. Chriſtianos.

inſignia fuiſſe credit, cùm tamen Leonem illis pro inſigni fuiſſe paulò pòſt aſſerat.[e] Baptiſta Mantuanus Pannoniæ Regem Gryphem in armis ſuis ferre innuere videtur, ita canens:

Quod trepides nihil eſt tecum Deus ibit in hoſtem,
Per mare, per terras quacunque leuaueris altè
Sanctum inſigne crucis Gryphemq́, Aquilamq́, biroſtrem.

Barrilæ familiæ inſigne.

Martellorũ inſigne.

Lylibytanorum numiſma.

Gryphem aureum alis expanſis cum roſtro rubro in campo cæruleo vſurpat nobilis familia Barrilla Neapolitana, quam Carolus Gallorum Rex primus magni admodum fecit, vt ex multis admodum ſepulchris conſtat. Ex qua Ioannes in primis fuit Roberto eorũdem Regi gratiſſimus, vtpotè quem legatum Romam miſerit, vt Petrarcham laurea condecoraret. Eſt & Martellorũ non ignobilis apud Florentinos familia, quæ Gryphe in armis vtitur. Gryps quoque in antiquiſſimis quibuſdam numiſmatibus depictus conſpicitur. Lilybitanorum in primis æreum numiſma Golzius depingit, quod in auerſa parte Gryphem illius figuræ, qualem plerię; ei tribuunt, in aduerſa tripodem Apollinis repræſentat. Eiuſmodi numiſma cuſiſſe eos populos idem Golzius exiſtimat, quoniam eorum vrbs Sybillæ Cumanæ, quæ volumina de rebus arcanis & vaticiniorum plena Tarquinio Priſco regi obtuliſſe legitur, hoſpitio & ſepulcro celebris fuerit: itidem quia puteus in vrbe eorum Lilybæo idcirco commendatus fuerit, quod ij qui ex eius aqua bibiſſent, Pythio furore afflati oracula ac reſponſa darent. Non mirum itaque, inquit, ſi Apollinis capite Gryphoq́; Apollini ſacro & tripode Apollinis ſymbolo ac lirâ ſua numiſmata ſignauerint.

Hyelitarũ numiſma.

Gryps cauda tortuoſa.

Reperiuntur item nonnulla Hyelitarum cùm aurea, tùm ærea numiſmata, vt apud eundem authorem videre eſt, in quibus Palladis galeatæ imago videtur, & in galea Gryps depictus. Inter quę vnum eſt, quod Gryphum habet poſteriore parte in caudam tortuoſam deſinente: ex quo facilè uideas & ab antiquis non vnam Grypho formã aſcriptam. Eiuſmodi etiam Gryps pariter in caſſide eiuſdem Deæ in Romanorum quodam numo depictus reperitur, necnon in multis alijs eorundem numis in caſſide Martis: in qua item Gryps ille communis conſpicitur in numiſmate Brutiorum: vnde his quoq; Dijs ſacrum fuiſſe Gryphum pronunciandum eſt.

Gryphis nõ auritũ imago.

Prior harum iconũ Gryphem à fabuloſa antiquitate diuerſimodè depingi ſolitam etiã declarat: auribus enim caret, quas tamen, vt ſuo loco diximus, plerię; alij ſuo Grypho addebãt. Hanc autem iconem antiquiſſimam eſſe conſtat, cùm eam Illuſtriſs. Cardin. Bembus inter alia hieroglyphica ex tabulis æreis vetuſtiſſimis excerpſerit. Dextro pede gerit quid ad inſtar veru, ſub pedibus verò ſerpens repit. Antonius Gigas vir humaniſſimus mihi eam communicauit.

Auis Ruc imago.

Altera icon Ruc eſt, cuius etiam in hac hiſtoria meminimus, excerpta ex tabulis Geographicis Cornelij de Iudæis Antuerpiani, quæ, ſi vera ſunt, quę de ea tradunt, nihil planè reſpondet. Roſtrum enim Columbinum potiùs, quàm Aquilinum oſtendit. Nos, ne quid in noſtra Ornithologia deſideretur, tale, quale depictum accepimus, etiam alijs tradimus.

DE HARPYIS. Cap. II.

HARPYIARVM historiam, etsi meram fabulam, ne tamen vllum volucre, quamuis fictitium deesset; omittere noluimus, & cùm insigni rapacitate adeò infames sint, vt ab ea nomen inuenerint, ideò rapacibus eas meritò adiunximus.

AEQVIVOCA.

Ἁρπυῖα Hesychio subitam rapinam notat. Grammatici uarij, (vt Scholiastes Homeri, Suidas, Varinus, Hesychius) uario modo Harpyias interpretantur. Alij enim rapaces Deas, dæmonesue; alij dæmonis alatas fæminas; alij ventos rapidos: alij canes rapaces per eas notari uolunt. Sed quod horum significatorum quædam allegorica sint, alibi explicabuntur. Harpyia nomen est unius è canibus Actęonis apud [a] Ouidium. Est pręterea Stephano vrbs Illyrię iuxta Enchęleas.

Harpyia canis Actæonis.

[a] Metam. 3

SYNONIMA.

Ἁρπυῖαι nomen à rapacitate habent. ἁρπάζω enim Græcis rapio est. Vnde harpagones ex eadem origine instrumenta ferrea hamata, quibus naues capiũtur, & retinentur. Hinc & harpax apud [a] Plautum:

Venit harpax verus, res palam cognoscitur.

Est apud eundem harpagare verbum, ut item in eadem comedia:

Neque homines magis asinos vnquam vidi, ita plagis costæ callent
Quos dum ferias, tibi plus noceas, etenim ingenio hi sunt flagricida
Qui hæc habent consilia, vbi data occasio est, rape, clepe, tene, harpaga.

Aetymon. Harpagones quę instrumenta.

[a] In Pseud.

In scribendo Harpiyæ nomine uariant librarij. Multi Seruium sequuti penultimam diphtongum ponũt impropriam, vt apud Græcos Harpiyæ, à quorum sententia longè diuersus est Calistius, qui negat I literam in dipthongum coalitam cum Y litera præcedenti, sed pro consonanti accipi debere. Syllabam enim eo etiam, inquit, modo positione longam fieri, si vocalem breuem sequatur I vice consonantis posita, vt Harpyiæ. Quare si diligentissimo Grammatico credimus in eo nomine υια. vltima syllaba per tres literas erit enuncianda, & iota ad vltimam syllabam referendam, quod alij cum ypsilon in vnam dipthongum abire contendunt. Dicuntur Harpyiæ alijs quoq; nominibus, nempè Canes Iouis, furiæ, diræ, & aues. Quorum omniũ rationem reddit his verbis Seruius: *Quod Canes Iouis dicerentur hæc ratio est, quia ipsæ furiæ esse dicuntur, vnde etiam epulas apud* [b] *Virgilium abripiunt, quod Furiarum est.*

Et manibus prohibent contingere mensas.

Canes Iouis. Diræ. Furiæ. Aues.

Vnde & auari dicuntur Furias pati, quòd partis abstinẽt. Furias esse paulò pòst idem testatur:

[b] L. 3. Aen.

Vobis Furiarum ego maxima pando.

Quæ verba sunt Celene. Furias autem canes dici Lucanus testatur, vt:

Stygiasq; canes in luce superna
Destituunt, &c.

[c] Virgilius:

[c] 6. Aenei.

— Visæq; canes vlulare per vmbram,
Aduentante Dea, &c.

Sanè apud Inferos Furiæ dicuntur & canes, apud Superos diræ & aues: In medio Harpyiæ dicũtur, vnde duplex in his effigies. Has Virgilius tres dicit Aëllo, Ocypete, & Celæno. Aellò dicta nonnullis putatur, quasi ἑλοῦν ἄλλο, id est, alienum tollens, quæ tamen etymologia non admodum accommodata videtur. Ocypete ab ὠκύς velox, & πέτομαι volo, quasi celeriter volans, vel vt alij, citiùs rapiens. Pari ratione [d] Sophocles Harpyias vocat catarrhactas, quòd precipites ad rapinam ferantur. Celænum verò Græcè nigrum vocant. Hac significatione Homerus vtitur, vbi αἷμα κελαινὸν id est, cruorem nigrum appellat. Inde Celæno dictam putant.

Furiarũ nomina, & origo. Aellò. Ocypete.

[d] In Phin.

GENVS. ORTVS.

HARPYIAS quidam Neptuni filias esse produnt. Is ferè omnium prodigiorum pater est. Vnde [a] Georgius Pictorius ita canit:

Neptunus gignit Cyclopas, & Polyphemum,
Vincit Harpyias vnguibus, & volucres.
Aellon Ocypeten nigroq; colore Celanen.

Neptunus cur Harpyiarũ pater creditus.

[a] In Pantopol. de Dijs gentilium.

[b] In Theog. [c] Lib. 4.

[b] Hesiodus ex Electra Oceani filia genitas fingit patre Thaumante & Iridis sorores. Alijs Ponti,& Terræ filiæ dicuntur, vnde in Insulis habitare putantur, quæ partem terræ,& partem maris tenent. [c] Valerius Flaccus Plutonis filias videtur facere, dùm Typhonides vocat:

Insuper hunc Typhonides Harpyiæ ira tonantis
Depopulant, ipsoq́; dapes prædantur ab ore.

[d] Aenei. 3.

Nam Plutonem Typhonem vocabant. Quod fortè [d] Virgilius subinnuit:

Pestis & ira Deûm Stygijs sese extulit vndis.

Ereseia auis. Harpyreia auis. Alope. Acheloen. Ocypote. Nicothoe. Ocypodes. Ocythoe. [e] 12. Aen. Thyella. [f] Argon. 1. Podarge.

Fabulæ etiam referunt Phinæi filias Erasieian & Harpyreian aues fuisse, quæ cibum ab ore senis diripuerint. Sed Harpyias Virgilius tres fuisse dicit: Ocypeten, Aëllo,& Celæno. Harpyias Hyginus Alopen, Acheloen,& Ocypeten appellat. Sunt qui Alopen, Nicothoen vocent. Hesiodus Ocypeten nuncupat Ocypodem, nonnulli Ocythoen. Apollonius duas tantùm facit, quem [e] Virgilius alibi sequutus videtur, cùm ait:

Sunt geminæ pestes,&c.

Sunt qui putent tribus Harpyis addi ab Homero quartam nomine Thyellam. [f] Apollonij interpres Thyellam hybernos flatus,& procellas exponit,& Homerum per synonimiam Thyellas,& Harpyias posuisse vult, quæ & ipsæ ventos nonnunquam rapaces significant. Harũ maximam nomine Celæno Homerus Podargen nominat, fingitq́; ex ea Zephyrũ Achillis equos Balium & Xanthum genuisse.

FORMA.

[a] 3. Aeneid.

HARPYIAS [a] Virgilius ita depingit:

Tristius haud illis monstrum, nec sæuior vlla
Pestis,& ira Deûm Stygijs sese extulit vndis.
Virginei volucrum vultus, fœdissima ventris
Proluuies, vncæq́; manus & pallida semper
Ora fame, &c.

Varinus corporibus Vulturum, auribus vrſorum fuiſſe ſcribit. Hyginus diuerſas facit, nempè capitibus Gallinaceis pennatas, & alatas brachijs pedibusq; humanis, ſed vnguibus monſtroſis, pectore candido, ac fæmineo. Harpyiam Euſtathius *fingi ſecundum fabulas*, inquit, *dæmonij cuiuſdam alati equiformis figura, vt & Pegaſus equus eſt alatus, atq; eam præſertim, quam Homerus Podargem nominat.* Quare etiam etſi cæteris Harpyis fabulæ manus attribuant ad raptum idoneas ſeu monſtroſos vngues, Podarge tamen manibus prædita videri non poteſt propter equinam ſpeciem. Volucres etiam alatæ ab omnibus ſtatuuntur. Vnde [b] Virgilius:

Podarges forma.

[b] 3. Aeneid.

—— magnis quatiunt clangoribus alas.

Et [c] Ouidius

—— Exterruit ales Aëllo. &c.

[c] 3. Metam.

Sed quid propriè ſint, ſiue Deæ, ſeu diræ, ſiue obſcœnæ volucres apud V riium ipſum dubitatur. Icon, quam exhibuimus, cum Vergiliana deſcriptione conuenit.

LOCVS.

LOCVM quem Harpyiæ incoluiſſe creduntur, ex his [a] Poëtæ verſibus habemus:

[a] L. 3. Aen.

—— Strophades Graio ſtant nomine dictæ
Inſulæ, & Ionio in magno, quas dira Celæno
Harpyiæq; colunt, alia Phineia poſtquam
Clauſa domus menſasq; metu liquêre priores.

Ad eundem ſenſum [b] Naſo.

[b] Lib. Metamor. 13.

Sanit hyems, tactatq; viros Strophadumq; receptos
Portibus inſidis exterruit ales Aëllo.

Feruntur enim ex Arcadia, cuius Phineus Rex erat, à Zete, & Calai Boreæ filijs pulſæ, iuxta Seruiũ. Contrà verò [c] Valerius Flaccus eum Odryſiæ Regem, nõ Arcadiæ fuiſſe narrat. Odryſia porrò in Thracia eſt, teſte [d] Plinio, & extenditur vſq; ad Boſphorum Thracium. Ex hac fugatæ ad Trophadas inſulas peruenêre, quæ Echinades quoq; olim, & Plotiæ dictæ fuêre. Nomen verò Strophadum ſibi inde acquiſiuêre, quòd Zete, & Calais iuuenes alati Harpyiarum perſequutores ab Iride moniti, vt à canibus Iouis abſtinerent, illic ſuos volatus conuerterint. Στροφη enim Græcis conuerſio eſt. Fugatas [e] Apollonius tradit conieciſſe ſeſe in ſpecus, qui in Creta viſebantur ſub Arginunte. [f] Ludouicus Arioſtus ſedes earum in ſpecubus quidem etiam agnoſcit, ſed in inferno eas collocat, ita autem canit:

Phineus rex vbi regnauerit.

[c] Argon. 2.

[d] L. 4. c. 11.

Strophades Inſulæ. Echinades. Plotię.

[e] Argon. 2.

[f] Cant. 34. ſtan. 4.

Il Paladin col ſuono orribil venne
Le brutte Arpie cacciando in fuga, e in rotta,
Tanto, ch'à piè d'vn monte ſi ritenne,
Oue eſſe erano entrate in vna grotta;
L'orecchie attente à lo ſpiraglio tenne,
E l'aria ne ſenti percoſſa, e rotta
Da pianti, e d'vrli, e da lamento eterno,
Segno euidente quiui eſſer l'Inferno.

Qua verò de cauſa, & quomodo fugatæ, proximo capite exponemus.

RAPACITAS. INGLVVIES.
Fœditas. Hiſtoria deniq; tota.

IRATI feruntur Dij Pheneo Odryſiæ Regi, quòd in nouercæ nouiter ductæ gratiam liberos ſuos excæcaſſet, aut, vt alij, quòd arcana Iouis conſilia hominibus prodidiſſet, Harpyias tanquàm Iouis miniſtras, & iniuriarum vindices immiſiſſe excæcato. Hanc hiſtoriam [a] Apollodorus proſequitur hoc pacto. *Harpyiæ vbi Phineo paratam eſſe menſam intuebantur à cælo deuolantes maiorem ferculorum partem abripiebant, & reliqua perpauca, & ea quidem tam graui odore fœdata remanebant, vt perferri minimè poſſent. Hic igitur Argonautis, quæ ad nauigationem ſuã ſpectarent, iamiam præpoſituris: Commodum, inquit, de nauigatione tum mihi verba facietis, ſimulac me ab Harpyiarum iniuria liberaueritis. Tum hi Phineo menſam ſternunt, in qua ſimulac edulia appoſita erant, en repentè Harpyiæ vaſtum clangorem fundentes deuolant, & eſculenta diripiunt. Id verò, vbi viderunt*

Pheneus rex cur ab Harpyis infeſtatus.

[a] Lib. 1. de Deor. orig.

Aquilonis

Zetes, & Calais Harpyias abigunt.

Tygris amnis cur Harpys dicatur

Strophades insulæ vnde dictæ.

[b] L. 4. Arg.

Aquilonis filij Zetes, & Calais alati iuuenes nudatis enſibus illas per aërem inſequuntur. Cæterùm planè Harpyis Boreæ filiorum manibus tum moriendum erat: ſed & Boreæ filij iam tum quoque cùm inſectarentur, & eas adepti fuiſſent, erat pereundum. Cùm itaq; pueri perſequerentur Harpyias, earum altera ad Peloponnenſium in amnem Tygrem decidit; qui nunc ab illa nominatur Horpys. Altera Ocypete per Propontidē fugiens ad Echinadas vſq; inſulas peruenit. Ea nunc ab illa Strophades appellantur, quippe, quæ cùm ad eas perueniſſet, iter conuertit, quæ vbi littus attigiſſet, præ labore cum perſequenti decidit. Verùm Apollonius ad Strophadas inſulas vſq; Boreæ filios Harpyiarum inſectationem tenuiſſe refert, neq; mali quicquam paſſas fuiſſe, quòd iureiurando nihil pòſt illæ in Phineum iniuriarum amplius molituras promiſerint. Liberatus igitur Phineus Harpyiarum pœnis reliquam Argonautis nauigationem explanauit: eoſq; viam in Colchos perueniendi docuit. Hæc omnia [b] Valerius Flaccus prolixè, ac luculenter ſequentibus verſibus complexus eſt:

Poſtera non caſſa Minyis aurora retexit
Noctis iter: noua cuncta vident: Thynneaq; iuxta
Littora fatidici pœnis horrentia Phinei
Dira Deûm, ſummoq; lues vrgebat in æuo.
Quippe neq; extorrem tantùm, nec lucis egentem
Inſuper hunc Tiphonides Harpyiæ ira tonantis
Depopulant, ipſoq; dapes prædantur ab ore,
Talia prodigia, & tales pro crimine pœnas
Perpetitur. ſpes vna ſeni, quòd pellere ſæuam
Quondam fata luem dederant aquilone creatis.
Ergo vbi iam Minyas certamq; accedere Phineus
Sentit opem, primas baculo defertur ad vndas
Veſtigatq; ratem, atq; oculos attolit inanes,
Tunc tenuem ſpirans animam. Soluite ò mihi longum
Exſpectata manus noſtris ait agnita votis.

Et quibuſdam interiectis.

Non ego nunc magno quod cretus Agenore Phineus,
Aut memorem mea quod vates inſedit Apollo
Pectora, præſentis potiùs miſereſcite fati.
Nec mihi diuerſis erratum caſibus orbem
Amiſſas, aut flere domos, aut dulcia tempus
Lumina conſuetis rerum eſt ex ordine fatis
Ingemere, Harpyiæ ſemper mea pabula ſeruant,
Fallere quas nuſquam miſero locus, ilicet omnes
Deueniunt, niger intorto ceu turbine nimbus.
Iamq; alis procul & ſonitu mihi nota Celæno
Diripiunt, vruntq; dapes fœdataq; turbant
Pocula, flagrat odor ſurgitq; miſerrima pugna,
Parq; mihi monſtriſq; fames, ſpreuêre quod omnes
Pollueruntq; manu, quodq; vnguibus excidit vncis,
Has mihi fert in luce moras, nec rumpere fata
Morte licet, trahitur victu crudelis egeſtas,
Sed vos obſeruote precor prædicta Deorum
Si non falſa mihi: vos finem imponite pœnis.
Nempe adſunt, qui monſtra fugent, aquilonia proles
Non externa mihi. nam Rex ego diuitis Hebri
Iunctaq; veſtra meo quondam Cleopatra cubili
Nomen ad Actea Calais Zeteſque ſororis
Profiliunt. Zeteſq; prior: Quem cernimus, inquit,
Tunc ille Odryſiæ Phineus Rex inclitus oræ
Tu Phœbi comes, & noſtro dilecte parenti
O vbi nunc regni, generiſq; vbi gloria? quam te
Excedit labor? & miſeris feſtina ſenectus?
Qin age mitte preces: Namq; eſt tibi noſtra voluntas,
Si non ira Deûm vel ſi placabilis vrget,
Suſtulit hic geminas Phineus ad ſidera palmas
Teq; ait, iniuſti, quæ nunc premit ira Tonantis,

dum

Antè precor nostra tandem iram parce senecta:
Sit modus, & fore credo equidem: nam nostra voluntas
Quod iuuenes sine pace Deûm, nec credite culpam
Sanxit, sceleruḿq; mihi nunc crimina pendi.
Fata loquax menteḿq; Iouis, quaq; abdita solus
Consilia & terris subito ventura parabat,
Prodideram miserans hominum genus: nunc mihi tanta
Pestis, & effusa media inter dicta tenebra
Iam tandem cessêre ira, nec ausus ab alto
Ipse volens nostris, sed vos Deus appulit oris.
Sic ait: & fatis ita iam cedentibus omnes
Impulit, & dura commouit imagine pœna.
Instituêre toros, medijsq; tapetibus ipsum
Accipiunt, circumq; iacent, simul aquora seruant,
Astra simul, * *nesciq; iubent, ac mittere curas:*
Cùm subitus misero tremor, & pallentia prima
Ora senis fugêre manus, nec prodita pestis
Antè, sed in medijs dapibus vidêre volucres;
Flagrat acerbus odor, patrisq; expirat auerni
Halitus, vnum omnes incessere planctibus, vnum
Infestare manus, inhiat cocytia nubes
Luxurians, ipsoq; ferens fastidia visu.
Tum sola illuuie, atq; illusis stramina mensis
Fœda rigant, strident ala, pradaq; retenta
Sanie, vtrimq. fames, nec solùm horrenda Celano
Phinea, sed miseras etiam prohibere sorores
Emicat his subitò, seseq; aquilonia proles
Cum clamore leuat, genitor simul impulit alas.
Hoste nouo turbata lues, ipsaq. rapina
Faucibus, & primum pauida Phineia tecta
Peruolitant, mox alta petunt, stant littore fixi
Aemonida; atq; oculis palantia monstra sequuntur.

Dein paulò pòst:

Iamq. & ad Ionij metas, atq; intima tendunt
Saxa, vocat magni Strophadas nunc incola ponti;
Hîc fessa letiq; metu propioris, anhela
Dum trepidant, humiliq; graues timidoq; volatu
Implorant clamore patrem Typhona nefando.
Extulit assurgens noctem pater * *vnaq; summis*
Miscuit. & medijs vox exaudita tenebris.
Iam satis huc pepulisse Deas. cur tenditis vltra
In famulas saeuire Iouis? quas fulmina quanquàm
Aegidaq; ille gerens, magnas sibi legit in iras.
Nunc quoq; Agenoreis idem decedere tectis
Imperat: agnoscunt monitus, iussaq; recedunt.
Mox tamen & vobis similis fuga cum premet Argos
Letifer; Harpyia nunquàm noua pabula quarent.
Donec erunt Diuûm merita mortalibus ira
Hasit vterq. polo, dubijsq; elanguit alis.
Mox abit, & socia victor petit agmina puppis.

Verùm in hac fabula non omnes authores consentiunt. Flaccus enim, & quem sequutus est Apollonius, Phineum ab Apolline vaticinandi munere donatũ volunt, atq; à Ioue ideò oculorum lumine priuatum, quòd Deorum consilia euulgasset, & Harpyiarum, quæ genium eius defraudarēt, tormentum additum, quas aduentantibus Argonautis à Boreę filijs eiusdem classis comitibus non cæsas, sed fugatas esse tantùm asserunt. Hesiodus quoq;, Antiochus, alijq; consentiunt. Apollodorus verò contrà id affirmat. At discrepat Orpheus, dum causam cæcitatis, & pœnę Phineo inflictæ recenset. Phineum enim insanientem philtris vxorijs abiecisse filios duos autumat. Quare à Zete, & Calai, vt perpeteretur durius exilium à Strophadis compulsum

* Fortè nescire legendum.

* Fortè imaque legendum.

pulsum in Bistoniam,& luce ab eis priuatum esse; vt de morte filiorum Cleopatræ, quę prior Phineo vxor fuerat, vindictam sumerent. Verùm omissis fabulis, vero (si veritas sub his vlla latere putāda est) propiora videri possunt, quæ [c]Diodorus Siculus retulit. Phineo duo fuerunt filij ex Cleopatra, alij Cleopanā vocant, quæ filia fuit Orithiæ ex Borea, nam & Harpalicen habuit antè, cuius suasu liberos suos oculis priuauit, Cleopana repudiata Idæā Dardani Scytharum Regis filiam vxorem duxit. Adolescentes itaq; matris impulsu nouercæ stuprum offerunt, ob quod flagitium arrepti à patre capite damnantur. Iam tum, cùm ad triste supplicium traherentur, starentq; in littore, casu illic Argonautæ appulerunt. Illi cùm miserabili sui spectaculo, & supplicij atrocitate hospitum in se oculos vertissent, implorato eorum auxilio, memoratoq; senis aduersus se odio, & contumelia in matrem Cleopatram, orant, vt veluti ex improuiso tanquàm Dij præsentes suo appulsu adfuissent, nunc sese supplicio indigno liberent. Vetat Phineus occurrens Argonautis quidquam moliri. Nam patrem sese de liberis sumpturum minimè fuisse pœnam, nisi scelus eorum paternam charitatem superasset. Territi Argonautę Regis præsentia, & religione littoris hospitalis non temerè violandi, nihil ausi fuerunt tentare. Zetes, & Calais audito sororis nomine, & miserabili eius apud Phineum fortuna, & filiorum, quæ multò esset miserabilior, iuris gentium, & propriæ salutis immemores, in littus exiliunt, & adolescentibus uincu'a abrumpunt. Oritur ibi atrox pugna. At postremò multis barbarorum, & inter eos Rege cæso, reliqui fugam faciunt, & capitur in ipso tumultu regia, atq; Herculis beneficio Idæa ad patrem incolumis remittitur. Ferunt Idæam à patre postea occisam, ex quo apparet, eo inuito, in Cleopanæ contemptum Phineo nupsisse. Nonnulli memorant filios à Phineo excæcatos ipsumq; vicissim à Borea oculis orbatum. Itaq; adolescentes periculo liberati regno matri permisso cum Argonautis Colchos nauigarunt. Sed de historia hactenus. Nunc ad Harpyias reuertamur, quę forsan aut pellices, aut filiæ Phinei, quæ scilicet vitam dissolutissimam, & meretriciam viuerent, atq; ea ratione nimio luxu paternas opes omnes perderent, non malè dici possent. Has Boreades vlterius persequi prohibitos fuisse ab Iride Apollonius, & [d]Neoptolemus, qui Naupactica conscripsit, tradunt. Et Pherecides author est eas in Cretæ speluncam, quæ sub colle est Arginonte, fuga deletas. Maro verò à reditu Boreadū in Strophadibus, relictas quas coluerint:

[c] *Lib. 5. rer. Antiq. c. 4. de Argon.*

[d] *Lib. 6.*

—— Phinea postquam
Clausa domus mensasq; metu liquère priores.

[e] *Aeneid. 3.*

Sed Harpyiarum rapacitatem, ingluuiem, fœditatem, pulchrè quoq; [e]Vergilius exponit, vbi Aeneam sic loquentem inducit:

—— Tunc littore curuo
Extruimusq; toros, dapibusq; epulamur opimis.
At subitò horrifico lapsu de montibus adsunt
Harpyiæ, & magnis quatiunt clangoribus alas,
Diripiuntq; dapes, contactuq; omnia fœdant
Immundo, tum vox tetrum dira inter odorem.
Rursum in secessu longo sub rupe cauata
Arboribus clausi circum, atq; horrentibus vmbris
Instruimus mensas, arisq; reponimus ignem.
Rursum ex diuerso cæli cæcisq; latebris
Turba sonans prædam pedibus circumuolat vncis.
Polluit ore dapes, socijs, tunc arma capessant,
Edico.

[f] *Cant. 33. st. 107. 108*

Verùm quod alij de Phineo, Vergilius de Aenea, id [f]Ludouicus Ariostus de Sinapo Aethiopiæ Rege canit, qui (vt verbis illius Poëtæ vtar)

—— quantunque ricchissimo si chiame,
Cruciato era da perpetua fame.
Se per mangiar, ò ber quello infelice
Venia cacciato dal bisogno grande,
Tosto apparia l'infernal schiera vltrice,
Le monstruose Arpie brutte, e nefande,
Che col grifo, e con l'vgna predatrice
Spargeano i vasi, e rapian le viuande,
E quel che non capia lor ventre ingordo,
Vi rimanea contaminato, e lordo.

Dicit autem Regem illum licet ditissimum, ac potentissimum, perpetua tamen fame cruciari;

quoniam Harpyiæ paratas in mensa dapes subitò diriperent, atq; si quas fortè relinquerent, eas fœdissimo, ac intolerabili fætore contaminarent. Monstra quoq; istæc perquàm eleganter veterum monumenta, ac in primis Virgilium secutus, depingit, in hoc tamen ab illo differens quod septem fuisse tradat, atq; insuper longas caudas ascribat, vbi ab Astolpho Duce Britanno sono cornu sui, quem ne Plutonem quidem apud inferos ferre potuisse fingit, fugatas illas, & Regem ab ea peste liberatum tradit in hæc verba:

Dentro vna ricca sala immantinente
Apparecchiossi il conuito solenne,
Col Senapo s'assise solamente
Il Duca Astolfo, e la viuanda venne,
Ecco per l'aria lo stridor si sente,
Percosso intorno da l'orribil penne,
Ecco venir l'Arpie brutte, e nefande,
Tratte dal Cielo à odor de le viuande.
Erano sette in vna schiera, e tutte
Volto di donna hauean, pallide, e smorte,
Per longa fame attenuate, e asciutte,
Orribili à veder più che la morte;
L'alacce grandi hauean, deformi, e brutte,
Le man rapaci, e l'vgne incurue, e torte,
Grande e fetido il ventre, longa coda,
Come di serpe, che s'aggira, e snoda.
Si sentino venir per l'aria, e quasi
Si veggon tutte à vn tempo in sù la mensa
Rapire i cibi, e riuersare i vasi,
E molta feccia il ventre lor dispensa;
Tal ch'egli è forza d'atturar i nasi,
Che non si può patir la puzza immensa.

Atque ex his omnibus videre est Harpyias monstra quædam deformia pingi, & volucria, quæ horrido squalore, pallore tetro, & perpetua fame infectos vultus gererent, eaq; de causa semper famelicæ dapibus hominum mensis diripiendis sedulò inuigilarent, nunquam tamen famem explerent, insatiabili semper auiditate cibis inhiantes. Nam vt Donatus in nuperrimè citatum Vergilij locum refert, Harpiarum venter non retinebat cibum, sed statim effundebat, quicquid victus causa recepisset, vnde non tantùm non satiebantur, sed semper patiebantur famē, atq; ex ea pallor succedebat. Videntur scilicet eo affectu laborasse, quem in hominibus caninam appetentiam Medici vocant, vel cœliaca passione, vbi ob frigidum humorem, qui os ventriculi obsidet, cibi ingens est auiditas, quem assiduè ingerunt quidem, sed ob languentem, & penè emortuam concoctionis vim, qualia ferè assumpsere, egerunt. Vnde fit, vt semper cibis sese repleant, nunquam verò famem expleant, & vel nulla, vel admodum exigua parte corporis nutrimentum sentiant, sed contrà vana ventris infarciendi, ac rursum exonerandi vicissitudine torqueantur, fœda fæcum semper proluuie contaminati. Pari ratione Harpyiæ eas ipsas, quas diripiebant dapes, statim non solùm vnguium orisq; spurcissimo cōtactu, sed & turpi & abominando ventris profluuio fœdabant, & intolerabili quodam putore auerni patris sedem redolente, ita inquinabant, vt quæ fortè reliquissent, aut auolantes elabi siuissent, esui tandē inepta essent vt, vel solo odore, imò visu nauseam mouerent. Quinimò non edulia solùm polluebant, sed vt Baptista Mantuanus canit: Canina appetentia.

—— ventre soluto
Proluuie fœda thalamos, cœnacula, mensas,
Compita, templa, vias, agros, mare, flumina, montes
Infestare solent, &c.

Vnde etiam Vergilio obscænę volucres dicuntur, & alibi:

—— fœdissima ventris
Proluuies, &c.

Rapaces [a] Claudiano: [a] *Lib. 14. de Vict. Stilic.*

Nil veris æquale dabunt prohibere rapaces
Scilicet Harpyias.

Et truces ob crudelem nempè rapacitatem:

Harpyiasq; truces insopitisq, refusum.

Auidæ Senecæ,

Terretq́, menſas auida Phineias auis.

[h] Cant. 34. ſtan. 1.

Famelicæ [h] Arioſto, feræ, & iniquæ, vnico hoc verſu,

O fameliche, inique, e fiere Arpie.

[i] Lib. 1. Itinerar.

Huc faciunt [i] Rutilij verſus qui Harpyiarum rapacitatem ſic declarant:

Non olim ſacri iuſtiſſimus arbiter aui,
Circunſiſtentes reppulit Harpyias.
Harpyias, quarum decerpitur vnguibus orbis
Quæ pede glutineo quod tetigere trahunt.

[k] Odyſſ. Y.

Enimuerò non tantùm dapes eſurientibus ex ore eripuiſſe feruntur, quin etiam Penelope, [k] Euſtathio teſte duas Pandarei filias orbas, à Venere educatas, iam nubiles ab Harpyis raptas, & furijs traditas ait. Quo loco notandum eſt Harpyias à furijs diſtingui, cùm alij eaſdem faciant; His veterũ figmentis recentiores non contenti, plura inſuper commenti ſunt. Harpyiam (inquit author libri de nat. rerum) primum hominem, quem in deſerto viderit, occidere ferunt, & ſi poſtea fortuitò aquas inuenerit, vel iuxta mare cõſederit, faciemq́; ſuã in eis contẽplata fuerit, mox quòd ſui ſimilem hominem occiderit, immodicè triſtari, & omni tempore vitæ ſuæ occiſum lugere. Sed hæc (inquit Albertus) fabuloſa videntur, tradita ab Adelino, & Iorach. Idem author libri de nat. rer. ineptiſſimè mendaciſſimeq́; ſcribit, Harpyiam, quamuis rationis expertem auem, aliquando tamen cicuratam, vocem humanam exprimere. Quaſi non ſatis fuiſſet Vergilium Harpyiarum vni ſermonem humanum tribuiſſe, niſi illi etiam, qui Philoſophi videri volunt, & ſani ingenij, aliorumq́; iudices, huiuſmodi nugas, & pluſquam anilia deliramenta longè inſaniores, & deliri ſimpliciter ceu vera proponerent.

MORALIA. HIEROGLYPHICA.

[a] Lib. 1. Chiliad. 7.

IOANNES Tzetzes ex hac fabula allegoricum ſenſum eruere conatus, ſic ſcribit.

Boreas Thrax ex Athenis, Orythryam, cùm rapuiſſet,
Zeten generat & Calain, admodum cæſarie ornatos,
Et Abeſalon ipſum denſitate pilorum vincentes,
Quos & volare pilis dixerunt fabulatum ſcriptores,
Tanquàm elatos pilis ſuis, & inſolentes.
Hos dicunt vnà nauigantes cum cæteris Argonautis
A Phineo ſene expuliſſe Harpyias
Aues ex ore eius eſcas rapientes
Atq; cum ipſis dicunt, & hos occubuiſſe.
Veram autem allegoriam, ſic ipſe mihi cogito
Steron iſte Phineus cæcus erat præ ſenecta
Eraſian verò Harpyiamq́, habens filias
Viuentes meretriciſſimam, atq; diſſolutiſſimam vitam,
Omni victu ab ipſis prorſus exhauriebatur,
Paupertate affligebatur atq; fame execranda.
Zetes autem, & Calais has cùm rapuiſſent,
Inuiſi alicubi fuerunt ex partibus illis
Vnde in fabulas inciderunt, quæ de his omnia:
Apollonius autem refert hanc hiſtoriam.

Meretrices rapaces Harpyiæ dictæ.

[b] Lib. 13.

[c] Lib. 2. de Aſino aur.

Harpyiæ pro ventis.

Sanè quàm plures præter Tzetzen ita ſenſiſſe videntur. In primis enim Euſtathius, qui hanc fabulam hiſtoricè interpretantur, mulieres fuiſſe Harpyias in luxum prodigas, & ſumptuoſas tradere teſtatur. [b] Athenæus Anaxilæ verſus recitans, nihil aliud, quàm ſcorta fuiſſe ſcribit. Vnde ſimiliter malis Harpyis pro nequiſſimis mulieribus veluti ex adagio vſurpaſſe videtur [c] Apuleius, cùm inquit: *Sed heus iuuenis caue diligenter principum huius ciuitatis filij cadauer à malis Harpyis probè cuſtodias.* Nec id ſanè inſcitè, quoniam peſſimæ mulieres inſtar Harpyiarum rapiebant, & raptu immundo cuncta prophanabant. Alijs verò teſte Varino, Harpyiæ per allegoriam venti intelliguntur. Ita Scholiaſtes quidam Heſiodi flatus rapaces interpretatur, qui ex aquæ exhalatione naſcantur. Vnde nimirum Heſiodus ex Electra Oceani filia natas fingit. Quemadmodum & Iris in nubibus ab exhalatione ortis apparet, cuius quidem conſpectum nemo non admiratur, vt meritò Thaumãtis fingatur filia, quemadmodum & venti, qui omnia penetrant.

penetrant. Hanc ſententiam [d] Apollonij interpres confirmat, qui in illis Poëtæ verbis:

At Thyella aduerſa raptim retro ferebant:

ita ſcribit: *Thyella hyberni flatus, & procella: Vnde Homerus per ſynonimiam Thyellas poſuit, & Harpyias; id eſt, procelloſos flatus.* His quoque aſtipulatur Euſtathius, qui *Harpyiam* docet *eſſe genus venti, Quoniam enim*, inquit, *violenti quidam venti etiam grauia corpora infernè ſubleuant, ac tollunt, confictæ ſunt Harpyiæ venti quidam craſſi forma monſtruoſa, à quibus rapta dicuntur, quæcunque quomodo euanuerint, vel quò peruenerint, ignoratur; vt Poëta etiam ſentit inquiens:* Ἅρπυιαι ἀνηρείψαντο. Hinc ortum videri poteſt, quòd [e] Homerus Achillis equos Balium, & Xanthum ex Harpyiarum Celæno maxima, quam ipſe Podargen vocat, & Zephyro vento genitos dicit. Hoc fabuloſè Poëta fingit, vt ſummam equorum celeritatem, quos eapropter & ποδηνέμους, & ἀελλόποδας cognominat, demonſtraret. Naturalem quidem illius rei rationem reddere videtur Homeri Scholiaſtes, *Equæ concepta genitalibus*, inquit, *aduerſa Borea, aut etiam Zephyri aura pullos generoſiores pariunt, quales nimirum & Achillis equi fuerunt.* Sed nomen etiam & etymologia equi velocis, quē Græci πόδας ἀργον, ab albis nimirum pedibus vocant, ex Podarge Harpyia natum eſſe, pulchrè colludunt. Cæterùm quòd hi Achillis equi celeritate dicuntur ventos adæquaſſe, nimirum Zephyrum, aut Harpyias, parabolicè accipiendum eſt. Nimium enim audacis, & mendacis foret equos illos ſimpliciter Harpyiæ, & Zephyri ſobolem aſſerere. Maximè autem celebre illud eſt inter allegorica Harpyiarum ſignificata, qua auaritiam rapinas, & crudeles exactiones deſignare ſolent. Hoc pacto Sidonius Apollonaris pro cruentis ſanguinarijsq; raptoribus, qui pecuniæ vel immoriantur, vſurpaſſe uidetur: *In foro*, inquiens, *Scytha, in cubiculo vipera, in exactionibus Harpyia*, &c. Alphonſus Hiſpaniarū Rex fœneratores Harpyias cognominabat. Ea ſignificatione Iuuenalis particulariter Harpyiarū pcipua Celæno vtitur, cùm inquit:

[d] *Argin. 1.*

[e] *Illiad. π.*

Achillis equorū ortus, & nomina.

Equus albis pedib⁹ ex Podarge natus.

Auaritia, rapinęq; Harpyiarū exēplo deſignatæ.

Nunc per conuentus, & cuncta per oppida curuis
Vnguibus ire parat nummos raptura Celæno.

Ita auari furias pati dicuntur, quæ ſunt Harpyiæ, quòd prę nimia habendi cupidine, partis abſtinentes ſuum ipſius genium defraudant, & dum alijs inuident, & per vim auferunt, ex ijs tamen ipſimet nullum aut exiguum emolumentum percipiant. His profectò verè dici poteſt auaritiā, tanquā Harpyiā quādā epulas iam in os immittendas præripere, hoc ſupplicio quod inſtar Perilli, qui arte ſua perijt, ſibi pepererunt, non minus dignis, quàm ſunt gulones illi, quibus [f] Horatius gulam ob eaſdem Harpyias imprecatur. Ipſorum certè cùm generale nomen Harpyiarum, tùm particulatim ſingularum, à violenta rapacitate inditum eſt. Harpyiæ enim Græcis rapaces ſignificāt. Sic Aellon, quaſi aliena tollentem, Ocypeten veluti citiſſimè auferentem, Grammatici dictas volunt. Taceo quòd ea de cauſa vngues curuos, ac aduncos eis attribuerint antiquorum fabulæ, vt innatam earundem rapacitatem declararent. Sunt qui ſcribant ideò, vt [g] Cęlius teſtatur, virgines fingi, quòd omnis rapina arida ſit, ac ſterilis, ideò plumis circundatas, quòd quicquid inuaſerit rapina, cælat: volatiles autem, quòd omnis rapina ad volandum ſit celerrima. Quæ omnia id demum ſignificare poſſunt, quòd aliena concupiſcimus primò, mox expedita inuadimus, poſtremò inuncata ſemel abſcondimus, & illatebramus.

Perillus ꝓpriæ necis artifex.

[f] *L. 2. Sat. 7*

Harpyiæ Græcis rapaces.

[g] *L. 29. Lec. ant. c. 27.*

Non illepidè Harpyiæ dicentur alienarum culinarum ſectatores, qui nidore epularum allecti ventrem ſemper adferunt famelicum, & quò blandiùs eos bis terue exceperis, tantò impudentiùs menſam tuam expetunt. Quos notare uidetur Apuleius, ubi ait: *Et tamen paſtus electiles comparere nuſquam neq; vtiq; cellā ſuam inuolare immanes mures, vel muſcas, quales olim Harpyiæ fuère*. In quos non inuenuſtum extat apopthegma Alphonſi Sicilię Regis, qui cùm audiuiſſet in inſulis quibuſdam viuere aues rapaces, vertens ſe ad familiares dixit: Credo Harpyias illas ad Principum aulas euolaſſe, atq; ibi domicilium ſuum extruxiſſe. Et ſimili quoq; ſenſu [h] Homerus Vlyſſem ab Harpyis ſublatum ait, procos intelligens qui domi ſuæ omnia conſumebant, Tales enim diuitum *——per tecta per aulas*

Harpyiæ funeſta lues, fluxuſq; fameſq;
Infeſtæ volitant.

Aſſentatores Harpyjs comparati.

[h] *Odyſſ. A.*

Vt Baptiſtę Mantuani verbis utar. [i] Iohannes Tzetzes plagiarios quoſdam Harpyis cōparat.

Velut Harpyiæ, inquit, *quondam à ſene*
Phineo cibum rapuerunt ex ore
Graues ſcripta noſtra arripere expetentes
Ex quibus nos alimur multis tranſcriptis.

Plagiarij Harpyis cōparati.

[i] *Chilia. 5.*

Appoſitè item raptores prodigos Harpyias dicemus, qui, quòd alijs violenter eripiunt, minimè priori cenſui adijciunt, ſed confeſtim alea ganeauè dilapidant, ut ſcilicet malè partum peius dilabatur. Quemadmodum enim Harpyias alienæ dapes nunquam ſatiant, quòd ingeſtos cibos non contineant, ſed continuo fluxu, ſimulatq; aſſumpti ſunt, excernant; ita hos aſſidua

Prodigi Harpyis cōparati.

furta

furta,aut rapinæ nunquam ditant,non,vt ſeruent,rapientes, ſed vt perdant. Atq; id Vergilius
Aenęæ,& Troianorũ exemplo nobis ſignificauit. Ea enim auaritiæ vis eſt, vt etiam qui ditiſſi-
mi ſint, fame perire, quàm vel minimam acerui partem imminuere malint. Cuius itaq; peſtis,
vt pellatur, Aenea Troianisq́;, hoc eſt,viris robuſtis,ac generoſi animi opus fuiſſe innuere vo-
luit. Poſſent deniq; & Principes hiſce monſtris comparari, quibus illud tantùm in ore eſt:

Sic volo,ſic iubeo,ſic pro ratione voluntas.

Tales enim,quò ſua extendant pomeria,per fas & nefas nulla ciuium ſuorum habita ratione,
more Harpyiarum cuncta diripiunt, atq; velut ſanguiſugæ multorum ſanguinem exugunt,
in quos inuehi mihi videtur [k] Arioſtus ſic exclamans:

[k] *Cant. 34. st. 1.*

O famelice, inique, e fiere Arpie,
Ch'à l'accecata Italia, e d'error piena,
Per punir forſi antiche colpe rie
In ogni menſa alto giudtito mena;
Innocenti fanciulli, e madre pie
Caſcan di fame, e veggon ch'vna cena
Di queſti monſtri rei tutto diuora
Ciò che del viuer lor ſoſtegno fora.

Porrò,ſunt qui putent Harpyias fingi Thaumantis,& Electræ Oceani filias, vt innuerent di-
uitias ob admirationem hominum expeti, cùm tamen flexiles ſint, vt Oceani filiæ. Homines
enim expetunt ea,quæ ſunt admirationi.

ALLEGORIA.

[a] *In ſuo Hercule.*

IN gratiam Theologorum non prætéribo hîc [a] Collucei Florentini allegoriam,
quam in Phinei fabulam ſcribit. Ponit enim Phineum quaſi Phileũ,boni ama-
torem. Hic ex priori coniuge, quam rationem eſſe vult, filios probè videntes
procreat, id eſt, bonos affectus. Extinguitur prima vxor,tum ille ſecũdam du-
cit, ſenſum nempè,cuius blandimentis allectus filios è prima vxore ſuſceptos,
luminibus priuat. Hæc enim pro vero bono falſa obtrudit,& perſuadet. Iraſcitur Deus homi
ni non apprehendenti diſciplinam, & perit è via iuſta, lumineq; rationis amiſſo excæcatur.
Huic auaritia,& ambitione infeſtato Harpyiæ eſculenta eſurienti præripiunt. Verùm vbi Ar-
gonautas,id eſt,virtutes hoſpitio excipit, & veluti poſtliminio reuertentes recipit,per Zetum,
& Calain, id eſt, per veri inueſtigationem,& probitatem, Harpyias,id eſt, vitia fugari contin
git, reſtituitq́; priſtinum mentis lumen,ac tranquillitatem, quam amiſerat, Dei omnipotentis
benignitas,& agnita miſericordia, quam & nobis largiatur toto corde expetimus.

ICONES.

[a] *In Eliacis.* Cypſeli arca.

PAVSANIAS [a] mentionem facit pulcherrimæ, ampliſſimę,atq; elaboratiſ-
ſimæ Cypſeli Corinthiorum tyranni arcæ è cedro, aureis & eburneis emble-
matis variegatæ, & multis ijſq; diuerſis characteribus depictæ, ſed inter per-
multa Heroum monumenta,& Phineus Thracum Rex, & abigentes Harpy-
tas Boreę filij in dextro arcæ latere exſculpti aderant. Quam iconem,in qua
nempè Calais,& Zetes à Phineo Harpyias arcent,videri quoq; tradit,inter il-
luſtria opera,quæ Amiclis viſuntur. Idem author Polygnotum tradit Pandari filias pinxiſſe,
de quibus Penelopen Homerus dicentem fecit: dum virgines etiamnum eſſent, ereptos illis
Deorum ira parentes, orbas à Venere educatas. Tribuiſſe verò illis & alias Deas certa mune-
ra: Iunonem certè prudentiam,& formoſitatem, corporis proceritatem, Dianam, elargitas,
iam verò à Minerua edoctas lanificium,& quicquid mulieribus didiciſſe in laude ducitur. Po
ſtremò Venerem in cælum aſcendiſſe, quò à Ioue puellis fauſtas nuptias conficeret, intereà
verò Venere abſente ab Harpyis abreptas,diris traditas fuiſſe. Hęc de illis Homerus. In Chio-
rum numiſmatibus Harpyiarum quoq; icones exprimebantur. [b] Antonius Auguſtinus Har-
pyias nõ in nũmis ſe,ſed in corneola quadam obſeruaſſe tradit. Romę in Palatio Illuſtriſſimo-
rum Farneſiorum inter cæteras pulcherrimas ſtatuas etiam ſimulacrum naturæ conſpicitur,
cui inter alia animalia Harpyiæ etiam inſident. nec non itẽ ſimulachrũ vrbis Romę cui Har-
pyiæ propè pedes adſtant. Vidi in eadem vrbe propè arcum Camilli Harpyiam in caſſide Pyr-
rhi Epirotarum Regis,in ædibus Leonardi ſculptoris, & antiquarij egregij. Vidi pariter apud
Illuſtrem Carolum de Fano ſpolium,& trophæum pulcherrimum vnà cùm Meduſa, quæ in
medio

Pandiri filię depictę, & ab Harpyis raptæ.

Chiorũ nummiſmata.

[b] *Dial. 5. de Numiſ. nu. 15.*

medio pectoris Gryphes, necnon Harpyiarum, & Leonum capita gestaret. De quibus omnibus mentio fit in libro meo de statuis, quem ante aliquot annos edidi.

EMBLEMATA.

DOCTISSIMVS [a] Andreas Alciatus de Harpyis hoc habet emblema cum Lemmate BONIS A DIVITIBVS NIHIL TIMENDVM: [a] Embl. 32.

Iunctus contiguo Marius mihi pariete, nec non
Subbardus nostri nomina nota fori.
Aedificant bene nummati sataguntq́, vel vltro
Obstruere heu nostris vndiq; luminibus.
Me miserum gemina, quem tanquàm Phinea raptant
Harpyiæ, vt proprijs sedibus eijciant.
Integritas nostra, atq; animus quæsitor honesti,
His nisi sint Zetis, his nisi sint Calais.

Sensus versuum est plerosq; viros bonos possessionibus suis extrudi per opulentos vicinos nisi, bono animo, atq; virtute vindicentur.

DE STYMPHALIDIBVS. Cap. III.

STYMPHALIDES Aues, quæcunque tamen eæ fuerint, cùm Poëtis humanas carnes vorare tradantur, tantaq; esse feritate, vt in homines haud secus ac Leones, & Pantheræ sæuiant, nõ ad aliã commodiùs, quàm ad rapacium carniuorarum volucrum familiam conferri nobis visæ sunt.

ÆQVIVOCA.

STYMPHALOS oppidum est Arcadiæ propè Corinthum, & Stymphalus amnis, aut etiam lacus vrbi eidem vicinus. Stymphalos oppidũ. Stymphalus amnis.

SYNONIMA.

STYMPHALIDES dictæ sunt à Stymphala palude, cui & ipsi nomen à Stymphalo Arcadiæ oppido, prope quod sita erat. In ea aues hæ degisse feruntur, quas [a] Apollonius etiam Ploides vocauit, necnon Seleucides, & Charon, quòd scilicet in lacu isto natarent. Cæterùm apud Ouidium, & Senecam, & Martialem animaduerto in dictione Stymphalus penultimam longam esse, Ausonius tamen breuem protulit. Etymologia. [a] In Argonauticis. Ploides. Seleucides.

Stymphalides pepulit volucres discrimine quarto.

[b] Ouidius longam ponit eo versu: [b] Metam. 9

Vestrum opus Elis habet, vestrum Stymphalides vnda:

Ratio est, quod alpha apud Græcos dichronon est, qua licentia [c] Homerus vsus est: [c] Iliad. ε.

ἆρες ἆρες βροτολοιγε.

Quod & [d] Martialis insinuat, [d] L. 9. Epigram.

Et quos Ares ares decet sonare.

[e] Pausanias Stymphalides aues Arabicas vocat, quòd Arabia quoq; deserta eas feras exhibeat. [e] In Arcad.

DIFFERENTIAE.

DVBITAT [a] Pausanias nunquid Stymphalides aues Arcadiæ cum Arabicis vti nomine inuicem non differant, ita forma etiam, & natura conueniant. *Quod si, inquit, semper genus fuit Stymphalidum, vt Accipitrum, & Aquilarum, facilè adducor indigenas esse Arabiæ. Et fieri potest, vt pars quadam ex illis in Arcadiam Stymphalum transuolârit. Arabes auem alio eas nomine principio, non Stymphalides appellauerint. Sed Herculis gloria, & qui barbaris semper fuerunt prælati Græci, in caūsa fuerunt, vt & illa in Arabia deserta Stymphalides nostra ætate vocarentur.* [a] In Arcad.

DESCRIPTIO.

[a] *In Arcad.*

[b] *L.11.c.37*

Vanellus Auis cur Stymphalis credita.

[c] *Argon.2.*

GRAMMATICI quidam Stymphalides aues tanta fuiſſe magnitudine tradunt, vt Solis radios obumbrare dicerentur, quamuis hoc frequentię potiùs, quam magnitudini videatur tribuẽdum. [a] Pauſanias verò *magnitudine Grues æquare, nec maiores eſſe* ſcribit, *Ibibus cætera eſſe ſimillimas. roſtra tamen habere firmiora, & non vt Ibes obliqua.* [b] Plinius cirrhatas eas facere videtur, vbi ait. *In capite paucis animalium, nec niſi volucribus apices, Phaſianæ corniculi, Stymphalidæ cirrho.* Hinc author obſcurus, qui de natura rerum ſcripſit, Vanellum auem vulgò dictam, ſeu Capellam Ariſtotelis, Stymphalidem Plinij eſſe arbitratus eſt, non alio, vt apparet, argumento perſuaſus, quàm quòd Stymphalidi Plinius cirrhum tribuit. Nam & Vanellus quoq; cirrhatus eſt. Sed eadem ratione felem Mineruam feceris, quòd cæſij vtriq; ſint oculi. [c] Apollonius miſſiles earum pennas fuiſſe fingit, quibus tanquàm ſagittis homines vulnerarint. Quæ res fidem, & naturæ ordinem ſuperans Claudiano Poëtę credibilis reddita eſt, Hiſtricis exemplo: de quo ita canit.

Hyſtricis deſcriptio.

Audieram memoranda tuas Stymphale volucres
Spicula vulnifico quondam ſparſiſſe volatu,
Nec mihi credibilis ferrata fabula pinna
Viſa diu, datur ecce fides, & cognitus hyſtrix
Herculeas affirmat aues, &c.

Huic enim

ſtat corpore toto
Sylua minax iaculisq́; rigens in prælia creſcit
Picturata ſeges, &c.
Sed non hac acies ritu ſylueſtris echinni
Fixa manet, crebris propugnat iactibus vltrò,
Et longè ſua membra regit tortumq́; per auras
Euolat excuſſum natiuo miſſile tergo,
Interdum fugiens Parthorum more, ſequentem
Vulnerat, &c.

LOCVS.

[a] *In Arcad.*

IN *agro Stymphaliorum*, inquit [a] Pauſanius, *fons eſt, è quo Adrianus Cæſar Corinthijs aquam intra mœnia deduxit. In oppido ſtagnans hyeme fons lacum efficit, vnde Stymphalus amnis exit. Aeſtate quidem lacu ſiccato amnis æquato labitur alueo, ac terram per cuniculum ſubiens in Argolico ſe demum agro profert, ibiq; nomine mutato pro Stymphalo Eraſinus vocatur.* De eadem palude idem miraculoſam hanc refert hiſtoriam, quam quia iucũda eſt, & ſcitu digna, (quamuis ea parum ſit exorbita) tamen ſubnectamus. *Cùm Stymphaliæ Dianæ, cui eo loco templum erectum erat, ſolemne ſacrum indiligentiùs omni ex parte factum eſſet, ac in primis patrij ritus prætermiſſi, locus repentè ſuper eam cauernam corruit, quam ſubter Stymphalus amnis meat. Obſepto igitur oſtio aqua refluens latè omnem campum haud minus ſtadiorum 400. perpetuò ſtagno occupauit. Fortè ita accidit, vt venator ceruam fugientem perſequens, cùm illa ſe in eius paludis cauum abieciſſet, animi impetu concitatus per aquas natans, cùm vrgere non prius deſierit, quàm idem hiatus & feram & venatorem abſumpſerit, mox & ſtagnantem aquam amni via patefacta conſecutam, ac totam paludem vna die ſiccatam tradunt. Sacrum Dianæ apparatiùs, & magnificentiùs factum.* Sed Stymphalides aues [b] Iſidorus marinas eſſe dicit, & in inſulis quas Stymphalides dicunt, agere. Has tamen Authorum nemo, quod equidem ſcio, memorat. Apollonius eas circa Aretiaden inſulam collocare videtur, quam primum ab Otrera Martis filia habitatam fuiſſe ferunt. Meminit earum Timagenus, & Piſander in Scythiam eas auolaſſe tradens, vnde & primùm venerint in Arcadiam, hinc poſtea ad Aretiadas inſulas ab Hercule propulſas. Eaſdem Arabiæ quoq; deſerta præter cæteras feras volucres aluiſſe, author eſt Pauſanias, vt ſuprà etiam meminimus. Qua de re etiam Arabicas aues vocat, ſuſpicatus quaſdam ex illis Arabia relicta Stymphalum Arcadiæ tranſuolaſſe, alioquin natura eaſdem, loco tandem diuerſas eſſe.

[b] *Lib.12. Orig.c.7.*

VICTVS.

VICTVS. FERITAS.

IDEM Pausanias humana carne vesci solitas refert, adeóq; fuisse feras, vt in homines non minus, quàm Leones, ac Pantheræ grassarentur. Quin & missilibus pennis armatas referunt, quibus haud aliter, quàm sagittis eiaculatis insectantes vulnerarent, seseq; defenderent. Sed & rostro plurimùm valere dictæ sunt, quo in illos, si qui ad eas capiendas accederent, ferebantur, vulneratosq; occidebant. Id tanta duritie fuisse fertur, vt vel ferrea hominum scuta perforaret. [a] Lucretius vnguibus quoq; formidabiles esse scribit:

Rostri Stymphalidũ durities.

[a] Lib. 5. de rer. nat.

Thracen Bistoniasq; plagas, atq; Ismara propter
Tantoperè officerent vobis, vncisq; timenda
Vnguibus Arcadia volucres Stymphála colentes.

Insignem earũ feritatem ac sæuitiam [b] Plautus innuit, cùm amoris crudelitatẽ exaggeraret:

[b] In Persa.

Cum auibus Stymphalicis, cum Antæo luctari mauelim
Quam cum amore, &c.

Hoc verò mirum est, quod venatores narrant, vestes sibi contexere Phloinas, quibus rostra Stymphalidum non aliter quàm minorũ auium alæ visco detineantur. Hęc ex Pausania transferentes, Gillius corticeam vestem, [c] Leonicerus multiplicem pannosamq; tunicam, verterũt. Sed Phlus vel phleos genus est stirpis Theophrasto, ex quo Phloinæ vestes cõficiebãtur, quarum & Pollux meminit. Hasce aues easq; innumeras ex Stymphalide palude Hercules abegisse fertur. Pausanias ab eo sagittis confectas narrat. Pisander Camirensis aues ab Hercule occisas negat, sed crotalorum strepitu abactas, neq; aliter potuisse, nisi crotali seu crepitaculi ærei sonitu perterrefactas, quod à Vulcano fabrefactum Minerua acceperit, & Herculi donauerit. Hæc [d] Vergilius, vbi de laboribus Herculis agit:

Quomodo capiantur. Phloinæ vestes.

[c] In Varijs.

Phlus, vel Phleos.

[d] In Tragm.

Stymphalides pepulit volucres discrimine quinto.

Et [e] Claudianus, vbi Herculem alloquitur:

[e] L. 2. de raptu Proserp.

Solus Amazonio cinctus Stymphalidas arcu
Appetis, occiduo ducis ab orbe greges.

Item Catullus eodem sensu.

Tempore quo certa Stymphalia monstra sagitta
Perculit, imperio deterioris heri,

[f] Author quoq; Austriadum memorat:

[f] Lib. 2.

Lethifero quondam superatum Stymphalon arcu,
Victaq; ad Argolicum referentem monstra tyrannum.

[g] Papinius item Statius inter cætera Arcadiæ loca recenset

[g] Thebai. 9.

—— Herculeos vulgatos robore montes
Monstriferum Erymanthon, & arisonum Stymphálon.

Aerisonum Poëta vocat, quòd, vt antè retulimus, ingenti æreorum crepitaculorum sonitu, seu, vt Pherecides tradit, æreæ tabulę collisu ab Hercule pulsas ex Arcadia fabulentur. Crotalũ seu æneam illam tabulam, quam alij Vulcani opus esse asserunt, quidam ab ipso Hercule fabricatum putant, quibus accedit Hellanicus. Mnasias huius rei propriam historiam scribit, & Stymphalides Stymphali heroicę virtutis hominis, & Ornithæ puellæ fuisse filias ait, ab Hercule extinctas, quòd hostibus Molionis intra vrbem receptis, portas ei clausissent. Pherecides verò non mulieres, sed aues fuisse ait ab Hercule interemptas. Higinus in hac fabula non parum ab alijs variat. Argonautæ, inquit, cùm ad Insulam Diam venissent, & aues pẽnis suis pro sagittis vtentes eos conficerent, cùm multitudini resistere non possent, ex Phinei monitu clypeos, & hastas sumpserunt, exq; more Curetum sonitu eas fugârunt.

DE SIRENIBVS. Cap. IV.

SIRENES ideò inter volucres fabulosas, easq; rapaces reponi quoq; posse videntur, quòd quos cantus sui lenocinio ad se pelliciebant, deuorare fingerentur.

AEQVIVOCA.

SIRENES, & Onocentauros [a] Esaias dæmones quosdam vocat, qui certa quadam corporis figura assumpta ad desolationem ciuitatis alicuius ira numinis missi sunt. Syri verò Cygnos interpretantur. Hi enim loti ex aqua sursum in aërem volant, & suauem

[a] Ca. 13. & 14.

quendam

[b Cap. 30.] [Siren auicula.] [Seris auis Gallis quę. Sirenes astra.] [Sirius canis.] [c 9. Histor. c. 40.] [d Lib. 11. c. 16.] [Siren insectum.] [Siren pro tunica.]

quendam cantum edunt. Vnde [b] Iob: *Frater factus sum Sirenum, & socius Passerum.* (στρουθῶν Struthiocamelorum, vt in hoc loco Suidas accipit.) hoc est, calamitates meas cano more Sirenū. Nescio quis in Lexico Græcolatino Sirenem aliam auiculam quandam dicit esse, quod ego apud nullum hactenus probatum authorem me legisse memini. Galli quidem vulgò canoram auem quandam paruam, & suauissimè argutam sua lingua Serin appellant, fortè quasi Sirenem. Est autem illa veterum Acāthis. Sirênes etiam astra dicūtur, ut scribit author Lexici Rhetorici à uerbo σειριᾶν, quod est fulgere, lucere; unde & Sirius (canis sidus) priuatim, & per excellentiam ita dictus est. Est & apud [c] Aristotelem Siren masculino genere animalculū insectum; uidetur autem illud quoque edere uocem quandam σημαντικὴν, id est, futurum aliquid significantem; & [d] Plinius Sirenes è fucorum genere esse ait, quas in apibus Nymphas appellamus, hoc est, Fucos imperfectos, cùm iam formā capere incipiunt. *Cætera turba*, inquit, *quum formam capere cœpit, Nympha vocantur: vt Fuci Sirenes, atque Cephenes*. meminit & Suidas Σειρὴν μὲν φίλον ἀγγέλλει, ξένον δὲ μέλισσα, hoc est *Siren quidem amicum nunciat, hospitem uerò Apis. Siren insectum est certissimum Api consimile*. Siren σειρὼν dicitur etiā genus tunicæ tenuis, & perspicuæ, qualem scilicet sub Sirio, id est, in magno æstu gestari consueuit; uideri autem potest talis tunica serica esse, cùm & res & nomen conueniat.

NOMEN. ETYMVM.

[Ieanim. Etymolog.]

SEPTVAGINTA interpretes pro Ieanim vertunt Sirenes, de quarum etymô multa extāt apud Grammaticos. Sunt qui dictas velint ἀπὸ τοῦ σύρειν, hoc est à trahendo: hinc Syrenes scribunt per ypsilon, sed perperam, cùm Græcis σειρῆνες per ει dipthongū scribatur. Alij à σειρά, quę uox catenam significat, eò quòd libidinis uinculum Sirenes fuerint. Alij ἀπὸ τοῦ εἴρειν, id est, connectere uel retinere, quòd prætereuntes suo cantu retineant. Alij à uerbo σείω, quod Hesychio quandoq; significat σύνοψαντι, qui & addit sumptam esse metaphoram ἀπὸ τῶν τὰ ἀκρόδρυα σειόντων. Sed friuolæ nimis istæ Grammaticorum coniecturæ sunt. Si tamen earum una mihi recipienda foret, putârim appellatas παρὰ τὴν σειρὰν, id est, à catena siue fune; quòd audientes scilicet uoce earum capti, ab ea tanquam fune perderent, & tanquam alligati traherentur, ut ab Herculis Gallici ore procedente catena uincti quidam illum sequuntur apud Lucianum, quod ad demonstrandam eloquentiæ uim confictum est. Est qui σειράζειν uerbum interpretatur, σφίγγειν, τάσσειν, quod ab eodem nomine σειρὰ catenam significante factum conijcio. Nec mihi interim etiam displicuerit, si quis à Sar Hebraico uerbo deriuet, quod canere, & psallere significat, cùm & eisdem Zar ligare est, unde σειρὰ fortè dicitur, id est funis, & uinculum. [Zar Hebręis quid.]

FORMA. DESCRIPTIO.

DE forma figuraq; Sirenum, etsi non bene inter scriptores conueniat, omnes tamen in eo consentiūt, ut monstra marina fuisse fabulentur. Hinc Ouid. dixit:

Monstra maris Sirenes erant, quæ voce canora
Quaslibet admissas detinuere rates.

Sunt qui superiori sui parte virginis formam retulisse, & inferiori in piscis caudam desiuisse finxerint, à quibus fortè [a] Homerus non dissentit, facturus eas, (si alatas esse credidisset) sequentes, & aduolantes ad fugientem Vlyssis nauem: atque hinc etiam pictores nostri æui inferius pisces eas effingunt: sed perperam; nam veterum, quod sciā, nemo piscium figuram eis tribuit; quamuis enim Homerus alatas esse non dixerit, id ideò factum puterim, quoniam de alis earum loquendi occasio nulla ei data fit. Finguntur itaq; à veteribus, teste [b] Aeliano speciem à thorace sursum habuisse muliebrem, infera verò auicularum, vt & [c] Seruius annotat, item & Suidas. Contrà verò Grammatici Græci in superioribus speciem στρουθῶν, hoc est, Passerum; in inferioribus mulierum formam illis tribuunt: & Boccatius ex Alberio ignobili scriptore virgineum eis corpus vmbilicotenus, pedes verò Gallinaceos assignat. [d] Eustathius rursus à Venere, cùm virgineam sibi viram delegissent, in aues transformatas esse tradit; hoc enim significat ὀρνιθωθῆναι, & Isacius Tzetzes ὀρνιθογόνους eas appellat. [e] Ouidius eos secutus est, qui inferiorem corporis partem auiriam, supernam humanam fuisse, fabulati sunt, vt his versibus exponit:

[a Odyss. M.] [b L. 17. de anim. c. 23.] [c Aenei. 6.] [d In Comm. Odyss. M.] [e Metam. 5]

—— Vobis Acheloides vnde
Pluma pedesq; auium, cùm Virginis ora geratis?

An quia

An quia cùm legeret flores Proserpina vernos
In comitum numero mixtæ Sirenes eratis?
Quam postquam toto frustra quæsistis in orbe,
Protinus vt vestram sentirent æquora curam,
Posse super fluctus alarum insistere remis
Optastis, facilesq; Deos habuistis, & ortus
Vidistis vestros subitò flauescere pennis.
Nec tamen ille canor mulcendas natus ad aures
Tantaq; dos oris linguæ deperderet vsum,
Virgines vultus, & vox humana remansit.

QVÆ, ET QVOT FVERINT SIRENES.

HOMERVS σειρήνοιϊν protulit in duali numero tanquàm binæ tantùm fuerint Sirenes, quarum nomina quibusdam putantur Aglaopheme, & Thelxiepeia, Alij verò binas fuisse quoq; putârunt, sed sine nomine, vt Eustathius annorat. Alij rursus tres, atq; hæc earum nomina faciunt, Parthenope, Leucosia, & Ligia. Scholiastes uerò alia earum nomina recenset, videlicet Thalxiope, vel Thelexinoë, Melope, & Aglaophonos. Alia item Isacius Pisinoe, Aglaope, & Thelxiepia. Sunt qui quatuor, nec desunt, qui quinq; fuisse finxerint.

Aglaopheme. Thelxiepia. Parthenope. Leucosia. Ligia. Thelxiope. Melope. Aglaophonos. Pisinoe. Aglaope. Thelxiepia.

ORTVS.

QVEMADMODVM de nominibus, & numero Sirenum non constat, ita etiam de ortu earum diuersa authorum opinio est, cùm alij è sanguine, qui è cornu Acheloi, cùm lucta ab Hercule uinceretur, destillauit, natas velint; alij uerò ac ferè omnes Acheloi quidem filias faciũt, ideoq; Acheloides vocârũt, sed ex congressu eius cum Musarum aliqua natas nugati sunt. Horum rursus alij cum Terpsichore seu Melpomene, alij cum Calliope, alij deniq; cum Sterope Amythaonis filia cõcubuisse illum tradidêre. Sunt præterea qui dixerint, Sirenes Iunonis impulsu cum Musis de cantus harmonia decertasse, cumq; à Musis facilè vincerentur, illas Sirenibus pennas euulsisse, sertaq; ex ijs sibi confecisse. Non desunt etiam, qui eas à Venere, quòd perpetuam sibi uirginitatem elegissent, irata, in Aues conuersas fuisse dicant. Alij tãdem Proserpinæ adhuc virginis comites fuisse produnt, & in talia monstra marina mutatas, atq; id ex Ouidio paulò antè recitauimus.

Sirenes cur Acheloides dictæ.

Serta ex Sirenum pennis.

LOCVS.

SERVIVS Sirenes iuxta Pelorum primum, qui Siciliæ promontorium est Ptolomæo, & hodie Capo de la torre del Farro dicitur; postea uerò in Capræis, quę insula Tiberij Principis arce nobilis est, teste [a] Plinio, in mari Tyrrheno habitasse memorat; à quo Eustathius non dissentit in Tyrrheniam eas auolasse, quæ Italiæ pariter regio est, & Anthemusam quandam insulam in eodem mari incoluisse tradens: sed fortassis id ex Apollonio descripserit, qui Argonautas mare nauigãtes insulam Anthemoëssam (sic & Hesiodus vocat) & in ea se Sirenes uidisse scripsit. [b] Plinius verò Surrentum Campaniæ oppidum à Græcis conditum, quod alio nomine dicitur petræ Sirenum, vnà cum Promontorio Mineruę Sirenum quondam sedem fuisse tradit, De quo [c] Virgilium quoq; loquutum volunt, ubi canit:

Iamq; adeò scopulos Sirenum aduecta subibat
Difficiles quondam multorumq; ossibus albos.

Vnde Sirenes Italiæ loca incoluisse constat, quamuis Dino apud Plinium Clitarchi celebrati autoris pater in India habitasse affirmet, mulceriq; earum cantu, quos grauatos somno lacerent.

Pelorus promontorium quale. [a] Lib. 3. c. 6.

Anthemusa insula. Anthemoëssa insula. Surrentum Campaniæ oppidum. [b] Lib. 3. c. 5. Petræ Sirenum. [c] Lib. 5. Aeneidos.

CANTVS. RAPACITAS.

CVM tres pleriq; veterum Sirenes fuisse dicerent, tria etiam illis instrumenta vocem, videlicet, tibias, atque lyram assignârunt, quibus tantam ederent harmoniam, vt non tantùm homines, sed ventos etiam (vt ex Hesiodo recitat Eustathius) demulcerent, & mare tranquillius redderent. Vnde σειρήνιον μέλος apud Suidam de cantu suauissimo legimus.

Σειρήνιον μέλος.

mus. Sed peſtifer omninò, ac pernitioſus prӕternauigantibus fuit earum cantus, vtpotè quos tali dulcedine, tanquàm illicio detentos in vltimum vitӕ diſcrimen, atque naufragia prӕcipitarent, demerſosq; deuorarent. Quare multi Sirenes in pratis, vbi multa conſpicerentur mortuorum cadauera, depingebant. Quod vèrò cantu ſuo nauigantes occiderent, paſſim apud diuerſos Poëtas legere eſt, quorum loca, quoniam omnes eadem repetunt ne nauſeam una res ſæpius repetita moueat, ſponte breuitati conſulens prætereo, & ſolius Claudiani tantùm verba adduco:

——Rapidis Acheloides alis
Sublata: Siculi latus obſidêre Pelori
Accenſaq; malo iam non impunè canoras
In peſtem vertêre lyras, vox blanda carinas
Alligat, audito frænantur carmine remi.

Cùm itaq; muſico illo concentu omnes interimerent, vnum Vlyſſem, quē ſors etiam illis obiecit, interficere, ac ſubmergere non potuerunt, cùm cera ſibi ſocijsq; aures obturaſſet, quod ægrè adeò tuliſſe contigit, tantoq; animi dolore affectas fuiſſe, vt in mari ſe præcipitauerint, & ab undis in loca; quæ poſt ab eis nomen reſſeruârunt, eiectæ fuerint. De Sirenum cum Vlyſſe colloquio, quo illum demulcere ſtudebant, carmen hocce apud [a] Ciceronem extat:

[a] *Lib. 5. de fin. bonorũ, & malorũ.*

O decus Argolicum quin puppim flectis Vlyſſes
Auribus vt noſtros poſſis cognoſcere cantus:
Nam nemo hac vnquam eſt tranſuectus cærula curſu,
Quin prius aſtiterit vocum dulcedine captus,
Poſt varijs auido ſaciatus pectore muſis
Doctior ad patrias lapſus peruenerit oras.
Nos graue certamen belli clademq; tenemus,
Græcia quam Troia diuino numine vexit
Omniaq; è latis rerum faſtigia terris.

Meminerunt eiuſdem fabulæ, quàm multi alij, atque inter cæteros [b] Horatius, ubi ait:

[b] *Lib. 1. Epiſtol. 2.*

Sirenum voces & Circes pocula noſti,
Quæ ſi cum ſocijs ſtultus cupidusq; bibiſſet,
Sub domina meretrice fuiſſet, turpis & excors,
Vixiſſet canis immundus, & amica luto ſus.

DENOMINATA.

Sirenuſæ inſulæ. [a] *L. 1. Geog.* Petræ. Sirenũ ſaxa. [b] *L. 3. c. 10.* [c] *Lib. 4.* Anthemoëſſa. [d] *Lib. 6.* Leucoſia inſula. [e] *Lib. 6.* Aptera vrbs. Apteria. [f] *Lib. 4. c. 12* [g] *In Phocicis.* Sirenei ſcopuli. [h] *L. 6. Noct. Attic. c. 8.*

SIRENNVSAE σειρῆνουσαι Ptolomæo, [a] Straboni, & Stephano Italiæ inſulæ in ſinu Cumano. Pomponius petras; Solinus Sirenum ſaxa vocat. Hermolaus vult Sirenes quoq; à [b] Plinio Sirenúſas dictas, vbi in impreſſis codicibus vulgò Tyris, Eranuſa legitur. Sirenuſæ ab [c] Apollonio Anthemoëſſa ἀνθεμόεσσα appellatur. Duas numerat Collenutius, & Carrafa in ſuo Chronico Neapolitano, eaſq; il Gallo, & Santo Pietro nominat. Alias Sirenarum inſulas deſcribit [d] Dyctes Cretenſis inter Calypſonem inſulam, & Charybdin. Leucoſia alia in Sirenuſis eſt inſula continenti propior apud [e] Strabonem, Pæſto tamen obiecta. Aptera ἄπτερα Luciæ vrbs Stephano, vel Apteria ἀπτερία, Cretæ inſulæ oppidum Ptolomæo, Apteron fortè [f] Plinio, Aptera Suidæ: Marius Niger Palæocaſtro nominat, ita dictum quòd Sirenes eo in loco à muſis victæ pennis exutæ fingantur. Sic aptera animalia dicuntur, quæ alis carent. [g] Pauſanias hanc vrbem Apteræon vocat, & à Ptera appellatam tradit, homine Delpho, ſed de Sirenibus non meminit, addit tamen non à Pteri, id eſt, filice herba in montibus ibi creſcente denominari. Sireniorum ſcopulorum meminit [h] Aulus Gellius: *Tu quoq;*, inquit, *in illis Dialecticæ gyris, atq; Meandris, tanquàm apud Sirenios ſcopulos conſeneſcas.*

MORALIA.

Philoſophiæ contemplatiuæ typus.

SIRENVM fabulā variè interpretantur, moraliter, hiſtoricè, & phyſicè, necnon & allegoricè. Moraliter enim ſignificare uidentur illam Philoſophiæ partem, quæ contemplationi rerum incumbit, cùm aliarum, tùm naturalium, & hiſtoriæ, & matheſeos cognitioni, quieta & ab actionibus remota. Itaq; canũt apud Homerum omnia ſe noſſe, & hiſtoriam belli Troiani, & quæcũq; in terra euenerint, & quiſquis ipſas audierit, illum tum lætiorem, ex uoluptate percepta, tum cognitione

tione ſapientiorem abire. Quanquam autem hæc Philoſophiæ pars,& uoluptatis,& eruditionis multum habeat,ita ut hominem vix à ſe dimittat,& ad officia actionesq; humanæ vitę necesſarias, ut circa res in familia, aut rep. gerendas progredi uix patiatur, (vnde etiam ligatus fingitur Vlyſſes,tanquam ad omnem actionem impeditus)Philoſophum tamen,qui per Vlyſſem indicatur, non nimium his ſtudijs immorari decet, ſed contentum hanc voluptatem ſe deguſtaſſe, nec omninò talium rerum cognitionis ſe expertem eſſe,ad ea, quæ in hominum vtilitatem adminiſtranda,& prudenter gerenda ſunt,pergere, uinculis,quibus agere prohibebatur,ſolutis:vt non ſibi tãtùm,ſed alijs quoq; natus uideretur,& perfectus eſſet philoſophus, cùm parte illa, quæ contemplatur, tùm altera quę agit,ac mores,& virtutes officiaq; exercet.

Vlyſsis fabula moraliter explicata.

Sunt qui Sirenes pſaltrias quaſdam & meretriculas fuiſſe conijciant, quæ tranſeuntes viaticis priuatos,non mori quidem (hæc enim fabuloſa hyperbole eſt) ſed miſerè in poſterum viuere effecerint. Alij ſenſerunt fuiſſe loca caua,è quibus continuus quidam ſpiritus emitteretur, qui per fiſtulas quaſdam ab incolis appoſitas ſonum tam ſuauem ediderit, vt prætereuntes ad ſe alliceret,& in admirationem aliquandiù immorantes traheret. Et ſanè conſtat huiuſmodi veluti cantum ſponte naturæ multis in locis edi,non modò cauis ore anguſto,ſed in littoribus etiam modicè cauis, ad quæ vndæ per motus diuerſos alliſæ, ſonum non ingratum eliciunt. Athæneus coqui cuiuſdam facetè per Sirenum fabulam iocantis,hæc ferè verba recitat. *Si ſemel culinam meam arte inſtituero, id planè futurum videbis,quod olim circa Sirenes cõtigit. Præ ſuauitate enim nidoris nullus per proximum vicum tranſire poterit,ſed accedens quiuis hians ad fores tanquã affixus ſtabit, donec alius quiſpiam naribus obturatis adcurrens eum abſtraxerit.* Hęc omnia Euſtathius in duodecimum Odyſſeę, quæ Ornithologus latina fecit.

Sirenes pſaltrias,& meretriculæ.

HIEROGLYPHICA.

SIRENES, quæ ſuauitate cantus,& mollibus quibuſdam illecebris illectos homines apud ſe,ad mortem vſq; feruntur detinuiſſe, Veneris illicium ſignificare vſitatiſſimo hieroglyphico nemo non nouit. Addunt & perniciem, quæ ſubſequitur ex nequitia per Sirenis imaginem ſignificari,eoq; tradunt nautas illos apud Homerum illectos, exitij ſui cauſam comparaſſe. Sapientiſſimũq; ideò Vlyſſem fingunt,quòd ſociorum auribus cera oblitis pereundi periculũ ſuſtulerit,ſibiq; cauerit ne illi quicquam,quod imperaret,aut nutu ſignificaret,faceret,ad malum ſe vinculis alligari paſſus,neq; prius diſſolui, quàm in tuta ſuperato periculo euaſiſſet. Sapientiores tamen Sirenes pro hieroglyphico eloquentiæ, feliciſſimaq; perſuadendi vi poſuerunt: vnde dictum illud de Catone Grammatico; *Cato Grammaticus, Latinus Siren.* Et Apollonius Tianeus apud [a] Philoſtratum in Apollinis templo ſuſpenſas etiam aureas Sirenum illecebras memorat in huiuſmodi ſignificatum.

Veneris illicium.

Eloquentię hyeroglyphicum.

Cato grammaticus Siren dictus.

[a] In vita Apollonij.

PROVERBIA.

SIRENAS *præternauigare* Σειρῆνας παραπλεῖν prouerbiali tropo dicitur, qui Philoſophiæ præceptis communitus,voluptatum illecebras deſpuit, aut quomodocunq; vitiorũ occaſionẽ declinat. Socrates apud Platonem ἐὰν δ' ὁρῶσι διαλεγομένους ἡμᾶς καὶ παραπλέοντας σφᾶς ὥσπερ σειρῆνας ἀκηλήτους, id eſt, *Sin videant nos ſermones conferentes, & illecebris immobiles præternauigare ipſos tanquàm Sirenas quaſpiam.* Similiter [a] alibi etiã dixit Βίᾳ δ' ὥσπερ ἀπὸ τῶν σειρήνων ἐπισχόμενος τὰ ὦτα, οἴχομαι φεύγων, id eſt, *Fuga abeo, uim mihi adhibens, & tanquàm à Sirenibus aures obſtruens.* Deſumptum adagium eſt ex notiſſima fabula de Vlyſſe ſociorum aures cera obturante, vt periculum ſibi, ſuiſq; imminens effugeret. *Sirenem Pica imitans*, de inepto imitatore dictũ eſt, ἄκιττα τὴν σειρῆνα μιμουμένη. *Pica Sirenis æmula.* Sirenes ſumma dulcedine ceciniſſe finguntur, & virtutum commentatores quibuſdam ſignificant, vnde apud Italos templa habuère, vt aliæ Deę, quæ virtutem commendarent. Adagium hoc eſt apud [b] Galenum,& Doricum videtur,quid enim conſoni habet obſtrepera Pica,cum arguta Sirènum voce.

Sirenas prętemauigare.

[a] In Simpoſio.

Sirenẽ Pica imitans.

[b] Lib. 2. de diff. pulſ.

ALLEGORICA.

SIRENES exiſtimare conuenit illecebroſas,& fraudulentas eſſe voluptates, quæ delicatis, blãdis, mellitiſq; præſtigijs omnes grauiter irretiunt, quicunq; præſentem vitam tanquàm mare quoddam nauigant. Has voluptates ille ſuperabit,qui exemplum Vlyſ-

Vlyſsis exẽplum.

ſis imitatus, animæ facultates,& ſenſuũ inſtrumenta connata,diuinis rationibus, actionibusq; veluti cera refarſerit, corporeos autem impetus robuſtiſsimo philoſophiæ vinculo compeſcuerit, externisq; machinis inexpugnabiles effecerit Hoc enim pacto, licet ſentiens, non ſentire videbitur, & audiens obaudire; illæ autem fruſtra occinentes admitti conabantur. Etenim voluptates ſimpliciter expertum eſſe non ſtatim animam corrumpit,ſed per omnem vitam ipſis adhærere velle temperantiæ optimarum actionum immemorem,hoc uerò eſt, quod præſentem animæ internecionem affert. Quod verò Sirenas tres fuiſſe fingant, tribus etiam modis

Cur Sirenes tres dictæ.

homines in amoris illecebras pertrahi ſignificârunt,cantu ſcilicet,viſu,& conſuetudine. Idem numerus rectè nobis ſignificat mundum,carnem,& humani generis hoſtem,quorum cantus ſuggeſtiones ſunt,Inſtrumenta præſentes deliciæ,diuitiæ,& honores. Siren quę voce caneret,

Dæmonis typus.

Dæmonem denotat, cuius vox,omnium vitiorum ſuggeſtio eſt,quibus irretitos homines detinet, detentosq; perimit,iuxta illud [a] Eſaiæ : *Eris Tyro quaſi canticum meretricum.* Quæ tibias in-

[a] Cap.23.

Carnis ſymbolum.

flat Siren carnis ſymbolum eſt, quæ nos ad luxuriam,libidinem, & gulę illecebras adhortatur iuxta illud [b] eiuſdem : *Comedamus , & bibamus, cras enim moriemur :* Tertia Siren mundus erit, qui propoſitis nobis diuitijs,atq; honoribus ad auaritiam, & rapinam nos impellit , hinc idem [c] Eſaias ait. *Accellera, ſpolia detrahe, feſtina prædari.* Ficti pariter,& ſimulati amici, hęretici, am-

[b] Cap.22.

[c] Cap.8.

Amicus falſus.

bitioſi,& mulieres Sirenibus egregiè aſsimulantur. Amicus enim falſus dolis ſuis , ac fallacijs cuiq; imponit,& in eo omnem operam ſuam,atq; induſtriam collocat,ut ex tali amicitia emolumentum capiat, nihil de damno illius ſolicitus, de his loquitur [d] Apoſtolus. *Omnes quæ ſua*

Hæretici typus.

[d] Philip.2.

ſunt,quærunt,non quærunt Ieſu Chriſti. Hæretici eodem modo Sirenes dici poſſunt, cùm peſsimis ſuis impoſturis alios à vera,& Catholica fide reducere ſtudent, ſeductosq; in æternas miſerias præcipitare,de quibus ad [e] Romanos ſcriptum eſt. *Per dulces ſermones,& benedictiones decipiunt*

[e] Cap. 6.

Ambitioſi.

mentes innocentium. Ambitioſi Sirenibus perquàm appoſitè etiam comparari poſſunt, illi ſcilicet,qui cum virtute non poſſunt,arte,atq; fallacijs,uel ad Eccleſiæ,uel Reip.gubernacula aſpirant,quia ſi ad ea recipiantur,alios honores ambiunt,nec priùs à tali inſtituto auellũtur,quàm

Meretrices.

cæteris à gubernaculo depulſis,ſoli rerum potiantur. Sirenes demum meretrices ſignificant, vt enim illæ tranſeuntes in naufragia deducebant; ita hæ amantes ſuo amore irretientes, omnibus ſuis facultatibus ſpoliant,& tandem Iro pauperiores reddunt. Licet enim Sirenes corporis ſui principio fæminas referrent,hoc eſt,amicas,& benignas ſe præſtarent : reliquis tamẽ partibus auitijs,vnguibus nempè,atq; alis inſignitæ,rapacitatem,atq; auaritiam inexplebilem denotãt. Quod deniq; Sirenes in pratis uiridis,in quibus hominum oſſa diſperſa iacebant, à quibuſdam depictæ conſpiciantur,id mortem ſignificat,& calamitatem extremam ab illecebris laſciuis proficiſci.

SYMBOLA.

SIREN in turbido mari natans cum his uerbis CONTEMNIT TVTA PROCELLAS, ſignificat hominem qui proprię virtuti confiſus,aduerſa omnia contemnit.

EMBLEMA.

[a] Emblem. 115.

EMBLEMA eſt apud [a] Alciatum,quod meretricibus nihil cum doctis eſſe ſignificat, uel poteſt intelligi ſub allegoria de malis,& ineptis Poëtis,qui bonis infeſti ſunt,& fuêre ſemper, ſed qui demum à bonis , & doctis vincũtur.

Abſq; alis volucres,& cruribus abſq; puellas
Roſtro abſq; & piſces,qui tamen ore canant ,
Quis putet eſſe vllos ? iungi hæc natura negauit
Sirenes fieri vel potuiſſe docent.
Illicitum eſt mulier,quæ in piſcem deſinit atrum
Plurima quod ſecum monſtra libido vehit.
Aſpectu,verbis,animi candore trahuntur
Parthenope, Ligia,Leucoſiaq; viri.
Has Muſæ explumant,has atq; illudit Vlyſſes ,
Scilicet eſt doctis cum meretrice nihil.

DE

DE SELEVCIDIBVS AVIBVS. Cap. V.

ETSI verò Seleucides dictæ aues, de quibus modò institutus est sermo, ueteribus minimè rapaces uocentur; quia tamen, quæ de illis tradiderũt, meræ fabulæ sunt, placuit & earum historiam cæteris uolucribus fabulosis subiungere, ut nihil in hoc opere deesse uideatur, quod liberalia studia promouere possit.

ÆQVIVOCATIO.

SELEVCIS apud Varinum, & Hesychium calceamentum muliebre quoq; significat, necnon & poculi quoddam genus quod à Seleuco Rege nomen inuenit, Seleucis dictũ est, de quo Athenæus loquens: *Pocula quadam* inquit, *unicum fundum habent, alia duplex, ut Oescyphia, Cantharia, Selecides: illorum fundum vasis corpori continuum fabricatum est, in his præterea alterum, quod è figura angustiore in ampliorem extenditur, eius poculum insistit.* Seleucis pro calceamento. a Lib. 11. Deipnos. Pro poculo.

SYNONIMA.

PLINIVS in plurali Seleucides uocat, fortè quia nunquam Iupiter unam, sed plures ad internecionem locustarum immitteret. Legitur tamen σελευκὶς pro aue locustis uescente apud Hesychium, & Varinum, quæ nunquid eadem cum Plinianis sit, alij inquirant, iudicentuè. Quiuis id facilè mihi persuaserit. De nominis etymo nihil apud authores exaratum uideo. possit tamen quispiam suspicari à Seleucia regione Seleucides dictas, quòd Zozimius Comes non uidetur negare. *Seleucia*, inquit, *quod est oppidum Cilicia templum Apollinis erat, quem Sarpedonium vocant, & in eo oraculum. De hoc quidem Deo, qua perhibentur, & quod omnibus ab illunie locustarũ vexatis Seleucidas dare solitus fuerit, & eũ petẽtibus eas dimittere*, &c.

FORMA.

DE forma Seleucidum, & magnitudine nihil scripsit antiquitas. Galenus tamen auiculas vocat, unde paruas fuisse quispiam arbitretur, maximè uerò cùm locustis uesci fingerentur, qui uictus paruis potiùs, quam magnis auibus conuenit. Doctissimus Iacobus Dalechampius Elorij quoddam genus esse existimat, sed id non placet, Elorius enim ex Ardearum genere est, & pisciuorus. Dalechampij error.

LOCVS. VICTVS. NATVRA.

VORACITATEM inexplebilem Seleucidibus fabulosa antiquitas tribuit, sed quarum tamen aduentum agricolę, quòd locustas, quę aliàs fruges suas deuastabant non deuorarent solùm, sed sola etiam vmbra sua eas enecarent, ab Ioue implorabant. Quod longè aliter recenset Plinius: *Seleucides*, inquiens, *vocantur, quarum aduentum à Ioue precibus impetrant Casij montis incola, fruges eorum locustis vastantibus*. Quas ita deuoratas Galenus tam celeriter excreuisse scripsit, vt Suidas, ὄρνιν εὔπεπτον καὶ ἀκόρεστον καὶ πανοῦργον, hoc est, *Auem benè concoquentem sine insatiabilis ventriculi, malignam, vel astutam, & locustis deuorandis maximè inhiantem vocauerit.* Quem uerò locum incolerent, unde uenerint, quouè abireant nihil proditum reperio, & Plinius etiam id ignorari scribit, *& nunquam conspectas, nisi cùm præsidio earum indigetur*, quod quomodo uerisimile sit, ipse uiderit, sed non minus splendidum est, quod sequitur, mendacium, quod tale est, vt si quis unam ex his auibus interfecisset, reliquę à defendendis à locustarum iniuria frugibus desisterent, neq; etiam amplius reuerterentur. Atque hęc sunt quę de Selucidibus fabulati sunt ueteres.

MORALIA.

Angeli Seleucides dicti.

[a] Ad Hebr. cap. 1.

SELEVCIDES Aues, quæ niſi à Ioue, hoc eſt, à Deo Opt. Max. in terrā miſſæ fingebantur ad extirpandam Locuſtarū illuuiem, Angelos cæleſtes denotare poſſunt, quorū nos conditio fugit, neſcimus.n.vnde illi veniant, aut quò ſe recipiant, quinimò nunquā niſi à Deo miſſi ad nos veniunt; Vnde D.[a] Paulus. *Omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi.* Nos itaq; vt Seleucides aues Caſij montis incolæ à Ioue impetrant, ſic quoq; à Deo noſtro, cùm locuſtæ, hoc eſt, vel carnis huius titillationes, vel Dæmones, vel Tyranni, vel deniq; hæretici fruges noſtras, hoc eſt, animi noſtri dotes, fidem ſcilicet, & charitatem, aliaq; bona opera noſtra deuaſtant, impetrare ſtudeamus, vt eiuſmodi locuſtas à nobis fuger. Sæpè autem Angelos pro hominibus pugnaſſe, & partā victoriā ex eorum oculis ſeſe eripuiſſe ſacra Biblia teſtantur.

SYMBOLVM.

SELEVCIDES Aues cum verbo ALIIS, ſignificant hominem, qui ſemper in eo ſolo omnem operam collocat, vt alijs proſit.

APPENDIX AD HISTORIAM DE GRYPHE.

ANTEQVAM ad vndecimum Librum me conferam, nonnullas prius Icones ex ærea quadā, at vetuſtiſſima tabula, hieroglyphicis, hoc eſt, ſacris Aegyptiorum ſymbolis cęlata (quam ex Torquati Bembi Muſæo publicæ vtilitatis cauſa Imperatori Ferdinando Aeneas Vicus Parmenſis publicatam dedicauit) depromptas inſerere voluimus, non tanquam per incuriam in Gryphi, & Harpyiarū hiſtoria omiſſas, ſed quę iam modò ad manus noſtras peruenēre: nam & hæ (quatenus auium fabuloſarum effigies gerunt) Harpyias, & Gryphos potiùs, quàm vllas alias exprimunt. Nec obſtat rudis earum pictura: nam & ipſa eo æuo rudis erat, & imperfecta. Haſce verò icones Antonio Giganti Foroſempronienſi, qui, cùm diu optimè de literis meritus eſſet, hiſce diebus non ſine magno bonarum literarū diſpendio hinc ereptus eſt, acceptas referimus, vti etiam multa præterea alia ipſi debemus: Hic inter alia, qualia in antiquariorum Muſæis conſpici ſolent, eiuſcemodi tabulæ, quam diximus, typum conſeruabat. In qua non haſce duntaxat, quas damus, icones conſiderauimus, verùm etiam alia multa hieroglyphica, ibi, vt diximus, exculpta, enucleauimus, & nomina impoſuimus, vti in proprijs patebit locis noſtrarum hiſtoriarum. Verumtamen nos, qui cùm hæc per trāſennam tantummodò ſcripſerimus, alios rogamus, qui naturæ arcana diligentiùs perſcrutantur, vt ad hęc noſtra, & quæ ſuprà de his fabuloſis volucribus à nobis dicta ſunt, ſi quæ habent, addant admiranda, ſcituq; digna. Veriſimile autem eſt Philoſophos, ſeu ſacerdotes illos Aegyptiacos, qui per eiuſcemodi animalium, ac aliarū rerum naturalium picturas, ſymbola ſua hieroglyphica cōſcribebant: per hæc etiam nonnulla indicaſſe myſteria. Vnde cùm publicæ ſtudiorum vtilitatis cauſa, quam ſemper ante oculos habemus, has icones depingi curauerimus, lectorem minimè ſuperuacaneas iudicaturum omnino exiſtimamus, ſed cum D.[a] Auguſtino dicturū: *Quàm innumerabilia varijs artibus, & opificijs in veſtibus, calceamentis, vaſibus, & huiuſmodi fabricationibus, picturis etiam, diuerſiſq; figmentis, atq; his vſum neceſſarium, & piam ſignificationem longè trāſgredientibus.* Ex his etenim verbis picturas, maximè verò illas, quæ eiuſcemodi hieroglyphica continerent, inter reliquas artes propter finem, quem reſpiciunt, vtiliſſimas eſſe liquidè conſtat. Siquidem ex ijs diuina eluceſcit admiratio iuxta illud[b] Ariſtotelis: *Nullum reperitur animal, quamuis perexiguum ſit, in quo non ſit diuina admiratio.* Ad hæc eiuſmodi hieroglyphica per res naturales indicata non oblectant ſolùm homines ea contemplantes, verùm & eos, qui intimiùs ea perſcrutantur, ad virtutem, quæ omnium actionum finis eſt, perducunt. Hinc talibus picturis, quæ alta continebant myſteria, præter Aegyptios, Hebræos etiam olim delectatos fuiſſe ſacra hiſtoria teſtis eſt. Atq; hinc in templo Salomonis palmas, mala granata, leones, boues, multaque alia myſterijs plena depicta extitiſſe legimus, quæ à Theologis, ſacrorumq; myſteriorum interpretibus paſſim enucleata ſunt, & dilucidata. Verùm, vt ad icones depingendas reuertamur, lectorem de picturarum, quas diximus, vtilitate plura deſiderantem ad[c] Gabrielis Cardinalis Palæoti, &[d] Pinti ſcripta, quę abundè de ea agunt, ablegamus.

[a] Lib. 10. cap. 34.

[b] Lib. 1. de partib. animal. cap. 5.

[c] Lib. 2. cap. 30. de pict.

[d] In Ezech.

Quæ priori loco depicta est figura, fabuloso Grypho accedit, duplicis nimirũ naturę, partim auem, partim quadrupedem referens. Rostrũ auium simile, nullus in capite oculus, nulla auris: quas nihilominus partes suo Gryphi fabulosa vetustas attribuebat, vt in Gryphe ostendimus. Conspicitur hîc supra verticem capitis huius animalis corniculatæ Lunæ imago, & supra hanc stella; ad latus verò nescio quid semen fraxini, seu linguam auis, vel aceris semen æmulans. Habet prętera hic Gryps caudam quadrupedis, leonis fortè, vt veteres etiam Græci finxerunt. Supra anteriores eius pedes alia erat figura facie humana, sed quæ brachiorum loco alas habebat ceù in vagina reconditas, vt in insectis analitris conspicimus.

Huic iconi addimus modò aliam, quæ quoque & ipsa Gryphem quodammodo exprimit quamuis enim facies, vtpotè cum appẽdice quadã ad mẽtum capillari, humanæ similis videatur, ꝙ virilis habitus signum est, Harpyiæq́; fœminæ, ideoq́; imberbes fingantur, Gryphis rudiorem picturam potiùs, quam Harpyiarum iudicamus, maximè cùm alas habeat instar auis, cætera quadrupedis, vt Gryps fabulosus. Adpicta erant huic figuræ, & alia hieroglyphica, nimirum planta quædam è vasculo enascens, nonnullęq́; literæ, necnon baculus erectus, qui in superiori parte sceptri instar admodum erat crassus.

Tertio loco posita Icon superiori in omnibus ferè simillima. Est autem triplicis etiam naturæ, capite nimirum barbato, eoq; ceu galea induto hominem, alis auem, cæteris partibus quadrupedem referens.

Quarta figura, & ipsa Gryphi potest annumerari, & Tetrapoătropos dici, quòd partim quadrupedem, partim hominem referat: Capite scilicet capillamẽtis quibusdam tortuosis insignito mulierem, alis retro caput sursum vergentibus aues, cæteris quadrupedes.

APPENDIX AD HARPYIAS.

NVM istæc priori loco posita Icon ad fabulosas veterum Harpyias, an verò ad Sirenes adijcere quispiam mauelit, per me non stat. Tota autem auem æmulatur excepta facie, quæ humana est. In fronte capillamenta quædam gerit surrecta, vel cincinnos in dextram, & sinistram partem conglobatos.

Quæ

Quæ ſubſequitur figura effigiem mulieris, alas, & pedes more auium obtinet: aſtat ab vna parte vas, in quo conſpicitur folium, fortè palmę: prope caput inſectum papilionaceum: ab altera parte planta lilio congener, quæ in folij ſummitate aſteriſcum continet. Adpicta eſt demum planta ſpicata, cuius ſummitas deorſum pendet. Quæ omnia abſq; dubio ſua habent myſteria.

Tertio loco depictam appellare placuit Harpyiam tetrapteron, id eſt quadrialam. Eiuſmodi animal ſi in rerum natura daretur, cęterorum ſanguineorũ animalium naturę repugnaret. Siquidem cùm quatuor habeat alas, duas ſcilicet extenſas, totidemq; compreſſas, binos uerò è contrario duntaxat pedes, animalia ſanguine prędita dicēdum foret ſex notis moueri, quod Philoſophorum Principis [a] Ariſtotelis præceptis omnino refragatur. Sex enim notis moueri exanguibus quibuſdam, ſeu inſectis tantummodo quadrat: vel contrà ſtatuendum eſſet hoc animal eſſe monſtrificum, & ex abundantia materię quatuor alas obtinuiſſe.

Harpya tetrapteros.

[a] *De inceſſu animal.*

Libri Decimi Finis.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ Liber Vndecimus.

Qui est

DE PSITTACIS.

DE EISDEM IN GENERE, Cap. I.

Ordinis ratio.

PSITTACOS Auibus rapacibus absq; vlla quidem necessitate, ob sequẽtes attamen rationes subiunximus. Etenim corporis habitu, & structura, quàm proximè ad rapaces accedunt. Nam & rostrum, & vngues, quibus duabus partibus rapaces à cæteris præcipuè distinguuntur, illis adunca sunt. At bini digiti, quos antè, & retrò habent, nihil obstant; nam simili pedũ constitutione, & rapaces, nocturnas præsertim, vt Vlulas, & Noctuas esse videmus. Neq; item refert, quòd fructibus frugibusuè, dum feri sunt, maxima ex parte viuant, quia cicures facti, quoduis ab homine oblatum cibi genus, atq; adeò carnem ipsam deuorant, res cũ rapacibus quoq; communis. Cùm verò rapaces corporis magnitudine, atq; adeò ob singulare robur animi primum locum obtinuerint, secundum sibi non immeritò Psittaci postulant, quoniam si uel corporis, uel animi dotes diligentiùs expendas, nulli alitum cedere debere, vel quiuis iudicet. Nullum enim aliud auium genus tam speciosum est, tam varium, ac Psittaci, qui aut septem, vel octo nonnunquàm colorum diuersitate pinguntur. Ingenio insuper, & moribus vel hominem ipsum, si quid aliud animal, quàm proximè æmulantur. Idq; non ratione tantùm, quam non paucis alijs brutis cum homine communem facere nonnulli Philosophi (errantes tamen) ausi sunt, sed etiam oratione, quæ sola homini peculiaris est, & propria. Vnde non mirum, si tantis apud Romanos etiam integriores, & nondum planè ingruente ex deuicti orbis spolijs, luxu eneruatos, in delitijs haberẽtur, vt non mediocri, imò maiori aliquãdo, quàm mancipia pretio venirent, & non fœminis tantùm, sed & viris summè voluptuosi essent. Quæ res M. Portio Catoni reprehendendi molles ciuium Romanorum mores causam præbuit. Eædem cùm corporis, tùm animi dotes faciunt, vt & hodie à nostris Principibus, & magnatibus omnibus mirè expetantur. Hinc & Indis olim, quibus tamen inquilini, & quidẽ frequentes sunt, teste [a] Aeliano, sacri habebãtur, atque ab esu eorum religione quadam abstinebant, ac si diuinum illis quippiam inesset. Hac tamen tempestate ob vsum pennarum, è quibus diuersa cùm vestium, tùm aliorum etiam vtensilium ornamenta multiplici colorum varietate interstincta contexunt, in pretio eos omnes, tam Eôi, quàm occidui Indi habent. Sed vt quidam eorum Psittacis parcere, ita alios telis eosdem petere, & in cibum assumere neotericorum historię tradunt. Atq; ita duplicem eis vtilitatem præbere constat, quod ideò fieri potest, quia ob copiam, quæ fortè nunc apud illos, quam olim maior sit (omnia enim frequentia, etiam pretiosissima vilescere contingit) reuerentiæ, & admirationi eorum non parũ detractum sit, vnde nec diuinum eis honorem, etsi adhuc pagani sint, Indos illis deferre, nemo historicorum refert.

Cato cur Romanos reprehẽdit.

[a] *Lib. 13. de Anim. c. 18.*

Cur nũc Indis in pretio sint.

AEQVI-

AEQVIVOCA.

E Piscibus quidam Turdorum generis vulgò, & Romanis præsertim, Pesce papagallo ob similem colorum varietatem vocatur. Psittace vrbs est iuxta Tigrim, vbi Psittacia fructus (quos alij Pistacia vocant) nascuntur. Hinc Psittacius, & Psittacenus authore Stephano.

Piscis papagallo dict⁹.
Psittace vrbs.
Psittacia fructus.

SYNONIMA.

PSITTACVS hæc Auis dicta est Græcis, sed incertum qua origine. Quod si coniecturis locus est, à Ψιττάκη, quæ est iuxta Tigrin in Persia celebris vrbs, & toti regioni Psittacenę nomen dat, appellatus uideri posset, quòd illic aliquando copiosa fuerit, etsi Plinius solam Indiam huius auis patriam faciat. Eodem modo, & ab eadem vrbe Psittacia fructus, aliter Pistacia dictos nomen accepisse tradunt. Quid? si quis ab his fructibus psittaceis, seu aliter pistaceis nomen mutuatum dicat? Veteribus enim præter virides Psittacos, nulli erant cogniti, & nunc vix vllũ Psittacum in tanta colorum varietate videre est, qui nõ aliqua saltem parte vireat. Maxima sua parte virent, unde & Aues uirides Poëtis dictæ sunt. Sic viror in Psittacio fructu, non in extimo solùm, sed in intimo quoq; cortice, imò & in tota nuclei carne insolenter admodum imbibitus conspicitur. Vel nunquid a Sitta, quæ Auis est è Picorum genere, appellatur, speciei vocabulo ad genus detorto? Hoc enim volucrum genus coloribus inter aues plurimis distinguitur, sed alia est, quàm Psittacus pedum conformatione. Adhæc loquela ei ferè cum Psittacis communis est, vt & cum Picis, quos Apuleius cum Psittacis multoties confundit, sed p. littera præposita scrupulum mouet: Verùm & sine p. Sittacus legitur. [a] Arrianus enim σιττακὸν scribit, & Hesychius, & Varinus Sittam à Psittaco uix distinguere uidentur. Ita enim aiunt: Sittas auis quædam, aliqui Psittacum interpretantur. Picis item omnibus colorum uarietas nomen indidit, Ποικίλον enim Græcis variegatum significat, quæ nominis ratio cum etiam Psittaco, vel maximè conueniat, non mirum si nomenclatura etiam Pici ei nonnunquam tribuatur. Verùm hæc nos conijcimus. Quid alij sentiant, liberũ est. Psittacus seu Ψιττακὸς, & σιττακὸς oxytona, & masculina item Ψιττάκη fœmininum paroxitonum (omnibus enim his nominibus hæc auis dicta est) apud Aristotelem aliosq; authores Græcos per duplex τ. scribi reperimus. Latini tamen quidam præsertim recentiores, ut Gaza, Volaterranus, Grapaldus, Psitacũ per τ. simplex scribunt. Poëtæ primam, semper producunt. Hodie Græcis παπαγὰς vocatur. Italicè Papagallo, Hispanicè Papagaio, Gallicè Papagaij. Plurimis linguis Papagalli nomen commune est. Papa lingua nostra patrem denotat, idque nomen summo apud Christianos sacrorum antistiti tribuitur, utpotè cuius sit alios ceu filios alimonia spirituali reficere. Vnde lectoribus considerandum propono, nunquid Papagallus ita vulgò dictus fuerit, tanquam Gallus Papa, id est, summo religionis nostræ Principe dignus, seu dignum munus, ob raram, & eximiam elegantiam, ingenijq; solertiam. An potiùs tanquam Papa, id est, Princeps, seu primus Gallus, inter reliquas aues. Hinc Poetæ uarijs eum nominibus honestant, dum nunc a Statio.

Psittac⁹ vnde dictus.
Psittacena regio.
Psittacia fructus.
Viridis Auia Poëtarum.
An à Sitta dictus.
[a] *In Indicis.*
Σιττακὸς.
Cur Psittacus Picus aliquando vocetur.
Παπαγὰς

Lux volucrum nunc *plagæ regnator Eôæ*, tanquam Orientis alitum Rex, denique

—— *aeriæ celeberrimæ gloria gentis.*

Et alijs aliter, sed honestissimè appellatur: Quod si quis Hispanos, Gallos, Germanos ab hac appellatione discedere, & non Papagallo, sed Papagaij uocari dicat, huic quoque satisfacere conatus, respondebo Gay nobis, uti & Gallis, & Germanis inferioribus alecrem, hilarem, ac uenustũ denotare, quę epitheta Psittaco non malè congruunt, quòd & pulchritudine, & facũdia grataq; garrulitate Domini animum exhilaret. Eadem erat etiã apud priscos Latinos Gaij significatio, cùm sponsus nouę nuptę coniungendus fidemq; daturus dicere solet: *Tu sis mihi Gaia, ego ero tibi Gaius.* quibus uerbis inuicem repetitis iucundam lętamq; sibi mutuo societatẽ sponsi promittebant. Ab eadem uoce Gay, Cymbrico etymo Galli nummis sui originem trahunt. Galli enim si Goropio credimus, tanquam Gay li, id est, homines seu uiri alacres, agiles, ac pulchri primitus sua, id est, Cymbrica lingua nũcupati fuerunt. Psittacus Gallicè alio quoq; uocabulo Parroquet uocatur, quãuis hoc nomen minoribus, ac uiridibus Bellonius, alij è contrà maioribus, & cæruleis peculiare faciãt. Dictus est hoc nomine per onomatopœiam, quòd talem uócem sponte sua, & proprio Marte atque exactissimè exprimere audiatur, vt testatur [b] Bellon. Germani dicitur Sittich, uel Sickust uocabulo Gręco Latinoq; affini. Appellatur tamen communi ab eisdem nomine Pappengey, quo eodem & Flandris venit. Anglicè à Popiniay, uel a Popingey. Illyricè Pappauseck. Polonicè Papuga. Turcicè Dudi. Indis uerò Occidentalibus, seu Americanis teste Theueto Cosmographo Gallorũ Regis Carindi indigitatur.

Papagaij.
Gay quid.
Galli vnde dicti.
Parroquet.
[b] *Lib. 6. de Auib. c.* 12.
Sittich.
Sickust.
Papengey.
Popiniay.
Popingey.
Pappauseck.
Papuga.

DIF-

DIFFERENTIÆ.

PRISCI vnum Pſittacorum tantùmmodo genus, idque ab India miſſum, quantum ex eorum ſcriptis licet colligere, agnouiſſe videntur. Plinius, Solinus, vbi Pſittacum depingunt, illius ſolùm meminerunt, qui miniaceo torque collum inſigne habet, viret cætera. Noſtra tempeſtate, poſteaquam Hiſpanorum induſtria ad noui orbis inſulas aditus recluſus eſt, quamplurima eorũdem genera, ſibi mutuo diſſimillima, veteribus ignota ad nos delata ſunt. Pau-

Pſittacorũ copia, & diuerſitas vbi.

ca tamen hæc ipſa nobis hactenus viſa ſunt, ſi cum his, quæ in dictis inſulis reperiuntur, conferamus. Qui enim nauigationes ſuas in nouum orbem nobis deſcriptas reliquêre, mira, & inaudita de multijuga eorundem varietate referunt. Tanta enim cùm magnitudinis, tùm colorum præcipuè diuerſitate eos diſtingui tradunt, vt omnes differẽtias enumerare ſit ἀδύνατον, & vt penicillo potiùs, quàm calamo, ſi quis eas exprimere ad vnum omnes volet, opus fore iudicent. Qui plurimos Pſittacos, quoad licuit hactenus obſeruârunt, ſupra centenas colore, & magnitudine ſpecies diſcrepantes ponunt, quæ illis locis reapſe reperiantur. Nobis ſanè lectione plurimas, oculo vix plures, quam hîc videntur, varietates obſeruare datum eſt. Cùm autem reliquo corporis habitu, & figura roſtri pedumq; conſtructione nihil differant, ſed magnitudine potiſſimùm, colore, voce, & ingenio: Itaque hinc eorum non malè differentias petemus. Species in primis à magnitudine non paucæ ſunt.

Pſittacorũ differẽtiæ à magnitudine.

Veſputius author eſt in regione ſupra Promontorium Bonæ ſpei à Pſittacis cognominata Pſittacos in tantam proceritatem excreſcere, vt brachium cum dimidio longitudine expleant. [a] Scaliger tãtæ magnitudinis vnum ſe vidiſſe apud mercatorem quendam affirmat, vt clathratæ feneſtræ ſpatium penè impleret.

Pſittaci magni.

[a] *Exerc.* 236

Grachana occidentalioris Indiæ regio Phaſianis multò maiores habet, & quos nos apud Sereniſſimos Mantuæ Principes olim vidimus, paulò pòſt & icone & penna exprimendos, Phaſianis nihilo fuiſſe minores certum eſt. Sunt alij frequenti ſatis numero, qui magnitudine cũ Gallinis certent. Inſula Indica Bandan Pſittacos nutrit non vnius generis, Columbo noſtrate haud maiores. Quidam deniq; Turdum, quidam Hyrundinem, nõnulli Paſſerem magnitudine non excedunt, quorum primi caudam ſanè longiſſimam protendunt.

Pſittaci parui.

Differentię à cauda.

Hos peculiariter Gallis Perroquets dici quidam volunt, & Germanis Sittich, vt maiores Pappengey. Sed & maximo illi Gallinaceo Indico pari, cauda prælonga eſt. Mediocribus, qui frequentes habentur, minus longa. Rerum Indicarum ſcriptores in Calecutana regione aues quaſdam Pſittacis vulgaribus, inferiores quidem magnitudine, at cantu longè ſuauiores naſci tradunt, quænum inter Pſittacos habendæ ſint, nec ne, equidem dubito. Nam cùm in vtraq; India quamplurimæ auiculæ minutiores reperiantur, & multiplici colorum varietate haud ſecus atq; Pſittaci picturatæ, certè harum ſpecie prima fronte multos ab initio deceptos fuiſſe conſtat, quòd eas à Pſittacis minuſculis ægrè dignoſcerent. Tales ſuo loco ſub nomine Paſſerum Indicorũ aliquot deſcribentur.

A colore.

Albi.

[b] *Exer.* 59. 2

Rubri.

Septem colorum.

Virides.

Purpurei.

Verſicolores.

Cærulei.

Cinerei.

Nor.

Cachi.

Colore uerò præcipuè diſtinguuntur, Sed his tam multiplex eſt, vt hactenus nemini omnes differentias minutim perſequi licuerit. In Manaſapan Hiſpaniæ nouæ, & Cunam, item in Aethiopia quidã toti albi ſunt, necnon [b] Scaligero teſte, in feruidiſſima Aethiopia, & vltima India. In Terenati Molluccarum vna, in Braſilia, in Aethiopia rubri. In regione circa Tarnaſſari Indiæ vrbem Pſittaci longè pulcherrimi ſpectantur ſeptem colorum generibus pręſertim diſtincti. In Calechut alij praſſini, alij ſcutulati, alij purpurei reperiuntur. Grachana regio grandes habet, alis quidem verſicoloribus, ſed rubros cætera. Quoſdam item totos cæruleos, alios cinereos videre eſt. Badan inſula eſt ad Iauam, in qua Pſittacorum ſpecies tres. Prima rubra, roſtro luteo, altera uerſicolor, vtraq; dicitur ab ipſis Nor, id eſt, lucida, fortè quòd ſplendor quidam in pennarum coloribus emicet. Tertia candida Cachi illis, quod pretioſum ſignificat. In Aethiopiæ ſyluis plurimi uirides, alij uerſicolores, nonnulli nigri degunt, quidam leucophęi: Bellonius magnos quoſdam totos canêre, mediocres alios ex rubro uariegati, puſillos nonnullos prolixa cauda ornatos totos uirides eſſe ait.

A voce, & ingenio.

Pręter magnitudinem, & colorem etiam vox eos diſtinguit. Sunt enim aliqui dociles & quidam indociles, qui nullas humanas uoces diſcunt exprimere, atq; adeò nihil præter vnicam ipſis naturalẽ uocem, Parroquet, quæ ideò apud Gallos ipſorum nomen eſt, pronunciant. Tales illi ſunt, maximi, ad duos cubitos longi, quos mutos idcircò non immeritò uocârunt. Ad Pſittacos etiam, quam ad aliud auium genus, potiùs referendæ ſunt, quas in India, teſte Ioſepho à Coſta

Guacemaias.

Guacemaias vocant, aues Pſittacis maiores, ſed colorum diuerſitatis uenuſtate illis per omnia ſimiles.

DESCRI-

DESCRIPTIO.

QVANDOQVIDEM inenarrabilis propemodum Psittacorum in specie diuersitas est, nos itaque ea primùm, quæ in genere omnibus competunt, persequemur, atq; post eas saltem, quæ hactenus cùm ab alijs, tùm à nobis cognitę sunt, sigillatim describemus. Veteres, quòd aditu ad occidui orbis insulas necdum aperto, id tantùm genus agnoscerent, quod India orientalis mittit, vnicum propterea nobis & paucis uerbis descriptum reliquêre.

Psittacus ueterum.

Eum Aristoteles, Plinius, Solinus, & alij viridem toto corpore fuisse tradunt, torque tantùm miniaceo in collo distinctum. [a] Apuleius eundem scitè his verbis depingit. *Psittacus Indiæ auis est instar illi minimo minus, sed non color Columbarum. Non enim lacteus ille vel liuidus, vel vtrunque sublutens, aut sparsus est, sed color illi viridis, & intimis plumulis, & extimis palmulis, nisi quòd sola ceruice distinguatur. Enimuerò ceruicula eius circulo mineo velut aurea torqui, pari fulgoris circumactu cingitur, & coronatur.* Conspicitur tamen hac nostra ætate viredo quędam sublutea, seu luteo diluta in Indicis Psittacis, licet id ille neget. Virore tamen ceu colore præcipuo insignes erant. Vnde à potissima nota Aues Virides periphrasticè nominabantur Poetis, & à virescente splendore, tanquàm præcipua dote pulchritudinis commendabantur. Vnde [b] Statius Epicedio in Psittacum Melioris Ątedij.

[a] L. 2. Flor.

Psittac' tot que miniaco.

Auis Viridis.

[b] L. 2. Syl.

Psittacus ille plagæ viridis regnator Eôæ,
Quem non gemmatâ volucris Iunonia caudâ
Vinceret, aspectu gelidi non Phasidis ales.

Et [c] Ouidius in mortem Psittaci ludens inter cętera, ita canit:

[c] Eleg. 2.

Tu poteras virides pennis hebetare smaragdos,
Tincta gerens rubro punica rostra croco.

Hinc etiam Aelianus eum, qui in India Columbam Liuiam pennas uirides habentem uiderit, primo aspectu deceptum iri, & Psittacum, non Columbam dicturum esse, ait, quòd nempè prisci nullam pręter Psittacum virentem tantummodò auem nossent. Baptista Mantuanus in delineando Psittaco veteres, & pręsertim Statium ęmulatus Pauoni eum comparat:

Psittacus nostri, nituit superbo, Tergore Paui.

Forma.

Capur.

Similis quadantenus corporis habitu uidetur Accipitribus. Capite est pęgrandi, quod Cardanus ingenij signum, & causam assignat. Capiti eadem, quę rostro durities est. Vnde cùm loqui docetur, nisi radio ferreo ictus, non sentire perhibetur. Rostrum uerò adeò est durum, vt Statius illud cornu meritò nominet:

Rostrum, & eius durities, vsusque.

Argutumq; tuo stridentia limina cornu.

Imo verò tantũ durissimo huic rostro robur inesse fertur, ut frustra ligneis clathris coerceatur quas omnes perfringit. Quare ferreis opus est, quæ tamẽ & ipsæ vix ab eiusdem violentia tutæ sunt, quas & pręsertim tenuiores non semel perrumpere visus est. Hinc etiam *cùm deuolat,* ut inquit Plinius, *rostro se excipit, illi innititur, leuioremq; se ita pedum infirmitati facit.* Sagacissima igitur natura, vt pedum debilitatem hoc uelut fulcri cuiusdam adminiculo, partim compẽsaret, partim etiam, vt fructuum omne genus, & nucum præsertim putamina (nam hisce etiã dum in syluis degunt, victitant) confringere, nucleoq; nullo negotio potiri possent, illis adeò durum largita est. Cur autem aduncum dederit, cùm Psittacus fructiuora, & frugilega potiùs, quàm carniuora & rapax auis sit, equidem vix video, neq; aliam causam probabiliorem agnosco, quàm si descendentem per ramos aut clathras corporis pondus commodè sustinere non potuisse dicamus, nisi hamatum illud, ac curuum, ac semicirculari figura constructum fuisset, quo velut vnco quodã aut harpagine obuia quæq; prehenderet, & eò maximè, cùm pedum debilitatem supplere deberet, qui tamen & ipsi ob firmiorem etiam apprehensionem adunci facti sunt.

Cur rostrũ habeat adũcum.

Solus autem Psittacus cum Crocodilo mandibulam superiorem mouet, nisi ex Oppiani sententia, Thæmatopodem addamus, vt cætera animantia omnia inferiorem tantùm. Rostrum pręterea, quod nulli alij contigit, quà collo committitur, infernè sub faucibus apertũ est, vt rectè Scaliger aduertit. Sed de his omnibus pòst in capitis anatome fusiùs.

Mandibulam superiorem quę animantia moueant.

Ceruix curta vt [d] Aristoteles docet. *Omnes aues vncæ breui sunt collo, & linguâ lata, aptiq; ad imitandum, nam & Psittacus auis Indica talis est.* Lingua ei lata, qualis humana, multoq; latior, quàm cæteris auibus. Quod etiam Solinus, & Apuleius annotârunt, inde perfici haud temerè colligentes, vt articulata penitùs eloquatur. *Auium enim, vt inquit Suidas, quæ utique linguam consimilem humanæ habent, & maxillarum dispositionem, humanum aptæ sunt imitari sermonẽ.* Quo loco Suidas, nescio quid de maxillarum dispositione subodoratus videtur. Cùm enim reliquis auibus pro maxillis sit rostrum, Psittacus sanè peculiarem quandam capitis, & mandibularum præsertim superiorum constructionem, vt anatomica inspectio nos edocuit, habere compertus est. Repræsentat au-

Ceruix.

[d] 8. Histor. c. 12.

Lingua.

tem Pſittaci lingua, cucurbitæ ſeminis figuram, vt Scaliger notat. Hinc eſt, quòd ἀνθρωπόγλωττον eum dicunt, quaſi humanam linguam referat. Pectus ei rotundum. Pedum ſpecies rara, & cũ

Pectus.
Pedes.

Picis, Iyngeq; , quam Verticollam appellat Scaliger, & nocturnis quibuſdam tantùm communis. Non enim tres digitos antè habet, & vnum ponè, ſed vtrobiq; binos. Ioannes de Mandauilla tamen neſcio, quam fidus nobis teſtis eſt, in deſertis Præsbiteri Ioannis propè mare arenoſum bina reperiri Pſittacorum genera, vnum, cui ſex in pedibus digiti ſint, naturaliter ſine hominis diſciplina prætereuntes humano ſermone ſalutare, idq; genus eorum lingua Parfitta nuncupari, alterum tribus tantùm digitis eſſe, naturâ mutum ferè, aut ſaltem longè diuerſam ab humana vocem, ſonũ ſcilicet querulum edere. Sunt autem crura breuiuſcula, infirma, & plerumq; fuſca, vnguibus interim aduncis, & magnis in pedibus armata. Quod verò ad digitorum numerum attinet, Apuleium certè, & Solinum fœdo ſeſe errori inuoluiſſe, cùm auiũ naturæ ignorantiâ, tùm in Plinio legendo oſcitantiâ videmus. Ita enim Solinus. *Inter nobiles, & Plebeios*, inquit, *diſcretionem digitorum facit numerus: qui præſtant, quinos in pede habent digitos, cæteri ternos.* Et Apuleius ita habet: *Ad diſciplinam humani ſermonis facilior eſt Pſittacus, glande qui veſcitur, & cuius in pedibus, vt hominis, quinque digituli numerantur, non enim omnibus id inſigne.* Sed hoc, quod ex Plinio perperam intellecto vterq; excerpſit, ille de Picis, non de Pſittacis prodidit. Neq; enim Pſittacus peculiaris quiſpiam eſt, ſed Pica eo nomine dicta Glandaria. Et [e] Plinius non Pſittacorum, ſed Picarum ſcribit, *facilius diſcere humanum ſermonem illas, quibus quini ſunt digiti in pedibus:* quæ tamen quatuor tantùm digitos habent. Pici uerò binos digitos antè, & tondem retrò habent, ſuntq; ad formanda verba multò illis ineptiores. Vnde conſtat eos Pſittacos cum Picis confudiſſe. Vngues aduncos habet Pſittacus, quibus eſcam inſtar rapacium complectitur, & humano more, ori admouet. Hanc enim digitis captam eleuat, & ad os non quidem introrſum, ſed extrorſum conuertit. Hoc lôco ſuperuacaneũ iudicarem, & perinde ac ſi quis de lana caprina rixam inſtituat, quærere, num Pſittacus bellus potiùs, quàm deformis vocandus ſit: niſi Philoſophos, viros acres, ac graues in huiuſmodi quæſtione priores nobis ingenium exercere uoluiſſe uiderem: Cardanum dico noſtrum, & Scaligerũ. Ille enim *Pulcherrimum ait Pſittacum. Eſt namq*; inquit, *varietas Pſittacorum in coloribus magna, vnde pulcherrimi etiam apud Indos exiſtimantur, nam præter colorum aptam varietatem illam ſplendor etiam quidam affulget.* [f] Hic verò è contrà negat pulchrum dicendum, & his uerbis, ac rationibus cum illo contendit. *Pulchrum ais Pſittacum. Speciem declaratam oportuit. Auis enim forma non admodum pulchra. Nihil, inquam, pulchri præter oculos. Caput excreuit ſupra modum indecora magnitudine. Roſtrum fœdum. Crura fœdiſſima. Lingua nihil turpius. Quin etiam fuſcis, ſiue cineritijs color triſtis, nitor nullus: ne à colore genus commendes vniuerſum.* Aſtutè hoc poſtremum velut tacitę occurrens obiectioni adiecit Scaliger. Subolebat enim neminem fore tam ſtolidum, qui non ſtatim ipſi reſponſurus eſſet; pulchrum eſſe Pſittacum non roſtro, aut pedibus, ſed colorum variorum decore, quę etiam proculdubiò Cardani mens erat, quam ex uerbis paulò antè allatis, facilè quiuis intelliget. Sed ludit Scaliger, non diſputat. Multa a viris etiam doctiſſimis ſępè extundit contradicendi, aut forſan exercitandi ingenij ſtudium, quæ alioquin vtpotè non undiquaq; ſatis firma proculdubiò taciturі erant. Vt enim enunciationis huius, pulcher eſt Pſittacus, ita indefinitè prolatę ueritas ſtare poſſit, non neceſſe eſt ſtatim nullum omninò Pſittacum, qui turpis ſit, reperiri. Sufficere quiuis dicet, ut in maiori parte locum habeat. Sed iſtæc de generatim hactenus deſcripto Pſittaco ſufficiant.

Parfitta Pſittaci genus.
Crura.
Digiti.
Apulei, & Solini error.
[e] Lib. 10. c. 42.
Vngues.
An Pſittacus bellus, aut deformis dicendus quæſtio.
[f] Exercit. 236.

CAPITIS PSITTACI ANATOME.

SED cùm in Pſittaci magis, quàm in cæterarum alitum capitis fabrica elaboraſſe ſagaciſſimam in omnibus Naturã uiderem, ac miro ſanè artificio uſam, itaque placuit facta de eo anatome ſingulas eius particulas intus etiam rimari, ſinguliſq; quantum fieri etiam licebit, ſuas functiones aſſignare. In quibus ſi forte legentibus non omninò ſatisfecero, ueniam humiliter precor, ſolùm ea alijs dijudicanda propoſuiſſe contentus: Huius itaq; capitis ſtructuram ritè intelligemus, ſi primùm qua in re maximè differant Pſittaci à cæteris dixerimus. Duæ ſunt, eæq; maximæ differentię; quarum altera eſt loquela, quę alijs auibus haudquaquàm competit, uel non tam exacta, & copioſa. altera uerò eſt, quòd roſtrum ſuperius mouent, inferiore, uel planè immoto, uel exigua motione, atq; ferè ſaltẽ ad latera prędito, ſecus atq; in alijs Auibus, quibus inferior roſtri pars mobilis, ſuperior uerò immobilis eſt. Verùm tantæ diuerſitatis cauſam quæſò primùm indagemus. Et quod ad loquelam attinet, certum eſt omnium actionum humanarum, tàm bonarum, ac malarum, quam animæ, & corporis, per omnes animaliũ

Pſittaci in quibus ab alijs differant.

ſpecies

ſpecies hinc inde imagines ab optimo, & ſapientiſſimo rerum conditore diſperſas eſſe, atque in his minus, in illis magis, quæ omnia pòſt in uno homine, uelut in archiuo quodam celeberrimo reponerentur, quorumq́; ipſe complementum eſſet, & theſaurus uelut omnium uberrimus. Sic Luſcinias cantu, Elephantos memoria, prudentia, Simias geſticulatione, Canes ſagacitate, Leones animi magnitudine ad homines accedere uoluit. Idem Pſittacos ſermonē humanum exprimere fecit, ut & huius rudimenta in animalibus brutis reperirentur, & non haberet homo, ut uel ſolus de tam ingenti dono contenderet. Itaq; huic inſtrumēta idonea, & quod ad uſum ſpectat humanis non multò inferiora, ut infrà uidebimus, addidit. Sed ad roſtri diuerſitatem quid dicemus? roſtrum Auibus, ut hominibus & alijs animalibus quadrupedibus, mandibula, dentes, labia, inter alios uſus ad mandendum datum eſt. Hic primus in illis uſus eſt: ſed in functione etiam diuerſitas eſt. Aues enim frugilegæ acumine roſtri ſui grana colligunt, eaque mox deglutiunt. Carnem prius in exigua fruſtula diſcerptam carniuoræ etiam deijciunt, nulla facta uel maſticatione, uel præparatione, ut in homine. At Pſittacus non ſolùm roſtro, quaſi dentibus quibuſdam amygdalas integras primùm diſcindit, ſed uolutando etiam inter roſtri cauitatem, & linguà ſubigendo, & terendo comminuit, atque quaſi mandit, & tandem comminutas deglutit; qua in parte mirum, quantum cum homine conuenit. Ad talem igitur roſtri functionem, non admodum laborioſam natura inferius roſtrū Auibus mobile dedit, quo ſcilicet alimenta uel humo, uel aliundè tollerēt, & quaſi manu quadam in os inferrent, ſecus ac in Pſittaco, qui pedibus comprehenſas nuces, poma, amygdalas, mira ſolertia ori admouet. Sed quantum ad rationem operis attinet, non uideo cur ab inſtituto ſuo in hac roſtri efformatione natura deſciſcere debuit. Aequè enim ac ſi roſtrum inferius mobile, ſuperius uerò immobile eſſet, & cibum comprehendere, & ori admouere, & commandere potuit. Vereor itaque, ne maius quoddam obſtiterit, & hanc creationis legem immutauerit. Sed quid nam illud eſt? Pſittacum, quod ex actione videmus, natura ſcanſilem, vt Picos, facere voluit, & per arbores domorumq́; parietes repentem, quod vt faceret, egregijs, & robuſtis pedibus præter alia, & obtinentibus caudæ pennis, quibus in arboris corticem defixis veſtigium figeret, vt iiſdem Picis, inſtructum eſſe conueniebat. At Pſittaci caudam habent teneram, & pedes pro mole corporis imbelles, minimèq́; ſuffecturos ad opus tam arduū, & præruptum. Itaq; aliud ſubſidium addidit, roſtrum nempè aduncum, robuſtum, quod velut hamum quendam primùm inijcerent, mox corpus ſubleuarent, tum pedes obfirmarent, denuò roſtrum, mox itidem corpus, tum etiam pedes promouent, atque ſic alternāte opere, per quāuis etiam præruptiſſimam arborem, aut parietem ſcandunt. Hæc in illis mirabilis ratio eſt, ſic ipſi ſeſe fulciunt, dum per arbores aut tale quid in rectum aſcendunt. Quod vt fieret, quis mobili roſtro ipſis opus fuiſſe non videt, quod deprimendo vehementer infigerent, & vbi firmiùs pedibus conſtiterint denuò attollerent, & gradum promouerent? Sed cur potiùs hoc in ſuperiori, quàm inferiori parte natura præſtitit? potuiſſet ſanè & hunc vncum addere, & motū illius conſeruare. Veruntamen id maximè incongruum fuiſſet; tum enim caput totum attollendum erat, & vncus inijciendus, & collo obnitendum, quod iam ſublata vna parte ſola ęquè bene, & minori negotio perficit, & caput oſſeum, & amplum pro baſi obijcit. Accedit quòd cauitas illa inſignis memorādaq; in lingua circumuoluitur, & internus roſtri inferioris ambitus, ad quod non minùs, quàm ad dentes inferiores etiam vox alliditur, tota perijſſent. Debuiſſet enim roſtrum in medio ſubtus excauari, & in gyrum circumflecti, vnde & lingua cōprimebatur, & vox inani ſtrepitu in auram hiſcente antè roſtro euaneſcebat. Et ſi duos vncos dediſſet, vtiq; nihil plus efficiebat, quàm nūc natura, & fruſtrà facti eſſent, vtpotè minus vtiles, neq; ad commedendum, neq; ad ſcandendum, neq; ad loquelam, quę, vt iam diximus, ob compreſſionem linguæ impediebatur. Vnde ſatis fuit in ſupremum roſtrum transferre vnum, & illud mobile efficere. Accedit quòd iam roſtrum inferius, ſuperiori quaſi ſubſidio ſit, dum iniecto vnco mox illud adijcit, & quaſi fulcrum quoddam immobile aduerſum ſubmittit. Atque hęc, quantum ex partium uſu conijcio, illius in Pſittacis ab alijs auibus diuerſitatis cauſa eſt: quæ quàm apta ſit, & ad antedictas operationes concinnata iam uideamus. Cranium Pſittaci, ſcilicet ea pars, quæ inter roſtrum ſuperius & primam colli uertebram interiacet, & totas oculorū orbitas, & aurium foramina continet, oblongum eſt, vndiquaq; continuum pro magnitudine Auis, & reſpectu cæterarum Auium capaciſſimū, & inter roſtrum, & initium ceruicis ad palmum per circumferētiam. Suprà inter unius, atq; alterius orbitæ extremitates latum eſt duos digitos modicè, atq; uix in medio protuberans (quam partem rectè frontem dicas) hinc leuiter depreſſum paulò denuò aſſurgit, ut facilè ingenium eius cognoſcas, & tandem ad unius digiti ſpacium circunductum ad ceruicem uehementius quidem, ſed tamen non inconcinnè retrò flectitur. Retrò ſub aurium foraminibus tuberculum hinc inde erumpit cauitate exigua

Roſtri diuerſitas & vſus.

Pſittacus Amygdalas mandit.

Pſittacus ſcāſilis eſt.

Caudæ & pedū qualitas.

Roſtrū cur aduncum.

Cur roſtri ſupior pars mobilis ſit.

Cranij cauitas.

Frons.

eaq; plana, in quod os quoddam diuerſum à toto cranio diuiſum, rotundum, de quo paulò pòſt ſermonem habebimus, ſeſe inſinuat. Aurium foramina partim ea tubercula conſtituunt, partim proceſſus, qui ab illo oſſe, de quo ſermonem facturos promiſimus, ſurſum explãtatur, & in ſinulum quendam, qui inter foraminũ ſuprà flexum & alium proceſſum, quem quartũ nominamus, intercurrit, inſeritur, tam affabrè facta, & in orbem acta, quaſi integrũ in homine cranium pertuſum eſſet. Ab hinc quartus eſt hic proceſſus cum cranio continuus, rectà poſt oculi orbitam, medium digitum longus, & ferè cum primo proceſſu contiguus. Oculi orbita ſatis ampla eſt, media quidem ſuprà integra, at infrà in marginem aut fimbriam quãdam extenuata, adeò vt nullum os ad interiora, verſus cerebrum, vt in homine excurrat, ſed rectà ad palatum aditus pateat. Hac igitur magnitudine & partibus totum cranium conſtat. Sed roſtri ſuperioris mirabilis certè, & quoad loquelam maximè apta confirmatio: quo verò ad motum reuera inſolens. Roſtrum ergò à principio ad duos ferè digitos latum eſt, planum ſuprà, & mox in acumen, & velut dorſum cõſtrictum, vnde ſenſim & honeſtè ac Aquilis incuruatum in vncum acutiſſimum & robuſtiſſimum deſinit. Huic ſuprà narium foramina adiacẽt verſus cerebrum pertuſa, quorum extremitates ſuprà quaſi triangulum iacentem faciunt, cuius baſis ſit ad roſtri iuncturam cum cranio. Roſtri margines infrà haud quaquam in curuum excinduntur. Sed vbi progreſſæ vncum effecerint, tum ampliantur & deorſum protenduntur, adeò vt inter ſummum roſtri dorſum & oras haſce digitus integer & plus intercedat. Eſt autem roſtrum totum à cranio diuiſum, tribus tamen in locis, nempè in medio & in extremis angulis exiguis capitulis, quæ ibi ſeſe in cauitates minimas inſinuant, cum eo dearticulatum, circa quæ velut cardines quoſdam circumuoluitur. Sub hoc intus ſubter nares collis quidam protuberat, perpetuo dorſo ab vno latere, nempè verſus cerebrum, & ad palatum, & ad nares via patet ampliſſima, ab altera verò noua oritur cauerna, quę vſque ad extremam roſtri aciem excurrit, adeò vt totum roſtrum intus eximiè cauum ſit. Hanc tamen ab ingreſſu oſſiculum quoddam oblongum, atque ab colliculi illius medio in fundi ipſius roſtri internam extremitatem recto ductu implãtatum interſepit. Quod certè vicem gargareonis mihi obtinere videtur, ad quod alliſa vox partim frangitur, partim ad nares repulſa, & ad palatum propellitur. Verùm hæc exigua ſunt ad ea, quæ ſequuntur. Iam longè maior rerum copia emergit, & dicendi opera: Atque vtinam ego hæc pro viribus ſatis explicare queam, vereor vt ea minus, quam concepi, aut longè rudiùs & obſcuriùs eloquar. Faciam tamen quod poſſum. Iam antè dixi Pſittaci roſtrum ſuperius mobile eſſe. Huic tamen robur adeſt, vt & duriſſima nucum & amygdalarum putamina effringat. Quo igitur & roſtri & muſculorum robore, & quàm apta inſitione opus ſit, vnuſquiſque videt. Roſtrum per ſe duriſſimum & fortiſſimum eſt, vt patet, nec minus muſculis vel corpulentia, vel fibris deficit. At implantatio eorum vt commoda eſſet in hac Aue vehementer laborabat. Certum eſt eos in roſtrũ ſuperius implantari debuiſſe. A quo? nam, ſi ad capitis cum cranio iuncturam implantarentur, vix vllam vtilitatem habituri erant. Quod manifeſtè apparet, ſi quis oſtium retrò iuxta angulos comprimendo affatim & vehementer occludere velit. Vix enim atque ſenſim impellit, è contra ſi in medio comprimas, atque magis in extremo margine & citiſſima & ſumma violentia ipſum concutiens. Accedit, quòd vbi explanari tendines poſſint, haud quaquam locus eſt. Medium ergò dorſum, vt comprehendant, oportet. At quæ incommoda ſequuntur, nempè vt neq; roſtrum aut vix, neque nares promineant, neq; illi ſatis tuto loco collocentur, atque tandem vt illa inſignis hiandi copia intercidat. Quid ergo in tanta anguſtia natura molita eſt? duo oſſicula effecit trigona oſſibus pteriogidibus nõ abſimilia, at vſu diuerſiſſima, quibus quaſi vectibus duobus impelleretur ſuperius roſtrum & comprimeretur. Nam & angulum illorum anteriorem aut proceſſus, vt dicam anteriores complanauit, & in intimas cauernas circũ oſſiculum, quod gargareonem referre diximus, ſupra fundũ roſtri inſeruit & validè affixit, & muſculos ab occipite retrò explantauit, atque in latera hinc inde oſſium impoſuit, qui vbi oſſa illa attrahunt, roſtrum etiam vnà detrudunt. Verùm vt hæc pendeant in æquilibrio, itaque apices, id eſt, ſuperiores proceſſus tam aptè coniunxit, vt eorum articulatio velut ſellam cõſtituat, quæ per internam cranij ſuperficiem in ſpinam velut, aut dorſum, coeuntibus hinc inde oculorum orbitis cõſtrictam obequitet, libera, (certè veritatem dico) & nullatenus ibi cum cranio vt oſſa pterygoidia in homine coniuncta. Quo etiam factum eſt, vt ſupra baſim acuminatam fixo capite infernè duo proceſſus modò attollantur, modò deprimantur, non ſecus atque iugum in trutina, cuius parte vna ſublata, altera deprimitur & depreſſa altera illa tollitur. Verùm non hîc pedem natura fixit, ſed longè admirabiliora edidit. Nam ſi quis oſſis ſitum introſpiciat, facilè illud in medio nullo ſuffultum robore pendere videbit, atque procliue eſſe, vt è loco ſuo excitat. Imò & alia incõmoda adſunt duo. Nam dorſi illius pars, cui oſſa ſupra inſident, acu-

minata

Aurium foramina.

Oculi orbita.

Roſtrũ ſuperius.

Muſculorũ roſtri implantatio.

minata est, & hinc inde prærupta. Itaque facilè fit, vt vel retrò, vel antè ossa illa exiliant. Antè quidem id fieri nequit, quoniam tam antè ad rostri fundum infixa sunt, vt nisi ipsum rostrum excidat, illa nullum periculum adeant. Retrò quidem id licet perfacilè. Itaq; in hoc loco duo alia officula oblonga (appellamus eas secundos processus) velut antiterides obiecit, ne vel hilum retrocedant, illisq; adiecit, quæ ad inferiorem ossis cuiusdam rotundi eminentiam siue tuberculum implantantur, siue quæ potiùs ab ipso excrescunt. Atque hoc illud os est, cuius descriptionem, cùm de auium foraminibus loqueremur, suprà promisimus. Rotundum propemodum est, habetq; duo tubercula infra vnum, vnde alterum dictorum officulorum progerminat, & supra alterum rectà sub auribus ad latera exterius protensum; à quo aliud os erumpit non minoris vsus, quàm illud & admirationis. Ab hoc eodem processus ille paulò intrò post supremum tuberculum, interiecta velut vallicula exurgit, quem ex anteriore parte foraminibus aurium obiectum esse diximus, & intra flexum eorum, & cranij processum in summo reconditum, cuius vsum paulò pòst etiam non sine stupore dabimus. Formam id habet disci, à cuius ambitu tres radij emergunt. Duo ergò illa officula prima, quo minus vectes illi retrosiliant, obstant. At hæc eadem uide, quem alium usum exhibent. Diximus vectes hosce trigonos in medio pendere, & facilè delabi posse. Hos ergò eadẽ officula non solùm retrolabi non concedunt, sed etiam fulciunt, & ad sedem sursum compingunt. Os enim illud rotundum retrò est, & situ ad integrum digitum uectibus longè inferius, à cuius infimo tuberculo, ut diximus, hæc officula obliquè sursum ad ephippium recto ductu exporriguntur & delabenti obnituntur. Nam quia effectura erant, quo minus retrosilirent uectes, è directo ea, aut etiam per decliue obijcere suffecisset. At nunc duplici commodo quàm aptè, quàm scitè sapientissima natura unico officulo prouidit. Sed nódum firmitati rostri satis prospectum erat. Nam ex his, quæ iam retulimus, apparet quidem uectes, neque antè labi posse, neq; retrò; sed quoniam arctè admodum cum rostro, ut diximus, connexa sunt, quid si rostrum summo nisu altè sublatũ, & per musculos supremos retroactum, ea secum abripiat, atque ita ambo dislocationem una opera patiantur? uidentur quidem illi secundi processus, quoniã cum uectibos connexi sunt, eos aliquo pacto contrahere, sed ea connexio, neque tam ualida est, neque tot laboribus unam particulam grauare sapientem opificem decuit, itaque alia duo ossa à supremis ossium illorum rotundorum tuberibus explantauit (hæc quæso uel iuga clarioris doctrinæ gratiã, uel primos processus appellemus) eaq; rectà sub oculorum orbitis delata, ad marginum superioris rostri retrò flexus hinc inde infixit, ualidisq; ligamentis connexit, ut iam uehementissimum quemuis ad superna motum elidant, nec rostrum nimis attolli finant. Hæc tamen sapientissimæ naturæ nondum satis sunt. etenim moto, ut apparet, supremo rostro, hęc ossa omnia simul moueri necesse est. Nam ossa pterygoidia ualidè illi connectuntur, his secundi processus, his denuò ossa illa rotunda, his demum processus illi iugales, qui alia, sed tamen aduersa uia ad idem principium recurrunt, & rostro annectuntur, quo attracto hæc omnia simul ob commertij legem sequi oportet. Cui igitur innituntur? aut supra quod mouentur? omne enim quod mouetur, ut ait Aristoteles, supra aliquod stabile moueri necesse est. Sed iam suprà diximus, alium processum post supremum illud oris rotũdi tuberculum exoriri ad anteriorem aurium partẽ obiectum, & inter flexum aurium supra, & cranij processum immersum. Hic est ille processus supra quem os illud rotundum & cum eo cæteri processus obaguntur, aut ut exemplo rem significemus, per quem uelut ab ansa iugum in libra, sic os illud rotundum, & cum hoc cætera suspenduntur. Tam aptè uerò huius caput intra flexum, & processum cranij insertum est, & hinc inde supercilijs conclusum, ut ueluti in orbita aut cardine quodam moueatur, & è loco minimè excidat, eoq; magis quòd ualidis ligamentis ibidem connectitur. Atq; hæc est illa tam insignis & admirabilis machina ad unam rostri superioris motionem composita, quàm bella & scita, & qualem in alijs animantibus reperiri posse uix mihi persuadeo. Sed eæ sunt sagacis naturæ diuitię, ut partes quidem paucas numero tribuat, ad multiplicem tamen usum accommodatas. Id etiam hoc loco usu uenit. Nam tertium processum ad aurium efformationem antea adiecit: secundo uerò, & maximè primo musculos imposuit, qui si illum detrahunt, nõ minimum ad superioris rostri motionem conducunt, sin minus, basim ad inferioris rostri motum (si tamen mouetur, quod ego hactenus negaui) exhibent, quod in musculis uidebimus. Sed quid ad ossa pterygoidia? ea me herclè tam appositè intrò dilatauit, atque inuicem seduxit natura, ut si carnibus interiepiantur, egregiam concamerationem efficiant. Nec satis. Sed duos illos anteriores ossium horum processus sic attenuauit, & à primo illorum exortu circumduxit, atque ubi ad rostrum peruenerunt, ita supra eius fundum ad sextuplum illud, quod gargareonem diximus, complanauit, denuò rursus ferè coniunxit, ut quod intereſt uacuũ, figuram oualem paulò oblongiusculam ostendat, non alia, ut credo de causa, nisi ut cælum aut palatum,

Processus secundi velut antiterides.

Vectes trigoni.

Iuga, seu primi processus.

Ossium pterygoidiorũ vsus qualis.

Machina insignis, & admirabilis ad vnã superioris rostri motioné composita.

Processus tertij vsus ad aurium effórmationem.

Ossiũ duorũ anteriorum Processus.

Hhh 3 quod

quod in homine dicimus ad loquelæ vsum conderet, in quam rem rostrum concinnè intrò excauatū est, & simul vt pituitæ in palatum aditum perrumperet. Atque hæc mihi circa capitis in Psittaco structuram, si ossa spectes, & cōtemplatione & dictu digna visa sunt: quæ si quis irrideat, & vana & commentitia existimet, ipse velim accedat, introspiciat, rimetur, consideret, atque si videbuntur, probet; Sin minus, alios earum partium in medium vsus afferat. Ossa illa atque sic constructa & inuicem connexa adesse certum est. Non igitur frustra ea effecit natura. Quod si faciat, & nos illi condonabimus, & insuper gratiam maximam ob communes studiorum profectus habebimus; Sed inferius rostrum haudquaquam omittendum est. Illud potiùs vniforme est, & vt in alijs auibus oblongum, intra ad insignem digitum inter sinistram partem atque dextram patulum acie obtusa, prona & decliui, quò fit, vt ingens spatium, & ad linguæ circumactionem peroportunum concedat. Latera tam altè exurgunt, & tantoperè distant, vt totum superius rostrum, scilicet vbi iunguntur, circuncludant. Vnde si rectè Psittacum aspicias, fit vt intumescentias quasdam, ac quasi malas in eo aduertas. Huic enim soli peculiare est inter aues, at commune cum homine, vt maxillas, aut saltem, quod hisce non ineptè respondeat, habere dici possit. Vnus Suidas inter vetustiores huiusmodi quidpiam subodoratus videtur, quod ex eius verbis colligitur. *Auium, ait, quæcunque linguam similem humanæ habent, & maxillarum dispositionem, humanum aptæ sunt imitari sermonem, vt Psittaci, Pica & similes.* In cæteris enim auibus impropriè maxillas statuas, pro quibus ipsis omnibus est rostrū. Sunt autem hæ Psittaci maxillæ, quò meliùs hoc nomen mereantur, musculis quamplurimis præter aliarum auium morem vestitæ, adeo vt saltem analogia quadam humanis maxillis non solùm ossibus, sed & carnea substantia veluti buccas quasdam etiam efformāte, respondere non temerè dictæ sint. cuiusmodi oris constitutio cùm ad robur rostri, tùm ad articulatam vocum pronunciationem, quantum conferat, ipsius hominis exemplo satis docemur. Articulatur autem rostrum hoc retrò, & cauitatem planam sub summo illius ossis rotundi tubere occupat, & infernum eiusdem ossis ambitum sua quadam cauitate profunda, velut canali excipit, atq; intrà in obuerso latere margine includit. Hoc tamen liceat etiam addere, quod aures minimè habeat Psittacus, vel paulò supra oculos, vt Noctuæ, aut ad oculum medium, vt cæteræ aues, sed infra ad marginem infernum è directo orbitæ, neque osse integro, vt in osse pertuso. Quæ ratio? Suprà apparuit processulum illum tertium necessarium fuisse, vt super hunc os rotundum suis processibus moueretur. Hunc igitur commodè aliquò inserere debuit. At ex ea parte os planum & æquum est, itaque eò affigi nequit: nec caput illud in rostrum circumducere & in cranij parietes infigere, atque ab ijs suspendere opus erat, quod imbecilla foret articulatio, & tanti vsus os effractu facile. Præterea hic processus vnicum saltem eo pacto vsum præbiturus erat. At natura diues, & ingeniosa, quæque non partibus functiones, sed functionibus partes metiri solet, & paucis partibus munia multa obit, processum hunc ad aures obiecit, & eius extremum ad fluxum foraminis, non tamen vsque longè, vt firmior esset, occurrere uoluit, ut manibus veluti obuijs sese exciperent, vt mutuum auxilium præstarent. Accedit quòd os illud rotundum totum liberum ab alijs munijs, præterquam ab ijs, quæ antè diximus, futurum erat. Itaq; vt alio etiam conferret, eius partem summam ad inferam auris partem applicauit quidem, non tamen cum cranio coniunxit, adeò vt retrò & supra cranium perforatum, processus antè, subtus verò ossis illius apex integrum foramen circumscribant. Quare ne tot frustra partium commoda perirent, fieretq; maiori, quod aliàs fiebat minori, dispendio; itaq; & cranium supra integrum reliquit, & aures ad hunc locum natura insigni certè artificio transtulit. Mirū sanè quomodo naturæ omnia arcana inuestigans Aristoteles, alijq; præstantissimi Philosophi istæc subticuerint, cùm tamen Plinium minimè omnia latuisse perspicuum est, Psittacis durissima in capite ossa ascribentem. Atque istæc hactenus de cranio Psittaci dicta sufficiant, quorum omnium contemplationem Ioanni Bittnero Silesio Germano, viro doctissimo, Philosophiæ & medicinæ Doctori præcipuè debemus. Quæ cùm animaduertisset Clariss. Marcus Antonius Vlmus Patauinus, vir mehercule ad omnia (non dixerim vel minima, vel mediocria, sed potiùs eximia) eximiè natus, & cuius nunc doctissimæ de Barbæ humanæ fine lucubrationes sunt sub prælo, atque fuisset acriter etiam contemplatus, procul omni dubio ad Philosophiam suam indiuidualem ea veluti maximè opportuna transtulit. Asserens istæc plurimum etiam valere ad sensibiliter demonstrandum, cùm omnipotentiam Creatoris, tùm naturæ ipsius maiestatem: quæ ambo nullis obligata materiei legibus, clarissimè demonstrant sibi omnia inseruire. Admiranda sanè est, & solis Psittacis, quoad nos obseruare, hactenus potuimus à Natura concessa talis ossium capitis structura. Quæ vt bene intelligatur, non ab re fuerit Psittaci capitis sceleton cum suis litteris ossa singula indicantibus exhibere posteaquam prius totius Psittaci sceleton dederimus.

Rostrum inferius.

Psittacus quasi maxillas habuit.

Psittaci, & Picæ, curhumanum sermonem imitari possint.

Cranij Psittaci ossa durissima.

Ioānes Bittnerus. Silesius.

M. Antoni' Vlmus Patauinus.

Psittaci capitis sceletos.

A. Narium

A Narium foramina.
C Oculi orbita.
D Vertex & ſinciput.
E Foramina aurium.
FFFF Oſſibus pterygoidibus ſeu alaribus ſimilia oſſa, quæ trigona eſſe diximus.
G Roſtrum inferius.
HH Stilares proceſſus longiores, quos iuga, vel primos proceſſus vocauimus.
II Stilares proceſſus deſinentes ad coitum alarium proceſſuum: Suntq; illa oſſicula, quæ ſecundos proceſſus appellauimus.
K Os baſilare dici poteſt, ſiue ſpina oſſis baſilaris.
L Os iſtud vocauimus tertium proceſſum, poſſitq; etiam dici proceſſus auricularis propter aurium vicinitatem.
MM Tubercula ſiue proceſſus, ubi primus & ſecundus ſtilares proceſſus coniunguntur.
N Vertebra ſuper quam caput mouetur.
PQ Aſpera arteria prona & ſupina.

DE MVSCVLIS CAPITIS.

SED quoniam musculis quoque opus erat, quibus tanquā funibus partes mouendæ attrahuntur; agitē hos etiam paucis prosequamur, & magis, ut nunquid, quæ diximus supra, vera sint, appareat. Eos autem trademus musculos, quos in capite abscisso obseruauimus. Primus igitur musculus, exiguus est, latus, carnosus, exoritur à primo processu, indè deorsum obliquè descendens in maxillam superiorem non procul à rostri initio inseritur. Secundus huic subiectus & magis per interna expansus, carnosus est, qui & ipse ab interiore superficie totius processus primi ortum ducit, & in supremam maxillæ inferioris aciem implantatur. Hi musculi forsan non ineptè masliteres vocari possunt, quòd similem, atque in homine masliteres usum præbeant. Per hos enim inferius rostrum super alterum fertur, velut catillus in mola supra metam. Quamuis, quod etiam antè monuimus, nos dubitemus, nunquid inferius rostrum moueatur. Supra in generali descriptione solum Crocodilum, & Psittacum superius rostrum mouere diximus. Quod si uerum est, quod nobis ratio persuadet, haudquaquam inferius rostrū supra superius, sed contrà superius supra inferius uersabitur. Hoc manifestè nobis ostendit illa duorum lapidum in mola ratio, quorum superior super alterum mouetur: hoc etiam, quotquot sunt animantia ostendunt, quæ cibos ad superiorem maxillam immobilem, per infernū mobilem attritos comminuunt, atq; conterunt. Regula Physica est, quam antè habuimus: Omne quod mouetur, super aliquod mouetur, alioquin firmum esse oportet. Itaque hi musculi non tam ad masticationem, quàm ad validiorem superioris rostri depressionem conferēt: eritque eorum contrarius, quos diximus, exortus & finis. Tertius musculus, qui Crotaphita appellari non temerè potest, à temporibus explantatur, primùm per sinum illum, qui inter oculi orbitam, & cranij processum interiacet, mox uerò sub primo processu deorsum lapsus, tandem in inferiorem angulum maxillæ inferioris propè rostrum desinit. Quartus musculus internè latitat, & à processibus secundis intrò oritur. Ambo hi carnosi sunt, & deorsum tendentes per totam maxillæ inferioris internam regionem immittuntur. De his duobus musculis nescio quid dicam quo ad motum, nisi quod de alijs diximus. Dantur autem & alij musculi à maxilla inferiori explantati, atque in processus pterygoides inserti. Horum primus pulchro naturæ opere, ortum ducit à postica parte processus primi, & tota posteriori superficie maxillæ inferioris, carnosior ac corpulentior factus, obliquè deorsum tendit, ubi in tendinem desinens, in fines processuum illorum definit. Alter musculus carnosus est, qui & ipse explantatur à posteriore parte maxillæ inferioris, uerùm inferiore, & in processū nuperrimè dictum non procul à primo desinit. Atque hosce musculos processus illos attrahere quis non uidet? & his attractis rostrum anterius deprimi? Rectè igitur hos rostri illius impulsores diximus. Nullus enim musculus est, qui uel exiguum ad rostrum superius excurrere uideatur, quod tamen opus fuisse necessum est. Sed quid dicemus ad hæc? In confesso est superius rostrum eo modo, ut diximus, deprimi. Cùm uerò & attollamus, & contrariorum motuum contrarij sint musculi, & contrario loco positi, quomodo ergo rostrum attollemus? Nullū quod ex his apparet huic functioni musculum dicatum inuenimus. Indagandum itaque est, quomodo rostrum superius moueatur. Sentit doctissimus ille vir, cuius antè mentionem fecimus, musculos hosce à ceruice explantari, & per medium verticem ad rostrū rectà ferri, atque ad planam illam inter narium foramina, & iuncturam tendinibus latis implantari. Id locus, vt ait ipse, maximè persuadet, atque si quis Psittacum manducantem uiderit, semper cutem in uertice motitari, & modò huc, modò illuc ferri aduertet. Possunt autem esse hi musculi vel cutanei, vt in fronte nostra, vel leues admodum & plani, & sub cute perreptant non secus atq; tendines, qui digitos attollunt, sub cute tenui transeunt: nec maximo robore opus est ad simplicem subleuationem, quod ijdem tendines, vtpotè exigui, & leues in hominibus ostendunt. Sed hæc αὐτοψία ipsa facilè doceret, si id commoditas pateretur. Itaque non erit, quod hac in parte affirmemus. Certum tamen est aliquos esse debere musculos, qui huic præsint officio, & si quid ratio suadet, ex opposito locatos. Non enim credo vectes illos ab aliquibus musculis subtus impelli, (nam quis molli durum impelli credat?) aut quemadmodum lingua & foris, & intrò moueri. Verùm & alios duos musculos conspeximus vtrimq; in extremis mandibulæ inferioris processibus retrò, exiguos, quorum alter erat exterior, alter interior. Exterior latior est, exilis tamen, qui à posteriori capitis parte ortum ducens, in supremam aciem, & extremam maxillæ inferioris inseritur. Internus uerò gracilis est, curtus, carneus, à processu quodā ibidem conspicuo exoriens, & in internam, supernamq, eiusdem maxillæ implantatus. Sed quem

Prim⁹ musculus.

Secundus.

Musculi masliteres.

Terti⁹ musculus.

Quartus.

Musculi maxillæ inferioris.

Musculi rostri impulsores.

quem vſum hi muſculi habeant, certè, vt ingenuè fatear, ego conijcere non potui, quem itaq; viris doctis indagandum propono. Atque hæc de capitis muſculis ſatis ſint.

DE LINGVA, ARTERIA, ET GVLA.

Lingua.

LINGVA huic aui lata eſt, admodum craſſa, etiam humanâ craſſior, ſi proportionis rationem habeas, ſuperna ſuperficie ad palatum cornea, molliore tamen multò, quàm cornu, membrana obuoluta, partis uerò inferioris apex ſimilem quidem membranam habet, ſed duriorem, vngulæ aſininæ non abſimilem. Tres ſub lingua ad radicem poſiti ſunt proceſſus; duo quidem extremi oblongi, oſſei, acuti, ad latera colli inſerti: medius uerò breuior & carnoſior. Hoſce proceſſus aut uicem oſſis hyoidis, aut & oſſis huius & muſculorum linguę gerere autumo. Lingua enim auium harum ferè oſſea eſt, aut carne duriori, nec adeò ut in hominibus plicatilis & uerſatilis.

Aſpera arteria.

Principium arteriæ aſperæ non ut reliquis auibus, & homini cum reliquo canali æquale eſt, at ſuprà ſub glottide multò latius. Annuli ex quibus componitur, ubiq; integri, firmi & duriuſculi ſunt, & parum abeſt, quin continui. Arteriæ diuarica tiones infrà tam breues ſunt, ubi utrimq; in pulmones diſtribuuntur, ut ſimulatq; cœperint, ſtatim terminari uideantur, ac propè nullæ eſſe, ſecus quàm reliquis auibus, quibus hi duo arteriæ rami oblongi ſunt, & ad pulmones per latera feruntur.

Gula.

Arteriæ, quod pro colophone dicamus, ad partem dextram adiacet, aut potiùs ſubijcitur gula, deorſumq; fertur, donec ſub iugulo dilatata ingluuiem conſtituat, tandem extrema parte in priſtinas anguſtias coarctata priorem locum repetit, & uerſum ſtomachum deſcendit. Hęc itaque pauca, quantum tempus, locus & commoditas paſſa eſt in uno tantùm Pſittaco obſeruauimus. Sed iam cætera proſequamur.

LOCVS.

a l. 10. c. 42.
b In Corynthiacis.
c L. 6. c. 29.

QVOD a Plinius, & b Pauſanias ſcribunt ſolam Indiam mittere Pſittacum, noſtra ſanè hac tempeſtate uel in primis uerum eſſe deſijt. Ego etiam ne Plinij tempore ueritati undiquaq; conſentaneum fuiſſe ſuſpicor, cùm idemmet c Plinius alibi ſcribat *inſulam eſſe Gagaudem in Aethiopia, indeq; primùm viſos eſſe Pſittacos à Neronis exploratoribus*. Credo tamen maiorem eorum partem ex India tunc apportatos fuiſſe, præſertim cùm & eam regionem, quam nos Breſiliam nunc appellamus, in qua etiam Pſittaci ſunt frequentes, Indię nomine ueteres comprehenderint. Vnde etiam ab Ouidio is, cuius deplorat interitum, dicitur;

Breſilia regio.

Pſittacus Eois ales mihi miſſus ab Indis.

Et Statio:

Pſittacus ille plagæ viridis regnator Eoæ.

Qui eos apportari è regionibus ad Orientem & Meridiem ſitis ſub æquinoctiali, generalius tradiderunt, inter quos eſt Nicephorus Caliſtus, cum maiori prudentia loquuti ſunt. Et Diodorus in ultimis Syriæ etiam naſci ſcripſit. Hic tamen ut & illi, fateor, poſt Plinium floruêre. Verùm Pſittaci in Taprobana maris Eoi inſula primùm inuenti ſunt, cùm Alexāder Magnus Oneſicratem in eam inſulam miſit, qui nonnullos inde rediens ſecum attulit. Inde uerò non per Orientem ſolùm, ſed per Europæ etiam magnam partem, & maximè in urbem Romam, & tanta frequentia ſparſi ſunt, ut ea res reprehendendi Romanorum ciuium luxus M. Catoni anſam præbuerit, cùm uiros non puderet, hos tanquam delicias potiſſimas pugno per urbē geſtare, perinde atque nunc optimates Accipitres, ac Falcones uenatum rus prodituri pugno deferunt. Vt ut eſt, calido cùm cælo, tùm & ſolo eos maximè gaudere, naſciq; tanquam ſuæ naturæ magis familiaribus, reipſa conſtat. Non enim in Germania, aut Noruegia, alijſq; regionibus frigidis Pſittacos gigni uidemus, quia nempè ibi cælo propitio non utuntur: Imò uerò, illuc ſi importantur, obtorpeſcunt, & uigor ille natiuus languet, & uix hypocauſtis fouetur. Quare etiam hac noſtra ætate uix alibi, quàm regionibus calidis, quamuis multò quàm ueteres cognorint, pluribus & propè innumeris procreari eos uidemus. E quibus in uarias orbis partes, & in Europam ob ſpeciem & ingenium uenum exportantur. Nam præterquàm quòd in India Orientali, ut olim, ita etiamnunc frequentiſſimi ſint, præſertim circa Pegù, & Tarmaſſari urbes, in orbe tamen nouo, eiuſq; inſulis, quem etiam Indiam Occidentalem uocant, tanta eorum eſt multitudo, vt nouæ cuidam telluri ſuprà caput bonæ ſpei ſitæ, ob horum incredibilem copiam primis illorum locorum repertoribus nomen indiderint, atq; non ſolùm ob

Catonis in Romanos reprehēſio.

Quo cælo gaudeant Pſittaci.

Pſittacorū regio.

numerum,

numerum, verùm etiam propter eorundem proceritatem, vt qui brachium, & dimidium longitudine excessisse scribantur. Quin & alijs multis Indiæ Occiduæ regionibus haud minor, quàm in ea, quæ ab ipsis denominata fuit, Psittacorum frequentia est. In Grachana tot esse dicuntur, quot apud nos cicadæ. In Cunam, & Manacapana insulis plures sunt Psittaci, quàm hic Passeres, si verum dicunt noui orbis scriptores. Hispaniola dicta regio, & Darien Psittacis similiter abundant. In regno Calechut tanta Psittacorum est vbertas, vt in agris incolæ oryzæ custodes adhibeantur, ne totam depascantur. Vnde vili adeò æstimantur, vt singuli non pluris quàm gemino denario, id est, media solidi parte veneant. Regnũ quoq; Senegæ, quod Nigritæ incolunt, totum Psittacis scatet, vt & Aethiopia, & eius vicinæ insulæ.

Psittaci vbi viles.

VOLATVS.

PSITTACI etsi his regionibus pigri videntur, sunt tamen sub cælo suo in India nempè, vt referunt, perquàm volaces. Nunquàm verò soli, sed bini semper volant, vtpotè mas, & fæmina. Rationem cur hic minus volaces sint, eandem quis assignare possit cum ea, quare hic minus quàm in India gignantur, cæli nempè frigidioris inclementiam, qua veluti obtorpescunt, vt minus agiles, ac expediti sint ad volatum. Hanc tamen, qua apud nos laborant, volatus impotentiam quocunq; modo recompensat reptandi facilitas, qua sursum, deorsum, quocumq; & in maximam quamuis altitudinem, mira industria, & promptitudine scandunt, in hoc naturæ solertia ob congruam rostri, & pedum conformationem adiuti. Illud enim tam insigni robore construxit, vt dum proreptando pedes promouere nituntur, eius vnco tanquam firmo adminiculo sese appensos sustineant, & librẽt. Hosce verò Picorum pedibus ad reptatum omnium appositissimis, vtpotè quibus non incommodiùs deorsum, quàm sursum, ac transuersim etiam præruptissima quæq;, non arborum tantùm, sed & parietum perreapant, similes omninò facere voluit, vt sua necessitati non deessent instrumenta. Pari pacto, si quando prouolant, ne pedes alioqui debiles ob corporis deorsum labentis pondus allisos offendant, tum rostri robori confidentes, hoc ipso violentiam casus frangentes sese excipiunt, obuio quopiam adminiculo apprehenso. Rarò admodum, tamen aliquando, & quantum, in quo agit, cubiculi spatium patitur, prouolant, ægrè tamen, rarius aut nunquam subuolant, sed, vt diximus, reptatione facili loca superiora, ac ardua quæuis petunt.

Cur hic sint tardi volatus.

Repunt nõ volant.

VOX.

QVANDOQVIDEM humanus sermo Psittaco minimè naturalis est, quẽ nempè arte in primis magistri, & disciplina, tùm studio, vsu, ingenio huius auis addiscitur, ideò de eo hoc loco nihil agemus, sed relegata eius tractatione in subsequens caput de ingenio, de natiua eius tantummodò voce hic dicendum putauimus. Certum porrò est Psittacos nondum cicures, cùm scilicet in syluis, & natalibus locis degunt, inconditam vocem, cuiusmodi aues indoctæ edunt, emittere, non autem expressam, & explanatam habere, vt tradit Aelianus. Quin etiam experientia docet quoddam genus esse, quod nulla quantacumq; etiam industria, & diligentia hominum adhibita, aliam quàm naturalem vocem non secus atque Cuculus docerĩ possit. Huiusmodi sunt maximi illi, duos cubitos longi, quales ad viuum efformatos suo loco dabimus. Hi enim non solùm ad imitandum sermonem humanum non habiles erant; verùm etiam aphoni penè, & muti, excepta vnica illa voce Perrochet, quæ iam tanquam ipsis peculiaris, in nomen eorum abijt. Hæc tamen vel sola, cùm articulata sit, & admodum expressè, tanquam ab homine pronuncietur, atque cùm literam caninam hominum etiam plurimis prolatu difficillimam, accuratissimè exprimat, aptitudinem imitandi humana verba admonuisse, atque ita instituendi sese occasionem præbuisse videri possit. Quamuis & casu id accidere potuit. Videmus enim Psittacos sua sponte nullo etiam docente, aut animalium voces, aut humanas è triuio acceptas, & quales sæpè reiterari audiuerit, reddere. Est verò, vt annotat Bellonius, etiam natiuæ vocis quoddam inter eas discrimen, vt scilicet sonum alij longè molliorem edant, & gratiorem, alij è contrario duriorem, & asperiorem.

Psittaci indociles ad humanã vocem exprimendã qui.

Petrochet Psittacorũ vox natiua.

MORES.

MORES. INGENIVM.

Vt inter bruta quædam magis ad humanæ naturæ similitudinem quodammodo accedunt, cuiusmodi sunt, exempli gratia Elephas, & Simia, ita & in auibus Psittacus; idque non moribus tantùm seu affectibus quibusdam, quos pathemata & passiones vocant (vtimur nunc his vocabulis tanquam ab homine ad rem nostram ob similitudinem quandam tralatitijs) in alijs præter hominem animantibus obseruatu raris, verùm & ingenij sagacitate, & sermone, quæ intellectui nostro propiora sunt, non procul ab homine abesse videtur. Quę res Philosophos etiam nonnullos animo suspensos, & ambiguos tenuit, an videlicet soli homini ratio tanquam propria esset attribuenda. Negarunt id quidam, & non ratione hominem, sed oratione velut propria dote reliquis animantibus præcellere, & ab his differre voluerunt. Verùm si & auibus natura loquelam indu sit, quid quæso homini restat, aut superest, quò brutis emineat? *Sturni, Coruus, & Psittaci, quoniam loqui discunt, & vocis spiritum*, ait Plutarchus, *tam sequacem, tam æmulum, pensandum, formandumq; docentibus præbent, ea ipsa docilitate adesse, patrocinariq; cæteris animalibus videntur, & tantùm non voce testari, etiam cæteris omnibus proferendi sermonis, & vocis articulandæ vim naturæ concessam*. Quod quidem Plutarchi dictum, si de vlla alia aue, in Psittaco inprimis locum habet. *Supra omnia namq;* (inquit [a] Plinius) *humanas voces reddit.* Et vnde author Philomelæ, vt alijs omnibus alias, & proprias voces attribuit, easq; rudes & in conditas, ita Psittaco humanam solam assignat, inquiens;

An homini soli ratio cōueniat.

[a] L. 10. cap. 42.

Psittacus humanas depromit voce loquelas.

Et non tantùm Imperatores salutat iuxta illud Statij.

Ille salutator regum, nomenq; loquutus
Cæsareum.
Atq; suo domino χαῖρε, valeq; sonat.

(Hoc enim parum est, & plures aliæ hoc faciunt) sed *quæ accipit verba*, teste Plinio, *pronuntiat omnia, eaq; articulata penitus*, vt ait Solinus, *eloquitur*, & quidem sermocinatur, adeò vt miro sanè ingenio orationem quantumuis longam non interrupta serie pronuntiet. Narrat [b] Cælius de Psittaco miraculum insigne suis temporibus visum. *Psittacus*, inquit, *fuit Ascanij Cardinalis Romæ centum aureis comparatus nummis, qui articulatissimè continuatis perpetuò verbis Christianæ veritatis symbolum integrè pronuntiabat, perinde ac vir peritus enunciaret*. Quare de hac potiùs aue, & maiori iure, quàm de Pica [c] Martialis canere debebat.

[b] L. 3. Antiq. lect. cap. 32.

[c] In Xenijs.

Pica loquax dominum certa te voce saluto,
Si me non videas esse negabis auem.

Testatur sanè hoc de Psittaco disertis verbis Apuleius, cùm inquit: *Id quod dicit Psittacus, ita similiter nobis canit, vel potiùs eloquitur, vt vocem si audias, hominem putes*. Vnde iure merito à [d] Statio his epithetis, ac titulis salutatur.

[d] In Epicedio.

Psittace lux volucrum, domini facunda voluptas,
Humanæ solers imitator Psittace linguæ.

Et ab [e] Ouidio, qui abeunti hoc iustissimum, ac verissimum encomium celebrauit.

[e] Eleg. 6. lib. 2.

Non fuit in terris vocum simulantior ales,
Reddebas blæso tam bene verba sono;
Plenus eras minimo, nec præ sermonis amore
In multos poteras ora vacare cibos.

Nicephoro quoque Calisto auium loquacissimus, & ad æmulationem humanæ vocis accommodatissimus rectè notatur. Verumenimuerò non aptitudo tantùm, sed & propensio quædam naturalis, imò studium maximum ei addiscendi inest, vt ex Ouidij verbis, quæ iam diximus, etiam est colligere, quod tantum in suo Psittaco fuisse dicit, vt præ sermonis addiscendi amore cibum sumere neglexerit. Quin etiam, si Cardano nostro credimus, non solùm loqui discunt, sed etiam meditari, & memoria illis est non vulgaris. Vnde tropo quodam illud hominis proprium, nempè quòd disciplinæ capax sit, huic etiam accommodare licebit ob mirā docilitatem, & quòd veluti pensum diurnum verba sibi præscripta reddat fidelissimē. Nam, vt inquit Aelianus, *quemadmodum pueri erudiuntur, sic Psittaci ex pluribus Indiæ generibus omnes humanæ vocis vsum addiscunt*. Castigatur etiam in ipsis discendi tarditas, vt in pueris; dùm enim, vt inquit Plinius, *loqui discunt, ferreo verberantur radio* (seu *ferrea clauicula*, vt Apuleius, & Solinus.) *Non sentit aliter ictus: nam capiti eadem durities, quæ rostrò*. Dum pullus est, atque adeò intra alterum ætatis suæ annum, quæ monstrata sunt, & faciliùs discit, & tenaciùs retinet. Maior paulò segnior est, & obliuiosus, & indocilis, vt ijdem Apuleius, & Solinus tradūt. Verùm [f] Plinius,

[f] Lib. 10. c. 42.

nius, vt id obiter dicamus, è quo istæc transtulisse videntur, de Pica non de Psittaco ea scribit, quamuis etiam de Psittaco id verum esse potest. Atque hinc certè manifestum euadit, quod antè diximus, sermocinationem, nempè qua tanquam potissima nota hominem à cæteris animantibus discrepare volunt, Psittaco etiam competere. Vnde pariter alij aliò confugientes solum hominem intelligere prolata dicunt. Sed quid si quispiam vlterius progrediatur in recensendis ingenij Psittaci donis, ijsque profectò admirandis, atque non solùm loqui eum, sed intelligere, & ad interrogata respondere, quasi quæ alij dixerint, assequutus sit, proferre audeat, ex illo præsertim genere, quod album est, Gallinę magnitudine, & quod in Bandan Indica insula Iauæ vicina nascitur, quid tum quæso homini supererit? Equidem huius rei authores habeo nauigationum noui orbis scriptorem Nicolaum Conti, & grauissimum præterea virum [g] Iulium Scaligerum. Sed vt ego hac in re neq; aliquid asserere, neq; negare, aut mendacij tantos viros insimulare ausim; ita unum tantùm exemplum, quod idem astruere uidetur, in medium adferam, liberum tamen cuique interim, quid sentire aut credere malit, per me relictum uolens. Refert Ornithologus (res maxima certè) sibi recitatam ab amico quodam iucundam historiam de Psittaco, quem aiebat Londini in Anglia è palatio Regis Henrici Octaui in præterlabentem fluuium Tamesin decidisse, & uoce consueta ijs, qui quantocunq; pretio (ut in periculo aliquo constituti, aut alij etiam ioco) portionem ex opposita ripa uocant, à bott, à bott, fortuuentye pouund, quod est, cymbam, cymbam, uel pro uiginti libris, quam sæpissimè enunciari audiuerat, & tum commodissimè meminerat, exclamasse. Exercitatum portitorem quendam, properè adnauigasse, & sustulisse auem, & Regi (ad quem pertinere agnoscebat) reddidisse, tantum mercedis sperantem, quantum auis promiserat. Rex pactus est, ut quam auis interrogata denuò mercedem dixisset, acciperet. Placuit conditio. Respódit auis, Gibe the knabe à grott, id est, da nebuloni solidum. Inde ergo quàm rectè hic periculum agnoscebat, qua uia euadebat, quàm appositè quod conueniebat portitori, respondebat. Sed aliud addam colophonis uice, quod Pherecides refert, Psittacum masculum obseruare & arguere, & nominatim denique deferre eos, qui uenena propinare moliuntur, aut in domum important. Quæ si uera sunt (equidem nec aio, nec nego, fides penes authores esto) mirari profectò subit tantam, imò plusquàm humanam penè in Psittaco uideri adesse ingenij uim, & eius causam difficilem admodum assignatu iudico. Neque enim rem acu tetigisse mihi videtur Persius, qui adeò artificiosæ huius auis loquelæ causam indagans (vt exemplo scilicet animalium brutorum honore, & præmio artes ali ostenderet) non aliam quàm necessitatem ab inedia inductam adfert, quo simul, & sese lucri gratia ad poësim compulsum esse innueret, & perditis tum Romanorum moribus illuderet:

[g] Exer. 238

Psittaci ad interrogata respondentis elegans historia.

Psittacus agnoscit, si quis venenum in domū importet.

Persius reprehensus

Quis expediuit Psittaco suum χαῖρε?
Coruos qui olim concauum salutare?
Picasq; docuit verba nostra conari?
Magister artis, ingeniq; largitor
Venter, negatas artifex sequi voces,
Quod si dolosi spes refulserit nummi
Coruos Poëtas & Poëtrias picas
Cantare credas Pegaseum melos?

Quare neque assentior Horatio, qui inquit:

Et laris & fundi paupertas impulit audax,
Vt versus facerem.

Vt enim hæc etiam causa ad rem aliquid faciat, ita præcipua esse nequit. Nam pręter ventrem profectò, promptitudinem quandam, & innatam, quam vocant, aptitudinem ad eas, quas miramur, actiones obeundas in hac aue agnoscere, ac statuere oportet præ cęteris peculiarem. Cuculum enim quantuncumq; inediâ domes, & assiduò instruas, vt humana formet verba, nihil vnquam præstabis. Etenim Cuculus est, non Psittacus, aut Luscinia. Innuit hoc ipsum [h] Martialis, cùm se tanquam disertum Psittaco, aduersarium verò, vtpote illiberalis ingenij hominem Coturnici comparat.

Cuculi hebes ingenium.

Martialis se Psittaco comparat.

[h] Lib. 10. Epigram.

Coturnicis ingenium sermoni ineptum.

—— Credis hoc Prisce
Voce vt loquatur Psittacus Coturnicis?

Quasi diceret præter naturę ordinem fore, si Coturnix humana uoce vtatur, quod Psittaco potiùs conueniret. Destituitur enim Coturnix eo docendi ingenio, ea aptitudine, quæ in Psittaco maxima est, & debito organorum numero & structura confirmata. Ea tria potissimùm esse arbitror. Primum quod in homine mentis domicilium est, caput, idque grande, quod ad ingenium facere etiam Cardano placet ita scribenti. *Psittacus inter aues ingenio, sagacitateq; præstat,*

Instrumēta aptitudinis discendi in Psittaco quæ.

Caput.

quod grandi sit capite, atque in India cala syncera nascatur: unde etiam didicit non solum loqui, sed & meditari: meditatur ob studium gloriæ, &c. Quod si Cardano præter foris conspicuam capitis magnitudinem, rara illius compositio ac structura, quam in eius anatome exposuimus, cognita

[i] 8.H.c.12. fuisset, nunquid eam tacuisset? quid tum dicturus erat?[i] Aristoteles tam articulatam pronun-

Lingua. tiationem in linguam, quam secundo loco nos etiam proposuimus, refert, vbi scribit. *Omnes aues unca breui sunt collo, & lingua lata aptaq; ad imitandum. Nam & Indica auis Psittace, quam loqui aiunt* (quæ verba Psittacum auditu sibi, non etiam visu notum fuisse indicant) *talis est*. Sanè

ἀνθρωπόγλωττον. linguæ figura est humanæ quàm simillima. Hinc non temerè Psittacum ἀνθρωπόγλωττον dicunt, siue id de forma linguæ, siue de loquela intelligas. Deniq; quid sit, vt inquit Statius:

Linguæ figura. — *monstrataq; reddere verba Tam facilis*, & ad loquendum tam expeditus, asperam arteriam eo, quo suo loco enarrauimus, modo conformatam, non postremam causam conijcio. Veruntamen non in loquutione tantùm, ingenij solertiam ostentat Psittacus, sed in alijs etiam actionibus, quas sua sponte obit naturæ magisterio. Quid enim obsecro excogitari

Aspera arteria. ingeniosius, quæ prudentia ab aue expectari potest maior, qua in nido tam mirabiliter, vt dicemus, vt pullos à serpentum insidijs insigni atque miranda cautela tueatur, Psittacum vti vide-

Alia ingenij in Psittaco indicia. mus? Quàm probè præterea sibi pedum suorum infirmitatis conscius, cùm deuolaturus est haud irrito conamine, *rostro velut anchora*, vt Apuleius inquit, nititur? *eoq; quasi quodam præsidio*, vt Solinus, extraordinariè firmitatis vtitur? Attamen & loquacitas in Pica reperitur, quanuis vt ad quæstiones respondeat, quod de Psittaco traditur, nemo dixerit; & nidum non minori solertia construere, & Oriolo, & Paro, alijsque commune est: multa etiam sunt præterea animalia, quæ quid ex naturæ instinctu prudenter agunt: itaque dicat quis, non est vt tanti Psit-

Psittacus hominis more affectibus tangitur. tacum admiremur. Verùm & hominum more affectibus tangitur, sibi placet, gaudet, homines amat, odit, adulatur, gesticulatur, inebriatur, luget. Sic discere eos non solùm loqui, sed & meditari, idque ob studium gloriæ, & huius participes esse Cardanus scribit. Philautiam ipsis inesse, sibiq; sua blandiri pulchritudine, illud nos docet, quod, ut quidam testantur, admoto spe-

Amor sui. culo ob propriam formam nunc gaudentibus, nunc dolentibus similes efficiantur. Caudæ præ-

Mundicies. terea decorem magno studio, ne quid detrimenti patiatur, cauere os, & pennas rostro freque-

Psittaci amor in pueros. ter extergere videmus. De puerorũ amatore scribit Aboali in hęc uerba: *vidi ego Psittacum mirè amantem pueros imberbes. Gaudent sanè ita aues conuersatione puerorum, & sermonem humanũ coram eis exprimere.* Idem sic habet: *Nuper etiam quidam fide dignus mihi asseruit, nouisse se hominem adeò amatum à Psittaca, vt ob discessum eius semper lugeret auis, & æmulatione erga alios Psittacos duceretur.* Attestatur illud de pueris[k] Albertus, cùm inquit: *Amat hæc auis loqui cum pueris, à quibus etiam cætera aues facilius loqui addiscunt.* Quæ de pueris à Psittaco amatis feruntur, uera se quoq;

[k] Lib.23.

[l] Exer.236. comperisse[l] Scaliger asserit. Recitat tamen idem contrarij affectus in pueros exemplum de

Psittacus puerũ odio magno prosequens. quodam, qui torque rubra insignitur, Psittaco, *Hic*, inquit, *pueros à pedibus, atque eiusdem ætatis alios tanta prosequebatur odio, vt in eorum capita de sublimi loco non aliter impetum faceret, atq; Falco in Anatem, quam vbi nequit adipisci, descensionem inhibet, sublatusq; sese comparat ad aliam impressionem faciendam.* Verùm vt id ob iniuriam aliquam ipsi à puero illatam accidere potuit, & mihi verisimile est, ita plerumq; puerorum pulchellorum, ut etiam uirguncularum aspectu delectari im-

Psittacus visa puella libidine prurit. pensè constat. Quinimo & libidinosum apud homines familiariùs consuetum aliquando reddi Scaliger testatur. *De moribus eius*, inquit, *hoc compertum quoq; nobis est. Fuscum mediocris magnitudinis obseruauimus, cùm ei affectata abblandiremur attrectatione, accendi libidine solitum, mihiq; vltro offerre osculum, adeoq; obturbari, vt ex ingluuie cibus in os redundaret.* Hinc etiam quidam illud, quod ex Aristotele Plinius inquit: *In vino præcipuè lasciua*, (ita enim Græcorum uocem ἀκολαστότερος uertit) ad libidinem referunt, quamuis mihi quidem Aristoteles hoc uocabulo in temperan-

[m] L.de rem. fortunæ. tiam linguæ maximè significare uidetur. Adulationis quidam eum arguunt, &[m] Petrarcha noster adulatorem eum uocat. Verùm non auis illud uitium est, sed quorum magisterio affe-

An adulator. ctatas salutationes, & uerba adulatoria loqui didicit, etsi[n] Martialis alicubi de eo dicat:

[n] In Xenijs.

Psittacus à vobis aliarum nomina discam,
Hoc didici per me dicere Cæsar aue.

Nequaquam credendum est Psittacos sua sponte, aut proprio Marte, Cæsarem per adulationem, tanquam eum nouissent, saluere iussisse; Verùm quòd citiùs, quàm cæteræ aues ea uerba exprimere docti, promptè adeò Imperatores salutarent, ut id sponte & suo ingenio facere uideantur. Quo sensu & Persius inquit quærens, *Quis docuit Psittacum suum χαῖρε?* Quare docilitati eius id omninò ascribendum est, qui ut quasuis, nempè non humanas solùm, sed aliorum etiam brutorum uoces nullo negotio imitatur, ita eas faciliùs, ac perfectiùs effingit, quas cęteris frequentiùs audierit. Ita si inter lugentes eum agere contingat, lamentandi formulas & suspiria haud secus exprimit, atque si reuera eum mortui miseratio tangeret. Hinc à Statio

Psittacus Melioris Atedij celebratur, *vt queruli quondam vice functus amici*. Pulcherrimum, & relatu dignissimum exemplum est, quod de asperis fortunæ casibus Imperatorio filio, Psittaci opera in melius commutatis, quia eiusdem lugubres querelas effunderet, Constantinus [a] Manasses refert. Basilius Orientis Imperator Leonem filium in carcerem compegit, Santabareni persuasu, quasi qui mortis laqueos patri texeret, etiam si ipse reuera innocentissimus esset. Hinc orti ploratus & eiulationes matris, casum filij lamentantis, & apud patrem pro eo depre-cantis. Sed ipse durus erat, & nullis precibus molliebatur. Adhibebantur mulierculæ lamentatrices, quæ præficarum in morem nenias quasdam lugubriter occinerent, & calamitatem Leonis acerbè deplorarent. Domus vniuersa plangore, & luctu perstrepebat. Aderat auicula quædam canora, quæ frequenter voces illas lamentabiles exaudita, & edocta cum mulierculis adolescentem expresso Leonis nomine, deplorabat. Quam cùm aliquãdo Basilius loquentem audiret, ac in ore nomen Leonis ferentem, simulq; videret eos, qui aderãt, acerbas lachrymas profundere, ilicò de ira non nihil remisit, & durum animum flecti passus est, veritus (vti quidem apparet) ne fortè magis expers commiserationis, quàm auicula videretur. Itaq; filium è carcere eduxit, mitiùs tractauit, & moriturus tandem hunc ipsum imperio præfecit. Digna sanè auis, cui non quernea, quæ ciuis seruatori, aut laurea, quę Imperatori, sed cui aurea corona tanquam ipsa Imperatorem seruauerit, aut cui publico sumptu in Prytaneo victus prębeatur. Quamuis autem Constantinus nomen auis non addat, ego tamen Psittacum omninò, (qui, vt diximus, in hoc cæteras vincit, vt sua sponte verba humana hauriat) fuisse existimo. Quemadmodum autem simulato luctu Imperatorem induxit, vt filij eius misereret, ita è contrà ad risum astantes aut domesticas mira sæpè agilitate permouet. Nam gesticulator est, in quam rem doctissimus Scaliger: *Nos non docilem tantùm*, inquit, *sed & gesticulatorem agnouimus, & vt ait Aristoteles de Monedula* βωμόλοχον, *Saltantem enim Allobrogem cantorem vidimus capitis gesta depressis agitatisq; alis imitari. Id quod Grus etiam facetissimè facit.* Denique si vllum alium, hunc certè maximè inhumanum illum hominum affectum pati scimus, ebrietatem nimirum, quæ in homine vix aliud est, quàm mentis à suo statu euersio, à vino, ceu ab equis indomitis auriga excusso. Videmus etiam ea maximè bruta, quæ maiorẽ cum hominibus, quàm reliqua, affinitatem habent, vino mirificè delectari, & ad ebrietatem expleri, quod ridiculis, & mimicis quibusdam actibus produnt. De Simia hoc experientia mihi constat, si vini semper copia suppeteret, nunquam non futura ebria. Nullius adeò Elephantes atq; vini capiũtur potu. Ad Psittacum redeamus. Hunc etiam Aristoteles, cùm vinum biberit ἀκολαστότερον reddi testatur; quod quidem alij ad libidinem, ego ad linguæ intemperantiam refero. Verùm differunt mores pro Psittacorum diuersitate. Virides enim doctrinæ aptiores, & memoria tenaciores esse quidam arbitrantur, fuscorum sermonem expressiorem. Illud vulgatum, virides clamosiores atque mordaciores; fœminas stolidiores. Insulę Badan trium generum vnum ferũt, non solùm discere, sed etiam intelligere, & ad quæstiones respondere. De viridibus illis macrouris, quibus collum torque rubra cingitur, hoc tradunt, annulo illo primum apparente; nihil eos præterea discere. Quòd falsum comperisse se experimento affirmat Scaliger. *Vnus enim*, inquit, *acceptas è via publicitus voces, aliquas haud ita multò pòst reddidit.* Ex quibus facilè colligere est Psittacum auem esse, quæ inter cæteras humanam naturam maximè sapit, vt nõ immeritò Mercurio, cui omnia animantia ingeniosa sacra erant, sacer quoque antiquitùs habitus fuerit. Fœminas Psittacos nunquam aut rarenter humanas voces reddere [p] Andreas Tiraquellus scribit, idque multorum aliorum animantium exemplis probat. [q] Plinius tamen vtrique sexui id tribuit. Pherecides refert masculum obseruare, & arguere, & nominatim deferre eos, qui venena in domum important. Sed semel de Psittaci industria satis dictum sit, superest, vt nunc de simplicitatę eiusdem aliquid dicamus, de qua [r] Petrus Martyr ab Angleria Mediolanensis ita nobis tradit: *Psittacos aiunt in insulis S. Michaelis, & Ditis insulæ sinui occidentalibus adeò simplices esse, vt ad crocitantem Psittacum ex arbore, in cuius ramis Anceps latet, multitudo ingens conuolitet, facilèq; capi se patiantur. Nil enim viso aucupe terrentur, sed vt laqueo trahantur ad collum coniecto, expectant, neq; aufugiunt alij, vno raptato, & in mantica, qua præcinctus est venator, ipsis cernentibus reposito.*

[a] *In Annal.*

Leo Basilij Imp. filius Psittaci opera à morte liberat.

Psittacus gesticulator est, & risum mouet.

Psittacus ebrius euadit.

Quæ animantia vino delectẽtur.

Simiæ ebrietas.

Elaphas uino gaudet.

Morum in Psittacis diuersitas.

[p] *De leg. glo. 1. part. 12.*

[q] *Lib. 10. c. 42.*

Psittacorũ simplicitas

[r] *L. 10. dec. 3. rer. Ocea.*

VICTVS.

PSITTACI etiam num feri frugum omne genus, vt frumenta, edunt, & legumina: vnde Nigritis, apud quos copiosos esse diximus, plurimùm exosi sunt, quòd totam ferè regionem circumuolantes fruges deuastent. Imò in India noua penè vbique maximam stragem granis inferunt. Ad frumentum verò Indicum, seu Maiz tanta auiditate aduolant, vt Indi custodes aruis, suos cogantur adhibere pueros, qui eos etiam

Nigritæ cur Psittacos oderit.

magnis clamoribus arceant; quod item Calechutenſes faciunt, ſuo damno edocti, Pſittacos omnem alioquin orizam, qua potiſſimùm ea gens victitat, depopulaturos. Sed & alijs omnis generis ſeminibus ueſcuntur. Hoc uerò Pſittacis peculiare præ cæteris eſſe notatur, vt quemadmodum Helleborum Coturnices, Sturni Cicutam, ita illi enici ſeu carthami ſemen, quod homini catharticum eſt, non innoxiè ſolùm aſſirmant, ſed & eo nutriantur commodè, ac pingueſcant. Fructus quoque omnigenos, cùm molli, tùm duro cortice intectos, cuiuſmodi ſunt nuces, comedunt, imò hiſce mirè oblectantur, & eos roſtro perrumpunt, quod natura ipſis in eum etiam uſum firmiſſimum dedit, ac robuſtiſſimum: vnde Ouidius Pſittacum ſuum mortuum deplorans, ita alloquitur:

Carthami ſemine Pſittaci gaudent.

Nux erat eſca tibi, cauſaq; papauera ſomni.

Seminum ſanè & in primis nucleorum cibo adeò impensè capiuntur, vt viſi ſint, qui malum grande totum roſtro diſcinderent, ac terebrarent, donec ad ſeminula illa matura pericarpijs contenta penetrantes, cæteris abiectis, hiſcè ſolis paſcerentur. Qui Indorum res commentarijs conſignârunt, in inſula Banda arbores illas, quæ nucem myriſticam ferunt, fragrantiſſimam longè lateq; auram de ſe ſpirare perhibent, & quæ pro maiore, aut minore diuerſorũ fructuum maturitate admirabilem colorum varietatem oſtentent. Quędam enim uirent, aliæ phæniceo, aliæ luteo, aliæ alio colore ſunt elegantes. Ad has frequentes admodum aduolare Pſittaci, ſiue ut ueſcantur, ſiue fortè vt odore recreentur aromatis, ſiue quòd, vt illi pulchra colorum diuerſitate præditi ſunt, ita uenuſto nucum uerſicolorum ornatu mirum in modum exhilerentur. At verò cicures redditi pamphagi ſunt, & præter iam dictum cibum carnem edunt, & panem, necnon quemuis cibum ab homine oblatum. Sacchari eſu in primis gaudet. Geſtu uerò inter edendum utuntur ſingulari, ac ipſis proprio. Pede enim ſublato, eſcas ori non ſecus atque homo manu admouent, & quod magis mirum eſt, cibum digitis captum nõ introrſum ad os conuertunt, ſed extrorſum, more vti inſolenti, & ridiculo, ita, vt videtur, incommodo. Quod ad potum attinet, quod Ouidius de ſuo cecinit, cui

Nucũ myriſticarum matureſcẽtium diuerſitas.

Cicures quo cibo paſcantur.

Potus.

Pellebatq; ſitim ſimplices humor aquæ,

id omnibus accommodari poteſt. Attamen vinum multò bibunt libentiùs, illudq; ſummoperè appetunt, cuius etiam potu non ſolùm, vt inquit Plinius, *laſciui & ſolito loquaciores redduntur*, ſed & inebriantur humano, quamuis inhumano more. Dum autem bibunt, vt inquit Albertus Magnus, *pedibus ſuſpenſi caudam in altum, & caput deorſum ad aquam extendunt*. Id verò eos facere putat, ne caudam humectent, aut lædant. *Hanc enim*, inquit, *diligenter cuſtodiunt, & ſæpè componunt*. Alcæus Pſittacum γάςρων, id eſt, ventri deditum vocat, ſed vix video quo iure. Mendum ſubeſſe ſuſpicor, & Pittacum legendum apud Pollucem, qui Alcæum citat, vt viri edonis proprium ſit.

Potãdi modus.

γάςρων, Pollux correctus.

NIDIFICATIO.

QVI patrum noſtrum memoriã terras antiquis ignotas peragrârunt, vt Aloyſius Cadamuſtus, mirâ ſolertiã nidos conſtruere Pſittacos affirmant. Etenim proceram admodum arborem inueſtigant, ramis tamen adeò tenuibus, vt pręexilitate neque minimum pondus ferant, tantum abeſt, vt graue aliquod ſuſtineant, ad quorum cacumina penſilem ſurculum alligant, & nidum ex eo nõ tam callido conſilio, quàm artificioſo factum ſuſpendunt, pilæ modo rotundum, ſanè perquam exiguo foramine. Quod quidem eos moliri aſſerunt, vt ſerpentum inſidijs viam præcludant. Neque enim tam tenuibus & gracilibus ſurculis ob molem corporis ſeſe credituros autũmant, neque ſupernè nidum inuaſuros, ob caſus metum. Placuit autem eandem, quam Cadamuſtus exhibet, iconem hoc loco maioris doctrinæ gratia exhibere. Eſt autem ea, quam ſequens pagina dabit. Quod verò Teuetus eos in arborum cacuminibus nidum ſtruere aſſerit, quò ab auibus rapacibus tuti ſint, id mihi friuolum videtur, quòd quæ alijs auibus, aut animantibus ardua ſint, & inacceſſa, ea facilè Aquilæ & Accipitres ſuperent. Fœcunditatis eorum haud leue argumentum eſt ingens illa in natalibus locis copia. Vidĕtur Columbis, quibus alioquin naturæ quodam occulto inſtinctu amiciſſimi ſunt, hac in parte non eſſe abſimiles, quòd vnà cum illis caſtitatis coniugalis rigidi ſint obſeruatores. Raró enim ſoli, ſed bini ſemper, mas nempè & fæmina volare & agere videntur. Sic Picorum quorundam, quos Oriolos nominant, in nidi ſtructura ingenium referunt. Illi enim ſimili modo nidum ex arborum ramis ſuſpendunt, vnde non tam alijs rebus, quàm etiam hac in parte Pſittacis cum Picis conuenit. Oua pro magnitudine ponunt, alij alijs maiora. Maximi enim illi & bicubitales Gallinaceis haud minora parere viſi ſunt. Mediocres Columbaceis paria, aut nõnihil maiora. Pullos è nidis rapere, quod de rapacibus fieri aſſolet, minimè conſultum eſt, quod inuolucres adhuc ſi ſuſtollantur, præ teneritudine mox pereant. Adulti tantum ſuperuiuunt.

Nidi artificium.

Teueti opinio de Pſittacorũ nido exploſa.

Fœcundos eſſe Pſittacos.

Caſtos eſſe.

Oriolorũ nidus.

Oua Pſittacorum.

SYMPA-

SYMPATHIA.

AD mores seu affectus animi pertinet tacita quædam & occulta Psittacorum cum alijs animantibus sympathia & antipathia. Plerisq; naturaliter cum quibusdam benè, cum alijs malè conuenit, vt nihil est ex omni parte beatum; sed Psittaco nullum hactenus inuenio inimicum, amicos plures, eosq; non infimæ sortis. Quem enim potiorem homine ipso nancisci potuit, quocum ipsi reciproca quædam nec vulgaris intercedit coniunctio? Nam non apud nos tantùm iam cicur redditus, aut caueæ septis inclusus, hominum turba ac conuersatione gaudet, sed etiam in India, cùm etiamnum ferus in syluis degit, tantoperè humano contubernio delectatur, vt relictis syluis interdiù assiduè propè Americanorum domicilia agat, & ad loca hominibus frequentata & culta studiosè aduolet sub noctem, cùm Americani in ædes suas sese recipiunt, & ipsi quoque ad syluarum latebras redeunt, postridieq; sedes easdem repetunt, ac hominum conuentus haud aliter ac Columbæ nostræ suum περιστερεῶνα, reuisunt. Habent inter quadrupedes ferocẽ inuisumq; cæteris animãtibus Lupum singulari quadam prærogatiua sibi amicum, si verũ est, quod [a] Oppianus testatur. *Psittacus & Lupus simul pascuntur. Semper enim viridem hanc Auem amant lupi.* Inter aues Turture præsertim vtuntur amico, vt Plinius est testis, necnon Ouidius eo versu:

Cum homine.

[a] *Lib. 2. de Venat.*

Cũ Lupo.

Cum Turture.

> *Semper & à viridi Turtur amatur aue.*

Hoc ipsum [b] alibi:

[b] *Eleg. 2.6.*

> *Psittacus Eois ales mihi missus ab Indis*
> *Occidit, exequias ferte frequenter aues*
> *Omnes, quæ liquido celebratis in aëre cursus,*
> *Tu tamen ante alias Turtur amice dole.*

Plena fuit vobis omni concordia vitâ,
Et ſtetit ad finem longa tenaxq; fides.
Quod fuit Argolico iuuenis Phocæus Oreſti,
Hoc tibi dum licuit, Pſittace, Turtur erat.
Quid tamen iſta fides, &c.

AFFECTVS CORPORIS.

ᵃ Lib. 23. Pſittac⁹ ab aqua offenditur.

PSITTACVS diſtillationi humoris in varias corporis partes irruentis obnoxius eſt. Ita plures tuberculis è gypſea pituita cùm alibi, tùm in articulis potiſſimùm obortis, vt alios podagrico cruciatu interijſſe vidimus. ᵃ Albertus Magnus *aquas alias*, inquit, *quocunque modo patitur. ſed pluuia moritur. ideircò in montibus Gelboe nidificare fertur, in quibus rarò, vel nunquam pluit.* Nocet Pſittaco mador à pluuia, niſi ad ſolem, aut ad ignem reſiccetur. Aliqui viſi ſunt, qui ſua ſponte aquis ſeſe immergerent, aut pluuiæ data opera exponerent, pòſt tamen refrigeſcente corpore toti tremebundi facti peius proculdubiò ſe habituri erant, niſi dicta ratione, nempè ſole aut foco ſuccurſum eſſet.

DENOMINATA.

Pſittacus herba. ᵃ L. 26. c. 7. Marauiglia herba.

PAPAGALLOS, hoc eſt, Pſittacos vocant Flandri folia ſtirpis cuiuſdam, quæ Symphonia ᵃ Plinio, tradente Iacobo Dalechampio, & Gomphrena (aliqui Cremphenam ſcribunt, alij Symphonam, alij Comphenam, alij Symphenam) exiſtimari poteſt, ab Hetruſcis hodie herba de la marauiglia, ideſt, herba mirabilis dicta, ob excellentẽ & admirãdam coloris varietatem in folijs. Non diſſimulandum tamen, inquit, Plinium ſcribere Symphoniam eſſe alternis viridibus roſeiſq; per caulem folijs, conſiderandumq; num velit per caulem ſic diſpoſita eſſe folia intelligere, vt vnum ſit viride prorſus, id ſequatur aliud roſeum etiam omninò, & ſic deinceps. A Lobellio inter Amaranthos recenſetur vocaturq; Amaranthus tricolor, à Trago Geloſia: fortaſſe Theombronium eſt Perſarum apud Plinium, inquit Pena. Non è floribus, ſed ex foliorum triplicis coloris maculis ſcitè diſtinctis venuſtas huius æſtimatur, quæ ſunt Ocimi, aut Bliti interdum luteo viridi, vel purpureo, interdum triplici viridi luteo, & ſanguineo variegata, alarum Pſittacorum ritu. Semen cnici ſeu carthami Hiſpani ſemi de Papagay hoc eſt, ſemen Pſittaci appellant, quòd hæc auis eius eſu gaudeat. Roſtrum Pſittacorum Ambroſio Paræo doctiſſimo Chirurgo inſtrumentum vocatur chirurgicum glandibus, alijſq; corpori extrahendis idoneum.

Amarãtus tricolor. Geloſia. Theombrotum Plinij. Roſtrum Pſittacorũ inſtrumentum.

VSVS IN CIBO.

Indi à Pſittacis abſtinent.

ETSI Aelianus Indos olim ceu religione quadam tactos, ab eſu Pſittacorum abſtinuiſſe tradat in hæc verba: *In hortis Indiæ regijs Pſittaci aluntur, & ſurſum deorſum vltrò citroq; circum Regem verſantur, nec Pſittacum ideircò Indorum quiſquam etſi magna illic multitudo ſit, edit, quòd eos ſacros putent & Brachmanes quidem ex auibus plurimi hunc exiſtiment, vt qui ſolus humana verba vocis conformitate conſequatur:* hodiè certè cùm minus ſint ſuperſtitioſi, frequentes, Americanis præſertim, in menſas veniunt. Author eſt Chriſtophorus Columbus incolas Grachanæ noui orbis inſulæ, etiamſi vbiq; maximam eorum habeant copiam, Pſittacos tamen ſaginare magno ſtudio, & in ciborum delicijs habere. Vt autem id fiat, quo uiui in manus ſuas ueniant, id hac ratione curant: ſagittandi illi periniſſimi ſunt, ita ut uix unquam aberrent. Sagittis itaq; quas prælongas habent, floccos è goſſypio præfigunt, ne acies teli Pſittacum ſauciet. Retuſo itaque mucrone iſti Pſittaci uelut attoniti præcipitantur, & paulò pòſt haud ſecus ac ſi nihil perpeſſi eſſent, ad mentem & ſanitatem redeunt. Hac arte captos, ut nos Capos, Coturnices, Columbos, Anſeres, ſaginæ mancipant. benè pingues in cibatu gratiſſimos habent. Ex noſtratibus vnum lego Heliogabalum flagirioſiſſimum Imperatorem, ac tanquã in volutabro ſuem, qui vt omnis generis vitiorum cœno immerſus ac cõtaminatus erat, & in primis luxu perditiſſimus, quo maiores ſumptus faceret, & vna cæna ingentes opes abliguriret. nihil enim niſi rarum, nouum & pretioſum placebat, vſitata omnia ſordebant, ingentes dapes capitibus Pſittacorum & Phaſianorum refertas Palatinis exhibuit, & quod maius eſt, Pſittacis atque Phaſianis Leones, Pantheras & alia animalia pauit, teſte Lampridio. Apicius etiam, quo nemo Romanus popinæ co-

Qui Pſittacos eſitent. Pſittaci ſaginati. Pſittacos mira ſagittãdi ratio. Heliogabali luxus & prodigalitas.

quinæuè

quinæuè magister erat famosior, eodem Psittacum ac Phænicopterum apparari modo iubet, quem suo de Phænicoptero tractatui reseruamus.

VSVS IN EXTERNIS.

PSITTACI etiam olim cum Gallinis rusticis & Merulis albis in publicis teste [a] Varrone, ornatibus poni solent. Vidi ego Romæ in palatio Illustrissimorum Farnesiorum Psittaci iconem celeberrimo monti illi, in quo Hercules taurum dicitur superasse, insculptam. Hodiè, cùm vt aspectu suo, tùm vt humani sermonis imitatione oblectent, à magnatibus & opulentis magna cura aluntur. Nam & quondam, illud articulata verba eloquendi ingenium ita, inquit Suidas, Romanæ deliciæ miratæ sunt, vt Barbari nempè Indi mercem fecerint Psittacos. Augustus Cæsar Psittacū, à quo salutatus erat, emi iussit, vt [b] Macrobius scribit. Sed hoc parum est totius orbis principem adulatricem auem in pretio habuisse, & magno pretio emisse, cùm multò antè eò res deuenerat, tantisq; in delicijs Psittacus apud Romanos fuerat, vt M. Portius Cato morum Populi Romani censor & norma, eo luxu offensus aliquando in Senatu indignabundus exclamârit. *O Patres conscripti. O Roma infausta, nescio in qua incidérimus tempora, cùm ea portenta Roma videamus, vt viri Psittacos pugno gestent, mulieres enutriant canes.* Oblectamenti igitur multifarij, quod ex auis cùm aspectu, tùm auditu capitur, gratia, vti olim ita & nunc caueis, eisq; eburneis, argenteis, aut alia materia pretiosa constructis, includi solet, quæ quanti fit apud omnes, facilè declararant. Talis erat, in qua Atedij Psittacus obijt à Statio hisce versibus descripta:

a Lib. 3. de Re.Rust.c.9 — *b a Saturnal.4.* — Cato populum Rom. reprehēdit.

At tibi quanta domus rutila testudine fulgens,
Connexusq; ebori virgarum argenteus ordo,
Argutumq; tuo stridentia lumina cornu,
Et querulæ iam sponte fores? vacat ille beatus
Carcer & exigui nusquam conuitia tecti.

Eos seruare docet Oppianus, vt hoc obiter addam, in ferreis caueis non ligneis, cuius clathras rostro suo robustissimo confringit, vt experientia constat, imò vix ferreæ ab eiusdem violentia tutæ sunt. Beati quidem sunt hac deliciarum parte, sed quas consuetudo & satietas plus dimidio minuit. Indi autem tam Eoi, quàm Occidentales, quibus Psittacorum frequentissimus numerus est, & quibus vel inuitis vndiq; sese ingerunt, vt & aliarum auium omne genus discolor, aliam cùm è Psittacis, tùm ex eiuscemodi discoloribus auibus alijs fructum nôrunt. Non enim eos solum magni æstimant, quòd ipsis ceu cupedijs quibusdam vescantur, sed vel ideò potissimùm, quòd bis teruè quotannis eos plumis exuant, vt ex illis imagines varias, papiliones, flores, herbasq;, necnon pileos, & perizomata sibi conficiant, clypeos suos & enses, quos ligneos habent, exornent, uestes, aulæa atque tapetes contexant, aliaq; quamplurima vtensilia conficiant, quæ ex his summa industria, & miro artificio ad omnium stuporem concinnare nôrunt. Sed posteaquam in eiuscemodi plumariorum, siue plumatilium operum mentionem incidimus, nô ab re fore arbitramur, paullò fusiùs de ijs, hoc loco agere, quamuis ea alioqui ex alijs quoque versicolorum auium pennis conficiantur: quas inter tanquam cæteris nobiliores existunt patrio nomine Tominei dictæ: Has namque Messicani maximi faciunt. Qui de India noua suas nauigationes scriptis publicârunt, auiculas ibi reperiri tradunt tantæ exiguitatis, vt ne apes magnitudine superet, tam diuersorum verò colorum pennis vestiri, vt vel hæ solę operibus plumarijs sufficiant: adduntq; eiuscemodi auiculas rore solo, quem apum more ex floribus colligant, viuere, totaq; hyemè glirium instar obdormire. Habent prætereà multa alia auiū diuersicolorum genera Indi: quinimò Americus Vesputius eorū diuitias solùm ex auium pennis dimetitur, nō quòd alijs rebus non abundent pretiosioribus, verùm quia, si his carerent, ex solis plumis, quæcunque ad victum necessaria requiruntur, sibi comparare queāt: quare etiam multis in locis publicas de eis nundinas instituunt. Themisthetani referente Teueto, qui & vestimenta, tapetes, atque id genus vtensilia alia è pennis contexunt, sex septemue dierum interuallo in quodam loco, tali mercaturæ destinato nihil præter eiuscemodi pennas mercātur. In nundinis Messicanorum omne volucrum genus vēditur, cùm ad victum, tùm ad opera plumaria, inter quæ illud omnium mercatorum oculos in se conuertit, cui aurum intertextū conspicitur, aspectu iucundissimū: vel cuius potissimùm causâ multa eò confluunt nationes. Quod modo ad eiuscemodi operum plumariorum artificium attinet, id quidem magnum esse videtur, ingeniosūm, ac imitatu perquam arduū: verùm quemadmodum nihil uolenti difficile est, atque vt ait Poëta:

Quomodo seruandi. — Indi multa ex Psittacorum pēnis conficiunt. — Tominei aues. — Auiculæ exigui magnitudine. — Aues diuersorum colorum in America. — Vestimēta, & tapetes, atque alia vtensilia ex plumis auium. — Volucrum omne genus plumaque operi conficiēdo apud Mexicanos venditur.

Labor

c Georg.

Labor omnia vincit
Improbus, & duris vrgens in rebus egestas.

Indorum diligentia in plumatili opere texendo.

c L.4.c.37.

Ita pariter præter Indos alius quoque præstare queat: Sola enim patientia huiusce artis magistra existit, qua fortassis quascumq; nationes Indi superant; quos ne fames, quam vel toto biduo tolerant, ab opere suo auellat: in quo alioqui, si quis intimiùs rimetur, exiguũ, aut penè nullum existit artificium: siquidem plumas mortuis auiculis paruo quodam forcipe euulsas glutine peculiariter ad hanc rem præparato quàm ocyssimè coniungunt, prout propositæ rei color expostulat. Iosephus c Acosta, qui de his populis nuperrimè historiam edidit, quosdam autor est ibi reperiri, qui quicquid penicillo expressum viderint, etiam plumario opere imitentur, & tanta id exprimant excellentia, vt ipsammet superent picturam. Equidem in meo musæo videre est D. Hieronymi Saluatorem nostrum flexo genu adorantis imaginem, ab Illustriss. Card. de Burgos, Illustriss. Card. Palæoto dono datam, & ab hoc postmodum musæo meo dedicatam, quam ne Apelles, si reuiuiscat, vel alius quispiam præstantißimus pictor penicillo meliùs exprimat. Hanc imaginem, ceu rem pretiosissimam in toto musæo, quod rectè microcosmum, siue Naturæ ipsius theatrum dixeris, in quo nimirum quicumq; Naturæ partus reseruantur, atque innumeræ penè aliæ picturæ, suspiciunt omnes, mirantur, obstupescunt.

D. Hieronymi imago ex plumis auium cõfecta admirabilis.

D. Francisci imago, ex plumatili opere cõstructa.

Sixtum V. ferunt Pont. Opt. Max. cùm aliquando eiuscemodi opere plumario confecta tabula, in qua D. Francisci imago ad viuum erat expressa, ei allata foret, diceretq; qui eam adferret, ex diuersis auium plumis constare, non obstupuisse duntaxat tanta operis arte, verùm etiam manu per auersas plumas ducta, veritatem explorauisse. Nequibat enim adduci, vt crederet auium pennas ita simul coniungi posse, vt tam luculenter Diui illius imaginem ad viuum exprimerent. Philippo Hispaniarum Principi aiunt præceptorem suum plumariorum operum quorundam typos donauisse tanta industria factorũ, vt dum Princeps ille patri suo nempe Regi Catholico illos ostendisset, hic admirabundus pronuntiauerit, nunquam sibi alias tantæ exiguitatis visas fuisse imagines, in quibus tanta operis excellentia conspiceretur. Cæterùm eiuscemodi imagines teste, quẽ paulò antea nominauimus, Acosta apud Messicanos, & Passarinos optimę fiunt, & quæ reliquis præferuntur.

Imagines excellentissimæ ex auiũ plumis apud Regem Hispaniarum, & Indiarum Philippi.

Plumatili opere Indi templa, & idola exornant.

Iam verò præter imagines varia præterea alia ex pennis Indi, vt diximus, conficiunt, maximè Regum, & principum ornamenta, item templorum, & idolorum. Nam & ipsis eiuscemodi opera in summo honorum gradu habentur. His nimirum sese exornant, maximè Principes, & hi potissimùm, cùm ad bellum proficiscuntur, vt in apponendis iconibus apparebit; quinimò gladios suos, clypeos, atque alia ijs arma sua condecorant. Americanos tradit Teuetus, quando victores è prælio domum reuertuntur, pennis varijs sese cohonestare, sed nunquid etiam plumatilibus vestibus sese induant, non addit: at hoc saltem probat, eos populos, quod pariter omnes, quotquot de Indijs scripsêre, sępius repetunt, pennas alitum in summis habere delicijs: atque idcircò nostratibus eò aduectis pro singulari munere varias pennas, atque ipsa opera plumaria obtulisse legimus:

Plumatilia opera multa Cortesio donata à Principibus Indorum.

Sic Mazuma Rex Ferdinando Cortesio gratificaturus præter alias innumeras opes, etiam opera quædam plumaria donauit. Regi Catholico etiam memorant Regem Persarum muneris loco pulcras diuersarum volucrum pennas in duodecim fasciculos colligatas, quas inter nonnullæ planè erant aurei coloris, transmisisse. Memini me, cùm Romæ essem, in musæo percelebri illustris ac patritij ordinis viri D. Thomæ Cauallerij, cuius postmodum neptim magnificus D. Iulianus Griffonius Sororis meæ filius in vxorem duxit, clypeos vidisse elegantissimè eiuscemodi plumario opere elaboratos, condecoratosq;, qualibus nempè Principes Indorum ad bellum euntes vti diximus. Ad quos vt regrediatur oratio nostra, certo adhuc certius est nihil illis pretiosius, delectabilius, gratiusq;, atque in maiori æstimatione extitisse, quàm eiusmodi plumaria opera, quibus deniq; non se duntaxat, suosq; Sacerdotes in præcipuis idolorum suorum festiuitatibus, celebrationibusq;, verùm ipsa etiam idola instruebant, tanquam ornamẽto, quod omnibus alijs præcelleret.

Idolũ Mexicanorum plumatili opere adornatum.

Vitzilipuztli, quod præcipuum ac honoratißimũ Messicanorum idolum est, teste Iosepho Acosta à plumis nomen meruit: significat enim Indis id nomen fenestram resplendentis pennæ. Erat siquidem pennis præcipuè adornatum. Cui sacrificaturæ etiam virgines brachia sua Psittacorum pennis decorabant, Tezcatlipuca (est alterius Messicanorum idoli nomen) armillas habebat ex auium pennis mirificè fabrefactos: In huius quoque Dæmonis rogationibus, puelli puellæq; coronati incedebant, pedibus, brachijsq; plumario opere cohonestatis.

Sacerdos Topilzin, corona plumea peror natus.

Postremò ipse sacerdos Topilzin illis vocatus, qui nimirum viuos homines illi dæmoni mactabat, plumea corona erat coronatus: adeò vt plumas auium, operaq; inde confecta in summo honoris apice Indis semper fuisse iam satis constare arbitremur. At quid si quis eiuscemodi dicat idolorum, templorumq; (nam & hæc plumario opere apparabant) ornamenta à Sacro Hebræorum ritu promanasse, & postmodum ab Indis,

dis, quem Deo vero honorem tribuere debebant, ad nefaria illa ſua idola tranſtuliſſe? Deum namque Patrem [d] ſacra teſtatur hiſtoria, cortinas tabernaculi, quod ſibi exædificari præcepit, plumario opere variatas fieri voluiſſe. Sed hunc locum diui interpretes, longè aliter atque quidem optimè intelligunt. Veruntamen ſolus doctiſſimus aliàs Caietanus, D. Hieronymi verſionem carpens, & clariùs dictum fuiſſe credens, ſi opere polymitario tranſtuliſſet, non parum hallucinatur: ſiquidem polymitarium opus ab opere plumario [e] ſacra pagina diſertiſſimis verbis diſtinguit; quemadmodum hoc loco: *Fecit & velum de hyacintho & purpura, vermiculo & biſſo retorta, opere polymitario varium, atque diſtinctum*. Et paullò poſt: *Fecit & tentorium in introitu tabernaculi ex hyacintho, purpura, vermiculo, biſſoq; retorta, opere plumarij*: Sed & antecedenti capite eiuſcemodi operarios diſtinguens Moſes, ait: *Ambos erudiuit ſapientia, vt faciant opera abietarij, polymitarij, ac plumarij de hyacintho, ac purpura, coccoq; bis tincto & byſſo, & texent omnia*. At hic operæpretium eſt indicare, quid D. Hieronymo plumarium opus, ac polymitarium ſit, vt à pio lectore eiuſcemodi confuſio euitetur. nam ea ſacra pagina, vti diximus, clarè diſtinguit. Opus nempè polymitarium pictorum eſt, non item plumarium, at textorum, qui operantur interſerendo diuerſa filo. Pluma enim Hebræis idem ſonat, ac Latinis acus. De qua re, quia huc non pertinet, lectorem ad Alphonſi Toſtati commentaria, qui abundè de diſtinctione horum agit, amandamus. Hoc interim obiter adiungentes ex eiuſcemodi etiam plumario opere, hoc eſt, acu interſuto ſubſellium Iuſtiniani Imperatoris fuiſſe exornatum, de quo ita [f] Corippus Africanus canebat.

[d] *Exod. cap. 26.*

Polymitarium opus quid.

[e] *Exod. cap. 36.*

Pluma idē quod acus apud Hebræos.

Auratum ſcandens ſolium, ſedemq; paternam,
Conſtructam plumis, pulcriſq; tapetibus altam.

[f] *Lib. 2. de laud. Iuſtin. Aug. minoris.*

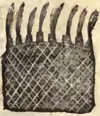
Nobis enim de Indicis operibus hic agendum erat, quibus tanquam pro epilogo cucullorum duorum, ſiue capitiorum, quæ Antonius Gigas, elegantiſſimus Poeta, vir vitæ probitate conſpicuus, rerumq; naturalium peritiſſimus, at immatura iampridem morte nobis ereptus, in muſæo ſuo reſeruabat, deſcriptionem, necnon icones adiungemus. Prior cucullus quatuor dodrantes, & palmum erat longus; duos fermè latus: Pars ſupina, qua caput portantis tegitur, ex pennis erat mollioribus, exilioribus, quales in Pſittacorum capitibus conſpiciuntur: Quibus ceruix operitur, pennæ, videbantur eſſe è dorſo: quemadmodum quæ ſubſequebantur, ex cauda & alis. Erant autem omnes ſupra rete quoddam ex goſypinis filis caſtanei coloris intertextæ, quibus nimirum pennarum calami inferius reti alligabantur eo modo, quo ipſa pictura demonſtrat. Totus cuculli color erat coccineus elegantiſſimus. Alter longè diuerſæ erat figuræ, alteriuſq; coloris, totuſq; ex tenuioribus, minoribuſq; plumulis, necnon maiori induſtria elaboratus. Hic enim ſingulæ plumulæ ſingulis ligneis præſepiolis, vti ex icone apparet, tam conſtrictè inſeruntur, tamq; compreſsè, vt textæ videantur. Talia verò præſepiola tam ſedulò complicantur, vt quaſi in binas partes ſecta diceres, & è media veluti ſectione ſingulas plumas tenuiſſimo filo incluſas enaſci. Omnes autem plumæ luteæ, atque quodammodo plumis, quas Rhamphaſtos ſeu Pica Breſſilica in pectore gerit, ſimiles. Tota inſuper textura in hoc, quàm in priori, longè denſior erat, æmulabaturq; velum illud, quo matronæ noſtræ domi vtuntur. Luteis plumis purpureæ aliquot immixtæ, totam texturam pulcherrimam reddebant.

Cucullor. duorū deſcriptio ex plumis factorum.

Priorem ſubſequentium iconum eſſe hominis ſylueſtris plumario cucullo induti Antonius Gigas arbitrabatur, alteram quam ſecundo loco dabimus, reginæ Inſulæ Floridæ.

PROVERBIA.

Senex Psittacus negligit ferulã.

NON absimilis illi, *Senis mutare linguam*, de Psittaco paræmia vulgò iactata est. *Senex Psittacus negligit ferulam*. Diximus enim antè ex Apuleij Floridis Psittaco sermonem nostrum addiscenti, ferrea clauicula (quæ ferulæ loco sit) caput à magistro tundi ob capitis duritiem, eoq; maiore, quò annosior ales est. *Discit autem*, inquit ille, *statim pullus vsque ad duos suæ ætatis annos, senex autem captus, & indocilis, & obliuiosus*. Quæ posteriora verba Apuleius, vt video, à Solino mutuatus est, hic à Plinio. Et quanquam Plinius hæc de Pica, non de Psittaco ea scribat; possint tamen fortassis huic etiam conuenire: sin minùs, ratio saltem prouerbij non impeditur. Vsitatum est apud Germanos quosdam prouerbium; Arbitrium seu libertas auri præferenda aiebat Psittacus caueæ inclusus. Vville gehet fur goldt sagt der Papegeye da sass er im korbe. Est & aliud eorum quibusdam in ore. Er kan klapffen vvie ein Papegaye, idest, Psittaco facundior est, cùm disertissimum quempiam volunt innuere. Nullum enim ex animalibus rationis expertibus articulatiùs humanas voces explicat. Vnde per eius effigiem quidam, hominem eloquentem, qualem Cicero se reperisse negat, olim significârunt. Poëtam bonum eius nomine per tropum, indicauit Martialis, cùm ait:

Prouerbia Germanica.

Psittacus pro eloquẽte positus.

—— Credis hoc Prisce
Voce vt loquatur Psittacus Coturnicis.

Vnde hoc etiam natum est adagium:

Alia voce Psittacus, alia Coturnix loquitur.

Vbi Coturnix indoctum, è contra Poëtam Psittacus notat.

Coturnix p indocto posita.

HISTORICA.

Apsephas, seu Psaphõ Deũ se esse quomodo fingat.

APSEPHAS, quem alij Psaphon vocant, Rex Libiæ, cùm vir esset perditissimus, & omni scelerum obscænitate contaminatissimus, viam excogitauit, qua non modò se expurgaret infamia, sed diuinos etiam honores post mortem assequeretur. Psittacos enim magno numero in seductum penetrale inclusit, quas cicuratas, nemine conscio docuit canere Μέγας Θεὸς Ἀψεφᾶς, id est, Magnus Deus Psaphon: mandauitq; moriens, vt penetrale illud nulla interposita mora, disiectis fenestris patefieret, quo peracto, atque ita prouolitantibus vrbem totam, & totum agrum hac voce Μεγας Θεὸς Ἀψεφᾶς, complẽtibus factum est, vt Deus creditus, & templa sacra illi instituta fuerint. Simile quid legimus de Hannone Carthaginensium Duce, qui etiam aues (crediderim Psittacos aut Picas) alebat, atque hæc verba docebat: Hanno Deus est.

Hãno Carthaginẽsis Deum esse se fingit.

EPITAPHIA ENCOMIASTICA
Ouidij, & Statij, de Psittacis.

COLOPHONIS, & velut corollarij vice adijcere lubet Psittaci à maximis Poëtis non exiguo honore celebrata Epitaphia, quòd & scitu digna, & lectu iucunda multa de hac aue contineant. Ouidianum primum tale est.

L. 2. Eleg. 6.

IN MORTEM PSITTACI.

Psittacus Eois ales mihi missus ab oris
Occidit, exequias ferte frequenter aues.
Ite piæ volucres, & plangite pectora pennis,
Et rigido teneras vngue notate genas.
Horrida pro mæstis lanietur pluma capillis
Pro longa resonent carmina vestra tuba.
Quid scelus Ismary quereris Philomela tyranni
Expleta est annis ista querela suis.
Alitis in raræ miserum deuertite funus,
Magna sed antiqua causa doloris Itys.
Omnes quæ liquido celebratis in aëre cursus,

Tu tamen ante alias Turtur amice dole:
Plena fuit vobis omni concordia vita
Et stetit ad finem longa tenaxq́; fides.
Quod fuit Argolico iuuenis Phocaus Oresti
Hoc tibi dum licuit Psittace Turtur erat.
Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
Quid vox, mutandis ingeniosa sonis?
Quid iuuat, vt datus es, nostra placuisse puella?
Infelix auium gloria nempe iaces.
Tu poteras virides pennis hebetare smaragdos;
Tincta gerens rubro punica rostra croco.
Non fuit in terris vocum simulantior ales
Reddebas blæso tam benè verba sono.
Raptus es inuidia, non tu fera bella mouebas
Garrulus, & placida pacis amator eras.
Ecce Coturnices inter sua prælia viuunt,
Forsitan, & fiunt inde frequenter anus.
Plenus eras minimo nec præ sermonis amore
In multos poteras ora vacare cibos.
Nux erat esca tibi, causaq́; papauera somni.
Pellebatq́; sitim simplicis humor aquæ.
Viuit edax Vultur, ducitq́; per aëra gyros
Miluus, & pluuiæ Graculus author aquæ.
Viuit, & armigeræ Cornix inuisa Mineruæ,
Illa quidem sæclis non moritura nouem.
Occidit illa loquax humanæ vocis imago
Psittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur auaris,
Implentur numeris deteriora suis.
Tristia Phylacidæ Thersites funera vidit.
Iamq́; cinis viuis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ
Vota procelloso per mare rapta Noto.
Septima lux venit, non exhibitura sequentem,
Et stabat vacuo iam tibi parca colo.
Non tamen in tali stapuerunt verba palato,
Clamauit moriens lingua, Corinna vale.
Colle sub Elysio nigra nemus ilice frondet,
Vdaq́; perpetuo gramine terra viret.
Si qua fides dubijs volucrum locus ille piarum
Dicitur, obscœnæ quo prohibentur aues,
Illic innocui latè pascuntur Olores,
Et viuax Phœnix vnica semper auis.
Explicat ipsa suis ales Iunonia pennas,
Oscula dat cupido blanda Columba viro.
Psittacus has inter nemorali sede receptus
Conuertit volucres in sua vota pias.
Ossa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus
Quo lapis exiguus par sibi nomen habet.
Colligor ex ipso dominæ placuisse sepulcro
Ora fuêre mihi plus aue docta loqui.

In Psittacum Melioris Atedij mortuũ Statij carmen.

PSITTACE dux volucrum, domini facunda voluptas,
Humanæ solers imitator Psittace linguæ,
Quis tua tam subito præclusit murmura fato?
Hesternas miserande dapes moriturus inisti

Nobiscum, & grata carpentem munera mensa,
Errantemq́; toris media plus tempore noctis
Vidimus. affatus etiam, meditataq́; verba
Reddideras, aut nunc æterna silentia lethes
Ille canorus habes, cedat Phaëtontia vulgi
Fabula, nec soli celebrant sua vulnera Cygni.
At tibi quanta domus rutila testudine fulgens
Connexusq́; ebori virgarum argenteus ordo,
Argutumq́; tuo stridentia limina cornu?
Et querula iam sponte fores vacat ille beatus
Carcer, & angusti nusquam conuitia tecti.
Huc docta stipentur aues, queis nobile fandi
Ius natura dedit; plangat Phœbeius ales,
Auditasq́; memor penitus depromere voces
Sturnus, & Aonio versa certamine Picæ:
Quiq́; refert iungens iterata vocabula Perdix,
Et quæ Bistonio queritur soror orbe cubili.
Ferte simul gemitus, cognataq́; ducite flammis
Funera, & hoc cuncta miserandum adducite carmen.
Occidit aeriæ celeberrima gloria gentis
Psittacus ille plagæ viridis regnator Eoæ,
Quem non gemmata volucris Iunonia cauda
Vinceret aspectu, gelidi non Phasidis ales,
Nec quas humentis Numidæ rapuêre sub Austro:
Ille salutator regum, nomenq́; loquutus
Cæsareum, & queruli quondam vice functus amici
Non conuiua leuis monstrataq́; reddere verba
Tam facilis, quo tu melior dilecte recluso
Nunquam solus eras; at non inglorius vmbris
Mittitur, Assyrio cineres adolentur amomo.
Et tenues Arabum respirant germina plumæ.
Sicaneisq́; crocis, senio nec fessus inerti
Scandet odoratos Phœnix felicior ignes.

Legitur etiam in Psittacum vocalem T. Vespasiani Strozzæ Lib. 6. Eroticon carmen non inuenustum, quod sic habet.

PSITTACE quid frustra misero mihi nuper ademptam
Philloroen tanta sedulitate vocas?
Parce precor, parce insanos augere dolores,
Heu perijt, quam tu viuere fortè putas.
Parce, meo toties animam de pectore vellis;
Philloroen quoties blandula lingua refert.
Heu perijt neque eam spes amplius vlla videndi
Quam propter nobis viuere dulce fuit.
Si sensus tibi, si ratio est, vt habere videris,
Communi tristem te decet esse malo.
Non sum equidem oblitus tibi quæ responsa vocanti
Pascentiq́; dapes sæpius illa daret.
Et memini auratô cum te prodire iuberet
Carcere, porrectam te insiluisse manum.
Atque illinc dulcem memini parcente saliuam
Suxisse illæsis molliter è labijs.
Post vbi diuina laudaras sidera frontis
Non homo dicebas, sed Dea Philloroe est.

Priſca ſalutato ſi paucis Cæſare verbis
Nigranteis ætas nobilitauit aueis,
Quid ſibi facunde fingenti plurima voce
Tam benè, tam doctè Pſittace laudis erit?
Laudo equidem, ingenium miror, debere fatemur
Nos tibi, nulla tuis gratia par meritis.
Sed ratio, & tempus fortunaq́; lubrica certam
Dant noſtris legem, rebus, & eripiunt.
Hac igitur nos cauſa monet deſiſtere cœpto
Nonnunquam, & placitum flectere propoſitum.
Quid loquar, vnde mea tanta inconſtantia mentis?
Quod modo damnâram Pſittace nunc cupio.
Fortè meis aliqua ratus es te poſſe mederi
Luctibus, hos vbi ſum dictus adiſſe lares.
Quodque ita ſit cum me triſti mœrore ſilentem
Vidiſti, & multo rore madente genas.
Tu quoque commotus grauiter ſociusq́; doloris
Ecce pijs lacrymis lumina mœſta rigas.
Functus es officio veri, & prudentis amici,
Nilq́; reliquiſti, quo mala noſtra leues.
Perge precor Dominaq́; tua communis vtrique
Semper adorandum nomen ab ore ſanes.
Atque vtinam in ſæua pietas tua vulnere fiat,
Tam dulci eloquio Pelias haſta mihi.

DE PSITTACORVM Speciebus.

ET PRIMVM DE PSITTACO Maximo cyanocroceo. Cap. II.

EXPLICATIS hactenus omnibus, quæ ad generalem Pſittacorum hiſtoriam pertinent, tempeſtiuum eſt, vt iam ſingulas eorum ſpecies, quas vel viuas nanciſci, vel ex miſſis nobis eorum iconibus haurire potuimus, deſcribamus, ab eo primùm exorſi, qui extra omnem controuerſiam omnium, quos hucuſque vidimus, maximus eſt. Vidi itaque hunc Pſittacum Mantuæ in aula Sereniſſimi Principis, ac Ducis Vvilhelmi anno 1571. magnitudine ſpectabili, vtpotè cuius corpus Caponem benè ſaginatum adæquaret. Longitudine erat ab extremo roſtro ad extremam caudam bicubitalis. Roſtrum aduncitate ſua exactum hemicyclum componebat, extrinſecus in perfectam dimidij annuli rotunditatem conformatum; palmum integrum longum, quà incipit, ſemidigito minus craſſum, ſi vtramq; mandibulam commetiaris. Superioris roſtri longitudo duobus propè digitis inferius excedit, quod inferiore parte deorſum conuexum, ac teres eſt. Totum autem nigrum eſt. Oculi albi, & nigri. Hos ternæ lineæ nigræ à roſtro ad colli initium ductæ, figuram literæ S iacentis repręſentantes in longum ſuccingunt. Vertex capitis planus, ac viridis. Guttur veluti torquis nigra ambit. Pectus, venter, femora, uropygium, ac cauda inferior vniuerſa crocea. Ceruix ſuperna, dorſum, alæ, ac caudæ pars ſuperior amæniſſimo colore cæruleo veſtiuntur. Cauda binos plus minus dodrantes longa. Crura breuiſſima, tibiæ craſſæ, fuſcæ, vt & pedes, digiti longi, admodum magnis, aduncis & nigris vnguibus armati. Haud ita diu eſt, quod huius ipſius Pſittaci imaginem, quam alioquin ante annos plurimos ad viuum per pictorem Principis Mantuæ depictam habebam, Reuer. admodum, & illuſtr. D. Dionyſius Ratta Rom. Rotę auditor mihi pro ſua humanitate dono dedit, cum ſuccincta admodum eiuſdem hiſtoria, quam ꝙ ad Pſittaci naturam cognoſcenda vtiliſſima ſit, totam hîc apponere nó grauabor. Pulcherrima auis iſta Illuſtriſ. D. Sforzæ S. Floræ Comiti, exercitus Pontificij in Galliam, in ſubſidium Regis Caroli IX. aduerſus hæ-

Magnitudo.
Roſtrum.
Oculi.
Vertex.
Guttur.
Color toti corporis.
Cauda.
Crura.
Pedes.
Dionyſius Ratta mihi Pſittaci iconem donauit.

reticos anno 1569. missi supremo Duci, ab aulæ regiæ quodam assecla pro munere raro atque exotico donata fuit, et quæ paulò ante illum annum ex India occidentali à Gallis Britonibus fuisset apportata. Et quamuis Psittaco per omnia esset simillima, proq; eo ab omnibus passim haberetur, quidam tamen Coruum esse arbitrabantur, eo forsan argumento ducti, quòd vocem ederet grauem admodum, & raucam, statura præterea esset grandis, quòd rostrum adeò robustum haberet denique, vt nullo persicorum, atque amygdalorum ossa, aliaq; non minus dura confringeret, muros latericios excauaret, ligna, ossa, aliaq; similis duriciei corpora rumperet, finderet. *Cur coruus quibusdā putatus.* Nullum vnquam verbum, aut vocem articulatam proferebat, præterquam hanc quæ ei apud Gallos nomē fecit, Parroquet, quam reddebat, si qua re opus sibi esse homines admonitos volebat. *Vox.* Quotidianus eius cibus erant amygdala, nuces iuglandes, panis, caro. *Cibus.* Semel singulo die bibebat, idq; instante vespera. *Potus.* Quod si alius quispiam fructus, vt sunt poma omnis generis, ei obijcerentur, extemplò rostro dissectis, seminum intima loculamenta vestigabat, & his nucleos quantumuis minimos, ac seminula miro delectu, & auidè euellebat, edebatq; reliqua carne aspernata. Notis, & familiaribus adblandiebatur, rostro linguaq; contrectans; ignotos è contrà fero admodum morsu impetebat. Ante annos plus minus decem, eo ferè tempore, quo D. Franciscus Sforza Comitissæ S. Floræ, quæ hanc auem semper penes se habuit, aluitq;, filius in Cardinalium numerum cooptaretur à Pontifice Maximo Gregorio XIII. oua peperit, uix nostratum Gallinarum minora. *Oua.* Raro aut nunquam ferè, atque si aliquando cogeretur, statim in arborem murumvè quempiam quieturus deuolabat, aut etiam humum ipsam. Priusquam autem in pedes sese constitueret rostri summitate descensus impetum excipiebat, quo pedum infirmitati suppetias ferret, quorum quidem, & rostri simul opera in quamcunque altitudinem tàm sursum, quàm deorsum ascendendo, & descendendo, veluti proreptabat; si modo aliquid dabatur, quo apprehensio niti, atque gradum promouere posset. *Ascensus & scansio.* Hyberno tempore loca affectabat calida, & ab hominibus frequentata, quorum societate supramodum afficiebatur: Aestiuo autem aquis se frequenter immergebat, aut pluuiæ exponebat, donec totus maderet, At à madore frigore correptus, ac tremebundus ad solem, vel focum calefacto, & exsiccato corpore meliùs habebat. Paulò antè verò, quàm moreretur, pedum ægritudine, seu podagra correptus, si fortè ingruentibus doloribus in pedes stabat, cespitabat, ac prolabebatur, & per octauam horæ partem lamentabiles, & altissima voce clamores edebat, qui vehementi ipsum per id interuallum dolore torqueri manifestò, indicabant, quo etiam tandem extinctus est, mense Februario anni 1592. in atrio antè memoratæ Comitissæ, ea ipsa, nec non Illustri Cardinale suo filio præsentibus ac astantibus, qui à prandio clamore auis ob ingruentes dolores exciti, accurrentes vitam cum morte commutare viderunt. *Morb⁹ quo interijt.* Hactenus ergo de hoc omnium maximo, quos vidimus Psittaco. Huic similem alium vidi apud illustrem D. Ioannem de Biron Marchionē Puisanij Regis Gallorum Henrici IIII. ad Pontificem Maximum Sixtum Quintum, Legatum, dum Romam Bononia proficisceretur. *Ioan. de Biron March.* Tertius denique huius generis mihi visus est Bononiæ, quem soror Illustriss. Cardinalis Alexandrini habebat anno 1581. Dici potest hic Psittacus cyanocroceus, & in regno Coulan noui orbis gignitur. Allo in Mexico dicitur, & Guauamaia. *Allo. Guauamaia.*

DE PSITTACO MAXIMO ALTERO.
Cap. III.

ALIVS reperitur Psittacus, apud eundem Serenissimum Mantuanum Principem mihi visus, superiore nihilo minor, eademq; longitudine, sed corpore, vt videtur haud ita crasso. *Magnitudo.* Hunc nuperrimè mihi tanquam auem insolentem Florentia misit celeberrimus Hieronymus Mercurialis, vir incomparabilis doctrinæ, & singularis in me humanitatis. Rostrum ei, quàm superiori breuius, nec longo adeo hamo incuruum, tres propemodum digitos longum, & totidem, qua capiti committitur latum, mandibula superiore alba, inferiore nigra. *Rostrum.* Albet oculorum regio & tempora. *Oculi.* Capitis vertex palmo longior, compressus. *Vertex.* Dorsum, alæ incipientes, gula, pectus, venter, femora, deniq; cauda tota supernè pulcherrimo colore puniceo decorantur. *Color.* Sed & remiges pennæ interiori parte simili colore rubent. Remigum tegetes secundo in alis ordine luteæ sunt, puniceis marginibus, cæruleo velut ocello prope apicem ornatæ. Remigum exterior superficies, & vropygium infernum saturo cæruleo tinguntur. *Remiges pennæ.* Cruscula breuia ac pedes, digitis oblongis, vncis unguibus armatis composita, fusca, seu cineritio obscura.

DE PSITTACO ALBO CRISTATO. Cap. IIII.

Magnitudo. SI non omnes, quos hactenus obseruauimus Psittacos, præter descriptos, hic quem iam describemus, magnitudine præcellit, saltem nihil cedit, præterquam qui ob raram speciem, & admirandam elegantiam omnium oculos in se conuertit. Erat olim Illustrissimi, & Reuerendissimi Principis Alexandri Farnesij piæ & venerandæ memoriæ Cardinalis amplissimi. Longitudo eius dodrantis cum palmo, pullo Gallinaceo par, seu Columbo domestico maximo. Longitudinem autem metior à summo rostro ad extremas remiges. *Cauda.* Nam si caudam commensurare velimus, duos plus minus dodrantes explebit. Est cauda ipsi præter aliorum Psittacorum morem non rectà in longum extensa, sed surrecta, quomodo Gallinaceis Gallis *Rostrum.* solet. Rostrum habet cinereum, ad nigrum vergens, quà capiti committitur, naribus patu- *Lingua.* lis peruium, ac harum medio tuberculo quodam teriti cliuosum. Lingua lata, rubicunda. *Oculi.* Oculi iride lutea, pupilla nigra. *Color.* Corpus vniuersum candido plumarum tegmine vestitur. *Vertex.* Capitis vertex plumis grandiusculis, sesquipalmum altis, retrorsum nonnihil incuruis, acuto apice denuò antrorsum reflexis, candidis, denis velut crista perornatur. Cauda pari pacto in altum surrecta est plumis dodrantalibus, quales in Gallorum Gallinaceorum caudis con- *Crura.* spiciuntur, frequentibus, candidis. Crura cum pedibus sublutea sunt. *Vngues.* Vnguiculi exigui, vix adunci, nigri. Iconem habes præcedenti pagina.

DE PSITTACO VIRIDI, ALARVM costa superna rubente. Cap. V.

Magnitudo. ALBO, & cristato Psittaco nihilo minor, si non maior est hic, quem nunc delineatum damus. Est enim dodrantem, & digitos penè sex longus, Columbi domestici maximi, vel Pullastri anniculi corpulentia. *Rostrum.* Rostrum superius extremo nigrum, pòst subcæruleum, reliqua rubicundum; inferius verò album. *Oculi.* Oculis iride crocea, aut potiùs rubente, pupilla nigra. Vertex luteus. *Color.* Corpus reliquum totum viret, parte quidem prona flauescente ac diluto, alis verò, & dorso saturiore virore, & qui in maxima, & extrema penna remige ad cæruleum nonnihil tendat. *Alæ.* Costa superna alarum tantùm rubet, vti & *Cauda.* cauda eaq; breuiuscula, parte inferiore ad latera rubra in longum macula insignitur, supernè verò flauescit. *Tibiæ.* Tibiæ & pedes sunt colore cinereo. *Vngues.* Vngues non tamen ita adunci, nigricantes. Iconem proxima pagina dabit.

Psittacus viridis, alarum costa superna rubente.

DE

DE PSITTACO POIKILORINCHO. Cap. VI.

PSITTACVS hic, cuius iconem proximè subijcimus, inter mediocres magnitudine facilè principatum obtinet. Est enim longus duos dodrantes, non Gallinâ minor. Dono mihi datus fuit à nobili S. Stephani equite Florentino dicto Bans, & anatomiæ subiectus, qui certè non vulgarium rerum, vt in generali tractatu demonstrauimus, materiam nobis præbuit. Longus erat ab extremo rostro ad vltimam caudam binos, vti dictum est, dodrantes. Rostrum superius in superiori parte ex viridi ad cæruleum, ad latera colore ochræ. in cuius extremitate macula transuersalis candida percurrit: inferius rostrum circumcirca coloris plumbei, in medio lutescentis. Vertice plumulis aureis, seu luteis ornatus. Cætero pleroq; corpore virescebat, dorso obscuriùs, dilutiùs pectore & ventre, interlucente luteo, radicibus vbiq; cinereis. Remiges parte exteriore, ventrem versus, imo virides, paulatim in colorem subcæruleum, seu amethystinum, purpureumvè potiùs terminabantur, nigra cætera. Secundæ in ordine longissimæ totæ luteæ erant. Quæ medijs fermè alis conspiciebantur, ad principium latere exteriore, quod ventrem respicit, primùm viridi, dehinc miniaceo obscuro, inde viridi, postremùm apice ipso partim violaceo, partim nigro vicissim variabant. Cauda duodenis instructa pennis, quarum quæ è latere sunt, vtrinq; quaternæ, qua enascuntur, initio sui primùm virides erant latere exteriori, luteæ interiori, inde rubeo, coccineovè colore, tertio ordine denuo viridi, postremo luteo variegatæ. Reliquæ quatuor mediæ totæ virides, at fine sui nonnihil lutei habebant. Pedes plumbei, quaterni digiti, bini antè, retrò totidem, vt in Picis Martijs, interiores quidem exterioribus multò breuiores. Vngues, vt rapacibus, adunci. Tibiæ breuiusculæ, nempe inter poplites & talos, digitum longæ, sed crassiusculæ, iconem habes pag. 671.

Magnitudo. Rostrum. Vertex. Color corporis. Alæ. Cauda. Pedes.

DE PSITTACO VIRIDI, Melanorincho. Cap. VII.

ALIVD reperitur Psittacorum genus mediocris magnitudinis, quod à rostro nigro tanquam à præcipua nota cognominare licet. Longus est hic dodrantem & palmum. Rostro, vt reliqui, crasso, at nigro toto. Ad rostri initium in vertice, & sub gula color cæruleus ad viridem tendit. Oculi iris croceo saturo, pupilla nigra. Caput reliquum & pectus lutea sunt. Venter inter luteum, & viride ambigit, quemadmodum & cauda superior. Collum, dorsumq; totum cum alis virore pleno tinguntur, adeò ut penè totus vireret, nisi costa alæ, quà corpori adnectitur, extrema coccineo ruberet, dehinc penna in extremis alis, quà uentrem spectant, sequeretur nigra, remigum deniq; ruberet extrema. Præter hæc & vropygium inferius coccineo rubore tinctum est. Pedes fusci. Vngues nonnihil adunci, nigri. Huic Psittacum uiridem melanorinchon a rostri nigredine appellare libet. Palmum cauda plus minus longa est. Huius Psittaci Iconem habes pag. 672.

Magnitudo. Rostrum. Oculi. Color toti corporis.

DE PSITTACO LEVCOCEPHALO. Cap. VIII.

PSITTACVS Leucocephalus à potissima nota dicetur hic, quem ab Illustri Comite Rodulpho de Isolanis Senatore nostræ vrbis amplissimo dono accepi. Dodrantem & digitum unum longus est. Rostrum duos digitos crassum, album: & pars capitis rostro continua item alba. Oculi pupilla nigra, iris ferruginea. Vertex & frons, quæ albent, maculis nigris variegata sunt. Occiput, collum, dorsum, alæ, uropygium supernum obscuro ac pleno uirore tinguntur. Gula & alarū costa suprema rubore cinnabarino. Pectus ac femora uirent denuò. Pars uentris inter femora & pectus interiecta fusco subrubido, aut eo colore, quem pictorum uulgus terræ umbræ uocat,

Magnitudo. Rostrum. Oculi. Color toti corporis.

Psittacus Poikilorinchos.

DE

Psittacus viridis melanorinchos.

nocat, inſignitur. Alarum latera pennas quaſdam, quæ remiges tegunt, easq́; extremas cæru- Alæ.
las habent, albo tamen nonnihil admixto. Venter poſtremus uropygio proximus luteſcit. Venter.
Cauda medio rubra, ad latera rubro & luteo, inde cæruleo uariegata eſt. Pennæ penè omnes Cauda.
extremo apice nonnihil nigreſcunt, cætera uirides ſunt. Tibię & pedes cinerei. Poſſet certè hic Pedes.
idem ob multiplicem colorum uarietatem Pſittacus ποικιλός, id eſt, uerſicolor appellari. Eſt
enim coloribus non paucioribus quàm ſeptem diſtinctus, quorũ tamen præcipuus eſt viridis.

Pſittacus Leucocephalos.

Pſittacus verſicolor, ſiue Erythrocyanos.

DE PSITTACO VERSICOLORE, ſeu Erithrocyano. Cap. IX.

QVAMVIS ſuperiori Pſittaco ποικιλοῦ nomen non malè conueniat, maiori tamen iure hic, quem nunc dabimus, id nominis ſibi vendicare debet; quòd iiſdem & fortè non paucioribus, quàm ille coloribus, euidentioribus tamen conſpergatur, ſic toto vbiq; corpore permixtis, vt nullus ferè dominatũ obtineat; quamuis cæruleus & roſeus, ſeu rubicundus cęteris collati potiſſimi videantur, vnde etiam erythrocyanos forſan dici poteſt. Eſt hæc auis dodrantem vnum longa, ſic ſatis corpulenta. Roſtrum haud ita vt prioribus grande, ſubnigrum. Caput, collum, pectus cærulea ſunt. Vertex capitis ſummus macula lutea inſignis eſt. Oculorum regio albicat. Pupilla nigra. Iris fuſca. Ventris latera ſub ſummis alis lutea ſunt. Venter viridis. Femora è viridi albicant. Vropygium luteum eſt. Summum dorſum dilutè cæruleum eſt. Alarum tegetes viridi, luteo, roſeo promiſcuè cõteguntur. Sic remiges & cauda totæ roſeo perfuſæ ſunt. Dorſi extrema pars ſeu lumborum regio flaueſcit. Caudæ denique pennæ paucula, eæq; virides obtegunt. Crura & pedes cinereo imbuuntur, cætera roſeo. Hic fortè ille eſt, quem in Tarnaſari vrbe Indiæ pulcherrimum ac ſeptemplici colore diſtinctum reperiri Ludouicus Patritius ſcriptum reliquit.

Nominis ratio. Magnitudo. Roſtrum. Color. Oculi. Venter. Femora. Cauda. Dorſum. Alæ. Crura. Pedes.

DE PSITTACO CINEREO, SEV ſubcæruleo. Cap. X.

A POTISSIMO partium colore Pſittaco huic, vt & reliquis pleriſq; nomen impoſuimus. Eum acceptum referimus Illuſtri D. Peregrino Zambeccaro Bonon. cuiuſmodi omnes ex Mina ciuitate D. Georgij Indica adferri aiunt. Eſt dodrantis vnius & digiti longitudine, Columbæ domeſticæ magnitudine. Roſtrum totum nigrum: Suprema tamen pars, quam nares perforãt, & membranula, quæ roſtrum capiti annectit, candidæ, cuius albedo ad oculorum regionem in ambitum, & paulò infrà extenditur. Corpus reliquum totum vniformi colore cinereo obſcuro, ſeu potiùs æqualiter ſubcæruleo eſt, hoc excepto quòd remiges paulò ſaturiore ſint. Vnicam tamen & inſignem notam, qua ne reliquis Pſittacis, qui penè omnes ſunt verſicolores, prorſus diſcreparet, à natura obtinuit, caudam ſcilicet totam cinnabarino colore. Oculos cingit macula candida: quorum pupilla nigra, iris lutea. Crura & pedes eodem prorſus, quo plumæ corporis colore prædita ſunt. Cauda admodum breuis eſt, & vix vltra extremas alas protenſa Fallitur Bellonius, qui canos ſeu cinereos omnium maximos eſſe putauit. Non viderat ipſe bicubitales illos aphonos, niſi forſan erythroleucon proximè ſequentem dicat, ſed hic non canus tantùm, verùm & ruber eſt.

Nominis ratio. Magnitudo. Roſtrum. Color corporis. Cauda. Oculi. Crura. Pedes. Bellonij error.

DE PSITTACO ERYTROLEVCO. Cap, XI.

MERETVR hic ob molem corporis inſignem inter maximos reponi. Etenim Caponi etiam grandiuſculo par eſt, longus dodrantem & palmos duos. Caput collumq; craſſa. Corpore toto candicat, modicè tamen fuſcus, vt cineritius videatur. Roſtrum ei nigrum, vnco quàm in alijs longiori. Poſtrema tergi pars, vropygium, cauda tota, alarum remiges miniaceo tinguntur. Pedes vt reliquis ſubnigri. De hoc arbitror loquutum Bellonium, quum inquit è Pſittacis canos omnium eſſe maximos. Hic enim reuera canitie quadam totus obſitus eſt, & magnitudine corporis, vel maximis illis aphonis non cedit, hoc ſolummodo illis inferior, quòd caudam breuiorem habeat.

Magnitudo. Caput. Collum. Roſtrum.

Pſittacus cinereus.

Pſittacus

Psittacus Eritroleucos.

DE PSITTACO TORQVATO MAcrouro antiquorum. Cap. XII.

DESCRIPTIS delineatisq; iam magnis, (quorum alijs cauda longa erat, alijs breuis) & mediocribus (quibus curta, vel saltem non ita longa, vt in subsequentibus) nunc minores macrouros, hoc est, quibus prolixa cauda est, enarrare tempestiuum est. Inter hos primum illi locum dedimus, qui veluti *Qui Psittaci & quando in Europa portati.* torque in collo exornatur, cætera viridis. Hic omnium Psittacorum primus ex India in Europam allatus, antiquis longo tempore solus cognitus fuit, nempe à temporibus Alexandri Magni ad Neronis ætatem vsque, à cuius exploratoribus, teste Plinio, alibi quoque, nempe in Gagaude Aethiopiæ insula conspecti sunt. Quòd autem ab antiquis, quorum verba in generali descriptione retulimus, non exactè describatur, nos viuis *Magnitudo.* suis eum coloribus ad vnguem, & ad naturæ imitationem exprimamus. Auis est sesquidodrantem longa. *Rostrum.* Rostro toto miniaceo colore est, crassiusculo. *Oculi.* Iris oculi lutea, pupilla nigra. *Caput.* Caput & corpus reliquum omne viret, sed collum, pectus, & pars tota inferna, & prona dilutiùs, cætera pleniùs. A rostro inferiori sub mento linea ducitur deorsum nigra ad pectoris vsq; initium, quæ vtrimque ad colli latera abit, donec cum circulo, seu torque illo miniaceo, qui po- *Torquis.* steriorem ceruicem, & collum cingit, ad latera coeat. Est torquis is retrò ad minimi digiti *Venter.* latitudinem, ad latera tamen paulatim gracilescens. Venter adeo diluto viret, vt flauescere penè videatur. Alarum pennæ extimæ, ventri proximæ, obscuro & fusco virides, circa medium in superiori parte rubra nota distinguuntur. *Cauda.* Cauda binos propè palmos longa, è flauo similiter virescit. Tibiæ & pedes cinerei sunt. Vnde haud rectè sola torque miniacea eum distingui Solinus refert, cùm & rostro rubeat, nec Apuleius extimas virere palmulas verè dicit ob pedes cinereos, nisi aliam huius generis ab ijs descriptam arbitremur. De hoc intelligendum puto illud Ouidij:

Tinctã gerens rubro Punica rostra croco.

DE PSITTACO MINORE MACROuro, toto viridi. Cap. XIII.

Magnitudo. LONGITVDO huius par est cum proximo, sed minor corporis moles. Neque enim totus Turdo maior est. *Rostrum.* Rostro rubro, parte præsertim superna. Acies tamen, & inferna pars è rubro nigricant. *Oculi.* Oculi pupilla nigra. Iris rubicunda, & crocea. *Color.* Corpus reliquum herbaceo virore amœnum, *Venter.* venter tamen dilutiore, saturiore remiges. *Cauda.* Cauda angusta penè extremo acuminata dodrantem ferè longa. *Pedes.* Pedes huic & tibiæ contrà atq; cæteris omnibus rubicundi, aut carnei. *Scincialo.* Hic peculiariter Scincialo dicitur in Hispaniola noui orbis insula, in qua reperitur. *Parochino.* Italis ob pusillam staturam Parochino, & Gallis etiam, vt vult Bellonius *Perroquet.* Perroquet, vel potiùs, vt ego credo, *Petit Parroquet.* petit Parroquet. Vox enim hæc, à qua vniuerso Psittacorum generi quidam nomen indidere, etiam maximis illis, quos bicubitales esse diximus, pronunciatur sola, mutis alioquin, & nomen tantùm suum à natura sonare doctis. Hosce longioribus caudis Indos *Sciasibi.* Sciasibi indigitare aiunt.

DE PSITTACO ERITROCHLORO Macrouro. Cap. XIIII.

PSITTACI huius iconem Iaponensium reguli Gregorio decimotertio, ad quem obedientiam suam, suorumq; monstraturi venerant, pro singulari munere inter alias auium illarum regionum icones obtulerunt, vti ex Illustrissimo Marchione D. Cæsare Fachinetto, amplissimo nostræ vrbis Senatore intellexi, qui eas à patruo suo Innocentio Nono Pontifice Maximo dono acceperat. Psittacus iste inter mediocris magnitudinis Psittacos enumerari debet. Longitudo enim cum superiori fermè par, at color diuersissimus, vti ex collata vtriusque

descriptione

Psittacus torque miniaceo.

Psittacus minor viridis.

deſcriptione patebit. Verticem habet planum: roſtrum admodum exiguum, quale in nullo alio Pſittacorum genere reperias, nam inferius etiam aduncum. Tota auis quatuor tantùm coloribus prædita, quorum potiores ſunt viridis & ruber. Etenim dorſum totum, ceruix, vertex, ac alarum pennæ veſtitrices impensè admodum virent, præterquam ad latera ſuperiora, ad

Pſittacus eritrochlorus macrouros.

ſcapulas nempe, vbi pennæ ſuperiores cæruleæ ſunt. Remiges omnes duabus exterioribus, quæ virides ſunt, exceptis, intenſè ſunt cæruleæ. Omnes verò alarum pennæ tam remiges, quàm veſtitrices ſcapos habent albos. Pupilla erat nigra, iris rubra. Roſtrum rubeum, leniter admodum aduncum. Mentum ferrugineum ad ſubrubrum quodammodo vergens. Retro, & ante oculos, macula cærulea eſt. Pectus totum & venter colore rubeo mineaceo, quorũ pennæ in extremitatibus lineolis per longitudinem ductis inſigniuntur. Cauda corpori comparata longiſſima, vt quæ toto corpore longior eſt. Eius autem pennæ, quæ cæteris duplo maiores ſunt, vireſcunt, & ſcapos habent albos: inferiores admodum rubræ, ſcapos nigros. Tibiæ & pedes ſunt nigerrimi.

DE PSITTACO ERITROCHLORO Criſtato. Cap. XV.

HIC quoque Pſittacus in minoribus reponendus eſt. Alis erat, cauda ac criſta coloris rubri, cætera viridis. Criſtâ referebat Pſittacum criſtatum Illuſtriſſimi Cardinalis Farneſij, cuius antè quoque iconem exhibuimus. Oculos habebat pulcherrimos, pupillam nigram, iridem rubram. Criſta ex ſex pennis conſtabat, tribus maioribus, & minoribus totidem. Iconem hanc eidem D. Antonio Giganti, cuius paulò antè memini, acceptam refero.

DE ALIIS QVIBVSDAM PSITTACORVM Generibus. Cap. XVI.

ORNITHOLOGVS alia præter hæc Psittacorum genera describit, quorũ vnum erythrocyanum à præcipuis, quibus conspicitur, coloribus cognominat ac huiusmodi esse tradit. Parte, inquit, supina rubet, alis superius in flauo viridibus, cæterò cæruleis, cauda partim rubra, partim cærulea. Caput cum collo vndiq; rubet, nisi quod color candidus circa oculos est. Cauda, quantum icon ab eo posita indicat, ei est longa, & duplo ferè corpore reliquo prolixior. [Erythrocyanus Ornithologi. Color. Caput. Cauda.]

Huic simillimum per omnia alterum ponit, in hoc tantùm discrepãtem, quòd per medium alarum plurimùm flaui coloris habeat, nonnihil etiam in cauda. Vnde eum erythroxanthum appellat. Cærulei enim multò minus quàm alter habet. Psittacis è Bresilia, idem inquit, collũ, alæ & dorsum viridis ferè sunt coloris, sed dorsum ad cæruleum inclinat. Cauda similiter, in qua longiores pennæ rubent. Caput cinereum est, venter coloris flaui. [Erythroxantus.]

Bohemicum Psittacum in Germania quidam appellant eum, qui viridi, luteo, roseoq; coloribus in cinereo depictus est. [Psittacus Bohemic⁹.]

Captam aliquando scribunt in Hispania, loco nuncupato Viadagola auem quandam magnitudine Fringillæ, rostro nigro, adunco: capite, collo viridi: vertice vt in Garrulo Bohemico crista insignito; alis cæruleis, extremo tamen nigricantibus: vropygio ferrugineo, extremo præsertim, vt & ventre inferiore, albis femoribus, pedibus nigris, digitis quaternis, binis antè, retrò totidem, quemadmodum Picis. Hanc cùm exactè contemplor, non alio reducere mihi, quàm ad Psittacos posse videor. Etenim si rostri aduncitatem, colorum varietatem, si pedum structuram, & reliquas eius conditiones penitiùs introspicias, Psittacum esse non temerè putabis. Neq; mihi staturæ obstat paruitas, cùm rerum Indicarum scriptores reperiri etiam Psittacos non minores Passere, vno ore attestantur. Atque istæc hactenus cùm in genere, tùm in specie de Psittacis à nobis obseruata, dicta sufficiant. Iam ad Coruini generis aues properamus.

Finis Libri Vndecimi.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ Liber Duodecimus.

Qui eſt

DE CORVINO GENERE, ET DE ALIIS NONNVLLIS

Auibus, quibus roſtrum durum, ac robuſtum eſt.

DE CORVO. Cap. I.

Ratio cur de Coruo agatur.

QVVM Picos ob maximam, quam cum Pſittacis connexionem habent, proximè ſubnectere meditaremur, & ad id nos accingebamus; en ſuo crocitatu Coruus muſſitans, de haud leui iniuria ſibi illata conqueritur, quòd hactenus loco eo, & honore, quem tamen naturæ quadam prærogatiua non ante Picos solùm, ſed & ante Pſittacos multis de cauſis merebatur, deiectus ſit. Nam etſi roſtro adunco careat, rapax tamē eſt, aut ſaltem ad rapacium naturam quàm

Victus Corui.

proximè accedit. Vtpotè qui cōmuni cum Aquilis, & Vulturibus, nempè è cadaueribus menſa vtatur, atq; hęc auidè conſectetur, cùm Pſittaci è contrà frugibus potiùs, & fructibus, quàm carne gaudeant. Imò verò viuas etiam nonnunquam auiculas, vt Alaudas, & Paſſeres captas

Corui docilitas. Audacia. Honos.

iugulat, & ad venationem ſæpenumerò non minore docilitate, & vtilitate, quàm quiuis fortè Accipitrum, inſtituitur. Miluo præterea inter rapaces non infimæ claſſis aui, ferocia, aut robore non cedit, taurum, & aſinum impugnare audet, lepori terrorem vel ſola voce incutit. Tanti verò apud Veteres fiebat Coruus, vt per eum, haud ſecus ac per Iouem ſuum iurarent, vt patet

[a] *In auibus.*

ex hiſce [a] Ariſtophanis verbis. *ὅταν ὀμνύῃ τις τὸν κόρακα, καὶ τὸν Δία*, id eſt, *quando iurabit aliquis Coruum, & Iouem*. Coruus itaque non dictas tantùm ob rationes, dignitate, cùm Pſittacis, & Picis; tùm & alijs pleriſque auibus præcellit; verumetiam quod apud veteres Ethnicos longè honoratior eſſet, ob inſigne augurij priuilegium, quod tam voce, quàm volatu facere crede

Cur Apollini facer. Oſcē Phœbeus. Sacra Coracina.

batur, adeoq; futura plurima prædicere, vt vati eum Apollini, & ipſum vatem conſecrârint, & Phœbeium oſcinem haud vulgari dignitatis teſtimonio appellârint. Quinetiam Coracina ſacra, de quibus legimus apud [b] Diuum Ambroſium, veriſimile eſt ea intelligenda eſſe, quæ in Coracis honorem ſolita eſſent celebrari. Neminem enim commentitiorum illorum Paganiſmi Deorum Coraca vocatum fuiſſe, legimus. Sed nonnè hæc adorationis quædam ſpecies eſt,

[b] *In Epiſt. D. Pauli ad Romanos.* Corui publicum funus.

à Populo Romano orbis Domino publica funeris pompa à morte efferri, quod etiam Imperatoribus quibuſdam haud contigit? An maior vnquam apud aliam gentem honor exhiberi potuit? Tanti fecêre & tantoperè mirati fuêre omnes auis huius ingenium, quo tamen pollere eum quiſpiam vix exiſtimet. Sunt enim qui ſtultum eum nominârunt, licet haud ſine iniuria. Nam etſi ſtolida auis, & amuſa videatur, reuera tamen aliter ſeſe res habet, alij vilem vocant, vt Fauſtus:

Coruus iniuſtè ſtultus dictus, & vilis.

Hoccine de vili ſortitus præmia Coruo:

Quibuſdam deſpicatus contemnitur, vt Scaligero:

Cui ipſa cæli comparata maieſtas
Putetur, eſſe deſpicacior Coruo.

Verùm

Verùm ipsi hæc epitheta ideò potissimùm attributa iudico, non ob ingenij ignauiam, aut stupiditatem, sed quòd funestus semper habitus sit, cùm quòd mortem suo augurio prædicere crederetur, vt plurimùm, tùm quia cadauera auidissimè consectari solet. Neque id ingenij dexteritati quicquam detrahit, quod [c] Plinius tradit ad tegularum similitudinem deceptos imagine aduolasse. Id enim maximam picturæ illius (loquitur de ludis Claudij Pulchri, in quibus Fenestella Elephantos primùm pugnasse author est) admirationem testatur.

Corui auguria funesta.

[c] L.35.c.4

AE Q V I V O C A.

CORVVS ante omnia sidus cæleste est. Authores Astrologiæ, Aratus, Cæsar Germanicus, Tullius, Bassus, Ruffus, Hyginus tres imagines, Hydram, Craterem, & Coruum, quibus vna ratio sidereæ sublimitatis assignatur, in vnam fabulam collegêre. De his ita Aratus: *Præterea quoque*, inquit, *aliud eminus voluitur sidus, id verò vino simile longè volutatur, atque et caput, sub medium cancrum pergit, volumen verò sub corpus Leonis. Cauda autem pendet super ipso Centauro. Porrò medio volumine Crater, extremo autem insidet simulachrum Corui spiram mordenti simile.* Horum postremã partem hisce [a] Cicero versibus reddidit:

Coruus sydus cæleste

[a] In Frag. Arat.

In medioq́ sinu (nempe Hydræ) *fulgens cratera relucet,*
Extremum nitens plumato corpore Coruus
Rostro tundit, &c.

Complectitur binis omnia versibus [b] M. Manilius:

[b] Lib.1.c.4.

Squammea dispositis imitatur lumina flammis
Et Phœbo sacer ales & magno gratus Hiaccho
Crater, &c.

Hydra verò cum Coruo & cratere 41. stellis constare dicitur. Ortus eius est chronicus 4. calendas Octobris. Sita sunt hæc signa in parte cæli Australi. Causam verò ob quam Coruum cratera tenentem in astra retulerit Apollo, hoc carmine prolixè [c] Ambros. Nouidius docet:

[c] In Fastis.

Postera mendacem lux promet ab æthere Coruum,
Qua sacer est crater, qua ferus anguis erit.
Fortè Dei iussu Noë deduxerat alnum
Mersaq́ ab iratis terra madebat aquis.
An placata ira est, dubitat dum numinis, vnda
Signa refer nobis, è nigra dixit, auis.
Dixit & è summa patefecit puppe fenestram,
Illa hac egrediens iussa secuta, volat.
Sicca erat innumero, sed tecta cadauere tellus,
Fit mora, Chaonidem tunc quoque mittit auem.
Protinus hac ramum felicis gestat oliua.
Serus adest Coruus, se soluitq́ mora,
Ver erat, & lactens pallebat in arbore ficus
Quum pater huic iam me fallere quæris, ait?
Es quod aqua signo mihi factus perfide mendax
Pœna tibi, vt par sit, vère sititor eris.
Firmat dicta Deus, senis & dum facta procurat
Fama hic cum multis sit tibi Coruus ait,
Dixerat ille polo, qua Crater stabat & anguis
Fabula quo caderet sidere sculptus erat.

Verùm sacra nostra prophanis Ethnicorum figmentis admiscere, quod Nouidius fecit, mihi non arridet. Ideò fabulosæ rei, fabulosam quoque expositionem, vt similes labra lactucas habeant, assignandum reor, quam ex [d] Thoma Radino Placentino dare libet:

[d] Cap.4.Syderal. Abyss.

Numina sacrifico ritu placare tonantis
Phœbus amans: Coruum ferre iubebat aquas,
Concitus ille abijt,
Et fontem vitrei petens fluoris
Conspicit ficus, sed acerbiores,
Quas cupit: at mens
Hortatur Domini iussa modo impleat,
Hoc votum modo compleat.
Sic tandem superat fœda libido
Maturasq́ moratur,

Ingluuies volucris erueiat Deum
Sacraq́, capta alys perficis vndis
Diſtentus aquas detulit aurea
Mitentis & potera.
Hæc omnia ſpernit,
Mentis Apollineæ furor ingens
Cœlæ quoque tempore ſiens.
(Quod ſit pœna) ſitim tradit Coruo, & lumine poſtquam
Sidereo induit: hinc beatum
Pateram locauit: vndis
Suauibus implens: pocula qua vetent,
Hinc ſtatuit fauces hydra feras.

Hanc fabulam idem Thomas moribus applicat hoc pacto:

Sic pompas qui oderit ob ſtudium
Phœbo famulans; & temnat aquas
Quæ modeſta lætitia
Ingenium laſſum conſolidant
In ſtudijs matureſcentibus ex labore areſcit
Hic tamen ad cælos tollitur, tenebris
Pulſis flammidis ætheris ignibus
Amplius hic non labor
Non mollia, non fames
Non ſomnus, non impedit angor
Lymphigeri haud opus
Crateris blandæ ope amplius,
Iam regnans hydra polo
Vaſtis membris
In contemplatu detinet omnia, &c.

Coruus cur cælo locat.

Sed vt ad fabulam reuertamur, hanc totam cælo velut inſculptam voluit Phœbus. Non enim contentus Coruum cælo locare, ſed ſitim quoque eius ſignificare voluiſſe dicitur, & ideò inter ſidera cratera conſtituit, ſuppoſuitq́; hydram, quæ Coruum ſitiẽtem moraretur. Videtur enim roſtro caudam hydræ extremam tundere, quod ſe, ne bibat à cratere prohibeat. Vt autem hanc fabulam concludam quæram cum Scaligero:

Num quæſo delirasſe Graculum
Quicunque cælo aſciuit hydram, Coruum
Epom, capellam, clypteram, aquas, vrſas?

Coruus ſcopuli nomẽ. Coruus Saxum. [e] In Lib. vt Philoſoph. Principibus conuincat. Coruus Alchimiſtarũ. Coruus fluuius. Coru⁹ mõs. [f] In Vmbria deſcript. Coruus inſula. [g] In ſuis relationibus. Coruus piſcis. Palladius correctus.

Coruus ſcopuli nomen apud Petrarcham in itinerario, vbi ita ſcribit: *Non procul habebis contra extremos Iannenſes fines Coruum famoſum ſcopulum, & nomen à colore ſortitum.* Saxum ſignificat [e] Plutarcho dum ſcribit: *Qui peritus eſſet aquæ inuenienda & conducenda (quod de Hercule & multis veteribus narratur,) is profectò non oblectorei ſe, in aliqua agri extremitate aperiendo fonte, qualis ille ſubulci eſt, ad Corui ſaxum Arethuſa, ſed fluminis alicuius perennes fontes propagando ad vrbes caſtra, agros regum cultos, atque lucos.* Corui caput Alchymiſtæ etiam vocant, qua ratione ignoro, ſuas quintas eſſentias. Fluuium item & montem Coruus notat, de quibus ita [f] Blondus. *Pontem,* inquit, *oppidum à Ponte dictum Narem ibi propè fluuium, iungentem prætergreſſi ad ſextum milliarium, inueniunt, Caſſiam noui nominis oppidum, ſed populo frequens atque libertate conſpicuum, quod fluuius attingit Coruus apud altiſſimum regionis montem, qui & ipſe Coruus appellatur, oriundus, & in Narem fluuiũ apud Tripontium caſtellum defluens, cuius caſtelli poſſeſſionis iuriſdictionisq́, cauſa Nurſini Spoletinisq́, crudeliſſima inter ſe proximis temporibus prælia commiſerunt, in quibus capti ſuperatisq́, concertatoris ſanguini & viſa nullus pepercit.* Eſt item Coruus vna inſularum, quæ Terzeræ hodie nuncupantur, vt tradit [g] Ioannes Boterus. Coruus quoque piſcis eſt, quem Græci Κορακῖνον vocant, penanflexũ, cuius mentio fit apud Palladium in remedijs aduerſus arborum formicas. Non enim Coracina pix illic, vt vulgati codices habent, ſed Coracinus piſcis legendum, vt ex Geoponicis conſtat. Ex Oppiani item interprete illud eſt colligere, qui Coracinum piſcem dici ait παρὰ τὸ κόρον τὸ μέλαν, ideſt, à vocabulo nigredinem ſignificante, vnde etiam trahatur Corax, id eſt, Coruus. Quare Gaza in hoc mihi cautus fuiſſe videtur, quòd nunc Coruum, nunc Coracinum verterit, etſi Hermolaus & Volaterranus ſecus ſcribant, quòd videlicet Κορακῖνος ἀπὸ τοῦ Κορὰς κινεῖν, id eſt, à frequenti oculorum motu, non à κόραξ dicatur. Gazæ certè aſſentior Coracinumq́; puto eum, quem alij appellant Coruũ: eſt enim gibberoſus Coruus, latus proportione ſua, ſquãmoſus, quæ omnia Coracinis congruunt. Huius piſcis carnem Lucilius Poeta innuit

thynno

thynno deteriorem. Nam *thynno*, inquit, *capto Coruum excludunt*: Hunc Nili accolæ, in quo frequens degit, Pellin vocant, & qui media ætate sunt, Milloy; Miluago [h] Plinio, & Coruus, Miluus Saluiano, saperda Athenæo; Platestachos, Coruulus, Narbonēsibus vulgò Corb. Auis item est Coruus marinus Aristoteli à Phalacocorace diuersa, estq; genus, vt videtur, Mergi maius, Magone & Mergone Italis, Cormorunt Gallis. Corax & Coruus multorum olim hominum nomina fuere. Orthopolidis filiam Chrysorthen, vt putant, Apollo compressit, & ex ea natus puer Coronus appellatus. Coroni filius Corax fuit, sine liberis mortuus, vt [i] Pausanias refert. Coracis Aurigæ cuiusdam meminit [k] Ammianus Marcellinus. Corax Ithacus quidam fuit, à quo denominata est Coracos petra, cuius meminit [l] Homerus, qui Vlyssis bibulcum ibi porcos pauisse refert. Corax, & Tisias Siculi dicendi præcepta condiderunt. Ille Rhetoricæ initia propagauit, vt Suidas testatur, summa authoritate apud Tyrannum Hieronem pollebat, quo uita functo, quum eandem requireret potentiam Corax, videretq; populum tyrannidem amplius pati nolle pro concione orationis artificiosæ rudimenta tum deprompsit. Discipulus huius Tisias fuit. Ab hoc natum ferunt adagium. Mali Corui malum ouum. Corui Rhetoris stupidi meminit [m] Seneca. *Hic est Coruus*, inquit, *qui cùm tentaret schalam Romæ, summo illi, qui Iudæos subegerat, declamauit controuersiam, de eaq; apud matronas disserebat, liberos non esse tollendos.* Archilochum Poëtam à quodam cui Corax nomen erat, interfectum aiunt. Corax dictus fuit frater Tyburti, à quo oppidum Volscorum cognominatum est. Hic enim cum fratre Catillo oppidum Tybur in Italia constituit, authore Seruio in illud [n] Virgilij.

Tum gemini fratres Tyburtia, &c.

Coruus oculi morbum Medicis significat, teste [o] Manardo ita scribente: *Habent & oculorum anguli sua mala. Horum non leue est ægylops à Græcis vocatum, ab Auicenna Garab. Est autem abscessus inter magnum angulum, & nares medius, qui si rumpatur, & indiligentius tractetur in fistulam vertitur, quæ ad os vsque protenditur. Haliabas Coruum nominauit.* [p] Plinius *epinyctides vocari dicit vlcus aciem hebetans, & in angulo oculi perpetim humore manans.* [q] Vitruuius machinæ genus Coruum recenset. *Præterea terebram, & ascendentem machinam, quæ ad murum plano pede transitus esse possit, & etiam Coruum demolitorem, quem nonnulli Gruem appellant.* Coruus autem hic uidetur illud instrumentū nauticum esse, cuius meminit [r] Athenæus. *In Hieronis naui ferreum quoque vallum nauis circumiectum fuit, quod ascendere conantes arceret cùm ferreis Coruis per totum ambitum, qui instrumentis proiecti hostium naues correptas propè admonerent, vt facilius læderentur, ac ferirentur.* Hos primùm apud Romanos à C. Duillio Imperatore non excogitatos quidem, sed ad vsum adhibitos legimus, eo conflictu, quo ad Ciparas submersa, & fugata Pœnorum classe, prosperè pugnauit. Apud Græcos enim multò antè ab Anacharsi inuentos harpagines, manus verò ferreas à Peride Atheniensi, author nobis est, [s] inquit Plinius, [t] Nepos Cornelius. Has autem manus ferreas Coruos aliter uocant. Ita Diodorus Siculus de gestis Alexandri, *Coruis, & manibus ferreis*, inquit, *hostes arripiebant ex propugnaculis.* Nominatur, & apud Appianum Corax cùm ferreis manibus, inter instrumenta pugnæ naualis. Verùm aliud naualis instrumenti genus est, meo iudicio, quod Polybius habet, nomine saltem cum illo conueniens. Eius descriptio talis est. *Lignea columna proris inerat longitudinis quatuor vlnarum, latitudinis palmorum trium. In eius apice rotam constituerant, huic præterea tabulæ inhærentes scalas conficiebant, quarum latitudo erat pedes quatuor, longitudo sex vlnæ, foramen autem tabulati erat oblongum, & circumambibat columnam, post primas statim scala duas vlnas. Habebat autem veluti sepem ad vtrumque oblongum l[illegible]us genu tenus altam. In ligni extremo ferrum erat instar mallei peracutum, præterea annulus fune alligatus ita, vt hæc machina, machinis frumentarijs simillima videretur. Igitur simul, ac nouis hostium aduentabat laxato fune scala demittebantur. ferrum pandere, ac vi ligni super hostium nauim delapsum figebatur, si aduersa prora erat bini milites per scalas descendebant, duo primi præferentes scuta, reliqui latera scutis profecta; si verò obliqua erat hostium nauis, in eam ex tota pariter naui desiliebatur.* Hactenus Polybius interprete Nicolao Perotto. Corax locus erat in Thessalia supplicijs destinatus, ex quo noxij agebantur in præceps, vnde frequens apud Aristophanem ἐς κόρακας. Abi ad Coruos. Alijs Coraces in Arcadia carceres erant caui, & obscuri, quemadmodum Athenis barathrum, in quo sontes detinebantur. Κόραξ etiam supplicij genus est apud [u] Lucianum teste Budæo. Corax, & Coruus dicitur annulus ferreus, quo fores pulsantur, & attrahuntur, qui & rhoptrum. Dictus ab aue Coruo, cui collum flexile, per translationem teste Eustathio. Mulieres quasdam Hispanicas Artemidorus monilia ferrea collo circundata gestare refert, quæ κόρακας Coruos supra verticem incuruatos habeant, & ante frontem longiùs se extendant, & ad hos velum, cùm velint attrahere, ut extentum faciei præbeant umbraculum hosque magnum ducere ornamentum, vt author est [x] Strabo. Coracas, id est, Coruos, vocant quidam vncinos illos, in quibus instrumenta coquinaria suspenduntur. Est

Pellin. Milloy. Miluago. Miluus. [h] *Lib.32.2.* coruus marinus. Phalacocorax. Chrysortes ab Apolline compressa. coronus. [i] *In Corinthiacis.* corax auriga. [k] *Lib.14.* [l] *Odyss.3.* corax Orator. [m] *In secunda suas.* Archilochus Poeta à quo interfectus. corax Tyburti frater. Volscorum oppidum à quo denominatum. [n] *Aeneid.7.* coru[9] morbi genus & quale. [o] *In epistol.* [p] *Li.19.c.6.* [q] *L.10. Architec.c.19.* coruus machinæ gēs. [r] *Lib.5.c.8. Dipnos.* C. Duellius primus coruis machinis usus. [s] *Li.7.c.56.* [t] *In uiris Ill.* corax Polybij. corax Thessaliç locus. corax carcer. [u] *In Menip.* corax, & coruus annulus ferreus ostij. coruus monile. [x] *Lib.3.*

[Corax vncinus. Paſtilli genus Corax dictum. ᵞ Tetrab. 4. ſerm. 2. c. 50. Mutulum quid Latini vocent. Rapp quid Germanis.]

item Corax paſtilli nomen apud ᵞ Aetium, fortaſsè eius, qui Galeno Κοράκιον σφραγὶς dicitur. Galli Coruum (Corbeau) appellant partem lapidis è muro prominentis ſuſtinendæ trabis gratia. Latini mutulum. Scapum in botro, ſeu vua, ramoſum illud, à quo acini dependent, quidam Germanorum appellant Rapp, quod eiſdem Coruum alioqui ſignificat: Lombardis graſpa dicuntur uuarum reliquiæ, uuæ uerò unà cum acinis grappo. Vnde ab ijſdem ſecundarium uinum, quod dolio infuſis, ut generoſius fiat, acinis aſſeruatur, graſpia uocatum eſt.

SYNONIMA.

[Oreb. Vreba. Gerabib. Calak. Gorab.]

HEBRAEIS Coruus עֹרֵב, Oreb. dicitur: pro qua voce Deuteronomij Chaldæus vertit עורבא, vreba: Arabs גראביב, Gerabib; Perſa כלך, Calak. Videtur autem (vt vir quidam doctus conijcit) omne genus Coruinum hoc vocabulo indicari, vt præter Coruum, Cornix, Gracculus, Pyrrhocorax &c. Nam Deuteronomij 14. legitur *Omnis Coruus iuxta genus ſuum*. & Orebin, id eſt, Corui numero plurali Leuit. 11. Pſal. etiam 147. & Eſaiæ 34. pro Oreb, Coruus à Græcis, & Latinis redditur. Gorab interim apud Auicennam Bellunenſis Cornicem, Syluaticus verò Coruum interpretatur. Sed conciliantur, ſi Gorab vel Oreb nomen generis eſſe dicamus.

[Etymologia. ᵃ L. 12. Antiq. lect. c. 5. Γοσνὶς. Κόρβος. ᵇ Lib. 9. de ling. Lat. ᶜ Lib. 12. Orig. c. 7. Phœbeius Ales. ᵈ 3. Carm. ᵉ In hiſt. Valerij Coruini.]

Coruus apud veteres Græcos κόραξ, hodie κόρακας dicitur. Dicitur autem à colore nigro (κορὸς enim nigrum eſt) vel παρὰ τὸ κόραν μεγάλην ἔχειν, à capitis magnitudine. Hìc verò in κορὸν ᵃ Cælius vltimam acuit, quod placet, vt differat à ſubſtantiuo κόρος, quod non nigrum, ſed ſatiem ſignificat. Γοσνὶς Corui Heſychio, & Varino. Forſan κόραξ Græcis auis dicta eſt, à voce ſua coras, ſeu cras. Suidas ſanè à verbo κρώζειν Coruorum voce Corax nomen deducit. Idem Κόρβος, inquit, Romani vocant, quos Græci κόρακας. Coruus Latinis tam mas quàm fœmina teſte ᵇ Varrone, à Græcorum κόραξ (ſi Perotto credimus) deriuatur. ᶜ Iſidorus verò à cordis voce Coruos dictos vult, quia ſcilicet grunniant pectore, ſuaq; voce proditi rapiantur. Ouidio Phœbeius ales, & Auſonio Phœbeius oſcen per Antonomaſian, & Oſcen ſimpliciter ᵈ Horatio dicitur. Coruum Satyram auem dixit ᵉ L. Florus, cuius nominis cauſam ſunt, qui ad fellationem referant, de qua ᶠ Martialis.

Corue ſalutator quare fellator haberis,
In caput intrauit mentula nulla tuum.

[Satyria auis cur dictus Coruus. ᶠ In xenijs. ᵍ L. 10. c. 12. ʰ 3. de Gen. Anim. c. 6. ⁱ L. 29. Antiq. lec. c. 25. ᵏ Aen. 7.]

Et ᵍ Plinius Coruos, inquit, *ore parere vulgus credit*. Vnde quemadmodum Semidei, & ſemicapræ, Fauniq; ſyluestres Satyri dicti ſunt, quòd ad libidinem ſemper proni ſint, à virili membro, quod veteres Græci σάθην appellabant, ita & Coruus ob eam, quam ipſi ineſſe vulgò exiſtimabant, ſalacitatem ſatyriam auem fortaſsè dixêre. ʰ Ariſtoteles tamen vel ore coire, aut parere Coruos diſertè negat. *Quid ſi*, inquit ⁱ Cælius, *ad Satyram paludem ſeu ſaturam relatum malis? ea verò Pontina eſt viginti quatuor olim capax vrbium locus, cuius meminit* ᵏ *Virgilius. In agro autem Pontino rem geſtam auctor idem Florus eſt, necnon A. Gellius, & T. Liuius, etiamſi apud hunc Pomptino legitur.* Alij apud Florum non Satyram, ſed ſatyriam quatuor ſyllabis auem legunt. Itali, Hiſpani, Galli, à Latino ſua vocabula detorſerunt. Italicè enim Coruus, Coruo vel Corbo uocatur. Hiſpanicè Cuerup. Gallicè Corbeau. Germanicè Rapp, uel Rab, quæ uox aut ab Hebraico Orab, uel Gorab facta uideri poteſt per aphæreſin, uel potiùs à uernaculo Rauben, quod illis prædari & diripere ſonat.

[Corui & Monedulæ furacitas. ˡ Lib. 10. obſeruat. c. 18. Arabes à rapacitate dicti. Rapio Latinorũ unde. Raffa luſus aleæ. Raue unde. Kolkrabẽ. Corrakẽ.]

Auis enim omnium furaciſſima Coruus eſt, & Monedula Coruini generis à moneta rapienda nomen inuenit. Quinimò qui ab Hebræo Orab deductum eſſe uolet, eãdem prorſus uocis Rab ſignificationem & etymi rationem inueniat. Quippe ut teſtis quoque eſt ˡ Druſius Hebræis Orab ab Arab dictum uideri poteſt, quòd Arabes populi latrocinijs dediti & rapinis, hanc ipſam ob cauſam ab Arab nomen acceperunt. Rappen ſeu rapen Germanis inferioribus eſt conquirere, colligere, diſperſa congregare; unde fortè Latinorum (ſi Becano credendum eſt) rapio. Et Raffen Tungris eſt per uim extorquere, unde eum, qui per fas & nefas opes parare ſtudet, & undiquaque corrodit, roff raff ludere dicunt. Et Raffa apud Italos, Bononienſes maximè luſus genus eſt, quod tribus aleis peragitur: in quo ſi cui fortè aleæ ſimul omnes eundem numerum repræſentent, uictor euadit, unde apud eoſdem prouerbium eſt: raffa gaffa, hoc eſt, cui talis numerus obtigit, ocyus cũ auiditate nummos abripit. Ab hoc Raff fortè Raue deſcendit, quæ uox ijſdem Germanis inferioribus & Anglis Coruum denotat. Corui propriè dicti & maiores teſte Encelio, Saxonibus dicuntur Kolkraben, nempè à ſono uocis. Hæc uerò uox Kolc Perſicæ Kalak non eſt abſimilis, quam & ipſam per Onomatopœiam à ſono cõfictam uerisimile eſt. Aliam ſpeciem Corui ijſdẽ uocarĩ tradit Corraken, quæ uox ad Græcã nomenclaturam ueterũ Corax quàm proximè accedit, & longè propriùs ad hodiernã Græcorum appellationem κοράκας. Ita Kalah Perſarũ, & Kolch

Saxonum,

Saxonum, Corak Græcorum, & Corrak Saxonum, omnes haud admodum dissimili vocabulo ab eodem propè sono efficta videri possunt. Illyricè Coruus dicitur Havvram. Coruum [m] Bellonius admodum expeditè & distinctè hanc vocem Colas pronunciare ait, ideoq; Gallis vulgò etiam eo vocabulo dici. Hanc autem nullo negotio Coruū addiscere credo, quòd ipsi propè naturalis sit, & voci Græcæ Corax, Persicæ Calack, Saxonicæ Kolch multùm affinis. Vulgò Coruum vocem Cras, cùm crocitat efferre aiunt.

Havvram. [m] L. 1. Obs. cap. 6.

GENVS. ET DIFFERENTIÆ.

INTER Coruini generis aues, quæ Græcis dicuntur ὄρνεα κορακώδη, Coruus ita propriè dictus omnium maximus est, & huic magnitudine proxima Cornix spermologus, dein nigra & varia, præterea Gracculus, Monedula, Pyrrhocorax.

Hisce omnibus tamen communia quędam ex Aristotele & Plinio pręmittemus, antequam particularem Corui propriè dicti descriptionem in medium adferamus. Pòst aliquot nugas ex alijs recensebimus. *Coruini generis auibus*, inquit [a] Aristoteles, *robustum & prædurum rostrum est. Minus Venere valent, & rarò solent coire. Ex his Corui, & Cornices coniugia seruant. Gregatim degunt ferè.* Secundum Plinium verò Corui, & cæteræ omnes Coruini generis, præter Cornices pullos nidis depellunt, & volare cogunt. Albertus in adducta Aristotelis loca: *Curant pullos diu etiam postquam euolauerint è nidis; comitantur enim volantes & pascūt, præcipuè Cornix, deinde* Cocix (sic ipse ineptè genus quoddam Cornicis grauiuoræ vocat) *quod rostro est albicante, maior Cornice, vulgò Germanicè Ein Ruch; & Monedula, & plura auium genera his similia.* Iosephus [b] Acosta apud Indos quoddam auis genus illorum idiomate Aure vocatum, & Galinazze Coruis congener facit, & admodum agile esse tradit, visus acie pollere, oppida viasq; à morticinis, alijsq; spurcitiebus purgare, noctù extra vrbes in arboribus, & altis scopulis considere, mane ad vrbes reuerti, & ex ædificijs prædam obseruare, pullos edere candidissimos, qui postmodum nigrescant. Sed nunquid istæc omnia Coruini generis aui competant, viris doctis diiudicandum relinquo. In vltimis Septentrionalibus, vt Bothnia, Liuonia, Coruorum quædam genera esse tradun-, à nostris longè diuersa; inter quæ vnum, quod marinum nuncupant pisciuorum quidem, sed cui rostrum dentium ferè instar serratum sit, quo arreptos pisces ac anguillas, quarū esu maximè delectatur, integros deglutit, & sæpè viuas etiamnum per anū reijcit. Alterum iam dicto minus esse, septem dierum interuallo sobolis propagationi studere, & septem alijs incubare, & pullos excludere, & pòst breuissimè eos enutrire. Quæ omnia nunquid veritatis limites egrediantur, alij indicent; mihi, saltem quæ de primo tradunt, non persuaserint.

[a] Lib. 3. de Gen. c. 6.
[b] Lib. 4. de nat. & mor. Indor. c. 37.
Aure. Galinazze.
Coruorum genera à nostris longè diuersa.

F O R M A.

CORVVS propemodum Aquilæ æqualis est magnitudine, paulò tamen minor, Cornice maior, colore totus ater, adeò saturo, vt nemo nigredinem cuiuspiam rei exactissimam satis pro dignitate commēdare se, & extollere posse putet, nisi eam Coruinæ, vtpotè omnium exactissimæ & plenissimæ comparet. Ita in sacris Canticorum libris sponsa sui sponsi cæsariem à Coruina nigredine commendat. Hinc extat item Martialis venustum de Lentino capillos tingente, vt canitiem tegeret epigramma:

Mentiris iuuenem tinctis Lentine capillis
Tam subito Coruus, qui modo Cygnus eras.
Non omnes fallis, scit te Proserpina canum,
Personam capiti detrahet illa tuo.

Magnitudo. Color. Lentinus capillos tingens.

Est autem ator Corui adeò intēsus, vt præ nimia nigredine cærulus quodammodo appareat, Apuleio teste. Hic omnium animalium colore esse tenacissimo ab Arist. traditur, quod reliqua omnia colorem ab aquis mutent, præter Coruum, vt citat [b] Scaliger. Alibi tamen albi reddun-tur vtroq; teste. Oculi Coruis lucidi. Vnde qui tales habent, homines, Coruos hac parte referre, & libidinosos esse [c] Aristot. tradit. Rostrū ei robustū, prædurum, crassum, acutum, nonnihil aduncum, aterrimū, vtrisq; marginibus incidens, aptissimū non solùm ad cadauera dilaniāda, aliaq; duriora, vt nuces, iuglandes & similia rūpenda, verùm ad pugnandū etiam, secus tamen atq; Aquilis & Accipitribus aduncum. Huic. n. aduncitas statim à rostro incipit, illis non item.

[a] Cant. 8.
[b] Lib. 2. de caus. plant. cap. 17.
Albi Corui.
Oculi.
Rostrum.
[c] In Physiogn.

Imprudentium Physiognomia[a]. Lingua Corui. [d] 8. *Histor cap.* 12. Disputatur an Coruus pulcher an deformis sit dicẽd[e]. [e] *Lib.* 1. *Epigrammat.*

Quare Coruis comparantur ab Aristotele, qui nasum statim à fronte aduncum obtinent, (ἐπιγρυπὸν) ac imprudentes habentur. Linguam ei natura largita est nigram, crassam, latam in apice, ad radicem verò probè rotundam. Vnde cùm iuxta [d] Aristotelem aues, quibus lingua est lata, ad imitandum sermonẽ humanum, cæteris sint aptiores, non mirum si & Coruus, quæ doctus est, verba facilè pronunciet. Hoc habitu, ac forma præditum, multi, vt video, dubitant, pulchernè, an deformis vocandus sit. Apud Apuleium à callida vulpe astutè tanquam speciosus laudatur, his verbis: *Quantum ad decorem, pluma mollis, caput argutum, rostrum validum. Iam ipse oculis perspicax, vnguibus tenax; Nam de colore quid dicam? Enimuerò cùm duo colores præstabiles forent, piceus, & niueus, quibus inter se mox cum die differunt. Vtrumq; colorem Apollo suis alitibus condonauit, candidum Olori, nigrum Coruo.* E contrario verò apud [e] Martialem.

Sic niger in ripis errat cum forte Caystri,
Inter Ledæos ridetur Coruus Olores.

Coruus absente Graculo pulcher.

Sic in ea parœmia, qua dicitur, *Coruus absente Graculo pulcher*, tanquam absolutè deformis perstringi videtur, & etiam Gracculo, qui tamen ipsi est congener, postponi. Verùm ego hac in parte nil iudico, hoc tamen assero, ijs, qui Coruum ingenij exercitandi causa prædicare, tanquam speciosam auem volent, non defutura sua argumenta, vel ab eo, quæ maximè in Coruo ridetur, saturrimæ nigredinis splendore, à quo non puduit sponsam sui sponsi in sacris illis Canticis comam commendare, vbi ait: *Cincinni eius condensi, & nigri velut Coruus.* Possent in hanc rem plurimæ coloris nigri laudes in medium adferri, sed eas, quibus otium erit, relinquimus. Hoc obiter dicimus, si Coruum nigredo sua deformem faciat, omnia nigra pari ratione pro turpibus reijcienda esse. Atque ita maiorem Coruorum auium partem. Si verò color is cuipiam adeò

Corui pulli quamdiu, & quare à parentibus deserãtur. Corui albi. [f] *Li.* 19. *c.* 8.

exosus est, haudquaquam ille deformes Coruorum pullos indicare cogetur, qui initio ætatis minùs nigri esse dicuntur, adeò vt ob id à parentibus tãquam sibi dissimiles derelicti, tantisper alimonia destituantur, donec proprium ipsis atrorem induisse viderint. Quinetiam adultos Coruos albos videre est, olim quidem raros, iuxta illud Iuuenalis.

—— *Coruo quoque rarior albo.*

At nunc nostro sæculo frequentiores. Scribit [f] Olaus Magnus in regionibus Septentrionalibus quibusdam Coruos albos abundè cõspici, & Gybertus Longolius *Coruum album*, inquit; *in Noruegia videre raritas nulla est*: vt & in insulis Oceani Deucaleonei, quæ Daniæ Regi parẽt, vt tradit Boterus. Ioannes Carus, qui cum Hispanis in nouum orbem nauigauit, albas Merulas, & Coruos frequentes illic se vidisse asserit. Eosdem in Anglia quoque reperiri fidem mihi

Coruus albus apud Regẽ Galliæ, & ducẽ Cliuiæ.

fecit Regis Gallorum Henrici III. ad Summum Pontificem Sixtum V. Legatus D. Ioann. de Vulcob, qui vnum apud Regem ali aiebat, ipsiq; à Regina Angliæ muneris loco missum, sermonis & venatus peritum, aspectu pulcherrimum. Visum sibi similem vndiquaque candidissimum in aula Serenissimi Cliuiæ Ducis optimi D. Ioannis Vuilhelmi, coniugi eius Illustrissimæ Principi Iacobæ Marchionissæ Badensi Heroinæ pientissimæ, ac fidei catholicæ propugnatrici fortissimæ, dono datum, fandi gnarum, mihi asseruit piæ memoriæ Leonardus Cansarts Hasselensis Tungrus Medicinæ Doctor, meus discipulus, cuius opera in hoc opere plurimùm vsus sum. Similiter patrum nostrorum memoria apud Alphonsum Siciliç Regem Perottus, dum Neapoli sub Callisto Pontifice esset, Coruum miro candore se vidisse scribit, & à Rege Britanniæ illi missum. Albertus, qui ante trecentos annos vixit. *Monedulas*, inquit, *iam vidimus propter frigus regionis nasci albas, & similiter Coruos; figura quidem indicante eas vere esse de specie Coruorum, & Monedularum.*

[g] *Lib.* 7. [h] 5. *de Generat. ca.* 6. Animalia quare albescant.

[g] Ptolomæus refert Lestorum Indiæ regionem extra Gangem, cuius incolæ syluestres, ac feri in cauernis, ac speluncis degunt, Coruos & Psittacos candidos ferrè. Quinimò ipse [h] Aristoteles Corui albi sua tempestate visi, oculatum sese testem præbet. Alioquin *vnicolor*, qualis Coruus est, *nunquam mutari, nisi per effectum*, ait, *idq; rarò*. Multi sunt, qui affirmant ob aspectum niuium niuosis in locis fieri, vt animalia multa candida nascantur. Videmus in Scythia, in Pyrenæis, in Alpibus Vultures, Aquilas, Accipitres, Miluos, Vulpes, Vrsos, Coruos albos. An verò eiusdem aquę alimentum, an solum loci frigus id efficere queat, considerandum id esset accuratiùs; Sed hæc res alterius loci est, & instituti. Imò verò si quæ fabularum est authoritas.

Albus erat quondam volucris Phœbeia Coruus
Nunc importuna præmia vocis habes.

[i] *Li.* 2. *Erot.* Coruus vt albus fiat.

Vt inquit [i] Strozza; nempè ab Apolline ob linguæ intemperãtiam in nigram auem mutatus, qua de re pluribus ex Ouidio in fabulosis agemus. Non desunt, qui arte nigredinem, quam inseparabilem facit Aristoteles, à Coruo tolli posse nugantur. Quidam enim dealbatum iri Coruum affirmant, si ouum eius pinguedine, vel cerebro felis illitum, Gallinæ albæ loco frigido incubandum supponatur. Alij vrtica minori ouum sæpius confricari volunt. Sed hæc triuola

ſola ego, & nugis ſimilia exiſtimo. Quod autem ad albos Coruos attinet, cùm nigredo Ariſtoteli in Coruo accidens ſit inſeparabile, quod nempè à ſubiecto citra illius corruptionem nequeat auferri, dubitauerit quiſpiam, num eiuſdem reuera cum nigris vulgaribus ſint ſpecie, an verò diſcrepent, præſertim cùm [k] Galenus in Lycum inuectus, in hæc verba ſcribat: *Lycus dum palam eſt eum, neque vera loqui, neque eadem cum Eraſiſtrato, ſimilis videtur Coruo albo, qui nec Coruis alijs admiſceri poſſit ob colorem, nec Columbis ob magnitudinem.* Verùm cùm color omnis, neq; ſpecificam aliquam differentiam conſtituat, aut rei naturam mutet, præterea cùm in cæteris omnibus, cùm externis, tùm internis actionibus, vt ſunt magnitudo, figura, vox, ingenium, ac mores iiſdem omninò vterque Coruus albus ſcilicet, & niger conueniant, ſtatuendum planè eſt, eas eſſentia haudquaquam differre, teſte Philoſopho haud vulgari Alberto Magno, cuius hæc verba ſunt. *Coruos iam vidimus propter frigus regionis naſci albos, figura quidem indicante eas verè eſſe de ſpecie Coruorum.* Hæc autem extrinſeca Corui conſtitutio eſt. *Coruus*, inquit, Ariſtoteles, *pro ingluuie gulam habet patentiorem propè ventriculum*, ideſt, œſophagum quà deſinit in ventriculi orificium, latum obtinet. Hoc ipſum ex Ariſtotele Plinius transferens tradit: *Aues quædam carent ſinu illo, in quem ex gutture demittunt, concoctione maturata, ſed gula patentiore vtuntur, vt Graculi, Corui.* Coruis, ideſt, Coruini generis auibus, alijs ventri, alijs inteſtino fel iungitur [l] Ariſtoteli. Fel renibus, & parte tantùm altera iungitur inteſtino in Coruis &c. Plinio. Fęces ſeu excrementa Coruorum alba eſſe Horatius teſtatur eo verſu:

Mentior, at ſi quid merdis caput inquiner albis
Coruorum.

Coruus albus an diuerſæ ſpeciei à nigro.
[k] Lib. 1. de facult. nat.
Color non conſtituit differétiã.
Coruus albus nõ differt ſpecie à nigro.
Gula Corui.
[l] 2. Hiſtor. cap. 15.
Fel Corui.
Fæces.

L O C V S.

CORVI, quantum ex eorum natura, victu, & authorum ſcriptis colligimus, non vno aliquo loco degunt, ſed cum polyphagi, & penè pamphagi ſiue omniuori ſint, modò humidis locis, quo piſcibus in littus eiectis, ac mortuis paſcantur, modò agris cultis, ut inſecta, & vermes inſectentur, modò locis deſolatis, ut cadaueribus ſe expleant, uiuere comperiuntur. ſæpe etiam in medijs urbibus, & in celſis ædificijs, turribus, arboribus, ubi fructus & fruges congerere ſolent in hyemem, nidificant. Aquis inſigniter oblectantur in primis, ut Theon Arati interpres ſcribit, cùm ut retorrida ſua corpora humectent, tùm ut humidum inde cibum, ſcilicet

Quos freta deſtituunt nudos in littore piſces,

nanciſcantur. Hoc argumento [a] Cęlius Rhodiginus Coruum à Floro hiſtorico Satyriam auem à Satyra palude dictam conijcit, tanquam paludoſa loca amantem. A Coruorum frequentia apud Artemidorum lacus ad oram Gallici Oceani Coruorum nomen fortaſsè inuenit, cuius [b] Strabo meminit. In agro item uberrimo gregatim feruntur, cuius bonitatem frequenti ſuo numero prodere ſolent, noſq; ut monet Cato, docere, *dum recens vomere proſciſſam exquirunt, aratoris veſtigia inſequentes.* Contra uerò *per ſterilem agrum, & infructuoſum*, ut inquit [c] Aelianus, *bini volare ſolent.* Locis item arctioribus, & ubi non ſatis cibi pluribus, duo tantùm teſte [d] Ariſtotele incolunt. Vnde in Cranone Theſſaliæ oppido iuxta Tempe, nunquam plures duobus reperiri Coruos, Hæcateus, [e] Ariſtoteles, & Plinius memorant. Quin & ſolitudinẽ amare eos commune hoc prouerbium, Βάλλ' ἐς κόρακας, innuit. Cùm enim cadaueribus delectentur, fit, ut in locis ſolitarijs, & quę ob cadauerum putorem, & horrorem homines fugiant, ut ſunt ea, in quibus de ſontibus ſupplicium ſumitur, aut ubi iumenta, aut alia bruta morbo extincta à deglubitoribus excoriãtur, coire plerumq; ac conſpici ſolent. Vnde Horatius dicebat.

Non paſces in cruce Coruos.

Coruum ſolitudinem affectare etiam ſacrę literę teſtantur. [f] Eſaias Propheta, cùm urbem deſolaturam iri ſignificat, & habitatoribus deſertam, inquit: *Ibin, & Coruum habitaturas in ea* tanquam aues ſolitudinis amicas. Summa etiam nonnunquam arborum cacumina incolere uiſitur. Nihilominus tamen ab [g] Ariſtotele Coruus etiam inter eas aues recenſetur, quę in urbibus pręcipuè uiuant. In his ipſis uerò loca maximè edita habitat, ut turres. Refert Albertus Magnus Coruos in Gallię quadam ciuitate, quę Coruatum uocetur, annos plus quam centenos continuos in turri quadam egiſſe, nec locum unquam mutaſſe, etiamſi ſubtractis pullis iniuria afficerentur; ex quo & conſtantes & loci, cui ſemel aſſueuerunt, amatores eſſe intelligimus. Regionem etiam nunquam mutant, aut in latibula ſe abſcondunt, ut multę aues ingruẽte hyeme. Semper apparent, ut pręter experientiam Ariſtoteles quoque docet. Natura igitur ſeu temperies eorum cuiuſuis aëris mutationem facilè tolerat, & quemadmodum ob diuerſiſ-

Victus coruorum.
Aquis gaudent corui.
[a] L. 19. c. 15 Lect. antiq.
Lacus coruus dictus.
Satyria auis.
[b] L. 4. Geog.
Fertilitatis agrorũ ſignum, itẽ & ſterilitatis.
[c] L. 2. de animal. c. 48.
[d] 9. Hiſtor. cap. 31.
Cranonem duo corui incolunt.
[e] In mirabilibus.
cur ſolitudinẽ amẽt.
[f] Cap. 34.
[g] 9. Hiſt. c. 34.
Coruatum galliç vrbs
Cur loca non mutẽt & cur quę uis loca incolant.

ſimum

fimum victum non hunc, aut illum peculiariter sibi locum deligant, sed dummodo alimẽtum suppetat, degere facilè sustinent, ita etiam non vna aliqua orbis plaga, aut regione, sed vbiq; ferè terrarum abundant. Theophrastus tantùm citante Plinio in Asia nonnasci, sed inuectitios Coruos esse asserit.

VOX.

Vocum numerus.

CORVVS maximè omnium auium, inquit Aelianus, multos clangores, & varias voces fundit. Quarum multitudinem Fulgentius certo numero determinare ausus est, vt author libri de natura rerum citat, sexaginta videlicet quatuor. Hanc varietatem [a] Porphyrius in diuersos alitum affectus, nec malè referre videtur. Huic suffragabatur [b] Virgil.

[a] Lib. 3. de abstinendo ab anim.
[b] Georg. 1.

Vertuntur species animorum, & pectora motus
Nunc alios, alios dum nubila ventus agebat
Concipiunt.

[c] Lib. 4. de rer. natur.

Item [c] Lucretius:

Longè alias alio iaciunt in tempore voces
Et cùm de victu certant prædaq; repugnant.
Et partum mutant.

Et alibi.

——Mutant cum tempestatibus vna
Raucisonos cantus Cornicum secla vetusta
Coruorumq; greges, &c.

Itaque cùm Serenitas aduentura est,

Tum (vt ait Virgilius) *liquidas Corui presso ter gutture voces,*
Aut quater ingeminant.

Pluuiarum præsagiũ.

E contrà cùm imbres imminent, grauem vocem subinde repetunt, aut magnæ pluuiæ stillas voce imitantur & subinde proferunt κλωξ, vel confusam instar stillarum pluuiæ vocem edũt, vt Aratus docet, vel, vt inquit Plinius, *veluti singultiendo latrantes* carptim vocem resorbent.

Venti. Crocitus quid.

Quod si ventosa instet tempestas, eum latratum continuant. Alioquin propriam, & naturalem vocem teste Nonio, crocitum veteres esse voluêre, quem nullo pathemate, aut aëris tempestate immutatus occinat, vt ex [d] Plauto constat de Coruo loquente:

[d] In Aulularia.

Simul radebat pedibus terram, & voce crocibat sua.

Ita legit Nonius, vt à crocio verbo quartæ coniugationis, crocitus nomen quartæ item declinationis deriuetur. Alij tamen, & pleriq; pro crocibat legere malunt crocitabat. A Corui enim voce, à qua iuxta Varronem haud secus atque Cuculus, aliiq; multi, Coruus nominatus fuit, fit factitium verbum croco & crocio, à quo crocito. Inde verò crocatio, & crocitatio, & crocitus deducuntur, quæ sunt, inquit [e] Pompeius, Coruorum vocis appellationes. Etsi igitur crocitus sit Coruorum, [f] Plautus tamen eos cantare dixit, vt Nonius refert. Mihi sanè admodum impropria videtur istæc cantatio, ingrata certè & obstreperа. Allegoria est quod [g] Symmachus habet. *Quid tibi*, inquit, *inter rauca cornua Coruorum strepitus blandiatur*. Cùm enim hic locus aliter aliquando lectus fuerit, nempe hoc modo. *Quid tibi inter rauca cornua eorum blandiatur strepitus?* Franciscus Iuretus omni pignore contendere audere se ait, restituendum esse locum, eo quo diximus, modo. Vt videlicet hic sit sensus. Quid tibi inter media cornua & castra versanti, lenocinari possit oratio mea tam in concinna, tam illepida, quam Coruorum crocitantiũ strepitus? Nam sanè per rauca cornua tubas intelligit, quarum frequens vsus est in exercitu.

Coruus à voce dict⁹.
[e] Lib. 3.
[f] In Aulularia.
[g] Epist. 74. Symmac⁹ correctus.

Scriptor ineleg'is Coruo comparatus.

Inelegantem verò scriptorem Coruo comparari non nouum est, cùm Persius in anteloquio Satyrarum ceu rem nouam & insolentem proponens, dicat *Poëtas Coruos, & poëtridas Picas cantaturas pegaseum melos, si modo illis spes nummi refulserit*. insinuans Coruos nihil minus quàm canere solere, ideoq; multò minus dulce melos personare. Vnde Lucretius, etsi & ipse cantum Coruis attribuere videtur, dictionis tamen improprietatem apposito admodum epitheto minuit, cùm ait:

Mutant cum tempestatibus vnà raucisonos cantus, &c.

Auis clamosa.

Hinc & alij quouis potiùs, quàm cantus nomine vocem eius exprimunt. Albertus auem, valdè clamosam vocat. Eodem sensu Coruum vocalem Cæsar Germanicus dicit eo versu:

Vocalis rostro Corui super hydraq; lucet.

Coruus vocalis. Latrans. Increpitãs.

Plinius *latrare* dixit. Vergilianus patria, & cantu Baptista ille *increpitare*:

Increpitans Coruus volucresq; ferasq; fugaret.

Quod quidem epitheton ex suo Virgilio desumpsisse videtur:

—— Et è paſtu deſcendens agmine magno
Coruorum increpuit denſis exercitus alis.

Auienus Aratum transferens ſtridentes Coruos facit.

Stridens.

—— Et tenui dum ſtridunt gutture Corui.

Ex his intelligimus Coruo vocem minimè ſonoram eſſe, ſed raucedine, & ſtridore quodam aures offendentem, ac veluti aſperitate quadam radentem. Quam quidem Græci verbo quodam proprio, quod aſperæ ſit pronunciationis, expreſsêre. Κράζιν enim, aut Κρώζιν, vt docet Varinus, verba apud Græcos dicuntur de voce Cornicis, aut Corui per onomatopœiam, propter aſperitatem, & vocis veluti ſcabritiem. Audio Germanis vocẽ ſuã Cymbricã Kratzen idem eſſe quod ſcabere. Sanè vox illa cras, tàm eruditis, quàm idiotis cùm olim, tùm nunc Coruino, id eſt, Coruo propria perhibetur. Author libri de natura rerum, *Coruus*, inquit, *auis clamoſa, nihil aliud ſonare nouit, quam cras cras.* Huc non incõcinnè adducere licebit, quod D. Athanaſio accidiſſe [h] Sozomenus inter ſcriptores Eccleſiaſticos non infimus tradit, è quo interpretationem huius Coruini cras, diſcere poterimus. Inter cæteras, quibus virum hunc diuinum cùm pagani, tùm Arriani affecêre, contumelias: in crimen ab iiſdem falsò vocatus eſt, quòd quædam per præſtigias magicas faceret. Nam fama eſt, quodam tempore, cùm per plateas ciuitatis incederet, fortè fortuna Coruum verſus eum volitantem crocitaſſe, turbamq; Gentiliũ caſu aſtantem eum, tanquam præſtigiatorem irriſiſſe, atque adeò poſtulaſſe, vt quid dixiſſet Coruus eis memoraret; Illum autem leniter ſubridentem dixiſſe, cras; quod Latino ſermone diem proximè ſequentem ſignificat. Quare cùm iſtam vocem emiſerit, obnuntiat vobis diem craſtinum vobis peracerbum fore, præmonſtrat enim vobis mandato Imperatoris prohibitũ iri, ne veſtrum diem feſtum, qui proximè ſequitur, celebretis. Quæ Athanaſij prædictio, licet ipſis videretur ridicula, vera tamen extitit. Hinc ortum eſt, vt homines differre paratos, & procraſtinatores Coruos imitari vulgò dicamus, & Coruinum cras canere. Qua de re [i] D. Auguſtinus ita ſcribit. *Cras cras Corui vox eſt; ipſa res eſt, quæ multos occidit, cùm dicitur cras cras, & ſubitò oſtium clauditur. Remanſit foris cùm voce Coruina, quia non habuit gemitum Columbinum.* Quare rectè monet Poëta:

Κράζιν
Kratzen.
Cras vox Corui.
D. Athanaſij præſagium à voce Corui.
[h] Lib. 4. hiſt.
Procraſtinatores corui dicti.
[i] In Euang. Matt. c. 17.
Procraſtinatio nocet.

Tolle moras, nocuit ſemper differre paratis.

Et antiquus ille rythmus incerti authoris.

Linque coax ranis, cras Coruis, vanaq; vanis.

[k] Iſidorus vocem hanc ſuam naturalem è profundis haurire præcordijs Coruum, ac è pectore velut grunniendo educere, vnde Coruos à cordis voce neſcio, quàm rectè dictos eſſe conijcit. Quæ verò hactenus de Corui voce à nobis expoſita ſunt, de natiua ſaltem, & quam ſua ſponte, nullam etiamnum hominum arte aliam edoctus edit, intelligẽda veniunt. Alioquin & brutorum, quàm plurium, & hominum voces ſolertiſſimè imitatur. Quæ ratio eſt, vt præter ſuperiùs enumerata alia ipſi epitheta, quæ nimirum ad vocem pertinent, ab authoribus attribuantur, dum nunc loquacem, nunc garrulum, nunc alio ſimili nomine appellant. Qua de re infrà pluribus agemus.

[k] Lib. 12. Orig. cap. 7.
Iſidori error.
Coruus alias voces imitatur.

ODORATVS, VOLATVS.

CORVORVM odoratus ſagaciſſimus ſanè eſt, & Vulturum fortaſſis haud impar, de quo abundè eùm loquuti ſimus, ſuperuacaneum iudico. Lucretius Coruos quietẽ odiſſe, & frequenti obuolitatione gaudere innuit, dum ait:

Volatus.

Conueniebat enim Coruos quoque ſæpè volantes
Ex albis album pennis iactare colorem.

Simili ratione, & Baptiſta Pius mobilitatem iis attribuit:

Mobilior Coruis, ſatyriſq; fugacibus.

Volatum tamen grauiorem, & tardiorem eos exercere quis coniecerit ex hac [a] Plutarchi hiſtoria. Titus Imperator cùm in Iſthmijs aliquot Græcorum ciuitatibus libertatem donaſſet, ea per Præconem promulgata præ immenſa vocis gaudentium multitudine, ac magnitudine accidit, vt Corui, qui fortè ſuperuolabant deciderẽt in ſtadium, aëre diuiſo. Nam cùm vox permagna, inquit, editur, ipſius vi diſiunctus aër nullam volantibus firmitatem exhibet. Vnde aues clamoris ictu tanquam ſagitta quadam fauciatæ, exanimes concidunt. Poteſt etiam quidam aëris vortex, ſicut & pelagi eſſe qui violento impetu circumagat. Idem Dion teſtatur in Pompei rebus, ſcribens populi clamore diſſono ſuperuolantem Coruum grauiùs ictum cecidiſſe ὥσπερ ἐμβρόντητον tanquam attonitum. Verùm, vt uidetur, ſi Corui aut tam pernici,

[a] In Flaminio.
Corui ex aere decidunt.

agilis;

CORVI ICON, QVAE PONI DEBEBAT Pag. 690

agiliq; tamq; vegeto, ac vehementi impetu in volatu suo vterentur, more Accipitrũ, aut aliarum etiam auicularum, non ita facilè uocum ictu uelut deturbati in humum delapsi fuissent. Sed cùm (ut Fausti uersu utar)

[Corui cur ita deciderint.]

Non regeret volucris nigrantes Delphica pennas,

aut ob corporis pondus, aut ob imbecillitatem, seu impotentiam quandam uolandi, hinc factum uerisimile est, ut aeris uerberationi resistere nequiuerint, quemadmodum & pisces in procelloso mari difficiliùs multò nare consueuerunt, quàm in tranquillo; alij tamen alijs ægriùs, uel commodiùs pro innata uelocitate, & agilitate, sic Delphini impetum non ita quiduis remoratur, ut alium quempiam piscem cętumuè. Volatui sanè natatus ualde similis est. Baptista Mantuanus natare Coruos dixit his uerbis.

[Pisces quã do minus, vel magis natent.]

[Volatus, & natatus similes.]

Et nemorum densas crocitans natat agmen ad umbras.

Et Miluus caudæ suæ flexu in aëre, gubernandæ puppis in aqua rationem videtur docuisse.

CIBVS, POTVS.

CORVI uoracitas multis authorum locis famosa est, alioqui re ipsa notissima. Hinc Lucano famelicus appellatus fuit:

[Voracitas.]

Vultur edax, auido Coruus famelicus ore.

Prudentio vorax.

Nam si ferina immanitas
Mansuescit, & clementia
Coruos voraces mitigat.

Et alibi:

Quod canibus danet Coruisq; edacibus vltrò.

Similiter Lucianus, *Parasitos quosdam* Coruis comparat, qui nusquam nisi in mensa adsint: *Salue here*, inquit, *fac vt istos adulatores sacrilegos obserues, qui nusquam adsunt, nisi in mensa, præterea à Coruis nihil differunt*. Coruus autem, si quæ alia auis, unde uel maximè uoracitatem eius liceat colligere, polyphagos est, uel pamphagos. Hinc Macrobius. *Corui, & Cornices*, inquit, *multiplici cibo vtuntur, omnibus cadaueribus inhiant, vniuersisq; seminibus insidiantur, fructus arborum persequuntur*. Reuera profectò instar rapacium, carniuori sunt; instar Gallinaceorum, frugilegi; instar Picorum uermiuori; instar Steganopodum pisciuori, deniq; multarum aliarum carpophagarũ more seminibus, & fructibus uescuntur. Carnem appetunt cùm crudam, qua Ornithologus Coruiuos pullos aliquandiu se nutrisse testatur, (nos auiculas uiuas eos corripuisse Accipitrum instar, easq; & deuorasse uidimus.) tùm uel maximè morticinam, idest, animalis cuiuspiam non recens mactati, sed per se nulla ui externa, at morbo extincti, quàm auidissimè haud secus, atque Vultures prosequuntur.

[Parasiti Coruis cõparari.]

[Corui omniuori.]

[Cadauera prosequitur Coruus.]

Nigrantesq; petunt proiecta cadauera Corui.

Hinc Prouerbium Βάλλ' ἐς κόρακας: & illud [a] Horatij.

[a Epist. 7.]

—— Non pasces in cruce Coruos.

idest, non suspenderis, quod suspendio extinctorum cadauera Coruis gratissima sint. Vnde Mantuanus inquit:

Corue vorax inuade istud mortale cadauer.

Et Beroaldus inter fęda animalia ipsum enumerat:

Intestina canes, omentum, & viscera Corui
Discerpant, rabidæ cætera membra lupæ.

Item [b] Scaliger.

[b In hymnis [illegible]]

Ast illi caput, atque rotantia pectora circum,
Funduntur Picæ ignauæ Coruiq; sequaces,
Sollicitataq; Vulturij gens improba odore,

Et Latinos sequuti Hetrusci. [c] Ariostus:

[c Cant. 4. in Addit.]

D'ogni salute hor desperato Gano
Di Corui, & Auoltor ben si vede esca,

Et [d] iterum:

[d Cant. 18. stan. 168.]

Io non ti posso dir, quanto m' incresca
Del mio Signor che sia rimaso al piano
Per Lupi, e Corui, oime troppo degna esca.

Et rurſus vbi Orlandum Gabrinæ Comites occidentem introducit:

Et quelli attacca per viuanda al Corbo

[e] Canti. 27. Stan. 34.

ad ſorbum arborem ſcilicet, vt ſuperiores eius verſus indicant. Item [e] alibi:

E gli fecion veder come il fidele
Popul preda de Lupi era, e di Corbi.

[f] Cantic. 29. Hierolyma liberata.

Item [f] Torquatus Taſſus, quem doctiſſimũ Poëtam, Homerum Hetruſcum nominare ſoleo, ita Tancredim inducit loquentem:

——Adunque reſta
Il valoroſo Argante à i Corui in preda?
Ah per Dio non ſi laſci, e non ſi frodi,
O de la ſepoltura, ò de le lodi.

[g] Cant. 9.

Et [g] alibi ſimpliciter de Auibus, quas ego vel Coruos, vel Vultures interpretor, dixerat apud eũdem Argillanus Ariodinum moribundum alloquens:

——Hor tu qui mori in tanto
D'augei paſto, e de Cani, indi lui preme
Col piede, e ne trahe l'alma, e'l ferro inſieme.

Item rurſus alibi Argantem inducit iurantem, iuramentiq́; Hieroſolymam & cælum ipſum teſtes citantem, ſeſe nũquam enſem à latere depoſiturum, priuſquam Tancredim occiderit, Coruiſq́; cadauer eis expoſuerit:

Odi Gieruſalem ciò che prometta
Argante, odil tu Cielo, e ſe in ciò manco
Fulmina ſu'l mio capo, io la vendetta
Giuro di far ne l'homicida Franco,
Che per la coſtei morte à me s'aſpetta,
Ne queſta ſpada mai depor dal fianco
Inſin ch'ella à Tancredi il cor non paſſi,
E'l cadauero infame à i Corui laſſi:

Diogenis dictum de Paraſitis. Azzanegi Coruos cur ſequantur. Augurium peſſimum. Athenienſiũ maxima peſtis. Frugibus veſcuntur Corui.

Non iniuria ergo Diogenes dicere ſolet multò præſtare in Coruos, quam aſſentatores incidere. Illos quippè mortuos, hos viuentes deuorare. Ioannes Boterus refert Azzanegos populos Coruorum volatum ſequi, vbi iter per ſuas regiones facere inſtituunt. Corui enim rectà ibi ad loca cadaueribus plena, quorũ ibi ingens copia eſt, feruntur. Quinimò pro peſſimo ſolet haberi ſigno, ſi Corui à cadauerũ eſu, abſtinere uiſi fuiſſent, utpotè quibus maximè delectarentur. Thucydides refert in ſæuiſſima illa Athenienſiũ peſtilentia, cadauera paſſim inſepulta, & ab omnibus animalibus intacta iacuiſſe, aut ſi fortè ea guſtaſſent, protinus interempta fuiſſe. Hinc & Corui circa cadauera obſeruari minimè conſpiciebantur, ita vt vel illud alimentum, quod naturali quadam propenſione (quantumuis putidum ac putridum) ſummaq́; auiditate, ceu gratas admodum cupedias alioquin expetunt, auerſarentur. Licet verò morticinijs veſcantur omnium lubentiſſimè, nonnunquam tamen frugibus victitant, ſi illa deſint. Ornithologus refert ſe pullum Coruinum pane aqua madido aliquãdiu aluiſſe. Quod præter naturam eius minimè videri debet: cùm aliæ Coruini generis aues frugibus atque cibo potiſſimùm veſcantur,

Spermologi Ariſtot. Piſces edũtur à Coruo. Anglorum lex de Corui cæde. [h] Lib. 6. de Auib. c. 1. Vermes edit Coruus. Coruus cur hydrum cepiſſe dicatur. [i] 2. de Faſt. Fructibus Coruus paſcitur. [k] Lib. 13.

adeò vt Monedula, & Cornix ſpermologa carnes omninò non guſtent, ideóq; Spermologi Ariſtoteli, ideſt, frugilegæ à frugum eſu dicantur. Piſces etiam edunt cùm viuos ſi fortè nacti fuerint, tùm mortuos maximè. Ita Delphini cùm pompylum guſtarint, inefficaces & ſtupidi redditi, fluctuſq́; in littora eiecti, à Coruis, Gauijſq́; & cæteris maritimis auibus exeduntur, vt Aelianus tradit. Hinc apud Anglos lege cautum eſt, ſub graui mulcta, ne quis vim Coruis inferat, eò, quòd non ſolùm cadauera eius inſulæ, ſed & piſces à mari in littore deſtitutos abſumant, quorũ alioquin putrilaginoſus ac fœtidus habitus aërem inficeret, vt author eſt [h] Petrus Bellonius. Vermiuori prætereà ſunt, vnde fit, vt in agro recens vomere proſciſſo frequentes aggregatim obuolitantes conſpiciantur, nempè vt Lumbricos, aliaq́; inſecta, quæ antè tellus occulebat, nunc verò aratro aperta magna copia promit, depaſcantur. Docet hinc terræ bonitatem cognoſcere Cato, quem Plinius citans, in hæc verba ſcribit: *Terra tenera eſt* (vt Cato vocat) *colore pulla, temperata vbertatis, mollis faciliſq́; cultura, &c. quam recentem exquirunt, improba alites vomerem comitantes, Coruiq́; aratoris veſtigia ipſa rodentes.* Quin & hydrum ab [i] Ouidio cepiſſe fingitur, quod etiam ſerpentibus fortè veſcatur. Fructuum quoque omne genus cibum ipſi præbet, cùm poma, tùm nuces, & in primis ficus, vt Archilochi apud [k] Athenæum hoc docet diſtichon:

Ficus, quæ paſcit Coruos, petroſa videtur,
Quæ capit externos blandula Paſiphile.

Occaſio

Occasio hinc data fabulæ, qua Ouidius comminiscitur Coruum ficus edendæ cupidine illectum, neglecto Apollinis mandato, qua aquam è fonte haustam adferre erat iussus, sub arbore expectasse, donec ficus maturescerent, vt ijs potiri posset, quod hi versus indicant.

Stabat adhuc ficus duris densissima pomis,
Tentat eam rostro, non erat apta legi.
Immemor imperij, sedisse sub arbore fertur,
Dum fierent tarda dulcia poma mora.
Iamq́ satur, &c.

Aelianus aliter rem narrat, & à segete moram Coruo iniectam fabulatur, inquiens; *Coruus magna segete inuenta adhuc viridi inuestigare volens granum frumenti, expectans donec maturuisset, mandatum Domini neglexit.* Verùm quamuis hæc fabulosa sint, neutrum tamen Coruorum naturæ repugnat, non minus enim frumento, quàm pomis eos vesci paulò antè docuimus. Neque à Cerasorum esu quoque abstinent, imò verò tam auidè ea appetunt, vt cum pediculis suis simul ea deglutiant, tantum abest, vt intus reclusa officula respuant. Verùm hoc loco obiter Iulij Cæsaris Moderati Ariminensis viri fide dignissimi, & in arcanis naturæ indagandis indefessi obseruantiunculam super hac re, cùm quòd mira sit, & auditu insolens, tùm quòd nemò quid tale de eo memoriæ mandauerit, adijcere placuit. Est autem istæc: Cùm vir ille Coruum fortè domi suæ aleret, carnemq́; panem, necnon & fructus exhiberet, fortè in Cerasa incidens, ea quoque illi manducanda tradidit, quæ Coruus auidissimè arrepta vnà cũ officulis, necnon & adhærentibus pediculis deglutiebat, & cùm mox à binis horis pulpam per sedem reijceret, eodem tempore pediculos & ossa per os reuomebat. Tum vir ille rei insolentiã miratus, pedes agnorum in frusta concisos, Columbaceos uerò & Gallinaceos integros, exhibere cœpit, & horum quoque ossa per os eodem tempore regurgitasse uidit. Nunc ut Corui pastum abundè omnifario eduliorum genere splendidum explicuimus, superest, ut etiam quo genere potus & quando utatur, uideamus. Fons aquæ gelidæ siticulosum Coruũ recreat, reliquo quidem anni tempore, uerùm æstate immensa siti torqueri fertur. Idcircò authori Priapeæ siticulosus dicitur:

> Coruus cerasis vescitur.
> Iulij Cæsaris Moderati obseruatio.
> De Potu Corui.
> Coru᷒ quãdo siti torqueatur.

——aut Coruus nouit sitic ulosus.

Huius rei causam ex recentioribus Leonicus Thomæus indagans ita disputat. Cur Corui æstate, sex-genis (ut aiunt) diebus ægrotare dicuntur? id autem siti maximè contingere credunt, unde & siticulosi sunt appellati? An quòd alui profluuio tunc maximè tentatur hæ uolucres & malè habent? Ne igitur cõgenito naturaliq́; morbo humiditas extrinsecus addita incrementa suggerat, ab omnimodo se abdicat potu. Non igitur, quia sitiunt, laborant, idcircò sitire naturaliter cupiunt. Solutio huius problematis petita est ex [i] Aeliano ita scribente: *Coruus quòd æstiuo tempore alui relaxatione se laborare sciat, idcirco ab humidis cibis se continet.* At Simocatus non ab humidis cibis, sed à potu Coruum abstinere tradit, propter uetris profluuium. Hyginus aliã adfert causam, negans eum, quamdiu ficus coquuntur, bibere posse, quia tunc guttur habeat pertusum, quo quicquid hauritur, denuò effluat. Alij causam in fabulam referunt, & Coruum ab Apolline, quòd ad aquam puram è fonte hauriendum missus, diutiùs hæsisset, hac cessationis pœna mulctatum, ut quamdiu ficus maturescunt, id est, ante autumnũ siti ægresceret, quia uidelicet harum edendarum desiderio sacrificaturo Phœbo in mora fuisset aquam expectanti. Namque apud Ouidium Coruo hoc pacto minatur:

> Cur æstate ægrotat quæstio.
> [i] Lib. 1. de Anim. c. 47.
> Quàm diu non bibat

At tibi dum lactens harebit in arbore ficus,
De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ.

Quæ sanè pœna, sic satis grauis ipsi inflicta haud leuiter ipsum cruciat, cùm natura sua potus admodum sit appetens, & sitis impatiens. Quod quidem uel ex eo colligere licet, quod [k] Plinius, uti rem gestam narrat. *Tradendum, inquit, putauère memoria quidam, visum Coruum per sitim lapides congerentem in situlam monumenti, in qua pluuiæ aqua durabat, sed quæ attingi non posset, ita descendere pauentem expressisse tali congerie quantum poturo sufficeret.* Verisimile sanè est intollerabilem eam sitim hoc à Coruo extorsisse ingenium, iuxta illud Virgilianum;

> [k] L. 10. c. 47.
> Corui astus

——Labor omnia vincit
Improbus, & duris vrgens in rebus egestas.

Et illud Persianum:

Paupertas inuenit artes;

RAPACITAS. PVGNA.

Coruus rapaces æmulatur. Alauda à Coruo capta. Paſſer captus. [a] *Lib. 3. de anim. c. 43.* Coruus à pullis deuoratus. Coruus ad venationē inſtitutus. Lepus vocem Corui timet. [b] *L. de anim. 13. cap. 11.* [c] *L. 2. c. 51.* Corui audacia ad Aquilā accedit. [d] *9. Hiſ. c. 1.*

RAPACIVM ſanè naturam etiam Coruus æmulatur, quòd non mortua tantum, ſed viua etiam animalia impugnet, rapiat, deuoret. Albertus Alaudam aliquando à Coruo deuoratam ſe obſeruaſſe ſcribit. Ego ſanè media hyeme Paſſerem ſuper tectum aſſedentem ex inſperato à Coruo correptum, & ne quicquam aliorum Paſſerculorum, vel querelis, vel ſtrepitu moto dilaniatum, vidi. Sed hoc parùm eſt, ſi cum eo comparetur, quod [a] Aelianus ſcribit, nēpè pullos Coruinos parentem alimonia deſtitutos ipſum inuadere, ac deuorare, tum præſertim cùm ſenio confectus, neque victum quærere, neque aggredientibus reluctari poteſt. Quod an nimia fame an ſponte faciant, dubitare quis poſſit. At cùm Coruum etiam ad venationem inſtar Accipitrum, inſtitui, aliasq; aues capere experientia, necnon veterum authoritas teſtentur, veriſimile videtur rapacitatem impiam hanc ipſis innatam eſſe. Nam & lepus Corui, vel vocem haud ſecus atque Aquilæ teſte [b] Aeliano formidare dicitur. Quod ſi verum eſt, ideò fieri probabile eſt, quod à Coruo lepus capi metuat, aut aliquando captus fuerit. *Quinimò Coruus,* (verba ſunt [c] Aeliani) *Aquilæ nihil de animo concedit, quò minus, quàm hæc audax ſit, Non enim contra puſilla tantum animalia venire audet, ſed & contra aſinos, & boues pugnat, quorum in ceruicibus conſidens eos percutit, ac multorum effodit oculos.* Sic [d] Ariſtoteles aduolantem Tauros, & Aſinos ferire, & eorum oculos lacerare tradit. Verùm iſtæc animalia non tam cibi, quàm vindictæ, aut inimicitiæ cuiuſpiam occultæ cauſa inuadi à Coruis conſtat. De quibus in capite de Antipatheia latius.

NIDVS. GENERATIO.

Educatio.

[a] *9. Hiſ. c. 31* Quot pariat. [b] *Lib. 1. de Aucupio.* Coruus timet tonitrū. De coitu coruorum cōtrouerſia. [c] *3 de gener. cap. 6.* [d] *L. 10. c. 12* [e] *De Gener. Anim. 3. c. 6* Corui rarò cernuntur coire. Non per os parere.

GENERATIONI operam daturus Coruus, nidū aut in celſarum turrium foraminibus, aut altiſsimarum arborum cacuminibus plerumq; conſtruit, in quibus authore [a] Ariſtotele, non bina modo, vt aliqui volunt, parit, verumetiā plura, quatuor nempè, aut quinque. Parit autem, fouetq; oua, coit, & nidificat menſe Martio, vt aſſerit [b] Oppianus, idque, vt volunt eruditi & experti, timidus tonitruum facit, à quibus oua eius perdi aiunt. Verùm de coitu Coruorum, qua ratione fiat, non parum inter ſe authores concertant. Docet nos in primis [c] Ariſtoteles, cuius authoritate ſtandum nobis meritò putamus, Coruinæ ſpeciei aues minus valere Venere, & rarò coire, *Non coeunt autem Corui mares cum fœminis*, inquit Oppianus, *priuſquam cantu quodam veluti hymenæo eas demulſerint. Hæ verò maribus ita conciliata admittunt.* Hinc natus vulgi error, quod vt [d] Plinius ſcribit *Coruum ore coire, & parere arbitratur, ideoq; grauidas, ſi ederint Coruinum ouum, per os partum reddere, atque in totum difficulter parere ſi tecto inferantur.* Ariſtoteles negat, ſed exoſculationem illam in ijs eſſe, qualem in Columbis ſæpè cernimus. Sed [e] eundem ipſum audiamus, qui hac de re ita ſcribit. *Sunt qui Coruos, & Ibin ore coire opinentur, inter quadrupedes etiam Muſtelam ore parere. Hæc enim, & Anaxagoras, & alij quidam naturales authores ſcribunt, ſimpliciter valdè, & inconſideratè, qui in auium genere ratiocinatione iſta falluntur, quòd rarò Coruorum coitus cernatur, roſtrorum coniunctio ſæpenumerò, quæ omnibus id genus auibus ſolita eſt, quod in Monedulis, quas manſuetas alimus, planum eſt. Genus etiam Columbinum hoc idem facit. Verùm hæc quoniam coire viſuntur, ea fama caruerunt. Coruinum genus libidinoſum non eſt, quippe quòd parum fœcundum ſit, coire tamen id quoque viſum eſt. Sed enim non cogitaſſe quemadmodum ſemen per vuluam deueniat ad ventriculum, qui ſemper quod ingeſtum eſt concoquat, vt patet in cibo perficiendo, abſurdum omninò eſt. Vuluas autem id quoque auium genus, & oua habere cernitur iuxta ſeptum.* Hæc Ariſtoteles. Albertus hunc locum enarrans *Auicenna*, inquit, *diligentiùs conſiderans ſcribit ſe vidiſſe duos Coruos coire, non aliter, quàm alia aues coeunt, rarò autem in hominum conſpectu coeunt. Itaque multi, cum vident eos oſcula inter ſe conferre, coire putant. Mihi verò videtur has aues fortè ante lucem, & in crepuſculo coire, quo tempore ab hominibus non videntur, nec obſeruatur eorum coitus.* Sic ille.

Encelij error. Kolckrabē

Chriſtophorus tamē Encelius in tam clara luce cum vulgo potiùs ineptire, quā cum Ariſt. vt Philoſophum decebat, bene ſentire maluit, etſi anceps eius ſit ſententia, verba eius hæc ſunt. *Multæ aues ore concipiunt, & coeunt, vt Corui ex oſculatione facta, vt fit in Columbis, licet hoc negat Ariſt. nec ego multū adfirmo, quia non vidi coeuntes, coeūt.n. Corui circa æquinoctium vernū, loquor nūc de veris, & magnis Coruis, qui à ſono vocis Saxonibus Kolckraben dicūtur, & per quadrageſimā excludūt pullos, & fouēt.*

Nam ipse aliquoties in Saxonia circa festum Paschatis illorũ pullos vidi, & habui. Altera verò species Corui, quæ dicitur à Saxonibus Korracken æstate circa solstitiũ excludit pullos, de quibus loquitur hoc carmen. Korracken

Coruus maturis frugibus oua refert.

Et potest fieri, vt Corui illi veri ore coeant in frigore, nam si vulgari modo animæ coirent, frigus semen vnà incidens in matriculam, corrumperet, & profectò ea species, quæ templa incolit, Monedula dicta, ore coit tempore verno. Sic Encelius, qui item & Bonosas, & Vrogallos (vt in illarum auium historia recitabimus, & omnes ferè Gallinas syluestres ore coire ex vulgi opinione scribit. Cui, qui volet, fidem habeat, mihi sanè non persuaserit. Et friuola est ratio, quod Coruos in frigore ore coire sentit, ne cum semine irrumpens in matriculam frigus id corrumpat. Cur enim non eandem ob causam cæteræ etiam animantes, quæcunque hyeme coeunt, id ore faciunt? uel quomodo frigus non etiam per os irrumpere æquè, ac in matricem posset per meatum multò quàm vulua ampliorem? Sed in quibus rebus an sit affirmare non possumus, cur sint inquirere stultum est. Meritò igitur inepta hæc vulgi opinio, quod Coruos ore ori admoto Veneri indulgere, & fœtus in lucem edere existiment, à Martiale reprehenditur, hoc argumento, quòd cùm coitus omnium animantum membris genitalibus sibi mutuo insertis perficiatur, Coruo nunquam membrum in os à mare insertum visum fuerit. Adde quòd hic locus ad generationem semini minimè idoneus est, vt ex Philosophi verbis liquet. Quare etiam iniuriam fieri Coruo insinuat ab his, qui fellatorem eum vocant, & turpis illius voluptatis accusant, quod tamen falsissimum est. Itaque [f] Poeta Epigrammatarius ita scriptum reliquit. Coruus iniustè fellator dictus. [f] In Apophoretis.

Corue salutator quare fellator haberis,
In caput intrauit mentula nulla tuum.

Putandum igitur Coruum coire, parere oua more aliarum auium, è quibus postmodum vigenum dierum spacio incubatu fotis pulli nempè ad summam quini excludantur. Narrat verò author libri de natura rerum, sed quo authore nescio, fæminas incubare oua solas, mares verò operi intentis cibum administrare. *Pullos exclusos*, inquit [g] Aristoteles, *nido expellit*. Quod item, & aliæ volucres faciunt. Quibus enim partus numerosior est ipsæ vnum sæpè eijciunt. Sed & eos ipsos, quos nido relinquunt, deserunt omni alimonia destitutos. Cuius facti alij aliam rationem assignare conantur. Sunt qui à parentibus agnosci negent, quòd recens natis color non ita sit planè ater, sed albicantior. Vnde tanquam alienos relinquant. Ita sentire videtur Diuus [h] Gregorius vbi ait: *Coruus editis pullis, vt fertur, escam plenè præbere dissimulat, priusquam plumescendo nigrescant, eosq; inedia affici patitur, quoadusque in illis per pennarum nigredinẽ sua similitudo videatur, qui huc illucq; vagantur in nido & ciborum expetunt aperto ore subsidium: vnde etiam scriptum est in [i] Iob: Quis præparat Coruo escam? & in Psalmo: Qui dat iumentis escam, & pullis Coruorum inuocantibus eum*, &c. Sed cùm nigrescere cœperint, tantò eis alimenta ardentiùs requirit, quantò illos alere diutiùs distulerat. Author libri de natura rerum, septimo id à natali die fieri putat, vt plumæ in pullis omni ex parte similes parentum euadunt. Sunt qui non à matribus pullos Coruorum nuper natos, sed a muscis præteruolantibus ali putent. Plinius Coruos obliuiosos esse dicit (ita [l] Seruius scribit) & plerunq; minimè ad nidos suos reuerti; sed quodam naturæ instinctu quæ vermes procreârant, ad nidos congerere, ex quibus pulli relicti alantur interdum. Horum obliuionem etiam ex rebus probat, quas cùm absconderint, derelinquunt. Huiusmodi sunt nuces, alijq; fructus, quos sæpenumerò rustici in subterraneos specus à Coruis in hyemem reconditos quidem, at pòst obliuione, vt verisimile est, neglectos, inuenire solent. Cassiodorus cælesti rore Coruinos pullos initio ætatis, quum minùs nigricant, pasci credit Prophetici Psalmi antè adducti authoritate persuasus, illo nempè: *Qui* (de summo ac benignissimo omnium rerum largitore Deo loquitur) *dat escam iumentis, & pullis Coruorum inuocantibus eum*. Agnitos denique ab atrore Coruus reuersus eousq; pascit, donec firmas vires nacti volandi potentes fuerint. Quo tempore primùm nido eos expellit, postea fugat longiùs, atque tota regione exterminat, vt [m] Aristoteles, & Plinius tradunt, idq; proculdubiò nutriendi tædio. Summæ enim eorum voracitati, præsertim si plures sunt, locus exiguus non sufficit. Vnde, vt idem Aristoteles inquit: *Locis arctioribus, & vbi non satis cibi pluribus sit, duo tantum incolunt, & in paruis vicis* (vt Plinius) *non plus bina coniugia sunt. Quamobrem* inquit [n] Aelianus: *pulli deinde ea, quæ sunt ad viuendum necessaria, inquirunt, genitoresq; suos minimè alunt*, nempè quodam talionis iure, iuxta illud par pari. Cùm enim quod parentibus quis fecerit, idem à filijs expectare iubeatur: itaque Coruus, qui simili impietate in parentes vsus est, & senio confectos non aluerit, hac animaduersione iure percutitur, vt & ipse ætatis grauitate quærendo victui factus inutilis à prole sua deseratur, omnique cibo destituatur. Verùm illud omnem impietatem superat, quòd inaudita crudelitate pulli genitoribus suis etiam præ nimia, & insatiabili vorandi libidine minimè parcere dicantur,

Margin notes: Partus vet[?] numdierum / Incubatus. — [g] 9. hist. c. 31 — Corui pullos in nido deserunt, & cur. — [h] In moralibus lib. 30. c. 8. in ca. 30. Iob. — [i] Cap. 38. — [k] Psal. 146. — [l] In lib. 1. Georg. Virg. — Nuces Coruorum à rusticis inuenti. — [m] 9. hist. c. 31 — [n] Lib. 2. de Anim. c. 49. — Corui parẽtes nõ alũt. — Impietas in parentes.

Corui culeo digni cur.

vnde grauiſſimi parricidij ſceleris nulla ratione tolerandi pœna, ſeu culeo omnium ſuffragio digni iudicari deberent. Quare & illud prouerbium haud temerè natum eſſe putandum eſt: *Mali Corui, malum ouum.* Cuius tamen et ſuprà aliam originem tradidimus. Etenim iuxta illud.

Filius patri ſimilis.

Sæpè ſolet ſimilis filius eſſe patris.

His tamen, & præcipuè, quòd prolem fugari, & ab eo loco, vbi parentes ſint, exterminari ex Ariſtotele tradidimus, his inquam nonnihil repugnat, quod circa Cranonen Theſſaliæ oppidum ſingula perpetuò paria degere, & genitores ſoboli loco cedere Plinius aſſerit. Sed hoc aliquid peculiare eſt, & forſan illi loco ſaltem commune. Atque id Philes fortè etiam dicere voluit, licet tamen nullius oppidi, vel loci mentione facta id omnibus Coruis peculiare faciat. Ait autem:*

** De propr. animal.*

Κόραξ δὲ κακῶς τοὺς κακοὺς τόκους τρέφων
Οὓς αὐτὸς ἐξέλεψε τοῦ γένους χάριν,
Ὅταν ἐπιστῇ καὶ βραχὺς πείνης χρόνος
Βορὰν ἑαυτὸν ταῖς γοναῖς ἀντεισφέρει.

Id eſt, verbo ad verbum reddito:

Coruus autem malè malos fœtus alens
Quos ipſe (ex ouis) *excuſſit* (propagandi) *generis cauſa*
Cum vrget, vel breue famis tempus
Cibum ſeſe fœtibus alimenti loco infert.

MORES.

Oſcula Coruorum caſti amoris indicia.

Coruorum caſtitas.

QVOD igitur ad mores Corui attinet, ſcire licet, vti ex proximo præcedenti capite, etiam ex Ariſtotele quiuis colligat, Coruum minimè libidinoſum eſſe. Oſcula verò illa, quibus crebrò columbatim ante coitum inter ſe miſceri conſpiciuntur, non ad libidinem aliquam fœdam, vt alij putabant, ſed ad caſtum amorem, ac coniugalem, quem inter aues præcipuè colere dicitur, referenda ſunt. Tradunt enim Coruos ad trigeſimum, quandoque ad quadringeſimum ætatis annum vnà viuentes iura coniugij inuiolata vtrimq; conſtantiſſimè ſeruare. Ariſtoteles ſanè coniugium inter eos mutuum, atque fidum celebrari ſcribit. Hanc fidem non ſolùm ad mortem vſque durare Athenæus inquit, verumetiam defuncto altero coniugem alterum per omne vitæ tempus viduum permanere, neque alteri nunquam marito copulari. Meritò igitur à Scaligero in D Lucretiæ Gonzagæ encomio Coruus his verſibus laudatur.

Corue loquax, caſtiq; thori ſeruator honeſte,
Cui nihil ad Veneris fœdiſſima gaudia notum eſt.
Inſtrue quo caſtos Ocnus ſectetur honores,
Et viridi nitidum vita ſeruabis honorem.

Verùm quandoquidem.

A vitijs vacuum viuit in orbe nihil.

Corui furacitas.

a Lib. 23.

Coruus nummos celàs.

Corui prudentia.

vt cuiq; aliti ſuæ dotes, ita etiam ſua inſunt vitia, non aliter ac in hominibus. Sunt igitur, qui furti Coruum accuſent.[a] Albertus multum furari ſcribit. Author quidam anonymos Coruum à natura ad furta committenda procliuem hoc experimento comprobat. Erfordiæ Saxoniç ciuitate, inquit, Coruus cicur paulatim de menſa, in qua pecuniæ iacere conſueuerant in hortum vicinum ſub lapidem nummos aliquot, qui pretio quinque, vel ſex florenorum æquabāt, abdidit. Ita ille. Edulia ſi aliquando in locum quendam ſecretum congeri viſus ſit, prouidentiæ tribuo; ſed quod nummos ſuſtuliſſe dicitur, non habeo, quid dicam, aut in excuſationem eius afferam. Nulla hîc equidem auaritiæ culpa eſt; verùm aut ſpecie æris, aut argenti, vt credo captum, aut alia quadam nobis ignota cauſa ſanè naturæ inſtinctu adductum hoc facere autumo. Hinc non omninò temerè Opontio cuidam, vt Ariſtophanis annotat Scholiaſtes, Coraci nomen inditum fuit, homini nimirùm rapaci & furi, vt qui hac parte Corui naturam exprimeret. Sed & Coruo ipſi apud Hebræos Gorab, & Germanos Rab à raptu, & furto appoſitiſſimo ad rei naturam vocabulo appellatio impoſita fuit. Nam *Conueniunt rebus nomina ſæpe ſuis.* Huc referre licet, quod [b] Aelianus tradit. Coruos quod precibus non impetrarūt, per vim veluti extorquere velle latronum more in recuſantes iniurios. Verba eius hæc ſunt. *Aegypty Corui Nilo accolentes nauigantibus quaſi ſupplices eſſe videntur, ſibi quippiam largiri efflagitantes, quod eis, ſi quid eis dono detur, ceſſantes, nihil amplius moleſti ſunt; ſin autem horum, quæ poſtularunt nihil impetrauerint, in nauis roſtro inſidentes, inſequuntur nautas, funes arrodunt, ac vincula conſcindunt.* Hæc Aelianus, qui mihi quidem fabulam obtrudere videtur.

Opontius Corax dictus, & quare.

Coru Germanis à rapacitate dictus.*

b Lib. 2. de Anim. c. 48

Corui nauigātibus ſupplices.

INGE-

INGENIVM.

CORVVS non in victu solùm acquirendo, aut incolumitate sua conseruanda, aut in hoste oppugnando, uerumetiam docilitate insigni, qua & uenandi ritum, & loquendi artem, mira facilitate ab homine addiscit, deniq; sagacitate, & memoria egregia, haud exiguam ingenij sui uim nobis declarat. Quod ad uictum attinet, in eo parando cura non uulgaris est, dum non nisi ea loca, quæ & sibi, & suis, quantum sufficit, subministrare queant, incolat. *Nam, ut* ait [a] Aelianus, *quantum enim sterilis ferax ager differat, planè noscunt Corui, in uberrimo enim gregatim feruntur, per sterilem agrum, & infructuosum bini volare assolent. Diuersas verò hasce locorum naturas innata quadam sagacitate cognoscunt.* Vnde Plinius *eos agros pro fecundis habendos esse* monet, *in quibus, dum arantur Cornorum obuolitare conspiciatur frequentia.* Similiter, inquit [b] Aristoteles locis arctioribus, & vbi non satis cibi pluribus sit, plures degere minimè solent, sed bini tantùm. Vnde forsan non tam impietatis, quàm prudentiæ cuiusdam uideri possit, etsi prima fronte secus appareat, quòd pullos suos nido expellant. Neque enim eos nisi iam uolaces, & sibi suo Marte uictum quærere aptos (nam in eam usque ætatem à septimo die agnitos liberaliter admodum educant) eijciunt, aut potiùs ad nouas veluti colonias emittunt, & sic cùm sibi, tùm proli prospiciunt, alioquin utrisq; defuturum alimentum non ignorantes. An non idem in humana uita sæpius usu uenisse, nos docent tot gentium historiæ, ac Germanorum præsertim, qui cùm ob innumerabilem sobolis multitudinem proprijs limitibus sese uix contineri posse uiderent, & multò minus uictum omnibus suppeditari, sæpè torrentis rapidissimi instar, effuso alueo in campos circumiacentes longè, lateq; exundantis, non proximas tantùm, sed & lôgissimo interuallo dissitas terras inuaserunt, sedes nouas collocârunt, & uarijs regionibus uaria nomina obliteratis priscis indiderunt. Exempla huius rei eaq; innumera, tam manifesta sunt, ut ea recensere superuacaneum existimem. Nonne etiam in apum Republica huius rei quotannis uidere exemplum licet, quæ iam auctę, & unum, & idem alueare posthac haud suffecturum non ignaræ, numeroso cætu relictis auitis sedibus, proximo loco, aut qui primo pascêdis omnibus idoneus uisus est, confidentes, nouam ueluti coloniam constituunt. Sed in auium etiam, uel omnium dignissimo genere, nonne idem obseruare licet? [c] Aristoteles sanè hoc ipsum de Aquilis scribit, eas nempè prolem iam uolandi potentem nido exigere, neque uerò in tota eadem pati regione. Non est igitur, quod Coruum solùm, tanquam in prolem suam impium conuitijs incessamus, aut inhumanitati uertamus mores suos, quos etiam homines sine crimine imitantur. Hac igitur in quærenda alimonia utuntur solertia. Sed non minùs in quæsiti iam examine sagacitate pollent. Nam quantumuis natura uoraces, & alioquin famelici, si fortè cadauer, cuius nihilominus pastu impensè delectantur, inuenerunt, atq; pestilenti infectum lue senserint, id haudquaquam contingunt, non emendam sibi tantilla gulæ uoluptate mortem putantes, rectè in hoc hominum plerisq; temperantiores, ac sapientiores. Obseruatum hoc in famosa illa Atheniensium peste scribit Thucydides. Quod si fortè per imprudentiam, aut urgentem famem Chamæleontem Coruus occiderit, & degustarit, itaque noxias huic inesse uires probè gnarus, & alioqui uictori etiam nociturum, *lauro* teste [d] Plinio, *infectum virus extinguit* ipse sibi Esculapius. Basilisci quoque serpentis, tanquam si animantibus omnibus extremum uenenum agnoscat, esu summa prudentia abstinet, ut Nicander testatur:

—— Pluuiæ quoque nuntius aura
Coruus, nec quacunque fera per deuia lustra
Degunt, è tali capiunt sibi pabula carne.

Iam uerò in siti, qua naturaliter maxima sæpè affligitur, sedanda, quàm ingenioso sibi subuenit inuento? Refertur rei gestæ exemplum à [e] Plinio, cuius uerba iam supra notauimus. Item [f] Aelianus paulò latiùs describit: *Corui Lybici sese inclinantes rostrorum aduncitatem, quoad possunt in vasa intrudunt, atque inserunt, quæ homines sitis metu aqua compleuerant, ac supra tecta, ad seruandam aëris beneficio aquam posuerant, itaque potione fruuntur. Cùm aquam deficere vident, calculos ore, & unguibus apportantes, in vasa inferunt: Atque calculi quidem in vasis fundum detruduntur, ac desident, aqua verò ex vasis fundo ex subsidentium occupatione calculorum eleuata, superiorem vasis vacuitatem replet, qua solerti machinatione Corui aquam contingentes potione refer-ciuntur; non ignorantes, quæ penitiùs in media philosophia recondita sunt, atque abdita, unum*

Marginal notes: Ingenium Corui in quibus consistat. — Prudêtia in comparâdo victu. — [a] Lib. 49. — Corui agros fertiles agnoscunt. — Agrorû fertilitatis dignotio. — [b] 9. hist. c. 31 — Cur pullos pellant. — Germani cur sæpè sedes mutarint. — Apes cur alueária mutent. — [c] 9. hist. c. 34 — Excusatur Corui impietas in pullos. — Prudêtia in esu. — Corui Chamæleonte esô sibi lauro medetur — [d] Lib. 8. c. 27 — Vt sitim sedet. — [e] L. 10. c. 43. — [f] Lib. 2. de Anim. c. 48.

& eundem locum duo corpora capere non poſſe. Hæc Aelianus. Idem Ariſtotimus Coruos ſibi in Africa facientes viſos refert apud [g] Plutarchum.

[g] *Lib. de ſolert. animal.*

Neque tamen adeò intemperantes ſunt; vt ſe vel ab ingenti ſiti vinci ſinant, eo tempore, quo potũ citra valetudinis diſpendium ſumi non poſſe cognoſcunt. Qua de re Michael Glyca ita ſcribit. *De Coruis non ab re hoc quoque quis miretur, quod hactenus indicatum non eſt inferius. In æſtiuo quoque tempore Corui quodam modo laborãt, is morbus ventris eſt profluuium, quamobrem fontes, flumina, ſtagna per æſtatem Coruis nulli ſunt vſui, ne per humorem ventris illa fluxio magis adaugeatur. De quo ſcilicet etiam intelligitur diætæ rationem ſibi conuenientem Coruos non ignorare, quanquam nec Hippocratis, nec Chyronis, nec Machaonis remedia, aut præcepta teneant. Idcirco fluuios quidem intuentur, ſed de his minimè hauriunt.*

Corui profluuio laborant.

Cur ab aquis abſtineant.

Abſtinentiam hanc alij in alias, ſed fabuloſas cauſas reijciunt, quod & ſupra diximus, Higino quamdiu ficus concoquuntur, bibere poſſe negatur ideò, quòd guttur eo tempore pertuſum habeat. At ſi tunc ei guttur pertuſum eſt, cur non & reliquo quoque anni tempore eadem res potationem impedit? An igitur ſingulo quoque anno nouæ quædam cuticulæ fauces occluſuræ generatio ſtatuenda eſt, & rurſus eiuſdem corruptio? Profectò vt illa commentitia, ita vana, & friuola hæc ratio exiſtimanda eſt.

Pſittacus ſolus roſtrũ infernè apertum habet.

Reuera auium vni Pſittaco roſtrum, quà collo coniungitur, infernè ſub faucibus apertum eſt, quod nulli alij contingere [h] Iulius Scaliger etiam teſtatur, qui hoc quoque annotauit, & nos in eiuſdem auis anatome obſeruauimus. Quare ingenitæ ſagacitati id, quicquid eſt potius tribuerim.

[h] *Exercit.* 236.

Prudentia Corui in generatione, & educatione.

Neque minus prudenter in generationis, & educationis negotio, quàm in victu ſeſe gerere videtur. Etenim ne à tonitru percuſſa oua corrumpantur, magno ſtudio ea parere, incubare, & pullos excludere feſtinat, antequã vis tonitruum præterlapſo iam vere ingruat.

Cur pullos deſerant.

Coruus Aquilam imitatur.

Quod item editos pullos paſcere differat, id Aquilina potiùs ingenij perſpicacia, ac generoſitate quadam, quã odio id facere, vel inde probari poteſt, quòd ſtatim, nempè à ſeptimo, vt volunt, die, agnitos pro ſuis maxima cura deinceps enutriat, donec volandi facultatem, ac robur plenum adepti fuerint. Relinquunt verò eos tantiſper paterno auxilio deſtitutos, quòd ob colorem diuerſum à ſuo, quem ſibi proprium, & inſeparabilem eſſe, tanquam ſi Ariſtotelicam philoſophiam edocti eſſent, rectè norunt, ſpurios, & adulterinos ſuſpicentur. Tum enim albi potiùs, quàm nigri videntur pulli, vt è contrario Cygnorum pullos fuſceſſere videmus. Imitatur ſanè in hoc Aquilæ alitis nobiliſſimæ indolem, quæ fœtus ſuos non prius enutrit, quàm legitimos eſſe ſolis trutina cognouerit.

Corui inſtitutio ad venatum.

Coruus cõgeneres capit.

Non parùm quoque ad ingenij felicitatem in Coruo facere videtur ea, quę ſe hominibus ad venatum docilem prębet facilitas haud multò fortaſsè, quàm vel in Aquilis minor, vel Accipitribus. Citiſſimè in primis manſueſcit, quamuis id Cardanus neget. Aues cicur factus homini capit, & præſertim cõgeneres, quod mirum eſt, & præter reliquarum rapacium morem.

Corui noſtratib[us] maiores quãs ſtrages edant.

Præmiũ in Coruorum occiſores.

In Bothnia, Lapponia, alijsq; ijs circumiacentibus regionibus Coruos referũt noſtratibus maiores eſſe, adeoq; noxios, vt non cuniculos duntaxat, & lepores in campis interimant, ſed agnorum etiam, & arietum maximam ſtragem edant, indeq; lege cautum eſſe, vt qui eos occiderint, conſtitutum è publico præmium referant. Hinc edocti quidam, captos eos Coruos alunt, inſtituunt, & feliciter illis in venatione vtuntur.

Ludouicus Galliæ rex Coruũ venaticum habuit.

Alphõſi Siciliæ regis Coruus venatilis.

Coruum venatilem referente Baldo Angelo Abbatio Ludouicum Gallorum Regem primum inſtituiſſe affirmat Iulius Scaliger. Albertus teſtatur vidiſſe ſe Coruum venaticum, qui Perdices caperet, aliosq; Coruos feros, ſi auxilio hominis præſentis, aut propinqui confideret. Alij tamen hoc proprio eum Marte etiam tradunt facere. Perottus refert viſum ſibi Neapoli apud Alphonſum Siciliæ Regem Coruum, & quod magis mirũ eſt, candidiſſimum, miſſum à Rege Britanniæ, qui aucupio mirabilis eſſet, vt porè cuius opera, & alios Coruos, & Phaſianos etiam venaretur.

Indi Coruos inſtituũt ad prędam.

Apud Indos Coruorum haud ſecus, atq; Miluorum pullos cicurari, & inſtitui ad prædam ſolere Aelianus author eſt, vti ex hoc in Aquilæ hiſtoria retulimus. [i] Plinius quoque hoc ipſum teſtatur. *Recens*, inquit, *eſt fama Craters Monocerotis cognomine in Erizena regione Aſiæ Coruorum opera venantis, eò quod deuehebat in ſyluas eos conſidẽtes Corniculis humerisq;, illi veſtigabant, agebantq;, eò perducta conſuetudine, vt exeuntẽ ſic comitarentur, & feri*.

[i] *L. 10. c. 43.*

Plinius explicatus.

Perottus hunc locum aliter legit. *In Troccena regione Aſiæ Craterus Coruorum opera venari ſolitus, proditur, quos deuehebat in ſyluas inſidentes humeris, illi verò Cuniculos veſtigabant agebantq; &c.* Quod ſi ita legamus, erit ea lectio ſuperioribus conformis, quibus Coruum Cuniculos alios capere ſolere diximus. Sin verò priorem lectionem quis retinere magis volet, vocem Corniculis ad Monocerotem fortè non malè referet, vt qui ab illis nomen adeptus videatur.

Corui docilitas in addiſcẽdo humano ſermone.

In ea denique, ad quam, tanquam ad ſummam metam, auibus ingenio pertingere datum eſt, loquutionis diſciplina, tanta eſt Corui docilitas, vt hoc in cenſu Cardanus à Pſittaco ſecundum Coruum conſtituerit. Exprimit enim cùm auium aliarum, tùm maximè humanã vocem miro modo. [k] Varro Corui verba, non verba eſſe ait ex Chryſippo, quòd is illi loqui tantùm dicatur, qui ſuo loco, quodq; verbum ſciens, ponit, Coruus in pronuntiando *gutture*,

[k] *Lib. 5. de ling. Lat.*

&

& lingua potissimùm, inquit [l] Scaliger, *vtitur. Itaque difficillimum elementum optimè exprimit. Illud, inquam, quod Demosthenes sero pronunciauit, mihi rarò fit vt siccè enuntietur. Vnum alebant Monachi vicini nostri, qui coquum Conradum nominatim in fame implorabat, adeò expressè, vt ab homine vocatum arbitraremur. Ridiculum adscribam inuentum librum musicum, quasi notas legeret passim pertudit. Hæc ille.* Aelianus nugari mihi videtur, more suo, dum Coruum humanam vocem edoctum aliter cùm ludit, aliter cùm seriò agit, loqui asserit. Verùm loquentis, & salutantis Corui veriora ex [m] Macrobio exempla hîc subiectimus. *Cùm ex Actiaca Victoria reuerteretur Augustus occurrit ei inter gratulantes, quidam Coruum tenens, quem instituerat proferre hæc verba. Aue Cæsar victor Imperator. Miratus Cæsar tam officiosam auem viginti millibus eam emit (hoc est quingentis aureis solatis. Multas prætereo similes comparauit. Quo exemplo motus pauper Sutor instituere quoque ipse aggressus est Coruum ad parem salutationem, sed impendio exhaustus ad auem non respondentem dicere solebat. Opera & impensa perijt. Cœpit tamen aliquando Coruus optatam salutationem exprimere, ac fortè audita, dum transiret Augustus, respondissetq́;. Satis talium salutatorum habeo domi, superfuit Corno memoria, vt & illa quibus dominum querentem solet audire, verba subiungeret, Opera & impensa perijt. Ad quod subridens Cæsar emi auem iussit, quanti nullam aliam emerat.* Hæc Macrobius.

[l] Exercit. 237.
Aeliani nugæ.
[m] Lib. 2. Saturn. c. 4.
Augustus à Coruo salutatus.
Sutor Coruum instituens.

Quantoperè Corui ingenium admiratus, quantoq; honore prosecutus sit populus Romanus [n] Plinius hac historia testatur. *Reddatur,* inquit, *& Coruis sua gratia, indignatione quoque populi Romani testata, non solum conscientia. Tiberio Principe ex fœtu supra Castorum ædem genitus pullus in oppositam sutrinam euolauit, etiam religione commendatus Sutrinæ domino. Is maturè sermoni assuefactus omnibus matutinis euolans in rostra, in forum versus, Tiberium, deinde Germanicum, & Drusum Cæsares nominatim, mox transeuntem Populum Romanum salutabat, postea ad tabernam remeans plurium annorum officio mirus. Hunc siue æmulatione incitatus manceps proximæ Sutrinæ, siue iracundia subita, vt voluit videri, excrementis eius imposita calceis macula, exanimauit, tanta plebis consternatione, vt primo pulsus ex ea regione, mox & interemptus sit, funusq́; innumeris aliti celebratum exequijs, constratum lectum super æthyopum duorum humeros, præcedente tibicine, & coronis omnium generum ad rogum vsque, qui constructus dextra via Appia ad secundum lapidem in campo Rediculi appellato fuit. Adeò satis iusta causa populo Romano visa est exequiarum ingenium auis, aut supplicij de ciue Romana in ea vrbe, in qua multorum Principum nemo duxerat funus. Scipionis verò Aemiliani post Carthaginem Numantiamq́; deletas ab eo, nemo vindicauerat mortem. Hoc gestum M. Seruilio, & C. Sestio Coss. ad 5. Kalendas Apriles.* Hactenus Plinius. O ineffabilis populorum semper insania in ea vrbe fletum, & sepultum Coruum, & eius interfectorem Romanum ciuem morte mulctatum, in qua nec Africanus maior sepulchrum habuit, nec minor vltorem, quia si Dijs placet, Coruus hic populum salutabat, vt diximus: Illi autem non salutabant, sed salutem gloriamq; populo contulerant: adeò gratior vox Coruorum, quàm Virorum virtus illustrium. Neget nunc aliquis tutum sese populi consensisse iudicio, quanquam uiris æstimatoribus non sit mirus publicus hic uirorum fortium contemptus, cùm ab his Coruorum uolucrumq; loquacium miratoribus, & diuinæ uoces, & cœlestia spernantur oracula. Sed hoc obiter dictum esto. Coruus uerò cũ ob ingens, & ad tædium usque auditorum loquendi studium, ingratum nonnunquam se præberet, loquacis & garruli cognomen meruit. Loquax in primis dicitur [o] Ouidio.

Corui honor apud Romanos.
[n] L. 10. c. 43
Corui mira salutatio.
Coruus à Sutore occisus, Sutor à plebe.
Corui funus Romæ celebratum.
Romanorũ dementia.
Corui loquacitas improbata.
[o] Metamorph. 2.

Corue loquax subito nigrantes versus in alas.

Garrulus Pamphilo.

Picam nomine, garrulumq́; Coruum.

Item & Pindaro. *Vehementes garrulitate, velut Corui noti clamitent.* Hoc tamen ad feri etiamnum naturalem, ac molestum strepitum, ob quem alioquin, & uocalis, & querulus dicitur, pertinere potest. Atq; ita prorsus inconcinnam eius uocem fecisse uidetur Martialis, talem ei attribuens, qualem Maro obstrepero Anseri, cuius etiam uersum imitatus uidetur, ait autem:

Anser obstreperus dictus.

Inter Ledæos ridetur Coruus Olores.

Et alibi.

Tam subito Coruus, qui modo Cygnus eras?

Liceret hîc maiora longè ingenij Coruini monumenta in medium adferre, qualia sunt præsagia, quæ diurnam quandam uaticinandi uim aliti inesse ostendere uidentur, nisi id potiùs ad naturalem aliquam, atque extrinsecam causam, quàm ad præscientiam, quæ solius intellectus est, & uix humani pertinere, uel ipse [p] Virgilius moneret, dum ait.

[p] Georgic. 1.
[q] Homil. 5. in act. Apost. cap. 2.

Haud equidem credo, quia sit diuinitus illis,

(idest animalibus)

Ingenium; aut rerum fato prudentia maior.

D. sanè [q] Chrysostomus dogmata quorundam Philosophorum improbat, & ridet, qui animalibus brutis, ut Coruis, non solùm ratiocinationem, uerùm & futurorum præsensionem

Bruta animalia ratione carere.

addunt,

addunt, & religionem apud illa eſſe prædicant, Poteſt tamen Coruis rerum præteritarum memoria concedi, quam & Porphyrius ipſis tribuit, & ſine qua uix audita longo antè tempore retinere poſſent, & eloqui. Sed hoc ei cum multis alijs loquacibus commune eſt. Vnum hoc Corollarij uice ponam, Coruum ob egregiam, qua pollet, docilitatem Phębo dicatum, eiq; ceu ſcientiarum diſciplinarumq; omnium, imò Muſarum ipſarum Præſidi, etſi ἄμουσος natura ſua appareat, ſacrum putatum, & Phœbeiam paſſim à Poëtis alitem appellatum eſſe.

Coruus cur Phębo dicatus.

SYMPATHEIA. ANTIPATHEIA.

QVOD Coruus, ut dictum eſt præcedenti capite, depaſto Chamæleonte uirus infeſtum lauro extinguit; quod azaro, & aro pro remedio in quibuſdam morbis, teſte [a] Ruellio, utatur; quòd ſalice Amerina, ſeu Vitice tanquam amuleto quodam contra faſcinationem nidum muniat, quòd œnutta ſe exhilaret, & coracio herba uim toxici deguſtati frangat, vt Ariſtoteles, Aelianus, & authores diuerſi tradunt, id omne, ſi iuſtiori trutina examinare uolumus, non tam ingenio, (alioquin enim ratiocinandi uim, qualis in homine eſt, tribuere ipſi neceſſe eſt,) quàm naturali cuidam, & occultæ (nempè cuius cauſſa tam nos, quàm Coruum ipſum lateat) conſenſui, quem ſympatheiam uocant, adſcribendum putabimus. An uerò ſponte ſua herbam œnuttã ceu gratam deuorent, ambigo. Certum tamen eſt eam, utcunque, ſiue ſponte, ſiue hominum dolo aſſumptam Coruos ueluti inebriare, haud aliter, quàm ſi temetum bibiſſent, atq; inde ita perturbatos capi. Habet enim œnuta uinoſum quiddam, quo Coruis cerebrum facilè percellat, ita ut neque pedes, neque alæ amplius ſuum officium faciant. Teſtatur hoc [b] Athenæus ex Ariſtotele. De coracio herba, cui Coruus, ſeu amicæ ſibi nomen dedit, ita [c] Ariſtoteles ſcriptum reliquit. *Apud Celtas, aiunt pharmacum, id eſt herbam venenoſam eſſe xenicum dictam, quo citiſſima mors inferatur, eo ſagittas inficiunt, aduerſus hoc inuentum ferunt remedium corticem quercus; alij herbam quandam diuerſam, quam κοράκιον Coraciam nominent, eò quòd Corax, id eſt, Coruus ab eis obſeruatus ſit, qui cum xenico guſtato periclitaretur, quaſito hoc folio deuoratoq́, conualuerit.* Videtur autem xenicum illud, non aliud eſſe, quã uenenoſiſſima herba, Tora hodie dicta, & Coracion, quæ antithora, tanquam thoræ antidotum, nominatur. Quod uerò quidam referunt cadente fulmine Coruos ex ſua natura ignem, ſeu lumen ore ferre, id profectò in primis mihi admirãdum uidetur, & cuius rei rationem haud ita facilè aſſignari poſſit, ſi modò res uera eſt. Quid enim, dicat aliquis Coruis cum igne? Quia tamen uir grauis, & doctus Hermolaus Barbarus, alijq; Philoſophi id ex profeſſo litterarum monumentis conſignârunt, non uolui ſilentio inuoluere. Cauſam inueſtigare conatur author libri, qui Scala natural. inſcribitur, in hæc uerba. Inter uarios effectus, qui, dum fulmina tempeſtatum tẽpore fiunt uidentur; conſpicitur quid mirabile, Coruos per aërem hac, & illac circumuolantes roſtro ignem deferre. Cauſam autem cur hoc tempore huiuſmodi effectus conſpiciatur, aſſerunt Philoſophi quidam, quòd quo tempore fulmina gignuntur, atque deorſum emittuntur, multæ fauillæ ignis, exhalationesq; accenſæ, deſcendant, & oculi tunc temporis Coruorum obſcurentur, & quia eo tẽpore Corui per aerem igneas res, atque rubras uident, credentes eſſe carnis fragmenta occurrunt, ut commedant. Vnde oculis noſtris apparet, Coruos ignem roſtro ferre. Atque ex tali etiam deceptione papiliones ad lumen lucernæ accurrunt. Hactenus Scala naturalis. Ego ſanè apparere potiùs iſtæc aſpectui noſtro, quacunque tandem ratione, quàm reuera ita fieri exiſtimo. Rationem verò eam, & longum, & præter inſtitutum forſan eſſet hîc examinare. Si tamen ignẽ fulmineum ore gerere verum eſt, quod ipſum pertinaciùs negare, aut ea de re cum quopiam nolim contendere. fortaſsè cauſam à naturali quadam, at latente Coruorum cum igne ſympatheia petere poterimus. Vt vt res ſe habeat, ego effectum rei nondum vidi, neque ab alijs audiui, itaque quid ſentiant alij, facilè patior. Dicitur tandem, & cum vulpe amicitiam quandam, velut ab ipſis incunabulis natam colere. *Coruus,* inquit [d] Ariſtoteles, *vulpi amicus eſt, pugnat enim cum Aeſalone. Vnde fit vt huic, cum ab illo percutitur, auxilietur.* nempè ea adductus amicitia, quæ illi cum vulpe intercedit. Pro vno vero, atque altero amico, quàm plures Coruus inimicos habet, utpotè cui uoracitate, atque rapacitate pauci pares ſint, huiuſmodi Ariſtoteli memorantur Miluus, Percnopterus, Aeſalo, aſinus, taurus. Aeliano accipiter Pelagius & Turtur, Alijs Falcones. Imò verò ne cum vulpe quidem, quod tamen Ariſtoteles exiſtimauit, vera ipſi amicitia intercedit, ſi Auicennæ potiùs credẽdum putamus, ſed talis tantummodo quę præſenti utilitate nitatur, qua uulgus amicitias probare ſolet. Alioquin ſi res aliter ferat, acerrimè manus conſerunt. *Ego vidi,* ait [e] Auicenna *regem Eſtenbubo, & accepit ille rex Coruum, & vulpem,*

[a] Lib. 1. de nat. ſtip. c. 2.

Cũ œnuta herba Corui ſympathia.

Coruus ebrius redditur.

[b] L. de ebrietate.

Cũ coracio herba.

[c] In Mirabilibus.

coracion herba quę. Tora herba.

cum fulmine.

corui ignẽ per aerem deferunt.

cum vulpe amicus.

[d] 9. hiſt. c. 1.

corui inimici.

coruo cum vulpe ficta amicitia.

[e] Lib. 8. c. 3.

pẽ, & posuit eos simul, & pugnauerũt fortiter adinuicẽ, & Vulpes momordit caput Corui, & exiuit sanguis. Coruus pedibus suis strinxit labra Vulpis, & non potuit Vulpes aperire os, & pupugit ipsum cum Pica. Hæc Auicennæ interpres. Præterea capitales esse hostes Coruum & Miluum Cicero, Aristoteles & Plinius testantur. *Miluo est quoddam bellum*, inquit [f] Cicero, *quasi naturale cum Coruo*. Belli causam addit [g] Aristoteles, dum ait: *Coruum Miluus impugnat, eripit enim Miluus à Coruo quicquid tenet, vt qui & vnguibus sit præstantior, & volatu, ita fit, vt eos quoque victus ratio faciat inimicos*. Plinius sensum Aristotelis inuertit, dicit enim: *Coruus, & Miluus dissident, illo præripiente huic cibos*. Perinde ac si Coruus Miluo præripiat, vt Perottus etiam scripsit his verbis: *Coruus Miluo volanti præripit escas*. Audet & Percnopterum verberare, Aquilam quidem, sed degenerem, vt [h] Arist. & Plinius tradunt; forsan non alia, quàm victus causa. *Aesalon quoque parua auis*, inquit [i] Plinius, *oua Corui frangit, cuius pulli infestantur à Vulpibus. Inuicem hæc catulos eius ipsamq́; vellit, quod vbi viderint Corui contra auxiliantur, velut aduersus communem hostem*. Vnde etiam Aesalonem hostem habere infensissimum constat. Mutuo etiam vterque in alterum odio Pelagius Accipiter, & Coruus flagrant, Aeliano teste. Plinius insuper aliam Coruo inimicam auem ponere videtur, cùm ait: *Pugnant Coruus, & Chlorio noctu inuicem oua inquirentes*. Verùm Aristot. eo ex quo Plinius hæc transtulit loco, nempè 9. de Histor. Anim. Corui non meminit, sed ita habet: *πίπρα καὶ χλωρεὺς*. Pipram autem alibi Dryocolapten, id est, Picum nominat. Cum Turture, inquit [k] Aelianus, Coruus & Circus insitas inimicitias gerunt, & vtrumq; vicissim Turtur odit. Inter quadrupedes haud contemnendos sanè, nec tantillæ aui opponendos habet, Aristotele authore, aduersarios, nempè asinum, & taurum, quorum tamen vastitate, ac robore nihil territus, sed ingenij astu fretus, alis aduersos ferit, vnguibus oculos lacerat, & sic irritas eorum vires reddit. In oculos potissimum inuolare, eosq; lacerare dicit Aristoteles, ex quo Coruum peculiari quodam erga oculos nobilissimi instrumenta sensus, odio laborare conijciemus. Vtpotè quos [l] Isidoro etiam vel in cadauere primùm lacessere, & magna contẽtione effodere dicitur. Vnde apud * Aristophanem legitur:

Corui inimicitia cũ Miluo. — [f] Lib. 1. de nat. Deorũ. — [g] 9. Hist. c. 1. — Cũ Percnoptero. — [h] 9. Hist. c. 1. — [i] L. 10. c. 74. — Cum Accipitre Pelagio. — Cum Chlorione. — [k] Lib. 6. de anim. c. 46. — Cum Turture. — Quadrupedes Coruo inimici q. — Coruũ oculos petere. — [l] 12. Ori. c. 7 — * In Auib.

> Ὁ Κόραξ παρελθὼν τοὐπιορκοῦντος λάθρα
> Προσπτάμενος ἐκκόψει τὸν ὀφθαλμὸν θένων, idest,
> *Coruus adueniens peierante clam*
> *Aduolans, eyciet oculum verberans.*

Et Catullus:

> *Effossos oculos voret atro gutture Coruus,*
> *Intestina Canes, cætera membra Lupi.*

Probare hoc ipsum licet grauissimo sacrarum literarum testimonio, quę parentum irrisoribus & contemptoribus tale exilium minantur: [m] *Oculum qui subsanat patrem, & vilipendit doctrinam matris, hunc eruent Corui torrentis deuorabuntq́; ipsum pulli Aquilæ*. Isidorus etiam loca ipsum mortuorum occulta peculiariter petere scribit. Chamæleontem quamuis hostili odio prosequitur, non tamen impunè impugnat. Nocet enim venenatum animal contactum etiam victo, quanto magis esum. Sed periculum propulsat lauri folio. Mirum quod [n] Aelianus & Philes referunt, erucæ semine Coruum interire. Sed hæc ipsi authores videant. Quod si verum est, occultæ insigne peculiaris inimicitiæ exemplum est. Neque enim ratio reddi posse videtur, cur eruca homini non solùm innoxia, sed & proficua interdum, soli inter animanteis Coruo lethalis existimetur.

[m] Prou. 30. — Cum Chamæleonte. — [n] L. de anim. 6. cap. 46. — cum erucæ semine.

AFFECTVS CORPORIS.

CORVVS, inquit [a] Plinius, *ab æstate in autumnum morbo conflictari dicitur*, alui scilicet profluuio. Vnde tunc tanquam diæticæ medicinæ partis gnarus à potu omni sibi temperat, vt perhibent, ne malum ingrauescat [*]. Philes verò sitim illam morbosam esse credidit, tantum abest, vt profluuij eam medelam vocauerit, verba eius sunt:

[a] L. 29. c. 3. — * De anim. propriet.

> Διψῆν δὲ τὸν κόρακα φασὶν ἐκτόπως
> Θέρους ἐν ἀκμῇ δυστυχῶς πεφρυγμένον
> Ὡς καὶ τραγῳδεῖν ἐξ ἀνάγκης τὸν πόνον, id est,
> *Sitire autem Coruum aiunt præter modum*
> *Aestate adulta miserè torrefactum.*
> *Vt & tragice canat* (vel flebiliter canat) *necessitate* (adactus) *ærumnam illam.*

Coruum non mutari [b] Aristoteles indicat, vbi quærit: *Cur animalia quædam mutantur, alia non? vt Coruus qui semper incommutabilis persistit. An quorum natura vincere perdomareq́; humorem non potest, vt*

[b] Sectio. 10. Prob. 8.

Corui mutatio.

test, vt auium quæ vesicam quoque nullam ob eam rem obtinent, hac nusquam mutari possunt? Ita Aristoteles. Albertus autem Coruum, & Picam pennas suas paulatim mutare, contrà atque Accipitres, qui eodem pariter tempore deplumescunt, asserit.

AETAS.

Coruina viuacitas. [a] *L.7.c.48.*

CORVINAM viuacitatem omnes passim celebrant ex Hesiodo, antiquissimo authore. Fabulosam tamen cum Plinio, & Scaligero meritò suspicor, maximè, si, vt vulgus ait, tot annorum sæcula viuere dicitur. *Hesiodus*, inquit [a] Plinius, *qui primus aliqua de hoc prodidit fabulosè vereor, multa de hominum æuo referens, Cornici nouem hominis attribuit ætates, quadruplum eius Ceruis, id triplicatum Coruis, ac reliqua fabulosius in Phœnice, ac Nymphis*. Coruos verò, vt canit Hesiodus, nouies excedit Phœnix, Phœnicem decies Nymphæ. Quam Hesiodi sententiam his versibus reddidit, & expressit [b] Ausonius.

Phœnicis ætas. [b] *In Acdyllio.*

Ter binos deciesq́, nouem superexit in annos
Iusta senescentum quos complet vita virorum.
Hos nouies superat viuendo garrula Cornix
Et quater egreditur Cornicis sæcula Ceruus,
Alipedem Ceruum ter vincit Coruus, & illum
Multiplicat nouies Phœnix reparabilis ales.

γενεὰ apud Hesiodum quid. [c] *In lib. de Orac. u. defectu.*

Videmus hic Ausonium γενεὰν Hesiodi interpretatum esse sæculum, vt Plinium ætatem. Sed quid per γενεὰν Plinius intellexerit, annúne tantùm, vt Cleombroto Lacedemonio placet apud [c] Plutarchum, an vt Heraclitus vult, annos triginta, an octo & centum, vt alij quidam; an nonaginta sex, vt vetus Hesiodi carminum interpres, ambigitur; vt Plutarchus pluribus differit. Sed magis inclinat animus, γενεὰν pro uno anno accipi, quod intra id spatium generentur & perficiantur non omnia tantùm, quæ terra profert, sed etiam homo in vtero, & vt annus vnus dicatur γενεὰ, id est, ætas, qua tota deinceps hominis uita & ætas mensuratur, ita ut unitas etiã numerus appellatur, qui numerus propriè non est, sed aliorum numerorum principium, & mensura prima. Quod si ætatem pro anno vno accipias, Cornicis vitam nouem annorum facimus: Cerui triginta sex; Corui centũ & octo; Phœnicis nongentorum & septuaginta duorum; nympharum denique nouies mille septingentorum, & viginti. Iam verò si quis pro γενεὰ centum annos, vt pleriq; faciunt, esse contendat, quiuis sanæ mentis videbit, quàm in immensum huiusmodi supputatio progrediatur, & quàm nugax ac friuola ea opinio futura sit. Posset autem denuò contra probatam à nobis vocis γενεὰ interpretationem obijcere, Cornici ab Hesiodo, vt author est Plinius, nouem hominum ætates tribui, & ita Coruo, & reliquis plures similiter. Huic ea ratione, qua paulò antè dictum est, respondemus annum vnum hoc sensu, hominis ætatem dici posse, quòd intra huius terminum tota hominis generatio perficiatur, quodq; sit totius humanæ vitæ mensura. Sed quocunque modo ætatem seu γενεὰν interpretari placebit Coruum certè longæuum esse constabit. Vnde Vlysses à Lycophrone Corax dictus est, id est, Coruus διὰ τὸ πολυχρόνιον, quoniam ætate iam fessus interierat ab Telegono interemptus, quem ex Circe susceperat. Cuius rei Oppianus commeminit, vt ex Tzetze Lycophronis Scoliaste tradit Cælius. Viuidum igitur uocat Palladius Soranus hoc uersu:

Vlysses cur Corax dictus. Coruus viuidus dict.

Viuidus à dextra Coruus habebat iter.

Theophrastus naturã culpat. [d] *In Aristot. 9. Hist. c. 20* Coruatũ ciuitas.

Hinc est quòd Theophrastus moriens naturam accusasse dicitur, referente Laërtio, quæ Ceruis, & Coruis longæuam uitam dedisset, hominibus non item, qui uita longa maximè digni essent. [d] Albertus Magnus exemplo quodam rei gestæ de hac uiuacitate ita tradit: *Retulit mihi quidam fide dignus, quod Corui à temporibus, quorum non est memoria, hoc est plusquam per centum annos, in turri quadam manserunt apud Ciuitatem Galliæ, quæ Coruatũ appellatur, & quotannis pullos nutriuisse, & quanquã subtraherentur illi, locum eam ob causam non mutasse. Vnde eosdẽ semper fuisse appareat.* Sic certè, si Alberto in his fides adhibenda est, cõueniet cum prælata à nobis in Hesiodum expositione, ueritas huius historiæ. Illi.n. anni centum & octo, si supputaueris ad vitã Corui dantur.

CAPIENDI RATIO.

[a] *L.10.c.27*

CRESCENTIENSIS ciuis & Senator Bononiensis rusticarum rerum in primis egregiè peritus, sed quas infelici illo ac barbaro sæculo natus, haud ita eleganti stylo consignare potuit, inter cætera agriculturæ utilissima dogmata (res enim hic, non uerba aucupari est animus) Coruos capiendi artem his uerbis exponit: Multæ magnæ aues capiuntur

capiuntur magnis uirgulis inuiscatis, præcipuè Corui, & Cornices cum auxilio Gimmi (ego scriberem Giuui, id est Asionis, quem Giù, aut potiùs Chiu hac tempestate Bononienses uocant) hoc modo. In ijs locis, quæ frequentare solent aues, truncatur ramis aliqua arbor, quæ ab alijs arboribus multum distet, sed aliqui rami frondibus nudati relinquuntur in ea, uel perticæ aliquæ super eam ponuntur; his leuiter infiguntur uirgulæ uisco illitæ. Gimmus, uel Giuuus in terra ponitur, in loco parum eminente, vt facilius ab auibus volantibus uideatur, quem cùm aues viderint, circũuolitant, & uolando fessæ in arborem visco illitam se recipiunt, unde in terram decidunt. Eas auceps pertica persequatur, & occidat. Nam si manibus persequeretur, aut caperet, læderetur ab eis. Hactenus Crescentiensis: Eosdem & retibus capiendos [b] idem docet, sed ne longiores simus, eò curiosum aucupem remittimus. Narrat Brasauolus Coruos deuorata carne nucis vomicæ puluere conspersa post breuem uolatum in terram decidere. Herba etiam œnuta comesa inebriatos capi Aristoteles, & ex eo [c] Athenæus refert. Sic præclarum scilicet uoracitatis, aut ebrietatis suæ, & dignum quidem præmium ferunt, vt prius sensu, ac motu capti, mox toto corpore capiantur, non sine eleganti ebriosorum exemplo, quorum mentes cùm uinum cepit, ipsis à proprijs sæpenumerò uerbis irretiuntur, & capiuntur. Sic enim:

Arcanum demens detegit ebrietas.

In Anglia uerò Coruum capere, aut quacunque ratione lędere lege uetitum est, cuius causam antea assignauimus. Quidam ne à Coruis, Cornicibus alijsq; id genus auibus, pomum punicum laceretur, nam & pomis, nucibus alijsq; fructibus eos uesci suo loco diximus, sparteis restibus, ut docet [d] Io. Baptista Porta arborem circumcirca obsepiunt.

Gimmi. Giuui. Giù. Chiù.
[b] L. 10. c. 20.
[c] L. de ebrietate.
Corui in Anglia non occidūtur, & cur.
Ne Corui mala punica rapiant.
[d] In Pomario.

DENOMINATA.

PARS Tauri montis iuxta quosdam Coraxis appellatur [a] Plinio Coraxicus, alijs Coracesium. Est etiam Coracesium locus in Cilicia, cuius incolarum improbitas notatur ab Eustathio. Strabo primum Ciliciæ castellum esse in prærupta petra positum tradit. Coraxis apud alios memoratur mons, qui à Septentrione Golchidem claudit, Ptolomæo Corax dictus, & in Sarmatia Europæa quoq; collocatus, è quo & fluuius Corax dictus oriatur. Stephano mons eodem nomine est inter Callipolim, & Naupactum, cuius meminerit [b] Polybius, à quo gentile Coracius. Coracij regio [c] Straboni appellatur in mediterraneis Arabiæ, ubi maxima Indicarum arundinum copia nascitur. *Κόρακος πάγος* mons Europæ in Nicandri Theriacis. Coraconnesus, insula quædam Stephano, cuius meminisse ait [d] Alexandrum. Locus item, ubi Ladon Arcadiæ fluuius prorumpit in Alpheam, Coruorum insula appellatur Pausaniæ, Παρ Κορακοπέτρῃ apud [e] Homerum, ut Scholiastes innominatus docet, locus est in Ithaca, sic dictus, quòd ibi Corax inter uenandum à petra delapsus, obierit; propter quem casum mater eius Arethusa seipsam strangulârit, & fonti in Ithaca nomen dederit, ut filius saxo. Sed huius nominis fontes etiam alibi sunt in Smyrna, in Chalcide, & Argis. Coracinus color memoratur [f] Vitruuio his uerbis: *Ex potu fluminum quorundam pecora, quamuis sint alba, procreant alijs locis leucophaea, alijs pulla; alijs coracino colore.* Hunc locum enarrans Guil. Philander, [g] Strabo, inquit de Laodicensium pecoribus loquens τὴν κοραξὴν χρόαν uocat, cuiusmodi scilicet in Coruis conspicitur, id est, nigerrimum. (Hermolaus uertit coracino colore) Eum locum Georgius Tifernas non rectè interpretatus est. Talis color si quid intelligo, serici uillosi est, quod uulgò uelutum dicitur. Coraxorum Lanicium omnium pulcherrimum ex Turditania Hispaniæ uenit, ut tradit [h] Strabo. [i] Plutarchus Coryban lapidem quendam colore Κοραξὸν, id est, saturata nigredine splendētem in Inacho fluuio nasci scribit. Idem in Strymone fluuio. Ἀλβοὶ κοραξοὶ (inquit) τὴν χρόαν, ubi similiter fortè κοραξοὶ legendum, ut & apud Strabonem loco iam citato à Philandro. Considerandum nunquid rectiùs τὴν κοραξὴν χροιὰν legeretur quàm κοραξῆ per iota in ultima. Κοράκιον emplastrum describitur à Galeno, Paulo, & Nicolao Myrepso, à colore atro, ut apparet. Recipit enim gallas, & chalcitidem. Κορακῖνος penanflexum nomen piscis est, cuius fit mentio apud Palladium in remedijs aduersus arborum formicas. Non enim Coracina pix illic, ut uulgati codices habent, sed Coracinus piscis legendum, ut constat ex Geoponicis Græcis. Idem Coruus marinus, seu Niloticus dicitur à colore haud dubio, nigro. Romæ item quoddam macellum à Coruis nomē obtinuit. Coronopus, inquit Hesychius, id est Cornicis pes herba est, quam & κορακόποδα uocant. [k] Auicenna uocat Regiel Algerab, idest, pedē Coruinum, ut interpres reddit. Est autem Gerab Arabicæ nomen commune ad Coruum, & Cornicem.

Coraxis.
[a] Lib. 5. c. 27.
Coraxicus. Coracesiū. Coraxis.
Corax mōs & fluuius.
[b] Lib. 10.
Coracius.
[c] Libro 16. Geogr.
Arūdinum Indicarum copia vbi.
Κόρακος πάγος.
Coraconnesus.
[d] 3. Lybicor.
In Arcadicis.
[e] Odyss. N. in fine.
Coracis Ithaci mons.
Coracinus color.
[f] Lib. 8. c. 3.
[g] Libro 12. Geogr.
Velutum vulgò.
[h] Libro 3. Geogr.
[i] Lib. de fluuijs.
Coryba lapis.
Κοράκιον emplastrū.
Κορακῖνος piscis.
Coronopus.
[k] L. 2. c. 566.
Regiel Algerab.
Gerab.

Coracion. [l] In Mirabilibus. Hippoglosson. Coracobatano. Rostrum coruinum. Pulmonaria Plinij. Rostrum coruinũ instrumẽtum chyrurgicum. Nux vomica corui oculus dicta. [m] In Pace. Κορώνεος ficus.

Cornicem. Est & ranunculi species eiusdem nominis, quæ spumea dicitur, quibusdam falsò sardonia herba. Coracion nomen est folij, siue herbæ [l] Aristoteli, de qua suprà fusiùs dictum est. Coronopodem Fuchsius Germanicè Kraenfuss, id est, Cornicis pedem interpretatur. Hippoglosson in monte Atho frequentem herbam, vt tradit Bellonius, vulgò nominant Coracobatano, hoc est, Corui herbam. Rostrum Coruinum, inquit Syluaticus, herba est, quam multi consolidæ speciem faciunt, sed falsò. Est enim herba modicè pilosa, odore boraginis, vi conglutinandi pollens. Hæc Syluatici herba fortè pulmonaria Plinij fuerit, quæ consolidæ species dici potest, & boraginem redolet, folijs hirsutis. Rostrum Coruinum dici potest, propter folia, præsertim minora, vt conijcio. Chirurgis quoque quoddam instrumẽtum rostrum Coruinum vocatur, quo globulos ex vulneribus sclopeto iniectos eximunt. Corui oculum aliqui vocant nucem vomicam. Κορώνεος ficus arboris species [m] Aristophani, vbi Scholiastes docet Coracion etiam dici, quòd fructus eius colore Coruum referat. Κορακεὸν σῦκον meminit Hermippus hoc versu:

Φιβαλέων μαλις' ἄν ἤ τῶν κορακέων.

Gentiana minima. Rischcorff. Coracias Gracculus. κορακώνιος auis. Κορακῖνος piscis. [n] Lib. 3. Deipnos. Os Acromij. κορακοειδῆ. Haoreb. corui importunitas. [o] Lib. 2. de anim. c. 48. coruinus viri nomẽ. [p] 3. Carm. 21.

Citatur versus ab Athenæo. Inter plurima cerasorum genera quędam Plinio Actia, & Ceciliana dicuntur. Hęc doctissimus Iacobus Dalechampius Gallis vulgò Corbine, id est, Coruina appellari scribit, quod coruorum modo nigricent. Quæ, inquit, cùm sint duriuscula, & dulcia gustui non sunt iniucunda, sed quia manus labraq; atro colore inficiunt, mensis rarò apponuntur. Rhęti Alpini gentianam omnium minimam, sed flore maximo calathiformi in altissimis montibus nascentem sua lingua rischcorff, id est, radicem Corui appellant. Hanc alij Gentianellam vocant. Phalacrocorax, Pyrrhocorax, & Nycticorax omnes à Coruo denominatæ aues suis quæq; locis describentur. Coracias Aristoteli Gracculus est, vt Theodorus vertit è Monedularum genere ab atro corui colore dictus, de quo Hesychius: Κορακίας ὁ μέλας καὶ κολοιός. & Suidas Κορακίας μέλας. Ornithologus vtrumque locum corruptum arbitratur, & legit Κορακίας ὁ μέλας κολοιός, vt sit sensus, Coracius est Gracculus niger. Koraconios genus auis Hesychio, & Varino. Κορακῖνος genus piscis ijsdem, fortè idem cũ Coracino, cui ẽt & quẽadmodum Coraci ab eo diuersi pisci à Coruo, vel nigro colore nomen. Ego coruũ Niloticum aterrimũ seruo in musæo lineis aureis squammas intersecantibus, à nemine depictũ. Et si Coracinum quidam dictũ existimẽt ab assiduo pupillarum motu, διὰ τὸ διηνεκῶς τας κόρας κινεῖν. Theodorus modò Coruulum, modò Gracculum vertit. Speusippus Κόρακον inter malacostraca numerat apud [n] Athenęum. Os Acromij, id est, scapulę processum ad summum humerum Galenus Κορακοειδῆ nominat. Arabes pi haoreb, vel pi algorab, id est, Rostrum Coruinũ, non autem porcinum, vt quidam perperam verterunt. Κορακεύειν, ἢ κορὰξαι est improbè, & pertinaciter quidpiam flagitare, ducta translatione à Coruis, fores circumuolitantibus, nec discedentibus. Importunitatem etiam testatur, quod [o] Aelianus de coruis, qui Nilum accolunt, scribit, si à nautis pręternauigantibus, nihil eorum quæ importunè flagitarunt, impetrauerint, insequentes nauium funes arrodere, ac vincula rostro conscindere. Coruinus nomen proprium viri apud [p] Horatium:

Quæcunque Lectum nomine Massicum
Seruas, moueri digna bono die,
Descende, Coruino iubente
Promere languidiora vina.

cranitę mõtes.

Cranitæ montes sunt à Coruorum frequentia sic dicti apud Samnites, vt scribit Zonaras, referente Abrahamo Ortelio.

COGNOMINATA.

L. Valerius coruin' cur ita dictus. [a] In Landibus Inachi Mendocij.

CORVO cognomen debet L. Valerius ille Romanorum Historicorum monumentis tantoperè decantatus, qui quòd in monomachia aduersus Gallum prouocatorem corui auxilio vsus esset, eiusq; beneficio victor extitisset, ab euẽtu Coruini cognomen adeptus est, qua de re ita [a] Baptista Mantuanus.

Cedite Coruini, quibus hæc cognomina Coruus
Tradidit, hæc vestras superant præconia laudes.

[b] Lib. 1.

Et [b] Manilius:

Et cum militia volucris Coruinus adeptus
Et spolia, & nomen qui gestat in alite Phœbum.

Massala Coruinus orator.

Ex hac familia Massala Coruinus orator nobilis ortum habuit, qui cũ pronectior ætate esset,

ante biennium quàm moreretur, adeò memoriæ sensum amisit, vt vix paucula verba coniungeret, & nominis quoque sui immemor esset, de quo consule [c] Crinitum. Ex eiusdem Valerij familia, & genus, & cognomen traxisse se Matthias Hungariç Rex Coruinus dictus gloriabatur, vti [d] Cælius Calcagninus, alijq; testantur. aliud tamen in hanc vsque ætatem etiam ipsis Hungaris testibus de ipso percrebuit. [e] Aristophanes Opūtium Coruum dictum fuisse scribit, qui oculo vno carebat, ea fortè ratione, quòd Coruus, vt diximus, oculos primò impetat.

[c] Li. 1. c. 12.
Matthias Hungariæ Rex, Coruin' dict'.
[d] In orat. funeb. Beat. Pannon Reginæ.

AVSPICIA. AVGVRIA.

INTER oscines aues Coruus Festo, & Porphyrio numeratur. *Animo*, inquit hic, *voces vsque adeò variæ sunt pro diuersis eorum affectibus, vt varietatis differentias omnes obseruare difficillimum foret. Itaque Cornicis, & Corui vocum differentias aliquot augures obseruárunt, reliquas tanquam supra hominis captum reliquerunt.* Si ab ortu clara voce occinuissent, præsentem fęlicitatem, vt è contrario ab occasu, exitium superstitiosæ gentilitati apportare putabātur, ut Acron scribit in illud [a] Horatij:

Oscinem Coruum prece suscitabo
Solis ab ortu,

vt. s. cantu suo iter institutum amici dirimat. Plaga. n. mundi Orientalis Romanis læua erat. A dextra item Coruus spem non dubiam, & lętum auspicium sæpius fecit. Contra verò a sinistra irritum faciebat, vt [b] Cicero non semel scribit, & [c] Plautus etiā docet; *Picus* inquit hic, *& Cornix est ab læua. Coruus & Parra ab dextra suadēt.* Quos versus Petrarcha ita traduxit ad suum sensum:

Qual destro Coruo, ò qual mancha Cornice
Canti il mio Fato, ò qual Parca l'inaspi.

Item Plautus alibi:

Ni subuenisset Coruus perissem miser.
Non temerè est, quod cantat Coruus mihi nunc ab læua manu,
Simul radebat pedibus terram, & voce crocitabat sua.

[e] In Auibus. Coruus oscen est.
[a] L. 3. carm. 27.
Corui augariū quando felix, & quādo nō.
[b] Lib. 1. de Diuinat.
[c] In Aulularia.

Pessimam verò Coruorum significationem Plinius notauit, *cum glutiunt vocem, veluti strangulati.* Augures item Coruorum agmen, si in unum locum congregarentur, in futurum excidiū retulerunt, ut & aliarū auium, quæ cadaueribus inhiant, ut Vulturum, Aquilarum, Miluorum, Cornicum. Nec enim uoce tantum, sed & gestu, & uolatu auspicia dare credebantur, & ea quidem ut plurimùm infelicia. Vnde & inauspicati habiti. Plurima sanè aduersitatis ab eo exempla apud ueteres reperio: prosperæ fortunæ uix ulla, aut perquam paucissima. Infaustum augurium est, quod Niphus refert. *Apud Indos regionem quandam esse, quæ dicatur nunc Pharcelos, vbi Coruorum magnus perijt numerus, ad quam cùm postea redijsset longè maior multitudo, desolationem regionis, & incolarum interitum inde significatum.* Ponit aliud simile exemplum [d] Albertus in hæc uerba: *Retulerunt quidem nobis multi fide digni aliquando multos Coruos apparuisse in castro superioris Sueuiæ, quod Ruffum castrum vocatur* (credo esse Roteburgum Germanis, nunc Illustrissimorum Marchionum Badensium dominatui parens) *ita vt numerus Coruorum muros & tecta compleret, ac domus omnes operire uiderētur: & subito mortuūm fuisse Comitem, qui Princeps castri erat, Coruosq; recessisse. Vnde vulgò dicebatur Coruos animam eius abduxisse.* Et sanè etiamnum plebeculę imperitæ uana, & superstitiosa mentibus inhæret opinio, quæ Coruos suo crocitatu, earum ædium domini, quibus frequentes insederint, exitium præ foribus esse denuntiare autumat. Multi Cacodęmonem plerunque harum auium effigie apparere credunt. Sed ut illud ex ueteris paganismi erroribus manasse, ita hoc non omninò a ueritate alienum esse paulò pòst ostendemus. fieri uerò potest, ut eo, quo stragēs edenda est, aut potiùs edita est loco, frequentes conueniant, odore cadauerum allecti. Sunt enim instar Vulturum olfactu apprimè sagaci. Cū uerò ita confestim ante stragē uix editam, & inopinatò appareant, uolatusq; sui pernicitate immēsa aëris spatia tam breui temporis interuallo emetiantur; fit ut cędem factam præu disse credātur. Atq; ita fortè acciderit apud Pharsalem, ubi [e] Aristoteles, & [f] Plinius tradunt ξένος, i. milites Medię (ut rectè mihi interpretari uidetur [g] Petrus Victorius, si. n. tantùm hospites, ut cōis lectio habet, interfecti fuissent, non potuisset tantus odor ex ipsorum corpore excitari, ut Corui remoti etiam non magno spatio terrarum eò se conferrent, pręterquam ꝙ sepulti fuissent: Quis enim pateretur hospitum suorum corpora inhumata manere?) *perijsse, & eo tempore, quo illi occisi sunt, Coruos locis Athenarum Peloponnesiq; defuisse, sed eò omnes auolasse:* Non autem credēdum existimo *eos in auspicijs intellectum aliquem habuisse* (ut Plinij uerbis utar) *significationū suarū*, aut sibi mutuò futura prędixisse, ut Arist. & Plin. stolidi, ac superstitiosi Ethnici credebant. Cū itē aurū corrosissent, dirū & portēti instar habitū fuit. Sic. n. [h] Liuius ait: *Aurum in Capitolio Coruis non lacerasse tantum rostris crediti, sed etiam edisse.* Ita Clitodemū in Attica historia scribentē citat [i] Pausanias, cū Athenienses classem iam Siciliā uersus instituissent, infinita Coruorū multitudo

Excidij indicium.
coruus auis inauspicata.
Pharcelos regio.
[d] In 9. Hist. Arist. ca. 36.
Roteburgū Badēsiū comitis mors.
Cacadęmō in Coruum mutari creditus.
Corui cur appareant vbi strages sunt.
[e] 9. hist. c. 31.
[f] L. 10. c. 12.
[g] L. 37. Var. Lect. cap. 2.
Mediæ militum mors.
Corui aurū rodentes.
[h] Lib. 10. decis. 3.
[i] In Phocicis

Corui Delphos prouolant.

Hastā frangunt.

prouolauit Delphos,& mutilauit quaſdam ſimulachri Mineruæ aurati partes, aurumq; roſtris ab eodem detraxit. Addit idem haſtam fregiſſe Coruos, & Noctuas, & quicquid ad imitationem fructuum autumnalium erat, ad palmam æneam ab Athenienſibus Palladi dedicatam, cuius ſimulachrum ei ſuperpoſitum erat, quod Attici pro re bene, ac feliciter geſta conſtituerant.

[k] In Nicia.

Corui fructus palmę aureos deuorant.

Id ipſum quoq; [k] Plutarchus teſtatur, addēs Coruos fructus palmæ, qui ex auro fabricati erant partim deuoraſſe, partim vi conuulſos deieciſſe, atq; hoc pacto cladem, quam Athenienſes à Siculis erāt accepturi, pręſagiſſe.

[l] L.4.Geogr.

Port⁹ duorum Coruorum.

Fabuloſum videtur, quod Artemidorus, teſte [l] Strabone narrat, *portum quendam in Oceani Britannici littoribus eſſe, quem duorum Coruorum vulgò cognominent. In eo quidem duos apparere Coruos dextris albicantibus alis. Qui igitur vlla de re controuerſantur illuc accedere, in ſublimi loco poſita tabella, vtrinq; ſeorſim in ipſa lagana collocare, ipſas dehinc aduolantes alites partim commanducare, partim diſſipare. Cuius autem Lagana diſſipentur, illum victorem euadere.*

Alex. Magni mors.

Marij mors

Alexander Magnus, vt refert in eius vita Plutarchus, Babylonem ingreſſurus contemptis Chaldæorum monitis propinquus iam vrbi, complures altercantes ſeq; mutuo ferientes Coruos cōſpexit; ex quibus nonnulli penes ipſum delapſi ſunt, ipſe verò paulò poſt in eadem vrbe vita defunctus eſt. Simile prodigium narrat de Mario, qui, cùm Romæ pernitioſiſſimam ſeditionē moliretur (qua plurimo ſanguine inter ipſum, & Syllam pugnatum eſt) inter cętera diuinitùs, vt opinabantur, tres Corui pullos in viam productos, deuorârunt, eorumq; reliquias intra nidū retulerunt.

Ciceronis mors.

[m] L.1.ca.4.

Marco quoq; Ciceroni, vt author eſt [m] Valerius Maximus, mors imminens auſpicio Corui prædicta eſt. *Cùm enim in villa Caietana eſſet, Coruus in conſpectu eius horologij ferrum loco motum excutiens, protinus ad ipſum tetendit, ac laciniam togæ eius q; morſu tenuit, donec ſeruus ad occidendū eum milites veniſſe nuntiaret.* Sed hæc aliter Plutarchus narrat: *Hic Apollinis erat ſacellum mari imminens, ex quo cùm Cicero adremigaret littori, Corui elatis pennis magno clangore nauiculam impetunt, deinde ſuper vtriſq; cornibus antennarum inſidentes partim clamore ſtrepere, partim capita funium exagitare. Tum omnibus id infauſtum oſtentum viſum eſt; verùm deſcendit è puppi Cicero, & in diuerſorio veluti quietem capturus accubuit, Hinc Corui ſuper poſtes ſedentes magis tumultuoſo clangore perſtrepunt. Horum vnus deſcendens in cubiculum Ciceronis, pallium, quo cubans erat opertus, roſtro ab eius fronte deduxit.*

[n] Lib. 4. de bell.ciuil.

[n] Appianus quoque eadem ferè referens, dicit: *Tacitè accedentibus his, qui Ciceronem inquirebant, Corui aduolantes obſtrepere cœperunt, eundem è ſomno excitantes, veſtem quoq; roſtris eius q; attraxêre è quieſcentis corpore, quoad ſerui ad ſignum à Deo miſſum arbitrati lecticæ impoſitum, iterum ad mare per profundam ſyluam occulto calle detulère.*

Corui Vulturem occidunt.

L. Sylla Q. Pompeio Coſſ. Stratopedo, vbi Senatus haberi ſolet, Corui Vulturem tundendo roſtris occiderunt, vt refert Iulius Obſequens. A Plutarcho Sibillinum iſtoc oraculum de futura Græcorum maxima clade adducitur:

Corue operire niger, dum Thermodontis ad vndas
Funeſta armata miſcebunt prælia gentes,
Tunc multa humana carnis ſatiabere præda.

Aquila Coruos duos affligens.

Collegarū diſſidij præſagium.

[o] In Augusto.

Contractis ad Bononiam triumuirorum copijs, Aquila tentorio Auguſti ſuperſedens duos Coruos hinc inde infeſtantes afflixit, & ad terram dedit notante omni exercitu futuram quādoque futuram inter collegas diſcordiam talem, qualis ſecuta eſt, ac exitium præſagiente: [o] Author eſt Suetonius. Raró proſperi euentus ſignum dedêre, aliquando tamē, ſi antiquorum ſuperſtitionibus fidem adhibēdam putamus.

[p] In Alex. Magno.

Corui Alexan. Magni exercit⁹ comites.

Tradit [p] Plutarchus Alexandrum Magnum, quū Hammonis oraculum per deſerta loca, & arenoſa adiret, iamq; ductores errare cępiſſent, diſperſis ex ignorantia Comitibus, Coruos duos itineris habuiſſe præmonſtratores, qui & euntes ducerent, & tardiùs ſubſequentes præſtolarentur. Quod verò lōgè mirabilius eſt, tradit Calliſthenes, noctù palantes cantu, ac vocibus ad ſequenda hominū veſtigia reuocaſſe.

Metell⁹ ab incēdio ſeruatus.

Ædis Veſtę incendiū.

[q] In Tiberio, & Parallelis.

Pari pacto cùm Metellus Pontif. Max. vt narrat Valerius, Tuſculanū peteret, Corui duo in os eius aduerſum, veluti iter impedientes aduolârunt, vixq; extuderunt, vt domū rediret. Inſequente nocte, ædes Veſtæ arſit, quo incendio Metellus inter ipſos ignes raptum Palladium incolume ſeruauit. Sed illud longè alio modo narrat [q] Plutarchus, Metellum nempè ſuburbanum ſuum petentem vidiſſe cædentes ſe inuicem Coruos, augurijque religione deterritum, Romam rediſſe, vbi cùm Veſtæ templum incenſum ſuſpicatus eſſet, Palladiumq; eripuiſſet, oculis captum fuiſſe, & poſtmodum viſum recuperaſſe.

[r] Lib.10.

Papyri⁹ pugnę auidus.

Auſpicium pullari⁹ mētitus.

Feliciter etiam Corui auſpicio vſum fuiſſe L. Papyrium Curſorem hunc in modum [r] Liuius refert: Tertia vigilia noctis iam relatis literis à Collega Papyrius ſilentio ſurgit, & pullarium in auſpicium mittit. Nullum erat genus hominum in caſtris intactum cupiditate pugnæ, ſummi infimiquè æquè intenti erant, Dux militum, miles Ducis ardorem ſpectabat. Is ardor etiam omnium apud eos, qui auſpicio intererant, peruenit. nam cùm pulli non paſcerentur, pullarius auſpicium mentiri auſus, tripudium ſoliſtimum Cos. nuntiauit. Cos. lętus auſpicium egregium eſſe, & Deis authoribus rem geſturos pronunciat, ſignumq; pugnæ proponit. Exeunti iam in aciem nūciat perfuga, viginti cohortes

Samnitum

Samnitum (quadrigenariæ fermè erant) Cominium profectas; quod ne ignoraret collega, extemplò nuntium mittit. Ipse signa ocyus proferri iubet, subsidiaq; suis quæque locis, & præfectos subsidijs attribuerat. Dextro cornu L. Volumnium: sinistro L. Scipionem; equitibus legatos alios, C. Ceditium, & Trebonium præfecit. Sp. Nautium mulos detractis clitellis cum cohortibus alaribus in tumulum conspectum properè circumducere iubet, atq; inde inter ipsam dimicationem quanto maximè posset moto puluere ostendere. Dum his intentus Imperator esset, altercatio inter pullarios orta eius diei, exauditamq; ab Equitibus Romanis, qui rem haud spernendā rati Sp. Papyrio fratris filio Consulis ambigi de auspicio renuntiauerunt. Iuuenis ante doctrinam Deos spernentem natus, rem inquisitam, ne quid incompertum deferret ad Consulem, detulit, cui ille. Tu quidem macte virtute diligentiaq; esto; cæterùm qui auspicio adest, si quid falsi nuntiat, in semetipsum religionem recipit, mihi quidem tripudium solistimum nuntiatum populo Romano exercituiq; egregium auspicium est. Centurionibus deinde imperauit, vt pullarios inter prima signa constituerent. Promouēt & Samnites signa, insequitur acies ornata armataq; vt hostibus quoque magnificum spectaculum esset. Priusquam clamor tolleretur, concurrereturq́;, emisso temerè pilo pullarius ante signa cecidit, quod vbi Cos. nuntiatum est, Dij in prælio sunt, inquit, habet pœnam noxium caput. Ante Cos. hæc dicentē Coruus voce clara occinuit, quo lætus augurio Cos. affirmans nunquam humanis rebus magis præsentes interfuisse Deos, signa canere, & clamorem extollere iussit. Prælium commissum atrox, cæterùm longè disparibus animis. Romanos ira, spes, ardor certaminis, auidos hostium sanguinis in prælium rapit. Samnitium magnam partem necessitas ac religio inuitos magis resistere quàm inferre pugnam cogit, nec sustinuissent primum clamorem atq; impetum Romanorū per aliquot iam annos vinci assueti, ni potèrior alius metus infidēs pectoribus à fuga retineret. Quippè in oculis erat omnis occulti paratus sacri, & armati sacerdotes, ac promiscua hominū pecudumq; clades, & respersæ fando nefandoq; sanguine aræ, & dira execratio, ac furiale carmen detestandæ familiæ stirpiq; compositum. His vinculis fugæ obstricti stabāt, ciuem magis, quàm hostē timentes. Instare Romanus à cornu utroq; & media acie, ac cædere, Deorumq; hominumq; attonitos metu. Repugnatur segniter, vt ab ijs, quos timor moraretur à fuga. Iam propè ad signa cædes peruenerunt; cùm ex trāsuerso puluis, velut ingentis agminis accessu motus apparuit. Sp. Nautius (Octauium Metium quidam eum tradunt) Dux alaribus cohortibus erat, puluerem maiorem, quàm pro numero excitabant, insidētes mulis calones, frondosos ramos per terram trahebant, armaq; signaq; per turbidam lucem in primo apparebant, pòst altior densiorq; puluis equitum speciem cogētium agmen dabat, fefellitq; non Samnites modo, sed etiam Romanos, & Consul affirmauit errorem, clamitans inter prima signa ita ut uox eius ad hostes accederet, captum Cominium victorem collegam adesse, anniteretur uincere prius quàm gloria alterius exercitus fieret. Hæc insidens equo. Inde tribunis Centurionibusq; imperat, vt vias equitibus patefaciāt. Ipse Trebonio Cedicioq; prædixerat, vt vbi se cuspidem erectā quatientem vidissent, quanta maxima ui possent, cōcitarent equites in hostem. Ad nutum omnia, vt ex ante præparato fiunt; panduntur inter ordines uiæ, prouolat eques, atq; infestis cuspidibus in medium ruit, perrumpitq; ordines, quacunq; impetum dedit, instant Volumnius, & Scipio, & perculsos sternunt. Tum iam Deorū hominumq; uicta ui, funduntur linteatæ cohortes, pariter iurati, iniuratiq; fugiunt, nec quemquam præter hostes metuūt. Peditum turba, quæ superfuit pugnæ in castra ad Aquiloniam compulsa est, nobilitas equitesq; Bauianum perfugerūt, equites eques insequitur, peditem pedes ac diuersa cornua dextrum ad castrum Samnitiū, læuum ad urbem tendit. Prior aliquando Volumnius castra cæpit, Ad vrbem Scipioni maiori resistitur ui, non quia plus animi uictis est, sed meliùs muri quàm vallum armatos arcent. Inde lapidibus propulsant hostem. Scipio nisi in primo pauore priusquam colligerentur animi, tranfacta res esset, lentiorem fore munitæ vrbis oppugnationē ratus, interrogat milites. Satin' æquo animo paterentur ab altero cornu castra capta esse, se victores pelli à portis vrbis? Reclamantibus vniuersis, primus ipse scuto super caput elato, pergit ad portam; secuti alij testudine facta in vrbem prorumpūt deturbatisq; Samnitibus, qui pauci circa portā erant, muros occupauêre, penetrare interiora vrbis, quia pauci erant, non audent. Hæc primū ignorare Consul, & intentus recipiendo exercitui esse, iam enim præceps in occasum Sol erat, appetens nox periculosa, & suspecta omnia etiam victoribus faciebat, progressus longiùs, ab dextra castra capta uidet, à læua clamorem in vrbe mistum pugnantium ac pauentium gemitu esse, & tum fortè certamē ad portam erat, aduectus deinde equo propius, vt suos in muris videt nec iam integri quicquā esse, quoniā temeritate paucorū magnæ rei parta occasio esset, acciri quas receperat copias, signaq; in vrbē ferri iussit, ingressi pxima ex parte, quia nox appropinquabat, quieuêre, nocte oppidū ab hostibus desertū est, Cæsa illa die ad Aquiloniā millia triginta trecenti 40. capti tria

Altercatio pullariorū.

Papyri⁹ auspicia contemnit.

Pullarius miro modo interit. Coruus Papyrio occinit.

Prælium inter Samnites & Romanos. Samnitū religio.

Puluis numero militum impar.

Samnitum fuga.

Scipionis audacia.

millia, octingenti, & ſeptuaginta, ſigna militaria nonaginta ſeptem. Cæterùm illud memoriæ traditur, nullum ferè alium Ducem in acie lætiorem viſum; ſeu ſuaptè ingenio, ſeu fiducia rei bene gerendæ. Ab eodem robore animi, neq; controuerſo auſpicio reuocari à prælio potuit, & in ipſo diſcrimine, quo templa Dijs immortalibus voueri mos erat, vouerat Ioui Victori ſi legiones hoſtium fudiſſet, pocillum mulſi priuſquam temetum biberet, ſeſe facturum: id votũ Dijs cordi fuit; & auſpicia in bonum verterunt. Hęc omnia itaque Liuius. Ambiguæ ſignificationis, in bonum tamen omen tractum fuit augurium à [f] Clitophone memoratum, & à [g] Plutarcho repetitum huiuſmodi.

[f] L. 13. Criſeon.
[g] Lib de fluuijs.
Lugdunus mons.

Iuxta Ararim fluuium ſitus eſt mons Lugdunus, in eo Momorus & Atepomarus imperio pulſi à Seſironeo, ciuitatem condituri, dum fundamenta fodiunt, derepentè Corui apparuerunt, & circumuolitando arbores circumquaq; repleuerunt. Quamobrem Momorus auſpiciorum peritus urbem Lugdolum nominauit. Lûgos enim Celtica lingua Coruum ſonat Dûlon uerò excellentẽ, ſed

Lugdolũ oppidũ cur ſic dictum.

fortè Dunũ, quæ vox aliarũ etiam ciuitatũ quarundam nomina ingreditur, præſertim maritimarum aut quæ iuxta fluuiũ inſignem ſitæ ſunt, legendum eſt Dunen enim Celtis ac Cymbris arenarios colles in maris littore longo ordine diſpoſitos, atq; fortè ab æſtu excitari ſolitos, ſed

Plutarchus emẽdatus.
Dunẽ Celtis quid.

per tranſlationem quoſuis monticulos ſignificat. Quæ lectio illis verbis congruentior erit, quibus paulò antè dixerat. *Lugdunus eſt mons iuxta Ararim ſitus*. Aut ſi voces haſcè, nempè Lugos & Dulon retinere volumus, equidem non video, quomodo verum ſit Lugos Coruum, aut Dulon excellentem Celtis ſignificari. Interrogatus enim Celta, id eſt, Gallus, num, cùm Lugos au-

Lugos non ſignificare Coruum.

dit, ea voce Coruum intelligat, proculdubio id conſtanter negabit. Quod ſi antiquam Celtarũ linguam, non autem, qua nunc vtuntur, conſulendam quis dicat, adibo Germanum. Nam Germanica, ſeu Cymbrica lingua olim etiam Celtas vſos mihi videtur perſuadere rationibus ſatis firmis Doctiſs. Goropius, qui quiduis aliud, quàm auium ullam, nedum Coruum notare aſſeuerabit. Similiter neque Dulon excellentem ſignificare admittet, ſed inſanum potiùs. Quam rem Doctiſs. viros, vt Turnebum alioſq; Gallos miror non aduertiſſe, ſed errorem Clitophontis potiùs approbaſſe. Quinimò dictiones haſce, ſi penitiùs conſiderentur, id penè, quod dixit Clitophon, ſignificare quidem audio. Sed ordinem dictionum, quarum fortè ſignificatum à Cymbro ſeu Celta quopiam edoctus erat, eum tãquam linguæ ignarum, aut alioquin obliuioſum inuertiſſe. Germanis enim etiamnum communi ipſorum teſtimonio nõ Lugos Coruum,

Dule Monedulam ſignificat.

ſed Dule Monedulam auem Coruini generis deſignat, quæ ſiue indigete vocabulo, ſiue Latino Monedula detrũcato ita dicitur, Coruus certè generali nomine dici poteſt, uti etiam Hebræis Gerab, ad omnes Coruini generis aues extenditur. Non igitur excellentem, ſed Coruinã auem Dulen, & ad Græcam terminationem effictum uocabulum Dulon denotabit. Contraria verò

Lugos qd ſignificet.

ratione Lug, quod Græcus Lugos pronuntiat, non Coruum aut Monedulam, aut aliam Coruini generis auem ſignificat, ſed proſperitatem, & magis propriè, quàm excellentiam. Quamuis omnia proſpera, fauſta, & fortunata aliquando excellant. Pronunciant autem Germani

Momori peritia.

eam uocem paulò duriùs, & pro Lug adiecta Kappa Lugk efferũt. Vnde profectò Momorus non ſolùm auſpiciorum, ſed & Celticæ linguæ mihi peritiſſimus fuiſſe videtur (ſi modo Græculus, & non potiùs Celta quiſpiam ei loco nomen indidiſſe putandus eſt) qui ſanè aptiori & ſignificantiore Celtico vocabulo auſpicij omen exprimere non potuit, & ab eo ciuitati, quam ſtatuebat, nomen imponere, quàm uocabulo Lugdulen, quod ad verbum felices ſeu auſpicatos Coruos, aut Monedulas, aut proſperitatis nuntios Germanus interpretetur. Quanquã mihi quidem hæc fabella ab audace Græculo conficta videatur, occaſione à Cymbro quopiam accepta, qui ei uocabuli uim explicare conatus fuit; arbitrerq; Lugdunũ Galliæ urbem potiùs à collibus, qui confluentibus ibidem Rhodano & Arari imminent, denominatam fuiſſe, & urbis conditorem boni ominis captandi gratia felicis appellationem adieciſſe, ita ut Lugdunum nihil aliud quàm fortunatos colles deſignet. Ab iiſdem collibus & pari pacto plures alias ur-

Lugdunũ Anglorum & Batauorum.

bes appellationem ſimilẽ ſortitas uideo, nempe Lugdunum Anglorum, item Lugdunũ Batauorum, quarum vrbium illa ad Tamęſis ripam, hæc ad colles illos ſabuloſos marino littori propinquos ſita eſt, omnes profectò meritò etiamnunc, vtpotè emporia celeberrima felicium nomine digniſſimę. Ab huiuſmodi collibus nomen etiam ſumpsêre Nouiodunum in Gallia tanquam nouos colles dicas, & Dunckercken in Comitatu Flandriæ, quæ vox collium eccleſiam Belgis ſonat, quòd haud lõgè ab iſtis collibus in littore marino poſita ſit, quam ante annos paucos fortiſſimus heros Alexander Farneſius Parmæ ac Placentiæ Dux æterna memoria digniſſimus, acerrimè oppugnando cepit, ex qua nunc hæreticis maxima damna inferũtur. Sed hæc obiter tanquam parerga interiecta ſunto. Nunc ad auſpicia, & auguria Coruorũ, vnde digreſſi eramus, reuertamur. Quæ cùm attenta mente mecũ reuoluo, maximã humani generis infenſiſſimi hoſtis Satanę inquã, uafritiẽ ac fraudẽ agnoſcere mihi uideor, qui ſuperſtitioſo paganiſmo ſuis imposturis illuſiſſe non contẽtus nobis et poſt exortã ęterni ſolis Chriſti Saluat. lucẽ,

exhibitis

exhibitis ſubinde huiuſmodi prodigijs ceu præſtigijs quibuſdam imponere, ac fidem aliquam diuinitatis apud rudem plebeculam impetrare conatus eſt, futuroſq; nonnunquam Corui perſonam indutus rerum exitus mõnſtrauit. Qua re ſanè hoc effecit, vt Corui quicunque tandem illi, ſiue veri, ac naturales ſint, ſiue ipſemet ille ſub Coruorum effigie futuros multò ante bellorum euentus crederetur prædixiſſe, hoc interim agens, vt ſibi tanquam futurorum præſcio cùm in his, tùm in alijs etiam fides adhiberetur, ipſeq; adeò in rebus dubijs, aduerſiſq; conſuleretur, quæ idololatriæ ſpecies eſt. [u] Lambertus Schafnaburgenſis Peregrinum quendam refert, qui celebrandæ feſtiuitatis ergò Coloniam eo anno aduenerat, per ſomnum vidiſſe Coruum quendam horrendæ magnitudinis per totam volitare Coloniam, & terribiliter crocitando, populum verò tali ſpectaculo attonitum, huc & illuc ſe agitaſſe, superueniſſe poſt hæc virum, tàm veſte, quàm forma præcellentem, qui & Coruum horrifico ſonitu perſtrepentem vrbe expelleret, & populum mente conſternatum, iamque extrema omnia formidantem caſſa formidine abſolueret. Cumq; ſomnians ille à circunſtantibus interpretationem ſomnij horrore concuſſus quæreret, audiuiſſe ciuitatẽ propter peccata populi diabolo in poteſtatem traditam fuiſſe, at interuentu Georgij martyris liberatam, inſtantis interitus neceſſitatem euaſiſſe. Rectè autem dixit populum in diaboli poteſtatem veniſſe, cùm hunc loricatum, galeatũ, igneo mucrone terribiliter fulgurantem, nec vlli quam ſibi ſimiliorem pro populo illo cõtra Archiepiſcopum Colonienſem dimicaſſe dixiſſet, eumq; ad D. Petri templum vſque proſecutum ibi euanuiſſe. [x] Saxo Grãmaticus author eſt in exercitu Vualdemari tam crèbros interuolaſſe Coruorũ greges, vt complures ſeſe erectis militũ haſtis fèriendos obijcerent. Baptiſta item Mantuanus geſta canens, & trophæa Ferrantis Gonzagæ Coruinũ quoddã prodigiũ, quòd Regis Andegauenſiũ filio Renato præliũ in Auelanos meditãti accidit hiſce verſibus deſcribit.

[u] In Hiſto. Germ.

[x] L. 14. Hiſtor. Danicę. Vualdemari exercit[u].

Miluorum cum Coruis pugna.

Sed mirum quo nam pacto multò antè fuiſſet
Illa grauis pugna clades monſtrata volucrum
Prodigijs, noſtri annales teſtantur, & ipſe
Sic ſolitus narrare pater Troiana per arua
Quæ fuit huc nobis nuper via, dicitur aër
Caligaſſe auium turmis in bella volantum
Et prius à Miluis quod roſtro atq; vngue recuruo
Præualeant, capientq; alis maioribus auras
Profligata ferunt Coruorum ingentia caſtra.
Sed paucis poſt bella iterum renouata diebus,
Atque vtrumq; genus volucrum quaſi fœdere facto
Concurriſſe ferunt tam atrociter, vt loca peſſim
Omnia cadit odor toto maſtauerit anno;
Pluma ipſa rapiente Noto venère per auras
Vſque ſuper pelagi fluctus vtriuſq; ſonanteis
Vſque ſuper latium, nec adhuc obliuia tempus
Fecit, adhuc ſuperant, qui tum ſub rege merentes
Alituum vidère prius poſt bella virorum
Et tandem Coruis Miluos victoribus iſſe
Præcipites, laceris alis & tergore vulſo.

Simile hoc illi eſt, quod referente [y] Aenea Siluio in Gallia Belgica haud procul à Leodio vrbe amæna, & ampla conſtanti fama geſtum ferunt. *Nidum*, inquit, *ſiuè in arbore, ſiuè in rupe Falco ſibi parauerat, ouaque fouens pullos auidus expectabat; hunc Corui ſuperuenientes loco turbauère, ouis eius effractis ac deuoratis. Spectauerunt id è proximo ſubulci fugientemq; trepidum Falconem annotauère. Poſtridiè (mirabile dictu) Falcones, Coruiq; quaſi ex toto orbe ad pugnam vocati, iſti ſeptentrionalem, illi meridionalem partem tenentes, ordinatis aciebus, & tanquam rationis capaces; alijs qui cornua obſeruarent; alijs qui media ducerent agmina, diſpoſitis, atrox, & ferociſſimum prælium in aëre commiſerunt. In quo, cùm modò Corui, modò Falcones cederent, & iterum reſumptis viribus certamen inſtaurauerunt. totus vndiq; ſubiectus ager, & pennis & cadaueribus obtectus eſt. Ad extremum victoria penes Falcones fuit, qui non ſolùm roſtro, ſed etiam vnguibus accerrimè decertantes Coruos omnes ad internecionem dedère. Exin paruo tempore interiecto, cùm duo de Leodienſi Eccleſia contendentes alter à Gregorio Tertiodecimo, alter à Benedicto duodecimo* (legendum arbitror à Gregorio duodecimo, & Benedicto decimo tertio, nam poſt Gregorium decimum tertium nullus Benedictus ex Pontificibus dictus eſt) *in Epiſcopum electus (erant enim inter illos de Romano Pontifice diſcepsantes) ambo cum copijs pugnaturi in eundem locum venerunt. Ioannes Dux Burgundiæ, alterum armis iuuit, alterum populus Leodienſis perſequebatur. Pugnatũ eſt collatis ſignis ſumma vtrimq; cõtẽtione, horrendũ cruentũq; præliũ factũ.*

[y] In Hiſtor. Europę cap. 53.

Corui Falconis generationẽ turbant.

Falconum, & Coruorũ pugna mira.

Corui à Falconibus victi.

Epiſc. Leodienſes ꝓpter Epiſcopatum decertant.

In quo tandem victor Ioannes Dux triginta millia hoſtium cecidit. Memorabile eius rei ſaxum conditum eſt, quod nos poſtea illac tranſeuntes cæſorum oſſibus plenum vidimus. Sed de hoc Falconum, atq; Coruorum certamine, ſuam cuique opinionem relinquimus, veri periculo penes famam relicto. Hæc ille. Equidem hæc ita geſta eſſe non negem, at ſine dæmonum impoſtura peracta nunquam mihi perſuadebo.

Animantia bruta nihil futuri præuident.

Vnde quemadmodum veterum illa paganorum auguria Coruis attributa, diaboli haud dubiè opera fiebant; ita & hæc poſtrema apud Chriſtianos ad eundem authorem referenda ſunt. Quid enim ſtultius, Chriſtianoq; homine indignius, quàm credere Coruis, cæteriſq; rationis expertibus animantibus, vim præuidendi futura ineſſe, quæ hominibus denegata eſt? Impio ſanè apoſtata Porphirio digna tantùm hæc eſt ſententia.

Porphyrij impia opinio.

Qui animaliũ vaticinorum animas ſibi aſciſcere volunt, præcipuas illorum partes vorant, vt corda Coruorum, aut Accipitrum, & ſic animam eorundem in ſe recipiunt, quæ Dei inſtar futura eis præſagit. O philoſophum ſtupidum, qui exiſtimet non viua tantùm, ſed & extincta animalia diuinandi facultate, quam etiam præterea in hominum animos transfundant, pollêre. Ridet & meritò huiuſmodi Philoſophorũ impia dogmata D.[a] Ioannes Chryſoſtomus, eaque grauiter, & ſeuerè reprehendit, dum ait.

[a] *Homil. 5. in act. Apoſtol. c. 2.*

Semper per illos hoc egit diabolus, vt oſtenderet noſtrum genus nihil à brutis differre, quando nonnulli in opinionem tam peregrinam, & abſurdam venerunt, vt animalia rationis expertia dixerint rationalia. Vides verò quàm multipliciter debacchatus eſt in illis mentibus, poſteaquam qui ſunt inter illas primi; docuerunt animam noſtram in muſcas, canes, & animantia bruta tranſmigrare. Cæterùm hi ſucceſſerunt, qui hoc veriti dicere, in aliam abſurditatem delapſi ſunt, omnem rationalem ſcientiam brutis cum homine communem facientes, ac demonſtrantes ea, quæ per nos facta ſunt, meliora eſſe, quàm nos ipſos. Non ſolum autem hoc, ſed & futurorum præſenſionem, & religionem apud illa eſſe prædicant. Coruus, inquit, nouit Deum, & Cornix, & prophetiæ donum habent, futuraq; prædicunt; quin & iuſtitia adeſt illis, & reſpublica & leges, & apud illa canis habet inuidiam ſecundum Platonis ſententiam. Hæc ille.

Dæmonem ſæpè in Coruum mutatum.

Veriſimile itaque eſt imò veriſſimum, Dæmonem ſæpè in Coruum transformatum, ea portenta, vt diximus, edidiſſe. Qui igitur Corui haſtam, Noctuam & fructus palmæ palladio appoſita roſtris diffregêre apud Athenienſes, ante eorundem in Siculos expeditionem, dæmones fuerunt, nigram ſeſe dignam Corui ſpeciem induti, quo vel ſolo ſigno ſuam vafritiem, & improbitatem, quam in nigris ab Horatio cauere iubemur, ſatis prodere ſtolidis debebant. Ita qui Alexandro Magno ad Iouis Hammonis templum ituro, Duces fuêre, qui Metellum Pontificem domum regredi, quo Palladium ſeruaretur, coëgere, dæmones mali fuêre, qui huiuſmodi prodigijs, & oſtentis idolorum, id eſt, ſui cultum confirmare nitebantur. Pari pacto qui triumuirorum futuram diſcordiam, qui Ciceroni mortem propinquam præſagire viſi ſunt, dæmones fuêre, qui licet futura non cognoſcant, diſpoſitiones tamen noſcũt præſentes, qui Coruorum ſpecie hominum oculos, & animos ludificabant, atque hac via falſis illis Dijs, atque adeò ſibi opinionem diuinitatis, & futurorum non minùs ac præſentium ſcientiã, non apud imperitam plebem tantùm, ſed apud mundi totius ſapientiſſimos, & potentiſſimos aſtutiſſimo concilio conciliabant.

Coruorum ex ſolito loco diſceſſus, naturalis eſt.

Quod ad eos Coruos attinet, qui inſtãte Phocenſium clade omnes Peloponneſo Atheniſque deſertis ad excidij locum certatim conuolârunt, horum factum forſan ad naturalem cauſam quàm cæterorum multò citiùs ac meliùs referri poſſit, iuxta illam Chriſti ſententiam, *Vbi cadauer, illuc congregantur & Aquilæ*, ſeu Vultures; contrà prorſus Ariſtoteles & Plinius arbitrati ſunt, qui eam ob rem euentorum, imò ſui ipſorummet augurij intellectum illis tribuere conantur.

Valerij Coruus qs.

Valeſiorũ ſtirps, & origo.

Quis ille fuerit Coruus, qui Valerio proſperum augurium, victoriã, cognomen deniq; dedit, agite paucis, audiamus quid ſentiat Stephanus Forcatulus Gallus in eo libello, in quo Regiam Valeſiorum ſtirpem extinctam nuper, abuſque Moritaſgo Senonum quodam Regulo deducit, quem ob deuictum L. Valerium Præconium ab eodem Valerio Coruino oriundum, ſingulari certamine, & patriæ Valeſiorum nomen dediſſe, & genti ſuæ aſſerit, grauiore ſaltem litera R in molliorem S commutata, eodem planè cum Valerio Coruino exemplo & facinore. Hic enim, ne quis nos ſolos in hac eſſe ſententia opinetur, non aliud Coruum illum, quàm malum Genium fuiſſe, ſic ferè declarat. E Gallis, qui ad pontem Anienis, & tertium ab Vrbe lapidem caſtra metati ſunt, vnus proceſſit vltra præſidia, & vociferans quem nunc, inquit, Roma fortiſſimum habet, agedum prodeat, vt noſter duorum euentus oſtendat, vtra gens bello ſit melior.

Titus Mãlius Corui opera Gallum vincit.

Torquati vnde dicti.

Coru* Gallis oculos vellicat.

Tum Titus Manlius Tribunus militum à Dictatore pugnandi venia impetrata, Gallum vno atque altero ictu in pectore ac humeris ſauciatum, tandemq; ſuperatum aureo torque, ſanguine reſperſo ſpoliauit, eundemq; ſibi circumdedit, vnde Torquati cognomento, & aurea corona, ac laudatione palam donatus eſt, etſi non tam propria virtute, quàm Corui opera victor, nempè haud dubiè ſuperandus, niſi Coruus repentè aduolans os atque oculos Galli ſtrenuè dimicãtis tamdiu lancinaſſet, quoad perterritus oſtento necaretur, & Valerio Coruini titulum relinqueret, eius familiæ in poſterum perẽnem. Porrò Coruum

rò Coruum

rò Coruum illum auxiliarem,& tantoperè Manlij studiosum, citiùs Salomonis Regis murmure abactum iri puto, quàm alicuius Galli viribus. Rex enim ille edocuit dæmones populsandi, & abigendi solemnia. Nec dubito quin eiusmodi Coruus potiùs genius malus, quàm Coruus fuerit; vtpotè cùm dæmon variorum animalium imagines accipiat, interdum Leonis, ac tum, vt Proclus notat, euanuisse, cùm ipsi Gallus auis obijceretur. In summa Manlius fateatur necesse est, Gallum, quocum depugnauit, nisi præstigijs superari non potuisse. Hactenus itaq; Forcatulus ceu in compendium contractus, qui, quantum ad Coruum attinet, & rem rectè narrat, & explicat, at duas monomachias Romanorum cum Gallis, & gentem Valeriam cum Manliana confundit, imò ipsum Manlium Torquatum cum Valerio Coruino eundem facit, quos diuersos esse, & diuersimodè pugnasse, atque diuersis euentis diuersa nomina sumpsisse, vel vnus [a] Valerius Maximus locupletissimus testis est, neque deniq; verum est, gentem Valesiam primò Valeriam dictam fuisse, at contrà vel ipso Quintiliano teste Valerij prius Valesij dicti sunt, sicut etiam Fusij, deinde Furij. Cæterùm, vt vnde digressa est oratio, demum reuertatur, in speciem Coruinam sæpè transformari Dæmones [b] Baptista quoque Mantuanus sentire videtur, cùm D. Catarinæ acta & laudes canens, Persephonem missum à Ioue, vt animum Maxentij in odium Christianorum concitaret, Corui formam induisse fingit.

Salamon docuit dæmones fugare.

Stephani Forcatoli lapsus.

[a] *Lib. 3. cap. de fortitud.*

[b] *Lib. 1. Parthen.*

Persiphone mandata facit Coruiq; figuram
Induit, & tranans auram pernicibus alis
Præterit Ammonis templum admirabile quondam
Dum Iouis imperium maiestatemq; colebant
Terrigenæ, &c.

Dæmō Corui imagine Maxentiū incitat contra Christianos.

Et post pauca interiecta.

Intrat ad vrbanos strepitus, celsaq; resedit
Tarpeij super arce Iouis, populumq; patresq;
Et tria despiciens fora, post delubra tonantis
Solis ad exortum Romæ decora alta superba
O caput, ò florens terreni gloria mundi
Dixit, vt excelso tetigisti vertice cœlum
Indigetes oblita tuos, geniosq; laresq;
Atque Iouem & natos, demens ad inania Christi,
Tam citò degeneras documenta fidemq; nefandam:
Sic ait, & Petrum quater execrata, columnam
Inuolat, & Coruus iam desinit esse, breuemq;
Se trahit in nebulam & Maxentia tecta subintrat.

Sed nonnè Herodotus, Plutarchus, Suidas, Strabo, ad vnum omnes Græci, & Plinius quoque, è Latinis testantur Aristæi animam ex ore in Proconneso Corui effigie euolasse visam? Quis verò dubitare poterit, qui Herodotum aut alios legerit de Aristæo hoc Proconnesio, quin insignis magus fuerit, & magicis artibus, miranda ea, quæ de ipso referuntur, perfecerit, atque ideò à Metapontinis admiratus ac diuino affectus honore fuerit. Ego quidem potiùs crediderim, si vera illa sunt, hunc Proconnesium dæmonē fuisse, qui vt hominibus imponeret, nunc assumpta forma humana, nunc denuò, ubi uidebatur, ea deposita, Coruinam indueret, aut saltem hominem nefarium, qui Diaboli opera in uarias species sese transformaret, aut animo tantùm, aut animo & corpore simul uno momento de loco ad locum transportaretur, & rediuiui apud imperitam plebem sibi famam, atque gloriam concitaret, utpotè, cuius corpus, cùm in officina fullonis uisum esset examine, nihilominus tamen quidam è Cyzico ueniens, se eum ibi conuenisse asserebat, unde mox in fullonia officina quæsitus, ab amicis, & cognatis nusquam neque cadauer apparuit. Quæ omnia, ut satis authorem suum detegunt, hoc tamen præter cætera ad assertam à nobis ueritatem confirmandam etiam facit, quòd Apollo consultus, cui tanquam fatidico præcipua semper inter dæmones fides habebatur, diuinos honores Aristæo, quos affectabat, consulentibus Metapontinis deferendos esse responderit, hac ratione, aut discipuli, aut socij cultu, proprium sui cultum augere studens. Sed de Aristęo, qui Coruum sese fuisse, antequam homo esset, ipse Metapontinis asseruit, hæc dicta sufficiát. Qui plura uolet, authores adductos adeat. Sacras quoque litteras Corui nomine malum genium nonnunquam intelligere Theologi testantur, & in primis eo loco [c] Salomonis: *Oculum qui subsannat patrem & vilipendit doctrinam matris, hunc eruent Corui torrentis, &c.* Neque mirum id uideatur ei, qui cùm ea, quæ à nobis dicta sunt, tùm etiam hoc considerabit, in tantum dęmonem in idololatrico sui cultu hac aue sibi placuisse, vt non ex alia materia, quàm ex arbore, in qua Coruus post abreptas sacrificij carnes primùm consedisset, simulachrum sibi fabricari

Aristæi anima Corui effigie euolat.

Aristæum Procōnesiū Magū fuisse.

Aristæi varia forma, & facinora.

Apollinis de Aristæo iudicium.

Coruus malum geniū significat.

[c] *Prou. 30.*

Corui torrentis qui.

cari

Dæmonis ſimulachrũ, apud Platæenſes.
[d] *In Bœotic.*

cari apud Platæenſes olim voluerit. Refert hanc rem [d] Pauſanias his verbis. *Lucus eſt in Bœotia omnium maximus, non longè ab Alalcomenis, ibi perueteres quercus quamplurimæ. In eum lucum venientes Platæenſes carnium fruſta elixarum exponunt. Et ſanè cum auibus alijs minus eſt eis negotij, Cornicũ verò turbam, quod ij omnium maximè ea exta inuolant, quàm diligentiſſimè arcent: Obſeruant autem ſi qua earum alitum carnem abripuerit, in qua conſederit arbore. Nam ex ea ſola materia cadunt ad Dædalum fabricandum. Hoc enim nomine ſignum vocant.* Fore ſcilicet ſtulti credebant illi, vt ſtatuæ illi ſingularis quædam vaticinandi vis ab Coruo Apollinis nuntio infunderetur, qua reſpondente futuros quoſuis cùm publicos, tùm priuatos rerum ſuarum euentus reſciſcerent. Verùm vt finem confutandæ vanæ huic gentilium in vana auguria fiduciæ imponam, vnius M. Varronis vel de ipſo Coruo verba iſtæc adducam, qui *Deos dixit ocioſos, & feriatos fore, ſi ſua conſilia Cornicula crederent aut Coruo hominibus indicando.*

TEMPESTATVM A CORVIS PRAESAGIA.

Coruos cœli ſtatus præſagire, nõ autem præliorũ euentus.

SED forſan poſſit quiſpiam, de horum, quæ diximus, veritate ſubdubitare, nec omninò vana dicere, quæ de Coruis vaticinantibus veteres tradidere. Videmus enim totam ferè claſſem optimorum authorum, & Philoſophorum, & Coruum mutationis aëris ſcientiſſimum aſtruere, & aliter crocitare cùm ſerenitatem, aliter cùm tempeſtatem præſagit. Cui equidem fatebor teſtimonia, quot voluerit, è grauiſſimis authoribus minimè defutura: Dico tamen longè aliud eſſe cæli ſtatum, aliud præliorum exitus, regnorum aut durationes, aut mutationes & fortunæ denique priuatæ caſus Coruum prædicere. Hæc enim cùm à naturalibus cauſis nõ pendeant, non alia, quàm à diuina prouidentia præſciri poſſunt; quæ tamen malignus ille ſpiritus hoſtis humani generis capitalis mira, qua eſt, naturæ mobilitate, & ſagacitate certis quibuſdam indicijs, coniecturiſuè præuidet aliquando etiam diuino permiſſu, quo impios ſuos ſequaces iam ſemel captos, aut quos diuina ſapientia inconſtantes, & rebus ſuperſtitioſis & impijs deditos cognõrit, auxilio detracto irretiat. Aeris verò mutationes cùm ſenſibus exterioribus maximè percipiantur quò animantium, quæque mentis minùs, & perfectionis habent, & ſenſibus maximè ſunt exactis, & eximijs, vtpotè quorum anima tota eſt, moli corporeæ immerſa & tota corpori deſeruit, eò faciliùs cuicumq; aëris mutationi ſubijciuntur. Vnde haud mirum ſi vt [a] Lucretius canit:

Cur bruta aëris ſtatũ præſagiant.
[a] *Lib. 5. de rer. nat.*

—— Mutant cum tempeſtatibus vnà
Raucisonos cantus Cornicum ſæcla vetuſta
Coruorumq́; greges, vbi aquam dicuntur & imbres
Poſcere, & interdum ventos auraſq́; vocare.

Hoc verò nulla ratione quæ naturam ſuperet, ab illis fieri; neque eorum, quæ indicant, quicpiam ab ipſiſq; intelligi, neque ingenio eorum tanquàm diuinitatis participi aſcribendum eſſe, [b] Vergilius Poëta vt diſertiſſimus, ita doctiſſimus rectè docet, dum ait:

[b] *Geor. 1.*

Haud equidem credo, quia ſit diuinitus illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.
Verùm vbi tempeſtas, & cæli mobilis humor
Mutauêre vias, & Iuppiter humidus Auſtris
Denſet, erant, quæ rara modo & quæ denſa relaxat.
Vertuntur ſpecies animorum, & pectora motus
Nunc alios alios dum nubila ventus agebat
Concipiunt, hinc ille auium concentus in agris,
Et lætæ pecudes, & ouantes gutture Corui.

Hæc itaque ratio eſt, hæc diuinitas, qua ducti Corui, Cornices, atque aliæ præſagæ aues, aut tempeſtates futuras, aut ſerenitates nuntiant. Cæterùm vel hoc, vel illud fore Corui hoc pacto ſignificant. *Corui*, inquit antiquiſſimus Poëta Aratus, *& Graculi, cùm gregatim apparent, & ſimilem Accipitribus vocem edunt*, id eſt, acuta voce clamitant (talis enim Accipitrum vox eſt) *pluuiam prædicunt*, nempè vt Auienus eum locum Arati transfert:

Pluuiæ præſagium.

Agmine cùm denſo circumuolitare videntur
Gracculus & tenui cùm ſtridunt gutture Corui.

Corui præterea imminente pluuia vocem, quæ magnas pluuiæ ſtillas imitetur, & ſubinde γλὰξ proferunt, vel confuſam eam inſtar ſtillarum, vel grauem ingeminant. Rurſus *ſi Coruus*, inquit

[c] Aelianus

[c]Aelianus, *crepuſculo veſpertino vocalis eſt, tempeſtatem annunciat.* Corui de arbore penduli, & alas ſæpenumerò motitantes humidæ tempeſtatis nuntij antiquis exiſtimati ſunt. Quemadmodum etiam, vbi vt ait [d] Virgilius, *[c] Lib. 7. de Anim. c. 7.* *[d] Georg. 1.*

—— E' paſtu diſcedens agmine magno
Coruorum increpuit denſis ſi exercitus alis,

pluuias denunciant. Corui raucum crocitantes, & vocem identidem reſorbentes, vel vt habet [e] Plinius, *cum ſingultu quodam diù multumq́ latrantes:* denique, vt Aelianus, *excitato, & volubili ſono crocitantes tempeſtatem, aut pluuiam harialantur,* aut, vt inquit Plinius, *ventoſum imbrem præſagiunt.* *[e] L. 18. c. 39.* At difficultatem hoc loco Seruius Grammaticus mouet, cur ſit, quòd Corui plures, ſimul paſcentes, & tenue quid, & puriſſimum præter naturam clamitantes, cùm ſcilicet Seruij dubitatio de corui præſagio

—— Liquidas preſſo ter gutture voces
Aut quater ingeminant.

pluuiam ſignificent, cùm è contra Cornices magna voce, & ſolæ ſcilicet, vt Virgilius habet:

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce,
Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatur arena.

Sed quod ad Virgilij locum attinet, & ad Seruij dubitationem, ipſe Virgilius non pluuiam, ſed ſerenitatem ijs Corui geſtibus indicari ſcribit. Poſt enim multa ſerenitatis ſigna, quæ à Stellis, ab Halcyonibus, ab nebulis, ab Noctua, ab Alauda, & alijs deſumpſerat, tandem ſubiungit:

Tum liquidas Corui preſſo ter gutture voces,
Aut quater ingeminant, & ſæpe cubilibus altis
Neſcio, qua præter ſolitum dulcedine læti
Inter ſe folijs ſtrepitant, iuuat imbribus actis
Progeniem paruam dulceſq́ reuiſere nidos.

Sunt tamen qui Seruium ſequantur, & cauſam rei in ſiccam volueris naturam conijciant, itaque ipſum aduentante pluuia voce exili, & frequenti volitatione ab vno ad alterum ramum, alijsq́ geſtibus quoddam lætitiæ ſignum edere. Ita ſanè Theon Arati Scholiaſtes ſentire videtur: *Cornix, & Coruus eiuſdem generis aues cùm corpore admodum ſicca ſint, plurimùm gaudent humectantibus.* Alij Vergilij partes ſectantur, & ab aëre nubiloſo, & craſſo grauatum corpus aiunt fieri inertius, vnde denſitate ob inſtantem ſerenitatem remota, & exhalante paulatim eos alacriores reddi, & hanc alacritatem voce prius ſingulas ſeorſim, deinde vniuerſas ſimul repetita frequentiq́; ab vno ramo ad alterum obuolitatione velut ludibundos atteſtari. Sic tempeſtate ceſſante è latebris prodeunt, atque per aera liberiùs volitant, & tum

—— Iuuat imbribus actis
Progeniem paruam dulceſq́ reuiſere nidos.

Verùm hanc Coruorum ſiue lætitiam, ſiue geſticulationem, non ad particolares tempeſtates, ſed ad vniuerſales temporum mutationes refert Theon Arati Scholiaſtes, cùm inquit: *Coruos, & Cornices per initia tempeſtatis gaudent, in progreſſu verò creſcente frigore non amplius gaudent: incipiente deinde æſtate rurſus gaudent, exceſſus enim temporum non ferunt.* Sed, vt ad prognoſtica redeamus; Corui cùm placida, & varia voce lætitiam teſtantur, ſudum ac ſerenum cælum ſignificant, ſic priuatim primo crocitantes, mox turmatim congreſſi liberiùs voc ferantes, aut ſi ſub nocturnum crepuſculum gregatim verſentur, & dum ſeparantur ſummè crociendo ad nidos aduolent, idem quod antè, præſagiunt. Quod etiam facient, ſi contra ſolem hiantes manè per arborum ramos plumas, & alas expanderint. Serenitatis præſagium.

MYSTICA.

CORVUS in noſtra pietate ſua etiam habet myſteria, quę prius dicemus, dein quæ paganiſmi impietas agnouit, expoſituri. Huius alitis non vno loco, ſed tribus, aut quatuor ad minus mentionem faciunt ſacræ literæ, nuſquam non ſub literæ Cortice, allegoriæ ſubtilis nucleum contegentes. Primus locus eſt in libro [a] Geneſios, vbi Coruus à Noe diluuij explorandi gratia arca quidē emiſſus, at non reuerſus ſcribitur. Hic igitur D. [b] Cyrillus per Coruum infideles intelligit, dum ait: *Quod nonnullis temporibus aliqui ex Iſraelitico ſanguine à fide diſceſſuri eſſent, Coruus ille, quem Noe ex arca emiſit, planè ſignificat. Miſit enim,* inquit, *Coruum ex arca, vt videret, ſi ceſſauerit aqua, qui non reuerſus eſt. Demerſus eſt enim, vt opinor, cùm nullum ſibi quietis locum inueniſſet. Ergo qui à fide recedunt, ſeq́ à Chriſto ſeiungunt, morti ſe prorſus obnoxios reddunt.* Et paulò infra: *Sed aſpice quomodo ex immundis volucribus Coruus quoque defecerit. Erant namque nonnulli ex* *[a] Cap. 8.* *[b] Lib. 3. in Geneſ.* Coruus à Noe emiſſus quid ſignificet. Coruũ cur Noe emiſit

Iudæis

Iudæis qui cum in Chriſtum crediderint, ad legis vtique vmbram rurſus ſe conuerterunt. De quibus [c] Ioannes vir ſanctiſſimus ita refert: *Ex noſtris diſceſſerunt, ſed non erant de noſtris. Nam ſi de noſtris eſſent, nobiſcum vtiq; permanſiſſent, &c.* D. [d] Auguſtinus hunc Noachi Coruum homines ſui commodi ſtudioſos ac prauos ſignificari innuit. *Coruus à Noe iure fuit de arca miſſus, & non eſt reuerſus. Miſſa eſt Columba, & eſt reuerſa. Illas duas aues miſit Noe; habebat ibi Coruum, habebat & Columbam, vtrumque hoc genus arca continebat, & ſi arca figurabat Eccleſiam, videtis vtiq; quia neceſſe eſt, vt in illo diluuio ſæculi vtrinque genus contineat Eccleſia, & Coruum & Columbam. Qui ſunt Corui? qui ſua quærunt. Quæ Columba? Qui ea, quæ Chriſti ſunt.* Et alibi: [e] *Quod poſt quadraginta dies emiſſus Coruus, non eſt reuerſus, aut aquis vtique interceptus, aut aliquo ſupernatante cadauere illectus, ſignificat homines in immunditia cupiditatis teterrimos, & ab hoc ad ea, quæ foris ſunt in hoc mundo nimis intentos, aut rebaptizari, aut ab his, quos præter arcam,* id eſt, *præter Eccleſiam baptiſmus occidit, ſeduci atque teneri.* Et [f] rurſus: *Coruus à Noe emiſſus eſt antequam ſiccaretur aqua rebaptizatus redire noluit, mortuus eſt in his aquis. Auertat Deus huius Corui mortem. Nam quare non eſt reuerſus, niſi quia aqua interceptus eſt*, &c. D. autem [g] Ioanni Chryſoſtomo Coruus eo loco *Diabolus eſt, qui ex arca Eccleſiæ eliminatus, verè niger & tenebroſus eſt, ſuffocatus in aquis baptiſmatis.* Ceterùm vt notat præter cæteros [h] Glyca, narrationi Moſis de Coruo, quem Noe, vt exploraret, num aqua ſuper terra defeciſſet, ex arca emiſit, [i] Ioſephus apertè refragatur. Huius verba hæc ſunt: *Poſt paucos dies magis recedente aqua, emiſit Noa Coruum, cupiens cognoſcere ſi qua alia parte terrarum aqua diſceſſiſſent, vt tutò extendere poſſit. At ille comperto totam adhuc ſtagnare ad eum eſt reuerſus.* Idem habet Latina uerſio cum Hebraica coniuncta. *Dimiſit Coruum qui egrediebatur & reuertebatur, donec ſiccarentur aquæ ſuper terram.* His ad vnguem etiam Chaldaica conſentiunt. Vnde quis non malè colliget, & ſunt qui exiſtimẽt, Moyſen aliter, quàm textus Latinus habet, ſcripſiſſe, vltrò citroq; meaſſe & reuertiſſe denuò, & ſic Ioſephum Hebræum ſacerdotem & patriorum arcanorum ſcientiſſimum ſenſiſſe. [k] Auguſtinus Eugubinus Epiſcopus Chiſamenſis deprauatam eſſe hoc loco editionem vulgatã ait, delendamq; eſſe ex illa, particulam, *Non:* codices verò Hebræos veritatem continere. Vulgatam etiam editionem ſeptuaginta interpretes præcedunt, qui ſic habent. καὶ ἀπέστειλε τὸν κόρακα ἰδεῖν, εἰ κεκόπακε τὸ ὕδωρ, καὶ ἐξελθὼν οὐκ ἀνέστρεψεν, ἕως τοῦ ξηρανθῆναι τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, id eſt, *emiſit Coruum, vt videlicet videret nunquid aqua defeciſſet, qui cùm egreſſus eſſet non reuerſus eſt, donec ſiccaretur aqua ſuper faciem terræ.* Ego facilè affirmem tempore Diui Hieronymi codices Hebræos hoc loco negationem habuiſſe, imò tempore etiam ſeptuaginta interpretum, & ita Moſen deſcripſiſſe. Sed Hebræos poſtea, aut negligentia, aut malitia, vt verſionẽ noſtram calumniarentur, negationem ex contextu abſtuliſſe. [l] Hierony. ex Hebræo ſic legit. *Dimiſit Coruum, qui egrediebatur, & non reuertebatur.* Et [m] alibi: *emittitur*, inquit, *Coruus de arca, & non redit, & poſtea pacem terræ Columba nuntiat.* Et [n] alibi: *Statimq; Columba Spiritus ſancti expulſo teterrimo alite deuolat ad eum.* Ibi per teterrimum alitem Coruum ſignificat. D. Auguſtinus item ubiq; negatiuè, vt ex præmiſſis intelligi poteſt, eam propoſitionem intelligit. Sic Gloſſa Græca aſſerit, & per Coruum Iudaicum populum, qui extra arcam, hoc eſt, extra Eccleſiam manſit; per Columbam verò populum gentilem, qui ad Eccleſiam confugit, intelligit. Cùm igitur tot patres tanta vetuſtate, ſanctitate & eruditione præditi, ita legerint & explanauerint, vt noſtra habet vulgaris editio, itaque eam veriſſimam eſſe, Hebræã uerò hoc loco deprauatam credendum: nec mirum cùm videamus, ut Elias etiam fatetur doctus inter Iudæos, Hebræos codices huius temporis longè à priſcis illis ueteris Synagogæ uariare, id quod perſpicuè profitetur Bruno Amerbachius trium linguarum cognitione celebris, in præfatione in Pſalterium Diui Hieronymi, vbi aſſerit uetera Pſalterij exemplaria Hebræa manu ſcripta, à Pſalterio Venetijs impreſſo multis in locis diſcrepare. Sed quid nomino recentiores, cùm [o] Iuſtinus martyr antiquiſſimus in libro, quem edidit aduerſus Iudæos apertè oſtendat, iam tunc Iudæos aliquibus in locis diuinam Scripturam deprauaſſe. Poſtea verò, ut [p] Lindanus Dordracenus Hollãdus tradit, multa commutata eſſe conſtat. Quare iam nunc ſolida & pura ſcripturarum ueritas potiùs à vulgata editione, quàm à codicibus Hebraicis petenda eſt. Communem noſtram editionem Eccleſia Catholica meritò approbauit, vt uetuſtiſſimam, grauiſſimam, integerrimam ideoq; veriſſimam, de cuius laudibus nulla unquam poſteritas conticeſcet, quam ipſa perpetuitas ſemper intuebitur. Gloſſa quidem aliquid ad huius loci concordantiam uidetur afferre, at quàm rectè, Theologi iudicent. Ea ſic habet: *Quia tranſlatio, quam habemus de emiſſione Corui, videtur contraria Hebraicæ literæ, ideò ſic poteſt concordari. Qui egrediebatur, & non reuertebatur, vt per hoc exponatur intentio Noe. Ad hoc enim eum mittebat, vt per ſuum reditum haberet aliquod ſignum de ſiccatione aquarum. Sed quia non iuit ſecundum intentionem Noe, ſed magis reuerſus eſt, ſtatim nullo ſigno apportato, ideò litera Hebraica factum Corui exprimit, cùm dicit: Qui egrediebatur exiens, & reuertens. Sed ſecundum hoc dictum non remanſit apud cadauera, ſed quia aqua adhuc erant ſuper terram vniuerſam*

saltem

[c] 1. Ioan. 2.
[d] Tract. 6. in Euang. Ioã. cap. 1.
Qui Corui, qui Columbæ.
[e] Lib. 12. cõtra Fauſtum Manichæũ.
[f] Tract. 6. in Euang. c. 1.
[g] Homil. de Spirit. ſanct.
[h] Annal. part. 2.
[i] Lib 1. Antiq. Iud. c. 4.
[k] In Annotationibus.
[l] Homil. 26. in c. 8. Gen.
[m] Aduerſus Luciferianos.
[n] In Epiſ. ad Oceanum.
Coruus teterrimus ales dictus.
Coruus Iudaicum populũ ſignificat, Columba gentilem.
Hebræos codices à noſtris diuerſos fuiſſe.
Pſalm. Hebræos manu ſcriptos diuerſos eſſe ab impreſſis.
[o] In colloquio cũ Triphone Iudæo.
[p] In lib. de opt. interpr. ſcript. generæ.

saltem plan um, vt dicitur infra reuersus est in arcam, vt haberet pastum. Verùm ne ea pars, quę Hebraicam literam, ut nunc habet desertam se quęratur (quamuis pręter rationes allatas frustra Columba à Noë emissa uideri possit, si Coruus ad arcam reuersus esset) itaque mysticum sensum, quem ijdem ex affirmatiua propositione eruunt, hic apponemus. Quidam igitur Neotericorum Theologorum non contemnendus sic interrogat. *Cur Noë emisit primo Coruum? Nonne cognouerat tribunal diuinæ iustitiæ efferbuisse in scelestos illos, qui in nocte peccatorum erant immersi, voluit emittere Coruum, auem nempè rapacem, & furem, inde prouenientem, vnde & diuina iustitia & cum ipsa symbolum habentem. Hinc scriptum quòd ipse Coruus exibat, & redibat (vt habet veritas Hebraica) exultans in eo feruore iustitiæ, cum qua habebat symbolum, & gaudens vespere illo seueritatis, vt & nomen vtriusq; conueniens indicat. Iisdem enim literis apud Hebræos scribitur Coruus, quibus & vesper. Nam Coruus* ערב *hereb dicitur, vesper autem hereb* ערב *mutatis tantummodo punctis. Vnde cùm adhuc Noe videret iustitiam Dei sæuientem super terram exire nequaquam voluit. Cur verò Coruus ibat, & reuertebatur, quousq; exsiccarentur aquæ? Nonne quia, etsi ex latere sinistro, & diuinæ iustitiæ erat, fidus tamen minister mittenti esse voluit, & non inuidus, vt iret, & non reuerteretur, quærens cibum à cadaueribus animantium sicut vulgares dicunt, Reuertebatur autem, quasi referens rerum successum: Vnde minimè spernendus est Coruus*; de quo scriptum est. *Qui præparat Coruo escam.* Et alibi: *Qui dat escam pullis Coruorum inuocantibus eum. Qui, & (iubente Deo) Heliam pauit, cui etiam in Canticis assimulantur coma dilecti, cùm dicitur: coma eius sicuti elate palmarum, nigra sicut Coruus*, &c. Verùm quamuis ex patrum sententia, atq; adeò ex vnanimi totius Ecclesię consensu Coruum ad Noa minimè reuertisse dicamus, tamen sciolus quispiam id mordicus forsan nobis, & vi volet exprimere, dum ait sacra scriptura, donec siccarentur aquę super terram, non enim particula donec omne futurum tempus excludit, sed id quod dicitur aliquando, ferè scilicet, quando talis res, aut tempus, aut occasio accesserit. Sic [q] Terentius: *Nunquam destitit orare, vsq; adeo donec pepulit*, id est, orauit diu, sed destitit etiam aliquando, scilicet vbi exorasset. His tamen egregiè occurrit Glossa, & simul quasdam Hæbreorum ineptias reuellit, dum ait: *Quod secundum communem expositionem Coruus dicitur non rediisse, donec siccarentur aquæ non ita est intelligendum quasi reuersus sit ad Noe aquis resiccatis, sed remansit apud cadauera, vt communiter dicitur. Et est similis modus loquendi in Matthæo primo de Ioseph, & Maria dicente. Et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primo genitum, non quod postea cognouerit.* In Hebræo dicitur: *Qui egrediebatur exiens, & reuertens.* Testatur hoc D. [r] Hieronymus. *Quod exponunt Hebræi dicentes, quod Coruus emissus de arca non fecit legationem suam, prout Noe intendebat, sed magis extra aquam volitabat, quærens reingredi in arcã. Causam autem huius assignant aliqui Hebræi, quòd Coruus habebat suspicionem de famella sua. Ex quo patet in eis cæcitas magna, qui tam absurda dicunt, & credunt. imo etiam in hoc sibi contradicunt. Dicunt enim, & satis apparet in Textu, quod coitus fuit simpliciter interdictus à Deo intra arcam.* Hactenus igitur Glossa. Secundus sacræ [s] scripturæ locus est, de Helia Propheta, cui Corui detulisse panem scribuntur, & carnes manè, & vesperi, idq; diuino iussu. Quem D. [t] Aurelius Augustinus doctissimè, vt omnia historicè interpretatur. *In tempore siccitatis*, inquit, *à Domino Heliæ dicitur, vt in spelunca torrentis Carith se absconderet, vbi Coruis ministrantibus pane, & carnibus, & aqua torrentis illum satiaret, duplici scilicet occasione, quatenus & tempore famis haberet alimoniam, & persequutorum auidè se quærentium turbidam effugeret iram. A Coruis verò ministrari Prophetæ præcipitur, vt scilicet culpam, quam in diluuio commiserat, in terra purgare auis illa videretur; dum vt fidelis minister efficitur Heliæ, qui negligens & fallax erat antea Noe. Præterea quoque in hoc ministerio illud etiam ostenditur, qualiter homo si non peccasset, etiam infructuosorum animalium nunc ministerijs vteretur. Vnde verò eos panes, & carnes ille Coruus detulerit, ipse viderit, qui tale officium committebat. In quo tamen intuendum est, quod si ex aliquorum hominum scientium, aut nescientium industria Corui hæc acciperent, qui coctos panes, & carnes qualibet qualitercunq; præparabant.* [u] Idem mysticum Corui huius significatũ exponit, & gentes eo figurari docet, inquiens. *Helias enim abijt, & Christus venit in mundum. Helias in deserto Coruis ministrantibus pascebatur, & Christus in deserto mundi huius gentium fide reficitur. Corui enim illi, qui Beato Heliæ iubente Domino ministrabant, gentium populum figurabant. Propterea & de gentium Ecclesia dicitur. Nigra sum, sed formosa filia Hierusalem.* D. verò [x] Chrysostomus paulò aliter sacræ huius historiæ mysterium rimatus, Iudaicum populum per Corui pullos intelligere videtur, per Coruum uerò non dissimili allegoria Heliam ipsum in gentem suam plus iustò duriusculum, ut ex hisce eiusdem uerbis apparet. *Odit*, inquit, *Coruus prolem suam, & natam non educat. Id quod* [y] *Propheta insinuans dixit, & pullis Coruorum inuocantibus eum. Quoniam enim pulli Coruorum imò omnes auium pulli recens nati infirmiores sunt, quàm vt ipsi cibum sibi parent. Vnde adhuc implumes à parentibus suis enutriuntur. Sed ab ea parentum cura Coruorum pulli destituti, attamen ab illis etiam non curatum permanet Coruorum genus. Vnde Dauid diuinam nobis misericordiam subinde commonstrans eorum educationem Deo ascribit. Expositis enim ad aerem vtpotè à parentibus neglectis*

Coruus cur primò emissus.

[q] *In Andria.*

[r] *Lib. de Hebraic. quæst.*

[s] *3. Reg. 17.*

Helias à Coruis nutritus.

[t] *Lib. 2. de mirabilib. sacræ scripturæ.*

Heliæ cur à coruis ministratum.

[u] *Serm. de tempe. 201. e. de Helia.*

[x] *Serm. in Heliã Prophetam.*

[y] *Psal. 146.*

glectis obuolitant animalcula quadam diuina prouidentia ſuppeditata, quæ captantes illi creſcunt, & aluntur. Vnde dicit, & pullis Coruorum inuocantibus eum. Proinde per patres illos filiorum ſuorum oſores apud Heliam, qui Iudæis, vt filijs mala frugis ſuccenſebat, Deus intercedit, quaſi ad eum ſilenter ita diceret. Ne tanto Iudæorum filiorum tuorum odio teneare, quanto erga pullos ſuos Corui, & ecce illi nunc conuerſi ſint, vide vel eorum miſericordiam, qui natura ſunt immiſericordes, & inhumani, illi ipſi vt hoſpites tibi ſeruiunt. Abſurdum eſt ô Helia, quod apud te miſericordia mea patrocinantur Corui, tu autem pro Iudæis, in quos ſæuio, non intercedis. Erubeſce, & vel Coruorum exemplo Iudæis eſto clementior. Ego enim vt tua ſententia honorem do, ita & illorum qui affliguntur, miſereri velim. At Helias cùm Deo nondum cederet, reuocatur alumni Corui beneficium, & alia reconciliandi via quæritur, nempè vt fame victus ſententiam ipſe ſoluere cogatur. Verùm ipſe Coruorum miniſterio deſtitutus, nihilò mitior, inediam etiam ipſe ſuſtinuit, & inquit. Non ingratum eſt, vt fame crucior, tantum vt impios puniri videam, pereat etiam corpus meum cum his, qui fame afficiuntur. Itaque cùm deficiente per Coruos alimonia tranſiret multum temporis, iterum corripitur Helias, & in alium locum tranſire iubetur, vt famelicus ipſe famelica viduæ, quæ & Ethnica erat, ſupplex eſſet &c. Hæc D. Chryſoſtomus. S.[a] Iſidorus Peluſiotes myſticè per Coruum ſacerdotem malum, diuinæ nihilominus gratiæ adminiſtrũ interpretatur, vbi inquit: *Quod ſi quid etiam, quod magis mirandum ſit, intelligere cupis per Coruum, hoc eſt immundam auem, quæ caliſpetam illum Heliam paſcebat. Quocirca ne dubites, quin per flagitioſos quoſdam ſacerdotes, (neque enim omnes contemnere oportet, neque æquum eſt) diuina, & natura ſublimiora beneficia tribuuntur.*

Helias iubetur Coruum imitari.

[a] Li. 2. epiſt. 57 ad Herminium Comitem.

Ita D. Iſidorus hoc Corui exemplo appoſito certè Deum quandoq; indignis ad bonas operas vti oſtendit, quemadmodum, vt Coruus impura ales Heliam Prophetam aluit. Eundem locũ hoc modo interpretatur Iacobus de Vitriaco Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis: Legimus autem, quod Elias paſtus eſt pane ſubcinericio, & ambulauit vſque ad montem Dei in fortitudine cibi illius, quadraginta noctibus, & quadraginta diebus. Panis autem ille figura fuit panis Euchariſtiæ, & panis doctrinæ. Si igitur tanta fuit virtus, & efficacia in vmbra, & figura, quanta & quàm mirabilis eſt virtus in re ipſa, in ipſo ſcilicet pane vero corporis Chriſti, quo reficiuntur animæ populi Chriſtiani? De quo paſtu legimus in libro Regum, quod Coruus paſcebat Eliam, id eſt, Chriſtus fidelem animam, de quo Coruo Dominus in Iob ait: *Quis præparat Coruis eſcam ſuam, quando pulli eius clamant ad Dominum:* Coruus dicitur Chriſtus propter ſimilitudinem carnis peccati, qui cùm ſit candor lucis æternæ, quaſi niger factus, dum vidimus eum non habentem ſpeciem, neque decorem. Vnde & Eccleſia nigra fit propter ipſum mundo deſpecta, & varijs tribulationibus afflicta, ſicut ipſa ait in Canticis: *Nigra ſum, ſed formoſa.* Vox aũt Chriſti dicitur Coruina, quia ſemper in craſtinum ſonat, cùm bona futura promittat. Hæc enim vita quaſi hodierna dies eſt in promiſſione, craſtina autem dies erit in exhibitione. Cras enim reſpondebit nobis iuſtitia noſtra, id eſt Chriſtus, qui factus eſt nobis à Deo Patre ſapientia, virtus, & iuſtitia. Eſca autem huius Corui, non quia paſcitur, ſed quia paſcit nos pullos ſuos, eſt caro eius. Hanc eſcam Spiritus Sanctus in vtero D. Virginis præparauit. Mater autem in præſepio nobilem eſcam in paupere ſcutella poſuit. Chriſtus autem hanc eſcam in cruce coctam eſibilem reddidit, quia pullos ſuos paſcit, dum eos nigreſcere cernit deſpectu ſcilicet mundi, & carnis purificatione. Tertius ſacræ ſcripturæ locus de Coruo habetur in [a] Canticis, vbi ſponſa capillitium dilecti ſui Coruorum pennis præ atrore ſplendentibus comparat, dum ait: *Concinni eius condenſi ſunt, vt elate, & nigri ſicut Corui.* Quæ verba verſibus ſapphicis quidam recentiorum ſic expreſſit:

Chriſt. Coruus dictus.

Vox Chriſti cur Coruina.

[a] Cant. 8.

Capilli ſponſæ Coruo ſimile quid.

Eius eſt aurum caput, & comantis
Vertici palmæ ſimilis capillus
Nigraq; omnis Cæſaries ſenis iam
Aemula Corui.

Caput autem, vt inquit idem ipſe, *comparatur auro tanquam inter omnia metalla perfectiſſimo. Sed capillorum pulchritudo in ordine non abs re palmæ, ſeu cerebro ipſius palmæ, quam Græci elaten vocãt, æquatur, videlicet ad denotandam virtutem capillorum, quibus euulſis Samſon perdidit robur, haud ſecus atque palma cerebro euulſo emori dicitur. In colore verò Coruo aſſimulatur, qui eſt, vt ſequamur theologiam Hebræorum inter præcipuas aues à menſura roboris excelſi proueniens, vt non ſine cauſa in* [b] *Pſalmo, & Euangelio pullos Coruorum eum inuocantes paſcere dicatur.* Quartus locus eſt [c] Salomonis: *Oculum qui ſubſannat patrem, & qui deſpicit partum matris ſuæ, effodiant eum Corui de torrentibus, & comedant eum filij Aquilæ.* Hîc pro Coruis intelligendos eſſe volunt dæmones huius elementaris mundi, qui veluti Corui nigerrimi, ac teterrimi vt plurimùm apparent. Hi lumen mentis tollunt, quibus vniuerſalium, & naturæ legum obſeruatio haudquaquam curæ eſt, qui Sacroſanctæ Eccleſiæ, quæ nos in Chriſto veluti mater ſpiritualiter genuit, præcepta & monita procaciter aſpernantur. Quintus locus eſt apud D. Iobum, qui de Coruis hunc in modum quærit: *Quis præparat*

[b] Pſal. 146.

[c] Prouer. 30.

Corui dæmones qui.

Coruo

Coruo escam suam, quando pulli eius clamant ad Deum, vagientes eò quòd non habeant cibum. Hoc ipso conspirat, quinimò ad D. Iobi interrogationem respondet Regius [d] Psaltes, dum summam Dei clementiam mirificè extollit: *Qui das iumentis escam ipsorum, & pullis Coruorum inuocantibus eum* &c. Hunc locum commentans Cornelius Iansenius Gandauensis Episcopus. Coruorum (inquit) hîc ob id fit mentio ad notandam magis Dei erga homines prouidentiam, & benignitatem. Si enim Deus etiam rapacissimos, & odiosos Coruos benignè pascit, quantò magis homines ab ipso pendentes. Deinde idcircò etiam Coruorum meminit, quòd voracissimi sint, multo egentes cibo, ob quod fugant longiùs pullos suos iam robustos, vt scribunt Plinius, & Aristoteles suis locis. Atqui ob has easdem rationes Coruorum singulariter mentionem facit [e] Dominus, volens ex prouidentia Dei erga eos, eiusdem prouidentiam erga homines arguere. Considerate, inquit, Coruos, qui non seminant, neq; metunt, quibus non est cellarium, neque horreum, & Deus pascit illos, quantò magis vos plures estis illis? Pulchrè autem pullos Coruorum, Deum dicit inuocare, nam cæteræ aues suo cantu magis videntur laudare Deum, & lętitiam testari; Corui verò sua crocitatione non nisi famem testari, & penuriam. Simul & Dei eximiam notat benignitatem, & clementiam, qui illorum crocitationem veluti precem ad se fusam suscipit, ac proinde etiam solum gemitũ hominum illi esse pro oratione. In eũdem locũ D. Augustinus sic cõmẽtatur. Hoc fortè putabimus, inquit, quia Corui Deum inuocant, nec hoc cogitetis irrationabilem animam inuocare Deum. Non nouit anima inuocare Deum, nisi sola rationalis. In figura accipiente dictũ, nec putetis sicut impij quidam dicũt, reuolui animas humanas ad canes, ad porcos, ad Coruos. Anima humana facta est ad imaginem Dei, non dabit imaginem suam cani, & porco. Quid ergo pulli inuocantes eum, qui sunt pulli Coruorum? Israelitæ se solos iustos esse dicebant, quia legem acceperant, cęteros omnes omnium gentium homines peccatores dicebant. Et ferè omnes gentes, in peccato, in idololatria, in adoratione lapidum, & lignorum erant. Sed nunquid sic remanserunt? Et quid ipsi? Etsi non nisi Corui patres nostri, tamen pulli Coruorum nos ipsi inuocamus Deum. Dat pecoribus escam ipsorum, & pullis Coruorum, qui inuocant eum. Ipsi sunt pulli Coruorũ, quibus dicit Petrus. Quia non corruptibili auro, & argẽto redempti estis de superuacanea vestra consuetudine à parentibus vestris tradita. Proficientes enim pulli Coruorum, qui simulachra colere videbantur parentum suorum, conuersi sunt ad Deum. Et audis modò pullum Corui inuocantem vnum Deum. Quid ergo dimisisti parentem tuum dicis pullo Corui. Dimisi planè, ille enim Coruus non inuocans Deum, ego pullus inuoco Deum &c. Hæc Diuus Augustinus. In eundem etiam Diui Iobi locum Diuus [f] Gregorius ita scribit. Quis præparat Coruo escam suam quando pulli eius ad Deum clamant, vagantes eò quòd non habeant cibos? quid enim Corui pullorumque eius nomine nisi peccatis nigra gentilitas designatur? De qua per [g] Prophetam dicitur: Qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis Coruorum inuocantibus eum. Iumenta quippè escam accipiunt, dum sacræ scripturæ pabulo mentes dudum brutæ satiantur. Pullis verò Coruorum filijs scilicet gentium esca datur, cùm eorum desiderium nostra conuersatione reficitur. Iste Coruus esca fuit, dum ipsum Sancta Ecclesia quæreret. Sed nunc escam accipit, quia ipse ad conuersionem alios exquirit. Cuius videlicet pulli, id est, prædicatores ex eo editi, non in se præsumunt. Sed in viribus redemptoris sui. Vnde benè dicitur. Quando pulli eius ad Deum clamant. Nihil enim sua virtute se posse sciunt. Et quamuis animarum lucra pijs votis esuriant, ab illo tamen, qui cuncta intrinsecus operatur hæc fieri exoptant. Vera enim fide comprehẽdunt, quia neq; qui plantat est aliquid neq; qui rigat, sed qui incrementũ dat Deus. Quod verò dictum est, vagantes, eò quòd nõ habeant cibos in hac vagatione nil aliud, quàm æstuantium prædicatorum vota signantur, qui dum in Ecclesiæ sinum recipere populos ambiunt, magno ardore succensi, nunc ad hos, nunc ad illos colligendos desideriũ mittunt. Quasi quædam quippè vagatio est, ipsa cogitationis æstuatio, & velut ad loca varia mutatis nutibus transeunt, dum pro adunandis animabus in modos innumeros, ac in partes diuersas esuriente mente discurrunt. Hanc vagationẽ pulli Coruorum, i. filij gentilium ab ipso gentium magistro didicerunt. Ipse quippè quã valida charitate flagrat, tã nimia ex locis ad loca se vagatione permutat, trãsire ad alia ex alijs appetit, quia ipsa eũ, quę implet charitas impellit. Longè namq; à [h] Romanis positus scribit, memoriã vestri facio sẽper in orationibus meis, obsecrãs si quomodo tandem aliquando prosperũ iter habeam in voluntate Dei veniendi ad vos, desidero.n. videre vos. Retentus Ephesi Corinthijs scribit: Ecce tertio paratus sum venire ad vos. Ephesi commorans Galatis loquitur, dicens: Vellem modo esse apud vos, & mutare vocem meam. Romæ quoq; custodia carceris clausus, quia ire ad Philippenses per semetipsum nõ permittitur transmittere se discipulum pollicetur, dicens: Spero in Domino Iesu Timotheum me citò mittere ad vos, vt & ego bono animo sim cognitis, quæ circa vos sunt. Constrictus etiam vinculis,

[d] Psal. 146

[e] Luca 12.

Coruos deum inuocare quid significet.

[f] Lib 30. exposit. moral. cap. 8.

[g] Psal. 146.

[h] Rom. 1.

atque Epheſi retentus Coloſſenſibus ſcribit. Nam ſi corpore abſens ſum, ſed ſpiritu vobiſcum ſum. Ecce quomodo ſancto deſiderio quaſi vagatur: hic corpore tenetur, illuc ſpiritu ducitur, & paterni amoris affectum iſtis præſentibus exhibet, illis abſentibus oſtendit, coram poſitis impendit opera, audientibus exprimit vota, efficaciter præſens eis cum quibus erat, nec tamen illis abſens, cum quibus non erat. Cuius vagationem melius cognoſcimus, ſi eius adhuc ad Corinthios verba penſamus: ait enim, Veniam ad vos, cùm Macedoniam pertranſiero. Nam Macedoniam pertranſibo; apud vos autem forſan manebo, vel etiam hyemabo. Perpendamus quæſo, quæ ſit iſta vagatio: Ecce aliò interim manet, aliò ſe iturum perhibet, atque aliò deflexurum promittit. Quid eſt, quod tã anxiè per tot loca patitur, niſi quod circa omnes vna charitate conſtringitur? Charitas enim diuiſa vnire conſueuit, vnum cor Pauli per multa diuidi cõpellit. Quod tamen tantò arctiùs in Deo colligit, quantò latiùs per ſancta deſideria ſpargit. Prędicando igitur Paulus vult ſimul omnia dicere, amando vult ſimul omnes videre; quia & in carcere permanendo vult omnibus viuere, & de carne tranſeundo per ſacrificium fidei vult omnibus prodeſſe. Vagentur itaq; pulli Coruorum, id eſt, magiſtrum ſuum imitentur filij gentium, torporem mentis excutiant, & cùm animarum lucrum, id eſt, cibum ſuum minimè repeRiunt, non quieſcant, ad profectum ſe ex profectibus extendant, & æſtuantes in vtilitate multorum, refectionem ſuam quaſi vagantes eſuriant. Quia verò per prædicationem opera diſcurrendo, refectione fidei gentilitatem ſatiare non ceſſant, dicatur rectè. Quis præparat Coruo eſcam ſuam, quando pulli eius ad Deum clamant, vagantes eò quòd cibum non habeant?

Plebs Iudaica per Coruũ deſignata. Poteſt etiam Corui nomine nigra per infidelitatis meritum plebs Iudaica deſignari. Nam pulli eius ad Deum clamare referuntur, vt eidem Coruo à Domino eſca præparetur: quia nimirum Sancti Apoſtoli plebis Iſraeliticæ carne generati, dum pro gẽte ſua preces ad Dominum funderent, quaſi pulli Coruorum eũ, de quo carnaliter editi ſunt ſpirituali intelligentia parentem populum pauerunt. Igitur dum pulli eius clamant Coruo eſca prǽparatur. Illud tamen in hoc verſu debemus ſolerter intueri, quòd huic Coruo eſca dicitur primùm pullis clamantibus, & poſtmodum vagantibus præparari. Clamantibus namque pullis Coruo eſca præparata eſt, cùm prædicantibus Apoſtolis verbum Dei Iudæa modò in tribus millibus, modò in quinque millibus ſpirituali eſt intelligentia ſaciata. Sed cùm reproborum multitudo crudelitatem ſuam contra prædicantes exerceret, & quaſi pullorum vitam necaret, ijdem pulli in vniuerſa mundi ſpatia diſperſi ſunt. Vnde & ijſdem patribus ſpiritali prędicationi reſiſtentibus, dicunt: [i] Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei, ſed quia repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes, ſcientes profectò quòd poſtquam gẽtilitas etiam Iudæa ad fidem veniret. Vnde eſt [k] ſcriptum: Donec plenitudo gentium introiret, & ſic omnis Iſrael ſaluus fieret. Quia igitur ſummoperè Sancti Apoſtoli, & ſtuduerunt prius audientibus prædicare, & poſtmodum reſiſtentibus exempla conuerſæ gentilitatis oſtenderet: quaſi eſurientes pulli huic Coruo eſcam ſuam prius clamando, & poſtmodum vagando quæſierũt. Vnde enim uagantur pulli; inde eſcam Coruus inuenit; quia dum per laborem prædicãtium conuerſam ad Deum gentilitatem Iudaicus populus reſpicit, ad extremum quandoque ſtultitiam ſuæ infidelitatis, & tunc ſcripturæ ſacrę ſententias intelligit, cùm priuſquam ſibi gentibus innotuiſſe cognoſcit, atque expleta vagatione pullorum ad perſpicienda ſacra eloquia os cordis aperit, quia peractis in mundum curſibus Apoſtolorum, ſerò ea ſpiritualiter percipit, à quibus diu ſe perfidia aſtringente ieiunauit. Quæ quia omnia ſolius diuinæ potentiæ virtus operatur, rectè dicitur. Quis præparat Coruo eſcam ſuam, quando pulli eius ad Deum clamant, uagantes eò quòd non habeant cibos? Subaudis niſi ego, qui infidelem populum filijs ſuis, & exorantibus tolero, & prædicantibus, atque ad alia uagantibus conuertendum quandoque in fine ſuſtineo. Eſt adhuc aliud quod de Coruo moraliter poſſit intelligi. Editis namque pullis, ut fertur, eſcam plenè præbere diſſimulat, priuſquam plumeſcendo nigreſcant, eosq; inedia affici patitur, quoaduſque in illis per pennarum nigredinem ſua ſimilitudo appareat. Qui huc illucq; uagantur in nido, & ciborum expetunt aperto ore ſubſidium. At cùm nigreſcere cęperint, tantò eis pręebenda alimenta ardentiùs requirit, quantò illos alere diutius diſtulit. Coruus profectò eſt doctus quiſque prędicator, qui magna voce clamat, dum peccatorum ſuorum memoriam, atque cognitionem infirmitatis propriæ, quaſi quandam coloris nigredinem portat. Cui quidem naſcuntur in fide diſcipuli, ſed fortaſsè à peccatis pręteritis memoriam auertunt, & per hoc eam, quam aſſumi oportet contra huius mundi gloriam humilitatis nigredinem, non oſtendunt. Hi velut ad accipiendas eſcas os aperiunt, cùm doceri de ſecretis ſublimibus quęrunt. Sed eis Doctor ſuus alimenta prędicamentorum ſublimium tantò minùs tribuit, quanto illos peccata præterita minus dignè deflere cognoſcit. Expectat quippè, atque admonet, vt à nitore uitæ præſentis prius per pœnitentiæ

Prædicator doct' Coruus eſt.

[i] Act. 3. *[k] Rom. 11.*

nitentiæ

nitentiæ lamenta nigreſcant, & tum demum congrua prædicationis ſubtiliſſimæ nutrimenta percipiant. Coruus in pullis ora inhiantia reſpicit, ſed antè in eis pennarum nigredine indui corpora quærit. Sic & diſcretus Doctor interna myſteria eorum ſenſibus non miniſtrat, quos adhuc ab hoc ſæculo nequaquam ſe abieciſſe conſiderat. Quantò igitur diſcipuli exteriùs per cultum vitæ præſentis minùs quaſi nigri ſunt, tantò per cibum verbi interius minùs replentur: & quo ſe à corporali gloria non euacuant, eò à ſpirituali refectione ieiunant. Si verò in confeſſione vitæ præteritæ lamenti ſui gemitus velut nigreſcentes plumas proferant, ilicò in contemplationem Doctor ad eſcam de ſublimibus deferendam quaſi pullorum refectionem cogitans Coruus volat: eisq; hiantibus in ore cibum reuocat, dum ex ea intelligentia, quam ceperit, eſurientibus diſcipulis alimenta vitæ loquendo ſubminiſtrat. Quos tantò ardentiùs de ſupernis reficit, quantò veriùs à mundi nitore nigreſcere pœnitentiæ lamentatione cognoſcit. Pulli autem dum nigro ſe pennarum colore veſtiunt, de ſe etiam volatũ promittunt, quia quò magis diſcipuli abiecta de ſe ſentiunt, quò magis ſeſe deſpicientes affligunt, eò amplius ſpem profectus ſui in altiora pollicētur. Vnde & curat Doctor feſtinantiùs alere, quo iam per quædam indicia prouidet poſſe, & alijs prodeſſe. Hinc enim Timotheum Paulus velut plumeſcētes pullos ſollicitius alere, dum dicit quæ audiſti à me per multos teſtes hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt, & alios docere. Quæ doctrinæ diſcretio dum cautè à prędicatore cuſtoditur, ei diuinitus largior copia prædicationis datur. Dum enim per caritatem compati afflictis diſcipulis nouit, tum per diſcretionem congruum doctrinę tempus intelligit, ipſe non ſolùm pro ſe, ſed etiam pro eis, quibus laboris ſui ſtudia impendit, maiora intelligentiæ munera præcipit. Vnde hîc quoque aptè dicitur: Quis præparat Coruo eſcam ſuam, quando pulli eius ad Deum clamant vagantes eò quòd non habeant cibos? Cùm enim pulli vt ſatientur clamant, Coruo eſca præparatur, quia dum verbum Dei boni Auditores eſuriunt, proficiendis eis maiora Doctoribus intelligentiæ dona tribuuntur. Hactenus itaq; D. Gregorius.

[l] Iacobus de Vitriaco S.R.E. Cardinalis, Epiſcopus Tuſculanus: Quis præparat (inquit) Coruo eſcam ſuam, quando pulli eius clamant ad Deum? eſca Corui, qua paſcit nos, caro eius eſt: hanc eſcam in vtero virginali præparauit Dominus, qui dat iumentis eſcam ipſorum, & pullis Coruorum inuocantibus eum. Reclinatus in pręſepio factus eſt fœnum iumentis, factus eſt caro, pullos Coruorum carnibus pauit, id eſt, filios peccatorum, ſcilicet Eccleſiam de gentibus congregatam, vel Iudæos filios Patriarcharum, vt Coruus ſumatur in bonum, iuxta illud: Nigra ſum, ſed formoſa filia Hieruſalem. Vnde, & Chriſtus Coruus dicitur, qui in veſpere mundi carnes nobis obtulit, non quia peccator ſit, ſed propter ſimilitudinem carnis peccati, & quia pullos non paſcit, niſi quando incipiunt nigreſcere mundo mortui, & deſpectui. Cùm.n. eſſet candor lucis humiliauit ſe, vſque ad mortis nigredinem, cuius vox Coruina eſt ad futura bona nos inuitans, & bona futura promittens. Coruus etiam ille, quem populus Romanus ſolenni adeo funeris pompa mortuum proſequutus eſſe, ac honoraſſe legitur apud authores prophanos, apud nos tamen myſterio non caret, quippè qui ſine vllo garritu, volatu, alioue augurio Chriſtum iam adueniſſe certo ſignificauit, & breui omnem dæmonum poteſtatem, præcipuè verò Roma, quę ipſa arx Idolomonię erat, proſternendam, exterminandam, & perpetuo obliuionis ſepulchro condendam fore. Teſtatur hoc doctiſſimus Theologus [m] Gilbertus Genebrardus ita ſcribens: *Anno vno ante paſſum Dominum M. Seruilio, & C. Seſtio Coſſ. funus Corui celebribus exequijs omnium generum coronis nouo & inuſitato facinore curatum à Pop. Romano, anthore Plinio; ſignificante ſpiritu Sancto Coruum, id eſt, atrum illum Sathanam mox extinctum iri Romæ, vbi præcipua eius poteſtas cultusq; erat, & garritus.* Quod ad Ethnicas ſuperſtitiones attinet, apud has quoque Coruũ videmus ſua habuiſſe myſteria. Eum enim ſacrum, & Apollinis pediſſequum teſte Plutarcho, & [n] Aeliano eſſe dixerunt, cùm quia futura cantu, & volatu prædicere, & Apollinis ſententiam teſte Porphyrio, vnà cum Accipitre nuntiare credebatur, tùm quia niger eſt, & tenebroſæ nocti (vt Cycnus ob candorem diei) apprimè cõuenit, quorum vtriusq; Phœbus dominus eſt. Itaque non ſolùm Coruum, ſed & Cycnum ei conſecrârunt. His aſtipulatur Apuleius, qui vbi de Socratis dæmonio agit, ita inquit: *Cùm duo præſtabiles colores piceus, ac niueus forent, quibus inter ſe nox cum die differrent, vtrumq; colorem Apollo ſuis alitibus condonauit Coruo nigrum, Cycno album.* Hinc Auſonio *Phœbeius oſcen.* [o] Silio Italico *Phœbea ales* nuncupatur. Tertiam etiam rationem quidam adferunt, quòd Apollo, cùm gigantes Dijs bellum inferrent, in Coruum mutari voluit. Phornutus tamen è contra Coruo a Phœbo alienum ait, quòd vel ipſo colore prophanus, ac impurus habeatur, id eſt, *μιαρός*. Vnde illi Cycnum potiùs attribuit, quòd is auium maximè muſicus ſit, & candidiſſimus.

[l] *In die Natiu. Domini.*

Chriſtus Coruus dicitur.

Corui à Romanis ſepulti myſterium.

[m] *In Chronologia.*

Coruus ſepultus Dęmonus exitium adeſſe ſignificat.

Coruus Apollinis pediſſequus, & ſacer, quare.

[n] *Lib. 7. de Anim. c. 18.*

[o] *Lib. 5.*

cygnus cur Phœbo ſacer.

MORALIA.

*Li. de Noe, et arca, c. 17

MYSTICIS moralia æqualia sunt, aut subnexa. Corui Noe historiam D. * Ambrosius ethicè exponit: *Per fenestram*, inquit, *Coruum primum iustus emisit. Quærenda causa nec tamen latet, quantum ad literam attinet, quia plerique quasi annuncium futurorum Coruum existimant, & voces eius obseruant, volatusq; rimantur. Sensus autem altior signat, quòd omnis iustus, quando mundare se incipit, quæ tenebrosa sunt, & immunda, & temeraria, primò à se repellit. Siquidem omnis impudentia, atque culpa tenebrosa, & mortuis pascitur, sicut Coruus. Lumini autem vicina virtus puritate, & simplicitate resplendet. Et ideò tanquam emittitur, atque fugatur culpa, & superatur ab innocentia, vt & nihil remaneat in viri iusti mente tenebrosum. Denique egressus Coruus non reuertitur ad iustum, quia fugitans omnis culpa est æquitatis, nec probitati videtur, & iustitiæ conuenire. Denique euasisse se credit iniustus, tanquam de vinculis, cùm iustus ab eius consortio se separauerit diluuij cuiusdam, & corruptelæ familiaris, vt Coruus, qui cùm siccitatem terræ nusquam inuenerit, non reuersus est, sed remansit, donec siccarentur aquæ. Considerandum etiam quare non regressum dixerit Coruum, donec siccaretur aqua à facie terræ, quasi verò postea sit regressus. Sed hæc loquutio familiaris est scripturæ diuinæ. Siquidem, & in Euangelio habes scriptum de Sancta Maria quòd non cognouerit eam Ioseph, donec pepererit filium, cùm vtique nec post cognouerit. Deinde quæ est loquutio ista, vt diceret, donec siccaretur aqua à terra, non terra ab aqua. Et quidem vsus loquendi hoc etiam habere consueuit. Tamen nonnulli ante nos existimarunt, quòd immoderata quædam vis passionum videatur exponi hac locutione verborum, quia turbidis passionibus: & procellosis consumatur anima. Deficientibus autem & velut arescentibus virtutem resumat. Non redit igitur culpæ species in animam iusti, quasi siccam, & mortuam derelinquens, & cui iam amplius nocere non possit.* Hactenus ille. D. Thomas *per animalia Coruini generis*, inquit, *significantur illi, qui sunt voluptatibus dediti, vel qui sunt expertes bonæ affectionis, quia Coruus semel emissus ab arca non est reuersus.*

Voluptatibus deditos Corui signant.

HIEROGLYPHICA.

Corui typo qui designentur.

CORVVS veteribus hieroglyphicum erat patris liberos suos exhæredantis. Coruus enim pullos suos iam adultos expellit nido, imò & tota regione interdicit. Emansorem, & desertorem eodem significari, tam diuinæ, quàm humanæ literæ docuerunt, quippè qui vel diutius, quàm concessum erat, à statione abessent, vel easdem perditè desererent. Et vt Phœbi apud Poetas, ita apud nostros (si tamen licet prophana miscere Diuinis, quod inconueniens maximum puto). Noe ex arca emissus desertor fuit. Hic Coruus eos designat, qui ab Ecclesiæ gremio discedentes, & puritatis, ac sanctimoniæ decreta abiurantes ad nefanda, & obscæna hæreticorum dogmata descedunt. Has volucres Abrahã frumenta depascentes abegisse dicitur: vnde nomen meruit abactoris, indicans nimirum futurum aliquando, vt liberatoris assertorisq; nomẽ assequeretur, qui impios tolleret, de sacris literis animorum pastu malè sentientes. Per hominẽ Coruis obiectum intelligimus, qui ignominiosè repulsam passus est, aut è conspectu heri sui, & domini summotus. Et quoniam dæmone malo nihil magis abominabile, nihil contemptius, nihil abiectius; itaq; Eucherius eum ipsum in diuinis literis monet per Coruum intelligi, eo Salomonis loco: *Effodiant eum Corui de torrente:* Atq; hinc prouerbium apud Græcos comicos vsitatum, ἐς κόρακας. In ijsdem diuinis * literis legitur apud Græcos μὴ ἀποσκορακίσῃς με, quod nonnulli ad hoc prouerbium trahunt, verbumq; ἀποσκορακίζομαι Suidæ agnitum dicunt, eo ipso Dauidico citato versu, & mẽtione ignominiosè repulsæ facta, Latini simpliciter *Ne repellas me*, reddidere. Sed. n. Euthymius id verbum etiam è scoria desumi posse innuit, quæ spurcitia est in omni metallo, & tanquam fæx inutilis proijcitur, indeq; fieri ἀποσκωριάζειν contemnere. Sic & à Coruo Rhetore hieroglyphicum desumitur, qui pòst Hieronis obitum primus Rethoricam Syracusis docuit, quo celebritate motus Metellus Diodorum Rhetorem, quo magistro vsus fuerat, iam defunctum honoraturus, Coruum lapideum sepulchro imposuit, quasi quod antiquissimo illi Coruo similẽ indicare vellet. Cæterũ Cicero rem aliò detorsit cauillatus in Metellũ, rectè eum. s. fecisse, propterea quòd discipulũ non dicere, sed volare docuisset, inconstantiã Metelli, qua malè audiebat, hoc dicterio perstringens. Quod verò Coruus Apollinis hieroglyphicũ haberetur, nonnulli ea de causa factum existimant, qua caprum Baccho, Sileno asinum stulta antiquitas dicauit inauspicatissimũ aiunt animal auspicatissimo oraculorũ authori immolari meruit. aliud est hãc, vel ipsam Deo cupiã facere hostiã, aliud specie Deũ ipsum explicare. Hoc modo animaliũ figuras huius, vel illius hieroglyphicõ esse dicimus, vtpotè qua posita Deus statim suus cognoscat. Igitur alij dicũt quòd medijs æstatis feruorib[9] pullos excludat,

Hæreticorũ typus.

Abraham. Abactor dictus, & quare.

Homo Coruis obiect[9] quid significet.

* Psal. 26.

Coruus Rhetor.

Apollinis hieroglyphicum.

Coruus

Coruus ideò præter aliorum animalium naturam aliquid Coruo peculiare datum esse, in quo cum sole caloris authore conueniat. Vnde legitur apud Petronium: Arbitrum.

Si contra rerum natura munera nota
Coruus naturæ frugibus oua refert.

Sed enim cùm [b] Porphyrius dicat: *Colorem nigrum Soli dicatum, quòd eius calore corpora humana etiam fusciora nigrioraq; reddantur*: & cùm Coruus inter aues maximè niger sit, itaq; manifesta causa est, cur is Apollini sacer habeatur. Porrò Brachmanæ colorem atrum in primis venerantur propter Solem omnia denigrantem. Nam & Salomon rem egregiè nigram ostensurus Canticorum Cantico: *Crines, ait, eius vt abietes, nigri sicut Corui.* Auem autem Apollini familiarem fuisse, atq; insigni candore prędit ã, ipsius verò mox indignatione, quòd ab se dilectę Coronidis crimen detulisset, in eam nigredinem demutatam, fabularum scriptores Hesiodum sequuti meminère. Sed Artemo Pindarum commendat, qui Apollinẽ ipsum nulla Corui mẽtione facta per se Isios, & Coronidis furtum deprehendisse ait: Coruũ siti damnatum ab Apolline, quòd sacrificantem aqua moratus esset, iam antè diximus, ideoq; sitis hieroglyphicum est. Quare & Nicander scripsit frequentiores eius alitis crocitatus venturæ pluuiæ indicium esse. Sed quoniam ob ventris profluuium, quo per æstatem sexagenos dies laborat, Coruus à potu abstinet, sobrietatem conuenientiùs, quàm sitim hanc vocabimus. Impostorem significare Coruum insistentem venæ, & saxum ore tenentem non immerito quis dicet. Vt enim iam antè meminimus, quæ auis huius sagacitas est, si quando aquam in vrna submissam adeò, vt eam rostro nequeat attingere, repererit, tum verò lapillis vna congestis, & immersis aquam subleuat, & siti consulit. Idem de cane Plutarchus scribit, qui lapillos in amphoram oleariam coniiciebat, donec oleo redundante lambere posset arbitratu suo. At vel argutum physicum, aut subtilem mathemeticum quis Coruum arbitretur, qui rerum omnium plenitudinem esse, & mutuam corporum pugnam, eaq; inuicem sibi cedere, alterum in alterius locum succedere, grauia imum, læuia summum petere apprimè cognoscat: aut quasi eam Archimedis rationẽ intelligat, qua coronæ sacoma quam mirè cęlatam ob insigne artificium Hiero Syracus. Tyrannus fraudem subolfaciens cùm refundere nollet, fraudem tamen percipi maximè auebat, ipse Archimedes callido certè consilio deprehendit. Veruntamen non ea Corui mens est, vt vel miras naturæ affectiones, vel subtiles Geometrarum speculationes rimetur. Vna in corpore conseruando cura est, hæc vna mentem acuit, hæc callidum facit. Sycophantam reuerà, & impostorem eius imago, ut suprà annotauimus, referet. Qua in re historiam Valeriani, ex quo multa huc retulimus, narrare lubet, qui non absimilem Coruinæ imposturæ famulum habuit, & in eo uitæ alendæ genere apprimè callidum, sed verba eius ipsa ascribamus. Fuit mihi Romæ famulus, ait, natione Gallus, patria Verdunensis, nomine Rolandinus, facetulus, & morio non sanè illepidus, & cùm primis officij sui memor. Allatus ad me fuerat Venetijs uini Cretici cadus, generosi admodum, atque suauissimi. Iussi, uti mos est, talia non credere famulis, sed diligentiùs asseruari, amicis aduenientibus potiùs, quàm mihi vsui futurum. Interdum tamen vnciatim minimum quid hauriebatur. Intermonebat famulus subinde futurum, vt nectar (sic enim ipse vinum appellabat) si ita asseruare pergerem, in massam obdureretur, atque etiam lapidesceret. Putabam ego de firmitate dici, quam vinum indies veterascens acquirebat, atque benè sanè respondebam. Quid autem? Venit æstas, visumque est cadum, ne conciperet æstum, loco dimouere. Cumque in commodiorem cuppam transferre vellem, vix duobus inde sextarijs effusis nihil amplius effluebat, ipso tamen pondere permanente. Quid sit miror. Operculum supernè tollo, introspicio, rem immisso digito peruestigo, atque ecce vim ibi glareæ ingentem, quanta nux iuglans est, magnitudine ad summum, usque cadum aggestam, quam non in cuppam, sed in vimineum corbem transfundere necesse fuit. Ita astutulus ille veterator quotidiè aliquid subducebat, & ne tubulus, qui paulò infra cadi medium immissus erat, aliquando rem proderet ad exhausti vini modum lapillos eos amoto supernè operculo, quà liquor infundi solet, immittebat, oppletoque ita calculis cado, ut nullum iam amplius infarcire posset, satis iam colluctatus non exspectato, vt res propalam fieret, domo emigrauerat. Hæc Pierius. Quibusdam etiam proditoris signum est Coruus, quippè qui Phœbo Coronidem Nympham à iuuene vitiatam fuisse reuelauerit, ut fabulæ habent. Vndè ob loquacitatem ab Apolline indignabundo ex albo in nigrum uersus, dignum suæ alios deferendi libidinis præmium tulit. Quod plerunq; proditoribus accidere solet, ut peius cum ipsis postea, quàm quos detulerint, agatur. Est etiam rei uagæ, & inconstantis symbolum iuxta illud Horatij:

Est aliquid quò tendis, & in quod dirigis arcum
An passim sequeris Coruos testaq; lutoq;?

[b] Lib. de abstinen. carnium.

Brachmanæ coloris atri cultores.

Sitis Hieroglyphicũ.

Sobrietas Corui.

Impostoris typus.

Archimedis ingeniũ

Coruus sycophantæ imago.

Famuli cuiusdã astus lepidus.

Coruus proditoris signum.

Proditores puniendos.

Incõstantię symbolum

[Iuſtitiæ ſignum.] A Noe ex arca ablegatus Coruus, iuxta Theologos diuinæ iuſtitiæ ſymbolum gerebat, aliàs hominis improbi nota eſt, in quo ſenſu etiam Iuuenalis dixit:

Dat veniam Coruis, vexat cenſura Columbas.

Et Prudentius.

Coruos mutare Columbis.

PROVERBIA.

[Mali Corui malũ ouũ.] MALI *Corui malum ouum* Κακοῦ κόρακος, κακὸν ᾠόν. Aptè vſurpabitur, quoties à malo præceptore diſcipulus malus proficiſcitur. ex improbo patre improbus filius, ex patria illaudata, vir illaudatus, deniq; facinus ſceleſtum ab homine ſceleſto. Metaphoram alij ad naturam animantis referunt, quæ nec ipſa idonea eſt humanis cibis, nec ouum parit ad quicquam vtile. Sunt qui fieri dicant, vt Coruorum pulli parentes ipſos deuorent, ſi fortè eos ad ſatietatem minimè pauerint. Alij, vt Suidas, & Varinus, ad huiuſmodi fabulam referunt. Corax quidam [Corax rhetoricen docuit.] Syracuſis poſt mortem Hieronis inſtituit rhetoricen mercede profiteri. Cum hoc adoleſcens quidam Tiſias hac lege pactus eſt, vt tum demum mercedem perſolueret, vbi iam artē perdidiciſſet. Dein vbi iam arte cognita præmium reddere cunctaretur, Corax in ius diſcipulum vocauit. Vbi iuuenis huiuſmodi dilemma proponit. Percontanti quis eſſet artis finis. vbi Corax reſpondiſſet, perſuadere dicendo. Age, inquit, ſi perſuadeo iudicibus me nihil debere, non reddam, quia vici cauſam: ſin minus perſuadeo, non reddam, quia non perdidici artem. At Corax Tiſiæ dilemma tanquam vitioſum, & antiſtrephon in diſcipulum retorſit ad hunc modum: Immò, inquit, ſi perſuades, dabis, quia tenes artem, & debes ex pacto: ſin minus dabis, quia ſententia iudicum damnatus es. Quod commentum tam vafrum, tamq; callidum, vbi iudices audiſſent admirati verſutiam adoleſcentis, ſucclamarunt, Κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν. Sunt qui narrant, hoc ſucclamatum à Corona circumſtantium, cùm alter alteri litem intenderet. Huiuſmodi fermè leguntur in Prolegomenis in Hermogenis Rhetoricen. [Coruus aquat.] *Coruus aquat.* dici ſolitum, vbi quis non citra negotium, citraq; ingenium, quæ cuperet, conſequeretur: Aut vbi quis rem nouis artibus efficere tentaret. Ductum adagium à Coruo ſitienti, & lapillos in vrnam congerente. quod [a] Plinius vt rem geſtam memorat. [a L. 10. c. 43.] [Corui Luſcinijs honoratiores.] *Corui Luſcinijs honoratiores*: Κόρακες ἀηδόνων εἰσὶ τιμιώτεροι Cùm indocti doctis præferuntur, improbi probis, blaterones eloquentibus, rapaces ac furaces cordatis viris, & integris. Illud apud Martialem: *Inter Ledæos ridetur Coruus Olores.* æquiualet ei, quod eſt apud [b] Virgilium: *Interſtrepere Anſer Olores.* [b In Bucolicis Egloz. 8.] [Coruus abſente gracculo pulcher.] *Coruus abſente Gracculo pulcher.* Adagium in Theophilacti epiſtolis legitur κολοιοῦ μὴ φανέντος καὶ κόραξ ἐν τοῖς εὐπρεπέσι καταλογισθήσεται ὄρνισιν. id eſt, *non apparente Gracculo inter ſpecioſas aues numerabitur Coruus.* Non inuenuſtè eo vtemur, cùm duos ſimiles propè deformitate comparamus. Elegantius ſonabit, ſi ad ingenium transferatur, vt ſi dicamus, Saluſtij immanem illam in Ciceronem dicacitatem luſum eſſe præ effræni illa Caleni Furij apud Dionem in eundem virulentiam. *Coruum deluſit hiantem*, dictum eſt ab [c] Horatio in eum, qui captatorem ſuum arte fruſtratus fuerat. [c 2. Serm. Sat 5.]

Plerumq; recoctus
Scriba ex quinqueuiro Coruum deluſit hiantem.

[Corani teſtamentum] Loquitur de Corano, qui Naſicæ ſocero ſpe teſtamenti oſtentata per dolum moriens nihil præter plorare reliquit. Videtur autem hoc adagiũ effictum ad illud Græcorum λύκος ἔχανε, id eſt, *Lupus inhiabat.* Vt itidem dicere liceat, Lupum deluſit hiantem, & Κόραξ ἔχανε, id eſt, *Coruus inhiabat. Coruus nuncius.* Adagium eſt apud Polydorum Virgilium, de eo, qui aliquo terrarum miſſus, non reuertitur. Alluſum eſt ad Coruum illum, quem legimus Noe miſiſſe viſum an vſpiam terra appareret, quæ diluuio obruebatur, qui minimè redijt. Si breuis apologus authore Fabio parœmiæ genus eſt, cur non illud etiam Prouerbijs, annumeremus, quod ſcripſit Horatius:

Sed tacitus paſci ſi poſſet Coruus, haberet
Plus dapis, & rixæ multò minus inuidiæq;.

[d Li. de Deo Socratis.] Quidam ſumptum exiſtimant ex apologo, quem [d] Apuleius de Coruo prædam nacto refert, quam Vulpes ita intercepit, dum ab ipſa perſuaſus, quaſi egregiè, & ſuauiter caneret, ad cãtum iam linguam, & roſtrum applicaret; Quadrat in eos, qui ſi quid boni, aut incurioſitate, aut aliorum blanditijs deliniti, id ſinunt elabi. [Coruus ſerpentem.] *Coruus ſerpentem.* Κόραξ τὸν ὄφιν, vbi quis ſuo ipſius inuento perit, ſumptum ex Apologo Aeſopi. Coruus eſuriens ſerpentem in aprico dormientem

tem conſpicatus rapuit, à quo morſus perijt. Cognatum eſt ei, quod alibi referemus, *Cornix ſcorpium.* Torquetur id in hominem ob edacitatem periclitantem, veluti Diogenes Cynicus crudo polypo crudo perijt. *AD CORVOS* βάλλ' ἐς κόρακας, id eſt. *Abi ad Coruos*, perinde ac ſi dicas, Abi in malam rem. Abi in malam crucem. Frequens eſt apud [e] Ariſtophanem, & item ſimpliciter ἐς κόρακας, ſeu ad Coruos. [f] Plutarchus Herodotum taxat, quòd Iſagoram ad Cares, veluti ad Coruos relegârit, id eſt, quòd eum Carem fecerit. Zenodorus ſcribit in Theſſalia locum eſſe, cui nomen inditum Coruis, in quem nocentes præcipites dabantur, atq; huius adagij Menandrum etiam meminiſſe. Quoſdam autem originem adagij ad talem hiſtoriam referre. Bæotijs quondam Arnam incolentibus oraculo prædictum eſt, futurum vt è finibus expellerentur, ſimulatq; Corui albi apparuiſſent, euenit deinde vt adoleſcentes aliquot per laſciuiam, & temulentiam Coruos, quos ceperant, gypſo oblitos rurſum emitterent. Quos vbi vidiſſent volantes Bæotij, recordantes oraculum, arbitrati adeſſe tempus, quo forent ſuis è ſedibus eijciendi, ſummoperè perturbati ſunt. Cæterùm adoleſcentes territi, & ipſi tumultu profugerunt, ac locum quendam ſibi mercati ſunt, cui nomen Coracon, id eſt, Coruorum. Contigit aliquantò pòſt, vt Aeoles eiectis Bæotijs Arnam occuparent, apud quos hic deinde mos obſeruatus, vt maleficos in eum locum, ſcilicet κοράκων relegarent. Ariſtophanis interpres paulò diuerſiùs rem enarrat, nempè Bœotijs aliquando à Thracibus ſubuerſis, ac profligatis reſpondiſſe Deum, vt ibi ſedem figerent, vbi Coruos albos reſpexiſſent, conſpexiſſe autem in Theſſalia iuxta ſinum Pagæaticum circumuolantes Coruos quoſdam Soli ſacros, quos pueri per luſum gypſatos dimiſerant. Bæotij verò rati, iam perfectum oraculi ſymbolum, inibi ſedem conſtituerunt. Sunt qui Parœmiam ad Coruorum volatum referant, quòd in deſertis ferè locis volitare conſueuerint, & cadauera obſeruare, vt prouerbium conueniat cum illo, in extremas ſolitudines publicitùs deportandum. Stratonicus citharœdus detorquet in pſalten quendam apud [g] Athenæum. Is cùm ei neſcio quid moleſtus eſſet, ψάλλ', inquit, ἐς κόρακας, deprauata per iocum voce ψάλλε pro βάλλε. Malum id etiam Germani imprecantur per Coruos, vt te Corui depaſcantur. Vtitur huiuſmodi imprecandi formula Strozza Pater:

[e] In Nubib. *[f] In Comment. aduers' Herodotum.* *Coruus Theſſaliæ locus.* *Bœotiorum augurium.* *Corui gypſo obliti.* *Coracon locus.* *[g] Lib. 8.*

Deq; tuo impaſtus ſit vixo cadauere Coruis.

Eleganter dictum eſt à Diogene Cynicò ſatius eſſe ad Coruos deuenire, quàm ad adulatores, quòd hi & viuos etiam, & bonos viros deuorarent, illi malos tantùm, & ſupplicio pro ſcelere affectos. Porrò apud [h] Iuuenalem verſus iſte:

Dat veniam Coruis vexat cenſura Columbas.

prouerbialiter dicitur, quaſi diceret pœna legum exercetur in humiles quoſpiam, & à quibus ob ingenij manſuetudinem aliquid emolumenti poteſt auferri, rapacibus ignoſcitur. Prouerbium ſumptum videtur ex apophthegmate Anacharſidis, qui hoc dicto eluſit ſtudium Solonis in conſcribendis legibus, quemadmodum refert [i] Plutarchus. Leges aranearum telis ſimiles dicebat, propterea quòd in illas, ſi quid leuius, aut imbecillum incurrit, hæret: ſin maius aliquid, diſſecat, ac fugit. Ad eandem ſententiam pertinet, quod ait [k] Terentius:

Quia non rete Accipitri tenditur, neque Miluio
Qui malè faciunt nobis, illis qui nihil faciunt, tenditur.
Quia enim in illis fructus eſt, in illis opera luditur.

Idem adagium tribus duntaxat verbis expreſſit Polydorus Virgilius: *Hic Coruus eſt.*

Adulatores Coruis peiores. *[h] Sat. 2.* *[i] In Solone.* *Leges aranearum telis ſimiles.* *[k] In Phormione.*

MEDICA.

MEDICVS quidam ætate Plinij, vt ipſe tradit, celebris, Coruos duos menſe Martio ſublatos è nido, combuſtos, & in læuiſſimum pollinem redactos, epilepticis propinabat bis, vel ter in die drachmæ pondere cum aqua decoctionis caſtorei. Aliqui Coruum excoquunt, & nocte concubia in plumbeum vas condunt ad denigrandos capillos. Quam vim Philes ouis eius aſcribit dicens:

Corui pullus ad epilepſiam. *Oua ad denigrandos capillos.*

Πλὴν τοῦτο πιστὸν ὡς μελαίνει τὰς τρίχας
Κόρακος ὠὸν συντεθὲν τῇ μυρσίνῃ. id eſt,
At hoc credi dignum nempe pilos reddere atros
Corui ouum commiſtum myrto.

Verùm, vt iſthæc veroſimilia ſunt, ita quæ ſubit, eius cancellos mihi videntur excedere, ſed penes alios iudicium, penes ipſum fides eſto, ait autem:

Χρὴ γοῦν βαστάζειν τὸν δολοῦντα τὴν κόμην
Μύσαντα τῷ στόματι συνέχειν στέαρ.

Μὴ καὶ τὸ λευκὸν τῶν ὀδόντων αὐτίκα
Τραπὲν μελανθῇ τῆς βαφῆς προηγμένης. id est:
Oportet igitur, ò Imperator cùm qui fucet comam
Compresso ore fermentaceam offam continere
Ne candor dentium repente
Vertatur in atrum ob præcedentem infecturam

Sanguis. Sunt qui sanguine & cerebro Corui vtantur, cum vino nigro ad eundem vsum. Platearius sumantur, inquit, scrupuli tres sanguinis à spatulis per scarificationem extracti, & cum ouo Corui dentur in fine accessionis, ægro adhuc stupido. Rhasis sanguine Coruorum subtiles reddi
Seuum. pilos tradit. Seuum verò Corui & rutam recentem cum oleo misceri iubet, quo inuncti capilli nigrescant. Cerebrum Corui cum stillaticio liquore verbenacæ epilepticis prodesse ab amico quodam suo tanquam experimentis comprobatum remedium sibi perscriptum Orni-
Fel. thologus scribit. Tradit Rhasis *fel Corui mixtum oleo de aliuiule* (quod equidem quale sit ignoro) *& corpori toti illitum soluere Veneris vincula:* Videtur autem Rhasis sesaminum oleum velle
* Lib. de incantat. dicere, quod ex [a] Constantino colligitur, vbi sententiam Rhasis confirmat. Verba eius sunt. *Oportet aliquando hominum cogitationes fallere medicum, & eorum persuasioni etiam falsæ se accommodare, & remedia quædam etiam contra rationem permittere, quibus illi confidant. Memini ego quendam virum nobilissimum iurare se esse ligatum, ne cum mulieribus coiret, quem cùm ab hac persuasione nulla arte reuocare possem, finxi me quoque credere ipsum omninò esse ligatum, ne cum mulieribus rem habere posset, & remedium ostendi ex Cleopatra de informanda mulierum speciositate, in quo promittitur si ita legatus fel Coruinum cùm sesamelao misceat, ac totum corpus inungat adiutum iri. Hoc ille audiens confisus est libro verbis, & cùm id fecisset, liberatus coeundi potestatem recepit.* Quidam, vt author est Rhasis suffie-
Fellis vsus. bat se felle Coruino, vt redderet capillos albos, quod quidem consecutus est. Mirum sanè est, si verum est, tam contrarias partibus Corui diuersis inesse facultates, vt cerebrum Corui nigros,
Cor. fel verò albos capillos reddat. Psellus Platonicus author est Coruum etiam ad uigilias conferre. Hinc dicunt, si quis Corui cor super se portauerit, non dormitaturum, donec deposuerit. Idem pede Coruino à collo tussi laborantis pueri suspensum eum curari tradit. Dentium do-
Fimus. lorem statim abire scribunt fimo Corui, lana adalligato, vt docet Plinius: *Imo verò*, si Marcello credimus, *fimus Corui lanula obuolutus denti cauo infulcitur minutatim, ac sine dolore eum discutiet*. Sextus, *Cauo denti*, inquit, *fimum Corui si imposueris, dentem rumpit & dolorem tollit*. Eundem Corui *fimum, lana adalligatum infantium tussi mederi* Plinius scribit, *suffitum* autem *lepram etiam albam, &*
Ouum. *alphos curare* Kiranides ait. *Ouum Corui grauidis cauendum constat, quoniam transgressus abortus aspe ros facit* Plinius. Oua eius *denigrant capillos, si pilis rasis capiti illinantur*, teste Rhase. Huic succinunt, Plinius, Marcellus, & Sextus, qui modum utendi talem præscribunt. Corui ouũ in æreo, seu cyprio uase permixtum, & diù agitatum, donec mutet colorem, illitumq́; deraso capite, in vmbra per peniculum pictoris, donec ouum consumatur, nigritiam capillis affert. Sed donec inarescat, & siccetur infectio, oleum in ore habendum est, ne dentes simul nigrescant, tãta eius in inficiendo vis esse solet. Et seuo Coruino faciem perungi oportet, ne distillãtibus guttis maculetur. Vel ut inquit Sextus, *medicamento illicito caput ligabis, nec ante quartum diem solues*, & hoc facit, ut ne cani unquã exeãt: *quarto die*, inquit Marcellus, *caput lauari oportet post medicamen impositum*. Oua coruorum ab Arnoldo Villanouano ad Epilepsiam commendantur, dum ait: *Cum epilepsia fit ex melancholia, stercus Columbinum tritum, cum ouis Coruorum misce, & ceu cataplasma spleni impositum iuuabit, appositis prius sanguisugis; hoc enim cataplasma materiam trahit à capite ad splenem, & generat febrim, & sic epilepticum liberat, & maximè si fiat in autumno. Tres guttæ*, inquit idem, *sanguinis de spatulis patientis epileptici per sacrificationem extracta, cum ouo Corui, patiente adhuc existente stupido, in potu dare multum prosunt*.

ICONES.

NEMESIN Deam, quæ putabatur facinorosos & delinquentes punire (quidam fortunam dici credunt) coronam gestare in capite Pausanias refert, qua Corui & fortunæ parua insignia continerentur, sicut in manu altera Fraxini ramus erat, & in dextra
* Saturn. I. phiala. Dea hæc, vt scribit [a] Macrobius, propter superbiam colebatur.

VSVS IN CIBIS.

ABDICANTVR Corui in cibis omninò ob pabula, quæ magna ex parte sunt vel ex hominum, vel aliarum animantium cadaueribus. Quare immunda velut auis, & quæcunque sunt è Coruino genere in sacris literis Hebræorum mensis arcebantur. Vnde Prudentius: *Hæc*

Hæ auibus, quia nuda patent passimq́; vorantur,
Immundisq́; iacent fœda ad ludibria Coruis.

Interdicitur autem, vt inquit Procopius Gazæus, quòd tenebrosi, & maligni ingenij homines his auibus indicentur. Auaritia quoque ex Coruo prohibito, prohibetur, vt [a] Clemens docet. Corui carnem tanquam valdè noxiam Accipitri dare vetant Accipitrarij.

[a] *Stromat.* 1 Corui cor in cibo prohibitu.

EMBLEMATA.

ALCIATI Emblema quod inscribitur. *IVSTA VLTIO.*

Raptabat volucris captum pede Coruus in auras
Scorpion audaci præmia parta gula.
Ast ille infuso sensim per membra veneno
Raptorem in Stygias compulit vltor aquas.
O risu res digna, alijs qui fata parabat,
Ipse perit proprijs succubuitq́; dolis.

Aliud siue emblema, siue symbolum est apud Claudium Paradinum, quod inscriptum est INGENII LARGITOR. Vbi Coruus, vt antè ex Plinio, & Aeliano recitauimus, extrema siti laborans, dum bibiturus, vasculum aqua altiùs residente, quàm ut exorbere posset, lapillis ordine callidus tantisper implet, donec quæ in imo fuerat, sursum supernataret, vt ita sitim leuaret, præcipuo sanè quærendæ subtilitatis, & artis remedium necessitatem esse nobis argumento. Idem emblema inter alia multa pulcherrima in suburbano meo depictum est. Sed cum hoc lemmate: INGENIVM INTENDENS VALET.

FABVLOSA.

CVM saturrimæ in Coruo nigredinis, & sitis acerrimæ, qua in æstate torquetur, causam frustra antiqui quærerent, in fabulas eas reiecerunt. Asserebant autem album antè fuisse Coruum, sed ob loquacitatem & accusandi libidinem ab Apolline in atrum commutatum, quam fabulam [a] M. Antonius Tritonius prolixè & exactè persequitur in hæc verba: Coruus Coronida Coronei Phocidos Regis filiam, Apollinis amicam in adulterio deprehēdens, ad Phœbum crimen delaturus aduolauit, quem tamen garrula Cornix, quæ ipsa erat Coronis, huiusmodi uerbis insequebatur. Respice, amabo, ô Corue, respice vt ego etiam sim uolucer atque audi, quæ fuerim, & quonam pacto in tantam inciderim calamitatem. Nam cùm Minerua Erichtonium Vulcani filium, qui in terram ex amplexu deciderat, sustulisset, illumq́; Pandroso Herse, & Aglauro Cecropis filiabus cistula inclusum custodiendum tradidisset, vetuissetque ne illum cuiq́; ostenderent. Aglauros cistulam cùm aperuisset, puerum mihi vnà cum serpente iacentem ostendit, quod ego imprudens Deæ statim nunciaui. Illa verò iram in me conuertens, ne in uirginum suarum societate ampliùs essem, prohibuit, sicq́; cùm in littore infelix diuagarer, Neptunus me procul conspectam adamauit, iamq́; uim mihi erat allaturus, cùm ab eadem Dea in Cornicem fui commutata. Vides igitur ô Corue, ut meum hoc crimen uenia potius, quàm ulla sit dignum culpa. Maior enim fuit error Nyctimenis Nyctei filiæ, quæ effrenata libidine concitata unà cum patre cōcubuit: quo scelere Dij immortales commoti, in Noctuam illam transmutārunt, quæ cæteris uolucribus inuisa nefandum scelus nocturno tempore occultat. Plura erat dictura Coronis, vt Coruum ab huiusmodi abduceret accusatione. Ille uerò celeriter aduolans ad Phœbum peruenit, nunciauitq́; uidisse se Coronida iacentem cum iuuene. Apollo indignatus telo puellam traiecit, quæ adhuc puerum ipsius Apollinis filium gestabat in utero. Idq́; cùm uidisset Phœbus, statim illum facti penituit sui, cumq́; illius rei Coruus in causa fuisset, auem posthac odio prosequens ex candido illum in nigrum conuertit. Hanc fabulam [b] Ouidius ita prosequitur:

Coruus albus in atrū mutatur.
[a] *Lib. 2. Epitom. Metamorph. Oui.*
Corui, & Coronidis fabula.
Coronis in Cornicem.
Nyctimene in Noctuam.
Coruus ex albo fit niger.
[b] *L. 2. Metamorph.*

Quam tu nuper eras, cùm candidus antè fuisset,
Corue loquax subitò nigrantes versus in alas,
Nam fuit hæc quondam niueis argentea pennis
Ales; vt æquaret totas sine labe Columbas:
Nec seruaturis vigili Capitolia voce
Cederet Anseribus: nec amanti flumina Cycno.
Lingua fuit damno, lingua faciente loquaci
Qui color albus erat, nunc est contrarius albo,

Pulchrior

Pulchrior in tota, quàm Lariſſaa Coronis
Non fuit Aemonia: placuit tibi Delphice certè,
Vel dum caſta fuit, vel inobſeruata: ſed ales
Senſit adulterium Phœbeius, vtq́; labentem
Detegeret culpam, non exorabilis index
Ad dominum tendebat iter: &c.

Igitur, vt ait Strozza pater:

Albus erat quondam volucris Phœbeia Coruus,
Nunc importuna præmia vocis habet.

e.3.Faſt. Alteram verò de Coruo ob ceſſationis peccatum ſiti mulctato fabulam Ouidius ſic narrat:

Fortè Ioui Phœbus feſtum ſolenne parabat,
Non faciet longa fabula noſtra moras,
I mea, dixit auis, ne quid pia ſacra moretur,
Et tenuem viuis fontibus adfer aquam.
Coruus inauratam pedibus cratera recuruis
Tollit, & aëreum peruolat altus iter,
Stabat adhuc ficus duris denſiſſima pomis,
Tentat eam legi, nec erat apta legi.
Immemor imperij ſediſſe ſub arbore fertur,
Dum fierent tardâ dulcia poma morâ.
Iamq́; ſatur, nigris longum capit vnguibus hydrum
Ad Dominumq́; redit, fictaq́; verba refert.
Hic mihi cauſa moræ viuarum obſeſſor aquarum
Hic tenuit fonteis officiumq́; meum.
Addis ait culpæ mendacia Phœbus, & audes
Fatidicum verbis fallere velle Deum?
At tibi, dum lacteus hærebit in arbore ficus
De nullo gelida fonte bibantur aqua.

APOLOGI.

Coruſ, & Vulpis fabula. ACCIDISSE fingit Aeſopus, vt Coruus pinguem nactus caſeum, ad ſyluam reuerſus in ſumma exultabundus ſederet quercu. Hunc conſpicata eminùs Vulpes, ac prædam ſua eſurie dignam, caſeum ratus, propiùs ſub arborem conceſſit, auemq; his verbis compellauit. Equidem, ò Corue, nullam ſcio auem, cui tu pulchritudinis merito cedere debeas. Nam etſi Cycnus te candore, tu ſanè ipſum ſplendore ſuperas. Quantum ad decorem, pluma mollis, caput argutũ, roſtrum validum. Iam ipſe oculis perſpicax, vnguibus tenax &c. Taceo, quòd Apollo te ſibi miniſtrum inter tot volucres elegit. Quod ſi vox tibi, quantum raucam eſſe dicunt, tantum ſuauis eſſet, & ſonora, iam ſylua ſanè hæc tota tibi ſimilem alitem nullam haberet. His verbis, quibus aſtutè præconium eius decantauit Vulpes, allectus & ſupramodum delectatus Coruus, neque tamen hiſcè contentus, ſed ampliores laudes promereri volens, ne id quidem, quod omnes ſibi denegant, ſibi deeſſe oſtentare cupiens, ſe ad crocitationẽ componit, & canere cœpturus, roſtrum aperit. Caſeum itaque excidere laxatum ſinens à Vulpe hoc ipſum expectante in humum delapſum confeſtim ante oculos obripi uidet, & ipſe ſuæ miſeriæ inſpector dolet.

Adulatores per Vulpẽ deſignati. Fabula hac graphicè admodum Clodoueus adulatorum mores depingi aſſerit, quibus nil antiquius eſt, quàm commodum ſuum etiam cum alterius detrimento augere, quam lepidis ſanè vèrſiculis expreſsit.

Vulpe gerente famem, Coruum gerit arbor, & eſcam
Ore gerens Coruus Vulpe loquente ſilet.
Corue decore decens Cygnum candore parentas,
Si cantu placeas, plus aue quoque places
Credit auis pictaq́; placent præludia linguæ
Dum canit vt placeas, caſeus ore cadit.
Hoc fruitur Vulpes, inſurgunt tædia Coruo.
Aſperat in medio damna dolore pudor.

Coruus Serpentem rapiens. Alius apud eundem apologus talis eſt: Coruus cibi indigens, vt ſerpentem in aprico quodam loco dormientem vidit, hunc deuolãdo rapuit. Hic cùm ſe vertiſset, atq; momordiſset ipſum,

Coruus

Coruus moriturus dixit: Me miserum, qui tale reperi lucrum, quo etiam pereo. Virum significat, qui ob thesaurorum inuentionem de salute periclitatur. Item alius sic habet: Coruus ægrotans ait matri, mater precare Deum, nec lamentare. Ea verò suscipiens, ait; Quis Deus, ô fili miserebitur tui, cuius enim tu carnes non comedisti? in illos, qui in vita multos inimicos habent, amicum in necessitate inuenturos neminem.

HISTORICA.

HISTORIAS de Coruo, tàm sacras, quàm profanas in mysticis & augurijs aliquot descripsimus, ideoq; plerasq; hic minimè repetendas duximus, sed eas tantùm, quarum aut nulla, aut obiter & velut per transennā facta est mentio. Ex his ea est, quæ de Coruino Romano ab historicis refertur, quam [a] A. Gellius accuratè complectitur his verbis: *De maximo Valerio, qui Coruinus appellatus est, ob auxilium propugnationemq́; Corui alitis, haud quispiam est nobilium scriptorum, qui secus dixerit. Ea res prorsus admiranda sic profectò est in libris annalibus memorata. Adolescēs Italo tali genere editus, L. Furio, Claud. Appio Coss. fit tribunus militaris. Atque in eo tempore copiæ Gallorum ingentes agrum Pontinum insederant, instruebanturq́; acies à Consulibus, de vi, ac multitudine hostium satagentibus. Dux interea Gallorum vasta & ardua proceritate armisq́; auro præfulgentibus gratia dimicandi ingrediens, & manu telum reciprocans, incedebat, perq́; contemptum, & superbiam circumspiciens, despiciensq́; omnia, venire iubet & congredi, si quis pugnare secum ex omni Romano exercitu auderet. Tum Valerius Tribunus cæteris inter metum, pudoremq́; ambiguis, impetrato prius à Consulibus, vt in Gallum tam immaniter arrogantem pugnare sese permitterent, progreditur intrepidè modesteq́; obuiam, & congrediuntur, & consistunt, & conserebantur iam manus, atque ibi vis quædam diuina fit. Coruus repentè improuisus aduolat, & super galeā Tribuni insistit, atque in aduersarij os, atque oculos pugnare incipit, insibilat, obturbat, vnguibus manum laniabat, & prospectum alis arcebat, Atque vbi satis sæuierat, reuolabat in galeam Tribuni. Sic Tribunus spectante vtroque exercitu, & sua virtute nixus, & opera alitis propugnantis Ducem hostium ferocissimum vicit, interfecitq́. Atque ob eam causam cognomen habuit Coruinus. Id factum est annis 405. post Romam conditam. Statuam Coruino isti D. Augustus in foro suo statuendum curauit. In eius statua capite Corui simulachrum est, reiq́; pugnaq́;, quam diximus, monumentum.* Hactenus A. Gellius. Ex hac familia erat Coruinus augur, qui Flaminium vetuisse fertur, ne repugnantibus auspicijs pugnaret, quemadmodum his versibus meminit [b] Silius Italicus:

Atque hic egregius lingua, nomenq́; superbum
Coruinus phœbea sedet, cui casside fulua
Ostentans ales proauita insignia pugnæ
Plenus & ipse Deum socium terrente pauore
Immiscet precibus monita, atq; his vocibus infit:
Iliacas te per flammas tarpeiaq́; saxa
Per patrios consul muros suspensaq́; nostræ
Euentu pugnæ natorum pignora, cedas
Oramus superis, tempusq́; ad prælia dextrum
Opperiare, dabunt ijdem tempusq́; diemq́;
Pugnandi tantum ne dedignare secundos
Expectare Deos, cum fulserit ore cruentam
Quæ stragem Lybiæ poscet: tum signa sequentur
Nulla vulsa manu vestiq́; interitus ales
Gaudebit, nullosq́; vomet pia terra cruores.

[a] *Lib. 9. c. 11. Noct. Atticar.*

Valerij Coruini hist.

Coruus Valeriū iuuat contra Gallum.

[b] *Lib. 5. de bello Punic.*

Heliam Prophetam [c] sacræ literæ tradunt in summa annonæ caritate à Coruo panem & carnem, quod satis esset, manè & vesperi iussu diuino accepisse, cùm iuxta torrentem Carith, qui potum suppeditabat, profugus lateret. Vnde Prudentius:

Nam Coruus Heliæ datus
Olim ciborum portitor.

Helias à Coruo cibatus.

[c] *3. Reg. 17.*

Pari pacto D. Paulus primus Anachoreta ministros sibi & familiares Coruos habuit. Hic Decij, & Valeriani sæuitiam fugiens sedecim annos natus, mox solitudinem petens, septem & nonaginta annos in Eremo exegit, quantum aliorum nemo. Speluncam habuit in regione Thebaide, palmarum fructus ab initio esitauit, annos dein sexaginta dimidium panem illi præbuit Coruus, atque ministrauit, aquam bibit, nudum alioquin corpus palmacea texit tunica, nunquam post discessum hominem vidit præter Sanctum Antonium, qui supremo vitæ die illi affuit, prouidentia, vt credere par est, diuina. Inter itaque SS. Antonij & Pauli sermocinationes,

S. Paulus Anachoreta à Coruis pascitur.

vt inquit

d In vita S. Pauli Eremitæ.

e In vita Pauli.

vt inquit d D. Hieronymus, suspiciunt alitem Coruum in ramo arboris consedisse, qui inde leniter subuolans integrum panem ante mirantium ora deposuit. Post cuius abscessum, Eia, inquit Paulus, dominus nobis prandium misit, verè pius, verè misericors, sexaginta iam anni sunt quod accipio dimidij panis semper fragmentum: verùm sub aduentum tuum militibus suis Christus duplicauit alimoniam. Hanc de Paulo Eremita historiam e Baptista Mantuanus sic describit:

Tum solitus Paulo Cererem deferre per auras
Quotidiè, victus inopis plus attulit ergò
Hospitis Antoni, posuitq́, in limine Coruus,
Coruus enim, vel fortè aliquis sub imagine Corui
Angelus, vt nasci stellas vidisset ab ortu,
Ignotis epulas homini portabat ab oris.

Meginradus Eremita à latronibus occisus.

f In eius vita cap. 20.

Meginradum quendã Eremitam apud Heluetios, vt Ornithologus ait, duo latrones circa Caroli Magni tempora occiderunt, quos cùm Tigurum vsque Corui insequerentur infestarentq́, argumento fuêre populo, vt deprehensi, pœnam tanti sceleris luerent, cuius rei adhuc insigne domus est, in quam diuerterant. f Beda cognomento Venerabilis de S. Cuthberto Confessore Anglo huiusmodi recenset historiã. Libet, inquit, etiam quoddam B. Cuthberti in exemplum præfati P. Benedicti factum narrare miraculum, in quo auium obedientia & humilitate palam superbia & contumacia condamnatur humana. Erant siquidem Corui multo ex tempore eiusdem insulæ sedibus assueti, quos cùm die quadam vir Dei nidificantes hospitiolum fratrum rostro lacerare, ablatosq́; culmos, quibus tectum fuerat, ad fabricam nidi ore ferre consspiceret, coercuit eos leui protensione dexteræ, atque à læsione fratrum iam cessare præcepit. Sed illis imperium spernentibus, In nomine, inquit, Iesu Christi abite quantocyus, neque in loco, quem læditis, vlterius manere præsumatis. Vix verba compleuerat, & confestim tristes abiêre; peracto autem triduo vnus è duobus redijt & fodientem reperiens famulum Christi, sparsis lamentabiliter pennis, & submisso ad eius pedes capite, atque humiliata uoce, quibus valebat indicijs, ueniam precabatur. Quod intelligens Venerabilis Pater, dedit facultatem remeandi. At ille impetrata eundi licentia mox sodalem adducturus abijt. Nec mora, redeunt ambo, & secum digna munera ferunt, dimidiam videlicet axungiam porcinam, quam Vir Domini aduentantibus postea fratribus sæpiùs ostendere, atque ad ungendas caligas præbere solebat, contestans eis, quanta sit cura humilitatis habenda, cùm auis superbissima, iniuriam, quam uiro Dei intulerat, precibus, lamentis, & muneribus festinârit abluere. Denique ad dãdum hominibus exemplum correctionis multos deinceps annos in ipsa insula manebant, & nidificabant, neque aliquid molestiæ cuiquam irrogare audebant. Nulli autem uideatur absurdũ à uolatilibus discere formam uirtutis, cùm Salomon dicat, Vade ad formicam ô piger, & considera uias eius, & disce sapientiam. Hæc Bæda, qui etiam de Sancto Columbano Abbate hęc refert: Alia uice cùm ad cibum capiendum ueniret Beatus Columbanus in cœnobio Luxouio, tegumenta manuum, quæ Galli Vuantos, idest, chirotecas vocant, quos ad operis laborem solitus erat habere, supra lapidem, qui ante fores refectorij erat, deposuit. Moxq́; quiete reddita, Coruus ales rapax aduolauit, vnumq́; ex eis rostro ferens abstulit. Peracta autem refectionis hora, foris vir Dei rediens, tegumenta manuum requirit. Cumq́; omnes inter se conquirerent, quis inter se abstulisset; vir sanctus ait, nullum alium esse, qui sine commeatu aliquid præsumeret contingere, nisi alitem, qui à Noe dimissus ad arcam non remeauisset: additq́; se nullo modo suos pullos aliturum, si rapax furtum celeri volatu non referret. Expectantibus autem omnibus fratribus in medio eorum, Coruus aduolat, malè sublatum furtum rostro reportat, nec se pennigera conatur eripere fuga: sed mitis ante omnium conspectum, oblitus ferocitatis, vltionem expectat. Quem vir sanctus abire imperat. O mira æterni iudicis uirtus, qui tanta tuis famulis præstas, vt non solùm hominum honoribus, sed & auium obedientia clarescant. Non absimilem historiam g Laurentius Surius de Sancto Benedicto Abbate recenset hunc ferè in modum: Vicinæ Ecclesiæ presbyter Laurẽtius nomine huius nostri Subdiaconi Florentij auus antiqui hostis militia percussus sancti viri studijs cœpit æmulari, eiusq́; conuersationi derogare, quosque etiam posset ab illius visitatione compescere. Cumq́; iam se cõspiceret eius profectibus obuiare non posse, & conuersationis illius opinionem crescere, atque multos ad statum vitæ melioris ipso quoque eius opinionis præconio indesinenter vocari, inuidiæ facibus magis ac magis succensus deterior fiebat, quia conuersionis illius appetebat habere laudem, sed habere laudabilem vitam nolebat. Qui eiusdem inuidiæ tenebris cæcatus ad hoc usque perductus est, vt seruo omnipotentis Dei infectum ueneno panem, quasi pro benedictione transmitteret. Quem vir Dei cum gratiarum actione suscepit, sed eum quæ pestis lateret in pane, non latuit. Ad horam verò refe-

Corui Sancto Cuthberto obediunt.

Coruus chirothecã S. Columbani rapit.

g Tom. 2. in vita S. Benedicti Abbatis.

Florentius presbyter necem machinatur S. Viro.

rò refectionis illius ex vicina silua Coruus venire cõsueuerat,& panem de manu eius accipere. Qui cùm more solito venisset,panem,quem presbyter transmiserat,vir Dei ante Coruũ proiecit,eiq; præcepit,dicens: In nomine Iesu Christi Domini nostri tolle hunc panẽ, & talem eum in locum proijce,vbi à nullo hominum possit inueniri. Tunc Coruus aperto ore, expansis alis circa eundem panẽ cœpit discurrere, crocitare, ac si apertè diceret,& obedire se velle, & tamẽ iussa implere non posse. Cui Vir Domini præcipiebat iterum atq; iterum,dicens: Leua,leua securus atque ibi proijce,vbi inueniri non posit. Quem diu demoratus quandoque Coruus momordit,leuauit,& recessit. Post trium verò horarum spatiũ abiecto pane rediit,& de manu hominis Dei annonam,quam consueuerat accepit.[i] Idem author aliud miraculum recenset,quo Charini cuiusdam imminentem mortem D. Epiphanius per Coruum in aëre uolitãtem exponebat,his verbis. Cùm aliquando esset ad prandium in Episcopatu Epiphanius Episcopus omnes clericos in mensa habebat. Mos autem erat Epiphanio nocte, & die habere in manibus S. Euangelia,& docere uerbum diuinum, cùmq; in mensa doceret prandentes Epiphanius, auis, quæ dicitur Coruus,intensè vocem emisit. Dixit autem Charinus prandentibus. Quis nam ex vobis nouit,quid locutus sit Coruus? Verbum autem diuinum exponebat Epiphanius; eãdem vocem rursus emittit Coruus; dixit autẽ rursus Charinus. Quis est ex vobis,qui nouit, quid dicat Coruus? Epiphanius verò omnes rursus docebat in prãdio. Porrò autem rursus quoq; tertiam vocem emittit Coruus. dixitq; rursus Charinus. Dixi vobis,quisnam vestrum nouit, quid Coruus dicat. dixit quoque Charinus Epiphanio: annuncia mihi, & eris omnium meorũ dominus. Cui respondit Epiphanius. Dixit Coruus te non amplius futurum Diaconum, post orationem autem tremor inuasit Charinum, nec locutus est amplius, aut comedit, aut bibit, sed eũ portantes eius pueri tulerunt in domum suam, & posuerunt in lecto, manè verò mortuus est. Habebat autem uxorem fidelissimam, nec erat eis filius, ea obtulit omnia Epiphanio. Laborauerunt autem eius manus paralysi tempore decem annorum, postquam ergo eam tenuit Epiphanius,ut eam signaret, statim conualuit, & liberata fuit a doloribus. Etsi fabulam aut superstitionem fortè cuipiam sapere videbitur, quod nunc relaturus sum, cùm tamen à uiro sanctitate & doctrina graui nempè à B. Antonio literis mandatum sit, neque nos illud commemorare pigebit, maximè quòd sentẽtiam nostram de solita dæmonis in Corui figura apparitione etiã comprobat, narratio huiusmodi est. *Fertur in regione Puteolorum in Apulia inter aquas nigras & fætidas saxosum esse promontorium & scrupeũ. Ex quibus aquis exhalantibus consueto more teterrimæ videntur auiculæ repentè consurgere, & à Vespertina Sabbathi hora vsque ad ortum secunda feria humanis aspectibus apparere, & velut soluta à vinculis libere spatiari, alas extendere, plumas depectere. Nec vnquam videntur vesci, nec quolibet aucupis ingenio possunt capi. In matutino secunda feriæ ingens Coruus, instar Vulturis eas sequitur, & post eas crocitat, quæ protinus aquis immerguntur, nec vlterius apparent, vsque ad vesperam sequentis sabbathi. Has verò nonnulli perhibent animas esse hominum gehennæ deputatas, sed dominico die cum adiacentibus noctibus pro gloria resurrectionis Dominicæ refrigerio potiri. Cuius assertionis Prudentius adstipulator esse videtur in hymnis ita canens:*

Sunt & Spiritibus sæpè nocentibus
Pœnarum celebres sub styge feriæ
Illa nocte sacra qua redijt Deus,
Stagnis ad superos ex Acheronticis.

Sed Desiderius Cassinensis Abbas rem si sic habere funditus abnegabat. Vmbertus tamen Archiepiscopus præsente Desiderio retulit se hoc audiuisse ab incolis Apuliæ. Nota lector primum esse non posse, quia in inferno nulla est redemptio, non solum liberationis, sed nec interpolationis, nec diminutionis, nec refrigerationis ab illis, aut in illis pœnis secundum D. Thomam & alios. Vtrum autem illud sic se habeat, necne, & quid causa sit, nouit Deus. Hæc D. Antonius. Sed quod post diuini illius viri determinationẽ pius lector animaduertẽdus est, haudquaquã à nostra Catholica fide, aut pietate absonum esse, si quis non inferni, sed purgatorij pœnis animas eas addictas, diuina item indulgente clementia dominicę resurrectioni sacro die, acerbis igniũ supplicijs ad tempus exemptas relaxari dicat, quo elapso mox à tenebrarum angelo, sub atra Corui, immensi instar Vulturis, specie, denuò ad consueta tormenta compelli, vsquequò diuinæ misericordiæ uisum fuerit eas omni prorsus calamitate, ac mœrore solutos clarissimo, ac iucundissimo suo aspectu frui, permittere. Quod nobis etiam ardentibus votis Christus, patris sapientia & uerbum, Lux de lumine, sol æternus omnia uiuificans, est orandus, vt omni errorum ac vitiorum caligine, quam quotidiẽ summo studio ater ille Coruus tenebrarũ princeps mentibus nostris offundit, tandẽ diuini sui vultus gloriosa fruitione, ac ineffabili æterni gaudij fructu nos beare dignetur. Amen. Cæterùm hîc obiter etiam antequam ad Cornices nos accingamus, inserere lubet, quod [k] Hector Boëthius Deidonanus scriptum reliquit in Scotia ex Caratonio quodam eiusdem insulę Rege puerum natum esse Coruino capite, alioqui in nullo fœdum aspectu, ac postmodum in triumphũ à Rom. ductum.

[i] *Tom. 3. in vita Sancti Epiphanij.*

Charini mors per Coruum indicata.

In Chronicis Antonini.

Aues animæ hominum creditæ.

[k] *Lib. 3. Histor. Scot.*

Puer Coruina facie.

DE CORNICE. Cap. II.

Ordinis ratio.

DVO ſunt potiſsimùm, quæ me mouent, vt inter Coruini generis volucres Cornicem Coruo proximam faciam, corporis ſcilicet magnitudo, atque in omnibus ferè cum eodem ſimilitudo. Vnde non immeritò quibuſdam Gallis, vt Bellonius teſtatur, petit Corbin vocata, quaſi paruus Coruus, ſeu Coruulus. Imò, vt Perottus refert, etiam Cornicem Latinis à Coruo quidam appellatam putant. Sic Gracculos Cornicibus longè minores eſſe res infrà dicet, atque ideò vltimo loco collocandos.

ÆQVIVOCA.

Coronæ oppidū eiusq; ſynonima. * In Miſcenicis. Aeneæ Palladis ſimulachrum. Corone mulier. b Lib. de defect. Orac. Corone meretrix. c Lib. 13. Corone arcus pars. Finis bonꝰ Corone dictus. Coronę ſpecies. Cornice.

KOρώνη, Corone Meſſeniæ oppidum eſt in Peloponneſo, Ptolomæo teſte. Coron Sophiano, Niſi Nigro dicitur: Pedaſum Πήδασον ab Homero dici putant, vt tradit Strabo. Sed Αἴπειαν Aepea vocatum ſcribunt Pauſanias, & Stephanus, qui tamen illud in Laconia vicina regione ponit. Corone item Bithiniæ vrbs Stephano. Hęc ex Ortelio. Aliam in Pelopponeſo ad Pamiſi fluuij dextram, ad mare ſub monte Temathia, [a] Pauſanias Coronem ciuitatem fuiſſe dicit à Bœotiæ Coronia, (ex qua conditor eius oriundus fuit) ſic appellatam, quòd mœnium fundamenta defodientibus ænea Cornix inuenta ſit. Huius fortè rei argumento in Acropoli æneæ Palladis ſimulachrum, ſub Dio ſtabat, manu Cornicem tenens. Corone Κορώνη mulier eſt, quæ natalem Delij locum Apollinis oſtendit, vt refert [b] Plutarchus. Meretrix item, cui mater Κορώνη fuerit, apud Athenæum memoratur. Coronem, id eſt Cornicem, filiam Apollinis legimus in Coroniſmatis carminibus apud [c] eundem. Sed qui hæc cantillabant per iocum fortè Cornicem Apollinis filiam fecerunt. Coronem etiā dicimus in arcu, hoc eſt, ſummum cornu, & inciſionem, vbi neruus ſedet. Vnde inquit Euſtathius bonum rerum finem, auream coronen dicimus. Et Suidas πλήρωσιν hoc eſt, perfectionem metaphoricè interpretatur. Sed de hoc plura in prouerbijs. Κορώνη etiam coronæ ſpeciem ſignificat figura rotunda Euſtathio, ſic vt hæc uox Latinorum Corona, etiam Græcæ poſsit originis videri. Coronæ præterea (inquit Budæus) ſunt prominentiæ & ueluti ſupercilia quædam parietum arcendis ſtillicidijs inuenta vulgò la Cornice ſimiliter dictæ. Summam quoque penis partem, quam Galen. balanum, Latini glandem vocant, Coronem dixerunt. De his quoque in denominatis plura. Luſcinia ἄναυλος Κορώνη periphraſticè Heſychio, Varino & Suidæ dicta eſt. Turcę Gallinas nigras Cornices uocant teſte [d] Ornithologo, quòd proprium nomen non habeant.

SYNONIMA.

Oreb, Algorab. Kurka. Kra. a L. de nat. rer. Gaudes. Kokis. Hacha. Boroſiris. Xercula. Κορώνη. Κουρούνα. Κυράκα. Etymolog. Cornix eiusque etymologia. b L. 1 Epi. 3.

OREB Hebraicè Coruus eſt, quę uox & Cornices & genus omne Coruinū cōprehendi: Belluneſis Mouchar Algorab roſtrum Cornicis interpretatur. In trilingui cuiuſdā dictionario כורכא Kurka, Chaldaica, ut uidetur, uox pro Cornice ſcribitur. קאת Kauth Septuaginta Pelecanum uertūt: Vulgata editio Onocratulū. In Thalmud hęc auis (teſte Rabbi Dauid Kimhi) alio nomine קיק Kik uocatur ſolitaria & loca maritima incolēs: eā Iudęi Germani uulgò Kra, id eſt, Cornicem interpretantur teſte Germano quodā Hebręarum literarū perito. [a] Albertus alicubi pro Cornice Gaudes, nimirū ex Auicennę interprete, reddit. Cornix etiā Kokis dicitur: Alberto hacha, Kiranidi Boroſiris, Syluatico Xercula. Gręcū nomē Κορώνη eſt, & uulgare hodie Κουρούνα, uel κυράκα. Dicitur uerò Κορώνη quaſi κραώνη à uerbo κρώζω, ἢ παρὰ τὸ καυρον, ἢ γαῦρον ὅπερ σημαίνει τὸ κακὸν ut habet Etymologus. Polyrrhenijs Cretæ populis Cornix κόμβα dicitur teſte Heſychio. Eidem & Varino κεραὶς alio nomine, cui proximum eſt Germanum Krae. Græcos Cornicem κορὶ uocare author eſt Horus. Latini Cornicem appellant: quod quidem à Coruu deriuāt, alij à Græco, Aut forſan utraque per onomatopœiā dicta, aut à uerbo κρώζω. Diminutiuum à Cornice eſt Cornicula, qua [b] Horatius utitur: —— *Moueat Cornicula riſum, &c.* Pro hac Varinus & Heſych. apud Græcos κορωνία ſubſtituūt, cùm inquiūt: κολοιοὶ μικραὶ κορωνίαι, quaſi diminutiuū ſit à κορώνη. Verùm κορωνὶς potiùs dicēdū uidętur. Et ſic legitur apud Tretzen κολοιὸς ἢ μικρότερα κορώνη. Itē κορωνιδεὺς Heſyc. & Varino pullū Cornicis ſignificat, hinc pluralis numerus κορωνιδεῖς apud Euſtathiū. Italis dicitur Cornice, Cornacchia, Cornacchio, Gracchia Hiſpanis Corneia. Gallis petit Corbin, quaſi paruus Coruulus, Corneille, Graille, Graillat. Pullū Galli Corneilleau nūcupāt. Germani Crae, Krah, Heuskrae, Schvvartzkrahe, quæ domeſticā & atrā Cornicē ſonant, nimirū ad diſtinctionē Cornicis variæ. Malè igitur ab Ornithol. VVinterkrae, hoc eſt, hiberna vocatur, cùm hoc variæ propriū ſit. Quod ſi verū dicit Etymol. Gręcis Κορώνη dictā à verbo κρώζω, qđ vocē Cornicis exprimit, pari pacto Krae German. per

Onoma-

onomatopeiam confictum videri poteſt. Similem enim Coruo vocem edit, quæ eſt Κραε, à qua non admodum diſſonat Krae. Non diſſimilis originis videntur Gallorum Graille, & Italorum Gracchia, in quibus primæ ſyllabæ non multùm variant terminationibus, vt in idiomatum varietate accidit, ſolùm diuerſis. Hinc & Κιράις, quo nomine Heſychius Cornicem vocat, originem agnoſcere videtur. Hos igitur Krayen dicunt Germani, in quibus garrulitatem nimiã notare volunt, quod item Latini cornicari aiũt. Ideò garrulam Ouidius Cornicem vocat. Anglicum à Crouu. Ill, ricum vvrana. Anglis etiam Craye à Germanis Saxonibus, vt pleraq; , acceptum nomen vſitatum eſt, è quo Gallos quoſdam, qui Cornicem etiam Graie vocant, id vocabuli mutuatos aſſerit Bellonius, contra eos, qui vocum alluſione decepti Graye Gracculum eſſe Latinorum planè exiſtimârunt. Krayen qui Germanis. Cornicari quid.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

CORNIX Coruini generis auis eſt, & perinde atque Coruus Græca appellatione οἰωνῶν continetur, qua non Aquilę tãtùm, Vultures, Milui, & Accipitres, ſed & hoc non adunco roſtro, immundum & carniuorum alitum genus comprehendi volunt. Eſt Cornix non vnius generis: præter hanc enim, quę per excellentiã eo nomine dicitur, alia eſt Cornix frugiuora dicta, alia varia, alia marina ſeu aquatica, ſed hæc vltima, etſi cõmuni cũ Cornicibus nomine gaudet, genere diuerſa tamen eſt, utpotè palmipes. Hunc itaque in alium locũ ablegabimus. Illas uerò Cornici propriè & abſolutè dictæ, quam omnium primo deſcribemus, demum ſubnectemus. Οἰωνοὶ quę aues dicantur.

FORMA.

PRIMVM Cornicis genus omnes Gracculos uincit magnitudine (quamuis contrà icon quam damus ex Bellonio minorem oſtendat) minus tamen eſt Cornice ſpermologo, & multò minus Coruo. Roſtro, cruribus, & toto corpore undiquaq; nigerrimis, ita ut præ nigredine ſplendeat, & ad lucem obuerſa quaſi Indicum colorem, id eſt, nigrum ſubcæruleum referat. Roſtrum tamen propè caput albicat, duriſſimum, firmiſsimum adinſtar cornu, oblongũ, haud aduncum, uerùm acutiſsimum, quo nuces & alia dura etiam pertundit. Reliqua corporis habitudo Coruo admodum ſimilis eſt. Superior roſtri parte barbulas quaſdam ueluti ſetas habet circa palpebras, aliquando etiam inferius nigra quædam ueluti granula, eaq; minima. Pro ingluuie gulam ei patentiorem propius uentriculum natura dedit. Quamuis uerò naturaliter, ut Coruus, ita & Cornix nigra ſit, uiſa tamen nonnunquam alba, ſed ob raritatem miraculi loco habita, & naturæ ueluti monſtrum. Vnde, *Rhodiginus mei* (inquit [a] Ludouicus Cælius) *perlegans vſurpare prouerbium, vbi rarenter quid admodum & ferè nunquam obtingere volunt ſignificare. Dicunt enim perinde eſſe infrequens, ac ſit alba Cornix, ceu ferè non viſatur id auitij genus albicans. Cæterùm ſcitu condignum eſt, viſam temporibus meis, dum iſta proderem duorum ferè ſtadiorum ſpatio à patria* (Rhodigij) *mœnibus Cornicem albam, capite nigricante, ſicuti cæteris alarum apicibus in rubedinem vergentibus. Nec erat expreſſus candor, ſed liuens aliquomodo. Fuit ea mẽſibus aliquot omnibus conſpicua, non parum multis ad inſolentem ſpeciem, ad ſpectaculum confluentibus. Quia & nonnullis abijt ea res in prodigium, quod poſt eam viſam nunquam loci fuiſſet pax, tumentibus tunc pernicioſiſſimis bellorum procellis ac latius graſſante ferri licentia.* Hæc ille. In domo Ludouici Patauini Cardinalis Cornicem albam ſibi uiſam Niphus ſcribit: Talem Perottus quoque alibi ſe uidiſſe teſtatur. Illud uerò ut minimè mirum, ita neque uerum eſt, quod [b] Strabo refert ex Poſidonio, *peculiare eſſe Hiſpaniæ, vt nigræ ibi ſint Cornices.* Vbiq; enim gentium nigras eſſe nemo neſcit. Similiter & quid [c] Plinius ſibi uelit ignoro, dum dicit, *fuiſſe in vrbe Roma*, dum naturalem hiſtoriam conderet, *equitis Romani Cornicem è Bætica colore mira admodum nigro*, cùm non uideam quomodo noſtris iſtis uulgaribus nigriores reperiri poſsint. Album fuiſſe certè mirũ erat. Huc fortè pertinere aues Memnonias Ouidij, Aeliani, Oppiani, aliorumq; Poetarũ fabulis celebratas uult [d] Dalechampius. Ait enim earum formam a Cornicis deſcriptione non multùm abhorrere, ideoq; Cornicularũ genus exiſtimat. Sed cùm Aelianus, ut ipſemet teſtatur, figura corporis & forma Accipitribus ſimiles eſſe uelit, atq; unguibus aduncis, nigras totas, ſemina edere, non carnẽ: hæc omnia præter uictum & colorem Cornici minimè meo iudicio congruunt. Verùm de hiſcè latiùs ſuo loco. Cornicibus [e] Lucianus ridiculosè Eunuchos comparat, quòd ſcilicet, ut illæ, nec inter Coruos nec Columbas; Sic neque inter fæminas, neq; uiros hi numerari poſsint; quemadmodum enim Cornix cum Columbis colore, cum Coruis magnitudine diſsidet, ita etiam Eunuchus animal quoddam uarium eſt, & neutrius ſexus particeps. Pari penè pacto de Coruo albo à [f] Galeno dictum fuit, neque Coruis eum ob colorem alienum, neque Columbis ob magnitudinem ritè accenſeri poſse.

Magnitudo. Color. Roſtrum. Cornix alba.

[a] L. 17 lect. antiq. c. 11.
[b] Lib. 3.
[c] L. 10. c. 43
Memnonię aues.
[d] In comm. lib. 10. c. 26. Plin.
[e] In Eunucho.
Cornici Eunuchus cõparatus.
[f] Lib. 1. de nat. fac. c. 17

CORNIX NIGRA BELLONII.

LOCVS.

CORNICES circa vrbes præcipuè verſantur, itē circa domos, & ſterquilinia. Circa maris item littora, & fluminum ripas frequentes ſunt, vt piſces vnda eiectos deuorent. Vnde, etſi vbiq; ferè inueniuntur, in Britannia tamen priuatim ingēs Cornicū copia Cardano, & Turnero eſſe dicitur, cū quia mari vndiquaq; alluitur, tū quoniam in pabulo humido eius ſoli vermes abūdant. *Vbi enim pabulum*, inquit [a] Cardanus, *ibidem animalia ſunt, quæ eo veſcuntur, atque immodicè tunc multiplicantur, cum vbique abundauerit.*

Britannia cur multas Cornices alat.

[a] Lib. 10. de Subtil.

VOX.

VARINUS κρώζειν de Coruis, de Cornicibus verò κράζειν dici ſcribit. Alij contrà legendum putant. Nā Pollux τὰς κορώνας κρώζειν ſcribit, & Euphorion apud Athenæum Τετόμαντις ὅτε κρώζειν κορώνη, & Aratus παχέα κρώζουσα de Cornice dixit, & Heſiodus.

Κρώζειν. Κράζειν.

Μή τοι ἑφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη, hoc eſt.

Ne forte inſideat cornicans garrula Cornix.

Idem [a] Ariſtophanes facit. Vt vt eſt, non malè fortè, vt idem Varinus teſtatur, vocabulo in Εκλαγξα, indifferenter Cornix, vel Coruus κράζειν, vel κρώζειν dicentur, ab ſimilem nempè vocis aſperitatem, vnde & crocitum Latini non minus Cornici, quàm Coruo tribuunt, vt [b] Politianus, dum de Cornice loquitur:

Crocituq; grauem pluuiam increpat vſq; morantem.

Sic non ſecus, atque Coruum raucum vocant, vt [c] Pontanus:

[a] In equitib. [b] In Ruſtico. [c] Li. 1. amor.

Raucaq;

Rancaq; cùm Cornix, & benè cantet Olor.

Stridulam Prudentius:

Nec sago clangore loquax, nec stridula Cornix.

Vnde quia vocem Coruo similem edit Cras cras, itaque spei symbolum Cornicem nonnulli pronuntiant. Huic consonat Græcum κρώζειν Cornici, vt diximus à Varino propriè tributũ. Vnde Germanum kraë non temerè à voce impositum videri debet. Kratzen enim Germanis radere, seu scabere significat. Aspera enim vox, & scabra ingrata est, & aures veluti radit. Canentem Cornicem Latini propriè cornicari aiunt, vt Coruum crocitare. Vtitur hac voce translatitiè Persius: Cornix cur spei symbolum. Krae cur Germanis Cornix dicta. Cornicari.

Nescio quid tecum graue cornicaris ineptè.

Id est, Cornicum more frustra garris. Hoc Itali gracchiare, & gracchiuolare dicunt: Ariostus.

Sol dentro in van se li bestemmia, e gracchia.

Galli grazouiller, Germani kraeyen vocant. Crocitum verò impropriè à Pontano Cornici attributum, Coruo malim relinquere, cum quo & κρώζειν Græcorum, & Latinorum crocire magis conuenit. Vnde non omninò reprobanda Varini videtur sententia, qui vel κρώζειν de Coruo, vel κρώζειν de Cornice tantùm, vel vtrumq; de vtrolibet promiscuè dici vult. In summa garrulitatis ob streperi cantus assiduitatem ab [d] Ouidio Cornix arguitur: Crocitus Corui proprius. [d] Metamorph. 2.

—— Quem garrula motis

Consequitur pennis, sciteturut omnia Cornix.

quare & loquacem [e] alibi eam vocat: [e] Fast. 2.

Et sine lite loquax cum Palladis alite Cornix.

Hinc Agathocles Siciliæ Rex ob loquacitatem Cornix dictus fuit. imò ob nimium garrulitatis studium, & importunitatem [f] Virgilio improbitatis incessitur: Agathocles Cornix dictus. [f] Georg. 2.

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce.

Hic tamen Seruius per plenam uocem, raucam intelligit, quam fortè crassam, seu grauem meliùs dixisset, cùm & Aratus dicat παχεῖα κρώζετα. Alibi uerò ubi [g] Virgilij uersum exponit. [g] Bucol. 1.

Sæpè sinistra caua prædixit ab ilice Cornix.

Clamore eam, & rixis lætari tradit, ideoq; sua garrulitate damnum significare, præsertim ab militibus, qui maximè clamosi sunt, & rixarum cupidi. Quare Græci Poëtæ etiam λακέρυζαν, id est uociferatricem, & clamatricem, & transpositis primis syllabis κελάρυζαν uocârunt. Demùm & ipsa humanas uoces imitari nonnullis creditur, hunc [h] Papinij uersum citantibus: Cornix humanos sermones discit.

Quæ refert iungens iterata vocabula Cornix.

Omnes tamen ferè Codices (Perdix) habent, atq; ita legendum esse ex ijs, quæ de Perdicis docilitate suo loco dicturi sumus, liquebit. Adde, quod Serenus garrulã appellat Perdicem, id est, canoram. Cornicem uerò & ipsam uocalem, & humani sermonis capacem inueniri, liquidò scimus, & [i] Plinius locupletissimus testis accedit, sic scribens: *Nunc quoque erat in vrbe Roma hac prodente me, equitis Romani Cornix è Bætica primum colore mira admodum nigro, deinde plura contexta verba exprimens, & alia atq; alia crebrò addiscens.* Quamuis Cornices ταινυγλώσσας [k] Homerus uocet, id est, lingua longa, & extensa, ideoq; ad humanam uocem uix habiles. Etenim tales latiore lingua præditas esse Aristoteles author est, ut supra ex Psittacorum historia latè patet. [h] In Siluis. [i] L. 10. c. 43. [k] Odyss. E.

M O T V S.

CORNIX è genere earum auium est, quę celeriter uolant. Hinc [a] Ouidius: [a] In Epigr.

Hic leuiter Cornix pennis delapsa per auras

Venit. &c.

Ab incerto uolatu, ut credibile est, Vaga Horatio dicitur. Quod ad gressum attinet, ijs annumeratur quæ ambulant aues, non currunt, aut saliunt. Hoc [b] Virgilius spatiari uocat: Cornicis gressus. [b] Georg. 1.

Sola in sicca secum spatiatur arena.

Et Claudianus gradi:

—— Graditur si littore Cornix,

id est, ut Politianus exponit:

Lusca gradu Cornix lento metitur arenas.

Idque præsertim instante pluuia. Cum uerò pullos pascit, assiduè currere dicitur.

V I C T V S.

[a] 8. Hiſt. c. 3
Phiromach[us] Cornici comparatus quare.

CORNICES [a] Ariſtoteles annumerat pamphagis, id eſt, omniuoris. Quare non inconueniēter Phiromachum Poſſidippus, cuius venter omne ciborū genus auidiſſimè admittebat, Cornici comparabat hoc epigrammate.

Phiromachum veluti Cornicem multa vorantem,
Nocturnam tumuli foſſa profunda tenet.

Carnes enim, piſces, & fruges vorant promiſcuè, & littora, vt idem teſtatur, petunt, & quæ unda abiecerat, depaſcuntur: Sic vermes, & quoduis inſecti genus. Vnde locis humidis, & quæ terræ vermibus ſcateant, frequentes habitant. Præterea nucibus, vt Plinius teſtatur, in cibo gaudent, quarum duritiem roſtro repugnantem, volantes in altum in ſaxa tegulaſq; iaciunt, do nec quaſſatam perfringere queant, eaq; ratione nucleo frui. Baccis etiam cùm aliarum arborum, tùm oliuarum præſertim veſcuntur. Vnde velut olearum vaſtatrices Mineruæ inuiſas fabulantur Poëtæ. Si quid verò [b] Seruio Grammatico credimus, etiam alias aues inuadunt, non alia, quā cibi gratia illectæ, qua in re & Coruum imitātur, & ſui generis ingenium exprimunt.

Cur Mineruæ inuiſæ.

[b] In Bucol.

GENERATIO. EDVCATIO.

Nidus.

NIDVLANTVR Cornices in ſummis arborū frondibus. Vnde falſum eſt, quod vti Coruos, ſic Cornices fellando ore concipere quidam exiſtiment. Quod enim in naturæ modum inuicem permiſceantur præter Orum, qui tamen nonnulla ad fabulam potiùs, quàm ad rei veritatem recitat, ipſa etiam quotidiana experientia teſtis eſt, quamuis minimè propalam, vt ait [a] Aelianus: *Cornices non temerè, nec impudenter miſceri videas*. imò quod maius eſt, amantes mutuam inter ſe fidem ſeruant Cornices, cùm ſemel ſocietatem inter ſe inierunt, quod ſi alterutra moriatur, alteram, quæ ei ſupereſt, vſque ad extremum vitæ diem viduam permanere referunt. Quæ res illis cum Coruis, vt ſuprà audiuimus, communis eſt. Fœtus earum, authore Plinio poſt ſolſtitium accidit. Oua pariunt gemina, eaq; (ſi Alberto credimus) picta, vt Picæ, & Paſſeres, ex quibus mas, & fęmina plerumq; gignuntur, rariùs ex vtroque vel hoc, vel illud, vt Orus ſcribit. Nam pauciparæ ſunt, & infęcundæ, cuius rei cauſam [b] Alexander Aphrodiſienſis ſic explicat. *Cur animantium alia parere plura, alia pauciora conſueuerunt? Cenſendum naturam ſic ſtatuiſſe, ut quæ breui tempore uiuerent, hæ partu eſſent numeroſiori, uidelicet ea de cauſa, ut uitæ breuitas partus copiâ compenſaretur. Quæ autem diu uiuerēnt hæ pauca procrearent, quippe cùm temporis amplitudo poſſet rei, quam natura ſpectaret, ſatisfacere. Sunt hoc in genere elephanti, Cornices, Cerui. Quæ verò mediocriter viuerent, hæ etiam partu eſſent mediocri. Stirpes quoque eodem illo modo fructificant.* Hactenus Alexander. At fœminæ tantùm incubant & aſſiduò, mares verò cibum ſuggerunt, & incubantes paſcunt, ut inquit Ariſtoteles. Albertus id Coruos etiam facere ait, quod quidem verum eſt, atque ita toti generi potius, quàm vni ſpeciei conuenire. De pullorum enixu ſimile quid, atque de Bubonibus memoriæ prodiderunt Plinius ex Hyla, & Oppianus; quorum hic, *Cornicum pulli*, inquit, *ouis non ad caput ruptis, vt cæterarum auium, ſed retrorſum, pedibus primùm prolatis, excluduntur*. Ille vero, *Hilas, ait, Cornices à cauda exire de ouo tradit, quoniam pondere capitum peruerſa oua poſteriorem partem corporum fouendam matri applicent*. Sed quid hac in re ſtatuendum ſit, id de Bubonis generatione iam ſatis diximus. Verum vti illis fidem hac in parte non adhibemus, ita cæcos naſci libentiùs multò [c] Ariſtoteli veridico Philoſopho credimus, cuius hæc ſunt verba: *Aues nonnullæ imperfectos, & cæcos pariunt pullos, vt quæ paruo corpore multos progenerant, vt ſunt Cornix, Pica, Paſſer, Hirundo, & quæ in paucíparo genere copiam alimenti, parere vna cum prole non ſolent, vt Palumbes, Turtur, Columba*. Verùm quod hîc multiparam vocet Cornicem Ariſtoteles, Alberto, & Alexandro apertè refragatur, & forſan non immeritò. Nolim tamen affirmare, cùm nunquam mihi eius nidum videre contigerit. Itaq; id à peritis petēdum eſt. Pullos quidem, vt audio, non prius paſcunt, quàm plumis veſtiri incipiant, quod etiam de Coruis traditur, & alijs pleriſq; volacibus magis, quam puluoratricibus. Hæ enim confeſtim editæ per ſe comedunt. Fœtum etiam iam volandi potentem ſumma pietate diu proſequuntur, & auolantem ſubinde diu comitantur, vt [d] Ariſtoteles ſcribit. Vnde eas pietatis ergò non immeritò [e] Iſidorus prædicat. *Eximia*, inquit, *in illis circa filios pietas. Nam adeo nidos impensè fouent, vt aſſiduo incubitu plumas exuant. Quare iuſta natura talione, & decreto, quantum temporis impenderint in fœtibus educandis, tantum & ipſæ ſenio confectæ à pullis ſuis aluntur*. Et D. Baſilius, *laudandus eſt ſanè*, inquit, *Cornicis erga ſuam prolem amor: laudanda eſt diligentia: Hæc ſuos pullos iam volantes comitatur, ſuppeditanſq; alimoniam aliquandiu enutrit*. Hæc igitur Cornicum, & generatio, & educatio eſt.

[a] L. 3. c. 9. de Animal.
Cornicum caſtitas.
[b] L. 2. Probl. 64.
Cornice. à cauda excunt.
[c] Cornices naſcuntur cæcæ.
[c] 4. de Generat. cap. 6.
[d] 6. de Hiſt. cap. 8.
[e] 12. Orig. cap. 7.

SYMPA-

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

CORNICIBVS cum Ciconijs amicitiã quandã intercedere ex eo constat, quòd hisce maria transuolantibus, & in Asiam collecto agmine pergentibus duces sese præbeant. Quam amicitiam summo istoc encomio quidam persequitur. Mores verò Ciconiarum haud longè dixeris à prudentia rationeq; distare. Ita vno tempore omnes in nostras prouincias veniunt: ita sub vno signo, quasi militari quapiam tessera hinc à nobis auolant. Cornices autem nostrates, veluti lictores ipsas, satellitesq; comitantur, atque deducunt. Quin, vt mihi videtur & socias sese offerunt auxiliaresq; aduersus aues ipsis aduersarias, atq; hostes. Cuius rei argumento sunt, primum quòd nostris in prouincijs illo tempore nulla prorsus Cornix conspicitur. Deinde cũ vulneribus, apertè præstitæ tutelæ, & suppetiarum indicia nobis afferunt. Quis apud ipsas hospitalitatis quæ o iura præscripsit? Quis ipsis deserti exercitus pœnam minatus est, vt nulla prorsus deducendis sese subtrahat copijs? Audiant hæc homines ij, qui hospitio neminem acceptant, ianuasq; suas occludunt, & neque hyeme, neque noctu solo tegmine peregrinos aduenasq; suscipiunt. Cornix quoque & Ardeola amicæ sunt, vt quarum vtraque contra Vulpẽ pugnet hostem communem, quod [a] Arist. [b] Plinius testantur, & alij. Quod verò Simiæ ridiculi animalis miram speciem, non aliter, ac paruæ Aues Noctuam, tam sedulò miratur, videndum est, numquid id velut amicitiæ, quam cum ea colere cupiat, signum sit, vel num potiùs stoliditati eius ascribendum. Hostes verò, vt malorum copia semper bonis præponderat, longè plures habet, & in primis Mustelam inter quadrupedes. Hęc enim *Cornicis oua, & pullos* vt inquit Aristoteles, *violat, & nidos sæpè diripit.* Eadem etiam ouis Columbæ vt quę dissipet, & exugat, ab authore libri de natura rerum insidiari traditur. Cum Noctua plusquã vatiniano odio dissidet. Nam, vt [c] Philosophus & ex hoc [d] Aelianus refert: *Cornix meridie oua surripiens Noctua absumit, cùm non clarè interdiu Noctua videat. Noctua contrà oua Cornicis noctu excedit, estq; altera interdiu, altera noctu velut partito iuuicem imperio potentior.* Quinimò eò etiam potentiæ & feritatis deuenit, vt auem Tympanum nomine Aristotele authore non vexet solum, sed & occidat. Atque hanc crudelitatem non fert impunè. Nam & ipsa ab alijs rapacibus deuoratur, & tam procax est, & petulans, vt Aquilas tanquam hostes suos impugnare audeat, vnde illæ vbi cum lacescentibus certare multùm distulerint, tãdem impatientia victæ importunas lacerant. Et hæc quidem forte inimicitię Cornicis causa est cum Circo, vt [e] Aelianus testatur, quòd videlicet Circus ex Accipitrũ genere capere eas, & dilaniare conetur. Fit tamen nonnunquam, quod idem docet, ut Aquilas eludant, & deplument etiam, forsan aut Aquilis cóniuentibus, aut Cornicibus dexteritate quadam velociter, cùm opus est, se subducentibus. Ex eo etiam, quod quemadmodum Mizaldus tradit, si in reliquias inciderint à Lupo semesas, moriantur Cornices, forsan quis non absurdè quandam inter hosce antipathiam colliget.

Amicitia Cornicis cũ Ciconia. — Cum Ardeola. — [a] 9. H. c. 1. — [b] L. 10. c. 74. — Cornix Simiam miratur. — Inimicitia cũ Mustela. — Cũ Noctua. — [c] 9. H. c. 1. — [d] 3 de anim. cap. 9. — Cum Tympano aue. — Cũ Aquila. — Cum Circo Accipitre. — [e] 6. de anim. cap. 45.

INGENIVM. MORES.

INgenij sanè cuiusdam est, & solertiæ, quod [a] Plinius tradidit, nimirùm si nucem ex arbore lectam rostro duro alioqui & robusto pertuso cortice Cornix perfringere nequeat, tum ad astum conuersa in altum volat, eamq; in saxa ac tegulas iterum, ac sæpius tam diu deijcit, donec quassata perrumpatur. Callidæ huic aui sese comparat Thranias Seruus, apud Plautum, Simonem verò, & Theuropidem Vulturios nuncupat, idest, vafros senes, quos tamen ipse astu longè superet:

Viden pictum, inquit, *vbi ludificatur Cornix vna Vulturios duos?*
Cornix astat, ea Vulturios duos vicissim vellicat?
Quæso huc ad me specta Cornicem, vt conspicere possies.
Iam vides? TH. profectò nullam equidem ibi Cornicem intueor.
TH. At tu istas aduersum obtuere, quoniam Cornicem nequis
Conspicari; si Vulturios fortè possis contui.

Cornix quoq; herbarum vires ignorare non videtur, dum, ut author est [b] Zoroastres, uerbenacam supinam nidis imponit, ut ab eisdem blattas, aliasq; bestiolas abigat. Quin etiam quod uel maximè ipsarum declarat ingenium, sermonem quoque humanum imitentur, ut antea, dũ de Psittacis uerba fecimus, admonuimus. Imò uerò tam industria Cornix est, ut Merthes Aegyptiorum Rex unam habuerit tam egregiè cicuratam atque instructam, ut litteras quocunque ille iuberet, eò perduceret. Quòd ad mores attinet, pia in primis & benigna est erga suos pullos. Auium enim omnium, si uerum dicunt [c] Plinius & [d] Aristoteles, sola Cornix uolantes pullos ali-

[a] L. 10. c. 12. — Astus in frãgendis nucibus. — Thranias Seruus Cornici comparatus. — [b] In Geopon. — Amor in pullos. — Merthis Regis Cornix. — Pietas. — [c] 10. c. 12. — [d] 6. H. c. 6.

los aliquandiù comitatur, & adultis nihilominus ad quoddam tempus proſpicit, cùm pleræq; aliæ ſimul, atq; uolare poſſint, non ſolùm pullos non curent, imò uerò abigant, & cum nido è tota regione etiam expellant, vt Aquilæ, & Corui. Iam verò quanta prudentia, & induſtria

œconomia. œconomiam inſtituunt, dum operas ſuas ita partiuntur, vt fæmina de rebus domeſticis tantùm ſollicita, ſola fouendis ouis, & aſſiduò incumbat, mas verò ea, quæ foris ſunt, curans, &

Amoris mutui ſpecimen. coniugi antè, & pullis vbi nati ſunt, cibi quod ſatis eſt, indefeſſo labore ſuppeditet. Amoris ſanè, & fidei coniugalis rarum certè de ſe præbent ſpecimen. Etenim, vt ex [e] Aeliano ſcribit

[e] Philolog. lib. 25. Volaterranus, *Cornices inter ſe fidiſſimæ ſunt, miraq; his caſtitatis, & matrimonij cura, nec minor modeſtia haud palam coeuntibus. Extincta conſorte alteri uiduitas impolluta, quare & inter hymenaeos pro concordia pudicitiaq; felici auſpicio inuocantur. In augurijs quoque vna ex his viſa fortunatiſſimum putant.* Hæc ille. Verùm vt obiter dicam, ego fortunatum hoc auſpicium eſſe non legi apud

[f] Lib. 1. Hieroglyph. Aelianum: & ſi legeretur, non approbarem: Nam [f] Orus ita ſcribit: *Cùm vni Cornici occurrerent homines, augurantur præſagium ſibi hoc eſſe viduæ vita, quod ſcilicet animali viduam agenti vitam obuiam facti fuerint.* [g] Cęlius hunc locum transferens ſimpliciter reddit: *Cornix ſolitaria*

[g] Lib. 29. Lect. Antiq. cap. 18. *viſa oſtentum veteribus faciebat.* Sed melius Politianus: *Qui ſedes auium,* inquit, *& volatus obſeruant inauſpicatum eſſe captantibus auguria dicunt, vnius tantùm Cornicis obſequium.* Sed de his plura in augurijs. Hanc Cornicum inuiolatam etiam à morte coniugij fidem & Orus teſtatur. *Cornix gemina,* ait, *ſolet oua parere, ex quibus mas & fæmina gignuntur, vbi verò, quod rarò tamen euenit, duo maſcula, vel duo fæminina oua pepererit, mares fæminis connubio iuncti, nunquam ad alterum diuertunt coniugem, ac ne ipſa quidem fæmina, quoad viuit, ad alterum marem, ſed disiuncti ſemper degunt.* Ita quidem Orus, ſed magis conueniret, ſi cum ex duobus ouis alter mas, altera fęmina gignitur, ipſæ genitę Cornices connubio inter ſe iungantur, quam quando, vel vterq; mas, uel vtraq; fæmina generantur. Sed Græcus etiam codex ſic habet, vt Mercerus interpres Latinus tranſtulit. Græci ſanè (inquit idem Orus) in hunc uſque diem ob tãtam harum auium concordiam

Ἐκκορὴ. in nuptijs ignorantes, uerbum illud ἐκκορὴ vſurpare ſolent, nimirum Cornicem κορὴ appellantes. Verùm nemo Græcorum, quod ſciam, Cornicem κορὴ uocauit, præter Orum. Germanis certè, atque inferioribus potiſſimùm, ut audio Kori vox, ſeu interiectio blandientis eſt, & ſuauiori cupientis nuptijs ſanè perquàm accommodata. Ab amico quodam ruri habitante audiſſe ſe refert Ornithologus per decennium continuum, & amplius, Cornicem marem, & fæminam certo anni tempore quotidiè ad domum eius, vt cibum ſibi expoſitum caperent aduolare ſolitas, inſigni profectò coniugalis fidei intemeratæ argumento. Meritò igitur à Baptiſta Mantuano Concordis epitheto celebratur eo carmine:

Concors Nyctimene, Cornix cum coniuge Progne.

Æ T A S.

[a] Saty. 10. CORNICIS uita longiſſima eſt, utpotè cui nouem noſtras ętates dedit Heſiodus. Hinc [a] Iuuenalis de Neſtore longæuo:

Exemplum vitæ fuit à Cornice ſecunda.

Quare ἐννεάγηρα κορώνη apud Aratum, quòd nouem ętatum annos uiuat: uel nouẽ pro multis accipiendũ poëticè, ut ſit πολυγήρα, uti Theon interpretatur.

Et Cornicibus omnibus ſuperſtes.

[b] 3. & 4. carmin. Hyperbole eſt prouerbialis apud Martialem de uehementer annoſis. Ideò annoſa [b] Horatio dicitur, & uetula.

Seruatura diu parem

Cornicis vetulæ temporibus Lycen.

Verùm in aſſignanda hac prodigioſa Cornicis ętate parùm conuenire authores uideo. Heſio-

[c] Li. 7. c. 48. dus enim teſte [c] Plinio Cornici nouem ætates tribuit, quas γενεὰς nominat. Quid uerò per has intelligendum, ſuprà de Corui ætate abundè explicuimus. Ariſtophanes quinque tantùm οὐκ οἶσθ᾽ ὅτι πέντε γενεὰς ἀνδρῶν ζώει λακέρυζα κορώνη; *Non ſcis quod quinque generationes viro-*

Ægyptiorũ annus. *rum viuat garrula Cornix?* Centum uerò Aegyptios annos Cornices uiuere Orus tradit. Conſtat autem Aegyptius annus (ut idem ait) quatuor noſtris communibus. Nobis uerò probabilius eſt, per γενεὰν apud Heſiodum annum unum ſolarem deſignari. Heſiodum tamen maior ſcriptorum pars ſequuta eſt, eiuſque ſententiam uarij uarijs poetæ poematis expreſſêre, & in primis Ouidius:

Viuit, & annifera Cornix inuiſa Mineruæ

Illa quidem ſæclis non peritura nouem.

[d] Plutarchus:

[d] Lib. de defect. Oracul. *Quanta homini eſt ætas vegeto dum corpore durat*

Ter

Ter tres ætates humanas garrula Cornix
Vincit. &c. Item:
Ter tria sæcla hominis transmittit garrula Cornix.

Et Ausonius:

Et toties trino Cornix viuacior æuo.

AFFECTVS CORPORIS.

CORVI, vt suo loco dictum est, ęgrotant sexagenis diebus, siti maximè afflicti antequam fici per autumnum coquantur, sic Cornici ab eo tempore malè est, nempè à solstitio æstiuo, si authori libri de natura rerum credimus. Scabie verò, & lepra eam affici scribit [a] Porphyrius. Sic quemadmodum Philes, & [b] Aelianus scribunt, si carnes à Lupo semesas comederit, extinguitur. An fortasse halitus ille lupinus, quo carnes perfusa sunt, occulto quodam naturæ dissidio Cornici potiùs, quàm alijs animantibus perniciem adfert? An potiùs Cornicem ob degustatas eas carnium reliquias acri illa lupi saliua conspersas, & quod in semiputridas interijsse quispiam fortuitò obseruauit, quique ignoraret causam inconsideratiùs solam Cornicem earum pastu interire credidit?

[a] *Lib. de abstinendo ab Animatis.*
[b] *Lib. 8. de Animal. c. 46.*

RATIO CAPIENDI.

EA, quam in superiori historia docuimus ex [a] Petro Crescentio, Coruos capiendi ratio ad Cornices etiam transferri poterit; etenim vtrisq; accommodata est. Ponit tamen idem pręterea aliam, & Cornici peculiarem his verbis: *Capitur Cornix delectabili quodam modo. Cornix capta duobus perbreuibus lignis, seu bacillis ad principium alarum annexis, suprema in terram firmatur. Clamat illa, & fugere nititur, aduolant aliæ iuuandi animo, ex quibus illa proximam rostro, & vnguibus correptam, detinet; quæ sic detenta facilè capitur.* Quem aucupandi modum P. Angelius [b] Bargæus clarissimus nostri sæculi poeta hisce doctissimis versibus doctissimè complexus est.

[a] *L. 10. c. 28*
[b] *L. 1. Ixeus.*

Quid? qui Cornicem, si quam cepere, supinam
Exponunt agro in medio, quem durus arator
Proscidit, & solidas inuertit vomere glebas?
Namq;, & dum queritur, vocesq; integrat amaras,
Accurrunt aliæ, & sortem execrantur acerbam;
Ac partim circumuolitant, partim eminus adstant,
Hortantes se tollis humo, celeresq; per auras
Auolet, & tristes terras festina relinquat.
Ac dum omnes clamant, dum se versantq; feruntq;,
Est aliqua interdum, quæ sic miserata iacentem
Accedit propius: nodosq; vt rumpat iniquos,
Constrictam quibus esse videt, super insilit audax
Nec sese vana pietatis imagine falli
Aspicit incautam: nam mox religata tenaci
Illius amplexu clamoribus omnia rumpit:
Et scelus incusans sociæ obluctatur, & omni
Quæ pote vi tantos conata euadere casus
Poscit opem, & frustra volucres implorat amicas.

Eodem modo, aiunt, Picas capi posse. Cardanus memorat se aliquando Cornices manu cepisse, cùm inter carnes nucem vomicam miscuisset. Sunt qui ad alliciendas Cornices, & Graculos, cùm viuis allectatricibus careant, fictitias proponant pellibus occisorum tomento quodam farctis, ita vt viuentium speciem referant.

DENO-

DENOMINATA.

Corone arcus pars qualis.
Crena qd.

A Corone, id eſt, Cornice aue, cuius incuruum ferè, vt inquit Etymologus, & flexibile collum eſt, res alias diuerſas inflexas, aut inflecti faciles eodem nomine appellari ſcribit Euſtathius, vt coronen in ianua, & in arcu, & coronidem in naui. Eſt autem corone in arcu extremitas, ſeu inciſio in extremitate, in quam neruus immittitur, quamque crenam aliàs vocamus, voce fortaſſe deducta à corone per ſyncopem. Hanc Germanos ſimiliter crinnem vocare author eſt Ornithologus. Et Etymologus Coronem interpretatur inciſionem in ſummo cornu arcus, & ſummitatem arcus inflexam. Coronen etiam Cęlio Rhodigino teſte apicem vocant ligni in aratro ad iugum vſque protenſum, inter vtrumq; bouem, Hiſtoboe Græcis dicti.

Hiſtoboe quid.

A corone fortaſsè etiam naues κορωνίδες dicuntur, non ſolùm quòd Cornicis inſtar nigræ ſint, ſed etiam quòd ἄφλαστα, id eſt, ligna, ſeu tabulas, in prora, & puppi curuatas habeant, uti & Cornicis collum flexum eſt. Videntur autem naues nigræ κορωνίδες dici ad differentiam τῶν μιλτοπαρήων, id eſt, minio rubentium, quarum in Bęotia [a] Homerus meminit, vt Euſtathius teſtatur.

[a] Iliad. A.
Corone pars nauis.
Κορώνη pro parte qua ianua clauditur.

Idem alibi coronem partem puppis interpretatur. In ianuis quoque κορώνη per translationem ab hac aue dicta eſt, eodem Euſtathio teſte, quæ & Corax, ſiue Coracion à Coruo appellatur; eſt ea pars, qua ianua attracta clauditur: alias & rhoptron uocatur. Quidam Lexicographus κορώνην annotauit annulum, quo oſtium, & pulſatur, & clauditur, ita vel ob figuram, uel ob garrulitatē fuiſſe dictum.

Rhoptron quid.
Coronis quid.
[b] L. 15. Antiq. Lect. ca. 20.

Coronis κορωνὶς idem uidetur eſſe cum κορώνη primitiuo, & coronam ſummam rei perfectionem, felicem finem ſignificare. Κορωνίδες Varino propriè dicuntur βλαστήματα, id eſt, germina, ut coronæ pro ſumma & extrema parte in alijs rebus accipitur. Sunt enim germina partes ſummæ, & quibus ſtirpes uelut coronantur. Ita κορωνὶς peculiariter ſignificat, quod ſupremum, & ultimum ędificio imponitur. Propriè uerò eſſe cacumen montis Suidas, & Varinus uolunt. Vnde, inquit [b] Cęlius, coronida impoſuiſſe adagium eſt, ſignificās ultimam rei manum admotam, nec effectum opus, ſed prorſus completum finitumq; ſiquidem coronis eſt quandoque montis uertex, aut ſtructuræ ſummum, quandoque uerò quod in fine libri ponitur, unde eſt adagionis origo.

Coronida imponere prouerbiū.
[c] Li. de fort. Alex.

Quod manifeſtum [c] Plutarchus facit. *Dionyſius*, inquit, *Philoxenum Poetam in Latomias coniecit, quòd cùm illi Tragœdiam à ſe concinnatam recoquendam emendandamque tradidiſſet, totam is ab initio ad coronidem vſque circumſcripſit, quod eſt, expunxit, deleuitque.* Coronis uerò in calce libri poni ſolita, ut docet idem Cęlius ferè hanc figuram præfert ȷ. Ornithologus autem non erectam, ſed iacentem lineam pingendam putat, cū unco deorſum uergente ⊃. Ariſtophanis enim interpres lineam breuem utiq; eſſe ſcribunt, ſed ab inferiori parte flexam. Ex ijs [d] Martialis carmen illuſtratur.

[d] Lib. 10.

Si nimius videor ſeraq; coronide longus,
Eſſe liber legito pauca; libellus ero.

Ad vmbilicum perducere.
[e] In Epodo.

Ceterùm quod Græci coronida impingere dicunt; id Latini non minùs eleganter uocant, ad umbilicum perducere. Nam Poetæ quum exactum opus ſignificant, ad umbilicos ſe ueniſſe ſcribunt. Ita [e] Horatius:

Promiſſum carmen Iambos
Ad umbilicum adducere.

Quem locum, dum exponit Porphyrio, ita ſcribit: *Ad vmbilicum adducere pro finire, & conſummare opus poſuit Horatius, quia in libri fine ex ligno, aut oſſe vmbilici ſolent apponi.* Plura de umbilicis libris addi ſolitis Cælius congeſſit, quæ nos conſultò præterimus. Lexicographus quidam coronidam notam eſſe ait corniculatæ lunæ, & in fine librorum pingi ſolitam, ſed, ut uidetur, parū rectè. Etenim teſte Hephęſtione coronis hac nota ⁊ in fine cuiuſq; Epodi ponitur apud Pindarum, ut in fine totius carminis aſteriſcus. Eſt autem quaſi zeta paruum, cuius apex ſupremùs in rectam lineam extenditur longiuſculè ſiniſtrorſum. Hoc idem ſignum eſt, quod in uetere Comœdia, ut paſſim apud Ariſtophanem, habetur, de quo Ariſtophanis Scholiaſtes in Pluto. *Cum carmina diuerſi generis non ſunt, ſed iiſdem verſibus, quibus ab initio authores vtuntur, coronis vocatur, quoniam iis finitis coronidis ſignum adijci ſoleat, id verò eſt linea breuis deorſum inflexa.*

[f] L. 15. c. 20.
Κόρωνος.
Κορωνός.
Κορώνιος.
Ceruus τετρακόρωνος.
Coronopus
[g] In Phytognom. lib. 4. cap. 23.

Quando autem hæ coronides in carminibus appingi ſoleant, pluribus ex Hephæſtione docet [f] Cælius, & Varinus in Κο. Κόρωνος proparoxytonum montem, oxytonum uerò κορωνὸς angulum ſignificat Cyrillo. Κορωνὸς item oxytonum ſuperbus elatus Heſychio, & Varino. Rurſus Κόρωνος proparoxytonum ſuperbus, & taurus cornibus excelſis, ſeu erectis iiſdem. Et alibi: Κορώνιος bos cornua lunata habens. Ceruus τετρακόρωνος Heſiodo, & Oppiano nominatur, quod Cornicis uitam quater ſuperet. Coronopus, ſiue pes Cornicis, inquit [g] Ioannes Baptiſta Porta, uulgò dicitur herba ſtella, folijs eſt craſſis, pinguibus, hirſutis, utrinq; fiſſis, & laciniatis

niatis coruinos ungues referentibus, unde suam fœneratur nomenclaturam: Alij Coronopoda uocant, Coronopodion dicitur à Tarentino ad inescationē pisciū. Dioscorid. cęliacis prodesse dixit. Ad idē cōferre potest post Cornicis fimū, quū dysentericos iuuet. Pes Coruinus dicitur a Columella eadēmet herba, etsi eā nullis lineamētis designârit, cū extremū folij in auiculę aut Milui pedē articuletur, & cruda edatur in acetarijs, & cocta cū aceto, & sale. Nec edēdi nobis ratio exoleuit, nā portulacę modo cōdita seruatur. Est autem natura calenti, sapore acri, atq; erucis affini. Vnde Scaliger *nostrū cornu ceruinū, seu herbam stellam omnino Coronopoda* Theophrasti esse colligit, hic n. analogiā ponit *Coronopodis, & salis, & coronopoda propè cithoracea satā, eorum mitigare amaritudinem* asserit, sua scilicet acrimonia. Placet quidem hæc Scaligeri sententia, sed obstat, quod coronopus inter aculeatas à Theophrasto ponitur, nisi dicamus uillos, aut hirsutiem in ipso aculeos appellatos. Sunt Arabes, inquit Hermolaus, qui hanc Coruinum pedem nominant, nec prohibeo, dum res constat, quibus cuiq; lubet, uocibus utatur. Illud monendi sunt herbam, quæ modo pes Coruinus ab officinis, & herbicidis appellatur, non tam coronopoda uideri, quàm ranunculi genus, quod polyanthemum cognominatur: quandoquidem aculeata, & oblonga esse coronopus herba traditur, & aluinis prodesse; pēs autem Coruinus, auis eius, & ranunculi similitudine, conspicitur plurimis foliorum diuisuris, cuius uel tactu solo pustulæ, vt in ambustis, attolluntur, flore aureo, copiosoq; quibus notis ramunculum polianthemum uocatum coniiciunt. Κορωνας item ficus arbor est fructus nigros proferens apud Aristophanem, quem Scholiastes docet κοράκιον etiam dici, quod Suidas etiam, & Varinus repetunt. Et Pollux: *Ichades*, id est, *ficus*, inquit, *quadam uocabantur* βασιλίδες, aliæ κορωνίαι. Hæc tamen interim obiter dicamus. [h] Hesiodus nauigationem vernam prohibet, cùm folia summa, ficus tantùm apparent, quantùm Cornicis vestigium terræ imprimitur. Versus Hesiodi hi sunt.

Coronopodion. — Pes Coruinus. — Cornu ceruinum. — Pes Coruinus officinarum. — Ranũculus Polyanthemon. — Κοράκιος. — [h] L.2. Oper.

Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν
Ἦμος δὴ τὸ πρῶτον ὅσον τ' ἐπιβᾶσα κορώνη
Ἴχνος ἐποίησεν τόσσον πέταλ' ἀνδρὶ φανήῃ
Ἐν κράδῃ ἀκροτάτῃ τότε δ' ἀμβατός ἐστι θάλασσα. idest,
Sed alia verna est nauigatio hominibus
Nempè cùm primùm quantum incedens Cornix
Vestigium fecit, tantum folia homini appareant.
Summa in ficu, tum sanè impersuum est mare.

Videtur autem hæc comparatio folij ficulni ad Cornicis turgentis vestigium, quò ad magnitudinem eò elegantior, quoniam etiam eadem ipsa inter se figura comparantur, vt Proclus ibidem in Scholijs testatur. De fico hoc modo scribit allato antè loco Io. Baptista Porta: *Fico*, inquit, *sunt folia laciniosa, & cruciformia, hoc est* (vt Theophrastus inquit) σχολοποειδῆ, *nisi quis* κορωνοποειδῆ *magis legendum putat. Nam & fico Hippocrates donat folia Cornicis pedibus similia. Ficus sicca ex Dioscoride valent ijs, quos longa valetudo decolorauit, & Cornicis carnes in longis morbis vtilissimas putat Plinius.* Coronion sesamoides paruum inter nomenclaturas Dioscoridi adiectum est. Huic quidem Dioscorides folia coronopodis tribuit. Armeria secunda, siue syluestris vetonicæ species, Germanis gauchblum, id est, flos cuculi, Belgis crayenbloemkens, id est, cornicis flores dicitur. Κορώνη pars est cubiti, inquit Eustathius, vt [i] Philoxenum aiunt scripsisse per metaphorā à flexibili Cornicis collo: nimirum quòd circa exortum illum siue processum in vlna rotundum, quē κορώνην, & κορωνὸν vocari legimus, brachij inflexus fiat. Radij, & cubiti in brachio excessus ambos quidem coronas à rotunditate nominant, priuatim uerò magnum illum posteriorem Attici olecranon, Hippocrates anconem. Κορῶναι dicuntur duæ eminentiæ in imo occipitio, vel sub parencephalide, quę in duabus cauitatibus laterum primi spondili insident, authore Polluce. Cornicis rostrum vocatur processus omoplatæ, & coracoeides alijs dictus à rostri Cornicis similitudine. Coronistas appellabant antiqui, vt [k] Cælius ex Dionisij Romanis antiquitatibus probat, adolescentes puberes, quibus iam tenera lanugo malis obducere incipit. Idem tradit apud Rhodios festum, siue ludum celebrari solitum, in quo Cornici aggregatio quędam hordei, & id genus rerum aliarum fiebat. Vnde id καὶ τῇ κορώνῃ παρθένος φέρει σῦκα, id est, & Cornici virgo fert ficos. Qui verò einsmodi curæ præessent, dicebantur coronistæ, sicuti in libro de nominibus Alexandrinus Pamphilus meminit. Quæ ab ijsdem præcinerentur, vel, vt alij volunt, quæ dabantur coronismata nocabant, vt præter alios Athenęus tradit. Corniscarum ait Festus de verborum significationibus, locus erat trans Tyberim Cornicibus dicatus, quòd in Iunonis tutela esse credebantur. Cornicula chyrurgica instrumenta, quæ sine igne sola spiritus per foramen summū reuocatione ex subiecta parte attrahūt, huius loci non sunt quòd à cornu, non à cornice nomen habeant, ut neque cornicularius, qui corniculo

Coronion. — Κορώνη cubiti pars. — [i] Lib. de Dialect. Rom. — Olecranos. — Anco. — Cornicis rostrū processus omoplatę. — Coronistæ qui dicantur. — [k] L.4.c.11. — Coronismata. — Corniscarum. — Cornicula instrumenta.

Tribuni

Tribuni militum præeſt. Cornicula verò etiam nomen Fabulæ Plautinę eſt, vt tradit Petrus [l] Victorius, quę perijt.

[l] Li.16. Var. Lect. ca.17.

MYSTICA.

Cornix Iunoni ſacra.

[a] L.10.c.12.

CORNICES olim Iunoni Dearum Reginę ſacras, ijſq; locum quendam peculiariter, tanquam numen habentibus dicatum fuiſſe, ut antè diximus, Feſtus author eſt. Iunonis igitur patrocinio confiſa, ne flocci quidem facit (credo) Mineruę odium. Nam quod [a] Plinius tradit, *ab arcturi ſidere ad Hirundinum aduentum notari in Minerua lucis, templisq́; raro, alicubi omninò non conſpici, ſicut Athenis*, non ideò fit, quòd Mineruam iratam fugiat, ſed ea loci natura eſt, quam Cornices auerſentur. Cuius rei locuples teſtis eſt ipſe Lucretius ita canens:

Eſt & Athenais in montibus arcis in ipſo
Vertice, Palladis ad templum Tritonidis almæ,
Quo nunquam pennis appellunt corpora rauca
Cornices, non cùm fumant altaria donis,
Vſque adeò fugitant, non iras Palladis acres
Peruigili cauſa, Graiûm, vt cecinêre Poëtæ,
Sed natura loci hoc opus efficit ipſa ſuapte.

Quę uerò ſit cauſa, cur Cornici Pallas infenſa eſſe dicatur, Iohannes Vrſinus hoc ſuo carmine quærit, & exponit:

Cùm ſim Dux auium, ſi lecti fœdera ſeruo,
Cur me Bellona non placuiſſe putant?
An quia garritu pluuioſæ nuntia lucis
Dicar, & infelix omen habere puter?
Siue quòd excerpam baccas pallentis oliuæ
Ohe quid proſunt arma reperta Deæ?
Siue quod Hercæi quod vis ſit nata cerebro
Nil capiti, cerebro, nil quoque præſtet opis?
Mande meum cerebrum cerebro plus Pallade cruda
Succurret querulum, nec ſinit eſſe caput.

Cur Mineruæ inuiſa.

[b] Li.2. Metamorph.

Noctua cur Mineruæ ſacra, & cur Cornix reiecta.

[c] In Meſſenicis.

[d] 9. Hiſt. c.1

[e] L.10. c.12

Corniculis quis honor apud Calechutenſes exhibeatur

Mineruæ Cornicem [b] Ouidius ideò inuiſam fingit, quòd tres Cecropis filias mandati tranſgreſſores prodiderat, quibus Erichthonium Vulcani filium in ciſta incluſum ſeruandum dederat, & ne inſpicerent, prohibuerat. Antè enim, ut Grçcorum habent fabulę, Cornix in Mineruæ tutela erat, cuius rei locupletiſſimum monimentum erat in Corone urbe ęneum illius in arce ſub Diuo ſimulachrum, Cornicem manu tenens, quod ſe uidiſſe ſcribit [c] Pauſanias, ſed Cornici pòſt abdicatę Noctua ſucceſſit, utpotè quòd hęc nocturnis lucubrationibus amica ſit. Cornix uerò meditationum peruigilio infeſta mentis agitationem turbet, & ſua garrulitate interpellat, cuius etiam ſymbolum gerere ſcribitur. An potiùs hinc fabuloſę inimicitię data eſt occaſio inter Palladem, & Cornicem, quòd [d] Ariſtoteles, & [e] Plinius internecinum Cornici cum Noctua bellum eſſe ſcribant? Cornices ſicuti olim apud Iunonis cultores, ita, & nunc apud gentem, quæ Chriſtum nedum agnouit haud paruo in honore eſt, & diuinitatis quandam opinionem obtinet. Nam ut noſtri temporis hiſtoriographus Ludouicus Romanus narrat, Calechutenſibus Indis religionis ergò nefas eſt his uolucribus iniuriam inferre, ideoq; tutò vbiuis ibi apparere. Imo Regem ipſum peculiari eas in veneratione habere. Nam ubi cibum ſumere deſierit, mox ſacerdotes quicquid dapum ſuperfuit, in locum quendam transferunt, & in nuda humo collocant, quo facto rurſus & iterum manibus comploſis excitant Corniculas, quę ad hoc vnum aluntur, & ſigno huiuſmodi aſſueuêre, propterea velut teſſerâ datâ ilicò aduolant, regias reliquias depaſcuntur. Sed quantum à diuino honore abeſſe putanda eſt illa Cornix Marthis Regis, de qua apud [f] Aelianum ſic legitur. *Ad lacum Meridis in Aegypto, vbi Crocodilorum oppidum eſt, Cornicis ſepulchrum oſtenditur. Cuius cauſam Aegyptij eam adferunt, quod cùm eorum Rex, cui Marthes nomen eſſet, Cornicem valdè cicurem haberet, quæ poſtquam audiuiſſet, quò volatus dirigendus, & quanam regio tranſeunda, & vbi terrarum requieſcendum eſſet, eò regis literas ocyus quàm quiuis nuntius perferret, mortuam & ſepulchri honore affecit, & cippo ornauit.* Ego ſanè litteras perferre longo vſu edoctam fuiſſe arbitror, ſin minus ſub illius ſpecie malum quempiam genium latitaſſe, qui hac arte, & uafritie diuinos, ut propemodum contigerunt, ſibi honores quęreret. Quis enim ſanę mentis Cornici rationis experti mentem eam ineſſe credat, ut

Marthes Rex Ægypti.

[f] Li.6. de anim. cap. 7.

Crocodilorum oppidum.

quo

quò eundum, vbi sistendum, quid deniq; agendum, & intelligat accuratè, & ritè exequatur? Placeat fabella alijs, mihi sanè non fit verisimilis.

AVGVRIA. PRÆSAGIA.

INter Oscines aues Appius Claudius, & Festus Cornicem reponunt. Et [a] Porphyrius etiã, vbi ait: *Auium voces vsq; adeò variæ sunt pro diuersis earum affectibus, vt varietatis differentias omnes obseruare difficillimum sit.* Cornicis, & Corui varietatem augures aliquatenus obseruasse asserit cæteris differentijs, vt etiam suprà de Coruo annotauimus, quasi supra hominis captum relictis. Cæterùm huius alitis inauspicatum augurium vulgò habetur, vt & aliarum nigrarum. Nigrum enim pro malo vsurpant antiqui. Ita Horatius:

[a] L.3. de abstinendo ab animatis.

Niger color pro malo augurio habitus.

Hic niger est, hunc tu Romane caueto.

Et [b] Plinio Cornix auis est inauspicatæ garrulitatis. Et forsan Horatius eo loco garrulum

[b] Lib. 10. c. 12.

—— *commissa tacere Qui nescit, &c.*

Ad garrulam Cornicem nigram respiciens; nigrum dixit, id est, improbum. Inauspicatissima verò Plinio dicitur à solstitio, fœtus scilicet tempore. Infausta item est læua, vt ex illo [c] Virgilij liquet: *Sæpè sinistra caua prædixit ab ilice Cornix.*

[c] Bucol. 1. Eglo. 1.

Vbi Seruius, *Augures*, inquit, *designant spatia lituo, & eis dant nomina, vt prima pars dicatur antica, posterior postica, item dextra, & sinistra. Modo ergò Cornicem ab antica ad sinistram partem volasse dicit, & in caua ilice consedisse, quæ res agrorum damnum significabat per milites clamore gaudentes, & litibus, sicut Cornix etiam. Nam hæc auis, & clamore lætatur, & alias sæpè inuadit.* Sic ille. Hinc illud est apud [d] Horatium *Teq; nec læuus vetet ire Picus,*

Nec vaga Cornix.

[d] 3. Car. 27.

[e] Prudentius Cornicis cantum inauspicatum fuisse scribit:

[e] Lib. 2. contra Symma.

Cur Cremera in campis Cornice vel oscine Parra,
Nemo Deum monuit perituros Marte sinistro
Tercentum Fabios, &c.

Infelix quoque reputabatur solitariæ Cornicis occursus, vt ex [f] Ori hisce verbis constat. *Cùm vni Cornici occurrerint, augurantur præsagium sibi hoc esse viduæ vitæ, quòd scilicet animali viduam agenti vitam obuij facti fuerint.* Et Politianus ex Aeliano. *Qui sedes auium*, inquit, *& volatus obseruant inauspicatum esse captantibus, auguria dicunt, vnius tantum Cornicis obsequium.* Quin & hodie in belli publicis negotijs apud Indos Cornicis in aere volitantis supra exercitum conspectus, pauorem eis, & metum infelicis exitus incutit. Vnde si Cornicem per aera fortè transuolantẽ videri contigerit, dum Rex Narsingæ exercitum aut ducit, aut educere parat, quiescit, nec progreditur, donec denuò augures consuluerit. Obseruatum tamen est, vt [g] Alexander ab Alexãdro commeminit, minora auspicia, licet priora sint, semper maioribus cedere. Siquidem Cornicis aut Columbarum auspicia Aquila superueniente irrita fieri iuxta augurum traditiones legimus. Mirum tamen videri debet in hisce suis superstitionibus adeò ambiguos, & incertos, vt vnam, & eandem auem modò prosperam, modò sinistram fuisse scripserint. Nam & Cornicis cãtum faustum, & auspicatum aliquando fuisse apud eosdem reperimus. Hinc illud à Plinio proditum. *Cornix inauspicata garrulitatis à quibusdam tamen laudata.* Sic Cornix apud [h] Plautum secundi auspicij est non tam cantu, quàm loco, dum ait: *Picus, & Cornix est ab læua, Coruus, Parra, ab dextera consuadent.* [i] Cicero quoq; auspicanti aliquid felicem à parte læua contra aliorum opinionem Cornicem apparere scribit: *Quid habeat augur, cur à dextra Coruus, à sinistra Cornix faciat ratum?* Aurelius Victor Vlpiani Traiani imperium pluribus prodigijs denuntiatum refert, in queis præcipuum illud est, quod Cornix è fastigio Capitolij Attico sermone καλῶς ἔσται effata fuerit. [k] Suetonius item Cornicem ante paucos menses, quàm occideretur Domitianus, elocutam esse tradit hæc verba: ἔσται πάντα καλῶς, nec defuisse, qui ostentum sic interpretaretur. *Nuper Tarpeio quæ sedit culmine Cornix,*

Est bene non potuit dicere, dixit erit.

[f] L. 1. Hieroglyph.

Narsingæ Regis superstitio in cõsulendis augurijs.

[g] Lib 5. Genial. dier. c. 13.

[h] In Asinaria.

[i] L. 1. de Diuin.

[k] In Domitiano c. 23.

Cornicis per Iunonem immissæ augurium, cùm Iason, & Medea amantes conuenturi essent, [l] Appollonius describit. Hesiodi sepulchrum à Cornice ostensum [m] Pausanias narrat. Quid verò Cornix crocitans, vel quæuis aues inauspicatrices Luna in quouis duodecim signorum existente significent, [n] Augustinus Niphus docet. Sed vt [o] Isidori verbis hanc auguriorum tractationẽ claudamus, *Cornicẽ aiunt augures hominum curas significationibus agere, insidiarũ vias monstrare, futura prædicere. Magnũ nefas hoc credere, Deũ consilia sua Cornicibus mandare.* Anno orbis 1484. Cornices, & Corui in medio aere in maximo numero sibi inuicẽ pugnârũt. At verò dubiũ nõ est, uti & de aliarũ alitũ augurijs dictũ est, eas nõ aliud, quàm dæmonũ præstigias fuisse, quib[9] homines superstitiosos illuderet. Referũt qui Iaponẽsiũ res nobis describũt, a Cornice

[l] L. 3. Arg.

Hesiodi sepulchrum à Cornice ostensum.

[m] In Bœot.

[n] L. de Aug. tab. 6.

[o] 12. Orig. cap. 7.

eum populum auguria ſumpſiſſe, & derepentè malum genium eum, qui cæperat, inuaſiſſe. Quare his relictis, quæ naturę quodam instinctu ab hac aue eduntur tempeſtatum præſagia proſequamur. Cornix peculiariter primùm Euphorioni apud Scholiaſten Nicandri pluuiæ vates κατ᾽ ἐξοχὴν nominatur, ubi ait:

Præſagia tempeſtatũ

Cùm pluuia vates Cornix crocitauerit.

Et [p] Horatio deinde ſimpliciter *auis imbrium diuina*, id eſt, præſcia.

[p] L.3. Carm. 27.

Antequam ſtantes repetunt paludes
Imbrium diuina auis imminentum.

Tribus autem potiſſimùm modis pluuiam prædici ab ea comperio, nempè uoce, deambulatione circa littus, & capitis in aquã immerſione. Voce quidem, ut ex [q] Lucretio cõſtat, dũ ait:

[q] Lib. 5. de nat. rer.

—— Mutant cum tempeſtatibus unà
Raucisonos cantus Cornicum ſæcla vetuſta,
Coruorumq́; greges, vbi aquam dicuntur, & imbres
Poſcere, & interdum ventos, aurasq́; vocare.

Et iuxta antiquiſſium Aratum, magnum tempeſtatis ſignum Cornix noctù canens, quòd [r] Aelianus ex eo repetit, dicens: *Si Cornix, Coruus, Gracculus crepuſculo veſpertino vocales ſint, tempeſtatis aduentum prædicant*, & Auienus Arati interpres:

[r] Lib. 7. de Anima. c. 7.

Cum veſpertinum Cornix longæua reſultat.

Et alibi. *Si nocturna tibi Cornix canit, &c.*

De modulo uocis ſcriptores uariare uideo. Sunt qui acuta, dum pluuiam præſagit, ſunt qui craſſa uoce uti aſſeuerant. Theon Scholiaſtes Arati, & Plinius acutam dicunt. *Quum terreſtres*, inquit hic, *volucres contra aquam clangores dabunt, perfundentes ſe, ſed maximè Cornix, ſignum eſt hyemis.* Nam clangor non tàm craſſa, quàm acuta, & clara uox eſt. Eam tamen Aratus ipſemet craſſa uoce crocitare dixit. Huius etiam mentem propius aſſequutum eſſe uidemus Virgiliũ.

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce.

Licet enim Seruius Grammaticus plenam vocem, raucam hîc interpretetur, ego potiùs craſſam, & grauem ita à Poëta uocari credo, cùm & Aratus dicat παχεῖα κρώζουσα. Veſperi autem non craſſa, ſed placida, & uaria uoce utens Cornix, ab eodem inter ſerenitatis ſigna ponitur, ne quis procellas tantùm, & imbres eam prænunciare putet, quamuis id potiſſimùm faciat, ut præter antè memoratas authoritates etiam illa Horatiana oſtendit, qua Cornicem aquæ augurem appellat. *Aqua niſi fallit augur*
Annoſa Cornix.

Quando ſerenitatem prædicat.

Heſiodus vocis proprietatem non determinat, ſed imbrem prædicere abſolutè eo prouerbio (ſi modo ita rectè exponitur) innuere videtur. *Domum ædificans imperfectam ne relinquito, ne insidens illi garrula Cornix crocitet.* Hoc eſt, vt quidam volunt, ne tempeſtas, & pluuia ingruens imperfectæ noceat. Vox enim Cornicis (inquit Moſchopulus) ſignum eſt tempeſtatis. Sed alij aliter hoc prouerbium interpretantur, vt ſuo loco docebimus. Ariſtoteles in ſecretis ſecretorum (ſi modo is eſt author) iteratæ vocis numero augurij ſignificationem metitur, dicit enim, *Cornix ſi velociter bis clamet, & tertiò tempeſtas erit.* Item de temporis diuerſitate, *Si manè clamauerit*, inquit, *ſerenitatem, ſi veſperi quietè canit, tempeſtatem.* At matutini cantus reliquorum nemo facit mentionem. In hoc quoque ab Arato alijſq; diſſidet, quòd quietè canentem imbrem faciat prædicere. Reliqui geſtus tempeſtatis inditia sũt, vt iuxta marę obambulatio, & capitis colliq; ſubinde in aquas immerſio. Illud [s] Virgilius eo verſu docet:

[s] Lib. 1. Georg.

Et ſecum in ſicca ſola ſpatiatur arena.

Et Claudianus. *Si reuolant Mergi, graditur ſi littore Cornix.*

Vtrũq; Cicero ex Arato. *Fuſcaq́; nonnumquam curſans per littora Cornix*
Demerſit caput, & fluctum ceruice recepit.

Item [t] Lucanus. *Quodq́; caput ſpargens vndis velut occupet imbrem*
Inſtabili greſſu metitur littora Cornix.

[t] Lib. 5.

Aratus author huius rei præcipuus, hæc præſagia ita declarat: *Garrula Cornix terreſtris ſub initium tempeſtatis littus eminens ſubit, & iuxta mare, vt quæ aquis gaudeat, apparet, aliquando, & in fluuij aquam à capite vſque ad ſummos humeros ſe immergit, aut etiam tota innatat, aut ſaltem frequenter verſatur circa aquam fluuiorum, aut maris craſſa voce crocitans.* Cæterùm huius rei cauſam aſſignare nixus Theon eius interpres in hæc verba ſcribit. *Cornix, & Coruus* (ſunt enim eiuſdem generis) *cùm corpore admodum ſint ſicco, plurimum gaudent humectantibus. Cùm igitur initium hyemis, ſeu tempeſtatis ſenſerint, & aër corpora earum humectârit, tunc etiam innatant aquis, ceu quibus valdè gaudeant. Cæterùm aqua ipſa fluuiatilis, aut marina parum eas iuuat, niſi aër quoq́; humidus fuerit.* Et rurſus. *Immergit*, inquit, *ſe Cornix refrigerandi gratia, ſiue quòd aëre*

ambiente

ambiente refrigerato, animalia ipsa calore intus collecto magis caleant, siue propter externum calorem, vt plurimum enim ante pluuias aër terra in ambiens, calidior fit. Vel illud πωλλὰ σπίζοντα apud Aratum accipi potest, quasi multum gaudeat Cornix, & saliat, frigiditatis amans, est enim ipsius natura calida. Verùm, & hanc rationem suprà in Coruo tetigimus.

MEDICA.

A Polychronia Cornicis viuacitate emanasse autumno; quòd in morbis chronicis, & longissimis, vt tradit Plinius, non carnes eius solùm esu vtilissimas putarent antiqui, sed & ad nidum eandem vim extenderent, dum & hunc corpori feliciter ad prolongãdos vitæ dies illini crederent. Carnis vsus. Huius cerebrum coctũ, & in cibo sumptũ doloribus capitis grauibus, & inueteratis remedio esse [a] Plinius quoque, & Marcellus testantur. Cerebrum. [a] L.20.c.6. Et in cibo sumptum palpebras gignere Plinio dicitur. Kiranides fimum in vino potum dysenteriam sanare tradit. Albos reddendi pilos talem Elluchasem rationem docet. Fimus. Ventres Cornicum seu Coruorum iugulatorum, & positorum sub fimo recenti tribus diebus imponantur cacabo, & affuso oleo bulliant, & percoquantur, donec quodammodò liquescant, & resoluantur. His pilos quater inungito. Mures araneos fugandi modum Ornithologus recitat huiusmodi. *Cornicem*, inquit, *occisam tam diu relinquens, donec puteat. Cadauer tam fœtidum expones in locum, vbi mures aranei sunt, conuenient illi ad hanc escam consumendam, qui in domo fuerint, omnes, & ita congregati, vel scopis, vel aliter occidi poterunt, aut capi, vt nuper ex homine quodam polyhistore intellexi.* Alia etiam plura de Cornicis facultatibus adfert Kiranides, quæ vt superstitiosa consultò relinquimus.

VSVS IN CIBO.

Cornicis carnibus vesci, vt & cæteris Coruini generis auibus lex diuina prohibebat, nunc tamen in pauperiorum nonnunquam mensas veniunt, præsertim in Italia. Verùm his qui sanitati suæ consultum cupiunt, è culina procul ableganda est. Nam præterquàm, quòd immunda, ac funesta auis est, certè cadaueribus pasta succi praui est, biliosi, & putidi. Hinc Demetrius Constantinopolitanus Corui, aut Cornicis carnem Accipitri dari prohibet. Et rursus *Accipiter*, inquit, *edat de Coruo cor, & cerebrum, & iecur, & superarum de pectoris pulpa, sanguine verò omninò abstineat. Est enim salsus, & perniciosus Accipitri, vt omnia salsa. Idem in Cornice cauendus est. Vtriusque etiam ossa, & interiora vitabit. Vrunt enim, ac nimiam sitim, & noxam inducunt.*

HIEROGLYPHICA.

Ægyptiorum disciplinâ traditur, in Cornicem vnam incidere inauspicatũ mortalibus omen putari. Quod [a] Aelianus etiam memorat, viduato nempè animali obuiam factis, cælibem solitariamq; hoc est, tristem, ac necessarijs destitutam adminiculis vitam degendam esse. [a] L.3.c.9. Hinc etiam Zezes apud Hesiodum, vbi Poeta vxorem auspicatò ducendam monet, si ait: *Cornices duas obseruaueris.* Eodem argumento congressum maritalis copulæ legitimum iudicabant, quòd eas inuicem naturali modo quemadmodum homines copulari aiunt. Præterea omne Coruinum genus, raro coire solet, identidemq; sacrum matrimonij fœdus nulla petulantia, vel improbioris lasciuiæ nequitia labefactare, vti multos legimus, non nisi liberorum quærendorum causa coniunctos à coitu sibi temperasse. Nuptiarũ hieroglyphicum. Qui quidem modus, & tenor sobriè, ac honestè seruatus in causa fuit, vt per Cornices duas nuptiarum fieret hieroglyphicum. Cæterùm quia in nullo vnquàm vitæ genere concordia magis expetitur, quàm in maritali commercio: Itaq; hinc Cornix ipsa concordiæ symbolum habetur, cuius rei quamplurima extant veterum numismata, & vulgò Græci, vt Hori interpres Philippus obseruauit, nuptialibus festis ἐκκορικορώνη clamitare consueuerant, Concordiæ symbolum. cùm tamen ignorarent, & instituto veteri Cornicem in nuptijs auspicatissimo omine nominari solitã. Animaduertẽdũ autẽ in Grecanica illa succlamatione aliquid desiderari, vt rectè Pierius Valerianus monet, videndumq; apud Aeschylũ, Danaidibus ita scribi σοῦ κόρους καὶ κόρας πάν τῷ βίῳ ἐκκορὶ, vbi pro κόρας κορώνας, fortè reponendũ. Id verò nõnulli hortãdi modo pronuntiandum asserunt ἐκκορῆ κορης κορώνας, quod nescio quid esse volebant, quòd cantillatum verecundiam ijs, qui liberis operam dabant, auferret. At hæc si quis vberiùs sibi declarari cupiat ad commentaria Pindari se conferat; Sed vt ad concordiæ hieroglyphicum reuertamur, alitis huius simulachrum sæpè se vidisse Valerianus asserit in Faustinæ Augustæ nummis cum

inſcriptione: CONCORDIA. Eò nimirum Iuuenalis reſpexit, cùm veterem concordiam dixit nido increpitare. Quamuis ſuperiore ætate fuerunt, qui Ciconiam ab hoc ſignari arbitrati ſunt. Sed, quæ in nummis conſpicitur, nihil habet, quòd ad Ciconiæ effigiem referri poſſit. Sed præter hæc, quæ apud Crocolidorum vrbem ſupra ſepulchrum quoddam Cornix in columna ſublata erat, fidelem operam in tabellario munere præſtitam indicabat,
Vitæ ſpatij hieroglyphicum. Huiuſmodi enim & ſepulchri honos,& columnæ habitus eſt olim Cornici à Marrhe Aegyptiorum rege, vt paulò antè diximus. IVSTVM vitæ ſpatium ab homine feliciter decurſum Aegyptij ſacerdotes hieroglyphicè tunc intelligendum proponebant, cùm Cornicem vita functam figuraſſent. Viuere enim Cornices dicuntur in multos annos,& [b] Lucretius *Cornicum ſæcla vetuſta* dixit.
[b] *Lib. 5. de nat. rerum.*
Anni Aegyptiorum. Quòd autem tradiderunt Aegyptij centum eas annos ſuperare, animaduertendum eſt, vt ſuo loco etiam monuimus, de anni huius duratione varias eſſe opiniones,& annos Aegyptiorum quatuor noſtros circumplecti, ratione à Sotheos ortu ſupputata, quatenus ſcilicet, ſuper antibus vnoquoq; anno ſolari ſex horis, integer demum dies vnus, qui apud nos intercalaris habetur, ſingulis quatuor annis apud nos, apud illos integrum, & perfectum annum abſoluit. Quare qui annos ea ferè quingentos viuere dixerunt, haud ita multũ
Elephantorum vitæ diuturnitas. diſcedunt ab Aegyptijs. Neque me præterit Ariſtotelem arbitratum, nullum animal homine diutius viuere præter Elephantum. Quod ſi verum eſt, breuiſſima admodum erit (ſi vt iam viuitur, ſpectes) viuaciſſimorum animalium vita. Cæterùm Aegyptijs ſubſcribũt pleriq; autores minimè contemnendi. Theon tamen in Aratum nouem ætates pro multis accipiendas cẽſet,& eam nouenarij vim eſſe, vt pro multitudine accipiatur. Verùm quocumq; modo ætates
Nouenari' numerus. illæ intelligendæ ſunt: Illud ad hanc materiam facit, quòd huius viuacitatis ergò prouerbium factum aiunt: *Cornici oculos configere.* quo Cicero, Macrobius,& D. etiam Hieronymus vſi ſũt, volentes antiquitati vel ſublatam, vel diminutam authoritatem nouo iuniorum inuento com
Orat. pro L. Muræna. monſtrare. Porrò Ciceronianum illud: *Inuentus eſt ſcriba quidam Gn. Flauius, qui Cornicum oculos confixerit,* eò ſpectat, vt adinueniſſe Flauium rationem oſtendat, qua legum, ſacrorumq; interpretibus auctoritatem,& exiſtimationem imminueret, cùm eo præcipuè nomine colerentur a rudi populo, quòd faſti penè ſingulis diebus ab eis petendi eſſent, vt ex eius arcanis peritia, cognitioneq; creſcerent, ſuamq; illam ſcientiam magis ac magis populo venditarent. Is uerò cum ſingulis diebus ediſcendos faſtos populo propoſuiſſet, ac publicaſſet, re iam diuulgata peruicit, ut in minori deinceps pretio ſacrorum interpretes haberentur, atque ita conſilia eorum de tuenda exiſtimatione prorſus euertit, Cornicumq; demum oculos confixit, fama per magnam ſibi inuidiam comparata. Sed de hoc prouerbio plura in ſequentibus. Id uerò ad mentis prauitatem attinet, quòd Propertius tangit, ubi cùm de lenæ cuiuſdam uafritie, & impoſturis multa enumeraſſet, tum ut rem omnem uno uerbo concludat, ita ait.

Poſſet & attentos aſtu cæcare maritos
Cornicum immeritas eruit vngue genas.

Id ſumptum eſt ab Ariopago, ubi puer quidam damnatus eſt, quòd Cornicum oculos ſtudioſiùs erueret, pernicioſiſſimæ mentis id ſignum eſſe iudices æſtimantes, quæ multis, ſi adole-
Inquieti hierogly. uiſſet, malo futura eſſet. Hominem Horus in aſſiduo motu, mentiſq; agitatione uerſantẽ, ita, ut neque dum cibum capit, interquieſcat, per Cornicis pullos ſignificari tradit. At rectiùs per Cornicem,& duos illos pullos ſuos diximus. Hęc enim uolans uolantes item pullos aliquãdiù paſcit. Nil uerò magis negotioſum hominem ſignat, quàm & rerum aliarum ſatagere, &
Spei ſymbolum. nihilo ſerius interim aliquid corporis neceſſitati tribuere. Spei uerò in primis ſymbolum Cornicem gerere uoluerunt, eaque ſignificatione Deæ Spei imaginem ſupra dolium ſedentem finxêre, cauſam eſſe ſuſpicor, quòd Cornix cras ſemper ingeminat, uocem procraſtinantium, & futura ſemper deuorantium.

PROVERBIA.

Cornix candida. [a] *Dial. 65.* *Cornix candida* adagij loco dicitur de re rara admodum, ac uiſu inſolita. Cornices enim omnes atras natura fecit. Vtitur hoc lepidè [a] Petrarcha, ubi hominiiactanti ſe uxorem duxiſſe nobilem, caſtam, manſuetam, humilem, obſequioſam, piam, candidam, Ratio reſpondet: Mirus auceps, Cornicem candidam reperiſti, uix eſt tamen, qui inueniſſe ſe fuſcã putet. Meminit item [b] Ariſtoph.

[b] *In Auib.*

Ἀλλ' ὅταν οἰκήσωσι λύκοι πολιαί τε κορῶναι
Ἐν ταυτῷ τὸ μεταξὺ κορίνθου καὶ σικυῶνος.

Id eſt, *Sed quando habitabunt lupi, albæq; Cornices*
In eodem in medio Corinthi, & Sicyonis.

[c] *In operib.* Prouerbij item uim habet illud [c] Heſiodi.

Mu-

Μηδὲ δόμον ποιῶν ἀνεπίξεςον καταλείπειν
Μήτοι ἐφεζομένη κρώζη λακέρυζα κορώνη, idest,
Neque si domum feceris, relinquas imperfectam.
Ne fortè insidens crocitet stridula Cornix.

Quem locum bifariam accipi posse Proclus interpres admonet. Quibusdam enim videtur admonere Poëta, vti quisque domicilium ante hyemem absoluendum curet, ne tum nô habeat, quo frigoris molestiam depellat. hyemem enim Cornicis symbolo, videlicet auis hybernæ indicari. (Hyemis Symbolû.) Alij verò ædificium semel institutum, non oportere putant imperfectum relinquere, ne vulgo risui sis, & qui prætererint, obloquantur, carpantq; leuitatem tuam, qui quod cœperis, non absoluas. Eam autem obtrectantium petulantiam per Cornicem voluit indicare Poëta, nempè per auem garrulam, & obstreperam, vt hinc etiam prouerbium Græcis *κρώζειν* ductum sit, Latinis Cornicari. (Cornicari.) At ipsi Proclo magis probatur, vt *καθόλου* accipiamus, vnicuiq; negotio, quòd semel instituerimus, finem idoneum imponendum, vt nihil omninò desideretur, & vbiq; ad perfectionem contendendum esse. Id quò longiùs vocabitur à simplici sermone, hoc venustiùs fiet, & magis prouerbiale. Veluti si quis adhortetur aliquem, ne studia litterarum deserat, sed laudabiliter inceptis summā imponat manū, ne vulgo ludibrio sit, quòd à bene cœptis destiterit. *Cornicum oculos configere*, prouerbium nuperrimè in hieroglyphicis ex occasione partim à nobis expositum est, sed de quo non satis constat, vnde natum sit, an ex apologo quopiam, nunquid ex rei euentu, num ex metaphora. (Cornicum oculos configere.) Videtur autem perinde valere, quasi dicas nouo quodam inuento veterum eruditionem obscurari, effici vt superiores nihil sciisse, nihil vidisse videantur. Effertur autem per ironiam. Fieri quidem potest, ut Cornicū uiuacitas & concordia huic adagio locum fecerit, vt is videatur Cornicum oculos velle configere, quisquis ea, quæ antiquitas magno consensu approbauit, damnare ac conscindere conetur. Nec admodū absurdum est, si quis in hūc modum accipiat, ut dicatur oculos Cornicum configere, qui perspicacissimis oculatisq; visum adimat, offundatq; tenebras, aut qui rem ipsissimam acu, quod aiūt, tangat, tantus videlicet artifex, vt non solùm scopum, aut auem; verùm & ipsos oculos iaculo feriat. (Qui dicatur Cornicū oculos configere.) Nec admodum diuersè usurpauit [d] Macrobius, his uerbis: *Et quia his loquendi labyrinthis nos impares fatemur, age Vecti, hortemur Eustathium, vt recepta contraria dispositione, quidquid pro vario cibo dici potest, velit cōmunicare nobiscū, vt suis telis lingua violenta succūbat. & Græcus Græco eripiat hūc plausum, tanquam Cornix Cornici oculos effodiat.* ([d] Lib. 7. Saturnal.) *Cornix scorpium*, subaudi, rapuit. Quadrat in hos, qui eos, unde tantundem mali uicissim accepturi sint, ut Cornix arrepto scorpio, ab eodem icta perijt, de qua re extat Epigramma Archiæ. (Cornix Scorpium.) Atque in rebus humanis frequenter vsu uenire solet, ut qui cepisse uideatur, ipse captus sit. Quemadmodum & apud Horatium: *Græcia capta ferum Victorem cepit*. Ita Cælius ex Suida & Hesychio, Cornix scorpium. *Parœmia*, inquit, *est in eos, qui tum grauia, tum nocumenti inferentia plurimum toto petunt conatu*. *Ad Coronidem vsque*, Prouerbiū, quum rei finem significamus. (Ad Coronidē vsq;.) A nauibus translatum putāt, quibus aliquid rostri speciē gerēs addi solet. Corone Græcis uocatur, quicquid ueluti ornamēti gratia rebus perfectis additur. Plutarchus aduersos Stoicos. Ab initio, & ingressu usque ad Coronidem. Ducta metaphora apparet a chori parodo, id est, ab ingressu in fabulis. Iucundius erit, quoties transfertur ad animum, ueluti si quis studiorum coronidem dicat; aut ut egregiè cœptis auream addat coronidem: aut uitæ laudabiliter actæ auream iubeat imponi coronidem, hoc est, mortem piam. Effertur & hoc modo prouerbium *Coronida imponere*, significatq; ultimam rei admouere manum, nec affectum opus, sed prorsus perfectum, & completum esse. (Coronida imponere.) Siquidem coronis, præter ea, quæ dicta sunt, etiam notam eam significat, ut alibi ostensum est, quæ in fine libri ponebāt antiqui, unde & adagionis origo esse potest. Hinc illud est Plutarchi elegāntissimum in sermone, qui est. An seni administranda republica. *Qui verò*, inquit, *ciuilibus actionibus, & certaminibus innutritum non finit ad facem, & Coronidem vita progredi, prorsum ingratus*. Posset & illud prouerbij loco usurpari non illepidi, quod Athenæus ex Machone recitat. *Sus Cornicem increpat*. (Sus Cornicem increpat.) Quod quò meliùs intelligatur, eius hic originem ex ipso Machone referre lubet.

Aliquando Calisto cognomine Sus
Probris ac iurgijs rixabatur
Cum sua matre, quam appellabant Cornicem:
Litem eam diremit Gnathæna, quæ interrogata
Quid nam illud esset dissidij, quid aliud dixit, quàm quod
Altera Cornix est, eam vero Sus increpat?

Salsè innuens Cornicem loquacem nempè garrulam & clamosam à Sue sordida & grunnitu molesta reprehendi, quod ridiculum sit, & indignum, ab eo quempiam uitij cuiuspiam insimulari, quo ipse omni scelerum genere sit inquinatissimus, & perditissimus.

EMBLEMATA.

EMBLEMA Alciati, quod inſcribitur *IN SIMVLACHRVM SPEI.*

Quæ tibi adeſt volucris? Cornix fidiſſimus oſcen,
Eſt bene cùm nequeat dicere, dixit erit.

Nimirum quia effert hanc vocem Cras, quæ ſpem in futurum differri ſignificat. Aliud eiuſdem ſub titulo: PRVDENS MAGIS, QVAM LOQVAX.

Noctua Cecropijs inſignia præſtat Athenis,
Inter aues ſani Noctua conſilij.
Armifera meritò obſequijs ſacrata Mineruæ eſt
Garrula quo Cornix ceſſerat antè loco.

Aliud: CONCORDIA inſcriptum, vel CONCORDIAE SYMBOLVM:

Cornicum mira inter ſe concordia vita eſt,
Inq; vicem nunquam contaminata fides.
Hinc volucres hæc ſceptra gerunt, quòd ſcilicet omnes
Conſenſu populi ſtantq; caduntq; Duces:
Quem ſi de medio tollas, diſcordia præceps
Aduolat, & ſecum regia fata trahit.

APOLOGI.

Corui, & Cornicis apologus.

CORNIX, inquit Aeſopus, Coruo inuidens, quòd is per auguria hominibus vaticinaretur, & ob id futura prædicere crederetur, conſpicata viatores quoſdam prætereuntes, in arborem volauit, ſtansq; valdè crocitauit. Illis verò ad vocem conuerſis, & admirantibus, re cognita, quidam inquit: Abeamus heus vos, Cornix enim eſt, quę crocitauit, & augurium non habet. Fabula ſignificat eodem modo, & homines cum præſtantioribus certantes, præterquam quòd non ad æqua perueniunt, riſum quoque alijs de ſe excitare. Videtur autem Aeſopus præter aliorum plurium cùm Græcorum, tùm Latinorum ſententiam augurij vim Cornici adimere, quòd his, quæ à nobis in capite de Augurio allata ſunt, penitus auerſatur. Verùm & huic difficultati duplici ratione ſatisfacimus, & primùm ſi antiquiores augures Cornicem oſcinem cognouiſſe negemus, ſecus ac Latini, ac Romani fecerint. Nam quæ ex Hæſiodo, & Arato adferuntur, non ad auſpicia, ſed ad prognoſtica, & tempeſtatum præſagia, quæ quidem naturalia minimeq; ſuperſtitioſa eſſe conſtat; referenda ſunt. Vnde conijcere licet à Romanis primũ auguribus oſcinum auium numerum augentibus Cornicem additam, augurumq; alitum collegio inauguratam eſſe, ut quibus nullum ſuperſtitionis genus, quod excogitare vlla vnquam ratione potuerunt, omiſſum fuerit. Altera reſponſio è fabula petenda eſt, quæ Cornicem antè quidem auguria hominibus facientem, ob nimiam garrulitatem ab omni Mineruæ offenſæ, & infenſæ Deæ tutela abdicatam, augurandi ſimul dotem, aut ſaltem augurij fidem perdidiſſe, narrat. Quæ quidem huic apologo conformis eſt opinio, qui ſic habet.

Cornicis cur Aeſopus augurium ademerit.

Cornix, & Canis.

Cornix Mineruæ ſacrificans, canem inuitauit ad epulas, ille verò ad eam dixit, quid fruſtra ſacrificia abſumis. Dea enim adeò te odit, ut ex peculiaribus quoque tibi augurijs fidem ſuſtulerit. Cui Cornix, ob id magis ei ſacrificabo, vt reconcilietur mihi. Fabula ſignificat pleroſq; ob lucrum non vereri inimicos beneficijs proſequi.

Cornix, & Columba.

Columba in Columbario enutrita fęcunditate ſuperbiebat. Cornix verò ea audita, ait. Sed heus tu, deſine hac re gloriari, nam quò plures paris, eò plus mœroris accumulas. Fabula, vt ipſe Aeſopus exponit, ſignificat, ex famulis quoque eos eſſe infelicissimos, qui in ſeruitute multos filios faciunt. Apologo autem origo eſt, ex Cornicis ſterilitate, quam ſuo loco declarauimus. Eſt & alius, & quidem celebris de Cornicula, & alijs auibus apud Gabriam apologus, qui ſic habet:

Alienis pennis induta
Gloriabatur Cornicula præſtare auibus:
Primum donum Hirundo rapuit,
Poſt eam omnes, hinc nuda inuenta eſt.

Confictus eſt in eos, qui aliorum bonis ſeſe venditant, eaque pro ſuis impudenter obtrudunt;

quod

quod ne faciamus ſapienter monet Horatius eodem planè Cornicis exemplo :

Ne ſi fortè ſuas repetitum venerit olim
Rex auium plumas, moueat Cornicula riſum
Furtiuis nudata coloribus, &c.

Alius apologus eſt de Cornice cum Hirundine de pulchritudine contendente . Cui nempè pertinaciùs ſpeciem ſuam laudanti, reſpondens Cornix dixit. Sed tua pulchritudo verno tempore floret, meum verò corpus etiam hyeme durat. Fabula ſignificat durationem corporis, decore meliorem eſſe.

F A B V L O S A.

CORONIS, alio nomine Arſinoe, Nympha fuit Phlegyæ, vel vt alij tradunt Coronidis fabula. Leucippi filia; quę ex Apolline Aeſculapium peperit, eam Coruus ſacra Apollini auis quum deprehendiſſet cum iuuene quodam Aemonio Elati filio, cui Iſchydi nomen erat, rem habentem, negotium ad Apollinem detulit. Quare Apollo iratus eam maturo iam partu ſagittis interemit, factiq́; tandem pęnitẽs, quum illam ab inferis nequiret reuocare, diſſecto vtero conceptum ex ſe infantem eduxit, eumq́; Aeſculapium appellauit, & Chironi Centauro educandum tradidit. Vnde Coronides Æſculapius à matre dicitur, cuius etiam Homerus meminit. Æſculapius Coronides dictus. Fabulam hanc ex Ouidio poſuimus in Coruo, quare eò lectorem ablegamus. Aemeleſagoras Athenienſis, referente [a] Antigono Liberali, qui Atticæ deſcriptionem condidit, negat ad arcem Athenienſium aduolare Cornicem; neque eſſe ait vllum, qui dicere poſſet, ſe id vidiſſe. Cauſam verò fabuloſam refert. Mineruam Vulcano in matrimonio traditam, cùm eundem cum ipſo intraſſet lectum euanuiſſe, Vulcanum in terram concidiſſe, ac ſemen profudiſſe, terram deinde Erichtonium edidiſſe: huncq́; à Minerua enutritum, in ciſtam incluſum, traditumq́; Cecropis filiabus Aglauro, Pandroſo, & Herſæ, ut aſſeruarent, mandatumq́; ne ciſtam ante ſuum aduentum aperirent, ipſam ad Pellenem abijſſe montis apportandi cauſa, quem propugnaculi loco, ante arcem collocaret, Interim Aglauron, & Pandroſon ciſtam aperuiſſe, & conſpexiſſe circa Erichtonium duos ſerpentes. Mineruæ montem ferenti, cui nunc Lycabettus nomen, obuiam factam Cornicem, & renuntiaſſe detectum eſſe Erichtonium. Deam hoc audito, mõtem eo loci, ubi nunc eſt ſitus, abieciſſe, Cornici autem ob malum nuntium dixiſſe, nefas eſſe eam in arce intrare. Hanc fabulam [b] Ouidius quoque his uerſibus expreſſit.

[a] L. de cong. mir. nar.

[b] 2. Metamorphoſ.

Quid fuerim, quid ſimq́; vide, meritumq́; require,
Inuenies nocuiſſe fidem. Nam tempore quodam
Pallas Erichtonium prolem ſine matre creatam
Clauſerat Actæo tecta de vimine ciſta,
Virginibusq́; tribus gemino de Cecrope natis
Seruandam dederat, ſua ne ſecreta viderent.
Abdita fronde leui denſa ſpeculatur ab vlmo,
Quid facerent: commiſſa duæ ſine fraude tuentur
Pandroſos, atque Herſe timidas vocat vna ſorores
Aglauros, nodosq́; manu deducit, & intus
Infantemq́; vident, apporrectumq́; Draconem,
Acta Deæ refero, pro quo mihi gratia talis
Redditur, vt dicar tutela pulſa Mineruæ
Et ponar poſt noctis auem, mea pœna volucres
Admonuiſſe poteſt, ne voce pericula quærant.

DE CORNICE FRVGIVORA. CAP. III.

CORNICVM ſpecies deſcripturi Frugiuoram primùm in manus ſumpſimus, Ordo. quòd hæc Cornici ita propriè, & abſolutè dictæ vndiquaque ſimilis ſit, pręterquam roſtro: pręterea quia Cornicem uariam, vt & illam ueram antiquorum magnitudine ſuperet.

SYNO-

SYNONIMA.

HANC Cornicis ſpeciem Ariſtoteles Σπερμολόγον ab eſu frugum, alij Σπερματολόγον appellârunt. Latini Græcam vocem vertentes, Cornicem frugiuoram, & Frugilegam dicunt, eò quòd præter aliarum morem frugum tantùm ſeminio victitet. Graniuoram vocat Longolius. Gallis Freux, detorto vt videtur Bellonio à Latina nomenclatura Frugilega, vocabulo. Quæ verò alia Gallica nomina adfert * Bellonius, minimè huic Frugilegæ competunt, ſed Gracculo, quem perperam cum Frugilega confundit, vti pòſt faciemus palàm. Ea ſunt Graye, & Grolle, quas res ipſa à Latina voce (Gracculus) formatas loquitur, præſertim poſteriorem. Nam Graye, quod etiam Cornici propriè dictæ commune vocamen eſt, Germanicæ potiùs appellationi, quæ eſt Cracy videtur debere originem. Hanc auem Albertus quoq; cum Gracculo confundit, hunc in modum, ſed ſine authore ſcribens: *Cocix* (quæ vox duplicata litera c, Cuculum ſonat) *Latinè appellatur auis, Cornice maior, roſtro magno, & albo iuxta caput, vbi nares ſunt, & à quibuſdam Gracculus appellatur, Germanicè Touch*, pro qua voce Ornithologus Rouch rectè legit: ſed facilè agnoſcitur de Cornice hac illum loqui. Nam & hanc eodem Bellonio teſte Gallicum vulgus Corneille, id eſt, Cornicem vocat, haud omnino, vt ipſe opinatur, malè, generico nimirum nomine, cùm reuera ſit ex Cornicum familia, cui voci vniuerſali, qui (Sauluage id eſt, ſyluatica, aut ſylueſtris potiùs) addunt, meliùs faciunt, & proprio additamento eam ab alijs diſtinguunt, quòd hæc in agris potiſſimùm degat, neque in vrbibus circa ædes, aut ſterquilinia, cloacaſque more Cornicum propriè dictarum verſari conſpiciatur. Apud Germanos Rouch nominatur, fortè, vt Ornithologus non ineptè coniectat, à roſtri ſcabrioris aſperitate, quod huic generi peculiare eſt. Omne autem ſcabrum Germani Rouch, vel rauch vocant. Belgæ paulò ſecus Een Roeck; Angli hiſce acceptum ferentes Roock nomen ei indiderunt. Hollandis priuatim dicitur een Koorekraey, quaſi Cornix frumentiuora: quoniam in eiuſmo di agris degat plurimùm.

* *Lib. 6. de Auib. c. 3.* Bellonij error.

Alberti error.

Rouch.

GENVS. DIFFERENTIAE.

CORNICVM indubiè genere eſt, ſed hoc à vulgaribus differens, quòd maior ſit, & roſtrum non, vt illæ, vndiquaq; atrum, ſed albicans obtinuerit, immundis, aut morticinis prorſus contra aliarum morem ſibi temperet, frugibus potiſſimùm contenta: cæteroquin Cornicibus veris ſimilis. Non eſſe verò Gracculum, vel ex eo manifeſtum eſt, quòd Gracculum * Ariſtoteles κολοιὸν vocat, hâc verò ſeparatim Σπερμολόγον. Præterea Gracculus Cornice minor eſt: Frugilega uerò media inter Coruum, & Cornicem magnitudine. Gracculus totus niger eſt, Frugiuoræ uel roſtrũ ſaltem albeſcit. Vnde, vt cætera diſcrimina omittam, apertiſſimè hallucinatus Bellonius conuincitur, qui has aues eaſdem ratus non diſtinxerit, Frugilegam pro Gracculo pictam nobis obtrudens.

* *Lib. 9. Hiſtor. ca. 24.* Spermologi, & Gracculi differentiæ.

FORMA. DESCRIPTIO.

DE magnitudine iam dictum eſt. Color uerò totus excepto roſtro, quod albicat, planè niger eſt, Icon ex Bellonio deſumpta eſt. Nam eiuſmodi Cornicem Italia, quod ſciam non alit. Iconem habes in ſequenti pagina.

VICTVS.

FRVGIBVS maximè inhiat, neque terræ interim lumbricos aſpernatur. * Polydorus Virgilius hoc auium genus Angliæ maleficum eſſe tradit, & tamen eò conſeruari, quoniam lumbricos, quibus terra illa, quò humidior eſt, eò magis abundat, deuoret: alioquin quòd ex altera parte multò plus noceat, non modo maturas fruges deuorans, ſed cùm naſcuntur, roſtro ſemen euellens, ſic ut agricolæ neceſſe habeant per idem tempus,

* *Lib. 1. Hiſtor. Angl.*

CORNIX FRVGILEGA.

tempus, locare pueros per arua cum arcubus, quando voce non deterrentur, qui eas abigant. Et quia Ardea solet in earum nidis postea nidulari, itaque eiusmodi infelices aues circa villas nobilium, qui Ardearum aucupatu delectantur, in summis arboribus, quibus villæ ipsæ ventorum flatus vehementiores vitandi causa, circumseptæ sunt, impunè nidos faciunt: atque ita genus durat cum magno agricolarum damno. Quare memoria nostra in principum concilio sancitum est, vt eiusmodi Cornices modis omnibus funditus extinguerentur, constituto etiam pretio illis, qui eas necarent. Hæc scribenti Ioannes Cornelius VVteruuerus Batauus M. D. cuius opera in hac nostra Ornithologia plurimum usus sum, Cornices hasce narrabat in sua Batauia maximũ similiter damnum agricolis inferre, adeo vt non minus, quàm Angli, summa diligentia, uoce nempe primùm, dein ærei uel ferrei ad hoc munus duntaxat concinnati crepitaculi molesto atque obstrepero sonitu, postremùm coniectis in illas lapidibus fugare eas cogantur. Bataui quomodo Cornices abigant.

gantur. Plurimos etiam agricolas, quibus vel famuli, vel pueri deſunt, alio aſtu ad pellendam eiuſmodi peſtem vti dicebat: quoſdam nempe alatas molas, quæ vento perpetuò circumagũtur, inſigni artificio fabricare, quarum continuo, eoq; moleſto ſonitu pauorẽ auibus incutiant, acceſſumque earum ad agros prohibeant: alios verò laruas, ſeu terriculamenta, μορμολυκεῖα Græci uocant, Itali Sporacchios, per agros vbiq; collocare, & ruſtico habitu induere: quas illæ ruſticos eſſe ſuſpicantes, ab agris eorum abſtinent.

DE CORNICE CINEREA. Cap. IIII.

SYNONIMA.

QVAM pro tertia Cornicum ſpecie deſcribimus, Σποδοειδὴς κορώνη rectè à quibuſdam Germanis Grecè dicitur, quaſi viſu cinerea, vt Plinius loquitur, ſeu cineris ſpeciem gerens: quo ſenſu alibi cinericeam terram, vel ruſam, id eſt, cinerei coloris appellat; & Ariſtoteli σποδοειδὴς χρῶμα color eſt uiſu cinereus, ſeu color cinereus, vt Plinius habet, vel vt alijs placet, color ex cinereo albicans. Eodem modo iſtæc auis Cornix cinerea Latinè uocari poteſt. Turne-
An marina dicenda. rus meo quidem iudicio parum rectè marinam appellat. Quamuis enim circa littora quandoque degat, non potuit tamen ex tam leui ratione marinam uocare; quoniam & primum genus eadem loca incolit, quã nemo tamen idcirco marinam dixerit: uerùm rectè quibuſdam hybernam dici addidit. Galli tamen indifferenter, ſed ſine ratione, & ulla authoritate teſte Belonio, marinam Cornicem etiam nominant: cùm alioqui Cornix marina, ut ſuo loco, Deo dante, patebit aliquando, ab hac toto, quod aiunt, cœlo diſcrepet. Qui uerò Cornicem uariam
Bontecraey nuncupant, ij à Belgis, quibus Bontekraey dicitur, nomenclaturam mihi detorſiſſe uidentur; ſi quidem bont, ut audio, Belgis uarium, & Craey Cornicem ſignificat: quod ſanè nomen aui à coloris uarietate, qua potiſſimùm ab alijs Cornicibus diſtinguitur, inditum eſt, partim uidelicet cinereæ, partim nigræ. In ſuperiori Germania Schiltkrae, & Nabelkrae dicitur; Italis Mu
Schiltkrae. lacchia, & Munacchia, ſed rectiùs fortè Monacchia ab æmulo monachicæ ueſtis colore, albo ſcilicet, & nigro: Gallis Cornelle Emantelee, non autem Corneille Sauage, ut Ornithologus exiſtimat. Belgis item een Vvinterkraey, hoc eſt, Cornix hyemalis, ſeu hyemis nuncia: vnde apud eos, vti etiam apud Vveſtphalos tritum ſermone prouerbium eſt, vna Cornix non facit hyemem: cui illud Græcorum reſpondet, *vna Hirundo non facit ver.*

GENVS. DIFFERENTIAE.

HANC Cornicem tertium Cornicum genus facimus, cùm ob uocem cum alijs communem, tùm quia in eiſdem locis, in quibus primum genus hyemali tempore degat, ac uelut ſemper ſocia ſit, eiſdemq; quibus illa uictitet. Spermologo minor eſt, & coloris uarietate à nigra facillimè dignoſcitur.

FORMA.

Magnitudo. Color. MAGNITVDO huic Cornici cum nigra Cornice æqualis eſt. Caput, collum inferius, mentum, roſtrum, alæ, cauda, crura, admodum nigra, qui tamen color in mento, roſtro, atque illa parte, quæ ſupra ſtomachum eſt, tanquam ſetis quibuſdam tecta multò intenſior eſt. Dorſum totum, collum ſuperius, alarum latera, nates & totus ferè uenter cinerea, unde Emantelee Gallis teſte Belonio, qui optimè eam deſcripſit, appellatur. Ornithologus totum collum, & alarum latera perperam nigra eſſe ſcripſit. Icon proximâ paginâ ſequitur.

LOCVS.

LOCVS.

ALTOS Montes tempore æſtiuo incolit, in quibus ſoboli qropagandæ incũbere ex eo colligi poteſt, quòd nullibi in planis nidulari reperiatur. Numeratur verò inter migratorias volucres, quæ ſcilicet ſub autumni finem ad plana deſcendit,ibiq; totam pôſt hyemem propè oppida,& pagos velut inter homines degit. Albertus in ſuperiori Germania meridiem verſus hanc Cornicem nullo anni tempore recedere teſtatur,& cauſam in puriorem aërem reijcit,& in altiora loca: verùm quamuis in Germania inferiori vtpotè apud Belgas loca aquis omnia ſcateant,quorum vaporibus per hyemem temperari eorum aërem (cuius cauſa ad eos aduolare credit) & in ſuperiori Germania aërem puriſſimum,locaq; peralta concedamus: ideone ibi perennent? Quin potiùs Italiæ locis,quæ ea Germaniæ parte multò altiora ſunt,aëreq; fruuntur longè temperatiori,atque puriori, degunt? Cùm itaque neque hîc reperiantur, aliam planè rationem aſſignare Albertus debebat. Quare doctiſſimi Bellonij opinio potior mihi,ac verior videtur, qui ad plana deſcendere eas aues voluit,quoniam ob intolerabilem frigoris ſæuitiam,quæ hyemali tempore haud dubiò in eiuſmodi locis viget,ea deſerere cogantur. Cui ſi placet,rupium aſperitates,& continuas ferè niues adde. Præterea in Heluetia nunquam, vt audio,nidulari,ſed aliò migrare conſpiciuntur.

Alberti error.

Cur ad plana deſcendant.

VICTVS.

CORNIX cinerea eadem qua Cornix nigra, victus ratione vtitur. Eſt enim etiam pamphaga. Quadrupedum, hominum infeliciter mortuorũ, & in crucem ſublatorum,denique & piſcium carnes affectat: neque à lacticinijs etiã abſtinet,quorum cauſa caſas agricolarum quandoq; inuadit. In fruges pariter,vermeſque,& omne inſectorum genus ſæuit. Ornithologus in diſſectæ auis ventre quaſdas quiſquilias,cortices granorum, ſubſtantiamq; quandam albam pinguem,ex eiſdem fortè granis concretam,& lapillos inuenit.

VSVS.

IN nido huiuſce Cornicis herbam,vel radicem inueniri tradunt,quæ geſtantem reddat inuiſibilem: ſed penes illos fides eſto; mihi id nũquam perſuaſerint. Ornithologus auem hanc in inferiori Germania in cibum admitti ait, ſed id de plebecula ac ruſticis, vt ab ipſis Batauis habeo,intelligendum eſt. Bononiæ etiam in foro venditur. Quid verò de carne dicam,non habeo,niſi quòd tetrum odorem ſpiret.

DE CORNICE CAERVLEA. Cap.V.

HANC auem, cuius picturam hoc loco exhibemus, quoniam Cornix appelletur, Cornicibus,quamuis planè ignoremus,num ex harum genere ſit, adiunximus. Ornithologus,ex quo & deſcriptionem, & iconẽ mutuati ſumus, de hac aue in hæc verba ſcribit. Cornix cærulea,cuius iconem Io.Kentmannus, hiſtoriam verò Ge. Fabritius miſerunt è Miſnia,auis eſt planè ſylueſtris,& immanſueta,à Miſenis ein Vvilde Holzkrae,ab alijs Galgenregel, vel Halckregel appellatur. Trans Albim in ſaltu Luchouiano.& in ſyluis finitimis reperitur: verſatur in locis non frequentatatis. Nidum,vt Vpupa ex oleto conſtruit: & præter cætera à proiectis cadaueribus victitat. A calore quidam nominant ein Teutſchen Pappagey, id eſt,Pſittacum Germanicum. Deportatur hinc in alias nationes,nulla alia commendatione quam coloris. Hæc G. Fabritius. Roſtrum,vt pictura oſtendit,nigrum eſt: crura fuſca,& pro portione corporis parua. Cæruleo colore paſſim nitet, in capite,alis,cauda,circa orrhopygium,& tota parte ſupina: alibi ſynceriore, alibi admixto viridi. Dorſi,& colli proni color fuſcus eſt: maiores alarum pennæ nigræ. Quærendum ad hæc ſit Pica illa ſylueſtris,quam Eberus,& Peucerus Germanicè vocant Heidenelſter; Krigelſter. Hæc itaquè Ornithologus. Iconem ſubſequenti pagina habebis.

In Paralip.

Galgẽregel

Roſtrũ color.

CORNIX CERVLEA ORNITHOLOGI.

DE GRACCVLIS IN GENERE.

Cap. VI.

POST Cornices nobis ſeſe Gracculi offerunt, idque merito iure, cùm ſub Coruino genere eos Ariſtoteles enumeret. Vnde Creſcentienſis Coruum, & Gracculum eiuſdem generis eſſe dixit. Verùm cùm de voce (Gracculus) inter recẽtiores minimè conueniat, nunquid generalis, an potiùs particularis ſit, itaq; ante omnia eiuſmodi altercationem firmis, ac validis rationibus conciliandã, quantũ materia permittet, iudicamus.

Recentioribus antiqui dubiò procul errandi occaſionē præbuerunt, quòd in deſcribendis rebus paſſim obuijs negligētiores tempus perdere nollent. Sic Theophraſtus, & Dioſcor. in deſcriptione plantarū, quæ ſuo tēpore vulgares erant, breuiores quàm par erat, in cauſa fuerunt, quòd in multarū cognitionem deuenire nequeamus. Credebant enim antiqui ſatisfeciſſe ſeſe
[a] Li. 9. Hi. c. 34. poſteritati, ſi ſingularia tātummodò quædam, ac peculiaria de eiuſmodi rerum tritarū natura memoriæ conſecrarent. Idē certè vſu venit in Gracculis, quos κολοιούς. [a] Ariſtot. generali voce appellauit.
Gazæ error. Siquidē Theodorus Gaza vir alioquin doctiſs. & illius interpres pro κολοιοὺς Monedulā vertens, & Gracculum Monedulæ ſpeciem primam faciens, inſigniter lapſus eſt: Nam contra Monedulam Gracculi ſpeciem, eamque ſecundam facere debebat, vt rectè meo iuditio Ornithologus, alijque viri eruditiſſimi [b] Plinium, vbi de Iynge loquitur, ex Ariſtotele
[b] Lib. 10. c. 29. Gracculos pro κολοιοὺς traducentem ſequuti faciunt: Plinij autem verba ſunt: *immenſa alioqui*
Bellonij error. *finitimo Inſubrium tractu examina Gracculorum, Monedularumq́ue, cui ſoli auium furacitas auri, argentiq́ue præcipuè mira eſt.* Quis obſecro non videat Plinium hic Gracculos, & Monedulas ſpecie diſtinguere? Genere verò quis dicat, cùm nominatis primùm vtriſq; ſimul, mox ſubiungat in ſin-
[c] L. 6. de Anib. c. 3. gulari, *cui auium ſoli*, &c.? Examinauit quidem iſtæc verba doctiſſimus [c] Bellonius: ſed quàm benè ex ijs Gracculum, & Monedulam planè diuerſas aues eſſe concludat, ipſe viderit. Etſi enim Plinius eas, vt dixi, ſpecie primùm diſtinguat, non ergo Gracculum a Monedula diuerſum facit, ſed alias quoq; Gracculorum ſpecies in ea plaga dari dicere voluit. Quodſi itaque exactiùs, & ad trutinam ea examinaſſet Bellonius, non nobis Spermologum Cornicem pro Gracculo obtruſiſſet. Sed iam alias æquiuocationes proſequamur:

Puſilli Gracculi dicti. Puſillos homines κολοιοὺς dici cōſueuiſſe in Ariſtophane ſeſe obſeruaſſe Cælius tradit, illius hanc rationem aſſignās, quia auis hæc minutula ſit, & pennis fermè tantummodò conſtet. Heſychius Spermologum κολοιῶδες ζῶον interpretatur, quem fortè Bellonius ſequutus fuerit; ſed de hac re ſuprà. Rurſus apud Tzetzen legimus, κολοιός ἐςὶν μικροτέρα κορώνης. Auienus Arati interpres κολοιοὺς Coruos alibi interpretatur, & apud Albertum legitur Coruus, vbi Ariſtoteles habet κόλοιος. Heſychius pro σκῶπες Gracculos interpretatur, vel genus ſaltationis: Sed Scops auis nocturna eſt ridicula ad imitationem nata, vt ſuo loco docuimus, & ſaltationem ſignificat, Gracculum minimè, qui alioquin ludicra etiam auis eſt. Κολιὸς etiam apud Ariſtotelem auis eſt, pro qua κολιὸς, alibi κολιὸς habent eius exemplaria, Gaza, vt ſuo loco dicemus, perperam Galgulum vertit. Alibi apud Ariſtotelem κολιάς, & κολοιος legi pro eadem aue tra-
[d] Exer. 132 dunt, verùm haud ſcio, quàm verè. Porrò [d] Iulius Scaliger Picum varium ridiculè Gracculū dici ſcribit. Κολοιὸς item Heſychio piſcis eſt marinus, & Cælius Colias piſces Theodoro Monedulas dici ait. Hinc Bellonius Κολίας, inquit, piſcis ab eiuſdem nominis aue dictus eſt, quam Galli vocant vn Gay, quòd latera Coliæ auis multis coloribus variegata conſpiciatur. Verùm bene perſpicio Bellonium per Coliam auem genus illud Picæ intelligere, quòd nos Garrulū ſuo pòſt loco appellabimus, cùm tamen, quod ſciam, nulla auis Græcè κολιας dicatur, κολοιος verò Gracculus ſit, Pica neutiquam. Vbicumq; autem, quod obiter dictum eſto, Gracculum piſcem Galeni interpretes verterunt, Coracinus dici, & intelligi debet, vt Bellonius etiam ad-
Gracculus ſcriptum Diog. monet. Habet deniq; Gracculus in artificialibus ſua ſignificata. Laërtius enim Gracculum enumerat inter Diogenis Cynici ſcripta: & Heſychius Colophonem Gracculum quandoq; dici author eſt, quoniam, vt arbitror, ſummis ædium faſtigijs iſtæc auis imponi ſoleat, veluti admonens iuxta Heſiodum Cornicem, vt homines ſibi nidos componant; neque enim ſemper æſtatem fore.

SYNONIMA.

Anapha. Orab. HEBRAICAM vocem אנפה anapha Gracculum nonnulli interpretātur. Orab omni Coruino generi competit. Κολοιὸς generatim Gracculum, vt diximus, ſignificat: Apud Syluaticum Celes, aliàs Celtos, vt Ornithologus conijcit, id eſt, Strigulus auis. Gracculos vulgò Ciagulas dici Niphus Italus tradit; alioquin Tatula dicitur, ſeu Taccola, quod tamen pòſtremum nomen Coraciæ peculiare eſt: quibuſdam Cutta, & Pola, fortè à pullo, ſeu nigro colore, vt Ornithologus exiſtimat: Hiſpanis Graio, vel Graia: Gallis Chucas, vel Choca, Chouette, & Gay, vt habet Bellonius, ſed cùm latera huius auis multis coloribus variegata eſſe dicat, nomen id non Gracculis, ſed Picæ Glandariæ conuenire poteſt: Sabaudis Chue, ni fallor, à voce: Germani Tul, Dole: Saxonibus Aelke, vel Kaeyke: Hollandis, & Zelandis, necnon & Friſijs à voce Ka, vel Kauu, vel Chau: circa Roſtochium Vuachtel, quod nomen alij omnes Coturnici propriè tribuunt: quibuſdam Tahe, Talche Dale, Dol: Flandris Gaey, & Hanneken: Illyrijs Kauuka, Turcis Tſchauka; Polonis Zegzolka: Anglis à Caddo, à Chogh, à Ka.

Verùm

Verùm annotandum est pleraq; istæc synonima secundæ Gracculorum speciei potissimùm conuenire, etsi tamen omnibus aliquo pacto communia dici possint, quoniam nempè à voce omnibus communi detorta sint. Cæterùm Gracculi primitiuum Gracchus est: & quanquàm multi per c simplex vtramq; vocem scribant, multi tamen ex eruditis c duplicant, quos sequi placuit, cùm quia ab hac aue Graccho cognomen factum cognoscerem, vt pòst dicetur, tum etiam, vt produci primam semper syllabam, ita certiùs sit, etsi tamen per simplex c etiam producatur, vt ex his Martialis versibus constat, modò impressoris non sit mendum: ait autem:

Quandam me cupit inuide Procille
Toto candidior puella Cycno,
Argento, niue, lilio, ligustro.
Sed quandam volo nocte nigriorem,
Formica, pice, Gracculo, cicada.

Festus Gracculos ab oris sono vocatos uoluit, cuius uerbis Grapaldus subscribens, primæ nominis syllabæ vocem correspondentem edere addidit. Alibi tamen idem Festus Gracculos à gerendo dici scripsit, quoniam iacta segetum semina plurimum gerant, uel quòd ex oliuetis cubitum sese recipientes binas baccas pedibus, ore uerò tertiam ferant.[a] Varro uerò dictos conijcit, quòd gregatim uolent; sed hæc etymologia[b] Quintiliano improbatur, cùm ait: *Cui non post Varronem sit venia qui Gracculos, quia gregatim volent, dictos Ciceroni persuadere voluit, cùm manifestum sit ex vocibus auium duci.* Alij deniq;, teste Perotto, etymum à corporis gracilitate, neque fortè absq; ratione deducunt, cùm tota ferè auis plumis constare tantummodò videatur.

[a] L. 4. de lingua lat.
[b] L. 1. instit. Orat.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

COMMVNIS Alberti, & Gazæ interpretatio uerborum Aristotelis de Gracculorum generibus, tria duntaxat constituit, duo nempè fissipeda, tertium palmipes: cùm tamen Aristoteles disertissimis uerbis quatuor genera reperiri scripserit, tria uidelicet, quibus pedes fissi sint, quartum palmipes. Verba eius, fidei conciliandę causa huc adijcimus. Κολοιῶν δὲ, inquit, εἰσὶν εἴδη τρία· ἓν μὲν ὁ κορακίας, οὗτος ὅσον κορώνη, φοινικόρυγχος. ἄλλος ὁ λύκος καλούμενος. ἔτι δὲ μικρὸς, ὁ βωμολόχος. ἔτι δὲ καὶ ἄλλο γένος κολοιῶν περὶ τὴν Λυδίαν καὶ Φρυγίαν, ὃ στεγανόπουν ἐστί. Hoc est; *Gracculorum sunt tria genera: vnum quod Coracias vocatur, magnitudine quanta Cornix, rostro puniceo: alterum lupus cognominatum: Est & paruum, scurra dictum. Est verò & aliud genus Gracculorum, Lydiæ, & Phrygiæ familiare, idq; palmipes.* Ibi enim Albertus, & Gaza hæc uerba ἔτι δὲ omiserunt: quæ si legamus, ut certè debemus, Gracculus ille paruus ὁ βωμολόχος nempe, alius fuerit quàm λύκος, cum quo ab illis confunditur. Sed fortè ridiculus cuipiam uidear, cùm quatuor genera ego assignem, Aristoteles tria tantùm apertè esse dicat. Verùm huic responsum esto; Aristotelem quartum illud genus, quod pòst subiungit, palmipes nempè, ceu toto genere à tribus prioribus diuersissimum, inter ea neutiquam enumerasse, ideoq; traditis illis postmodū subiunxisse, ne quis auem palmipedem eiusdem nominis cum ijs confunderet. Constabit igitur quatuor genera Gracculorum Aristoteli cognita fuisse, primùm, quod Coracias uocetur, alterum Lupus, tertium Scurra, quartum Palmipes, Lydiæ, & Phrygiæ familiare. Quare dupliciter hallucinatus fuisse Gaza conuincitur, primùm, quòd uerba illa ἔτι δὲ præterierit, secundùm quia Monedulam genus faciat, & Gracculum primam eius speciem, ut suprà diximus, cùm contrà Monedulam speciem, eamq; secundam, eandem nempè cum Lupo facere debuerat, quam si κατ' ἐξοχὴν Gracculum uocare placet, non improbabo. Quæ enim de Gracculis in genere ab antiquis traduntur, huic potiùs, quàm Coraciæ, seu Gracculo Gazæ, & quam Scurræ conueniunt: & Græci etiam κολοιὸν nonnunquam pro secunda specie priuatim ponunt, ut apud Constantinum Cæsarem in primis uidere est. Cæterùm in assignandis singularum specierum differentijs negligētior Aristoteles, Coraciam Cornicis magnitudine esse, & rostro puniceo dixit, quòd rutilum, & rotundum perperam Gaza trāstulit. Lupo peculiares notas nullas ascripsit, quòd fortè ideò fecerit, quoniam hæc species omnium notissima est, & ubiuis obuia. Omnes enim eruditiores uno ore Monedulam esse consentiunt. Tertium genus ab Lupo distinguit corporis breuitate, utpotè quòd Gracculorum omnium minimum sit: sed hocce genus conspicere mihi necdum contigit: apud Ornithologū tamen tria in Rhœtia Gracculorum genera agnosci lego, quorum nullum palmipes sit: unùm nempè Tulla uoce apud Germanos omnibus Gracculis communi capite cæruleo; alterum Beena à Rhœtis Germanicè loquētibus dictum, hoc Monedulam esse; Tertium deniq; Germanicè Taha, Italico uerò sermone, quo Rhœti utuntur, Zorl pedibus, & rostris rutilis, in locis syluestribus: hoc Ornithologus cùm eo, quòd in Baua-

Gazæ error.

Tria Gracculorū genera in Rhœtia.
Tulla.
Beena.
Taha.
Zorl.

Steintahen. ria Steintalien uocatur, id eſt, Gracculus ſaxatilis, idem eſſe exiſtimat: id meo iudicio cũ Coracia Ariſtotelis idem fuerit, quæ altiſſimas pariter alpes in Italia, maximè Florentiam uerſus incolit. Nec alia fortè auis Cornix Cornubiæ Anglorum ab iſta fuerit. Quod ſi modò Rhætorum Tulla Beenâ & Tahâ minor ſit, quam notam tertio generi Ariſtoteles aſſignauit, tria ibi Gracculorum genera ab Ariſtotele recenſita reperiri concludendum eſſet. Quartum genus, quòd Ariſtoteli anonimon eſt & palpimes, Turnerus & ſequuti eum alij Phalacrocoracẽ Plinij eſſe ſuſpicantur, ſed meo iudicio plurimùm hallucinantur. Phalacrocorax enim Coruus eſt, & Gracculis multò maior: uerùm ſuper hac re ſuo aliquando loco, Deo dante, diſceptabimus. Cæterùm aliud quoddam Gracculorum genus à quatuor iam dictis generibus lõgè diuerſum reperitur, cuius iconem pòſt pro Monedula altera exhibebimus, torquatum nempe. Hoc fortè illud fuerit, quòd Ornithologus in quibuſdam Heluetiæ locis dari refert, ac maximè circa Tugium, albo circulo ceù torque collum ambiente diſtinctum, cętera alijs ſimillimũ: ſed ſe nihil de eo certi habere: An idem id etiam fuerit cum eo, quòd Heſychius, & Varinus σφάνιον uocant? Ornithologus Caryocatacten, ſeu Nucifragam Gracculorum potiùs, quàm Merularum ſpeciem eſſe iudicat; mihi inter has numeranda rationibus ſuo loco adducendis innixo uidetur.

Cornix Cornubiæ.

Gracculus palmipes quis.

Turneri error.

VOX.

[a] L.5.c.15.

GRACCVLI ſuam etiam propriam vocem obtinent. [a] Pollux enim Cornices κρώζειν, Gracculos κολοιᾶν, & κλώζειν dixit: ſed poſtremam hanc vocem alij Gallinaceo generi etiam tribuunt, cui tamen teſte Plutarcho κλωσμὸς potiùs cõpetit. Κλώζειν verò Heſychio eſt τὸ ἐκβαλεῖν ἐκ τῶν θεάτρων, id eſt, explodere ex theatro, ſono ſcilicet quodam, qui fit lingua ad palatum alliſa. Varinus verò κλώζειν, ſono aliquo illudere ſignificare ſcribit, à Gracculorum ſcilicet voce. Itaque frigulare Gracculos à Philomelæ authore ineptè fortè ſcriptum fuerit. Κοαγέται apud Pindarum Gracculorum epitheton eſt, & à voce eorum detortum creditur; verùm haud ſcio, quàm rectè. Optimè enim Cornicis uoci, quæ per onomathopœiam Belgis Cracy dicitur, reſpondet. Nam Gracculi ab [b] Homero quoque dicuntur οὖλον κεκλήγοντες.

[b] Iliad. P.

VICTVS. COITVS.

[a] Lib.10.c.29.
[b] Lib.3.de Ani.c.12.

PRAETER ſegetes locuſtis etiam Gracculos veſci cùm ex [a] Plinio, tùm ex [b] Aeliano colligitur, qui à Lemni inſulæ incolis has aues coli ſolitas tradunt, quoniam aduerſo volatu occurrerent locuſtarum exitio. Albertus Gracculos à cadaueribus abſtinere ſcribit. Hieronymus Tragus carnem, & glandes amare dixit: ſed ego nihil tale vnquam intellexi.

Verno tempore ad coitum excitantur. Chriſtophorus Encelius inter alias aues, quas ore coire, idque verno tempore nugatur, Gracculos etiam enumerat, ſed hãc amentiam aliàs refutauimus.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

[a] L.9.Hiſt.c.1.

AELIANVS Gracculum cum Gauia amicitias exercere prodidit, & [a] Ariſtoteles Noctuam, & Cornicem inuicem pugnare: ſed hîc indocti eius interpretes, & qui eos ſequuti ſunt, aliàs Noctuam, & Monedulam, aliàs Monedulam, & Bubonem, alias Nicedulam, vel Incendulam, & Bubonem diſſidere ſcribentes, Gracculum, ſeu Monedulam cum Cornice confundunt è Græco, vel Arabico transferẽtes, vt cum Noctua Bubonem. Librarij etiam Monedulam in Nicedulam peruertere facilè potuerunt. *Pugnant* etiam teſte eodem Ariſtotele *cum Aquila Monedula, Pica, Cornix, & eiuſmodi Aues aliæ. Aquila enim deuorat eas.* Homerus ſub Hectoris, & Aeneæ fortiſſimorũ Heroum, & Græcos naturali odio proſequentium exemplo Accipitres Gracculis infenſiſſimos hoſtes eſſe innuit; cùm canit:

Τῶν δ' ὥστε ψαρῶν νέφος ἔρχεται, ἠὲ κολοιῶν
Οὖλον κεκλήγοντες ὅτε προΐδωσιν ἰόντα
Κίρκον, ὅ τε σμικρῇσι φόνον φέρει ὀρνίθεσσιν, id eſt,
Horum autem ſicut Sturnorum, aut Gracculorum agmen venit,
Acutè vociferantes, quando vident accedentem
Circum (Accipitrem) qui paruis cædem adfert auibus.

MORES

MORES. INGENIVM.

GRACCVLOS minimè ſolitarias,ſed gregales aues eſſe ex vulgari hacce parœmia manifeſtum eſt, *ſemper Graculus aſſidet Graculo*: Quam ſocietatem in ſingularem quendam inter ſe amorem authores reijciunt,quem magnum adeò eſſe volunt,vt in vitæ diſcrimen, vt pòſt dicetur, eos quandoq; deducat. *Non ſunt*, inquit [a] Varro, *ſolitaria natura, vt Aquilæ,ſed vt homines & apes: at non idem faciunt Graculi,& Apes,quod hi: ſocietas operis,& ædificiorum. quod illic non eſt*: quaſi diceret Gracculos eſſe ἀγελαίους, non autem πολιτικούς, ut ſunt apes. Ἀγελαῖα verò animalia [b] Cicero congregata, & congregabilia appellat: Gaza gregatilia,& gregalia interpretatur,& D. [c] Auguſtinus Gracculos aues congreges nominat: Ad hunc ſenſum a [d] Plutarcho ἡ φιλία dicitur συννόμον ζῶον eſſe οὐκ ἀγελαῖον, οὐδὲ κολοιῶδες. Varronis locum alibi etiam [e] Cicero periphraſticè exponere videtur,cùm ait: *quod ſi etiam beſtiæ multa faciunt duce ſua quæq; natura, partim indulgenter,vel cum labore, vt in gignendo,vel educando: vt perfacilè appareat, illud quiddam iis propoſitum,non voluptatem? partim curſu,& peragratione lætantur? congregatione aliæ cœtum quodammodo ciuitatis imitantur.* Verùm gregalia animalia non tantùm Gracculi ſuut,ſed moribus placidis etiam, vt vel ex ſolo corporis colore doctiſſimus quidam noſtri æui poeta colligit, inquiens:

[a] L. 3. de re ruſt.
[b] L. 5. quæſt. Tuſcul. & 2. Offic.
[c] Lib. 2. de Ciuit. Dei.
[d] Lib. περὶ πολυφ.
[e] Lib. 2. de Finib.

Dignoſcitur de tergoris coloribus,
Quodcumq; viuit mite, ſeu ferum pecus,
Candore Cygnus, atritate Gracculus
Leo fluentem barbarus criſpat iubam.

De maribus Gracculis tradit ex Ariſtotele [f] Athenæus, mortis potiùs ſubire diſcrimina, quàm coniuges ſuas derelinquant: quinimò coniugum altero mortuo,alterum,dolorem mortis perpetua viduitate teſtari: ſed nos in iis, quæ extant, Ariſtotelis nihil tale licet diù quæſitũ reperimus. Contrà Gracculorũ nimia loquacitas,ob quam paſſim apud quoslibet ſcriptores peſſimè audiunt,hanc laudẽ turpiter contaminat: *Loquaciſſimum enim genus eſt,& vocibus importunum*, inquit [g] Iſidorus, quorũ vox videlicet nihil habeat oblectationis, ſed veluti Cuculi perpetuò eadem repetita audientium aures planè offendat,& nauſeã moueat. Sunt verò ita maximè obſtreperi coitus tempore,& dum pullos enutriunt,necnon etiam à vini potu,teſte Plinio,in quo ipſis mira laſciuia eſt. Verùm nunquid quòd iam dicturus ſum, Gracculis vitio, an potiùs laudi vertendum ſit,alij iudicent,mihi id dixiſſe tantùm ſufficiet. Eſt autem illud, quod cùm auiũ genus omne manu retentum oculos petere ſoleat,gregatilibus maximè,ac inter illas Gracculis id peculiare ſit,cuius cauſam inquirens Nicolaus Leonicus ita ſcribit. *Cur pleræq; alitum e manibus hominum oculos potiſſimùm appetere ſolent? An quod clari perfulgentesq; exiſtunt oculi, & benè mobiles; huiuſmodi autem aues res ad ſe trahere,& allicere natæ ſunt. Nam & commotum etiam circà roſtra frequenter digitum appetere,& ſcalpere ſolent volucres? An magis,quia oculis abſoluta adeſt ſpeculorum vis, adeò vt tam parua pupilla totam ex aduerſo ſtantis reddat imaginem? Alites igitur,quia effigiem in iis cernunt ſuam, velut ad cognita deſideria tendere cupientes illos appetere verſimile eſt.* Quod verò ad ingenium Gracculorum attinet,nõ videntur planè diſciplinæ expertes,quinimò,præterquàm quod facilè domantur,& cicurantur,adeò vt è caueis emiſſi ſponte ſua eas repetãt, ſermonem humanum, ſi pulli adhuc doceantur, imitari referunt. Cuius rei [h] Ioan. Bruyerus Campegius Gallus teſtis eſt,qui in Gallia à tonſtrinis Gracculos in caueis educari,& humanas voces reddere edoceri tradit. Tempus verò,quò non Gracculi tantùm,ſed reliquæ aues omnes, eiuſmodi diſciplinæ aptæ, edoceri debeant, Albertus, & author, quiſquis ille ſit, de natura rerum matutinum,ſuboriente ſcilicet Sole commendant,quòd tunc citius verba capiant, & tenaciùs memoriæ mandent. Dicuntur præterea quibuſdam Gracculi aues vafræ,& callidæ: vnde fortè non ita mirum videri debeat, quòd ſermoni humano aſſueſcant, maximè verò cùm linguam habeant latiuſculam. Sed fortè eiuſmodi Gracculorum inſtitutio veteribus etiam ex vſu fuerit. Cur enim paxillos ipſis in parietibus domi ſuæ faciebant, quibus inſiſterent? quod [i] Ariſtophanes etiam meminit, cùm ait; ὁ δ᾽ ὥσπερ κολοιῷ 'ς αὐτῷ πάτταλον, ἐνέκρουσεν εἰς τὸν τοῖχον ὑψ᾽ ἐξήλατο.

[f] Lib. 9.
Garrulitas.
[g] Lib. 12. Orig. c. 7.
Ingenium.
[h] Lib. 15. c. 78. de re cibar.
[i] In Veſpis.

CAPIENDI, ET FVGANDI RATIO.

Astus.

GRACCVLI cùm aues sint perastutæ, difficulter admodum capiuntur. Hinc Clearchus apud Athenæum non simpliciter astutos, sed Coturnicibus etiam astutiores dixit. Capiuntur tamen, atque uarijs modis. Oppianus talem aduersus eos venationem institui tradit. *Virga oblonga*, inquit, *terra infigitur, cui laqueus ad funiculum additur, & in medio ὑσπληγξ, quæ circumactu suo vimina vtrinque sita cōtegat. In summa virga bacca imponitur, cui è regione laqueus pendet, quem vbi cōtigere Gracculi, ὑσπληγξ dilabitur & virga erecta laqueus ita attrahitur, vt auium ceruices inhæreant.* Eodem modo Picas capere possimus. Idem Oppianus alium dolum, qui Gracculos capias, docuit, qui talis est; Vas (ἄγγος, κρατηρ habet Athenæus) *oleo plenum eo in loco exponitur, vbi cōspiciatur à Gracculis. Illi enim suas imagines in vase intuiti, aliosque Gracculos esse rati in oleum deuolant, & licet statim etiam resiliant, madidi tamen oleo ita pennis, & membris omnibus grauantur, vt auolare nequeant, eoque statim in loco comprehenduntur.* Penè eadem legere est apud [a] Athenæum, & [b] Aelianum, quorum uerba breuitatis causa sponte prætereo, & lectorem ad ea remitto, hoc tantùmmodò obiter admonens Gracculos tàm perditè sese mutuò amare, vt amor eos ita capiendos præbeat, vt Ioānes Tzetzes hisce versibus etiam innuit, inquiens.

[a] L.9.Deip.
[b] L.4.de Animal.c.30.

Οἱ κολοιοὶ φιλάλληλοι, καὶ τῶν ψαρῶν τὸ γένος,
Ὡς ὅπερ ἐχέης ἔλαιον ἔν τινι λεκανίσκῃ,
Πρὸς τὴν σκιὰν τὴν ἑαυτῶν τοὺς κολοιοὺς κρατήσῃς
Ναρκίσσους λάκωνας ὄντας, τοὺς φιλοσκίους. id est.
Gracculi se mutuò amant, atque Psarorum genus,
Vt siquidem fundas oleum in aliqua ollula,
Ad vmbram suam Gracculos detinebis,
Seu narcissos alios Laconas existentes, quòd ament vmbras.

Alij verò ad decipiendos Gracculos longè alio astu vtuntur. Quosdam enim eorum pelle exuunt, pelles verò stramine implent, & ita concinnant, vt viui Gracculi appareant. His alios alliciunt, qui cùm suum genus ardentiùs æquo ament, ad mortuos illos studiosè accurrentes, in manus aucupum incidunt. Qui verò fugare Gracculos ex agris duntaxat cupiunt, ne segetes eorum populentur, vnum suspendant. Illum enim suspensum cæteri conspicientes aufugient, illic nimirum paratas retium insidias suspicaturi. Gracculos demum, ac præterea volucria omnia fugabis, si veratrum nigrum in vino maceratum simul cum hordeo, dissem inaueris: sed commodiùs fortè perterrefacies, si priusquam in arua descendant, strepitum, atque fragorem aliquem obstreperum edideris, qu lem in Spermologo diximus.

MORBVS.

BRodæus, vt annotat [a] Iacobus Dalechampius, Gracculos & Accipitres morbo epilepti co infestari author est, idque vulgò passim ex eo creditur, quoniam velut extincti ex arborum tectorumuè culminibus in terram decidant. Idem de Picis quoque perhibetur. Plinius etiam, *Gracculos, & Merulas annuum fastidium lauri folio purgare* prodidit.

[a] In comm. in Plin. Lib. 3.c.22.

DENOMINATA.

KOλοιὸς & κολοίϊον siue κολοιὸς dicitur teste Hesychio θόρυβος ἢ ταραχὴ, id est, tumultus, metaphoricè ἀπὸ τῶν κολοιῶν, qui nempè ὄρνεα sunt θορυβώδη καὶ κραυγασμα, id est, aues tumultuosæ, & clamosæ, vt Scholiastes ait, ò breui scilicet in longum conuerso, & i subscripto, vel adscripto. Gregatim enim, & maximo cum garritu, strepituque volant, vt antè dictum est. Philoxenas verò deriuat à κλω, quòd est κλάζω per paragogen, neque adscribit iota. Vtitur hoc nomine [a] Homerus, vbi à Vulcano Iunonem, & Iouem reprehendi ait, quòd ἕνεκα θνητῶν ἐριδαίνετον ὧδε, ἐν δὲ θεοῖσι κολῳὸν ἐλαύνετον, tumultum & strepitum inter Deos cient. Vtitur [b] idem uerbo κολῳᾶν, quod tumultuari, turbas dare, uel etiam uociferando perstrepere & garrire Gracculorum more significat:

[a] Iliad. A.
[b] Iliad. B.

Θερσίτης δ' ἔτι μοῦνος ἀμετροεπὴς ἐκολῴα,
Ὅς ῥ' ἔπεα φρεσὶν ᾗσιν ἄκοσμά τε πολλά τε ᾔδη, id est,
Thersites autem adhuc solus immoderatè verbosus crocitabat,
Qui verba mentibus suis, inornataque, multaque ciebat.

Ita

Ita ſanè de futilibus [c] Gellius & importunis loquutoribus, ſeu de morbo loquendi & ſtulta loquacitate uerba illa Homeri accipit. Neque immeritò hic unum ex omnibus Therſitem ἀμετροεπῆ & ἀκριτόμυθον appellabat, & uerba illius multa & inornata, ſtrepentium ſiue Gracculorum inſtar eſſe dicit. Tales etiam fortè [d] Ariſtophanes κολοιοὺς ἄρχας, id eſt, Gracculos Principes nominat. [c] *L.1.Noct. Att.c.15.* [d] *In Auib.*

COGNOMINATA.

TIMAEVS hiſtoriarum conditor, referente [a] Cælio, Agathoclem Siciliæ tyrannum κολοιὸν nuncupat, & τριόρχην, id eſt, Gracculum & Buteonem: & Gracculum quidem fortaſſis ob latrocinia, & furacem naturam. Nam latrocinijs eum incubuiſſe ante tyrannidem hiſtoria teſtis eſt: ſed in cõcionibus etiã perquàm facundus eſt creditus: quo nomine ab æmulis & inimicis Gracculus uideri poteſt appellatus, velut loquax magis eſſet, quam eloquens; vti de Atilio Palicano pronunciatum nouimus: nam & eadem ratione Gracchum apud Romanos cognominatum legimus: quamuis apud Varronem obſeruatum ſit, Gracchum ideo nuncupatũ, quòd eum mater menſibus duodecim in vtero geſtaſſet, quia legitimum pariendi tempus eſſet ſupergreſſa. Proinde ex iunioribus quidam etiam bene doctus ſine flatili ſcribendum eſſe cenſet: quum Quintilianus olim quidem veteres aſpiratione parciſſimè vſos ſcribat, diuq; obſeruatum, ne eo conſonantibus aſpiraretur, vt in Graccis & triumphis. Sed hoc non perpetuũ fuit, & priſcis ſolis vſitatum. Hactenus Cælius. Perottus etiam Gracchi cognomen à Gracco aue principio ortum ſcribit à facundia, ſed æmulos eam vocaſſe loquacitatem. Gracculus item nominatus fuit, quem imperante Antonio Caracalla obeliſco ferunt inſediſſe vociferabundum, mirum dictu, ſucclamatum ab omnibus ceu ex compoſito: *Martiali ſalue, Martiali ab tempore multo te vidimus*. Non enim auis, ſed eius erat nomen, à quo mox Antonius interemptus eſt.

[a] *L.24. Lect. ant.c.4.* Agathocles Gracculus dict^9. Gracchus vnde dict^9. Occiſor Caracallæ Gracculus dictus.

AVGVRIA. PRÆSAGIA.

INTER inauſpicatas oſcines Gracculus enumeratur. [a] Ariſtophanes in primis ſiniſtri quippiam ab eo interpretatur, cum ait: χ' ὡ κολοιὸς οὑτοσὶ ἄνω κέχηνεν ὥσπερ δεικνύς τί μοι, id eſt, *& Gracculus hic ſuperius oſcitat, tanquam oſtendens aliquid mihi*: & rurſus: Οἴμοι κακοδαίμων, χ' ὡ κολοιός μ' οἴχεται ὑπὸ τοῦ δέους, id eſt: *hei mihi infelix & Gracculus mihi it præ timore*. Reſpondet alius:

ὦ δειλότατον σὺ θηρίον δείσας ἀφῆκας τὸν κολοιόν;
O timidiſſima tu fera timens dimiſiſti Gracculum?

[a] *In Auib.*

Niphus Coruorum & aliarum auiũ, quę cadaueribus veſcuntur, vt Vulturũ, Gracculorum, &c. agmen augures in futurum excidium retuliſſe ſcribit: ſed ipſe Gracculos inter ſimiles aues perperam enumerat: qui a cadauerum eſu, ſi quæ vlla alia auis, egregiè ſibi temperant. [b] Cornelius Gemma ex Frytſchio narrat Gracculos & Picas anno 1484. ad aliquot hinc inde miliarium ſpatia confligentes, belli oſtentum præbuiſſe. Niphi error. [b] *Lib.1.Coſmocrit.c.8.* Belli futuri ſignum.

Habent item Gracculi ſua præſagia. Nam ſi ab Auſtro gregarim volitent; ſi ſub veſperam perturbatè clamitent; ſi ſub tecta ſeſe recipiant; ſi alas præter ſolitum concutiant, pluuiæ uel tempeſtatis imminentis ueſtigia iam in aëre impreſſa eſſe demonſtrant: ſi uerò modò ſublimem, modò humilem uolatum exerceant, pluuiam & frigus: & [c] Plinius hyemem præſagire teſtatur, ſi ſerò à pabulis recedant, quod ab Arato mutuauit, qui ſic habet: Pluuiæ ſigna. [c] *L.18.c.35*

——Καὶ φῦλα κολοιῶν
Ἐκ νομοῦ ἐρχόμενα τραφερῆς ἐπὶ ὄψιον αὐχῇ. Et rurſus:
——καὶ ὀψὲ βοῶντες κολοιοί. priori loco [d] Vergilius pro κολοιῶν, quod eſt, Gracculorum, metri cauſa Coruorum tranſtulit, ubi ait: [d] *L.1.Geor.*

Coruorum increpuit denſis exercitus alis.

Prætereà pluuiam denotant, cùm, ut Aratus inquit, gregatim apparẽt, uti etiam Corui, & cùm ſimilem Accipitribus uocem edunt, quæ Scholiaſte teſte acuta eſt: quod Auienus ſic trãſtulit: Accipitris vox.

Agmine cùm clauſo circumuolitare videtur,
Gracculus, & tenui cùm ſtrident gutture Corui.

Denique ſi turmatim ſyluis ualedicere conſpiciantur, tum neſcio quid triſte, & ſterilitatem ueteribus ſemper indicârunt.

MYSTI-

doctrinæ ostentatione sese iactantes, & viris eruditis impudenter obstrepentes. Confine huic videtur illud Virgilij.

Argutos inter strepit Anser Olores.

Author Chiliadum hanc quoq; simili ferè modo parœmiam *Gracculo magis obstreperus* prouerbialiter dici posse ait in hominem importunæ loquacitatis. Item illud, quod Plutarchus habet, ἀπιθανώτερος κολοιοῦ, *ineptior ad persuadendum*, vel, vt author ille traducit, *homo cui minus fides habeatur, quàm Gracculo.*

Gracculo magis obstreperus.

Theophilacti prouerbium de Gracculo, & Coruo, quod nempe *absente Gracculo Coruus sit pulcher*, in Corui historia exposuimus, ad quam lectorem nunc remittimus.

Refertur, & hic prouerbialis senarius à Diogeniano:

Ἀεὶ κολοιὸς πρὸς κολοιὸν ἵζανει, id est:

Semper Gracculus assidet Gracculo.

Notatur etiam ab [c] Aristotele, vbi inter complura alia huius sententiæ prouerbia hoc quoque commemorat: item [d] alibi ita habet: καὶ κολοιὸς ποτὶ κολοιόν, *& Gracculus ad Gracculum*. Græcis est trochaicus dimeter, haud dubium, quin ex poëta quopiam discerptus. D. [e] Gregorius admodum eleganter hocce adagium vsurpauit, vbi (si bene memini) Eudoxium hortatur, vt cum viris doctis, & probis conuersetur, indoctos contrà & improbos auersetur; inquit autem κολοιὸν δὲ ποτὶ κολοιὸν ἱζάνειν, καὶ τῆς παροιμίας ἀκούεις, id est; *Gracculum autem assidere Gracculo, audis & à prouerbio.*

[c] *In Rhetoricis.* [d] *Li. 8. Moral.* Gracculus ad Gracculum. [e] *In Epist. ad Eudox.*

Illud insuper [f] Plutarchi, cuius antè etiam mentio facta est, οὐκ ἀγελαῖον ἰστὶν, οὐδὲ κολοιώδης, idest, *non armentarium* (gregarium potiùs) *neque Gracculeum*, prouerbij loco in vsum cessit de ijs, qui cum sui similibus conuersantur. Gracculi enim gregatim degunt, & mirum quàm se inuicem ament. Eustathius in amicitiam vilium hominum quadrare dixit, vt D. [g] Basilius etiam, cùm ait: *Quibus potissimùm delectantur equi? manifestum quod equis delectentur. Aquilæ quibus? non alijs, quàm Aquilis. Gracculum assidere Gracculo, vel ex prouerbio audis. Ita sanè, & Atticum Attico, & probitatis studiosum eo, qui probitatem adamat, ac tuetur, delectari puta.* Item aliàs: *Si primas*, inquit, *tibi quoque tu terrenis dederimus, ne sustineas inter Gracculos primas habere, cùm Aquila esse possis.*

[f] *Lib. de Polyph.* Gracculeũ. [g] *Epist. 125. ad African.*

Haud dissimilis intentionis prouerbium est, *Tunc canunt Cycni, quando tacuerint Gracculi.* Vtitur hoc idem D. [h] Basilius: ἐγὼ δὲ παροιμίαν ἐρῶ, μάλιστα μὲν ἀληθῆ, μάλιστα δὲ σύντομον, ὅτι τότε ᾄσονται κύκνοι, ὅταν κολοιοὶ σιωπήσωσιν. Prouerbio locus est, tum doctis opportunum esse, vt de bonis rebus, quàm possint eruditissimè disserant, quando imperitis prius tanquam aqua, & igni interdictum sit, ne loquantur. Eiusmodi dissimilitudinum plures prouerbiales formulas [i] Ausonius eleganter ita expressit:

Cycni canunt tacentibus Gracculis. [h] *In Epist. ad Celens.* [i] *Ad Paulinum.*

Si Vitulum Tauro, vel Equum committis Onagro,
Si confers Fulicas Cycnis, & Aedona Parra,
Castaneæ corulos æquet, Viburna cupressis.

Deniq; hæc Tzetzæ parœmia ποῦ γὰρ ἐστὶ τοῖς κολοιοῖς φροντὶς τῆς βασιλείας, id est, *quid enim Gracculi de regno curant?* locum habebit de ijs, qui circa rem aliquam nihil planè operæ, aut curæ ponunt. In Lemmate sic legitur, ὁπόσον κολοιοῖς βασιλείας καθέστηκε μέλησις; hoc est, *quantum Gracculi regna curant.*

Gracculi quid de regno curãt.

EMBLEMATA.

EMBLEMA apud Alciatum inscriptum IMPARILITAS, ex [a] Pindaro desumptum est, qui sic habet:

Ἔστι δ' αἰετὸς ὠκὺς ἐν ποτανοῖς.
Ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθεν μεταμαιόμενος
Δαφοινὸν ἄγραν ποσίν.
Κραγέται δὲ κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται, id est:

Est autem Aquila velox inter volucres
Quæ citò venatur, procul inuestigans
Cruentam prædam pedibus suis,
Loquaces autem Gracculi humilia pascuntur.

[a] *Ode. 3. Nemeor. in fine*

Sed Alciatus pro Aquila Falconem posuit, & cum Gracculo Anserem, atque Anatem humilia pascere facit. Pindarum verò hîc per Aquilam seipsum intelligere commentatores volunt, quod etiam ipsemet alibi, sed obscurè admodum dixit, per Gracculos Bacchilidem Lyricum Poëtam. Sicuti quoque Alciatus indicat.

Embl. 139. Pindarus sese Aquilã, Bacchilidé gracculum vocat.

Turnerus, nonnulliq; alij Bellonij opinionem amplectuntur; Ego contrà diligentiùs grauissimorum horum virorum verba expendens, tamen dubius diù nunquid, vel Bellonio, vel Ornithologo subscriberem, reuera Ornithologum sequi cogor. Attamen differentiam harum auium non ex solo rostri colore, vt Ornithologus facit: id enim exiguum meo iudicio differentiæ argumentum est, qui nempe per diuersa anni tempora, & ætatem in multis sæpe mutatur, sed ex magnitudine quoque eiusdem expiscor. Pyrrhocoracis enim rostrum paruum esse ipsemet Turnerus admittit: Coraciæ quis obsecro tale esse dicat? Quare vtriusque suo loco iconem dabimus, ex qua diuersitatem quiuis videre poterit. Cæterùm vnum hîc etiam aduertendus lector est, Gazam κορακίαν Gracculum maximo quidem, & euidentissimo errore interpretari. Gracculus enim si pro specie sumatur, Plinio, alijsq; Latinis Monedula est, & Aristoteli λύκος.

Pyrrhocorax, & Coracias, ut differant. propria opinio.

Pyrrhocoracis rostrū

Gazę error Gracculus in specie quæ auis.

SYNONIMA.

CORACIAS Italis quibusdam Speluier dicitur, Bononiæ voce cum Monedula communi Taccola, & Tatula: circa Bellinzonam Pason, alibi etiam, vt audio, zorl: Gallis Chouette, & Chouca rouge: Valesijs qui Sabaudicè loquuntur, Choquar vel Chouette: sed istæc synonima alijs Gracculis etiam competunt: Germanis Steintahen, & Steintulen.

Speluier. Taccola.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

ARISTOTELES Coraciæ inter tria Gracculorū genera, quibus pedes fissi sunt, primum locum attribuit, & rostro puniceo, seu rutilo (id enim φοινικόρυγχος sonat. Nam quod rotundo dicat Gaza, id ex suo addidit,) & corporis magnitudine à Βωμολόχῳ siue Scurra, necnon à λυκῷ siue Monedula distinxit. A Pyrrhocorace Plinij colore, & magnitudine rostri, vt antè diximus, differt.

FORMA. DESCRIPTIO.

CORNICIS magnitudinem Coraciæ Aristoteles assignat: quod sanè verum erit, si de nigra pamphaga accipiatur. Rostrum habet longum quatuor ferè digitos, quodammodo arcuatum, coloris punicei, seu rutili, qui inter aurantium, rubrum & subflauum medius est. Pedes eiusdem coloris sunt exceptis vnguibus, qui simul cum toto corpore nigerrimi sunt. Iconem sequens pagina dabit.

Magnitudo. Rostrum. Pedes. Color.

LOCVS. VICTVS.

CORACIAS rarò admodum ad plana descendit, sed continuò præruptorū montium cacumina incolit. Cicuratur, sed ualdè ægrè. Vescitur simila ex lacte, carne, pane, & tritico, similibusq; alijs, mox quicquid apponitur degustans.

MORES. INGENIVM.

NIHIL unquam peculiare super hac aue me legisse noui: sed hoc tamen apud piæ memoriæ Camillum Palæotum nostræ urbis Senatorem amplissimum, Illustrissimi Cardinalis Palęoti germanum obseruaui, quod inter alia, quę inferebat, damna, fenestras cùm chartaceas, tum uitreas etiam rostro pertunderet, adeo ut à uicinis quàm sæpissimè apud eū de ruptis fenestris accusaretur. Quod cùm mecum quandoq; expenderem, Gracculorum furacitas in mentem uenit, cuius causa Coracias fortè etiam fenestras ruperit.

Coracias cur fenestras rumperet.

CORACIAS ARIST.

D E

DE PYRRHOCORACE. Cap. VIII.

PRopositus nobis Aristotelicus ordo expostulabat quidem, vt de Monedula modò, de secundo nempè genere ageremus. Verùm vt collata Coraciæ, & Pyrrhocoracis icon diuersitatem ostenderet, huius modò icon vna cum historia hic ponenda videbatur: quam antequam aggrediar, lectorem primò admonitum volo, vt Pyrrhocoracem à Pico maximo nigro, qui Coruo ipso vix minor est, & plumas in vertice gerit, cum quo à recentioribus quibusdam Germanis turpiter confunditur, diuersissimam auem habeat.

Ordo.

Pyrrhocorax cum Pico maximo cōfūditur.

SYNONIMA.

P[a]Linius hanc volucrem voce Græca Pyrrhocoracem vocat, quasi igneum Coruum vel vt [b]Bellonius interpretatur, Coruum rubrum. Rhœti qui Germanicè loquuntur, Tahen propriè appellant. Turnerus Germanis appellari ait ein Bergdol: alijs dicitur Alprapp, quasi Coruus alpinus, & alpkachel, Vvildetul, Bergtul, Steinhetz.

[a] Lib. 10. c. 48.

[b] Lib. 6. de Au. c. 6.

Tahen.

GENVS. DIFFERENTIAE.

PYrrhocoraces, etsi in Gracculis minimè nominârit Aristoteles, (Suspicandum enim est non agnouisse.) nos congenerem Gracculis facimus, idque eò maximè, quòd ab omnibus ferè pro Coracia obtrudatur. A qua vt iam bis terue dixi, colore, & magnitudine rostri differt. An non etiā magnitudine corporis? Turnerus enim Pyrrhocoracem Cornice paulò minorem esse testatur; Coraciam Cornici parem esse habes ex ipso Aristotele. Præterea [a]Bellonius Pyrrhocoracem, rubram Monedulam (Hoc enim Chouca rouge sonat) à simili, haud dubio magnitudine nuncupat. Monedula verò vel ex ipsomet λύκος Aristotelis est, & Coracia etiam paulò minor. Vnde manifestò colligo Pyrrhocoracem etiam corpore toto minorem Coracia esse, quod sanè insignis differentiæ argumentum est.

Phyrrocorax vt à coracia differat.

[a] 9. Hist. c. 24.

FORMA. DESCRIPTIO.

[a] Lib. 10. c. 48. Magnitudo. Etymum.

PYRRHOCORAX, inquit [a] Plinius, *roſtro luteo, niger*, quæ poſtrema vox in multis exemplaribus deeſt: mirum quod pedes etiam luteos non dixerit: vnde certè maior etiam ſuſpicio oriatur Coraciam non eſſe. Etſi enim eoſdem Coraciæ rutilos non dederit Ariſtoteles: ſat tamen illi erat dixiſſe, quod roſtri colore ab alijs Gracculis differret. Eſt autem Pyrhocorax Cornice minor, Monedulę æqualis, luteis cruribus & roſtro, quod paruū Turnerus, Bellonius in extremitate nonnihil aduncum dixit: cætera nigerrimus. Vnde nomen ei à coloribus inditum videtur.

LOCVS.

[a] Lib. 10. c. 48. [b] L. 8. c. 6.

FRequens eſt in alpibus, adeò vt *peculiarem alpium* [a] Plinius ſcripſerit. In Anglia propè Cornubium, Creta, Heluetia, montibus Iura, & aureo Auerniæ, alijſque paſſim in locis [b] Bellonio teſte, magna Pyrrhocoracum copia eſt, item in Cycladibus inſulis, & in Britanniæ littoribus. Alicubi apud Rhœtos hyeme tantùm cernitur; alibi verò toto anno.

VOX. INGENIVM. PRÆSAGIA.

Frigoris futuri præſagium.

PYrrhocorax auis eſt clamoſa, altùm vociferans, vt à longè audiatur. Vox eius, quàm Monedulæ acutior eſt, & magis querula, Merularum nō admodum abſimilis, & quę ad fiſtulæ ſonum nonnihil accedat, Bellonius non cicurari tantùm dixit, ſed humanam etiam vocem edoceri. Ex volatu eius tale præſagium capitur, vt cùm in altum volat, frigus augeri, cùm ad humiliora, remiſſum iri ſperent.

VICTVS. VSVS.

Bellonij error. [a] Lib. 10. c. 48.

GRaniuora etiam volucris Pyrrhocorax eſt, & agros frumento conſitos, haud ſecus, ac Gracculi, depaſcitur. Non cedit in cibum, niſi fortè apud pauperes, & apud hos etiam pulli tantùm: Hinc Bellonium apertè hallucinatum fuiſſe conſtat, cùm perperam [a] Plinij verba accipiens, eius authoritate præcipuo ſapore eſſe ſcribat. Nam verba illa *præcipuo ſapore* ad Logopodem, de quo ille ſubinde agit, non ad Pyrrhocoracem referenda ſunt.

DE LVPO, SIVE MONEDVLA. Cap. IX.

Gazæ error. [a] Lib. 11. c. 29. Plinius explicatus. Bellonij error. [a] Lib. 6. de Aui. c. 3.

THeodorus Gaza, quòd iam ad tœdium vſque repetimus, Coraciam, Gracculum ſimpliciter, ſed maximo cum errore apud Ariſtot. tranſtulit: & [a] Plinio, quem aliàs ſemper ſequi ſolet, apertè cōtradicit, qui, vbi Gracculū pro ſpecie accipit, non de Coracia loquitur, ſed de Monedula, vt ex his verbis liquidò colligitur: *In Lemno inſula Gracculos colunt aduerſo volatu occurrentes locuſtarum exitio.* Quomodo enim in Lemno, vbi nulli montes ſunt, vt qui in ea degêre, teſtantur, Coracias cultas fuiſſe ſcribere potuiſſet, quę altiſſimarum tantummodo alpium cacumina incolunt? Verùm hîc denuò etiam inſignis illa [a] Bellonij hallucinatio in memoriam reuocanda eſt: qui ſcilicet Spermologum Cornicem, Gracculū vocet, & Gracculum à Monedula diuerſam auem ſtatuat.

SYNONIMA.

SYnonima, quæ Gracculis omnibus generaliter attribuimus, huic potiſſimùm cōueniunt: quare lectorē ad ea remittimus; quædam duntaxat, eaque vulgatiora hîc allaturi, ne eadem ceu crambem bis coctam vobis obtrudamus. Latini, vt Plinius, Gracculum, & Monedulam: Ariſtoteles λύκον ſeu Lupum: Itali Monacchia, Ciagula, Tatula, Taccola, Cutta, Pola: Galli petit Couchette, Chouca, Chouette, vt Bellonius habet, vel, vt alij, Chucas, & Choca. Germani Tul, Dole, Aelke, Rayke, Gaycke: Belgæ, & maximè Bataui, Cau, vel Kauu.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

9.Hiſt.c.24. — Vt Gracculus à Cornice differat. — Vt à Spermologo. — Vt à Coracia.

Λύκον Ariſtoteles ſecundo loco in Gracculis nominat. Cornici nigræ omnino ſimilis eſt, adeò vt ex voce,& victu tantùm diſtinguantur. Gracculus enim nunquam aut admodum raro ad ripas accedit, & à cadauerum eſu in primis ſibi temperat: Cornix contrà pamphaga eſt, & quæuis loca frequentat. Præterea Gracculus niſi gregatim volitat; Cornix ſola ſæpè conſpicitur. A Spermologo magnitudine, voce, & roſtri colore: vt qui Gracculo multò maior ſit, vocem diuerſam edat, Cornicum nempè more,& roſtrum albicans habeat. A Coracia,& Pyrrhocorace roſtri colore. A Βωμολόχῳ ſiue Scurra rurſus magnitudine. Βωμολόχος enim Gracculorum omnium minimus eſt.

FORMA. DESCRIPTIO.

[a] *Lib.6. de Aui.c.5.* — Bellonij error. — [b] *Lib.9.Hi. c.24.* — [c] *L.3.Hi.c. vlt.* — [d] *Lib. 2. de Ani. tract. 2.cap.2.*

Monedula,quia nullibi non obuia,ita omnibus notiſſima auis eſt. Caput,pedes, totumq; corpus,& roſtrum nigra ſunt: roſtrum tamen circa narium foramina albicantibus punctulis inſignitur. Nigredo verò non adeò intenſa eſt, vt in Coruo, & Cornice: Quemadmodum enim Coruinus viridem ſplendere: ita in Monedula de cinereo participare videtur. [a] Bellonius cùm Monedulam inter Coruini generis volucres minimam putat, maximè hallucinatur. Βωμολόχῳ enim ſiue Scurra, vt ex [b] Ariſtotele diximus, maior eſt. [c] Idem Ariſtoteles Monedulam pro ingluuie gulam patentiorem propè ventriculum habere dixit: Hinc etiam [d] Albertus, *quædam*, inquit, *aues os ſtomachi ſiue meri habent latum, & pappam* (ingluuiem) *tamen non habent, vt Pica, & Gracculus.*

L O C V S.

Alberti error.

Monedulæ, ſeu Gracculi loca plana amant, & altiſſimas vrbium, pagorumq; turres habitant, in quarum foraminibus nidulantur, idque numeroſè adeò, vt in vna ſæpè turre centum,& amplius nidos conſpicias. Albertus Gracculos in arboribus etiam nidificare,& ſeptem paria quandoq; vnam arborem incolere ſcribit, ſed is Gracculos cum Spermologo etiam confundit. Idem tamen Turnerus,& Bellonius aſſerunt; quibus nunquid hac in re fides adhibenda eſt, lectori dijudicandum relinquo; mihi reuera nihil tale vnquam lectum eſt, nec ipſi id mihi facilè perſuaſerint.

MORES. INGENIVM.

[a] *L.14.cap. 17.* — Monedula ſeminare docuit. — Furacitas. — [b] *L.7.Met.*

[a] Plinius author eſt Monedulam hominibus frumentum ſeminãdi rationem monſtraſſe. Dicitur enim tam ſagacis ingenij eſſe, vt frumenti, aliorumque granorum, vbi ſatiata fuerit, reliquias terra recondat, & ſpicas ſubſequenti anno ex ijs colligat: quas cùm itaq; homines ab illa aliquando comedi viderent, tum auis exemplo ſemina terræ mandare, terramq; excolere cœpiſſe dicuntur. Eodem authore in Monedula, auri, argẽtiq; furacitas præcipuè mira eſt: quare meritò auis eo nomine inſignita eſt, quaſi Monetula, à moneta ſcilicet, quam furatur. Meminit eiuſdem [b] Ouidius, cùm ait:

Mutata eſt in auem, quæ nunc quoque diligit aurum
Nigra pedes, nigris velata Monedula pennis.

[c] *Pro L.Flacco.* — [d] *In Capt.*

Ad hunc ſenſum [c] Cicero in Decianum inuectus; & rapacitatem eius manifeſtaturus, *reuera*, inquit, *non plus aurum tibi quàm Monedulæ committebant.* Gaudere aiunt hãc auem fricari in capite, quaſi pruriret: vnde carnem eius pruritum inducere Albertus credidit. Atque hinc fortè veteribus ludicra, habita fuit, Pueros autem ijs olim ludere ſolitos ex his [d] Plauti verbis colligere eſt: *nam vbi illò adueni, quaſi Patritijs pueris, aut Monedula, aut Anates, aut Coturnices dantur, quibuſcum luſitent.*

M O R A L I A.

Auari Monedulis cõparati.

Monedulæ, quia, vt diximus, aurum, & argentum celat, ac furatur, auari perquàm eleganter aſſimilari poſſunt. Hi enim in hoc ſolo toti ſunt, & omnem ſuam operam collocant, vt alijs aurum,& argentum per fas,& nefas eripiant, ereptum abſcondant, alijs ſeruent,& nunquam in proprium vſum conuertant. Tam enim auaris deeſt, quod habent, quam quod non habent.

APOLOGI.

CVM quis cepiſſet Monedulam,& pedē filo alligaſſet,ſuo tradidit filio. Hæc non ferendo victum inter homines,ubi parumper libertatis nacta eſt, aufugit,& in ſuum ſeſe nidum recepit. Circumuoluto uerò ramis uinculo euolare hàud ualens, cùm moritura eſſet, ſecum loquebatur: me miſeram, quæ apud homines non ferendo ſeruitutem,incautè me mea uita priuaui. Fabula ſignificat quoſdam nonnunquam,dum ſe à mediocribus ſtudent periculis liberare, in maiora incidere.

Monedula homines fugiens.

Alius de Monedulis,& Columbis legitur apologus,non inuenuſtus,qui talis eſt: Monedula in Columbario quodam Columbis uiſis benè nutritis,dealbauit ſeſe, iuitq; vt & ipſa eodem cibo vteretur. Hæ verò donec tacebat, ratæ eam eſſe Columbam, admiſerunt: ſed cùm aliquando oblita vocem emiſiſſet,tunc eius cognita natura,expulerunt percutiendo, eaque priuata eo cibo redijt ad Monedulas ſuas. Illæ verò ob colorem cùm ipſam non noſſent, à ſuo cibo abigerunt,vt duorum appetens neutro potiretur. Apologus ſignificat, oportere & nos noſtris contentos eſſe,conſiderantes auaritiam,præterquàm quod nihil iuuat, auferre ſæpè, & quæ adſunt, bona.

Monedulæ & Columbæ.

FABVLAE.

ARNEN in Monedulam mutatam fuiſſe fingunt Poetæ, quòd cùm Minos Iouis, & Europæ filius bellum Athenienſibus indixiſſet, uariaſq; gentes congregaſſet, inter quas etiam numerantur Sithonis inſulæ incolæ, hæc auri pulchritudine capta hoſti Athenas oppugnanti prodidiſſet. Meminit huius fabulæ [a] Ouidius.

Marmoreamq́; Paron, quamq́; impia prodidit Arne,
Sithonis accepto, quod auara popoſcerat auro,
Mutata eſt in Auem, quæ nunc quoque diligit aurum
Nigra pedes, nigris velata Monedula pennis.

Arne cur in Monedulā mutata.

[a] L. 7. Metam.

HISTORICA.

COlophonis loco hic lubuit adijcere, quod de Monedula [a] Aelianus tradit; *quendam nempè deformem iuuenem Spartæ, hanc autem adamaſſe, & in ſummis delicijs habuiſſe.* Vbi nonnullos alios ſtolidos hominum amores recenſet. Sed hoc fortè maiorem admirationem merere videri poterit, quod [b] idem ſcribit, *adoleſcentem in Sparta ob ſpeciem à Graccula amatum.*

[a] L. 9. var. Hiſt.

[b] Lib. 1. de Anim. c. 6.

DE

DE MONEDVLA ALTERA. Cap. X.

ETſi vna duntaxat ab omnibus Monedula depicta ſit, ea tamen auis,cuius modo iconem dedimus,Monedulæ procul omni dubio genus eſt,& in eo tantùm ab illa diſcrepans,quòd collum habeat albo torque circundatum. Hoc fortè illud fuerit genus,quod Heſychio,& Varino στεφανὸς appellari antè dixi, quaſi coronatum,vel ſaltem idem fuerit, cum eo genere, quòd in Heluetia circa Tugium albo circulo collum ambiente diſtinctum,cætera alteri ſimillimum,ex aliorum relatu Ornithologus reperiri prodidit.

Stephania. Monedula.

DE PICIS IN GENERE. Cap. XI.

PIcas Gracculis merito iure annectendas exiſtimaui, cùm quòd eiuſdem fermè cum illis magnitudinis ſint, tùm quia eorum more, necnon & Cornicum inſtar aſſidua pariter garrulitate præteriuntium aures offendant. Accedit alia,eaq; potior ratio, quæ me magis mouet,roſtrorum nempè ſimilitudo, quæ ſanè Picas è Coruino genere eſſe manifeſtò indicat. Etſi verò Pici roſtra etiam robuſtiſſima habeant, & in eo Picis hiſce præferendi videantur, quibus ſcilicet duriores quoſuis arborum cortices perforant: Picæ tamen,quoniam corporis mole,vnum Picum maximum ſi excipias, Picos ſuperent,eo iure ſaltem primum locum merebant.

Ordinis ratio.
Picæ ſunt è Coruino genere.

ÆQVIVOCA.

KΙσσα in primis Ptolomæo fluuius eſt Ponti Cappadodici. [a] Plinius Ciſſam inſulam eſſe ſcribit iuxta Iſtrorum agrum: Meminit & Ciſſenſis Hiſtriæ, vt notat [b] Ortelius Ciſſa denique eidem vrbs eſt flumini Aegos oppoſita,in Thraciæ Cherſoneſo,vbi & Scylla,Sica,& Syca inconſtanter legitur. Κίσσα Heſychio etiā piſcis eſt. qui nunquid idem fuerit cum eo,quem [c] Polydorus Vergilius Piko Italis dici ait,Lucij nempe quoddam genus, alijs dijudicandum relinquo,ego in Italia eius nominis piſcem nullum agnoſco. Nonius Picam Picumnum dici tradit,eſſeque auem Marti dicatam,ſed quotquot extant authores Picum Marti ſacrum ſcribunt,auem nempè à Pica longè diuerſam, & fortè impreſſorum lapſus fuerit. Facilè enim pro Picus Pica facere potuerunt. Ζίττον aliqui Noctuam,alij Picam alij Accipitrem interpretantur. Itali quidam auem,quam Ornithologus Lanium vocat,Gazam marinam ſeu Picam marinam dicunt, quòd colorum varietate, & caudæ longitudine Picam ferè referat: alij Gazam Speruеriam appellant,quia prædandi natura Accipitrem minorem referat; alij Regeſtolam,quod nomen fortè diminutiuum à Regazza fuerit; alij Paſſera Gazera; quaſi Paſſerem Picarium: Sabaudi Matagaſſe. Agaſſe autem eiſdem Pica eſt: allj Pie Griayche ſeu Picam Græcam: Galli quidem Pie Ancrouelle, quia vnguium hamis arborum truncis paſſim adhæreat. Bellonius in Paleſtina aues ſimiles illis,quas Picas griſeas, ſeu cinereas (Pies grieſches) nominamus, vidiſſe,& aliam Picam Gallicè vulgò ſimiliter marinam dici refert,à colorum vt autumat,diuerſitate,roſtro quatuor digitos longo, Gallinaginis more; quare Gallinaginem (Beccaſſam marinam) aliqui nominent: ego verò Picam marinam longè aliam,inter Picas tamen deſcripturus ſum. Noſtrates quoddam Pici genus Picarium cognominant,quòd albo,nigroque colore inſtar Picæ fermè diſtinctum ſit. [d] Hadrianus Turnebus Sphinges Feſto Picas dici notat,quia Sphinx Aeolicè πίξ vocetur,& hinc etiam apud eundem Picatos appellari,quanquam & Pici ex ſe Picatos propagare poſſunt. Picare dicuntur mulieres grauidæ,cùm,vt teſtatur [e] Ariſtoteles,varia appetere ſolent: iſque appetitus Latinis Pica,Græcis κίσσα, ſeu κίττα nuncupatur. Quæ Picarum verò deprauatæ huic appetentiæ nomen fecerit, haud ita liquidò conſtat. Ego verò eam eſſe reor, quæ à Plinio longa inſignis cauda deſcribitur,& varia ſiue non ſibi concolor appellatur, hoc eſt, quæ alias plumas,& pennas candido,alias nigro colore oſtendit. Nulla enim alia in Picarum genere longiore cauda eſt. Neque fortaſſe huius opinionis incertus aſſertor fuero,cùm & Græcos κίσσαν διὰ τὸ ποικίλον τυχεῖν dici videam. Eiuſmodi verò affectum malaciam prægnantiū [f] Plinio dici [g] Cælius aſſerit. Eſt autem mollities quædam,& defectio,quum languentes mulieres modo hoc,modo illud appetunt,adeò vt terram quandoq; nonnullæ, & carbones extinctos, cimoliamq; teſte Paulo auidiſſimè deuorent. Hinc κίττας Gethyllidas interpretātur, quas (Gethyum autem porrum capitatum quibuſdam ſignificat) [h] Athenæus Latonæ ſacras

[a] L. 3. c. vlt. Ciſſa Inſul.
[b] In Theſ. Geog.
Ciſſa Piſcis
[c] L. 1. Hiſt. Angl.
Pica perperam Picumnus dicta.
Ζίττον.
Gaza marina.
Gaza Speruеria.
Regeſtola.
Paſſera Gazera.
Matagaſſe.
Agaſſe.
Pie Grayche.
Pie Ancronelle.
Pica Griſ.
Pica Marina.
Picarius Picus.
[d] L. 3. Adu. c. 10.
Sphinges Picæ dictæ.
Πίξ.
Picati.
Picare qd.
[e] 7. Hi. c. 4.
Pica morb. vnde dict.
[f] Lib. 33.
[g] Lib. 8. Lec. Ant. c. 1.
[h] L. 2. Deip.

eras ſcribit, quoniam prægnans id genus cibi appetiſſet. Naſci ſolet iſte affectus menſe à cõceptu plerumq; tertio, cùm fœtus delata in vterum ob inſitam imbecillitatem id alimentum traducere nequit: vnde facta ad ventriculum multorum redundantia, abſurdorum appetentia ſequitur. *Picatio.* Galenus eandem affectionem *κιττησιν*, id eſt, Picationem vocat, mulieribusq; accidere aſſerit ſecundo, & tertio à conceptione menſe, quia appetentiæ organum (id verò os ventriculi eſt) læſum ſit, infanti non ſuppetente robore ab alimenti conſumptionem. Grapaldus à Pica denominari affectum voluit, quòd hæc auis varia appetere ſoleat, *nam & cruſtas*, inquit, *vt cætera taceam, ex fluminibus in eſcam nonnulla petunt.* Mihi Pauli opinio magis placet, qui Picam ipſam hoc affectu frequentiùs torqueri, ideoq; illi nomen feciſſe ſcripſit.

[i] In Pace. Ab eiuſmodi paſſione, ſeu potius, vt Gaza vult, ab hac aue *κιττᾶν* prouerbialiter dicimus de ijs, qui varia appetunt. Sic apud [i] Ariſtophanem *οἱ κιττῶντες* dicuntur *τῆς εἰρήνης*, hoc eſt, *auidè deſiderantes pacem.* Quo loco Scholiaſtes & ex eo Suidas *κιττᾶν* de Pica, aue vorace, omniuóra, & curioſè omnia deguſtante, & de mulieribus prægnantibus ciborum abſurdorum appetentia laborantibus, necnon & de alijs hominibus auidè aliquid deſiderantibus vſurpari aſſeuerant. *[k] In Veſpis.* Item vbi iſtæc [k] eiuſdem Comici verba interpretatur Scholiaſtes, *Οὕτω κιττῶ διὰ τῶν σανίδων μετὰ χοιρίνης περιαλλῶν*, *κιττῶ*, inquit, *ἐπιθυμῶ γλίχομαι, ἀπὸ τῶν ἀρτίως τικτουσῶν γυναικῶν, καὶ ἐπιθυμουσῶν τινῶν.* Solet enim Pica, vt ſuo loco dicturi ſumus, varios arborum fructus appetere, & mox, quos guſtârit, faſtidire, & alios ſubinde quærere. Plura de hoc ſymptomate legere eſt apud [l] Aetium, *[l] Lib. 16. c. 10.* vbi admonet quoſdam ab hederæ ſimilitudine quam *κισσὸν*, ſeu *κιττὸν* Græci vocant, id nomen ſortitum ſenſiſſe, quòd ſcilicet vt illa diuerſis plantis, quęcunq; occurrerint, vario modo implicari ſolet; ita mulieres pica laborantes diuerſiſſima edulia appetant, maximè verò oppoſita, quę tum voluptatem, tum triſtitiam guſtantibus afferũt. Quæ ſanè etymologia ingenioſa quidem eſt, verùm nunquid vera, alijs dijudicandum propono, ego potiùs Paulo cæteriſq; Græcis, Latiniſq;, qui Picam eundem affectũ traduxerunt, ſubſcripſerim, ſuum interim cuiq; iudicium relinquens. Cæterùm in huiuſce vocis deriuatione illud doctiſſimus Ioannes Gorræus admonet, quod quamuis *κιττα* Picam auem ſignificet, non tamen de affectione iſta loquens quis picam rectè vertere poſſit, niſi quadam Græcorum imitatione, idq; ſine idoneo authore, cùm nemo vnquam Latinè picam pro eo affectu dixerit. *[m] L. 25. c. 6.* [m] Plinius certè non Picam, ſed grauidarum malaciam dixit. *Malacia grauidarũ.* Quidam verò non picam, ſed picationem interpretantur. Hæc ille: ſed quam benè inde concludat *κιτταν* non rectè Picam interpretari poſſe, quia ſcilicet Plinius id non fecerit, prorſus nõ video. Cur enim ſi Græcis is affectus ab aue, vt ipſemet admittit, *κιττα* dicitur, Latinis eadem licentia non detur Picam vocandi? ſed tempeſtiuum eſt reliquas æquiuocationes proſequi. *Pica pro haſta.* Pica Belgis, & nobis Italis etiam haſtam ſignificat, quam vocem non à Pica aue cui roſtrum obtuſum eſt, ſed à Pico detortam crediderim, cui roſtrum ad perforandas arbores loco terebræ eſt. *Argo nauis Pica dicta.* Lycophron Argo nauem Picam garrulam dixit, quòd ex quercu, quam per ſe vocalẽ veteres credebant, fabricata eſſet, vnde fortè [n] Claudianus cecinit: *[n] In Panagir.*

—— Licet omnia valis,
In maius celebranda ferant, ipſamq; ſecandis
Argois trabibus iactent ſudaſſe Mineruam:
Nec nemoris tantum vinxiſſe carentia ſenſu
Robora, ſed cæſo Tomari Iouis augure luco
Arbore præſaga tabulas animaſſe loquaces.

SYNONIMA.

QVOD ad Hæbraicam nomenclaturam attinet, ea profectò adeò confuſa eſt, vt penè nulla ſit, quæ non cum alia quapiam aue, uel quadrupede, uel alia re naturali confundatur, ita vt quæ adducturi ſumus Synonima, inter æquiuoca potiùs, quàm hoc loco reijci debeant. *Zarzir.* Pro זרזיר Zarſir, quæ vox auem aliquam ſignificare certò volunt, alij Picam, alij Sturnum vertunt. *Raham.* Pro רחם Raham, vel רחמה Rhahamach, *Rauamah.* quam auem Hebræi ita dictam innuunt, quòd in fœtus ſuos benigna ſit, translatio vulgaris Porphirionem vertit, alij, quos Hebræi noſtrates ſequuntur, Picam, ſeptuaginta interpretes Vpupam. Ego nullam planè earũ auium ita dici Hebræis crediderim, ſed Oſſifragam potius, aut Vulturem, quarum pietas erga ſuos ab omnibus celebrata eſt. *[a] Leuit. 11.* איה [a] aiah quibuſdam Pica, D. Hieronymo Vultur appellatur. *Aiah.* עגור Agur vario modo exponitur, nunc pro Hirundine, nunc pro Pica, pro Grue, pro Ciconia, *Agur.* necnon etiam pro Paſſere. Barbarus quidam Auicennæ interpres pro *κιττα* habet Cachag

obſcuri

obscuri quidam Kiches, & Albertus Aschytahez, qui videtur numerus pluralis à singulari Aschyta, à Græcorum videlicet κιττα, vt prima litera abundet, vel articuli loco sit. Pica enim Atticis κιττα, communiter κισσα appellatur, quibusdam Σιττα, κισσα, πόικιλις, sed vltimum illud nomen Picæ variæ proprium videtur: Laconibus κίσσα, vt Hesychius, & Varinus scribunt, quibus βάσκιλλος, & κραγγών etiam Picam significant. Varinus κισσας dici ait παρὰ τὸ κίειν; καὶ μετὰ σφοδρότητος ἐπιδεῖται πρὸς συνουσίαν. [b] Isidorus Picas ita dictas vult, quòd verba in discrimine vocis exprimant, unde etiam Persius Poetrias eas uocabat, cùm ait:

Quod si dolosi spes refulserit numi,
Coruos poëtas, & poëtrias Picas
Cantare credas Pegaseium melos?

ποίκιλις. Etymum. [b] Lib. 12. Orig. c. 7. Satyr. 1.

Nonnulli Picam à Græcorum ποίκιλις deriuant, cùm & nomen, & res ipsa conueniat, τὸ ποικίλον nempe, id est, coloris uarietas. Porrò Pica Italis Gazza, Gazzuola, Gazzara dicitur, & Picha apud Alumnum. Crescentiensis alicubi Gazam vocat, alibi Aregazam, vel Aregatam, nisi fortè mendum in nostris sit codicibus. Kiranidæ interpres Cremonensis κιττας Gaiam uertit, vel Gazam, uel Glandariam, sed Gaia, & Glandaria secundæ speciei conueniunt, Gaza uerò ad utramque Picam nomen commune est. Sunt qui Gazam dici uelint, uoce deriuata à γάζα Græcorum, id est, diuitijs, quòd scilicet Pica monetas rapiat, aut abscondat. Verùm ego nihil tale in Pica unquam obseruaui, neque ab alijs etiam uisum legi. Pica Hispanis Picaza appellatur, uel Pigazza, Pega, & Picata: Gallis Pie, Iaquette, Dame & Agasse, quod postremum nomen in Sabaudia vsitatum est, & Picæ caudatæ peculiare: Germanis Atzel, aut Aegersten, quibusdam Aglaster, Aegelaster, Algaster: Gelenius Germanicè Agerluster scribit, quasi Agrilustra, cùm alioquin hæc uox semilatina sit. Germanis alijs uocatur Elster, sed id etiam caudatæ soli competit: Anglis à Pie, à Pij, ora pior: Illyricè Strakauel Kyzistela.

Gaza unde dicta.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

ARISTOTELES unicum duntaxat Picarũ genus agnouisse uidetur, quod fortè illud fuerit, quod recentiores omnes à glandium esu Glandariam appellant. Nam & [a] ipse *Picam suam glandes, cùm deficiunt, colligere, & in repositorio abditas reseruare scribit.* Variam enim Aristotelis æuo raram fuisse ex [b] Plinio colligere est ita scribente: *nuper & adhuc tamen rara, ab Apennino ad urbem versus cerni cœpere Picarum genera, quæ longa insigniuntur cauda uariæ appellantur.* Neque tamen Pica glandaria [c] Plinio incognita fuit; quinimo bina eius genera facit, quorum alteri quinos in pedibus digitos tribuit, & faciliùs uerba addiscere testatur; Quod sanè postremum genus nulli unquam uisum noui. Scio tamen [d] Solinum Psittacis, alios item Porphurioni quinos digitos in pedibus ascribere: alioquin nullam unquam alitem plores, quàm quatuor digitos habere intellexi: quare si quinos in Pica Plinius, in Psittacis Solinus, alij deniq; in Porphirione obseruârint: ego monstrificas tales aues fuisse, & eiusmodi pedes ex materiæ redundantia obtinuisse crediderim. Nonnulli Picas in syluestres, & urbanas diuidunt: Vrbanas garrulas esse, cæcos parere, uocem subinde mutare, & quotannis caluescere dicentes: Syluestres toto corpore uarias esse pennis candidis, cinereis cæruleisq; mixtis, alis verò nigris, & hasce esse, quas Plinius uarias uocauit. Verùm hi toto aberrant cęlo, cùm quam syluestrem uocare debebant, urbanam appellent, & quam Plinij uariam credunt, Glandaria sit. Id enim ex longitudine caudæ, quam uariæ suæ tribuit, liquidò constat. Non enim uaria à multorum colorum uarietate, qualis in Glandaria conspicitur, auis hæc ipsi meo iudicio dicta fuit, sed ab albo & nigro, ex quibus æquabiliter participat tantùm: qua itidem ratione Pici uarij à neotericis omnibus appellantur. Atque ita Marcellus Virgilius Picarum aliam uariam uocat; aliam uersicolorem, seu Glandariam: & Perottus Sipontinus, *Picarum,* inquit, *alia alis vario colore, & præsertim cæruleo depicta &c. alia sub ventre alba, superius nigra, quæ varia appellatur.* Differunt itaque colore Picæ, & caudæ maximè longitudine, quæ in uaria duplo ferè excedit, necnon etiam loco.

[a] Li. 9. Hist. cap. 13. [b] L. 10. c. 29 [c] L. 10. c. 42 [d] Cap. 65. Polyhist.

Pica varia cur Plinio dicta. Pici varij.

Ab hisce uerò nostratibus Picis diuersas in Occidentalis Indiæ insulis reperiri tradunt, qui de nauigationibus in eas plagas libros conscripserunt, Turdis paulò maiores, quæ semper saliant, toto corpore nigrescant, rostro Psittacorum simillimo, cauda longa.

Verùm

Verùm eiuſmodi auibus præter ſaltationem nihil cum Picis commune eſt: quare malim ad Pſittacos eas potiùs reducere.

LOCVS.

Picæ æditui cur dictæ.

Picæ caudatæ in nulla non regione obuiæ ſunt: Glandariæ verò in Batauia, vt audio, vel non ſunt vel ſaltem admodum raræ. Agros hæ tantùm, illæ oppida etiam habitant, adeò vt has ſylueſtres, illas domeſticas, vt diximus, haud ineptè nuncupare quiſpiam queat. Picas ædituas egregiè poetæ vocant, quòd in templorum faſtigijs frequenter inſidere conſpiciantur, ſed id de varijs accipiendum eſt.

VOX. INGENIVM.

[a] L.5.c.13. Pigolare. [b] L.9.Hiſt. c.13. Pica humanū ſermonem diſcit.

KITTAΣ κιττᾳβίζειν [a] Pollux ſcripſit, pro quo Franciſcus Petrarcha latinè pigolare tranſtulit. *Vocem ſæpius*, vt [b] Ariſtoteles prodidit, *commutant ex ſingulis fere diebus*, quinimò vt Albertus addit, *ſingulis horis diuerſam edunt*, *idque*, vt hic ait, *maximè cùm proli operam dant*. Eſt verò earum vox adeò frequens, & inconcinna, importunaq́;, vt garrula poetis iure merito appelletur. Illud tamen ſingulare obtinent Picę, vt cuiuſcumq́; animantis vocem facillimè imitentur, tùm maximè verò, Aeliano teſte, humanam. Quod in linguę latitudinem Athenæus, Plinius, cæteriq́; Philoſophi, vt in Pſittacorum tractatione latiùs declarauimus, reijciunt. Linguæ Picæ caudatæ, quæ nimirum noſtrò æuo optimè ſermonem humanum addiſcit, hîc Iconem exhibire placuit anteriori, & poſteriori ſpecie nigræ, vſque ad fauces, in ſummo acutæ, & aliquantulum fiſſæ. Auguſtus Cæſar à Pica ſalutatus rei nouitate eam emi iuſſit, vt triuiali hocce [c] Martialis diſtico ſignificatur.

[c] In Xenijs.

Pica loquax certa dominum te voce ſaluto,
Si me non videas eſſe negabis auem.

Ἀντίφθογγος quid. Pica venatoris vocē imitatur.

Hinc ob tantam vocis diuerſitatem Suidas pro ἀντίφθογγον Picam exponit, quæ paſtorū, lignatorum, & piſcatorum vocem imitatetur, etſi tamen eadem dictio Echûs quandoque epitheton ſit. Niphus Picas refert venatoris vocem tam exactè fingere, vt canes decipiāt, atque ad ſe, dū heros ſuos credant, eos pelliciant. [d] Pauſanias Picam pueruli vagitum, tā naturali voce expreſſiſſe narrat, vt ſæuiſſimorum monſtrorū domitori Herculi ceu dux fuerit, & cauſa inuenti filij Aechmagoræ. Cuius hiſtoriam, quia inſolens eſt, & ad propoſitam vocem explicandam neceſſaria, ex authore illo addere placuit, cuius hæc verba ſunt: *Alcimedon, fuit hic de herosbus vnus, cuius filiam nomine Phillonem vitiatam ab Hercule Phigalij memorant: à patre verò ſtatim à puerperio in proximum montem feris expoſitam vnà cum puero: ibi vagientem infantē cùm Pica imitaretur, ad auis vocem, quòd puerilem eſſe credidiſſet, Herculem fortè illic iter habentem conuerſum, puellam & à ſe genitum puerum,*

[d] In Arcad. Hercules Picæ voce deceptus filium inuenit.

Hercules Phillonem liberat.

(quem

(quem Aetmagoram appellatum tradunt) agnouisse, amboś́ vinculis liberasse: de rei euentu fontem proximum Cissam, id est, Picam nuncupatum. Mirum etiam, quod de Pica Oppianus sese obseruasse scribit, quod scilicet hædi primùm uelut à matre separati querulam uocem edens, ipsum ad inquirendum animal iuxta arborem, cui illa insidebat, inuitaret, at dum in quærendo intentus esset, mutata mox uoce rursus uituli instar mugiret, mox ouis more balaret, modo ad instar pastoris, cùm post pascua oues ad potum deducit, sibilaret, tandem per ramos saliens sese uidendam præberet, mirabundumq́; illum redderet, tanta cùm in cęteris rebus, tùm in auibus, diuinæ largitatis dona resplendere. Verùm ut relicta uocis diuersitate, de intellectu auis, aliquid dicamus, is equidem talis esse fertur, ut multa, quę de eo traduntur, ueritatis cancellos excedere uerear: quale in primis illud est; quod propositi uerbi oblitam, grauiter angi, affligi, molestiamq́; animi tacita meditatione testari dicatur, & quandoque uitam cum morte commutare: contrà uerò si uerbum id perditum ad memoriam reducatur, miris modis ex hilarescere. Id tamen [e] Plinius, & [f] Plutarchus tradunt. *Minor*, inquit ille, *nobilitas* (quàm Psittacorũ) *quia non ex longinquo venit, sed expressior loquacitas certo generi Picarum est. Adamant verba, quæ loquuntur: nec discunt tantùm, sed diligunt, meditantesq́; intra semet, cura atque cogitatione intentionem non occultant. Constat emori victas difficultate verbi, ac nisi subinde eadem audiant, memoria falli, quærentes mirum in modum hilarari, si interim audierint id verbum.* Plutarchus uerò haud obscurus item author memorię prodidit Picam, quę alioquin loquacissima prius fuerat, auditis Romæ buccinatoribus obstupefactam è uestigio omnino siluisse, ac uelut obmutuisse, tantoq́; ita silentio dies aliquot meditatam, repentè quasi expergefactam, omnem eam buccinatorum harmoniam, & numeros summa omnium admiratione reddidisse. *Tonsor*, inquit, *quidam tonstrinam habebat ante templum, quod forum Græcum appellant, is mirificè vocalem, & garrulam alebat Picam, quæ & hominum verba, & voces Boum redderet, instrumentorumq́; sonos, non cogente quopiam, sed quòd ipsa impensè studeret omnes voces prodere, nihil non sonorum exprimere conando. Fortè euenit, vt in ea vicinia diues quidam efferretur multis tubis accinentibus, cumq́; pro more ibi locorum fieret institio, tubicines quia placebant, iussi cantum diutius protraxere. Ab illa die Pica ita muta, ita voce omni destituta fuit; vt ne eam quidem ederet, qua necessaria sibi solet indicare. Quibus ergò antè vox eius, ijs tunc silentium admirationi fuit, etiam eò maiori, quòd auditorium solitorum ea pergere ita conticuisset. Non deerant, qui veneficio eandem artem tractantium hoc effectum suspicarentur. Pleriq́; sono tubarum auditum eius perculsum putabant, & attonitum, vnaq́; cum eo extinctam vocem. Verùm nihil tale erat in causa, sed exercitatio, vt apparuerit, vt imitandi in sese conuersa, & vocem tanquam instrumentum concinnante, atque apparante. Subitò enim rursum emicuit nihil vsitatarum illarum, & veterum imitationem, sed cantus tubarum ipsis conuersionibus modulans; omnesq́; mutationes, & pulsationũ numeros exprimens, vt in animalibus intelligi possit facultatem à seipso discendi rationis maiorem habere vim, quàm docilitatem magistro aptam.* Verùm quod Picarum genus eiusmodi vocibus addiscendis aptius sit, mihi non satis constat. [g] Plinius enim eam laudem Glandarijs assignare videtur, vbi ita scribit: *Nec vulgaris ijs forma, quamuis non spectanda. Satis illis decoris in specie sermonis humani est. Verùm addiscere alias negant posse, quam quæ ex genere earum sint, quæ glande vescantur: & inter eas facilius quibus quini sunt digiti in pedibus: ac ne eas quidem ipsas, nisi primis duobus annis.* Hæc ille. At contrà nostra ætas, cui loquaces habere Picas, & quæ sermone humano vtuntur, minimè insolens est, contrarium ostendit. Iam enim Picas caudatas omnes docent. Illud etiam ingenio Picarum ascribēdum videtur, quòd deprehensæ laqueo nihil præter rostrum moueat, ne si totum corpus moueret, magis laqueum constringeret: qua ratione ita laqueum aperire nititur. Denique inter alia, quę Picarum astum docent, hoc minimè certè tacendum est, quod idem [h] Plinius scribit, quod scilicet, *cùm diligentiùs visum ab homine nidum sensere, oua sua transferant aliò. Hocq́; in his auibus, quarum digiti non sunt accommodati, complectendis transferendisq́; ouis miro traditur modo. Namque surculo super bina oua imposito, ac ferruminato alui glutino subdita ceruice medio æqua vtrinq́; libra deportare aliò.* Alij verò, ac in primis Albertus eiusmodi ouorum translationem digitorum commoditati ascribunt, Plinio apertè contradicentes, cùm tamen nulla in illis commoditas talis reperiatur. Verùm nunquid ita oua transferat aliò, vt hi quoq́; credunt, mihi minimè exploratum est, quinimo parum verisimile videtur.

Cissa fluuius. Pica varia animalia imitatur. Ingenium. [e] L.10.c.42 [f] Lib. de solert.anim. Pica buccinatorum cantus exprimit. [g] L.10.c.42 [h] L.10.c.33

LOCVS. MOTVS. VOLATVS.

PICAE humilem plerumque, & rarò altum volatum exercent, & hunc deniq́; parum protrahunt, alarum scilicet breuitate impeditæ. Quæ uaria dicitur, si in agris sit, modo hanc, modo illam arborem, sin in vrbe, aut oppido, vel hanc, vel illam ædem petere, tectisq́; præsertim templorum culminibus insidere solet. Glandaria uerò quam inde Agrilustram

Volatus.

ſtram Gelenius vocauit, in agris tantùm, vel in arboribus conſpicitur. Sed vtriuſque inquietudo,& continuus ſaltus (ſalit autem varia maximè,& caudam Motacillæ more perpetuò ferme mouet) apud Germanos cùm ſuperiores, tùm inferiores prouerbio locum fecit. Solent enim illi communiter dicere: Den Aexter en can zijn hippelen niet laeten, hoc eſt, Pica ſuos ſaltus (ſaltationes per interualla) obliuiſci nequit, in illos, qui nunquam ingenium mutaturi ſunt. Simile adagium eſt hoc Latinorum, *Aethiops non dealbeſcit*.

Prouerbiũ à Picarum motu.

VICTVS.

a L.6.de generat.cap.6.
b L.10.c.42

ARISTOTELES[a] Picam glandibus veſci ſcribit, &[b] Plinius Picarum differentiam monſtraturus *ſermonem humanum alias addiſcere non poſſe* ait, *quàm quæ ex genere earum ſunt, quæ glande veſcantur*: tanquam non omnes Picæ hoc fructu veſcantur: unde etiam Itali priuatim alterum genus Glandarias appellant. Et certè Pica caudata omnino pamphaga eſt, præſertim ſi caueæ incluſa domi nutriatur. Non negauerim tamen in extrema fame glandibus veſci: inhiare verò planè non crediderim. Glandaria glandes inſigni, & notabili in poſterum prouidentia, cùm ſibi deficere videt[c] Ariſtotele, &[d] Theophraſto teſtibus, colligit, eoſq; vt multi tradunt, maturos tantùm, & in penuario abditos reſeruat. Qua in re prudentis patrisfamilias munere fungitur. Dicuntur item Picæ ſuum alueos quandoque cibi cauſa petere,& quoſuis acrodryos fructus,ſed hos ut guſtârint,ſubinde faſtidire, aliosq; in diuerſis arboribus quærere, quod meo iuditio utrique conuenire poteſt. Varia uerò præter fructus,carnibus quoque ueſcitur. Nam quod Albertus *Paſſerem à Pica deuoratum*: &[e] Cardanus *omne genus auium carniuorum inſtrui ad aucupium poſſe* dicit,*unde & Picas etiam,quod Paſſeres edant*: id huic potius,quam Glandariæ attribuendum exiſtimem; quam ſcilicet teneris quoque Gallinarum pullis audio inſidiari, & canceros uenari: unde aliquando à Cancro, quem è fluuio abreptum in arborem uicinam portauerat, collo ſub illius forcipibus compreſſo miſerè interempta legitur.

Picæ variæ victus.
Glandariæ prouidẽnia.
c Li.9.Hiſt. cap.13.
d Lib.3.de cauſ.Plant. cap.23.
Paſſer à Pica deuoratus.
e Li.7.c.35. de varietat. rer.
Pica à cancro occiſa.

NIDVS. GENERATIO.

Nidi fabrica.

PICAE, ſi Alberto, nonnulliſq; alijs credimus, in nidorum conſtructione ſingulari aſtu, & maximo artificio utuntur. Hos enim ſpinis foris obſidere tradunt,bina foramina in oppoſitis lateribus,pro ingreſſu ſcilicet unum, alterum pro exitu, & quod maiori admiratione dignum eſt, binos nidos frequenter extruere, ut qui pullis inſidiantur, dubios reddant, nunquid uel in hoc, uel in illo oua depoſuerint. Alij uerò ad nidi conſtructionem loca ſpinoſa eligere, nidum intus terra oblinere, foris in circuitu, infraq; ac ſupra horridiſſimis ſpinis diligentiſſimè ſæpire,atque unicum duntaxat foramen,idq; arctiſſimum pro introitu relinquere,oua uerò, ſi nidus ab hominibus ſedulò aſpectus fuerit,aliò transferre ſcribunt. Alij deniq; bina in nido etiam foramina eſſe uolunt, uerùm non exire per alterum,ut uoluit Albertus, ſed caudam per id tantummodo emittere. Ruſtici aucupeſq; ſuper hac re à me inquiſiti,eiuſmodi fabricæ artificium Picæ caudatæ competere reſponderunt: & reuera quò magis ijs credam, facit Ariſtoteles,qui Picas (Glandarias enim uti dixi,tantùm agnouit) diſertiſſimis uerbis nullius artis facta mentione *in arboribus ex alo herba* (eſt autem ſymphytum pætræum[a] Dioſcoridis,& Contonea dicitur Venetis teſte[b] Hermolao) *Herpitus cunſa nidum ſibi facere,eiq; interiora ex villo conſternere*, & alibi, *ex pilis,& lana* tantùm ſcripſit. Quod modo ad libidinem Picarum attinet, in eam equidem maximè procliues ſunt; unde Grammatici κισσᾶν interpretantur etiam cum uoluptate concipere.[c] Ariſtoteles oua circiter nouem numero parere,&[d] aliàs imperfectos, & cęcos pullos excludere, cumq; paruæ ſint corpore multos tamen progenerare prodidit. Quod etſi de Glandaria dixerit,caudatæ etiam competit.

a L.4.c.10.
Libido.
b In Corolla. ad Dioſ.
Κισσᾶν quid.
c L.9.Hiſt. cap.13.
d Lib.4.Gener.c.6.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

PVLLI Picarum neſcio an ob latentem nos aliquam amicitiam, an uerò quia gnaræ ſibi aliquando par pari reddendum iri,parentes ſuos in ſenectute ut multi prodiderunt paſcunt,& quam illi in iuuentute,hi uiciſſim in ſenectute opem pręſtant: Vt ut eſt, id ſanè inſigne pietatis in parentes annis obſitos, & uiris Chriſtianis imitandum argumẽtum eſt.

Pica,

Pica, Cornix, Gracculus teste [a] Aristotele pugnant cum Aquila. Hæc autem deuorat illas. Pica etiam, vt idem tradit [b] alibi ab Alucone, & Vlula infestatur.

[a] Li.9.Hist. cap.1.
[b] Li.8.Hist. cap.3.

CORPORIS. AFFECTVS.

EPILEPTICO morbo Picas etiam laborare nonnulli referunt: Sed nunquid id vtrisq;, vel priuatim varię competat, ignoro. Cui, teste [a] Plinio, quotannis cùm seruntur rapæ, vt caluescat proprium est. Rapa autem, vt idem [b] alibi scriptum reliquit, duas habet sationes: vere scilicet primam ante calendas Martias, secundam mense Augusto. An modo bis quotannis caluescat Pica, vt Plinius docere videtur, an verò semel tantùm, & tunc num in vere, vel potiùs in Augusto, difficile iudicatu est. Ornithologus, quem hac in parte libenter sequor, semel tantùm, atque in Augusto caluescere existimat.

[a] L.10.c.29
[b] L.18.c.13
Rapa quãdo seritur.
Quoties caluescat.

CAPIENDI RATIO.

CRESCENTIENSIS Picas retibus etiam capi scribit, alioquin eodem quo Gracculi, & Cornices modo decipiuntur. Addit Crescentiensis cum Accipitribus quibusdam etiam capi, quos inde Picarios Budæus nominat.

[a] Li.2.c.13.
Accipiter Picarius.

COGNOMINATA.

HOMINIBVS antiquitùs etiam auium nomina imponebantur, ut apud [a] Aristophanem videre est, qui Cherephontem Vespertilionem, vel, vt alij vertunt, Noctuam, vt suo loco diximus, Syracusanum Picam nominat, quod in foro, vt Scholiastes annotat, frequentiùs versari soleret, ideoq; ab Eupolide ceu loquacem traduci. [b] M. Varro Minutij etiam cuiusdam meminit, qui pariter Pica diceretur, cuius verba quòd iucunda sint, & risum legentibus moueant, & ad rem apposita sint, adijcere placuit: *Imus*, inquit, *venimus in villam, ibi Appium Claudium augurem sedentem inuenimus in subsellijs, vt Consuli, si quid vsus poposcisset, esset praesto. Sedebat ad sinistram ei Cornelius Merula, Consulari familia ortus, & Fircellius Pauo Reatinus: ad dextram Minutius Pica, & M. Petronius Passer. Ad quem cùm accessimus: Axius Appius subridens: recipis nos*, inquit, *in tuum ornithona, vbi sedes inter aues?* Fuit præterea Thraciæ quidam rex Hecubæ pater, nescio nunquid a Pica, an potiùs ab hedera, quæ *κίσσος* Græcis vocatur, Cissæus nuncupatus, quem Caracinus primus Macedonum rex in prælio vicit. Ab hoc Hecuba Cissæis [c] Virgilio nominatur, cùm ait: *Nec face tantùm Cisseis pregnans ignes enixa iugales.*

[a] In Auib.
Syracusanus Pica dictus, & cur.
[b] Lib. 3. de re rust. c.2.
Minutius Pica.
Hecubæ pater Cissæus dict.
Hecuba Cisseis dicta.
[c] Lib. Aeneid.7.

AVGVRIA. PRAESAGIA.

IN portentis quoq; sermonis significationem habuisse Picas Ezelini exemplo docemur. Cui in Feltrinos moueñti obuiam facta, & in humeros eius delapsa populum, cui plurimum in loquendo studium erat, voluntati suæ sese commissurum portendit. Paulò enim pòst, antequam ad mœnia appropinquaret, legati ab vrbe occurrebant, omniaq; ad nutum eius pacata denunciabant. Sunt qui Picam eam militari signo Ezelini insedisse scribant, eamq; manu interceptam, & in augurij omen acceptam ipsum in expeditionibus suis seriò semper secum circumtulisse. Imbrem plus solitò stridens, certò portendere veteribus Pica credebatur, vnde etiam ab eisdem pluuiæ auis dici meruit.

Ezelini augurium.
Pluuiæ auis.

HIEROGLYPHICA. MYSTICA.

HOMINEM qui semetipsum ex oraculi responso curaret, Prisci hominem significaturi, Picam teste Oro Apolline depingere solent, quæ lauri folium oro generet. Hæc enim cùm ægrè habet, tale folium in nido portat, atque ita conualescit.

Quemadmodum verò Psittacus eloquentiæ typus esse meruit, vt suo aliquando loco demonstrauimus, ita Pica garrulitatis, ac loquacitatis hieroglyphicum veteribus fuit. Etsi enim ad humana verba ei etiam docilitas sit, non tamen ita liquidè, nec ita concinnè, vt

Homo semetipsum ex oraculo curans.
Garrulitatis typus.

Vuu Psittacus,

Pſittacus, loquitur, ſed quadam omnino raucitate ſermonem obfuſcat, & præfracto ſono ſyllabas enunciat: eſtq; memoria minimè tenaci, vt niſi quæ didicit, frequentiùs replicari audierit, facilè obliuiſcatur. Vnde etiam prouerbialiter rudis plebecula garrulos homines Picas cognominant. Quare D. Conſalis Ponce de Leon Hiſpalenſis, interpres & Scholiaſtes S. Epiphanij Picarum rectius, quàm Picorum naturam muliebri loquacitati comparaſſet hiſce duobus diſticis:

Garruli Picæ dicti.
Pica Baccho ſacra, & cur.

Antiquam ſylnis frondoſo ac robore quercum
Roſtro Picus auis paruula dilacerat,
Fœmina ſic, iuſta deſunt cui corpore vires
Mortiferum ſauo virus ab ore iacit.

Haud aliam etiam ob cauſam, quam ob garrulitatem Pica Baccho ſacra habebatur, ut Plutarchus teſtatur. Ebrij enim, & qui illius Dei cultores ſunt, dicacitate plurimùm valent, vt rectè [a] Horatius monet, ubi ſic inquirit?

[a] Li. 1. Epiſt.

Fœcundi calices quem non fecere diſertum?

Alij uerò Picam Baccho dicatam uolunt, quòd in triumphis (ante eius tempora enim ex ſuperatis hoſtibus triumphaſſe quempiam necdum conſtat) maximus clamor eleuaretur, vel quòd in eiuſmodi triumphis, omnibus & triumphanti etiam ipſi ſua exprobrare uitia licitum foret.

Bacchus primus Imperator.

Pica uerò varia mendacij, & ſimulationis hieroglyphicum eſt, quæ nempe parte anteriore candida amicum purum, & ſyncerum affatu primùm ſimulet; mox poſteriore nigra, uel decipiat, uel eludat. Huc pertinet antiquiſſimum illud ſapientiſſimi Pythagoræ dictum, ab hac aue detortum, τῶν μελανούρων μὴ γεύσασθαι, hoc eſt, *minimè guſtandum ex ijs, quibus eſt nigra cauda.* Innuit non admittendos in amicitiam homines ſimulatores, & diſſimulatores hypocritas. Quod verò ad mendacium facit, Tryphon Grammaticus ait, τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μελαίνεται, id eſt, *mendacium quippe in extrema parte nigreſcere.*

Mendacij ſymbolũ.
In ſimulatores dictũ Pythagoræ.

PROVERBIA.

KITTOΦO'POΣ ſeu Picifer uulgare conuitium videtur in hominem infimum, & deſpicatiſſimæ ſortis. Siquidem [a] Demoſthenes Aeſchinem hoc nomine ab amiculis compellatum refert, & λικνόφορον, quòd Picas, & uannos capite baiularet, quibus in myſterijs Bacchanalibus utebantur. Pica enim, ut diximus, Baccho ſacra habebatur, & uannus in omnibus myſterijs adhibebatur; unde etiam dicebat Vergilius:

Picifer.
[a] In Orat. pro Cteſiph.
Pica, & vannus in myſterijs Bacchi.

—— Et myſtica vannus Iacchi.

Illud [b] Theocriti de Picæ loquacitate prouerbialiter ſcriptum eſt;

[b] In Hodoeporis.

Οὐ θεμιτὸν λάκων ποτ' ἀηδόνα κίσσας ἐρίσδεν,
Οὐδ' ἔποπας κύκνοισι. id eſt:
Haud fas eſt Lacon, Philomelam vt prouocet unquam
Pica, nec argutis Epopa obſtrepat improba Cycnis.

Eiuſdem prorſus ſententiæ eſt, quod in eadem Egloga legitur, nempe:

Σφὴξ βομβῶν τέττιγος ἐναντίον. id eſt:
Scilicet obſtrepitans arguta veſpa Cicada.

Nam & hiſce verbis paſtor quidam paſtorem alium, à quo prouocatur, contemnit. Quadrabit vtrumq; in eos, qui cum longè imparibus certant, aut longè præſtantioribus negotium faceſſunt. Planè etiam cum hiſce dictis eſt illud [c] Galeni, Ἀκίττα τὰς σειρῆνας μιμουμένη, id eſt, *Pica Sirenis æmula*, de inepto ſcilicet imitatore dictum. Videtur autem Doricum eſſe prouerbium. Quid enim conſoni habet obſtrepera Pica cum arguta Sirenum uoce?

[c] Lib. 2. de diff. pulſ.

Belgis priuatim vſitatum eſt dicere Den Aexſter en can zijn hippelen niet laeten, hoc eſt, Pica ſaltationum ſuarum obliuiſci nequit. Illa enim velit, nolit, ſemper ſalit: cui adagio illud Horatij ſimile eſt;

Prouerbia Belgica.

Cælum, non animum mutant, qui trans mare currunt.

Item illud eiuſdem:

Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem
Teſta diu,

Iidem Belgæ, ubi nihil temerè vulgò dictitari, quod non uel aliquid ſaltem ueri contineat, ſignificare volunt, dicere ſolent, Daer en is ſoo cleijnen Aexter nijet, of hij heeft en Vueinich bonts, hoc eſt, nulla adeo exigua Pica eſt, quæ non ex aliqua ſaltem ſui parte variet: quaſi dicerent, etſi quæ dicuntur omnino à vero aliena eſſe videantur, ueritatis tamen aliquid complectuntur.

Scaliger denique prouerbialiter Picam albam de re insolenti, raraq; & nunquam visa, nempe de iudice iusto, & incorrupto dixit:

Sed iudex bonus, est Pica nunc rarior alba.

Pica albarius.

M E D I C A.

PICAE temperie sunt calidissima, quod vel ex eo constare puto, quòd in Venerem admodum procliues sint. Recentiores has aues coctas, & comesas spiritus visorios reparare tradunt, quod fortè à Plinio mutuauerint, qui alibi *pullorum Picæ esum visum augere* dixit. Quidam excoriari eas iubent, vt faciliùs concoquantur. A plumis repurgatæ, & exenteratę, si in vino albo ad consumptionem eius, & carnis ab ossibus separationem decoctæ simul cum iure terantur, soliq; ita per triduum exponantur, & cum carpia, seu subtili linteolo, cùm opus est, oculis applicentur, egregiè. Asperitatem eorum, obscuritatem, ruborem, & dolorem tollent, & spiritus temperabunt.* Gordonius Picam vnam, vel duas, vel plures integras in olla noua vitreata, luto diligenter obturata in fornace torreri iubet, adiecta cautione, ne adurantur, vt faciliùs in pollinem conuertantur. Pollinem hunc, vel in collyrium redactum, vel per se solum oculis immissum, visus imbecillitati egregiè conducere affirmat. Illud enim de Picis peculiare omnes scribunt, vt quomodocunque sumptæ, vel adhibitæ visui conferant. Ioannes Gœurotus, quem diximus puluerem ex aqua fęniculi caliginosis oculis instillari iubet, liquoremq; stillatitium è pullis Picarum chymico vase collectum, visum infirmum, & hebetem corroborare scribit, & acuere. Ryffius liquorem ita exceptum è Picis minutatim concisis, conferre ait oculis rubescentibus, & obscuris, leucomata eorum, vel pterygia, ignemq; sacrum, quem S. Antonij vocant, linteolis ex eo madentibus sæpe impositis restinguere. Rasis fel Picæ oculis immissum, qui per niuem ambulant, ab ea non offendi testatur, oua verò sicca trita oculis immissa, albuginem eorum curare. Nonnulli auem viuam in frusta dissectam laborantibus articulis imponunt. Sunt qui combustam in olla sigillata, quocunque modo datam ad nyctilopam, cardiacam, & melancholiam ex causa frigida, necnon, & cancrum in membro virili sanare velint. Kiranides cor Picæ cum radice cyssi, siue hederæ gestatum contractis mulieribus, & disuriæ mederi nobis author est, & multa alia adducit, quæ quòd superstitionis non sint experti, lubens prætereo.

Tẽperies. Carnis vs*. *Cap de vis. imbecill. Picæ oculis quocũque modo sumptæ oculis prosunt. Fellis vsus. Oua. Cor.

VSVS IN CIBIS.

RASIS carnem Picarum, vt nimis calidam, & tanquam abominabilem à mensa reijcit, pullos tamen recenter nidis exemptos à pauperibus interdum edi testatur. Et Athenæus de opiparo Tothvis Thracum Regis conuiuio loquens, inter alias aues, Picas etiam nominat. Demetrius Constantinopolitanus Picarum carnem Accipitribus vtilissimam esse scribit. Quæ variæ dicuntur, in Italia quod sciam non eduntur: Glandariæ verò non Bononiæ tantùm, sed vbiuis etiam in foro veneunt; sed quoniã etiam duræ carnis sunt, à pauperibus duntaxat emũtur.

Tothvis regis conuiuium. Glandariarum vsus.

F A B V L Æ.

POETAE, nouem Pieridas Euppes filias, vnde Euippides uocantur, in Picas mutatas fuisse confingunt, quia cum Musis de cantus excellẽtia in arenam descendere ausę fuissent, indeq; Picis loquacitatem, humanæq; studium linguæ remansisse; unde Statius.

Pierides in Picas.

—— At Aonio versa certamine Picæ.

* Ouidius hanc fabulam ita prosequitur.

Pierus has genuit Pellais diues in oris
Paonis Euippe mater fuit.

* Lib. 5. Metam.

Item rursus:

Ales erat, numeroq; nouem sua fata querentes
Institerant ramis imitantes omnia Picæ.

Et rursus in fine.

Rident Emipides, spernuntq; minantia verba:
Conataq; loqui, & magno clamore proteruas
Intentare manus, pennas exire per vngues

Aſpexêre ſuos, operiri & brachia plumis.
Alteraq́; alterius rigido concreſcere roſtro
Ora videt: volucresq́; nouas accedere ſyluis.
Plangere dumq́; volunt, per brachia mota leuatæ
Aëre pendebant nemorum conuitia Picæ.
Nunc quoq́; in alitibus facundia priſca remanſit,
Raucaq́; garrulitas, ſtudiumq́; immane loquendi.

Hinc Dantes Poeta Hetruſcus Calliopem Muſam, vt verſus condenti meditantiq́; faueat, & facilem ſcribendi canendiq́; venam ſubpeditet, hiſce verſibus inuocat:

Ma quì la morta Poeſia riſurga
O ſante Muſe, poi che voſtro ſono,
Et quì Calliope alquanto ſurga
Seguitando'l mio canto con quel ſuono
Di cui le Piche miſero ſentiro
Lo colpo tal, che deſperar perdono.

Atq; iſtæc de Picis dicta in genere ſufficiant, nunc ad particulares earũ hiſtorias me conuerto.

DE PICA VARIA, SEV CAVDATA.
Cap. XII.

SYNONIMA.

Κίττα. Pluuię auis. Ragazza. HAEBRAICA illa nomina, quæ præcedenti capite, ceu alteri etiam cõmunia dedimus, huic potiſſimùm competere exiſtimamus. Κίττα, vel κίσσα Græcorũ ad hanc quoque potiùs, quàm ad aliam pertinet. Latinis Pica varia, ſeu Pica caudata dicitur. Nonnulli pluuiæ auem veteribus dictam, hanc eſſe credunt. Italis Gaza vocatur, & Gazzola: Bononiæ Ragazza, & Putta. Reliqua ſynonima antea poſuimus.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

**L.10.c.42* QVAMVIS Plinius ex binis, quæ recenſet*, Picarum generibus primùm Glandariam nominet, ceu humano ſermoni addiſcendo aptiorem: nos tamen variam, quæ toto ferè corporis colore ab illa diſtinguitur, deſcribendam in manum aſſumpſimus.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Roſtrum. Oculi. Color. Dorſum. Cauda. MAGNITVDINE Monedulæ eſt compar; ſed ob caudæ longitudinem, quæ per ſe ſola dodrantem longa eſt, maior apparet. Ex primo intuitu inter omne auium genus facilè agnoſcitur. Roſtrum obtinet nigrum, craſſumq́;, & cuius pars ſuperior inferiori paulò longior eſt, atque in acutum deſinit: Oculos nigros candido circulo obductos. Caput, dorſum, collum, pectus, alas, femora, caudam, pedes, eorumq́; digitos, atq; vngues aterrima: Extremum tamen alarum albicat. Dorſum, & cauda elegantiſſimè ex maxima nigredine viridem, vt Cycnus purpureum, colorem emittunt ſplẽdidiſſimum. Tota verò ventris ſuperficies candida eſt. Quam ſolam albedinem vnà cum caudæ longitudine ſi demas, Cornicẽ diceres. Cauda, & corpus vniuerſum à principio roſtri ad vropygium uſque æquè longa, dodrantem nempe. Caudæ longitudinem nonnulli in capitis exiguitatem reijciunt, ut cui pro paruo capite caudam longam natura conceſſerit: quod tamen non eſt ueriſimile: fortè ad commodiorem uolatum illi data fuerit: cùm pro corporis portione alas admodum paruas habeat. Mediæ caudæ pennæ lateralibus longiores ſunt. Atque iſtæc de hac uolucri dicenda ſupererant, ad quam omnia ferè quæ in generali hiſtoria diximus, referenda ſunt.

Pica varia, seu caudata.

Pica Indica Mas.

Pica Indica Fœmina.

DE PICA CAVDATA INDICA. Cap. XIII.

SPECIOSISSIMAM hanc auem inter nonnullas alias Iaponenſium rex ſummo Pontifici pro ſingulari munere ante aliquot annos tranſmiſit, vt ex Illuſtriſſimo, & Excellentiſſimo D. Cæſare Marchione Facchinetto Senatore ampliſſimo, qui eas Innocentio Nono Bononienſi Pontifici Opt. Max. patruo ſuo acceptas referebat, intellexi. Hanc inquam auem, etſi ratione colorum parum ſimilitudinis cum ſuperiori Pica obtineat, quia totius corporis habitu, & caudæ longitudine ad illam accedere videtur, Picam caudatam cognomento Indicam nuncuplare placuit. Auis eſt, non tam ob colorum diuerſitatem, quam ob inſignem caudæ longitu-

Magnitudo. dinem, aſpectu iucundiſſima. Quod ad magnitudinem attinet, ea quantum ex pictura conijcere licet, cum Pica noſtrate fermè eadem. Roſtrum, tibiæ pedeſq; rubeſcebant. Caput totum, &

Color. Caput. collum, quod torquis albus ambit, erant cærulea. A ſuperiore roſtri parte inter vtrumq; oculum macula tres ferè digitos longa, & pollicem lata punctulis, ſeu potiùs lineolis nigris tranſ-

Dorſum. Alæ. uerſalibus conſperſa ad dorſum vſque protenditur. Dorſum & ſcapulæ erant ferruginea. Vropygium luteum. Alarum pennæ veſtitrices caſtaneæ, ſed lineis nigris craſſiuſculis (quæ fortaſsis pennæ exiguæ fuerint) per longitudinem poſtiris reſpergebantur: reliquæ veſtitrices pennæ erant virides, ſed in marginibus magis. Has denique cæruleæ excipiebant, calamis, & marginibus ad albedinem vergentibus. Remiges eiuſdem cum poſterioribus coloris erant,

Venter. Cauda. nempe cærulei. Pectus & venter ad anum vſque candidiſſima. Totus alarum internus color leucophæus ad cæruleum declinans. Cauda facta ex pictura coniectura octo duntaxat pennis conſtabat, quæ omnes magnitudine differebant, & duæ duplo, & amplius cæteris maiores erant, & colore etiam à cæteris diſtinctæ. Erant enim totæ excepto calamo, & extremitatibus, quæ alba ſunt, cæruleæ. Reliquæ pennæ à principio ad medium, vſque cæruleæ, cætera candidæ, quarum medium macula inſignis cærulea quidem, ſed colore admodum intenſo, vt

Fœminæ à mare diſtinctio. quaſi ad nigredinem accedere videatur, percurrit. Atque hæc meo iudicio maris deſcriptio fuerit; quam enim fœminam credebam, huic quidem per omnia ſimilis erat, ſed alba illa verticis macula alba lineis nigris carebat: & veſtitricum pennarum alarum ſecundus ordo, quæ in ea erant cæruleæ, in hac vireſcebant. Vtriuſq; iconem habes præcedentibus paginis.

DE PICA GLANDARIA. Cap. XIIII.

SYNONIMA.

[a] Lib. 6. de Auib. ca. 7. Molliceps. Pica granata. HAEC Pica Plinio glandaria, Ariſtoteli tradente [a] Bellonio Μαλακοκρανης, ſeu Molliceps dicitur, quibuſdam verò Pica granata. Sunt qui ποικιλιδα vocent; verùm id nomen Picæ variç potiùs competit. Græci recentiores καρακαξα appellant: Lycophron teſte Iacobo Delechampio λαληθρον κισσαν, Latini Garrulum, ſeu Garrulum,

καρακαξα quidam perperam Spermologum, Itali vulgò Ghiandara à glandium eſu: Alibi tamen Berta

Garrulus. vocatur; Genuenſibus, & Chij incolis, qui ex Genuenſibus, & Græcis mixti ſunt, Bertina, qua-

Ghiandra. ſi cinerea, quod tota ferè auis colore tali conſtet: Hiſpanis Gayo, & in Aragonia Caio, Gallis

Bertina. Gay, Sabaudis Giaion, Germanis Haeher, Haetzel, vel Haetzler, Baumhaezle, circa Friburgũ Heluetiorum Herrenuogel, Sueuis Iaeck, nonnullis Margraff, & Marcolfus, & Holzſchieier, Gallis Brabantiæ cõterminis Girau, & Richau, Brabantinis Broeckexter, quaſi Pica paluſtris, quòd eiuſmodi loca amet, licet tamen in arboribus nidificet, Anglis Iay, Illirijs Soyka.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

Vt à Varia differat. HANC Auem ſecundum Picarum genus facimus, quòd oppida colentibus, vtpote quæ ſyluas agroſq; tantùm habitat, minus nota ſit. Differt à Varia cùm magnitudine, tùm verò maximè colore. Habet enim ad alarum latera tranſuerſales notas cæruleas, quales in nullo fermè alio volucrum genere conſpicias. Habet item tam amplum oris hiatum, vt glandes, atque caſtaneas integras Palumborum more deglutiat. Habet deniq; caudam duplo ferè quàm Varia breuiorem. His itaque notis ab illa diſtinguitur.

Pica glandaria.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Rostrum. Lingua. Caput. Color. Ceruix. Cauda. Alæ. Pedes.

GARRVLVS Variâ paulò minor est, dodrantem & palmos duos à rostri principio ad caudæ extremitatem longus. Rostrum ei crassum, robustum, nigrum, binos propemodum digitos longum, cuius nares plumis albis, & nigris operiuntur, eiusq; extremitas aliquantulum recurvatur, atque in aciem quasi vt in altera etiam desinit. Lingua bifida est. Capitis vertex pennis modo albis, modo nigris constans ad instar cristæ riget. Color corporis varius est. Ceruix ex ruffo, & cæsio mixta est. Qui subsequitur color in dorso pallidior est, & ad cinereũ vergit. Pennæ prope vropygium candicant. Cauda longiuscula est, & duodecim pennis, iisq; nigris constat, quarum tamen quinque maculis albis transuersalibus insigniuntur. Alæ robustæ, & oblongæ, colore vario: Earum enim pennæ aliæ nigræ, aliæ ex nigro, & albo mixtæ, aliæ cęruleæ sunt, distincto tamen ordine. Variat verò color in pennis maioribus, potissimùm exteris; ex internis autem binę duntaxat, aut tres castaneæ sunt. Supina itidem Auis pars cinerei coloris est, remissioris tamen, & qui quò caudæ proximior, eò ad album magis vergat. Pedes, digitiq; subcinerei, vngues nigri, acuti, & quodammodo adunci.

DE GARRVLO ARGENTORATENSI. Cap. XV.

SYNONIMA.

Etymum. Roller. Pica marina. Mercolfus.

GARRVLVS quoque auis istæc, cuius modo iconem damus, iure merito appellatur, quòd Glandariæ more ad nauseam vsque garriat, Argentoratensis verò quòd circa eam vrbem, vbi etiam per onomatopœiam Roller dicitur, abundet. Bononienses Picam marinam vocant, apud quos Ornithologus eam sese sub Gazæ nomine, quod omnibus Picis commune est, obseruasse memorat. Vocatur in quibusdam Germaniæ locis Mercolfus.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

AVIS hæc, etsi forsan veteribus ignota, vel saltem non descripta sit, è Picarum proculdubiò genere est, & Glandariæ potissimùm congener: à qua tamen colore, dignoscitur, sicuti etiam mas à fęmina.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Rostrum. Caput. Oculi. Dorsum. Alæ. Cauda. Pedes.

MAGNITVDO cum Glandaria par est. Rostrum mari duos digitos longum, nigrum, crassiusculum, multò tamen quàm Glandariæ exilius, in extremo aliquantulum recuruum, quæ pars in pullis quodammodo albescit. Ornithologus rostrum nimis crassum, nimisq; curuum depinxit, & in collo, pectorisq; initio, & circum oculos quatuor velut annulos albos perperam addidit; nisi fortè diuersæ à nostra auis, vel fęminæ iconem expresserit, quod tamen haud facilè crediderim, quoniam alioqui satis exactè illam describat. Caput habet crassum colore ex cæruleo, & viridi mixto, maculis per longitudinem albis, quæ per totum pectus ventremq; deorsum feruntur. Pennæ verò prope rostrum sunt castaneæ. Oculi magni, rotundi, nigri. Supercilia rotunda ex cæruleo lutescunt. Dorsum castaneum, seu ferrugineum à secunda, vel tertia vertebra ad vropygium vsque. Alarum color præcipuè varius est, vt quarum superior pars, nempe plumæ illæ, quæ scapulas cooperiunt, cæruleæ sint ad violaceum tendentes, quæ subsequuntur maiores, virides, & ex viridi, & albo in extremitatibus dilutæ, demum remiges extrà in principio obscurè cærulea sunt, cætera verò nigræ; intus omnes vltimis exterioribus exceptis, quæ subtus nigricant, cæruleæ. Cauda, quam Ornithologus perperam ruffam ait, superna parte virescit, inferna partim violaceo, partim cæruleo permiscetur. Pedes lutei ad fuscum tendentes, vngues nigri, & adunci.

Picæ glandariæ species.

Pica marina.

Fæmina verò talis eſt. Caput totum, collum, atque pectus, uenterq́; ex caſtaneo ad leucophæum vergunt. Oculi nigri ſunt, iris lutea. Roſtrum nigrum multò quàm in mare craſſius. Dorſum totum caſtaneum. Alæ primùm, nempe prope ſcapulas cęruleæ, mox ex cęruleo virides: remiges nigræ. Cauda latiuſcula ex viridi, & cæruleo ad fuſcum inclinat. Tibiæ & pedes lutei, tabellę caſtaneę: vngues nigri, recurui. In ſumma toto cęlo à mari diuerſa eſt.

Caput. Oculi. Roſtrum. Dorſum. Alæ. Cauda. Pedes.

DE PICA MARINA.
Cap. XVI.

PVLCHERRIMAM hanc volucrem quoniam Gazam, ſeu Picam marinam uulgò appellari uideam, eius etiam hoc loco iconem exhibere placuit, maximè verò, ut Garrulus Argentoratenſis nunquam in maritimis degens id nomen præter rationem ſibi uendicaſſe demonſtrarem. Tota auis ſi caput, ceruicem, pedes, & partem etiam alarum excipias, ſubuiridis apparet. Roſtrum robuſtum, paulò quàm in Picis longius, admodum acutum. Capitis uertex ad tertiam ceruicis uerticem, uſque coloris caſtanei diluti. Inferior capitis uerò pars, ad tempora ſcilicet, & oculos lutea. Oculi nigri: Iris lutea, quam niger circulus ambit. Pedes ſubfuſci, digiti longi, ungues inſigniter adunci, & nigri: cętera, ut dixi, uiridis, præter ſecundi ordinis alarum pennas, quę ex caſtaneo dilutę ſunt, & in extremitate cerulee.

Roſtrum. Vertex. Oculi. Pedes.

Iconem habes pagina ſubſequenti.

DE PICA PERSICA.
Cap. XVII.

HAEC uerò auis, quam nunc damus, Venetijs nobis olim tranſmiſſa ſub Picæ Perſianę nomine, ex ſolo contuitu è Picarum genere eſſe cognoſcitur. Tota fermè ſubfuſca eſt, capite nempe, collo, dorſo, pectore, & uentre. Magnitudo, quantum ex pictura iudicare potuimus, ad Picas maximè accedit. Roſtrum habet robuſtum, craſſum, breuiuſculum, albicans. Oculos item albos, pupillam nigram. Alarum pennæ ſecundi ordinis, uropygium, & priores in cauda luteæ ſunt. Pedes ſubcęrulei: tabellę nigrę: ungues exigui, at recurui, & nigri.

Color. Magnitudo. Roſtrum. Oculi. Alæ. Pedes.

Iconem dabit pagina 795.

Hæc eſt Picæ Marinæ figura, nam quæ depicta eſt pag. 792. eſt Garrulus Argoratenſis Fœmina.

Pica Persica.

DE GARRVLO BOHEMICO.

Cap. XVIII.

Garrulus Bohemicus nõ eſt è genere Picarum.

Ornithologi error.

HISTORIAM huiuſce Auis ante aliquot annos,cũ velut peſtilentię quoddam præſagium in Italiam maxima copia aduolaſſet, copioſè conſcripſi. Quam cùm ſeorſim in lucem aliquando edere conſtituiſſem, ſed nunquam mihi data eſſet ſatis commoda occaſio, itaq; non ab re me facturum arbitratus ſum, ſi huic nunc illam velut in compendium redactam, loco insererem, licet tamen cum Picarum genere nihil præter nomen commune obtineat,ſecus,atque Ornithologus exiſtimat,qui tertium earum genus eam conſtituit. Pulcherrimæ ergò huius auis à tam varijs mihi viris,ijsq; doctiſſimis, atque ex totius fermè Italiæ partibus ſub varijs nomenclaturis miſſæ amphibologiam explicaturus,ſingulorum primùm de illa iudiciũ, ac opinionem adducam,deinde quid ego ſentiam breuiter adferam.

Fabritij Paduani opinio de Garrulo Bohemico.

Galerita Varia Microphęnix.

Cæſaris Odoni opinio.

Merops Ariſt.

* Li.10.c.49

Nouæ aues Plinij.

Auis Hyrcinię ſyluę.

Lucidiæ aues.

Alphonſi Panzę opinio.

Incendiaria Plinij.

Beccofriſone.

Galletto del boſco.

Incineraria

Behemle.

Zinzirelle.

Ampelis.

Cur Ampelis dici poſſit.

Ficedula, & Beccafico, cur ſic dicta.

Cui auium generi aſcribenda Ampelis.

Ampelis migrat.

Fabritius Paduanus Foroliuienſis clariſſimus medicus,magni illius Elidei filius,qui inter alia naturæ dona,quibus muſęum noſtrum quampluriès locupletauit,hanc quoq; volucrem mihi tranſmiſit,Galeritam variam, & Microphœnicem propter criſtatum capitis verticem, & totius corporis colorum eximiam venuſtatem appellabat. Cæſar Odonus magni nominis pariter medicus,ſimpliciumq; nec non medicinæ practicæ in almo Bononienſium archigymnaſio publicus profeſſor Meropem Ariſtotelis eſſe ex pinnulis illis, quas in alis habet, iudicabat; Alij nouam auem Plinio dictam credebãt,de qua hunc in modum * ille ſcripſit. *Venère in Italiam Bebriacenſibus bellis ciuilibus trans Padum,& nouæ aues (ita nunc vocantur) Turdorum ſpecie,paulò infra Columbas magnitudine,ſapore grata.* Alij rurſus, quoniam conſpectu inſolens eſſet, ac ex Germania ad nos tranſuolaſſet, Auem Hyrciniæ ſyluę nuncupabant,cuius item Plinius his verbis meminit: *In Hyrcinia Germaniæ tractu inuſitata genera Alitum accepimus, quarum plumæ ignium modo colluceant.* Et Solinus,etſi à Plinio tamen vt ſolet, mutuatus videatur, non luxiſſe tantùm noctu ſcripſit,verùm homines etiam illius loci (mirum dictu) nocturnos plerunque excurſus harum auium opera deſtinaſſe,& ad itineris dirigendi præſidium vſos fuiſſe. Meminit earundem Albertus, & à tali luce,Lucidias nuncupat. Alphonſus Panza Ferrarienſis Philoſophus,ac Medicus eximius,& naturalium rerum inſignis indagator,necnon & in celeberrimo Ferrariẽſium gymnaſio publicus profeſſor,in epiſtola ſua,quam ſuper hac aue mihi ſcripſit,Incendiariam Plinij eſſe exiſtimabat. A Saxoli (pagus eſt in agro Mutinenſi ſatis inſignis) incolis,vbi maxima erat copia,vulgò Beccofriſone dicebatur, quoniam quodammodo Coccothrauſto,quem Friſone vocant,ſimilis eſſet: alij Galletto del boſco, quaſi Gallulum ſylueſtrem,propter capitis criſtam: Noſtri aucupes vecello del mondo nouo,hoc eſt,auem ex nouo orbe indigitabant: Flandri, vt audio, Incinerariam, quam vocem pro Incendiaria corruptam crediderim,atque eò maximè,cùm & alij Incendiariam,vt dixi, vocarent. Ornithologus Garrulum Bohemicum appellat,verùm quo iure, non video, cùm Picarum more nequaquam garriat: Quare generica voce Bohemicam auem potius vocare debuiſſet. Iconem eius ab Argentoratenſi quodam pictore,qui nomẽ ignorabat,ſibi tranſmiſſam ſcribit,ſe verò pòſt ab alijs didiciſſe,hac ſpecie auem circa Norimbergam dici Behemle,id eſt,Bohemicam, fortè quia Bohemię peculiaris ſit. Germani quidam alij per onomatopœiam zinzirelle dicunt. Iſtęc itaque quæ adduxi,nomina a diuerſis impoſita,non vulgarem, qui de illis iudicet, philoſophũ requirunt, cui ubi nomina deſunt, noua fingere Ariſtoteles concedit. Quare cùm huic aui nullum illorum conuenire uiderem,placuit ex potiori auis uictu Ampelidem appellare. Inter cæteros enim fructus, quibus ueſcitur, uuis potiſſimùm delectatur, quod Ampelidi ſuæ olim etiam Callimachus poeta tribuit, quæ,cùm nullam ille aliam, qua agnoſcatur, notam addat, cum noſtra fortè eadem ſtatui poſſit. Quod ſi uerò ea de re quiſpiam mecum cauilletur, & aliam auem Callimacho Ampelidem dici pertinaciùs contendat, non negauerit ſaltem Ampelidem poſſe uocari,non uerò quòd duntaxat ſolas uuas edat,ut quas autumno tantùm nanciſci poteſt, ſed quòd eas alijs fructibus præferat. Sic enim & Ficedula Latinis,& uulgò Beccafico dicitur,non quoniam ſemper ficubus ueſcatur,neque enim & illæ toto anno reperiuntur,ſed quia ex earum eſu plurimùm pingueſcat. Cui uerò Auium generi hanc auem congenerem facere debeam,nedum ſatis compertum habeo. Haud me latet tamen ex illarum genere eſſe,quæ fructibus uiuunt,carpophagæ dictæ,auemq; eſſe migratoriam. Nam ad uicinas Bohemiæ regiones,ut audio,quotannis euolat. Ornithologus pro tertio Picarum genere, ſed cum maximo errore eam nobis obtrudit,cũ tamen nec magnitudine (eſt enim multo minor) neque moribus, neque demum ratione uictus quicquam cum illis commune habeat. Adde

etiam,

etiam, quod Plinius, cęteriq; authores Picis linguam articulatim sermoni hominum efformando idoneam, latam nempe tribuant, qualem in Bohemica aue nemo rectè dixerit. Neque Incendiaria [b] Plinij etiam fuerit, cuius de illa hęc uerba sunt: *Inauspicata est & Incendiaria auis, propter quam sæpe lustratam vrbem in annalibus inuenimus, sicut L. Cassio, & C. Mario Coss. quo anno & Bubone viso lustrata est. Quæ sit auis ea, nec reperitur, nec traditur. Quidam ita interpretantur Incendiariam esse, quæcunq; apparuerit carbonem ferens ex aris, vel altaribus. Alij Spinturnicem eam vocant, sed quæ hæc ipsa esset inter aues, qui diceret se scire, non inueni.* Cùm itaque Plinius, nec sibi, nec alijs uisam talem auem asserat, non uideo, qua ratione istęc uolucris in Bohemia satis obuia, cum Incendiaria eius eadem statui queat. Insuper Incendiaria quibusdam dicta est, quòd in incendijs nasci crederent. Quis obsecro hoc de Ampelide nostra somniet? Quare meo iudicio Phœnix auis fabulosa, quę, vbi proli incumbit, seipsam exurere perhibetur, Incēdiaria dici rectè possit, nisi ea uox quamcunq; uolucrem, quę carbones ex aris eripit, significet, ut ex Plinio paulò antè dictum est. Hallucinantur itidem, qui auem Hyrcinię syluę Plinio dictam putârunt. Pennę enim nostræ Ampelidis in tenebris ignium modo minimè collucent, quod de Hyrcinæ syluæ aue Plinium, & Solinum referre diximus. Quod si verò maculas illas alarum, & caudæ extremitatum luteas, egregium splendorem edere quispiam curiosus obijciat; is tamen noctu lucere minimè dixerit, vt proprio periculo domi meæ sæpius expertus fui, vbi tribus ferè mensibus viuam alui, & vel quauis noctis hora contemplatus sum. Ornithologus verò eiusmodi rerum etiam diligentissimus inuestigator Germanum quendam, cùm huius auis historiam conscriberet, sibi narrasse refert, in patriæ suæ Votlandiæ Bohemis vicinæ syluis, auem quandā vidisse Turdi minoris magnitudine, colore partim cæruleo, partim aureo, siue croceo, quam noctù lucere fama esset; se tamen neque lucentem vidisse, neque nomen nosse: quod si verum est, ea Hyrciniæ syluæ auis dici poterit. Præterea nostræ Ampelidi nulla ferè quoque cum noua aue Plinij similitudo est, quā scilicet ille Turdorum specie describit, quibus istęc omnino dissimilis est, & magnitudinem illius Columbis comparat; hæc vel quadruplo minor est. Nouam auem, siue externam suo loco Perdicem minorem esse probabimus. Neque etiam clarissimi Odoni opinio placet, Meropem Aristotelis existimantis, nam nullo pacto descriptioni respondet. Merops enim teste [c] Philosopho terræ cauernas subit, cunabulaq; facit, ibiq; ob corporis grauitatem altùm volare nequiens nidum construit. Ampelis contra in arboribus continuò vitam ducit, tantum abest, vt cauernas subeat: neq; apibus, quod de Merope qui Apiaster inde dicitur, [d] Aristoteles prodidit, insidiatur, nec vermibus vescitur, sed fructibus tantùm. Merops pennas inferiores habet pallidas, superiores cęruleas, vt in Alcione, Ampelidi nihil in toto corpore cærulei est. Ille postremas pinnulas rubras habet, istæc nequaquam: pinnularum autem nomine πτερύγια intelligo, siue paruas pennas, quamuis id nomen, quod obiter dictum sit, multa significet, excrescentiam nimirum carnis, quæ vngues operit, tùm in pedis, tum in manus pollicibus potissimùm eminens, sed in pedibus ex offensione, interdum iu manibus ex paronichijs nascitur: & quamuis autem Ampelis in extremo, vt infrà dicam, alarum quasdam rubras appendices habeat, eæ tamen pinnularum nomine indignæ sunt, quoniam quædam excrescentiæ tantummodò sunt, quæ à calamo, seu pennæ cauliculo exoriuntur. Cæterùm vox etiam vtrique diuersa diuersas etiam aues constituit. Quare omnino concludendum videtur Ampelidem nostram nemini eorum cognitam fuisse.

[b] L. 10. c. 13

Spinturnix.

Non esse Incendiariam.

Phęnix dici potest Incendiaria.

Non esse auem Hyrcinię syluę.

Hyrciniæ syluæ Auis quæ dici possit.

[c] 6. Hist. c. 1

Meropem non esse.

[d] 9. Histor. cap. 40.

πτερύγια quid.

FORMA. DESCRIPTIO.

CVM Merulis ferè ei par est magnitudo; maior verò Coccothrauste: Longitudo à rostro ad caudæ extremitatem dodrantalis: Latitudo expansis videlicet alis, quatuor palmorum. Vnde hallucinari Ornithologum constat, cùm corporis forma, ac coloribus ad Garrulum communem accedere scribat. Rostrum nigerrimum est, magnitudine domestici Passeris. Id nimis longum nimisq; recuruum Ornithologi icon exprimit. Nares pili eiusdem coloris circumambiunt, & velut maculam nigram quandam efformant transuersalem, in qua oculi superius includuntur, rotundi, coloris pulcherrimi, cinnabarini nempe, & carbunculum Carchedonicum, quem granatam vulgò dicunt, mentientis, qui fortè noctù lucere credendi nonnullis ansam dederint. Caput quodammodo compressum, & nimis rotundum ab Ornithologo delineatum, coloris castanei, seu ferruginei, more Alaudę cristatę apice retrò vergente insignitum. Color apicis rostrum versus subcastaneus dilutus, retrò verò subcinereus ad fuscum inclinans,

Magnitudo

Longitudo.

Latitudo.

Rostrum.

Nares.

Oculi.

Caput.

clinans,umbrię terrę haud diſsimilis. *Collum.* Collum breuiuſculum in antica, & poſtica parte nigrum, ad latera ruffum, prope roſtrũ candidum. *Pectus.* Pectus caſtaneum, ſeu ferrugineum, ſed dilutum, & ad roſeũ uergens. *Venter.* Vẽter ſub cinereus totus, niſi prope podicẽ, ubi pennę quædam albicant, quarum radices tamen, hoc eſt, à medio ad carnem uſque, etiam nigræ ſunt, & ſuperiori parte molliores. *Dorſum.* Dorſum ſubcaſtaneum eſt, ſed prope vropygium leucophæum. *Alæ.* Exteriores Alarũ pennæ nigræ ſunt; interiores ſubcinereę ad nigredinem tamen declinantes. Inſigniuntur uerò exteriores maculis ſpectatu iucundiſſimis, quarum aliæ nempe primę albę ſunt, ſeptem numero, quarum appendices cinnabari inſtar rubeſcunt. Pennas has corneas eſſe haud uerè neſcio quis Ornithologo retulit: Sunt tamen ſolidæ, & duriuſculæ, longæ, atque quodammodo cartilagineę. Has aliæ pennæ ſubſequuntur maculis pariter, ſed luteis perornatæ figura ſua literam L, quodammodo exprimẽtes, quæ ſic diſpoſitæ ſunt, vt in quibuſdam ſeptem, in quibuſdam ſex, in alijs quinq; tantummodo appareant. Rurſus quæ ultimę ſunt, maculas albas habent, quę quò magis ad exteriora ſitę ſunt, eò minus conſpicuę euadunt, adeo ut poſtremarum quandoq; tres, quandoq; duæ, & quandoq; una duntaxat ita maculatæ ſint. Veſtitrices albis etiam maculis in extremitatibus inſigniuntur. Illud uerò in luteis maculis annotandum eſt, quòd in fęmellis albeſcant, & è regione earum alias maculas albas reperire ſit. *Cauda.* Caudam maris decem, fęmellę duodecim pennis conſtare αὐτοψία didici, quę in radice leucophęę ſunt, ſeu coloris murini, id eſt, muris domeſtici minoris, ſuperius uerò nigricant, tota caudę extremitas lutea eſt, magis tamen in mare quàm in fęmella reſplendens. Prope podicem alię quędam plumulę coloris caſtanei, aliam quodammodo, ſed longè minorem caudam afformant. *Crura.* Crurum color fuſcus eſt ad cęruleum inclinans. *Pedes.* Pedum forma, & magnitudo Coccothrauſto reſpondent, colore tamen differunt, qui in Ampelide niger, *Vngues.* in illo verò carneus, ſiue roſeus eſt. Vngues habet nigros etiam, & ſatis recuruos.

GARRVLVS BOHEMICVS.

ANATO-

ANATOME.

EXTERIORES pulcherrimæ huiusce auis partes delineasse, & quàm potui exactè descripsisse nedum contentus, internas etiam rimari placuit; quas sanè non paucas cum reliquo auium genere dissimiles habere eam ex instituta anatome contemplatus, earum notione lectores minimè priuare volui. Secuerunt hanc auem clarissimi viri, Constantius Varola, & Flamminius Rota, ambo in celeberrimo nostro gymnasio Anatomiæ professores publici, & viri celeberrimi; mihiq; amicissimi.

Intestina duos dodrantes in tam exiguo corpusculo longa erant, & vbi aperta essent, notabilis latitudinis, quæq; sine reuolutionibus, & anfractibus vllis natura proculdubiò ad celeriorem fæcum excretionem fabricauit; cùm exiguo admodum tempore, imo verò post pauca momenta auis ingestum cibum digerat, alteret, atque vnà cum baccarum ossibus, alijsq; fructuum nucleis, quos in nutrimentum conuertere nequit, exucto videlicet duntaxat eorum succo, reijciat. **[Intestina.]** Excrementa etiam pro diuersi coloris cibarijs variabant. **[Excrementa.]** Ventriculus in medio hepatis velut reconditus exiguus, carnosus, & duro admodum callo obductus, intus tunicam quandam, vuez in oculis quoad colorem non dissimilem, alioquin satis membranosam quinimo durissimam, & quasi cartilagineam, & ad vtrumq; orificium perforatam obtinebat. **[Ventriculus.]** Substantia verò huius membranæ adeò à ventriculi substantia erat diuersa, vt absque vlla sectionis opera à tota ventriculi cauitate diuelleretur. Externa contra eius tunica neruosa erat, crassa, & vtrimq; callosa fibris quibusdam crassis, & oblongis, quales in humani cordis ventriculis conspiciuntur, in infima parte instructa. Gulam habebat insigniter latam, & quæ prope ventriculum maiorem adhuc latitudinem acquirebat, qualis scilicet acinos vuarum, aliosq; fructus integros recepturam decebat. **[Gula.]** Erat autem à faucibus ad mediam ceruicis regionem, vsque digitum lata, dein arctabatur vsque ad primum thoracis ingressum, vbi rursum dilatata rotundi quid velut pilulam quandam effingit: pòst iterum constringitur, tandemq; latior, & carnosior facta ad ventriculum vsque ita progreditur. Pulmones qui in omni ferè auium genere ad medias vsque costas protenduntur, in hac aue colli, & dorsi vertebris, & nisi costarum superiorum principijs adhærent. **[Pulmones.]** Iecur pro Auis magnitudine maximum erat, quale helluones, ac voraces obtinere in vulturis historia diximus, nam & Ampelis insigniter vorax est. **[Iecur.]** Erat autem in duas partes æquè diuisum, quarum maior in dextrum, minor in sinistrum inclinabat. Vesicula fellis cum Iecore, & ventriculo coniungebatur. **[Fel.]** Lien exiguus quidem, sed oblongiusculus linguæ humanæ figura superius os ventriculi ex dimidia parte veluti amplectitur. **[Lien.]** Pericardium erat duplicatum, & veluti pinguedini immersum. **[Pericardiũ.]** Raram Arteria aspera formam obtinebat, vt quæ in principio latior & oualis, dein angustior, mox iterum latior appareret. **[Trachea arteria.]** Linguæ substantia admodum dura, & ossea erat, & in extremo, vbi velut alas quasdam habere, & sagittam præ se ferre videtur, bifida, ac quasi in duas aciculas diuisa. **[Lingua.]** Os hyoidis, quod reliquis animantibus pro linguæ implantatione datum est, in hac aue ab osse occipitis ad latera foraminis, per quod spinalis medulla à capite ad dorsum transmittitur, originem suam deducere vidimus, & vbi ad radicem linguæ coniungitur, acutissimum angulum efformare, secus atque in homine, vbi non tantùm per angulum obtusum, sed per lineam transuersalem etiam annectitur. **[Os hyoidis.]** Huius verò ossis medio caput asperæ arteriæ inseritur. Os sterni valdè acutum, & altum erat, quòd sagacissima rerum natura ad celeriorem volatum ei elargita videri potest. **[Os Sterni.]** Velocissimè enim volat. Musculos quibus alæ ad pectus protrahuntur, insignes habebat, & admodum robustos. **[Alarũ musculi.]** Horum præcipuus à toto osse iuguli, & sterni exoritur, & in supremam humeri partem tendine quodam partim carnoso, partim neruoso, eodemq; longo, ac robustissimo inseritur. Oculi intus adeo magni erant, vt cerebri ipsius magnitudinem superare viderentur. **[Oculi.]** Nerui optici satis euidentes, eos ab ipso cerebello oriri obseruauimus secus ac in cæteris animantibus fieri assolet. **[Nerui optici.]** Superiores cerebri ventriculi ad mediam capitis regionem collocabantur. **[Ventriculi cerebri.]** Cerebrum verò oblonga, & varia ea figura, qualis in hominibus conspicitur, carebat, & sphæricam potiùs referre videbatur. Atq; hæc sunt, quæ in hacce Aue memoratu digna obseruauimus, nunc ad reliqua properamus.

LOCVS.

LOCVS.

Ampelis cur Ferrariæ nó visa.

AMPELIS nostra Bohemiæ peculiaris est, quamuis alioqui viciniora etiam loca petat. Cùm verò in Italia erat, in Placentino & Mutinensi agro maximè abundabat, adeo vt triginta, & quadraginta quoque simul sæpe caperentur. Ferrariæ contrà nec visa quidem fuit, nedum capta, vtpote quæ breui ibi futurum præsentiret terræmotum, quo arbores cæteræq; plantæ, quarum fructibus illi erat viuendum, concutiuntur, atque extirpantur: quare etiam reliquæ volucres loca illa deseruerant. Vnde Anaximenem Philosophum olim terræmotum ex auium recessu prædixisse legimus: & non illas duntaxat, sed cætera etiam animantia aëris mutationem ex naturali instinctu præcognoscere palam videmus.

Anaximenes terræmotum prę dicit.

VOLATVS.

Ampelidis reciprocus amor.

GREGATIM, & centum simul quandoque in agro nostro Ampelides volare visæ sunt. Volant autem pernicissimè, sternum atque alas ad id perquam apta à natura obtinentes.

MORES. VOX.

AVES gregariæ sunt, ac benignæ, mutuoq; sese amore prosequuntur, cibum sibi inuicem offerentes, mas nempe fæmellæ, fæmella mari, imo verò & mas mari, & fæmella fæmellæ. Facilè cicurantur, adeoq; domesticæ euadunt, vt fugantium, ac insidiantium hominum minas, easq; ex globulis etiam quandoq; non pertimescerent, tantum abest, ut puerorum manibus contractari sese non permitterent. Vox earum, quantum obseruare licuit erat ziziri, unde fortè zinzirelle quibusdam dictæ fuerint.

Vox. Ziziri. Zinzirelle.

VICTVS.

Etymum.

AMPELIS nostra fructibus uescitur, uuis in primis maximè inhians, quare non ab re eo nomine mihi dicta videri potest. Post uuas, baccas ligustri cæteris fructibus præfert. Cynorhodi, Iuniperi, Lauriq; baccas, & pineæ nucleos auidè etiam deuorabat. Contrà baccas hederæ nisi famelica, non attingebat. Vescitur deniq;, & uuis passis, pomis, & amygdalis. Panem uerò caueæ inclusam, ut gratum cibum comedisse obseruaui, & carnem crudam respuere, sed in magna fame tamen attingere. Frumentum tanquam non graniuora oblatum non degustabat quidem, ficubus uerò maximè gaudebat. Ex oblato caseo mortem illi illatam quidam mihi retulerunt, in summa fructibus inhiabat, ijsq; potissimùm qui copioso intus succo scaterent. Quare cùm ex cibo, tùm ex potu, quem octies deciesq; unico fermè momento repetebat, auem calidissimam esse quispiam non ineptè iudicet.

VSVS IN CIBO.

CARO Ampelidis sapore erat gratissimo, ut quam assam Turdis multi prę ferrent, quam uis dicat ille: *Nil melius turdo* &c.

PRÆSAGIA.

Terręmot' quádo ferrariæ fact'.

VVLGVS Ampelidem habebat pro mali ominis aue, & pestem, ubi turmatim apparebat, prænunciare credebatur. Quo enim anno in Italiam ex Bohemia migrauerat, anno nempe salutis nostræ 1571. Mense Decembri Ferrariæ insignis terræmotus factus est, & fluuij inundarunt: vnde de futura hominibus pestilentia timor incessit: quoniam terręmotum, & diluuia pestis aliquoties subsecuta legeretur. Eodem anno paulò ante eandem inundationem eadem auis Belgis non minus quàm nobis admirationi fuit. Et Ornithologus anno post

partum

partum ſalutiferum 1552. in ſuperiori Germania inter Moguntiam, & Bingam iuxta Rhenum maximis examinibus apparuiſſe refert in tanta copia, ut qua tranſuolarent, ex umbra earum ueluti nox induceretur, idq; incolas pro prodigio annotaſſe, & excuſa icone abſque nomine tanquam auium incognitarum, à typographis publicatum fuiſſe. Veruntamen, ut ingenuè dicam, quod ſuper hac re ſentiam, non uideo qua ratione ex earum migratione in Italiam peſtilentia præſagiri potuerit, cùm & eo tempore, quo inuictiſſimus Carolus Quintus Bononiæ coronabatur, ſine ulla ſuperueniente peſte non minus copioſè apparuerint. Neque etiam rationi eſt conſentaneum, aues ad loca, in quibus futura peſtis eſt, aduolare; imo uerò contrà fugituras illa potiùs crediderim. Aues enim, ſi quod aliud animal, facillimè peſte afficiuntur. Vnde quodam naturæ ductu tali tempore ſaluti ſuæ conſulentes, nidos ſuos, oua, ac cariſſima etiam ſua pignora, pullos inquam deferunt, & ad alienas regiones ſeſe recipiunt. Quare populi omnes, ad quos peculiaris alicuius regionis auis, ut Bohemiæ hæc eſt, cum magno agmine aduolat, laudabilem aëris ſui temperiem potiùs, quàm contagium præſagire debent. Quod uerò aues, ac iumenta prius quàm homines peſte afficiantur, præter Philoſophos [a] Ouidius etiam locupletiſſimus teſtis eſt, dicens:

Ampelidē peſtem non pręſagiſſe.

Aues peſte corripiuntur.

[a] Metam. 7.

Letiferis calidi ſpirarunt æſtibus Auſtri,
Conſtat & in fontes uitium ueniſſe lacusq;
Milliaq; incultos ſerpentum multa per agros
Erraſſe, atque ſuis fluuios temeraſſe uenenis,
Strage canum primò, uolucrumq; Auiumq;, boumq;
Inq; feris ſubiti deprenſa potentia morbi eſt.

DE PICA BRESSILICA. Cap. XIX.

SYNONIMA.

PICAM Breſſilicam appellant Auem, cuius modo iconem exhibebimus, cū quòd Picę uariæ, ſi roſtrum demas, quodammodo ſimilis ſit, tùm quòd in Breſſilia reperiatur. Ramphaſtos, & Hipporynchos, ſeu Burynchos dici poſſit à roſtri magnitudine, à qua pariter Pelicanum kiranides etiam Ramphonem uocauit. Latinis Auis piperiuora à piperis eſu appellatur, & Germanis uerbo ad uerbum reddito Pfefferuoghel, & Pfefferfracſz: Roberto Conſtantino, qui perperam ruberrimum colorem illi tribuit, Pica barbara: Italis Gaza di Breſſilia, Incolis Americę Toucham, ut refert Andreas Theuettus, qui eam peragrauit, & literis mandauit.

Ramphaſtos.

Auis Piperiuora.

Pica Barbara.

Toucham.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

AVIS iſtęc ex fiſſipedum genere eſt, etſi de eo dubitauerit [a] Bellonius. Tota eius forma ad Picam uariam quàm ad quamuis aliam auem reducendam indicat. Eiſdem enim ferme corporis partibus colorem uariat.

[a] L. 3. c. ult.

FORMA. DESCRIPTIO.

MAGNITVDO Picæ Breſſilicæ inter Picam, & Merulā media. Tanto enim Pica minor, quanto Merula maior. Roſtrum reliquo corpore craſſius, & longius ferè eſſe Theuetus refert. Ego non tantùm totius auis picturam ad uiuum expreſſam, ſed ipſummet roſtrum quoque in muſęo meo appenſum reſeruo, quod olim magnificus D. Nicolaus Eſpiletus Inſulanus optimæ ſpei, multęq; lectionis iuuenis, & diſcipulus meus chariſſimus dono mihi è Belgio tranſmiſit. Quod ſane duos palmos longum eſt, unum fermè latum, ab inferioris partis initio ad ſuperioris extremitatem dimenſum. Inferior pars, ubi craſſior eſt, uidelicet prope oculos, duplo minor eſt ſuperiori, & prope finem, ubi ſcilicet recuruum eſt, etiam triplo. Subſtantia eſt tenuiſſima ad inſtar membranæ, ſed oſſea, ſplendida, leuiſſima, caua, atque aëris intus capaciſſima, ideoq; naribus præter reliquarum Auium morem, carere crediderim. Siquidem tenuitatem eius aër facilè penetrare poteſt. Nam ſi quid aperti in eo natura molita fuiſſet, id extrinſecę fracturę roſtrum obnoxium reddere potuiſſet. Vnde fortaſſis etiam uelut quibuſdam dentibus inſtructum eſſe uoluit; quos ita diſpoſuit, ut roſtrum omnino claudi nequeat, aerisq; ingreſſum facilè admittat. Eſt autem ſerratum, & uelut è ſquammulis quibuſdam compactum, quę unguibus

Magnitudo

Roſtrum.

nullo

nullo negotio diuelluntur. Color rostri flauescit, sed in infima magis, quàm in supina parte. Color rostri.
Caput pro corpore maiusculum, ac crassiusculum, quale nempe tantę longitudinis, & crassitię
rostrum sustenturum decebat, atrum, uertex tamen, dorsum totum, ac alę nescio quid albidi Caput.
demonstrant. Oculi maiusculi in medio capite collocati. Iris nigerrima, quam albus circu- Color.
lus, & hunc dein luteus circumambit. Collum, dorsum, atque alę nigra. Pectus aureo, seu Oculi. Pectus.
croceo colore splendidissimo pulcherrimoq; cum quadam rubedine prope initium micat, uē- Venter.
ter uerò, & femora cinnabarino, seu miniaceo uenustissimo. Cauda rursus nigra est, sed in ex- Cauda.
tremitate insigniter rubescit. Crura, tibię, pedes etiam nigra, ungues ualidi, ac recurui. Ean- Crura.
dem auem, ni fallor, Ioannes Boterus Benensis describere uidetur, Tocam Italico sermone,
quo relationes suas conscripsit, appellans, sed de magnitudine eius, ac colore malè sentit. Quā
secundo loco damus, depinximus ex Theueto, & Pareo: uidetur autem planè diuersa.

VICTVS.

THEVETVS ex eorum relatu, qui Bressiliam peragrarunt, hanc auem pipere uesci tradit, eoq; auidissimè sese ingurgitare, sed mox inconcoctum, & crudum adhuc reijcere, eiusq; piperis apud incolas pręcipuum usum esse, utpote quod recenti pręferant, quoniam uim piperis ab Aue perdomari, atque ita post minus noxium fore sibi persuadeant. Referunt, & pleraq; inquit, alia, quę nunquid uera sint, haud facilè affirmauerim. Hęc itaque Theuetus.

DE

DE RHINOCEROTE AVE.
Cap. X X.

Nominis ratio.
[a] L. 1. in Eutrop.
[b] L. 10. c. 49
Tragopanada.
Tragopa.
Tragopamenes.
[c] Exerc. 231. 3.
Caput.
Rostrum.
Magnitudo.

ETSI de forma auis, cuius rostri iconem modo exhibeo, certi nihil habeam, placuit tamen Ramphasto subiungere, cùm quia eius magnitudo, & figura uisu, atque auditu etiam insolens sit, tum uerò maximè quòd alium locum non haberem, cui id insererem. Nam reuera alioqui nulla huic aui cum Picis similitudo est. Eam autem uoco Rhinocerotem, quòd ad instar quadrupedis eiusdem nominis cornu in fronte ferre uideatur. Mirum id legentibus uidebitur ac insolens, & [a] Claudianus *Profert iam cornua Vultur*, tanquam de re parum verisimili dicebat. Attamen Hesychius, & Varinus in Aethiopia quadrupedem, & Auem reperiri dicunt, quę Rhinocerotes appellentur. Verùm nunquid de hac intellexerint, non affirmauerim, neque tamen etiam negauerim. [b] Plinius etiam auem quandam Tragopanadam dici asserit, quæ cornibus in temporibus insigniatur, ferruginei coloris, & Aquila maior sit, capite tantùm phęniceo. Et Solinus Aethiopicam quandam auem capite arietinis cornibus armato Tragopam dici etiam author est. Pomponius Mela eiusmodi aues, quæ cornibus insigniuntur Tragopamenes appellabat. Hieronymus Cardanus Ludouici Romani authoritate ex Indicæ cuiusdam rapacis auis Aquila longè maioris, nigræ, purpureæq; intercursantibus pennis candidis, rostro (fuluo cæruleoq; seu phœniceo colore adeò pulchrè distincto, vt nil iucundius spectari possit) ob pulchritudinem magnitudinemq; capulos fieri tradit, vnde certè admodum durum esse iudicandum est. Hanc auem volucrum maximam esse existimat, & [c] Iulius Scaliger colorem ab illo omissum addit, ex luteo nempe, & rubro splendidum. Num verò de hac, cuius rostrum hîc depictum propono, authores isti locuti fuerint, mihi minimè constat, cùm ex solius capitis pictura, quæ bis mihi, Venetijs primùm à Passarotto Passarotti nobilis illius pictoris nostræ Vrbis filio, secundùm Patauio à Ioacchimo Iuuenio Lipsiensi summæ spei iuuene, incomparabilisq; circa simplicium medicamentorum indagationem doctrinæ, ac diligentiæ, quem nobis in Cretam proficiscentem immatura mors eripuit, missa fuit, de corporis forma iudicare non potuerim. Visam hanc Auem in aëre referunt, ac in ipso volatu, cùm Turcas Christiani celeberrima illa nauali acie superabant, occisam. Caput, si relationibus uirorum illorum aliorumq; fide dignissimorum standum est, notandæ erat, ac insolentis magnitudinis, duorum scilicet propemodum dodrantum, cirrhis ornatum nigris, altis, deorsum spectantibus. Rostrum quatuor propemodum dodrantes longum, recuruum, non tamen rapacium more, sed instar arcus cuiuspiam. Inferior pars tota ex luteo albicat; supina uersus caput colore miniaceo, reliquum ex luteo, vt in inferiori parte albescit. Supina pars intus tantùm ueluti serrata est sicut in Pica Bressilica. Cornu è fronte enascitur, & supinæ rostri parti adhæret, magnæ equidem molis, ut quod prope frontem palmum vnum latum sit, Rhinocerotis cornu non dissimile, sed in fine recuruum. Color supera, & infera parte miniaceus, in media luteus. Quod si verò capitis machinæ, reliquæ corporis partes respondeant, ego quoque vnà cum Cardano, & Plinio Aquila maiorem iudicauerim. Neque forsan obstiterit quod Tragopanadæ suæ cornua in plurali Plinius tribuat, cùm ego vnico tantùm armari scripserim, vnde diuersas esse omnino aliqui statuant. Nam & nostrę auis cornu linea quędam nigra quasi in bina cornua diuidere uidetur. Verùm alij, qui auem aliquando nacturi sunt, exactius omnia tradere poterunt, & de coniectura nostra verè iudicare.

RHINOCEROTIS AVIS ROSTRVM.

DE MANVCODIATIS IN GENERE. Cap. XXI.

MANVCODIATAE etſi aues Picis multò minores ſi corpus cõſideremus, hîc tamen locum potiùs, quã in alia operis parte ſibi uendicare mihi uiſæ ſunt, non quòd cum Picis quippiam commune habeant, ſed quoniã data occaſione à Pica Breſſilica, in exoticas, inter quas hæ profectò longè pulcherrimæ ſunt, incidimus, tum uerò maximè quòd de illis etiam nobis loquẽdum erat, quibus ſatis inſigne roſtrum natura ad uictum ſibi comparandum largita fuit, quo ſanè non mediocri pro corporis portione Manucodiatæ ſunt præditæ.

ÆQVIVOCA.

DVPLICI ratione Manucodiatæ, aues paradiſi, ſeu paradiſeæ nuncupantur, primùm quoniam in paradiſo terreſtri degere uulgò credantur, & rore uiuere; ſecundum propter eximiam corporis venuſtatem, cuius gratia aliæ etiam paradiſeæ dici meruerunt, quod lectorem latere nolui, ne ſimul omnes confundat. Iſpidam Itali in primis, necnon & Vpupam quandoque aues paradiſi dicunt, & in Aegypto aues quaſdam fuſcas, & ſubrutilas, Monedulis minores paradiſeas vocari audio. Inſuper anonimos quidam, qui Italico ſermone obſeruationes ſuas conſcripſit, cùm Phyſonem fluuium nauigaret, volucrum quoddam genus ſibi obſeruatũ memorat, quas itẽ ob miram corporis ſpeciẽ, & plurimam diuerſitatem colorum, paradiſi aues incolæ vocarent.

Iſpida paradiſi auis dicta. Vpupa.

SYNONIMA.

Etymum.

VENVSTISSIMAE itaq; iſtę volucres Manucodiatę, hoc eſt, aues Dei Molucharum inſularum incolis appellantur, & in ſumma veneratione habentur. Aues verò paradiſi, ſeu paradiſeas nuncupant, cùm vt dictum eſt, ob corporis ſpeciem, tùm quòd vbi locorum naſcantur, vnde veniant, quò ſeſe recipiant, ignoretur; ſiquidẽ exanimes duntaxat in terra reperiuntur, vt vulgus exiſtimat. Alij Apodes Indicas vocant, vt ab Apode[a] Ariſtotelis, cui quidem pedes ſunt, ſed nullius propemodum vſus, diſtinguant.[b] Bellonius Plutarchi Rhyntacẽ, & fabuloſum antiquorum Phęnicem, necnon & Cinnamomũ, ſeu Cinnamulgon cum Manucodiata eaſdem aues arbitratus, pro quatuor diuerſis vnam, eamq; fabuloſam, nempe Phęnicem nobis obtrudere conatus eſt.

Apos Indica. [a] 1. Hiſt. c. 1. [b] L. 6. de Anib. cap. 35.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

CVI auium generi Manucodiatæ aſcribendæ eſſent cùm hactenus ignorarem, atq; eò maximè cùm ſolæ inter omnes pedibus careant, (quamuis[a] Ariſtoteles nullam auem abſque pedibus dari aſſerat) non leuibus tamen, vt opinor, argumentis paulò antè adductis motus, tandem hoc loco mihi de illis agẽdum fore determinaui. Quinq; autem hactenus illarum ſpecies obſeruaui, quæ omnes, quoad corpus, vix Hirundine maiores erant, imo verò quo ad caput haud omnino diſſimiles. Sed fortè, & aliæ fuerint: Siquidem[b] Scaliger à Cardano, cui, vt opinor, tales, quales mihi uiſæ fuerant, iuuenculas conſpectas fuiſſe ex eorum fide tradit, qui in Indiam nauigârunt: quippe qui in Iaua Manucodiatas Columbarum magnitudine obſeruaſſe ſeſe ſcribant; quibus equidem fidem nullo pacto adhiberem, niſi & ille aliam Pica maxima non minorem non vidiſſe proprijs duntaxat oculis, verùm etiam à triremis quodam præfecto ſuorum ſtudiorum ſtudioſiſſimo ſibi tranſmiſſam teſtaretur. Parum iuſtè tamen in Cardanum inuectum ipſum crediderim; aliamq; Cardano, aliam nauigatoribus, aliam deniq; ipſi Scaligero viſam iudicauerim. Cæterùm quinque illæ à me obſeruatæ, quarum pòſt ſeparatim deſcriptionem, & icones exhibiturus ſum, colore, & roſtri magnitudine potiſſimùm inter ſe differunt.

[a] 1. Hiſt. Animæ cap. 1. [b] Exer. 228. a. Manucodiatæ maximæ.

FORMA. DESCRIPTIO.

magnitudo

MANVCODIATIS omnibus certam magnitudinem aſſignari non poſſe, ſatis ex ijs, quæ iam dicta ſunt, conſtare arbitror. Omnibus tamen illud peculiare eſt, vt pedibus careant, & veluti fila quædam, vel ſi mauis appellare neruos, in cauda ob-

Fila.

da obtineant. Caput etiam non rotundum, ſed preſſum, quale Hirundinis, nucis iuglandis fermè magnitudine. Roſtrum verò non omnibus æquè magnum, neque eiuſdem etiam coloris. Alæ, & cauda expenſæ fermè, Accipitrinis, Miluiniſque magnitudine reſpondent: Cardanus æquare propemodum Aquilæ ſcribit, [a] quo ſolo argumento Scaliger ductus Aquilam nobilioris generis nullam illi cognitam fuiſſe aſſeuerat. Verùm haud ea meo iudicio Cardani intentio, & mens fuit, vt Aquilinis alis illas æquè magnas dicere vellet, ſed vt in tam exigua auiculà earum magnitudinem lectoribus admirabiliorem proponeret. Porrò pennarum craſſities omnibus talis eſt, qualem pro paruitate corporis conuenire ratio docet, tenuiſſimæ nempe, & præter tenuitatem pennis Pauonum fęminarum ex toto perſimiles; maſculis Pauonibus autem eas non aſſimilaui; ſiquidem oculatæ non ſunt. Omnes, tam quæ à ventre, quàm quę à dorſo enaſcuntur, caudam, cū ſint longiſſimę, conſtituunt; Nam alioquin cęterarum auium more minimè ea Manucodiatæ exornantur. Nec id equidem mirum, cùm & alę ipſæ diuerſa ſint ratione diſpoſitę, quippe quę in arctum contrahi, vel latum diffundi pro animantis libitu nequeant, ſed naturaliter vno tantùm eodemq; modo perpetuò conſiſtant. Dorſo pręterea fila gemina annectuntur, tres & amplius palmos longa, neque exactè rotunda, neque etiam perfectè angulata, ſed figura inter quadratum, & rotundum media, nec craſſa valdè, nec ſummè tenuia, verùm ſutoris filo haud planè diſſimilia, quæ quamuis multi viri docti maſculis tantùm tribuant, ego tamen etſi exenteratę omnes ad noſtras oras perueniant, indeq; audacius iudicaturus videar, [b] Ariſtotelis dogmatibus fretus, qui cunctis animantibus ſanguineis quatuor, quibus mouentur, notas tribuit, vti iq; communia facio, vt pòſt latiùs diſputabitur. Atque iſtęc ſunt, quę omnibus ſimul conueniunt: quibus neotericorum peritiſſimi quique pręter vnum Antonium Pigaphettam, qui pedes illis palmum vnum longos falſiſſimè tribuit, calculum vno ore adijciunt. Si verò interiora ſpectes, nihil inane reperies, verùm continuata, ac perpetua pinguedine totas expletas videbis.

Caput. Roſtrum. Alæ. Cauda. [a] Exer. 228. 3. Pennæ. Dorſum. Fila dorſo adhærētia. [b] De Inceßu Anim. Anto. Pigaphettę mēdacium. Interiora.

LOCVS. HABITATIO.

TRES profectò extricatu difficillimi nodi in tradenda Manucodiatarum hiſtoria diſſoluendi veniunt, quorum primus de loco eſt, quem has Aues incolere hactenus non vulgares tantùm, ſed doctiſſimi quiq; crediderunt. Qui cùm apodes eas eſſe viderent, filorumq; illorum geminorum, de quibus pòſt dicemus, vſum ignorarent, & niſi mortuas ſecus vias, aut in mari in Molucchis Inſulis, & Iaua maiori reperiri audirent, non Paradiſum ſolummodo eas habitare, indeq; paradiſeas, & Manucodiatas, hoc eſt, aues Dei vocare contenti, ſed eò etiam deuenerunt, vt perpetuum volatum exercere eas exiſtimauerint, & niſi alis in ſublimi expanſis, tonici nempe motus auxilio requieſcere. Verùm ea opinio quàm erronea ſit, & quantum naturę ipſi repugnet, iam dicendum eſt. Ariſtotelicis primùm dogmatibus receptum eſt, nullum dari corpus ſublunare, quod perpetuò moueatur: tùm verò ab omni planè etiam ratione alienum eſt credere ita in ſublimi hęrentes quietem capere, niſi id per pauca admodum momenta fieri dixerimus, vt in Columbis, & Miluis, alijsq; nonnullis volucribus quotidiè obſeruamus, quas tamen ſic requieſcere minimè dicendum eſt, cùm tota medicorum ſchola tonicum illum motum, exercitij genus, idq; ſatis vehemens, ac laborioſum conſtituat. Quare Manucodiatas hęrere in aëre iubeas conceſſerim, quieſcere verò dicenti, ne iuranti quidem crediderem. Haud enim video, quomodo ſomni tempore, qui vel Philoſopho teſte animę otium, & ſenſuum omnium ligamentum eſt, & gelidę niſi mortis imago, vt poetę verbis vtar, in terram, ut mortuam facere aſſeuerant, grauitate ſua deorſum non decidant. Cur non qui dormientes aer, idem mortuas ſi extenſis, ut uolunt, alis in illo moriantur, ſuſtineat? Mortuę duntaxat, aut in terra, aut in mari, nunquam viuę reperiuntur; mortuę decidunt; uiuę quod noui, nunquam: deciderent haud dubio, ſi ut illi ſomniant, in aere dormirent, iuxta triuiale illud axioma; omne graue tendit deorſum. Quare naturalis ratio longè ſecus docere uidetur, & Philoſophorum princeps [a] Ariſtoteles omne animal ſanguine pręditum quatuor notis moueri ſcriptum reliquit, quibus etiam has aues ſagaciſſima rerum parens natura, quę nunquam deficit in paucis, nec abundat in multis, minimè carere uoluit. Quod ſi uerò notas illas quiſpiam curioſior in auium genere pedes, & alas eſſe ex mente Philoſopi mihi obiecerit, pedibusq; Manucodiatas priuatas eſſe dixerit: huic hunc in modum reſpondeo, naturam etſi pedes illis negauerit, quatuor tamē notis, quibus moueri debebant, ut cęterę aues minimè deſtitutas eſſe uoluiſſe, ideoq; in cauda fila illa ad quemlibet flexum perquam idonea ſubminiſtraſſe, quibus cùm quietis capiendę tempore, tum multarum aliarum actionum ſuarum cauſa arborum ramis ſeſe annecterent, & pedum uice quodammodo uterentur.

Multorum de loco Manucodiatæ error. Motum nō eſſe continuum. Ionicus motus exercitium eſt. Somn' qd. [a] Lib. de inceſſu Anim. Manucodiatæ, vt quatuor notis moueātur.

GENERATIO, INCVBATVS.

Refutatur opinio de incubatus ratione hactenus credita.

INEPTA planè etiam, ac prorsus explodenda multorum de incubatus ratione in Manucodiatis mihi videtur opinio, qui in masculorum dorso quandam cauitatem dari existimant, in qua fœmellæ, quibus venter etiam cauus sit, oua sua deponant, atque ita vtriusque cauitatis auxilio illa incubari. Illorum verò, qui fœmellas quoddam receptaculum sub alis, in quo oua reponat, habere putant, certè ridicula sententia est, tantum abest, vt in refellenda tempus terere dignemur. Præter αὐτοψίαν enim ipsam ratio ipsa docet, longè diuersa loca statuenda esse, in quibus oua incubentur. Siquidem cùm in quinq; diuersis Manucodiatis, quas obseruaui, depinxi, descripsi, manibus proprijs contrectaui, nihil tale videre potuerim, itaq; non requiescere tantummodo in arboribus geminorum illorum, quæ d xi, filorum ope existimauerim, verùm nidulari etiam, & in proprijs nidis incubare: atque eo modo generatio illarum sacris literis non repugnabit, quæ volucres in terris multiplicari tradunt. Quod si verò quispiam nidum illarum à nemine repertum esse arguat, is plurimarum auium naturæ ignarus statuendus est, ac rapacium in primis, quæ in desertissimis, altissimisq; rupibus extra humanũ conspectum nidos suos construunt. Cæterum quot, & qualia oua pariant, quot diebus incubent, necdum mihi constat.

Rapacium nidi.

VICTVS.

Rore non viuere Manucodiatas.

MANVCODIATAS cœlesti rore, qui cibus ipsis sit, simul & potus, victitare: ideoq; naturam tanto miraculo, vt inquiunt, prouidisse, vt perpetuò in aëre habitent, meram fabulam sapere, duobus maximè, eisq; validissimis argumentis adductus affirmauerim. Primùm enim haud video, qua ratione, qua via eo nutriri possint. Siquidem altum volare illas illimet tradunt; ros contrà prope terram nascitur: illæ toto œuo suo, si debent viuere, necessario etiam coguntur vesci, vt quod deperditum est, restauretur: hic non omni anni tempore generatur, imo verò in die tantùm sereno. Miseris itaque illis natura nouerca fuerit, quas deficiente rore mori necesse sit. Verùm dicant illi mihi obsecro, quomodo, quem volunt, rorem excipiant: rostro inquient proculdubio: Quantum autem? parum necessario: quod si concedam, id nisi matutino tempore fieri inficias ire non possunt: itaque miseras rursus, & breuis admodum æui natura illas fecerit. Quomodo verò volueres, quas illimet perpetuum volatum exercere somniant, & mane tantùm alimento eoq; nullius fermè substantiæ refici, in tanta motus diuturnitate, ac vehementia ob continuam spirituum iacturam perseuerare poterunt? quomodo ros qui mistum est, si alijs alimentis comparetur, simplicissimum, perditos restaurare poterit? Quare solidiori cibo ipsis meo iudicio opus fuit, quem eùm aer ipse, tùm maximè arbores, aliaq; eminentiora loca suppeditare poterant, insecta nempe eaq; tum volueria, quàm aptera: ad quorum venatum rostrum illis natura grandiusculum dedit, satisq; robustum, & quodammodo aduncum. Frustra enim, teste Aristotele, calceamentum est, vbi non est calceatio. Præterea cùm vel secundum vulgatissimum illud Philosophorum, & Medicorum axioma, ex ijs constemus, ex quibus nutrimur; itaq; Manucodiatas, vt animalia sunt perfecta, ex perfecto etiam mixto nutriri necesse est. Non video itaque quomodo eiuscemodi aues, quæ pro corporis paruitate alas longissimas obtinent, ex tam vaporosa materia enutriri possint. Nugantur præterea, qui ex pituita per se ali eas eredunt: siquidem eùm plurimum, etsi non semper, vt illi volunt, uolitent, calidi potiùs temperamenti, quàm frigidi, quo pituita abundat, meo iudicio iudicandæ sunt.

Roris generatio.

Quo cibo vtantur optimo propter.

VSVS.

Moluccarũ reguli Manucodiatas colant.

* L. 3. Obseruat.

MOLVCCARVM Insularum Reguli religiosè admodum, atque adeo reuerenter sanctèq; hasce volucres habere dicuntur, ut Manucodiatas, hoc est, aues Dei, ut sæpius diximus, appellauerint, falsamq; sibi hanc persuasionem induerint, ut si illarum pennas secum portent, non uulnerãdos iri in prælio, etiam si in prima acie ante reliquos collocati fuerint. * Bellonius Ianissaros Indię populos eiusmodi pennis sese exornare hisce uerbis memorat. *Sunt, inquit, elegantissima, & simul ad Gallinaces crassitiem coniuncta, omnes tamen ab exiguo corpore prodeuntes pellem duntaxat retinente. Nam Arabes, qui eas vendunt, carnes eximunt. Illi ergò plumis in hunc modum exornati Diui Michaelis picturam quadammodo referunt. At non perpetuò incedunt isto ornatu, verùm duntaxat, dum Imperator in bellum proficiscitur.*

Ianissari pennis Manucodiatarum se ornant.

EMBLE-

EMBLEMA.

MANVCODIATAM in sublimi expansis alis volitantem capite cælum aspiciente depingit [a] Lucas Contiles. Cuius emblematis Alexandrum Farram nobilem Alexandrinum inuentorem facit, qui animi sui sublimitatem huic Aui comparabat, quandoquidem spretis relictisq; rebus omnibus humanis caducisq; altiora, cælestia nempè quæreret, & velut parum de illis solicitus, animæ suæ saluti consulens opem cælitûs imploraret. Pulchrum profectò, sed à communiter illi ascripta natura petitum emblema est. Vt enim perpetuò illa volatu in aëre sese consumens vitam cũ morte commutare fertur; spiritusq; in æthere, corpus, quod grauitate sua deorsum labitur, in terra relinquit: sic animus nobilissimi illius viri ad extremum vitæ momentum cælos petiturus, cadauer terræ dereliquit. Sed verba quoque quæ emblemati adiungit, non minus pulchra sunt, imò verò ab Auis natura egregiè desumpta; sunt autem SINE PONDERE SVRSVM, quasi diceret, animus humanus semper ad altiora spirare debet, & terrena istæc ceu caduca, ac fragilia contemnere. Etenim animus à corpore disiunctus, cælum petit, cadauer in cinerem conuertitur. Emblematis istius venustate pellectus simile omninò in agello meo depingendum inter pulcherrima alia curaui, sed cum hisce verbis SIC ANIMVS PETAT ALTA.

[a] Embl. 78.

HISTORICA.

REGES Marmin in Moluccis insulis paucis ab hinc annis animarum immortalitatem inde credere cœpisse legimus, quòd Manucodiatas pulcherrimas auiculas nunquam terræ, aut cuipiam alij rei, quæ in terris fuis esset, insidere, sed exanimem tantũmodò in humum decidere conspicerent. Cùm verò peruersissimi Mahumetani, qui ad illos commercij causa commeãt, Manucodiatas in Paradiso nasci, & paradisum locum animarum, quæ vita functæ essent, persuasissent, regulos illos ad Mahumeti sectam pellexerunt, quòd de hoc animarum loco mira illam polliceri dicerent.

Reges Marmin cur animarum immortalitatẽ credant.

Reges Marmin cur Mahumetani facti.

DE MANVCODIATIS IN SPECIE,

Et primùm de prima. Cap. XXII.

TANTVM apud me huiusce Manucodiatæ, cuius primo loco iconem exhibeo, eximia venustas, pulchritudoq; potuit, vt veluti merito iure inter reliquas principem locum assignárim. Hirundinem magnitudine, & forma, si corpus spectes, penè æquat. Pennarum ambitus discolor est, sed admodum venustus, & visu vndique iucundissimus. Caput quale Hirundinis, & pro corporis paruitate maiusculum: cuius plumæ, quæ superiorem partem à prima ceruicis vertebra ad rostri vsque initium exornant, breues sunt, crassæ, duræ, spissæ colore luteo egregiè micantes, & ad instar purissimi auri, radiorumq; solarium more resplendentes: reliquæ quę mentum contegunt, molliores, tenuiores, & ex cyaneo mirè virides, vt in Anatum masculorũ capitibus, dum lucidissimo Sideri obuertuntur, conspicimus. Rostrum quàm Hirundini prolixius. Alarum pennæ formâ Ardearum similes sunt, sed tenuiores tantùm, ac longiores; fuscæ, inter nigrum, & ruffum fulgentes: quæ vnà cum cauda in orbem expansæ, rotæ similitudinem exhibent. Etenim planè immobiles sunt, & veluti infixa quædam spicula cuti adhærent. Cæterùm minores quoque aliæ pennulæ, eæq; profectò haud paucæ iuxta singulas maiorum pennarum, quæ alas constituũt, origenes, exoriuntur, quæ supra maiorum principia extensæ, ea obtegunt, dimidio quisquiliatæ, ruffæ, coccineæue, cætera croceæ & fuluo auri colore splendidæ, multum mehercule gratiæ ac venustatis auiculæ ob eximiam illam & singularem colorum disparitatem conciliant. Corporis reliqua moles tota pennis fuluis in ruffum vergentibus obducitur, ita tamen vt aliquid adhuc inter eas discriminis animaduertas. Nam quæ in pectore & ventre collocantur, & frequentissimæ sunt, & pariter latissimæ duorum triumuè digitorũ amplitudine fuluæ sunt colore, & eo quidem nitidissimo, haud sanè alio quàm iecur ipsum splendentes. Quæ verò dorso insiguntur, rariores, neque ita frequentes sunt, atq; insuper amplis diuisuris pennarum omninò Ardearum tergo adhærentium similitudine hiant: neque etiam ad tam insignem latitudinem accedunt, aut præstantem illum hepatis colorem adæquant, quinimò puniceo potiùs colore, carni æmulo, obscuriore etiam nium relucent. Fila illa gemina quæ dorso annectuntur, quodammodo nigra sunt.

Magnitudo. *Color.* *Caput.* *Rostrum.* *Alæ.* *Color reliquus.* *Fila dorsi.*

DE MANVCODIATÆ Secunda ſpecie. Cap. XXIII.

ANNO ſalutis noſtræ 1577. aliam auem Paradiſeam, quam ſecundo loco damus, à reliquis in eò maximè diuerſam, quòd binas in vropygio pennas haberet longiſſimas, cæteras nempè duorum palmorum longitudine excedentes, obſeruaui Romæ apud Illuſtrem D. Thomam Cauallerium Equitem Romanum, antiquarium egregium. Ea caput habebat albũ ferè, maculis luteis, aureiſq; perfuſum, oculos pariter luteos, cilia rubicunda; roſtrum inter luteum, & viridem medium, duos digitos longum, in ſupina parte quodammodò recuruum; linguam rubicundam, longiuſculam, acutam, Picorum haud planè diſſimilem, ad lancinanda animalcula perquam idoneam. In pectore aliquo pacto rubeſcebat. Venter, dorſum, & alæ candicabant, hæ tamen ſuperius vbique & in fine erant ferrugineæ. Dorſum primò ad flauum quodammodò tendere videbatur; poſteaquam verò vropygium attingit, ad rubicundum, ſeu ferrugineum colorem vergebat. Alarum longitudine, vtpotè, quæ quinos palmos adæquant, primam ſpeciem ſuperabat. Caudæ pennæ, vbi dorſo inſeruntur, candicabant; cætera ferrugineæ erant. Eius duæ pennæ reliquas duorum palmorum longitudine vincebant, & reliquę etiã quàm in prima longiores aderant. Carebat hæc auis geminis illis filis, quæ omnibus è dorſo enaſci ſuprà dixi; quare vel itineris longitudine, vel temporis vetuſtate decidiſſe ea iudicandũ eſt, non autem fœminam ideò dicendam, vt perperam vulgus hactenus ſibi perſuaſit. Duarum verò longiſſimarum illarum pennarum fortaſſis ad velociorem motum vſus fuerit. Figuram habes pag. 812.

Lingua. Pectus. Venter. Alæ. Dorſum. Cauda.

DE TERTIA MANVCODIATAE Specie, ſiue de Hippomanucodiata. Cap. XXIIII.

DOMINVS Antonius Gigas Foroſempronienſis vir cùm vitæ probitate, tùm pariter eruditione, & rerum naturalium ſcientia clarus, Auem, cuius iconem tertio loco exhibeo, depingendam, ac deſcribendam publicæ ſtudioſorum vtilitatis cauſa tradidit. Illam ob corporis longitudinem Hippomanucodiatam, quoniam longiorem videre mihi nunquam contigit, appellare placuit, quæ videlicet à principio roſtri ad caudæ, & alarum extremitatem tres dodrantes longa erat; & duos palmos, cùm alæ complicatæ ſunt, lata. Roſtrũ erat ſatis aduncum, in ſupina maximè parte, tres digitos longum, in inferna verò paulò breuius. Tota ferè auis erat alba præter nempè collum, & ventrem, quorum color eſt caſtaneus. Superior capitis pars ferruginea, quam colorem flauus excipit, vt hunc viridis. Propè dorſum pennæ admodũ prominebant longitudine duorum, vel trium digitorum. Erat præterea vnicum duntaxat Aui filum, idque aſperuſculum, & admodum flexibile, quare alterum caſu quodam amiſſum fuiſſe exiſtimare debemus. Iconem dabit pag. 813.

Hippomanucodiata.

DE MANVCODIATAE QVARTA Specie, ſiue de Manucodiata Cirrata. Cap. XXV.

CVIVS quarto loco Iconem depingemus, vulgaris illa ab Ornithologo depicta, omnino videretur, niſi roſtrum multò longius, & veluti cirros quoſdam propè ceruicem obtinuiſſet. Hanc auem eidem Antonio Giganti acceptam refero: quæ deſcripta talis eſt. A roſtri principio ad alarum extremitatem vſque commenſurata duos dodrantes explebat. Roſtrum pro corporis exiguitate longiſſimum, nigrum, & quodammodo aduncum. Capitis, colli, & alarum pennæ nigreſcebant, vbi tamen roſtro adnectebantur, flaueſcebant. Cirrum propè ceruicem tres propemodum digitos altum habebat, rigidum, coloris flaui, quique ex ſetis potiùs, quàm pennis conſtare uidebatur, atque eo maximè à ſubſequenti Manucodiata differebat.

DE

MANVCODIATA CIRRATA.

MANVCODIATA VVLGARIS.

DE QVINTA MANVCODIATÆ Specie, siue de vulgari. Cap. XXVI.

VLTIMVM inter hactenus à nobis obseruatas Manucodiatas locum ei attribuimus, quam Ornithologus etiam depinxit, eique simillimam esse dicit, quæ Norimbergæ olim separatim excusa fuit. Suam verò ille non describit, sed Norimbergensi iconi istæc verba adiecta fuisse refert. Paradisea vel Apos Indica magnitudine est Turdelę, miræ leuitatis, alis oblongis præ- *Magnitudo* dita, teneris & visui peruijs, & pennis (si pennę dici possunt potiùs quàm setæ: deplumes enim sunt) duabus longis, angustis, nigris, duritie cornea; pedes nulli, perpetuò uo- *Volatus.* lat, nec usquam quiescit, nisi in arbore aliqua, longis illis setis ramo implicata pendens. Nulla nauis tam celeriter pergit, & tam procul à continente, quam non circumuolet. Etsi uerò hæc icon cum nostra postremùm exhibita admodum similis uideatur, prętterquàm quod de colore Norimbergensis charta, & ipse quoque Ornithologus tacent: rostri tamen, & capitis magnitudine quàm maximè differunt. Ornithologi icon rostrum ab inferiori parte curuum, & exiguum esse ostendit: nostræ aui contrà, ut dixi, id erat longissimum, & curuitatem illam in superiori parte habebat. Præterea istæc cirrho caret, quod potissimùm manifestissimum diuersitatis argumentum est.

DE RHYNTACE CTESIÆ. Cap. XXVII.

MANVCODIATIS Rhyntacem subiungendam mihi esse duxi, cùm quòd auis peregrina sit, & exotica, quinimo hactenus adhuc incognita, tùm uerò maximè, *Bellonij error.* quoniam Bellonius eam cum Manucodiata confundat. Ῥύνδαξ, siue Rhyndace *Ῥύνδαξ.* Hesychio, & Varino auis est, quam ἄλλοι τυσιρά, id est, Columbæ magnitudine esse tradunt. Hanc nonnulli Pluuialem esse uolunt, & solido cibo uesci negant, quoniam nihil in ea reperiatur, ideoq; non exenterari perhibentes, uerùm id Rhyntaci potius conuenit, *Magnitudo* quæ tamen an eadem sit cum Rhyntace Ctesiæ planè ignoro. Hæc enim ei oui magnitudinem tribuit, at de quo ouo intelligat, summoperè uiri docti dubitant. Ego κατ᾽ ἐξοχὴν de ouo Gallinæ intellexisse crediderim. Vt ut sit Rhyntacem, Manucodiatem esse non posse, Belloniumq; hallucinatum fuisse ex ascripta magnitudine, cunctis dijudicandum propono. Nasci ** In vita Artaxerxis.* inquiunt in Persis. Ctesias hanc auem prodidit, referente * Plutarcho, cultello altero latere ueneno illito Parysatim Artaxerxis matrem diuisisse, dimidiam partem ueneno infecisse, & *Parysatis quomodo Statirã occiderit.* quæ ueneno intacta, atque incorrupta erat, ipsam in os iniectam exedisse. Statiræ Artoxerxis uxori autem uenenatam partem porrexisse. Dinon uerò ab hoc parumper dissentiens, ait non Parysatim, uerùm Melantam partitam cultello Statiræ infectam partem apposuisse.

DE PHOENICE. Cap. XXVIII.

ETSI fortassis multos, qui istæc lecturi sunt, Phęnicem longè alium sibi locum *Cur de Phœnice hic agatur.* in hoc opere uendicare iudicaturos nouerim, Auem nempe fabulosam inter commentitias, de quibus ante integer liber conscriptus est, esse reponendam. Quid enim fabulosæ uolucri cum uerè natis Auibus? Illos tamen cognitis, quibus adducor, argumentis, eundem Phœnici locum assignaturos fuisse existimem. Quandoquidem reliquæ illæ, de quibus egimus, commentitiæ ex raptu potissimùm uiuere ex ueterum authoritate diximus. Phœnicem uerò, tantum abest, ut rapacem dicerent, sed uelut alitem innocuam, & ardentissimi parentum erga liberos amoris symbolum, sponta-neam mortem, eamq; durissimam solius sui pignoris causa subire commenti sunt. Tùm uerò maximè de eo hic loquendum mihi duxi, quoniam Bellonius, ut antè etiam admonui, cum ** Li. 10. c. 2.* Rhyntace, Manucodiata, & Cinnamomo turpiter confundat. Neq; uerò * Plinius me mouet Aquilis eum præferens, & Struthiocamelo subiungens. Nam ille nullum ordinem secutus uidetur. Quod si contrà aliquis ueram auem esse Phœnicem dixerit, is ni fallor, hisce lectis, nunquam, quicquid alij dicant, in rerum natura extitisse, quinimo cuncta, quæ de ea fabulosa

losa antiquitas commenta est, sacræ paginæ repugnare iudicaturus est. Quis enim in primis Auem seipsam cremare, & in cinerem redigi, ex cinere vermen, ex verme nouam auem progenerari (talem autem Phœnicis generationem esse finxerunt) nullo sexus habito discrimine nisi mentis inops in animum suum inducat? Deus enim cum auibus benediceret, multiplicari eas super terram voluit, & sexus vtriusq; rationem in arcam Noës eas includens in primis habuit: quomodo ergo solus Phœnix ex omnibus animantibus vnica semper auis existat? Verùm non illud tantùm fidem leuat, quò minus reperiri Phœnicem credam, sed & alia pleraq; quæ passim de eo scriptores nugati sunt, quæ pòst adducturus, nunc breuitatis causa prætereo. Et quamuis eiusmodi generationem Bernicłę aues, quas ex nauiũ putrefactione nasci, vt suo loco Deo volente dicetur, nostra ætas obseruauit, & Ephemeron volucre circa Hypanim fluuium ex folliculo teste [b] Aristotele erũpens, naturę cancellos haud excedere demonstrent: illud tamen minimè defendi potest, quod vnicus tantùm in toto hemisphęrio semper reperiatur. Siquidem vt rectè scripsit Lucretius:

Vnde Phœnicem fabulosam Auẽ esse cognoscatur.

Bernicłarũ auium generatio.

[b] Li.1. Hist. c.5. & li 5. cap.19.

Huc accedit vti in summa res nulla sit vna,
Vnica, quæ gignatur, & vnica soloq; crescat.

Sed quid? si veterum, eorumq; qui cæteris nugaciores esse solent, scripta de Phœnice reuoluimus, nonne illosmet ipsos de eo dubitare constat? Ita equidem [c] Herodotus, qui alioquin oculatam suam nobis fidem solet obtrudere, Phœnicem sibi nunquam nisi in pictura visum asserit: ita Plinius, vtinam ita in reliquis cautus; *Aethiopes*, inquit, *atque Indi discolores maximè & inenarrabiles ferunt aues, & ante omnes nobilem Phœnicem, haud scio an fabulosè, vnum in toto orbe, nec visum magnoperè.* Quod si verò Bellonius, aliusvè eum sequutus pertinacior fidissimorum historicorum, ac in primis [d] Cornelij Taciti authoritatem obijciat, qui *aspici aliquando in Aegypto eam volucrem* tradidit: ille obsecro diligenter introspiciat, & quàm benè Tacitus in tradenda Phœnicis historia sibi constet, consideret: ita enim scribit: *Paulo Fabio, L. Vitellio Coss. post longum sæculorum ambitum auis Phœnix in Aegyptum venit, prabuitq; materiem doctissimis indigenarum, & Græcorum, multa super eo miraculo disserendi, de quibus congruunt, & plura ambigua, sed cognitu non absurda promere libet. Sacrum Soli id animal, & ore ac distinctu pinnarum à cæteris auibus diuersum consentiunt, qui formam eius definiere. De numero annorum varia traduntur, maximè vulgatum quingentorum spatium. Sunt qui asseuerant mille quadringentos sexaginta vnum interijci; prioresq; alites Sesostride primùm, post Amaside dominantibus; dein Ptolomæo, qui ex Macedonijs tertius regnauit, in ciuitatem cui Heliopolis nomen est, aduolasse, multo cæterarum volucrum comitatu, nouam faciem mirantium. Sed antiquitas quidem obscura. Inter Ptolomæum, ac Tiberium minus ducenti quinquaginta anni fuerunt. Vnde nonnulli falsum hunc Phœnicem, neque Arabum è terris credidère, nihilq; vsurpasse ex his, quæ vetus memoria firmauit. Confecto quippe annorum numero, vbi mors propinquet, suis in terris struere nidum, eiq; vim genitalem adfundere, ex qua fœtum oriri, & primam adulto curam sepeliendi patris, neque id temerè, sed sublato myrrhæ pondere, tentatoq; per longum iter, vbi par oneri, par meatui sit, subire patrium corpus, inq; Solis aram perferre, atque adolere. Hæc incerta & fabulosis aucta. Cæterùm aspici aliquando in Aegypto eam volucrem, non ambigitur.* Quis amabo certi quid ex hisce verbis statuat? Esto autem, quod visum aliquando affirmet. An verò & illi, qui seipsum testem minimè interponit, fabulosum quippiam obtrusum esse non potuit? Manucodiatam cùm Phœnice eandem non esse, quemadmodum sanè diuersæ à nobis obseruatæ, & paulò antè depictæ facilè ostendunt, sed præter specierum diuersitatem, singularum numerus. Nemo enim vnicam tantùm Manucodiatam dari dixerit. Nam vt Petrarchæ versu vtar,

[c] In Euterpe lib. 2.

[d] Li. 4. Annal.

Tacitus sibi non constat in tradenda Phœnicis historia.

Nè'n ciel, n'in terra, è più d'vna Fenice.

Quod verò Ryntacem etiam Bellonius existimat, nullas planè, quibus id facere possit, ex paucis illis, quæ de ea tradita sunt, rationes video. Postremò si Cinnamulgus fuisset, tale profectò arcanum [e] Aristoteles; qui hanc agnouit, minimè erat taciturus. Sed quid illis respondebimus, qui de in Indiam nauigationibus commentarios edidere, multa Semendæ aui, vt aiunt, dictæ, quæ veteres Phęnici, ascribentibus, & nobis pro vero Phęnice venditantibus? Equidem eorum fidem leuat splendidissimum additum mẽdacium; videlicet rostrum ei trifistulare, quo musicum sonum, ad cuius imitationem pastores haud insuaue instrumentum composuerint, edant, attribuentium. Quorum mendacium quò melius manifestaretur, Semendæ rostrum olim à me Venetijs obseruatũ, depictum, descriptum, in quo sanè eiusmodi fistulę non essent; Phęnicis historiæ subiungere placuit. Concludamus itaq; Phęnicem auem esse fabulosam, & cum doctissimo Petrarcha dicamus: *Cũ omnes aues habueris, mirabilem pulcherrimamq; non habebis.* Quæ cùm ita sint, hoc est, fabulosa, & à Poëtarum fabulis petita, non mirabitur lector, si & tota ferè hæc historia è Poëtarum figmentis sit concinnata.

[e] 9. hist. c. 13

Semendæ auis Phœnix credita.

De Semendæ rostro mendaciũ.

AEQVIVOCA.

Phœnix astrum.

PHOENICIS nomen multis alijs rebus etiam competit, nec semper auem significat. Vrsam minorem nonnulli veteres Astrologi, vt scribit Herodotus Milesius referente Hygino, Phœnicem vocârunt, quòd Thales, qui diligenter de rebus cælestibus omnia exquisiuit, & hanc primus Arcton appellauit, Phœnix natione fuerit; quare Phœnices cùm studiosiùs hanc inspicerent, ideoque diligentius nauigare existimabantur, verè ab inuentoris nomine Phœnix appellata est.

Phœnix fluuius. [a] Lib. 4. c. 8. [b] Lib. 9. Georg. [c] In Achaicis.

Phœnix dictus etiam est quidam Thessaliæ fluuius in Asopum influens, cuius [a] Plinius, & [b] Strabo meminere. Est item eiusdem nominis alter fluuius, qui, vt [c] Pausanias scribit, Aegiensem agrum perlabitur, & in mare sese effundit.

Phœnix mons. [d] Lib. 14. [e] De Asia min. c. 87.

Phœnix [d] Straboni mons vocatur, cuius [e] Aeneas Syluius pariter mentionē facit; is in Australi parte situs est circa Isthmum Doricæ Cheronesi, omnium eius regionis altissimus, in cuius summo quoque castrum fuit eiusdem nominis.

Quoddam herbæ genus passim secus vias nascitur, ex syluestriū segetum genere, cuius spica Lolio perquā similis est, vnde Lolium syluestre quibusdam & Bononię Logliarola vulgò quasi paruū Loliū, nuncupatur, [f] Dioscoridi Phœnix, [g] Plinio Phœnicea, & hordeū murinū dictū.

Phœnix carduus.

Carduum quendam Matthias Lobelius à spinis & infestissimis spiculis, totius acanaei generis infestissimum, Phœnicem, Leonem, & ferocem recentiores vocari scribit, quem Itali Cardo fiero, & Leone pariter dicunt, nascitur in Apenninis non ita dissitis.

Phœnix herba. [f] L. 4. c. 39. [g] L. 22. c. 25. Phœnix arbor. [h] L. 13. c. 4. & l. 23. c. 2. [i] L. 1. c. 150. [k] Lib. 1. c. 2. et lib. 3. c. 5.

Nobilissima illa arbor, quam palmam Latini vocant, Græcis Phœnix appellatur, de qua qui plura desiderat, [h] Plinium adeat, & [i] Dioscoridem, necnon & [k] Theophrastum. Hæc arbor in Italia sterilis est, in maritimis Hispaniæ fructus quidem profert, sed immites, in Africa dulces, sed statim euanescentes. Contra verò in Oriente ex his vina fiunt, alicubi etiam panis, & pluribus quadrupedibus cibus. Insuper non ipsa arbor tantùm veteribus Phœnix dicta est, sed quandoq; etiam eius fructus, vt scriptum reliquit [l] Athenæus, vbi ait,

Palmæ fructus Phœnix dictus. [l] Lib. 14.

—— Melanippides Milesius in Danaidibus
Phœnicem vocat non palmam arborem, sed fructum
Illius, cùm de ys verba faciat hoc modo:
Immortalem Deorum speciem, non hominum præ se ferebant,
Quin nec eorum muliebris facies erat,
In curribus exercebantur, stellis superimpositis,
Feris autem sæpius animus ferox leniebatur esu sacrarum lachrymarum thuris,
Odoratarumq; φοινίκων palmularum ac tenella Cassia
Quæ omnia Syriæ sunt insignes opes.

[m] L. de plāt.

[m] Aristoteles sic etiam φοίνικας appellat. φοινίκων palmularum, inquit, nonnullos tanquam testibus carentes ἀνόρχεις vocant, quidam εὐνούχους castratas, alij ἀπυρήνους nucleorum expertes. Hellanicus in suo ad Amnonem ascensu, si germanum, & verum id opus illius est, ac Phormus Comicus in Atalantis φοίνικας palmæ fructum vocârunt.

Phœnix equus. [n] In Eliacis.

[n] Pausanias equi cuiusdam meminit, qui ex equis Cleostenis Epidamnij vnus erat, Phœnicis nomine, ad cuius currum hi versus ascripti erant:

Cleosthenes posuit me Pontius ex Epidamno,
Victor equis, palma clarus Olympiaca.

Phœnix vir. [o] Iliad. 1. Antenoris filius Phœnix dictus. Phœnix poetas. [p] In Atticis. Agenoris filius. Phœnicia vnde dicta.

Phœnix apud [o] Homerum nomen proprium est pedagogi Achillis, de cuius flagrantissimo erga Achillem amore multa ille memorat. Hunc cùm matris hortatu, cum patris concubina rem habuisset, diris impetitum à patre, relicta Helide, sese in Thessaliam ad Pelęum Regem, qui illi Dolonum procurationem commisit, filiumq; Achillem in disciplinam tradidit, quem etiam ad bellum Troianū comitatus est, contulisse tradunt. Fuit verò Phœnix iste filius Amyntoris, vt Homerus ibi quoque testatur. Meminit eiusdem quoque Statius, & commissæ illius Achillis curæ pariter ita meminit: *Sed caro Phœnix hærebat alumno.*

Phœnix tincturæ gen9. Musicum instrumētū. [q] Lib. 4. [r] Lib. 2. de Musica.

Phœnix item Antenoris Troiani filius dictus fuit. Est etiā Phœnix poëtæ nomen, qui vt refert Pausanias, Lebidiorum & Colophoniorum excisionem Iambico carmine deplorauit.

Filius Agenoris, Cadmi frater quoque Phœnix fuit dictus, & Phœnicia Syriæ regio, Iudeę contermina ab eo nomen accepit, populusq; inde oriundus Phœnix appellatus est.

Porrò Phœnix in artificialibus etiam nomina habet, vt in primis tincturæ quoddam genus, necnon & organum Musicum apud [q] Athænęum inter alia his verbis recensitum: [r] *Phillis*

Delius

Delini, Magadin à Pectide distare sic ait, Phœnices, Pectides, Magadides, Sambuca, Iambi, Clepsiambi, Enneachorda, quibus instrumentis Iambos meros cecinerunt, Iambicos appellârunt.

Alchimistis Phœnix elixerem significat. Nam Phœnix, Basiliscus, Glaura, Mandragola, Chamæleon, Homunculus, & similia barbara vocabula, sunt synonima, vt [f] Leo Suauius annotat.

Phęnix elixir. [f] *In scholijs in Paracelſ.*

Collyrium Apollonij, cuius [g] Galenus binas descriptiones exhibet, Phęnix appellatur. Vsus eius est ad palpebrarum defluuia, & inueteratas affectiones.

Phęnix collyrium. [g] *Lib. 4. de Comp. med. sec. loc. c. 7.*

Deniq; quoddam emplastri genus Phœnicem dicunt, quod alij diaphęnicon uocant, quoniam Phęnicis, id est, palmæ fructus recipiat. Descriptio eius extat apud [h] Mesuem, & Clementem Clementinum. Functiones naturales promouet, membra principalia corroborat, fluxum hepaticum, stomachimq́; nec non & vomitum compescit, & præcordiorum, & intestinorum debilitati medetur.

Phęnix emplastrum. [h] *Distin. 11. de Emplast.*

SYNONIMA.

GRAECIS φοῖνιξ, Latinis Phęnix nomine haud immutato dicitur, cuius duplex etymum legitur, vel quòd phęniceus color vulgò ei tribueretur, vt [a] Isidoro placet, uel quia vnica auis crederetur, vt Arabibus, qui rem singularem Phęnicem nuncupant. Nonnulli dubij generis, quidam masculini statuunt, quoniam rarissimè fęminino genere legatur, idq́; non nisi figuratè, respiciendo nempe ad genus superius auis. Ego, quo genere dicatur, susq́; deq́; fero.

Etymum nominis. [a] *Lib. 12. Orig. cap. 7.*

[b] Claudianus Titanium alitem, & alitem longæuam dixit pro Phęnice:

Quidquid ab extremis Ales longæua colonis,
Colligit, optata referens exordia vitæ.

In Epigr. *Titanius ales.* [b] *Lib. 2. de rapt. Proserpinæ.*

Et [c] Martialis Alitem superbam, vt in hisce sequentibus versiculis interpretes exponunt:

Quod semper Casiaq́, Cinnamoq́,
Et nido niger Alitis superbæ
Fragras plumbea Niceroniana.
Rides nos Coracine nil olentes
Malo, quàm bene olere, nil olere.

Ales superba. [c] *L. 6. Epigram.*

Italis Fenice: Hispanis Fenix, & Aue vnica en el mundo: Gallis Phęnix dicitur.

FORMA.

QVOD ad formam Phęnicis attinet, ea non ab omnibus eadem constituitur, vt ex sequentibus facilè liquebit. Attamen qualemcunq; à veteribus datam hìc referre placuit, vtpotè quæ non parum etiam nugas eorum manifestet. De magnitudine quidem inter se conueniunt, Aquilæ parem statuentes. [a] Herodotus non solùm eam magnitudinem ei tribuit, sed toto etiam habitu Aquilæ similem esse prodidit. Philostratus referente [b] Io. Tzetze Pauone maiorem esse scribens parum aut nihil ab Herodoto dissentit. Caput Pauonis capiti à multis assimilatur. Herodoto *pennæ rubore perfunduntur*, Plinio verò, & Solino *circa collum auri fulgore micant, cætera purpureus* dicitur, vt eorũ verbis vtar, *cæruleam roseis caudam pennis distinguentibus, cristis faciem,* (Plinius) *fauces* (Solinus) *caputq́ plumeo apice cohonestante.* [c] Claudianus à Plinio nihil ferè discrepans, quatuor hisce versibus totam eius formam complexus est.

[a] *In Euterpè* [b] *L. 5. Histo. Chil. 6.* Caput. Pennæ. [c] *In Epigr.*

Arcanum radiant oculi iubar: igneus ora
Cingit honos: rutilo cognatum vertice sidus
Attollit cristatus apex, tenebrasq́ serena
Luce secat: Tyrio tinguntur crura veneno.

Et hunc secutus Baptista Mantuanus.

——Auis illa in vertice summo
Vnicus est Phœnix, viden vt torquata corusco
Punica colla micent auro? Stent vertice plumæ
Consferto? crinale decus vibretur ab aura?
Regia Sarrano totam chlamys induat ostro?
In facie cristæ duplices, Sidonia virget

Purpura caruleam roſeo diſcrimine caudam?

Lactantius Firmianus paulò fuſiùs omnia proſequitur in hunc modum.

Principio color eſt, qualis ſub ſidere cali,
Mitia quem croceo punica grana legunt.
Qualis ineſt folijs, qua fert agreſte papauer,
Cum pandens veſtit ſole rubente polus.
Hoc humeri pectusq́ decens velamine fulgent
Hoc caput, hoc ceruix, ſummaq́ terga nitent.
Caudaq́ porrigitur fului diſtincta metallo,
In cuius maculis purpura miſta rubet.
Clarum inter pennas inſigne eſt deſuper, iris
Pingere ſeu nubem deſuper alta ſolet.
Albicat inſignis miſto viridante Smaragdo,
Et puro cornu gemmea cuſpis hiat.
Ingentes oculos credas, geminosq́ hyacinthos,
Quorum de medio lucida flamma micat.
Aequatur toto capiti radiata corona,
Phœbei referens verticis alta decus.
Crura tegunt ſquamma flauo deſtincta metallo,
Aſt vngues roſeus pingit honore color.
Effigies inter Pauonis miſta figuram
Cernitur, & miſtam Phaſidis inter auem.
Magnitiem, terris Arabum qua gignitur ales
Vix aquare poteſt, ſeu fera, ſeu ſit auis.

Hæc itaque forma eſt, hæc ſpecies, quam diximus, admirabilis, quam in ſua Laura aliquoties celebrat Franc. Petrarcha, cuius doctiſſimos verſus aſcribere non piguit.

Queſta Fenice de l'aurata piuma
Al ſuo bel collo candido gentile
Forma ſenz'arte vn sì caro monile,
Ch'ogni cor addolciſſe, e'l mio conſuma:
Forma vn diadema natural, ch'alluma
L'aere d'intorno; e'l tacito focile
D'amor tragge indi, vn liquido ſottile
Foco, che m'arde à la più algente bruma.
Purpurea veſte d'vn ceruleo lembo
Sparſo di roſe i belli homeri vela
Nuouo habito; & bellezza vnica, e ſola.
Fama nell'odorato, e ricco grembo
D'Arabia monti lei ripone, e cela,
Che per lo noſtro Ciel si altiera vola.

Et rurſus alibi ita canit:

Vna ſtrania Fenice ambidue l'ale
Di porpora veſtita, e'l capo d'oro
Vedendo per la ſelua altiera, e ſola,
Veder forma celeſte, & immortale
Prima penſai &c.

Item rurſus:

E' queſto il nido, in che la mia Fenice
Miſe l'aurate, e le purpuree penne.

L O C V S.

PLINIVS, Solinus, eosq́; ſequutus D.[a] Ambroſius in Arabia Phœnicem habitare ſcribunt. Torquatus Taſſus in Arabiæ mentionem incidens, eam pariter Phœnicis parentem facit, dum canit:

Diretro ad eſſi apparuero i cultori
De l'Arabia Petrea, e la Felice

[a] Lib. 5. Hexam. ca. 23.

Cant. 17. Hyeroſo. liber.

Che'l souerchio del gelo,e de gli ardori
Non sente mai, se'l ver la fama dice,
Oue nascon gl'incensi, e gl'altri odori,
Oue rinasce l'immortal Fenice,
Che in quella ricca fabrica, ch'aduna
A l'essequie, à i natali hà tomba, e cuna.

Cornelius Tacitus verò,&[b] Athenæus ex Antiphane Heliopoli, quæ ciuitas Aegypti est, primò visum prodiderunt. [c] Nicephorus Callistus sub æquinoctiali ad Orientem, & Meridiem reperiri. A quibus Claudianus,& Lactantius Firmianus longè dissentiunt, Phœnicem hominibus inaccessa loca habitare canentes, atque hinc fortè Bellonius Paradiseam esse suspicatus est: Sunt autem hæc Claudiani verba:

[b] Lib. 14. Deipn.
[c] L. 15. Hist. Eccl.

Oceani summo circumfluus æquore lucus
Trans Indos, Eurumq́, viret, qui primus anhelis
Solicitatur equis, vicinaq́, verbera sentit,
Humida roranti resonant cùm limina curru,
Vnde rubet ventura dies, longeq́, coruscis
Nox afflata rotis refugo pallescit amictu.
Hæc fortunatus nimium Titanius ales
Regna colit, solusq́, plaga defensus iniqua
Possidet intactas ægris mortalibus oras.

Lactantius eadem ferè, sed latiùs complectitur,

Est locus in primo felix Oriente remotus
Qua patet æterni Ianua celsa poli.
Nec tamen æstiuos, hyemisq́, propinquus ad ortus,
Sed qua sol verno fundit ab axe diem.
Illic planicies tractus diffundit apertos,
Nec tumulus crescit, nec caua vallis hiat.
Sed nostros montes, quorum iuga celsa putantur
Per bis sex vlnas eminet ille locus.
Hic Solis nemus est, & consitus arbore multa
Lucus, perpetuæ frondis honore virens.
Cum Phaëthonteis flagrasset ab ignibus axis,
Ille locus flammis inuiolatus erat.
Et cùm diluuium mersisset fluctibus orbem
Deucalioneas exuperauit aquas.
Non huc exangues morbi, non ægra senectus,
Nec mors crudelis, nec metus asper adit.
Nec scelus infandum, nec opum vesana cupido,
Aut Mars, aut ardens cædis amore furor.
Luctus acerbus abest, & egestas obsita pannis,
Et curæ insomnes, & violenta fames.
Non ibi tempestas, nec vis furit horrida venti,
Nec gelido terram rore pruina tegit.
Nulla super campos tendit sua vellera nubes,
Nec cadit ex alto turbidus humor aqua.
Sed fons in medio est, quem viuum nomine dicunt,
Perspicuus, lenis, dulcibus vber aquis.
Qui semel erumpens per singula tempora mensum
Duodecies vndis irrigat omne nemus.
Hic genus arboreum procero stipite surgens
Non lapsura solo mitia poma gerit.
Hoc nemus, hos lucos auis incolit vnica Phœnix,
Vnica, sed viuit morte refecta sua.

VOLATVS.

De volatu Phœnicis nihil prorsus memoratu dignum apud veteres legi. Firmianus tamen ita scribit:

Non tamen eſt tarda, vt volucres, quæ corpore magno
Inceſſus pigros pergraue pondus habent.
Sed leuis & velox, regali plena decore,
Talis in aſpectu ſe exhibet vſque hominum.
Contrahit in cætum ſeſe genus omne volantum,
Nec prædæ memor eſt vlla, nec vlla metus.
Alituum ſtipata choro volat illa per altum
Turbaq́; proſequitur munere læta pio.
Sed poſtquam puri peruenit ad ætheris auras
Mox redit iſta, ſuis conditur ille locis.

VICTVS.

VICTV Phœnicem planè à reliquis volucribus diuerſo vti veteres commenti ſunt, vt qui dicente Ouidio

—— Nec fruge, nec herbis
Sed thuris lachrymis, & ſucco viuit amomi.

Claudianus verò, & Lactantius rore victitare dixerunt:

Non epulis ſaturare famem (inquit ille) *non fontibus vllis*
Aſſuetus prohibere ſitim: ſed purior illum
Solis feruor alit, ventoſaq́; pabula libat
Tethyos, innocui carpens alimenta vaporis.

Hic verò ita canit:

Non illi cibus eſt noſtro conceſſus in orbe,
Nec cuiquam implumem paſcere cura ſubeſt.
Ambroſios libat cæleſti nectare rores,
Stellifero teneri, qui cecidêre polo.
Hos legit his medijs alitur in odoribus ales,
Donec maturam proferat effigiem.

[a] Li.10.c.2. Contrà [a] Plinius primum, atque diligentiſſimum togatorum Manilium de eo prodidiſſe autor eſt neminem extitiſſe, qui viderit veſcentem.

NIDVS. GENERATIO. MORS.

INTER cætera verò, quæ de Phœnice ſuo nugata eſt antiquitas, illa maximè naturæ cancellos egrediuntur, quæ de nido, generatione, & morte imaginata eſt. Iarchus Indus apud Philoſtratum ex aromatibus, ſed ex quibus non addidit: [a] Plinius authoritate Herodoti primùm ex cinnamomo, & caſſia; mox verò alibi ex Manilio ex caſſia, thuriſq́; ſurculis nidum extruere aſſerit. Verùm Plinius, vel Herodotum perperam tranſtulit, vel in codice eius, vt Ornithologus exiſtimat, mendum ſubeſſe iudicandum eſt. Nam etſi Plinius hunc in modum ſcribat: *Cinnamomum, & caſſias fabuloſa narrauit antiquitas, princepſue Herodotus Auium nidis, & præſertim Phœnicis, in quo ſitu Liber pater ſit educatus, eaſq́; decuti in rupibus inuijs fruſto carnis allato, aut plumbatis ſagittis:* Herodotus tamen eo loco, neq; Phœnicis, neq; ſagittarum plumbatarum vllam mentionem facit; ſed hoc tantùm dicit, quod Arabes, cinnamomo illo frui volentes, Aſinorum, & Boum mortuorum corpora in fruſta conſciſa auibus obijciant, vt eorum mole ſurculos illos oppreſſos in terram decidentes colligant. Sed vt vnde digreſſa eſt oratio reuertatur, Phœnicem D. [b] Ambroſius veterum proculdubio relationibus deceptus thecam ex thure, & myrrha facere, alijs verò aromatibus adornare tradidit: Ita enim Ouidius:

[a] L.12.c.14

[b] Lib. 5. Exam.c.23.

Quo ſimul ac caſias, & nardi leuis ariſtas,
Quaſſaq́; cum fulua ſubſtrauit cinnama myrrha. &c.

Et Lactantius Firmianus:

Conſtruit inde ſibi ſeu nidum ſiue ſepulchrum.
Nam perit vt viuat, ſe tamen ipſa creat.
Colligit hinc ſuccos, & odores diuite ſylua,
Quos legit Aſſyrius, quos opulentus Arabs.

Quos

Quos aut Pygmea gentes, aut India carpit,
Aut molli generat terra Sabæa sinu.
Cinnama dehinc, auramq́ procul spirantis amomi,
Congerit & mišto balsama cum folio.
Non casiæ mitis, nec olentis vimen achanti,
Nec thuris lachryma, guttaq́ pinguis abest.
His addit teneros nardi pubentis aristas
Et sociat myrrha pascua grata nimis.

Hinc Sanazari tale ænygma est:

Ænygma.

Dimmi qual e l'uccello, ilqual raduna
I legni in la sua morte, e poi s'accende,
E viue al mondo senza pare alcuna?

Cognita iam nidi Phœnicis, qualem fabulantur, materia, de loco nunc, in quo constructum fuisse commenti sunt, dicendum est. Cuius etsi Plinius, & Solinus non meminerint, Iarchas Indus tamen apud Philostratum prope Nilum Phœnicem nidulatum scripsit: quamuis planè aliter eius verba Io. Tzetzes citet, & in arboribus de suo adiũgat, sequutus fortè Albertum, qui Phœnicem, cùm se grauem ætate senserit, nidum in alta, & abdita supra limpidum fontem sita arbore ex varijs aromatibus conficere dixit; verùm & Albertus id ex Ouidio fortassis descripserit, qui priuatim arbores nominans, ita canit:

Vbi nidulatus dicatur.

Ilicis in ramis, tremulaq́ cacumine palmæ,
Vnguibus, & duro nidum sibi construit ore.

Aues omnes nidum sibi construunt, vt oua in eo incubent, & excludant: Contrà suum Phœnicem ex collectis in excelsa rupe cremijs, & festucis nidum nouæ quidem proli vitalem, at sibi ipsi, ceu mortalem rogum facere fabulosi veteres volebant, seipsumq; eùm iam ætate grauis ad volandum corporisq; alias actiones obeundas inutilis esset factus, aciemq; oculorum obtusam sentiret, in illo, eo vt dicetur modo, conflagrasse: vnde Statius eiuscemodi nidum ignes vocabat, cùm ait,

—— Senio iam fessus inerti
Scandit odoratos felix felicior ignes.

Pontanus sua busta, hoc est, sepulcrum.

Seligit è syluis Arabum, lucisq́ Sabæis
Quos Phœnix ramos ad sua busta paret.

Ne verò absurdum videretur credere, quomodo ita nidus iste accenderetur, cùm alioquin cęterarum auium nidi debiliores, & flammis magis expositæ, ab incendio immunes sint; itaque Phœnicem, vbi illum conscendisset, solaribus sese exponere radijs alarumq; continua ventillatione ignem excitare finxerunt. Verùm ut in hoc conueniunt, quod eo modo sese conflagret, ita contra in qua regione id faciat, dissentiunt, alijs in Aegyptum, alijs ad alias regiones euolare asseuerantibus. Plinius enim totum nidum deferre prope Panchaiam in solis urbem, & in ara ibi deponere dixit, sed fortè id ab Ouidio mutuauerit, qui ita canit:

Vt nidum incenderet.

Fertq́ pius cunasq́ suas, patriumq́ sepulchrum
Perque leues auras Hyperionis vrbe potitus
Ante fores sacras Hyperionis ade reponit.

Chęremon Aegyptius sacrarum litterarum scriptor, & Orus Apollo Aegyptum petere scripserunt: alij contrà migrare quidem eò, sed in Aethiopia mori. Lactantius in Phœniciam abire, & quomodo moriatur, ita docere nititur.

Vt reparet lassum spatijs vrgentibus æuum
Assueti nemoris dulce cubile fugit.
Cumque renascendi studio loca sancta reliquit,
Tunc petit hunc orbem mors vbi regna tenet.
Dirigit in Syriam celebres longæua volatus,
Phœnicis nomen cui dedit ipsa vetus.
Secretosque petit deserta per auia lucos,
Hic vbi per saltus sylua remota latet.

Et paulò post:

Protinus in strato corpus mutabile nido
Vitalique toro membra quieta locat.
Ore dehinc succos membris circumque supraque
Inijcit, exequijs immoritura suis.

Tunc

Tunc inter varios animam commendat odores
Depoſiti tanti nec timet illa fidem.
Interea corpus genitali morte peremptum
Aeſtuat, & flammas parturit ipſe calor.
Aerëoque procul de lumine concipit ignem,
Flagrat, & ambuſtum ſoluitur in cinerem.

Pyrrhonis Heliēſis de animalium generatione opinio.

Hinc Pyrrho Helienſis Philoſophus, vt Laërtius refert, duo animalium prolem generantium genera, eorumq́; primum, quod abſque coitu gignatur, qualia ſunt quæ πυῤῥίβια uocantur, ſiue in igne uiuentia, ſtatuere non eſt ueritus, iiſque Phœnicem quoque annumerare: alterum quod ex congreſſu producit, ut ſunt homines, & ſimilia cętera animantia. Mihi profectò animalia igne naſci nemo perſuaſerit. De morte Phęnicis uoluntaria, Symphoſij cuiuſdam hoc extat ænigma:

Vita mihi mors eſt, morior, ſi cœpero naſci,
Sed prius eſt fatum lethi, quàm lucis origo.
Sic ſolos manes ipſos mihi dico parentes.

Materia pulli.

Quod modo ad materiam ſpectat, ex qua nouus Phęnix enaſci credebatur, eam rurſus alij aliam ſtatuerunt. Plinius ceu uermiculum ex oſſibus, & è medullis ueteris Phęnicis primò procreari tradit; ex quo pullus generaretur. Philoſtratus citante Volaterrano nulla uel oſſium, uel medullarum mentione facta, ex combuſti Phęnicis cinere uermem, ex uerme dein nouã alitem generari nugatur, & in Aegyptum ex incognita regione deuolare. Hunc Suidas, etſi authoritatem non adducat, mihi ſequutus uidetur. Philoſtrati librum tamen aliter Io. Tzetzes citat, ex mortuo ſcilicet Phęnice abſque cinere uermem illum noui Phęnicis parentem progenerari aſſerens. Oppianus uerò ne uermis quidem illius meminit, ſed ex ſolo eius cinere pullum oriri uoluit, tantum abeſt, ut oſſa, & medullas nominet. Ab hoc rurſus Orus Apollo longè diuerſam Phęnicis natiuitatem comminiſcitur, ex effuſo è patris uulnere, quod ſponte ſibi nimia ad terram alliſione infligit, ſanguine procreari cupiens. Atq; iſtæc ſunt, quæ de ortus principio ueteres prodiderunt, quæq; quàm uerıſimilia ſint, uel cæcus uideat.

Alberti nugæ.

Albertus tamen, ut eiuſmodi nugis aliquam adderet ueritatis apparentiam, altero à morte die uermem in cinere naſci dixit, qui tertio alis aſſumptis, poſtea intra paucos dies in auem priſtinæ figuræ commutaretur, & auolaret. Sed fortaſſis Albertus iſtæc ex Lactantio Firmiano tranſcripſerit, qui ita canit:

Hos velut in maſſam cineres in morte coactos
Conflat, & effectum ſeminis inſtar habet.
Hinc animal primum ſine membris fertur oriri,
Sed fertur vermis lacteus eſſe color.
Creuit in immenſum ſubito cum tempore certo
Seque oui teretis colligit in ſpeciem.
Inde reformatur, qualis fuit antè figura,
Et Phœnix ruptis pullulat exuuys.
Ac velut agreſtes, cum filo ad ſaxa tenentur
Mutari penna papilione ſolent.

Claudianus prolixiùs omnia hoc modo proſequitur,

Hic neque concepto fœtu, nec ſemine ſurgit,
Sed pater eſt, proleſque ſui, nulloque creante
Emeritos artus fœcunda morte reformat.
Et petit alternam totidem per funera vitam.
Namque vbi mille vias longinqua retorſerit æſtas
Tot fuerint hyemes, toties ver curſibus actum
Quas tulit autumnus dederit cultoribus vmbras,
Tunc multis grauior tandem ſubiungitur annis
Luſtrorum numero victus, ceu laſſa procellis
Ardua Caucaſeo nutat de vertice pinus
Seram ponderibus pronis tractura ruinam,
Pars cadit aſſiduo flatu, pars imbre pereſa
Rumpitur: abripuit partem vitioſa vetuſtas,
Iam breui decreſcit lumen, languetque ſenili
Segnis ſtella gelu: qualis cùm fortè tenetur
Nubibus, & dubia vaneſcit Cynthia cornu.

Iam

Iam solita medios alæ transcurrere nimbos
Vix ima tolluntur humo: tunc conscius æui
Defuncti, reducisque parans exordia formæ
Arentes tepidis de collibus eligit herbas,
Et cumulum pretio texens, à fronte Sabæum
Componit bustumque sibi, partumque futurum,
Hic sedet, & Solem blando clangore salutat
Debilior, miscetque preces, & supplice cantu
Præstatura nouas vires incendia poscit:
Quem procul adductis vidit cùm Phœbus habenis,
Stat subitò, dictisque pium solatur alumnum:
O senium positure rogo, falsisque sepulchris
Natales habiture vices, qui sæpe renasci
Exitio, proprioque soles pubescere lecto:
Accipe principium rursus, corpusque coactum
Desere mutata melior procede figura.
Hæc fatus, properè flauis è crinibus vnum
Concussa ceruice iacit, missoque volentem
Vitali fulgore ferit: nam sponte crematur,
Vt redeat, gaudetque mori festinus in ortum,
Feruet odoratus stellis cælestibus agger,
Consumitque senem, nitidos stupefacta iuuencos
Luna premit, pigrosque polus non concitat axes,
Parturiente rogo curis natura laborat,
Aeternam ne perdat auem, flammasque fideles
Admonet, vt rerum decus immortale remittant.
Continuò dispersa vigor per membra volutus
Aestuat, & venis rediuiuus sanguis inundat.
Victuri cineres, nullo cogente moueri
Incipiunt, plumaque rudem vestire fauillam,
Qui fuerat genitor, natus nunc prosilit idem,
Succeditque nouus gemina confinia vitæ
Exiguo medius discrimine separat ignis,
Protinus ad Nilum manes sacrare paternos,
Auctoremque globum Pharia telluris ad oras
Ferre iuuat, velox alienum pergit in orbem,
Portans gramineo clausum velamine funus,
Innumeræ comitantur aues, stipatque volantem
Alituum suspensa cohors: exercitus ingens
Obnubit vario latè connexa meatu.
Ne quisquam tantis è millibus obuius audet
Ire duci, sed regis iter flagrantis adorant.
Non ferus Accipiter, non Armiger ipse Tonantis
Bella mouent: commune facit reuerentia fœdus.
Talis Barbaricas fluuio de Tigride turmas
Ductor Parthus agit, geminis & diuite cultu
Luxurians sertis apicem regalibus ornat.
Auro frænat equum, perfuso murice vestem,
Assyria signatur acu, tumidasque regendo
Celsa per Tyrias acies ditione superbit.
Clara per Aegyptum placidis notissima sacris
Vrbs Titana colit, centumque immane columnis
Inuehitur templum, Thebano monte reuulsis.
Illic, vt perhibent, patriam de more reponit
Congeriem, vultumque Dei veneratus herilem,
Iam flammæ commendat onus, iam destinat aris
Semina, relliquiasque sui, mirata relucent
Limina, diuino spirant altaria fumo,

In Pelu-

In Peluſidias productus aduſque paludes
Peruenit Indus odor, penetrat, completque ſalubri
Tempeſtate viros, & nectare dulcior aura
Hoſtia nigrantis Nili ſeptena vaporas.
O felix, hereſque tui quo ſoluimur omnes
Hoc tibi ſuppeditat vires, prabetur origo
Per cinerem, moritur te non pereunte ſenectus.
Vidisti quodcunque fuit, te ſacula teſte
Cuncta reuoluuntur, noſti quo tempore Pontus
Fuderit elatas ſcopulis ſtagnantibus vndas:
Quis Phlaëthonteis erroribus arſerit annus,
Et clades te nulla rapit, ſolusq́; ſuperſtes
Edomita tellure manes, non ſtamina Parca
In te dura legunt, non ius habuere nocendi.

CORPORIS AFFECTVS.

DVRISSIMAM itaque mortem ſponte obire Phenicem antiqui dixerunt: ueruntamen parum adhuc fortè legentibus uideri potuiſſet, niſi etiam in tanto æuo, quod illi tribuebant, nullo morbi genere torqueri, imo uerò ne obnoxium quidem fuiſſe addidiſſent: quemadmodum idem Claudianus prodidit.

—— Solus plaga defenſus iniqua
Poſſides intactas agris animalibus oras,
Sana nec humani patitur contagia mundi:
Par ſuperis volucer.

VOX. CANTVS.

DE uoce Phenicis nemo, quod quidem ſciam, præter Plinium, & Lactantium Firmianum quicquam memoriæ prodidit, qui modulatiſſimum illi cantum tribuerunt. Lactantius verò ita de eo canit:

Atque vbi Sol pepulit fulgentis lumina porta,
Et primi emicuit luminis aura leuis.
Incipit illa ſacri modulamina fundere cantus,
Et mira lucem voce ciere nouam.
Quam nec Iulea voces, nec tibia poſſit
Muſica Cyrrhais aſſimilare modis.
Sed neque Olor morions imitari poſſe putatur,
Nec Cyllenaa fila canora Lyra.

Reperiuntur item perbelli Varronis ſenarij, quibus argutus quidam, & canorus, alios ſe ad cantum ſuſcitare iactat, ac cantantium ſe Gallum Gallinaceum (quoniam hæc auis cantu ſuo totum diem laceſſit) & Phenicis vocis ſuſcitabulum eſſe:

Phœnicis adſum ſuſcitabulum,
Cantantiumque Gallus Gallinaceus.

• *Lib.* 12. *Aduerſ. c.* 2. Sed fornicis ibi fortaſſe legendū eſt, vt doctiſſimus • Adrianus Turnebus quoq; exiſtimauit, vt ſcilicet meretricularum blandæ, & melleæ voces intelligantur, verſu tamen, vt ait, claudicante.

ÆTAS.

Annorum vitæ Phenicis numerus.

PHOENICI æuum quidem longiſſimum veteres omnes aſcripſerunt, ſed in explicando eius periodo admodum varij ſunt. Nam *de numero annorum*, vt Cornelij Taciti verbis vtar, *varia traduntur; maximè vulgatum quingentorum ſpatium. Sunt qui aſſeuerent mille quadringentos ſexaginta vnum interijci*; Hæc ille. Plinius ſexcentis ſexaginta; Herodotus, quocum Solinus, & Mela ferè conueniunt, quingentos & quadraginta; Philoſtratus ſexcentos, Seneca quingentos, Albertus

trecentos quinquaginta annos viuere Phœnicem dixerunt. Verùm etsi istæc modo ascripta ætas quibusdam nimis credulis hominibus quodammodo verisimilis videri posset, Chæremonem Aegyptium tamen etsi sacrarum literarum scribam, nec non Poetas, quorum alioqui fabulosè agere proprium est, vel splendidissimè mentitos, vel saltem nugatos fuisse liquidò constat: Ille enim sex supra septem millibus annos Phœnicis æuo tribuit; poetæ plerique mille, Hesiodus multò plures nouem nempe Coruorum γενεάς (hoc est, vt Ausonius vertit, sæcula: nos quid de eiusmodi γενεᾶ sentiamus, antè in Corui historia diximus, quam lector curiosus adire poterit) Ouidius quinque sæcula tantùm, cùm inquit:

Hæc vbi quinque suæ compleuit sæcula vitæ. &c.

Claudianus modo stellis (*Stellas qui viuidus æquat, Durando, membrisq́ terit redeuntibus æuum.*) vitam Phœnicis comparat, paulò tamen post lustrorum numero vixisse ait, sed numerum non explicat. Vt vt est, atque quocunque modo interpreteris vita Phœnicis longissima fuerit cuius, si Deo placet, Oppianus hanc adducit rationem, quoniam neque sagittis, neque lapidibus, neque laqueis, neque vllis alijs hominum insidijs petatur. Tantùm verò apud omnes Phœnicis viuacitas increbuit, vt adagium idque satis triuiale inde natum sit: Quo in primis Phœnice vivacior.
vsus est Lucianus, ἢν μὴ φοίνικος ἔτη βιῷς, i. *nisi Phœnicis annos vixeris.* Quod adagium ad prudentiam referri possit, sicuti idem alibi fecisse videtur, dum ait: *Quid verò tibi amplius respondeam, qui negas quenquam rectè discernere, nisi qui Phœnicis annos vixerit, omneq́ per orbem periculum faciendo accesserit.*

AMOR IN PARENTEM.

QVAE iam dicturus sum, Phœnicem vnicum semper fuisse prorsus redarguerent, nisi parentis voce, cadaueris reliquiæ intelligendæ venirent. Sepelire enim filius patrem fingitur: ad quod beneficium tanta pietas, tantusq; amor Phœnici iam nato inesse perhibetur, vt vel *iam primùm adulto* (Taciti verbis vtor) *prima cura sit sepeliendi, neque id temerè, sed sublato myrrhæ pondere, tentatoq́ per longum iter, vbi par oneri, par meatui sit, subire patrium corpus, inq́ Solis aram deferre, atque adolere; hæc incerta, & fabulosis aucta.* Hæc ille: Quæ etsi aliter Herodotus narret, Tacitus tamen ex eo descripsisse mihi videtur: *Phœnicem narrant*, inquit ille, *quod mihi non fit verisimile, hoc excogitare; ex Arabia proficiscentem in templum Solis, gestare patrem myrrha obuolutum, & in eo templo humare: sic autem gestare; primùm ex myrrha ouum componere, quantum ipse ferre possit; deinde ferendo illud experiri. Hoc expertum, ita demum ouum exenterare, atque in illud parentem efferre: & qua parte ouum exinnaniuit, patremq́ intulit, eam partem alia myrrha inducere: & cùm tantundem ponderis imposito parente effectum sit, obstructo rursus foramine baiulare illud in templum Solis. Hæc facere hanc auem commemorant.* Alij defunctum parentem à pullo in eandem Soli dicatam vrbem gestari Smyrnæa cistula reconditum aiunt, quod Adamantinus etiam non inficiatur: verùm cuius opera illa contexta sit, subticent. Plinius verò, Ouidius, & Lactantius Firmianus, neque oui, neque cistulæ mentionem faciunt, sed simpliciter humasse parentem scribunt: verba illorum maioris fidei causa adijciam: *Principio iusta funeri priori reddit* (inquit Plinius) *& totum defert nidum prope Panchaiam in Solis vrbem, & in ara ibi deponit.* Ouidius sic ait:

Cùm dedit huic ætas vires, onerique ferendo est
Ponderibus nidi ramos leuat arboris altæ,
Fertque pius cunasque suas, patriumque sepulchrum
Perque leues auras Hyperionis vrbe potitus,
Ante fores sacras Hyperionis æde reponit.

Atque ferè eadem Lactantius scribit:

Ast vbi primæua cœpit florere iuuenta,
Euolat ad primas iam reditura domos.
Ante tamen proprio quicquid de corpore restat
Ossaque, vel cineres exuuiasque suas.
Vnguine balsameo, myrrhaque, & thure soluto
Condit, & in formam, conglobat ore pio.
Quam pedibus gestans contendit solis ad ortus
Inque ara residens, ponit in æde sacra.
Mirandam sese præstat, præbetque videnti,
Tantus ibi decor est, tantus abundat honor.

Non defuerunt denique, qui, quamprimùm pennas eſſet adeptus, Phœnicem ſeſe ſimul cum patre in Heliopolin conferre dixerint, quò cùm venit, oriente mox ſole parentem mori, & filio regni gubernacula tradere. Qui profectò plurimum ab alijs diſſentiunt, omnibus vnicam tantùm Phœnicem ſemper dari ſcribentibus.

SEXVS. ÆNYGMA.

PHOENICI nullum ſexum tribuit antiquitas, vtpote quem abſque coitu generare, vt dictum eſt, crederet: quare rectè dubij generis à Grammaticis ſtatuitur: Super hoc egregium apud Lactantium ænygma eſt:

Hæc fortunatæ ſortis, fatique volucris,
Cui de ſe naſci præſtitit ipſe Deus.
Fœmina vel mas hæc, vel neutrum ſit mage felix,
Felix quæ Venereis fœdera nulla colit.
Mors illi Venus eſt, ſola eſt in morte voluptas,
Vt poſſit naſci hæc, appetit antè mori.
Ipſa ſibi proles, ſuus eſt pater, & ſuus hæres,
Nutrix ipſa ſui, ſemper alumna ſibi.
Ipſa quidem, ſed non eadem, quia & ipſa, nec ipſa eſt
Æternam vitam mortis adepta bono.

Meminit eiuſdem Baptiſta Mantuanus.

Sola inter volucres, nec mas, nec fœmina, ſexu
Sola caret, Veneris ſola auerſatur honores.

De Hermaphrodito ænigma.

Differt itaque tale ænygma ab ænygmate Hermaphroditi quòd in Phœnice planè nullus ſexus reperiatur, in Hermaphrodito verò vterque, quem ita loquentem Vergilius introducit:

Cùm mea me genitrix grauida geſtaret in aluo,
Quid pareret, fertur, conſuluiſſe Deos.
Mas eſt Phœbus ait, Mars fœmina, Iunoq; neutrum
Cumq; forem natus Hermaphroditus eram.

PRODIGIA.

Magni anni conuerſio.

PHOENICIS conſpectum prodigij loco habitum volunt veteres, ſed quando & vbi viſus vnquam ſit, vel in dicendo diſſentiunt, vel id ipſimet fabulosè dici confitentur. Manilius teſte Plinio, cùm huius alitis vita magni anni conuerſionem fieri prodit, iterumq; ſignificationes tempeſtatum, & ſiderum eaſdem reuerti: hoc autem circa meridiem incipere, quo die ſignum Arietis ſol intrauerit; & fuiſſe eius conuerſionis annum P. Licinio, M. Cornelio Coſſ. CCXV. Solinus cui alioqui vera falſis miſcere ſolenne eſt, de magni illius ab eius viſu, anni conuerſionē, raram inter authores fidem haberi refert, plurimos tamen eorum dicere magnū annum non quingentis & quadraginta, ſed duodecim millibus noningentis quinquaginta quatuor annis conſtare. Verùm vt illud ridiculoſum eſt credere, ita quando viſus ſit Phœnix, incertum eſt. Corn. Tacitus eſſe ait, qui aſſeuerent mille quadringentos ſexaginta vnum interijci, prioreſque alites Seſoſtride primùm, pòſt Amaſide dominantibus, dein Ptolomæo, qui ex Macedonibus tertius regnauit, Heliopolin aduolaſſe: *Sed antiquitas*, inquit, *quidem obſcura eſt, quoniam inter Ptolomæum & Tiberium minus ducenti quinquaginta anni fuerunt, vnde nonnulli falſum hunc Phœnicem, neq; è Arabum terris credidêre.* Xiphlinus eo, quo Tiberius diſceſſit, anno in Aegypto viſum fuiſſe author eſt, ipſiusq; Imperatoris mortem portendiſſe. Huic Aurelius Victor congruit. E Plinio bis uiſum colligere eſt. Primùm enim prodijſſe narrat P. Licinio, M. Cornelio Coſſ. mox ex authoritate Corn. Valeriani in Aegyptum deuolaſſe Coſſ. Q. Plautio, Sex. Papinio, & Claudij Principis cenſura anno Vrbis DCCC. in urbem allatum, & in comitio propoſitū, quod actis teſtatum ſit; *ſed quæ falſa*, inquit (aliàs quē falſum) *nemo dubitârit.* Solinus, qui alioqui omnia ferè, quæ de Phœnice habet, à Plinio, vt ſolet, tranſcripſit, unius tantùm temporis, illius nempe anni quem poſtremò ex Plinio poſuimus, mentionem facit. Quē Suidas ſecutus videtur: Phœnicem, inquit, aiunt ſub Claudio Cæſare Aegyptijs comparuiſſe διὰ τεττάρων καὶ ὀκτων. Ex quibus cuiuis ſatis liquere arbitror ipſoſmet veteres ignoraſſe,

quo

quo tempore Phœnix apparuerit, qui certè nunquam apparuit. Quare planè nescio quid in mentem uenerit Baptistæ Mantuano Christiano alioquin, qui agricolas anni fertilitatem ex illius conspectu colligere memorat, nisi poëtarum more fabulosè loquutum dicamus: ait autem:

——In medio recubans Taprobana ponto
Tempora cognoscit reditus. Tum rusticus ergo
Suspicit obseruans uolucrem. Nam creditur annum
Ille salutares, pecoriq́ & frugibus aquus.

MYSTICA.

SOli Phœnicem sacram existimârunt Aegyptij, cùm quoniam sol ortus illius, necnon etiam interitus causam credebant; tùm etiam uel quia uterque in orbe unicus haberetur, uel quòd ut sol cætera sidera, ita Phœnix omne uolucrum genus pulchritudine superaret. Alij uerò alias rationes adducunt: quòd scilicet Aegyptij, sole magis quàm reliqui homines & gaudeant & beneficio eius perfruantur. illis enim quando maximè feruet, quo tempore reliquis prouincijs remotis, & in septentrionem declinantibus gratis est, plurimùm emolumenti adfert; Nilo scilicet tunc inundante. Atque hinc est, quod poëtæ passim Phœnicem Solis alitem, solisq; sacerdotem nuncupant: ut Claudianus, cùm ait:

Solem cur Aegyptij venerêtur.

Nilus quãdo inũdet.

Conueniunt Aquilæ, cunctæq́ ex orbe uolucres
Vt solis mirentur auem &c.

Et Lactantius Firmianus:

Antistes nemorum & luci ueneranda sacerdos,
Et sola arcanis conscia Phœbe tuis.

Non desunt tamen etiam, qui Phœnicem Veneri sacram fecerint, forsan quia iuxta Claudianum:

——purior illam
Feruor Solis alat: uel quia unà cum sole magni anni periodum conficere, & metiri creditur.

HIEROGLYPHICA.

CVm itaque, ut iam diximus, Aegyptij sapientes per Phœnicem Solem intelligerent; & sole maximè feruente Nilus exundaret, identidem per Phœnicem Nili inundationem significabant: sed non simplex erat apud illos exundationis uocabulum. Nam exundare, præstare & excellere etiam dicebant, ut si quis in egregia quadam uel animi, uel corporis dote clarus esset, hunc exundare dicerent: Et nobis quoque usitatũ est, uiros doctrina uel alia quauis uirtute raros, Phœnices uocare. In quo sensu sæpè Petrarcha Lauram suam Phœnicem nuncupat. Cùm uerò etiam quippiam, quod longa annorum serie intermissum, etiam antiquatum esset, qualia sunt ludi, sacra, ceremoniæ, supplicationes, mores ritusue aliqui, triumphorum splendores uel quid huiusmodi: euenissetq; postmodum, ut instaurati contigisset, significare uellent ijdem Aegyptij, tunc quoque in eiusmodi rei significatum Phœnicem exculpebant. Eadem uolucris diuturnæ absentiæ hieroglyphicum est, necnon & animi peregrinationis in hoc corpore: dum enim Spiritum in hac terra ducimus, à patria procul absumus. Denique Phœnix æternitatis symbolum fuit, unde etiam imaginem ipsius in Philippi Imperat. numismatibus passim expressam legimus. Atque ad hunc sensum Hetruscorum poëtarum princeps amoris sui, quo Lauram suam prosequebatur, æternitatem significaturus, elegantissimè eum Phœnici, quo nomine illam non semel celebrat, assimilabat, dum canit:

Inundationis Nili typus.

Exundare quid Aegyptijs.

Phœnices qui dicti.

Ceremoniæ reiteratæ per Phœnicẽ significatæ.

Absentiæ diuturnæ hieroglyphicum.

Aeternitatis symbolum.

La onde'l di vien fore,
Vola vn Augel, che sol senza consorte

* Li.5.Hexam. c. 23.

Di volontaria morte
Rinasce, e tutto à viuer si rinnoua:
Cosi sol si ritruoua
Lo mio voler, e cosi in sù la cima
De suoi alti pensieri al Sol si volue,
E cosi si riuolue,
E cosi torna al suo stato di prima:
Arde, e more, e riprende i nerui suoi,
E viue poi con la Fenice à pruoua.

MORALIA.

[a] *Li. 5. Hexam. c. 23.*

A Phœnicis etsi fabulosæ volucris exemplo Theologi, Sanctiq; Patres moralia conscribere non dedignati sunt, atque in primis D.[a] Ambrosius resurrectionis typum inde elicit: *Docemur*, inquit, *huius auis exemplo resurrectionem credere, quæ & sine exemplo, & sine rationis perceptione ipsa sibi insignia resurrectionis instaurat. Et vtique aues propter hominem sunt, nõ homo propter aues. Sit igitur exemplo nobis, quia auctor, & creator auium Sanctos suos in perpetuum perire non patitur, qui auem vnicam perire non passus, eam suo semine voluit reparari. Quis igitur huic annunciat diem mortis, vt faciat sibi thecam, & impleat eam bonis odoribus, atque ingrediatur in eam, & moriatur illic, vbi odoribus gratis fœtor funeris possit aboleri? Fac & tu ò homo tibi thecam; expolians veterem hominem cum actibus suis, nouum indue. Theca tua, vagina tua, Christus est, qui te protegat, & abscondat in die malo. Vis scire quia Theca, quia protectio est? Pharetra, inquit, mea protexi eum. Theca ergò tua est fides: imple eam bonis virtutum tuarum odoribus, hoc est, castitatis, misericordiæ, atque iustitiæ, & in ipsa penetralia fidei suaui præstantium odore redolentia totus ingredere, ea te amictum fide exitus vitæ huius inueniat, vt possint ossa tua pinguescere, & sint sicut hortus ebrius, cuius citò semina suscitantur. Cognosce ergò diem mortis, sicut cognouit Paulus, qui ait: certamen bonum certaui, cursum consummaui, fidem seruaui; quod reliquum est, posita est mihi corona iustitiæ. Intrauit igitur in Thecam suam quasi bonus Phœnix, quam bono repleuit odore Martyrij.* Talis item generatio, qualis vulgò Phœnici ascribitur, egregie Saluatoris nostri IESV Christi typum quendam præ se ferre videtur. Hic enim sine virili semine, cælesti scilicet virtute, hoc est Spiritu Sancto intra aromatica ligna, hoc est, intra purissima Beatissimæ Virginis viscera, & ex sacro ipsius cinere, hoc est purissimo sanguine procreatus est, è quibus ceu lignis aromaticis odor quidam præstantissimus exiens, & suauiolentia sua cælos ipsos pertingens, filium Dei in incredibilem erga se amorem pertraxit: vnde illud Salomonis. *Quæ est ista, quæ ascendit, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris?* Vbi verò Christus ex Aue, hoc est, ex Deo homo factus Phœnicis instar in solitudine habitasset, & vitæ cursum impleuisset; lignis aromaticis, hoc est, Sanctę Cruci membra sua affigenda exposuit, vt nos, qui eius pignora sumus, ab omni peccatorum labe redimeret: vnde ita in Cruce, velut in nido aromatico mortuus, & ceu in cinerem redactus, in vermem sese commutauit, iuxta illud Esaiæ. *Vidimus eum, & non erat aspectus.* Dicens illud Psalmi: *Ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis.* Quemadmodum ergò nouus Phœnix ex verme nasci perhibetur: ita re vera Saluator noster vermis in Cruce factus post triduum nouam vitam resumpsit, & propria virtute ceu alis innixus ad cœlos euolauit. Tunc autem è conspectu omnium sese eripuit, cùm videntibus discipulis ascendit ad dexteram Dei Patris; &[a] *Videntibus illis eleuatus est in cælum.* Præterea, quemadmodum Phœnix vnica ales dicitur, ita etiam de IESV Christo[b] dicitur, *Non inuentus est ei similis.* Phœnicem Christo egregiè etiam hisce versibus Nicolaus Reusnerus comparat:

Iesus Phœnici similis.

[a] *Actor. 2.*
[b] *In Eccles.*

Quæ thuris lachrymis, & succo viuit amomi:
Fert cunas Phœnix, busta paterna suas.
Vnica semper auis: pater, & sibi filius ipsa:
Morte sibi vitam dat sibi sola nouam.
Nam quoties super orbe decem iam sæcula vixit:
Supremi moriens nascitur igne rogi.
Sic Christus vitam sibi reddit morte, suisq;
Christicolis: sibi quos iungit amore pari.
Verus homo, verus Deus vnus, & arbiter aui:
Lumine qui lustrat, numine cuncta fouet.

Felix

Felix qui Christo per sancta lauacra renatus;
Amne sacro vitam dum rapit, amne capit.

Possunt item Sancti huic licet fabulosæ volucri assimilari, qui post crudeliter illatam à tyrannis mortem, cælos incolunt. Vnde idem Poeta: Sácti Phœnici compa rati.

Phœnices (si vera ferunt) mori ipsa refingit:
Huic sit vt vnus aui vitaq́ mors q́ rogus.
Ite ó carnifices: Sanctorum sancta cremate
Corpora: quos vultis perdere, flamma paret.

Venerabilis [c] Beda in hæc patientissimi D. Iobi verba: *Dicebamq́ in nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies*, ita scribit: *nidus eius exterior, homo eius intelligendus est, qui de fæno carnis illius compositus à Deo fuerat, & constructus. Omnis enim caro fænum. In hoc igitur nido semper se mori sub testificatione dicebat, dum vitijs mundi, & eius concupiscentijs non viuebat, odio illam habens qua carnalis est, maculatam tunicam. Palma autem arbor secundum Græcos φοῖνιξ dicitur: Auis quoque illa, quam multi facilè quidem viuere autumant, φοῖνιξ eodem nihilominus vocabulo nuncupatur. Potuit fortassis de eadem hoc loco dixisse, vt sicut illa nidum sibi faciens, in ipso post multa tempora, à semetipsa concremari, & rursus de eiusdem nidi cineribus fertur inter breue tempus resurgere, quæ deinceps multis viuat temporibus. Fieri ergo potest, vt D. Iob in similitudinem auis illius dicat, se post mortem in carnis cinere, velut in nido pro tempore futurum, & inde resurrecturum in gloriam, atque hos æternos esse dies, quos multiplicandos sibi fideles Dei cultor expectet: ita enim & superius est loquutus, dicens: Et rursum circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum:* Hæc itaque Beda, verùm nunquid D. Iob de Phœnice Aue intelligat, vt Beda dubitat, ita nec ego vel affirmauerim, vel negauerim, verũtamen si quis id pertinaciùs affirmet, atque ita sacrarum literarum testimonio Phœnicem dari dicat, quòd ego antè semper negaui: Dicam, vel fieri potuisse D. Iob etiam suo tempore à communi istac opinione deceptum fuisse, vel quod verisimilius est, de palma, non de Phœnice loqui, vtraque enim φοῖνιξ Græcis teste eodemme: Beda appellatur, voce æquiuoca. Ita pariter Latinus interpres D. Hieronymus alium Psalmographi locum, nimirum: Iustus vt φοῖνιξ florebit, rectè Palma reddit: quem tamen locum citans D. Epiphanius, Phœnix auis transtulit, quemadmodũ quoque doctissimus Tertullianus fecit.

[c] Lib. 2. Expos. in Iob.

PROVERBIA.

Κατὰ φοίνικα ἀναβιώσκεσθαι, id est, *Phœnicis in morem reuiuiscere*, prouerbium de eo dicitur, qui longa valetudine, assiduis curis, amore, solicitudine, carceris tædio emaciatus, nunc viuidior factus ad se redit. Aristides ad statum ciuitatis refert, cuius ruinæ in nouam vrbis faciem restitutæ sunt, reparatis etiam ijs, quæ obsoleta forent, ita enim loquitur de Smyrna M. Aurelij reædificata: *Repullulat ciuitas deposito senio, vetus eadem noua, quomodo Phœnicem reuiuiscere fama loquitur.* Et rursus. *Facta est eadem vrbs, & antiquissima, & nouissima resumpta iuuenta, quod de sacra alite dicitur. Phœnicis annum* etiam prouerbio locum fecit, & de eo dicitur, qui naturalem viuendi regulam excedit, de quibus antea fusiùs diximus. Phœnicis in morẽ reuiuiscere. Phœnicis annum.

Præterea raritas huius alitis in adagium etiam cessit, vt *Phœnice rarior*, φοίνικος σπανιώτερος, de homine raro, vnde [d] Persius. Phœnice rarior.

Quando rara auis est, si quid tamen aptius exit,
Laudari metuam.

[d] Satyr. 1.

Adagium illi simile est; *Coruo quoque rarior albo.*

MEDICA. VSVS.

NON contenti verò veteres fictitiam nobis hanc alitem pro vera obstrusisse, ausi etiam sunt de medicamentis eius quædam excogitare. [a] Plutarchus cerebrum Phœnicis non tantùm dulce esse tradidit, sed dolores capitis etiam inferre. Et Plinius inter prima à Magis ex cinere eius nidoque medicinas proditas esse scribit, verùm prudenter istæc subiungit: *ceu verò id certum est, atq; non fabulosum; irridere est vita remedia post millesimum annum reditura monstrare.* Cerebrum Phœnicis.

[a] L. de tuen da sanit.

Fertur Heliogabalus profusissimus ille, ac dissolutissimus Imperator Phœnicem, vt Lampridius scribit, in conuiuijs, vel pro eo mille libras auri, vt in prætorio eas dimitteret, promisisse. Equidem aurum persoluere potuit, Phœnicem verò duntaxat polliceri. Phœnix denique nobilissimæ, & fortissimæ Heroinæ Marfisæ ab Ariosto tantoperè decantatæ insigne fuit; quæ cur id sibi nuncupauerat, ille hisce versibus indicat:

Cantic. 36. Stan. 17. & 18.

Marfiſa ſe ne vien fuor de la porta,
E ſopra l'elmo vna Fenice porta.
O ſia per ſua ſuperbia, dinotando
Se ſteſſa vnica al mondo in eſſer forte,
O pur ſua caſta intention lodando
Di viuer ſempre mai ſenza conſorte.

SYMBOLA. EMBLEMATA.

PHOENIX ita pictus, vt in nido ardere videatur, cum verbis VNICA SEMPER AVIS, ſymbolum fuit Helionoræ ab Auſtria Franciſci Gallarum regis viduæ, quoopuma quæque & pretioſiſſima inuentu difficillima eſſe ſignificabat.

Phœnix eodem modo ſe cremans, ſed cum verbis SOLA FACTA, SOLA DEVM SEQVOR, ſymbolum fuit Bonæ, Galeazij Mediolanenſium Ducis matris, quo ſe poſt obitum mariti ſoli æternoq; Deo dicaſſe innuebat.

Phœnix in medio flammarum cum verbis NE PEREAT, ſignificat hominem, qui in præſenti vita ſeſe ceu igni exponat, hoc eſt, patienter aduerſa ferat, ne in æternum pereat. Si verò hæc uerba ablatis alijs ponantur VT VIVAT, illum ſignificat, qui omnia perferat, & in hoc totum ſeſe det, vt breuitatem vitæ cum famæ bonitate compenſet.

Phœnix faſciculo aromatũ hoc eſt, nidó ſuo inſidens, neq; alarum ventillatione ignem accendens, ſed tantummodo in cælum oculorum aciem intendens, cum verbis SOLA LVMINA SOLIS, illum ſignificat, qui inter alias eaſq; pulcherrimas mulieres vnam tantummodo perit.

Phœnix in accenſo nido alas ad ſolares radios expandens cum hiſce tribus literis V. E. V. & cum verbis VT VIVAT, ſignificat hominem, qui & dum viuit, & poſt mortem ex exanthlatis ſuis laboribus immortalitatem ſibi cõparat. Tres illæ literæ ſignificant, VITAM AETERNAM VIVO: vel ſignificat hominem, qui omnem ſuam ſpem in Chriſtum dominum ſolem iuſtitiæ ponit, à quo vitæ ſuæ renouationem deſiderat. Nam ignis ſancti Spiritus typus eſt, quem exoptare, & amplecti quiſque debet, vt exuat æternum pondus, & æternùm viuat. Fuit id Emblema Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Chriſtophori Madrutij, Cardinalis Tridentini, de quo hoſce verſus me legiſſe memini, quos etſi Italicos aſcribere placuit:

Quando è da gl'anni affaticata, e graue
La prudente Fenice, il nido accende,
E cò raggi del Sole il fuoco accende,
Ond'arde, e dal morir vita riceue.
Così chi la fatica eſtima leue,
Per cui fra bei ſudor virtù s'apprende,
Se ſteſſo chiaro viuo, e morto rende,
Ne teme il vaneggiar del tempo breue.
E veramente eterna vita viue
L'huom, che lei ſempre amando il vitio abhorre
Ripieno il cuor di luminoſi rai,
E chi non cura, ch'à bel fine arriue
Se viueſſe più tempo di Neſtore
Si deue dir che non viueſſe mai.

Phœnix pariter in medijs flammis depictus, ſed ſine verbis adiectis, ſymbolum fuit Baronis cuiuſdam vulgò della trinità dicti, de quo ibidem hi verſus Hetruſci leguntur:

Rinaſce e viue ogni hor de la ſua morte
L'Alma Fenice, & ſe nel foco affina
Che ſendo ad altri ingiurioſo e forte
A lei contra il ſuo fine è medicina,
Così trahe l'huom de la commune ſorte
Lodato ſtudio, e nobil diſciplina,
E ſol per via de le fatiche aſcende
A vero honor, che glorioſo il rende.

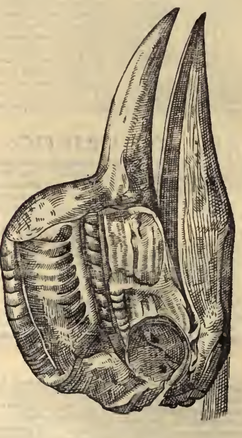
SEMENDAE

SEMENDÆ CRANII DESCRIPTIO.

SI modò cranium, cuius hic picturam exhibeo, illius Semendæ est, de qua neoterici, qui de India commentarios ediderunt, multa, eaq; parũ verisimilia commenti sunt, pro veterum Phœnice nobis obtrudere conantes, equidem nullo pacto Phœnicis caput referet, quoniam ad Aquilinum quodammodo accedere debebat. Cùm verò cranium hoc Aquilino capite vel quadruplo maius fit: itaque vel illorum Semendæ, vel certè ueterum Phœnicis minimè fuerit. Vt ut est, illud mihi pro Semendæ cranio Venetijs apud quendam Mercatorem depictum est, & pòst pro eodem, Magno Hetruriæ Duci uenditum, & in Musæo reseruatum. Damasco autem huc fuerat allatum, eratq; curuum & valdè crassum, colore albicante in anteriori parte, in posteriori verò purpureo obscuro, figura ouali. Rostrum erat palmum longum, admodum acutum, & intus cauum quidem, sed sine tribus illis fistulis, quibus musicam harmoniam à Semenda sua edi illi fabulati sunt.

Semendæ craniũ non esse Phœnicis.

Rostrum.

DE CINNAMOMO AVE. Cap. XXIX.

[a] H.9.c.13.

HANC Auem, [a] Aristoteli notam Bellonius cum Manucodiata, Rhyntace, necnon Phœnice, sicuti sæpè diximus, implicat, quare nō ab re de ea hic pertractabimus, maximè quòd rarissima sit, & Manucodiatis etiam rarior. Et quamuis nihil de ea certi habeam, ex ijs tamen, quæ ex antiquis allaturus sum, Bellonij hallucinatio manifestabitur.

SYNONIMA.

[a] L.10.c.33

A[a]RISTOTELI κιννάμωμος, Plinio Cinnamologus, (alij Cynamomus legunt) dicitur; Hermolaus Barbarus apud Arist. κιννάμολγον, non κιννάμωμον scribendum esse suspicatus est. Ornithologus authoritate Nestoris Grammatici, & medicorum, Theophrasti nempe, Aeliani, Philis, Dionysij, & eius interpretis Eustathij, Cinamomum per n simplex scribendum esse putat à cinamomo, videlicet aromate, quod primam corripit. Sed cùm passim apud Poëtas eosq; præcipuos, vt Ouidium & Claudianum primam variari, & modò per n simplex, modò per duplex scribi videam, id non magnifacio. Eustathius Aristoteli tum ipsos surculos, tum ipsas Aues, ex illis nidum cōstruentes κιννάμωματα genere neutro plurali dici tradit, quod sanè commodiùs fit apud Græcos, quibus ὄρνεον generale auium nomen etiam neutrum est. Ego nullum neque apud Græcos, neque apud Latinos auis nomen neutrum noui. (Etymum. Ken. Kaneh.) Ornithologus ab Hebraica, vel Arabica voce קן Ken, id est, nido, ex quo cinnamomum decuti volunt, nominis originem, non absurdè peti posse arbitratur; vel à קנה Kanec, hoc est, canna, seu arundine. Cinnamomum enim cortex fruticis est figura cannę, seu canalis instar, vnde vulgò etiam (Canella.) canella vocatur.

FORMA. DESCRIPTIO.

[a] In Euterpe

PRAETER vnum [a] Herodotum, si modo de Cinnamolgo loquatur, neminem veterum habemus, qui de magnitudine Cinnamulgi meminerit. Is verò grandem etiam solummodo dixit. Etsi enim Vincentius Belluuensis Aristotelis testimonio Passere aliquanto maiorem, coloris partim flaui, partim cærulei esse, rostrumq; habere longum ad flauum vergens scripserit, nihil tamen tale apud Philosophum legitur, nec apud quemuis quod noui, alium.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

CInnamulgus auis equidem peregrina est, atq; hactenus nobis incognita, ita vt ad certū auium genus referre non potuerimus; quia tamen ex Herodoti verbis carnibus vesci colligimus, itaque vel ad rapacium, vel Coruinum genus reducendam arbitramur. Vnde profectò Phœnix minimè esse poterit; siquidem Aristoteles grauissimus & veridicus author nunquam nobis nugas pro veris obtrudit, vt hic saltem facere conatur Bellonius, qui quàm benè etiam concludat Rhyntacem esse prorsus non capio, neque vllum uideo tantæ audaciæ fulcrum. Nec Manucodiata denique fuerit, nam hæc pedibus caret, quod cùm in omnibus Auibus Aristoteles disertè negauit, Cinnamomum apodem dicere minimè potuit.

LOCVS.

(Auis Arabiæ.)

ANtiqui fermè omnes, atque ipse etiam Aristoteles Cinnamulgum in Arabia degere scripserunt; unde Solinus auem Arabiæ, illam nuncupabat. Dionysius Afer, ubi Cinnamomi laudes prosequitur, ex Insulis inhabitatis ab Auibus eiusdem nominis id afferri quidem, sed terram quæ id ferat, ignorari unà cum Herodoto memorat. Possit tamen conijci insulas illas prope mare rubrum esse, quod inter Africam est, & Taprobanem insulam. Contrà [a] Albertus Cinnamulgū in Aethiopia ex nobiliori cinnamomo nidum texere, auemq; simul cum interraneis suis non euisceratam propter aromaticum eorum quibus nutritur, odorem comedi scribit, sed sine ullo authore. Nos apud Ctesiam referente [b] Plutarcho Rhyntacem apud

[a] Lib.23.de Animal.
[b] In vita Artaxer.

cem apud Persas nasci, in qua nihil excrementi inueniatur, sed interna omnia adipe plena esse suo loco diximus. Cum hac Cinnamulgum Albertus, eiusq́; in hoc fortè æmulus Bellonius cõfundunt, cùm tamen de Cinnamomo id veteres minimè scripserint. Idẽ [c] Albertus locũ Aristotelis de Alcyone traducens, eam auem minus bene cum Cinnamulgo confundit, ut & alij eum sequuti ineptissimi scriptores.

[c] L. 9. Hist. cap. 14.

NIDVS.

De uolatu, moribus, generatione, nihil prorsus memoriæ proditum reperitur: nisi quòd nidum ex præstantissimi, odoratissimiq́; aromatis, cinnamomi inquam surculis extrueret: uerùm de nidi loco, & quomodo cinnamomum id colligatur, qui id tradiderunt autores quàm maximè dissentiunt. Aristoteles enim in excelsis arboribus, & arborum ramis nidificare dixit. Huic Solinus astipulatur, & in excellentissimis lucis nidulari, & nidum propter ramorum altitudinem & fragilitatem hominibus inaccessum esse de suo addidit. Contrà Herodotus in præruptis montium extruere nidum prodidit; cuius uerba, ut quantum Aristotelis doctrinæ aduersentur, lector uideat, apponere libuit: *Cinnamomum*, inquit, *Arabes mirabiliùs, quàm thus aut Casiam legunt, nam aut quomodo, aut qua in terra illud gignatur nequeunt dicere: nisi quod probabili ratione utuntur, quod quidam uolunt id gigni in his regionibus, ubi Dionysius educatus est, & ipsas cinnamomi festucas afferri à grandibus quibusdam auibus ad nidos è luto constructos in præruptis montium & hominibus inaccessis. Contra quas hoc Arabes excogitarunt: boum, asinorumq́; defunctorum, & aliorum iumentorum membra minutatim concisa, in ea loca portant, & ubi iuxta nidos posuêre, procul abscedunt. Ad hæc frusta delapsa uolucres, ad nidum suum carnem comportant; cui sustinenda impares nidi ad terram discissi labuntur; tunc Arabes ad colligendos eos accedunt.* Hæc ille. Quæ sanè uerba [a] Plinius planè peruertit, dum priuatim illum id de Phœnicis nido intellexisse, & plumbatis sagittis decuti scribit, hoc scilicet de suo addens, ut aliàs etiam diximus. Quodsi uerò quispiam Plinium id ab Aristot. qui pariter ita ex arboribus peti, & destrui nidum dixit, mutuatum fuisse obijciat, is tamen Aristotelem minimè de Phœnice dixisse id crediderit. Nunquid uerò Herodotus & Aristoteles de eadem aue intellexerint, etsi id audacter non affirmem, non tamen omninò negauerim. Etenim fieri potèst, ut utroque modo cinnamomum decutiatur, auisq́; tam in arboribus, quàm in præruptis montibus nidificet: siquidem id etiam de multis rapacibus uerificatur. Neque uerò etiam istæc mihi fabulas sapere uidentur, etsi falsa omnia sibi hoc unico argumento nixus Plinius, quoniam in Arabia cinnamomum non reperiatur, uideri dicat, eumq́; fortè sequutus Aelianus: *Eorum*, inquiens, *quæ nunc adferuntur, fides, si mereantur eam, siue minus, penes Indos esto, quibus authoribus hæc ad nos fama dimanauit: quanquam & Nicomachi filius Cinamomi auis suauissimo illi aromati cognominis meminit. Hanc Indi ad se eodem vocatum nomine cinnamomum aroma adferre aiunt: ubi verò aut quomodo id proueniat, hominum nosse neminem.* Hactenus ille.

Herodotus ab Aristot. dissentit.

Arabesq́ue Cinnamomum colligant.

[a] L. 12. c. 19

HIEROGLYPHICVM.

Aegyptij aromatarium, aut quempiam ab aromatum mercimonijs ditescentem significaturi, Cinnamulgum pingebant, quod hæc auis, ut ostendimus, ex illo aromate nidum sibi texat.

Aromatarij typus.

DE PICIS MARTIIS. Cap. XXX.

Iam tandem ad institutum à nobis ordinem, à quo digressi sumus, reuertimur & ad Picos accedimus, quorum historiam subinde post Picas promisimus, quoniam & illos humano sermoni assuefactos aliquando legamus, tùm uerò maximè quòd rostro sint durissimo & robustissimo.

ÆQVIVOCA.

Picus [a] Aristophani Attica & Dorica lingua πελέκας, communi uerò πελεκὰν appellatur παρὰ τὸ πελεκᾶν τὰ ξύλα hoc est, à perforandis lignis: quod præter Picos Chamæleonti quadrupedi etiam competit, quòd & ipse arbores, animalculorum sub earum corticibus latitantium causa, rostro pertundat; Idem de alio quodam animali prodidit [a] Petrus Martyr, cui admirandum rostri formam tribuit, utpotè quod dodrantalis magnitudinis, & acutum esse ait, & oris loco in cuspide foramen habere, per quam linguam longissimam in cubilia formicarum protrudat. Præterea πελεκὰν Aristoteli non Picus est, sed Platea, ut [b] Plinius & Gaza

[a] In Auib.

Chamæleõ quadrupes.

[a] Hist. Ind. c. 7. dec. 8.

[b] 9. H. c. 10.

Pelecan Aristotelis.

& Gaza interpretantur, uel ut Cicero, Platealis: Ne quis tamen πελεκᾶν Ariſtoteli, & Ariſtophani eandem auem ſignificare exiſtimet, itaque huius uerba aſcribere operæpretium eſt, quæ ſic habent ὄρνιθες ἦσαν τέκτονες σοφώτατοι πελεκᾶντες, οἳ τοῖς ῥύγχεσιν ἀπεπελέκησαν τὰς πύλας, ἦν δ' ὁ κτύπος αὐτῶν πελεκώντων ὥσπερ ἐν ναυπηγίῳ, ubi pro πελεκώντων ſcribẽdum haud dubio πελεκάντων, ut ſit participium à πελεκάω. Andreas Diuus Ariſtophanis interpres ad Græcam uocem alludens pelecantes tranſtulit. Verba ad uerbum tranſlata ita ſonant eo interprete: *Aues erant ſapientiſſimi pelecantes. qui roſtris dolauerunt ianuas: erat autem ſtrepitus ipſorum pelecantium tanquam in nauis fractione.* Quod ſi tamen quiſpiam pertinaciùs, quàm uerius de quauis aue roſtro contendente intelligendum Ariſtophanem aſſeueret: Heſychij & Suidæ tamen uerbis, quæ noſtræ opinioni ceu calculum addunt, uelit, nolit, acquieſcere cogitur. Ille enim ſic ſcribit, πελεκὰν ὄρνεον τὸ κολάπτον καὶ τρυπῶν τὰ δένδρα, hoc eſt, *Pelecan auis excauans, & perforans arbores.* Hic ita habet, εἶδος ὀρνέου τρυπῶν τὰ δένδρα, ἀφ' οὗ καὶ δενδροκολάπτης καλεῖται, id eſt, *ſpecies auis perforans arbores, à quo etiam arborum perforator dicitur.*

Gryphes pici dicti. Porrò Romani Picos etiam uocabant, quas Græci Gryphas, belluas fabuloſas quadrupedes, auritaſq́; uiſu & forma terribiles, corpore leonino, roſtro, alis, pedibus Aquilinis, de quibus ſuo loco abundè dictum fuit, ad quem lectorem remitto.

Pic⁹ cur in Auem eam mutat⁹ fingatur. Picus etiam, Rex Latinorum, Saturni filius, Fauni pater, Latini auus, auguriorum peritiſſimus dictus fuit, qui à Circe adamatus, cùm ſpreto eius coniugio, Canentem Nympham duxiſſet uxorem, ab irata Dea, uirga percuſſus in auem ſui nominis mutatus fertur: Quæ ſanè fabula Picum auem ab illo primum in auſpicium adhibitam fuiſſe ſignificat: Meminit eius Pici [c] Ouidius:

[c] Metam. 13.

> *Picus in Auſonijs proles Saturnia terris,* &c.

[d] Aeneid. 7. Et [d] Vergilius:

> *Picus equûm domitor, quem capta cupidine coniux*
> *Aurea percuſſum virga, verſumq́; venenis*
> *Fecit auem Circe, ſparſitq́; coloribus alas.*

Iupiter picus dictus. Picum (πῖκον) Iouem quendam etiam dictum fuiſſe legimus, qui Occidentis imperio Mercurio filio tradito poſt uitam annorum centum & uiginti obijt, & corpus in Creta inſula humari uoluit, cum tali inſcriptione HIC CONDITVR DEFVNCTVS PICVS IVPITER. Suidas plurimos huiuſce ſepulchri inſcriptus ſuis meminiſſe tradit.

Picumnus. Picumnus denique non pro Pico tãtùm, ſed pro Pica etiam ſumitur; & Picumnus is Deus dicebatur, qui in ſacris Romanis adhibebatur, cuius meminit Aemilius Macer:

In Theogonia.

> *Et nunc agreſtes inter Picumnus habetur.*

SYNONIMA.

[a] In Hiſtor. Animal.

[b] In cõment. au Ariſt.

NOmenclaturæ, quas hîc modo damus, Picis Martijs omnibus conueniunt. Pro Hebraica uoce אנפה anapha nonnulli Picum interpretantur, [a] Auicennæ interpres pro Pico alibi Bleſchiat habet: & alia quædam barbarie plena nomina apud [b] Albertum leguntur; *inuenitur,* inquit, *genus vnum Dura ſiue Pice, quod vocatur Koduron Græcè, quod quidam vocant Kafrabeos Cyboleth: ſub quo etiam comprehenditur aliud genus, quod vocatur Rubo7, quod maximè perforat ligna.* Græci uocabulo generico Picũ Δρυοκολάπτην appellant, quãuis tamen Ariſtophanes alibi δρυκολάπτην triſyllaba uoce, atque alibi δρυοκολάπτην per ο in ſecunda dixerit. Heſychio etiam δρυοκόλαψ dicitur ἀπὸ τοῦ κολάπτειν δρῦς, hoc eſt, à pertundendo arbores, Δρῦς enim non ſemper ſimpliciter quercum Græcis ſignificat, ſed lata ſignificatione pro quauis arbore accipitur: quare etiam δενδροκολάπτης, ξυλοκόπος & δρυοκόπος Ariſtoteli uocatur. Gaza pro δρυοκόπῳ Roboriſecum uertit, atque ita pariter ξυλοκόπος ligniſecus traduci poteſt. Nam & ξυλοκόπος dicitur is, qui ligna cædit, quem nos un reſtelatore dicimus. Δρυτόμος apud Ariſtophanem in eadem ſignificatione legitur; & κολάπτης à Miletio etiam Picus appellatur ἀπὸ τοῦ κολάψαι τὸ μέρος τὸ πληττόμενον, id eſt, à quatiendo illud quod percutitur: à Græcis recentioribus κηρκινίσης.

Δρυς quid Græcis.

[c] L. 12. Origin. c. 7.

Picus an a roſtro dictus.

Latini Picum ſimpliciter, uel cognomento addito Picum Martium dicunt, quoniam Marti ſacra auis haberetur. Feſtus à Pico Aboriginum quibuſdam dictam putari ſcribit, [c] Iſidorus à Pico Saturni filio, qui idem cum illo eſt, & Pico primùm in auſpicijs uſus. Plinius nunquam ſimpliciter Picum, ſed uel Picum arborarium, uel arbores cauantem nominauit. Ornithologus inquirendum proponit, nunquid Picus à roſtro dici poſſit: quoniam, inquit Toloſani roſtrum olim uocabãt beccum: unde Becca ſſe, hoc eſt, Gallinagini apud Gallos nomen inditum

eft. Nos quoque patria voce roftrum quidem beccum vocamus; verùm nunquid ab eo Picus, quafi beccus dici queat, alij iudicent. Ego potiùs à Flandrorum picken, quod eft, roftro tundere, nomen auis dimanaffe crediderim; Siquidem verbum illud proximè cùm ad nomen, tùm ad naturam auis accedit. Vt verò poetæ Martem Mauortem, ita etiam Picum Mauortium, & alitem Mauortiam nuncupant: vnde Mantuanus:

Turmatim campos volucris Mauortia Picus.

Itali omne Picorum genus Pico vocant, feu Picchio, Hifpani, fi benè memini, Bequebo, Galli Pic, Pimar, Pinnar, Picu Mart, & Befchebos à pungendis fcilicet arboribus: Germani Specht, quæ vox cum σπελλιτος (fic Picum Hefychius nuncupat) fimilitudinem habere videri poteft. Belgis appellatur een Spicht, Northmannis Efpec, Anglis Afpecht, vel à Vuodpecker, vel Raynbyrde: In Carinthia Baumhecker, Polonis Dzieziol, Turcis Sægarieieck.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

A[a] Riftoteles tria Picorum genera recenfet; vnum Merula minus, cui rubidæ aliquid plumæ inest: alterum ea maius: tertium non multò minus, quàm Gallina. Mihi præter iftæc, bina item alia genera obferuata funt, quæ pòft etiã illis adijciam. Differunt verò omnia corporis magnitudine potiffimùm & colore. Multi prætérea fcriptores alias aues Picos vocantes, eas velut illorũ genera faciunt: atque in primis Albertus, *Picus*, inquit, *alius marinus eft, alius fyluestris; vterque cauat cortices arborum, papulum fubeffe fperans*. Quo loco Ornithologus Picum illum, quem marinum vocat, non effe aliam auem, quàm Alcyonem rectè meo iudicio iudicaret, fi & ille arbores pertunderet, quod non credo, quare aliam effe, omnino ftatuendum eft. Idem [b] Albertus, vbi Tetrix quædam auis Ariftoteli vocatur, quam Athenienfes Vragen vocant, fic habet: *Radoryx fpecies quædam Picorum eft, ferè fimilis Turdo*, quod approbari neutiquam poteft. Rurfus vbi Ariftotelis aliam auem Glottin appellat, *linguamq; prælongam exercere* tradit, *apud fuos Picum linguofum dici, & linguam cæteris Picis longiorem habere, & rarò & nifi in receffibus magnarum & veterum fyluarum inueniri fcribit*. Ego verò neque Picum hoc nomine agnofco vllum, neque etiam Glottidem omnino Picorum generi, fed Gallinularum paluftrium potiùs annumerem. In eundem errorem Niphus incidit, qui Glottin Lingulacam effe vult, & Picum Tocciolum vulgò dici affeuerat, qui formicas & vermes oblonga fua lingua extrahit. Hefychius & Varinus [c] Ariftophani quandam auem Dryopem nominari, & à Dryocolapte diuerfam effe fcribunt, fed quæ fit, ab eius Scholiafte non explicari. Dryopes verò populi funt tefte Suida circa Pythonem. Iidem alibi quoddam Pici genus effe tradunt, quod γραύγος dicatur: cùm tamen aliis κραύγοι neutro genere auem effe dicant quandam nomine eius non expreffo: quodfi verò nomen id Pico conuenire poteft: ego à Belgarum crauvven, hoc eft, fcalpere deductum id effe crediderim, quod verbum ijfdem fcandere, quod Picorum proprium eft, fignificat. Porrò Cardanus auiũ quoddam genus pifcofum dici, inquit, roftri & corporis magnitudine celebre, quod in Occidentali India Alcatrax dicatur, cinerea croceauè pluma deftinctum, roftro duorum palmorũ in acutum tendente, cùm tamen roftrum tum Ciconiæ, tùm Gruis parum ab hac magnitudine abfit. Verùm ex hifce quæ dicta funt, Picofum, non pifcofum legendum cum Ornithologo exiftimem, etfi tamen cum tanta roftri longitudine Picum nunquam obferuauerim: Idem etiam quandam ait aliam auem Picutum dici, cui roftrum toto corpore maius fit, corpus verò Coturnice paulò maius; rurfus roftrum, vbi capiti iungitur, latum effe tribus digitis, aduncum, quo terebrat arbores, atque ibi à caudatis fimijs arte ac roftro, quanquam pufillum fe tueri pulchrè. Illud denique in illo mirum effe, quod linguæ loco pennam habeat, fecus ac in reliquo volucrum genere: fibulare vehementer, & in eadem terra ali, qua Alcatraz. Verum nunquid monftruofa iftæc auis Picis fit annumeranda, lectori diiudicandum propono, ego nullam in ea cum Picis fimilitudinem reperio, neque etiam uideo, quomodo roftro, quod recuruum effe ait, arbores terebrare queat. Id enim Picis neutiquam refpondet, quibus ad obeundam eadem actionem longiufculum quidem, fed rectum admodum natura largita eft.

[a] *L.9.Hift. cap.9.*

Picus Marinus Alberti quæ Auis. Alcyon.

Tetrix.

[b] *L.5. de gener. c.6.*

Vrage.

Glottis.

Niphi error.

[c] *In Auib.*

Dryopes populi.

Craugus.

Pifcofæ aues Cardano quæ. Alcatraz.

Picutus.

FORMA. DESCRIPTIO.

Picis omnibus cùm non eadem fit corporis magnitudo, vt antè dictum eft, itaq; ea ex peculiari quorumcunque defcriptione petenda eft. Omnes tamen in hoc conueniunt, vt roftrum habeant rectum, durum, rotundum & robuftum, ad perforandas arbores admodum accommodum. Lingua etiam tefte [a] Ariftotele omnibus πλατεῖα καὶ μεγάλη, hoc eft, latiuf-

[a] *Lib.9. Hiftor. c.9.*

eſt, latiuſcula, & maiuſcula, ſeu potiùs, vt vetus quidam interpres tranſtulit, lata & longa. Nos longam quidem in omnibus, & in Torquilla etiam, & ad occiput vſque extendi, & ſuper totum capitis verticem ceu in glomum conuolui obſeruauimus, adeo vt cùm exeritur, tanquam è multis inuolucris in longum admodum extendatur: latam verò minimè: quinimo contrà acutiſsimam. & in extremitate quodammodo cartilagineam, ad lancinandos vermiculos, in quos per foramen roſtro primò pertebratū immittit, perquā idoneam: vnde Albertus: *quædam*, inquit, *aues linguam habent compoſitam: poſterius ex carne, antè ex cornu acutiſſimo, ſicut Picus niger, qui infigit linguam in lignum, & pungendo extrahit vermes*. ſed quod nigro ſoli ille attribuit, id cæteris etiā commune eſt. Nos linguæ anatomen adiecimus, vt res legentibus dilucidior euaderet, in qua miram quoq; muſculorum eam mouentium diſpoſitionem habes.

Figura hæc oſtēdit internam & inferiorem ſurſum verſam capitis Pici viridis diſpoſitionem.

- A A. Vniuerſum roſtrum.
- B. Lingua exerta.
- C. Baſis linguæ.
- D. Trachea.
- E E. Portiones carneę in roſtrum deſinentes inferius.
- F F. Portiones durę ſi dem imitantes.
- G G. Muſculi recti ab interna thoracis parte enati ad linguam deſinentes.
- H H. Muſculi tracheæ arteriæ circumuoluti ad baſim linguę venientes.
- I. Reuolutio ad inſtar faſciæ.

A. Muſculorum linguam mouentium ortus.
B. Monſtrat quomodo ſuperius per caput feruntur iidem muſculi.

Crura item omnibus breuiuſcula ſunt teſte Philoſopho, at admodū robuſta: Digiti pedum bini antè, & totidem retrò, quod ſolis ipſis, ſi quaſdam nocturnas, Pſittacos, & Iynga excipias,

Albertus

Albertus peculiare eſſe ſcribit: cùm tamen Picus cinereus ſeu Sitta, & qui ipſi Oriolus, Plinio Picus nidum ſuſpendens dicitur, necnon & Picus muralis digitos cæterarum auium more, ternos ſcilicet antè, vnum verò pro calce obtineant. Talem autem digitorum diſpoſitionem ſagaciſſima rerum natura Picis conceſſit, quòd arborum ſcanſioni admodum eſſet idônea: ſunt uerò digiti ualdè coniuncti, vt arborem, quam ſcandunt, firmius apprehendant; quare *vngues* etiam, vt Ariſtotelis verbis vtar, *habent vncos, commodiores, quàm Monedula ad tuttorem arborum repetationem; his enim affixis aſcendunt*. Caudam denique admodum rigidam & duriuſculam in Picis omnibus obſeruaui, & pennas eius in extremitatibus ſuis fermè nudas, quibus haud aliter, quàm pedibus inter rependum innituntur.

Cauda.

L O C V S.

IN arboribus plerumque degunt, & in quibuſuis ferè regionibus reperiuntur; rari tamen, ut audio, in Belgio, & priuatim in Hollandia. Italia omnia ſemper Picorum genera alit præter maximum, quem nunquam mihi conſpicere licuit. Mirum itaque quod ſcribit [a] Plinius *in Tarentino agro negari Picos*.

[a] Lib. 10. cap. 29.

V I C T V S.

PIci omnes vermibus (σκώληξι) veſcuntur, vnde Dryocolaptes Græcis, vt diximus, appellantur, quòd τὰς δρῦς, id eſt, arbores tundant, *quarum percuſſi corticis ſono pabulum ſubeſſe intelligunt*, vt ait [a] Plinius, è ſono nimirũ cõiectura de ſoliditate facta. Vermes enim partibus non ſolidis ferè inſunt. Cùm verò eos venentur, *tam vehementer, arbores excauare* dixit [b] Ariſtoteles, *vt ipſas ſternant*. Imò verò admirandum hoc de quodam Pico tradit, *quod iam miteſcens amygdalum, quod rimæ inſeruerat, vt fixum conſtanter ictum reciperet, tertio ictu pertuderit, & nucleum ederit*. Cuius rei etiam Albertus oculatam fidem exhibet: poſuiſſe ſeſe dicens amygdalum in foramine, quod Picus fecerat, idque mox redeuntem Picam ſe inſpiciente perforaſſe, & fracto oſſe nucleum ei in cibum ceſſiſſe. Vnde quis præter uermes fructibus Picos veſci exiſtimet, cùm tamen longè aliter ſeſe res habeat. Non enim amygdali nucleum in cibum illi ueniſſe ſtatuendum eſt, etſi id Albertus, atque ipſemet Ariſtoteles crediderunt, uerùm præ nimia auiditate nucleum illum abſtuliſſe, uermes, quibus auidiſſimè ſemper inhiat, ſub illo latitare credentem. Vermium autem nomine inſecta intelligo exigua, qualia ſunt formicæ, culices, & vermiculi illi, qui ſub lignorum corticibus, atque in medulla ipſorum latitant, quos coſſos vocant. Vermis enim omnibus id genus inſectis commune nomen eſt, quamuis Lumbrici terræ id præcipuè ſibi uendicent. Vbi verò Ariſtoteles vermium & culicum cauſa, quercus tundere dixit; Gaza pro σκνῖπας culices tranſtulit. Nos formicis etiam exerta lingua, ac ſecundum arborum truncos exporrecta ceu in ueru infigere obſeruauimus.

[a] Lib. 10. cap. 29.
[b] L. 9. Hi. cap. 9.

Vermis q̃d

N I D V S.

ALBERTVS Picos omnes in cauis arborum nidulari ait: quod ante eum Plinius prodidit, ſed quod ſolos inter cæteras aues pullos in ijs educet, vt hic vult, verum nõ eſt, nam & Vpupam id facere [a] Ariſtoles teſtatur. Eligunt verò Pici eodem [b] Ariſtotele teſte inter alias arbores oleas, in quibus nidum extruant: ſed id rurſus Albertus Pico maximo nigro priuatim tribuit. Locũ, in quo nidulaturi ſunt, in arboribus ipſi excauare dicuntur, & tanto artificio nidũ exſtruere, vt ligna illa, è quibus inter ſe conſertis conſtat, manibus facilius ſeparentur, quàm ferro diſſecentur, vti in pinea nuce vſu venire etiam videmus. In huius nidi artificium incidens D. Conſalis Ponce de Leon Hiſpalenſis interpres, & Scholiaſta Sancti Epiphanij. Ego, inquit, dum hæc ſcribo (ſcribit autem ad caput Sancti Epiphanij de Pico) in horto ædium Magnifici Alphonſi Ciaconis Dominicani uiri optimi, & doctiſſimi, quos ille in Pincio habet, Mediceis hortis contiguas, ferè quotidie Picum uideo, in proceriſſima pinu nidum excauantem induſtriè, & affabrè, ut uel admoto circino rotũdius reddi foramen à perfectiſſimo Geometra vix poſſit. Quod uerò ad Ciaconis potiſſimum domum auicula confugeret, id etiam inter ἀκούσματα θαυμάσια, recenſendum à Phyſiologis: quippe non aliud eſt hiſce naturæ miraculis anguſtius in urbe delubrum, non certius aſylum. Hæc ille. Pullos ſeptem uel octo educant, quos *exire ex ouo à cauda* Hylas, referente Plinio, tradidit, *quoniam pondere capitum peruerſa oua poſteriorem partem corporum fouendam matri applicent*. Solus uerò Oriolus inter cæteros non in cauis arborum nidificat, ſed nidum ex ramis arborum ſuſpendit.

[a] Lib. 6. Hiſtor. c. 1.
[b] L. 9. Hiſt. cap. 9.

Nidi Picorum artificium.

Orioli nidus.

GRESSVS.

GRESSVS. INCESSVS.

[a] Lib. 23. de Anim.

ALBERTVS [a] *Picos nunquam considere in saxis* asserit, *ne aciem vnguium obtundãt.* Quod etsi omnino nolim inficiari, quoniam reuera vnguium acie ad repen-dum more felium maximoperè indigent, vereor, vt quod Aquilis, nonnullisq; alijs rapacibus Aristoteles ascripsit, id ad Picos ille transtulerit. Non me latet interim ipsummet Aristotelẽ etiam dixisse *Picos nunquam humi consistere.* Cuius rei, si mihi assignanda foret ratio, vtroq; pede in Alberti sentẽtiã irẽ: Illa enim ipsa hoc dictare videtur, vt quibus ad vitæ suæ munera obeunda vnguium maxima sit necessitas, eorum etiam maximam curam gerant. *Scandunt* enim teste Philosopho *per arbores omnibus modis, καταπρὸς ἀσχαλαβώτας, καὶ ὕπτιοι, καὶ ἐπὶ τὴν γαστέρα*, hoc est, vt Gaza & Hermolaus interpretãtur, *vel resupini more stellionum, vel in ventrẽ ingrediuntur.* [b] Plinius *ἀσχαλαβώτας feles* transtulit: *Pici*, inquiens, *arborum excauatores scandunt in subrectum felium modo, illi verò & supini:* nimirum non modo sursum per arborem reptando, sed deorsum etiam, & sub ipsis ramis pedibus & ventre sursum, tergo deorsum terram versus conuerso; id enim *ὕπτιοι* apud Aristotelem dicere videtur, & per exegesin etiam in ventrem. Niphus longè aliter ingredi Picos tradit. Nam ita dictionem resupinè apud Aristotelem exponit, vt fit humeris & pedibus similiter iuxta positis ad arborem; rostro verò & pectore ad contrarium arboris conuersis ascendere: qui sanè ascensus antè tradito, si modo verè loquitur, difficilior, & mirabilior fuerit.

[b] L. 10. c. 18

INGENIVM.

[a] Exercit. 237.
[b] Lib. 23. de Animal.

PICOS humano sermoni asuescere [a] Iulius Scaliger inuectus in Cardanum, quod hos, vbi de auium humana verba imitantium docilitate agit, omiserit, affirmat, sed minus aptè & rariora & pauciora quam Picam reddere. [b] Albertus verò cùm Picum perfectè aliquando loqui scribit, & Martialem, vbi ait, *Parua loquax volucris* &c. testem citat, quod ad Picam referre debebat, non leui errore ad Picum transtulit.

AVGVRIA.

Picus Ferroni' quis.

FESTVS Picos inter præpetes & Oscines, & alibi inter Oscines duntaxat enumerat. *Pica aut Martius*, inquit, *Ferroniusq; & Parra, & in Oscinibus & in Alitibus habentur* vbi legendum est Picus autem Martius &c. verùm quis Picus ille Ferronius sit, nusquam hactenus legi: nisi fortè ita dici posit Picus ille maximus totus niger à furuo colore quasi furuonius, vt Iacobus Dalechampius existimauit: sed tunc Furuonius etiam ibi legendum foret. Vt vt est, alij iudicent; mihi Dalechampij coniectura minimè displicet. Erant autem Pici, vt [a] Plinij verbis vtar, *in auspicijs magni*, &, vt paulò post idem ait, *principales Latio in augurijs, à rege, qui ijs nomen dedit.* Et Seruius Picum Regem à poëtis in eiusmodi nominis auem transformatum fingi ideo credit, quòd augur fuisset, & talem auem domi habuisset, per quam futura cognosceret, quod Pontificiales libri indicant. De euentu verò auspiciorum per Picos inter authores non bene conuenit: Siquidem [b] Alexander ab Alexandro Picum & Lusciniam efficaci auspicio habitos, prosperaq; semper, & felicia portendisse asserit, si potissimùm à sinistra augurium fecisset. Et Strabo author est Picenses, qui & Piceni dicuntur (sunt autem populi in quinta regione Italiæ ad mare Adriaticum, & eorum regio Picenum appellatur, vulgò Marca Anconitana) à felici Pici Martij omine, quòd in vexillis eorum è Sabinis (à quibus originem traxerunt) Asculum commigrantium insedisset, appellatos fuisse. Alij contrà infelix Picorum augurium crediderunt, & [c] Horatius in primis, vbi ait:

[a] L. 10. c. 18
Picus cur in auẽ mutatus.
[b] L. 5. Gen. dier. c. 13.
Picẽses vnde dicti.
[c] L. 3. Car. Ode. 27.

Teq; nec laeuus vetet ire Picus,
Nec vaga Cornix.

[d] In Asinaria.

Et [d] Plautus infaustum ex eisdem auspicium captat:

Impetritum, inquit, inauguratum est, quouis ammittunt aues
Picus, Cornix est ab laeua; Coruus, Parra ab dextera
Consuadent: certum herculè est vestram consequi sententiam,
Sed quid hoc, quod Picus vlmum tundit? non temerarium est.
Certè herclè ego quantum ex augurio auspicij intelligo,
Aut mihi in mundo sunt virgæ, aut Atriensi Sauria.

In

In hac quoque significatione hosce versus apud doctissimum quendam nostri çui poëtam me legisse memini:

Tum Martius Picumnus, vt cauum nidum
In roboretis excauanis abrepsns
Vagina emittens deplicatili linguam,
Cantauit oscen carmen impijs lauum
Effatus augur curiosior templum
Suspendiosum adiudicat neci scribam.

ᵃ Plinius Picum in capite L. Tuberonis, in foro iura pro tribunali reddentis, ita placidè sedisse memorat, vt manu apprehenderetur: respondisseq́; vatem exitium imperio portendi, si dimitteretur; at si exanimaretur, prætori; & illum auem protinus concerpsisse; neque multò pòst impleuisse augurium. Idem Valerius Maximus, sed de Cælio Pontio, pariter tamen prætore memorat, & simul cum quadraginta alijs Cælijs interijsse scribit.

ᵃ *L.10.c.18* — L. Tuberonis mors. — Cæliorum mors.

PRÆSAGIA.

PICVS Martius veteribus pluuiæ auis dictus est, quia scilicet certissimũ illius præsagium haberetur. Præsagire verò pluuiam credebatur ex vocis sono, cùm nempe validiùs, quàm soleret, stridere obseruabatur.

Pluuię presagium.

MYSTICA.

MARTI bellorum præsidi Picum consacrabat, atque immolabat stolida gentilitas, uel quoniam milites ad bellum ituri hac aue in auspicijs vterentur; vel quia auis sit robusta & animosa, & tanto rostri robore valẽs, ut arbores etiam subuertat; uel fortassis propter antiquissimum Martis oraculum, in cuius sacra quercu Picus insidebat: ita enim pro Columba, ut alij uolunt, legendum arbitror. Id verò oraculum Dionysius Halicarnassæus in Tiara, quæ Matiena dicitur, fuisse scribit, non dissimile Dodonæo oraculo in fabulis item celebrato, nisi quòd hic in sacra quercu Picus non sederet. Fuit verò Picus à Latinis summo semper cultu & honore habitus, vt ᵃ Plutarchus refert, quòd Romulo & Remo infantibus expositis lupam dicerent vbera præbuisse, Picumq́; etiam accessisse, qui simul pueros enutriret, custodiretq́;, quare & Lupa Marti quoque sacra creditur: Meminit eiusdem fabulæ ᵇ Ouidius:

Lacte quis infantes nescit creuisse ferino?
Et Picum expositis sæpe tulisse cibos?

Hinc quoque idem ᶜ Plutarchus alibi ita inquirit: *quid est*, inquit, *quod Latini Picum colunt, & omnes ab hac aue mirum in modum abstinent? An quia Picum* (τον πικον) *dicunt Pharmacis mulieris in sui nominis Auem mutatum oracula reddere, & vaticinari interrogantibus? An hoc fabulosum & fide indignum est; verisimilior verò fabula, quæ Romulum & Remum infantes expositos narrat non à lupa solùm lactatos esse, sed etiam à Pico aduolante pastos? nam quoque in locis nemorosis circa montes, vbicunq́; Picus apparet, ibi etiam Lupus, vt Nigidius scribit, siue potiùs quòd vt alia auium alijs Dij, ita hæc Marti sit sacra* &c.

Picus cur Marti sacer. — Martis oraculum vbi. — Picus à Latinis cultus. — ᵃ *In Romulo.* — Lupa Marti sacra. — ᵇ *Li. 3. Fast.* — ᶜ *In quæst. Rom. rer.*

MORALE.

PICVS, inquit S. Epiphanius interprete D. Consali Ponte de Leon Hispalensi, auis est varii coloris, quemadmodum & Diabolus versipellis est, nemoris fruteta ingreditur, rostroq́; petit, aurem ijs admouens, quod si siderata inanisuè arbor fuerit, illam excidit, atque excisam occupat: verùm si solidam deprehenderit, intactam relinquens, auolat, atque aliam inuadit.

Non aliter Diabolus syluam, naturæ videlicet humanæ intrat, atque in arboribus insidet; hominis inquam, cor ad inhonesta traducens, ferit, atq; attentè obseruat. Si itaq; hominem esse inualidum, atque excordem animaduertat, ipsum inuadit, & in eo nidum suum construit. Quod si firmo integroq́; esse corde sentiat, fugit statim, & ad alios accedit. Interpres ad hunc Epiphanij locum doctissimum hocce addidit scholium, nobis minimè prætereundum. ᵃ Ezechielus Assyriorum Regis interitum narrans, & simile quid euenturum Pharaoni Aegyptio prædicens, comparauit illum frondoso ac procero Libani cedro, in cuius ramis nidos fecerunt omnia uolatilia cæli, & sub cuius frondibus genuerunt omnes bestię saltuum: vbi Hieronymus, vt & alij sacri expositores, simili qua Epiphanius allegoria dæmones intelligit in reproborum cordibus quiescentes: eadem phrasi referunt ᵇ Euangelistæ, proditoris Iudæ faci-

ᵃ *Cap. 31.* — ᵇ *Luc. 22. Io. 13.*

nus:intrauit (inquiunt) Satanas in Iudam. Sed Auguſtinus cum Epiphanio ſentit, & ideo in Iudæ cor diabolum intraſſe docet, quia vacuum & inane cor habebat.

MEDICA.

FABVLOSVS ac nugaciſſimus Kiranides à Pico aue ſi uel aſſata, vel elixa edatur, celerem ægris ſanitatem, inſigni ſanè priuilegio promittit, & incantatione (aliàs incarceratione additur, ut Ant. Mizaldus a quodã malefico accepit) ligatos ſoluere, dicere non eſt ueritus. Idem recentiores aliqui Picę aſcripſere, ſuo nempe vel impreſſorum lapſu, quibus facile fuit Picam pro Pico legere. Verùm uel huic, vel illi ſuperſtitiosè & falsò eiuſmodi uires attribuuntur. Scribit item oculos huiuſce auis geſtantibus viſum acuere, malim edentibus dixiſſet, ſiquidem quomodo ex amuleto uiſus acuatur, non ita facilè video. Roſtrum è collo ſuſpenſum, omnem dentium, vuulæ, & tonſillarum dolorem & cynanchen curare idem author eſt: quę omnia non ad docendum adduxi, ſed vt nihil prorſus præteriſſe videar; vnicuiq; ſemper ſuum de illis relinquens iudicium. Alij verò Picum cum ſale torrefactum ad intrinſecas ani eminentias applicant.

Oculi.

Roſtrum.

VSVS IN CIBO.

PICOS antiquis in cibum ueniſſe nunquam legi: caro tamen eorũ, vt ex aucupibus intellexi, haud ingrata habetur. Bononiæ tota ferè hyeme & autumno in foro venduntur, quo ſcilicet tempore pinguiores ſunt, & à multis ad menſam expetũtur.

FABVLOSA.

OVIDIVS [a] Picum Regem Latinorum à Circe, quòd Canentem Nympham ſibi in connubio prætuliſſet, in auem ſui nominis mutatum fuiſſe ita ſcribit;

[a] *Met. 14.*

Ter iuuenem baculo tetigit, tria carmina dixit
Ille fugit, ſed ſe ſolito velocius ipſe
Currere miratus, pennas in corpore vidit,
Seq; nouam ſubitò latis accedere ſyluis
Indignatus auem, duro fera robora roſtro
Figit, & iratus longis dat vulnera ramis
Purpureum chlamydis penna traxere colorem
Fibula quod fuerat, veſtemq; momorderat aurum,
Pluma fit, & fuluo ceruix præcingitur auro,
Nec quicquam antiquum Pico, niſi nomina, reſtat.

Attingit obiter hanc eandem fabulam Hetruſcorum poetarum anteſignanus, his verſibus:

Nomando vn altro amante acerba e fera
Canente e Pico, vn già de noſtri regi
Hor vago augello, e chi di ſtato il moſſe
Laſciogl' il nome, e'l real manto, e i fregi.

Alij verò Picum Pomonam deperiſſe volunt.

ADMIRANDA. ANTIPATHIA.

PICVM Martium hoc maximè inditio quid diuini habere memorant, quoniam in quacunq; arbore nidificauerit, clauus vel cuneus, vel quicquid aliud fixum fuerit, diù hærere non poſſit, quinimo vbi ille inſederit, cum arboris crepitu decidat, vt Trebius referente [a] Plinio author eſt, qui Picũ admota quadam herba id præſtare atteſtatur: Verùm [b] Aelianus & Oppianus iſtæc longè aliter, & hunc ferè in modum recenſent: Picũ dicentes, vbi nidi ſui foramen lapide vel ligno à quodam obſtructum eſt, ex eo inſidias ſibi machinatas conijcere, herbamq; lapidi contrariam opponere; unde velut offenſus lapis, & vim herbæ non ferens, exiliat, Picoq; rurſus foramen aperiat: imo verò quod magis eſt, idem Oppianus, eiuſq; mendacium alioqui per ſe ſatis euidens ſequutus nugaciſſimus Kiranides tali herba, ſi quis eam norit, nullo negocio ianuarum ſeras reſolui poſſe arbitrantur. Quod ſi verum eſſet, furibus certè egregiam operam iſtęc herba præſtaret. Vt ut eſt, vel inſigni admodum auis cum cuneo, vel herbæ cum lapidę antipathię attribuẽdum eſt, vel potiùs, vt ego puto, ſpetioſiſſimum mendacium eſſe iudicandũ eſt, quare etiã iſtæc fabuloſis ſubiunxi. Sunt tamen, qui eam herbã Plinio teſte lunariam maiorem dici exiſtimant folijs ſampſuchi, cæruleis: creſcentem & decreſcentem cum luna. Sunt qui addant, radices eius & flores quoque coloris flaui eſſe: ſed *hæc*, inquit, *nobis incomperta ſunt, & nullo certo authore*

[a] *L. 10. c. 18*
[b] *Lib. 1. de Anim. c. 45*

Lunaria maior.

re

re nituntur. Voeat tamen alibi æthiopidem, quandam herbam, cuius tractu, vt quidam Magi scripserunt, clausa omnia aperiantur. Nunquid verò istæc cum Picorum herba eadem sit, penes alios iudicium esto. Ego neutram in rerum natura reperiri existimem, ac omnia, quæ de ea scribunt, falsa quoque iudico. [c] Plinius præterea *rostrum Pici secum habentes* (vtor modo illius verbis) *non feriri ab apibus* tradit, *etiamsi mella earum eximant*. Verùm nec istius certa ratio assignari potest, vti neque illius, quod ex [d] Theophrasto *glycisidas* ait *noctu esse effodiendas, quoniam Pico Martio impetum in oculos faciente, interdiu periculosum sit*. Quid enim Pico cum apibus? quid inquam priuilegij apes Pico concesserint, vt rostrum eius portantes ab alijs discernant & non feriant? Quid deniq; Pico cum glycisida? cur eã tam strenuè ab effodientibus defendit? An quia in illa aliquod remediũ pro nos latente suo affectu agnoscat, ideoq; auferri illã ægrè ferat? An quia hæc ea herba sit, quæ sese ab hominum insidijs, vt antè dictum, liberare dicitur? Glycisidam uerò alij pentorobon, alij pæoniam ab autoris nomine nuncupant. Atque istæc de Picis generatim dicta sint, nunc ad quosuis describendos nos accingimus.

Aethiopis herba.
[c] L. 28. c. 4.
Glycisidæ.
[d] Lib. 25. c. 4. & lib. 27. cap. 10.
Pĕtorobõ.
Pæonia.

DE PICORVM SPECIEBVS, ET primùm, De Pico maximo. Cap. XXXI.

ETSI [a] Aristoteles Picum, quem modò primum in manibus describendum assumpsimus, tertium mea quidem sententia Picorum genus faciat; hic tamen, quòd alijs duobus ab eo descriptis longè maior sit, primum sibi locum merito iure uendicare videbatur.

[a] 9 H. c. 9.

SYNONIMA.

PICVM hunc Germanorum alij Crasphechtam (Kraëspecht) hoc est, Cornicinum Picum uocant, quoniam scilicet Cornicem nigram cùm colore, tùm magnitudine etiam pænè æquet: alijs Holkrae, uel rectiùs Holtzkrae, id est, Cornix syluatica dicitur, quibusdam perperam Holtzhu°n, hoc est, Gallina syluatica. Albertus apud suos Mogol dici asserit. [a] Georgius Agricola Holkrae scribit, & Corui interpretatur, cuius caput rubra macula insigniatur, & Pyrrhocorax inde Græcis vocetur. Sed nos de Pyrrhocorace longè aliter sentimus, ut suo loco uidere est, & hanc alitem Picum maximum nigrum appellamus; Itali Sgiaiam uocant: Hispani Bequebo, quod tamen nomen omnibus Picis commune est.

Craspechta.
Cornicinus Picus.
Holtzkraë
Mogol.
[a] L. de Animal subterr.
Sgiaia.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

ARISTOTELES, [a] ubi tria Picorum genera statuit, tertium ex illis Gallina non multò minus esse scriptum reliquit. Et Albertus tria apud Germanos Picorum uariorum genera reperiri testatur, maius scilicet & minus, atq; item aliud maiori isto maius: quod sanè utriusque authoris ultimum genus nullum aliud meo quidem iudicio fuerit, quàm Picus iste maximus, cuius modò iconem exhibituri sumus, idq; eò magis mihi certò persuadeo, cùm & Ornithologum & Turnerum eiusdem opinionis fuisse uideam, etsi tamen [b] Bellonius aliter sentiat, Picum suum uiridem nostrate uiridi maiorem pro illo obtrudens. Cæterùm Picus iste maximus ab omnibus Picis magnitudine & colore plurimùm discrepat. Est enim omnium longè maximus, & excepto capitis uertice totus niger.

[a] Lib. 9. H. cap. 9.
[b] Lib. 6. de Auib. c. 15.

Picus maximus niger.

FORMA. DESCRIPTIO.

ALBERTVS hosce Picos alibi valde magnos, alibi rursus Cornicis magnitudine esse dixit, alibi deniq; paulò infra Gallinam, hoc est, magnitudine paruæ Gallinæ. Quæ sanè magnitudo cũ assignata ab Aristotele, & nostro Pico maximo omnino conuenit. Plumæ eius in vertice coccineo vel flammeo colore egregiè micant, & velut cirrum efficiunt. Rostrum habet admodum robustum digitum paruum longum, cuius superior pars eminet, & duas vtrimq; strias obtinet, vt folium cyperi ferè; est prętereà iuxta caput lata, & ualdè crassa. Lingua, ut omnibus Picis, oblonga, dura & in extremitate aspera. Crura plumis multis ad digitos pedum vsq; dependentibus obsita. Digiti bini antè, & retrò totidem. Vngues recurui.

Magnitudo. Rostrum. Lingua. Crura. Digiti.

DE PICO MAIORI. Cap. XXXII.

ÆQVIVOCA.

ARISTOTELES[a] Picum maiorem & minorem uno nomine complexus, utrumq; πίπραν (Piponem uertit Gaza) appellat. A qua tamen pulcherrima quædam marina uolucris, Lycophronis interpreti, & Varino Pipo dicta longè meo iudicio diuersa est. Albertus, qui nomina auium, quòd Attici sermonis parum peritus esset, omniaq; ferè ex Arabum cœno hauriret, plerunq; confundit, ubi Epops, hoc est, Vpupa[b] Aristoteli nuncupatur, Picum marinum nominat, & Picum uarium esse contendit, qui impropriè marinus cognominetur, cùm tamen alibi cùm de Alcyone scripsisset, aliam auem esse dicat, quę Gręcis dicatur Fauorath, hoc est, Picus marinus & agrestis maior aliquantulum Passere. Ita certè ex tribus diuersis auibus unam faciens parum sibi constat. Fieri tamen potuit, quod Epopem existimauerit Meropem. Merops enim non ineptè fortassis Picus marinus dici possit, quoniam rostrum Picorum non absimile obtinet, licet non æquè rectum.

[a] L.8.H.c.3 — Pipo Lycophronis, & Varini. — Alberti error. — [b] L.6.H.c.1 — Merops Picus marin° dici potest.

SYNONIMA.

PIPRAE seu, ut Gaza uertit, Piponis nomen huic cum minori Pico commune est, uti etiam Hippon. Vbi enim[a] Aristoteles Cyanum auem crura dicit habere breuia τῷ Ἴππῳ παρόμοια, Gaza pro ἵππῳ Piponem transtulit, item ubi[b] Aristoteles ἵππον Ardeolæ inimicum scribit. Apud Hesychium Ἵππα legitur genere fœminino. Angli etiam utrumq; genus Spechtas & VVodspechtas appellant: Germani Elsterspecht, id est, Picarios, uel Picæ instar albo nigroq; distinctos Picos: quo modo alij etiã Aegerstspecht, alijs Bunterspecht, à uarietate coloris scilicet dicuntur. Aegerst enim ipsis Picam, & bunt uarium significat. Bellonius & Turnerus Picum hunc maiorem, de quo nobis sermo est, Picum Martium minorem perperam appellant, Turnerus tamen alibi aliter sentit. Gallis dicitur Epeiche, & Coul ruge & Pic ruge.

[a] Lib.9.Hist. cap.21. — [b] L.9.H.c.1 — Bellonij & Turneri error.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

SEDVLO in primis aduertendum est Aristotelem,[a] ubi tria Picorum genera recenset, pro duobus prioribus, maiori nempe & minori: uti etiam,[b] ubi duo tantùm eorum genera agnoscit, utrumq; uariorum genus intellexisse. Viridis enim Picus, etsi etiam de Picorum generę sit, & Merula maior, ut de secũdo genere Aristoteles dixit, priuatim tamẽ Κελεος ab illo nominatur. Quod itaque hic descripturi sumus Picorum genus, illud est, quod Bellonius solum agnouit, & primum etiam ab Aristotele positum asserit, qui ut à secundo seu minori genere id distingueret, Merula maiorem esse, & rubedinis aliquid in plumis habere addidit.

[a] L.9.H.c.1 — [b] L.8.H.c.3 — Κελεὸς quę auis Aristo.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Merulã magnitudine superare iam ex Aristotele diximus: quod in ĩã describenda aue equidem uerum est, licet tamen paulò tãtùm maior sit. A rostri enim extremitate ad caudæ finem usq; dodrantem & digitũ explet.

Rostrum. Rostrum corpori comparatum, longum est, durum, fuscum, canaliculatum.

Lingua. Lingua ut alijs Picis, longissima, musculosa, extremo apice duro neruo aculeata.

Color. Triplex omnino in tota aue color conspicitur. Plumæ medio uertice rubicundæ, & saturo cocci colore conspicuæ sunt, quæ in fæmella mari aliòqui per omnia simili desiderãtur.

Vropygiũ. Vropygium pronum eodẽ amœnissimo colore tĩgitur: unde auis ipsa apposito nomine Gallis Cul rosso uocatur.

Cul rosso. Atque hoc est, quod Philosophus dicebat, *aliquid rubedinis obtinet*. In hunc itaque Picum Picus rex transfiguratus à Circe fuerit: nã huic aui exactissimè notę[a] ab Ouidio descriptæ competunt, ita canente:

[a] *Lib. 14. Metam.*

Purpureum

Purpureum Chlamidis pennæ traxere colorem,
Fibula quod fuerat, uestemq́ momorderat aurum,
Pluma fit, & fuluo ceruix præcingitur auro.

Retro aures seu in collo, in oculorum ambitu, uentre toto, alis internis, etiam externis, quà reliquo corpori alligantur, insigni macula albicat. Pennæ alarum remiges omnes transuersim albis notis medium orbem æmulantibus, sibiq́; oppositis, quinis utrinq́; ad summum singulæ ornantur, quæ ordines per transuersas alas, totidem pulchros constituunt: cætera nigræ sunt. In cauda item tres pennæ utrimq́; ex albo & nigro in extremitatibus uariç sunt, quæ à totidem medijs undiquaq́; nigris ita integuntur, ut uix appareant: sunt autem hæ & proximæ extremo uelut præpilatę instar teli in cuspidem triangularem desinentes, cùm medio latiores sint, quæ res facit, ut deductæ extremis mediæ caudæ bifurcatæ speciem exhibeant. Tota interim cauda admodum robusta est, ac renitens, idq́; maximè ob superiores illas nigras reliquas cooperientes plumas duro calamo donatas, & inflexu difficillimas, ut in reliquis Picis. Alæ. Cauda.

DE PICO VARIO MINORI.
Cap. XXXIII.

HVIC Pico eadem ferè nomenclaturæ, quæ superiori conueniunt, estq́; secundum Aristotelis genus, nobis propter corporis paruitatē ultimo loco positum. Hic uerò Picus maiori proxima descriptione expresso per omnia simillimus est, adeo ut prorsus idem uideretur, nisi rubræ illæ maculæ in uertice & uropygio deessent, ac multò etiam minor esset, nempe qui Passerem nequaquam magnitudine excedat. Præterea dorsum huius uersus lumbos magis uarium, & ex albo nigroq́; promiscuè maculatum, lineis interim obscuris transuersalibus, quæ alarum notis respondere uidentur, conspersum. Magnitudo. Dorsum.

PICVS VARIVS MINOR MAS.

DE κολιοῦ SEV DE PICO VIRIDI noſtrate. Cap. XXXIIII.

AEQVIVOCA.

TVRNERVS indoctos Grammaticos apud Germanos eſſe ſcribit, qui Gruonſpechtum ſuum, hoc eſt, Picum uiridem cum Merope cõfundant, ſed Ariſtotele & Plinio reclamantibus. [a] Albertus ad eundem ſcopulum impingens Græca Ariſtotelis uerba corrupit; Auem eſſe ſomnians quæ Darharcaria Græcis dicatur, latinè Meroli (Merops fortè dicere uult) ſeu Picus uiridis, cuius uocem & uolatum augures obſeruant; cùm tamen apud Ariſtotelem ſolùm Meropis nomen legatur, quem ut cum Pico confundit, ſic Græca nomina nullius momenti ſunt. Theodorus Gaza doctiſſimus Ariſtotelis interpres in tranſlatione uocis Κολιος apud [b] Ariſtotelem imprudenter quidem, ſed magno cum legentium detrimento Galgulum uertit, quæ ſanè longè à κόλιῳ diuerſa auis eſt, licet tamen [c] Plinius Galgulum Pici nomine, ut ſuo pòſt loco dicetur, dignatus ſit. Idem Gaza, ubi [d] Ariſtoteles aliam quandam auem κελεον uocat, rurſus Galgulum nominis ſcilicet uicinitate deceptus, ſed intolerabili errore tranſtulit, atque ita ex tribus auibus unam componit, cùm tamen κελεον Ariſtoteles diſertiſſimis uerbis prope aquas uictitare ſcripſerit: uerùm de hiſce ſuo loco, iam ad Picum uiridem reuertamur, is profectò κολιος Ariſtotelis exiſtit, ut rectè quidem Ornithologus etiam cenſet, & Turnerus inquirit, nihil affirmare auſus. [e] Ariſtoteles enim aues lignipetas, hoc eſt, quæ uictus ſui quærendi cauſa, roſtro arbores tundunt, ut uermiculis potiantur, enumerans, primùm Picos nominat, deinde κολιον, quem *totum* χλωρὸν, id eſt, *viridem* (Gaza hic perperam luteum traduxit. χλωρος enim Græcis color tam uiridis eſt, quàm luteus, ut in Chlorei hiſtoria fuſiùs dicetur) *eſſe* ait, *admodum lignipetam, magnaq́ ex parte more Picorum ad ligna ſeu arbores viuere, magnitudine Turturis, voce magna, incolam maximè Peloponeſi eſſe*: quæ omnia exactè huic noſtro uiridi Pico congruunt: nunquid uerò Peloponeſum magis, quàm alias regiones habiter, ut Ariſtoteles tradit, ego nondum compertum habeo.

[a] L.6.Hist.c.1. Alberti error.
Gazę error.
[b] 8.Hist.c.3.
[c] L.10.c.33.
[d] 9.Hist.c.1.
[e] 8.Hist.c.3.

SYNONIMA.

HIC itaque Picum noſtras cognomento viridis Ariſtoteli κολιὸς dicitur. Angli teſte Turnero Huholam uocant, hoc eſt, foraminum dolatorem; Hiſpani Pico uerde, uti & Itali, quibus tamen etiam Picchio uocatur & Pigozo nominibus cum omnibus Picis communibus: Galli un Piuart, Germani, ut dixi, Gruonſpecht, ceu Picum uiridem: Poloni Zotna.

Huola.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

ETSI hanc auẽ Ariſtoteles inter Picos non recenſeat, vel ex ſola tamẽ pedũ diſpoſitione, qui digitis duobus antè & totidem retrò, vt in illis inſigniuntur, & ex rigida inſuper cauda ad illos reducenda eſt. Differt ab omnibus Ariſtotelis Picis magnitudine & colore. Maior enim eſt primo & ſecundo, minor tertio. Illorum rurſus duo priora à colore uario, tertius à nigro; hic à viridi nomen obtinet.

PICVS VIRIDIS.

FORMA. DESCRIPTIO.

* Hist. c. 3. Magnitudo. Rostrum. Caput. Oculi. Dorsum. Alæ. Vropygiũ.

A*RISTOTELES χλωρὸν Turturem magnitudine ferè æquare dixit, quæ nota Pico huic egregiè conuenit Tota auis enim à principio rostri ad caudæ extremitatem vsque commensurata quatuor palmos & amplius longa est, crassa uerò palmum. Rostrum nigrum, durum, robustum, acutum, duos digitos longum. Caput crassiusculum in superiori parte ex maculis partim rubeis seu miniaceis, partim etiã nigricantibus variegatum. Oculos alia quędam macula nigra ambit, sub quã rubræ illæ maculæ superioribus correspondentes, pallidiores sunt Dorsum & alæ virides cum luteo tamen intermixto. Vropygium omnino luteum est, & ferè coloris palearis, sed non ità micantis. Mentum, pectus, venter, crura pallidè virescunt, adeo ut ex albo & uiridi permisceri uideantur. Pedes, eorumq; digiti & ungues nigri. Fæmina mare in omnibus pallidior est: cætera simillima.

VOLATVS. PRÆSAGIA.

NVLLAM vspiam arborem tam altam dari volunt, quam Picus iste volatu suo traijcere nequeat. Ornithologus, quendam ab eo, quòd Aprili mense apud Germanos clamitantem audiuisset, hyemẽ adhuc metuendam præsagijsse memorat. Aestate enim eum flere aiunt.

MEDICA.

Pici viridis ossiũ vsus.

ORNITHOLOGVS in quodam Germanico libro manuscripto eiusmodi remedium ad calculum renum reperisse scribit. Ossa Pici viridis in pollinem redacta, vbi primùm tosta fuerint, uel usta, poculo, è quo uinum album bibet ægrotus, immittito.

DE PICO LVTEO CYANOPODE. Persico. Cap. XXXV.

HANCCE auem à Tartaglino Veneto, apud quem plurima exotica animalia depicta uidi, mihi communicatam, ex primo intuitu ex pedum constitutione, & rostri figura è Picorum genere iudicaui. Magnitudine à superiori nihil propemodum differt, caput tamen & collum crassius, & rostrum prolixius obtinet. Pennæ à medio vertice ad extremum caudæ usque aliquid ferruginei habent; rostrum verò omnino ferrugineum. Pedes subcærulei, ungues nigri, cetera lutea, nisi quod ala rum pennæ omnes in extremo quodammodo ad ferrugineum uergerent; & circum oculos macula eiusdem coloris ambiret. Exoticam auem esse, & Persiam eam dare idem vir dicebat: quare Picum luteum cyanopodem Persicum appellare placuit. Quæ si Gazæ cognita fuisset, iure merito pro χλωρὸς luteum traducere potuisset.

DE PICO VIRIDI MAIORI SIVE de Pico Maximo Bellonij. Cap. XXXVI.

* Lib. 6. de Auib. c. 15.

B*ELLONIVS quandam auem Picum uiridem uocat, quam, ut antea etiam admonui, pro tertio Aristotelis genere nobis obtrudit, quoniam nostrate Pico uiridi longè maior sit. Rostrum ei tribuit incuruum, (rectum est in omni Picorum genere) pedes adsimi itudinem aliorum, binos nempe in anteriori, totidem in posteriori parte obtinentes: varias deniq; maculas in alis, quales in alijs etiam conspiciuntur, sed colore differentes. Hæc ille de illa aue tradit, sed iconem non exprimit.

PICVS LVTEVS CYANOPOS PERSICVS.

DE PICO MVRARIO. Cap. XXXVII.

SYNONIMA.

AVICVLAM hanc in agro Bononiensi satis obuiam recentiores Picum murarium siue muralem nominant, quoniam vt Pici arboribus, ita hæc muris omnibus, turrium verò maximè adhæreat, vermiculosq; in eorum rimis quærat, vnde brumali tempore in urbibus sæpe conspicitur. Germani Murspecht vocant, & Klaetēspecht; Galli Pic de muraille, & Pic de Auuergne quasi Picum Auerniensem, vnde * Bellonius Auerniæ propriam auem existimauit; & Fernies, nec non etiam Eschellette, quæ tamen nomenclatura postrema Picorum viridium propria est. Itali generali voce Pico vel Picchio: Sabaudi circa Neocomum Pitschat.

Etymum.

* Lib.6.cap. 16.de Auib.

PICVS MVRARIVS.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Color. Roſtrum. Alæ. Cauda.

PASSERE domeſtico paulò maior eſt, Sturni ferè craſſitie. Color totius corporis expanſis alis optimè conſpicitur. Roſtrum habet oblongum, tenue, nigrũ. Caput, collum, dorſum cinerea. Pectus albicans. Alas partim cinereas, partim rubeas, vtpote prope ventrem. Caudam breuem, pennas alarum longiores, dorſum inferius, uentrem, & crura, quæ Picorum more breuia ſunt, nigra. Digitos pedum longos, tres antè, vnum pro calce, quamuis Bellonius binos antè, & totidem retrò illi attribuat: quare ſuſpicandum eſt Picum muralem non agnouiſſe, uel diuerſum à noſtrate depinxiſſe, quod non credo, quoniam reliqua deſcriptio, quam ponit, noſtro exactè competit. Vngues. Vngues deniq; obtinet aduncos & acutos.

VOLATVS. VOX. NIDVS.

VPVPAE in volatu ſimilis eſt. Alas enim vt illa ſemper motitat, nec vno loco reſidere nouit. Auicula eſt hilaris, & ſuauem vocem edit. Volat ſola, & quandoq; binæ ſimul Nidulatur in foraminibus parietum.

DE SITTA. Cap. XXXVIII.

ÆQVIVOCA.

ª Lib. 9. Hi. cap. 1. Camulgus. Σιττας.

ALBERTVS, vbi ª Ariſtoteles Sittã nominat, ibi Grecè Camulgum vocari ait auem, & Latinè Pſittacum, ſed malè. Heſychio σιττας genus auis eſt, quam aliqui Pſittacum interpretantur. Super qua re fuſiùs alibi à nobis ſcriptum eſt.

SYNO-

SYNONIMA.

ARISTOTELI Σίππη seu Σιττη dicitur. Gaza Græco nomine seruato Sittam vertit. Vocatur etiam ὑλοτομικα, quasi materiem contundens, sed id nomen omnibus Picis commune est; quibusdam Σισοπυγις & Κναιδος quòd vropygium mouet, vnde perperam nonnullis Motacilla appellata est. Græcis modernis hodie vocatur Κυρκινισκος. Recentiores Latini Picum cinereum dicunt, Itali communi cum omnibus nomine Pico & Picchio, & priuatim Ziolo. Galli Torchepot, & Grimperau. Germanorum alij Meyspecht, quasi Picum Maij: alij Nußhaecker quasi Nucipetam, à tundendis scilicet nucibus: Circa Argentoratum Nußbicker: In Sueuia Tottler vel Not ler: In Heluetia Chlaen: In Carinthia Blauuspechtle, quasi Picum paruum cæruleum: In Saxonia Baumhecker: Circa Norimbergam Klaeher. Turcæ Agaskakan.

κυρκινισκος. Ziolo.

GENVS. DIFFERENTIAE.

ORNITHOLOGVS Aristotelem tradit bina Sittæ genera facere, maius scilicet & minus; idq; postremum maiorem vocem edere. Verùm locum illum pluries hactenus quæsitum reperire non potui. Placuit tamen eam Picis annumerare, quoniam eorum more super arbores repat. Bellonius dubius primùm an Fringillæ, quę arbores nempe etiam scandit, congenerem facere deberet, tandem idem cum nobis concludit. Idem etiam facit Ornithologus. A Picis Aristotelis paruitate facilè discernitur. Pico Murali maior est, & discolor.

SITTA SEV PICVS CINEREVS.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. Roſtrum. Caput. Oculi. FRINGILLA, & Paro maiori paulò maior eſt, craſſitie ad Alaudam proximè accedens. Roſtrum ei eſt longiuſculum, rectum, nigrum & rotundum. Caput paruum. Oculi exigui. Collū, dorſum, alæ, necnon & cauda ſuperiùs è plumbeo ad cinereum uergunt: ſub collo verò & ventre è caſtaneo ad ruffum. Sub ventre radices omnium plumarum vbique nigræ ſunt, vti pariter ſub cauda: Quod enim in illa plumbeum diximus, id ex duabus tantùm pennis procedit, quę ſuperiorem eius partem contegunt. Ceruix. Ceruix ad latera luteſcit, qua parte inter roſtri principium, & retro oculos macula eſt oblonga nigerrima. Pedes. Pedes ex glauco nigricante & modico flauo tinguntur. Digiti eorum ſatis longi, ungues adunci, recurui, atri.

VICTVS. NIDVS. GENERATIO.

ISTAEC auicula, ſi amplum in arbore foramen inuenerit, in quo nidulari auet, terra id & limo claudit, anguſto tantùm aditu ſibi relicto. Tanto verò id facit artificio, vt uel figuli manibus rectiùs extrui nequeat. Prolem numeroſam, teſte [a] Ariſtotele, felicemq́; progignit. Viuit maceriem contundens.

[a] Lib.9.Hi. cap.17.

ANTIPATHIA. MORES.

SITTA, vt idem [a] Ariſtoteles tradit, cum Aquila pugnat. Oua enim Aquilæ frāgit. Aquila tum ob eā rem, tum etiam quòd carniuora eſt, aduerſatur. [b] Inquit etiā ei mores eſſe pugnaces, ſed animum hilarem, concinnum, compotem facilioris vitæ. Addit deniq; rem maleficam ei tribui, quia rerum calleat cognitione.

[a] 9.H.c.17. [b] 9.H.c.17.

DE PICO NIDVM SVSPENDENTE. Cap. XXXIX.

Synonima, eorumq; amphibologia explicata.

SI verum eſt, quod nominum æquiuocatio multorum ſæpe errorum mater eſt, vt Philoſophorum princeps Ariſtoteles ſcriptum reliquit: itaque minimè nobis mirum videri debet, ſi & huic aui attributa ſynomina multis, ijsq; doctiſſimis uiris impoſuerint ex vna eademq; aue diuerſas faciendi. Alij enim, cùm Gazam pro Chloreo apud Ariſtotelem Luteum & Luteam, alibi verò pro Chlori Luteam rurſus & Luteolam traducere viderent, Chlorim cum Chloreo vel confuderunt, vel ſaltem non rectè diſtinxerunt, nominis ſcilicet amphibologia decepti. Vbi ſanè inſignis Gazæ hallucinatio conſpicitur. Chlorin enim viridem potiùs, quàm luteam aut luteolam traducere debebat, ne auē cum quadruplo maiori & diuerſo colore Chloreo nempe, pro qua voce rectè quidem luteam vertit, confunderet, alijsq; confundendi anſam præberet. Chloris autem Vireo eſt, Auicula etiam ſatis nota, Verdone & Verdiero nobis communiter dicta. Longolius & Turnerus, eosq; ſequuti nonnulli alij, dum Chloreum à Chlorione (ita Plinius vocat) diuerſam auem eſſe contendunt, & pro Chlorione quendam Paſſerem Spermologum, quem Germani Gaelgortz appellant, nobis obtrudunt, nullis prorſus rationibus nituntur. Quod cùm demonſtrare Ornithologus nititur, cuius quidē ex parte opinionem ſuper hac aue amplexi ſumus, nec ipſe ſatis firmis id argumentis probat. Sic enim argumentatur: Ariſtoteles à Chloreo Turturem vinci, Plinius Chlorionem cum Coruo pugnare ſcripſit, & Chlorioni Turturis magnitudo aſcribitur: itaque veriſimilius eſt Cloreum Ariſtotelis Plinio Chlorionem eſſe, & cum Coruò pugnare, quam vel Chlorin, vel Paſſerem Spermologum auiculas Coruo uel decuplo minores. Solent enim aues eiuſdem magnitudinis ſibi inuicem pugnare. Verùm ut Reguli, & quod paulò antè ex ipſo Ariſtotele recitamus, Sittæ auicularum minimarum cum Aquila auium regina, & Coruo multò maiore & robuſtiore diſſidium plus quàm uatinianum eius falſitatem arguunt, ita etiam Chlorionem cum Coruo diſſidere minimè uerum eſt. Id enim perperam ex [a] Ariſtotele [b] Plinius tranſcripſit: ubi non κόραξ in Græco textu legitur, ſed πίπρα, hoc eſt, Picus uarius. Vnde ego non eiuſmodi rationibus adductus

Gaza error. — Chloris quę auis. — Longolij & Turneri error. — Aues ſibi pugnantes — [a] Lib.9.Hi. cap.1. [b] L.10.c.74

ductus Chloreum & Chlorionem ſynonima fecerim, ſed quoniam ipſummet [c] Plinium alibi diſertiſſimis verbis *Chlorionem totum luteum eſſe, hyeme nō videri, circa ſolſtitia procedere* ſcripſiſſe videam. Ea enim exactè Chloreo competunt. Idem Ornithologus, vbi Gaza apud [d] Ariſtotelem *Κελεὸν cum Lybio pugnare* ſcribentem, Galbulum: item apud eūdem eodem capite *Celeum & lybium amicas inter ſe eſſe* dicentem, Galbulum & loedum traducit, textum Ariſtotelis mendoſum, & priore loco non κελεὸν, ſed κολιὸν per o breue in prima ſyllaba, hoc eſt, Picum viridem: poſteriori verò loco κελεὸν legendum iudicat, & Celeum ex ipſis Ariſtotelis verbis, qui *eam circa ποταμοὺς καὶ λόγμας*, hoc eſt, *fluuios & amnes degere* dixit, inter aquaticas, aut ſaltem, quæ circa aquas viuunt, reponendam exiſtimat, idq; prudenter admodum. Quomodo enim aues, quas primùm ſibi pugnare dixerat, pòſt inuicem amare, Ariſtoteles nullubi ſibi contraxiſſe viſus, nunc vnico capite euidentiſſima contradictione ſcripſerit? Hinc verò poſtea multi Gazam κελεὸν & κολιὸν indifferenter Galgulum appellare cernentes, vnam, eandemq; auem eſſe, & Galgulum ab Oriolo, Chlorione & Chloreo diuerſam eſſe arbitrati ſunt. In quem errorem Bellonius etiam impegit. Alij rurſus Galgulum & Galbulam differre crediderunt, ſed nullis rationibus adductis. Alij Galbulum cum Mollicipite, quæ Pica glandaria eſt: alij cum Charadrio ſeu Hiaticula, quæ prope aquas degit: alij deniq; cum Loxia, de qua nos poſtea, confundunt. Verùm omnium hallucinatio facilè conuincitur, vt ex proprijs harum auium hiſtorijs quiuis habere poterit. Alij Chloreum & Galbulām differre quidem dicunt, ſed conſimiles tamen & congeneres eſſe concludunt. Ornithologus Oriolum ſeu Picum ſuſpēdentem nidum, Chloreum ſiue Chlorionem, & Galbulum tribus complectitur capitibus, & tres aues diuerſas autumat, cùm tamen unicam duntaxat iconem, eamq; pro Oriolo exhibeat. Mihi equidē omnes iſtæ nomenclaturæ ſynonima ſunt: & vni tantummodo aui Pico nempe nidum ſuſpendenti competere exiſtimo. Cùm enim ipſemet Ornithologus Italis quandam auem circa Bononiam Regalbulam & Rigeijum dictam in capite de Galbula proprio deſcribat, eius verò iconem mox in eapite, de Oriolo, vt ex deſcriptione, quā ponit, manifeſtò cognoſcitur, nobis obtrudat; equidem non video, quomodo unicam deſcriptionem tribus, vt credit, diuerſis Auibus attribuat. Bononienſium Regalbula ſeu Rigeijus nulla alia auis eſt, quā Galbula ſeu Galgulus. Galbulam uerò ſeu Galgulum Oriolum eſſe nominis etymum iudicat vtriq; enim à flauo colore, nomen inditum eſt. Siquidem Orioli nomen Albertus Attici ſermonis parum peritus, à χλωρίω detorſiſſe mihi videtur. Galbulum modò Chloreum ſeu Chlorionē eſſe, Galli in primis mihi perſuadent, qui Galbulum Loriot vocant, & nomine ſemilatino Lorionem, vtroque autem vel a Græco (Chloreus,) vel à Latino (Chlorio) detorto, duabus ſcilicet prioribus literis ch detractis: Adhæc Loriotto ſeu Lurioni Gallorū, vt doctiſſimus [c] Bellonius Gallus etiam teſtatur, nidum ex arboribus ſuſpendere propriū eſt, quod [d] Plinius ignarus id ſuum Chlorionem facere, Pici cuidam generi, Albertus & auctor, quiſquis ille ſit, de natura rerum Oriolo tribuunt. Adde deniq; nominis etymum, quod omnibus hiſce ſynonimis a colore luteo impoſitum eſt. De Chloreo primùm & Chlorione nullum dubium eſt. χλωρὸν enim Ariſtoteli alijſque Græcis non de viridi duntaxat, verùm etiam de luteo, quinimo de illo in primis prædicatur, quod in ouo eſt, & uitellum vocatur. Ita neque de Gallorum voce (Loriot) ambigendum: ſiquidē luridus color ea ipſis deſignatur, qui ſanè luteus eſt: vnde [e] Plinius alibi Chlorionem luridum alitē appellauit; & Galli homines luteis veſtibus indutos Lorios & Chlorios cognominant, ut annotat doctiſſimus [f] Ioan: Bruyerus Gallus. Quare etiam idem [g] Plinius alibi Icterum uocat, & à colore dici tradit, quoniam nempe ſpectata auis ab hoc malo, quod nihil aliud eſt, quàm bilis per totum corpus ſuffuſio, laborante, moriatur, & ille ſanetur. Verùm etſi etymum hoe à colore petitum apud Romanos in Galgulo aut Galbula locum habere minimè uideatur: poſſit tamen à gaelb Germanorum ſuperiorum, vel inferiorum geel, ut egregiè docet [h] Ioannes Goropius, deriuari. Siquidem Vegetius in primis eryngij florem galbinei coloris dixit, quem aureum Aëtius in eadem herba uocauit, quę meo iudicio ea eſt, quam in agris noſtris ſatis obuiam Eryngium luteum appellare ſoleo: etſi in aſſignando iſtoc colore Turnebus dubitarit, quoniam ex doctiſſimo, ut ait, herbario eryngium coloris cærulei dilutioris eſſe intellexiſſet. Verùm opinioni Goropij & noſtræ fauet galbeum ornamentum: quod num aurei coloris fuerit, & galbana (quorum Iuuenalis hoc meminit uerſu:

Cærulea indutus ſcutulata, aut galbana raſa)

Veſtes flauę aurum referentes, delicatiores quiq; iudicent, quibus hic color propter metalli pretioſiſſimi ſimilitudinem placuiſſe videtur, qui hac quoq; tempeſtate in ſericis raſis ſplendidiſſimus eſt, & quam plurimis gratiſſimus. Belgica uox nobilitatem eius coloris egregiè declarat. Geel enim ipſis eſt, quaſi ge el, hoc eſt, dans nobilitatem uel ad eam tendens. Cæterùm Ariſtoteles fortè Chloreum, & Plinius illum ſequutus Chlorionem dedita opera ita Galbulum uocarunt,

[Marginal notes:]
[c] *L.10.c.29*
Gazę error. [d] *9.Hiſt.c.1.*
Celeus auis quæ.
Bellonij error.
Ornithologi error.
Opin. propria.
Regalbula
Regalbula ſeu Rigeij Bonon. quę auis.
Oriolus vnde dictus.
Loriot.
[c] *L.6.c.11.*
Plinij ignorantia.
[d] *L.10.c.33.*
χλωρὸν q̄d Græcis.
Loriot q̄d Gallis.
[e] *L.37.c.10*
Luridus ales.
[f] *Lib. 15. de re cib. c. 53.*
[g] *L.30.c.11*
[h] *L.2.Gall.*
Eryngium luteum Vegetij.
Galbeū ornamētum.

carunt, ut utrumq; colorem luteum nempe & uiridem in ea reperiri innuerent. Auis enim iunior adhuc uireſcit, adultior uerò, aut ſaltem annua facta alis tantummodo exceptis tota lutea euadit: atque ita fortè χλωρὸς Athenæo caſeus dicitur uiridis ac recens, & præmollis cuiuſmodi in fiſcellis circumfertur. Albertus alibi ſui ſcilicet oblitus pro Chloreo habet Glaro, & exponit genus Milui parui, qui Turturis pullos è nido rapere conetur, & impugnãdo parentes etiã aliquando interimat. Quam ineptam Alberti ſententiam Niphus ſequitur, & pro Chloreo Grallum habet. Nominum itaq; iſtorum amphibologia iam explicata, relinquitur modo, ut alia aliarum gentium ſynonima adducamus. Recentioribus Græcis Συκοφάγος quaſi Ficedula: Venetis eadem ratione Becquafigo dicitur, quoniam ſcilicet more Ficedulæ ficubus ueſcatur: quare etiam aliquibus cum Ficedula turpiter cõfunditur. Circa Bononiam, ut dictum eſt, Regalbulo, Reigalbero, Galbedro, & Rigeyo: Ferrariç Melziozallo, Galber Bergomi: Italis omnibus Oriolo: Hiſpanis Oropendola, uel, ut alij ſcribunt, Oroyendola: Anglis VVidleuuol: Germanis VVittuuol, & VVeiduueil, ut Turnerus habet: VViduuol, ut alij: VViduual, ut Tragus: VViddeuual, ut Albertus: VVedeuual, ut Longolius: Heluetijs VVitteuualch: circa Francfordiam ad Mœnum Bierolſt, Bruoder berolff: In Heſſia Gerolff: In Saxonia Byrolr, & Tyrolt: circa Coloniam Kerſenrife à maturitate ceraſorum, quoniam eo tempore incipit apparere, In Germania inferiore ab aureo colore Goutmerle, quaſi Merula aurea: in Brabantia Olimerle fortè ab olei colore, qui luridus eſt, uel propter pinguedinem. Valdè enim auis hæc pingueſcit.

Caſeus viridis. Glaro. Gloreus. Grallus. Συκοφάγος.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

[a] L.10.c.33. [b] Lib.23.de Animal.

PLINIVS[a] citra omnem controuerſiam inter Picos hanc auem enumerat, ubi ait: *Picorum aliquis* (ignorabat autem Chlotionem, ſeu Galbulum, ſeu Ictero rum eſſe) *nidum ſuſpendit* &c. & [b] Albertus eadem verba Oriolo ſuo aſcribens: *Orioli*, inquit, *ſunt de genere Picorum, Plinius nidum eos ſuſpendere* &c. Recentiorum etiam multi inter Picos enumerant; & Ornithologus Picum nidum ſuſpendentem appellat; quod nomen mihi maximè placet. Diſcrepat à Picis Ariſtotelis & à Coleo ſeu Pico viridi pedum ratione, qua niſi cum Pico Murali & Sitta conuenit, ut ex peculiari cuiuſque deſcriptione manifeſtum euadit.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo. [a] Lib.9.Hiſtor.c.1. Roſtrum. Color.

MAGNITVDO cum Turture ferè par: quare mirum non eſt, ſi [a] Ariſtoteles Turturem ab ea occidi dixerit. Roſtrum habet Picorum more ualidum, ſed aliquantulum recuruum, ſubrubeum in adulta, in iuniore ſubfuſcum. Color totius corporis exceptis alis & ſuperioribus caudæ pennis in adulta flauus eſt, aut aureus: in iuniore uireſcens: Adulta inter roſtrum & oculos maculam nigram habet: iunior minimè. Adulta alas habet nigerrimas, quarum pennæ & remiges maximè in extremitatibus ſuis albeſcunt: iunior ſuperiores pallidas, inferiores nigricantes. Huic item pectus & anterior pars uentris albicant, & lineis multis, iiſq; nigris diſtinguuntur: poſterior uerò uentris pars magis ad flauum inclinat. Cauda utriq; quatuor aut quinque digitos longa pennas ſuperiores nigras, inferiores aureas in adulta obtinet: in iuniore tota ad flauum ex viridi uergit: iiſq; color in tota aue ex primo intuitu apparet. Ob tantam itaq; diuerſitatem, vtriuſq; iconẽ damus, prior eſt iunioris, ſecunda adulterioris. Iuniorẽ nimis magnam pictor reddidit. Pullos vna cum nido, de quo ſubindè agam, nactus deſcribere etiam non piguit, atque eò maximè quòd colore ab adultis non parum uarient. Roſtrum pro portione corporis maximum habent, coloris cornei, at quà capiti nectitur, lutei, naribus ſatis patulis inſtructum. Vertex capitis luteſceſcebat, Dorſum & alæ è luteo uirides erant. Caudæ rudimenta aureo colore ſplendebant: alæ maiores fuſcæ: tota pars prona albicabat, maculis oblongis, fuſcis decorata. Tibiæ & pedes cinerei ad ſubuiride tendebant, ungues recurui, eiuſdem coloris. Sub alis etiamnum nudi erant, carne rubeſcente. Magnitudo eorum Paſſeribus par, aut etiam maior.

Cauda.

GALBVLA IVVENIS.

GALBVLA ADVLTA.

LOCVS.

SYNONIMORVM uarietas apud tot diuerſas nationes huic uolucri attributa, in quauis ferè regione illam reperiri indicant, licet Germaniæ peregrinam Ornithologus tradat, à Galbula ſcilicet illam diſtinguens.

VOX.

CVM cantillat orio ſiue loriot ſonare, indeq; Oriolum dici author de natura rerum ſcripſit: mihi à colore, ut dixi, potiùs id nominis accepiſſe uidetur. Nec ſemper tali uoce utitur. Variat enim eam, & quandoq; fiſtulæ inſtar, maximè uerò imminente pluuia cantillat.

VICTVS.

VERMIBVS more Picorum uescitur: non tamen fructus aspernatur, inter quos ficus in primis, unde Συκοφάγος quibusdam & Becquafigo Venetis dicitur.

ANTIPATHIA.

AVES omnes à loco, circa quem nidulatur, abigit. Cum Turture pugnat, teste [a] Aristotele, eumq; occidit. [b] Plinius *Coruum & Chlorionem*, ut antè etiam dictum fuit, *noctu inuicem oua exquirere* tradens, locum illum ex Aristotele perperam transtulit. Hic enim non κόραξ habet, sed πίπρα.

[a] Lib. 9. Hi. cap. 1.
[b] L. 10. c. 74

NIDVS.

NIDVM in arboribus suspendere, indeq; Picum nidum suspendentem dici supra quoque annotauimus: uerùm de altitudine nidi inter Albertum & Plinium non conuenit. [a] Ille enim *suspendi primis in ramis cyathi modo, ut nulla quadrupes accedere possit:* hic uerò humilem adeo quandoque sese obseruasse scripsit, ut manibus ferè contingeret, inter duos ramos extructum. Alij aiunt exilissimis ramis suspendi, adeo ut in aëre potiùs, quàm ex illis pendere uideatur. Sunt qui sericum in nido reperiri, auem non longè ab aqua nidificare, nidumq; ex musco, funiculos uerò, quibus illum suspendit, ex equinis pilis contexere dicant. Albertus contrà eiusmodi nidum è fœno & culmis contextum obseruauit instar calathi, uel corbis ficarij è iuncis intexti, culmis & filis quibusdam, surculis toto circuitu annexum: ita ut fila non dependerent, sed surculis planè annexa essent. Vincula autem illa non seligere, sed obuia quæque, modo culmos, modo iuncos, modo fila è lino aut serico, modo pilos equinos arripere in usum suum existimat. Alij rursus ex lanugine nidum constare tradunt, eumq; tanto ab aue artificio construi, ut artifices, qui pileos conficiunt, superet. Figuram testiculorum Arietis nidum referre Albertus etiam scripsit. Ex quibus satis cōstare arbitror hocce auium genus non eandem pro extruendo sibi nido materiam, sed obuiam quamuis, modò apta esse queat, inquirere. Artificium verò illud, quo in nido fabricando uti auis dicitur, contemplari cupienti; antequam eius historiam in lucem ederem, ecce opportunè Cæsar Rinaldus patritius Bononiensis, quem inter Hetruscos poëtas ob scribēdi dexteritatem; verborumq; elegantiam Ludouico Ariosto annumerare soleo, nidum, ut est vir humanissimus, meiq; studiosissimus, in agro suo inuentum dono misit, cuius hîc iconē exhibere cum breui adiecta descriptione placuit. Imitabatur nidus iste ad vnguem scutellam, rotundus scilicet, atque concauus, ex cannabinis filamentis totus confectus, superius ramo nucis iam fructibus prægnantis annexus. Inspicienti reuera artificiū eius non apparet, at examināti nihil ingeniosius ab aue rationis experte confici posse videtur. Eiuscemodi enim nidū, nempe rotundū & cauū fabricare volenti, ramus erat per multas arbores quærendus ad inferendam illam figuram hemisphæricam idoneus, quem nisi ex parte auis nancisci potis, bifurcatum hunc ramum sibi inter alios elegit, quòd altera eius furca veluti in anconem desinens propiùs quàm alij ad rotunditatem accederet. Hanc itaq; ex æquo vt decebat, exprimere nequiens, exiguum alium, ac tenerrimum ab ancone illo enatum ramulum alteri furcæ annexit, atque eo modo, eo inquam ingenio nidum rotundum fecit. Neque hinc totum dependet artificium, cùm longè maius sit in applicatione cannabis ad ramos. Etenim tam ingeniosè ipsis circumuoluitur, vt non ab aue, sed ab homine factum existimes. Sed nec hoc etiam mirum videbitur, si quod iam dicturus sum audieris, & perscrutatus fueris, quomodo nimirum tota nidi cauitas deorsum dependens in aëre, quatuor pullos eosq; satis magnos, imo adultis Passeribus maiores sustinere queat, quando totus, vt dixi, ex cannabe præparata, eaq; satis flaccida constat. Quod itaque inconueniens ne accideret, auis hoc pacto prospexit; filis quibusdam crassioribus, robustioribus, quæ uel ad hoc sibi reseruauit, vel illum opus iis erat, quæsiuit, nidum extrà tam egregiè muniuit, vt longè grauiori ponderi par esse queat. Postremò in nidum acutè ac industriè admodum festucas ingessit, gnara nempe cannabem alioqui pullorum vnguibus, qui per se satis curui existunt, continuè adhæsuram, vnde tenelli excrementa egerere volentes impedirentur.

[a] L. 10. c. 33

GALBVLAE NIDVS.

MORES. INGENIVM.

[a] *L.10.c.45* [b] *Lib. 4. de Anim.c.47*

AVIS eſt migratoria, [a] Plinio & [b] Aeliano teſtibus. Hyeme eam videri negant, ſed æſtiuo maximè tempore in conſpectum venire, diſcedere exortu arcturi ſideris, & pullis editis Italiam relinquere. Ornithologus ad ſuos accedere Maio plerunq; menſe, vel circa decimum Aprilis, prius verò in locis calidioribus apparere refert, & in quibuſdam Galliæ locis menſe Martio. Circa Coloniam cùm cereſa matureſcunt, unde illis Kerſenriſen dicitur. Mirum equidem quod de hac aue ſcribit [c] Plinius, *dependentem pedibus ſomnum capere, quia tutiorem ſe ſperet.* Auicenna referente Alberto Haudon, aliàs Halydon vocat, & geſtus humanos Simiæ inſtar æmulari tradit, & cãtum perſuauem edere, linguamq; extremam acutam non habere: Mihi de hac aue Auicenna loqui non videtur.

[c] *L.10.c.33.* Haudon. Halydon.

DENOMINATA.

Icter morbus. Icti[illegible] muſtela.

ICTERVM, morbum regium ſeu arquatum ab Ictero aue denominatum antè ex Plinio diximus: Alij tamen ab Icti Muſtelæ genere illud malum denominarunt, ab aureo ſcilicet oculorum animantis colore. Quorum ſanè iudiciũ mihi minimè diſplicet, at opinionem noſtram Icterum à flauo colore nomen accepiſſe, egregiè aſtruit: quare etiam Auem à colore eorundem oculorum nomen meruiſſe quiſpiam meo iudicio non ineptè credat.

Plinius

[a] Plinius Ięteritiæ gemmæ meminit, & à Lurido alite nomen habere ait, quoniam illi similis sit: vnde ad regios morbos salubris etiam existimatur. Genera autem huius gemmæ quatuor constituit. [a] L.37.c.10. Ięteritia gēma.

Cypressi fructus galbuli dicuntur: an à colore lurido vt nomen indicat? Luridū enim etiam Grammatici interpretantur, quod supra modum pallidum est, quasi loridum & loro percussum: item pro fœdo colore: unde [b] Ouidius aconitum luridum uocat ab effectu, quia scilicet homines luridos reddat: Cupressi fructus. [b] Lib.1.Metam.

Lurida terribiles miscent aconita nouercæ.

AVGVRIA. PRÆSAGIA.

ALBERTVS ab auguribus VVideuualli vocem & volatum inter omnes aues, quæ è rapina non viuunt, obseruari scribit: quod si uerum est, inter oscines & præpetes enumerabitur. Cæterùm hic obiter [a] Suetonij locum, vbi de manifestis C. Iulij Cæsaris cædis futuræ prodigijs loquitur, emendare placet: *Pridie Martias idus*, inquit, *auem Regaliolum cum laureo ramulo Pompeianæ curiæ se inferentem, volucres varij generis ex proximo nemore prosequutæ, ibidem discerpserunt.* Quo loco Philippus Beroaldus Regaliolum Ięterum esse credidit, quoniam fortè hæc Italis vulgò Regalbulo diceretur: cùm tamen meo iudicio ea auis nulla alia sit, quàm ea, quam [b] Plinius regem Auium in Italia appellari testatur, nempe Trochilum. Ita enim in Cæsarem ac regem, auis etiam regiæ omen potiùs conueniet. Etenim Regaliolus à Regulo, & Regulus rursus à rege diminutiuū est: quod nomē auicula omniū minima merito iure mereri videtur. [a] In C. Cæsare cap.81. Regaliolus auis Suetonij quæ. [b] L.10.c.74

Oriolus cùm ad Germanos accedit, non amplius nascituras pruinas certa spes est. Imminentem verò pluuiam præsagit, cùm fistulam voce refert, vel cùm ad domos propiùs accedit. Præsagia.

MEDICA. VSVS.

AVIS Ięterus, si, vt testatur [a] Plinius, spectetur, sanari id malum aiunt, auē mori. [b] Alibi etiam gemmam Ięteritiam ad eundem affectum ualere dixit. [a] L.30.c.11. [b] L.37.c.10

Hieronymus Tragus hanc volucrem inter eas enumerat, quæ in cibum hominis cedunt: & apud nos à multis non ad mensæ solummodo accipitur, sed in primis ferè delicijs etiam habetur. Pinguescit enim mirum in modum, bonum succum generat, carne est admodum delicata: unde mirum est, quod Galli, ut [c] Ioannes Bruyerus Gallus refert, hanc auem à mensæ usu reijciant. [c] Lib.15. de re cib. c.53.

FABVLOSA.

SVNT, qui huiusce auis pullos etiam in quatuor partes dissectos coalescere & renasci dicere non vereantur, & à parente herbæ Iuliæ auxilio consolidari. Herba Iulia.

CAPIENDI RATIO.

AVCVPES, qui huic auiluceri causa plurimùm insidiantur, Noctuis eam capiunt. Capitur tamen retibus etiam, vt id genus aues propemodum omnes, quod [a] Martialem minimè latuit, cùm canit: [a] L.13.Epigramm.

Galbula decipitur calamis & retibus ales,
Turget adhuc viridi cùm rudis vua mero.

CHLORIO INDICVS.

DE CHLORIONE INDICO. Cap. XL.

AVEM hanc,cuius modo iconem exhibiturus ſum, Illuſtriſſimo ac Eccellentiſſimo D. Cæſari Marchioni Facchinetto Senatori & ciui Bononienſi,Innocentij noni,ſummi Pontificis,cui ea inter alias peregrinas ſuo etiam loco deſcribendas ab Iaponenſi Rege Sixto Quinto pariter Pontifici dono tranſmiſſas relicta erat,nepoti acceptam refero.Hanc inquam exoticam auem Chloreũ ſeu Chlorionem Indicum appellare placuit. Ariſtoteles enim,modo agnouiſſet,hanc potiùs,quàm poſtremùm deſcriptam χλωρίωνα abſq; vlla hæſitatione erat nuncupaturus. Siquidem auis iſtęc maxima ſui parte,quinimo toto corpore lutea eſt,ſi coronam verticis,& caudæ alarumq; maculas (quæ in icone manifeſtò conſpiciuntur,) cæruleas, & roſtrum, pedeſq; quæ inſigniter rubent, excipias.

PICO CONGENER.

DE PICIS CONGENERE. Cap. XLI.

SI huic aui, quam idem Eccellentissimus Marchio mihi communicauit, eadem pedum dispositio, quæ χλωρῷ seu Pico viridi esset, ei sanè congener dici posset: at quoniam more aliarum digitos tres antè & vnum pro calce habeat, & tamen corporis habitu & rostri maximè Picos quodammodo referat, itaq; hic, quem assignauimus, locus illi conuenire nobis videbatur. Est autem, quantum ex pictura conijcere licet, Coccothraustis magnitudine; rostro luteo, acuto, robusto, Picorum haud dissimili, vertice, ceruice, & toto dorso viridi, vropygio albo, pennis alarum vestitricibus etiam viridibus, remigum superioribus albis, inferioribus & cauda cæruleis. Prona eius pars à rostri initio ad anum vsque colore cinnabarino. Pedes nigri.

DE IYNGE SEV TORQVILLA. Cap. XLII.

TORQVILLAM meo iudicio *Bellonius rectè Picorum historiæ subiunxit. Etsi verò rostrum eius breuius sit quàm Picorum: validum tamen est, & ad pertundendos arborum cortices apprimè idoneum: quinimo cùm victus ratione, tùm pedum constitutione cum illis conuenit. Accedit lingua etiam cum illorum lingua simllima, longa nempe, & insigni cuspide præmunita. Quibus pariter rationibus adductus hoc loco de ea agere determinaui.

*Lib. 6. de Auib. c. 18.

AEQVIVOCA.

Kinædius piscis.

KINAEDIVS siue Iynx Kiranidi piscis marini etiam genus est, in cuius transparente corpore spinæ apparent. Suidæ & Varino fistula ex vnico tantùm calamo compacta: necnon eidem Suidę quoddam instrumentum exiguum, quod veneficę quos amabant, sibi conciliaturæ circumagere solẽt: unde etiam prouerbialiter omnia illecebrarum & blandimentorum genera Gręci passim ἴυγγας, etsi [a] Athenæus λύγγας habeat, appellant, vt ex adducendis hic multorum authoritatibus constabit: Ad hunc sensum [b] Sophocles in primis, vbi de Pelopis formæ præstantia agit, ita infit:

[a] Lib. 13. Deipn. [b] In Hippodamia.

> Τοιὰν δ' ἐν ὄψει ἴυγγα θηραθηρίαν
> Ἔρωτος ἀστραπὴν τὴν ὀμμάτων ἔχων: id est:
> *Iynga talem lumina efflant illicem,*
> *Amoris igneum iubar in oculos cubans.*

Et [c] Aeschylus.

[c] In Persis.

> Ἴυγγα μοι δ' ἦτ' ἀγαθῶν ἑτέρων ὑπομιμνήσκεις
> *Regeris mihi aliorum bonorum lenocinantium memoriam.*

[d] Heliodorus Emesenus ἀπαραίνητον, inquit, ἔχει πρὸς γυναῖκας ἴυγγα χρυσὸς καὶ λίθος, id est, *aurum & gemma vim pellacia haud dubiam apud fœmininum genus.* Idem etiam [e] alibi αὐτὴν ἐκείνην ἀποφανῶσι δεῦρο πολλαῖς ἴυγξι γινομένην ἀγώγιμον, id est, *ipsam illam* (Galatheã) *tibi hic sistam varijs illecebris conciliatam.* Item Suidas sed ex incerto authore, ἡ δὲ Κλεοπάτρα ᾤετο ταῖς αὐταῖς ἴυγξιν καὶ τὸν σεβαστὸν κρατήσειν τρίτον, id est, *Cleopatra rebatur se eisdem illecebris, quibus Cæsarem & Antonium, tertium quoque Augustum expugnaturam.* Idem de Diogene loquens τοιαύτη, inquit, τις προσῆν ἴυγξ τοῖς Διογένους λόγοις τοῦ κυνός, id est, *tantum inerat illicium Diogenis Cynici verbis.* Sic etiam de Helena illud vulgatum est, ἔτο ἐφελκυστικὰς τινὰς εἶχε ποτὶ ἴυγγας, hoc est, *tam validas & illices amoris Iyngas habuit*, scilicet vt cum Priamus illam agnosceret belli causam esse, irasci tamen illi nequiuerit, imò filiæ nomine eam compellârit amanter. Eodem modo Ioannes Tzetzes λέξεων ἴυγγας hoc est, *verborum Iyngas* siue illecebras vocauit, quòd animos verba quantumuis duros & inflexiles, quodam lenocinio attrahant. In quo etiam sensu [f] Pindarus eam vocem pro cupidine & desiderio accipiens, ἴυγγι τήκουσαι ἦτορ, inquit, id est, *liquescit Iynge seu amore pectus:* quod dictum in prouerbium abijt, in eos qui impotenti desiderio ad aliquid trahuntur. Et eleganter Lycophron ἴυγγα πυρφόρον, id est, *ignivomam Iyngem* amoris illecebras dicebat. Nicephorus Gregoras ex aliorum authoritate ἴυγγα scribit fuisse κιθάραν ἐμμελεστάτην id est, *Citharam mirè concinnam*, atque inde prouerbiali figura πᾶν γλυκὺ καὶ ποθεινόν, id est, *quoduis suaue ac desiderabile* ἴυγγα dici. At Glossomatarius Theocriti Iyngi auiculæ natiuam amatorij philtri vim inesse annotat, ac ideirco omnia ad amorem impellentia, gratiosa, pellacia & ad persuadendum apposita ἴυγγας metaphoricè vocari. Significat deniq; Græcis Iynx maris fallaciam, & quasi illecebram, summam videlicet tranquillitatem, quæ ad nauigandũ homines alliciẽs, in magnos & horribiles fluctus verti solet. Hanc tranquillitatem [g] Lucretius pellaciam dixit eo uersu:

[d] Lib. 4. Hi. Aethiop. [e] Ad Albanasium. Helena Priamo amata. [f] Ode 4. Nemeor. Iynx Cithara dicta. Maris fallacia Iynx dicta. [g] Li. de rer. nat.

> *Subdola cùm ridet placidi pellacia ponti.*

SYNONIMA.

Ἴυγξ [a] Aristoteli, alijsq; Græcis appellatur, Latinis nomine in latium translato Iynx. Gaza verò in fingendis nominibus liber, atq; eo pacto se de lingua latina bene mereri existimans, nouum uobis, appositum tamen, vtinam sic ubiq;, uocabulum inuenit, Torquillam appellans, quoniam hęc auicula reliquis corporis partibus nihil agentibus, solam ceruicem contorqueat. Eustathius pro Ἴυγξ scribit ἴυξ absque y & à verbo ἰύζω uel ἰύξω deriuat, quod est clamare: Galenus & Suidas κιναίδιον, Tzetzes Σεισοπυγίον & Cinclida, [b] Albertus uoce, vt solet, barbara Gocoz nominat. Athi Græcię montis incolæ teste Bellonio Alcionem, Theocriti interpres Σεισοπυγίδα falsò, & perperam quidam Σεισοπυγίδα, Motacillam, & Meropem. [c] Gaza ab antiquis Turbinem dictam fuisse alibi tradit: uerùm ex illis neminẽ turbinis nomine pro aue usum inuenio. Ornithologus ita fortè dictam conijcit, quòd corpore turbini similis sit: siquidem cauda, inquit, cuius pars postrema in icone à nobis posita patentior, & latior esse debebat, Rhombi alteram partem quodammodo refert, & reliquum corpus capite dempto atque cauda Rhombum integrum. Hæc ille. Id verò etymum, ut pace eius dicam, parum admodum mihi arridet, cùm potiùs ita appellatam crediderim, (si modò uerum est, quòd ita uocetur,) quoniam collum ac caput circumagens turbinis imaginem præ se ferat: unde etiam

[a] Lib. 2. Hi. cap. 12. Torquilla. Ἴυξ. [b] Lib. 6. de Anib. c. 18. [c] 2. H. c. 12. Cur turbo vocetur. Collitorquis.

Cælio

Cælio Collitorquis, & Italis Tortocollo, seu Collotorto, Stortocollo, Capotorto, & Romæ priuatim Verticilla nuncupatur, & Hispanis Torxicuello. Sed iam reliqua synonima prosequamur: Neapolitani hanc auem Formiculam appellant: quare vbi apud [b] Kiranidem ad superstitiosum phylacterium Formicarius & Itygos legitur, Ornithologus ab interprete Formicarium pro Iynge redditum, & vtrumq; in textum ascitum esse iudicat: Galli Terco vel Turcot, Germani VVindhalsz, quod nomen Meropi perperam quidam recentiores tribuunt. Naterhalsz, Nater VVendel, Nater VVang, Traechalsz. Quæ nomina omnia à colli circumuolutione detorta sunt.

Formicula. [b] *Lib. 1. in Phoca.*

FORMA: DESCRIPTIO.

IYNGEM Fringillæ comparat [a] Aristoteles, sed paulò maiorem esse testatur; quæ magnitudo huic auiculæ equidem exactè conuenit: vt secunda etiam, quam addidit, nota, quòd scilicet corpore sit vario. Rostrum habet firmum, sed multò minus, quam Pici, ex plumbeo & nigro permixtum. Linguæ aculeus tam acutus & validus est, vt humanam cutem; haud aliter ac acicula penetret. Ea infra arteriæ summum subit, & supra cranium reflexa prope nares, vt in Pico Martio, inseritur. Est autem gemina; vbi ab occipitio reflecti incipit, & in sincipite rursus vtræq; partes conueniunt. Quæ res Aristotelem minimè latuit, linguam serpentibus similem habere, eamq; in longitudinem mensura quatuor digitorum porrigere, rursusq; intra rostrum contrahere tradentem. Linguæ musculorumq; eam mouentium hęc icon est.

[a] *L. 2. Hist. cap. 12.* Magnitudo. Color. Rostrum. Lingua.

Capitis vertex, ceruix, dorsum, vropygium ex cinereo nigrescunt. Retro oculos macula atra est oblongiuscula, supra quam lineæ candidæ sunt exiguæ, transuersales quæ versus inferiora longiores semper euadunt, & supra superiorem alarum partem longissimæ, & semper exiles tenuesq;. Mentum, pectus, & venter totus sublutea, subnigris maculis trãsuersalibus insigniuntur. Remiges alarum nigræ sunt & maculis rubeis maximis consperguntur. Cauda longiuscula, cinerea, calamos obtinet nigros, & maculas eiusdem coloris transuersales semilunares fermè. Crura fusca sunt. Digiti pedum Picorum more vtrinq; duo: cuius rei [b] Aristoteles causam reddens, corpus eius minus, quam cæterarum in aduersum propensius esse dicit. Digitorum verò talis constitutio est, vt vtrobiq; longior alter, cum altero breuiore coniungatur. Eos *grandes* Aristoteles, & *Monedulis similes* esse testatur. Mas a fæmina manifestè distinguitur, quoniam is rubicundior est, illa ad cinereum magis vergit. Pectus in mare etiam magis flauescit. Prior icon maris est, secũda fæminæ; vtramque sequens pagina datura est.

Alæ. Cauda. Crura. [b] *Lib. 4. de Part. anim. cap. 12.*

LOCVS. VOX. VICTVS.

TORQVILLA in quauis regione ferè conspicitur circa arbores versari. Dicitur *τρίζειν*, hoc est, vt Gaza vertit, stridere: Aelianus verò obliquam tibiam voce sua imitari ait. Vescitur formicis. Quibus captam Ornithologus per quinq; dies sese vnam aluisse in cauea narrat, neque præter eas alio cibo vesci propria experientia edoctus affirmat. Eas verò exerta lingua uelocissimè aculeo linguæ transfixas, vt pueri ranas ferreo mucrone per arcum attracto, emissoq; venari solent, deuorat, nec vnquam rostro attingit, vt cæteræ aues suos cibos solent.

Vox. Victus.

NIDVS. GENERATIO.

IYNX Picorum more in foraminibus arborum, quandoque tamen in domibus etiam & villis nidulatur. Enumeratur inter animantia multipara. Nam vel octo vel nouem oua unico partu excludere dicitur.

IYNX MAS.

IYNX FAEMINA

MORES.

AEGERRIME cicuratur. Rostro ligna tundit,& strepitum,qualem Pici, edit. Si manu teneatur,caput in vtramq; partem circumagit,non adeò tamen,vt rostrum ad medium dorsum omnino retrò spectet, at vlterius quàm in vllo alio auium genere. Ornithologus Iyngem domi suæ enutritam accedente aliquo homine haud facilè fugiisse, accessum verò ęgre tulisse,collo in sublime erecto,& rostro sine morsu modò extenso,modò retracto instar minitantis iram declarasse refert,plumis interim,præsertim capitis riguisse, & caudam erexisse atque dilatasse. Capitur hæc uolucris hyeme & maximè autumno, aliquando etiam Aprili & Iulio,cùm sobolem nutrit. Quãdo capiatur.

HIEROGLYPHICA

PER Iyngis auis imaginem propter insignem linguę eius longitudinem,hominem,qui plus quàm par est,loquax sit,nonnulli intellexerunt, vnde similiter communi paræmia verbosos, garrulosq; homines ab instrumento isto linguaces vocare solemus.[a] Philostratus Babylone ex testudine loci,vbi rex ius dicere solebat,quatuor aureas Iynges dependisse scribit,fatalem conditionem significantes, admonentesque Regem, ne se supra hominem efferret: eas verò dicunt Magos, cùm in regiam venissent, fieri iussisse. Vocant autem ipsas Deorum Linguas.

Hominis dicacis typus. Linguaces qui. [a] *In vita Apollonij.* Fatalis conditionis typus.

MEDICA.

GALENUS[a] Antonij Musę Trichiasim vocari ait ad pilos pungentes in palpebris enascentes: *Felanicula*, inquit, *quæ Cinadus appellatur, & aconiti dimidium eius, mixtis vtere*, hoc est, euulsis pilis locum illine. Aliqui etiam felle per se vtuntur, vt in eodem capite legimus.

[a] *Lib. 4. de comp. med. cap. 7.*

VSVS IN CIBO.

HIERONYMVS Tragus Iyngem in cibum admitti scribit. Bononię milies in foro venalem reperi, & aucupes omnibus in mensæ usum cedere, & carne haud ingrata esse dicunt.

FABVLOSA.

IYNGEM Echûs filiam, alij Pythûs fuisse fabulantur, quæ cùm amatorijs venenis Iouem in Iûs amorem pellexisset, ab irata Iunone in auiculam, qua in amatorijs veneficijs mulierculæ vti credebantur, immutata est.[a] Theocritus tam superstitiosum ei vim hoc uersu tribuit, penes quẽ fides esto: ait autem:

Ἴυγξ ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα, id est,

Per te Iynx meus ille domum vir quæso trahatur.

[b] Cælius etiam ex Varino & Pindari Scholiaste Iyngem philtris & excantamentis amatorijs aptam nugatur. Auiculam alis supernè, & infernè pedibus aduocato amantis nomine ex rota agitabant, aut cum cerea rotam super ardentes prunas amburebant; aut vt alij tradunt, auis interanea rotæ circumuoluta explicabantur. Vt vt est, vtrumq; fabulas sapit.[c] Pindarus saltem hinc Iyngem τετράκναμον vocauit, quasi quatuor tibijs vel radijs insignem: Sed & rota ipsa quatuor radijs distincta metaphoricè, vt ait Scholiastes, Iyngis nomine appellari potest. Priuatim verò ad ea philtra, pennis, vt Tzetzes notat, quę circa caudam sunt, atque osse eo circa pectus Lambdoide figura, specie simili myropi seu calcari equitum vsas eiusmodi veneficas asseuerant. Alij auiculam de trocho relegasse dicunt, & carmina quædam obmurmurantes circumgyrasse, aut exenteratam trocho adnexisse. Hinc Xenephon Iynga pro veneficio accepit, vbi ait: ὅτι ταῦτα οὐκ ἄνευ πολλῶν φίλτρων καὶ ἐπῳδῶν, καὶ ἰύγγων, id est, *quod ista non citra philtra, incantamenta, & Iyngas accidant*. Hanc item auiculam rhombo applicatam, pedibusq; & alis crucem complicantem Iasoni Venerem dedisse referunt, ut Medeæ erga parentes suos amorem simul & pudorem auferret, atque ita eam in auxilium suum pelliceret. Alij Iyngem non solùm Venerem Iasoni dedisse, sed incantandi simul etiam artem docuisse volunt. Super hac fabula tale carmen apud[d] Pindarum est:

[a] *In Pharmaceutria.* [b] *Lib. 16. antiq. lect. c. 25* [c] *Ode. 4. Pythior.* Iason Iyngis opera Medeæ amorem conciliat. [d] *Pythior. Ode. 4.*

Πότνιαδ' ὀξυτάτων βελέων
Ποικίλαν Ἴυγγα τετράκναμον
Ὀλυμπόθεν ἐν ἀλύτῳ ζεύξασα κύκλῳ,
Μαινάδα ὄρνιν κυπρογένεια φέρεν
Πρῶτον ἀνθρώποισι λιτάς τ' ἐπαοιδὰς,
Ἐδιδάσκησεν σοφὸν Αἰσονίδαν
Ὄφρα Μηδείας τοκέων ἀφέλοιτ' αἰδῶ, id eſt,
Veneranda verò Cyprogenia telorum acutorum domina
Picturatam Iyngem Bacchi auem ex Olympo attulit
Hominibus primum, vt indiſſolubili circulo quadriradiam
Iungens, carmina ſapientem docuit Aeſonidem,
Vt Medea erga parentes reuerentiam & pudorem adimeret.

[c] Embl. 78. Quos verſus [c] Andreas Alciatus admodum oſſitanter ſic reddidit:

Nec durus te vincat amor, neu fœmina mentem
Diripiat Magicis artibus vlla tuam.
Bacchica auis praſto tibi Motacilla paretur
Quam quadriramiam circuli in orbe loces.
Ore crucem & cauda, & geminis vt complicet aliſ,
Tale amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris ſigno Pegaſaus Iaſon
Phaſiacis ladi non potuiſſe dolis.

Verùm ex iis, quæ antè à nobis dicta ſunt, & ex ipſis Pindari uerbis liquidò conſtat, Iyngem non depellere amores, ut ille tranſtulit, ſed inducere potiùs fabuloſè ſcribitur, cuius ſcilicet auxilio Theocriti puellam, ut amantem in amorem ſuum pertraheret, uſam quoque fuiſſe nugantur.

EMBLEMA.

ORNITHOLOGI in Iyngis iconem uinctam ad manum hominis talè emblema eſt:

Voluptas Iyngi comparata.

Cur vinctam Iyngem picta detinet manus?
Auis hac amoris, & voluptatis nota eſt,
Quæſita philtris: fortè quòd quouis agat
Antè & retrorſus collo, in orbem, liberè.
Sic & voluptas corda agit mortalium,
Miramq́ue torquet in modum quoquò libet.
Hanc tu niſi vinctam cum ratione rexeris
Mentis peribit quicquid ac ſenſus habes.
Hoc faſcinum putabis, atque maximum
Philtrum, veneficiumq́ue quàm miſerrimum.
Hoc torquet animos, turbat, & retrò mouet
Aut igitur omnem tu voluptatem fuge,
Aut ſi libet vti, vincla ſemper admoue
Non cicuratur, ſemper eſt vinclis opus.

DE IYNGE CONGENERE. Cap. XLIII.

PEDVM huius auis, quam nunc exhibemus, diſpoſitio uel Picis Martiis, uel Iyngi congenerem eam eſſe manifeſtò indicat: contrà uerò roſtrum paruum Iyngi potiùs, quàm Picis ſimilem reddit. Nunquid uerò Iyngis more ceruicem nihil agentibus aliis partibus contorqueat, necdum exploratum habeo. Magnitudo Aui, quantum ex tranſmiſſa mihi icone iudicare potui, compar cum Iynge. Color capitis, dorſi, alarum & totius caudæ ferrugineus maculis luteis tranſuerſalibus eleganter diſtinctus. Totum pectus & venter albicant, & lineis luteis per longitudinem exornantur. Tibiæ luteæ, digiti Picorũ more oblongi, eiuſdem coloris: ungues adunci, magni, nigri.

IYNGI CONGENER.

DE CERTHIA. Cap. XLIV.

CERTHIAM etsi exiguam auiculam, audacem tamen, Picorum historiæ, colophonis loco subiecimus, quòd eorum more super arborum truncos & ramos apta pedum & caudæ dispositione perrepat.

SYNONIMA.

A[a]RISTOTELES hanc auiculã κερθίον masculino genere uocat: Gaza Certhiam fœminino transtulit. Robertus Constantinus κερδίον propter astum, quem Aristoteles illi tribuit, scribendum existimat. Albertus in sua translatione Raricheus uoce omnino barbara legit, ubi etiam quædam alia admodum ineptè scribit. Anglis Crepera à reptando teste Turnero, quasi reptatrix seu scandulaca dicitur. Gallis Grimperaeu Piochet, & Grimperaeu petit Bellonio. Crepera.

[a] Lib. 9. Hi. cap. 17.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

CERTHIA in Picorum genere omnino reponenda foret, nisi rostrum quodammodo recuruum & arcuatum, & pedum digiti, tres nempe in antica, unus in postica parte obstarent, quamuis alioquin insigniter adunci sint, & ad repen dum perquam idonei. Cauda saltem Picorum, ut icon expressa demonstrat, simillima est. Differt uerò ab omni Picorum genere colore pennarum.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo
Roſtrum.

AVICVLA exigua eſt, & Regulo paulò maior. Roſtrum habet longiuſculum, (quod nimis breue icon Bellonij expreſſit) nigrum, & arcuatum, in ſuperiori parte longius & craſſius, quàm in inferiori. Guttur eius & pectus candicant: dorſum & alæ fulueſcunt, & nigris ubique maculis diſtinguuntur. Cauda breuis eſt, rigida & in extremitate quodammodo acuta, ex luteo & uireſcente permixta: qui color in extremitate dorſi etiam conſpicitur. Tibiæ pedũq; digiti flaui ſunt, vngues nigri ualdè adunci.

Guttur.
Pectus.
Venter.
Alæ.
Cauda.
Crura.

VOX. VOLATVS.

*Lib. 9. Hi. cap. 17.

A*RISTOTELES Certhiæ claram uocẽ tribuit: unde quidam Germani uiri alioqui docti inter canoras aues enumerarunt, & cum Carduele minore perperam confuderunt. Nunquam aut tarò admodum quieſcit, ſed perpetuò ferè nunc in hanc, nunc in illam arborem uolitat.

NIDVS. GENERATIO.

IN cauis arborum more Picorum nidificat, Parit maximum ouorum numerum, uiginti quandoque, quandoque tamen pauciora edit.

MORES. INGENIVM.

*9. H. c. 17.

TOTO anno eandem patriam incolit. Arborum ramis Fringillaginis inſtar ſeſe annectit, & Picorum more arbores aſcendit & deſcendit, pedibus & cauda ad reptationem aptiſſimis. Nunquam quieſcit, niſi quando dormit.* Ariſtoteles ei mores audaces, fagaxq; innitæ officijs ingenium aſcripſit.

VICTVS.

Culicilega.

IDEM Ariſtoteles hanc auiculam θριποφάγον nominat; pro qua uoce Gaza tranſtulit, ex coſſis uictitans; ſed Philoſophus meo iudicio de inſectis minoribus omnibus per coſſos intellexit, unde quibuſdam Culicilega appellatur. Albertus pro tripophagos à Certhia aliam auiculam canoram nempe Vinconem Germanorum, ſeu Fringillam deuorari ineptè ſcripſit.

DE MEROPE. Cap. XLV.

ÆQVIVOCA.

MEROPEM cum Pico uiridi Albertus, ut ſuo loco dictum fuit, confundit, & nonnulli Gallorum & Germanorum Meropem eam auem eſſe credunt, quę Gallis uulgò Meſange dicitur, quę Parus maior eſt. Niphus Grallum ſuum nunc Meropem, nunc Galgulum uocat, quæ tamen etiam aues diuerſæ ſunt. Quidam etiam Germani Meropem lingua ſua Krinitz & VVindhalſs uocantes toto cælo aberrant. Ea enim nomina Iyngi conueniunt. Varinus Meropes φλῶρας etiam dici ait: ſed φλορος per o breue Suidæ alia auis eſt, & φλῶρος per o longum proprium uiri nomen. Euſtathius & Varinus Μέροπες apud poëtas hominum epitheton eſſe, & aliquando poni abſolutè ſcribunt ſine ſubſtantiuo imperfectè ut βροτοι. Merops dictus eſt unus ex terrigenis gigantibus, qui cæleſte regnum affectaſſe dicuntur, hoc eſt, qui turrim Babel extruxerunt, in cuius ædificatione cùm diuerſarum linguarum confuſio, uocumq; diuiſio interueniret, qui eam moliebantur, Meropes dicti ſunt, id eſt, diuerſarum uocum homines, ut Grammaticus quidam annotauit. Homerus etiam cuiuſdam uatis meminit, qui Merops Percoſius dictus fuit. Et Meropes eidem dicuntur homines à diuerſitate uocum, ſiue quòd habeant uocem à uocibus brutorum animalium diſtinctam. Fuit item alius Mileſius Merops, cuius filium Pandareum in Creta canem aureum furatum aiunt. Cos inſula, cui magnus ille medicinæ parens Hippocrates patriam debet, Merope, & Meropis, ut Suidas habet, & Meropeis ut Euſtathius, dicta fuit, uel ab antè nominato gigãte, uel à Merope Theſſalorum rege, Triopæ eorundem Regis filio ibi ſedes habente, à quo non exiguum augmentum ſumpſit, uel quòd Meropes populi in ea habitarint. Merope item fuit una filiarum Pandarei, cuius pater & ipſe Merops Homero uocatur. Fuit & alia Merope Atlantis & Pleionę filia, quæ Siſypho nupſiſſe dicitur, unde Pleiadum una eſſe fingitur, ſed ut Euſtathius ait, omnium obſcuriſſima: de qua [a] Ouidius:

Septima mortali tibi Siſyphe Merope nupſit:
Pœnitet, & facti ſola pudore latet.

Iuxta Theſſaliam in Græcia mons eſt, quem Meropam uocârunt, quòd uarijs pręruptus anfractibus, undique referiente Echo, uoces diuerſas reddat.

Meſange Gallorum quæ.
Merops gigas.
Meropes g dicti.
Merops Percoſius.
Cos inſula.
Merope Pãdarei.
[a] *Li. 4. Faſt.*
Mons mero pe.

SYNONIMA.

GRAECIS, Merops iſtæc uolucris dicitur à μεριςμου ὄπος ut [a] Probus uult, quoniam uox eius multiplicem partitionem capiat; unde etiam Meropes homines uocantur, uel quòd uocem articulatam & indictiones, ſyllabas & literas diuiſas habeant, uel quia linguis & dialectis diuerſis utantur, uel ut alijs placet, Merops appellatur, quoniam ad amorem hominem citò conciliet. [b] Ioannes Goropius incertum eſſe ait, an Meropem, Gręcam uocem, an Scythicam ſiue alterius orbis uernaculam eſſe uoluerit antiquitas. Gręca certè optimè, inquit, conuenit allegorię, eò quòd diuiſionis quandam habeat ſignificationem. Si Scythica ſit, indicat plures ibi eſſe hominum cœtus, quàm in hoc orbe. Mer enim ſic pronunciatum ut duplicem uocalem audijſſe uidearis, plus ſignificat. Hops uocali item producta, ſi ad homines applicetur, multitudines & magnos cœtus deſignat. Mer-ops igitur alterius orbis incola diceretur, quod orbem coleret, in quo multitudo hominum maior, quàm in noſtro eſſe uideretur. Hęc ille. Porrò Merops in Creta [c] Bellonio teſte Meliſſophagus dicitur, quòd apibus inſidietur, quam ob cauſam Gaza apud Ariſtotelem pro Μέροψ quandoque Apiaſter tranſtulit. A nonnullis Græcis hodiè etiam Μελισσοφάγος appellatur. Apud Albertũ Marochus pro Merope voce corrupta legitur, & alibi etiam Muſcicapa. Germani quidam Αέροπα uocari arbitrantur ab aereo colore: ſed nomen id ex Ariſtophanis Scholiaſte & Suida deſumpſiſſe uidentur, qui Aëropes uel Aëropodes parentes ſuos Ciconiarum more alere dicunt; ſed legẽdum uidetur Μέροπες tribus ſyllabis, etſi Heſychio & Varino Αέροπες etiam aues ſint. Alij Ripariam nominant, alij Parram, alij Gangrenam, teſte [d] Kiranidis interprete. Ornithologus Raſi Alkemum dici, uel Alkeuium ex eo conijcit, quia ille apibus eam auem ueſci ſcribat. Bononię Dardano nominatur, nomine à moderna Gręcorum uoce Darda deducto, quę apiculam ſonat: Italis quibuſdam Gaulo & Ieuolo: Neapoli Lupò dell'api: in Sicilia Picciaferro à roſtri duritie: Gallis Gueſpier, quaſi ueſparia: Hiſpanis Iuruco.

[a] *In lib. 4. Georg.*
[b] *Li. de orig. Antuerp.*
[c] *L. de Auib. cap. 27.*
Meliſſophagos.
Marochus.
Muſcicapa.
[d] *Lib. de. Ix anim. c. 48.*

FORMA.

MEROPS MAS.

FORMA. DESCRIPTIO.

Magnitudo.

FORMA ac magnitudine Merulis ferè par eſt,& Sturno paulò maior. Albertus ſuam Muſcicapā Turture & Columba maiorē facit, & colore Lanarium referre, pedes verò & roſtrum Hirundinis habere dicit,ſed omnia iſtæc Meropi minimè conueniunt. Meropis enim color longè pulcherrimus eſt,quo vel cū quauis aue certare poteſt, quinimo cum ipſo etiam Pſittaco. [a] Ariſtoteles admodum oſſitanter de colore eius ſcribens, *pennas eius inferiores pallidas eſſe, ſuperiores cæruleas, vt Halcyonis, poſtremas pinnulas rubras* ait transferente Gaza: Sed Græcè legitur τὰ δ' ἐπ' ἄκρων τῶν πτερυγίων ἐρυθρὰ id eſt, *in ſummis alis rubra ſunt.* [b] Plinius

[a] Lib.9. Hi. cap.13.

nius sequutus Aristotelem *pallido intus colore pennarum, supernè cyaneo, priori subrutilo* esse dixit.
Vnde Seruium errasse manifestò constat, cùm *viridem* vocârit. Rostrum Meropi longum, du- Rostrum.
rum ad instar falcis messoriæ arcuatum, & quasi triangulare. Mentum ac frons lutescunt, & li- Mentum.
nea maiuscula nigra, & binis maculis cæruleis, quarum vna alteram superequitat, infra notan-
tur. Oculi exigui sunt, palpebræ nigræ, sed iris ita inflammatur, & rubescit, vt aliam omnia ru- Oculi.
bedinem superet. Auditorij meatus plumis nigris cooperiuntur. Capitis vertex, collum supe-
rius, dorsumq; inter flauum & castaneum media. Pectus viride, ad latera cæruleum; Venter Pectus.
ad coxas vsque viridis. Alæ partim virides, partim inter flauum & castaneum mediæ, & par- Alæ.
tim deniq; cæruleæ. Cauda ex viridi & cæruleo, sed ex hoc magis, tingitur. Crura breuia more Cauda. Crura.

Pedes. Hirundinum, nigra, quæ rubere perperam Textor Rauiſius dixit. Pedes quatuor digitis prædici ſunt, retrò nempe vno, tribus antè, reliquarum auium more. Bellonius binos antè, & totidem retrò Pſittacorum & Picorum inſtar habere dixit: ſed id planè falſum eſſe eiuſdem appoſita icon demonſtrat. Atq; iſtæc maris Meropis meo iudicio deſcriptio eſt. Quam ſecundo loco depictã damus, arbitramur eſſe fœminã Color enim vbique minus intẽſus. Tergus quodammodo uireſcit. Cauda ſuperius omnino viridis. Alarum pennæ maiores è cæruleo pariter vireſcunt: cætera mari ſimilis. Ex partibus internis quaſdam etiam notabiles Merops habet: Linguam nempe ſublongam & gracilem: oris uerò rictum tam amplum referente [c] Alberto, vt multas muſcas in os eius humoris gratia inſidentes capiat. Bellonius oſſa capitis eius duris oſſibus comparari poſſe teſtatur. Veſiculam fellis amplam humore viridi ſmaragdi inſtar refertam poſſidet; Inteſtina bina, parua, recta.

Lingua.
[c] Lib. 23.

L O C V S.

MEROPS in multis Italiæ locis, etſi id Bellonius neget; ſatis obuia eſt, & Bononiæ ſæpè capitur. Germanos hac aue carere, vel ſaltem raram ibi eſſe crediderim. Bellonius in Creta tam vulgarem eſſe refert, vt nuſquam non in illa inſula conſpiciatur, & raram alibi, ipſisq; Græcis per Continentem incognitam.

V O X.

ALTVM clamat & longè auditur, & vocem inſtar hominis qaodammodo edit, qui ore in rotundum clauſo ſonet grul gruru vrurul. Hanc vocem in ea Bellonius obſeruauit, quamuis Philomelæ author zinzilulare ſcripſerit:

Regulus atque Merops, & rubro pectore Progne
Conſimili modulo Zinzilulare ſolent.

V O L A T V S.

GREGATIM ferè volitat, rarò ſolus, frequenter, vt Belonius ait, circa montes, qui thymum ferunt, vbi apibus inſidiatur. Albertus pigrè & lentè volare aſſerit. Eſt verò eius volatus inſolens atque notabilis, & ſumma admiratione dignus, retrorſum nempe caudam uerſus eum exercens, cùm reliquæ aues quaſi ſurſum ad oculos uerſus volitent.

V I C T V S.

[a] L. 9. Hiſt. cap. 40.
[b] Georg. 1.

MEROPS dum volat, apes, vt [a] Ariſtoteles teſtatur, captat; unde Meliſſophagos Crtenſibus, Latinis Apiaſter dicitur. Quare etiam [b] Vergilius Meropis nidum prope aluearia interdicit cùm ait:

Abſint & picti ſqualentia terga lacerti
Pinguibus à ſtabulis, Merops, aliaq́ volucres.

Bellonius cicadis etiam inſidiari Meropem refert, nec Lampſanæ, caucalidis, & raparum ſeminibus, nec tritico etiam abſtinet, vt in diſſectæ auis ventriculo idem ille obſeruauit. Albertus Muſcicapam vocat à muſcarum captura, iiſque ſolis & vermiculis veſci tradit. Verùm quæ Muſcicapæ ſuæ hic tribuit, ut antè etiam admonui, Meropi per omnia non competunt.

NIDVS. GENERATIO.

[a] L. 8. Hiſt. cap. 1.
[b] L. 10. c. 33
[c] L. 9. Hiſt. cap. 13.

MEROPS, inquit [a] Ariſtoteles, cauernas ſubit & cunabula facit, quoniam vt nonnulli credunt, corporis ſui pondere in ſublime efferri nequeat [b] Plinius in ſpecu ſex pedum defoſſa altitudine nidificare, & [c] Ariſtoteles ad quatuor cubita intrò ſubire, & ſex aut ſeptem pullos in præcipitiis mollioribus parere ſcripſit.

MORES.

MORES. INGENIVM. PIETAS.

MEROPS auis migratoria est, nec in vno loco perseuerat. Astuta & vafra esse perhibetur, vtpote quæ pullos, ne quis eos capiat, de loco ad locum transferat, uel si insidiatores prius conspexerit, sese ipsa ad diuersa loca recipiat, ne ubi eos nutriat, præsentia sua manifestet. Aristoteles author est, *esse qui confirment Meropes genitorum senectutem inuicem educare vicemq́ reddi, ut parentes non modo senescentes, verum etiam statim, cùm iam datur facultas, alantur opera liberorum, nec matrem aut patrẽ exire, sed in cubili manentes pasci labore eorum quos ipsi genuerunt, enutrierunt, educarunt.* Quod certè insigne pietatis argumentum est, adeo vt de Merope non minus, quàm de Ciconijs ἀντιπελαργεῖν dici possit. Imo uerò * Aelianus scribit Meropem esse Ciconiarum iustissimam, quòd educandis parentibus senium haudquaquam arbitretur expectandum, sed ipsum id agere protinus volatus celerioris compotem. Quo coniectatum inter cunctas esse aues, tum iustissimam, tum verò pijssimam. * Lib. 11. de Anim. c. 30.

CAPIENDI RATIO.

RETIBVS & visco in agro Bononiensi capitur: in Creta à pueris referente Bellonio, cicadis hoc pacto: Cicadam acicula instar hami curuata transfigunt, eamq́ filo annectunt, & extremitatem fili in manu retinent. Cicada sic transfixa sublime petit: in quam subinde conspectam Merops impetum facit, & deuorata simul cum cicada acicula filo adhærens capitur.

MORALIA.

MEROPS illaqueata alias etiam aues in eosdem laqueos pertrahens, sponsionem non esse præstandam significat, iuxta antiquissimum Thaletis dictum; *præs ne esto*. Hinc * Alciatus, * Embl. 186

Ne præs esto, Thales dixit, sic illita visco
In laqueos sociam Parra Meropsq́ trahit.

Merops etiam haud aliter ac Ciconiæ pietatem à nobis colendam esse admonet, quæ nempe vt paulò ante dictum est, quàm primùm uolare cœperit, sponte animum ad necessaria parentibus suis subministranda conuertit.

MEDICA. VSVS

MEROPS in cibo improbatur. * Rasis carnem Alkemi, quam auem Meropem esse Ornithologus conijcit, austeram esse dixit, & concoctu difficilem, sed inflammationibus prodesse, & fel eius si cum gallis, oleo omphacino misceatur, capillis firmam nigredinem inducere, & frixam in oleo manus ab apum punctionibus immunes reddere. Kiranides Meropem & cor eius, è credere fas est, amorem conciliare, in cibo cardiacos, ictericos & stomachicos iuuare, & fel cum melle & succo rutæ oculorum suffusionem sanare tradidit. * Lib. de lx. Ani. c. 48.

DE MEROPE ALTERO. Cap. XLVI.

AVEM hanc, cuius modo iconem exhibemus, Germani Seeschvvalm, hoc est, Hirundinem marinam vocant, cùm quia primo inspectu partim pedum breuitate, partim etiam uolatu, tum quoniam inter uolandum muscas captet, Hirundinem referre videtur. Ego verò Meropi potiùs, quàm Hirundini congenerem fecerim, quoniam toto ferè cælo ab Hirundine marina differt. Est verò hæc uolucris superiore paulò longior, & ut icon etiam demonstrat, toto corpore multò crassior. Rostrum huic nigrum, lõgum, acutum, & pro pius ad falcem messoriam, quam in illa accedens. Caput, collum, pectus & totus fermè venter flauescunt. A rostro maculam habet nigram, maximam, quæ per oculos retrò ad colli initium usque defertur. Ornithologus de colore dorsi, alarum & totius ferè auis perperam scripsit, neque id mirum est, cùm nunquam sese eam conspexisse dicat. Dorsum itaque non ex uiridi & flauo, vt ille habet, permixtum est, sed castaneum, prope uropygium uerò talis color conspicitur. Alarum pennæ, quas in extremo uirides dixit, uarijs coloribus insigniuntur. Primæ enim cæruleæ sunt, secundæ ex cæruleo & flauo mixtæ, tertiæ omnino flauæ, quartæ, remiges nempe nigræ, & in extremitatibus rubræ. Cauda in summitate insigniter uirescit infrà uerò perbelle flauescit, ita ut semiuiridis & semilutea uideatur. Pedes habet luteos, ungues nigros.

Hirundo marina. Magnitudo. Rostrum. Dorsum. Alæ. Cauda. Pedes.

Meropi congener.

DE LOXIA. Cap. XLVII.

NVLLAM mihi inter tot, cùm à me, tùm ab alijs obseruata auium genera, aliam hactenus conspicere contigit, quæ cum hac, quantum ad rostrum attinet, similitudinem vllam gereret. Cùm verò & eam cũ Chloreo à quibusdam cõfundi viderem, itaque præsenti loco aliquid de ea dicere volui, tùm eò maximè, cùm rostrum illi, etsi contra omnium auium morem ab vtraque parte recuruium, crassum sit, atque admodum robustum. Hanc auem, quicquid dicant alij, Aristoteli incognitam fuisse existimo. Si enim eam agnouisset, tã raram rostri dispositionem ille, qui differentiarum quarumcunque, etiam omnium animalium diligentissimus ac indefessus obseruator erat, absque vllo dubio minimè tacuisset.

SYNONIMA.

GERMANI à rostri obliquitate Krützuogel, quasi cruciatam, vel Krumschnabel, seu curuirostram appellant, & Ornithologus ob eandem rationem Loxiam, sed nomine æquiuoco, quod nempe mustelæ fluuiatili minimæ etiam competit. Λοξίας Apollo etiam dicebatur, quòd obliquis passibus cælum percurrat. Robertus Constantinus Tragonem Plinij, quam auem [a] hic ex Hyla à cauda de ouo exire scribit, existimant esse & à voracitate ita dici. Est enim insigniter vorax, vt ego quoque obseruaui. Verùm nunquid Trogon Plinij sit, nec affirmauerim, nec etiam inficias iuerim, & reuera si vlla alia auis à cauda de ouo exeat, ea fortè istæc fuerit, quæ si reliquarũ more prodiret, facilè impediretur exitus à rostri curuitate, vel dicamus potiùs, ita exire, ne cum media fermè hyeme nascatur, si à capite exiret, subinde ab ambientis inclementia calor animalis suffocaretur. [b] Iacobus Dalechampius Ornithologum scribit Loxiam Tragonem quoque appellare: verùm id apud illum minimè reperio, quin ipse Plinium non citat, tantum abest, vt Tragonem vocauerit.

Krützuogel.
Curui rostra.
Apollo Loxias dictus.
[a] L.10.c.16
[b] In comm. eiusdem ca. Plin.
Tragon.

CORVIROSTRA, SIVE LOXIA.

VICTVS. NIDVS.

AVIS est voracissima, seminibus cannabis maximè delectatur ac pinguescit; unde caro eius non improbatur. Aiunt & cadaueribus pasci. Gaudet item nucleis abietum, & in eiusmodi arboribus Ianuario & Februario mensibus nidificat.

MORES. INGENIVM.
Capiendi modus.

ILLVD etiam in Loxia mihi planè insolens videtur, quod hyemali tempore, cùm frigore omnia rigent, & cæteræ volucres obmutescunt, ea canat, & æstate, cùm cæteræ canunt, à cantu abstineat. Cantillat autem satis suauiter. Ingenij dicitur esse simplicis & stolidi. Caueis inclusa homines minimè expauescit, sed Psittacorum more rostro, pedibusq; sursum atque deorsum reptitat. A potu pocillum rostro, si potest, abijcit, quod fortè fecerit, quoniam imaginem suam in aqua conspiciat. Apud Germanos copiosè, vt cæteræ volucres retibus capitur.

De admirando Picæ caudatæ nido, cuius mentio fit, pag. 708.

QVOVSQVE Naturæ sagacissimę misteria inquiro, atque indagor, nihil vnquam magis in votis habui, quàm nidum contemplari Picæ caudatæ, quem tam admirabili industria in altissimis plerunque arboribus, vt populo nigra construere, vt se fœtusq; suos ab auibus rapacibus ac alijs noxijs animantibus defendat, apud multos, legi. Sed cùm nisi post impressam huiusce volucris historiam, quæ pręsenti libro habetur nancisci eiuscemodi nidum non licuerit, itaque nunc à rustico meo, ex suburbano meo allatum hic ob oculos depictum propono, vt & alij idem auis artificium contemplari, rimari, atque admirari queant. Etenim inter tot nidos, quos hactenus mihi videre contigit, reuera alium nunquam maiori industria

faſtum obſeruaui. Siquidem hæc ales ex omnibus arboribus, quæ ibi ſunt, malum ſibi elegerat, ſed non quam libet, at ex qua viſcum ex putri, non ex ſemine in Turdi ventriculo præparato, quemadmodum perperan ſibi vulgus perſuadet, enaſcens, quamplurimos ramos emitteret, adeo vt nidum iſtum partim à Natura, partim ab Aue factum quis non ineptè dicat. In medio enim illorum ramorũ, qui per ſe figuram hemiſphæricam, qualem nempe nidus exigebat, exprimebant, tanquam ſupra ſolidos parietes, & fundamenta erat conſtructus & ipſe oualis, longus dodrantem, latus circiter octo digitos, & ſurculis milij Indici, alijsq; radicibus, & terra vice glutinis interiecta conſtans, vt nimirum oua ſua ac fœtus melius poſſet continere. At non duntaxat ramis illis, quos dixi, viſci circumcirca erat præmunitus, verùm etiam varios alios per agros, ac ſecus uias collectos, ac in primis pyraſtri, & oxyacanthæ ſimuliumq; aliorum fruticum ſpinoſorum ita ſuprà, infrà, antè & retrò munierat, ut uix foramen, quo ipſi erat ingrediendum ad fœtus, conſpiceretur, tantum abeſt, vt alia animalia vel pullos vel ipſam incubantem infeſtare poſſint. Pulli hoc in nido erant quinque, quot ſcilicet plerunq; edere ſolet hoc auium genus, alis partim albis, partim nigris, haud tamen vndique plumis refertis, cauda nigra, breui, ſecus ac in adultis, quibus longiſſimam eſſe ſuprà diximus, vnguibus valdè acutis. Ore hiante clamitabant, comedebant ſchiſton ſeu caſeum ſecundum, quem vulgò recoctam nuncupamus, & offulam ex pane & vino, vulgus ſuppam appellat.

Viſcus ex putri materia naſcit, non ex ſemine Turdi, vt multis placet.

De peruicacia cuiuſdam Aquilæ, quam Clariſsimus Iacobus Antonius Cortuſus Melanętum eſſe putat.

IACOBVS Antonius Cortuſus patritius Patauinus, ac horti Patauini præfectus per litteras (quas mihi illuſtris ac doctiſſimus D. Io: Vincentius Pinellus ſcientiarum omnium non cultor tantùm, ſed non mediocriter earundem etiã peritus tranſmiſit) retulit Aquilam ſeſe habuiſſe, quæ etſi nondum eſſet adulta, nec ad debitam magnitudinem perueniſſet, valdè tamen peruicax eſſet, & ſuipſius admiratrix. Eam illecebris ſeſe cicuraſſe, volatilia offerendo, & aliorum animalium carnes: accidiſſe verò, vt cùm quadam die ferulæ baculo tres circiter digitos craſſo caput eius verberaſſet, adeò indignabundè id ferret, vt cùm ad ſolitam ſedem, eam adigeret, nõ ſolùm ea non ire recuſaret, ſed neque ab illo tempore per multos dies etiam cibum præbenti morem gereret, quin imo victum, vel à quouis alio oblatum non attingeret, atque quotieſcunque ad illam ipſe accederet, tunc velut ira percita pennis, præſertim ijs, quæ circum collum ſunt, erectis rigeret minitabunda, alas quateret, pedibus terram iceret, roſtroq; inſtar Gallinæ glociret, adeo vt fragor ille, ſtrepituſue metum ſpectantibus omnibus inferret. Vbi itaque pacata quodammodo appareret, ſeſe aiebat illi aliquantulum aſtitiſſe, vt quædam diligentiùs in illa rimaretur, illam verò ceu vindictæ occaſione accepta incredibili ira rabieq; accenſam eum inuaſiſſe, veſtisq; oras vnguibus arreptas arctiſſimè conſtrinxiſſe, quò faciliùs veſte obruto lædere poſſet: quare accepto pugione, quo accinctus erat, bis caput lethali illato vulnere pertudiſſe, neque tamen eam à veſte abſtinuiſſe, neque vllam in tota illa lucta vocem edidiſſe; tandem verò eum dereliquiſſe, cùm ſe ſatis ei læſiſſe auis crederet: contrà ſeſe ab ea diſcedere noluiſſe, priuſquam ex ictuum frequentia ſanguinem ex oculis eius ſtillare cerneret, & cùm ita vulnerata nõ acqueſceret, ſed adhuc etiam illatam iniuriam vlciſci tentaret, tunc demum eam aſtantibus huic ſpectaculo nepotibus ſuis, qui terni erant, ſcipionibus occidendam tradidiſſe: felle tantummodo, quod cerebri morbis remedio eſſe nõ ignoraret, ſibi reſeruato. Credebat vir ille celeberrimus, & huius ſæculi botanicorum facilè coryphæus hanc eſſe Aquilam fuluam, quam præterea ſtrenuam appellat Ariſtoteles, politam & liberalem, eumq; hæc ei epitheta attribuere, quia alijs auibus eam iccirco ſectantibus tanquam menſæ aſſeclis prædam ſuam communem exponat; atque ita non mirum eſſe, ſi Cæcus Aſculanus eiuſcemodi volucrem ſummoperè celebrauerit. Hæc itaq; Cortuſus, quæ, ſi placet, capiti noſtro de Melanæto addere poteris.

De capite, tibia ac pede Auis rapacis, quæ Aquila paluſtris eſſe creditur.

POSTQVAM de Aquila quædam cum Cortuſo dimicante dixerimus, non ab re fuerit de alia quadam aue rapace agere, quam D. Io: Baptiſta Fulcherus pharmacopola illuſtris, Lucenſis, Aquilam paluſtrem vocabat, eius capite, tibia ac pede mihi dono tranſmiſſis: quod nomen, cùm integram auem videre nequiuerim, quia ruſtici Lucenſes eam comederunt, non immutabo, etſi Ariſtoteli nulla Aquila ita uocetur. Quod ſi verò tota eſſet nigra, ut caput & pes mihi miſſi, non ineptè à colore Melanætos dici poſſet, hoc eſt, Aquila nigra, licet Aquila ſic dicta philoſopho omniũ ſit minima, cùm contrà roſtrũ hoc roſtro Chryſaeti longè maius exiſtat; quare vel Vulturis eſſe ſuſpicor, vel ſaltem Aquilæ Vulturinæ; quam opinionem etiam aſtruit tibiarum villoſitas, quę Aquilis nudæ eſſe ſolent, uel ex promiſcuo Aquilarum & Vulturum coitu genitam. Hæc autem auis, quæcunque tandem ea ſit, à nemine, niſi ego fallor, deſcripta eſt. Roſtrum, quod inter Aquilarum roſtra in muſæo meo appenſum reſeruo, longè maximum eſt, vtpote dodrantem & duos digitos longum: ſubſtantia eius in anteriori parte erat oſſea, coloris ualdè nigri & micantis inſtar holoſerici nigri, niſi quod inferius prope nares ad ſubcaſtaneum uergeret; ubi linea quædam tranſuerſalis partem nigram ab alba diuidebat. Albam partem uoco membranam, quæ roſtrum, quà à capite exoritur, ad medietatem ferè uſque cooperit.

petit. Pars inferior erat concaua & in extremitate nigra. Caput plumæ nigræ quadrupedum quorundã pilis non prorſus abſimiles cooperiebant. Oculos habebat maiuſculos, ſicuti etiamnum foramina in cranio oſtendunt. Tibiæ duos palmos longæ, plumis ad medietatem uſque refertæ mollibus, ut in capite, at longioribus: reliqua pars interior, quemadmodum & totus pes colore erat ſubcinereo, & ueluti ſquammis, non plumis ueſtita. Pes totus ſecundum digitorum diſtantiam dimenſus erat magnitudine dodrantis; ungues craſſi, adunci, acuti, nigri & ſplendentes: pars interior ſeſſilis albeſcebat. Digiti omnes adinſtar tracheæ arteriæ annuloſi erant, erucas quodammodo æmulantes, & ſimilia inſecta annuloſa. Digiti omnes, item & membrana ea uel potius membranæ rudimentum, quam inter medium eorum & minimum obtinebat ſcabritie ſua atque aſpectu limam imitabantur. Eam uerò ſcabritiem ſiue ſerram ei à natura datam eſſe credere eſt, ut faciliùs prædam prehendere poſſet.

De Accipitris inſigni, quod addi poteſt pag. 323.

Cap. 17 par. 1. Introduct. ad Symbol. fidei.

R. D. Petrus Antonius Tolentinus Cremonenſis, uir eruditiſſimus, & cui ego ob innatam ei liberalitatem plurimùm debeo, mihi aliquando ſcripſit Illuſt. D. Io: Paulum Magium pariter Cremonenſem, Illuſt. D. Lodouici Magij Senatoris Mediolanẽſis affinem, item Mag. D. Antonium Belloſellum I. C. eximium pro inſignibus ſuis uſurpare Accipitrem, diuerſimodè tamen, at eiuſmodi inſigne Belloſello potius competere, quoniam Belloſellus latinè pulchram auem ſonet, qualis profectò eſt Accipiter. A cuius nobilitare Aloyſius Granata natum fuiſſe prouerbium apud Hiſpanos teſtatur Hidalgo, quæ vox ſignificat nobilem eſſe, vt Accipiter.

De Nido Laniorum minorum, cuius mentio fit, pag. 391. vbi & hæc addito.

Nidus figura ſcutellę.

EIVSMODI uolucres in uarijs arboribus, ſicuti in nucibus, moris, quercubus, ſimilibusq; alijs nullibi non nidulãtur; eliguntq; ſibi ſurculos trifurcatos, quò commodiùs nidos texere queant. Eos autem conſtruũt ex diuerſis herbis gnaphaloidibus, hoc eſt, lanoſis ac mollibus. Nidi, quẽ modo ego deſcribo, & depingo, fundus exterior ramulis & ſurculis conſtabat omnino flexilibus, mirum quàm affabrè & ingenioſè ſimul abſque luto aut terra coniunctis. Figura erat rotunda hemiſphęrica adinſtar ſcutellæ; nec temerè quidem, cum ferè omnes aues hemiſphæricos, & circulares nidos conſtruant; ſiquidem ea figura firmior eſt, & occurſantium iniuriæ minus patens, inſuper & capacior eſt. Erat autem nidus iſte ſatis concauus, eaq; magnitudine, ut commodè fœtus contineret. Solet autem hoc auium genus ſex, ſeptemue parere. Intus ramuli erant tenues & molles, quo molliter fœtus cubent. Latera ſuperiora concauitatem ambientia ualdè craſſa, multisq; texturis & ſurculis complicata. Inueni in eodem nido brionis ſiue muſci aliquas ſpecies, quæ & ipſæ ſua natura molles ſunt. Circumferentia erat duorum dodrantum; diameter medij. Nidulantur hæ aues uére, & ſub æſtatis initium pullos excludunt.

Nidi Iconem habes ſequenti pagina.

Interim, si quid inconsideratè dictum, scriptumuè sit contra Sanctorum Patrum, atque Synodi Tridentinæ decreta, infectum, indictumuè esto:

FINIS.

ENVMERATIO AVIVM, QVARVM HISTORIA TRACTATVR in his duodecim Ornithologiæ Libris, EO ORDINE, QVO DESCRIBVNTVR.

Numerus adiectus paginam indicat.

PROLEGOMENA in Ornithologiam. pag. 1
De vtilitate Operis. 1
De ordine. 7
De præsagijs naturalibus. 9
De Augurijs. 12

Liber primus, in quo rubricæ notantur, secundum ordinem Methodicum, qui pariter in tractatione cuiusq; auis seruatur; licet in undecim reliquis libris, ne nimium prolixi uideremur, non rubricas adnotauerimus; sed tantùm capita.

De Aquilis in genere. 17
De Aquilæ dignitate. 17
Aequiuoca nominis Aquilæ. 20
Synonima, earumq́ etymon. 23
Forma, & descriptio Aquilarum in genere 24
De Aquilæ sensibus, & primùm de visu. 25
De odoratu, gustu, reliquisq́ Aquilæ sensibus externis. 27
Sexus. 27
Sedes, & locus. 27
Volatus. 29
De ingenio, seu moribus Aquilæ. 30
Docilitas. 31
Vox. 31
Victus. 34
Coitus. 35
Incubatus, Exclusio. 36
Generositas. 39
Temperantia. 40
Liberalitas. 40
Venatus. 40
Pugna. 40
Præda. 40
Antipathia. 44
De morbis Aquilæ. 46
Historica. 48
Vsus. 51
Cognominata, & Denominata. 51
Vsus in vanis Ethnicorum sacris. 55
Auguria, & Auspicia. 57
Mystica.
Moralia. 69
Hieroglyphica. 70
Emblemata. 72
Fabulæ. 75
Apologi. 77
Vsus in Medicina. 79
Vsus in cibis. 80
Vsus in venatu. 81
Vsus in signis, insignibus, & imaginibus. 81
Vsus in clypeis, & alijs rebus. 85
Vsus in insignibus, vulgò armis dictis. 88

Libri secundi, in quo Capita sunt.

DE Ordine. Cap. 1. pag. 108
De Chrysaëto. Cap. 2. 110
De musculis Chrysaëti totius corporis. 157
De Haliæto. Cap. 3. 187
De Menalæto, seu Aquila Valeria. Cap. 4. 197
De Pygargo. Cap. 5. 205
De Pygargi secundo, & tertio genere. Cap. 7. 208
De Morphno, seu Clanga. Cap. 8. 209
De Morphno congenere. Cap. 9. 214
De Percnoptero. Cap. 10. 216
De Ossifraga. Cap. 11. 222
De Aquila alba, seu Cycnea. Cap. 12. 331
De Aquila Heteropode. Cap. 13. 232
De Scythica aue. Cap. 14. 238

Capita Libri Tertij.

DE Vulturibus in genere, & quæ eis conueniunt. Cap. 1. 235
De Vulturum differentijs, ac speciebus diuersis. Cap. 2. 270
De Vulture Cinereo. Cap. 3. 271
De Vulture Bætico. Cap. 4. 273
De Vulture Leporario Germanorum. Cap. 5. 274
De Vulture Aureo Ornithologi. Cap. 6. 277

Liber Quartus est.

DE Accipitribus in genere. 278

Capita

Capita Libri Quinti.

De Accipitribus in specie, & primùm de Asterta. Cap. 1. 336
De Accipitre Palumbario. Cap. 2. 342
De Fringillario Accipitre, vulgò Niso dicto. Cap. 3. 344
De Circo. Cap. 4. 351
De Aesalone. Cap. 5. 354
De Tinnunculo, seu Cenchride. Cap. 6. 356
De Butcone, seu Triorchi. Cap. 7. 362
De Subbuteone. Cap. 8. 373
Percum cum Fringillario eundem esse Aristoteli. Cap. 9. 376
De reliquis Accipitribus, ac primùm de Sacro Aegyptio Bellonij. Cap. 10. 378
De Lanario. Cap. 11. 380
De Collurionibus, siue de minori Lanariorum genere. Cap. 12. 384
De alio Laniorum genere maiore Ornithologi. Cap. 13. 389
De Lanijs, seu Collurionibus paruis. Cap. 14. ibid.
De Miluo. Cap. 15. 392
De Harpa. Cap. 16. 408
De Cuculo. Cap. 17. 409
Appendix ad Historiam Aesalonis. 427

Lib. Sextus est.

De Falconibus in genere. 429

Capita Lib. Septimi.

De Falcone Peregrino. Cap. 1. 461
De Falcone sacro. Cap. 2. 467
De Gyrfalcone. Cap. 3. 471
De Falcone Montano. Cap. 4. 477
De Falconis Montani secundo genere. Cap. 5. 479
De Falcone gentili. cap. 6. 481
De Falcone Tunetano. Cap. 7. 483
De Falcone Gibboso. Cap. 8. 484
De Falcone Albo. cap. 9. 485
De Lanario Gallorum. Cap. 10. 488
De Falconibus lapidario, & Arborario vocatis. Cap. 11. 491
De Falcone Rubeo. Cap. 12. 493
De duobus Falconibus rubris alijs Indicis. Cap. 13. 494
De Falcone Cyanopode. Cap. 14. 497
De Falcone Cyanopode alio. Cap. 15. 498
De Falconibus promiscuo coitu genitis. Cap. 16. ibid.

Capita Lib. Octaui.

De Auibus rapacibus nocturnis, & quadam de eis in genere. Cap. 1. 500
De Bubone. Cap. 2. 592
De Asione, seu Oto. Cap. 3. 519
De Scope. Cap. 4. 530
De Alucone. Cap. 5. 534
De Vlula. Cap. 6. 538
De Noctua. Cap. 7. 543
De Strige. Cap. 8. 561
De Caprimulgo. Cap. 9. 567

Capita Lib. Noni.

De Auibus media natura, hoc est, partim quadrupedis, partim auis naturam referentibus, & primo de Vespertilione. Cap. 1. 571
De Struthiocamelo. Cap. 2. 587

Capita Lib. Decimi.

De Auibus Fabulosis; & primùm de Griphe. Cap. 1. 599
De Harpyis. Cap. 2. 611
De Stymphalidibus. Cap. 3. 621
De Sirenibus. Cap. 4. 623
De Seleucidibus Auibus. Cap. 5. 629
Appendix ad Historiam de Gryphe. 630
Appendix ad Harpyias. 632

Capita Lib. Vndecimi.

De Psittacis in genere. Cap. 1. 634
De Psittacorum speciebus, & primùm de Psittaco maximo Cyanocroceo. Cap. 2. 663
De Psittaco maximo altero. Cap. 3. 665
De Psittaco albo cristato. Cap. 4. 667
De Psittaco viridi alarum costa superna rubente. Cap. 5. 668
De Psittaco Poikilorincho. Cap. 6. 670
De Psittaco viridi Melanorincho. Cap. 7. ibid.
De Psittaco Leucocephalo. Cap. 8. ibid.
De Psittaco versicolore, seu Erithrocyano. Cap. 9. 675
De Psittaco cinereo, seu subcaeruleo. Cap. 10. ibid.
De Psittaco Erytroleuco. Cap. 11. ibid.
De Psittaco Torquato Macrouro antiquorum. Cap. 12. 678
De Psittaco minore Macrouro, toto viridi. Cap. 13. ibid.
De Psittaco Eritrochloro Macrouro. Cap. 14. ibid.
De Psittaco Eritrochloro cristato. Cap. 15. 682
De alijs quibusdam Psittacorum generibus. Cap. 16. 683

Capita Lib. Duodecimi.

De Coruino genere, & de alijs nonnullis Auibus, quibus rostrum durum, ac robustum est; Et primum de Coruo. Cap. 1. 684
De Cornice. Cap. 2. 734
De Cornice frugiuora. Cap. 3. 751
De Cornice cinerea. Cap. 4. 754

De

De Cornice Cærulea. Cap. 5. 756
De Gracculis in genere. Cap. 6. 757
De Gracculorum speciebus, & primo de Coracia. Cap. 7. 766
De Pyrrhocorace. Cap. 8. 769
De Lupo, siue Monedula. Cap. 9. 770
De Monedula altera. Cap. 10. 775
De Picis in genere. Cap. 11. ibidem.
De Pica varia seu caudata. Cap. 12. 784
De pica caudata Indica. Cap. 13. 788
De Pica Glandaria. Cap. 14. ibidem
De Garrulo Argentoratensi. Cap. 15. 790
De Pica Marina. Cap. 16. 793
De Pica Persica. Cap. 17. ibid.
De Garrulo Bohemico. Cap. 18. 796
De Pica Bressilica. Cap. 19. 801
De Rhinocerote aue. Cap. 20. 804
De Manucodiatis in genere. Cap. 21. 806
De Manucodiatis in specie, & primum de prima. Cap. 22. 809
De Manucodiata secunda specie. Cap. 23. 811
De tertia Manucodiatæ specie, siue de Hippomanucodiata. Cap. 24. ibid.
De Manucodiata quarta specie, siue de Manucodiata Cirrata. Cap. 25. ibid.
De quinta Manucodiata specie, siue de Vulgari. Cap. 26. 816
De Rhyntace Ctesiæ. Cap. 27. ibid.
De Phœnice. Cap. 28. ibid.
De Cinnamomo Aue. Cap. 29. 834
De Picis Martijs. Cap. 30. 835
De picorum speciebus, & primum de Pico Maximo. Cap. 31. 843
De pico maiore. Cap. 32. 845
De Pico vario minori. Cap. 33. 847
De ΚΟΛΙΩ, *seu de Pico viridi nostrate.* Cap. 34. 848
De Pico Luteo Cyanopode Persico. Cap. 35. 850
De Pico viridi maiori, siue de Pico Maximo Bellonij. Cap. 36. ibid.
De Pico Murario. Cap. 37. 851
De Sitta. Cap. 38. 852
De Pico nidum suspendente. Cap. 39. 854
De Chlorione Indico. Cap. 40. 862
De Picis congenere. Cap. 41. 863
De Iynge, seu Torquilla. Cap. 42. ibid.
De Iynge congenere. Cap. 43. 868
De Certhia. Cap. 44. 869
De Merope. Cap. 45. 871
De Merope altero. Cap. 46. 875
De Loxia. Cap. 47. 877

INDEX SVPERIORVM DVODECIM ORNITHOLOGIAE LIBRORVM LOCVPLETISSIMVS,

Latinus, Græcus, Hebraicus, Arabicus, Persicus, Aegyptiacus, Indianus, Italicus, Gallicus, Hispanicus, Germanicus, Belgicus, Anglicus, Polonicus, Moscouiticus, Illyricus, Turcicus.

Numerus prior Paginam, posterior Lineam indicat.

A

Abies 296.4.725.9.

Abietarij.657.10

Abraham abactor dictus, & cur. 724.35

Absentia diuturnæ hieroglyphicum. 829.48

Achanthia pisces qui 377.20

Achanthis auis. 624. 6. *horrori est asino* 355. 46. *Eius vocis præstantia* 5.48

Acontbus olens.823.5

Accipiter Accipitrem capit.294.6. *eius adipis vsus*.332.34.*ab Aegyptijs diuinus habitus & cultus* 278. 35. *eius æquiuoca*.336.39.280.1. *ætas* 298 24. *Alæ eius vt à sordibus expurgetur* 305. 4. *quando propendent, quid agendum*.304. 57. *Alam eius Aegyptij sacerdotes capiti imponebãt*. 334. 39 *Ales sacer appellatur* 279. 37. *Apologi* 330.50. *Alui excremẽta quæ* 286. 13. *Amissus quomodo inueniatur*. 306. 2. *Amor eius in sepeliendo suo genere*.6.9. *An cor auiũ edat*.290 57. *Anhelitus eius qualis* 286. 17. *Antequam cauea eum eximat Accipitrarias, quid agere debeat*.314. 30. *Antipathia cum stirpibus* 295. 1. & 37. & *inde cum alijs rebus*. *Apollini comparatus cur* 288.16 *cum Aquila congredi audet*. 279. 42. *Eius ardens in fœminas amor*.296.35. *Eius arthritis quomodo curanda* 319. 23. *Eius asthmati quomodo medendum*. 322 22. *Astrictæ aluo* 322.46. *Astus eius in pugna cũ fortiori*.294.47.289.55. *Aucupium eius priscis fuisse incognitum*. 298. 32. *Cum Vulture pugnare audet*. 252. 16 *Auguria*. 325. 40. & *inde*. *In Austro plumescere quid significat*. 326. 50. *Auulso vngui quomodo medendum*. 323. 26. *Auxiliari solet hominibus in venatu, & insidijs aliarum auium*. 327. 40. *Boni signa*. 302.57. *Cadauera fugere*. 290.51. *Canem vt socium respiciat*. 308. 25. *Capitis doloris indicium*.320.9. *Capitis morbo quomodo medendum*. 319. 43. *Carnibus puris ac calidis nutriendus in pennarum defluuio* 313.16. *Caudæ mutatio*. 314. 41. *Cauda fracta quomodo extrahenda, ne sanguis effluat* 314. 19. *Cibationis tempus* 310.40. *Cibus qualis propinandus in præda fienda* 307.20. *Cibus* 290.10. *Cibi appetentia quando maior*.306.24 *Quantus conueniat* 312.16. *Cicatratio optima quæ*. 304. 32. *Cognominata* 323. 29. *Columbas præ cæteris insectatur*. 292. 3. *Coriza corripitur*.313.8. *Corporis magnitudine quandoque varians*. 285. 21. *in crure quatuor præcipuæ venæ apparent*.319.4. *Cruris fractura quomodo medendum* 322.51. *Alimentum retinere nequiẽs, quomodo cibandus* 321 21. *Cur copiosas pennas habeat*. 286. 13. *Cur ab Aegyptijs cultus* 334. 34. *Cur præda frustretur* 307.31. *Cur soli consacratus*.287.37. *Cur in locis Septentrionalibus frequens*.287.16. *Cur sit infœcundus*.296.25. *Cur auis sacra dicta*.325.53. *Cur eum adorarint Aegyptij* 392.10. *Cur Antiochus Accipiter dictus*.323.29. *Cur pectus modica carne præditum*.287.50. *Cur quidam pectori admoueant*.289.46. *Cur non insequi pergat prædam*. 294.45. *Cur alas expandant*.282. 28. *Cur ab Aegyptijs culti*.279.15. *Cur Soli dicatus*. 278. 44. *Cur non reuertatur ad Accipitrarium*.305.45. *Denominata ab eo*. 324.8. *Deplumes qui* 302. 23 *Destilationi quo medendum*.320.35. *Differentia ab ætate*. 302.6. *ab aptitudine ad venandum*.301. 51. *Differentia cur veteribus incognita*. 283. 14. *Ab ortu* 296. 48. *à Venatione* 283.38. *Diuersa genera*.344.4 *Diuinum animal secundum Eusebium*.325 30. *à Domino non deferendum* 307. 13. *Duo Accipitres Viterbi in columna*. 330. 18. *Educatio* 296. 10. *Empturo Accipitrem quid obseruandum* 302.26. *Etymũ* 281.5. *Fabulosa*. 333 45. *Fœmina*.301.38. *Famelicus*. 290. 10. *Fastidio cibi laboranti quomodo succurrendum*.321.53. *Febriẽtis signa & cura*.318.57. *Fellis vsus*.332. 39. *Fimi vsus* 332. 42. *Forma & descriptio*.284.27. *Fortitudo*. 289. 13. *Fumo & igne læditur* 306. 10. *Funiculo quomodo ligandus*.305. 11. *Generatio* 296.10. *Generositas*.289. 17. *Genera & differentiæ* 283.10.283. 18. 327. 54.283.24.53.58. *Genus reperitur illecebris hominum mansuescens*. 289. 32. *Graculis infensissimi* 760. 50. *Hieratio herba sibi medetur* 5. 18. *Hieroglyphica*. 328. 40. *Historica*. 334.34. *Hominum magister in sanandis oculis*. 298. 16. *Icones & picturæ* 333.23. *Adhuc incogniti quinam*. 376.35 *Ingeniosi* 304.44. *Ignaui quomodo alacriores fiant*.309.56. *Ignobilium tria genera*.380. 37. *Incubatus*. 296. 55. *Inimicis capitalibus non caret*.295. 17. *Institutio ad venandum*. 304.1. *Insula Accipitrum* 323. 57. *Iracundus* 304.50. *Laboranti quomodo medendum* 302.36. *Lapidis Accipitris facultas*. 324. 17. *Latiores*. 283.22.373.14. *Laudes & contumelias agnoscit, & hominis voluntatem è gestibus conijcit*. 307. 39. *In Litteris hieroglyphicis significat regem & regnũ* 75.27. *Locus*.286.48. *Lumbricis laborãti quo medẽdũ*. 322.36. *Luteus in parma lutea gestatus in militia*.333 29. *Macilenti signa* 318. 37. *Mærente non aucupandum esse* 306. 40. *Magni venditus*. 301. 51. *Maior qui*.238.6.337.15. *Mansuetudo*.289 37. *Mas quid* 282. 33. *Quem leporem capiat* 301.36. *Memoria*. 307. 27. *Minor*.775.37. *Modicæ rapacitatis*.338.4. *Moralia* 328.15. *Morbo ignoto quid exhibendum*. 317. 20. 317.30. *Morbosi diæta*.312.29 *signa* 302.48. *Mortis signa*. 302. 52. *Mortuum exequiarũ publico honore qui prosequerentur*.325.36. *Mortuũ cur colerent Aegyptij*.325.20. *mores & ingenium*.289.4. *Multioculus cur dictus*.286.37. *Mutatio pennarum*. 46.23. *Mutationis seu defluuij pennarũ tempus*.312.32. *Mystica*.326. 48. *Negatur Coruina caro*.729.5. *Nidarius & Ramarius vt cibentur*.310. 43. *Nidulatio*.296.53. *Nimia corpulentia quomodo medendum*. 318. 36. *Noctuæ amicus est*. 550. 1. *Nomen eius non omnibus rapacibus conuenit* 282.3. *Quando domicilio eximendus* 314. 27. *Non venditur ei rete*. 727. 37. *Nuncians* 723. 47. *Oculorum symptomata, eorũ signa & cura*. 320 13. *Omnioculus cur dicitur* 278. 44. *Ophiocephalus* 303.8. *Oua vt pro cibo danda*. 310.45. *Partes internæ quales* 285.47.286.4. *Pediculi eius quomodo arceantur*.313.2. *Quomodo ei*

Ffff medendum.

medendum.318.27.Eius pennæ qualis.285.5.Pennas amissero quæ cibaria præbenda.314.73.Pennarum casus.297.33.Pennarum fractioni quomodo medendum.323.10. Pennas vt mutet 47. 13. Pennas vix renouant domestici.298. 3.Persequentes Miluos ad Dominum non redeunt. 306. 27. Pertica Laneo panno vestienda. 304.17.Fimo pingui inungenda.314 53.Pes Accipitris herba.324.43. Pedibus cur tintinabula apponuntur.305 48.Pinguis facile in morbum incidit. 313.15.Piscis Accipiter dictus.280. 5.ad Plumarum casum quæ faciant. 313. 39. Plumarum renouatio quo tẽpore perficiatur.314. 29. Præcipua genera.395. 16. Quænam animalia capiat 293. 1. 333. 1. Quomodo ad prædam instituẽdus.307.55. eius præsagia qualia 10.3. Prurituì quomodo medendum 327 56. Pugna eius cum aquila. 45. 15. Pullorum carnes suaues.332. 17. Pullos suos ad prædam instituit. 29 .4. Purgatio per Turundos 315. 9. Qua hora cibandus. 310.41 Quæ noces cum animẽt.309 29. Quæ ciuaria propinanda in varijs morbis 314 3. Quæ carnes conueniãt 310 50.vsque 312.Quam Coruorum partem ei edendam concedant. 747 30.Quando commodè venentur.306 28. Quando cibandi, & Quomodo 304.52.Quando & quomodo capiendi.303. 19 Quando instructus est, quomodo nutriendus 308.1. Quando fruges respuat & quando non 290. 18. Quando deplumescant. 706. 3. Quando alimentum probè deglutitum retinere non potest. 321. 7. Quando bibant 293.10. Quandoq; committetur cum Aquila. 36. 4. Qui venandi peritiores 289.50.A quibus carnibus abstinere debeat.312.6. Quibus cibis reddatur animosior ad prædam. 317. 2. Quid dandum capta præda. 306. 50.Accipiter quid 601.16.603.21. 775.35. quid obseruandum & quid fugiendum in capienda præda.306. 43.quinam Accipitres dicti apud Aegyptios.53.13.Quinam eis comparentur.328.15. Quis eum cibare debet. 313.12.Quonam cibo filios nutriant. 297.29. Quo cibo delectentur. 290. 25.Quo tempore debeat manu ferri. 304.28. Quomodo Pertica alligandus est.304.21. Quomodo exercendi in aucupio 306.37.Quomodo portandi 304. 36. Quomodo noctu seruandus 306. 6. Quomodo offerendus cibus.312.23. Quomodo instituendus, vt renocatus ad te redeat. 305. 20. Quomodo venetur.40.53. Quomodo ad venandi alacritatẽ reuocetur 309. 48.Quomodo exercendi ad Phasianos capiendos.310.1.Quomodo purgandi.315.44. Quomodo conseruandus in sanitate.315.8. Quomodo ligãdus pertica.314.57.Quomodo cibandus cum alarum pennas præcipuas mutarit.313.25.Quomodo domãdus 304.5.Quomodo dicantur heripetæ. 288. 30. Quomodo in aere se resupinet. 288. 22. Quomodo medeamur cum difficilem coctionem habeat.321 36 Quot oua pariat.296.54.Rapacitas eius qualis.291. 20. Recentiorum de eis diuisio 283.48.Reuerentia eius erga homines.239.30. Rheumati quomodo eius medeamur 320.47.Rostrũ fractum vt curetur 320.37. Sanguinis vsus in litationibus.329.42.Sanguine eius vesci cur prohibitum. 329. 4 .pro sanguine pictus. 329. 53. Sanici narium quomodo medeamur.320 30.Sani inditia.316.41.302.43. Sani ab ægro distinctio.302.32. Scabiosus quomodo curetur.318. 4. Septem Accipitres vulturem infectantes.310 23.Si pulmonibus laboret,quid agendum.322.3.Si nolit obedire,quid agẽdum 316.48.Si inter volandum Perdices ceperit, quid faciendum. 309. 25.Si plures in vna pertica ponantur, qua distantia debeant esse seiuncti ab inuicẽ.304.25. Sibilo quomodo mulcendus 308.23.Siccatio eius.316.32 Significat infernalem raptorem. 327. 50 Siti eius ut succurrẽdum.322.23. Eius Spasmo quomodo medendum. 323.23.Speciẽ diuẽsa coire pulantur 246.31.Sublimipeta 301.42.431.8 Sui fallaces.296.28.Sympathia.295 1.cum metallis. 296. 8. cum plantis. 296.4. cum multis animalibus. 295. 43.Tardius exaudiens siue durus sit, & difficilis ad parendum, quid agendum.307. 46. Temeritas eius qualis 286.14.à Tentyritis cultus & adoratus.279.12.325.25.Tinea quomodo medeamur.318.6.323.7. Tormẽtum bellicum Accipiter dictum 280. 19. Fascia, chirurgica 280. 27. Tumori pedis siue podagræ quomodo medendum.322.54.Tumor in collo vt curetur. 320. 43. Tumori œsophagi & asperæ arteriæ quomodo medendum. 320.45.Tyrocinium exercent in Coturnices & minores aues.306.31.Varijs dijs consacrati. 279. 8. Vas eius quale debet esse Lauatorium 313.10. vbi collocandus. 304. 15. Vbi minores. 285. 23.Vbi nidulentur 287. 1. Vbi pretiosiores nascantur. 301. 53. Velocior factus ne fugiat, quomodo purgandus.314. 48. à Venandi ratione differentia.292.37.Venationis modus.294.35.Venatur ab arte vel natura.284.22.Venatus seu capiendi modus.298.30.Victoriæ cupidus est.289 47.Victoriæ hieroglyphicum 330.7. Virtutes & actiones 279. 38. Visus 286 26.Hebetudo 298.7.Vinum cur vsurpabantur Aegyptij 325.13. Vnde dictus.281.10 325. 49. Vngues 25. 16. Volandi morem quandoque mutant.288.31. Vocantur aues aucupio apta 281. 9. Volatus 287.25. eo antecellit cæteras aues 330. 7.Vox 288. 17.763. 51.ad Vocem magistri quomodo assuefaciendus. 305. 50. Vrbe Accipitrũ cur sic dicta. 324. 3. Vsus in cibis. 332 10. in medicina. 332.21.in sacris 325.10. in venatu. 333.1.Vulneribus quomodo medeamur 317.46.Vt venationem obliuiscatur. 309.47.Vt Gracculos capiant. 306. 37. Vt aues magnas capiat.306. 33. Vt statim à balneo auolet aspergendus est aqua pura.305.8. Vt trãsilire discat, in manum accipitrarij, quid agendum 305. 11. Vt venetur syluestres aues.306.55

Accipitres albi.285.35
Accipitres Anniculi 302.22
Accipiter Asterios & eius differentia desumpta à magnitudine 337.49
Accipitres Diurni & nocturni.384.5
Accipiter Ferus 291.39 825.42
Accipiter Fringillarius 281.34.eius descriptio.347 & 348.344.Differentia eius desumpta à natali.348.37
Accipitres Fuliginei 302.22
Accipitres Gemonenses 338.56
Accipitris Lanarij æquiuoca. 380. 13. Descriptio 380. 35. Differentia 380. 43.Sinonyma 380.13.Victus 383.27
Accipitres leucophæi seu peregrini 885. 37.
Accipiter leuis 377. 29. 492. 16. vnde ita dictus 377.37.
Accipiter Marinus 187.58
Accipiter Nocturnus 504. 42. eius pugna cum Aquila.42.50
Accipiter Pelagius inimicitiá gerit cum Coruo.705.13
Accipitris secundum genus Haliaetos. 187.58
Accipiter Peregrinus 302.27
Accipiter τορνας.377.49
Accipiter Picarius 781.20
Accipitres Pugillares qui.337.37.
Accipiter Sacer. Aegyptius in magno honore habitus. 378. 40. Locus. 378 30.Victus 978. 38. Forma.378. 24. Icon ex Bellonio.379.Mortuum sepeliebant Aegyptij 378.44.
Accipiter Tristeligerus. 363. 23
Accipitraria ars.325.4. Quomodo exercenda.439.46.
Accipitraria collyria.298.25.
Accipitraria herba.324.24.
de Accipitraria qui primum scripserint. 300.17.
Accipitrarius 301.3.Cura eius quæ esse debet in instituendis Accipitribus ad venandum.307.4
Accipitrariam artem veteres cur non celebrarint.299.15
Accipitrinus pes.324.45
Accipitrina venationis nobilitas.299.4.

Acbetee

INDEX.

Acheloe.612.10
Achemenes Persa Aquilæ alumnus.49 43.
Achilles Aquilæ Valeriæ comparatus. 203.5.214. 13. Eius clypei sculptura 86.3. insignia.93.42
Achillinus Bononiensis.594.41
Acolti Aretini insigne.74.42
Aconitum cur luridum dictum. 861.6
Acromyos.208.31
Actia cerasorum species.708.15.
Acyleia.54.32.
Adam quid significet.329.9
Adamas lapis ut dometur.311.11
Adipis Ardearum usus.194.48
Adeps copiosus in uropygio Haliæti, & in coccyge Ossifragæ.194.57.
Adipis Haliæti usus ad capiendos pisces. 194.50
Adeps qualis in cauda Haliæti.194.35
Adiantum in nido Aquilæ. 36.58
Adianto sibi medetur Upupa.5.20
Adlocutionis cohortium origo. 138. 10. eius effigies expressa à Vergilio.140.5. ubi fieret.140.57. quoties fiebant.138 14. eius templum.140.33
Adriani numisma 558.44.161.3
Adulatores auibus comparati.126.35
Adulator pro blaterone.529.16
Adulatores Coruis peiores.727.28.
Aedis Deæ Vestalis incendium. 710.46
Aedon.765.34. Pandaræi filia.196.52 in Aluconem.197.19.
Aegiopou auis. 110.19
Aegilops morbus.687.22
Aegithalus.567.19
Aegnatius Dantes Perusinus Episcopus 166.18
Aegolios.501.4. Vlulam significat. 400. 24
Aegothela auis peregrina secundum Albertũ.570.18. Eius generatio.570.25
Aegotelos.567.18.537.16
Aegypius & Nephron in Vultures mutati.269.16
Aegypiou quid.238.22.246.45.
Aegyptij cur ab auibus abstinent 296. 3. eorum annus.740.50. quando hieroglyphica inuenerint. 70.47. eorum regio cur Aëtia dicta.54.20
Aeleophoros Accipiter.377.21.
Aeliani error.126.19. Nugæ 703.5.
Aelius 467.29
Aelij Hadriani numisma ac gesta. 135. 14.42.
L. Aelij Aurelij Cõmodi numisma. 133 17
Aelyos.467.30
Aello.611.45. Aellon & eius etymum 619.31
Aeluros Aegyptij mortuos ad urbem Butrim exportabant.325.39.
Aelurus murem inuadens cur sileat.33. 55.
Aemilius Maluetius apud Poloniæ regẽ in summo honore habitus.101.15.
Aeneas Circo comparatus 353.11
Aeneas Vicus Parmensis.830.26
Aenigmata quæ.600.20.36.
Aquapendente familia dicta.23. 7
Aequiuocatio multorum errorum causa. 20.34.854.31
Aequora colorari à Nilo affirmat Catullus.53.33
Aer ad visum requiritur. 501. 48. unde dictus.23. 38
Aerica quid.506.5
Aeriphilus 467.32
Aeripodes.871.49
Aes Corinthium cur dictum.168.15
Aesacon apud Ouidium.35 4 36
Aesalo. 430. 8. Aequiuocatio 354. 35. Antipathia cũ animalibus.355.40. cũ Coruus impugnat.355.47. Eius descriptio.355.5.427.40. Historiæ eius appendix. 427. 36. Eius pugna 355.30. Cum Aquila & Vulture.355.53.54. Cum Coruo 704.47. Synonima. 354. 40. Volatus 355. 20. Vulturi inimicus est & cur.252.6
Aesculapius Coronides dictus 751. 20. Noctua ei sacra.552.50
Aeschyli poetæ mors.41.40
Aestatis nuncius est Cuculus.424.12
Aestatis symbolum Gryps.608.20
Aestus dicitur aëris tertia regio.47.8
Aeternitatis symbolum.829.50
Aethyops non dealbescit.780.6
Aethyopes pij habiti.554.36.
Aethiopis herba.843.1
Aetite lapide Aquila utitur.5.19. cur eũ in nidum inferat.36.38. idẽ Vulturem quidam facere aiunt.247.14. Lapidis eius vis.47. 53. 36. 50. unde dictus. 207. 25. Mas & fœmina 36.42. In nido locatus quid hieroglyphicè significet.36.48
Aetius ab Aquila dictus 53.38
Aetolius 539.12.400.24
Aetoma quid 53.44.54.6
Afra auis 588.36.592.10.595.18
apud Afros qui fuerint nobiles.89.47
Agallochum.21.36. eius usus in suffumigijs.21.38
Agathocles Buteo dictus.372.56. Cornix dictus.737.23. Gracculus dictus. 763 9
Agirofalco 471.38
Aglaope 625.19
Aglaopheme 625.14
Aglaophonos 625.18
Aglar quid.54.30.
Agna tenera 41.21
Agnone 55.12
Agnos & arietes adhuc spirantes exhibet pullis in cibum Aquila 37.33.
Agnis cibantur Aquilæ. 32. 29. 34. 40. primogenitorum hecatombe. 55.52.
Agolantorum familiæ arma.181.42
Agor cur rex designatus.58.20
Agrorum fertilitatis dignotio 701.16
Agricola Aquilam contra serpentem liberat pugnantem.49.20
Agricolarum arma.179.31
Agricultura quam utilitatem sumat ab auibus.2.47
Agriculturam Solonis decẽ annis post imperiũ Diocletianus exercuit.158.13
Agrigẽtinorũ numismata.128.37.161.9
Agrippæ regis augurium.517.18
Agrius in Vulturem mutatus.269.24
Ahala & M. Bruti numisma. 167. 38
Aiax Accipitri similis.293.50. Cuculus dictus.422.27
Aibetos quid.110.23
Alæ misticè quid significẽt.63.33. per eas Orientale & Occidentale imperium designatur.63.55. Rapacium quales. 285.42. sex alæ Aquilæ quid mysticè significent. 64. 12. Alæ dicitur turma equitum & quare.52.33
Alata.587.30
Alami unde dicti.515.13.
Alauda medetur morbo colico. 5. 11. A Coruo rapta.698.4. Verminora est & frugilega 418.45. Cãpestris. 411. 30
Albertus corrigitur 518.42. Cur errauerit.237.50. Eius error.198. 15. 507. 44.752.15.756. 7. 772. 25. 835. 4. 845.33.48 4.9.856.4.
Alberti Marchionis Brandenburgensis insigne.182.4
Albicilla. 205. 19. 208.48. unde dicta 205.46
Albini augurium.57.41
Albitiorũ familiæ Venetæ insigne.95.16
Alcibiadis clypeus.173.45
Alcyone quando hyemem ostendat.5.39 dicitur Torquilla apud Athi montis incolas 864.48. cum Cinnamulgo confunditur. 835. 4. quibusdam Picus Marinus 837.22
Alcyonetum 572.10
Aldobertus Marioneus 203.44
Adulterium unde dictum 422.17
Aleator improbus 528.35
Alepterũ Florẽtinorum insigne. 104.43
Ales auida quid 238. 45. Magna ibidem. Phasidis 662. 24. Temporaria. 417.24. Longana 819.22. Superba. 819.24. Manortia.837.5.
Alexander Calcineus 594.41
Alexãdri Epirotarũ regis insigne. 82.10
Alexander Griffonius. 572. 37.607.11
Alexandri Magni de Darianis victoriæ signum.60.9. Eius effigies ab Apelle depicta & quo pretio. 129. 27. Corui eius exercitus comites.710.40. Mors 710. 13. Numus 155. 50. 159. 31. 165.5.170.31. Quomodo ei duæ Aquilæ imperium portendant. 57. 27. Quos honorarit. 90. 20. Victoriæ signum ante pugnam.60.5
Alexandri Mammæi numisma.127.44
Alexãdri Seueri numisma.138.52.161 31.
Alidosiæ familiæ antiquitas & nobilitas 105.4

Alienigena.461.56.
Alison seu scentalis herba.171.50
Allicere quid.534.50.
Alleluya quid.423.18
Ally uis contra Filandras vermes.455.5
Aloe Accipitris uermes ut necet.315.53
Aloe di Campaa.21.35.
Aloe ligni cortex.21.340.
ex Aloe pillule dantur contra vermes Accipitris.315.53.
Alope.612.10.
Alpes unde dicta.390.32.
Alphonsus Cataneus medicus.210.58. 224.22.
Alphonsus Iacenus ordinis Prædicatorum.839.50
Alphonsus Panza Ferrariensis.796.28
Alphonsi Siciliæ Regis Coruus venatilis 702.42
Altera aues quæ.13.42.
Altitudo cur Aquila comparetur, & cur depressio.71.14.
Aluco.501.4. Acquinoca 534.19. Descriptio 535.40. Differentia 535.25. Forma.539.33. Locus.537.24. ab eo Pica infestatur.781.1. Quædam eius species 567.28. Synonima. 534.19. Victus & pugna 537.31 Vnde dictus 534.40 Volat⁹.537.20 Vox.537.12
Aluco maior & minor.535.26. Minoris descriptio.536.47. Paruus.531.13
Alucaria ut mundentur.80.26.
Amaraginē in nido Circ⁹ ponit. 353.46
Amaranthus tricolor.654.27.
Ambitiosi Sirenibus comparati. 628.23.
Amellus.515.31
Amerochita piscis.542.35.
Americani Psittacos edunt.634.43.
Amethistus in nido Aquilæ. 69. 1. Eius uis.36.54
Amicus falsus quis.628.18
Amiternum 23.4.
Amomum 823.3.822.19
Amor causa omnium 73.46.
Amoris mutui specimen inter Cornices. 740.6. Quatuor genera repræsentata per quatuor animalia. 73.25. Amor sui.650.25. ex amore vero omnes res originem ducunt.74.5
Ampelis auis cur sic dicta.796.47. Auis est migratoria. 796.54. Cur Ferrariæ non visa.600.6. Etymum.800.34. Victus.800.37. Volatus.800.18. Voracitas.799.29. Loc⁹.800.3. Mores 800 25. Pestem non præsagisse.801.6. Reciprocus amor 800.19. Vera Ampelis paucissimis cognita. 797. 39. Victus. 800.34. Vox.800.30.
Amphiarai hasta ab Aquila abrepta mortem illi portendit. 62.33. Quomodo perierit 62.34.
Amphipolis Thraciæ vrbs.299.48.
Amphisbena.417.27.
Anabaptistæ Noctuis cōparati. 553.19
Anas,765.55.766.2. Plumæ ad lectos conficiendos.3.45. Quomodo procellas ostendant.11.29. Quomodo capiantur 310.14. Quomodo accessum Aquilæ prohibeant.42.19. Sideritidē herbam adhibent in morbis. 5. 23. ad eorum venationem institutio Falconis.443.5.
Anataria 187.44.209.42.
Anaticida 210.7.
Anaximenis præsagium. 800. 9
Ancha auis 604.8
Anchisæ allocutio ad Troianos.139.54
Ancilia quæ. 92. 36. eorum figura 172. 24. quando condita 14.17.
Anco Hippocratis 743.45.
Andalusiæ Corduba numismata.164.26
Andreæ Diui Iustinopolitani error.393. 22.
Andreas Panicus.241.56
Angeli Decembrij error.600.16
Angelus Gallus Vrbinas eques Melitensis 486.16.
Angeli Politiani error.400.18
Angeli Seleucides dicti.630.4.
Angelus suffocans.389.10.
ad Anginam remedium.556.45
Anguinis senecta vis ad casum pēnarum Accipitris.313.48.
Anguis pisciculum ore tenēs in numismate Agrigentinorum.161.13
Anguibus vescitur Aquila 17.50
cū Anima similitudo Accipitris 329.36
Anima per Aquilam significatur.71.24
Animæ iustorum cur Aquilis comparatæ.67.49.
de Animæ loco Aegyptiorū opin.329.12
Animi hieroglyphicū Accipiter.328.56
Animi perturbationes Falconi comparatæ.459.46
Animam in sanguine esse quomodo intelligendum.329.47
Animæ sedem Aegyptij per Accipitrem significabant.329.3
Animata oīa sunt ab igne Vitali.154.40
Animal biforme.572.17. Carniuora quæ 34.25. Differentiæ penes eorum ingenium.30.33.40. Effigies in foro Lauiniensi erecta.59.30. Ficta ferè in armis sunt designata.179.56. Generatio duplex 824.7. Noctu volātia cur magnos oculos habeant. 501.35. nullum sine admiratione est.630.48. Mitia quæ.34.23. multę partes etsi non edantur, usum medicum habent.259.8. omnium immensus amor erga suos fœtus. 37.50 perfecta habens vtrunque sexum.27.36. pronecta cur Falconi in cibo non danda 438.5. Ingeniosa quæ 30.45. Partus numerosus vel parcus. 738.29. quæ in armis Achillis & Hectoris concessa fuerint.180.29. quæ noctu videant.501.30. quare alba euadant.690.48. Quibus in armis pingenda conceditur. 180.25. salacia breuioris sunt vitæ. 36. 2. solitudinis amans. 587.53. speciē dissimilium causa.499 10. Viuiparorum palpebra. 115. 56. Quædam ex minimis maxima euadunt. 589. 10. Bruta nihil futurum præsidens.714.8.
Animus alatus 329.20
Animosi qui dicendi 24.31.
Annibal Gozadinus 214.34
Annus Aegyptius per Vulturem significatus.263.15. qualis.748.12
Anni cur Vulturibus assimilati.263.37.
Anni hieroglyphicum.244.42
Anni magni conuersio 828. 35. qualis 828.40
Annum sterilem quando Noctua præsagiat 556.20
Annuū tēpus quenā aues ostendāt.5.35
Annulus quo ostium pulsatur.742.19
Anopæa auis.230.48.231.29
Anser.766.2. eos comedit Aqla.32.28 de eis & Aquila somnium Penelopis. 58.25. gregatim degunt.307.14. eos. Aquila insequitur.34.38. magno clangore pluuias portendunt.11.26. multi à tribus falconibus vulnerati.485.22. Obstreperus dictus. 703. 46. pennarum utilitas.3.38.24.57. ab Aquilina penna consumpta.46.6.45.50. Quomodo ab Aquilis se defendant.45.7. sideritide herba vtuntur in morbis 5. 23. Verecundia.226.40.47
Anserinus flos.329.29
Anteambulatores atrati qui.254.17.
Athemoessa.626.38.625.43.
Antenoris filius Phœnix dictus. 129.42.
Antiochi Energetis Regis numisma.129 42.
Antiochus Syriæ rex Gryps dict⁹ 607.6
Antiochus tyrannus Accipiter dici noluit.53.7.
Antinoi numisma 157.7.
Antipathia quid.44.4
Antiquorum militum arma 179.29.
Antitora toræ antidotum.704.29.
Antonini Caracallæ numisma. 133.20. 159.18.162.26.
Antonini philosophi numisma 157.24.
Antonini Pij numisma 136. 50. 129. 8. 157. 17. 128. 48. 154. 30. 558. 50. 157.9.160.16
Antonius Bellosellus Iurisconf 882. 17.
Antonius Gigas 3.36.610.38.630. 30. 657.23.682.20.811.30.53.
Antonius Hybris dictus.431.18.
Antonij Landriani emblema.183.58
Antonij, Octauij & Lepidi numismata. 144.26.
Antonij Pigafettæ mendacium 807. 24.
Anxur vrbs quæ.155.44.
Apes cur aluearia mutent.701.27
Apis Aegyptiorum regis insigne. 87.42.
Apium odor.240.38. primatum habent inter insecta. 20. 4. In signis militaribus & statuis fauos fingunt. 62. 44. vnà cum vespis & crabronibus inimicitiam gerunt cum Noctua.549.47
Apes sylueſtres.565.24
Apiaster auis quid.797.28.871.46.
Apodidrascinda ludus.411.42

Apollo Accipiter dictus. 333. 49. Loxias dictus. 887. 17. Eius auis cur mutata in nigrum colorem 725. 12. Eius nuncius. Coruo nigrum colorem donauit. 723. 52. In Coruum mutari noluit. 723. 54. Eius hieroglyphicũ Coruus. 724. 52. Cur Gryphus ei Sacer 599. 41. 608. 14. Cur Coruus 684. 44. Draconis habitũ quandoq; induisse fingitur. 333. 46. Lacerti. 333. 46. Leonis ibi. Currui cur Leones iuncti. 599. 41. Coruus eius pedis sequus, & quare. 723. 47. Sapius in Accipitrem transformatus. 333. 45.
Apologi cur facti 77. 42.
Apoplexia medetur Ciconia. 5. 10.
Apos auis. 569. 10. 806. 32. Apos Indica. 806. 32. Apodes quæ. 573. 16.
Apotheosis quid. 56. 13.
Appetentia canina. 617. 32.
Appetitus homini triplex per Aquilæ oua designatus. 69. 33. eius stimulũ animantibus natura indidit. 34. 15.
Apsephas Lybiæ rex 660. 26.
Aptera animalia quæ. 626. 44.
Apteraon Ausonio quid. 626. 45.
Apteron Plinio quid 624. 42.
Apulei error. 638. 12.
Aqua cælitus impetrata 156. 8. de ea prouerbium. 547. 28. quando eam præsagiat Coruus 716. 57. 717. 3.
Aquaductus à Caligula inchoatus & à Claudio perfectus. 146. 3. 18.
Aquenses. 23. 8.
Aquila 765. 55. 766. 40. Adagia ab ea. 30. 9. aduersus lunæ plenæ fulgorem nictat. 26. 47. aduersus solis radios obtenetur. 68. 37. ęgris pullis quomodo indulgeat. 37. 36. in aere meteorologicè apparet. 186. 14. ex ære fusa ubi. 23. 20. ętite lapide vtitur. 5. 29. cum ea Africani venantur. 32. 45. de alarum eius magnitudine. 63. 42. Altè volans, solisq; radios fixè intuens quid denotet. 64. 1. amor erga prolem. 37. 50. 68. 56. An cicurari possit 31. 40. an congregetur, vbi cadauer sit. 35. 10. an liberalis censenda. 40. 23. de ea & Anseribus Penelopes somnium. 58. 25. Eius Antipathia cũ alijs animalibus. 44. 1. cum Bubi aue ibidem: cum Symphito 45. 49. apud Danielem quid significet 63. 48 cum aquatilibus in numismatibus sculpta. 161. 53. à suo genere deuorari. 112. 2. Ardeam pedibus tenens. 160. 22. argentea. 87. 7 astus contra tauros & ceruos. 31. 35. eius auditus. 27. 20. Auguria. 57. 1. 254. 45. 60. 18. ei in augurijs primus honos datus. 17. 53. 57. 26. Augusti animam efferre putata. 56. 20. Aurea bina in templo Apollinis cõsecrata. 29. 54. Aurea cæteris præferuntur. 30. 18. extensis alis in longa hasta suspẽsa. 82. 6. in exercitu ab aquilifero defertur. 153. 37. ab Hero le supra templi portam cur posita. 56. 52. Iupiter eam sibi deligit. 29. 12. pro signo apud Persas 17. 46. Auspicia 57. 1. bellum cum Accipitre. 295. 17. bellatrices quæ 154. 22. Biceps Imperatoris propria. 94. 13. Biceps in coronatione Caroli Quinti 94. 82 Bicipitem quænam familia habeant 94. & 95. cur sculpta in insignibus Rom. Imperij 94. 38. Biceps in aëre apparuit. 186. 3. Aquila cadauera non gustat. 40. 4. 35. 7. Aquila Cæsar & Aristoteles dicti. 52. 15. eius caliditas mysticè interpretata. 64. 25. Callitrico se tuetur. 33. 15. Carniuora est. 27. 17. Centum in hecatombe. 56. 32. Cerebrum & eius vis. 24 48. 79. 40. inter cerui cornua sedens quid denotet. 74. 25. Cibus. 32. 28. 25. 10. Cicuratur. 81. 10. Clangor. 33. 20. Clypeo insidens quid portendat. 581. 31. ab ea denominata & cognominata. 51. 29. Coitus. 35. 41. Oua concepta ex coitu Accipitris derelinquitur à fœmina, & à mare colligitur. 36. 5. Consacrata est principibus iustis 132. 10. Eius cõspectus salutaris fuit Deiotaro. 59. 43. Cordis vsus 79. 53. Cornix eã prouocat. 39. 32. eius, & Cornicis apologus. 78. 16. Coronata quid signet. 73. 36. Coronata in triumphis. 85. 11. Coruos duos affligens quid portendat 710. 36. Credita est sceptro Iouis insidere prope fulmina. 81. 46. Cubandi tempus quale definiatur. 36. 37. Cum animalibus varijs in numismatibus insculpta. 154. 27. cum insectis 161. 46. cum plantis. 162. 26. cum serpentibus in numis Faliscorum. 161. 30. Cur ascripta Ioui. 154 43. Cur itá auari dicantur. 35. 5. Cur ex aurea argentea facta. 82. 27. Cur Buboni pugnet. 50. 47. Cur Christiani eam non comedant. 80. 44. Cur in cœlo locum habeat. 77. 18. Cur dicatur capta à testudine. 41 26. Cur itá dictus D. Iohannes 51. 30. Cur Nabuchodonosor. 52. 18. Cur dicata soli 55. 57. Cur felix dicta Seneca. 25. 48. Cur fiat mentio in particulari armorum tractatione. 94. 8. Cur fulmini adiungatur. 131. 51. Cur Ioui sacra dicatur. 155. 47. Cur à longè escam conspiciat. 67. 36 Cur orbi adiecta 131. 54. Cur sub pedibus habeat fulmen 129. 19. Cur puluerem alis collectum in cerui oculos inijciat. 64. 7. Cur reiuuenescat. 68. 47. Cur rex dicatur. 45. 44. Cur Stoessar dicta Germanis. 40. 53. Cur translata ad dignitatem Rom. Imperij. 94. 35. Cur ita Venerem vocarunt Aegyptij. 35. 57 Cur Vulturem oderit. 45. 17. Degchêrês quæ. 35. 18. Delectus ad venatum 127. 1. Delineatio. 24. 20. Cur in clypeis depingerentur 173. 36. in Delubris picta & porticibus. 87. 48. Dextra felix semper augurium 60. 32. 13. 30. De sacrificio femora rapit. 59. 40. Differentiæ vnde petendæ. 18. 45. ab actionibus 109. 24. à coloribus. 20. 14. ab effectu seu ingenio. 109 20. nobilitate. 109. 17. Difficulter domitur. 24. 18. Dignitas & laudes & cur ab ea exordiatur autor. 17. 18. Dimicat cum Ciconia. 45. 10. cum Sitta. 45. 15. à Dipsade serpente in pectore morsa quid notet. 75. 6. Dissidet cum Ardea. 45. 8. Cum Monedula, Pica & Cornice. 760. 48. cum Cornice. 719 28. Cur quandoque vna, quandoque plures ponantur in clypeis. 94. 10. Dijs consacrata 55. 38. ei diuini honores attributi. 56. 48. eius docilitas. 31. 42. Duæ in numismate quodam. 139. 51 Duæ signiferorum Aquilis insidentes. 60. 57. Duæ in vexillis argenteis sedentes ea dilacerabant. 153. 6. Duæ Romulo apparentes imperium portendunt. 58. 6. Duos Coruos affligens quid portendat. 61. 4. Duplici præstat ingenij significatione 31. 15. in Dryinum serpentem excandescit. 42. 34. Emblemata 72. 41. ab ea enutritus Ptolomæus Soter. 48. 30. eius esus cur in lege prohibitus. 66. 9. Etymum 23. 27. expansis alis marmorea. 19. 54. expansis alis fulmen pedibus gerens in numismate paruo æreo. 158. 36. eã extimescunt omnes aues 45. 24. Fel quale 24. 50. 80. 5. eius fercula fixa. 153. 55. Festinans ad comedendum quid signet. 65. 57. Fimi vsus 80. 27. Fortitudo qualis. 25. 23. Fulmine nõ tãgi qui mysticè intelligatur. 63. 13. generositas 39. 1. eius genera à veteribus cognita 108 38. γρύπαι cur dictæ. 216. 27. gustus qualis. 27. 4. Liberalitas. 40. 12. halitus pestifer. 25. 4. hepatis vsus. 80. 3. hieroglyphica. 70. 24. in eis variæ significationes. 70. 57. historica 48. 10. in hospitem immanis est. 34. 56. impetu volans quid significet. 65. 46. cũ inanimatis in numismatibus insculpta. 163. 42. incubatus. 36. 19. incubantibus vngues subuertuntur. 36. 33. ingenium. 30. 33. inimica maximè serpentibus. 66. 37. eius insigni, cuius coloris fuerint multi vsi. 83. 34. insigne est multarum nationum. 85. 26. multorum virorum Illustrium. 85. 31. Romanorum. 3. 22. inter insignia Romani Imperij. 594. 30. eius insigne fuit semper nobile. 81. 36. insigne marmoreum in trophæo quodam 83. 10. cum insignibus militaribus in numismatib. 138. 1.

inter ambulandum vngues contrahens quid significet. 70. 22. inter astra relata. 19. 27. inter aues genere eam nobile est 180. 36. inter auspicatas. 13. 58. inter diurnas aues primatum obtinet. 502. 26. inter præcipua signa militaria erat. 148. 24. inter quatuor animalia prope Dei sedem quid significet 64. 20. inter signa militaria connumerata. 153. 42. Ioui attributa est 19. 38. iuuentus quomodo renouetur. 68. 1. cum Leone quid repræsentet. 73 28. de Liberalitate Auicennæ opinio. 40. 30. libido. 25. 47. 36. 3. linguæ vsus. 79. 50. locuples qua. 84. 21. magica arte cicurata 32. 50. magna perspicacia. 26. 23. magna quid mysticè 63 25. magnitudo quæ 25 28. maribus fœmellæ pulchriores & maiores 27. 40. marmorea. 19. 20. 168. 34. 83. 19. 168. 41. mas Marti comparatur. 35. 52. maximè boues abripientes. 603. 40. maxima dignitas. 88. 30. in armis 91. 57. maximè suas species permiscet. 37. 21. membra exporrecta quid mysticè significet. 63. 34. mira in volatu pernicitas. 29. 46. in monetis imperialium ciuitatum 169. 57. mores. 30. 33. moralis. 69. 20. multinaga dicitur. 19. 48. multinora. 27. 19. in multis numismatibus sculpta. 18. 46. multiplex vsus. 51. & inde. mystica. 63. 1. natura ignita. 608. 22. neruorum vsus. 79. 29. nidus. 25. 25. nidum non mutat. 08. 54. nigram in armis habentes. 98. 3. nigra fulmen aureum vnguibus tenens quid denotet. 75. 21. nobilis. 110. 25. nobilissima cur in insignibus posita. 94. 7. nominis æquiuoca. 20. 28. non bibit. 35. 22. non captat muscas. 39. 48. non conuenit cum Gruibus. 45. 1. non portendit imperium. 57. 7. in nul l'us. 19. 52. 30. 10. nulla feri sunt in Scythia. 28. 54. in numismatibus Iouem significat. 128. 53. octo Aquilarum auspicium quid portenderit. 60. 45. oculos ad solem dirigit. 26. 57. odoratus qualis 27. 1. omnia occisa comedit. 45. 42. omnium auium viuacissima. 17. 47. ossa qualia. 24. 56. eorũ vsus 79. 32. odium cum paucis habet 45. 46. pauc issimis r. orbis obnoxia est. 40. 14. pellis vsus & vis. 5. 13. 79. 25. pennæ 24. 57. earum amissio quid denotet. 69. 4. eis antiqui se ornabant. 87. 43. earum contagium in alias pennas. 25. 7. 45. 50. 72. 19. 608. 24. perfecta omnes habet sensus. 27. 22. pernicacia. 881. 15. pedibus oliua ramum ferens. 74. 33. pedum eius vsus. 79. 38. pietas erga parentes. 69. 47. præda. 40. 40. præses. 57. 5. præsagiendi vis quædam inest. 37. 29. prolem volandi potentem nido pellit. 701. 34. proprium volandi tempus. 30. 20. prouerbium. 39. 50. cum puero amor 49. 5. pugna. 40. 40. 41. 53. cum quadrupedibus. 17. 49. cum Ceruis 42. 29. cum tauris 42. 24. cum Accipitribus. 45. 15. cum Æsalone 955. 56. cum Pica, Cornice & Graculo. 781. 1. cum Sitta aue. 854. 20. 50. cum dracone. 42. 32. cum vipera. 43. 44. pullos degeneres abijciens quid mysticè significet. 66. 25. pulli quandoque terni nido exempti. 36. 26. quandoque escam appetunt. 38. 32. pullos vt portet. 37. 22. Pyrrhi nominis amans. 48. 28. quæ animalia vehetur. 34. 29. & inde. quæ cadauera petat. 27. 10. quæ die sereno apparuit expansis alis. 186. 52. quæ nõ clangãt. 33. 50. quæ spuria, & quæ legitima. 37. 18. quæ sanguine magis abundent. 25. 30. cũ lupa quãdoq; coëunt. 36. 7. quãdoq; bibit 361. 48. quas aues maximè insequitur. 34. 38. qui mysticè dicendi. 63. 11. qui dicti apud Ægyptios. 53. 15. cum quibus Accipitribus pugnet. 45. 15. cum quibus animalibus dimicet. 45. 7. quid experiatur antequam pullos enutriat. 37. 6. quid denotet in numismatibus. 129 10. quomodo distinguatur à Vulture. 112. 38. quomodo educet suos legitimos fœtus. 37. 22. quomodo exactius videat quàm homo. 25. 56. quomodo fœtus grãdiusculos assuefaciat ad cibum quærendum. 38. 10. quomodo à fugo prohibeatur. 33. 8. quomodo fugã moliri cognoscatur. 33. 13. quomodo Germanis dicta. 55. 18. quomodo inter se differant. 108. 36. ab ea quomodo liberatus Aristomenes. 48. 40. quomodo perdomanda sint. 32. 2. quomodo prædam obseruet. 41. 6. contra eam quomodo se defendant Anseres. 45. 7. quomodo senectam mutet. 46. 22. quomodo ad volatum suos fœtus instituat. 37. 41. cũ quot animalibus habeat antipathiam. 44. 4. quot oua excludat. 36. 20. in radice filicis incisa. 168. 45. cum ea rapaces omnes diffident. 45. 20. religionis causa seruabatur in templo. 82. 40. renouatio eius quid denotet. 70. 19. Rhodi nunquã conspecta. 33. 2. Romana summa hasta insistebat. 82. 33. rostrũ aduncum quid denotet. 68. 48. rostri curuitas quam noxam inferat. 47. 30. quando incuruatur. 35. 41. puerum à pluuia defendens. 49. 50. in sacris literis quid signet. 63 15. proprijs pennis. 79. 20. sanguinem lambit. 35. 35. sanguis eius qualis 24. 55. vsus. 79. 37. eius & Scarabæi apologus. 78. 47. eorum odium. 45. 14. de eis prouerbium. 79. 13. Sculpta quousque peruenerunt Romana copia 83. 18. Sedes eius & locus 28 1. Senecta. 47. 46. 37. Septem in castris Pompei. 15. 45 septem quandoque exclusa. 36 26. ab ea seruatus Agricola. 49. 24. seruat Helenã. 48. 58. infantem 49. 33. Valeriam virginem. 49. 3. Sexus eius 27. 26. si fuerint in insignibus plus quam sedecim, quomodo sint exprimenda. 107. 33. Si ad solem nictet quid denotet. 74. 46. medelæ causa quandoque bibit aquam. 35. 36. Signi dignitas aquilæ. 83. 9. Simpliciter in numismate sculpta. 164. 40. in Solem intentos fixosq; tenens oculos quid notet. 75. 10. Solebant in scutis pingi 604. 40. Solitaria natura est. 761. 9 Spurium genus. 216. 25. Stercus quale 25. 29. Sturnorum turmam inuadit. 42. 15. Subtraxit poma hesperidum. 184. 30. Voracissimæ Promethei iecur exedentis symbolum. 72. 56. Synonima 23. 27. Tẽperies seu crasis. 25. 28. 46. 4. Temperantia. 40. 2. Tenens oculos intentos in sole quid denotet 74. 35. Terrarũ dominationem signat. 63. 23. Tertiari' eius. 338. 20. Testiculorũ vsus. 80. 18. cum Trochylo pugna 44. 49 Vbi coloribus varijs & pennis lucidissimis perornata. 28. 51. Vbi grandiores & ferociores. 28. 45. 48. eã velocem inter volatilia appellat Pindarus. 29. 25. Velox inter volucres 765. 50. Venatus, pugna, præda. 40. 40. ad Venandum quomodo manibus gestanda. 32. 20. eius Ventriculus 470. 32. Ventorum nuncia quando dicitur. 9. 54 Vescitur serpentibus. 42. 9. Victrix deuorat deuictam. 35. 6. Victus. 34. 1. eius in virginem mirus amor. 48. 20. Visus. 25. 41. 65. 20 mysticè quid 64. 27. 63. 8. quomodo corrumpatur. 47. 27. Vltio aduersus inuadentes fœtus suos 39. 12. Vus in quauis legione. 153. 28. Vnde dicta 23. 45. 54 26. Vnguis vsus. 80. 32. de volatu prouerbium. 30. 19. Volatus. 29. 1. Vox 33. 20. mysticè quid 64. 50. [illegible]. 19. 50. Vsus in cibis. 80. 41. in clypeis. 85. 37. in diebus festis. 185. 11. in funeralibus 55. 35. 56. 7. in insignibus & imaginibus. 81. 30. in armis vulgò dictis. 88. 13. in medicina. 79. 22. in monetis. 168. 50. in venatu. 81. 3. in vestimentis. 87. 40. in vasis ethnicorum sacris. 55. 30. Vulturem pedibus tenens. 160. 23. eius & vulpis colloquium. 77. 45.

Aquila alba. 87. 9. eius historia. 231. 40.

Aquila Anataria. 246. 26.

Aquila Aquilonaris vt oua in pelle vulpis fouet. 233. 24.

Aquila Asteria siue stellaris. 336. 42.

Aquila Aurea seu fulua 110. 5. 37. 197. 45. 881. 32. propria fuit Iouis. 127. 23.

Aquila Belloniana in numismate paruo sculpta 155. 25.

Aquila Barbata 222. 26. 223. 16.

Aquila Clanga. 124. 15.

Aquila Conocida Hispanis. 23. 55.

Aquila Subrutila. 110. 37.

Aquila Heteropos. 232. 46.

Aquila Leporaria. 197. 50.

Aquila Valeria. 197. 47.

Aquila Vulturina 216. 21. 235. 37. 238. 25. 881. 51. eius fimi vsus 80. 30. Insequitur cadauera. 35. 16.

Aquila maior & minor Mauritania Tingitanæ.

gitans.23.12.
Aquila marina. 187.37.eam horrent Columba.33.37.
Aquila maxima boues abripientes. 603.40.earum historia.25.22.
Aquila Ornithologi descriptio.113.46.
Aquila Palustris credita caput, & tibia & eorum descriptio.881.41.
Aquila pulla.197.45.
Aquila ruffa.110.35.
Aquila vrbs Vestinorum. 22. 58. Tusciæ 23.7.Cataloniæ.22.56.Fluuius eius nominis.53.28.Tres insulæ ita vocatæ.23 9.herba.21.40.Lapis.168.46.lignum. 21.33.piscis.21.28.31.
Aquila Pontius Hebreus. 20.50.58.tribunus. 21.25. præfectus Alexandriæ. 21.20.rhetor celebris.21.21.
ad Aquilas locus apud Pausaniam.23.14
Aquilaria locus.54.28.
Aquilaster spuria Aquila est. 227.28.piscibus vescitur.227.25.
Aqailata 54.10.
Aqaileia vrbs.54.30.
Aquilex quid.55.22.
Aquilifer.55.21.142.24.83.30.87.57.
Aquilina herba feminis vis.79.47.
Aqailinus quid significet.55.12.
Aquilini nasi nobilitas 55.14.
Aquilinus pro rapaci.55.18.
Aquilini sceleti icon.122.notarum explicatio.123.1.
Aquilinæ vitæ breuis descriptio.48.40.
Aquilina vngula.55.18.
Aquilius.53.39.
Aquilo ventus.23.5.54.36.50.Villa.55.5.
Aquilonia vrbs.55.10.
Aquilus color.23.49.54.24.Ister.22.50.
Ar fortem significat.53.23.
Arabes vt cinnamomū colligant.835.22.
Arabicæ aues quæ 622.53.
Arachnis puellæ certamen cum Minerua de lanificio.333.52.
Arandi tempus indicatum.424.14.
Arba quid.409.5.
Arborum Falco. 492.14.eius historia. 491.50.
Archiepiscopi Adolphi Scouuenbergi insigne.99.11.
Archimedis ingenium.725.26.
Archilochus poeta à quo occisus.687.17.
Archippe Buboni assimulata. 512.45.
Architecturæ vtilitas ab auibus.4.1.
Arcula aues quæ.13.42.
Ardea cancro sibi medetur. 5.21.ad eius venatū instientio. 448.15.dissidet cum Aquila.45.8.Feram & liberam vt venetur Falco. 448.20.earum venatio 301.45.299.25.mirabilis piscatio.194 45.earum pernicitas.34.14.Quomodo præsagiat tempestates & pluuias. 11. 41. Quomodo eas Falco insequatur. 447.22. Quomodo eas capiant Falcones peregrini.466.8.Ardea asteria siue Stellaris 110.17.205.16.336.43.
Ardea cinerea vel cærulea.479.41.
Ardea pella.205.15.Pygargos.205.14.
Ardeolæ amicitia cum Cornice.739.16.
Ardeola quid.110.16.
Ardolatum animal.251.11.
Argentum.759.9.
Argo nauis.776.32.
Arietes & agnos adhuc spirantes in cibum pullis suis Aquila exhibet.37.33.
Arimaspi vnoculi. 602.52.eorum cū gryphibus pugna.606.23.
Aristæi anima Corui effigie. 715.34. de eo Apollinis inditium. 715.37.varia forma & facinora.715.40.
Aristomenis Clypeus.86.26.
Aristomenes quomodo ab Aquila liberatus.48.40.
Aristotimi Eleorum Tyranni exitij signum 62.18.
Aristoteles correctus.246.20.Error 126. 28.400.44.Dilucidatus 194.14.542 4. Aquilarum genera confundit. 108. 51.negligentia.415.17.reconciliatus. 417.56.
Arma amygdalata. 179.47. Armorū colores.92.51.niger color nobilis. 92.55. coniuncta cum nominibus an nobiliora ijs, quæ nomina ab ijs diuersa habent 92.1.cur data à principibus. 90.3. Dignitas.90.21.Diuersitas. 179.26.44. Flores in ijs, vexilla & alia eiusmodi an nobiliora animatis.91.38. Honos 170. 15.179.10.180.47.Incorrupta qui seruent. 90. 50. Inquartata quæ 179.47. in magno pretio apud Gallos. 90. 55. Marionum in sigillo inuenta. 203.36. de nobilitate eorum opinio propria. 91. 49.de eadem dubitationes.91.30.non transeunt ad fideicommissarium. 90. 48.numquid in eis res animatæ, quàm inanimatæ nobiliores. 91.35.Eorū origo.179.11.priuilegia. 90.33.proprietas eorum ad affines non transit.90. 38.Quæ laudentur. 180.17.Quæ nobiliora.91.21.92.10. Quando ad posteros descendunt & quando non 179. 28. Qui eis priuentur.90.47.cum quibus sepeliantur & quare.91.13.quibus modis ea acquirant familiæ 92. 27. Quibus dabātur. 89.54.Quomodo ad affines transeunt.90.25.Quomodo eligenda. 93.7.Quomodo animalia in eis pingenda. 92.56. Scaccata quæ 179. 46.Sculptura eorum & figura.92.32. Si duo eadem habuerint quis præferendus 91.27.in templis suspensa.176.11. 33.Varietas eorum vnde. 180.3.Vsus antiquissimus 177.11.
Armeria secunda quid.743.38.
Arne cur in Monedulā mutata.773.20.
Araoldus vnde dictus.53.26.quid.53.16
Arnulphi etymum.53.19.25.Francorum rex ita dictus.53.28.vnde dictus.23.56
Arodicum animal 251.11.
Aromatarij typus.835.40.
Arpa quid.409.6.
Arquatus morbus.860.50.
Arij Lacedæmoniorū regis insigne.85.26
Ars quomodo deprehendatur arte. 74.8. quando neglecta.166.32.
Arsenicum dictum Aquila.22.21. Aquilæ propinatum libidinem eius extinguit.33.10.
Artaxersis insigne regium. 82.9.
ad Arthritidem.261.5.
ad Articulorum dolores. 407.29.
Artificum arma.179.37.
Arundo.834.26.
Arundinum Indicarum copia 707.33.
Asdrubalis clypeus.174.9.
Asiani nobiles qui.89.50.
Asinus horret Acanthidem 355.46. de eo prouerbium.764.45.præ cæteris animantibus magnas habet auriculas 427 7. Sileno dicatus à stulta antiquitate. 724.53 Corno aduersatur.705.20.
Asio.7.24.501.4.506.25.521.53.707. 2.ei attribuitur saltatio.506.35.in clypeo Romanorum depictus. 529.43.Fabulosa.529.49.locus et nidus.527.49. Oculi anatome. 527. 30. Quomodo à Noctua differat.522.41. Romanorum insigne est.529.42.Synonima.520.40 Vnde dictus? 520.40. 526.4.
Asio Bellonij.506.36.eius descriptio.525 30.Fului forma.525.9.Maior.521.55 Nostratis primi descriptio.522.46.
Asparagus syluestris aduersatur Accipitri.295.41.
Ascalaphon.534.34.
Ascalaphus in Bubonem mutatus 512.45 519.28.
Assalon Alberto.354.45.
Assaria quid.169.32.
Assentatores Harpyis comparati.619.38.
Assis quid 169.34.
Astacus pro cancro vulgo pictus.166.13.
Aster Atticus.515.31.
Asteria Cei filia à Ioue adamata. 19.23.
Asterias Accipiter. 281.50. 337.10. 393.7. Historia 336.22.& inde.
Asterias Aegyptiaca.336.45.
Asteriscus secūdū Pindarū quid.742.46.
ad Asthma.518.24.
Astor quid.281.35.
Astorellus Carcani.339.7
Astorgios.238.6.
Astri imago quot stellis constet.22.1.
Astronomia quam vtilitatem percipiat ab Ornithologia.5.32.
Astur quid.280.42.336.52.342.45.
Astures Alpini qui.338.36.in Armenia & Persia præferuntur omnibus Accipitribus.338.17.
Asturis descriptio.337.20.
Asturum seu Accipitrum Stellariorum differentiæ.337.15.
Asturum differentia penes colores. 339. 14. à natura.337.46.
Astur dimidiatus quid.338.1
Asturis etymum.337.7.339.58.
Astur Falco.393.6.Calabri.338.39. Germani 338.42.Illyrici.338.27.32.

Asturum locus.339.43.

Asturis maioris laudabilis forma. 339. 21.

Maris & fæminæ discrimen.337.42. Minorum bonitatis signa. 339. 30. Panticapi 338. 3. Pulcherrimi qui. 337. 55. qui damnentur. 339. 34. quomodo ab alijs Accipitribus discrepent.337.16.

Astures Sardinota 338.25. Sarmatici. 338.52. Tertiarij qui præstent. 337. 56.

Astutior coccyge quis dicatur.426.41.

D. Athanasii præsagium à voce Corui. 693.13.

Athenæi.520.30.

Athenienses quot locis Noctuam depingerent.558.56.

Attila Hunnorum rex Asturem in insigni, Galea & pileo portabat.342,26

Auari Aquilæ Comparati.70.11. Buboni. 518. 16. dicuntur furias pati. 611. 36. Gryphis comparati. 607. 21. Monedulis.772.56.

Auaritia Harpyiarum exemplo designata.619.17.

Aucupes quibus auibus potissimum vtantur.4. 55. quomodo ex Aquila quæstum sibi parent.81.3.

Aucupij & generationis comparatio. 300.50.

Aucupij Noctuæ instrumenta quæ. 551.3. in eo nullum animal fructuosius Accipitre.333.5.

Auentini Herculis filij arma. 93.27.

Auerrois opinio de perspicacia Aquilarum refutata.25.53.

Augur pro auspice.12.39. honor apud Romanos.14. 50. vnde dicatur. 12. 36.

Augurium bonum & felix.13. 40. ad Cacodæmonem referenda. 57. 18. Caduca 12.48. ex quibus auibus nō liceret captare.14. 49. infaustum ex quibus auibus Planto.840.51. Captantes ea sedebant.14.32. Clinia quæ 12.47. Concta.12.57. Contraria 15 58. derisa ab Ethnicis.15.40. à Cicerone.15.43. Fausta.13.20.57.21. eorum genera. 12. 40. ab Hetrusca disciplina.12.21. Honoratius prius quàm posterius. 13. 10. eius idolatria detestanda.15. 27. Imperatiua. 12.45. Infaustum quid.709.30. Infelicia ab Aquila. 61. 50. Inuentor eorum dæmon est.15. 30. liberum quod.12.58. in magno honore habita.15.24. Oblatiua 12.44. Piacularia.12.41. sunt plena mendacijs & fallacijs.16.30. eorum præses Aquila. 35. 24. quid propriè sit. 12. 30. quod bonum & quod malum 13.43 Vanitas eorum reiecta.16.12. Vnde dictum. 12. 35. eorum peritissimus Picus fuit.836.17.

Augurandi modi.12.49.

Augurari quibus & quando prohibitum 14.44.

Auguraculum quid.14.18.

Augustiyæ Piombina 187.40.

Augusto Aquila panem eripuit & restituit.57.45. eius contra Antonium & Lepidum victoriæ signum. 61. 3. eius numisma 131.16. 133.48.134. 20.144. 35.147. 30. 56. 160. 27. 162.19.163.48.164. 49. quomodo ei duodecim Vultures visi. 257.16.

Auis Aethiopica. 804.18. Alba auis quæ.87. 16. Anima hominum credita 733. 35. Apum magnitudine aues.655.45. Aquilam auis significat.23.45. Aquilis similes sed maiores. 603. 57. Aquaticæ in morbis vtuntur sideritide herba.5.23. Auis Arabica 834.50. auara. 471. 47. Auernia. 851. 53. Augurales quæ. 254.42. Bacchica. 868. 9. Campestres.430, 51. Culinaria arti viles. 4.50. Dictatæ quæ 213.10. Diuersorum colorum vbi.655. 45. Diurnæ cur nocturnas oderint. 514.44. Fabriscur dictæ 4.7. de Fabulosis cur author egerit. 599.20. Frugilegæ acumine rostri grana colligunt.639.11. Graues cur fœcundæ. 296. 22. Indicarum pluma ad texendas varias figuras destinata. 3.32. ad insignia illustrium hominum translata.3.20 Lacustrium præsagia.9.26. lignipeta.848.22. Linguam latam habentes sunt aptæ ad sermonem imitandum. 690. 4. locustis vescens quæ. 629.25. Maiores quæ 430.54. Marinarum præsagia.9.41. Media natura auium historia.571. Morbi vnde cognoscantur. 449.6. Morbosæ non faciebant augurium.14.50. earum nobilitas in armis.91.50. Nocticola quæ.543.56.

Nocturnæ cur interdiu ægrè cernant. 501. Nocturnarum externa descriptio 501.13. Cur noctu volent.501 25. Digiti earum quales.501.19. earum genus maius & minus est.501. 8. locus.502.3. quæ nocturnæ dicantur. 500. 23. quædam sunt aduncis vnguibus.500. 55. quando optimè cernant & ad pastum eant.501.57 Nocturna auis quid apud Hesychium. 505. 43. Species quot apud veteres.500.30. Synonima.500.37. Victus & rapina.502.10. visus 501 25. à Voce dictæ sunt 500.38.

Auis non auis.572.24.56.

Auis noua Plinij quæ.796.20.

Aues nōnullæ imperfectos & cæcos pariunt fœtus.738.44.

Auis noui orbis.796.34.

Auis Dei. 806. 28. 807. 35. Paradisi 806.17.

Aues nunquid pretiosiores sint quadrupedibus in armis.91.48. omne genus pro plumatili opere cōficiendo apud Mexicanos nutritur.655.52. Ostendūt nobis multa plātarū genera.545

Auis parasita & imitatrix.528.16.

Auis parua Plinij quid.355.6.

Auis perforans Arbores. 836.12.

Aues peste corripiuntur.801.9.

Aues picturatæ in India ut Psittaci 636.36.

Auium pietas erga Semiramidē. 6.22. ex earum plumis varia contexta opera.656. 12. Cur præsagiant. 9. 32. Præsagiunt non ijsdem signis & notis.9.23. pugnantes sibi 854.49. quæ sedem mutare soleant caloris aut frigoris ratione.5.27. quæ medicamenta hominibus ostenderint.5. 10. quæ ad uenandum institui possunt 301. 17. quædam placidæ, quædam feræ natura.24.12. quænam Strix dicenda.565.20. Quæuis habet sua præsagia ad sua debita tempora.424.9. Quasnam venetur Lanarius. 490. 15. Rapaces diurnæ quę.7.23. Filios ad venatum instituunt.6.41. earum ventriculus. 485. 40. Terrestrium præsagia.9.42. Titij auis quæ. 238. 41. Tumultuosæ & clamosæ 762. 47. Venatrix quænam.280.26. Viridis auis quæ.635.17.637.16. Voces variæ sunt, pro diuersis earum affectibus.745.6. Vno pede plano, altero fisso.191.8.

Auicula minutissima in India colorum varietate prædita.636.36.

Auiarij descriptio.312.43.

Auicida.209.42.

Auorexia quid.321.53.

Aurelianus Imp. ab Aquila è cunis sublatus.57.40.

L. Aurelij veri numismata.133.10.

Aure auis.689.24.

ad Aurium dolorem.222.10.

Auricula.520.44.

cum Auro Accipiter sympathiam habet 296.8. eius generationis præcipua causa.608.17. à Gryphibus effossū quale fuerit.606.20. Inter omnia metalla perfectissimum est. 720. 45. Scythicum siue Indicum. 602. 44.

Auripigmentū Falco dictum. 429. 53

Auspicia dextera quæ.13.1.

Auspicia minora licet priora maioribus cedunt.745.35.

Auspicato omine fiebant omnia in bello.15.3.

Auspicium pullarius mentitus. 710. 56. sinistrum quod.13.2.

Austur.393.6.

Authores cur sæpius vni potiùs quàm alteri speciei quędā ascribāt.282.20.

Autumni nuncia est Ficedula.424.12.

Azida physiologo.587.49.45.

Azores insulæ.324.1.

Azanetij cur Coquos sequātur 696.28.

B

BACCA quid.423.21.
Bacchus primus Imp.782.15
Bacharia regio.602.30.
Bacchilides Gracculus dictus 53.11.
Bacchο Noctua inuisa.552.53. Pica sacra ei & cur.782.10.
Baculus in quo Noctua gestatur. 551.4.
Badensium comitis mors. 709.36.
Balanus.734.28.
Balaris herba qua.324.44.
Balbusardus Anglorum.210.52.
Ballaria herba.324.43.
Balneum quandoque conuenit Accipitri.316.16.
Balnea sulphurea à Vulturibus nomen habentia. 254.24.
Balsamum.823.4.
Bamberga vrbis insigne.182.7.
Bāda in armis.179.41.in militia.85.25.
Bans eques S.Stephani.670.8.
Baptista Mantuani error.829.2.
Baratrum locus,in quo sontes detinebantur.687.49.
Barbas Accipiter dicitur.280.58.
Barba cur senex Italis dicatur.579.19.
Barba cana senis.385.15.Grisa.385.15.
Barbā exactè repræsentat villus sub mento Haliati.227.17.
Barbaianus quid.559.54.
Barbula hirci.423.27.
Bardiacus.411.2.
Bardi quinam sint.411.11.
Bardocucullus.410.56.411.20.
Bargæi vulturibus mortuos obijciunt deuorandos in bello.270.40.
Barilla familia insigne. 610.7.
Baronis de Trinitate symbolum.832.50.
Basilius Macedo quomodo regnum obtinuerit.91.1.
Basiliscus tali iactus.237.43.
Batani quo Cornices abigant.752.53
Batus Cuculus dictus.422.29.
Beccariorum Germaniæ & Italiæ origo, & insignia.102.17.& inde
Beccasse marina Gall.775.43.
Bellona Dea.515.4.
Bellonij error.124.40.55.214.45.364.4.373.47.467.35.471.57.472.8.506.16.532.52.537.11.561.11.567.27.579.2.675.36.752.10.39.766.58.14.770.30.47.772.17.816.26.834.44.855.14.
Belli & famis signum.515.35.
Bellofelli etymon.882.18.
Belli futuri signum. 763.39. Quomodo Vultures id præsagiant. 236.1.
S.Benedicti corpus repertum ab aquila. 49.54.
Benignitatis typus.71.42.
Bentiuolorum Bononiensiũ insignia 106.7 Viri illustres.106.22.
Bernardus Lonatus.404.45.
Berniclarum auium generatio. 817.8.
Berylus glaucus.551.47.
an Bibat Aesalo.361.43.
Bibunt quandoque Buteo, & Aquila. 361.46.Circus.354.7.
Bilancis iugum 577.32.
Blasphemi mysticè significati.66.20.
Blatero.528.26.37.
Bœotiorum augurium.727.8.
Bohemica auis quæ.796.38.40.
Bolonia 515.29.
Bononiensia vexilla Grypho ornata.609.42.
Bonosa Gallinæ ore coire vulgò creduntur.699.7.
Borositis Kiranidi. 734.43.
Boues centum sacrificati.55.46.
Bos cornua lunata habens.742.56.de eo prouerbium.557.35. eius imagine signatum numisma 557.35.ingenium.30.43. Magni vbi culti 55.38. Maximus 505.41.ab eo quomodo lepus dicatur capi.41.27.
Boues syluestres.607.14.
Bousati Gallorum quartum genus cum Maßvvy Germanorum eundem esse.394.54.
Botaurus Plinij.363.29.
Brabyla quid.423.40.
Bracula Cuculi quid. 423.20.
Brachy inflexus quid.743.42.
Bragmanes colorem atrum venerantur. 725.8.
Brancaleonum insigne.609.58.
Braos quid.110.24.
Brentus inimicus Harpæ 408.46.
Bresilia regio.646.33.
Britannia auiũ rapaciũ alumna.104.20.
Brutiorum insigne 97.16.numisma.128.45.130.40.163.31.45.558.22.
Bruta cur aeris statũ præsagiant.716.28
Brutorum ingenium debilius est quàm hominis.31.22.
M. Bruti & Ahalæ numisma.167.38.
Bruti & Cassii exitium.255.38.
Bruti interitum Aquila præsagit.61. 9.
Bubo. 280.43. 430.20. 501.2. 505.6. 644.8.9.Aequiuoca 502.2.Antipathia cum Coruo.514.10. Astus in pugna 513.45.Auguria vana. 516.49. 515.35. cur pro auspicata anc habeãt Tartari 502. 49. de eo prouerbium. 508.50.cantum eius timent homines 512.25.cur Chaßeruant vocetur 514. 30.Cibus 519.3. Cum Cornice antipathiam habet & cum alijs. 514.13. loca alta habitat. 513.4. Cur Aquilæ pugnet.513. 47.Cur Gallo praeferendus.512.5.Cur ab eo initir nocturnas inchoatum. 502. 22. Cur in templis degat. 517. 1. Cur venator dicatur. 514.30.ab eo denominata. 525.3.Descriptio.507.26. 521.25.dicitur felis gemebundus.507.53.differentia.522.20.emblema.519.10.epitheta varia. 516.est Chalcis Coropij 506.46. Fabulæ.519.20.eius fletus carmen ferale dicitur.516. 8. Fortitudo 502. 39. Funebris.13. 48.515. 27.Genera & differentiæ.507.17. historia & dignitas 502.21.Inter aues infelices & turpes numeratur. 249.58.502. 22. Locus.512.40.Lucifer.422.49.Magnitudine præcellit rapaces nocturnas 8.8.505.41. Maximus est Homeri Cumindis.505.46. eius mastus. 564.17.Moralia. 518.3. nidus 513.3. Nomenclatura.503.33.Cum Monedula dissidet.760.44.Noctis monstrũ. 512.24.Nocticanus 512.26. pro Noctua Albertus vertit.524.9.Noctu canit.541.49.nõ semper malũ portendere. 517. 10. Eius oua rarò visa. 513.10.partes eius quibus morbis medeantur.518.20.Quenam animalia venetur.502.33. Quando vernat. 512. 8. Quibus morbis medeatur. 518. 20. Rapina,robur & pugna. 513.25.40. Rauci apud Ouidium. 508.46.triste omen. 505.28.vbi habitant.287.4. Venatus 512.3.Victus. 502.12.513.25.Unde dictus.504.22.506.40.Validus 512.33.Vox.508.30.Visus.508.26.Vsus ad aucupium.514.20.in medicina 518.20. ad venandum Miluum.403.48.
Bubo cornutus.521.38.auritus.521.36. flammeatus.535.12.Genus aliud non minus Gracculo.507.22.Noster Bubo in quo differat.508.10.Nostri forma.508.7.Bubonis Ornithologi forma.507.50.Palustris.364.19.Templarius.517.5.521.37.
Bubo morbus unde dictus 503.17.piscis.503.2.Saltationis genus.503.30. Tumor.503.7.
Bubulare dicitur Bubo.508.33.
Bubon Plinij 503.5.Vertebra locus.503.23.
Bubonia Dea. 515.3. Gallia vrbs. 515.28.
Bubonium herba.515.30.
Bubonoschyrum.503.26.
Bucca quid Suetonio.315.11.
Buccella quid Martiali.315.11.
Bucephalus.506.45.
Buserula Bononiensium.389.25.
Buserula alterius Bononiensis descriptio. 390.48.
Bussoni vnde dicti Italis.506.31.
Bufo.506.29.
Bussus Kiranidi.504.24.
Bulapaton.373.53.506.43.
Burdo Syluatico.393.18.
Burynchos auis 801.29.
Buteo.281.47.763.10.Aequiuoca 363.10.augurium 14.21.294.45.bibit. 291.13.361.48.Capiendi ratio.372.1.cognominata.372.46.ab eo cur Aristoteles suam inceperit historiam. 336.25.cur præcipuus Accipiter Aristoteli dictus.363.2.Descriptio.364.30.

Dif-

Discretia 364.30. Fugatem miluum exprobrat.4.11. in honore nunquam fuit in Balearibus insulis.372.20. eius mira segnities. 371. 10. cum quibus animalibus habeat inimicitiam. 371. 50. quomodo à Miluo dignoscatur. 366. 46. varijs animalibus victitat. 371.35. Victus. 371.30. Volatus.371 1. Vsus in cibo. 372. 12. in medicina. 372.23. in sacris.372.40.
Buteo albus.380.25.488.46.
Buteo orator.372.52.
Buteaquila 364.16.
Buteri aues 380.38
Buteus 363.38
Butillorum Neapolitanorum familiæ insigne 96.27
Butio ardeæ genus.363.28.
Buxeus dictus Cherephon philosophus. 581.4

C

CACODAEMON in Coruum mutari creditur. 709.40
Cæcubalum Plinij 410.23
Cadauerum cremandorum mos ac cinerum conseruatio.132.17
Cæciliana cerasorum species.708.16.
Cæliorum mors.841.12
Cælestia corpora Accipitribus assimilata 330.34
Cælum Vrania dictum 263.47
Cæneus in Aquilam mutatus.77.30
Cæsari duodecim Vultures apparēt.257.9
Cæsar Facchinettus Marchio. 678.54. 862.45
Cæsaris Odoni error.797.27
Cæsar Rinaldius nobilis Bononiēsis. 859. 34.
Cæsaris numisma 147.56. eius victoriæ signum 60.51. unde dictus 179.2
Cæsarinæ familiæ insignia 103.18
Cæsiorum monumentum 609.27.
Çaietanæ familiæ origo, dignitas & insigne 105.35
Calais & Zetes Harpyias fugāt.614.1
Calceus clauatus 411.6
Calcidonius lapis Ioui fulguratori consecratus 155.18.
ad Calculos 5.12.231.16.311.10
L. Caldi numisma 162.18
Caligulæ numisma.147.27.139.46
Callitrichum herba tuetur Aquilam ab animalibus noxijs 33.15.
Calor fœcundus qui.296.20
Camilli Baldi opinio de Haliæti generatione 193.15
Camelus odit equum.44.46
Camillus Capranica 19.22
Camillus Palæotus 767.52
Campegiorum Bononiensium insigne. 104.10
Camporum in armis diuisio.179.39
Camulgus 251.13
Canastra quid 609.22
Cancrorum esu delectantur Accipitres 290.36
Cancer marinus in numismate Agrigentinorum.161.12. eo sibi medetur Ardea.5.21
Canibellus.357.3
Canis Actæonis.611.12. Aureus 871.19 eos apud gregē abripiunt Aquilæ. 34. 47. Lapillos abijciens in olearcam amphoram, vt oleum lambat. 725. 21. eius & Cornicis apologus. 750. 42. Canes Iouis quid. 611. 32. Latratus. 19.8. Obsequiat, blādi, animosi. 40.47 ad rabidi morsum. 424.46. Sagacitate pollent. 639. 5. Sepulchrales dicti 261.27. Sirius 624.8
Canicula venatoria semper adesse debet Accipitri edenti, & cur 308.25.
Cantharia pocula.629.16
Cantius Marionus 203.58
Capella auis.622.10
Caper Baccho dicatus.724.53
ad Capillos dealbādos 728.24. denigrādos 727.50. 728.32. extirpādos.582 39. eorum pulchritudo palmo cerebri cur assimilata.720.40
Capra Aquilæ cib°.38.35. Pigargos eius genus.205.4
Capriceps.500.51.
Caprilla caro Accipitrum calculos in stomacho disrumpit.311.12
Caprimulgus. 7. 24. 561. 15. 251. 18. 500. 51. 539. 29. Aequiuoca. 567. 17. Descriptio.567.45. etymum 567. 25. Locus 570.10. Synonima.567.24 Victus 570. 41. Visus. 569. 51. Vox 541.18.570.3
Capreārum carne cibātur Aquila.32.29
Caprea insula.625.38.
Capuam vt Samnites condiderunt. 459. 21. vnde dicta.430.35
ad Capitis dolorem 79.44.259.47.261. 14.407.13.747.12
Capitis tegmen quid.410.28
Capitium ex pennis.3.36
Captiui apud signa custodiebantur 150. 31.
Capyr vir.430.37
Capys quid.326.39.330.34
Caracalla occisor Gracculus dictus 763. 23.
Carbones & horum proles.237.37
Carciniorum numismata.128.23.
Carbonarius Germanorum.463.48
Cardamine. 423.26
Cardani error 83.39
Cardinalis Adami Anglici insigne.99.9 Adelardi Veronensis. 96.38. Alberti Brandēburgici 99. 4. Alphōsi & Raphaelis Petrutiorū 104.1. Andreæ de Valle.104.8. F. Archāgeli de Blāchis. 99. 20. Bernardi de Vbertis 103.24. Bādinelli 97.24. Bernardi Clesii 104. 56. Bertani.95.37. Stephani Bonutij. 102.9. de Burgos. 656. 13. Camilli Burgesii 99.23. de Cardone. 95. 30. Carpēsis. 10.53. de Castiglione Odetti 97.26. Christoph. Madrutij 105.57. 831. 31. de Corrigio Hieronymi de Austria.96.44. Durantis de Durantibus.105.34. Ennij Philonardi de Bauco.104.24. Estēsis emblema.183 23. Eugubini Hieronymi de Morionibus insigne.36.38. Francisci Alciati. 99.18. Francisci Alidosii 105.3. Francisci Mendozza. 104.53. Gabriel Palaeotus 3.35.656. 13. Georgij Hesler insigne 103.26. Georgij Raginil Poloni.97.34. Gonzagæ familiæ. 106. 46. Granuelani 95.44. Georgij de Matellicis. 102.6. Gulielmi Enthefort vel Hincfort.106.1. Hannibalis Boßutij 106. 3. Henrici Caietani 105. 37. Henrici Manrici.101.53. Herculis Gonzagæ.182. 54. Hieronymi Corrigiensis 104. 28. Hieronymi Mathei 97. 36. Iannensis Io: Baptistæ de Cicadis 96.36. Ioānis de S. Georgio 102. 1. Ioannis de Estunica.102. 10. Ioannis Melæ Hispani Zamotensis.99.9 Ioannis Pogij Bononiēsis.99.50. Ioannis Pauli de Ecclesia.98.7. Ludouici Madrutij 105. 42. Antonij Marij Saluiati.104.28. Marci Vigerij.103 56. Matthæi Heluetij 98.56. Matthæi Langi. 104. 5. Merini Hispani. 96.35. Mutinensis Io: Baptistæ Ferrarij.96.35. de Oria. 97.44. Pompei de Aragonia 102.3. Philippi Segæ.99 54. Ptolomæi Galli.97.28. Raynerij de Marescottis 98. 44. Reginaldi Poli. 99.1. Reatini Eleazari 96.30. Rodulphi Pij Carpēsis 98.42. Sanbij.97.24. Sbignei Poloni 104.26. Simeonis Taliauiæ 105.1. Stephani Gabrielis Merini.98. 54. Theodori Lelij de Torni 101.57. Vinceslai Germani Episcopi Vratislauiensis.96.39.
Cardueles frequenter capit Aesalo.355. 33.
Carduus Phœnix dictus.818.19.
Carmen ferale fletus Bubonis.516.8
Carnis symbolum.628.13.
Carolus Clusius Ossifragam mihi communicauit 226.20.
Carolus Magnus 89.50
Cartami semen.654.32. Psittaci eo gaudent.652.4
Caryocatacten.760.14
Caseus viridis.856.3.
Cassia 823.5. in Syria nata.818.35. quomodo colligatur. 579.27
Cassii & Bruti exitij præsagiū.255.38.
Cassides militum pennis Struthionum ornata 4.20
Castanea.765.36
Castruthius Castracanus.594.43.
Castruthiorum Familia Lucensis vbi floreat.594.42. & inde.
Cataractæ aues.213.12.210.20.611.47

Catecu-

Catetuessés Corniculas honorāt. 744.43
Cato Grammaticas Siren dictus.627.34
Cato populum Romanum reprehendit. 655.16.334.45.646.44.
Catulina caro; in quo morbo exhibenda Accipitri.313.58
Catus 535.8
Caucasea aues.238.50.242.1
Cauponum signa non dicuntur insignia 89.18
Causidici Accipitres dicti.323.40. Vultures dicti.253.26
Cauteria quomodo Accipitri adhibenda 317.42
Cecunia.521.28
Cedrus maior, ex quo factum est templum Salomonis
Cedropolis pars Thracia.299.48
Celeno 611.45.48
Celeus 855.4.5
Celeritatis hieroglyphicum 330.28
Celes quid Syluatito.758.48
Celtos quid eidem 758.48
Cēchrias herpes.356.29. Serpēs 356.28
Cenchridis historia.356.10.
Cenchrines.356.26
Cenchrites.356.26
Centaurium maius.21.54
Centaurium Triorchis dictum. 363.18
Centurionis nummus.84.5
Cephenes.624.12
Cera qua pars in Falcone.482.28
Ceraunium lapideum quale.156.25
Ceraunijs similes lapides ubi 156.25
Cercis quid.351.24
Cerimonia reiterata per Phœnicem significata 829.43
Certhia auis 389.16. forma & descriptio 870.3. generatio 870.32. genus differentiæ. 869.50. icon 870. ingenium. 870.38. mores. 870.37. nidus. 870.32. synonima. 869.43. victus. 870.46 uolatus.870.27. uox.870.26
Ceruus.393.5. ætas 706.11. eum aggreditur Aquila 31.36.34.48. 40.31. fæmina cur seseli semen quærant.252.48. pugna cum Aquila.42.29. νεοπαιδοτρόφος. 742.56. Timidus est 40.46. Velox.194.34.14
Ceruina auis.588.38.592.20
Cesarinorum insigne.181.24
Cetræ depictæ.174.42
Cetram non fuisse latronum scutum.171.8. pro pelta accepta 171.19. quid sit. 170.47. Vsus ad pulsandum rhythmice 170.57
Cetrati Hispani ad qua apti.171.8
Chalcis 504.32. est Bubo Goropij 507.44. cur Cumindis dicatur 505.49. Unde dicta.505.24.506.5
Chamæleon. 587.47. 835.52. infestus Coruo 704.11. cum eo inimicitiam gerit Coruus.705.35. inimicus Accipitri.295.32. Virus.5.25
Chamæleonis nigri venenum 20.45 quid 504.15
Changi augurium 517.23
Charadrius cum Galbulo confunditur 855.16
Charini mors per Coruum indicata. 733.11
Chelidonis Hirundo facta 197.34
Chelidonia visui saluberrima.5.18.
Chelys stella.229.50
Chenocamelus 588.73
Cherophon philosophus.581.3. ab eo prouerbium.581.9
Cherusa torrens.254.8
Chiluones quinam sint.430.40
Chiorum numismata 620.49.
Chiouinus Bononiensibus.546.8
ad Chiragram remedium.79.29
Chloris cum Chloreo cōfunditur.854.36
Chlorio & Coruus inimici sunt. 705.15 854.46. eadem auis est cum Chloreo 854.48. & cum Galgulo 854.56. 855. ab eo vincitur Turtur. 854.46. magnitudo. 854.47. Pici quædam species apud Albertum 855.35. cum Loxia confunditur.873.6.
Chlorio Indicus 862.40. icon 862.
Christus Accipitri assimilatus.327.25. Aquilæ 65.17 66.30. Coruus dicitur 720.27.723.32. Gryphis similis 607.52. Galilæus dictus 160.38
Christianos augurijs aliquando credidisse 61.33. eorum vexilla quæ 151.40. Victoria contra Turcas 101.23
ad Chronicos morbos.747.7
Chrysaetos à Magno duce missa. 110.48. cur ab ea inter Aquilas incipiendum.109.30. Color qualis. 123.50. 124.10. Descriptio. 123.40. Docilitas.126.56. Emblemata.182.12. Fæminæ adulterium. 125.42. Ferocia 112.4. Forma & descriptio. 110.32. Icon 111. Ingenium.126.30.40. Internarum partium descriptio 116. vsque 120.50. Latitudo.112.11. Liberalitas 126.32. Longitudo 112.10. mores 126.30. Vsus in varijs rebus. 127.10. Vnum ouum parit. 125.7. Oua alteri Aquilæ subijcit. 125.51. Pellis vilitas.126.50. pedes. 125.20 præter carnem alijs etiam rebus vescitur.126.23. Pullum cur nido eijciat. 125.38 pullos legitimos nutrit abiectis spurijs 125.53. Pondus eius. 112.9. Quem locum obtineat inter Aquilas.109.24. Synonima.110.1. Venatus 126.15. Victus.126.14. Vngues. 121.21. Vox.112.6. Vsus in numismatibus.127.28
Chrysaetos Bellonij.115.1
Chrysopea Chimicorum.22.26
Chrysorthes ab Appolline compressa 987.6
Cicaba.544.2
Cicadæ.759.12. arguta.782.39. in numismate Brutiorum.163.33. Vox 412 16. Ortus.423.25.
Ciceronis iocus 766.38. mors.710.17.
Cichorium à Circo inuentum.5.19. Syluestre.324.39.
Ciconia 534.32.776.57. aduentum & recessum anni ostendit.5.34 eius amicitia cum Cornice 739.2. amor erga pullos.46.5. in quo morbo exhibendus Accipitri.314 3. cur sedem mutet. 526. dimicat cum Aquila 45.10. Origano sibi medetur. 5.19. pietas. 6.8. inimicitia cum Vespertilione 580.33. Vis in medicina 5.10.
Ciconia montana.216.31
Cicunia.501.1.505.11
Cicuma 503.52.505.15.521.2.539.11
Cicumen.521.28
Cicutæ succus cur permisceatur cerebro Aquilæ 2446
Cicymis 544.2
Cignea Aquila historia.231.40
Cinædus.867.25
Cimbrorum & Teutonū scuta.172.57.
Cinctura genus Phœnix.818 57
Cinnamomum auis.806.34.834.5. non esse Phœnicem 817.44. non esse Apodem. 834.46. quomodo colligatur 835.22
Cinnamulgos auis.806.34. quomodo nidum sibi paret.834.56
Circanea auis.351.46.397.52
Circenda auis 351.46
Circus Accipiter.326.22.497.50.760.58. cum eo inimicitiam gerit Cornix. 739.31. Synonima 351.35. æquiuoca 351.14. amaraginem ponit in nido. 359.46. eum horrent Columbæ.353.37. augurium 14.12.354.15. Cichorium inuenit.5.19. citissimus volucrū dictus.350.42. cū Coruo inimicitiam gerit.705.17. Descriptio.352.1. Locus & natura 354.1. Lupus seu Miluus dictus 404.34. mali punici grano perit.353.45. ab eo historiam Accipitrum Plinius exorditur. 336.28. Quæ animalia rapiat. 353.4. Quandoque bibere visus.354.7. quibuscum auibus dissideat.351.38. quomodo capiatur.353.16 rapacitas.353.1. Subbuteoni inimicus 353.22. Volatus. 352.37. Vox 352.22. cum Vulpe odium.353.32
Circus quid.283.21.377.40. Aureliani Augusti.351.28. Flaminius Apollinaris. 351.28. Locus est Romæ, vbi ludi agebantur. 351.21. Maximus quis dictus.351.30. Salustij 351.30.
Circuli quidam in numismatibus insculpti.148.22
Ciris vnde dicta.196.28
Cissa fluuius 779.2. Insula 775.25. vrbs 775.28
Cisseus vnde dictus.781.37
Ciuitatum imperialium insigne 96.1
Cladis præsagium.255.47
Clanga.209.41.246.26
Clangere quibus proprium.112.6
Clangor quæ vox in Cornice. 746.24.

quibus

quibus auibus co mpetat.33.25
Claugus.209.48
Claudio Aquila imperium promittēs 59.25.eius numisma 145.30.158.56
Claudij Gothici numisma. 136. 41.eius robur in digitis.136.44
Clauus nauis ut inuentus 397.58
Clenodia arma qua vocantur.177.10
Cleopana.616.5
Clypeus aratus 170.41
in Clypeis Aquilarum usus.85.37.argenteos qui habuerint.86.27.cur in ijs varia depingerentur.673.26.36.in exequijs praeferebantur.175.41.49.in Iudorū templis suspensi. 178. 54. eorum loco pellibus Gruum vtebātur Aethiopes.4.25.loco epithaphiorum. 176. 1. Poenorum quales 86.9.in eis pingebantur imagines.85.57. plumatiles. 656. 43.cum proprio insigni 175.36.in sacris vel publicis dicati 86.24. sunt scuta maiora 86. 4.suspensi ex turri Dauid.86.18.Hercules quo vsus.174.20
Clysteris inuentio 5.31
Caici semen.654.32
Coccix quid.752.15.412.28
Coccothraustes auis.796.37
Coccus piscatorius. 410. 17. Syluestris. 423.4
Coccyga fructus 409.50
Coccygia ventus.422.57
Coccygis cantus. 426. 30.ab ea multa deriuata.422.58
Coccygis panis quid. 423. 28. tertium quid 409.41
Coccyginus color.423.5
Coccygius mons.421.57
Coccygium mons.422.35
Coccygria vnde dicta.423.2
Coccyndi succus qualis 423.55
Cocix granivora.689.22.quid 752.15
Cocytus inferni palus 422.40
Cognomina familiarū vnde dicta 89.34
Cohors militaris Aquilam ferebat.149 47.
Coleon auis.856.28
ad Colicum dolorē.79.25.231.14.5.11.
Colaris quid.542.18
Collegarum dissidij praesagium.710.36
Colles arenarij in maris littore longo ordine dispositi 712.14.
Colles fortunati 712.45
Collitorquis auis 864. 56.865.1
Collurionis historia.384.20.Foemina descriptio 385. 12. Generatio 391. 45. nidus.. 391. 47. Synonima. 384. 28. Victus 391.37.Volatus 391.33. Vox 391.20.Vsus in cibis 391.50. Descriptio. 385.7. Parui primi generis descriptio 389.30.Minor antiquorum 389.24
Collyrium Appollonij Phoenix dictum 819.6
Colliria hieracea dicta 324.49. 298. 15
Colonia 54.22.Patritia.164 44
Colores in armis obseruandi 180. 10. cinereus qualis.754.16.Clari & obscuri 180.13.meschio quid.501.17.niger Soli dicatus. 725. 5. nigerrimus quid. 707. 43. non constituit differentiam specificam. 691. 10. rubri praestantia. 95.4.
Columba 512.50.726.3.729.54.Accipitres agnoscit.292.38.de ea & Accipitre apologus 331. 55. Accipitrem pro rege eligit.331.57.alba grata esca Accipitri.305.42.ei amici sunt Psittaci 752.50.amicus est Tinnunculus. 362.25.Vespertilio ei amicus 580. 49 in arca quid significet 718. 8. augurium 57.27. blanda 661. 43. Circos & Aquilas marinas horret. 353 37.eam inter Accipitres ut ouem inter lupos collocabat D.Chrysostomus, 328.10.Dissidet cum Miluo 403.8 Duas alas habet, humilitatem & patientiam 328.2.duas palpebras habet 116.2.Helxine sibi medetur 5.22.eā insequitur Aquila 34.38.insigne fuit Semiramidis. 3. 21. litteras ferens 4. eius & Monedula apologus.779.10. non generat aquilam. 39. 18 in numo Antonini Pij 157.22.eius occisor Accipiter 288.17. 292.21. partus 738. 45.Pauida 19.30.pennae 24. 36. corrumpuntur ab Aquilinis 45.50.quando pluuiam ostendat.10.47. quomodo propinanda Accipitri aegro. 302. 34. vinum in rostrū eius infusum ad quid 317.12.Thisbaa dicta.334. 19. Vultures & Aquilas nō metuūt.252.14
Columba Linia 637. 25. Syluestris 342 38
Colūbario Accipitre delectabatur Mercurius.344.30.
Columbicida.342.36
Columbinum stercus cum ouis Cornorum spleni medetur.728.41
S. Columbani chirotecam rapit Coruus. 732.40
Columnae striatae 561.38
Cominorum familia Veneta insigne 95. 17.
ad Comitialem morbum.259.54.260.3. 5.8.24.407.16
Commeans 461.58
Commodi numismata.141.37. 157. 29.
Comphena herba 654.22
ad Conceptum remedium Hipp.332.47
Conclax quid sit.21.46
ad Concoctionem promouendam 595.38 & inde 5.12.261.20
Concordiae symbolum 747. 47. 748.1. 750.15
ad Condilomata 259.14
Congrum odit Murena.44.46
Congruere unde dictum.2.46
Consecratio 56.36.131.58. eius pompa. 136. 56.137. 45. eius tabernaculum quibus rebus perornatum 137.36
Considerator maximus. 505.42
Consilium malū cōsultori pessimum. 70.4
Consolidae species 708.6
Constantini numisma 133.50
Constantini Copronymi numisma 147. 15.
Constantij Constantini filij Mirandulae domini insigne.98.8
Constantius Varolus 799.8
Consuba 223.57
Conuitiorum contemptoris hieroglyphicum 72.30
Contarinorum Venetorum insignia & dignitas 105.44
Copronymus cur dictus Constantinus 147.15
Cor Aegyptijs quid 71.26
ad Cordis valetudinem 80.30
Coracesium.707.27
Coracias auis 759.39.708.22.Icon 768 cur fenestras rumperet.767.56.forma & descriptio 767. 20. Locus 767.40 mores 767.41.de ea recentiorum opinio 766.54.Victus.767.41
Coracion 708.1.742.17.708.2
Coracoedes.743.46
Coracos petra.687.9
Coracon locus 727.14
Corani testamentum 726.42
Coratio vtitur Coruus 704.14
Coratij regio 707.33
Corax quid 742.27. in Arcadia erat emcer cauus & obscurus 687. 49. Aurigae nomen.687.8.Coruus est apud veteres grammaticos 688. 18. anulus ferreus ita dictus, quo fores pulsantur. 687. 50. Fluuius & mons. 907. 30. Itali nomen.887.8. 37. Locus Thessaliae.687.47. multorum hominum nomen.687.5.pastilli genus.688.1. Rhetoricam docuit.726.20.Supplicij genus.687.50. Tiburti frater. 687.18.
Coracinus color. 707.39. piscis.636.49. .758.38.pix 707. 54. Sacra.684.46.
Coraxis quid.707.25
Coraxicus.707.26
Coraxorum lanicium pulcherrimum. .707.46
Coredula auis venatione viuit. 290.44
Corium quid.85.57
Cornaria familia Veneta insigne 102.48
Cornelia gentis numisma.130.22
Cornelius Suinth Francofurtensis, pictor egregius.3.42
Cornifcarum locus Cornicibus dicatus. 743.55
Cornix.688.12.anea vbi inuenta,734 735.18.aequinoca.734.10.Iudis pauorem incutit quando.745.32.aetas.740 36.affectus corporis 740.10. amicitia cum Ciconia.739.2. amor erga pullos 339.51.58.annosa & vetula dicitur. 740.43.apologi 750.25.78.16.Aquilam ludit.78.25.prouocat eandem 39 32. astus in frangendis nucibus 739. 41.augurium 13.22.57.27.740.15. auersantur locū Athenis & cur 744. 12.inauspicata garrulitatis 745.12.

aspicito

auspicia eius superueniente Aquila irrita fiunt.745.36. de ea adagium. 748.48. Augurium.840. 53. Cancus quæ sit dicta.737.9. Cantus inauspicatus.745.23.Capiendi modus. 707.1. Caro.756. 34. Castitas. 738. 24. à cauda exit. 738. 39. clamore lætatur 745.20.in medio aere in maximo numero sibi inuicem pugnant. 745. 56. cur Aesopus eis augurium demit.750 31.cur currere dicatur. 737.56. cur laceretur ab Aquila.39. 26. cur Noctuæ infesta.554. 26. ab ea denominata.742. 1. diffidet cum Aquila.760. 48.emblemata.750. 1.etymologia. 734.48.è fastigio Capitolij Atticè locuta.745.45.erga fatum pietas.738. 50.eam in fugam adigit Lauius. 388. 5.garrula.735.6. 337. 20. 740. 50. 741. 13.745. 14.750.13.749. 10. genera & differentia. 735. 13.752. 32.cũ Gracculo diffidet.760.45.gressus. 737. 48. hieroglyphica.747.35. hostem habet Circum.353.39.humanos sermones discit. 737. 31. hyemis symbolum est. 749. 7. pro concordia & pudicitia auspicio felici inuocatur. 740.9.ei impropriè crocitus à Pontano attribuitur. 737. 15. inauspicata. 13. 51. inauspicata garrulitatis, à quibusdam laudata. 745.40. ingenium & mores.739. 40. inuisa Mineruæ. 661. 23. inglandes seruant. 3. 12.per Iunonem immissa augurium 745.50.Litteras ferens.4.26. eius ludus qualis. 743.49.merito concordis epitheto celebratur. 740. 30.mira eius castitas. 740.9. multas alit Britannia.736.15. an multipara sit 738. 46.motus. 737. 44. in eam mutata Coronis.729.40.mystica. 744.7.nascuntur cæca. 738. 42. noctu canens quid præsagiat.746. 12.cum Noctua pugnat. 760. 42. 549. 44. 739. 24. nouem ei hominis ætates attribuunt. 706.11.Oculos eius eruere quid.746. 36.749.17.odium internecinum cum noctua. 744. 40. Omnes atra. 748. 49.eius pedibus folia ficus similia. 743.38.Oua picta sunt.738.26.pluuiæ prænuncia 10. 16. præsagia varia. 746.3. primi generis descriptio. 735.23.prouerbia.735. 48. pugnans cum Aquila.781.1. Quæ litteras ferre edocta. 744. 56. in Cornicem quæ mulier versa. 586.14.cum quibus antipathiam habeat. 739. 20. ab ea quomodo Gracculus differat. 772. 5. Quomodo incubent.738.36. Quot potissimum modis pluuiam prædicat. 746.10.Capiendi ratio.741.24. rauca.737.1.eius festum apud Rhodios. 743. 49. de ea prouerbium. 727.2. 749.30.sepulchrum eius vbi ostenditur.744.51.Simulacrum æneum.744 55.Solitaria occursus infelix. 745. 27.Stridula. 737.2.3. 749. 4.succi praui est. 747. 28. prouerbium. 749. 47. Sympathia. 739. 1. Synonima. 752. 1. vaga Horatio dicta. 737. 48. 840. 50.Vbi versetur.736 2.Victus. 738. 1.Vna non facit hyemem. 754. 33.Vnde dicta. 734. 47. Voce, deambulatione circa littus, & capitis immersione pluuiam præsagit. 746. 12.Voces diuersæ. 709. 12. 746. 22.Viuere dicuntur multos annos 748. 9.Vsus in cibo. 747. 24. in medicina.747.8

Cornicis alba descriptio.735.38.Boetica admodum nigra descripta à Plinio.735.48.Cærulea historia.756.40 Descriptio.756.50.Cærulea Ornithologi.757.1. Cærulea Victus. 756. 48. nidus.756.48.Cinerea an marina dicenda. 754. 19. cur ad plana descendat.756.11.Forma.754.45.genus & differentiæ. 754. 38. Locus. 756.2. Synonima. 754. 12. pamphaga est. 756. 21. Victus.756. 20. Cornubia Cornix quæ.760.3. Domestica & atra quæ.334.56. Frugiuora quæ. 735 17.751.55. 752.6. eius forma, & descriptio. 752. 46.Victus. 752.Frumentiuora. 752. 27. Hyberna quæ. 734.57.Hyemalis.754.32.Marina seu aquatica.735.18.Nigra. 689. 13.756. 20. vbique reperitur. 735. 45. Nigra Bellonij. 736.1. Spermologus.689. 13. Syluatica.843.29.Varia 689. 13. 745.22. 735.16. 754. 25. eius genera & differentia. 735. 16

Cornicis flores.743.40

Cornicis pes.707.53.708.5

Cornicis rostrum est processus homoplata 743.46

Cornicula instrumenta quæ.743.56

Cornicula fabulæ nomen.744.1

Cornicari quid Latinis.735.6.749.12. 737.9

Cornicinus piscis.843.26

Cornouigiorum familiæ Veneta insigne. 95.18

Cornu Ceruinum. 404.57.405.1.743. 7

Cornua rauca significant tubas. 692. 44

Cornuti milites qui.529.44

Cornuti qui dicantur.426.6

Coroconessus pagus.707.35

Corona ciuica.85.13

Corona insculpta in varijs numismatibus. 162.20.

Corona plumea milites Romani coronati 596.41

Corona quercina. 85. 13. in numismate Augusti.162.20

Corona species.734.27.

Corona summa rei perfectio & finis. 742 20

Corona in templis deorum suspensa.176. 8

Coronati pueri & puellæ euntes ad supplicationes Dæmonum apud Mexicanos 656.54

Coronismata 743.54

Coronistæ qui dicantur.743.47

Corone in arcu quid.734.23.742.6.Bithiniæ vrbs. 734. 14 Filia Apollinis 734. 21. Meretrix. 734. 24. mulier. 734. 20. oppidum eiusque synonima. 734.10.pars nauis.742.15. Ornamenti gratia rebus perfectis adhiberi solet. 749 36 significat apicem ligni in aratro.742.10

Coronis in calce libri posita quid. 742. 30 in Cornicem mutata.729.40. Fabulosa.729.30.751.12.de ea prouerbium.742.25.749. 36. 41.in carminibus appingi solet.742.51. eius vera nota.742.46

Coronion Sesamoides paruum. 743. 37.

Coronopus herba.707. 56. 708. 3. 742. 57. inter aculeatas herbas ponitur à Theoph.743.10

Coronopodion.743.1

Coronus natus ex Chrysorte.687.67

Corporis similitudo non attingit specierum identitatem.284.32

Corrigium à quo conditum.204.19

Coruus.688.13.22. 843. 51. Absente Gracculo pulcher. 690. 15.726. 35. æquoca.685.9.ex aere decidit.693.52 Corporis affectus.705.45. albus an diuersæ sit speciei à nigro. 691. 4. albus cur in atrum mutatus. 729. 25. 729. 49.non differt specie à nigro.691. 11. albus secundum Galenum. 735. 57. albi vbi 271.10.689.52.690.28.34 Alchimistarum.606.39.Ales teterrimus cur dictus 718.34. alias voces imitatur.693.35.an ore pariat 688. 29.an pulcher, an deformis sit dicendus.690. 5. in Anglia non occiditur, & quare.707. 18. Antipathia. 704. 10.cum Rubone.514.10.apologi.730 30.Aquæ.726.27. Aquilam imitatur. 702. 21. in arca quid significet. 718. 8.astus 697.47. audacia. 682. 36.698.16.augurium.13.20.15. 43. 57.27.745. 4. id deridet Varro. 716. 10.dæmonum præstigia sunt.745.57 Funcstum 685. 2. quando felix & quando non 709.18.Inauspicata auis est. 709. ab eo Augustus salutatus. 703.10.Aurum rodens & comedens 709.56. Auspicatus.712. 39. Bibere quando negatur. 702. 12. Cantare

cum dixit Plautus. 692.57. Capiendi ratio.706.50. Caro valde noxia.729. 3. Castitas 700. 27. de eade lex apud Anglos.696. 44. Chamæleonte eso vt sibi medetur.701.42. cum eo inimicitiam gerit.705.35. cum Chlorione 705.15.854.46. Cibus & voracitas 695.17. cum Circo dissentit.705.17. cum Sitta. 854. 50. Cognominata ab eo 708.47. Coitus. 698. 45. ei Colorem nigrum donauit Apollo.690.11. Congeneres capit. 702. 42. eius & Cornicis apologus. 750. 25. eius & Coronidis fabula. 729. 30. pullos nidis pellit. 689. 20. cur æstate ægrotet 697.30. cur appareat vbi strages sunt. 709. 44. cur ab aquis abstineat.702. 8. cur in cælo locatus. 685. 24.686.29. cur culeo dignus. 770. 2. cur loca non mutet. 691.56. cur nō reuersus ad arcam 718. 33. quid hoc significet. 724. 12. cur Phœbo dicatus. 704 4. cur post Psittacos de eo agatur. 684.26. cur primo emissus 719.5. cur pullos in nido deserat 699. 27. 702. 21. cur eos pellit. 701. 17. cur quibusdam quietur species Psittaci 665. 4. cur solitudinem amet 691.48. Denominata ab eo. 707. 5. eius Descriptio 689. 4. Deum inuocare quid significet.721.12 à dextra augurium.13. 23. Docilitas 684.35. Duos affligens Aquila quid denotet. 61.4. ebrius redditur.704.23. editis pullis escam plenè præbere dissimulat.699.30. educatio.738.27. Egressus ex arca apud cadauera remansit.719.26. Emblemata 729 9. Furacitas. 688. 40. 700. 44. Fabulosa 729.26. à Falconibus dicti. 713. 50. Falconis generationem turbant 712.42. Faces.691.20. eius funus à Romanis celebratus. 703. 25. gaudet aquis 691. 32. genera & differentia 689.10. gypso obliti.727.11. ingluuies.691. 16. honos.684.38.703 16. horrifico sonitu perstrepens vbi apparuit.713.11. icon. 694. ignem per aerem fert.704.35. impietas in parentes.699. 56. in pullos excusatur. 701. 34 importunitas eius quid. 708. 35. imprecatio per eū. 727.26. impugnat Aesalonem 355. 47. incubatus.699. 23. Indi eum instituunt ad prædam. 702.48. Ingenium quale 701.5. ab ingenti siti vinci se non sinit 702.2. inimicitia cum tauro & asino. 705. 20. cum Accipitre. 705. 13. cum Circo. 353.40. cū Miluo. 705.3. iniustè stultus & vilis dictus.684.52. iniustè fellator dictus.699. 20. Institutio ad venatum. 702. 28. Lapideus simulacro impositus.724.49. Locus qualis.691. 23. loqui discit.648.13. loquacitas improbata.703.46. ne mala punica rapiant quid agendum 707. 28. cum Miluo dissidet.402.52. mira salutatio 703. 16. mirabilis ad capiendos alios Coruos & Phasianos 702.44. Moralia. 724.1. mystica 717. 46. nauigantibus supplex.700.55. nidulatur mense Martio.698. 32. in nido ponit viticem. 704. 13. nidus vbi. 698. 27. à Noe emissus ex arca quid significet. 717.55. ad Noe non reuersus 719.20 Noe Coruus quid significet. 718. 3. non mutatur pennæ. 705. 57. Nuncius futurorum putatus. 724. 7. prouerbium 726.46. Obliuiosus est. 699. 37. Occiso Chamæleonte Lauro sibi medetur.5.25. in Occisores præmium constitutum.702.35. odoratus qualis. 693.41. Oscen est.709.9. Oscula.700. 26. partes internæ.691. partus verus. 699.22. piscator.187. 46. poeta dicti. 649.38.775.9. potus qualis.697.25. præsagia.10.27.716.12. profiunio ventris laborat.702.5. prolem natam non educat. 719. 53. prouerbia. 726. 10. prudentia.700.47.702.18. publicum eius funus.684.48 pugna.698. 1. cū Aesalone.704.47. cum Miluis. 713. 22. per eius pullos denotatur gentilitas nigra peccatis.721. 37. à pullis deuoratus.608.9. pulli vt nutriantur.699. 37. pulli quandiu & quare à parentibus deserantur.690. 24. quando siti torquetur. 697. 26. quando pluuiam denotat.763. 50. quamdiu non bibat. 697.41. quietē odio prosequitur. 693. 43. quot oua pariat. 698. 29 rapaces æmulatur.698.2. rapacitas.698.1. raucus 736.58 rector. 724. 47. à Romanis sepulti mysterium 723.35. serpentem rapiens.730. 37. sicca & retorrida complexio.10.34. ex solito loco demissus.714.37. spreto Apollinis mandato ficus expectat vt maturescant. 687.58. sutor docuit dicere, opera & impensa periit.703. 15. à sutore occisus.703.23. sympathia. 704. 10. cum Oenuta.704.18. Synonima. 688. 10. timet tonitru. 698. 32. cum Turture inimicitiam gerit. 705. 17. eius typo qui designentur.724.26. Valerium iuuat contra Gallum.731.24. Venatilem habuit Alphonsus Siciliæ rex candidissimum. 702. 42. Venatilem habuit Ludouicus Galliæ rex.702.37. ad venationem institutus 698. 12. Victus qualis.684.32.691.24. videtur physicus & Mathematicus.725.24. Viuidus dictus 706. 41. Vnde dictus. 686. 50. 692. 35. Volatus 693. 44. Voracitas.700.40.721. 8. Voces differentes obseruatæ ab auguribus.709. 23. Vox multiplex. 692. 8. Vsus in medicina 727.5. in cibis. 728. 53. Vt albus fiat.690. 57. vestitum sedet. 701. 50. Vt extinguit venenum. 704. 32. Vtilitas in addiscendo sermone humano. 702. 57. Vtitur oennta seu coratio.704.14. cum Vulpe amicus est 734. 46. cum ea bella ei amicitia. 704. 52. eorundem fabula. 730.30. Vulturem occidunt. 710.5

Coruus alpinus.769.15.

Coruorum genera alia à nostris longè diuersa.689.29. Igneus.769.11. Maiores qui 688. 53. Marinus. 687.4. Marinus seu Niloticus.707.54.708 27. Nocturnus 500.50.504.28.505 15.520. 51.521.18. Nostratibus maiores quas strages edant.702.33. omnium maximus.689.11. Paruus.734 6. Ruber Bellonij. 769. 12. Torrentis qui. 715.56

Coruus fluuius. 686. 40. Fons in Smyrna & alibi. 707. 38. Insula 686. 46. 707. 36. Machinæ genus. 687. 25. Manus ferrea.687. 34. Mons. 686.43. Multorum olim hominum nomen. 687. mmile ferreum supra verticem incuruatum 687. 56. oculi morbus.687.21. piscis.686. 46.57. Rhetor. 687. 15. Saxum. 686.37. Scopuli nomen.686.36. sidus caleste. 685.9. Thessaliæ locus.727.7

Coruina cerasa.708.17

Coruini generis pennarum vsus.3.40. rarò coire solet.747.42

Coruinum macellum Romæ.707. 56

Coruinum rostrum instrumentum est chirurgicum.708.8

Coruinum quoddam prodigium vbi visum.713.20

Coruina viuacitas.706.7

Coruinus viri nomen.708.57

Coruulus.687.3

Coruulus Paruus Gallis 734.54

Coruatum Galliæ vrbs. 706.46.691.54

Coryba lapis Plutarcho.

Cos insula.871.19

Cosanorum numisma.163.14

Cossa vermis.39.46

Cossi qui dicantur.839.33.870.46

Cotinus Theophrasti.423.2

Cotonea herba Venetis quid.780.41.42

L.Cotta numisma.131.14

Coturnix aduentū & recessum anni ostendit.5.34. Cur sedem mutet. 5. 27. pro indocto posita. 660. 22. ingenium sermoni formando ineptum.649. 51. inter sua prælia viuit.661.17. ludus. 5. 1. eius & Perdicum venatio.301.23.

Coturnicum sanguine enutritus Ptolemæus Sotyr ab Aquila.48.33

Cotyledon folio maximo.423.31

Couconlus Romanis.412.30.

Cranites montes vnde dicti.708.42

*Cras Coruus dicitur vulgò.*686. 6. *quid denotet.*750.8.*Corui vox.*693. 18
*Crassorum familia insigne.*95.20
*Cremphena herba.*654.22
*Crena quid.*742.7
*Crines nigri laudantur.*725.10
Cristæ comantes cuius insignia.
Crocatio quid 692.35
*Crocitare dicuntur Corui.*737.10
*Crocitatio quid.*692.36
*Crocire Latinorum quid.*737.15
Crocitus Corui proprius. 737. 15. 692. 29.37.*improprie attribuitur à Pontano Cornici.* 737. 15. *quibus auibus ascribatur.*736.55
*Crocodilus ex aquatilibus minimis maximus euadit.*589.10.*cum maximum hostem habet Accipiter.*295. 28. *superius rostrum mouet.* 645. 15. *timet Ichneumonem.*355.46
Crocodilorum vrbs 744.52.748.4
*Crocum glaucum apud Plutarchum.*551 53
*Crocutta.*237.1
*Crotalum quid.*623.38
*Crotoniatarum numus.*558.20
*Cruor niger.*611.50
Cruciata. 877.15
*Cruci affixa Noctua à Melampode & cur.*551.16
Crux alba non est insigne ducis Sabaudiæ, sed eius prouinciarum. 92. 24.
*Crux laudatur in armis.*180.22
*Crucis signum ad vexilla translatũ.*152. 18.*per omnes acies in prælio portabatur.*152.22
*Cubiti excessus.*743.44.*pars.*743.40
*Cucabare quid.*548.5
*Cucuba.*503.53.548.2
*Cuccus.*412.4
Cuculio quid 410.52
*Cucullus Bardiacus.*411.2.*Monacalis* 410.50.*inuolucrum papyraceũ* 411. 37.*quid Fernelio.*411.25.*pro tota ueste.*410.45.32.*Saga.*410.37. *oppidũ Straboni.* 411.34.36.*Poculum* 411. 17.*Eruca oloserici.*421.33
*Cuculus auis.*504.5.*Accipiter creditus.* 8.6.296.35.*eb Accipitre minimo similitudo* 284.37. *ex Accipitre gigni quo intelligendum.* 296.50. *Accipitres fallit* 418.19.*adultus æstatis præsagium.*424.22.*æquiuoca.* 409.37. *in Aethiopia non apparet.*417.50. *Affectus corporis.*422.3.*in Alauda nido ponit oua.* 418. 45.*an inter carniuoras reponendus.* 420.35. *Antipathia.* 421.35.*Apologi.*427.2. *arandi tempus nunciat.*424. 24. *aspergere lupinam fertur.*423.30.*astus.*421.10.*auis extrementia & impura cur indicatur.*425.8.*cur vocem abscondat.*421. 51.*boni ominis auis.*409.26. *cum cicadis dissidet.*421.40.*cognominatæ* 422. 14.*ei cur aues hostes sint.*421 30.*Denominata.*422. 35. *Descriptio.* 413.40.*Differentia.*413.20.*Oua in Passeris nido reperta comedit & sua supponit.*419.30 *duo eius genera dari.*413.25.*emblemata.* 426. 48. *etymon.*412.20.*Fabulosa* 427.17. *generatio.*350.30.418.29.*genera.*412.40 *genus non extaret nisi oua sua alieno nido supponeret.* 420. 12. *hebes ingenium.*649.47.*hieroglyphica.*425.13. *hyeme deplumescit.* 422. 3. *impietas.* 421. 20. *ingenium & mores.* 421. 3. *cum luscinia contentio de voce.*427.3 *Miluo amicus.* 421. 34. *moralia.* 424. 32. *non fieri ex Accipitre.* 412. 45.*oua eius auis, in cuius nidum oua sua importat, deuorat.* 419.25.*præsagia.*424.1.*prouerbia.*425.33.*pulli forma.*415.36.*pullus optimi saporis.*425 3.*quatenus dici possit Accipiter.*284 49.*Qui ita dicantur* 425.33.419.50. *Qui dicti apud Aristophanem.* 422. 20. *in quo nido pariat.* 418.35.*Quomodo dicantur habere pedes Columbinos.* 413. 3. *Quomodo nutriatur in arboribus canis sine cibo* 420. 48.*reperti in fornace bistaria* 418.7.*ex eius saliua cicadas nasci.*421.42. *Sedulitas* 2.37.*à sono vocis nomen accepit.*424. 32 *sympathia.*421.27.*synonima.*411 48.*temperies* 418.11.*Timiditas.* 40. 45. 421. 4.*Victus* 420. 26. *Volatus.* 418.16.*ob volatus imbecillitatẽ Miluorum scapulis suscepti ad nos transferuntur.*424. 36.*Vox.* 417.3. *Voces cur Germani enumerent.*409. 28.*quãdo audiatur apud Germanos.*424.21. *Vsus in medicina.*424.46
*Cuculi alterius forma.*415.19.*descriptio & icon.*416
*Cuculi Aristotelis genus diuersum à nostro.*413.56
Cuculus maior parit in Palumbi nido. 418.35.*eius forma.*413. 40.*Minor in Coruca nido parere dicitur.* 418. 37
*Cuculi flos.*423.22.743.39
*Cuculus herba.*410.9. 20. 23. 423. 32. *Ludus.*411. 37. *mons.* 411.44. *piscis marinus* 409.51.*segmen capitis.* 410 29. *Viatores ita dicti tanquam pigri* 426.20
*Cuculi panis.*423.16
*Cucupha.*411.26
Cucurire quid 417.10
*Cuculare.*417.5
Culcitra & lecti ex plumis auium. 3.45.
*Culices gratissimi Vespertilionib⁹.*579. 9
*Culices Gaza.*839.35
*Culicilega.*870.47
*Culinaria ars quam vtilitatem sumat ab auibus.*4.42
*Culullus.*411.20
*Cumindis.*505.20. 45. *Phrygibus vnde dicta.*505.26
*Cunissa Dea.*515.6
Cupressus 765. 36. *fructus galbuli dicti* 861.4
Coruca qui dicendi & qui Cuculi. 426. 16
*Currucula quid.*420.6
*Curty Gonzaga insigne.*74. 47. *eius emblema.*184.13
*Curuirostra.*877.15.*eius icon.*877
S.Cuthbertus ab Aquila piscem accipit. 50.26.*Corui ei obediunt.*732.23
*Cyanus auis.*845.34
*Cyanopus.*280.39.*ab ea prouerbia Germanica.*498.36
*Cybeli Mermeus dicatus.*279.10
*Cycnus.*29.41.703 48.623.58.662. 2. 729.56.759.9. 761.21. 782. 36. *ab Aquila captus.*38. 50. *cum adoritur Aesalo* 356. 1. *album colorem condonauit Apollo.* 723. 52. *auis musica.* 723.58 *candidus & splendidus.*730. 35. *canit tacentibus Graculis.* 765. 27.*cur Phœbo sacer.*723.49.*cum insequitur Aquila* 34.40.*eius pellis usus ad promouendam concoctionem* 5.12 *pluma ad lectos cõficiendos.*3.45.*quomodo à Smerlis capiatur.*355.26
*Cycuma.*544.3
*Cyminda auis.*41.50.
*Cymindis.*284.6.500. 50. 504. 32. 37. 505.7.506.6.*nocturnus.*284.13.*odiũ internecinum cum Aquila.*45.47
Cypseli arca 620.38
*Cyro Aquila itineris dux.*59.56
*Cyrus Cambysis filius deceptus.*69.57
Cyri insigne 82. 7.*nasum aduncum habuit.*600.5

D

*DAemon.*544.10.*Accipitris forma Eudonẽ fallit.* 334. 43. *comparatur ei Vultur.* 249.55.*Coruus* 720. 53. *Corui imagine Maxentium incitat contra Christianos.* 715. 17. *eius exitium adesse significat Coruus sepulcro* 723. 44. *in Coruum sæpe mutatus.* 714.25.*eius simulacrum apud Plataenses.*716.1.*eius species* 623. 56. *eius typus.*628.11.*vide etiam Diabolus.*
*Dauia auis qua.*512.55
*Dalechampii error.*629.38
*Dama non gignit Leonem.*39.28
*Darij augurium ex Accipitribus & Vulturibus.*326.10
*Dancus rex Accipitrariæ artis primus author.*300.28
*Decij filij numisma.*162.48
*Decij natura & gesta.*159. 54. *numisma* 159.54.162.35.165.8
*Dedalio in Accipitrem mutatus.*333.56
Deiotarus rex tectum cur nollet ingredi. 59.43
Delphini in clypeo Vlyssis. 93.17
*Delphino comparatus Hebreus.*375.47

cum pomoylum gustarunt stupidi redduntur.696.43

Delphos Corui prouolant.710.1

Dendrofalcus 492.11.pugna cum Monedula.492.50

ad Dentium dolorem.728.28

Dens Leonis 324.26

Dentes quot Vespertilioni.572.46

Deum Aegyptii cur per Aquilam denotarent. 71.8.comparatur Aquila.67.41.

Deorum linguæ quæ.867 21

Diabolus Aquilæ comparatus.663.Falconi.459.50.typus eius Aquila 67.47.Vespertilioni comparatus 581.43

Diabolus marinus quid.334.51

Dianæ Buteo dicatus.279.9

Diaphœnicon vnde dictum.819.8

Dictyes quadrupes.393.58

Didius Lelius occisus.326.32

M.Didij numismata & natura.139.40

Didij Iuliani numisma.127.42

Dies ferales qui 516.47

Diespiter quid.154.41

Dipolus quid 543.29.557.37

Diocletiani numisma 133.41.158.8.161.38

Diogenes esu polypo crudo perit.727.2. eius de parasitis dictum 696.27

Dionysius Ratta Psittaci maximi iconem mihi donauit.663.55

Dionysius Siracusanus regnum amisit.62.16

à Dipsade serpente Aquila morsa quid decernet.73.6

Diræ.611.32

Diuites Falconibus comparati. 459.33.

Diuitiæ cur expetantur.320.19.eas plumæ Aquilæ denotant.69.20

ad Dolorem capitis.556.37

Domicellus qualis sit titulus 99.47

Domini caro quomodo floruit 68.23

Dominorum de Corrigio arma. 204.12.

Domitiani augustum.6?.18.natura 156 5.numismata 134.40. 156. 45. 164. 13.558.4.558.7.131.37 129.5

Domitij Aureliani numisma 162.57. natura & obitus 163.1

Dona militaria quæ.177 22.suspensa in templis.178.20

Donec particula quid notet.719.22

Drachmæ duæ per Vulturem significatæ 265.18

Draco.751.43.Alberti.43.39.Antipathia cum Aquila 44.4.clangorem Aquilæ timet.45.cur versetur circa diuitias. 73.43.frequens in Africa. 36.11.glaucopis.552.19.Indicus 6?2 28.monstrificus ex coitu Aquilæ marinæ & Luporum 36.8.Oculis est acutissimis.73.44.cum ad pugnam lacessit Aquila.17.49.pugna cum Aquila 42.32.43.4.adsiduum intestinum cum Aquila 45 4.Senus. 154.22. vigilantissimus custos malorum Hesperidum.184.30

Draconifer.142.32

Draunculus cur hieracium dictum. 324.40.

Drepanis.572.12.timor maximus. 335.56

in Dryinum serpentem excandescit Aquila.42.34

Dryocolaptes quid.705.17.837.31.cur ita Pici dicti.839.20

Dryops auis.837.31

Dryopes populi.837.30

Dulon efficienu nomen.711.30

Dux.506 28

Ducum Borussiæ insigne.99.58.Ferrariæ 486.33.Foroiulij 98.14.Hetruriæ. 486.29.Mantuæ 636.28 Sabaudiæ. 92.24.Vrbini 486:100.6

Duellius primus machinis Coruis dictis vsus est.687.30

Dyccinus quid.422.20

ad Dysenteriam.747.14

E

Eræ dignitate valent. 782.12

Ebrietatem vitans per Noctuā designatur.554.47.

Ebenus salutaris Accipitri 304.11

Ecclesia per Aquilam designatur.64.54 Continet Coruum & Columbam.718 8.Cur Aquila comparata.64.6

Echinades 613.27

Echinus quid portendat.10.40

Echinus seu membrana ventriculi Gallinarum interior.595.40

Egra Bohemiæ oppidi insigne. 102.14

Eiulo.539.26.541.34

Elea nigra macula in nasa Accipitris. 302.14

Electrum quid. 168.13

Elementorum concordiæ typus.594.56.

Fleos.551.3

Elephanti digiti indiuisi.25.15.ad humanæ naturæ similitudinem accedit.648 4.mansuetus. 40. 47. memoria pollet & prudentia 639.4. murem & suem horret.355 43 ex quadrupedibus maximus euadit 589 12.vino gaudet. 651.32.vitæ diuturnitas.748.16.vox 577.34

ad Elephanthiasim 159.14

Eleutheria festa quæ.155.3

Elixir dicitur Phœnix.819.3

Elorius auis.629 38

Emblemata ab auibus petuntur.5 5.

Emilio ferculum.356.33

Empedocles puer & puella.264.12

Emplastri genus Phœnix 819.9

Encelij error.698.53

Euchræ aues quæ.13.47

Funeoctonos Grucis quid.384.4.385.3

Ensium capuli ex rostro Tragopameris. 802.23

Ephemerō volucre circa Hypanī.817.11

Ephialtes.562.1

Epigryphes icones.607.14

ad Epilepsiam.79.37.727.728.11.36

Epilepsia laborant Pica.781.7

Epinctides vlcus.687.25

Episcopus de Rusticis.192.1

Epyrotarum moneta.88.2

Equa nocturna.562.3

Equus.765.34 albis pedibus ex Podarge natus.619.15.antipathia cum Gryphibus.606.48. ab Aquila dictus 53 38.Achillis artus & nomina 619. 10.Iberi velocitas.288.19 magno capite.306.46 odit camelū.44.46.Strabionem.593.50.vbi culti.55.38.velocissimi.330.32.Virtus.39.18

Equites quinam propriè essent.164.42

Eramusa.626.37

Erascia auis 612.8

Erinacea caro quomodo prabenda Accipitri ægro.313.53

Eruca oloserieum proferens Cuculus dicitur.411.33

Eryngium cæruleum.855.47.luteum 855.46

Erythrocymus Ornithologi.683.3

Erythroxanius.683.12

Esiæ extractio.316.13

Estensis familia Ducor, Marchionen. 105.18.insignia 105.16

Estensis familia Veneta 98.1

Ethica quam vtilitatem ab auibus percipiat.2.21

Euangelistarum discrimen. 51.46

Euerardus Vorstius medicinæ doctor.394 21

Eugubium restauratum.203.36

Eunuchus Cornici comparatus. 735.54

Euocati iuuenes ex equestri ordine delecti.411.15

Eurenotus veterus quis.253.47

Eustathius & Varinus reprahēsi de Noctuæ partu.548.46

Excellentia Aquila typus.71.28

Excidij indicium.709.25

Exundare quid significet.829.38

F

Fabri Scutarij.173.14

Fabius augur maximus.164

Fabius Buteo.372.50

Fabiorum familia.89.38

Fabro Valenti dux Aquila.60.13

Fabritius Austriacus.204.20

Fabritius Patauanus.796.15

Fabula cur excogitata.75.33

Facta maiorū in clypeis depicta.175 20

Fœmina in rapacium auiū genere maior & ferocior mare.265.27

Falco.503.37.765 53.766.1.Aequinocta.429.47.aerius.467.29.alat' dicitur 429.53.Antipathia 935.44.

Apologi 460. 1. eius apostematibus capitis quomodo medendum. 450.14. ab Aquila petitus. 41.46. in arbore se abdente quid agendum 444.49 Apoplexia causa quę. 449.4: cum Ardea certamen. 435.1. ei Asthma frequens 449.2. ei quomodo medendum 452.30. Auguria. 459.20. cum Cornis pugna mira. 713.47. Caput eiusq; partes. 432. Cibus qualis dandus. 440.20 cruri ac femori fracto quomodo medendum 457.22.30. Cuculi parens. 409.13.413.14. cur cataracta subiectus. 451.45. cur dicatur Gallicus. 488.30. cur latū pectus habeat. 432.26. cur longiores habeat alas, & breuiorem caudam et crura fortiora. 432 27. cur in mõtibus & syluis agat. 434 21. cur peregrini dicantur. 465.39. cur plures emittendi in Ardeam. 435 20. cur vigil tenendus. 439.55. Differentia sumpta à colore. 431.50. Diuersitas vnde. 499.13 descriptio. 432 4. Differentia à forma corporis. 431.46. ab ætate 431.23. Destillationibus capitis quomodo medendum. 450.50. est nobile genus Accipitris. 351.6. etymologia. 430.28. exemptus è nido quomodo instituatur ad venandum. 437.36. faciliùs quàm Accipitres morbis resistunt. 448.45. Febris quomodo curanda. 449 13. Femori luxato ac cruri quomodo medendum. 457.3. Figura qualis 432.24 Forma. 481 40. apud Gallos omne genus Accipitrum significat. 430.9. Generosi signa. 434.52. Genera & differentiæ. 430.47. Ignobiles qui sunt secundum Albertum 431.15. Indoles vt generosa conseruetur. 446 6. Ingenium eius cognoscere necesse est. 447.4. Institutio in quo consistat. 439.39. Institutio ad venandum 436.6. eius summa. 436.29. ex ea vtilitas. 436.20. Lata significatio. 282.40. Locus. 434.1. Lõgius vagante quid agẽdum. 445.45. Lumbrici quomodo generentur. 454.16. moralia. 429.28. morbis eius quæ remedia adhibenda. 448.42. 449.40. 455.36. 453.23. è nido exemptus vbi tenendus. 437.34. Nidario qualis cibus & quando dandus. 438.8. præ nimia sagina pigro ac inobediente quid agendum. 445.30. nomen eius quomodo intelligendum. 430.20. valde patens est. 429.25. eo omnes aues rapaces comprehẽdi. 471.30. Oculi dissuti quomodo ab Accipitrario sint curandi. 439.48. eorum suffusioni quomodo medendum. 451.39. Optimi vbi. 434.5. Pediculi infestantes. 458.10. peculiari vermium genere laborant, filandra dicto. 454.40. pietas erga suum genus. 6.16. ad plurimos eorum morbos medicamenta. 458.30. podagra eius quomodo medendum. 456.42. promiscuo coitu genitorum historia. 498.40. pedum vitijs quomodo medendum. 456.12. qualibus cibis nutriendus. 457.38. qua ratione capitio assuefaciendus. 439 24. Quando nido eximendus. 437.13. quando appendenda sunt tintinnabula 442.6. quandoque persequitur Aquilam. 41.47.39.57. quanto tẽpore instituitur. 436.38. qui cibum retinere non potest quomodo medendum. 453.23. quibus oculi consuendi. 439.29. quomodo venetur. 40.53. quomodo ad prædam emittendus. 442.1. quomodo appetentia restituenda 440.25. quomodo tractandus vt vocem Accipitrarij cognoscat. 440 10. quomodo prædam inuadat. 434.46. quomodo reuocandus in venatione lacustri 443.30 quot modis afficiantur. 448.54. rudis adhuc institutio. 438.46. quo corio tibia vestiuntur 438.50. eidem cur tintinnabula adhibenda 438.56. vt obediat quid agendũ. 439.6. vt nõ suspiret & mordeat. 439.18 clypeoli quales tibijs affigendi. 438.51. quo cibo nutriendus. 439.10 Sori 431.42. Ramales. 431.28. Ramarius ad venatum quomodo instituendus 443.45. super scapo pinnato quomodo cibandus. 441.30. Species quot sint secundum Albertum. 431.10 Sublimipeta, vt subuolet. 446.45. timidi signa. 435.32. triplex genus secundum Albertum. 431.20. Synonima. 430.13. Varia differentia. 282 18. Ventriculi symptomata quædam illum affligentia. 455.10. Vertigini quomodo medendum. 451.22. Vermibus quomodo medendum. 454.15. Volatus. 29.39. 434.30 Vox. 434.25 Vt Anatem primo impetu capiat. 444 13. vt ei animus addatur, quid agendum. 440.43. vt Ardeas venetur. 447.20. vt cibum agnoscat. 440.30. vt scapo alato asuescat, quid agendum 441.1. 445.12. vt sese humo tollat, quid agendum. 442.27. vt venatum lacustrem discat. 443.1. vt venetur Ardeam feram & liberam. 448.24. vulneribus eius qualia medicamenta adhibenda. 457.40

Falcones aerij. 468.28. ærophili. 468.28

Falco albus. 380.25. eius descriptio 486.3. eius historia. 485.48. institutio & vsus. 488.18. Locus 487.57. Mores. 488.9. vbi. 434.10. Venatus 488.8. Volatus. 488.2

Falco Arborarius. 492.11.43

Falcones cæruleis pedibus. 497.25

Falco candidus mutatis pennis. 475.31

Falcones Cartaginenses. 484.22.

Falcones Crassi 431.47.

Falcones Campestres 430.51.

Falco Columbarius. 342.59

Falco Corpulentus. 431.47

Falconis Cyanopodis descriptio. 497.55. nomenclatura. 497.43. historia. 497.25. quas aues capiat. 498.17. ad quod Falconis genus reducendus. 497.29. quomodo differat à Peregrino. 497.56. Venatus 498.8. Vox. 498.2

Falconis cyanopodis alterius histor. 498.27. quas aues capiat. 498.27

Falco degener seu ignobilis. 380.21

Falcones fluuiatiles. 431.1.

Falcones Fusci 431.50

Falco gentilis. 344.8. differentia penes colores. 482.2 fuscus color qualis laudetur 482.13. historia. 481.13. maculati. 482.5. nomenclatura. 481.25. quas aues capiat. 483.36. quomodo à peregrinis differant. 482.43. venatus 483.30. Volatus. 483.22

Falcones gentiles fusci. 482.6

Falcones gentiles peregrini & eorum forma 481.43

Falcones gentiles subrubri & subfului. 482.9

Falcones Germani. 431.19. 482.58. 483.4

Falconis gibbosi descriptio. 484.50. institutio. 485.35. Locus. 485.7. mores. 485.16. nutritio. 485.35. quas aues capiat. 485.18. Synonima 484.40. Volatus. 185.11

Falcones hornotini. 431.25

Falcones hybrides. 431.16

Falco Indus. 431.22

Falco Lacustris. 431.2

Falco lanarius. 380.15. mutati descriptio 489.30. nidulatio. 489.47. Victus. 491.40

Falconis Lanarij Gallorum nomina 488 40. Venatus & ingenium 490.3 descriptio. 488.45. institutio & cura 491 29

Falco Lanarius Italicus. 489.20. Locus natalis. 489.40

Falco Lanarius minor. 489.5

Falconis lapidarij & arborarij historia 491.50. Lapidarij descriptio. 492.23 Locus. 492 43. nomenclatura. 492.10 Venatus, mores. 492.50

Falco Leucophæus seu cæruleus. 431.22 Leucophæi montani descriptio. 479.55

Falcones littorales. 430.58

Falcones longi. 431.47

Falcones maculosi. 431.50

Falcones minimi. 430.57

Falcones montani cinerei descripti ex Alberto. 479.33. delectus 478.14. dissidet cum Aquila. 45.17. etumon. 474.24. forma & descriptio. 477.40. fortitudo & crudelitas. 478.37. vsq; 50. hornotinorum differentia penes colorem. 477.35. mores & institutio. 478.30. Victus 478.20. Synonima. 477.25

Falcones magni quales 431.46. mediocres. 431.47.

Falcones mixti. 498.45. mixtorum generatio.

neratio.499.9. genera & differentia. 498.50 indoles.499.40

Falconis montani secundi generis descriptio.479.18. alia ex Carcano.479.23

Falcones nidularij. 431.25. cibus. 437. 44. institutio & mansuefactio. 436. 44.56

Falco niger Alberti. 463.49. natalis locus.465.20

Falcones parui.431.47

Falco pedicarius.351.50

Falco peregrinus.280.31.431.47. Ardeas quomodo capiat. 466.8. cur ita dictus.461.57. cur cum alij Falconibus coëat magis quàm alij.499.17 descriptio & delectus.462.38. etymum. 462.18. cum Falcone miscetur. 498. 54. genus & differentiæ. 462. 20. indoles.466.2 locus 465.15. nidulatio. 465.28. quando & quomodo capiatur.466.30. Synonima. 461. 40. venatus. 465.52. volatus.465.48

Falconis peregrini fusci forma.463.10

Falconis peregrini nigri descrip.463.13. quomodo nutriendus.466.20

Falco petrarum.492.13

Falcones Phœnicei 493.58.

Falcones Punicei.484.19

Falcones Regales.470.29.

Falcones Riparij.431.56

Falconis Rubri ætas, & nutritio 494.3. descrip. 493.18. Locus 493.58.497. 16. mores, Venatus 493.45. Ortus 493 25. vnde dictus 493.11. Volatus 493 40.

Falconis rubri alterius descriptio. 497.3

Falco rubeus Alberti. 494.20

Falcones rubri duo Indici 494.20.33

Falcones rubicundi.431.50.

Falco sacer 110.16. amor erga canes & dominos.470.12. forma 468.10. descriptio ex Tardino.468.32.48. ferocia.469.40. genera. 467.50. à Friderico Imp. descriptus 468.17. nidus. 469.3. ne sibi ipsis impugnent quid agendum.470.8. de eo Niphi sententia.470.23. pugna.403.43. quas aues venetur.470.23. quo cibo alendus.470 35. synonima. 467.20. venatus 469. 38. venatur etiam quadrupedes. 470. 23. Volatus 469.30. Vox.469.26

Falconis sacri Bellonij descriptio 468.17

de Falconis sacri minoris genere Bellonij opinio 470.37

Falcones seretes.431.47

Falcones Tartari 462.4

Falcones tertiarij mares rubri minores fœminis.494.36

Falcones tertiarij rubri 494.36

Falcones trauersi 498.48

Falco Tunetanus.462.4. descriptio.484. 1. ex Bellonio.484.16. nominis ratio. 483.58. ad venationem palustrem vtilis 484.25

Falconis nomen saxo impositum. 459.14

Falconelli.355.11

Falconia vxor Adolphi.459.7

Falconensis insula.459.11

Falconius probus 459.10

Falcula Pardorum & Pantherarum quæ sint.430.30

Faliscorum numisma. 161.24.163.7. 42

Famrs.506.44

Familiæ multæ quibus nomina cum insignibus respondent.92.3.

Famuli cuiusdam astus lepidus.715.36.

Farnesiorum palatium.655.10

Farao Accipiter dictus 323.34

Fascinationi resistit cichorium.5.20

Fastidium annuum aues quibus remedijs purgent 5 21.

Fatalis conditionis typus.867.20

Fauni.688.31

Febrifuga.363.26

Fecilytræ aues.13.47

Fellis auium vsus.5.14

Fellis Halieti vsus 195.50

Felis boans.506.57

Felis gemebundus.505.53. ab Accipitre captus.301.36

Feni manipulus Romanorum signum militare.84.45

Feralia quæ.516.47

Ferarũ capita in signis militaribus. 150. 20

Fercula quænam portarentur in coborte. 148.15

Ferdinandus Serenissimus Dux Hetruriæ.497.17

Ferox herba.818.20

Ferrariæ quando terræmotus factus.800. 53

Fertilitatis, & sterilitatis agrorum signum 691.38

Ferularum vsus in Falcone.457.32

Festi error.271.26

Ficedula aduentus præsagit autumnum. 424.12. cur sic dicta.796.50.856.9

Ficus arbor. 743.18

Ficus Cenchramida.356.31

Ficus folia laciniosa, & cruciformia.743 35. assimilatur vestigio Cornicis. 743. 23

Ficus Ischades.356.31

Fides militaris vnde orta.138.49

Fidicula stella.429.50

Filandris vermibus nuncupatis laborant Falcones.454.40

Filia Struthionis.588.3

Filiorum à parentibus relictorum hieroglyphicum.297.10

Filius patri similis.700.4

Filix ab auium pennis dicta. 587.30

Finis bonus Coronæ dictus.754.24

Firmi Seleuci voracitas.596.23

Flaminum vexillum.152.1

Flammigera auis.23.52

Flamminius Rota Medicus clarissimus. 799.9

Flammeum quid.535.14

Flauij Valerij Constantij numisma & gesta.136.45.

Florentinæ familiæ quænam gerant aquilam bicipitem auream.181.18

Florentinus presbyter necem machinatus sancto viro.732.50

Flos Anserinus.324.29

Florum reginæ est rosa in armis. 180.31

Flores suilli.324.29

Fluuius in Eridanum fluens Aquila dictus.22.39. Fabulosus.22.53

Fluuius Aquila dictus.22.30.35. Vultur dictus.23.4.4

ad Fœtum expellendum 80.27.222.15

D. de Foletto in insignibus Accipiter in lilij floribus insidens.333.37

Foraminum dolator.848.33

Formica.759.10. aduersatur Vespertilioni. 580.45. vt fugetur 557.22

Formicarius.865.4

Franciscus Sforza.665.16

Franciscus Galliarum rex Lanium cicurem habebat.388.18

Francisci Gonzagæ insigne.74.35

D Francisci imago ex plumatili opere cõfecta.656.19

Franciscus Patritius.241.52

Francus quid 345.58

Fratres regis an eius armis vti possint. 180.43

Fredericus Enobarbus, aucupandi artem primus in Italiam inuexit.300.45

Frederici Pendasii iudicium de Haliato. 193.15

Frigoris futuri præsagium.770.26

Fringilla 345.4.870.47. eius aduentus hyemem prædicit.424.10

Fringillarij 283.23

Fringillarius Accipiter.344.12. capiendi ratio.349.48. quid pro remedio in morbis dandum. 315.56. differentia desumpta à colore.349.21. ab ætate 348 19. à magnitudine. 349.27. est Nisus fœmina.377.4. emblemata.351 50. generatio. 350.30. historia. 344. 32.376.30. locus. 350.25. mutatus. 348.18. eiusdem generis cum Percno. 376.54.377.2. Ramarij delectus.348 24. Synonima.345.3. Venat⁹.350.38 Accipitres Fringillarij Africani.349. 1. albi.349.21. Bergomates. 349.13. Calabri.348.57. Illyrici 348.42. nidarij 346.18. Orientales.348.77. Ramarij.348.18. Ruffi.349.26. spinaroli dicti.349.8. Tridentini 349. 10. Vicentini.349.4

Frondiosiorum familia.89.38

Fruges & ex his confectus panis necant Accipitrem.295.38

Frugilega quid.752.7.752.37. pro Graculo depicta à Bellonio.752.40

Fucus interfectus.624.11

Fulica.765.34. cum Ossifraga confunditur.223.56

Fullones Vlulam timere quid significet 542.48

Fulgari cur alæ attribuantur. 156.22.

ab eius

ab eius ictu immunis est Aquila. 19. 41. Ioui & Mineruæ quandoque attribuitur. 156. 31. Ioui ministrat Aquila. 18. 30. cur Ioui attributum. 131. 44. 154. 41. non rectum at tortuosum procedit. 156. 4. quid denotat. 129. 33. tres proprietates. 156. 20. vis magna 129. 26. vndecim genera. 131. 48
Fulminatrix legio quæ. 156. 6
Fuluius Capibonius Bononiensis. 155. 25. 158. 36
Q. Fuluij Macriani numisma. 136. 27
Fuluius Marescalcus Senator. 105. 11.
Fuluus color diuersus à nigro. 197. 46
Funeralia fœminarū sine Aquila. 56. 44
Funerator. 581. 19
Funis & vinculum quid. 624. 34
Fur pullorum quæ auis. 393. 52. 401. 48
Fures quomodo Aquilam imitētur. 70. 8
Furiæ. 611. 32
Furiæ canes. 611. 38.
Furiarum nomina & origo 611. 44
Fusii Furij dicti. 715. 13

G

GAbrielis Cæsarini insigne. 74. 38
Gaditanum promontorium significat Falco. 430. 2
Gaia Kiranida. 777. 14
Galba Imperatori quomodo Aquila imperium portendit. 59. 9. numisma 147. 28. 158. 56
Galbana 855. 49.
Galbeum ornamentum. 855. 48
Galbula medetur Ictero. 5. 11. adulta icon 858. à Chlorio non differt. 855. 17. iuuenis icon. 857
Galbulus. 758. 30. 848. 15. 855. 4. nidi constructio. 859. 20. nidi icon. 860. cōfunditur cū Charadrio. 855. 16. cum Loxia 855. 16. cum Mollicipite. 855. 15. idem est cum Chlorio. 855. 29
Galea nunquid in armis aperta maiorem nobilitatem afferant quàm occlusa. 91. 34
Galerita varia. 796. 16
Galeatij Fregosii insigne. 74. 55
Galeatij Meaiol. Ducis Symbolum. 832. 16
Galeotes & Telmisses fratres eorumq; augurium. 59. 39
Galgulus quid. 855. 12. vnde dictus 855. 44. 871. 7
Galieni Imper. numisma. 599. 49. 148. 52
Galla orientalis. 410. 18
Gallus hordeum amat. 45. 38. cum horret leo. 355. 45
Gallus maximus. 505. 41
Galli nobilitas. 17. 24
Gallos nullam vocem habere quæ Accipitri respondeat. 281. 52. pro remedio adhibent helxinem. 5. 22. quando procellas ostendāt. 10. 43. quid portendat. 10. 33. Syluestres 587. 50. Vox. 417. 19. 411. 3. excitāt Phœnicem ad cantum. 826. 42
Gallo Scotorum regi Aquila portendit victoriam contra Romanos. 62. 44
Gallina candida in Liuiæ Drusillæ gremium proiecta. 185. 2. Fel eius cur inungendum Accipitri. 317. 8. fuga & terror audito Accipitre. 295. 9. eam insequitur Aquila. 34. 40. Miluum horret. 402. 56. plumæ ad lectos conficiendos. 3. 45. pulueratrix. 47. 56. quando magnas tempestates ostendat. 10. 43. quomodo se à Circo defendat. 353. 6
Gallina Numidica. 595. 21. Nigra Cornices nuncupata. 734. 30. Syluatica. 843. 29
Gallinago. 775. 43
Gallinulla aquaticæ partim palmipedes, partim fissipedes. 191. 38
Gallinula palustris. 837. 28.
Gallinacei pulli quando pluuiam portendant. 10. 39
Gallulus syluestris. 796. 33.
Galli quibus sua arma dent. 90. 54. eorum scuta. 175. 34. Venationis studiosi, & quo in pretio eius periti apud illos. 299. 7 vnde dicti 635. 47
Gallicana legio Accipitrem habebat 333. 36
Gambarorum Brixiensium insigne. 95. 37
Gangrena auis. 871. 51.
Ganymedem rapientis Aquilæ in cœlum imago. 73. 7. fabula. 75. 36. qualis fuerit. 75. 53. raptus ab Aquila 19. 20
Garrulus Argentoratēsis. 793. 15. forma & descriptio. 790. 39. genus & differentia. 790. 32. synonima. 790. 25
Garrulus Bohemicus. 796. 37. Anatome. 799. antipathia cum caseo. 800. 40. excrementa. 799. 16. icon. 198. Intestina 799. 11. forma & descriptio 792. 42. non est de genere Picarum. 796. 9. præsagia. 800. 5. trachea arteria rara 799. 34. Vsus in cibo. 800. 46
Garruli Picæ dicti. 782. 4
Garrulitatis typus. 781. 57
Gaspar Taliacotius Medicus clarissimus 27. 35
Gattinaria familia regni Neapolitani insigne. 95. 55
cum Gauia amicitiam exercet Graculus 760. 42
Gauia Hispanorum 357. 5. 363. 40
Gauinellus. 357. 3
Gaza apud Crescentiensem quid. 777. 13 vnde dicta. 777. 15. 332. 54
Gazæ error. 131. 40. 363. 25. 501. 1. 520. 18. 520. 52. 528. 26. 539. 11. 758. 759. 40. 854. 33. 855. 3. 767. 9. 770. 40. 848. 15
Gaza marina quid. 775. 36
Gelasianum numus. 558. 11
Gelonis Siciliæ regis numisma. 130. 37
Gelosia Tragi. 654. 26
Generositatis typus. 608. 13
Genius felix significatur per serpentem accipitrino capite. 330. 46. Malus significatur per Aquilam 66. 16. per Coruum. 715. 12
Gentiana minima flore maximo. 708. 19
Gentianella. 708. 20
Gentiles homines qui dicantur. 481. 26
Gentilium idololatria. 764. 7. Filios eorum denotant pulli Cornorū 721. 49
Gentilitas renouata designatur per Accipitrem. 327. 9
Gerardus Marionus. 203. 47
Germani cur sæpè sedem mutarint. 701. 25. à Cuculi esu cur abstineant 425. 10. eorum linguæ cōmendatio 282. 43
Gethillida. 775. 57.
Gethium quid. 775. 56
Gimmi quid. 707. 2. 544. 17. 504. 26
Girifalco Italis vnde dictus. 471. 52
Giuus 544. 18. 707. 2. 707. 6
Glandaria. 777. 15. vnde dicta. 777. 30. prouidentia 780. 15. Vsus. 783. 41
Glauce nomen Nereidis. 551. 44
Glaucetes viri proprium. 551. 44
Glaucia oppidulum Ioniæ. 551. 46
Glaucium. 543. 26. Anatis genus. 551. 45.
Glaucodes aues quæ. 552. 27.
Glaucus Anthedonius in dæmonem marinum mutatus. 551. 39
Glauci ars. 551. 43
Glaucus color quis. 501. 16. 551. 45
Glaucus Hippolochi filius. 551. 41
Glaucus muris epitheton. 551. 47
Glaucus nomen Fluuij. 551. 46
Glauci nomine multi donati. 551. 38
Glauci potniæi ab equis discerpti. 551. 40
Glaucus Samius vel lybicus. 551. 42
Glaucus visus cur Mineruæ competat. 552. 44
Glaucopium. 552. 26
Glaux. 501. 2. 543. 43. numus. 543. 28. 557. 38. stirps. 543. 25
Glis quid. 544. 24
Glottis Arist. 837. 26. potius est Gallinula aquatica quàm Picus. 837. 28
Glycisida herba. 843. 6
Gnesia Aquila. 110. 9. omnium Aquilarum maxima. 210. 16
Gnisdo vrbi significat nidum. 97. 14
Gomphrena herba. 654. 21
Gonzagorum familiæ origo & insignia 106. 40
Gonzalui Zatini emblema. 184. 3
Gordiani iunioris numisma. 141. 1
Gordij bubulci arma. 93. 7. 13
Goropij error. 521. 21
Gracchus. 759. 3. vnde dictus. 763. 15
Graculus. 688. 13. 689. 13. 708. 22. 735. 10. 752. 12. 16. 759. 11. Accipitres ei infensissimi. 760. 50. Aesopicus. 560. 24. 766. 20. animal congregabile. 761. 12. annuum fastidium ut purget.

purget.5.21. *Apologi*.766.6. augurra & præsagia. 763.29. author pluuiæ. 661.22. capiendi & fugandi ratio. 762.3.762.26.cognominata.763.9. coitus. 760.36. pro colophone. 758. 45.cum Cornice dissidet.760.45. cur in lemno insula colantur.764.25. cur pluuiam portendat.10.25.denominata.762.45.emblemata. 765.43. etymum secundum Perottum.759.21. garrulitas. 761.27. genera & differentia.759.24.767.22. ingenium. 761.40.inter scripta Diogenis Laertij connumeratur.758.39.minor Cornice. 734.8. Monedula est. 758.7. morbus.762.38.mores.761.1. mystica.764.4.præsagium.10.1.716.53. prouerbia.39.50.764.765. pugnans cum Aquila. 781.1. pusilli ita dicti. 758.21.758.19.quomodo à Spermologo differat.772.5.quomodo capiantur.781.19. in specie quæ auis. 767. 10.Sympathia.760.41.Synonima. 758.45.767.16.à Thessalis culti. 764.27.tria genera eorum in Rhætia. 759.54. Victus. 760.30. vnde dicti. 759.12.& inde.Vox.760.17.vsus in cibo. 764.34. vt à Cornice differat. 772.5.vt formosus videretur diuersarum auiũ pẽnis sese exornauit.766.10

Gracculorum species. 760.14.766.45. Saxatilis.760.1.totus niger. 752.36. Palmipes.759.31.760.6.torquatus 760.10

Græcorum contra barbaros victoria ostentum.555.46.nobiles quomodo dignoscebantur.84.40

Grallus 871.6

Grallum pro chloreo Niphus ineptè scribit.856.6

Grammatica quam vtilitatem ab auibus accepit.1.58

Grammaticorum error.423.16

Granivora aues.8.39.752.8

Gregorius xiii. Pontif. max. 678.51.

Gregorius Papa per Aquilam denotatur. 65.10

Gressiou Vulturis species.277.33

Grillus auis.308.5

Grus.10.2.588.42.776.57. eam adoritur Aesalo. 356.1. clangor ei proprius.33.50.cur sedem mutet. 5.26. gregatim degit.307.14.iunco palustri sibi medetur.5.23.labores.2.43. militarem artem docuit.4.13.cum Aquila dissidet.45.1. pellis ad vsum clypeorum. 4.25.prudentia.2.22. quando portendat pluuiam. 10.53. quomodo contra Aquilam se defendat. 45.3. volatus quid ostendat. 2.48. ex tibijs tuba facta.4.23.vt eam capiat Lanarius. 491.29. volando quas litteras docuerint.2.1

Grus machina bellica genus.687.27

Grifalcus. 471.41. cur Aquilam turbet. 39.57

Gryps.601.27.31. 601.31. æquiuoca. 600.3.an sit, quæritur.602.3.238. 56.animantia pennata 600.18.antipathia. 606.47. auis quadrupes. 602.18.836.15. quadruplex. 602. 43. auis quæ Gryps indicari possit. 604.35. aureus cuius insigne esset 609.33.cur Aquila dictus. 216.27. cur dictus homo adunco naso. 600.3. cur auritus dicatur esse. 608.42. cur vbique eodem nomine dicatur. 601. 39.cur inter fabulosas primùm de eo agatur.599.38.cur rostrum aduncum tribuant.608.44.denominata.607.3. emblema.609.2.etymon.601.32. Figuræ significatio. 608.42. figurarum vsus. 608.40. Forma & descriptio. 605.14.generatio. 606.3. historia. 599.20.eius appendix.630.21.hyperboreus.602.24.icones.609.22.imago insculpta in area Bembi tabulæ. 631. 11.ingenium & feritas.606.14.è lapide candido.609.25.Locus 605.44. moralia.607.18. in multis numismatibus antiquis. 610.23. multi in æde D.Petri sculpti.609.48.mystica.608 22.nidus.606.3.eius nomine quæ auis intelligenda in sacris litteris.603.31. Oua. 606.6. pes eius creditus Parisijs 604.22.quid Varino 604.37. quomodo negãdus.603.13.Romæ sculptus in quibusdam antiquitatibus.621.1. rubeus quorum militum insigne sit. 609 35. spectatur in turri asellorum Bononiæ.608.49.Synonima. 601.15. in tropheo quodam Romæ.609.46.Volatus.605.30.Vultur.600.18. cauda cur tortuosa.610.22. triplicis naturæ. 632.3

Gryphis figura ad mentum capillum habens.631.38.non auriti.610.30. porcina.601.10.tetrantropi.632.4.caudam quadrupedis habentis 631.25

Gryps fluuius in Gallia. 601.11. Picus ita dictus.836.14

Gryphon nomen equitis.600.14

Gryphones vnde dicti.607.5. familia Pistoriensis 607.10.insignia.609.30

Gryphonia vrbs.607.3

Gryphus 601.30.Cleopatræ filius cur sic dictus.600.10.Lapis.22.25. Austriæ marchio.600.13

Grypon quid 216.28

Grypus 601.33

Guacamaia auis quæ.636.58

Gugulus Alberto 412.34

Guinatiorum familia Neapolitana insignia 106.29

Galielmi comitis Enembergici insigne 181.22

Gustandum minimè ex his quibus est nigra cauda 782.21

Gypaetos 216.21.375.8.35.descriptio 216.46. ad Vulturem proxime accedit.235.36

Gyponoma sibi medetur Vultur 252.48.

Gyponomes herba.254.21

Gyps.471.57

Gypsfalcus 471.57

Girofalco. 461.31. descriptio. 472.11. vsus apud Gallos.477.10.cibus.476. 40.differentia.474.17. historia. 471. 3.institutio ad venandum.477.3. mores & ingenium.475.49. pretium. 477.9.probatio & delectus.474.26. venationis modus.476.33.Vsus.477 2.synonima.471.13

Gyrfalci ducis Ferrariæ descriptio. 472. 20

Gyrfalci maculis carentes.474.22.Phœnicei coloris.475.39

H

HAdriani numisma. 136.16 141.26.145.19.156.58 159.11

Hæmatorophos.238.5.250 44

Hærere in aere quibus auibus conueniat 491.5

Hæredipetæ typus.265.14. in eum prouerbium.266.11.est vultur.257.47

Hæretici typus.628.20.724.33.Vespertilionibus comparati.582.17

Haliæetus.601.20.603.21. æquiuoca. 187.54.alis amphibijs.191.49. antipathia.195.20. eius & Chrysaeti discrimen.124.34.educatio. 202.8. Fabula.196.18.forma et descriptio.189 1.198.29.Locus.202.1. magnitudo. 123.47. mihi communicatus a clarissimo Carolo Clusio.224.57. Moralia 197.30. nomenclatura.187.37. Ossifraga pater est.246.41. Ortus mirus 192.35.37.18. 192.19. de pedibus controuersia. 191.4. secundum locum obtinet inter Aquilas.109.32. quomodo marinas Aquilas comprehendat. 195.6.Venatus.202.20.Victus.194. 1.Visus.24.38. 192.1.Vsus in medicina. 195.50.in signis seu sigillis. 196. 3.in cibo. 195.36

Haliætus Bellonij.191.1.198.51

Hallucinator.528.28

Hanno Carthaginensis Deum se fingit. 660.33.

Harpe.238.58.393.33.eius histor.408. 20.Milui genus est.402.46. 408.26. 40.Miluo amica. 408.44. inimicitiam habet cum Triorchi. 402.45.

Harpa montana.408.58.Oppiani. 223. 23.408.26. Palustris est Miluus. 409.4

Harpagare quid.611.41.21

Harpagines à quo inuenta.687.32

Harpagium loci nomen est, vbi raptus est Ganimedes.76.15

Harpagones quæ instrumenta. 611. 18.

Harpalice.616.4

I N D E X.

Harpax.611.19

Harpocrati cur Noctua astet.554.12

Harpyiarum aequiuoca.611.9. *allegoria* 620.22. *auidae & famelicae*. 618.1. *eis attributus clangor*.33.29. *cur ita dictae rapaces meretrices*.618.48. *cur virgines fingantur*.619.36. *cur uolatiles fingantur*. 619. 36. *Descriptio*. 612.21. 617.16. *emblemata*. 621. 6. *etymon*. 611. *feminae imberbes*.654.50. *fugatae* 617.7. *genus & ortus*.611.51. *Graecis rapaces dicuntur*. 619.31. *icones* 620. 37. *locus*. 615. 15. *moralis & hieroglyphica*.618.26. *monstra deformia* 617. 28. *quaedā in trophaeo quodam Romae*.609.46. *quibus sepulchris Romae insculptae* 620. 58. *Rapaces & truces*.617 54. 57. *rapacitas; ingluuies foeditas & historia tota*.613.48. *septem*.617.15. *Synonima*.611.18

Harpyia tetrapteros.633.26

Harpyia vrbs Illyria.611.14

Harpyia facie humana & cincinno in vertice adornata.630.28

Harpyia facie muliebri.633.3

Hasta aquiliferi qualis erat. 142.26. *eā frangunt Corui*.710.2

Hebraeos codices à nostris diuersos fuisse. 718.43. *eorum tribus propria vexilla habebant*. 196. 12. *apud eos qui fuerint nobiles* 89.48

Hecatombarum institutio 55. 48. *quid sit*.56.43

Hector Achillis arma induit. 178. 48. *augurorum contemptor*. 15. 51. *eius scutum* 175.2

Hecuba Cissaeis dicta.781.38. *eius pater Cissaeus dictus*.781.35

Hedera suffitu & odore pellitur Vultur. 580.9

Hidypnoïs herba.324.29

Helena ab Aquila seruata.48.58. *à Priamo amata*.864.25

Helenus augur.15.14

Helionora Austriaca symbolū 832. 11.

Helias à Cornis nutritus. 719. 35. 731. 44. 719.40. *pane subcinericio pastus quid signet*.720.24. *iubetur Coruum imitari*.720.6

Heliogabali luxus & prodigalitas. 634. 52. *numisma*.634.52.159. 22. 831. 52. *Psittacorum capitibus dapes parabat*.634.56

Helleborus niger quando debeat effodi. 62.51

Helxine herba quibus auibus remedium sit 5.22

ad Hemicraniam.79.32

Henrici de S. Aloysio insigne.99.50

Henricum Sextum Imp. artem Falconariam exercuisse.300.45

Heracleotes lapis.296.9

Herba Cacali quid.423.32

Herba Iuliae facultas.861.40

Herba mirabilis in nido Cornicis reperitur.756.31

Herbas non edere Aquilam.34.33

Herba Stella.742.58.

Hercynia sylua auis.796.24

Hercules Aldrouandus.218.16

Hercules Burrigarus.96.16

Herculis clypeus & habitus.170.25. *vt Philonem liberarit*.778.52. *Picae voce deceptus filium inuenit*.778. 43. *Prometheum liberat occisa Aquila*. 76.36. *eius & Osiridis victoria contra Gigātes* 330.20. *eius Sagitta*.214.19

Herculanorum insigne 86.40. *Seniorum insigne*.86.42

Heremita quidam, qui publicas & priuatas elemosinas in suum vsum conuertebat.70.17

Q. Herenij Hetrusci Mes. Decy numisma.165.12

de Hermophrodito aenigma.818.55

Hermophroditum dicunt Vulturem 245 21

Hermolaus & Scaliger decepti. 520.25

Herodius.583.20. *Aquila genus*.110. 14. *commune nomen est quibusdam auibus*.110. 15. *cur pullum abnciat*. 126.11. *cur dictus Hierofalco*.471.22 *inedia imbecillus*.125.67. *proles adulterina*.125.40. *cur quaedam Aquila supponit*.125. 43. *pullum ex singulis ouis*.

Herodotus ab Arist. dissentit in nido Phoenicis.835.15

Heruli populi vnde dicti.551.62. *qui dicti*.554.12

Hesiodi error.35.23. *sepulchrum à Cornice monstratum*.745.51

Hiacinthus gemma 820.15

Hieracopodium herba.324.43

Hierax apud Graecos omne Accipitris genus significat.430.10. *à velocitate volatus dictus*. 280. 47. [illegible] *cur dictus* 286.37. *Septuaginta interpretibus quid* 280.32

Hierax legatus.323.32. *piscis*.280.16

Hieracium herba.324.17. *amicissimum Accipitri*.296.5. *caliginem cur discutiat*.324.32. *cur id quaerant Accipitres*.290.3.5.18

Hieracium Creticum.324.38

Hieracea medicamenta quae.324. 55

Hieracium minus.324.25.405.4

Hieracium tithymaloides.324.36

Hieracites gemma.404.54.324.9

Hieroni Siculo regnum praemonstratur ab Aquila.59.34. *augurium de regno obtinendo*.581.50

Hierofalco 198.14. 431. 47. 470. 25. *cur pedes pallescant*. 138. 46. *cur ita dictae*.471.17.37. *diffidet cum Aquila*.45.16. *genera*.434.3. *locus* 475. 3. *peculiaris mos*.476.26

Hieroglyphica ab auibus petuntur. 5. 5.

Hieroglyphica quid & quando & cur inuenta. 70. 34. *ad moralem Philosophiam spectant*.70.28

D. Hieronymi imago ex plumis auium mirabiliter confecta.656.12

Hieronymus Mercurialis.665.49

Hieronymi Syracusani tyranni numisma 129.38

Hierosolyma capta.52.40

Hinnulos vincit Aquila.17.50. 34.48.

Hinnularia Aquila.205.50.207.54

Hinnularius.461.51

Hippodromus quid.351.28

Hippocrita Noctuis similes. 553.19

Hippoglossum herba.708.4

Hippolapatum.506.43

Hippomanut odiata historia. 811. 50. *eius icon*.813

Hippon.845.14

Hippopotamus.596.24

Hipporynchos cair.801.29

Hyperborei sca Riphaei montes.605.44.

Hyrcinia sylua auis quae.797.22

Hircini sanguinis usus.311.10

Hirundo.776. 57. *eius aduentus & recessus anni tempora ostendit*.5.33. *ad mentus prefugit ver*. 424. 10. *amor in nutrienda prole*.6.52. *amor in sepeliendo suo genere*.6.9. *apologus cum Cornice*.751.5. *imperfectos & caecos parit pullos*.7:3 44. *matutino tempore canit*.541.48. *est primum anni donum* 751.56. *quādo pluuiam portendat*.11 11. *Solertia in aedificando*.4.2. *visui ut medeatur*.4.18. *prouerbium*.754.33

Hirundo marina 875.43

Hispani à Vespertilionibus infestati.579 30. *eorum arma*.179.8

Histoboe quid 742.11

Homerus correctus.238. 28. *rectam rationē in armis eligendis docet*.95.33.

Hominis acies Aquila debilior. 26. 15. *eum quam religiosè obseruet Accipiter*. 295. 55. *barbarus Gryps dictus* 607.12. *Corui obiectus quid signet*. 724.36 *eius ad patronum irritum refugium*.554. 55. *pius designatur per Aquilam liberalem*. 67. 22. *eius qui firmas in loco sedes posuit hieroglyphicum*.71.31. *qui Gracculus dictus*.766 36. *eius societate gaudet Accipiter*. 295.47. *semetipsum ex oraculo curās* 781.52. *an ei soli ratio conueniat*.648 9. *Stolidus Cuculus dicitur*. 422. 27. *tactu prae caeteris animalib⁹ pollet*.26 4 *Visibilium differentias acutissimè dignoscit*.26.2. *Loquacis typus*.867. 17

Homo sylaestris plumario cucullo indutus.657.43.658

Homunculus gigas.588.30

Horatius declaratus.426.10

Hordeum murinum.818.17

Horion auis.5.52

Hornitini Accipitres qui.302.20

Hortulanus Italorum.356.36

Hostes Noctua & Cornice designat 554.43. *signa inter occisorum capita*. 150.27

Hubris 504.32.505.6. *est maximus Bubo* 505.40. *Iuno ita dicta*. 505.22.

auis

auis vnde dicta.504.45.505.4
Hulula.541.33
Hulula.541.32
ad Humanam naturam qua bruta accedant.648.4
Hungarorum insigne. 86. 31. sui mirus neglectus.86.32
Huola Turnero qua auis.848.33
Hybernia regum insignia.103.22
Hybrida Falcones.498.47
Hybris.506.21.284.6.251.44.500.49 507.3.41.53
Hydrum cur Coruus cepisse dicatur. 696.52
Hydrus serpens.730.20
Hyemis nuncia Alcyone. 5.39. prasagium ab Ossifraga.229.30.à Eringilla.424.10.symbolum.749.7
Hyclitarum numismata.610.20
Hyena.237.2. antipathia cum Panthera.72.20
Hyperionis auis.198.11
Hypotriorche.282.22.373.18.375.8
Hystrix.622.14.descriptio 622.18

I

I Littera quid.611.28
Iacobus Antonius Cortusius Patauinus.881.10
Iacobus Boncompagnus Accipitrum retinabula pro Feudo Vignola soluit.279.50
Iactabundi.426.33
Ianiferi pennis manucodiatarum sese exornant.808.53
Iani cum Crane concubitus.565.48
Iason cur Iyrege vsus.867.52
Ibis.503.46.543.46. mortuam sepeliebant Aegyptij.278.46. Solitudinis amica 691.50. clysteris vsum docuit. 5.31
Ichneumonem timet Crocodilus. 355.46
Ictero medetur Galbula.5.31
Icterus auis.855.41. vnde dicta.860.58 morbus vnde dictus 860.50
ad Icteritiam.79.47.407.32
Icteritis gemma vis.891.29. species varie 861.3
Ictinus Architecti nomen.39.27
Idola.544.10
Idolum Mexicanorum plumatili opere exornatum.656.46
ad Iecoris dolorem.260.11
Ignis & aestatis cur Gryps symbolum sit. 608.20. dicitur nidus Phoenicis.823. 26. inter ornamenta pracipuum obtinet locum.72.53. perpetuus in sepulchris.132.25. pralati in triumphis origo.149.17.51. secundum Hiparchum omnium rerum principium est. 149. 23. eius typus est Accipiter. 330.39
Igni sacro medetur Pica.785.25
Ignotus per Vulturem designatur apud Aegyptios.241.27
Ilex auis.298.44
Imagines excellentissima ex auium plumis apud regem Hispania.656.29
Imagines Romanorum in locis publicis & priuatis posita & cur.90.30
Imaginarij seu imaginiferi qui sint. 149. 53.
Imbellis & temerè audacis typus. 584. 28
Imbrium auis Cornix dicta. 746. 6. eos prasagit Coruus voce &c. 692.26
Immussulus.223.33.254.45
Imperium optimum vnius esse.72.12
Imperatorum imagines & ducum inter signa.149.52. Locus in bello. 83. 50. qui consecrabantur.136.55. quorundam insigne est Aquila alba.97.58
Imperialium quarundam ciuitatum insigne.104.36
Imperatoris Lotharij insigne.103.18
Imperatricis Maria Austriaca insigne 94.56
Impij Buboni comparati.518.5
Impostoris typus.725.17
Improbus & astutus quis. 426.38
Imprudentium physionomia.690.1
Incendiaria.514.16.796.36.797.2.31
Incendula antipathiam habet cum Bubone.514.16
Incineraria.796.35
Inconstantia symbolum.725.55
Incubus.561.58
Incubum spectrum.562.4
Indoles generosa ab Aquila liberalitate. 69.43
India extra Gangem insignia.106.6
Indorum diligentia in plumatili opere contexendo.656. 4. ad venandum aues instituuns.300.20
Inebra aues qua.13.47
Infans ab Aquila seruatus.49.33
Infera aues.12.51
Infernus vbi sit.613.39
Ingelshemij oppidi Germania insigne. 582.1
Ingenium per analogiam quid.31.6 animalibus alijs magis, alijs minus inest.31.5. emblemata.729.17.22. quale homini competat.30. 57. quid. 30. 40.51. vires ab eo Superari.78.30
Ingratus.426.34
Ingratitudo expressa.425.14
Inguinalis 515.31
Inguinaria.503.11
Inimici Vulturum amulatores.257. 36.
Innocentius nonus Pont.Max.678. 56. 862.41
Inoculatio vnde nata.3.11
Inquieti hieroglyphicum 748.37
Insignire quid.89.15
Insignes qui dicantur.89.12
Insignia antiquorum.90.4. cur arma dicantur.88. 45. dantur nobilibus tantum.90.9. domestica vnde orta.85.45 origo 89. 22. militarium ornamanta. 149.46. vnde dicantur.88.43
Instrumenta aucupij Noctua. 551.3
Instrumentum exiguum quo vtebantur venefici ad conciliandum amorem. 864.6
Insula Chenerag.604.50
Intybum syluestre 324.27
Inuidi Vulturibus comparati.257. 29
Ioachimus Iunenius Lypsiensis.804.27
Io: Baptista Campegij Episcopi Maioricensis erga me liberalitas.104.14
Io: Baptista Cortesius medicus.226.20.
Io: Baptista Fulcherus Pharmacopaus. 881.44
Ioannes de Biron Legatus ad summum Pontificem.665.36
Ioãnes Bittnerus Silesius Medicus.642. 46
Ioannes Brancionus patritius Mechliniensis Belga.189.13
Ioannes Cornelius Vuteruerus Batauus Medicus.399.55.753.53
D. Ioannes cur Aquila dictus. 51. 30. 64.29
Io: Paulus Magius Cremonensis. 882. 25
Io: Ant. Petromelarius Bononiensis eques 107.16
Ioannis Ranerella arma.204.6
Ioan: xiij. Pont. Max. insigne.
Ioan: Vincentius Pinellus 881.10
Ioanna Castriotta explicatus.284.57
Iosephus Geyphonius.607.10
Ionia cahors 151.14
Ionianorum insigne.86.44.49
Iphicli & Melampodis fabula. 269.27
Irrigetti Martinenghi insigne 609. 55.
Irenis Castriotta insigne.74.35
Ilchades quid.743.20
Isidori error.693.30
Isidi & Iunoni cur sacer Vultur.236.3
Isidis statua coronata pēnis Vulturis 254 32. Accipitris.333.23
Ismerlus.354.51
Ister fluuius.22.49
Iudaorum lex contra idololatriam. 56. 53
Iudaicum populum Coruus signat. 718 36.50
Iudaica lex per Cornū designata.722.20
Iugere quid.396.23
Iuliani Apostata gesta.160.33. numisma 160.28
Iulianus Griffonius. 486. 16. 572. 37. 607.11.656.43
Iulius Casar Moderatus.697.15
Iulius Capellinus Bononiensis. 107. 17
Iulij Philippi numisma.159.48
Iunca palustri sibi Grues medentur. 5.23
Iunonis ales. 661. 42. Dea in Bubonem versa 502.27. Cornices ei sacra. 744. 7. Cuculus ei sacer.409.19. 425. 36. cur Vultur ei sacer.236.3. per Pauonem significata. 160.18. Struthiocamelus ei sacer.594. Tanysipteros ei dicatus.279.9
Iouis ales.23.49

Iuppiter

Iuppiter Aquilæ auxilio vsus contra gigantes.59.47.in Aquilam versus.18.53.502.26. per eandem significatus.860.18.cur Aquilam auream gestet.59.49.cur Anxurus dictus.155.29. cognomina seu epitheta 154.50. cur olim Cuculus dictus.422.18.cur Eleos nuncupatus.128.20. cur frater & maritus Iunonis dictus.154.33. Picus dictus.836.27. Victor in calcidonio antiquissimo sculptus.155.17. simulacrum eius Aquilæ capiti & alis insidens.81.58
Iustinianorum insigne 101.50.96.11
Iusta vltio.729.10
Iustitiæ signum.726.1
Iuuencorum virtus.39.18
Ixia quid.20.44
Ixon quid.20.46.237.29
Iynx.865.50.Aequiuoca.864.1.cithara dicta.864.31.igninoma 864.29. Kiranidi est piscis marini species.864.3. maris fallacia.36.Synonima.864.40 pedes.415.18. auis Bacchica dicitur.868.9. aureæ quatuor in templo pendentes quid notarint.867.18. digiti pedum.865.30.emblemata.868.27. fabulosa.867.34.fœmina icon.866. forma.865.11.generatio.865.51.hieroglyphica.867.15. Locus.865.40. mas quomodo distinguatur à fœmina.865.36.maris icon 866. mores.867 1.medica vis.867.24.nidus.865.50. quando capiatur.867.10.rota dicitur metaphoricè.867.46.pro venificio accipitur.867.49.victus.865.40.ei voluptas comparata.868.33. vox.865.40.vsus in cibo.867.30
Iyngi congener.868.50.eius icon.869.
Iynx filia Echus 867.35

K

Kinadius piscis.864.3

L

Labarum Constantini.143.30.eius descriptio.142.37.53
Lac in mammillis producentia.259.56.583.42
Lacapeni Imperat. & Simeonis Bulgarorum ducis dissidij initium.62.27
Lacerta quomodo exhibenda Accipitri in pennarum casu.313.42
Lactuca agrestis.423.20.324.23. amatur ab Accipitre.296.5
Lactucinorum familia.89.37
Lacus Coruus dictus.691.36. Aquila dictus.23.15
Lacustrium auium præsagia.9.26
Lagophonos.198.2
Lagopodis sapor.770.34
Lamia.539.5.562.20
Lanarij Accipitres.378.11.differentia 380.42. cur Buteones dicti.380.47. duplex genus.488.22.Gallorum ad venationem aptos esse.383.36.in quibus conueniãt cum Italicis.491.3.auceps quomodo ab eis sese liberet.490 23.institutio & vsus.383.45.minoris historia.384.20.modus venãdi cũ eis.384.7.Nisum occidunt 490.30.optimi in qua regione.383.27.quas aues capiant.383.50.quo purgandi 491.43.in rete incidunt.490.38.in venatu vsus.490.43.vnde dicti.380.22.
Lanarius Alberti quis.488.45.Gallici descriptio.489.5.eius & Italici differentia 488.56
Lanarius rubeus quid.380.17
Lanarij secundi descriptio.383.8
Lanfrancus Beccarius.102.30
Lanius.380.28.775.36.capiendi ratio, 388.49.cur molliceps dictus 380.24. ingenium.388.18.Locus 387.46.modus venandi 388.40. nidus 387.46 Rapacitas.388.8.synonima 384.29.
Lanij tertij generis.descriptio.390.35. Victus.388.1. vox.388.21.
Lanij Abi icon.387.
Lanius cinereus.384.58.cinerei fœminæ icon 386.maris.385.40.
Lanij maioris historia.389.1.
Lanius paruus 389.26.minoris nidus.882.28.eius icon.883.quot pariat.882.36.
Lanius Ornithologi à nostro diuers° 385.20.minimi caro ad cibum.391.50
Lapis Aquila dictus.22.23
Lapidum Falco.492.23.eius historia 491 50
Larix Theoph.incognita
Larus quid.411.58.503.58.504.8.543 51.grano punici mali perit.353.45
Latebicula.584.53.
Latro in vulturem mutatus.251.7
Latus dextrũ Anguribus lauum.13.17.
Lauium vrbs quomodo destructa.59.21
in Lauinio condendo præsagium.160.53
Laurus in cerasa nata.3.9. quadam aues vtuntur contra fastidium annuum 5.31.immunis est à fulmine.131.57
Laureolus in cruce suspensus.76.35
Laudes in scuto pictæ.175.26
Lecti ex plumis auium.3.45
Legatorum & tribunorum locus in acie.83.55
Legioni cuilibet præerat Aquila.83.37
Legionum Aquilæ diuersitas.148.10
Legio perfecta quæ.83.40. quot habuerit M. Antonius triumuir.144.6. vna habebat vnam Aquilam & plura signa.148.38
Leius auis quæ 387.27.Accipiter 355.2
Leno Accipiter dictus.323.45
L.Lentuli. & C.Marcelli numisma.128 20.47
Leo & Aquila quid signent.73.28.pe-ctus sibi fodientes apparuerunt in aere.187.31
Leones animi magnitudine ad homines accedũt.639.5. eos in armis gerere est nobile 180.32.centum sacrificati.55.46 56.32.ceruos laniant 34.13. cur cæteris animalibus dominari dicantur 73.36.cur glauci dicti.552.18. horrent.355.45.generosi.40.46.homini quandoque obediunt.32.1.Natura eorum ignita.708.22.oculi cur charopi 552.21. ossa eorum inter se collisa ignem excitant.608.24.eos pauit Heliogabalus.634.57.Phrygum insignia sunt.89.3. quinam dicti apud Aegyptios 53.13.reges ferarum sunt 67.43 eis & serpenti cur comparetur Christus.67.42.vbi culti.55.38.visio.577 2.vngues 25.12
Leo barbarus.761.22
Leo Basilij Imp.filius 651.2. Psittaci opera à morte liberatus ibidem
Leo herba 818.19
Leopolis Russiæ insigne.96.49
Leodienses Episcopi propter episcopatum decertant.713.35
Leonardus Casarts Hasellensis Tungrus medicus.690.38
Lepidi numisma.144.26.148.1
ad Lepram.231.24.261.48
Lepus Aquilæ cibus.38.35.52. cum Aquilis pugnat.78.44. cum Aquila in numismate locrensium.161.17.a bone capi quomodo dicatur.41.27. cur eum quærat Aquila.34.27.Corui vocem timet.698.14.eo cibantur Aquilæ.32.30. maiorum & minorum venatio.301.33.meticulosus est 41.32. quomodo eum venetur Aquila ibidem vocem Accipitris horret.295.13.pellis eius recrementa cur in nidum importet Aquila.37.1
Leporarius Vultur.250.32
Leucopygos.205.27
Leucosia.625.16.626.40
Leuiraia piscis.377.20
Leuis Accipiter.377.29
Leges aranearum telis similes.727.36
Libanus mons mysticè quid.63.36
Libidinis sedes quæ.268.32
Libidines Venereæ Buboni comparatæ 518.10
Libido Tinnunculi qualis 362.9
Libyca auis.588.34
Licadouria.393.43
Liciniani Licinij numisma.158.17
Licinij Galieni numisma.160.7.133.43
Licinij Valeriani numisma.161.33.158 4
Lictores Tartarorum Vulturibus similes 257.50
ad Lienis dolorem.518.24
Ligia.625.17
Ligniseca Gazæ.836.47
Ligurinus auis.356.57
Ligustrum.759.9

Lilibi-

Lilibitinorum numisma.610.10
Lilium.759.9
Lingua d'oca regio Galliæ.94.48
Linguam compositam ad loquendum avis habens.838.9
Linguaces qui.867.16
Lingulaca avis quæ.837.29
Lini radice sibi medetur Pavo.5.20
Lipire quid.393.45.396.21
Lithofalcus.492.11
Locographi.600.23
Locrensium numismata.128.27.161.17 130.45. victoria præsagium. 60.41
Locus aptus ad instituendum Accipitrem.304.4
Locustarum odium cum Vespertilionibus 580.46.eas necant Seleucides. 3.14. eis vescuntur Aquilæ.760.31
Lædus avis.818.17
Lolium parvum.818.17.Sylvestre.16.
Lombardorum Venetorũ insigne. 98. 33
Lonatorum arma.204.25
Longobardorum insigne.95.1
Longolij error.854.42
Loquela quibus avibus data.648.12
Lorum quo ligantur Accipitres.304.36
Lotharingiæ familiæ insignia & dignitas.105.53
Lothericus Dacus rex aucupio mire delectatus.300.40
Lotiera familia Neapolitana insigne 97.46
Loxia confunditur cum Galgulo 855. 36.capiendi modus.879.45.forma & descriptio.878.1.icon 877. ingenium 879.35. Locus. 878. 52. mores 879. 35.nidus.879. 30 Synonima 877.14 victus.879.30
Lucanorum populorum insigne. 104.33
Lucerna perpetuò ardens Patauij inventa.132.50
Lucernæ fictiles in sepulchris reperiuntur characteribus varijs insculptæ. 133.3
Lucerna piscis.280.13
Lucetius quid significet.154.40
Lucharus.535.2
Lucidia avis apud Albertum.796.28
Lucij genus.775.30
Lucretia Aldrovanda.607.10
Ludovicus Bentivolus Episcopus. 106. 26
Ludovici Galliæ regis Corvus venatilis. 702.37
Ludovicus Magius Senator Mediolanensis.882.16
Ludovici Vivis error.400.4
in Ludis avium usus.4.55
Ludus Coturnicum.5.1
Lugdorum oppidũ cur sic dictũ.712.11.
Lugdunum Anglorum & Batavorum. 712.45
Lugdunus mons.712.8
Lugos non significare Corvum.712.16
Lumbrici terræ quem locum sibi vendicent.839.36
ad Lumborum dolores.79.38
Lumen perpetuum.132.44
Luna symbolum significatur per Accipitris faciem.330.45
Lunariæ maioris vis admiranda.842.52
Luocalis.534.35
Lupa Marti sacra.841.30
Lupus.695.58.696.5.748.56.ab Aquilis captus.32.42.amicus Psittaco.653 48.Circus dictus.351.31. coitus cum Aquila. 36.7.insidiosi.40.46.proverbium.42.10.726. 45. quinam Milvus & Circus dictus. 404. 34. sacellum Iovis intrans quid portenderit. 515. 44
Lupus maior piscis.280.13
Lupi sive Monedula historia.770. 40. species Graculi.759.30
Luridum quid.761.5
Luridus ales quæ.855.39
Luscinia.724.29.auspicium eius quando efficax habitum. 840. 43.canoram Accipiter affatur.331.15.cantus excellentia.659.4.5.43.coloris & vocis mutatione solstitium ostendit.5.36.est adon.197.23.institutio.3.27
Lusciniosus.584.58
Lusitanorum arma.179.5
Lutea avis.854.35
Luteola.854.36
Luteus avis.854.35
Lutra animal.595.2
Lux volucrum.635.40
Lybia avis.855.5
Lychnis coronaria. 324. 43. Sylvestris. 324.42
Lycophron explicatus.503.20
Lycrates deceptus.69.58
Lyra stella.429.50
Lysandri interfectoris clypeus. 173.42.
Lynx Kiranidis.239.1

M

MAchina bellica quæ Aquila dicta.23.18
Macriani numisma.147.10
Macrini numisma.163.23
Macrobij error.573.10
Magnæ Græciæ numismata.163.42
Magnanimitatis symbolum.72.46
Magnus dux avis.506.23
Maga vetula.565.42
Magi homines brutorum nominibus cõpellant.72.34
Maiestas regia.126.37
Malacia gravidarum quid. 776. 26
Malvitiorum Bononiensium origo.100 20.Senatores qui fuerint.100.25. viri illustres.100.30.insignia. 101. 33. insignia militaria apud eos servata. 100.54
Malum Armeniacum.423.9.13
Mala Cuculi cur sic dicta 423.41
Mala Hesperidum quæ.166.8
Malum Punicum Side dicitur.407.49 eius grano pereunt Vultures. 252.34. Circus & Larus.353.45.Scops.533. 46
Mamertinorum æreum numisma.30.50
Manaton Aegyptius ab Accipitrum augurio Capuam urbem accepit.326 35
Mandricardi clypeus.165.4
T. Manlius cur torquatus dictus. 178. 57
Manucodiata æquinoca.806.15.emblema.809 3.fila dorso adhærentia 807 20 forma & descriptio 806. 55. generatio & incubatus.808.1.genus & differentiæ.806.58.historica.809.20. incubatus qualis.808.5. Locus. 807. 28.de eo multorum error.807.30.non posse moveri perpetuò.807.37.non esse Phœnicem. 832. 45.pennæ quales. 807.10. quatuor notis movetur 807. 54.quo cibi utatur.808.36 synonima 806.27.victus.808.20.Usus.808.47
Manucodiata cyrrhata.icon.814.maxima.806.45.prima descriptio.809. 32 icon.810.quarta seu cirrhata historia. 811.50. quinta seu vulgaris historia. 816.5.secunda icon. 812. Historia. 811.5.cur habeat duas pennas longissimas.811.25.Tertiæ historia.812.30 Vulgaris icon 815
Mantuæ ducum arma 204.10
Manus ferrea à quo inventa.687.34
C. Marcelli & L. Lentuli numismata. 144.47.128.20
Marchionum de Arena insigne. 95. 50
Marchionum Austriacorum insigne. 95.10.Brandenburgensium. 96. 47
Marci Antonini Caracallæ numisma. 157.4
Marci Antonij numisma.139.23
Marci Antonij triumviri numisma.144. 4.156.40
Marcus Antonius Ulmus.527.30.642 48.
Marci Aurelij numisma.147.56
Marci Aurelij Antonini numisma. 137 52
Marci philosophi numisma.135.7
Maris fallacia Iynx dicta.864.36
Mare glaucum cur dictũ.551.40.552.5
Marescottorum Bonon.insignia, nobilitas & origo.94.44
Mariniana numisma.136.23
Marionum Eugubinorum origo.203.28
Mario Aquila reditum pollicetur.60.1. quid septem eius pulli illi portenderint.57. 48. illius & Domitij pugnæ cum Germanis memoria 83.20.primò usus est Aquila aurea. 82. 25. mors. 710.14
Marti Aquila mas comparatur.25.52. eius oraculum ubi. 841. 25. quando captus à Vulcano.41.29. per Accipitres denotatus.296. 30. Gryps in eius casside.610.23.ei sacri sunt. Vultures 254.38

254.38.eius clypeus.174.16
Martellorum Florent.insigne.610.10
Marthes Aegypti rex.744.50
Martiana Augusta nummus.133.57
Martiano Imp. vmbra ab Aquila facta quid portendat.58.55
Martialis se Psittaco comparat.649.49
Martinengorum Brixiens.insigne.98.17
Martiniani numisma.160.11
Masculi & feminis typus.72.39
Massala Coruus orator.768.58
Massanissæ regis maiestas. 82.20
Massiliensium numisma.131.10
Matris hieroglyphicum.263.42
Matthias Hungariæ rex Coruinus dictus.709.3
Matidia numisma.134.3
Matrona.535.18
Mathæi seu Maphæi Thebaldi filij ex Vicecomitum genere insigne.98.9
Mau ortia Picus.837.6
Maxentius fugatus à Costantino.555.32
Maxillas quasi habet Psittacus.642.13
Maximini natura & gesta.159.37.numisma ibidem & 163.35.265.15
Maximus quo imperium adeptus.57.33
Mechliniensis dominatus insigne.96.50
Medicamenta quæ homines didicerint ab auibus.5.9
Medicea familia arma.179.52
Medicina quam vtilitatem ab auibus capiat.5.7
mediolanensis ducatus insigne.105.48
meginrandus heremita occisus.732.13
melampodis scientia.269.45
melampygos.205.26.37
ad melancoliam.556.36
melanaetos an clangorem edat. 124 25. caudá qua.125.22. magnitudo. 123. 45.mores.203.1.nomenclatura. 197. 41.non clangit. 33. 39.pugna cū ceruis.202.33 cum homine. 881. 1.tertium inter Aquilas locū obtinet. 109. 34.historia.197.40.Vsus in armis vulgò dictus.203.20
meliorum familia.89.38
melissophagus 871.45
melope.625.18
memnonia aues Ouidij 735.48
menalcides nequam.328.42
mendacij symbolum Pica.782.18
mentis intentionē denotat Aquila.74.53
mensa coqui seu lanij.534.20
menta & Saluia Accipitri salutaris.304 10.296.4
mercurius delectatur Palumbario.279.9 pingitur cum caduceo, galero atque talaribus.188.56. Veneris amore captus.77.14
mercuri⁹ ɔcipitatū dicitur Aquila.22.20
meretrices rapaces.618.47.
meretricula & psaltria sunt Sirenes.627 10.628.26
mergulus.411.53.443.18
mergus quando ventum portendat.81.34 de eo apologus.584. 39.4 Vulture sibi metuit.251.25
Mergus maior.687.5.Niger. 223.58
merillus.354.50.380.45.430.8.492 41 Aesaloni magnanimitate minimè cedit.356.3
meroli Alberto quæ auis.848.11
meropa mons.871.27
merope Athlantis filia.871.25. Pandarei.871.23
merope insula 871.19
meropis Suidæ.871.20
meropeis.871.21
merops forsè. 848. 11. Aristotelis. 796 19.797.26.non posse esse Ampelidē 797. 27. Picus marinus dici potest. 845.27.pietas.6.8.aquinocta. 871.4. capiendi ratio. 875. 17. cur linguam oblongam & gracilem habeat. 874.8 fœminæ icon.873.forma.872. 50.generatio.874 50.ingenium. 875.1.insidiatur cicadis.874.44.Locus.874.16 maris icon 872.medica auis. 875.34 mores.875.2.moralia.875.24. nidus. 874. 50.Ossa capitis. 874. 9. pietas. 875.9.synonima.871.32 victus.874 40.volatus. 874. 30.Vox. 874.22. vsus.875.34
meropis alterius descriptio.875.47
meropi congeneris icon.876
meropes dicti sunt populi diuersarum vocum.871.16.34
merops Cous cur figura Aquilæ inter astra relatus.77.8
merops Gigas.871.14
merops Milesius.871.19
merops Percosius vates.871.17
merops Thessalorum rex.871.22
mortis regis Cornix litteras ferēs.739.57
merula vt annuum fastidium purget.5.21
merula aurea.856 16
merula venatica Aeliani.388.30
merularum species.762.15
metalla vbi non inueniantur.603.4
metallum fuluum 820 9
metellus a . . .ndio liberatus.710.46
mexicanorum insigne.98.40
microphœnix.796.17
midæ aures.554.21.ei quomodo regnum demonstratum.59.33
migrator.461.53
migratoria auis.430.49
militum Mediæ mors.709.48
militum iuramentum.138.26
milites Scutarij qui.173.6
militaris artis vtilitas ab auibus.4. 8
militare signum Aquila signat.430.1
miliaris auis latinorum.356.35
miliaris herpes.356.29
milio auis quæ.407.27
milloi apud Nilum.687.2
millo auis est Miluus aut Buteo.407.27
miluago.687.2
miluus 393. 10.257. 23.in Aegyptum qui migrent. 398. 37. aquinocta. 392 21.affectus corporis 403.19.capiēdi ratio.299.29.amicitiā habet cū Harpe.402.44.an bibat. 400.47 an à voce dictus.396.27.Apologi.408.7.aucupiū.403.27.audacia.401.39.auguria.405.8.bibit.35.22.cauda bifurcata est.401.25.405.4.capit aues.404. 20.cauda in alaris vicem subrogatur. 397.47.Circus & lupus dictus.404. 34.cognominata.404.36.cum Coruo dissidet.402.52.713.32.Cuculum ad nos desert.398.53.cui assimilat⁹.405 28.cur alæ longæ 398.1.cur in cælum relatus 407.55.cur à Sacris abstineat 401.52.cur a Sacris maximè capiatur.404.5. cur sic dictus.393.8.cur super nubes sese efferat. 390. 20. denominata ab eo.404.50.descriptio et formæ.396.4.differentiæ. 394.1. dissidet cum Columba.403.8. docuit gubernare puppem nauis 4.37.695.12.emblemata.406.20.fabulosa.407.45. Falco dictus.429.55.generatio.400.4.genus.469.57.industria.399.15. 400. 28.inimicitia cū Coruo.705. 3.cū Triorchi. 402. 45. insignis timiditas & ignauia.402.10 inter Accipitres relatus.8.5.Loc⁹.398.24.migratio.398 37.mira velocitas.398.17.moralia. 405.24.mores.402.20.mystica.406 7.e nido eius surculus extractus quus. medeatur. 407.13. non iaslet Punica malo.403.15.non tenditur ei rete. 727.37.cum occidere vbi veti ñ.392 16.omsio. ulus dictus.396.44.præsagia.405.9. pullis ladi in venatu veniuntur.404 26.quibus auibus insidietur. 401.30 quid signet.405. 25. quidam caudam latam habent,quidam bifurcatam 397.48.in eos quinam abire crediti.406. 16 quomodo homines amet.401.20.rapacitas 401. 1.rhamno sibi medetur.5.10 rubrū colorē horret.407.52 sympathia.402.44.synonima.392.50.vbi adoretur.399.5.venatio.403.26 514. 38. victus. 400. 35.vsus i medicina. 407.13.Visus.396 34.vnde dictus.397.21.volatus.396. 46.vox.396.20.vsus in cibo. 407. 3.
miluinus oculus.396.37
miluina appetentia. 400. 50. mensa ibidem & 404.53
miluina pluma.404.53
milbinus pullus pro hoie rapaci.404.50.
miluina tibia genus.405.5
miluini vngues pro rapacibus. 404. 55.
miluins.393.5.46.661.21.
milui æruginosi descriptio.396.4
miluus æolius.393.2.394.5.quot pariat. 542.27
miluus albus.393.14.394.18
milui alterum genus.363.42
milui nigri cum Sacris pugna.404.12
miluus palustris.210.9.363.50.364.20 393.37.394.23.est Harpa.409. 4
milu⁹ regalis 393.38.cur sic dict⁹ 394.7
Milui parui species 856.4
Miluus ruber 364.18.392.53.394.13

Miluo similis 393.33
Milui pes 405.1
Milui pisces qui. 280. 9. 13. 392. 36. 687.3
Miluus pons. 404. 39. Stella. 392. 39. Viri nomen 392.22.30.37
Milui cauda herba 324.28
Mimi cur buffones dicti 506.37
Minerua qua auis attributa. 230.43. cesia dicta 552.3. clypeus 173. 58. eius pictura 557. 32. cur Cornix ei inuisa 738.13.744.32. Cornix cur non amplius ei sacra 552. 47. Cornix erat in eius tutela 744. 33. cur ἀθηνᾶ dicta. 552.38. cur flaua dicta 552. 16. feli comparata 559 46. glaucopis cur dicta 552. 7. Noctua ei sacra 552.32. 750.11.653.52.744.36. per Noctuā significatur 160.18. Minerua tribus feris delectata 557.28. per Vulturem significatur 264.30
Minutius Pica dictus 781.28
Mirabilis herba 654.24
Miseni sepulchrū Aeneas ornat 180. 50
Miserationis hieroglyphicum. 247. 28. 264.31
mobilitas oculorum in homine quid indicet 285.15
moblius 404.47
molbius 404.48
moles Hadriani superba 136.4
moluius 404.48
molliceps cū Galbulo cōfunditur. 855.15
moluecarum reguli manucodiatas colunt 808.48
momori peritia 712.36
monachus moribundus à Vespertilione sanatus 586.47
monacius Plancus quomodo à seditione militum liberatus 82.58
monaldescorum origo, & insigne 102.55
monarchia laudatur ab omnibus 72.6
monedula. 411. 51. 689 12.23.767. 16. 27. 772.39. apologi 773.4. cum Bubone dissidet. 760. 44. coitus 699.5. dissidet cum Aquila 760. 48. fabula 773. 5. forma & descriptio. 772.12. furacitas 772.37. genus 759 41.708.22. 772. 3. pro ingluuie gulam patentiorem habet 772.19. historica 773.31. homines fugiens 773. 7. Locus 772,22. moralia 772. 52. mores & ingenium 772. 33. cum Noctua dissidet 760.43. prosperitatis nuncia 712. 40. quam antipathiam habeat cum Carno 514.13. seminare docuit 772.36. Synonima 770. 52. vbi cōdat semina 3.10. vnde dicta 688.41
monedula alba 690.42
monedula Gaza 758.6
monedula rubra 769 31
monedula piscis 758.33
moneta 23.22. aurea Neapolitana 169. 48 Florentina 169.41 dicitur numisma, in qua Philippi effigies erat 168. 57. cum Aquila 87. 58. 23. 22. Lucensis 169.50
Monetaria ars quando erat in pretio. 166.26
monmorantiorū Gallorū insigne. 107.11.
mons Vultur dictus 237.10. aureus 607. 18. eius cacumen quid 607. 18. quinam perpetuò niue careat 390.27. qui Aquila dictus 23. 17. virtutem notans 75.2. Temathia dictus 734.16
montanariorū Veronensiū insigne 104.41
monstrum in Gallia natum triceps, capite Aquila, rubeta, & Leonis 187.33.
monstra maris qua 624.39
moraula insigne 97.8
ad Morbum regium 79.40
morphnos 246. 26. cauda 124. 32. cur nomen Clangæ conueniat 124.20. dentes ei falsò attributi 24.40. Forma & descriptio 210.14. generatio 213. 30. quæ loca petat 28. 21. 213. 17. quintum locum obtinet inter Aquilas 109 38. Synonima 209. 38. venatus 213. 39. victus 213.24. vnde 209.42. vsus in sacris 214.1. in profanis 214.19
morphnos Bellonii 210.36
morphno congeneris descriptio 214.35
morphnos Ornithologi 210.36
mormillorum Neapol. insignia 106.31
mortis præsaga Noctua 555.15
moschi vsus in cura Falconis 479.9
motacilla 853.6.864.48
motum non esse continuum in Manucodiata 807.15
moyses hieroglyphicorum peritus 70. 55
mugil alatus piscis 429.53
mulieres morigeræ elogio decorata. 296. 34
mulieris nomine designatur Romana Ecclesia 63.54. pariens quid mysticè signet 63.52. volans quid signet 63.44
mumiæ vis in morbis Falconis 458.30
mundi imago 263.54 628.14
municipij Augusti numisma. 147.24. 158 42
muræna odit Congrum 44.46
mus alatus 571. 54. 572. 26. 57. cæcus 572.29. pennatus 572.26. volās ibid.
mures fugandi modus 747.17
mus glaber 572.30
murem horret elephas 355. 43. cum eo inimicitia Circi 353.40
mus syluestris 572.32
murina caro quando danda Accipitri. 313.56
musa olim decoratæ pennis auium. 3.53.
musicus auium concentus 5.50
musicum instrumentum dicitur Phœnix 818.57
muscetus vnde 395.35
muschettus 281. 32. est Percnus mas. 277.4
musica quam vtilitatem ab auibus hauriat 5.41
cum Mustella inimicitiam habet Cornix 739.21
mustela syluestris 393.21
musteli pisces cur stellares dicti. 336. 50. cur leues dicti 377.18
mutatoriū Accipitrum locus est. 327.30
mutius Scæuola Augur 14.55
mutilum quid Latini vocent. 688.3
myniades 543.4
myops 584.57
ad Myrmetias remedium 80.19
myrrha 823 8. ex ea nidum facit Phœnix 822.50
myrto sibi Turdus medetur 5.20

N

NAbuchodonosor cur Aquila cognominatus 52.18 per eam significatur 63.29
Nænia 209.41
Napan Syrorum auis 110.22
Narcissus 762.36
Nardi arista 823.7
Narsinga regis superstitio in consulendis auguriis 745.32
Nasones qui dicantur 600.9
Naso adunco suspendere qui dicantur. 600.8
Nasus Aquilinus 24. 30. eius nobilitas. 55.14
Nasuti cur dicti 600.6
Natare Coruos dixit Mantuan 695. 10
Natantes etiamsi nihil moueantur, ab aquis brachijs sustinentur 397.46
Natator Lanarius 384.14
Natura non procedit sine medio. 522. 5. eius sagacitas 580.4
Nauigatio verna cur prohibita ab Hesiodo 743.21
Nauis genus Noctua 543.36
Nauem gubernare docuit Miluus. 397. 52.695.12
Nauium insignia. 179. 36. pars χρύσε dicta 600.15
Nauigatoria ars quam vtilitatem ab auibus percipiat 4.36
Nautarum arma 179.33
Neapolitanorum antiquorum moneta cum Sirene & Aquila 88.5
Nemesis Dea depicta 728.49. cur ei Gryphes sacri 608.24
Neocora quid 133.27
Nephron in Vulturem 269 16
Neptunus Accipitri assimilatus 293. 44 à Minerua victus Atheniensibus stulta consilia immittit. 555. 54. cum tridente exculpitur in numismatibus. 128.55
Nerij Pupinij nummus 143.55
Neroni Aquila obedit. 33. 3. numisma. 129.47. 135.6.139.12.147.28.158 37.131.37
Nerua numisma 129.5.134.43.136.55
ad Neruorum dolores 260.1
Nestotrophium quid 293.19
Nictedula 760.45
Nicolaus Essilectus, Insulanus 891. 46

Nicosboe.612.10
Nidasii Falcones. 431.26
Nidos quando aues faciant.349.50
Nidum significat Gnisda vrbs.97.14.
Nidarij Accipitres.302.9
Nidularij Accipitres.302.8
Niger color pro malo augurio. 745.10
Niger cur contra Seuerum expeditionem omisit.62.40
Nigrita cur Psittacos oderint. 651.54
Nilus quando inundet.829.20.cur Accipiter dictus.53.28
Niphi error.345.8.763.36.413.30.816 6.837.29.eius sententia probata.376.50
Nisus 344.11. Accipiter minor. 281.32 veterum qui.395.24.etymon.395.27 vnde dictus.280.34.350.46
Nisus Alberti.395.19
Nisus fœmina est Fringillarius.377.4
Nisus in Haliaetum.196.18
Nisus Nasonis. 187.49. Recentiorum. 187.52
Nix. 759.9. calcata pedibus latis quem strepitum edit.577.32
Noctua. 502.27.503.51.55.504 9. 512.50.521.26.539.5.572.15.775 34. eam admiratur Cornix. 739. 18. æquiuoca.543.24.in aere se resupinat 288.22.eius & aliarum auium fabula.559.12.apologi.559.12.ei auxiliatur Accipiter.295.58.550.1. antipathia & sympathia. 549. 12. amor in pullos.549. 2. auspicia. 555.6.auris. 554.17.cantus.548.8.capiendi ratio. 550. 25. cibus & venatus. 548.27. cognominata.551.25. ei comparantur caci & indocti. 26. 44. cum Cornice inimicitia.549.40.760. 42. cur eam aues inuolent. 408. cur consilium auibus dederit, ne quercus crescat 560. 36. cur ei Cornix infesta. 554. 26. cur interdiu non cernat. 546. 32. damnata à Mosaica lege. 553.44. denominata. 551. 38. depicta semper cum Minerua. 557. 26. differentia 544.27. dignitas & honos.543.14. duplex apud Bellonium.546.16.emblemata. 559. 48. est saltatrix & gesticulatrix. 548. 16. fabula. 560. 43. forma & descriptio. 544.35. generatio. 548. 37. genus. 504. 7. genus minimum auritum.522. 33.hieroglyphica.553.48. icones apud antiquos.557.22.infestatam iuuat Accipiter.279.47.pro infortunio.554.25. inter oscines aues numeratur. 555.7. Locus. 547.16. Mineruam denotat in numismatibus.128.52.cum Monedula dissidet.760.43.moralia. 553. 1.mores.548.16.pro morte picta apud Aegyptios.554.24. multa cur Athenis.547.31. in eam mutata Nyctymene.729.42.mystica.552.32. nocumenta quænam.556.49. ex earum ostento Græcorum contra Barbaros victoria. 555.46.oua vini odium inducunt.552. 56.557.3. eorum virtus contra ebrietatem. 554. 49. de partu eius Eustathius & Varinus reprehensi. 548.46 eius cum Passere amicitia. 550. 13. perperam à Plinio Asioni similis dicta.520.7. præsagia. 556.9. prouerbia.559.12.prudentia. 560.27.quando pluuiam præsagiat. 9. 57.in eam quæ mulier versa.586. 15. quid commune cum Minerua.559.44. quot in locis eã depingerent Athenienses. 56. sanguis ad Orthopnœam valet. 556. 27 serò canit. 541. 49. eius signo Samij abuti videntur in Atheniensium opprobrium.559.3.synonima. 543.40 tanquam ad sepulchrum sedens. 547. 40.temperies quæ.556.50.Visus.546 30. vnde dicta. 544. 12. vox & præsagia.547.47.voces octo.548.8. 505. 10. Vsus ad capiendas aues.550. 30. 861.50. in cibis 557.14.in medicina. 556.25
Noctua aurita.533.27.fera.555.10.parua Italica.531.8.546.8.maior & minor.544.17.minor.531.46.nostra forma.544.43.parua.505.14. 531.36. pumila. 546. 16. Saxatilis. 531. 37. 544.31.545.53
Noctua genus nanis.543.36
Noctua laureotica.557.44.559.38
Noctua piscis.543.34
Noctuinum ouum.558.41
Nocticana Bubo dicitur.512.26
Noctiuida aues.547.7
Nocturnarum auium forma. 501.13. color.502.22. quinque genera nota. 500.45
ad Nodos.260.1.
Noe cur Coruum emisit.717.56
Nor quid.636.46
Noua auis seu externa quæ.797.24
Nouenarius numerus.748.20
Nouiodunum apud Gallos.712.49
Nox pro morte.554.30
Numantij ducis prudentia.201.25
Numenius ruber quid.409.52
Nummi Atheniensium habebant imaginem. Noctuæ.551. 30. aurei occhi di Civetta dicti.551.28. qui Aquilam & Iouem cum fulmine insculptum habent.156.39. Ptolomaicus quis. 169. 25.Tarraconensis. 167.45. Victoriati.330.14
Numismata antiqua an essent moneta. 169.3. Atheniensium cũ Noctua.557 35. vsque 59.eorũ cognitio in supremo honore apud nobiliores.127.35.cũ diuersis characteribus.165.35. à lege dicta 169.9.materia eorũ qualis. 168.11 16.partes eorũ quomodo vocata 167. 32.quædã cũ inscriptione CONSECRATIO 137.18.in quibus Chrysaetos depicta est 127.41. qui de eis scripserũt.127.39.sine capite quæ.167 47.varia cum vulturis effigie.162.40 cum varijs animalibus.165.45
Nuptiarum hieroglyphicum.747.43
Nutrix.562.19.typus 584.25
Nuces recondita a Coruis, à rusticis inuenta.699.43
Nucum myristicarum maturescentium diuersitas.652.13
Nux vomica Corui oculus dicta. 708.10 ea capiuntur Corui 707.12
Nucipeta etymon.853.9
Nucifraga quæ auis.760.14
Nycteris.544.15. dictus ita Cherephon philosophus.581.4
Nycticorax.411.53.501. 1.5.503.37. 49.52.504.27.505.15.520.50.522 14.24.539.10.708. 20. quibusdã est Cenna.544.3.Noctua.544.4
Nyctimene.544.11.fabula. 560. 45.in Noctuam mutata.729.42
Nyctiporus fluuius.581.22
Nympha insectum.624.10

O

OCnos.205.16
Ocypete. 611. 45.47.etymon.619.31
Ocypode.612.11
Ocypteros.279.8.345.6
Ocythoe.612.11
Octauij numisma.144.26.128.57
ad Oculorum albuginem.222.12. claritatem.518.28.suffusiones.805.195.50 332.34.vitia.260.14.18.29.30.407 22.595.35
Oculi Noctuini qui.547.6
Odontides flos.423.23
Odor debilior visu.241.6
Odrysia.613.26
Oeconomiam Cornices instituunt 740.4. quã vtilitatẽ ab auibus percipiat.2.34
Oenuta herba inebriantur Corui.707.13 ea vtitur Coruus.704.14
Offa Columellæ quid.315.10
Offulæ ex cerebro essiumq́, medullis propinanda Falconi 447.45
Olearum vastatrices Cornices.738. 13
Ololigus.534.34. varia sonat.534.35
Oloris & Aquilæ pugna.18.8.44.10.45 47.candidũ colorẽ ei donauit Apollo. 690.11.cãtus.826.36.innocuus.661 39. pennarum vtilitas. 3. 38. prouerbium.765.3.vox præstans.5.48
Olera vilia Striges dicuntur.561.33
Olympiæ Alexandri matris somnium, & eius explicatio.129.35
Onager.765.34.pro insignibus. 594. 35
Onocentauri.623.56.504.11.539.4
Onocrotalus.734.38. plumarum vsus.3. 45.quid sit.411.51
Onxclos quid.21.19
Operis vtilitas.1.30
Ophioglossus lapis.156.28
Opontius Corax dictus.700.48
Oppiani error.520 30.

INDEX.

Orbis motus significata per effigiem serpentis cum capite Accipitris. 330.44.

Oppidorum Imperialium insigne. 97.19.

Orchili inimicitia cum Noctua. 549.46.

Orci qui. 254.18

Ordo quis seruandus. 108.48

Origani imago quid notet. 425.18. eo sibi medetur Ciconia. 5.19

Origenes reprehensus. 603.26

Oriolus auis. 839.1. 855.20. à Galgulo di uersus creditus. 855.12. ad Germanos accedens quid portendat. 861. 23. nidus. 652. 54. quando construat. 839. 58. vnde dictus. 855.27. 858.51

Oripelargus Aristotelis. 216 31. 352.15

Ornithologi error. 855.18. 205.53. 210. 3. 345.39. 542. 24. 754. 51. 796.15. 56. 797.46. 875. 50. in eum obseruatio. 537.45.

Ornithoteum Card. & Heusis. 512.16

Oscines aues. 12.52.57.7.688.26

Oscen Phauorius. 684.46

Osci insigne. 326.36

Osiris Aegyptijs est sol. 278, 36. victoria de gigantibus. 330,20. eius symbolum 278.36

Osmen pro Omen. 12.52

Ossifraga. 187.44. 216.37. 223.15, 406. 26. 776.54 aquiuoca. 223.12. anguillis victitat. 230,25. astutia contra rupicapras. 229.6. color. 124.30. cur non sit ex genere Aquilarum. 108.41. descriptio & forma 224.10. 227.42. descriptio partium internarum. 226. 26. vsque 227.28. fellis vsus 231.23. generatio 229 40. genus 189. 12. genus cognatum Aquilis 109.43. Ingenium 229.46 intestini natura. 231,14. eiusdem vsus 231.20 magnitudo. 123.48 ex eis Miluì geniti. 420.8. occidentibus præmium propositum 229.14. ossium cranij vsus. 79.36. ossis vsus 231 23. pietas in pullos Aquilæ. 6. 11.38. 20,71. 38. pellis vsus 229. 28. ex ijs præter Vultures etiam Percnos, seu Anatarias Aquilas gigni tradunt. 246.28. quem locum obtinet inter Aquilas 109. 21. Solertia 230. 30. venandi tempus 229.9. venatus 230.21 ventriculi vsus 79. 57. Vsus in hieroglyphicis 231.1. in medicina. 231.10. in sacris 230.40

Ossifraga parua 388.8

Ostia Romanorum clypeis ornata, 178, 50.

Otis 505.14. differt ab Oto 520.32. an sit auis Scythica 233.16

Otonis numus 164 8

Otus 521.33 actio & ingenium 528.26. aurium eius anatome. 525. 46. cranij constructia 527.29. differt ab Otide 520.32 denominata 529.20. emblema 529.58. eius genus 521.50. 531. 35. hieroglyphica 529. 34. imitatrix est 528.56. Latinè Asio est. 520. 24. ab eo medicamenta sumpta. 529. 30. cum Otide sæpè confunditur 528. 53. pugna 528.20. qui Oti dicti 422. 25. 529.23. volatus 528.18. vox 528.6

Otus minimus 535.10

Oues centum sacrificatæ 55. 46. iuuenes capiunt Aquila 46. 57. inimicitiam gerunt cum Noctua 549.47. eis gaudet Aquila 34.40

Oua magnitudine capitis infantis edit Struthio 593. 19. Subuentanea quæ. 245.47

Ouipara vnam habent palpebram. 115. 58

Oxiacantha bacca Accipitri artritide laboranti propinanda 319.26

Oxys Plinij 410.12. 423.17

P

Pagana auis 363.39

Pagus quidam Aquila dictus 29.10

Palamedis clypeus 173.45 Ex Gruum volatu litteras sibi finxit. 2. 1

Palatina aues quæ. 238 47

Palatini Comites insignia possunt concedere 177.33

Palauicinorum arma. 181. 45. Venetorum insigne 102.53

Paliuri visciditas 421.57

Pallantis exequia 175.54

Palladius correctus 686.48

Pallas albrri dicta. 557.32. ænea simulacrum 734. 18. cum eius capite, & Noctua numisma 557. 56. cur glaucopis dicta 501.17. cur ei sacer sit Vultur 263.45

Palma arbor 831.13. eius aureos fructus Coruus deuorat. 710. 6. dicitur Phœnix 818. 22. item fructus 27. ex ea multa fiunt 171.30

Palmularij qui 171.30

Palpitationi cordis medetur Pica 5.11

Palumbes vt annuum fastidium purgent. 5.21

Palumbarius Accipiter 281. 36. 282.9. 283.22. 430.9. eius historia 342.34. maior dictus 337.15

Palumbaria Aquila 198.2

Pamphilus in Bubonē mutatus. 519.37

Pandarei fabula 196. 30. in Haliatum abit 197.18

Pandiri filia ab Harpyis rapta. 620 43

Pandum seu Pandoferum vexillum. 152.26

Panis Cuculi 410.12. 423.16

Panis necat Accipitrē 290. 15. 295.38

Panope ciuitas 231.36

Pantheras pauit Heliogabalus 634.58

Panthera genus aucupij 298.33

Panthera antipathia cum hyena. 72.20.

Papa cur dicatur summus Christianorum antistes. 635.38

Papauer agreste. 820.5

Paphi qui 567.40

Papia gentis origo. 160. 49. numisma 160.41

Papiliones quidā lucernā petunt 704.41

Papyrius. 710.52. auspicia spernit. 711 11. Coruus ei occinit. 711.17

Paradisi quatuor flumina quæ. 329. 26

Paradisaeam auem Bellonius putat esse Phœnicem. 821.11

Paralisi medetur Ciconia. 5. 10. ad eandem aliud remedium 556.35

Parasiti Coruis comparati. 695.25. de eis dictum Diogenis. 696. 27. eorum typus. 529.34. Vespertilionib⁹ comparati. 577.51

Parentes senes à filijs occisi & comesi 262.30

Parentalia quæ. 516.46

Parfista quid apud Prasbyterum Ianum 638 7

Parisatis quo Statyram occiderit 816.37

Parius lapis in quo Gryphes sculpti. 609. 27

Parma quid. 86.7. descriptio 171.56. eius vsum quis primò instituerit. 172. 15

ad Paronychias. 259.14

Parra auis. 745.24. 765.35. 871.51 augurijs 13.23. 840.53. inauspicata est 13.53

Parthenope 625.16

ad Partum accelerandum. 36.50. ad eius eiectionem 260.41

Parus. 567, 17. species. 534. 25. maior. 871.6

Passarottus Pictor 804.26

Passer. 588.28. 738.27. 776.58. cum capite Aesalo. 355. 37. captus à Coruo 698.5. imperfectos & cæcos parit pullos. 738. 44. cum Noctua amicitiam habet. 550.13. à Pica deuoratus 780. 20. præsagiens tempestatem. 10.52. Salacissimus est. 35.54

Passer Indicus. 636 38

Passer marinus. 588. 25. cur sic dictus. 588.28

Passer spermologus. 854.43 48

Passer stultus quid. 550.18

Passer Troglodites medetur calculo. 5.12

Passer dictus M. Petronius 781.33

pastinaca marina. 187.56

patris in filios impij typus. 71. 45. morosi hieroglyphicum. 207.43. qui Accipiter cictus apud Aegyptios. 323.50

ex patria illaudata vir illaudatus. 826.11

patritij maiorū gentiū. 264.34 minorū. 35

patroclus Accipitri comparatus. 293.36

pauli augurium. 15.49

D. paulus qua naue vectus. 179.36

pauli Aemylij Gonzagæ insignia. 103. 12

S. Paulus Anacoreta à Coruis pasc. itur. 731.48

P. paulus Castrutius. 594.45

paulus Lonatus. 204.46

pauo 587.49. in funeralibus Sabinæ Augustæ. 56.43. Iunonis auis est 18. 46. eam denotat in numismatibus. 128.51 ei⁹ figura. 820.30. nobilitas. 27.26.30

ornatus

ornatus & politura studiosus.40. 48. quando portendat pluuiam.10.50. vt sibi medetur.5.20.turgidus.766.27
pauperes Perdicibus comparati.459.37
pacis & præmij signum.75.17
pecera regio Falconibus mirificè abundat.469.19
pectus rapacium.285.40
pecora centum sacrificata.55.42
pecus ferum.761.20
pecunia quænam apud signa deponeretur 150. 33. in vndecimo sacco seruatur sepulturæ causa morientium in bello. 150.40
pedicularis morbus Aquilæ 47.54
peregrini qui dici possint. 462.2
pegasus.613.4
pelargos.534.33
pelecanus.734.38.801. 30. pietas.16. 8. quid sit.411.51
pelecantes.836.5
pelin quid apud Nilum.687.1
pelorus promontorium. 625.37
peltæ figura.171.44. 36.& inde:Græcorum qualis.171.20.quid sit.36.8.rotunda vel quadrangula.171.21
peltati & peltastæ qui dicebantur. 171. 28
penelopis procis mortem prædicit Halitheres.61.53.eius somnium de Aquila & Anseribus.58.25
pennæ missiles quæ.622.13
penula Gallica. 411.2
pepanus herba.405.1.Plinij.405.3
peplum.535.14
pentorobon quid.843.12
perca piscis.377.1.283.23
percnon quid.209. 51.246.26.est eiusdē cum Fringillario speciei.376.54.377 2.Homeri quid.187.44.mas est Muschettus.377.4.nigrum interpretantur 210.24.quid significet.376.57. vnde dictus.376.55
percnopteros.352. 15. 363. 44. 377. 1. cadauera tangit.35. 8. etymum. 216. 23.historia.216.1.generatio.221.38. locus. 221. 31, magnitudo. 123. 46. quem locum inter Aquilas obtineat. 209. 41. synonima. 216. 12. vsus in medicina.222.1.ingenium.221.45
perci seu Fringillarij historia.376. 30
perdix.662.16.737.33. Accipiter eum vnguibus valde tenet.309.18. annuū fastidium vt purgent.5.21.in capiendis qua voce vtendum.308.33.capiendi modus. 308. 34. venatio.301. 25. garrula seu canora.757.34.gregem à cane excitatum Lanarius capit. 490. 27. eius partes quo propinanda Accipitri.309.15.pulueratrix est.47. 56
perdix minor quid.797.25
perdicarius & Ocypteros Apollinis minister.179.8
perdicotheron auis.351.51
peregrinus Zaboccarus Bonon. 675.28
perfectionis typus.264.25
perforator arborum auis.836.13
Perillus propriæ necis artifex 619.28
periathij Thraciæ populi.133.27
pernij quid.395.10
pernix Gaza.377.49
persarum regis vestis Accipitribus pictis distincta.333.26
persici species.422.15
persinæ hecatombe.604.40
persius reprehensus.649.30
pertica Falconis qualis.449.26. Accipitris.304.15
pertinacis numisma.134.6.157.37
pes Cornicis quid.742.57.Coruinus.707 58.743.3.13.Miluians.404.56
pestis præsagia.405.20.696.32.quæ animalia maximè inuadat 801.16
petiliæ gentis numismata.130.9
petra Sirenum.625.46
petrus Antonius Lonatus.204. 52
R. pet. Antonius Tolentinus Cremonensis.882.22
phalacocorax.708.20. diuersus à Coruo marino.687.4
pharao Ægypti tyrannus per Aquilam significatur
pharcelos regio apud Indos.709.30
phari antiquorum quales & auius vsus 137.24 etymum.137.32
pharos insula.137.27
phasiani pulueratrices. 47. 56. capiendi ratio.310.1
phassophones.198.5.6
phene auis.230.45
phenaus rex cur ab Harpyis infestatus. 613.46
philippus Fucher9 Comes & baro.133.5
philippus Hispanorum rex. 656.23
philippi numisma.145.16
philosophia contemplatiuę typus.626.52
philomela 782.34.apologus.331.40
phineus rex ubi regnarit.613.24
phiromacus Cornici comparatus. 738.6
phisica quā vtilitatē sumat ab auibus.5.3
phison fluuius.806.22
phlegia auis.110.29
phleos plantæ vsus.623.18
phloinæ vestes quæ.623.16
phlus phlanta.623.18
phocarum insulæ.313.57
phœbeius ales 662.13. 688. 26. 704. 4. quis apud Silium Italicum. 723. 52. oscen.688. 26. quid apud Ausonium. 723.52
phœnix.7.30.662.33. æquiuoca. 818.3. ætas.706.12.826.50.831. 35. ænigma.828.11.amor in parentes 827.22 an vnquam uisus. 828. 40. an vnicus sit.817. 8. assimilat ei Lauram suam petrarcha.820.25.Christi typum prę se fert.830.30.corporis affectus. 826. 19.descriptio 834.30.dicitur solis ales 829.22.cerebrum quale.831.48.emblematā.832.9.etymon.819.17.fabulosam autē esse.817.53.forma.819.35 834.30.funus.830.21.hieroglyphica 829. 36. 835.40.historia ex Tacito 817.25.Locus.820.52.834.49.medicamis 831.45.mors voluntaria 824. 12.moralia.830.15.mystica.829.14. nidus.817.34.822.38.835 9.ignis uocatur à Statio. 823. 26. quomodo & vbi incendatur.823. 33. nonnulli semendam esse credunt.833.7.prodigia 828.33.prouerbia.831.30.qui ita dictus829. 41. quomodo præparet se ad mortem.830.20.quandoque in Ægypto apparuit.817.36.sepulcrū.823.30 Sexu carere creditur.828.9.symbola. 832.9.synonima 819.17.834.12.Veneri sacrū quidam faciunt. 829. 28. vbi nascitur.821.4.ex verme 824.17 830. 41. vbi nidulari credatur.823. 13.Victus 821.16.viuax est.661.40. volatus 821.57.vox et cātus.826.30
phœnix astrū 818.3.elixir. 819. 3. filius Agenoris.818.53. Amyntoris.618. 48.fluuius 818.10.11 herba 818.15 20.22 cinctura genus.818.57. collyrium Apolonij. 819.6. emplastrum. 819.9.equus. 818. 40. populus 818. 54 .hyeroglyphicorum inuentor. 70. 44.mons.818.13. musicū instrumentum 818. 57.inter insignia Romani imperij.594.30.pedagogus Achillis. 818.44.poetæ nomen 818.51
Phœnicea Plinij.818.17.Syriæ regio.818 53
Phœniceus color.819.17
Phœnicopteros.205.12.cū apparari iussit Heliogabal9.655.1.p insigni.594.38
phrigum insignia.83.3
phrynolochus auis.377.30
phiropheron quid.130.58
phylli fabula.269.18
pica.384.35.662.15.705.18. 766. 42. 775.35.776.50.57.historia generalis 775.13.æditua cur dicta.778.12.aliæ syluestres,aliæ vrbanæ.777.40.ab Alcone & Vlula infestatur.781.2.an caluescat bis in anno. 781. 12. Atticis quid.777.3.augurium eius deridetur. 15.45. auguria alia. 781. 40. auis est omniuora.776.11.buccinatorū cantus exprimit.779.22. capiendi ratio 781. 18. à cancro occisa. 780. 25. carnis vsus. 783. 9. cordis facultas. 783. 31.corporis affectus.781.6.cur ita dicta Argo nauis. 776.34. denominata.781.24.dissidet cum Aquila.760 48.æquiuoca.775.25 fabulæ.783.44 fellis vsus.783.25.forma et descriptio 784.37.genus & differentia.784.30. 777.28. hieroglyphica. 781. 50. humanum sermonem discit.778.20.ignaua. 695. 48. imperfectos & cæcos parit pullos.738.44. ingenium. 778. 16.779.13.Linguā idoneam habet ad formandū sermonē.797.1.Locus.779 55.Loquacitas.650.18.ab ea medicamenta sumpta.783.8. morbum quem sæpe patitur. 776. 9. Motus. 780. 3

ab eo prouerbium.780.4.nidus. 780. 28. oculis prosunt quocunque modo sumpta.783.20.Oeconomiæ magistra 2.34.eius oua picta sunt.738. 26.coruina vsus.783.26. palpitationi cordis medetur.5.11.perperam Picumnus dicta.775.32.poetria.649.39.præsagia. 781. 47. prouerbia. 782. 26. pugnat cum Aquila.781.1. in pullos benigna 223.47.quot edat.880. 14. quomodo capiatur 762. 10. sunt è Coruino genere. 775. 19. sympathia & antipathia.780.55 synonima.776. 43. temperies.783.9.in mysterijs Bacchi eius vsus.782.30.varia animalia imitatur 779.4.victus 780 10.vnde dicta.775 6 volatus 779.55.vox 778. 16. vsus in cibis 783.36

Pica Bressilica.33.657.37 forma & descriptio 801 42.genus & differentiæ. 801.18.icon.802 803.rostrum mirabile.8 1.49 synonima 801.26.victus 803 52

Pica caua.384.56

Pica caudata.777. 35. 784. 16. Locus. 778,9.pullorum cibus.880.18. nidus admirandus.879.50

pica cinerea 775.41

pica clamosa.389.28

Pica glandaria 758 54. 638. 17. 855. descriptio seu forma.790.3.digiti 638 18.inimicitia cum noctua.549.47

Pica Græca.384.54.775.39

Pica Grisea 385.15.775.40

Pica Indica icon 786.787

pica marina 775.36.41. 44. eius descriptio 792.16 figura.794

pica persica descriptio.793.36 icon.795

pica syluestris.756.54.eam interdum iugulat Lanius 388. 5.cur varia nuncupata.777.43

pica truridens quæ.384.54

pica varia.784 24. 801. 39 eius historia.784.20 icon.785.cur Plinio ita dicta 777.46.synonima.784.22

pica vrbana quæ.

pica hasta dicitur Belgis & Italis 776. 30 morbum significat.775.39.virum 781.26

picare dicuntur mulieres grauidæ. 775. 48

picarius.845.37.pici genus.775.48

picatio morbus.776.4.26

picati qui 775.47

picifer.782.26

picea arbor quæ. 130. 55. falsò laricem dici.131.2

picenses vnde dicti.840.44.eorum regio. 840.45

picris herba.324 38

picrochola auis quando aquam portendat.11.23

picumnus.775.22.836.30

picus auis 745.21. 845. 37. admiranda eius 842.40.æquiuoca.835. 50.antipathia.842.40anguria.840.30auda cur rigida & duriuscula. 839. 7. differentia.837.19.digiti pedum.838 57.839.4.duo genera præter Aristotelica.837.17 fabulosa. 842. 20 facultas.842.4 Festus inter præpetes & quandoque inter oscines reponit. 840. 32.forma & descriptio 837. 54. genus & differentia.837.15. gressus & incessus. 840. 3. ingenium 840. 22. à latinis cultus.841. 28 lingua. 838. 1 anatome luaing & figura 838.30. Locus.839.14 .cur Marti sacer.841. 21.Mauortius dictus 837.4. mirabiliter tertio ictu nucleū rumpit.839.25 moralia.841.41.mystica 841.20. negatur in agro Tridentino 839 16.nidi artificium.839. 48.cum in oleis construit.839.44.Oculi vis in medicina. 842.10.præsagia.841.17.pluuiæ auis dictus. 10. 30. principalis in augurijs erat.840.38.qui Græcè dicti.601.37. quomodo arbores scādant.840.13. Romulum & Remum nutriuit.6. 27 rostri facultas.842.12 an à rostro dictus 836.57 synonima.836. 36.tria genera sunt secundum Aristotelem 837. 25.victus.839.20. vlmū tundit 840. 56.vnde dictus.836.50.vsus in cibis. 842.vermem amat 45.38 cum Psittacis confundit Plinius.638.20

picus arbores cauans 836.56

picus arborarius Plinij 836.56

picus Aueruiensis.851.53

picus cinereus.839.1.853.7.eius icon 853.26

picis congener.863.23.icon.863

picus ferronius.540.34.furnonius.35

picus linguosus.837.26

picus luteus cyanopos Persicus. 850. 30 icon.851

picus Maij.853.8

Picus marinus 845.22.26.837.20

picus maximus totus niger.840.35.843. 33 confunditur cum Pyrrhocorace. 769.7.forma 845.3.genus & differentia. 843. 38.non degit in Italia. 839. 14.icon 844 synonima 843.26

pici maximi Bellonij historia.850.45

picus muralis.839. 2. 856. 29. historia. 851.47.forma & descriptio.852.43. icon.852.synonima.851.48 Volatus, vox,nidus.852.47

picus nidum suspendens.839. 2. eius historia.854.25. de eo propria opinio. 855.22.antipathia.859. 10. anguria. 861.13.capiendi ratio. 861. 45.caro delicata.861.34.denominata 860.50 fabulosa.861.39.forma & descripsio 856.32.genus & differentia.856.22. ingenium 860.44.icon. 857 858. inter oscines & præpetes aues numeratur.861.14. Locus. 858. 43. medica facultas 861.29.mores.859.29 nidus 859 17.præsagia 861. 23.synonima. 854.30.victus.859.3.vox. 858. 50. vsus 861.31

Picus niger.838.13

picus paruus cæruleus.853.12

Picus syluestris.837.20

picus tocciolus.837.29

Picus varius maior. 758. 31. 845.24 854.58.40.æquiuoca.845.18. forma & descriptio 846.3.genus & differentia.845.44.icon.846.Synonima.845 33

picus varius minor.845.40.historia 845 18.dorsum.847.23.per omnia simillimus maiori. 847. 20. icon. 847. 27. 855.6.856.28

Picus viridis.845.48. 848. 11. nostratis historia 848. 2. æquiuoca. 848.8. genus & differen.848.40 icon 849. medica facultas.850.23. ossiū usus 850. 23 præsagia.850.15. cum Merope confunditur.848. 9. forma & descriptio 850.3.synonima.848.31.volatus 850.15

Pici viridis maioris historia.850.45

picus Iupiter dictus.836 27

Picus Rex latinorum.836.17. equorum domitor.836.23.cur in auem mutatus 836.19.840.29

Picosum non viscosum legendum apud Cardanum.837.40

icutus auis quæ.837.42

Pierides in Picas mutatæ.783.44

Pietas quarundam auium erga suum genus.6.9

Pizolare quid Petrarcha.778. 17

Pileus intersutus 41.25

ad Pilos euellendos.556.24.557.9

Pindarus Aquila dici voluit.53.10.763 54

Pingalion.561.58

Pinguedines auium multos morbos sanant 5.13

Pipare est vox Accipitris.288.27

Piperis maximus vsus apud Bressilienses. 803. 54. eo victitat Pica Bressilica. 803.53

Piperinora auis.831 31

Pipini frater cur Gryphus dictus.600.10

Pipio calens quando Accipitri dandus. 317.20

Pipo.845.33

Pipra auis.705.17.845.33

Piscium Aquila.187.48.eis Aquilonaris Aquila delectatur.34.51.in numismate Agrigentinorum 161.12. quando magis vel minus nascant.695.7

Piscator quæ auis 210.10

Piscosa quæ auis Cardano.837.57

Pisinoe.629.18

Pisonum familia.89.38

Pistacea fructus.635.7.14

Pithagoras in Aegyptū profectus.70.53

Pittacus.652.32

P.Pinesij Tetrici numismata.136.32

Pix.759.101

Planare quid.398.18

Planura.209.41

Plagiarij Harpyis comparati.619. 49

planga

Planga.209 41
Plangus.209 48
plantas in armis ferre est nobilissimum. 180.31.diuersæ in diuersis numismatibus. 165.51. quarundam inuentio auibus ascripta.5.16
planta spicata.633.4
Plansuta.209.49
platastaches 687.3
platanus in Lauro nata. 3.9.eius fronde cur Ciconia nido imponat. 549. 55 Vespertilioni aduersa est 580.35
Platea auis.835.56
plato cur quandoque digrediatur.88. 25
M.Pletorii Cestiani numismata.130.16
Plinius emēdatus.284.17.400.27. 582 46.error.363.17. 400. 23. 40. 412. 43.518.43.520.20.528.26.854.54 855. 32.ab Aristotele dissentit. 835. 27. explicatus.408.56.770. 45. eius ardo refutatus.7.30.109.4
Ploides aues.621.35
Ploro.539.26
Ploratus lugentiū Vlula dicitur. 541.41
Pluma mysticè quid.63.35.657. 15
Plumarii qui 657 11
Plumarium opus apud Hebræos quid. 657.15.egregium.3. 31 eius textura qualis 657.36. eam exercent Indi. 3. 25.655.38.eo tēpla & idola sua exornant. 656. 32.multa Cortesio donata ab eorum principibus.656.37
Plutarchus correctus.712.7
pluuia auis. 784. 26. cur sic dicta. 781. 49
pluuiam qua aues portendant. 11. 11. eius præsagium.9.10.10.7.25.39.47 53.12.16 424.15.556.14.725.15. 716 50.763.42.841.17
pluuialis auis.816.27
pnix.561.57.562.4
poculum ex vngue Gryphis.604.19.15. ex unguibus Aucha auis.604.9
pocula Cantharia.629. 16. Oöscyphia 629.16
poetas Persius vocat Coruos.692 46. quam vtilitatem accipiant ex numismatum cognitione.166.40.ex auibus 2.15
poetria dicuntur Pica.692.46.775.7
ad Podagram.407.37.261.46.596.4
podarge 612.17.613.4
pœna auis.588.26.595.23
pœnitentem denotat Accipiter. 327. 14
polimitarii.657.11
polimitarium opus quid.657.7.15
politecnus in Pelicanum.197. 20
pollux correctus.652.31
pollex quibus militibus amputetur.138. 32
poloniæ regis arma.97.13.610.2
polus Antarticus 13. 12. Aquilonaris 13.10.Arcticus.13.11
polycrates tyrannus.559.10
polypus Aquilam in mare detraxit & interfecit.42.3
Pomeraniæ ducum arma.181.40
Pomona Dea.515.4
Pompeius Aldrouandus.218.13
Pompei exitii signum.60.51.acies tredecim Aquilis constituta.84.28.nummus 158.47.161.52
pomponiæ gentis numismata.161. 47
Pontifex maximus Clemēs Tertius.204. 21.quartus.98.36.Pius IIII. 101.4. Honorius Secundus. 103. 15. Sixtus V. 656. 18. Stephanus Nonus. 105. 49. Vrbanus Secundus & Tertius. 101.37
pontificiæ claues.180.24
ponti & terræ filia.612.1
pontius cur Coruus dictus.709.5
Populum gentilem Columba signat.718. 37
porcus piscis.280.10
porphirio auis.776.52.pudicitia. 6.4
porphirii impia opinio.714.9
porticus Eleutherii Iouis ubi.155.6
portus duorum Coruorum.710.8
potentia perniciosæ typus.72.16
præcones ferales.254.17
præcoquum quid.423.14
præcox quid.423.14
prædiū in phrygia Aquila dictum.23.13
prædo Accipiter dictus.291.31
prædicator doctus Coruus est.722.50
præpetes aues.12.49
de præsagiis auiū cur auctor agat.9.5.quibus prosint.9.12.eorum causa.9. 32
præsagitura hieroglyphicum.365. 4
præsidium cur Gryphus icon sit.608.45
priamo victoriam portēdit Aquila.62.38
primipili munus.84.4
primula ueris.423.20
principes an possint concedere arma sua & cum quibus conditionibus. 91. 16. in armis regios mores obseruāt.92. 25 arma non concedunt cū alterius præiuditio.91.22.Harpyis cōparati.620. 7
princeps Bisignanus.486.26
principis boni typus.203.10
principum Rauennæ ex familia Polentorum insigne.98.32
principis de Scalea Io: Baptistæ spinelli insigne.97.38
Priuati non debent gestare nobilium insignia. 91. 1. quomodo dignoscantur ab ingenuis.91.4
proca infans à Strigibus infestata. 565. 50
procrastinatores cur Corui dicti.693.23
proditoris signum Coruus. 725. 51. esse puniendum.725.54
prodigi Harpyis comparati.613.55
prometheus Astrologiæ inuentor.76. 26 eius cor sine hepar comedens Aquila quid denotet.75.4. eum cur Iupiter liberarit. 76. 41. eius fabula. 76. 18. eius herba.21.49. iecur ab Aquila deuoratur.22.35
promontorium Mineruæ.625.46
pronunciatio ueterū à nřa diuersa.167.25
proserpinæ effigies cum teda accēsa.130. 48.raptus fabula.519.20. Vespertilio ei sacer.571.44.577.7
prouerbia ab auibus petuntur.5.5
prudentiam viribus præstare.554.56
pruna agrestia.423.41
pruna cur vocata mala Cuculi.423. 44. omne genus brabyla dicitur apud Siculos.423.49
prunus.423.8. eius guttis sanatur Accipiter.320.28
psalmos Hebræos manuscriptos ab impressis diuersos esse.718.47
psaphon Lybiæ rex.660.26
psarorum genus.762.33
pseudolabyrinthus Cretæ.578.5
psilotrum.582.39.582.45
psittace vrbs 635.6
psittacus.852.57.æquiuoca.635.1. affectus corporis. 654. 9. agnoscit si quis venenum in domum importet. 649. 27. amicitia eius cum homine. 853. 41.cum lupo 657.48. amor in pueros. 650.28.an adulator.650.47. an bellus,an deformis dicendus. 638. 25. ci amicus est Turtur.653 50. amygdalas comedit.639 14. ab aqua offenditur.654.13.articulata eloquitur. 648 26.ascensus & scansio qualis.665 20 eius aspera arteria prona & sepina. 644.58.650. 14. capitis anatome. 638.43.vsque 642 644. capitis sceletos.642. 55. castitatis coniugalis obseruator.652.52.cibus.665.9. ab eius esu abstinent Indi. 634. 38. cicures quo cibo pascantur 652.19. colore distincti. 636.37. columbis amici 652. 50.copia & diuersitas vbi 636. 10. cranii anatome 644.cur hic tardè volent. 647. 23.cur Picus quandoque vocetur.635.25. cur rostrum habeat aduncum.637.43. denominata 654. 20.descriptio.637.3. differentia 636. 3.penes ingenii docilitatem. 636. 50. penes magnitudinem. 636.20. dicendi tarditas vt castigetur. 648. 33. ebrius fit 651.27.pro eloquētia positus 660.16. in eum eroticum carmē.662 40.fœmina rarò humanum sermonem reddunt.651.44. fœminæ virides stolidiores.651.37.in ferreis caueis antiquitus seruabantur.655:19.28.fœcundi sunt.652.50.cum Gallinis rusticis & merulis in publicis ornatibus ponebantur.655.8.genera 683. gesticulator est & risum mouet.651.24. historia in genere. 634. 26. ad humanæ naturæ similitudinem accedit 648. 5. icon expressa in tabula antiqua. 655. 9. indoles ad exprimendam vocem humanā.647.45 ingenii inditia.650. 16.instrumenta ei natura ad loquendum apta dedit.639. 8. in Insula Badam tria genera sunt. 651. 37. inter aues ingenia et sagacitate præstat. 649 58.ad interrogata respondentis elegās historia.

historia. 649.16 libido ex visa puella. 650.40.linguæ figura.650.11.Locus. 646.27.maximè docilis est.650.56.in maximo pretio apud Romanos fuit. 655.15.Mercurio sacer est.651.43. eos mire fugitandi ratio. 634. 47. in mortem eius epitaphiū 660. 47.661. 52.more hominis affectibus tangitur. 650.22.morum in eis diuersitas. 651. 35.mores & ingenium, 648.3.munditiés. 650. 28.nidificatio.652.36.nidi artificium.652.40. vor dicti 636.46. Oua.652.55.665.17.partium descriptio 638.2.ex pennis Indi multa conficiūt.655.36·eis philautia inest.650. 25.cur humanum sermonem imitari possint. 642.17. potandi modus. 652. 26.potus.652.25. prouerbia 660. 3. qui clamosiores & mordaciores.651. 37.qui & quando in Europam portati.678. 10, qui ad doctrinam aptiores & memoria tenacis 651. 35.quibus auibus similes.8.27.in quibus ab alijs differant. 638, 50. quidam dociles. 636.51.quidā indociles 636.53.quidam vnicam vocem naturalem habētes 636.53.quo calo gaudent.646.47 eorum regio.646. 57. repunt potiùs quam volant.647.32.rostrū cur aduncum 639.28.rostrum inferius. 641.8 rostri pars superior cur mobilis sit. 639. 35.rostrum instrumentum chirurgicum significat. 634.33 saginati. 634.45 scansilis est.639. 24: sceletos 643.semen Psittaci quid 634. 32.senex indocilis est.660.8. negligit ferulam.660. 3. sermonem humanum exprimit. 639. 6.sex digitos in pedibus habentes vbi.638.6.solus rostrum infernè apertum habet.702.14. simplicitas.651.48.superius rostrum mouet,645.15 sympathia 653.36.synonima.635. 9. tribus digitis & mutus vbi.638.8.vbi viles.647.7. ventri deditus nuncupatus. 652. 30. veter m quis.637.7.victus. 651. 54. volatus. 647.12. vox.647.36 47.57. vsus in cibo.634.37.in externis.655.7

Psittaci albi.636.40.47.690.45. cristatus.667 668

psittaci abbom & ferè muti.647.47

psittacus Bohemicus.683, 16. Bresilicus 683.15

psitta.i cærulei.636.45

psittaci canentes suauiter. 636.34

psittaci cinerei.636.45.historia.675.25. 676

psittacus cauda prælonga.636.32

psittacus cyanocroceus.665.39

psittacus erytrochlorus cristatus. 682, 5 macrourus.678.50.681

psittacus erytroleucus.675.46.677

psittacus Germanicus.756.50

psittacus Leucophæus.670.50.673. vbi 636.49

psittacus magnus.636.25,cand.66.349

psittacus magna cauda.636.29

psittaci magnitudine Columbæ.636. 27. Hirundinis.636.29.Passeris.636.28 Turdi.636.28

psittacus maximus. 665. 28. 46. cyanocroceus.665 35

Psittaci mediocres ex rubro variegati. 636.50

psittacus minor macrouros totus viridis. 678.30

psittacus minor viridis.680

psittaci minusculi.636 37

psittaci muti.636.56

psittaci nigri.636.48

psittacus non minor Passere.683.27

psittaci parui 636.26

psittacus τριχιλορυγχος. 670.671

psittaci purpurei.636.44

psittaci prassini 636.44

psittaci pusilli prolixa cauda virides.636 50

psittaci rubri. 636. 42. rostro luteo vbi 636.46

psittaci scutulati.636.44

psittacus torque miniaceo.679

psittacus torquatus macrourus.678

psittaci versicolores.636.43.& inde

psittacus versiculor siue erythrocyanos 674.675

psittacus viridis.635.15.vbi.636.48

psittacus viridis superna alarum costa rubra.668.23.669.

psittacus viridis melanorinchus. 670. 672

psittacus viridis torque miniaceo. 637. 10.torque rubro 651.39

psittacus herba.654.21.635.13

psittacea fructus.635.6

psittacenus.635.7

psittacena regio.635.11

psittaceus.635.6

pterygoidia ossa in homine quæ. 640. 52

pteris.687.30

ptolomæorum Aegypti numismata. 129. 44

ptolomæus Soter ab Aquila nutritus. 48. 30

ptynge.284.19

ptynx 504.32. 505, 6. vnde dicta.505. 38

puer Corui facie.733.58

puer vt abstemius vini redditur. 554.50

Pugillares Accipitres qui.337.37

pulices ne gignantur quid faciant Cuculi 424 57.425.14

pullana quid.393.48

pullorum Aquilæ institutio ad venatum Leporum apud Indos.32.36

pulli Coruorum qui sint.721.22

pullorum fur. vide fur pullorum

pullariorum altercatio.711.6

pullarius miro modo perijt.711.14

pulmonaria.405.3.708.7

pulpare quibus proprium,142. 49. 333:

pulucratrices quæ aues.47.56

purga quid.454.1

purgatorij pœnis addictæ animæ.733.47.

punica malo nō insidet Miluus.403.15.

pygardos capra.105.4.207.10

pygargi æquiuoca. 105.4. impietas in filios.71.46.educatio.107.15.etymum 105.11.forma & descriptio 105. 36. 109.4.hieroglyphica.107.40. Locus. 107.1.109.25. pugna cum Subbuteone.109.18.quartus ei inter Aquilas locus tribuitur. 109.37. quæ loca appetat.28. 21. quomodo distinguatur à Chrysaeto. 124.28. Synonima. 105. 19.venatus.207.30.108.56

pygargi species apud Bellonium.106.17

pygargus secundus & tertius.108.1

pygmæi 533.53.gigantes 588.29

pyra in qua cadauer cremabatur.132.18 137.19

pyrithous Maluetius.101.8

pyrrhonis Heliensis de animalium generatione opinio.824.7

pyrrhocorax.688.13.689.13. 708. 20. 766 55.767.27.843.32.panē amat. 45.38. vt differat à Coracia. 767. 5. 769. 25. forma & descriptio. 770. 2. genus & differentia. 769. 18. ingenium.770.21.Locus.770. 13. cum Pico maximo confunditur 769.7.præsagium.770.rostrum 767.6.synonima 769.11.victus 770.30.vox 770. 21.

pyrrhus rex Aquila dictus. 52. 58. eius mortis præsagium 555.24.numismata 128.41.129.43.131.18

pyrrhus tertius Maluetius Marchio & Senator.101.28

pyrus Syluestris.269.58.270.1

Q

QVæstiones iocosæ Gryphi dictæ.600.13.definitio 600 26

Quæstiones ænigmaticæ quæ 600.30.pocillatoriæ.600.33

Quandros lapis reperitur in cerebro Vulturis.259.57

Quartodecimanorum insigne.86.54

Quercus glandifera.20.21

R

RAdij & cubiti excessus.743 44

Radij tortuosi cur fulguri ascripti.156.22

Radix Corui.708.20

Ramales.302.14

Ramarij.302.14

Rampa qui morbus.323.21

Ramphastos. 657. 37. 801. 29. anis ei congener.804.6

Ramphon Kiranidi 801.31

Rana piscatricis astutia 334.51

Ranunculus

Ranunculus polyanthemon.743.14
Ranunculi species.708.1
Ranunculi viridis facultas.585.25
Rapa quando seritur.781.9
Ragarius.253.1
Rapere quid.250.34
Rapacium auium historiam à Vulture est exorsus Bellonius.235.30. similitudo inter se confusionem paric.394.48. nidos in altissimis rupibus construunt.808.26.earum in volando diuersitas.434.35
Rapinarum typus.619.17
Rastra.179.46
Raua vnde dicta.688.52
Raymunda familia insigne.98.15
Reboatum Aquilarum timēt aues.333.34
Recentiorum ordo de Aquilarum generibus refutatus.109.10
Reclamatorum significat scapum pinnatum.472.17
Regalbula auis circa Bononiam.855.24
Regaliolus ramusculum laureum Pompeiana curia inferens.861.17
Regaliolus Suetonij qua.861.18.à R gulo dictus 861.21
Regulus.223.38.vnde dictus.861.12
Religio euellendi signa in locis fuit.149.33
Reminisci solius est hominis.31.11
Remores aues.13.47
Repagula.179.42
Repetatrix.869.45
Reptile alatum.571.51
Resupinè ascendere quid.840 17
Retis genus quod Pianatum dicitur.262 14
Retis piscatorij genus.600 16
Reuocatorium instrumentum.305.37
Rex auium qua auis.861.20
Rex alitum orientis.635.40
Regem Aquila denotat 71.1
Reges Marmin vt animæ immortalitatem credant.809.20.cur Mahumetani facti.809.25
Regis Philippi Hispaniæ insigne.106.33
Regis pij hieroglyphicum.71.36
Regum priscorum Apuliæ insigne.98.3
Regina insulæ floridæ induta opere plumario.657.48.659
Regia potestas pluribus cōmissa fuit causa multorum malorum.72.3
Reguli auis magnanimitas.2.18.pluuiam quanda portendat.11.19
Regulus auguriorum obseruator captus.15.47
Rhamnum cur nido imponat Miluus.400.31.eo sibi medetur.5.20
Rhea Struthio dicatus.589.15
Rhetorica quā vtilitatem ab auibus percipiat.2.14
Rhinoceros auis 266.18. caput.804.32, rostrum 805. cur ita dicta. 804.10. vbi interfecta.804.30.rostri forma.804.35
Rhombum quo referas Turbo.864.53
Rhomphæa.572.14
Rhopterum quid.687.52.742.18
Rhyntace auis.817.45.806.33.835.1. historia.816.23. non esse Manucodiatam.816.34.nō esse Phœnicē 834.44
Ricia familia Neapol.insigne.104.40.
Rigcius auis.855.24
Rindace.816.26
Ringtalus Anglorum.373.25
Riparia aues qua.430.56.871.56
Riphæi montes 605.44
de Robore familia insigne.100.1.15
Robori secus quę auis Gaza.836.46
Rouerella familia viri illustres.103.40. origo & insignia.103.33
Rodulphus Isolanus Comes & Senator.678.52
Roma numisma.163.5
Romanus ales qua auis.17.40
Romanorum clypeus.172.58. cur magni fecerint Vultures.156.16. imaginibus vtebantur pro insignibus.89.26.nobiles vt cognoscebantur.89.33. falsa persuasio de immortalitate animarum Imperatorum.56.28
Romuli & Remi augurium.255.52. vt nutriti.6.27
Roris generatio.808.26.eo non viuere Manucodiatas.808.30. eo victitare creditur Phœnix.822.20
Rosa in armis est quid nobile.180.31.cāntharos necat.152.26
Rosomacha Sclauis quid.236.43
Rostrum serratum minus propriè dicitur dentatum.24.40.
Rota quatuor radijs distincta metaphoricè dicitur Iynx.867.46
Rauecula tempestatis nuncia.11.21
Rubetarius Accipiter.283.23.344.4.363.57. 77.30
de Rubo apologus.584.19
Rubigalia festa quando fierent 185.17
Ruc auis maxima.603.41.imago.610.40
Rugerij arma.181.10.clypeus.87.1.174 48

S

Abellorum origo.168.33
Sacri Accipitris historia.378.20
Sacer maior.468.2
Sacerdotē malum Coruus signat.710.15
Sacerdotes pterophori.596.53
Sacre quid.281.46
Sagittarij venatores qui 333.50
Sai oppidum.278.34
Sales.426.11
Sal ammoniacus Aquila dictus.21.20
Salamon docuit dæmones fugare.715.1
Salij duodecim.92.45.Martij sacri.172.26
Salix amica Accipitri.296.4
Salputa.580.40
Saltationis genus 503.30.506.11 503.23.533.16.quæ auis faciat 518.47
Saluatoris nostri miseratio significata per vulturem.264 38
Saluia amica Accipitri.296.4
Samena nauigij genus.559.5
Samnitum fuga.711.42.religio.711.20
Sancti cur Aquilis cōparati.67.31.Phœnici.831.13.eorum intelligentiā Aquila denotat.65.23.repuerascunt assumpto immortali corpore.68.39
Sandane pilarius.885.6
Sanguis an ab hepate,an à corde.330.5 per Aquilam indicatus.71.19 laicum Aquila.35.35. est animæ vehic 329.52.ex eo volunt gigni Phœn 824.26.fiaceri tenuis & calidi ctus.51.15
Sanguinarij Vultures qui.250.42
Sanitatis conseruat pes vulturis 248.17
Sanqualis.223,16.21.an inter Aquilas 210.20.anguris facem.254.45
Sansonis ænigma.690.45
Saperda Athenæo.687.3
Sapientes mundi Noctuę comparati.553 8.554.1
Sardonia herba 708.2
Sationis modum docuerunt aues.3.6
Satyrorum aures.554.19
Satyri syluestres.688,31
Satyria auis.688.36
Satyrion autumnale.361 13
Saxa pro ancoris in vsu fuisse.—1.36
Saxum insigne Scotharum quod.559.16
Sbarra.179.41
eā Scabiem.518.26
Scandulaca.869.45
Scapula processus.708.31
Scapus alatus quid sit.411.10
Scapus in botro quid.688.3
Scapus pennatus.470.16.vsus apud Accipitrarios.305.58
Scarabei odium cum Aquila.45.21.apologus.78.46.Aquilam prosequi audet.252.11.quā Aquila vlcis.78.54
Sceptrum cur Ioui attributum.154.48
Sceptris regū exprimi solet Aquila.82.3
Scæuola clypeus.175.20
Schwvifortj oppidi arma.181.8
Scientia omnes vtilitatem habent ab Ornithologia.6.45
Scipionis audacia.711.40
Scipio eburneus supra Aquilam.82.14.
Scolæ militares qua.173.17
Scorpionibus inimicissimi sunt Accipitres.295.16.prouerbium 749.30
Scops.500.53.501.4.503.52.518.52.539.23.æquiuoca.530.22.antipathia 553.47.auis est nocturna.758.27.vita.531.58.denominata.553.55.descriptio.551.45.duplex.531.30.est cornuta auis.550.15.generatio.533.40.genus & differentiæ.531.19.Græcorum.506.25.historia.530.10.ingenium.533.34.minimę quę sint.546 7.non esse

7. non esse Asionem. 520. 25. non vti voce articulata. 533. 20. Peregrines sunt. 533. 9. synonima. 530. 40. Vox. 535. 8. vocales. 531. 40. vsus in cibo. 534. 3
Scops piscis. 530. 23
Scops saltationis genus. 506. 34. 530. 27. 533. 26
Scopi typus significatus per Vulturem. 264. 50
Scriptor inelegans Coruo comparatus. 692. 45
Scrupi qui dicti. 600. 20
Scurra auis. 767. 27. 759. 31
in Scutis cur imagines animalium insculpantur. 93. 54. eorum differentiæ. 170. 39. 92. 34. ex corio elephantis. 170. 48. coronis ornata. 175. 30. Gallicana. 172. 53. grandia quorum fuerint. 172. 46. parua quæ. 170. 55. quale præferendum. 176. 50. quid sit. 85. 50. 170. 13. sunt equitum. 86. 4
Scutariorum armatura. 173. 10
Scutulum castellum. 411. 55
Scylla in auem. 96. 28. in piscem. 196. 46
Scyphus. 775. 25
Scythicæ auis historia. 233. 1
Seditiosi Vulturibus comparati. 257. 40
Segetia Dea. 515. 6
Seleucides aues. 621. 35. 629. 1. aquinocatio. 629. 10. forma. 629. 34. Locustas necant. 3. 14. Locus, victus, natura 629. 44. moralia. 630. 3. synonima. 629. 23. symbolum. 630. 14
Seleucis pro calciamento. 629. 14. pro poculo. 629. 15
Semen maximum. 505. 42
Semenda auis Phœnix credita. 817. 46. de rostro mendacium. 817. 50. cranij descriptio. 833. 3
Semiasiur Tardini, & Bellonij. 339. 8
Semicapra. 688. 30
Semidei. 688. 29
Semimus. 572. 23. 58
Semiramis ab auibus nutrita. 6. 26
Semij. 467. 57
Semperasiones. 531. 32
Semproniæ gentis numisma. 143. 19
Senex cur barba dicatur Italis. 539. 19
ex Senibus iuuenes quomodo nos reddidit Deus. 68. 28
Senex maximè. 505. 41
Senes nasti Vulturij dicti. 739. 45
Sepeliendi amor in Accipitre & Hirundine. 6. 9
Septimij Albinij numisma. 146. 19
L. Septimij Seueri numismata. 134. 15. 146. 30
Sepulcra animata quæ. 238. 53. antiquissima suauissimos odores efflantia. 132. 39. eorum apud antiquos honos. 608. 29. cis Gryphum figuræ apponebantur. 608. 25. regum, consulum, Imperatorum Romanorum in campo Martio erant. 133. 9. eorum violator Vespertilio dicitur. 581. 27
Serapidis herba. 364. 45
Serenitatis prognosticum quoddam. 581. 37. 517. 40. eam quando Cornix prædicit. 746. 28. quando Coruus. 757. 38. quando Grues. 10. 33. inoctua quando 556. 25. eius & pestis signa. 405. 20.
Sergij Galbæ numisma. 141. 44
Serinus auis. 308. 5
Seris auis Gallis quæ. 624. 4
Sermones impliciti & nodosi. 600. 30
Serpenti comparatus Christus. 67. 42. ei inimicissimus est Accipiter. 295. 15. pro insignibus vbi. 594. 30. insidiosus est 40. 45. ei maximè inimica est Aquila. 66. 37. ad eius morsus. 260. 16. 50. apud Oscos populos abundat. 326. 37. cum auiditate eo vescitur Aquila. 34. 78. 44. 9. Senectam exuit. 46. 25. æneus Christi typus. 66. 46
Serpens sacer. 467. 23
Serta ex Sirenum pennis. 625. 31
Seruij error. 279. 4. 873. 2. eius dubitatio de Corui præsagio. 717. 10
Seruus inelegans Coruo comparatus. 692. 44
Sesamoides paruum. 743. 37
Seseli Creticum. 254. 21
Seueri numisma. 138. 38. 176. 30
Seueri Alexandri numisma. 157. 51
Sibaritarum nummus. 558. 32
Sibertus Austriacus. 204. 17. tertius. 204. 21
Sica. 775. 29
Siciliæ regni insigne. 104. 46
Siclus. 167. 44
Side amata à patre. 407. 46. dicitur malum Punicum ibidem
Signeæ familiæ Comitum insigne. 96. 52
Signa in cohortibus ab Aquilis erant distincta. 148. 50
Signa cuiusque quæ. 151. 22. fixa & non fixa. 151. 16. Legionis Aquila dictum. 23. 25. militaria in multis numismatibus. 147. 1. eorum origo. 148. 5. vsus quando incœpit. 151. 1. multa apud Romanos in militia erant. 85. 7. muta & vocalia quæ. 83. 25. nouem erant in legione perfecta. 149. 26. omnia ex argento olim fuisse. 82. 28. Romanorum qualia. 83. 24. seruabantur in templo religionis causa. 82. 40
Silicernium quid. 402. 1
Silesiæ prouinciæ insigne. 98. 6
Simeonis Bulgarorum ducis & Lagapenis Imp. dissidij indicium. 62. 27
Simiam Cornix miratur. 739. 19. ebrietas 651. 31. gesticulatione gaudet. 639. 4. ad humana natura similitudinem accedit. 748. 4
Simij cur sic dicti. 600. 7
in Simulatores dictum Pythagoræ. 782. 20
Sinapus Aethiopiæ rex 616. 44
Sirenum æquinoca 623. 56. allegorica. 627. 54. cantus & rapacitas. 625. 55. cur Acheloides dictæ. 625. 26. cur tres dicerentur esse. 628. 7. denominata. 626. 33. emblemata. 628. 43. forma & descriptio 624. 38. hyeroglyphica. 627. 23. locus. 625. 37. moralia. 626. 51. cũ Musis de cantus harmonia decertarint. 625. 30. nomen & etimon. 624. 20. ortus. 625. 12. prouerbia 627. 40. quot fuerint. 625. 12. symbola. 628. 57
Sirenum saxa. 626. 35
Siren auicula. 624. 2. tunica. 624. 15. insectum 624. 8. 10. 14
Sirenei Scopuli 626. 47
Sirenusæ insulæ. 626. 34
Siseris Cretici semine Vultures delectantur. 252. 46
Siris hyeroglyphicum. 725. 15
Sitta auis. 733. 18. 856. 29. 839. 1. æquinoca. 852. 54. antipathia. 854. 20. cũ Aquila. 45. 13. 854. 20. 50. cum Coruo. 854. 50. forma & descriptio generatio. 854. 15. genus & differentia. 855. 17. icon. 853. 26. mores. 854. 21. nidus. 854. 14. victus. 854. 13. synonima 855. 1
Sixtus V. Pontifex Max. 862. 48
in Smaragdo sculpta Aquila quid præstet apud Magos 80. 38
Smaragdi virides. 661. 10. 820. 13
Smerillus. 354. 50. 377. 28. mas. 354. 54
Smerlus. 354. 50
Sobrietas. 725. 17
Solem cur Aegyptij venerentur. 829. 15. hieroglyphicum. 286. 34. 330. 36. eius imago Aquila. 71. 11. cur ei Aquila dicata ab Aegyptiis. 35. 57. scientiarum origo est & fons. 74. 53
Solstitium Luscinia ut ostendat. 5. 36. per radios solares vt ostendatur. 166. 17
Solanum hortense. 410. 23. furiosum. 410. 15
Sollicana auis. 512. 51
cum Solifugis & omnibus formicis dissidet Vespertilio. 580. 45
Solini error. 638. 11
Solitudinis regni imago. 71. 49
Somnus quid 807. 44. vt concilietur 424. 46
Sonchum cur comedat Ossifraga. 230. 35
Soranzorũ familiæ Venetæ insigne. 96. 8
Sorex auis. 572. 23. caluus. 572. 30
Sori Accipitres vnde dicti. 302. 21
in Spartani cuiusdam clypeo mirum insigne 173. 43
Sparteæ restis vsus. 707. 21
Sparuerius Tartarus. 486. 41
Spectrum nocturnum. 562. 1
Speculæ cur in mari constructæ. 137. 30.
Spermologus. 758. 23. quæ aues eo nomine dicantur. 696. 40. Graculus est secundum Bellonium. 770. 49. à Graculo ut differat. 752. 37. 772. 5
Speruerius. 377. 50. descriptio ex Bellonio. 349. 30. qui eligendi. 349. 37. est omnibus rapacibus minor. 348. 27
Spem pretio emere stultum est. 331. 35.

in eius

in eius simulacrum emblema. 759. 3. cur Cornix eius symbolũ. 737.4. aliud symbolum ab eadem. 748.42
Sphinges Pica dicta. 775.46
Sphinx pro præmio proponebatur. 600. 56
ex Spina alba lanalis virga. 566.40
Spinilanius. 384.46
Spinitorquis. 388.22
Spiritus Sanctus significatur per Aquilam 67.12
Spuriorum arma qualia. 90. 54
S. Stanislaus occisus. 50. 5. eius membra ab Aquila seruantur. 50.13
Stella Falco dicta. 429.48
Stellaris seu Asterias. 282.22
Stephani Forcatuli lapsus. 715.7
Sterilitatis inditium. 547.37
Stirpes vt fructificent. 738.34
Stria quid. 561.38
Stridor auis. 564. 3. vox Vespertilionis. 577.12
Stridula auis. 562.22. 564.4
Striga. 565.42
Striga ordo rerum. 561.42
Strigiles canaliculi qui. 561.39
Strix. 500.53. 535.29
Strigis æquiuoca. 561. 30. à Caprimulgo differt. 567. 30. cibus & rapacitas. 564.30. denominata. 565.39. descriptio. 562.26. facultas medica. 566.50 augurii. 565.28. fabulosa. 565.48. nidus. 564.17 noctiuaga. 564.25. noxia 564.28. obscena volucris. 565.4. perniciosa & nefanda auis. 561.52. synonima. 561.49. violenta dicta. 565.32. vnde dicta 537.15. 562.5. 564.41. nostra forma. 562.37. Taxicula. 565. 37. vox. 564.3. animal in Africa erinacio simile. 561.40. pro cauitate columnæ. 561.37. pro frumento. 561.30
Strigosum animal quale. 565.44
Strigulus auis. 758.49
Strophades insulæ 613.17. 614.5
ad Strumas. 259.14
Struthiocamelus. 18.46. 588. 5. 624. 2. æquiuoca. 587. 25. ancipitis naturæ est. 587.9. affectus corporis. 593. 29. an inter aues, aut quadrupedes numerandus. 588.50. antipathia & sympathia. 593. 50. capiendi ratio. 594. 3. cerebella in cœna exhibita. 596. 15. coitus. 593.13. cur natura bisulcum esse voluerit. 589.40. cũ equo odium 593.50. etymon. 588.30. ferrum non concoquere. 592.52. forma & descriptio. 589.8. genera & differentia. 588 50. hieroglyphica. 594.50. ab eo Plin. auspicatur. 7.30. icones. 594. 28. Locus 592.3. medica vis. 595.30. ex minimo maximus euadit. 589.11. mores & ingeniũ. 593.33. naturaliter caluet. 593.30. nidus generatio educatio. 593 7. in numismate. 594.37. nutritio. 592 47. octuaginta oua excludit. 593. 13. ouorum vsus. 596.25. pennarum. 285 7 4.20. 596.45. 583.51. in numis picta. 594 39. præparati cibus. 596.19. prouerbia. 595.16. Sceleti descriptio. 597. 50. symbola. 597.3. synonima. 587. 43. victus. 592. 47. volatus & gressus. 592. 37. Vox 592. 28. vsus in externis. 596.8
Struthio Africanus. 588.24. libycus. 25 magnus vel lybicus. 588.22
Struthiones Mauri. 588, 18. miniati. 594.34. 589.27
Struthiocamelus herba. 587.25
Struthion. 587.25.50. 588.28. mali genus. 587.36. pro mentula. 587. 37.
Struthiophagi populi. 592. 16. 594. 23. 596.8
Studiosi omnes quam vtilitatem percipiant ex numismatum cognitione. 166 44
Stultitiæ symbolum. 595.12
Sturnus. 662.15. 776. 50. agmen. 760. 56. loqui discit. 648.13. quid sit. 280. 42. eius turmã inuadit Aquila. 42.15
Stymphalides aues. 621. 47. æquiuoca 621.28 descriptio. 622.3. differentia 621.50. etymum 621.42. locus. 622. 33. rostri duritiea. 623.6. quomodo capiantur 623.16. Synonima. 621. 32. victus & feritas. 623.3. vngues formidabiles. 623.9. vt ab Hercule fugatæ 623.2.23
Stymphalides cyrratæ 622.7
Stymphalides insulæ. 622. 46
Stymphalus amnis. 621.28. oppidum. 621.28
Styx quid significet. 422.47
Stygiæ canes. 611.39
Subaquila. 216.24. 235.36. sequitur cadauera. 35.16
Subaquilus. 216.41
Subis auis odium cum Aquila. 45.13.47
Subbuteo. 283.23. descriptio. 375.15. Pygargum volatu superat. 209. 15. cum eo pugnat. 209.18. synonima. 373.30 venatus. 375. 50. volatus. 375. 40. vsus. 376.27
Sublitius pons. 404.40
Subuulturius. 254.14
Suida dictum de Noctua saltu. 548. 22. pro Salsiere sumitur Aquila. 22.20
Superbi mysticè indicati. 66.22
Superbia typus Aquila 66.11
Surrentum Campaniæ oppidum. 625.44
Sues centum sacrificatæ. 55.46. prouerbium. 108. 50. 749. 47. eas horret elephas 355.43
Suilli flores. 324.29
Syca 775.29
Sycophanta imago Coruus. 725.31
Syderiridem herbam quã aues inuenerũt 5. 23.
Sylla sigillum. 179.5
Syluarum dominus. 384.50
Symbola ab auibus petuntur. 5.5. Pythagorica cur gryphi dicta. 600.35
Symmacus correctus. 692.40
Symphena herba. 654.23 cum Symphito antipathia Aquilæ 45. 49.
Syphona herba. 654.22
Symphonia herba. 654.21
Syracusanorum numismata cusa in honorem Iouis Elei 128.7. alia numismata. 160.22
Syrnia noctiuaga. 561.49.52
Syrnium. 562.3.
Sysimbrium. 423.26

T

TAbellarij pennas Struthionis portabant. 596.47. eorũ vice aues functæ. 4.25
Tabernaculum in media castrorum pro signis. 150.46
Tafaris pediculus Vulturis. 252.2. 253.8
Tagodia. 520 48
Tagomus. 253.1
Talpa. 572.1
Tali ictus basiliscus dictus. 237.43. Vultur dictus. 237.11. vorax 257.37
Tarentinorum nummus. 558.36
Targa quid. 85.50
Tarquinio Prisco Aquila imperium portendit. 58.6. maiestas. 82.15
Tarquinij Superbi exitij signum. 62.15. 255.23
Tartari Bubonem honorant. 517.32
Tatij Sabini clypeus. 173.52
Taurini populi. 23.8
Taurus. 765.34. cum adoritur Aquila 17.49. 31.36. 34.48. 40.3. 42.31. aduersatur Coruo. 705.20
Taurus cornibus excelsis. 742.55
Taxus funesta. 565.36
Tempestatis signum. 581.39. à Cornice. 746.2 à Gracculis. 10. 30. à Gallinis 10.43. à Gruibus. 10.54. à Passeribus 10.52
Templum Castori & Polluci sumptuosissimum Locrenses ædificarunt. 128.37 Salamonis ex quo ligno 52.36
Tendere aucupibus quid. 397.33
Tercellinus. 282. 33. dicitur plerunque mas omnium rapacium. 337.45
M. Terentij Varronis numisma. 162.7
Termini hieroglyphicum. 265.1
Termites Falconis morbus. 452. 13
Tenia variorum colorum in factione militum. 85.24
Terræmotus prædictus. 800. 9. quando Ferrariæ factus. 800.53
Terripauium. 12.55
Tertiarius Accipiter. 282.38
Tertiolus Accipiter. 282.33
Tessera apud Romanos multiplex. 85.20
Testamenti vtriusque doctrina per Aquilam significatur. 63.56
Testamentorum captatores Vulturij dicti 253.40
Testiculus odoratus. 363.14

à Testudine

à Testudine occisus Aeschylus poeta.41.35.cur ab ea Aquila capi dicatur.41.36.quomodo Aquila eam frangat.31.36.quomodo præbenda Accipitri in defluuio pennarum 313.50.supine coit 41.24
Testudo stella 429.50
Tetrix Aristotelis.837.24
Thalxiope 625.17
Thauston quid.280.46
Thelxiepeia.625.14.19
Thelxinoë 625.18
Theocronus auis quibus victitet.195.10
Theodosius Marionus.203.42
Theologia quam vtilitatem ab auibus percipiat 5.56
Theombrotum Persarum.654.29
Theophrastus cur naturam culpet. 706.42
Theriace vis.47.21
Thesaurus auctorum maximus à Tyberio coactus & à Caio absũptus.164.5
Theueti opinio de Psittacorum nido explosa.652.47
Thomas de Cauallerijs Romanus. 656.42.811.10
Thornace.422.38
Thranias seruus Cornici cõparatus.739.43
Thrasones.426.28.qui sint.424.35
Thraces cum Accipitribus prædam partiti.299.37
Thrips auicula.39.32.35
Thripes vermiculi radices corrodentes. 39.38
Thronace.422.38
Thronax seu Thornax quid. 427.25
Thuris lachryma.823.6. eis viuit Phœnix.822.19
Thyella 612.14
Tiberij natura & gesta.163.57. numisma.145.5.158.56.163.51
Tibiæ ex ossibus Vulturum & Aquilarum.262.3
Tibia læua ac dextera. 166.1
Tigrides omnes mares.244.29
Tilgamus rex.49.39
Tiliaceis tabulis in pectore positis cur fasciaretur Antonius Pius.157.29
Timidorum typus.425.13
Tympanum stella.429.50
Tinctoria herba.324.48
Tinnire cuius vox.361.31
Tinnunculus.380.44.æquiuoca.336.20 an bibat 35.22.361.43.antipathia. 362.30.Columbis amicus. 362.25. cur habendus cum Columbis.295.22 descriptio & diuersitas. 357.21.fimi vsus.362.41.generatio.362.3. inimicissimus est Accipitri 295.17. ei libidinis ardor tribuitur.362.9. oua quot pariat.362.5.Sympathia 362.17.synonima.356.39. vbi niduletur. 361.53.victus qualis.361.33. vnde dictus 356.48.vox qua.361.32
Tinnunculus veterum.380.15
Tinnunculi fœmina descriptio. 369.54. icon 359.alterius icon.360
Tinnunculi maris icon 358
Tintinabula cur pedibus Accipitrinis appendantur.305.48.quando appendenda Falconi.462.6
Tirolensis comitatus insigne.97.22
Tirones milites quomodo, quãdo & quid in armis suis depingerent.179.32
Titanius ales.819.22
Titij fabula.267.10
Titi numisma.129.1
Titus Manlius Corui opera Gallum vicit.714.52
Titi Vespasiani numisma.129.3.134.37 56
ad Tofos.595.58
Tolerantiæ typus.406.50
Tominei aues.655.41
Tonicus motus in auibus quis. 30. 25. 397.24
Tora herba dicitur Coracion.704.29
Torgos Vultur quis.250.43
Tormenti genus extremum.249.34. Falco dictum.429.57
Torporem quomodo excitet Halietus in piscibus.194.28
Torquati Bembi tabula ærea.630.24
Torquati vnde dicti.714.54
Torquilla auis.838.2. historia 863. 50. æquiuoca.864.1.synonima.864.43
Torquispinus.584.46
Torna auis quid.238.43
Tothrys regis Thraciæ conuiuiũ.783.37.
Tragelaphorum imagines.609.23
Tragon Plinij.877.17.20.an sit loxia. 877.25
Tragopanæ aues.266.17
Tragopa auis.804.17
Tragopamenes Pomponij Melæ auis. 804.18
Tragoponada auis Plinij.804.15
Tragopogon.423.27
Tragos dicitur Strix.561.31
Traiani adlocutio ad milites.141.8. numisma. 133.52.141.8.145.8.158. 58.164.16
Trigestinus sinus.54.34
Trla incognita Salamoni.66.53
Triarij qui.273.7
Trifolium acetosum.410.13.423.16
Triope quid 871.22
Triorchis Accipiter.363.23. augurium. 14.21. cum Harpe dissidet. 408. 48. 402.45.371.48.synonima. 363. 32. tres habet testes. 27.56. de eius testibus opinio Ornithologi refutatã.366. 17.vnde dictus.283.21.
Triorchis herba.363.12
Tripudium quid.13.43.solistimum. 12. 54
Tristarellus auis.357.8
Tristunculus.356.43
Trochilus auis.251.41.rex auium 861. 20.cum Aquila pugnat.44.49.inimicitia cum Noctua.549.44
Troglodytarum vox.577.30
Troiæ excidium Accipitris & Columbæ parabola monstratum.292.44
Troianorum augurium felix ab Aquila sinistra.60.22
Troylon auis.251.14
Truncalis Alberti.467.45
Tuba ex tibijs Gruum.4.23
L.Tuberonis mors.841.10
ad Tumores induratos.595.58
Tunica pannosa multiplex. 623.17
Turbo auis cur sic dicta.864.49
Turdus malum sibi cacat. 79. 18. myrto sibi medetur.5.20
Turneri error.377.33.760.6.854.42
turris ingens extructa à Philadelpho, vbi errant accensæ faces.137.29
turtur. 512.50. 661.5.20.40. amicus Psittaco. 653.50. ei benignus est Accipiter.296.1.castitas.6.5.in cibo quãdo exhibendus Accipitri ægro. 314. 4.horret Circum.353.38.inimicitiam cum Coruo gerit.705.17.partus.738. 45.è nido eius pullos rapit Miluus. 856.5.pro remedio vtitur Helxine herba.5.22.vincitur à Chloreo. 854. 46.
turundi quomodo fiunt.315.17
ad tussim.718.26
tutulus quid.172.36
tygris amnis cur Harpys dicatur. 614.4
cum tympano aue inimicitiam habet Cornix.739.27
typhon dicitur Pluto.612.6
typhonides quæ.612.3
typhora monstrum Hippopotamo simile. 330.45
tyranni Aquilæ comparati. 69. 26. quibus nominib.appellari voluerint.55.5
tyrannidis typus.608.55
tyris.626.37

V

VAndalorũ insigne. 609. 33
Valentia nummus.558.27
Valeria virgo ab Aquila seruata.49.3
Valeriorum Venetorum insigne.98.35
Fl. Valerij Constantij nummus. 164. 23. 165.18
Valerij Coruus quis.714.41
L.Valerius Coruinus cur ita dictus.708. 46.eius historia.731.15
C.Valerij Flacci numisma.143.32
Valerij prius Valesij dicti.715.12
Valesiorum stirps & origo.714.44
Vanell' auis cur Stymphal' dicta.622.9
Varini error.198.11
ad Varices.231.23.79.36
Vasa potoria fiunt ex ouis Struthiocamelorum.596.30
Vasta auis.588.37
Vectius in augurandi disciplina nobilissimus.256.25

Velutum

Velutum quid.707.45
Venandi ars in quantum creuit. 293. 51
Venatio quæ Græcis & Romanis usitata. 299.21
ad Venatum instituit pullos suos Aquila. 37.31
Veneti sum dæmone in Gracculos mutato fœdera sanciunt.764.15
ad Ventriculi debilitatem.79.57.424.48
ad Ventris profluuium.595.33
Venti allegoricè Harpyiæ dicti. 618. 55. ventorum hieroglyphicū Accipiter. 330. 28.quando Coruus præsagit.692. 28. quando Mergi.11.34
Venus cur Aegyptijs Aquila dicta.351. 57.ad eá extinguēdā.260.6. ad incitandam.627.24.260.1.407.25
Veris præsagium: 424.5. eius signum est Cuculus.425.20
Verardorum Venetorum insignia.102.50
Verbasculum.423.20
Verbenasam supina in nidis imponit Cornix.739.53
Vermis nomen commune omnibus insectis.839.35. ex vermibus quænam aues nascantur. 824. 20. vbi degant. 839.23
Vermis Serpentinus.251.20
Versipellis.584.36
Verticollis auis.638.3
L.Veri numisma.132.3
Vespa obstrepitans: 782. 59: genitis.565. 25
Vesparia.871.57
Vespasiani numisma.135.1.164.10. 53. 129.55 per Aquilā designatus.61.30
Vespertilio.521.18.544 14.551.34.ænigma.585.36.amor.582.15.an auis aut quadrupes. 572. 45.an habeat pedes 574. 22. antipathia & sympathia. 580.32. apologi. 586. 3. auguria & prognostica.581.30.cibus.579.9.cognominata.581. 3. cor eius cur Noctuæ nidis imponunt. 549. 3. cur inter aues describatur.571.53.damnatus à Moyse.553.43.denominata.581.22 descriptio.572.25. differentiæ desumpta à sexu. 572.25. à coloribus. 572. 35.emblemata.585.10.fabulosa.586 23.fœminæ cōmunis descriptio. 575.2 feritas & mordacitas.579.20.generatio.579.44.genera.572.45. hieroglyphica.583.24.historica.586.47.imago.571.52.inusitatæ magnitudinis in Perù.579.33.Lac.572.5.Locus. 578 2.maris forma.575.32. Caudati Africani.574.48.medicamenta. 582. 30. eius morsus curatio.583. 50. moralia. 581.42.nidus.579.53.partes internæ 575.56.prouerbia.584.31.pulli.577 31. 579. 46. in eum quadam mulier versa.586.14. quæstio de generatione 580.16.quando volet.577.39. qui dicantur prouerbialiter.584.32.cū quibus plantis & animalibus antipathiā habeat, 580. 30. quomodo fœtus nutriat. 579. 56 in specubus montium. 578.12.synonima.571.50.visus.576 49.vnde dictus.572.20. volatus.578 20.vrina.572 9.583.31.vsus in cibo 583. 10. vulua. 575. 30. quaternas aures habentes.572.33.40.
Vespillo.581.18.581.16.584.36
Vespillio.581.18
Vespertillus.572.28
Vestes coloratæ cur in bello gerebantur. 173.36.corticeæ. 623. 17. flaua aurum referentes.855.51. Phloina quæ 623.16.ex plumis auium. 655. 50
Vetonica syluestris species.743.39
Vexillum caudatum quid.151.54.figura omnibus eadē.251.38.47. picta apud veteres.151. 47. Senatus erat argenteum.152.50.varia genera. 151. 35. vnde dicta.151.43
Viburnum.765.36
Victoria Aquila hieroglyphicē & quare.71.20.Accipiter.287.58. cur alatum pingatur. 330. 14.numisma. 131 30.symbolum.294.54
Victorini iunioris numisma.147.1
Vienna Austriæ insigne.104.48
Vigilantia medicos decet.543.20.eius signum est Noctua.555.1
ad Vigilias.583.35.728.25
Villani Accipitres.380.30
Villenus auis.363 39.homo.360.31
Vino quæ animalia delectentur.651.29. id bibunt libenter Psittaci. 652. 26. Senibus maximè confert.47.50
Vinum secundarium quid.688.6
Vina Syra quæ.411.24
Viperarum membra genitalia.27. 35.pugna cum Aquila. 43. 44. nis contra omnia venena.67.43
Viri illustris typus.594.52.iustus notatur per Accipitrem.327.15
Vireo auis.854.40
Virga lanalis ex spina alba.566.40
Viridis auis quæ.854.30
Viscus vnde nascatur.880.4
A. Vitellius felix auspicium capit 59.18 eius numisma. 158.57. per Aquilam significatus.61.50
Vita spatij hieroglyphicum.74.7
Viticis semen quomodo exhibendum Accipitri ægro. 314. 1. pro amuleto vtitur Coruus.704.13
Vitis flagellum vrbis in militia est.84.16 nigra fugat Accipitrem.295.40
Vitulus.765. 34. marinus à fulmine est immunis.131.57
Viuerra.393.21
Vlelago.515.18
Vlmus.751.39
Vlula.501.4.7.507.11.521. 2. 588. 2. 592.32. auguria. 542. 33. descrptio. 539.41.infestat Picam.781.1. Locus & victus.542. 3. fabulosa metamorphosis.542.52.non generat syanopodem Falconem. 498.36.partus. 542. 23.prouerbia.542.44. quando pascatur & vagetur.541.51.de quibus animalibus dicatur. 541. 30. querulam vocem edit.541.18.Synonima 539.3 venatur Picas 542. 19. vesperi canat 541.49.victu gemino nutriri quomodo dixerit Aristoteles. 542. 4. vnde dicta.505.32.541.21. 35. vox. 540. 45.541.10.vsus in medicina.542.38
Vlulæ quoddam genus.534.30. Aegolios 521. 2. Cornuta. 531. 4. flammeata. 531.45 535.12.Latinorum.539.24. Ornithologi. 540. 52. Saxatilis. 531. 37
Vlysses Bentinolus.106.24
Vlyssis clypeus.173.40.cur.Coruus dictus 706.38.ab eo exemplum.628. 1. fabula moraliter explicata.627. 4. insigne 93.17.sociorum auribus cera oblitis pereundi periculo liberat.627.30
Vmbo quid.172.16.86.5
Vnguentorum odore Vultures pereunt. 252.33
ex Vngui Gryphis cornu.604.8
Vnguiū necessitas in auibus. 840.9. quid mysticè significent.63.37.
Vngula Aquilina pro manu rapaci. 55. 18
Vocales veterum.167.24
Voisgra aues quæ.13.48
Volatus & natatus similes.695.10
Volatica mulieres quæ.565.41
Volatilia trifariam diuiduntur.20.1.
Volitardus quid.238.39
Volscorū oppidum vnde dictum. 687. 18
Volucres obscænæ & diræ. 613. 10.617. 50
Voluptatibus deditos Corui significant. 724.23.Jyngi comparata.868.33
Vpupa.237.36.503. 44. 571. 58.776. 52.782.35.845.23. adianto sibi medetur.5.20.dicitur auis Paradisi. 806 19.cum Cuculo confundit Aeschylus. 417.20.quomodo educet fœtus 839. 42.frater Aedonis dicitur.197.22
Vrage Atheniensium.837.25
Vrbinatium ducum origo.100.10
Vrbs lustrata.13.50
ad Vrinæ difficultatem.5.12
Vrina Vespertilionis vis.583.38
Vrna antiquissima ex terra leuissima in qua includebantur cineres antiquorum nobilium.133.3. Septimij Seueri 132.29
Vrogallos ore coire credit Vulgus. 699. 7
Vrsam minorem dici Phœnicem. 818. 7
Vrsus columnæ alligatus in insigni familia Vrsina.181.28
Vua Lupina.410.22
Vuittenbergensis regionis insigne. 95. 13
Vulcanus per Scarabeum notatur. 264. 19.ab eo quomodo captus Mars. 41. 29
ad Vulnera.518.25
cum Vulpe certat Aesalo.355.40.ei amicus est Coruus.704.46. aduersus Aesalonem impugnat Coruus.355.48.est

astuta & malitiosa.40. 46. eam insequitur Aquila. 34.48. apologus 77. 45.cum Circo odium.353.32.eius & Corui fabula. 730.32. eam lacerat Aquila 17. 50. cur pellis eius recrementa Aquila portet in nidum.37.1
Vulcanus per Vulturem notatur.263. 55
Vultur. 392.53.393.10.422.22.516.41 564.17.695.52.776.54.ab Accipitribus occisi quid portendant. 255. 18.adipis facultas.260.57.ætas.253. 8.æquinocta. 236. 30. ætatis humanæ hieroglyphicum est.253. 11. alites dicuntur per excellentiam. 248. 33. an extruant nidos.244.15. an fœminæ tantum sint.244. 20. anni imago & cur. 257.1 antipathia.252. 6.alæ in antiquissimo numismate.262.38. Aquilarum progenies. 235.35.pro aspectu pictus apud Aegyptios.240. 16.in augurijs vsus.214. 23.augurium infaustum.14.28. aliud augurium. 57.27. 254.41.272.48. in augurijs eo maximè vsi sunt Romani.254.46. auguriũ Dario exhibitum.326.32.canem mortuum laniantes conuersi sunt ab alijs Vulturibus.255.26.cerebri vsus.259. 47.cognominata. 253. 26. conceptio. 251.55.de cordis eius accremento fabula. 253. 15.cordis medicina. 260. corporis affectus. 252. 40. Corui vnũ occidunt. 710. 30. cur centum annos significarit.256.57.cur mutent regiones.243.13. cur ex vento quidam generari dixerint. 245. 56. denominata. 253. 44. differentia & species. 270. 50.dissidium cum Aquila.45.17.duæ species Aristoteli. 270. 58. duodecim Cæsari quãdo apparuerint.257.9.emblemata.266. 36. excrementa quibus morbis medeantur. 260. 40. etymon. 238.37.fabulæ 267.10.fellis facultas. 260. 17. fœminæ gignuntur absque coitu.245.14.fimi vsus. 222. 14. frequenti foro in tabernaculum volauit. 255.14.generatim considerati descriptio.239.15.hieroglyphica.263.5.historia eius cur Aquilæ annectatur. 235.25.in Hetrusca lingua significat regem & regnũ 75.25immundus est. 249.50.inauspicati augurij.255.7 incredibili magnitudine. 603.50. ingenium.243.1.insequitur cadauera. 35. 12.Libido.251. 54. pro limite pictus. 255.39. Locus.241. 17. magnus numerus apparuit Vitellio ante pugnam. 272.51.mali Punici grano perit.353. 45.memoria in repetendo cadauere. 243.17.mores.251.29.moralia. 257. 27.motus.242.22.neruus eius quibus medeatur.261.46.nidus.604.39. cur rarò cernatur. 241. 23. nulli animali nocet.14.24. obstructione laborans vt sibi medetur. 252. 45. odoratus.240. 22. 693. 42. ossium vsus ad candelabra. 262. 22.ex Ossifraga gignuntur. 246. 29. Oua quot pariat. 245. 42. Oua edens quoddam instar nucis in nidum importat.247. 15. partes interiores & exteriores quæ facultatem habeant in medicinis.260. 8. internarum vsus. 262. 1. partus qualis 244. 27. 53. partus salutiferus Vulturibus assimilatus. 258.4. peculiare ei est putridis delectari. 252. 18. pediculi eius venenosi & eorum forma.252.56.pellis vis.261.19.vsus.262.9. ventriculo admota concoctionem iuuat. 5. 12. pennæ aues terrent.262.17.earum facultas.260.46.earũ vsus.262.5.vsus. ad designandas litteras.262.20.pestis præsagus est.243. 37. pietas erga pullos. 247. 26. erga parentes. 251. 48. præsagij causa. 243. 34. ei principem locum assignat Bellonius in sua historia.7.43.prope Claurum montem immensæ multitudinis carbones portare visi.273.50. prouerbia. 265. 20. pugnat cum Aquila.252.8.pugnat cũ eo Aesalo.355.55. prudentia in reseruando cadauere. 243.20. pullus auguria faciens. 254. 45. pullorum educatio fabulosa.247.21. pulli quomodo eximantur. 241. 42. pulmonis facultas. 259.58.Renes. 260.37. quãdiu gerat vterum.244. 36.qui dicti animata sepulchra.248.55. quomodo differat ab Aquilis. 125. 10. quot oua pariat. 247 19. rostrum aduncum non esse necessarium. 125. 13. sanguis quibus medetur 261.48.cum scarabeo adiunctus.264.5. Sensus. 240. 13. Steriles vnde.193.10.à suo genere se continẽs. 243.54.sympathia.252.3.Synonima. 237.21. transmarina cadauera sentit. 67. 28. 258. 46. ei tribuitur clangor. 33.27.triplex eius genus secundum Bellonium.271.13.vbi nidificet.245 27. ventriculus.260.17. victus. 247. 37. visus. 240.14.Volatus. 242.30. vox 242.49.vsus in medicina. 259.1 vsus in picturis.262.36.in sacris. 254 32
Vultur Africanus.251.52
Vultur albus.237.36.239.6.vbi.271.8. species.408.29
Vultur aureus. 408.31. Heluetiorum. 247.2.Ornithologi 277.17
Vultur aureus & niger.271.23
Vultures batici.271.13.vt à nigris differant.273.50
Vultur cinereus.271.40
Vultur equinus.247.3
Vultur gryps.600.18
Vultur leporarius.247.3.271.20.ei⁹ forma & descriptio.274.58.natura.276 50.nidus.276.53.synonima. 274. 48. venatus.276.49.victus. 276. 55. volatus.276.52
Vultur magnus cur sterilis dictus.246.10
Vultures maiores ex minoribus.193.7
Vultur maximus quid.603.31
Vultures minores ex Ossifragis. 193.3. 400.14
Vultures monstrosæ magnitudinis vbi. 269.19
Vultures nigri ab albis sexu non differũ. 271.50
Vulturis quoddam genus sterile.245.35
Vulturis rubicundioris species.408.29
Vultur σποδοειδέστερος. 271.42
Vulturum species ex Africa.378.10
Vultur tibijs plumeis.125.2
Vultur pro astro.236.30.429.50.pro herba.254.22.pro quadrupede.236. 51. pro speluncis.254.26
Vulturnum oppidum.255.50.254. 4.vicus in Liguria.254.8
Vulturaria quid.253.53
Vulturinus vnde dicatur.254.13
Vulturnus fluuius Campaniæ.253.55
Vulturius quid.238.37
Vulturnum mare.254.1. ventus.253.45
Vulturna Dea.254.4
Vulturnalia festa.254.9
Vulturnalis qui.254.10
Vulturinus Gallus.259.19

X

XEnicum herba venenosa.704.25
Xenophonti Aquilæ celebritatis futuræ augurio est.59.36
Xercula quid.734.43

Z

ZEnobiæ reginæ numismata.141.55
Zephiriorum numisma.161. 14
Zephyrus Achillis.612.17
Zetes & Calais Harpyias fugãt. 614.1
Ziziri vox Ampelidis.800.30
Zinzilulare.874.25

Græca.

Ἄγρ quid.23.39.110.23
Ἀετιδεῖς.533.9.533.31.quinam esui apti 534.3
Ἀελλόποδες 619.10
Ἀέροπες aues quæ.871.50
Ἀέτεια 55.14
Ἀετὸν piscis genus.21.28
Ἀετὸν quid.54.14
Ἀετὸς 23.19.110.22. vnde dictus.23.37
Ἀετιάδες 55.14
Ἀέτωμα 55.44
Ἀθανάτωσις 56.13
Ἀΐας 23.42
Ἄιβετος 23.40
Αἰγωλιὸς 535.29.eius etymũ.567.24
Αἰγιθαλὸς 567.17
Αἰγυπιὸν 539.8.12
Αἰγοθήλας.500.51
Αἰετὸς 23.25
Αἰετὸς ἵππος 35.41
Αἷμα κελαινὸν 611.50
Αἰσάλων 354.42
Αἰσάρων 354.44
Ἄιτος 110.23
Ἄκμων 216.37
Ἀκυλεὺς quid Hesychio.23.41
Ἀκυλυία 54.32
Ἀκρεπταρία in vropygio.286.6
Ἀλφηστάγοι.266.23
Ἀμβλυωπεῖν 547.11
Ἀναπλεσισκίρων 393.35
Ἀγγίπους 23.41
Ἀνθρωπόγλωττος 638.1.650.10
Ἄνορχος 818.38
Ἀντιπελαργεῖν 251.48.875.12
Ἀντίφθογγος 778.31
Ἀπύρηνος 818.38
Ἀπεψία quid.321.40
Ἀποφωλιὸν 88.4
Ἀποθέωσις 56.13
Ἀποσκορακίζειν 784.46
Ἄπτερα vrbs.626.42
Ἁρπάς.281.3
Ἀργυρόπους 23.40
Ἄρξιφος 23.41
Ἀρνίφαλα 554.39
Ἀρπαστὸς quid.393.33.409.7
Ἅρπυια 611.9
Ἀσκαλαφὸς.504.7
Ἀσοργία quid.69.50
Ἀτάραμα 205.30
Ἀττέλαβος 571.53
Ἀφανὴς auis quæ.231.32
Ἄφλαστα quid.742.13
Ἄφωνος 531.37
Ἀχερδὸς quid.269.58

B

Βαθυῤῥηγάλα Lydis quid.393.37
[illegible] 777.5
Βασιλίως ficus 743.20
Βερίκοκκα 423.13.
Βήσσειν quid propriè.504.17
Βλάστημα quid 742.21
Βουβών.503.5
Βούλιμος vnde 506.44
Βουσίλιτον 506.45
Βούταλος 504.21
Βοῦφος 504.25.544.8
Βοραβόλα 423.50
Βραδυπεψία 321.40
Βροτὸς 871.13
Βύας 501.2.504.16.18. unde dictus.504.22.506.50
Βύζειν quid.508.35
Βωμολόχος quid Suidę.528.31.39.651.24
Βωμολόχος 759.33.767.27. Gracculorum omnium minimus.772.9

Γ

Γαλὰξ 543.25
Γάζα quid.777.17
Γάστρων 652.30
Γενεὰ apud Hesiodum quid.706.20.significat annum solarem.740.52
Γεράκι recentioribus Grecis quid.280.52
Γύπας eisdem quid.238.2
Γλάξ 543.25
Γλαὺξ 543.51.vnde dicta.543.58.pro saltatione sumitur.543.58
Γλαυκη 572.16
Γλαυκίζειν 547.11.552.22
Γλαυκίων quis Homero.551.56
Γλαυκὸς vnde dictum. 552.40
Γλαυκώπιδες aues quænam.500.25
Γλαυκῶπις 551.57
Γλύπτος quid.85.51
Γνήσιον 277.36
Γοιτὸν 688.20
Γοργῶπις 552.20
Γοῦρος quis dicatur 506.27
Γρίπισμα 600.30
Γρῖπος quid.600.16
Γριφεὺς 600.30
Γρῖφος quid 600.16
Γρυπαίετος 216.26.604.39
Γρύπες 600.15
Γρύπις 601.55
Γρύπος 601.21
Γρύφος 601.25
Γρυφώνος λόγος 600.28
Γρὺψ 24.20.601.17.28
Γῦπες 604.38
Γυπάρα 254.26
Γυπαίετος 35.17
Γύπον 604.38
Γυπονες 530.36
Γυπολμόρχος quid.373.34
Γὺψ quid.236.30.237.40.238.2.393.10.600.19.etymum.238.14

Δ

Δαυλία κορώνη 734.30
Δεκοκτο Cretensibus hodie quid.412.4
Δίκτυς 393.38
Δρυκολάπτης 836.42
Δρυοκόπος 836.46
Δρυοκολάπτης 836.42
Δρυοκόλαψ 836.43
Δρῦς 836.44
Δρυτόμος 836.48
Δυσβλέπτων 505.13.521.31
Δύσφωνες 417.11

E

Ἐγγλαυκῶσαι Hesichio & Varino quid.662.28
Ἐκκορηκορώνη 747.49
Ἐκορὶ quid 740.25
Ἐλαιὸς 534.25
Ἐλαιοφόρος 303.13
Ἔλανος 393.39
Ἔλαφος 393.5
Ἐλαφρότατος Circus cur dictus.352.38
Ἐλεᾶ aut Ἐλεᾶ quæ auis.534.26
Ἐλεὸς Accipiter.534.22
Ἔλεος quid.539.29
Ἔλεος 534.29.42. pro misericordia 534.21
Ἔλεος 534.29
Ἐλη 534.26
Ἐννεαγήρως cur Cornix dicta. 740.39
Ἐξώστος quid.36.36
Ἐπίγρυπον rostrum quid notet. 690.2.
Ἐπιλλίζειν 547.12
Ἔτεις 23.38
Εὔμορφος 209.45
Εὐφυΐα 30.41

Z

Ζυγάγα κυλίκια 600.12

H

Ἡγεμὼν τοῦ τάγματος quis dicatur.845.

Θ

Θριπήδεας quid. 39.41
Θριποφάγοι aues quæ. 39.48.870.47
Θρίπας Gaza vermes vertit.39.39
Θρυβάδα ὄρνεα 762.46

I

Ἴυγος Varino quæ auis.23.39
Ἱέραξ generaliter quid. 280.53. vnde dictus.287.25

Ἱέραξ λαῖος 355.2
Ἱερακοτροφεῖον 325.8
Ἱερογραμματεῖς qui dicantur 70.52
Ἰκτῖνος 392.22.57.393.20
Ἰκτῖνοι αἰτωλοὶ 394.5
Ἶκτις 393.20. Luporum genus. 393.26
Ἴττα Hesychij 845.36
Ἴππος Ardeolae inimicus 845.36. pro eo Gaza transfert Pipo 845.35
Ἱπποβεξεῖται cur Accipitres dicti. 287.41
Ἵραξ vnde dictus 280.47
Ἴρηξ 280.50.392.36. κίρκος 351.35
Ἴυγγας quae Graeci vocent 864.8
Ἴυγξ Eustathio, vnde 864.43
Ἰύζω quid significet 864.43

K

Καταρράκτης quae auis 393.39
Καταιβάτης Sophocli quid 23.41
Κεγχρηΐς 356.43
Κεγχρηΐνη 356.31.42
Κέγχρις 356.22.39
Κέγχροι 356.23
Κεγχροῖται 356.24
Κέγχριν 356.23
Κῖττα Laconibus quid 777.4
Κεκαυμένος color qui 423.5
Κελάρυζα Cornix dicta cur 737.30
Κελεὸς 848.18. cum Lybio pugnat. 855.18
Κενοδοξία quid 601.2
κεραὸς auis quae Varino 734.46
κέρθιος 869.44
κέρκας 281.2
κέρχνος 357.9.562.22
κερχνὶς 356.34.564.3
κεγχρώδεις aues 356.34
κερκνὸς 280.58
κικκάβα auis 505.9
κικκαβᾶν 541.15.544.2.548.1
κιν[illegible] 782.27
κικυμὶς 505.11.544.3
κικυμώττειν 505.13.521.30.552.29.
κιναίδιον 864.46
κίναιδος 853.5
κινναμολγὸς 834.14
κιννάμωμα 834.21
κιννάμωμον 834.13
κίρκος quid 351.35
κίσσα 777.3. 784.23. pro fluuio 775.25. pro monte 775.39. pro pisce 775.29
κισσὸς 776.15
κίττα 784.23. Atticis quid 777.1. quid Auicennae interpreti. 776.58. pro morbo 775.39
κιτταβίζειν quid 778.17
κίττησις morbus 776.4
κιττὸς quid 776.19
κιττοφόρος prouerbium 781.16
κόλαφος Miletio quid 836.49
κολιὸς 848.2.15.20.31. 850.3.855.6. quae auis Aristoteli 845.50
κλάγγος 209.39
κλάζειν quid 23.20
κλώζειν 760.20.22
κλωσμὸς 760.21
κόβαλος 528.26.31.34
κοκκοβαρὰ 544.6
κοκκύγος μῆλον 423.35
κοκκύζειν vnde dictum 412.2.417.8
κοκκύμηλον 423.8.35
κόκκυς 409.37.410.17.423.11
κόκκυξ 409.47.51. vnde dictus 412.1.
κόκκυγος μῆλον 423.8
κόλαφος Miletio quid 836.50
κολεὸς, & κολιὸς quid 758.29
κολίας 788.35
κολιὸς 848.2.15.20.31. 850.3. 855.6. quae auis Aristoteli 845.50
κόλαβος 529.13
κολοιᾶν quid 760.20
κολοιὸς 542.20.752.36.758.6.27.37. 763.10. Hesychio quae auis 758.33
κολοιώδες ζῶον 758.23
κολώιον 762.45
κολῳὸς 762.45
κόμβα 734.45
κοτίβαλος 528.32
κόπις 528.37
κόρκας moderna vox.
κορακῖνος piscis 708.16
κορακίας ὁ μέλας 708.23
κορακίνη σφραγὶς 688.1
κοραξὶς χροὰ 707.42
κορακοειδὲς Galeno quid 708.32
κόρακος πάγος mons Europae 707.34
κορακωτὸς 707.57
κορακῖνος quis 707.51
κοράκιον emplastrum 707.50
κοράκιος quid 743.19
κόρακος Speusippi 708.30
κορακοῦν 708.33
κόραξ 280.34.859.12. vnde dicatur. 688.20
κοραξίας quid 708.33
κορὴ quid significet 734.47.740.25
κορώνεως quid 743.18
κορώνειον σῦκον 708.12
κορὸς nigrum sonat 688.19
κορώνεος 745.40
κορώνη 743.45. 734.43. vnde dicta. 734.58. brachij inflexus est. 743.42. pars qua ianua attracta clauditur 742.16
κορωνὶς 742.19.742.23
κορωνίδες Varino quid 742.21
κορωνιδοῦς 734.53
κορωνίδες naues 742.12.14
κορωνεδεὺς 734.52
κορωνία 734.50
κορώνιος 742.56
κορωνὸν quid 743.42
Κορωνὸς Cyrillo quid 742.52. Varino 742.52
Κόσσυφος 418.1
Κοῦκος 412.28
Κουκουβάγια 572.16
Κουκουνάγια 544.8
Κούκκουλος 411.34
Κούρακα 734.44
Κουρκουνεσὲς quid 536.50.853.7
Κουρούνα 734.44
Κοῦφαι 506.27
Κράγγος quae auis 777.5
Κράγεται 760.27
Κράζειν 693.6.736.37.737.5.17
Κράτη 237.40
Κρὲξ quid 351.14
Κρίγει 577.34
Κρίγη 544.10
Κρώζειν 693.6. 736.35. 737.16.742.19.760.20
Κύβιτα quae auis 544.6
Κυματεῖν 23.29.54.12
Κυδωνοφόροι qui 254.18
Κῶτες quae aues 530.42

Λ

Λαγωφόνος Aquila quae dicta 197.47
Λιβυκὸν ὄρνεον 595.16
Λαῖος Accipiter 376.51.377.17
Λίβυσσα ὄρνις 588.33.34
Λίθος κοραξὸς 707.47
Λιμὸς 506.44
Λοξίας 877.17
Λόκαλος 534.32
Λουπυ 393.41
Λύγγας quid Athenaeus vocet 864.8
Λυγὸς 712.34
Λύκος 393.42.759.33.766.4.770.55.

M

Μελανάετος Aquila 198.8
Μέγας θεὸς Ἀφροδὶς 660.29
Μεγασίλειον 606.45
Μετεμψύχωσις 723.52
Μελιτοφάγος 871.47
Μέμαρφε 209.46
Μεσὰς 506.44
Μέρμνης 281.4.
Μέροψ 871.46
Μιαρὸς Coruus dicitur 723.57
Μιλτοπάρῃοι naues quae 742.14
Μιμητὴς 526.26.28. cur dictus Otus. 528.44
Μισάνθρωπος qui 6.18
Μνημόνια 600.31
Μορμολυκεῖον quid 754.4
Μοσκόρνιο 238.34
Μοῦσαι ὄρνιθες 5.50
Μύοψ 528.29

N

Νεκροβάττης 551.19
Νεκροφόρος 581.19
Νῆσσα 280.38
Νεβρυφόνος Aquila 205.30
Νηττοφόνος 209.39
Νυκτάλωψ 572.15
Νυκτερὶς 571.57.572.10
Νυκτόβας quae auis 562.18
Νυκτίκομα 561.56
Νυκτικόραξ 500.50.562.10
Νυκτίσομα 561.56

Ξ

Ξυλοκόπος. 936.46
Ξουθίας. 345.6

O

Ὀβελὰς ἐνύχου. 385.56
Οἰωνὸς. 23.42.238.8.735.13
Ὀλίκρανος Atticorum. 743.44
Ὀλολυγὼ. 539.14
Ὀλολύζειν quid 539.17
Ὀλολυγὼν 539.14
Ὀξυλαβεῖς quas Aquilas Græci vocent 40.57
Ὄρνεον quid. 23.43.834.22
Ὄρνεα κοραχώδη. 689.18
Ὀρνιθόγονος. 624.54
Ὀρνιθοθῆρας quid. 301.5
Ὀρνιθοθήρας 624.54
Ὀρθὸς quid. 409.41
Ὀρτυγόκοπος ludus 4.58
Ὀυροπύγιον 409.41

Π

Παλεύτρια auis 298.45
Πανοπαία auis quæ. 231.35
Παπαγὰς 635.32
Παρδὸς 23.40.280.40
Παρθενοκτονία 49.2
Παρ κόρακος πτερ. 707.37
Πάρνοπες 565.24
Παχία κράζουσα. de quibus dicatur. 736.45
Πέδιος quid 237.40
Πε[...]κᾶν Arist. quid. 835.58.836.1
Πελίκας 835.51
πελεκάω 836.5
Περκάζουσα vua quæ 210.24
Πέρκνος 377.53
Περκνὸς 280.40.376.51.377.2
Πέρνος 377.49.52.59
Πέρνος 280.40
Περνὸς κυνοχητικὸς ἀετὸς 377.56
Πέτραπνοι 239.35
Πικὸν 836.26
Πὶξ Aetolis quid 775.47
Πίπο Lycophroni & Varino. 845.20
Πίπρα 845.19.859.13.854.58
Πιῤῥογκὶς 290.56
Πλάγγος 209.38
Πνίγειν 561.58
Πνίκα 562.4
Ποδύνεμος 619.10
Ποικιλὶς 777.3
Πολύγηρος 740.40
Πρέσβυς quid 251.26
Πρωτίλατα quæ pennæ dicantur 285.58
Πρωτίλλατα ibidem
Πτερὰ 286.3
Πτεροφόρος cur Accipiter dictus 287. 47.596.46
Πτέρυγα 797.32
Πτερωτὰ προσκεφάλαια 3.48
Πτέρυγες 54.20
Πτίλα 286.2
Πτιλωτὰ προσκεφάλαια 3.48
Πυγὶ 237.40
Πυγίβια animalia quæ 824.8

P

Ῥύζειν 288.37
Ῥυνδάκη 816.26

Σ

Σάτα quid Græcis 688.32
Σειρὰ 624.22
Σειρῆνες 624.22
Σειρήνιον μέλος 625.58
Σεισόπυγις 853.5.864.48
Σεισοπύγης 864.44
Σεισούρα 864.48
Σέλοτα Græci recentiores Bubonem vocant 506.26
Σίππη 853.3
Σίττη ibidem 852.57
Σιττακὸς 635.23.28
Σίττος 544.11
Σκίλλος 393.40
Σκλόπα Bubonem hodie vocant. 504. 24.
Σκώληξ quid 39.3
Σκωπαῖος 533.53
Σκωπίας 530.34
Σκώπτειν 530.50
Σκὼψ 504.23.520.20.522.9.530.42.
pro Σκῶπες Bubones traducti. 287.5
Σκῶπες Hesychio quæ 758.26
Σκύτες 85.52
Σπαράσσω quid 281.13
Σπίλεκτος Hesychio quid. 837.9
Σπερματολόγος 752.5
Σπερμολέγος 752.5.37
Σπίζα quid 345.5
Σπιζίας Accipiter 345.3.376.51. 377.2
Σποδοειδὴς κοράνη 754.13
Σποδοειδὲς χρῶμα 754.16
Σπονδύλιον 409.41
Στρεψοκάμηλος 588.17
Στεφανίον Monedula 775.9
Στίλπωνες 533.54
Στρατοπεδάρχης τοῦ τάγματος 84.5
Στρίγλος 562.10
Στρὶγξ 562.14
Στρὶξ 562.10
Στροφὴ 613.30
Στρουθιοκάμηλος 588.16
Στρουθὸς 587.58.588.16.28
Στρουθὸς κατάγαιος 588.19
Στρουθὸς μεγάλη, vel λυβική 588.28.
Συκοφάγος 856.8.859.4
Συκοφαντῶ 624.25
Σύρνια 561.50

T

Τάξις 7.4
Τανύγλωσσος 737.39
Ταχὺς ἄγγελος quæ auis dicatur. 350. 42.
Τετράπτερος Pindari 867.45
Τετρακόρωνος 742.56
Τετριγάσιν 577.29
Τετριγῦιαι 577.30
Τοργεὺς 238.3
Τοργὸν 238.2
Τοργὸς 238.5
Τουτὼ 547.53
Τριόρχης 763.10
Τρισμὸς 577.26
Τρίζειν 577.18.865.43
Τρυγων quid 20.40
Τρύζειν 577.20.34
Τυμβωρύχος 581.17
Τυτὼ 544.9
Τυφλωττειν 552.30

Υ

Ὑδάτιος quid 23.42.
Ὑλοτομοῦσα 853.4
Ὑπαίετος 216.23
Ὑποαίετος 35.17
Ὑπογύπτεις 530.36

Φ

Φαβοκτόνος quid. 342.37
Φαβολύπος 342.37
Φάλκα 572.13
Φάλκης uiri nomen 459.1
Φαλκόνελλα 459.1
Φάλκων 430.21
Φαπικτόνος 342.38
Φαωὸς 342.36
Φασσοφόνος 292.23.342.35
Φὰψ 342.37
Φόνος 223.12
Φιλέσπερος 572.15
Φιλία 761.12
Φλεγυὰς 209.58
Φλωρὸς 871.10
Φλῶρος 871.10
Φοίνικες 818.37.39
Φοινικόρυγχος 767.16
Φοῖνιξ 831.13
Φρυνολόχος 363.57.376.53
Φυλετρωσείας 608.2

X

à Χλωρίω detortum est Chloreus 855. 28
Χλωρὸν quid 855.35
Χλωρὸς Athenæo 856.3
Χρύσος 223.22

Ψ

Ψιττάκη 635.10.29
Ψιττακὸς 635.28
Ψώμισμα 315.19

Ω

Ὠκυπέτης 345.7
Ὠκύπορον 561.57
Ὠκύπτερον 286.1.3
Ὠκυπτέρος 278.46
Ὠτίον 520.44

Hebraica.

AGur pro quibus Auibus accipiatur. 776.57
Aiah Miluorū genera significat. 392.50 *Vulturem* 237.22. *Picam* 776.56
Ain 587.51
Albasi 461.45
Albada 293.12
Al torisch 393.8
Anaph. 393.18
Anapha 393.17.758.45.856.57
Asen 520.41
Asiya 354.58.355.1
Asnyh 601.20
Asturgal 280.40
Ataleph 571.51
Atalepha Chaldais quid 571.56
Atelaphin 571.52.58
Aulenl 393.6

Basi 461.43
Bath 587.52
Bath iaans 587.50.588.2
Bath ienah 539.8
Bath kanepha Caldais 393.10
Bath naamitha. 587.57
Bazi 461.44

Chasidach 393.13.587.48
Cheporperot 572.2
Chiddat 600 43
Chidot 600.41

Daah 237.24.392.50.393.8.430.14
Daiah 237.24
Daiah lebano 393.14
Daiatha Chaldais 393.3
Daietha eisdem 393.3.11
Daioth 237.24
Dauoth 393.1
Deuoth 393.5

Gierab 712.30
Gorab 688.40.700.50

Hasida 393.13
Hataph 543.53
Hatuphita 543.53
Hereb 719.11

Iaanath 588 4
Iaenah 539.21.592.29.588.1
Ianah 592.29.539.6.543.42.45.588.2
Ianscuph 543.44
Icanim 587.52.624.20
Iim 539.3

Kaath 411.48.425.9
Kadia Chaldais 503.48
Kanet 834.25
Kauth 734.38
Ken 834.24
Kik 411.49.734.40
Kimas 543.11
Kiphupha 503.51.543.55
Kipoz 237.33
Kos 430.18.503.33.521.26.543.41
Kurka Chaldais 734.37
Kutz 503.39.49

Laatalephim 572.2
Lilith 539.4

Naba Chaldais quid 280.29
Nazah 280.35
Nerlasa 587.49
Nescheph 543.45
Nescr 23.52.110.20.395.27
Netz 280.25.34.395.27.461.43
Nisra Chaldais quid 110.20
Nozah 280.38

Orab 688.40.758.47. *vnde dictum* 688.44
Oreb 688.10.719.1.734.35
Ossen 520.42

Peres 280.38.497.44.601.15.603.20
Peros 572.1

Raab 237.17.393.12
Rab 688.43
Raham 776.50
Ranam 588.6
Rauben 688.40
Rescheph 237.37
Rescaphin 237.37
Rahamach 776.50

Sar 624.32
Sarsir 280.41
Scacaf 280.43
S.anaph 504.8
Scaph 507.7
Scacaph 411.53.422.10.503.57.507.7.
Schachefa Chaldais 504.1
Schachefet 504.2
Schalac 411.52
Sis 393.15
Struza 587.50
Sus 393.15

Tachmas 543.50
Taraphita Caldais 392.57

Vreba 688.10

Zar 624.39
Zarsir 776.49

Arabica.

AAkeb 23.53
Abachien 271.27
Abbatos 271.33
Actiros 393.18
Adrias 393.18
Aduduc 504.11
Agalugin 21.38
Akakamati 216.36
Albasi 280.30
Alcalgagita 23.59.110.22
Alem 530.42
Algorab 734.36
Albarbe 504.14
Alkais 21.56
Allakalicki 543.56
Alkemum 871.51
Alkenium 871.52
Almar 582.42
Alnescr 23.52
Alrachame 216.36
Aracamati 216.36
Aracham 237.33
Aradam 237.31
Aratamati 223.46.216.36
Aschyta 777.1
Aschytabez 777.1
Asida 587.45
Azalon 354.45
Azor 324.1
Azphur 503.54

Banchen 412.1
Baphas 571.56.57
Barbaia 205.31
Basi 280.30
Belez 223.45
Blesehiat 836.38

Cabarum 223.44
Cacha 776.56
Cafescis 572.4
Camulgus 852.58
Caseckso 572.4
Cekar 223.53
Chafas 572.3
Chasis 237.38
Cheda 393.3
Chym 237.46
Cifeed 224.2
Cokym 251.28
Corab 688.17
Cuni 224.1.5

Darbarcaria 848.10
Dereolirin 251.18
Dibachi 210.11
Dura 836.39

Escos 23.53
Euchen 412.1

Fauorath 845.26
Febit 223.56

Gadach 393.10
Garab 687.22
Gandes 734.48
Gerab 787.58
Gerabib 688.18

Glarus

INDEX.

Glarus.856.4
Gegoz.864.45

Hacba.734.45
Halasron.545.57
Halydon.860.46
Hemoni.223.46
Haudon.860.46
Hudubub.504.12
Hudud.504.12

Itygos.865.4

Kafrabeos Cyboleth.836.40
Kiches.777.1
Koduron.836.40
Kokis.734.42
Koraconios.708.25
Kus.503.48
Kym.223.53.224.3.5.237.46
Kyminm.224.3
Kyrij.224.3

Marochus.871.47
Melariokon.277.8
Mogel.843.30

Naem.588.9
Naban.588.10
Nacham.588.11
Neamath.587.57
Nham.588.11

Pialgorab.708.32
Pibaoreb.708.32

Racham.227.47
Raham.223.47
Rachame.80.12
Rachame.216.33.237.30
Radoryz.837.25
Rariochens.869.45
Regiel.707.57
Rochan.216.37.237.30
Rubez.836.41

Scaph.504.1
Scerrazirai.572.8
Scetaziracb.572.7
Secrauracb.572.8
Seda.392.57
Seph.467.54
Sizgracb.572.5.583.30

Tagiptara.237.58
Tagued.237.58
Thalim.588.7
Thaliz.588.8

Vurga.236.36

Zumac.23.52.110.22

Persica.

AN dib.393.3
Anfeb perak.571.57
An si mureg.110.20
Aukeb.110.22

Calak.688.12
Calak.689.5

Dedi.252.58

Gakus.503.48

Kalab.688.55.58
Kolc.688.55

Mar an bas.280.31.461.48
Mar an daab.393.10
Marantib.392.57

Schachefa.504.1
Sebperack.572.7

Thalium.588.8

Aegyptiaca.

BAi.329.5
Baieth.329.4
Bayth.280.44

Eth.329.5

Indica.

Acatrez.837.39
Allo.665.40

Cachi 636.47
Carindi.635.58

Guanamaia.665.40

Sciabifi.678.45

Tezcatlipuca.656.51
Topilzin.656.54
Touchan.801.34

Vitzilipuzli.656.48

Italica.

Aletta quid circa Lacum Verbanum 363.39
Agirone.471.39
Aguglia.110.24
Aguila.110.24
Alfiero.55.21
Allocho.534.50
Allocharello.535.4.531.12
Amma.562.16
Aquilastro.210.4.224.9
Aquilone.21.30
Aregata.777.14
Aregaza.777.14
Artigli.112.50
Arzagnole 443.18
Astor vulgò.337.8
Augello quadrupede.651.56
Auoltoio.239.3

B

Baletta.506.37
Barbaiano.539.8
Barbastrello.572.27
Barella.575.12.376.22
Beccafigo.796.50.856.9
Beccofrisone.796.32
Becquafigo.859.4
Botto.567 27
Buferlotto 380.18.390.35
Bufo.504.26.506.50

C

Calcabotto.567.26
Canella.834.27
Canna.834.26
Capo de la torre del Farro.625.37
Capotorto.865.1
Capone vulgò piscis.280.20
Capostorno.451.23
Cappa.410.50
Capuzzini.411.31
Cardo ficro 818.20
Castriga.384.45
Ciagula.758.49.770.55
Chio.505.13
Chiù 528.10.530.57.546.8.707.2
Chiuino.530.55.531.51.533.11
Ciuetta.503.55.544.16.546.12.551.20
Coccole.410.20
Collo torto.865.1
Corbo.688.38
Cornacchia.734.53
Cornacchio.734.53
Cornetta.142.48
Cornice.734 53
Cornuto.420.3
Corno.688.38
Cridare.352.32
Cucco.412.35
Cuccolo.412.35
Cucho.412.35
Cuco.412.35
Cuculo di Leuante.410.15
Cutta.758.51.770.55

D

DArdano.871.53
Destollo falconiera.384.41
Duco.506.28
Dugo.506.28.507.5

F

FAlchetto.492.29
Falcon.430.52
Falconello.384.43.492.38
Falconi Lanieri.488.42
Falcone rosso.493.14
Fatturea.561.45
Fenice.819.31
Formicula.865.5
Fontinento.384.17
Frisone.796.33

G

GAlletto del bosco.796.33
Galbedro.856.10
Galber.856.10
Gaulo.871.55
Gaza.175.12.784.26
Gaza di Brissiglia.801.34
Gaza marina.384.36
Gaza Sparuierà.384.37.775.37
Gazara.775.12
Gazella.467.57
Gaznola.775.12.784.25
Gay.615.44.47
Gimetta.544.17
Giù.501.2
G.nuetta.544.18
Golfo di Triesto 54.35
Gracchia.734.53.735.3
Gracchiare.737.12
Gracchiolare.737.12
Grappo.688.5
Graspa.688.4
Grespia.688.6
Grissagno.291.20
Grissare.601.56
Grisson.601.55
Graccia.551.5
Gryphon 601.55
Guso.506.28
Guo.507.5
Guuo.506.27.583.3

H

Herba della maraniglia.654.23

I

IAnara.561.45
Iane.539.20
Icnolo.871.55.
Ispida.806.19

L

LAniero.380.24
Ligurino 356 57
Liocorno candido.87.37
Locco.534.58
Lodro.441.10
Logliarola.818.17
Lupo dell'api.871.56

M

MAgara.561.45
Magone.687.5
Marzaroli.431.34
Mergone.687.5
Melziozallo.856.10
Monacchia.754.29.770.55
Montanaro.477.30
Moschetto.280.20
Monacchia.754.29
Muschetto.395.35
Mutarami.431.28

N

NAtarone.254.2
Nauporto.22.54
Nibio.280.29.393.47
Nichio.393.47
Nottola.572.24
Notula.572.24

O

OResto.384.41
Oriolo.856.11

P

PAleocastro.626.43
Papa.635.35
Papagallo.635.33.654.20
Parochino.678.41
Pason.767 17
Passant.461.53
Passera Gazera.775.38
Pelegrino.461.49
Pelerin.461.56
Pesce Cappone.409.51
Pesce Papagallo.635.3
Pesce ratto.21.30.187.57
Pica marina.790.26.7.
Picchiaferro.871.56
Picchio.837.7.848.34.853.8.858.58
Picha.775.12
Pico.851.58.853.8.837.7
Pico verde.848.34
Pigozzo.848.34
Piko.775.30
Pipistrello.572.27
Poiana.363.39.393.47. quo eo nomine Itali vocent.373.35
Pola.758.51.770.55
Ponte mole.404.43
Putta.784.25

R

RAffa.688.49
Ragazza.784.25
Ragazzola.384.36
Ratto pennago.572.26
Rananello.451.17
Regazza.384.35
Regestola.380.17.384.34
Regestula.775.38
Reigalbero.856.10
Regalbulo.856.10
Rondine pesce.a 80.9

S

SGaia.843.33
Scattozzo.411.29
Smerlo.354.51
Smerillo.354.48
Sparare.281 20
Sparuiero.281.13.29.344.10.393.29. pro conopao.282.24
Spelniere.767.16
Sporacchio.754.5
Sportilione.572.26
Stellatore.836.48
Strea.561.45
Sria.561.44
Stortocollo.865.1
Struzo.588.41

T

TAccola.770.55
Taccula.767.16.758.50
Tatula.758.50.767.16.770.55
Terzuolo.282.31
Terzuolo pelegrino.461.50
Tocca.803.10
Tortocollo.865.1

V

VCcello del mondo nuouo.796.34
Verdiero.854.41
Verdone.854.41
Verle.390.9
Verticilla.865.2
Vilpistrello.572.28
Vipistrello.572.27
Vrlare.541.26

Z

ZAfiro.497.47
Zine.539.20
Ziguetta.544.16
Zinzirelle.800.30
Ziolo.853.8
Zorl.767
Zuane Longobardis.539.29
Zuetta.544.16
Zus.546.8

Gallica:

AGasse.775.38.777.19
Aigle 23.53
Aigle de mer.187.47
Aigle royal.110.24
Arneat.385.2
Astour.337.10
Autruche.588.42
Austruche.588.43
Autur.337.9

Boccasse

INDEX.

B

BEccaße.836.58
Beccus.836.58
Beschebos.837.8
Bruclier.86.8
Boudree.363.52.eius descriptio 366.30.
377.31
Branchiers.302.16.431.28
Busard.216.39.363.40
Busand.363.40.364.16.23
Buse.216.39 eius descriptio.218.35.363
41.43.164.16
Bushen.364.17
Buso.364.23
Butor.363.29
Buyssard.363.40.43

C

CAßeront.506.54
Cercerelle.357.7
Cha huan.506.56.521.40.47
Chat.535.8
Chat huant.506.56.57.53.528.8.532.
56.535.8.27.28
Chaulue Souris.572.30
Cheucche.544.19
Choca.758.53.770.56
Chouca.770.56
Chouca rouge.767.18.769.39
Chucas.758.53.770.56
Chouette.544.20.758.53.767.18.770
56
Chue.758.55
Cinette.544.20
Cocou.412.35
Cocul.412.35
Colas.689.3
Coqnu mary.419.43.412.36
Corb.687.3
Corbeau.688.39
Corbine.708.16
Cormorons.687.5
Corneille.734.54
Corneille Emantelee.754.30
Corneille Sauuage.752.18.754.31
Corneillan.734.55
Cresserelle.357.36
Crier.352.33
Crot pescherot.187.46
Cucu.417.4
Curce.315.22
Cul roßo.846.40
Cul rouge.845.41

D

DAme.535.18.777.19
Demy Vautour.338.2
Duc.504.13.505.23

E

EFfraye.535.28.33.567.27.570.5.
Effrayer.535.33
Epeiche.845.41
Eschellette.851.57
Escorfle.393.49
Escousle.393.48
Esmerillon.354.54.355.8
Esperuiero.292.31.395.30
Eßorer.314.2
Estendere.398.11
Estranger.461.56

F

FAucon.281.55
Faulcon.430.42.472.4
Falcons Laniers.488.41
Faulcon rouge.493.14
Faulcon de paßage.461.51
Faulcon pelerin.461.50
Faulcons de repaire.431.4
Fau-perdrieux.351.50.352.5
Ferniers.851.56
Foutinento.357.16
Fresaye.535.28.562.49.567.31.570.5
Freux.752.9

G

GAzouiller.737.15
Gay.758.34.54
Gerfault.198.12.210.6.471.57.472.4
Goiran.363.52
Graillat.734.54
Graille.734.54.735.4
Grau duc.506.23
Graye.735.7.752.18
Grimauld.539.23
Grimperau.853.8
Grimperau petit.869.46
Grimperau piocbet ibidem
Grolle.752.12
Grotpescherot.191.24
Gruiers.431.9
Guespier.871.77

H

HAgar.484.44
Hanltains.431.8
Heronniers.431.9
Heurler.541.26
Hibou.503.46.506.50.58.507.2.535
6.
Hibou cornu.507.1.521.39.47
Hobreau.373.18.375.11.47.375.50.
Huant.535.9
Huard.210.6
Huau.393.51
Huer.535.10
Huette.532.55.535.10.539.12
Hulotte.532.55.539.22.546.18
Huo.393.50.396.28
Hynaire.461.51.467.58

I

IAquette.777.19
Ierco.865.5
Igle.23.10

K

KOkku.412.31

L

LAneret.488.41
Lanier.380.27
Loriot 855.29.37
Loriotto.855.32
Lucherant.506.56

M

MAchette.539.23
Mary coquu.419.42
Mattazaße Sabaudis.384.53.775.38.
Mauchet.345.52
Mesange.871.6
Milan.393.48
Mocho 506.53
Montagiers.477.30
Mouchet.377.12
Moucheter.345.53.377.10
Mouschet.395.35
Moyen duc.521.39
Muschetto.280.21

N

NIez.431.27

O

ORfraye.187.44
Ouseau de proye.281.42
Oyseaux nieds.302.14
Oyseau Sant Martin.506.17

P

PApagay.635.33
Parroquet.635.52.636.30.647.
47.678.41
Paßagers.430.48.461.53.462.10
Pes blans.497.49
Petit aiglie.198.22
Petit Corbin.734.4.
Petit Couchette.770.55
Petit Duc.528.3.531.3
Petite pie griesche.389.25
Petit Parroquet.678.42
Peuprenant.338.3
Phenix.819.31
Pic.837.8
Pic de Auuergne.851.52
Pic de muraglie.851.52
Pic rouge.845.41
Picu Mart.837.8
Pie.777.19

Pid

Pie Ancrouelle.384.52.775.39
Pie esf rayere.348.58.388.29
Pie Griayrhe.775.29
Pie griesche 384.54.385.14.775.41
Pimar.837 8
Pitschat.851.58
Pinart.848.35

Q

Q Vercerelle.357 7.15
Queue blanche.208.48

R

R Amage.302.16.431.28
Ratte pennade.572.31
Ratte Sauuage.572.32
Ratte volage.572.31
Repaistre.431.7
Royale.394.7

S

S Acre. 364.25
Sricarb 375.10
Smeriglio.354.51
Sonette.544.20
Souris chaune.572.30
Steingal.357.15

T

T Ercelet 282.31
Tracheter 345.54
Torchepot.853.8
Turcot.865 6

V

V Aultour 234.3
Vaulteur.239 4
Vautour.239.3.281.46.393.7

Z

Z Oetta.544.20

Hispanica.

A Cor.282.38
Auestruz.588.41
Aue vnica el mundo.819.38
Aullar.541.26

B

B Equebo.837.7.843.34
Bueytre.239.3
Bafo.506.52
Buho.506.50

C

C Ernicalo.357.6
Chebalos.224.9
Cornacia.734.54
Cornsa.539.22
Cuclillo.412.35
Cuerip.688.39

E

E Ma.588.42
Ema di Gei.588.42

F

F Enix.819.31
Francello.345 58

G

G Raia.758.52
Graio.758.52

H

H Alcon.430.42.282.36
Hidalgo.882.20

I

I Vruco.855.57

L

L Echuza.544.19

M

M Ilano.393.48
Mochuelo.521.33
Mocho.544.19
Morcego.572.29
Murziegalo.572.29

O

O Ropendola.856.12
Oroyendola. ibidem

P

P Apagay.654 32
Papagaio.635.33
Pega.777.19
Picata.777.19
Picaza.777.18
Pigazza 777.19
Pico verde.848.33

Q

Q Verrantabuessos.224.8

S

S Cincialo.678.40

T

T Orzicuello.865.2

Z

Z Ernicalo.357.6

Germanica.

A Ar.53.20.110.26
Adelar.23.54.110.25
Adler.23.54.110.25
Aegelaster.777.21
Aegerst.845.39
Aegerspecht.845.38
Aelke.758.55.58 770.57
Aegerstien.777.21
Agerluster.777.21
Aglaster.777.21
Alkachel.769.15
Alprapp.769.15
Albim.756.46
Amma.562.18
Ar.110.26
Aren.53.20
Arent.110.27
Arn.110.27
Arnchim 53 26
Asgyr.239.8.274.50
Astuogel.302.17
Atzel.777.20

B

B Aumfalck.492.13.16
Baumbecker.837.11.853.18
Bernna.759.56
Behemle.796.40
Beinbrecher.224.9 229.5
Bergdol.769.14
Berguul.535.19
Bergtul.769.15
Berguuu.507.9
Bierosf.856.14
Birgfalck.477.30
Blasuss.280.30.497.45
Blauuspechtle.853.10
Brobuxen.364.17
Bruoder berolff.856.14
Busarn.364 16
Bunt.845.39
Bunterspecht.845.38
Byrolt.856.14

C

C Hlaen.853.10
Corn hinder.505.26
Corrak.689.1
Crafpecht.843.26
Creutz.551.7
Crinne 742.7
Critzen.577.35

D

D Ale 758.57
Dole.758.57.758.55.770.56
Dule.712.28

Elster

I N D E X.

B

ELster 777.22
Elsterspecht.845.37
Entestoesser.110.7
Espec.837.10
Estlingen.431.28
Enl.535.14.537.53.539.24.27.541.27.544.21

F

FAlck.43?.42
Fischadler.187.47
Fischer.210.10
Fischgyr.239.7
Fladderen.572.34
Flaedderen.572.35
Flaedermaufs.572.33

G

GAelb.855.44
Gaeleortz.854.44
Galgenregel.756 45
Gauchbl·m.743.39.423.22
Gauchbrot.413.27
Gaycke.770.57
Geinsblumen 324.28
Ger.471.51
Gerfalck 471.51.472.4
Gerolff.836 14
Geunel 315.23
Gier.471 47
Gir 471.46
Girfalck.471.46
Goldgyr.239.10.408.32
Grac.734.55
Graye.735.7.752.14
Grieff 601.57
Grosserfalck.471.48
Gros Vhu.507.4
Gruonspecht.848.9
Gryff.601.57
Gryp.601.52
Gucker.412.36
Guckuser.412.36
Guggauch.412.36
Gulo.236.45
Gyr.239.5.472.7

H

HAbich.182.45
Haben 282.53
Habichstein.324.14
Hafkin.282.58
Hagerfalck.484 43
Halckregel.759.46
Hanneken.758.57
Hap.282.48
Hapich.282.45
Hasengyr.239.7.274.54
Hanik.282.54
Hauke.283.1
Heidenelster.756.57.58
Hertzog.507.10
Heuskrae.734.55
Heulen.541.26
Hoger.484.45
Hogerfalck.484.43
Holkrae.843.28
Holtzhun.843.29
Holzgyr.274.52
Hub.506.51
Hubeken.505.13
Hul.505.33.539.25
Huru.507.9
Huruvv.507.9
Huvv.507.8

I

IErff.236.44

K

KAeyke.758.58
Kautz.507.5
Keibgyr.239.8
Kerkvvlen.517.5
Kersenrife 856.15
Keutzlin.531.35.546.16.
Keybgyr.274.50
Klaeber.853.11
Klaetenspecht.851.52
Kolch.688.58.689.5
Kolkraben.688.54.698.58
Kori.740.27
Korracken.699.2
Koutz.521.27.544.20.547.42.551.28
Kra.734.40
krae 734.46.755.2.737.5
Krah.734.55
Kraenfus.708.3
Kraespecht.843.26
Krayen.735.5.737.15
Kratzen.737.6
Kreißen.352.24
Kretzet.471.54
Krigelster.756.58
Krinitz.871.7
Krumschnabel.877.15
Krutzuogel.877.15
Kuckkuck.413.36
Kuppel.467.44
Kutz.503.39.49
Kuyckendieff.401.48

L

LAcchen.394.25.28
Lacchvvy.394.25
Locken.534.50
Locker.534.51.555.3
Lug.712.34
Lugdulen.712.40
Lugk.712.35

M

MAst.394.28
Maffvvy.210.9.534.30.364.19.394.23.393.37
Mercolfus.790.30
Mere-ur.505.42
Meyspecht.853.8
Mirle.354.51
Mosvueich.363.50
Murspecht.851.51
Musketters.280.21

N

NAbelkrae.754.28
Nachtmanle.562.2
Nachtrauen.505.16.521.18
Nachteul.539.24
Nestling.302.14.302.17.431.27
Nestuogel.302.14
Nottler.855.10
Nun morder.384.48.385.24
Nuntoder.384.48
Nussbicker.853.9
Nußzhacker.853.9

O

OOg.12.35
Orhu.507.9
Orlivvy.394.30
Orhuvvel.521.36
Osgyr.239.7

P

PAppengey 801.32
·Pfefferfracfz.801.32
Pfefferuozhel.801.32

R

RAb.688.39.700.50
Ranzeul.521.37
Rapp.688.4.39
Rappen.688.45
Rayke.770.57
Rischorff.708.20
Roller.790.26.
Rosgir.239.8
Roßgyr.274 51
Roterfalck.493.15
Rottelvvy.394.12
Rouch.689.23.752.27.25
Ruttelvvye.364.18
Ruttelvvy.394.12

S

SAchari.467.46
Sacker.467.44
Sat-ur.505.42
Schauytle.546.12
Schilskrae.754.28
Schractle.562.2
Schleier.535.14

Schleyereul.535.12.537.53
Sbrike.385.3
Schuffans.507.4.6
Schuffel 507.4
Schunffeul.507.6
Scnoffel.504.7
Schuuarzkrabe.734.55
Schut.85.55
Schuueimmen.380.29
Schuueimer.380.28.384.14
Seeschvvalm.875.43
Seeblumen.324.29
Siekust.635.55
Sittich.635.55.636.30
Smirle 354.54
Soker.187.49
Sockerfalck.467.44
Sparren.281.18
Sparuuer.281.16
Specht.837.8
Specmans.579.14.572.38
Sperber.395.29
Sperren.281.19
Speruuer.395.29
Spotten.530.52
Sprinckelen.345.47
Sprinz.345.38
Sprintzel.345.38
Sprintzle ibidem
Sprintzeln.345.47
Sprintzling.345.38.377.13
Steinauff.507.8
Steinbruckel.229.26
Steinbeisz.769.15
Steinfalck.492.13
Steinzyr.274.52
Steinkutz.531.38.544.31.545.53
Steintaben.767.19.760.1
Steintulen.767.20
Steinuul.531.37.544.23
Stocstar.40.53
Stockarn.467.45.198.17
Stocker.467.44
Stockeul.544.23
Stoßfalcken.492.40
Stoßgyr.239.9
Strauff.588.43
Streyach.561.42
Struuß.588.43
Struffen.588.44
Struffle.588.44
Strym.561.43
Svvemmen.380.29
Suuemmer.380.27

T

T*Aba*.759.57.760.4
Taben.769.13
Talche.758.57
Tabenfalcke.342.38
Teutschen Pappengey.756.49
Thornkretzer.384.46
Thorntraer.384.45.388.20
Tottler.853.10
Touch.752.17
Traecbalfz.865.7
Trapp.393.18
Tschbafytle.504.7.531.10
Tul.758.55.770.56
Tulla.759.55.760.4
Tyrolt.856.15

V

V*Ho*.507.8
Vhu.507.4
Visarent.187.47
Vilfraff.236.40
Vl.539.24.541.27
Vogielgier.471.47
Vr balt.505.41
Vr-hau.505.41
Vr-os.505.41
Vuachtel.758.56
Vualdaeher.384.50
Vualdherr.384.50
Vuandvvaeher.357.10
Vuandvvehen.357.10
Vuannenvvaher.357.10.384.17
Vuapen.177.9
Vuarchengel.389.10.389.9
Vuecher.397.40
Vnedeuual.856.13
Vuchen.397.42
Vueher.397.40
Vueiden.398.9
Vueienschvvantz.405.4
Vueisgyr.239.6
Vueiteren.398.9
Vuelsch Kutzle.531.9
Vuerhengel.189.9
Vueyen.397.42.398.8
Vueyenschvvantz.324.27
Vuiduual.856.12
Vuidunol.856.12
Vuiegvvehen.357.11
Vuib.393.4
VVie Vuiheter.397.37
Vuilde holtzkrae.756.45
Vuildetul.769.15
Vuiltfang.302.22
Vuinterkrae.734.57
Vvinthalfz.865.6.871.8
Vuittevvalch.856.33
Vuanvve.394.14
Vuuel.521.34.539.23
Vuurchengel.389.10
Vuye.397.38
Vuyhen.397.36.398.8

Z

Z*Ancon*.408.18
Zencon.408.29
Zinzirelle.796.41
Zorl.759.58

Flandrica.

A*Ar*.23.57
Aru.23.56

Besprinckelen.345.49
Bont.754.27
Bontecracy.754.26

Can.770.57
Chan.758.56
Coucou.412.30
Craey.754.27.760.28
Craeyenbloemkens.743.30
Crauvven.837.36

Die mare.562.2
Dunckercken.712.50
Dunen.712.13

Een.521 43
Erna.198.23

Gaey.758.57
Gayli.635.50
Geel.855.44
Goutmerle.856.16
Grypen.602.50

Hannecken.758.57
Hanick.283.2
Huo.506.51
Hubcken.539.29
Huben.539.28
Hulcn.541.26

Ka.758.56
Kauu.758.56.770.57
Kerckuul.513.30.521.37
Kockuuut.412.37
Koorenkracy.752.27
Kouckouck.412.36
Kratzen.693.8
Kreissen.352.24
Kuckendief.393.52

Nachtemerri.562.3

Oog.12.35
Olimerle.856.17

Pappengeij.635.56.536.30
Picken.837.2

Raffen.688.47
Ransule.535.20
Rant.535.20
Rapen.688.46
Rauch.752.26
Roode valck.493.15
Roeck.752.28
Roffraff.

Spicht.837.10
Valck 430.42

Vuan 391.53
Ul 500.43.503.37.521.43
Ulelag 515.18
Vlimut 515.24
Vlenmut 515.25
Vledermuys 572.38
Vleermuys 572.39
Vogelgier 239.5
Vogelgryp 601.58
Vogelstruys 588.45
Vuinterxraey. 754.32
Vuonvre 393.52

Anglica.

A Rent 23.53
Bal 572.39
Balbusardo 210.8

Caddo 758.58
Chogh 758.59
Coute 710.57
Crepera 864.45
Crouu 735.7
Cukkouu 412.37

Eagle 110.28
Egle 23.53

Gier 239.5
Gonke 412.37
Graye 738.7
Gryffon 601.58
Grype 601.57

Hen herroer 377.34
Hobie 283.2
Hornoul 521.37
Houulet 539.27.544.23

Ka 758.58
Kastrel 357.14
Kistrel 357.14

Lysche foule 507.10
Lyseoule 507.11

die Mare 562.2

Oistris 588.45
Ora piot 777.23

Osprey 187.45.191.17
Ostrige 588.45
Oule 507.11
Ouul 539.27

Pie 777.23
Popiniay 635.56.57
Popingey 635.57
Py 777.23

Raynbirde 837.11
Roare 732.39
Roock 752.27
Shriche oule 507.10
Shuyfluunt 507.3
Specht 837.10.845.36

Ule 507.11
Uuidenuol 856.12
Vuodpecker 837.10
Vuoispecht 845.36

Polonica.

B Ialozar 603.57.471.56.475.36
Dzieziol 837.11

Metoperss. 672.39

Papuga 635.57
Pufzzyk 539.28

Semp. 239.4
Sep 239.4
Strus 588.46
Szouua 544.24

Zastrzamp 263.7
Zezzolka 758.58
Zotna 848.36

Moscouitica.

B Talazor 295.26
Kiezoth 295.25.475.36
Kreutzer 603.57

Illyrica.

G Estrzab 283.5
Hauuran 689.2

Kalaus 544.23
Kalus 544.23
Kauuka 768.58

Leleck. 535.21

Netopyrz 572.40
Nob 601.55

Orel 110.28
Orzil 110.28
Orzis 23.54
Ostrziss 187.49
Ozel 23.54

Pappausek 635.57
Pstros 588.45

Raroh 497.47

Sokol 430.43
Souua 539.28
Strakauel kyzistela 777.23
Sup. 239.4

Vurana 735.7
Vuyr 507.3

Zielgule 412.37

Turcica.

A Gaskaran 853.12
Baigus 544.24

Dudi 635.57

Gezegan 385.4

Scaban 210.6
Segarieiecx 837.11

Tschauka 758.58

Ugu 507.4

Hæc omnia, & singula à me dicta, & scripta, dicendasq́; , & scribenda Correctioni Sanctæ Romanæ Ecclesiæ libenter submitto.

Errata sic corrigito.

P*Ag.5.versu.10.cadunt l.cedunt. 5.20. fastiduum l.fastidium.6.17.participabantur l.participabant.18.39.quem l.quum.19.58.nonol nono. 28.15.dissiculter l.difficulter.92.19.procedere l.pracedere.154.30.in marg. Antony l.Antonini.561.33. in nubibus l.è nubibus.156.37.38.bella Scipiades l.belli Scipiadas.170. 48.in marg.corea l.coriacea. 183. 46. propria l.propria. 197.20.pelecanem l.pelecanum. 209.46. berytona l.barytona. 216. 41. in marg.Reud l.Rud.242.43. singilis l.singulis.263.19.interea lares l.intercalares.265.53. in marg.mihi qui l.milui qui.269.51. Melampede l.melampode.281.22.Astrisotelem l.Aristotelem.282.30.Turcelet l.Tercelet.299.40.Accipiribus l.Accipitribus.301.3. Accipitarins l.Accipitrarius. 306.12.numita l.munita.309.27. eluolatura l.euolatura.333.19.abnoxie l.obnoxiè. 350.39.vi sus l.Nisus.356.31. Ischlades l.Ischades.373.47.coq; l.cofq;.398.41.borphori l.bosphori.47.in marg.redant l.redeāt.412.51.cermitur l.cernitur.412.58.differet l.differret.413.40.in marg.cuculo l.cuculi. 439.35.geleticulum l.galericulum. 462.38.anda l.cauda. 467. 26. ganere l.genere. 497.30. ad quos l.ad quod.506.45.hyppofelinon l. hipposelinon.543.29. in marg.glacinm l.glaucium.544.39. in marg. ornithologia nostra l.ornithologi à nostra. 548. 18. bistiones l. histriones. 561.24.dissimilem l.dissimili.581.14.in marg. Hyctiporus l. Nyctiporus.583.27.empericus l.empiricus.584.28.in marg. anacis l.audacis.603.57.Kretzer l.Kreutzer. 637.49.Thamatopodem l. Hematopodem. 734. 38. 39. onocratulum l. onocrotalum.737.22.Pallidis l. Palladis. 739. 25. excedit l. exedit.743.20.Ichades l.Ischades.747.38. zezes l.Tzetzes. 748.4.crocolidorum l.crocodilorum.759.57.veniuntur l.vtuntur.766.23.frumam l.strumam. 766. 26. Gruccalus l.Graeculus.794.Argoratensis l.Argentoratensis.807.40.in marg. Ionicus l.Tonicus.826.11.Phlegtonteis l.Phaethonteis. 836.41.perferat l.perforat.836. 48. restellatore l.stellatore.837.46.fibulare l.sibilare.867.15.in marg.duacis l.loquacis.875.27.merosq; l.Meropsq;.877.25.in marg.Fragon l.Trogon.*

P*Ag.3.verſ.48.* πλλωτὰ *lege* πλωτά.4.8. πυλοκυλους l. πολυχύτους.14.3.ταχυν l.ταχύν.34. ἰριχλω l.ἰχλω. 15. 53.πιτωμετα l. πειθόμεθα. 23. 45. ἰξοκλω l.ἰξοχλω. 61.4. Ζεύς l.Σεύς.128.8.ΕΛΕΥΟΣ l.ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ.131.13. Αθονη l. Αθῶαν.133.21.CEOTP l.CEOTHP.158.6.ΕΦΕΕΙΩΝ l. ΕΦΕΣΙΩΝ.197.47.λαγοθήρας l.λαγωθήρας 210.22.ἀρταίλω l. ἀρταίλω.216.24.ὑπαίτος l.ὑπαίετος.26.γρυπαίετος l.γρυπαίετος.230.9.ἄθροται l.ἀγρόται.47.ἀνοτεια l.ἀνέπταια.238.10 τῶ μονῶ l. τὸ μονοῦ. 14. τλω γῦπα l. τὸν γῦπα. 15. γύψ l. ὁ γύψ.27.κναῖζον l.κναίζων.28.γαμψώνυχος l.γαμψώνυχοι.53. ταφους l.τάφους. 242. 39. γαμψοὶ ἀορενύχους. *Hac potiùs nubium, quàm vulturum nomina sunt.*266.13. ἄτερ γῦπος l. ἄτερ γῦπες. 24. ἀλλοτριοφαγους l. ἀλλοτριοφάγους. 288.4. δ' οὔτ' ἴρηξ l.δ' οὔτ' ἴρηξ.32.ὄρων l. ὄρνεον.13.ὠκισος l. ὤκιστος. 323.52. μαλεμψύχουσι l.μετεμψύχουσιν.330.57.ἱρίω l.ἱρίω 331.12.φιδί ως l.φιδίωσ.352.30.κελαικός l.κοκλυγώς.393 29.ἰκτὸς l.ἰκτὶς.396.43.πανλοφταλμον l.πανλόφθαλμον.402 6.οἴχοιοθ l.οἴχοιθ.409.37.κόκκυς l.κόκκυξ 417.11. δυσφονος l.δύσφονος.31.οὐ l.οὐ.33.θρασιω l.θρασυν.34. φαίνοντε l.φαίνοντι.424.15. κοκκυξει l.κοκκύζει. 498.55.Βυα l.Βύαν. 503.17.Βαίνον l.Βαίνων. 22. ἰκίου l.ἰχίου. 504. 17. Βύσσιν l. Βύσσιν.18.Βυα l.Βύαν.23.σκλῶπα l.σκῶπα. 41.ὄυππο l.ἴππο. 43.μυνας l.μύγαν.506.26.σκλωπα l.σκῶπα.522.9. σκώπες l. σκῶπας.528.27.ὄτὸς l.ὠτὸς.31.βομολόχος l.βωμολόχος.39. βομόλοχοι l. βωμολόχοι. 529. 8. ὠτοὶ l.ὦτος. 530. 48.ἴχειν l. ἴχειν.49.σκώπτοντας l.σκώπτοντες 533.9.ἀποσκωποι l.ἀπόσκωποι.16.ἰυγλοτα l.ευγλωττα--φωνὴν l.φωνω.542. 48. μονίππου l.μονίππου. 49. κακοδαίμον l.κακοδαίμων. 547. 11. ἀμβλυώπτουν l. ἀμβλυώττειν. 552.9.γλαυκος l. γλαυκός. 20. γοργώπος l. γοργῶπις.--τοῦ γόργου l. τῆς γοργοῦ. 27. ἀμβλύττειν l.ἀμβλυώττειν.29.κικυμώττειν l.κοκυμώττειν. 554. 29.ἄρω l.ἄρια.557.47.ἐνοίκησουσιν l. ἐνοικήσουσιν. 48.κακλεψουσι l.κάκλεψουσι.559.32.ὕπταται l.ἵπταται 561.51. πομπουσιν l.πομπην--δ' τ' ὀλοὸν l.τ' ὀλοὸν--ὠκυπτορὸν τε l.ὠκυπόροντε.577.30.τετριγασιν l.τετριγάσιν.578.42.προσφὶς l. προσφυής--οὐδέ τι l.οὐδέ τι.51. θεσπεσίοιο l.θεσπεσίοιο. 581. 10.καιρεφωντι l.χαιρεφῶντι--ὄνομα l.ὄνομα.588.33.& 34.λιβυουσα l.λίβυσσα.596.53.πτεροφόρος l.πτεροφόρους.601.4. ἀρχηγὸς l.ἀρχηγὸς.17.& 21. γρὺψ l.γρύψ. 611.18.ἁρπαξω l. ἁρπάζω.624.21.σείρων l.σύρων.24.ὄρτυ l.ὄρτυν.625.14.σειρήνοιν l.σειρήνοιν.627.40. σειρῆνας l. σειρῆνας. 47.ἀκτίδα l. ἀκίδα. 650.8. ἀνθρωπόγλωττον l. ἀνθρωπόγλωττον. 686. 53. τοῦ κοραξ l.ἄπὸ τοῦ κόρας.688.19.κόραξ l.κάρας.22.κρώζειν l.κρώζειν.705.26.τοῦ πιορκοῦντος l. τοῦ πιορκοῦντος 51. δυστυχῶς l. δυστυχῶς.706.38.διατὸν πολυκρονιον l.διὰ τὸ πολυχρόνιον. 707. 42. κοραξιν l.κόραξιν. 50. κορακινον l.κοράκινον. 718.27.κεκόπακε l.κεκόπτακε.727.50. πισὸν l.πιστόν.57.γόνυ l.γοῦν--δολοῦντα l.δολοῦντα. 728.1. αἰ l.καὶ--αὐτίκα l.αὐτίκα.734.45.σημαίνει l. σημαίνει--κακὸν l.κακόν.46.κοραὶς l. κοραὶς.50.κορωνίαι l.κορωνίαι.51. κορωνὶς l.κορωνὶς--κορωνιδους l.κορωνιδοῦς. 735. 4. κεραὶς l. κεραὶς. 736.54. ἐκλαγξα l. ἔκλαγξα.737.29.λακέρυσαν l.λακέρυζαν.30.κεκάρυζαν l.λελάρυζαν.740.39.ἐννεάγηρα l.ἐννεάγηρος.40. πολύγηρα l.πολύγηρος. 49.οἱδ l.οἷα--λακέρυσα l.λακέρυζα.742.14.μελανοπτέρων l.μελανοπτέρων.21.κορωνίδες l.κορωνίδες.743.18.κορωνεος l.κορώνεως.35.ὄσον l.ὅσον.745.46.& 47.ἐσαι l.ἔσαι.754 17.κρῶμα l.χρῶμα.758.24.ἐσὶν l.ἐσὶν τί.28. πολιὸς l. πολιοὺς 759.28.φοινικόρυγχος l.φοινικόρυγχος-- βωμολόγος l.βωμολόχος.53.βωμολογος l.βωμολόχος. 760.14. στεφάνιον l. στεφανίονα.53.οὔνον l.οὔλον.54.σμικροῖσι l.σμικροῖσι.761.52. ἐνέκρουσι l.ἐνέκρουσιν.762.20.ἰχεις l.ἴχνεσι.21.κρατῆσαι l.κρατήσας.22.λακωνας l.λάκωνας.51. τουτον ἀρισταντες l.θνητῶν ἀρισταντες.54.μουνος l.μοῦνος.55.ἦσαν l. ἔσιν. 763.4. ἄρχας l. ἄρχους.30. ουτοτι ἀνασχεχηκας l. οὔτοι ἀπὸ κέχηνεν--δεικνὺς l.δεικνύς.32.κ' ὁ l.χώ--διους l.δίους.47.βοῦντα l.βοῶντι.765 48.ακας l.ἄγρας.49.ταπεινὰ l.ταπεινά.766.30.ἀλλοτριακερωτες l.ἀλλοτρίων ἔρωτες.31.θορρον κρέσσονες, οικοθεν l. θέρους κρέσσονες, οἴκοθεν.38.ἀνδρωποι l.ἄνθρωποι--πτερυγιας l.πτέρυγας.767. 25. φοινικορυγχος l. φοινικόρυγχος.27.βωμολογῷ l. βωμολόχῳ--λυκῳ l. λύκῳ. 772. 9. βωμολόγῳ l. βωμολόχῳ--βωμολόγος l.βωμολόχος.17.βωμολογὸ l.βωμολόχῳ.775.9. στεφανίονα l.στεφανίονα. 34. Ζίτον l.Σῖτον. 776. 15.ἀρτίον l.ἀρτίος.782.23.ἰσχαύτοις l. ἰσχάτοις.27.κενεὸς l.κενεός. 41.λίκιδα l.κίδα--σπειρανα l.σπειρῶα.816.32.ἰξοκλω l.ἰξοχλω 818.37.ἀπτερπνους l.ἀπυρένους.836. ὅσπερ l.ὥσπερ. 840.11. κατάπερ l.καθάπερ.12.ἀσκολαβῶτας l.ἀσκαλαβώτας.848.1 ΚΟΛΙΩ l.ΚΟΛΙΩι. 25.κλορος l.χλωρός.855.8.λόγμας l.λόχμας.864.16. δὴ τ' ἀγαθῶν ἕτερον l. δὴ ἀγαθῶν ἕτερον.16. ἀναφαίνεται l.ἀναφαίνεται. 18.γεωμέτρην l.γεωμέτρην.19.φιλοτας l.φιλότης.20.σιβατου l. σιβατοῦ. 23. ὁλκοπολον l.ὁλκόπολον. 28. τορκιας l.τυκῶμας. 867. 38. τὸ τινα l.τὸ τῖνα. 868.1. παντιαδ' ὀξυτατον l.παντιαδ' ὀξυτάτων. 4. μαιτὸρδα ἀνιν l.μαιταδ' ὄρνιν.

F I N I S.

REGISTRVM.

¶ ✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sss Tttt Vvv Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii.

Omnes sunt Terniones, præter ✠ quæ est Duernio, & Iiii quæ est Quaternio.

BONONIÆ.

Apud Io: Baptistam Bellagambam. 1599.

IMPENSIS MAGNIFICI DOMINI
Francisci de Franciscis Senensis.

CVM CONSENSV SVPERIORVM.